Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

ନମୋ ତସ୍ସ ଭଗୱତୋ ଅରହତୋ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧସ୍ସ

ଖୁଦ୍ଦକନିକାଯେ

ଅପଦାନ-ଅଟ୍ଠକଥା

(ପଠମୋ ଭାଗୋ)

ଗନ୍ଥାରମ୍ଭକଥା

ୱନ୍ଦିତ୍ୱା ସିରସା ସେଟ୍ଠଂ, ବୁଦ୍ଧମପ୍ପଟିପୁଗ୍ଗଲଂ;

ଞେଯ୍ୟସାଗରମୁତ୍ତିଣ୍ଣଂ, ତିଣ୍ଣଂ ସଂସାରସାଗରଂ।

ତଥେୱ ପରମଂ ସନ୍ତଂ, ଗମ୍ଭୀରଂ ଦୁଦ୍ଦସଂ ଅଣୁଂ;

ଭୱାଭୱକରଂ ସୁଦ୍ଧଂ, ଧମ୍ମଂ ସମ୍ବୁଦ୍ଧପୂଜିତଂ।

ତଥେୱ ଅନଘଂ ସଙ୍ଘଂ, ଅସଙ୍ଗଂ ସଙ୍ଘମୁତ୍ତମଂ;

ଉତ୍ତମଂ ଦକ୍ଖିଣେଯ୍ୟାନଂ, ସନ୍ତିନ୍ଦ୍ରିଯମନାସୱଂ।

କତେନ ତସ୍ସ ଏତସ୍ସ, ପଣାମେନ ୱିସେସତୋ;

ରତନତ୍ତଯେ ୱିସେସେନ, ୱିସେସସ୍ସାଦରେନ ମେ।

ଥେରେହି ଧୀରଧୀରେହି, ଆଗମଞ୍ଞୂହି ୱିଞ୍ଞୁଭି;

‘‘ଅପଦାନଟ୍ଠକଥା ଭନ୍ତେ, କାତବ୍ବା’’ତି ୱିସେସତୋ।

ପୁନପ୍ପୁନାଦରେନେୱ, ଯାଚିତୋହଂ ଯସସ୍ସିଭି;

ତସ୍ମାହଂ ସାପଦାନସ୍ସ, ଅପଦାନସ୍ସସେସତୋ।

ୱିସେସନଯଦୀପସ୍ସ, ଦୀପିସ୍ସଂ ପିଟକତ୍ତଯେ;

ଯଥା ପାଠଇନଯେନେୱ, ଅତ୍ଥସଂୱଣ୍ଣନଂ ସୁଭଂ।

କେନ କତ୍ଥ କଦା ଚେତଂ, ଭାସିତଂ ଧମ୍ମମୁତ୍ତମଂ;

କିମତ୍ଥଂ ଭାସିତଞ୍ଚେତଂ, ଏତଂ ୱତ୍ୱା ୱିଧିଂ ତତୋ।

ନିଦାନେସୁ କୋସଲ୍ଲତ୍ଥଂ, ସୁଖୁଗ୍ଗହଣଧାରଣଂ;

ତସ୍ମା ତଂ ତଂ ୱିଧିଂ ୱତ୍ୱା, ପୁବ୍ବାପରୱିସେସିତଂ।

ପୁରା ସୀହଳଭାସାୟ, ପୋରାଣଟ୍ଠକଥାୟ ଚ;

ଠପିତଂ ତଂ ନ ସାଧେତି, ସାଧୂନଂ ଇଚ୍ଛିତିଚ୍ଛିତଂ।

ତସ୍ମା ତମୁପନିସ୍ସାୟ, ପୋରାଣଟ୍ଠକଥାନୟଂ;

ୱିୱଜ୍ଜେତ୍ୱା ୱିରୁଦ୍ଧତ୍ଥଂ, ୱିସେସତ୍ଥଂ ପକାସୟଂ;

ୱିସେସୱଣ୍ଣନଂ ସେଟ୍ଠଂ, କରିସ୍ସାମତ୍ଥୱଣ୍ଣନନ୍ତି।

ନିଦାନକଥା

‘‘କେନକତ୍ଥ କଦା ଚେତଂ, ଭାସିତଂ ଧମ୍ମମୁତ୍ତମ’’ନ୍ତି ଚ, ‘‘କରିସ୍ସାମତ୍ଥୱଣ୍ଣନ’’ନ୍ତି ଚ ପଟିଞ୍ଞାତତ୍ତା ସା ପନାୟଂ ଅପଦାନସ୍ସତ୍ଥୱଣ୍ଣନା ଦୂରେନିଦାନଂ, ଅୱିଦୂରେନିଦାନଂ, ସନ୍ତିକେନିଦାନନ୍ତି ଇମାନି ତୀଣି ନିଦାନାନି ଦସ୍ସେତ୍ୱା ୱଣ୍ଣିୟମାନା ଯେ ନଂ ସୁଣନ୍ତି, ତେହି ସମୁଦାଗମତୋ ପଟ୍ଠାୟ ୱିଞ୍ଞାତତ୍ତା ଯସ୍ମା ସୁଟ୍ଠୁ ୱିଞ୍ଞାତା ନାମ ହୋତି, ତସ୍ମା ନଂ ତାନି ନିଦାନାନି ଦସ୍ସେତ୍ୱାୱ ୱଣ୍ଣୟିସ୍ସାମ।

ତତ୍ଥ ଆଦିତୋ ତାୱ ତେସଂ ନିଦାନାନଂ ପରିଚ୍ଛେଦୋ ୱେଦିତବ୍ବୋ। ଦୀପଙ୍କରପାଦମୂଲସ୍ମିଞ୍ହି କତାଭିନୀହାରସ୍ସ ମହାସତ୍ତସ୍ସ ଯାୱ ୱେସ୍ସନ୍ତରତ୍ତଭାୱା ଚୱିତ୍ୱା ତୁସିତପୁରେ ନିବ୍ବତ୍ତି, ତାୱ ପୱତ୍ତୋ କଥାମଗ୍ଗୋ ଦୂରେନିଦାନଂ ନାମ। ତୁସିତଭୱନତୋ ପନ ଚୱିତ୍ୱା ଯାୱ ବୋଧିମଣ୍ଡେ ସବ୍ବଞ୍ଞୁତପ୍ପତ୍ତି, ତାୱ ପୱତ୍ତୋ କଥାମଗ୍ଗୋ ଅୱିଦୂରେନିଦାନଂ ନାମ। ସନ୍ତିକେନିଦାନଂ ପନ ତେସୁ ତେସୁ ଠାନେସୁ ୱିହରତୋ ତସ୍ମିଂ ତସ୍ମିଂଯେୱ ଠାନେ ଲବ୍ଭତୀତି।

୧। ଦୂରେନିଦାନକଥା

ତତ୍ରିଦଂ ଦୂରେନିଦାନଂ ନାମ – ଇତୋ କିର କପ୍ପସତସହସ୍ସାଧିକାନଂ ଚତୁନ୍ନଂ ଅସଙ୍ଖ୍ୟେୟ୍ୟାନଂ ମତ୍ଥକେ ଅମରୱତୀ ନାମ ନଗରଂ ଅହୋସି। ତତ୍ଥ ସୁମେଧୋ ନାମ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ପଟିୱସତି, ଉଭତୋ ସୁଜାତୋ ମାତିତୋ ଚ ପିତିତୋ ଚ, ସଂସୁଦ୍ଧଗହଣିକୋ ଯାୱ ସତ୍ତମା କୁଲପରିୱଟ୍ଟା, ଅକ୍ଖିତ୍ତୋ ଅନୁପକୁଟ୍ଠୋ ଜାତିୱାଦେନ, ଅଭିରୂପୋ ଦସ୍ସନୀୟୋ ପାସାଦିକୋ ପରମାୟ ୱଣ୍ଣପୋକ୍ଖରତାୟ ସମନ୍ନାଗତୋ। ସୋ ଅଞ୍ଞଂ କମ୍ମଂ ଅକତ୍ୱା ବ୍ରାହ୍ମଣସିପ୍ପମେୱ ଉଗ୍ଗଣ୍ହି। ତସ୍ସ ଦହରକାଲେଯେୱ ମାତାପିତରୋ କାଲମକଂସୁ। ଅଥସ୍ସ ରାସିୱଡ୍ଢକୋ ଅମଚ୍ଚୋ ଆୟପୋତ୍ଥକଂ ଆହରିତ୍ୱା ସୁୱଣ୍ଣରଜତମଣିମୁତ୍ତାଦିଭରିତେ ଗବ୍ଭେ ୱିୱରିତ୍ୱା ‘‘ଏତ୍ତକଂ ତେ, କୁମାର, ମାତୁ ସନ୍ତକଂ, ଏତ୍ତକଂ ପିତୁ ସନ୍ତକଂ, ଏତ୍ତକଂ ଅୟ୍ୟକପୟ୍ୟକାନ’’ନ୍ତି ଯାୱ ସତ୍ତମା କୁଲପରିୱଟ୍ଟା ଧନଂ ଆଚିକ୍ଖିତ୍ୱା ‘‘ଏତଂ ପଟିପଜ୍ଜାହୀ’’ତି ଆହ। ସୁମେଧପଣ୍ଡିତୋ ଚିନ୍ତେସି – ‘‘ଇମଂ ଧନଂ ସଂହରିତ୍ୱା ମୟ୍ହଂ ପିତୁପିତାମହାଦୟୋ ପରଲୋକଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତା ଏକକହାପଣମ୍ପି ଗହେତ୍ୱା ନ ଗତା, ମୟା ପନ ଗହେତ୍ୱା ଗମନକାରଣଂ କାତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀ’’ତି, ସୋ ରଞ୍ଞୋ ଆରୋଚେତ୍ୱା ନଗରେ ଭେରିଂ ଚରାପେତ୍ୱା ମହାଜନସ୍ସ ଦାନଂ ଦତ୍ୱା ତାପସପବ୍ବଜ୍ଜଂ ପବ୍ବଜି। ଇମସ୍ସ ପନତ୍ଥସ୍ସ ଆୱିଭାୱତ୍ଥଂ ଇମସ୍ମିଂ ଠାନେ ସୁମେଧକଥା କଥେତବ୍ବା । ସା ପନେସା କିଞ୍ଚାପି ବୁଦ୍ଧୱଂସେ ନିରନ୍ତରଂ ଆଗତାଯେୱ, ଗାଥାବନ୍ଧେନ ପନ ଆଗତତ୍ତା ନ ସୁଟ୍ଠୁ ପାକଟା, ତସ୍ମା ତଂ ଅନ୍ତରନ୍ତରା ଗାଥାସମ୍ବନ୍ଧଦୀପକେହି ୱଚନେହି ସଦ୍ଧିଂ କଥେସ୍ସାମ।

ସୁମେଧକଥା

କପ୍ପସତସହସ୍ସାଧିକାନଞ୍ହି ଚତୁନ୍ନଂ ଅସଙ୍ଖ୍ୟେୟ୍ୟାନଂ ମତ୍ଥକେ ଦସହି ସଦ୍ଦେହି ଅୱିୱିତ୍ତଂ ‘‘ଅମରୱତୀ’’ତି ଚ ‘‘ଅମର’’ନ୍ତି ଚ ଲଦ୍ଧନାମଂ ନଗରଂ ଅହୋସି, ଯଂ ସନ୍ଧାୟ ବୁଦ୍ଧୱଂସେ ୱୁତ୍ତଂ –

‘‘କପ୍ପେ ଚ ସତସହସ୍ସେ, ଚତୁରୋ ଚ ଅସଙ୍ଖିୟେ;

ଅମରଂ ନାମ ନଗରଂ, ଦସ୍ସନେୟ୍ୟଂ ମନୋରମଂ;

ଦସହି ସଦ୍ଦେହି ଅୱିୱିତ୍ତଂ, ଅନ୍ନପାନସମାୟୁତ’’ନ୍ତି। (ବୁ। ୱଂ। ୨।୧-୨);

ତତ୍ଥ ଦସହି ସଦ୍ଦେହି ଅୱିୱିତ୍ତନ୍ତି ହତ୍ଥିସଦ୍ଦେନ ଅସ୍ସସଦ୍ଦେନ ରଥସଦ୍ଦେନ ଭେରିସଦ୍ଦେନ ମୁଦିଙ୍ଗସଦ୍ଦେନ ୱୀଣାସଦ୍ଦେନ ଗୀତସଦ୍ଦେନ ସଙ୍ଖସଦ୍ଦେନ ସମ୍ମସଦ୍ଦେନ ତାଳସଦ୍ଦେନ ''ଅସ୍ନାଥ ପିୱଥ ଖାଦଥା''ତି ଦସମେନ ସଦ୍ଦେନାତି ଇମେହି ଦସହି ସଦ୍ଦେହି ଅୱିୱିତ୍ତଂ ଅହୋସି। ତେସଂ ପନ ସଦ୍ଦାନଂ ଏକଦେସମେୱ ଗହେତ୍ୱା –

''ହତ୍ଥିସଦ୍ଦଂ ଅସ୍ସସଦ୍ଦଂ, ଭେରିସଙ୍ଖରଥାନି ଚ;

ଖାଦଥ ପିୱଥ ଚେୱ, ଅନ୍ନପାନେନ ଘୋସିତ''ନ୍ତି। –

ବୁଦ୍ଧୱଂସେ (ବୁ। ୱଂ। ୨।୩-୫) ଇମଂ ଗାଥଂ ୱତ୍ୱା –

''ନଗରଂ ସବ୍ବଙ୍ଗସମ୍ପନ୍ନଂ, ସବ୍ବକମ୍ମମୁପାଗତଂ;

ସତ୍ତରତନସମ୍ପନ୍ନଂ, ନାନାଜନସମାକୁଲଂ;

ସମିଦ୍ଧଂ ଦେୱନଗରଂୱ, ଆୱାସଂ ପୁଞ୍ଞକମ୍ମିନଂ।

''ନଗରେ ଅମରୱତିଯା, ସୁମେଧୋ ନାମ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ;

ଅନେକକୋଟିସନ୍ନିଚଯୋ, ପହୂତଧନଧଞ୍ଞୱା।

''ଅଜ୍ଝାଯକୋ ମନ୍ତଧରୋ, ତିଣ୍ଣଂ ୱେଦାନ ପାରଗୂ;

ଲକ୍ଖଣେ ଇତିହାସେ ଚ, ସଧମ୍ମେ ପାରମିଂ ଗତୋ''ତି। – ୱୁତ୍ତଂ;

ଅଥେକଦିୱସଂ ସୋ ସୁମେଧପଣ୍ଡିତୋ ଉପରିପାସାଦୱରତଲେ ରହୋଗତୋ ହୁତ୍ୱା ପଲ୍ଲଙ୍କଂ ଆଭୁଜିତ୍ୱା ନିସିନ୍ନୋ ଏୱଂ ଚିନ୍ତେସି – ''ପୁନବ୍ଭୱେ, ପଣ୍ଡିତ, ପଟିସନ୍ଧିଗ୍ଗହଣଂ ନାମ ଦୁକ୍ଖଂ, ତଥା ନିବ୍ବତ୍ତନିବ୍ବତ୍ତଟ୍ଠାନେ ସରୀରସ୍ସ ଭେଦନଂ, ଅହଞ୍ଚ ଜାତିଧମ୍ମୋ, ଜରାଧମ୍ମୋ, ବ୍ଯାଧିଧମ୍ମୋ, ମରଣଧମ୍ମୋ, ଏୱଂଭୂତେନ ମଯା ଅଜାତିଂ ଅଜରଂ ଅବ୍ଯାଧିଂ ଅମରଣଂ ଅଦୁକ୍ଖଂ ସୁଖଂ ସୀତଲଂ ଅମତମହାନିବ୍ବାନଂ ପରିଯେସିତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ଅୱସ୍ସଂ ଭୱତୋ ମୁଚ୍ଚିତ୍ୱା ନିବ୍ବାନଗାମିନା ଏକେନ ମଗ୍ଗେନ ଭୱିତବ୍ବ''ନ୍ତି। ତେନ ୱୁତ୍ତଂ –

''ରହୋଗତୋ ନିସୀଦିତ୍ୱା, ଏୱଂ ଚିନ୍ତେସହଂ ତଦା;

ଦୁକ୍ଖୋ ପୁନବ୍ଭୱୋ ନାମ, ସରୀରସ୍ସ ଚ ଭେଦନଂ।

''ଜାତିଧମ୍ମୋ ଜରାଧମ୍ମୋ, ବ୍ଯାଧିଧମ୍ମୋ ସହଂ ତଦା;

ଅଜରଂ ଅମରଂ ଖେମଂ, ପରିଯେସିସ୍ସାମି ନିବ୍ବୁତିଂ।

''ଯଂନୂନିମଂ ପୂତିକାଯଂ, ନାନାକୁଣପପୂରିତଂ;

ଛଡ୍ଡଯିତ୍ୱାନ ଗଚ୍ଛେଯ୍ୟଂ, ଅନପେକ୍ଖୋ ଅନତ୍ଥିକୋ।

''ଅତ୍ଥି ହେହିତି ସୋ ମଗ୍ଗୋ, ନ ସୋ ସକ୍କା ନ ହେତୁଯେ;

ପରିଯେସିସ୍ସାମି ତଂ ମଗ୍ଗଂ, ଭୱତୋ ପରିମୁତ୍ତିଯା''ତି।

ତତୋ ଉତ୍ତରିପି ଏୱଂ ଚିନ୍ତେସି – ''ଯଥା ହି ଲୋକେ ଦୁକ୍ଖସ୍ସ ପଟିପକ୍ଖଭୂତଂ ସୁଖଂ ନାମ ଅତ୍ଥି, ଏୱଂ ଭୱେ ସତି ତପ୍ପଟିପକ୍ଖେନ ୱିଭୱେନାପି

ଭୱିତବ୍ବଂ। ଯଥା ଚ ଉଣ୍ହେ ସତି ତସ୍ସ ୱୂପସମଭୂତଂ ସୀତଲମ୍ପି ଅତ୍ଥି, ଏୱଂ ରାଗଗ୍ଗିଆଦୀନଂ ୱୂପସମେନ ନିବ୍ବାନେନାପି ଭୱିତବ୍ବଂ। ଯଥା ନାମ ପାପସ୍ସ ଲାମକସ୍ସ ଧମ୍ମସ୍ସ ପଟିପକ୍ଖଭୂତୋ କଲ୍ୟାଣୋ ଅନୱଜ୍ଜଭୂତୋ ଧମ୍ମୋପି ଅତ୍ଥିଯେୱ, ଏୱମେୱ ପାପିକାଯ ଜାତିଯା ସତି ସବ୍ବଜାତିଖେପନତୋ ଅଜାତିସଙ୍ଖାତେନ ନିବ୍ବାନେନାପି ଭୱିତବ୍ବମେୱା''ତି। ତେନ ୱୁତ୍ତଂ –

''ଯଥାପି ଦୁକ୍ଖେ ୱିଜ୍ଜନ୍ତେ, ସୁଖଂ ନାମପି ୱିଜ୍ଜତି;

ଏୱଂ ଭୱେ ୱିଜ୍ଜମାନେ, ୱିଭୱୋପିଚ୍ଛିତବ୍ବକୋ।

''ଯଥାପି ଉଣ୍ହେ ୱିଜ୍ଜନ୍ତେ, ଅପରଂ ୱିଜ୍ଜତି ସୀତଲଂ;

ଏୱଂ ତିୱିଧଗ୍ଗି ୱିଜ୍ଜନ୍ତେ, ନିବ୍ବାନମ୍ପିଚ୍ଛିତବ୍ବକଂ।

''ଯଥାପି ପାପେ ୱିଜ୍ଜନ୍ତେ, କଲ୍ୟାଣମପି ୱିଜ୍ଜତି;

ଏୱମେୱ ଜାତି ୱିଜ୍ଜନ୍ତେ, ଅଜାତିପିଚ୍ଛିତବ୍ବକ''ନ୍ତି।

ଅପରମ୍ପି ଚିନ୍ତେସି – ''ଯଥା ନାମ ଗୂଥରାସିମ୍ହି ନିମୁଗ୍ଗେନ ପୁରିସେନ ଦୂରତୋୱ ପଞ୍ଚୱଣ୍ଣପଦୁମସଞ୍ଛନ୍ନଂ ମହାତଳାକଂ ଦିସ୍ୱା 'କତରେନ ନୁ ଖୋ ମଗ୍ଗେନ ଏତ୍ଥ ଗନ୍ତବ୍ବ'ନ୍ତି ତଂ ତଳାକଂ ଗୱେସିତୁଂ ଯୁତ୍ତଂ। ଯଂ ତସ୍ସ ଅଗୱେସନଂ, ନ ସୋ ତଳାକସ୍ସ ଦୋସୋ, ପୁରିସସ୍ସେୱ ଦୋସୋ। ଏୱଂ କିଲେସମଲଧୋୱନେ ଅମତମହାନିବ୍ବାନତଳାକେ ୱିଜ୍ଜନ୍ତେ ଯଂ ତସ୍ସ ଅଗୱେସନଂ, ନ ସୋ ଅମତମହାନିବ୍ବାନତଳାକସ୍ସ ଦୋସୋ, ପୁରିସସ୍ସେୱ ଦୋସୋ। ଯଥା ଚ ଚୋରେହି ସମ୍ପରିୱାରିତୋ ପୁରିସୋ ପଲାଯନମଗ୍ଗେ ୱିଜ୍ଜମାନେପି ସଚେ ନ ପଲାଯତି, ନ ସୋ ମଗ୍ଗସ୍ସ ଦୋସୋ, ପୁରିସସ୍ସେୱ ଦୋସୋ। ଏୱମେୱ କିଲେସେହି ପରିୱାରେତ୍ୱା ଗହିତସ୍ସ ପୁରିସସ୍ସ ୱିଜ୍ଜମାନେଯେୱ ନିବ୍ବାନଗାମିମ୍ହି ସିୱେ ମଗ୍ଗେ ମଗ୍ଗସ୍ସ ଅଗୱେସନଂ ନାମ ନ ମଗ୍ଗସ୍ସ ଦୋସୋ, ପୁରିସସ୍ସେୱ ଦୋସୋ। ଯଥା ଚ ବ୍ୟାଧିପୀଳିତୋ ପୁରିସୋ ୱିଜ୍ଜମାନେ ବ୍ୟାଧିତିକିଚ୍ଛକେ ୱେଜ୍ଜେ ସଚେ ତଂ ୱେଜ୍ଜଂ ଗୱେସିତ୍ୱା ବ୍ୟାଧିଂ ନ ତିକିଚ୍ଛାପେତି, ନ ସୋ ୱେଜ୍ଜସ୍ସ ଦୋସୋ, ପୁରିସସ୍ସେୱ ଦୋସୋ। ଏୱମେୱ ଯୋ କିଲେସବ୍ୟାଧିପୀଳିତୋ କିଲେସୱୂପସମମଗ୍ଗକୋୱିଦଂ ୱିଜ୍ଜମାନମେୱ ଆଚରିଯଂ ନ ଗୱେସତି, ତସ୍ସେୱ ଦୋସୋ, ନ କିଲେସୱିନାସକସ୍ସ ଆଚରିଯସ୍ସ ଦୋସୋ''ତି। ତେନ ୱୁତ୍ତଂ –

''ଯଥା ଗୂଥଗତୋ ପୁରିସୋ, ତଳାକଂ ଦିସ୍ୱାନ ପୂରିତଂ;

ନ ଗୱେସତି ତଂ ତଳାକଂ, ନ ଦୋସୋ ତଳାକସ୍ସ ସୋ।

''ଏୱଂ କିଲେସମଲଧୋୱେ, ୱିଜ୍ଜନ୍ତେ ଅମତନ୍ତଳେ;

ନ ଗୱେସତି ତଂ ତଳାକଂ, ନ ଦୋସୋ ଅମତନ୍ତଳେ।

''ଯଥା ଅରୀହି ପରିରୁଦ୍ଧୋ, ୱିଜ୍ଜନ୍ତେ ଗମନମ୍ପଥେ;

ନ ପଲାଯତି ସୋ ପୁରିସୋ, ନ ଦୋସୋ ଅଞ୍ଜସସ୍ସ ସୋ।

''ଏୱଂ କିଲେସପରିରୁଦ୍ଧୋ, ୱିଜ୍ଜମାନେ ସିୱେ ପଥେ;

ନ ଗୱେସତି ତଂ ମଗ୍ଗଂ, ନ ଦୋସୋ ସିୱମଞ୍ଜସେ।

''ଯଥାପି ବ୍ୟାଧିତୋ ପୁରିସୋ, ୱିଜ୍ଜମାନେ ତିକିଚ୍ଛକେ;

ନ ତିକିଚ୍ଛାପେତି ତଂ ବ୍ୟାଧିଂ, ନ ଦୋସୋ ସୋ ତିକିଚ୍ଛକେ।

‘‘ଏୱଂ କିଲେସବ୍ୟାଧୀହି, ଦୁକ୍ଖିତୋ ପରିପୀଳିତୋ;

ନ ଗୱେସତି ତଂ ଆଚରିୟଂ, ନ ଦୋସୋ ସୋ ୱିନାୟକେ’’ତି।

ଅପରମ୍ପି ଚିନ୍ତେସି – ‘‘ୟଥା ମଣ୍ଡନକଜାତିକୋ ପୁରିସୋ କଣ୍ଠେ ଆସତ୍ତଂ କୁଣପଂ ଛଡ୍ଡେତ୍ୱା ସୁଖଂ ଗଚ୍ଛେୟ୍ୟ, ଏୱଂ ମୟାପି ଇମଂ ପୂତିକାୟଂ ଛଡ୍ଡେତ୍ୱା ଅନପେକ୍ଖେନ ନିବ୍ବାନନଗରଂ ପୱିସିତବ୍ବଂ। ୟଥା ଚ ନରନାରିୟୋ ଉକ୍କାରଭୂମିୟଂ ଉଚ୍ଚାରପସ୍ସାୱଂ କତ୍ୱା ନ ତଂ ଉଚ୍ଛଙ୍ଗେନ ୱା ଆଦାୟ, ଦସନ୍ତେନ ୱା ୱେଠେତ୍ୱା ଗଚ୍ଛନ୍ତି, ଜିଗୁଚ୍ଛମାନା ପନ ଅନପେକ୍ଖାୱ, ଛଡ୍ଡେତ୍ୱା ଗଚ୍ଛନ୍ତି, ଏୱଂ ମୟାପି ଇମଂ ପୂତିକାୟଂ ଅନପେକ୍ଖେନ ଛଡ୍ଡେତ୍ୱା ଅମତନିବ୍ବାନନଗରଂ ପୱିସିତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ୟଥା ଚ ନାୱିକା ନାମ ଜଜ୍ଜରଂ ନାୱଂ ଅନପେକ୍ଖାୱ ଛଡ୍ଡେତ୍ୱା ଗଚ୍ଛନ୍ତି, ଏୱଂ ଅହମ୍ପି ଇମଂ ନୱହି ୱଣମୁଖେହି ପଗ୍ଘରନ୍ତଂ କାୟଂ ଛଡ୍ଡେତ୍ୱା ଅନପେକ୍ଖୋ ନିବ୍ବାନପୁରଂ ପୱିସିସ୍ସାମି। ୟଥା ଚ ପୁରିସୋ ନାନାରତନାନି ଆଦାୟ ଚୋରେହି ସଦ୍ଧିଂ ମଗ୍ଗଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତୋ ଅତ୍ତନୋ ରତନନାସଭୟେନ ତେ ଛଡ୍ଡେତ୍ୱା ଖେମଂ ମଗ୍ଗଂ ଗଣ୍ହାତି, ଏୱଂ ଅୟମ୍ପି କରଜକାୟୋ ରତନୱିଲୋପକଚୋରସଦିସୋ। ସଚାହଂ ଏତ୍ଥ ତଣ୍ହଂ କରିସ୍ସାମି, ଅରିୟମଗ୍ଗକୁସଲଧମ୍ମରତନଂ ମେ ନସ୍ସିସ୍ସତି, ତସ୍ମା ମୟା ଇମଂ ଚୋରସଦିସଂ କାୟଂ ଛଡ୍ଡେତ୍ୱା ଅମତମହାନିବ୍ବାନନଗରଂ ପୱିସିତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀ’’ତି। ତେନ ୱୁତ୍ତଂ –

‘‘ୟଥାପି କୁଣପଂ ପୁରିସୋ, କଣ୍ଠେ ବଦ୍ଧଂ ଜିଗୁଚ୍ଛିୟ;

ମୋଚୟିତ୍ୱାନ ଗଚ୍ଛେୟ୍ୟ, ସୁଖୀ ସେରୀ ସୟଂୱସୀ।

‘‘ତଥେୱିମଂ ପୂତିକାୟଂ, ନାନାକୁଣପସଞ୍ଚୟଂ;

ଛଡ୍ଡୟିତ୍ୱାନ ଗଚ୍ଛେୟ୍ୟଂ, ଅନପେକ୍ଖୋ ଅନତ୍ଥିକୋ।

‘‘ୟଥା ଉଚ୍ଚାରଟ୍ଠାନମ୍ହି, କରୀସଂ ନରନାରିୟୋ;

ଛଡ୍ଡୟିତ୍ୱାନ ଗଚ୍ଛନ୍ତି, ଅନପେକ୍ଖା ଅନତ୍ଥିକା।

‘‘ଏୱମେୱାହଂ ଇମଂ କାୟଂ, ନାନାକୁଣପପୂରିତଂ;

ଛଡ୍ଡୟିତ୍ୱାନ ଗଚ୍ଛିସ୍ସଂ, ୱଚ୍ଚଂ କତ୍ୱା ୟଥା କୁଟିଂ।

‘‘ୟଥାପି ଜଜ୍ଜରଂ ନାୱଂ, ପଲୁଗ୍ଗଂ ଉଦଗାହିନିଂ;

ସାମୀ ଛଡ୍ଡେତ୍ୱା ଗଚ୍ଛନ୍ତି, ଅନପେକ୍ଖା ଅନତ୍ଥିକା।

‘‘ଏୱମେୱାହଂ ଇମଂ କାୟଂ, ନୱଚ୍ଛିଦ୍ଦଂ ଧୁୱସ୍ସୱଂ;

ଛଡ୍ଡୟିତ୍ୱାନ ଗଚ୍ଛିସ୍ସଂ, ଜିଣ୍ଣନାୱଂୱ ସାମିକା।

‘‘ୟଥାପି ପୁରିସୋ ଚୋରେହି, ଗଚ୍ଛନ୍ତୋ ଭଣ୍ଡମାଦିୟ;

ଭଣ୍ଡଚ୍ଛେଦଭୟଂ ଦିସ୍ୱା, ଛଡ୍ଡୟିତ୍ୱାନ ଗଚ୍ଛତି।

‘‘ଏୱମେୱ ଅୟଂ କାୟୋ, ମହାଚୋରସମୋ ୱିୟ;

ପହାୟିମଂ ଗମିସ୍ସାମି, କୁସଲଚ୍ଛେଦନା ଭୟା’’ତି।

ଏୱଂ ସୁମେଧପଣ୍ଡିତୋ ନାନାୱିଧାହି ଉପମାହି ଇମଂ ନେକ୍ଖମ୍ମୂପସଂହିତଂ ଅତ୍ଥଂ ଚିନ୍ତେତ୍ୱା ସକନିୱେସନେ ଅପରିମିତଭୋଗକ୍ଖନ୍ଧଂ ହେଟ୍ଠା ୱୁତ୍ତନୟେନ

କପଣଦ୍ଧିକାଦୀନଂ ୱିସ୍ସଜ୍ଜେତ୍ୱା ମହାଦାନଂ ଦତ୍ୱା ୱତ୍ଥୁକାମେ ଚ କିଲେସକାମେ ଚ ପହାଯ ଅମରନଗରତୋ ନିକ୍ଖମିତ୍ୱା ଏକକୋୱ ହିମୱନ୍ତେ ଧମ୍ମିକଂ ନାମ ପବ୍ବତଂ ନିସ୍ସାଯ ଅସ୍ସମଂ କତ୍ୱା ତତ୍ଥ ପଣ୍ଣସାଲଞ୍ଚ ଚଙ୍କମଞ୍ଚ ମାପେତ୍ୱା ପଞ୍ଚହି ନୀୱରଣଦୋସେହି ୱଜ୍ଜିତଂ ''ଏୱଂ ସମାହିତେ ଚିତ୍ତେ''ତିଆଦିନା ନଯେନ ୱୁତ୍ତେହି ଅଟ୍ଠହି କାରଣଗୁଣେହି ସମୁପେତଂ ଅଭିଞ୍ଞାସଙ୍ଖାତଂ ବଲଂ ଆହରିତୁଂ ତସ୍ମିଂ ଅସ୍ସମପଦେ ନୱଦୋସସମନ୍ନାଗତଂ ସାଟକଂ ପଜହିତ୍ୱା, ଦ୍ୱାଦସଗୁଣସମନ୍ନାଗତଂ ୱାକଚୀରଂ ନିୱାସେତ୍ୱା, ଇସିପବ୍ବଜ୍ଜଂ ପବ୍ବଜି। ଏୱଂ ପବ୍ବଜିତୋ ଅଟ୍ଠଦୋସସମାକିଣ୍ଣଂ ତଂ ପଣ୍ଣସାଲଂ ପହାଯ ଦସଗୁଣସମନ୍ନାଗତଂ ରୁକ୍ଖମୂଲଂ ଉପଗନ୍ତ୍ୱା ସବ୍ବଂ ଧଞ୍ଞୱିକତିଂ ପହାଯ ପୱତ୍ତଫଲଭୋଜନୋ ହୁତ୍ୱା ନିସଜ୍ଜଟ୍ଠାନଚଙ୍କମନୱସେନେୱ ପଧାନଂ ପଦହନ୍ତୋ ସତ୍ତାହବ୍ଭନ୍ତରେଯେୱ ଅଟ୍ଠନ୍ନଂ ସମାପତ୍ତୀନଂ ପଞ୍ଚନ୍ନଞ୍ଚ ଅଭିଞ୍ଞାନଂ ଲାଭୀ ଅହୋସି। ଏୱଂ ତଂ ଯଥାପତ୍ଥିତଂ ଅଭିଞ୍ଞାବଲଂ ପାପୁଣି। ତେନ ୱୁତ୍ତଂ –

''ଏୱାହଂ ଚିନ୍ତଯିତ୍ୱାନ, ନେକକୋଟିସତଂ ଧନଂ;

ନାଥାନାଥାନଂ ଦତ୍ୱାନ, ହିମୱନ୍ତମୁପାଗମିଂ।

''ହିମୱନ୍ତସ୍ସାୱିଦୂରେ, ଧମ୍ମିକୋ ନାମ ପବ୍ବତୋ;

ଅସ୍ସମୋ ସୁକତୋ ମଯ୍ହଂ, ପଣ୍ଣସାଲା ସୁମାପିତା।

''ଚଙ୍କମଂ ତତ୍ଥ ମାପେସିଂ, ପଞ୍ଚଦୋସୱିୱଜ୍ଜିତଂ;

ଅଟ୍ଠଗୁଣସମୁପେତଂ, ଅଭିଞ୍ଞାବଲମାହରିଂ।

''ସାଟକଂ ପଜହିଂ ତତ୍ଥ, ନୱଦୋସମୁପାଗତଂ;

ୱାକଚୀରଂ ନିୱାସେସିଂ, ଦ୍ୱାଦସଗୁଣମୁପାଗତଂ।

''ଅଟ୍ଠଦୋସସମାକିଣ୍ଣଂ, ପଜହିଂ ପଣ୍ଣସାଲକଂ;

ଉପାଗମିଂ ରୁକ୍ଖମୂଲଂ, ଗୁଣେ ଦସହୁପାଗତଂ।

''ୱାପିତଂ ରୋପିତଂ ଧଞ୍ଞଂ, ପଜହିଂ ନିରୱସେସତୋ;

ଅନେକଗୁଣସମ୍ପନ୍ନଂ, ପୱତ୍ତଫଲମାଦିଯିଂ।

''ତତ୍ଥପ୍ପଧାନଂ ପଦହିଂ, ନିସଜ୍ଜଟ୍ଠାନଚଙ୍କମେ;

ଅବ୍ଭନ୍ତରମ୍ହି ସତ୍ତାହେ, ଅଭିଞ୍ଞାବଲ ପାପୁଣି''ନ୍ତି।

ତତ୍ଥ ''ଅସ୍ସମୋ ସୁକତୋ ମଯ୍ହଂ, ପଣ୍ଣସାଲା ସୁମାପିତା''ତି ଇମାଯ ପନ ପାଠଇଯା ସୁମେଧପଣ୍ଡିତେନ ଅସ୍ସମପଣ୍ଣସାଲଚଙ୍କମା ସହତ୍ଥା ମାପିତା ୱିଯ ୱୁତ୍ତା। ଅଯଂ ପନେତ୍ଥ ଅତ୍ଥୋ – ମହାସତ୍ତଙ୍କି ''ହିମୱନ୍ତଂ ଅଜ୍ଝୋଗାହେତ୍ୱା ଅଜ୍ଜ ଧମ୍ମିକପବ୍ବତଂ ପୱିସିସ୍ସତୀ''ତି ଦିସ୍ୱା ସକ୍କୋ ୱିସ୍ସକମ୍ମଦେୱପୁତ୍ତଂ ଆମନ୍ତେସି – ''ତାତ, ଅଯଂ ସୁମେଧପଣ୍ଡିତୋ 'ପବ୍ବଜିସ୍ସାମୀ'ତି ନିକ୍ଖନ୍ତୋ, ଏତସ୍ସ ୱସନଟ୍ଠାନଂ ମାପେହୀ''ତି। ସୋ ତସ୍ସ ୱଚନଂ ସମ୍ପଟିଚ୍ଛିତ୍ୱା ରମଣୀଯଂ ଅସ୍ସମଂ, ସୁଗୁତ୍ତଂ ପଣ୍ଣସାଲଂ, ମନୋରମଂ ଚଙ୍କମଞ୍ଚ ମାପେସି। ଭଗୱା ପନ ତଦା ଅତ୍ତନୋ ପୁଞ୍ଞାନୁଭାୱେନ ନିପ୍ଫନ୍ନଂ ତଂ ଅସ୍ସମପଦଂ ସନ୍ଧାଯ ''ସାରିପୁତ୍ତ, ତସ୍ମିଂ ଧମ୍ମିକପବ୍ବତେ –

''ଅସ୍ସମୋ ସୁକତୋ ମଯ୍ହଂ, ପଣ୍ଣସାଲା ସୁମାପିତା;

ଚଙ୍କମଂ ତତ୍ଥ ମାପେସିଂ, ପଞ୍ଚଦୋସୱିୱଜ୍ଜିତ'''ନ୍ତି। –

ଆହ। ତତ୍ର ସୁକତୋ ମଯ୍ହନ୍ତି ସୁଟ୍ଠୁ କତୋ ମଯା। ପଣ୍ଣସାଲା ସୁମାପିତାତି ପଣ୍ଣଚ୍ଛଦନସାଲାପି ମେ ସୁମାପିତା ଅହୋସି।

ପଞ୍ଚଦୋସୱିୱଜ୍ଜିତନ୍ତି ପଞ୍ଚିମେ ଚଙ୍କମଦୋସା ନାମ ଥଦ୍ଧୱିସମତା, ଅନ୍ତୋରୁକ୍ଖତା, ଗହନଚ୍ଛନ୍ନତା , ଅତିସମ୍ବାଧତା, ଅତିୱିସାଲତାତି। ଥଦ୍ଧୱିସମଭୂମିଭାଗସ୍ମିଞ୍ହି ଚଙ୍କମେ ଚଙ୍କମନ୍ତସ୍ସ ପାଦା ରୁଜନ୍ତି, ଫୋଟା ଉଟ୍ଠହନ୍ତି, ଚିତ୍ତଂ ଏକଗ୍ଗତଂ ନ ଲଭତି, କମ୍ମଟ୍ଠାନଂ ୱିପଜ୍ଜତି। ମୁଦୁସମତଲେ ପନ ଫାସୁୱିହାରଂ ଆଗମ୍ମ କମ୍ମଟ୍ଠାନଂ ସମ୍ପଜ୍ଜତି। ତସ୍ମା ଥଦ୍ଧୱିସମଭୂମିଭାଗତା ଏକୋ ଦୋସୋତି ୱେଦିତବ୍ବୋ। ଚଙ୍କମସ୍ସ ଅନ୍ତୋ ୱା ମଜ୍ଝେ ୱା କୋଟିଯଂ ୱା ରୁକ୍ଖେ ସତି ପମାଦମାଗମ୍ମ ଚଙ୍କମନ୍ତସ୍ସ ନଲାଟଂ ୱା ସୀସଂ ୱା ପଟିହଞ୍ଞତୀତି ଅନ୍ତୋରୁକ୍ଖତା ଦୁତିଯୋ ଦୋସୋ। ତିଣଲତାଦିଗହନଚ୍ଛନ୍ନେ ଚଙ୍କମେ ଚଙ୍କମନ୍ତୋ ଅନ୍ଧକାରୱେଲାଯଂ ଉରଗାଦିକେ ପାଣେ ଅକ୍କମିତ୍ୱା ୱା ମାରେତି, ତେହି ୱା ଦଟ୍ଠୋ ଦୁକ୍ଖଂ ଆପଜ୍ଜତୀତି ଗହନଚ୍ଛନ୍ନତା ତତିଯୋ ଦୋସୋ। ଅତିସମ୍ବାଧେ ଚଙ୍କମେ ୱିତ୍ଥାରତୋ ରତନିକେ ୱା ଅଡ୍ଢରତନିକେ ୱା ଚଙ୍କମନ୍ତସ୍ସ ପରିଚ୍ଛେଦେ ପକ୍ଖଲିତ୍ୱା ନଖାପି ଅଙ୍ଗୁଲିଯୋପି ଭିଜ୍ଜନ୍ତୀତି ଅତିସମ୍ବାଧତା ଚତୁତ୍ଥୋ ଦୋସୋ। ଅତିୱିସାଲେ ଚଙ୍କମେ ଚଙ୍କମନ୍ତସ୍ସ ଚିତ୍ତଂ ୱିଧାୱତି, ଏକଗ୍ଗତଂ ନ ଲଭତୀତି ଅତିୱିସାଲତା ପଞ୍ଚମୋ ଦୋସୋ। ପୁଥୁଲତୋ ପନ ଦିଯଡ୍ଢରତନଂ ଦ୍ୱୀସୁ ପସ୍ସେସୁ ରତନମତ୍ତଂ ଅନୁଚଙ୍କମଂ ଦୀଘତୋ ସଟ୍ଠିହତ୍ଥଂ ମୁଦୁତଲଂ ସମୱିପ୍ପକିଣ୍ଣୱାଲୁକଂ ଚଙ୍କମଂ ୱଟ୍ଟତି ଚେତିଯଗିରିମ୍ହି ଦୀପପ୍ପସାଦକମହାମହିନ୍ଦତ୍ଥେରସ୍ସ ଚଙ୍କମଂ ୱିଯ, ତାଦିସଂ ତଂ ଅହୋସି। ତେନାହ – ‘‘ଚଙ୍କମଂ ତତ୍ର ମାପେସିଂ, ପଞ୍ଚଦୋସୱିୱଜ୍ଜିତ’’ନ୍ତି।

ଅଟ୍ଠଗୁଣସମୁପେତନ୍ତି ଅଟ୍ଠହି ସମଣସୁଖେହି ଉପେତଂ। ଅଟ୍ଠିମାନି ସମଣସୁଖାନି ନାମ ଧନଧଞ୍ଞପରିଗ୍ଗହାଭାୱୋ, ଅନୱଜ୍ଜପିଣ୍ଡପାତପରିଯେସନଭାୱୋ, ନିବ୍ବୁତପିଣ୍ଡପାତଭୁଞ୍ଜନଭାୱୋ, ରଟ୍ଠଂ ପୀଳେନ୍ତା ଧନସାରଂ ୱା ସୀସକହାପଣାଦୀନି ୱା ଗଣ୍ହନ୍ତେସୁ ରାଜକୁଲେସୁ ରଟ୍ଠପୀଳନକିଲେସାଭାୱୋ, ଉପକରଣେସୁ ନିଚ୍ଛନ୍ଦରାଗଭାୱୋ, ଚୋରୱିଲୋପେ ନିବ୍ଭଯଭାୱୋ, ରାଜରାଜମହାମତ୍ତେହି ଅସଂସଟ୍ଠଭାୱୋ, ଚତୂସୁ ଦିସାସୁ ଅପ୍ପଟିହତଭାୱୋତି । ଇଦଂ ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି – ‘‘ଯଥା ତସ୍ମିଂ ଅସ୍ସମେ ୱସନ୍ତେନ ସକ୍କା ହୋନ୍ତି ଇମାନି ଅଟ୍ଠ ସୁଖାନି ୱିନ୍ଦିତୁଂ, ଏୱଂ ଅଟ୍ଠଗୁଣସମୁପେତଂ ତଂ ଅସ୍ସମଂ ମାପେସି’’ନ୍ତି।

ଅଭିଞ୍ଞାବଲମାହରିନ୍ତି ପଚ୍ଛା ତସ୍ମିଂ ଅସ୍ସମେ ୱସନ୍ତୋ କସିଣପରିକମ୍ମଂ କତ୍ୱା ଅଭିଞ୍ଞାନଞ୍ଚ ସମାପତ୍ତୀନଞ୍ଚ ଉପ୍ପାଦନତ୍ଥାଯ ଅନିଚ୍ଚତୋ ଚ ଦୁକ୍ଖତୋ ଚ ୱିପସ୍ସନଂ ଆରଭିତ୍ୱା ଥାମପ୍ପତ୍ତଂ ୱିପସ୍ସନାବଲଂ ଆହରିଂ। ଯଥା ତସ୍ମିଂ ୱସନ୍ତୋ ତଂ ବଲଂ ଆହରିତୁଂ ସକ୍କୋମି, ଏୱଂ ତଂ ଅସ୍ସମଂ ଅଭିଞ୍ଞତ୍ଥାଯ ୱିପସ୍ସନାବଲସ୍ସ ଅନୁଚ୍ଛୱିକଂ କତ୍ୱା ମାପେସିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

ସାଟକଂ ପଜହିଂ ତତ୍ଥ, ନୱଦୋସମୁପାଗତନ୍ତି ଏତ୍ଥାଯଂ ଅନୁପୁବ୍ବିକଥା। ତଦା କିର କୁଟିଲେଣଚଙ୍କମାଦିପଟିମଣ୍ଡିତଂ ପୁପ୍ଫୂପଗଫଲୂପଗରୁକ୍ଖସଞ୍ଛନ୍ନଂ ରମଣୀଯଂ ମଧୁରସଲିଲାସଯଂ ଅପଗତୱାଳମିଗଭିଂସନକସକୁଣଂ ପୱିୱେକକ୍ଖମଂ ଅସ୍ସମଂ ମାପେତ୍ୱା ଅଲଙ୍କତଚଙ୍କମସ୍ସ ଉଭୋସୁ ଅନ୍ତେସୁ ଆଲମ୍ବନଫଲକଂ ସଂୱିଧାଯ ନିସୀଦନତ୍ଥାଯ ଚଙ୍କମୱେମଜ୍ଝେ ସମତଲଂ ମୁଗ୍ଗୱଣ୍ଣସିଲଂ ମାପେତ୍ୱା ଅନ୍ତୋ ପଣ୍ଣସାଲାଯ ଜଟାମଣ୍ଡଲୱାକଚୀରତିଦଣ୍ଡକୁଣ୍ଡିକାଦିକେ ତାପସପରିକ୍ଖାରେ ମଣ୍ଡପେ ପାନୀଯଘଟପାନୀଯସଙ୍ଖପାନୀଯସରାୱାନି, ଅଗ୍ଗିସାଲାଯଂ ଅଙ୍ଗାରକପଲ୍ଲଦାରୁଆଦୀନୀତି ଏୱଂ ଯଂ ଯଂ ପବ୍ବଜିତାନଂ ଉପକାରାଯ ସଂୱତ୍ତତି, ତଂ ସବ୍ବଂ ମାପେତ୍ୱା ପଣ୍ଣସାଲାଯ ଭିତ୍ତିଯଂ – ‘‘ଯେ କେଚି ପବ୍ବଜିତୁକାମା ଇମେ ପରିକ୍ଖାରେ ଗହେତ୍ୱା ପବ୍ବଜନ୍ତୂ’’ତି ଅକ୍ଖରାନି ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା ଦେୱଲୋକମେୱ ଗତେ ୱିସ୍ସକମ୍ମଦେୱପୁତ୍ତେ ସୁମେଧପଣ୍ଡିତୋ ହିମୱନ୍ତପାଦେ ଗିରିକନ୍ଦରାନୁସାରେନ ଅତ୍ତନୋ ନିୱାସାନୁରୂପଂ ଫାସୁକଟ୍ଠାନଂ ଓଲୋକେନ୍ତୋ ନଦୀନିୱତ୍ତନେ ୱିସ୍ସକମ୍ମନିମ୍ମିତଂ ସକ୍କଦତ୍ତିଯଂ ରମଣୀଯଂ ଅସ୍ସମଂ ଦିସ୍ୱା ଚଙ୍କମନକୋଟିଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ପଦୱଳଞ୍ଜଂ ଅପସ୍ସନ୍ତୋ ‘‘ଧୁୱଂ ପବ୍ବଜିତା ଧୁରଗାମେ ଭିକ୍ଖଂ ପରିଯେସିତ୍ୱା କିଲନ୍ତରୂପା ଆଗନ୍ତ୍ୱା ପଣ୍ଣସାଲଂ ପୱିସିତ୍ୱା ନିସିନ୍ନା ଭୱିସ୍ସନ୍ତୀ’’ତି ଚିନ୍ତେତ୍ୱା ଥୋକଂ ଆଗମେତ୍ୱା ‘‘ଅତିୱିଯ ଚିରାଯନ୍ତି, ଜାନିସ୍ସାମୀ’’ତି ପଣ୍ଣସାଲଦ୍ୱାରଂ ୱିୱରିତ୍ୱା ଅନ୍ତୋ ପୱିସିତ୍ୱା ଇତୋ ଚିତୋ ଚ ଓଲୋକେନ୍ତୋ ମହାଭିତ୍ତିଯଂ ଅକ୍ଖରାନି ୱାଚେତ୍ୱା ‘‘ମଯ୍ହଂ କପ୍ପିଯପରିକ୍ଖାରା ଏତେ, ଇମେ ଗହେତ୍ୱା ପବ୍ବଜିସ୍ସାମୀ’’ତି ଅତ୍ତନା ନିୱତ୍ଥପାରୁତଂ ସାଟକଯୁଗଂ ପଜହି। ତେନାହ ‘‘ସାଟକଂ ପଜହିଂ ତତ୍ଥା’’ତି। ଏୱଂ ପୱିଟ୍ଠୋ ଅହଂ, ସାରିପୁତ୍ତ, ତସ୍ସଂ ପଣ୍ଣସାଲାଯଂ ସାଟକଂ ପଜହିଂ।

ନୱଦୋସମୁପାଗତନ୍ତି ସାଟକଂ ପଜହନ୍ତୋ ନୱ ଦୋସେ ଦିସ୍ୱା ପଜହିନ୍ତି ଦୀପେତି। ତାପସପବ୍ବଜ୍ଜଂ ପବ୍ବଜିତାନଞ୍ହି ସାଟକସ୍ମିଂ ନୱ ଦୋସା ଉପଟ୍ଠହନ୍ତି। ମହଗ୍ଘଭାୱୋ ଏକୋ ଦୋସୋ, ପରପଟିବଦ୍ଧତାଯ ଉପ୍ପଜ୍ଜନଭାୱୋ ଏକୋ, ପରିଭୋଗେନ ଲହୁଂ କିଲିସ୍ସନଭାୱୋ ଏକୋ, କିଲିଟ୍ଠୋ ହି ଧୋୱିତବ୍ବୋ ଚ ରଜିତବ୍ବୋ ଚ ହୋତି, ପରିଭୋଗେନ ଜୀରଣଭାୱୋ ଏକୋ, ଜିଣ୍ଣସ୍ସ ହି ତୁନ୍ନଂ ୱା ଅଗ୍ଗଳଦାନଂ ୱା କାତବ୍ବଂ ହୋତି, ପୁନ ପରିଯେସନାଯ ଦୁରଭିସମ୍ଭୱଭାୱୋ ଏକୋ, ତାପସପବ୍ବଜ୍ଜାଯ ଅସାରୁପ୍ପଭାୱୋ ଏକୋ, ପଚ୍ଚତ୍ଥିକାନଂ ସାଧାରଣଭାୱୋ ଏକୋ, ଯଥା ହି ନଂ ପଚ୍ଚତ୍ଥିକା ନ ଗଣ୍ହନ୍ତି, ଏୱଂ ଗୋପେତବ୍ବୋ ହୋତି, ପରିଭୁଞ୍ଜନ୍ତସ୍ସ ୱିଭୂସନଟ୍ଠାନଭାୱୋ ଏକୋ, ଗହେତ୍ୱା ୱିଚରନ୍ତସ୍ସ ଖନ୍ଧଭାରମହିଚ୍ଛଭାୱୋ ଏକୋତି।

ୱାକଚୀରଂ ନିୱାସେସିନ୍ତି ତଦାହଂ, ସାରିପୁତ୍ତ, ଇମେ ନୱ ଦୋସେ ଦିସ୍ୱା ସାଟକଂ ପହାଯ ୱାକଚୀରଂ ନିୱାସେସିଂ, ମୁଞ୍ଜତିଣଂ ହୀରଂ ହୀରଂ କତ୍ୱା ଗନ୍ଥେତ୍ୱା କତଂ ୱାକଚୀରଂ ନିୱାସନପାରୁପନତ୍ଥାଯ ଆଦିଯିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

ଦ୍ୱାଦସ ଗୁଣମୁପାଗତନ୍ତି ଦ୍ୱାଦସହି ଆନିସଂସେହି ସମନ୍ନାଗତଂ। ୱାକଚୀରସ୍ମିଞ୍ହି ଦ୍ୱାଦସ ଆନିସଂସା – ଅପ୍ପଗ୍ଘଂ ସୁନ୍ଦରଂ କପ୍ପିଯନ୍ତି ଅଯଂ ତାୱ ଏକୋ ଆନିସଂସୋ, ସହତ୍ଥା କାତୁଂ ସକ୍କାତି ଅଯଂ ଦୁତିଯୋ, ପରିଭୋଗେନ ସଣିକଂ କିଲିସ୍ସତି, ଧୋୱିଯମାନେପି ପପଞ୍ଚୋ ନତ୍ଥୀତି ଅଯଂ ତତିଯୋ, ପରିଭୋଗେନ ଜିଣ୍ଣେପି ସିବ୍ବିତବ୍ବାଭାୱୋ ଚତୁତ୍ଥୋ, ପୁନ ପରିଯେସନ୍ତସ୍ସ ସୁଖେନ କରଣଭାୱୋ ପଞ୍ଚମୋ, ତାପସପବ୍ବଜ୍ଜାଯ ସାରୁପ୍ପଭାୱୋ ଛଟ୍ଠୋ, ପଚ୍ଚତ୍ଥିକାନଂ ନିରୁପଭୋଗଭାୱୋ ସତ୍ତମୋ, ପରିଭୁଞ୍ଜନ୍ତସ୍ସ ୱିଭୂସନଟ୍ଠାନାଭାୱୋ ଅଟ୍ଠମୋ, ଧାରଣେ ସଲ୍ଲହୁକଭାୱୋ ନୱମୋ, ଚୀୱରପଚ୍ଚଯେ ଅପ୍ପିଚ୍ଛଭାୱୋ ଦସମୋ, ୱାକୁପ୍ପତ୍ତିଯା ଧମ୍ମିକଅନୱଜ୍ଜଭାୱୋ ଏକାଦସମୋ, ୱାକଚୀରେ ନଟ୍ଠେପି ଅନପେକ୍ଖଭାୱୋ ଦ୍ୱାଦସମୋତି।

ଅଟ୍ଠଦୋସସମାକିଣ୍ଣଂ, ପଜହିଂ ପଣ୍ଣସାଲକନ୍ତି କଥଂ ପଜହିଂ? ସୋ କିର ୱରସାଟକଯୁଗଂ ଓମୁଞ୍ଚନ୍ତୋ ଚୀୱରୱଂସେ ଲଗ୍ଗିତଂ ଅନୋଜପୁପ୍ଫଦାମସଦିସଂ ରତ୍ତଂ ୱାକଚୀରଂ ଗହେତ୍ୱା ନିୱାସେତ୍ୱା ତସ୍ସୂପରି ଅପରଂ ସୁୱଣ୍ଣୱଣ୍ଣଂ ୱାକଚୀରଂ ପରିଦହିତ୍ୱା ପୁନ୍ନାଗପୁପ୍ଫସନ୍ଥରସଦିସଂ ସଖୁରଂ ଅଜିନଚମ୍ମଂ ଏକଂସଂ କତ୍ୱା ଜଟାମଣ୍ଡଲଂ ପଟିମୁଞ୍ଚିତ୍ୱା ଚୂଳଆଯ ସଦ୍ଧିଂ ନିଚ୍ଚଲଭାୱକରଣତ୍ଥଂ ସାରସୂଚିଂ ପୱେସେତ୍ୱା ମୁତ୍ତାଜାଲସଦିସାଯ ସିକ୍କାଯ ପୱାଳଅୱଣ୍ଣଂ କୁଣ୍ଡିକଂ ଓଦହିତ୍ୱା ତୀସୁ ଠାନେସୁ ୱଙ୍କଂ କାଜଂ ଆଦାଯ ଏକିସ୍ସା କାଜକୋଟିଯା କୁଣ୍ଡିକଂ, ଏକିସ୍ସା ଅଙ୍କୁସପଚ୍ଛିତିଦଣ୍ଡକାଦୀନି ଓଲଗ୍ଗେତ୍ୱା ଖାରିକାଜଂ ଅଂସେ କତ୍ୱା ଦକ୍ଖିଣେନ ହତ୍ଥେନ କତ୍ତରଦଣ୍ଡଂ ଗହେତ୍ୱା ପଣ୍ଣସାଲତୋ ନିକ୍ଖମିତ୍ୱା ସଟ୍ଠିହତ୍ଥେ ମହାଚଙ୍କମେ ଅପରାପରଂ ଚଙ୍କମନ୍ତୋ ଅତ୍ତନୋ ୱେସଂ ଓଲୋକେତ୍ୱା – ''ମଯ୍ହଂ ମନୋରଥୋ ମତ୍ଥକଂ ପତ୍ତୋ, ସୋଭତି ୱତ ମେ ପବ୍ବଜ୍ଜା, ବୁଦ୍ଧପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧାଦୀହି ସବ୍ବେହି ଧୀରପୁରିସେହି ୱଣ୍ଣିତା ଥୋମିତା ଅଯଂ ପବ୍ବଜ୍ଜା ନାମ, ପହୀନଂ ମେ ଗିହିବନ୍ଧନଂ, ନିକ୍ଖନ୍ତୋସ୍ମି ନେକ୍ଖମ୍ମଂ, ଲଦ୍ଧା ମେ ଉତ୍ତମପବ୍ବଜ୍ଜା, କରିସ୍ସାମି ସମଣଧମ୍ମଂ, ଲଭିସ୍ସାମି ମଗ୍ଗଫଲସୁଖ''ନ୍ତି ଉସ୍ସାହଜାତୋ ଖାରିକାଜଂ ଓତାରେତ୍ୱା ଚଙ୍କମୱେମଜ୍ଝେ ମୁଗ୍ଗୱଣ୍ଣସିଲାପଟ୍ଟେ ସୁୱଣ୍ଣପଟିମା ୱିଯ ନିସିନ୍ନୋ ଦିୱସଭାଗଂ ୱୀତିନାମେତ୍ୱା ସାଯନ୍ହସମଯଂ ପଣ୍ଣସାଲଂ ପୱିସିତ୍ୱା ବିଦଲମଞ୍ଚକପସ୍ସେ କଟ୍ଠତ୍ଥରିକାଯ ନିପନ୍ନୋ ସରୀରଂ ଉତୁଂ ଗାହାପେତ୍ୱା ବଲୱପଚ୍ଚୂସେ ପବୁଜ୍ଝିତ୍ୱା ଅତ୍ତନୋ ଆଗମନଂ ଆୱଜ୍ଜେସି – ''ଅହଂ ଘରାୱାସେ ଆଦୀନୱଂ ଦିସ୍ୱା ଅମିତଭୋଗଂ ଅନନ୍ତଯସଂ ପହାଯ ଅରଞ୍ଞଂ ପୱିସିତ୍ୱା ନେକ୍ଖମ୍ମଗୱେସକୋ ହୁତ୍ୱା ପବ୍ବଜିତୋ। ଇତୋ ଦାନି ପଟ୍ଠାଯ ପମାଦଚାରଂ ଚରିତୁଂ ନ ୱଟ୍ଟତି, ପୱିୱେକଞ୍ହି ପହାଯ ୱିଚରନ୍ତଂ ମିଚ୍ଛାୱିତକ୍କମକ୍ଖିକା ଖାଦନ୍ତି, ଇଦାନି ମଯା ୱିୱେକମନୁବ୍ରୂହେତୁଂ ୱଟ୍ଟତି, ଅହଞ୍ହି ଘରାୱାସଂ ପଲିବୋଧତୋ ଦିସ୍ୱା ନିକ୍ଖନ୍ତୋ, ଅଯଞ୍ଚ ମନାପା ପଣ୍ଣସାଲା, ବେଲୁୱପକ୍କୱଣ୍ଣା ପରିଭଣ୍ଡକତା ଭୂମି, ରଜତୱଣ୍ଣା ସେତଭିତ୍ତିଯୋ, କପୋତପାଦୱଣ୍ଣଂ ପଣ୍ଣଚ୍ଛଦନଂ, ୱିଚିତ୍ତତ୍ଥରଣୱଣ୍ଣୋ ବିଦଲମଞ୍ଚକୋ, ନିୱାସଫାସୁକଂ ୱସନଟ୍ଠାନଂ, ନ ଏତ୍ତୋ ଅତିରେକତରା ୱିଯ ମେ ଗେହସମ୍ପଦା ପଞ୍ଞାଯତୀ''ତି ପଣ୍ଣସାଲାଯ ଦୋସେ ୱିଚିନନ୍ତୋ ଅଟ୍ଠ ଦୋସେ ପସ୍ସି।

ପଣ୍ଣସାଲପରିଭୋଗସ୍ମିଞ୍ହି ଅଟ୍ଠ ଆଦୀନୱା – ମହାସମାରମ୍ଭେନ ଦବ୍ବସମ୍ଭାରେ ସମୋଧାନେତ୍ୱା କରଣପରିଯେସନଭାୱୋ ଏକୋ ଆଦୀନୱୋ, ତିଣପଣ୍ଣମତ୍ତିକାସୁ ପତିତାସୁ ତାସଂ ପୁନପ୍ପୁନଂ ଠପେତବ୍ବତାଯ ନିବଦ୍ଧଜଗ୍ଗନଭାୱୋ ଦୁତିଯୋ, ସେନାସନଂ ନାମ ମହଲ୍ଲକସ୍ସ ପାପୁଣାତି, ଅୱେଲାଯ ୱୁଟ୍ଠାପିଯମାନସ୍ସ ଚିତ୍ତେକଗ୍ଗତା ନ ହୋତୀତି ଉଟ୍ଠାପନୀଯଭାୱୋ ତତିଯୋ, ସୀତୁଣ୍ହାଦିପଟିଘାତେନ କାଯସ୍ସ ସୁଖୁମାଲକରଣଭାୱୋ ଚତୁତ୍ଥୋ , ଗେହଂ ପୱିଟ୍ଠେନ ଯଂକିଞ୍ଚି ପାପଂ ସକ୍କା କାତୁନ୍ତି ଗରହାପଟିଚ୍ଛାଦନଭାୱୋ ପଞ୍ଚମୋ, ''ମଯ୍ହ''ନ୍ତି ପରିଗ୍ଗହକରଣଭାୱୋ ଛଟ୍ଠୋ, ଗେହସ୍ସ ଅତ୍ଥିଭାୱୋ ନାମେସ ସଦୁତିଯକୱାସୋ ୱିଯାତି ସତ୍ତମୋ, ଊକାମଙ୍ଗୁଲଘରଗୋଳଇକାଦୀନଂ ସାଧାରଣତାଯ ବହୁସାଧାରଣଭାୱୋ ଅଟ୍ଠମୋ। ଇତି ଇମେ ଅଟ୍ଠ ଆଦୀନୱେ ଦିସ୍ୱା ମହାସତ୍ତୋ ପଣ୍ଣସାଲଂ ପଜହି। ତେନାହ – ''ଅଟ୍ଠଦୋସସମାକିଣ୍ଣଂ, ପଜହିଂ ପଣ୍ଣସାଲକ''ନ୍ତି।

ଉପାଗମିଂ ରୁକ୍ଖମୂଲଂ, ଗୁଣେ ଦସହୁପାଗତନ୍ତି ଛନ୍ନଂ ପଟିକ୍ଖିପିତ୍ୱା ଦସହି ଗୁଣେହି ଉପେତଂ ରୁକ୍ଖମୂଲଂ ଉପଗତୋସ୍ମୀତି ୱଦତି। ତତ୍ରିମେ ଦସ ଗୁଣା – ଅପ୍ପସମାରମ୍ଭତା ଏକୋ ଗୁଣୋ, ଉପଗମନମତ୍ତକମେୱ ହି ତତ୍ଥ ହୋତୀତି। ଅପ୍ପଟିଜଗ୍ଗନତା ଦୁତିଯୋ, ତଞ୍ହି ସମ୍ମଟ୍ଠମ୍ପି ଅସମ୍ମଟ୍ଠମ୍ପି ପରିଭୋଗଫାସୁକଂ ହୋତିଯେୱ। ଅନୁଟ୍ଠାପନୀଯଭାୱୋ ତତିଯୋ। ଗରହଂ ନପ୍ପଟିଚ୍ଛାଦେତି, ତତ୍ଥ ହି ପାପଂ କରୋନ୍ତୋ ଲଜ୍ଜତୀତି ଗରହାଯ ଅପ୍ପଟିଚ୍ଛନ୍ନଭାୱୋ ଚତୁତ୍ଥୋ। ଅବ୍ଭୋକାସୱାସୋ ୱିଯ କାଯଂ ନ ସନ୍ଥମ୍ଭେତୀତି କାଯସ୍ସ ଅସନ୍ଥମ୍ଭନଭାୱୋ ପଞ୍ଚମୋ, ପରିଗ୍ଗହକରଣାଭାୱୋ ଛଟ୍ଠୋ, ଗେହାଲଯପଟିକ୍ଖେପୋ ସତ୍ତମୋ। ବହୁସାଧାରଣେ ଗେହେ ୱିଯ ''ପଟିଜଗ୍ଗିସ୍ସାମି ନଂ, ନିକ୍ଖମଥା''ତି ନୀହରଣକାଭାୱୋ ଅଟ୍ଠମୋ, ୱସନ୍ତସ୍ସ ସପ୍ପୀତିକଭାୱୋ ନୱମୋ, ରୁକ୍ଖମୂଲସେନାସନସ୍ସ ଗତଗତଟ୍ଠାନେ ସୁଲଭତାଯ ଅନପେକ୍ଖଭାୱୋ ଦସମୋତି ଇମେ ଦସଗୁଣେ ଦିସ୍ୱା ରୁକ୍ଖମୂଲଂ ଉପଗତୋସ୍ମୀତି ୱଦତି।

ଇମାନି ହି ଏତ୍ତକାନି କାରଣାନି ସଲ୍ଲକ୍ଖେତ୍ୱା ମହାସତ୍ତୋ ପୁନଦିୱସେ ଭିକ୍ଖାଯ ଗାମଂ ପାୱିସି। ଅଥସ୍ସ ସମ୍ପତ୍ତଗାମେ ମନୁସ୍ସା ମହନ୍ତେନ ଉସ୍ସାହେନ ଭିକ୍ଖଂ ଅଦଂସୁ। ସୋ ଭତ୍ତକିଚ୍ଚଂ ନିଟ୍ଠାପେତ୍ୱା ଅସ୍ସମଂ ଆଗମ୍ମ ନିସୀଦିତ୍ୱା ଚିନ୍ତେସି – ''ନାହଂ 'ଆହାରଂ ଲଭାମୀ'ତି ପବ୍ବଜିତୋ, ସିନିଦ୍ଧାହାରୋ

ନାମେସ ମାନମଦପୁରିସମଦେ ୱତ୍ତେତି, ଆହାରମୂଲକସ୍ସ ଚ ଦୁକ୍ଖସ୍ସ ଅନ୍ତୋ ନତ୍ଥି, ଯଂନୂନାହଂ ୱାପିତରୋପିତଧଞ୍ଞନିବ୍ବତ୍ତକଂ ଆହାରଂ ପଜହିତ୍ୱା ପୱତ୍ତଫଲଭୋଜନୋ ଭୱେୟ୍ୟ''ନ୍ତି। ସୋ ତତୋ ପଟ୍ଠାୟ ତଥା କତ୍ୱା ଘଟେନ୍ତୋ ୱାୟମନ୍ତୋ ସତ୍ତାହବ୍ଭନ୍ତରେଯେୱ ଅଟ୍ଠ ସମାପତ୍ତିଯୋ ପଞ୍ଚ ଚ ଅଭିଞ୍ଞାଯୋ ନିବ୍ବତ୍ତେସି। ତେନ ୱୁତ୍ତଂ –

''ୱାପିତଂ ରୋପିତଂ ଧଞ୍ଞଂ, ପଜହିଂ ନିରୱସେସତୋ;

ଅନେକଗୁଣସମ୍ପନ୍ନଂ, ପୱତ୍ତଫଲମାଦିୟିଂ।

''ତତ୍ଥପ୍ପଧାନଂ ପଦହିଂ, ନିସଜ୍ଜଟ୍ଠାନଚଙ୍କମେ;

ଅବ୍ଭନ୍ତରମ୍ହି ସତ୍ତାହେ, ଅଭିଞ୍ଞାବଲ ପାପୁଣି''ନ୍ତି।

ଦୀପଙ୍କରୋ ବୁଦ୍ଧୋ

ଏୱଂ ଅଭିଞ୍ଞାବଲଂ ପତ୍ୱା ସୁମେଧତାପସେ ସମାପତ୍ତିସୁଖେନ ୱୀତିନାମେନ୍ତେ ଦୀପଙ୍କରୋ ନାମ ସତ୍ଥା ଲୋକେ ଉଦପାଦି। ତସ୍ସ ପଟିସନ୍ଧିଜାତିବୋଧି ଧମ୍ମଚକ୍କପ୍ପୱତ୍ତନେସୁ ସକଲାପି ଦସସହସ୍ସିଲୋକଧାତୁ ସଙ୍କମ୍ପି ସମ୍ପକମ୍ପି ସମ୍ପୱେଧି, ମହାୱିରୱଂ ରୱି, ଦ୍ୱତ୍ତିଂସ ପୁବ୍ବନିମିତ୍ତାନି ପାତୁରହେସୁଂ। ସୁମେଧତାପସୋ ସମାପତ୍ତିସୁଖେନ ୱୀତିନାମେନ୍ତୋ ନେୱ ତଂ ସଦ୍ଦମସ୍ସୋସି, ନ ଚ ତାନି ନିମିତ୍ତାନି ଅଦ୍ଦସ। ତେନ ୱୁତ୍ତଂ –

''ଏୱଂ ମେ ସିଦ୍ଧିପ୍ପତ୍ତସ୍ସ, ୱସୀଭୂତସ୍ସ ସାସନେ;

ଦୀପଙ୍କରୋ ନାମ ଜିନୋ, ଉପ୍ପଜ୍ଜି ଲୋକନାୟକୋ।

''ଉପ୍ପଜ୍ଜନ୍ତେ ଚ ଜାୟନ୍ତେ, ବୁଜ୍ଝନ୍ତେ ଧମ୍ମଦେସନେ;

ଚତୁରୋ ନିମିତ୍ତେ ନାଦ୍ଦସଂ, ଝାନରତିସମପ୍ପିତୋ''ତି।

ତସ୍ମିଂ କାଲେ ଦୀପଙ୍କରଦସବଲୋ ଚତୂହି ଖୀଣାସୱସତସହସ୍ସେହି ପରିୱୁତୋ ଅନୁପୁବ୍ବେନ ଚାରିକଂ ଚରମାନୋ ରମ୍ମଂ ନାମ ନଗରଂ ପତ୍ୱା ସୁଦସ୍ସନମହାୱିହାରେ ପଟିୱସତି। ରମ୍ମନଗରୱାସିନୋ ''ଦୀପଙ୍କରୋ କିର ସମଣିସ୍ସରୋ ପରମାଭିସମ୍ବୋଧିଂ ପତ୍ୱା ପୱତ୍ତୱରଧମ୍ମଚକ୍କୋ ଅନୁପୁବ୍ବେନ ଚାରିକଂ ଚରମାନୋ ଅମ୍ହାକଂ ରମ୍ମନଗରଂ ପତ୍ୱା ସୁଦସ୍ସନମହାୱିହାରେ ପଟିୱସତୀ''ତି ସୁତ୍ୱା ସପ୍ପିନୱନୀତାଦୀନି ଚେୱ ଭେସଜ୍ଜାନି ୱତ୍ଥଚ୍ଛାଦନାନି ଚ ଗାହାପେତ୍ୱା ଗନ୍ଧମାଲାଦିହତ୍ଥା ଯେନ ବୁଦ୍ଧୋ, ଯେନ ଧମ୍ମୋ, ଯେନ ସଙ୍ଘୋ, ତନ୍ନିନ୍ନା ତପ୍ପୋଣା ତପ୍ପବ୍ଭାରା ହୁତ୍ୱା ସତ୍ଥାରଂ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ୱନ୍ଦିତ୍ୱା ଗନ୍ଧମାଲାଦୀହି ପୂଜେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନା ଧମ୍ମଦେସନଂ ସୁତ୍ୱା ସ୍ୱାତନାୟ ନିମନ୍ତେତ୍ୱା ଉଟ୍ଠାୟାସନା ପକ୍କମିଂସୁ।

ତେ ପୁନଦିୱସେ ମହାଦାନଂ ସଜ୍ଜେତ୍ୱା ନଗରଂ ଅଲଙ୍କରିତ୍ୱା ଦସବଲସ୍ସ ଆଗମନମଗ୍ଗଂ ଅଲଙ୍କରୋନ୍ତା ଉଦକଭିନ୍ନଟ୍ଠାନେସୁ ପଂସୁଂ ପକ୍ଖିପିତ୍ୱା ସମଂ ଭୂମିତଲଂ କତ୍ୱା ରଜତପଟ୍ଟୱଣ୍ଣଂ ୱାଲୁକଂ ଆକିରନ୍ତି, ଲାଜେ ଚେୱ ପୁପ୍ଫାନି ଚ ୱିକିରନ୍ତି, ନାନାୱିରାଗେହି ୱତ୍ଥେହି ଧଜପଟାକେ ଉସ୍ସାପେନ୍ତି, କଦଲିଯୋ ଚେୱ ପୁଣ୍ଣଘଟପନ୍ତିଯୋ ଚ ପତିଟ୍ଠାପେନ୍ତି। ତସ୍ମିଂ କାଲେ ସୁମେଧତାପସୋ ଅତ୍ତନୋ ଅସ୍ସମପଦା ଆକାସଂ ଉଗ୍ଗନ୍ତ୍ୱା, ତେସଂ ମନୁସ୍ସାନଂ ଉପରିଭାଗେନ ଆକାସେନ ଗଚ୍ଛନ୍ତୋ ତେ ହଟ୍ଠତୁଟ୍ଠେ ମନୁସ୍ସେ ଦିସ୍ୱା ''କିଂ ନୁ ଖୋ କାରଣ''ନ୍ତି ଆକାସତୋ ଓରୁୟ୍ହ ଏକମନ୍ତଂ ଠିତୋ ମନୁସ୍ସେ ପୁଚ୍ଛି – ''ଅମ୍ଭୋ, କସ୍ସ ତୁମ୍ହେ ଇଧ ୱିସମଂ ମଗ୍ଗଂ ଅଲଙ୍କରୋଥା''ତି? ତେନ ୱୁତ୍ତଂ –

''ପଚ୍ଚନ୍ତଦେସୱିସୟେ , ନିମନ୍ତେତ୍ୱା ତଥାଗତଂ;

ତସ୍ସ ଆଗମନଂ ମଗ୍ଗଂ, ସୋଧେନ୍ତି ତୁଟ୍ଠମାନସା।

''ଅହଂ ତେନ ସମୟେନ, ନିକ୍ଖମିତ୍ୱା ସକସ୍ସମା;

ଧୁନନ୍ତୋ ୱାକଚୀରାନି, ଗଚ୍ଛାମି ଅମ୍ବରେ ତଦା।

‘‘ୱେଦଜାତଂ ଜନଂ ଦିସ୍ୱା, ତୁଟ୍ଠହଟ୍ଠଂ ପମୋଦିତଂ;

ଓରୋହିତ୍ୱାନ ଗଗନା, ମନୁସ୍ସେ ପୁଚ୍ଛି ତାୱଦେ।

‘‘‘ତୁଟ୍ଠହଟ୍ଠୋ ପମୁଦିତୋ, ୱେଦଜାତୋ ମହାଜନୋ;

କସ୍ସ ସୋଧୀୟତି ମଗ୍ଗୋ, ଅଞ୍ଜସଂ ୱଟୁମାୟନ’’’ନ୍ତି।

ମନୁସ୍ସା ଆହଂସୁ – ‘‘ଭନ୍ତେ ସୁମେଧ, ନ ତ୍ୱଂ ଜାନାସି, ଦୀପଙ୍କରୋ ଦସବଲୋ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ସମ୍ବୋଧିଂ ପତ୍ୱା ପୱତ୍ତିତୱରଧମ୍ମଚକ୍କୋ ଚାରିକଂ ଚରମାନୋ ଅମ୍ହାକଂ ନଗରଂ ପତ୍ୱା ସୁଦସ୍ସନମହାୱିହାରେ ପଟିୱସତି। ମୟଂ ତଂ ଭଗୱନ୍ତଂ ନିମନ୍ତୟିମ୍ହ, ତସ୍ସେତଂ ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ଭଗୱତୋ ଆଗମନମଗ୍ଗଂ ଅଲଙ୍କରୋମା’’ତି। ଅଥ ସୁମେଧତାପସୋ ଚିନ୍ତେସି – ‘‘ବୁଦ୍ଧୋତି ଖୋ ଘୋସମତ୍ତକମ୍ପି ଲୋକେ ଦୁଲ୍ଲଭଂ, ପଗେୱ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦୋ, ମୟାପି ଇମେହି ମନୁସ୍ସେହି ସଦ୍ଧିଂ ଦସବଲସ୍ସ ମଗ୍ଗଂ ଅଲଙ୍କରିତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀ’’ତି। ସୋ ତେ ମନୁସ୍ସେ ଆହ – ‘‘ସଚେ, ଭୋ, ତୁମ୍ହେ ଏତଂ ମଗ୍ଗଂ ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ଅଲଙ୍କରୋଥ, ମୟ୍ହମ୍ପି ଏକଂ ଓକାସଂ ଦେଥ, ଅହମ୍ପି ତୁମ୍ହେହି ସଦ୍ଧିଂ ମଗ୍ଗଂ ଅଲଙ୍କରିସ୍ସାମୀ’’ତି। ତେ ‘‘ସାଧୂ’’ତି ସମ୍ପଟିଚ୍ଛିତ୍ୱା ‘‘ସୁମେଧତାପସୋ ଇଦ୍ଧିମା’’ତି ଜାନନ୍ତା ଉଦକଭିନ୍ନୋକାସଂ ସଲ୍ଲକ୍ଖେତ୍ୱା – ‘‘ତ୍ୱଂ ଇମଂ ଠାନଂ ଅଲଙ୍କରୋହୀ’’ତି ଅଦଂସୁ। ସୁମେଧୋ ବୁଦ୍ଧାରମ୍ମଣଂ ପୀତିଂ ଗହେତ୍ୱା ଚିନ୍ତେସି – ‘‘ଅହଂ ଇମଂ ଓକାସଂ ଇଦ୍ଧିୟା ଅଲଙ୍କରିତୁଂ ପହୋମି, ଏୱଂ ଅଲଙ୍କତୋ ନ ମଂ ପରିତୋସେସ୍ସତି, ଅଜ୍ଜ ମୟା କାୟୱେୟ୍ୟାୱଚ୍ଚଂ କାତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀ’’ତି ପଂସୁଂ ଆହରିତ୍ୱା ତସ୍ମିଂ ପଦେସେ ପକ୍ଖିପି।

ତସ୍ସ ତସ୍ମିଂ ପଦେସେ ଅନିଟ୍ଠିତେୟେୱ ଦୀପଙ୍କରଦସବଲୋ ମହାନୁଭାୱାନଂ ଛଳଭିଞ୍ଞାନଂ ଖୀଣାସୱାନଂ ଚତୂହି ସତସହସ୍ସେହି ପରିୱୁତୋ ଦେୱତାସୁ ଦିବ୍ବଗନ୍ଧମାଲାଦୀହି ପୂଜୟନ୍ତାସୁ ଦିବ୍ବତୁରିୟେହି ୱଜ୍ଜନ୍ତାସୁ ଦିବ୍ବସଙ୍ଗୀତେସୁ ପୱତ୍ତେନ୍ତେସୁ ମନୁସ୍ସେସୁ ମାନୁସକେହି ଗନ୍ଧମାଲାଦୀହି ଚେୱ ତୁରିୟେହି ଚ ପୂଜୟନ୍ତେସୁ ଅନୋପମାୟ ବୁଦ୍ଧଲୀଳାୟ ମନୋସିଲାତଲେ ୱିଜମ୍ଭମାନୋ ସୀହୋ ୱିୟ ତଂ ଅଲଙ୍କତପଟିୟତ୍ତଂ ମଗ୍ଗଂ ପଟିପଜ୍ଜି। ସୁମେଧତାପସୋ ଅକ୍ଖୀନି ଉମ୍ମୀଲେତ୍ୱା ଅଲଙ୍କତମଗ୍ଗେନ ଆଗଚ୍ଛନ୍ତସ୍ସ ଦସବଲସ୍ସ ଦ୍ୱତ୍ତିଂସମହାପୁରିସଲକ୍ଖଣପଟିମଣ୍ଡିତଂ ଅସୀତିୟା ଅନୁବ୍ୟଞ୍ଜନେହି ଅନୁରଞ୍ଜିତଂ ବ୍ୟାମପ୍ପଭାୟ ସମ୍ପରିୱାରିତଂ ମଣିୱଣ୍ଣଗଗନତଲେ ନାନପ୍ପକାରା ୱିଜ୍ଜୁଲତା ୱିୟ ଆୱେଳଆୱେଳଭୂତା ଚେୱ ୟୁଗଳୟୁଗଳଭୂତା ଚ ଛବ୍ବଣ୍ଣଘନବୁଦ୍ଧରସ୍ମିୟୋ ୱିସ୍ସଜ୍ଜେନ୍ତଂ ରୂପସୋଭଗ୍ଗପ୍ପତ୍ତଂ ଅତ୍ତଭାୱଂ ଓଲୋକେତ୍ୱା – ‘‘ଅଜ୍ଜ ମୟା ଦସବଲସ୍ସ ଜୀୱିତପରିଚ୍ଚାଗଂ କାତୁଂ ୱଟ୍ଟତି, ମା ଭଗୱା କଲଲଂ ଅକ୍କମି, ମଣିଫଲକସେତୁଂ ପନ ଅକ୍କମନ୍ତୋ ୱିୟ ସଦ୍ଧିଂ ଚତୂହି ଖୀଣାସୱସତସହସ୍ସେହି ମମ ପିଟ୍ଠିଂ ମଦ୍ଦମାନୋ ଗଚ୍ଛତୁ, ତଂ ମେ ଭୱିସ୍ସତି ଦୀଘରତ୍ତଂ ହିତାୟ ସୁଖାୟା’’ତି କେସେ ମୋଚେତ୍ୱା ଅଜିନଚମ୍ମଜଟାମଣ୍ଡଲୱାକଚୀରାନି କାଳୱଣ୍ଣେ କଲଲେ ପତ୍ଥରିତ୍ୱା ମଣିଫଲକସେତୁ ୱିୟ କଲଲପିଟ୍ଠେ ନିପଜ୍ଜି। ତେନ ୱୁତ୍ତଂ –

‘‘ତେ ମେ ପୁଟ୍ଠା ୱିୟାକଂସୁ, ‘ବୁଦ୍ଧୋ ଲୋକେ ଅନୁତ୍ତରୋ;

ଦୀପଙ୍କରୋ ନାମ ଜିନୋ, ଉପ୍ପଜ୍ଜି ଲୋକନାୟକୋ;

ତସ୍ସ ସୋଧୀୟତି ମଗ୍ଗୋ, ଅଞ୍ଜସଂ ୱଟୁମାୟନଂ’।

‘‘ବୁଦ୍ଧୋତିୱଚନଂ ସୁତ୍ୱାନ, ପୀତି ଉପ୍ପଜ୍ଜି ତାୱଦେ;

ବୁଦ୍ଧୋ ବୁଦ୍ଧୋତି କଥୟନ୍ତୋ, ସୋମନସ୍ସଂ ପୱେଦୟିଂ।

‘‘ତତ୍ଥ ଠତ୍ୱା ୱିଚିନ୍ତେସିଂ, ତୁଟ୍ଠୋ ସଂୱିଗ୍ଗମାନସୋ;

‘ଇଧ ବୀଜାନି ରୋପିସ୍ସଂ, ଖଣୋ ୱେ ମା ଉପଚ୍ଚଗା’।

‘‘ୟଦି ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ସୋଧେଥ, ଏକୋକାସଂ ଦଦାଥ ମେ;

ଅହମ୍ପି ସୋଧୟିସ୍ସାମି, ଅଞ୍ଜସଂ ୱଟୁମାୟନଂ।

‘‘ଅଦଂସୁ ତେ ମମୋକାସଂ, ସୋଧେତୁଂ ଅଞ୍ଜସଂ ତଦା;

ବୁଦ୍ଧୋ ବୁଦ୍ଧୋତି ଚିନ୍ତେନ୍ତୋ, ମଗ୍ଗଂ ସୋଧେମହଂ ତଦା।

‘‘ଅନିଟ୍ଠିତେ ମମୋକାସେ, ଦୀପଙ୍କରୋ ମହାମୁନି;

ଚତୂହି ସତସହସ୍ସେହି, ଛଳଭିଞ୍ଞେହି ତାଦିହି;

ଖୀଣାସୱେହି ୱିମଲେହି, ପଟିପଜ୍ଜି ଅଞ୍ଜସଂ ଜିନୋ।

‘‘ପଚ୍ଚୁଗ୍ଗମନା ୱତ୍ତନ୍ତି, ୱଜ୍ଜନ୍ତି ଭେରିୟୋ ବହୂ;

ଆମୋଦିତା ନରମରୂ, ସାଧୁକାରଂ ପୱତ୍ତୟୁଂ।

‘‘ଦେୱା ମନୁସ୍ସେ ପସ୍ସନ୍ତି, ମନୁସ୍ସାପି ଚ ଦେୱତା;

ଉଭୋପି ତେ ପଞ୍ଜଲିକା, ଅନୁୟନ୍ତି ତଥାଗତଂ।

‘‘ଦେୱା ଦିବ୍ବେହି ତୁରିୟେହି, ମନୁସ୍ସା ମାନୁସେହି ଚ;

ଉଭୋପି ତେ ୱଜ୍ଜୟନ୍ତା, ଅନୁୟନ୍ତି ତଥାଗତଂ।

‘‘ଦିବ୍ବଂ ମନ୍ଦାରୱଂ ପୁପ୍ଫଂ, ପଦୁମଂ ପାରିଛତ୍ତକଂ;

ଦିସୋଦିସଂ ଓକିରନ୍ତି, ଆକାସନଭଗତା ମରୂ।

‘‘ଦିବ୍ବଂ ଚନ୍ଦନଚୁଣ୍ଣଞ୍ଚ, ୱରଗନ୍ଧଞ୍ଚ କେୱଲଂ;

ଦିସୋଦିସଂ ଓକିରନ୍ତି, ଆକାସନଭଗତା ମରୂ।

‘‘ଚମ୍ପକଂ ସଲଲଂ ନୀପଂ, ନାଗପୁନ୍ନାଗକେତକଂ;

ଦିସୋଦିସଂ ଉକ୍ଖିପନ୍ତି, ଭୂମିତଲଗତା ନରା।

‘‘କେସେ ମୁଞ୍ଚିତ୍ୱାହଂ ତତ୍ଥ, ୱାକଚୀରଞ୍ଚ ଚମ୍ମକଂ;

କଲଲେ ପତ୍ଥରିତ୍ୱାନ, ଅୱକୁଜ୍ଜୋ ନିପଜ୍ଜହଂ।

‘‘ଅକ୍କମିତ୍ୱାନ ମଂ ବୁଦ୍ଧୋ, ସହ ସିସ୍ସେହି ଗଚ୍ଛତୁ;

ମା ନଂ କଲଲେ ଅକ୍କମିତ୍ଥ, ହିତାୟ ମେ ଭୱିସ୍ସତୀ’’ତି।

ସୋ ପନ କଲଲପିଟ୍ଠେ ନିପନ୍ନକୋୱ ପୁନ ଅକ୍ଖୀନି ଉମ୍ମୀଲେତ୍ୱା ଦୀପଙ୍କରଦସବଲସ୍ସ ବୁଦ୍ଧସିରିଂ ସମ୍ପସ୍ସମାନୋ ଏୱଂ ଚିନ୍ତେସି – ‘‘ସଚେ ଅହଂ ଇଚ୍ଛେୟ୍ୟଂ, ସବ୍ବକିଲେସେ ଝାପେତ୍ୱା ସଙ୍ଘନୱକୋ ହୁତ୍ୱା ରମ୍ମନଗରଂ ପୱିସେୟ୍ୟଂ, ଅଞ୍ଞାତକୱେସେନ ପନ ମେ କିଲେସେ ଝାପେତ୍ୱା ନିବ୍ବାନପ୍ପତ୍ତିୟା କିଚ୍ଚଂ ନତ୍ଥି, ୟଂନୂନାହଂ ଦୀପଙ୍କରଦସବଲୋ ୱିୟ ପରମାଭିସମ୍ବୋଧିଂ ପତ୍ୱା ଧମ୍ମନାୱଂ ଆରୋପେତ୍ୱା ମହାଜନଂ ସଂସାରସାଗରା ଉତ୍ତାରେତ୍ୱା ପଚ୍ଛା

ପରିନିବ୍ବାୟେୟ୍ୟଂ, ଇଦଂ ମୟ୍ହଂ ପତିରୂପ’’ନ୍ତି। ତତୋ ଅଟ୍ଠ ଧମ୍ମେ ସମୋଧାନେତ୍ୱା ବୁଦ୍ଧଭାୱାୟ ଅଭିନୀହାରଂ କତ୍ୱା ନିପଜ୍ଜି। ତେନ ୱୁତ୍ତଂ –

‘‘ପଥୱିୟଂ ନିପନ୍ନସ୍ସ, ଏୱଂ ମେ ଆସି ଚେତସୋ;

‘ଇଚ୍ଛମାନୋ ଅହଂ ଅଜ୍ଜ, କିଲେସେ ଝାପୟେ ମମ।

‘‘‘କିଂ ମେ ଅଞ୍ଞାତୱେସେନ, ଧମ୍ମଂ ସଚ୍ଛିକତେନିଧ;

ସବ୍ବଞ୍ଞୁତଂ ପାପୁଣିତ୍ୱା, ବୁଦ୍ଧୋ ହେସ୍ସଂ ସଦେୱକେ।

‘‘‘କିଂ ମେ ଏକେନ ତିଣ୍ଣେନ, ପୁରିସେନ ଥାମଦସ୍ସିନା;

ସବ୍ବଞ୍ଞୁତଂ ପାପୁଣିତ୍ୱା, ସନ୍ତାରେସ୍ସଂ ସଦେୱକଂ।

‘‘‘ଇମିନା ମେ ଅଧିକାରେନ, କତେନ ପୁରିସୁତ୍ତମେ;

ସବ୍ବଞ୍ଞୁତଂ ପାପୁଣିତ୍ୱା, ତାରେମି ଜନତଂ ବହୁଂ।

‘‘‘ସଂସାରସୋତଂ ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା, ୱିଦ୍ଧଂସେତ୍ୱା ତୟୋ ଭୱେ;

ଧମ୍ମନାୱଂ ସମାରୁୟ୍ହ, ସନ୍ତାରେସ୍ସଂ ସଦେୱକ’’’ନ୍ତି।

ଯସ୍ମା ପନ ବୁଦ୍ଧତ୍ତଂ ପତ୍ଥେନ୍ତସ୍ସ –

‘‘ମନୁସ୍ସତ୍ତଂ ଲିଙ୍ଗସମ୍ପତ୍ତି, ହେତୁ ସତ୍ଥାରଦସ୍ସନଂ;

ପବ୍ବଜ୍ଜା ଗୁଣସମ୍ପତ୍ତି, ଅଧିକାରୋ ଚ ଛନ୍ଦତା;

ଅଟ୍ଠଧମ୍ମସମୋଧାନା, ଅଭିନୀହାରୋ ସମିଜ୍ଝତୀ’’ତି।

ମନୁସ୍ସତ୍ତଭାୱସ୍ମିଂୟେୱ ହି ଠତ୍ୱା ବୁଦ୍ଧତ୍ତଂ ପତ୍ଥେନ୍ତସ୍ସ ପତ୍ଥନା ସମିଜ୍ଝତି, ନାଗସ୍ସ ୱା ସୁପଣ୍ଣସ୍ସ ୱା ଦେୱତାୟ ୱା ସକ୍କସ୍ସ ୱା ପତ୍ଥନା ନୋ ସମିଜ୍ଝତି। ମନୁସ୍ସତ୍ତଭାୱେପି ପୁରିସଲିଙ୍ଗେ ଠିତସ୍ସେୱ ପତ୍ଥନା ସମିଜ୍ଝତି, ଇତ୍ଥିୟା ୱା ପଣ୍ଡକନପୁଂସକଉଭତୋବ୍ୟଞ୍ଜନକାନଂ ୱା ନୋ ସମିଜ୍ଝତି। ପୁରିସସ୍ସପି ତସ୍ମିଂ ଅତ୍ତଭାୱେ ଅରହତ୍ତପ୍ପତ୍ତିୟା ହେତୁସମ୍ପନ୍ନସ୍ସେୱ ପତ୍ଥନା ସମିଜ୍ଝତି, ନୋ ଇତରସ୍ସ। ହେତୁସମ୍ପନ୍ନସ୍ସାପି ଜୀୱମାନବୁଦ୍ଧସ୍ସେୱ ସନ୍ତିକେ ପତ୍ଥେନ୍ତସ୍ସେୱ ପତ୍ଥନା ସମିଜ୍ଝତି, ପରିନିବ୍ବୁତେ ବୁଦ୍ଧେ ଚେତିୟସନ୍ତିକେ ୱା ବୋଧିମୂଲେ ୱା ପତ୍ଥେନ୍ତସ୍ସ ନ ସମିଜ୍ଝତି। ବୁଦ୍ଧାନଂ ସନ୍ତିକେ ପତ୍ଥେନ୍ତସ୍ସପି ପବ୍ବଜ୍ଜାଲିଙ୍ଗେ ଠିତସ୍ସେୱ ସମିଜ୍ଝତି, ନୋ ଗିହିଲିଙ୍ଗେ ଠିତସ୍ସ। ପବ୍ବଜିତସ୍ସପି ପଞ୍ଚାଭିଞ୍ଞାଅଟ୍ଠସମାପତ୍ତିଲାଭିନୋୟେୱ ସମିଜ୍ଝତି, ନ ଇମାୟ ଗୁଣସମ୍ପତ୍ତିୟା ୱିରହିତସ୍ସ। ଗୁଣସମ୍ପନ୍ନେନପି ୟେନ ଅତ୍ତନୋ ଜୀୱିତଂ ବୁଦ୍ଧାନଂ ପରିଚ୍ଚତ୍ତଂ ହୋତି, ତସ୍ସେୱ ଇମିନା ଅଧିକାରେନ ଅଧିକାରସମ୍ପନ୍ନସ୍ସ ସମିଜ୍ଝତି, ନ ଇତରସ୍ସ। ଅଧିକାରସମ୍ପନ୍ନସ୍ସାପି ଯସ୍ସ ବୁଦ୍ଧକାରକଧମ୍ମାନଂ ଅତ୍ଥାୟ ମହନ୍ତୋ ଛନ୍ଦୋ ଚ ଉସ୍ସାହୋ ଚ ୱାୟାମୋ ଚ ପରିୟେଟ୍ଠି ଚ, ତସ୍ସେୱ ସମିଜ୍ଝତି, ନ ଇତରସ୍ସ।

ତତ୍ରିଦଂ ଛନ୍ଦମହନ୍ତତାୟ ଓପମ୍ମଂ – ସଚେ ହି ଏୱମସ୍ସ ୟୋ ସକଲଚକ୍କୱାଳଗବ୍ଭଂ ଏକୋଦକୀଭୂତଂ ଅତ୍ତନୋ ବାହୁବଲେନ ଉତ୍ତରିତ୍ୱା ପାରଂ ଗନ୍ତୁଂ ସମତ୍ଥୋ, ସୋ ବୁଦ୍ଧତ୍ତଂ ପାପୁଣାତି। ୟୋ ୱା ପନ ସକଲଚକ୍କୱାଳଗବ୍ଭଂ ୱେଳୁଗୁମ୍ବସଞ୍ଛନ୍ନଂ ୱିୟୂହିତ୍ୱା ମଦ୍ଦିତ୍ୱା ପଦସା ଗଚ୍ଛନ୍ତୋ ପାରଂ ଗନ୍ତୁଂ ସମତ୍ଥୋ, ସୋ ବୁଦ୍ଧତ୍ତଂ ପାପୁଣାତି। ୟୋ ୱା ପନ ସକଲଚକ୍କୱାଳଗବ୍ଭଂ ସତ୍ତିୟୋ ଆକୋଟେତ୍ୱା ନିରନ୍ତରଂ ସତ୍ତିଫଲସମାକିଣ୍ଣଂ ପଦସା ଅକ୍କମମାନୋ ପାରଂ ଗନ୍ତୁଂ ସମତ୍ଥୋ, ସୋ ବୁଦ୍ଧତ୍ତଂ ପାପୁଣାତି। ୟୋ ୱା ପନ ସକଲଚକ୍କୱାଳଗବ୍ଭଂ ୱୀତଚ୍ଚିତଙ୍ଗାରଭରିତଂ ପାଦେହି ମଦ୍ଦମାନୋ ପାରଂ ଗନ୍ତୁଂ ସମତ୍ଥୋ, ସୋ ବୁଦ୍ଧତ୍ତଂ ପାପୁଣାତୀତି। ୟୋ ଏତେସୁ ଏକମ୍ପି ଅତ୍ତନୋ ଦୁକ୍କରଂ ନ ମଞ୍ଞତି, ‘‘ଅହଂ ଏତମ୍ପି ତରିତ୍ୱା ୱା ଗନ୍ତ୍ୱା ୱା ପାରଂ ଗମିସ୍ସାମୀ’’ତି ଏୱଂ ମହନ୍ତେନ ଛନ୍ଦେନ ଚ ଉସ୍ସାହେନ ଚ ୱାୟାମେନ ଚ ପରିୟେଟ୍ଠିୟା ଚ ସମନ୍ନାଗତୋ ହୋତି, ଏତସ୍ସେୱ ପତ୍ଥନା ସମିଜ୍ଝତି, ନ

ଇତରସ୍ସା ତସ୍ମା ସୁମେଧତାପସୋ ଇମେ ଅଟ୍ଠ ଧମ୍ମେ ସମୋଧାନେତ୍ୱାୱ ବୁଦ୍ଧଭାୱାଯ ଅଭିନୀହାରଂ କତ୍ୱା ନିପଜ୍ଜି।

ଦୀପଙ୍କରୋପି ଭଗୱା ଆଗନ୍ତ୍ୱା ସୁମେଧତାପସସ୍ସ ସୀସଭାଗେ ଠତ୍ୱା ମଣିସୀହପଞ୍ଜରଂ ଉଗ୍ଘାଟେନ୍ତୋ ୱିଯ ପଞ୍ଚୱଣ୍ଣପସାଦସମ୍ପନ୍ନାନି ଅକ୍ଖୀନି ଉମ୍ମୀଲେତ୍ୱା କଲଲପିଟ୍ଠେ ନିପନ୍ନଂ ସୁମେଧତାପସଂ ଦିସ୍ୱା ''ଅଯଂ ତାପସୋ ବୁଦ୍ଧତ୍ତାଯ ଅଭିନୀହାରଂ କତ୍ୱା ନିପନ୍ନୋ, ସମିଜ୍ଝିସ୍ସତି ନୁ ଖୋ ଏତସ୍ସ ପତ୍ଥନା, ଉଦାହୁ ନୋ''ତି ଅନାଗତଂସଞାଣଂ ପେସେତ୍ୱା ଉପଧାରେନ୍ତୋ – ''ଇତୋ କପ୍ପସତସହସ୍ସାଧିକାନି ଚତ୍ତାରି ଅସଙ୍ଖ୍ୟେଯ୍ୟାନି ଅତିକ୍କମିତ୍ୱା ଅଯଂ ଗୋତମୋ ନାମ ବୁଦ୍ଧୋ ଭୱିସ୍ସତୀ''ତି ଞତ୍ୱା ଠିତକୋୱ ପରିସମଜ୍ଝେ ବ୍ୟାକାସି – ''ପସ୍ସଥ ନୋ ତୁମ୍ହେ ଇମଂ ଉଗ୍ଗତପଂ ତାପସଂ କଲଲପିଟ୍ଠେ ନିପନ୍ନ''ନ୍ତି? ''ଏୱଂ, ଭନ୍ତେ''ତି। ଅଯଂ ବୁଦ୍ଧତ୍ତାଯ ଅଭିନୀହାରଂ କତ୍ୱା ନିପନ୍ନୋ, ସମିଜ୍ଝିସ୍ସତି ଇମସ୍ସ ପତ୍ଥନା। ଅଯଞ୍ହି ଇତୋ କପ୍ପସତସହସ୍ସାଧିକାନଂ ଚତୁନ୍ନଂ ଅସଙ୍ଖେଯ୍ୟାନଂ ମତ୍ଥକେ ଗୋତମୋ ନାମ ବୁଦ୍ଧୋ ଭୱିସ୍ସତି। ତସ୍ମିଂ ପନସ୍ସ ଅତ୍ତଭାୱେ କପିଲୱତ୍ଥୁ ନାମ ନଗରଂ ନିୱାସୋ ଭୱିସ୍ସତି, ମାଯା ନାମ ଦେୱୀ ମାତା, ସୁଦ୍ଧୋଦନୋ ନାମ ରାଜା ପିତା, ଅଗ୍ଗସାୱକୋ ଉପତିସ୍ସୋ ନାମ ଥେରୋ, ଦୁତିଯସାୱକୋ କୋଲିତୋ ନାମ, ବୁଦ୍ଧୁପଟ୍ଠାକୋ ଆନନ୍ଦୋ ନାମ, ଅଗ୍ଗସାୱିକା ଖେମା ନାମ ଥେରୀ, ଦୁତିଯସାୱିକା ଉପ୍ପଲୱଣ୍ଣା ନାମ ଥେରୀ ଭୱିସ୍ସତି। ଅଯଂ ପରିପକ୍କଞାଣୋ ମହାଭିନିକ୍ଖମନଂ କତ୍ୱା ମହାପଧାନଂ ପଦହିତ୍ୱା ନିଗ୍ରୋଧରୁକ୍ଖମୂଲେ ପାଯାସଂ ପଟିଗ୍ଗହେତ୍ୱା ନେରଞ୍ଜରାଯ ତୀରେ ପରିଭୁଞ୍ଜିତ୍ୱା ବୋଧିମଣ୍ଡଂ ଆରୁଯ୍ହ ଅସ୍ସତ୍ଥରୁକ୍ଖମୂଲେ ଅଭିସମ୍ବୁଜ୍ଝିସ୍ସତୀତି। ତେନ ୱୁତ୍ତଂ –

''ଦୀପଙ୍କରୋ ଲୋକୱିଦୂ, ଆହୁତୀନଂ ପଟିଗ୍ଗହୋ;

ଉସ୍ସୀସକେ ମଂ ଠତ୍ୱାନ, ଇଦଂ ୱଚନମବ୍ରୱି।

'''ପସ୍ସଥ ଇମଂ ତାପସଂ, ଜଟିଲଂ ଉଗ୍ଗତାପନଂ;

ଅପରିମେଯ୍ୟେ ଇତୋ କପ୍ପେ, ବୁଦ୍ଧୋ ଲୋକେ ଭୱିସ୍ସତି।

'''ଅହୁ କପିଲୱ୍ହଯା ରମ୍ମା, ନିକ୍ଖମିତ୍ୱା ତଥାଗତୋ;

ପଧାନଂ ପଦହିତ୍ୱାନ, କତ୍ୱା ଦୁକ୍କରକାରିକଂ।

'''ଅଜପାଲରୁକ୍ଖମୂଲେ, ନିସୀଦିତ୍ୱା ତଥାଗତୋ;

ତତ୍ଥ ପାଯାସଂ ପଗ୍ଗଯ୍ହ, ନେରଞ୍ଜରମୁପେହିତି।

'''ନେରଞ୍ଜରାଯ ତୀରମ୍ହି, ପାଯାସଂ ଅଦ ସୋ ଜିନୋ;

ପଟିଯତ୍ତୱରମଗ୍ଗେନ, ବୋଧିମୂଲମୁପେହିତି।

'''ତତୋ ପଦକ୍ଖିଣଂ କତ୍ୱା, ବୋଧିମଣ୍ଡଂ ଅନୁତ୍ତରୋ;

ଅସ୍ସତ୍ଥରୁକ୍ଖମୂଲମ୍ହି, ବୁଜ୍ଝିସ୍ସତି ମହାଯସୋ।

'''ଇମସ୍ସ ଜନିକା ମାତା, ମାଯା ନାମ ଭୱିସ୍ସତି;

ପିତା ସୁଦ୍ଧୋଦନୋ ନାମ, ଅଯଂ ହେସ୍ସତି ଗୋତମୋ।

'''ଅନାସୱା ୱୀତରାଗା, ସନ୍ତଚିତ୍ତା ସମାହିତା;

କୋଲିତୋ ଉପତିସ୍ସୋ ଚ, ଅଗ୍ଗା ହେସ୍ସନ୍ତି ସାୱକା;

ଆନନ୍ଦୋ ନାମୁପଟ୍ଠାକୋ, ଉପଟ୍ଠିସ୍ସତି ତଂ ଜିନଂ।

‘‘‘ଖେମା ଉପ୍ପଲୱଣ୍ଣା ଚ, ଅଗ୍ଗା ହେସ୍ସନ୍ତି ସାୱିକା;

ଅନାସୱା ୱୀତରାଗା, ସନ୍ତଚିତ୍ତା ସମାହିତା;

ବୋଧି ତସ୍ସ ଭଗୱତୋ, ଅସ୍ସତ୍ଥୋତି ପୱୁଚ୍ଚତୀ’’’ତି। (ବୁ। ୱଂ। ୨।୬୦-୬୮);

ତଂ ସୁତ୍ୱା ସୁମେଧତାପସୋ – ‘‘ମଯ୍ହଂ କିର ପତ୍ଥନା ସମିଜ୍ଝିସ୍ସତୀ’’ତି ସୋମନସ୍ସପ୍ପତ୍ତୋ ଅହୋସି। ମହାଜନୋ ଦୀପଙ୍କରଦସବଲସ୍ସ ୱଚନଂ ସୁତ୍ୱା ‘‘ସୁମେଧତାପସୋ କିର ବୁଦ୍ଧବୀଜଂ ବୁଦ୍ଧଙ୍କୁରୋ’’ତି ହଟ୍ଠତୁଟ୍ଠୋ ଅହୋସି। ଏୱଞ୍ଚସ୍ସ ଅହୋସି – ‘‘ଯଥା ନାମ ମନୁସ୍ସା ନଦିଂ ତରନ୍ତା ଉଜୁକେନ ତିତ୍ଥେନ ଉତ୍ତରିତୁଂ ଅସକ୍କୋନ୍ତା ହେଟ୍ଠାତିତ୍ଥେନ ଉତ୍ତରନ୍ତି, ଏୱମେୱ ମଯମ୍ପି ଦୀପଙ୍କରଦସବଲସ୍ସ ସାସନେ ମଗ୍ଗଫଲଂ ଅଲଭମାନା ଅନାଗତେ ଯଦା ତ୍ୱଂ ବୁଦ୍ଧୋ ଭୱିସ୍ସସି, ତଦା ତୱ ସମ୍ମୁଖା ମଗ୍ଗଫଲଂ ସଚ୍ଛିକାତୁଂ ସମତ୍ଥା ଭୱେଯ୍ୟାମା’’ତି ପତ୍ଥନଂ ଠପଯିଂସୁ। ଦୀପଙ୍କରଦସବଲୋପି ବୋଧିସତ୍ତଂ ପସଂସିତ୍ୱା ଅଟ୍ଠହି ପୁପ୍ଫମୁଟ୍ଠୀହି ପୂଜେତ୍ୱା ପଦକ୍ଖିଣଂ କତ୍ୱା ପକ୍କାମି। ତେପି ଚତୁସତସହସ୍ସସଙ୍ଖା ଖୀଣାସୱା ବୋଧିସତ୍ତଂ ଗନ୍ଧେହି ଚ ମାଲାହି ଚ ପୂଜେତ୍ୱା ପଦକ୍ଖିଣଂ କତ୍ୱା ପକ୍କମିଂସୁ। ଦେୱମନୁସ୍ସା ପନ ତଥେୱ ପୂଜେତ୍ୱା ୱନ୍ଦିତ୍ୱା ପକ୍କନ୍ତା।

ବୋଧିସତ୍ତୋ ସବ୍ବେସଂ ପଟିକ୍କନ୍ତକାଲେ ସଯନା ୱୁଟ୍ଠାଯ ‘‘ପାରମିଯୋ ୱିଚିନିସ୍ସାମୀ’’ତି ପୁପ୍ଫରାସିମତ୍ଥକେ ପଲ୍ଲଙ୍କଂ ଆଭୁଜିତ୍ୱା ନିସୀଦି। ଏୱଂ ନିସିନ୍ନେ ବୋଧିସତ୍ତେ ସକଲଦସସହସ୍ସଚକ୍କୱାଳେ ଦେୱତା ସାଧୁକାରଂ ଦତ୍ୱା ‘‘ଅୟ୍ୟ ସୁମେଧତାପସ, ପୋରାଣକବୋଧିସତ୍ତାନଂ ପଲ୍ଲଙ୍କଂ ଆଭୁଜିତ୍ୱା ‘ପାରମିଯୋ ୱିଚିନିସ୍ସାମା’ତି ନିସିନ୍ନକାଲେ ଯାନି ପୁବ୍ବନିମିତ୍ତାନି ନାମ ପଞ୍ଞାଯନ୍ତି, ତାନି ସବ୍ବାନିପି ଅଜ୍ଜ ପାତୁଭୂତାନି, ନିସ୍ସଂସଯେନ ତ୍ୱଂ ବୁଦ୍ଧୋ ଭୱିସ୍ସସି। ମଯମେତଂ ଜାନାମ ‘ଯସ୍ସେତାନି ନିମିତ୍ତାନି ପଞ୍ଞାଯନ୍ତି, ଏକନ୍ତେନ ସୋ ବୁଦ୍ଧୋ ହୋତି’, ତ୍ୱଂ ଅତ୍ତନୋ ୱୀରିଯଂ ଦଳ୍ହଂ କତ୍ୱା ପଗ୍ଗଣ୍ହା’’ତି ବୋଧିସତ୍ତଂ ନାନପ୍ପକାରାହି ଥୁତୀହି ଅଭିତ୍ଥୱିଂସୁ। ତେନ ୱୁତ୍ତଂ –

‘‘ଇଦଂ ସୁତ୍ୱାନ ୱଚନଂ, ଅସମସ୍ସ ମହେସିନୋ;

ଆମୋଦିତା ନରମରୂ, ବୁଦ୍ଧବୀଜଂ କିର ଅଯଂ।

‘‘ଉକ୍କୁଟ୍ଠିସଦ୍ଦା ୱତ୍ତନ୍ତି, ଅପ୍ଫୋଟେନ୍ତି ହସନ୍ତି ଚ;

କତଞ୍ଜଲୀ ନମସ୍ସନ୍ତି, ଦସସହସ୍ସୀ ସଦେୱକା।

‘‘ଯଦିମସ୍ସ ଲୋକନାଥସ୍ସ, ୱିରଜ୍ଝିସ୍ସାମ ସାସନଂ;

ଅନାଗତମ୍ହି ଅଦ୍ଧାନେ, ହେସ୍ସାମ ସମ୍ମୁଖା ଇମଂ।

‘‘ଯଥା ମନୁସ୍ସା ନଦିଂ ତରନ୍ତା, ପଟିତିତ୍ଥଂ ୱିରଜ୍ଝିଯ;

ହେଟ୍ଠା ତିତ୍ଥେ ଗହେତ୍ୱାନ, ଉତ୍ତରନ୍ତି ମହାନଦିଂ।

‘‘ଏୱମେୱ ମଯଂ ସବ୍ବେ, ଯଦି ମୁଞ୍ଚାମିମଂ ଜିନଂ;

ଅନାଗତମ୍ହି ଅଦ୍ଧାନେ, ହେସ୍ସାମ ସମ୍ମୁଖା ଇମଂ।

‘‘ଦୀପଙ୍କରୋ ଲୋକୱିଦୂ, ଆହୁତୀନଂ ପଟିଗ୍ଗହୋ;

ମମ କମ୍ମଂ ପକିତ୍ତେତ୍ୱା, ଦକ୍ଖିଣଂ ପାଦମୁଦ୍ଧରି।

‘‘ଯେ ତତ୍ଥାସୁଂ ଜିନପୁତ୍ତା, ସବ୍ବେ ପଦକ୍ଖିଣମକଂସୁ ମଂ;

ନରା ନାଗା ଚ ଗନ୍ଧବ୍ବା, ଅଭିୱାଦେତ୍ୱାନ ପକ୍କମୁଂ।

‘‘ଦସ୍ସନଂ ମେ ଅତିକ୍କନ୍ତେ, ସସଙ୍ଘେ ଲୋକନାୟକେ;

ହଟ୍ଠତୁଟ୍ଠେନ ଚିତ୍ତେନ, ଆସନା ୱୁଟ୍ଠହିଂ ତଦା।

‘‘ସୁଖେନ ସୁଖିତୋ ହୋମି, ପାମୋଜ୍ଜେନ ପମୋଦିତୋ;

ପୀତିୟା ଚ ଅଭିସ୍ସନ୍ନୋ, ପଲ୍ଲଙ୍କଂ ଆଭୁଜିଂ ତଦା।

‘‘ପଲ୍ଲଙ୍କେନ ନିସୀଦିତ୍ୱା, ଏୱଂ ଚିନ୍ତେସହଂ ତଦା;

‘ୱସୀଭୂତୋ ଅହଂ ଝାନେ, ଅଭିଞ୍ଞାପାରମିଂ ଗତୋ।

‘‘‘ଦସସହସ୍ସିଲୋକମ୍ହି, ଇସୟୋ ନତ୍ଥି ମେ ସମା;

ଅସମୋ ଇଦ୍ଧିଧମ୍ମେସୁ, ଅଲଭିଂ ଈଦିସଂ ସୁଖଂ’।

‘‘ପଲ୍ଲଙ୍କାଭୁଜନେ ମୟ୍ହଂ, ଦସସହସ୍ସାଧିୱାସିନୋ;

ମହାନାଦଂ ପୱତ୍ତେସୁଂ, ଧୁୱଂ ବୁଦ୍ଧୋ ଭୱିସ୍ସସି।

‘‘ୟା ପୁବ୍ବେ ବୋଧିସତ୍ତାନଂ, ପଲ୍ଲଙ୍କୱରମାଭୁଜେ;

ନିମିତ୍ତାନି ପଦିସ୍ସନ୍ତି, ତାନି ଅଜ୍ଜ ପଦିସ୍ସରେ।

‘‘ସୀତଂ ବ୍ୟପଗତଂ ହୋତି, ଉଣ୍ହଞ୍ଚ ଉପସମ୍ମତି;

ତାନି ଅଜ୍ଜ ପଦିସ୍ସନ୍ତି, ଧୁୱଂ ବୁଦ୍ଧୋ ଭୱିସ୍ସସି।

‘‘ଦସସହସ୍ସୀ ଲୋକଧାତୂ, ନିସ୍ସଦ୍ଦା ହୋନ୍ତି ନିରାକୁଲା;

ତାନି ଅଜ୍ଜ ପଦିସ୍ସନ୍ତି, ଧୁୱଂ ବୁଦ୍ଧୋ ଭୱିସ୍ସସି।

‘‘ମହାୱାତା ନ ୱାୟନ୍ତି, ନ ସନ୍ଦନ୍ତି ସୱନ୍ତିୟୋ;

ତାନି ଅଜ୍ଜ ପଦିସ୍ସନ୍ତି, ଧୁୱଂ ବୁଦ୍ଧୋ ଭୱିସ୍ସସି।

‘‘ଥଲଜା ଦକଜା ପୁପ୍ଫା, ସବ୍ବେ ପୁପ୍ଫନ୍ତି ତାୱଦେ;

ତେପଜ୍ଜ ପୁପ୍ଫିତା ସବ୍ବେ, ଧୁୱଂ ବୁଦ୍ଧୋ ଭୱିସ୍ସସି।

‘‘ଲତା ୱା ୟଦି ୱା ରୁକ୍ଖା, ଫଲଭାରା ହୋନ୍ତି ତାୱଦେ;

ତେପଜ୍ଜ ଫଲିତା ସବ୍ବେ, ଧୁୱଂ ବୁଦ୍ଧୋ ଭୱିସ୍ସସି।

‘‘ଆକାସଟ୍ଠା ଚ ଭୂମଟ୍ଠା, ରତନା ଜୋତନ୍ତି ତାୱଦେ;

ତେପଜ୍ଜ ରତନା ଜୋତନ୍ତି, ଧୁୱଂ ବୁଦ୍ଧୋ ଭୱିସ୍ସସି।

‘‘ମାନୁସକା ଚ ଦିବ୍ବା ଚ, ତୁରିଯା ୱଜ୍ଜନ୍ତି ତାୱଦେ;

ତେପଜ୍ଜୁଭୋ ଅଭିରୱନ୍ତି, ଧୁୱଂ ବୁଦ୍ଧୋ ଭୱିସ୍ସସି।

‘‘ୱିଚିତ୍ତପୁପ୍ଫା ଗଗନା, ଅଭିୱସ୍ସନ୍ତି ତାୱଦେ;

ତେପି ଅଜ୍ଜ ପୱସ୍ସନ୍ତି, ଧୁୱଂ ବୁଦ୍ଧୋ ଭୱିସ୍ସସି।

‘‘ମହାସମୁଦ୍ଦୋ ଆଭୁଜତି, ଦସସହସ୍ସୀ ପକମ୍ପତି;

ତେପଜ୍ଜୁଭୋ ଅଭିରୱନ୍ତି, ଧୁୱଂ ବୁଦ୍ଧୋ ଭୱିସ୍ସସି।

‘‘ନିରଯେପି ଦସସହସ୍ସେ, ଅଗ୍ଗୀ ନିବ୍ବନ୍ତି ତାୱଦେ;

ତେପଜ୍ଜ ନିବ୍ବୁତା ଅଗ୍ଗୀ, ଧୁୱଂ ବୁଦ୍ଧୋ ଭୱିସ୍ସସି।

‘‘ୱିମଲୋ ହୋତି ସୂରିଯୋ, ସବ୍ବା ଦିସ୍ସନ୍ତି ତାରକା;

ତେପି ଅଜ୍ଜ ପଦିସ୍ସନ୍ତି, ଧୁୱଂ ବୁଦ୍ଧୋ ଭୱିସ୍ସସି।

‘‘ଅନୋୱଟ୍ଠେନ ଉଦକଂ, ମହିଯା ଉବ୍ଭିଜ୍ଜି ତାୱଦେ;

ତମ୍ପଜ୍ଜୁବ୍ଭିଜ୍ଜତେ ମହିଯା, ଧୁୱଂ ବୁଦ୍ଧୋ ଭୱିସ୍ସସି।

‘‘ତାରାଗଣା ୱିରୋଚନ୍ତି, ନକ୍ଖତ୍ତା ଗଗନମଣ୍ଡଲେ;

ୱିସାଖା ଚନ୍ଦିମାଯୁତ୍ତା, ଧୁୱଂ ବୁଦ୍ଧୋ ଭୱିସ୍ସସି।

‘‘ବିଲାସଯା ଦରୀସଯା, ନିକ୍ଖମନ୍ତି ସକାସଯା;

ତେପଜ୍ଜ ଆସଯା ଛୁଦ୍ଧା, ଧୁୱଂ ବୁଦ୍ଧୋ ଭୱିସ୍ସସି।

‘‘ନ ହୋତି ଅରତି ସତ୍ତାନଂ, ସନ୍ତୁଟ୍ଠା ହୋନ୍ତି ତାୱଦେ;

ତେପଜ୍ଜ ସବ୍ବେ ସନ୍ତୁଟ୍ଠା, ଧୁୱଂ ବୁଦ୍ଧୋ ଭୱିସ୍ସସି।

‘‘ରୋଗା ତଦୁପସମ୍ମନ୍ତି, ଜିଘଚ୍ଛା ଚ ୱିନସ୍ସତି;

ତାନିପଜ୍ଜ ପଦିସ୍ସନ୍ତି, ଧୁୱଂ ବୁଦ୍ଧୋ ଭୱିସ୍ସସି।

‘‘ରାଗୋ ତଦା ତନୁ ହୋତି, ଦୋସୋ ମୋହୋ ୱିନସ୍ସତି;

ତେପଜ୍ଜ ୱିଗତା ସବ୍ବେ, ଧୁଓଂ ବୁଦ୍ଧୋ ଭୱିସ୍ସସି।

‘‘ଭଯଂ ତଦା ନ ଭୱତି, ଅଜ୍ଜପେତଂ ପଦିସ୍ସତି;

ତେନ ଲିଙ୍ଗେନ ଜାନାମ, ଧୁଓଂ ବୁଦ୍ଧୋ ଭୱିସ୍ସସି।

‘‘ରଜୋ ନୁଦ୍ଧଂସତି ଉଦ୍ଧଂ, ଅଜ୍ଜପେତଂ ପଦିସ୍ସତି;

ତେନ ଲିଙ୍ଗେନ ଜାନାମ, ଧୁଓଂ ବୁଦ୍ଧୋ ଭୱିସ୍ସସି।

‘‘ଅନିଟ୍ଠଗନ୍ଧୋ ପକ୍କମତି, ଦିବ୍ବଗନ୍ଧୋ ପୱାଯତି;

ସୋପଜ୍ଜ ୱାଯତି ଗନ୍ଧୋ, ଧୁଓଂ ବୁଦ୍ଧୋ ଭୱିସ୍ସସି।

‘‘ସବ୍ବେ ଦେୱା ପଦିସ୍ସନ୍ତି, ଠପଯିତ୍ୱା ଅରୂପିନୋ;

ତେପଜ୍ଜ ସବ୍ବେ ଦିସ୍ସନ୍ତି, ଧୁଓଂ ବୁଦ୍ଧୋ ଭୱିସ୍ସସି।

‘‘ଯାୱତା ନିରଯା ନାମ, ସବ୍ବେ ଦିସ୍ସନ୍ତି ତାୱଦେ;

ତେପଜ୍ଜ ସବ୍ବେ ଦିସ୍ସନ୍ତି, ଧୁଓଂ ବୁଦ୍ଧୋ ଭୱିସ୍ସସି।

‘‘କୁଟ୍ଟା କୱାଟା ସେଲା ଚ, ନ ହୋନ୍ତାୱରଣା ତଦା;

ଆକାସଭୂତା ତେପଜ୍ଜ, ଧୁଓଂ ବୁଦ୍ଧୋ ଭୱିସ୍ସସି।

‘‘ଚୁତୀ ଚ ଉପପତ୍ତି ଚ, ଖଣେ ତସ୍ମିଂ ନ ୱିଜ୍ଜତି;

ତାନିପଜ୍ଜ ପଦିସ୍ସନ୍ତି, ଧୁଓଂ ବୁଦ୍ଧୋ ଭୱିସ୍ସସି।

‘‘ଦଳ୍ହଂ ପଗ୍ଗଣ୍ହ ୱୀରିଯଂ, ମା ନିୱତ୍ତ ଅଭିକ୍କମ;

ମଯମ୍ପେତଂ ୱିଜାନାମ, ଧୁଓଂ ବୁଦ୍ଧୋ ଭୱିସ୍ସସୀ’’ତି। (ବୁ। ୱଂ। ୨।୭୦-୧୦୭);

ବୋଧିସତ୍ତୋ ଦୀପଙ୍କରଦସବଲସ୍ସ ଚ ଦସସହସ୍ସଚକ୍କୱାଳଦେୱତାନଞ୍ଚ ୱଚନଂ ସୁତ୍ୱା ଭିଯ୍ୟୋସୋମତ୍ତାଯ ସଞ୍ଜାତୁସ୍ସାହୋ ହୁତ୍ୱା ଚିନ୍ତେସି – ‘‘ବୁଦ୍ଧା ନାମ ଅମୋଘୱଚନା, ନତ୍ଥି ବୁଦ୍ଧାନଂ କଥାଯ ଅଞ୍ଞଥତ୍ତଂ। ଯଥା ହି ଆକାସେ ଖିତ୍ତଲେଡ୍ଡୁସ୍ସ ପତନଂ ଧୁଓଂ, ଜାତସ୍ସ ମରଣଂ, ରତ୍ତିକ୍ଖଯେ ସୂରିଯୁଗ୍ଗମନଂ, ଆସଯା ନିକ୍ଖନ୍ତସୀହସ୍ସ ସୀହନାଦନଦନଂ, ଗରୁଗବ୍ଭାଯ ଇତ୍ଥିଯା ଭାରମୋରୋପନଂ ଧୁଓଂ ଅୱସ୍ସମ୍ଭାୱୀ, ଏୱମେୱ ବୁଦ୍ଧାନଂ ୱଚନଂ ନାମ ଧୁଓଂ ଅମୋଘଂ, ଅଦ୍ଧା ଅହଂ ବୁଦ୍ଧୋ ଭୱିସ୍ସାମୀ’’ତି। ତେନ ୱୁତ୍ତଂ –

‘‘ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ୱଚନଂ ସୁତ୍ୱା, ଦସସହସ୍ସୀନ ଚୂଭଯଂ;

ତୁଟ୍ଠହଟ୍ଠୋ ପମୋଦିତୋ, ଏୱଂ ଚିନ୍ତେସହଂ ତଦା।

‘‘ଅଦ୍ୱେଜ୍ଝୱଚନା ବୁଦ୍ଧା, ଅମୋଘୱଚନା ଜିନା;

ୱିତଥଂ ନତ୍ଥି ବୁଦ୍ଧାନଂ, ଧୁଓଂ ବୁଦ୍ଧୋ ଭୱାମହଂ।

‘‘ଯଥା ଖିତ୍ତଂ ନଭେ ଲେଡ୍ଡୁ, ଧୁଵଂ ପତତି ଭୂମିଯଂ;

ତଥେଵ ବୁଦ୍ଧସେଟ୍ଠାନଂ, ଵଚନଂ ଧୁଵସସ୍ସତଂ;

ଵିତଥଂ ନତ୍ଥି ବୁଦ୍ଧାନଂ, ଧୁଵଂ ବୁଦ୍ଧୋ ଭଵାମହଂ।

‘‘ଯଥାପି ସବ୍ବସତ୍ତାନଂ, ମରଣଂ ଧୁଵସସ୍ସତଂ;

ତଥେଵ ବୁଦ୍ଧସେଟ୍ଠାନଂ, ଵଚନଂ ଧୁଵସସ୍ସତଂ।

‘‘ଯଥା ରତ୍ତିକ୍ଖଯେ ପତ୍ତେ, ସୂରିଯୁଗ୍ଗମନଂ ଧୁଵଂ;

ତଥେଵ ବୁଦ୍ଧସେଟ୍ଠାନଂ, ଵଚନଂ ଧୁଵସସ୍ସତଂ।

‘‘ଯଥା ନିକ୍ଖନ୍ତସଯନସ୍ସ, ସୀହସ୍ସ ନଦନଂ ଧୁଵଂ;

ତଥେଵ ବୁଦ୍ଧସେଟ୍ଠାନଂ, ଵଚନଂ ଧୁଵସସ୍ସତଂ।

‘‘ଯଥା ଆପନ୍ନସତ୍ତାନଂ, ଭାରମୋରୋପନଂ ଧୁଵଂ;

ତଥେଵ ବୁଦ୍ଧସେଟ୍ଠାନଂ, ଵଚନଂ ଧୁଵସସ୍ସତ’’ନ୍ତି। (ବୁ। ଵଂ। ୨।୧୦୮-୧୧୪);

ସୋ ‘‘ଧୁଵାହଂ ବୁଦ୍ଧୋ ଭଵିସ୍ସାମୀ’’ତି ଏଵଂ କତସନ୍ନିଟ୍ଠାନୋ ବୁଦ୍ଧକାରକେ ଧମ୍ମେ ଉପଧାରେତୁଂ – ‘‘କହଂ ନୁ ଖୋ ବୁଦ୍ଧକାରକା ଧମ୍ମା, କିଂ ଉଦ୍ଧଂ, ଉଦାହୁ ଅଧୋ, ଦିସାଵିଦିସାସୂ’’ତି ଅନୁକ୍କମେନ ସକଲଂ ଧମ୍ମଧାତୁଂ ଵିଚିନନ୍ତୋ ପୋରାଣକବୋଧିସତ୍ତେହି ଆସେଵିତନିସେଵିତଂ ପଠମଂ ଦାନପାରମିଂ ଦିସ୍ଵା ଏଵଂ ଅତ୍ତାନଂ ଓଵଦି – ‘‘ସୁମେଧପଣ୍ଡିତ, ତ୍ଵଂ ଇତୋ ପଟ୍ଠାଯ ପଠମଂ ଦାନପାରମିଂ ପୂରେଯ୍ୟାସି। ଯଥା ହି ନିକ୍କୁଜ୍ଜିତୋ ଉଦକକୁମ୍ଭୋ ନିସ୍ସେସଂ କତ୍ଵା ଉଦକଂ ଵମତିଯେଵ, ନ ପଚ୍ଚାହରତି, ଏଵମେଵ ଧନଂ ଵା ଯସଂ ଵା ପୁତ୍ତଦାରଂ ଵା ଅଙ୍ଗପଚ୍ଚଙ୍ଗଂ ଵା ଅନୋଲୋକେତ୍ଵା ସମ୍ପତ୍ତଯାଚକାନଂ ସବ୍ବଂ ଇଚ୍ଛିତିଚ୍ଛିତଂ ନିସ୍ସେସଂ କତ୍ଵା ଦଦମାନୋ ବୋଧିମୂଲେ ନିସୀଦିତ୍ଵା ବୁଦ୍ଧୋ ଭଵିସ୍ସସୀ’’ତି ପଠମଂ ଦାନପାରମିଂ ଦଳ୍ହଂ କତ୍ଵା ଅଧିଟ୍ଠାସି। ତେନ ଵୁତ୍ତଂ –

‘‘ହନ୍ଦ ବୁଦ୍ଧକରେ ଧମ୍ମେ, ଵିଚିନାମି ଇତୋ ଚିତୋ;

ଉଦ୍ଧଂ ଅଧୋ ଦସ ଦିସା, ଯାଵତା ଧମ୍ମଧାତୁଯା।

‘‘ଵିଚିନନ୍ତୋ ତଦା ଦକ୍ଖିଂ, ପଠମଂ ଦାନପାରମିଂ;

ପୁବ୍ବକେହି ମହେସୀହି, ଅନୁଚିଣ୍ଣଂ ମହାପଥଂ।

‘‘ଇମଂ ତ୍ଵଂ ପଠମଂ ତାଵ, ଦଳ୍ହଂ କତ୍ଵା ସମାଦିଯ;

ଦାନପାରମିତଂ ଗଚ୍ଛ, ଯଦି ବୋଧିଂ ପତ୍ତୁମିଚ୍ଛସି।

‘‘ଯଥାପି କୁମ୍ଭୋ ସମ୍ପୁଣ୍ଣୋ, ଯସ୍ସ କସ୍ସଚି ଅଧୋକତୋ;

ଵମତେଵୁଦକଂ ନିସ୍ସେସଂ, ନ ତତ୍ଥ ପରିରକ୍ଖତି।

‘‘ତଥେଵ ଯାଚକେ ଦିସ୍ଵା, ହୀନମୁକ୍କଟ୍ଠମଜ୍ଝିମେ;

ଦଦାହି ଦାନଂ ନିସ୍ସେସଂ, କୁମ୍ଭୋ ୱିଯ ଅଧୋକତୋ’’ତି। (ବୁ। ୱଂ। ୨।୧୧୫-୧୧୯);

ଅଥସ୍ସ ‘‘ନ ଏତ୍ତକେହେୱ ବୁଦ୍ଧକାରକଧମ୍ମେହି ଭୱିତବ୍ବ’’ନ୍ତି ଉତ୍ତରିମ୍ପି ଉପଧାରଯତୋ ଦୁତିଯଂ ସୀଲପାରମିଂ ଦିସ୍ୱା ଏତଦହୋସି – ‘‘ସୁମେଧପଣ୍ଡିତ, ତ୍ୱଂ ଇତୋ ପଟ୍ଠାଯ ସୀଲପାରମିମ୍ପି ପୂରେଯ୍ୟାସି। ଯଥା ହି ଚମରୀ ମିଗୋ ନାମ ଜୀୱିତଂ ଅନୋଲୋକେତ୍ୱା ଅତ୍ତନୋ ୱାଲମେୱ ରକ୍ଖତି, ଏୱଂ ତ୍ୱମ୍ପି ଇତୋ ପଟ୍ଠାଯ ଜୀୱିତମ୍ପି ଅନୋଲୋକେତ୍ୱା ସୀଲମେୱ ରକ୍ଖମାନୋ ବୁଦ୍ଧୋ ଭୱିସ୍ସସୀ’’ତି ଦୁତିଯଂ ସୀଲପାରମିଂ ଦଳ୍ହଂ କତ୍ୱା ଅଧିଟ୍ଠାସି। ତେନ ୱୁତ୍ତଂ –

‘‘ନ ହେତେ ଏତ୍ତକାୟେୱ, ବୁଦ୍ଧଧମ୍ମା ଭୱିସ୍ସରେ;

ଅଞ୍ଞେପି ୱିଚିନିସ୍ସାମି, ଯେ ଧମ୍ମା ବୋଧିପାଚନା।

‘‘ୱିଚିନନ୍ତୋ ତଦା ଦକ୍ଖିଂ, ଦୁତିଯଂ ସୀଲପାରମିଂ;

ପୁବ୍ବକେହି ମହେସୀହି, ଆସେୱିତନିସେୱିତଂ।

‘‘ଇମଂ ତ୍ୱଂ ଦୁତିଯଂ ତାୱ, ଦଳ୍ହଂ କତ୍ୱା ସମାଦିଯ;

ସୀଲପାରମିତଂ ଗଚ୍ଛ, ଯଦି ବୋଧିଂ ପତ୍ତୁମିଚ୍ଛସି।

‘‘ଯଥାପି ଚମରୀ ୱାଲଂ, କିସ୍ମିଞ୍ଚି ପଟିଲଗ୍ଗିତଂ;

ଉପେତି ମରଣଂ ତତ୍ଥ, ନ ୱିକୋପେତି ୱାଲଧିଂ।

‘‘ତଥେୱ ଚତୂସୁ ଭୂମୀସୁ, ସୀଲାନି ପରିପୂରଯ;

ପରିରକ୍ଖ ସଦା ସୀଲଂ, ଚମରୀ ୱିଯ ୱାଲଧି’’ନ୍ତି। (ବୁ। ୱଂ। ୨।୧୨୦-୧୨୪);

ଅଥସ୍ସ ‘‘ନ ଏତ୍ତକେହେୱ ବୁଦ୍ଧକାରକଧମ୍ମେହି ଭୱିତବ୍ବ’’ନ୍ତି ଉତ୍ତରିମ୍ପି ଉପଧାରଯତୋ ତତିଯଂ ନେକ୍ଖମ୍ମପାରମିଂ ଦିସ୍ୱା ଏତଦହୋସି – ‘‘ସୁମେଧପଣ୍ଡିତ, ତ୍ୱଂ ଇତୋ ପଟ୍ଠାଯ ନେକ୍ଖମ୍ମପାରମିମ୍ପି ପୂରେଯ୍ୟାସି। ଯଥା ହି ଚିରଂ ବନ୍ଧନାଗାରେ ୱସମାନୋ ପୁରିସୋ ନ ତତ୍ଥ ସିନେହଂ କରୋତି, ଅଥ ଖୋ ଉକ୍କଣ୍ଠତିଯେୱ, ଅୱସିତୁକାମୋ ହୋତି, ଏୱମେୱ ତ୍ୱମ୍ପି ସବ୍ବଭୱେ ବନ୍ଧନାଗାରସଦିସେ କତ୍ୱା ସବ୍ବଭୱେହି ଉକ୍କଣ୍ଠିତୋ ମୁଚ୍ଚିତୁକାମୋ ହୁତ୍ୱା ନେକ୍ଖମ୍ମାଭିମୁଖୋୱ ହୋହି। ଏୱଂ ବୁଦ୍ଧୋ ଭୱିସ୍ସସୀ’’ତି ତତିଯଂ ନେକ୍ଖମ୍ମପାରମିଂ ଦଳ୍ହଂ କତ୍ୱା ଅଧିଟ୍ଠାସି। ତେନ ୱୁତ୍ତଂ –

‘‘ନ ହେତେ ଏତ୍ତକାୟେୱ, ବୁଦ୍ଧଧମ୍ମା ଭୱିସ୍ସରେ;

ଅଞ୍ଞେପି ୱିଚିନିସ୍ସାମି, ଯେ ଧମ୍ମା ବୋଧିପାଚନା।

‘‘ୱିଚିନନ୍ତୋ ତଦା ଦକ୍ଖିଂ, ତତିଯଂ ନେକ୍ଖମ୍ମପାରମିଂ;

ପୁବ୍ବକେହି ମହେସୀହି, ଆସେୱିତନିସେୱିତଂ।

‘‘ଇମଂ ତ୍ୱଂ ତତିଯଂ ତାୱ, ଦଳ୍ହଂ କତ୍ୱା ସମାଦିଯ;

ନେକ୍ଖମ୍ମପାରମିତଂ ଗଚ୍ଛ, ଯଦି ବୋଧିଂ ପତ୍ତୁମିଚ୍ଛସି।

‘‘ଯଥା ଅନ୍ଦୁଘରେ ପୁରିସୋ, ଚିରୱୁଟ୍ଠୋ ଦୁଖଟ୍ଟିତୋ;

ନ ତତ୍ଥ ରାଗଂ ଜନେତି, ମୁତ୍ତିମେୱ ଗୱେସତି।

‘‘ତଥେୱ ତ୍ୱଂ ସବ୍ବଭୱେ, ପସ୍ସ ଅନ୍ଦୁଘରଂ ୱିଯ;

ନେକ୍ଖମ୍ମାଭିମୁଖୋ ହୋହି, ଭୱତୋ ପରିମୁତ୍ତିଯା’’ତି। (ବୁ॰ ୱଂ॰ ୨।୧୨୫-୧୨୯);

ଅଥସ୍ସ ‘‘ନ ଏତ୍ତକେହେୱ ବୁଦ୍ଧକାରକଧମ୍ମେହି ଭୱିତବ୍ବ’’ନ୍ତି ଉତ୍ତରିମ୍ପି ଉପଧାରଯତୋ ଚତୁତ୍ଥଂ ପଞ୍ଞାପାରମିଂ ଦିସ୍ୱା ଏତଦହୋସି – ‘‘ସୁମେଧପଣ୍ଡିତ, ତ୍ୱଂ ଇତୋ ପଟ୍ଠାଯ ପଞ୍ଞାପାରମିମ୍ପି ପୂରେଯ୍ୟାସି। ହୀନମଜ୍ଝିମୁକ୍କଟ୍ଠେସୁ କଞ୍ଚି ଅୱଜ୍ଜେତ୍ୱା ସବ୍ବେପି ପଣ୍ଡିତେ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ପଞ୍ହଂ ପୁଚ୍ଛେଯ୍ୟାସି। ଯଥା ହି ପିଣ୍ଡପାତିକୋ ଭିକ୍ଖୁ ହୀନାଦିଭେଦେସୁ କୁଲେସୁ କିଞ୍ଚି ଅୱଜ୍ଜେତ୍ୱା ପଟିପାଟିଯା ପିଣ୍ଡାଯ ଚରନ୍ତୋ ଖିପ୍ପଂ ଯାପନଂ ଲଭତି, ଏୱଂ ତ୍ୱମ୍ପି ସବ୍ବପଣ୍ଡିତେ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ପଞ୍ହଂ ପୁଚ୍ଛନ୍ତୋ ବୁଦ୍ଧୋ ଭୱିସ୍ସସୀ’’ତି ଚତୁତ୍ଥଂ ପଞ୍ଞାପାରମିଂ ଦଳ୍ହଂ କତ୍ୱା ଅଧିଟ୍ଠାସି। ତେନ ୱୁତ୍ତଂ –

‘‘ନ ହେତେ ଏତ୍ତକାଯେୱ, ବୁଦ୍ଧଧମ୍ମା ଭୱିସ୍ସରେ;

ଅଞ୍ଞେପି ୱିଚିନିସ୍ସାମି, ଯେ ଧମ୍ମା ବୋଧିପାଚନା।

‘‘ୱିଚିନନ୍ତୋ ତଦା ଦକ୍ଖିଂ, ଚତୁତ୍ଥଂ ପଞ୍ଞାପାରମିଂ;

ପୁବ୍ବକେହି ମହେସୀହି, ଆସେୱିତନିସେୱିତଂ।

‘‘ଇମଂ ତ୍ୱଂ ଚତୁତ୍ଥଂ ତାୱ, ଦଳ୍ହଂ କତ୍ୱା ସମାଦିଯ;

ପଞ୍ଞାପାରମିତଂ ଗଚ୍ଛ, ଯଦି ବୋଧିଂ ପତ୍ତୁମିଚ୍ଛସି।

‘‘ଯଥାପି ଭିକ୍ଖୁ ଭିକ୍ଖନ୍ତୋ, ହୀନମୁକ୍କଟ୍ଠମଜ୍ଝିମେ;

କୁଲାନି ନ ୱିୱଜ୍ଜେନ୍ତୋ, ଏୱଂ ଲଭତି ଯାପନଂ।

‘‘ତଥେୱ ତ୍ୱଂ ସବ୍ବକାଲଂ, ପରିପୁଚ୍ଛଂ ବୁଧଂ ଜନଂ;

ପଞ୍ଞାପାରମିତଂ ଗନ୍ତ୍ୱା, ସମ୍ବୋଧିଂ ପାପୁଣିସ୍ସସୀ’’ତି। (ବୁ॰ ୱଂ॰ ୨।୧୩୦-୧୩୪);

ଅଥସ୍ସ ‘‘ନ ଏତ୍ତକେହେୱ ବୁଦ୍ଧକାରକଧମ୍ମେହି ଭୱିତବ୍ବ’’ନ୍ତି ଉତ୍ତରିମ୍ପି ଉପଧାରଯତୋ ପଞ୍ଚମଂ ୱୀରିଯପାରମିଂ ଦିସ୍ୱା ଏତଦହୋସି – ‘‘ସୁମେଧପଣ୍ଡିତ, ତ୍ୱଂ ଇତୋ ପଟ୍ଠାଯ ୱୀରିଯପାରମିମ୍ପି ପୂରେଯ୍ୟାସି, ଯଥା ହି ସୀହୋ ମିଗରାଜା ସବ୍ବିରିଯାପଥେସୁ ଦଳ୍ହୱୀରିଯୋ ହୋତି, ଏୱଂ ତ୍ୱମ୍ପି ସବ୍ବଭୱେସୁ ସବ୍ବିରିଯାପଥେସୁ ଦଳ୍ହୱୀରିଯୋ ଅନୋଲୀନୱୀରିଯୋ ସମାନୋ ବୁଦ୍ଧୋ ଭୱିସ୍ସସୀ’’ତି ପଞ୍ଚମଂ ୱୀରିଯପାରମିଂ ଦଳ୍ହଂ କତ୍ୱା ଅଧିଟ୍ଠାସି। ତେନ ୱୁତ୍ତଂ –

‘‘ନ ହେତେ ଏତ୍ତକାଯେୱ, ବୁଦ୍ଧଧମ୍ମା ଭୱିସ୍ସରେ;

ଅଞ୍ଞେପି ୱିଚିନିସ୍ସାମି, ଯେ ଧମ୍ମା ବୋଧିପାଚନା।

‘‘ୱିଚିନନ୍ତୋ ତଦା ଦକ୍ଖିଂ, ପଞ୍ଚମଂ ୱୀରିଯପାରମିଂ;

ପୁବ୍ବକେହି ମହେସୀହି, ଆସେୱିତନିସେୱିତଂ।

‘‘ଇମଂ ତ୍ୱଂ ପଞ୍ଚମଂ ତାୱ, ଦଳ୍ହଂ କତ୍ୱା ସମାଦିଯ;

ୱୀରିଯପାରମିତଂ ଗଚ୍ଛ, ଯଦି ବୋଧିଂ ପତ୍ତୁମିଚ୍ଛସି।

‘‘ଯଥାପି ସୀହୋ ମିଗରାଜା, ନିସଜ୍ଜଟ୍ଠାନଚଙ୍କମେ;

ଅଲୀନୱୀରିଯୋ ହୋତି, ପଗ୍ଗହିତମନୋ ସଦା।

‘‘ତଥେୱ ତ୍ୱଂ ସବ୍ବଭୱେ, ପଗ୍ଗଣ୍ହ ୱୀରିଯଂ ଦଳ୍ହଂ;

ୱୀରିଯପାରମିତଂ ଗନ୍ତ୍ୱା, ସମ୍ବୋଧିଂ ପାପୁଣିସ୍ସସୀ’’ତି। (ବୁ॰ ୱଂ॰ ୨।୧୩୫-୧୩୯);

ଅଥସ୍ସ ‘‘ନ ଏତ୍ତକେହେୱ ବୁଦ୍ଧକାରକଧମ୍ମେହି ଭୱିତବ୍ବ’’ନ୍ତି ଉତ୍ତରିମ୍ପି ଉପଧାରଯତୋ ଛଟ୍ଠଂ ଖନ୍ତିପାରମିଂ ଦିସ୍ୱା ଏତଦହୋସି – ‘‘ସୁମେଧପଣ୍ଡିତ, ତ୍ୱଂ ଇତୋ ପଟ୍ଠାଯ ଖନ୍ତିପାରମିମ୍ପି ପୂରେଯ୍ୟାସି, ସମ୍ମାନନେପି ଅୱମାନନେପି ଖମୋୱ ଭୱେଯ୍ୟାସି। ଯଥା ହି ପଥୱିଯଂ ନାମ ସୁଚିମ୍ପି ନିକ୍ଖିପନ୍ତି ଅସୁଚିମ୍ପି, ନ ତେନ ପଥୱୀ ସିନେହଂ ପଟିଘଂ କରୋତି, ଖମତି ସହତି ଅଧିୱାସେତିଯେୱ, ଏୱମେୱ ତ୍ୱମ୍ପି ସମ୍ମାନନେପି ଅୱମାନନେପି ଖମୋୱ ସମାନୋ ବୁଦ୍ଧୋ ଭୱିସ୍ସସୀ’’ତି ଛଟ୍ଠଂ ଖନ୍ତିପାରମିଂ ଦଳ୍ହଂ କତ୍ୱା ଅଧିଟ୍ଠାସି। ତେନ ୱୁତ୍ତଂ –

‘‘ନ ହେତେ ଏତ୍ତକାଯେୱ, ବୁଦ୍ଧଧମ୍ମା ଭୱିସ୍ସରେ;

ଅଞ୍ଞେପି ୱିଚିନିସ୍ସାମି, ଯେ ଧମ୍ମା ବୋଧିପାଚନା।

‘‘ୱିଚିନନ୍ତୋ ତଦା ଦକ୍ଖିଂ, ଛଟ୍ଠମଂ ଖନ୍ତିପାରମିଂ;

ପୁବ୍ବକେହି ମହେସୀହି, ଆସେୱିତନିସେୱିତଂ।

‘‘ଇମଂ ତ୍ୱଂ ଛଟ୍ଠମଂ ତାୱ, ଦଳ୍ହଂ କତ୍ୱା ସମାଦିଯ;

ତତ୍ଥ ଅଦ୍ୱେଜ୍ଝମାନସୋ, ସମ୍ବୋଧିଂ ପାପୁଣିସ୍ସସି।

‘‘ଯଥାପି ପଥୱୀ ନାମ, ସୁଚିମ୍ପି ଅସୁଚିମ୍ପି ଚ;

ସବ୍ବଂ ସହତି ନିକ୍ଖେପଂ, ନ କରୋତି ପଟିଘଂ ତଯା।

‘‘ତଥେୱ ତ୍ୱମ୍ପି ସବ୍ବେସଂ, ସମ୍ମାନାୱମାନକ୍ଖମୋ;

ଖନ୍ତିପାରମିତଂ ଗନ୍ତ୍ୱା, ସମ୍ବୋଧିଂ ପାପୁଣିସ୍ସସୀ’’ତି। (ବୁ॰ ୱଂ॰ ୨।୧୪୦-୧୪୪);

ଅଥସ୍ସ ‘‘ନ ଏତ୍ତକେହେୱ ବୁଦ୍ଧକାରକଧମ୍ମେହି ଭୱିତବ୍ବ’’ନ୍ତି ଉତ୍ତରିମ୍ପି ଉପଧାରଯତୋ ସତ୍ତମଂ ସଚ୍ଚପାରମିଂ ଦିସ୍ୱା ଏତଦହୋସି – ‘‘ସୁମେଧପଣ୍ଡିତ, ତ୍ୱଂ ଇତୋ ପଟ୍ଠାଯ ସଚ୍ଚପାରମିମ୍ପି ପୂରେଯ୍ୟାସି, ଅସନିଯା ମତ୍ଥକେ ପତମାନାଯପି ଧନାଦୀନଂ ଅତ୍ଥାଯ ଛନ୍ଦାଦୀନଂ ୱସେନ ସମ୍ପଜାନମୁସାୱାଦଂ ନାମ ମା ଭାସି। ଯଥା ହି ଓସଧୀ ତାରକା ନାମ ସବ୍ବୋତୂସୁ ଅତ୍ତନୋ ଗମନୱୀଥିଂ ଜହିତ୍ୱା ଅଞ୍ଞାଯ ୱୀଥିଯା ନ ଗଚ୍ଛତି, ସକୱୀଥିଯାୱ ଗଚ୍ଛତି, ଏୱମେୱ ତ୍ୱମ୍ପି ସଚ୍ଚଂ ପହାଯ ମୁସାୱାଦଂ ନାମ ଅୱଦନ୍ତୋଯେୱ ବୁଦ୍ଧୋ ଭୱିସ୍ସସୀ’’ତି ସତ୍ତମଂ ସଚ୍ଚପାରମିଂ ଦଳ୍ହଂ କତ୍ୱା ଅଧିଟ୍ଠାସି। ତେନ ୱୁତ୍ତଂ –

‘‘ନ ହେତେ ଏତ୍ତକାଯେୱ, ବୁଦ୍ଧଧମ୍ମା ଭୱିସ୍ସରେ;

ଅଞ୍ଞେପି ୱିଚିନିସ୍ସାମି, ଯେ ଧମ୍ମା ବୋଧିପାଚନା।

‘‘ୱିଚିନନ୍ତୋ ତଦା ଦକ୍ଖିଂ, ସତ୍ତମଂ ସଚ୍ଚପାରମିଂ;

ପୁବ୍ବକେହି ମହେସୀହି, ଆସେୱିତନିସେୱିତଂ।

‘‘ଇମଂ ତ୍ୱଂ ସତ୍ତମଂ ତାୱ, ଦଳ୍ହଂ କତ୍ୱା ସମାଦିଯ;

ତତ୍ଥ ଅଦ୍ୱେଜ୍ଝୱଚନୋ, ସମ୍ବୋଧିଂ ପାପୁଣିସ୍ସସି।

‘‘ଯଥାପି ଓସଧୀ ନାମ, ତୁଲାଭୂତା ସଦେୱକେ;

ସମଯେ ଉତୁୱସ୍ସେ ୱା, ନ ୱୋକ୍କମତି ୱୀଥିତୋ।

‘‘ତଥେୱ ତ୍ୱମ୍ପି ସଚ୍ଚେସୁ, ମା ୱୋକ୍କମସି ୱୀଥିତୋ;

ସଚ୍ଚପାରମିତଂ ଗନ୍ତ୍ୱା, ସମ୍ବୋଧିଂ ପାପୁଣିସ୍ସସୀ’’ତି। (ବୁ। ୱଂ। ୨।୧୪୫-୧୪୯);

ଅଥସ୍ସ ‘‘ନ ଏତ୍ତକେହେୱ ବୁଦ୍ଧକାରକଧମ୍ମେହି ଭୱିତବ୍ବ’’ନ୍ତି ଉତ୍ତରିମ୍ପି ଉପଧାରଯତୋ ଅଟ୍ଠମଂ ଅଧିଟ୍ଠାନପାରମିଂ ଦିସ୍ୱା ଏତଦହୋସି – ‘‘ସୁମେଧପଣ୍ଡିତ, ତ୍ୱଂ ଇତୋ ପଟ୍ଠାଯ ଅଧିଟ୍ଠାନପାରମିମ୍ପି ପୂରେଯ୍ୟାସି, ଯଂ ଅଧିଟ୍ଠାସି, ତସ୍ମିଂ ଅଧିଟ୍ଠାନେ ନିଚ୍ଚଲୋୱ ଭୱେଯ୍ୟାସି। ଯଥା ହି ପବ୍ବତୋ ନାମ ସବ୍ବାସୁ ଦିସାସୁ ୱାତେହି ପହଟୋ ନ କମ୍ପତି ନ ଚଲତି, ଅତ୍ତନୋ ଠାନେୟେୱ ତିଟ୍ଠତି, ଏୱମେୱ ତ୍ୱମ୍ପି ଅତ୍ତନୋ ଅଧିଟ୍ଠାନେ ନିଚ୍ଚଲୋ ହୋନ୍ତୋୱ ବୁଦ୍ଧୋ ଭୱିସ୍ସସୀ’’ତି ଅଟ୍ଠମଂ ଅଧିଟ୍ଠାନପାରମିଂ ଦଳ୍ହଂ କତ୍ୱା ଅଧିଟ୍ଠାସି। ତେନ ୱୁତ୍ତଂ –

‘‘ନ ହେତେ ଏତ୍ତକାୟେୱ, ବୁଦ୍ଧଧମ୍ମା ଭୱିସ୍ସରେ;

ଅଞ୍ଞେପି ୱିଚିନିସ୍ସାମି, ଯେ ଧମ୍ମା ବୋଧିପାଚନା।

‘‘ୱିଚିନନ୍ତୋ ତଦା ଦକ୍ଖିଂ, ଅଟ୍ଠମଂ ଅଧିଟ୍ଠାନପାରମିଂ;

ପୁବ୍ବକେହି ମହେସୀହି, ଆସେୱିତନିସେୱିତଂ।

‘‘ଇମଂ ତ୍ୱଂ ଅଟ୍ଠମଂ ତାୱ, ଦଳ୍ହଂ କତ୍ୱା ସମାଦିଯ;

ତତ୍ଥ ତ୍ୱଂ ଅଚଲୋ ହୁତ୍ୱା, ସମ୍ବୋଧିଂ ପାପୁଣିସ୍ସସି।

‘‘ଯଥାପି ପବ୍ବତୋ ସେଲୋ, ଅଚଲୋ ସୁପ୍ପତିଟ୍ଠିତୋ;

ନ କମ୍ପତି ଭୁସୱାତେହି, ସକଟ୍ଠାନେୱ ତିଟ୍ଠତି।

‘‘ତଥେୱ ତ୍ୱମ୍ପି ଅଧିଟ୍ଠାନେ, ସବ୍ବଦା ଅଚଲୋ ଭୱ;

ଅଧିଟ୍ଠାନପାରମିତଂ ଗନ୍ତ୍ୱା, ସମ୍ବୋଧିଂ ପାପୁଣିସ୍ସସୀ’’ତି। (ବୁ। ୱଂ। ୨।୧୫୦-୧୫୪);

ଅଥସ୍ସ ‘‘ନ ଏତ୍ତକେହେୱ ବୁଦ୍ଧକାରକଧମ୍ମେହି ଭୱିତବ୍ବ’’ନ୍ତି ଉତ୍ତରିମ୍ପି ଉପଧାରଯତୋ ନୱମଂ ମେତ୍ତାପାରମିଂ ଦିସ୍ୱା ଏତଦହୋସି – ‘‘ସୁମେଧପଣ୍ଡିତ, ତ୍ୱଂ ଇତୋ ପଟ୍ଠାଯ ମେତ୍ତାପାରମିମ୍ପି ପୂରେଯ୍ୟାସି, ହିତେସୁପି ଅହିତେସୁପି ଏକଚିତ୍ତୋ ଭୱେଯ୍ୟାସି। ଯଥା ହି ଉଦକଂ ନାମ ପାପଜନସ୍ସପି କଲ୍ୟାଣଜନସ୍ସପି ସୀତଭାୱଂ ଏକସଦିସଂ କତ୍ୱା ଫରତି, ଏୱମେୱ ତ୍ୱମ୍ପି ସବ୍ବେସୁ ସତ୍ତେସୁ ମେତ୍ତଚିତ୍ତେନ ଏକଚିତ୍ତୋୱ ହୋନ୍ତୋ ବୁଦ୍ଧୋ ଭୱିସ୍ସସୀ’’ତି ନୱମଂ ମେତ୍ତାପାରମିଂ ଦଳ୍ହଂ କତ୍ୱା ଅଧିଟ୍ଠାସି। ତେନ ୱୁତ୍ତଂ –

‘‘ନ ହେତେ ଏତ୍ତକାୟେୱ, ବୁଦ୍ଧଧମ୍ମା ଭୱିସ୍ସରେ;

ଅଞ୍ଞେପି ୱିଚିନିସ୍ସାମି, ଯେ ଧମ୍ମା ବୋଧିପାଚନା।

‘‘ୱିଚିନନ୍ତୋ ତଦା ଦକ୍ଖିଂ, ନୱମଂ ମେତ୍ତାପାରମିଂ;

ପୁବ୍ବକେହି ମହେସୀହି, ଆସେୱିତନିସେୱିତଂ।

‘‘ଇମଂ ତ୍ୱଂ ନୱମଂ ତାୱ, ଦଳ୍ହଂ କତ୍ୱା ସମାଦିୟ;

ମେତ୍ତାୟ ଅସମୋ ହୋହି, ଯଦି ବୋଧିଂ ପତ୍ତୁମିଚ୍ଛସି।

‘‘ଯଥାପି ଉଦକଂ ନାମ, କଲ୍ୟାଣେ ପାପକେ ଜନେ;

ସମଂ ଫରତି ସୀତେନ, ପୱାହେତି ରଜୋମଲଂ।

‘‘ତଥେୱ ତ୍ୱମ୍ପି ହିତାହିତେ, ସମଂ ମେତ୍ତାୟ ଭାୱୟ;

ମେତ୍ତାପାରମିତଂ ଗନ୍ତ୍ୱା, ସମ୍ବୋଧିଂ ପାପୁଣିସ୍ସସୀ’’ତି। (ବୁ॰ ୱଂ॰ ୨।୧୫୫-୧୫୯);

ଅଥସ୍ସ ‘‘ନ ଏତ୍ତକେହେୱ ବୁଦ୍ଧକାରକଧମ୍ମେହି ଭୱିତବ୍ବ’’ନ୍ତି ଉତ୍ତରିମ୍ପି ଉପଧାରୟତୋ ଦସମଂ ଉପେକ୍ଖାପାରମିଂ ଦିସ୍ୱା ଏତଦହୋସି – ‘‘ସୁମେଧପଣ୍ଡିତ, ତ୍ୱଂ ଇତୋ ପଟ୍ଠାୟ ଉପେକ୍ଖାପାରମିମ୍ପି ପୂରେୟ୍ୟାସି, ସୁଖେପି ଦୁକ୍ଖେପି ମଜ୍ଝତ୍ତୋୱ ଭୱେୟ୍ୟାସି। ଯଥା ହି ପଥୱୀ ନାମ ସୁଚିମ୍ପି ଅସୁଚିମ୍ପି ପକ୍ଖିପମାନେ ମଜ୍ଝତ୍ତାୱ ହୋତି, ଏୱମେୱ ତ୍ୱମ୍ପି ସୁଖଦୁକ୍ଖେସୁ ମଜ୍ଝତ୍ତୋୱ ହୋନ୍ତୋ ବୁଦ୍ଧୋ ଭୱିସ୍ସସୀ’’ତି ଦସମଂ ଉପେକ୍ଖାପାରମିଂ ଦଳ୍ହଂ କତ୍ୱା ଅଧିଟ୍ଠାସି। ତେନ ୱୁତ୍ତଂ –

‘‘ନ ହେତେ ଏତ୍ତକାୟେୱ, ବୁଦ୍ଧଧମ୍ମା ଭୱିସ୍ସରେ;

ଅଞ୍ଞେପି ୱିଚିନିସ୍ସାମି, ଯେ ଧମ୍ମା ବୋଧିପାଚନା।

‘‘ୱିଚିନନ୍ତୋ ତଦା ଦକ୍ଖିଂ, ଦସମଂ ଉପେକ୍ଖାପାରମିଂ;

ପୁବ୍ବକେହି ମହେସୀହି, ଆସେୱିତନିସେୱିତଂ।

‘‘ଇମଂ ତ୍ୱଂ ଦସମଂ ତାୱ, ଦଳ୍ହଂ କତ୍ୱା ସମାଦିୟ;

ତୁଲାଭୂତୋ ଦଳ୍ହୋ ହୁତ୍ୱା, ସମ୍ବୋଧିଂ ପାପୁଣିସ୍ସସି।

‘‘ଯଥାପି ପଥୱୀ ନାମ, ନିକ୍ଖିତ୍ତଂ ଅସୁଚିଂ ସୁଚିଂ;

ଉପେକ୍ଖତି ଉଭୋପେତେ, କୋପାନୁନୟୱଜ୍ଜିତା।

‘‘ତଥେୱ ତ୍ୱମ୍ପି ସୁଖଦୁକ୍ଖେ, ତୁଲାଭୂତୋ ସଦା ଭୱ;

ଉପେକ୍ଖାପାରମିତଂ ଗନ୍ତ୍ୱା, ସମ୍ବୋଧିଂ ପାପୁଣିସ୍ସସୀ’’ତି। (ବୁ॰ ୱଂ॰ ୨।୧୬୦-୧୬୪);

ତତୋ ଚିନ୍ତେସି – ‘‘ଇମସ୍ମିଂ ଲୋକେ ବୋଧିସତ୍ତେହି ପୂରେତବ୍ବା ବୋଧିପରିପାଚନା ବୁଦ୍ଧକାରକଧମ୍ମା ଏତ୍ତକାୟେୱ , ଦସ ପାରମିୟୋ ଠପେତ୍ୱା ଅଞ୍ଞେ ନତ୍ଥି। ଇମାପି ଦସ ପାରମିୟୋ ଉଦ୍ଧଂ ଆକାସେପି ନତ୍ଥି, ହେଟ୍ଠା ପଥୱିୟମ୍ପି, ପୁରତ୍ଥିମାଦୀସୁ ଦିସାସୁପି ନତ୍ଥି, ମୟ୍ହଂୟେୱ ପନ ହଦୟବ୍ଭନ୍ତରେ

ପତିଟ୍ଠିତା’’ତି। ଏୱଂ ତାସଂ ହଦଯେ ପତିଟ୍ଠିତଭାୱଂ ଦିସ୍ୱା ସଙ୍କାପି ତା ଦଳ୍ହଂ କତ୍ୱା ଅଧିଟ୍ଠାଯ ପୁନପ୍ପୁନଂ ସମ୍ମସନ୍ତୋ ଅନୁଲୋମପଟିଲୋମଂ ସମ୍ମସତି, ପରିଯନ୍ତେ ଗହେତ୍ୱା ଆଦିଂ ପାପେତି, ଆଦିମ୍ହି ଗହେତ୍ୱା ପରିଯନ୍ତଂ ପାପେତି, ମଜ୍ଝେ ଗହେତ୍ୱା ଉଭତୋ କୋଟିଂ ପାପେତ୍ୱା ଓସାପେତି, ଉଭତୋ କୋଟୀସୁ ଗହେତ୍ୱା ମଜ୍ଝଂ ପାପେତ୍ୱା ଓସାପେତି। ବାହିରକଭଣ୍ଡପରିଚ୍ଚାଗୋ ଦାନପାରମୀ ନାମ, ଅଙ୍ଗପରିଚ୍ଚାଗୋ ଦାନୌପପାରମୀ ନାମ, ଜୀୱିତପରିଚ୍ଚାଗୋ ଦାନପରମତ୍ଥପାରମୀ ନାମାତି ଦସ ପାରମିଯୋ ଦସ ଉପପାରମିଯୋ ଦସ ପରମତ୍ଥପାରମିଯୋତି ସମତିଂସ ପାରମିଯୋ ତେଲଯନ୍ତଂ ୱିନିୱଟ୍ଟେନ୍ତୋ ୱିଯ ମହାମେରୁଂ ମତ୍ଥଂ କତ୍ୱା ଚକ୍କୱାଳମହାସମୁଦ୍ଦଂ ଆଲୁଳେନ୍ତୋ ୱିଯ ଚ ସମ୍ମସତି। ତସ୍ସେୱଂ ଦସ ପାରମିଯୋ ସମ୍ମସନ୍ତସ୍ସ ଧମ୍ମତେଜେନ ଚତୁନହୁତାଧିକଦ୍ୱିଯୋଜନସତସହସ୍ସବହଲା ଅଯଂ ମହାପଥୱୀ ହତ୍ଥିନା ଅକ୍କନ୍ତନଳକଲାପୋ ୱିଯ, ପୀଳିଯମାନଂ ଉଚ୍ଛୁଯନ୍ତଂ ୱିଯ ଚ ମହାୱିରୱଂ ୱିରୱମାନା ସଙ୍କମ୍ପି ସମ୍ପକମ୍ପି ସମ୍ପୱେଧି। କୁଲାଲଚକ୍କଂ ୱିଯ ତେଲଯନ୍ତଚକ୍କଂ ୱିଯ ଚ ପରିବ୍ଭମି। ତେନ ୱୁତ୍ତଂ –

‘‘ଏତ୍ତକାଯେୱ ତେ ଲୋକେ, ଯେ ଧମ୍ମା ବୋଧିପାଚନା;

ତଦୁଦ୍ଧଂ ନତ୍ଥି ଅଞ୍ଞତ୍ର, ଦଳ୍ହଂ ତତ୍ଥ ପତିଟ୍ଠହ।

‘‘ଇମେ ଧମ୍ମେ ସମ୍ମସତୋ, ସଭାୱରସଲକ୍ଖଣେ;

ଧମ୍ମତେଜେନ ୱସୁଧା, ଦସସହସ୍ସୀ ପକମ୍ପଥ।

‘‘ଚଲତି ରୱତି ପଥୱୀ, ଉଚ୍ଛୁଯନ୍ତଂୱ ପୀଳିତଂ;

ତେଲଯନ୍ତେ ଯଥା ଚକ୍କଂ, ଏୱଂ କମ୍ପତି ମେଦନୀ’’ତି। (ବୁ। ୱଂ। ୨।୧୬୫-୧୬୭);

ମହାପଥୱିଯା କମ୍ପମାନାଯ ରମ୍ମନଗରୱାସିନୋ ସଣ୍ଠାତୁଂ ଅସକ୍କୋନ୍ତା ଯୁଗନ୍ତୱାତବ୍ଭାହତା ମହାସାଲା ୱିଯ ମୁଚ୍ଛିତା ପପତିଂସୁ। ଘଟାଦୀନି କୁଲାଲଭାଜନାନି ପୱଟ୍ଟନ୍ତାନି ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞଂ ପହରନ୍ତାନି ଚୁଣ୍ଣୱିଚୁଣ୍ଣାନି ଅହେସୁଂ। ମହାଜନୋ ଭୀତତସିତୋ ସତ୍ଥାରଂ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ‘‘କିଂ ନୁ ଖୋ ଭଗୱା ନାଗାୱଟ୍ଟୋ ଅଯଂ, ଭୂତଯକ୍ଖଦେୱତାସୁ ଅଞ୍ଞତରାୱଟ୍ଟୋ ୱାତି ନ ହି ମଯଂ ଏତଂ ଜାନାମ, ଅପିଚ ଖୋ ସବ୍ବୋପି ଅଯଂ ମହାଜନୋ ଉପଦ୍ଦୁତୋ, କିଂ ନୁ ଖୋ ଇମସ୍ସ ଲୋକସ୍ସ ପାପକଂ ଭୱିସ୍ସତି, ଉଦାହୁ କଲ୍ୟାଣଂ, କଥେଥ ନୋ ଏତଂ କାରଣ’’ନ୍ତି ଆହ। ଅଥ ସତ୍ଥା ତେସଂ କଥଂ ସୁତ୍ୱା ‘‘ତୁମ୍ହେ ମା ଭାଯଥ, ମା ଚିନ୍ତଯିତ୍ଥ, ନତ୍ଥି ୱୋ ଇତୋନିଦାନଂ ଭଯଂ। ଯୋ ସୋ ମଯା ଅଜ୍ଜ ‘ସୁମେଧପଣ୍ଡିତୋ ଅନାଗତେ ଗୋତମୋ ନାମ ବୁଦ୍ଧୋ ଭୱିସ୍ସତୀ’ତି ବ୍ୟାକତୋ, ସୋ ଇଦାନି ଦସ ପାରମିଯୋ ସମ୍ମସତି, ତସ୍ସ ସମ୍ମସନ୍ତସ୍ସ ୱିଲୋଳେନ୍ତସ୍ସ ଧମ୍ମତେଜେନ ସକଲଦସସହସ୍ସୀ ଲୋକଧାତୁ ଏକପ୍ପହାରେନ କମ୍ପତି ଚେୱ ରୱତି ଚା’’ତି ଆହ। ତେନ ୱୁତ୍ତଂ –

‘‘ଯାୱତା ପରିସା ଆସି, ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ପରିୱେସନେ;

ପୱେଧମାନା ସା ତତ୍ଥ, ମୁଚ୍ଛିତା ସେସି ଭୂମିଯା।

‘‘ଘଟାନେକସହସ୍ସାନି, କୁମ୍ଭୀନଞ୍ଚ ସତା ବହୂ;

ସଞ୍ଚୁଣ୍ଣମଥିତା ତତ୍ଥ, ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞଂ ପଘଟ୍ଟିତା।

‘‘ଉବ୍ବିଗ୍ଗା ତସିତା ଭୀତା, ଭନ୍ତା ବ୍ୟଥିତମାନସା;

ମହାଜନା ସମାଗମ୍ମ, ଦୀପଙ୍କରମୁପାଗମୁଂ।

‘‘କିଂ ଭୱିସ୍ସତି ଲୋକସ୍ସ, କଲ୍ୟାଣମଥ ପାପକଂ;

ସବ୍ବୋ ଉପଦ୍ଦୁତୋ ଲୋକୋ, ତଂ ୱିନୋଦେହି ଚକ୍ଖୁମ।

‘‘ତେସଂ ତଦା ସଞ୍ଞାପେସି, ଦୀପଙ୍କରୋ ମହାମୁନି;

ୱିସ୍ସଟ୍ଠା ହୋଥ ମା ଭାଥ, ଇମସ୍ମିଂ ପଥୱିକମ୍ପନେ।

‘‘ଯମହଂ ଅଜ୍ଜ ବ୍ଯାକାସିଂ, ‘ବୁଦ୍ଧୋ ଲୋକେ ଭୱିସ୍ସତି’;

ଏସୋ ସମ୍ପସତି ଧମ୍ମଂ, ପୁବ୍ବକଂ ଜିନସେୱିତଂ।

‘‘ତସ୍ସ ସମ୍ପସତୋ ଧମ୍ମଂ, ବୁଦ୍ଧଭୂମିଂ ଅସେସତୋ;

ତେନାଯଂ କମ୍ପିତା ପଥୱୀ, ଦସସହସ୍ସୀ ସଦେୱକେ’’ତି। (ବୁ॰ ୱଂ॰ ୨।୧୬୮-୧୭୪);

ମହାଜନୋ ତଥାଗତସ୍ସ ୱଚନଂ ସୁତ୍ୱା ହଟ୍ଠତୁଟ୍ଠୋ ମାଲାଗନ୍ଧୱିଲେପନଂ ଆଦାଯ ରମ୍ମନଗରା ନିକ୍ଖମିତ୍ୱା ବୋଧିସତ୍ତଂ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ମାଲାଗନ୍ଧାଦୀହି ପୂଜେତ୍ୱା ୱନ୍ଦିତ୍ୱା ପଦକ୍ଖିଣଂ କତ୍ୱା ରମ୍ମନଗରମେୱ ପାୱିସି। ବୋଧିସତ୍ତୋପି ଦସ ପାରମିଯୋ ସମ୍ମସିତ୍ୱା ୱୀରିଯଂ ଦଳ୍ହଂ କତ୍ୱା ଅଧିଟ୍ଠାଯ ନିସିନ୍ନାସନା ୱୁଟ୍ଠାସି। ତେନ ୱୁତ୍ତଂ –

‘‘ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ୱଚନଂ ସୁତ୍ୱା, ମନୋ ନିବ୍ବାଯି ତାୱଦେ;

ସବ୍ବେ ମଂ ଉପସଙ୍କମ୍ମ, ପୁନାପି ଅଭିୱନ୍ଦିସୁଂ।

‘‘ସମାଦିଯିତ୍ୱା ବୁଦ୍ଧଗୁଣଂ, ଦଳ୍ହଂ କତ୍ୱାନ ମାନସଂ;

ଦୀପଙ୍କରଂ ନମସ୍ସିତ୍ୱା, ଆସନା ୱୁଟ୍ଠହିଂ ତଦା’’ତି। (ବୁ॰ ୱଂ॰ ୨।୧୭୫-୧୭୬);

ଅଥ ବୋଧିସତ୍ତଂ ଆସନା ୱୁଟ୍ଠହନ୍ତଂ ସକଲଦସସହସ୍ସଚକ୍କୱାଳଦେୱତା ସନ୍ନିପତିତ୍ୱା ଦିବ୍ବେହି ମାଲାଗନ୍ଧେହି ପୂଜେତ୍ୱା ୱନ୍ଦିତ୍ୱା ‘‘ଅଯ୍ଯ ସୁମେଧତାପସ, ତଯା ଅଜ୍ଜ ଦୀପଙ୍କରଦସବଲସ୍ସ ପାଦମୂଲେ ମହତୀ ପତ୍ଥନା ପତ୍ଥିତା, ସା ତେ ଅନନ୍ତରାଯେନ ସମିଜ୍ଝତୁ, ମା ତେ ଭଯଂ ୱା ଛମ୍ଭିତତ୍ତଂ ୱା ଅହୋସି, ସରୀରେ ଅପ୍ପମତ୍ତକୋପି ରୋଗୋ ମା ଉପ୍ପଜ୍ଜତୁ, ଖିପ୍ପଂ ପାରମିଯୋ ପୂରେତ୍ୱା ସମ୍ମାସମ୍ବୋଧିଂ ପଟିୱିଜ୍ଝ। ଯଥା ପୁପ୍ଫୂପଗଫଲୂପଗରୁକ୍ଖା ସମଯେ ପୁପ୍ଫନ୍ତି ଚେୱ ଫଲନ୍ତି ଚ, ତଥେୱ ତ୍ୱମ୍ପି ତଂ ସମଯଂ ଅନତିକ୍କମିତ୍ୱା ଖିପ୍ପଂ ସମ୍ବୋଧିମୁତ୍ତମଂ ଫୁସସ୍ସୂ’’ତିଆଦୀନି ଥୁତିମଙ୍ଗଲାନି ପଯିରୁଦାହଂସୁ। ଏୱଞ୍ଚ ପଯିରୁଦାହିତ୍ୱା ଅତ୍ତନୋ ଅତ୍ତନୋ ଦେୱଟ୍ଠାନମେୱ ଅଗମଂସୁ। ବୋଧିସତ୍ତୋପି ଦେୱତାହି ଅଭିତ୍ଥୁତୋ – ‘‘ଅହଂ ଦସ ପାରମିଯୋ ପୂରେତ୍ୱା କପ୍ପସତସହସ୍ସାଧିକାନଂ ଚତୁନ୍ନଂ ଅସଙ୍ଖେଯ୍ଯାନଂ ମତ୍ଥକେ ବୁଦ୍ଧୋ ଭୱିସ୍ସାମୀ’’ତି ୱୀରିଯଂ ଦଳ୍ହଂ କତ୍ୱା ଅଧିଟ୍ଠାଯ ନଭଂ ଅବ୍ଭୁଗ୍ଗନ୍ତ୍ୱା ହିମୱନ୍ତମେୱ ଅଗମାସି। ତେନ ୱୁତ୍ତଂ –

‘‘ଦିବ୍ବଂ ମାନୁସକଂ ପୁପ୍ଫଂ, ଦେୱା ମାନୁସକା ଉଭୋ;

ସମୋକିରନ୍ତି ପୁପ୍ଫେହି, ୱୁଟ୍ଠହନ୍ତସ୍ସ ଆସନା।

‘‘ୱେଦଯନ୍ତି ଚ ତେ ସୋତ୍ଥିଂ, ଦେୱା ମାନୁସକା ଉଭୋ;

ମହନ୍ତଂ ପତ୍ଥିତଂ ତୁଯ୍ହଂ, ତଂ ଲଭସ୍ସୁ ଯଥିଚ୍ଛିତଂ।

‘‘ସବ୍ବୀତିଯୋ ୱିୱଜ୍ଜନ୍ତୁ, ସୋକୋ ରୋଗୋ ୱିନସ୍ସତୁ;

ମା ତେ ଭୱନ୍ତ୍ୱନ୍ତରାଯା, ଫୁସ ଖିପ୍ପଂ ବୋଧିମୁତ୍ତମଂ।

‘‘ଯଥାପି ସମଯେ ପତ୍ତେ, ପୁପ୍ଫନ୍ତି ପୁପ୍ଫିନୋ ଦୁମା;

ତଥେୱ ତ୍ୱଂ ମହାୱୀର, ବୁଦ୍ଧଞାଣେନ ପୁପ୍ଫସୁ।

‘‘ଯଥା ଯେ କେଚି ସମ୍ବୁଦ୍ଧା, ପୂରଯୁଂ ଦସ ପାରମୀ;

ତଥେୱ ତ୍ୱଂ ମହାୱୀର, ପୂରଯ ଦସ ପାରମୀ।

‘‘ଯଥା ଯେ କେଚି ସମ୍ବୁଦ୍ଧା, ବୋଧିମଣ୍ଡମ୍ହି ବୁଜ୍ଝରେ;

ତଥେୱ ତ୍ୱଂ ମହାୱୀର, ବୁଜ୍ଝସ୍ସୁ ଜିନବୋଧିଯଂ।

‘‘ଯଥା ଯେ କେଚି ସମ୍ବୁଦ୍ଧା, ଧମ୍ମଚକ୍କଂ ପୱତ୍ତଯୁଂ;

ତଥେୱ ତ୍ୱଂ ମହାୱୀର, ଧମ୍ମଚକ୍କଂ ପୱତ୍ତଯ।

‘‘ପୁଣ୍ଣମାଯେ ଯଥା ଚନ୍ଦୋ, ପରିସୁଦ୍ଧୋ ୱିରୋଚତି;

ତଥେୱ ତ୍ୱଂ ପୁଣ୍ଣମନୋ, ୱିରୋଚ ଦସସହସ୍ସିଯଂ।

‘‘ରାହୁମୁତ୍ତୋ ଯଥା ସୂରିଯୋ, ତାପେନ ଅତିରୋଚତି;

ତଥେୱ ଲୋକା ମୁଞ୍ଚିତ୍ୱା, ୱିରୋଚ ସିରିଯା ତୁୱଂ।

‘‘ଯଥା ଯା କାଚି ନଦିଯୋ, ଓସରନ୍ତି ମହୋଦଧିଂ;

ଏୱଂ ସଦେୱକା ଲୋକା, ଓସରନ୍ତୁ ତୱନ୍ତିକେ।

‘‘ତେହି ଥୁତପ୍ପସତ୍ଥୋ ସୋ, ଦସ ଧମ୍ମେ ସମାଦିଯ;

ତେ ଧମ୍ମେ ପରିପୂରେନ୍ତୋ, ପୱନଂ ପାୱିସୀ ତଦା’’ତି। (ବୁ। ୱଂ। ୨।୧୭୭-୧୮୭);

ସୁମେଧକଥା ନିଟ୍ଠିତା।

ରମ୍ମନଗରୱାସିନୋପି ଖୋ ନଗରଂ ପୱିସିତ୍ୱା ବୁଦ୍ଧପ୍ପମୁଖସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘସ୍ସ ମହାଦାନଂ ଅଦଂସୁ। ସତ୍ଥା ତେସଂ ଧମ୍ମଂ ଦେସେତ୍ୱା ମହାଜନଂ ସରଣାଦୀସୁ ପତିଟ୍ଠପେତ୍ୱା ରମ୍ମନଗରା ନିକ୍ଖମି। ତତୋ ଉଦ୍ଧମ୍ପି ଯାୱତାଯୁକଂ ତିଟ୍ଠନ୍ତୋ ସବ୍ବଂ ବୁଦ୍ଧକିଚ୍ଚଂ କତ୍ୱା ଅନୁକ୍କମେନ ଅନୁପାଦିସେସାଯ ନିବ୍ବାନଧାତୁଯା ପରିନିବ୍ବାଯି। ତତ୍ଥ ଯଂ ୱତ୍ତବ୍ବଂ, ତଂ ସବ୍ବଂ ବୁଦ୍ଧୱଂସେ ୱୁତ୍ତନଯେନେୱ ୱିତ୍ଥାରେତବ୍ବଂ। ୱୁତ୍ତଞ୍ହି ତତ୍ଥ –

‘‘ତଦା ତେ ଭୋଜଯିତ୍ୱାନ, ସସଙ୍ଘଂ ଲୋକନାଯକଂ;

ଉପଗଚ୍ଛୁଂ ସରଣଂ ତସ୍ସ, ଦୀପଙ୍କରସ୍ସ ସତ୍ଥୁନୋ।

‘‘ସରଣଗମନେ କଞ୍ଚି, ନିୱେସେସି ତଥାଗତୋ;

କଞ୍ଚି ପଞ୍ଚସୁ ସୀଲେସୁ, ସୀଲେ ଦସୱିଧେ ପରଂ।

‘‘କସ୍ସଚି ଦେତି ସାମଞ୍ଞଂ, ଚତୁରୋ ଫଲମୁତ୍ତମେ;

କସ୍ସଚି ଅସମେ ଧମ୍ମେ, ଦେତି ସୋ ପଟିସମ୍ଭିଦା।

‘‘କସ୍ସଚି ୱରସମାପତ୍ତିଯୋ, ଅଟ୍ଠ ଦେତି ନରାସଭୋ;

ତିସ୍ସୋ କସ୍ସଚି ୱିଜ୍ଜାଯୋ, ଛଳଭିଞ୍ଞା ପୱେଚ୍ଛତି।

‘‘ତେନ ଯୋଗେନ ଜନକାଯଂ, ଓୱଦତି ମହାମୁନି;

ତେନ ୱିତ୍ଥାରିକଂ ଆସି, ଲୋକନାଥସ୍ସ ସାସନଂ।

‘‘ମହାହନୂସଭକ୍ଖନ୍ଧୋ, ଦୀପଙ୍କରସନାମକୋ;

ବହୂ ଜନେ ତାରଯତି, ପରିମୋଚେତି ଦୁଗ୍ଗତିଂ।

‘‘ବୋଧନେଯ୍ଯଂ ଜନଂ ଦିସ୍ୱା, ସତସହସ୍ସେପି ଯୋଜନେ;

ଖଣେନ ଉପଗନ୍ତ୍ୱାନ, ବୋଧେତି ତଂ ମହାମୁନି।

‘‘ପଠମାଭିସମଯେ ବୁଦ୍ଧୋ, କୋଟିସତମବୋଧଯି;

ଦୁତିଯାଭିସମଯେ ନାଥୋ, ନୱୁତିକୋଟିମବୋଧଯି।

‘‘ଯଦା ଚ ଦେୱଭୱନମ୍ହି, ବୁଦ୍ଧୋ ଧମ୍ମମଦେସଯି;

ନୱୁତିକୋଟିସହସ୍ସାନଂ, ତତିଯାଭିସମଯୋ ଅହୁ।

‘‘ସନ୍ନିପାତା ତଯୋ ଆସୁଂ, ଦୀପଙ୍କରସ୍ସ ସତ୍ଥୁନୋ;

କୋଟିସତସହସ୍ସାନଂ, ପଠମୋ ଆସି ସମାଗମୋ।

‘‘ପୁନ ନାରଦକୂଟମ୍ହି, ପୱିୱେକଗତେ ଜିନେ;

ଖୀଣାସୱା ୱୀତମଲା, ସମିଂସୁ ସତକୋଟିଯୋ।

‘‘ଯମ୍ହି କାଲେ ମହାୱୀରୋ, ସୁଦସ୍ସନସିଲୁଚ୍ଚଯେ;

ନୱୁତିକୋଟିସହସ୍ସେହି, ପୱାରେସି ମହାମୁନି।

‘‘ଅହଂ ତେନ ସମଯେନ, ଜଟିଲୋ ଉଗ୍ଗତାପନୋ;

ଅନ୍ତଲିକ୍ଖମ୍ହି ଚରଣୋ, ପଞ୍ଚାଭିଞ୍ଞାସୁ ପାରଗୂ।

‘‘ଦସୱୀସସହସ୍ସାନଂ, ଧମ୍ମାଭିସମଯୋ ଅହୁ;

ଏକଦ୍ୱିନ୍ନଂ ଅଭିସମଯା, ଗଣନତୋ ଅସଙ୍ଖିଯା।

‘‘ୱିତ୍ଥାରିକଂ ବାହୁଜଞ୍ଞଂ, ଇଦ୍ଧଂ ଫୀତଂ ଅହୂ ତଦା;

ଦୀପଙ୍କରସ୍ସ ଭଗୱତୋ, ସାସନଂ ସୁୱିସୋଧିତଂ।

‘‘ଚତ୍ତାରି ସତସହସ୍ସାନି, ଛଳଅଭିଞ୍ଞା ମହିଦ୍ଧିକା;

ଦୀପଙ୍କରଂ ଲୋକୱିଦୁଂ ପରିୱାରେନ୍ତି ସବ୍ବଦା।

‘‘ଯେ କେଚି ତେନ ସମଯେନ, ଜହନ୍ତି ମାନୁସଂ ଭୱଂ;

ଅପ୍ପତ୍ତମାନସା ସେଖା, ଗରହିତା ଭୱନ୍ତି ତେ।

‘‘ସୁପୁପ୍ଫିତଂ ପାୱଚନଂ, ଅରହନ୍ତେହି ତାଦିଭି;

ଖୀଣାସୱେହି ୱିମଲେହି, ଉପସୋଭତି ସବ୍ବଦା।

‘‘ନଗରଂ ରମ୍ମୱତୀ ନାମ, ସୁଦେୱୋ ନାମ ଖତ୍ତିଯୋ;

ସୁମେଧା ନାମ ଜନିକା, ଦୀପଙ୍କରସ୍ସ ସତ୍ଥୁନୋ।

‘‘ଦସୱସ୍ସସହସ୍ସାନି, ଅଗାରଂ ଅଜ୍ଝ ସୋ ୱସି;

ହଂସା କୋଞ୍ଚା ମଯୂରା ଚ, ତଯୋ ପାସାଦମୁତ୍ତମା।

‘‘ତୀଣି ସତସହସ୍ସାନି, ନାରିଯୋ ସମଲଙ୍କତା;

ପଦୁମା ନାମ ସା ନାରୀ, ଉସଭକ୍ଖନ୍ଧୋ ଅତ୍ରଜୋ।

‘‘ନିମିତ୍ତେ ଚତୁରୋ ଦିସ୍ୱା, ହତ୍ଥିଯାନେନ ନିକ୍ଖମି;

ଅନୂନଦସମାସାନି, ପଧାନେ ପଦହୀ ଜିନୋ।

‘‘ପଧାନଚାରଂ ଚରିତ୍ୱାନ, ଅବୁଜ୍ଝି ମାନସଂ ମୁନି;

ବ୍ରହ୍ମୁନା ଯାଚିତୋ ସନ୍ତୋ, ଦୀପଙ୍କରୋ ମହାମୁନି।

‘‘ୱତ୍ତି ଚକ୍କଂ ମହାୱୀରୋ, ନନ୍ଦାରାମେ ସିରୀଘରେ;

ନିସିନ୍ନୋ ସିରୀସମୂଲମ୍ହି, ଅକାସି ତିତ୍ଥିଯମଦ୍ଦନଂ।

‘‘ସୁମଙ୍ଗଲୋ ଚ ତିସ୍ସୋ ଚ, ଅହେସୁଂ ଅଗ୍ଗସାୱକା;

ସାଗତୋ ନାମୁପଟ୍ଠାକୋ, ଦୀପଙ୍କରସ୍ସ ସତ୍ଥୁନୋ।

ସୁନନ୍ଦା ଚ‘‘ନନ୍ଦା ଚେୱ ସୁନନ୍ଦା ଚ, ଅହେସୁଂ ଅଗ୍ଗସାୱିକା;

ବୋଧି ତସ୍ସ ଭଗୱତୋ, ପିପ୍ଫଲୀତି ପୱୁଚ୍ଚତି।

‘‘ତପୁସ୍ସଭଲ୍ଲିକା ନାମ, ଅହେସୁଂ ଅଗ୍ଗୁପଟ୍ଠକା;

ସିରିମା କୋଣା ଉପଟ୍ଠିକା, ଦୀପଙ୍କରସ୍ସ ସତ୍ଥୁନୋ।

‘‘ଅସୀତିହତ୍ଥମୁବ୍ବେଧୋ, ଦୀପଙ୍କରୋ ମହାମୁନି;

ସୋଭତି ଦୀପରୁକ୍ଖୋୱ, ସାଲରାଜାୱ ଫୁଲ୍ଲିତୋ।

‘‘ପଭା ୱିଧାୱତି ତସ୍ସ, ସମନ୍ତା ଦ୍ୱାଦସ ଯୋଜନେ;

ସତସହସ୍ସୱସ୍ସାନି, ଆୟୁ ତସ୍ସ ମହେସିନୋ;

ତାୱତା ତିଟ୍ଠମାନୋ ସୋ, ତାରେସି ଜନତଂ ବହୁଂ।

‘‘ଜୋତଯିତ୍ୱାନ ସଦ୍ଧମ୍ମଂ, ସନ୍ତାରେତ୍ୱା ମହାଜନଂ;

ଜଲିତ୍ୱା ଅଗ୍ଗିଖନ୍ଧୋୱ, ନିବ୍ବୁତୋ ସୋ ସସାୱକୋ।

‘‘ସା ଚ ଇଦ୍ଧି ସୋ ଚ ଯସୋ, ତାନି ଚ ପାଦେସୁ ଚକ୍କରତନାନି;

ସବ୍ବଂ ତମନ୍ତରହିତଂ, ନନୁ ରିତ୍ତା ସବ୍ବସଙ୍ଖାରାତି।

‘‘ଦୀପଙ୍କରୋ ଜିନୋ ସତ୍ଥା, ନନ୍ଦାରାମମ୍ହି ନିବ୍ବୁତୋ;

ତତ୍ଥେତସ୍ସ ଜିନଥୂପୋ, ଛତ୍ତିଂସୁବ୍ବେଧଯୋଜନୋ’’ତି। (ବୁ। ୱଂ। ୩।୧-୩୧);

କୋଣ୍ଡଞ୍ଞୋ ବୁଦ୍ଧୋ

ଦୀପଙ୍କରସ୍ସ ପନ ଭଗୱତୋ ଅପରଭାଗେ ଏକଂ ଅସଙ୍ଖ୍ୟେଯ୍ୟଂ ଅତିକ୍କମିତ୍ୱା କୋଣ୍ଡଞ୍ଞୋ ନାମ ସତ୍ଥା ଉଦପାଦି। ତସ୍ସାପି ତଯୋ ସାୱକସନ୍ନିପାତା ଅହେସୁଂ। ପଠମସନ୍ନିପାତେ କୋଟିସତସହସ୍ସଂ, ଦୁତିଯେ କୋଟିସହସ୍ସଂ , ତତିଯେ ନୱୁତିକୋଟିଯୋ। ତଦା ବୋଧିସତ୍ତୋ ୱିଜିତାୱୀ ନାମ ଚକ୍କୱତ୍ତୀ ହୁତ୍ୱା କୋଟିସତସହସ୍ସସ୍ସ ବୁଦ୍ଧପ୍ପମୁଖସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘସ୍ସ ମହାଦାନଂ ଅଦାସି। ସତ୍ଥା ବୋଧିସତ୍ତଂ ‘‘ବୁଦ୍ଧୋ ଭୱିସ୍ସତୀ’’ତି ବ୍ୟାକରିତ୍ୱା ଧମ୍ମଂ ଦେସେସି। ସୋ ସତ୍ଥୁ ଧମ୍ମକଥଂ ସୁତ୍ୱା ରଜ୍ଜଂ ନିୟ୍ୟାତେତ୍ୱା ପବ୍ବଜି। ସୋ ତୀଣି ପିଟକାନି ଉଗ୍ଗହେତ୍ୱା ଅଟ୍ଠ ସମାପତ୍ତିଯୋ ଚ ପଞ୍ଚ ଅଭିଞ୍ଞାଯୋ ଚ ଉପ୍ପାଦେତ୍ୱା ଅପରିହୀନଜ୍ଝାନୋ ବ୍ରହ୍ମଲୋକେ ନିବ୍ବତ୍ତି। କୋଣ୍ଡଞ୍ଞବୁଦ୍ଧସ୍ସ ପନ ରମ୍ମୱତୀ ନାମ ନଗରଂ, ସୁନନ୍ଦୋ ନାମ ଖତ୍ତିଯୋ ପିତା, ସୁଜାତା ନାମ ଦେୱୀ ମାତା, ଭଦ୍ଦୋ ଚ ସୁଭଦ୍ଦୋ ଚ ଦ୍ୱେ ଅଗ୍ଗସାୱକା, ଅନୁରୁଦ୍ଧୋ ନାମୁପଟ୍ଠାକୋ, ତିସ୍ସା ଚ ଉପତିସ୍ସା ଚ ଦ୍ୱେ ଅଗ୍ଗସାୱିକା, ସାଲକଲ୍ୟାଣିରୁକ୍ଖୋ ବୋଧି, ଅଟ୍ଠାସୀତିହତ୍ଥୁବ୍ବେଧଂ ସରୀରଂ, ୱସ୍ସସତସହସ୍ସଂ ଆୟୁପ୍ପମାଣଂ ଅହୋସି।

‘‘ଦୀପଙ୍କରସ୍ସ ଅପରେନ, କୋଣ୍ଡଞ୍ଞୋ ନାମ ନାଯକୋ;

ଅନନ୍ତତେଜୋ ଅମିତଯସୋ, ଅପ୍ପମେୟ୍ୟୋ ଦୁରାସଦୋ’’।

ତସ୍ସ ଅପରଭାଗେ ଏକଂ ଅସଙ୍ଖ୍ୟେଯ୍ୟଂ ଅତିକ୍କମିତ୍ୱା ଏକସ୍ମିଂ କପ୍ପେଯେୱ ଚତ୍ତାରୋ ବୁଦ୍ଧା ନିବ୍ବତ୍ତିଂସୁ – ମଙ୍ଗଲୋ, ସୁମନୋ, ରେୱତୋ, ସୋଭିତୋତି। ମଙ୍ଗଲସ୍ସ ଭଗୱତୋ ତୀସୁ ସାୱକସନ୍ନିପାତେସୁ ପଠମସନ୍ନିପାତେ କୋଟିସତସହସ୍ସଂ ଭିକ୍ଖୂ ଅହେସୁଂ, ଦୁତିଯେ କୋଟିସତସହସ୍ସଂ, ତତିଯେ ନୱୁତିକୋଟିଯୋ। ୱେମାତିକଭାତା କିରସ୍ସ ଆନନ୍ଦକୁମାରୋ ନାମ ନୱୁତିକୋଟିସଙ୍ଖାଯ ପରିସାଯ ସଦ୍ଧିଂ ଧମ୍ମସ୍ସୱନତ୍ଥାଯ ସତ୍ଥୁ ସନ୍ତିକଂ ଅଗମାସି। ସତ୍ଥା ତସ୍ସ ଅନୁପୁବ୍ବିକଥଂ କଥେସି। ସୋ ସଦ୍ଧିଂ ପରିସାଯ ସହ ପଟିସମ୍ଭିଦାହି ଅରହତ୍ତଂ ପାପୁଣି। ସତ୍ଥା ତେସଂ କୁଲପୁତ୍ତାନଂ ପୁବ୍ବଚରିତଂ ଓଲୋକେନ୍ତୋ ଇଦ୍ଧିମଯପତ୍ତଚୀୱରସ୍ସ ଉପନିସ୍ସଯଂ ଦିସ୍ୱା ଦକ୍ଖିଣହତ୍ଥଂ ପସାରେତ୍ୱା ‘‘ଏଥ ଭିକ୍ଖୱୋ’’ତି ଆହ। ସବ୍ବେ ତଙ୍ଖଣଞ୍ଞେୱ ଇଦ୍ଧିମଯପତ୍ତଚୀୱରଧରା ସଟ୍ଠିୱସ୍ସିକଥେରା ୱିଯ ଆକପ୍ପସମ୍ପନ୍ନା ହୁତ୍ୱା ସତ୍ଥାରଂ ୱନ୍ଦିତ୍ୱା ପରିୱାରଯିଂସୁ। ଅଯମସ୍ସ ତତିଯୋ ସାୱକସନ୍ନିପାତୋ ଅହୋସି।

ଯଥା ପନ ଅଞ୍ଞେସଂ ବୁଦ୍ଧାନଂ ସମନ୍ତା ଅସୀତିହତ୍ଥପ୍ପମାଣାୟେୱ ସରୀରପ୍ପଭା ଅହୋସି, ନ ଏୱଂ ତସ୍ସ। ତସ୍ସ ପନ ଭଗୱତୋ ସରୀରପ୍ପଭା ନିଚ୍ଚକାଲଂ ଦସସହସ୍ସିଲୋକଧାତୁଂ ଫରିତ୍ୱା ଅଟ୍ଠାସି। ରୁକ୍ଖପଥୱୀପବ୍ବତସମୁଦ୍ଦାଦୟୋ ଅନ୍ତମସୋ ଉକ୍ଖଲିଯାଦୀନି ଉପାଦାଯ ସୁୱଣ୍ଣପଟ୍ଟପରିଯୋନଦ୍ଧା ୱିଯ ଅହେସୁଂ। ଆଯୁପ୍ପମାଣଂ ପନସ୍ସ ନୱୁତିୱସ୍ସସହସ୍ସାନି ଅହୋସି। ଏତ୍ତକଂ କାଲଂ ଚନ୍ଦିମସୂରିଯାଦୟୋ ଅତ୍ତନୋ ପଭାଯ ୱିରୋଚିତୁଂ ନାସକ୍ଖିଂସୁ, ରତ୍ତିନ୍ଦିୱପରିଚ୍ଛେଦୋ ନ ପଞ୍ଞାଯିତ୍ଥ। ଦିୱା ସୂରିଯାଲୋକେନ ୱିଯ ସତ୍ତା ନିଚ୍ଚଂ ବୁଦ୍ଧାଲୋକେନେୱ ୱିଚରିଂସୁ। ସାଯଂ ପୁପ୍ଫିତକୁସୁମାନଂ ପାତୋ ଚ ରୱନକସକୁଣାଦୀନଞ୍ଚ ୱସେନ ଲୋକୋ ରତ୍ତିନ୍ଦିୱପରିଚ୍ଛେଦଂ ସଲ୍ଲକ୍ଖେସି।

କିଂ ପନ ଅଞ୍ଞେସଂ ବୁଦ୍ଧାନଂ ଅଯମାନୁଭାୱୋ ନତ୍ଥୀତି? ନୋ ନତ୍ଥି। ତେପି ହି ଆକଙ୍ଖମାନା ଦସସହସ୍ସିଲୋକଧାତୁଂ ୱା ତତୋ ୱା ଭିଯ୍ୟୋ ଆଭାଯ ଫରେଯ୍ୟୁଂ। ମଙ୍ଗଲସ୍ସ ପନ ଭଗୱତୋ ପୁବ୍ବପତ୍ଥନାୱସେନ ଅଞ୍ଞେସଂ ବ୍ୟାମପ୍ପଭା ୱିଯ ସରୀରପ୍ପଭା ନିଚ୍ଚମେୱ ଦସସହସ୍ସିଲୋକଧାତୁଂ ଫରିତ୍ୱା ଅଟ୍ଠାସି। ସୋ କିର ବୋଧିସତ୍ତଚରିଯଚରଣକାଲେ ୱେସ୍ସନ୍ତରସଦିସେ ଅତ୍ତଭାୱେଠିତୋ ସପୁତ୍ତଦାରୋ ୱଙ୍କପବ୍ବତସଦିସେ ପବ୍ବତେ ୱସି। ଅଥେକୋ ଖରଦାଠିକୋ ନାମ ଯକ୍ଖୋ ମହାପୁରିସସ୍ସ ଦାନଜ୍ଝାସଯତଂ ସୁତ୍ୱା ବ୍ରାହ୍ମଣୱଣ୍ଣେନ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ମହାସତ୍ତଂ ଦ୍ୱେ ଦାରକେ ଯାଚି। ମହାସତ୍ତୋ ''ଦଦାମି, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ପୁତ୍ତକେ''ତି ୱତ୍ୱା ହଟ୍ଠପହଟ୍ଠୋ ଉଦକପରିଯନ୍ତଂ ମହାପଥୱିଂ କମ୍ପେନ୍ତୋ ଦ୍ୱେପି ଦାରକେ ଅଦାସି। ଯକ୍ଖୋ ଚଙ୍କମନକୋଟିଯଂ ଆଲମ୍ବନଫଲକଂ ନିସ୍ସାଯ ଠତ୍ୱା ପସ୍ସନ୍ତସ୍ସେୱ ମହାସତ୍ତସ୍ସ ମୂଳାଲକଲାପଂ ୱିଯ ଦାରକେ ଖାଦି। ମହାପୁରିସସ୍ସ ଯକ୍ଖଂ ଓଲୋକେତ୍ୱା ମୁଖେ ୱିୱଟମତ୍ତେ ଅଗ୍ଗିଜାଲଂ ୱିଯ ଲୋହିତଧାରଂ ଉଗ୍ଗିରମାନଂ ତସ୍ସ ମୁଖଂ ଦିସ୍ୱାପି କେସଗ୍ଗମତ୍ତମ୍ପି ଦୋମନସ୍ସଂ ନ ଉପ୍ପଜ୍ଜି। ''ସୁଦିନ୍ନଂ ୱତ ମେ ଦାନ''ନ୍ତି ଚିନ୍ତଯତୋ ପନସ୍ସ ସରୀରେ ମହନ୍ତଂ ପୀତିସୋମନସ୍ସଂ ଉଦପାଦି। ସୋ ''ଇମସ୍ସ ମେ ଦାନସ୍ସ ନିସ୍ସନ୍ଦେନ ଅନାଗତେ ଇମିନାୱ ନୀହାରେନ ସରୀରତୋ ରସ୍ମିଯୋ ନିକ୍ଖମନ୍ତୂ''ତି ପତ୍ଥନଂ ଅକାସି। ତସ୍ସ ତଂ ପତ୍ଥନଂ ନିସ୍ସାଯ ବୁଦ୍ଧଭୂତସ୍ସ ସରୀରତୋ ରସ୍ମିଯୋ ନିକ୍ଖମିତ୍ୱା ଏତ୍ତକଂ ଠାନଂ ଫରିଂସୁ।

ଅପରମ୍ପିସ୍ସ ପୁବ୍ବଚରିଯଂ ଅତ୍ଥି। ସୋ କିର ବୋଧିସତ୍ତକାଲେ ଏକସ୍ସ ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ଚେତିଯଂ ଦିସ୍ୱା ''ଇମସ୍ସ ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ମଯା ଜୀୱିତଂ ପରିଚ୍ଚଜିତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀ''ତି ଦଣ୍ଡକଦୀପିକାୱେଠନନିଯାମେନ ସକଲସରୀରଂ ୱେଠାପେତ୍ୱା ରତନମତ୍ତମକୁଳଂ ସତସହସ୍ସଗ୍ଘନିକଂ ସୁୱଣ୍ଣପାତିଂ ସପ୍ପିସ୍ସ ପୂରାପେତ୍ୱା ତତ୍ଥ ସହସ୍ସୱଟ୍ଟିଯୋ ଜାଲେତ୍ୱା ତଂ ସୀସେନାଦାଯ ସକଲସରୀରଂ ଜାଲାପେତ୍ୱା ଚେତିଯଂ ପଦକ୍ଖିଣଂ କରୋନ୍ତୋ ସକଲରତ୍ତିଂ ୱୀତିନାମେତି। ଏୱଂ ଯାୱ ଅରୁଣୁଗ୍ଗମନା ୱାଯମନ୍ତସ୍ସାପିସ୍ସ ଲୋମକୂପମତ୍ତମ୍ପି ଉସୁମଂ ନ ଗଣ୍ହି। ପଦୁମଗବ୍ଭଂ ପୱିଟ୍ଠକାଲୋ ୱିଯ ଅହୋସି। ଧମ୍ମୋ ହି ନାମେସ ଅତ୍ତାନଂ ରକ୍ଖନ୍ତଂ ରକ୍ଖତି। ତେନାହ ଭଗୱା –

''ଧମ୍ମୋ ହୱେ ରକ୍ଖତି ଧମ୍ମଚାରିଂ, ଧମ୍ମୋ ସୁଚିଣ୍ଣୋ ସୁଖମାୱହାତି;

ଏସାନିସଂସୋ ଧମ୍ମେ ସୁଚିଣ୍ଣେ, ନ ଦୁଗ୍ଗତିଂ ଗଚ୍ଛତି ଧମ୍ମଚାରୀ''ତି। (ଥେରଗା। ୩୦୩; ଜା। ୧।୧୦।୧୦୨) –

ଇମସ୍ସପି କମ୍ମସ୍ସ ନିସ୍ସନ୍ଦେନ ତସ୍ସ ଭଗୱତୋ ସରୀରୋଭାସୋ ଦସସହସ୍ସିଲୋକଧାତୁଂ ଫରିତ୍ୱା ଅଟ୍ଠାସି।

ତଦା ଅମ୍ହାକଂ ବୋଧିସତ୍ତୋ ସୁରୁଚି ନାମ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ହୁତ୍ୱା ''ସତ୍ଥାରଂ ନିମନ୍ତେସ୍ସାମୀ''ତି ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ମଧୁରଧମ୍ମକଥଂ ସୁତ୍ୱା ''ସ୍ୱେ ମଯ୍ହଂ ଭିକ୍ଖଂ ଗଣ୍ହଥ, ଭନ୍ତେ''ତି ଆହ। ''ବ୍ରାହ୍ମଣ, କିତ୍ତକେହି ତେ ଭିକ୍ଖୂହି ଅତ୍ଥୋ''ତି? ''କିତ୍ତକା ପନ ୱୋ, ଭନ୍ତେ, ପରିୱାରଭିକ୍ଖୂ''ତି ଆହ। ତଦା ସତ୍ଥୁ ପଠମସନ୍ନିପାତୋଯେୱ ହୋତି, ତସ୍ମା ''କୋଟିସତସହସ୍ସ''ନ୍ତି ଆହ। ''ଭନ୍ତେ, ସବ୍ବେହିପି ସଦ୍ଧିଂ ମଯ୍ହଂ ଭିକ୍ଖଂ ଗଣ୍ହଥା''ତି। ସତ୍ଥା ଅଧିୱାସେସି। ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ସ୍ୱାତନାଯ ନିମନ୍ତେତ୍ୱା ଗେହଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତୋ ଚିନ୍ତେସି – ''ଅହଂ ଏତ୍ତକାନଂ ଭିକ୍ଖୂନଂ ଯାଗୁଭତ୍ତୱତ୍ଥାଦୀନି ଦାତୁଂ ସକ୍କୋମି, ନିସୀଦନଟ୍ଠାନଂ ପନ କଥଂ ଭୱିସ୍ସତୀ''ତି?

ତସ୍ସ ସା ଚିନ୍ତା ଚତୁରାସୀତିଯୋଜନସହସ୍ସମତ୍ଥକେ ଠିତସ୍ସ ଦେୱରଞ୍ଞୋ ପଣ୍ଡୁକମ୍ବଲସିଲାସନସ୍ସ ଉଣ୍ହଭାୱଂ ଜନେସି। ସକ୍କୋ ''କୋ ନୁ ଖୋ ମଂ ଇମମ୍ହା ଠାନା ଚାୱେତୁକାମୋ''ତି ଦିବ୍ବଚକ୍ଖୁନା ଓଲୋକେନ୍ତୋ ମହାପୁରିସଂ ଦିସ୍ୱା ''ସୁରୁଚି ନାମ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ବୁଦ୍ଧପ୍ପମୁଖଂ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘଂ ନିମନ୍ତେତ୍ୱା ନିସୀଦନଟ୍ଠାନତ୍ଥାଯ ଚିନ୍ତେସି, ମଯାପି ତତ୍ଥ ଗନ୍ତ୍ୱା ପୁଞ୍ଞକୋଟ୍ଠାସଂ ଗହେତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀ''ତି ୱଡ୍ଢକିୱଣ୍ଣଂ ନିମ୍ମିନିତ୍ୱା ୱାସିଫରସୁହତ୍ଥୋ ମହାପୁରିସସ୍ସ ପୁରତୋ ପାତୁରହୋସି। ''ଅତ୍ଥି ନୁ ଖୋ କସ୍ସଚି ଭତିଯା କତ୍ତବ୍ବକିଚ୍ଚ''ନ୍ତି ଆହ। ମହାପୁରିସୋ ତଂ ଦିସ୍ୱା ''କିଂ କମ୍ମଂ କରିସ୍ସସୀ''ତି ଆହ। ''ମମ ଅଜାନନସିପ୍ପଂ ନାମ ନତ୍ଥି, ଗେହଂ ୱା ମଣ୍ଡପଂ ୱା ଯୋ ଯଂ କାରେତି, ତସ୍ସ ତଂ କାତୁଂ ଜାନାମୀ''ତି। ''ତେନ ହି ମଯ୍ହଂ କମ୍ମଂ ଅତ୍ଥୀ''ତି। ''କିଂ, ଅଯ୍ୟା''ତି? ''ସ୍ୱାତନାଯ ମେ କୋଟିସତସହସ୍ସଭିକ୍ଖୂ ନିମନ୍ତିତା। ତେସଂ ନିସୀଦନମଣ୍ଡପଂ କରିସ୍ସସୀ''ତି? ''ଅହଂ ନାମ କରେଯ୍ୟଂ ସଚେ ମେ ଭତିଂ ଦାତୁଂ ସକ୍ଖିସ୍ସଥା''ତି। ''ସକ୍ଖିସ୍ସାମି, ତାତା''ତି। ''ସାଧୁ କରିସ୍ସାମୀ''ତି ଗନ୍ତ୍ୱା ଏକଂ ପଦେସଂ ଓଲୋକେସି। ଦ୍ୱାଦସତେରସଯୋଜନପ୍ପମାଣୋ

ପଦେସୋ କସିଣମଣ୍ଡଲଂ ୱିଯ ସମତଲୋ ଅହୋସି। ସୋ ‘‘ଏତ୍ତକେ ଠାନେ ସତ୍ତରତନମଯୋ ମଣ୍ଡପୋ ଉଟ୍ଠହତୂ’’ତି ଚିନ୍ତେତ୍ୱା ଓଲୋକେସି। ତାୱଦେୱ ପଥୱିଂ ଭିନ୍ଦିତ୍ୱା ମଣ୍ଡପୋ ଉଟ୍ଠହି। ତସ୍ସ ସୋୱଣ୍ଣମଯେସୁ ଥମ୍ଭେସୁ ରଜତମଯା ଘଟକା ଅହେସୁଂ, ରଜତମଯେସୁ ସୋୱଣ୍ଣମଯା, ମଣିମଯେସୁ ଥମ୍ଭେସୁ ପୱାଳମଯା, ପୱାଳମଯେସୁ ମଣିମଯା, ସତ୍ତରତନମଯେସୁ ଥମ୍ଭେସୁ ସତ୍ତରତନମଯା ଘଟକା ଅହେସୁଂ। ତତୋ ‘‘ମଣ୍ଡପସ୍ସ ଅନ୍ତରନ୍ତରେ କିଙ୍କଣିକଜାଲଂ ଓଲମ୍ବତୂ’’ତି ଓଲୋକେସି। ସହ ଓଲୋକନେନେୱ ଜାଲଂ ଓଲମ୍ବି। ଯସ୍ସ ମନ୍ଦୱାତେରିତସ୍ସ ପଞ୍ଚଙ୍ଗିକସ୍ସେୱ ତୂରିଯସ୍ସ ମଧୁରସଦ୍ଦୋ ନିଚ୍ଛରତି। ଦିବ୍ବସଙ୍ଗୀତିୱତ୍ତନକାଲୋ ୱିଯ ଅହୋସି। ‘‘ଅନ୍ତରନ୍ତରା ଗନ୍ଧଦାମମାଲାଦାମାନି ଓଲମ୍ବନ୍ତୂ’’ତି ଚିନ୍ତେନ୍ତସ୍ସ ମାଲାଦାମାନି ଓଲମ୍ବିଂସୁ। ‘‘କୋଟିସତସହସ୍ସସଙ୍ଖାନଂ ଭିକ୍ଖୂନଂ ଆସନାନି ଚ ଆଧାରକାନି ଚ ପଥୱିଂ ଭିନ୍ଦିତ୍ୱା ଉଟ୍ଠହନ୍ତୂ’’ତି ଚିନ୍ତେସି, ତାୱଦେୱ ଉଟ୍ଠହିଂସୁ। ‘‘କୋଣେ କୋଣେ ଏକେକା ଉଦକଚାଟିଯୋ ଉଟ୍ଠହନ୍ତୂ’’ତି ଚିନ୍ତେସି, ଉଦକଚାଟିଯୋ ଉଟ୍ଠହିଂସୁ।

ସୋ ଏତ୍ତକଂ ମାପେତ୍ୱା ବ୍ରାହ୍ମଣସ୍ସ ସନ୍ତିକଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ‘‘ଏହି, ଅଯ୍ୟ, ତୱ ମଣ୍ଡପଂ ଓଲୋକେତ୍ୱା ମଯ୍ହଂ ଭତିଂ ଦେହୀ’’ତି ଆହ। ମହାପୁରିସୋ ଗନ୍ତ୍ୱା ମଣ୍ଡପଂ ଓଲୋକେସି। ଓଲୋକେନ୍ତସ୍ସେୱ ଚ ସକଲସରୀରଂ ପଞ୍ଚୱଣ୍ଣାଯ ପୀତିଯା ନିରନ୍ତରଂ ଫୁଟଂ ଅହୋସି। ଅଥସ୍ସ ମଣ୍ଡପଂ ଓଲୋକେତ୍ୱା ଏତଦହୋସି – ‘‘ନାଯଂ ମଣ୍ଡପୋ ମନୁସ୍ସଭୂତେନ କତୋ, ମଯ୍ହଂ ପନ ଅଜ୍ଝାସଯଂ ମଯ୍ହଂ ଗୁଣଂ ଆଗମ୍ମ ଅଦ୍ଧା ସକ୍କଭୱନଂ ଉଣ୍ହଂ ଭୱିସ୍ସତି। ତତୋ ସକ୍କେନ ଦେୱରଞ୍ଞା ଅଯଂ ମଣ୍ଡପୋ କାରିତୋ ଭୱିସ୍ସତୀ’’ତି। ‘‘ନ ଖୋ ପନ ମେ ଯୁତ୍ତଂ ଏୱରୂପେ ମଣ୍ଡପେ ଏକଦିୱସଂଯେୱ ଦାନଂ ଦାତୁଂ, ସତ୍ତାହଂ ଦସ୍ସାମୀ’’ତି ଚିନ୍ତେସି। ବାହିରକଦାନଞ୍ହି ତତ୍ତକମ୍ପି ସମାନଂ ବୋଧିସତ୍ତାନଂ ତୁଟ୍ଠିଂ କାତୁଂ ନ ସକ୍କୋତି, ଅଲଙ୍କତସୀସଂ ପନ ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା ଅଞ୍ଜିତଅକ୍ଖୀନି ଉପ୍ପାଟେତ୍ୱା ହଦଯମଂସଂ ୱା ଉବ୍ବଟ୍ଟେତ୍ୱା ଦିନ୍ନକାଲେ ବୋଧିସତ୍ତାନଂ ଚାଗଂ ନିସ୍ସାଯ ତୁଟ୍ଠି ନାମ ହୋତି। ଅମ୍ହାକମ୍ପି ହି ବୋଧିସତ୍ତସ୍ସ ସିୱିରାଜଜାତକେ ଦେୱସିକଂ ପଞ୍ଚକହାପଣସତସହସ୍ସାନି ୱିସ୍ସଜ୍ଜେତ୍ୱା ଚତୂସୁ ଦ୍ୱାରେସୁ ନଗରମଜ୍ଝେ ଚ ଦାନଂ ଦେନ୍ତସ୍ସ ତଂ ଦାନଂ ଚାଗତୁଟ୍ଠିଂ ଉପ୍ପାଦେତୁଂ ନାସକ୍ଖି। ଯଦା ପନସ୍ସ ବ୍ରାହ୍ମଣୱଣ୍ଣେନ ଆଗନ୍ତ୍ୱା ସକ୍କୋ ଦେୱରାଜା ଅକ୍ଖୀନି ଯାଚି, ତଦା ତାନି ଉପ୍ପାଟେତ୍ୱା ଦଦମାନସ୍ସେୱ ହାସୋ ଉପ୍ପଜ୍ଜି, କେସଗ୍ଗମତ୍ତମ୍ପି ଚିତ୍ତଂ ଅଞ୍ଞଥତ୍ତଂ ନାହୋସି। ଏୱଂ ଦିନ୍ନଦାନଂ ନିସ୍ସାଯ ବୋଧିସତ୍ତାନଂ ତିତ୍ତି ନାମ ନତ୍ଥି। ତସ୍ମା ସୋପି ମହାପୁରିସୋ ‘‘ସତ୍ତାହଂ ମଯା କୋଟିସତସହସ୍ସସଙ୍ଖାନଂ ଭିକ୍ଖୂନଂ ଦାନଂ ଦାତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀ’’ତି ଚିନ୍ତେତ୍ୱା ତସ୍ମିଂ ମଣ୍ଡପେ ନିସୀଦାପେତ୍ୱା ସତ୍ତାହଂ ଗୱପାନଂ ନାମ ଅଦାସି। ଗୱପାନନ୍ତି ମହନ୍ତେ ମହନ୍ତେ କୋଲମ୍ବେ ଖୀରସ୍ସ ପୂରେତ୍ୱା ଉଦ୍ଧନେସୁ ଆରୋପେତ୍ୱା ଘନପାକପକ୍କେ ଖୀରେ ଥୋକେ ତଣ୍ଡୁଲେ ପକ୍ଖିପିତ୍ୱା ପକ୍କମଧୁସକ୍କରଚୁଣ୍ଣସପ୍ପୀହି ଅଭିସଙ୍ଖତଭୋଜନଂ ୱୁଚ୍ଚତି। ମନୁସ୍ସାଯେୱ ପନ ପରିୱିସିତୁଂ ନାସକ୍ଖିଂସୁ। ଦେୱାପି ଏକନ୍ତରିକା ହୁତ୍ୱା ପରିୱିସିଂସୁ। ଦ୍ୱାଦସତେରସଯୋଜନପ୍ପମାଣଂ ଠାନମ୍ପି ଭିକ୍ଖୂ ଗଣ୍ହିତୁଂ ନପ୍ପହୋସିଯେୱ , ତେ ପନ ଭିକ୍ଖୂ ଅତ୍ତନୋ ଆନୁଭାୱେନ ନିସୀଦିଂସୁ। ପରିଯୋସାନଦିୱସେ ପନ ସବ୍ବଭିକ୍ଖୂନଂ ପତ୍ତାନି ଧୋୱାପେତ୍ୱା ଭେସଜ୍ଜତ୍ଥାଯ ସପ୍ପିନୱନୀତତେଲମଧୁଫାଣିତାନଂ ପୂରେତ୍ୱା ତିଚୀୱରେହି ସଦ୍ଧିଂ ଅଦାସି, ସଙ୍ଘନୱକଭିକ୍ଖୁନା ଲଦ୍ଧଚୀୱରସାଟକା ସତସହସ୍ସଗ୍ଘନିକା ଅହେସୁଂ।

ସତ୍ଥା ଅନୁମୋଦନଂ କରୋନ୍ତୋ – ‘‘ଅଯଂ ପୁରିସୋ ଏୱରୂପଂ ମହାଦାନଂ ଅଦାସି, କୋ ନୁ ଖୋ ଭୱିସ୍ସତୀ’’ତି ଉପଧାରେନ୍ତୋ – ‘‘ଅନାଗତେ କପ୍ପସତସହସ୍ସାଧିକାନଂ ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ଅସଙ୍ଖ୍ୟେଯ୍ୟାନଂ ମତ୍ଥକେ ଗୋତମୋ ନାମ ବୁଦ୍ଧୋ ଭୱିସ୍ସତୀ’’ତି ଦିସ୍ୱା ମହାପୁରିସଂ ଆମନ୍ତେତ୍ୱା ‘‘ତ୍ୱଂ ଏତ୍ତକଂ ନାମ କାଲଂ ଅତିକ୍କମିତ୍ୱା ଗୋତମୋ ନାମ ବୁଦ୍ଧୋ ଭୱିସ୍ସସୀ’’ତି ବ୍ୟାକାସି। ମହାପୁରିସୋ ବ୍ୟାକରଣଂ ସୁତ୍ୱା ‘‘ଅହଂ କିର ବୁଦ୍ଧୋ ଭୱିସ୍ସାମି, କୋ ମେ ଘରାୱାସେନ ଅତ୍ଥୋ, ପବ୍ବଜିସ୍ସାମୀ’’ତି ଚିନ୍ତେତ୍ୱା ତଥାରୂପଂ ସମ୍ପତ୍ତିଂ ଖେଳପିଣ୍ଡଂ ୱିଯ ପହାଯ ସତ୍ଥୁ ସନ୍ତିକେ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ବୁଦ୍ଧୱଚନଂ ଉଗ୍ଗଣ୍ହିତ୍ୱା ଅଭିଞ୍ଞାଯୋ ଚ ସମାପତ୍ତିଯୋ ଚ ନିବ୍ବତ୍ତେତ୍ୱା ଆଯୁପରିଯୋସାନେ ବ୍ରହ୍ମଲୋକେ ନିବ୍ବତ୍ତି।

ମଙ୍ଗଲୋ ବୁଦ୍ଧୋ

ମଙ୍ଗଲସ୍ସ ପନ ଭଗୱତୋ ନଗରଂ ଉତ୍ତରଂ ନାମ ଅହୋସି, ପିତାପି ଉତ୍ତରୋ ନାମ ଖତ୍ତିଯୋ, ମାତାପି ଉତ୍ତରା ନାମ ଦେୱୀ, ସୁଦେୱୋ ଚ ଧମ୍ମସେନୋ ଚ ଦ୍ୱେ ଅଗ୍ଗସାୱକା, ପାଲିତୋ ନାମୁପଟ୍ଠାକୋ, ସୀୱଲୀ ଚ ଅସୋକା ଚ ଦ୍ୱେ ଅଗ୍ଗସାୱିକା, ନାଗରୁକ୍ଖୋ ବୋଧି, ଅଟ୍ଠାସୀତିହତ୍ଥୁବ୍ବେଧଂ ସରୀରଂ ଅହୋସି। ନୱୁତି ୱସ୍ସସହସ୍ସାନି ଠତ୍ୱା ପରିନିବ୍ବୁତେ ପନ ତସ୍ମିଂ ଏକପ୍ପହାରେନେୱ ଦସ ଚକ୍କୱାଳସହସ୍ସାନି ଏକନ୍ଧକାରାନି ଅହେସୁଂ। ସବ୍ବଚକ୍କୱାଳେସୁ ମନୁସ୍ସାନଂ ମହନ୍ତଂ ଆରୋଦନପରିଦେୱନଂ ଅହୋସି।

‘‘କୋଣ୍ଡଞ୍ଞସ୍ସ ଅପରେନ, ମଙ୍ଗଲୋ ନାମ ନାଯକୋ;

ତମଂ ଲୋକେ ନିହନ୍ତ୍ୱାନ, ଧମ୍ମୋକ୍କମଭିଧାରଯୀ’’ତି। (ବୁ॰ ୱଂ॰ ୫।୧);

ସୁମନୋ ବୁଦ୍ଧୋ

ଏୱଂ ଦସସହସ୍ସିଲୋକଧାତୁଂ ଅନ୍ଧକାରଂ କତ୍ୱା ପରିନିବ୍ବୁତସ୍ସ ତସ୍ସ ଭଗୱତୋ ଅପରଭାଗେ ସୁମନୋ ନାମ ସତ୍ଥା ଲୋକେ ଉଦପାଦି। ତସ୍ସାପି ତଯୋ ସାୱକସନ୍ନିପାତା। ପଠମସନ୍ନିପାତେ କୋଟିସତସହସ୍ସଭିକ୍ଖୂ ଅହେସୁଂ। ଦୁତିଯେ କଞ୍ଚନପବ୍ବତମ୍ହି ନୱୁତିକୋଟିସହସ୍ସାନି, ତତିଯେ ଅସୀତିକୋଟିସହସ୍ସାନି। ତଦା ମହାସତ୍ତୋ ଅତୁଲୋ ନାମ ନାଗରାଜା ଅହୋସି ମହିଦ୍ଧିକୋ ମହାନୁଭାୱୋ। ସୋ ''ବୁଦ୍ଧୋ ଉପ୍ପନ୍ନୋ''ତି ସୁତ୍ୱା ଞାତିସଙ୍ଘପରିୱୁତୋ ନାଗଭୱନା ନିକ୍ଖମିତ୍ୱା କୋଟିସତସହସ୍ସଭିକ୍ଖୁପରିୱାରସ୍ସ ତସ୍ସ ଭଗୱତୋ ଦିବ୍ବତୂରିଯେହି ଉପହାରଂ କାରେତ୍ୱା ମହାଦାନଂ ପୱତ୍ତେତ୍ୱା ପଚ୍ଚେକଂ ଦୁସ୍ସଯୁଗାନି ଦତ୍ୱା ସରଣେସୁ ପତିଟ୍ଠାସି। ସୋପି ନଂ ସତ୍ଥା ''ଅନାଗତେ ବୁଦ୍ଧୋ ଭୱିସ୍ସତୀ''ତି ବ୍ୟାକାସି। ତସ୍ସ ଭଗୱତୋ ନଗରଂ ମେଖଲଂ ନାମ ଅହୋସି, ସୁଦତ୍ତୋ ନାମ ରାଜା ପିତା, ସିରିମା ନାମ ମାତା ଦେୱୀ, ସରଣୋ ଚ ଭାୱିତତ୍ତୋ ଚ ଦ୍ୱେ ଅଗ୍ଗସାୱକା, ଉଦେନୋ ନାମୁପଟ୍ଠାକୋ, ସୋଣା ଚ ଉପସୋଣା ଚ ଦ୍ୱେ ଅଗ୍ଗସାୱିକା, ନାଗରୁକ୍ଖୋ ବୋଧି, ନୱୁତିହତ୍ଥୁବ୍ବେଧଂ ସରୀରଂ ଅହୋସି, ନୱୁତିୟେୱ ୱସ୍ସସହସ୍ସାନି ଆଯୁପ୍ପମାଣଂ ଅହୋସି।

''ମଙ୍ଗଲସ୍ସ ଅପରେନ, ସୁମନୋ ନାମ ନାଯକୋ;

ସବ୍ବଧମ୍ମେହି ଅସମୋ, ସବ୍ବସତ୍ତାନମୁତ୍ତମୋ''ତି। (ବୁ। ୱଂ। ୬।୧);

ରେୱତୋ ବୁଦ୍ଧୋ

ତସ୍ସ ଅପରଭାଗେ ରେୱତୋ ନାମ ସତ୍ଥା ଉଦପାଦି। ତସ୍ସାପି ତଯୋ ସାୱକସନ୍ନିପାତା। ପଠମସନ୍ନିପାତେ ଗଣନା ନତ୍ଥି, ଦୁତିଯେ କୋଟିସତସହସ୍ସଭିକ୍ଖୂ ଅହେସୁଂ, ତଥା ତତିଯେ। ତଦା ବୋଧିସତ୍ତୋ ଅତିଦେୱୋ ନାମ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ହୁତ୍ୱା ସତ୍ଥୁ ଧମ୍ମଦେସନଂ ସୁତ୍ୱା ସରଣେସୁ ପତିଟ୍ଠାଯ ସିରସି ଅଞ୍ଜଲିଂ ଠପେତ୍ୱା ତସ୍ସ ସତ୍ଥୁନୋ କିଲେସପ୍ପହାନେ ୱଣ୍ଣଂ ସୁତ୍ୱା ଉତ୍ତରାସଙ୍ଗେନ ପୂଜଂ ଅକାସି। ସୋପି ନଂ ''ବୁଦ୍ଧୋ ଭୱିସ୍ସତୀ''ତି ବ୍ୟାକାସି। ତସ୍ସ ପନ ଭଗୱତୋ ନଗରଂ ସୁଧଞ୍ଞୱତୀ ନାମ ଅହୋସି, ପିତା ୱିପୁଲୋ ନାମ ଖତ୍ତିଯୋ, ମାତା ୱିପୁଲା ନାମ, ୱରୁଣୋ ଚ ବ୍ରହ୍ମଦେୱୋ ଚ ଦ୍ୱେ ଅଗ୍ଗସାୱକା, ସମ୍ଭୱୋ ନାମୁପଟ୍ଠାକୋ, ଭଦ୍ଦା ଚ ସୁଭଦ୍ଦା ଚ ଦ୍ୱେ ଅଗ୍ଗସାୱିକା, ନାଗରୁକ୍ଖୋ ବୋଧି, ସରୀରଂ ଅସୀତିହତ୍ଥୁବ୍ବେଧଂ ଅହୋସି, ଆଯୁ ସଟ୍ଠି ୱସ୍ସସହସ୍ସାନୀତି।

''ସୁମନସ୍ସ ଅପରେନ, ରେୱତୋ ନାମ ନାଯକୋ;

ଅନୂପମୋ ଅସଦିସୋ, ଅତୁଲୋ ଉତ୍ତମୋ ଜିନୋ''ତି। (ବୁ। ୱଂ। ୭।୧);

ସୋଭିତୋ ବୁଦ୍ଧୋ

ତସ୍ସ ଅପରଭାଗେ ସୋଭିତୋ ନାମ ସତ୍ଥା ଉଦପାଦି। ତସ୍ସାପି ତଯୋ ସାୱକସନ୍ନିପାତା। ପଠମସନ୍ନିପାତେ କୋଟିସତଂ ଭିକ୍ଖୂ ଅହେସୁଂ, ଦୁତିଯେ ନୱୁତିକୋଟିଯୋ, ତତିଯେ ଅସୀତିକୋଟିଯୋ। ତଦା ବୋଧିସତ୍ତୋ ଅଜିତୋ ନାମ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ହୁତ୍ୱା ସତ୍ଥୁ ଧମ୍ମଦେସନଂ ସୁତ୍ୱା ସରଣେସୁ ପତିଟ୍ଠାଯ ବୁଦ୍ଧପ୍ପମୁଖସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘସ୍ସ ମହାଦାନଂ ଅଦାସି। ସୋପି ନଂ ''ବୁଦ୍ଧୋ ଭୱିସ୍ସତୀ''ତି ବ୍ୟାକାସି। ତସ୍ସ ପନ ଭଗୱତୋ ନଗରଂ ସୁଧମ୍ମଂ ନାମ ଅହୋସି, ପିତା ସୁଧମ୍ମୋ ନାମ ରାଜା, ମାତାପି ସୁଧମ୍ମା ନାମ ଦେୱୀ, ଅସମୋ ଚ ସୁନେତ୍ତୋ ଚ ଦ୍ୱେ ଅଗ୍ଗସାୱକା, ଅନୋମୋ ନାମୁପଟ୍ଠାକୋ, ନକୁଲା ଚ ସୁଜାତା ଚ ଦ୍ୱେ ଅଗ୍ଗସାୱିକା, ନାଗରୁକ୍ଖୋ ବୋଧି , ଅଟ୍ଠପଣ୍ଣାସହତ୍ଥୁବ୍ବେଧଂ ସରୀରଂ ଅହୋସି, ନୱୁତି ୱସ୍ସସହସ୍ସାନି ଆଯୁପ୍ପମାଣନ୍ତି।

''ରେୱତସ୍ସ ଅପରେନ, ସୋଭିତୋ ନାମ ନାଯକୋ;

ସମାହିତୋ ସନ୍ତଚିତ୍ତୋ, ଅସମୋ ଅପ୍ପଟିପୁଗ୍ଗଲୋ''ତି। (ବୁ। ୱଂ। ୮।୧);

ଅନୋମଦସ୍ସୀ ବୁଦ୍ଧୋ

ତସ୍ସ ଅପରଭାଗେ ଏକଂ ଅସଙ୍ଖ୍ୟେଯ୍ୟଂ ଅତିକ୍କମିତ୍ୱା ଏକସ୍ମିଂ କପ୍ପେ ତଯୋ ବୁଦ୍ଧା ନିବ୍ବତ୍ତିଂସୁ ଅନୋମଦସ୍ସୀ, ପଦୁମୋ, ନାରଦୋତି। ଅନୋମଦସ୍ସିସ୍ସ ଭଗୱତୋ ତଯୋ ସାୱକସନ୍ନିପାତା। ପଠମେ ଅଟ୍ଠ ଭିକ୍ଖୁସତସହସ୍ସାନି ଅହେସୁଂ, ଦୁତିଯେ ସତ୍ତ, ତତିଯେ ଛ। ତଦା ବୋଧିସତ୍ତୋ ଏକୋ ଯକ୍ଖସେନାପତି ଅହୋସି ମହିଦ୍ଧିକୋ ମହାନୁଭାୱୋ, ଅନେକକୋଟିସତସହସ୍ସାନଂ ଯକ୍ଖାନଂ ଅଧିପତି। ସୋ ''ବୁଦ୍ଧୋ ଉପ୍ପନ୍ନୋ''ତି ସୁତ୍ୱା ଆଗନ୍ତ୍ୱା

ବୁଦ୍ଧପ୍ପମୁଖସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘସ୍ସ ମହାଦାନଂ ଅଦାସି। ସୋପି ନଂ ସତ୍ଥା ‘‘ଅନାଗତେ ବୁଦ୍ଧୋ ଭୱିସ୍ସତୀ’’ତି ବ୍ୟାକାସି। ଅନୋମଦସ୍ସିସ୍ସ ପନ ଭଗୱତୋ ଚନ୍ଦୱତୀ ନାମ ନଗରଂ ଅହୋସି, ଯସୱା ନାମ ରାଜା ପିତା, ଯସୋଧରା ନାମ ମାତା ଦେୱୀ, ନିସଭୋ ଚ ଅନୋମୋ ଚ ଦ୍ୱେ ଅଗ୍ଗସାୱକା, ୱରୁଣୋ ନାମୁପଟ୍ଠାକୋ, ସୁନ୍ଦରୀ ଚ ସୁମନା ଚ ଦ୍ୱେ ଅଗ୍ଗସାୱିକା, ଅଜ୍ଜୁନରୁକ୍ଖୋ ବୋଧି, ଅଟ୍ଠପଞ୍ଞାସହତ୍ଥୁବ୍ବେଧଂ ସରୀରଂ ଅହୋସି, ୱସ୍ସସତସହସ୍ସଂ ଆୟୁପ୍ପମାଣନ୍ତି।

‘‘ସୋଭିତସ୍ସ ଅପରେନ, ସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ଦ୍ୱିପଦୁତ୍ତମୋ;

ଅନୋମଦସ୍ସୀ ଅମିତଯସୋ, ତେଜସ୍ସୀ ଦୁରତିକ୍କମୋ’’ତି। (ବୁ। ୱଂ। ୯।୧);

ପଦୁମୋ ବୁଦ୍ଧୋ

ତସ୍ସ ଅପରଭାଗେ ପଦୁମୋ ନାମ ସତ୍ଥା ଉଦପାଦି। ତସ୍ସାପି ତୟୋ ସାୱକସନ୍ନିପାତା। ପଠମସନ୍ନିପାତେ କୋଟିସତସହସ୍ସଂ ଭିକ୍ଖୂ ଅହେସୁଂ, ଦୁତିୟେ ତୀଣି ସତସହସ୍ସାନି, ତତିୟେ ଅଗାମକେ ଅରଞ୍ଞେ ମହାୱନସଣ୍ଡୱାସୀନଂ ଭିକ୍ଖୂନଂ ଦ୍ୱେ ସତସହସ୍ସାନି। ତଦା ବୋଧିସତ୍ତୋ ସୀହୋ ହୁତ୍ୱା ସତ୍ଥାରଂ ନିରୋଧସମାପତ୍ତିଂ ସମାପନ୍ନଂ ଦିସ୍ୱା ପସନ୍ନଚିତ୍ତୋ ୱନ୍ଦିତ୍ୱା ପଦକ୍ଖିଣଂ କତ୍ୱା ପୀତିସୋମନସ୍ସଜାତୋ ତିକ୍ଖତ୍ତୁଂ ସୀହନାଦଂ ନଦିତ୍ୱା ସତ୍ତାହଂ ବୁଦ୍ଧାରମ୍ମଣଂ ପୀତିଂ ଅୱିଜହିତ୍ୱା ପୀତିସୁଖେନେୱ ଗୋଚରାୟ ଅପକ୍କମିତ୍ୱା ଜୀୱିତପରିଚ୍ଚାଗଂ କତ୍ୱା ଭଗୱନ୍ତଂ ପୟିରୁପାସମାନୋ ଅଟ୍ଠାସି। ସତ୍ଥା ସତ୍ତାହଚ୍ଚୟେନ ନିରୋଧା ୱୁଟ୍ଠିତୋ ସୀହଂ ଓଲୋକେତ୍ୱା ‘‘ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘେପି ଚିତ୍ତଂ ପସାଦେତ୍ୱା ସଙ୍ଘଂ ୱନ୍ଦିସ୍ସତୀ’’ତି ‘‘ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘୋ ଆଗଚ୍ଛତୂ’’ତି ଚିନ୍ତେସି। ଭିକ୍ଖୂ ତାୱଦେୱ ଆଗମିଂସୁ। ସୀହୋପି ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘେ ଚିତ୍ତଂ ପସାଦେତି। ସତ୍ଥା ତସ୍ସ ମନଂ ଓଲୋକେତ୍ୱା ‘‘ଅନାଗତେ ବୁଦ୍ଧୋ ଭୱିସ୍ସତୀ’’ତି ବ୍ୟାକାସି। ପଦୁମସ୍ସ ପନ ଭଗୱତୋ ଚମ୍ପକଂ ନାମ ନଗରଂ ଅହୋସି, ଅସମୋ ନାମ ରାଜା ପିତା, ମାତା ଅସମା ନାମ ଦେୱୀ, ସାଲୋ ଚ ଉପସାଲୋ ଚ ଦ୍ୱେ ଅଗ୍ଗସାୱକା, ୱରୁଣୋ ନାମୁପଟ୍ଠାକୋ, ରାମା ଚ ସୁରାମା ଚ ଦ୍ୱେ ଅଗ୍ଗସାୱିକା, ସୋଣରୁକ୍ଖୋ ନାମ ବୋଧି, ଅଟ୍ଠପଣ୍ଣାସହତ୍ଥୁବ୍ବେଧଂ ସରୀରଂ ଅହୋସି, ଆୟୁ ୱସ୍ସସତସହସ୍ସନ୍ତି।

‘‘ଅନୋମଦସ୍ସିସ୍ସ ଅପରେନ, ସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ଦ୍ୱିପଦୁତ୍ତମୋ;

ପଦୁମୋ ନାମ ନାମେନ, ଅସମୋ ଅପ୍ପଟିପୁଗ୍ଗଲୋ’’ତି। (ବୁ। ୱ। ୧୦।୧);

ନାରଦୋ ବୁଦ୍ଧୋ

ତସ୍ସ ଅପରଭାଗେ ନାରଦୋ ନାମ ସତ୍ଥା ଉଦପାଦି। ତସ୍ସାପି ତୟୋ ସାୱକସନ୍ନିପାତା। ପଠମସନ୍ନିପାତେ କୋଟିସତସହସ୍ସଂ ଭିକ୍ଖୂ ଅହେସୁଂ, ଦୁତିୟେ ନୱୁତିକୋଟିସହସ୍ସାନି, ତତିୟେ ଅସୀତିକୋଟିସହସ୍ସାନି। ତଦା ବୋଧିସତ୍ତୋ ଇସିପବ୍ବଜ୍ଜଂ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ପଞ୍ଚସୁ ଅଭିଞ୍ଞାସୁ ଅଟ୍ଠସୁ ଚ ସମାପତ୍ତୀସୁ ଚିଣ୍ଣୱସୀ ହୁତ୍ୱା ବୁଦ୍ଧପ୍ପମୁଖସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘସ୍ସ ମହାଦାନଂ ଦତ୍ୱା ଲୋହିତଚନ୍ଦନେନ ପୂଜଂ ଅକାସି। ସୋପି ନଂ ସତ୍ଥା ‘‘ଅନାଗତେ ବୁଦ୍ଧୋ ଭୱିସ୍ସତୀ’’ତି ବ୍ୟାକାସି। ତସ୍ସ ପନ ଭଗୱତୋ ଧଞ୍ଞୱତୀ ନାମ ନଗରଂ ଅହୋସି, ସୁଦେୱୋ ନାମ ଖତ୍ତିୟୋ ପିତା, ଅନୋମା ନାମ ମାତା ଦେୱୀ, ଭଦ୍ଦସାଲୋ ଚ ଜିତମିତ୍ତୋ ଚ ଦ୍ୱେ ଅଗ୍ଗସାୱକା, ୱାସେଟ୍ଠୋ ନାମୁପଟ୍ଠାକୋ, ଉତ୍ତରା ଚ ଫଗ୍ଗୁନୀ ଚ ଦ୍ୱେ ଅଗ୍ଗସାୱିକା, ମହାସୋଣରୁକ୍ଖୋ ନାମ ବୋଧି, ସରୀରଂ ଅଟ୍ଠାସୀତିହତ୍ଥୁବ୍ବେଧଂ ଅହୋସି, ନୱୁତି ୱସ୍ସସହସ୍ସାନି ଆୟୂତି।

‘‘ପଦୁମସ୍ସ ଅପରେନ, ସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ଦ୍ୱିପଦୁତ୍ତମୋ;

ନାରଦୋ ନାମ ନାମେନ, ଅସମୋ ଅପ୍ପଟିପୁଗ୍ଗଲୋ’’ତି। (ବୁ। ୱଂ। ୧୧।୧);

ପଦୁମୁତ୍ତରୋ ବୁଦ୍ଧୋ

ନାରଦବୁଦ୍ଧସ୍ସ ପନ ଅପରଭାଗେ ଇତୋ ସତସହସ୍ସକପ୍ପମତ୍ଥକେ ଏକସ୍ମିଂ କପ୍ପେ ଏକୋୱ ପଦୁମୁତ୍ତରୋ ନାମ ବୁଦ୍ଧୋ ଉଦପାଦି। ତସ୍ସାପି ତୟୋ ସାୱକସନ୍ନିପାତା। ପଠମେ ସନ୍ନିପାତେ କୋଟିସତସହସ୍ସଂ ଭିକ୍ଖୂ ଅହେସୁଂ, ଦୁତିୟେ ୱେଭାରପବ୍ବତେ ନୱୁତିକୋଟିସହସ୍ସାନି, ତତିୟେ ଅସୀତିକୋଟିସହସ୍ସାନି। ତଦା ବୋଧିସତ୍ତୋ ଜଟିଲୋ ନାମ ମହାରଟ୍ଠିୟୋ ହୁତ୍ୱା ବୁଦ୍ଧପ୍ପମୁଖସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘସ ସଚୀୱରଂ ଦାନଂ ଅଦାସି। ସୋପି ନଂ

ସତ୍ଥା ‘‘ଅନାଗତେ ବୁଦ୍ଧୋ ଭଵିସ୍ସତୀ’’ତି ବ୍ୟାକାସି। ପଦୁମୁତ୍ତରସ୍ସ ପନ ଭଗଵତୋ କାଲେ ତିତ୍ଥିଯା ନାମ ନାହେସୁଂ। ସବ୍ବଦେଵମନୁସ୍ସା ବୁଦ୍ଧମେଵ ସରଣଂ ଅଗମଂସୁ। ତସ୍ସ ନଗରଂ ହଂସଵତୀ ନାମ ଅହୋସି, ପିତା ଆନନ୍ଦୋ ନାମ ଖତ୍ତିଯୋ, ମାତା ସୁଜାତା ନାମ ଦେଵୀ, ଦେଵଲୋ ଚ ସୁଜାତୋ ଚ ଦ୍ଵେ ଅଗ୍ଗସାଵକା, ସୁମନୋ ନାମୁପଟ୍ଠାକୋ, ଅମିତା ଚ ଅସମା ଚ ଦ୍ଵେ ଅଗ୍ଗସାଵିକା, ସାଲରୁକ୍ଖୋ ବୋଧି, ସରୀରଂ ଅଟ୍ଠପଣ୍ଣାସହତ୍ଥୁବ୍ବେଧଂ ଅହୋସି, ସରୀରପ୍ପଭା ସମନ୍ତତୋ ଦ୍ଵାଦସଯୋଜନାନି ଗଣ୍ହି, ଵସ୍ସସତସହସ୍ସଂ ଆଯୂତି।

‘‘ନାରଦସ୍ସ ଅପରେନ, ସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ଦ୍ଵିପଦୁତ୍ତମୋ;

ପଦୁମୁତ୍ତରୋ ନାମ ଜିନୋ, ଅକ୍ଖୋଭୋ ସାଗରୂପମୋ’’ତି। (ବୁ॰ ଵଂ॰ ୧୨।୧);

ସୁମେଧୋ ବୁଦ୍ଧୋ

ତସ୍ସ ଅପରଭାଗେ ତିଂସ କପ୍ପସହସ୍ସାନି ଅତିକ୍କମିତ୍ଵା ସୁମେଧୋ ଚ ସୁଜାତୋ ଚାତି ଏକସ୍ମିଂ କପ୍ପେ ଦ୍ଵେ ବୁଦ୍ଧା ନିବ୍ବତ୍ତିଂସୁ। ସୁମେଧସ୍ସାପି ତଯୋ ସାଵକସନ୍ନିପାତା। ପଠମସନ୍ନିପାତେ ସୁଦସ୍ସନନଗରେ କୋଟିସତଂ ଖୀଣାସଵା ଅହେସୁଂ, ଦୁତିଯେ ନଵୁତିକୋଟିଯୋ, ତତିଯେ ଅସୀତିକୋଟିଯୋ। ତଦା ବୋଧିସତ୍ତୋ ଉତ୍ତରୋ ନାମ ମାଣଵୋ ହୁତ୍ଵା ନିଦହିତ୍ଵା ଠପିତଂଯେଵ ଅସୀତିକୋଟିଧନଂ ଵିସ୍ସଜ୍ଜେତ୍ଵା ବୁଦ୍ଧପ୍ପମୁଖସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘସ୍ସ ମହାଦାନଂ ଦତ୍ଵା ଧମ୍ମଂ ସୁତ୍ଵା ସରଣେସୁ ପତିଟ୍ଠାଯ ନିକ୍ଖମିତ୍ଵା ପବ୍ବଜି। ସୋପି ନଂ ‘‘ଅନାଗତେ ବୁଦ୍ଧୋ ଭଵିସ୍ସତୀ’’ତି ବ୍ୟାକାସି। ସୁମେଧସ୍ସ ଭଗଵତୋ ସୁଦସ୍ସନଂ ନାମ ନଗରଂ ଅହୋସି, ସୁଦତ୍ତୋ ନାମ ରାଜା ପିତା, ମାତାପି ସୁଦତ୍ତା ନାମ ଦେଵୀ, ସରଣୋ ଚ ସବ୍ବକାମୋ ଚ ଦ୍ଵେ ଅଗ୍ଗସାଵକା, ସାଗରୋ ନାମୁପଟ୍ଠାକୋ, ରାମା ଚ ସୁରାମା ଚ ଦ୍ଵେ ଅଗ୍ଗସାଵିକା, ମହାନୀପରୁକ୍ଖୋ ବୋଧି, ସରୀରଂ ଅଟ୍ଠାସୀତିହତ୍ଥୁବ୍ବେଧଂ ଅହୋସି, ଆଯୁ ନଵୁତି ଵସ୍ସସହସ୍ସାନି।

‘‘ପଦୁମୁତ୍ତରସ୍ସ ଅପରେନ, ସୁମେଧୋ ନାମ ନାଯକୋ;

ଦୁରାସଦୋ ଉଗ୍ଗତେଜୋ, ସବ୍ବଲୋକୁତ୍ତମୋ ମୁନୀ’’ତି। (ବୁ॰ ଵଂ॰ ୧୩।୧);

ସୁଜାତୋ ବୁଦ୍ଧୋ

ତସ୍ସ ଅପରଭାଗେ ସୁଜାତୋ ନାମ ସତ୍ଥା ଉଦପାଦି। ତସ୍ସାପି ତଯୋ ସାଵକସନ୍ନିପାତା। ପଠମସନ୍ନିପାତେ ସଟ୍ଠି ଭିକ୍ଖୁସତସହସ୍ସାନି ଅହେସୁଂ, ଦୁତିଯେ ପଞ୍ଞାସଂ, ତତିଯେ ଚତ୍ତାଲୀସଂ। ତଦା ବୋଧିସତ୍ତୋ ଚକ୍କଵତ୍ତିରାଜା ହୁତ୍ଵା ‘‘ବୁଦ୍ଧୋ ଉପ୍ପନ୍ନୋ’’ତି ସୁତ୍ଵା ଉପସଙ୍କମିତ୍ଵା ଧମ୍ମଂ ସୁତ୍ଵା ବୁଦ୍ଧପ୍ପମୁଖସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘସ୍ସ ସଦ୍ଧିଂ ସତ୍ତହି ରତନେହି ଚତୁମହାଦୀପରଜ୍ଜଂ ଦତ୍ଵା ସତ୍ଥୁ ସନ୍ତିକେ ପବ୍ବଜି। ସକଲରଟ୍ଠଵାସିନୋ ରଟ୍ଠୁପ୍ପାଦଂ ଗହେତ୍ଵା ଆରାମିକକିଚ୍ଚଂ ସାଧେନ୍ତା ବୁଦ୍ଧପ୍ପମୁଖସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘସ୍ସ ନିଚ୍ଚଂ ମହାଦାନଂ ଅଦଂସୁ। ସୋପି ନଂ ସତ୍ଥା ‘‘ଅନାଗତେ ବୁଦ୍ଧୋ ଭଵିସ୍ସତୀ’’ତି ବ୍ୟାକାସି। ତସ୍ସ ଭଗଵତୋ ନଗରଂ ସୁମଙ୍ଗଲଂ ନାମ ଅହୋସି, ଉଗ୍ଗତୋ ନାମ ରାଜା ପିତା, ପଭାଵତୀ ନାମ ମାତା, ସୁଦସ୍ସନୋ ଚ ସୁଦେଵୋ ଚ ଦ୍ଵେ ଅଗ୍ଗସାଵକା, ନାରଦୋ ନାମୁପଟ୍ଠାକୋ, ନାଗା ଚ ନାଗସମାଲା ଚ ଦ୍ଵେ ଅଗ୍ଗସାଵିକା, ମହାଵେଳୁରୁକ୍ଖୋ ବୋଧି। ସୋ କିର ମନ୍ଦଚ୍ଛିଦ୍ଦୋ ଘନକ୍ଖନ୍ଧୋ ଉପରି ନିଗ୍ଗତାହି ମହାସାଖାହି ମୋରପିଞ୍ଛକଲାପୋ ଵିଯ ଵିରୋଚିତ୍ଥ। ତସ୍ସ ଭଗଵତୋ ସରୀରଂ ପଣ୍ଣାସହତ୍ଥୁବ୍ବେଧଂ ଅହୋସି, ଆଯୁ ନଵୁତି ଵସ୍ସସହସ୍ସାନି।

‘‘ତତ୍ଥେଵ ମଣ୍ଡକପ୍ପମ୍ହି, ସୁଜାତୋ ନାମ ନାଯକୋ;

ସୀହହନୂସଭକ୍ଖନ୍ଧୋ, ଅପ୍ପମେଯ୍ୟୋ ଦୁରାସଦୋ’’ତି। (ବୁ॰ ଵଂ॰ ୧୪।୧);

ପିଯଦସ୍ସୀ ବୁଦ୍ଧୋ

ତସ୍ସ ଅପରଭାଗେ ଇତୋ ଅଟ୍ଠାରସକପ୍ପସତମତ୍ଥକେ ଏକସ୍ମିଂ କପ୍ପେ ପିଯଦସ୍ସୀ, ଅତ୍ଥଦସ୍ସୀ, ଧମ୍ମଦସ୍ସୀତି ତଯୋ ବୁଦ୍ଧା ନିବ୍ବତ୍ତିଂସୁ। ପିଯଦସ୍ସିସ୍ସାପି ଭଗଵତୋ ତଯୋ ସାଵକସନ୍ନିପାତା। ପଠମେ କୋଟିସତସହସ୍ସଂ ଭିକ୍ଖୂ ଅହେସୁଂ, ଦୁତିଯେ ନଵୁତିକୋଟିଯୋ, ତତିଯେ ଅସୀତିକୋଟିଯୋ। ତଦା ବୋଧିସତ୍ତୋ କସ୍ସପୋ ନାମ ମାଣଵୋ ତିଣ୍ଣଂ ଵେଦାନଂ ପାରଙ୍ଗତୋ ହୁତ୍ଵା ସତ୍ଥୁ ଧମ୍ମଦେସନଂ ସୁତ୍ଵା କୋଟିସତସହସ୍ସଧନପରିଚ୍ଚାଗେନ ସଙ୍ଘାରାମଂ କାରେତ୍ଵା ସରଣେସୁ ଚ ସୀଲେସୁ ଚ ପତିଟ୍ଠାସି। ଅଥ ନଂ ସତ୍ଥା ‘‘ଅଟ୍ଠାରସକପ୍ପସତଚ୍ଚଯେନ ବୁଦ୍ଧୋ ଭଵିସ୍ସତୀ’’ତି ବ୍ୟାକାସି। ତସ୍ସ ଭଗଵତୋ

ଅନୋମଂ ନାମ ନଗରଂ ଅହୋସି, ପିତା ସୁଦିନ୍ନୋ ନାମ ରାଜା, ମାତା ଚନ୍ଦା ନାମ, ପାଲିତୋ ଚ ସବ୍ବଦସ୍ସୀ ଚ ଦ୍ୱେ ଅଗ୍ଗସାୱକା, ସୋଭିତୋ ନାମୁପଟ୍ଠାକୋ, ସୁଜାତା ଚ ଧମ୍ମଦିନ୍ନା ଚ ଦ୍ୱେ ଅଗ୍ଗସାୱିକା, କକୁଧରୁକ୍ଖୋ ବୋଧି, ସରୀରଂ ଅସୀତିହତ୍ଥୁବ୍ବେଧଂ ଅହୋସି, ନୱୁତି ୱସ୍ସସହସ୍ସଂ ଆୟୁତି।

''ସୁଜାତସ୍ସ ଅପରେନ, ସୟମ୍ଭୂ ଲୋକନାୟକୋ;

ଦୁରାସଦୋ ଅସମସମୋ, ପିୟଦସ୍ସୀ ମହାୟସୋ''ତି। (ବୁ॰ ୱଂ॰ ୧୫।୧);

ଅତ୍ଥଦସ୍ସୀ ବୁଦ୍ଧୋ

ତସ୍ସ ଅପରଭାଗେ ଅତ୍ଥଦସ୍ସୀ ନାମ ଭଗୱା ଉଦପାଦି। ତସ୍ସାପି ତୟୋ ସାୱକସନ୍ନିପାତା। ପଠମେ ଅଟ୍ଠନୱୁତି ଭିକ୍ଖୁସତସହସ୍ସାନି ଅହେସୁଂ, ଦୁତିୟେ ଅଟ୍ଠାସୀତିସତସହସ୍ସାନି, ତଥା ତତିୟେ। ତଦା ବୋଧିସତ୍ତୋ ସୁସୀମୋ ନାମ ମହିଦ୍ଧିକୋ ତାପସୋ ହୁତ୍ୱା ଦେୱଲୋକତୋ ମନ୍ଦାରୱପୁପ୍ଫଚ୍ଛତ୍ତଂ ଆହରିତ୍ୱା ସତ୍ଥାରଂ ପୂଜେସି, ସୋପି ନଂ ''ଅନାଗତେ ବୁଦ୍ଧୋ ଭୱିସ୍ସତୀ''ତି ବ୍ୟାକାସି। ତସ୍ସ ଭଗୱତୋ ସୋଭନଂ ନାମ ନଗରଂ ଅହୋସି, ସାଗରୋ ନାମ ରାଜା ପିତା, ସୁଦସ୍ସନା ନାମ ମାତା, ସନ୍ତୋ ଚ ଉପସନ୍ତୋ ଚ ଦ୍ୱେ ଅଗ୍ଗସାୱକା, ଅଭୟୋ ନାମୁପଟ୍ଠାକୋ, ଧମ୍ମା ଚ ସୁଧମ୍ମା ଚ ଦ୍ୱେ ଅଗ୍ଗସାୱିକା, ଚମ୍ପକରୁକ୍ଖୋ ବୋଧି, ସରୀରଂ ଅସୀତିହତ୍ଥୁବ୍ବେଧଂ ଅହୋସି, ସରୀରପ୍ପଭା ସମନ୍ତତୋ ସବ୍ବକାଲଂ ଯୋଜନମତ୍ତଂ ଫରିତ୍ୱା ଅଟ୍ଠାସି, ଆୟୁ ୱସ୍ସସତସହସ୍ସନ୍ତି।

''ତତ୍ଥେୱ ମଣ୍ଡକପ୍ପମ୍ହି, ଅତ୍ଥଦସ୍ସୀ ନରାସଭୋ;

ମହାତମଂ ନିହନ୍ତ୍ୱାନ, ପତ୍ତୋ ସମ୍ବୋଧିମୁତ୍ତମ''ନ୍ତି। (ବୁ॰ ୱଂ॰ ୧୬।୧);

ଧମ୍ମଦସ୍ସୀ ବୁଦ୍ଧୋ

ତସ୍ସ ଅପରଭାଗେ ଧମ୍ମଦସ୍ସୀ ନାମ ସତ୍ଥା ଉଦପାଦି। ତସ୍ସାପି ତୟୋ ସାୱକସନ୍ନିପାତା। ପଠମେ କୋଟିସତଂ ଭିକ୍ଖୂ ଅହେସୁଂ, ଦୁତିୟେ ନୱୁତିକୋଟିୟୋ, ତତିୟେ ଅସୀତିକୋଟିୟୋ। ତଦା ବୋଧିସତ୍ତୋ ସକ୍କୋ ଦେୱରାଜା ହୁତ୍ୱା ଦିବ୍ବଗନ୍ଧପୁପ୍ଫେହି ଚ ଦିବ୍ବତୂରିୟେହି ଚ ପୂଜଂ ଅକାସି, ସୋପି ନଂ ସତ୍ଥା ''ଅନାଗତେ ବୁଦ୍ଧୋ ଭୱିସ୍ସତୀ''ତି ବ୍ୟାକାସି। ତସ୍ସ ଭଗୱତୋ ସରଣଂ ନାମ ନଗରଂ ଅହୋସି, ପିତା ସରଣୋ ନାମ ରାଜା, ମାତା ସୁନନ୍ଦା ନାମ ଦେୱୀ, ପଦୁମୋ ଚ ଫୁସ୍ସଦେୱୋ ଚ ଦ୍ୱେ ଅଗ୍ଗସାୱକା, ସୁନେତ୍ତୋ ନାମୁପଟ୍ଠାକୋ, ଖେମା ଚ ସବ୍ବନାମା ଚ ଦ୍ୱେ ଅଗ୍ଗସାୱିକା, ରତ୍ତଙ୍କୁରରୁକ୍ଖୋ ବୋଧି, ''ବିମ୍ବିଜାଲୋ''ତିପି ୱୁଚ୍ଚତି, ସରୀରଂ ପନସ୍ସ ଅସୀତିହତ୍ଥୁବ୍ବେଧଂ ଅହୋସି, ୱସ୍ସସତସହସ୍ସଂ ଆୟୁତି।

''ତତ୍ଥେୱ ମଣ୍ଡକପ୍ପମ୍ହି, ଧମ୍ମଦସ୍ସୀ ମହାୟସୋ;

ତମନ୍ଧକାରଂ ୱିଧମିତ୍ୱା, ଅତିରୋଚତି ସଦେୱକେ''ତି। (ବୁ॰ ୱଂ॰ ୧୭।୧);

ସିଦ୍ଧତ୍ଥୋ ବୁଦ୍ଧୋ

ତସ୍ସ ଅପରଭାଗେ ଇତୋ ଚତୁନୱୁତିକପ୍ପମତ୍ଥକେ ଏକସ୍ମିଂ କପ୍ପେ ଏକୋୱ ସିଦ୍ଧତ୍ଥୋ ନାମ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ଉଦପାଦି। ତସ୍ସାପି ତୟୋ ସାୱକସନ୍ନିପାତା। ପଠମସନ୍ନିପାତେ କୋଟିସତଂ ଭିକ୍ଖୂ ଅହେସୁଂ, ଦୁତିୟେ ନୱୁତିକୋଟିୟୋ, ତତିୟେ ଅସୀତିକୋଟିୟୋ। ତଦା ବୋଧିସତ୍ତୋ ଉଗ୍ଗତେଜୋ ଅଭିଞ୍ଞାବଲସମ୍ପନ୍ନୋ ମଙ୍ଗଲୋ ନାମ ତାପସୋ ହୁତ୍ୱା ମହାଜମ୍ବୁଫଲଂ ଆହରିତ୍ୱା ତଥାଗତସ୍ସ ଅଦାସି। ସତ୍ଥା ତଂ ଫଲଂ ପରିଭୁଞ୍ଜିତ୍ୱା ''ଚତୁନୱୁତିକପ୍ପମତ୍ଥକେ ବୁଦ୍ଧୋ ଭୱିସ୍ସତୀ''ତି ବ୍ୟାକାସି। ତସ୍ସ ଭଗୱତୋ ନଗରଂ ୱେଭାରଂ ନାମ ଅହୋସି, ପିତା ଜୟସେନୋ ନାମ ରାଜା, ମାତା ସୁଫସ୍ସା ନାମ ଦେୱୀ, ସମ୍ବଲୋ ଚ ସୁମିତ୍ତୋ ଚ ଦ୍ୱେ ଅଗ୍ଗସାୱକା, ରେୱତୋ ନାମୁପଟ୍ଠାକୋ, ସୀୱଲା ଚ ସୁରାମା ଚ ଦ୍ୱେ ଅଗ୍ଗସାୱିକା , କଣିକାରରୁକ୍ଖୋ ବୋଧି, ସରୀରଂ ସଟ୍ଠିହତ୍ଥୁବ୍ବେଧଂ ଅହୋସି, ୱସ୍ସସତସହସ୍ସଂ ଆୟୂତି।

''ଧମ୍ମଦସ୍ସିସ୍ସ ଅପରେନ, ସିଦ୍ଧତ୍ଥୋ ଲୋକନାୟକୋ;

ନିହନିତ୍ୱା ତମଂ ସବ୍ବଂ, ସୂରିୟୋ ଅବ୍ଭୁଗ୍ଗତୋ ୟଥା''ତି। (ବୁ॰ ୱଂ॰ ୧୮।୧);

ତିସ୍ସୋ ବୁଦ୍ଧୋ

ତସ୍ସ ଅପରଭାଗେ ଇତୋ ଦ୍ୱାନଵୁତିକପ୍ପମତ୍ଥକେ ତିସ୍ସୋ ଫୁସ୍ସୋତି ଏକସ୍ମିଂ କପ୍ପେ ଦ୍ୱେ ବୁଦ୍ଧା ନିବ୍ବତ୍ତିଂସୁ। ତିସ୍ସସ୍ସ ଭଗଵତୋ ତଯୋ ସାଵକସନ୍ନିପାତା। ପଠମସନ୍ନିପାତେ ଭିକ୍ଖୂନଂ କୋଟିସତଂ ଅହୋସି, ଦୁତିଯେ ନଵୁତିକୋଟିଯୋ, ତତିଯେ ଅସୀତିକୋଟିଯୋ। ତଦା ବୋଧିସତ୍ତୋ ମହାଭୋଗୋ ମହାଯସୋ ସୁଜାତୋ ନାମ ଖତ୍ତିଯୋ ହୁତ୍ୱା ଇସିପବ୍ବଜ୍ଜଂ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ମହିଦ୍ଧିକଭାଵଂ ପତ୍ୱା ''ବୁଦ୍ଧୋ ଉପ୍ପନ୍ନୋ''ତି ସୁତ୍ୱା ଦିବ୍ବମନ୍ଦାରଵପଦୁମପାରିଚ୍ଛତ୍ତକପୁପ୍ଫାନି ଆଦାଯ ଚତୁପରିସମଜ୍ଝେ ଗଚ୍ଛନ୍ତଂ ତଥାଗତଂ ପୂଜେସି, ଆକାସେ ପୁପ୍ଫଵିତାନଂ ଅକାସି। ସୋପି ନଂ ସତ୍ଥା ''ଇତୋ ଦ୍ୱେନଵୁତିକପ୍ପମତ୍ଥକେ ବୁଦ୍ଧୋ ଭଵିସ୍ସତୀ''ତି ବ୍ୟାକାସି। ତସ୍ସ ଭଗଵତୋ ଖେମଂ ନାମ ନଗରଂ ଅହୋସି, ପିତା ଜନସନ୍ଧୋ ନାମ ଖତ୍ତିଯୋ, ମାତା ପଦୁମା ନାମ ଦେଵୀ, ବ୍ରହ୍ମଦେଵୋ ଚ ଉଦଯୋ ଚ ଦ୍ୱେ ଅଗ୍ଗସାଵକା, ସୁମନୋ ନାମୁପଟ୍ଠାକୋ, ଫୁସ୍ସା ଚ ସୁଦତ୍ତା ଚ ଦ୍ୱେ ଅଗ୍ଗସାଵିକା, ଅସନରୁକ୍ଖୋ ବୋଧି, ସରୀରଂ ସଟ୍ଠିହତ୍ଥୁବ୍ବେଧଂ ଅହୋସି, ଵସ୍ସସତସହସ୍ସଂ ଆଯୁତି।

''ସିଦ୍ଧତ୍ଥସ୍ସ ଅପରେନ, ଅସମୋ ଅପ୍ପଟିପୁଗ୍ଗଲୋ;

ଅନନ୍ତତେଜୋ ଅମିତଯସୋ, ତିସ୍ସୋ ଲୋକଗ୍ଗନାଯକୋ''ତି। (ବୁ। ଵଂ। ୧୯।୧);

ଫୁସ୍ସୋ ବୁଦ୍ଧୋ

ତସ୍ସ ଅପରଭାଗେ ଫୁସ୍ସୋ ନାମ ସତ୍ଥା ଉଦପାଦି। ତସ୍ସାପି ତଯୋ ସାଵକସନ୍ନିପାତା। ପଠମସନ୍ନିପାତେ ସଟ୍ଠି ଭିକ୍ଖୁସତସହସ୍ସାନି ଅହେସୁଂ, ଦୁତିଯେ ପଣ୍ଣାସ, ତତିଯେ ଦ୍ୱତ୍ତିଂସ। ତଦା ବୋଧିସତ୍ତୋ ଵିଜିତାଵୀ ନାମ ଖତ୍ତିଯୋ ହୁତ୍ୱା ମହାରଜ୍ଜଂ ପହାଯ ସତ୍ଥୁ ସନ୍ତିକେ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ତୀଣି ପିଟକାନି ଉଗ୍ଗହେତ୍ୱା ମହାଜନସ୍ସ ଧମ୍ମକଥଂ କଥେସି, ସୀଲପାରମିଞ୍ଚ ପୂରେସି। ସୋପି ନଂ ''ବୁଦ୍ଧୋ ଭଵିସ୍ସତୀ''ତି ବ୍ୟାକାସି। ତସ୍ସ ଭଗଵତୋ କାସି ନାମ ନଗରଂ ଅହୋସି, ଜଯସେନୋ ନାମ ରାଜା ପିତା, ସିରିମା ନାମ ମାତା, ସୁରକ୍ଖିତୋ ଚ ଧମ୍ମସେନୋ ଚ ଦ୍ୱେ ଅଗ୍ଗସାଵକା, ସଭିଯୋ ନାମୁପଟ୍ଠାକୋ, ଚାଲା ଚ ଉପଚାଲା ଚ ଦ୍ୱେ ଅଗ୍ଗସାଵିକା, ଆମଲକରୁକ୍ଖୋ ବୋଧି, ସରୀରଂ ଅଟ୍ଠପଣ୍ଣାସହତ୍ଥୁବ୍ବେଧଂ ଅହୋସି, ନଵୁତି ଵସ୍ସସହସ୍ସାନି ଆଯୁତି।

''ତତ୍ଥେଵ ମଣ୍ଡକପ୍ପମ୍ହି, ଅହୁ ସତ୍ଥା ଅନୁତ୍ତରୋ;

ଅନୂପମୋ ଅସମସମୋ, ଫୁସ୍ସୋ ଲୋକଗ୍ଗନାଯକୋ''ତି। (ବୁ। ଵଂ। ୨୦।୧);

ଵିପସ୍ସୀ ବୁଦ୍ଧୋ

ତସ୍ସ ଅପରଭାଗେ ଇତୋ ଏକନଵୁତିକପ୍ପେ ଵିପସ୍ସୀ ନାମ ଭଗଵା ଉଦପାଦି। ତସ୍ସାପି ତଯୋ ସାଵକସନ୍ନିପାତା। ପଠମସନ୍ନିପାତେ ଅଟ୍ଠସଟ୍ଠି ଭିକ୍ଖୁସତସହସ୍ସଂ ଅହୋସି, ଦୁତିଯେ ଏକସତସହସ୍ସଂ, ତତିଯେ ଅସୀତିସହସ୍ସାନି। ତଦା ବୋଧିସତ୍ତୋ ମହିଦ୍ଧିକୋ ମହାନୁଭାଵୋ ଅତୁଲୋ ନାମ ନାଗରାଜା ହୁତ୍ୱା ସତ୍ତରତନଖଚିତଂ ସୋଵଣ୍ଣମଯଂ ମହାପୀଠଂ ଭଗଵତୋ ଅଦାସି। ସୋପି ନଂ ''ଇତୋ ଏକନଵୁତିକପ୍ପେ ବୁଦ୍ଧୋ ଭଵିସ୍ସତୀ''ତି ବ୍ୟାକାସି। ତସ୍ସ ଭଗଵତୋ ବନ୍ଧୁମତୀ ନାମ ନଗରଂ ଅହୋସି, ବନ୍ଧୁମା ନାମ ରାଜା ପିତା, ବନ୍ଧୁମତୀ ନାମ ମାତା, ଖଣ୍ଡୋ ଚ ତିସ୍ସୋ ଚ ଦ୍ୱେ ଅଗ୍ଗସାଵକା, ଅସୋକୋ ନାମୁପଟ୍ଠାକୋ, ଚନ୍ଦା ଚ ଚନ୍ଦମିତ୍ତା ଚ ଦ୍ୱେ ଅଗ୍ଗସାଵିକା, ପାଟଲିରୁକ୍ଖୋ ବୋଧି, ସରୀରଂ ଅସୀତିହତ୍ଥୁବ୍ବେଧଂ ଅହୋସି, ସରୀରପ୍ପଭା ସଦା ସତ୍ତ ଯୋଜନାନି ଫରିତ୍ୱା ଅଟ୍ଠାସି, ଅସୀତି ଵସ୍ସସହସ୍ସାନି ଆଯୁତି।

''ଫୁସ୍ସସ୍ସ ଚ ଅପରେନ, ସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ଦ୍ୱିପଦୁତ୍ତମୋ;

ଵିପସ୍ସୀ ନାମ ନାମେନ, ଲୋକେ ଉପ୍ପଜ୍ଜି ଚକ୍ଖୁମା''ତି। (ବୁ। ଵଂ। ୨୧।୧);

ସିଖୀ ବୁଦ୍ଧୋ

ତସ୍ସ ଅପରଭାଗେ ଇତୋ ଏକତ୍ତିଂସକପ୍ପେ ସିଖୀ ଚ ଵେସ୍ସଭୂଚାତି ଦ୍ୱେ ବୁଦ୍ଧା ଅହେସୁଂ। ସିଖିସ୍ସାପି ଭଗଵତୋ ତଯୋ ସାଵକସନ୍ନିପାତା। ପଠମସନ୍ନିପାତେ ଭିକ୍ଖୁସତସହସ୍ସଂ ଅହୋସି, ଦୁତିଯେ ଅସୀତିସହସ୍ସାନି, ତତିଯେ ସତ୍ତତିସହସ୍ସାନି। ତଦା ବୋଧିସତ୍ତୋ ଅରିନ୍ଦମୋ ନାମ ରାଜା ହୁତ୍ୱା

ବୁଦ୍ଧପ୍ପମୁଖସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘସ୍ସ ସଚୀୱରଂ ମହାଦାନଂ ପୱତ୍ତେତ୍ୱା ସତ୍ତରତନପଟିମଣ୍ଡିତଂ ହତ୍ଥିରତନଂ ଦତ୍ୱା ହତ୍ଥିପ୍ପମାଣଂ କତ୍ୱା କପ୍ପିଯଭଣ୍ଡଂ ଅଦାସି। ସୋପି ନଂ ସତ୍ଥା ‘‘ଇତୋ ଏକତ୍ତିଂସକପ୍ପେ ବୁଦ୍ଧୋ ଭୱିସ୍ସତୀ’’ତି ବ୍ଯାକାସି। ତସ୍ସ ପନ ଭଗୱତୋ ଅରୁଣୱତୀ ନାମ ନଗରଂ ଅହୋସି, ଅରୁଣୋ ନାମ ଖତ୍ତିଯୋ ପିତା, ପଭାୱତୀ ନାମ ମାତା, ଅଭିଭୂ ଚ ସମ୍ଭୱୋ ଚ ଦ୍ୱେ ଅଗ୍ଗସାୱକା, ଖେମଙ୍କରୋ ନାମୁପଟ୍ଠାକୋ, ସଖିଲା ଚ ପଦୁମା ଚ ଦ୍ୱେ ଅଗ୍ଗସାୱିକା, ପୁଣ୍ଡରୀକରୁକ୍ଖୋ ବୋଧି, ସରୀରଂ ସତ୍ତତିହତ୍ଥୁବ୍ବେଧଂ ଅହୋସି, ସରୀରପ୍ପଭା ଯୋଜନତ୍ତଯଂ ଫରିତ୍ୱା ଅଟ୍ଠାସି, ସତ୍ତତି ୱସ୍ସସହସ୍ସାନି ଆଯୁଂ।

‘‘ୱିପସ୍ସିସ୍ସ ଅପରେନ, ସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ଦ୍ୱିପଦୁତ୍ତମୋ;

ସିଖିୱ୍ହଯୋ ଆସି ଜିନୋ, ଅସମୋ ଅପ୍ପଟିପୁଗ୍ଗଲୋ’’ତି। (ବୁ॰ ୱଂ॰ ୨୨।୧);

ୱେସ୍ସଭୂ ବୁଦ୍ଧୋ

ତସ୍ସ ଅପରଭାଗେ ୱେସ୍ସଭୂ ନାମ ସତ୍ଥା ଉଦପାଦି। ତସ୍ସାପି ତଯୋ ସାୱକସନ୍ନିପାତା। ପଠମସନ୍ନିପାତେ ଅସୀତି ଭିକ୍ଖୁସହସ୍ସାନି ଅହେସୁଂ, ଦୁତିଯେ ସତ୍ତତି, ତତିଯେ ସଟ୍ଠି। ତଦା ବୋଧିସତ୍ତୋ ସୁଦସ୍ସନୋ ନାମ ରାଜା ହୁତ୍ୱା ବୁଦ୍ଧପ୍ପମୁଖସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘସ୍ସ ସଚୀୱରଂ ମହାଦାନଂ ଦତ୍ୱା ତସ୍ସ ସନ୍ତିକେ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ଆଚାରଗୁଣସମ୍ପନ୍ନୋ ବୁଦ୍ଧରତନେ ଚିତ୍ତୀକାରପୀତିବହୁଲୋ ଅହୋସି। ସୋପି ନଂ ଭଗୱା ‘‘ଇତୋ ଏକତ୍ତିଂସକପ୍ପେ ବୁଦ୍ଧୋ ଭୱିସ୍ସତୀ’’ତି ବ୍ଯାକାସି। ତସ୍ସ ପନ ଭଗୱତୋ ଅନୋମଂ ନାମ ନଗରଂ ଅହୋସି, ସୁପ୍ପତୀତୋ ନାମ ରାଜା ପିତା, ଯସୱତୀ ନାମ ମାତା, ସୋଣୋ ଚ ଉତ୍ତରୋ ଚ ଦ୍ୱେ ଅଗ୍ଗସାୱକା, ଉପସନ୍ତୋ ନାମୁପଟ୍ଠାକୋ, ରାମା ଚ ସୁରାମା ଚ ଦ୍ୱେ ଅଗ୍ଗସାୱିକା, ସାଲରୁକ୍ଖୋ ବୋଧି, ସରୀରଂ ସଟ୍ଠିହତ୍ଥୁବ୍ବେଧଂ ଅହୋସି, ସଟ୍ଠି ୱସ୍ସସହସ୍ସାନି ଆଯୁ।

‘‘ତତ୍ଥେୱ ମଣ୍ଡକପ୍ପମ୍ହି, ଅସମୋ ଅପ୍ପଟିପୁଗ୍ଗଲୋ;

ୱେସ୍ସଭୂ ନାମ ନାମେନ, ଲୋକେ ଉପ୍ପଜ୍ଜି ସୋ ଜିନୋ’’ତି। (ବୁ॰ ୱଂ॰ ୨୩।୧);

କକୁସନ୍ଧୋ ବୁଦ୍ଧୋ

ତସ୍ସ ଅପରଭାଗେ ଇମସ୍ମିଂ କପ୍ପେ ଚତ୍ତାରୋ ବୁଦ୍ଧା ନିବ୍ବତ୍ତା କକୁସନ୍ଧୋ, କୋଣାଗମନୋ, କସ୍ସପୋ, ଅମ୍ହାକଂ ଭଗୱାତି। କକୁସନ୍ଧସ୍ସ ଭଗୱତୋ ଏକୋୱ ସାୱକସନ୍ନିପାତୋ, ତତ୍ଥ ଚତ୍ତାଲୀସ ଭିକ୍ଖୁସହସ୍ସାନି ଅହେସୁଂ। ତଦା ବୋଧିସତ୍ତୋ ଖେମୋ ନାମ ରାଜା ହୁତ୍ୱା ବୁଦ୍ଧପ୍ପମୁଖସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘସ୍ସ ସପତ୍ତଚୀୱରଂ ମହାଦାନଞ୍ଚେୱ ଅଞ୍ଜନାଦିଭେସଜ୍ଜାନି ଚ ଦତ୍ୱା ସତ୍ଥୁ ଧମ୍ମଦେସନଂ ସୁତ୍ୱା ପବ୍ବଜି। ସୋପି ନଂ ସତ୍ଥା ‘‘ବୁଦ୍ଧୋ ଭୱିସ୍ସତୀ’’ତି ବ୍ଯାକାସି। କକୁସନ୍ଧସ୍ସ ପନ ଭଗୱତୋ ଖେମଂ ନାମ ନଗରଂ ଅହୋସି, ଅଗ୍ଗିଦତ୍ତୋ ନାମ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ପିତା, ୱିସାଖା ନାମ ବ୍ରାହ୍ମଣୀ ମାତା, ୱିଧୁରୋ ଚ ସଞ୍ଜୀୱୋ ଚ ଦ୍ୱେ ଅଗ୍ଗସାୱକା, ବୁଦ୍ଧିଜୋ ନାମୁପଟ୍ଠାକୋ, ସାମା ଚ ଚମ୍ପା ଚ ଦ୍ୱେ ଅଗ୍ଗସାୱିକା, ମହାସିରୀସରୁକ୍ଖୋ ବୋଧି, ସରୀରଂ ଚତ୍ତାଲୀସହତ୍ଥୁବ୍ବେଧଂ ଅହୋସି, ଚତ୍ତାଲୀସ ୱସ୍ସସହସ୍ସାନି ଆଯୁଂ।

‘‘ୱେସ୍ସଭୁସ୍ସ ଅପରେନ, ସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ଦ୍ୱିପଦୁତ୍ତମୋ;

କକୁସନ୍ଧୋ ନାମ ନାମେନ, ଅପ୍ପମେଯ୍ୟୋ ଦୁରାସଦୋ’’ତି। (ବୁ॰ ୱଂ॰ ୨୪।୧);

କୋଣାଗମନୋ ବୁଦ୍ଧୋ

ତସ୍ସ ଅପରଭାଗେ କୋଣାଗମନୋ ନାମ ସତ୍ଥା ଉଦପାଦି। ତସ୍ସାପି ଏକୋୱ ସାୱକସନ୍ନିପାତୋ, ତତ୍ଥ ତିଂସ ଭିକ୍ଖୁସହସ୍ସାନି ଅହେସୁଂ। ତଦା ବୋଧିସତ୍ତୋ ପବ୍ବତୋ ନାମ ରାଜା ହୁତ୍ୱା ଅମଚ୍ଚଗଣପରିୱୁତୋ ସତ୍ଥୁ ସନ୍ତିକଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ଧମ୍ମଦେସନଂ ସୁତ୍ୱା ବୁଦ୍ଧପ୍ପମୁଖଂ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘଂ ନିମନ୍ତେତ୍ୱା ମହାଦାନଂ ପୱତ୍ତେତ୍ୱା ପତ୍ତୁଣ୍ଣଚୀନପଟକୋସେଯ୍ଯକମ୍ବଲଦୁକୂଲାନି ଚେୱ ସୁୱଣ୍ଣପଟିକଞ୍ଚ ଦତ୍ୱା ସତ୍ଥୁ ସନ୍ତିକେ ପବ୍ବଜି। ସୋପି ନଂ ସତ୍ଥା ‘‘ବୁଦ୍ଧୋ ଭୱିସ୍ସତୀ’’ତି ବ୍ଯାକାସି। ତସ୍ସ ଭଗୱତୋ ସୋଭୱତୀ ନାମ ନଗରଂ ଅହୋସି, ଯଞ୍ଞଦତ୍ତୋ ନାମ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ପିତା, ଉତ୍ତରା ନାମ ବ୍ରାହ୍ମଣୀ ମାତା, ଭିଯ୍ୟସୋ ଚ ଉତ୍ତରୋ ଚ ଦ୍ୱେ ଅଗ୍ଗସାୱକା, ସୋତ୍ଥିଜୋ ନାମୁପଟ୍ଠାକୋ, ସମୁଦ୍ଦା ଚ ଉତ୍ତରା ଚ ଦ୍ୱେ ଅଗ୍ଗସାୱିକା, ଉଦୁମ୍ବରରୁକ୍ଖୋ ବୋଧି, ସରୀରଂ

ତିଂସହତ୍ଥୁବ୍ବେଧଂ ଅହୋସି, ତିଂସ ୱସ୍ସସହସ୍ସାନି ଆୟୁତି।

‘‘କକୁସନ୍ଧସ୍ସ ଅପରେନ, ସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ଦ୍ୱିପଦୁତ୍ତମୋ;

କୋଣାଗମନୋ ନାମ ଜିନୋ, ଲୋକଜେଟ୍ଠୋ ନରାସଭୋ’’ତି। (ବୁ। ୱଂ। ୨୫।୧);

କସ୍ସପୋ ବୁଦ୍ଧୋ

ତସ୍ସ ଅପରଭାଗେ କସ୍ସପୋ ନାମ ସତ୍ଥା ଉଦପାଦି। ତସ୍ସାପି ଏକୋୱ ସାୱକସନ୍ନିପାତୋ, ତତ୍ଥ ୱୀସତି ଭିକ୍ଖୁସହସ୍ସାନି ଅହେସୁଂ। ତଦା ବୋଧିସତ୍ତୋ ଜୋତିପାଲୋ ନାମ ମାଣୱୋ ହୁତ୍ୱା ତିଣ୍ଣଂ ୱେଦାନଂ ପାରଗୂ ଭୂମିଯଞ୍ଚେୱ ଅନ୍ତଲିକ୍ଖେ ଚ ପାକଟୋ ଘଟିକାରସ୍ସ କୁମ୍ଭକାରସ୍ସ ମିତ୍ତୋ ଅହୋସି। ସୋ ତେନ ସଦ୍ଧିଂ ସତ୍ଥାରଂ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଧମ୍ମକଥଂ ସୁତ୍ୱା ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ଆରଦ୍ଧୱୀରିଯୋ ତୀଣି ପିଟକାନି ଉଗ୍ଗହେତ୍ୱା ୱତ୍ତାୱତ୍ତସମ୍ପତ୍ତିଯା ବୁଦ୍ଧସାସନଂ ସୋଭେସି। ସୋପି ନଂ ସତ୍ଥା ‘‘ବୁଦ୍ଧୋ ଭୱିସ୍ସତୀ’’ତି ବ୍ୟାକାସି। ତସ୍ସ ଭଗୱତୋ ଜାତନଗରଂ ବାରାଣସୀ ନାମ ଅହୋସି, ବ୍ରହ୍ମଦତ୍ତୋ ନାମ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ପିତା, ଧନୱତୀ ନାମ ବ୍ରାହ୍ମଣୀ ମାତା, ତିସ୍ସୋ ଚ ଭାରଦ୍ୱାଜୋ ଚ ଦ୍ୱେ ଅଗ୍ଗସାୱକା, ସବ୍ବମିତ୍ତୋ ନାମୁପଟ୍ଠାକୋ, ଅନୁଳା ଚ ଉରୁୱେଳା ଚ ଦ୍ୱେ ଅଗ୍ଗସାୱିକା, ନିଗ୍ରୋଧରୁକ୍ଖୋ ବୋଧି, ସରୀରଂ ୱୀସତିହତ୍ଥୁବ୍ବେଧଂ ଅହୋସି, ୱୀସତି ୱସ୍ସସହସ୍ସାନି ଆୟୁତି।

‘‘କୋଣାଗମନସ୍ସ ଅପରେନ, ସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ଦ୍ୱିପଦୁତ୍ତମୋ;

କସ୍ସପୋ ନାମ ଗୋତ୍ତେନ, ଧମ୍ମରାଜା ପଭଙ୍କରୋ’’ତି। (ବୁ। ୱଂ। ୨୬।୧);

ଯସ୍ମିଂ ପନ କପ୍ପେ ଦୀପଙ୍କରଦସବଲୋ ଉଦପାଦି, ତସ୍ମିଂ ଅଞ୍ଞେପି ତଯୋ ବୁଦ୍ଧା ଅହେସୁଂ। ତେସଂ ସନ୍ତିକେ ବୋଧିସତ୍ତସ୍ସ ବ୍ୟାକରଣଂ ନତ୍ଥି, ତସ୍ମା ତେ ଇଧ ନ ଦସ୍ସିତା। ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ପନ ତଣ୍ହଙ୍କରତୋ ପଟ୍ଠାଯ ସବ୍ବେପି ବୁଦ୍ଧେ ଦସ୍ସେତୁଂ ଇଦଂ ୱୁତ୍ତଂ –

‘‘ତଣ୍ହଙ୍କରୋ ମେଧଙ୍କରୋ, ଅଥୋପି ସରଣଙ୍କରୋ;

ଦୀପଙ୍କରୋ ଚ ସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ, କୋଣ୍ଡଞ୍ଞୋ ଦ୍ୱିପଦୁତ୍ତମୋ।

‘‘ମଙ୍ଗଲୋ ଚ ସୁମନୋ ଚ, ରେୱତୋ ସୋଭିତୋ ମୁନି;

ଅନୋମଦସ୍ସୀ ପଦୁମୋ, ନାରଦୋ ପଦୁମୁତ୍ତରୋ।

‘‘ସୁମେଧୋ ଚ ସୁଜାତୋ ଚ, ପିଯଦସ୍ସୀ ମହାଯସୋ;

ଅତ୍ଥଦସ୍ସୀ ଧମ୍ମଦସ୍ସୀ, ସିଦ୍ଧତ୍ଥୋ ଲୋକନାଯକୋ।

‘‘ତିସ୍ସୋ ଫୁସ୍ସୋ ଚ ସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ, ୱିପସ୍ସୀ ସିଖୀ ୱେସ୍ସଭୂ;

କକୁସନ୍ଧୋ କୋଣାଗମନୋ, କସ୍ସପୋ ଚାପି ନାଯକୋ।

‘‘ଏତେ ଅହେସୁଂ ସମ୍ବୁଦ୍ଧା, ୱୀତରାଗା ସମାହିତା;

ସତରଂସୀୱ ଉପ୍ପନ୍ନା, ମହାତମୱିନୋଦନା;

ଜଲିତ୍ୱା ଅଗ୍ଗିଖନ୍ଧାୱ, ନିବ୍ବୁତା ତେ ସସାୱକା’’ତି।

ଗୋତମୋ ବୁଦ୍ଧୋ

ତତ୍ଥ ଅମ୍ହାକଂ ବୋଧିସତ୍ତୋ ଦୀପଙ୍କରାଦୀନଂ ଚତୁଵୀସତିୟା ବୁଦ୍ଧାନଂ ସନ୍ତିକେ ଅଧିକାରଂ କରୋନ୍ତୋ କପ୍ପସତସହସ୍ସାଧିକାନି ଚତ୍ତାରି ଅସଙ୍ଖ୍ୟେୟ୍ୟାନି ଆଗତୋ। କସ୍ସପସ୍ସ ପନ ଭଗଵତୋ ଓରଭାଗେ ଠପେତ୍ଵା ଇମଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧଂ ଅଞ୍ଞୋ ବୁଦ୍ଧୋ ନାମ ନତ୍ଥି। ଇତି ଦୀପଙ୍କରାଦୀନଂ ଚତୁଵୀସତିୟା ବୁଦ୍ଧାନଂ ସନ୍ତିକେ ଲଦ୍ଧବ୍ୟାକରଣୋ ପନ ବୋଧିସତ୍ତୋ ଯେନେନ –

''ମନୁସ୍ସତ୍ତଂ ଲିଙ୍ଗସମ୍ପତ୍ତି, ହେତୁ ସତ୍ଥାରଦସ୍ସନଂ;

ପବ୍ବଜ୍ଜା ଗୁଣସମ୍ପତ୍ତି, ଅଧିକାରୋ ଚ ଛନ୍ଦତା;

ଅଟ୍ଠଧମ୍ମସମୋଧାନା, ଅଭିନୀହାରୋ ସମିଜ୍ଝତୀ''ତି। (ବୁ॰ ଵଂ॰ ୨।୫୯) –

ଇମେ ଅଟ୍ଠ ଧମ୍ମେ ସମୋଧାନେତ୍ଵା ଦୀପଙ୍କରପାଦମୂଲେ କତାଭିନୀହାରେନ ''ହନ୍ଦ ବୁଦ୍ଧକରେ ଧମ୍ମେ, ଵିଚିନାମି ଇତୋ ଚିତୋ''ତି ଉସ୍ସାହଂ କତ୍ଵା ''ଵିଚିନନ୍ତୋ ତଦା ଦକ୍ଖିଂ, ପଠମଂ ଦାନପାରମି''ନ୍ତି ଦାନପାରମିତାଦୟୋ ବୁଦ୍ଧକାରକଧମ୍ମା ଦିଟ୍ଠା, ପୂରେନ୍ତୋଯେଵ ଯାଵ ଵେସ୍ସନ୍ତରତ୍ତଭାଵୋ ଆଗମି। ଆଗଚ୍ଛନ୍ତୋ ଚ ଯେ ତେ କତାଭିନୀହାରାନଂ ବୋଧିସତ୍ତାନଂ ଆନିସଂସା ସଂଵଣ୍ଣିତା –

''ଏଵଂ ସବ୍ବଙ୍ଗସମ୍ପନ୍ନା, ବୋଧିୟା ନିୟତା ନରା;

ସଂସରଂ ଦୀଘମଦ୍ଧାନଂ, କପ୍ପକୋଟିସତେହିପି।

''ଅଵୀଚିମ୍ହି ନୁପ୍ପଜ୍ଜନ୍ତି, ତଥା ଲୋକନ୍ତରେସୁ ଚ;

ନିଜ୍ଝାମତଣ୍ହା ଖୁପ୍ପିପାସା, ନ ହୋନ୍ତି କାଲକଞ୍ଜିକା।

''ନ ହୋନ୍ତି ଖୁଦ୍ଦକା ପାଣା, ଉପ୍ପଜ୍ଜନ୍ତାପି ଦୁଗ୍ଗତିଂ;

ଜାୟମାନା ମନୁସ୍ସେସୁ, ଜଚ୍ଚନ୍ଧା ନ ଭଵନ୍ତି ତେ।

''ସୋତଵେକଲ୍ଲତା ନତ୍ଥି, ନ ଭଵନ୍ତି ମୂଗପକ୍ଖିକା;

ଇତ୍ଥିଭାଵଂ ନ ଗଚ୍ଛନ୍ତି, ଉଭତୋବ୍ୟଞ୍ଜନପଣ୍ଡକା।

''ନ ଭଵନ୍ତି ପରିୟାପନ୍ନା, ବୋଧିୟା ନିୟତା ନରା;

ମୁତ୍ତା ଆନନ୍ତରିକେହି, ସବ୍ବତ୍ଥ ସୁଦ୍ଧଗୋଚରା।

''ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠିଂ ନ ସେଵନ୍ତି, କମ୍ମକିରିୟଦସ୍ସନା;

ଵସମାନାପି ସଗ୍ଗେସୁ, ଅସଞ୍ଞଂ ନୁପପଜ୍ଜରେ।

''ସୁଦ୍ଧାଵାସେସୁ ଦେଵେସୁ, ହେତୁ ନାମ ନ ଵିଜ୍ଜତି;

ନେକ୍ଖମ୍ମନିନ୍ନା ସପ୍ପୁରିସା, ଵିସଂଯୁତ୍ତା ଭଵାଭଵେ;

ଚରନ୍ତି ଲୋକତ୍ଥଚରିୟାୟୋ, ପୂରେନ୍ତି ସବ୍ବପାରମୀ''ତି।

ତେ ଆନିସଂସେ ଅଧିଗନ୍ତ୍ଵାଵ ଆଗତୋ। ପାରମିୟୋ ପୂରେନ୍ତସ୍ସ ଚସ୍ସ ଅକିତ୍ତିବ୍ରାହ୍ମଣକାଲେ, ସଙ୍ଖବ୍ରାହ୍ମଣକାଲେ, ଧନଞ୍ଚୟରାଜକାଲେ, ମହାସୁଦସ୍ସନରାଜକାଲେ, ମହାଗୋଵିନ୍ଦକାଲେ, ନିମିମହାରାଜକାଲେ, ଚନ୍ଦକୁମାରକାଲେ, ଵିସୟ୍ହସେଟ୍ଠିକାଲେ, ସିଵିରାଜକାଲେ,

ୱେସ୍ସନ୍ତରରାଜକାଲେତି ଦାନପାରମିତାଯ ପୂରିତତ୍ତଭାୱାନଂ ପରିମାଣଂ ନାମ ନତ୍ଥି। ଏକନ୍ତେନ ପନସ୍ସ ସସପଣ୍ଡିତଜାତକେ –

''ଭିକ୍ଖାଯ ଉପଗତଂ ଦିସ୍ୱା, ସକତ୍ତାନଂ ପରିଚ୍ଚଜିଂ;

ଦାନେନ ମେ ସମୋ ନତ୍ଥି, ଏସା ମେ ଦାନପାରମୀ''ତି। (ଚରିଯା। ୧।ତସ୍ସୁଦ୍ଦାନ) –

ଏୱଂ ଅତ୍ତପରିଚ୍ଚାଗଂ କରୋନ୍ତସ୍ସ ଦାନପାରମିତା ପରମତ୍ଥପାରମୀ ନାମ ଜାତା। ତଥା ସୀଲୱନାଗରାଜକାଲେ, ଚମ୍ପେୟ୍ୟନାଗରାଜକାଲେ, ଭୂରିଦତ୍ତନାଗରାଜକାଲେ, ଛଦ୍ଦନ୍ତନାଗରାଜକାଲେ, ଜଯଦିସରାଜପୁତ୍ତକାଲେ, ଅଲୀନସତ୍ତୁକୁମାରକାଲେତି ସୀଲପାରମିତାଯ ପୂରିତତ୍ତଭାୱାନଂ ପରିମାଣଂ ନାମ ନତ୍ଥି। ଏକନ୍ତେନ ପନସ୍ସ ସଙ୍ଖପାଲଜାତକେ –

''ସୂଲେହି ୱିଜ୍ଝଯନ୍ତୋପି, କୋଟ୍ଟିଯନ୍ତୋପି ସତ୍ତିଭି;

ଭୋଜପୁତ୍ତେ ନ କୁପ୍ପାମି, ଏସା ମେ ସୀଲପାରମୀ''ତି। (ଚରିଯା। ୨।୯୧) –

ଏୱଂ ଅତ୍ତପରିଚ୍ଚାଗଂ କରୋନ୍ତସ୍ସ ସୀଲପାରମିତା ପରମତ୍ଥପାରମୀ ନାମ ଜାତା। ତଥା ସୋମନସ୍ସକୁମାରକାଲେ, ହତ୍ଥିପାଲକୁମାରକାଲେ, ଅଯୋଘରପଣ୍ଡିତକାଲେତି ମହାରଜ୍ଜଂ ପହାଯ ନେକ୍ଖମ୍ମପାରମିତାଯ ପୂରିତତ୍ତଭାୱାନଂ ପରିମାଣଂ ନାମ ନତ୍ଥି। ଏକନ୍ତେନ ପନସ୍ସ ଚୂଳସୁତସୋମଜାତକେ –

''ମହାରଜ୍ଜଂ ହତ୍ଥଗତଂ, ଖେଳପିଣ୍ଡଂୱ ଛଡ୍ଡଯିଂ;

ଚଜତୋ ନ ହୋତି ଲଗ୍ଗନଂ, ଏସା ମେ ନେକ୍ଖମ୍ମପାରମୀ''ତି। –

ଏୱଂ ନିସ୍ସଙ୍ଗତାଯ ରଜ୍ଜଂ ଛଡ୍ଡେତ୍ୱା ନିକ୍ଖମନ୍ତସ୍ସ ନେକ୍ଖମ୍ମପାରମିତା ପରମତ୍ଥପାରମୀ ନାମ ଜାତା। ତଥା ୱିଧୁରପଣ୍ଡିତକାଲେ, ମହାଗୋୱିନ୍ଦପଣ୍ଡିତକାଲେ, କୁଦ୍ଦାଲପଣ୍ଡିତକାଲେ, ଅରକପଣ୍ଡିତକାଲେ, ବୋଧିପରିବ୍ବାଜକକାଲେ, ମହୋସଧପଣ୍ଡିତକାଲେତି ପଞ୍ଞାପାରମିତାଯ ପୂରିତତ୍ତଭାୱାନଂ ପରିମାଣଂ ନାମ ନତ୍ଥି। ଏକନ୍ତେନ ପନସ୍ସ ସତ୍ତୁଭସ୍ତଜାତକେ ସେନକପଣ୍ଡିତକାଲେ –

''ପଞ୍ଞାଯ ୱିଚିନନ୍ତୋହଂ, ବ୍ରାହ୍ମଣଂ ମୋଚଯିଂ ଦୁଖା;

ପଞ୍ଞାଯ ମେ ସମୋ ନତ୍ଥି, ଏସା ମେ ପଞ୍ଞାପାରମୀ''ତି। –

ଅନ୍ତୋଭସ୍ତଗତଂ ସପ୍ପଂ ଦସ୍ସେନ୍ତସ୍ସ ପଞ୍ଞାପାରମିତା ପରମତ୍ଥପାରମୀ ନାମ ଜାତା। ତଥା ୱୀରିଯପାରମିତାଦୀନମ୍ପି ପୂରିତତ୍ତଭାୱାନଂ ପରିମାଣଂ ନାମ ନତ୍ଥି। ଏକନ୍ତେନ ପନସ୍ସ ମହାଜନକଜାତକେ –

''ଅତୀରଦସ୍ସୀ ଜଲମଜ୍ଝେ, ହତା ସବ୍ବେୱ ମାନୁସା;

ଚିତ୍ତସ୍ସ ଅଞ୍ଞଥା ନତ୍ଥି, ଏସା ମେ ୱୀରିଯପାରମୀ''ତି। –

ଏୱଂ ମହାସମୁଦ୍ଦଂ ତରନ୍ତସ୍ସ ୱୀରିଯପାରମିତା ପରମତ୍ଥପାରମୀ ନାମ ଜାତା। ଖନ୍ତିୱାଦିଜାତକେ –

''ଅଚେତନଂୱ କୋଟ୍ଟେନ୍ତେ, ତିଣ୍ହେନ ଫରସୁନା ମମଂ;

କାସିରାଜେ ନ କୁପ୍ପାମି, ଏସା ମେ ଖନ୍ତିପାରମୀ''ତି। –

ଏୱଂ ଅଚେତନଭାୱେନ ୱିଯ ମହାଦୁକ୍ଖଂ ଅଧିୱାସେନ୍ତସ୍ସ ଖନ୍ତିପାରମିତା ପରମତ୍ଥପାରମୀ ନାମ ଜାତା। ମହାସୁତସୋମଜାତକେ –

''ସଚ୍ଚୱାଚଂ ଅନୁରକ୍ଖନ୍ତୋ, ଚଜିତ୍ୱା ମମ ଜୀୱିତଂ;

ମୋଚେସିଂ ଏକସତଂ ଖତ୍ତିଯେ, ଏସା ମେ ସଚ୍ଚପାରମୀ’’ତି। –

ଏୱଂ ଜୀୱିତଂ ଚଜିତ୍ୱା ସଚ୍ଚମନୁରକ୍ଖନ୍ତସ୍ସ ସଚ୍ଚପାରମିତା ପରମତ୍ଥପାରମୀ ନାମ ଜାତା। ମୂଗପକ୍ଖଜାତକେ –

‘‘ମାତାପିତା ନ ମେ ଦେସ୍ସା, ନପି ଦେସ୍ସଂ ମହାଯସଂ;

ସଦ୍ଦଞ୍ଞୁତଂ ପିଯଂ ମଯ୍ହଂ, ତସ୍ମା ୱତମଧିଟ୍ଠହି’’ନ୍ତି। (ଚରିଯା। ୩।୬୫) –

ଏୱଂ ଜୀୱିତମ୍ପି ଚଜିତ୍ୱା ୱତଂ ଅଧିଟ୍ଠହନ୍ତସ୍ସ ଅଧିଟ୍ଠାନପାରମିତା ପରମତ୍ଥପାରମୀ ନାମ ଜାତା। ସୁୱଣ୍ଣସାମଜାତକେ –

‘‘ନ ମଂ କୋଚି ଉତ୍ତସତି, ନପିହଂ ଭାଯାମି କସ୍ସଚି;

ମେତ୍ତାବଲେନୁପତ୍ଥଦ୍ଧୋ, ରମାମି ପୱନେ ତଦା’’ତି। (ଚରିଯା। ୩।୧୧୩) –

ଏୱଂ ଜୀୱିତମ୍ପି ଅନୋଲୋକେତ୍ୱା ମେତ୍ତାଯନ୍ତସ୍ସ ମେତ୍ତାପାରମିତା ପରମତ୍ଥପାରମୀ ନାମ ଜାତା। ଲୋମହଂସଜାତକେ –

‘‘ସୁସାନେ ସେଯ୍ୟଂ କପ୍ପେମି, ଛୱଟ୍ଠିକଂ ଉପନିଧାଯହଂ;

ଗାମଣ୍ଡଲା ଉପାଗନ୍ତ୍ୱା, ରୂପଂ ଦସ୍ସେନ୍ତିନପ୍ପକ’’ନ୍ତି। (ଚରିଯା। ୩।୧୧୯) –

ଏୱଂ ଗାମଦାରକେସୁ ନିଟ୍ଠୁଭନାଦୀହି ଚେୱ ମାଲାଗନ୍ଧୂପହାରାଦୀହି ଚ ସୁଖଦୁକ୍ଖଂ ଉପ୍ପାଦେନ୍ତେସୁପି ଉପେକ୍ଖଂ ଅନତିୱତ୍ତେନ୍ତସ୍ସ ଉପେକ୍ଖାପାରମିତା ପରମତ୍ଥପାରମୀ ନାମ ଜାତା। ଅଯମେତ୍ଥ ସଙ୍ଖେପୋ। ୱିତ୍ଥାରତୋ ପନେସ ଅତ୍ଥୋ ଚରିଯାପିଟକତୋ ଗହେତବ୍ବୋତି। ଏୱଂ ପାରମିଯୋ ପୂରେତ୍ୱା ୱେସ୍ସନ୍ତରତ୍ତଭାୱେ ଠିତୋ –

‘‘ଅଚେତନାଯଂ ପଥୱୀ, ଅୱିଞ୍ଞାଯ ସୁଖଂ ଦୁଖଂ;

ସାପି ଦାନବଲା ମଯ୍ହଂ, ସତ୍ତକ୍ଖତ୍ତୁଂ ପକମ୍ପଥା’’ତି। (ଚରିଯା। ୧।୧୨୪) –

ଏୱଂ ମହାପଥୱିକମ୍ପନାଦୀନି ମହାପୁଞ୍ଞାନି କରିତ୍ୱା ଆଯୁପରିଯୋସାନେ ତତୋ ଚୁତୋ ତୁସିତଭୱନେ ନିବ୍ବତ୍ତି। ଇତି ଦୀପଙ୍କରପାଦମୂଲତୋ ପଟ୍ଠାଯ ଯାୱ ଅଯଂ ତୁସିତପୁରେ ନିବ୍ବତ୍ତି, ଏତ୍ତକଂ ଠାନଂ ଦୂରେନିଦାନଂ ନାମାତି ୱେଦିତବ୍ବଂ।

ଦୂରେନିଦାନକଥା ନିଟ୍ଠିତା।

୨। ଅୱିଦୂରେନିଦାନକଥା

ତୁସିତପୁରେ ୱସନ୍ତେଯେୱ ପନ ବୋଧିସତ୍ତେ ବୁଦ୍ଧକୋଲାହଲଂ ନାମ ଉଦପାଦି। ଲୋକସ୍ମିଞ୍ହି ତୀଣି କୋଲାହଲାନି ମହନ୍ତାନି ଉପ୍ପଜ୍ଜନ୍ତି କପ୍ପକୋଲାହଲଂ, ବୁଦ୍ଧକୋଲାହଲଂ, ଚକ୍କୱତ୍ତିକୋଲାହଲନ୍ତି। ତତ୍ଥ ‘‘ୱସ୍ସସତସହସ୍ସଚ୍ଚଯେନ କପ୍ପୁଟ୍ଠାନଂ ଭୱିସ୍ସତୀ’’ତି ଲୋକବ୍ୟୂହା ନାମ କାମାୱଚରଦେୱା ମୁତ୍ତସିରା ୱିକିଣ୍ଣକେସା ରୁଦମୁଖା ଅସ୍ସୂନି ହତ୍ଥେହି ପୁଞ୍ଛମାନା ରତ୍ତୱତ୍ଥନିୱତ୍ଥା ଅତିୱିଯ ୱିରୂପୱେସଧାରିନୋ ହୁତ୍ୱା ମନୁସ୍ସପଥେ ୱିଚରନ୍ତା ଏୱଂ ଆରୋଚେନ୍ତି – ‘‘ମାରିସା, ଇତୋ ୱସ୍ସସତସହସ୍ସଚ୍ଚଯେନ କପ୍ପୁଟ୍ଠାନଂ ଭୱିସ୍ସତି, ଅଯଂ ଲୋକୋ ୱିନସ୍ସିସ୍ସତି, ମହାସମୁଦ୍ଦୋପି ସୁସ୍ସିସ୍ସତି, ଅଯଞ୍ଚ ମହାପଥୱୀ ସିନେରୁ ଚ ପବ୍ବତରାଜା ଉଡ୍ଢଯ୍ହିସ୍ସନ୍ତି ୱିନସ୍ସିସ୍ସନ୍ତି, ଯାୱ ବ୍ରହ୍ମଲୋକା ଲୋକୱିନାସୋ ଭୱିସ୍ସତି, ମେତ୍ତଂ ମାରିସା, ଭାୱେଥ, କରୁଣଂ, ମୁଦିତଂ, ଉପେକ୍ଖଂ ମାରିସା, ଭାୱେଥ, ମାତରଂ ଉପଟ୍ଠହଥ, ପିତରଂ ଉପଟ୍ଠହଥ, କୁଲେ ଜେଟ୍ଠାପଚାଯିନୋ ହୋଥା’’ତି। ଇଦଂ କପ୍ପକୋଲାହଲଂ ନାମ। ‘‘ୱସ୍ସସହସ୍ସଚ୍ଚଯେନ ପନ ସବ୍ବଞ୍ଞୁବୁଦ୍ଧୋ ଲୋକେ ଉପ୍ପଜ୍ଜିସ୍ସତୀ’’ତି ଲୋକପାଲଦେୱତା ‘‘ଇତୋ, ମାରିସା, ୱସ୍ସସହସ୍ସଚ୍ଚଯେନ ସବ୍ବଞ୍ଞୁବୁଦ୍ଧୋ ଲୋକେ ଉପ୍ପଜ୍ଜିସ୍ସତୀ’’ତି ଉଗ୍ଘୋସେନ୍ତିଯୋ ଆହିଣ୍ଡନ୍ତି। ଇଦଂ ବୁଦ୍ଧକୋଲାହଲଂ ନାମ। ‘‘ୱସ୍ସସତସ୍ସଚ୍ଚଯେନ ଚକ୍କୱତ୍ତିରାଜା ଉପ୍ପଜ୍ଜିସ୍ସତୀ’’ତି ଦେୱତାଯୋ ‘‘ଇତୋ ମାରିସା ୱସ୍ସସତଚ୍ଚଯେନ ଚକ୍କୱତ୍ତିରାଜା ଲୋକେ ଉପ୍ପଜ୍ଜିସ୍ସତୀ’’ତି ଉଗ୍ଘୋସେନ୍ତିଯୋ

ଆହିଣ୍ଡନ୍ତି। ଇଦଂ ଚକ୍କୱତ୍ତିକୋଲାହଲଂ ନାମ। ଇମାନି ତୀଣି କୋଲାହଲାନି ମହନ୍ତାନି ହୋନ୍ତି।

ତେସୁ ବୁଦ୍ଧକୋଲାହଲସଦ୍ଦଂ ସୁତ୍ୱା ସକଲଦସସହସ୍ସଚକ୍କୱାଳେଅଦେୱତା ଏକତୋ ସନ୍ନିପତିତ୍ୱା ''ଅସୁକୋ ନାମ ସତ୍ତୋ ବୁଦ୍ଧୋ ଭୱିସ୍ସତୀ''ତି ଞତ୍ୱା ତଂ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଆଯାଚନ୍ତି। ଆଯାଚମାନା ଚ ପୁବ୍ବନିମିତ୍ତେସୁ ଉପ୍ପନ୍ନେସୁ ଆଯାଚନ୍ତି। ତଦା ପନ ସବ୍ବାପି ତା ଏକେକଚକ୍କୱାଳେଏ ଚାତୁମହାରାଜସକ୍କସୁଯାମସନ୍ତୁସିତସୁନିମ୍ମିତୱସୱତ୍ତିମହାବ୍ରହ୍ମେହି ସଦ୍ଧିଂ ଏକଚକ୍କୱାଳେଏ ସନ୍ନିପତିତ୍ୱା ତୁସିତଭୱନେ ବୋଧିସତ୍ତସ୍ସ ସନ୍ତିକଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ''ମାରିସ, ତୁମ୍ହେହି ଦସ ପାରମିଯୋ ପୂରେନ୍ତେହି ନ ସକ୍କସମ୍ପତ୍ତିଂ, ନ ମାରବ୍ରହ୍ମଚକ୍କୱତ୍ତିସମ୍ପତ୍ତିଂ ପତ୍ଥେନ୍ତେହି ପୂରିତା, ଲୋକନିତ୍ଥରଣତ୍ଥାଯ ପନ ସବ୍ବଞ୍ଞୁତଂ ପତ୍ଥେନ୍ତେହି ପୂରିତା, ସୋ ୱୋ ଦାନି କାଲୋ, ମାରିସ, ବୁଦ୍ଧତ୍ତାଯ, ସମଯୋ, ମାରିସ, ବୁଦ୍ଧତ୍ତାଯା''ତି ଯାଚିଂସୁ।

ଅଥ ମହାସତ୍ତୋ ଦେୱତାନଂ ପଟିଞ୍ଞଂ ଅଦତ୍ୱାୱ କାଲଦୀପଦେସକୁଲଜନେତ୍ତିଆଯୁପରିଚ୍ଛେଦୱସେନ ପଞ୍ଚମହାୱିଲୋକନଂ ନାମ ୱିଲୋକେସି। ତତ୍ଥ ''କାଲୋ ନୁ ଖୋ, ଅକାଲୋ ନୁ ଖୋ''ତି ପଠମଂ କାଲଂ ୱିଲୋକେସି। ତତ୍ଥ ୱସ୍ସସତସହସ୍ସତୋ ଉଦ୍ଧଂ ୱଡ୍ଢିତଆଯୁକାଲୋ କାଲୋ ନାମ ନ ହୋତି। କସ୍ମା? ତଦା ହି ସତ୍ତାନଂ ଜାତିଜରାମରଣାନି ନ ପଞ୍ଞାଯନ୍ତି। ବୁଦ୍ଧାନଞ୍ଚ ଧମ୍ମଦେସନା ତିଲକ୍ଖଣମୁତ୍ତା ନାମ ନତ୍ଥି। ତେସଂ ''ଅନିଚ୍ଚଂ ଦୁକ୍ଖଂ ଅନତ୍ତା''ତି କଥେନ୍ତାନଂ ''କିଂ ନାମେତଂ କଥେନ୍ତୀ''ତି ନେୱ ସୋତବ୍ବଂ ନ ସଦ୍ଧାତବ୍ବଂ ମଞ୍ଞନ୍ତି, ତତୋ ଅଭିସମଯୋ ନ ହୋତି, ତସ୍ମିଂ ଅସତି ଅନିୟ୍ୟାନିକଂ ସାସନଂ ହୋତି। ତସ୍ମା ସୋ ଅକାଲୋ। ୱସ୍ସସତତୋ ଊନଆଯୁକାଲୋପି କାଲୋ ନାମ ନ ହୋତି। କସ୍ମା? ତଦା ହି ସତ୍ତା ଉସ୍ସନ୍ନକିଲେସା ହୋନ୍ତି, ଉସ୍ସନ୍ନକିଲେସାନଞ୍ଚ ଦିନ୍ନୋ ଓୱାଦୋ ଓୱାଦଟ୍ଠାନେ ନ ତିଟ୍ଠତି, ଉଦକେ ଦଣ୍ଡରାଜି ୱିଯ ଖିପ୍ପଂ ୱିଗଚ୍ଛତି। ତସ୍ମା ସୋପି ଅକାଲୋ। ୱସ୍ସସତସହସ୍ସତୋ ପନ ପଟ୍ଠାଯ ହେଟ୍ଠା, ୱସ୍ସସତତୋ ପଟ୍ଠାଯ ଉଦ୍ଧଂ ଆଯୁକାଲୋ କାଲୋ ନାମ। ତଦା ଚ ୱସ୍ସସତାଯୁକାଲୋ, ଅଥ ମହାସତ୍ତୋ ''ନିବ୍ବତ୍ତିତବ୍ବକାଲୋ''ତି କାଲଂ ପସ୍ସି।

ତତୋ ଦୀପଂ ୱିଲୋକେନ୍ତୋ ସପରିୱାରେ ଚତ୍ତାରୋ ଦୀପେ ଓଲୋକେତ୍ୱା ''ତୀସୁ ଦୀପେସୁ ବୁଦ୍ଧା ନ ନିବ୍ବତ୍ତନ୍ତି, ଜମ୍ବୁଦୀପେଯେୱ ନିବ୍ବତ୍ତନ୍ତୀ''ତି ଦୀପଂ ପସ୍ସି।

ତତୋ ''ଜମ୍ବୁଦୀପୋ ନାମ ମହା, ଦସଯୋଜନସହସ୍ସପରିମାଣୋ, କତରସ୍ମିଂ ନୁ ଖୋ ପଦେସେ ବୁଦ୍ଧା ନିବ୍ବତ୍ତନ୍ତୀ''ତି ଓକାସଂ ୱିଲୋକେନ୍ତୋ ମଜ୍ଝିମଦେସଂ ପସ୍ସି। ମଜ୍ଝିମଦେସୋ ନାମ ''ପୁରତ୍ଥିମାଯ ଦିସାଯ ଗଜଙ୍ଗଲଂ ନାମ ନିଗମୋ, ତସ୍ସ ପରେନ ମହାସାଲା, ତତୋ ପରା ପଚ୍ଚନ୍ତିମା ଜନପଦା, ଓରତୋ ମଜ୍ଝେ। ପୁରତ୍ଥିମଦକ୍ଖିଣାଯ ଦିସାଯ ସଲ୍ଲୱତୀ ନାମ ନଦୀ, ତତୋ ପରା ପଚ୍ଚନ୍ତିମା ଜନପଦା, ଓରତୋ ମଜ୍ଝେ। ଦକ୍ଖିଣାଯ ଦିସାଯ ସେତକଣ୍ଣିକଂ ନାମ ନିଗମୋ, ତତୋ ପରା ପଚ୍ଚନ୍ତିମା ଜନପଦା, ଓରତୋ ମଜ୍ଝେ। ପଚ୍ଛିମାଯ ଦିସାଯ ଥୂଣଂ ନାମ ବ୍ରାହ୍ମଣଗାମୋ, ତତୋ ପରା ପଚ୍ଚନ୍ତିମା ଜନପଦା, ଓରତୋ ମଜ୍ଝେ। ଉତ୍ତରାଯ ଦିସାଯ ଉସୀରଦ୍ଧଜୋ ନାମ ପବ୍ବତୋ, ତତୋ ପରା ପଚ୍ଚନ୍ତିମା ଜନପଦା, ଓରତୋ ମଜ୍ଝେ''ତି ଏୱଂ ୱିନଯେ (ମହାୱ। ୨୫୯) ୱୁତ୍ତୋ ପଦେସୋ । ସୋ ଆଯାମତୋ ତୀଣି ଯୋଜନସତାନି, ୱିତ୍ଥାରତୋ ଅଡ୍ଢତେୟ୍ୟାନି, ପରିକ୍ଖେପତୋ ନୱ ଯୋଜନସତାନୀତି ଏତସ୍ମିଂ ପଦେସେ ବୁଦ୍ଧା, ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧା, ଅଗ୍ଗସାୱକା, ଅସୀତି ମହାସାୱକା, ଚକ୍କୱତ୍ତିରାଜାନୋ, ଅଞ୍ଞେ ଚ ମହେସକ୍ଖା ଖତ୍ତିଯବ୍ରାହ୍ମଣଗହପତିମହାସାଲା ଉପ୍ପଜ୍ଜନ୍ତି। ଇଦଞ୍ଚେତ୍ଥ କପିଲୱତ୍ଥୁ ନାମ ନଗରଂ, ତତ୍ଥ ମଯା ନିବ୍ବତ୍ତିତବ୍ବନ୍ତି ନିଟ୍ଠଂ ଅଗମାସି।

ତତୋ କୁଲଂ ୱିଲୋକେନ୍ତୋ ''ବୁଦ୍ଧା ନାମ ୱେସ୍ସକୁଲେ ୱା ସୁଦ୍ଦକୁଲେ ୱା ନ ନିବ୍ବତ୍ତନ୍ତି। ଲୋକସମ୍ମତେ ପନ ଖତ୍ତିଯକୁଲେ ୱା ବ୍ରାହ୍ମଣକୁଲେ ୱାତି ଦ୍ୱୀସୁଯେୱ କୁଲେସୁ ନିବ୍ବତ୍ତନ୍ତି। ଇଦାନି ଚ ଖତ୍ତିଯକୁଲଂ ଲୋକସମ୍ମତଂ, ତତ୍ଥ ନିବ୍ବତ୍ତିସ୍ସାମି। ସୁଦ୍ଧୋଦନୋ ନାମ ରାଜା ମେ ପିତା ଭୱିସ୍ସତୀ''ତି କୁଲଂ ପସ୍ସି।

ତତୋ ମାତରଂ ୱିଲୋକେନ୍ତୋ ''ବୁଦ୍ଧମାତା ନାମ ଲୋଲା ସୁରାଧୁତ୍ତା ନ ହୋତି, କପ୍ପସତସହସ୍ସଂ ପନ ପୂରିତପାରମୀ ଜାତିତୋ ପଟ୍ଠାଯ ଅଖଣ୍ଡପଞ୍ଚସୀଲାଯେୱ ହୋତି। ଅଯଞ୍ଚ ମହାମାଯା ନାମ ଦେୱୀ ଏଦିସୀ, ଅଯଂ ମେ ମାତା ଭୱିସ୍ସତି। କିତ୍ତକଂ ପନସ୍ସା ଆଯୁତି ଦସନ୍ନଂ ମାସାନଂ ଉପରି ସତ୍ତ ଦିୱସାନୀ''ତି ପସ୍ସି।

ଇତି ଇମଂ ପଞ୍ଚମହାୱିଲୋକନଂ ୱିଲୋକେତ୍ୱା ''କାଲୋ ମେ, ମାରିସା, ବୁଦ୍ଧଭାୱାଯା''ତି ଦେୱତାନଂ ସଙ୍ଗହଂ କରୋନ୍ତୋ ପଟିଞ୍ଞଂ ଦତ୍ୱା ''ଗଚ୍ଛଥ, ତୁମ୍ହେ''ତି ତା ଦେୱତା ଉୟ୍ୟୋଜେତ୍ୱା ତୁସିତଦେୱତାହି ପରିୱୁତୋ ତୁସିତପୁରେ ନନ୍ଦନୱନଂ ପାୱିସି। ସବ୍ବଦେୱଲୋକେସୁ ହି ନନ୍ଦନୱନଂ ଅତ୍ଥିଯେୱ। ତତ୍ଥ ନଂ ଦେୱତା ''ଇତୋ ଚୁତୋ ସୁଗତିଂ ଗଚ୍ଛ, ଇତୋ ଚୁତୋ ସୁଗତିଂ ଗଚ୍ଛା''ତି ପୁବ୍ବେ କତକୁସଲକମ୍ମୋକାସଂ ସାରଯମାନା ୱିଚରନ୍ତି। ସୋ ଏୱଂ ଦେୱତାହି କୁସଲଂ ସାରଯମାନାହି ପରିୱୁତୋ ତତ୍ଥ ୱିଚରନ୍ତୋଯେୱ ଚୱିତ୍ୱା ମହାମାଯାଯ ଦେୱିଯା କୁଚ୍ଛିସ୍ମିଂ ପଟିସନ୍ଧିଂ ଗଣ୍ହି।

ତସ୍ସ ଆୱିଭାୱତ୍ଥଂ ଅଯଂ ଅନୁପୁବ୍ବିକଥା – ତଦା କିର କପିଲୱତ୍ଥୁନଗରେ ଆସାଳ୍ହିନକ୍ଖତ୍ତଂ ସଙ୍ଘୁଟ୍ଠଂ ଅହୋସି, ମହାଜନୋ ନକ୍ଖତ୍ତଂ କୀଳତି। ମହାମାଯାପି ଦେୱୀ ପୁରେ ପୁଣ୍ଣମାଯ ସତ୍ତମଦିୱସତୋ ପଟ୍ଠାଯ ୱିଗତସୁରାପାନଂ ମାଲାଗନ୍ଧୱିଭୂତିସମ୍ପନ୍ନଂ ନକ୍ଖତ୍ତକୀଳଂ ଅନୁଭୱମାନା ସତ୍ତମେ ଦିୱସେ ପାତୋୱ ଉଟ୍ଠାଯ ଗନ୍ଧୋଦକେନ ନ୍ହାଯିତ୍ୱା ଚତ୍ତାରି ସତସହସ୍ସାନି ୱିସ୍ସଜ୍ଜେତ୍ୱା ମହାଦାନଂ ଦତ୍ୱା ସବ୍ବାଲଙ୍କାରୱିଭୂସିତା ୱରଭୋଜନଂ ଭୁଞ୍ଜିତ୍ୱା ଉପୋସଥଙ୍ଗାନି ଅଧିଟ୍ଠାଯ ଅଲଙ୍କତପଟିଯତ୍ତଂ ସିରିଗବ୍ଭଂ ପୱିସିତ୍ୱା ସିରିସଯନେ ନିପନ୍ନା ନିଦ୍ଦଂ ଓକ୍କମମାନା ଇମଂ ସୁପିନଂ ଅଦ୍ଦସ – ଚତ୍ତାରୋ କିର ନଂ ମହାରାଜାନୋ ସଯନେନେୱ ସଦ୍ଧିଂ ଉକ୍ଖିପିତ୍ୱା ହିମୱନ୍ତଂ ନେତ୍ୱା ସଟ୍ଠିଯୋଜନିକେ ମନୋସିଲାତଲେ ସତ୍ତଯୋଜନିକସ୍ସ ମହାସାଲରୁକ୍ଖସ୍ସ ହେଟ୍ଠା ଠପେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ଅଟ୍ଠଂସୁ। ଅଥ ନେସଂ ଦେୱିଯୋ ଆଗନ୍ତ୍ୱା ଦେୱିଂ ଅନୋତତ୍ତଦହଂ ନେତ୍ୱା ମନୁସ୍ସମଲହରଣତ୍ଥଂ ନ୍ହାପେତ୍ୱା ଦିବ୍ବୱତ୍ଥଂ ନିୱାସାପେତ୍ୱା ଗନ୍ଧେହି ୱିଲିମ୍ପାପେତ୍ୱା ଦିବ୍ବପୁପ୍ଫାନି ପିଳନ୍ଧାପେତ୍ୱା ତତୋ ଅୱିଦୂରେ ଏକୋ ରଜତପବ୍ବତୋ ଅତ୍ଥି, ତସ୍ସ ଅନ୍ତୋ କନକୱିମାନଂ ଅତ୍ଥି, ତତ୍ଥ ପାଚୀନସୀସକଂ ଦିବ୍ବସଯନଂ ପଞ୍ଞାପେତ୍ୱା ନିପଜ୍ଜାପେସୁଂ। ଅଥ ବୋଧିସତ୍ତୋ ସେତୱରୱାରଣୋ ହୁତ୍ୱା ତତୋ ଅୱିଦୂରେ ଏକୋ ସୁୱଣ୍ଣପବ୍ବତୋ ଅତ୍ଥି, ତତ୍ଥ ୱିଚରିତ୍ୱା ତତୋ ଓରୁଯ୍ହ ରଜତପବ୍ବତଂ ଅଭିରୁହିତ୍ୱା ଉତ୍ତରଦିସତୋ ଆଗମ୍ମ ରଜତଦାମୱଣ୍ଣାଯ ସୋଣ୍ଡାଯ ସେତପଦୁମଂ ଗହେତ୍ୱା କୋଞ୍ଚନାଦଂ ନଦିତ୍ୱା କନକୱିମାନଂ ପୱିସିତ୍ୱା ମାତୁସଯନଂ ତିକ୍ଖତ୍ତୁଂ ପଦକ୍ଖିଣଂ କତ୍ୱା ଦକ୍ଖିଣପସ୍ସଂ ଫାଲେତ୍ୱା କୁଚ୍ଛିଂ ପୱିଟ୍ଠସଦିସୋ ଅହୋସୀତି। ଏୱଂ ଉତ୍ତରାସାଳ୍ହନକ୍ଖତ୍ତେନ ପଟିସନ୍ଧିଂ ଗଣ୍ହି।

ପୁନଦିୱସେ ପବୁଦ୍ଧା ଦେୱୀ ତଂ ସୁପିନଂ ରଞ୍ଞୋ ଆରୋଚେସି। ରାଜା ଚତୁସଟ୍ଠିମତ୍ତେ ବ୍ରାହ୍ମଣପାମୋକ୍ଖେ ପକ୍କୋସାପେତ୍ୱା ଗୋମଯହରିତୂପଲିତ୍ତାଯ ଲାଜାଦୀହି କତମଙ୍ଗଲସକ୍କାରାଯ ଭୂମିଯା ମହାରହାନି ଆସନାନି ପଞ୍ଞାପେତ୍ୱା ତତ୍ଥ ନିସିନ୍ନାନଂ ବ୍ରାହ୍ମଣାନଂ ସପ୍ପିମଧୁସକ୍କରାଭିସଙ୍ଖତସ୍ସ ୱରପାଯାସସ୍ସ ସୁୱଣ୍ଣରଜତପାତିଯୋ ପୂରେତ୍ୱା ସୁୱଣ୍ଣରଜତପାତୀହିଯେୱ ପଟିକୁଜ୍ଜିତ୍ୱା ଅଦାସି, ଅଞ୍ଞେହି ଚ ଅହତୱତ୍ଥକପିଲଗାୱିଦାନାଦୀହି ତେ ସନ୍ତପ୍ପେସି। ଅଥ ନେସଂ ସବ୍ବକାମେହି ସନ୍ତପ୍ପିତାନଂ ବ୍ରାହ୍ମଣାନଂ ସୁପିନଂ ଆରୋଚାପେତ୍ୱା ''କିଂ ଭୱିସ୍ସତୀ''ତି ପୁଚ୍ଛି। ବ୍ରାହ୍ମଣା ଆହଂସୁ – ''ମା ଚିନ୍ତଯି, ମହାରାଜ, ଦେୱିଯା ତେ କୁଚ୍ଛିମ୍ହି ଗବ୍ଭୋ ପତିଟ୍ଠିତୋ, ସୋ ଚ ଖୋ ପୁରିସଗବ୍ଭୋ, ନ ଇତ୍ଥିଗବ୍ଭୋ, ପୁତ୍ତୋ ତେ ଭୱିସ୍ସତି, ସୋ ସଚେ ଅଗାରଂ ଅଜ୍ଝାୱସିସ୍ସତି, ରାଜା ଭୱିସ୍ସତି ଚକ୍କୱତ୍ତୀ। ସଚେ ଅଗାରା ନିକ୍ଖମ୍ମ ପବ୍ବଜିସ୍ସତି, ବୁଦ୍ଧୋ ଭୱିସ୍ସତି ଲୋକେ ୱିୱଟଚ୍ଛଦୋ''ତି।

ବୋଧିସତ୍ତସ୍ସ ପନ ମାତୁକୁଚ୍ଛିମ୍ହି ପଟିସନ୍ଧିଗ୍ଗହଣକ୍ଖଣେଯେୱ ଏକପ୍ପହାରେନେୱ ସକଲଦସସହସ୍ସୀ ଲୋକଧାତୁ ସଙ୍କମ୍ପି ସମ୍ପକମ୍ପି ସମ୍ପୱେଧି। ଦ୍ୱତ୍ତିଂସ ପୁବ୍ବନିମିତ୍ତାନି ପାତୁରହେସୁଂ – ଦସସୁ ଚକ୍କୱାଳସହସ୍ସେସୁ ଅପ୍ପମାଣୋ ଓଭାସୋ ଫରି। ତସ୍ସ ତଂ ସିରିଂ ଦଟ୍ଠୁକାମା ୱିଯ ଅନ୍ଧା ଚକ୍ଖୂନି ପଟିଲଭିଂସୁ, ବଧିରା ସଦ୍ଦଂ ସୁଣିଂସୁ, ମୂଗା ସମାଲପିଂସୁ, ଖୁଜ୍ଜା ଉଜୁଗତ୍ତା ଅହେସୁଂ, ପଙ୍ଗୁଲା ପଦସା ଗମନଂ ପଟିଲଭିଂସୁ, ବନ୍ଧନଗତା ସବ୍ବସତ୍ତା ଅନ୍ଦୁବନ୍ଧନାଦୀହି ମୁଚ୍ଚିଂସୁ, ସବ୍ବନିରଯେସୁ ଅଗ୍ଗୀ ନିବ୍ବାଯିଂସୁ, ପେତ୍ତିୱିସଯେସୁ ଖୁପ୍ପିପାସା ୱୂପସମିଂସୁ, ତିରଚ୍ଛାନାନଂ ଭଯଂ ନାହୋସି, ସବ୍ବସତ୍ତାନଂ ରୋଗୋ ୱୂପସମି, ସବ୍ବସତ୍ତା ପିଯଂୱଦା ଅହେସୁଂ, ମଧୁରେନାକାରେନ ଅସ୍ସା ହସିଂସୁ, ୱାରଣା ଗଜ୍ଜିଂସୁ, ସବ୍ବତୂରିଯାନି ସକଂ ସକଂ ନିନ୍ନାଦଂ ମୁଞ୍ଚିଂସୁ, ଅଘଟ୍ଟିତାନିଯେୱ ମନୁସ୍ସାନଂ ହତ୍ଥୂପଗାଦୀନି ଆଭରଣାନି ୱିରୱିଂସୁ, ସବ୍ବା ଦିସା ୱିପ୍ପସନ୍ନା ଅହେସୁଂ, ସତ୍ତାନଂ ସୁଖଂ ଉପ୍ପାଦଯମାନୋ ମୁଦୁସୀତଲୋ ୱାତୋ ୱାଯି, ଅକାଲମେଘୋ ୱସ୍ସି, ପଥୱିତୋପି ଉଦକଂ ଉବ୍ଭିଜ୍ଜିତ୍ୱା ୱିସ୍ସନ୍ଦି, ପକ୍ଖିନୋ ଆକାସଗମନଂ ୱିଜହିଂସୁ, ନଦିଯୋ ଅସନ୍ଦମାନା ଅଟ୍ଠଂସୁ, ମହାସମୁଦ୍ଦୋ ମଧୁରୋଦକୋ ଅହୋସି, ସବ୍ବତ୍ଥକମେୱ ପଞ୍ଚୱଣ୍ଣେହି ପଦୁମେହି ସଞ୍ଛନ୍ନତଲୋ ଅହୋସି, ଥଲଜଜଲଜାଦୀନି ସବ୍ବପୁପ୍ଫାନି ପୁପ୍ଫିଂସୁ, ରୁକ୍ଖାନଂ ଖନ୍ଧେସୁ ଖନ୍ଧପଦୁମାନି, ସାଖାସୁ ସାଖାପଦୁମାନି, ଲତାସୁ ଲତାପଦୁମାନି ପୁପ୍ଫିଂସୁ, ଘନସିଲାତଲାନି ଭିନ୍ଦିତ୍ୱା ଉପରୂପରି ସତପତ୍ତାନି ହୁତ୍ୱା ଦଣ୍ଡପଦୁମାନି ନାମ ନିକ୍ଖମିଂସୁ, ଆକାସେ ଓଲମ୍ବକପଦୁମାନି ନାମ ନିବ୍ବତ୍ତିଂସୁ, ସମନ୍ତତୋ ପୁପ୍ଫୱସ୍ସାନି ୱସ୍ସିଂସୁ। ଆକାସେ ଦିବ୍ବତୂରିଯାନି ୱଜ୍ଜିଂସୁ, ସକଲଦସସହସ୍ସୀ ଲୋକଧାତୁ ୱଟ୍ଟେତ୍ୱା ୱିସ୍ସଟ୍ଠମାଲାଗୁଳୋ ୱିଯ, ଉପ୍ପୀଳେତ୍ୱା ବଦ୍ଧମାଲାକଲାପୋ ୱିଯ, ଅଲଙ୍କତପଟିଯତ୍ତମାଲାସନଂ ୱିଯ ଚ ଏକମାଲାମାଲିନୀ ୱିପ୍ଫୁରନ୍ତୱାଳବୀଜନୀ ପୁପ୍ଫଧୂପଗନ୍ଧପରିୱାସିତା ପରମସୋଭଗ୍ଗପ୍ପତ୍ତା ଅହୋସି।

ଏୱଂ ଗହିତପଟିସନ୍ଧିକସ୍ସ ବୋଧିସତ୍ତସ୍ସ ପଟିସନ୍ଧିଗ୍ଗହଣକାଲତୋ ପଟ୍ଠାଯ ବୋଧିସତ୍ତସ୍ସ ଚେୱ ବୋଧିସତ୍ତମାତୁଯା ଚ ଉପଦ୍ଦୱନିୱାରଣତ୍ଥଂ ଖଗ୍ଗହତ୍ଥା ଚତ୍ତାରୋ ଦେୱପୁତ୍ତା ଆରକ୍ଖଂ ଗଣ୍ହିଂସୁ। ବୋଧିସତ୍ତସ୍ସ ମାତୁଯା ପୁରିସେସୁ ରାଗଚିତ୍ତଂ ନୁପ୍ପଜ୍ଜି, ଲାଭଗ୍ଗଯସଗ୍ଗପ୍ପତ୍ତା ଚ ଅହୋସି ସୁଖିନୀ ଅକିଲନ୍ତକାଯା। ବୋଧିସତ୍ତଞ୍ଚ ଅନ୍ତୋକୁଚ୍ଛିଗତଂ ୱିପ୍ପସନ୍ନେ ମଣିରତନେ ଆୱୁତପଣ୍ଡୁସୁତ୍ତଂ ୱିଯ ପସ୍ସତି। ଯସ୍ମା ଚ ବୋଧିସତ୍ତେନ ୱସିତକୁଚ୍ଛି ନାମ ଚେତିଯଗବ୍ଭସଦିସା ହୋତି, ନ ସକ୍କା ଅଞ୍ଞେନ ସତ୍ତେନ ଆୱସିତୁଂ ୱା ପରିଭୁଞ୍ଜିତୁଂ ୱା, ତସ୍ମା ବୋଧିସତ୍ତମାତା ସତ୍ତାହଜାତେ ବୋଧିସତ୍ତେ କାଲଂ କତ୍ୱା ତୁସିତପୁରେ ନିବ୍ବତ୍ତି। ଯଥା ଚ ଅଞ୍ଞା ଇତ୍ଥିଯୋ ଦସମାସେ ଅପ୍ପତ୍ୱାପି ଅତିକ୍କମିତ୍ୱାପି ନିସିନ୍ନାପି ନିପନ୍ନାପି ୱିଜାଯନ୍ତି, ନ ଏୱଂ ବୋଧିସତ୍ତମାତା। ସା ପନ ବୋଧିସତ୍ତଂ ଦସମାସେ କୁଚ୍ଛିନା ପରିହରିତ୍ୱା ଠିତାୱ ୱିଜାଯତି। ଅଯଂ ବୋଧିସତ୍ତମାତୁଧମ୍ମତା।

ମହାମାଯାପି ଦେୱୀ ପତ୍ତେନ ତେଲଂ ୱିଯ ଦସମାସେ କୁଚ୍ଛିନା ବୋଧିସତ୍ତଂ ପରିହରିତ୍ୱା ପରିପୁଣ୍ଣଗବ୍ଭା ଞାତିଘରଂ ଗନ୍ତୁକାମା ସୁଦ୍ଧୋଦନମହାରାଜସ୍ସ ଆରୋଚେସି – ''ଇଚ୍ଛାମହଂ, ଦେୱ, କୁଲସନ୍ତକଂ ଦେୱଦହନଗରଂ ଗନ୍ତୁ''ନ୍ତି। ରାଜା ''ସାଧୂ''ତି ସମ୍ପଟିଚ୍ଛିତ୍ୱା କପିଲୱତ୍ଥୁତୋ ଯାୱ ଦେୱଦହନଗରା

ମଗ୍ଗଂ ସମଂ କାରେତ୍ୱା କଦଲିପୁଣ୍ଣଘଟଧଜପଟାକାଦୀହି ଅଲଙ୍କାରେହି ଅଲଙ୍କାରାପେତ୍ୱା ଦେୱିଂ ସୋୱଣ୍ଣସିୱିକାୟ ନିସୀଦାପେତ୍ୱା ଅମଚ୍ଚସହସ୍ସେନ ଉକ୍ଖିପାପେତ୍ୱା ମହନ୍ତେନ ପରିୱାରେନ ପେସେସି। ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ପନ ନଗରାନଂ ଅନ୍ତରେ ଉଭୟନଗରୱାସୀନମ୍ପି ଲୁମ୍ବିନୀୱନଂ ନାମ ମଙ୍ଗଲସାଲୱନଂ ଅତ୍ଥି। ତସ୍ମିଂ ସମୟେ ମୂଲତୋ ପଟ୍ଠାୟ ଯାୱ ଅଗ୍ଗସାଖା ସବ୍ବଂ ଏକପାଲିଫୁଲ୍ଲଂ ଅହୋସି, ସାଖନ୍ତରେହି ଚେୱ ପୁପ୍ଫନ୍ତରେହି ଚ ପଞ୍ଚୱଣ୍ଣା ଭମରଗଣା ନାନପ୍ପକାରା ଚ ସକୁଣସଙ୍ଘା ମଧୁରସ୍ସରେନ ୱିକୂଜନ୍ତା ୱିଚରନ୍ତି। ସକଲଂ ଲୁମ୍ବିନୀୱନଂ ଚିତ୍ତଲତାୱନସଦିସଂ, ମହାନୁଭାୱସ୍ସ ରଞ୍ଞୋ ସୁସଜ୍ଜିତଆପାନମଣ୍ଡଲଂ ୱିୟ ଅହୋସି। ଦେୱିୟା ତଂ ଦିସ୍ୱା ସାଲୱନେ କୀଳିତୁକାମତା ଉଦପାଦି। ଅମଚ୍ଚା ଦେୱିଂ ଗହେତ୍ୱା ସାଲୱନଂ ପୱିସିଂସୁ। ସା ମଙ୍ଗଲସାଲମୂଲଂ ଉପଗନ୍ତ୍ୱା ସାଲସାଖଂ ଗଣ୍ହିତୁକାମା ଅହୋସି, ସାଲସାଖା ସୁସେଦିତୱେତ୍ତଗ୍ଗଂ ୱିୟ ଓଣମିତ୍ୱା ଦେୱିୟା ହତ୍ଥସମୀପଂ ଉପଗଞ୍ଛି। ସା ହତ୍ଥଂ ପସାରେତ୍ୱା ସାଖଂ ଅଗ୍ଗହେସି। ତାୱଦେୱ ଚ ଦେୱିୟା କମ୍ମଜୱାତା ଚଲିଂସୁ, ଅଥସ୍ସା ସାଣିଂ ପରିକ୍ଖିପାପେତ୍ୱା ମହାଜନୋ ପଟିକ୍କମି, ସାଲସାଖଂ ଗହେତ୍ୱା ତିଟ୍ଠମାନାୟ ଏୱ ଚସ୍ସା ଗବ୍ଭୱୁଟ୍ଠାନଂ ଅହୋସି। ତଙ୍ଖଣଞ୍ଞେୱ ଚତ୍ତାରୋ ୱିସୁଦ୍ଧଚିତ୍ତା ମହାବ୍ରହ୍ମାନୋ ସୁୱଣ୍ଣଜାଲଂ ଆଦାୟ ସମ୍ପତ୍ତା। ତେ ତେନ ସୁୱଣ୍ଣଜାଲେନ ବୋଧିସତ୍ତଂ ସମ୍ପଟିଚ୍ଛିତ୍ୱା ମାତୁ ପୁରତୋ ଠତ୍ୱା ‘‘ଅତ୍ତମନା, ଦେୱି, ହୋହି, ମହେସକ୍ଖୋ ତେ ପୁତ୍ତୋ ଉପ୍ପନ୍ନୋ’’ତି ଆହଂସୁ।

ଯଥା ପନ ଅଞ୍ଞେ ସତ୍ତା ମାତୁକୁଚ୍ଛିତୋ ନିକ୍ଖମନ୍ତା ପଟିକୂଲେନ ଅସୁଚିନା ମକ୍ଖିତା ନିକ୍ଖମନ୍ତି, ନ ଏୱଂ ବୋଧିସତ୍ତୋ। ସୋ ପନ ଧମ୍ମାସନତୋ ଓତରନ୍ତୋ ଧମ୍ମକଥିକୋ ୱିୟ, ନିସ୍ସେଣିତୋ ଓତରନ୍ତୋ ପୁରିସୋ ୱିୟ ଚ ଦ୍ୱେ ହତ୍ଥେ ଦ୍ୱେ ଚ ପାଦେ ପସାରେତ୍ୱା ଠିତକୋୱ ମାତୁକୁଚ୍ଛିସମ୍ଭୱେନ କେନଚି ଅସୁଚିନା ଅମକ୍ଖିତୋ ସୁଦ୍ଧୋ ୱିସଦୋ କାସିକୱତ୍ଥେ ନିକ୍ଖିତ୍ତମଣିରତନଂ ୱିୟ ଜୋତେନ୍ତୋ ମାତୁକୁଚ୍ଛିତୋ ନିକ୍ଖମି। ଏୱଂ ସନ୍ତେପି ବୋଧିସତ୍ତସ୍ସ ଚ ବୋଧିସତ୍ତମାତୁୟା ଚ ସକ୍କାରତ୍ଥଂ ଆକାସତୋ ଦ୍ୱେ ଉଦକଧାରା ନିକ୍ଖମିତ୍ୱା ବୋଧିସତ୍ତସ୍ସ ଚ ବୋଧିସତ୍ତମାତୁୟା ଚ ସରୀରେ ଉତୁଂ ଗାହାପେସୁଂ।

ଅଥ ନଂ ସୁୱଣ୍ଣଜାଲେନ ପଟିଗ୍ଗହେତ୍ୱା ଠିତାନଂ ବ୍ରହ୍ମାନଂ ହତ୍ଥତୋ ଚତ୍ତାରୋ ମହାରାଜାନୋ ମଙ୍ଗଲସମ୍ମତାୟ ସୁଖସମ୍ଫସ୍ସାୟ ଅଜିନପ୍ପୱେଣିୟା ଗଣ୍ହିଂସୁ, ତେସଂ ହତ୍ଥତୋ ମନୁସ୍ସା ଦୁକୂଲଚୁମ୍ବଟକେନ ଗଣ୍ହିଂସୁ, ମନୁସ୍ସାନଂ ହତ୍ଥତୋ ମୁଚ୍ଚିତ୍ୱା ପଥୱିୟଂ ପତିଟ୍ଠାୟ ପୁରତ୍ଥିମଦିସଂ ଓଲୋକେସି, ଅନେକାନି ଚକ୍କୱାଳସହସ୍ସାନି ଏକଙ୍ଗଣାନି ଅହେସୁଂ। ତତ୍ଥ ଦେୱମନୁସ୍ସା ଗନ୍ଧମାଲାଦୀହି ପୂଜୟମାନା ‘‘ମହାପୁରିସ, ଇଧ ତୁମ୍ହେହି ସଦିସୋ ଅଞ୍ଞୋ ନତ୍ଥି, କୁତେତ୍ଥ ଉତ୍ତରିତରୋ’’ତି ଆହଂସୁ। ଏୱଂ ଚତସ୍ସୋ ଦିସା , ଚତସ୍ସୋ ଅନୁଦିସା ଚ ହେଟ୍ଠା, ଉପରୀତି ଦସପି ଦିସା ଅନୁୱିଲୋକେତ୍ୱା ଅତ୍ତନା ସଦିସଂ କଞ୍ଚି ଅଦିସ୍ୱା ‘‘ଅୟଂ ଉତ୍ତରାଦିସା’’ତି ସତ୍ତପଦୱୀତିହାରେନ ଅଗମାସି ମହାବ୍ରହ୍ମୁନା ସେତଚ୍ଛତ୍ତଂ ଧାରୟମାନେନ, ସୁୟାମେନ ୱାଳବୀଜନିଂ, ଅଞ୍ଞାହି ଚ ଦେୱତାହି ସେସରାଜକକୁଧଭଣ୍ଡହତ୍ଥାହି ଅନୁଗମ୍ମମାନୋ। ତତୋ ସତ୍ତମପଦେ ଠିତୋ ‘‘ଅଗ୍ଗୋହମସ୍ମି ଲୋକସ୍ସା’’ତିଆଦିକଂ ଆସଭିଂ ୱାଚଂ ନିଚ୍ଛାରେନ୍ତୋ ସୀହନାଦଂ ନଦି।

ବୋଧିସତ୍ତୋ ହି ତୀସୁ ଅତ୍ତଭାୱେସୁ ମାତୁକୁଚ୍ଛିତୋ ନିକ୍ଖନ୍ତମତ୍ତୋୱ ୱାଚଂ ନିଚ୍ଛାରେସି ମହୋସଧତ୍ତଭାୱେ, ୱେସ୍ସନ୍ତରତ୍ତଭାୱେ, ଇମସ୍ମିଂ ଅତ୍ତଭାୱେ ଚାତି। ମହୋସଧତ୍ତଭାୱେ କିରସ୍ସ ମାତୁକୁଚ୍ଛିତୋ ନିକ୍ଖମନ୍ତସ୍ସେୱ ସକ୍କୋ ଦେୱରାଜା ଆଗନ୍ତ୍ୱା ଚନ୍ଦନସାରଂ ହତ୍ଥେ ଠପେତ୍ୱା ଗତୋ। ସୋ ତଂ ମୁଟ୍ଠିୟଂ କତ୍ୱାୱ ନିକ୍ଖନ୍ତୋ। ଅଥ ନଂ ମାତା ‘‘ତାତ, କିଂ ଗହେତ୍ୱା ଆଗତୋସୀ’’ତି ପୁଚ୍ଛି। ‘‘ଓସଧଂ, ଅମ୍ମା’’ତି। ଇତି ଓସଧଂ ଗହେତ୍ୱା ଆଗତତ୍ତା ‘‘ଓସଧଦାରକୋ’’ତ୍ୱେୱସ୍ସ ନାମଂ ଅକଂସୁ। ତଂ ଓସଧଂ ଗହେତ୍ୱା ଚାଟିୟଂ ପକ୍ଖିପିଂସୁ, ଆଗତାଗତାନଂ ଅନ୍ଧବଧିରାଦୀନଂ ତଦେୱ ସବ୍ବରୋଗୱୂପସମାୟ ଭେସଜ୍ଜଂ ଅହୋସି। ତତୋ ‘‘ମହନ୍ତଂ ଇଦଂ ଓସଧଂ, ମହନ୍ତଂ ଇଦଂ ଓସଧ’’ନ୍ତି ଉପ୍ପନ୍ନୱଚନଂ ଉପାଦାୟ ‘‘ମହୋସଧୋ’’ତ୍ୱେୱସ୍ସ ନାମଂ ଜାତଂ। ୱେସ୍ସନ୍ତରତ୍ତଭାୱେ ପନ ମାତୁକୁଚ୍ଛିତୋ ନିକ୍ଖମନ୍ତୋ ଦକ୍ଖିଣହତ୍ଥଂ ପସାରେତ୍ୱାୱ ‘‘ଅତ୍ଥି ନୁ ଖୋ, ଅମ୍ମ, କିଞ୍ଚି ଗେହସ୍ମିଂ, ଦାନଂ ଦସ୍ସାମୀ’’ତି ୱଦନ୍ତୋ ନିକ୍ଖମି। ଅଥସ୍ସ ମାତା ‘‘ସଧନେ କୁଲେ ନିବ୍ବତ୍ତୋସି, ତାତା’’ତି ପୁତ୍ତସ୍ସ ହତ୍ଥଂ ଅତ୍ତନୋ ହତ୍ଥତଲେ କତ୍ୱା ସହସ୍ସତ୍ଥୱିକଂ ଠପାପେସି। ଇମସ୍ମିଂ ପନ ଅତ୍ତଭାୱେ ଇମଂ ସୀହନାଦଂ ନଦୀତି ଏୱଂ ବୋଧିସତ୍ତୋ ତୀସୁ ଅତ୍ତଭାୱେସୁ ମାତୁକୁଚ୍ଛିତୋ ନିକ୍ଖନ୍ତମତ୍ତୋୱ ୱାଚଂ ନିଚ୍ଛାରେସି। ଯଥା ଚ ପଟିସନ୍ଧିଗ୍ଗହଣକ୍ଖଣେ ତଥା ଜାତିକ୍ଖଣେପିସ୍ସ ଦ୍ୱତ୍ତିଂସ ପୁବ୍ବନିମିତ୍ତାନି ପାତୁରହେସୁଂ। ଯସ୍ମିଂ ପନ ସମୟେ ଅମ୍ହାକଂ ବୋଧିସତ୍ତୋ ଲୁମ୍ବିନୀୱନେ ଜାତୋ, ତସ୍ମିଂୟେୱ ସମୟେ ରାହୁଲମାତାଦେୱୀ, ଆନନ୍ଦତ୍ଥେରୋ,ଛନ୍ନୋ ଅମଚ୍ଚୋ, କାଳୁଦାୟୀ ଅମଚ୍ଚୋ, କଣ୍ଡକୋ ଅସ୍ସରାଜା, ମହାବୋଧିରୁକ୍ଖୋ, ଚତସ୍ସୋ ନିଧିକୁମ୍ଭିୟୋ ଚ ଜାତା। ତତ୍ଥ ଏକା ନିଧିକୁମ୍ଭୀ ଗାୱୁତପ୍ପମାଣା, ଏକା ଅଡ୍ଢୟୋଜନପ୍ପମାଣା, ଏକା ତିଗାୱୁତପ୍ପମାଣା, ଏକା ଯୋଜନପ୍ପମାଣା। ଗମ୍ଭୀରତୋ ପଥୱୀପରିୟନ୍ତା ଏୱ ଅହୋସୀତି। ଇମେ ସତ୍ତ ସହଜାତା ନାମ।

ଉଭୟନଗରୱାସିନୋ ବୋଧିସତ୍ତଂ ଗହେତ୍ୱା କପିଲୱତ୍ଥୁନଗରମେୱ ଅଗମଂସୁ। ତଂ ଦିୱସଂୟେୱ ଚ ‘‘କପିଲୱତ୍ଥୁନଗରେ ସୁଦ୍ଧୋଦନମହାରାଜସ୍ସ ପୁତ୍ତୋ ଜାତୋ, ଅୟଂ କୁମାରୋ ବୋଧିମୂଲେ ନିସୀଦିତ୍ୱା ବୁଦ୍ଧୋ ଭୱିସ୍ସତୀ’’ତି ତାୱତିଂସଭୱନେ ହଟ୍ଠତୁଟ୍ଠା ଦେୱସଙ୍ଘା ଚେଲୁକ୍ଖେପାଦୀନି ପୱତ୍ତେନ୍ତା କୀଳିଂସୁ। ତସ୍ମିଂ ସମୟେ ସୁଦ୍ଧୋଦନମହାରାଜସ୍ସ କୁଲୂପକୋ ଅଟ୍ଠସମାପତ୍ତିଲାଭୀ କାଳଦେୱଲୋ ନାମ ତାପସୋ ଭତ୍ତକିଚ୍ଚଂ କତ୍ୱା ଦିୱାୱିହାରତ୍ଥାୟ

ତାୱତିଂସଭୱନଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ତତ୍ଥ ଦିୱାୱିହାରଂ ନିସିନ୍ନୋ ତା ଦେୱତା ତଥା କୀଳମାନା ଦିସ୍ୱା ‘‘କିଂ କାରଣା ତୁମ୍ହେ ଏୱଂ ତୁଟ୍ଠମାନସା କୀଳଥ, ମଯ୍ହମ୍ପେତଂ କାରଣଂ କଥେଥା’’ତି ପୁଚ୍ଛି। ଦେୱତା ଆହଂସୁ – ‘‘ମାରିସ, ସୁଦ୍ଧୋଦନମହାରାଜସ୍ସ ପୁତ୍ତୋ ଜାତୋ, ସୋ ବୋଧିମଣ୍ଡେ ନିସୀଦିତ୍ୱା ବୁଦ୍ଧୋ ହୁତ୍ୱା ଧମ୍ମଚକ୍କଂ ପୱତ୍ତେସ୍ସତି, ‘ତସ୍ସ ଅନନ୍ତଂ ବୁଦ୍ଧଲୀଳଂ ଦଟ୍ଠୁଂ, ଧମ୍ମଞ୍ଚ ସୋତୁଂ ଲଚ୍ଛାମା’ତି ଇମିନା କାରଣେନ ତୁଟ୍ଠାମ୍ହା’’ତି। ତାପସୋ ତାସଂ ୱଚନଂ ସୁତ୍ୱା ଖିପ୍ପଂ ଦେୱଲୋକତୋ ଓରୁଯ୍ହ ରାଜନିୱେସନଂ ପୱିସିତ୍ୱା ପଞ୍ଞତ୍ତାସନେ ନିସିନ୍ନୋ ‘‘ପୁତ୍ତୋ କିର ତେ, ମହାରାଜ, ଜାତୋ, ପସ୍ସିସ୍ସାମି ନ’’ନ୍ତି ଆହ। ରାଜା ଅଲଙ୍କତପଟିଯତ୍ତଂ କୁମାରଂ ଆହରାପେତ୍ୱା ତାପସଂ ୱନ୍ଦାପେତୁଂ ଅଭିହରି। ବୋଧିସତ୍ତସ୍ସ ପାଦା ପରିୱତ୍ତିତ୍ୱା ତାପସସ୍ସ ଜଟାସୁ ପତିଟ୍ଠହିଂସୁ। ବୋଧିସତ୍ତସ୍ସ ହି ତେନତ୍ତଭାୱେନ ୱନ୍ଦିତବ୍ବଯୁତ୍ତକୋ ନାମ ଅଞ୍ଞୋ ନତ୍ଥି। ସଚେ ହି ଅଜାନନ୍ତା ବୋଧିସତ୍ତସ୍ସ ସୀସଂ ତାପସସ୍ସ ପାଦମୂଲେ ଠପେଯ୍ୟୁଂ, ସତ୍ତଧା ତସ୍ସ ମୁଦ୍ଧା ଫଲେୟ୍ୟ। ତାପସୋ ‘‘ନ ମେ ଅତ୍ତାନଂ ନାସେତୁଂ ଯୁତ୍ତ’’ନ୍ତି ଉଟ୍ଠାଯାସନା ବୋଧିସତ୍ତସ୍ସ ଅଞ୍ଜଲିଂ ପଗ୍ଗହେସି। ରାଜା ତଂ ଅଚ୍ଛରିଯଂ ଦିସ୍ୱା ଅତ୍ତନୋ ପୁତ୍ତଂ ୱନ୍ଦି।

ତାପସୋ ଅତୀତେ ଚତ୍ତାଲୀସ କପ୍ପେ, ଅନାଗତେ ଚତ୍ତାଲୀସାତି ଅସୀତି କପ୍ପେ ଅନୁସ୍ସରତି। ବୋଧିସତ୍ତସ୍ସ ଲକ୍ଖଣସମ୍ପତ୍ତିଂ ଦିସ୍ୱା ‘‘ଭୱିସ୍ସତି ନୁ ଖୋ ବୁଦ୍ଧୋ, ଉଦାହୁ ନୋ’’ତି ଆୱଜ୍ଜେତ୍ୱା ଉପଧାରେନ୍ତୋ ‘‘ନିସ୍ସଂସଯେନ ବୁଦ୍ଧୋ ଭୱିସ୍ସତୀ’’ତି ଞତ୍ୱା ‘‘ଅଚ୍ଛରିଯପୁରିସୋ ଅଯ’’ନ୍ତି ସିତଂ ଅକାସି। ତତୋ ‘‘ଅହଂ ଇମଂ ଅଚ୍ଛରିଯପୁରିସଂ ବୁଦ୍ଧଭୂତଂ ଦଟ୍ଠୁଂ ଲଭିସ୍ସାମି ନୁ ଖୋ, ନୋ’’ତି ଉପଧାରେନ୍ତୋ ‘‘ନ ଲଭିସ୍ସାମି, ଅନ୍ତରାଯେୱ କାଲଂ କତ୍ୱା ବୁଦ୍ଧସତେନପି ବୁଦ୍ଧସହସ୍ସେନପି ଗନ୍ତ୍ୱା ବୋଧେତୁଂ ଅସକ୍କୁଣେଯ୍ୟେ ଅରୂପଭୱେ ନିବ୍ବତ୍ତିସ୍ସାମୀ’’ତି ଦିସ୍ୱା ‘‘ଏୱରୂପଂ ନାମ ଅଚ୍ଛରିଯପୁରିସଂ ବୁଦ୍ଧଭୂତଂ ଦଟ୍ଠୁଂ ନ ଲଭିସ୍ସାମି, ମହତୀ ୱତ ମେ ଜାନି ଭୱିସ୍ସତୀ’’ତି ପରୋଦି।

ମନୁସ୍ସା ଦିସ୍ୱା ‘‘ଅମ୍ହାକଂ ଅୟ୍ୟୋ ଇଦାନେୱ ହସିତ୍ୱା ପୁନ ପରୋଦିତ୍ୱା ପତିଟ୍ଠିତୋ, କିଂ ନୁ ଖୋ, ଭନ୍ତେ, ଅମ୍ହାକଂ ଅୟ୍ୟପୁତ୍ତସ୍ସ କୋଚି ଅନ୍ତରାଯୋ ଭୱିସ୍ସତୀ’’ତି ତଂ ପୁଚ୍ଛିଂସୁ। ‘‘ନତ୍ଥେତସ୍ସ ଅନ୍ତରାଯୋ, ନିସ୍ସଂସଯେନ ବୁଦ୍ଧୋ ଭୱିସ୍ସତୀ’’ତି। ‘‘ଅଥ କସ୍ମା, ଭନ୍ତେ, ପରୋଦିତ୍ଥା’’ତି? ‘‘ଏୱରୂପଂ ପୁରିସଂ ବୁଦ୍ଧଭୂତଂ ଦଟ୍ଠୁଂ ନ ଲଭିସ୍ସାମି, ‘ମହତୀ ୱତ ମେ ଜାନି ଭୱିସ୍ସତୀ’ତି ଅତ୍ତାନଂ ଅନୁସୋଚନ୍ତୋ ରୋଦାମୀ’’ତି ଆହ। ତତୋ ସୋ ‘‘କିଂ ନୁ ଖୋ ମେ ଞାତକେସୁ କୋଚି ଏକଂ ବୁଦ୍ଧଭୂତଂ ଦଟ୍ଠୁଂ ଲଭିସ୍ସତୀ’’ତି ଉପଧାରେନ୍ତୋ ଅତ୍ତନୋ ଭାଗିନେୟ୍ୟଂ ନାଲକଦାରକଂ ଅଦ୍ଦସ। ସୋ ଭଗିନିଯା ଗେହଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ‘‘କହଂ ତେ ପୁତ୍ତୋ ନାଲକୋ’’ତି? ‘‘ଅତ୍ଥି ଗେହେ, ଅୟ୍ୟା’’ତି। ‘‘ପକ୍କୋସାହି ନ’’ନ୍ତି ପକ୍କୋସାପେତ୍ୱା ଅତ୍ତନୋ ସନ୍ତିକଂ ଆଗତଂ କୁମାରଂ ଆହ – ‘‘ତାତ, ସୁଦ୍ଧୋଦନମହାରାଜସ୍ସ କୁଲେ ପୁତ୍ତୋ ଜାତୋ, ବୁଦ୍ଧଙ୍କୁରୋ ଏସୋ, ପଞ୍ଚତିଂସ ୱସ୍ସାନି ଅତିକ୍କମିତ୍ୱା ବୁଦ୍ଧୋ ଭୱିସ୍ସତି, ତ୍ୱଂ ଏତଂ ଦଟ୍ଠୁଂ ଲଭିସ୍ସସି, ଅଜ୍ଜେୱ ପବ୍ବଜାହୀ’’ତି। ସତ୍ତାସୀତିକୋଟିଧନେ କୁଲେ ନିବ୍ବତ୍ତଦାରକୋପି ‘‘ନ ମଂ ମାତୁଲୋ ଅନତ୍ଥେ ନିଯୋଜେସ୍ସତୀ’’ତି ଚିନ୍ତେତ୍ୱା ତାୱଦେୱ ଅନ୍ତରାପଣତୋ କାସାଯାନି ଚେୱ ମତ୍ତିକାପତ୍ତଞ୍ଚ ଆହରାପେତ୍ୱା କେସମସ୍ସୁଂ ଓହାରେତ୍ୱା କାସାଯାନି ୱତ୍ଥାନି ଅଚ୍ଛାଦେତ୍ୱା ‘‘ଯୋ ଲୋକେ ଉତ୍ତମପୁଗ୍ଗଲୋ, ତଂ ଉଦ୍ଦିସ୍ସ ମଯ୍ହଂ ପବ୍ବଜ୍ଜା’’ତି ବୋଧିସତ୍ତାଭିମୁଖଂ ଅଞ୍ଜଲିଂ ପଗ୍ଗଯ୍ହ ପଞ୍ଚପତିଟ୍ଠିତେନ ୱନ୍ଦିତ୍ୱା ପତ୍ତଂ ଥୱିକାଯ ପକ୍ଖିପିତ୍ୱା ଅଂସକୂଟେ ଓଲଗ୍ଗେତ୍ୱା ହିମୱନ୍ତଂ ପୱିସିତ୍ୱା ସମଣଧମ୍ମଂ ଅକାସି। ସୋ ପରମାଭିସମ୍ବୋଧିପ୍ପତ୍ତଂ ତଥାଗତଂ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ନାଲକପଟିପଦଂ କଥାପେତ୍ୱା ପୁନ ହିମୱନ୍ତଂ ପୱିସିତ୍ୱା ଅରହତ୍ତଂ ପତ୍ୱା ଉକ୍କଟ୍ଠପଟିପଦଂ ପଟିପନ୍ନୋ ସତ୍ତେୱ ମାସେ ଆଯୁଂ ପାଲେତ୍ୱା ଏକଂ ସୁୱଣ୍ଣପବ୍ବତଂ ନିସ୍ସାଯ ଠିତକୋୱ ଅନୁପାଦିସେସାଯ ନିବ୍ବାନଧାତୁଯା ପରିନିବ୍ବାଯି।

ବୋଧିସତ୍ତମ୍ପି ଖୋ ପଞ୍ଚମଦିୱସେ ସୀସଂ ନ୍ହାପେତ୍ୱା ‘‘ନାମଗ୍ଗହଣଂ ଗଣ୍ହିସ୍ସାମା’’ତି ରାଜଭୱନଂ ଚତୁଜ୍ଜାତିଯଗନ୍ଧେହି ୱିଲିମ୍ପେତ୍ୱା ଲାଜପଞ୍ଚମକାନି ପୁପ୍ଫାନି ୱିକିରିତ୍ୱା ଅସମ୍ଭିନ୍ନପାଯାସଂ ସମ୍ପାଦେତ୍ୱା ତିଣ୍ଣଂ ୱେଦାନଂ ପାରଙ୍ଗତେ ଅଟ୍ଠସତଂ ବ୍ରାହ୍ମଣେ ନିମନ୍ତେତ୍ୱା ରାଜଭୱନେ ନିସୀଦାପେତ୍ୱା ସୁଭୋଜନଂ ଭୋଜାପେତ୍ୱା ମହାସକ୍କାରଂ କତ୍ୱା ‘‘କିଂ ନୁ ଖୋ ଭୱିସ୍ସତୀ’’ତି ଲକ୍ଖଣାନି ପରିଗ୍ଗହାପେସୁଂ। ତେସୁ –

‘‘ରାମୋ ଧଜୋ ଲକ୍ଖଣୋ ଚାପି ମନ୍ତୀ, ଯଞ୍ଞୋ ସୁଭୋଜୋ ସୁଯାମୋ ସୁଦତ୍ତୋ;

ଏତେ ତଦା ଅଟ୍ଠ ଅହେସୁଂ ବ୍ରାହ୍ମଣା, ଛଳଙ୍ଗୱା ମନ୍ତଂ ୱିଯାକରିଂସୂ’’ତି। (ମ। ନି। ଅଟ୍ଠ। ୧।୨୮୪) –

ଇମେ ଅଟ୍ଠେୱ ବ୍ରାହ୍ମଣା ଲକ୍ଖଣପରିଗ୍ଗାହକା ଅହେସୁଂ। ପଟିସନ୍ଧିଗ୍ଗହଣଦିୱସେ ସୁପିନୋପି ଏତେହେୱ ପରିଗ୍ଗହିତୋ । ତେସୁ ସତ୍ତ ଜନା ଦ୍ୱେ ଅଙ୍ଗୁଲିଯୋ ଉକ୍ଖିପିତ୍ୱା ଦ୍ୱିଧା ନଂ ବ୍ୟାକରିଂସୁ – ‘‘ଇମେହି ଲକ୍ଖଣେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ସଚେ ଅଗାରଂ ଅଜ୍ଝାୱସିସ୍ସତି, ରାଜା ଭୱିସ୍ସତି ଚକ୍କୱତ୍ତୀ, ସଚେ ପବ୍ବଜିସ୍ସତି, ବୁଦ୍ଧୋ ଭୱିସ୍ସତୀ’’ତି ସବ୍ବଂ ଚକ୍କୱତ୍ତିରଞ୍ଞୋ ସିରିୱିଭୱଂ ଆଚିକ୍ଖିଂସୁ। ତେସଂ ପନ ସବ୍ବଦହରୋ ଗୋତ୍ତତୋ କୋଣ୍ଡଞ୍ଞୋ ନାମ ମାଣୱୋ ବୋଧିସତ୍ତସ୍ସ ୱରଲକ୍ଖଣସମ୍ପତ୍ତିଂ ଓଲୋକେତ୍ୱା ‘‘ଇମସ୍ସ ଅଗାରମଜ୍ଝେ ଠାନକାରଣଂ ନତ୍ଥି, ଏକନ୍ତେନେସ ୱିୱଟଚ୍ଛଦୋ ବୁଦ୍ଧୋ ଭୱିସ୍ସତୀ’’ତି ଏକମେୱ ଅଙ୍ଗୁଲିଂ ଉକ୍ଖିପିତ୍ୱା ଏକଂସବ୍ୟାକରଣଂ ବ୍ୟାକାସି। ଅଯଞ୍ହି କତାଧିକାରୋ ପଚ୍ଛିମଭୱିକସତ୍ତୋ ପଞ୍ଞାଯ ଇତରେ ସତ୍ତ ଜନେ ଅଭିଭୱିତ୍ୱା ଇମେହି ଲକ୍ଖଣେହି ସମନ୍ନାଗତସ୍ସ ବୋଧିସତ୍ତସ୍ସ ଏକନ୍ତବୁଦ୍ଧଭାୱସଙ୍ଖାତଂ ଏକମେୱ ଗତିଂ ଅଦ୍ଦସ, ତସ୍ମା ଏକଂ ଅଙ୍ଗୁଲିଂ ଉକ୍ଖିପିତ୍ୱା ଏୱଂ

ବ୍ଯାକାସି। ଅଥସ୍ସ ନାମଂ ଗଣ୍ହନ୍ତା ସବ୍ବଲୋକସ୍ସ ଅତ୍ଥସିଦ୍ଧିକରତ୍ତା ‘‘ସିଦ୍ଧତ୍ଥୋ’’ତି ନାମଂ ଅକଂସୁ।

ଅଥ ଖୋ ତେ ବ୍ରାହ୍ମଣା ଅତ୍ତନୋ ଅତ୍ତନୋ ଘରାନି ଗନ୍ତ୍ୱା ପୁତ୍ତେ ଆମନ୍ତଯିଂସୁ – ‘‘ତାତା, ଅମ୍ହେ ମହଲ୍ଲକା, ସୁଦ୍ଧୋଦନମହାରାଜସ୍ସ ପୁତ୍ତଂ ସବ୍ବଞ୍ଞୁତଂ ପତ୍ତଂ ମଯଂ ସମ୍ଭାୱେଯ୍ୟାମ ୱା ନୋ ୱା, ତୁମ୍ହେ ତସ୍ମିଂ କୁମାରେ ସବ୍ବଞ୍ଞୁତଂ ପତ୍ତେ ତସ୍ସ ସାସନେ ପବ୍ବଜେଯ୍ୟାଥା’’ତି। ତେ ସତ୍ତପି ଜନା ଯାୱତାଯୁକଂ ଠତ୍ୱା ଯଥାକମ୍ମଂ ଗତା, କୋଣ୍ଡଞ୍ଞମାଣୱୋଯେୱ ପନ ଅରୋଗୋ ଅହୋସି। ସୋ ମହାସତ୍ତେ ୱୁଦ୍ଧିମନ୍ୱାଯ ମହାଭିନିକ୍ଖମନଂ ନିକ୍ଖମିତ୍ୱା ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ଅନୁକ୍କମେନ ଉରୁୱେଲଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ‘‘ରମଣୀଯୋ ୱତ ଅଯଂ ଭୂମିଭାଗୋ, ଅଲଂ ୱତିଦଂ ପଧାନତ୍ଥିକସ୍ସ କୁଲପୁତ୍ତସ୍ସ ପଧାନାଯା’’ତି ଚିତ୍ତଂ ଉପ୍ପାଦେତ୍ୱା ତତ୍ଥ ୱାସଂ ଉପଗତେ ‘‘ମହାପୁରିସୋ ପବ୍ବଜିତୋ’’ତି ସୁତ୍ୱା ତେସଂ ବ୍ରାହ୍ମଣାନଂ ପୁତ୍ତେ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଏୱମାହ – ‘‘ସିଦ୍ଧତ୍ଥକୁମାରୋ କିର ପବ୍ବଜିତୋ, ସୋ ନିସ୍ସଂସଯେନ ବୁଦ୍ଧୋ ଭୱିସ୍ସତି। ସଚେ ତୁମ୍ହାକଂ ପିତରୋ ଅରୋଗା ଅସ୍ସୁ, ଅଜ୍ଜ ନିକ୍ଖମିତ୍ୱା ପବ୍ବଜେଯ୍ୟୁଂ। ସଚେ ତୁମ୍ହେପି ଇଚ୍ଛେଯ୍ୟାଥ, ଏଥ, ମଯଂ ତଂ ମହାପୁରିସଂ ଅନୁପବ୍ବଜିସ୍ସାମା’’ତି। ତେ ସବ୍ବେ ଏକଚ୍ଛନ୍ଦା ଭୱିତୁଂ ନାସକ୍ଖିଂସୁ, ତେସୁ ତଯୋ ଜନା ନ ପବ୍ବଜିଂସୁ, କୋଣ୍ଡଞ୍ଞବ୍ରାହ୍ମଣଂ ଜେଟ୍ଠକଂ କତ୍ୱା ଇତରେ ଚତ୍ତାରୋ ପବ୍ବଜିଂସୁ। ତେ ପଞ୍ଚପି ଜନା ପଞ୍ଚୱଗ୍ଗିଯତ୍ଥେରା ନାମ ଜାତା।

ତଦା ପନ ସୁଦ୍ଧୋଦନରାଜା – ‘‘କିଂ ଦିସ୍ୱା ମଯ୍ହଂ ପୁତ୍ତୋ ପବ୍ବଜିସ୍ସତୀ’’ତି ପୁଚ୍ଛି। ‘‘ଚତ୍ତାରି ପୁବ୍ବନିମିତ୍ତାନୀ’’ତି। ‘‘କତରଞ୍ଚ କତରଞ୍ଚା’’ତି? ‘‘ଜରାଜିଣ୍ଣଂ, ବ୍ଯାଧିତଂ, ମତଂ, ପବ୍ବଜିତ’’ନ୍ତି। ରାଜା ‘‘ଇତୋ ପଟ୍ଠାଯ ଏୱରୂପାନଂ ମମ ପୁତ୍ତସ୍ସ ସନ୍ତିକଂ ଉପସଙ୍କମିତୁଂ ମା ଅଦତ୍ଥ, ମଯ୍ହଂ ପୁତ୍ତସ୍ସ ବୁଦ୍ଧଭାୱେନ କମ୍ମଂ ନତ୍ଥି, ଅହଂ ମମ ପୁତ୍ତଂ ଦ୍ୱିସହସ୍ସଦୀପପରିୱାରାନଂ, ଚତୁନ୍ନଂ ମହାଦୀପାନଂ, ଇସ୍ସରିଯାଧିପଚ୍ଚଂ ଚକ୍କୱତ୍ତିରଜ୍ଜଂ କାରେନ୍ତଂ ଛତ୍ତିଂସଯୋଜନପରିମଣ୍ଡଲାଯ ପରିସାଯ ପରିୱୁତଂ ଗଗନତଲେ ୱିଚରମାନଂ ପସ୍ସିତୁକାମୋ’’ତି। ଏୱଞ୍ଚ ପନ ୱତ୍ୱା ଇମେସଂ ଚତୁପ୍ପକାରାନଂ ନିମିତ୍ତାନଂ କୁମାରସ୍ସ ଚକ୍ଖୁପଥେ ଆଗମନନିୱାରଣତ୍ଥଂ ଚତୂସୁ ଦିସାସୁ ଗାୱୁତେ ଗାୱୁତେ ଆରକ୍ଖଂ ଠପେସି। ତଂ ଦିୱସଞ୍ଚ ମଙ୍ଗଲଟ୍ଠାନେ ସନ୍ନିପତିତେସୁ ଅସୀତିଯା ଞାତିକୁଲସହସ୍ସେସୁ ଏକମେକୋ ଏକମେକଂ ପୁତ୍ତଂ ପଟିଜାନି – ‘‘ଅଯଂ ବୁଦ୍ଧୋ ୱା ହୋତୁ ରାଜା ୱା, ମଯଂ ଏକମେକଂ ପୁତ୍ତଂ ଦସ୍ସାମ। ସଚେପି ବୁଦ୍ଧୋ ଭୱିସ୍ସତି, ଖତ୍ତିଯସମଣଗଣେହେୱ ପରିୱାରିତୋ ୱିଚରିସ୍ସତି। ସଚେପି ରାଜା ଭୱିସ୍ସତି, ଖତ୍ତିଯକୁମାରେହେୱ ପୁରକ୍ଖତପରିୱାରିତୋ ୱିଚରିସ୍ସତୀ’’ତି। ରାଜାପି ବୋଧିସତ୍ତସ୍ସ ଉତ୍ତମରୂପସମ୍ପନ୍ନା ୱିଗତସବ୍ବଦୋସା ଧାତିଯୋ ପଚ୍ଚୁପଟ୍ଠପେସି। ବୋଧିସତ୍ତୋ ମହନ୍ତେନ ପରିୱାରେନ ମହନ୍ତେନ ସିରିସୋଭଗ୍ଗେନ ୱଡ୍ଢତି।

ଅଥେକଦିୱସଂ ରଞ୍ଞୋ ୱପ୍ପମଙ୍ଗଲଂ ନାମ ଅହୋସି। ତଂ ଦିୱସଂ ସକଲନଗରଂ ଦେୱନଗରଂ ୱିଯ ଅଲଙ୍କରୋନ୍ତି, ସବ୍ବେ ଦାସକମ୍ମକରାଦଯୋ ଅହତୱତ୍ଥନିୱତ୍ଥା ଗନ୍ଧମାଲାଦିପଟିମଣ୍ଡିତା ରାଜକୁଲେ ସନ୍ନିପତନ୍ତି, ରଞ୍ଞୋ କମ୍ମନ୍ତେ ନଙ୍ଗଲସହସ୍ସଂ ଯୋଜଯନ୍ତି, ତସ୍ମିଂ ପନ ଦିୱସେ ଏକେନୂନଅଟ୍ଠସତନଙ୍ଗଲାନି ସଦ୍ଧିଂ ବଲିବଦ୍ଦରସ୍ମିଯୋତ୍ତେହି ରଜତପରିକ୍ଖତାନି ହୋନ୍ତି। ରଞ୍ଞୋ ଆଲମ୍ବନନଙ୍ଗଲଂ ପନ ରତ୍ତସୁୱଣ୍ଣପରିକ୍ଖତଂ ହୋତି। ବଲିବଦ୍ଦାନଂ ସିଙ୍ଗରସ୍ମିପତୋଦାପି ସୁୱଣ୍ଣପରିକ୍ଖତାୱ ହୋନ୍ତି। ରାଜା ମହାପରିୱାରେନ ନିକ୍ଖମନ୍ତୋ ପୁତ୍ତଂ ଗହେତ୍ୱାୱ ଅଗମାସି। କମ୍ମନ୍ତଟ୍ଠାନେ ଏକୋ ଜମ୍ବୁରୁକ୍ଖୋ ବହଲପଲାସୋ ସନ୍ଦଚ୍ଛାଯୋ ଅହୋସି। ତସ୍ସ ହେଟ୍ଠା କୁମାରସ୍ସ ସଯନଂ ପଞ୍ଞାପେତ୍ୱା ଉପରି ସୁୱଣ୍ଣତାରକଖଚିତୱିତାନଂ ବନ୍ଧାପେତ୍ୱା ସାଣିପାକାରେନ ପରିକ୍ଖିପାପେତ୍ୱା ଆରକ୍ଖଂ ଠପେତ୍ୱା ରାଜା ସବ୍ବାଲଙ୍କାରଂ ଅଲଙ୍କରିତ୍ୱା ଅମଚ୍ଚଗଣପରିୱୁତୋ ନଙ୍ଗଲକରଣଟ୍ଠାନଂ ଅଗମାସି। ତତ୍ଥ ରାଜା ସୁୱଣ୍ଣନଙ୍ଗଲଂ ଗଣ୍ହାତି, ଅମଚ୍ଚା ଏକେନୂନଅଟ୍ଠସତରଜତନଙ୍ଗଲାନି, କସ୍ସକା ସେସନଙ୍ଗଲାନି। ତେ ତାନି ଗହେତ୍ୱା ଇତୋ ଚିତୋ ଚ କସନ୍ତି। ରାଜା ପନ ଓରତୋ ୱା ପାରଂ ଗଚ୍ଛତି, ପାରତୋ ୱା ଓରଂ ଆଗଚ୍ଛତି।

ଏତସ୍ମିଂ ଠାନେ ମହାସମ୍ପତ୍ତି ଅହୋସି। ବୋଧିସତ୍ତଂ ପରିୱାରେତ୍ୱା ନିସିନ୍ନା ଧାତିଯୋ ‘‘ରଞ୍ଞୋ ସମ୍ପତ୍ତିଂ ପସ୍ସାମା’’ତି ଅନ୍ତୋସାଣିତୋ ବହି ନିକ୍ଖନ୍ତା। ବୋଧିସତ୍ତୋ ଇତୋ ଚିତୋ ଚ ଓଲୋକେନ୍ତୋ କଞ୍ଚି ଅଦିସ୍ୱାୱ ୱେଗେନ ଉଟ୍ଠାଯ ପଲ୍ଲଙ୍କଂ ଆଭୁଜିତ୍ୱା ଆନାପାନେ ପରିଗ୍ଗହେତ୍ୱା ପଠମଜ୍ଝାନଂ ନିବ୍ବତ୍ତେସି। ଧାତିଯୋ ଖଜ୍ଜଭୋଜ୍ଜନ୍ତରେ ୱିଚରମାନା ଥୋକଂ ଚିରାଯିଂସୁ। ସେସରୁକ୍ଖାନଂ ଛାଯା ୱୀତିୱତ୍ତା, ତସ୍ସ ପନ ଜମ୍ବୁରୁକ୍ଖସ୍ସ ଛାଯା ପରିମଣ୍ଡଲା ହୁତ୍ୱା ଅଟ୍ଠାସି। ଧାତିଯୋ ‘‘ଅଯ୍ୟପୁତ୍ତୋ ଏକକୋ’’ତି ୱେଗେନ ସାଣିଂ ଉକ୍ଖିପିତ୍ୱା ଅନ୍ତୋ ପୱିସମାନା ବୋଧିସତ୍ତଂ ସଯନେ ପଲ୍ଲଙ୍କେନ ନିସିନ୍ନଂ ତଞ୍ଚ ପାଟିହାରିଯଂ ଦିସ୍ୱା ଗନ୍ତ୍ୱା ରଞ୍ଞୋ ଆରୋଚେସୁଂ – ‘‘ଦେୱ, କୁମାରୋ ଏୱଂ ନିସିନ୍ନୋ, ଅଞ୍ଞେସଂ ରୁକ୍ଖାନଂ ଛାଯା ୱୀତିୱତ୍ତା, ଜମ୍ବୁରୁକ୍ଖସ୍ସ ପନ ଛାଯା ପରିମଣ୍ଡଲା ଠିତା’’ତି। ରାଜା ୱେଗେନାଗନ୍ତ୍ୱା ପାଟିହାରିଯଂ ଦିସ୍ୱା ‘‘ଅଯଂ ତେ, ତାତ, ଦୁତିଯୱନ୍ଦନା’’ତି ପୁତ୍ତଂ ୱନ୍ଦି।

ଅଥ ଅନୁକ୍କମେନ ବୋଧିସତ୍ତୋ ସୋଳସୱସ୍ସୁଦ୍ଦେସିକୋ ଜାତୋ। ରାଜା ବୋଧିସତ୍ତସ୍ସ ତିଣ୍ଣଂ ଉତୂନଂ ଅନୁଚ୍ଛୱିକେ ତଯୋ ପାସାଦେ କାରେସି – ଏକଂ ନୱଭୂମିକଂ, ଏକଂ ସତ୍ତଭୂମିକଂ, ଏକଂ ପଞ୍ଚଭୂମିକଂ, ଚତ୍ତାଳୀସସହସ୍ସା ଚ ନାଟକିତ୍ଥିଯୋ ଉପଟ୍ଠପେସି। ବୋଧିସତ୍ତୋ ଦେୱୋ ୱିଯ ଅଚ୍ଛରାସଙ୍ଘପରିୱୁତୋ ଅଲଙ୍କତନାଟକିତ୍ଥୀହି ପରିୱୁତୋ ନିପ୍ପୁରିସେହି ତୂରିଯେହି ପରିଚାରିଯମାନୋ ମହାସମ୍ପତ୍ତିଂ ଅନୁଭୱନ୍ତୋ ଉତୁୱାରେନ ତୀସୁ ପାସାଦେସୁ ୱିହାସି। ରାହୁଲମାତା ପନସ୍ସ ଦେୱୀ ଅଗ୍ଗମହେସୀ ଅହୋସି।

ତସ୍ସେଵଂ ମହାସମ୍ପତ୍ତିଂ ଅନୁଭଵନ୍ତସ୍ସ ଏକଦିଵସଂ ଞାତିସଙ୍ଘସ୍ସ ଅବ୍ଭନ୍ତରେ ଅଯଂ କଥା ଉଦପାଦି – ''ସିଦ୍ଧତ୍ଥୋ କୀଳାପସୁତୋଵ ଵିଚରତି, ନ କିଞ୍ଚି ସିପ୍ପଂ ସିକ୍ଖତି, ସଙ୍ଗାମେ ପଚ୍ଚୁପଟ୍ଠିତେ କିଂ କରିସ୍ସତୀ''ତି? ରାଜା ବୋଧିସତ୍ତଂ ପକ୍କୋସାପେତ୍ଵା ''ତାତ, ତଵ ଞାତକା 'ସିଦ୍ଧତ୍ଥୋ କିଞ୍ଚି ସିପ୍ପଂ ଅସିକ୍ଖିତ୍ଵା କୀଳାପସୁତୋଵ ଵିଚରତୀ'ତି ଵଦନ୍ତି, ଏତ୍ଥ କିଂ ସତ୍ତୁ ପତ୍ତକାଲେ ମଞ୍ଞସୀ''ତି? ''ଦେଵ, ମମ ସିପ୍ପଂ ସିକ୍ଖନକିଚ୍ଚଂ ନତ୍ଥି, ନଗରେ ମମ ସିପ୍ପଦସ୍ସନତ୍ଥଂ ଭେରିଂ ଚରାପେଥ 'ଇତୋ ସତ୍ତମେ ଦିଵସେ ଞାତକାନଂ ସିପ୍ପଂ ଦସ୍ସେସ୍ସାମୀ'''ତି। ରାଜା ତଥା ଅକାସି। ବୋଧିସତ୍ତୋ ଅକ୍ଖଣଵେଧିଵାଲଵେଧିଧନୁଗ୍ଗହେ ସନ୍ନିପାତାପେତ୍ଵା ମହାଜନସ୍ସ ମଜ୍ଝେ ଅଞ୍ଞେହି ଧନୁଗ୍ଗହେହି ଅସାଧାରଣଂ ଞାତକାନଂ ଦ୍ଵାଦସଵିଧଂ ସିପ୍ପଂ ଦସ୍ସେସି। ତଂ ସରଭଙ୍ଗଜାତକେ ଆଗତନଯେନେଵ ଵେଦିତବ୍ବଂ। ତଦା ତସ୍ସ ଞାତିସଙ୍ଘୋ ନିକ୍କଙ୍ଖୋ ଅହୋସି।

ଅଥେକଦିଵସଂ ବୋଧିସତ୍ତୋ ଉଯ୍ୟାନଭୂମିଂ ଗନ୍ତୁକାମୋ ସାରଥିଂ ଆମନ୍ତେତ୍ଵା ''ରଥଂ ଯୋଜେହୀ''ତି ଆହ। ସୋ ''ସାଧୂ''ତି ପଟିସ୍ସୁଣିତ୍ଵା ମହାରହଂ ଉତ୍ତମରଥଂ ସବ୍ବାଲଙ୍କାରେନ ଅଲଙ୍କରିତ୍ଵା କୁମୁଦପତ୍ତଵଣ୍ଣେ ଚତ୍ତାରୋ ମଙ୍ଗଲସିନ୍ଧଵେ ଯୋଜେତ୍ଵା ବୋଧିସତ୍ତସ୍ସ ପଟିଵେଦେସି। ବୋଧିସତ୍ତୋ ଦେଵଵିମାନସଦିସଂ ରଥଂ ଅଭିରୁହିତ୍ଵା ଉଯ୍ୟାନାଭିମୁଖୋ ଅଗମାସି। ଦେଵତା ''ସିଦ୍ଧତ୍ଥକୁମାରସ୍ସ ଅଭିସମ୍ବୁଜ୍ଝନକାଲୋ ଆସନ୍ନୋ, ପୁବ୍ବନିମିତ୍ତଂ ଦସ୍ସେସ୍ସାମା''ତି ଏକଂ ଦେଵପୁତ୍ତଂ ଜରାଜିଣ୍ଣଂ ଖଣ୍ଡଦନ୍ତଂ ପଲିତକେସଂ ଵଙ୍କଂ ଓଭଗ୍ଗସରୀରଂ ଦଣ୍ଡହତ୍ଥଂ ପଵେଧମାନଂ କତ୍ଵା ଦସ୍ସେସୁଂ। ତଂ ବୋଧିସତ୍ତୋ ଚେଵ ସାରଥି ଚ ପସ୍ସନ୍ତି। ତତୋ ବୋଧିସତ୍ତୋ, ''ସମ୍ମ, କୋ ନାମେସ ପୁରିସୋ, କେସାପିସ୍ସ ନ ଯଥା ଅଞ୍ଞେସ''ନ୍ତି ମହାପଦାନେ (ଦୀ। ନି। ୨।୪୫) ଆଗତନଯେନ ସାରଥିଂ ପୁଚ୍ଛିତ୍ଵା ତସ୍ସ ଵଚନଂ ସୁତ୍ଵା ''ଧିରତ୍ଥୁ ଵତ, ଭୋ, ଜାତି , ଯତ୍ର ହି ନାମ ଜାତସ୍ସ ଜରା ପଞ୍ଞାଯିସ୍ସତୀ''ତି ସଂଵିଗ୍ଗହଦଯୋ ତତୋଵ ପଟିନିଵତ୍ତିତ୍ଵା ପାସାଦମେଵ ଅଭିରୁହି। ରାଜା ''କିଂ କାରଣା ମମ ପୁତ୍ତୋ ଖିପ୍ପଂ ପଟିନିଵତ୍ତୀ''ତି ପୁଚ୍ଛି। ''ଜିଣ୍ଣପୁରିସଂ ଦିସ୍ଵା, ଦେଵା''ତି। ''ଜିଣ୍ଣକଂ ଦିସ୍ଵା ପବ୍ବଜିସ୍ସତୀତି ଆହଂସୁ, କସ୍ମା ମଂ ନାସେଥ, ସୀଘଂ ପୁତ୍ତସ୍ସ ନାଟକାନି ସଜ୍ଜେଥ, ସମ୍ପତ୍ତିଂ ଅନୁଭଵନ୍ତୋ ପବ୍ବଜ୍ଜାଯ ସତିଂ ନ କରିସ୍ସତୀ''ତି ଵତ୍ଵା ଆରକ୍ଖଂ ଵଡ୍ଢେତ୍ଵା ସବ୍ବଦିସାସୁ ଅଡ୍ଢଯୋଜନେ ଅଡ୍ଢଯୋଜନେ ଆରକ୍ଖଂ ଠପେସି।

ପୁନେକଦିଵସଂ ବୋଧିସତ୍ତୋ ତଥେଵ ଉଯ୍ୟାନଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତୋ ଦେଵତାଭିନିମ୍ମିତଂ ବ୍ୟାଧିତଂ ପୁରିସଂ ଦିସ୍ଵା ପୁରିମନଯେନେଵ ପୁଚ୍ଛିତ୍ଵା ସଂଵିଗ୍ଗହଦଯୋ ନିଵତ୍ତିତ୍ଵା ପାସାଦଂ ଅଭିରୁହି। ରାଜାପି ପୁଚ୍ଛିତ୍ଵା ହେଟ୍ଠା ଵୁତ୍ତନଯେନେଵ ସଂଵିଦହିତ୍ଵା ପୁନ ଵଡ୍ଢେତ୍ଵା ସମନ୍ତା ତିଗାଵୁତପ୍ପମାଣେ ପଦେସେ ଆରକ୍ଖଂ ଠପେସି। ଅପରମ୍ପି ଏକଦିଵସଂ ବୋଧିସତ୍ତୋ ତଥେଵ ଉଯ୍ୟାନଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତୋ ଦେଵତାଭିନିମ୍ମିତଂ କାଲଙ୍କତଂ ଦିସ୍ଵା ପୁରିମନଯେନେଵ ପୁଚ୍ଛିତ୍ଵା ସଂଵିଗ୍ଗହଦଯୋ ପୁନ ନିଵତ୍ତିତ୍ଵା ପାସାଦଂ ଅଭିରୁହି। ରାଜାପି ପୁଚ୍ଛିତ୍ଵା ହେଟ୍ଠା ଵୁତ୍ତନଯେନେଵ ସଂଵିଦହିତ୍ଵା ପୁନ ଵଡ୍ଢେତ୍ଵା ସମନ୍ତତୋ ଯୋଜନପ୍ପମାଣେ ପଦେସେ ଆରକ୍ଖଂ ଠପେସି। ଅପରଂ ପନେକଦିଵସଂ ଉଯ୍ୟାନଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତୋ ତଥେଵ ଦେଵତାଭିନିମ୍ମିତଂ ସୁନିଵତ୍ଥଂ ସୁପାରୁତଂ ପବ୍ବଜିତଂ ଦିସ୍ଵା ''କୋ ନାମେସୋ ସମ୍ମା''ହି ସାରଥିଂ ପୁଚ୍ଛି। ସାରଥି କିଞ୍ଚାପି ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦସ୍ସ ଅଭାଵା ପବ୍ବଜିତଂ ଵା ପବ୍ବଜିତଗୁଣେ ଵା ନ ଜାନାତି, ଦେଵତାନୁଭାଵେନ ପନ ''ପବ୍ବଜିତୋ ନାମାଯଂ, ଦେଵା''ତି ଵତ୍ଵା ପବ୍ବଜ୍ଜାଯ ଗୁଣେ ଵଣ୍ଣେସି। ବୋଧିସତ୍ତୋ ପବ୍ବଜ୍ଜାଯ ରୁଚିଂ ଉପ୍ପାଦେତ୍ଵା ତଂ ଦିଵସଂ ଉଯ୍ୟାନଂ ଅଗମାସି। ଦୀଘଭାଣକା ପନାହୁ – ''ଚତ୍ତାରିପି ନିମିତ୍ତାନି ଏକଦିଵସେନେଵ ଦିସ୍ଵା ଅଗମାସୀ''ତି।

ସୋ ତତ୍ଥ ଦିଵସଭାଗଂ କୀଳିତ୍ଵା ମଙ୍ଗଲପୋକ୍ଖରଣିଯଂ ନ୍ହାଯିତ୍ଵା ଅତ୍ଥଙ୍ଗତେ ସୂରିଯେ ମଙ୍ଗଲସିଲାପଟ୍ଟେ ନିସୀଦି ଅତ୍ତାନଂ ଅଲଙ୍କାରାପେତୁକାମୋ, ଅଥସ୍ସ ପରିଚାରକପୁରିସା ନାନାଵଣ୍ଣାନି ଦୁସ୍ସାନି ନାନପ୍ପକାରା ଆଭରଣଵିକତିଯୋ ମାଲାଗନ୍ଧଵିଲେପନାନି ଚ ଆଦାଯ ସମନ୍ତା ପରିଵାରେତ୍ଵା ଅଟ୍ଠଂସୁ। ତସ୍ମିଂ ଖଣେ ସକ୍କସ୍ସ ନିସିନ୍ନାସନଂ ଉଣ୍ହଂ ଅହୋସି। ସୋ ''କୋ ନୁ ଖୋ ମଂ ଇମମ୍ହା ଠାନା ଚାଵେତୁକାମୋସୀ''ତି ଉପଧାରେନ୍ତୋ ବୋଧିସତ୍ତସ୍ସ ଅଲଙ୍କାରେତୁକାମତଂ ଞତ୍ଵା ଵିସ୍ସକମ୍ମଂ ଆମନ୍ତେସି – ''ସମ୍ମ ଵିସ୍ସକମ୍ମ, ସିଦ୍ଧତ୍ଥକୁମାରୋ ଅଜ୍ଜ ଅଡ୍ଢରତ୍ତସମଯେ ମହାଭିନିକ୍ଖମନଂ ନିକ୍ଖମିସ୍ସତି, ଅଯମସ୍ସ ପଚ୍ଛିମୋ ଅଲଙ୍କାରୋ, ତ୍ଵଂ ଉଯ୍ୟାନଂ ଗନ୍ତ୍ଵା ମହାପୁରିସଂ ଦିବ୍ବାଲଙ୍କାରେହି ଅଲଙ୍କରୋହୀ''ତି। ସୋ ''ସାଧୂ''ତି ପଟିସ୍ସୁଣିତ୍ଵା ଦେଵାନୁଭାଵେନ ତଙ୍ଖଣଞ୍ଞେଵ ବୋଧିସତ୍ତଂ ଉପସଙ୍କମିତ୍ଵା ତସ୍ସେଵ କପ୍ପକସଦିସୋ ହୁତ୍ଵା ଦିବ୍ବଦୁସ୍ସେନ ବୋଧିସତ୍ତସ୍ସ ସୀସଂ ଵେଠେସି। ବୋଧିସତ୍ତୋ ହତ୍ଥସମ୍ଫସ୍ସେନେଵ ''ନାଯଂ ମନୁସ୍ସୋ, ଦେଵପୁତ୍ତୋ ଅଯ''ନ୍ତି ଅଞ୍ଞାସି। ଵେଠନେନ ଵେଠିତମତ୍ତେ ସୀସେ ମୋଳିଯଂ ମଣିରତନାକାରେନ ଦୁସ୍ସସହସ୍ସଂ ଅବ୍ଭୁଗ୍ଗଞ୍ଛି, ପୁନ ଵେଠେନ୍ତସ୍ସ ଦୁସ୍ସସହସ୍ସନ୍ତି ଦସକ୍ଖତ୍ତୁଂ ଵେଠେନ୍ତସ୍ସ ଦସ ଦୁସ୍ସସହସ୍ସାନି ଅବ୍ଭୁଗ୍ଗଚ୍ଛିଂସୁ। ''ସୀସଂ ଖୁଦ୍ଦକଂ, ଦୁସ୍ସାନି ବହୂନି , କଥଂ ଅବ୍ଭୁଗ୍ଗତାନୀ''ତି ନ ଚିନ୍ତେତବ୍ବଂ। ତେସୁ ହି ସବ୍ବମହନ୍ତଂ ଆମଲକପୁପ୍ଫପ୍ପମାଣଂ, ଅଵସେସାନି କଦମ୍ବକପୁପ୍ଫପ୍ପମାଣାନି ଅହେସୁଂ। ବୋଧିସତ୍ତସ୍ସ ସୀସଂ କିଞ୍ଜକ୍ଖଗଵଚ୍ଛିତଂ ଵିଯ କୁଯ୍ୟକପୁପ୍ଫଂ ଅହୋସି।

ଅଥସ୍ସ ସବ୍ବାଲଙ୍କାରପଟିମଣ୍ଡିତସ୍ସ ସବ୍ବତାଲାଵଚରେସୁ ସକାନି ସକାନି ପଟିଭାନାନି ଦସ୍ସଯନ୍ତେସୁ, ବ୍ରାହ୍ମଣେସୁ ''ଜଯନନ୍ଦା''ତିଆଦିଵଚନେହି, ସୁତମଙ୍ଗଲିକାଦୀସୁ ଚ ନାନପ୍ପକାରେହି ମଙ୍ଗଲଵଚନତ୍ଥୁତିଘୋସେହି ସମ୍ଭାଵେନ୍ତେସୁ ସବ୍ବାଲଙ୍କାରପଟିମଣ୍ଡିତଂ ତଂ ରଥଵରଂ ଅଭିରୁହି। ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ''ରାହୁଲମାତା ପୁତ୍ତଂ ଵିଜାତା''ତି ସୁତ୍ଵା ସୁଦ୍ଧୋଦନମହାରାଜା ''ପୁତ୍ତସ୍ସ ମେ ତୁଟ୍ଠିଂ ନିଵେଦେଥା''ତି ସାସନଂ ପହିଣି। ବୋଧିସତ୍ତୋ ତଂ ସୁତ୍ଵା ''ରାହୁ ଜାତୋ, ବନ୍ଧନଂ ଜାତ''ନ୍ତି ଆହ। ରାଜା ''କିଂ ମେ ପୁତ୍ତୋ ଅଵଚା''ତି ପୁଚ୍ଛିତ୍ଵା ତଂ ଵଚନଂ ସୁତ୍ଵା ''ଇତୋ ପଟ୍ଠାଯ ମେ ନତ୍ତା 'ରାହୁଲକୁମାରୋ'ତ୍ଵେଵ

ନାମ ହୋତୂ’’ତି ଆହ।

ବୋଧିସତ୍ତୋପି ଖୋ ରଥୱରଂ ଆରୁୟ୍ହ ଅତିମହନ୍ତେନ ଯସେନ ଅତିମନୋରମେନ ସିରିସୋଭଗ୍ଗେନ ନଗରଂ ପାୱିସି। ତସ୍ମିଂ ସମଯେ କିସାଗୋତମୀ ନାମ ଖତ୍ତିଯକଞ୍ଞା ଉପରିପାସାଦୱରତଲଗତା ନଗରଂ ପଦକ୍ଖିଣଂ କୁରୁମାନସ୍ସ ବୋଧିସତ୍ତସ୍ସ ରୂପସିରିଂ ଦିସ୍ୱା ପୀତିସୋମନସ୍ସଜାତା ଇମଂ ଉଦାନଂ ଉଦାନେସି –

‘‘ନିବ୍ବୁତା ନୂନ ସା ମାତା, ନିବ୍ବୁତୋ ନୂନ ସୋ ପିତା;

ନିବ୍ବୁତା ନୂନ ସା ନାରୀ, ଯସ୍ସାଯଂ ଈଦିସୋ ପତୀ’’ତି। (ଧ। ସ। ଅଟ୍ଠ। ନିଦାନକଥା); –

ବୋଧିସତ୍ତୋ ତଂ ସୁତ୍ୱା ଚିନ୍ତେସି – ‘‘ଅଯଂ ଏୱମାହ – ‘ଏୱରୂପଂ ଅତ୍ତଭାୱଂ ପସ୍ସନ୍ତିଯା ମାତୁ ହଦଯଂ ନିବ୍ବାଯତି, ପିତୁ ହଦଯଂ ନିବ୍ବାଯତି, ପଜାପତିଯା ହଦଯଂ ନିବ୍ବାଯତୀ’ତି। କିସ୍ମିଂ ନୁ ଖୋ ନିବ୍ବୁତେ ହଦଯଂ ନିବ୍ବୁତଂ ନାମ ହୋତୀ’’ତି। ଅଥସ୍ସ କିଲେସେସୁ ୱିରତ୍ତମନସ୍ସ ଏତଦହୋସି – ‘‘ରାଗଗ୍ଗିମ୍ହି ନିବ୍ବୁତେ ନିବ୍ବୁତଂ ନାମ ହୋତି, ଦୋସଗ୍ଗିମ୍ହି ନିବ୍ବୁତେ ନିବ୍ବୁତଂ ନାମ ହୋତି, ମୋହଗ୍ଗିମ୍ହି ନିବ୍ବୁତେ ନିବ୍ବୁତଂ ନାମ ହୋତି, ମାନଦିଟ୍ଠିଆଦୀସୁ ସବ୍ବକିଲେସଦରଥେସୁ ନିବ୍ବୁତେସୁ ନିବ୍ବୁତଂ ନାମ ହୋତୀ’’ତି। ‘‘ଅଯଂ ମେ ସୁସ୍ସୱନଂ ସାୱେତି, ଅହଞ୍ହି ନିବ୍ବାନଂ ଗୱେସନ୍ତୋ ୱିଚରାମି, ଅଜ୍ଜେୱ ମଯା ଘରାୱାସଂ ଛଡ୍ଡେତ୍ୱା ନିକ୍ଖମ୍ମ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ନିବ୍ବାନଂ ଗୱେସିତୁଂ ୱଟ୍ଟତି, ଅଯଂ ଇମିସ୍ସା ଆଚରିଯଭାଗୋ ହୋତୂ’’ତି କଣ୍ଠତୋ ଓମୁଞ୍ଚିତ୍ୱା କିସାଗୋତମିଯା ସତସହସ୍ସଗ୍ଘନକଂ ମୁତ୍ତାହାରଂ ପେସେସି। ସା ‘‘ସିଦ୍ଧତ୍ଥକୁମାରୋ ମଯି ପଟିବଦ୍ଧଚିତ୍ତୋ ହୁତ୍ୱା ପଣ୍ଣାକାରଂ ପେସେତୀ’’ତି ସୋମନସ୍ସଜାତା ଅହୋସି।

ବୋଧିସତ୍ତୋପି ମହନ୍ତେନ ସିରିସୋଭଗ୍ଗେନ ଅତ୍ତନୋ ପାସାଦଂ ଅଭିରୁହିତ୍ୱା ସିରିସଯନେ ନିପଜ୍ଜି। ତାୱଦେୱ ଚ ନଂ ସବ୍ବାଲଙ୍କାରପଟିମଣ୍ଡିତା ନଚ୍ଚଗୀତାଦୀସୁ ସୁସିକ୍ଖିତା ଦେୱକଞ୍ଞା ୱିଯ ରୂପସୋଭଗ୍ଗପ୍ପତ୍ତା ନାଟକିତ୍ଥିଯୋ ନାନାତୂରିଯାନି ଗହେତ୍ୱା ସମ୍ପରିୱାରେତ୍ୱା ଅଭିରମାପେନ୍ତିଯୋ ନଚ୍ଚଗୀତୱାଦିତାନି ପଯୋଜଯିଂସୁ। ବୋଧିସତ୍ତୋ କିଲେସେସୁ ୱିରତ୍ତଚିତ୍ତତାଯ ନଚ୍ଚାଦୀସୁ ଅନଭିରତୋ ମୁହୁତ୍ତଂ ନିଦ୍ଦଂ ଓକ୍କମି। ତାପି ଇତ୍ଥିଯୋ ‘‘ଯସ୍ସତ୍ଥାଯ ମଯଂ ନଚ୍ଚାଦୀନି ପଯୋଜେମ, ସୋ ନିଦ୍ଦଂ ଉପଗତୋ, ଇଦାନି କିମତ୍ଥଂ କିଲମିସ୍ସାମା’’ତି ଗହିତଗହିତାନି ତୂରିଯାନି ଅଜ୍ଝୋତ୍ଥରିତ୍ୱା ନିପଜ୍ଜିଂସୁ, ଗନ୍ଧତେଲପ୍ପଦୀପା ଝାଯନ୍ତି। ବୋଧିସତ୍ତୋ ପବୁଜ୍ଝିତ୍ୱା ସଯନପିଟ୍ଠେ ପଲ୍ଲଙ୍କେନ ନିସିନ୍ନୋ ଅଦ୍ଦସ ତା ଇତ୍ଥିଯୋ ତୂରିଯଭଣ୍ଡାନି ଅୱତ୍ଥରିତ୍ୱା ନିଦ୍ଦାଯନ୍ତିଯୋ – ଏକଚ୍ଚା ପଗ୍ଘରିତଖେଳଆ, କିଲିନ୍ନଗତ୍ତା, ଏକଚ୍ଚା ଦନ୍ତେ ଖାଦନ୍ତିଯୋ, ଏକଚ୍ଚା କାକଚ୍ଛନ୍ତିଯୋ, ଏକଚ୍ଚା ୱିପ୍ପଲପନ୍ତିଯୋ, ଏକଚ୍ଚା ୱିୱଟମୁଖୀ, ଏକଚ୍ଚା ଅପଗତୱତ୍ଥା ପାକଟବୀଭଚ୍ଛସମ୍ବାଧଟ୍ଠାନା। ସୋ ତାସଂ ତଂ ୱିପ୍ପକାରଂ ଦିସ୍ୱା ଭିଯ୍ୟୋସୋମତ୍ତାଯ କାମେସୁ ୱିରତ୍ତଚିତ୍ତୋ ଅହୋସି। ତସ୍ସ ଅଲଙ୍କତପଟିଯତ୍ତଂ ସକ୍କଭୱନସଦିସମ୍ପି ତଂ ମହାତଲଂ ୱିୱିଧନାନାକୁଣପଭରିତଂ ଆମକସୁସାନଂ ୱିଯ ଉପଟ୍ଠାସି, ତଯୋ ଭୱା ଆଦିତ୍ତଗେହସଦିସା ଖାଯିଂସୁ – ‘‘ଉପଦ୍ଦୁତଂ ୱତ, ଭୋ, ଉପସ୍ସଟ୍ଠଂ ୱତ, ଭୋ’’ତି ଉଦାନଂ ପୱତ୍ତେସି, ଅତିୱିଯସ୍ସ ପବ୍ବଜ୍ଜାଯ ଚିତ୍ତଂ ନମି।

ସୋ ‘‘ଅଜ୍ଜେୱ ମଯା ମହାଭିନିକ୍ଖମନଂ ନିକ୍ଖମିତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀ’’ତି ସଯନା ୱୁଟ୍ଠାଯ ଦ୍ୱାରସମୀପଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ‘‘କୋ ଏତ୍ଥା’’ତି ଆହ। ଉମ୍ମାରେ ସୀସଂ କତ୍ୱା ନିପନ୍ନୋ ଛନ୍ନୋ – ‘‘ଅହଂ, ଅଯ୍ୟପୁତ୍ତ, ଛନ୍ନୋ’’ତି ଆହ। ‘‘ଅଜ୍ଜାହଂ ମହାଭିନିକ୍ଖମନଂ ନିକ୍ଖମିତୁକାମୋ, ଏକଂ ମେ ଅସ୍ସଂ କପ୍ପେହୀ’’ତି ଆହ। ସୋ ‘‘ସାଧୁ, ଦେୱା’’ତି ଅସ୍ସଭଣ୍ଡକଂ ଗହେତ୍ୱା ଅସ୍ସସାଲଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ଗନ୍ଧତେଲପ୍ପଦୀପେସୁ ଜଲନ୍ତେସୁ ସୁମନପଟ୍ଟୱିତାନସ୍ସ ହେଟ୍ଠା ରମଣୀଯେ ଭୂମିଭାଗେ ଠିତଂ କଣ୍ଡକଂ ଅସ୍ସରାଜାନଂ ଦିସ୍ୱା ‘‘ଅଜ୍ଜ ମଯା ଇମମେୱ କପ୍ପେତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀ’’ତି କଣ୍ଡକଂ କପ୍ପେସି। ସୋ କପ୍ପିଯମାନୋୱ ଅଞ୍ଞାସି ‘‘ଅଯଂ କପ୍ପନା ଅତିୱିଯ ଗାଳ୍ହା, ଅଞ୍ଞେସୁ ଦିୱସେସୁ ଉଯ୍ୟାନକୀଳଆଦିଗମନକାଲେ କପ୍ପନା ୱିଯ ନ ହୋତି , ମଯ୍ହଂ ଅଯ୍ୟପୁତ୍ତୋ ଅଜ୍ଜ ମହାଭିନିକ୍ଖମନଂ ନିକ୍ଖମିତୁକାମୋ ଭୱିସ୍ସତୀ’’ତି। ତତୋ ତୁଟ୍ଠମାନସୋ ମହାହସିତଂ ହସି, ସୋ ସଦ୍ଦୋ ସକଲନଗରଂ ପତ୍ଥରିତ୍ୱା ଗଚ୍ଛେଯ୍ୟ। ଦେୱତା ପନ ନଂ ସନ୍ନିରୁମ୍ଭିତ୍ୱା ନ କସ୍ସଚି ସୋତୁଂ ଅଦଂସୁ।

ବୋଧିସତ୍ତୋପି ଖୋ ଛନ୍ନଂ ପେସେତ୍ୱାୱ ‘‘ପୁତ୍ତଂ ତାୱ ପସ୍ସିସ୍ସାମୀ’’ତି ଚିନ୍ତେତ୍ୱା ନିସିନ୍ନପଲ୍ଲଙ୍କତୋ ଉଟ୍ଠାଯ ରାହୁଲମାତୁଯା ୱସନଟ୍ଠାନଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ଗବ୍ଭଦ୍ୱାରଂ ୱିୱରି। ତସ୍ମିଂ ଖଣେ ଅନ୍ତୋଗବ୍ଭେ ଗନ୍ଧତେଲପ୍ପଦୀପୋ ଝାଯତି, ରାହୁଲମାତା ସୁମନମଲ୍ଲିକାଦୀନଂ ପୁପ୍ଫାନଂ ଅମ୍ବଣମତ୍ତେନ ଅଭିପ୍ପକିଣ୍ଣେ ସଯନେ ପୁତ୍ତସ୍ସ ମତ୍ଥକେ ହତ୍ଥଂ ଠପେତ୍ୱା ନିଦ୍ଦାଯତି। ବୋଧିସତ୍ତୋ ଉମ୍ମାରେ ପାଦଂ ଠପେତ୍ୱା ଠିତକୋୱ ଓଲୋକେତ୍ୱା ‘‘ସଚାହଂ ଦେୱିଯା ହତ୍ଥଂ ଅପନେତ୍ୱା ମମ ପୁତ୍ତଂ ଗଣ୍ହିସ୍ସାମି, ଦେୱୀ ପବୁଜ୍ଝିସ୍ସତି, ଏୱଂ ମେ ଗମନନ୍ତରାଯୋ ଭୱିସ୍ସତି, ବୁଦ୍ଧୋ ହୁତ୍ୱାୱ ଆଗନ୍ତ୍ୱା ପୁତ୍ତଂ ପସ୍ସିସ୍ସାମୀ’’ତି ପାସାଦତଲତୋ ଓତରି। ଯଂ ପନ ଜାତକଟ୍ଠକଥାଯଂ ‘‘ତଦା ସତ୍ତାହଜାତୋ ରାହୁଲକୁମାରୋ ହୋତୀ’’ତି ୱୁତ୍ତଂ, ତଂ ସେସଟ୍ଠକଥାସୁ ନତ୍ଥି, ତସ୍ମା ଇଦମେୱ ଗହେତବ୍ବଂ।

ଏୱଂ ବୋଧିସତ୍ତୋ ପାସାଦତଲା ଓତରିତ୍ୱା ଅସ୍ସସମୀପଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ଏୱମାହ – ‘‘ତାତ କଣ୍ଡକ, ତ୍ୱଂ ଅଜ୍ଜ ଏକରତ୍ତିଂ ମଂ ତାରୟ, ଅହଂ ତଂ ନିସ୍ସାୟ ବୁଦ୍ଧୋ ହୁତ୍ୱା ସଦେୱକଂ ଲୋକଂ ତାରୟିସ୍ସାମୀ’’ତି। ତତୋ ଉଲ୍ଲଙ୍ଘିତ୍ୱା କଣ୍ଡକସ୍ସ ପିଟ୍ଠିଂ ଅଭିରୁହି। କଣ୍ଡକୋ ଗୀୱତୋ ପଟ୍ଠାୟ ଆୟାମେନ ଅଟ୍ଠାରସହତ୍ଥୋ ହୋତି, ତଦନୁଚ୍ଛୱିକେନ ଉବ୍ବେଧେନ ସମନ୍ନାଗତୋ ଥାମଜୱସମ୍ପନ୍ନୋ ସବ୍ବସେତୋ ଧୋତସଙ୍ଖସଦିସୋ। ସୋ ସଚେ ହସେୟ୍ୟ ୱା ପଦସଦ୍ଦଂ ୱା କରେୟ୍ୟ, ସଦ୍ଦୋ ସକଲନଗରଂ ଅୱତ୍ଥରେୟ୍ୟ, ତସ୍ମା ଦେୱତା ଅତ୍ତନୋ ଆନୁଭାୱେନ ତସ୍ସ ୟଥା ନ କୋଚି ସୁଣାତି, ଏୱଂ ହସିତସଦ୍ଦଂ ସନ୍ନିରୁମ୍ଭିତ୍ୱା ଅକ୍କମନଅକ୍କମନପଦୱାରେ ହତ୍ଥତଲାନି ଉପନାମେସୁଂ। ବୋଧିସତ୍ତୋ ଅସ୍ସୱରସ୍ସ ପିଟ୍ଠିୱେମଜ୍ଝଗତୋ ଛନ୍ନଂ ଅସ୍ସସ୍ସ ୱାଲଧିଂ ଗାହାପେତ୍ୱା ଅଡ୍ଢରତ୍ତସମୟେ ମହାଦ୍ୱାରସମୀପଂ ପତ୍ତୋ। ତଦା ପନ ରାଜା ‘‘ଏୱଂ ମମ ପୁତ୍ତୋ ୟାୟ କାୟଚି ୱେଲାୟ ନଗରଦ୍ୱାରଂ ୱିୱରିତ୍ୱା ନିକ୍ଖମିତୁଂ ନ ସକ୍ଖିସ୍ସତୀ’’ତି ଦ୍ୱୀସୁ ଦ୍ୱାରକୱାଟେସୁ ଏକେକଂ ପୁରିସସହସ୍ସେନ ୱିୱରିତବ୍ବଂ କାରେସି। ବୋଧିସତ୍ତୋ ପନ ଥାମବଲସମ୍ପନ୍ନୋ ହତ୍ଥିଗଣନାୟ କୋଟିସହସ୍ସହତ୍ଥୀନଂ ବଲଂ ଧାରେସି, ପୁରିସଗଣନାୟ ଦସକୋଟିସହସ୍ସପୁରିସାନଂ ବଲଂ ଧାରେସି। ସୋ ଚିନ୍ତେସି – ‘‘ସଚେ ଦ୍ୱାରଂ ନ ୱିୱରିୟ୍ୟତି, ଅଜ୍ଜ କଣ୍ଡକସ୍ସ ପିଟ୍ଠେ ନିସିନ୍ନୋୱ ୱାଲଧିଂ ଗହେତ୍ୱା ଠିତେନ ଛନ୍ନେନ ସଦ୍ଧିଂୟେୱ କଣ୍ଡକଂ ଊରୂହି ନିପ୍ପୀଳେତ୍ୱା ଅଟ୍ଠାରସହତ୍ଥୁବ୍ବେଧଂ ପାକାରଂ ଉପ୍ପତିତ୍ୱା ଅତିକ୍କମିସ୍ସାମୀ’’ତି। ଛନ୍ନୋପି ଚିନ୍ତେସି – ‘‘ସଚେ ଦ୍ୱାରଂ ନ ୱିୱରିୟ୍ୟତି, ଅହଂ ଅତ୍ତନୋ ସାମିକଂ ଅୟ୍ୟପୁତ୍ତଂ ଖନ୍ଧେ ନିସୀଦାପେତ୍ୱା କଣ୍ଡକଂ ଦକ୍ଖିଣେନ ହତ୍ଥେନ କୁଚ୍ଛିୟଂ ପରିକ୍ଖିପନ୍ତୋ ଉପକଚ୍ଛନ୍ତରେ କତ୍ୱା ପାକାରଂ ଉପ୍ପତିତ୍ୱା ଅତିକ୍କମିସ୍ସାମୀ’’ତି। କଣ୍ଡକୋପି ଚିନ୍ତେସି – ‘‘ସଚେ ଦ୍ୱାରଂ ନ ୱିୱରିୟ୍ୟତି, ଅହଂ ଅତ୍ତନୋ ସାମିକଂ ପିଟ୍ଠେ ୟଥାନିସିନ୍ନମେୱ ଛନ୍ନେନ ୱାଲଧିଂ ଗହେତ୍ୱା ଠିତେନ ସଦ୍ଧିଂୟେୱ ଉକ୍ଖିପିତ୍ୱା ପାକାରଂ ଉପ୍ପତିତ୍ୱା ଅତିକ୍କମିସ୍ସାମୀ’’ତି। ସଚେ ଦ୍ୱାରଂ ନ ୱିୱରେୟ୍ୟ, ୟଥାଚିନ୍ତିତମେୱ ତେସୁ ତୀସୁ ଜନେସୁ ଅଞ୍ଞତରୋ ସମ୍ପାଦେୟ୍ୟ। ଦ୍ୱାରେ ପନ ଅଧିୱତ୍ଥା ଦେୱତା ଦ୍ୱାରଂ ୱିୱରି।

ତସ୍ମିଂୟେୱ ଖଣେ ମାରୋ ପାପିମା ‘‘ବୋଧିସତ୍ତଂ ନିୱତ୍ତେସ୍ସାମୀ’’ତି ଆଗନ୍ତ୍ୱା ଆକାସେ ଠିତୋ ଆହ – ‘‘ମାରିସ, ମା ନିକ୍ଖମି, ଇତୋ ତେ ସତ୍ତମେ ଦିୱସେ ଚକ୍କରତନଂ ପାତୁଭୱିସ୍ସତି, ଦ୍ୱିସହସ୍ସପରିତ୍ତଦୀପପରିୱାରାନଂ ଚତୁନ୍ନଂ ମହାଦୀପାନଂ ରଜ୍ଜଂ କାରେସ୍ସସି, ନିୱତ୍ତ, ମାରିସା’’ତି। ‘‘କୋସି ତ୍ୱ’’ନ୍ତି? ‘‘ଅହଂ ୱସୱତ୍ତୀ’’ତି। ‘‘ମାର, ଜାନାମହଂ ମୟ୍ହଂ ଚକ୍କରତନସ୍ସ ପାତୁଭାୱଂ, ଅନତ୍ଥିକୋହଂ ରଜ୍ଜେନ, ଦସସହସ୍ସିଲୋକଧାତୁଂ ଉନ୍ନାଦେତ୍ୱା ବୁଦ୍ଧୋ ଭୱିସ୍ସାମୀ’’ତି ଆହ। ମାରୋ ‘‘ଇତୋ ଦାନି ତେ ପଟ୍ଠାୟ କାମୱିତକ୍କଂ ୱା ବ୍ୟାପାଦୱିତକ୍କଂ ୱା ୱିହିଂସାୱିତକ୍କଂ ୱା ଚିନ୍ତିତକାଲେ ଜାନିସ୍ସାମୀ’’ତି ଓତାରାପେକ୍ଖୋ ଛାୟା ୱିୟ ଅନୁଗଚ୍ଛନ୍ତୋ ଅନୁବନ୍ଧି।

ବୋଧିସତ୍ତୋପି ହତ୍ଥଗତଂ ଚକ୍କୱତ୍ତିରଜ୍ଜଂ ଖେଳପିଣ୍ଡଂ ୱିୟ ଅନପେକ୍ଖୋ ଛଡ୍ଡେତ୍ୱା ମହନ୍ତେନ ସକ୍କାରେନ ନଗରା ନିକ୍ଖମି। ଆସାଳ୍ହିପୁଣ୍ଣମାୟ ଉତ୍ତରାସାଳ୍ହନକ୍ଖତ୍ତେ ୱତ୍ତମାନେ, ନିକ୍ଖମିତ୍ୱା ଚ ପୁନ ନଗରଂ ଅପଲୋକେତୁକାମୋ ଜାତୋ। ଏୱଞ୍ଚ ପନସ୍ସ ଚିତ୍ତେ ଉପ୍ପନ୍ନମତ୍ତେୟେୱ – ‘‘ମହାପୁରିସ, ନ ତୟା ନିୱତ୍ତେତ୍ୱା ଓଲୋକନକମ୍ମଂ କତ’’ନ୍ତି ୱଦମାନା ୱିୟ ମହାପଥୱୀ କୁଲାଲଚକ୍କଂ ୱିୟ ଛିଜ୍ଜିତ୍ୱା ପରିୱତ୍ତି। ବୋଧିସତ୍ତୋ ନଗରାଭିମୁଖୋ ଠତ୍ୱା ନଗରଂ ଓଲୋକେତ୍ୱା ତସ୍ମିଂ ପଥୱିପ୍ପଦେସେ କଣ୍ଡକନିୱତ୍ତନଚେତିୟଟ୍ଠାନଂ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ଗନ୍ତବ୍ବମଗ୍ଗାଭିମୁଖଂ କଣ୍ଡକଂ କତ୍ୱା ପାୟାସି ମହନ୍ତେନ ସକ୍କାରେନ ଉଳାରେନ ସିରିସୋଭଗ୍ଗେନ। ତଦା କିରସ୍ସ ଦେୱତା ପୁରତୋ ସଟ୍ଠି ଉକ୍କାସହସ୍ସାନି ଧାରୟିଂସୁ, ପଚ୍ଛତୋ ସଟ୍ଠି , ଦକ୍ଖିଣପସ୍ସତୋ ସଟ୍ଠି, ୱାମପସ୍ସତୋ ସଟ୍ଠୀତି। ଅପରା ଦେୱତା ଚକ୍କୱାଳମୁଖୱଟ୍ଟିୟଂ ଅପରିମାଣା ଉକ୍କା ଧାରୟିଂସୁ। ଅପରା ଦେୱତା ଚ ନାଗସୁପଣ୍ଣାଦୟୋ ଚ ଦିବ୍ବେହି ଗନ୍ଧେହି ମାଲାହି ଚୁଣ୍ଣେହି ଧୂପେହି ପୂଜୟମାନା ଗଚ୍ଛନ୍ତି, ପାରିଚ୍ଛତ୍ତକପୁପ୍ଫେହି ଚେୱ ମନ୍ଦାରୱପୁପ୍ଫେହି ଚ ଘନମେଘୱୁଟ୍ଠିକାଲେ ଧାରାହି ୱିୟ ନଭଂ ନିରନ୍ତରଂ ଅହୋସି, ଦିବ୍ବାନି ସଂଗୀତାନି ପୱତ୍ତିଂସୁ , ସମନ୍ତତୋ ଅଟ୍ଠ ତୂରିୟାନି, ସଟ୍ଠି ତୂରିୟାନୀତି ଅଟ୍ଠସଟ୍ଠି ତୂରିୟସତସହସ୍ସାନି ପୱତ୍ତୟିଂସୁ। ତେସଂ ସଦ୍ଦୋ ସମୁଦ୍ଦକୁଚ୍ଛିୟଂ ମେଘଥନିତକାଲୋ ୱିୟ, ୟୁଗନ୍ଧରକୁଚ୍ଛିୟଂ ସାଗରନିଗ୍ଘୋସକାଲୋ ୱିୟ ଚ ୱତ୍ତତି।

ଇମିନା ସିରିସୋଭଗ୍ଗେନ ଗଚ୍ଛନ୍ତୋ ବୋଧିସତ୍ତୋ ଏକରତ୍ତେନେୱ ତୀଣି ରଜ୍ଜାନି ଅତିକ୍କମ୍ମ ତିଂସୟୋଜନମତ୍ଥକେ ଅନୋମାନଦୀତୀରଂ ପାପୁଣି। କିଂ ପନ ଅସ୍ସୋ ତତୋ ପରଂ ଗନ୍ତୁଂ ନ ସକ୍କୋତୀତି? ନୋ ନ ସକ୍କୋତି। ସୋ ହି ଏକଂ ଚକ୍କୱାଳଗବ୍ଭଂ ନାଭିୟା ଠିତଚକ୍କସ୍ସ ନେମିୱଟ୍ଟିଂ ମଦ୍ଦନ୍ତୋ ୱିୟ ଅନ୍ତନ୍ତେନ ଚରିତ୍ୱା ପୁରେପାତରାସମେୱ ଆଗନ୍ତ୍ୱା ଅତ୍ତନୋ ସମ୍ପାଦିତଂ ଭତ୍ତଂ ଭୁଞ୍ଜିତୁଂ ସମତ୍ଥୋ। ତଦା ପନ ଦେୱନାଗସୁପଣ୍ଣାଦୀହି ଆକାସେ ଠତ୍ୱା ଓସ୍ସଟ୍ଠେହି ଗନ୍ଧମାଲାଦୀହି ୟାୱ ଊରୁପ୍ପଦେସା ସଞ୍ଛନ୍ନସରୀରଂ ଆକଡ୍ଢିତ୍ୱା ଗନ୍ଧମାଲାଜଟଂ ଛିନ୍ଦନ୍ତସ୍ସ ଅତିପପଞ୍ଚୋ ଅହୋସି, ତସ୍ମା ତିଂସୟୋଜନମତ୍ତମେୱ ଅଗମାସି। ଅଥ ବୋଧିସତ୍ତୋ ନଦୀତୀରେ ଠତ୍ୱା ଛନ୍ନଂ ପୁଚ୍ଛି – ‘‘କା ନାମ ଅୟଂ ନଦୀ’’ତି? ‘‘ଅନୋମା ନାମ, ଦେୱା’’ତି। ‘‘ଅମ୍ହାକମ୍ପି ପବ୍ବଜ୍ଜା ଅନୋମା ଭୱିସ୍ସତୀ’’ତି ପଣ୍ହିୟା ଘଟ୍ଟେନ୍ତୋ ଅସ୍ସସ୍ସ ସଞ୍ଞଂ ଅଦାସି। ଅସ୍ସୋ ଚ ଉପ୍ପତିତ୍ୱା ଅଟ୍ଠୁସଭୱିତ୍ଥାରାୟ ନଦିୟା ପାରିମତୀରେ ଅଟ୍ଠାସି।

ବୋଧିସତ୍ତୋ ଅସ୍ସପିଟ୍ଠିତୋ ଓରୁୟ୍ହ ରଜତପଟ୍ଟସଦିସେ ୱାଳୁକାପୁଲିନେ ଠତ୍ୱା ଛନ୍ନଂ ଆମନ୍ତେସି – ‘‘ସମ୍ମ ଛନ୍ନ, ତ୍ୱଂ ମୟ୍ହଂ ଆଭରଣାନି ଚେୱ କଣ୍ଡକଞ୍ଚ ଆଦାୟ ଗଚ୍ଛ, ଅହଂ ପବ୍ବଜିସ୍ସାମୀ’’ତି। ‘‘ଅହମ୍ପି, ଦେୱ, ପବ୍ବଜିସ୍ସାମୀ’’ତି। ବୋଧିସତ୍ତୋ ‘‘ନ ଲବ୍ଭା ତୟା ପବ୍ବଜିତୁଂ, ଗଚ୍ଛେୱ ତ୍ୱ’’ନ୍ତି

ତିକ୍ଖତ୍ତୁଂ ପଟିବାହିତ୍ୱା ଆଭରଣାନି ଚେଓ କଣ୍ଡକଞ୍ଚ ପଟିଚ୍ଛାପେତ୍ୱା ଚିନ୍ତେସି – ''ଇମେ ମୟ୍ହଂ କେସା ସମଣସାରୁପ୍ପା ନ ହୋନ୍ତି, ଅଞ୍ଞୋ ବୋଧିସତ୍ତସ୍ସ କେସେ ଛିନ୍ଦିତୁଂ ଯୁତ୍ତରୂପୋ ନତ୍ଥୀ''ତି। ତତୋ ''ସୟମେଓ ଖଗ୍ଗେନ ଛିନ୍ଦିସ୍ସାମୀ''ତି ଦକ୍ଖିଣେନ ହତ୍ଥେନ ଅସିଂ ଗହେତ୍ୱା ୱାମହତ୍ଥେନ ମୋଳିୟା ସଦ୍ଧିଂ ଚୂଳଂ ଗହେତ୍ୱା ଛିନ୍ଦି। କେସା ଦ୍ୱଙ୍ଗୁଲମତ୍ତା ହୁତ୍ୱା ଦକ୍ଖିଣତୋ ଆୱତ୍ତମାନା ସୀସଂ ଅଲ୍ଲୀୟିଂସୁ। ତେସଂ ୟାୱଜୀୱଂ ତଦେୱ ପମାଣଂ ଅହୋସି, ମସ୍ସୁ ଚ ତଦନୁରୂପଂ, ପୁନ କେସମସ୍ସୁଓହାରଣକିଚ୍ଚଂ ନାମ ନାହୋସି। ବୋଧିସତ୍ତୋ ସହ ମୋଳିୟା ଚୂଳଂ ଗହେତ୍ୱା ''ସଚାହଂ ସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ଭୱିସ୍ସାମି, ଆକାସେ ତିଟ୍ଠତୁ। ନୋ ଚେ, ଭୂମିୟଂ ପତତୂ''ତି ଅନ୍ତଲିକ୍ଖେ ଖିପି। ସା ଚୂଳା ଯୋଜନପ୍ପମାଣଂ ଠାନଂ ଅବ୍ଭୁଗ୍ଗନ୍ତ୍ୱା ଆକାସେ ଅଟ୍ଠାସି। ସକ୍କୋ ଦେୱରାଜା ଦିବ୍ବଚକ୍ଖୁନା ଓଲୋକେତ୍ୱା ଯୋଜନିୟରତନଚଙ୍କୋଟକେନ ସମ୍ପଟିଚ୍ଛିତ୍ୱା ତାୱତିଂସଭୱନେ ଚୂଳାମଣିଚେତିୟଂ ନାମ ପତିଟ୍ଠାପେସି।

''ଛେତ୍ୱାନ ମୋଳିଂ ୱରଗନ୍ଧୱାସିତଂ, ୱେହାୟସଂ ଉକ୍ଖିପି ସକ୍ୟପୁଙ୍ଗୱୋ;

ସହସ୍ସନେତ୍ତୋ ସିରସା ପଟିଗ୍ଗହି, ରତନଚଙ୍କୋଟୱରେନ ୱାସୱୋ''ତି। (ମ। ନି। ଅଟ୍ଠ। ୧।୨୨୨);

ପୁନ ବୋଧିସତ୍ତୋ ଚିନ୍ତେସି – ''ଇମାନି କାସିକୱତ୍ଥାନି ମୟ୍ହଂ ନ ସମଣସାରୁପ୍ପାନୀ''ତି। ଅଥସ୍ସ କସ୍ସପବୁଦ୍ଧକାଲେ ପୁରାଣସହାୟକୋ ଘଟିକାରମହାବ୍ରହ୍ମା ଏକଂ ବୁଦ୍ଧନ୍ତରଂ ଜରଂ ଅପ୍ପତ୍ତେନ ମିତ୍ତଭାୱେନ ଚିନ୍ତେସି – ''ଅଜ୍ଜ ମେ ସହାୟକୋ ମହାଭିନିକ୍ଖମନଂ ନିକ୍ଖନ୍ତୋ, ସମଣପରିକ୍ଖାରମସ୍ସ ଗହେତ୍ୱା ଗଚ୍ଛିସ୍ସାମୀ''ତି।

''ତିଚୀୱରଞ୍ଚ ପତ୍ତୋ ଚ, ୱାସୀ ସୂଚି ଚ ବନ୍ଧନଂ;

ପରିସ୍ସାୱନେନ ଅଟ୍ଠେତେ, ଯୁତ୍ତଯୋଗସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ''ତି। –

ଇମେ ଅଟ୍ଠ ପରିକ୍ଖାରେ ଆହରିତ୍ୱା ଅଦାସି। ବୋଧିସତ୍ତୋ ଅରହଦ୍ଧଜଂ ନିୱାସେତ୍ୱା ଉତ୍ତମପବ୍ବଜିତୱେସଂ ଗଣ୍ହିତ୍ୱା ''ଛନ୍ନ, ତ୍ୱଂ ମମ ୱଚନେନ ମାତାପିତୂନଂ ଆରୋଗ୍ୟଂ ୱଦେହୀ''ତି ୱତ୍ୱା ଉୟ୍ୟୋଜେସି। ଛନ୍ନୋ ବୋଧିସତ୍ତଂ ୱନ୍ଦିତ୍ୱା ପଦକ୍ଖିଣଂ କତ୍ୱା ପକ୍କାମି। କଣ୍ଡକୋ ପନ ଛନ୍ନେନ ସଦ୍ଧିଂ ମନ୍ତୟମାନସ୍ସ ବୋଧିସତ୍ତସ୍ସ ୱଚନଂ ସୁଣନ୍ତୋୱ ''ନତ୍ଥି ଦାନି ମୟ୍ହଂ ପୁନ ସାମିନୋ ଦସ୍ସନ''ନ୍ତି ଚିନ୍ତେତ୍ୱା ଚକ୍ଖୁପଥଂ ୱିଜହନ୍ତୋ ସୋକଂ ଅଧିୱାସେତୁଂ ଅସକ୍କୋନ୍ତୋ ହଦୟେନ ଫଲିତେନ କାଲଂ କତ୍ୱା ତାୱତିଂସଭୱନେ କଣ୍ଡକୋ ନାମ ଦେୱପୁତ୍ତୋ ହୁତ୍ୱା ନିବ୍ବତ୍ତି। ଛନ୍ନସ୍ସ ପଠମଂ ଏକୋୱ ସୋକୋ ଅହୋସି, କଣ୍ଡକସ୍ସ ପନ କାଲକିରିୟାୟ ଦୁତିୟେନ ସୋକେନ ପୀଳିତୋ ରୋଦନ୍ତୋ ପରିଦେୱନ୍ତୋ ନଗରଂ ଅଗମାସି।

ବୋଧିସତ୍ତୋ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ତସ୍ମିଂଯେୱ ପଦେସେ ଅନୁପିୟଂ ନାମ ଅମ୍ବୱନଂ ଅତ୍ଥି, ତତ୍ଥ ସତ୍ତାହଂ ପବ୍ବଜ୍ଜାସୁଖେନ ୱୀତିନାମେତ୍ୱା ଏକଦିୱସେନେୱ ତିଂସଯୋଜନମଗ୍ଗଂ ପଦସା ଗନ୍ତ୍ୱା ରାଜଗହଂ ପାୱିସି। ପୱିସିତ୍ୱା ଚ ସପଦାନଂ ପିଣ୍ଡାୟ ଚରି। ସକଲନଗରଂ ବୋଧିସତ୍ତସ୍ସ ରୂପଦସ୍ସନେନେୱ ଧନପାଲକେ ପୱିଟ୍ଠେ ରାଜଗହଂ ୱିୟ ଚ, ଅସୁରିନ୍ଦେ ପୱିଟ୍ଠେ ଦେୱନଗରଂ ୱିୟ ଚ ସଙ୍ଖୋଭଂ ଅଗମାସି। ରାଜପୁରିସା ଗନ୍ତ୍ୱା ''ଦେୱ, ଏୱରୂପୋ ନାମ ସତ୍ତୋ ନଗରେ ପିଣ୍ଡାୟ ଚରତି, 'ଦେୱୋ ୱା ମନୁସ୍ସୋ ୱା ନାଗୋ ୱା ସୁପଣ୍ଣୋ ୱା ଅସୁକୋ ନାମ ଏସୋ'ତି ନ ଜାନାମା''ତି ଆରୋଚେସୁଂ। ରାଜା ପାସାଦତଲେ ଠତ୍ୱା ମହାପୁରିସଂ ଦିସ୍ୱା ଅଚ୍ଛରିୟବ୍ଭୁତଚିତ୍ତୋ ପୁରିସେ ଆଣାପେସି – ''ଗଚ୍ଛଥ, ଭଣେ , ୱୀମଂସଥ, ସଚେ ଅମନୁସ୍ସୋ ଭୱିସ୍ସତି, ନଗରା ନିକ୍ଖମିତ୍ୱା ଅନ୍ତରଧାୟିସ୍ସତି, ସଚେ ଦେୱତା ଭୱିସ୍ସତି, ଆକାସେନ ଗଚ୍ଛିସ୍ସତି, ସଚେ ନାଗୋ ଭୱିସ୍ସତି, ପଥୱିୟଂ ନିମୁଜ୍ଜିତ୍ୱା ଗମିସ୍ସତି, ସଚେ ମନୁସ୍ସୋ ଭୱିସ୍ସତି, ଯଥାଲଦ୍ଧଂ ଭିକ୍ଖଂ ପରିଭୁଞ୍ଜିସ୍ସତୀ''ତି।

ମହାପୁରିସୋପି ଖୋ ମିସ୍ସକଭତ୍ତଂ ସଂହରିତ୍ୱା ''ଅଲଂ ମେ ଏତ୍ତକଂ ୟାପନାୟା''ତି ଞତ୍ୱା ପୱିଟ୍ଠଦ୍ୱାରେନେୱ ନଗରା ନିକ୍ଖମିତ୍ୱା ପଣ୍ଡୱପବ୍ବତଚ୍ଛାୟାୟଂ ପୁରତ୍ଥିମାଭିମୁଖୋ ନିସୀଦିତ୍ୱା ଆହାରଂ ପରିଭୁଞ୍ଜିତୁଂ ଆରଦ୍ଧୋ। ଅଥସ୍ସ ଅନ୍ତାନି ପରିୱତ୍ତିତ୍ୱା ମୁଖେନ ନିକ୍ଖମନାକାରପ୍ପତ୍ତାନି ଅହେସୁଂ। ତତୋ ସୋ ତେନ ଅତ୍ତଭାୱେନ ଏୱରୂପସ୍ସ ଆହାରସ୍ସ ଚକ୍ଖୁନାପି ଅଦିଟ୍ଠପୁବ୍ବତାୟ ତେନ ପଟିକୂଲାହାରେନ ଅଟ୍ଟୀୟମାନୋପି ଏୱଂ ଅତ୍ତନା ଏୱ ଅତ୍ତାନଂ ଓୱଦି – ''ସିଦ୍ଧତ୍ଥ, ତ୍ୱଂ ସୁଲଭଅନ୍ନପାନେ କୁଲେ ତିୱସ୍ସିକଗନ୍ଧସାଲିଭୋଜନଂ ନାନଗ୍ଗରସେହି ଭୁଞ୍ଜନଟ୍ଠାନେ ନିବ୍ବତ୍ତିତ୍ୱାପି ଏକଂ ପଂସୁକୂଲିକଂ ଦିସ୍ୱା 'କଦା ନୁ ଖୋ ଅହମ୍ପି ଏୱରୂପୋ ହୁତ୍ୱା ପିଣ୍ଡାୟ ଚରିତ୍ୱା ଭୁଞ୍ଜିସ୍ସାମି, ଭୱିସ୍ସତି ନୁ ଖୋ ମେ ସୋ କାଲୋ'ତି ଚିନ୍ତେତ୍ୱା ନିକ୍ଖନ୍ତୋ, ଇଦାନି କିନ୍ନାମେତଂ କରୋସୀ''ତି ଏୱଂ ଅତ୍ତାନଂ ଓୱଦିତ୍ୱା ନିବ୍ବିକାରୋ ହୁତ୍ୱା ଆହାରଂ ପରିଭୁଞ୍ଜି।

ରାଜପୁରିସା ତଂ ପୱତ୍ତିଂ ଦିସ୍ୱା ଗନ୍ତ୍ୱା ରଞ୍ଞୋ ଆରୋଚେସୁଂ। ରାଜା ଦୂତୱଚନଂ ସୁତ୍ୱା ୱେଗେନ ନଗରା ନିକ୍ଖମିତ୍ୱା ବୋଧିସତ୍ତସ୍ସ ସନ୍ତିକଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ଇରିୟାପଥସ୍ମିଂୟେୱ ପସୀଦିତ୍ୱା ବୋଧିସତ୍ତସ୍ସ ସବ୍ବଂ ଇସ୍ସରିୟଂ ନିୟ୍ୟାତେସି। ବୋଧିସତ୍ତୋ ''ମୟ୍ହଂ, ମହାରାଜ, ୱତ୍ଥୁକାମେହି ୱା କିଲେସକାମେହି ୱା ଅତ୍ଥୋ ନତ୍ଥି, ଅହଂ ପରମାଭିସମ୍ବୋଧିଂ ପତ୍ଥୟନ୍ତୋ ନିକ୍ଖନ୍ତୋ''ତି ଆହ। ରାଜା ଅନେକପ୍ପକାରଂ ୟାଚନ୍ତୋପି ତସ୍ସ ଚିତ୍ତଂ ଅଲଭିତ୍ୱା ''ଅଦ୍ଧା ତ୍ୱଂ ବୁଦ୍ଧୋ

ଭଓିସ୍ସସି , ବୁଦ୍ଧଭୂତେନ ପନ ତଯା ପଠମଂ ମମ ଓିଜିତଂ ଆଗନ୍ତବ୍ବ’’ନ୍ତି ପଟିଞ୍ଞଂ ଗଣ୍ହି। ଅଯମେତ୍ଥ ସଙ୍ଖେପୋ, ଓିତ୍ଥାରୋ ପନ ‘‘ପଦ୍ଧଙ୍ଗ କିତ୍ତଯିସ୍ସାମି, ଯଥା ପବ୍ବଜି ଚକ୍ଖୁମା’’ତି ଇମଂ ପବ୍ବଜ୍ଜାସୁତ୍ତଂ (ସୁ॰ ନି॰ ୪୦୭) ସଦ୍ଧିଂ ଅଟ୍ଠକଥାଯ ଓଲୋକେତ୍ୱା ୱେଦିତବ୍ବୋ।

ବୋଧିସତ୍ତୋପି ଖୋ ରଞ୍ଞୋ ପଟିଞ୍ଞଂ ଦତ୍ୱା ଅନୁପୁବ୍ବେନ ଚାରିକଂ ଚରମାନୋ ଆଳାରଞ୍ଚ କାଲାମଂ ଉଦକଞ୍ଚ ରାମପୁତ୍ତଂ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ସମାପତ୍ତିଯୋ ନିବ୍ବତ୍ତେତ୍ୱା ‘‘ନାଯଂ ମଗ୍ଗୋ ବୋଧାଯା’’ତି ତମ୍ପି ସମାପତ୍ତିଭାୱନଂ ଅନଲଙ୍କରିତ୍ୱା ସଦେୱକସ୍ସ ଲୋକସ୍ସ ଅତ୍ତନୋ ଥାମୱୀରିଯସନ୍ଦସ୍ସନତ୍ଥଂ ମହାପଧାନଂ ପଦହିତୁକାମୋ ଉରୁୱେଲଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ‘‘ରମଣୀଯୋ ୱତାଯଂ ଭୂମିଭାଗୋ’’ତି ତତ୍ଥେୱ ୱାସଂ ଉପଗନ୍ତ୍ୱା ମହାପଧାନଂ ପଦହି। ତେପି ଖୋ କୋଣ୍ଡଞ୍ଞପ୍ପମୁଖା ପଞ୍ଚୱଗ୍ଗିଯା ଗାମନିଗମରାଜଧାନୀସୁ ଭିକ୍ଖାଯ ଚରନ୍ତା ତତ୍ଥ ବୋଧିସତ୍ତଂ ସମ୍ପାପୁଣିଂସୁ। ଅଥ ନଂ ଛବ୍ବସ୍ସାନି ମହାପଧାନଂ ପଦହନ୍ତଂ ‘‘ଇଦାନି ବୁଦ୍ଧୋ ଭୱିସ୍ସତି, ଇଦାନି ବୁଦ୍ଧୋ ଭୱିସ୍ସତୀ’’ତି ପରିୱେଣସମ୍ମଜ୍ଜନାଦିକାଯ ୱତ୍ତପଟିପତ୍ତିଯା ଉପଟ୍ଠହମାନା ସନ୍ତିକାୱଚରା ଅହେସୁଂ। ବୋଧିସତ୍ତୋପି ଖୋ ‘‘କୋଟିପ୍ପତ୍ତଂ ଦୁକ୍କରକାରିକଂ କରିସ୍ସାମୀ’’ତି ଏକତିଲତଣ୍ଡୁଲାଦୀହିପି ୱୀତିନାମେସି, ସବ୍ବସୋପି ଆହାରୁପଚ୍ଛେଦନଂ ଅକାସି। ଦେୱତାପି ଲୋମକୂପେହି ଓଜଂ ଉପସଂହରମାନା ପକ୍ଖିପିଂସୁ।

ଅଥସ୍ସ ତାଯ ନିରାହାରତାଯ ପରମକସିରପ୍ପତ୍ତତାଯ ସୁୱଣ୍ଣୱଣ୍ଣୋପି କାଯୋ କାଳୱଣ୍ଣୋ ଅହୋସି, ଦ୍ୱତ୍ତିଂସମହାପୁରିସଲକ୍ଖଣାନି ପଟିଚ୍ଛନ୍ନାନି ଅହେସୁଂ। ଅପ୍ପେକଦା ଆନାପାନକଜ୍ଝାନଂ ଝାଯନ୍ତୋ ମହାୱେଦନାଭିତୁନ୍ନୋ ୱିସଞ୍ଞୀଭୂତୋ ଚଙ୍କମନକୋଟିଯଂ ପତତି। ଅଥ ନଂ ଏକଚ୍ଚା ଦେୱତା ‘‘କାଲଙ୍କତୋ ସମଣୋ ଗୋତମୋ’’ତି ୱଦନ୍ତି। ଏକଚ୍ଚା ‘‘ୱିହାରୋତ୍ୱେୱେସୋ ଅରହତ’’ନ୍ତି ଚ ଆହଂସୁ। ତତ୍ଥ ଯାସଂ ‘‘କାଲଙ୍କତୋ’’ତି ସଞ୍ଞା ଅହୋସି, ତା ଗନ୍ତ୍ୱା ସୁଦ୍ଧୋଦନମହାରାଜସ୍ସ ଆରୋଚେସୁଂ – ‘‘ତୁମ୍ହାକଂ ପୁତ୍ତୋ କାଲଙ୍କତୋ’’ତି। ‘‘ମମ ପୁତ୍ତୋ ବୁଦ୍ଧୋ ହୁତ୍ୱା କାଲଙ୍କତୋ, ଅହୁତ୍ୱା’’ତି? ‘‘ବୁଦ୍ଧୋ ଭୱିତୁଂ ନାସକ୍ଖି, ପଧାନଭୂମିଯଂଯେୱ ପତିତ୍ୱା କାଲଙ୍କତୋ’’ତି। ଇଦଂ ସୁତ୍ୱା ରାଜା – ‘‘ନାହଂ ସଦ୍ଦହାମି, ମମ ପୁତ୍ତସ୍ସ ବୋଧିଂ ଅପ୍ପତ୍ୱା କାଲକିରିଯା ନାମ ନତ୍ଥୀ’’ତି ପଟିକ୍ଖିପି। ‘‘କସ୍ମା ପନ ରାଜା ନ ସଦ୍ଦହତୀ’’ତି? କାଳଦେୱଲତାପସୱନ୍ଦାପନଦିୱସେ ଜମ୍ବୁରୁକ୍ଖମୂଲେ ଚ ପାଟିହାରିଯାନଂ ଦିଟ୍ଠତ୍ତା।

ପୁନ ବୋଧିସତ୍ତେ ସଞ୍ଞଂ ପଟିଲଭିତ୍ୱା ଉଟ୍ଠିତେ ତା ଦେୱତା ଗନ୍ତ୍ୱା ‘‘ଅରୋଗୋ ତେ, ମହାରାଜ, ପୁତ୍ତୋ’’ତି ଆରୋଚେସୁଂ। ରାଜା ‘‘ଜାନାମହଂ ମମ ପୁତ୍ତସ୍ସ ଅମରଣଭାୱ’’ନ୍ତି ୱଦତି। ମହାସତ୍ତସ୍ସ ଛବ୍ବସ୍ସାନି ଦୁକ୍କରକାରିକଂ କରୋନ୍ତସ୍ସେୱ ଆକାସେ ଗଣ୍ଠିକରଣକାଲୋ ୱିଯ ଅହୋସି। ସୋ ‘‘ଅଯଂ ଦୁକ୍କରକାରିକା ନାମ ବୋଧାଯ ମଗ୍ଗୋ ନ ହୋତୀ’’ତି ଓଳାରିକଂ ଆହାରଂ ଆହାରେତୁଂ ଗାମନିଗମେସୁ ପିଣ୍ଡାଯ ଚରିତ୍ୱା ଆହାରଂ ଆହରି। ଅଥସ୍ସ ଦ୍ୱତ୍ତିଂସମହାପୁରିସଲକ୍ଖଣାନି ପାକତିକାନି ଅହେସୁଂ, କାଯୋପି ସୁୱଣ୍ଣୱଣ୍ଣୋ ଅହୋସି। ପଞ୍ଚୱଗ୍ଗିଯା ଭିକ୍ଖୂ ‘‘ଅଯଂ ଛବ୍ବସ୍ସାନି ଦୁକ୍କରକାରିକଂ କରୋନ୍ତୋପି ସବ୍ବଞ୍ଞୁତଂ ପଟିୱିଜ୍ଝିତୁଂ ନାସକ୍ଖି, ଇଦାନି ଗାମନିଗମାଦୀସୁ ପିଣ୍ଡାଯ ଚରିତ୍ୱା ଓଳାରିକଂ ଆହାରଂ ଆହରମାନୋ କିଂ ସକ୍ଖିସ୍ସତି, ବାହୁଲିକୋ ଏସ ପଧାନୱିବ୍ଭନ୍ତୋ, ସୀସଂ ନ୍ହାଯିତୁକାମସ୍ସ ଉସ୍ସାୱବିନ୍ଦୁତକ୍କନଂ ୱିଯ ଅମ୍ହାକଂ ଏତସ୍ସ ସନ୍ତିକା ୱିସେସତକ୍କନଂ, କିଂ ନୋ ଇମିନା’’ତି ମହାପୁରିସଂ ପହାଯ ଅତ୍ତନୋ ଅତ୍ତନୋ ପତ୍ତଚୀୱରଂ ଗହେତ୍ୱା ଅଟ୍ଠାରସଯୋଜନମଗ୍ଗଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ଇସିପତନଂ ପୱିସିଂସୁ।

ତେନ ଖୋ ପନ ସମଯେନ ଉରୁୱେଲାଯଂ ସେନାନିଗମେ ସେନାନିକୁଟୁମ୍ବିକସ୍ସ ଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତା ସୁଜାତା ନାମ ଦାରିକା ୱଯପ୍ପତ୍ତା ଏକସ୍ମିଂ ନିଗ୍ରୋଧରୁକ୍ଖେ ପତ୍ଥନଂ ଅକାସି – ‘‘ସଚାହଂ ସମଜାତିକଂ କୁଲଘରଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ପଠମଗବ୍ଭେ ପୁତ୍ତଂ ଲଭିସ୍ସାମି, ଅନୁସଂୱଚ୍ଛରଂ ତେ ସତସହସ୍ସପରିଚ୍ଚାଗେନ ବଲିକମ୍ମଂ କରିସ୍ସାମୀ’’ତି। ତସ୍ସା ସା ପତ୍ଥନା ସମିଜ୍ଝି। ସା ମହାସତ୍ତସ୍ସ ଦୁକ୍କରକାରିକଂ କରୋନ୍ତସ୍ସ ଛଟ୍ଠେ ୱସ୍ସେ ପରିପୁଣ୍ଣେ ୱିସାଖାପୁଣ୍ଣମାଯଂ ବଲିକମ୍ମଂ କାତୁକାମା ହୁତ୍ୱା ପୁରେତରଂଯେୱ ଧେନୁସହସ୍ସଂ ଲଟ୍ଠିମଧୁକୱନେ ଚରାପେତ୍ୱା, ତାସଂ ଖୀରଂ ପଞ୍ଚ ଧେନୁସତାନି ପାଯେତ୍ୱା, ତାସଂ ଖୀରଂ ଅଡ୍ଢତିଯାନି ଚ ସତାନୀତି ଏୱଂ ଯାୱ ସୋଳସନ୍ନଂ ଧେନୂନଂ ଖୀରଂ ଅଟ୍ଠ ଧେନୁଯୋ ପିୱନ୍ତି, ତାୱ ଖୀରସ୍ସ ବହଲତଞ୍ଚ ମଧୁରତଞ୍ଚ ଓଜୱନ୍ତତଞ୍ଚ ପତ୍ଥଯମାନା ଖୀରପରିୱତ୍ତନଂ ନାମ ଅକାସି। ସା ୱିସାଖାପୁଣ୍ଣମଦିୱସେ ‘‘ପାତୋୱ ବଲିକମ୍ମଂ କରିସ୍ସାମୀ’’ତି ରତ୍ତିଯା ପଚ୍ଚୂସସମଯଂ ପଚ୍ଚୁଟ୍ଠାଯ ତା ଅଟ୍ଠ ଧେନୁଯୋ ଦୁହାପେସି। ୱଚ୍ଛକା ଧେନୂନଂ ଥନମୂଲଂ ନ ଆଗମଂସୁ, ଥନମୂଲେ ପନ ନୱଭାଜନେସୁ ଉପନୀତମତ୍ତେସୁ ଅତ୍ତନୋ ଧମ୍ମତାଯ ଖୀରଧାରା ପୱତ୍ତିଂସୁ। ତଂ ଅଚ୍ଛରିଯଂ ଦିସ୍ୱା ସୁଜାତା ସହତ୍ଥେନେୱ ଖୀରଂ ଗହେତ୍ୱା ନୱଭାଜନେ ପକ୍ଖିପିତ୍ୱା ସହତ୍ଥେନେୱ ଅଗ୍ଗିଂ କତ୍ୱା ପଚିତୁଂ ଆରଭି।

ତସ୍ମିଂ ପାଯାସେ ପଚ୍ଚମାନେ ମହନ୍ତା ମହନ୍ତା ପୁବ୍ବୁଳା ଉଟ୍ଠହିତ୍ୱା ଦକ୍ଖିଣାୱଟ୍ଟା ହୁତ୍ୱା ସଞ୍ଚରନ୍ତି। ଏକଫୁସିତମ୍ପି ବହି ନ ଉପ୍ପତତି, ଉଦ୍ଧନତୋ ଅପ୍ପମତ୍ତକୋପି ଧୂମୋ ନ ଉଟ୍ଠହତି। ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ଚତ୍ତାରୋ ଲୋକପାଲା ଆଗନ୍ତ୍ୱା ଉଦ୍ଧନେ ଆରକ୍ଖଂ ଗଣ୍ହିଂସୁ, ମହାବ୍ରହ୍ମା ଛତ୍ତଂ ଧାରେସି, ସକ୍କୋ ଅଲାତାନି ସମାନେନ୍ତୋ ଅଗ୍ଗିଂ ଜାଲେସି। ଦେୱତା ଦ୍ୱିସହସ୍ସଦୀପପରିୱାରେସୁ ଚତୂସୁ ମହାଦୀପେସୁ ଦେୱମନୁସ୍ସାନଂ ଉପକପ୍ପନଓଜଂ ଅତ୍ତନୋ ଦେୱାନୁଭାୱେନ ଦଣ୍ଡକବଦ୍ଧଂ ମଧୁପଟଲଂ ପୀଳେତ୍ୱା ମଧୁଂ ଗଣ୍ହମାନା ୱିଯ ସଂହରିତ୍ୱା ତତ୍ଥ ପକ୍ଖିପିଂସୁ । ଅଞ୍ଞେସୁ ହି କାଲେସୁ ଦେୱତା କବଳେ

କବଳେ ଓଜଂ ପକ୍ଖିପିଂସୁ, ସମ୍ବୋଧିପ୍ପତ୍ତଦିୱସେ ଚ ପରିନିବ୍ବାନଦିୱସେ ଚ ଉକ୍ଖଲିଯଂଯେୱ ପକ୍ଖିପିଂସୁ । ସୁଜାତା ଏକଦିୱସେଯେୱ ତତ୍ଥ ଅତ୍ତନୋ ପାକଟାନି ଅନେକାନି ଅଚ୍ଛରିଯାନି ଦିସ୍ୱା ପୁଣ୍ଣଂ ନାମ ଦାସିଂ ଆମନ୍ତେସି – ‘‘ଅମ୍ମ ପୁଣ୍ଣେ, ଅଜ୍ଜ ଅମ୍ହାକଂ ଦେୱତା ଅତିୱିଯ ପସନ୍ନା, ମଯା ହି ଏତ୍ତକେ କାଲେ ଏୱରୂପଂ ଅଚ୍ଛରିଯଂ ନାମ ନ ଦିଟ୍ଠପୁବ୍ବଂ, ୱେଗେନ ଗନ୍ତ୍ୱା ଦେୱଟ୍ଠାନଂ ପଟିଜଗ୍ଗାହୀ’’ତି । ସା ‘‘ସାଧୁ, ଅଯ୍ୟେ’’ତି ତସ୍ସା ୱଚନଂ ସମ୍ପଟିଚ୍ଛିତ୍ୱା ତୁରିତତୁରିତା ରୁକ୍ଖମୂଲଂ ଅଗମାସି ।

ବୋଧିସତ୍ତୋପି ଖୋ ତସ୍ମିଂ ରତ୍ତିଭାଗେ ପଞ୍ଚ ମହାସୁପିନେ (ଅ। ନି। ୫।୧୯୬) ଦିସ୍ୱା ପରିଗ୍ଗଣ୍ହନ୍ତୋ ‘‘ନିସ୍ସଂସଯଂ ଅଜ୍ଜାହଂ ବୁଦ୍ଧୋ ଭୱିସ୍ସାମୀ’’ତି କତସନ୍ନିଟ୍ଠାନୋ ତସ୍ସା ରତ୍ତିଯା ଅଚ୍ଚଯେନ କତସରୀରପଟିଜଗ୍ଗନୋ ଭିକ୍ଖାଚାରକାଲଂ ଆଗମଯମାନୋ ପାତୋୱ ଆଗନ୍ତ୍ୱା ତସ୍ମିଂ ରୁକ୍ଖମୂଲେ ନିସୀଦି, ଅତ୍ତନୋ ପଭାଯ ସକଲଂ ରୁକ୍ଖମୂଲଂ ଓଭାସଯମାନୋ । ଅଥ ଖୋ ସା ପୁଣ୍ଣା ଆଗନ୍ତ୍ୱା ଅଦ୍ଦସ ବୋଧିସତ୍ତଂ ରୁକ୍ଖମୂଲେ ପାଚୀନଲୋକଧାତୁଂ ଓଲୋକଯମାନଂ ନିସିନ୍ନଂ, ସରୀରତୋ ଚସ୍ସ ନିକ୍ଖନ୍ତାହି ପଭାହି ସକଲରୁକ୍ଖଂ ସୁୱଣ୍ଣୱଣ୍ଣଂ । ଦିସ୍ୱାନସ୍ସା ଏତଦହୋସି – ‘‘ଅଜ୍ଜ ଅମ୍ହାକଂ ଦେୱତା ରୁକ୍ଖତୋ ଓରୁଯ୍ହ ସହତ୍ଥେନେୱ ବଲିକମ୍ମଂ ସମ୍ପଟିଚ୍ଛିତୁଂ ନିସିନ୍ନା ମଞ୍ଞେ’’ତି ଉବ୍ବେଗପ୍ପତ୍ତା ହୁତ୍ୱା ୱେଗେନ ଆଗନ୍ତ୍ୱା ସୁଜାତାଯ ଏତମତ୍ଥଂ ଆରୋଚେସି ।

ସୁଜାତା ତସ୍ସା ୱଚନଂ ସୁତ୍ୱା ତୁଟ୍ଠମାନସା ହୁତ୍ୱା ‘‘ଅଜ୍ଜ ଦାନି ପଟ୍ଠାଯ ମମ ଜେଟ୍ଠଧୀତୁଟ୍ଠାନେ ତିଟ୍ଠାହୀ’’ତି ଧୀତୁ ଅନୁଚ୍ଛୱିକଂ ସବ୍ବାଲଙ୍କାରଂ ଅଦାସି । ଯସ୍ମା ପନ ବୁଦ୍ଧଭାୱଂ ପାପୁଣନଦିୱସେ ସତସହସ୍ସଗ୍ଘନିକା ଏକା ସୁୱଣ୍ଣପାତି ଲଦ୍ଧୁଂ ୱଟ୍ଟତି, ତସ୍ମା ସା ‘‘ସୁୱଣ୍ଣପାତିଯଂ ପାଯାସଂ ପକ୍ଖିପିସ୍ସାମୀ’’ତି ଚିତ୍ତଂ ଉପ୍ପାଦେତ୍ୱା ସତସହସ୍ସଗ୍ଘନିକଂ ସୁୱଣ୍ଣପାତିଂ ନୀହରାପେତ୍ୱା ତତ୍ଥ ପାଯାସଂ ପକ୍ଖିପିତୁକାମା ପକ୍କଭାଜନଂ ଆୱଜ୍ଜେସି । ସବ୍ବୋ ପାଯାସୋ ପଦୁମପତ୍ତତୋ ଉଦକଂ ୱିଯ ୱିୱଟ୍ଟିତ୍ୱା ପାତିଯଂ ପତିଟ୍ଠାସି, ଏକପାତିପୂରମତ୍ତୋୱ ଅହୋସି । ସା ତଂ ପାତିଂ ଅଞ୍ଞାଯ ପାତିଯା ପଟିକୁଜ୍ଜିତ୍ୱା ଓଦାତୱତ୍ଥେନ ୱେଠେତ୍ୱା ସଯଂ ସବ୍ବାଲଙ୍କାରେହି ଅତ୍ତଭାୱଂ ଅଲଙ୍କରିତ୍ୱା ତଂ ପାତିଂ ଅତ୍ତନୋ ସୀସେ ଠପେତ୍ୱା ମହନ୍ତେନ ଆନୁଭାୱେନ ନିଗ୍ରୋଧରୁକ୍ଖମୂଲଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ବୋଧିସତ୍ତଂ ଦିସ୍ୱା ବଲୱସୋମନସ୍ସଜାତା ‘‘ରୁକ୍ଖଦେୱତା’’ତି ସଞ୍ଞାଯ ଦିଟ୍ଠଟ୍ଠାନତୋ ପଟ୍ଠାଯ ଓନତୋନତା ଗନ୍ତ୍ୱା ସୀସତୋ ପାତିଂ ଓତାରେତ୍ୱା ୱିୱରିତ୍ୱା ସୁୱଣ୍ଣଭିଙ୍ଗାରେନ ଗନ୍ଧପୁପ୍ଫୱାସିତଂ ଉଦକଂ ଗହେତ୍ୱା ବୋଧିସତ୍ତଂ ଉପଗନ୍ତ୍ୱା ଅଟ୍ଠାସି । ଘଟିକାରମହାବ୍ରହ୍ମୁନା ଦିନ୍ନୋ ମତ୍ତିକାପତ୍ତୋ ଏତ୍ତକଂ କାଲଂ ବୋଧିସତ୍ତଂ ଅୱିଜହିତ୍ୱା ତସ୍ମିଂ ଖଣେ ଅଦସ୍ସନଂ ଗତୋ, ବୋଧିସତ୍ତୋ ପତ୍ତଂ ଅପସ୍ସନ୍ତୋ ଦକ୍ଖିଣହତ୍ଥଂ ପସାରେତ୍ୱା ଉଦକଂ ସମ୍ପଟିଚ୍ଛି । ସୁଜାତା ସହେୱ ପାତିଯା ପାଯାସଂ ମହାପୁରିସସ୍ସ ହତ୍ଥେ ଠପେସି, ମହାପୁରିସୋ ସୁଜାତଂ ଓଲୋକେସି । ସା ଆକାରଂ ସଲ୍ଲକ୍ଖେତ୍ୱା ‘‘ଅଯ୍ୟ, ମଯା ତୁମ୍ହାକଂ ପରିଚ୍ଚତ୍ତା, ତଂ ଗଣ୍ହିତ୍ୱା ଯଥାରୁଚି କରୋଥା’’ତି ୱନ୍ଦିତ୍ୱା ‘‘ଯଥା ମଯ୍ହଂ ମନୋରଥୋ ନିପ୍ଫନ୍ନୋ, ଏୱଂ ତୁମ୍ହାକମ୍ପି ନିପ୍ଫଜ୍ଜତୂ’’ତି ୱତ୍ୱା ସତସହସ୍ସଗ୍ଘନିକମ୍ପି ସୁୱଣ୍ଣପାତିଂ ପୁରାଣକପଣ୍ଣଂ ୱିଯ ପରିଚ୍ଚଜିତ୍ୱା ଅନପେକ୍ଖାୱ ପକ୍କାମି ।

ବୋଧିସତ୍ତୋପି ଖୋ ନିସିନ୍ନଟ୍ଠାନା ୱୁଟ୍ଠାଯ ରୁକ୍ଖଂ ପଦକ୍ଖିଣଂ କତ୍ୱା ପାତିଂ ଆଦାଯ ନେରଞ୍ଜରାଯ ତୀରଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ଅନେକେସଂ ବୋଧିସତ୍ତସତସହସ୍ସାନଂ ଅଭିସମ୍ବୁଜ୍ଝନଦିୱସେ ଓତରିତ୍ୱା ନ୍ହାନଟ୍ଠାନଂ ସୁପତିଟ୍ଠିତଂ ନାମ ଅତ୍ଥି, ତସ୍ସା ତୀରେ ପାତିଂ ଠପେତ୍ୱା ସୁପତିଟ୍ଠିତତିତ୍ଥେ ଓତରିତ୍ୱା ନ୍ହତ୍ୱା ଅନେକବୁଦ୍ଧସତସହସ୍ସାନଂ ନିୱାସନଂ ଅରହଦ୍ଧଜଂ ନିୱାସେତ୍ୱା ପୁରତ୍ଥାଭିମୁଖୋ ନିସୀଦିତ୍ୱା ଏକଟ୍ଠିତାଲପକ୍କପ୍ପମାଣେ ଏକୂନପଣ୍ଣାସପିଣ୍ଡେ କତ୍ୱା ସବ୍ବଂ ଅପ୍ପୋଦକମଧୁପାଯାସଂ ପରିଭୁଞ୍ଜି । ସୋଯେୱସ୍ସ ବୁଦ୍ଧଭୂତସ ସତ୍ତସତ୍ତାହଂ ବୋଧିମଣ୍ଡେ ୱସନ୍ତସ୍ସ ଏକୂନପଣ୍ଣାସଦିୱସାନି ଆହାରୋ ଅହୋସି । ଏତ୍ତକଂ କାଲଂ ଅଞ୍ଞୋ ଆହାରୋ ନତ୍ଥି, ନ ନ୍ହାନଂ, ନ ମୁଖଧୋୱନଂ, ନ ସରୀରୱଳଞ୍ଜୋ, ଝାନସୁଖେନ ଫଲସମାପତ୍ତିସୁଖେନ ଚ ୱୀତିନାମେସି । ତଂ ପନ ପାଯାସଂ ଭୁଞ୍ଜିତ୍ୱା ସୁୱଣ୍ଣପାତିଂ ଗହେତ୍ୱା ‘‘ସଚାହଂ ଅଜ୍ଜ ବୁଦ୍ଧୋ ଭୱିସ୍ସାମି, ଅଯଂ ପାତି ପଟିସୋତଂ ଗଚ୍ଛତୁ, ନୋ ଚେ ଭୱିସ୍ସାମି, ଅନୁସୋତଂ ଗଚ୍ଛତୂ’’ତି ୱତ୍ୱା ନଦୀସୋତେ ପକ୍ଖିପି । ସା ସୋତଂ ଛିନ୍ଦମାନା ନଦୀମଜ୍ଝଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ମଜ୍ଝଟ୍ଠାନେନେୱ ଜୱସମ୍ପନ୍ନୋ ଅସ୍ସୋ ୱିଯ ଅସୀତିହତ୍ଥମତ୍ତଟ୍ଠାନଂ ପଟିସୋତଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ଏକସ୍ମିଂ ଆୱଟ୍ଟେ ନିମୁଜ୍ଜିତ୍ୱା କାଳନାଗରାଜଭୱନଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ତିଣ୍ଣଂ ବୁଦ୍ଧାନଂ ପରିଭୋଗପାତିଯୋ ‘‘କିଲି କିଲୀ’’ତି ରୱଂ କାରଯମାନା ପହରିତ୍ୱା ତାସଂ ସବ୍ବହେଟ୍ଠିମା ହୁତ୍ୱା ଅଟ୍ଠାସି । କାଳୋ ନାଗରାଜା ତ ସଦ୍ଦଂ ସୁତ୍ୱା ‘‘ହିଯ୍ୟୋ ଏକୋ ବୁଦ୍ଧୋ ନିବ୍ବତ୍ତି, ପୁନ ଅଜ୍ଜ ଏକୋ ନିବ୍ବତ୍ତୋ’’ତି ୱତ୍ୱା ଅନେକେହି ପଦସତେହି ଥୁତିଯୋ ୱଦମାନୋ ଉଟ୍ଠାସି । ତସ୍ସ କିର ମହାପଥୱିଯା ଏକଯୋଜନତିଗାୱୁତପ୍ପମାଣଂ ନଭଂ ପୂରେତ୍ୱା ଆରୋହନକାଲୋ ଅଜ୍ଜ ୱା ହିଯ୍ୟୋ ୱା ସଦିସୋ ଅହୋସି ।

ବୋଧିସତ୍ତୋପି ନଦୀତୀରମ୍ହି ସୁପୁପ୍ଫିତସାଲୱନେ ଦିୱାୱିହାରଂ କତ୍ୱା ସାଯନ୍ହସମଯଂ ପୁପ୍ଫାନଂ ୱଣ୍ଟତୋ ମୁଚ୍ଚନକାଲେ ଦେୱତାହି ଅଲଙ୍କତେନ ଅଟ୍ଠୂସଭୱିତ୍ଥାରେନ ମଗ୍ଗେନ ସୀହୋ ୱିଯ ୱିଜମ୍ଭମାନୋ ବୋଧିରୁକ୍ଖାଭିମୁଖୋ ପାଯାସି । ନାଗଯକ୍ଖସୁପଣ୍ଣାଦଯୋ ଦିବ୍ବେହି ଗନ୍ଧପୁପ୍ଫାଦୀହି ପୂଜଯିଂସୁ, ଦିବ୍ବସଂଗୀତାଦୀନି ପୱତ୍ତଯିଂସୁ, ଦସସହସ୍ସୀ ଲୋକଧାତୁ ଏକଗନ୍ଧା ଏକମାଲା ଏକସାଧୁକାରା ଅହୋସି । ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ସୋତ୍ଥିଯୋ ନାମ ତିଣହାରକୋ ତିଣଂ ଆଦାଯ ପଟିପଥେ ଆଗଚ୍ଛନ୍ତୋ ମହାପୁରିସସ୍ସ ଆକାରଂ ଞତ୍ୱା ଅଟ୍ଠ ତିଣମୁଟ୍ଠିଯୋ ଅଦାସି । ବୋଧିସତ୍ତୋ ତିଣଂ ଗହେତ୍ୱା ବୋଧିମଣ୍ଡଂ ଆରୁଯ୍ହ ଦକ୍ଖିଣଦିସାଭାଗେ ଉତ୍ତରାଭିମୁଖୋ ଅଟ୍ଠାସି । ତସ୍ମିଂ ଖଣେ ଦକ୍ଖିଣଚକ୍କୱାଳଂ ଓସୀଦିତ୍ୱା ହେଟ୍ଠା ଅୱୀଚିସମ୍ପତ୍ତଂ ୱିଯ ଅହୋସି । ଉତ୍ତରଚକ୍କୱାଳଂ ଉଲ୍ଲଙ୍ଘିତ୍ୱା ଉପରି ଭୱଗ୍ଗପ୍ପତ୍ତଂ ୱିଯ ଅହୋସି । ବୋଧିସତ୍ତୋ ‘‘ଇଦଂ ସମ୍ବୋଧିପାପୁଣନଟ୍ଠାନଂ ନ ଭୱିସ୍ସତି ମଞ୍ଞେ’’ତି ପଦକ୍ଖିଣଂ

କରୋନ୍ତୋ ପଚ୍ଛିମଦିସାଭାଗଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ପୁରତ୍ଥିମାଭିମୁଖୋ ଅଟ୍ଠାସି, ତତୋ ପଚ୍ଛିମଚକ୍କୱାଳଂ ଓସୀଦିତ୍ୱା ହେଟ୍ଠା ଅୱୀଚିସମ୍ପତ୍ତଂ ୱିୟ ଅହୋସି, ପୁରତ୍ଥିମଚକ୍କୱାଳଂ ଉଲ୍ଲଙ୍ଘିତ୍ୱା ଉପରି ଭୱଗ୍ଗପ୍ପତ୍ତଂ ୱିୟ ଅହୋସି। ଠିତଟ୍ଠିତଟ୍ଠାନେ କିରସ୍ସ ନେମିୱଟ୍ଟିପରିୟନ୍ତେ ଅକ୍କନ୍ତଂ ନାଭିୟା ପତିଟ୍ଠିତମହାସକଟଚକ୍କଂ ୱିୟ ମହାପଥୱୀ ଓନତୁନ୍ନତା ଅହୋସି। ବୋଧିସତ୍ତୋ ‘‘ଇଦମ୍ପି ସମ୍ବୋଧିପାପୁଣନଟ୍ଠାନଂ ନ ଭୱିସ୍ସତି ମଞ୍ଞେ’’ତି ପଦକ୍ଖିଣଂ କରୋନ୍ତୋ ଉତ୍ତରଦିସାଭାଗଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ଦକ୍ଖିଣାଭିମୁଖୋ ଅଟ୍ଠାସି। ତତୋ ଉତ୍ତରଚକ୍କୱାଳଂ ଓସୀଦିତ୍ୱା ହେଟ୍ଠା ଅୱୀଚିସମ୍ପତ୍ତଂ ୱିୟ ଅହୋସି, ଦକ୍ଖିଣଚକ୍କୱାଳଂ ଉଲ୍ଲଙ୍ଘିତ୍ୱା ଉପରି ଭୱଗ୍ଗପ୍ପତ୍ତଂ ୱିୟ ଅହୋସି। ବୋଧିସତ୍ତୋ ‘‘ଇଦମ୍ପି ସମ୍ବୋଧିପାପୁଣନଟ୍ଠାନଂ ନ ଭୱିସ୍ସତି ମଞ୍ଞେ’’ତି ପଦକ୍ଖିଣଂ କରୋନ୍ତୋ ପୁରତ୍ଥିମଦିସାଭାଗଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ପଚ୍ଛିମାଭିମୁଖୋ ଅଟ୍ଠାସି। ପୁରତ୍ଥିମଦିସାଭାଗେ ପନ ସବ୍ବବୁଦ୍ଧାନଂ ପଲ୍ଲଙ୍କଟ୍ଠାନଂ ଅହୋସି, ତଂ ନେୱ ଛମ୍ଭତି, ନ କମ୍ପତି। ବୋଧିସତ୍ତୋ ‘‘ଇଦଂ ସବ୍ବବୁଦ୍ଧାନଂ ଅୱିଜହିତଂ ଅଚଲଟ୍ଠାନଂ କିଲେସପଞ୍ଜରୱିଦ୍ଧଂସନଟ୍ଠାନ’’ନ୍ତି ଞତ୍ୱା ତାନି ତିଣାନି ଅଗ୍ଗେ ଗହେତ୍ୱା ଚାଲେସି, ତାୱଦେୱ ଚୁଦ୍ଦସହତ୍ଥୋ ପଲ୍ଲଙ୍କୋ ଅହୋସି। ତାନିପି ଖୋ ତିଣାନି ତଥାରୂପେନ ସଣ୍ଠାନେନ ସଣ୍ଠହିଂସୁ, ୟଥାରୂପଂ ସୁକୁସଲୋ ଚିତ୍ତକାରୋ ୱା ପୋତ୍ଥକାରୋ ୱା ଆଲିଖିତୁମ୍ପି ସମତ୍ଥୋ ନତ୍ଥି। ବୋଧିସତ୍ତୋ ବୋଧିକ୍ଖନ୍ଧଂ ପିଟ୍ଠିତୋ କତ୍ୱା ପୁରତ୍ଥାଭିମୁଖୋ ଦଳ୍ହମାନସୋ ହୁତ୍ୱା –

‘‘କାମଂ ତଚୋ ଚ ନ୍ହାରୁ ଚ, ଅଟ୍ଠି ଚ ଅୱସିସ୍ସତୁ;

ଉପସୁସ୍ସତୁ ନିସ୍ସେସଂ, ସରୀରେ ମଂସଲୋହିତଂ। (ଅ। ନି। ୨।୫; ମ। ନି। ୨।୧୮୪) –

‘ନ ତ୍ୱେୱାହଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୋଧିଂ ଅପ୍ପତ୍ୱା ଇମଂ ପଲ୍ଲଙ୍କଂ ଭିନ୍ଦିସ୍ସାମୀ’’’ତି ଅସନିସତସନ୍ନିପାତେନପି ଅଭେଜ୍ଜରୂପଂ ଅପରାଜିତପଲ୍ଲଙ୍କଂ ଆଭୁଜିତ୍ୱା ନିସୀଦି।

ତସ୍ମିଂ ସମୟେ ମାରୋ ପାପିମା – ‘‘ସିଦ୍ଧତ୍ଥକୁମାରୋ ମୟ୍ହଂ ୱସଂ ଅତିକ୍କମିତୁକାମୋ, ନ ଦାନିସ୍ସ ଅତିକ୍କମିତୁଂ ଦସ୍ସାମୀ’’ତି ମାରବଲସ୍ସ ସନ୍ତିକଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ଏତମତ୍ଥଂ ଆରୋଚେତ୍ୱା ମାରଘୋସନଂ ନାମ ଘୋସାପେତ୍ୱା ମାରବଲଂ ଆଦାୟ ନିକ୍ଖମି। ସା ମାରସେନା ମାରସ୍ସ ପୁରତୋ ଦ୍ୱାଦସୟୋଜନା ହୋତି, ଦକ୍ଖିଣତୋ ଚ ୱାମତୋ ଚ ଦ୍ୱାଦସୟୋଜନା, ପଚ୍ଛତୋ ଚକ୍କୱାଳପରିୟନ୍ତଂ କତ୍ୱା ଠିତା, ଉଦ୍ଧଂ ନୱୟୋଜନୁବ୍ବେଧା ହୋତି, ୟସ୍ସା ଉନ୍ନଦନ୍ତିୟା ଉନ୍ନାଦସଦ୍ଦୋ ୟୋଜନସହସ୍ସତୋ ପଟ୍ଠାୟ ପଥୱିଉନ୍ଦ୍ରିୟନସଦ୍ଦୋ ୱିୟ ସୂୟତି। ଅଥ ମାରୋ ଦେୱପୁତ୍ତୋ ଦିୟଡ୍ଢୟୋଜନସତିକଂ ଗିରିମେଖଲଂ ନାମ ହତ୍ଥିଂ ଅଭିରୁହିତ୍ୱା ବାହୁସହସ୍ସଂ ମାପେତ୍ୱା ନାନାୱୁଧାନି ଅଗ୍ଗହେସି। ଅୱସେସାୟପି ମାରପରିସାୟ ଦ୍ୱେ ଜନା ଏକସଦିସା ଏକସଦିସଂ ଆୱୁଧଂ ଗଣ୍ହନ୍ତା ନାହେସୁଂ। ନାନାୱଣ୍ଣା ନାନପ୍ପକାରମୁଖା ହୁତ୍ୱା ନାନାୱୁଧାନି ଗଣ୍ହନ୍ତା ବୋଧିସତ୍ତଂ ଅଜ୍ଝୋତ୍ଥରମାନା ଆଗମଂସୁ।

ଦସସହସ୍ସଚକ୍କୱାଳଦେୱତା ପନ ମହାସତ୍ତସ୍ସ ଥୁତିୟୋ ୱଦମାନା ଅଟ୍ଠଂସୁ। ସକ୍କୋ ଦେୱରାଜା ୱିଜୟୁତ୍ତରସଙ୍ଖଂ ଧମମାନୋ ଅଟ୍ଠାସି। ସୋ କିର ସଙ୍ଖୋ ୱୀସହତ୍ଥସତିକୋ ହୋତି, ସକିଂ ୱାତଂ ଗାହାପେତ୍ୱା ଧମିୟମାନୋ ଚତ୍ତାରୋ ମାସେ ସଦ୍ଦଂ କରିତ୍ୱା ନିସ୍ସଦ୍ଦୋ ହୋତି। ମହାକାଳନାଗରାଜା ଅତିରେକପଦସତେନ ୱଣ୍ଣଂ ୱଣ୍ଣେନ୍ତୋୱ ଅଟ୍ଠାସି, ମହାବ୍ରହ୍ମା ସେତଚ୍ଛତ୍ତଂ ଧାରୟମାନୋ ଅଟ୍ଠାସି। ମାରବଲେ ପନ ବୋଧିମଣ୍ଡଂ ଉପସଙ୍କମନ୍ତେ ତେସଂ ଏକୋପି ଠାତୁଂ ନାସକ୍ଖି, ସମ୍ମୁଖସମ୍ମୁଖଟ୍ଠାନେନେୱ ପଲାୟିଂସୁ। କାଳୋ ନାମ ନାଗରାଜାପି ପଥୱିୟଂ ନିମୁଜ୍ଜିତ୍ୱା ପଞ୍ଚୟୋଜନସତିକଂ ମଞ୍ଜେରିକନାଗଭୱନଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ଉଭୋହି ହତ୍ଥେହି ମୁଖଂ ପିଦହିତ୍ୱା ନିପନ୍ନୋ। ସକ୍କୋ ଦେୱରାଜାପି ୱିଜୟୁତ୍ତରସଙ୍ଖଂ ପିଟ୍ଠିୟଂ କତ୍ୱା ଚକ୍କୱାଳମୁଖୱଟ୍ଟିୟଂ ଅଟ୍ଠାସି, ମହାବ୍ରହ୍ମା ସେତଚ୍ଛତ୍ତଂ କୋଟିୟଂ ଗହେତ୍ୱା ବ୍ରହ୍ମଲୋକମେୱ ଅଗମାସି। ଏକଦେୱତାପି ଠାତୁଂ ସମତ୍ଥା ନାମ ନାହୋସି। ମହାପୁରିସୋ ପନ ଏକକୋୱ ନିସୀଦି।

ମାରୋପି ଅତ୍ତନୋ ପରିସଂ ଆହ – ‘‘ତାତା, ସୁଦ୍ଧୋଦନପୁତ୍ତେନ ସିଦ୍ଧତ୍ଥେନ ସଦିସୋ ଅଞ୍ଞୋ ପୁରିସୋ ନାମ ନତ୍ଥି, ମୟଂ ସମ୍ମୁଖା ୟୁଦ୍ଧଂ ଦାତୁଂ ନ ସକ୍ଖିସ୍ସାମ, ପଚ୍ଛାଭାଗେନ ଦସ୍ସାମା’’ତି। ମହାପୁରିସୋପି ତୀଣି ପସ୍ସାନି ଓଲୋକେତ୍ୱା ସବ୍ବଦେୱତାନଂ ପଲାତତ୍ତା ସୁଞ୍ଞାନି ଅଦ୍ଦସ। ପୁନ ଉତ୍ତରପସ୍ସେନ ମାରବଲଂ ଅଜ୍ଝୋତ୍ଥରମାନଂ ଦିସ୍ୱା ‘‘ଅୟଂ ଏତ୍ତକୋ ଜନୋ ମଂ ଏକକଂ ସନ୍ଧାୟ ମହନ୍ତଂ ୱାୟାମଂ କରୋତି, ଇମସ୍ମିଂ ଠାନେ ମୟ୍ହଂ ମାତା ୱା ପିତା ୱା ଭାତା ୱା ଅଞ୍ଞୋ ୱା କୋଚି ଞାତକୋ ନତ୍ଥି, ଇମା ପନ ଦସ ପାରମିୟୋୱ ମୟ୍ହଂ ଦୀଘରତ୍ତଂ ପୁଟ୍ଠପରିଜନସଦିସା। ତସ୍ମା ମୟା ପାରମିୟୋୱ ବଲଗ୍ଗଂ କତ୍ୱା ପାରମିସତ୍ଥେନେୱ ପହରିତ୍ୱା ଇମଂ ବଲକାୟଂ ୱିଦ୍ଧଂସେତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀ’’ତି ଦସ ପାରମିୟୋ ଆୱଜ୍ଜମାନୋ ନିସୀଦି।

ଅଥ ଖୋ ମାରୋ ଦେୱପୁତ୍ତୋ – ‘‘ୱାତେନେୱ ସିଦ୍ଧତ୍ଥଂ ପଲାପେସ୍ସାମୀ’’ତି ୱାତମଣ୍ଡଲଂ ସମୁଟ୍ଠାପେସି। ତଙ୍ଖଣଞ୍ଞେୱ ପୁରତ୍ଥିମାଦିଭେଦା ୱାତା ସମୁଟ୍ଠହିତ୍ୱା ଅଡ୍ଢୟୋଜନୟୋଜନଦ୍ୱିୟୋଜନତିୟୋଜନପ୍ପମାଣାନି ପବ୍ବତକୂଟାନି ପଦାଲେତ୍ୱା ୱନଗଚ୍ଛରୁକ୍ଖାଦୀନି ଉଦ୍ଧଂମୂଲାନି କତ୍ୱା ସମନ୍ତା ଗାମନିଗମେ ଚୁଣ୍ଣୱିଚୁଣ୍ଣେ କାତୁଂ ସମତ୍ଥାପି ମହାପୁରିସସ୍ସ ପୁଞ୍ଞତେଜେନ ୱିହତାନୁଭାୱା ବୋଧିସତ୍ତଂ ପତ୍ୱା ବୋଧିସତ୍ତସ୍ସ ଚୀୱରକଣ୍ଣମତ୍ତମ୍ପି ଚାଲେତୁଂ ନାସକ୍ଖିଂସୁ। ତତୋ – ‘‘ଉଦକେନ ନଂ ଅଜ୍ଝୋତ୍ଥରିତ୍ୱା ମାରେସ୍ସାମୀ’’ତି ମହାୱସ୍ସଂ ସମୁଟ୍ଠାପେସି। ତସ୍ସାନୁଭାୱେନ ଉପରୂପରି

ସତପଟଲସହସ୍ସପଟଲାଦିଭେଦା ୱଲାହକା ଉଟ୍ଠହିତ୍ୱା ୱସ୍ସିଂସୁ। ୱୁଟ୍ଠିଧାରାୱେଗେନ ପଥୱୀ ଛିଦ୍ଦାୱଛିଦ୍ଦା ଅହୋସି । ୱନରୁକ୍ଖାଦୀନଂ ଉପରିଭାଗେନ ମହାମେଘୋ ଆଗନ୍ତ୍ୱା ମହାସତ୍ତସ୍ସ ଚୀୱରେ ଉସ୍ସାୱବିନ୍ଦୁଗହଣମତ୍ତମ୍ପି ତେମେତୁଂ ନାସକ୍ଖି। ତତୋ ପାସାଣୱସ୍ସଂ ସମୁଟ୍ଠାପେସି। ମହନ୍ତାନି ମହନ୍ତାନି ପଦ୍ଧତକୂଟାନି ଧୂମାଯନ୍ତାନି ପଜ୍ଜଲନ୍ତାନି ଆକାସେନାଗନ୍ତ୍ୱା ବୋଧିସତ୍ତଂ ପତ୍ୱା ଦିବ୍ବମାଲାଗୁଠଅଭାୱଂ ଆପଜ୍ଜିଂସୁ। ତତୋ ପହରଣୱସ୍ସଂ ସମୁଟ୍ଠାପେସି। ଏକତୋଧାରା ଉଭତୋଧାରା ଅସିସତ୍ତିଖୁରପ୍ପାଦଯୋ ଧୂମାଯନ୍ତା ପଜ୍ଜଲନ୍ତା ଆକାସେନାଗନ୍ତ୍ୱା ବୋଧିସତ୍ତଂ ପତ୍ୱା ଦିବ୍ବପୁପ୍ଫାନି ଅହେସୁଂ। ତତୋ ଅଙ୍ଗାରୱସ୍ସଂ ସମୁଟ୍ଠାପେସି। କିଂସୁକୱଣ୍ଣା ଅଙ୍ଗାରା ଆକାସେନାଗନ୍ତ୍ୱା ବୋଧିସତ୍ତସ୍ସ ପାଦମୂଲେ ଦିବ୍ବପୁପ୍ଫାନି ହୁତ୍ୱା ୱିକିରିଂସୁ। ତତୋ କୁକ୍କୁଠଅୱସ୍ସଂ ସମୁଟ୍ଠାପେସି। ଅଚ୍ଚୁଣ୍ହୋ ଅଗ୍ଗିୱଣ୍ଣୋ କୁକ୍କୁଠଓ ଆକାସେନାଗନ୍ତ୍ୱା ବୋଧିସତ୍ତସ୍ସ ପାଦମୂଲେ ଚନ୍ଦନଚୁଣ୍ଣଂ ହୁତ୍ୱା ନିପତତି। ତତୋ ୱାଲୁକାୱସ୍ସଂ ସମୁଟ୍ଠାପେସି। ଅତିସୁଖୁମା ୱାଲୁକା ଧୂମାଯନ୍ତା ପଜ୍ଜଲନ୍ତା ଆକାସେନାଗନ୍ତ୍ୱା ମହାସତ୍ତସ୍ସ ପାଦମୂଲେ ଦିବ୍ବପୁପ୍ଫାନି ହୁତ୍ୱା ନିପତିଂସୁ। ତତୋ କଲଲୱସ୍ସଂ ସମୁଟ୍ଠାପେସି, ତଂ କଲଲଂ ଧୂମାଯନ୍ତଂ ପଜ୍ଜଲନ୍ତଂ ଆକାସେନାଗନ୍ତ୍ୱା ବୋଧିସତ୍ତସ୍ସ ପାଦମୂଲେ ଦିବ୍ବୱିଲେପନଂ ହୁତ୍ୱା ନିପତତି। ତତୋ ‘‘ଇମିନା ଭିଂସେତ୍ୱା ସିଦ୍ଧତ୍ଥଂ ପଲାପେସ୍ସାମୀ’’ତି ଅନ୍ଧକାରଂ ସମୁଟ୍ଠାପେସି। ତଂ ଚତୁରଙ୍ଗସମନ୍ନାଗତଂ ଅନ୍ଧକାରଂ ୱିଯ ମହାତମଂ ହୁତ୍ୱା ବୋଧିସତ୍ତଂ ପତ୍ୱା ସୂରିଯପ୍ପଭାୱିହତଂ ୱିଯ ଅନ୍ଧକାରଂ ଅନ୍ତରଧାଯି।

ଏୱଂ ସୋ ମାରୋ ଇମାହି ନୱହି ୱାତୱସ୍ସପାସାଣପହରଣଅଙ୍ଗାରକୁକ୍କୁଠଅୱାଲୁକାକଲଲନ୍ଧକାରୱୁଟ୍ଠୀହି ବୋଧିସତ୍ତଂ ପଲାପେତୁଂ ଅସକ୍କୋନ୍ତୋ – ‘‘କିଂ, ଭଣେ, ତିଟ୍ଠଥ, ଇମଂ ସିଦ୍ଧତ୍ଥକୁମାରଂ ଗଣ୍ହଥ ହନଥ ପଲାପେଥା’’ତି ଅତ୍ତନୋ ପରିସଂ ଆଣାପେତ୍ୱା ସଯମ୍ପି ଗିରିମେଖଲସ୍ସ ହତ୍ଥିନୋ ଖନ୍ଧେ ନିସିନ୍ନୋ ଚକ୍କାୱୁଧଂ ଆଦାଯ ବୋଧିସତ୍ତଂ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ‘‘ସିଦ୍ଧତ୍ଥ, ଉଟ୍ଠେହି ଏତସ୍ମା ପଲ୍ଲଙ୍କା, ନାଯଂ ତୁଯ୍ହଂ ପାପୁଣାତି, ମଯ୍ହଂ ଏସ ପାପୁଣାତୀ’’ତି ଆହ। ମହାସତ୍ତୋ ତସ୍ସ ୱଚନଂ ସୁତ୍ୱା ଅୱୋଚ – ‘‘ମାର, ନେୱ ତଯା ଦସ ପାରମିଯୋ ପୂରିତା, ନ ଉପପାରମିଯୋ, ନ ପରମତ୍ଥପାରମିଯୋ, ନାପି ପଞ୍ଚ ମହାପରିଚ୍ଚାଗା ପରିଚ୍ଚତ୍ତା, ନ ଞାତତ୍ଥଚରିଯା, ନ ଲୋକତ୍ଥଚରିଯା, ନ ବୁଦ୍ଧତ୍ଥଚରିଯା ପୂରିତା, ସବ୍ବା ତା ମଯାଯେୱ ପୂରିତା, ତସ୍ମା ନାଯଂ ପଲ୍ଲଙ୍କୋ ତୁଯ୍ହଂ ପାପୁଣାତି, ମଯ୍ହେୱେସୋ ପାପୁଣାତୀ’’ତି।

ମାରୋ କୁଦ୍ଧୋ କୋଧୱେଗଂ ଅସହନ୍ତୋ ମହାପୁରିସସ୍ସ ଚକ୍କାୱୁଧଂ ୱିସ୍ସଜ୍ଜେସି। ତଂ ତସ୍ସ ଦସ ପାରମିଯୋ ଆୱଜ୍ଜେନ୍ତସ୍ସେୱ ଉପରିଭାଗେ ମାଲାୱିତାନଂ ହୁତ୍ୱା ଅଟ୍ଠାସି। ତଂ କିର ଖୁରଧାରଂ ଚକ୍କାୱୁଧଂ ଅଞ୍ଞଦା କୁଦ୍ଧେନ ୱିସ୍ସଟ୍ଠଂ ଏକଗ୍ଘନପାସାଣତ୍ଥମ୍ଭେ ୱଂସକଳୀରେ ୱିଯ ଛିନ୍ଦନ୍ତଂ ଗଚ୍ଛତି। ଇଦାନି ପନ ତସ୍ମିଂ ମାଲାୱିତାନଂ ହୁତ୍ୱା ଠିତେ ଅୱସେସା ମାରପରିସା ‘‘ଇଦାନି ସିଦ୍ଧତ୍ଥୋ ପଲ୍ଲଙ୍କତୋ ୱୁଟ୍ଠାଯ ପଲାଯିସ୍ସତୀ’’ତି ମହନ୍ତମହନ୍ତାନି ସେଲକୂଟାନି ୱିସ୍ସଜ୍ଜେସୁଂ, ତାନିପି ମହାପୁରିସସ୍ସ ଦସ ପାରମିଯୋ ଆୱଜ୍ଜେନ୍ତସ୍ସ ମାଲାଗୁଠଅଭାୱଂ ଆପଜ୍ଜିତ୍ୱା ଭୂମିଯଂ ପତିଂସୁ। ଦେୱତା ଚକ୍କୱାଠଅମୁଖୱଟ୍ଟିଯଂ ଠିତା ଗୀୱଂ ପସାରେତ୍ୱା ସୀସଂ ଉକ୍ଖିପିତ୍ୱା ‘‘ନଟ୍ଠୋ ୱତ, ଭୋ, ସିଦ୍ଧତ୍ଥକୁମାରସ୍ସ ରୂପଗ୍ଗପ୍ପତ୍ତୋ ଅତ୍ତଭାୱୋ, କିଂ ନୁ ଖୋ ସୋ କରିସ୍ସତୀ’’ତି ଓଲୋକେନ୍ତି।

ତତୋ ବୋଧିସତ୍ତୋ ‘‘ପୂରିତପାରମୀନଂ ବୋଧିସତ୍ତାନଂ ସମ୍ବୁଜ୍ଝନଦିୱସେ ପତ୍ତପଲ୍ଲଙ୍କୋ ମଯ୍ହଂ ପାପୁଣାତୀ’’ତି ୱତ୍ୱା ଠିତଂ ମାରଂ ଆହ – ‘‘ମାର, ତୁଯ୍ହଂ ଦାନସ୍ସ ଦିନ୍ନଭାୱେ କୋ ସକ୍ଖୀ’’ତି। ମାରୋ ‘‘ଇମେ ଏତ୍ତକାୱ ଜନା ସକ୍ଖିନୋ’’ତି ମାରବଲାଭିମୁଖଂ ହତ୍ଥଂ ପସାରେସି। ତସ୍ମିଂ ଖଣେ ମାରପରିସାଯ ‘‘ଅହଂ ସକ୍ଖି, ଅହଂ ସକ୍ଖୀ’’ତି ପୱତ୍ତସଦ୍ଦୋ ପଥୱିଉନ୍ଦ୍ରିଯନସଦ୍ଦସଦିସୋ ଅହୋସି। ଅଥ ମାରୋ ମହାପୁରିସଂ ଆହ – ‘‘ସିଦ୍ଧତ୍ଥ, ତୁଯ୍ହଂ ଦାନସ୍ସ ଦିନ୍ନଭାୱେ କୋ ସକ୍ଖୀ’’ତି। ମହାପୁରିସୋ ‘‘ତୁଯ୍ହଂ ତାୱ ଦାନସ୍ସ ଦିନ୍ନଭାୱେ ସଚେତନା ସକ୍ଖିନୋ, ମଯ୍ହଂ ପନ ଇମସ୍ମିଂ ଠାନେ ସଚେତନୋ କୋଚି ସକ୍ଖି ନାମ ନତ୍ଥି, ତିଟ୍ଠତୁ ତାୱ ମେ ଅୱସେସଅତ୍ତଭାୱେସୁ ଦିନ୍ନଦାନଂ, ୱେସ୍ସନ୍ତରତ୍ତଭାୱେ ପନ ଠତ୍ୱା ମଯ୍ହଂ ସତ୍ତସତକମହାଦାନସ୍ସ ତାୱ ଦିନ୍ନଭାୱେ ଅଚେତନାପି ଅଯଂ ଘନମହାପଥୱୀ ସକ୍ଖୀ’’ତି ଚୀୱରଗବ୍ଭନ୍ତରତୋ ଦକ୍ଖିଣହତ୍ଥଂ ଅଭିନୀହରିତ୍ୱା ‘‘ୱେସ୍ସନ୍ତରତ୍ତଭାୱେ ଠତ୍ୱା ମଯ୍ହଂ ସତ୍ତସତକମହାଦାନସ୍ସ ଦିନ୍ନଭାୱେ ତ୍ୱଂ ସକ୍ଖି, ନ ସକ୍ଖୀ’’ତି ମହାପଥୱିଯାଭିମୁଖଂ ହତ୍ଥଂ ପସାରେସି। ମହାପଥୱୀ ‘‘ଅହଂ ତେ ତଦା ସକ୍ଖୀ’’ତି ୱିରୱସତେନ ୱିରୱସହସ୍ସେନ ୱିରୱସତସହସ୍ସେନ ମାରବଲଂ ଅୱତ୍ଥରମାନା ୱିଯ ଉନ୍ନଦି।

ତତୋ ମହାପୁରିସେ ‘‘ଦିନ୍ନଂ ତେ, ସିଦ୍ଧତ୍ଥ, ମହାଦାନଂ ଉତ୍ତମଦାନ’’ନ୍ତି ୱେସ୍ସନ୍ତରଦାନଂ ସମ୍ମସନ୍ତେ ଦିଯଡ୍ଢଯୋଜନସତିକୋ ଗିରିମେଖଲହତ୍ଥୀ ଜଣ୍ଣୁକେହି ପଥୱିଯଂ ପତିଟ୍ଠାସି, ମାରପରିସା ଦିସାୱିଦିସା ପଲାଯିଂସୁ, ଦ୍ୱେ ଏକମଗ୍ଗେନ ଗତା ନାମ ନତ୍ଥି, ସୀସାଭରଣାନି ଚେୱ ନିୱତ୍ଥୱସନାନି ଚ ଛଡ୍ଡେତ୍ୱା ସମ୍ମୁଖସମ୍ମୁଖଦିସାହିଯେୱ ପଲାଯିଂସୁ। ତତୋ ଦେୱସଙ୍ଘା ପଲାଯମାନଂ ମାରବଲଂ ଦିସ୍ୱା ‘‘ମାରସ୍ସ ପରାଜଯୋ ଜାତୋ, ସିଦ୍ଧତ୍ଥକୁମାରସ୍ସ ଜଯୋ ଜାତୋ, ଜଯପୂଜଂ କରିସ୍ସାମା’’ତି ଦେୱତା ଦେୱତାନଂ, ନାଗା ନାଗାନଂ, ସୁପଣ୍ଣା ସୁପଣ୍ଣାନଂ, ବ୍ରହ୍ମାନୋ ବ୍ରହ୍ମାନଂ ଘୋସେତ୍ୱା ଗନ୍ଧମାଲାଦିହତ୍ଥା ମହାପୁରିସସ୍ସ ସନ୍ତିକଂ ବୋଧିପଲ୍ଲଙ୍କଂ ଆଗମଂସୁ।

ଏୱଂ ଗତେସୁ ପନ ତେସୁ –

‘‘ଜୟୋ ହି ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ସିରୀମତୋ ଅୟଂ, ମାରସ୍ସ ଚ ପାପିମତୋ ପରାଜୟୋ;

ଉଗ୍ଘୋସୟୁଂ ବୋଧିମଣ୍ଡେ ପମୋଦିତା, ଜୟଂ ତଦା ଦେୱଗଣା ମହେସିନୋ।

‘‘ଜୟୋ ହି ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ସିରୀମତୋ ଅୟଂ, ମାରସ୍ସ ଚ ପାପିମତୋ ପରାଜୟୋ;

ଉଗ୍ଘୋସୟୁଂ ବୋଧିମଣ୍ଡେ ପମୋଦିତା, ଜୟଂ ତଦା ନାଗଗଣା ମହେସିନୋ।

‘‘ଜୟୋ ହି ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ସିରୀମତୋ ଅୟଂ, ମାରସ୍ସ ଚ ପାପିମତୋ ପରାଜୟୋ;

ଉଗ୍ଘୋସୟୁଂ ବୋଧିମଣ୍ଡେ ପମୋଦିତା, ଜୟଂ ତଦା ସୁପଣ୍ଣସଙ୍ଘାପି ମହେସିନୋ।

‘‘ଜୟୋ ହି ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ସିରୀମତୋ ଅୟଂ, ମାରସ୍ସ ଚ ପାପିମତୋ ପରାଜୟୋ;

ଉଗ୍ଘୋସୟୁଂ ବୋଧିମଣ୍ଡେ ପମୋଦିତା, ଜୟଂ ତଦା ବ୍ରହ୍ମଗଣା ମହେସିନୋ’’ତି। –

ଅୱସେସା ଦସସୁ ଚକ୍କୱାଳସହସ୍ସେସୁ ଦେୱତା ମାଲାଗନ୍ଧୱିଲେପନେହି ପୂଜୟମାନା ନାନପ୍ପକାରା ଚ ଥୁତିୟୋ ୱଦମାନା ଅଟ୍ଠଂସୁ। ଏୱଂ ଧରମାନେୟେୱ ସୂରିୟେ ମହାପୁରିସୋ ମାରବଲଂ ୱିଧମିତ୍ୱା ଚୀୱରୂପରି ପତମାନେହି ବୋଧିରୁକ୍ଖଙ୍କୁରେହି ରତ୍ତପୱାଳଦଲେହି ୱିୟ ପୂଜିୟମାନୋ ପଠମୟାମେ ପୁବ୍ବେନିୱାସଂ ଅନୁସ୍ସରିତ୍ୱା ମଜ୍ଝିମୟାମେ ଦିବ୍ବଚକ୍ଖୁଂ ୱିସୋଧେତ୍ୱା ପଚ୍ଛିମୟାମେ ପଟିଚ୍ଚସମୁପ୍ପାଦେ ଞାଣଂ ଓତାରେସି। ଅଥସ୍ସ ଦ୍ୱାଦସପଦିକଂ ପଚ୍ଚୟାକାରଂ ୱଟ୍ଟୱିୱଟ୍ଟୱସେନ ଅନୁଲୋମପଟିଲୋମତୋ ସମ୍ମସନ୍ତସ୍ସ ଦସସହସ୍ସୀ ଲୋକଧାତୁ ଉଦକପରିୟନ୍ତଂ କତ୍ୱା ଦ୍ୱାଦସକ୍ଖତ୍ତୁଂ ସଙ୍କମ୍ପି।

ମହାପୁରିସେ ପନ ଦସସହସ୍ସିଲୋକଧାତୁଂ ଉନ୍ନାଦେତ୍ୱା ଅରୁଣୁଗ୍ଗମନୱେଲାୟ ସବ୍ବଞ୍ଞୁତଞ୍ଞାଣଂ ପଟିୱିଜ୍ଝନ୍ତେ ସକଲା ଦସସହସ୍ସୀ ଲୋକଧାତୁ ଅଲଙ୍କତପଟିୟତ୍ତା ଅହୋସି। ପାଚୀନଚକ୍କୱାଳମୁଖୱଟ୍ଟିୟଂ ଉସ୍ସାପିତାନଂ ଧଜାନଂ ପଟାକା ପଚ୍ଛିମଚକ୍କୱାଳମୁଖୱଟ୍ଟିଂ ପହରନ୍ତି, ତଥା ପଚ୍ଛିମଚକ୍କୱାଳମୁଖୱଟ୍ଟିୟଂ ଉସ୍ସାପିତାନଂ ଧଜାନଂ ପଟାକା ପାଚୀନଚକ୍କୱାଳମୁଖୱଟ୍ଟିଂ ପହରନ୍ତି, ଦକ୍ଖିଣଚକ୍କୱାଳମୁଖୱଟ୍ଟିୟଂ ଉସ୍ସାପିତାନଂ ଧଜାନଂ ପଟାକା ଉତ୍ତରଚକ୍କୱାଳମୁଖୱଟ୍ଟିଂ ପହରନ୍ତି, ଉତ୍ତରଚକ୍କୱାଳମୁଖୱଟ୍ଟିୟଂ ଉସ୍ସାପିତାନଂ ଧଜାନଂ ପଟାକା ଦକ୍ଖିଣଚକ୍କୱାଳମୁଖୱଟ୍ଟିଂ ପହରନ୍ତି, ପଥୱିତଲେ ଉସ୍ସାପିତାନଂ ଧଜାନଂ ପଟାକା ବ୍ରହ୍ମଲୋକଂ ଆହଚ୍ଚ ଅଟ୍ଠଂସୁ, ବ୍ରହ୍ମଲୋକେ ବଦ୍ଧାନଂ ଧଜାନଂ ପଟାକା ପଥୱିତଲେ ପତିଟ୍ଠହିଂସୁ, ଦସସହସ୍ସେସୁ ଚକ୍କୱାଳେସୁ ପୁପ୍ଫୂପଗା ରୁକ୍ଖା ପୁପ୍ଫଂ ଗଣ୍ହିଂସୁ, ଫଲୂପଗା ରୁକ୍ଖା ଫଲପିଣ୍ଡିଭାରସହିତା ଅହେସୁଂ। ଖନ୍ଧେସୁ ଖନ୍ଧପଦୁମାନି ପୁପ୍ଫିଂସୁ, ସାଖାସୁ ସାଖାପଦୁମାନି, ଲତାସୁ ଲତାପଦୁମାନି, ଆକାସେ ଓଲମ୍ବକପଦୁମାନି, ଘନସିଲାତଲାନି ଭିନ୍ଦିତ୍ୱା ଉପରୂପରି ସତପତ୍ତାନି ହୁତ୍ୱା ଦଣ୍ଡକପଦୁମାନି ଉଟ୍ଠହିଂସୁ। ଦସସହସ୍ସୀ ଲୋକଧାତୁ ୱଟ୍ଟେତ୍ୱା ୱିସ୍ସଟ୍ଠମାଲାଗୁଳଆ ୱିୟ ସୁସନ୍ଥତପୁପ୍ଫସନ୍ଥାରୋ ୱିୟ ଚ ପୁପ୍ଫାଭିକିଣ୍ଣା ଅହୋସି। ଚକ୍କୱାଳଅନ୍ତରେସୁ ଅଟ୍ଠୟୋଜନସହସ୍ସା ଲୋକନ୍ତରିକନିରୟା ସତ୍ତସୂରିୟପ୍ପଭାହିପିଅନୋଭାସିତପୁବ୍ବା ତଦା ଏକୋଭାସା ଅହେସୁଂ। ଚତୁରାସୀତିୟୋଜନସହସ୍ସଗମ୍ଭୀରୋ ମହାସମୁଦ୍ଦୋ ମଧୁରୋଦକୋ ଅହୋସି, ନଦିୟୋ ନ ପୱତ୍ତିଂସୁ, ଜଚ୍ଚନ୍ଧା ରୂପାନି ପସ୍ସିଂସୁ, ଜାତିବଧିରା ସଦ୍ଦଂ ସୁଣିଂସୁ, ଜାତିପୀଠସପ୍ପିନୋ ପଦସା ଗଚ୍ଛିଂସୁ, ଅନ୍ଦୁବନ୍ଧନାଦୀନି ଛିଜ୍ଜିତ୍ୱା ପତିଂସୁ।

ଏୱଂ ଅପରିମାଣେନ ସିରିୱିଭୱେନ ପୂଜିୟମାନୋ ମହାପୁରିସୋ ଅନେକପ୍ପକାରେସୁ ଅଚ୍ଛରିୟଧମ୍ମେସୁ ପାତୁଭୂତେସୁ ସବ୍ବଞ୍ଞୁତଂ ପଟିୱିଜ୍ଝିତ୍ୱା ସବ୍ବବୁଦ୍ଧେହି ଅୱିଜହିତଂ ଉଦାନଂ ଉଦାନେସି –

‘‘ଅନେକଜାତିସଂସାରଂ, ସନ୍ଧାୱିସ୍ସଂ ଅନିବ୍ବିସଂ;

ଗହକାରଂ ଗୱେସନ୍ତୋ, ଦୁକ୍ଖା ଜାତି ପୁନପ୍ପୁନଂ।

‘‘ଗହକାରକ ଦିଟ୍ଠୋସି, ପୁନ ଗେହଂ ନ କାହସି;

ସବ୍ବା ତେ ଫାସୁକା ଭଗ୍ଗା, ଗହକୂଟଂ ୱିସଙ୍ଖତଂ;

ୱିସଙ୍ଖାରଗତଂ ଚିତ୍ତଂ, ତଣ୍ହାନଂ ଖଯମଜ୍ଝଗା’’ତି। (ଧ। ପ। ୧୫୩-୧୫୪);

ଇତି ତୁସିତଭୱନତୋ ପଟ୍ଠାଯ ଯାୱ ଅଯଂ ବୋଧିମଣ୍ଡେ ସଵଞ୍ଞୁତପ୍ପତ୍ତି, ଏତ୍ତକଂ ଠାନଂ ଅୱିଦୂରେନିଦାନଂ ନାମାତି ୱେଦିତଵ୍ଵଂ।

ଅୱିଦୂରେନିଦାନକଥା ନିଟ୍ଠିତା।

୩। ସନ୍ତିକେନିଦାନକଥା

‘‘ସନ୍ତିକେନିଦାନଂ ପନ ‘ଏକଂ ସମଯଂ ଭଗୱା ସାୱତ୍ଥିଯଂ ୱିହରତି ଜେତୱନେ ଅନାଥପିଣ୍ଡିକସ୍ସ ଆରାମେ’। ‘ୱେସାଲିଯଂ ୱିହରତି ମହାୱନେ କୂଟାଗାରସାଲାଯ’ନ୍ତି ଚ ଏୱଂ ତସ୍ମିଂ ତସ୍ମିଂ ଠାନେଯେୱ ଲବ୍ଭତୀ’’ତି ୱୁତ୍ତଂ। କିଞ୍ଚାପି ଏୱଂ ୱୁତ୍ତଂ, ଅଥ ଖୋ ପନ ତମ୍ପି ଆଦିତୋ ପଟ୍ଠାଯ ଏୱଂ ୱେଦିତଵ୍ଵଂ – ଉଦାନଞ୍ହି ଉଦାନେତ୍ୱା ଜଯପଲ୍ଲଙ୍କେ ନିସିନ୍ନସ୍ସ ଭଗୱତୋ ଏତଦହୋସି – ‘‘ଅହଂ କପ୍ପସତସହସ୍ସାଧିକାନି ଚତ୍ତାରି ଅସଙ୍ଖ୍ୟେଯ୍ୟାନି ଇମସ୍ସ ପଲ୍ଲଙ୍କସ୍ସ କାରଣା ସନ୍ଧାୱିଂ, ଏତ୍ତକଂ ମେ କାଲଂ ଇମସ୍ସେୱ ପଲ୍ଲଙ୍କସ୍ସ କାରଣା ଅଲଙ୍କତସୀସଂ ଗୀୱାଯ ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା ଦିନ୍ନଂ, ସୁଅଞ୍ଜିତାନି ଅକ୍ଖୀନି ହଦଯମଂସଞ୍ଚ ଉପ୍ପାଟେତ୍ୱା ଦିନ୍ନଂ, ଜାଲୀକୁମାରସଦିସା ପୁତ୍ତା, କଣ୍ହାଜିନକୁମାରିସଦିସା ଧୀତରୋ, ମଦ୍ଦୀଦେୱିସଦିସା ଭରିଯାଯୋ ଚ ପରେସଂ ଦାସତ୍ଥାଯ ଦିନ୍ନା। ଅଯଂ ମେ ପଲ୍ଲଙ୍କୋ ଜଯପଲ୍ଲଙ୍କୋ ଥିରପଲ୍ଲଙ୍କୋ, ଏତ୍ଥ ମେ ନିସିନ୍ନସ୍ସ ସଙ୍କପ୍ପା ପରିପୁଣ୍ଣା, ନ ତାୱ ଇତୋ ୱୁଟ୍ଠହିସ୍ସାମୀ’’ତି ଅନେକକୋଟିସତସହସ୍ସସମାପତ୍ତିଯୋ ସମାପଜ୍ଜନ୍ତୋ ସତ୍ତାହଂ ତତ୍ଥେୱ ନିସୀଦି। ଯଂ ସନ୍ଧାଯ ୱୁତ୍ତଂ – ‘‘ଅଥ ଖୋ ଭଗୱା ସତ୍ତାହଂ ଏକପଲ୍ଲଙ୍କେନ ନିସୀଦି ୱିମୁତ୍ତିସୁଖପଟିସଂୱେଦୀ’’ତି (ମହାୱ। ୧; ଉଦା। ୧)।

ଅଥ ଏକଚ୍ଚାନଂ ଦେୱତାନଂ ‘‘ଅଜ୍ଜାପି ନୂନ ସିଦ୍ଧତ୍ଥସ୍ସ କତ୍ତଵ୍ଵକିଚ୍ଚଂ ଅତ୍ଥି, ପଲ୍ଲଙ୍କସ୍ମିଞ୍ହି ଆଲଯଂ ନ ୱିଜହତୀ’’ତି ପରିୱିତକ୍କୋ ଉଦପାଦି। ସତ୍ଥା ଦେୱତାନଂ ପରିୱିତକ୍କଂ ଞତ୍ୱା ତାସଂ ୱିତକ୍କୱୂପସମତ୍ଥଂ ୱେହାସଂ ଅବ୍ଭୁଗ୍ଗନ୍ତ୍ୱା ଯମକପାଟିହାରିଯଂ ଦସ୍ସେସି। ମହାବୋଧିମଣ୍ଡେ ହି କତପାଟିହାରିଯଞ୍ଚ ଞାତିସମାଗମେ କତପାଟିହାରିଯଞ୍ଚ ପାଥିକପୁତ୍ତସମାଗମେ କତପାଟିହାରିଯଞ୍ଚ ସଵ୍ଵଂ କଣ୍ଡମ୍ବରୁକ୍ଖମୂଲେ କତଯମକପାଟିହାରିଯସଦିସଂ ଅହୋସି।

ଏୱଂ ସତ୍ଥା ଇମିନା ପାଟିହାରିଯେନ ଦେୱତାନଂ ୱିତକ୍କଂ ୱୂପସମେତ୍ୱା ପଲ୍ଲଙ୍କତୋ ଈସକଂ ପାଚୀନନିସ୍ସିତେ ଉତ୍ତରଦିସାଭାଗେ ଠତ୍ୱା ‘‘ଇମସ୍ମିଂ ୱତ ମେ ପଲ୍ଲଙ୍କେ ସଵଞ୍ଞୁତଂ ପଟିୱିଦ୍ଧ’’ନ୍ତି ଚତ୍ତାରି ଅସଙ୍ଖ୍ୟେଯ୍ୟାନି କପ୍ପସତସହସ୍ସଞ୍ଚ ପୂରିତାନଂ ପାରମୀନଂ ବଲାଧିଗମଟ୍ଠାନଂ ପଲ୍ଲଙ୍କଂ ବୋଧିରୁକ୍ଖଞ୍ଚ ଅନିମିସେହି ଅକ୍ଖୀହି ଓଲୋକଯମାନୋ ସତ୍ତାହଂ ୱୀତିନାମେସି, ତଂ ଠାନଂ ଅନିମିସଚେତିଯଂ ନାମ ଜାତଂ। ଅଥ ସତ୍ଥା ପଲ୍ଲଙ୍କସ୍ସ ଚ ଠିତଟ୍ଠାନସ୍ସ ଚ ଅନ୍ତରା ଚଙ୍କମଂ ମାପେତ୍ୱା ପୁରତ୍ଥିମପଚ୍ଛିମତୋ ଆଯତେ ରତନଚଙ୍କମେ ଚଙ୍କମନ୍ତୋ ସତ୍ତାହଂ ୱୀତିନାମେସି। ତଂ ଠାନଂ ରତନଚଙ୍କମଚେତିଯଂ ନାମ ଜାତଂ।

ଚତୁତ୍ଥେ ପନ ସତ୍ତାହେ ବୋଧିତୋ ପଚ୍ଛିମୁତ୍ତରଦିସାଭାଗେ ଦେୱତା ରତନଘରଂ ମାପଯିଂସୁ। ତତ୍ଥ ଭଗୱା ପଲ୍ଲଙ୍କେନ ନିସୀଦିତ୍ୱା ଅଭିଧମ୍ମପିଟକଂ ୱିସେସତୋ ଚେତ୍ଥ ଅନନ୍ତନଯସମନ୍ତପଟ୍ଠାନଂ ୱିଚିନନ୍ତୋ ସତ୍ତାହଂ ୱୀତିନାମେସି। ଆଭିଧମ୍ମିକା ପନାହୁ – ‘‘ରତନଘରଂ ନାମ ନ ସତ୍ତରତନମଯଂ ଗେହଂ, ସତ୍ତନ୍ନଂ ପନ ପକରଣାନଂ ସମ୍ମସିତଟ୍ଠାନଂ ‘ରତନଘର’ନ୍ତି ୱୁଚ୍ଚତୀ’’ତି। ଯସ୍ମା ପନେତ୍ଥ ଉଭୋପେତେ ପରିଯାଯେନ ଯୁଜ୍ଜନ୍ତି, ତସ୍ମା ଉଭଯମ୍ପେତଂ ଗହେତଵ୍ଵମେୱ। ତତୋ ପଟ୍ଠାଯ ପନ ତଂ ଠାନଂ ରତନଘରଚେତିଯଂ ନାମ ଜାତଂ। ଏୱଂ ସତ୍ଥା ବୋଧିସମୀପେଯେୱ ଚତ୍ତାରି ସତ୍ତାହାନି ୱୀତିନାମେତ୍ୱା ପଞ୍ଚମେ ସତ୍ତାହେ ବୋଧିରୁକ୍ଖମୂଲା ଯେନ ଅଜପାଲନିଗ୍ରୋଧୋ ତେନୁପସଙ୍କମି। ତତ୍ରାପି ଧମ୍ମଂ ୱିଚିନନ୍ତୋ ୱିମୁତ୍ତିସୁଖଞ୍ଚ ପଟିସଂୱେଦେନ୍ତୋ ନିସୀଦି।

ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ମାରୋ ପାପିମା ‘‘ଏତ୍ତକଂ କାଲଂ ଅନୁବନ୍ଧନ୍ତୋ ଓତାରାପେକ୍ଖୋପି ଇମସ୍ସ ନ କିଞ୍ଚି ଖଲିତଂ ଅଦ୍ଦସଂ, ଅତିକ୍କନ୍ତୋଦାନି ଏସ ମମ ୱସ’’ନ୍ତି ଦୋମନସ୍ସପ୍ପତ୍ତୋ ମହାମଗ୍ଗେ ନିସୀଦିତ୍ୱା ସୋଳସ କାରଣାନି ଚିନ୍ତେନ୍ତୋ ଭୂମିଯଂ ସୋଳସ ଲେଖା ଆକଡ୍ଢି – ‘‘ଅହଂ ଏସୋ ୱିଯ ଦାନପାରମିଂ ନ ପୂରେସିଂ, ତେନମ୍ହି ଇମିନା ସଦିସୋ ନ ଜାତୋ’’ତି ଏକଂ ଲେଖଂ ଆକଡ୍ଢି। ତଥା ‘‘ଅହଂ ଏସୋ ୱିଯ ସୀଲପାରମିଂ…ପେ… ନେକ୍ଖମ୍ମପାରମିଂ, ପଞ୍ଞାପାରମିଂ, ୱୀରିଯପାରମିଂ, ଖନ୍ତିପାରମିଂ, ସଚ୍ଚପାରମିଂ, ଅଧିଟ୍ଠାନପାରମିଂ, ମେତ୍ତାପାରମିଂ, ଉପେକ୍ଖାପାରମିଂ ନ ପୂରେସିଂ, ତେନମ୍ହି ଇମିନା ସଦିସୋ ନ ଜାତୋ’’ତି ଦସମଂ ଲେଖଂ ଆକଡ୍ଢି। ତଥା ‘‘ଅହଂ ଏସୋ ୱିଯ ଅସାଧାରଣସ୍ସ ଇନ୍ଦ୍ରିଯପରୋପରିଯତ୍ତଞାଣସ୍ସ ପଟିୱେଧାଯ ଉପନିସ୍ସଯଭୂତା ଦସ ପାରମିଯୋ ନ ପୂରେସିଂ, ତେନମ୍ହି ଇମିନା ସଦିସୋ ନ ଜାତୋ’’ତି ଏକାଦସମଂ ଲେଖଂ ଆକଡ୍ଢି। ତଥା ‘‘ଅହଂ ଏସୋ ୱିଯ ଅସାଧାରଣସ୍ସ ଆସଯାନୁସଯଞାଣସ୍ସ…ପେ… ମହାକରୁଣାସମାପତ୍ତିଞାଣସ୍ସ, ଯମକପାଟିହାରିଯଞାଣସ୍ସ, ଅନାୱରଣଞାଣସ୍ସ, ସଵଞ୍ଞୁତଞ୍ଞାଣସ୍ସ ପଟିୱେଧାଯ ଉପନିସ୍ସଯଭୂତା ଦସ ପାରମିଯୋ ନ ପୂରେସିଂ, ତେନମ୍ହି ଇମିନା ସଦିସୋ ନ ଜାତୋ’’ତି ସୋଳସମଂ ଲେଖଂ

ଆକଡ୍ଢି। ଏୱଂ ମାରୋ ଇମେହି କାରଣେହି ମହାମଗ୍ଗେ ସୋଳସ ଲେଖା ଆକଡ୍ଢିତ୍ୱା ନିସୀଦି।

ତସ୍ମିଞ୍ଚ ସମଯେ ତଣ୍ହା, ଅରତି, ରଗା ଚାତି ତିସ୍ସୋ ମାରଧୀତରୋ (ସଂ। ନି। ୧।୧୬୧) ''ପିତା ନୋ ନ ପଞ୍ଞାଯତି, କହଂ ନୁ ଖୋ ଏତରହୀ''ତି ଓଲୋକଯମାନା ତଂ ଦୋମନସ୍ସପ୍ପତ୍ତଂ ଭୂମିଂ ଲେଖମାନଂ ନିସିନ୍ନଂ ଦିସ୍ୱା ପିତୁ ସନ୍ତିକଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ''କସ୍ମା, ତାତ, ତ୍ୱଂ ଦୁକ୍ଖୀ ଦୁମ୍ମନୋ''ତି ପୁଚ୍ଛିଂସୁ। ''ଅମ୍ମା, ଅଯଂ ମହାସମଣୋ ମଯ୍ହଂ ୱସଂ ଅତିକ୍କନ୍ତୋ, ଏତ୍ତକଂ କାଲଂ ଓଲୋକେନ୍ତୋ ଓତାରମସ୍ସ ଦଟ୍ଠୁଂ ନାସକ୍ଖିଂ, ତେନମ୍ହି ଦୁକ୍ଖୀ ଦୁମ୍ମନୋ''ତି। ''ଯଦି ଏୱଂ ମା ଚିନ୍ତଯିତ୍ଥ, ମଯମେତଂ ଅତ୍ତନୋ ୱସେ କତ୍ୱା ଆଦାଯ ଆଗମିସ୍ସାମା''ତି ଆହଂସୁ। ''ନ ସକ୍କା, ଅମ୍ମା, ଏସ କେନଚି ୱସେ କାତୁଂ, ଅଚଲାଯ ସଦ୍ଧାଯ ପତିଟ୍ଠିତୋ ଏସ ପୁରିସୋ''ତି। ''ତାତ, ମଯଂ ଇତ୍ଥିଯୋ ନାମ, ଇଦାନେୱ ନଂ ରାଗପାସାଦୀହି ବନ୍ଧିତ୍ୱା ଆନେସ୍ସାମ, ତୁମ୍ହେ ମା ଚିନ୍ତଯିତ୍ଥା''ତି ୱତ୍ୱା ଭଗୱନ୍ତଂ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ''ପାଦେ ତେ, ସମଣ , ପରିଚାରେମା''ତି ଆହଂସୁ। ଭଗୱା ନେୱ ତାସଂ ୱଚନଂ ମନସି ଅକାସି, ନ ଅକ୍ଖୀନି ଉମ୍ମୀଲେତ୍ୱା ଓଲୋକେସି, ଅନୁତ୍ତରେ ଉପଧିସଙ୍ଖଯେ ୱିମୁତ୍ତଚିତ୍ତୋ ୱିୱେକସୁଖଞ୍ଞେୱ ଅନୁଭୱନ୍ତୋ ନିସୀଦି।

ପୁନ ମାରଧୀତରୋ ''ଉଚ୍ଚାୱଚା ଖୋ ପୁରିସାନଂ ଅଧିପ୍ପାଯା, କେସଞ୍ଚି କୁମାରିକାସୁ ପେମଂ ହୋତି, କେସଞ୍ଚି ପଠମୱଯେ ଠିତାସୁ, କେସଞ୍ଚି ମଜ୍ଝିମୱଯେ ଠିତାସୁ, କେସଞ୍ଚି ପଚ୍ଛିମୱଯେ ଠିତାସୁ, ଯଂନୂନ ମଯଂ ନାନପ୍ପକାରେହି ରୂପେହି ପଲୋଭେଯ୍ୟାମା''ତି ଏକମେକା କୁମାରିକୱଣ୍ଣାଦିୱସେନ ସକଂ ସକଂ ଅତ୍ତଭାୱଂ ଅଭିନିମ୍ମିନିତ୍ୱା କୁମାରିକା, ଅୱିଜାତା, ସକିଂୱିଜାତା, ଦୁୱିଜାତା, ମଜ୍ଝିମିତ୍ଥିଯୋ, ମହିତ୍ଥିଯୋ ଚ ହୁତ୍ୱା ଛକ୍ଖତ୍ତୁଂ ଭଗୱନ୍ତଂ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ''ପାଦେ ତେ, ସମଣ, ପରିଚାରେମା''ତି ଆହଂସୁ। ତମ୍ପି ଭଗୱା ନ ମନସାକାସି, ଯଥା ତଂ ଅନୁତ୍ତରେ ଉପଧିସଙ୍ଖଯେ ୱିମୁତ୍ତୋ। କେଚି ପନାଚରିଯା ୱଦନ୍ତି – ''ତା ମହିତ୍ଥିଭାୱେନ ଉପଗତା ଦିସ୍ୱା ଭଗୱା – 'ଏତା ଖଣ୍ଡଦନ୍ତା ପଲିତକେସା ହୋନ୍ତୂ'ତି ଅଧିଟ୍ଠାସୀ''ତି। ତଂ ନ ଗହେତବ୍ବଂ। ନ ହି ଭଗୱା ଏୱରୂପଂ ଅଧିଟ୍ଠାନଂ ଅକାସି। ଭଗୱା ପନ ''ଅପେଥ ତୁମ୍ହେ, କିଂ ଦିସ୍ୱା ଏୱଂ ୱାଯମଥ, ଏୱରୂପଂ ନାମ ଅୱୀତରାଗାଦୀନଂ ପୁରତୋ କାତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ତଥାଗତସ୍ସ ପନ ରାଗୋ ପହୀନୋ, ଦୋସୋ ପହୀନୋ, ମୋହୋ ପହୀନୋ''ତି ଅତ୍ତନୋ କିଲେସପ୍ପହାନଂ ଆରବ୍ଭ –

''ଯସ୍ସ ଜିତଂ ନାୱଜୀଯତି, ଜିତମସ୍ସ ନୋଯାତି କୋଚି ଲୋକେ;

ତଂ ବୁଦ୍ଧମନନ୍ତଗୋଚରଂ, ଅପଦଂ କେନ ପଦେନ ନେସ୍ସଥ।

''ଯସ୍ସ ଜାଲିନୀ ୱିସତ୍ତିକା, ତଣ୍ହା ନତ୍ଥି କୁହିଞ୍ଚି ନେତୱେ;

ତଂ ବୁଦ୍ଧମନନ୍ତଗୋଚରଂ, ଅପଦଂ କେନ ପଦେନ ନେସ୍ସଥା''ତି। (ଧ। ପ। ୧୭୯-୧୮୦) –

ଇମା ଧମ୍ମପଦେ ବୁଦ୍ଧୱଗ୍ଗେ ଦ୍ୱେ ଗାଥା ୱଦନ୍ତୋ ଧମ୍ମଂ ଦେସେସି। ତା ''ସଚ୍ଚଂ କିର ନୋ ପିତା ଅୱୋଚ, 'ଅରହଂ ସୁଗତୋ ଲୋକେ, ନ ରାଗେନ ସୁୱାନଯୋ'''ତିଆଦୀନି (ସଂ। ନି। ୧।୧୬୧) ୱତ୍ୱା ପିତୁ ସନ୍ତିକଂ ଆଗମିଂସୁ।

ଭଗୱାପି ତତ୍ଥେୱ ସତ୍ତାହଂ ୱୀତିନାମେତ୍ୱା ତତୋ ମୁଚଲିନ୍ଦମୂଲଂ ଅଗମାସି। ତତ୍ଥ ସତ୍ତାହୱଦ୍ଦଲିକାଯ ଉପ୍ପନ୍ନାଯ ସୀତାଦିପଟିବାହନତ୍ଥଂ ମୁଚଲିନ୍ଦେନ ନାମ ନାଗରାଜେନ ସତ୍ତକ୍ଖତ୍ତୁଂ ଭୋଗେହି ପରିକ୍ଖିତ୍ତୋ ଅସମ୍ବାଧାଯ ଗନ୍ଧକୁଟିଯଂ ୱିହରନ୍ତୋ ୱିଯ ୱିମୁତ୍ତିସୁଖଂ ପଟିସଂୱେଦିଯମାନୋ ସତ୍ତାହଂ ୱୀତିନାମେତ୍ୱା ରାଜାଯତନଂ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ତତ୍ଥପି ୱିମୁତ୍ତିସୁଖଂ ପଟିସଂୱେଦିଯମାନୋଯେୱ ସତ୍ତାହଂ ୱୀତିନାମେସି। ଏତ୍ତାୱତା ସତ୍ତ ସତ୍ତାହାନି ପରିପୁଣ୍ଣାନି। ଏତ୍ଥନ୍ତରେ ନେୱ ମୁଖଧୋୱନଂ, ନ ସରୀରପଟିଜଗ୍ଗନଂ , ନ ଆହାରକିଚ୍ଚଂ ଅହୋସି, ଝାନସୁଖଫଲସୁଖେନେୱ ଚ ୱୀତିନାମେସି।

ଅଥସ୍ସ ତସ୍ମିଂ ସତ୍ତସତ୍ତାହମତ୍ଥକେ ଏକୂନପଞ୍ଞାସତିମେ ଦିୱସେ ତତ୍ଥ ନିସିନ୍ନସ୍ସ ''ମୁଖଂ ଧୋୱିସ୍ସାମୀ''ତି ଚିତ୍ତଂ ଉଦପାଦି। ସକ୍କୋ ଦେୱାନମିନ୍ଦୋ ଅଗଦହରୀତକଂ ଆହରିତ୍ୱା ଅଦାସି, ସତ୍ଥା ତଂ ପରିଭୁଞ୍ଜି, ତେନସ୍ସ ସରୀରୱଳଞ୍ଜୋ ଅହୋସି। ଅଥସ୍ସ ସକ୍କୋଯେୱ ନାଗଲତାଦନ୍ତକଟ୍ଠଞ୍ଚେୱ ମୁଖଧୋୱନୋଦକଞ୍ଚ ଅଦାସି। ସତ୍ଥା ତଂ ଦନ୍ତକଟ୍ଠଂ ଖାଦିତ୍ୱାୱ ଅନୋତତ୍ତଉଦକେନ ମୁଖଂ ଧୋୱିତ୍ୱା ତତ୍ଥେୱ ରାଜାଯତନମୂଲେ ନିସୀଦି।

ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ତପୁସ୍ସ ଭଲ୍ଲିକା ନାମ ଦ୍ୱେ ୱାଣିଜା ପଞ୍ଚହି ସକଟସତେହି ଉକ୍କଲା ଜନପଦା ମଜ୍ଝିମଦେସଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତା ପୁବ୍ବେ ଅତ୍ତନୋ ଞାତିସାଲୋହିତାଯ ଦେୱତାଯ ସକଟାନି ସନ୍ନିରୁମ୍ଭିତ୍ୱା ସତ୍ଥୁ ଆହାରସମ୍ପାଦନେ ଉସ୍ସାହିତା ମନ୍ଥଞ୍ଚ ମଧୁପିଣ୍ଡିକଞ୍ଚ ଆଦାଯ – ''ପଟିଗ୍ଗଣ୍ହାତୁ ନୋ, ଭନ୍ତେ, ଭଗୱା ଇମଂ ଆହାରଂ ଅନୁକମ୍ପଂ ଉପାଦାଯା''ତି ସତ୍ଥାରଂ ଉପନାମେତ୍ୱା ଅଟ୍ଠଂସୁ। ଭଗୱା ପାଯାସପଟିଗ୍ଗହଣଦିୱସେଯେୱ ପତ୍ତସ୍ସ ଅନ୍ତରହିତତ୍ତା ''ନ ଖୋ ତଥାଗତା ହତ୍ଥେସୁ ପଟିଗ୍ଗଣ୍ହନ୍ତି, କିମ୍ହି ନୁ ଖୋ ଅହଂ ପଟିଗ୍ଗଣ୍ହେଯ୍ୟ''ନ୍ତି ଚିନ୍ତେସି। ଅଥସ୍ସ ଚିତ୍ତଂ ଞତ୍ୱା ଚତୂହି ଦିସାହି ଚତ୍ତାରୋ ମହାରାଜାନୋ

ଇନ୍ଦନୀଲମଣିମଯେ ପତ୍ତେ ଉପନାମେସୁଂ, ଭଗୱା ତେ ପଟିକ୍ଖିପି। ପୁନ ମୁଗ୍ଗୱଣ୍ଣସେଲମଯେ ଚତ୍ତାରୋ ପତ୍ତେ ଉପନାମେସୁଂ। ଭଗୱା ଚତୁନ୍ନମ୍ପି ମହାରାଜାନଂ ସଦ୍ଧାନୁରକ୍ଖଣତ୍ଥାଯ ଚତ୍ତାରୋପି ପତ୍ତେ ପଟିଗ୍ଗହେତ୍ୱା ଉପରୂପରି ଠପେତ୍ୱା ''ଏକୋ ହୋତୂ''ତି ଅଧିଟ୍ଠାସି। ଚତ୍ତାରୋପି ମୁଖୱଟ୍ଟିଯଂ ପଞ୍ଞାଯମାନଲେଖା ହୁତ୍ୱା ମଜ୍ଝିମପ୍ପମାଣେନ ଏକତ୍ତଂ ଉପଗମିଂସୁ। ଭଗୱା ତସ୍ମିଂ ପଚ୍ଚଗ୍ଘେ ସେଲମଯେ ପତ୍ତେ ଆହାରଂ ପଟିଗ୍ଗହେତ୍ୱା ପରିଭୁଞ୍ଜିତ୍ୱା ଅନୁମୋଦନଂ ଅକାସି। ତେ ଦ୍ୱେ ଭାତରୋ ୱାଣିଜା ବୁଦ୍ଧଞ୍ଚ ଧମ୍ମଞ୍ଚ ସରଣଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ଦ୍ୱେୱାଚିକା ଉପାସକା ଅହେସୁଂ। ଅଥ ନେସଂ ''ଏକଂ ନୋ, ଭନ୍ତେ, ପରିଚରିତବ୍ବଟ୍ଠାନଂ ଦେଥା''ତି ୱଦନ୍ତାନଂ ଦକ୍ଖିଣହତ୍ଥେନ ଅତ୍ତନୋ ସୀସଂ ପରାମସିତ୍ୱା କେସଧାତୁଯୋ ଅଦାସି। ତେ ଅତ୍ତନୋ ନଗରେ ତା ଧାତୁଯୋ ସୁୱଣ୍ଣସମୁଗ୍ଗସ୍ସ ଅନ୍ତୋ ପକ୍ଖିପିତ୍ୱା ଚେତିଯଂ ପତିଟ୍ଠାପେସୁଂ।

ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ପନ ତତୋ ୱୁଟ୍ଠାଯ ପୁନ ଅଜପାଲନିଗ୍ରୋଧମେୱ ଗନ୍ତ୍ୱା ନିଗ୍ରୋଧମୂଲେ ନିସୀଦି। ଅଥସ୍ସ ତତ୍ଥ ନିସିନ୍ନମତ୍ତସ୍ସେୱ ଅତ୍ତନା ଅଧିଗତଧମ୍ମସ୍ସ ଗମ୍ଭୀରତଂ ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖନ୍ତସ୍ସ ସବ୍ବବୁଦ୍ଧାନଂ ଆଚିଣ୍ଣୋ – ''କିଚ୍ଛେନ ଅଧିଗତୋ ଖୋ ମ୍ୟାଯଂ ଧମ୍ମୋ''ତି ପରେସଂ ଅଦେସେତୁକାମତାକାରପ୍ପତ୍ତୋ ୱିତକ୍କୋ ଉଦପାଦି। ଅଥ ଖୋ ବ୍ରହ୍ମା ସହମ୍ପତି ''ନସ୍ସତି ୱତ ଭୋ ଲୋକୋ, ୱିନସ୍ସତି ୱତ ଭୋ ଲୋକୋ''ତି ଦସହି ଚକ୍କୱାଳସହସ୍ସେହି ସକ୍କସୁଯାମସନ୍ତୁସିତନିମ୍ମାନରତିୱସୱତ୍ତିମହାବ୍ରହ୍ମାନୋ ଆଦାଯ ସତ୍ଥୁ ସନ୍ତିକଂ ଆଗନ୍ତ୍ୱା ''ଦେସେତୁ, ଭନ୍ତେ, ଭଗୱା ଧମ୍ମ''ନ୍ତିଆଦିନା ନଯେନ ଧମ୍ମଦେସନଂ ଆଯାଚି।

ସତ୍ଥା ତସ୍ସ ପଟିଞ୍ଞଂ ଦତ୍ୱା ''କସ୍ସ ନୁ ଖୋ ଅହଂ ପଠମଂ ଧମ୍ମଂ ଦେସେଯ୍ୟ''ନ୍ତି ଚିନ୍ତେନ୍ତୋ ''ଆଳାରୋ ପଣ୍ଡିତୋ, ସୋ ଇମଂ ଧମ୍ମଂ ଖିପ୍ପଂ ଆଜାନିସ୍ସତୀ''ତି ଚିତ୍ତଂ ଉପ୍ପାଦେତ୍ୱା ପୁନ ଓଲୋକେନ୍ତୋ ତସ୍ସ ସତ୍ତାହକାଲଙ୍କତଭାୱଂ ଞତ୍ୱା ଉଦକଂ ଆୱଜ୍ଜେସି। ତସ୍ସାପି ଅଭିଦୋସକାଲଙ୍କତଭାୱଂ ଞତ୍ୱା ''ବହୂପକାରା ଖୋ ମେ ପଞ୍ଚୱଗ୍ଗିଯା ଭିକ୍ଖୂ''ତି ପଞ୍ଚୱଗ୍ଗିଯେ ଆରବ୍ଭ ମନସି କତ୍ୱା ''କହଂ ନୁ ଖୋ ତେ ଏତରହି ୱିହରନ୍ତୀ''ତି ଆୱଜ୍ଜେନ୍ତୋ ''ବାରାଣସିଯଂ ଇସିପତନେ ମିଗଦାଯେ''ତି ଞତ୍ୱା କତିପାହଂ ବୋଧିମଣ୍ଡସାମନ୍ତାଯେୱ ପିଣ୍ଡାଯ ଚରନ୍ତୋ ୱିହରିତ୍ୱା ''ଆସାଳ୍ହିପୁଣ୍ଣମାଯଂ ବାରାଣସିଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ଧମ୍ମଚକ୍କଂ ପୱତ୍ତେସ୍ସାମୀ''ତି ପକ୍ଖସ୍ସ ଚାତୁଦ୍ଦସିଯଂ ପଚ୍ଚୂସସମଯେ ପଚ୍ଚୁଟ୍ଠାଯ ପଭାତାଯ ରତ୍ତିଯା କାଲସ୍ସେୱ ପତ୍ତଚୀୱରମାଦାଯ ଅଟ୍ଠାରସଯୋଜନମଗ୍ଗଂ ପଟିପନ୍ନୋ ଅନ୍ତରାମଗ୍ଗେ ଉପକଂ ନାମ ଆଜୀୱକଂ ଦିସ୍ୱା ତସ୍ସ ଅତ୍ତନୋ ବୁଦ୍ଧଭାୱଂ ଆଚିକ୍ଖିତ୍ୱା ତଂ ଦିୱସମେୱ ସାଯନ୍ହସମଯେ ଇସିପତନଂ ସମ୍ପାପୁଣି।

ପଞ୍ଚୱଗ୍ଗିଯା ତଥାଗତଂ ଦୂରତୋୱ ଆଗଚ୍ଛନ୍ତଂ ଦିସ୍ୱା ''ଅଯଂ ଆୱୁସୋ, ସମଣୋ ଗୋତମୋ ପଚ୍ଚଯବାହୁଲ୍ଲାଯ ଆୱତ୍ତିତ୍ୱା ପରିପୁଣ୍ଣକାଯୋ ପୀଣିନ୍ଦ୍ରିଯୋ ସୁୱଣ୍ଣୱଣ୍ଣୋ ହୁତ୍ୱା ଆଗଚ୍ଛତି। ଇମସ୍ସ ୱନ୍ଦନାଦୀନି ନ କରିସ୍ସାମ, ମହାକୁଲପ୍ପସୁତୋ ଖୋ ପନେସ ଆସନାଭିହାରଂ ଅରହତି, ତେନସ୍ସ ଆସନମତ୍ତଂ ପଞ୍ଞାପେସ୍ସାମା''ତି କତିକଂ ଅକଂସୁ। ଭଗୱା ସଦେୱକସ୍ସ ଲୋକସ୍ସ ଚିତ୍ତାଚାରଜାନନସମତ୍ଥେନ ଞାଣେନ ''କିଂ ନୁ ଖୋ ଇମେ ଚିନ୍ତଯିଂସୂ''ତି ଆୱଜ୍ଜେତ୍ୱା ଚିତ୍ତଂ ଅଞ୍ଞାସି। ଅଥ ତେସୁ ସବ୍ବଦେୱମନୁସ୍ସେସୁ ଅନୋଦିସ୍ସକୱସେନ ଫରଣସମତ୍ଥଂ ମେତ୍ତଚିତ୍ତଂ ସଙ୍ଖିପିତ୍ୱା ଓଦିସ୍ସକୱସେନ ମେତ୍ତଚିତ୍ତେନ ଫରି। ତେ ଭଗୱତା ମେତ୍ତଚିତ୍ତେନ ଫୁଟ୍ଠା ତଥାଗତେ ଉପସଙ୍କମନ୍ତେ ସକାଯ କତିକାଯ ସଣ୍ଠାତୁଂ ଅସକ୍କୋନ୍ତା ପଚ୍ଚୁଗ୍ଗନ୍ତ୍ୱା ଅଭିୱାଦନାଦୀନି ସବ୍ବକିଚ୍ଚାନି ଅକଂସୁ। ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧଭାୱଂ ପନସ୍ସ ଅଜାନନ୍ତା କେୱଲଂ ନାମେନ ଚ ଆୱୁସୋୱାଦେନ ଚ ସମୁଦାଚରିଂସୁ।

ଅଥ ନେ ଭଗୱା – ''ମା, ଭିକ୍ଖୱେ, ତଥାଗତଂ ନାମେନ ଚ ଆୱୁସୋୱାଦେନ ଚ ସମୁଦାଚରଥ। ଅରହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ତଥାଗତୋ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ''ତି ଅତ୍ତନୋ ବୁଦ୍ଧଭାୱଂ ଞାପେତ୍ୱା ପଞ୍ଞତ୍ତୱରବୁଦ୍ଧାସନେ ନିସିନ୍ନୋ ଉତ୍ତରାସାଳ୍ହନକ୍ଖତ୍ତଯୋଗେ ୱତ୍ତମାନେ ଅଟ୍ଠାରସହି ବ୍ରହ୍ମକୋଟୀହି ପରିୱୁତୋ ପଞ୍ଚୱଗ୍ଗିଯତ୍ଥେରେ ଆମନ୍ତେତ୍ୱା ତିପରିୱଟ୍ଟଂ ଦ୍ୱାଦସାକାରଂ ଛଞ୍ଞାଣୱିଜମ୍ଭନଂ ଅନୁତ୍ତରଂ ଧମ୍ମଚକ୍କପ୍ପୱତ୍ତନସୁତ୍ତନ୍ତଂ (ମହାୱ. ୧୩ ଆଦଯୋ; ସଂ. ନି. ୫.୧୦୮୧) ଦେସେସି। ତେସୁ କୋଣ୍ଡଞ୍ଞତ୍ଥେରୋ ଦେସନାନୁସାରେନ ଞାଣଂ ପେସେନ୍ତୋ ସୁତ୍ତପରିଯୋସାନେ ଅଟ୍ଠାରସହି ବ୍ରହ୍ମକୋଟୀହି ସଦ୍ଧିଂ ସୋତାପତ୍ତିଫଲେ ପତିଟ୍ଠାସି। ସତ୍ଥା ତତ୍ଥେୱ ୱସ୍ସଂ ଉପଗନ୍ତ୍ୱା ପୁନଦିୱସେ ୱପ୍ପତ୍ଥେରଂ ଓୱଦନ୍ତୋ ୱିହାରେଯେୱ ନିସୀଦି, ସେସା ଚତ୍ତାରୋପି ପିଣ୍ଡାଯ ଚରିଂସୁ। ୱପ୍ପତ୍ଥେରୋ ପୁବ୍ବଣ୍ହେଯେୱ ସୋତାପତ୍ତିଫଲଂ ପାପୁଣି । ଏତେନେୱୁପାଯେନ ପୁନଦିୱସେ ଭଦ୍ଦିଯତ୍ଥେରଂ, ପୁନଦିୱସେ ମହାନାମତ୍ଥେରଂ, ପୁନଦିୱସେ ଅସ୍ସଜିତ୍ଥେରନ୍ତି ସବ୍ବେ ସୋତାପତ୍ତିଫଲେ ପତିଟ୍ଠାପେତ୍ୱା ପଞ୍ଚମିଯଂ ପକ୍ଖସ୍ସ ପଞ୍ଚପି ଥେରେ ସନ୍ନିପାତେତ୍ୱା ଅନତ୍ତଲକ୍ଖଣସୁତ୍ତନ୍ତଂ (ମହାୱ. ୨୦ ଆଦଯୋ; ସଂ. ନି. ୩.୫୯) ଦେସେସି। ଦେସନାପରିଯୋସାନେ ପଞ୍ଚପି ଥେରା ଅରହତ୍ତେ ପତିଟ୍ଠହିଂସୁ। ଅଥ ସତ୍ଥା ଯସସ୍ସ କୁଲପୁତ୍ତସ୍ସ ଉପନିସ୍ସଯଂ ଦିସ୍ୱା ତଂ ରତ୍ତିଭାଗେ ନିବ୍ବିଜ୍ଜିତ୍ୱା ଗେହଂ ପହାଯ ନିକ୍ଖନ୍ତଂ ''ଏହି ଯସା''ତି ପକ୍କୋସିତ୍ୱା ତସ୍ମିଂଯେୱ ରତ୍ତିଭାଗେ ସୋତାପତ୍ତିଫଲେ, ପୁନଦିୱସେ ଅରହତ୍ତେ ପତିଟ୍ଠାପେତ୍ୱା, ଅପରେପି ତସ୍ସ ସହାଯକେ ଚତୁପଞ୍ଞାସଜନେ ଏହିଭିକ୍ଖୁପବ୍ବଜ୍ଜାଯ ପବ୍ବାଜେତ୍ୱା ଅରହତ୍ତଂ ପାପେସି।

ଏୱଂ ଲୋକେ ଏକସଟ୍ଠିଯା ଅରହନ୍ତେସୁ ଜାତେସୁ ସତ୍ଥା ୱୁଟ୍ଠୱସ୍ସୋ ପୱାରେତ୍ୱା ''ଚରଥ ଭିକ୍ଖୱେ ଚାରିକ''ନ୍ତି ସଟ୍ଠିଭିକ୍ଖୂ ଦିସାସୁ ପେସେତ୍ୱା ସଯଂ ଉରୁୱେଳଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତୋ ଅନ୍ତରାମଗ୍ଗେ କପ୍ପାସିକୱନସଣ୍ଡେ ତିଂସଭଦ୍ଦୱଗ୍ଗିଯକୁମାରେ ୱିନେସି। ତେସୁ ସବ୍ବପଚ୍ଛିମକୋ ସୋତାପନ୍ନୋ, ସବ୍ବୁତ୍ତମୋ

ଅନାଗାମୀ ଅହୋସି। ତେପି ସବ୍ବେ ଏହିଭିକ୍ଖୁଭାୱେନେୱ ପବ୍ବାଜେତ୍ୱା ଦିସାସୁ ପେସେତ୍ୱା ଉରୁୱେଲଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ଅଡ୍ଢୁଡ୍ଢପାଟିହାରିଯସହସ୍ସାନି ଦସ୍ସେତ୍ୱା ଉରୁୱେଲକସ୍ସପାଦଯୋ ସହସ୍ସଜଟିଲପରିୱାରେ ତେଭାତିକଜଟିଲେ ୱିନେତ୍ୱା ଏହିଭିକ୍ଖୁଭାୱେନ ପବ୍ବାଜେତ୍ୱା ଗଯାସୀସେ ନିସୀଦାପେତ୍ୱା ଆଦିତ୍ତପରିଯାଯଦେସନାଯ (ମହାୱ। ୫୪) ଅରହତ୍ତେ ପତିଟ୍ଠାପେତ୍ୱା ତେନ ଅରହନ୍ତସହସ୍ସେନ ପରିୱୁତୋ ''ବିମ୍ବିସାରରଞ୍ଞୋ ଦିନ୍ନପଟିଞ୍ଞଂ ମୋଚେସ୍ସାମୀ''ତି ରାଜଗହନଗରୂପଚାରେ ଲଟ୍ଠିୱନୁଯ୍ୟାନଂ ଅଗମାସି। ରାଜା ଉଯ୍ୟାନପାଲସ୍ସ ସନ୍ତିକା ''ସତ୍ଥା ଆଗତୋ''ତି ସୁତ୍ୱା ଦ୍ୱାଦସନହୁତେହି ବ୍ରାହ୍ମଣଗହପତିକେହି ପରିୱୁତୋ ସତ୍ଥାରଂ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଚକ୍କୱିଚିତ୍ତତଲେସୁ ସୁୱଣ୍ଣପଟ୍ଟୱିତାନଂ ୱିଯ ପଭାସମୁଦଯଂ ୱିସ୍ସଜ୍ଜେନ୍ତେସୁ ତଥାଗତସ୍ସ ପାଦେସୁ ସିରସା ନିପତିତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦି ସଦ୍ଧିଂ ପରିସାଯ।

ଅଥ ଖୋ ତେସଂ ବ୍ରାହ୍ମଣଗହପତିକାନଂ ଏତଦହୋସି – ''କିଂ ନୁ ଖୋ ମହାସମଣୋ ଉରୁୱେଲକସ୍ସପେ ବ୍ରହ୍ମଚରିଯଂ ଚରତି, ଉଦାହୁ ଉରୁୱେଲକସ୍ସପୋ ମହାସମଣେ''ତି। ଭଗୱା ତେସଂ ଚେତସ୍ସା ଚେତୋପରିୱିତକ୍କମଞ୍ଞାଯ ଉରୁୱେଲକସ୍ସପଂ ଗାଥାଯ ଅଜ୍ଝଭାସି –

''କିମେୱ ଦିସ୍ୱା ଉରୁୱେଲୱାସି, ପହାସି ଅଗ୍ଗିଂ କିସକୋୱଦାନୋ;

ପୁଚ୍ଛାମି ତଂ କସ୍ସପ ଏତମତ୍ଥଂ, କଥଂ ପହୀନଂ ତୱ ଅଗ୍ଗିହୁତ୍ତ''ନ୍ତି। –

ଥେରୋପି ଭଗୱତୋ ଅଧିପ୍ପାଯଂ ୱିଦିତ୍ୱା –

''ରୂପେ ଚ ସଦ୍ଦେ ଚ ଅଥୋ ରସେ ଚ, କାମିତ୍ଥିଯୋ ଚାଭିୱଦନ୍ତି ଯଞ୍ଞା;

ଏତଂ ମଲନ୍ତୀ ଉପଧୀସୁ ଞତ୍ୱା, ତସ୍ମା ନ ଯିଟ୍ଠେ ନ ହୁତେ ଅରଞ୍ଜି''ନ୍ତି। (ମହାୱ। ୫୫) –

ଇମଂ ଗାଥଂ ୱତ୍ୱା ଅତ୍ତନୋ ସାୱକଭାୱପ୍ପକାସନତ୍ଥଂ ତଥାଗତସ୍ସ ପାଦପିଟ୍ଠେ ସୀସଂ ଠପେତ୍ୱା ''ସତ୍ଥା ମେ, ଭନ୍ତେ ଭଗୱା, ସାୱକୋହମସ୍ମୀ''ତି ୱତ୍ୱା ଏକତାଲଂ ଦ୍ୱିତାଲଂ ତିତାଲନ୍ତି ଯାୱ ସତ୍ତତାଲପ୍ପମାଣଂ ସତ୍ତକ୍ଖତ୍ତୁଂ ୱେହାସଂ ଅବ୍ଭୁଗ୍ଗନ୍ତ୍ୱା ଓରୁଯ୍ହ ତଥାଗତଂ ୱନ୍ଦିତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦି। ତଂ ପାଟିହାରିଯଂ ଦିସ୍ୱା ମହାଜନୋ ''ଅହୋ ମହାନୁଭାୱା ବୁଦ୍ଧା, ଏୱଂଥାମଗତଦିଟ୍ଠିକୋ ନାମ 'ଅରହା'ତି ମଞ୍ଞମାନୋ ଉରୁୱେଲକସ୍ସପୋପି ଦିଟ୍ଠିଜାଲଂ ଭିନ୍ଦିତ୍ୱା ତଥାଗତେନ ଦମିତୋ''ତି ସତ୍ଥୁ ଗୁଣକଥଂଯେୱ କଥେସି। ଭଗୱା ''ନାହଂ ଇଦାନିଯେୱ ଉରୁୱେଲକସ୍ସପଂ ଦମେମି, ଅତୀତେପି ଏସ ମଯା ଦମିତୋ''ତି ୱତ୍ୱା ଇମିସ୍ସା ଅଟ୍ଠୁପ୍ପତ୍ତିଯା ମହାନାରଦକସ୍ସପଜାତକଂ (ଜା। ୨।୨୨।୧୧୫୩ ଆଦଯୋ) କଥେତ୍ୱା ଚତ୍ତାରି ସଚ୍ଚାନି ପକାସେସି। ରାଜା ଏକାଦସହି ନହୁତେହି ସଦ୍ଧିଂ ସୋତାପତ୍ତିଫଲେ ପତିଟ୍ଠାସି, ଏକନହୁତଂ ଉପାସକତ୍ତଂ ପଟିୱେଦେସି। ରାଜା ସତ୍ଥୁ ସନ୍ତିକେ ନିସିନ୍ନୋଯେୱ ପଞ୍ଚ ଅସ୍ସାସକେ ପୱେଦେତ୍ୱା ସରଣଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ସ୍ୱାତନାଯ ନିମନ୍ତେତ୍ୱା ଉଟ୍ଠାଯାସନା ଭଗୱନ୍ତଂ ପଦକ୍ଖିଣଂ କତ୍ୱା ପକ୍କମି।

ପୁନଦିୱସେ ଯେହି ଚ ଭଗୱା ହିଯ୍ୟୋ ଦିଟ୍ଠୋ, ଯେହି ଚ ଅଦିଟ୍ଠୋ, ତେ ସବ୍ବେପି ରାଜଗହୱାସିନୋ ଅଟ୍ଠାରସକୋଟିସଙ୍ଖା ମନୁସ୍ସା ତଥାଗତଂ ଦଟ୍ଠୁକାମା ପାତୋୱ ରାଜଗହତୋ ଲଟ୍ଠିୱନୁଯ୍ୟାନଂ ଅଗମଂସୁ। ତିଗାୱୁତୋ ମଗ୍ଗୋ ନପ୍ପହୋସି, ସକଲଲଟ୍ଠିୱନୁଯ୍ୟାନଂ ନିରନ୍ତରଂ ଫୁଟଂ ଅହୋସି। ମହାଜନୋ ଦସବଲସ୍ସ ରୂପସୋଭଗ୍ଗପ୍ପତ୍ତଂ ଅତ୍ତଭାୱଂ ପସ୍ସନ୍ତୋପି ତିତ୍ତିଂ କାତୁଂ ନାସକ୍ଖି। ୱଣ୍ଣଭୂମି ନାମେସା। ଏୱରୂପେସୁ ହି ଠାନେସୁ ଭଗୱତୋ ଲକ୍ଖଣାନୁବ୍ୟଞ୍ଜନାଦିପ୍ପଭେଦା ସବ୍ବାପି ରୂପକାଯସିରୀ ୱଣ୍ଣେତବ୍ବା। ଏୱଂ ରୂପସୋଭଗ୍ଗପ୍ପତ୍ତଂ ଦସବଲସ୍ସ ସରୀରଂ ପସ୍ସମାନେନ ମହାଜନେନ ନିରନ୍ତରଂ ଫୁଟେ ଉଯ୍ୟାନେ ଚ ଗମନମଗ୍ଗେ ଚ ଏକଭିକ୍ଖୁସ୍ସପି ନିକ୍ଖମନୋକାସୋ ନାହୋସି। ତଂ ଦିୱସଂ କିର ଭଗୱତୋ ଭତ୍ତଂ ଛିନ୍ନଂ ଭୱେଯ୍ୟ, ତସ୍ମା ''ତଂ ମା ଅହୋସୀ''ତି ସକ୍କସ୍ସ ନିସିନ୍ନାସନଂ ଉଣ୍ହାକାରଂ ଦସ୍ସେସି। ସୋ ଆୱଜ୍ଜମାନୋ ତଂ କାରଣଂ ଞତ୍ୱା ମାଣୱକୱଣ୍ଣଂ ଅଭିନିମ୍ମିନିତ୍ୱା ବୁଦ୍ଧଧମ୍ମସଙ୍ଘପଟିସଂଯୁତ୍ତା ଥୁତିଯୋ ୱଦମାନୋ ଦସବଲସ୍ସ ପୁରତୋ ଓତରିତ୍ୱା ଦେୱାନୁଭାୱେନ ଓକାସଂ କତ୍ୱା –

''ଦନ୍ତୋ ଦନ୍ତେହି ସହ ପୁରାଣଜଟିଲେହି, ୱିପ୍ପମୁତ୍ତୋ ୱିପ୍ପମୁତ୍ତେହି;

ସିଙ୍ଗୀନିକ୍ଖସୱଣ୍ଣୋ, ରାଜଗହଂ ପାୱିସି ଭଗୱା।

''ମୁତ୍ତୋ ମୁତ୍ତେହି…ପେ…।

''ତିଣ୍ଣୋ ତିଣ୍ଣେହି…ପେ…।

‘‘ସନ୍ତୋ ସନ୍ତେହି…ପେ… ରାଜଗହଂ ପାୱିସି ଭଗୱା।

‘‘ଦସୱାସୋ ଦସବଲୋ, ଦସଧମ୍ମୱିଦୂ ଦସଭି ଚୁପେତୋ;

ସୋ ଦସସତପରିୱାରୋ, ରାଜଗହଂ ପାୱିସି ଭଗୱା’’ତି। (ମହାୱ। ୫୮) –

ଇମାହି ଗାଥାହି ସତ୍ଥୁ ୱଣ୍ଣଂ ୱଦମାନୋ ପୁରତୋ ପାଯାସି। ତଦା ମହାଜନୋ ମାଣୱକସ୍ସ ରୂପସିରିଂ ଦିସ୍ୱା ‘‘ଅତିୱିଯ ଅଭିରୂପୋ ୱତାଯଂ ମାଣୱକୋ, ନ ଖୋ ପନ ଅମ୍ହେହି ଦିଟ୍ଠପୁବ୍ବୋ’’ତି ଚିନ୍ତେତ୍ୱା ‘‘କୁତୋ ଅଯଂ ମାଣୱକୋ, କସ୍ସ ୱା ଅଯ’’ନ୍ତି ଆହ। ତଂ ସୁତ୍ୱା ମାଣୱୋ –

‘‘ଯୋ ଧୀରୋ ସବ୍ବଧି ଦନ୍ତୋ, ସୁଦ୍ଧୋ ଅପ୍ପଟିପୁଗ୍ଗଲୋ;

ଅରହଂ ସୁଗତୋ ଲୋକେ, ତସ୍ସାହଂ ପରିଚାରକୋ’’ତି। – ଗାଥମାହ;

ସତ୍ଥା ସକ୍କେନ କତୋକାସଂ ମଗ୍ଗଂ ପଟିପଜ୍ଜିତ୍ୱା ଭିକ୍ଖୁସହସ୍ସପରିୱୁତୋ ରାଜଗହଂ ପାୱିସି। ରାଜା ବୁଦ୍ଧପ୍ପମୁଖସ୍ସ ସଙ୍ଘସ୍ସ ମହାଦାନଂ ଦତ୍ୱା ‘‘ଅହଂ, ଭନ୍ତେ, ତୀଣି ରତନାନି ୱିନା ୱସିତୁଂ ନ ସକ୍ଖିସ୍ସାମି, ୱେଲାଯ ୱା ଅୱେଲାଯ ୱା ଭଗୱତୋ ସନ୍ତିକଂ ଆଗମିସ୍ସାମି, ଲଟ୍ଠିୱନୁଯ୍ୟାନଞ୍ଚ ନାମ ଅତିଦୂରେ, ଇଦଂ ପନ ଅମ୍ହାକଂ ୱେଳୁୱନୁଯ୍ୟାନଂ ନାତିଦୂରଂ ନଚ୍ଚାସନ୍ନଂ ଗମନାଗମନସମ୍ପନ୍ନଂ ବୁଦ୍ଧାରହଂ ସେନାସନଂ। ଇଦଂ ମେ, ଭନ୍ତେ, ଭଗୱା ପଟିଗ୍ଗଣ୍ହାତୂ’’ତି ସୁୱଣ୍ଣଭିଙ୍ଗାରେନ ପୁପ୍ଫଗନ୍ଧୱାସିତଂ ମଣିୱଣ୍ଣଂ ଉଦକମାଦାଯ ୱେଳୁୱନୁଯ୍ୟାନଂ ପରିଚ୍ଚଜନ୍ତୋ ଦସବଲସ୍ସ ହତ୍ଥେ ଉଦକଂ ପାତେସି। ତସ୍ମିଂ ଆରାମେ ପଟିଗ୍ଗହିତେଯେୱ ‘‘ବୁଦ୍ଧସାସନସ୍ସ ମୂଲାନି ଓତିଣ୍ଣାନୀ’’ତି ମହାପଥୱୀ କମ୍ପି। ଜମ୍ବୁଦୀପତଲସ୍ମିଞ୍ହି ଠପେତ୍ୱା ୱେଳୁୱନଂ ଅଞ୍ଞଂ ମହାପଥୱିଂ କମ୍ପେତ୍ୱା ଗହିତସେନାସନଂ ନାମ ନତ୍ଥି। ତମ୍ବପଣ୍ଣିଦୀପେପି ଠପେତ୍ୱା ମହାୱିହାରଂ ଅଞ୍ଞଂ ପଥୱିଂ କମ୍ପେତ୍ୱା ଗହିତସେନାସନଂ ନାମ ନତ୍ଥି। ସତ୍ଥା ୱେଳୁୱନାରାମଂ ପଟିଗ୍ଗହେତ୍ୱା ରଞ୍ଞୋ ଅନୁମୋଦନଂ କତ୍ୱା ଉଟ୍ଠାଯାସନା ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘପରିୱୁତୋ ୱେଳୁୱନଂ ଅଗମାସି ।

ତସ୍ମିଂ ଖୋ ପନ ସମଯେ ସାରିପୁତ୍ତୋ ଚ ମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନୋ ଚାତି ଦ୍ୱେ ପରିବ୍ବାଜକା ରାଜଗହଂ ଉପନିସ୍ସାଯ ୱିହରନ୍ତି ଅମତଂ ପରିଯେସମାନା। ତେସୁ ସାରିପୁତ୍ତୋ ଅସ୍ସଜିତ୍ଥେରଂ ପିଣ୍ଡାଯ ପୱିଟ୍ଠଂ ଦିସ୍ୱା ପସନ୍ନଚିତ୍ତୋ ପଯିରୁପାସିତ୍ୱା ‘‘ଯେ ଧମ୍ମା ହେତୁପ୍ପଭୱା’’ତିଆଦିଗାଥଂ (ମହାୱ। ୬୦; ଅପ। ଥେର ୧।୧।୨୮୬) ସୁତ୍ୱା ସୋତାପତ୍ତିଫଲେ ପତିଟ୍ଠାଯ ଅତ୍ତନୋ ସହାଯକସ୍ସ ମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନସ୍ସପି ତମେୱ ଗାଥଂ ଅଭାସି। ସୋପି ସୋତାପତ୍ତିଫଲେ ପତିଟ୍ଠହି। ତେ ଉଭୋପି ସଞ୍ଚଯଂ ଓଲୋକେତ୍ୱା ଅତ୍ତନୋ ପରିସାଯ ସଦ୍ଧିଂ ଭଗୱତୋ ସନ୍ତିକେ ପବ୍ବଜିଂସୁ। ତେସୁ ମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନୋ ସତ୍ତାହେନ ଅରହତ୍ତଂ ପାପୁଣି, ସାରିପୁତ୍ତୋ ଅଡ୍ଢମାସେନ। ଉଭୋପି ତେ ସତ୍ଥା ଅଗ୍ଗସାୱକଟ୍ଠାନେ ଠପେସି। ସାରିପୁତ୍ତତ୍ଥେରେନ ଚ ଅରହତ୍ତଂ ପତ୍ତଦିୱସେଯେୱ ସନ୍ନିପାତଂ ଅକାସି।

ତଥାଗତେ ପନ ତସ୍ମିଞ୍ଞେୱ ୱେଳୁୱନୁଯ୍ୟାନେ ୱିହରନ୍ତେ ସୁଦ୍ଧୋଦନମହାରାଜା ‘‘ପୁତ୍ତୋ କିର ମେ ଛବ୍ବସ୍ସାନି ଦୁକ୍କରକାରିକଂ ଚରିତ୍ୱା ପରମାଭିସମ୍ବୋଧିଂ ପତ୍ୱା ପୱତ୍ତୱରଧମ୍ମଚକ୍କୋ ରାଜଗହଂ ଉପନିସ୍ସାଯ ୱେଳୁୱନେ ୱିହରତୀ’’ତି ସୁତ୍ୱା ଅଞ୍ଞତରଂ ଅମଚ୍ଚଂ ଆମନ୍ତେସି – ‘‘ଏହି ଭଣେ, ତ୍ୱଂ ପୁରିସସହସ୍ସପରିୱାରୋ ରାଜଗହଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ମମ ୱଚନେନ ‘ପିତା ତେ ସୁଦ୍ଧୋଦନମହାରାଜା ଦଟ୍ଠୁକାମୋ’ତି ୱତ୍ୱା ମମ ପୁତ୍ତଂ ଗଣ୍ହିତ୍ୱା ଏହୀ’’ତି ଆହ। ସୋ ‘‘ଏୱଂ, ଦେୱା’’ତି ରଞ୍ଞୋ ୱଚନଂ ସିରସା ସମ୍ପଟିଚ୍ଛିତ୍ୱା ପୁରିସସହସ୍ସପରିୱାରୋ ଖିପ୍ପମେୱ ସଟ୍ଠିଯୋଜନମଗ୍ଗଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ଦସବଲସ୍ସ ଚତୁପରିସମଜ୍ଝେ ନିସୀଦିତ୍ୱା ଧମ୍ମଦେସନାୱେଲାଯଂ ୱିହାରଂ ପାୱିସି। ସୋ ‘‘ତିଟ୍ଠତୁ ତାୱ ରଞ୍ଞା ପହିତସାସନ’’ନ୍ତି ପରିସପରିଯନ୍ତେ ଠିତୋ ସତ୍ଥୁ ଧମ୍ମଦେସନଂ ସୁତ୍ୱା ଯଥାଠିତୋୱ ସଦ୍ଧିଂ ପୁରିସସହସ୍ସେନ ଅରହତ୍ତଂ ପତ୍ୱା ପବ୍ବଜ୍ଜଂ ଯାଚି। ଭଗୱା ‘‘ଏଥ ଭିକ୍ଖୱୋ’’ତି ହତ୍ଥଂ ପସାରେସି। ସବ୍ବେ ତଙ୍ଖଣଞ୍ଞେୱ ଇଦ୍ଧିମଯପତ୍ତଚୀୱରଧରା ସଟ୍ଠିୱସ୍ସିକତ୍ଥେରା ୱିଯ ଅହେସୁଂ। ଅରହତ୍ତଂ ପତ୍ତକାଲତୋ ପଟ୍ଠାଯ ପନ ଅରିଯା ନାମ ମଜ୍ଝତ୍ତାୱ ହୋନ୍ତୀତି, ସୋ ରଞ୍ଞା ପହିତସାସନଂ ଦସବଲସ୍ସ ନ କଥେସି। ରାଜା – ‘‘ନେୱ ଗତୋ ଆଗଚ୍ଛତି, ନ ସାସନଂ ସୁଯ୍ୟତୀ’’ତି ‘‘ଏହି ଭଣେ, ତ୍ୱଂ ଗଚ୍ଛା’’ତି ଏତେନେୱ ନିଯାମେନ ଅଞ୍ଞଂ ଅମଚ୍ଚଂ ପେସେସି। ସୋପି ଗନ୍ତ୍ୱା ପୁରିମନଯେନେୱ ସଦ୍ଧିଂ ପରିସାଯ ଅରହତ୍ତଂ ପତ୍ୱା ତୁଣ୍ହୀ ଅହୋସି। ପୁନ ରାଜା ‘‘ଏହି ଭଣେ, ତ୍ୱଂ ଗଚ୍ଛ, ତ୍ୱଂ ଗଚ୍ଛା’’ତି ଏତେନେୱ ନିଯାମେନ ଅପରେପି ସତ୍ତ ଅମଚ୍ଚେ ପେସେସି। ତେ ସବ୍ବେ ନୱ ପୁରିସସହସ୍ସପରିୱାରା ନୱ ଅମଚ୍ଚା ଅତ୍ତନୋ କିଚ୍ଚଂ ନିଟ୍ଠାପେତ୍ୱା ତୁଣ୍ହୀଭୂତା ତତ୍ଥେୱ ୱିହରିଂସୁ।

ରାଜା ସାସନମତ୍ତମ୍ପି ଆହରିତ୍ୱା ଆଚିକ୍ଖନ୍ତଂ ଅଲଭିତ୍ୱା ଚିନ୍ତେସି – ‘‘ଏତ୍ତକାପି ଜନା ମଯି ସିନେହାଭାୱେନ ସାସନମତ୍ତମ୍ପି ନ ପଚ୍ଚାହରିଂସୁ, କୋ ନୁ ଖୋ ମେ ସାସନଂ କରିସ୍ସତୀ’’ତି ସବ୍ବଂ ରାଜବଲଂ ଓଲୋକେନ୍ତୋ କାଳୁଦାଯିଂ ଅଦ୍ଦସ। ସୋ କିର ରଞ୍ଞୋ ସବ୍ବତ୍ଥସାଧକୋ ଅବ୍ଭନ୍ତରିକୋ ଅତିୱିଯ ୱିସ୍ସାସିକୋ ଅମଚ୍ଚୋ ବୋଧିସତ୍ତେନ ସଦ୍ଧିଂ ଏକଦିୱସେ ଜାତୋ ସହପଂସୁକୀଳିତକୋ ସହାଯୋ। ଅଥ ନଂ ରାଜା ଆମନ୍ତେସି – ‘‘ତାତ କାଳୁଦାଯି,

ଅହଂ ମମ ପୁତ୍ତଂ ଦଟ୍ଠୁକାମୋ ନଓ୍ୱପୁରିସସହସ୍ସପରିଓ୍ୱାରେନ ନଓ୍ୱ ଅମଚ୍ଚେ ପେସେସିଂ, ତେସୁ ଏକୋପି ଆଗନ୍ତ୍ୱା ସାସନମତ୍ତଂ ଆରୋଚେନ୍ତୋ ନାମ ନତ୍ଥି। ଦୁଜ୍ଜାନୋ ଖୋ ପନ ମେ ଜୀଓ୍ୱିତନ୍ତରାୟୋ, ଜୀଓ୍ୱମାନୋୟେଓ୍ୱାହଂ ପୁତ୍ତଂ ଦଟ୍ଠୁକାମୋ। ସକ୍ଖିସ୍ସସି ନୁ ଖୋ ମେ ପୁତ୍ତଂ ଦସ୍ସେତୁ''ନ୍ତି? ''ସକ୍ଖିସ୍ସାମି, ଦେଓ୍ୱ, ସଚେ ପବ୍ବଜିତୁଂ ଲଭିସ୍ସାମୀ''ତି। ''ତାତ, ତ୍ୱଂ ପବ୍ବଜିତୋ ଓ୍ୱା ଅପବ୍ବଜିତୋ ଓ୍ୱା ମୟ୍ହଂ ପୁତ୍ତଂ ଦସ୍ସେହୀ''ତି। ସୋ ''ସାଧୁ, ଦେଓ୍ୱା''ତି ରଞ୍ଞୋ ସାସନଂ ଆଦାୟ ରାଜଗହଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ସତ୍ଥୁ ଧମ୍ମଦେସନାଓ୍ୱେଲାୟ ପରିସପରିୟନ୍ତେ ଠିତୋ ଧମ୍ମଂ ସୁତ୍ୱା ସପରିଓ୍ୱାରୋ ଅରହତ୍ତଂ ପତ୍ୱା ଏହିଭିକ୍ଖୁଭାଓ୍ୱେନ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ଓ୍ୱିହାସି।

ସତ୍ଥା ବୁଦ୍ଧୋ ହୁତ୍ୱା ପଠମଂ ଅନ୍ତୋଓ୍ୱସ୍ସଂ ଇସିପତନେ ଓ୍ୱସିତ୍ୱା ଓ୍ୱୁଟ୍ଠଓ୍ୱସ୍ସୋ ପଓ୍ୱାରେତ୍ୱା ଉରୁଓ୍ୱେଲଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ତତ୍ଥ ତୟୋ ମାସେ ଓ୍ୱସନ୍ତୋ ତେଭାତିକଜଟିଲେ ଓ୍ୱିନେତ୍ୱା ଭିକ୍ଖୁସହସ୍ସପରିଓ୍ୱାରୋ ଫୁସ୍ସମାସପୁଣ୍ଣମାୟଂ ରାଜଗହଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ଦ୍ୱେ ମାସେ ଓ୍ୱସି। ଏତ୍ତାଓ୍ୱତା ବାରାଣସିତୋ ନିକ୍ଖନ୍ତସ୍ସ ପଞ୍ଚ ମାସା ଜାତା, ସକଲୋ ହେମନ୍ତୋ ଅତିକ୍କନ୍ତୋ। କାଳୁଦାୟିତ୍ଥେରସ୍ସ ଆଗତଦିଓ୍ୱସତୋ ସତ୍ତଟ୍ଠଦିଓ୍ୱସା ଓ୍ୱୀତିଓ୍ୱତ୍ତା। ଥେରୋ ଫଗ୍ଗୁଣମାସପୁଣ୍ଣମାୟଂ ଚିନ୍ତେସି – ''ଅତିକ୍କନ୍ତୋ ଦାନି ହେମନ୍ତୋ, ଓ୍ୱସନ୍ତସମୟୋ ଅନୁପ୍ପତ୍ତୋ, ମନୁସ୍ସେହି ସସ୍ସାଦୀନି ଉଦ୍ଧରିତ୍ୱା ସମ୍ମୁଖସମ୍ମୁଖଟ୍ଠାନେହି ମଗ୍ଗା ଦିନ୍ନା, ହରିତତିଣସଞ୍ଛନ୍ନା ପଥଓ୍ୱୀ, ସୁପୁପ୍ଫିତା ଓ୍ୱନସଣ୍ଡା, ପଟିପଜ୍ଜନକ୍ଖମା ମଗ୍ଗା, କାଲୋ ଦସବଲସ୍ସ ଞାତିସଙ୍ଗହଂ କାତୁ''ନ୍ତି। ଅଥ ଭଗଓ୍ୱନ୍ତଂ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା –

''ଅଙ୍ଗାରିନୋ ଦାନି ଦୁମା ଭଦନ୍ତେ, ଫଲେସିନୋ ଛଦନଂ ଓ୍ୱିପ୍ପହାୟ;

ତେ ଅଚ୍ଚିମନ୍ତୋଓ୍ୱ ପଭାସୟନ୍ତି, ସମୟୋ ମହାଓ୍ୱୀର ଭାଗୀ ରସାନଂ…ପେ…। (ଥେରଗା। ୫୨୭);

''ନାତିସୀତଂ ନାତିଉଣ୍ହଂ, ନାତିଦୁବ୍ଭିକ୍ଖଛାତକଂ;

ସଦ୍ଦଲା ହରିତା ଭୂମି, ଏସ କାଲୋ ମହାମୁନୀ''ତି। –

ସଟ୍ଠିମତ୍ତାହି ଗାଥାହି ଦସବଲସ୍ସ କୁଲନଗରଗମନଓ୍ୱଣ୍ଣଂ ଓ୍ୱଣ୍ଣେସି। ଅଥ ନଂ ସତ୍ଥା – ''କିଂ ନୁ ଖୋ, ଉଦାୟି, ମଧୁରସ୍ସରେନ ଗମନଓ୍ୱଣ୍ଣଂ ଓ୍ୱଣ୍ଣେସୀ''ତି ଆହ। ''ତୁମ୍ହାକଂ, ଭନ୍ତେ, ପିତା ସୁଦ୍ଧୋଦନମହାରାଜା ତୁମ୍ହେ ପସ୍ସିତୁକାମୋ, କରୋଥ ଞାତକାନଂ ସଙ୍ଗହ''ନ୍ତି। ''ସାଧୁ, ଉଦାୟି, କରିସ୍ସାମି ଞାତକାନଂ ସଙ୍ଗହଂ, ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘସ୍ସ ଆରୋଚେହି, ଗମିୟଓ୍ୱତ୍ତଂ ପରିପୂରେସ୍ସନ୍ତୀ''ତି। ''ସାଧୁ, ଭନ୍ତେ''ତି ଥେରୋ ତେସଂ ଆରୋଚେସି।

ଭଗଓ୍ୱା ଅଙ୍ଗମଗଧଓ୍ୱାସୀନଂ କୁଲପୁତ୍ତାନଂ ଦସହି ସହସ୍ସେହି, କପିଲଓ୍ୱତ୍ଥୁଓ୍ୱାସୀନଂ ଦସହି ସହସ୍ସେହୀତି ସବ୍ବେହେଓ୍ୱ ଓ୍ୱୀସତିସହସ୍ସେହି ଖୀଣାସଓ୍ୱଭିକ୍ଖୂହି ପରିଓ୍ୱୁତୋ ରାଜଗହା ନିକ୍ଖମିତ୍ୱା ଦିଓ୍ୱସେ ଦିଓ୍ୱସେ ଯୋଜନଂ ଗଚ୍ଛତି। ''ରାଜଗହତୋ ସଟ୍ଠିୟୋଜନଂ କପିଲଓ୍ୱତ୍ଥୁଂ ଦ୍ୱୀହି ମାସେହି ପାପୁଣିସ୍ସାମୀ''ତି ଅତୁରିତଚାରିକଂ ପକ୍କାମି। ଥେରୋପି ''ଭଗଓ୍ୱତୋ ନିକ୍ଖନ୍ତଭାଓ୍ୱଂ ରଞ୍ଞୋ ଆରୋଚେସ୍ସାମୀ''ତି ଓ୍ୱେହାସଂ ଅବ୍ଭୁଗ୍ଗନ୍ତ୍ୱା ରଞ୍ଞୋ ନିଓ୍ୱେସନେ ପାତୁରହୋସି। ରାଜା ଥେରଂ ଦିସ୍ୱା ତୁଟ୍ଠଚିତ୍ତୋ ମହାରହେ ପଲ୍ଲଙ୍କେ ନିସୀଦାପେତ୍ୱା ଅତ୍ତନୋ ପଟିୟାଦିତସ୍ସ ନାନଗ୍ଗରସଭୋଜନସ୍ସ ପତ୍ତଂ ପୂରେତ୍ୱା ଅଦାସି। ଥେରୋ ଉଟ୍ଠାୟ ଗମନାକାରଂ ଦସ୍ସେସି। ''ନିସୀଦିତ୍ୱା ଭୁଞ୍ଜ, ତାତା''ତି। ''ସତ୍ଥୁ ସନ୍ତିକଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ଭୁଞ୍ଜିସ୍ସାମି, ମହାରାଜା''ତି। ''କହଂ ପନ, ତାତ, ସତ୍ଥା''ତି? ''ଓ୍ୱୀସତିସହସ୍ସଭିକ୍ଖୁପରିଓ୍ୱାରୋ ତୁମ୍ହାକଂ ଦସ୍ସନତ୍ଥାୟ ଚାରିକଂ ନିକ୍ଖନ୍ତୋ, ମହାରାଜା''ତି। ରାଜା ତୁଟ୍ଠମାନସୋ ଆହ – ''ତୁମ୍ହେ ଇମଂ ପରିଭୁଞ୍ଜିତ୍ୱା ଯାଓ୍ୱ ମମ ପୁତ୍ତୋ ଇମଂ ନଗରଂ ପାପୁଣାତି, ତାଓ୍ୱସ୍ସ ଇତୋଓ୍ୱ ପିଣ୍ଡପାତଂ ପରିହରଥା''ତି। ଥେରୋ ଅଧିଓ୍ୱାସେସି। ରାଜା ଥେରଂ ପରିଓ୍ୱିସିତ୍ୱା ପତ୍ତଂ ଗନ୍ଧଚୁଣ୍ଣେନ ଉବ୍ବଟ୍ଟେତ୍ୱା ଉତ୍ତମସ୍ସ ଭୋଜନସ୍ସ ପୂରେତ୍ୱା ''ତଥାଗତସ୍ସ ଦେଥା''ତି ଥେରସ୍ସ ହତ୍ଥେ ପତିଟ୍ଠାପେସି। ଥେରୋ ସବ୍ବେସଂ ପସ୍ସନ୍ତାନଂୟେଓ୍ୱ ପତ୍ତଂ ଆକାସେ ଖିପିତ୍ୱା ସୟମ୍ପି ଓ୍ୱେହାସଂ ଅବ୍ଭୁଗ୍ଗନ୍ତ୍ୱା ପିଣ୍ଡପାତଂ ଆହରିତ୍ୱା ସତ୍ଥୁ ହତ୍ଥେ ଠପେସି। ସତ୍ଥା ତଂ ପରିଭୁଞ୍ଜି। ଏତେନେଓ୍ୱ ଉପାୟେନ ଥେରୋ ଦିଓ୍ୱସେ ଦିଓ୍ୱସେ ପିଣ୍ଡପାତଂ ଆହରି। ସତ୍ଥାପି ଅନ୍ତରାମଗ୍ଗେ ରଞ୍ଞୋୟେଓ୍ୱ ପିଣ୍ଡପାତଂ ପରିଭୁଞ୍ଜି। ଥେରୋପି ଭତ୍ତକିଚ୍ଚାଓ୍ୱସାନେ ଦିଓ୍ୱସେ ଦିଓ୍ୱସେ ''ଅଜ୍ଜ ଭଗଓ୍ୱା ଏତ୍ତକଂ ଆଗତୋ, ଅଜ୍ଜ ଏତ୍ତକ''ନ୍ତି ବୁଦ୍ଧଗୁଣପଟିସଂୟୁତ୍ତାୟ ଚ କଥାୟ ସକଲଂ ରାଜକୁଲଂ ସତ୍ଥୁଦସ୍ସନଂ ଓ୍ୱିନାୟେଓ୍ୱ ସତ୍ଥରି ସଞ୍ଜାତପ୍ପସାଦଂ ଅକାସି। ତେନେଓ୍ୱ ନଂ ଭଗଓ୍ୱା ''ଏତଦଗ୍ଗଂ, ଭିକ୍ଖଓ୍ୱେ, ମମ ସାଓ୍ୱକାନଂ ଭିକ୍ଖୂନଂ କୁଲପ୍ପସାଦକାନଂ ଯଦିଦଂ କାଳୁଦାୟୀ''ତି (ଅ। ନି। ୧।୨୧୯, ୨୨୫) ଏତଦଗ୍ଗେ ଠପେସି।

ସାକିୟାପି ଖୋ ଅନୁପ୍ପତ୍ତେ ଭଗଓ୍ୱତି ''ଅମ୍ହାକଂ ଞାତିସେଟ୍ଠଂ ପସ୍ସିସ୍ସାମା''ତି ସନ୍ନିପତିତ୍ୱା ଭଗଓ୍ୱତୋ ଓ୍ୱସନଟ୍ଠାନଂ ଓ୍ୱୀମଂସମାନା ''ନିଗ୍ରୋଧସକ୍କସ୍ସ ଆରାମୋ ରମଣୀୟୋ''ତି ସଲ୍ଲକ୍ଖେତ୍ୱା ତତ୍ଥ ସବ୍ବଂ ପଟିଜଗ୍ଗନଓ୍ୱିଧିଂ କାରେତ୍ୱା ଗନ୍ଧପୁପ୍ଫହତ୍ଥା ପଚ୍ଚୁଗ୍ଗମନଂ କରୋନ୍ତା ସବ୍ବାଲଙ୍କାରପଟିମଣ୍ଡିତେ ଦହରଦହରେ ନାଗରଦାରକେ ଚ ନାଗରଦାରିକାୟୋ ଚ ପଠମଂ ପହିଣିଂସୁ, ତତୋ ରାଜକୁମାରେ ଚ ରାଜକୁମାରିକାୟୋ ଚ, ତେସଂ ଅନନ୍ତରା ସାମଂ ଗନ୍ଧପୁପ୍ଫାଦୀହି ପୂଜୟମାନା ଭଗଓ୍ୱନ୍ତଂ ଗହେତ୍ୱା ନିଗ୍ରୋଧାରାମମେଓ୍ୱ ଅଗମଂସୁ। ତତ୍ଥ ଭଗଓ୍ୱା ଓ୍ୱୀସତିସହସ୍ସଖୀଣାସଓ୍ୱପରିଓ୍ୱୁତୋ

ପଞ୍ଞତ୍ତଉତ୍ତରବୁଦ୍ଧାସନେ ନିସୀଦି । ସାକିଯା ନାମ ମାନଜାତିକା ମାନତ୍ଥଦ୍ଧା, ତେ ‘‘ସିଦ୍ଧତ୍ଥକୁମାରୋ ଅମ୍ହେହି ଦହରତରୋ, ଅମ୍ହାକଂ କନିଟ୍ଠୋ, ଭାଗିନେଯ୍ୟୋ, ପୁତ୍ତୋ, ନତ୍ତା’’ତି ଚିନ୍ତେତ୍ୱା ଦହରଦହରେ ରାଜକୁମାରେ ଆହଂସୁ – ‘‘ତୁମ୍ହେ ୱନ୍ଦଥ, ମଯଂ ତୁମ୍ହାକଂ ପିଟ୍ଠିତୋ ନିସୀଦିସ୍ସାମା’’ତି।

ତେସୁ ଏୱଂ ଅୱନ୍ଦିତ୍ୱା ନିସିନ୍ନେସୁ ଭଗୱା ତେସଂ ଅଜ୍ଝାସଯଂ ଓଲୋକେତ୍ୱା ‘‘ନ ମଂ ଞାତଯୋ ୱନ୍ଦନ୍ତି, ହନ୍ଦ ଦାନି ତେ ୱନ୍ଦାପେସ୍ସାମୀ’’ତି ଅଭିଞ୍ଞାପାଦକଂ ଚତୁତ୍ଥଂ ଝାନଂ ସମାପଜ୍ଜିତ୍ୱା ତତୋ ୱୁଟ୍ଠାଯ ଆକାସଂ ଅଭୁଗ୍ଗନ୍ତ୍ୱା ତେସଂ ସୀସେ ପାଦପଂସୁଂ ଓକିରମାନୋ ୱିଯ କଣ୍ଡମ୍ବରୁକ୍ଖମୂଲେ ଯମକପାଟିହାରିଯସଦିସଂ ପାଟିହାରିଯଂ ଅକାସି। ରାଜା ତଂ ଅଚ୍ଛରିଯଂ ଦିସ୍ୱା ଆହ – ‘‘ଭନ୍ତେ, ତୁମ୍ହାକଂ ଜାତଦିୱସେ କାଳଦେୱଲସ୍ସ ୱନ୍ଦନତ୍ଥଂ ଉପନୀତାନଂ ୱୋପାଦେ ପରିୱତ୍ତେତ୍ୱା ବ୍ରାହ୍ମଣସ୍ସ ମତ୍ଥକେ ପତିଟ୍ଠିତେ ଦିସ୍ୱାପି ଅହଂ ତୁମ୍ହାକଂ ପାଦେ ୱନ୍ଦିଂ, ଅଯଂ ମେ ପଠମୱନ୍ଦନା। ୱପ୍ପମଙ୍ଗଲଦିୱସେ ଚ ଜମ୍ବୁଚ୍ଛାଯାଯ ସିରିସଯନେ ନିପନ୍ନାନଂ ୱୋଜମ୍ବୁଚ୍ଛାଯାଯ ଅପରିୱତ୍ତନଂ ଦିସ୍ୱାପି ପାଦେ ୱନ୍ଦିଂ, ଅଯଂ ମେ ଦୁତିଯୱନ୍ଦନା। ଇଦାନି ପନ ଇମଂ ଅଦିଟ୍ଠପୁବ୍ବଂ ପାଟିହାରିଯଂ ଦିସ୍ୱାପି ଅହଂ ତୁମ୍ହାକଂ ପାଦେ ୱନ୍ଦାମି, ଅଯଂ ମେ ତତିଯୱନ୍ଦନା’’ତି। ରଞ୍ଞା ପନ ୱନ୍ଦିତେ ଭଗୱନ୍ତଂ ଅୱନ୍ଦିତ୍ୱା ଠାତୁଂ ସମତ୍ଥୋ ନାମ ଏକସାକିଯୋପି ନାହୋସି, ସବ୍ବେ ୱନ୍ଦିଂସୁଯେୱ।

ଇତି ଭଗୱା ଞାତଯୋ ୱନ୍ଦାପେତ୍ୱା ଆକାସତୋ ଓତରିତ୍ୱା ପଞ୍ଞତ୍ତାସନେ ନିସୀଦି। ନିସିନ୍ନେ ଭଗୱତି ସିଖାପତ୍ତୋ ଞାତିସମାଗମୋ ଅହୋସି, ସବ୍ବେ ଏକଗ୍ଗଚିତ୍ତା ହୁତ୍ୱା ନିସୀଦିଂସୁ। ତତୋ ମହାମେଘୋ ପୋକ୍ଖରୱସ୍ସଂ ୱସ୍ସି। ତମ୍ବୱଣ୍ଣଂ ଉଦକଂ ହେଟ୍ଠା ୱିରୱନ୍ତଂ ଗଚ୍ଛତି, ତେମିତୁକାମୋୱ ତେମେତି, ଅତେମିତୁକାମସ୍ସ ସରୀରେ ଏକବିନ୍ଦୁମତ୍ତମ୍ପି ନ ପତତି। ତଂ ଦିସ୍ୱା ସବ୍ବେ ଅଚ୍ଛରିଯବ୍ଭୁତଚିତ୍ତା ଜାତା ‘‘ଅହୋ ଅଚ୍ଛରିଯଂ, ଅହୋ ଅବ୍ଭୁତ’’ନ୍ତି କଥଂ ସମୁଟ୍ଠାପେସୁଂ। ସତ୍ଥା ‘‘ନ ଇଦାନେୱ ମଯ୍ହଂ ଞାତିସମାଗମେ ପୋକ୍ଖରୱସ୍ସଂ ୱସ୍ସତି, ଅତୀତେପି ୱସ୍ସୀ’’ତି ଇମିସ୍ସା ଅଟ୍ଠୁପ୍ପତ୍ତିଯା ୱେସ୍ସନ୍ତରଜାତକଂ (ଜା। ୨।୨୨।୧୬୫୫ ଆଦଯୋ) କଥେସି। ଧମ୍ମକଥଂ ସୁତ୍ୱା ସବ୍ବେ ଉଟ୍ଠାଯ ୱନ୍ଦିତ୍ୱା ପକ୍କମିଂସୁ। ଏକୋପି ରାଜା ୱା ରାଜମହାମତ୍ତୋ ୱା ‘‘ସ୍ୱେ ଅମ୍ହାକଂ ଭିକ୍ଖଂ ଗଣ୍ହଥା’’ତି ୱତ୍ୱା ଗତୋ ନାମ ନତ୍ଥି।

ସତ୍ଥା ପୁନଦିୱସେ ୱୀସତିଭିକ୍ଖୁସହସ୍ସପରିୱୁତୋ କପିଲୱତ୍ଥୁଂ ପିଣ୍ଡାଯ ପାୱିସି। ତଂ ନ କୋଚି ଗନ୍ତ୍ୱା ନିମନ୍ତେସି, ନ ପତ୍ତଂ ୱା ଅଗ୍ଗହେସି। ଭଗୱା ଇନ୍ଦଖୀଲେ ଠିତୋୱ ଆୱଜ୍ଜେସି – ‘‘କଥଂ ନୁ ଖୋ ପୁବ୍ବବୁଦ୍ଧା କୁଲନଗରେ ପିଣ୍ଡାଯ ଚରିଂସୁ, କିଂ ଉପ୍ପଟିପାଟିଯା ଇସ୍ସରଜନାନଂ ଘରାନି ଅଗମଂସୁ, ଉଦାହୁ ସପଦାନଚାରିକଂ ଚରିଂସୂ’’ତି? ତତୋ ଏକବୁଦ୍ଧସ୍ସପି ଉପ୍ପଟିପାଟିଯା ଗମନଂ ଅଦିସ୍ୱା ‘‘ମଯାପି ଦାନି ଅଯମେୱ ୱେସୋ ପଗ୍ଗହେତବ୍ବୋ, ଆଯତିଞ୍ଚ ମମ ସାୱକା ମମଞ୍ଞେୱ ଅନୁସିକ୍ଖନ୍ତା ପିଣ୍ଡଚାରିକୱତ୍ତଂ ପରିପୂରେସ୍ସନ୍ତୀ’’ତି କୋଟିଯଂ ନିୱିଟ୍ଠଗେହତୋ ପଟ୍ଠାଯ ସପଦାନଂ ପିଣ୍ଡାଯ ଚରି। ‘‘ଅଯ୍ୟୋ କିର ସିଦ୍ଧତ୍ଥକୁମାରୋ ପିଣ୍ଡାଯ ଚରତୀ’’ତି ଦ୍ୱିଭୂମିକତିଭୂମିକାଦୀସୁ ପାସାଦେସୁ ସୀହପଞ୍ଜରଂ ୱିୱରିତ୍ୱା ମହାଜନୋ ଦସ୍ସନବ୍ୟାୱଟୋ ଅହୋସି।

ରାହୁଲମାତାପି ଦେୱୀ – ‘‘ଅଯ୍ୟପୁତ୍ତୋ କିର ଇମସ୍ମିଂଯେୱ ନଗରେ ମହନ୍ତେନ ରାଜାନୁଭାୱେନ ସୁୱଣ୍ଣସିୱିକାଦୀହି ୱିଚରିତ୍ୱା ଇଦାନି କେସମସ୍ସୁଂ ଓହାରେତ୍ୱା କାସାଯୱତ୍ଥନିୱାସନୋ କପାଲହତ୍ଥୋ ପିଣ୍ଡାଯ ଚରତି, ସୋଭତି ନୁ ଖୋ’’ତି ସୀହପଞ୍ଜରଂ ୱିୱରିତ୍ୱା ଓଲୋକଯମାନା ଭଗୱନ୍ତଂ ନାନାୱିରାଗସମୁଜ୍ଜଲାଯ ସରୀରପ୍ପଭାଯ ନଗରୱୀଥିଯୋ ଓଭାସେତ୍ୱା ବ୍ୟାମପ୍ପଭାପରିକ୍ଖେପସମୁପବ୍ରୂହିତାଯ ଅସୀତାନୁବ୍ୟଞ୍ଜନପ୍ପଭାସିତାଯ ଦ୍ୱତ୍ତିଂସମହାପୁରିସଲକ୍ଖଣପଟିମଣ୍ଡିତାଯ ଅନୋପମାଯ ବୁଦ୍ଧସିରିଯା ୱିରୋଚମାନଂ ଦିସ୍ୱା ଉଣ୍ହୀସତୋ ପଟ୍ଠାଯ ଯାୱ ପାଦତଲା –

‘‘ସିନିଦ୍ଧନୀଲମୁଦୁକୁଞ୍ଚିତକେସୋ, ସୂରିଯନିମ୍ମଲତଲାଭିନଲାଟୋ;

ଯୁତ୍ତତୁଙ୍ଗମୁଦୁକାଯତନାସୋ, ରଂସିଜାଲୱିତତୋ ନରସୀହୋ’’ତି। –

ଏୱମାଦିକାହି ଦସହି ନରସୀହଗାଥାହି ଅଭିତ୍ଥୱିତ୍ୱା ‘‘ତୁମ୍ହାକଂ ପୁତ୍ତୋ ପିଣ୍ଡାଯ ଚରତୀ’’ତି ରଞ୍ଞୋ ଆରୋଚେସି। ରାଜା ସଂୱିଗ୍ଗହଦଯୋ ହତ୍ଥେନ ସାଟକଂ ସଣ୍ଠପେନ୍ତୋ ତୁରିତତୁରିତୋ ନିକ୍ଖମିତ୍ୱା ୱେଗେନ ଗନ୍ତ୍ୱା ଭଗୱତୋ ପୁରତୋ ଠତ୍ୱା ଆହ – ‘‘କିନ୍ନୁ ଖୋ, ଭନ୍ତେ, ଅମ୍ହେ ଲଜ୍ଜାପେଥ, କିମତ୍ଥଂ ପିଣ୍ଡାଯ ଚରଥ, କିଂ ‘ଏତ୍ତକାନଂ ଭିକ୍ଖୂନଂ ନ ସକ୍କା ଭତ୍ତଂ ଲଦ୍ଧୁ’ନ୍ତି ସଞ୍ଞଂ କରିତ୍ଥା’’ତି? ‘‘ୱଂସଚାରିତ୍ତମେତଂ, ମହାରାଜ, ଅମ୍ହାକ’’ନ୍ତି। ‘‘ନନୁ, ଭନ୍ତେ, ଅମ୍ହାକଂ ୱଂସୋ ନାମ ମହାସମ୍ମତଖତ୍ତିଯୱଂସୋ, ଏତ୍ଥ ଚ ଏକଖତ୍ତିଯୋପି ଭିକ୍ଖାଚରକୋ ନାମ ନତ୍ଥୀ’’ତି। ‘‘ଅଯଂ, ମହାରାଜ, ଖତ୍ତିଯୱଂସୋ ନାମ ତୱ ୱଂସୋ। ଅମ୍ହାକଂ ପନ ‘ଦୀପଙ୍କରୋ କୋଣ୍ଡଞ୍ଞୋ...ପେ... କସ୍ସପୋ’ତି ଅଯଂ ବୁଦ୍ଧୱଂସୋ ନାମ। ଏତେ ଚ ଅଞ୍ଞେ ଚ ଅନେକସହସ୍ସସଙ୍ଖା ବୁଦ୍ଧା ଭିକ୍ଖାଚାରେନେୱ ଜୀୱିକଂ କପ୍ପେସୁ’’ନ୍ତି ଅନ୍ତରୱୀଥିଯଂ ଠିତୋୱ –

‘‘ଉତ୍ତିଟ୍ଠେ ନପ୍ପମଜ୍ଜେଯ୍ୟ, ଧମ୍ମଂ ସୁଚରିତଂ ଚରେ;

ଧମ୍ମଚାରୀ ସୁଖଂ ସେତି, ଅସ୍ମିଂ ଲୋକେ ପରମ୍ହି ଚା’’ତି। (ଧ। ପ। ୧୬୮) –

ଇମଂ ଗାଥମାହ। ଗାଥାପରିୟୋସାନେ ରାଜା ସୋତାପତ୍ତିଫଲେ ପତିଟ୍ଠାସି।

‘‘ଧମ୍ମଞ୍ଚରେ ସୁଚରିତଂ, ନ ନଂ ଦୁଚ୍ଚରିତଂ ଚରେ;

ଧମ୍ମଚାରୀ ସୁଖଂ ସେତି, ଅସ୍ମିଂ ଲୋକେ ପରମ୍ହି ଚା’’ତି। (ଧ। ପ। ୧୬୯) –

ଇମଂ ଗାଥଂ ସୁତ୍ୱା ସକଦାଗାମିଫଲେ ପତିଟ୍ଠାସି, ମହାଧମ୍ମପାଲଜାତକଂ (ଜା। ୧।୧୦।୯୨ ଆଦୟୋ) ସୁତ୍ୱା ଅନାଗାମିଫଲେ ପତିଟ୍ଠାସି, ମରଣସମୟେ ସେତଚ୍ଛତ୍ତସ୍ସ ହେଟ୍ଠା ସିରିସୟନେ ନିପନ୍ନୋୟେୱ ଅରହତ୍ତଂ ପାପୁଣି। ଅରଞ୍ଞୱାସେନ ପଧାନାନୁୟୋଗକିଚ୍ଚଂ ରଞ୍ଞୋ ନାହୋସି। ସୋ ସୋତାପତ୍ତିଫଲଂ ସଚ୍ଛିକତ୍ୱାୟେୱ ପନ ଭଗୱତୋ ପତ୍ତଂ ଗହେତ୍ୱା ସପରିସଂ ଭଗୱନ୍ତଂ ମହାପାସାଦଂ ଆରୋପେତ୍ୱା ପଣୀତେନ ଖାଦନୀୟେନ ଭୋଜନୀୟେନ ପରିୱିସି। ଭତ୍ତକିଚ୍ଚପରିୟୋସାନେ ସବ୍ବଂ ଇତ୍ଥାଗାରଂ ଆଗନ୍ତ୍ୱା ଭଗୱନ୍ତଂ ୱନ୍ଦି ଠପେତ୍ୱା ରାହୁଲମାତରଂ। ସା ପନ ‘‘ଗଚ୍ଛ, ଅୟ୍ୟପୁତ୍ତଂ ୱନ୍ଦାହୀ’’ତି ପରିଜନେନ ୱୁଚ୍ଚମାନାପି ‘‘ସଚେ ମୟ୍ହଂ ଗୁଣୋ ଅତ୍ଥି, ସୟମେୱ ମମ ସନ୍ତିକଂ ଅୟ୍ୟପୁତ୍ତୋ ଆଗମିସ୍ସତି, ଆଗତମେୱ ନଂ ୱନ୍ଦିସ୍ସାମୀ’’ତି ୱତ୍ୱା ନ ଅଗମାସି।

ଭଗୱା ରାଜାନଂ ପତ୍ତଂ ଗାହାପେତ୍ୱା ଦ୍ୱୀହି ଅଗ୍ଗସାୱକେହି ସଦ୍ଧିଂ ରାଜଧୀତାୟ ସିରିଗବ୍ଭଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ‘‘ରାଜଧୀତା ୟଥାରୁଚି ୱନ୍ଦମାନା ନ କିଞ୍ଚି ୱତ୍ତବ୍ବା’’ତି ୱତ୍ୱା ପଞ୍ଞତ୍ତାସନେ ନିସୀଦି। ସା ୱେଗେନାଗନ୍ତ୍ୱା ଗୋପ୍ଫକେସୁ ଗହେତ୍ୱା ପାଦପିଟ୍ଠିୟଂ ସୀସଂ ପରିୱତ୍ତେତ୍ୱା ୟଥାଜ୍ଝାସୟଂ ୱନ୍ଦି। ରାଜା ରାଜଧୀତାୟ ଭଗୱତି ସିନେହବହୁମାନାଦିଗୁଣସମ୍ପତ୍ତିଂ କଥେସି – ‘‘ଭନ୍ତେ, ମମ ଧୀତା ‘ତୁମ୍ହେହି କାସାୟାନି ୱତ୍ଥାନି ନିୱାସିତାନୀ’ତି ସୁତ୍ୱା ତତୋ ପଟ୍ଠାୟ କାସାୟୱତ୍ଥନିୱତ୍ଥା ଜାତା, ତୁମ୍ହାକଂ ଏକଭତ୍ତିକଭାୱଂ ସୁତ୍ୱା ଏକଭତ୍ତିକାୱ ଜାତା, ତୁମ୍ହେହି ମହାସୟନସ୍ସ ଛଡ୍ଡିତଭାୱଂ ସୁତ୍ୱା ପଟ୍ଟିକାମଞ୍ଚକେୟେୱ ନିପନ୍ନା, ତୁମ୍ହାକଂ ମାଲାଗନ୍ଧାଦୀହି ୱିରତଭାୱଂ ଞତ୍ୱା ୱିରତମାଲାଗନ୍ଧାୱ ଜାତା, ଅତ୍ତନୋ ଞାତକେହି ‘ମୟଂ ପଟିଜଗ୍ଗିସ୍ସାମା’ତି ସାସନେ ପେସିତେପି ତେସୁ ଏକଞାତକମ୍ପି ନ ଓଲୋକେସି, ଏୱଂ ଗୁଣସମ୍ପନ୍ନା ମେ, ଭନ୍ତେ, ଧୀତା’’ତି। ‘‘ଅନଚ୍ଛରିୟଂ, ମହାରାଜ, ଅୟଂ ଇଦାନି ତୟା ରକ୍ଖିୟମାନା ରାଜଧୀତା ପରିପକ୍କେ ଞାଣେ ଅତ୍ତାନଂ ରକ୍ଖେୟ୍ୟ, ଏସା ପୁବ୍ବେ ଅନାରକ୍ଖା ପବ୍ବତପାଦେ ୱିଚରମାନା ଅପରିପକ୍କେପି ଞାଣେ ଅତ୍ତାନଂ ରକ୍ଖୀ’’ତି ୱତ୍ୱା ଚନ୍ଦକିନ୍ନରୀଜାତକଂ (ଜା। ୧।୧୪।୧୮ ଆଦୟୋ) କଥେତ୍ୱା ଉଟ୍ଠାୟାସନା ପକ୍କାମି।

ପୁନଦିୱସେ ପନ ନନ୍ଦସ୍ସ ରାଜକୁମାରସ୍ସ ଅଭିସେକଗେହପ୍ପୱେସନୱିୱାହମଙ୍ଗଲେସୁ ୱତ୍ତମାନେସୁ ତସ୍ସ ଗେହଂ ଗନ୍ତ୍ୱା କୁମାରଂ ପତ୍ତଂ ଗାହାପେତ୍ୱା ପବ୍ବାଜେତୁକାମୋ ମଙ୍ଗଲଂ ୱତ୍ୱା ଉଟ୍ଠାୟାସନା ପକ୍କାମି। ଜନପଦକଲ୍ୟାଣୀ କୁମାରଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତଂ ଦିସ୍ୱା ‘‘ତୁୱଟଂ ଖୋ, ଅୟ୍ୟପୁତ୍ତ, ଆଗଚ୍ଛେୟ୍ୟାସୀ’’ତି ୱତ୍ୱା ଗୀୱଂ ପସାରେତ୍ୱା ଓଲୋକେସି। ସୋ ଭଗୱନ୍ତଂ ‘‘ପତ୍ତଂ ଗଣ୍ହଥା’’ତି ୱତ୍ତୁଂ ଅୱିସହମାନୋ ୱିହାରଂୟେୱ ଅଗମାସି। ତଂ ଅନିଚ୍ଛମାନଂୟେୱ ଭଗୱା ପବ୍ବାଜେସି। ଇତି ଭଗୱା କପିଲୱତ୍ଥୁଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ତତିୟଦିୱସେ ନନ୍ଦଂ ପବ୍ବାଜେସି।

ସତ୍ତମେ ଦିୱସେ ରାହୁଲମାତାପି କୁମାରଂ ଅଲଙ୍କରିତ୍ୱା ଭଗୱତୋ ସନ୍ତିକଂ ପେସେସି – ‘‘ପସ୍ସ, ତାତ, ଏତଂ ୱୀସତିସହସ୍ସସମଣପରିୱୁତଂ ସୁୱଣ୍ଣୱଣ୍ଣଂ ବ୍ରହ୍ମରୂପୱଣ୍ଣଂ ସମଣଂ, ଅୟଂ ତେ ପିତା, ଏତସ୍ସ ମହନ୍ତା ନିଧୟୋ ଅହେସୁଂ ତ୍ୟସ୍ସ ନିକ୍ଖମନକାଲତୋ ପଟ୍ଠାୟ ନ ପସ୍ସାମ, ଗଚ୍ଛ, ନଂ ଦାୟଜ୍ଜଂ ୟାଚାହି – ‘ଅହଂ, ତାତ, କୁମାରୋ ଅଭିସେକଂ ପତ୍ୱା ଚକ୍କୱତ୍ତୀ ଭୱିସ୍ସାମି, ଧନେନ ମେ ଅତ୍ଥୋ, ଧନଂ ମେ ଦେହି। ସାମିକୋ ହି ପୁତ୍ତୋ ପିତୁସନ୍ତକସ୍ସା’’’ତି। କୁମାରୋ ଚ ଭଗୱତୋ ସନ୍ତିକଂ ଗନ୍ତ୍ୱାୱ ପିତୁସିନେହଂ ଲଭିତ୍ୱା ହଟ୍ଠଚିତ୍ତୋ ‘‘ସୁଖା ତେ, ସମଣ, ଛାୟା’’ତି ୱତ୍ୱା ଅଞ୍ଞଞ୍ଚ ବହୁଂ ଅତ୍ତନୋ ଅନୁରୂପଂ ୱଦନ୍ତୋ ଅଟ୍ଠାସି। ଭଗୱା କତଭତ୍ତକିଚ୍ଚୋ ଅନୁମୋଦନଂ ୱତ୍ୱା ଉଟ୍ଠାୟାସନା ପକ୍କାମି। କୁମାରୋପି ‘‘ଦାୟଜ୍ଜଂ ମେ, ସମଣ, ଦେହି, ଦାୟଜ୍ଜଂ ମେ, ସମଣ, ଦେହୀ’’ତି ଭଗୱନ୍ତଂ ଅନୁବନ୍ଧି। ନ ଭଗୱା କୁମାରଂ ନିୱତ୍ତାପେସି, ପରିଜନୋପି ଭଗୱତା ସଦ୍ଧିଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତଂ ନିୱତ୍ତେତୁଂ ନାସକ୍ଖି। ଇତି ସୋ ଭଗୱତା ସଦ୍ଧିଂ ଆରାମମେୱ ଅଗମାସି।

ତତୋ ଭଗୱା ଚିନ୍ତେସି – ‘‘ୟଂ ଅୟଂ ପିତୁସନ୍ତକଂ ଧନଂ ଇଚ୍ଛତି, ତଂ ୱଟ୍ଟାନୁଗତଂ ସୱିଘାତଂ, ହନ୍ଦସ୍ସ ମେ ବୋଧିମଣ୍ଡେ ପଟିଲଦ୍ଧଂ ସତ୍ତୱିଧଂ ଅରିୟଧନଂ ଦେମି, ଲୋକୁତ୍ତରଦାୟଜ୍ଜସ୍ସ ନଂ ସାମିକଂ କରୋମୀ’’ତି ଆୟସ୍ମନ୍ତଂ ସାରିପୁତ୍ତଂ ଆମନ୍ତେସି – ‘‘ତେନ ହି, ସାରିପୁତ୍ତ, ରାହୁଲଂ ପବ୍ବାଜେହୀ’’ତି। ଥେରୋ ତଂ ପବ୍ବାଜେସି। ପବ୍ବଜିତେ ଚ ପନ କୁମାରେ ରଞ୍ଞୋ ଅଧିମତ୍ତଂ ଦୁକ୍ଖଂ ଉପ୍ପଜ୍ଜି, ତଂ ଅଧିୱାସେତୁଂ ଅସକ୍କୋନ୍ତୋ ଭଗୱନ୍ତଂ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ‘‘ସାଧୁ, ଭନ୍ତେ, ଅୟ୍ୟା ମାତାପିତୂହି ଅନନୁଞ୍ଞାତଂ ପୁତ୍ତଂ ନ ପବ୍ବାଜେୟ୍ୟୁ’’ନ୍ତି ୱରଂ ୟାଚି। ଭଗୱା ଚ ତସ୍ସ ୱରଂ ଦତ୍ୱା ପୁନେକଦିୱସେ ରାଜନିୱେସନେ କତଭତ୍ତକିଚ୍ଚୋ ଏକମନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନେନ ରଞ୍ଞା ‘‘ଭନ୍ତେ, ତୁମ୍ହାକଂ ଦୁକ୍କରକାରିକକାଲେ ଏକା ଦେୱତା ମଂ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ‘ପୁତ୍ତୋ ତେ

କାଲଙ୍କତୋ’ତି ଆହ, ତସ୍ସା ୱଚନଂ ଅସଦ୍ଦହନ୍ତୋ ‘ନ ମୟ୍ହଂ ପୁତ୍ତୋ ସମ୍ବୋଧିଂ ଅପ୍ପତ୍ୱା କାଲଂ କରୋତୀ’ତି ତଂ ପଟିକ୍ଖିପି’’ନ୍ତି ୱୁତ୍ତେ ‘‘ତୁମ୍ହେ ଇଦାନି କିଂ ସଦ୍ଦହିସ୍ସଥ, ଯେ ତୁମ୍ହେ ପୁବ୍ବେପି ଅଟ୍ଠିକାନି ଦସ୍ସେତ୍ୱା ‘ପୁତ୍ତୋ ତେ ମତୋ’ତି ୱୁତ୍ତେ ନ ସଦ୍ଦହିତ୍ଥା’’ତି ଇମିସ୍ସା ଅଟ୍ଠୁପ୍ପତ୍ତିୟା ମହାଧମ୍ମପାଲଜାତକଂ କଥେସି। କଥାପରିୟୋସାନେ ରାଜା ଅନାଗାମିଫଲେ ପତିଟ୍ଠହି।

ଇତି ଭଗୱା ପିତରଂ ତୀସୁ ଫଲେସୁ ପତିଟ୍ଠାପେତ୍ୱା ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘପରିୱୁତୋ ପୁନଦେୱ ରାଜଗହଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ସୀତୱନେ ୱିହାସି। ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ଅନାଥପିଣ୍ଡିକୋ ଗହପତି ପଞ୍ଚହି ସକଟସତେହି ଭଣ୍ଡଂ ଆଦାଯ ରାଜଗହଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ଅତ୍ତନୋ ପିଯସହାଯକସ୍ସ ସେଟ୍ଠିନୋ ଗେହଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ତତ୍ଥ ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ଭଗୱତୋ ଉପ୍ପନ୍ନଭାୱଂ ସୁତ୍ୱା ବଲୱପଚ୍ଚୂସେ ଦେୱତାନୁଭାୱେନ ୱିୱଟେନ ଦ୍ୱାରେନ ସତ୍ଥାରଂ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଧମ୍ମଂ ସୁତ୍ୱା ସୋତାପତ୍ତିଫଲେ ପତିଟ୍ଠାଯ, ଦୁତିଯେ ଦିୱସେ ବୁଦ୍ଧପ୍ପମୁଖସ୍ସ ସଙ୍ଘସ୍ସ ମହାଦାନଂ ଦତ୍ୱା ସାୱତ୍ଥିଂ ଆଗମନତ୍ଥାଯ ସତ୍ଥୁ ପଟିଞ୍ଞଂ ଗହେତ୍ୱା ଅନ୍ତରାମଗ୍ଗେ ପଞ୍ଚଚତ୍ତାଲୀସଯୋଜନଟ୍ଠାନେ ସତସହସ୍ସଂ ଦତ୍ୱା ଯୋଜନିକେ ଯୋଜନିକେ ୱିହାରଂ କାରେତ୍ୱା ଜେତୱନଂ କୋଟିସନ୍ଥାରେନ ଅଟ୍ଠାରସହି ହିରଞ୍ଞକୋଟୀହି କିଣିତ୍ୱା ନୱକମ୍ମଂ ପଟ୍ଠପେସି। ସୋ ମଜ୍ଝେ ଦସବଲସ୍ସ ଗନ୍ଧକୁଟିଂ କାରେସି, ତଂ ପରିୱାରେତ୍ୱା ଅସୀତିୟା ମହାଥେରାନଂ ପାଟିଯେକ୍କଂ ଏକସନ୍ନିୱେସନେ ଆୱାସେ ଏକକୁଟିକଦ୍ୱିକୁଟିକହଂସୱଟ୍ଟକଦୀଘସାଲାମଣ୍ଡପାଦିୱସେନ ସେସସେନାସନାନି ପୋକ୍ଖରଣିଚଙ୍କମନରତ୍ତିଟ୍ଠାନଦିୱାଟ୍ଠାନାନି ଚାତି ଅଟ୍ଠାରସକୋଟିପରିଚ୍ଚାଗେନ ରମଣୀଯେ ଭୂମିଭାଗେ ମନୋରମଂ ୱିହାରଂ କାରେତ୍ୱା ଦସବଲସ୍ସ ଆଗମନତ୍ଥାଯ ଦୂତଂ ପାହେସି। ସତ୍ଥା ତସ୍ସ ୱଚନଂ ସୁତ୍ୱା ମହାଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘପରିୱାରୋ ରାଜଗହା ନିକ୍ଖମିତ୍ୱା ଅନୁପୁବ୍ବେନ ସାୱତ୍ଥିନଗରଂ ପାପୁଣି।

ମହାସେଟ୍ଠିପି ଖୋ ୱିହାରମହଂ ସଜ୍ଜେତ୍ୱା ତଥାଗତସ୍ସ ଜେତୱନଂ ପୱିସନଦିୱସେ ପୁତ୍ତଂ ସବ୍ବାଲଙ୍କାରପଟିମଣ୍ଡିତଂ କତ୍ୱା ଅଲଙ୍କତପଟିଯତ୍ତେହେୱ ପଞ୍ଚହି କୁମାରସତେହି ସଦ୍ଧିଂ ପେସେସି। ସୋ ସପରିୱାରୋ ପଞ୍ଚୱଣ୍ଣୱତ୍ଥସମୁଜ୍ଜଲାନି ପଞ୍ଚ ଧଜସତାନି ଗହେତ୍ୱା ଦସବଲସ୍ସ ପୁରତୋ ଅହୋସି, ତେସଂ ପଚ୍ଛତୋ ମହାସୁଭଦ୍ଦା ଚୂଳସୁଭଦ୍ଦାତି ଦ୍ୱେ ସେଟ୍ଠିଧୀତରୋ ପଞ୍ଚହି କୁମାରିକାସତେହି ସଦ୍ଧିଂ ପୁଣ୍ଣଘଟେ ଗହେତ୍ୱା ନିକ୍ଖମିଂସୁ, ତାସଂ ପଚ୍ଛତୋ ସେଟ୍ଠିଭରିୟା ସବ୍ବାଲଙ୍କାରପଟିମଣ୍ଡିତା ପଞ୍ଚହି ମାତୁଗାମସତେହି ସଦ୍ଧିଂ ପୁଣ୍ଣପାତିଯୋ ଗହେତ୍ୱା ନିକ୍ଖମି, ସବ୍ବେସଂ ପଚ୍ଛତୋ ମହାସେଟ୍ଠି ଅହତୱତ୍ଥନିୱତ୍ଥୋ ଅହତୱତ୍ଥନିୱତ୍ଥେହେୱ ପଞ୍ଚହି ସେଟ୍ଠିସତେହି ସଦ୍ଧିଂ ଭଗୱନ୍ତଂ ଅବ୍ଭୁଗ୍ଗଞ୍ଛି। ଭଗୱା ଇମଂ ଉପାସକପରିସଂ ପୁରତୋ କତ୍ୱା ମହାଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘପରିୱୁତୋ ଅତ୍ତନୋ ସରୀରପ୍ପଭାଯ ସୁୱଣ୍ଣରସସେକପିଞ୍ଜରାନି ୱିଯ ୱନନ୍ତରାନି କୁରୁମାନୋ ଅନନ୍ତାଯ ବୁଦ୍ଧଲୀଲାଯ ଅପରିମାଣାଯ ବୁଦ୍ଧସିରିୟା ଜେତୱନୱିହାରଂ ପାୱିସି।

ଅଥ ନଂ ଅନାଥପିଣ୍ଡିକୋ ଆପୁଚ୍ଛି – ‘‘କଥାହଂ, ଭନ୍ତେ, ଇମସ୍ମିଂ ୱିହାରେ ପଟିପଜ୍ଜାମୀ’’ତି? ‘‘ତେନ ହି, ଗହପତି, ଇମଂ ୱିହାରଂ ଆଗତାନାଗତସ୍ସ ଚାତୁଦ୍ଦିସସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘସ୍ସ ପତିଟ୍ଠାପେହୀ’’ତି। ‘‘ସାଧୁ, ଭନ୍ତେ’’ତି ମହାସେଟ୍ଠି ସୁୱଣ୍ଣଭିଙ୍ଗାରଂ ଆଦାଯ ଦସବଲସ୍ସ ହତ୍ଥେ ଉଦକଂ ପାତେତ୍ୱା ‘‘ଇମଂ ଜେତୱନୱିହାରଂ ଆଗତାନାଗତସ୍ସ ଚାତୁଦ୍ଦିସସ୍ସ ବୁଦ୍ଧପ୍ପମୁଖସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘସ୍ସ ଦମ୍ମୀ’’ତି ଅଦାସି। ସତ୍ଥା ୱିହାରଂ ପଟିଗ୍ଗହେତ୍ୱା ଅନୁମୋଦନଂ କରୋନ୍ତୋ –

‘‘ସୀତଂ ଉଣ୍ହଂ ପଟିହନ୍ତି, ତତୋ ୱାଳମିଗାନି ଚ;

ସରୀସପେ ଚ ମକସେ, ସିସିରେ ଚାପି ୱୁଟ୍ଠିଯୋ।

‘‘ତତୋ ୱାତାତପୋ ଘୋରୋ, ସଞ୍ଜାତୋ ପଟିହଞ୍ଞତି;

ଲେଣତ୍ଥଞ୍ଚ ସୁଖତ୍ଥଞ୍ଚ, ଝାଯିତୁଞ୍ଚ ୱିପସ୍ସିତୁଂ।

‘‘ୱିହାରଦାନଂ ସଙ୍ଘସ୍ସ, ଅଗ୍ଗଂ ବୁଦ୍ଧେନ ୱଣ୍ଣିତଂ;

ତସ୍ମା ହି ପଣ୍ଡିତୋ ପୋସୋ, ସମ୍ପସ୍ସଂ ଅତ୍ଥମତ୍ତନୋ।

‘‘ୱିହାରେ କାରଯେ ରମ୍ମେ, ୱାସଯେତ୍ଥ ବହୁସ୍ସୁତେ;

ତେସଂ ଅନ୍ନଞ୍ଚ ପାନଞ୍ଚ, ୱତ୍ଥସେନାସନାନି ଚ।

‘‘ଦଦେଯ୍ୟ ଉଜୁଭୂତେସୁ, ୱିପ୍ପସନ୍ନେନ ଚେତସା;

ତେ ତସ୍ସ ଧମ୍ମଂ ଦେସେନ୍ତି, ସବ୍ବଦୁକ୍ଖାପନୂଦନଂ;

ଯଂ ସୋ ଧମ୍ମଂ ଇଧଞ୍ଞାଯ, ପରିନିବ୍ବାତି ଅନାସଵୋ’’ତି। (ଚୂଳଅଵ। ୨୯୫) –

ଵିହାରାନିସଂସଂ କଥେସି। ଅନାଥପିଣ୍ଡିକୋ ଦୁତିଯଦିଵସତୋ ପଟ୍ଠାଯ ଵିହାରମହଂ ଆରଭି। ଵିସାଖାଯ ଵିହାରମହୋ ଚତୂହି ମାସେହି ନିଟ୍ଠିତୋ, ଅନାଥପିଣ୍ଡିକସ୍ସ ପନ ଵିହାରମହୋ ନଵହି ମାସେହି ନିଟ୍ଠାସି। ଵିହାରମହେପି ଅଟ୍ଠାରସେଵ କୋଟିଯୋ ପରିଚ୍ଚାଗଂ ଅଗମଂସୁ। ଇତି ଏକସ୍ମିଂଯେଵ ଵିହାରେ ଚତୁପଣ୍ଣାସକୋଟିସଙ୍ଖଂ ଧନଂ ପରିଚ୍ଚଜି।

ଅତୀତେ ପନ ଵିପସ୍ସିସ୍ସ ଭଗଵତୋ କାଲେ ପୁନବ୍ବସୁମିତ୍ତୋ ନାମ ସେଟ୍ଠି ସୁଵଣ୍ଣିଟ୍ଠକାସନ୍ଥାରେନ କିଣିତ୍ଵା ତସ୍ମିଂଯେଵ ଠାନେ ଯୋଜନପ୍ପମାଣଂ ସଙ୍ଘାରାମଂ କାରେସି। ସିଖିସ୍ସ ପନ ଭଗଵତୋ କାଲେ ସିରିଵଡ୍ଢୋ ନାମ ସେଟ୍ଠି ସୁଵଣ୍ଣଫାଲସନ୍ଥାରେନ କିଣିତ୍ଵା ତସ୍ମିଂଯେଵ ଠାନେ ତିଗାଵୁତପ୍ପମାଣଂ ସଙ୍ଘାରାମଂ କାରେସି। ଵେସ୍ସଭୁସ୍ସ ଭଗଵତୋ କାଲେ ସୋତ୍ଥିଯୋ ନାମ ସେଟ୍ଠି ସୁଵଣ୍ଣହତ୍ଥିପଦସନ୍ଥାରେନ କିଣିତ୍ଵା ତସ୍ମିଂଯେଵ ଠାନେ ଅଡ୍ଢଯୋଜନପ୍ପମାଣଂ ସଙ୍ଘାରାମଂ କାରେସି। କକୁସନ୍ଧସ୍ସ ଭଗଵତୋ କାଲେ ଅଚ୍ଚୁତୋ ନାମ ସେଟ୍ଠି ସୁଵଣ୍ଣିଟ୍ଠକାସନ୍ଥାରେନ କିଣିତ୍ଵା ତସ୍ମିଂଯେଵ ଠାନେ ଗାଵୁତପ୍ପମାଣଂ ସଙ୍ଘାରାମଂ କାରେସି। କୋଣାଗମନସ୍ସ ଭଗଵତୋ କାଲେ ଉଗ୍ଗୋ ନାମ ସେଟ୍ଠି ସୁଵଣ୍ଣକଚ୍ଛପସନ୍ଥାରେନ କିଣିତ୍ଵା ତସ୍ମିଂଯେଵ ଠାନେ ଅଡ୍ଢଗାଵୁତପ୍ପମାଣଂ ସଙ୍ଘାରାମଂ କାରେସି। କସ୍ସପସ୍ସ ଭଗଵତୋ କାଲେ ସୁମଙ୍ଗଲୋ ନାମ ସେଟ୍ଠି ସୁଵଣ୍ଣଯଟ୍ଠିସନ୍ଥାରେନ କିଣିତ୍ଵା ତସ୍ମିଂଯେଵ ଠାନେ ସୋଳସକରୀସପ୍ପମାଣଂ ସଙ୍ଘାରାମଂ କାରେସି। ଅମ୍ହାକଂ ପନ ଭଗଵତୋ କାଲେ ଅନାଥପିଣ୍ଡିକୋ ନାମ ସେଟ୍ଠି କହାପଣକୋଟିସନ୍ଥାରେନ କିଣିତ୍ଵା ତସ୍ମିଂଯେଵ ଠାନେ ଅଟ୍ଠକରୀସପ୍ପମାଣଂ ସଙ୍ଘାରାମଂ କାରେସି। ଇଦଂ କିର ଠାନଂ ସବ୍ବବୁଦ୍ଧାନଂ ଅଵିଜହିତଟ୍ଠାନମେଵ।

ଇତି ମହାବୋଧିମଣ୍ଡେ ସବ୍ବଞ୍ଞୁତପ୍ପତ୍ତିତୋ ଯାଵ ମହାପରିନିବ୍ବାନମଞ୍ଚା ଯସ୍ମିଂ ଯସ୍ମିଂ ଠାନେ ଭଗଵା ଵିହାସି, ଇଦଂ ସନ୍ତିକେନିଦାନଂ ନାମାତି ଵେଦିତବ୍ବଂ।

ସନ୍ତିକେନିଦାନକଥା ନିଟ୍ଠିତା।

ନିଦାନକଥା ନିଟ୍ଠିତା।

ଥେରାପଦାନଂ

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

୧। ବୁଦ୍ଧୱଗ୍ଗୋ

ଅବ୍ଭନ୍ତରନିଦାନୱଣ୍ଣନା

୫।

‘‘ଅଥ ବୁଦ୍ଧାପଦାନାନି, ସୁଣାଥ ସୁଦ୍ଧମାନସା;

ତିଂସପାରମିସମ୍ପୁଣ୍ଣା, ଧମ୍ମରାଜା ଅସଙ୍ଖିଯା’’ତି। –

ଏତ୍ଥ ଅଥାତି ଅଧିକାରନ୍ତରୂପଦସ୍ସନତ୍ଥେ ନିପାତପଦଂ, ୱିଭତ୍ତିଯୁତ୍ତାଯୁତ୍ତନିପାତଦ୍ୱଯେସୁ ୱିଭତ୍ତିଯୁତ୍ତନିପାତପଦଂ। ଅଥ ୱା –

‘‘ଅଧିକାରେ ମଙ୍ଗଲେ ଚେୱ, ନିପ୍ଫନ୍ନତ୍ଥେୱଧାରଣେ;

ଅନନ୍ତରେପଗମନେ, ଅଥ-ସଦ୍ଦୋ ପୱତ୍ତତି’’।

ତଥା ହି –

‘‘ଅଧିକିଚ୍ଚଂ ଅଧିଟ୍ଠାନଂ, ଅଧିଅତ୍ଥଂ ୱିଭାସତି;

ସେଟ୍ଠଜେଟ୍ଠକଭାୱେନ, ଅଧିକାରୋ ୱିଧୀଯତେ’’ତି। –

ୱୁତ୍ତତ୍ତା ବୁଦ୍ଧାନଂ ସମତିଂସପାରମିଧମ୍ମାନଂ ଅଧିକିଚ୍ଚତୋ, ସେଟ୍ଠଜେଟ୍ଠତୋ ଅଧିକାରଟ୍ଠେନ ଅଥ-ସଦ୍ଦେନ ଯୁତ୍ତମପଦାନାନୀତି। ତିୱିଧବୋଧିସତ୍ତାନଂ ପୂଜାମଙ୍ଗଲସଭାୱତୋ ‘‘ପୂଜା ଚ ପୂଜନେଯ୍ୟାନଂ, ଏତଂ ମଙ୍ଗଲମୁତ୍ତମ’’ନ୍ତି ୱଚନତୋ (ଖୁ॰ ପା॰ ୫।୩; ସୁ॰ ନି॰ ୨୬୨) ମଙ୍ଗଲଟ୍ଠେନ ଅଥ-ସଦ୍ଦେନ ଯୁତ୍ତମପଦାନାନୀତି । ବୁଦ୍ଧାଦୀନଂ ଭଗୱନ୍ତାନଂ ସମ୍ପତ୍ତିକିଚ୍ଚସ୍ସ ଅରହତ୍ତମଗ୍ଗେନ ନିପ୍ଫନ୍ନତୋ ନିପ୍ଫନ୍ନଟ୍ଠେନ ଅଥ-ସଦ୍ଦେନ ଯୁତ୍ତମପଦାନାନୀତି । ବୁଦ୍ଧାଦୀନଂ ଅରହତ୍ତମଗ୍ଗାଦିକୁସଲତୋ ଅଞ୍ଞକୁସଲାନଂ ଅଭାୱତୋ ଅୱଧାରଣଟ୍ଠେନ ନିୱାରଣଟ୍ଠେନ ଅଥ-ସଦ୍ଦେନ ଯୁତ୍ତମପଦାନାନୀତି। ଖୁଦ୍ଦକପାଠସଙ୍ଗହାନନ୍ତରଂ ସଙ୍ଗହିତନ୍ତି ଅନନ୍ତରଟ୍ଠେନ ଅଥ-ସଦ୍ଦେନ ଯୁତ୍ତମପଦାନାନୀତି। ଇତୋ ଖୁଦ୍ଦକପାଠତୋ ପଟ୍ଠାଯାତି ଅପଗମନଟ୍ଠେନ ଅଥ-ସଦ୍ଦେନ ଯୁତ୍ତମପଦାନାନୀତି।

ବୁଦ୍ଧୋତି ଏତ୍ଥ ବୁଜ୍ଝିତା ସଚ୍ଚାନୀତି ବୁଦ୍ଧୋ, ବୋଧେତା ପଜାଯାତି ବୁଦ୍ଧୋ, ସବ୍ବଞ୍ଞୁତାଯ ବୁଦ୍ଧୋ, ସବ୍ବଦସ୍ସାୱିତାଯ ବୁଦ୍ଧୋ, ଅନଞ୍ଞନେଯ୍ୟତାଯ ବୁଦ୍ଧୋ, ୱିସୱିତାଯ ବୁଦ୍ଧୋ, ଖୀଣାସୱସଙ୍ଖାତେନ ବୁଦ୍ଧୋ, ନିରୁପକ୍କିଲେସସଙ୍ଖାତେନ ବୁଦ୍ଧୋ, ପବ୍ବଜ୍ଜାସଙ୍ଖାତେନ ବୁଦ୍ଧୋ, ଅଦୁତିଯଟ୍ଠେନ ବୁଦ୍ଧୋ, ତଣ୍ହାପହାନଟ୍ଠେନ ବୁଦ୍ଧୋ, ଏକାଯନମଗ୍ଗଂ ଗତୋତି ବୁଦ୍ଧୋ, ଏକୋ ଅନୁତ୍ତରଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୋଧିଂ ଅଭିସମ୍ବୁଦ୍ଧୋତି ବୁଦ୍ଧୋ, ଅବୁଦ୍ଧିୱିହତତ୍ତା ବୁଦ୍ଧିପଟିଲାଭା ବୁଦ୍ଧୋ, ବୁଦ୍ଧି ବୁଦ୍ଧଂ ବୋଧୋତି ଅନତ୍ଥନ୍ତରମେତଂ। ଯଥା ନୀଲାଦିୱଣ୍ଣଯୋଗତୋ ପଟୋ ‘‘ନୀଲୋ ପଟୋ, ରତ୍ତୋ ପଟୋ’’ତି ୱୁଚ୍ଚତି, ଏୱଂ ବୁଦ୍ଧଗୁଣଯୋଗତୋ ବୁଦ୍ଧୋ। ଅଥ ୱା ‘‘ବୋଧି’’ୱୁଚ୍ଚତି ଚତୂସୁ ମଗ୍ଗେସୁ ଞାଣଂ, ତେନ ଞାଣେନ ସକଲଦିଯଡ୍ଢସହସ୍ସକିଲେସାରିଗଣେ ଖେପେତ୍ୱା ନିବ୍ବାନାଧିଗମନତୋ ଞାଣଂ ‘‘ବୋଧୀ’’ତି ୱୁଚ୍ଚତି। ତେନ ସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ ସମଙ୍ଗୀପୁଗ୍ଗଲୋ ବୁଦ୍ଧୋ। ତେନେୱ ଞାଣେନ ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧୋପି ସବ୍ବକିଲେସେ ଖେପେତ୍ୱା ନିବ୍ବାନମଧିଗଚ୍ଛତି। ବୁଦ୍ଧାନଂ ପନ ଚତୂସୁ ଅସଙ୍ଖ୍ୟେଯ୍ୟେସୁ କପ୍ପସତସହସ୍ସେସୁ ଚ ପାରମିଯୋ ପୂରେତ୍ୱା ବୋଧିଞାଣସ୍ସାଧିଗତତ୍ତା ଚ ଇନ୍ଦ୍ରିଯପରୋପରିଯତ୍ତଞାଣମହାକରୁଣାସମାପତ୍ତିଞାଣଯମକପାଟିହୀରଞାଣସବ୍ବଞ୍ଞୁତଞ୍ଞାଣ-ଅନାୱରଣଆସଯାନୁସଯାଦିଅସାଧାରଣଞାଣାନଂ ସମଧିଗତତ୍ତା ଚ ଏକାଯପି ଧମ୍ମଦେସନାଯ ଅସଙ୍ଖ୍ୟେଯ୍ୟାସତ୍ତନିକାଯେ ଧମ୍ମାମତଂ ପାଯେତ୍ୱା ନିବ୍ବାନସ୍ସ ପାପନତୋ ଚ ତଦେୱ ଞାଣଂ ବୁଦ୍ଧାନମେୱାଧିକଭାୱତୋ ତେସମେୱ ସମ୍ବୁଦ୍ଧାନଂ ଅପଦାନଂ କାରଣଂ ବୁଦ୍ଧାପଦାନଂ। ତଞ୍ହି ଦୁୱିଧଂ କୁସଲାକୁସଲୱସେନ। ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧା ପନ ନ ତଥା କାତୁଂ ସମତ୍ଥା, ଅନ୍ନାଦିପଚ୍ଚଯଦାଯକାନଂ ସଙ୍ଗହଂ କରୋନ୍ତାପି –

‘‘ଇଚ୍ଛିତଂ ପତ୍ଥିତଂ ତୁଯ୍ହଂ, ଖିପ୍ପମେୱ ସମିଜ୍ଝତୁ;

ପୂରେନ୍ତୁ ଚିତ୍ତସଙ୍କପ୍ପା, ଚନ୍ଦୋ ପନ୍ନରସୋ ଯଥା।

‘‘ଇଚ୍ଛିତଂ ପତ୍ଥିତଂ ତୁୟ୍ହଂ, ଖିପ୍ପମେଵ ସମିଜ୍ଝତୁ;

ପୂରେନ୍ତୁ ଚିତ୍ତସଙ୍କପ୍ପା, ମଣି ଜୋତିରସୋ ଯଥା’’ତି। (ଦୀ। ନି। ଅଟ୍ଠ। ୨।୯୫ ପୁକ୍କୁସନିସ୍ସୟସମ୍ପତ୍ତିକଥା; ଅ। ନି। ଅଟ୍ଠ। ୧।୧।୧୯୨; ଧ। ପ। ଅଟ୍ଠ। ୧।ସାମାଵତୀଵତ୍ଥୁ) –

ଇମାହି ଦ୍ଵୀହିଯେଵ ଗାଥାହି ଧମ୍ମଂ ଦେସେନ୍ତି। ଦେସେନ୍ତାପି ଅସଙ୍ଖ୍ୟେୟ୍ୟସତ୍ତନିକାଯେ ବୋଧେତୁଂ ନ ସକ୍କୁଣନ୍ତି, ତସ୍ମା ନ ସବ୍ବଞ୍ଞୁବୁଦ୍ଧସଦିସା ହୁତ୍ଵା ପାଟିଏକ୍କଂ ୱିସୁଂ ବୁଦ୍ଧାତି ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧା। ତେସଂ ଅପଦାନଂ କାରଣଂ ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧାପଦାନଂ।

ଚିରଂ ଠିତାତି ଥେରା। ଅଥ ଵା ଥିରତରସୀଲାଚାରମଦ୍ଦଵାଦିଗୁଣେହି ଯୁତ୍ତାତି ଥେରା। ଅଥ ଵା ଥିରଵରସୀଲସମାଧିପଞ୍ଞାଵିମୁତ୍ତିଵିମୁତ୍ତିଞାଣଦସ୍ସନଗୁଣେହି ଯୁତ୍ତାତି ଥେରା। ଅଥ ଵା ଥିରତରସଙ୍ଖାତପଣୀତାନୁତ୍ତରସନ୍ତିନିବ୍ବାନମଧିଗତାତି ଥେରା, ଥେରାନଂ ଅପଦାନାନି ଥେରାପଦାନାନି। ତଥା ତାଦିଗୁଣେହି ଯୁତ୍ତାତି ଥେରୀ, ଥେରୀନଂ ଅପଦାନାନି ଥେରୀପଦାନାନି। ତେସୁ ବୁଦ୍ଧାପଦାନେ ପଞ୍ଚେଵ ଅପଦାନାନି, ପଞ୍ଚେଵ ସୁତ୍ତନ୍ତା। ତେନାହୁ ପୋରାଣା –

‘‘ପଞ୍ଚେଵ ଅପଦାନାନି, ପଞ୍ଚ ସୁତ୍ତାନି ଯସ୍ସ ଚ;

ଇଦଂ ବୁଦ୍ଧାପଦାନନ୍ତି, ପଠମଂ ଅନୁଲୋମତୋ’’ତି।

ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧାପଦାନେପି ପଞ୍ଚେଵ ଅପଦାନାନି, ପଞ୍ଚେଵ ସୁତ୍ତନ୍ତା। ତେନାହୁ ପୋରାଣା –

‘‘ପଞ୍ଚେଵ ଅପଦାନାନି, ପଞ୍ଚ ସୁତ୍ତାନି ଯସ୍ସ ଚ;

ଇଦଂ ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧାପଦାନନ୍ତି, ଦୁତିଯଂ ଅନୁଲୋମତୋ’’ତି।

ଥେରାପଦାନେସୁ ଦସାଧିକପଞ୍ଚସତାପଦାନାନି, ଵଗ୍ଗତୋ ଏକପଞ୍ଞାସ ଵଗ୍ଗା। ତେନାହୁ ପୋରାଣା –

‘‘ପଞ୍ଚସତଦସପଦାନାନି, ଏକପଞ୍ଞାସ ଵଗ୍ଗତୋ;

ଇଦଂ ଥେରାପଦାନନ୍ତି, ତତିଯଂ ଅନୁଲୋମତୋ’’ତି।

ଥେରୀଅପଦାନେସୁ ଚତ୍ତାଲୀସଂ ଅପଦାନାନି, ଵଗ୍ଗତୋ ଚତୁରୋ ଵଗ୍ଗା। ତେନାହୁ ପୋରାଣା –

‘‘ଚତ୍ତାଲୀସଂପଦାନାନି, ଚତୁଵଗ୍ଗାନି ଯସ୍ସ ଚ;

ଇଦଂ ଥେରୀପଦାନନ୍ତି, ଚତୁତ୍ଥଂ ଅନୁଲୋମତୋ’’ତି।

ଅପଦାନନ୍ତି ଏତ୍ଥ ଅପଦାନ-ସଦ୍ଦୋ କାରଣଗହଣଅପଗମନପଟିପାଟିଅକ୍କୋସନାଦୀସୁ ଦିସ୍ସତି। ତଥା ହି ଏସ ‘‘ଖତ୍ତିଯାନଂ ଅପଦାନଂ, ବ୍ରାହ୍ମଣାନଂ ଅପଦାନ’’ନ୍ତିଆଦୀସୁ କାରଣେ ଦିସ୍ସତି, ଖତ୍ତିଯାନଂ କାରଣଂ ବ୍ରାହ୍ମଣାନଂ କାରଣନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ‘‘ଉପାସକାନଂ ଅପଦାନ’’ନ୍ତିଆଦୀସୁ ଗହଣେ ଦିସ୍ସତି, ସଂସୁଟ୍ଠୁ ଗହଣନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ‘‘ଵାଣିଜାନଂ ଅପଦାନଂ, ସୁଦ୍ଦାନଂ ଅପଦାନ’’ନ୍ତିଆଦୀସୁ ଅପଗମନେ ଦିସ୍ସତି, ତତୋ ତତୋ ତେସଂ ଅପଗମନନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ‘‘ପିଣ୍ଡପାତିକୋ ଭିକ୍ଖୁ ସପଦାନଚାରଵସେନ ପିଣ୍ଡାଯ ଚରତୀ’’ତିଆଦୀସୁ ପଟିପାଟିଯା ଦିସ୍ସତି, ଘରପଟିପାଟିଯା ଚରତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ‘‘ଅପଗତା ଇମେ ସାମଞ୍ଞା, ଅପଗତା ଇମେ ବ୍ରହ୍ମଞ୍ଞାତି ଅପଦାନେତୀ’’ତିଆଦୀସୁ ଅକ୍କୋସନେ ଦିସ୍ସତି, ଅକ୍କୋସତି ପରିଭାସତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଇଧ ପନ କାରଣେ ଦିସ୍ସତି। ତସ୍ମା ବୁଦ୍ଧାନଂ ଅପଦାନାନି ବୁଦ୍ଧାପଦାନି, ବୁଦ୍ଧକାରଣାନୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଗଙ୍ଗାଵାଲୁକୂପମାନଂ ଅନେକେସଂ ବୁଦ୍ଧାନଂ ଦାନପାରମିତାଦିସମତ୍ତିଂସପାରମିତା କାରଣନ୍ତି ଦଟ୍ଠବ୍ବଂ। ଅଥ ଅଧିକାରାଦୀସୁ ଯୁତ୍ତଅପଦାନାନି ସୁଦ୍ଧମାନସା ସୁଣାଥାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

ତତ୍ଥ ସୁଦ୍ଧମାନସାତି ଅରହତ୍ତମଗ୍ଗଞାଣେନ ଦିୟଡ୍ଢକିଲେସସହସ୍ସଂ ଖେପେତ୍ୱା ଠିତତ୍ତା ସୁଦ୍ଧମାନସା ପରିସୁଦ୍ଧଚିତ୍ତା ସୁଦ୍ଧହଦୟା ପଞ୍ଚସତା ଖୀଣାସୱା ଇମସ୍ମିଂ ଧମ୍ମସଭାୟେ ସନ୍ନିସିନ୍ନା ସୁଣାଥ, ଓହିତସୋତା ମନସି କରୋଥାତି ଅତ୍ଥୋ।

ଏତ୍ଥ ପନ ‘‘ଅପଦାନାନୀ’’ତି ଅୱତ୍ୱା ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧାପଦାନଥେରାପଦାନଥେରୀଅପଦାନେସୁ ୱିଜ୍ଜମାନେସୁପି ‘‘ଅଥ ବୁଦ୍ଧାପଦାନାନୀ’’ତି ୱଚନଂ ଖନ୍ଧୟମକଆୟତନଧାତୁସଚ୍ଚସଙ୍ଖାରଅନୁସୟୟମକେସୁ ୱିଜ୍ଜମାନେସୁପି ପଧାନୱସେନ ଆଦିୱସେନ ଚ ‘‘ମୂଲୟମକ’’ନ୍ତି ୱଚନଂ ୱିୟ, ତେରସସଙ୍ଘାଦିସେସଦ୍ୱେଅନିୟତତିଂସନିସ୍ସଗ୍ଗିୟେସୁ ୱିଜ୍ଜମାନେସୁପି ପଧାନୱସେନ ଆଦିୱସେନ ଚ ‘‘ପାରାଜିକକଣ୍ଡୋ’’ତି ୱଚନଂ ୱିୟ ଚ ଇଧାପି ପଧାନୱସେନ ଆଦିୱସେନ ଚ ୱୁତ୍ତନ୍ତି ଦଟ୍ଠବ୍ବଂ।

‘‘ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧାପଦାନାନୀ’’ତି ୱତ୍ତବ୍ବେ ‘‘ୱଣ୍ଣାଗମୋ…ପେ… ପଞ୍ଚୱିଧଂ ନିରୁତ୍ତ’’ନ୍ତି ନିରୁତ୍ତିନୟେନ ୱା ‘‘ତେସୁ ୱୁଦ୍ଧିଲୋପାଗମୱିକାରୱିପରୀତାଦେସା ଚା’’ତି ସୁତ୍ତେନ ୱା ତତିୟତ୍ଥୱାଚକସ୍ସ ସମ୍ମାତିନିପାତପଦସ୍ସ, ସୟଂସଦ୍ଦତ୍ଥୱାଚକସ୍ସ ସ-ନ୍ତିଉପସଗ୍ଗପଦସ୍ସ ଚ ଲୋପଂ କତ୍ୱା କିତନ୍ତୱାଚୀବୁଦ୍ଧସଦ୍ଦେନେୱ ଗହେତ୍ୱା ଗାଥାବନ୍ଧସୁଖତ୍ଥଂ ‘‘ବୁଦ୍ଧାପଦାନାନୀ’’ତି ୱୁତ୍ତଂ। ତସ୍ମା ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧାପଦାନାନୀତି ଅତ୍ଥୋ।

ଇତି ୱିସୁଦ୍ଧଜନୱିଲାସିନିୟା ଅପଦାନ-ଅଟ୍ଠକଥାୟ

ଅବ୍ଭନ୍ତରନିଦାନୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

୧। ବୁଦ୍ଧଅପଦାନୱଣ୍ଣନା

ଇଦାନି ଅବ୍ଭନ୍ତରନିଦାନାନନ୍ତରଂ ଅପଦାନଟ୍ଠକଥଂ କଥେତୁକାମୋ –

‘‘ସପଦାନଂ ଅପଦାନଂ, ୱିଚିତ୍ରନୟଦେସନଂ;

ୟଂ ଖୁଦ୍ଦକନିକାୟସ୍ମିଂ, ସଙ୍ଗାୟିଂସୁ ମହେସୟୋ;

ତସ୍ସ ଦାନି ଅନୁପ୍ପତ୍ତୋ, ଅତ୍ଥସଂୱଣ୍ଣନାକ୍କମୋ’’ତି।

ତତ୍ଥ ୟଂ ଅପଦାନଂ ତାୱ ‘‘ସକଲଂ ବୁଦ୍ଧୱଚନଂ ଏକୱିମୁତ୍ତିରସ’’ନ୍ତି ୱୁତ୍ତତ୍ତା ଏକରସେ ସଙ୍ଗହଂ ଗଚ୍ଛତି, ଧମ୍ମୱିନୟୱସେନ ଦ୍ୱିଧାସଙ୍ଗହେ ଧମ୍ମେ ସଙ୍ଗହଂ ଗଚ୍ଛତି, ପଠମମଜ୍ଝିମପଚ୍ଛିମବୁଦ୍ଧୱଚନେସୁ ମଜ୍ଝିମବୁଦ୍ଧୱଚନେ ସଙ୍ଗହଂ ଗଚ୍ଛତି, ୱିନୟାଭିଧମ୍ମସୁତ୍ତନ୍ତପିଟକେସୁ ସୁତ୍ତନ୍ତପିଟକେ ସଙ୍ଗହଂ ଗଚ୍ଛତି, ଦୀଘନିକାୟମଜ୍ଝିମସଂୟୁତ୍ତଅଙ୍ଗୁତ୍ତରଖୁଦ୍ଦକନିକାୟେସୁ ପଞ୍ଚସୁ ଖୁଦ୍ଦକନିକାୟେ ସଙ୍ଗହଂ ଗଚ୍ଛତି, ସୁତ୍ତଂ ଗେୟ୍ୟଂ ୱେୟ୍ୟାକରଣଂ ଗାଥା ଉଦାନଂ ଇତିୱୁତ୍ତକଂ ଜାତକଂ ଅବ୍ଭୁତଧମ୍ମଂ ୱେଦଲ୍ଲନ୍ତି ନୱସୁ ସାସନଙ୍ଗେସୁ ଗାଥାୟ ସଙ୍ଗହିତଂ।

‘‘ଦ୍ୱାସୀତି ବୁଦ୍ଧତୋ ଗଣ୍ହିଂ, ଦ୍ୱେସହସ୍ସାନି ଭିକ୍ଖୁତୋ;

ଚତୁରାସୀତିସହସ୍ସାନି, ୟେମେ ଧମ୍ମା ପୱତ୍ତିନୋ’’ତି। –

ଏୱଂ ୱୁତ୍ତଚତୁରାସୀତିସହସ୍ସଧମ୍ମକ୍ଖନ୍ଧେସୁ କତିପୟଧମ୍ମକ୍ଖନ୍ଧସଙ୍ଗହିତଂ ହୋତୀତି।

ଇଦାନି ତଂ ଅପଦାନଂ ଦସ୍ସେନ୍ତୋ ‘‘ତିଂସପାରମିସମ୍ପୁଣ୍ଣା, ଧମ୍ମରାଜା ଅସଙ୍ଖିୟା’’ତି ଆହ। ତତ୍ଥ ଦସପାରମିତାୱ ପଚ୍ଛିମମଜ୍ଝିମୁକ୍କଟ୍ଠୱସେନ ଦସପାରମୀଦସଉପପାରମୀଦସପରମତ୍ଥପାରମୀନଂ ୱସେନ ସମତିଂସପାରମୀ। ତାହି ସଂସୁଟ୍ଠୁ ପୁଣ୍ଣା ସମ୍ପୁଣ୍ଣା ସମନ୍ନାଗତା ସମଙ୍ଗୀଭୂତା ଅଜ୍ଝାପନ୍ନା ସଂୟୁତ୍ତାତି ତିଂସପାରମିସମ୍ପୁଣ୍ଣା। ସକଲଲୋକଉୟୱାସିନେ ସତ୍ତନିକାୟେ ମେତ୍ତାକରୁଣାମୁଦିତାଉପେକ୍ଖାସଙ୍ଖାତାହି ଚତୂହି ବ୍ରହ୍ମୱିହାରସମାପତ୍ତୀହି ୱା ଫଲସମାପତ୍ତିୱିହାରେନ ୱା ଏକଚିତ୍ତଭାୱେନ ଅତ୍ତନୋ ଚ କାୟେ ରଞ୍ଜେନ୍ତି ଅଲ୍ଲୀୟାପେନ୍ତୀତି ରାଜାନୋ, ଧମ୍ମେନ ରାଜାନୋ ଧମ୍ମରାଜା, ଇତ୍ଥମ୍ଭୂତା ବୁଦ୍ଧା। ଦସସତଂ ସହସ୍ସଂ ଦସସହସ୍ସଂ ସତସହସ୍ସଂ ଦସସତସହସ୍ସଂ କୋଟି ପକୋଟି କୋଟିପ୍ପକୋଟି ନହୁତଂ ନିନ୍ନହୁତଂ ଅକ୍ଖୋଭିଣି ବିନ୍ଦୁ ଅବ୍ବୁଦଂ ନିରବ୍ବୁଦଂ ଅହହଂ ଅବବଂ ଅଟଟଂ ସୋଗନ୍ଧିକଂ ଉପ୍ପଲଂ କୁମୁଦଂ ପୁଣ୍ଡରିକଂ ପଦୁମଂ କଥାନଂ ମହାକଥାନଂ ଅସଙ୍ଖେୟ୍ୟାନଂ ୱସେନ ଅସଙ୍ଖିୟା

ସଙ୍ଖାରହିତା ଧମ୍ମରାଜାନୋ ଅତୀତା ୱିଗତା ନିରୁଦ୍ଧା ଅତ୍ଥଙ୍ଗତାତି ଅଧିପ୍ପାୟୋ।

୬। ତେସୁ ଅତୀତବୁଦ୍ଧେସୁ କତାଧିକାରଞ୍ଚ ଅତ୍ତନା ବୋଧିସତ୍ତଭୂତେନ ଚକ୍କୱତ୍ତିରଞ୍ଞା ହୁତ୍ୱା କତସମ୍ଭାରଞ୍ଚ ଆନନ୍ଦତ୍ଥେରେନ ପୁଟ୍ଠୋ ଭଗୱା "ସମ୍ବୋଧିଂ ବୁଦ୍ଧସେଟ୍ଠାନ"ନ୍ତିଆଦିମାହ। ଭୋ ଆନନ୍ଦ, ମମ ଅପଦାନଂ ସୁଣୋହୀତି ଅଧିପ୍ପାୟୋ। ଆନନ୍ଦ, ଅହଂ ପୁବ୍ବେ ବୋଧିସମ୍ଭାରପୂରଣକାଲେ ଚକ୍କୱତ୍ତିରାଜା ହୁତ୍ୱା ସେଟ୍ଠାନଂ ପସଟ୍ଠାନଂ ପଟିୱିଦ୍ଧଚତୁସଚ୍ଚାନଂ ବୁଦ୍ଧାନଂ ସମ୍ବୋଧିଂ ଚତୁସଚ୍ଚମଗ୍ଗଞ୍ଞାଣଂ ସବ୍ବଞ୍ଞୁତଞ୍ଞାଣଂ ୱା ସିରସା ଅଭିୱାଦୟେତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ । ସସଙ୍ଘେ ସାୱକସଙ୍ଘସହିତେ ଲୋକନାୟକେ ଲୋକଜେଟ୍ଠେ ବୁଦ୍ଧେ ଦସହି ଅଙ୍ଗୁଲୀହି ଉଭୋହି ହତ୍ଥପୁଟେହି ନମସ୍ସିତ୍ୱା ୱନ୍ଦିତ୍ୱା ସିରସା ସୀସେନ ଅଭିୱାଦୟେ ଆଦରେନ ଥୋମନଂ କତ୍ୱା ପଣାମଂ କରୋମୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୭।ୟାୱତା ବୁଦ୍ଧଖେତ୍ତେସୂତି ଦସସହସ୍ସଚକ୍କୱାଳେସୁ ବୁଦ୍ଧଖେତ୍ତେସୁ, ଆକାସଟ୍ଠା ଆକାସଗତା, ଭୂମଟ୍ଠା ଭୂମିତଲଗତା, ୱେଳୁରିୟାଦୟୋ ସତ୍ତ ରତନା ଅସଙ୍ଖିୟା ସଙ୍ଖାରହିତା, ୟାୱତା ୟତ୍ତକା, ୱିଜ୍ଜନ୍ତି। ତାନି ସବ୍ବାନି ମନସା ଚିତ୍ତେନ ସମାହରେ, ସଂ ସୁଟ୍ଠୁ ଚିତ୍ତେନ ଅଧିଟ୍ଠହିତ୍ୱା ଆହରିସ୍ସାମୀତି ଅତ୍ଥୋ, ମମ ପାସାଦସ୍ସ ସାମନ୍ତା ରାସିଂ କରୋମୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୮ ।ତତ୍ଥ ରୂପିୟଭୂମିୟନ୍ତି ତସ୍ମିଂ ଅନେକଭୂମିମ୍ହି ପାସାଦେ ରୂପିୟମୟଂ ରଜତମୟଂ ଭୂମିଂ ନିମ୍ମିତନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ଅହଂ ରତନମୟଂ ସତ୍ତହି ରତନେହି ନିମ୍ମିତଂ ଅନେକସତଭୂମିକଂ ପାସାଦଂ ଉବ୍ବିଦ୍ଧଂ ଉଗ୍ଗତଂ ନଭମୁଗ୍ଗତଂ ଆକାସେ ଜୋତମାନଂ ମାପୟିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

୯। ତମେୱ ପାସାଦଂ ୱଣ୍ଣେନ୍ତୋ "ୱିଚିତ୍ତଥମ୍ଭ"ନ୍ତ୍ୟାଦିମାହ। ୱିଚିତ୍ତେହି ଅନେକେହି ମସାରଗଲ୍ଲାଦିୱଣ୍ଣେହି ଥମ୍ଭେହି ଉସ୍ସାପିତଂ ସୁକତଂ ସୁଟ୍ଠୁ କତଂ ଲକ୍ଖଣୟୁତ୍ତଂ ଆରୋହପରିଣାହୱସେନ ସୁଟ୍ଠୁ ୱିଭତ୍ତଂ ଅନେକକୋଟିସତଗ୍ଘନତୋରଣନିମ୍ମିତତ୍ତା ମହାରହଂ। ପୁନପି କିଂ ୱିସିଟ୍ଠଂ? କନକମୟସଙ୍ଘାଟଂ ସୁୱଣ୍ଣେହି କତତୁଲାସଙ୍ଘାଟୱଲୟେହି ୟୁତ୍ତଂ, ତତ୍ଥ ଉସ୍ସାପିତକୋନ୍ତେହି ଚ ଛତ୍ତେହି ଚ ମଣ୍ଡିତଂ ସୋଭିତଂ ପାସାଦନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୧୦। ପୁନପି ପାସାଦସ୍ସେୱ ସୋଭଂ ୱଣ୍ଣେନ୍ତୋ "ପଠମା ୱେଳୁରିୟା ଭୂମୀ"ତ୍ୟାଦିମାହ। ତସ୍ସ ଅନେକସତଭୂମିପାସାଦସ୍ସ ସୁଭା ଇଟ୍ଠା କନ୍ତା ମନାପା ଅବ୍ଭସମା ୱଲାହକପଟଲସଦିସା ୱିମଲା ନିମ୍ମଲା ୱେଳୁରିୟମଣିମୟା ନୀଲୱଣ୍ଣା ପଠମା ଭୂମି ଅହୋସୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଜଲଜନଳିନପଦୁମେହି ଆକିଣ୍ଣା ସମଙ୍ଗୀଭୂତା ୱରାୟ ଉତ୍ତମାୟ କଞ୍ଚନଭୂମିୟା ସୁୱଣ୍ଣଭୂମିୟାୱ ସୋଭତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୧୧। ତସ୍ସେୱ ପାସାଦସ୍ସ କାଚି ଭୂମି ପୱାଳଂସା ପୱାଳକୋଟ୍ଠାସା ପୱାଳୱଣ୍ଣା, କାଚି ଭୂମି ଲୋହିତକା ଲୋହିତୱଣ୍ଣା, କାଚି ଭୂମି ସୁଭା ମନୋହରା ଇନ୍ଦଗୋପକୱଣ୍ଣାଭା ରସ୍ମିୟୋ ନିଚ୍ଛରମାନା, କାଚି ଭୂମି ଦସ ଦିସା ଓଭାସତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୧୨। ତସ୍ମିଂୟେୱ ପାସାଦେ ନିୟ୍ୟୂହା ନିଗ୍ଗତପମୁଖସାଲା ଚ ସୁୱିଭତ୍ତା ସୁଟ୍ଠୁ ୱିଭତ୍ତା କୋଟ୍ଠାସତୋ ୱିସୁଂ ୱିସୁଂ କତା ସୀହପଞ୍ଜରା ସୀହଦ୍ୱାରା ଚ। ଚତୁରୋ ୱେଦିକାତି ଚତୂହି ୱେଦିକାୱଲୟେହି ଜାଲକୱାଟେହି ଚ ମନୋରମା ମନଅଲ୍ଲୀୟନକା ଗନ୍ଧାୱେଳଆ ଗନ୍ଧଦାମା ଚ ଓଲମ୍ବନ୍ତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୧୩। ତସ୍ମିଂୟେୱ ପାସାଦେ ସତ୍ତରତନଭୂସିତା ସତ୍ତରତନେହି ସୋଭିତା କୂଟାଗାରା। କିଂ ଭୂତା? ନୀଲା ନୀଲୱଣ୍ଣା, ପୀତା ପୀତୱଣ୍ଣା ସୁୱଣ୍ଣୱଣ୍ଣା, ଲୋହିତକା ଲୋହିତକୱଣ୍ଣା ରତ୍ତୱଣ୍ଣା, ଓଦାତା ଓଦାତୱଣ୍ଣା ସେତୱଣ୍ଣା, ସୁଦ୍ଧକାଳକା ଅମିସ୍ସକାଳୱଣ୍ଣା, କୂଟାଗାରୱରୂପେତା କୂଟାଗାରୱରେହି କଣ୍ଣିକକୂଟାଗାରୱରେହି ଉପେତୋ ସମନ୍ନାଗତୋ ସୋ ପାସାଦୋତି ଅତ୍ଥୋ।

୧୪। ତସ୍ମିଂୟେୱ ପାସାଦେ ଓଲୋକମୟା ଉଦ୍ଧମ୍ମୁଖା ପଦୁମା ସୁପୁପ୍ଫିତା ପଦୁମା ସୋଭନ୍ତି, ସୀହବ୍ୟଗ୍ଘାଦୀହି ୱାଳମିଗଗଣେହି ଚ ହଂସକୋଞ୍ଚମୟୂରାଦିପକ୍ଖିସମୂହେହି ଚ ସୋଭିତୋ ସୋ ପାସାଦୋତି ଅତ୍ଥୋ। ଅତିଉଚ୍ଚୋ ହୁତ୍ୱା ନଭମୁଗ୍ଗତତ୍ତା ନକ୍ଖତ୍ତତାରକାହି ଆକିଣ୍ଣୋ ଚନ୍ଦସୂରେହି ଚନ୍ଦସୂରିୟରୂପେହି ଚ ମଣ୍ଡିତୋ ସୋ ପାସାଦୋତି ଅତ୍ଥୋ।

୧୫। ସୋ ଏୱ ଚକ୍କୱତ୍ତିସ୍ସ ପାସାଦୋ ହେମଜାଲେନ ସୁୱଣ୍ଣଜାଲେନ ସଞ୍ଛନ୍ନା, ସୋଣ୍ଣକିଙ୍କଣିକାୟୁତୋ ସୁୱଣ୍ଣକିଙ୍କଣିକଜାଲେହି ୟୁତୋ ସମନ୍ନାଗତୋତି ଅତ୍ଥୋ। ମନୋରମା ମନଲ୍ଲୀୟନକା ସୋଣ୍ଣମାଲା ସୁୱଣ୍ଣପୁପ୍ଫପନ୍ତିୟୋ ୱାତୱେଗେନ ୱାତପ୍ପହାରେନ କୂଜନ୍ତି ସଦ୍ଦଂ କରୋନ୍ତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୧୬।ମଞ୍ଜେଟ୍ଠକଂ ମଞ୍ଜିଟ୍ଠୱଣ୍ଣଂ, ଲୋହିତକଂ ଲୋହିତୱଣ୍ଣଂ, ପୀତକଂ ପୀତୱଣ୍ଣଂ, ହରିପିଞ୍ଜରଂ ଜମ୍ବୋନଦସୁୱଣ୍ଣୱଣ୍ଣଂ ପଞ୍ଜରୱଣ୍ଣଞ୍ଚ ଧଜଂ ନାନାରଙ୍ଗେହି ଅନେକେହି ୱଣ୍ଣେହି, ସମ୍ପୀତଂ ରଞ୍ଜିତଂ ଧଜଂ, ଉସ୍ସିତଂ ତସ୍ମିଂ ପାସାଦେ ଉସ୍ସାପିତଂ। ଧଜମାଲିନୀତି ଲିଙ୍ଗୱିପଲ୍ଲାସୱସେନ ୱୁତ୍ତଂ,

ଧଜମାଲାଯୁତ୍ତୋ ସୋ ପାସାଦୋତି ଅତ୍ଥୋ।

୧୭। ତସ୍ମିଂ ପାସାଦେ ଅତ୍ଥରଣାଦଯୋ ୱଣ୍ଣେନ୍ତୋ ''ନ ନଂ ବହୂ''ତ୍ୟାଦିମାହ। ତତ୍ଥ ନଂ ପାସାଦଂ ବହୂହି ଅୱିଜ୍ଜମାନଂ ନାମ ନତ୍ଥୀତି ଅତ୍ଥୋ, ନାନାସଯନୱିଚିତ୍ତା ଅନେକେହି ଅତ୍ଥରଣେହି ୱିଚିତ୍ତା ସୋଭିତା ମଞ୍ଚପୀଠାଦିସଯନା ଅନେକସତା ଅନେକସତସଙ୍ଖ୍ୟା, କିଂ ଭୂତା? ଫଲିକା ଫଲିକମଣିମଯା ଫଲିକାହି କତା, ରଜତାମଯା ରଜତେହି କତା, ମଣିମଯା ନୀଲମଣୀହି କତା, ଲୋହିତଙ୍ଗା ରତ୍ତଜାତିମଣୀହି କତା, ମସାରଗଲ୍ଲମଯା କବରୱଣ୍ଣମଣୀହି କତା, ସଣ୍ହକାସିକସଣ୍ଠତା ସଣ୍ହେହି ସୁଖୁମେହି କାସିକୱତ୍ଥେହି ଅତ୍ଥତା।

୧୮।ପାୱୁରାତି ପାୱୁରଣା। କୀଦିସା? କମ୍ବଲା ଲୋମସୁତ୍ତେହି କତା, ଦୁକୂଲା ଦୁକୂଲପଟେହି କତା, ଚୀନା ଚୀନପଟେହି କତା, ପଟ୍ଟୁଣ୍ଣା ପଟ୍ଟୁଣ୍ଣଦେସେ ଜାତପଟେହି କତା, ପଣ୍ଡୁ ପଣ୍ଡୁୱଣ୍ଣା, ୱିଚିତ୍ତତ୍ଥରଣଂ ଅନେକେହି ଅତ୍ଥରଣେହି ପାୱୁରଣେହି ଚ ୱିଚିତ୍ତଂ, ସବ୍ବଂ ସଯନଂ, ମନସା ଚିନ୍ତେନ, ଅହଂ ପଞ୍ଞପେସିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

୧୯। ତଦେୱ ପାସାଦଂ ୱଣ୍ଣେନ୍ତୋ ''ତାସୁ ତାସ୍ୱେୱ ଭୂମୀସୂ''ତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ରତନକୂଟଲଙ୍କତନ୍ତି ରତନମଯକୂଟେହି ରତନକଣ୍ଣିକାହି ଅଲଙ୍କତଂ ସୋଭିତନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ମଣିୱେରୋଚନା ଉକ୍କାତି ୱେରୋଚନମଣୀହି ରତ୍ତମଣୀହି କତା, ଉକ୍କା ଦଣ୍ଡପଦୀପା। ଧାରଯନ୍ତା ସୁତିଟ୍ଠରେତି ଆକାସେ ସୁଟ୍ଠୁ ଧାରଯନ୍ତା ଗଣ୍ହନ୍ତା ଅନେକସତଜନା ସୁଟ୍ଠୁ ତିଟ୍ଠନ୍ତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୨୦। ପୁନ ତଦେୱ ପାସାଦଂ ୱଣ୍ଣେନ୍ତୋ ''ସୋଭନ୍ତି ଏସିକାଥମ୍ଭା''ତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ଏସିକାଥମ୍ଭା ନାମ ନଗରଦ୍ୱାରେ ସୋଭନତ୍ଥାଯ ନିଖାତା ଥମ୍ଭା, ସୁଭା ଇଟ୍ଠା, କଞ୍ଚନତୋରଣା ସୁୱଣ୍ଣମଯା, ଜମ୍ବୋନଦା ଜମ୍ବୋନଦସୁୱଣ୍ଣମଯା ଚ, ସାରମଯା ଖଦିରରୁକ୍ଖସାରମଯା ଚ ରଜତମଯା ଚ ତୋରଣା ସୋଭନ୍ତି, ଏସିକା ଚ ତୋରଣା ଚ ତଂ ପାସାଦଂ ସୋଭଯନ୍ତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୨୧। ତସ୍ମିଂ ପାସାଦେ ସୁୱିଭତ୍ତା ଅନେକା ସନ୍ଧୀ କୱାଟେହି ଚ ଅଗ୍ଗଳେହି ଚ ଚିତ୍ତିତା ସୋଭିତା ସନ୍ଧିପରିକ୍ଖେପା ସୋଭଯନ୍ତୀତି ଅତ୍ଥୋ, ଉଭତୋତି ତସ୍ସ ପାସାଦସ୍ସ ଉଭୋସୁ ପସ୍ସେସୁ, ପୁଣ୍ଣଘଟା ଅନେକେହି ପଦୁମେହି ଅନେକେହି ଚ ଉପ୍ପଲେହି, ସଂଯୁତା ପୁଣ୍ଣା ତଂ ପାସାଦଂ ସୋଭଯନ୍ତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୨୨-୨୩। ଏୱଂ ପାସାଦସ୍ସ ସୋଭଂ ୱଣ୍ଣେତ୍ୱା ରତନମଯଂ ପାସାଦଞ୍ଚ ସକ୍କାରସମ୍ମାନଞ୍ଚ ପକାସେନ୍ତୋ ''ଅତୀତେ ସବ୍ବବୁଦ୍ଧେ ଚା''ତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ଅତୀତେତି ଅତିକ୍କନ୍ତେ ୱିଗତେ କାଲେ ଜାତେ ଭୂତେ, ସସଙ୍ଘେ ସାୱକସମୂହସହିତେ, ସବ୍ବେ ଲୋକନାଯକେ ବୁଦ୍ଧେ ସଭାୱେନ ପକତିୱଣ୍ଣେନ ରୂପେନ ସଣ୍ଠାନେନ ଚ, ସସାୱକେ ସାୱକସହିତେ, ବୁଦ୍ଧେ ନିମ୍ମିନିତ୍ୱା ଯେନ ଦ୍ୱାରେନ ପାସାଦୋ ପୱିସିତବ୍ବୋ ହୋତି , ତେନ ଦ୍ୱାରେନ ପୱିସିତ୍ୱା ସସାୱକା ସବ୍ବେ ବୁଦ୍ଧା ସବ୍ବସୋଣ୍ଣମଯେ ସକଲସୁୱଣ୍ଣମଯେ, ପୀଠେ ନିସିନ୍ନା ଅରିଯମଣ୍ଡଲା ଅରିଯସମୂହା ଅହେସୁନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

୨୪-୨୫।ଏତରହି ୱତ୍ତମାନେ କାଲେ ଅନୁତ୍ତରା ଉତ୍ତରୱିରହିତା ଯେ ଚ ବୁଦ୍ଧାଅତ୍ଥି ସଂୱିଜ୍ଜନ୍ତି, ତେ ଚ ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧେ ଅନେକସତେ ସଯମ୍ଭୂ ସଯମେୱ ଭୂତେ ଅଞ୍ଞାଚରିଯରହିତେ, ଅପରାଜିତେ ଖନ୍ଧକିଲେସାଭିସଙ୍ଖାରମଚ୍ଚୁଦେୱପୁତ୍ତମାରେହି ଅପରାଜିତେ, ଜଯମାପନ୍ନେ ସନ୍ତପ୍ପେସିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ଭୱନଂ ମଯ୍ହଂ ପାସାଦଂ ଅତୀତକାଲେ ଚ ୱତ୍ତମାନକାଲେ ଚ, ସବ୍ବେ ବୁଦ୍ଧା ସମାରୁହୁଂ ସଂ ସୁଟ୍ଠୁ ଆରୁହିଂସୂତି ଅତ୍ଥୋ।

୨୬।ଯେ ଦିବ୍ବା ଦିୱି ଭୱା ଦିବ୍ବା ଦେୱଲୋକେ ଜାତା, ଯେ ଚ ବହୂ କପ୍ପରୁକ୍ଖା ଅତ୍ଥି। ଯେ ଚ ମାନୁସା ମନୁସ୍ସେ ଜାତା ଯେ ଚ ବହୂ କପ୍ପରୁକ୍ଖା ଅତ୍ଥି, ତତୋ ସବ୍ବଂ ଦୁସ୍ସଂ ସମାହନ୍ତ୍ୱା ସଂ ସୁଟ୍ଠୁ ଆହରିତ୍ୱା ତେଚୀୱରାନି କାରେତ୍ୱା ତେ ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧେ ତିଚୀୱରେହି ଅଚ୍ଛାଦେମୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୨୭। ଏୱଂ ତିଚୀୱରେହି ଅଚ୍ଛାଦେତ୍ୱା ପାରୁପାପେତ୍ୱା ତେସଂ ନିସିନ୍ନାନଂ ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧାନଂ ସମ୍ପନ୍ନଂ ମଧୁରଂ ଖଜ୍ଜଂ ଖାଦିତବ୍ବଂ ପୂୱାଦି କିଞ୍ଚି, ମଧୁରଂ ଭୋଜ୍ଜଂ ଭୁଞ୍ଜିତବ୍ବଂ ଆହାରଞ୍ଚ, ମଧୁରଂ ସାଯନୀଯଂ ଲେହନୀଯଞ୍ଚ, ସମ୍ପନ୍ନଂ ମଧୁରଂ ପିୱିତବ୍ବଂ ଅଟ୍ଠପାନଞ୍ଚ, ଭୋଜନଂ ଭୁଞ୍ଜିତବ୍ବଂ ଆହାରଞ୍ଚ, ସୁଭେ ସୁନ୍ଦରେ ମଣିମଯେ ସେଲମଯେ ପତ୍ତେ ସଂ ସୁଟ୍ଠୁ ପୂରେତ୍ୱା ଅଦାସିଂ ପଟିଗ୍ଗହାପେସିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

୨୮।ସବ୍ବେ ତେ ଅରିଯମଣ୍ଡଲା ସବ୍ବେ ତେ ଅରିଯସମୂହା, ଦିବ୍ବଚକ୍ଖୁ ସମା ହୁତ୍ୱା ମଟ୍ଠାତି ଦିବ୍ବଚକ୍ଖୁସମଙ୍ଗିନୋ ହୁତ୍ୱା ମଟ୍ଠା କିଲେସେହି ରହିତତ୍ତା ସିଲିଟ୍ଠା ସୋଭମାନା ଚୀୱରସଂଯୁତା ତିଚୀୱରେହି ସମଙ୍ଗୀଭୂତା ମଧୁରସକ୍କରାହି ଚ ତେଲେନ ଚ ମଧୁଫାଣିତେହି ଚ ପରମନ୍ନେନ ଉତ୍ତମେନ ଅନ୍ନେନ ଚ ମଯା ତପ୍ପିତା ଅପ୍ପିତା ପରିପୂରିତା ଅହେସୁନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

୨୯। ତେ ଏୱଂ ସନ୍ତପ୍ପିତା ଅରିଯମଣ୍ଡଲା ରତନଗବ୍ଭଂ ସତ୍ତହି ରତନେହି ନିମ୍ମିତଗବ୍ଭଂ ଗେହଂ, ପୱିସିତ୍ୱା ଗୁହାସଯା ଗୁହାଯଂ ସଯମାନା, କେସରୀୱ

କେସରସୀହା ଇଓ, ମହାରହମ୍ହି ସଯନେ ଅନଗ୍ଘେ ମଞ୍ଚେ, ସୀହସେଯ୍ୟମକପ୍ପଯୁଂ ଯଥା ସୀହୋ ମିଗରାଜା ଦକ୍ଖିଣପସ୍ସେନ ସଯନ୍ତୋ ପାଦେ ପାଦଂ ଅଚ୍ଚାଧାଯ ଦକ୍ଖିଣହତ୍ଥଂ ସୀସୂପଧାନଂ କତ୍ୱା ୱାମହତ୍ଥଂ ଉଜୁକଂ ଠପେତ୍ୱା ୱାଲଧିଂ ଅନ୍ତରସତ୍ଥିଯଂ କତ୍ୱା ନିଚ୍ଚଲୋ ସଯତି, ଏୱଂ ସେଯ୍ୟଂ କପ୍ପଯୁଂ କରିଂସୂତି ଅତ୍ଥୋ।

୩୦। ତେ ଏୱଂ ସୀହସେଯ୍ୟଂ କପ୍ପେତ୍ୱା ସମ୍ପଜାନା ସତିସମ୍ପଜଞ୍ଞସମ୍ପନ୍ନା। ସମୁଟ୍ଠାଯ ସଂ ସୁଟ୍ଠୁ ଉଟ୍ଠହିତ୍ୱା ସଯନେ ପଲ୍ଲଙ୍କମାଭୁଜୁଂ ଊରୁବଦ୍ଧାସନଂ କରିଂସୂତି ଅତ୍ଥୋ।

୩୧ ।ଗୋଚରଂସବ୍ବବୁଦ୍ଧାନନ୍ତି ସବ୍ବେସଂ ଅତୀତାନାଗତାନଂ ବୁଦ୍ଧାନଂ ଗୋଚରଂ ଆରମ୍ମଣଭୂତଂ ଝାନରତିସମପ୍ପିତା ଝାନରତିଯା ସଂ ସୁଟ୍ଠୁ ଅପ୍ପିତା ସମଙ୍ଗୀଭୂତା ଅହେସୁନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ, ଅଞ୍ଞେ ଧମ୍ମାନି ଦେସେନ୍ତୀତି ତେସୁ ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧେସୁ ଅଞ୍ଞେ ଏକଚ୍ଚେ ଧମ୍ମେ ଦେସେନ୍ତି, ଅଞ୍ଞେ ଏକଚ୍ଚେ ଇଦ୍ଧିଯା ପଠମାଦିଜ୍ଝାନକୀଳଆଯ କୀଳନ୍ତି ରମନ୍ତି।

୩୨ ।ଅଞ୍ଞେ ଏକଚ୍ଚେ ଅଭିଞ୍ଞା ପଞ୍ଚ ଅଭିଞ୍ଞାଯୋ ୱସିଭାୱିତା ୱସୀକରିଂସୁ, ପଞ୍ଚସୁ ଅଭିଞ୍ଞାସୁ ଆୱଜ୍ଜନସମାପଜ୍ଜନୱୁଟ୍ଠାନଅଧିଟ୍ଠାନପଚ୍ଚୱେକ୍ଖଣସଙ୍ଖାତାହି ପଞ୍ଚୱସିତାହି ୱସୀଭାୱଂ ଇତା ଗତା ପତ୍ତା ଅଭିଞ୍ଞାଯୋ , ଅପ୍ପେନ୍ତି ସମାପଜ୍ଜନ୍ତି। ଅଞ୍ଞେ ଏକଚ୍ଚେ ଅନେକସହସ୍ସିଯୋ ୱିକୁବ୍ବନାନି ଏକୋପି ହୁତ୍ୱା ବହୁଧା ହୋତି, ବହୁଧାପି ହୁତ୍ୱା ଏକୋ ହୋତୀତି ଏୱମାଦୀନି ଇଦ୍ଧିୱିକୁବ୍ବନାନି ୱିକୁବ୍ବନ୍ତି କରୋନ୍ତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୩୩।ବୁଦ୍ଧାପି ବୁଦ୍ଧେତି ଏୱଂ ସନ୍ନିପତିତେସୁ ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧେସୁ ସବ୍ବଞ୍ଞୁତଞ୍ଞାଣସ୍ସ ୱିସଯଂ ଆରମ୍ମଣଭୂତଂ ପଞ୍ହଂ ବୁଦ୍ଧା ବୁଦ୍ଧେ ପୁଚ୍ଛନ୍ତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ତେ ବୁଦ୍ଧା ଅତ୍ଥଗମ୍ଭୀରତାଯ ଗମ୍ଭୀରଂ ନିପୁଣଂ ସୁଖୁମଂ, ଠାନଂ କାରଣଂ, ପଞ୍ଞାଯ ୱିନିବୁଜ୍ଝରେ ୱିସେସେନ ନିରୱସେସତୋ ବୁଜ୍ଝନ୍ତି।

୩୪। ତଦା ମମ ପାସାଦେ ସନ୍ନିପତିତା ସାୱକାପି ବୁଦ୍ଧେ ପଞ୍ହଂ ପୁଚ୍ଛନ୍ତି, ବୁଦ୍ଧା ସାୱକେ ସିସ୍ସେ ପଞ୍ହଂ ପୁଚ୍ଛନ୍ତି, ତେ ବୁଦ୍ଧା ଚ ସାୱକା ଚ ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞଂ ପଞ୍ହଂ ପୁଚ୍ଛିତ୍ୱା ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞଂ ବ୍ୟାକରୋନ୍ତି ୱିସ୍ସଜ୍ଜେନ୍ତି।

୩୫। ପୁନ ତେ ସବ୍ବେ ଏକତୋ ଦସ୍ସେନ୍ତୋ ''ବୁଦ୍ଧା ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧା ଚା''ତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ବୁଦ୍ଧା ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧା, ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧା ଚ ସାୱକା ଚ ସିସ୍ସା ପରିଚାରକା ନିସ୍ସିତକା ଏତେ ସବ୍ବେ, ସକାଯ ସକାଯ ରତିଯା ରମମାନା ସଲ୍ଲୀନା ମମ ପାସାଦେ ଅଭିରମନ୍ତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୩୬। ଏୱଂ ତସ୍ମିଂ ୱେଜଯନ୍ତପାସାଦେ ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧାନଂ ଆଚାରସମ୍ପତ୍ତିଂ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ଇଦାନି ଅତ୍ତନୋ ଆନୁଭାୱଂ ଦସ୍ସେନ୍ତୋ ସୋ ତିଲୋକୱିଜଯୋ ଚକ୍କୱତ୍ତିରାଜା ''ଛତ୍ତା ତିଟ୍ଠନ୍ତୁ ରତନା''ତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ରତନା ସତ୍ତରତନମଯା, ଛତ୍ତା କଞ୍ଚନାୱେଳଅପନ୍ତିକା ସୁୱଣ୍ଣଜାଲେହି ଓଲମ୍ବିତା ତିଟ୍ଠନ୍ତୁ। ମୁତ୍ତାଜାଲପରିକ୍ଖିତ୍ତା ମୁତ୍ତାଜାଲେହି ପରିୱାରିତା, ସବ୍ବେ ଛତ୍ତା ମମ ମତ୍ଥକେ ମୁଦ୍ଧନି, ଧାରେନ୍ତୂତି ଚିନ୍ତିତମତ୍ତେଯେୱ ଛତ୍ତା ପାତୁଭୂତା ହୋନ୍ତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୩୭ ।ସୋଣ୍ଣତାରକଚିତ୍ତିତା ସୁୱଣ୍ଣତାରକାହି ଦଦ୍ଦଲ୍ଲମାନା ଚେଲୱିତାନା ଭୱନ୍ତୁ ନିବ୍ବତ୍ତନ୍ତୁ । ୱିଚିତ୍ତା ଅନେକୱଣ୍ଣା, ମଲ୍ଲୱିତତା ପୁପ୍ଫପଟ୍ଟା, ସବ୍ବେ ଅନେକୱିତାନା, ମତ୍ଥକେ ନିସୀଦନଟ୍ଠାନସ୍ସ ଉପରିଭାଗେ ଧାରେନ୍ତୂତି ଅତ୍ଥୋ।

୩୮-୪୦ ।ମଲ୍ଲଦାମେହି ଅନେକସୁଗନ୍ଧପୁପ୍ଫଦାମେହି ୱିତତା ପରିକିଣ୍ଣା, ଗନ୍ଧଦାମେହି ଚନ୍ଦନକୁଙ୍କୁମତଗରାଦିସୁଗନ୍ଧଦାମେହି, ସୋଭିତା ପୋକ୍ଖରଣୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ । ଦୁସ୍ସଦାମେହି ପତ୍ତୁଣ୍ଣଚୀନାଦିଅନଗ୍ଘଦୁସ୍ସଦାମେହି, ପରିକିଣ୍ଣା ସତ୍ତରତନଦାମେହି ଭୂସିତା ଅଲଙ୍କତା ପୋକ୍ଖରଣୀ, ପୁପ୍ଫାଭିକିଣ୍ଣା ଚମ୍ପକସଠଅଲସୋଗନ୍ଧିକାଦିସୁଗନ୍ଧପୁପ୍ଫେହି ଅଭିକିଣ୍ଣା ସୁଟ୍ଠୁ ୱିଚିତ୍ତା ସୋଭିତା। ପୁନରପି କିଂ ଭୂତା ପୋକ୍ଖରଣୀ? ସୁରଭିଗନ୍ଧସୁଗନ୍ଧେହି ଭୂସିତା ୱାସିତା। ସମନ୍ତତୋ ଗନ୍ଧପଞ୍ଚଙ୍ଗୁଲଲଙ୍କତା ପଞ୍ଚହି ଅଙ୍ଗୁଲେହି ଲିମ୍ପିତଗନ୍ଧେହି ଅଲଙ୍କତା, ହେମଚ୍ଛଦନଚ୍ଛାଦିତା ସୁୱଣ୍ଣଛଦନେହି ସୁୱଣ୍ଣୱିତାନେହି ଛାଦିତା, ପାସାଦସ୍ସ ଚାତୁଦ୍ଦିସା ପୋକ୍ଖରଣିଯୋ ପଦୁମେହି ଚ ଉପ୍ପଲେହି ଚ ସୁଟ୍ଠୁ ସଞ୍ଛନ୍ନା ପତ୍ଥଟା ସୁୱଣ୍ଣରୂପେ ସୁୱଣ୍ଣୱଣ୍ଣା, ଖାଯନ୍ତୁ, ପଦ୍ମରେଣୁରଜୁଗ୍ଗତା ପଦୁମରେଣୂହି ଧୂଲୀହି ଚ ଆକିଣ୍ଣା ପୋକ୍ଖରଣିଯୋ ସୋଭନ୍ତୂତି ଅତ୍ଥୋ।

୪୧। ମମ ୱେଜଯନ୍ତପାସାଦସ୍ସ ସମନ୍ତତୋ ପାଦପା ଚମ୍ପକାଦଯୋ ରୁକ୍ଖା ସବ୍ବେ ପୁପ୍ଫନ୍ତୁ ଏତେ ପୁପ୍ଫରୁକ୍ଖା। ସଯମେୱ ପୁପ୍ଫା ମୁଞ୍ଚିତ୍ୱା ୱିଗଳିତ୍ୱା ଗନ୍ତ୍ୱା ଭୱନଂ ଓକିରୁଂ, ଓକିଣ୍ଣା ପାସାଦସ୍ସ ଉପରି କରୋନ୍ତୂତି ଅତ୍ଥୋ।

୪୨ ।ତତ୍ଥ ତସ୍ମିଂ ମମ ୱେଜଯନ୍ତପାସାଦେ ସିଖିନୋ ମଯୂରା ନଚ୍ଚନ୍ତୁ, ଦିବ୍ବହଂସା ଦେୱତାହଂସା, ପକୂଜରେ ସଦ୍ଦଂ କରୋନ୍ତୁ, କରୱୀକା ଚ ମଧୁରସଦ୍ଦା

କୋକିଲା ଗାଯନ୍ତୁ ଗୀତୱାକ୍ଙ୍କ କରୋନ୍ତୁ, ଅପରେ ଅନୁତ୍ତା ଚ ଦିଜସଙ୍ଘା ପକ୍ଖିନୋ ସମୂହା ପାସାଦସ୍ସ ସମନ୍ତତୋ ମଧୁରରୱଂ ରୱନ୍ତୂତି ଅତ୍ଥୋ।

୪୩।ପାସାଦସ୍ସ ସମନ୍ତତୋ ସବ୍ବା ଆତତୱିତତାଦଯୋ ଭେରିଯୋ ୱଜ୍ଜନ୍ତୁ ହଞ୍ଞନ୍ତୁ, ସବ୍ବା ତା ଅନେକତନ୍ତିଯୋ ୱୀଣା ରସନ୍ତୁ ସଦ୍ଦଂ କରୋନ୍ତୁ, ସବ୍ବା ଅନେକପ୍ପକାରା ସଙ୍ଗୀତିଯୋ ପାସାଦସ୍ସ ସମନ୍ତତୋ ୱତ୍ତନ୍ତୁ ପୱତ୍ତନ୍ତୁ ଗାଯନ୍ତୂତି ଅତ୍ଥୋ।

୪୪-୫।ଯାୱତା ଯତ୍ତକେ ଠାନେ ବୁଦ୍ଧଖେତ୍ତମ୍ହି ଦସସହସ୍ସିଚକ୍କୱାଳେ ତତୋ ପରେ ଚକ୍କୱାଳେ, ଜୋତିସମ୍ପନ୍ନା ପଭାସମ୍ପନ୍ନା ଅଚ୍ଛିନ୍ନା ମହନ୍ତା ସମନ୍ତତୋ ରତନାମଯା ସତ୍ତହି ରତନେହି କତା ଖଚିତା ସୋଣ୍ଣପଲ୍ଲଙ୍କା ସୁୱଣ୍ଣପଲ୍ଲଙ୍କା ତିଟ୍ଠନ୍ତୁ, ପାସାଦସ୍ସ ସମନ୍ତତୋ ଦୀପରୁକ୍ଖା ପଦୀପଧାରଣା ତେଲରୁକ୍ଖା ଜଲନ୍ତୁ, ପଦୀପେହି ପଜ୍ଜଲନ୍ତୁ, ଦସସହସ୍ସିପରମ୍ପରା ଦସସହସ୍ସୀନଂ ପରମ୍ପରା ଦସସହସ୍ସିଯୋ ଏକପଜ୍ଜୋତା ଏକପଦୀପା ୱିଯ ଭୱନ୍ତୁ ଉଜ୍ଜୋତନ୍ତୂତି ଅତ୍ଥୋ।

୪୬। ନଚ୍ଚଗୀତେସୁ ଛେକା ଗଣିକା ନଚ୍ଚିତ୍ଥିଯୋ ଚ ଲାସିକା ମୁଖେନ ସଦ୍ଦକାରିକା ଚ ପାସାଦସ୍ସ ସମନ୍ତତୋ ନଚ୍ଚନ୍ତୁ, ଅଚ୍ଛରାଗଣା ଦେୱିତ୍ଥିସମୂହା ନଚ୍ଚନ୍ତୁ, ନାନାରଙ୍ଗା ଅନେକୱଣ୍ଣା ନାନାରଙ୍ଗମଣ୍ଡଲା ପାସାଦସ୍ସ ସମନ୍ତତୋ ନଚ୍ଚନ୍ତୁ, ପଦିସ୍ସନ୍ତୁ ପାକଟା ହୋନ୍ତୂତି ଅତ୍ଥୋ।

୪୭। ତଦା ଅହଂ ତିଲୋକୱିଜଯୋ ନାମ ଚକ୍କୱତ୍ତିରାଜା ହୁତ୍ୱା ସକଲଚକ୍କୱାଳେ ଦୁମଗ୍ଗେ ରୁକ୍ଖଗ୍ଗେ ପବ୍ବତଗ୍ଗେ ହିମୱନ୍ତଚକ୍କୱାଳଅପବ୍ବତାଦୀନଂ ଅଗ୍ଗେ ସିନେରୁପବ୍ବତମୁଦ୍ଧନି ଚ ସବ୍ବଟ୍ଠାନେସୁ ୱିଚିତ୍ତଂ ଅନେକୱଣ୍ଣୱିଚିତ୍ତଂ ପଞ୍ଚୱଣ୍ଣିକଂ ନୀଲପୀତାଦିପଞ୍ଚୱଣ୍ଣଂ ସବ୍ବଂ ଧଜଂ ଉସ୍ସାପେମୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୪୮।ନରା ଲୋକନ୍ତରା ନରା ଚ ନାଗଲୋକତୋ ନାଗା ଚ ଦେୱଲୋକତୋ ଗନ୍ଧବ୍ବା ଚ ଦେୱା ଚ ସବ୍ବେ ଉପେନ୍ତୁ ଉପଗଚ୍ଛନ୍ତୁ, ତେ ନରାଦଯୋ ନମସ୍ସନ୍ତା ମମ ନମକ୍କାରଂ କରୋନ୍ତା ପଞ୍ଜଲିକା କତହତ୍ଥପୁଟା ମମ ୱେଜଯନ୍ତଂ ପାସାଦଂ ପରିୱାରଯୁନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

୪୯। ଏୱଂ ସୋ ତିଲୋକୱିଜଯୋ ଚକ୍କୱତ୍ତିରାଜା ପାସାଦସ୍ସ ଚ ଅତ୍ତନୋ ଚ ଆନୁଭାୱଂ ୱଣ୍ଣେତ୍ୱା ଇଦାନି ଅତ୍ତନା ସମ୍ପତ୍ତିକତପୁଞ୍ଞଫଲଂ ସମାଦପେନ୍ତୋ ''ଯଂ କିଞ୍ଚି କୁସଲଂ କମ୍ମ''ନ୍ତିଆଦିମାହ। ଯଂ କିଞ୍ଚି କୁସଲକମ୍ମସଙ୍ଖାତଂ କିରିଯଂ କତ୍ତବ୍ବଂ ଅତ୍ଥି, ତଂ ସବ୍ବଂ ମମ ମଯା କାଯେନ ୱା ୱାଚାଯ ୱା ମନସା ୱା ତୀହି ଦ୍ୱାରେହି କତଂ ତିଦସେ ସୁକତଂ ସୁଟ୍ଠୁ କତଂ, ତାୱତିଂସଭୱନେ ଉପ୍ପଜ୍ଜନାରହଂ କତନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

୫୦। ପୁନ ସମାଦପେନ୍ତୋ ''ଯେ ସତ୍ତା ସଞ୍ଞିନୋ''ତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ଯେ ସତ୍ତା ମନୁସ୍ସା ୱା ଦେୱା ୱା ବ୍ରହ୍ମାନୋ ୱା ସଞ୍ଞିନୋ ସଞ୍ଞାସହିତା ଅତ୍ଥି, ଯେ ଚ ସତ୍ତା ଅସଞ୍ଞିନୋ ସଞ୍ଞାରହିତା ଅସଞ୍ଞା ସତ୍ତା ସନ୍ତି, ତେ ସବ୍ବେ ସତ୍ତା ମଯ୍ହଂ ମଯା କତଂ ପୁଞ୍ଞଫଲଂ, ଭାଗୀ ଭୱନ୍ତୁ ପୁଞ୍ଞୱନ୍ତା ହୋନ୍ତୂତି ଅତ୍ଥୋ।

୫୧। ପୁନପି ସମାଦପେନ୍ତୋ ବୋଧିସତ୍ତୋ ''ଯେସଂ କତ''ନ୍ତିଆଦିମାହ। ମଯା କତଂ ପୁଞ୍ଞଂ ଯେହି ନରନାଗଗନ୍ଧବ୍ବଦେୱେହି ସୁୱିଦିତଂ ଞାତଂ, ତେସଂ ମଯା ଦିନ୍ନଂ ପୁଞ୍ଞଫଲଂ, ତସ୍ମିଂ ମଯା କତେ ପୁଞ୍ଞେ ଦିନ୍ନଭାୱଂ ଯେ ନରାଦଯୋ ନ ଜାନନ୍ତି, ଦେୱା ଗନ୍ତ୍ୱା ତେସଂ ତଂ ନିୱେଦଯୁଂ ଆରୋଚଯୁନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

୫୨।ସବ୍ବଲୋକମ୍ହିଯେ ସତ୍ତା ଆହାରନିସ୍ସିତା ଜୀୱନ୍ତି, ତେ ସବ୍ବେ ସତ୍ତା ମନୁଞ୍ଞଂ ଭୋଜନଂ ସବ୍ବଂ ମମ ଚେତସା ମମ ଚିତ୍ତେନ ଲଭନ୍ତୁ, ମମ ପୁଞ୍ଞିଦ୍ଧିଯା ଲଭନ୍ତୂତି ଅତ୍ଥୋ।

୫୩।ମନସା ପସନ୍ନେନ ଚିତ୍ତେନ ଯଂ ଦାନଂ ମଯା ଦିନ୍ନଂ ତସ୍ମିଂ ଦାନେ ଚିତ୍ତେନ ପସାଦଂ ଆୱହିଂ ଉପ୍ପାଦେସିଂ। ସବ୍ବସମ୍ବୁଦ୍ଧା ଚ ପଚ୍ଚେକା ପଟିଏକ୍କା ଜିନସାୱକା ଚ ମଯା ଚକ୍କୱତ୍ତିରଞ୍ଞା ପୂଜିତା।

୫୪।ସୁକତେନ ତେନ କମ୍ମେନ ସଦ୍ଦହିତ୍ୱା କତେନ କୁସଲକମ୍ମେନ, ଚେତନାପଣିଧୀହି ଚ ଚିତ୍ତେନ କତପତ୍ଥନାହି ଚ, ମାନୁସଂ ଦେହଂ ମନୁସ୍ସସରୀରଂ, ଜହିତ୍ୱା ଛଡ୍ଡେତ୍ୱା, ଅହଂ ତାୱତିଂସଂ ଦେୱଲୋକଂ ଅଗଚ୍ଛିଂ ଅଗମାସିଂ, ସୁତ୍ତପ୍ପବୁଦ୍ଧୋ ୱିଯ ତତ୍ଥ ଉପ୍ପଜ୍ଜିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

୫୫। ତତୋ ତିଲୋକୱିଜଯୋ ଚକ୍କୱତ୍ତିରାଜା କାଲଙ୍କତୋ, ତତୋ ପଟ୍ଠାଯ ଆଗତେ ଦୁୱେ ଭୱେ ଦ୍ୱେ ଜାତିଯୋ ପଜାନାମି ଦେୱତ୍ତେ ଦେୱଭାୱେ ମାନୁସେ ମନୁସ୍ସଭାୱେ ଚ, ତତୋ ଜାତିଦ୍ୱଯତୋ ଅଞ୍ଞଂ ଗତିଂ ଅଞ୍ଞଂ ଉପପତ୍ତିଂ ନ ଜାନାମି ନ ପସ୍ସାମି, ମନସା ଚିତ୍ତେନ ପତ୍ଥନାଫଲଂ ପତ୍ଥିତପତ୍ଥନାଫଲନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

୫୬।ଦେୱାନଂ ଅଧିକୋ ହୋମୀତି ଯଦି ଦେୱେସୁ ଜାତୋ, ଆୟୁୱଣ୍ଣବଲତେଜେହି ଦେୱାନଂ ଅଧିକୋ ଜେଟ୍ଠୋ ସେଟ୍ଠୋ ଅହୋସିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ଯଦି ମନୁସ୍ସେସୁ ଜାତୋ, ମନୁଜାଧିପୋ ମନୁସ୍ସାନଂ ଅଧିପତି ଇସ୍ସରୋ ଭୱାମି, ତଥା ରାଜଭୂତୋ ଅଭିରୂପେନ ରୂପସମ୍ପତ୍ତିଯା ଚ ଲକ୍ଖଣେନ ଆରୋହପରିଣାହାଦିଲକ୍ଖଣେନ ଚ ସମ୍ପନ୍ନୋ ସମ୍ପୁଣ୍ଣୋ ଉପ୍ପନ୍ନୁପ୍ପନ୍ନଭୱେ ପଞ୍ଞାଯ ପରମତ୍ଥଜାନନପଞ୍ଞାଯ ଅସମୋ ସମରହିତୋ, ମଯା ସଦିସୋ କୋଚି ନତ୍ଥୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୫୭। ମଯା କତପୁଞ୍ଞସମ୍ଭାରେନ ପୁଞ୍ଞଫଲେନ ଉପ୍ପନ୍ନୁପ୍ପନ୍ନଭୱେ ସେଟ୍ଠଂ ପସଟ୍ଠଂ ମଧୁରଂ ୱିୱିଧଂ ଅନେକପ୍ପକାରଂ ଭୋଜନଞ୍ଚ ଅନପ୍ପକଂ ବହୁସତ୍ତରତନଞ୍ଚ ୱିୱିଧାନି, ଅନେକପ୍ପକାରାନି ପଟ୍ଟୁଣ୍ଣକୋସେଯ୍ୟାଦିୱତ୍ଥାନି ଚ ନଭା ଆକାସତୋ ମଂ ମମ ସନ୍ତିକଂ ଖିପ୍ପଂ ସୀଘଂ ଉପେନ୍ତି ଉପଗଚ୍ଛନ୍ତି।

୫୮-୬୬।ପଥବ୍ୟା ପଥୱିଯା ପବ୍ବତେ ଚ ଆକାସେ ଚ ଉଦକେ ଚ ୱନେ ଚ ଯଂ ଯଂ ଯତ୍ଥ ଯତ୍ଥ ହତ୍ଥଂ ପସାରେମି ନିକ୍ଖିପାମି, ତତୋ ତତୋ ଦିବ୍ବା ଭକ୍ଖା ଦିବ୍ବା ଆହାରା ମଂ ମମ ସନ୍ତିକଂ ଉପେନ୍ତି ଉପଗଚ୍ଛନ୍ତି, ପାତୁଭୱନ୍ତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ତଥା ଯଥାକ୍କମଂ ସବ୍ବେ ରତନା। ସବ୍ବେ ଚନ୍ଦନାଦଯୋ ଗନ୍ଧା। ସବ୍ବେ ଯାନା ୱାହନା। ସବ୍ବେ ଚମ୍ପକନାଗପୁନ୍ନାଗାଦଯୋ ମାଲା ପୁପ୍ଫା। ସବ୍ବେ ଅଲଙ୍କାରା ଆଭରଣା। ସବ୍ବା ଦିବ୍ବକଞ୍ଞା। ସବ୍ବେ ମଧୁସକ୍କରା। ସବ୍ବେ ପୂପାଦଯୋ ଖଜ୍ଜା ଖାଦିତବ୍ବା ମଂ ମମ ସନ୍ତିକଂ ଉପେନ୍ତି ଉପଗଚ୍ଛନ୍ତି।

୬୭-୬୮।ସମ୍ବୋଧିୱରପତ୍ତିଯାତି ଉତ୍ତମଚତୁମଗ୍ଗଞାଣପତ୍ତିଯା ପାପୁଣନତ୍ଥାଯ। ମଯା ଯଂ ଉତ୍ତମଦାନଂ କତଂ ପୂରିତଂ, ତେନ ଉତ୍ତମଦାନେନ ସେଲସଙ୍ଖାତଂ ପବ୍ବତଂ ସକଲଂ ଏକନିନ୍ନାଦଂ କରୋନ୍ତୋ ବହଲଂ ଗିରଂ ପୁଥୁଲଂ ଘୋସଂ ଗଜ୍ଜେନ୍ତୋ, ସଦେୱକଂ ଲୋକଂ ସକଲଂ ମନୁସ୍ସଦେୱଲୋକଂ ହାସଯନ୍ତୋ ସୋମନସ୍ସପ୍ପତ୍ତଂ କରୋନ୍ତୋ ଲୋକେ ସକଲଲୋକତ୍ତଯେ ୱିୱଟ୍ଟଚ୍ଛଦୋ ବୁଦ୍ଧୋ ଅହଂ ଭୱାମୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୬୯।ଦିସା ଦସୱିଧା ଲୋକେତି ଚକ୍କୱାଳଅଲୋକେ ଦସୱିଧା ଦସକୋଟ୍ଠାସା ଦିସା ହୋନ୍ତି, ତତ୍ଥ କୋଟ୍ଠାସେ ଯାଯତୋ ଯାଯନ୍ତସ୍ସ ଗଚ୍ଛନ୍ତସ୍ସ ଅନ୍ତକଂ ନତ୍ଥୀତି ଅତ୍ଥୋ, ଚକ୍କୱତ୍ତିକାଲେ ତସ୍ମିଂ ମଯା ଗତଗତଟ୍ଠାନେ ଦିସାଭାଗେ ୱା ବୁଦ୍ଧଖେତ୍ତା ବୁଦ୍ଧୱିସଯା ଅସଙ୍ଖିଯା ସଙ୍ଖାରହିତା।

୭୦।ପଭା ପକିତ୍ତିତାତି ତଦା ଚକ୍କୱତ୍ତିରାଜକାଲେ ମଯ୍ହଂ ପଭା ଚକ୍କରତନମଣିରତନାଦୀନଂ ପଭା ଆଲୋକା ଯମକା ଯୁଗଳଅଯୁଗଳଆ ହୁତ୍ୱା ରଂସିୱାହନା ରଂସିଂ ମୁଞ୍ଚମାନା ପକିତ୍ତିତା ପାକଟା, ଏତ୍ଥନ୍ତରେ ଦସସହସ୍ସିଚକ୍କୱାଳଅନ୍ତରେ ରଂସିଜାଲଂ ରଂସିସମୂହଂ, ଆଲୋକୋ ୱିପୁଲୋ ବହୁତରୋ ଭୱେ ଅହୋସୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୭୧।ଏତ୍ତକେ ଲୋକଧାତୁମ୍ହୀତି ଦସସହସ୍ସିଚକ୍କୱାଳଏସୁ ସବ୍ବେ ଜନା ମଂ ପସ୍ସନ୍ତୁ ଦକ୍ଖନ୍ତୂତି ଅତ୍ଥୋ। ସବ୍ବେ ଦେୱା ଯାୱ ବ୍ରହ୍ମନିୱେସନା ଯାୱ ବ୍ରହ୍ମଲୋକା ମଂ ଅନୁୱତ୍ତନ୍ତୁ ଅନୁକୂଲା ଭୱନ୍ତୁ।

୭୨।ୱିସିଟ୍ଠମଧୁନାଦେନାତି ୱିସଟ୍ଠେନ ମଧୁରେନ ନାଦେନ, ଅମତଭେରିମାହନିନ୍ତି ଅମତଭେରିଂ ଦେୱଦୁନ୍ଦୁଭିଂ ପହରିଂ, ଏତ୍ଥନ୍ତରେ ଏତସ୍ମିଂ ଦସସହସ୍ସିଚକ୍କୱାଳଅବ୍ଭନ୍ତରେ ସବ୍ବେ ଜନା ମନ ମଧୁରଂ ଗିରଂ ସଦ୍ଦଂ ସୁଣନ୍ତୁ ମନସି କରୋନ୍ତୁ।

୭୩।ଧମ୍ମମେଘେନ ୱସ୍ସନ୍ତେ ଧମ୍ମଦେସନାମଯେନ ନାଦେନ ତବ୍ବୋହାରପରମତ୍ଥଗମ୍ଭୀରମଧୁରସୁଖୁମତ୍ଥୱସ୍ସେ ୱସ୍ସନ୍ତେ ୱସ୍ସମାନେ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧାନୁଭାୱେନ ସବ୍ବେ ଭିକ୍ଖୁଭିକ୍ଖୁନୀଆଦଯୋ ଅନାସୱା ନିକ୍କିଲେସା ହୋନ୍ତୁ ଭୱନ୍ତୁ। ଯେତ୍ଥ ପଚ୍ଛିମକା ସତ୍ତାତି ଏତ୍ଥ ଏତେସୁ ରାସିଭୂତେସୁ ଚତୂସୁ ପରିସସତ୍ତେସୁ ଯେ ସତ୍ତା ପଚ୍ଛିମକା ଗୁଣୱସେନ ହେଟ୍ଠିମକା, ତେ ସବ୍ବେ ସୋତାପନ୍ନା ଭୱନ୍ତୂତି ଅଧିପ୍ପାଯୋ।

୭୪। ତଦା ତିଲୋକୱିଜଯଚକ୍କୱତ୍ତିରାଜକାଲେ ଦାତବ୍ବକଂ ଦାତବ୍ବଯୁତ୍ତକଂ, ଦାନଂ ଦତ୍ୱା, ଅସେସତୋ ନିସ୍ସେସେନ, ସୀଲଂ ସୀଲପାରମିଂ, ପୂରେତ୍ୱା ନେକ୍ଖମ୍ମେ ନେକ୍ଖମ୍ମପାରମିତାଯ, ପାରମିଂ କୋଟିଂ ପତ୍ୱା, ଉତ୍ତମଂ ସମ୍ବୋଧିଂ ଚତୁମଗ୍ଗଞାଣଂ, ପତ୍ତୋ ଭୱାମି ଭୱେଯ୍ୟଂ।

୭୫।ପଣ୍ଡିତେ ପଞ୍ଞୱନ୍ତେ ମେଧାୱିନୋ ପରିପୁଚ୍ଛିତ୍ୱା ''କିଂ, ଭନ୍ତେ, କତ୍ତବ୍ବଂ? କିଂ ନ କତ୍ତବ୍ବଂ? କିଂ କୁସଲଂ? କିଂ ଅକୁସଲଂ? କିଂ କତ୍ୱା ସଗ୍ଗମୋକ୍ଖଦ୍ୱଯସ୍ସ ଭାଗୀ ହୋତୀ''ତି ପୁଚ୍ଛିତ୍ୱା, ଏୱଂ ପଞ୍ଞାପାରମିଂ ପୂରେତ୍ୱାତି ଅତ୍ଥୋ। କତ୍ୱା ୱୀରିଯମୁତ୍ତମନ୍ତି ଉତ୍ତମଂ ସେଟ୍ଠଂ ଠାନନିସଜ୍ଜାଦୀସୁ ଅୱିଚ୍ଛିନ୍ନଂ ୱୀରିଯଂ କତ୍ୱା, ୱୀରିଯପାରମିଂ ପୂରେତ୍ୱାତି ଅତ୍ଥୋ। ସକଲୱିରୁଦ୍ଧଜନେହି କତଅନାଦରାଧିୱାସନାଖନ୍ତିଯା ପାରମିଂ କୋଟିଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ଖନ୍ତିପାରମିଂ ପୂରେତ୍ୱା ଉତ୍ତମଂ ସମ୍ବୋଧିଂ ଉତ୍ତମଂ ସମ୍ବୁଦ୍ଧତ୍ତଂ ପତ୍ତୋ ଭୱାମି ଭୱେଯ୍ୟଂ।

୭୬।କତ୍ୱା ଦଳ୍ହମଧିଟ୍ଠାନନ୍ତି ''ମମ ସରୀରଜୀୱିତେସୁ ୱିନସ୍ସନ୍ତେସୁପି ପୁଞ୍ଞକମ୍ମତୋ ନ ୱିରମିସ୍ସାମୀ''ତି ଅଚଲୱସେନ ଦଳ୍ହଂ ଅଧିଟ୍ଠାନପାରମିଂ

କତ୍ୱା ‘‘ସୀସେ ଛିଜ୍ଜମାନେପି ମୁସାୱାଦଂ ନ କଥେସ୍ସାମୀ’’ତି ସଚ୍ଚପାରମିତାୟ କୋଟିଂ ପୂରିୟ ପୂରେତ୍ୱା ‘‘ସବ୍ବେ ସତ୍ତା ସୁଖୀ ଅୱେରା’’ତିଆଦିନା ମେତ୍ତାପାରମିତାୟ କୋଟିଂ ପତ୍ୱା ଉତ୍ତମଂ ସମ୍ବୋଧିଂ ପତ୍ତୋତି ଅତ୍ଥୋ।

୭୭। ସଜୀୱକାଜୀୱକୱତ୍ଥୂନଂ ଲାଭେ ଚ ତେସଂ ଅଲାଭେ ଚ କାୟିକଚେତସିକସୁଖେ ଚେୱ ତଥା ଦୁକ୍ଖେ ଚ ସାଦରଜନେହି କତେ, ସମ୍ମାନେ ଚେୱ ଓମାନେ, ଚ ସବ୍ବତ୍ଥ ସମକୋ ସମାନମାନସୋ ଉପେକ୍ଖାପାରମିଂ ପୂରେତ୍ୱା ଉତ୍ତମଂ ସମ୍ବୋଧିଂ ପତ୍ତୋ ପାପୁଣେୟ୍ୟନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

୭୮।କୋସଜ୍ଜଂ କୁସୀତଭାୱଂ, ଭୟତୋ ଭୟୱସେନ ‘‘ଅପାୟଦୁକ୍ଖଭାଗୀ’’ତି ଦିସ୍ୱା ଞତ୍ୱା ଅକୋସଜ୍ଜଂ ଅକୁସୀତଭାୱଂ ଅଲୀନୱୁତ୍ତିଂ, ୱୀରିୟଂ ଖେମତୋ ଖେମୱସେନ ‘‘ନିବ୍ବାନଗାମୀ’’ତି ଦିସ୍ୱା ଞତ୍ୱା ଆରଦ୍ଧୱୀରିୟା ହୋଥ ଭୱଥ। ଏସା ବୁଦ୍ଧାନୁସାସନୀ ଏସା ବୁଦ୍ଧାନଂ ଅନୁସିଟ୍ଠି।

୭୯।ୱିୱାଦଂ ଭୟତୋ ଦିସ୍ୱାତି ୱିୱାଦଂ କଲହଂ ଭୟତୋ ଦିସ୍ୱା ‘‘ଅପାୟଭାଗୀ’’ତି ଦିସ୍ୱା ଞତ୍ୱା ଅୱିୱାଦଂ ୱିୱାଦତୋ ୱିରମଣଂ ‘‘ନିବ୍ବାନପ୍ପତ୍ତୀ’’ତି, ଖେମତୋ ଦିସ୍ୱା ଞତ୍ୱା ସମଗ୍ଗା ଏକଗ୍ଗଚିତ୍ତା ସଖିଲା ସିଲିଟ୍ଠା ମେତ୍ତାୟ ଧୁରଗତାୟ ସୋଭମାନା ହୋଥାତି ଅତ୍ଥୋ। ଏସା କଥା ମନ୍ତନା ଉଦୀରଣା ବୁଦ୍ଧାନଂ ଅନୁସାସନୀ ଓୱାଦଦାନଂ।

୮୦।ପମାଦଂ ଠାନନିସଜ୍ଜାଦୀସୁ ସତିୱିପ୍ପୱାସେନ ୱିହରଣଂ ଭୟତୋ ‘‘ନିଦ୍ଦତନିଦ୍ଦତଟ୍ଠାନେସୁ ଦୁକ୍ଖିତଦୁରୂପଅପ୍ପନ୍ନପାନତାଦିସଂୱତ୍ତନକଂ ଅପାୟାଦିଗମନଞ୍ଚା’’ତି ଦିସ୍ୱା ଞତ୍ୱା, ଅପ୍ପମାଦଂ ସବ୍ବକିରିୟାସୁ ସତିୟା ୱିହରଣଂ, ଖେମତୋ ୱଡ୍ଢିତୋ ‘‘ନିବ୍ବାନସମ୍ପାପୁଣନ’’ନ୍ତି ଦିସ୍ୱା ପଚ୍ଚକ୍ଖତୋ ଞତ୍ୱା ଅଟ୍ଠଙ୍ଗିକଂ ମଗ୍ଗଂ ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି ସମ୍ମାସଙ୍କପ୍ପୋ ସମ୍ମାୱାଚା ସମ୍ମାକମ୍ମନ୍ତୋ ସମ୍ମାଆଜୀୱୋ ସମ୍ମାୱାୟାମୋ ସମ୍ମାସତି ସମ୍ମାସମାଧୀତି ଅଟ୍ଠଅୱୟୱଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୋଧିୟା ମଗ୍ଗଂ ଅଧିଗମୂପାୟଂ ଭାୱେଥ ୱଡ୍ଢେଥ ମନସି କରୋଥ, ଏସା କଥା ଭାସନା ଉଦୀରଣା ବୁଦ୍ଧାନୁସାସନୀ ବୁଦ୍ଧାନଂ ଅନୁସିଟ୍ଠୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୮୧।ସମାଗତା ବହୂ ବୁଦ୍ଧାତି ଅନେକସତସହସ୍ସସଙ୍ଖ୍ୟା ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧା ସମାଗତା ରାସିଭୂତା, ସବ୍ବସୋ ସବ୍ବପ୍ପକାରେନ ଅରହନ୍ତା ଚ ଖୀଣାସୱା ଅନେକସତସହସ୍ସା ସମାଗତା ରାସିଭୂତା। ତସ୍ମା ତେ ବୁଦ୍ଧେ ଚ ଅରହନ୍ତେ ଚ ୱନ୍ଦମାନେ ୱନ୍ଦନାରହେ ନମସ୍ସଥ ଅଙ୍ଗପଚ୍ଚଙ୍ଗନମକ୍କାରେନ ନମସ୍ସଥ ୱନ୍ଦଥ।

୮୨।ଏୱଂ ଇମିନା ମୟା ୱୁତ୍ତପ୍ପକାରେନ ଅଚିନ୍ତିୟା ଚିନ୍ତେତୁଂ ଅସକ୍କୁଣେୟ୍ୟା, ବୁଦ୍ଧା, ବୁଦ୍ଧଧମ୍ମାତି ବୁଦ୍ଧେହି ଦେସିତା ଚତ୍ତାରୋ ସତିପଟ୍ଠାନା…ପେ… ଅଟ୍ଠଙ୍ଗିକୋ ମଗ୍ଗୋ, ପଞ୍ଚକ୍ଖନ୍ଧା, ହେତୁପଚ୍ଚୟୋ ଆରମ୍ମଣପଚ୍ଚୟୋତିଆଦୟୋ ଧମ୍ମା, ବୁଦ୍ଧାନଂ ୱା ସଭାୱା ଅଚିନ୍ତିୟା ଚିନ୍ତେତୁଂ ଅସକ୍କୁଣେୟ୍ୟା, ଅଚିନ୍ତିୟେ ଚିନ୍ତାୱିସୟାତିକ୍କନ୍ତେ ପସନ୍ନାନଂ ଦେୱମନୁସ୍ସାନଂ ୱିପାକୋ ଦେୱମନୁସ୍ସସମ୍ପତ୍ତିନିବ୍ବାନସମ୍ପତ୍ତିସଙ୍ଖାତୋ ଚିନ୍ତେତୁଂ ଅସକ୍କୁଣେୟ୍ୟୋ ସଙ୍ଖ୍ୟାତିକ୍କନ୍ତୋ ହୋତି ଭୱତି।

ଇତି ଏତ୍ତାୱତା ଚ ଯଥା ଅଦ୍ଧାନଗାମିନୋ ‘‘ମଗ୍ଗଂ ନୋ ଆଚିକ୍ଖା’’ତି ପୁଟ୍ଠେନ ‘‘ୱାମଂ ମୁଞ୍ଚିତ୍ୱା ଦକ୍ଖିଣଂ ଗଣ୍ହଥା’’ତି ୱୁତ୍ତେ ତେନ ମଗ୍ଗେନ ଗାମନିଗମରାଜଧାନୀସୁ କତ୍ତବ୍ବକିଚ୍ଚଂ ନିଟ୍ଠାପେତ୍ୱା ପୁନ ମୁଞ୍ଚିତେନ ଅପରେନ ୱାମମଗ୍ଗେନ ଗତାପି ଗାମନିଗମାଦୀସୁ କତ୍ତବ୍ବକିଚ୍ଚଂ ନିଟ୍ଠାପେନ୍ତି, ଏୱମେୱ ବୁଦ୍ଧାପଦାନଂ କୁସଲାପଦାନୱସେନ ନିଟ୍ଠାପେତ୍ୱା ତଦେୱ ଅକୁସଲାପଦାନୱସେନ ୱିତ୍ଥାରେତୁଂ ଇଦଂ ପଞ୍ହକମ୍ମଂ –

‘‘ଦୁକ୍କରଞ୍ଚ ଅବ୍ଭକ୍ଖାନଂ, ଅବ୍ଭକ୍ଖାନଂ ପୁନାପରଂ;

ଅବ୍ଭକ୍ଖାନଂ ସିଲାୱେଧୋ, ସକଲିକାପି ଚ ୱେଦନା।

‘‘ନାଳଗିରି ସତ୍ଥଚ୍ଛେଦୋ, ସୀସଦୁକ୍ଖଂ ଯୱଖାଦନଂ;

ପିଟ୍ଠିଦୁକ୍ଖମତୀସାରୋ, ଇମେ ଅକୁସଲକାରଣା’’ତି।

ଅତ୍ଥ ପଠମପଞ୍ହେ – ଦୁକ୍କରନ୍ତି ଛବ୍ବସ୍ସାନି ଦୁକ୍କରକାରିକା। ଅତୀତେ କସ୍ସପସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧକାଲେ ବୋଧିସତ୍ତୋ ଜୋତିପାଲୋ ନାମ ବ୍ରାହ୍ମଣମାଣୱୋ ହୁତ୍ୱା ନିବ୍ବତ୍ତୋ ବ୍ରାହ୍ମଣଜାତିୱସେନ ସାସନେ ଅପ୍ପସନ୍ନୋ ତସ୍ସ ଭଗୱତୋ ପିଲୋତିକକମ୍ମନିସ୍ସନ୍ଦେନ ‘‘କସ୍ସପୋ ଭଗୱା’’ତି ସୁତ୍ୱା ‘‘କୁତୋ ମୁଣ୍ଡକସ୍ସ ସମଣସ୍ସ ବୋଧି, ବୋଧି ପରମଦୁଲ୍ଲଭା’’ତି ଆହ। ସୋ ତେନ କମ୍ମନିସ୍ସନ୍ଦେନ ଅନେକଜାତିସତେସୁ ନରକାଦିଦୁକ୍ଖମନୁଭୱିତ୍ୱା ତସ୍ସେୱ ଭଗୱତୋ

ଅନନ୍ତରଂ ତେନେୱ ଲଦ୍ଧବ୍ୟାକରଣେନ କମ୍ମେନ ଜାତିସଂସାରଂ ଖେପେତ୍ୱା ପରିୟୋସାନେ ୱେସ୍ସନ୍ତରତ୍ତଭାୱଂ ପତ୍ୱା ତତୋ ଚୁତୋ ତୁସିତଭୱନେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ। ଦେୱତାୟାଚନେନ ତତୋ ଚୱିତ୍ୱା ସକ୍କକୁଲେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ଞାଣସ୍ସ ପରିପାକତ୍ତା ସକଲଜମ୍ବୁଦୀପରଜ୍ଜଂ ପହାୟ ଅନୋମାନଦୀତୀରେ ସୁନିସିତେନାସିନା ସମକୁଟକେସକଲାପଂ ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା ବ୍ରହ୍ମୁନା ଆନୀତେ ଇଦ୍ଧିମୟେ କପ୍ପସ୍ସ ସଣ୍ଠାନକାଲେ ପଦୁମଗବ୍ଭେ ନିବ୍ବତ୍ତେ ଅଟ୍ଠ ପରିକ୍ଖାରେ ପଟିଗ୍ଗହେତ୍ୱା ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ବୋଧିଞାଣଦସ୍ସନସ୍ସ ତାୱ ଅପରିପକ୍କତ୍ତା ବୁଦ୍ଧଭାୱାୟ ମଗ୍ଗାମଗ୍ଗଂ ଅଜାନିତ୍ୱା ଛବ୍ବସ୍ସାନି ଉରୁୱେଲଜନପଦେ ଏକାହାରଏକାଲୋପଏକପୁଗ୍ଗଲଏକମଗ୍ଗଏକାସନଭୋଜନୱସେନ ଅଟ୍ଠିଚମ୍ମନହାରୁସେସଂ ନିମ୍ମଂସରୁଧିରପେତରୂପସଦିସସରୀରୋ ପଧାନସୁତ୍ତେ (ସୁ॰ ନି॰ ୪୨୭ ଆଦୟୋ) ୱୁତ୍ତନୟେନେୱ ପଧାନଂ ମହାୱୀରିୟଂ ଦୁକ୍କରକାରିକଂ ଅକାସି। ସୋ ଇମଂ ଦୁକ୍କରକାରିକଂ ‘‘ସମ୍ବୋଧିୟା ମଗ୍ଗୋ ନ ହୋତୀ’’ତି ଚିନ୍ତେତ୍ୱା ଗାମନିଗମରାଜଧାନୀସୁ ପଣୀତାହାରଂ ପରିଭୁଞ୍ଜିତ୍ୱା ପୀଣିନ୍ଦ୍ରିୟୋ ପରିପୁଣ୍ଣଦ୍ୱତ୍ତିଂସମହାପୁରିସଲକ୍ଖଣୋ କମେନ ବୋଧିମଣ୍ଡମୁପଗନ୍ତ୍ୱା ପଞ୍ଚ ମାରେ ଜିନିତ୍ୱା ବୁଦ୍ଧୋ ଜାତୋତି।

‘‘ଅୱଚାହଂ ଜୋତିପାଲୋ, ସୁଗତଂ କସ୍ସପଂ ତଦା;

କୁତୋ ନୁ ବୋଧି ମୁଣ୍ଡସ୍ସ, ବୋଧି ପରମଦୁଲ୍ଲଭା।

‘‘ତେନ କମ୍ମୱିପାକେନ, ଅଚରିଂ ଦୁକ୍କରଂ ବହୁଂ;

ଛବ୍ବସ୍ସାନୁରୁୱେଲାୟଂ, ତତୋ ବୋଧିମପାପୁଣିଂ।

‘‘ନାହଂ ଏତେନ ମଗ୍ଗେନ, ପାପୁଣିଂ ବୋଧିମୁତ୍ତମଂ;

କୁମ୍ମଗ୍ଗେନ ଗୱେସିସ୍ସଂ, ପୁବ୍ବକମ୍ମେନ ୱାରିତୋ।

‘‘ପୁଞ୍ଞପାପପରିକ୍ଖୀଣୋ, ସବ୍ବସନ୍ତାପୱଜ୍ଜିତୋ;

ଅସୋକୋ ଅନୁପାୟାସୋ, ନିବ୍ବାୟିସ୍ସମନାସୱୋ’’ତି। (ଅପ॰ ଥେର ୧.୩୯.୯୨-୯୫);

ଦୁତିୟପଞ୍ହେ – ଅବ୍ଭକ୍ଖାନନ୍ତି ଅଭି ଅକ୍ଖାନଂ ପରିଭାସନଂ। ଅତୀତେ କିର ବୋଧିସତ୍ତୋ ସୁଦ୍ଦକୁଲେ ଜାତୋ ଅପାକଟୋ ଅପ୍ପସିଦ୍ଧୋ ମୁନାଳି ନାମ ଧୁତ୍ତୋ ହୁତ୍ୱା ପଟିୱସତି। ତଦା ମହିଦ୍ଧିକୋ ମହାନୁଭାୱୋ ସୁରଭି ନାମ ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧୋ କେନଚି କରଣୀୟେନ ତସ୍ସ ସମୀପଟ୍ଠାନଂ ପାପୁଣି। ସୋ ତଂ ଦିସ୍ୱାୱ ‘‘ଦୁସ୍ସୀଲୋ ପାପଧମ୍ମୋ ଅୟଂ ସମଣୋ’’ତିଆଦିନା ଅବ୍ଭାଚିକ୍ଖି। ସୋ ତେନ ଅକୁସଲନିସ୍ସନ୍ଦେନ ନରକାଦୀସୁ ଅନେକୱସ୍ସସହସ୍ସାନି ଦୁକ୍ଖମନୁଭୱିତ୍ୱା ଇମସ୍ମିଂ ପଚ୍ଛିମତ୍ତଭାୱେ ଯଦା ତିତ୍ଥିୟା ପଠମତରଂ ଭଗୱତୋ ତୁସିତଭୱନେ ୱସନସମୟେ ଚ ପାକଟା ହୁତ୍ୱା ସକଲଜନଂ ୱଞ୍ଚେତ୍ୱା ଦ୍ୱାସଟ୍ଠିଦିଟ୍ଠିୟୋ ଦୀପେତ୍ୱା ୱିଚରନ୍ତି, ତଦା ତୁସିତପୁରା ଚୱିତ୍ୱା ସକ୍କରାଜକୁଲେ ନିବ୍ବତ୍ତିତ୍ୱା କମେନ ବୁଦ୍ଧୋ ଜାତୋ। ତିତ୍ଥିୟା ସୂରିୟୁଗ୍ଗମନେ ଖଜ୍ଜୋପନକା ୱିୟ ୱିହତଲାଭସକ୍କାରା ଭଗୱତି ଆଘାତଂ ବନ୍ଧିତ୍ୱା ୱିଚରନ୍ତି। ତସ୍ମିଂ ସମୟେ ରାଜଗହସେଟ୍ଠି ଗଙ୍ଗାୟ ଜାଲଂ ବନ୍ଧିତ୍ୱା କୀଳନ୍ତୋ ରତ୍ତଚନ୍ଦନଘଟିକଂ ଦିସ୍ୱା ଅମ୍ହାକଂ ଗେହେ ଚନ୍ଦନାନି ବହୂନି, ଇମଂ ଭମଂ ଆରୋପେତ୍ୱା ତେନ ଭମକାରେହି ପତ୍ତଂ ଲିଖାପେତ୍ୱା ୱେଳୁପରମ୍ପରାୟ ଲଗ୍ଗେତ୍ୱା ‘‘ଯେ ଇମଂ ପତ୍ତଂ ଇଦ୍ଧିୟା ଆଗନ୍ତ୍ୱା ଗଣ୍ହନ୍ତି, ତେସଂ ଭତ୍ତିକୋ ଭୱିସ୍ସାମୀ’’ତି ଭେରିଂ ଚରାପେସି।

ତଦା ତିତ୍ଥିୟା ‘‘ନଟ୍ଠମ୍ହା ଦାନି ନଟ୍ଠମ୍ହା ଦାନୀ’’ତି ମନ୍ତେତ୍ୱା ନିଗଣ୍ଠୋ ନାଟପୁତ୍ତୋ ସକପରିସଂ ଏୱମାହ – ‘‘ଅହଂ ୱେଳୁସମୀପଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ଆକାସେ ଉଲ୍ଲଙ୍ଘନାକାରଂ କରୋମି, ‘ତୁମ୍ହେ ଛୱଦାରୁମୟଂ ପତ୍ତଂ ପଟିଚ୍ଚ ମା ଇଦ୍ଧିଂ କରୋଥା’ତି ମଂ ଖନ୍ଧେ ଗହେତ୍ୱା ୱାରେଥା’’ତି, ତେ ତଥା ଗନ୍ତ୍ୱା ତଥା ଅକଂସୁ।

ତଦା ପିଣ୍ଡୋଲଭାରଦ୍ୱାଜୋ ଚ ମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନୋ ଚ ତିଗାୱୁତେ ସେଲପବ୍ବତମତ୍ଥକେ ଠତ୍ୱା ପିଣ୍ଡପାତଗଣ୍ହନତ୍ଥାୟ ଚୀୱରଂ ପାରୁପନ୍ତା ତଂ କୋଲାହଲଂ ସୁଣିଂସୁ। ତେସୁ ମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନୋ ପିଣ୍ଡୋଲଭାରଦ୍ୱାଜଂ ‘‘ତ୍ୱଂ ଆକାସେନ ଗନ୍ତ୍ୱା ତଂ ପତ୍ତଂ ଗଣ୍ହାହୀ’’ତି ଆହ। ସୋ ‘‘ଭନ୍ତେ, ତୁମ୍ହେୟେୱ ଭଗୱତା ଇଦ୍ଧିମନ୍ତାନଂ ଅଗ୍ଗଟ୍ଠାନେ ଠପିତା, ତୁମ୍ହେୱ ଗଣ୍ହଥା’’ତି ଆହ। ତଥାପି ‘‘ମୟା ଆଣତ୍ତୋ ତ୍ୱମେୱ ଗଣ୍ହାହୀ’’ତି ଆଣତ୍ତୋ ଅତ୍ତନା ଠିତଂ ତିଗାୱୁତଂ ସେଲପବ୍ବତଂ ପାଦତଲେ ଲଗ୍ଗେତ୍ୱା ଉକ୍ଖଲିୟା ପିଧାନଂ ୱିୟ ସକଲରାଜଗହନଗରଂ ଛାଦେସି, ତଦା ନଗରୱାସିନୋ ଫଳିକପବ୍ବତେ ଆୱୁତଂ ରତ୍ତସୁତ୍ତମିୱ ତଂ ଥେରଂ ପସ୍ସିତ୍ୱା ‘‘ଭନ୍ତେ ଭାରଦ୍ୱାଜ, ଅମ୍ହେ ରକ୍ଖଥା’’ତି ଉଗ୍ଘୋସୟିଂସୁ, ଭୀତା ସୁପ୍ପାଦୀନି ସୀସେ ଅକଂସୁ। ତଦା ଥେରୋ ତଂ

ପଚ୍ଚତଂ ଠିତଟ୍ଠାନେ ୱିସ୍ସଜ୍ଜେତ୍ୱା ଇଦ୍ଧିୟା ଗନ୍ତ୍ୱା ତଂ ପତ୍ତଂ ଅଗ୍ଗହେସି, ତଦା ନଗରୱାସିନୋ ମହାକୋଲାହଲମକଂସୁ।

ଭଗୱା ୱେଳୁୱନାରାମେ ନିସିନ୍ନୋ ତଂ ସଦ୍ଦଂ ସୁତ୍ୱା ‘‘କିଂ ଏସୋ ସଦ୍ଦୋ’’ତି ଆନନ୍ଦଂ ପୁଚ୍ଛି। ‘‘ଭାରଦ୍ୱାଜେନ, ଭନ୍ତେ, ପତ୍ତସ୍ସ ଗହିତତ୍ତା ସନ୍ତୁଟ୍ଠା ନଗରୱାସିନୋ ଉକ୍କୁଟ୍ଠିସଦ୍ଦମକଂସୂ’’ତି ଆହ। ତଦା ଭଗୱା ଆୟତିଂ ପରୂପୱାଦମୋଚନତ୍ଥଂ ତଂ ପତ୍ତଂ ଆହରାପେତ୍ୱା ଭେଦାପେତ୍ୱା ଅଞ୍ଜନୁପପିସନଂ କତ୍ୱା ଭିକ୍ଖୂନଂ ଦାପେସି, ଦାପେତ୍ୱା ଚ ପନ ‘‘ନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଇଦ୍ଧିୱିକୁବ୍ବନା କାତବ୍ବା, ଯୋ କରେୟ୍ୟ, ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟସ୍ସା’’ତି (ଚୂଳୱ॰ ୨୫୨ ଥୋକଂ ୱିସଦିସଂ) ସିକ୍ଖାପଦଂ ପଞ୍ଞାପେସି।

ତତୋ ତିତ୍ଥିୟା ‘‘ସମଣେନ କିର ଗୋତମେନ ସାୱକାନଂ ସିକ୍ଖାପଦଂ ପଞ୍ଞତ୍ତଂ, ତେ ଜୀୱିତହେତୁପି ତଂ ନାତିକ୍କମନ୍ତି, ମୟଂ ଇଦ୍ଧିପାଟିହାରିୟଂ କରିସ୍ସାମା’’ତି ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ରାସିଭୂତା କୋଲାହଲମକଂସୁ। ଅଥ ରାଜା ବିମ୍ବିସାରୋ ତଂ ସୁତ୍ୱା ଭଗୱତୋ ସନ୍ତିକଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ୱନ୍ଦିତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନୋ ଭଗୱନ୍ତମେତଦୱୋଚ – ‘‘ତିତ୍ଥିୟା, ଭନ୍ତେ, ‘ଇଦ୍ଧିପାଟିହାରିୟଂ କରିସ୍ସାମା’ତି ଉଗ୍ଘୋସେନ୍ତୀ’’ତି। ‘‘ଅହମ୍ପି, ମହାରାଜ, କରିସ୍ସାମୀ’’ତି। ‘‘ନନୁ, ଭନ୍ତେ, ଭଗୱତା ସାୱକାନଂ ସିକ୍ଖାପଦଂ ପଞ୍ଞତ୍ତ’’ନ୍ତି। ‘‘ତମେୱ, ମହାରାଜ, ପୁଚ୍ଛିସ୍ସାମି, ତୱୁୟ୍ୟାନେ ଅମ୍ବଫଲାଦୀନି ଖାଦନ୍ତାନଂ ‘ଏତ୍ତକୋ ଦଣ୍ଡୋ’ତି ଦଣ୍ଡଂ ଠପେନ୍ତୋ ତୱାପି ଏକତୋ କତ୍ୱା ଠପେସୀ’’ତି। ‘‘ନ ମୟ୍ହଂ, ଭନ୍ତେ, ଦଣ୍ଡୋ’’ତି। ‘‘ଏୱଂ, ମହାରାଜ, ନ ମୟ୍ହଂ ସିକ୍ଖାପଦଂ ପଞ୍ଞତ୍ତଂ ଅତ୍ଥୀ’’ତି। ‘‘କତ୍ଥ, ଭନ୍ତେ, ପାଟିହାରିୟଂ ଭୱିସ୍ସତୀ’’ତି? ‘‘ସାୱତ୍ଥିୟା ସମୀପେ କଣ୍ଡମ୍ବରୁକ୍ଖମୂଲେ, ମହାରାଜା’’ତି। ‘‘ସାଧୁ, ଭନ୍ତେ, ତଂ ପସ୍ସିସ୍ସାମା’’ତି। ତତୋ ତିତ୍ଥିୟା ‘‘କଣ୍ଡମ୍ବରୁକ୍ଖମୂଲେ କିର ପାଟିହାରିୟଂ ଭୱିସ୍ସତୀ’’ତି ସୁତ୍ୱା ନଗରସ୍ସ ସାମନ୍ତା ଅମ୍ବରୁକ୍ଖେ ଛେଦାପେସୁଂ, ନାଗରା ମହାଅଙ୍ଗଣଟ୍ଠାନେ ମଞ୍ଚାତିମଞ୍ଚଂ ଅଟ୍ଟାଦୟୋ ବନ୍ଧିଂସୁ, ସକଲଜମ୍ବୁଦୀପୱାସିନୋ ରାସିଭୂତା ପୁରତ୍ଥିମଦିସାୟମେୱ ଦ୍ୱାଦସୟୋଜନାନି ଫରିତ୍ୱା ଅଟ୍ଠଂସୁ। ସେସଦିସାସୁପି ତଦନୁରୂପେନାକାରେନ ସନ୍ନିପତିଂସୁ।

ଭଗୱାପି କାଲେ ସମ୍ପତ୍ତେ ଆସାଳ୍ହିପୁଣ୍ଣମାସିୟଂ ପାତୋୱ କତସରୀରକିଚ୍ଚୋ ନିକ୍ଖମିତ୍ୱା ତଂ ଠାନଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ନିସୀଦି। ତସ୍ମିଂ ଖଣେ କଣ୍ଡୋ ନାମ ଉୟ୍ୟାନପାଲୋ କିପିଲ୍ଲିକପୁଟେ ସୁପକ୍କଂ ଅମ୍ବଫଲଂ ଦିସ୍ୱା ‘‘ସଚାହଂ ଇମଂ ରଞ୍ଞୋ ଦଦେୟ୍ୟଂ, କହାପଣାଦିସାରଂ ଲଭେୟ୍ୟଂ, ଭଗୱତୋ ଉପନାମିତେ ପନ ଇଧଲୋକପରଲୋକେସୁ ସମ୍ପତ୍ତି ଭୱିସ୍ସତୀ’’ତି ଭଗୱତୋ ଉପନାମେସି। ଭଗୱା ତଂ ପଟିଗ୍ଗହେତ୍ୱା ଆନନ୍ଦତ୍ଥେରଂ ଆଣାପେସି – ‘‘ଇମଂ ଫଲଂ ମଦ୍ଦିତ୍ୱା ପାନଂ ଦେହୀ’’ତି। ଥେରୋ ତଥା ଅକାସି। ଭଗୱା ଅମ୍ବରସଂ ପିୱିତ୍ୱା ଅମ୍ବଟ୍ଠିଂ ଉୟ୍ୟାନପାଲସ୍ସ ଦତ୍ୱା ‘‘ଇମଂ ରୋପେହୀ’’ତି ଆହ। ସୋ ୱାଲୁକଂ ୱିୟୂହିତ୍ୱା ତଂ ରୋପେସି, ଆନନ୍ଦତ୍ଥେରୋ କୁଣ୍ଡିକାୟ ଉଦକଂ ଆସିଞ୍ଚି। ତସ୍ମିଂ ଖଣେ ଅମ୍ବଙ୍କୁରୋ ଉଟ୍ଠହିତ୍ୱା ମହାଜନସ୍ସ ପସ୍ସନ୍ତସ୍ସେୱ ସାଖାୱିଟପପୁପ୍ଫଫଲପଲ୍ଲୱଭରିତୋ ପଞ୍ଞାୟିତ୍ଥ। ପତିତଂ ଅମ୍ବଫଲଂ ଖାଦନ୍ତା ସକଲଜମ୍ବୁଦୀପୱାସିନୋ ଖୟଂ ପାପେତୁଂ ନାସକ୍ଖିଂସୁ।

ଅଥ ଭଗୱା ପୁରତ୍ଥିମଚକ୍କୱାଳତୋ ଯାୱ ପଚ୍ଛିମଚକ୍କୱାଳଂ, ତାୱ ଇମସ୍ମିଂ ଚକ୍କୱାଳେ ମହାମେରୁମୁଦ୍ଧନି ରତନଚଙ୍କମଂ ମାପେତ୍ୱା ଅନେକପରିସାହି ସୀହନାଦଂ ନଦାପେନ୍ତୋ ଧମ୍ମପଦଟ୍ଠକଥାୟଂ ୱୁତ୍ତନୟେନ ମହାଇଦ୍ଧିପାଟିହାରିୟଂ କତ୍ୱା ତିତ୍ଥିୟେ ମଦ୍ଦିତ୍ୱା ତେ ୱିପ୍ପକାରଂ ପାପେତ୍ୱା ପାଟିହୀରାୱସାନେ ପୁରିମବୁଦ୍ଧାଚିଣ୍ଣୱସେନ ତାୱତିଂସଭୱନଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ତତ୍ଥ ୱସ୍ସଂୱୁଟ୍ଠୋ ନିରନ୍ତରଂ ତେମାସଂ ଅଭିଧମ୍ମଂ ଦେସେତ୍ୱା ମାତୁପ୍ପମୁଖାନଂ ଅନେକଦେୱତାନଂ ସୋତାପତ୍ତିମଗ୍ଗାଧିଗମନଂ କତ୍ୱା, ୱୁଟ୍ଠୱସ୍ସୋ ଦେୱୋରୋହନଂ କତ୍ୱା ଅନେକଦେୱବ୍ରହ୍ମଗଣପରିୱୁତୋ ସଙ୍କସ୍ସପୁରଦ୍ୱାରଂ ଓରୁୟ୍ହ ଲୋକାନୁଗ୍ଗହଂ ଅକାସି। ତଦା ଭଗୱତୋ ଲାଭସକ୍କାରୋ ଜମ୍ବୁଦୀପମଜ୍ଝୋତ୍ଥରମାନୋ ପଞ୍ଚମହାଗଙ୍ଗା ୱିୟ ଅହୋସି।

ଅଥ ତିତ୍ଥିୟା ପରିହୀନଲାଭସକ୍କାରା ଦୁକ୍ଖୀ ଦୁମ୍ମନା ପତ୍ତକ୍ଖନ୍ଧା ଅଧୋମୁଖା ନିସୀଦିଂସୁ। ତଦା ତେସଂ ଉପାସିକା ଚିଞ୍ଚମାଣୱିକା ନାମ ଅତିୱିୟ ରୂପଗ୍ଗପ୍ପତ୍ତା ତେ ତଥା ନିସିନ୍ନେ ଦିସ୍ୱା ‘‘କିଂ, ଭନ୍ତେ, ଏୱଂଦୁକ୍ଖୀ ଦୁମ୍ମନା ନିସିନ୍ନା’’ତି ପୁଚ୍ଛି। ‘‘କିଂ ପନ ତ୍ୱଂ, ଭଗିନି, ଅପ୍ପୋସ୍ସୁକ୍କାସୀ’’ତି? ‘‘କିଂ, ଭନ୍ତେ’’ତି? ‘‘ଭଗିନି, ସମଣସ୍ସ ଗୋତମସ୍ସ ଉପ୍ପାଦକାଲତୋ ପଟ୍ଠାୟ ମୟଂ ହତଲାଭସକ୍କାରା, ନଗରୱାସିନୋ ଅମ୍ହେ ନ କିଞ୍ଚି ମଞ୍ଞନ୍ତୀ’’ତି। ‘‘ମୟା ଏତ୍ଥ କିଂ କାତବ୍ବ’’ନ୍ତି? ‘‘ତୟା ସମଣସ୍ସ ଗୋତମସ୍ସ ଅୱଣ୍ଣଂ ଉପ୍ପାଦେତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀ’’ତି। ସା ‘‘ନ ମୟ୍ହଂ ଭାରୋ’’ତି ୱତ୍ୱା ତତ୍ଥ ଉସ୍ସାହଂ କରୋନ୍ତୀ ୱିକାଲେ ଜେତୱନୱିହାରଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ତିତ୍ଥିୟାନଂ ଉପସ୍ସୟେ ୱସିତ୍ୱା ପାତୋ ନଗରୱାସୀନଂ ଗନ୍ଧାଦୀନି ଗହେତ୍ୱା ଭଗୱନ୍ତଂ ୱନ୍ଦନତ୍ଥାୟ ଗମନସମୟେ ଜେତୱନା ୱିୟ ନିକ୍ଖନ୍ତା, ‘‘କତ୍ଥ ସୟିତା’’ତି ପୁଟ୍ଠା ‘‘କିଂ ତୁମ୍ହାକଂ ମମ ସୟିତଟ୍ଠାନେନା’’ତି ୱତ୍ୱା ପକ୍କାମି। ସା କମେନ ଗଚ୍ଛନ୍ତେ କାଲେ ପୁଚ୍ଛିତା ‘‘ସମଣେନାହଂ ଗୋତମେନ ଏକଗନ୍ଧକୁଟିୟଂ ସୟିତ୍ୱା ନିକ୍ଖନ୍ତା’’ତି ଆହ। ତଂ ବାଲପୁଥୁଜ୍ଜନା ସଦ୍ଦହିଂସୁ, ପଣ୍ଡିତା ସୋତାପନ୍ନାଦୟୋ ନ ସଦ୍ଦହିଂସୁ। ଏକଦିୱସଂ ସା ଦାରୁମଣ୍ଡଲଂ ଉଦରେ ବନ୍ଧିତ୍ୱା ଉପରି ରତ୍ତପଟଂ ପରିଦହିତ୍ୱା ଗନ୍ତ୍ୱା ସରାଜିକାୟ ପରିସାୟ ଧମ୍ମଦେସନତ୍ଥାୟ ନିସିନ୍ନଂ ଭଗୱନ୍ତଂ ଏୱମାହ – ‘‘ଭୋ ସମଣ, ତ୍ୱଂ ଧମ୍ମଂ ଦେସେସି, ତୁୟ୍ହଂ ପଟିଚ୍ଚ ଉପ୍ପନ୍ନଦାରକଗବ୍ଭିନିୟା ମୟ୍ହଂ ଲସୁଣମରିଚାଦୀନି ନ ୱିଚାରେସୀ’’ତି? ‘‘ତଥାଭାୱଂ, ଭଗିନି, ତ୍ୱଞ୍ଚେୱ ପଜାନାସି, ଅହଞ୍ଚା’’ତି। ସା ‘‘ଏୱମେୱ ମେଥୁନସଂସଗ୍ଗସମୟଂ ଦ୍ୱେୟେୱ ଜାନନ୍ତି, ନ ଅଞ୍ଞେ’’ତି ଆହ।

ତସ୍ମିଂ ଖଣେ ସକ୍କସ୍ସ ପଣ୍ଡୁକମ୍ବଲସିଲାସନଂ ଉଣ୍ହାକାରଂ ଦସ୍ସେସି। ସକ୍କୋ ଆୱଜ୍ଜେନ୍ତୋ ତଂ କାରଣଂ ଞତ୍ୱା ଦ୍ୱେ ଦେୱପୁତ୍ତେ ଆଣାପେସି – ‘‘ତୁମ୍ହେସୁ

ଏକୋ ମୂସିକଓଣ୍ଣଂ ମାପେତ୍ୱା ତସ୍ସା ଦାରୁମଣ୍ଡଲସ୍ସ ବନ୍ଧନଂ ଛିନ୍ଦତୁ, ଏକୋ ୱାତମଣ୍ଡଲଂ ସମୁଟ୍ଠାପେତ୍ୱା ପାରୁତପଟଂ ଉଦ୍ଧଂ ଖିପତୂ''ତି। ତେ ଗନ୍ତ୍ୱା ତଥା ଅକଂସୁ। ଦାରୁମଣ୍ଡଲଂ ପତମାନଂ ତସ୍ସା ପାଦପିଟ୍ଠିଂ ଭିନ୍ଦି। ଧମ୍ମସଭାୟଂ ସନ୍ନିପତିତା ପୁଥୁଜ୍ଜନା ସବ୍ବେ ''ଅରେ, ଦୁଟ୍ଠଚୋରି, ତ୍ୱଂ ଏୱରୂପସ୍ସ ଲୋକଉୟସାମିନୋ ଏୱରୂପଂ ଅବ୍ଭକ୍ଖାନଂ ଅକାସୀ''ତି ଉଟ୍ଠହିତ୍ୱା ଏକେକମୁଟ୍ଠିପହାରଂ ଦତ୍ୱା ସଭାୟ ନୀହରିଂସୁ, ଦସ୍ସନାତିକ୍କନ୍ତାୟ ପଥୱୀ ୱିୱରମଦାସି। ତସ୍ମିଂ ଖଣେ ଅୱୀଚିତୋ ଜାଲା ଉଟ୍ଠହିତ୍ୱା କୁଲଦତ୍ତିକେନ ରତ୍ତକମ୍ବଲେନେୱ ତଂ ଅଚ୍ଛାଦେତ୍ୱା ଅୱୀଚିମ୍ହି ପକ୍ଖିପି, ଭଗୱତୋ ଲାଭସକ୍କାରୋ ଅତିରେକତରୋ ଅହୋସି। ତେନ ୱୁତ୍ତଂ –

''ସବ୍ବାଭିଭୁସ୍ସ ବୁଦ୍ଧସ୍ସ, ନନ୍ଦୋ ନାମାସି ସାୱକୋ;

ତଂ ଅବ୍ଭକ୍ଖାୟ ନିରୟେ, ଚିରଂ ସଂସରିତଂ ମୟା।

''ଦସୱସ୍ସସହସ୍ସାନି, ନିରୟେ ସଂସରିଂ ଚିରଂ;

ମନୁସ୍ସଭାୱଂ ଲଦ୍ଧାହଂ, ଅବ୍ଭକ୍ଖାନଂ ବହୁଂ ଲଭିଂ।

''ତେନ କମ୍ମାୱସେସେନ, ଚିଞ୍ଚମାଣୱିକା ମମଂ;

ଅବ୍ଭାଚିକ୍ଖି ଅଭୂତେନ, ଜନକାୟସ୍ସ ଅଗ୍ଗତୋ''ତି। (ଅପ। ଥେର ୧।୩୯।୭୦-୭୨);

ତତିୟପଞ୍ହେ – ଅବ୍ଭକ୍ଖାନନ୍ତି ଅଭି ଅକ୍ଖାନଂ ଅକ୍କୋସନଂ। ଅତୀତେ କିର ବୋଧିସତ୍ତୋ ଅପାକଟଜାତିୟଂ ଉପ୍ପନ୍ନୋ ମୁନାଳି ନାମ ଧୁତ୍ତୋ ହୁତ୍ୱା ଦୁଜ୍ଜନସଂସଗ୍ଗବଲେନ ସୁରଭିଂ ନାମ ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧଂ ''ଦୁସ୍ସୀଲୋ ପାପଧମ୍ମୋ ଅୟଂ ଭିକ୍ଖୂ''ତି ଅକ୍କୋସି। ସୋ ତେନ ଅକୁସଲେନ ୱଚୀକମ୍ମେନ ବହୂନି ୱସ୍ସସହସ୍ସାନି ନିରୟେ ପଚ୍ଚିତ୍ୱା ଇମସ୍ମିଂ ପଚ୍ଛିମତ୍ତଭାୱେ ଦସପାରମିତାସଂସିଦ୍ଧିବଲେନ ବୁଦ୍ଧୋ ଜାତୋ ଲାଭଗ୍ଗୟସଗ୍ଗପ୍ପତ୍ତୋ ଅହୋସି। ପୁନ ତିତ୍ଥିୟା ଉସ୍ସାହଜାତା – ''କଥଂ ନୁ ଖୋ ସମଣସ୍ସ ଗୋତମସ୍ସ ଅୟସଂ ଉପ୍ପାଦେସ୍ସାମା''ତି ଦୁକ୍ଖୀ ଦୁମ୍ମନା ନିସୀଦିଂସୁ। ତଦା ସୁନ୍ଦରୀ ନାମେକା ପରିବ୍ବାଜିକା ତେ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ୱନ୍ଦିତ୍ୱା ଠିତା ତୁଣ୍ହୀଭୂତେ କିଞ୍ଚି ଅୱଦନ୍ତେ ଦିସ୍ୱା ''କିଂ ମୟ୍ହଂ ଦୋସୋ''ତି ପୁଚ୍ଛି। ''ସମଣେନ ଗୋତମେନ ଅମ୍ହେ ୱିହେଠିୟମାନେ ତ୍ୱଂ ଅପ୍ପୋସ୍ସୁକ୍କା ୱିହରିସ୍ସସି, ଇଦଂ ତୱ ଦୋସୋ''ତି। ''ଏୱମହଂ ତତ୍ଥ କିଂ କରିସ୍ସାମୀ''ତି? ''ତ୍ୱଂ ସମଣସ୍ସ ଗୋତମସ୍ସ ଅୱଣ୍ଣଂ ଉପ୍ପାଦେତୁଂ ସକ୍ଖିସ୍ସସୀ''ତି? ''ସକ୍ଖିସ୍ସାମି, ଅୟ୍ୟା''ତି ୱତ୍ୱା ତତୋ ପଟ୍ଠାୟ ୱୁତ୍ତନୟେନ ଦିଟ୍ଠଦିଟ୍ଠାନଂ ''ସମଣେନ ଗୋତମେନ ଏକଗନ୍ଧକୁଟିୟଂ ସୟିତ୍ୱା ନିକ୍ଖନ୍ତା''ତି ୱତ୍ୱା ଅକ୍କୋସତି ପରିଭାସତି। ତିତ୍ଥିୟାପି ''ପସ୍ସଥ, ଭୋ, ସମଣସ୍ସ ଗୋତମସ୍ସ କମ୍ମ''ନ୍ତି ଅକ୍କୋସନ୍ତି ପରିଭାସନ୍ତି। ୱୁତ୍ତମ୍ପେତଂ –

''ମୁନାଳି ନାମହଂ ଧୁତ୍ତୋ, ପୁବ୍ବେ ଅଞ୍ଞାସୁ ଜାତିସୁ;

ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧଂ ସୁରଭିଂ, ଅବ୍ଭାଚିକ୍ଖିଂ ଅଦୂସକଂ।

''ତେନ କମ୍ମୱିପାକେନ, ନିରୟେ ସଂସରିଂ ଚିରଂ;

ବହୂ ୱସ୍ସସହସ୍ସାନି, ଦୁକ୍ଖଂ ୱେଦେସି ୱେଦନଂ।

''ତେନ କମ୍ମାୱସେସେନ, ଇଧ ପଚ୍ଛିମକେ ଭୱେ;

ଅବ୍ଭକ୍ଖାନଂ ମୟା ଲଦ୍ଧଂ, ସୁନ୍ଦରିକାୟ କାରଣା''ତି। (ଅପ। ଥେର ୧।୩୯।୬୭-୬୯);

ଚତୁତ୍ଥପଞ୍ହେ – ଅବ୍ଭକ୍ଖାନଂ ଅଭି ୱିସେସେନ ଅକ୍କୋସନଂ ପରିଭାସନଂ। ଅତୀତେ କିର ବୋଧିସତ୍ତୋ ବ୍ରାହ୍ମଣକୁଲେ ଉପ୍ପନ୍ନୋ ବହୁସ୍ସୁତୋ ବହୂହି ସକ୍କତୋ ପୂଜିତୋ ତାପସପବ୍ବଜ୍ଜଂ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ହିମୱନ୍ତେ ୱନମୂଲଫଲାହାରୋ ବହୁମାଣୱେ ମନ୍ତେ ୱାଚେନ୍ତୋ ୱାସଂ କପ୍ପେସି। ଏକୋ ପଞ୍ଚାଭିଞ୍ଞାଅଟ୍ଠସମାପତ୍ତିଲାଭୀ ତାପସୋ ତସ୍ସ ସନ୍ତିକଂ ଅଗମାସି। ସୋ ତଂ ଦିସ୍ୱାୱ ଇସ୍ସାପକତୋ ତଂ ଅଦୂସକଂ ଇସିଂ ''କାମଭୋଗୀ କୁହକୋ ଅୟଂ ଇସୀ''ତି ଅବ୍ଭାଚିକ୍ଖି, ଅତ୍ତନୋ ସିସ୍ସେ ଚ ଆହ – ''ଅୟଂ ଇସି ଏୱରୂପୋ ଅନାଚାରକୋ''ତି। ତେପି ତଥେୱ ଅକ୍କୋସିଂସୁ ପରିଭାସିଂସୁ। ସୋ ତେନ ଅକୁସଲକମ୍ମୱିପାକେନ ୱସ୍ସସହସ୍ସାନି ନିରୟେ ଦୁକ୍ଖମନୁଭୱିତ୍ୱା ଇମସ୍ମିଂ ପଚ୍ଛିମତ୍ତଭାୱେ ବୁଦ୍ଧୋ ହୁତ୍ୱା ଲାଭଗ୍ଗୟସଗ୍ଗପ୍ପତ୍ତୋ ଆକାସେ

ପୁଣ୍ଣଚନ୍ଦୋ ୱିଯ ପାକଟୋ ଜାତୋ। ତତୋୱ ତିତ୍ଥିଯା ଅବ୍ଭକ୍ଖାନେନପି ଅସନ୍ତୁଟ୍ଠା ପୁନପି ସୁନ୍ଦରିଯା ଅବ୍ଭକ୍ଖାନଂ କାରେତ୍ୱା ସୁରାଧୁତ୍ତେ ପକ୍କୋସାପେତ୍ୱା ଲଞ୍ଜଂ ଦତ୍ୱା ''ତୁମ୍ହେ ସୁନ୍ଦରିଂ ମାରେତ୍ୱା ଜେତୱନଦ୍ୱାରସମୀପେ ମାଲାକଚୱରେନ ଛାଦେଥା''ତି ଆଣାପେସୁଂ। ତେ ତଥା କରିଂସୁ। ତତୋ ତିତ୍ଥିଯା ''ସୁନ୍ଦରିଂ ନ ପସ୍ସାମା''ତି ରଞ୍ଞୋ ଆରୋଚେସୁଂ। ରାଜା ''ପରିଯେସଥା''ତି ଆହ। ତେ ଅତ୍ତନା ପାତିତଟ୍ଠାନତୋ ଗହେତ୍ୱା ମଞ୍ଚକଂ ଆରୋପେତ୍ୱା ରଞ୍ଞୋ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ''ପସ୍ସଥ, ଭୋ, ସମଣସ୍ସ ଗୋତମସ୍ସ ସାୱକାନଂ କମ୍ମ''ନ୍ତି ଭଗୱତୋ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘସ୍ସ ଚ ସକଲନଗରେ ଅୱଣ୍ଣଂ ଉଗ୍ଘୋସେନ୍ତା ୱିଚରିଂସୁ। ସୁନ୍ଦରିଂ ଆମକସୁସାନେ ଅଟ୍ଟକେ ଠପେସୁଂ। ରାଜା ''ସୁନ୍ଦରିମାରକେ ପରିଯେସଥା''ତି ଆଣାପେସି। ତଦା ଧୁତ୍ତା ସୁରଂ ପିୱିତ୍ୱା ''ତ୍ୱଂ ସୁନ୍ଦରିଂ ମାରେସି, ତ୍ୱଂ ମାରେସୀ''ତି କଲହଂ କରିଂସୁ। ରାଜପୁରିସା ତେ ଧୁତ୍ତେ ଗହେତ୍ୱା ରଞ୍ଞୋ ଦସ୍ସେସୁଂ। ରାଜା ''କିଂ, ଭଣେ, ତୁମ୍ହେହି ସୁନ୍ଦରୀ ମାରିତା''ତି? ''ଆମ, ଦେୱା''ତି। ''କେହି ଆଣତ୍ତା''ତି? ''ତିତ୍ଥିଯେହି, ଦେୱା''ତି। ରାଜା ତିତ୍ଥିଯେ ଆହରାପେତ୍ୱା ବନ୍ଧାପେତ୍ୱା ''ଗଚ୍ଛଥ, ଭଣେ, 'ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ଅୱଣ୍ଣତ୍ଥାଯ ଅମ୍ହେହି ସଯମେୱ ସୁନ୍ଦରୀ ମାରାପିତା, ଭଗୱା ତସ୍ସ ସାୱକା ଚ ଅକାରକା'ତି ଉଗ୍ଘୋସଥା''ତି ଆହ। ତେ ତଥା ଅକଂସୁ । ସକଲନଗରୱାସିନୋ ନିକ୍କଙ୍ଖା ଅହେସୁଂ। ରାଜା ତିତ୍ଥିଯେ ଚ ଧୁତ୍ତେ ଚ ମାରାପେତ୍ୱା ଛଡ୍ଡାପେତି । ତତୋ ଭଗୱତୋ ଭିୟ୍ୟୋସୋମତ୍ତାଯ ଲାଭସକ୍କାରୋ ୱଡ୍ଢି। ତେନ ୱୁତ୍ତଂ –

''ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ସୁତୱା ଆସିଂ, ଅହଂ ସକ୍କତପୂଜିତୋ;

ମହାୱନେ ପଞ୍ଚସତେ, ମନ୍ତେ ୱାଚେମି ମାଣୱେ।

''ତତ୍ଥାଗତୋ ଇସି ଭୀମୋ, ପଞ୍ଚାଭିଞ୍ଞୋ ମହିଦ୍ଧିକୋ;

ତଞ୍ଚାହଂ ଆଗତଂ ଦିସ୍ୱା, ଅବ୍ଭାଚିକ୍ଖିଂ ଅଦୂସକଂ।

''ତତୋହଂ ଅୱଚଂ ସିସ୍ସେ, କାମଭୋଗୀ ଅଯଂ ଇସି;

ମୟ୍ହମ୍ପି ଭାସମାନସ୍ସ, ଅନୁମୋଦିଂସୁ ମାଣୱା।

''ତତୋ ମାଣୱକା ସବ୍ବେ, ଭିକ୍ଖମାନଂ କୁଲେ କୁଲେ;

ମହାଜନସ୍ସ ଆହଂସୁ, କାମଭୋଗୀ ଅଯଂ ଇସି।

''ତେନ କମ୍ମୱିପାକେନ, ପଞ୍ଚଭିକ୍ଖୁସତା ଇମେ;

ଅବ୍ଭକ୍ଖାନଂ ଲଭୁଂ ସବ୍ବେ, ସୁନ୍ଦରିକାଯ କାରଣା''ତି। (ଅପ। ଥେର ୧।୩୯।୭୩-୭୭);

ପଞ୍ଚମେ ପଞ୍ହେ – ସିଲାୱେଧୋତି ଆହତଚିତ୍ତୋ ସିଲଂ ପୱିଜ୍ଝି। ଅତୀତେ କିର ବୋଧିସତ୍ତୋ ଚ କନିଟ୍ଠଭାତା ଚ ଏକପିତୁପୁତ୍ତା ଅହେସୁଂ। ତେ ପିତୁ ଅଚ୍ଚଯେନ ଦାସେ ପଟିଚ୍ଚ କଲହଂ କରୋନ୍ତା ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞଂ ୱିରୁଦ୍ଧା ଅହେସୁଂ। ବୋଧିସତ୍ତୋ ଅତ୍ତନୋ ବଲୱଭାୱେନ କନିଟ୍ଠଭାତରଂ ଅଜ୍ଝୋତ୍ଥରିତ୍ୱା ତସ୍ସୁପରି ପାସାଣଂ ପୱିଜ୍ଝେସି। ସୋ ତେନ କମ୍ମୱିପାକେନ ନରକାଦୀସୁ ଅନେକୱସ୍ସସହସ୍ସାନି ଦୁକ୍ଖମନୁଭୱିତ୍ୱା ଇମସ୍ମିଂ ପଚ୍ଛିମଭୱେ ବୁଦ୍ଧୋ ଜାତୋ। ଦେୱଦତ୍ତୋ ରାହୁଲକୁମାରସ୍ସ ମାତୁଲୋ ପୁବ୍ବେ ସେରିୱାଣିଜକାଲେ ବୋଧିସତ୍ତେନ ସଦ୍ଧିଂ ୱାଣିଜୋ ଅହୋସି, ତେ ଏକଂ ପଟ୍ଟନଗାମଂ ପତ୍ୱା ''ତ୍ୱଂ ଏକୱୀଥିଂ ଗଣ୍ହାହି, ଅହମ୍ପି ଏକୱୀଥିଂ ଗଣ୍ହାମୀ''ତି ଦ୍ୱେପି ପୱିଟ୍ଠା। ତେସୁ ଦେୱଦତ୍ତସ୍ସ ପୱିଟ୍ଠୱୀଥିଯଂ ଜିଣ୍ଣସେଟ୍ଠିଭରିଯା ଚ ନତ୍ତା ଚ ଦ୍ୱେଯେୱ ଅହେସୁଂ, ତେସଂ ମହନ୍ତଂ ସୁୱଣ୍ଣଥାଲକଂ ମଲଗ୍ଗହିତଂ ଭାଜନନ୍ତରେ ଠପିତଂ ହୋତି, ତଂ ସୁୱଣ୍ଣଥାଲକଭାୱଂ ଅଜାନନ୍ତୀ ''ଇମଂ ଥାଲକଂ ଗହେତ୍ୱା ପିଳନ୍ଧନଂ ଦେଥା''ତି ଆହ। ସୋ ତଂ ଗହେତ୍ୱା ସୂଚିଯା ଲେଖଂ କଡ୍ଢିତ୍ୱା ସୁୱଣ୍ଣଥାଲକଭାୱଂ ଞତ୍ୱା ''ଥୋକଂ ଦତ୍ୱା ଗଣ୍ହିସ୍ସାମୀ''ତି ଚିନ୍ତେତ୍ୱା ଗତୋ। ଅଥ ବୋଧିସତ୍ତଂ ଦ୍ୱାରସମୀପଂ ଆଗତଂ ଦିସ୍ୱା ''ନତ୍ତା, ଅଯ୍ୟେ , ମୟ୍ହଂ କଚ୍ଛପୁଟଂ ପିଳନ୍ଧନଂ ଦେଥା''ତି। ସା ତଂ ପକ୍କୋସାପେତ୍ୱା ନିସୀଦାପେତ୍ୱା ତଂ ଥାଲକଂ ଦତ୍ୱା ''ଇମଂ ଗହେତ୍ୱା ମୟ୍ହଂ ନତ୍ତାଯ କଚ୍ଛପୁଟଂ ପିଳନ୍ଧନଂ ଦେଥା''ତି। ବୋଧିସତ୍ତୋ ତଂ ଗହେତ୍ୱା ସୁୱଣ୍ଣଥାଲକଭାୱଂ ଞତ୍ୱା ''ତେନ ୱଞ୍ଚିତା''ତି ଞତ୍ୱା ଅତ୍ତନୋ ପସିବ୍ବକାଯ ଠପିତଅଟ୍ଠକହାପଣେ ଅୱସେସଭଣ୍ଡଞ୍ଚ ଦତ୍ୱା କଚ୍ଛପୁଟଂ ପିଳନ୍ଧନଂ କୁମାରିକାଯ ହତ୍ଥେ ପିଳନ୍ଧାପେତ୍ୱା ଅଗମାସି। ସୋ ୱାଣିଜୋ ପୁନାଗନ୍ତ୍ୱା ପୁଚ୍ଛି। ''ତାତ, ତ୍ୱଂ ନ ଗଣ୍ହିତ୍ଥ, ମୟ୍ହଂ ପୁତ୍ତୋ ଇଦଞ୍ଚିଦଞ୍ଚ ଦତ୍ୱା ତଂ ଗହେତ୍ୱା ଗତୋ''ତି। ସୋ ତଂ ସୁତ୍ୱାୱ ହଦଯେନ ଫାଲିତେନ ୱିଯ ଧାୱିତ୍ୱା ଅନୁବନ୍ଧି। ବୋଧିସତ୍ତୋ ନାୱଂ ଆରୁୟ୍ହ ପକ୍ଖନ୍ଦି। ସୋ ''ତିଟ୍ଠ, ମା ପଲାଯି ମା ପଲାଯୀ''ତି ୱତ୍ୱା

‘‘ନିଦ୍ଦଉନିଦ୍ଦଉଭୱେ ତଂ ନାସେତୁଂ ସମତ୍ଥୋ ଭୱେଯ୍ୟ’’ନ୍ତି ପତ୍ଥନଂ ଅକାସି।

ସୋ ପତ୍ଥନାୱସେନ ଅନେକେସୁ ଜାତିସତସହସ୍ସେସୁ ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞଂ ୱିହେଠେତ୍ୱା ଇମସ୍ମିଂ ଅତ୍ତଭାୱେ ସକ୍କକୁଲେ ନିବ୍ବତ୍ତିତ୍ୱା କମେନ ଭଗୱତି ସବ୍ବଞ୍ଞୁତଂ ପତ୍ୱା ରାଜଗହେ ୱିହରନ୍ତେ ଅନୁରୁଦ୍ଧାଦୀହି ସଦ୍ଧିଂ ଭଗୱତୋ ସନ୍ତିକଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ଝାନଲାଭୀ ହୁତ୍ୱା ପାକଟୋ ଭଗୱନ୍ତଂ ୱରଂ ଯାଚି – ‘‘ଭନ୍ତେ, ସବ୍ବୋ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘୋ ପିଣ୍ଡପାତିକାଦୀନି ତେରସ ଧୁତଙ୍ଗାନି ସମାଦିଯତୁ, ସକଲୋ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘୋ ମମ ଭାରୋ ହୋତୂ’’ତି। ଭଗୱା ନ ଅନୁଜାନି। ଦେୱଦତ୍ତୋ ୱେରଂ ବନ୍ଧିତ୍ୱା ପରିହୀନଜ୍ଝାନୋ ଭଗୱନ୍ତଂ ମାରେତୁକାମୋ ଏକଦିୱସଂ ୱେଭାରପବ୍ବତପାଦେ ଠିତସ୍ସ ଭଗୱତୋ ଉପରି ଠିତୋ ପବ୍ବତକୂଟଂ ପୱିଦ୍ଧେସି। ଭଗୱତୋ ଆନୁଭାୱେନ ଅପରୋ ପବ୍ବତକୂଟୋ ତଂ ପତମାନଂ ସମ୍ପଟିଚ୍ଛି। ତେସଂ ଘଟ୍ଟନେନ ଉଟ୍ଠିତା ପପଟିକା ଆଗନ୍ତ୍ୱା ଭଗୱତୋ ପାଦପିଟ୍ଠିଯଂ ପହରି। ତେନ ୱୁତ୍ତଂ –

‘‘ୱେମାତୁଭାତରଂ ପୁବ୍ବେ, ଧନହେତୁ ହନିଂ ଅହଂ;

ପକ୍ଖିପିଂ ଗିରିଦୁଗ୍ଗସ୍ମିଂ, ସିଲାଯ ଚ ଅପିଂସଯିଂ।

‘‘ତେନ କମ୍ମୱିପାକେନ, ଦେୱଦତ୍ତୋ ସିଲଂ ଖିପି;

ଅଙ୍ଗୁଟ୍ଠଂ ପିଂସଯୀ ପାଦେ, ମମ ପାସାଣସକ୍ଖରା’’ତି। (ଅପ। ଥେର ୧।୩୯।୭୮-୭୯);

ଛଟ୍ଠପଞ୍ହେ – ସକଲିକାୱେଧୋତି ସକଲିକାଯ ଘଟ୍ଟନଂ। ଅତୀତେ କିର ବୋଧିସତ୍ତୋ ଏକସ୍ମିଂ କୁଲେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ଦହରକାଲେ ମହାୱୀଥିଯଂ କୀଳମାନୋ ୱୀଥିଯଂ ପିଣ୍ଡାଯ ଚରମାନଂ ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧଂ ଦିସ୍ୱା ‘‘ଅଯଂ ମୁଣ୍ଡକୋ ସମଣୋ କୁହିଂ ଗଚ୍ଛତୀ’’ତି ପାସାଣସକଲିକଂ ଗହେତ୍ୱା ତସ୍ସ ପାଦପିଟ୍ଠିଯଂ ଖିପି । ପାଦପିଟ୍ଠିଚମ୍ମଂ ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା ରୁହିରଂ ନିକ୍ଖମି। ସୋ ତେନ ପାପକମ୍ମେନ ଅନେକୱସ୍ସସହସ୍ସାନି ନିରଯେ ମହାଦୁକ୍ଖଂ ଅନୁଭୱିତ୍ୱା ବୁଦ୍ଧଭୂତୋପି କମ୍ମପିଲୋତିକୱସେନ ପାଦପିଟ୍ଠିଯଂ ପାସାଣସକଲିକଘଟ୍ଟନେନ ରୁହିରୁପ୍ପାଦଂ ଲଭି। ତେନ ୱୁତ୍ତଂ –

‘‘ପୁରେହଂ ଦାରକୋ ହୁତ୍ୱା, କୀଳମାନୋ ମହାପଥେ;

ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧଂ ଦିସ୍ୱାନ, ମଗ୍ଗେ ସକଲିକଂ ଖିପିଂ।

‘‘ତେନ କମ୍ମୱିପାକେନ, ଇଧ ପଚ୍ଛିମକେ ଭୱେ;

ୱଧତ୍ଥଂ ମଂ ଦେୱଦତ୍ତୋ, ଅଭିମାରେ ପଯୋଜଯୀ’’ତି। (ଅପ। ଥେର ୧।୩୯।୮୦-୮୧);

ସତ୍ତମପଞ୍ହେ – ନାଳାଗିରୀତି ଧନପାଲକୋ ହତ୍ଥୀ ମାରଣତ୍ଥାଯ ପେସିତୋ। ଅତୀତେ କିର ବୋଧିସତ୍ତୋ ହତ୍ଥିଗୋପକୋ ହୁତ୍ୱା ନିବ୍ବତ୍ତୋ ହତ୍ଥିଂ ଆରୁଯ୍ହ ୱିଚରମାନୋ ମହାପଥେ ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧଂ ଦିସ୍ୱା ‘‘କୁତୋ ଆଗଚ୍ଛତି ଅଯଂ ମୁଣ୍ଡକୋ’’ତି ଆହତଚିତ୍ତୋ ଖିଲଜାତୋ ହତ୍ଥିନା ଆସାଦେସି। ସୋ ତେନ କମ୍ମେନ ଅପାଯେସୁ ଅନେକୱସ୍ସସହସ୍ସାନି ଦୁକ୍ଖଂ ଅନୁଭୱିତ୍ୱା ପଚ୍ଛିମତ୍ତଭାୱେ ବୁଦ୍ଧୋ ଜାତୋ। ଦେୱଦତ୍ତୋ ଅଜାତସତ୍ତୁରାଜାନଂ ସହାଯଂ କତ୍ୱା ‘‘ତ୍ୱଂ, ମହାରାଜ, ପିତରଂ ଘାତେତ୍ୱା ରାଜା ହୋହି, ଅହଂ ବୁଦ୍ଧଂ ମାରେତ୍ୱା ବୁଦ୍ଧୋ ଭୱିସ୍ସାମୀ’’ତି ସଞ୍ଞାପେତ୍ୱା ଏକଦିୱସଂ ରଞ୍ଞୋ ଅନୁଞ୍ଞାତାଯ ହତ୍ଥିସାଲଂ ଗନ୍ତ୍ୱା – ‘‘ସ୍ୱେ ତୁମ୍ହେ ନାଳାଗିରିଂ ସୋଳସସୁରାଘଟେ ପାଯେତ୍ୱା ଭଗୱତୋ ପିଣ୍ଡାଯ ଚରଣୱେଲାଯଂ ପେସେଥା’’ତି ହତ୍ଥିଗୋପକେ ଆଣାପେସି। ସକଲନଗରଂ ମହାକୋଲାହଲଂ ଅହୋସି, ‘‘ବୁଦ୍ଧନାଗେନ ହତ୍ଥିନାଗସ୍ସ ଯୁଦ୍ଧଂ ପସ୍ସିସ୍ସାମା’’ତି ଉଭତୋ ରାଜୱୀଥିଯଂ ମଞ୍ଚାତିମଞ୍ଚଂ ବନ୍ଧିତ୍ୱା ପାତୋୱ ସନ୍ନିପତିଂସୁ। ଭଗୱାପି କତସରୀରପଟିଜଗ୍ଗନୋ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘପରିୱୁତୋ ରାଜଗହଂ ପିଣ୍ଡାଯ ପାୱିସି। ତସ୍ମିଂ ଖଣେ ୱୁତ୍ତନିଯାମେନେୱ ନାଳାଗିରିଂ ୱିସ୍ସଜ୍ଜେସୁଂ। ସୋ ୱୀଥିଚଚ୍ଚରାଦଯୋ ୱିଧମେନ୍ତୋ ଆଗଚ୍ଛତି। ତଦା ଏକା ଇତ୍ଥୀ ଦାରକଂ ଗହେତ୍ୱା ୱୀଥିତୋ ୱୀଥିଂ ଗଚ୍ଛତି, ହତ୍ଥୀ ତଂ ଇତ୍ଥିଂ ଦିସ୍ୱା ଅନୁବନ୍ଧି। ଭଗୱା ‘‘ନାଳାଗିରି, ନ ତଂ ହନନତ୍ଥାଯ ପେସିତୋ, ଇଧାଗଚ୍ଛାହୀ’’ତି ଆହ। ସୋ ତଂ ସଦ୍ଦଂ ସୁତ୍ୱା ଭଗୱନ୍ତାଭିମୁଖୋ ଧାୱି। ଭଗୱା ଅପରିମାଣେସୁ ଚକ୍କୱାଳେସୁ ଅନନ୍ତସତ୍ତେସୁ ଫରଣାରହଂ ମେତ୍ତଂ ଏକସ୍ମିଂଯେୱ ନାଳାଗିରିମ୍ହି ଫରି। ସୋ ଭଗୱତୋ ମେତ୍ତାଯ ଫୁଟୋ ନିବ୍ଭଯୋ ହୁତ୍ୱା ଭଗୱତୋ ପାଦମୂଲେ ନିପତି। ଭଗୱା ତସ୍ସ ମତ୍ଥକେ ହତ୍ଥଂ ଠପେସି। ତଦା ଦେୱବ୍ରହ୍ମାଦଯୋ ଅଚ୍ଛରିଯବ୍ଭୁତଜାତଚିତ୍ତା ପୁପ୍ଫପରାଗାଦୀହି ପୂଜେସୁଂ। ସକଲନଗରେ ଜଣ୍ଣୁକମତ୍ତା ଧନରାସଯୋ ଅହେସୁଂ। ରାଜା ‘‘ପଚ୍ଛିମଦ୍ୱାରେ ଧନାନି ନଗରୱାସୀନଂ ହୋନ୍ତୁ, ପୁରତ୍ଥିମଦ୍ୱାରେ ଧନାନି ରାଜଭଣ୍ଡାଗାରେ ହୋନ୍ତୂ’’ତି ଭେରିଂ ଚରାପେସି। ସବ୍ବେ ତଥା କରିଂସୁ। ତଦା ନାଳାଗିରି ଧନପାଲୋ ନାମ ଅହୋସି।

ଭଗଵା ଵେଳୁଵନାରାମଂ ଅଗମାସି। ତେନ ଵୁତ୍ତଂ –

‘‘ହତ୍ଥାରୋହୋ ପୁରେ ଆସିଂ, ପଚ୍ଚେକମୁନିମୁତ୍ତମଂ;

ପିଣ୍ଡାଯ ଵିଚରନ୍ତଂ ତଂ, ଆସାଦେସିଂ ଗଜେନହଂ।

‘‘ତେନ କମ୍ମଵିପାକେନ, ଭନ୍ତୋ ନାଳାଗିରୀ ଗଜୋ;

ଗିରିବ୍ବଜେ ପୁରଵରେ, ଦାରୁଣୋ ସମୁପାଗମୀ’’ତି। (ଅପ। ଥେର ୧।୩୯।୮୨-୮୩);

ଅଟ୍ଠମପଞ୍ହେ – ସତ୍ଥଚ୍ଛେଦୋତି ସତ୍ଥେନ ଗଣ୍ଡଫାଲନଂ କୁଠାରାଯ ସତ୍ଥେନ ଛେଦୋ। ଅତୀତେ କିର ବୋଧିସତ୍ତୋ ପଚ୍ଚନ୍ତଦେସେ ରାଜା ଅହୋସି। ସୋ ଦୁଜ୍ଜନସଂସଗ୍ଗଵସେନ ପଚ୍ଚନ୍ତଦେସେ ଵାସଵସେନ ଚ ଧୁତ୍ତୋ ସାହସିକୋ ଏକଦିଵସଂ ଖଗ୍ଗହତ୍ଥୋ ପତ୍ତିକୋଵ ନଗରେ ଵିଚରନ୍ତୋ ନିରାପରାଧେ ଜନେ ଖଗ୍ଗେନ ଫାଲେନ୍ତୋ ଅଗମାସି। ସୋ ତେନ ପାପକମ୍ମଵିପାକେନ ବହୂନି ଵସ୍ସସହସ୍ସାନି ନିରଯେ ପଚ୍ଚିତ୍ଵା ତିରଚ୍ଛାନାଦୀସୁ ଦୁକ୍ଖମନୁଭଵିତ୍ଵା ପକ୍କାଵସେସେନ ପଚ୍ଛିମଭଵେ ବୁଦ୍ଧଭୂତୋପି ହେଟ୍ଠା ଵୁତ୍ତନଯେନ ଦେଵଦତ୍ତେନ ଖିତ୍ତପାସାଣସକ୍ଖଲିକପହାରେନ ଉଟ୍ଠିତଗଣ୍ଡୋ ଅହୋସି। ଜୀଵକୋ ମେତ୍ତଚିତ୍ତେନ ତଂ ଗଣ୍ଡଂ ଫାଲେସି। ଵେରିଚିତ୍ତସ୍ସ ଦେଵଦତ୍ତସ୍ସ ରୁହିରୁପ୍ପାଦକମ୍ମଂ ଅନନ୍ତରିକଂ ଅହୋସି, ମେତ୍ତଚିତ୍ତସ୍ସ ଜୀଵକସ୍ସ ଗଣ୍ଡଫାଲନଂ ପୁଞ୍ଞମେଵ ଅହୋସି। ତେନ ଵୁତ୍ତଂ –

‘‘ରାଜାହଂ ପତ୍ତିକୋ ଆସିଂ, ସତ୍ତିଯା ପୁରିସେ ହନିଂ;

ତେନ କମ୍ମଵିପାକେନ, ନିରଯେ ପଚ୍ଚିସଂ ଭୁସଂ।

‘‘କମ୍ମୁନୋ ତସ୍ସ ସେସେନ, ଇଦାନି ସକଲଂ ମମ;

ପାଦେ ଛଵିଂ ପକପ୍ପେସି, ନ ହି କମ୍ମଂ ଵିନସ୍ସତୀ’’ତି। (ଅପ। ଥେର ୧।୩୯।୮୪-୮୫);

ନଵମେ ପଞ୍ହେ – ‘‘ସୀସଦୁକ୍ଖନ୍ତି ସୀସାବାଧୋ ସୀସଵେଦନା। ଅତୀତେ କିର ବୋଧିସତ୍ତୋ କେଵଟ୍ଟଗାମେ କେଵଟ୍ଟୋ ହୁତ୍ଵା ନିବ୍ବତ୍ତି। ସୋ ଏକଦିଵସଂ କେଵଟ୍ଟପୁରିସେହି ସଦ୍ଧିଂ ମଚ୍ଛମାରଣଟ୍ଠାନଂ ଗନ୍ତ୍ଵା ମଚ୍ଛେ ମାରେନ୍ତେ ଦିସ୍ଵା ତତ୍ଥ ସୋମନସ୍ସଂ ଉପ୍ପାଦେସି, ସହଗତାପି ତଥେଵ ସୋମନସ୍ସଂ ଉପ୍ପାଦଯିଂସୁ। ସୋ ତେନ ଅକୁସଲକମ୍ମେନ ଚତୁରାପାଯେ ଦୁକ୍ଖମନୁଭଵିତ୍ଵା ଇମସ୍ମିଂ ପଚ୍ଛିମଭଵେ ତେହି ପୁରିସେହି ସଦ୍ଧିଂ ସକ୍ୟରାଜକୁଲେ ନିବ୍ବତ୍ତିତ୍ଵା କମେନ ବୁଦ୍ଧତ୍ତଂ ପତ୍ତୋପି ସଯଂ ସୀସାବାଧଂ ପଚ୍ଚନୁଭୋସି। ତେ ଚ ସକ୍ୟରାଜାନୋ ଧମ୍ମପଦଟ୍ଠକଥାଯଂ (ଧ। ପ। ଅଟ୍ଠ। ୧।ଵିଟଟୂଭଵତ୍ଥୁ) ଵୁତ୍ତନଯେନ ଵିଟଟୂଭସଙ୍ଗାମେ ସବ୍ବେ ଵିନାସଂ ପାପୁଣିଂସୁ। ତେନ ଵୁତ୍ତଂ –

‘‘ଅହଂ କେଵଟ୍ଟଗାମସ୍ମିଂ, ଅହୁଂ କେଵଟ୍ଟଦାରକୋ;

ମଚ୍ଛକେ ଘାତିତେ ଦିସ୍ଵା, ଜନଯିଂ ସୋମନସ୍ସକଂ।

‘‘ତେନ କମ୍ମଵିପାକେନ, ସୀସଦୁକ୍ଖଂ ଅହୂ ମମ;

ସବ୍ବେ ସକ୍କା ଚ ହଞ୍ଞିଂସୁ, ଯଦା ହନି ଵିଟଟୂଭୋ’’ତି। (ଅପ। ଥେର ୧।୩୯।୮୬-୮୭);

ଦସମପଞ୍ହେ – ଯଵଖାଦନନ୍ତି ଵେରଞ୍ଜାଯଂ ଯଵତଣ୍ଡୁଲଖାଦନଂ। ଅତୀତେ କିର ବୋଧିସତ୍ତୋ ଅଞ୍ଞତରସ୍ମିଂ କୁଲେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ଜାତିଵସେନ ଚ ଅନ୍ଧବାଲଭାଵେନ ଚ ଫୁସ୍ସସ୍ସ ଭଗଵତୋ ସାଵକେ ମଧୁରନ୍ନପାନେ ସାଲିଭୋଜନାଦଯୋ ଚ ଭୁଞ୍ଜମାନେ ଦିସ୍ଵା ‘‘ଅରେ ମୁଣ୍ଡକସମଣା, ଯଵଂ ଖାଦଥ, ମା ସାଲିଭୋଜନଂ ଭୁଞ୍ଜଥା’’ତି ଅକ୍କୋସି। ସୋ ତେନ ଅକୁସଲକମ୍ମଵିପାକେନ ଅନେକଵସ୍ସସହସ୍ସାନି ଚତୁରାପାଯେ ଦୁକ୍ଖମନୁଭଵିତ୍ଵା ଇମସ୍ମିଂ ପଚ୍ଛିମଭଵେ କମେନ ବୁଦ୍ଧତ୍ତଂ ପତ୍ଵା ଲୋକସଙ୍ଗହଂ କରୋନ୍ତୋ ଗାମନିଗମରାଜଧାନୀସୁ ଚରିତ୍ଵା ଏକସ୍ମିଂ ସମଯେ ଵେରଞ୍ଜବ୍ରାହ୍ମଣଗାମସମୀପେ ସାଖାଵିଟପସମ୍ପନ୍ନଂ ପୁଚିମନ୍ଦରୁକ୍ଖମୂଲଂ ପାପୁଣି। ଵେରଞ୍ଜବ୍ରାହ୍ମଣୋ ଭଗଵନ୍ତଂ ଉପସଙ୍କମିତ୍ଵା ଅନେକପରିଯାଯେନ ଭଗଵନ୍ତଂ ଜିନିତୁଂ ଅସକ୍କୋନ୍ତୋ

ସୋତାପନ୍ନୋ ହୁତ୍ୱା ‘‘ଭନ୍ତେ, ଇଧେୱ ୱସ୍ସଂ ଉପଗନ୍ତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀ’’ତି ଆରୋଚେସି। ଭଗୱା ତୁଣ୍ହୀଭାୱେନ ଅଧିୱାସେସି। ଅଥ ପୁନଦିୱସତୋ ପଟ୍ଠାଯ ମାରୋ ପାପିମା ସକଲୱେରଞ୍ଜବ୍ରାହ୍ମଣଗାମୱାସୀନଂ ମାରାୱଟ୍ଟନଂ ଅକାସି। ପିଣ୍ଡାଯ ପୱିଟ୍ଠସ୍ସ ଭଗୱତୋ ମାରାୱଟ୍ଟନୱସେନ ଏକୋପି କଟଚ୍ଛୁଭିକ୍ଖାମତ୍ତଂ ଦାତା ନାହୋସି। ଭଗୱା ତୁଚ୍ଛପତ୍ତୋୱ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘପରିୱୁତୋ ପୁନାଗଞ୍ଛି। ତସ୍ମିଂ ଏୱଂ ଆଗତେ ତତ୍ଥେୱ ନିୱୁଟ୍ଠା ଅସ୍ସୱାଣିଜା ତଂ ଦିୱସଂ ଦାନଂ ଦତ୍ୱା ତତୋ ପଟ୍ଠାଯ ଭଗୱନ୍ତଂ ପଞ୍ଚସତଭିକ୍ଖୁପରିୱାରଂ ନିମନ୍ତେତ୍ୱା ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ଅସ୍ସସତାନଂ ଭତ୍ତତୋ ୱିଭାଗଂ କତ୍ୱା ଯୱଂ କୋଟ୍ଟେତ୍ୱା ଭିକ୍ଖୂନଂ ପତ୍ତେସୁ ପକ୍ଖିପିଂସୁ । ସକଲସ୍ସ ସହସ୍ସଚକ୍କୱାଳଅଦେୱତା ସୁଜାତାଯ ପାଯାସପଚନଦିୱସେ ୱିଯ ଦିବ୍ବୋଜଂ ପକ୍ଖିପିଂସୁ। ଭଗୱା ପରିଭୁଞ୍ଜି , ଏୱଂ ତେମାସଂ ଯୱଂ ପରିଭୁଞ୍ଜି। ତେମାସଚ୍ଚଯେନ ମାରାୱଟ୍ଟନେ ୱିଗତେ ପୱାରଣାଦିୱସେ ୱେରଞ୍ଜୋ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ସରିତ୍ୱା ମହାସଂୱେଗପ୍ପତ୍ତୋ ବୁଦ୍ଧପ୍ପମୁଖସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘସ୍ସ ମହାଦାନଂ ଦତ୍ୱା ୱନ୍ଦିତ୍ୱା ଖମାପେସି। ତେନ ୱୁତ୍ତଂ –

‘‘ଫୁସ୍ସସ୍ସାହଂ ପାୱଚନେ, ସାୱକେ ପରିଭାସଯିଂ;

ଯୱଂ ଖାଦଥ ଭୁଞ୍ଜଥ, ମା ଚ ଭୁଞ୍ଜଥ ସାଲଯୋ।

‘‘ତେନ କମ୍ମୱିପାକେନ, ତେମାସଂ ଖାଦିତଂ ଯୱଂ;

ନିମନ୍ତିତୋ ବ୍ରାହ୍ମଣେନ, ୱେରଞ୍ଜାଯଂ ୱସିଂ ତଦା’’ତି। (ଅପ। ଥେର ୧।୩୯।୮୮-୮୯);

ଏକାଦସମପଞ୍ହେ – ପିଟ୍ଠିଦୁକ୍ଖନ୍ତି ପିଟ୍ଠିଆବାଧୋ। ଅତୀତେ କିର ବୋଧିସତ୍ତୋ ଗହପତିକୁଲେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ଥାମସମ୍ପନ୍ନୋ କିଞ୍ଚି ରସ୍ସଧାତୁକୋ ଅହୋସି। ତେନ ସମଯେନ ଏକୋ ମଲ୍ଲଯୁଦ୍ଧଯୋଧୋ ସକଲଜମ୍ବୁଦୀପେ ଗାମନିଗମରାଜଧାନୀସୁ ମଲ୍ଲଯୁଦ୍ଧେ ୱତ୍ତମାନେ ପୁରିସେ ପାତେତ୍ୱା ଜଯପ୍ପତ୍ତୋ କମେନ ବୋଧିସତ୍ତସ୍ସ ୱସନନଗରଂ ପତ୍ୱା ତସ୍ମିମ୍ପି ଜନେ ପାତେତ୍ୱା ଗନ୍ତୁମାରଦ୍ଧୋ। ତଦା ବୋଧିସତ୍ତୋ ‘‘ମଯ୍ହଂ ୱସନଟ୍ଠାନେ ଏସ ଜଯଂ ପତ୍ୱା ଗଚ୍ଛତୀ’’ତି ତତ୍ଥ ନଗରମଣ୍ଡଲମାଗମ୍ମ ଅପ୍ପୋଟେତ୍ୱା ଆଗଚ୍ଛ ମଯା ସଦ୍ଧିଂ ଯୁଜ୍ଝିତ୍ୱା ଗଚ୍ଛାତି। ସୋ ହସିତ୍ୱା ‘‘ଅହଂ ମହନ୍ତେ ପୁରିସେ ପାତେସିଂ, ଅଯଂ ରସ୍ସଧାତୁକୋ ୱାମନକୋ ମମ ଏକହତ୍ଥସ୍ସାପି ନପ୍ପହୋତୀ’’ତି ଅପ୍ପୋଟେତ୍ୱା ନଦିତ୍ୱା ଆଗଚ୍ଛି। ତେ ଉଭୋପି ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞଂ ହତ୍ଥଂ ପରାମସିଂସୁ, ବୋଧିସତ୍ତୋ ତଂ ଉକ୍ଖିପିତ୍ୱା ଆକାସେ ଭମିତ୍ୱା ଭୂମିଯଂ ପାତେନ୍ତୋ ଖନ୍ଧଟ୍ଠିଂ ଭିନ୍ଦିତ୍ୱା ପାତେସି। ସକଲନଗରୱାସିନୋ ଉକ୍କୁଟ୍ଠିଂ କରୋନ୍ତା ଅପ୍ପୋଟେତ୍ୱା ୱତ୍ଥାଭରଣାଦୀହି ବୋଧିସତ୍ତଂ ପୂଜେସୁଂ। ବୋଧିସତ୍ତୋ ତଂ ମଲ୍ଲଯୋଧଂ ଉଜୁଂ ସଯାପେତ୍ୱା ଖନ୍ଧଟ୍ଠିଂ ଉଜୁକଂ କତ୍ୱା ‘‘ଗଚ୍ଛ ଇତୋ ପଟ୍ଠାଯ ଏୱରୂପଂ ମା କରୋସୀ’’ତି ୱତ୍ୱା ଉଯ୍ୟୋଜେସି। ସୋ ତେନ କମ୍ମୱିପାକେନ ନିବ୍ବତ୍ତନିବ୍ବତ୍ତଭୱେ ସରୀରସୀସାଦି ଦୁକ୍ଖମନୁଭୱିତ୍ୱା ଇମସ୍ମିଂ ପଚ୍ଛିମତ୍ତଭାୱେ ବୁଦ୍ଧଭୂତୋପି ପିଟ୍ଠିରୁଜାଦିଦୁକ୍ଖମନୁଭୋସି। ତସ୍ମା କଦାଚି ପିଟ୍ଠିଦୁକ୍ଖେ ଉପ୍ପନ୍ନେ ସାରିପୁତ୍ତମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନେ ‘‘ଇତୋ ପଟ୍ଠାଯ ଧମ୍ମଂ ଦେସେଥା’’ତି ୱତ୍ୱା ସଯଂ ସୁଗତଚୀୱରଂ ପଞ୍ଞାପେତ୍ୱା ସଯତି, କମ୍ମପିଲୋତିକଂ ନାମ ବୁଦ୍ଧମପି ନ ମୁଞ୍ଚତି। ୱୁତ୍ତଞ୍ହେତଂ –

‘‘ନିବ୍ବୁଦ୍ଧେ ୱତ୍ତମାନମ୍ହି, ମଲ୍ଲପୁତ୍ତଂ ନିହେଠଯିଂ;

ତେନ କମ୍ମୱିପାକେନ, ପିଟ୍ଠିଦୁକ୍ଖଂ ଅହୂ ମମା’’ତି। (ଅପ। ଥେର ୧।୩୯।୯୦);

ଦ୍ୱାଦସମପଞ୍ହେ – ଅତିସାରୋତି ଲୋହିତପକ୍ଖନ୍ଦିକାୱିରେଚନଂ। ଅତୀତେ କିର ବୋଧିସତ୍ତୋ ଗହପତିକୁଲେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ୱେଜ୍ଜକମ୍ମେନ ଜୀୱିକଂ କପ୍ପେସି। ସୋ ଏକଂ ସେଟ୍ଠିପୁତ୍ତଂ ରୋଗେନ ୱିଚ୍ଛିତଂ ତିକିଚ୍ଛନ୍ତୋ ଭେସଜ୍ଜଂ କତ୍ୱା ତିକିଚ୍ଛିତ୍ୱା ତସ୍ସ ଦେଯ୍ୟଧମ୍ମଦାନେ ପମାଦମାଗମ୍ମ ଅପରଂ ଓସଧଂ ଦତ୍ୱା ୱମନୱିରେଚନଂ ଅକାସି। ସେଟ୍ଠି ବହୁଧନଂ ଅଦାସି। ସୋ ତେନ କମ୍ମୱିପାକେନ ନିବ୍ବତ୍ତନିବ୍ବତ୍ତଭୱେ ଲୋହିତପକ୍ଖନ୍ଦିକାବାଧେନ ୱିଚ୍ଛିତୋ ଅହୋସି। ଇମସ୍ମିମ୍ପି ପଚ୍ଛିମତ୍ତଭାୱେ ପରିନିବ୍ବାନସମଯେ ଚୁନ୍ଦେନ କମ୍ମାରପୁତ୍ତେନ ପଚିତସୂକରମଦ୍ଦୱସ୍ସ ସକଲଚକ୍କୱାଳଅଦେୱତାହି ପକ୍ଖିତ୍ତଦିବ୍ବୋଜେନ ଆହାରେନ ସହ ଭୁତ୍ତକ୍ଖଣେ ଲୋହିତପକ୍ଖନ୍ଦିକାୱିରେଚନଂ ଅହୋସି। କୋଟିସତସହସ୍ସାନଂ ହତ୍ଥୀନଂ ବଲଂ ଖଯମଗମାସି। ଭଗୱା ୱିସାଖପୁଣ୍ଣମାଯଂ କୁସିନାରାଯଂ ପରିନିବ୍ବାନତ୍ଥାଯ ଗଚ୍ଛନ୍ତୋ ଅନେକେସୁ ଠାନେସୁ ନିସୀଦନ୍ତୋ ପିପାସିତୋ ପାନୀଯଂ ପିୱିତ୍ୱା ମହାଦୁକ୍ଖେନ କୁସିନାରଂ ପତ୍ୱା ପଚ୍ଚୂସସମଯେ ପରିନିବ୍ବାଯି। କମ୍ମପିଲୋତିକଂ ଏୱରୂପଂ ଲୋକତ୍ତଯସାମିମ୍ପି ନ ୱିଜହତି। ତେନ ୱୁତ୍ତଂ –

‘‘ତିକିଚ୍ଛକୋ ଅହଂ ଆସିଂ, ସେଟ୍ଠିପୁତ୍ତଂ ୱିରେଚଯିଂ;

ତେନ କମ୍ମୱିପାକେନ, ହୋତି ପକ୍ଖନ୍ଦିକା ମମାତି।

‘‘ଏୱଂ ଜିନୋ ୱିଯାକାସି, ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘସ୍ସ ଅଗ୍ଗତୋ;

ସବ୍ବାଭିଞ୍ଞାବଲପ୍ପତ୍ତୋ, ଅନୋତତ୍ତେ ମହାସରେ’’ତି। (ଅପ। ଥେର ୧।୩୯।୯୧, ୯୬);

ଏୱଂ ପଟିଞ୍ଞାତପଞ୍ହାନଂ, ମାତିକାଠପନୱସେନ ଅକୁସଲାପଦାନଂ ସମତ୍ତଂ ନାମ ହୋତୀତି ୱୁତ୍ତଂ ଇତ୍ଥଂ ସୁଦନ୍ତି ଇତ୍ଥଂ ଇମିନା ପକାରେନ ହେଟ୍ଠା ୱୁତ୍ତନଯେନ। ସୁଦନ୍ତି ନିପାତୋ ପଦପୂରଣତ୍ଥେ ଆଗତୋ। ଭଗୱା ଭାଗ୍ଯସମ୍ପନ୍ନୋ ପୂରିତପାରମିମହାସତ୍ତୋ –

‘‘ଭାଗ୍ଯୱା ଭଗ୍ଗୱା ଯୁତ୍ତୋ, ଭଗେହି ଚ ୱିଭତ୍ତୱା;

ଭତ୍ତୱା ୱନ୍ତଗମନୋ, ଭୱେସୁ ଭଗୱା ତତୋ’’ତି। –

ଏୱମାଦିଗୁଣଯୁତ୍ତୋ ଦେୱାତିଦେୱୋ ସକ୍କାତିସକ୍କୋ ବ୍ରହ୍ମାତିବ୍ରହ୍ମା ବୁଦ୍ଧାତିବୁଦ୍ଧୋ ସୋ ମହାକାରୁଣିକୋ ଭଗୱା ଅତ୍ତନୋ ବୁଦ୍ଧଚରିଯଂ ବୁଦ୍ଧକାରଣଂ ସମ୍ଭାୱଯମାନୋ ପାକଟଂ କୁରୁମାନୋ ବୁଦ୍ଧାପଦାନିଯଂ ନାମ ବୁଦ୍ଧକାରଣପକାସକଂ ନାମ ଧମ୍ମପରିଯାଯଂ ଧମ୍ମଦେସନଂ ସୁତ୍ତଂ ଅଭାସିତ୍ଥ କଥେସୀତି।

ଇତି ୱିସୁଦ୍ଧଜନୱିଲାସିନିଯା ଅପଦାନ-ଅଟ୍ଠକଥାଯ

ବୁଦ୍ଧଅପଦାନସଂୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୨।ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧଅପଦାନୱଣ୍ଣନା

ତତୋ ଅନନ୍ତରଂ ଅପଦାନଂ ସଙ୍ଗାଯନ୍ତୋ ‘‘ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧାପଦାନଂ, ଆୱୁସୋ ଆନନ୍ଦ, ଭଗୱତା କଥ୍ଥ ପଞ୍ଞତ୍ତ’’ନ୍ତି ପୁଟ୍ଠୋ ‘‘ଅଥ ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧାପଦାନଂ ସୁଣାଥା’’ତି ଆହ। ତେସଂ ଅପଦାନତ୍ଥୋ ହେଟ୍ଠା ୱୁତ୍ତୋଯେୱ।

୮୩। ‘‘ସୁଣାଥା’’ତି ୱୁତ୍ତପଦଂ ଉପ୍ପତ୍ତିନିକ୍ଖିତ୍ତୱସେନ ପକାସେନ୍ତୋ ‘‘ତଥାଗତଂ ଜେତୱନେ ୱସନ୍ତ’’ନ୍ତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ଜେତକୁମାରସ୍ସ ନାମୱସେନ ତଥାସଞ୍ଞିତେ ୱିହାରେ ଚତୂହି ଇରିଯାପଥୱିହାରେହି ଦିବ୍ବବ୍ରହ୍ମଅରିଯୱିହାରେହି ୱା ୱସନ୍ତଂ ୱିହରନ୍ତଂ ଯଥା ପୁରିମକା ୱିପସ୍ସିଆଦଯୋ ବୁଦ୍ଧା ସମତିଂସପାରମିଯୋ ପୂରେତ୍ୱା ଆଗତା, ତଥା ଅମ୍ହାକମ୍ପି ଭଗୱା ଆଗତୋତି ତଥାଗତୋ। ତଂ ତଥାଗତଂ ଜେତୱନେ ୱସନ୍ତନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ୱେଦେହମୁନୀତି ୱେଦେହରଟ୍ଠେ ଜାତା ୱେଦେହୀ, ୱେଦେହିଯା ପୁତ୍ତୋ ୱେଦେହିପୁତ୍ତୋ। ମୋନଂ ୱୁଚ୍ଚତି ଞାଣଂ, ତେନ ଇତୋ ଗତୋ ପୱତ୍ତୋତି ମୁନି। ୱେଦେହିପୁତ୍ତୋ ଚ ସୋ ମୁନି ଚେତି ‘‘ୱେଦେହିପୁତ୍ତମୁନୀ’’ତି ୱତ୍ତବ୍ବେ ‘‘ୱଣ୍ଣାଗମୋ’’ତିଆଦିନା ନିରୁତ୍ତିନଯେନ ଇ-କାରସ୍ସ ଅତ୍ତଂ ପୁତ୍ତ-ସଦ୍ଦସ୍ସ ଚ ଲୋପଂ କତ୍ୱା ‘‘ୱେଦେହମୁନୀ’’ତି ୱୁତ୍ତଂ। ‘‘ଏତଦଗ୍ଗଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ମମ ସାୱକାନଂ ଭିକ୍ଖୂନଂ ସତିମନ୍ତାନଂ ଧିତିମନ୍ତାନଂ ଗତିମନ୍ତାନଂ ବହୁସ୍ସୁତାନଂ ଉପଟ୍ଠାକାନଂ ଯଦିଦଂ ଆନନ୍ଦୋ’’ତି (ଅ। ନି। ୧।୨୧୯-୨୨୩) ଏତଦଗ୍ଗେ ଠପିତୋ ଆଯସ୍ମା ଆନନ୍ଦୋ ନତଙ୍ଗୋ ନମନକାଯଙ୍ଗୋ ଅଞ୍ଜଲିକୋ ହୁତ୍ୱା ‘‘ଭନ୍ତେ, ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧା ନାମ କୀଦିସା ହୋନ୍ତୀ’’ତି ଅପୁଚ୍ଛୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ତେ ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧା କେହି ହେତୁଭି କେହି କାରଣେହି ଭୱନ୍ତି ଉପ୍ପଜ୍ଜନ୍ତି। ୱୀରାତି ଭଗୱନ୍ତଂ ଆଲପତି।

୮୪-୮୫। ତତୋ ପରଂ ୱିସ୍ସଜ୍ଜିତାକାରଂ ଦସ୍ସେନ୍ତୋ ‘‘ତଦାହ ସବ୍ବଞ୍ଞୁୱରୋ ମହେସୀ’’ତିଆଦିମାହ। ସବ୍ବଂ ଅତୀତାଦିଭେଦଂ ହତ୍ଥାମଲକଂ ୱିଯ ଜାନାତୀତି ସବ୍ବଞ୍ଞୂ, ସବ୍ବଞ୍ଞୂ ଚ ସୋ ୱରୋ ଉତ୍ତମୋ ଚେତି ସବ୍ବଞ୍ଞୁୱରୋ। ମହନ୍ତଂ ସୀଲକ୍ଖନ୍ଧଂ, ସମାଧିକ୍ଖନ୍ଧଂ, ପଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧଂ, ୱିମୁତ୍ତିକ୍ଖନ୍ଧଂ, ମହନ୍ତଂ ୱିମୁତ୍ତିଞାଣଦସ୍ସନକ୍ଖନ୍ଧଂ ଏସତି ଗୱେସତୀତି ମହେସି। ଆନନ୍ଦଭଦ୍ଦଂ ମଧୁରେନ ସରେନ ତଦା ତସ୍ମିଂ ପୁଚ୍ଛିତକାଲେ ଆହ କଥେସୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଭୋ ଆନନ୍ଦ, ଯେ ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧା ପୁବ୍ବବୁଦ୍ଧେସୁ ପୁବ୍ବେସୁ ଅତୀତବୁଦ୍ଧେସୁ କତାଧିକାରା କତପୁଞ୍ଞସମ୍ଭାରା ଜିନସାସନେସୁ ଅଲଦ୍ଧମୋକ୍ଖା ଅପ୍ପତ୍ତନିବ୍ବାନା। ତେ ସବ୍ବେ ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧା ଧୀରା ଇଧ ଇମସ୍ମିଂ ଲୋକେ ସଂୱେଗମୁଖେନ ଏକପୁଗ୍ଗଲଂ ପଧାନଂ କତ୍ୱା ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧା ଜାତାତି ଅତ୍ଥୋ। ସୁତିକ୍ଖପଞ୍ଞା ସୁଟ୍ଠୁ ତିକ୍ଖପଞ୍ଞା। ୱିନାପି ବୁଦ୍ଧେହି ବୁଦ୍ଧାନଂ ୱୋଦାନୁସାସନୀହି ରହିତା ଅପି। ପରିତ୍ତକେନପି ଅପ୍ପମତ୍ତକେନପି ଆରମ୍ମଣେନପଚ୍ଚେକବୋଧିଂ ପଟିଏକ୍କଂ ବୋଧିଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧାନନ୍ତରଂ ବୋଧିଂ ଅନୁପାପୁଣନ୍ତି ପଟିୱିଜ୍ଝନ୍ତି।

୮୬।ସବ୍ବମ୍ହିଲୋକମ୍ହି ସକଲସ୍ମିଂ ଲୋକତ୍ତଯେ ମମଂ ଠପେତ୍ୱା ମଂ ୱିହାଯ ପଚେକବୁଦ୍ଧେହି ସମୋୱ ସଦିସୋ ଏୱ ନତ୍ଥି, ତେସଂ ମହାମୁନୀନଂ ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧାନଂ ଇମଂ ୱଣ୍ଣଂ ଇମଂ ଗୁଣଂ ପଦେସମତ୍ତଂ ସଙ୍ଖେପମତ୍ତଂ ଅହଂ ତୁମ୍ହାକଂ ସାଧୁ ସାଧୁକଂ ୱକ୍ଖାମି କଥେସ୍ସାମୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୮୭। ଅନାଚରିଯକା ହୁତ୍ୱା ସଯମେୱ ବୁଦ୍ଧାନଂ ଅତ୍ତନାୱ ପଟିୱିଦ୍ଧାନଂ ଇସୀନଂ ଅନ୍ତରେ ମହାଇସୀନଂ ମଧୂୱଖୁଦ୍ଦଂ ଖୁଦ୍ଦକମଧୁପଟଲଂ ଇୱ ସାଧୂନି ମଧୁରାନି ୱାକ୍ଯାନି ଉଦାନୱଚନାନି ଅନୁତ୍ତରଂ ଉତ୍ତରୱିରହିତଂ ଭେସଜଂ ଓସଧଂ ନିବ୍ବାନଂ ପତ୍ଥଯନ୍ତା ଇଚ୍ଛନ୍ତା ସବ୍ବେ ତୁମ୍ହେ ସୁପସନ୍ନଚିତ୍ତା ସୁପ୍ପସନ୍ନମନା ସୁଣାଥ ମନସି କରୋଥାତି ଅତ୍ଥୋ।

୮୮-୮୯।ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧାନଂ ସମାଗତାନନ୍ତି ରାସିଭୂତାନଂ ଉପ୍ପନ୍ନାନଂ ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧାନଂ। ଅରିଟ୍ଠୋ, ଉପରିଟ୍ଠୋ, ତଗରସିଖି, ଯସସ୍ସୀ, ସୁଦସ୍ସନୋ, ପିଯଦସ୍ସୀ, ଗନ୍ଧାରୋ, ପିଣ୍ଡୋଲୋ, ଉପାସଭୋ, ନିଥୋ, ତଥୋ, ସୁତୱା, ଭାୱିତତ୍ତୋ, ସୁମ୍ଭୋ, ସୁଭୋ, ମେଥୁଲୋ, ଅଟ୍ଠମୋ, ସୁମେଧୋ, ଅନୀଘୋ, ସୁଦାଠୋ, ହିଙ୍ଗୁ, ହିଙ୍ଗୋ, ଦ୍ୱେଜାଲିନୋ, ଅଟ୍ଠକୋ, କୋସଲୋ, ସୁବାହୁ, ଉପନେମିସୋ, ନେମିସୋ, ସନ୍ତଚିତ୍ତୋ, ସଚ୍ଚୋ, ତଥୋ, ୱିରଜୋ, ପଣ୍ଡିତୋ, କାଲୋ, ଉପକାଲୋ, ୱିଜିତୋ, ଜିତୋ, ଅଙ୍ଗୋ, ପଙ୍ଗୋ, ଗୁତ୍ତିଜ୍ଜିତୋ, ପସ୍ସୀ, ଜହୀ, ଉପଧିଂ, ଦୁକ୍ଖମୂଲଂ, ଅପରାଜିତୋ, ସରଭଙ୍ଗୋ, ଲୋମହଂସୋ , ଉଚ୍ଚଙ୍ଗମାଯୋ, ଅସିତୋ, ଅନାସୱୋ, ମନୋମଯୋ, ମାନଚ୍ଛିଦୋ, ବନ୍ଧୁମା, ତଦାଧିମୁତ୍ତୋ, ୱିମଲୋ, କେତୁମା, କୋତୁମ୍ବରଙ୍ଗୋ, ମାତଙ୍ଗୋ, ଅରିଯୋ, ଅଚ୍ଚୁତୋ, ଅଚ୍ଚୁତଗାମି, ବ୍ଯାମକୋ, ସୁମଙ୍ଗଲୋ, ଦିବ୍ବିଲୋ ଚାତିଆଦୀନଂ ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧସତାନଂ ଯାନି ଅପଦାନାନି ପରମ୍ପରଂ ପଚ୍ଚେକଂ ବ୍ଯାକରଣାନି ଯୋ ଚ ଆଦୀନୱୋ ଯଞ୍ଚ ୱିରାଗୱତ୍ଥୁଂ ଅନଲ୍ଲୀଯନକାରଣଂ ଯଥା ଚ ଯେନ କାରଣେନ ବୋଧିଂ ଅନୁପାପୁଣିଂସୁ ଚତୁମଗ୍ଗଞ୍ଞାଣଂ ପଚ୍ଚକ୍ଖଂ କରିଂସୁ। ସରାଗୱତ୍ଥୁସୂତି ସୁଟ୍ଠୁ ଅଲ୍ଲୀଯିତବ୍ବୱତ୍ଥୂସୁ ୱତ୍ଥୁକାମକିଲେସକାମେସୁ ୱିରାଗସଞ୍ଞୀ ୱିରତ୍ତସଞ୍ଞୱନ୍ତୋ ରତ୍ତମ୍ହି ଲୋକମ୍ହି ଅଲ୍ଲୀଯନସଭାୱଲୋକେ ୱିରତ୍ତଚିତ୍ତା ଅନଲ୍ଲୀଯନମନା ହିତ୍ୱା ପପଞ୍ଚେତି ରାଗୋ ପପଞ୍ଚଂ ଦୋସୋ ପପଞ୍ଚଂ ସବ୍ବକିଲେସା ପପଞ୍ଚାତି ପପଞ୍ଚସଙ୍ଖାତେ କିଲେସେ ହିତ୍ୱା ଜିଯ ଫନ୍ଦିତାନୀତି ଫନ୍ଦିତାନି ଦ୍ୱାସଟ୍ଠି ଦିଟ୍ଠିଗତାନି ଜିନିତ୍ୱା ତଥେୱ ତେନ କାରଣେନ ଏୱଂ ବୋଧିଂ ଅନୁପାପୁଣିଂସୁ ପଚ୍ଚେକବୋଧିଞ୍ଞାଣଂ ପଚ୍ଚକ୍ଖଂ କରିଂସୂତି ଅତ୍ଥୋ।

୯୦-୯୧।ସବ୍ବେସୁ ଭୂତେସୁ ନିଧାଯ ଦଣ୍ଡନ୍ତି ତଜ୍ଜନଫାଲନୱଧବନ୍ଧନଂ ନିଧାଯ ଠପେତ୍ୱା ତେସଂ ସବ୍ବସତ୍ତାନଂ ଅନ୍ତରେ ଅଞ୍ଞତରଂ କଞ୍ଚି ଏକମ୍ପି ସତ୍ତଂ ଅୱିହେଠଯଂ ଅୱିହେଠଯନ୍ତୋ ଅଦୁକ୍ଖାପେନ୍ତୋ ମେତ୍ତେନ ଚିତ୍ତେନ ''ସବ୍ବେ ସତ୍ତା ସୁଖିତା ହୋନ୍ତୂ''ତି ମେତ୍ତାସହଗତେନ ଚେତସା ହିତାନୁକମ୍ପୀ ହିତେନ ଅନୁକମ୍ପନସଭାୱୋ। ଅଥ ୱା ସବ୍ବେସୁ ଭୂତେସୁ ନିଧାଯ ଦଣ୍ଡନ୍ତି ସବ୍ବେସୂତି ସବ୍ବେନ ସବ୍ବଂ ସବ୍ବଥା ସବ୍ବଂ ଅସେସଂ ନିସ୍ସେସଂ ପରିଯାଦିଯନୱଚନମେତଂ। ଭୂତେସୂତି ଭୂତା ୱୁଚ୍ଚନ୍ତି ତସା ଚ ଥାୱରା ଚ। ଯେସଂ ତସିଣା ତଣ୍ହା ଅପ୍ପହୀନା, ଯେସଞ୍ଚ ଭଯଭେରୱା ଅପ୍ପହୀନା, ତେ ତସା। କିଂ କାରଣା ୱୁଚ୍ଚନ୍ତି ତସା? ତସନ୍ତି ଉତ୍ତସନ୍ତି ପରିତସନ୍ତି ଭାଯନ୍ତି ସନ୍ତାସଂ ଆପଜ୍ଜନ୍ତି, ତଂ କାରଣା ୱୁଚ୍ଚନ୍ତି ତସା। ଯେସଂ ତସିଣା ତଣ୍ହା ପହୀନା, ଯେସଞ୍ଚ ଭଯଭେରୱା ପହୀନା, ତେ ଥାୱରା। କିଂ କାରଣା ୱୁଚ୍ଚନ୍ତି ଥାୱରା? ଥିରନ୍ତି ନ ତସନ୍ତି ନ ଉତ୍ତସନ୍ତି ନ ପରିତସନ୍ତି ନ ଭାଯନ୍ତି ନ ସନ୍ତାସଂ ଆପଜ୍ଜନ୍ତି, ତଂ କାରଣା ୱୁଚ୍ଚନ୍ତି ଥାୱରା।

ତଯୋ ଦଣ୍ଡା – କାଯଦଣ୍ଡୋ, ୱଚୀଦଣ୍ଡୋ, ମନୋଦଣ୍ଡୋତି। ତିୱିଧଂ କାଯଦୁଚ୍ଚରିତଂ କାଯଦଣ୍ଡୋ, ଚତୁବ୍ବିଧଂ ୱଚୀଦୁଚ୍ଚରିତଂ ୱଚୀଦଣ୍ଡୋ, ତିୱିଧଂ ମନୋଦୁଚ୍ଚରିତଂ ମନୋଦଣ୍ଡୋ। ସବ୍ବେସୁ ସକଲେସୁ ଭୂତେସୁ ସତ୍ତେସୁ ତଂ ତିୱିଧଂ ଦଣ୍ଡଂ ନିଧାଯ ନିଦହିତ୍ୱା ଓରୋପଯିତ୍ୱା ସମୋରୋପଯିତ୍ୱା ନିକ୍ଖିପିତ୍ୱା ପଟିପ୍ପସ୍ସମ୍ଭେତ୍ୱା ହିଂସନତ୍ଥଂ ଅଗହେତ୍ୱାତି ସବ୍ବେସୁ ଭୂତେସୁ ନିଧାଯ ଦଣ୍ଡଂ। ଅୱିହେଠଯଂ ଅଞ୍ଞତରମ୍ପି ତେସନ୍ତି ଏକମେକମ୍ପି ସତ୍ତଂ ପାଣିନା ୱା ଲେଡ୍ଡୁନା ୱା ଦଣ୍ଡେନ ୱା ସତ୍ଥେନ ୱା ଅନ୍ଦୁଯା ୱା ରଜ୍ଜୁଯା ୱା ଅୱିହେଠଯନ୍ତୋ, ସବ୍ବେପି ସତ୍ତେ ପାଣିନା ୱା ଲେଡ୍ଡୁନା ୱା ଦଣ୍ଡେନ ୱା ସତ୍ଥେନ ୱା ଅନ୍ଦୁଯା ୱା ରଜ୍ଜୁଯା ୱା ଅୱିହେଠଯଂ ଅୱିହେଠଯନ୍ତୋ ଅଞ୍ଞତରମ୍ପି ତେସଂ। ନ ପୁତ୍ତମିଚ୍ଛେଯ୍ଯ କୁତୋ ସହାଯନ୍ତି ନାତି ପଟିକ୍ଖେପୋ। ପୁତ୍ତନ୍ତି ଚତ୍ତାରୋ ପୁତ୍ତା ଅତ୍ରଜୋ ପୁତ୍ତୋ, ଖେତ୍ତଜୋ, ଦିନ୍ନକୋ, ଅନ୍ତେୱାସିକୋ ପୁତ୍ତୋ। ସହାଯନ୍ତି ସହାଯୋ ୱୁଚ୍ଚତି ଯେନ ସହ ଆଗମନଂ ଫାସୁ, ଗମନଂ ଫାସୁ, ଠାନଂ ଫାସୁ, ନିସଜ୍ଜା ଫାସୁ, ଆଲପନଂ ଫାସୁ, ସଲ୍ଲପନଂ ଫାସୁ, ସମୁଲ୍ଲପନଂ ଫାସୁ। ନ ପୁତ୍ତମିଚ୍ଛେଯ୍ଯ କୁତୋ ସହାଯନ୍ତି ପୁତ୍ତମ୍ପି ନ ଇଚ୍ଛେଯ୍ଯ ନ ସାଦିଯେଯ୍ଯ ନ ପତ୍ଥେଯ୍ଯ ନ ପିହଯେଯ୍ଯ ନାଭିଜପ୍ପେଯ୍ଯ, କୁତୋ ମିତ୍ତଂ ୱା ସନ୍ଦିଟ୍ଠଂ ୱା ସମ୍ଭତ୍ତଂ ୱା ସହାଯଂ ୱା ଇଚ୍ଛେଯ୍ଯ ସାଦିଯେଯ୍ଯ ପତ୍ଥେଯ୍ଯ ପିହଯେଯ୍ଯ ଅଭିଜପ୍ପେଯ୍ଯାତି ନ ପୁତ୍ତମିଚ୍ଛେଯ୍ଯ କୁତୋ ସହାଯଂ। ଏକୋ ଚରେ ଖଗ୍ଗୱିସାଣକପ୍ପୋତି ସୋ ପଚ୍ଚେକସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ପବ୍ବଜ୍ଜାସଙ୍ଖାତେନ ଏକୋ, ଅଦୁତିଯଟ୍ଠେନ ଏକୋ, ତଣ୍ହାଯ ପହାନଟ୍ଠେନ ଏକୋ, ଏକନ୍ତୱୀତରାଗୋତି ଏକୋ, ଏକନ୍ତୱୀତଦୋସୋତି ଏକୋ, ଏକନ୍ତୱୀତମୋହୋତି ଏକୋ, ଏକନ୍ତନିକ୍କିଲେସୋତି ଏକୋ, ଏକାଯନମଗ୍ଗଂ ଗତୋତି ଏକୋ, ଏକୋ ଅନୁତ୍ତରଂ ପଚ୍ଚେକସମ୍ବୋଧିଂ ଅଭିସମ୍ବୁଦ୍ଧୋତି ଏକୋ।

କଥଂ ସୋ ପଚ୍ଚେକସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ପବ୍ବଜ୍ଜାସଙ୍ଖାତେନ ଏକୋ? ସୋ ହି ପଚ୍ଚେକସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ସବ୍ବଂ ଘରାୱାସପଲିବୋଧଂ ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା, ପୁତ୍ତଦାରପଲିବୋଧଂ ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା, ଞାତିପଲିବୋଧଂ, ମିତ୍ତାମଚ୍ଚପଲିବୋଧଂ, ସନ୍ନିଧିପଲିବୋଧଂ ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା କେସମସ୍ସୁଂ ଓହାରେତ୍ୱା କାସାଯାନି ୱତ୍ଥାନି ଅଚ୍ଛାଦେତ୍ୱା ଅଗାରସ୍ମା ନିକ୍ଖମ୍ମ ଅନଗାରିଯଂ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ଅକିଞ୍ଚନଭାୱଂ ଉପଗନ୍ତ୍ୱା ଏକୋୱ ଚରତି ୱିହରତି ଇରିଯତି ୱତ୍ତତି ପାଲେତି ଯପେତି ଯାପେତୀତି ଏୱଂ ସୋ ପଚ୍ଚେକସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ପବ୍ବଜ୍ଜାସଙ୍ଖାତେନ ଏକୋ।

କଥଂ ସୋ ପଚ୍ଚେକସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ଅଦୁତିଯଟ୍ଠେନ ଏକୋ? ସୋ ଏୱଂ ପଵ୍ଵଜିତୋ ସମାନୋ ଏକୋ ଅରଞ୍ଞୱନପତ୍ଥାନି ପନ୍ତାନି ସେନାସନାନି ପଟିସେୱତି ଅପ୍ପସଦ୍ଦାନି ଅପ୍ପନିଗ୍ଘୋସାନି ୱିଜନୱାତାନି ମନୁସ୍ସରାହସ୍ସେଯ୍ୟକାନି ପଟିସଲ୍ଲାନସାରୁପ୍ପାନି। ସୋ ଏକୋ ତିଟ୍ଠତି, ଏକୋ ଗଚ୍ଛତି, ଏକୋ ନିସୀଦତି, ଏକୋ ସେଯ୍ୟଂ କପ୍ପେତି, ଏକୋ ଗାମଂ ପିଣ୍ଡାଯ ପୱିସତି, ଏକୋ ପଟିକ୍କମତି, ଏକୋ ରହୋ ନିସୀଦତି, ଏକୋ ଚଙ୍କମତି, ଏକୋ ଚରତି ୱିହରତି ଇରିଯତି ୱତ୍ତତି ପାଲେତି ଯପେତି ଯାପେତୀତି ଏୱଂ ସୋ ଅଦୁତିଯଟ୍ଠେନ ଏକୋ।

କଥଂ ସୋ ପଚ୍ଚେକସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ତଣ୍ହାଯ ପହାନଟ୍ଠେନ ଏକୋ? ସୋ ଏକୋ ଅଦୁତିଯୋ ଅପ୍ପମତ୍ତୋ ଆତାପୀ ପହିତତ୍ତୋ ୱିହରନ୍ତୋ ମହାପଧାନଂ ପଦହନ୍ତୋ ମାରଂ ସସେନକଂ ନମୁଚିଂ କଣ୍ହଂ ପମତ୍ତବନ୍ଧୁଂ ୱିଧମେତ୍ୱା ଚ ତଣ୍ହାଜାଲିନିଂ ୱିସରିତଂ ୱିସତ୍ତିକଂ ପଜହି ୱିନୋଦେସି ବ୍ୟନ୍ତିଂ ଅକାସି ଅନଭାୱଂ ଗମେସି।

‘‘ତଣ୍ହାଦୁତିଯୋ ପୁରିସୋ, ଦୀଘମଦ୍ଧାନ ସଂସରଂ;

ଇତ୍ଥଭାୱଞ୍ଞଥାଭାୱଂ, ସଂସାରଂ ନାତିୱତ୍ତତି।

‘‘ଏତମାଦୀନୱଂ ଞତ୍ୱା, ତଣ୍ହଂ ଦୁକ୍ଖସ୍ସ ସମ୍ଭୱଂ;

ୱୀତତଣ୍ହୋ ଅନାଦାନୋ, ସତୋ ଭିକ୍ଖୁ ପରିଵ୍ଵଜେ’’ତି। (ଇତିୱୁ। ୧୫, ୧୦୫; ମହାନି। ୧୯୧) –

ଏୱଂ ସୋ ପଚ୍ଚେକସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ତଣ୍ହାଯ ପହାନଟ୍ଠେନ ଏକୋ।

କଥଂ ସୋ ପଚ୍ଚେକସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ଏକନ୍ତୱୀତରାଗୋତି ଏକୋ? ରାଗସ୍ସ ପହୀନତ୍ତା ଏକନ୍ତୱୀତରାଗୋତି ଏକୋ, ଦୋସସ୍ସ ପହୀନତ୍ତା ଏକନ୍ତୱୀତଦୋସୋତି ଏକୋ, ମୋହସ୍ସ ପହୀନତ୍ତା ଏକନ୍ତୱୀତମୋହୋତି ଏକୋ, କିଲେସାନଂ ପହୀନତ୍ତା ଏକନ୍ତନିକ୍କିଲେସୋତି ଏକୋ, ଏୱଂ ସୋ ପଚ୍ଚେକସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ଏକନ୍ତୱୀତରାଗୋତି ଏକୋ।

କଥଂ ସୋ ପଚ୍ଚେକସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ଏକାଯନମଗ୍ଗଂ ଗତୋତି ଏକୋ? ଏକାଯନମଗ୍ଗୋ ୱୁଚ୍ଚତି ଚତ୍ତାରୋ ସତିପଟ୍ଠାନା, ଚତ୍ତାରୋ ସମ୍ମପ୍ପଧାନା, ଚତ୍ତାରୋ ଇଦ୍ଧିପାଦା, ପଞ୍ଚିନ୍ଦ୍ରିଯାନି, ପଞ୍ଚ ବଲାନି, ସତ୍ତ ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗା, ଅରିଯୋ ଅଟ୍ଠଙ୍ଗିକୋ ମଗ୍ଗୋ।

‘‘ଏକାଯନଂ ଜାତିଖଯନ୍ତଦସ୍ସୀ, ମଗ୍ଗଂ ପଜାନାତି ହିତାନୁକମ୍ପୀ;

ଏତେନ ମଗ୍ଗେନ ତରିଂସୁ ପୁବ୍ବେ, ତରିସ୍ସନ୍ତି ଯେ ଚ ତରନ୍ତି ଓଘ’’ନ୍ତି। (ସଂ। ନି। ୫।୩୮୪; ମହାନି। ୧୯୧) –

ଏୱଂ ସୋ ଏକାଯନମଗ୍ଗଂ ଗତୋତି ଏକୋ।

କଥଂ ସୋ ପଚ୍ଚେକସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ଏକୋ ଅନୁତ୍ତରଂ ପଚ୍ଚେକସମ୍ବୋଧିଂ ଅଭିସମ୍ବୁଦ୍ଧୋତି ଏକୋ? ବୋଧି ୱୁଚ୍ଚତି ଚତୂସୁ ମଗ୍ଗେସୁ ଞାଣଂ (ମହାନି। ୧୯୧; ଚୂଳନି। ଖଗ୍ଗୱିସାଣସୁତ୍ତନିଦ୍ଦେସ ୧୨୧)। ପଞ୍ଞା ପଞ୍ଞିନ୍ଦ୍ରିଯଂ ପଞ୍ଞାବଲଂ ଧମ୍ମୱିଚଯସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ ୱୀମଂସା ୱିପସ୍ସନା ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି। ସୋ ପଚ୍ଚେକସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ତେନ ପଚ୍ଚେକବୋଧିଞାଣେନ ‘‘ସବ୍ବେ ସଙ୍ଖାରା ଅନିଚ୍ଚା’’ତି ବୁଜ୍ଝି, ‘‘ସବ୍ବେ ସଙ୍ଖାରା ଦୁକ୍ଖା’’ତି ବୁଜ୍ଝି, ‘‘ସବ୍ବେ ଧମ୍ମା ଅନତ୍ତା’’ତି ବୁଜ୍ଝି। ‘‘ଅୱିଜ୍ଜାପଚ୍ଚଯା ସଙ୍ଖାରା’’ତି ବୁଜ୍ଝି, ‘‘ସଙ୍ଖାରପଚ୍ଚଯା ୱିଞ୍ଞାଣ’’ନ୍ତି ବୁଜ୍ଝି, ‘‘ୱିଞ୍ଞାଣପଚ୍ଚଯା ନାମରୂପ’’ନ୍ତି ବୁଜ୍ଝି, ‘‘ନାମରୂପପଚ୍ଚଯା ସଳାଯତନ’’ନ୍ତି ବୁଜ୍ଝି, ‘‘ସଳାଯତନପଚ୍ଚଯା ଫସ୍ସୋ’’ତି ବୁଜ୍ଝି, ‘‘ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ୱେଦନା’’ତି ବୁଜ୍ଝି, ‘‘ୱେଦନାପଚ୍ଚଯା ତଣ୍ହା’’ତି ବୁଜ୍ଝି, ‘‘ତଣ୍ହାପଚ୍ଚଯା ଉପାଦାନ’’ନ୍ତି ବୁଜ୍ଝି, ‘‘ଉପାଦାନପଚ୍ଚଯା ଭୱୋ’’ତି ବୁଜ୍ଝି, ‘‘ଭୱପଚ୍ଚଯା ଜାତୀ’’ତି ବୁଜ୍ଝି, ‘‘ଜାତିପଚ୍ଚଯା ଜରାମରଣ’’ନ୍ତି ବୁଜ୍ଝି। ‘‘ଅୱିଜ୍ଜାନିରୋଧା ସଙ୍ଖାରନିରୋଧୋ’’ତି ବୁଜ୍ଝି, ‘‘ସଙ୍ଖାରନିରୋଧା ୱିଞ୍ଞାଣନିରୋଧୋ’’ତି ବୁଜ୍ଝି…ପେ… ‘‘ଭୱନିରୋଧା ଜାତିନିରୋଧୋ’’ତି ବୁଜ୍ଝି, ‘‘ଜାତିନିରୋଧା ଜରାମରଣନିରୋଧୋ’’ତି ବୁଜ୍ଝି। ‘‘ଇଦଂ ଦୁକ୍ଖ’’ନ୍ତି ବୁଜ୍ଝି, ‘‘ଅଯଂ ଦୁକ୍ଖସମୁଦଯୋ’’ତି ବୁଜ୍ଝି, ‘‘ଅଯଂ ଦୁକ୍ଖନିରୋଧୋ’’ତି ବୁଜ୍ଝି, ‘‘ଅଯଂ ଦୁକ୍ଖନିରୋଧଗାମିନିପଟିପଦା’’ତି ବୁଜ୍ଝି। ‘‘ଇମେ ଆସୱା’’ତି ବୁଜ୍ଝି, ‘‘ଅଯଂ ଆସୱସମୁଦଯୋ’’ତି ବୁଜ୍ଝି…ପେ… ‘‘ପଟିପଦା’’ତି ବୁଜ୍ଝି, ‘‘ଇମେ ଧମ୍ମା ଅଭିଞ୍ଞେଯ୍ୟା’’ତି ବୁଜ୍ଝି, ‘‘ଇମେ ଧମ୍ମା ପହାତବ୍ବା’’ତି ବୁଜ୍ଝି, ‘‘ଇମେ ଧମ୍ମା ସଚ୍ଛିକାତବ୍ବା’’ତି ବୁଜ୍ଝି, ‘‘ଇମେ ଧମ୍ମା ଭାୱେତବ୍ବା’’ତି ବୁଜ୍ଝି। ଛନ୍ନଂ ଫସ୍ସାଯତନାନଂ ସମୁଦଯଞ୍ଚ ଅତ୍ଥଙ୍ଗମଞ୍ଚ ଅସ୍ସାଦଞ୍ଚ ଆଦୀନୱଞ୍ଚ ନିସ୍ସରଣଞ୍ଚ ବୁଜ୍ଝି, ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ଉପାଦାନକ୍ଖନ୍ଧାନଂ ସମୁଦଯଞ୍ଚ…ପେ… ନିସ୍ସରଣଞ୍ଚ

ବୁଜ୍ଝି, ଚତୁନ୍ନଂ ମହାଭୂତାନଂ ସମୁଦଯଞ୍ଚ ଅତ୍ଥଙ୍ଗମଞ୍ଚ ଅସ୍ସାଦଞ୍ଚ ଆଦୀନୱଞ୍ଚ ନିସ୍ସରଣଞ୍ଚ ବୁଜ୍ଝି, ''ଯଂ କିଞ୍ଚି ସମୁଦଯଧମ୍ମଂ, ସବ୍ବଂ ତଂ ନିରୋଧଧମ୍ମ''ନ୍ତି ବୁଜ୍ଝି।

ଅଥ ୱା ଯଂ ବୁଜ୍ଝିତବ୍ବଂ ଅନୁବୁଜ୍ଝିତବ୍ବଂ ପଟିବୁଜ୍ଝିତବ୍ବଂ ସମ୍ବୁଜ୍ଝିତବ୍ବଂ ଅଧିଗନ୍ତବ୍ବଂ ଫସ୍ସିତବ୍ବଂ ସଚ୍ଛିକାତବ୍ବଂ, ସବ୍ବଂ ତଂ ତେନ ପଚ୍ଚେକବୋଧିଞାଣେନ ବୁଜ୍ଝି ଅନୁବୁଜ୍ଝି ପଟିବୁଜ୍ଝି ସମ୍ବୁଜ୍ଝି ଅଧିଗଞ୍ଛି ଫସ୍ସେସି ସଚ୍ଛାକାସୀତି, ଏୱଂ ସୋ ପଚ୍ଚେକସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ଏକୋ ଅନୁତ୍ତରଂ ପଚ୍ଚେକସମ୍ବୋଧିଂ ଅଭିସମ୍ବୁଦ୍ଧୋତି ଏକୋ।

ଚରେତି ଅଟ୍ଠ ଚରିଯାଯୋ (ଚୂଳନି। ଖଗ୍ଗୱିସାଣସୁତ୍ତନିଦ୍ଦେସ ୧୨୧) – ଇରିଯାପଥଚରିଯା, ଆଯତନଚରିଯା, ସତିଚରିଯା, ସମାଧିଚରିଯା, ଞାଣଚରିଯା, ମଗ୍ଗଚରିଯା, ପତ୍ତିଚରିଯା, ଲୋକତ୍ଥଚରିଯା। ଇରିଯାପଥଚରିଯାତି ଚତୂସୁ ଇରିଯାପଥେସୁ, ଆଯତନଚରିଯାତି ଛସୁ ଅଜ୍ଝତ୍ତିକବାହିରେସୁ ଆଯତନେସୁ, ସତିଚରିଯାତି ଚତୂସୁ ସତିପଟ୍ଠାନେସୁ, ସମାଧିଚରିଯାତି ଚତୂସୁ ଝାନେସୁ, ଞାଣଚରିଯାତି ଚତୂସୁ ଅରିଯସଚ୍ଚେସୁ, ମଗ୍ଗଚରିଯାତି ଚତୂସୁ ଅରିଯମଗ୍ଗେସୁ, ପତ୍ତିଚରିଯାତି ଚତୂସୁ ସାମଞ୍ଞଫଲେସୁ, ଲୋକତ୍ଥଚରିଯାତି ତଥାଗତେସୁ ଅରହନ୍ତେସୁ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧେସୁ, ପଦେସତୋ ପଚ୍ଚେକସମ୍ବୁଦ୍ଧେସୁ, ପଦେସତୋ ସାୱକେସୁ।

ଇରିଯାପଥଚରିଯା ଚ ପଣିଧିସମ୍ପନ୍ନାନଂ, ଆଯତନଚରିଯା ଚ ଇନ୍ଦ୍ରିଯେସୁ ଗୁତ୍ତଦ୍ୱାରାନଂ, ସତିଚରିଯା ଚ ଅପ୍ପମାଦୱିହାରୀନଂ, ସମାଧିଚରିଯା ଚ ଅଧିଚିତ୍ତମନୁଯୁତ୍ତାନଂ, ଞାଣଚରିଯା ଚ ବୁଦ୍ଧିସମ୍ପନ୍ନାନଂ, ମଗ୍ଗଚରିଯା ଚ ସମ୍ମାପଟିପନ୍ନାନଂ, ପତ୍ତିଚରିଯା ଚ ଅଧିଗତଫଲାନଂ, ଲୋକତ୍ଥଚରିଯା ଚ ତଥାଗତାନଂ ଅରହନ୍ତାନଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧାନଂ, ପଦେସତୋ ପଚ୍ଚେକସମ୍ବୁଦ୍ଧାନଂ, ପଦେସତୋ ସାୱକାନଂ। ଇମା ଅଟ୍ଠ ଚରିଯାଯୋ।

ଅପରାପି ଅଟ୍ଠ ଚରିଯାଯୋ – ଅଧିମୁଚ୍ଚନ୍ତୋ ସଦ୍ଧାଯ ଚରତି, ପଗ୍ଗଣ୍ହନ୍ତୋ ୱୀରିଯେନ ଚରତି, ଉପଟ୍ଠପେନ୍ତୋ ସତିଯା ଚରତି, ଅୱିକ୍ଖେପଂ କରୋନ୍ତୋ ସମାଧିନା ଚରତି, ପଜାନନ୍ତୋ ପଞ୍ଞାଯ ଚରତି, ୱିଜାନନ୍ତୋ ୱିଞ୍ଞାଣଚରିଯାଯ ଚରତି, ଏୱଂ ପଟିପନ୍ନସ୍ସ କୁସଲା ଧମ୍ମା ଆଯତନନ୍ତି ଆଯତନଚରିଯାଯ ଚରତି। ଏୱଂ ପଟିପନ୍ନୋ ୱିସେସମଧିଗଚ୍ଛତୀତି ୱିସେସଚରିଯାଯ ଚରତି। ଇମା ଅଟ୍ଠ ଚରିଯାଯୋ।

ଅପରାପି ଅଟ୍ଠ ଚରିଯାଯୋ – ଦସ୍ସନଚରିଯା ଚ ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠିଯା, ଅଭିନିରୋପନଚରିଯା ଚ ସମ୍ମାସଙ୍କପ୍ପସ୍ସ, ପରିଗ୍ଗହଚରିଯା ଚ ସମ୍ମାୱାଚାଯ, ସମୁଟ୍ଠାନଚରିଯା ଚ ସମ୍ମାକମ୍ମନ୍ତସ୍ସ, ୱୋଦାନଚରିଯା ଚ ସମ୍ମାଆଜୀୱସ୍ସ, ପଗ୍ଗହଚରିଯା ଚ ସମ୍ମାୱାଯାମସ୍ସ, ଉପଟ୍ଠାନଚରିଯା ଚ ସମ୍ମାସତିଯା, ଅୱିକ୍ଖେପଚରିଯା ଚ ସମ୍ମାସମାଧିସ୍ସ। ଇମା ଅଟ୍ଠ ଚରିଯାଯୋ।

ଖଗ୍ଗୱିସାଣକପ୍ପୋତି ଯଥା ଖଗ୍ଗସ୍ସ ନାମ ୱିସାଣଂ ଏକମେୱ ହୋତି, ଅଦୁତିଯଂ, ଏୱମେୱ ସୋ ପଚ୍ଚେକସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ତକ୍କପ୍ପୋ ତସ୍ସଦିସୋ ତପ୍ପଟିଭାଗୋ। ଯଥା ଅତିଲୋଣଂ ୱୁଚ୍ଚତି ଲୋଣକପ୍ପୋ, ଅତିତିତ୍ତକଂ ୱୁଚ୍ଚତି ତିତ୍ତକପ୍ପୋ, ଅତିମଧୁରଂ ୱୁଚ୍ଚତି ମଧୁରକପ୍ପୋ, ଅତିଉଣ୍ହଂ ୱୁଚ୍ଚତି ଅଗ୍ଗିକପ୍ପୋ, ଅତିସୀତଂ ୱୁଚ୍ଚତି ହିମକପ୍ପୋ, ମହାଉଦକକ୍ଖନ୍ଧୋ ୱୁଚ୍ଚତି ସମୁଦ୍ଦକପ୍ପୋ, ମହାଭିଞ୍ଞାବଲପ୍ପତ୍ତୋ ସାୱକୋ ୱୁଚ୍ଚତି ସତ୍ଥୁକପ୍ପୋତି। ଏୱମେୱ ସୋ ପଚ୍ଚେକସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ଖଗ୍ଗୱିସାଣକପ୍ପୋ, ଖଗ୍ଗୱିସାଣସଦିସୋ ଖଗ୍ଗୱିସାଣପଟିଭାଗୋ ଏକୋ ଅଦୁତିଯୋ ମୁତ୍ତବନ୍ଧନୋ ସମ୍ମା ଲୋକେ ଚରତି ୱିହରତି ଇରିଯତି ୱତ୍ତତି ପାଲେତି ଯପେତି ଯାପେତୀତି ଏକୋ ଚରେ ଖଗ୍ଗୱିସାଣକପ୍ପୋ। ତେନାହୁ ପଚ୍ଚେକସମ୍ବୁଦ୍ଧା –

''ସବ୍ବେସୁ ଭୂତେସୁ ନିଧାଯ ଦଣ୍ଡଂ, ଅୱିହେଠଯଂ ଅଞ୍ଞତରମ୍ପି ତେସଂ;

ନ ପୁତ୍ତମିଚ୍ଛେଯ୍ଯ କୁତୋ ସହାଯଂ, ଏକୋ ଚରେ ଖଗ୍ଗୱିସାଣକପ୍ପୋ।

''ସଂସଗ୍ଗଜାତସ୍ସ ଭୱନ୍ତି ସ୍ନେହା, ସ୍ନେହନ୍ୱଯଂ ଦୁକ୍ଖମିଦଂ ପହୋତି;

ଆଦୀନୱଂ ସ୍ନେହଜଂ ପେକ୍ଖମାନୋ; ଏକୋ ଚରେ ଖଗ୍ଗୱିସାଣକପ୍ପୋ।

''ମିତ୍ତେ ସୁହଜ୍ଜେ ଅନୁକମ୍ପମାନୋ, ହାପେତି ଅତ୍ଥଂ ପଟିବଦ୍ଧଚିତ୍ତୋ;

ଏତଂ ଭଯଂ ସନ୍ଥୱେ ପେକ୍ଖମାନୋ, ଏକୋ ଚରେ ଖଗ୍ଗୱିସାଣକପ୍ପୋ।

''ୱଂସୋ ୱିସାଲୋୱ ଯଥା ୱିସତ୍ତୋ, ପୁତ୍ତେସୁ ଦାରେସୁ ଚ ଯା ଅପେକ୍ଖା;

ୱଂସେ କଠଈରୋୱ ଅସଜ୍ଜମାନୋ, ଏକୋ ଚରେ ଖଗ୍ଗୱିସାଣକପ୍ପୋ।

‘‘ମିଗୋ ଅରଞ୍ଞମ୍ହି ଯଥା ଅବଦ୍ଧୋ, ଯେନିଚ୍ଛକଂ ଗଚ୍ଛତି ଗୋଚରାଯ;

ୱିଞ୍ଞୂ ନରୋ ସେରିତଂ ପେକ୍ଖମାନୋ, ଏକୋ ଚରେ ଖଗ୍ଗୱିସାଣକପ୍ପୋ।

‘‘ଆମନ୍ତନା ହୋତି ସହାଯମଜ୍ଝେ, ୱାସେ ଚ ଠାନେ ଗମନେ ଚାରିକାଯ;

ଅନଭିଜ୍ଝିତଂ ସେରିତଂ ପେକ୍ଖମାନୋ, ଏକୋ ଚରେ ଖଗ୍ଗୱିସାଣକପ୍ପୋ।

‘‘ଖିଡ୍ଡା ରତୀ ହୋତି ସହାଯମଜ୍ଝେ, ପୁତ୍ତେସୁ ପେମଂ ୱିପୁଲଞ୍ଚ ହୋତି;

ପିଯୱିପ୍ପଯୋଗଂ ୱିଜିଗୁଚ୍ଛମାନୋ, ଏକୋ ଚରେ ଖଗ୍ଗୱିସାଣକପ୍ପୋ।

‘‘ଚାତୁଦ୍ଦିସୋ ଅପ୍ପଟିଘୋ ଚ ହୋତି, ସନ୍ତୁସ୍ସମାନୋ ଇତରୀତରେନ;

ପରିସ୍ସଯାନଂ ସହିତା ଅଛମ୍ଭୀ, ଏକୋ ଚରେ ଖଗ୍ଗୱିସାଣକପ୍ପୋ।

‘‘ଦୁସ୍ସଙ୍ଗହା ପବ୍ବଜିତାପି ଏକେ, ଅଥୋ ଗହଟ୍ଠା ଘରମାୱସନ୍ତା;

ଅପ୍ପୋସ୍ସୁକ୍କୋ ପରପୁତ୍ତେସୁ ହୁତ୍ୱା, ଏକୋ ଚରେ ଖଗ୍ଗୱିସାଣକପ୍ପୋ।

‘‘ଓରୋପଯିତ୍ୱା ଗିହିବ୍ଯଞ୍ଜନାନି, ସଞ୍ଛିନ୍ନପତ୍ତୋ ଯଥା କୋୱିଳାରୋ;

ଛେତ୍ୱାନ ୱୀରୋ ଗିହିବନ୍ଧନାନି, ଏକୋ ଚରେ ଖଗ୍ଗୱିସାଣକପ୍ପୋ।

‘‘ସଚେ ଲଭେଥ ନିପକଂ ସହାଯଂ, ସଦ୍ଧିଂ ଚରଂ ସାଧୁୱିହାରିଧୀରଂ;

ଅଭିଭୁଯ୍ୟ ସବ୍ବାନି ପରିସ୍ସଯାନି, ଚରେଯ୍ୟ ତେନତ୍ତମନୋ ସତୀମା।

‘‘ନୋ ଚେ ଲଭେଥ ନିପକଂ ସହାଯଂ, ସଦ୍ଧିଂ ଚରଂ ସାଧୁୱିହାରିଧୀରଂ;

ରାଜାୱ ରଟ୍ଠଂ ୱିଜିତଂ ପହାଯ, ଏକୋ ଚରେ ମାତଙ୍ଗରଞ୍ଞେୱ ନାଗୋ।

‘‘ଅଦ୍ଧା ପସଂସାମ ସହାଯସମ୍ପଦଂ, ସେଟ୍ଠା ସମା ସେୱିତବ୍ବା ସହାଯା;

ଏତେ ଅଲଦ୍ଧା ଅନୱଜ୍ଜଭୋଜୀ, ଏକୋ ଚରେ ଖଗ୍ଗୱିସାଣକପ୍ପୋ।

‘‘ଦିସ୍ୱା ସୁୱଣ୍ଣସ୍ସ ପଭସ୍ସରାନି, କମ୍ମାରପୁତ୍ତେନ ସୁନିଟ୍ଠିତାନି;

ସଙ୍ଘଟ୍ଟମାନାନି ଦୁୱେ ଭୁଜସ୍ମିଂ, ଏକୋ ଚରେ ଖଗ୍ଗୱିସାଣକପ୍ପୋ।

‘‘ଏୱଂ ଦୁତୀଯେନ ସହା ମମସ୍ସ, ୱାଚାଭିଲାପୋ ଅଭିସଜ୍ଜନା ୱା;

ଏତଂ ଭଯଂ ଆଯତିଂ ପେକ୍ଖମାନୋ, ଏକୋ ଚରେ ଖଗ୍ଗୱିସାଣକପ୍ପୋ।

‘‘କାମା ହି ଚିତ୍ରା ମଧୁରା ମନୋରମା, ୱିରୂପରୂପେନ ମଥେନ୍ତି ଚିତ୍ତଂ;

ଆଦୀନୱଂ କାମଗୁଣେସୁ ଦିସ୍ୱା, ଏକୋ ଚରେ ଖଗ୍ଗୱିସାଣକପ୍ପୋ।

‘‘ଈତୀ ଚ ଗଣ୍ଡୋ ଚ ଉପଦ୍ଦୱୋ ଚ, ରୋଗୋ ଚ ସଲ୍ଲଞ୍ଚ ଭୟଞ୍ଚ ମେତଂ;

ଏତଂ ଭୟଂ କାମଗୁଣେସୁ ଦିସ୍ୱା, ଏକୋ ଚରେ ଖଗ୍ଗୱିସାଣକପ୍ପୋ।

‘‘ସୀତଞ୍ଚ ଉଣ୍ହଞ୍ଚ ଖୁଦଂ ପିପାସଂ, ୱାତାତପେ ଡଂସସରୀସପେ ଚ;

ସବ୍ବାନିପେତାନି ଅଭିସମ୍ଭୱିତ୍ୱା, ଏକୋ ଚରେ ଖଗ୍ଗୱିସାଣକପ୍ପୋ।

‘‘ନାଗୋୱ ୟୂଥାନି ୱିୱଜ୍ଜୟିତ୍ୱା, ସଞ୍ଜାତଖନ୍ଧୋ ପଦୁମୀ ଉଳାରୋ;

ୟଥାଭିରନ୍ତଂ ୱିହରଂ ଅରଞ୍ଞେ, ଏକୋ ଚରେ ଖଗ୍ଗୱିସାଣକପ୍ପୋ।

‘‘ଅଟ୍ଠାନତଂ ସଙ୍ଗଣିକାରତସ୍ସ, ୟଂ ଫସ୍ସୟେ ସାମୟିକଂ ୱିମୁତ୍ତିଂ;

ଆଦିଚ୍ଚବନ୍ଧୁସ୍ସ ୱଚୋ ନିସମ୍ମ, ଏକୋ ଚରେ ଖଗ୍ଗୱିସାଣକପ୍ପୋ।

‘‘ଦିଟ୍ଠୀୱିସୂକାନି ଉପାତିୱତ୍ତୋ, ପତ୍ତୋ ନିୟାମଂ ପଟିଲଦ୍ଧମଗ୍ଗୋ;

ଉପ୍ପନ୍ନଞାଣୋମ୍ହି ଅନଞ୍ଞନେୟ୍ୟୋ, ଏକୋ ଚରେ ଖଗ୍ଗୱିସାଣକପ୍ପୋ।

‘‘ନିଲ୍ଲୋଲୁପୋ ନିକ୍କୁହୋ ନିପ୍ପିପାସୋ, ନିମ୍ମକ୍ଖ ନିଦ୍ଧନ୍ତକସାୱମୋହୋ;

ନିରାସୟୋ ସବ୍ବଲୋକେ ଭୱିତ୍ୱା, ଏକୋ ଚରେ ଖଗ୍ଗୱିସାଣକପ୍ପୋ।

‘‘ପାପଂ ସହାୟଂ ପରିୱଜ୍ଜୟେଥ, ଅନତ୍ଥଦସ୍ସିଂ ୱିସମେ ନିୱିଟ୍ଠଂ;

ସୟଂ ନ ସେୱେ ପସୁତଂ ପମତ୍ତଂ, ଏକୋ ଚରେ ଖଗ୍ଗୱିସାଣକପ୍ପୋ।

‘‘ବହୁସ୍ସୁତଂ ଧମ୍ମଧରଂ ଭଜେଥ, ମିତ୍ତଂ ଉଳାରଂ ପଟିଭାନୱନ୍ତଂ;

ଅଞ୍ଞାୟ ଅତ୍ଥାନି ୱିନେୟ୍ୟ କଙ୍ଖଂ, ଏକୋ ଚରେ ଖଗ୍ଗୱିସାଣକପ୍ପୋ।

‘‘ଖିଡ୍ଡଂ ରତିଂ କାମସୁଖଞ୍ଚ ଲୋକେ, ଅନଲଙ୍କରିତ୍ୱା ଅନପେକ୍ଖମାନୋ;

ୱିଭୂସଟ୍ଠାନା ୱିରତୋ ସଚ୍ଚୱାଦୀ, ଏକୋ ଚରେ ଖଗ୍ଗୱିସାଣକପ୍ପୋ।

‘‘ପୁତ୍ତଞ୍ଚ ଦାରଂ ପିତରଞ୍ଚ ମାତରଂ, ଧନାନି ଧଞ୍ଞାନି ଚ ବନ୍ଧୱାନି;

ହିତ୍ୱାନ କାମାନି ୟଥୋଧିକାନି, ଏକୋ ଚରେ ଖଗ୍ଗୱିସାଣକପ୍ପୋ।

‘‘ସଙ୍ଗୋ ଏସୋ ପରିତ୍ତମେତ୍ଥ ସୋଖ୍ୟଂ, ଅପ୍ପସ୍ସାଦୋ ଦୁକ୍ଖମେତ୍ଥ ଭିୟ୍ୟୋ;

ଗଳଓ ଏସୋ ଇତି ଞତ୍ୱା ମତିମା, ଏକୋ ଚରେ ଖଗ୍ଗୱିସାଣକପ୍ପୋ।

‘‘ସନ୍ଦାଲୟିତ୍ୱାନ ସଂଯୋଜନାନି, ଜାଲଂୱ ଭେତ୍ୱା ସଲିଲମ୍ବୁଚାରୀ,

ଅଗ୍ଗୀୱ ଦଡ୍ଢଂ ଅନିୱତ୍ତମାନୋ, ଏକୋ ଚରେ ଖଗ୍ଗୱିସାଣକପ୍ପୋ।

‘‘ଓକ୍ଖିତ୍ତଚକ୍ଖୁ ନ ଚ ପାଦଲୋଲୋ, ଗୁତ୍ତିନ୍ଦ୍ରିୟୋ ରକ୍ଖିତମାନସାନୋ;

ଅନୱସ୍ସୁତୋ ଅପରିଡୟ୍ହମାନୋ, ଏକୋ ଚରେ ଖଗ୍ଗୱିସାଣକପ୍ପୋ।

‘‘ଓହାରୟିତ୍ୱା ଗିହିବ୍ୟଞ୍ଜନାନି, ସଞ୍ଛନ୍ନପତ୍ତୋ ଯଥା ପାରିଛତ୍ତୋ;

କାସାୟୱତ୍ଥୋ ଅଭିନିକ୍ଖମିତ୍ୱା, ଏକୋ ଚରେ ଖଗ୍ଗୱିସାଣକପ୍ପୋ।

‘‘ରସେସୁ ଗେଧଂ ଅକରଂ ଅଲୋଲୋ, ଅନଞ୍ଞପୋସୀ ସପଦାନଚାରୀ;

କୁଲେ କୁଲେ ଅପ୍ପଟିବଦ୍ଧଚିତ୍ତୋ, ଏକୋ ଚରେ ଖଗ୍ଗୱିସାଣକପ୍ପୋ।

‘‘ପହାୟ ପଞ୍ଚାୱରଣାନି ଚେତସୋ, ଉପକ୍କିଲେସେ ବ୍ୟପନୁଜ୍ଜ ସବ୍ବେ;

ଅନିସ୍ସିତୋ ଛେଜ୍ଜ ସିନେହଦୋସଂ, ଏକୋ ଚରେ ଖଗ୍ଗୱିସାଣକପ୍ପୋ।

‘‘ୱିପିଟ୍ଠିକତ୍ୱାନ ସୁଖଞ୍ଚ ଦୁକ୍ଖଂ, ପୁବ୍ବେୱ ସୋମନସ୍ସଦୋମନସ୍ସଂ;

ଲଦ୍ଧାନୁପେକ୍ଖଂ ସମଥଂ ୱିସୁଦ୍ଧଂ, ଏକୋ ଚରେ ଖଗ୍ଗୱିସାଣକପ୍ପୋ।

‘‘ଆରଦ୍ଧୱୀରିୟୋ ପରମତ୍ଥପତ୍ତିୟା, ଅଲୀନଚିତ୍ତୋ ଅକୁସୀତୱୁତ୍ତି;

ଦଳ୍ହନିକ୍କମୋ ଥାମବଲୂପପନ୍ନୋ, ଏକୋ ଚରେ ଖଗ୍ଗୱିସାଣକପ୍ପୋ।

‘‘ପଟିସଲ୍ଲାନଂ ଝାନମରିଞ୍ଚମାନୋ, ଧମ୍ମେସୁ ନିଚ୍ଚଂ ଅନୁଧମ୍ମଚାରୀ;

ଆଦୀନୱଂ ସମ୍ମସିତା ଭୱେସୁ, ଏକୋ ଚରେ ଖଗ୍ଗୱିସାଣକପ୍ପୋ।

‘‘ତଣ୍ହକ୍ଖୟଂ ପତ୍ଥୟମପ୍ପମତ୍ତୋ, ଅନେଳମୂଗୋ ସୁତୱା ସତୀମା;

ସଙ୍ଖାତଧମ୍ମୋ ନିୟତୋ ପଧାନୱା, ଏକୋ ଚରେ ଖଗ୍ଗୱିସାଣକପ୍ପୋ।

‘‘ସୀହୋୱ ସଦ୍ଦେସୁ ଅସନ୍ତସନ୍ତୋ, ୱାତୋୱ ଜାଲମ୍ହି ଅସଜ୍ଜମାନୋ;

ପଦୁମଂୱ ତୋୟେନ ଅଲିମ୍ପମାନୋ, ଏକୋ ଚରେ ଖଗ୍ଗୱିସାଣକପ୍ପୋ।

‘‘ସୀହୋ ଯଥା ଦାଠବଲୀ ପସୟ୍ହ, ରାଜା ମିଗାନଂ ଅଭିଭୁୟ୍ୟ ଚାରୀ;

ସେୱେଥ ପନ୍ତାନି ସେନାସନାନି, ଏକୋ ଚରେ ଖଗ୍ଗୱିସାଣକପ୍ପୋ।

‘‘ମେତ୍ତଂ ଉପେକ୍ଖଂ କରୁଣଂ ୱିମୁତ୍ତିଂ, ଆସେୱମାନୋ ମୁଦିତଞ୍ଚ କାଲେ;

ସବ୍ବେନ ଲୋକେନ ଅୱିରୁଜ୍ଝମାନୋ, ଏକୋ ଚରେ ଖଗ୍ଗୱିସାଣକପ୍ପୋ।

‘‘ରାଗଞ୍ଚ ଦୋସଞ୍ଚ ପହାଯ ମୋହଂ, ସନ୍ଦାଲଯିତ୍ୱାନ ସଂଯୋଜନାନି;

ଅସନ୍ତସଂ ଜୀୱିତସଙ୍ଖଯମ୍ହି, ଏକୋ ଚରେ ଖଗ୍ଗୱିସାଣକପ୍ପୋ।

‘‘ଭଜନ୍ତି ସେୱନ୍ତି ଚ କାରଣତ୍ଥା, ନିକ୍କାରଣା ଦୁଲ୍ଲଭା ଅଜ୍ଜ ମିତ୍ତା;

ଅତ୍ତଟ୍ଠପଞ୍ଞା ଅସୁଚୀମନୁସ୍ସା, ଏକୋ ଚରେ ଖଗ୍ଗୱିସାଣକପ୍ପୋ’’ତି।

ତତ୍ଥ ସବ୍ବେସୁ ଭୂତେସୂତି ଖଗ୍ଗୱିସାଣପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧାପଦାନସୁତ୍ତଂ। କା ଉପ୍ପତ୍ତି? ସବ୍ବସୁତ୍ତାନଂ ଚତୁବ୍ବିଧା ଉପ୍ପତ୍ତି – ଅତ୍ତଜ୍ଝାସଯତୋ, ପରଜ୍ଝାସଯତୋ, ଅଟ୍ଠୁପ୍ପତ୍ତିତୋ, ପୁଚ୍ଛାୱସିତୋତି। ତତ୍ଥ ଖଗ୍ଗୱିସାଣସୁତ୍ତସ୍ସ ଅୱିସେସେନ ପୁଚ୍ଛାୱସିତୋ ଉପ୍ପତ୍ତି। ୱିସେସେନ ପନ ଯସ୍ମା ଏତ୍ଥ କାଚି ଗାଥା ତେନ ତେନ ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧେନ ପୁଟ୍ଠେନ ୱୁତ୍ତା, କାଚି ଅପୁଟ୍ଠେନ ଅତ୍ତନା ଅଧିଗତମଗ୍ଗନଯାନୁରୂପଂ ଉଦାନଂଯେୱ ଉଦାନେନ୍ତେନ, ତସ୍ମା କାଯଚି ଗାଥାଯ ପୁଚ୍ଛାୱସିତୋ, କାଯଚି ଅତ୍ତଜ୍ଝାସଯତୋ ଉପ୍ପତ୍ତି। ତତ୍ଥ ଯା ଅଯଂ ଅୱିସେସେନ ପୁଚ୍ଛାୱସିତୋ ଉପ୍ପତ୍ତି, ସା ଆଦିତୋ ପଭୁତି ଏୱଂ ୱେଦିତବ୍ବା –

ଏକଂ ସମଯଂ ଭଗୱା ସାୱତ୍ଥିଯଂ ୱିହରତି। ଅଥ ଖୋ ଆଯସ୍ମତୋ ଆନନ୍ଦସ୍ସ ରହୋଗତସ୍ସ ପଟିସଲ୍ଲୀନସ୍ସ ଏୱଂ ଚେତସୋ ପରିୱିତକ୍କୋ ଉଦପାଦି – ‘‘ବୁଦ୍ଧାନଂ ପତ୍ଥନା ଚ ଅଭିନୀହାରୋ ଚ ଦିସ୍ସତି, ତଥା ସାୱକାନଂ, ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧାନଂ ନ ଦିସ୍ସତି, ଯଂନୂନାହଂ ଭଗୱନ୍ତଂ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ପୁଚ୍ଛେଯ୍ୟ’’ନ୍ତି? ସୋ ପଟିସଲ୍ଲାନା ୱୁଟ୍ଠିତୋ ଭଗୱନ୍ତଂ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଯଥାକ୍କମେନ ଏତମତ୍ଥଂ ପୁଚ୍ଛି। ଅଥସ୍ସ ଭଗୱା ପୁବ୍ବଯୋଗାୱଚରସୁତ୍ତଂ ଅଭାସି –

‘‘ପଞ୍ଚିମେ, ଆନନ୍ଦ, ଆନିସଂସା ପୁବ୍ବଯୋଗାୱଚରେ ଦିଟ୍ଠେୱ ଧମ୍ମେ ପଟିକଚ୍ଚେୱ ଅଞ୍ଞଂ ଆରାଧେତି। ନୋ ଚେ ଦିଟ୍ଠେୱ ଧମ୍ମେ ପଟିକଚ୍ଚେୱ ଅଞ୍ଞଂ ଆରାଧେତି, ଅଥ ମରଣକାଲେ ଅଞ୍ଞଂ ଆରାଧେତି। ଅଥ ଦେୱପୁତ୍ତୋ ସମାନୋ ଅଞ୍ଞଂ ଆରାଧେତି। ଅଥ ବୁଦ୍ଧାନଂ ସମ୍ମୁଖୀଭାୱେ ଖିପ୍ପାଭିଞ୍ଞୋ ହୋତି। ଅଥ ପଚ୍ଛିମେ କାଲେ ପଚ୍ଚେକସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ହୋତୀ’’ତି।

ଏୱଂ ୱତ୍ୱା ପୁନ ଆହ –

‘‘ପଚ୍ଚେକସମ୍ବୁଦ୍ଧା ନାମ, ଆନନ୍ଦ, ଅଭିନୀହାରସମ୍ପନ୍ନା ପୁବ୍ବଯୋଗାୱଚରା ହୋନ୍ତି, ତସ୍ମା ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧବୁଦ୍ଧସାୱକାନଂ ସବ୍ବେସଂ ପତ୍ଥନା ଚ ଅଭିନୀହାରୋ ଚ ଇଚ୍ଛିତବ୍ବୋ’’ତି।

ସୋ ଆହ – ‘‘ବୁଦ୍ଧାନଂ, ଭନ୍ତେ, ପତ୍ଥନା କୀୱ ଚିରଂ ୱଟ୍ଟତୀ’’ତି। ବୁଦ୍ଧାନଂ, ଆନନ୍ଦ, ହେଟ୍ଠିମପରିଚ୍ଛେଦେନ ଚତ୍ତାରି ଅସଙ୍ଖ୍ୟେଯ୍ୟାନି କପ୍ପସତସହସ୍ସଞ୍ଚ, ମଜ୍ଝିମପରିଚ୍ଛେଦେନ ଅଟ୍ଠ ଅସଙ୍ଖ୍ୟେଯ୍ୟାନି କପ୍ପସତସହସ୍ସଞ୍ଚ, ଉପରିମପରିଚ୍ଛେଦେନ ସୋଳସ ଅସଙ୍ଖ୍ୟେଯ୍ୟାନି କପ୍ପସତସହସ୍ସଞ୍ଚ। ଏତେ ଚ ଭେଦା ପଞ୍ଞାଧିକସଦ୍ଧାଧିକୱୀରିଯାଧିକାନଂ ୱସେନ ଞାତବ୍ବା। ପଞ୍ଞାଧିକାନଞ୍ହି ସଦ୍ଧା ମନ୍ଦା ହୋତି, ପଞ୍ଞା ତିକ୍ଖା। ସଦ୍ଧାଧିକାନଂ ପଞ୍ଞା ମଜ୍ଝିମା ହୋତି, ସଦ୍ଧା ତିକ୍ଖା। ୱୀରିଯାଧିକାନଂ ସଦ୍ଧା ପଞ୍ଞା ମନ୍ଦା ହୋତି, ୱୀରିଯଂ ତିକ୍ଖନ୍ତି। ଅପ୍ପତ୍ୱା ପନ ଚତ୍ତାରି ଅସଙ୍ଖ୍ୟେଯ୍ୟାନି କପ୍ପସତସହସ୍ସଞ୍ଚ ଦିୱସେ ଦିୱସେ ୱେସ୍ସନ୍ତରଦାନସଦିସଂ ଦାନଂ ଦେନ୍ତୋପି ତଦନୁରୂପେ ସୀଲାଦିପାରମିଧମ୍ମେ ଆଚିନନ୍ତୋପି ଅନ୍ତରା ବୁଦ୍ଧୋ ଭୱିସ୍ସତୀତି ନେତଂ ଠାନଂ ୱିଜ୍ଜତି। କସ୍ମା? ଞାଣଂ ଗବ୍ଭଂ ନ ଗଣ୍ହାତି, ୱେପୁଲ୍ଲଂ ନାପଜ୍ଜତି, ପରିପାକଂ ନ ଗଚ୍ଛତୀତି। ଯଥା ନାମ ତିମାସଚତୁମାସପଞ୍ଚମାସଚ୍ଚଯେନ ନିପ୍ଫଜ୍ଜନକଂ ସସ୍ସଂ ତଂ ତଂ କାଲଂ ଅପ୍ପତ୍ୱା ଦିୱସେ ଦିୱସେ ସତକ୍ଖତ୍ତୁଂ ସହସ୍ସକ୍ଖତ୍ତୁଂ କେଳାଯନ୍ତୋପି ଉଦକେନ ସିଞ୍ଚନ୍ତୋପି ଅନ୍ତରା ପକ୍ଖେନ ୱା ମାସେନ ୱା ନିପ୍ଫାଦେସ୍ସତୀତି ନେତଂ ଠାନଂ ୱିଜ୍ଜତି। କସ୍ମା? ସସ୍ସଂ ଗବ୍ଭଂ ନ ଗଣ୍ହାତି, ୱେପୁଲ୍ଲଂ ନାପଜ୍ଜତି, ପରିପାକଂ ନ ଗଚ୍ଛତୀତି। ଏୱମେୱଂ ଅପ୍ପତ୍ୱା ଚତ୍ତାରି ଅସଙ୍ଖ୍ୟେଯ୍ୟାନି କପ୍ପସତସହସ୍ସଞ୍ଚ ଅନ୍ତରା ବୁଦ୍ଧୋ ଭୱିସ୍ସତୀତି ନେତଂ ଠାନଂ ୱିଜ୍ଜତି। ତସ୍ମା ଯଥାୱୁତ୍ତମେୱ କାଲଂ ପାରମିପୂରଣଂ କାତବ୍ବଂ ଞାଣପରିପାକତ୍ଥାଯ। ଏତ୍ତକେନାପି ଚ କାଲେନ ବୁଦ୍ଧତ୍ତଂ ପତ୍ଥଯତୋ ଅଭିନୀହାରକରଣେ ଅଟ୍ଠ ସମ୍ପତ୍ତିଯୋ ଇଚ୍ଛିତବ୍ବା। ଅଯଞ୍ହି –

‘‘ମନୁସ୍ସତ୍ତଂ ଲିଙ୍ଗସମ୍ପତ୍ତି, ହେତୁ ସତ୍ଥାରଦସ୍ସନଂ;

ପବ୍ବଜ୍ଜା ଗୁଣସମ୍ପତ୍ତି, ଅଧିକାରୋ ଚ ଛନ୍ଦତା;

ଅଟ୍ଠଧମ୍ମସମୋଧାନା, ଅଭିନୀହାରୋ ସମିଜ୍ଝତି’’। (ବୁ। ୱଂ। ୨।୫୯);

ଅଭିନୀହାରୋତି ମୂଲପଣିଧାନସ୍ସେତଂ ଅଧିୱଚନଂ। ତତ୍ଥ ମନୁସ୍ସତ୍ତନ୍ତି ମନୁସ୍ସଜାତି। ଅଞ୍ଞତ୍ର ହି ମନୁସ୍ସଜାତିୟା ଅୱସେସଜାତୀସୁ ଦେୱଜାତିୟମ୍ପି ଠିତସ୍ସ ପଣିଧି ନ ଇଜ୍ଝତି, ତତ୍ଥ ଠିତେନ ପନ ବୁଦ୍ଧତ୍ତଂ ପତ୍ଥୟନ୍ତେନ ଦାନାଦୀନି ପୁଞ୍ଞକମ୍ମାନି କତ୍ୱା ମନୁସ୍ସତ୍ତଂୟେୱ ପତ୍ଥେତବ୍ବଂ, ତତ୍ଥ ଠତ୍ୱା ପଣିଧି କାତବ୍ବୋ। ଏୱଞ୍ହି ସମିଜ୍ଝତି। ଲିଙ୍ଗସମ୍ପତ୍ତୀତି ପୁରିସଭାୱୋ। ମାତୁଗାମନପୁଂସକୌଭତୋବ୍ୟଞ୍ଜନକାନଞ୍ହି ମନୁସ୍ସଜାତିୟଂ ଠିତାନମ୍ପି ପଣିଧି ନ ଇଜ୍ଝତି। ତତ୍ଥ ଠିତେନ ପନ ବୁଦ୍ଧତ୍ତଂ ପତ୍ଥେନ୍ତେନ ଦାନାଦୀନି ପୁଞ୍ଞକମ୍ମାନି କତ୍ୱା ପୁରିସଭାୱୋୟେୱ ପତ୍ଥେତବ୍ବୋ, ତତ୍ଥ ଠତ୍ୱା ପଣିଧି କାତବ୍ବୋ। ଏୱଞ୍ହି ସମିଜ୍ଝତି। ହେତୂତି ଅରହତ୍ତସ୍ସ ଉପନିସ୍ସୟସମ୍ପତ୍ତି। ଯୋ ହି ତସ୍ମିଂ ଅତ୍ତଭାୱେ ୱାୟମନ୍ତୋ ଅରହତ୍ତଂ ପାପୁଣିତୁଂ ସମତ୍ଥୋ, ତସ୍ସ ପଣିଧି ସମିଜ୍ଝତି, ନୋ ଇତରସ୍ସ ଯଥା ସୁମେଧପଣ୍ଡିତସ୍ସ। ସୋ ହି ଦୀପଙ୍କରପାଦମୂଲେ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ତେନତ୍ତଭାୱେନ ଅରହତ୍ତଂ ପାପୁଣିତୁଂ ସମତ୍ଥୋ ଅହୋସି। ସତ୍ଥାରଦସ୍ସନନ୍ତି ବୁଦ୍ଧାନଂ ସମ୍ମୁଖାଦସ୍ସନଂ। ଏୱଞ୍ହି ଇଜ୍ଝତି, ନୋ ଅଞ୍ଞଥା ଯଥା ସୁମେଧପଣ୍ଡିତସ୍ସ। ସୋ ହି ଦୀପଙ୍କରଂ ସମ୍ମୁଖା ଦିସ୍ୱା ପଣିଧିଂ ଅକାସି। ପବ୍ବଜ୍ଜାତି ଅନଗାରିୟଭାୱୋ। ସୋ ଚ ଖୋ ସାସନେ ୱା କମ୍ମୱାଦିକିରିୟୱାଦିତାପସପରିବ୍ବାଜକନିକାୟେ ୱା ୱଟ୍ଟତି ଯଥା ସୁମେଧପଣ୍ଡିତସ୍ସ। ସୋ ହି ସୁମେଧୋ ନାମ ତାପସୋ ହୁତ୍ୱା ପଣିଧିଂ ଅକାସି। ଗୁଣସମ୍ପତ୍ତୀତି ଝାନାଦିଗୁଣପଟିଲାଭୋ । ପବ୍ବଜିତସ୍ସପି ହି ଗୁଣସମ୍ପନ୍ନସ୍ସେୱ ଇଜ୍ଝତି, ନୋ ଇତରସ୍ସ ଯଥା ସୁମେଧପଣ୍ଡିତସ୍ସ। ସୋ ହି ପଞ୍ଚାଭିଞ୍ଞୋ ଚ ଅଟ୍ଠସମାପତ୍ତିଲାଭୀ ଚ ହୁତ୍ୱା ପଣିଧେସି। ଅଧିକାରୋତି ଅଧିକକାରୋ, ପରିଚ୍ଚାଗୋତି ଅତ୍ଥୋ। ଜୀୱିତାଦିପରିଚ୍ଚାଗଞ୍ହି କତ୍ୱା ପଣିଦହତୋୟେୱ ଇଜ୍ଝତି, ନୋ ଇତରସ୍ସ ଯଥା ସୁମେଧପଣ୍ଡିତସ୍ସ। ସୋ ହି –

''ଅକ୍କମିତ୍ୱାନ ମଂ ବୁଦ୍ଧୋ, ସହ ସିସ୍ସେହି ଗଚ୍ଛତୁ;

ମା ନଂ କଲଲେ ଅକ୍କମିତ୍ଥ, ହିତାୟ ମେ ଭୱିସ୍ସତୀ''ତି। (ବୁ। ୱଂ। ୨।୫୩);

ଏୱଂ ଅତ୍ତପରିଚ୍ଚାଗଂ କତ୍ୱା ପଣିଧେସି। ଛନ୍ଦତାତି କତ୍ତୁକମ୍ୟତା। ସା ଯସ୍ସ ବଲୱତୀ ହୋତି, ତସ୍ସ ଇଜ୍ଝତି ପଣିଧି। ସା ଚ ସଚେ କୋଚି ୱଦେୟ୍ୟ ''କୋ ଚତ୍ତାରି ଅସଙ୍ଖ୍ୟେୟ୍ୟାନି କପ୍ପସତସହସ୍ସଞ୍ଚ ନିରୟେ ପଚ୍ଚିତ୍ୱା ବୁଦ୍ଧତ୍ତଂ ଇଚ୍ଛତୀ''ତି। ତଂ ସୁତ୍ୱା ଯୋ ''ଅହ''ନ୍ତି ୱତ୍ତୁଂ ଉସ୍ସହତି, ତସ୍ସ ବଲୱତୀତି ୱେଦିତବ୍ବା। ତଥା ଯଦି କୋଚି ୱଦେୟ୍ୟ ''କୋ ସକଲଚକ୍କୱାଳଂ ୱୀତଚ୍ଚିକାନଂ ଅଙ୍ଗାରାନଂ ପୂରଂ ଅକ୍କମିତ୍ୱା ବୁଦ୍ଧତ୍ତଂ ଇଚ୍ଛତି, କୋ ସକଲଚକ୍କୱାଳଂ ସତ୍ତିସୂଲେହି ଆକିଣ୍ଣଂ ଅକ୍କମନ୍ତୋ ଅତିକ୍କମିତ୍ୱା ବୁଦ୍ଧତ୍ତଂ ଇଚ୍ଛତି, କୋ ସକଲଚକ୍କୱାଳଂ ସମତିତ୍ତିକଂ ଉଦକପୁଣ୍ଣଂ ଉତ୍ତରିତ୍ୱା ବୁଦ୍ଧତ୍ତଂ ଇଚ୍ଛତି, କୋ ସକଲଚକ୍କୱାଳଂ ନିରନ୍ତରଂ ୱେଳୁଗୁମ୍ବସଞ୍ଛନ୍ନଂ ମଦ୍ଦନ୍ତୋ ଅତିକ୍କମିତ୍ୱା ବୁଦ୍ଧତ୍ତଂ ଇଚ୍ଛତୀ''ତି, ତଂ ସୁତ୍ୱା ଯୋ ''ଅହ''ନ୍ତି ୱତ୍ତୁଂ ଉସ୍ସହତି, ତସ୍ସ ବଲୱତୀତି ୱେଦିତବ୍ବା। ଏୱରୂପେନ ଚ କତ୍ତୁକମ୍ୟତାଛନ୍ଦେନ ସମନ୍ନାଗତୋ ସୁମେଧପଣ୍ଡିତୋ ପଣିଧେସୀତି।

ଏୱଂ ସମିଦ୍ଧାଭିନୀହାରୋ ଚ ବୋଧିସତ୍ତୋ ଇମାନି ଅଟ୍ଠାରସ ଅଭବ୍ବଟ୍ଠାନାନି ନ ଉପେତି। ସୋ ହି ତତୋ ପଭୁତି ନ ଜଚ୍ଚନ୍ଧୋ ହୋତି ନ ଜଚ୍ଚପଧିରୋ, ନ ଉମ୍ମତ୍ତକୋ, ନ ଏଳମୂଗୋ, ନ ପୀଠସପ୍ପି , ନ ମିଲକ୍ଖେସୁ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି, ନ ଦାସିୟା କୁଚ୍ଛିମ୍ହି ନିବ୍ବତ୍ତତି, ନ ନିୟତମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠିକୋ ହୋତି, ନାସ୍ସ ଲିଙ୍ଗଂ ପରିୱତ୍ତତି, ନ ପଞ୍ଚାନନ୍ତରିୟକମ୍ମାନି କରୋତି, ନ କୁଟ୍ଠୀ ହୋତି, ନ ତିରଚ୍ଛାନଯୋନିୟଂ ୱଟ୍ଟକତୋ ପଚ୍ଛିମତ୍ତଭାୱୋ ହତ୍ଥିତୋ ଅଧିକତ୍ତଭାୱୋ ହୋତି, ନ ଖୁପ୍ପିପାସିକନିଜ୍ଝାମତଣ୍ହିକପେତେସୁ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି, ନ କାଲକଞ୍ଚିକାସୁରେସୁ, ନ ଅୱୀଚିନିରୟେ, ନ ଲୋକନ୍ତରିକେସୁ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି। କାମାୱଚରେସୁ ପନ ନ ମାରୋ ହୋତି, ରୂପାୱଚରେସୁ ନ ଅସଞ୍ଞୀଭୱେ, ନ ସୁଦ୍ଧାୱାସେସୁ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି, ନ ଅରୂପଭୱେସୁ, ନ ଅଞ୍ଞଂ ଚକ୍କୱାଳଂ ସଙ୍କମତି।

ଯା ଚିମା ଉସ୍ସାହୋ ଚ ଉମ୍ମଙ୍ଗୋ ଚ ଅୱତ୍ଥାନଞ୍ଚ ହିତଚରିୟା ଚାତି ଚତସ୍ସୋ ବୁଦ୍ଧଭୂମିୟୋ, ତାହି ସମନ୍ନାଗତୋ ହୋତି। ତତ୍ଥ –

''ଉସ୍ସାହୋ ୱୀରିୟଂ ୱୁତ୍ତଂ, ଉମ୍ମଙ୍ଗୋ ପଞ୍ଞା ପୱୁଚ୍ଚତି;

ଅୱତ୍ଥାନଂ ଅଧିଟ୍ଠାନଂ, ହିତଚରିୟା ମେତ୍ତାଭାୱନା''ତି। –

ୱେଦିତବ୍ବା। ଯେ ଚ ଇମେ ନେକ୍ଖମ୍ମଜ୍ଝାସୟୋ, ପୱିୱେକଜ୍ଝାସୟୋ, ଅଲୋଭଜ୍ଝାସୟୋ, ଅଦୋସଜ୍ଝାସୟୋ, ଅମୋହଜ୍ଝାସୟୋ, ନିସ୍ସରଣଜ୍ଝାସୟୋତି ଛ ଅଜ୍ଝାସୟା ବୋଧିପରିପାକାୟ ସଂୱତ୍ତନ୍ତି, ଯେହି ସମନ୍ନାଗତତ୍ତା ନେକ୍ଖମ୍ମଜ୍ଝାସୟା ଚ ବୋଧିସତ୍ତା କାମେସୁ ଦୋସଦସ୍ସାୱିନୋ, ପୱିୱେକଜ୍ଝାସୟା ଚ ବୋଧିସତ୍ତା ସଙ୍ଗଣିକାୟ ଦୋସଦସ୍ସାୱିନୋ, ଅଲୋଭଜ୍ଝାସୟା ଚ ବୋଧିସତ୍ତା ଲୋଭେ ଦୋସଦସ୍ସାୱିନୋ, ଅଦୋସଜ୍ଝାସୟା ଚ ବୋଧିସତ୍ତା ଦୋସେ ଦୋସଦସ୍ସାୱିନୋ, ଅମୋହଜ୍ଝାସୟା ଚ ବୋଧିସତ୍ତା ମୋହେ ଦୋସଦସ୍ସାୱିନୋ, ନିସ୍ସରଣଜ୍ଝାସୟା ଚ ବୋଧିସତ୍ତା ସବ୍ବଭୱେସୁ ଦୋସଦସ୍ସାୱିନୋତି ୱୁଚ୍ଚନ୍ତି, ତେହି ଚ ସମନ୍ନାଗତୋ ହୋତି।

ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧାନଂ ପନ କୀୱ ଚିରଂ ପତ୍ଥନା ୱଟ୍ଟତୀତି? ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧାନଂ ଦ୍ୱେ ଅସଙ୍ଖ୍ୟେୟ୍ୟାନି କପ୍ପସତସହସ୍ସଞ୍ଚ, ତତୋ ଓରଂ ନ ସକ୍କା, ପୁବ୍ବେ ୱୁତ୍ତନୟେନେୱେତ୍ଥ କାରଣଂ ୱେଦିତବ୍ବଂ। ଏତ୍ତକେନାପି ଚ କାଲେନ ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧତ୍ତଂ ପତ୍ଥୟତୋ ଅଭିନୀହାରକରଣେ ପଞ୍ଚ ସମ୍ପତ୍ତିୟୋ ଇଚ୍ଛିତବ୍ବା। ତେସଞ୍ହି –

''ମନୁସ୍ସତ୍ତଂ ଲିଙ୍ଗସମ୍ପତ୍ତି, ୱିଗତାସୱଦସ୍ସନଂ;

ଅଧିକାରୋ ଚ ଛନ୍ଦତା, ଏତେ ଅଭିନୀହାରକାରଣା''।

ତତ୍ଥ ୱିଗତାସୱଦସ୍ସନନ୍ତି ବୁଦ୍ଧପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧବୁଦ୍ଧସାୱକାନଂ ଯସ୍ସ କସ୍ସଚି ଦସ୍ସନନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ସେସଂ ୱୁତ୍ତନୟମେୱ।

ଅଥ ''ସାୱକାନଂ ପତ୍ଥନା କିତ୍ତକଂ ୱଟ୍ଟତୀ''ତି? ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ଅଗ୍ଗସାୱକାନଂ ଏକଂ ଅସଙ୍ଖ୍ୟେୟ୍ୟଂ କପ୍ପସତସହସ୍ସଞ୍ଚ, ଅସୀତିମହାସାୱକାନଂ କପ୍ପସତସହସ୍ସମେୱ। ତଥା ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ମାତାପିତୂନଂ ଉପଟ୍ଠାକସ୍ସ ପୁତ୍ତସ୍ସ ଚାତି, ତତୋ ଓରଂ ନ ସକ୍କା, ତତ୍ଥ କାରଣଂ ୱୁତ୍ତନୟମେୱ। ଇମେସଂ ପନ ସବ୍ବେସମ୍ପି ଅଧିକାରୋ ଚ ଛନ୍ଦତାତି ଦ୍ୱଙ୍ଗସମନ୍ନାଗତୋୟେୱ ଅଭିନୀହାରୋ ହୋତି।

ଏୱଂ ଇମାୟ ପତ୍ଥନାୟ ଇମିନା ଚ ଅଭିନୀହାରେନ ଯଥାୱୁତ୍ତପ୍ପଭେଦଂ କାଲଂ ପାରମିୟୋ ପୂରେତ୍ୱା ବୁଦ୍ଧା ଲୋକେ ଉପ୍ପଜ୍ଜନ୍ତା ଖତ୍ତିୟକୁଲେ ୱା ବ୍ରାହ୍ମଣକୁଲେ ୱା ଉପ୍ପଜ୍ଜନ୍ତି, ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧା ଖତ୍ତିୟବ୍ରାହ୍ମଣଗହପତିକୁଲାନଂ ଅଞ୍ଞତରସ୍ମିଂ, ଅଗ୍ଗସାୱକା ପନ ବୁଦ୍ଧା ୱିୟ ଖତ୍ତିୟବ୍ରାହ୍ମଣକୁଲେସ୍ୱେୱ। ସବ୍ବବୁଦ୍ଧା ସଂୱଟ୍ଟମାନେ କପ୍ପେ ନ ଉପ୍ପଜ୍ଜନ୍ତି, ୱିୱଟ୍ଟମାନେ କପ୍ପେ ଉପ୍ପଜ୍ଜନ୍ତି, ତଥା ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧା। ତେ ପନ ବୁଦ୍ଧାନଂ ଉପ୍ପଜ୍ଜନକାଲେ ନ ଉପ୍ପଜ୍ଜନ୍ତି। ବୁଦ୍ଧା ସୟଞ୍ଚ ବୁଜ୍ଝନ୍ତି, ପରେ ଚ ବୋଧେନ୍ତି। ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧା ସୟମେୱ ବୁଜ୍ଝନ୍ତି, ନ ପରେ ବୋଧେନ୍ତି। ଅତ୍ଥରସମେୱ ପଟିୱିଜ୍ଝନ୍ତି, ନ ଧମ୍ମରସଂ। ନ ହି ତେ ଲୋକୁତ୍ତରଧମ୍ମଂ ପଞ୍ଞତ୍ତିଂ ଆରୋପେତ୍ୱା ଦେସେତୁଂ ସକ୍କୋନ୍ତି, ମୂଗେନ ଦିଟ୍ଠସୁପିନୋ ୱିୟ ୱନଚରକେନ ନଗରେ ସାୟିତବ୍ୟଞ୍ଜନରସୋ ୱିୟ ଚ ନେସଂ ଧମ୍ମାଭିସମୟୋ ହୋତି। ସବ୍ବଂ ଇଦ୍ଧିସମାପତ୍ତିପଟିସମ୍ଭିଦାପଭେଦଂ ପାପୁଣନ୍ତି। ଗୁଣୱିସିଟ୍ଠତାୟ ବୁଦ୍ଧାନଂ ହେଟ୍ଠା ସାୱକାନଂ ଉପରି ହୋନ୍ତି, ନ ଅଞ୍ଞେ ପବ୍ବାଜେତ୍ୱା ଆଭିସମାଚାରିକଂ ସିକ୍ଖାପେନ୍ତି, ''ଚିତ୍ତସଲ୍ଲେଖୋ କାତବ୍ବୋ, ୱୋସାନଂ ନାପଜ୍ଜିତବ୍ବ''ନ୍ତି ଇମିନା ଉଦ୍ଦେସେନ ଉପୋସଥଂ କରୋନ୍ତି, ଅଜ୍ଜ ଉପୋସଥୋତି ୱଚନମତ୍ତେନ ୱା, ଉପୋସଥଂ କରୋନ୍ତା ଚ ଗନ୍ଧମାଦନେ ମଞ୍ଜୂସକରୁକ୍ଖମୂଲେ ରତନମାଳେ ସନ୍ନିପତିତ୍ୱା କରୋନ୍ତୀତି। ଏୱଂ ଭଗୱା ଆୟସ୍ମତୋ ଆନନ୍ଦସ୍ସ ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧାନଂ ସବ୍ବାକାରପରିପୂରଂ ପତ୍ଥନଞ୍ଚ ଅଭିନୀହାରଞ୍ଚ କଥେତ୍ୱା ଇଦାନି ଇମାୟ ପତ୍ଥନାୟ ଇମିନା ଚ ଅଭିନୀହାରେନ ସମୁଦାଗତେ ତେ ତେ ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧେ କଥେତୁଂ ''ସବ୍ବେସୁ ଭୂତେସୁ ନିଧାୟ ଦଣ୍ଡ''ନ୍ତିଆଦିନା ନୟେନ ଇମଂ ଖଗ୍ଗୱିସାଣସୁତ୍ତଂ ଅଭାସି। ଅୟଂ ତାୱ ଅୱିସେସେନ ପୁଚ୍ଛାୱସିତୋ ଖଗ୍ଗୱିସାଣସୁତ୍ତସ୍ସ ଉପ୍ପତ୍ତି।

ଇଦାନି ୱିସେସେନ ୱତ୍ତବ୍ବା। ତତ୍ଥ ଇମିସ୍ସା ତାୱ ଗାଥାୟ ଏୱଂ ଉପ୍ପତ୍ତି ୱେଦିତବ୍ବା – ଅୟଂ କିର ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧୋ ପଚ୍ଚେକବୋଧିସତ୍ତଭୂମିଂ ଓଗାହନ୍ତୋ ଦ୍ୱେ ଅସଙ୍ଖ୍ୟେୟ୍ୟାନି କପ୍ପସତସହସ୍ସଞ୍ଚ ପାରମିୟୋ ପୂରେତ୍ୱା କସ୍ସପସ୍ସ ଭଗୱତୋ ସାସନେ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ଆରଞ୍ଞିକୋ ହୁତ୍ୱା ଗତପଚ୍ଚାଗତୱତ୍ତଂ ପୂରେନ୍ତୋ ସମଣଧମ୍ମଂ ଅକାସି। ଏତଂ କିର ୱତ୍ତଂ ଅପରିପୂରେତ୍ୱା ପଚ୍ଚେକବୋଧିଂ ପାପୁଣନ୍ତୋ ନାମ ନତ୍ଥି । କିଂ ପନେତଂ ଗତପଚ୍ଚାଗତୱତ୍ତଂ ନାମ? ହରଣପଚ୍ଚାହରଣନ୍ତି। ତଂ ଯଥା ୱିଭୂତଂ ହୋତି, ତଥା କଥେସ୍ସାମ।

ଇଧ ଏକଚ୍ଚୋ ଭିକ୍ଖୁ ହରତି ନ ପଚ୍ଚାହରତି, ଏକଚ୍ଚୋ ପଚ୍ଚାହରତି ନ ହରତି, ଏକଚ୍ଚୋ ନେୱ ହରତି ନ ପଚ୍ଚାହରତି, ଏକଚ୍ଚୋ ହରତି ଚ ପଚ୍ଚାହରତି ଚ। ତତ୍ଥ ଯୋ ଭିକ୍ଖୁ ପଗେୱ ୱୁଟ୍ଠାୟ ଚେତିୟଙ୍ଗଣବୋଧିୟଙ୍ଗଣୱତ୍ତଂ କତ୍ୱା ବୋଧିରୁକ୍ଖେ ଉଦକଂ ଆସିଞ୍ଚିତ୍ୱା ପାନୀୟଘଟଂ ପୂରେତ୍ୱା ପାନୀୟମାଳେ ଠପେତ୍ୱା ଆଚରିୟୱତ୍ତଂ ଉପଜ୍ଝାୟୱତ୍ତଂ କତ୍ୱା ଦ୍ୱେଅସୀତି ଖନ୍ଧକୱତ୍ତାନି ଚ ଚୁଦ୍ଦସ ମହାୱତ୍ତାନି ସମାଦାୟ ୱତ୍ତତି। ସୋ ସରୀରପରିକମ୍ମଂ କତ୍ୱା ସେନାସନଂ ପୱିସିତ୍ୱା ଯାୱ ଭିକ୍ଖାଚାରୱେଲା, ତାୱ ୱିୱିତ୍ତାସନେ ୱୀତିନାମେତ୍ୱା ୱେଲଂ ଞତ୍ୱା ନିୱାସେତ୍ୱା କାୟବନ୍ଧନଂ ବନ୍ଧିତ୍ୱା ଉତ୍ତରାସଙ୍ଗଂ କତ୍ୱା ସଙ୍ଘାଟିଂ ଖନ୍ଧେ କରିତ୍ୱା ପତ୍ତଂ ଅଂସେ ଆଲଗ୍ଗେତ୍ୱା କମ୍ମଟ୍ଠାନଂ ମନସି କରୋନ୍ତୋ ଚେତିୟଙ୍ଗଣଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ଚେତିୟଞ୍ଚ ବୋଧିଞ୍ଚ ୱନ୍ଦିତ୍ୱା ଗାମସମୀପେ ଚୀୱରଂ ପାରୁପିତ୍ୱା ପତ୍ତଂ ଆଦାୟ ଗାମଂ ପିଣ୍ଡାୟ ପୱିସତି। ଏୱଂ ପୱିଟ୍ଠୋ ଚ ଲାଭୀ ଭିକ୍ଖୁ ପୁଞ୍ଞୱା ଉପାସକେହି ସକ୍କତୋ ଗରୁକତୋ ଉପଟ୍ଠାକକୁଲେ ୱା ପଟିକ୍କମନସାଲାୟଂ ୱା ପଟିକ୍କମିତ୍ୱା ଉପାସକେହି ତଂ ତଂ ପଞ୍ହଂ ପୁଚ୍ଛିୟମାନୋ ତେସଂ ପଞ୍ହୱିସ୍ସଜ୍ଜନେନ ଧମ୍ମଦେସନାୱିକ୍ଖେପେନ ଚ ତଂ ମନସିକାରଂ ଛଡ୍ଡେତ୍ୱା ନିକ୍ଖମତି। ୱିହାରଂ ଆଗତୋପି ଭିକ୍ଖୂହି ପଞ୍ହଂ ପୁଟ୍ଠୋ କଥେତି, ଧମ୍ମଂ ଭଣତି, ତଂ ତଂ ବ୍ୟାପାରଞ୍ଚ ଆପଜ୍ଜତି। ପଚ୍ଛାଭତ୍ତମ୍ପି ପୁରିମୟାମମ୍ପି ମଜ୍ଝିମୟାମମ୍ପି ଏୱଂ ଭିକ୍ଖୂହି ସଦ୍ଧିଂ ପପଞ୍ଚେତ୍ୱା କାୟଦୁଟ୍ଠୁଲ୍ଲାଭିଭୂତୋ ପଚ୍ଛିମୟାମେପି ସୟତି, ନେୱ କମ୍ମଟ୍ଠାନଂ ମନସି କରୋତି। ଅୟଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ହରତି ନ ପଚ୍ଚାହରତୀ''ତି।

ଯୋ ପନ ବ୍ୟାଧିବହୁଲୋ ହୋତି, ଭୁତ୍ତାହାରୋ ପଚ୍ଚୂସସମଯେ ନ ସମ୍ମା ପରିଣମତି। ପଗେୱ ୱୁଟ୍ଠାଯ ଯଥାୱୁତ୍ତଂ ୱତ୍ତଂ କାତୁଂ ନ ସକ୍କୋତି କମ୍ମଟ୍ଠାନଂ ୱା ମନସି କାତୁଂ, ଅଞ୍ଞଦତ୍ଥୁ ଯାଗୁଂ ୱା ଖଜ୍ଜକଂ ୱା ଭେସଜ୍ଜଂ ୱା ଭତ୍ତଂ ୱା ପତ୍ଥଯମାନୋ କାଲସ୍ସେୱ ପତ୍ତଚୀୱରମାଦାଯ ଗାମଂ ପୱିସତି। ତତ୍ଥ ଯାଗୁଂ ୱା ଖଜ୍ଜକଂ ୱା ଭେସଜ୍ଜଂ ୱା ଭତ୍ତଂ ୱା ଲଦ୍ଧା ପତ୍ତଂ ନୀହରିତ୍ୱା ଭତ୍ତକିଚ୍ଚଂ ନିଟ୍ଠାପେତ୍ୱା ପଞ୍ଞତ୍ତାସନେ ନିସିନ୍ନୋ କମ୍ମଟ୍ଠାନଂ ମନସି କରିତ୍ୱା ୱିସେସଂ ପତ୍ୱା ୱା ଅପତ୍ୱା ୱା ୱିହାରଂ ଆଗନ୍ତ୍ୱା ତେନେୱ ମନସିକାରେନ ୱିହରତି। ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି "ପଚ୍ଚାହରତି ନ ହରତୀ"ତି। ଏଦିସା ହି ଭିକ୍ଖୂ ଯାଗୁଂ ପିୱିତ୍ୱା ୱିପସ୍ସନଂ ୱଡ୍ଢେତ୍ୱା ବୁଦ୍ଧସାସନେ ଅରହତ୍ତଂ ପତ୍ତା ଗଣନପଥଂ ୱୀତିୱତ୍ତା, ସୀହଳଦୀପେଯେୱ ତେସୁ ତେସୁ ଗାମେସୁ ଆସନସାଲାଯଂ ତଂ ଆସନଂ ନତ୍ଥି, ଯତ୍ଥ ଭିକ୍ଖୂ ନିସିନ୍ନା ଯାଗୁଂ ପିୱିତ୍ୱା ଅରହତ୍ତଂ ଅପ୍ପତ୍ତା।

ଯୋ ପନ ପମାଦୱିହାରୀ ହୋତି ନିକ୍ଖିତ୍ତଧୁରୋ, ସବ୍ବୱତ୍ତାନି ଭିନ୍ଦିତ୍ୱା ପଞ୍ଚୱିଧଚେତୋଖିଲୱିନିବନ୍ଧନବଦ୍ଧଚିତ୍ତୋ ୱିହରନ୍ତୋ କମ୍ମଟ୍ଠାନମନସିକାରମନନୁଯୁତ୍ତୋ ଗାମଂ ପିଣ୍ଡାଯ ପୱିସିତ୍ୱା ଗିହୀହି ସଦ୍ଧିଂ କଥାପପଞ୍ଚେନ ପପଞ୍ଚିତୋ ତୁଚ୍ଛକୋୱ ନିକ୍ଖମତି। ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି "ନେୱ ହରତି ନ ପଚ୍ଚାହରତୀ"ତି।

ଯୋ ପନ ପଗେୱ ୱୁଟ୍ଠାଯ ପୁରିମନଯେନେୱ ସବ୍ବୱତ୍ତାନି ପରିପୂରେତ୍ୱା ଯାୱ ଭିକ୍ଖାଚାରୱେଲା, ତାୱ ପଲ୍ଲଙ୍କଂ ଆଭୁଜିତ୍ୱା କମ୍ମଟ୍ଠାନଂ ମନସି କରୋତି। କମ୍ମଟ୍ଠାନଂ ନାମ ଦୁୱିଧଂ – ସବ୍ବତ୍ଥକଞ୍ଚ ପାରିହାରିଯଞ୍ଚ। ତତ୍ଥ ସବ୍ବତ୍ଥକଂ ନାମ ମେତ୍ତା ଚ ମରଣାନୁସ୍ସତି ଚ। ତଞ୍ହି ସବ୍ବତ୍ଥ ଅତ୍ଥଯିତବ୍ବଂ ଇଚ୍ଛିତବ୍ବନ୍ତି "ସବ୍ବତ୍ଥକ"ନ୍ତି ୱୁଚ୍ଚତି। ମେତ୍ତା ନାମ ଆୱାସାଦୀସୁ ସବ୍ବତ୍ଥ ଇଚ୍ଛିତବ୍ବା। ଆୱାସେସୁ ହି ମେତ୍ତାୱିହାରୀ ଭିକ୍ଖୁ ସବ୍ରହ୍ମଚାରୀନଂ ପିଯୋ ହୋତି ମନାପୋ, ତେନ ଫାସୁ ଅସଙ୍ଘଟ୍ଟୋ ୱିହରତି। ଦେୱତାସୁ ମେତ୍ତାୱିହାରୀ ଦେୱତାହି ରକ୍ଖିତଗୋପିତୋ ସୁଖଂ ୱିହରତି। ରାଜରାଜମହାମତ୍ତାଦୀସୁ ମେତ୍ତାୱିହାରୀ ତେହି ମମାଯିତୋ ସୁଖଂ ୱିହରତି। ଗାମନିଗମାଦୀସୁ ମେତ୍ତାୱିହାରୀ ସବ୍ବତ୍ଥ ଭିକ୍ଖାଚରିଯାଦୀସୁ ମନୁସ୍ସେହି ସକ୍କତୋ ଗରୁକତୋ ସୁଖଂ ୱିହରତି। ମରଣାନୁସ୍ସତିଭାୱନାଯ ଜୀୱିତନିକନ୍ତିଂ ପହାଯ ଅପ୍ପମତ୍ତୋ ୱିହରତି।

ଯଂ ପନ ସଦା ପରିହରିତବ୍ବଂ ଚରିଯାନୁକୂଲେନ ଗହିତଂ। ତଂ ଦସାସୁଭକସିଣାନୁସ୍ସତୀସୁ ଅଞ୍ଞତରଂ, ଚତୁଧାତୁୱୱତ୍ଥାନମେୱ ୱା, ତଂ ସଦା ପରିହରିତବ୍ବତୋ ରକ୍ଖିତବ୍ବତୋ ଭାୱେତବ୍ବତୋ ଚ "ପାରିହାରିଯ"ନ୍ତି ୱୁଚ୍ଚତି, ମୂଲକମ୍ମଟ୍ଠାନନ୍ତିପି ତଦେୱ। ଅତ୍ଥକାମା ହି କୁଲପୁତ୍ତା ସାସନେ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ଦସପି ୱୀସମ୍ପି ତିଂସମ୍ପି ଚତ୍ତାଲୀସମ୍ପି ପଞ୍ଞାସମ୍ପି ସତମ୍ପି ଏକତୋ ୱସନ୍ତା କତିକୱତ୍ତଂ କତ୍ୱା ୱିହରନ୍ତି – "ଆୱୁସୋ, ତୁମ୍ହେ ନ ଇଣଟ୍ଟା ନ ଭଯଟ୍ଟା ନ ଜୀୱିକାପକତା ପବ୍ବଜିତା, ଦୁକ୍ଖା ମୁଚ୍ଚିତୁକାମା ପନେତ୍ଥ ପବ୍ବଜିତା। ତସ୍ମା ଗମନେ ଉପ୍ପନ୍ନକିଲେସେ ଗମନେଯେୱ ନିଗ୍ଗଣ୍ହଥ, ଠାନେ, ନିସଜ୍ଜାଯ, ସଯନେ ଉପ୍ପନ୍ନକିଲେସେ ସଯନେଯେୱ ନିଗ୍ଗଣ୍ହଥା"ତି।

ତେ ଏୱଂ କତିକୱତ୍ତଂ କତ୍ୱା ଭିକ୍ଖାଚାରଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତା ଅଡ୍ଢୌସଭୌସଭଅଡ୍ଢଗାୱୁତଗାୱୁତନ୍ତରେସୁ ପାସାଣା ହୋନ୍ତି, ତାଯ ସଞ୍ଞାଯ କମ୍ମଟ୍ଠାନଂ ମନସିକରୋନ୍ତାୱ ଗଚ୍ଛନ୍ତି। ସଚେ କସ୍ସଚି ଗମନେ କିଲେସୋ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି, ସୋ ତତ୍ଥେୱ ନଂ ନିଗ୍ଗଣ୍ହାତି। ତଥା ଅସକ୍କୋନ୍ତୋ ତିଟ୍ଠତି, ଅଥସ୍ସ ପଚ୍ଛତୋ ଆଗଚ୍ଛନ୍ତୋପି ତିଟ୍ଠତି। ସୋ "ଅଯଂ ଭିକ୍ଖୁ ତୁଯ୍ହଂ ଉପ୍ପନ୍ନଂ ୱିତକ୍କଂ ଜାନାତି, ଅନନୁଚ୍ଛୱିକଂ ତେ ଏତ"ନ୍ତି ଅତ୍ତାନଂ ପଟିଚୋଦେତ୍ୱା ୱିପସ୍ସନଂ ୱଡ୍ଢେତ୍ୱା ତତ୍ଥେୱ ଅରିଯଭୂମିଂ ଓକ୍କମତି। ତଥା ଅସକ୍କୋନ୍ତୋ ନିସୀଦତି। ଅଥସ୍ସ ପଚ୍ଛତୋ ଆଗଚ୍ଛନ୍ତୋପି ନିସୀଦତୀତି। ସୋଯେୱ ନଯୋ ଅରିଯଭୂମିଂ ଓକ୍କମିତୁଂ ଅସକ୍କୋନ୍ତୋପି ତଂ କିଲେସଂ ୱିକ୍ଖମ୍ଭେତ୍ୱା କମ୍ମଟ୍ଠାନଂ ମନସିକରୋନ୍ତୋୱ ଗଚ୍ଛତି , ନ କମ୍ମଟ୍ଠାନୱିପ୍ପଯୁତ୍ତେନ ଚିତ୍ତେନ ପାଦଂ ଉଦ୍ଧରତି। ଉଦ୍ଧରତି ଚେ, ପଟିନିୱତ୍ତିତ୍ୱା ପୁରିମପଦେସେଯେୱ ତିଟ୍ଠତି। ଆଲିନ୍ଦକୱାସୀ ମହାଫୁସ୍ସଦେୱତ୍ଥେରୋ ୱିଯ।

ସୋ କିର ଏକୂନୱୀସତିୱସ୍ସାନି ଗତପଚ୍ଚାଗତୱତ୍ତଂ ପୂରେନ୍ତୋ ଏୱଂ ୱିହାସି। ମନୁସ୍ସାପି ସୁଦଂ ଅନ୍ତରାମଗ୍ଗେ କସନ୍ତା ଚ ୱପନ୍ତା ଚ ମଦ୍ଦନ୍ତା ଚ କମ୍ମାନି କରୋନ୍ତା ଚ ଥେରଂ ତଥା ଗଚ୍ଛନ୍ତଂ ଦିସ୍ୱା "ଅଯଂ ଥେରୋ ପୁନପ୍ପୁନଂ ନିୱତ୍ତିତ୍ୱା ଗଚ୍ଛତି, କିଂ ନୁ ଖୋ ମଗ୍ଗମୂଳ୍ହୋ, ଉଦାହୁ କିଞ୍ଚି ପମୁଟ୍ଠୋ"ତି ସମୁଲ୍ଲପନ୍ତି। ସୋ ତଂ ଅନାଦିଯିତ୍ୱା କମ୍ମଟ୍ଠାନଯୁତ୍ତେନ ଚିତ୍ତେନେୱ ସମଣଧମ୍ମଂ କରୋନ୍ତୋ ୱୀସତିୱସ୍ସବ୍ଭନ୍ତରେ ଅରହତ୍ତଂ ପାପୁଣି। ଅରହତ୍ତପତ୍ତଦିୱସେଯେୱସ୍ସ ଚଙ୍କମନକୋଟିଯଂ ଅଧିୱତ୍ଥା ଦେୱତା ଅଙ୍ଗୁଲୀହି ଦୀପଂ ଉଜ୍ଜାଲେତ୍ୱା ଅଟ୍ଠାସି, ଚତ୍ତାରୋପି ମହାରାଜାନୋ ସକ୍କୋ ଚ ଦେୱାନମିନ୍ଦୋ ବ୍ରହ୍ମା ଚ ସହମ୍ପତି ଉପଟ୍ଠାନଂ ଆଗମିଂସୁ। ତଞ୍ଚ ଓଭାସଂ ଦିସ୍ୱା ୱନୱାସୀ ମହାତିସ୍ସତ୍ଥେରୋ ତଂ ଦୁତିଯଦିୱସେ ପୁଚ୍ଛି – "ରତ୍ତିଭାଗେ ଆଯସ୍ମତୋ ସନ୍ତିକେ ଓଭାସୋ ଅହୋସି, କିଂ ସୋ"ତି? ଥେରୋ ୱିକ୍ଖେପଂ କରୋନ୍ତୋ "ଓଭାସୋ ନାମ ଦୀପୋଭାସୋପି ହୋତି ମଣିଓଭାସୋପୀ"ତି ଏୱମାଦିମାହ। ସୋ "ପଟିଚ୍ଛାଦେଥ ତୁମ୍ହେ"ତି ନିବଦ୍ଧୋ "ଆମା"ତି ପଟିଜାନିତ୍ୱା ଆରୋଚେସି।

କାଳୱଲ୍ଲିମଣ୍ଡପୱାସୀ ମହାନାଗତ୍ଥେରୋ ୱିଯ ଚ। ସୋପି କିର ଗତପଚ୍ଚାଗତୱତ୍ତଂ ପୂରେନ୍ତୋ "ପଠମଂ ତାୱ ଭଗୱତୋ ମହାପଧାନଂ ପୂଜେସ୍ସାମୀ"ତି ସତ୍ତ ୱସ୍ସାନି ଠାନଚଙ୍କମମେୱ ଅଧିଟ୍ଠାସି, ପୁନ ସୋଳସ ୱସ୍ସାନି ଗତପଚ୍ଚାଗତୱତ୍ତଂ ପୂରେତ୍ୱା ଅରହତ୍ତଂ ପାପୁଣି। ଏୱଂ କମ୍ମଟ୍ଠାନମନୁଯୁତ୍ତଚିତ୍ତେନେୱ ପାଦଂ ଉଦ୍ଧରନ୍ତୋ ୱିପ୍ପଯୁତ୍ତେନ ଚିତ୍ତେନ ଉଦ୍ଧଟେ ପଟିନିୱତ୍ତନ୍ତୋ ଗାମସମୀପଂ ଗନ୍ତ୍ୱା "ଗାୱୀ ନୁ ଖୋ ପବ୍ବଜିତୋ ନୁ

ଖୋ''ତି ଆସଙ୍କନୀୟପ୍ପଦେସେ ଠତ୍ୱା ସଙ୍ଘାଟିଂ ପାରୁପିତ୍ୱା ପତ୍ତଂ ଗହେତ୍ୱା ଗାମଦ୍ୱାରଂ ପତ୍ୱା କଚ୍ଛକନ୍ତରତୋ ଉଦକଂ ଗହେତ୍ୱା ଗଣ୍ଡୂସଂ କତ୍ୱା ଗାମଂ ପୱିସତି ''ଭିକ୍ଖଂ ୱା ଦାତୁଂ ୱନ୍ଦିତୁଂ ୱା ଉପଗତେ ମନୁସ୍ସେ 'ଦୀଘାୟୁକା ହୋଥା'ତି ୱଚନମତ୍ତେନାପି ମା ମେ କମ୍ମଟ୍ଠାନୱିକ୍ଖେପୋ ଅହୋସୀ''ତି। ସଚେ ପନ ନଂ ''ଅଜ୍ଜ, ଭନ୍ତେ, କିଂ ସତ୍ତମୀ, ଉଦାହୁ ଅଟ୍ଠମୀ''ତି ଦିୱସଂ ପୁଚ୍ଛନ୍ତି, ଉଦକଂ ଗିଲିତ୍ୱା ଆରୋଚେତି। ସଚେ ଦିୱସପୁଚ୍ଛକା ନ ହୋନ୍ତି, ନିକ୍ଖମନୱେଲାୟଂ ଗାମଦ୍ୱାରେ ନିଟ୍ଠୁଭିତ୍ୱାୱ ଯାତି।

ସୀହଳଦୀପେ କଲମ୍ବତିତ୍ଥୱିହାରେ ୱସ୍ସୂପଗତା ପଞ୍ଚାସ ଭିକ୍ଖୂ ୱିୟ ଚ। ତେ କିର ୱସ୍ସୂପନାୟିକୌପୋସଥଦିୱସେ କତିକୱତ୍ତଂ ଅକଂସୁ – ''ଅରହତ୍ତଂ ଅପ୍ପତ୍ୱା ନ ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞଂ ଆଲପିସ୍ସାମା''ତି। ଗାମଞ୍ଚ ପିଣ୍ଡାୟ ପୱିସନ୍ତା ଗାମଦ୍ୱାରେ ଉଦକଗଣ୍ଡୂସଂ କତ୍ୱା ପୱିସିଂସୁ, ଦିୱସେ ପୁଚ୍ଛିତେ ଉଦକଂ ଗିଲିତ୍ୱା ଆରୋଚେସୁଂ, ଅପୁଚ୍ଛିତେ ଗାମଦ୍ୱାରେ ନିଟ୍ଠୁଭିତ୍ୱା ୱିହାରଂ ଆଗମଂସୁ। ତତ୍ଥ ମନୁସ୍ସା ନିଟ୍ଠୁଭନଟ୍ଠାନଂ ଦିସ୍ୱା ଜାନିଂସୁ – ''ଅଜ୍ଜ ଏକୋ ଆଗତୋ, ଅଜ୍ଜ ଦ୍ୱେ''ତି । ଏୱଞ୍ଚ ଚିନ୍ତେସୁଂ – ''କିଂ ନୁ ଖୋ ଏତେ ଅମ୍ହେହେୱ ସଦ୍ଧିଂ ନ ସଲ୍ଲପନ୍ତି , ଉଦାହୁ ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞମ୍ପି, ଯଦି ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞମ୍ପି ନ ସଲ୍ଲପନ୍ତି, ଅଦ୍ଧା ୱିୱାଦଜାତା ଭୱିସ୍ସନ୍ତି, ହନ୍ଦ ନେସଂ ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞଂ ଖମାପେସ୍ସାମା''ତି। ସବ୍ବେ ୱିହାରଂ ଅଗମଂସୁ। ତତ୍ଥ ପଞ୍ଚାସାୟ ଭିକ୍ଖୂସୁ ୱସ୍ସଂ ଉପଗତେସୁ ଦ୍ୱେ ଭିକ୍ଖୂ ଏକୋକାସେ ନାଦ୍ଦସଂସୁ। ତତୋ ତେସୁ ଯୋ ଚକ୍ଖୁମା ପୁରିସୋ, ସୋ ଏୱମାହ – ''ନ, ଭୋ, କଲହକାରକାନଂ ୱସନୋକାସୋ ଈଦିସୋ ହୋତି, ସୁସମ୍ମଟ୍ଠଂ ଚେତିୟଙ୍ଗଣଂ ବୋଧିୟଙ୍ଗଣଂ, ସୁନିକ୍ଖିତ୍ତା ସମ୍ମଜ୍ଜନିୟୋ, ସୂପଟ୍ଠପିତଂ ପାନୀୟପରିଭୋଜନୀୟ''ନ୍ତି, ତେ ତତୋ ନିୱତ୍ତା। ତେପି ଭିକ୍ଖୂ ଅନ୍ତୋୱସ୍ସେୟେୱ ୱିପସ୍ସନଂ ୱଡ୍ଢେତ୍ୱା ଅରହତ୍ତଂ ପତ୍ୱା ମହାପୱାରଣାୟ ୱିସୁଦ୍ଧିପୱାରଣଂ ପୱାରେସୁଂ।

ଏୱଂ କାଳୱଲ୍ଲିମଣ୍ଡପୱାସୀ ମହାନାଗତ୍ଥେରୋ ୱିୟ କଲମ୍ବତିତ୍ଥୱିହାରେ ୱସ୍ସୂପଗତା ଭିକ୍ଖୂ ୱିୟ ଚ କମ୍ମଟ୍ଠାନୟୁତ୍ତେନେୱ ଚିତ୍ତେନ ପାଦଂ ଉଦ୍ଧରନ୍ତୋ ଗାମସମୀପଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ଉଦକଗଣ୍ଡୂସଂ କତ୍ୱା ୱୀଥିୟୋ ସଲ୍ଲକ୍ଖେତ୍ୱା ଯତ୍ଥ ସୁରାସୋଣ୍ଡଧୁତ୍ତାଦୟୋ କଲହକାରକା ଚଣ୍ଡହତ୍ଥିଅସ୍ସାଦୟୋ ୱା ନତ୍ଥି, ତଂ ୱୀଥିଂ ପଟିପଜ୍ଜତି। ତତ୍ଥ ଚ ପିଣ୍ଡାୟ ଚରନ୍ତୋ ନ ତୁରିତତୁରିତୋ ଜୱେନ ଗଚ୍ଛତି, ଜୱନପିଣ୍ଡପାତିକଧୁତଙ୍ଗଂ ନାମ ନତ୍ଥି, ୱିସମଭୂମିଭାଗପ୍ପତ୍ତଂ ପନ ଉଦକଭରିତସକଟମିୱ ନିଚ୍ଚଲୋ ହୁତ୍ୱା ଗଚ୍ଛତି। ଅନୁଘରଂ ପୱିଟ୍ଠୋ ଚ ଦାତୁକାମଂ ୱା ଅଦାତୁକାମଂ ୱା ସଲ୍ଲକ୍ଖେତୁଂ ତଦନୁରୂପଂ କାଲଂ ଆଗମେନ୍ତୋ ଭିକ୍ଖଂ ଗହେତ୍ୱା ପତିରୂପେ ଓକାସେ ନିସୀଦିତ୍ୱା କମ୍ମଟ୍ଠାନଂ ମନସିକରୋନ୍ତୋ ଆହାରେ ପଟିକ୍କୂଲସଞ୍ଞଂ ଉପଟ୍ଠପେତ୍ୱା ଅକ୍ଖବ୍ଭଞ୍ଜନୱଣାଲେପନପୁତ୍ତମଂସୂପମାୱସେନ ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖନ୍ତୋ ଅଟ୍ଠଙ୍ଗସମନ୍ନାଗତଂ ଆହାରଂ ଆହାରେତି ନେୱ ଦୱାୟ ନ ମଦାୟ...ପେ... ଭୁତ୍ତାୱୀ ଚ ଉଦକକିଚ୍ଚଂ କତ୍ୱା ମୁହୁତ୍ତଂ ଭତ୍ତକିଲମଥଂ ୱିନୋଦେତ୍ୱା ଯଥା ପୁରେଭତ୍ତଂ, ଏୱଂ ପଚ୍ଛାଭତ୍ତଂ, ପୁରିମୟାମଂ ପଚ୍ଛିମୟାମଞ୍ଚ କମ୍ମଟ୍ଠାନଂ ମନସି କରୋତି। ଅୟଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ହରତି ଚ ପଚ୍ଚାହରତି ଚା''ତି। ଏୱମେତଂ ହରଣପଚ୍ଚାହରଣଂ ଗତପଚ୍ଚାଗତୱତ୍ତନ୍ତି ୱୁଚ୍ଚତି।

ଏତଂ ପୂରେନ୍ତୋ ଯଦି ଉପନିସ୍ସୟସମ୍ପନ୍ନୋ ହୋତି, ପଠମୱୟେ ଏୱ ଅରହତ୍ତଂ ପାପୁଣାତି। ନୋ ଚେ ପଠମୱୟେ ପାପୁଣାତି, ଅଥ ମଜ୍ଝିମୱୟେ ପାପୁଣାତି। ନୋ ଚେ ମଜ୍ଝିମୱୟେ ପାପୁଣାତି, ଅଥ ମରଣସମୟେ ପାପୁଣାତି। ନୋ ଚେ ମରଣସମୟେ ପାପୁଣାତି, ଅଥ ଦେୱପୁତ୍ତୋ ହୁତ୍ୱା ପାପୁଣାତି। ନୋ ଚେ ଦେୱପୁତ୍ତୋ ହୁତ୍ୱା ପାପୁଣାତି, ଅଥ ପଚ୍ଚେକସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ହୁତ୍ୱା ପରିନିବ୍ବାତି। ନୋ ଚେ ପଚ୍ଚେକସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ହୁତ୍ୱା ପରିନିବ୍ବାତି, ଅଥ ବୁଦ୍ଧାନଂ ସମ୍ମୁଖୀଭାୱେ ଖିପ୍ପାଭିଞ୍ଞୋ ହୋତି ସେୟ୍ୟଥାପି ଥେରୋ ବାହିୟୋ, ମହାପଞ୍ଞୋ ୱା ହୋତି ସେୟ୍ୟଥାପି ଥେରୋ ସାରିପୁତ୍ତୋ।

ଅୟଂ ପନ ପଚ୍ଚେକବୋଧିସତ୍ତୋ କସ୍ସପସ୍ସ ଭଗୱତୋ ସାସନେ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ଆରଞ୍ଞିକୋ ହୁତ୍ୱା ୱୀସତି ୱସ୍ସସହସ୍ସାନି ଏତଂ ଗତପଚ୍ଚାଗତୱତ୍ତଂ ପୂରେତ୍ୱା କାଲଂ କତ୍ୱା କାମାୱଚରଦେୱଲୋକେ ଉପ୍ପଜ୍ଜି। ତତୋ ଚୱିତ୍ୱା ବାରାଣସିରଞ୍ଞୋ ଅଗ୍ଗମହେସିୟା କୁଚ୍ଛିମ୍ହି ପଟିସନ୍ଧିଂ ଅଗ୍ଗହେସି। କୁସଲା ଇତ୍ଥିୟୋ ତଦହେୱ ଗବ୍ଭସଣ୍ଠାନଂ ଜାନନ୍ତି। ସା ଚ ତାସଂ ଅଞ୍ଞତରା , ତସ୍ମା ଏସାପି ତଂ ଗବ୍ଭପତିଟ୍ଠାନଂ ରଞ୍ଞୋ ନିୱେଦେସି। ଧମ୍ମତା ଏସା, ଯଂ ପୁଞ୍ଞୱନ୍ତେ ସତ୍ତେ ଗବ୍ଭେ ଉପ୍ପନ୍ନେ ମାତୁଗାମୋ ଗବ୍ଭପରିହାରଂ ଲଭତି। ତସ୍ମା ରାଜା ତସ୍ସା ଗବ୍ଭପରିହାରଂ ଅଦାସି। ସା ତତୋ ପଭୁତି ନାଚ୍ଚୁଣ୍ହଂ କିଞ୍ଚି ଅଜ୍ଝୋହରିତୁଂ ଲଭତି, ନାତିସୀତଂ ନାଚ୍ଚମ୍ବିଲଂ ନାତିଲୋଣଂ ନାତିକଟୁକଂ ନାତିତିତ୍ତକଂ। ଅଚ୍ଚୁଣ୍ହେ ହି ମାତରା ଅଜ୍ଝୋହଟେ ଗବ୍ଭସ୍ସ ଲୋହକୁମ୍ଭିୱାସୋ ୱିୟ ହୋତି, ଅତିସୀତେ ଲୋକନ୍ତରିକୱାସୋ ୱିୟ, ଅଚ୍ଚମ୍ବିଲଲୋଣକଟୁକତିତ୍ତକେସୁ ଭୁତ୍ତେସୁ ସତ୍ଥେନ ଫାଲେତ୍ୱା ଅମ୍ବିଲାଦୀହି ସିତ୍ତାନି ୱିୟ ଦାରକସ୍ସ ଅଙ୍ଗାନି ତିବ୍ବୱେଦନାନି ହୋନ୍ତି। ଅତିଚଙ୍କମନଟ୍ଠାନନିସଜ୍ଜସୟନତୋପି ନଂ ନିୱାରେନ୍ତି ''କୁଚ୍ଛିଗତସ୍ସ ସଞ୍ଚଲନଦୁକ୍ଖଂ ମା ଅହୋସୀ''ତି। ମୁଦୁକତ୍ଥରଣତ୍ଥତାୟ ଭୂମିୟା ଚଙ୍କମନାଦୀନି ମତ୍ତାୟ କାତୁଂ ଲଭତି, ୱଣ୍ଣଗନ୍ଧାଦିସମ୍ପନ୍ନଂ ସାଦୁଂ ସପ୍ପାୟଂ ଅନ୍ନପାନଂ ଭୁଞ୍ଜିତୁଂ ଲଭତି। ପରିଗ୍ଗହେତ୍ୱାୱ ନଂ ଚଙ୍କମାପେନ୍ତି ନିସୀଦାପେନ୍ତି ୱୁଟ୍ଠାପେନ୍ତି।

ସା ଏୱଂ ପରିହରିୟମାନା ଗବ୍ଭପରିପାକକାଲେ ସୂତିଘରଂ ପୱିସିତ୍ୱା ପଚ୍ଚୂସସମୟେ ପୁତ୍ତଂ ୱିଜାୟି ପକ୍କତେଲମଦ୍ଦିତମନୋସିଲାପିଣ୍ଡିସଦିସଂ ଧଞ୍ଞପୁଞ୍ଞଲକ୍ଖଣୂପେତଂ। ତତୋ ନଂ ପଞ୍ଚମଦିୱସେ ଅଲଙ୍କତପଟିୟତ୍ତଂ ରଞ୍ଞୋ ଦସ୍ସେସୁଂ, ରାଜା ତୁଟ୍ଠୋ ଛସଟ୍ଠିୟା ଧାତୀହି ଉପଟ୍ଠାପେସି। ସୋ ସବ୍ବସମ୍ପତ୍ତୀହି ୱଡ୍ଢମାନୋ ନଚିରସ୍ସେୱ ୱିଞ୍ଞୁତଂ ପାପୁଣି। ସୋଳସୱସ୍ସୁଦ୍ଦେସିକଂ ନଂ ରାଜା ରଜ୍ଜେନ ଅଭିସିଞ୍ଚି, ୱିୱିଧନାଟକାହି ଚ ଉପଟ୍ଠାପେସି।

ଅଭିସିତ୍ତୋ ରାଜପୁତ୍ତୋ ରଜ୍ଜଂ କାରେସି ନାମେନ ବ୍ରହ୍ମଦତ୍ତୋ, ସକଲଜମ୍ବୁଦୀପେ ୱୀସତିୟା ନଗରସହସ୍ସେସୁ। ଜମ୍ବୁଦୀପେ କିର ପୁବ୍ବେ ଚତୁରାସୀତି ନଗରସତସହସ୍ସାନି ଅହେସୁଂ, ତାନି ପରିହାୟନ୍ତାନି ସଟ୍ଠି ଅହେସୁଂ, ତତୋ ପରିହାୟନ୍ତାନି ଚତ୍ତାଲୀସଂ, ସବ୍ବପରିହାୟନକାଲେ ପନ ୱୀସତିସହସ୍ସାନି ହୋନ୍ତି। ଅୟଞ୍ଚ ବ୍ରହ୍ମଦତ୍ତୋ ସବ୍ବପରିହାୟନକାଲେ ଉପ୍ପଜ୍ଜି, ତେନସ୍ସ ୱୀସତି ନଗରସହସ୍ସାନି ଅହେସୁଂ ୱୀସତି ପାସାଦସହସ୍ସାନି, ୱୀସତି ହତ୍ଥିସହସ୍ସାନି, ୱୀସତି ଅସ୍ସସହସ୍ସାନି, ୱୀସତି ରଥସହସ୍ସାନି, ୱୀସତି ପତ୍ତିସହସ୍ସାନି, ୱୀସତି ଇତ୍ଥିସହସ୍ସାନି ଓରୋଧା ଚ ନାଟକିତ୍ଥିୟୋ ଚ, ୱୀସତି ଅମଚ୍ଚସହସ୍ସାନି।

ସୋ ମହାରଜ୍ଜଂ କାରୟମାନୋୟେୱ କସିଣପରିକମ୍ମଂ କତ୍ୱା ପଞ୍ଚ ଅଭିଞ୍ଞାୟୋ, ଅଟ୍ଠ ସମାପତ୍ତିୟୋ ଚ ନିବ୍ବତ୍ତେସି। ୟସ୍ମା ପନ ଅଭିସିତ୍ତରଞ୍ଞୋ ନାମ ଅୱସ୍ସଂ ଅଟ୍ଟକରଣେ ନିସୀଦିତବ୍ବଂ, ତସ୍ମା ଏକଦିୱସଂ ପଗେୱ ପାତରାସଂ ଭୁଞ୍ଜିତ୍ୱା ୱିନିଚ୍ଛୟଟ୍ଠାନେ ନିସୀଦି। ତତ୍ଥ ଉଚ୍ଚାସଦ୍ଦମହାସଦ୍ଦଂ ଅକଂସୁ, ସୋ ''ଅୟଂ ସଦ୍ଦୋ ସମାପତ୍ତିୟା ଉପକ୍କିଲେସୋ''ତି ପାସାଦତଲଂ ଅଭିରୁହିତ୍ୱା ''ସମାପତ୍ତିଂ ଅପ୍ପେମୀ''ତି ନିସିନ୍ନୋ ନାସକ୍ଖି ଅପ୍ପେତୁଂ ରଜ୍ଜୱିକ୍ଖେପେନ ସମାପତ୍ତି ପରିହୀନା। ତତୋ ଚିନ୍ତେସି – ''କିଂ ରଜ୍ଜଂ ୱରଂ, ଉଦାହୁ ସମଣଧମ୍ମୋ''ତି? ତତୋ ''ରଜ୍ଜସୁଖଂ ପରିତ୍ତଂ ଅନେକାଦୀନୱଂ, ସମଣଧମ୍ମସୁଖଂ ପନ ୱିପୁଲଂ ଅନେକାନିସଂସଂ ଉତ୍ତମପୁରିସେହି ସେୱିତଞ୍ଚା''ତି ଞତ୍ୱା ଅଞ୍ଞତରଂ ଅମଚ୍ଚଂ ଆଣାପେସି ''ଇମଂ ରଜ୍ଜଂ ଧମ୍ମେନ ସମେନ ଅନୁସାସ, ମା ଖୋ ଅଧମ୍ମକାରଂ କାରେସୀ''ତି ସବ୍ବଂ ତସ୍ସ ନିୟ୍ୟାତେତ୍ୱା ପାସାଦଂ ଅଭିରୁହିତ୍ୱା ସମାପତ୍ତିସୁଖେନ ୱୀତିନାମେସି, ନ କୋଚି ଉପସଙ୍କମିତୁଂ ଲଭତି ଅଞ୍ଞତ୍ର ମୁଖଧୋୱନଦନ୍ତକଟ୍ଠଦାୟକଭତ୍ତନୀହାରକାଦୀହି।

ତତୋ ଅଦ୍ଧମାସମତ୍ତେ ୱୀତିକ୍କନ୍ତେ ମହେସୀ ପୁଚ୍ଛି – ''ରାଜା ଉୟ୍ୟାନଗମନବଲଦସ୍ସନନାଟକାଦୀସୁ କତ୍ଥଚି ନ ଦିସ୍ସତି, କୁହିଂ ଗତୋ''ତି? ତସ୍ସା ତମତ୍ଥଂ ଆରୋଚେସୁଂ। ସା ଅମଚ୍ଚସ୍ସ ପାହେସି – ''ରଜ୍ଜେ ପଟିଚ୍ଛିତେ ଅହମ୍ପି ପଟିଚ୍ଛିତା ହୋମି, ଏତୁ ମୟା ସଦ୍ଧିଂ ସଂୱାସଂ କପ୍ପେତୂ''ତି। ସୋ ଉଭୋ କଣ୍ଣେ ଥକେତ୍ୱା ''ଅସୱନୀୟମେତ''ନ୍ତି ପଟିକ୍ଖିପି। ସା ପୁନପି ଦ୍ୱତ୍ତିକ୍ଖତ୍ତୁଂ ପେସେତ୍ୱା ଅନିଚ୍ଛମାନଂ ସନ୍ତଜ୍ଜାପେସି ''ୟଦି ନ କରୋସି, ଠାନାପି ତଂ ଚାୱେମି। ଜୀୱିତାପି ତଂ ୱୋରୋପେମୀ''ତି। ସୋ ଭୀତୋ ''ମାତୁଗାମୋ ନାମ ଦଳ୍ହନିଚ୍ଛୟୋ, କଦାଚି ଏୱମ୍ପି କାରାପେୟ୍ୟା''ତି। ଏକଦିୱସଂ ରହୋ ଗନ୍ତ୍ୱା ତାୟ ସଦ୍ଧିଂ ସିରିସୟନେ ସଂୱାସଂ କପ୍ପେସି। ସା ପୁଞ୍ଞୱତୀ ସୁଖସମ୍ଫସ୍ସା, ସୋ ତସ୍ସା ସମ୍ଫସ୍ସରାଗେନ ରତ୍ତୋ ତତ୍ଥ ଅଭିକ୍ଖଣଂ ସଙ୍କିତସଙ୍କିତୋୱ ଅଗମାସି। ଅନୁକ୍କମେନ ଅତ୍ତନୋ ଘରସାମିକୋ ୱିୟ ନିବ୍ବିସଙ୍କୋ ପୱିସିତୁମାରଦ୍ଧୋ।

ତତୋ ରାଜମନୁସ୍ସା ତଂ ପୱତ୍ତିଂ ରଞ୍ଞୋ ଆରୋଚେସୁଂ। ରାଜା ନ ସଦ୍ଦହତି। ଦୁତିୟମ୍ପି ତତିୟମ୍ପି ଆରୋଚେସୁଂ, ତତୋ ରାଜା ନିଲୀନୋ ସୟମେୱ ଦିସ୍ୱା ସବ୍ବେ ଅମଚ୍ଚେ ସନ୍ନିପାତାପେତ୍ୱା ଆରୋଚେସି। ତେ ''ଅୟଂ ରାଜାପରାଧିକୋ ହତ୍ଥଚ୍ଛେଦଂ ଅରହତି, ପାଦଚ୍ଛେଦଂ ଅରହତୀ''ତି ୟାୱ ସୂଲେ ଉତ୍ତାସନଂ, ତାୱ ସବ୍ବକମ୍ମକାରଣାନି ନିଦ୍ଦିସିଂସୁ। ରାଜା ''ଏତସ୍ସ ୱଧବନ୍ଧନତାଳନେ ମୟ୍ହଂ ୱିହିଂସା ଉପ୍ପଜ୍ଜେୟ୍ୟ, ଜୀୱିତା ୱୋରୋପନେ ପାଣାତିପାତୋ ଭୱେୟ୍ୟ, ଧନହରଣେ ଅଦିନ୍ନାଦାନଂ ଭୱେୟ୍ୟ, ଅଲଂ ଏୱରୂପେହି କତେହି, ଇମଂ ମମ ରଜ୍ଜା ନିକ୍କଡ୍ଢଥା''ତି ଆହ। ଅମଚ୍ଚା ତଂ ନିବ୍ବିସୟଂ ଅକଂସୁ। ସୋ ଅତ୍ତନୋ ଧନସାରଞ୍ଚ ପୁତ୍ତଦାରଞ୍ଚ ଗହେତ୍ୱା ପରୱିସୟଂ ଅଗମାସି। ତତ୍ଥ ରାଜା ସୁତ୍ୱା ''କିଂ ଆଗତୋସୀ''ତି ପୁଚ୍ଛି। ''ଦେୱ, ଇଚ୍ଛାମି ତଂ ଉପଟ୍ଠାତୁ''ନ୍ତି। ସୋ ତଂ ସମ୍ପଟିଚ୍ଛି। ଅମଚ୍ଚୋ କତିପାହଚ୍ଚୟେନ ଲଦ୍ଧୱିସ୍ସାସୋ ତଂ ରାଜାନଂ ଏତଦୱୋଚ – ''ମହାରାଜ , ଅମକ୍ଖିକଂ ମଧୁଂ ପସ୍ସାମି, ତଂ ଖାଦନ୍ତୋ ନତ୍ଥୀ''ତି। ରାଜା ''କିଂ ଏତଂ ଉପ୍ପଣ୍ଡେତୁକାମୋ ଭଣତୀ''ତି ନ ସୁଣାତି। ସୋ ଅନ୍ତରଂ ଲଭିତ୍ୱା ପୁନପି ସୁଟ୍ଠୁତରଂ ୱଣ୍ଣେତ୍ୱା ଅୱୋଚ। ରାଜା ''କିଂ ଏତ''ନ୍ତି ପୁଚ୍ଛି। ''ବାରାଣସିରଜ୍ଜଂ, ଦେୱା''ତି। ରାଜା ''କିଂ ମଂ ନେତ୍ୱା ମାରେତୁକାମୋସୀ''ତି ଆହ। ସୋ ''ମା, ଦେୱ, ଏୱଂ ଅୱଚ, ୟଦି ନ ସଦ୍ଦହସି, ମନୁସ୍ସେ ପେସେହୀ''ତି। ସୋ ମନୁସ୍ସେ ପେସେସି। ତେ ଗନ୍ତ୍ୱା ଗୋପୁରଂ ଖଣିତ୍ୱା ରଞ୍ଞୋ ସୟନଘରେ ଉଟ୍ଠହିଂସୁ।

ରାଜା ଦିସ୍ୱା ''କିସ୍ସ ଆଗତତ୍ଥା''ତି ପୁଚ୍ଛି। ''ଚୋରା ମୟଂ, ମହାରାଜା''ତି। ରାଜା ତେସଂ ଧନଂ ଦାପେତ୍ୱା ''ମା ପୁନ ଏୱଂ ଅକତ୍ଥା''ତି ଓୱଦିତ୍ୱା ୱିସ୍ସଜ୍ଜେସି। ତେ ଆଗନ୍ତ୍ୱା ତସ୍ସ ରଞ୍ଞୋ ଆରୋଚେସୁଂ। ସୋ ପୁନପି ଦ୍ୱତ୍ତିକ୍ଖତ୍ତୁଂ ତଥେୱ ୱୀମଂସିତ୍ୱା ''ସୀଲୱା ରାଜା''ତି ଚତୁରଙ୍ଗିନିଂ ସେନଂ ସନ୍ନୟ୍ହିତ୍ୱା ସୀମନ୍ତରେ ଏକଂ ନଗରଂ ଉପଗମ୍ମ ତତ୍ଥ ଅମଚ୍ଚସ୍ସ ପାହେସି ''ନଗରଂ ୱା ମେ ଦେହି, ୟୁଦ୍ଧଂ ୱା''ତି। ସୋ ବ୍ରହ୍ମଦତ୍ତସ୍ସ ରଞ୍ଞୋ ତମତ୍ଥଂ ଆରୋଚାପେସି – ''ଆଣାପେତୁ, ଦେୱ, 'କିଂ ୟୁଜ୍ଝାମି, ଉଦାହୁ ନଗରଂ ଦେମୀ'''ତି। ରାଜା ''ନ ୟୁଜ୍ଝିତବ୍ବଂ, ନଗରଂ ଦତ୍ୱା ଇଧାଗଚ୍ଛା''ତି ପେସେସି। ସୋ ତଥା ଅକାସି। ପଟିରାଜାପି ତଂ ନଗରଂ ଗହେତ୍ୱା ଅୱସେସନଗରେସୁପି ତଥେୱ ଦୂତଂ ପେସେସି। ତେପି ଅମଚ୍ଚା ତଥେୱ ବ୍ରହ୍ମଦତ୍ତସ୍ସ ଆରୋଚେତ୍ୱା ତେନ ''ନ ୟୁଜ୍ଝିତବ୍ବଂ, ଇଧାଗନ୍ତବ୍ବ''ନ୍ତି ୱୁତ୍ତା ବାରାଣସିଂ ଆଗମଂସୁ।

ତତୋ ଅମଚ୍ଚା ବ୍ରହ୍ମଦତ୍ତଂ ଆହଂସୁ – ''ମହାରାଜ, ତେନ ସହ ୟୁଜ୍ଝମା''ତି। ରାଜା ''ମମ ପାଣାତିପାତୋ ଭୱିସ୍ସତୀ''ତି ୱାରେସି। ଅମଚ୍ଚା ''ମୟଂ, ମହାରାଜ, ତଂ ଜୀୱଗ୍ଗାହଂ ଗହେତ୍ୱା ଇଧେୱ ଆନେସ୍ସାମା''ତି ନାନାଉପାୟେହି ରାଜାନଂ ସଞ୍ଞାପେତ୍ୱା ''ଏହି, ମହାରାଜା''ତି ଗନ୍ତୁମାରଦ୍ଧା। ରାଜା ''ସଚେ ସତ୍ତମାରଣପହରଣୱିଲୁମ୍ପନକମ୍ମଂ ନ କରୋଥ, ଗଚ୍ଛାମୀ''ତି ଭଣତି। ଅମଚ୍ଚା ''ନ, ଦେୱ, କରୋମ, ଭୟଂ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ପଲାପେମା''ତି

ଚତୁରଙ୍ଗିନିଂ ସେନଂ ସନ୍ନୟ୍ହିତ୍ୱା ଘଟେସୁ ଦୀପେ ପକ୍ଖିପିତ୍ୱା ରତ୍ତିଂ ଗଚ୍ଛିଂସୁ। ପଟିରାଜା ତଂ ଦିୱସଂ ବାରାଣସିସମୀପେ ନଗରଂ ଗହେତ୍ୱା ଇଦାନି କିନ୍ତି ରତ୍ତିଂ ସନ୍ନାହଂ ମୋଚାପେତ୍ୱା ପମତ୍ତୋ ନିଦ୍ଦଂ ଓକ୍କମି ସଦ୍ଧିଂ ବଲକାୟେନ। ତତୋ ଅମଚ୍ଚା ବ୍ରହ୍ମଦତ୍ତରାଜାନଂ ଆଦାୟ ପଟିରଞ୍ଞୋ ଖନ୍ଧାୱାରଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ସବ୍ବଘଟେହି ଦୀପେ ନୀହରାପେତ୍ୱା ଏକପଜ୍ଜୋତଂ କତ୍ୱା ଉକ୍କୁଟ୍ଠିଂ ଅକଂସୁ। ପଟିରଞ୍ଞୋ ଅମଚ୍ଚୋ ମହାବଲକାୟଂ ଦିସ୍ୱା ଭୀତୋ ଅତ୍ତନୋ ରାଜାନଂ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ''ଉଟ୍ଠେହି ଅମକ୍ଖିକଂ ମଧୁଂ ଖାଦାହୀ''ତି ମହାସଦ୍ଦଂ ଅକାସି। ତଥା ଦୁତିୟୋପି ତତିୟୋପି। ପଟିରାଜା ତେନ ସଦ୍ଦେନ ପଟିବୁଜ୍ଝିତ୍ୱା ଭୟଂ ସନ୍ତାସଂ ଆପଜ୍ଜି। ଉକ୍କୁଟ୍ଠିସତାନି ପୱତ୍ତିଂସୁ। ସୋ ''ପରୱଚନଂ ସଦ୍ଦହିତ୍ୱା ଅମିତ୍ତହତ୍ଥଂ ପତ୍ତୋମ୍ହୀ''ତି ସବ୍ବରତ୍ତିଂ ତଂ ତଂ ୱିପ୍ପଲପିତ୍ୱା ଦୁତିୟଦିୱସେ ''ଧମ୍ମିକୋ ରାଜା, ଉପରୋଧଂ ନ କରେୟ୍ୟ ଗନ୍ତ୍ୱା ଖମାପେମୀ''ତି ଚିନ୍ତେତ୍ୱା ରାଜାନଂ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଜଣ୍ଣୁକେହି ପତିଟ୍ଠହିତ୍ୱା ''ଖମ, ମହାରାଜ, ମୟ୍ହଂ ଅପରାଧ''ନ୍ତି ଆହ। ରାଜା ତଂ ଓୱଦିତ୍ୱା ''ଉଟ୍ଠେହି, ଖମାମି ତେ''ତି ଆହ। ସୋ ରଞ୍ଞା ଏୱଂ ୱୁତ୍ତମତ୍ତେୟେୱ ପରମସ୍ସାସପ୍ପତ୍ତୋ ଅହୋସି। ବାରାଣସିରଞ୍ଞୋ ସମୀପେୟେୱ ଜନପଦେ ରଜ୍ଜଂ ଲଭି। ତେ ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞଂ ସହାୟକା ଅହେସୁଂ।

ଅଥ ବ୍ରହ୍ମଦତ୍ତୋ ଦ୍ୱେପି ସେନା ସମ୍ମୋଦମାନା ଏକତୋ ଠିତା ଦିସ୍ୱା ''ମମେୱେକସ୍ସ ଚିତ୍ତାନୁରକ୍ଖଣାୟ ଅସ୍ମିଂ ମହାଜନକାୟେ ଖୁଦ୍ଦକମକ୍ଖିକାୟ ପିୱନମତ୍ତମ୍ପି ଲୋହିତବିନ୍ଦୁ ନ ଉପ୍ପନ୍ନଂ, ଅହୋ ସାଧୁ, ଅହୋ ସୁଟ୍ଠୁ, ସବ୍ବେ ସତ୍ତା ସୁଖିତା ହୋନ୍ତୁ, ଅୱେରା ହୋନ୍ତୁ, ଅବ୍ୟାପଜ୍ଜା ହୋନ୍ତୂ''ତି ମେତ୍ତାଝାନଂ ଉପ୍ପାଦେତ୍ୱା ତଦେୱ ପାଦକଂ କତ୍ୱା ସଙ୍ଖାରେ ସମ୍ମସିତ୍ୱା ପଚ୍ଚେକବୋଧିଞାଣଂ ସଚ୍ଛିକତ୍ୱା ସୟମ୍ଭୁତଂ ପାପୁଣି। ତଂ ମଗ୍ଗଫଲସୁଖେନ ସୁଖିତଂ ହତ୍ଥିକ୍ଖନ୍ଧେ ନିସିନ୍ନଂ ଅମଚ୍ଚା ପଣିପାତଂ କତ୍ୱା ଆହଂସୁ – ''ୟାନକାଲୋ, ମହାରାଜ, ୱିଜିତବଲକାୟସ୍ସ ସକ୍କାରୋ କାତବ୍ବୋ, ପରାଜିତବଲକାୟସ୍ସ ଭତ୍ତପରିବ୍ବୟୋ ଦାତବ୍ବୋ''ତି। ସୋ ଆହ – ''ନାହଂ, ଭଣେ, ରାଜା, ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧୋ ନାମାହ''ନ୍ତି। ''କିଂ ଦେୱୋ ଭଣତି, ନ ଏଦିସା ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧା ହୋନ୍ତୀ''ତି। ''କୀଦିସା, ଭଣେ, ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧା''ତି? ''ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧା ନାମ ଦ୍ୱଙ୍ଗୁଲକେସମସ୍ସୁ ଅଟ୍ଠପରିକ୍ଖାରୟୁତ୍ତା ଭୱନ୍ତୀ''ତି। ସୋ ଦକ୍ଖିଣହତ୍ଥେନ ସୀସଂ ପରାମସି, ତାୱଦେୱ ଗିହିଲିଙ୍ଗଂ ଅନ୍ତରଧାୟି, ପବ୍ବଜିତୱେସୋ ପାତୁରହୋସି। ଦ୍ୱଙ୍ଗୁଲକେସମସ୍ସୁ ଅଟ୍ଠପରିକ୍ଖାରସମନ୍ନାଗତୋ ୱସ୍ସସତିକତ୍ଥେରସଦିସୋ ଅହୋସି। ସୋ ଚତୁତ୍ଥଜ୍ଝାନଂ ସମାପଜ୍ଜିତ୍ୱା ହତ୍ଥିକ୍ଖନ୍ଧତୋ ୱେହାସଂ ଅବ୍ଭୁଗ୍ଗନ୍ତ୍ୱା ପଦୁମପୁପ୍ଫେ ନିସୀଦି। ଅମଚ୍ଚା ୱନ୍ଦିତ୍ୱା ''କିଂ, ଭନ୍ତେ, କମ୍ମଟ୍ଠାନଂ, କଥଂ ଅଧିଗତୋସୀ''ତି ପୁଚ୍ଛିଂସୁ। ସୋ ୟତୋ ଅସ୍ସ ମେତ୍ତାଝାନକମ୍ମଟ୍ଠାନଂ ଅହୋସି, ତଞ୍ଚ ୱିପସ୍ସନଂ ୱିପସ୍ସିତ୍ୱା ଅଧିଗତୋ, ତସ୍ମା ତମତ୍ଥଂ ଦସ୍ସେନ୍ତୋ ଉଦାନଗାଥଞ୍ଚ ବ୍ୟାକରଣଗାଥଞ୍ଚ ଇମଂୟେୱ ଗାଥଂ ଅଭାସି ''ସବ୍ବେସୁ ଭୂତେସୁ ନିଧାୟ ଦଣ୍ଡ''ନ୍ତି।

ତତ୍ଥ ସବ୍ବେସୂତି ଅନୱସେସେସୁ। ଭୂତେସୂତି ସତ୍ତେସୁ। ଅୟମେତ୍ଥ ସଙ୍ଖେପୋ , ୱିତ୍ଥାରଂ ପନ ରତନସୁତ୍ତୱଣ୍ଣନାୟଂ ୱକ୍ଖାମ। ନିଧାୟାତି ନିକ୍ଖିପିତ୍ୱା। ଦଣ୍ଡନ୍ତି କାୟୱଚୀମନୋଦଣ୍ଡଂ, କାୟଦୁଚ୍ଚରିତାଦୀନମେତଂ ଅଧିୱଚନଂ। କାୟଦୁଚ୍ଚରିତଞ୍ହି ଦଣ୍ଡୟତୀତି ଦଣ୍ଡଂ, ବାଧେତି ଅନୟବ୍ୟସନଂ ପାପେତୀତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ଏୱଂ ୱଚୀଦୁଚ୍ଚରିତଂ ମନୋଦୁଚ୍ଚରିତଞ୍ଚ। ପହରଣଦଣ୍ଡୋ ଏୱ ୱା ଦଣ୍ଡୋ, ତଂ ନିଧାୟାତିପି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ଅୱିହେଠୟନ୍ତି ଅୱିହେଠୟନ୍ତୋ। ଅଞ୍ଞତରମ୍ପୀତି ୟଂକିଞ୍ଚି ଏକମ୍ପି। ତେସନ୍ତି ତେସଂ ସବ୍ବଭୂତାନଂ। ନ ପୁତ୍ତମିଚ୍ଛେୟ୍ୟାତି ଅତ୍ରଜୋ, ଖେତ୍ତଜୋ, ଦିନ୍ନକୋ, ଅନ୍ତେୱାସିକୋତି ଇମେସୁ ଚତୂସୁ ପୁତ୍ତେସୁ ୟଂକିଞ୍ଚି ପୁତ୍ତଂ ନ ଇଚ୍ଛେୟ୍ୟ। କୁତୋ ସହାୟନ୍ତି ସହାୟଂ ପନ ଇଚ୍ଛେୟ୍ୟାତି କୁତୋ ଏୱ ଏତଂ।

ଏକୋତି ପବ୍ବଜ୍ଜାସଙ୍ଖାତେନ ଏକୋ, ଅଦୁତିୟଟ୍ଠେନ ଏକୋ, ତଣ୍ହାୟ ପହାନଟ୍ଠେନ ଏକୋ, ଏକନ୍ତୱିଗତକିଲେସୋତି ଏକୋ, ଏକୋ ପଚ୍ଚେକସମ୍ବୋଧିଂ ଅଭିସମ୍ବୁଦ୍ଧୋତି ଏକୋ। ସମଣସହସ୍ସସ୍ସାପି ହି ମଜ୍ଝେ ୱତ୍ତମାନୋ ଗିହିସଂୟୋଜନସ୍ସ ଛିନ୍ନତ୍ତା ଏକୋ, ଏୱଂ ପବ୍ବଜ୍ଜାସଙ୍ଖାତେନ ଏକୋ। ଏକୋ ତିଟ୍ଠତି, ଏକୋ ଗଚ୍ଛତି, ଏକୋ ନିସୀଦତି, ଏକୋ ସେୟ୍ୟଂ କପ୍ପେତି, ଏକୋ ଇରିୟତି ୱତ୍ତତୀତି ଏୱଂ ଅଦୁତିୟଟ୍ଠେନ ଏକୋ।

''ତଣ୍ହାଦୁତିୟୋ ପୁରିସୋ, ଦୀଘମଦ୍ଧାନସଂସରଂ;

ଇତ୍ଥଭାୱଞ୍ଞଥାଭାୱଂ, ସଂସାରଂ ନାତିୱତ୍ତତି।

''ଏତମାଦୀନୱଂ ଞତ୍ୱା, ତଣ୍ହଂ ଦୁକ୍ଖସ୍ସ ସମ୍ଭୱଂ;

ୱୀତତଣ୍ହୋ ଅନାଦାନୋ, ସତୋ ଭିକ୍ଖୁ ପରିବ୍ବଜେ''ତି। (ଇତିୱୁ। ୧୫, ୧୦୫; ମହାନି। ୧୯୧; ଚୂଳନି।ପାରାୟନାନୁଗୀତିଗାଥାନିଦ୍ଦେସ ୧୦୭) –

ଏୱଂ ତଣ୍ହାପହାନଟ୍ଠେନ ଏକୋ। ସବ୍ବକିଲେସାସ୍ସ ପହୀନା ଉଚ୍ଛିନ୍ନମୂଲା ତାଲାୱତ୍ଥୁକତା ଅନଭାୱଂକତା ଆୟତିଂ ଅନୁପ୍ପାଦଧମ୍ମାତି ଏୱଂ ଏକନ୍ତୱିଗତକିଲେସୋତି ଏକୋ। ଅନାଚରିୟକୋ ହୁତ୍ୱା ସୟମ୍ଭୂ ସାମଂୟେୱ ପଚ୍ଚେକସମ୍ବୋଧିଂ ଅଭିସମ୍ବୁଦ୍ଧୋତି ଏୱଂ ଏକୋ ପଚ୍ଚେକସମ୍ବୋଧିଂ ଅଭିସମ୍ବୁଦ୍ଧୋତି ଏକୋ।

ଚରେତି ଯା ଇମା ଅଟ୍ଠ ଚରିଯାଯୋ। ସେଯ୍ୟଥିଦଂ – ପଣିଧିସମ୍ପନ୍ନାନଂ ଚତୂସୁ ଇରିଯାପଥେସୁ ଇରିଯାପଥଚରିଯା, ଇନ୍ଦ୍ରିଯେସୁ ଗୁତ୍ତଦ୍ୱାରାନଂ ଛସୁ ଅଜ୍ଝତ୍ତିକାଯତନେସୁ ଆଯତନଚରିଯା, ଅପ୍ପମାଦୱିହାରୀନଂ ଚତୂସୁ ସତିପଟ୍ଠାନେସୁ ସତିଚରିଯା, ଅଧିଚିତ୍ତମନୁଯୁତ୍ତାନଂ ଚତୂସୁ ଝାନେସୁ ସମାଧିଚରିଯା, ବୁଦ୍ଧିସମ୍ପନ୍ନାନଂ ଚତୂସୁ ଅରିଯସଚ୍ଚେସୁ ଞାଣଚରିଯା, ସମ୍ମାପଟିପନ୍ନାନଂ ଚତୂସୁ ଅରିଯସଚ୍ଚେସୁ ମଗ୍ଗଚରିଯା, ଅଧିଗତପ୍ଫଲାନଂ ଚତୂସୁ ସାମଞ୍ଞଫଲେସୁ ପତ୍ତିଚରିଯା, ତିଣ୍ଣଂ ବୁଦ୍ଧାନଂ ସବ୍ବସତ୍ତେସୁ ଲୋକତ୍ଥଚରିଯା, ତତ୍ଥ ପଦେସତୋ ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧବୁଦ୍ଧସାୱକାନନ୍ତି। ଯଥାହ – ‘‘ଚରିଯାତି ଅଟ୍ଠ ଚରିଯାଯୋ ଇରିଯାପଥଚରିଯା’’ତି (ପଟି। ମ। ୧।୧୯୭; ୩।୨୮) ୱିତ୍ଥାରୋ। ତାହି ଚରିଯାହି ସମନ୍ନାଗତୋ ଭୱେଯ୍ୟାତି ଅତ୍ଥୋ। ଅଥ ୱା ଯା ଇମା ଅଧିମୁଚ୍ଚନ୍ତୋ ସଦ୍ଧାଯ ଚରତି, ପଗ୍ଗଣ୍ହନ୍ତୋ ୱୀରିଯେନ ଚରତି, ଉପଟ୍ଠହନ୍ତୋ ସତିଯା ଚରତି, ଅୱିକ୍ଖିତ୍ତୋ ସମାଧିନା ଚରତି, ପଜାନନ୍ତୋ ପଞ୍ଞାଯ ଚରତି, ୱିଜାନନ୍ତୋ ୱିଞ୍ଞାଣେନ ଚରତି, ଏୱଂ ପଟିପନ୍ନସ୍ସ କୁସଲା ଧମ୍ମା ଆଯତନ୍ତୀତି ଆଯତନଚରିଯାଯ ଚରତି, ଏୱଂ ପଟିପନ୍ନୋ ୱିସେସଂ ଅଧିଗଚ୍ଛତୀତି ୱିସେସଚରିଯାଯ ଚରତୀତି (ପଟି। ମ। ୧।୧୯୭; ୩।୨୮) ଏୱଂ ଅପରାପି ଅଟ୍ଠ ଚରିଯାଯୋ ୱୁତ୍ତା, ତାହିପି ସମନ୍ନାଗତୋ ଭୱେଯ୍ୟାତି ଅତ୍ଥୋ। ଖଗ୍ଗୱିସାଣକପ୍ପୋତି ଏତ୍ଥ ଖଗ୍ଗୱିସାଣଂ ନାମ ଖଗ୍ଗମିଗସିଙ୍ଗଂ। କପ୍ପ-ସଦ୍ଦସ୍ସ ଅତ୍ଥଂ ୱିତ୍ଥାରତୋ ମଙ୍ଗଲସୁତ୍ତୱଣ୍ଣନାଯଂ ପକାସଯିସ୍ସାମ, ଇଧ ପନାଯଂ ‘‘ସତ୍ଥୁକପ୍ପେନ ୱତ, ଭୋ, କିର ସାୱକେନ ସଦ୍ଧିଂ ମନ୍ତଯମାନା’’ତି ଏୱମାଦୀସୁ (ମ। ନି। ୧।୨୬୦) ୱିଯ ପଟିଭାଗୋ ୱେଦିତବ୍ବୋ। ଖଗ୍ଗୱିସାଣକପ୍ପୋତି ଖଗ୍ଗୱିସାଣସଦିସୋତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ଅଯଂ ତାୱେତ୍ଥ ପଦତୋ ଅତ୍ଥୱଣ୍ଣନା।

ଅଧିପ୍ପାଯାନୁସନ୍ଧିତୋ ପନ ଏୱଂ ୱେଦିତବ୍ବୋ – ଯ୍ୱାଯଂ ୱୁତ୍ତପ୍ପକାରୋ ଦଣ୍ଡୋ ଭୂତେସୁ ପୱତ୍ତିଯମାନୋ ଅହିତୋ ହୋତି, ତଂ ତେସୁ ଅପ୍ପୱତ୍ତନେନ ତପ୍ପଟିପକ୍ଖଭୂତାଯ ମେତ୍ତାଯ ପରହିତୂପସଂହାରେନ ଚ ସବ୍ବେସୁ ଭୂତେସୁ ନିଧାଯ ଦଣ୍ଡଂ, ନିହିତଦଣ୍ଡତ୍ତା ଏୱ ଚ ଯଥା ଅନିହିତଦଣ୍ଡା ସତ୍ତା ଭୂତାନି ଦଣ୍ଡେନ ୱା ସତ୍ଥେନ ୱା ପାଣିନା ୱା ଲେଡ୍ଡୁନା ୱା ୱିହେଠଯନ୍ତି, ତଥା ଅୱିହେଠଯଂ, ଅଞ୍ଞତରମ୍ପି ତେସଂ ଇମଂ ମେତ୍ତାକମ୍ମଟ୍ଠାନମାଗମ୍ମ ଯଦେୱ ତତ୍ଥ ୱେଦନାଗତଂ ସଞ୍ଞାସଙ୍ଖାରୱିଞ୍ଞାଣଗତଂ ତଞ୍ଚ ତଦନୁସାରେନେୱ ତଦଞ୍ଞଞ୍ଚ ସଙ୍ଖାରଗତଂ ୱିପସ୍ସିତ୍ୱା ଇମଂ ପଚ୍ଚେକବୋଧିଂ ଅଧିଗତୋମ୍ହୀତି ଅଯଂ ତାୱ ଅଧିପ୍ପାଯୋ।

ଅଯଂ ପନ ଅନୁସନ୍ଧି – ଏୱଂ ୱୁତ୍ତେ ତେ ଅମଚ୍ଚା ଆହଂସୁ – ‘‘ଇଦାନି, ଭନ୍ତେ, କୁହିଂ ଗଚ୍ଛଥା’’ତି? ତତୋ ତେନ ‘‘ପୁବ୍ବେ ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧା କତ୍ଥ ୱସନ୍ତୀ’’ତି ଆୱଜ୍ଜେତ୍ୱା ଞତ୍ୱା ‘‘ଗନ୍ଧମାଦନପବ୍ବତେ’’ତି ୱୁତ୍ତେ ପୁନ ଆହଂସୁ – ‘‘ଅମ୍ହେ ଦାନି, ଭନ୍ତେ, ପଜହଥ ନ ଇଚ୍ଛଥା’’ତି। ଅଥ ପଚ୍ଚେକସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ଆହ ‘‘ନ ପୁତ୍ତମିଚ୍ଛେଯ୍ୟା’’ତି ସବ୍ବଂ। ତତ୍ରାଧିପ୍ପାଯୋ – ଅହଂ ଇଦାନି ଅତ୍ରଜାଦୀସୁ ଯଂକିଞ୍ଚି ପୁତ୍ତମ୍ପି ନ ଇଚ୍ଛେଯ୍ୟଂ, କୁତୋ ପନ ତୁମ୍ହାଦିସଂ ସହାଯଂ। ତସ୍ମା ତୁମ୍ହେସୁପି ଯୋ ମଯା ସଦ୍ଧିଂ ଗନ୍ତୁଂ ମାଦିସୋ ୱା ହୋତୁଂ ଇଚ୍ଛତି, ସୋ ଏକୋ ଚରେ ଖଗ୍ଗୱିସାଣକପ୍ପୋ। ଅଥ ୱା ତେହି ‘‘ଅମ୍ହେ ଦାନି, ଭନ୍ତେ, ପଜହଥ ନ ଇଚ୍ଛଥା’’ତି ୱୁତ୍ତେ ସୋ ପଚ୍ଚେକସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ‘‘ନ ପୁତ୍ତମିଚ୍ଛେଯ୍ୟ କୁତୋ ସହାଯ’’ନ୍ତି ୱତ୍ୱା ଅତ୍ତନୋ ଯଥାୱୁତ୍ତେନତ୍ଥେନ ଏକଚରିଯାଯ ଗୁଣଂ ଦିସ୍ୱା ପମୁଦିତୋ ପୀତିସୋମନସ୍ସଜାତୋ ଇମଂ ଉଦାନଂ ଉଦାନେସି – ‘‘ଏକୋ ଚରେ ଖଗ୍ଗୱିସାଣକପ୍ପୋ’’ତି। ଏୱଂ ୱତ୍ୱା ପେକ୍ଖମାନସ୍ସେୱ ମହାଜନସ୍ସ ଆକାସେ ଉପ୍ପତିତ୍ୱା ଗନ୍ଧମାଦନଂ ଅଗମାସି।

ଗନ୍ଧମାଦନୋ ନାମ ହିମୱତି ଚୂଳକାଳପବ୍ବତଂ ମହାକାଳପବ୍ବତଂ ନାଗପଲିୱେଠନଂ ଚନ୍ଦଗବ୍ଭଂ ସୂରିଯଗବ୍ଭଂ ସୁୱଣ୍ଣପସ୍ସଂ ହିମୱନ୍ତପବ୍ବତନ୍ତି ସତ୍ତ ପବ୍ବତେ ଅତିକ୍କମ୍ମ ହୋତି। ତତ୍ଥ ନନ୍ଦମୂଲକଂ ନାମ ପବ୍ଭାରଂ ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧାନଂ ୱସନୋକାସୋ, ତିସ୍ସୋ ଚ ଗୁହାଯୋ – ସୁୱଣ୍ଣଗୁହା, ମଣିଗୁହା, ରଜତଗୁହାତି । ତତ୍ଥ ମଣିଗୁହାଦ୍ୱାରେ ମଞ୍ଜୂସକୋ ନାମ ରୁକ୍ଖୋ ଯୋଜନଂ ଉବ୍ବେଧେନ, ଯୋଜନଂ ୱିତ୍ଥାରେନ। ସୋ ଯତ୍ତକାନି ଉଦକେ ୱା ଥଲେ ୱା ପୁପ୍ଫାନି, ସବ୍ବାନି ତାନି ପୁପ୍ଫଯତି, ୱିସେସେନ ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧାଗମନଦିୱସେ। ତସ୍ସୂପରିତୋ ସବ୍ବରତନମାଳୋ ହୋତି। ତତ୍ଥ ସମ୍ମଜ୍ଜନକୱାତୋ କଚୱରଂ ଛଡ୍ଡେତି, ସମକରଣୱାତୋ ସବ୍ବରତନମଯୱାଲୁକଂ ସମଂ କରୋତି, ସିଞ୍ଚନକୱାତୋ ଅନୋତତ୍ତଦହତୋ ଆନେତ୍ୱା ଉଦକଂ ସିଞ୍ଚତି, ସୁଗନ୍ଧକରଣୱାତୋ ହିମୱନ୍ତତୋ ସବ୍ବେସଂ ସୁଗନ୍ଧରୁକ୍ଖାନଂ ଗନ୍ଧେ ଆନେତି, ଓଚିନକୱାତୋ ପୁପ୍ଫାନି ଓଚିନିତ୍ୱା ପାତେତି, ସନ୍ଥରକୱାତୋ ସବ୍ବତ୍ଥ ସନ୍ଥରତି। ସଦା ସୁପଞ୍ଞତ୍ତାନେୱ ଚେତ୍ଥ ଆସନାନି ହୋନ୍ତି, ଯେସୁ ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦଦିୱସେ, ଉପୋସଥଦିୱସେ ଚ ସବ୍ବେ ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧା ସନ୍ନିପତିତ୍ୱା ନିସୀଦନ୍ତି। ଅଯଂ ତତ୍ଥ ପକତି। ଅଯଂ ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧୋ ତତ୍ଥ ଗନ୍ତ୍ୱା ପଞ୍ଞତ୍ତାସନେ ନିସୀଦତି। ତତୋ ସଚେ ତସ୍ମିଂ କାଲେ ଅଞ୍ଞେପି ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧା ସଂୱିଜ୍ଜନ୍ତି, ତେପି ତଙ୍ଖଣେଯେୱ ସନ୍ନିପତିତ୍ୱା ପଞ୍ଞତ୍ତାସନେସୁ ନିସୀଦନ୍ତି। ନିସୀଦିତ୍ୱା ଚ କିଞ୍ଚିଦେୱ ସମାପତ୍ତିଂ ସମାପଜ୍ଜିତ୍ୱା ୱୁଟ୍ଠହନ୍ତି। ତତୋ ସଙ୍ଘତ୍ଥେରୋ ଅଧୁନାଗତପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧଂ ସବ୍ବେସଂ ଅନୁମୋଦନତ୍ଥାଯ ‘‘କଥମଧିଗତ’’ନ୍ତି ଏୱଂ କମ୍ମଟ୍ଠାନଂ ପୁଚ୍ଛତି, ତଦାପି ସୋ ତମେୱ ଅତ୍ତନୋ ଉଦାନବ୍ୟାକରଣଗାଥଂ ଭାସତି। ପୁନ ଭଗୱାପି ଆଯସ୍ମତା ଆନନ୍ଦେନ ପୁଟ୍ଠୋ ତମେୱ ଗାଥଂ ଭାସତି। ଆନନ୍ଦୋପି ସଙ୍ଗୀତିଯନ୍ତି ଏୱଂ ଏକେକା ଗାଥା ପଚ୍ଚେକସମ୍ବୋଧିଅଭିସମ୍ବୁଦ୍ଧଟ୍ଠାନେ, ମଞ୍ଜୂସକମାଳେ, ଆନନ୍ଦେନ ପୁଚ୍ଛିତକାଲେ, ସଙ୍ଗୀତିଯନ୍ତି ଚତୁକ୍ଖତ୍ତୁଂ ଭାସିତା ହୋତୀତି।

ପଠମଗାଥାୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

୯୨ ।ସଂସଗ୍ଗଜାତସ୍ସାତି ଗାଥା କା ଉପ୍ପତ୍ତି? ଅଯମ୍ପି ପଚ୍ଚେକବୋଧିସତ୍ତୋ କସ୍ସପସ୍ସ ଭଗୱତୋ ସାସନେ ୱୀସତି ୱସ୍ସସହସ୍ସାନି ପୁରିମନଯେନେୱ ସମଣଧମ୍ମଂ କରୋନ୍ତୋ କସିଣପରିକମ୍ମଂ କତ୍ୱା ପଠମଂ ଝାନଂ ନିବ୍ବତ୍ତେତ୍ୱା ନାମରୂପଂ ୱୱତ୍ଥପେତ୍ୱା ଲକ୍ଖଣସମ୍ମସନଂ କତ୍ୱା ଅରିଯମଗ୍ଗଂ ଅନଧିଗମ୍ମ ବ୍ରହ୍ମଲୋକେ ନିବ୍ବତ୍ତି। ସୋ ତତୋ ଚୁତୋ ବାରାଣସିରଞ୍ଞୋ ଅଗ୍ଗମହେସିଯା କୁଚ୍ଛିମ୍ହି ଉପ୍ପଜ୍ଜିତ୍ୱା ପୁରିମନଯେନେୱ ୱଡ୍ଢମାନୋ ଯତୋ ପଭୁତି "ଅଯଂ ଇତ୍ଥୀ, ଅଯଂ ପୁରିସୋ"ତି ୱିସେସଂ ଅଞ୍ଞାସି। ତଦୁପାଦାଯ ଇତ୍ଥୀନଂ ହତ୍ଥେ ନ ରମତି , ଉଚ୍ଛାଦନନ୍ହାପନମଣ୍ଡନାଦିମତ୍ତମ୍ପି ନ ସାଦିଯତି। ତଂ ପୁରିସା ଏୱ ପୋସେନ୍ତି। ଥଞ୍ଞପାଯନକାଲେ ଧାତିଯୋ କଞ୍ଚୁକଂ ପଟିମୁଞ୍ଚିତ୍ୱା ପୁରିସୱେସେନ ଥଞ୍ଞଂ ପାଯେନ୍ତି। ସୋ ଇତ୍ଥୀନଂ ଗନ୍ଧଂ ଘାଯିତ୍ୱା ସଦ୍ଦଂ ୱା ସୁତ୍ୱା ରୋଦତି, ୱିଞ୍ଞୁତଂ ପତ୍ତୋପି ଇତ୍ଥିଯୋ ପସ୍ସିତୁଂ ନ ଇଚ୍ଛତି। ତେନ ତଂ ଅନିତ୍ଥିଗନ୍ଧୋତ୍ୱେୱ ସଞ୍ଜାନିଂସୁ।

ତସ୍ମିଂ ସୋଳସୱସ୍ସୁଦ୍ଦେସିକେ ଜାତେ ରାଜା "କୁଲୱଂସଂ ସଣ୍ଠପେସ୍ସାମୀ"ତି ନାନାକୁଲେହି ତସ୍ସ ଅନୁରୂପା କଞ୍ଞାଯୋ ଆନେତ୍ୱା ଅଞ୍ଞତରଂ ଅମଚ୍ଚଂ ଆଣାପେସି "କୁମାରଂ ରମାପେହୀ"ତି। ଅମଚ୍ଚୋ ଉପାଯେନ ତଂ ରମାପେତୁକାମୋ ତସ୍ସ ଅୱିଦୂରେ ସାଣିପାକାରଂ ପରିକ୍ଖିପାପେତ୍ୱା ନାଟକାନି ପଯୋଜାପେସି। କୁମାରୋ ଗୀତୱାଦିତସଦ୍ଦଂ ସୁତ୍ୱା "କସ୍ସେସୋ ସଦ୍ଦୋ"ତି ଆହ। ଅମଚ୍ଚୋ "ତୱେସୋ, ଦେୱ , ନାଟକିତ୍ଥୀନଂ ସଦ୍ଦୋ, ପୁଞ୍ଞୱନ୍ତାନଂ ଈଦିସାନି ନାଟକାନି ହୋନ୍ତି। ଅଭିରମ, ଦେୱ, ମହାପୁଞ୍ଞୋସି ତ୍ୱ"ନ୍ତି ଆହ। କୁମାରୋ ଅମଚ୍ଚଂ ଦଣ୍ଡେନ ତାଳାପେତ୍ୱା ନିକ୍କଡ୍ଢାପେସି। ସୋ ରଞ୍ଞୋ ଆରୋଚେସି। ରାଜା କୁମାରସ୍ସ ମାତରା ସହ ଗନ୍ତ୍ୱା କୁମାରଂ ଖମାପେତ୍ୱା ପୁନ ଅମଚ୍ଚଂ ଆଣାପେସି। କୁମାରୋ ତେହି ଅତିନିପ୍ପୀଳିଯମାନୋ ସେଟ୍ଠସୁୱଣ୍ଣଂ ଦତ୍ୱା ସୁୱଣ୍ଣକାରେ ଆଣାପେସି "ସୁନ୍ଦରଂ ଇତ୍ଥିରୂପଂ କରୋଥା"ତି। ତେ ୱିସ୍ସକମ୍ମୁନା ନିମ୍ମିତସଦିସଂ ସବ୍ବାଲଙ୍କାରୱିଭୂସିତଂ ଇତ୍ଥିରୂପଂ କରିତ୍ୱା ଦସ୍ସେସୁଂ। କୁମାରୋ ଦିସ୍ୱା ୱିମ୍ହଯେନ ସୀସଂ ଚାଲେତ୍ୱା ମାତାପିତୂନଂ ପେସେସି – "ଯଦି ଈଦିସିଂ ଇତ୍ଥିଂ ଲଭିସ୍ସାମି, ଗଣ୍ହିସ୍ସାମୀ"ତି। ମାତାପିତରୋ "ଅମ୍ହାକଂ ପୁତ୍ତୋ ମହାପୁଞ୍ଞୋ, ଅୱସ୍ସଂ ତେନ ସହ କତପୁଞ୍ଞା କାଚି ଦାରିକା ଲୋକେ ଉପ୍ପନ୍ନା ଭୱିସ୍ସତୀ"ତି ତଂ ସୁୱଣ୍ଣରୂପଂ ରଥଂ ଆରୋପେତ୍ୱା ଅମଚ୍ଚାନଂ ଅପ୍ପେସୁଂ – "ଗଚ୍ଛଥ, ଈଦିସିଂ ଦାରିକଂ ଗୱେସଥା"ତି। ତେ ତଂ ଗହେତ୍ୱା ସୋଳସମହାଜନପଦେ ୱିଚରନ୍ତା ତଂ ତଂ ଗାମଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ଉଦକତିତ୍ଥାଦୀସୁ ଯତ୍ଥ ଯତ୍ଥ ଜନସମୂହଂ ପସ୍ସନ୍ତି, ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଦେୱତଂ ୱିଯ ସୁୱଣ୍ଣରୂପଂ ଠପେତ୍ୱା ନାନାପୁପ୍ଫୱତ୍ଥାଲଙ୍କାରେହି ପୂଜଂ କତ୍ୱା ୱିତାନଂ ବନ୍ଧିତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ତିଟ୍ଠନ୍ତି "ଯଦି କେନଚି ଏୱରୂପା ଦିଟ୍ଠପୁବ୍ବା ଭୱିସ୍ସତି, ସୋ କଥଂ ସମୁଟ୍ଠାପେସ୍ସତୀ"ତି? ଏତେନୁପାଯେନ ଅଞ୍ଞତ୍ର ମଦ୍ଦରଟ୍ଠା ସବ୍ବଜନପଦେ ଆହିଣ୍ଡିତ୍ୱା ତଂ "ଖୁଦ୍ଦକରଟ୍ଠ"ନ୍ତି ଅୱମଞ୍ଞମାନା ତତ୍ଥ ପଠମଂ ଅଗନ୍ତ୍ୱା ନିୱତ୍ତିଂସୁ।

ତତୋ ନେସଂ ଏତଦହୋସି – "ମଦ୍ଦରଟ୍ଠମ୍ପି ତାୱ ଗଚ୍ଛାମ, ମା ନୋ ବାରାଣସିଂ ପୱିଟ୍ଠେପି ରାଜା ପୁନ ପେସେସୀ"ତି ମଦ୍ଦରଟ୍ଠେ ସାଗଲନଗରଂ ଅଗମଂସୁ। ସାଗଲନଗରେ ଚ ମଦ୍ଦୱୋ ନାମ ରାଜା। ତସ୍ସ ଧୀତା ସୋଳସୱସ୍ସୁଦ୍ଦେସିକା ଅଭିରୂପା ଅହୋସି। ତସ୍ସା ୱଣ୍ଣଦାସିଯୋ ନ୍ହାନୋଦକତ୍ଥାଯ ତିତ୍ଥଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତି। ତତ୍ଥ ଅମଚ୍ଚେହି ଠପିତଂ ତଂ ସୁୱଣ୍ଣରୂପଂ ଦୂରତୋୱ ଦିସ୍ୱା "ଅମ୍ହେ ଉଦକତ୍ଥାଯ ପେସେତ୍ୱା ରାଜପୁତ୍ତୀ ସଯମେୱ ଆଗତା"ତି ଭଣନ୍ତିଯୋ ସମୀପଂ ଗନ୍ତ୍ୱା "ନାଯଂ ସାମିନୀ, ଅମ୍ହାକଂ ସାମିନୀ ଇତୋ ଅଭିରୂପତରା"ତି ଆହଂସୁ। ଅମଚ୍ଚା ତଂ ସୁତ୍ୱା ରାଜାନଂ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଅନୁରୂପେନ ନଯେନ ଦାରିକଂ ଯାଚିଂସୁ। ସୋପି ଅଦାସି। ତେ ବାରାଣସିରଞ୍ଞୋ ପାହେସୁଂ – "ଲଦ୍ଧା, ଦେୱ, କୁମାରିକା, ସାମଂ ଆଗଚ୍ଛଥ, ଉଦାହୁ ଅମ୍ହେୱ ଆନେମା"ତି। ସୋ "ମଯି ଆଗଚ୍ଛନ୍ତେ ଜନପଦପୀଳା ଭୱିସ୍ସତି, ତୁମ୍ହେୱ ନଂ ଆନେଥା"ତି ପେସେସି।

ଅମଚ୍ଚାପି ଦାରିକଂ ଗହେତ୍ୱା ନଗରା ନିକ୍ଖମିତ୍ୱା କୁମାରସ୍ସ ପାହେସୁଂ – "ଲଦ୍ଧା ସୁୱଣ୍ଣରୂପସଦିସା କୁମାରିକା"ତି। କୁମାରୋ ସୁତ୍ୱାୱ ରାଗେନ ଅଭିଭୂତୋ ପଠମଜ୍ଝାନା ପରିହାଯି। ସୋ ଦୂତପରମ୍ପରାଯ ପେସେସି – "ସୀଘଂ ଆନେଥ, ସୀଘଂ ଆନେଥା"ତି। ତେ ସବ୍ବତ୍ଥ ଏକରତ୍ତିୱାସେନ ବାରାଣସିଂ ପତ୍ୱା ବହିନଗରେ ଠିତା ରଞ୍ଞୋ ପେସେସୁଂ – "ଅଜ୍ଜେୱ ପୱିସିତବ୍ବଂ, ନୋ"ତି। ରାଜା "ସେଟ୍ଠକୁଲା ଆନୀତା ଦାରିକା, ମଙ୍ଗଲକିରିଯଂ କତ୍ୱା ମହାସକ୍କାରେନ ପୱେସେସ୍ସାମ, ଉଯ୍ୟାନଂ ତାୱ ନଂ ନେଥା"ତି ଆହ। ତେ ତଥା ଅକଂସୁ। ସା ଅଚ୍ଚନ୍ତସୁଖୁମାଲା କୁମାରିକା ଯାନୁଗ୍ଘାଟେନ ଉବ୍ବାଳ୍ହା ଅଦ୍ଧାନପରିସ୍ସମେନ ଉପ୍ପନ୍ନୱାତରୋଗା ମିଲାତମାଲା ୱିଯ ହୁତ୍ୱା ରତ୍ତିଭାଗେ କାଲମକାସି। ଅମଚ୍ଚା "ସକ୍କାରା ପରିଭଟ୍ଠମ୍ହା"ତି ପରିଦେୱିଂସୁ। ରାଜା ଚ ନାଗରା ଚ "କୁଲୱଂସୋ ୱିନଟ୍ଠୋ"ତି ପରିଦେୱିଂସୁ। ସକଲନଗରଂ କୋଲାହଲଂ ଅହୋସି। କୁମାରସ୍ସ ସୁତମତ୍ତେଯେୱ ମହାସୋକୋ ଉଦପାଦି।

ତତୋ କୁମାରୋ ସୋକସ୍ସ ମୂଲଂ ଖଣିତୁଂ ଆରଦ୍ଧୋ। ସୋ ଏୱଂ ଚିନ୍ତେସି – "ଅଯଂ ସୋକୋ ନାମ ନ ଅଜାତସ୍ସ ହୋତି, ଜାତସ୍ସ ପନ ହୋତି। ତସ୍ମା ଜାତିଂ ପଟିଚ୍ଚ ସୋକୋ। ଜାତି ପନ କିଂ ପଟିଚ୍ଚାତି? ଭୱଂ ପଟିଚ୍ଚ ଜାତୀ"ତି। ଏୱଂ ପୁବ୍ବଭାୱନାନୁଭାୱେନ ଯୋନିସୋ ମନସିକରୋନ୍ତୋ ଅନୁଲୋମପଟିଲୋମଂ ପଟିଚ୍ଚସମୁପ୍ପାଦଂ ଦିସ୍ୱା ପୁନ ଅନୁଲୋମଞ୍ଚ ସଙ୍ଖାରେ ସମ୍ମସନ୍ତୋ ତତ୍ଥେୱ ନିସିନ୍ନୋ ପଚ୍ଚେକସମ୍ବୋଧିଂ ସଚ୍ଛାକାସି। ଅମଚ୍ଚା ତଂ ମଗ୍ଗଫଲସୁଖେନ ସୁଖିତଂ ସନ୍ତିନ୍ଦ୍ରିଯଂ ସନ୍ତମାନସଂ ନିସିନ୍ନଂ ଦିସ୍ୱା ପଣିପାତଂ କତ୍ୱା ଆହଂସୁ – "ମା ସୋଚି, ଦେୱ, ମହନ୍ତୋ ଜମ୍ବୁଦୀପୋ, ଅଞ୍ଞଂ ତତୋ ସୁନ୍ଦରତରଂ କଞ୍ଞଂ ଆନେସ୍ସାମା"ତି। ସୋ ଆହ – "ନ ସୋଚାମି, ନିସ୍ସୋକୋ ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧୋ ଅହ"ନ୍ତି। ଇତୋ ପରଂ ସବ୍ବଂ

ୱୁତ୍ତପୁରିମଗାଥାସଦିସମେୱ ଠପେତ୍ୱା ଗାଥାୱଣ୍ଣନଂ।

ଗାଥାୱଣ୍ଣନା ପନ ଏୱଂ ୱେଦିତବ୍ବା – ସଂସଗ୍ଗଜାତସ୍ସାତି ଜାତସଂସଗ୍ଗସ୍ସ। ତତ୍ଥ ଦସ୍ସନସୱନକାଯସମୁଲ୍ଲପନସମ୍ଭୋଗସଂସଗ୍ଗୱସେନ ପଞ୍ଚୱିଧୋ ସଂସଗ୍ଗୋ। ତତ୍ଥ ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞଂ ଦିସ୍ୱା ଚକ୍ଖୁୱିଞ୍ଞାଣୱୀଥିୱସେନ ଉପ୍ପନ୍ନରାଗୋ ଦସ୍ସନସଂସଗ୍ଗୋ ନାମ। ତତ୍ଥ ସୀହଳଦୀପେ କାଳଦୀଘୱାପୀଗାମେ ପିଣ୍ଡାଯ ଚରନ୍ତଂ କଲ୍ଲାଣୱିହାରୱାସିଦୀଘଭାଣକଦହରଭିକ୍ଖୁଂ ଦିସ୍ୱା ପଟିବଦ୍ଧଚିତ୍ତା କେନଚି ଉପାଯେନ ତଂ ଅଲଭିତ୍ୱା କାଲଙ୍କତା କୁଟୁମ୍ବିଯଧୀତା ଚ ତସ୍ସା ନିୱାସନଚୋଳଖଣ୍ଡଂ ଦିସ୍ୱା ‘‘ଏୱରୂପଂ ୱତ୍ଥଂ ଧାରିନିଯା ନାମ ସଦ୍ଧିଂ ସଂୱାସଂ ନାଲଭି’’ନ୍ତି ଫଲିତହଦଯୋ କାଲଙ୍କତୋ। ସୋ ଏୱ ଦହରୋ ଚ ନିଦସ୍ସନଂ।

ପରେହି ପନ କଥିଯମାନଂ ରୂପାଦିସମ୍ପତ୍ତିଂ ଅତ୍ତନା ୱା ହସିତଲପିତଗୀତସଦ୍ଦଂ ସୁତ୍ୱା ସୋତୱିଞ୍ଞାଣୱୀଥିୱସେନ ଉପ୍ପନ୍ନରାଗୋ ସୱନସଂସଗ୍ଗୋ ନାମ। ତତ୍ରାପି ଗିରିଗାମୱାସିକମ୍ମାରଧୀତାଯ ପଞ୍ଚହି କୁମାରିକାହି ସଦ୍ଧିଂ ପଦୁମସ୍ସରଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ନ୍ହତ୍ୱା ମାଲଂ ଆରୋପେତ୍ୱା ଉଚ୍ଚାସଦ୍ଦେନ ଗାଯନ୍ତିଯା ସଦ୍ଦଂ ସୁତ୍ୱା ଆକାସେନ ଗଚ୍ଛନ୍ତୋ କାମରାଗେନ ୱିସେସା ପରିହାଯିତ୍ୱା ବ୍ୟସନଂ ପତ୍ତୋ ପଞ୍ଚଗ୍ଗଳଅଲେଣୱାସୀ ତିସ୍ସଦହରୋ ନିଦସ୍ସନଂ।

ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞଂ ଅଙ୍ଗପରାମସନେନ ଉପ୍ପନ୍ନରାଗୋ କାଯସଂସଗ୍ଗୋ ନାମ। ଧମ୍ମଭାସନଦହରଭିକ୍ଖୁ ଚ ରାଜଧୀତା ଚେତ୍ଥ ନିଦସ୍ସନଂ। ମହାୱିହାରେ କିର ଦହରଭିକ୍ଖୁ ଧମ୍ମଂ ଭାସତି। ତତ୍ଥ ମହାଜନୋ ଆଗତୋ, ରାଜାପି ଅଗ୍ଗମହେସିଯା ରାଜଧୀତାଯ ଚ ସଦ୍ଧିଂ ଅଗମାସି। ତତୋ ରାଜଧୀତାଯ ତସ୍ସ ରୂପଞ୍ଚ ସରଞ୍ଚ ଆଗମ୍ମ ବଲୱରାଗୋ ଉପ୍ପନ୍ନୋ, ତସ୍ସ ଦହରସ୍ସାପି। ତଂ ଦିସ୍ୱା ରାଜା ସଲ୍ଲକ୍ଖେତ୍ୱା ସାଣିପାକାରେନ ପରିକ୍ଖିପାପେସି। ତେ ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞଂ ପରାମସିତ୍ୱା ଆଲିଙ୍ଗିଂସୁ। ପୁନ ସାଣିପାକାରଂ ଅପନେତ୍ୱା ପସ୍ସନ୍ତା ଦ୍ୱେପି କାଲଙ୍କତେଯେୱ ଅଦ୍ଦସଂସୂତି।

ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞଂ ଆଲପନସମୁଲ୍ଲପନୱସେନ ଉପ୍ପନ୍ନରାଗୋ ପନ ସମୁଲ୍ଲପନସଂସଗ୍ଗୋ ନାମ। ଭିକ୍ଖୁ ଭିକ୍ଖୁନୀହି ସଦ୍ଧିଂ ପରିଭୋଗକରଣେ ଉପ୍ପନ୍ନରାଗୋ ସମ୍ଭୋଗସଂସଗ୍ଗୋ ନାମ। ଦ୍ୱୀସୁପି ଏତେସୁ ପାରାଜିକପ୍ପତ୍ତୋ ଭିକ୍ଖୁ ଚ ଭିକ୍ଖୁନୀ ଚ ନିଦସ୍ସନଂ। ମରିଚୱଟ୍ଟିନାମମହାୱିହାରମହେ କିର ଦୁଟ୍ଠଗାମଣିଅଭଯରାଜା ମହାଦାନଂ ପଟିଯାଦେତ୍ୱା ଉଭତୋସଙ୍ଘଂ ପରିୱିସତି। ତତ୍ଥ ଉଣ୍ହଯାଗୁଯା ଦିନ୍ନାଯ ସଙ୍ଘନୱକସାମଣେରୀ ଅନାଧାରକସ୍ସ ସଙ୍ଘନୱକସ୍ସ ସାମଣେରସ୍ସ ଦନ୍ତୱଲଯଂ ଦତ୍ୱା ସମୁଲ୍ଲପନମକାସି। ତେ ଉଭୋପି ଉପସମ୍ପଜ୍ଜିତ୍ୱା ସଟ୍ଠିୱସ୍ସା ହୁତ୍ୱା ପରତୀରଂ ଗତା ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞଂ ସମୁଲ୍ଲପନେନ ପୁବ୍ବସଞ୍ଞଂ ପଟିଲଭିତ୍ୱା ତାୱଦେୱ ସଞ୍ଜାତସିନେହା ସିକ୍ଖାପଦଂ ୱୀତିକ୍କମିତ୍ୱା ପାରାଜିକା ଅହେସୁନ୍ତି। ଏୱଂ ପଞ୍ଚୱିଧେ ସଂସଗ୍ଗେ ଯେନ କେନଚି ସଂସଗ୍ଗେନ ଜାତସଂସଗ୍ଗସ୍ସ ଭୱତି ସ୍ନେହୋ, ପୁରିମରାଗପଚ୍ଚଯୋ ବଲୱରାଗୋ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି। ତତୋ ସ୍ନେହନ୍ୱଯଂ ଦୁକ୍ଖମିଦଂ ପହୋତି ତମେୱ ସ୍ନେହଂ ଅନୁଗଚ୍ଛନ୍ତଂ ସନ୍ଦିଟ୍ଠିକସମ୍ପରାଯିକଂ ସୋକପରିଦେୱାଦିନାନପ୍ପକାରକଂ ଇଦଂ ଦୁକ୍ଖଂ ପହୋତି ପଭୱତି ଜାଯତି।

ଅପରେ ‘‘ଆରମ୍ମଣେ ଚିତ୍ତସ୍ସ ୱୋସ୍ସଗ୍ଗୋ ସଂସଗ୍ଗୋ’’ତି ଭଣନ୍ତି। ତତୋ ସ୍ନେହୋ, ସ୍ନେହଦୁକ୍ଖମିଦନ୍ତି। ଏୱମତ୍ଥପ୍ପଭେଦଂ ଇମଂ ଅଡ୍ଢଗାଥଂ ୱତ୍ୱା ସୋ ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧୋ ଆହ – ‘‘ସ୍ୱାଯଂ ଯମିଦଂ ସ୍ନେହନ୍ୱଯଂ ସୋକାଦିଦୁକ୍ଖଂ ପହୋତି, ତମେୱ ସ୍ନେହଂ ଅନୁଗତସ୍ସ ଦୁକ୍ଖସ୍ସ ମୂଲଂ ଖନନ୍ତୋ ପଚ୍ଚେକବୋଧିଂ ଅଧିଗତୋ’’ତି।

ଏୱଂ ୱୁତ୍ତେ ତେ ଅମଚ୍ଚା ଆହଂସୁ – ‘‘ଅମ୍ହେହି ଦାନି, ଭନ୍ତେ, କିଂ କତ୍ତବ୍ବ’’ନ୍ତି? ତତୋ ସୋ ଆହ – ‘‘ତୁମ୍ହେ ୱା ଅଞ୍ଞତରୋ ୱା ଇମମ୍ହା ଦୁକ୍ଖା ମୁଚ୍ଚିତୁକାମୋ, ସୋ ସବ୍ବୋପି ଆଦୀନୱଂ ସ୍ନେହଜଂ ପେକ୍ଖମାନୋ, ଏକୋ ଚରେ ଖଗ୍ଗୱିସାଣକପ୍ପୋ’’ତି। ଏତ୍ଥ ଚ ଯଂ ତଂ ‘‘ସ୍ନେହନ୍ୱଯଂ ଦୁକ୍ଖମିଦଂ ପହୋତୀ’’ତି ୱୁତ୍ତଂ, ତଦେୱ ସନ୍ଧାଯ ‘‘ଆଦୀନୱଂ ସ୍ନେହଜଂ ପେକ୍ଖମାନୋ’’ତି ଇଦଂ ୱୁତ୍ତନ୍ତି ୱେଦିତବ୍ବଂ। ଅଥ ୱା ଯଥାୱୁତ୍ତେନ ସଂସଗ୍ଗେନ ‘ସଂସଗ୍ଗଜାତସ୍ସ ଭୱତି ସ୍ନେହୋ, ସ୍ନେହନ୍ୱଯଂ ଦୁକ୍ଖମିଦଂ ପହୋତି’, ଏୱଂ ଯଥାଭୂତଂ ଆଦୀନୱଂ ସ୍ନେହଜଂ ପେକ୍ଖମାନୋ ଅହମଧିଗତୋତି ଏୱଂ ସମ୍ବନ୍ଧିତ୍ୱା ଚତୁତ୍ଥପାଦୋ ପୁବ୍ବେ ୱୁତ୍ତନଯେନେୱ ସ୍ନେହୱସେନ ୱୁତ୍ତୋତି ୱେଦିତବ୍ବୋ। ତତୋ ପରଂ ସବ୍ବଂ ପୁରିମଗାଥାଯ ୱୁତ୍ତସଦିସମେୱାତି।

ସଂସଗ୍ଗଗାଥାୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

୯୩।ମିତ୍ତେ ସୁହଜ୍ଜେତି କା ଉପ୍ପତ୍ତି? ଅଯଂ ପଚ୍ଚେକବୋଧିସତ୍ତୋ ପୁରିମଗାଥାଯ ୱୁତ୍ତନଯେନେୱ ଉପ୍ପଜ୍ଜିତ୍ୱା ବାରାଣସିଯଂ ରଜ୍ଜଂ କାରେନ୍ତୋ ପଠମଜ୍ଝାନଂ ନିବ୍ବତ୍ତେତ୍ୱା ‘‘କିଂ ସମଣଧମ୍ମୋ ୱରୋ, ରଜ୍ଜଂ ୱର’’ନ୍ତି ୱୀମଂସିତ୍ୱା ଅମଚ୍ଚାନଂ ରଜ୍ଜଂ ନିଯ୍ୟାତେତ୍ୱା ସମଣଧମ୍ମଂ ଅକାସି। ଅମଚ୍ଚା ‘‘ଧମ୍ମେନ ସମେନ କରୋଥା’’ତି ୱୁତ୍ତାପି ଲଞ୍ଜଂ ଗହେତ୍ୱା ଅଧମ୍ମେନ କରୋନ୍ତି। ତେ ଲଞ୍ଜଂ ଗହେତ୍ୱା ସାମିକେ ପରାଜଯନ୍ତା ଏକଦା ଅଞ୍ଞତରଂ ରାଜୱଲ୍ଲଭଂ ପରାଜେସୁଂ। ସୋ ରଞ୍ଞୋ ଭତ୍ତକାରକେହି ସଦ୍ଧିଂ ପୱିସିତ୍ୱା ସବ୍ବଂ ଆରୋଚେସି। ରାଜା ଦୁତିଯଦିୱସେ ସଯଂ ୱିନିଚ୍ଛଯଟ୍ଠାନଂ ଅଗମାସି। ତତୋ ମହାଜନା – ‘‘ଅମଚ୍ଚା, ଦେୱ, ସାମିକେ ଅସାମିକେ କରୋନ୍ତୀ’’ତି ଉଚ୍ଚାସଦ୍ଦଂ କରୋନ୍ତା ମହାଯୁଦ୍ଧଂ ୱିଯ ଅକଂସୁ। ଅଥ ରାଜା ୱିନିଚ୍ଛଯଟ୍ଠାନା

ୱୁଟ୍ଠାଯ ପାସାଦଂ ଅଭିରୁହିତ୍ୱା ସମାପତ୍ତିଂ ଅପ୍ପେତୁଂ ନିସିନ୍ନୋ। ତେନ ସଦ୍ଦେନ ୱିକ୍ଖିତ୍ତଚିତ୍ତୋ ନ ସକ୍କୋତି ଅପ୍ପେତୁଂ। ସୋ ''କିଂ ମେ ରଜ୍ଜେନ, ସମଣଧମ୍ମୋ ୱର''ନ୍ତି ରଜ୍ଜସୁଖଂ ପହାଯ ପୁନ ସମାପତ୍ତିଂ ନିବ୍ବତ୍ତେତ୍ୱା ପୁବ୍ବେ ୱୁତ୍ତନଯେନେୱ ୱିପସ୍ସିତ୍ୱା ପଚ୍ଚେକସମ୍ବୋଧିଂ ସଚ୍ଛାକାସି। କମ୍ମଟ୍ଠାନଞ୍ଚ ପୁଚ୍ଛିତୋ ଇମଂ ଗାଥଂ ଅଭାସି।

ତତ୍ଥ ମେତ୍ତାଯନୱସେନ ମିତ୍ତା। ସୁହଦଯଭାୱେନ ସୁହଜ୍ଜା। କେଚି ଏକନ୍ତହିତକାମତାଯ ମିତ୍ତାୱ ହୋନ୍ତି ନ ସୁହଜ୍ଜା। କେଚି ଗମନାଗମନଟ୍ଠାନନିସଜ୍ଜାସମୁଲ୍ଲାପାଦୀସୁ ହଦଯସୁଖଜନନେନ ସୁହଜ୍ଜାୱ ହୋନ୍ତି, ନ ମିତ୍ତା। କେଚି ତଦୁଭଯୱସେନ ସୁହଜ୍ଜା ଚେୱ ମିତ୍ତା ଚ ହୋନ୍ତି। ତେ ଦୁୱିଧା ଅଗାରିଯା ଚ ଅନଗାରିଯା ଚ। ତତ୍ଥ ଅଗାରିଯା ତିୱିଧା ହୋନ୍ତି ଉପକାରୋ ସମାନସୁଖଦୁକ୍ଖୋ ଅନୁକମ୍ପକୋତି। ଅନଗାରିଯା ୱିସେସେନ ଅତ୍ଥକ୍ଖାଯିନୋ ଏୱ। ତେ ଚତୂହି ଅଙ୍ଗେହି ସମନ୍ନାଗତା ହୋନ୍ତି। ଯଥାହ –

''ଚତୂହି ଖୋ, ଗହପତିପୁତ୍ତ, ଠାନେହି ଉପକାରୋ ମିତ୍ତୋ ସୁହଦୋ ୱେଦିତବ୍ବୋ। ପମତ୍ତଂ ରକ୍ଖତି, ପମତ୍ତସ୍ସ ସାପତେଯ୍ୟଂ ରକ୍ଖତି, ଭୀତସ୍ସ ସରଣଂ ହୋତି, ଉପ୍ପନ୍ନେସୁ କିଚ୍ଚକରଣୀଯେସୁ ତଦ୍ଦିଗୁଣଂ ଭୋଗଂ ଅନୁପ୍ପଦେତି'' (ଦୀ। ନି। ୩।୨୬୧)।

ତଥା –

''ଚତୂହି ଖୋ, ଗହପତିପୁତ୍ତ, ଠାନେହି ସମାନସୁଖଦୁକ୍ଖୋ ମିତ୍ତୋ ସୁହଦୋ ୱେଦିତବ୍ବୋ। ଗୁଯ୍ହମସ୍ସ ଆଚିକ୍ଖତି, ଗୁଯ୍ହମସ୍ସ ପରିଗୂହତି, ଆପଦାସୁ ନ ୱିଜହତି, ଜୀୱିତଂପିସ୍ସ ଅତ୍ଥାଯ ପରିଚ୍ଚତ୍ତଂ ହୋତି'' (ଦୀ। ନି। ୩।୨୬୨)।

ତଥା –

''ଚତୂହି ଖୋ, ଗହପତିପୁତ୍ତ, ଠାନେହି ଅନୁକମ୍ପକୋ ମିତ୍ତୋ ସୁହଦୋ ୱେଦିତବ୍ବୋ। ଅଭୱେନସ୍ସ ନ ନନ୍ଦତି, ଭୱେନସ୍ସ ନନ୍ଦତି, ଅୱଣ୍ଣଂ ଭଣମାନଂ ନିୱାରେତି, ୱଣ୍ଣଂ ଭଣମାନଂ ପସଂସତି'' (ଦୀ। ନି। ୩।୨୬୪)।

ତଥା –

''ଚତୂହି ଖୋ, ଗହପତିପୁତ୍ତ, ଠାନେହି ଅତ୍ଥକ୍ଖାଯୀ ମିତ୍ତା ସୁହଦୋ ୱେଦିତବ୍ବୋ। ପାପା ନିୱାରେତି, କଲ୍ୟାଣେ ନିୱେସେତି, ଅସ୍ସୁତଂ ସାୱେତି, ସଗ୍ଗସ୍ସ ମଗ୍ଗଂ ଆଚିକ୍ଖତୀ''ତି (ଦୀ। ନି। ୩।୨୬୩)।

ତେସ୍ୱିଧ ଅଗାରିଯା ଅଧିପ୍ପେତା, ଅତ୍ଥତୋ ପନ ସବ୍ବେପି ଯୁଜ୍ଜନ୍ତି। ତେ ମିତ୍ତେ ସୁହଜ୍ଜେ ଅନୁକମ୍ପମାନୋତି ଅନୁଦଯମାନୋ, ତେସଂ ସୁଖଂ ଉପସଂହରିତୁକାମୋ ଦୁକ୍ଖଂ ଅପହରିତୁକାମୋ ଚ।

ହାପେତି ଅତ୍ଥନ୍ତି ଦିଟ୍ଠଧମ୍ମିକସମ୍ପରାଯିକପରମତ୍ଥୱସେନ ତିୱିଧଂ, ତଥା ଅତ୍ତତ୍ଥପରତ୍ଥୌଭଯତ୍ଥୱସେନାପି ତିୱିଧଂ ଅତ୍ଥଂ ଲଦ୍ଧୱିନାସନେନ ଅଲଦ୍ଧାନୁପ୍ପାଦନେନାତି ଦ୍ୱିଧାପି ହାପେତି ୱିନାସେତି। ପଟିବଦ୍ଧଚିତ୍ତୋତି ''ଅହଂ ଇମଂ ୱିନା ନ ଜୀୱାମି, ଏସ ମେ ଗତି, ଏସ ମେ ପରାଯଣ''ନ୍ତି ଏୱଂ ଅତ୍ତାନଂ ନୀଚେ ଠାନେ ଠପେନ୍ତୋପି ପଟିବଦ୍ଧଚିତ୍ତୋ ହୋତି। ''ଇମେ ମଂ ୱିନା ନ ଜୀୱନ୍ତି, ଅହଂ ତେସଂ ଗତି, ଅହଂ ତେସଂ ପରାଯଣ''ନ୍ତି ଏୱଂ ଅତ୍ତାନଂ ଉଚ୍ଚେ ଠାନେ ଠପେନ୍ତୋପି ପଟିବଦ୍ଧଚିତ୍ତୋ ହୋତି। ଇଧ ପନ ଏୱଂ ପଟିବଦ୍ଧଚିତ୍ତୋ ଅଧିପ୍ପେତୋ। ଏତଂ ଭଯନ୍ତି ଏତଂ ଅତ୍ଥହାପନଭଯଂ, ଅତ୍ତନୋ ସମାପତ୍ତିହାନିଂ ସନ୍ଧାଯାହ। ସନ୍ଥୱେତି ତିୱିଧୋ ସନ୍ଥୱୋ ତଣ୍ହାଦିଟ୍ଠିମିତ୍ତସନ୍ଥୱୱସେନ। ତତ୍ଥ ଅଟ୍ଠସତପଭେଦାପି ତଣ୍ହା ତଣ୍ହାସନ୍ଥୱୋ, ଦ୍ୱାସଟ୍ଠିଭେଦାପି ଦିଟ୍ଠି ଦିଟ୍ଠିସନ୍ଥୱୋ, ପଟିବଦ୍ଧଚିତ୍ତତାଯ ମିତ୍ତାନୁକମ୍ପନା ମିତ୍ତସନ୍ଥୱୋ। ତେସୁ ସୋ ଇଧ ଅଧିପ୍ପେତୋ। ତେନ ହିସ୍ସ ସମାପତ୍ତି ପରିହୀନା। ତେନାହ – ''ଏତଂ ଭଯଂ ସନ୍ଥୱେ ପେକ୍ଖମାନୋ ଅହଂ ଅଧିଗତୋ''ତି। ସେସଂ ୱୁତ୍ତସଦିସମେୱାତି।

ମିତ୍ତସୁହଜ୍ଜଗାଥାୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

୯୪।ୱଂସୋ ୱିସାଲୋତି କା ଉପ୍ପତ୍ତି? ପୁବ୍ବେ କିର କସ୍ସପସ୍ସ ଭଗୱତୋ ସାସନେ ତଯୋ ପଚ୍ଚେକବୋଧିସତ୍ତା ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ୱୀସତି ୱସ୍ସସହସ୍ସାନି ଗତପଚ୍ଚାଗତୱତ୍ତଂ ପୂରେତ୍ୱା ଦେୱଲୋକେ ଉପ୍ପନ୍ନା। ତତୋ ଚୱିତ୍ୱା ତେସଂ ଜେଟ୍ଠକୋ ବାରାଣସିରାଜକୁଲେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ, ଇତରେ ଦ୍ୱେ ପଚ୍ଚନ୍ତରାଜକୁଲେସୁ। ତେ ଉଭୋପି କମ୍ମଟ୍ଠାନଂ ଉଗ୍ଗହେତ୍ୱା ରଜ୍ଜଂ ପହାଯ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ଅନୁକ୍କମେନ ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧା ହୁତ୍ୱା ନନ୍ଦମୂଲକପବ୍ଭାରେ ୱସନ୍ତା

ଏକଦିୱସଂ ସମାପତ୍ତିତୋ ୱୁଟ୍ଠାୟ ‘‘ମୟଂ କିଂ କମ୍ମଂ କତ୍ୱା ଇମଂ ଲୋକୁତ୍ତରସୁଖଂ ଅନୁପ୍ପତ୍ତା’’ତି ଆୱଜ୍ଜେତ୍ୱା ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧମାନା କସ୍ସପବୁଦ୍ଧକାଲେ ଅତ୍ତନୋ ଅତ୍ତନୋ ଚରିୟଂ ଅଦ୍ଦସଂସୁ। ତତୋ ‘‘ତତିୟୋ କୁହିଂ’’ତି ଆୱଜ୍ଜେନ୍ତା ବାରାଣସିରଜ୍ଜଂ କାରେନ୍ତଂ ଦିସ୍ୱା ତସ୍ସ ଗୁଣେ ସରିତ୍ୱା ‘‘ସୋ ପକତିୟାୱ ଅପ୍ପିଚ୍ଛତାଦିଗୁଣସମନ୍ନାଗତୋ ହୋତି, ଅମ୍ହାକଂୟେୱ ଓୱାଦକୋ ୱତ୍ତା ୱଚନକ୍ଖମୋ ପାପଗରହୀ, ହନ୍ଦ, ନଂ ଆରମ୍ମଣଂ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ଆରୋଚେମା’’ତି ଓକାସଂ ଗୱେସନ୍ତା ତଂ ଏକଦିୱସଂ ସବ୍ବାଲଙ୍କାରୱିଭୂସିତଂ ଉୟ୍ୟାନଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତଂ ଦିସ୍ୱା ଆକାସେନାଗନ୍ତ୍ୱା ଉୟ୍ୟାନଦ୍ୱାରେ ୱେଳୁଗୁମ୍ବମୂଲେ ଅଟ୍ଠଂସୁ। ମହାଜନୋ ଅତିତ୍ତୋ ରାଜଦସ୍ସନେନ ରାଜାନଂ ଉଲ୍ଲୋକେତି। ତତୋ ରାଜା ‘‘ଅତ୍ଥି ନୁ ଖୋ କୋଚି ମମ ଦସ୍ସନେ ବ୍ୟାପାରଂ ନ କରୋତୀ’’ତି ଓଲୋକେନ୍ତୋ ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧେ ଅଦ୍ଦକ୍ଖି। ସହ ଦସ୍ସନେନେୱ ଚସ୍ସ ତେସୁ ସିନେହୋ ଉପ୍ପଜ୍ଜି। ସୋ ହତ୍ଥିକ୍ଖନ୍ଧା ଓରୁୟ୍ହ ସନ୍ତେନ ଆଚାରେନ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ‘‘ଭନ୍ତେ, କିଂ ନାମ ତୁମ୍ହେ’’ତି ପୁଚ୍ଛି। ତେ ‘‘ମୟଂ, ମହାରାଜ, ଅସଜ୍ଜମାନା ନାମା’’ତି ଆହଂସୁ । ‘‘ଭନ୍ତେ, ଅସଜ୍ଜମାନାତି ଏତସ୍ସ କୋ ଅତ୍ଥୋ’’ତି? ‘‘ଅଲଗ୍ଗନତ୍ଥୋ, ମହାରାଜା’’ତି। ତତୋ ୱେଳୁଗୁମ୍ବଂ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ଆହଂସୁ – ‘‘ସେୟ୍ୟଥାପି, ମହାରାଜ, ଇମଂ ୱେଳୁଗୁମ୍ବଂ ସବ୍ବସୋ ମୂଲଖନ୍ଧସାଖାନୁସାଖାହି ସଂସିବ୍ବିତ୍ୱା ଠିତଂ ଅସିହତ୍ଥୋ ପୁରିସୋ ମୂଲେ ଛେତ୍ୱା ଆୱିଞ୍ଛନ୍ତୋ ନ ସକ୍କୁଣେୟ୍ୟ ଉଦ୍ଧରିତୁଂ, ଏୱମେୱ ତ୍ୱଂ ଅନ୍ତୋ ଚ ବହି ଚ ଜଟାୟ ଜଟିତୋ ଆସତ୍ତୱିସତ୍ତୋ ତତ୍ଥ ୱିଲଗ୍ଗୋ। ସେୟ୍ୟଥାପି ୱା ପନସ୍ସ ୱେମଜ୍ଝଗତୋପି ଅୟଂ ୱଂସକଳୀରୋ ଅସଞ୍ଜାତସାଖତ୍ତା କେନଚି ଅଲଗ୍ଗୋୱ ଠିତୋ, ସକ୍କା ଚ ପନ ଅଗ୍ଗେ ୱା ମୂଲେ ୱା ଛେତ୍ୱା ଉଦ୍ଧରିତୁଂ, ଏୱମେୱ ମୟଂ କତ୍ଥଚି ଅସଜ୍ଜମାନା ସବ୍ବା ଦିସା ଗଚ୍ଛାମା’’ତି ତାୱଦେୱ ଚତୁତ୍ଥଜ୍ଝାନଂ ସମାପଜ୍ଜିତ୍ୱା ପସ୍ସତୋ ଏୱ ରଞ୍ଞୋ ଆକାସେନ ନନ୍ଦମୂଲକପବ୍ଭାରଂ ଅଗମଂସୁ। ତତୋ ରାଜା ଚିନ୍ତେସି – ‘‘କଦା ନୁ ଖୋ ଅହମ୍ପି ଏୱଂ ଅସଜ୍ଜମାନୋ ଭୱେୟ୍ୟ’’ନ୍ତି ତତ୍ଥେୱ ଠିତୋ ୱିପସ୍ସନ୍ତୋ ପଚ୍ଚେକବୋଧିଂ ସଚ୍ଛାକାସି। ପୁରିମନୟେନେୱ କମ୍ମଟ୍ଠାନଂ ପୁଚ୍ଛିତୋ ଇମଂ ଗାଥଂ ଅଭାସି।

ତତ୍ଥ ୱଂସୋତି ୱେଳୁ। ୱିସାଲୋତି ୱିତ୍ଥିଣ୍ଣୋ। ୱ-କାରୋ ଅୱଧାରଣତ୍ଥୋ, ଏୱ-କାରୋ ୱା ଅୟଂ, ସନ୍ଧିୱସେନ ଏତ୍ଥ ଏ-କାରୋ ନଟ୍ଠୋ। ତସ୍ସ ପରପଦେନ ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ତଂ ପଚ୍ଛା ଯୋଜେସ୍ସାମ। ୟଥାତି ପଟିଭାଗେ। ୱିସତ୍ତୋତି ଲଗ୍ଗୋ ଜଟିତୋ ସଂସିବ୍ବିତୋ। ପୁତ୍ତେସୁ ଦାରେସୁ ଚାତି ପୁତ୍ତଧୀତୁଭରିୟାସୁ। ୟା ଅପେକ୍ଖାତି ୟା ତଣ୍ହା ୟୋ ସିନେହୋ। ୱଂସକ୍କଳୀରୋୱ ଅସଜ୍ଜମାନୋତି ୱଂସକଳୀରୋ ୱିୟ ଅଲଗ୍ଗମାନୋ। କିଂ ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି? ୟଥା ୱଂସୋ ୱିସାଲୋ ୱିସତ୍ତୋ ଏୱ ହୋତି, ପୁତ୍ତେସୁ ଦାରେସୁ ଚ ୟା ଅପେକ୍ଖା, ସାପି ଏୱଂ ତାନି ୱତ୍ଥୂନି, ସଂସିବ୍ବିତ୍ୱା ଠିତତ୍ତା ୱିସତ୍ତା ଏୱ। ସ୍ୱାହଂ ତାୟ ଅପେକ୍ଖାୟ ଅପେକ୍ଖୱା ୱିସାଲୋ ୱଂସୋ ୱିୟ ୱିସତ୍ତୋତି ଏୱଂ ଅପେକ୍ଖାୟ ଆଦୀନୱଂ ଦିସ୍ୱା ତଂ ଅପେକ୍ଖଂ ମଗ୍ଗଞ୍ଞାଣେନ ଛିନ୍ଦନ୍ତୋ ଅୟଂ ୱଂସକଳୀରୋୱ ରୂପାଦୀସୁ ୱା ଲାଭାଦୀସୁ ୱା କାମଭୱାଦୀସୁ ୱା ଦିଟ୍ଠାଦୀସୁ ୱା ତଣ୍ହାମାନଦିଟ୍ଠିୱସେନ ଅସଜ୍ଜମାନୋ ପଚ୍ଚେକବୋଧିଂ ଅଧିଗତୋତି। ସେସଂ ପୁରିମନୟେନେୱ ୱେଦିତବ୍ବଂ।

ୱଂସକ୍କଳୀରଗାଥାୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

୯୫ ।ମିଗୋଅରଞ୍ଞମ୍ହୀତି କା ଉପ୍ପତ୍ତି? ଏକୋ କିର ଭିକ୍ଖୁ କସ୍ସପସ୍ସ ଭଗୱତୋ ସାସନେ ୟୋଗାୱଚରୋ କାଲଂ କତ୍ୱା ବାରାଣସିୟଂ ସେଟ୍ଠିକୁଲେ ଉପ୍ପନ୍ନୋ ଅଡ୍ଢେ ମହଦ୍ଧନେ ମହାଭୋଗେ। ସୋ ସୁଭଗୋ ଅହୋସି, ତତୋ ପରଦାରିକୋ ହୁତ୍ୱା କାଲଙ୍କତୋ ନିରୟେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ତତ୍ଥ ପଚ୍ଚିତ୍ୱା ପକ୍କାୱସେସେନ ସେଟ୍ଠିଭରିୟାୟ କୁଚ୍ଛିମ୍ହି ଇତ୍ଥୀ ହୁତ୍ୱା ପଟିସନ୍ଧିଂ ଗଣ୍ହି। ନିରୟତୋ ଆଗତାନଂ ସତ୍ତାନଂ ଗତ୍ତାନି ଉଣ୍ହାନି ହୋନ୍ତି। ତେନ ସେଟ୍ଠିଭରିୟା ଡୟ୍ହମାନେନ ଉଦରେନ କିଚ୍ଛେନ କସିରେନ ତଂ ଗବ୍ଭଂ ଧାରେତ୍ୱା କାଲେନ ଦାରିକଂ ୱିଜାୟି। ସା ଜାତଦିୱସତୋ ପଭୁତି ମାତାପିତୂନଂ ସେସବନ୍ଧୁପରିଜନାନଞ୍ଚ ଦେସ୍ସା ଅହୋସି। ୱୟପ୍ପତ୍ତା ଚ ୟମ୍ହି କୁଲେ ଦିନ୍ନା, ତତ୍ଥାପି ସାମିକସସ୍ସୁସସୁରାନଂ ଦେସ୍ସାୱ ଅହୋସି ଅପ୍ପିୟା ଅମନାପା। ଅଥ ନକ୍ଖତ୍ତେ ଘୋସିତେ ସେଟ୍ଠିପୁତ୍ତୋ ତାୟ ସଦ୍ଧିଂ କୀଳିତୁଂ ଅନିଚ୍ଛନ୍ତୋ ୱେସିଂ ଆନେତ୍ୱା କୀଳତି। ସା ତଂ ଦାସୀନଂ ସନ୍ତିକା ସୁତ୍ୱା ସେଟ୍ଠିପୁତ୍ତଂ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ନାନପ୍ପକାରେହି ଅନୁନୟିତ୍ୱା ଚ ଆହ – ‘‘ଅୟ୍ୟପୁତ୍ତ, ଇତ୍ଥୀ ନାମ ସଚେପି ଦସନ୍ନଂ ରାଜୂନଂ କନିଟ୍ଠା ହୋତି, ଚକ୍କୱତ୍ତିନୋ ୱା ଧୀତା, ତଥାପି ସାମିକସ୍ସ ପେସନକରା ହୋତି। ସାମିକେ ଅନାଲପନ୍ତେ ସୂଲେ ଆରୋପିତା ୱିୟ ଦୁକ୍ଖଂ ପଟିସଂୱେଦେତି। ସଚେ ଅହଂ ଅନୁଗ୍ଗହାରହା ଅନୁଗ୍ଗହେତବ୍ବା, ନୋ ଚେ, ୱିସ୍ସଜ୍ଜେତବ୍ବା। ଅତ୍ତନୋ ଞାତିକୁଲଂ ଗମିସ୍ସାମୀ’’ତି। ସେଟ୍ଠିପୁତ୍ତୋ – ‘‘ହୋତୁ, ଭଦ୍ଦେ, ମା ସୋଚି କୀଳନସଜ୍ଜା ହୋହି, ନକ୍ଖତ୍ତଂ କୀଳିସ୍ସାମା’’ତି ଆହ। ସେଟ୍ଠିଧୀତା ତାୱତକେନ ସଲ୍ଲାପମତ୍ତେନ ଉସ୍ସାହଜାତା ‘‘ସ୍ୱେ ନକ୍ଖତ୍ତଂ କୀଳିସ୍ସାମୀ’’ତି ବହୁଂ ଖଜ୍ଜଭୋଜ୍ଜଂ ପଟିୟାଦେତି। ସେଟ୍ଠିପୁତ୍ତୋ ଦୁତିୟଦିୱସେ ଅନାରୋଚେତ୍ୱାୱ କୀଳନଟ୍ଠାନଂ ଗତୋ। ସା ‘‘ଇଦାନି ପେସେସ୍ସତି, ଇଦାନି ପେସେସ୍ସତୀ’’ତି ମଗ୍ଗଂ ଓଲୋକେନ୍ତୀ ନିସିନ୍ନା ଉସ୍ସୂରଂ ଦିସ୍ୱା ମନୁସ୍ସେ ପେସେସି। ତେ ପଚ୍ଚାଗନ୍ତ୍ୱା ‘‘ସେଟ୍ଠିପୁତ୍ତୋ ଗତୋ’’ତି ଆରୋଚେସୁଂ। ସା ତଂ ସବ୍ବଂ ପଟିୟାଦିତଂ ଆଦାୟ ୟାନଂ ଅଭିରୁହିତ୍ୱା ଉୟ୍ୟାନଂ ଗନ୍ତୁଂ ଆରଦ୍ଧା।

ଅଥ ନନ୍ଦମୂଲକପବ୍ଭାରେ ପଚ୍ଚେକସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ସତ୍ତମେ ଦିୱସେ ନିରୋଧା ୱୁଟ୍ଠାୟ ନାଗଲତାଦନ୍ତକଟ୍ଠଂ ଖାଦିତ୍ୱା ଅନୋତତ୍ତଦହେ ମୁଖଂ ଧୋୱିତ୍ୱା ‘‘କତ୍ଥ ଅଜ୍ଜ ଭିକ୍ଖଂ ଚରିସ୍ସାମା’’ତି ଆୱଜ୍ଜେନ୍ତୋ ତଂ ସେଟ୍ଠିଧୀତରଂ ଦିସ୍ୱା ‘‘ମୟି ଇମିସ୍ସା ସକ୍କାରଂ କାରେତ୍ୱା ତଂ କମ୍ମଂ ପରିକ୍ଖୟଂ ଗମିସ୍ସତୀ’’ତି ଞତ୍ୱା

ପବ୍ଭାରସମୀପେ ସଟ୍ଠିଯୋଜନମନୋସିଲାତଲେ ଠତ୍ୱା ପତ୍ତଚୀୱରମାଦାଯ ଅଭିଞ୍ଞାପାଦକଂ ଝାନଂ ସମାପଜ୍ଜିତ୍ୱା ଆକାସେନାଗନ୍ତ୍ୱା ତସ୍ସା ପଟିପଥେ ଓରୁୟ୍ହ ବାରାଣସିଂ ଅଭିମୁଖୋ ଅଗମାସି। ତଂ ଦିସ୍ୱାୱ ଦାସିଯୋ ସେଟ୍ଠିଧୀତାଯ ଆରୋଚେସୁଂ। ସା ଯାନା ଓରୁୟ୍ହ ସକ୍କଚ୍ଚଂ ୱନ୍ଦିତ୍ୱା ପତ୍ତଂ ସବ୍ବରସସମ୍ପନ୍ନେନ ଖାଦନୀଯେନ ଭୋଜନୀଯେନ ପୂରେତ୍ୱା ପଦୁମପୁପ୍ଫେନ ପଟିଚ୍ଛାଦେତ୍ୱା ହେଟ୍ଠାପି ପଦୁମପୁପ୍ଫଂ କତ୍ୱା ପୁପ୍ଫକଲାପଂ ହତ୍ଥେନ ଗହେତ୍ୱା ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧସ୍ସ ହତ୍ଥେ ପତ୍ତଂ ଦତ୍ୱା ୱନ୍ଦିତ୍ୱା ପୁପ୍ଫକଲାପହତ୍ଥା ପତ୍ଥନଂ ଅକାସି – “ଭନ୍ତେ, ଯଥା ଇଦଂ ପୁପ୍ଫଂ, ଏୱାହଂ ଯତ୍ଥ ଯତ୍ଥ ଉପପଜ୍ଜାମି, ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ମହାଜନସ୍ସ ପିଯା ଭୱେଯ୍ୟଂ ମନାପା”ତି। ଏୱଂ ପତ୍ଥେତ୍ୱା ଦୁତିଯମ୍ପି ପତ୍ଥେସି – “ଭନ୍ତେ, ଦୁକ୍ଖୋ ଗବ୍ଭୱାସୋ , ତଂ ଅନୁପଗମ୍ମ ପଦୁମପୁପ୍ଫେ ଏୱ ପଟିସନ୍ଧି ଭୱେଯ୍ୟା”ତି। ତତିଯମ୍ପି ପତ୍ଥେସି – “ଭନ୍ତେ, ଜେଗୁଚ୍ଛୋ ମାତୁଗାମୋ, ଚକ୍କୱତ୍ତିଧୀତାପି ପରୱସଂ ଗଚ୍ଛତି। ତସ୍ମା ଅହଂ ଇତ୍ଥିଭାୱଂ ଅନୁପଗମ୍ମ ପୁରିସୋ ଭୱେଯ୍ୟ”ନ୍ତି। ଚତୁତ୍ଥମ୍ପି ପତ୍ଥେସି – “ଭନ୍ତେ, ଇମଂ ସଂସାରଦୁକ୍ଖଂ ଅତିକ୍କମ୍ମ ପରିଯୋସାନେ ତୁମ୍ହେହି ପତ୍ତଂ ଅମତଂ ପାପୁଣେଯ୍ୟ”ନ୍ତି। ଏୱଂ ଚତୁରୋ ପଣିଧୀ କତ୍ୱା ତଂ ପଦୁମପୁପ୍ଫକଲାପଂ ପୂଜେତ୍ୱା ପଞ୍ଚପତିଟ୍ଠିତେନ ୱନ୍ଦିତ୍ୱା “ପୁପ୍ଫସଦିସୋ ଏୱ ମେ ଗନ୍ଧୋ ଚେୱ ୱଣ୍ଣୋ ଚ ହୋତୂ”ତି ଇମଂ ପଞ୍ଚମଂ ପଣିଧିଂ ଅକାସି।

ତତୋ ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧୋ ପତ୍ତଞ୍ଚ ପୁପ୍ଫକଲାପଞ୍ଚ ଗହେତ୍ୱା ଆକାସେ ଠତ୍ୱା –

“ଇଚ୍ଛିତଂ ପତ୍ଥିତଂ ତୁଯ୍ହଂ, ଖିପ୍ପମେୱ ସମିଜ୍ଝତୁ;

ସବ୍ବେ ପୂରେନ୍ତୁ ସଙ୍କପ୍ପା, ଚନ୍ଦୋ ପନ୍ନରସୋ ଯଥା”ତି। –

ଇମାଯ ଗାଥାଯ ସେଟ୍ଠିଧୀତାଯ ଅନୁମୋଦନଂ କତ୍ୱା “ସେଟ୍ଠିଧୀତା ମଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତଂ ପସ୍ସତୂ”ତି ଅଧିଟ୍ଠହିତ୍ୱା ଆକାସେନ ନନ୍ଦମୂଲକପବ୍ଭାରଂ ଅଗମାସି। ସେଟ୍ଠିଧୀତାଯ ତଂ ପସ୍ସନ୍ତିଯା ମହତୀ ପୀତି ଉପ୍ପଜ୍ଜି। ଭୱନ୍ତରେ କତଂ ଅକୁସଲଂ କମ୍ମଂ ଅନୋକାସତାଯ ପରିକ୍ଖୀଣଂ ଚିଞ୍ଚମ୍ବିଲଧୋତତମ୍ବଲୋହଭାଜନମିୱ ସୁଦ୍ଧା ଜାତା। ତାୱଦେୱସ୍ସା ପତିକୁଲେ ଞାତିକୁଲେ ଚ ସବ୍ବୋ ଜନୋ ତୁଟ୍ଠୋ। “କିଂ କରୋମା”ତି ପିଯୱଚନାନି ଚ ପଣ୍ଣାକାରାନି ଚ ପେସେସି। ସାମିକୋପି ମନୁସ୍ସେ ପେସେସି – “ସେଟ୍ଠିଧୀତରଂ ସୀଘଂ ଆନେଥ, ଅହଂ ୱିସ୍ସରିତ୍ୱା ଉଯ୍ୟାନଂ ଆଗତୋ”ତି। ତତୋ ପଭୁତି ଚ ନଂ ଉରେ ୱିଲିତ୍ତଚନ୍ଦନଂ ୱିଯ ଆମୁତ୍ତମୁତ୍ତାହାରଂ ୱିଯ ପୁପ୍ଫମାଲା ୱିଯ ଚ ପିଯାଯନ୍ତୋ ପରିହରି। ସା ତତ୍ଥ ଯାୱତାଯୁକଂ ଇସ୍ସରିଯଭୋଗଯୁତ୍ତସୁଖଂ ଅନୁଭୱିତ୍ୱା କାଲଂ କତ୍ୱା ପୁରିସଭାୱେନ ଦେୱଲୋକେ ପଦୁମପୁପ୍ଫେ ଉପ୍ପଜ୍ଜି। ସୋ ଦେୱପୁତ୍ତୋ ଗଚ୍ଛନ୍ତୋପି ପଦୁମପୁପ୍ଫଗବ୍ଭେ ଏୱ ଗଚ୍ଛତି, ତିଟ୍ଠନ୍ତୋପି ନିସୀଦନ୍ତୋପି ସଯନ୍ତୋପି ପଦୁମପୁପ୍ଫଗବ୍ଭେଯେୱ ସଯତି। “ମହାପଦୁମଦେୱପୁତ୍ତୋ”ତି ଚ ନଂ ୱୋହରିଂସୁ। ଏୱଂ ସୋ ତେନ ଇଦ୍ଧାନୁଭାୱେନ ଅନୁଲୋମପଟିଲୋମଂ ଛ ଦେୱଲୋକେ ଏୱ ସଂସରତି।

ତେନ ଚ ସମଯେନ ବାରାଣସିରଞ୍ଞୋ ୱୀସତି ଇତ୍ଥିସହସ୍ସାନି ହୋନ୍ତି। ତାସୁ ଏକାପି ପୁତ୍ତଂ ନ ଲଭତି। ଅମଚ୍ଚା ରାଜାନଂ ୱିଞ୍ଞାପେସୁଂ – “ଦେୱ, କୁଲୱଂସାନୁପାଲକୋ ପୁତ୍ତୋ ଇଚ୍ଛିତବ୍ବୋ, ଅତ୍ରଜେ ଅୱିଜ୍ଜମାନେ ଖେତ୍ତଜୋପି କୁଲୱଂସଧରୋ ହୋତୀ”ତି। ଅଥ ରାଜା “ଠପେତ୍ୱା ମହେସିଂ ଅୱସେସା ଇତ୍ଥିଯୋ ସତ୍ତାହଂ ଧମ୍ମନାଟକଂ କରୋଥା”ତି ଯଥାକାମଂ ବହି ଚରାପେସି, ତଥାପି ପୁତ୍ତଂ ନାଲତ୍ଥ। ପୁନ ଅମଚ୍ଚା ଆହଂସୁ – “ମହାରାଜ, ମହେସୀ ନାମ ପୁଞ୍ଞେନ ଚ ପଞ୍ଞାଯ ଚ ସବ୍ବିତ୍ଥୀନଂ ଅଗ୍ଗା, ଅପ୍ପେୱ ନାମ ଦେୱୋ ମହେସିଯା କୁଚ୍ଛିମ୍ହି ପୁତ୍ତଂ ଲଭେଯ୍ୟା”ତି। ରାଜା ମହେସିଯା ଏତମତ୍ଥଂ ଆରୋଚେସି। ସା ଆହ – “ମହାରାଜ, ଯା ଇତ୍ଥୀ ସୀଲୱତୀ ସଚ୍ଚୱାଦିନୀ, ସା ପୁତ୍ତଂ ଲଭେଯ୍ୟ, ହିରୋତ୍ତପ୍ପରହିତାଯ କୁତୋ ପୁତ୍ତୋ”ତି ପାସାଦଂ ଅଭିରୁହିତ୍ୱା ପଞ୍ଚ ସୀଲାନି ସମାଦିଯିତ୍ୱା ପୁନପ୍ପୁନଂ ଆୱଜ୍ଜେସି, ସୀଲୱତିଯା ରାଜଧୀତାଯ ପଞ୍ଚ ସୀଲାନି ଆୱଜ୍ଜେନ୍ତିଯା ପୁତ୍ତପତ୍ଥନାଚିତ୍ତେ ଉପ୍ପନ୍ନମତ୍ତେ ସକ୍କସ୍ସ ଆସନଂ ସଂକମ୍ପି।

ଅଥ ସକ୍କୋ ଆୱଜ୍ଜେନ୍ତୋ ଏତମତ୍ଥଂ ୱିଦିତ୍ୱା – “ସୀଲୱତିଯା ରାଜଧୀତାଯ ପୁତ୍ତୱରଂ ଦେମୀ”ତି ଆକାସେନାଗନ୍ତ୍ୱା ଦେୱିଯା ସମ୍ମୁଖେ ଠିତୋ “କିଂ ୱରେସି, ଦେୱୀ”ତି? “ପୁତ୍ତଂ, ମହାରାଜା”ତି। “ଦମ୍ମି ତେ, ଦେୱି, ପୁତ୍ତଂ, ମା ଚିନ୍ତଯୀ”ତି ୱତ୍ୱା ଦେୱଲୋକଂ ଗନ୍ତ୍ୱା “ଅତ୍ଥି ନୁ ଖୋ ଏତ୍ଥ ଖୀଣାଯୁକୋ”ତି ଆୱଜ୍ଜେନ୍ତୋ “ଅଯଂ ମହାପଦୁମୋ ଉପରିଦେୱଲୋକଂ ଗନ୍ତୁକାମୋ ଚ ଭୱିସ୍ସତୀ”ତି ଞତ୍ୱା ତସ୍ସ ୱିମାନଂ ଗନ୍ତ୍ୱା “ତାତ ମହାପଦୁମ, ମନୁସ୍ସଲୋକଂ ଗଚ୍ଛାହୀ”ତି ଯାଚି। ସୋ “ମା ଏୱଂ, ମହାରାଜ, ଭଣ, ଜେଗୁଚ୍ଛିତୋ ମନୁସ୍ସଲୋକୋ”ତି । “ତାତ, ତ୍ୱଂ ମନୁସ୍ସଲୋକେ ପୁଞ୍ଞଂ କତ୍ୱା ଇଧୂପପନ୍ନୋ, ତତ୍ଥେୱ ଠତ୍ୱା ପାରମିଯୋ ପୂରେତବ୍ବା, ଗଚ୍ଛ, ତାତା”ତି। “ଦୁକ୍ଖୋ, ମହାରାଜ, ଗବ୍ଭୱାସୋ, ନ ସକ୍କୋମି ତତ୍ଥ ୱସିତୁ”ନ୍ତି। “ତାତ, ତେ ଗବ୍ଭୱାସୋ ନତ୍ଥି, ତଥା ହି ତ୍ୱଂ କମ୍ମମକାସି, ଯଥା ପଦୁମଗବ୍ଭେଯେୱ ନିବ୍ବତ୍ତିସ୍ସସି, ଗଚ୍ଛ, ତାତା”ତି ପୁନପ୍ପୁନଂ ୱୁଚ୍ଚମାନୋ ଅଧିୱାସେସି।

ସୋ ଦେୱଲୋକା ଚୱିତ୍ୱା ବାରାଣସିରଞ୍ଞୋ ଉଯ୍ୟାନେ ସିଲାପଟ୍ଟପୋକ୍ଖରଣିଯଂ ପଦୁମଗବ୍ଭେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ। ତଞ୍ଚ ରତ୍ତିଂ ପଚ୍ଚୂସସମଯେ ମହେସୀ

ସୁପିନନ୍ତେନ ୱୀସତିଇଦ୍ଧିସହସ୍ସପରିୱୁତା ଉୟ୍ୟାନଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ସିଲାପଟ୍ଟପୋକ୍ଖରଣିୟଂ ପଦୁମଗଚ୍ଛେ ପୁତ୍ତଂ ଲଦ୍ଧା ୱିୟ ଅହୋସି। ସା ପଭାତାୟ ରତ୍ତିୟା ସୀଲାନି ରକ୍ଖମାନା ତତ୍ଥ ଗନ୍ତ୍ୱା ଏକଂ ପଦୁମପୁପ୍ଫଂ ଅଦ୍ଦସ, ତଂ ନେୱ ତୀରେ ହୋତି ନ ଗମ୍ଭୀରେ। ସହ ଦସ୍ସନେନେୱ ଚସ୍ସା ତତ୍ଥ ପୁତ୍ତସିନେହୋ ଉପ୍ପଜ୍ଜି। ସା ସୟଂ ଏୱ ଓତରିତ୍ୱା ତଂ ପୁପ୍ଫଂ ଅଗ୍ଗହେସି, ପୁପ୍ଫେ ଗହିତମତ୍ତେୟେୱ ପତ୍ତାନି ୱିକସିଂସୁ। ତତ୍ଥ ସୁୱଣ୍ଣପଟିମଂ ୱିୟ ଦାରକଂ ଅଦ୍ଦସ, ଦିସ୍ୱାୱ ‘‘ପୁତ୍ତୋ ମେ ଲଦ୍ଧୋ’’ତି ସଦ୍ଦଂ ନିଚ୍ଛାରେସି। ମହାଜନୋ ସାଧୁକାରସହସ୍ସାନି ପୱତ୍ତେସି। ରଞ୍ଞୋ ଚ ପେସେସି। ରାଜା ସୁତ୍ୱା ‘‘କତ୍ଥ ଲଦ୍ଧୋ’’ତି ପୁଚ୍ଛିତ୍ୱା ଲଦ୍ଧୋକାସଂ ସୁତ୍ୱା ‘‘ଉୟ୍ୟାନଞ୍ଚ ପୋକ୍ଖରଣିୟଂ ପଦୁମଞ୍ଚ ଅମ୍ହାକଂୟେୱ, ତସ୍ମା ଅମ୍ହାକଂ ଖେତ୍ତେ ଜାତତ୍ତା ଖେତ୍ତଜୋ ନାମାୟଂ ପୁତ୍ତୋ’’ତି ୱତ୍ୱା ନଗରଂ ପୱେସେତ୍ୱା ୱୀସତିସହସ୍ସିତ୍ଥିୟୋ ଧାତିକିଚ୍ଚଂ କାରେସି। ଯା ଯା କୁମାରସ୍ସ ରୁଚିଂ ଞତ୍ୱା ପତ୍ଥିତଂ ପତ୍ଥିତଂ ଖାଦନୀୟଂ ଖାଦାପେତି, ସା ସା ସହସ୍ସଂ ଲଭତି। ସକଲବାରାଣସୀ ଚଲିତା, ସବ୍ବୋ ଜନୋ କୁମାରସ୍ସ ପଣ୍ଣାକାରସହସ୍ସାନି ପେସେସି। କୁମାରୋ ତଂ ତଂ ଅତିନେତ୍ୱା ‘‘ଇମଂ ଖାଦ, ଇମଂ ଭୁଞ୍ଜା’’ତି ୱୁଚ୍ଚମାନୋ ଭୋଜନେନ ଉବ୍ବାଳ୍ହୋ ଉକ୍କଣ୍ଠିତୋ ହୁତ୍ୱା ଗୋପୁରଦ୍ୱାରଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ଲାଖାଗୁଳ୍ହକେନ କୀଳତି।

ତଦା ଅଞ୍ଞତରୋ ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧୋ ବାରାଣସିଂ ନିସ୍ସାୟ ଇସିପତନେ ୱସତି। ସୋ କାଲସ୍ସେୱ ୱୁଟ୍ଠାୟ ସେନାସନୱତ୍ତସରୀରପରିକମ୍ମମନସିକାରାଦୀନି ସବ୍ବକିଚ୍ଚାନି କତ୍ୱା ପଟିସଲ୍ଲାନା ୱୁଟ୍ଠିତୋ ‘‘ଅଜ୍ଜ କତ୍ଥ ଭିକ୍ଖଂ ଗହେସ୍ସାମୀ’’ତି ଆୱଜ୍ଜେନ୍ତୋ କୁମାରସ୍ସ ସମ୍ପତ୍ତିଂ ଦିସ୍ୱା ‘‘ଏସ ପୁବ୍ବେ କିଂ କମ୍ମଂ କରୀ’’ତି ୱୀମଂସନ୍ତୋ ‘‘ମାଦିସସ୍ସ ପିଣ୍ଡପାତଂ ଦତ୍ୱା ଚତସ୍ସୋ ପତ୍ଥନା ପତ୍ଥେସି, ତତ୍ଥ ତିସ୍ସୋ ସିଦ୍ଧା, ଏକା ତାୱ ନ ସିଜ୍ଝତି, ତସ୍ସ ଉପାୟେନ ଆରମ୍ମଣଂ ଦସ୍ସେମୀ’’ତି ଭିକ୍ଖାଚାରୱସେନ କୁମାରସ୍ସ ସନ୍ତିକଂ ଅଗମାସି। କୁମାରୋ ତଂ ଦିସ୍ୱା ‘‘ସମଣ, ମା ଇଧ ଆଗଚ୍ଛି, ଇମେ ହି ତମ୍ପି ‘ଇମଂ ଖାଦ, ଇମଂ ଭୁଞ୍ଜା’ତି ୱଦେୟ୍ୟୁ’’ନ୍ତି ଆହ। ସୋ ଏକୱଚନେନେୱ ତତୋ ନିୱତ୍ତିତ୍ୱା ଅତ୍ତନୋ ସେନାସନଂ ଅଗମାସି। କୁମାରୋ ପରିଜନଂ ଆହ – ‘‘ଅୟଂ ସମଣୋ ମୟା ୱୁତ୍ତମତ୍ତୋୱ ନିୱତ୍ତୋ, କୁଦ୍ଧୋ ନୁ ଖୋ ମମା’’ତି। ସୋ ତେହି ‘‘ପବ୍ବଜିତା ନାମ ନ କୋଧପରାୟଣା ହୋନ୍ତି, ପରେନ ପସନ୍ନମନେନ ୟଂ ଦିନ୍ନଂ, ତେନ ଯାପେନ୍ତୀ’’ତି ୱୁଚ୍ଚମାନେପି ‘‘ଦୁଟ୍ଠୋ ଏୱରୂପୋ ନାମ ସମଣୋ, ଖମାପେସ୍ସାମି ନ’’ନ୍ତି ମାତାପିତୂନଂ ଆରୋଚେତ୍ୱା ହତ୍ଥିଂ ଅଭିରୁହିତ୍ୱା ମହତା ରାଜାନୁଭାୱେନ ଇସିପତନଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ମିଗୟୂଥଂ ଦିସ୍ୱା ପୁଚ୍ଛି – ‘‘କିନ୍ନାମେତେ’’ତି? ‘‘ଏତେ, ସାମି, ମିଗା ନାମା’’ତି। ‘‘ଏତେସଂ ‘ଇମଂ ଖାଦଥ, ଇମଂ ଭୁଞ୍ଜଥ, ଇମଂ ସାୟଥା’ତି ୱତ୍ୱା ପଟିଜଗ୍ଗନ୍ତା ଅତ୍ଥୀ’’ତି? ‘‘ନତ୍ଥି, ସାମି, ୟତ୍ଥ ତିଣୋଦକଂ ସୁଲଭଂ ତତ୍ଥ ୱସନ୍ତୀ’’ତି।

କୁମାରୋ ‘‘ୟଥା ଇମେ ଅରକ୍ଖିୟମାନାୱ ୟତ୍ଥ ଇଚ୍ଛନ୍ତି, ତତ୍ଥ ୱସନ୍ତି, କଦା ନୁ ଖୋ ଅହମ୍ପି ଏୱଂ ୱସେୟ୍ୟ’’ନ୍ତି ଏତଂ ଆରମ୍ମଣଂ ଅଗ୍ଗହେସି। ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧୋପି ତସ୍ସ ଆଗମନଂ ଞତ୍ୱା ସେନାସନମଗ୍ଗଞ୍ଚ ଚଙ୍କମନଞ୍ଚ ସମ୍ମଜ୍ଜିତ୍ୱା ମଟ୍ଠଂ କତ୍ୱା ଏକଦ୍ୱତ୍ତିକ୍ଖତ୍ତୁଂ ଚଙ୍କମିତ୍ୱା ପଦନିକ୍ଖେପଂ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ଦିୱାୱିହାରୋକାସଞ୍ଚ ପଣ୍ଣସାଲଞ୍ଚ ସମ୍ମଜ୍ଜିତ୍ୱା ମଟ୍ଠଂ କତ୍ୱା ପୱିସନପଦନିକ୍ଖେପଂ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ନିକ୍ଖମନପଦନିକ୍ଖେପଂ ଅଦସ୍ସେତ୍ୱା ଅଞ୍ଞତ୍ର ଅଗମାସି। କୁମାରୋ ତତ୍ଥ ଗନ୍ତ୍ୱା ତଂ ପଦେସଂ ସମ୍ମଜ୍ଜିତ୍ୱା ମଟ୍ଠକତଂ ଦିସ୍ୱା ‘‘ୱସତି ମଞ୍ଞେ ଏତ୍ଥ ସୋ ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧୋ’’ତି ପରିଜନେନ ଭାସିତଂ ସୁତ୍ୱା ଆହ – ‘‘ପାତୋପି ସୋ ସମଣୋ ଦୁଟ୍ଠୋ, ଇଦାନି ହତ୍ଥିଅସ୍ସାଦୀହି ଅତ୍ତନୋ ଓକାସଂ ଅକ୍କନ୍ତଂ ଦିସ୍ୱା ସୁଟ୍ଠୁତରଂ ଦୁସ୍ସେୟ୍ୟ, ଇଧେୱ ତୁମ୍ହେ ତିଟ୍ଠଥା’’ତି ହତ୍ଥିକ୍ଖନ୍ଧା ଓରୁୟ୍ହ ଏକକୋୱ ସେନାସନଂ ପୱିଟ୍ଠୋ ୱତ୍ତସୀସେନ ସୁସମ୍ମଟ୍ଠୋକାସେ ପଦନିକ୍ଖେପଂ ଦିସ୍ୱା ‘‘ସୋ ଦାନାୟଂ ସମଣୋ ଏତ୍ଥ ଚଙ୍କମନ୍ତୋ ନ ୱଣିଜ୍ଜାଦିକମ୍ମଂ ଚିନ୍ତେସି, ଅଦ୍ଧାୟଂ ଅତ୍ତନୋ ହିତମେୱ ଚିନ୍ତେସି ମଞ୍ଞେ’’ତି ପସନ୍ନମାନସୋ ଚଙ୍କମଂ ଅଭିରୁହିତ୍ୱା ଦୂରୀକତପୁଥୁୱିତକ୍କୋ ଗନ୍ତ୍ୱା ପାସାଣଫଲକେ ନିସୀଦିତ୍ୱା ସଞ୍ଜାତଏକଗ୍ଗୋ ହୁତ୍ୱା ପଣ୍ଣସାଲଂ ପୱିସିତ୍ୱା ୱିପସ୍ସନ୍ତୋ ପଚ୍ଚେକବୋଧିଞାଣଂ ଅଧିଗନ୍ତ୍ୱା ପୁରିମନୟେନେୱ ପୁରୋହିତେନ କମ୍ମଟ୍ଠାନଂ ପୁଚ୍ଛିତୋ ଗଗନତଲେ ନିସିନ୍ନୋ ଇମଂ ଗାଥମଭାସି।

ତତ୍ଥ ମିଗୋତି ଦ୍ୱେ ମିଗା – ଏଣୀମିଗୋ ଚ ପସଦମିଗୋ ଚ। ଅପିଚ ସବ୍ବେସଂ ଆରଞ୍ଞିକାନଂ ଚତୁପ୍ପଦାନଂ ଏତଂ ଅଧିୱଚନଂ। ଇଧ ପନ ପସଦମିଗୋ ଅଧିପ୍ପେତୋତି ୱଦନ୍ତି। ଅରଞ୍ଞମ୍ହୀତି ଗାମଞ୍ଚ ଗାମୂପଚାରଞ୍ଚ ଠପେତ୍ୱା ଅୱସେସଂ ଅରଞ୍ଞଂ, ଇଧ ପନ ଉୟ୍ୟାନଂ ଅଧିପ୍ପେତଂ, ତସ୍ମା ‘‘ଉୟ୍ୟାନମ୍ହୀ’’ତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ୟଥାତି ପଟିଭାଗୋ। ଅବଦ୍ଧୋତି ରଜ୍ଜୁବନ୍ଧନାଦୀହି ଅବଦ୍ଧୋ, ଏତେନ ୱିସ୍ସତ୍ଥଚରିୟଂ ଦୀପେତି। ୟେନିଚ୍ଛକଂ ଗଚ୍ଛତି ଗୋଚରାୟାତି ୟେନ ୟେନ ଦିସାଭାଗେନ ଗନ୍ତୁମିଚ୍ଛତି, ତେନ ତେନ ଦିସାଭାଗେନ ଗୋଚରାୟ ଗଚ୍ଛତି। ୱୁତ୍ତମ୍ପି ଚେତଂ ଭଗୱତା –

‘‘ସେୟ୍ୟଥାପି , ଭିକ୍ଖୱେ, ଆରଞ୍ଞକୋ ମିଗୋ ଅରଞ୍ଞେ ପୱନେ ଚରମାନୋ ୱିସ୍ସତ୍ଥୋ ଗଚ୍ଛତି, ୱିସ୍ସତ୍ଥୋ ତିଟ୍ଠତି, ୱିସ୍ସତ୍ଥୋ ନିସୀଦତି, ୱିସ୍ସତ୍ଥୋ ସେୟ୍ୟଂ କପ୍ପେତି। ତଂ କିସ୍ସ ହେତୁ? ଅନାପାଥଗତୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଲୁଦ୍ଦସ୍ସ, ଏୱମେୱ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ୱିୱିଚ୍ଚେୱ କାମେହି…ପେ… ପଠମଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି। ଅୟଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଅନ୍ଧମକାସି ମାରଂ ଅପଦଂ, ୱଧିତ୍ୱା ମାରଚକ୍ଖୁଂ ଅଦସ୍ସନଂ ଗତୋ ପାପିମତୋ’’ତି (ମ। ନି। ୧। ୨୮୭; ଚୂଳନି। ଖଗ୍ଗୱିସାଣସୁତ୍ତନିଦ୍ଦେସ ୧୨୫) ୱିତ୍ଥାରୋ।

ସେରିତନ୍ତି ସଚ୍ଛନ୍ଦୱୁତ୍ତିତଂ ଅପରାୟତ୍ତତଂ ୱା, ଇଦଂ ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି – ୟଥା ମିଗୋ ଅରଞ୍ଞମ୍ହି ଅବଦ୍ଧୋ ୟେନିଚ୍ଛକଂ ଗଚ୍ଛତି ଗୋଚରାୟ, ତଥା କଦା ନୁ

ଖୋ ଅହମ୍ପି ତଣ୍ହାବନ୍ଧନଂ ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା ଏୱଂ ଗଚ୍ଛେଯ୍ୟନ୍ତି। ୱିଞ୍ଞୂ ପଣ୍ଡିତୋ ନରୋ ସେରିତଂ ପେକ୍ଖମାନୋ ଏକୋ ଚରେତି।

ମିଗୋଅରଞ୍ଞଗାଥାୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

୯୬।ଆମନ୍ତନା ହୋତୀତି କା ଉପ୍ପତ୍ତି? ବାରାଣସିରଞ୍ଞୋ କିର ମହାଉପଟ୍ଠାନସମଯେ ଅମଚ୍ଚା ଉପସଙ୍କମିଂସୁ। ତେସୁ ଏକୋ ଅମଚ୍ଚୋ ''ଦେୱ, ସୋତବ୍ବଂ ଅତ୍ଥୀ''ତି ଏକମନ୍ତଂ ଗମନଂ ଯାଚି। ସୋ ଉଟ୍ଠାଯାସନା ଅଗମାସି। ପୁନ ଏକୋ ମହାଉପଟ୍ଠାନେ ନିସିନ୍ନଂ ଯାଚି, ଏକୋ ହତ୍ଥିକ୍ଖନ୍ଧେ ନିସିନ୍ନଂ, ଏକୋ ଅସ୍ସପିଟ୍ଠିଯଂ ନିସିନ୍ନଂ, ଏକୋ ସୁୱଣ୍ଣରଥେ ନିସିନ୍ନଂ, ଏକୋ ସିୱିକାଯ ନିସୀଦିତ୍ୱା ଉଯ୍ୟାନଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତଂ ଯାଚି। ରାଜା ତତୋ ଓରୋହିତ୍ୱା ଅଗମାସି। ଅପରୋ ଜନପଦଚାରିକଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତଂ ଯାଚି, ତସ୍ସପି ୱଚନଂ ସୁତ୍ୱା ହତ୍ଥିକ୍ଖନ୍ଧତୋ ଓରୁଯ୍ହ ଏକମନ୍ତଂ ଅଗମାସି। ଏୱଂ ସୋ ତେହି ନିବ୍ବିନ୍ନୋ ହୁତ୍ୱା ପବ୍ବଜି। ଅମଚ୍ଚା ଇସ୍ସରିଯେନ ୱଡ୍ଢିଂସୁ। ତେସୁ ଏକୋ ଗନ୍ତ୍ୱା ରାଜାନଂ ଆହ – ''ଅସୁକଂ ନାମ, ମହାରାଜ, ଜନପଦଂ ମଯ୍ହଂ ଦେହୀ''ତି। ରାଜା ତଂ ''ଇତ୍ଥନ୍ନାମୋ ଭୁଞ୍ଜତୀ''ତି ଭଣତି। ସୋ ରଞ୍ଞୋ ୱଚନଂ ଅନାଦିଯିତ୍ୱା ''ଗଚ୍ଛାମହଂ ତଂ ଜନପଦଂ ଗହେତ୍ୱା ଭୁଞ୍ଜାମୀ''ତି ତତ୍ଥ ଗନ୍ତ୍ୱା କଲହଂ କତ୍ୱା ପୁନ ଉଭୋପି ରଞ୍ଞୋ ସନ୍ତିକଂ ଆଗନ୍ତ୍ୱା ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞସ୍ସ ଦୋସଂ ଆରୋଚେନ୍ତି। ରାଜା ''ନ ସକ୍କା ଇମେ ତୋସେତୁ''ନ୍ତି ତେସଂ ଲୋଭେ ଆଦୀନୱଂ ଦିସ୍ୱା ୱିପସ୍ସନ୍ତୋ ପଚ୍ଚେକବୋଧିଂ ସଚ୍ଛାକାସି। ସୋ ପୁରିମନଯେନ ଇମଂ ଉଦାନଂ ଅଭାସି।

ତସ୍ସତ୍ଥୋ – ସହାଯମଜ୍ଝେ ଠିତସ୍ସ ଦିୱାସେଯ୍ୟସଙ୍ଖାତେ ୱାସେ ଚ, ମହାଉପଟ୍ଠାନସଙ୍ଖାତେ ଠାନେ ଚ, ଉଯ୍ୟାନଗମନସଙ୍ଖାତେ ଗମନେ ଚ, ଜନପଦଚାରିକସଙ୍ଖାତାଯ ଚାରିକାଯ ଚ, ''ଇଦଂ ମେ ସୁଣ, ଇଦଂ ମେ ଦେହୀ''ତିଆଦିନା ନଯେନ ତଥା ତଥା ଆମନ୍ତନା ହୋତି, ତସ୍ମା ଅହଂ ତତ୍ଥ ନିବ୍ବିଜ୍ଜିତ୍ୱା ଯାଯଂ ଅରିଯଜନସେୱିତା ଅନେକାନିସଂସା ଏକନ୍ତସୁଖା, ଏୱଂ ସନ୍ତେପି ଲୋଭାଭିଭୂତେହି ସବ୍ବକାପୁରିସେହି ଅନଭିପତ୍ଥିତା ପବ୍ବଜ୍ଜା, ତଂ ଅନଭିଜ୍ଝିତଂ ପରେସଂ ଅୱସୱତ୍ତନେନ ଭବ୍ବପୁଗ୍ଗଲୱସେନ ସେରିତଞ୍ଚ ପେକ୍ଖମାନୋ ୱିପସ୍ସନଂ ଆରଭିତ୍ୱା ଅନୁକ୍କମେନ ପଚ୍ଚେକବୋଧିଂ ଅଧିଗତୋସ୍ମି। ସେସଂ ୱୁତ୍ତନଯମେୱାତି।

ଆମନ୍ତନାଗାଥାୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

୯୭।ଖିଡ୍ଡାରତୀତି କା ଉପ୍ପତ୍ତି? ବାରାଣସିଯଂ କିର ଏକପୁତ୍ତକବ୍ରହ୍ମଦତ୍ତୋ ନାମ ରାଜା ଅହୋସି। ସୋ ତସ୍ସ ଏକପୁତ୍ତକୋ ପିଯୋ ଅହୋସି ମନାପୋ ପାଣସମୋ, ରାଜା ସବ୍ବିରିଯାପଥେସୁ ପୁତ୍ତକଂ ଗହେତ୍ୱାୱ ୱତ୍ତତି। ସୋ ଏକଦିୱସଂ ଉଯ୍ୟାନଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତୋ ତଂ ଠପେତ୍ୱା ଗତୋ। କୁମାରୋପି ତଂ ଦିୱସଂଯେୱ ଉପ୍ପନ୍ନେନ ବ୍ୟାଧିନା ମତୋ। ଅମଚ୍ଚା ''ପୁତ୍ତସିନେହେନ ରଞ୍ଞୋ ହଦଯମ୍ପି ଫଲେଯ୍ୟା''ତି ଅନାରୋଚେତ୍ୱାୱ ନଂ ଝାପେସୁଂ। ରାଜା ଉଯ୍ୟାନେ ସୁରାମଦେନ ମତ୍ତୋ ପୁତ୍ତଂ ନେୱ ସରତି, ତଥା ଦୁତିଯଦିୱସେପି ନ୍ହାନଭୋଜନୱେଲାସୁ। ଅଥ ଭୁତ୍ତାୱୀ ନିସିନ୍ନୋ ସରିତ୍ୱା ''ପୁତ୍ତଂ ମେ ଆନେଥା''ତି ଆହ। ତସ୍ସ ଅନୁରୂପେନ ୱିଧାନେନ ତଂ ପୱତ୍ତିଂ ଆରୋଚେସୁଂ। ତତୋ ସୋକାଭିଭୂତୋ ନିସିନ୍ନୋ ଏୱଂ ଯୋନିସୋ ମନସାକାସି – ''ଇମସ୍ମିଂ ସତି ଇଦଂ ହୋତି, ଇମସ୍ସୁପ୍ପାଦା ଇଦଂ ଉପ୍ପଜ୍ଜତୀ''ତି। ଏୱଂ ଅନୁକ୍କମେନ ଅନୁଲୋମପଟିଲୋମଂ ପଟିଚ୍ଚସମୁପ୍ପାଦଂ ସମ୍ମସନ୍ତୋ ପଚ୍ଚେକସମ୍ବୋଧିଂ ସଚ୍ଛାକାସି। ସେସଂ ସଂସଗ୍ଗଗାଥାୱଣ୍ଣନାଯଂ ୱୁତ୍ତସଦିସମେୱ ଠପେତ୍ୱା ଗାଥାଯତ୍ଥୱଣ୍ଣନଂ।

ଅତ୍ଥୱଣ୍ଣନା ପନ – ଖିଡ୍ଡାତି କୀଳନା। ସା ଦୁୱିଧା ହୋତି କାଯିକା ଚ ୱାଚସିକା ଚ। ତତ୍ଥ କାଯିକା ନାମ ହତ୍ଥୀହିପି କୀଳନ୍ତି, ଅସ୍ସେହିପି ରଥେହିପି ଧନୂହିପି ଥରୂହିପୀତି ଏୱମାଦି। ୱାଚସିକା ନାମ ଗୀତଂ ସିଲୋକଭଣନଂ ମୁଖଭେରିଆଲମ୍ବରଭେରୀତି ଏୱମାଦି। ରତୀତି ପଞ୍ଚକାମଗୁଣରତି। ୱିପୁଲନ୍ତି ଯାୱ ଅଟ୍ଠିମିଞ୍ଜଂ ଅହଚ୍ଚ ଠାନେନ ସକଲତ୍ତଭାୱବ୍ୟାପକଂ। ସେସଂ ପାକଟମେୱ । ଅନୁସନ୍ଧିଯୋଜନାପି ଚେତ୍ଥ ସଂସଗ୍ଗଗାଥାଯ ୱୁତ୍ତନଯେନେୱ ୱେଦିତବ୍ବା, ତତୋ ପରଞ୍ଚ ସବ୍ବଂ।

ଖିଡ୍ଡାରତିଗାଥାୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

୯୮ ।ଚାତୁଦ୍ଦିସୋତି କା ଉପ୍ପତ୍ତି? ପୁବ୍ବେ କିର କସ୍ସପସ୍ସ ଭଗୱତୋ ସାସନେ ପଞ୍ଚ ପଚ୍ଚେକବୋଧିସତ୍ତା ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ୱୀସତି ୱସ୍ସସହସ୍ସାନି ଗତପଚ୍ଚାଗତୱତ୍ତଂ ପୂରେତ୍ୱା ଦେୱଲୋକେ ନିବ୍ବତ୍ତା। ତତୋ ଚୱିତ୍ୱା ତେସଂ ଜେଟ୍ଠକୋ ବାରାଣସିରାଜା ଅହୋସି, ସେସା ପାକତିକରାଜାନୋ। ତେ ଚତ୍ତାରୋପି କମ୍ମଟ୍ଠାନଂ ଉଗ୍ଗଣ୍ହିତ୍ୱା ରଜ୍ଜଂ ପହାଯ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ଅନୁକ୍କମେନ ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧା ହୁତ୍ୱା ନନ୍ଦମୂଲକପବ୍ଭାରେ ୱସନ୍ତା ଏକଦିୱସଂ ସମାପତ୍ତିତୋ ୱୁଟ୍ଠାଯ ୱଂସକ୍କଲଇରଗାଥାଯଂ ୱୁତ୍ତନଯେନେୱ ଅତ୍ତନୋ କମ୍ମଞ୍ଚ ସହାଯଞ୍ଚ ଆୱଜ୍ଜେତ୍ୱା ଞତ୍ୱା ବାରାଣସିରଞ୍ଞୋ ଉପାଯେନ ଆରମ୍ମଣଂ ଦସ୍ସେତୁଂ ଓକାସଂ ଗୱେସନ୍ତି। ସୋ ଚ ରାଜା ତିକ୍ଖତ୍ତୁଂ ରତ୍ତିଯା ଉବ୍ବିଜ୍ଜତି, ଭୀତୋ ୱିସ୍ସରଂ କରୋତି, ମହାତଲେ ଧାୱତି। ପୁରୋହିତେନ କାଲସ୍ସେୱ ୱୁଟ୍ଠାଯ ସୁଖସେଯ୍ୟଂ ପୁଚ୍ଛିତୋପି ''କୁତୋ ମେ, ଆଚରିଯ, ସୁଖ''ନ୍ତି ସବ୍ବଂ ତଂ ପୱତ୍ତିଂ ଆରୋଚେସି। ପୁରୋହିତୋପି ''ଅଯଂ ରୋଗୋ ନ ସକ୍କା ଯେନ

କେନଚି ଉଦ୍ଧଂ ୱିରେଚନାଦିନା ଭେସଜ୍ଜକମ୍ମେନ ୱିନେତୁଂ, ମଯ୍ହଂ ପନ ଖାଦନୂପାଯୋ ଉପ୍ପନ୍ନୋ’’ତି ଚିନ୍ତେତ୍ୱା ‘‘ରଜ୍ଜହାନିଜୀୱିତନ୍ତରାଯାଦୀନଂ ପୁବ୍ବନିମିତ୍ତଂ ଏତଂ, ମହାରାଜା’’ତି ରାଜାନଂ ସୁଟ୍ଠୁତରଂ ଉବ୍ବେଜେତ୍ୱା ‘‘ତସ୍ସ ୱୂପସମନତ୍ଥଂ ଏତ୍ତକେ ଚ ଏତ୍ତକେ ଚ ହତ୍ଥିଅସ୍ସରଥାଦଯୋ ହିରଞ୍ଞସୁୱଣ୍ଣଞ୍ଚ ଦକ୍ଖିଣଂ ଦତ୍ୱା ଯଞ୍ଞୋ ଯଜିତବ୍ବୋ’’ତି ଯଞ୍ଞଯଜନେ ସମାଦପେସି।

ତତୋ ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧା ଅନେକାନି ପାଣସହସ୍ସାନି ଯଞ୍ଞତ୍ଥାଯ ସମ୍ପିଣ୍ଡିଯମାନାନି ଦିସ୍ୱା ‘‘ଏତସ୍ମିଂ କମ୍ମେ କତେ ଦୁବ୍ବୋଧନେଯ୍ୟୋ ଭୱିସ୍ସତି, ହନ୍ଦ ନଂ ପଟିକଚ୍ଚେୱ ଗନ୍ତ୍ୱା ପେକ୍ଖାମା’’ତି ୱୁତ୍ତନଯେନ ଆଗନ୍ତ୍ୱା ପିଣ୍ଡାଯ ଚରମାନା ରାଜଙ୍ଗଣେ ପଟିପାଟିଯା ଅଗମଂସୁ। ରାଜା ସୀହପଞ୍ଜରେ ଠିତୋ ରାଜଙ୍ଗଣଂ ଓଲୋକଯମାନୋ ତେ ଅଦ୍ଦକ୍ଖି, ସହ ଦସ୍ସନେନେୱ ଚସ୍ସ ସିନେହୋ ଉପ୍ପଜ୍ଜି। ତତୋ ତେ ପକ୍କୋସାପେତ୍ୱା ଆକାସତଲେ ପଞ୍ଞତ୍ତାସନେ ନିସୀଦାପେତ୍ୱା ସକ୍କଚ୍ଚଂ ଭୋଜେତ୍ୱା କତଭତ୍ତକିଚ୍ଚେ ‘‘କେ ତୁମ୍ହେ’’ତି ପୁଚ୍ଛି। ‘‘ମଯଂ, ମହାରାଜ, ଚାତୁଦ୍ଦିସା ନାମା’’ତି। ‘‘ଭନ୍ତେ, ଚାତୁଦ୍ଦିସାତି ଇମସ୍ସ କୋ ଅତ୍ଥୋ’’ତି? ‘‘ଚତୂସୁ ଦିସାସୁ କତ୍ଥଚି କୁତୋଚି ଭଯଂ ୱା ଚିତ୍ତୁତ୍ରାସୋ ୱା ଅମ୍ହାକଂ ନତ୍ଥି, ମହାରାଜା’’ତି। ‘‘ଭନ୍ତେ, ତୁମ୍ହାକଂ ତଂ ଭଯଂ କିଂ କାରଣା ନ ହୋତୀ’’ତି? ‘‘ମଯଂ, ମହାରାଜ, ମେତ୍ତଂ ଭାୱେମ, କରୁଣଂ ଭାୱେମ, ମୁଦିତଂ ଭାୱେମ, ଉପେକ୍ଖଂ ଭାୱେମ। ତେନ ନୋ ତଂ ଭଯଂ ନ ହୋତୀ’’ତି ୱତ୍ୱା ଉଟ୍ଠାଯାସନା ଅତ୍ତନୋ ୱସନଟ୍ଠାନଂ ଅଗମଂସୁ।

ତତୋ ରାଜା ଚିନ୍ତେସି – ‘‘ଇମେ ସମଣା ‘ମେତ୍ତାଦିଭାୱନାଯ ଭଯଂ ନ ହୋତୀ’ତି ଭଣନ୍ତି, ବ୍ରାହ୍ମଣା ପନ ଅନେକସହସ୍ସପାଣୱଧଂ ୱଣ୍ଣଯନ୍ତି, କେସଂ ନୁ ଖୋ ୱଚନଂ ସଚ୍ଚ’’ନ୍ତି? ଅଥସ୍ସ ଏତଦହୋସି – ‘‘ସମଣା ସୁଦ୍ଧେନ ଅସୁଦ୍ଧଂ ଧୋୱନ୍ତି, ବ୍ରାହ୍ମଣା ପନ ଅସୁଦ୍ଧେନ ଅସୁଦ୍ଧଂ। ନ ସକ୍କା ଖୋ ପନ ଅସୁଦ୍ଧେନ ଅସୁଦ୍ଧଂ ଧୋୱିତୁଂ, ପବ୍ବଜିତାନଂ ଏୱ ୱଚନଂ ସଚ୍ଚ’’ନ୍ତି। ସୋ ‘‘ସବ୍ବେ ସତ୍ତା ସୁଖିତା ହୋନ୍ତୂ’’ତିଆଦିନା ନଯେନ ମେତ୍ତାଦଯୋ ଚତ୍ତାରୋପି ବ୍ରହ୍ମୱିହାରେ ଭାୱେତ୍ୱା ହିତଫରଣେନ ଚିତ୍ତେନ ଅମଚ୍ଚେ ଆଣାପେସି – ‘‘ସବ୍ବେ ପାଣେ ମୁଞ୍ଚଥ, ସୀତାନି ପାନୀଯାନି ପିୱନ୍ତୁ, ହରିତାନି ତିଣାନି ଖାଦନ୍ତୁ, ସୀତୋ ଚ ୱାତୋ ତେସଂ ଉପୱାଯତୂ’’ତି । ତେ ତଥା ଅକଂସୁ।

ତତୋ ରାଜା ‘‘କଲ୍ୟାଣମିତ୍ତାନଂ ୱଚନେନ ପାପକମ୍ମତୋ ମୁତ୍ତୋମ୍ହୀ’’ତି ତତ୍ଥେୱ ନିସିନ୍ନୋ ୱିପସ୍ସିତ୍ୱା ପଚ୍ଚେକବୋଧିଂ ସଚ୍ଛାକାସି। ଅମଚ୍ଚେହି ଚ ଭୋଜନୱେଲାଯଂ ‘‘ଭୁଞ୍ଜ, ମହାରାଜ, କାଲୋ’’ତି ୱୁତ୍ତେ ‘‘ନାହଂ ରାଜା’’ତି ପୁରିମନଯେନେୱ ସବ୍ବଂ ୱତ୍ୱା ଇମଂ ଉଦାନବ୍ୟାକରଣଗାଥଂ ଅଭାସି।

ତତ୍ଥ ଚାତୁଦ୍ଦିସୋତି ଚତୂସୁ ଦିସାସୁ ଯଥାସୁଖୱିହାରୀ, ‘‘ଏକଂ ଦିସଂ ଫରିତ୍ୱା ୱିହରତୀ’’ତିଆଦିନା ୱା ନଯେନ ବ୍ରହ୍ମୱିହାରଭାୱନାଯ ଫରିତା ଚତସ୍ସୋ ଦିସା ଅସ୍ସ ସନ୍ତୀତି ଚାତୁଦ୍ଦିସୋ। ତାସୁ ଚତୂସୁ ଦିସାସୁ କତ୍ଥଚି ସତ୍ତେ ୱା ସଙ୍ଖାରେ ୱା ଭଯେନ ନ ପଟିହନତୀତି ଅପ୍ପଟିଘୋ। ସନ୍ତୁସ୍ସମାନୋତି ଦ୍ୱାଦସୱିଧସ୍ସ ସନ୍ତୋସସ୍ସ ୱସେନ ସନ୍ତୁସ୍ସକୋ ଚ। ଇତରୀତରେନାତି ଉଚ୍ଚାୱଚେନ ପଚ୍ଚଯେନ। ପରିସ୍ସଯାନଂ ସହିତା ଅଛମ୍ଭୀତି ଏତ୍ଥ ପରିସ୍ସଯନ୍ତି କାଯଚିତ୍ତାନି, ପରିହାପେନ୍ତି ୱା ତେସଂ ସମ୍ପତ୍ତିଂ, ତାନି ୱା ପଟିଚ୍ଚ ସଯନ୍ତୀତି ପରିସ୍ସଯା, ବାହିରାନଂ ସୀହବ୍ୟଗ୍ଘାଦୀନଂ ଅବ୍ଭନ୍ତରାନଞ୍ଚ କାମଚ୍ଛନ୍ଦାଦୀନଂ କାଯଚିତ୍ତୁପଦ୍ଦୱାନଂ ଏତଂ ଅଧିୱଚନଂ। ତେ ପରିସ୍ସଯେ ଅଧିୱାସନଖନ୍ତିଯା ଚ ୱୀରିଯାଦୀହି ଧମ୍ମେହି ଚ ସହତୀତି ପରିସ୍ସଯାନଂ ସହିତା। ଥଦ୍ଧଭାୱକରଭଯାଭାୱେନ ଅଛମ୍ଭୀ। କିଂ ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି? ଯଥା ତେ ଚତ୍ତାରୋ ସମଣା, ଏୱଂ ଇତରୀତରେନ ପଚ୍ଚଯେନ ସନ୍ତୁସ୍ସମାନୋ ଏତ୍ଥ ପଟିପତ୍ତିପଦଟ୍ଠାନେ ସନ୍ତୋସେ ଠିତୋ ଚତୂସୁ ଦିସାସୁ ମେତ୍ତାଦିଭାୱନାଯ ଚାତୁଦ୍ଦିସୋ, ସତ୍ତସଙ୍ଖାରେସୁ ପଟିହନନଭଯାଭାୱେନ ଅପ୍ପଟିଘୋ ଚ ହୋତି। ସୋ ଚାତୁଦ୍ଦିସତ୍ତା ୱୁତ୍ତପ୍ପକାରାନଂ ପରିସ୍ସଯାନଂ ସହିତା, ଅପ୍ପଟିଘତ୍ତା ଅଛମ୍ଭୀ ଚ ହୋତୀତି ଏୱଂ ପଟିପତ୍ତିଗୁଣଂ ଦିସ୍ୱା ଯୋନିସୋ ପଟିପଜ୍ଜିତ୍ୱା ପଚ୍ଚେକବୋଧିଂ ଅଧିଗତୋମ୍ହୀତି। ଅଥ ୱା ତେ ସମଣା ୱିଯ ସନ୍ତୁସ୍ସମାନୋ ଇତରୀତରେନ ୱୁତ୍ତନଯେନ ଚାତୁଦ୍ଦିସୋ ହୋତୀତି ଞତ୍ୱା ଏୱଂ ଚାତୁଦ୍ଦିସଭାୱଂ ପତ୍ଥଯନ୍ତୋ ଯୋନିସୋ ପଟିପଜ୍ଜିତ୍ୱା ଅଧିଗତୋମ୍ହି। ତସ୍ମା ଅଞ୍ଞୋପି ଈଦିସଂ ଠାନଂ ପତ୍ଥଯନ୍ତୋ ଚାତୁଦ୍ଦିସତାଯ ପରିସ୍ସଯାନଂ ସହିତା ଅପ୍ପଟିଘତାଯ ଚ ଅଛମ୍ଭୀ ହୁତ୍ୱା ଏକୋ ଚରେ ଖଗ୍ଗୱିସାଣକପ୍ପୋତି। ସେସଂ ୱୁତ୍ତନଯମେୱାତି।

ଚାତୁଦ୍ଦିସଗାଥାୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

୯୯।ଦୁସ୍ସଙ୍ଗହାତି କା ଉପ୍ପତ୍ତି? ବାରାଣସିରଞ୍ଞୋ କିର ଅଗ୍ଗମହେସୀ କାଲମକାସି। ତତୋ ୱୀତିୱତ୍ତେସୁ ସୋକଦିୱସେସୁ ଏକଦିୱସଂ ଅମଚ୍ଚା ‘‘ରାଜୂନଂ ନାମ ତେସୁ ତେସୁ କିଚ୍ଚେସୁ ଅଗ୍ଗମହେସୀ ଅୱସ୍ସଂ ଇଚ୍ଛିତବ୍ବା, ସାଧୁ ଦେୱୋ ଅଞ୍ଞମ୍ପି ଦେୱିଂ ଆନେତୂ’’ତି ଯାଚିଂସୁ। ରାଜା ‘‘ତେନ ହି, ଭଣେ, ଜାନାଥା’’ତି ଆହ। ତେ ପରିଯେସନ୍ତା ସାମନ୍ତରଜ୍ଜେ ରାଜା ମତୋ , ତସ୍ସ ଦେୱୀ ରଜ୍ଜଂ ଅନୁସାସତି, ସା ଚ ଗବ୍ଭିନୀ ଅହୋସି, ଅମଚ୍ଚା ‘‘ଅଯଂ ରଞ୍ଞୋ ଅନୁରୂପା’’ତି ଞତ୍ୱା ତଂ ଯାଚିଂସୁ। ସା ‘‘ଗବ୍ଭିନୀ ନାମ ମନୁସ୍ସାନଂ ଅମନାପା ହୋତି। ସଚେ ଆଗମେଥ, ଯାୱ ୱିଜାଯାମି, ଏୱଂ ସାଧୁ। ନୋ ଚେ, ଅଞ୍ଞଂ ପରିଯେସଥା’’ତି ଆହ। ତେ ରଞ୍ଞୋପି ଏତମତ୍ଥଂ ଆରୋଚେସୁଂ। ରାଜା ‘‘ଗବ୍ଭିନୀପି ହୋତୁ, ଆନେଥା’’ତି ଆହ। ତେ ଆନେସୁଂ। ରାଜା ତଂ ଅଭିସିଞ୍ଚିତ୍ୱା ସବ୍ବଂ ମହେସିଯା ଭୋଗଂ ଅଦାସି, ତସ୍ସା ପରିଜନାନଞ୍ଚ ନାନାୱିଧେହି ପଣ୍ଣାକାରେହି ସଙ୍ଗଣ୍ହାତି। ସା କାଲେନ ପୁତ୍ତଂ ୱିଜାଯି। ରାଜା ତଂ ଅତ୍ତନୋ ପୁତ୍ତଂ ୱିଯ ସବ୍ବିରିଯାପଥେସୁ ଅଙ୍କେ ଚ ଉରେ ଚ କତ୍ୱା ୱିହରତି। ତଦା ଦେୱିଯା ପରିଜନା ଚିନ୍ତେସୁଂ – ‘‘ରାଜା ଅତିୱିଯ

ସଙ୍ଗଣ୍ହାତି, କୁମାରେ ଅତିୱିସ୍ସାସଂ କରୋତି, ହନ୍ଦ, ନଂ ପରିଭିନ୍ଦିସ୍ସାମା’’ତି।

ତତୋ କୁମାରଂ ଆହଂସୁ – ‘‘ତ୍ୱଂ, ତାତ, ଅମ୍ହାକଂ ରଞ୍ଞୋ ପୁତ୍ତୋ, ନ ଇମସ୍ସ ରଞ୍ଞୋ ପୁତ୍ତୋ। ମା ଏତ୍ଥ ୱିସ୍ସାସଂ ଆପଜ୍ଜୀ’’ତି। ଅଥ କୁମାରୋ ‘‘ଏହି ପୁତ୍ତା’’ତି ରଞ୍ଞା ୱୁଚ୍ଚମାନୋପି ହତ୍ଥେନ ଆକଡ୍ଢିୟମାନୋପି ପୁବ୍ବେ ୱିୟ ରାଜାନଂ ନ ଅଲ୍ଲୀୟତି। ରାଜା ‘‘କିଂ କାରଣ’’ନ୍ତି ୱୀମଂସନ୍ତୋ ତଂ ପୱତ୍ତିଂ ଞତ୍ୱା ‘‘ଏତେ ମୟା ସଙ୍ଗହିତାପି ପଟିକ୍କୂଲୱୁତ୍ତିନୋ ଏୱା’’ତି ନିବ୍ବିଜ୍ଜିତ୍ୱା ରଜ୍ଜଂ ପହାୟ ପବ୍ବଜିତୋ। ‘‘ରାଜା ପବ୍ବଜିତୋ’’ତି ଅମଚ୍ଚପରିଜନାପି ବହୂ ପବ୍ବଜିଂସୁ। ସପରିଜନୋ ରାଜା ପବ୍ବଜିତୋପି ମନୁସ୍ସା ପଣୀତେ ପଚ୍ଚୟେ ଉପନେନ୍ତି, ରାଜା ପଣୀତେ ପଚ୍ଚୟେ ୟଥାୱୁଡ୍ଢଂ ଦାପେସି। ତତ୍ଥ ୟେ ସୁନ୍ଦରଂ ଲଭନ୍ତି, ତେ ତୁସ୍ସନ୍ତି। ଇତରେ ଉଜ୍ଝାୟନ୍ତି ‘‘ମୟଂ ପରିୱେଣାଦୀନି ସମ୍ମଜ୍ଜନ୍ତା ସବ୍ବକିଚ୍ଚାନି କରୋନ୍ତି, ଲୂଖଭତ୍ତଂ ଜିଣ୍ଣୱତ୍ଥଞ୍ଚ ଲଭାମା’’ତି। ସୋ ତମ୍ପି ଞତ୍ୱା ‘‘ଇମେ ୟଥାୱୁଡ୍ଢଂ ଦୀୟମାନାପି ଉଜ୍ଝାୟନ୍ତି, ଅହୋ ଦୁସ୍ସଙ୍ଗହା ପରିସା’’ତି ପତ୍ତଚୀୱରମାଦାୟ ଏକୋୱ ଅରଞ୍ଞଂ ପୱିସିତ୍ୱା ୱିପସ୍ସନଂ ଆରଭିତ୍ୱା ପଚ୍ଚେକବୋଧିଂ ସଚ୍ଛାକାସି। ତତ୍ଥ ଆଗତେହି ଚ କମ୍ମଟ୍ଠାନଂ ପୁଚ୍ଛିତୋ ଇମଂ ଗାଥମଭାସି। ସା ଅତ୍ଥତୋ ପାକଟା ଏୱ। ଅୟଂ ପନ ୟୋଜନା – ଦୁସ୍ସଙ୍ଗହା ପବ୍ବଜିତାପି ଏକେ, ୟେ ଅସନ୍ତୋସାଭିଭୂତା, ତଥାୱିଧା ଏୱ ଚ ଅଥୋ ଗହଟ୍ଠା ଘରମାୱସନ୍ତା। ଏତାହଂ ଦୁସ୍ସଙ୍ଗହଭାୱଂ ଜିଗୁଚ୍ଛନ୍ତୋ ୱିପସ୍ସନଂ ଆରଭିତ୍ୱା ଅଧିଗତୋତି। ସେସଂ ପୁରିମନୟେନେୱ ୱେଦିତବ୍ବନ୍ତି।

ଦୁସ୍ସଙ୍ଗହଗାଥାୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

୧୦୦।ଓରୋପୟିତ୍ୱାତି କା ଉପ୍ପତ୍ତି? ବାରାଣସିୟଂ କିର ଚାତୁମାସିକବ୍ରହ୍ମଦତ୍ତୋ ନାମ ରାଜା ଗିମ୍ହାନଂ ପଠମେ ମାସେ ଉୟ୍ୟାନଂ ଗତୋ। ତତ୍ଥ ରମଣୀୟେ ଭୂମିଭାଗେ ନୀଲଘନପତ୍ତସଞ୍ଛନ୍ନଂ କୋୱିଳାରରୁକ୍ଖଂ ଦିସ୍ୱା ‘‘କୋୱିଳାରମୂଲେ ମମ ସୟନଂ ପଞ୍ଞାପେଥା’’ତି ୱତ୍ୱା ଉୟ୍ୟାନେ କୀଳିତ୍ୱା ସାୟନ୍ହସମୟଂ ତତ୍ଥ ସେୟ୍ୟଂ କପ୍ପେସି। ପୁନ ଗିମ୍ହାନଂ ମଜ୍ଝିମେ ମାସେ ଉୟ୍ୟାନଂ ଗତୋ, ତଦା କୋୱିଳାରୋ ପୁପ୍ଫିତୋ ହୋତି, ତଦାପି ତଥେୱ ଅକାସି। ପୁନପି ଗିମ୍ହାନଂ ପଚ୍ଛିମେ ମାସେ ଗତୋ, ତଦା କୋୱିଳାରୋ ସଞ୍ଛିନ୍ନପତ୍ତୋ ସୁକ୍ଖରୁକ୍ଖୋ ୱିୟ ହୋତି, ତଦାପି ରାଜା ଅଦିସ୍ୱାୱ ତଂ ରୁକ୍ଖଂ ପୁବ୍ବପରିଚୟେନ ତତ୍ଥେୱ ସେୟ୍ୟଂ ଆଣାପେସି। ଅମଚ୍ଚା ଜାନନ୍ତାପି ରଞ୍ଞୋ ଆଣତ୍ତିୟା ତତ୍ଥ ସୟନଂ ପଞ୍ଞାପେସୁଂ। ସୋ ଉୟ୍ୟାନେ କୀଳିତ୍ୱା ସାୟନ୍ହସମୟେ ତତ୍ଥ ସେୟ୍ୟଂ କପ୍ପେନ୍ତୋ ତଂ ରୁକ୍ଖଂ ଦିସ୍ୱା ‘‘ଅରେ, ଅୟଂ ପୁବ୍ବେ ସଞ୍ଛନ୍ନପତ୍ତୋ ମଣିମୟୋ ୱିୟ ଅଭିରୂପଦସ୍ସନୋ ଅହୋସି, ତତୋ ମଣିୱଣ୍ଣସାଖନ୍ତରେ ଠପିତପୱାଳଅଙ୍କୁରସଦିସେହି ପୁପ୍ଫେହି ସସ୍ସିରିକଦସ୍ସନୋ ଅହୋସି, ମୁତ୍ତଜାଲସଦିସୱାଲିକାକିଣ୍ଣୋ ଚସ୍ସ ହେଟ୍ଠାଭୂମିଭାଗୋ ବନ୍ଧନା ପମୁତ୍ତପୁପ୍ଫସଞ୍ଛନ୍ନୋ ରତ୍ତକମ୍ବଲସନ୍ଥତୋ ୱିୟ ଅହୋସି। ସୋ ନାମଜ୍ଜ ସୁକ୍ଖରୁକ୍ଖୋ ୱିୟ ସାଖାମତ୍ତାୱସେସୋ ଠିତୋ, ଅହୋ ଜରାୟ ଉପହତୋ କୋୱିଳାରୋ’’ତି ଚିନ୍ତେତ୍ୱା ‘‘ଅନୁପାଦିଣ୍ଣମ୍ପି ତାୱ ଜରାୟ ହଞ୍ଞତି, କିମଙ୍ଗଂ ପନ ଉପାଦିଣ୍ଣ’’ନ୍ତି ଅନିଚ୍ଚସଞ୍ଞଂ ପଟିଲଭି। ତଦନୁସାରେନେୱ ସବ୍ବସଙ୍ଖାରେ ଦୁକ୍ଖତୋ ଅନତ୍ତତୋ ଚ ୱିପସ୍ସନ୍ତୋୱ ‘‘ଅହୋ ୱତାହମ୍ପି ସଞ୍ଛିନ୍ନପତ୍ତୋ କୋୱିଳାରୋ ୱିୟ ଅପଗତଗିହିବ୍ୟଞ୍ଜନୋ ଭୱେୟ୍ୟ’’ନ୍ତି ପତ୍ଥୟମାନୋ ଅନୁପୁବ୍ବେନ ତସ୍ମିଂ ସୟନତଲେ ଦକ୍ଖିଣେନ ପସ୍ସେନ ନିପନ୍ନୋୟେୱ ୱିପସ୍ସିତ୍ୱା ପଚ୍ଚେକବୋଧିଂ ସଚ୍ଛାକାସି। ତତୋ ଗମନକାଲେ ଅମଚ୍ଚେହି ‘‘କାଲୋ, ଦେୱ, ଗନ୍ତୁ’’ନ୍ତି ୱୁତ୍ତେ ‘‘ନାହଂ ରାଜା’’ତିଆଦୀନି ୱତ୍ୱା ପୁରିମନୟେନେୱ ଇମଂ ଗାଥମଭାସି।

ତତ୍ଥ ଓରୋପୟିତ୍ୱାତି ଅପନେତ୍ୱା। ଗିହିବ୍ୟଞ୍ଜନାନୀତି କେସମସ୍ସୁଓଦାତୱତ୍ଥାଲଙ୍କାରମାଲାଗନ୍ଧୱିଲେପନପୁତ୍ତଦାରଦାସିଦାସାଦୀନି। ଏତାନି ଗିହିଭାୱଂ ବ୍ୟଞ୍ଜୟନ୍ତି, ତସ୍ମା ‘‘ଗିହିବ୍ୟଞ୍ଜନାନୀ’’ତି ୱୁଚ୍ଚନ୍ତି। ସଞ୍ଛିନ୍ନପତ୍ତୋତି ପତିତପତ୍ତୋ। ଛେତ୍ୱାନାତି ମଗ୍ଗଞାଣେନ ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା। ୱୀରୋତି ମଗ୍ଗୱୀରିୟେନ ସମନ୍ନାଗତୋ। ଗିହିବନ୍ଧନାନୀତି କାମବନ୍ଧନାନି। କାମା ହି ଗିହୀନଂ ବନ୍ଧନାନି। ଅୟଂ ତାୱ ପଦତ୍ଥୋ। ଅୟଂ ପନ ଅଧିପ୍ପାୟୋ – ‘‘ଅହୋ ୱତାହମ୍ପି ଓରୋପୟିତ୍ୱା ଗିହିବ୍ୟଞ୍ଜନାନି ସଞ୍ଛିନ୍ନପତ୍ତୋ ୟଥା କୋୱିଳାରୋ ଭୱେୟ୍ୟ’’ନ୍ତି ଏୱଂ ଚିନ୍ତୟମାନୋ ୱିପସ୍ସନଂ ଆରଭିତ୍ୱା ଅଧିଗତୋତି। ସେସଂ ପୁରିମନୟେନେୱ ୱେଦିତବ୍ବନ୍ତି।

କୋୱିଳାରଗାଥାୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

ପଠମୱଗ୍ଗୋ ନିଟ୍ଠିତୋ।

୧୦୧-୨।ସଚେଲଭେଥାତି କା ଉପ୍ପତ୍ତି? ପୁବ୍ବେ କିର କସ୍ସପସ୍ସ ଭଗୱତୋ ସାସନେ ଦ୍ୱେ ପଚ୍ଚେକବୋଧିସତ୍ତା ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ୱୀସତି ୱସ୍ସସହସ୍ସାନି ଗତପଚ୍ଚାଗତୱତ୍ତଂ ପୂରେତ୍ୱା ଦେୱଲୋକେ ଉପ୍ପନ୍ନା। ତତୋ ଚୱିତ୍ୱା ତେସଂ ଜେଟ୍ଠକୋ ବାରାଣସିରଞ୍ଞୋ ପୁତ୍ତୋ, କନିଟ୍ଠୋ ପୁରୋହିତସ୍ସ ପୁତ୍ତୋ ଅହୋସି। ତେ ଏକଦିୱସଂୟେୱ ପଟିସନ୍ଧିଂ ଗହେତ୍ୱା ଏକଦିୱସମେୱ ମାତୁ କୁଚ୍ଛିତୋ ନିକ୍ଖମିତ୍ୱା ସହପଂସୁକୀଳକା ସହାୟକା ଅହେସୁଂ। ପୁରୋହିତପୁତ୍ତୋ ପଞ୍ଞୱା ଅହୋସି। ସୋ ରାଜପୁତ୍ତଂ ଆହ – ‘‘ସମ୍ମ, ତ୍ୱଂ ତୱ ପିତୁନୋ ଅଚ୍ଚୟେନ ରଜ୍ଜଂ ଲଭିସ୍ସସି, ଅହଂ ପୁରୋହିତଟ୍ଠାନଂ, ସୁସିକ୍ଖିତେନ ଚ ରଜ୍ଜଂ ଅନୁସାସିତୁଂ ସକ୍କା, ଏହି ସିପ୍ପଂ ଉଗ୍ଗଣ୍ହିସ୍ସାମା’’ତି। ତତୋ ଉଭୋପି ୟଞ୍ଞୋପଚିତା ହୁତ୍ୱା ଗାମନିଗମାଦୀସୁ ଭିକ୍ଖଂ ଚରମାନା

ପଚ୍ଚନ୍ତଜନପଦଗାମଂ ଗତା। ତଞ୍ଚ ଗାମଂ ପଞ୍ଚ ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧା ଭିକ୍ଖାଚାରଓ୍ୱେଲାଯ ପୱିସିଂସୁ। ତତ୍ଥ ମନୁସ୍ସା ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧେ ଦିସ୍ୱା ଉସ୍ସାହଜାତା ଆସନାନି ପଞ୍ଞାପେତ୍ୱା ପଣୀତଂ ଖାଦନୀଯଂ ୱା ଭୋଜନୀଯଂ ୱା ଉପନାମେତ୍ୱା ପୂଜେନ୍ତି। ତେସଂ ଏତଦହୋସି – ‘‘ଅମ୍ହେହି ସଦିସା ଉଚ୍ଚାକୁଲିକା ନାମ ନତ୍ଥି, ଅପି ଚ ପନିମେ ମନୁସ୍ସା ଯଦି ଇଚ୍ଛନ୍ତି, ଅମ୍ହାକଂ ଭିକ୍ଖଂ ଦେନ୍ତି, ଯଦି ନିଚ୍ଛନ୍ତି, ନ ଦେନ୍ତି, ଇମେସଂ ପନ ପବ୍ବଜିତାନଂ ଏଓ୍ୱରୂପଂ ସକ୍କାରଂ କରୋନ୍ତି, ଅଦ୍ଧା ଏତେ କିଞ୍ଚି ସିପ୍ପଂ ଜାନନ୍ତି, ହନ୍ଦ, ନେସଂ ସନ୍ତିକେ ସିପ୍ପଂ ଉଗ୍ଗଣ୍ହାମା’’ତି। ତେ ମନୁସ୍ସେସୁ ପଟିକ୍କନ୍ତେସୁ ଓକାସଂ ଲଭିତ୍ୱା ‘‘ଯଂ, ଭନ୍ତେ, ତୁମ୍ହେ ସିପ୍ପଂ ଜାନାଥ, ତଂ ଅମ୍ହେହି ସିକ୍ଖାପେଥା’’ତି ଯାଚିଂସୁ। ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧା ‘‘ନ ସକ୍କା ଅପବ୍ବଜିତେନ ସିକ୍ଖିତୁ’’ନ୍ତି ଆହଂସୁ। ତେ ପବ୍ବଜ୍ଜଂ ଯାଚିତ୍ୱା ପବ୍ବଜିଂସୁ। ତତୋ ନେସଂ ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧା ‘‘ଏୱଂ ୱୋ ନିୱାସେତବ୍ବଂ, ଏୱଂ ପାରୁପିତବ୍ବ’’ନ୍ତିଆଦିନା ନଯେନ ଆଭିସମାଚାରିକଂ ଆଚିକ୍ଖିତ୍ୱା ‘‘ଇମସ୍ସ ସିପ୍ପସ୍ସ ଏକୀଭାୱାଭିରତି ନିପ୍ଫତ୍ତି, ତସ୍ମା ଏକେନେୱ ନିସୀଦିତବ୍ବଂ, ଏକେନ ଚଙ୍କମିତବ୍ବଂ, ଏକେନ ଠାତବ୍ବଂ, ଏକେନ ସଯିତବ୍ବ’’ନ୍ତି ପାଟିଯେକ୍କଂ ପଣ୍ଣସାଲଂ ଅଦଂସୁ, ତତୋ ତେ ଅତ୍ତନୋ ଅତ୍ତନୋ ପଣ୍ଣସାଲଂ ପୱିସିତ୍ୱା ନିସୀଦିଂସୁ। ପୁରୋହିତପୁତ୍ତୋ ନିସିନ୍ନକାଲତୋ ପଭୁତି ଚିତ୍ତସମାଧାନଂ ଲଦ୍ଧା ଝାନଂ ପଟିଲଭି। ରାଜପୁତ୍ତୋ ମୁହୁତ୍ତେନେୱ ଉକ୍କଣ୍ଠିତୋ ତସ୍ସ ସନ୍ତିକଂ ଆଗତୋ। ସୋ ତଂ ଦିସ୍ୱା ‘‘କିଂ, ସମ୍ମା’’ତି ପୁଚ୍ଛି। ‘‘ଉକ୍କଣ୍ଠିତୋମ୍ହୀ’’ତି ଆହ। ‘‘ତେନ ହି ଇଧ ନିସୀଦା’’ତି। ସୋ ତତ୍ଥ ମୁହୁତ୍ତଂ ନିସୀଦିତ୍ୱା ଆହ – ‘‘ଇମସ୍ସ କିର, ସମ୍ମ, ସିପ୍ପସ୍ସ ଏକୀଭାୱାଭିରତି ନିପ୍ଫତ୍ତୀ’’ତି? ପୁରୋହିତପୁତ୍ତୋ ‘‘ଏୱଂ, ସମ୍ମ, ତେନ ହି ତ୍ୱଂ ଅତ୍ତନୋ ନିସିନ୍ନୋକାସଂ ଏୱ ଗଚ୍ଛ, ଉଗ୍ଗଣ୍ହିସ୍ସାମି ଇମସ୍ସ ସିପ୍ପସ୍ସ ନିପ୍ଫତ୍ତି’’ନ୍ତି ଆହ। ସୋ ଗନ୍ତ୍ୱା ପୁନପି ମୁହୁତ୍ତକେନେୱ ଉକ୍କଣ୍ଠିତୋ ପୁରିମନଯେନେୱ ତିକ୍ଖତ୍ତୁଂ ଆଗତୋ।

ତତୋ ନଂ ପୁରୋହିତପୁତ୍ତୋ ତଥେୱ ଉଯ୍ୟୋଜେତ୍ୱା ତସ୍ମିଂ ଗତେ ଚିନ୍ତେସି – ‘‘ଅଯଂ ଅତ୍ତନୋ ଚ କମ୍ମଂ ହାପେତି ମମ ଚ, ଇଧାଭିକ୍ଖଣଂ ଆଗଚ୍ଛନ୍ତୋ’’ତି। ସୋ ପଣ୍ଣସାଲତୋ ନିକ୍ଖମ୍ମ ଅରଞ୍ଞଂ ପୱିଟ୍ଠୋ। ଇତରୋ ଅତ୍ତନୋ ପଣ୍ଣସାଲାଯେୱ ନିସିନ୍ନୋ ପୁନପି ମୁହୁତ୍ତକେନେୱ ଉକ୍କଣ୍ଠିତୋ ତସ୍ସ ସନ୍ତିକଂ ଆଗନ୍ତ୍ୱା ଇତୋ ଚିତୋ ଚ ମଗ୍ଗନ୍ତୋପି ତଂ ଅଦିସ୍ୱା ଚିନ୍ତେସି – ‘‘ଯୋ ଗହଟ୍ଠକାଲେ ପଣ୍ଣାକାରଂ ଆଦାଯ ଆଗତୋପି ମଂ ଦଟ୍ଠୁଂ ନ ଲଭତି, ସୋ ଦାନି ମଯି ଆଗତେ ଦସ୍ସନମ୍ପି ଅଦାତୁକାମୋ ଅପକ୍କମି। ଅହୋ ଅରେ, ଚିତ୍ତ, ନ ଲଜ୍ଜସି, ଯଂ ମଂ ଚତୁକ୍ଖତ୍ତୁଂ ଇଧାନେସି, ନ ସୋ ଦାନି ତେ ୱସେ ୱତ୍ତିସ୍ସାମି, ଅଞ୍ଞଦତ୍ଥୁ ତଂଯେୱ ମମ ୱସେ ୱତ୍ତାପେସ୍ସାମୀ’’ତି ଅତ୍ତନୋ ସେନାସନଂ ପୱିସିତ୍ୱା ୱିପସ୍ସନଂ ଆରଭିତ୍ୱା ପଚ୍ଚେକବୋଧିଂ ସଚ୍ଛିକତ୍ୱା ଆକାସେନ ନନ୍ଦମୂଲକପବ୍ଭାରଂ ଅଗମାସି। ଇତରୋପି ଅରଞ୍ଞଂ ପୱିସିତ୍ୱା ୱିପସ୍ସନଂ ଆରଭିତ୍ୱା ପଚ୍ଚେକବୋଧିଂ ସଚ୍ଛିକତ୍ୱା ତତ୍ଥେୱ ଅଗମାସି। ତେ ଉଭୋପି ମନୋସିଲାତଲେ ନିସୀଦିତ୍ୱା ପାଟିଯେକ୍କଂ ପାଟିଯେକ୍କଂ ଇମା ଉଦାନଗାଥାଯୋ ଅଭାସିଂସୁ।

ତତ୍ଥ ନିପକନ୍ତି ପକତିନିପକଂ ପଣ୍ଡିତଂ କସିଣପରିକମ୍ମାଦିକୁସଲଂ। ସାଧୁୱିହାରିନ୍ତି ଅପ୍ପନାୱିହାରେନ ୱା ଉପଚାରେନ ୱା ସମନ୍ନାଗତଂ। ଧୀରନ୍ତି ଧିତିସମ୍ପନ୍ନଂ। ତତ୍ଥ ନିପକତ୍ତେନ ଧିତିସମ୍ପଦା ୱୁତ୍ତା। ଇଧ ପନ ଧିତିସମ୍ପନ୍ନମେୱାତି ଅତ୍ଥୋ। ଧିତି ନାମ ଅସିଥିଲପରକ୍କମତା, ‘‘କାମଂ ତଚୋ ଚ ନ୍ହାରୁ ଚା’’ତି (ମ। ନି। ୨।୧୮୪; ଅ। ନି। ୨।୫; ମହାନି। ୧୯୬) ଏୱଂ ପୱତ୍ତୱୀରିଯସ୍ସେତଂ ଅଧିୱଚନଂ। ଅପିଚ ଧିକ୍କତପାପୋତିପି ଧୀରୋ। ରାଜାୱ ରଟ୍ଠଂ ୱିଜିତଂ ପହାଯାତି ଯଥା ପକତିରାଜା ‘‘ୱିଜିତଂ ରଟ୍ଠଂ ଅନତ୍ଥାୱହ’’ନ୍ତି ଞତ୍ୱା ରଜ୍ଜଂ ପହାଯ ଏକୋ ଚରତି, ଏୱଂ ବାଲସହାଯଂ ପହାଯ ଏକୋ ଚରେ। ଅଥ ୱା ରାଜାୱ ରଟ୍ଠନ୍ତି ଯଥା ସୁତସୋମୋ ରାଜା ରଟ୍ଠଂ ୱିଜିତଂ ପହାଯ ଏକୋ ଚରି, ଯଥା ଚ ମହାଜନକୋ ରାଜା, ଏୱଂ ଏକୋ ଚରୀତି ଅଯମ୍ପି ତସ୍ସ ଅତ୍ଥୋ। ସେସଂ ୱୁତ୍ତାନୁସାରେନ ସକ୍କା ଜାନିତୁନ୍ତି ନ ୱିତ୍ଥାରିତନ୍ତି।

ସହାଯଗାଥାୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

୧୦୩।ଅଦ୍ଧା ପସଂସାମାତି ଇମିସ୍ସା ଗାଥାଯ ଯାୱ ଆକାସତଲେ ପଞ୍ଞତ୍ତାସନେ ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧାନଂ ନିସଜ୍ଜା, ତାୱ ଚାତୁଦ୍ଦିସଗାଥାଯ ଉପ୍ପତ୍ତିସଦିସା ଏୱ ଉପ୍ପତ୍ତି। ଅଯଂ ପନ ୱିସେସୋ – ଯଥା ସୋ ରାଜା ରତ୍ତିଯା ତିକ୍ଖତ୍ତୁଂ ଉବ୍ବିଜ୍ଜି, ନ ତଥା ଅଯଂ, ନେୱସ୍ସ ଯଞ୍ଞୋ ପଚ୍ଚୁପଟ୍ଠିତୋ ଅହୋସି। ସୋ ଆକାସତଲେ ପଞ୍ଞତ୍ତେସୁ ଆସନେସୁ ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧେ ନିସୀଦାପେତ୍ୱା ‘‘କେ ତୁମ୍ହେ’’ତି ପୁଚ୍ଛି। ‘‘ମଯଂ, ମହାରାଜ, ଅନୱଜ୍ଜଭୋଜିନୋ ନାମା’’ତି। ‘‘ଭନ୍ତେ , ଅନୱଜ୍ଜଭୋଜିନୋତି ଇମସ୍ସ କୋ ଅତ୍ଥୋ’’ତି? ‘‘ସୁନ୍ଦରଂ ୱା ଅସୁନ୍ଦରଂ ୱା ଲଦ୍ଧା ନିବ୍ବିକାରା ଭୁଞ୍ଜାମ, ମହାରାଜା’’ତି। ତଂ ସୁତ୍ୱା ରଞ୍ଞୋ ଏତଦହୋସି – ‘‘ଯଂନୂନାହଂ ଇମେ ଉପପରିକ୍ଖେଯ୍ୟଂ ‘ଏଦିସା ୱା ନୋ ୱା’’’ତି? ତଂ ଦିୱସଂ କଣାଜକେନ ବିଲଙ୍ଗଦୁତିଯେନ ପରିୱିସି। ତଂ ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧା ଅମତଂ ୱିଯ ନିବ୍ବିକାରା ଭୁଞ୍ଜିଂସୁ। ରାଜା ‘‘ଇମେ ପଟିଞ୍ଞାତତ୍ତା ଏକଦିୱସଂ ନିବ୍ବିକାରା ହୋନ୍ତି, ପୁନ ସ୍ୱେ ଜାନିସ୍ସାମୀ’’ତି ସ୍ୱାତନାଯ ନିମନ୍ତେସି। ଦୁତିଯଦିୱସେପି ତଥେୱାକାସି। ତେପି ତଥେୱ ପରିଭୁଞ୍ଜିଂସୁ। ଅଥ ରାଜା ‘‘ସୁନ୍ଦରଂ ଦତ୍ୱା ୱୀମଂସିସ୍ସାମୀ’’ତି ପୁନପି ନିମନ୍ତେତ୍ୱା ଦ୍ୱେ ଦିୱସେ ମହାସକ୍କାରଂ କତ୍ୱା ପଣୀତେନ ଅତିୱିଚିତ୍ରେନ ଖାଦନୀଯେନ ଭୋଜନୀଯେନ ପରିୱିସି। ତେପି ତଥେୱ ନିବ୍ବିକାରା ପରିଭୁଞ୍ଜିତ୍ୱା ରଞ୍ଞୋ ମଙ୍ଗଲଂ ୱତ୍ୱା ପକ୍କମିଂସୁ। ରାଜା ଅଚିରପକ୍କନ୍ତେସୁ ତେସୁ ‘‘ଅନୱଜ୍ଜଭୋଜିନୋ ଏତେ, ଅହୋ ୱତାହମ୍ପି ଅନୱଜ୍ଜଭୋଜୀ ଭୱେଯ୍ୟ’’ନ୍ତି ଚିନ୍ତେତ୍ୱା ମହାରଜ୍ଜଂ ପହାଯ ପବ୍ବଜ୍ଜଂ ସମାଦାଯ ୱିପସ୍ସନଂ ଆରଭିତ୍ୱା ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧୋ ହୁତ୍ୱା ମଞ୍ଜୂସକରୁକ୍ଖମୂଲେ ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧାନଂ ମଜ୍ଝେ ଅତ୍ତନୋ ଆରମ୍ମଣଂ ୱିଭାୱେନ୍ତୋ ଇମଂ ଗାଥମଭାସି। ସା ପଦତ୍ଥତୋ ଉତ୍ତାନମେୱ। କେୱଲଂ ପନ ସହାଯସମ୍ପଦନ୍ତି ଏତ୍ଥ ଅସେଖେହି ସୀଲାଦିକ୍ଖନ୍ଧେହି ସମ୍ପନ୍ନା ସହାଯା

ଏୱ ସହାଯସମ୍ପଦାତି ୱେଦିତଵ୍ବା।

ଅଯଂ ପନେତ୍ଥ ଯୋଜନା – ଯା ଅଯଂ ୱୁତ୍ତା ସହାଯସମ୍ପଦା, ତଂ ସହାଯସମ୍ପଦଂ ଅଦ୍ଧା ପସଂସାମ, ଏକଂସେନେୱ ଥୋମେମାତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। କଥଂ? ସେଟ୍ଠା ସମା ସେୱିତଵ୍ବା ସହାଯାତି। କସ୍ମା? ଅତ୍ତନୋ ସୀଲାଦୀହି ସେଟ୍ଠେ ସେୱମାନସ୍ସ ସୀଲାଦଯୋ ଧମ୍ମା ଅନୁପ୍ପନ୍ନା ଉପ୍ପଜ୍ଜନ୍ତି, ଉପ୍ପନ୍ନା ଚ ୱୁଦ୍ଧିଂ ୱିରୂଳ୍ହିଂ ୱେପୁଲ୍ଲଂ ପାପୁଣନ୍ତି। ସମେ ସେୱମାନସ୍ସ ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞଂ ସାଧାରଣେନ କୁକ୍କୁଚ୍ଚସ୍ସ ୱିନୋଦନେନ ଚ ଲଦ୍ଧା ନ ପରିହାଯନ୍ତି। ଏତେ ପନ ସହାଯକେ ସେଟ୍ଠେ ଚ ସମେ ଚ ଅଲଦ୍ଧା କୁହନାଦିମିଚ୍ଛାଜୀୱଂ ପହାଯ ଧମ୍ମେନ ସମେନ ଉପ୍ପନ୍ନଂ ଭୋଜନଂ ଭୁଞ୍ଜନ୍ତୋ ତତ୍ଥ ଚ ପଟିଘାନୁନଯଂ ଅନୁପ୍ପାଦେନ୍ତୋ ଅନୱଜ୍ଜଭୋଜୀ ହୁତ୍ୱା ଅତ୍ଥକାମୋ କୁଲପୁତ୍ତୋ ଏକୋ ଚରେ ଖଗ୍ଗୱିସାଣକପ୍ପୋ। ଅହମ୍ପି ଏୱଂ ଚରନ୍ତୋ ଇମଂ ସମ୍ପତ୍ତିଂ ଅଧିଗତୋମ୍ହୀତି।

ଅଦ୍ଧାପସଂସାଗାଥାୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

୧୦୪।ଦିସ୍ୱା ସୁୱଣ୍ଣସ୍ସାତି କା ଉପ୍ପତ୍ତି? ଅଞ୍ଞତରୋ କିର ବାରାଣସିଯଂ ରାଜା ଗିମ୍ହସମଯେ ଦିୱାସେଯ୍ଯଂ ଉପଗତୋ ଅହୋସି, ସନ୍ତିକେ ଚସ୍ସ ୱଣ୍ଣଦାସୀ ଗୋସୀତଚନ୍ଦନଂ ପିସତି। ତସ୍ସା ଏକବାହାଯ ଏକଂ ସୁୱଣ୍ଣୱଲଯଂ, ଏକବାହାଯ ଦ୍ୱେ। ତାନି ସଙ୍ଘଟ୍ଟେନ୍ତି, ଇତରଂ ନ ସଙ୍ଘଟ୍ଟତି। ରାଜା ତଂ ଦିସ୍ୱା ''ଏୱମେୱ ଗଣୱାସେ ସଙ୍ଘଟ୍ଟନା, ଏକୱାସେ ଅସଙ୍ଘଟ୍ଟନା''ତି ଚିନ୍ତେତ୍ୱା ପୁନପ୍ପୁନଂ ଦାସିଂ ଓଲୋକେସି। ତେନ ଚ ସମଯେନ ସବ୍ବାଲଙ୍କାରୱିଭୂସିତା ଦେୱୀ ତଂ ବୀଜଯନ୍ତୀ ଠିତା ହୋତି। ସା ''ୱଣ୍ଣଦାସିଯା ପଟିବଦ୍ଧଚିତ୍ତୋ ମଞ୍ଞେ ରାଜା''ତି ଚିନ୍ତେତ୍ୱା ତଂ ଦାସିଂ ଉଟ୍ଠାପେତ୍ୱା ସଯମେୱ ପିସିତୁମାରଦ୍ଧା। ଅଥସ୍ସା ଚ ଉଭୋସୁ ବାହାସୁ ଅନେକେ ସୁୱଣ୍ଣୱଲଯା, ତେ ସଙ୍ଘଟ୍ଟଯନ୍ତା ମହାସଦ୍ଦଂ ଜନଯିଂସୁ। ରାଜା ଅତିସ୍ସୁଟ୍ଠୁତରଂ ନିବ୍ବିନ୍ନୋ ଦକ୍ଖିଣପସ୍ସେନ ନିପନ୍ନୋଯେୱ ୱିପସ୍ସନଂ ଆରଭିତ୍ୱା ପଚ୍ଚେକବୋଧିଂ ସଚ୍ଛାକାସି। ତଂ ଅନୁତ୍ତରସୁଖେନ ସୁଖିତଂ ନିପନ୍ନଂ ଚନ୍ଦନହତ୍ଥା ଦେୱୀ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ''ଆଲିମ୍ପାମି , ମହାରାଜା''ତି ଆହ। ସୋ ''ଅପେହି, ମା ଆଲିମ୍ପାହୀ''ତି ଆହ। ସା ''କିସ୍ସ, ମହାରାଜା''ତି? ସୋ ''ନାହଂ, ରାଜା''ତି। ଏୱମେତେସଂ କଥାସଲ୍ଲାପଂ ସୁତ୍ୱା ଅମଚ୍ଚା ଉପସଙ୍କମିଂସୁ, ତେହିପି ମହାରାଜୱାଦେନ ଆଲପିତୋ ''ନାହଂ, ଭଣେ, ରାଜା''ତି ଆହ। ସେସଂ ପଠମଗାଥାଯ ୱୁତ୍ତସଦିସମେୱ।

ଅଯଂ ପନ ଗାଥାୱଣ୍ଣନା – ତତ୍ଥ ଦିସ୍ୱାତି ଓଲୋକେତ୍ୱା। ସୁୱଣ୍ଣସ୍ସାତି କଞ୍ଚନସ୍ସ। ''ୱଲଯାନୀ''ତି ପାଠସେସୋ। ସାୱସେସପଦତ୍ଥୋ ହି ଅଯଂ ଅତ୍ଥୋ। ପଭସ୍ସରାନୀତି ପଭାସନସୀଲାନି, ଜୁତିମନ୍ତାନୀତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ସେସଂ ଉତ୍ତାନପଦତ୍ଥମେୱ। ଅଯଂ ପନ ଯୋଜନା – ଦିସ୍ୱା ଭୁଜସ୍ମିଂ ସୁୱଣ୍ଣସ୍ସ ୱଲଯାନି ''ଗଣୱାସେ ସତି ସଙ୍ଘଟ୍ଟନା, ଏକୱାସେ ଅସଙ୍ଘଟ୍ଟନା''ତି ଏୱଂ ଚିନ୍ତେତ୍ୱା ୱିପସ୍ସନଂ ଆରଭିତ୍ୱା ଅଧିଗତୋମ୍ହୀତି। ସେସଂ ସୁୱିଞ୍ଞେଯ୍ଯମେୱାତି।

ସୁୱଣ୍ଣୱଲଯଗାଥାୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

୧୦୫।ଏୱଂ ଦୁତିଯେନାତି କା ଉପ୍ପତ୍ତି? ଅଞ୍ଞତରୋ କିର ବାରାଣସିରାଜା ଦହରୋୱ ପବ୍ବଜିତୁକାମୋ ଅମଚ୍ଚେ ଆଣାପେସି – ''ଦେୱିଂ ଗହେତ୍ୱା ରଜ୍ଜଂ ପରିହରଥ, ଅହଂ ପବ୍ବଜିସ୍ସାମୀ''ତି। ଅମଚ୍ଚା – ''ମହାରାଜ, ଅରାଜକଂ ରଜ୍ଜଂ ଅମ୍ହେହି ନ ସକ୍କା ରକ୍ଖିତୁଂ ସାମନ୍ତରାଜାନୋ ଆଗମ୍ମ ୱିଲୁମ୍ପିସ୍ସନ୍ତି, ଯାୱ ଏକୋପି ପୁତ୍ତୋ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି, ତାୱ ଆଗମେହୀ''ତି ସଞ୍ଞାପେସୁଂ। ମୁଦୁଚିତ୍ତୋ ରାଜା ଅଧିୱାସେସି। ଅଥ ଦେୱୀ ଗବ୍ଭଂ ଗଣ୍ହି। ରାଜା ପୁନ ତେ ଆଣାପେସି – ''ଦେୱୀ ଗବ୍ଭିନୀ, ପୁତ୍ତଂ ଜାତଂ ରଜ୍ଜେ ଅଭିସିଞ୍ଚିତ୍ୱା ରଜ୍ଜଂ ପରିହରଥ, ଅହଂ ପବ୍ବଜିସ୍ସାମୀ''ତି। ଅମଚ୍ଚା ''ଦୁଜ୍ଜାନଂ, ମହାରାଜ, ଏତଂ, ଯଂ ଦେୱୀ ପୁତ୍ତଂ ୱା ୱିଜାଯିସ୍ସତି, ଧୀତରଂ ୱାତି, ତାୱ ୱିଜାଯନକାଲଂ ଆଗମେହୀ''ତି ପୁନପି ରାଜାନଂ ସଞ୍ଞାପେସୁଂ। ଅଥ ସା ପୁତ୍ତଂ ୱିଜାଯି। ତଦାପି ରାଜା ତଥେୱ ଅମଚ୍ଚେ ଆଣାପେସି। ଅମଚ୍ଚା ପୁନପି ରାଜାନଂ – ''ଆଗମେହି, ମହାରାଜ, ଯାୱ ପଟିବଲୋ ହୋତୀ''ତି ବହୂହି କାରଣେହି ସଞ୍ଞାପେସୁଂ। ତତୋ କୁମାରେ ପଟିବଲେ ଜାତେ ଅମଚ୍ଚେ ସନ୍ନିପାତାପେତ୍ୱା ''ପଟିବଲୋ ଦାନି ଅଯଂ, ତଂ ରଜ୍ଜେ ଅଭିସିଞ୍ଚିତ୍ୱା ପଟିପଜ୍ଜଥା''ତି ଅମଚ୍ଚାନଂ ଓକାସଂ ଅଦତ୍ୱା ଅନ୍ତରାପଣତୋ କାସାୟୱତ୍ଥାଦଯୋ ସବ୍ବପରିକ୍ଖାରେ ଆହରାପେତ୍ୱା ଅନ୍ତେପୁରେ ଏୱ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ମହାଜନକୋ ୱିଯ ନିକ୍ଖମିତ୍ୱା ଗତୋ। ସବ୍ବପରିଜନୋ ନାନପ୍ପକାରଂ ପରିଦେୱମାନୋ ରାଜାନଂ ଅନୁବନ୍ଧି। ସୋ ରାଜା ଯାୱ ଅତ୍ତନୋ ରଜ୍ଜସୀମା, ତାୱ ଗନ୍ତ୍ୱା କତ୍ତରଦଣ୍ଡେନ ଲେଖଂ ଆକଡ୍ଢିତ୍ୱା – ''ଅଯଂ ଲେଖା ନାତିକ୍କମିତଵ୍ବା''ତି ଆହ । ମହାଜନୋ ଲେଖାଯ ସୀସଂ କତ୍ୱା ଭୂମିଯଂ ନିପନ୍ନୋ ପରିଦେୱମାନୋ ''ତୁଯ୍ହଂ ଦାନି, ତାତ, ରଞ୍ଞୋ ଆଣା, କିଂ କରିସ୍ସତୀ''ତି କୁମାରଂ ଲେଖଂ ଅତିକ୍କମାପେସି। କୁମାରୋ ''ତାତ, ତାତା''ତି ଧାୱିତ୍ୱା ରାଜାନଂ ସମ୍ପାପୁଣି। ରାଜା କୁମାରଂ ଦିସ୍ୱା ''ଏତଂ ମହାଜନଂ ପରିହରନ୍ତୋ ରଜ୍ଜଂ କାରେସିଂ, କିଂ ଦାନି ଏକଂ ଦାରକଂ ପରିହରିତୁଂ ନ ସକ୍ଖିସ୍ସ''ନ୍ତି କୁମାରଂ ଗହେତ୍ୱା ଅରଞ୍ଞଂ ପୱିଟ୍ଠୋ, ତତ୍ଥ ପୁବ୍ବପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧେହି ୱସିତପଣ୍ଣସାଲଂ ଦିସ୍ୱା ୱାସଂ କପ୍ପେସି ସଦ୍ଧିଂ ପୁତ୍ତେନ।

ତତୋ କୁମାରୋ ୱରସୟନାଦୀସୁ କତପରିଚୟୋ ତିଣସନ୍ଥାରକେ ୱା ରଜ୍ଜୁମଞ୍ଚକେ ୱା ସୟମାନୋ ରୋଦତି। ସୀତୱାତାଦୀହି ଫୁଟ୍ଠୋ ସମାନୋ – ‘‘ସୀତଂ ତାତ ଉଣ୍ହଂ ତାତ ମକସା ତାତ ଡଂସନ୍ତି। ଛାତୋମ୍ହି ତାତ, ପିପାସିତୋମ୍ହି ତାତା’’ତି ୱଦତି। ରାଜା ତଂ ସଞ୍ଞାପେନ୍ତୋୟେୱ ରତ୍ତିଂ ୱୀତିନାମେସି। ଦିୱାପିସ୍ସ ପିଣ୍ଡାୟ ଚରିତ୍ୱା ଭତ୍ତଂ ଉପନାମେସି, କୁମାରୋ ମିସ୍ସକଭତ୍ତଂ କଙ୍ଗୁୱରକମୁଗ୍ଗାଦିବହୁଲଂ ଅଚ୍ଛାଦେନ୍ତମ୍ପି ତଂ ଜିଘଚ୍ଛାୱସେନ ଭୁଞ୍ଜମାନୋ କତିପାହଚ୍ଚୟେନ ଉଣ୍ହେ ଠପିତପଦୁମଂ ୱିୟ ମିଲାୟି। ରାଜା ପନ ପଟିସଙ୍ଖାନବଲେନ ନିବ୍ବିକାରୋ ଭୁଞ୍ଜତି। ତତୋ ସୋ କୁମାରଂ ସଞ୍ଞାପେନ୍ତୋ ଆହ – ‘‘ନଗରେ, ତାତ, ପଣୀତାହାରୋ ଲବ୍ଭତି, ତତ୍ଥ ଗଚ୍ଛାମା’’ତି। କୁମାରୋ ‘‘ଆମ, ତାତା’’ତି। ତତୋ ନଂ ପୁରକ୍ଖତ୍ୱା ଆଗତମଗ୍ଗେନେୱ ନିୱତ୍ତି। କୁମାରମାତାପି ଦେୱୀ ‘‘ନ ଦାନି ରାଜା କୁମାରଂ ଗଣ୍ହିତ୍ୱା ଅରଞ୍ଞେ ଚିରଂ ୱସିସ୍ସତି, କତିପାହେନେୱ ନିୱତ୍ତିସ୍ସତୀ’’ତି ଚିନ୍ତେତ୍ୱା ରଞ୍ଞା କତ୍ତରଦଣ୍ଡେନ ଲିଖିତଟ୍ଠାନେୟେୱ ୱତିଂ କାରାପେତ୍ୱା ୱାସଂ କପ୍ପେସି। ରାଜା ତସ୍ସା ୱତିୟା ଅୱିଦୂରେ ଠତ୍ୱା ‘‘ଏତ୍ଥ ତେ, ତାତ, ମାତା ନିସିନ୍ନା, ଗଚ୍ଛାହୀ’’ତି ପେସେସି। ୟାୱ ସୋ ତଂ ଠାନଂ ପାପୁଣାତି, ତାୱ ଉଦିକ୍ଖନ୍ତୋ ଅଟ୍ଠାସି – ‘‘ମା ହେୱ ନଂ କୋଚି ୱିହେଠେୟ୍ୟା’’ତି। କୁମାରୋ ମାତୁ ସନ୍ତିକଂ ଧାୱନ୍ତୋ ଅଗମାସି।

ଆରକ୍ଖପୁରିସା କୁମାରଂ ଆଗଚ୍ଛନ୍ତଂ ଦିସ୍ୱା ଦେୱିୟା ଆରୋଚେସି। ଦେୱୀ ୱୀସତିନାଟକିତ୍ଥିସହସ୍ସପରିୱୁତା ପଚ୍ଚୁଗ୍ଗନ୍ତ୍ୱା ପଟିଗ୍ଗହେସି। ରଞ୍ଞୋ ଚ ପୱତ୍ତିଂ ପୁଚ୍ଛି। ‘‘ପଚ୍ଛତୋ ଆଗଚ୍ଛତୀ’’ତି ସୁତ୍ୱା ମନୁସ୍ସେ ପେସେସି। ରାଜାପି ତାୱଦେୱ ସକୱସନଟ୍ଠାନଂ ଅଗମାସି। ମନୁସ୍ସା ରାଜାନଂ ଅଦିସ୍ୱା ନିୱତ୍ତିଂସୁ। ତତୋ ଦେୱୀ ନିରାସାୱ ହୁତ୍ୱା ପୁତ୍ତଂ ଗହେତ୍ୱା ନଗରଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ରଜ୍ଜେ ଅଭିସିଞ୍ଚି। ରାଜାପି ଅତ୍ତନୋ ୱସନଟ୍ଠାନେ ନିସିନ୍ନୋ ୱିପସ୍ସିତ୍ୱା ପଚ୍ଚେକବୋଧିଂ ପତ୍ୱା ମଞ୍ଜୂସକରୁକ୍ଖମୂଲେ ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧାନଂ ମଜ୍ଝେ ଇମଂ ଉଦାନଗାଥଂ ଅଭାସି। ସା ଅତ୍ଥତୋ ଉତ୍ତାନା ଏୱ।

ଅୟଂ ପନେତ୍ଥାଧିପ୍ପାୟୋ – ୟ୍ୱାୟଂ ଏକେନ ଦୁତିୟେନ କୁମାରେନ ସୀତୁଣ୍ହାଦୀହି ନିୱେଦେନ୍ତେନ ସହୱାସେନ ତଂ ସଞ୍ଞାପେନ୍ତସ୍ସ ମମ ୱାଚାଭିଲାପୋ ତସ୍ମିଂ ସିନେହୱସେନ ଅଭିସଜ୍ଜନା ୱା ଜାତା। ସଚାହଂ ଇମଂ ନ ପରିଚ୍ଚଜାମି, ତତୋ ଆୟତିମ୍ପି ତଥେୱ ହେସ୍ସତି, ୟଥା ଇଦାନି, ଏୱଂ ଦୁତିୟେନ ସହ ମମସ୍ସ ୱାଚାଭିଲାପୋ ଅଭିସଜ୍ଜନା ୱା। ‘‘ଉଭୟମ୍ପେତଂ ଅନ୍ତରାୟକରଂ ୱିସେସାଧିଗମସ୍ସା’’ତି ଏତଂଭୟଂ ଆୟତିଂ ପେକ୍ଖମାନୋ ତଂ ଛଡ୍ଡେତ୍ୱା ୟୋନିସୋ ପଟିପଜ୍ଜିତ୍ୱା ପଚ୍ଚେକବୋଧିମଧିଗତୋମ୍ହୀତି। ସେସଂ ୱୁତ୍ତନୟମେୱାତି।

ଆୟତିଭୟଗାଥାୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

୧୦୬।କାମା ହି ଚିତ୍ରାତି କା ଉପ୍ପତ୍ତି? ବାରାଣସିୟଂ କିର ସେଟ୍ଠିପୁତ୍ତୋ ଦହରୋୱ ସେଟ୍ଠିଟ୍ଠାନଂ ଲଭି। ତସ୍ସ ତିଣ୍ଣଂ ଉତୂନଂ ଅନୁଚ୍ଛୱିକା ତୟୋ ପାସାଦା ଅହେସୁଂ। ସୋ ସବ୍ବସମ୍ପତ୍ତୀହି ଦେୱକୁମାରୋ ୱିୟ ପରିଚାରେତି। ଅଥ ସୋ ଦହରୋୱ ସମାନୋ ‘‘ପବ୍ବଜିସ୍ସାମୀ’’ତି ମାତାପିତରୋ ଆପୁଚ୍ଛି, ତେ ନଂ ନିୱାରେନ୍ତି। ସୋ ତଥେୱ ନିବନ୍ଧତି। ପୁନପି ନଂ ମାତାପିତରୋ ‘‘ତ୍ୱଂ, ତାତ, ସୁଖୁମାଲୋ, ଦୁକ୍କରା ପବ୍ବଜ୍ଜା, ଖୁରଧାରାୟ ଉପରି ଚଙ୍କମନସଦିସା’’ତି ନାନପ୍ପକାରେହି ନିୱାରେନ୍ତି। ସୋ ତଥେୱ ନିବନ୍ଧତି। ତେ ଚିନ୍ତେସୁଂ – ‘‘ସଚାୟଂ ପବ୍ବଜତି, ଅମ୍ହାକଂ ଦୋମନସ୍ସଂ ହୋତି। ସଚେ ନଂ ନିୱାରେମ, ଏତସ୍ସ ଦୋମନସ୍ସଂ ହୋତି। ଅପିଚ ଅମ୍ହାକଂ ଦୋମନସ୍ସଂ ହୋତୁ, ମା ଚ ଏତସ୍ସା’’ତି ଅନୁଜାନିଂସୁ। ତତୋ ସୋ ସବ୍ବଂ ପରିଜନଂ ପରିଦେୱମାନଂ ଅନାଦିୟିତ୍ୱା ଇସିପତନଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧାନଂ ସନ୍ତିକେ ପବ୍ବଜି। ତସ୍ସ ଉଳାରସେନାସନଂ ନ ପାପୁଣାତି, ମଞ୍ଚକେ ତଟ୍ଟିକଂ ଅତ୍ଥରିତ୍ୱା ସୟି। ସୋ ୱରସୟନେ କତପରିଚୟୋ ସବ୍ବରତ୍ତିଂ ଅତିଦୁକ୍ଖିତୋ ଅହୋସି। ପଭାତେ ସରୀରପରିକମ୍ମଂ କତ୍ୱା ପତ୍ତଚୀୱରମାଦାୟ ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧେହି ସଦ୍ଧିଂ ପିଣ୍ଡାୟ ପାୱିସି। ତତ୍ଥ ୱୁଡ୍ଢା ଅଗ୍ଗାସନଞ୍ଚ ଅଗ୍ଗପିଣ୍ଡଞ୍ଚ ଲଭନ୍ତି, ନୱକା ୟଂକିଞ୍ଚିଦେୱ ଆସନଲୂଖଂ ଭୋଜନଞ୍ଚ। ସୋ ତେନ ଲୂଖଭୋଜନେନାପି ଅତିଦୁକ୍ଖିତୋ ଅହୋସି। ସୋ କତିପାହଂୟେୱ କିସୋ ଦୁବ୍ବଣ୍ଣୋ ହୁତ୍ୱା ନିବ୍ବିଜ୍ଜି, ୟଥା ତଂ ଅପରିପକ୍କଗତେ ସମଣଧମ୍ମେ। ତତୋ ମାତାପିତୂନଂ ଦୂତଂ ପେସେତ୍ୱା ଉପ୍ପବ୍ବଜି। ସୋ କତିପାହଂୟେୱ ବଲଂ ଗହେତ୍ୱା ପୁନପି ପବ୍ବଜିତୁକାମୋ ଅହୋସି, ତତୋ ଦୁତିୟମ୍ପି ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ପୁନପି ଉପ୍ପବ୍ବଜି। ତତିୟୱାରେ ପନ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ସମ୍ମା ପଟିପନ୍ନୋ ୱିପସ୍ସିତ୍ୱା ପଚ୍ଚେକବୋଧିଂ ସଚ୍ଛିକତ୍ୱା ଇମଂ ଉଦାନଗାଥଂ ୱତ୍ୱା ପୁନ ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧାନଂ ମଜ୍ଝେ ଇମମେୱ ବ୍ୟାକରଣଗାଥମ୍ପି ଅଭାସି।

ତତ୍ଥ କାମାତି ଦ୍ୱେ କାମା ୱତ୍ଥୁକାମୋ ଚ କିଲେସକାମୋ ଚ। ତତ୍ଥ ୱତ୍ଥୁକାମୋ ନାମ ପିୟରୂପାଦିଆରମ୍ମଣଧମ୍ମୋ, କିଲେସକାମୋ ନାମ ସବ୍ବୋ ରାଗପ୍ପଭେଦୋ। ଇଧ ପନ ୱତ୍ଥୁକାମୋ ଅଧିପ୍ପେତୋ। ରୂପାଦିଅନେକପ୍ପକାରୱସେନ ଚିତ୍ରା। ଲୋକସ୍ସାଦୱସେନ ମଧୁରା। ବାଲପୁଥୁଜ୍ଜନାନଂ ମନଂ ରମାପେନ୍ତୀତି ମନୋରମା। ୱିରୂପରୂପେନାତି ୱିୱିଧେନ ରୂପେନ, ଅନେକୱିଧେନ ସଭାୱେନାତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ତେ ହି ରୂପାଦିୱସେନ ଚିତ୍ରା, ରୂପାଦୀସୁପି ନୀଲାଦିୱସେନ ୱିୱିଧରୂପା। ଏୱଂ ତେନ ତେନ ୱିରୂପରୂପେନ ତଥା ତଥା ଅସ୍ସାଦଂ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ମଥେନ୍ତି ଚିତ୍ତଂ, ପବ୍ବଜ୍ଜାୟ ଅଭିରମିତୁଂ ନ ଦେନ୍ତୀତି। ସେସମେତ୍ଥ ପାକଟମେୱ। ନିଗମନମ୍ପି ଦ୍ୱୀହି ତୀହି ୱା ପଦେହି ୟୋଜେତ୍ୱା ପୁରିମଗାଥାସୁ ୱୁତ୍ତନୟେନେୱ ୱେଦିତବ୍ବନ୍ତି।

କାମଗାଥାୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

୧୦୭।ଇତୀ ଚାତି କା ଉପ୍ପତ୍ତି? ବାରାଣସିୟଂ କିର ରଞ୍ଞୋ ଗଣ୍ଡୋ ଉଦପାଦି, ବାଳ୍ହା ୱେଦନା ୱତ୍ତନ୍ତି। ୱେଜ୍ଜା ''ସତ୍ଥକମ୍ମେନ ୱିନା ଫାସୁ ନ ହୋତୀ''ତି ଭଣନ୍ତି । ରାଜା ତେସଂ ଅଭୟଂ ଦତ୍ୱା ସତ୍ଥକମ୍ମଂ କାରାପେସି। ତେ ତଂ ଫାଲେତ୍ୱା ପୁବ୍ବଲୋହିତଂ ନୀହରିତ୍ୱା ନିୱେଦନଂ କତ୍ୱା ୱଣଂ ପିଲୋତିକେନ ବନ୍ଧିଂସୁ। ଲୂଖମଂସାହାରେସୁ ଚ ନଂ ସମ୍ମା ଓୱଦିଂସୁ। ରାଜା ଲୂଖଭୋଜନେନ କିସସରୀରୋ ଅହୋସି, ଗଣ୍ଡୋ ଚସ୍ସ ମିଲାୟି। ସୋ ଫାସୁକସଞ୍ଞୀ ହୁତ୍ୱା ସିନିଦ୍ଧାହାରଂ ଭୁଞ୍ଜି, ତେନ ସଞ୍ଜାତବଲୋ ୱିସୟେୟେୱ ପଟିସେୱି, ତସ୍ସ ଗଣ୍ଡୋ ପୁରିମସଭାୱମେୱ ସମ୍ପାପୁଣି। ଏୱଂ ୟାୱ ତିକ୍ଖତ୍ତୁଂ ସତ୍ଥକମ୍ମଂ କାରାପେତ୍ୱା ୱେଜ୍ଜେହି ପରିୱଜ୍ଜିତୋ ନିବ୍ବିନ୍ଦିତ୍ୱା ମହାରଜ୍ଜଂ ପହାୟ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ଅରଞ୍ଞଂ ପୱିସିତ୍ୱା ୱିପସ୍ସନଂ ଆରଭିତ୍ୱା ସତ୍ତହି ୱସ୍ସେହି ପଚ୍ଚେକବୋଧିଂ ସଚ୍ଛିକତ୍ୱା ଇମଂ ଉଦାନଗାଥଂ ଭାସିତ୍ୱା ନନ୍ଦମୂଲକପବ୍ଭାରଂ ଅଗମାସି।

ତତ୍ଥ ଏତୀତି ଇତି, ଆଗନ୍ତୁକାନଂ ଅକୁସଲଭାଗୀନଂ ବ୍ୟସନହେତୂନଂ ଏତଂ ଅଧିୱଚନଂ। ତସ୍ମା କାମଗୁଣାପି ଏତେ ଅନେକବ୍ୟସନାୱହଟ୍ଠେନ ଅନତ୍ଥାନଂ ସନ୍ନିପାତଟ୍ଠେନ ଚ ଇତି। ଗଣ୍ଡୋପି ଅସୁଚିଂ ପଗ୍ଘରତି, ଉଦ୍ଧୁମାତପରିପକ୍କପରିଭିନ୍ନୋ ହୋତି। ତସ୍ମା ଏତେ କିଲେସାସୁଚିପଗ୍ଘରଣତୋ ଉପ୍ପାଦଜରାଭଙ୍ଗେହି ଉଦ୍ଧୁମାତପରିପକ୍କପରିଭିନ୍ନଭାୱତୋ ଚ ଗଣ୍ଡୋ। ଉପଦ୍ଦୱତୀତି ଉପଦ୍ଦୱୋ, ଅନତ୍ଥଂ ଜନେନ୍ତୋ ଅଭିଭୱତି ଅଜ୍ଝୋତ୍ଥରତୀତି ଅତ୍ଥୋ, ରାଗଗଣ୍ଡାଦୀନମେତମଧିୱଚନଂ। ତସ୍ମା କାମଗୁଣାପେତେ ଅୱିଦିତନିବ୍ବାନତ୍ଥାୱହହେତୁତାୟ ସବ୍ବୁପଦ୍ଦୱୱତ୍ଥୁତାୟ ଚ ଉପଦ୍ଦୱୋ। ୟସ୍ମା ପନେତେ କିଲେସାତୁରଭାୱଂ ଜନେନ୍ତା ସୀଲସଙ୍ଖାତଂ ଆରୋଗ୍ୟଂ ଲୋଲୁପ୍ପଂ ୱା ଉପ୍ପାଦେନ୍ତା ପାକତିକମେୱ ଆରୋଗ୍ୟଂ ୱିଲୁମ୍ପନ୍ତି, ତସ୍ମା ଇମିନା ଆରୋଗ୍ୟୱିଲୁମ୍ପନଟ୍ଠେନ ରୋଗୋ। ଅବ୍ଭନ୍ତରମନୁପୱିଟ୍ଠଟ୍ଠେନ ପନ ଅନ୍ତୋତୁଦନଟ୍ଠେନ ଚ ଦୁନ୍ନୀହରଣୀୟଟ୍ଠେନ ଚ ସଲ୍ଲଂ। ଦିଟ୍ଠଧମ୍ମିକସମ୍ପରାୟିକଭୟାୱହନତୋ ଭୟଂ। ମେ ଏତନ୍ତି ମେତଂ। ସେସମେତ୍ଥ ପାକଟମେୱ। ନିଗମନମ୍ପି ୱୁତ୍ତନୟେନେୱ ୱେଦିତବ୍ବନ୍ତି।

ଇତିଗାଥାୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

୧୦୮।ସୀତଞ୍ଚାତି କା ଉପ୍ପତ୍ତି? ବାରାଣସିୟଂ କିର ସୀତାଲୁକବ୍ରହ୍ମଦତ୍ତୋ ନାମ ରାଜା ଅହୋସି। ସୋ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ଅରଞ୍ଞେ ତିଣକୁଟିକାୟ ୱିହରତି। ତସ୍ମିଞ୍ଚ ପଦେସେ ସୀତେ ସୀତଂ, ଉଣ୍ହେ ଉଣ୍ହମେୱ ହୋତି ଅବ୍ଭୋକାସତ୍ତା ପଦେସସ୍ସ। ଗୋଚରଗାମେ ଭିକ୍ଖା ୟାୱଦତ୍ଥଂ ନ ଲବ୍ଭତି, ପାନୀୟମ୍ପି ଦୁଲ୍ଲଭଂ, ୱାତାତପଡଂସସରୀସପାପି ବାଧେନ୍ତି। ତସ୍ସ ଏତଦହୋସି – ''ଇତୋ ଅଡ୍ଢୟୋଜନମତ୍ତେ ସମ୍ପନ୍ନୋ ପଦେସୋ, ତତ୍ଥ ସବ୍ବେପି ଏତେ ପରିସ୍ସୟା ନତ୍ଥି, ୟଂନୂନାହଂ ତତ୍ଥ ଗଚ୍ଛେୟ୍ୟଂ, ଫାସୁକଂ ୱିହରନ୍ତେନ ସକ୍କା ସୁଖମଧିଗନ୍ତୁ''ନ୍ତି? ତସ୍ସ ପୁନ ଅହୋସି – ''ପବ୍ବଜିତା ନାମ ନ ପଚ୍ଚୟଗିଦ୍ଧା ହୋନ୍ତି, ଏୱରୂପଞ୍ଚ ଚିତ୍ତଂ ଅତ୍ତନୋ ୱସେ ୱତ୍ତାପେନ୍ତି, ନ ଚିତ୍ତସ୍ସ ୱସେ ୱତ୍ତନ୍ତି, ନାହଂ ଗମିସ୍ସାମୀ''ତି ଏୱଂ ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖିତ୍ୱା ନ ଅଗମାସି। ଏୱଂ ୟାୱତତିୟକଂ ଉପ୍ପନ୍ନଚିତ୍ତଂ ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖିତ୍ୱା ନିୱତ୍ତେସି। ତତୋ ତତ୍ଥେୱ ସତ୍ତ ୱସ୍ସାନି ୱସିତ୍ୱା ସମ୍ମା ପଟିପଜ୍ଜମାନୋ ପଚ୍ଚେକବୋଧିଂ ସଚ୍ଛିକତ୍ୱା ଇମଂ ଉଦାନଗାଥଂ ଭାସିତ୍ୱା ନନ୍ଦମୂଲକପବ୍ଭାରଂ ଅଗମାସି।

ତତ୍ଥ ସୀତଞ୍ଚାତି ସୀତଂ ଦୁୱିଧଂ ଅବ୍ଭନ୍ତରଧାତୁକ୍ଖୋଭପଚ୍ଚୟଞ୍ଚ ବାହିରଧାତୁକ୍ଖୋଭପଚ୍ଚୟଞ୍ଚ, ତଥା ଉଣ୍ହମ୍ପି। ଡଂସାତି ପିଙ୍ଗଲମକ୍ଖିକା। ସରୀସପାତି ୟେ କେଚି ଦୀଘଜାତିକା ସରନ୍ତା ଗଚ୍ଛନ୍ତି। ସେସଂ ପାକଟମେୱ। ନିଗମନମ୍ପି ୱୁତ୍ତନୟେନେୱ ୱେଦିତବ୍ବନ୍ତି।

ସୀତାଲୁକଗାଥାୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

୧୦୯।ନାଗୋୱାତି କା ଉପ୍ପତ୍ତି? ବାରାଣସିୟଂ କିର ଅଞ୍ଞତରୋ ରାଜା ୱୀସତି ୱସ୍ସାନି ରଜ୍ଜଂ କାରେତ୍ୱା କାଲଙ୍କତୋ ନିରୟେ ୱୀସତି ୱସ୍ସାନି ଏୱ ପଚ୍ଚିତ୍ୱା, ହିମୱନ୍ତପ୍ପଦେସେ ହତ୍ଥିୟୋନିୟଂ ଉପ୍ପଜ୍ଜିତ୍ୱା ସଞ୍ଜାତକ୍ଖନ୍ଧୋ ପଦୁମୱଣ୍ଣସକଲସରୀରୋ ଉଳାରୋ ୟୂଥପତି ମହାନାଗୋ ଅହୋସି। ତସ୍ସ ଓଭଗ୍ଗୋଭଗ୍ଗସାଖାଭଙ୍ଗାନି ହତ୍ଥିଛାପାୱ ଖାଦନ୍ତି, ଓଗାହେପି ନଂ ହତ୍ଥିନିୟୋ କଦ୍ଦମେନ ୱିଲିମ୍ପିଂସୁ, ସବ୍ବଂ ପାଲିଲେୟ୍ୟକନାଗସ୍ସେୱ ଅହୋସି। ସୋ ୟୂଥା ନିବ୍ବିଜ୍ଜିତ୍ୱା ପକ୍କାମି। ତତୋ ନଂ ପଦାନୁସାରେନ ୟୂଥା ଅନୁବନ୍ଧନ୍ତି, ଏୱଂ ୟାୱତତିୟଂ ପକ୍କନ୍ତମ୍ପି ଅନୁବନ୍ଧିଂସୁୟେୱ। ତତୋ ଚିନ୍ତେସି ''ଇଦାନି ମୟ୍ହଂ ନତ୍ତକୋ ବାରାଣସିୟଂ ରଜ୍ଜଂ କାରେତି, ୟଂନୂନାହଂ ଅତ୍ତନୋ ପୁରିମଜାତିୟା ଉୟ୍ୟାନଂ ଗଚ୍ଛେୟ୍ୟଂ। ତତ୍ର ସୋ ମଂ ରକ୍ଖିସ୍ସତୀ''ତି। ତତୋ ରତ୍ତିଂ ନିଦ୍ଦୁପଗତେ ୟୂଥେ ୟୂଥଂ ପହାୟ ତମେୱ ଉୟ୍ୟାନଂ ପାୱିସି। ଉୟ୍ୟାନପାଲୋ ଦିସ୍ୱା ରଞ୍ଞୋ ଆରୋଚେସି। ରାଜା ''ହତ୍ଥିଂ ଗହେସ୍ସାମୀ''ତି ସେନାୟ ପରିୱାରେସି। ହତ୍ଥୀ ରାଜାନମେୱ ଅଭିମୁଖୋ ଗଚ୍ଛତି। ରାଜା ''ମଂ ଅଭିମୁଖୋ ଏତୀ''ତି ଖୁରପ୍ପଂ ସନ୍ନୟ୍ହିତ୍ୱା ଅଟ୍ଠାସି। ତତୋ ହତ୍ଥୀ ''ୱିଜ୍ଝେୟ୍ୟାପି ମଂ ଏସୋ''ତି ମାନୁସିକାୟ ୱାଚାୟ ''ବ୍ରହ୍ମଦତ୍ତ, ମା ମଂ ୱିଜ୍ଝ, ଅହଂ ତେ ଅୟ୍ୟକୋ''ତି ଆହ। ରାଜା ''କିଂ ଭଣସୀ''ତି ସବ୍ବଂ ପୁଚ୍ଛି। ହତ୍ଥୀପି ରଜ୍ଜେ ଚ ନରକେ ଚ ହତ୍ଥିୟୋନିୟଞ୍ଚ ପୱତ୍ତିଂ ସବ୍ବଂ ଆରୋଚେସି। ରାଜା ''ସୁନ୍ଦରଂ ମା ଭାୟି, ମା କଞ୍ଚି ଭିଂସାପେହୀ''ତି ହତ୍ଥିନୋ ୱଟ୍ଟଞ୍ଚ ଆରକ୍ଖକେ ଚ ହତ୍ଥିଭଣ୍ଡେ ଚ ଉପଟ୍ଠାପେସି।

ଅଥେକଦିୱସଂ ରାଜା ହତ୍ଥିକ୍ଖନ୍ଧୱରଗତୋ ‘‘ଅଯଂ ୱୀସତି ୱସ୍ସାନି ରଜ୍ଜଂ କାରେତ୍ୱା ନିରଯେ ପଚ୍ଚିତ୍ୱା ପକ୍କାୱସେସେନ ତିରଚ୍ଛାନଯୋନିଯଂ ଉପ୍ପନ୍ନୋ, ତତ୍ଥାପି ଗଣସଂୱାସସଙ୍ଘଟ୍ଟନଂ ଅସହନ୍ତୋ ଇଧାଗତୋସି, ଅହୋ ଦୁକ୍ଖୋୱ ଗଣସଂୱାସୋ, ଏକୀଭାୱୋ ଏୱ ପନ ସୁଖୋ’’ତି ଚିନ୍ତେତ୍ୱା ତତ୍ଥେୱ ୱିପସ୍ସନଂ ଆରଭିତ୍ୱା ପଚ୍ଚେକବୋଧିଂ ସଚ୍ଛାକାସି। ତଂ ଲୋକୁତ୍ତରସୁଖେନ ସୁଖିତଂ ଅମଚ୍ଚା ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ପଣିପାତଂ କତ୍ୱା ‘‘ଯାନକାଲୋ, ମହାରାଜା’’ତି ଆହଂସୁ। ତତୋ ‘‘ନାହଂ, ରାଜା’’ତି ୱତ୍ୱା ପୁରିମନଯେନେୱ ଇମଂ ଗାଥମଭାସି। ସା ପଦତ୍ଥତୋ ପାକଟା ଏୱ।

ଅଯଂ ପନେତ୍ଥ ଅଧିପ୍ପାଯଯୋଜନା – ସା ଚ ଖୋ ଯୁତ୍ତିୱସେନେୱ, ନ ଅନୁସ୍ସୱୱସେନ। ଯଥା ଅଯଂ ହତ୍ଥୀ ଅରିଯକନ୍ତେସୁ ସୀଲେସୁ ଦନ୍ତତ୍ତା ଅଦନ୍ତଭୂମିଂ ନାଗଚ୍ଛତୀତି ୱା, ସରୀରମହନ୍ତତାଯ ୱା ନାଗୋ, ଏୱଂ କୁଦାସ୍ସୁ ନାମାହମ୍ପି ଅରିଯକନ୍ତେସୁ ସୀଲେସୁ ଦନ୍ତତ୍ତା ଅଦନ୍ତଭୂମିଂ ନାଗମନେନ, ଆଗୁମକରଣେନ, ପୁନ ଇତ୍ଥତ୍ତଂ ଅନାଗମନେନ ଚ ଗୁଣସରୀରମହନ୍ତତାଯ ୱା ନାଗୋ ଭୱେଯ୍ୟଂ। ଯଥା ଚେସ ଯୂଥାନି ୱିୱଜ୍ଜଯିତ୍ୱା ଏକଚରିଯସୁଖେନ ଯଥାଭିରନ୍ତଂ ୱିହରଂ ଅରଞ୍ଞେ ଏକୋ ଚରେ ଖଗ୍ଗୱିସାଣକପ୍ପୋ, କୁଦାସ୍ସୁ ନାମାହମ୍ପି ଏୱଂ ଗଣଂ ୱିୱଜ୍ଜେତ୍ୱା ଏକୱିହାରସୁଖେନ ଯଥାଭିରନ୍ତଂ ୱିହରଂ ଅରଞ୍ଞେ ଅତ୍ତନୋ ଯଥା ଯଥା ସୁଖଂ, ତଥା ତଥା ଯତ୍ତକଂ ୱା ଇଚ୍ଛାମି, ତତ୍ତକଂ ଅରଞ୍ଞେ ନିୱାସଂ ଏକୋ ଚରେ ଖଗ୍ଗୱିସାଣକପ୍ପୋ ଏକୋ ଚରେଯ୍ୟନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ଯଥା ଚେସ ସୁସଣ୍ଠିତକ୍ଖନ୍ଧମହନ୍ତତାଯ ସଞ୍ଜାତକ୍ଖନ୍ଧୋ, କୁଦାସ୍ସୁ ନାମାହମ୍ପି ଏୱଂ ଅସେଖସୀଲକ୍ଖନ୍ଧମହନ୍ତତାଯ ସଞ୍ଜାତକ୍ଖନ୍ଧୋ ଭୱେଯ୍ୟଂ। ଯଥା ଚେସ ପଦୁମସଦିସଗତ୍ତତାଯ ୱା, ପଦୁମକୁଲେ ଉପ୍ପନ୍ନତାଯ ୱା ପଦୁମୀ, କୁଦାସ୍ସୁ ନାମାହମ୍ପି ଏୱଂ ପଦୁମସଦିସୌଜୁକତାଯ ୱା, ଅରିଯଜାତିପଦୁମେ ଉପ୍ପନ୍ନତାଯ ୱା ପଦୁମୀ ଭୱେଯ୍ୟଂ। ଯଥା ଚେସ ଥାମବଲାଦୀହି ଉଳାରୋ, କୁଦାସ୍ସୁ ନାମାହମ୍ପି ଏୱଂ ପରିସୁଦ୍ଧକାଯସମାଚାରତାଦୀହି ସୀଲସମାଧିନିବ୍ବେଧିକପଞ୍ଞାଦୀହି ୱା ଉଳାରୋ ଭୱେଯ୍ୟନ୍ତି। ଏୱଂ ଚିନ୍ତେନ୍ତୋ ୱିପସ୍ସନଂ ଆରଭିତ୍ୱା ପଚ୍ଚେକବୋଧିଂ ଅଧିଗତୋମ୍ହୀତି।

ନାଗଗାଥାୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

୧୧୦।ଅଟ୍ଠାନତନ୍ତି କା ଉପ୍ପତ୍ତି? ବାରାଣସିରଞ୍ଞୋ କିର ପୁତ୍ତୋ ଦହରୋ ଏୱ ସମାନୋ ପବ୍ବଜିତୁକାମୋ ମାତାପିତରୋ ଯାଚି। ମାତାପିତରୋ ନଂ ନିୱାରେନ୍ତି। ସୋ ନିୱାରିଯମାନୋପି ନିବନ୍ଧତିଯେୱ ‘‘ପବ୍ବଜିସ୍ସାମୀ’’ତି। ତତୋ ପୁବ୍ବେ ୱୁତ୍ତସେଟ୍ଠିପୁତ୍ତଂ ୱିଯ ସବ୍ବଂ ୱତ୍ୱା ଅନୁଜାନିଂସୁ। ‘‘ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ଚ ଉଯ୍ୟାନେଯେୱ ୱସିତବ୍ବ’’ନ୍ତି ପଟିଜାନାପେସୁଂ, ସୋ ତଥା ଅକାସି। ତସ୍ସ ମାତା ପାତୋୱ ୱୀସତିସହସ୍ସନାଟକିତ୍ଥିପରିୱୁତା ଉଯ୍ୟାନଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ପୁତ୍ତଂ ଯାଗୁଂ ପାଯେତ୍ୱା ଅନ୍ତରା ଖଜ୍ଜକାଦୀନି ଚ ଖାଦାପେତ୍ୱା ଯାୱ ମଜ୍ଝନ୍ହିକସମଯା ତେନ ସଦ୍ଧିଂ ସମ୍ମୁଲ୍ଲପିତ୍ୱା ନଗରଂ ପୱିସତି। ପିତାପି ମଜ୍ଝନ୍ହିକେ ଆଗନ୍ତ୍ୱା ତଂ ଭୋଜେତ୍ୱା ଅତ୍ତନାପି ଭୁଞ୍ଜିତ୍ୱା ଦିୱସଂ ତେନ ସଦ୍ଧିଂ ସମ୍ମୁଲ୍ଲପିତ୍ୱା ସାଯନ୍ହସମଯଂ ପଟିଜଗ୍ଗନକପୁରିସେ ଠପେତ୍ୱା ନଗରଂ ପୱିସତି। ସୋ ଏୱଂ ରତ୍ତିନ୍ଦିୱଂ ଅୱିୱିତ୍ତୋ ୱିହରତି।

ତେନ ଖୋ ପନ ସମଯେନ ଆଦିଚ୍ଚବନ୍ଧୁ ନାମ ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧୋ ନନ୍ଦମୂଲକପବ୍ଭାରେ ୱିହରତି। ସୋ ଆୱଜ୍ଜେନ୍ତୋ ତଂ ଅଦ୍ଦସ – ‘‘ଅଯଂ କୁମାରୋ ପବ୍ବଜିତୁଂ ଅସକ୍ଖି, ଜଟଂ ଛିନ୍ଦିତୁଂ ନ ସକ୍କୋତୀ’’ତି। ତତୋ ପରଂ ଆୱଜ୍ଜି – ‘‘ଅତ୍ତନୋ ଧମ୍ମତାଯ ନିବ୍ବିଜ୍ଜିସ୍ସତି ନୁ ଖୋ, ନୋ’’ତି। ଅଥ ‘‘ଧମ୍ମତାଯ ନିବ୍ବିନ୍ଦନ୍ତୋ ଅତିଚିରଂ ଭୱିସ୍ସତୀ’’ତି ଞତ୍ୱା ‘‘ତସ୍ସ ଆରମ୍ମଣଂ ଦସ୍ସେସ୍ସାମୀ’’ତି ପୁରିମନଯେନେୱ ମନୋସିଲାତଲତୋ ଆଗନ୍ତ୍ୱା ଉଯ୍ୟାନେ ଅଟ୍ଠାସି। ରାଜପରିସା ଦିସ୍ୱା ‘‘ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧୋ ଆଗତୋ, ମହାରାଜା’’ତି ଆରୋଚେସି। ରାଜା ‘‘ଇଦାନି ମେ ପୁତ୍ତୋ ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧେନ ସଦ୍ଧିଂ ଅନୁକ୍କଣ୍ଠିତୋ ୱସିସ୍ସତୀ’’ତି ପମୁଦିତମନୋ ହୁତ୍ୱା ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧଂ ସକ୍କଚ୍ଚଂ ଉପଟ୍ଠହିତ୍ୱା ତତ୍ଥେୱ ୱାସଂ ଯାଚିତ୍ୱା ପଣ୍ଣସାଲାଦିୱାୱିହାରଚଙ୍କମାଦିସବ୍ବଂ କାରେତ୍ୱା ୱାସେସି। ସୋ ତତ୍ଥ ୱସନ୍ତୋ ଏକଦିୱସଂ ଓକାସଂ ଲଭିତ୍ୱା କୁମାରଂ ପୁଚ୍ଛି – ‘‘କୋସି ତ୍ୱ’’ନ୍ତି? ‘‘ଅହଂ ପବ୍ବଜିତୋ’’ତି। ‘‘ପବ୍ବଜିତା ନାମ ନ ଈଦିସା ହୋନ୍ତୀ’’ତି। ଅଥ ‘‘ଭନ୍ତେ, କୀଦିସା ହୋନ୍ତି, କିଂ ମଯ୍ହଂ ଅନନୁଚ୍ଛୱିକ’’ନ୍ତି ୱୁତ୍ତେ ‘‘ତ୍ୱଂ ଅତ୍ତନୋ ଅନନୁଚ୍ଛୱିକଂ ନ ପେକ୍ଖସି, ନନୁ ତେ ମାତା ୱୀସତିସହସ୍ସିତ୍ଥୀହି ସଦ୍ଧିଂ ପୁବ୍ବଣ୍ହସମଯେ ଆଗଚ୍ଛନ୍ତୀ ଉଯ୍ୟାନଂ ଅୱିୱିତ୍ତଂ କରୋତି, ପିତା ଚସ୍ସ ମହତା ବଲକାଯେନ ସାଯନ୍ହସମଯେ ଜଗ୍ଗନକପରିସା ସକଲଂ ରତ୍ତିଂ, ପବ୍ବଜିତା ନାମ ତୱ ସଦିସା ନ ହୋନ୍ତି, ଈଦିସା ପନ ହୋନ୍ତୀ’’ତି ତତ୍ଥ ଠିତସ୍ସେୱ ଇଦ୍ଧିଯା ହିମୱନ୍ତେ ଅଞ୍ଞତରଂ ୱିହାରଂ ଦସ୍ସେସି। ସୋ ତତ୍ଥ ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧେ ଆଲମ୍ବନଫଲକଂ ନିସ୍ସାଯ ଠିତେ ଚ ଚଙ୍କମନ୍ତେ ଚ ରଜନକମ୍ମସୂଚିକମ୍ମାଦୀନି କରୋନ୍ତେ ଚ ଦିସ୍ୱା ଆହ – ‘‘ତୁମ୍ହେ ଇଧ ନାଗଚ୍ଛଥ, ପବ୍ବଜ୍ଜା ଚ ତୁମ୍ହେହି ଅନୁଞ୍ଞାତା’’ତି ? ‘‘ଆମ, ପବ୍ବଜ୍ଜା ଅନୁଞ୍ଞାତା, ପବ୍ବଜିତକାଲତୋ ପଟ୍ଠାଯ ସମଣା ନାମ ଅତ୍ତନୋ ନିସ୍ସରଣଂ କାତୁଂ, ପଦେସଞ୍ଚ ଇଚ୍ଛିତଂ ପତ୍ଥିତଂ ଗନ୍ତୁଂ ଲଭନ୍ତି, ଏତ୍ତକଂୱ ୱଟ୍ଟତୀ’’ତି ୱତ୍ୱା ଆକାସେ ଠତ୍ୱା ଅଟ୍ଠାନ ତଂ ସଙ୍ଗଣିକାରତସ୍ସ, ଯଂ ଫସ୍ସଯେ ସାମଯିକଂ ୱିମୁତ୍ତିନ୍ତି ଇମଂ ଉପଡ୍ଢଗାଥଂ ୱତ୍ୱା ଦିସ୍ସମାନୋଯେୱ ଆକାସେନ ନନ୍ଦମୂଲକପବ୍ଭାରଂ ଅଗମାସି। ଏୱଂ ଗତେ ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧେ ସୋ ଅତ୍ତନୋ ପଣ୍ଣସାଲଂ ପୱିସିତ୍ୱା ନିପଜ୍ଜି। ଆରକ୍ଖପୁରିସୋପି ‘‘ସଯିତୋ କୁମାରୋ, ଇଦାନି କୁହିଂ ଗମିସ୍ସତୀ’’ତି ପମତ୍ତୋ ନିଦ୍ଦଂ ଓକ୍କମି। ସୋ ତସ୍ସ ପମତ୍ତଭାୱଂ ଞତ୍ୱା ପତ୍ତଚୀୱରମାଦାଯ ଅରଞ୍ଞଂ ପାୱିସି। ତତ୍ର ଚ ଠିତୋ ୱିପସ୍ସନଂ ଆରଭିତ୍ୱା ପଚ୍ଚେକବୋଧିଂ ସଚ୍ଛିକତ୍ୱା ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧଟ୍ଠାନଂ ଗତୋ। ତତ୍ର ଚ ‘‘କଥମଧିଗତ’’ନ୍ତି ପୁଚ୍ଛିତୋ ଆଦିଚ୍ଚବନ୍ଧୁନା ୱୁତ୍ତଂ ଉପଡ୍ଢଗାଥଂ ପରିପୁଣ୍ଣଂ କତ୍ୱା ଅଭାସି।

ତସ୍ସତ୍ଥୋ – ଅଟ୍ଠାନ ତନ୍ତି ଅଟ୍ଠାନଂ ତଂ, ଅକାରଣଂ ତନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ଅନୁନାସିକଲୋପୋ କତୋ ‘‘ଅରିୟସଚ୍ଚାନ ଦସ୍ସନ’’ନ୍ତିଆଦୀସୁ (ଖୁ। ପା। ୫। ୧୧; ସୁ। ନି। ୨୭୦) ୱିୟ। ସଙ୍ଗଣିକାରତସ୍ସାତି ଗଣାଭିରତସ୍ସ। ୟନ୍ତି କାରଣୱଚନମେତଂ ‘‘ୟଂ ହିରୀୟତି ହିରୀୟିତବ୍ବେନା’’ତିଆଦୀସୁ (ଧ। ସ। ୩୦) ୱିୟ। ଫସ୍ସୟେତି ଅଧିଗଚ୍ଛେ। ସାମୟିକଂ ୱିମୁତ୍ତିନ୍ତି ଲୋକିୟସମାପତ୍ତିଂ। ସା ହି ଅପ୍ପିତପ୍ପିତସମୟେ ଏୱ ପଚ୍ଚତ୍ଥିକେହି ୱିମୁଚ୍ଚନତୋ ‘‘ସାମୟିକା ୱିମୁତ୍ତୀ’’ତି ୱୁଚ୍ଚତି। ତଂ ସାମୟିକଂ ୱିମୁତ୍ତିଂ। ଅଟ୍ଠାନଂ ତଂ, ନ ତଂ କାରଣଂ ୱିଜ୍ଜତି ସଙ୍ଗଣିକାରତସ୍ସ, ୟେନ କାରଣେନ ୱିମୁତ୍ତିଂ ଫସ୍ସୟେ ଇତି ଏତଂ ଆଦିଚ୍ଚବନ୍ଧୁସ୍ସ ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧସ୍ସ ୱଚୋ ନିସମ୍ମ ସଙ୍ଗଣିକାରତିଂ ପହାୟ ୟୋନିସୋ ପଟିପଜ୍ଜନ୍ତୋ ଅଧିଗତୋମ୍ହୀତି ଆହ। ସେସଂ ୱୁତ୍ତନୟମେୱାତି।

ଅଟ୍ଠାନଗାଥାୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

ଦୁତିୟୱଗ୍ଗୋ ନିଟ୍ଠିତୋ।

୧୧୧।ଦିଟ୍ଠୀୱିସୂକାନୀତି କା ଉପ୍ପତ୍ତି? ଅଞ୍ଞତରୋ କିର ବାରାଣସିରାଜା ରହୋଗତୋ ଚିନ୍ତେସି – ‘‘ୟଥା ସୀତାଦୀନଂ ପଟିଘାତକାନି ଉଣ୍ହାଦୀନି ଅତ୍ଥି, ଅତ୍ଥି ନୁ ଖୋ ଏୱଂ ୱଟ୍ଟପଟିଘାତକଂ ୱିୱଟ୍ଟଂ, ନୋ’’ତି? ସୋ ଅମଚ୍ଚେ ପୁଚ୍ଛି – ‘‘ୱିୱଟ୍ଟଂ ଜାନାଥା’’ତି? ତେ ‘‘ଜାନାମ, ମହାରାଜା’’ତି ଆହଂସୁ। ରାଜା ‘‘କିଂ ତ’’ନ୍ତି? ତତୋ ‘‘ଅନ୍ତୱା ଲୋକୋ’’ତିଆଦିନା ନୟେନ ସସ୍ସତୁଚ୍ଛେଦଂ କଥେସୁଂ। ରାଜା ‘‘ଇମେ ନ ଜାନନ୍ତି, ସବ୍ବେପିମେ ଦିଟ୍ଠିଗତିକା’’ତି ସୟମେୱ ତେସଂ ୱିଲୋମତଞ୍ଚ ଅୟୁତ୍ତତଞ୍ଚ ଦିସ୍ୱା ‘‘ୱଟ୍ଟପଟିଘାତକଂ ୱିୱଟ୍ଟଂ ଅତ୍ଥି, ତଂ ଗୱେସିତବ୍ବ’’ନ୍ତି ଚିନ୍ତେତ୍ୱା ରଜ୍ଜଂ ପହାୟ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ୱିପସ୍ସନ୍ତୋ ପଚ୍ଚେକବୋଧିଂ ସଚ୍ଛାକାସି। ଇମଞ୍ଚ ଉଦାନଗାଥଂ ଅଭାସି ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧାନଂ ମଜ୍ଝେ ବ୍ୟାକରଣଗାଥଞ୍ଚ।

ତସ୍ସତ୍ଥୋ – ଦିଟ୍ଠୀୱିସୂକାନୀତି ଦ୍ୱାସଟ୍ଠିଦିଟ୍ଠିଗତାନି। ତାନି ହି ମଗ୍ଗସମ୍ମାଦିଟ୍ଠିୟା ୱିସୂକଟ୍ଠେନ ୱିଜ୍ଝନଟ୍ଠେନ ୱିଲୋମଟ୍ଠେନ ଚ ୱିସୂକାନି, ଏୱଂ ଦିଟ୍ଠିୟା ୱିସୂକାନି, ଦିଟ୍ଠି ଏୱ ୱା ୱିସୂକାନି ଦିଟ୍ଠିୱିସୂକାନି। ଉପାତିୱତ୍ତୋତି ଦସ୍ସନମଗ୍ଗେନ ଅତିକ୍କନ୍ତୋ। ପତ୍ତୋ ନିୟାମନ୍ତି ଅୱିନିପାତଧମ୍ମତାୟ ସମ୍ବୋଧିପରାୟଣତାୟ ଚ ନିୟତଭାୱଂ ଅଧିଗତୋ, ସମ୍ମତ୍ତନିୟାମସଙ୍ଖାତଂ ୱା ପଠମମଗ୍ଗନ୍ତି। ଏତ୍ତାୱତା ପଠମମଗ୍ଗକିଚ୍ଚନିପ୍ଫତ୍ତି ଚ ତସ୍ସ ପଟିଲାଭୋ ଚ ୱୁତ୍ତୋ। ଇଦାନି ପଟିଲଦ୍ଧମଗ୍ଗୋତି ଇମିନା ସେସମଗ୍ଗପଟିଲାଭଂ ଦସ୍ସେତି। ଉପ୍ପନ୍ନଞାଣୋମ୍ହୀତି ଉପ୍ପନ୍ନପଚ୍ଚେକବୋଧିଞାଣୋ ଅମ୍ହି। ଏତେନ ଫଲଂ ଦସ୍ସେତି। ଅନଞ୍ଞନେୟ୍ୟୋତି ଅଞ୍ଞେହି ଇଦଂ ସଚ୍ଚନ୍ତି ନ ନେତବ୍ବୋ। ଏତେନ ସୟମ୍ଭୁତଂ ଦସ୍ସେତି, ପତ୍ତେ ୱା ପଚ୍ଚେକବୋଧିଞାଣେ ଅଞ୍ଞନେୟ୍ୟତାୟ ଅଭାୱା ସୟଂୱସିତଂ। ସମଥୱିପସ୍ସନାୟ ୱା ଦିଟ୍ଠିୱିସୂକାନି ଉପାତିୱତ୍ତୋ, ଆଦିମଗ୍ଗେନ ନିୟାମଂ ପତ୍ତୋ, ସେସେହି ପଟିଲଦ୍ଧମଗ୍ଗୋ, ଫଲଞାଣେନ ଉପ୍ପନ୍ନଞାଣୋ, ତଂ ସବ୍ବଂ ଅତ୍ତନାୱ ଅଧିଗତୋତି ଅନଞ୍ଞନେୟ୍ୟୋତି। ସେସଂ ୱୁତ୍ତନୟେନେୱ ୱେଦିତବ୍ବନ୍ତି।

ଦିଟ୍ଠୀୱିସୂକଗାଥାୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

୧୧୨।ନିଲ୍ଲୋଲୁପୋତି କା ଉପ୍ପତ୍ତି? ବାରାଣସିରଞ୍ଞୋ କିର ସୂଦୋ ଅନ୍ତରଭତ୍ତଂ ପଚିତ୍ୱା ଉପନାମେସି ମନୁଞ୍ଞଦସ୍ସନଂ ସାଦୁରସଂ ‘‘ଅପ୍ପେୱ ନାମ ମେ ରାଜା ଧନମନୁପ୍ପଦେୟ୍ୟା’’ତି। ତଂ ରଞ୍ଞୋ ଗନ୍ଧେନେୱ ଭୋତ୍ତୁକମ୍ୟତଂ ଜନେସି, ମୁଖେ ଖେଳଂ ଉପ୍ପାଦେତି। ପଠମକବଳେ ପନ ମୁଖେ ପକ୍ଖିତ୍ତମତ୍ତେ ସତ୍ତରସହରଣିସହସ୍ସାନି ଅମତେନେୱ ଫୁସିତାନି ଅହେସୁଂ। ସୂଦୋ ‘‘ଇଦାନି ମେ ଦସ୍ସତି, ଇଦାନି ମେ ଦସ୍ସତୀ’’ତି ଚିନ୍ତେସି। ରାଜାପି ‘‘ସକ୍କାରାରହୋ ସୂଦୋ’’ତି ଚିନ୍ତେସି, ‘‘ରସଂ ସାୟିତ୍ୱା ପନ ସକ୍କରୋନ୍ତଂ ମଂ ପାପକୋ କିତ୍ତିସଦ୍ଦୋ ଅବ୍ଭୁଗ୍ଗଚ୍ଛେୟ୍ୟ ‘ଲୋଲୋ ଅୟଂ ରାଜା ରସଗରୁକୋ’’’ତି ନ କିଞ୍ଚି ଅଭଣି। ଏୱଂ ୟାୱ ଭୋଜନପରିୟୋସାନଂ, ତାୱ ସୂଦୋ ‘‘ଇଦାନି ଦସ୍ସତି, ଇଦାନି ଦସ୍ସତୀ’’ତି ଚିନ୍ତେସି। ରାଜାପି ଅୱଣ୍ଣଭୟେନ ନ କିଞ୍ଚି ଅଭଣି। ତତୋ ସୂଦୋ ‘‘ନତ୍ଥି ମଞ୍ଞେ ଇମସ୍ସ ରଞ୍ଞୋ ଜିୱ୍ହାୱିଞ୍ଞାଣ’’ନ୍ତି। ଦୁତିୟଦିୱସେ ଅସାଦୁରସଂ ଉପନାମେସି। ରାଜା ଭୁଞ୍ଜନ୍ତୋ ‘‘ନିଗ୍ଗହାରହୋ ୱତ, ଭୋ, ଅଜ୍ଜ ସୂଦୋ’’ତି ଜାନନ୍ତୋପି ପୁବ୍ବେ ୱିୟ ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖିତ୍ୱା ଅୱଣ୍ଣଭୟେନ ନ କିଞ୍ଚି ଅଭଣି। ତତୋ ସୂଦୋ ‘‘ରାଜା ନେୱ ସୁନ୍ଦରଂ ନାସୁନ୍ଦରଂ ଜାନାତୀ’’ତି ଚିନ୍ତେତ୍ୱା ସବ୍ବଂ ପରିବ୍ବୟଂ ଅତ୍ତନାୱ ଗହେତ୍ୱା କିଞ୍ଚିଦେୱ ପଚିତ୍ୱା ରଞ୍ଞୋ ଦେତି। ରାଜା ‘‘ଅହୋ ୱତ ଲୋଭୋ, ଅହଂ ନାମ ୱୀସତି ନଗରସହସ୍ସାନି ଭୁଞ୍ଜନ୍ତୋ ଇମସ୍ସ ଲୋଭେନ ଭତ୍ତମତ୍ତମ୍ପି ନ ଲଭାମୀ’’ତି ନିବ୍ବିଜ୍ଜିତ୍ୱା ରଜ୍ଜଂ ପହାୟ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ୱିପସ୍ସନ୍ତୋ ପଚ୍ଚେକବୋଧିଂ ସଚ୍ଛାକାସି। ପୁରିମନୟେନେୱ ଇମଂ ଗାଥଂ ଅଭାସି।

ତତ୍ଥ ନିଲ୍ଲୋଲୁପୋତି ଅଲୋଲୁପୋ। ୟୋ ହି ରସତଣ୍ହାଭିଭୂତୋ ହୋତି, ସୋ ଭୁସଂ ଲୁପ୍ପତି ପୁନପ୍ପୁନଂ ଲୁପ୍ପତି, ତେନ ‘‘ଲୋଲୁପୋ’’ତି ୱୁଚ୍ଚତି। ତସ୍ମା ଏସ ତଂ ପଟିକ୍ଖିପନ୍ତୋ ‘‘ନିଲ୍ଲୋଲୁପୋ’’ତି ଆହ। ନିକ୍କୁହୋତି ଏତ୍ଥ କିଞ୍ଚାପି ୟସ୍ସ ତିୱିଧଂ କୁହନୱତ୍ଥୁ ନତ୍ଥି, ସୋ ‘‘ନିକ୍କୁହୋ’’ତି ୱୁଚ୍ଚତି। ଇମିସ୍ସା ପନ ଗାଥାୟ ମନୁଞ୍ଞଭୋଜନାଦୀସୁ ୱିମ୍ହୟମନାପଜ୍ଜନତୋ ନିକ୍କୁହୋତି ଅୟମଧିପ୍ପାୟୋ। ନିପ୍ପିପାସୋତି ଏତ୍ଥ ପାତୁମିଚ୍ଛା ପିପାସା, ତସ୍ସା ଅଭାୱେନ ନିପ୍ପିପାସୋ, ସାଦୁରସଲୋଭେନ ଭୋତ୍ତୁକମ୍ୟତାୱିରହିତୋତି ଅତ୍ଥୋ। ନିମ୍ମକ୍ଖୋତି ଏତ୍ଥ ପରଗୁଣୱିନାସନଲକ୍ଖଣୋ ମକ୍ଖୋ, ତସ୍ସ ଅଭାୱେନ ନିମ୍ମକ୍ଖୋ।

ଅତ୍ତନୋ ଗିହିକାଲେ ସୂଦସ୍ସ ଗୁଣମକ୍ଖନାଭାୱଂ ସନ୍ଧାୟାହ। ନିଦ୍ଧନ୍ତକସାୱମୋହୋତି ଏତ୍ଥ ରାଗାଦୟୋ ତୟୋ କାୟଦୁଚ୍ଚରିତାଦୀନି ଚ ତୀଣିତି ଛ ଧମ୍ମା ଯଥାସମ୍ଭୱଂ ଅପ୍ପସନ୍ନଟ୍ଠେନ ସକଭାୱଂ ୱିଜହାପେତ୍ୱା ପରଭାୱଂ ଗଣ୍ହାପନଟ୍ଠେନ କସଟଟ୍ଠେନ ଚ ''କସାୱା''ତି ୱେଦିତବ୍ବା। ଯଥାହ –

''ତତ୍ଥ କତମେ ତୟୋ କସାୱା? ରାଗକସାୱୋ, ଦୋସକସାୱୋ, ମୋହକସାୱୋ। ଇମେ ତୟୋ କସାୱା। ତତ୍ଥ କତମେ ଅପରେପି ତୟୋ କସାୱା? କାୟକସାୱୋ, ୱଚୀକସାୱୋ, ମନୋକସାୱୋ''ତି (ୱିଭ। ୯୨୪)।

ତେସୁ ମୋହଂ ଠପେତ୍ୱା ପଞ୍ଚନ୍ନଂ କସାୱାନଂ ତେସଞ୍ଚ ସବ୍ବେସଂ ମୂଲଭୂତସ୍ସ ମୋହସ୍ସ ନିଦ୍ଧନ୍ତତ୍ତା ନିଦ୍ଧନ୍ତକସାୱମୋହୋ। ତିଣ୍ଣଂ ଏୱ ୱା କାୟୱଚୀମନୋକସାୱାନଂ ମୋହସ୍ସ ଚ ନିଦ୍ଧନ୍ତତ୍ତା ନିଦ୍ଧନ୍ତକସାୱମୋହୋ। ଇତରେସୁ ନିଲ୍ଲୋଲୁପତାଦୀହି ରାଗକସାୱସ୍ସ, ନିମ୍ମକ୍ଖତାୟ ଦୋସକସାୱସ୍ସ ନିଦ୍ଧନ୍ତଭାୱୋ ସିଦ୍ଧୋ ଏୱ। ନିରାସୟୋତି ନିତ୍ତଣ୍ହୋ। ସବ୍ବଲୋକେ ଭୱିତ୍ୱାତି ସକଲଲୋକେ, ତୀସୁ ଭୱେସୁ ଦ୍ୱାଦସସୁ ୱା ଆୟତନେସୁ ଭୱୱିଭୱତଣ୍ହାୱିରହିତୋ ହୁତ୍ୱାତି ଅତ୍ଥୋ। ସେସଂ ୱୁତ୍ତନୟେନେୱ ୱେଦିତବ୍ବଂ। ଅଥ ୱା ତୟୋପି ପାଦେ ୱତ୍ୱା ଏକୋ ଚରେତି ଏକୋ ଚରିତୁଂ ସକ୍କୁଣେୟ୍ୟାତି ଏୱମେତ୍ଥ ସମ୍ବନ୍ଧୋ କାତବ୍ବୋ।

ନିଲ୍ଲୋଲୁପଗାଥାୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

୧୧୩।ପାପଂ ସହାୟନ୍ତି କା ଉପ୍ପତ୍ତି? ବାରାଣସିୟଂ କିର ଅଞ୍ଞତରୋ ରାଜା ମହଚ୍ଚରାଜାନୁଭାୱେନ ନଗରଂ ପଦକ୍ଖିଣଂ କରୋନ୍ତୋ ମନୁସ୍ସେ କୋଟ୍ଠାଗାରତୋ ପୁରାଣଧଞ୍ଞାଦୀନି ବହିଦ୍ଧା ନୀହରନ୍ତେ ଦିସ୍ୱା ''କିଂ, ଭଣେ, ଇଦ''ନ୍ତି ଅମଚ୍ଚେ ପୁଚ୍ଛି। ଅମଚ୍ଚା ''ଇଦାନି, ମହାରାଜ, ନୱଧଞ୍ଞାଦୀନି ଉପ୍ପଜ୍ଜିସ୍ସନ୍ତି, ତେସଂ ଓକାସଂ କାତୁଂ ଇମେ ମନୁସ୍ସା ପୁରାଣଧଞ୍ଞାଦୀନି ଛଡ୍ଡେନ୍ତୀ''ତି ଆହଂସୁ। ରାଜା ''କିଂ, ଭଣେ, ଇତ୍ଥାଗାରବଲକାୟାଦୀନଂ ୱତ୍ତଂ ପରିପୁଣ୍ଣ''ନ୍ତି ଆହ। ''ଆମ, ମହାରାଜ, ପରିପୁଣ୍ଣ''ନ୍ତି। ''ତେନ ହି, ଭଣେ, ଦାନସାଲଂ କାରେଥ, ଦାନଂ ଦସ୍ସାମି, ମା ଇମାନି ଧଞ୍ଞାନି ଅନୁପକାରାନି ୱିନସ୍ସନ୍ତୂ''ତି। ତତୋ ନଂ ଅଞ୍ଞତରୋ ଦିଟ୍ଠିଗତିକୋ ଅମଚ୍ଚୋ ''ମହାରାଜ, ନତ୍ଥି ଦିନ୍ନ''ନ୍ତି ଆରବ୍ଭ ଯାୱ ''ବାଲେ ଚ ପଣ୍ଡିତେ ଚ ସନ୍ଧାୱିତ୍ୱା ସଂସରିତ୍ୱା ଦୁକ୍ଖସ୍ସନ୍ତଂ କରିସ୍ସନ୍ତୀ''ତି ୱତ୍ୱା ନିୱାରେସି। ରାଜା ଦୁତିୟମ୍ପି ତତିୟମ୍ପି କୋଟ୍ଠାଗାରେ ୱିଲୁମ୍ପନ୍ତେ ଦିସ୍ୱା ତଥେୱ ଆଣାପେସି। ସୋପି ତତିୟମ୍ପି ନଂ ''ମହାରାଜ, ଦତ୍ତୁପଞ୍ଞତ୍ତଂ ଯଦିଦଂ ଦାନ''ନ୍ତିଆଦୀନି ୱତ୍ୱା ନିୱାରେସି। ସୋ ''ଅରେ, ଅହଂ ଅତ୍ତନୋ ସନ୍ତକମ୍ପି ନ ଲଭାମି ଦାତୁଂ, କିଂ ମେ ଇମେହି ପାପସହାୟେହୀ''ତି ନିବ୍ବିନ୍ନୋ ରଜ୍ଜଂ ପହାୟ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ୱିପସ୍ସନ୍ତୋ ପଚ୍ଚେକବୋଧିଂ ସଚ୍ଛାକାସି। ତଞ୍ଚ ପାପସହାୟଂ ଗରହନ୍ତୋ ଇମଂ ଉଦାନଗାଥମାହ।

ତସ୍ସାୟଂ ସଙ୍ଖେପତ୍ଥୋ – ୟ୍ୱାୟଂ ଦସୱତ୍ଥୁକାୟ ପାପଦିଟ୍ଠିୟା ସମନ୍ନାଗତତ୍ତା ପାପୋ, ପରେସମ୍ପି ଅନତ୍ଥଂ ପସ୍ସତୀତି ଅନତ୍ଥଦସ୍ସୀ, କାୟଦୁଚ୍ଚରିତାଦିମ୍ହି ଚ ୱିସମେ ନିୱିଟ୍ଠୋ, ତଂ ଅତ୍ଥକାମୋ କୁଲପୁତ୍ତୋ ପାପଂ ସହାୟଂ ପରିୱଜ୍ଜୟେଥ, ଅନତ୍ଥଦସ୍ସିଂ ୱିସମେ ନିୱିଟ୍ଠଂ। ସୟଂ ନ ସେୱେତି ଅତ୍ତନୋ ୱସେନ ତଂ ନ ସେୱେୟ୍ୟ। ଯଦି ପନ ପରସ୍ସ ୱସୋ ହୋତି, କିଂ ସକ୍କା କାତୁନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ପସୁତନ୍ତି ପସଟଂ, ଦିଟ୍ଠିୱସେନ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଲଗ୍ଗନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ପମତ୍ତନ୍ତି କାମଗୁଣେସୁ ୱୋସ୍ସଟ୍ଠଚିତ୍ତଂ, କୁସଲଭାୱନାରହିତଂ ୱା। ତଂ ଏୱରୂପଂ ସହାୟଂ ନ ସେୱେ ନ ଭଜେ ନ ପୟିରୁପାସେ, ଅଞ୍ଞଦତ୍ଥୁ ଏକୋ ଚରେ ଖଗ୍ଗୱିସାଣକପ୍ପୋତି।

ପାପସହାୟଗାଥାୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

୧୧୪।ବହୁସ୍ସୁତନ୍ତି କା ଉପ୍ପତ୍ତି? ପୁବ୍ବେ କିର କସ୍ସପସ୍ସ ଭଗୱତୋ ସାସନେ ଅଟ୍ଠ ପଚ୍ଚେକବୋଧିସତ୍ତା ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ଗତପଚ୍ଚାଗତୱତ୍ତଂ ପୂରେତ୍ୱା ଦେୱଲୋକେ ଉପ୍ପନ୍ନାତିଆଦି ସବ୍ବଂ ଅନୱଜ୍ଜଭୋଜୀଗାଥାୟ ୱୁତ୍ତସଦିସମେୱ। ଅୟଂ ପନ ୱିସେସୋ – ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧେ ନିସୀଦାପେତ୍ୱା ରାଜା ଆହ – ''କେ ତୁମ୍ହେ''ତି? ତେ ଆହଂସୁ – ''ମୟଂ, ମହାରାଜ, ବହୁସ୍ସୁତା ନାମା''ତି। ରାଜା ''ଅହଂ ସୁତବ୍ରହ୍ମଦତ୍ତୋ ନାମ, ସୁତେନ ତିତ୍ତିଂ ନ ଗଚ୍ଛାମି, ହନ୍ଦ, ନେସଂ ସନ୍ତିକେ ୱିଚିତ୍ରନୟଧମ୍ମଦେସନଂ ସୋସ୍ସାମୀ''ତି ଅତ୍ତମନୋ ଦକ୍ଖିଣୋଦକଂ ଦତ୍ୱା ପରିୱିସିତ୍ୱା ଭତ୍ତକିଚ୍ଚପରିୟୋସାନେ ସଙ୍ଘତ୍ଥେରସ୍ସ ସନ୍ତିକେ ନିସୀଦିତ୍ୱା ''ଧମ୍ମକଥଂ, ଭନ୍ତେ, କଥେଥା''ତି ଆହ। ସୋ ''ସୁଖିତୋ ହୋତୁ, ମହାରାଜ, ରାଗକ୍ଖୟୋ ହୋତୂ''ତି ୱତ୍ୱା ଉଟ୍ଠିତୋ। ରାଜା ''ଅୟଂ ନ ବହୁସ୍ସୁତୋ, ଦୁତିୟୋ ବହୁସ୍ସୁତୋ ଭୱିସ୍ସତି, ସ୍ୱେ ତସ୍ସ ୱିଚିତ୍ରଧମ୍ମଦେସନଂ ସୋସ୍ସାମୀ''ତି ସ୍ୱାତନାୟ ନିମନ୍ତେସି। ଏୱଂ ଯାୱ ସବ୍ବେସଂ ପଟିପାଟି ଗଚ୍ଛତି, ତାୱ ନିମନ୍ତେସି, ତେ ସବ୍ବେପି ''ଦୋସକ୍ଖୟୋ ହୋତୁ, ମୋହକ୍ଖୟୋ, ଗତିକ୍ଖୟୋ, ଭୱକ୍ଖୟୋ, ୱଟ୍ଟକ୍ଖୟୋ, ଉପଧିକ୍ଖୟୋ, ତଣ୍ହକ୍ଖୟୋ ହୋତୂ''ତି ଏୱଂ ଏକେକପଦଂ ୱିସେସେତ୍ୱା ସେସଂ ପଠମସଦିସମେୱ ୱତ୍ୱା ଉଟ୍ଠହିଂସୁ।

ତତୋ ରାଜା – ''ଇମେ 'ବହୁସ୍ସୁତା ମୟ'ନ୍ତି ଭଣନ୍ତି, ନ ଚ ତେସଂ ୱିଚିତ୍ରକଥା, କିମେତେହି ୱୁତ୍ତ''ନ୍ତି ତେସଂ ୱଚନତ୍ଥଂ ଉପପରିକ୍ଖିତୁମାରଦ୍ଧୋ। ଅଥ

‘‘ରାଗକ୍ଖୟୋ ହୋତୂ’’ତି ଉପପରିକ୍ଖନ୍ତୋ ‘‘ରାଗେ ଖୀଣେ ଦୋସୋପି ମୋହୋପି ଅଞ୍ଞତରଞ୍ଞତରେପି କିଲେସା ଖୀଣା ହୋନ୍ତୀ’’ତି ଞତ୍ୱା ଅତ୍ତମନୋ ଅହୋସି ‘‘ନିପ୍ପରିୟାୟବହୁସ୍ସୁତା ଇମେ ସମଣା। ଯଥାପି ହି ପୁରିସେନ ମହାପଥଙ୍ଗ୍ ୱା ଆକାସଂ ୱା ଅଙ୍ଗୁଲିୟା ନିଦ୍ଦିସନ୍ତେନ ନ ଅଙ୍ଗୁଲିମତ୍ତୋୱ ପଦେସୋ ନିଦ୍ଦିଟ୍ଠୋ ହୋତି। ଅପି ଚ ଖୋ ପନ ସକଲପଥୱୀ ଆକାସା ଏୱ ନିଦ୍ଦିଟ୍ଠା ହୋନ୍ତି। ଏୱଂ ଇମେହି ଏକେକଂ ଅତ୍ଥଂ ନିଦ୍ଦିସନ୍ତେହି ଅପରିମାଣା ଅତ୍ଥା ନିଦ୍ଦିଟ୍ଠା ହୋନ୍ତୀ’’ତି। ତତୋ ସୋ ‘‘କୁଦାସ୍ସୁ ନାମାହମ୍ପି ଏୱଂ ବହୁସ୍ସୁତୋ ଭୱିସ୍ସାମୀ’’ତି ତଥାରୂପଂ ବହୁସ୍ସୁତଭାୱଂ ପତ୍ଥେନ୍ତୋ ରଜ୍ଜଂ ପହାୟ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ୱିପସ୍ସନ୍ତୋ ପଚ୍ଚେକବୋଧିଂ ସଚ୍ଛିକତ୍ୱା ଇମଂ ଉଦାନଗାଥମଭାସି।

ତତ୍ଥାୟଂ ସଙ୍ଖେପତ୍ଥୋ – ବହୁସ୍ସୁତନ୍ତି ଦୁୱିଧୋ ବହୁସ୍ସୁତୋ ତୀସୁ ପିଟକେସୁ ଅତ୍ଥତୋ ନିଖିଲୋ ପରିୟତ୍ତିବହୁସ୍ସୁତୋ ଚ, ମଗ୍ଗଫଲୱିଜ୍ଜାଭିଞ୍ଞାପଟିୱେଧକୋ ପଟିୱେଧବହୁସ୍ସୁତୋ ଚ। ଆଗତାଗମୋ ଧମ୍ମଧରୋ। ଉଳାରେହି ପନ କାୟୱଚୀମନୋକମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ଉଳାରୋ। ଯୁତ୍ତପଟିଭାନୋ ଚ ମୁତ୍ତପଟିଭାନୋ ଚ ଯୁତ୍ତମୁତ୍ତପଟିଭାନୋ ଚ ପଟିଭାନୱା। ପରିୟତ୍ତିପରିପୁଚ୍ଛାଧିଗମୱସେନ ୱା ତିୱିଧୋ ପଟିଭାନୱା ୱେଦିତବ୍ବୋ। ଯସ୍ସ ହି ପରିୟତ୍ତି ପଟିଭାତି, ସୋ ପରିୟତ୍ତିପଟିଭାନୱା। ଯସ୍ସ ଅତ୍ଥଞ୍ଚ ଞାଣଞ୍ଚ ଲକ୍ଖଣଞ୍ଚ ଠାନାଟ୍ଠାନଞ୍ଚ ପରିପୁଚ୍ଛନ୍ତସ୍ସ ପରିପୁଚ୍ଛା ପଟିଭାତି, ସୋ ପରିପୁଚ୍ଛାପଟିଭାନୱା। ଯସ୍ସ ମଗ୍ଗାଦୟୋ ପଟିୱିଦ୍ଧା ହୋନ୍ତି, ସୋ ଅଧିଗମପଟିଭାନୱା। ତଂ ଏୱରୂପଂ ବହୁସ୍ସୁତଂ ଧମ୍ମଧରଂ ଭଜେଥ ମିତ୍ତଂ ଉଳାରଂ ପଟିଭାନୱନ୍ତଂ। ତତୋ ତସ୍ସାନୁଭାୱେନ ଅତ୍ତତ୍ଥପରତ୍ଥୌଭୟତ୍ଥଭେଦତୋ ୱା ଦିଟ୍ଠଧମ୍ମିକସମ୍ପରାୟିକପରମତ୍ଥଭେଦତୋ ୱା ଅନେକପ୍ପକାରାନି ଅଞ୍ଞାୟ ଅତ୍ଥାନି, ତତୋ ‘‘ଅହୋସିଂ ନୁ ଖୋ ଅହଂ ଅତୀତମଦ୍ଧାନ’’ନ୍ତିଆଦୀସୁ (ମ। ନି। ୧।୧୮; ସଂ। ନି। ୨।୨୦) କଙ୍ଖାଟ୍ଠାନିୟେସୁ ୱିନେୟ୍ୟ କଙ୍ଖଂ ୱିଚିକିଚ୍ଛଂ ୱିନେତ୍ୱା ୱିନାସେତ୍ୱା ଏୱଂ କତସବ୍ବକିଚ୍ଚୋ ଏକୋ ଚରେ ଖଗ୍ଗୱିସାଣକପ୍ପୋତି।

ବହୁସ୍ସୁତଗାଥାୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

୧୧୫।ଖିଡ୍ଡଂ ରତିନ୍ତି କା ଉପ୍ପତ୍ତି? ବାରାଣସିୟଂ କିର ୱିଭୂସକବ୍ରହ୍ମଦତ୍ତୋ ନାମ ରାଜା ପାତୋୱ ଯାଗୁଂ ୱା ଭତ୍ତଂ ୱା ଭୁଞ୍ଜିତ୍ୱା ନାନାୱିଧୱିଭୂସନେହି ଅତ୍ତାନଂ ୱିଭୂସାପେତ୍ୱା ମହାଆଦାସେ ସକଲଂ ସରୀରଂ ଦିସ୍ୱା ଯଂ ନ ଇଚ୍ଛତି, ତଂ ଅପନେତ୍ୱା ଅଞ୍ଞେନ ୱିଭୂସନେନ ୱିଭୂସାପେତି। ତସ୍ସ ଏକଦିୱସଂ ଏୱଂ କରୋନ୍ତସ୍ସ ଭତ୍ତୱେଲା ମଜ୍ଝନ୍ହିକା ସମ୍ପତ୍ତା। ୱିପ୍ପକତୱିଭୂସିତୋୱ ଦୁସ୍ସପଟ୍ଟେନ ସୀସଂ ୱେଠେତ୍ୱା ଭୁଞ୍ଜିତ୍ୱା ଦିୱାସେୟ୍ୟଂ ଉପଗଚ୍ଛି। ପୁନପି ଉଟ୍ଠହିତ୍ୱା ତଥେୱ କରୋତୋ ସୂରିୟୋ ଓଗ୍ଗତୋ। ଏୱଂ ଦୁତିୟଦିୱସେପି ତତିୟଦିୱସେପି। ଅଥସ୍ସ ଏୱଂ ମଣ୍ଡନପ୍ପସୁତସ୍ସ ପିଟ୍ଠିରୋଗୋ ଉଦପାଦି। ତସ୍ସ ଏତଦହୋସି – ‘‘ଅହୋ ରେ, ଅହଂ ସବ୍ବଥାମେନ ୱିଭୂସନ୍ତୋପି ଇମସ୍ମିଂ କପ୍ପକେ ୱିଭୂସନେ ଅସନ୍ତୁଟ୍ଠୋ ଲୋଭଂ ଉପ୍ପାଦେସିଂ, ଲୋଭୋ ଚ ନାମେସ ଅପାୟଗମନୀୟୋ ଧମ୍ମୋ, ହନ୍ଦାହଂ ଲୋଭଂ ନିଗ୍ଗଣ୍ହାମୀ’’ତି ରଜ୍ଜଂ ପହାୟ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ୱିପସ୍ସନ୍ତୋ ପଚ୍ଚେକବୋଧିଂ ସଚ୍ଛିକତ୍ୱା ଇମଂ ଉଦାନଗାଥମଭାସି।

ତତ୍ଥ ଖିଡ୍ଡା ଚ ରତି ଚ ପୁବ୍ବେ ୱୁତ୍ତାୱ। କାମସୁଖନ୍ତି ୱତ୍ଥୁକାମସୁଖଂ। ୱତ୍ଥୁକାମାପି ହି ସୁଖସ୍ସ ୱିସୟାଦିଭାୱେନ ‘‘ସୁଖ’’ନ୍ତି ୱୁଚ୍ଚନ୍ତି। ଯଥାହ – ‘‘ଅତ୍ଥି ରୂପଂ ସୁଖଂ ସୁଖାନୁପତିତ’’ନ୍ତି (ସଂ। ନି। ୩।୬୦)। ଏୱମେତଂ ଖିଡ୍ଡଂ ରତିଂ କାମସୁଖଞ୍ଚ ଇମସ୍ମିଂ ଓକାସଲୋକେ ଅନଲଙ୍କରିତ୍ୱା ଅଲନ୍ତି ଅକତ୍ୱା, ଏତଂ ତପ୍ପକନ୍ତି ୱା ସାରଭୂତନ୍ତି ୱା ଏୱଂ ଅଗ୍ଗହେତ୍ୱା। ଅନପେକ୍ଖମାନୋତି ତେନ ଅନଲଙ୍କରଣେନ ଅନପେକ୍ଖଣସୀଲୋ ଅପିହାଲୁକୋ ନିତ୍ତଣ୍ହୋ। ୱିଭୂସଟ୍ଠାନା ୱିରତୋ ସଚ୍ଚୱାଦୀତି ତତ୍ଥ ୱିଭୂତା ଦୁୱିଧା – ଅଗାରିକୱିଭୂସା ଚ ଅନଗାରିକୱିଭୂସା ଚ। ସାଟକୱେଠନମାଲାଗନ୍ଧାଦିୱିଭୂସା ଅଗାରିକୱିଭୂସା ନାମ। ପତ୍ତମଣ୍ଡନାଦିୱିଭୂସା ଅନଗାରିକୱିଭୂସା। ୱିଭୂସା ଏୱ ୱିଭୂସଟ୍ଠାନଂ, ତସ୍ମା ୱିଭୂସଟ୍ଠାନା ତିୱିଧାୟ ୱିରତିୟା ୱିରତୋ। ଅୱିତଥୱଚନତୋ ସଚ୍ଚୱାଦୀତି ଏୱମତ୍ଥୋ ଦଟ୍ଠବ୍ବୋ।

ୱିଭୂସଟ୍ଠାନଗାଥାୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

୧୧୬।ପୁତ୍ତଞ୍ଚଦାରନ୍ତି କା ଉପ୍ପତ୍ତି? ବାରାଣସିୟଂ କିର ରଞ୍ଞୋ ପୁତ୍ତୋ ଦହରକାଲେୟେୱ ଅଭିସିତ୍ତୋ ରଜ୍ଜଂ କାରେସି। ସୋ ପଠମଗାଥାୟ ୱୁତ୍ତପଚ୍ଚେକବୋଧିସତ୍ତୋ ୱିୟ ରଜ୍ଜସିରିଂ ଅନୁଭୱନ୍ତୋ ଏକଦିୱସଂ ଚିନ୍ତେସି – ‘‘ଅହଂ ରଜ୍ଜଂ କାରେନ୍ତୋ ବହୂନଂ ଦୁକ୍ଖଂ କରୋମି, କିଂ ମେ ଏକଭତ୍ତତ୍ଥାୟ ଇମିନା ପାପେନ, ହନ୍ଦ, ସୁଖମୁପ୍ପାଦେମୀ’’ତି ରଜ୍ଜଂ ପହାୟ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ୱିପସ୍ସନ୍ତୋ ପଚ୍ଚେକବୋଧିଂ ସଚ୍ଛିକତ୍ୱା ଇମଂ ଉଦାନଗାଥଂ ଅଭାସି।

ତତ୍ଥ ଧନାନୀତି ମୁତ୍ତାମଣିୱେଳୁରିୟସଙ୍ଖସିଲାପୱାଳରଜତଜାତରୂପାଦୀନି ରତନାନି। ଧଞ୍ଞାନୀତି ସାଲିୱୀହିୟୱଗୋଧୁମକଙ୍ଗୁୱରକକୁଦ୍ରୂସକପ୍ପଭେଦାନି ସତ୍ତ ସେସାପରଣ୍ଣାନି ଚ। ବନ୍ଧୱାନୀତି ଞାତିବନ୍ଧୁଗୋତ୍ତବନ୍ଧୁମିତ୍ତବନ୍ଧୁସିପ୍ପବନ୍ଧୁୱସେନ ଚତୁବ୍ବିଧବନ୍ଧୱେ। ଯଥୋଧିକାନୀତି ସକସକଓଧିୱସେନ ଠିତାନିୟେୱ। ସେସଂ ୱୁତ୍ତନୟମେୱାତି।

ପୁତ୍ତଦାରଗାଥାୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

୧୧୭।ସଙ୍ଗୋ ଏସୋତି କା ଉପ୍ପତ୍ତି? ବାରାଣସିୟଂ କିର ପାଦଲୋଲବ୍ରହ୍ମଦତ୍ତୋ ନାମ ରାଜା ଅହୋସି। ସୋ ପାତୋୱ ଯାଗୁଂ ୱା ଭତ୍ତଂ ୱା ଭୁଞ୍ଜିତ୍ୱା ତୀସୁ ପାସାଦେସୁ ତିୱିଧାନି ନାଟକାନି ପସ୍ସତି। ତିୱିଧା ନାମ ନାଟକା ପୁବ୍ବରାଜତୋ ଆଗତଂ, ଅନନ୍ତରରାଜତୋ ଆଗତଂ, ଅତ୍ତନୋ କାଲେ ଉଟ୍ଠିତନ୍ତି। ସୋ ଏକଦିୱସଂ ପାତୋୱ ଦହରନାଟକପାସାଦଂ ଗତୋ। ତା ନାଟକିତ୍ଥିୟୋ ‘‘ରାଜାନଂ ରମାପେସ୍ସାମା’’ତି ସକ୍କସ୍ସ ଦେୱାନମିନ୍ଦସ୍ସ ଅଚ୍ଛରାୟୋ ୱିୟ ଅତିମନୋହରଂ ନଚ୍ଚଗୀତୱାଦିତଂ ପୟୋଜେସୁଂ। ରାଜା ‘‘ଅନଚ୍ଛରିୟମେତଂ ଦହରାନ’’ନ୍ତି ଅସନ୍ତୁଟ୍ଠୋ ହୁତ୍ୱା ମଜ୍ଝିମନାଟକପାସାଦଂ ଗତୋ, ତାପି ନାଟକିତ୍ଥିୟୋ ତଥେୱ ଅକଂସୁ। ସୋ ତତ୍ଥପି ତଥେୱ ଅସନ୍ତୁଟ୍ଠୋ ହୁତ୍ୱା ମହଲ୍ଲକନାଟକପାସାଦଂ ଗତୋ , ତାପି ତଥେୱ ଅକଂସୁ। ରାଜା ଦ୍ୱେ ତୟୋ ରାଜପରିୱଟ୍ଟେ ଅତୀତାନଂ ତାସଂ ମହଲ୍ଲକଭାୱେନ ଅଟ୍ଠିକୀଳଅନସଦିସଂ ନଚ୍ଚଂ ଦିସ୍ୱା ଗୀତଞ୍ଚ ଅମଧୁରଂ ସୁତ୍ୱା ପୁନଦେୱ ଦହରନାଟକପାସାଦଂ, ପୁନ ମଜ୍ଝିମନାଟକପାସାଦନ୍ତି ଏୱମ୍ପି ୱିଚରିତ୍ୱା କତ୍ଥଚି ଅସନ୍ତୁଟ୍ଠୋ ଚିନ୍ତେସି – ‘‘ଇମା ନାଟକିତ୍ଥିୟୋ ସକ୍କଂ ଦେୱାନମିନ୍ଦଂ ଅଚ୍ଛରାୟୋ ୱିୟ ମଂ ରମାପେତୁକାମା ସବ୍ବଥାମେନ ନଚ୍ଚଗୀତୱାଦିତଂ ପୟୋଜେସୁଂ। ସ୍ୱାହଂ କତ୍ଥଚି ଅସନ୍ତୁଟ୍ଠୋ ଲୋଭଂ ୱଡ୍ଢେମି। ଲୋଭୋ ଚ ନାମେସ ଅପାୟଗମନୀୟୋ ଧମ୍ମୋ, ହନ୍ଦାହଂ ଲୋଭଂ ନିଗ୍ଗଣ୍ହାମୀ’’ତି ରଜ୍ଜଂ ପହାୟ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ୱିପସ୍ସନ୍ତୋ ପଚ୍ଚେକବୋଧିଂ ସଚ୍ଛିକତ୍ୱା ଇମଂ ଉଦାନଗାଥଂ ଅଭାସି।

ତସ୍ସତ୍ଥୋ – ସଙ୍ଗୋ ଏସୋତି ଅତ୍ତନୋ ଉପଭୋଗଂ ନିଦ୍ଦିସତି। ସୋ ହି ସଜ୍ଜନ୍ତି ତତ୍ଥ ପାଣିନୋ କଦ୍ଦମେ ପୱିଟ୍ଠୋ ହତ୍ଥୀ ୱିୟାତି ସଙ୍ଗୋ। ପରିତ୍ତମେତ୍ଥ ସୋଖ୍ୟନ୍ତି ଏତ୍ଥ ପଞ୍ଚକାମଗୁଣୂପଭୋଗକାଲେ ୱିପରୀତସଞ୍ଞାୟ ଉପ୍ପାଦେତବ୍ବତୋ କାମାୱଚରଧମ୍ମପରିୟାପନ୍ନତୋ ୱା ଲାମକଟ୍ଠେନ ସୋଖ୍ୟଂ ପରିତ୍ତଂ, ୱିଜ୍ଜୁପ୍ପଭାୟ ଓଭାସିତନଚ୍ଚଦସ୍ସନସୁଖଂ ଇୱ ଇତ୍ତରଂ, ତାୱକାଲିକନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ଅପ୍ପସ୍ସାଦୋ ଦୁକ୍ଖମେୱେତ୍ଥ ଭିୟ୍ୟୋତି ଏତ୍ଥ ଚ ୟ୍ୱାୟଂ ‘‘ୟଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଇମେ ପଞ୍ଚ କାମଗୁଣେ ପଟିଚ୍ଚ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି ସୁଖଂ ସୋମନସ୍ସଂ, ଅୟଂ କାମାନଂ ଅସ୍ସାଦୋ’’ତି (ମ। ନି। ୧।୧୬୬) ୱୁତ୍ତୋ, ସୋ ୟମିଦଂ ‘‘କୋ ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, କାମାନଂ ଆଦୀନୱୋ, ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, କୁଲପୁତ୍ତୋ ୟେନ ସିପ୍ପଟ୍ଠାନେନ ଜୀୱିକଂ କପ୍ପେତି, ୟଦି ମୁଦ୍ଦାୟ ୟଦି ଗଣନାୟା’’ତି ଏୱମାଦିନା (ମ। ନି। ୧।୧୬୭) ନୟେନେତ୍ଥ ଦୁକ୍ଖଂ ୱୁତ୍ତଂ, ତଂ ଉପନିଧାୟ ଅପ୍ପୋ ଉଦକବିନ୍ଦୁମତ୍ତୋ ହୋତି, ଅଥ ଖୋ ଦୁକ୍ଖମେୱ ଭିୟ୍ୟୋ ବହୁ, ଚତୂସୁ ସମୁଦ୍ଦେସୁ ଉଦକସଦିସଂ ହୋତି। ତେନ ୱୁତ୍ତଂ ‘‘ଅପ୍ପସ୍ସାଦୋ ଦୁକ୍ଖମେୱେତ୍ଥ ଭିୟ୍ୟୋ’’ତି। ଗଳୋ ଏସୋତି ଅସ୍ସାଦଂ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ଆକଡ୍ଢନୱସେନ ବଳିସୋ ୱିୟ ଏସୋ, ୟଦିଦଂ ପଞ୍ଚକାମଗୁଣା। ଇତି ଞତ୍ୱା ମତିମାତି ଏୱଂ ଜାନିତ୍ୱା ବୁଦ୍ଧିମା ପଣ୍ଡିତୋ ପୁରିସୋ ସବ୍ବମେତଂ ପହାୟ ଏକୋ ଚରେ ଖଗ୍ଗୱିସାଣକପ୍ପୋତି।

ସଙ୍ଗଗାଥାୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

୧୧୮।ସନ୍ଦାଲୟିତ୍ୱାନାତି କା ଉପ୍ପତ୍ତି? ବାରାଣସିୟଂ କିର ଅନିୱତ୍ତବ୍ରହ୍ମଦତ୍ତୋ ନାମ ରାଜା ଅହୋସି। ସୋ ସଙ୍ଗାମଂ ଓତିଣ୍ଣୋ ଅଜିନିତ୍ୱା ଅଞ୍ଞଂ ୱା କିଚ୍ଚଂ ଆରଦ୍ଧୋ ଅନିଟ୍ଠପେତ୍ୱା ନ ନିୱତ୍ତତି, ତସ୍ମା ନଂ ଏୱଂ ସଞ୍ଜାନିଂସୁ। ସୋ ଏକଦିୱସଂ ଉୟ୍ୟାନଂ ଗଚ୍ଛତି। ତେନ ଚ ସମୟେନ ଦୱଡାହୋ ଉଟ୍ଠାସି। ସୋ ଅଗ୍ଗି ସୁକ୍ଖାନି ଚେୱ ହରିତାନି ଚ ତିଣାଦୀନି ଦହନ୍ତୋ ଅନିୱତ୍ତମାନୋ ଏୱ ଗଚ୍ଛତି। ରାଜା ତଂ ଦିସ୍ୱା ତପ୍ପଟିଭାଗନିମିତ୍ତଂ ଉପ୍ପାଦେସି। ‘‘ୟଥାୟଂ ଦୱଡାହୋ, ଏୱମେୱ ଏକାଦସୱିଧୋ ଅଗ୍ଗି ସବ୍ବେ ସତ୍ତେ ଦହନ୍ତୋ ଅନିୱତ୍ତମାନୋ ଗଚ୍ଛତି ମହାଦୁକ୍ଖଂ ଉପ୍ପାଦେନ୍ତୋ, କୁଦାସ୍ସୁ ନାମାହମ୍ପି ଇମସ୍ସ ଦୁକ୍ଖସ୍ସ ନିୱତ୍ତନତ୍ଥଂ ଅୟଂ ଅଗ୍ଗି ୱିୟ ଅରିୟମଗ୍ଗଞାଣଗ୍ଗିନା କିଲେସେ ଦହନ୍ତୋ ଅନିୱତ୍ତମାନୋ ଗଚ୍ଛେୟ୍ୟ’’ନ୍ତି? ତତୋ ମୁହୁତ୍ତଂ ଗନ୍ତ୍ୱା କେୱଟ୍ଟେ ଅଦ୍ଦସ ନଦିୟଂ ମଚ୍ଛେ ଗଣ୍ହନ୍ତେ। ତେସଂ ଜାଲନ୍ତରେ ପୱିଟ୍ଠୋ ଏକୋ ମହାମଚ୍ଛୋ ଜାଲଂ ଭେତ୍ୱା ପଲାୟି। ତେ ‘‘ମଚ୍ଛୋ ଜାଲଂ ଭେତ୍ୱା ଗତୋ’’ତି ସଦ୍ଦମକଂସୁ। ରାଜା ତମ୍ପି ୱଚନଂ ସୁତ୍ୱା ତପ୍ପଟିଭାଗନିମିତ୍ତଂ ଉପ୍ପାଦେସି – ‘‘କୁଦାସ୍ସୁ ନାମାହମ୍ପି ଅରିୟମଗ୍ଗଞାଣେନ ତଣ୍ହାଦିଟ୍ଠିଜାଲଂ ଭେତ୍ୱା ଅସଜ୍ଜମାନୋ ଗଚ୍ଛେୟ୍ୟ’’ନ୍ତି? ସୋ ରଜ୍ଜଂ ପହାୟ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ୱିପସ୍ସନଂ ଆରଭିତ୍ୱା ପଚ୍ଚେକବୋଧିଂ ସଚ୍ଛାକାସି, ଇମଞ୍ଚ ଉଦାନଗାଥମଭାସି।

ତସ୍ସା ଦୁତିୟପାଦେ ଜାଲନ୍ତି ସୁତ୍ତମୟଂ ୱୁଚ୍ଚତି। ଅମ୍ବୂତି ଉଦକଂ, ତତ୍ଥ ଚରତୀତି ଅମ୍ବୁଚାରୀ, ମଚ୍ଛସ୍ସେତଂ ଅଧିୱଚନଂ। ସଲିଲେ ଅମ୍ବୁଚାରୀ ସଲିଲମ୍ବୁଚାରୀ। ତସ୍ମିଂ ନଦୀସଲିଲେ ଜାଲଂ ଭେତ୍ୱା ଗତଅମ୍ବୁଚାରୀୱାତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ତତିୟପାଦେ ଦଡ୍ଢନ୍ତି ଦଡ୍ଢଟ୍ଠାନଂ ୱୁଚ୍ଚତି। ୟଥା ଅଗ୍ଗି ଦଡ୍ଢଟ୍ଠାନଂ ପୁନ ନ ନିୱତ୍ତତି, ନ ତତ୍ଥ ଭିୟ୍ୟୋ ଆଗଚ୍ଛତି, ଏୱଂ ମଗ୍ଗଞାଣଗ୍ଗିନା ଦଡ୍ଢକାମଗୁଣଟ୍ଠାନଂ ଅନିୱତ୍ତମାନୋ ତତ୍ଥ ଭିୟ୍ୟୋ ଅନାଗଚ୍ଛନ୍ତୋତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ସେସଂ ୱୁତ୍ତନୟମେୱାତି।

ସନ୍ଦାଲଗାଥାୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

୧୧୯।ଓକ୍ଖିତ୍ତଚକ୍ଖୁତି କା ଉପ୍ପତ୍ତି? ବାରାଣସିୟଂ କିର ଚକ୍ଖୁଲୋଲବ୍ରହ୍ମଦତ୍ତୋ ନାମ ରାଜା ପାଦଲୋଲବ୍ରହ୍ମଦତ୍ତୋ ୱିୟ ନାଟକଦସ୍ସନଂ ଅନୁୟୁତ୍ତୋ ହୋତି। ଅୟଂ ପନ ୱିସେସୋ – ସୋ ଅସନ୍ତୁଟ୍ଠୋ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଗଚ୍ଛତି। ଅଯଂ ତଂ ତଂ ନାଟକଂ ଦିସ୍ୱା ଅତୀୱ ଅଭିନନ୍ଦିତ୍ୱା ନାଟକଦସ୍ସନପରିୱତ୍ତନେନ ତଣ୍ହଂ ୱଡ୍ଢେନ୍ତୋ ୱିଚରତି। ସୋ କିର ନାଟକଦସ୍ସନତ୍ଥଂ ଆଗତଂ ଅଞ୍ଞତରଂ କୁଟୁମ୍ବିୟଭରିୟଂ ଦିସ୍ୱା ରାଗଂ ଉପ୍ପାଦେସି। ତତୋ ସଂୱେଗଂ ଆପଜ୍ଜିତ୍ୱା ପୁନ ''ଅରେ, ଅହଂ ଇମଂ ତଣ୍ହଂ ୱଡ୍ଢେନ୍ତୋ ଅପାୟପରିପୂରକୋ ଭୱିସ୍ସାମି, ହନ୍ଦ, ନଂ ନିଗ୍ଗଣ୍ହାମୀ''ତି ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ୱିପସ୍ସନ୍ତୋ ପଚ୍ଚେକବୋଧିଂ ସଚ୍ଛିକତ୍ୱା ଅତ୍ତନୋ ପୁରିମପଟିପତ୍ତିଂ ଗରହନ୍ତୋ ତପ୍ପଟିପକ୍ଖଗୁଣଦୀପିକଂ ଇମଂ ଉଦାନଗାଥଂ ଅଭାସି।

ତତ୍ଥ ଓକ୍ଖିତ୍ତଚକ୍ଖୁତି ହେଟ୍ଠାଖିତ୍ତଚକ୍ଖୁ, ସତ୍ତଗୀୱଟ୍ଠିକାନି ପଟିପାଟିୟା ଠପେତ୍ୱା ପରିୱଜ୍ଜନଗହେତବ୍ବଦସ୍ସନତ୍ଥଂ ଯୁଗମତ୍ତଂ ପେକ୍ଖମାନୋତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ନ ତୁ ହନୁକଟ୍ଠିନା ହଦୟଟ୍ଠିଂ ସଙ୍ଘଟ୍ଟେନ୍ତୋ। ଏୱଞ୍ହି ଓକ୍ଖିତ୍ତଚକ୍ଖୁତା ନ ସମଣସାରୁପ୍ପା ହୋତି। ନ ଚ ପାଦଲୋଲୋତି ଏକସ୍ସ ଦୁତିୟୋ, ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ତତିୟୋତି ଏୱଂ ଗଣମଜ୍ଝଂ ପୱିସିତୁକାମତାୟ କଣ୍ଡୂୟମାନପାଦୋ ୱିୟ ଅଭୱନ୍ତୋ, ଦୀଘଚାରିକଅନିୱତ୍ତଚାରିକୱିରତୋ। ଗୁତ୍ତିନ୍ଦ୍ରିୟୋତି ଛସୁ ଇନ୍ଦ୍ରିୟେସୁ ଇଧ ମନିନ୍ଦ୍ରିୟସ୍ସ ୱିସୁଂ ୱୁତ୍ତତ୍ତା ୱୁତ୍ତାୱସେସୱସେନ ଚ ଗୋପିତିନ୍ଦ୍ରିୟୋ। ରକ୍ଖିତମାନସାନୋତି ମାନସଂ ଏୱ ମାନସାନଂ, ତଂ ରକ୍ଖିତମସ୍ସାତି ରକ୍ଖିତମାନସାନୋ। ଯଥା କିଲେସେହି ନ ୱିଲୁପ୍ପତି, ଏୱଂ ରକ୍ଖିତଚିତ୍ତୋତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ଅନୱସ୍ସୁତୋତି ଇମାୟ ପଟିପତ୍ତିୟା ତେସୁ ତେସୁ ଆରମ୍ମଣେସୁ କିଲେସଅନ୍ୱସ୍ସୱୱିରହିତୋ। ଅପରିଡୟ୍ହମାନୋତି କିଲେସଗ୍ଗୀହି ଅପରିଡୟ୍ହମାନୋ। ବହିଦ୍ଧା ୱା ଅନୱସ୍ସୁତୋ, ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଅପରିଡୟ୍ହମାନୋ। ସେସଂ ୱୁତ୍ତନୟମେୱାତି।

ଓକ୍ଖିତ୍ତଚକ୍ଖୁଗାଥାୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

୧୨୦।ଓହାରୟିତ୍ୱାତି କା ଉପ୍ପତ୍ତି? ବାରାଣସିୟଂ କିର ଅଞ୍ଞୋପି ଚାତୁମାସିକବ୍ରହ୍ମଦତ୍ତୋ ନାମ ରାଜା ଚତୁମାସେ ଚତୁମାସେ ଉୟ୍ୟାନକୀଳଂ ଗଚ୍ଛତି। ସୋ ଏକଦିୱସଂ ଗିମ୍ହାନଂ ମଜ୍ଝିମମାସେ ଉୟ୍ୟାନଂ ପୱିସନ୍ତୋ ଉୟ୍ୟାନଦ୍ୱାରେ ପତ୍ତସଞ୍ଛନ୍ନଂ ପୁପ୍ଫାଲଙ୍କତସାଖାୱିଟପଂ ପାରିଚ୍ଛତ୍ତକକୋୱିଳାରଂ ଦିସ୍ୱା ଏକଂ ପୁପ୍ଫଂ ଗହେତ୍ୱା ଉୟ୍ୟାନଂ ପାୱିସି। ତତୋ ''ରଞ୍ଞା ଅଗ୍ଗପୁପ୍ଫଂ ଗହିତ''ନ୍ତି ଅଞ୍ଞତରୋପି ଅମଚ୍ଚୋ ହତ୍ଥିକ୍ଖନ୍ଧେ ଠିତୋ ଏକମେୱ ପୁପ୍ଫଂ ଅଗ୍ଗହେସି। ଏତେନେୱୁପାୟେନ ସବ୍ବୋ ବଲକାୟୋ ଅଗ୍ଗହେସି। ପୁପ୍ଫେହି ଅନସ୍ସାଦେନ୍ତା ପତ୍ତମ୍ପି ଗଣ୍ହିଂସୁ। ସୋ ରୁକ୍ଖୋ ନିପ୍ପତ୍ତପୁପ୍ଫୋ ଖନ୍ଧମତ୍ତୋୱ ଅହୋସି। ରାଜା ସାୟନ୍ହସମୟେ ଉୟ୍ୟାନା ନିକ୍ଖମନ୍ତୋ ତଂ ଦିସ୍ୱା ''କିଂ କତୋ ଅୟଂ ରୁକ୍ଖୋ, ମମାଗମନୱେଲାୟ ମଣିୱଣ୍ଣସାଖନ୍ତରେସୁ ପୱାଳସଦିସପୁପ୍ଫାଲଙ୍କତୋ ଅହୋସି, ଇଦାନି ନିପ୍ପତ୍ତପୁପ୍ଫୋ ଜାତୋ''ତି ଚିନ୍ତେନ୍ତୋ ତସ୍ସେୱ ଅୱିଦୂରେ ଅପୁପ୍ଫିତରୁକ୍ଖଂ ସଞ୍ଛନ୍ନପଲାସଂ ଅଦ୍ଦସ। ଦିସ୍ୱା ଚସ୍ସ ଏତଦହୋସି – ''ଅୟଂ ରୁକ୍ଖୋ ପୁପ୍ଫଭରିତସାଖତ୍ତା ବହୁଜନସ୍ସ ଲୋଭନୀୟୋ ଅହୋସି, ତେନ ମୁହୁତ୍ତେନେୱ ବ୍ୟସନଂ ପତ୍ତୋ। ଅୟଂ ପନଞ୍ଞୋ ଅଲୋଭନୀୟତ୍ତା ତଥେୱ ଠିତୋ। ଇଦମ୍ପି ରଜ୍ଜଂ ପୁପ୍ଫିତରୁକ୍ଖୋ ୱିୟ ଲୋଭନୀୟଂ, ଭିକ୍ଖୁଭାୱୋ ପନ ଅପୁପ୍ଫିତରୁକ୍ଖୋ ୱିୟ ଅଲୋଭନୀୟୋ। ତସ୍ମା ଯାୱ ଇଦମ୍ପି ଅୟଂ ରୁକ୍ଖୋ ୱିୟ ନ ୱିଲୁପ୍ପତି, ତାୱ ଅୟମଞ୍ଞୋ ସଞ୍ଛନ୍ନପତ୍ତୋ ଯଥା ପାରିଚ୍ଛତ୍ତକୋ, ଏୱଂ କାସାୱେନ ସଞ୍ଛନ୍ନୋ ହୁତ୍ୱା ପବ୍ବଜେୟ୍ୟ''ନ୍ତି। ସୋ ରଜ୍ଜଂ ପହାୟ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ୱିପସ୍ସନ୍ତୋ ପଚ୍ଚେକବୋଧିଂ ସଚ୍ଛିକତ୍ୱା ଇମଂ ଉଦାନଗାଥଂ ଅଭାସି।

ତତ୍ଥ କାସାୟୱତ୍ଥୋ ଅଭିନିକ୍ଖମିତ୍ୱାତି ଇମସ୍ସ ପାଦସ୍ସ ଗେହା ନିକ୍ଖମିତ୍ୱା କାସାୟୱତ୍ଥନିୱତ୍ଥୋ ହୁତ୍ୱାତି ଏୱମତ୍ଥୋ ୱେଦିତବ୍ବୋ। ସେସଂ ୱୁତ୍ତନୟେନେୱ ସକ୍କା ୱିଞ୍ଞାତୁନ୍ତି ନ ୱିତ୍ଥାରିତନ୍ତି।

ପାରିଚ୍ଛତ୍ତକଗାଥାୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

ତତିୟୱଗ୍ଗୋ ନିଟ୍ଠିତୋ।

୧୨୧।ରସେସୂତି କା ଉପ୍ପତ୍ତି? ଅଞ୍ଞତରୋ କିର ବାରାଣସିରାଜା ଉୟ୍ୟାନେ ଅମଚ୍ଚପୁତ୍ତେହି ପରିୱୁତୋ ସିଲାପଟ୍ଟପୋକ୍ଖରଣିୟଂ କୀଳତି। ତସ୍ସ ସୂଦୋ ସବ୍ବମଂସାନଂ ରସଂ ଗହେତ୍ୱା ଅତୀୱ ସୁସଙ୍ଖତଂ ଅମତକପ୍ପଂ ଅନ୍ତରଭତ୍ତଂ ପଚିତ୍ୱା ଉପନାମେସି। ସୋ ତତ୍ଥ ଗେଧମାପନ୍ନୋ କସ୍ସଚି କିଞ୍ଚି ଅଦତ୍ୱା ଅତ୍ତନାୱ ଭୁଞ୍ଜି। ଉଦକଂ କୀଳନ୍ତୋ ଅତିୱିକାଲେ ନିକ୍ଖନ୍ତୋ ସୀଘଂ ସୀଘଂ ଭୁଞ୍ଜି। ଯେହି ସଦ୍ଧିଂ ପୁବ୍ବେ ଭୁଞ୍ଜତି, ନ ତେସଂ କଞ୍ଚି ସରି। ଅଥ ପଚ୍ଛା ପଟିସଙ୍ଖାନଂ ଉପ୍ପାଦେତ୍ୱା ''ଅହୋ! ମୟା ପାପଂ କତଂ, ଯ୍ୱାହଂ ରସତଣ୍ହାଭିଭୂତୋ ସବ୍ବଜନଂ ୱିସ୍ସରିତ୍ୱା ଏକକୋୱ ଭୁଞ୍ଜିଂ, ହନ୍ଦ, ନଂ ରସତଣ୍ହଂ ନିଗ୍ଗଣ୍ହାମୀ''ତି ରଜ୍ଜଂ ପହାୟ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ୱିପସ୍ସନ୍ତୋ ପଚ୍ଚେକବୋଧିଂ ସଚ୍ଛିକତ୍ୱା ଅତ୍ତନୋ ପୁରିମପଟିପତ୍ତିଂ ଗରହନ୍ତୋ ତପ୍ପଟିପକ୍ଖଗୁଣଦୀପିକଂ ଇମଂ ଉଦାନଗାଥଂ ଅଭାସି।

ତତ୍ଥ ରସେସୂତି ଅମ୍ବିଲମଧୁରତିତ୍ତକକଟୁକଲୋଣଖାରିକକସାୱାଦିଭେଦେସୁ ସାୟନୀୟେସୁ। ଗେଧଂ ଅକରନ୍ତି ଗିଦ୍ଧିଂ ଅକରୋନ୍ତୋ, ତଣ୍ହଂ

ଅନୁସ୍ସାଦେନ୍ତୋତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ଅଲୋଲୋତି ‘‘ଇଦଂ ସାଯିସ୍ସାମି, ଇଦଂ ସାଯିସ୍ସାମୀ’’ତି ଏୱଂ ରସୱିସେସେସୁ ଅନାକୁଲୋ। ଅନଞ୍ଞପୋସୀତି ପୋସେତବ୍ବକସଦ୍ଧିୱିହାରିକାଦିୱିରହିତୋ। କାଯସନ୍ଧାରଣମତ୍ତେନ ସନ୍ତୁଟ୍ଠୋତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ଯଥା ୱା ପୁବ୍ବେ ଉଯ୍ୟାନେ ରସେସୁ ଗେଧକରଣସୀଲୋ ଅଞ୍ଞପୋସୀ ଆସିଂ, ଏୱଂ ଅହୁତ୍ୱା ଯାଯ ତଣ୍ହାଯ ଲୋଲୋ ହୁତ୍ୱା ରସେସୁ ଗେଧଂ କରୋତି, ତଂ ତଣ୍ହଂ ହିତ୍ୱା ଆଯତିଂ ତଣ୍ହାମୂଲକସ୍ସ ଅଞ୍ଞସ୍ସ ଅତ୍ତଭାୱସ୍ସାନିବ୍ବତ୍ତାପନେନ ଅନଞ୍ଞପୋସୀତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ଅଥ ୱା ଅତ୍ଥଭଞ୍ଜନକଟ୍ଠେନ କିଲେସା ‘‘ଅଞ୍ଞେ’’ତି ୱୁଚ୍ଚନ୍ତି, ତେସଂ ଅପୋସନେନ ଅନଞ୍ଞପୋସୀତି ଅଯମେତ୍ଥ ଅତ୍ଥୋ। ସପଦାନଚାରୀତି ଅୱୋକ୍କମ୍ମଚାରୀ ଅନୁପୁବ୍ବଚାରୀ, ଘରପଟିପାଟିଂ ଅଛଡ୍ଡେତ୍ୱା ଅଡ୍ଢକୁଲଞ୍ଚ ଦଲିଦ୍ଦକୁଲଞ୍ଚ ନିରନ୍ତରଂ ପିଣ୍ଡାଯ ପୱିସମାନୋତି ଅତ୍ଥୋ। କୁଲେ କୁଲେ ଅପ୍ପଟିବଦ୍ଧଚିତ୍ତୋତି ଖତ୍ତିଯକୁଲାଦୀସୁ ଯତ୍ଥ କତ୍ଥଚି କିଲେସୱସେନ ଅଲଗ୍ଗଚିତ୍ତୋ, ଚନ୍ଦୋପମୋ ନିଚ୍ଚନୱକୋ ହୁତ୍ୱାତି ଅତ୍ଥୋ। ସେସଂ ୱୁତ୍ତନଯମେୱାତି।

ରସଗେଧଗାଥାୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

୧୨୨।ପହାଯ ପଞ୍ଚାୱରଣାନୀତି କା ଉପ୍ପତ୍ତି? ବାରାଣସିଯଂ କିର ଅଞ୍ଞତରୋ ରାଜା ପଠମଜ୍ଝାନଲାଭୀ ଅହୋସି। ସୋ ଝାନାନୁରକ୍ଖଣତ୍ଥଂ ରଜ୍ଜଂ ପହାଯ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ୱିପସ୍ସନ୍ତୋ ପଚ୍ଚେକବୋଧିଂ ପତ୍ୱା ଅତ୍ତନୋ ପଟିପତ୍ତିସମ୍ପଦଂ ଦୀପେନ୍ତୋ ଇମଂ ଉଦାନଗାଥଂ ଅଭାସି।

ତତ୍ଥ ପଞ୍ଚାୱରଣାନୀତି ପଞ୍ଚ ନୀୱରଣାନି ଏୱ, ତାନି ଉରଗସୁତ୍ତେ (ସୁ। ନି। ୧ ଆଦଯୋ) ଅତ୍ଥତୋ ୱୁତ୍ତାନି। ତାନି ପନ ଯସ୍ମା ଅବ୍ଭାଦଯୋ ୱିଯ ଚନ୍ଦସୂରିଯେ ଚେତୋ ଆୱରନ୍ତି, ତସ୍ମା ‘‘ଆୱରଣାନି ଚେତସୋ’’ତି ୱୁତ୍ତାନି। ତାନି ଉପଚାରେନ ୱା ଅପ୍ପନାଯ ୱା ପହାଯ ୱିଜହିତ୍ୱାତି ଅତ୍ଥୋ । ଉପକ୍କିଲେସେତି ଉପଗମ୍ମ ଚିତ୍ତଂ ୱିବାଧେନ୍ତେ ଅକୁସଲଧମ୍ମେ, ୱତ୍ଥୋପମାଦୀସୁ (ମ। ନି। ୧।୭୦ ଆଦଯୋ) ୱୁତ୍ତେ ଅଭିଜ୍ଝାଦଯୋ ୱା। ବ୍ୟପନୁଜ୍ଜାତି ପନୁଦିତ୍ୱା, ୱିପସ୍ସନାମଗ୍ଗେନ ପଜହିତ୍ୱାତି ଅତ୍ଥୋ। ସବ୍ବେତି ଅନୱସେସେ। ଏୱଂ ସମଥୱିପସ୍ସନାସମ୍ପନ୍ନୋ ପଠମମଗ୍ଗେନ ଦିଟ୍ଠିନିସ୍ସଯସ୍ସ ପହୀନତ୍ତା ଅନିସ୍ସିତୋ, ସେସମଗ୍ଗେହି ଛେତ୍ୱା ତେଧାତୁକଂ ସିନେହଦୋସଂ, ତଣ୍ହାରାଗନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ସିନେହୋ ଏୱ ହି ଗୁଣପଟିପକ୍ଖତୋ ସିନେହଦୋସୋତି ୱୁତ୍ତୋ। ସେସଂ ୱୁତ୍ତନଯମେୱାତି।

ଆୱରଣଗାଥାୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

୧୨୩।ୱିପିଟ୍ଠିକତ୍ୱାନାତି କା ଉପ୍ପତ୍ତି? ବାରାଣସିଯଂ କିର ଅଞ୍ଞତରୋ ରାଜା ଚତୁତ୍ଥଜ୍ଝାନଲାଭୀ ଅହୋସି। ସୋପି ଝାନାନୁରକ୍ଖଣତ୍ଥଂ ରଜ୍ଜଂ ପହାଯ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ୱିପସ୍ସନ୍ତୋ ପଚ୍ଚେକବୋଧିଂ ସଚ୍ଛିକତ୍ୱା ଅତ୍ତନୋ ପଟିପତ୍ତିସମ୍ପଦଂ ଦୀପେନ୍ତୋ ଇମଂ ଉଦାନଗାଥଂ ଅଭାସି।

ତତ୍ଥ ୱିପିଟ୍ଠିକତ୍ୱାନାତି ପିଟ୍ଠିତୋ କତ୍ୱା, ଛଡ୍ଡେତ୍ୱା ୱିଜହିତ୍ୱାତି ଅତ୍ଥୋ । ସୁଖଞ୍ଚ ଦୁକ୍ଖନ୍ତି କାଯିକଂ ସାତାସାତଂ। ସୋମନସ୍ସଦୋମନସ୍ସନ୍ତି ଚେତସିକଂ ସାତାସାତଂ। ଉପେକ୍ଖନ୍ତି ଚତୁତ୍ଥଜ୍ଝାନୁପେକ୍ଖଂ। ସମଥନ୍ତି ଚତୁତ୍ଥଜ୍ଝାନସମାଧିଂ ଏୱ। ୱିସୁଦ୍ଧନ୍ତି ପଞ୍ଚନୀୱରଣୱିତକ୍କୱିଚାରପୀତିସୁଖସଙ୍ଖାତେହି ନୱହି ପଚ୍ଚନୀକଧମ୍ମେହି ୱିମୁତ୍ତତ୍ତା ଅତିସୁଦ୍ଧଂ, ନିଦ୍ଧନ୍ତସୁୱଣ୍ଣମିୱ ୱିଗତୂପକ୍କିଲେସନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

ଅଯଂ ପନ ଯୋଜନା – ୱିପିଟ୍ଠିକତ୍ୱାନ ସୁଖଞ୍ଚ ଦୁକ୍ଖଞ୍ଚ ପୁବ୍ବେୱ, ପଠମଜ୍ଝାନୂପଚାରେଯେୱ ଦୁକ୍ଖଂ ତତିଯଜ୍ଝାନୂପଚାରେଯେୱ ସୁଖନ୍ତି ଅଧିପ୍ପାଯୋ। ପୁନ ଆଦିତୋ ୱୁତ୍ତଂ ଚ-କାରଂ ପରତୋ ନେତ୍ୱା ‘‘ସୋମନସ୍ସଂ ଦୋମନସ୍ସଞ୍ଚ ୱିପିଟ୍ଠିକତ୍ୱାନ ପୁବ୍ବେୱା’’ତି ଅଧିକାରୋ। ତେନ ସୋମନସ୍ସଂ ଚତୁତ୍ଥଜ୍ଝାନୂପଚାରେ, ଦୋମନସ୍ସଞ୍ଚ ଦୁତିଯଜ୍ଝାନୂପଚାରେଯେୱାତି ଦୀପେତି। ଏତାନି ହି ଏତେସଂ ପରିଯାଯତୋ ପହାନଟ୍ଠାନାନି। ନିପ୍ପରିଯାଯତୋ ପନ ଦୁକ୍ଖସ୍ସ ପଠମଜ୍ଝାନଂ, ଦୋମନସ୍ସସ୍ସ ଦୁତିଯଜ୍ଝାନଂ, ସୁଖସ୍ସ ତତିଯଜ୍ଝାନଂ, ସୋମନସ୍ସସ୍ସ ଚତୁତ୍ଥଜ୍ଝାନଂ ପହାନଟ୍ଠାନଂ। ଯଥାହ – ‘‘ପଠମଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି ଏତ୍ଥୁପ୍ପନ୍ନଂ ଦୁକ୍ଖିନ୍ଦ୍ରିଯଂ ଅପରିସେସଂ ନିରୁଜ୍ଝତୀ’’ତିଆଦିକଂ (ସଂ। ନି। ୫।୫୧୦) ସବ୍ବଂ ଅଟ୍ଠସାଲିନିଯା ଧମ୍ମସଙ୍ଗହଟ୍ଠକଥାଯଂ (ଧ। ସ। ଅଟ୍ଠ। ୧୬୫) ୱୁତ୍ତଂ। ଯଥା ପୁବ୍ବେୱାତି ତୀସୁ ପଠମଜ୍ଝାନାଦୀସୁ ଦୁକ୍ଖଦୋମନସ୍ସସୁଖାନି ୱିପିଟ୍ଠିକତ୍ୱା ଏୱମେତ୍ଥ ଚତୁତ୍ଥଜ୍ଝାନେ ସୋମନସ୍ସଂ ୱିପିଟ୍ଠିକତ୍ୱା ଇମାଯ ପଟିପଦାଯ ଲଦ୍ଧାନୁପେକ୍ଖଂ ସମଥଂ ୱିସୁଦ୍ଧଂ ଏକୋ ଚରେତି। ସେସଂ ୱୁତ୍ତନଯମେୱାତି।

ୱିପିଟ୍ଠିଗାଥାୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

୧୨୪।ଆରଦ୍ଧୱୀରିଯୋତି କା ଉପ୍ପତ୍ତି? ଅଞ୍ଞତରୋ କିର ପଚ୍ଚନ୍ତରାଜା ସହସ୍ସଯୋଧବଲକାଯୋ ରଜ୍ଜେନ ଖୁଦ୍ଦକୋ, ପଞ୍ଞାଯ ମହନ୍ତୋ ଅହୋସି। ସୋ ଏକଦିୱସଂ ‘‘କିଞ୍ଚାପି ଅହଂ ଖୁଦ୍ଦକୋ ରଜ୍ଜେନ, ପଞ୍ଞୱତା ପନ ସକ୍କା ସକଲଜମ୍ବୁଦୀପଂ ଗହେତୁ’’ନ୍ତି ଚିନ୍ତେତ୍ୱା ସାମନ୍ତରଞ୍ଞୋ ଦୂତଂ ପାହେସି – ‘‘ସତ୍ତାହବ୍ଭନ୍ତରେ ମେ ରଜ୍ଜଂ ୱା ଦେତୁ ଯୁଦ୍ଧଂ ୱା’’ତି। ତତୋ ସୋ ଅତ୍ତନୋ ଅମଚ୍ଚେ ସନ୍ନିପାତାପେତ୍ୱା ଆହ – ‘‘ମଯା ତୁମ୍ହେ ଅନାପୁଚ୍ଛାଯେୱ ସାହସଂ କମ୍ମଂ କତଂ, ଅମୁକସ୍ସ ରଞ୍ଞୋ ଏୱଂ ପେସିତଂ, କିଂ କାତବ୍ବ’’ନ୍ତି? ତେ ଆହଂସୁ – ‘‘ସକ୍କା, ମହାରାଜ, ସୋ ଦୂତୋ ନିୱତ୍ତେତୁ’’ନ୍ତି। ‘‘ନ

ସକ୍କା, ଗତୋ ଭଓିସ୍ସତୀ''ତି। ''ଯଦି ଏୱଂ ୱିନାସିତମ୍ହା ତଯା, ତେନ ହି ଦୁକ୍ଖଂ ଅଞ୍ଞସ୍ସ ସନ୍ତେନ ମରିତୁଂ, ହନ୍ଦ, ମଯଂ ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞଂ ପହରିତ୍ୱା ମରାମ, ଅତ୍ତାନଂ ପହରିତ୍ୱା ମରାମ, ଉବ୍ବନ୍ଧାମ, ୱିସଂ ଖାଦାମା''ତି। ଏୱଂ ଏତେସୁ ଏକମେକୋ ମରଣମେୱ ସଂୱଣ୍ଣେତି। ତତୋ ରାଜା ''କିଂ ମେ ଇମେହି, ଅତ୍ଥି, ଭଣେ, ମଯ୍ହଂ ଯୋଧା''ତି ଆହ। ଅଥ ''ଅହଂ ମହାରାଜ ଯୋଧୋ, ଅହଂ ମହାରାଜ ଯୋଧୋ''ତି ଯୋଧସହସ୍ସଂ ଉଟ୍ଠହି।

ରାଜା ''ଏତେ ଉପପରିକ୍ଖିସ୍ସାମୀ''ତି ମହନ୍ତଂ ଚିତକଂ ସଜ୍ଜାପେତ୍ୱା ଆହ – ''ମଯା, ଭଣେ, ଇଦଂ ସାହସଂ କତଂ, ତଂ ମେ ଅମଚ୍ଚା ପଟିକ୍କୋସନ୍ତି, ସ୍ୱାହଂ ଚିତକଂ ପୱିସିସ୍ସାମି। କୋ ମଯା ସଦ୍ଧିଂ ପୱିସିସ୍ସତି, କେନ ମଯ୍ହଂ ଜୀୱିତଂ ପରିଚ୍ଚତ୍ତ''ନ୍ତି? ଏୱଂ ୱୁତ୍ତେ ପଞ୍ଚସତା ଯୋଧା ଉଟ୍ଠହିଂସୁ ''ମଯଂ, ମହାରାଜ, ପୱିସିସ୍ସାମା''ତି। ତତୋ ରାଜା ଇତରେ ପଞ୍ଚସତେ ଆହ – ''ତୁମ୍ହେ ଦାନି, ତାତା, କିଂ କରିସ୍ସଥା''ତି? ତେ ଆହଂସୁ – ''ନାଯଂ, ମହାରାଜ, ପୁରିସକାରୋ, ଇତ୍ଥିଚରିଯା ଏସା, ଅପିଚ ମହାରାଜେନ ପଟିରଞ୍ଞୋ ଦୂତୋ ପେସିତୋ, ତେ ମଯଂ ତେନ ରଞ୍ଞା ସଦ୍ଧିଂ ଯୁଜ୍ଝିତ୍ୱା ମରିସ୍ସାମା''ତି। ତତୋ ରାଜା ''ପରିଚ୍ଚତ୍ତଂ ତୁମ୍ହେହି ମମ ଜୀୱିତ''ନ୍ତି ଚତୁରଙ୍ଗିନିଂ ସେନଂ ସନ୍ନଯ୍ହିତ୍ୱା ତେନ ଯୋଧସହସ୍ସେନ ପରିୱୁତୋ ଗନ୍ତ୍ୱା ରଜ୍ଜସୀମାଯ ନିସୀଦି।

ସୋପି ପଟିରାଜା ତଂ ପୱତ୍ତିଂ ସୁତ୍ୱା ''ଅରେ, ସୋ ଖୁଦ୍ଦକରାଜା ମମ ଦାସସ୍ସାପି ନପ୍ପହୋତୀ''ତି ଦୁସ୍ସିତ୍ୱା ସଦ୍ଧଂ ବଲକାଯଂ ଆଦାଯ ଯୁଜ୍ଝିତୁଂ ନିକ୍ଖମି। ଖୁଦ୍ଦକରାଜା ତଂ ଅବ୍ଭୁଯ୍ଯାତଂ ଦିସ୍ୱା ବଲକାଯଂ ଆହ – ''ତାତା, ତୁମ୍ହେ ନ ବହୁକା, ସବ୍ବେ ସମ୍ପିଣ୍ଡିତ୍ୱା ଅସିଚମ୍ମଂ ଗହେତ୍ୱା ସୀଘଂ ଇମସ୍ସ ରଞ୍ଞୋ ପୁରତୋ ଉଜୁକଂ ଏୱ ଗଚ୍ଛଥା''ତି। ତେ ତଥା ଅକଂସୁ। ଅଥସ୍ସ ସା ସେନା ଦ୍ୱିଧା ଭିନ୍ଦିତ୍ୱା ଅନ୍ତରମଦାସି। ତେ ତଂ ରାଜାନଂ ଜୀୱଗ୍ଗାହଂ ଗହେତ୍ୱା ଅତ୍ତନୋ ରଞ୍ଞୋ ''ତଂ ମାରେସ୍ସାମୀ''ତି ଆଗଚ୍ଛନ୍ତସ୍ସ ଅଦଂସୁ। ପଟିରାଜା ତଂ ଅଭଯଂ ଯାଚି। ରାଜା ତସ୍ସ ଅଭଯଂ ଦତ୍ୱା ସପଥଂ କାରାପେତ୍ୱା ଅତ୍ତନୋ ୱସେ କତ୍ୱା ତେନ ସହ ଅଞ୍ଞଂ ରାଜାନଂ ଅବ୍ଭୁଗ୍ଗନ୍ତ୍ୱା ତସ୍ସ ରଜ୍ଜସୀମାଯ ଠତ୍ୱା ପେସେସି – ''ରଜ୍ଜଂ ୱା ମେ ଦେତୁ ଯୁଦ୍ଧଂ ୱା''ତି। ସୋ ''ଅହଂ ଏକଯୁଦ୍ଧମ୍ପି ନ ସହାମୀ''ତି ରଜ୍ଜଂ ନିଯ୍ଯାଦେସି। ଏତେନୁପାଯେନ ସବ୍ବେ ରାଜାନୋ ଗହେତ୍ୱା ଅନ୍ତେ ବାରାଣସିରାଜାନମ୍ପି ଅଗ୍ଗହେସି।

ସୋ ଏକସତରାଜପରିୱୁତୋ ସକଲଜମ୍ବୁଦୀପରଜ୍ଜଂ ଅନୁସାସନ୍ତୋ ଚିନ୍ତେସି – ''ଅହଂ ପୁବ୍ବେ ଖୁଦ୍ଦକୋ ଅହୋସିଂ, ସୋମ୍ହି ଇଦାନି ଅତ୍ତନୋ ଞାଣସମ୍ପତ୍ତିଯା ସକଲଜମ୍ବୁଦୀପମଣ୍ଡଲସ୍ସ ଇସ୍ସରୋ ରାଜା ଜାତୋ। ତଂ ଖୋ ପନ ମେ ଞାଣଂ ଲୋକିଯୱୀରିଯସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ, ନେୱ ନିବ୍ବିଦାଯ ନ ୱିରାଗାଯ ସଂୱତ୍ତତି, ଯଂନୂନାହଂ ଇମିନା ଞାଣେନ ଲୋକୁତ୍ତରଧମ୍ମଂ ଗୱେସେଯ୍ଯ''ନ୍ତି। ତତୋ ବାରାଣସିରଞ୍ଞୋ ରଜ୍ଜଂ ଦତ୍ୱା ପୁତ୍ତଦାରଞ୍ଚ ସକଜନପଦେଯେୱ ଠପେତ୍ୱା ସବ୍ବଂ ପହାଯ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ୱିପସ୍ସନଂ ଆରଭିତ୍ୱା ପଚ୍ଚେକବୋଧିଂ ସଚ୍ଛିକତ୍ୱା ଅତ୍ତନୋ ୱୀରିଯସମ୍ପତ୍ତିଂ ଦୀପେନ୍ତୋ ଇମଂ ଉଦାନଗାଥଂ ଅଭାସି।

ତତ୍ଥ ଆରଦ୍ଧଂ ୱୀରିଯଂ ଅସ୍ସାତି ଆରଦ୍ଧୱୀରିଯୋ। ଏତେନ ଅତ୍ତନୋ ମହାୱୀରିଯତଂ ଦସ୍ସେତି। ପରମତ୍ଥୋ ୱୁଚ୍ଚତି ନିବ୍ବାନଂ, ପରମତ୍ଥସ୍ସ ପତ୍ତି ପରମତ୍ଥପତ୍ତି, ତସ୍ସା ପରମତ୍ଥପତ୍ତିଯା। ଏତେନ ୱୀରିଯାରମ୍ଭେନ ପତ୍ତବ୍ବଂ ଫଲଂ ଦସ୍ସେତି। ଅଲୀନଚିତ୍ତୋତି ଏତେନ ୱୀରିଯୂପତ୍ଥମ୍ଭାନଂ ଚିତ୍ତଚେତସିକାନଂ ଅଲୀନତଂ ଦସ୍ସେତି। ଅକୁସୀତୱୁତ୍ତୀତି ଏତେନ ଠାନଚଙ୍କମାଦୀସୁ କାଯସ୍ସ ଅନୱସୀଦନଂ ଦସ୍ସେତି। ଦଳ୍ହନିକ୍କମୋତି ଏତେନ ''କାମଂ ତଚୋ ଚ ନ୍ହାରୁ ଚା''ତି (ମ॰ ନି॰ ୨।୧୮୪; ଅ॰ ନି॰ ୨।୫; ମହାନି॰ ୧୯୬) ଏୱଂ ପୱତ୍ତଂ ପଦହନୱୀରିଯଂ ଦସ୍ସେତି, ଯଂ ତଂ ଅନୁପୁବ୍ବସିକ୍ଖାଦୀସୁ ପଦହନ୍ତୋ ''କାଯେନ ଚେୱ ପରମତ୍ଥସଚ୍ଚଂ ସଚ୍ଛିକରୋତୀ''ତି ୱୁଚ୍ଚତି। ଅଥ ୱା ଏତେନ ମଗ୍ଗସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ ୱୀରିଯଂ ଦସ୍ସେତି। ତମ୍ପି ଦଳ୍ହଞ୍ଚ ଭାୱନାପାରିପୂରିଗତତ୍ତା, ନିକ୍କମୋ ଚ ସବ୍ବସୋ ପଟିପକ୍ଖା ନିକ୍ଖନ୍ତତ୍ତା, ତସ୍ମା ତଂସମଙ୍ଗୀପୁଗ୍ଗଲୋପି ଦଳ୍ହୋ ନିକ୍କମୋ ଅସ୍ସାତି ''ଦଳ୍ହନିକ୍କମୋ''ତି ୱୁଚ୍ଚତି। ଥାମବଲୂପପନ୍ନୋତି ମଗ୍ଗକ୍ଖଣେ କାଯଥାମେନ ଚ ଞାଣବଲେନ ଚ ଉପପନ୍ନୋ। ଅଥ ୱା ଥାମଭୂତେନ ବଲେନ ଉପପନ୍ନୋ, ଥିରଞାଣବଲୂପପନ୍ନୋତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ଏତେନ ତସ୍ସ ୱୀରିଯସ୍ସ ୱିପସ୍ସନାଞାଣସମ୍ପଯୋଗଂ ଦୀପେନ୍ତୋ ଯୋଗପଧାନଭାୱଂ ସାଧେତି। ପୁବ୍ବଭାଗମଜ୍ଝିମୌକ୍କଟ୍ଠୱୀରିଯୱସେନ ୱା ତଯୋପି ପାଦା ଯୋଜେତବ୍ବା। ସେସଂ ୱୁତ୍ତନଯମେୱାତି।

ଆରଦ୍ଧୱୀରିଯଗାଥାୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

୧୨୫।ପଟିସଲ୍ଲାନନ୍ତି କା ଉପ୍ପତ୍ତି? ଇମିସ୍ସା ଗାଥାଯ ଆୱରଣଗାଥାଯ ୱିଯ ଉପ୍ପତ୍ତି, ନତ୍ଥି କୋଚି ୱିସେସୋ। ଅତ୍ଥୱଣ୍ଣନାଯ ପନସ୍ସା ପଟିସଲ୍ଲାନନ୍ତି ତେହି ତେହି ସତ୍ତସଙ୍ଖାରେହି ପଟିନିୱତ୍ତିତ୍ୱା ସଲ୍ଲାନଂ, ଏକମନ୍ତସେୱିତା ଏକୀଭାୱୋ କାଯୱିୱେକୋତି ଅତ୍ଥୋ। ଝାନନ୍ତି ପଚ୍ଚନୀକଝାପନତୋ ଆରମ୍ମଣଲକ୍ଖଣୂପନିଜ୍ଝାନତୋ ଚ ଚିତ୍ତୱିୱେକୋ ୱୁଚ୍ଚତି। ତତ୍ଥ ଅଟ୍ଠ ସମାପତ୍ତିଯୋ ନୀୱରଣାଦିପଚ୍ଚନୀକଝାପନତୋ କସିଣାଦିଆରମ୍ମଣୂପନିଜ୍ଝାନତୋ ଚ ''ଝାନ''ନ୍ତି ୱୁଚ୍ଚତି। ୱିପସ୍ସନାମଗ୍ଗଫଲାନି ସତ୍ତସଞ୍ଞାଦିପଚ୍ଚନୀକଝାପନତୋ ଲକ୍ଖଣୂପନିଜ୍ଝାନତୋ ଚ ''ଝାନ''ନି ୱୁଚ୍ଚତି। ଇଧ ପନ ଆରମ୍ମଣୂପନିଜ୍ଝାନମେୱ ଅଧିପ୍ପେତଂ। ଏୱମେତଂ ପଟିସଲ୍ଲାନଞ୍ଚ ଝାନଞ୍ଚ ଅରିଞ୍ଚମାନୋ ଅଜହମାନୋ ଅନିସ୍ସଜ୍ଜମାନୋ। ଧମ୍ମେସୂତି ୱିପସ୍ସନୂପଗେସୁ ପଞ୍ଚକ୍ଖନ୍ଧାଦିଧମ୍ମେସୁ। ନିଚ୍ଚନ୍ତି ସତତଂ ସମିତଂ ଅବ୍ବୋକିଣ୍ଣଂ। ଅନୁଧମ୍ମଚାରୀତି ତେ ଧମ୍ମେ ଆରବ୍ଭ ପୱତ୍ତନେନ ଅନୁଗତଂ ୱିପସ୍ସନାଧମ୍ମଂ ଚରମାନୋ।

ଅଥ ୱା ଧମ୍ମେସୂତି ଏତ୍ଥ ଧମ୍ମାତି ନଓଲୋକୁତ୍ତରଧମ୍ମା, ତେସଂ ଧମ୍ମାନଂ ଅନୁଲୋମୋ ଧମ୍ମୋତି ଅନୁଧମ୍ମୋ, ୱିପସ୍ସନାଯେତଂ ଅଧିୱଚନଂ। ତତ୍ଥ ‘‘ଧମ୍ମାନଂ ନିଚ୍ଚଂ ଅନୁଧମ୍ମଚାରୀ’’ତି ୱତ୍ତବ୍ବେ ଗାଥାବନ୍ଧସୁଖତ୍ଥଂ ୱିଭତ୍ତିବ୍ଯତ୍ତଯେନ ‘‘ଧମ୍ମେସୂ’’ତି ୱୁତ୍ତଂ ସିଯା। ଆଦୀନୱଂ ସମ୍ମସିତା ଭୱେସୂତି ତାଯ ଅନୁଧମ୍ମଚାରିତାସଙ୍ଖାତାଯ ୱିପସ୍ସନାଯ ଅନିଚ୍ଚାକାରାଦିଦୋସଂ ତୀସୁ ଭୱେସୁ ସମନୁପସ୍ସନ୍ତୋ ଏୱଂ ଇମାଯ କାଯଚିତ୍ତୱିୱେକସିଖାପତ୍ତୱିପସ୍ସନାସଙ୍ଖାତାଯ ପଟିପଦାଯ ଅଧିଗତୋତି ୱତ୍ତବ୍ବୋ ଏକୋ ଚରେତି ଏୱଂ ଯୋଜନା ୱେଦିତବ୍ବା।

ପଟିସଲ୍ଲାନଗାଥାୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

୧୨୬।ତଣ୍ହକ୍ଖଯନ୍ତି କା ଉପ୍ପତ୍ତି? ଅଞ୍ଞତରୋ କିର ବାରାଣସିରାଜା ମହଚ୍ଚରାଜାନୁଭାୱେନ ନଗରଂ ପଦକ୍ଖିଣଂ କରୋତି। ତସ୍ସ ସରୀରସୋଭାଯ ଆୱଜ୍ଜିତହଦଯା ସତ୍ତା ପୁରତୋ ଗଚ୍ଛନ୍ତାପି ନିୱତ୍ତିତ୍ୱା ତମେୱ ଉଲ୍ଲୋକେନ୍ତି, ପଚ୍ଛତୋ ଗଚ୍ଛନ୍ତାପି, ଉଭୋହି ପସ୍ସେହି ଗଚ୍ଛନ୍ତାପି। ପକତିଯା ଏୱ ହି ବୁଦ୍ଧଦସ୍ସନେ ପୁଣ୍ଣଚନ୍ଦସମୁଦ୍ଦରାଜଦସ୍ସନେ ଚ ଅତିତ୍ତୋ ଲୋକୋ। ଅଥ ଅଞ୍ଞତରା କୁଟୁମ୍ବିଯଭରିଯାପି ଉପରିପାସାଦଗତା ସୀହପଞ୍ଜରଂ ୱିୱରିତ୍ୱା ଓଲୋକଯମାନା ଅଟ୍ଠାସି। ରାଜା ତଂ ଦିସ୍ୱା ପଟିବଦ୍ଧଚିତ୍ତୋ ହୁତ୍ୱା ଅମଚ୍ଚଂ ଆଣାପେସି – ‘‘ଜାନାହି ତାୱ, ଭଣେ, ‘ଅଯଂ ଇତ୍ଥୀ ସସାମିକା ୱା ଅସାମିକା ୱା’’’ତି? ସୋ ଞତ୍ୱା ‘‘ସସାମିକା, ଦେୱା’’ତି ଆରୋଚେସି। ଅଥ ରାଜା ଚିନ୍ତେସି – ‘‘ଇମା ୱୀସତିସହସ୍ସନାଟକିତ୍ଥିଯୋ ଦେୱଚ୍ଛରାଯୋ ୱିଯ ମଂ ଏୱ ଏକଂ ଅଭିରମାପେନ୍ତି, ସୋ ଦାନାହଂ ଏତାପି ଅତୁସ୍ସିତ୍ୱା ପରସ୍ସ ଇତ୍ଥିଯା ତଣ୍ହଂ ଉପ୍ପାଦେସିଂ। ସା ଉପ୍ପନ୍ନା ଅପାଯମେୱ ଆକଡ୍ଢତୀ’’ତି ତଣ୍ହାଯ ଆଦୀନୱଂ ଦିସ୍ୱା ‘‘ହନ୍ଦ, ନଂ ନିଗ୍ଗଣ୍ହାମୀ’’ତି ରଜ୍ଜଂ ପହାଯ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ୱିପସ୍ସନ୍ତୋ ପଚ୍ଚେକବୋଧିଂ ସଚ୍ଛିକତ୍ୱା ଇମଂ ଉଦାନଗାଥଂ ଅଭାସି।

ତତ୍ଥ ତଣ୍ହକ୍ଖଯନ୍ତି ନିବ୍ବାନଂ, ଏୱଂ ଦିଟ୍ଠାଦୀନୱାଯ ୱା ତଣ୍ହାଯ ଅପ୍ପୱତ୍ତିଂ। ଅପ୍ପମତ୍ତୋତି ସାତଚ୍ଚକାରୀ, ସକ୍କଚ୍ଚକାରୀ। ଅନେଳମୂଗୋତି ଅଲାଲାମୁଖୋ। ଅଥ ୱା ଅନେଳୋ ଚ ଅମୂଗୋ ଚ, ପଣ୍ଡିତୋ ବ୍ୟତ୍ତୋତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ହିତସୁଖସମ୍ପାପକଂ ସୁତମସ୍ସ ଅତ୍ଥୀତି ସୁତୱା, ଆଗମସମ୍ପନ୍ନୋତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ସତୀମାତି ଚିରକତାଦୀନଂ ଅନୁସ୍ସରିତା। ସଙ୍ଖାତଧମ୍ମୋତି ଧମ୍ମୂପପରିକ୍ଖାଯ ପରିଞ୍ଞାତଧମ୍ମୋ। ନିଯତୋତି ଅରିଯମଗ୍ଗେନ ନିଯତଭାୱପ୍ପତ୍ତୋ। ପଧାନୱାତି ସମ୍ମପ୍ପଧାନୱୀରିଯସମ୍ପନ୍ନୋ। ଉପ୍ପଟିପାଟିଯା ଏସ ପାଠୋ ଯୋଜେତବ୍ବୋ। ଏୱମେୱ ତେହି ଅପ୍ପମାଦାଦୀହି ସମନ୍ନାଗତୋ ନିଯାମସମ୍ପାପକେନ ପଧାନେନ ପଧାନୱା, ତେନ ପଧାନେନ ସମ୍ପତ୍ତନିଯାମତୋ ନିଯତୋ, ତତୋ ଅରହତ୍ତପ୍ପତ୍ତିଯା ସଙ୍ଖାତଧମ୍ମୋ। ଅରହା ହି ପୁନ ସଙ୍ଖାତବ୍ବାଭାୱତୋ ‘‘ସଙ୍ଖାତଧମ୍ମୋ’’ତି ୱୁଚ୍ଚତି। ଯଥାହ – ‘‘ଯେ ଚ ସଙ୍ଖାତଧମ୍ମାସେ, ଯେ ଚ ସେଖା ପୁଥୂ ଇଧା’’ତି (ସୁ॰ ନି॰ ୧୦୪୪; ଚୂଳନି॰ ଅଜିତମାଣୱପୁଚ୍ଛାନିଦ୍ଦେସ ୭)। ସେସଂ ୱୁତ୍ତନଯମେୱାତି।

ତଣ୍ହକ୍ଖଯଗାଥାୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

୧୨୭।ସୀହୋୱାତି କା ଉପ୍ପତ୍ତି? ଅଞ୍ଞତରସ୍ସ କିର ବାରାଣସିରଞ୍ଞୋ ଦୂରେ ଉଯ୍ୟାନଂ ହୋତି, ସୋ ପଗେୱ ଉଟ୍ଠାଯ ଉଯ୍ୟାନଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତୋ ଅନ୍ତରାମଗ୍ଗେ ଯାନା ଓରୁଯ୍ହ ଉଦକଟ୍ଠାନଂ ଉପଗତୋ ‘‘ମୁଖଂ ଧୋୱିସ୍ସାମୀ’’ତି। ତସ୍ମିଞ୍ଚ ପଦେସେ ସୀହୀ ସୀହପୋତକଂ ଜନେତ୍ୱା ଗୋଚରାଯ ଗତା। ରାଜପୁରିସୋ ତଂ ଦିସ୍ୱା ‘‘ସୀହପୋତକୋ, ଦେୱା’’ତି ଆରୋଚେସି। ରାଜା ‘‘ସୀହୋ କିର କସ୍ସଚି ନ ଭାଯତୀ’’ତି ତଂ ଉପପରିକ୍ଖିତୁଂ ଭେରିଆଦୀନି ଆକୋଟାପେସି, ସୀହପୋତକୋ ତଂ ସଦ୍ଦଂ ସୁତ୍ୱାପି ତଥେୱ ସଯି। ଅଥ ଯାୱତତିଯଂ ଆକୋଟାପେସି। ସୋ ତତିଯୱାରେ ସୀସଂ ଉକ୍ଖିପିତ୍ୱା ସବ୍ବଂ ପରିସଂ ଓଲୋକେତ୍ୱା ତଥେୱ ସଯି। ଅଥ ରାଜା ‘‘ଯାୱସ୍ସ ମାତା ନାଗଚ୍ଛତି, ତାୱ ଗଚ୍ଛାମା’’ତି ୱତ୍ୱା ଗଚ୍ଛନ୍ତୋ ଚିନ୍ତେସି – ‘‘ତଦହୁଜାତୋପି ସୀହପୋତକୋ ନ ସନ୍ତସତି ନ ଭାଯତି, କୁଦାସ୍ସୁ ନାମାହମ୍ପି ତଣ୍ହାଦିଟ୍ଠିପରିତାସଂ ଛଡ୍ଡେତ୍ୱା ନ ସନ୍ତସେଯ୍ୟଂ ନ ଭାଯେଯ୍ୟ’’ନ୍ତି? ସୋ ତଂ ଆରମ୍ମଣଂ ଗହେତ୍ୱା ଗଚ୍ଛନ୍ତୋ ପୁନ କେୱଟ୍ଟେହି ମଚ୍ଛେ ଗହେତ୍ୱା ସାଖାସୁ ବନ୍ଧିତ୍ୱା ପସାରିତେ ଜାଲେ ୱାତଂ ଅସଙ୍ଗଂଯେୱ ଗଚ୍ଛମାନଂ ଦିସ୍ୱା ତସ୍ମିଂ ନିମିତ୍ତଂ ଅଗ୍ଗହେସି – ‘‘କୁଦାସ୍ସୁ ନାମାହମ୍ପି ତଣ୍ହାଦିଟ୍ଠିମୋହଜାଲଂ ଫାଲେତ୍ୱା ଏୱଂ ଅସଜ୍ଜମାନୋ ଗଚ୍ଛେଯ୍ୟ’’ନ୍ତି?

ଅଥ ଉଯ୍ୟାନଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ସିଲାପଟ୍ଟପୋକ୍ଖରଣିଯା ତୀରେ ନିସିନ୍ନୋ ୱାତବ୍ଭାହତାନି ପଦୁମାନି ଓନମିତ୍ୱା ଉଦକଂ ଫୁସିତ୍ୱା ୱାତୱିଗମେ ପୁନ ଯଥାଠାନେ ଠିତାନି ଉଦକେନ ଅନୁପଲିତ୍ତାନି ଦିସ୍ୱା ତସ୍ମିଂ ନିମିତ୍ତଂ ଅଗ୍ଗହେସି – ‘‘କୁଦାସ୍ସୁ ନାମାହମ୍ପି ଯଥା ଏତାନି ଉଦକେ ଜାତାନି ଉଦକେନ ଅନୁପଲିତ୍ତାନି ତିଟ୍ଠନ୍ତି। ଏୱଂ ଲୋକେ ଜାତୋ ଲୋକେନ ଅନୁପଲିତ୍ତୋ ତିଟ୍ଠେଯ୍ୟ’’ନ୍ତି। ସୋ ପୁନପ୍ପୁନଂ ‘‘ଯଥା ସୀହୋ ୱାତୋ ପଦୁମାନି, ଏୱଂ ଅସନ୍ତସନ୍ତେନ ଅସଜ୍ଜମାନେନ ଅନୁପଲିତ୍ତେନ ଭୱିତବ୍ବ’’ନ୍ତି ଚିନ୍ତେତ୍ୱା ରଜ୍ଜଂ ପହାଯ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ୱିପସ୍ସନ୍ତୋ ପଚ୍ଚେକବୋଧିଂ ସଚ୍ଛିକତ୍ୱା ଇମଂ ଉଦାନଗାଥଂ ଅଭାସି।

ତତ୍ଥ ସୀହୋତି ଚତ୍ତାରୋ ସୀହା – ତିଣସୀହୋ, ପଣ୍ଡୁସୀହୋ, କାଳସୀହୋ, କେସରସୀହୋତି। ତେସଂ କେସରସୀହୋ ଅଗ୍ଗମକ୍ଖାଯତି। ସୋ ଇଧ ଅଧିପ୍ପେତୋ। ୱାତୋ ପୁରତ୍ଥିମାଦିୱସେନ ଅନେକୱିଧୋ। ପଦୁମଂ ରତ୍ତସେତାଦିୱସେନ। ତେସୁ ଯୋ କୋଚି ୱାତୋ ଯଂ କିଞ୍ଚି ପଦୁମଞ୍ଚ ୱଟ୍ଟତିଯେୱ। ତତ୍ଥ ଯସ୍ମା ସନ୍ତାସୋ ନାମ ଅତ୍ତସିନେହେନ ହୋତି, ଅତ୍ତସିନେହୋ ଚ ନାମ ତଣ୍ହାଲେପୋ, ସୋପି ଦିଟ୍ଠିସମ୍ପଯୁତ୍ତେନ ୱା ଦିଟ୍ଠିୱିପ୍ପଯୁତ୍ତେନ ୱା

ଲୋଭେନ ହୋତି, ସୋପି ଚ ତଣ୍ହାଯେଵ। ସଜ୍ଜନଂ ପନ ତତ୍ଥ ଉପପରିକ୍ଖାଦିଵିରହିତସ୍ସ ମୋହେନ ହୋତି, ମୋହୋ ଚ ଅଵିଜ୍ଜା। ତତ୍ଥ ସମଥେନ ତଣ୍ହାଯ ପହାନଂ, ଵିପସ୍ସନାଯ ଅଵିଜ୍ଜାଯ। ତସ୍ମା ସମଥେନ ଅତ୍ତସିନେହଂ ପହାଯ ସୀହୋଵ ସଦ୍ଦେସୁ ଅନିଚ୍ଚଦୁକ୍ଖାଦୀସୁ ଅସନ୍ତସନ୍ତୋ, ଵିପସ୍ସନାଯ ମୋହଂ ପହାଯ ଵାତୋଵ ଜାଲମ୍ହି ଖନ୍ଧାଯତନାଦୀସୁ ଅସଜ୍ଜମାନୋ, ସମଥେନେଵ ଲୋଭଂ ଲୋଭସମ୍ପଯୁତ୍ତଦିଟ୍ଠିଞ୍ଚ ପହାଯ, ପଦୁମଂଵ ତୋଯେନ ସବ୍ବଭଵଭୋଗଲୋଭେନ ଅଲିପ୍ପମାନୋ। ଏତ୍ଥ ଚ ସମଥସ୍ସ ସୀଲଂ ପଦଟ୍ଠାନଂ, ସମଥୋ ସମାଧିସ୍ସ, ସମାଧି ଵିପସ୍ସନାଯାତି ଏଵଂ ଦ୍ଵୀସୁ ଧମ୍ମେସୁ ସିଦ୍ଧେସୁ ତଯୋ ଖନ୍ଧା ସିଦ୍ଧାଵ ହୋନ୍ତି। ତତ୍ଥ ସୀଲକ୍ଖନ୍ଧେନ ସୂରୋ ହୋତି। ସୋ ସୀହୋଵ ସଦ୍ଦେସୁ ଆଘାତଵତ୍ଥୂସୁ କୁଜ୍ଝିତୁକାମତାଯ ନ ସନ୍ତସତି, ପଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧେନ ପଟିଵିଦ୍ଧସଭାଵୋ ଵାତୋଵ ଜାଲମ୍ହି ଖନ୍ଧାଦିଧମ୍ମଭେଦେ ନ ସଜ୍ଜତି, ସମାଧିକ୍ଖନ୍ଧେନ ଵୀତରାଗୋ ପଦୁମଂଵ ତୋଯେନ ରାଗେନ ନ ଲିପ୍ପତି। ଏଵଂ ସମଥଵିପସ୍ସନାହି ସୀଲସମାଧିପଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧେହି ଚ ଯଥାସମ୍ଭଵଂ ତଣ୍ହାଵିଜ୍ଜାନଂ ତିଣ୍ଣଞ୍ଚ ଅକୁସଲମୂଲାନଂ ପହାନଵସେନ ଅସନ୍ତସନ୍ତୋ ଅସଜ୍ଜମାନୋ ଅଲିପ୍ପମାନୋ ଚ ଵେଦିତବ୍ବୋ। ସେସଂ ଵୁତ୍ତନଯମେଵାତି।

ସୀହାଦିଗାଥାଵଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

୧୨୮।ସୀହୋ ଯଥାତି କା ଉପ୍ପତ୍ତି? ଅଞ୍ଞତରୋ କିର ବାରାଣସିରାଜା ପଚ୍ଚନ୍ତଂ କୁପିତଂ ଵୂପସମେତୁଂ ଗାମାନୁଗାମିମଗ୍ଗଂ ଛଡ୍ଡେତ୍ଵା ଉଜୁଂ ଅଟଵିମଗ୍ଗଂ ଗହେତ୍ଵା ମହତିଯା ସେନାଯ ଗଚ୍ଛତି। ତେନ ଚ ସମଯେନ ଅଞ୍ଞତରସ୍ମିଂ ପବ୍ବତପାଦେ ସୀହୋ ବାଲସୂରିଯାତପଂ ତପ୍ପମାନୋ ନିପନ୍ନୋ ହୋତି। ତଂ ଦିସ୍ଵା ରାଜପୁରିସା ରଞ୍ଞୋ ଆରୋଚେସୁଂ। ରାଜା ''ସୀହୋ କିର ନ ସନ୍ତସତୀ''ତି ଭେରିପଣଵାଦିସଦ୍ଦଂ କାରାପେସି, ସୀହୋ ତଥେଵ ନିପଜ୍ଜି। ଦୁତିଯମ୍ପି କାରାପେସି, ସୀହୋ ତଥେଵ ନିପଜ୍ଜି। ତତିଯମ୍ପି କାରାପେସି, ତଦା ''ସୀହୋ ମମ ପଟିସତ୍ତୁ ଅତ୍ଥୀ''ତି ଚତୂହି ପାଦେହି ସୁପ୍ପତିଟ୍ଠିତଂ ପତିଟ୍ଠହିତ୍ଵା ସୀହନାଦଂ ନଦି। ତଂ ସୁତ୍ଵା ହତ୍ଥାରୋହାଦଯୋ ହତ୍ଥିଆଦୀହି ଓରୋହିତ୍ଵା ତିଣଗହନାନି ପଵିଟ୍ଠା, ହତ୍ଥିଅସ୍ସଗଣା ଦିସାଵିଦିସା ପଲାତା। ରଞ୍ଞୋ ହତ୍ଥୀପି ରାଜାନଂ ଗହେତ୍ଵା ଵନଗହନାନି ପୋଥଯମାନୋ ପଲାଯି । ରାଜା ତଂ ସନ୍ଧାରେତୁଂ ଅସକ୍କୋନ୍ତୋ ରୁକ୍ଖସାଖାଯ ଓଲମ୍ବିତ୍ଵା ପଥଵିଂ ପତିତ୍ଵା ଏକପଦିକମଗ୍ଗେନ ଗଚ୍ଛନ୍ତୋ ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧାନଂ ଵସନଟ୍ଠାନଂ ପାପୁଣି। ତତ୍ଥ ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧେ ପୁଚ୍ଛି – ''ଅପି, ଭନ୍ତେ, ସଦ୍ଦମସ୍ସୁତ୍ଥା''ତି? ''ଆମ, ମହାରାଜା''ତି। ''କସ୍ସ ସଦ୍ଦଂ, ଭନ୍ତେ''ତି? ''ପଠମଂ ଭେରିସଙ୍ଖାଦୀନଂ, ପଚ୍ଛା ସୀହସ୍ସା''ତି । ''ନ ଭାଯିତ୍ଥ, ଭନ୍ତେ''ତି। ''ନ ମଯଂ, ମହାରାଜ, କସ୍ସଚି ସଦ୍ଦସ୍ସ ଭାଯାମା''ତି। ''ସକ୍କା ପନ, ଭନ୍ତେ, ମଯ୍ହମ୍ପି ଏଦିସଂ କାତୁ''ନ୍ତି? ''ସକ୍କା, ମହାରାଜ, ସଚେ ପବ୍ବଜିସ୍ସସୀ''ତି। ''ପବ୍ବଜାମି, ଭନ୍ତେ''ତି। ତତୋ ନଂ ପବ୍ବାଜେତ୍ଵା ପୁବ୍ବେ ଵୁତ୍ତନଯେନେଵ ଆଭିସମାଚାରିକଂ ସିକ୍ଖାପେସୁଂ। ସୋପି ପୁବ୍ବେ ଵୁତ୍ତନଯେନେଵ ଵିପସ୍ସନ୍ତୋ ପଚ୍ଚେକବୋଧିଂ ସଚ୍ଛିକତ୍ଵା ଇମଂ ଉଦାନଗାଥଂ ଅଭାସି।

ତତ୍ଥ ସହନା ଚ ହନନା ଚ ସୀଘଜଵତ୍ତା ଚ ସୀହୋ। କେସରସୀହୋଵ ଇଧ ଅଧିପ୍ପେତୋ। ଦାଠା ବଲମସ୍ସ ଅତ୍ଥୀତି ଦାଠବଲୀ। ପସଯ୍ହ ଅଭିଭୁଯ୍ୟାତି ଉଭଯଂ ଚାରୀ-ସଦ୍ଦେନ ସହ ଯୋଜେତବ୍ବଂ ପସଯ୍ହଚାରୀ ଅଭିଭୁଯ୍ୟଚାରୀତି। ତତ୍ଥ ପସଯ୍ହ ନିଗ୍ଗହେତ୍ଵା ଚରଣେନ ପସଯ୍ହଚାରୀ, ଅଭିଭଵିତ୍ଵା ସନ୍ତାସେତ୍ଵା ଵସୀକତ୍ଵା ଚରଣେନ ଅଭିଭୁଯ୍ୟଚାରୀ। ସ୍ଵାଯଂ କାଯବଲେନ ପସଯ୍ହଚାରୀ, ତେଜସା ଅଭିଭୁଯ୍ୟଚାରୀ, ତତ୍ଥ ସଚେ କୋଚି ଵଦେଯ୍ୟ – ''କିଂ ପସଯ୍ହ ଅଭିଭୁଯ୍ୟ ଚାରୀ''ତି, ତତୋ ମିଗାନନ୍ତି ସାମିଵଚନଂ ଉପଯୋଗତ୍ଥେ କତ୍ଵା ''ମିଗେ ପସଯ୍ହ ଅଭିଭୁଯ୍ୟ ଚାରୀ''ତି ପଟିଵତ୍ତବ୍ବଂ। ପନ୍ତାନୀତି ଦୂରାନି। ସେନାସନାନୀତି ଵସନଟ୍ଠାନାନି। ସେସଂ ଵୁତ୍ତନଯେନେଵ ସକ୍କା ଜାନିତୁନ୍ତି ନ ଵିତ୍ଥାରିତନ୍ତି।

ଦାଠବଲୀଗାଥାଵଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

୧୨୯।ମେତ୍ତଂ ଉପେକ୍ଖନ୍ତି କା ଉପ୍ପତ୍ତି? ଅଞ୍ଞତରୋ କିର ରାଜା ମେତ୍ତାଦିଝାନଲାଭୀ ଅହୋସି। ସୋ ''ଝାନସୁଖନ୍ତରାଯୋ ରଜ୍ଜ''ନ୍ତି ଝାନାନୁରକ୍ଖଣତ୍ଥଂ ରଜ୍ଜଂ ପହାଯ ପବ୍ବଜିତ୍ଵା ଵିପସ୍ସନ୍ତୋ ପଚ୍ଚେକବୋଧିଂ ସଚ୍ଛିକତ୍ଵା ଇମଂ ଉଦାନଗାଥଂ ଅଭାସି।

ତତ୍ଥ ''ସବ୍ବେ ସତ୍ତା ସୁଖିତା ଭଵନ୍ତୁ''ତିଆଦିନା ନଯେନ ହିତସୁଖୂପନଯନକାମତା ମେତ୍ତା। ''ଅହୋ ଵତ ଇମମ୍ହା ଦୁକ୍ଖା ମୁଚ୍ଚେଯ୍ୟୁ''ନ୍ତିଆଦିନା ନଯେନ ଅହିତଦୁକ୍ଖାପନଯନକାମତା କରୁଣା। ''ମୋଦନ୍ତି ଵତ ଭୋନ୍ତୋ ସତ୍ତା, ମୋଦନ୍ତି ସାଧୁ ସୁଟ୍ଠୁ''ତିଆଦିନା ନଯେନ ହିତସୁଖାଵିପ୍ପଯୋଗକାମତା ମୁଦିତା। ''ପଞ୍ଞାଯିସ୍ସନ୍ତି ସକେନ କମ୍ମେନା''ତି ସୁଖଦୁକ୍ଖଅଜ୍ଝୁପେକ୍ଖନତା ଉପେକ୍ଖା। ଗାଥାବନ୍ଧସୁଖତ୍ଥଂ ପନ ଉପ୍ପଟିପାଟିଯା ମେତ୍ତଂ ଵତ୍ଵା ଉପେକ୍ଖା ଵୁତ୍ତା, ମୁଦିତା ଚ ପଚ୍ଛା। ଵିମୁତ୍ତିନ୍ତି ଚତସ୍ସୋପି ଏତା ଅତ୍ତନୋ ପଚ୍ଚନୀକଧମ୍ମେହି ଵିମୁତ୍ତତ୍ତା ଵିମୁତ୍ତିଯୋ। ତେନ ଵୁତ୍ତଂ – ''ମେତ୍ତଂ ଉପେକ୍ଖଂ କରୁଣଂ ଵିମୁତ୍ତିଂ, ଆସେଵମାନୋ ମୁଦିତଞ୍ଚ କାଲେ''ତି।

ତତ୍ଥ ଆସେଵମାନୋତି ତିସ୍ସୋ ତିକଚତୁକ୍କଜ୍ଝାନଵସେନ, ଉପେକ୍ଖଂ ଚତୁତ୍ଥଜ୍ଝାନଵସେନ ଭାଵଯମାନୋ । କାଲେତି ମେତ୍ତଂ ଆସେଵିତ୍ଵା ତତୋ ଵୁଟ୍ଠାଯ କରୁଣଂ, ତତୋ ଵୁଟ୍ଠାଯ ମୁଦିତଂ, ତତୋ ଇତରତୋ ଵା ନିପ୍ପୀତିକଜ୍ଝାନତୋ ଵୁଟ୍ଠାଯ ଉପେକ୍ଖଂ ଆସେଵମାନୋ ଏଵ ''କାଲେ ଆସେଵମାନୋ''ତି

ୱୁଚ୍ଚତି, ଆସେୱିତ୍ୱଂ ୱା ଫାସୁକକାଲେ। ସବ୍ବେନ ଲୋକେନ ଅୱିରୁଜ୍ଝମାନୋତି ଦସସୁ ଦିସାସୁ ସବ୍ବେନ ସତ୍ତଲୋକେନ ଅୱିରୁଜ୍ଝମାନୋ। ମେତ୍ତାଦୀନଞ୍ହି ଭାୱିତତ୍ତା ସତ୍ତା ଅପ୍ପଟିକୂଲା ହୋନ୍ତି, ସତ୍ତେସୁ ଚ ୱିରୋଧିଭୂତୋ ପଟିଘୋ ୱୂପସମ୍ମତି। ତେନ ୱୁତ୍ତଂ – ‘‘ସବ୍ବେନ ଲୋକେନ ଅୱିରୁଜ୍ଝମାନୋ’’ତି। ଅଯମେତ୍ଥ ସଙ୍ଖେପୋ, ୱିତ୍ଥାରୋ ପନ ମେତ୍ତାଦିକଥା ଅଟ୍ଠସାଲିନିଯା ଧମ୍ମସଙ୍ଗହଟ୍ଠକଥାଯଂ (ଧ। ସ। ଅଟ୍ଠ। ୨୫୧) ୱୁତ୍ତା। ସେସଂ ୱୁତ୍ତସଦିସମେୱାତି।

ଅପ୍ପମଞ୍ଞାଗାଥାୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

୧୩୦।ରାଗଞ୍ଚ ଦୋସଞ୍ଚାତି କା ଉପ୍ପତ୍ତି? ରାଜଗହଂ କିର ନିସ୍ସାଯ ମାତଙ୍ଗୋ ନାମ ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧୋ ୱିହରତି ସବ୍ବପଚ୍ଛିମୋ ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧାନଂ। ଅଥ ଅମ୍ହାକଂ ବୋଧିସତ୍ତେ ଉପ୍ପନ୍ନେ ଦେୱତାଯୋ ବୋଧିସତ୍ତସ୍ସ ପୂଜନତ୍ଥାଯ ଆଗଚ୍ଛନ୍ତିଯୋ ତଂ ଦିସ୍ୱା ‘‘ମାରିସା, ମାରିସା, ବୁଦ୍ଧୋ ଲୋକେ ଉପ୍ପନ୍ନୋ’’ତି ଭଣିଂସୁ। ସୋ ନିରୋଧା ୱୁଟ୍ଠହନ୍ତୋ ତଂ ସୁତ୍ୱା ଅତ୍ତନୋ ଜୀୱିତକ୍ଖଯଂ ଦିସ୍ୱା ହିମୱନ୍ତେ ମହାପପାତୋ ନାମ ପବ୍ବତୋ ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧାନଂ ପରିନିବ୍ବାନଟ୍ଠାନଂ। ତତ୍ଥ ଆକାସେନ ଗନ୍ତ୍ୱା ପୁବ୍ବେ ପରିନିବ୍ବୁତପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧସ୍ସ ଅଟ୍ଠିସଙ୍ଘାତଂ ପପାତେ ପକ୍ଖିପିତ୍ୱା ସିଲାତଲେ ନିସୀଦିତ୍ୱା ଇମଂ ଉଦାନଗାଥଂ ଅଭାସି।

ତତ୍ଥ ରାଗଦୋସମୋହା ଉରଗସୁତ୍ତେ ୱୁତ୍ତାୱ। ସଂଯୋଜନାନୀତି ଦସ ସଂଯୋଜନାନି, ତାନି ଚ ତେନ ତେନ ମଗ୍ଗେନ ସନ୍ଦାଲଯିତ୍ୱା। ଅସନ୍ତସଂ ଜୀୱିତସଙ୍ଖଯମ୍ହୀତି ଜୀୱିତସଙ୍ଖଯୋ ୱୁଚ୍ଚତି ଚୁତିଚିତ୍ତସ୍ସ ପରିଭେଦୋ। ତସ୍ମିଞ୍ଚ ଜୀୱିତସଙ୍ଖଯେ ଜୀୱିତନିକନ୍ତିଯା ପହୀନତ୍ତା ଅସନ୍ତସନ୍ତି। ଏତ୍ତାୱତା ସୋପାଦିସେସଂ ନିବ୍ବାନଧାତୁଂ ଅତ୍ତନୋ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ଗାଥାପରିଯୋସାନେ ଅନୁପାଦିସେସାଯ ନିବ୍ବାନଧାତୁଯା ପରିନିବ୍ବାଯୀତି।

ଜୀୱିତସଙ୍ଖଯଗାଥାୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

୧୩୧।ଭଜନ୍ତୀତି କା ଉପ୍ପତ୍ତି? ବାରାଣସିଯଂ କିର ଅଞ୍ଞତରୋ ରାଜା ଆଦିଗାଥାଯ ୱୁତ୍ତପ୍ପକାରମେୱ ଫୀତଂ ରଜ୍ଜଂ ସମନୁସାସତି। ତସ୍ସ ଖରୋ ଆବାଧୋ ଉପ୍ପଜ୍ଜି, ଦୁକ୍ଖା ୱେଦନା ପୱତ୍ତନ୍ତି। ୱୀସତିସହସ୍ସିତ୍ଥିଯୋ ତଂ ପରିୱାରେତ୍ୱା ହତ୍ଥପାଦସମ୍ବାହନାଦୀନି କରୋନ୍ତି। ଅମଚ୍ଚା ‘‘ନ ଦାନାଯଂ ରାଜା ଜୀୱିସ୍ସତି, ହନ୍ଦ, ମଯଂ ଅତ୍ତନୋ ସରଣଂ ଗୱେସାମା’’ତି ଚିନ୍ତେତ୍ୱା ଅଞ୍ଞତରସ୍ସ ରଞ୍ଞୋ ସନ୍ତିକଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ଉପଟ୍ଠାନଂ ଯାଚିଂସୁ। ତେ ତତ୍ଥ ଉପଟ୍ଠହନ୍ତିଯେୱ, ନ କିଞ୍ଚି ଲଭନ୍ତି। ରାଜା ଆବାଧା ୱୁଟ୍ଠହିତ୍ୱା ପୁଚ୍ଛି – ‘‘ଇତ୍ଥନ୍ନାମୋ ଚ ଇତ୍ଥନ୍ନାମୋ ଚ କୁହି’’ନ୍ତି? ତତୋ ତଂ ପୱତ୍ତିଂ ସୁତ୍ୱାୱ ସୀସଂ ଚାଲେତ୍ୱା ତୁଣ୍ହୀ ଅହୋସି। ତେପି ଅମଚ୍ଚା ‘‘ରାଜା ୱୁଟ୍ଠିତୋ’’ତି ସୁତ୍ୱା ତତ୍ଥ କିଞ୍ଚି ଅଲଭମାନା ପରମେନ ପାରିଜୁଞ୍ଞେନ ପୀଳିତା ପୁନଦେୱ ଆଗନ୍ତ୍ୱା ରାଜାନଂ ୱନ୍ଦିତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ଅଟ୍ଠଂସୁ। ତେନ ଚ ରଞ୍ଞା ‘‘କୁହିଂ, ତାତା, ତୁମ୍ହେ ଗତା’’ତି ୱୁତ୍ତା ଆହଂସୁ – ‘‘ଦେୱଂ ଦୁବ୍ବଲଂ ଦିସ୍ୱା ଆଜୀୱିକଭଯେନମ୍ହା ଅସୁକଂ ନାମ ଜନପଦଂ ଗତା’’ତି। ରାଜା ସୀସଂ ଚାଲେତ୍ୱା ଚିନ୍ତେସି – ‘‘ଯଂନୂନାହଂ ତମେୱ ଆବାଧଂ ଦସ୍ସେଯ୍ୟଂ, କିଂ ପୁନପି ଏୱଂ କରେଯ୍ୟୁଂ, ନୋ’’ତି? ସୋ ପୁବ୍ବେ ରୋଗେନ ଫୁଟ୍ଠୋ ୱିଯ ବାଳ୍ହଂ ୱେଦନଂ ଦସ୍ସେନ୍ତୋ ଗିଲାନାଲଯଂ ଅକାସି। ଇତ୍ଥିଯୋ ସମ୍ପରିୱାରେତ୍ୱା ପୁବ୍ବସଦିସମେୱ ସବ୍ବଂ ଅକଂସୁ। ତେପି ଅମଚ୍ଚା ତଥେୱ ପୁନ ବହୁତରଂ ଜନଂ ଗହେତ୍ୱା ପକ୍କମିଂସୁ। ଏୱଂ ରାଜା ଯାୱତତିଯଂ ସବ୍ବଂ ପୁବ୍ବସଦିସଂ ଅକାସି, ତେପି ତଥେୱ ପକ୍କମିଂସୁ। ତତୋ ଚତୁତ୍ଥମ୍ପି ତେ ଆଗତେ ଦିସ୍ୱା ରାଜା – ‘‘ଅହୋ! ଇମେ ଦୁକ୍କରଂ ଅକଂସୁ, ଯେ ମଂ ବ୍ୟାଧିତଂ ପହାଯ ଅନପେକ୍ଖା ପକ୍କମିଂସୂ’’ତି ନିବ୍ବିନ୍ନୋ ରଜ୍ଜଂ ପହାଯ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ୱିପସ୍ସନ୍ତୋ ପଚ୍ଚେକବୋଧିଂ ସଚ୍ଛିକତ୍ୱା ଇମଂ ଉଦାନଗାଥଂ ଅଭାସି।

ତତ୍ଥ ଭଜନ୍ତୀତି ସରୀରେନ ଅଲ୍ଲୀଯନ୍ତା ପଯିରୁପାସନ୍ତି। ସେୱନ୍ତୀତି ଅଞ୍ଜଲିକମ୍ମାଦୀହି କିଂକାରପଟିସ୍ସାୱିତାଯ ଚ ପରିଚରନ୍ତି। କାରଣଂ ଅତ୍ଥୋ ଏତେସନ୍ତି କାରଣତ୍ଥା, ଭଜନାଯ ଚ ସେୱନାଯ ଚ ନାଞ୍ଞଂ କାରଣମତ୍ଥି, ଅତ୍ଥୋ ଏୱ ନେସଂ କାରଣଂ, ଅତ୍ଥହେତୁ ସେୱନ୍ତୀତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ନିକ୍କାରଣାଦୁଲ୍ଲଭା ଅଜ୍ଜ ମିତ୍ତାତି ‘‘ଇତୋ କିଞ୍ଚି ଲଚ୍ଛାମା’’ତି ଏୱଂ ଅତ୍ତପଟିଲାଭକାରଣେନ ନିକ୍କାରଣା, କେୱଲଂ –

‘‘ଉପକାରୋ ଚ ଯୋ ମିତ୍ତୋ, ଯୋ ମିତ୍ତୋ ସୁଖଦୁକ୍ଖକୋ;

ଅତ୍ଥକ୍ଖାଯୀ ଚ ଯୋ ମିତ୍ତୋ, ଯୋ ମିତ୍ତୋ ଅନୁକମ୍ପକୋ’’ତି। (ଦୀ। ନି। ୩।୨୬୫) –

ଏୱଂ ୱୁତ୍ତେନ ଅରିଯେନ ମିତ୍ତଭାୱେନ ସମନ୍ନାଗତା ଦୁଲ୍ଲଭା ଅଜ୍ଜ ମିତ୍ତା। ଅତ୍ତଟ୍ଠପଞ୍ଞାତି ଅତ୍ତନି ଠିତା ଏତେସଂ ପଞ୍ଞା। ଅତ୍ତାନମେୱ ଓଲୋକେତି, ନ ଅଞ୍ଞନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ‘‘ଅତ୍ତତ୍ଥପଞ୍ଞା’’ତିପି ପାଠୋ, ତସ୍ସ ଅତ୍ତନୋ ଅତ୍ଥମେୱ ଓଲୋକେତି, ନ ପରତ୍ଥନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ‘‘ଦିଟ୍ଠତ୍ଥପଞ୍ଞା’’ତି ଅଯମ୍ପି କିର ପୋରାଣପାଠୋ, ତସ୍ସ ସମ୍ପତି ଦିଟ୍ଠେଯେୱ ଅତ୍ଥେ ଏତେସଂ ପଞ୍ଞା , ନ ଆଯତିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ଦିଟ୍ଠଧମ୍ମିକତ୍ଥଂଯେୱ ଓଲୋକେତି, ନ ସମ୍ପରାଯିକତ୍ଥନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ଅସୁଚୀତି ଅସୁଚିନା ଅନରିଯେନ କାଯୱଚୀମନୋକମ୍ମେନ ସମନ୍ନାଗତା।

ଖଗ୍ଗୱିସାଣକପ୍ପୋତି ଖଗ୍ଗେନ ରୁକ୍ଖାଦଯୋ ଛିନ୍ଦନ୍ତୋ ୱିଯ ସକସିଙ୍ଗେନ ପଢତାଦଯୋ ଚୁଣ୍ଣୱିଚୁଣ୍ଣଂ କୁରୁମାନୋ ୱିଚରତୀତି ଖଗ୍ଗୱିସାଣୋ। ୱିସସଦିସା ଆଣାତି ୱିସାଣା। ଖଗ୍ଗଂ ୱିଯାତି ଖଗ୍ଗଂ। ଖଗ୍ଗଂ ୱିସାଣଂ ଯସ୍ସ ମିଗସ୍ସ ସୋଯଂ ମିଗୋ ଖଗ୍ଗୱିସାଣୋ, ତସ୍ସ ଖଗ୍ଗୱିସାଣସ୍ସ କପ୍ପୋ ଖଗ୍ଗୱିସାଣକପ୍ପୋ। ଖଗ୍ଗୱିସାଣସଦିସୋ ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧୋ ଏକୋ ଅଦୁତିଯୋ ଅସହାଯୋ ଚରେଯ୍ୟ ୱିହରେଯ୍ୟ ୱତ୍ତେଯ୍ୟ ଯପେଯ୍ୟ ଯାପେଯ୍ୟାତି ଅତ୍ଥୋ।

୧୩୨।ୱିସୁଦ୍ଧସୀଲାତି ୱିସେସେନ ସୁଦ୍ଧସୀଲା, ଚତୁପାରିସୁଦ୍ଧିଯା ସୁଦ୍ଧସୀଲା। ସୁୱିସୁଦ୍ଧପଞ୍ଞାତି ସୁଟ୍ଠୁ ୱିସୁଦ୍ଧପଞ୍ଞା, ରାଗାଦିୱିରହିତତ୍ତା ପରିସୁଦ୍ଧମଗ୍ଗଫଲପଟିସମ୍ଭିଦାଦିପଞ୍ଞା। ସମାହିତାତି ସଂ ସୁଟ୍ଠୁ ଆହିତା, ସନ୍ତିକେ ଠପିତଚିତ୍ତା। ଜାଗରିଯାନୁଯୁତ୍ତାତି ଜାଗରଣଂ ଜାଗରୋ, ନିଦ୍ଦାତିକ୍କମୋତି ଅତ୍ଥୋ। ଜାଗରସ୍ସ ଭାୱୋ ଜାଗରିଯଂ, ଜାଗରିଯେ ଅନୁଯୁତ୍ତା ଜାଗରିଯାନୁଯୁତ୍ତା। ୱିପସ୍ସକାତି ''ଅନିଚ୍ଚଂ ଦୁକ୍ଖଂ ଅନତ୍ତା''ତି ୱିସେସେନ ପସ୍ସନସୀଲା, ୱିପସ୍ସନଂ ପଟ୍ଠପେତ୍ୱା ୱିହରନ୍ତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଧମ୍ମୱିସେସଦସ୍ସୀତି ଦସକୁସଲଧମ୍ମାନଂ ଚତୁସଚ୍ଚଧମ୍ମସ୍ସ ନୱଲୋକୁତ୍ତରଧମ୍ମସ୍ସ ୱା ୱିସେସେନ ପସ୍ସନସୀଲା। ମଗ୍ଗଙ୍ଗବୋଜ୍ଝଙ୍ଗଗତେତି ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠାଦୀହି ମଗ୍ଗଙ୍ଗେହି ସତିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗାଦୀହି ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗେହି ଗତେ ସମ୍ପଯୁତ୍ତେ ଅରିଯଧମ୍ମେ। ୱିଜଞ୍ଞାତି ୱିସେସେନ ଜଞ୍ଞା, ଜାନନ୍ତାତି ଅତ୍ଥୋ।

୧୩୩।ସୁଞ୍ଞତାପ୍ପଣିହିତଞ୍ଚାନିମିତ୍ତନ୍ତି ଅନତ୍ତାନୁପସ୍ସନାୱସେନ ସୁଞ୍ଞତୱିମୋକ୍ଖଞ୍ଚ ଦୁକ୍ଖାନୁପସ୍ସନାୱସେନ ଅପ୍ପଣିହିତୱିମୋକ୍ଖଞ୍ଚ, ଅନିଚ୍ଚାନୁପସ୍ସନାୱସେନ ଅନିମିତ୍ତୱିମୋକ୍ଖଞ୍ଚ। ଆସେୱଯିତ୍ୱାତି ୱଡ୍ଢେତ୍ୱା। ଯେ କତସମ୍ଭାରା ଧୀରା ଜନା ଜିନସାସନମ୍ହି ସାୱକତ୍ତଂ ସାୱକଭାୱଂ ନ ୱଜନ୍ତି ନ ପାପୁଣନ୍ତି, ତେ ଧୀରା କତସମ୍ଭାରା ସଯମ୍ଭୂ ସଯମେୱ ଭୂତା ପଚ୍ଚେକଜିନା ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧା ଭୱନ୍ତି।

୧୩୪। କିଂ ଭୂତା? ମହନ୍ତଧମ୍ମା ପୂରିତମହାସମ୍ଭାରା ବହୁଧମ୍ମକାଯା ଅନେକଧମ୍ମସଭାୱସରୀରା। ପୁନପି କିଂ ଭୂତା? ଚିତ୍ତିସ୍ସରା ଚିତ୍ତଗତିକା ଝାନସମ୍ପନ୍ନାତି ଅତ୍ଥୋ। ସବ୍ବଦୁକ୍ଖୋଘତିଣ୍ଣା ସକଲସଂସାରଓଘଂ ତିଣ୍ଣା ଅତିକ୍କନ୍ତା ଉଦଗ୍ଗଚିତ୍ତା କୋଧମାନାଦିକିଲେସୱିରହିତତ୍ତା ସୋମନସ୍ସଚିତ୍ତା ସନ୍ତମନାତି ଅତ୍ଥୋ। ପରମତ୍ଥଦସ୍ସୀ ପଞ୍ଚକ୍ଖନ୍ଧଦ୍ୱାଦସାଯତନଦ୍ୱତ୍ତିଂସାକାରସଚ୍ଚପଟିଚ୍ଚସମୁପ୍ପାଦାଦିୱସେନ ପରମତ୍ଥଂ ଉତ୍ତମତ୍ଥଂ ଦସ୍ସନସୀଲା। ଅଚଲାଭୀତଟ୍ଠେନ ସୀହୋପମା ସୀହସଦିସାତି ଅତ୍ଥୋ। ଖଗ୍ଗୱିସାଣକପ୍ପା ଖଗ୍ଗୱିସାଣମିଗସିଙ୍ଗସଦିସା ଗଣସଙ୍ଗଣିକାଭାୱେନାତି ଅତ୍ଥୋ।

୧୩୫।ସନ୍ତିନ୍ଦ୍ରିଯାତି ଚକ୍ଖୁନ୍ଦ୍ରିଯାଦୀନଂ ସକସକାରମ୍ମଣେ ଅପ୍ପୱତ୍ତନତୋ ସନ୍ତସଭାୱିନ୍ଦ୍ରିଯା । ସନ୍ତମନାତି ସନ୍ତଚିତ୍ତା, ନିକ୍କିଲେସଭାୱେନ ସନ୍ତସଭାୱଚିତ୍ତସଙ୍କପ୍ପାତି ଅତ୍ଥୋ। ସମାଧୀତି ସୁଟ୍ଠୁ ଏକଗ୍ଗଚିତ୍ତା। ପଚ୍ଚନ୍ତସତ୍ତେସୁ ପତିପ୍ପଚାରାତି ପଚ୍ଚନ୍ତଜନପଦେସୁ ସତ୍ତେସୁ ଦଯାକରୁଣାଦୀହି ପତିଚରଣସୀଲା। ଦୀପା ପରତ୍ଥ ଇଧ ୱିଜ୍ଜଲନ୍ତାତି ସକଲଲୋକାନୁଗ୍ଗହକରଣେନ ପରଲୋକେ ଚ ଇଧଲୋକେ ଚ ୱିଜ୍ଜଲନ୍ତା ଦୀପା ପଦୀପସଦିସାତି ଅତ୍ଥୋ। ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧା ସତତଂ ହିତାମେତି ଇମେ ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧା ସତତଂ ସବ୍ବକାଲଂ ସକଲଲୋକହିତାଯ ପଟିପନ୍ନାତି ଅତ୍ଥୋ।

୧୩୬।ପହୀନସବ୍ବାୱରଣାଜନିନ୍ଦାତି ତେ ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧା ଜନାନଂ ଇନ୍ଦା ଉତ୍ତମା କାମଚ୍ଛନ୍ଦନୀୱରଣାଦୀନଂ ସବ୍ବେସଂ ପଞ୍ଚାୱରଣାନଂ ପହୀନତ୍ତା ପହୀନସବ୍ବାୱରଣା। ଘନକଞ୍ଚନାଭାତି ରତ୍ତସୁୱଣ୍ଣଜମ୍ବୋନଦସୁୱଣ୍ଣପଭା ସଦିସଆଭାୱନ୍ତାତି ଅତ୍ଥୋ। ନିସ୍ସଂସଯଂ ଲୋକସୁଦକ୍ଖିଣେଯ୍ୟାତି ଏକନ୍ତେନ ଲୋକସ୍ସ ସୁଦକ୍ଖିଣାଯ ଅଗ୍ଗଦାନସ୍ସ ପଟିଗ୍ଗହେତୁଂ ଅରହା ଯୁତ୍ତା, ନିକ୍କିଲେସତ୍ତା ସୁନ୍ଦରଦାନପଟିଗ୍ଗହଣାରହାତି ଅତ୍ଥୋ। ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧା ସତତପ୍ପିତାମେତି ଇମେ ପଚ୍ଚେକଞ୍ଞାଣାଧିଗମା ବୁଦ୍ଧା ସତତଂ ନିଚ୍ଚକାଲଂ ଅପ୍ପିତା ସୁହିତା ପରିପୁଣ୍ଣା, ସତ୍ତାହଂ ନିରାହାରାପି ନିରୋଧସମାପତ୍ତିଫଲସମାପତ୍ତିୱସେନ ପରିପୁଣ୍ଣାତି ଅତ୍ଥୋ।

୧୩୭। ପତିଏକା ୱିସୁଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧତୋ ୱିସଦିସା ଅଞ୍ଞେ ଅସାଧାରଣବୁଦ୍ଧା ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧା। ଅଥ ୱା –

''ଉପସଗ୍ଗା ନିପାତା ଚ, ପଚ୍ଚଯା ଚ ଇମେ ତଯୋ;

ନେକେନେକତ୍ଥୱିସଯା, ଇତି ନେରୁତ୍ତିକାବ୍ରୱୁଂ''ନ୍ତି। –

ୱୁତ୍ତତ୍ତା ପତିସଦ୍ଦସ୍ସ ଏକୌପସଗ୍ଗତା ପତି ପଧାନୋ ହୁତ୍ୱା ସାମିଭୂତୋ ଅନେକେସଂ ଦାଯକାନଂ ଅପ୍ପମତ୍ତକମ୍ପି ଆହାରଂ ପଟିଗ୍ଗହେତ୍ୱା ସଗ୍ଗମୋକ୍ଖସ୍ସ ପାପୁଣନତୋ। ତଥା ହି ଅନ୍ନଭାରସ୍ସ ଭତ୍ତଭାଗଂ ପଟିଗ୍ଗହେତ୍ୱାପସ୍ସନ୍ତସ୍ସେୱ ଭୁଞ୍ଜିତ୍ୱା ଦେୱତାହି ସାଧୁକାରଂ ଦାପେତ୍ୱା ତଦହେୱ ତଂ ଦୁଗ୍ଗତଂ ସେଟ୍ଠିଟ୍ଠାନଂ ପାପେତ୍ୱା କୋଟିସଙ୍ଖଧନୁପ୍ପାଦନେନ ଚ, ଖଦିରଙ୍ଗାରଜାତକେ (ଜା। ଅଟ୍ଠ। ୧।୧।ଖଦିରଙ୍ଗାରଜାତକୱଣ୍ଣନା) ମାରେନ ନିମ୍ମିତଖଦିରଙ୍ଗାରକୂପୋପରିଉଟ୍ଠିତପଦୁମକଣ୍ଣିକଂ ମଦ୍ଦିତ୍ୱା ବୋଧିସତ୍ତେନ ଦିନ୍ନଂ ପିଣ୍ଡପାତଂ ପଟିଗ୍ଗହେତ୍ୱା ତସ୍ସ ପସ୍ସନ୍ତସ୍ସେୱ ଆକାସଗମନେନ ସୋମନସ୍ସୁପ୍ପାଦନେନ ଚ, ପଦୁମୱତୀଅଗ୍ଗମହେସୀପୁତ୍ତାନଂ ମହାଜନକରଞ୍ଞୋ ଦେୱିଯା ଆରାଧନେନ ଗନ୍ଧମାଦନତୋ ଆକାସେନ ଆଗମ୍ମ

ଦାନପଟିଗ୍ଗହଣେନ ମହାଜନକବୋଧିସତ୍ତସ୍ସ ଚ ଦେୱିଯା ଚ ସୋମନସ୍ସୁପ୍ପାଦନେନ ଚ, ତଥା ଅବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ ଛାତକଭଯେ ସକଲଜମ୍ବୁଦୀପେ ଉପ୍ପନ୍ନେ ବାରାଣସିସେଟ୍ଠିନୋ ଛାତକଭଯଂ ପଟିଚ୍ଚ ପୂରେତ୍ୱା ରକ୍ଖିତେ ସଟ୍ଠିସହସ୍ସକୋଟ୍ଠାଗାରେ ୱୀହଯୋ ଖେପେତ୍ୱା ଭୂମିଯଂ ନିଖାତଧଞ୍ଞାନି ଚ ଚାଟିସହସ୍ସେସୁ ପୂରିତଧଞ୍ଞାନି ଚ ଖେପେତ୍ୱା ସକଲପାସାଦଭିତ୍ତୀସୁ ମତ୍ତିକାହି ମଦ୍ଦିତ୍ୱା ଲିମ୍ପିତଧଞ୍ଞାନି ଚ ଖେପେତ୍ୱା ତଦା ନାଳିମତ୍ତମେୱାୱସିଟ୍ଠଂ ''ଇଦଂ ଭୁଞ୍ଜିତ୍ୱା ଅଜ୍ଜ ମରିସ୍ସାମା''ତି ଚିତ୍ତଂ ଉପ୍ପାଦେତ୍ୱା ସଯନ୍ତସ୍ସ ଗନ୍ଧମାଦନତୋ ଏକୋ ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧୋ ଆଗନ୍ତ୍ୱା ଗେହଦ୍ୱାରେ ଅଟ୍ଠାସି। ସେଟ୍ଠି ତଂ ଦିସ୍ୱା ପସାଦଂ ଉପ୍ପାଦେତ୍ୱା ଜୀୱିତଂ ପରିଚ୍ଚଜମାନୋ ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧସ୍ସ ପତ୍ତେ ଓକିରି। ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧୋ ୱସନଟ୍ଠାନଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ଅତ୍ତନୋ ଆନୁଭାୱେନ ପସ୍ସନ୍ତସ୍ସେୱ ସେଟ୍ଠିସ୍ସ ପଞ୍ଚପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧସତେହି ସହ ପରିଭୁଞ୍ଜି। ତଦା ଭତ୍ତପଚିତୌକ୍ଖଲିଂ, ପିଦହିତ୍ୱା ଠପେସୁଂ।

ନିଦ୍ଦମୋକ୍କନ୍ତସ୍ସ ସେଟ୍ଠିନୋ ଛାତତ୍ତେ ଉପ୍ପନ୍ନେ ସୋ ୱୁଟ୍ଠହିତ୍ୱା ଭରିଯଂ ଆହ – ''ଭଦ୍ଦେ ଆଚାମକଭତ୍ତମତ୍ତଂ ଓଲୋକେହୀ''ତି। ସୁସିକ୍ଖିତା ସା ''ସଙ୍କ ଦିନ୍ନଂ ନନୁ''ତି ଅୱତ୍ୱା ଉକ୍ଖଲିଯା ପିଧାନଂ ୱିୱରି। ସା ଉକ୍ଖଲି ତଙ୍ଖଣେୱ ସୁମନପୁପ୍ଫମକୁଳଅସଦିସସ୍ସ ସୁଗନ୍ଧସାଲିଭତ୍ତସ୍ସ ପୂରିତା ଅହୋସି। ସା ଚ ସେଟ୍ଠି ଚ ସନ୍ତୁଟ୍ଠା ସଯଞ୍ଚ ସକଲଗେହୱାସିନୋ ଚ ସକଲନଗରୱାସିନୋ ଚ ଭୁଞ୍ଜିଂସୁ। ଦଜ୍ଜିଯା ଗହିତଗହିତଟ୍ଠାନଂ ପୁନ ପୂରିତଂ। ସକଲସଟ୍ଠିସହସ୍ସକୋଟ୍ଠାଗାରେସୁ ସୁଗନ୍ଧସାଲିଯୋ ପୂରେସୁଂ। ସକଲଜମ୍ବୁଦୀପୱାସିନୋ ସେଟ୍ଠିସ୍ସ ଗେହତୋଯେୱ ଧଞ୍ଞବୀଜାନି ଗହେତ୍ୱା ସୁଖିତା ଜାତା। ଏୱମାଦୀସୁ ଅନେକସତ୍ତନିକାଯେସୁ ସୁଖୋତରଣପରିପାଲନସଗ୍ଗମୋକ୍ଖପାପନେସୁ ପତି ସାମିଭୂତୋ ବୁଦ୍ଧୋତି ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧୋ। ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧାନଂ ସୁଭାସିତାନୀତି ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧେହି ୱୋଦାନୁସାସନୀୱସେନ ସୁଟ୍ଠୁ ଭାସିତାନି କଥିତାନି ୱଚନାନି। ଚରନ୍ତି ଲୋକମ୍ହି ସଦେୱକମ୍ହୀତି ଦେୱଲୋକସହିତେ ସତ୍ତଲୋକେ ଚରନ୍ତି ପୱତ୍ତନ୍ତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ସୁତ୍ୱା ତଥା ଯେ ନ କରୋନ୍ତି ବାଲାତି ତଥାରୂପଂ ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧାନଂ ସୁଭାସିତୱଚନଂ ଯେ ବାଲା ଜନା ନ କରୋନ୍ତି ନ ମନସି କରୋନ୍ତି, ତେ ବାଲା ଦୁକ୍ଖେସୁ ସଂସାରଦୁକ୍ଖେସୁ ପୁନପ୍ପୁନଂ ଉପ୍ପତ୍ତିୱସେନ ଚରନ୍ତି ପୱତ୍ତନ୍ତି, ଧାୱନ୍ତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୧୩୮।ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧାନଂ ସୁଭାସିତାନୀତି ସୁଟ୍ଠୁ ଭାସିତାନି ଚତୁରାପାଯତୋ ମୁଚ୍ଚନତ୍ଥାଯ ଭାସିତାନି ୱଚନାନି। କିଂ ଭୂତାନି? ଅୱସ୍ସୱନ୍ତଂ ପଗ୍ଘରନ୍ତଂ ଖୁଦ୍ଦଂ ମଧୁଂ ଯଥା ମଧୁରୱଚନାନୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଯେ ପଟିପତ୍ତିଯୁତ୍ତା ପଣ୍ଡିତଜନାପି ପଟିପତ୍ତୀସୁ ୱୁତ୍ତାନୁସାରେନ ପୱତ୍ତନ୍ତା ତଥାରୂପଂ ମଧୁରୱଚନଂ ସୁତ୍ୱା ୱଚନକରା ଭୱନ୍ତି, ତେ ପଣ୍ଡିତଜନା ସଚ୍ଚଦସା ଚତୁସଚ୍ଚଦସ୍ସିନୋ ସପଞ୍ଞା ପଞ୍ଞାସହିତା ଭୱନ୍ତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୧୩୯।ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧେହିଜିନେହି ଭାସିତାତି କିଲେସେ ଜିନନ୍ତି ଜିନିଂସୂତି ଜିନା, ତେହି ଜିନେହି ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧେହି ୱୁତ୍ତା ଭାସିତା କଥିତା। କଥା ଉଳାରା ଓଜୱନ୍ତା ପାକଟା ସନ୍ତି ପୱତ୍ତନ୍ତି। ତା, କଥା ସକ୍ୟସୀହେନ ସକ୍ୟରାଜୱଂସସୀହେନ ଗୋତମେନ ତଥାଗତେନ ଅଭିନିକ୍ଖମିତ୍ୱା ବୁଦ୍ଧଭୂତେନ ନରୁତ୍ତମେନ ନରାନଂ ଉତ୍ତମେନ ସେଟ୍ଠେନ ପକାସିତା ପାକଟୀକତା ଦେସିତାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। କିମତ୍ଥନ୍ତି ଆହ ''ଧମ୍ମୱିଜାନନତ୍ଥ''ନ୍ତି। ନୱଲୋକୁତ୍ତରଧମ୍ମଂ ୱିସେସେନ ଜାନାପନତ୍ଥନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

୧୪୦।ଲୋକାନୁକମ୍ପାଯ ଇମାନି ତେସନ୍ତି ଲୋକାନୁକମ୍ପତାଯ ଲୋକସ୍ସ ଅନୁକମ୍ପଂ ପଟିଚ୍ଚ ଇମାନି ୱଚନାନି ଇମା ଗାଥାଯୋ। ତେସଂ ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧାନଂ ୱିକୁବ୍ବିତାନି ୱିସେସେନ କୁବ୍ବିତାନି ଭାସିତାନୀତି ଅତ୍ଥୋ। ସଂୱେଗସଙ୍ଗମତିୱଡ୍ଢନତ୍ଥନ୍ତି ପଣ୍ଡିତାନଂ ସଂୱେଗୱଡ୍ଢନତ୍ଥଞ୍ଚ ଅସଙ୍ଗୱଡ୍ଢନତ୍ଥଂ ଏକୀଭାୱୱଡ୍ଢନତ୍ଥଞ୍ଚ ମତିୱଡ୍ଢନତ୍ଥଂ ପଞ୍ଞାୱଡ୍ଢନତ୍ଥଞ୍ଚ ସଯମ୍ଭୁସୀହେନ ଅନାଚରିଯକେନ ହୁତ୍ୱା ସଯମେୱ ଭୂତେନ ଜାତେନ ପଟିୱିଦ୍ଧେନ ସୀହେନ ଅଭୀତେନ ଗୋତମେନ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧେନ ଇମାନି ୱଚନାନି ପକାସିତାନି, ଇମା ଗାଥାଯୋ ପକାସିତା ୱିୱରିତା ଉତ୍ତାନୀକତାତି ଅତ୍ଥୋ। ଇତୀତି ପରିସମାପନତ୍ଥେ ନିପାତୋ।

ଇତି ୱିସୁଦ୍ଧଜନୱିଲାସିନିଯା ଅପଦାନ-ଅଟ୍ଠକଥାଯ

ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧାପଦାନସଂୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୩-୧। ସାରିପୁତ୍ତତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା

ତଦନନ୍ତରଂ ଥେରାପଦାନସଙ୍ଗହଗାଥାଯୋ ସଂୱଣ୍ଣେତୁଂ ''ଅଥ ଥେରାପଦାନଂ ସୁଣାଥା''ତି ଆହ। ଅଥ-ଅପଦାନ-ସଦ୍ଦାନମତ୍ଥୋ ହେଟ୍ଠା ୱୁତ୍ତୋୱ। ଏତ୍ଥ ଥେର-ସଦ୍ଦୋ ପନାଯଂ କାଲଥିରପଞ୍ଞତ୍ତିନାମଧେଯ୍ୟଜେଟ୍ଠାଦୀସୁ ଅନେକେସୁ ଅତ୍ଥେସୁ ୱତ୍ତତି। ତଥା ହି ''ଥେରୋୱସ୍ସିକାନି ପୂତୀନି ଚୁଣ୍ଣକଜାତାନୀ''ତିଆଦୀସୁ (ଦୀ। ନି। ୨।୩୭୯; ମ। ନି। ୧।୧୧୨) କାଲେ, ଥେରୋୱସ୍ସିକାନି ଚିରକାଲଂ ୱସ୍ସିକାନୀତି ଅତ୍ଥୋ। ''ଥେରୋପି ତାୱ ମହା''ଇଚ୍ଚାଦୀସୁ ଥିରେ ଥିରସୀଲୋତି ଅତ୍ଥୋ। ''ଥେରକୋ ଅଯମାଯସ୍ମା ମହଲ୍ଲକୋ''ତିଆଦୀସୁ ପଞ୍ଞତ୍ତିଯଂ , ଲୋକପଞ୍ଞତ୍ତିମତ୍ତୋତି ଅତ୍ଥୋ। ''ଚୁନ୍ଦତ୍ଥେରୋ ଫୁସ୍ସତ୍ଥେରୋ''ତିଆଦୀସୁ ନାମଧେଯ୍ୟେ, ଏୱଂ କତନାମୋତି ଅତ୍ଥୋ। ''ଥେରୋ ଚାଯଂ କୁମାରୋ ମମ ପୁତ୍ତେସୂ''ତିଆଦୀସୁ

ଜେଟ୍ଠେ, ଜେଟ୍ଠୋ କୁମାରୋତି ଅତ୍ଥୋ। ଇଧ ପନାୟଂ କାଲେ ଚ ଥିରେ ଚ ୱତ୍ତତି। ତସ୍ମା ଚିରଂ କାଲଂ ଠିତୋତି ଥେରୋ, ଥିରତରସୀଲାଚାରମଦ୍ଦୱାଦିଗୁଣାଭିୟୁତ୍ତୋ ୱା ଥେରୋତି ୱୁଚ୍ଚତି। ଥେରୋ ଚ ଥେରୋ ଚେତି ଥେରା, ଥେରାନଂ ଅପଦାନଂ କାରଣଂ ଥେରାପଦାନଂ, ତଂ ଥେରାପଦାନଂ ସୁଣାଥାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ହିମୱନ୍ତସ୍ସ ଅୱିଦୂରେ, ଲମ୍ବକୋ ନାମ ପବ୍ବତୋତିଆଦି ଆୟସ୍ମତୋ ସାରିପୁତ୍ତତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ, ତସ୍ସାୟସ୍ମତୋ ମହାମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନତ୍ଥେରସ୍ସ ଚ ୱତ୍ଥୁ ଏୱଂ ୱେଦିତବ୍ବଂ –

ଅତୀତେ କିର ଇତୋ କପ୍ପତୋ ସତସହସ୍ସକପ୍ପାଧିକେ ଏକଅସଙ୍ଖ୍ୟେୟ୍ୟମତ୍ଥକେ ଆୟସ୍ମା ସାରିପୁତ୍ତୋ ବ୍ରାହ୍ମଣମହାସାଲକୁଲେ ନିବ୍ବତ୍ତିତ୍ୱା ନାମେନ ସରଦମାଣୱୋ ନାମ ଅହୋସି। ମହାମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନୋ ଗହପତିମହାସାଲକୁଲେ ନିବ୍ବତ୍ତିତ୍ୱା ନାମେନ ସିରିୱଡ୍ଢନକୁଟୁମ୍ବିକୋ ନାମ ଅହୋସି। ତେ ଉଭୋପି ସହପଂସୁକୀଳିତସହାୟା ଅହେସୁଂ। ତେସୁ ସରଦମାଣୱୋ ପିତୁ ଅଚ୍ଚୟେନ କୁଲସନ୍ତକଂ ଧନଂ ପଟିପଜ୍ଜିତ୍ୱା ଏକଦିୱସଂ ରହୋଗତୋ ଚିନ୍ତେସି – ‘‘ଇମେସଂ ସତ୍ତାନଂ ମରଣଂ ନାମ ଏକନ୍ତିକଂ, ତସ୍ମା ମୟା ଏକଂ ପବ୍ବଜ୍ଜଂ ଉପଗନ୍ତ୍ୱା ୱିମୋକ୍ଖମଗ୍ଗୋ ଗୱେସିତବ୍ବୋ’’ତି ସହାୟଂ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ‘‘ସମ୍ମ, ଅହଂ ପବ୍ବଜିତୁକାମୋ। କିଂ ତ୍ୱଂ ପବ୍ବଜିତୁଂ ସକ୍ଖିସ୍ସସୀ’’ତି ୱତ୍ୱା ତେନ ‘‘ନ ସକ୍ଖିସ୍ସାମୀ’’ତି ୱୁତ୍ତେ ‘‘ହୋତୁ ଅହମେୱ ପବ୍ବଜିସ୍ସାମୀ’’ତି ରତନକୋଟ୍ଠାଗାରାନି ୱିୱରାପେତ୍ୱା କପଣଦ୍ଧିକାଦୀନଂ ମହାଦାନଂ ଦତ୍ୱା ପବ୍ବତପାଦଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ଇସିପବ୍ବଜ୍ଜଂ ପବ୍ବଜି। ତସ୍ସ ପବ୍ବଜିତସ୍ସ ଅନୁପବ୍ବଜ୍ଜଂ ପବ୍ବଜିତା ଚତୁସତ୍ତତିସହସ୍ସମତ୍ତା ବ୍ରାହ୍ମଣପୁତ୍ତା ଅହେସୁଂ। ସୋ ପଞ୍ଚ ଅଭିଞ୍ଞାୟୋ ଅଟ୍ଠ ଚ ସମାପତ୍ତିୟୋ ନିବ୍ବତ୍ତେତ୍ୱା ତେସମ୍ପି ଜଟିଲାନଂ କସିଣପରିକମ୍ମଂ ଆଚିକ୍ଖି। ତେ ସବ୍ବେପି ପଞ୍ଚାଭିଞ୍ଞା ଅଟ୍ଠ ଚ ସମାପତ୍ତିୟୋ ନିବ୍ବତ୍ତେସୁଂ।

ତେନ ସମୟେନ ଅନୋମଦସ୍ସୀ ନାମ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ଲୋକେ ଉପ୍ପଜ୍ଜିତ୍ୱା ପୱତ୍ତିତୱରଧମ୍ମଚକ୍କୋ ସତ୍ତେ ସଂସାରମହୋଘତୋ ତାରେତ୍ୱା ଏକଦିୱସଂ ସରଦତାପସସ୍ସ ଚ ଅନ୍ତେୱାସିକାନଞ୍ଚ ସଙ୍ଗହଂ କତ୍ତୁକାମୋ ଏକୋ ଅଦୁତିୟୋ ପତ୍ତଚୀୱରମାଦାୟ ଆକାସେନ ଗନ୍ତ୍ୱା ‘‘ବୁଦ୍ଧଭାୱଂ ମେ ଜାନାତୂ’’ତି ତାପସସ୍ସ ପସ୍ସନ୍ତସ୍ସେୱ ଆକାସତୋ ଓତରିତ୍ୱା ପଥୱିୟଂ ପତିଟ୍ଠାସି। ସରଦତାପସୋ ସତ୍ଥୁ ସରୀରେ ମହାପୁରିସଲକ୍ଖଣାନି ଉପଧାରେତ୍ୱା ‘‘ସବ୍ବଞ୍ଞୁବୁଦ୍ଧୋୟେୱାୟ’’ନ୍ତି ନିଟ୍ଠଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ପଚ୍ଚୁଗ୍ଗମନଂ କତ୍ୱା ଆସନଂ ପଞ୍ଞାପେତ୍ୱା ଅଦାସି। ନିସୀଦି ଭଗୱା ପଞ୍ଞତ୍ତେ ଆସନେ। ସରଦତାପସୋ ସତ୍ଥୁ ସନ୍ତିକେ ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦି।

ତସ୍ମିଂ ସମୟେ ତସ୍ସ ଅନ୍ତେୱାସିକା ଚତୁସତ୍ତତିସହସ୍ସମତ୍ତା ଜଟିଲା ପଣୀତପଣୀତାନି ଓଜୱନ୍ତାନି ଫଲାଫଲାନି ଗହେତ୍ୱା ଆଗତା ସତ୍ଥାରଂ ଦିସ୍ୱା ସଞ୍ଜାତପସାଦା ଅତ୍ତନୋ ଆଚରିୟସ୍ସ ସତ୍ଥୁ ଚ ନିସିନ୍ନାକାରଂ ଓଲୋକେତ୍ୱା ‘‘ଆଚରିୟ, ମୟଂ ପୁବ୍ବେ ‘ତୁମ୍ହେହି ମହନ୍ତତରୋ କୋଚି ନତ୍ଥୀ’ତି ମଞ୍ଞାମ, ଅୟଂ ପନ ପୁରିସୋ ତୁମ୍ହେହି ମହନ୍ତତରୋ ମଞ୍ଞେ’’ତି ଆହଂସୁ। କିଂ ୱଦେଥ, ତାତା, ସାସପେନ ସଦ୍ଧିଂ ଅଟ୍ଠସଟ୍ଠିୟୋଜନସତସହସ୍ସୁବ୍ବେଧଂ ସିନେରୁଂ ସମଂ କାତୁଂ ଇଚ୍ଛଥ, ସବ୍ବଞ୍ଞୁବୁଦ୍ଧେନ ମଂ ତୁଲଂ ମା କରିତ୍ଥାତି। ଅଥ ତେ ତାପସା ଆଚରିୟସ୍ସ ୱଚନଂ ସୁତ୍ୱା ‘‘ୟାୱ ମହା ୱତାୟଂ ପୁରିସୁତ୍ତମୋ’’ତି ସବ୍ବେୱ ପାଦେସୁ ନିପତିତ୍ୱା ସତ୍ଥାରଂ ୱନ୍ଦିଂସୁ।

ଅଥ ତେ ଆଚରିୟୋ ଆହ – ‘‘ତାତା, ସତ୍ଥୁ ଅନୁଚ୍ଛୱିକୋ ନୋ ଦେୟ୍ୟଧମ୍ମୋ ନତ୍ଥି, ସତ୍ଥା ଚ ଭିକ୍ଖାଚରୱେଲାୟ ଇଧାଗତୋ, ହନ୍ଦ, ମୟଂ ଦେୟ୍ୟଧମ୍ମଂ ୟଥାବଲଂ ଦସ୍ସାମ। ତୁମ୍ହେହି ୟଂ ୟଂ ପଣୀତଂ ଫଲାଫଲଂ ଆଭତଂ, ତଂ ତଂ ଆହରଥା’’ତି ଆହରାପେତ୍ୱା ହତ୍ଥେ ଧୋୱିତ୍ୱା ସୟଂ ତଥାଗତସ୍ସ ପତ୍ତେ ପତିଟ୍ଠାପେସି। ସତ୍ଥାରା ଫଲାଫଲେ ପଟିଗ୍ଗହିତମତ୍ତେ ଦେୱତା ଦିବ୍ବୋଜଂ ପକ୍ଖିପିଂସୁ। ତାପସୋ ଉଦକମ୍ପି ସୟମେୱ ପରିସ୍ସାୱେତ୍ୱା ଅଦାସି। ତତୋ ଭୋଜନକିଚ୍ଚଂ ନିଟ୍ଠାପେତ୍ୱା ସତ୍ଥରି ନିସିନ୍ନେ ସବ୍ବେ ଅନ୍ତେୱାସିକେ ପକ୍କୋସାପେତ୍ୱା ସତ୍ଥୁ ସନ୍ତିକେ ସାରଣୀୟଂ କଥଂ କଥେନ୍ତୋ ନିସୀଦି। ସତ୍ଥା ‘‘ଦ୍ୱେ ଅଗ୍ଗସାୱକା ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘେନ ସଦ୍ଧିଂ ଆଗଚ୍ଛନ୍ତୂ’’ତି ଚିନ୍ତେସି। ତାୱଦେୱ ସତସହସ୍ସଖୀଣାସୱପରିୱାରା ଅଗ୍ଗସାୱକା ଆଗନ୍ତ୍ୱା ଭଗୱନ୍ତଂ ୱନ୍ଦିତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ଅଟ୍ଠଂସୁ।

ତତୋ ସରଦତାପସୋ ଅନ୍ତେୱାସିକେ ଆମନ୍ତେସି – ‘‘ତାତା, ସତ୍ଥୁ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘସ୍ସ ଚ ପୁପ୍ଫାସନେନ ପୂଜା କାତବ୍ବା, ତସ୍ମା ପୁପ୍ଫାନି ଆହରଥା’’ତି। ତେ ତାୱଦେୱ ଇଦ୍ଧିୟା ୱଣ୍ଣଗନ୍ଧସମ୍ପନ୍ନାନି ପୁପ୍ଫାନି ଆହରିତ୍ୱା ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ୟୋଜନପ୍ପମାଣଂ ପୁପ୍ଫାସନଂ ପଞ୍ଞାପେସୁଂ, ଉଭିନ୍ନଂ ଅଗ୍ଗସାୱକାନଂ ତିଗାୱୁତଂ , ସେସଭିକ୍ଖୂନଂ ଅଡ୍ଢୟୋଜନିକାଦିଭେଦଂ, ସଙ୍ଘନୱକସ୍ସ ଉସଭମତ୍ତଂ ପଞ୍ଞାପେସୁଂ। ଏୱଂ ପଞ୍ଞତ୍ତେସୁ ଆସନେସୁ ସରଦତାପସୋ ତଥାଗତସ୍ସ ପୁରତୋ ଅଞ୍ଜଲିଂ ପଗ୍ଗୟ୍ହ ‘‘ଭନ୍ତେ, ମୟ୍ହଂ ଅନୁଗ୍ଗହତ୍ଥାୟ ଇମଂ ପୁପ୍ଫାସନଂ ଅଭିରୁହଥା’’ତି ଆହ। ନିସୀଦି ଭଗୱା ପୁପ୍ଫାସନେ । ସତ୍ଥରି ନିସିନ୍ନେ ଦ୍ୱେ ଅଗ୍ଗସାୱକା ସେସଭିକ୍ଖୂ ଚ ଅତ୍ତନୋ ଅତ୍ତନୋ ପତ୍ତାସନେ ନିସୀଦିଂସୁ। ସତ୍ଥା ‘‘ତେସଂ ମହପ୍ଫଲଂ ହୋତୂ’’ତି ନିରୋଧଂ ସମାପଜ୍ଜି। ସତ୍ଥୁ ସମାପନ୍ନଭାୱଂ ଞତ୍ୱା ଦ୍ୱେ ଅଗ୍ଗସାୱକାପି ସେସଭିକ୍ଖୂପି ନିରୋଧଂ ସମାପଜ୍ଜିଂସୁ। ତାପସୋ ସତ୍ତାହଂ ନିରନ୍ତରଂ ସତ୍ଥୁ ପୁପ୍ଫଚ୍ଛତ୍ତଂ ଧାରେନ୍ତୋ ଅଟ୍ଠାସି। ଇତରେ ୱନମୂଲଫଲଂ ପରିଭୁଞ୍ଜିତ୍ୱା ସେସକାଲେ ଅଞ୍ଜଲିଂ ପଗ୍ଗୟ୍ହ ଅଟ୍ଠଂସୁ। ସତ୍ଥା ସତ୍ତାହସ୍ସ ଅଚ୍ଚୟେନ ନିରୋଧତୋ ୱୁଟ୍ଠହିତ୍ୱା ଅଗ୍ଗସାୱକଂ ନିସଭତ୍ଥେରଂ ଆମନ୍ତେସି – ‘‘ତାପସାନଂ ପୁପ୍ଫାସନାନୁମୋଦନଂ କରୋହୀ’’ତି। ଥେରୋ ସାୱକପାରମୀଞାଣେ ଠତ୍ୱା ତେସଂ ପୁପ୍ଫାସନାନୁମୋଦନଂ

ଅକାସି। ତସ୍ସ ଦେସନାଵସାନେ ସତ୍ଥା ଦୁତିଯଂ ଅଗ୍ଗସାଵକଂ ଅନୋମତ୍ଥେରଂ ଆମନ୍ତେସି – ‘‘ତ୍ଵମ୍ପି ଇମେସଂ ଧମ୍ମଂ ଦେସେହୀ’’ତି। ସୋପି ତେପିଟକଂ ବୁଦ୍ଧଵଚନଂ ସମ୍ମସିତ୍ଵା ତେସଂ ଧମ୍ମଂ କଥେସି। ଦ୍ଵିନ୍ନମ୍ପି ଦେସନାଯ ଧମ୍ମାଭିସମଯୋ ନାହୋସି। ଅଥ ସତ୍ଥା ବୁଦ୍ଧଵିସଯେ ଠତ୍ଵା ଧମ୍ମଦେସନଂ ଆରଭି। ଦେସନାଵସାନେ ଠପେତ୍ଵା ସରଦତାପସଂ ଅଵସେସା ସବ୍ବେପି ଚତୁସତ୍ତତିସହସ୍ସଜଟିଲା ଅରହତ୍ତଂ ପାପୁଣିଂସୁ। ସତ୍ଥା ତେ ‘‘ଏଥ ଭିକ୍ଖଵୋ’’ତି ହତ୍ଥଂ ପସାରେସି। ତେ ତାଵଦେଵ ଅନ୍ତରହିତତାପସଵେସା ଅଟ୍ଠପରିକ୍ଖାରଧରା ସଟ୍ଠିଵସ୍ସିକତ୍ଥେରା ଵିଯ ଅହେସୁଂ।

ସରଦତାପସୋ ପନ ‘‘ଅହୋ ଵତାହମ୍ପି ଅଯଂ ନିସଭତ୍ଥେରୋ ଵିଯ ଅନାଗତେ ଏକସ୍ସ ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ସାଵକୋ ଭଵେଯ୍ଯ’’ନ୍ତି ଦେସନାକାଲେ ଉପ୍ପନ୍ନପରିଵିତକ୍କତାଯ ଅଞ୍ଞଵିହିତୋ ହୁତ୍ଵା ମଗ୍ଗଫଲାନି ପଟିଵିଜ୍ଝିତୁଂ ନାସକ୍ଖି। ଅଥ ସତ୍ଥାରଂ ଵନ୍ଦିତ୍ଵା ତଥା ପଣିଧାନଂ ଅକାସି। ସତ୍ଥା ଅନନ୍ତରାଯେନ ସମିଜ୍ଝନଭାଵଂ ଦିସ୍ଵା ‘‘ଇତୋ କପ୍ପସତସହସ୍ସାଧିକଂ ଏକଂ ଅସଙ୍ଖ୍ଯେଯ୍ଯଂ ଅତିକ୍କମିତ୍ଵା ଗୋତମସ୍ସ ନାମ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ଅଗ୍ଗସାଵକୋ ସାରିପୁତ୍ତୋ ନାମ ଭଵିସ୍ସତୀ’’ତି ବ୍ଯାକରିତ୍ଵା ଧମ୍ମକଥଂ ଵତ୍ଵା ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘପରିଵାରୋ ଆକାସଂ ପକ୍ଖନ୍ଦି। ସରଦତାପସୋପି ସହାଯସ୍ସ ସିରିଵଡ୍ଢସ୍ସ ସନ୍ତିକଂ ଗନ୍ତ୍ଵା ‘‘ସମ୍ମ, ମଯା ଅନୋମଦସ୍ସିସ୍ସ ଭଗଵତୋ ପାଦମୂଲେ ଅନାଗତେ ଉପ୍ପଜ୍ଜନକସ୍ସ ଗୋତମସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ଅଗ୍ଗସାଵକଟ୍ଠାନଂ ପତ୍ଥିତଂ, ତ୍ଵମ୍ପି ତସ୍ସ ଦୁତିଯସାଵକଟ୍ଠାନଂ ପତ୍ଥେହୀ’’ତି। ସିରିଵଡ୍ଢୋ ତଂ ଉପଦେସଂ ସୁତ୍ଵା ଅତ୍ତନୋ ନିଵେସନଦ୍ଵାରେ ଅଟ୍ଠକରୀସମତ୍ତଂ ଠାନଂ ସମତଲଂ କାରେତ୍ଵା ଲାଜପଞ୍ଚମାନି ପୁପ୍ଫାନି ଵିକିରିତ୍ଵା ନୀଲୁପ୍ପଲଚ୍ଛଦନଂ ମଣ୍ଡପଂ କାରେତ୍ଵା ବୁଦ୍ଧାସନଂ ପଞ୍ଞାପେତ୍ଵା ଭିକ୍ଖୂନମ୍ପି ଆସନାନି ପଞ୍ଞାପେତ୍ଵା ମହନ୍ତଂ ସକ୍କାରସମ୍ମାନଂ ସଜ୍ଜେତ୍ଵା ସରଦତାପସେନ ସତ୍ଥାରଂ ନିମନ୍ତାପେତ୍ଵା ସତ୍ତାହଂ ମହାଦାନଂ ପଵତ୍ତେତ୍ଵା ବୁଦ୍ଧପ୍ପମୁଖଂ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘଂ ମହାରହେହି ଵତ୍ଥେହି ଅଚ୍ଛାଦେତ୍ଵା ଦୁତିଯସାଵକଭାଵାଯ ପଣିଧାନଂ ଅକାସି। ସତ୍ଥା ତସ୍ସ ଅନନ୍ତରାଯେନ ସମିଜ୍ଝନଭାଵଂ ଦିସ୍ଵା ଵୁତ୍ତନଯେନ ବ୍ଯାକରିତ୍ଵା ଭତ୍ତାନୁମୋଦନଂ କତ୍ଵା ପକ୍କାମି। ସିରିଵଡ୍ଢୋ ହଟ୍ଠପହଟ୍ଠୋ ଯାଵଜୀଵଂ କୁସଲକମ୍ମଂ କତ୍ଵା ଦୁତିଯଚିତ୍ତଵାରେ କାମାଵଚରଦେଵଲୋକେ ନିବ୍ବତ୍ତି। ସରଦତାପସୋ ଚତ୍ତାରୋ ବ୍ରହ୍ମଵିହାରେ ଭାଵେତ୍ଵା ବ୍ରହ୍ମଲୋକେ ନିବ୍ବତ୍ତି।

ତତୋ ପଟ୍ଠାଯ ତେସଂ ଉଭିନ୍ନମ୍ପି ଅନ୍ତରା କମ୍ମଂ ନ କଥିତଂ। ଅମ୍ହାକଂ ପନ ଭଗଵତୋ ଉପ୍ପତ୍ତିତୋ ପୁରେତରମେଵ ସରଦତାପସୋ ରାଜଗହସ୍ସ ଅଵିଦୂରେ ଉପତିସ୍ସଗାମେ ରୂପସାରିଯା ବ୍ରାହ୍ମଣିଯା କୁଚ୍ଛିମ୍ହି ପଟିସନ୍ଧିଂ ଗଣ୍ହି। ତଂଦିଵସମେଵ ସହାଯୋପି ରାଜଗହସ୍ସେଵ ଅଵିଦୂରେ କୋଲିତଗାମେ ମୋଗ୍ଗଲିଯା ବ୍ରାହ୍ମଣିଯା କୁଚ୍ଛିମ୍ହି ପଟିସନ୍ଧିଂ ଗଣ୍ହି। ତସ୍ମା ମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନୋ ମୋଗ୍ଗଲିଯା ବ୍ରାହ୍ମଣିଯା ପୁତ୍ତୋତି ମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନୋ। ମୋଗ୍ଗଲିଗୋତ୍ତେନ ଜାତୋତି ଵା ମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନୋ। ଅଥ ଵା ମାତୁକୁମାରିକକାଲେ ତସ୍ସା ମାତାପିତୂହି ଵୁତ୍ତଂ – ‘‘ମା ଉଗ୍ଗଲି ମା ଉଗ୍ଗଲୀ’’ତି ଵଚନମୁପାଦାଯ ‘‘ମୁଗ୍ଗଲୀ’’ତି ନାମଂ। ତସ୍ସା ମୁଗ୍ଗଲିଯା ପୁତ୍ତୋତି ମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନୋ। ଅଥ ଵା ସୋତାପତ୍ତିମଗ୍ଗାଦିମଗ୍ଗସ୍ସ ଲାଭେ ଆଦାନେ ପଟିଵିଜ୍ଝନେ ଅଲଂ ସମତ୍ଥୋତି ମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନୋତି। ତାନି କିର ଦ୍ଵେ କୁଲାନି ଯାଵ ସତ୍ତମା କୁଲପରିଵଟ୍ଟା ଆବଦ୍ଧସହାଯାନେଵ। ତେସଂ ଦ୍ଵିନ୍ନଂ ଏକଦିଵସମେଵ ଗବ୍ଭପରିହାରମଦଂସୁ। ଦସମାସଚ୍ଚଯେନ ଜାତାନମ୍ପି ତେସଂ ଛସଟ୍ଠି ଧାତିଯୋ ପଟ୍ଠପେସୁଂ। ନାମଗ୍ଗହଣଦିଵସେ ରୂପସାରୀବ୍ରାହ୍ମଣିଯା ପୁତ୍ତସ୍ସ ଉପତିସ୍ସଗାମେ ଜେଟ୍ଠକୁଲସ୍ସ ପୁତ୍ତତ୍ତା ଉପତିସ୍ସୋତି ନାମଂ କରିଂସୁ। ଇତରସ୍ସ କୋଲିତଗାମେ ଜେଟ୍ଠକୁଲସ୍ସ ପୁତ୍ତତ୍ତା କୋଲିତୋତି ନାମଂ କରିଂସୁ। ତେ ଉଭୋପି ମହତା ପରିଵାରେନ ଵଡ୍ଢନ୍ତା ଵୁଦ୍ଧିମନ୍ଵାଯ ସବ୍ବସିପ୍ପାନଂ ପାରଂ ଅଗମଂସୁ।

ଅଥେକଦିଵସଂ ତେ ରାଜଗହେ ଗିରଗ୍ଗସମଜ୍ଜଂ ପସ୍ସନ୍ତା ମହାଜନଂ ସନ୍ନିପତିତଂ ଦିସ୍ଵା ଞାଣସ୍ସ ପରିପାକଂ ଗତତ୍ତା ଯୋନିସୋ ଉମ୍ମୁଜ୍ଜନ୍ତା ‘‘ସବ୍ବେପିମେ ଓରଂ ଵସ୍ସସତାଵ ମଚ୍ଚୁମୁଖଂ ପଵିସନ୍ତୀ’’ତି ସଂଵେଗଂ ପଟିଲଭିତ୍ଵା ‘‘ଅମ୍ହେହି ମୋକ୍ଖଧମ୍ମୋ ପରିଯେସିତବ୍ବୋ, ତଞ୍ଚ ପରିଯେସନ୍ତେହି ଏକା ପବ୍ବଜ୍ଜା ଲଦ୍ଧୁଂ ଵଟ୍ଟତୀ’’ତି ନିଚ୍ଛଯଂ କତ୍ଵା ପଞ୍ଚମାଣଵକସତେହି ସଦ୍ଧିଂ ସଞ୍ଚଯସ୍ସ ପରିବ୍ବାଜକସ୍ସ ସନ୍ତିକେ ପବ୍ବଜିଂସୁ। ତେସଂ ପବ୍ବଜିତକାଲତୋ ପଟ୍ଠାଯ ସଞ୍ଚଯୋ ଲାଭଗ୍ଗଯସଗ୍ଗପ୍ପତ୍ତୋ ଅହୋସି। ତେ କତିପାହେନେଵ ସବ୍ବଂ ସଞ୍ଚଯସ୍ସ ସମଯଂ ପରିମଦ୍ଦିତ୍ଵା ତତ୍ଥ ସାରଂ ଅଦିସ୍ଵା ତତୋ ନିକ୍ଖମିତ୍ଵା ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ପଣ୍ଡିତସମ୍ମତେ ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣେ ପଞ୍ହଂ ପୁଚ୍ଛନ୍ତି, ତେ ତେହି ପୁଟ୍ଠା ନ ସମ୍ପାଦେନ୍ତି। ଅଞ୍ଞଦତ୍ଥୁ ତେଯେଵ ତେସଂ ପଞ୍ହଂ ଵିସ୍ସଜ୍ଜେନ୍ତି। ଏଵଂ ତେ ମୋକ୍ଖଂ ପରିଯେସନ୍ତା କତିକଂ ଅକଂସୁ – ‘‘ଅମ୍ହେସୁ ଯୋ ପଠମଂ ଅମତଂ ଅଧିଗଚ୍ଛତି, ସୋ ଇତରସ୍ସ ଆରୋଚେତୂ’’ତି।

ତେନ ଚ ସମଯେନ ଅମ୍ହାକଂ ସତ୍ଥରି ପଠମାଭିସମ୍ବୋଧିଂ ପତ୍ଵା ପଵତ୍ତିତଵରଧମ୍ମଚକ୍କେ ଅନୁପୁବ୍ବେନ ଉରୁଵେଲକସ୍ସପାଦିକେ ସହସ୍ସଜଟିଲେ ଦମେତ୍ଵା ରାଜଗହେ ଵିହରନ୍ତେ ଏକଦିଵସଂ ଉପତିସ୍ସୋ ପରିବ୍ବାଜକୋ ପରିବ୍ବାଜକାରାମଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତୋ ଆଯସ୍ମନ୍ତଂ ଅସ୍ସଜିତ୍ଥେରଂ ରାଜଗହେ ପିଣ୍ଡାଯ ଚରନ୍ତଂ ଦିସ୍ଵା ‘‘ନ ମଯା ଏଵରୂପୋ ଆକପ୍ପସମ୍ପନ୍ନୋ ପବ୍ବଜିତୋ ଦିଟ୍ଠପୁବ୍ବୋ, ସନ୍ତଧମ୍ମେନ ନାମ ଏତ୍ଥ ଭଵିତବ୍ବ’’ନ୍ତି ସଞ୍ଜାତପସାଦୋ ପଞ୍ହଂ ପୁଚ୍ଛିତୁଂ ଆଯସ୍ମନ୍ତଂ ଉଦିକ୍ଖନ୍ତୋ ପିଟ୍ଠିତୋ ପିଟ୍ଠିତୋ ଅନୁବନ୍ଧି। ଥେରୋପି ଲଦ୍ଧପିଣ୍ଡପାତୋ ପରିଭୁଞ୍ଜିତୁଂ ପତିରୂପଂ ଓକାସଂ ଗତୋ। ପରିବ୍ବାଜକୋ ଅତ୍ତନୋ ପରିବ୍ବାଜକପୀଠଂ ପଞ୍ଞାପେତ୍ଵା ଅଦାସି। ଭତ୍ତକିଚ୍ଚପରିଯୋସାନେ ଚସ୍ସ ଅତ୍ତନୋ କୁଣ୍ଡିକାଯ ଉଦକଂ ଅଦାସି। ଏଵଂ ସୋ ଆଚରିଯଵତ୍ତଂ କତ୍ଵା କତଭତ୍ତକିଚ୍ଚେନ ଥେରେନ ସଦ୍ଧିଂ ପଟିସନ୍ଥାରଂ କତ୍ଵା – ‘‘କୋ ଵା ତେ ସତ୍ଥା, କସ୍ସ ଵା ତ୍ଵଂ ଧମ୍ମଂ ରୋଚେସୀ’’ତି ପୁଚ୍ଛି। ଥେରୋ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧଂ ଅପଦିସି। ପୁନ ତେନ ‘‘କିଂ ଵାଦୀ ପନାଯସ୍ମତୋ ସତ୍ଥା’’ତି ପୁଟ୍ଠୋ ‘‘ଇମସ୍ସ ସାସନସ୍ସ ଗମ୍ଭୀରତଂ ଦସ୍ସେସ୍ସାମୀ’’ତି ଅତ୍ତନୋ ନଵକଭାଵଂ

ପଓ୍ୱେଦେତ୍ୱା ସଙ୍ଖେପଓ୍ୱସେନ ଚସ୍ସ ସାସନଧମ୍ମଂ କଥେନ୍ତୋ ‘‘ଯେ ଧମ୍ମା ହେତୁପ୍ପଭଓ୍ୱା’’ତି (ମହାଓ୍ୱ. ୬୦; ଅପ. ଥେର ୧.୧.୨୮୬) ଗାଥମାହ. ପରିବ୍ବାଜକୋ ପଠମପଦଦ୍ୱଯମେଓ୍ୱ ସୁତ୍ୱା ସହସ୍ସନଯସମ୍ପନ୍ନେ ସୋତାପତ୍ତିମଗ୍ଗଫଲେ ପତିଟ୍ଠହି. ଇତରଂ ପଦଦ୍ୱଯଂ ସୋତାପନ୍ନକାଲେ ନିଟ୍ଠାସି. ଗାଥାପରିଯୋସାନେ ପନ ସୋତାପନ୍ନୋ ହୁତ୍ୱା ଉପରିଓ୍ୱିସେସେ ଅପଓ୍ୱତ୍ତନ୍ତେ ‘‘ଭଓ୍ୱିସ୍ସତି ଏତ୍ଥ କାରଣ’’ନ୍ତି ସଲ୍ଲକ୍ଖେତ୍ୱା ଥେରଂ ଆହ – ‘‘ମା, ଭନ୍ତେ, ଉପରି ଧମ୍ମଦେସନଂ ଓ୍ୱଡ୍ଢଯିତ୍ଥ, ଏତ୍ତକମେଓ୍ୱ ଅଲଂ, କହଂ ଅମ୍ହାକଂ ସତ୍ଥା ଓ୍ୱସତୀ’’ତି? ‘‘ଓ୍ୱେଳୁଓ୍ୱନେ’’ତି. ‘‘ଭନ୍ତେ, ତୁମ୍ହେ ପୁରତୋ ଗଚ୍ଛଥ, ଅହଂ ମଯ୍ହଂ ସହାଯସ୍ସ କତପଟିଞ୍ଞଂ ମୋଚେତ୍ୱା ତଂ ଗହେତ୍ୱା ଆଗମିସ୍ସାମୀ’’ତି ପଞ୍ଚପତିଟ୍ଠିତେନ ଓ୍ୱନ୍ଦିତ୍ୱା ପଦକ୍ଖିଣଂ କତ୍ୱା ଥେରଂ ଉଯ୍ୟୋଜେତ୍ୱା ପରିବ୍ବାଜକାରାମଂ ଅଗମାସି.

କୋଲିତପରିବ୍ବାଜକୋ ତଂ ଦୂରତୋଓ୍ୱ ଆଗଚ୍ଛନ୍ତଂ ଦିସ୍ୱା ‘‘ମୁଖଓ୍ୱଣ୍ଣୋ ନ ଅଞ୍ଞଦିଓ୍ୱସେସୁ ଓ୍ୱିଯ ଅଦ୍ଧାନେନ ଅମତଂ ଅଧିଗତଂ ଭଓ୍ୱିସ୍ସତୀ’’ତି ତେନେଓ୍ୱସ୍ସ ଓ୍ୱିସେସାଧିଗମଂ ସମ୍ଭାଓ୍ୱେତ୍ୱା ଅମତାଧିଗମଂ ପୁଚ୍ଛି. ସୋପିସ୍ସ ‘‘ଆଓ୍ୱୁସୋ, ଅମତମଧିଗତ’’ନ୍ତି ପଟିଜାନିତ୍ୱା ତମେଓ୍ୱ ଗାଥଂ ଅଭାସି. ଗାଥାପରିଯୋସାନେ କୋଲିତୋ ସୋତାପତ୍ତିଫଲେ ପତିଟ୍ଠହିତ୍ୱା ଆହ – ‘‘କହଂ ନୋ ସତ୍ଥା’’ତି? ‘‘ଓ୍ୱେଳୁଓ୍ୱନେ’’ତି. ‘‘ତେନ ହି, ଆଓ୍ୱୁସୋ, ଆଯାମ, ସତ୍ଥାରଂ ପସ୍ସିସ୍ସାମା’’ତି. ଉପତିସ୍ସୋ ସବ୍ବକାଲମ୍ପି ଆଚରିଯପୂଜକୋଓ୍ୱ, ତସ୍ମା ସଞ୍ଚଯସ୍ସ ସତ୍ଥୁ ଗୁଣେ ପକାସେତ୍ୱା ତମ୍ପି ସତ୍ଥୁ ସନ୍ତିକଂ ନେତୁକାମୋ ଅହୋସି. ସୋ ଲାଭାସାପକତୋ ଅନ୍ତେଓ୍ୱାସିକଭାଓ୍ୱଂ ଅନିଚ୍ଛନ୍ତୋ ‘‘ନ ସକ୍କୋମି ଚାଟି ହୁତ୍ୱା ଉଦକସିଞ୍ଚନଂ ହୋତୁ’’ନ୍ତି ପଟିକ୍ଖିପି. ତେ ଅନେକେହି କାରଣେହି ତଂ ସଞ୍ଞାପେତୁଂ ଅସକ୍କୋନ୍ତା ଅତ୍ତନୋ ଓ୍ୱାଦେ ଓ୍ୱତ୍ତମାନେହି ଅଡ୍ଢତେଯ୍ୟସତେହି ଅନ୍ତେଓ୍ୱାସିକେହି ସଦ୍ଧିଂ ଓ୍ୱେଳୁଓ୍ୱନଂ ଅଗମଂସୁ. ସତ୍ଥା ତେ ଦୂରତୋଓ୍ୱ ଆଗଚ୍ଛନ୍ତେ ଦିସ୍ୱା ‘‘ଏତଂ ମେ ସାଓ୍ୱକଯୁଗଂ ଭଓ୍ୱିସ୍ସତି, ଅଗ୍ଗଂ ଭଦ୍ଦଯୁଗ’’ନ୍ତି ଓ୍ୱତ୍ୱା ତେସଂ ପରିସାଯ ଚରିଯଓ୍ୱସେନ ଧମ୍ମଂ ଦେସେତ୍ୱା ଅରହତ୍ତେ ପତିଟ୍ଠାପେତ୍ୱା ଏହିଭିକ୍ଖୁଭାଓ୍ୱେନ ଉପସମ୍ପଦଂ ଅଦାସି. ଯଥା ତେସଂ ଏଓ୍ୱଂ ଅଗ୍ଗସାଓ୍ୱକାନମ୍ପି ଇଦ୍ଧିମଯପତ୍ତଚୀଓ୍ୱରଂ ଆଗତମେଓ୍ୱ. ଉପରିମଗ୍ଗତ୍ତଯକିଚ୍ଚଂ ପନ ନ ନିଟ୍ଠାସି. କସ୍ମା? ସାଓ୍ୱକପାରମୀଞାଣସ୍ସ ମହନ୍ତତାଯ.

ତେସୁ ଆଯସ୍ମା ମହାମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନୋ ପବ୍ବଜିତତୋ ସତ୍ତମେ ଦିଓ୍ୱସେ ମଗଧରଟ୍ଠେ କଲ୍ଲଓ୍ୱାଲଗାମେ ସମଣଧମ୍ମଂ କରୋନ୍ତୋ ଥିନମିଦ୍ଧେ ଓ୍ୱକ୍କମନ୍ତେ ସତ୍ଥାରା ସଂଓ୍ୱେଜିତୋ ଥିନମିଦ୍ଧଂ ଓ୍ୱିନୋଦେତ୍ୱା ଧାତୁକମ୍ମଟ୍ଠାନଂ ସୁଣନ୍ତୋ ଏଓ୍ୱ ଉପରିମଗ୍ଗତ୍ତଯଂ ଅଧିଗନ୍ତ୍ୱା ସାଓ୍ୱକପାରମୀଞାଣସ୍ସ ମତ୍ଥକଂ ପାପୁଣି. ଆଯସ୍ମା ସାରିପୁତ୍ତୋ ପବ୍ବଜ୍ଜାଯ ଅଦ୍ଧମାସଂ ଅତିକ୍କମିତ୍ୱା ସତ୍ଥାରା ସଦ୍ଧିଂ ରାଜଗହେ ସୂକରଖତଲେଣେ ଓ୍ୱିହରନ୍ତୋ ଅତ୍ତନୋ ଭାଗିନେଯ୍ୟସ୍ସ ଦୀଘନଖପରିବ୍ବାଜକସ୍ସ ଓ୍ୱେଦନାପରିଗ୍ଗହସୁତ୍ତନ୍ତେ (ମ. ନି. ୨.୨୦୧ ଆଦଯୋ) ଦେସିଯମାନେ ଦେସନାନୁସାରେନ ଞାଣଂ ପେସେତ୍ୱା ପରସ୍ସ ଓ୍ୱଡ୍ଢିତଂ ଭତ୍ତଂ ଭୁଞ୍ଜନ୍ତୋ ଓ୍ୱିଯ ସାଓ୍ୱକପାରମୀଞାଣସ୍ସ ମତ୍ଥକଂ ପାପୁଣି. ଇତି ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ଅଗ୍ଗସାଓ୍ୱକାନଂ ସତ୍ଥୁ ସମୀପେ ଏଓ୍ୱ ସାଓ୍ୱକପାରମୀଞାଣଂ ମତ୍ଥକଂ ପତ୍ତଂ.

ଏଓ୍ୱଂ ପତ୍ତସାଓ୍ୱକପାରମୀଞାଣୋ ଆଯସ୍ମା ସାରିପୁତ୍ତୋ ‘‘କେନ କମ୍ମେନ ଅଯଂ ସମ୍ପତ୍ତି ଲଦ୍ଧା’’ତି ଆଓ୍ୱଜ୍ଜେନ୍ତୋ ତଂ ଞତ୍ୱା ପୀତିସୋମନସ୍ସଓ୍ୱସେନ ଉଦାନଂ ଉଦାନେନ୍ତୋ ‘‘ହିମଓ୍ୱନ୍ତସ୍ସ ଅଓ୍ୱିଦୂରେ’’ତିଆଦିମାହ. ତେନ ଓ୍ୱୁତ୍ତଂ –

୧୪୧.

‘‘ହିମଓ୍ୱନ୍ତସ୍ସ ଅଓ୍ୱିଦୂରେ, ଲମ୍ବକୋ ନାମ ପବ୍ବତୋ;

ଅସ୍ସମୋ ସୁକତୋ ମଯ୍ହଂ, ପଣ୍ଣସାଲା ସୁମାପିତା’’ତି.

ତତ୍ଥ ହିମଓ୍ୱନ୍ତସ୍ସାତି ହିମୋ ଅସ୍ସ ଅତ୍ଥୀତି ହିମଓ୍ୱା, ତସ୍ସ ହିମଓ୍ୱନ୍ତସ୍ସ ଅଓ୍ୱିଦୂରେ ସମୀପେ, ହିମାଲଯପଟିବଦ୍ଧଓ୍ୱନେହି ଅତ୍ଥୋ. ଲମ୍ବକୋ ନାମ ପବ୍ବତୋତି ଏଓ୍ୱଂନାମକୋ ପଂସୁମିସ୍ସକପବ୍ବତୋ. ଅସ୍ସମୋ ସୁକତୋ ମଯ୍ହନ୍ତି ତସ୍ମିଂ ଲମ୍ବକେ ପବ୍ବତେ ମଯ୍ହଂ ମମତ୍ଥାଯ କତୋ ଅସ୍ସମୋ ଅରଞ୍ଞଓ୍ୱାସୋ ଆସମନ୍ତତୋ ସମୋତି ଅସ୍ସମୋ. ନତ୍ଥି ପଓ୍ୱିଟ୍ଠାନଂ ସମୋ ପରିସ୍ସମୋ ଏତ୍ଥାତି ଓ୍ୱା ଅସ୍ସମୋ, ସୋ ଇତ୍ଥମ୍ଭୂତୋ ଅରଞ୍ଞଓ୍ୱାସୋ ସୁଟ୍ଠୁ କତୋ, ରତ୍ତିଟ୍ଠାନଦିଓ୍ୱାଟ୍ଠାନକୁଟିମଣ୍ଡପାଦିଓ୍ୱସେନ ସୁନ୍ଦରେନାକାରେନ କତୋତି ଅତ୍ଥୋ. ପଣ୍ଣସାଲାତି ଉସୀରପବ୍ବଜାଦୀହି ପଣ୍ଣେହି ଛାଦିତା ନିଓ୍ୱସନପଣ୍ଣସାଲାତି ଅତ୍ଥୋ.

୧୪୨.

‘‘ଉତ୍ତାନକୂଲା ନଦିକା, ସୁପତିତ୍ଥା ମନୋରମା;

ସୁସୁଦ୍ଧପୁଲିନାକିଣ୍ଣା, ଅୱିଦୂରେ ମମସ୍ସମଂ’’।

ତତ୍ଥ ଉତ୍ତାନକୂଲାତି ଅଗମ୍ଭୀରା ନଦୀ। ସୁପତିତ୍ଥାତି ସୁନ୍ଦରପତିତ୍ଥା। ମନୋରମା ମନଲ୍ଲୀନା ମନାପା। ସୁସୁଦ୍ଧପୁଲିନାକିଣ୍ଣାତି ସୁଟ୍ଠୁ ଧୱଲମୁତ୍ତାଦଲସଦିସୱାଲୁକାକିଣ୍ଣା ଗହନୀଭୂତାତି ଅତ୍ଥୋ। ସା ଇତ୍ଥମ୍ଭୂତା ନଦିକା କୁନ୍ନଦୀ ମମସ୍ସମଂ ମଯ୍ହଂ ଅସ୍ସମସ୍ସ ଅୱିଦୂରେ ସମୀପେ ଅହୋସୀତି ଅତ୍ଥୋ। ‘‘ଅସ୍ସମ’’ନ୍ତି ଚ ସତ୍ତମ୍ୟତ୍ଥେ ଉପଯୋଗୱଚନନ୍ତି ୱେଦିତବ୍ବଂ।

୧୪୩।

‘‘ଅସକ୍ଖରା ଅପବ୍ଭାରା, ସାଦୁ ଅପ୍ପଟିଗନ୍ଧିକା;

ସନ୍ଦତୀ ନଦିକା ତତ୍ଥ, ସୋଭଯନ୍ତା ମମସ୍ସମଂ’’।

ତତ୍ଥ ଅସକ୍ଖରାତି ‘‘ପୁଲିନାକିଣ୍ଣା’’ତି ୱୁତ୍ତତ୍ତା ଅସକ୍ଖରା ସକ୍ଖରୱିରହିତା। ଅପବ୍ଭାରାତି ପବ୍ଭାରୱିରହିତା, ଅଗମ୍ଭୀରକୂଲାତି ଅତ୍ଥୋ। ସାଦୁ ଅପ୍ପଟିଗନ୍ଧିକାତି ସାଦୁରସୋଦକା ଦୁଗ୍ଗନ୍ଧରହିତା ମଯ୍ହଂ ଅସ୍ସମପଦଂ ସୋଭଯନ୍ତୀ ନଦିକା ଖୁଦ୍ଦକନଦୀ ସନ୍ଦତି ପୱତ୍ତତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୧୪୪।

‘‘କୁମ୍ଭୀଲା ମକରା ଚେତ୍ଥ, ସୁସୁମାରା ଚ କଚ୍ଛପା;

ସନ୍ଦତି ନଦିକା ତତ୍ଥ, ସୋଭଯନ୍ତା ମମସ୍ସମଂ’’।

ତତ୍ଥ କୁମ୍ଭୀଲମଚ୍ଛା ମକରମଚ୍ଛା ଚ ସୁସୁମାରା ଚଣ୍ଡମଚ୍ଛା ଚ କଚ୍ଛପମଚ୍ଛା ଚ ଏତ୍ଥ ଏତିସ୍ସଂ ନଦିଯଂ କୀଳଅନ୍ତା ଅହେସୁନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ମମସ୍ସମଂ ସୋଭଯନ୍ତା ନଦିକା ଖୁଦ୍ଦକନଦୀ ସନ୍ଦତି ପୱତ୍ତତୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୧୪୫।

‘‘ପାଠୀନା ପାୱୁସା ମଚ୍ଛା, ବଲଜା ମୁଞ୍ଜରୋହିତା;

ୱଗ୍ଗଳା ପପତାଯନ୍ତା, ସୋଭଯନ୍ତି ମମସ୍ସମଂ’’।

ପାଠୀନମଚ୍ଛା ଚ ପାୱୁସା ମଚ୍ଛା ଚ ବଲଜମଚ୍ଛା ଚ ମୁଞ୍ଜମଚ୍ଛା ରୋହିତମଚ୍ଛା ଚ ୱଗ୍ଗଳମଚ୍ଛା ଚ ଏତେ ସବ୍ବେ ମଚ୍ଛଜାତିକା ଇତୋ ଚିତୋ ଚ ପପତାଯନ୍ତା ନଦିଯା ସଦ୍ଧିଂ ପୱତ୍ତନ୍ତା ମମ ଅସ୍ସମପଦଂ ସୋଭଯନ୍ତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୧୪୬।

‘‘ଉଭୋ କୂଲେସୁ ନଦିଯା, ପୁପ୍ଫିନୋ ଫଲିନୋ ଦୁମା;

ଉଭତୋ ଅଭିଲମ୍ବନ୍ତା, ସୋଭଯନ୍ତି ମମସ୍ସମଂ’’।

ତତ୍ଥ ଉଭୋ କୂଲେସୂତି ତସ୍ସା ନଦିଯା ଉଭୋସୁ ପସ୍ସେସୁ ଧୁୱପୁପ୍ଫିନୋ ଧୁୱଫଲିନୋ ରୁକ୍ଖା ଉଭତୋ ଅଭିଲମ୍ବନ୍ତା ନଦିଯା ଉଭୋ ତୀରେ ହେଟ୍ଠା ଓନମନ୍ତା ମମ ଅସ୍ସମଂ ସୋଭଯନ୍ତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୧୪୭।

‘‘ଅମ୍ବା ସାଲା ଚ ତିଲକା, ପାଟଲୀ ସିନ୍ଦୁୱାରକା;

ଦିଵଗନ୍ଧା ସମ୍ପଵନ୍ତି, ପୁପ୍ଫିତା ମମ ଅସ୍ସମେ’’।

ତତ୍ଥ ଅମ୍ବାତି ମଧୁପିଣ୍ଡିଅମ୍ବା ଚ ସାଲରୁକ୍ଖା ଚ ତିଲକରୁକ୍ଖା ଚ ପାଟଲିରୁକ୍ଖା ଚ ସିନ୍ଦୁଵାରକରୁକ୍ଖା ଚ ଏତେ ରୁକ୍ଖା ନିଜକାଲଂ ପୁପ୍ଫିତା ପୁପ୍ଫନ୍ତା। ଦିଵା ଗନ୍ଧା ଇଵ ମମ ଅସ୍ସମେ ସୁଗନ୍ଧା ସମ୍ପଵନ୍ତି ସମନ୍ତତୋ ପଵାଯନ୍ତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୧୪୮।

‘‘ଚମ୍ପକା ସଳଅଲା ନୀପା, ନାଗପୁନ୍ନାଗକେତକା;

ଦିଵଗନ୍ଧା ସମ୍ପଵନ୍ତି, ପୁପ୍ଫିତା ମମ ଅସ୍ସମେ’’।

ତତ୍ଥ ଚମ୍ପକରୁକ୍ଖା ଚ ସଳଅଲରୁକ୍ଖା ଚ ସୁଵଣ୍ଣଵଳଲସଦିସପୁପ୍ଫା ନୀପରୁକ୍ଖା ଚ ନାଗରୁକ୍ଖା ଚ ପୁନ୍ନାଗରୁକ୍ଖା ଚ ସୁଗନ୍ଧଯନ୍ତା କେତକରୁକ୍ଖା ଚ ଏତେ ସବ୍ବେ ରୁକ୍ଖା ଦିଵା ଗନ୍ଧାରିଵ ମମ ଅସ୍ସମେ ପୁପ୍ଫିତା ଫୁଲ୍ଲିତା ସମ୍ପଵନ୍ତି ସୁଗନ୍ଧଂ ସୁଟ୍ଠୁ ପଵାଯନ୍ତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୧୪୯।

ଅସୋକା ଚ‘‘ଅଧିମୁତ୍ତା ଅସୋକା ଚ, ଭଗିନୀମାଲା ଚ ପୁପ୍ଫିତା;

ଅଙ୍କୋଲା ବିମ୍ବିଜାଲା ଚ, ପୁପ୍ଫିତା ମମ ଅସ୍ସମେ’’।

ତତ୍ଥ ପୁପ୍ଫିତା ଅଧିମୁତ୍ତକରୁକ୍ଖା ଚ ପୁପ୍ଫିତା ଅସୋକରୁକ୍ଖା ଚ ପୁପ୍ଫିତା ଭଗିନୀମାଲା ଚ ପୁପ୍ଫିତା ଅଙ୍କୋଲା ଚ ପୁପ୍ଫିତା ବିମ୍ବିଜାଲା ଚ ଏତେ ରୁକ୍ଖା ମମ ଅସ୍ସମେ ଫୁଲ୍ଲିତା ସୋଭଯନ୍ତୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୧୫୦।

‘‘କେତକା କନ୍ଦଲି ଚେଵ, ଗୋଧୁକା ତିଣସୂଲିକା;

ଦିଵଗନ୍ଧଂ ସମ୍ପଵନ୍ତା, ସୋଭଯନ୍ତି ମମସ୍ସମଂ’’।

ତତ୍ଥ କେତକାତି ସୁଗନ୍ଧକେତକଗଚ୍ଛା ଚ। କନ୍ଦଲିରୁକ୍ଖା ଚ ଗୋଧୁକରୁକ୍ଖା ଚ ତିଣସୂଲିକଗଚ୍ଛା ଚ ଏତେ ସବ୍ବେ ରୁକ୍ଖଜାତିକା ଦିଵଗନ୍ଧଂ ପଵାଯମାନା ମମ ଅସ୍ସମଂ ସକଲଂ ସୋଭଯନ୍ତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୧୫୧।

‘‘କଣିକାରା କଣ୍ଣିକା ଚ, ଅସନା ଅଜ୍ଜୁନା ବହୂ;

ଦିଵଗନ୍ଧଂ ସମ୍ପଵନ୍ତା, ସୋଭଯନ୍ତି ମମସ୍ସମଂ’’।

ଏତେ କଣିକାରାଦଯୋ ରୁକ୍ଖା ମମ ଅସ୍ସମଂ ସକଲଂ ସୋଭଯନ୍ତା ଦିଵଗନ୍ଧଂ ସମ୍ପଵାଯନ୍ତୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୧୫୨।

‘‘ପୁନ୍ନାଗା ଗିରିପୁନ୍ନାଗା, କୋଵିଳଆରା ଚ ପୁପ୍ଫିତା;

ଦିଵଗନ୍ଧଂ ସମ୍ପଵନ୍ତା, ସୋଭଯନ୍ତି ମମସ୍ସମଂ’’।

ପୁନାଗାଦୟୋ ରୁକ୍ଖା ଦିବ୍ବଗନ୍ଧଂ ପୱାୟମାନା ମମ ଅସ୍ସମଂ ସୋଭୟନ୍ତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୧୫୩।

"ଉଦ୍ଦାଲକା ଚ କୁଟଜା, କଦମ୍ବା ୱକୁଲା ବହୂ;

ଦିବ୍ବଗନ୍ଧଂ ସମ୍ପୱନ୍ତା, ସୋଭୟନ୍ତି ମମସ୍ସମଂ"।

ଉଦ୍ଦାଲକାଦୟୋ ରୁକ୍ଖା ଦିବ୍ବଗନ୍ଧଂ ୱାୟମାନା ମମ ଅସ୍ସମଂ ସୋଭୟନ୍ତୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୧୫୪।

"ଆଠଅକା ଇସିମୁଗ୍ଗା ଚ, କଦଲିମାତୁଲୁଙ୍ଗିୟୋ;

ଗନ୍ଧୋଦକେନ ସଂୱଡ୍ଢା, ଫଲାନି ଧାରୟନ୍ତି ତେ"।

ତତ୍ଥ ଏତେ ଆଠଅକାଦୟୋ ଗଚ୍ଛା ଚନ୍ଦନାଦିସୁଗନ୍ଧଗନ୍ଧୋଦକେନ ୱଡ୍ଢିତ୍ୱା ସୁୱଣ୍ଣଫଲାନି ଧାରେନ୍ତା ମମ ଅସ୍ସମଂ ସୋଭୟନ୍ତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୧୫୫।

"ଅଞ୍ଞେ ପୁପ୍ଫନ୍ତି ପଦୁମା, ଅଞ୍ଞେ ଜାୟନ୍ତି କେସରୀ;

ଅଞ୍ଞେ ଓପୁପ୍ଫା ପଦୁମା, ପୁପ୍ଫିତା ତଠଆକେ ତଦା"।

ତତ୍ଥ ଅଞ୍ଞେ ପୁପ୍ଫନ୍ତି ପଦୁମାତି ମମ ଅସ୍ସମସ୍ସ ଅୱିଦୂରେ ତଠଆକେ ଅଞ୍ଞେ ଏକଚ୍ଚେ ପଦୁମା ପୁପ୍ଫନ୍ତି, ଏକଚ୍ଚେ କେସରୀ ପଦୁମା ଜାୟନ୍ତି ନିବ୍ବତ୍ତନ୍ତି, ଏକଚ୍ଚେ ପଦୁମା ଓପୁପ୍ଫା ୱିଗଲିତପତ୍ତକେସରାତି ଅତ୍ଥୋ।

୧୫୬।

"ଗବ୍ଭଂ ଗଣ୍ହନ୍ତି ପଦୁମା, ନିଦ୍ଧାୱନ୍ତି ମୁଠଆଲିୟୋ;

ସିଙ୍ଘାଟିପତ୍ତମାକିଣ୍ଣା, ସୋଭନ୍ତି ତଠଆକେ ତଦା"।

ତତ୍ଥ ଗବ୍ଭଂ ଗଣ୍ହନ୍ତି ପଦୁମାତି ତଦା ତାପସେନ ହୁତ୍ୱା ମମ ୱସନସମୟେ ଏକଚ୍ଚେ ପଦୁମା ତଠଆକବ୍ଭନ୍ତରେ ମକୁଠଅପୁପ୍ଫାଦୟୋ ଗଣ୍ହନ୍ତି। ମୁଠଆଲିୟୋ ପଦୁମମୂଲା ନିଦ୍ଧାୱନ୍ତି ଇତୋ କଦ୍ଦମବ୍ଭନ୍ତରତୋ ହତ୍ଥିଦାଠା ୱିୟ ଗଚ୍ଛନ୍ତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ପତ୍ତପୁପ୍ଫମାକିଣ୍ଣା ଗହନୀଭୂତା ସିଙ୍ଘାଟିୟୋ ସୋଭୟନ୍ତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୧୫୭।

"ନୟିତା ଅମ୍ବଗନ୍ଧୀ ଚ, ଉତ୍ତଲୀ ବନ୍ଧୁଜୀୱକା;

ଦିବ୍ବଗନ୍ଧା ସମ୍ପୱନ୍ତି, ପୁପ୍ଫିତା ତଠଆକେ ତଦା"।

ତଦା ମମ ୱସନସମୟେ ତଠଆକସ୍ସ ସମୀପେ ନୟିତା ଚ ଗଚ୍ଛା ଅମ୍ବଗନ୍ଧୀ ଚ ଗଚ୍ଛା ଉତ୍ତଲୀ ନାମ ଗଚ୍ଛା ଚ ବନ୍ଧୁଜୀୱକା ଚ ଏତେ ସବ୍ବେ ଗଚ୍ଛା ପୁପ୍ଫିତା ପୁପ୍ଫଧାରିତା ସୁଗନ୍ଧୱାହକା ତଠଆକଂ ସୋଭୟନ୍ତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୧୫୮।

‘‘ପାଠୀନା ପାୱୁସା ମଚ୍ଛା, ବଲଜା ମୁଞ୍ଜରୋହିତା;

ସଂଗୁଲା ମଗ୍ଗୁରା ଚେୱ, ୱସନ୍ତି ତଠଆକେ ତଦା’’।

ତଦା ମମ ୱସନସମଯେ ନିବ୍ଭୀତା ପାଠୀନାଦଯୋ ମଚ୍ଛା ତଠଆକେ ୱସନ୍ତୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୧୫୯।

‘‘କୁମ୍ଭୀଲା ସୁସୁମାରା ଚ, ତନ୍ତିଗାହା ଚ ରକ୍ଖସା;

ଓଗୁହା ଅଜଗରା ଚ, ୱସନ୍ତି ତଠଆକେ ତଦା’’।

ତଦା ମମ ୱସନସମଯେ ମମ ଅସ୍ସମସମୀପେ ତଠଆକେ ଏତେ କୁମ୍ଭୀଲାଦଯୋ ମଚ୍ଛା ନିବ୍ଭୀତା ନିରୂପଦ୍ଦୱା ୱସନ୍ତୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୧୬୦।

‘‘ପାରେୱତା ରୱିହଂସା, ଚକ୍କୱାକା ନଦୀଚରା;

କୋକିଲା ସୁକସାଠଇକା, ଉପଜୀୱନ୍ତି ତଂ ସରଂ’’।

ତତ୍ଥ ମମ ଅସ୍ସମସମୀପେ ସରଂ ନିସ୍ସାଯ ପାରେୱତାପକ୍ଖୀ ଚ ରୱିହଂସାପକ୍ଖୀ ଚ ନଦୀଚରା ଚକ୍କୱାକପକ୍ଖୀ ଚ କୋକିଲାପକ୍ଖୀ ଚ ସୁକପକ୍ଖୀ ଚ ସାଠଇକାପକ୍ଖୀ ଚ ତଂ ସରଂ ଉପନିସ୍ସାଯ ଜୀୱନ୍ତୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୧୬୧।

‘‘କୁକୁତ୍ଥକା କୁଠଈରକା, ୱନେ ପୋକ୍ଖରସାତକା;

ଦିନ୍ଦିଭା ସୁୱପୋତା ଚ, ଉପଜୀୱନ୍ତି ତଂ ସରଂ’’।

ତତ୍ଥ କୁକୁତ୍ଥକାତି ଏୱଂନାମିକା ପକ୍ଖୀ ଚ। କୁଠଈରକାତି ଏୱଂନାମିକା ପକ୍ଖୀ ଚ। ୱନେ ପୋକ୍ଖରସାତକା ପକ୍ଖୀ ଚ ଦିନ୍ଦିଭା ପକ୍ଖୀ ଚ ସୁୱପୋତା ପକ୍ଖୀ ଚ ଏତେ ସବ୍ବେ ପକ୍ଖିନୋ ତଂ ମମ ଅସ୍ସମସମୀପେ ସରଂ ନିସ୍ସାଯ ଜୀୱନ୍ତୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୧୬୨।

‘‘ହଂସା କୋଞ୍ଚା ମଯୂରା ଚ, କୋକିଲା ତମ୍ବଚୂଠଅକା;

ପମ୍ମକା ଜୀୱଂଜୀୱା ଚ, ଉପଜୀୱନ୍ତି ତଂ ସରଂ’’।

ସବ୍ବେ ଏତେ ହଂସାଦଯୋ ପକ୍ଖିନୋ ତଂ ସରଂ ଉପନିସ୍ସାଯ ଜୀୱନ୍ତି ଜୀୱିକଂ ପାଲେନ୍ତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୧୬୩।

‘‘କୋସିକା ପୋଟ୍ଠସୀସା ଚ, କୁରରା ସେନକା ବହୂ;

ମହାକାଠଆ ଚ ସକୁଣା, ଉପଜୀୱନ୍ତି ତଂ ସରଂ’’।

ତତ୍ଥ କୋସିକା ଚ ପକ୍ଖୀ ପୋଟ୍ଟସୀସା ଚ ପକ୍ଖୀ କୁରରା ଚ ପକ୍ଖୀ ସେନକା ଚ ପକ୍ଖୀ ମହାକାଠଆ ଚ ପକ୍ଖୀ ଥଲେ ବହୂ ପକ୍ଖିନୋ ତଂ ସରଂ ତସ୍ସ ସରସ୍ସ ସମୀପେ ଜୀୱନ୍ତି ଜୀୱିକଂ କପ୍ପେନ୍ତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୧୬୪।

''ପସଦା ଚ ୱରାହା ଚ, ଚମରା ଗଣ୍ଡକା ବହୂ;

ରୋହିଚ୍ଚା ସୁକପୋତା ଚ, ଉପଜୀୱନ୍ତି ତଂ ସରଂ''।

ତତ୍ଥ ପସଦାଦଯୋ ଏତେ ମିଗା ତଂ ସରଂ ତସ୍ମିଂ ସରସମୀପେ, ଭୁମ୍ମତ୍ଥେ ଉପଯୋଗୱଚନଂ, ଜୀୱିତଂ ପରିପାଲେନ୍ତା ୱିହରନ୍ତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୧୬୫।

''ସୀହବ୍ୟଗ୍ଘା ଚ ଦୀପୀ ଚ, ଅଚ୍ଛକୋକତରଚ୍ଛକା;

ତିଧା ପଭିନ୍ନମାତଙ୍ଗା, ଉପଜୀୱନ୍ତି ତଂ ସରଂ''।

ଏତେ ସୀହାଦଯୋ ଚତୁପ୍ପଦା ସରସମୀପେ ଉପଦ୍ଦୱରହିତା ଜୀୱନ୍ତୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୧୬୬।

''କିନ୍ନରା ୱାନରା ଚେୱ, ଅଥୋପି ୱନକମ୍ମିକା;

ଚେତା ଚ ଲୁଦ୍ଦକା ଚେୱ, ଉପଜୀୱନ୍ତି ତଂ ସରଂ''।

ଏତ୍ଥ ଏତେ ଏୱଂନାମିକା କିନ୍ନରାଦଯୋ ସତ୍ତା ତସ୍ମିଂ ସରସମୀପେ ୱସନ୍ତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୧୬୭।

''ତିନ୍ଦୁକାନି ପିଯାଲାନି, ମଧୁକେକା ସୁମାରିଯୋ;

ଧୁୱଂ ଫଲାନି ଧାରେନ୍ତି, ଅୱିଦୂରେ ମମସ୍ସମଂ''।

ତତ୍ଥ ଏତେ ତିନ୍ଦୁକାଦଯୋ ରୁକ୍ଖା ଧୁୱଂ ହେମନ୍ତଗିମ୍ହୱସ୍ସାନସଙ୍ଖାତେ କାଲତ୍ତଯେ ମମ ଅସ୍ସମତୋ ଅୱିଦୂରେ ଠାନେ ମଧୁରଫଲାନି ଧାରେନ୍ତୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୧୬୮।

''କୋସମ୍ବା ସଳଳା ନିମ୍ବା, ସାଦୁଫଲସମାଯୁତା;

ଧୁୱଂ ଫଲାନି ଧାରେନ୍ତି, ଅୱିଦୂରେ ମମସ୍ସମଂ''।

ତତ୍ଥ ଏତେ କୋସମ୍ବାଦଯୋ ରୁକ୍ଖା ସାରଫଲା ମଧୁରଫଲା ଉତ୍ତମଫଲା ସମାଯୁତା ସଂ ସୁଟ୍ଠୁ ଆଯୁତା ସମଙ୍ଗୀଭୂତା ନିଚ୍ଚଂ ଫଲଧାରିନୋ ମମ ଅସ୍ସମସମୀପେ ସୋଭନ୍ତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୧୬୯।

‘‘ହରୀତକା ଆମଲକା, ଅମ୍ବଜମ୍ବୁୱିଭୀତକା;

କୋଲା ଭଲ୍ଲାତକା ବିଲ୍ଲା, ଫଲାନି ଧାରଯନ୍ତି ତେ’’।

ତେ ହରୀତକାଦଯୋ ରୁକ୍ଖା ମମ ଅସ୍ସମସମୀପେ ଜାତା ନିଚ୍ଚଂ ଫଲାନି ଧାରଯନ୍ତୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୧୭୦।

‘‘ଆଲୁୱା ଚ କଳମ୍ବା ଚ, ବିଳାଲୀତକ୍କଳାନି ଚ;

ଜୀୱକା ସୁତକା ଚେୱ, ବହୂକା ମମ ଅସ୍ସମେ’’।

ଏତେ ଆଲୁୱାଦଯୋ ମୂଲଫଲା ଖୁଦ୍ଦା ମଧୁରସା ମମ ଅସ୍ସମସମୀପେ ବହୂ ସନ୍ତୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୧୭୧।

‘‘ଅସ୍ସମସ୍ସାୱିଦୂରମ୍ହି, ତଳାକାସୁଂ ସୁନିମ୍ମିତା;

ଅଚ୍ଛୋଦକା ସୀତଜଲା, ସୁପତିତ୍ଥା ମନୋରମା’’।

ତତ୍ଥ ଅସ୍ସମସ୍ସାୱିଦୂରମ୍ହି ଅସ୍ସମସ୍ସ ସମୀପେ ସୁନିମ୍ମିତା ସୁଟ୍ଠୁ ଆରୋହନଓରୋହନକ୍କମଂ କତ୍ୱା ନିମ୍ମିତା ଅଚ୍ଛୋଦକା ୱିପ୍ପସନ୍ନୋଦକା ସୀତଜଲା ସୀତୋଦକା ସୁପତିତ୍ଥା ସୁନ୍ଦରତିତ୍ଥା ମନୋରମା ସୋମନସ୍ସକରା ତଳାକା ଆସୁଂ ଅହେସୁନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

୧୭୨।

‘‘ପଦୁମୁପ୍ପଲସଞ୍ଛନ୍ନା, ପୁଣ୍ଡରୀକସମାଯୁତା;

ମନ୍ଦାଲକେହି ସଞ୍ଛନ୍ନା, ଦିବ୍ବଗନ୍ଧୋପୱାଯତି’’।

ତତ୍ଥ ପଦୁମେହି ଚ ଉପ୍ପଲେହି ଚ ସଞ୍ଛନ୍ନା ପରିପୁଣ୍ଣା ପୁଣ୍ଡରୀକେହି ସମାଯୁତା ସମଙ୍ଗୀଭୂତା ମନ୍ଦାଲକେହି ଚ ସଞ୍ଛନ୍ନା ଗହନୀଭୂତା ତଳାକା ଦିବ୍ବଗନ୍ଧାନି ଉପୱାଯନ୍ତି ସମନ୍ତତୋ ୱାଯନ୍ତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୧୭୩।

‘‘ଏୱଂ ସବ୍ବଙ୍ଗସମ୍ପନ୍ନେ, ପୁପ୍ଫିତେ ଫଲିତେ ୱନେ;

ସୁକତେ ଅସ୍ସମେ ରମ୍ମେ, ୱିହରାମି ଅହଂ ତଦା’’।

ତତ୍ଥ ଏୱଂ ସବ୍ବଙ୍ଗସମ୍ପନ୍ନେତି ଅଙ୍ଗେହି ନଦିକାଦିଅୱଯୱେହି ସମ୍ପନ୍ନେ ପରିପୁଣ୍ଣେ ପୁପ୍ଫଫଲରୁକ୍ଖେହି ଗହନୀଭୂତେ ୱନେ ସୁକତେ ରମଣୀଯେ ଅସ୍ସମେ ଅରଞ୍ଞାୱାସେ ତଦା ତାପସଭୂତକାଲେ ଅହଂ ୱିହରାମୀତି ଅତ୍ଥୋ।

ଏତ୍ତାୱତା ଅସ୍ସମସମ୍ପତ୍ତିଂ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ଇଦାନି ଅତ୍ତନୋ ସୀଲାଦିଗୁଣସମ୍ପତ୍ତିଂ ଦସ୍ସେନ୍ତୋ –

୧୭୪।

‘‘ସୀଲୱା ୱତସମ୍ପନ୍ନୋ, ଝାଯୀ ଝାନରତୋ ସଦା;

ପଞ୍ଚାଭିଞ୍ଞାବଲପ୍ପତ୍ତୋ, ସୁରୁଚି ନାମ ତାପସୋ’’ତି। – ଆହ;

ତତ୍ଥ ସୀଲୱାତି ଝାନସମ୍ପଯୁତ୍ତଚତୁପାରିସୁଦ୍ଧିସୀଲସଦିସେହି ପଞ୍ଚହି ସୀଲେହି ସମ୍ପୁଣ୍ଣୋତି ଅତ୍ଥୋ। ୱତସମ୍ପନ୍ନୋତି ‘‘ଇତୋ ପଟ୍ଠାଯ ଘରାୱାସଂ ପଞ୍ଚ କାମଗୁଣେ ୱା ନ ସେୱିସ୍ସାମୀ’’ତି ୱତସମାଦାନେନ ସମ୍ପନ୍ନୋ। ଝାଯୀତି ଲକ୍ଖଣୂପନିଜ୍ଝାନଆରମ୍ମଣୂପନିଜ୍ଝାନେହି ଝାଯୀ ଝାଯନସୀଲୋ। ଝାନରତୋତି ଏତେସୁ ଝାନେସୁ ରତୋ ଅଲ୍ଲୀନୋ ସଦା ସମ୍ପୁଣ୍ଣୋ। ପଞ୍ଚାଭିଞ୍ଞାବଲପ୍ପତ୍ତୋତି ଇଦ୍ଧିୱିଧଦିବ୍ବସୋତପରଚିତ୍ତୱିଜାନନପୁବ୍ବେନିୱାସାନୁସ୍ସତିଦିବ୍ବଚକ୍ଖୁସଙ୍ଖାତାହି ପଞ୍ଚହି ଅଭିଞ୍ଞାହି ୱିସେସପଞ୍ଞାହି ବଲସମ୍ପନ୍ନୋ, ପରିପୁଣ୍ଣୋତି ଅତ୍ଥୋ। ନାମେନ ସୁରୁଚି ନାମ ତାପସୋ ହୁତ୍ୱା ୱିହରାମୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

ଏତ୍ତକେନ ଅତ୍ତନୋ ଗୁଣସମ୍ପତ୍ତିଂ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ପରିସସମ୍ପତ୍ତିଂ ଦସ୍ସେନ୍ତୋ –

୧୭୫।

‘‘ଚତୁୱୀସସହସ୍ସାନି, ସିସ୍ସା ମଯ୍ହଂ ଉପଟ୍ଠହୁଂ;

ସବ୍ବେ ମଂ ବ୍ରାହ୍ମଣା ଏତେ, ଜାତିମନ୍ତୋ ଯସସ୍ସିନୋ’’ତି। – ଆଦିମାହ;

ତତ୍ଥ ଏତେ ସବ୍ବେ ଚତୁୱୀସତିସହସ୍ସବ୍ରାହ୍ମଣା ମଯ୍ହଂ ସିସ୍ସା ଜାତିମନ୍ତୋ ଜାତିସମ୍ପନ୍ନା ଯସସ୍ସିନୋ ପରିୱାରସମ୍ପନ୍ନା ମଂ ଉପଟ୍ଠହନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୧୭୬।

‘‘ଲକ୍ଖଣେ ଇତିହାସେ ଚ, ସନିଘଣ୍ଡୁସକେଟୁଭେ;

ପଦକା ୱେଯ୍ୟାକରଣା, ସଧମ୍ମେ ପାରମିଂ ଗତା’’।

ତତ୍ଥ ଲକ୍ଖଣେତି ଲକ୍ଖଣସତ୍ଥେ। ସବ୍ବଲୋକିଯାନଂ ଇତ୍ଥିପୁରିସାନଂ ‘‘ଇମେହି ଲକ୍ଖଣେହି ସମନ୍ନାଗତା ଦୁକ୍ଖିତା ଭୱନ୍ତି, ଇମେହି ସୁଖିତା ଭୱନ୍ତୀ’’ତି ଲକ୍ଖଣଂ ଜାନାତି। ତପ୍ପକାସକୋ ଗନ୍ଥୋ ଲକ୍ଖଣଂ, ତସ୍ମିଂ ଲକ୍ଖଣେ ଚ। ଇତିହାସେତି ‘‘ଇତିହ ଆସ ଇତିହ ଆସା’’ତି ୱୁତ୍ତୱଚନପଟିସଂଯୁତ୍ତପକେ ଗନ୍ଥେ। ଲକ୍ଖଣେ ଚ ଇତିହାସେ ଚ ପାରମିଂ ପରିଯୋସାନଂ ଗତାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ରୁକ୍ଖପବ୍ବତାଦୀନଂ ନାମପ୍ପକାସକଗନ୍ଥଂ ‘‘ନିଘଣ୍ଡୁ’’ତି ୱୁଚ୍ଚତି। କେଟୁଭେତି କିରିଯାକପ୍ପୱିକପ୍ପାନଂ କୱୀନଂ ଉପକାରକୋ ଗନ୍ଥୋ। ନିଘଣ୍ଡୁଯା ସହ ୱତ୍ତତୀତି ସନିଘଣ୍ଡୁ, କେଟୁଭେନ ସହ ୱତ୍ତତୀତି ସକେଟୁଭଂ, ତସ୍ମିଂ ସନିଘଣ୍ଡୁସକେଟୁଭେ ୱେଦତ୍ତଯେ ପାରମିଂ ଗତାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ପଦକାତି ନାମପଦସମାସତଦ୍ଧିତାଖ୍ୟାତକିତକାଦିପଦେସୁ ଛେକା । ୱେଯ୍ୟାକରଣାନି ଚନ୍ଦପାଣିନୀଯକଲାପାଦିବ୍ଯାକରଣେ ଛେକା। ସଧମ୍ମେ ପାରମିଂ ଗତାତି ଅତ୍ତନୋ ଧମ୍ମେ ବ୍ରାହ୍ମଣଧମ୍ମେ ୱେଦତ୍ତଯେ ପାରମିଂ ପରିଯୋସାନଂ ଗତା ପତ୍ତାତି ଅତ୍ଥୋ।

୧୭୭।

‘‘ଉପ୍ପାତେସୁ ନିମିତ୍ତେସୁ, ଲକ୍ଖଣେସୁ ଚ କୋୱିଦା;

ପଥବ୍ୟା ଭୂମନ୍ତଲିକ୍ଖେ, ମମ ସିସ୍ସା ସୁସିକ୍ଖିତା’’।

ତତ୍ଥ ଉକ୍କାପାତଭୂମିକମ୍ପାଦିକେସୁ ଉପ୍ପାତେସୁ ଚ ସୁଭନିମିତ୍ତାସୁଭନିମିତ୍ତେସୁ ଚ ଇତ୍ଥିଲକ୍ଖଣପୁରିସଲକ୍ଖଣମହାପୁରିସଲକ୍ଖଣେସୁ ଚ କୋୱିଦା ଛେକା। ପଥୱିଯା ଚ ଭୂମିଯା ଚ ସକଲଲୋକେ ଚ ଅନ୍ତଲିକ୍ଖେ ଆକାସେ ଚାତି ସବ୍ବତ୍ଥ ମମ ସିସ୍ସା ସୁସିକ୍ଖିତା।

୧୭୮।

‘‘ଅପ୍ପିଚ୍ଛା ନିପକା ଏତେ, ଅପ୍ପାହାରା ଅଲୋଲୁପା;

ଲାଭାଲାଭେନ ସନ୍ତୁଟ୍ଠା, ପରିୱାରେନ୍ତି ମଂ ସଦା’’।

ତତ୍ଥ ଅପ୍ପିଚ୍ଛାତି ଅପ୍ପକେନାପି ଯାପେନ୍ତା। ନିପକାତି ନେପକ୍କସଙ୍ଖାତାଯ ପଞ୍ଞାଯ ସମନ୍ନାଗତା। ଅପ୍ପାହାରାତି ଏକାହାରା ଏକଭତ୍ତିକାତି ଅତ୍ଥୋ। ଅଲୋଲୁପାତି ଲୋଲୁପତଣ୍ହାଯ ଅପ୍ପୱତ୍ତନକା। ଲାଭାଲାଭେନାତି ଲାଭେନ ଅଲାଭେନ ଚ ସନ୍ତୁଟ୍ଠା ସୋମନସ୍ସା ଏତେ ମମ ସିସ୍ସା ସଦା ନିଚ୍ଚକାଲଂ ମଂ ପରିୱାରେନ୍ତି ଉପଟ୍ଠହନ୍ତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୧୭୯।

‘‘ଝାଯୀ ଝାନରତା ଧୀରା, ସନ୍ତଚିତ୍ତା ସମାହିତା;

ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞଂ ପତ୍ଥଯନ୍ତା, ପରିୱାରେନ୍ତି ମଂ ସଦା’’।

ତତ୍ଥ ଝାଯୀତି ଲକ୍ଖଣୂପନିଜ୍ଝାନଆରମ୍ମଣୂପନିଜ୍ଝାନେହି ସମନ୍ନାଗତା। ଝାଯନସୀଲା ୱା। ଝାନରତାତି ତେସୁ ଚ ଝାନେସୁ ରତା ଅଲ୍ଲୀନା। ଧୀରାତି ଧିତିସମ୍ପନ୍ନା। ସନ୍ତଚିତ୍ତାତି ୱୂପସନ୍ତମନା। ସମାହିତାତି ଏକଗ୍ଗଚିତ୍ତା। ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞନ୍ତି ନିପ୍ପଲିବୋଧଭାୱଂ। ପତ୍ଥଯନ୍ତାତି ଇଚ୍ଛନ୍ତା। ଇତ୍ଥମ୍ଭୂତା ମେ ସିସ୍ସା ସଦା ମଂ ପରିୱାରେନ୍ତୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୧୮୦।

‘‘ଅଭିଞ୍ଞାପାରମିପ୍ପତ୍ତା, ପେତ୍ତିକେ ଗୋଚରେ ରତା;

ଅନ୍ତଲିକ୍ଖଚରା ଧୀରା, ପରିୱାରେନ୍ତି ମଂ ସଦା’’।

ତତ୍ଥ ଅଭିଞ୍ଞାପାରମିପ୍ପତ୍ତାତି ପଞ୍ଚସୁ ଅଭିଞ୍ଞାସୁ ପାରମିଂ ପରିଯୋସାନଂ ପତ୍ତା ପୂରିତାତି ଅତ୍ଥୋ। ପେତ୍ତିକେ ଗୋଚରେ ରତାତି ବୁଦ୍ଧାନୁଞ୍ଞାତାଯ ଅୱିଞ୍ଞତ୍ତିଯା ଲଦ୍ଧେ ଆହାରେ ରତାତି ଅତ୍ଥୋ। ଅନ୍ତଲିକ୍ଖଚରାତି ଅନ୍ତଲିକ୍ଖେନ ଆକାସେନ ଗଚ୍ଛନ୍ତା ଆଗଚ୍ଛନ୍ତା ଚାତି ଅତ୍ଥୋ। ଧୀରାତି ଥିରଭୂତା ସୀହବ୍ୟଗ୍ଘାଦିପରିସ୍ସଯେ ଅଚ୍ଛମ୍ଭିତସଭାୱାତି ଅତ୍ଥୋ। ଏୱଂଭୂତା ମମ ତାପସା ସଦା ମଂ ପରିୱାରେନ୍ତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୧୮୧।

‘‘ସଂୱୁତା ଛସୁ ଦ୍ୱାରେସୁ, ଅନେଜା ରକ୍ଖିତିନ୍ଦ୍ରିଯା;

ଅସଂସଟ୍ଠା ଚ ତେ ଧୀରା, ମମ ସିସ୍ସା ଦୁରାସଦା’’।

ତତ୍ଥ ଚକ୍ଖାଦୀସୁ ଛସୁ ଦ୍ୱାରେସୁ ରୂପାଦୀସୁ ଛସୁ ଆରମ୍ମଣେସୁ ସଂୱୁତା ପିହିତା ପଟିଚ୍ଛନ୍ନା, ରକ୍ଖିତଗୋପିତଦ୍ୱାରାତି ଅତ୍ଥୋ। ଅନେଜା ନିତ୍ତଣ୍ହା ରକ୍ଖିତିନ୍ଦ୍ରିଯା ଗୋପିତଚକ୍ଖାଦିଇନ୍ଦ୍ରିଯା ଅସଂସଟ୍ଠା ଞାତୀହି ଗହଟ୍ଠେହି ଅମିସ୍ସୀଭୂତାତି ଅତ୍ଥୋ। ଦୁରାସଦାତି ଦୁଟ୍ଠୁ ଆସଦା, ଆସାଦେତୁଂ ଘଟ୍ଟେତୁଂ ଅସକ୍କୁଣେଯ୍ୟା ଅଯୋଗ୍ଗାତି ଅତ୍ଥୋ।

୧୮୨।

‘‘ପଲ୍ଲଙ୍କେନ ନିସଜ୍ଜାଯ, ଠାନଚଙ୍କମନେନ ଚ;

ୱୀତିନାମେନ୍ତି ତେ ରତ୍ତିଂ, ମମ ସିସ୍ସା ଦୁରାସଦା’’।

ତତ୍ଥ ମମ ସିସ୍ସା ପଲ୍ଲଙ୍କେନ ଊରୁବଦ୍ଧାସନେନ ସେଯ୍ୟଂ ୱିହାଯ ନିସଜ୍ଜାଯ ଚ ଠାନେନ ଚ ଚଙ୍କମେନ ଚ ସକଲଂ ରତ୍ତିଂ ୱିସେସେନ ଅତିନାମେନ୍ତି ଅତିକ୍କାମେନ୍ତୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୧୮୩।

‘‘ରଜନୀଯେ ନ ରଜ୍ଜନ୍ତି, ଦୁସ୍ସନୀଯେ ନ ଦୁସ୍ସରେ;

ମୋହନୀଯେ ନ ମୁଯ୍ହନ୍ତି, ମମ ସିସ୍ସା ଦୁରାସଦା’’।

ତେ ଇତ୍ଥମ୍ଭୂତା ମମ ସିସ୍ସା ତାପସା ରଜନୀଯେ ରଜ୍ଜିତବ୍ବେ ୱତ୍ଥୁସ୍ମିଂ ନ ରଜ୍ଜନ୍ତି ରଜ୍ଜଂ ନ ଉପ୍ପାଦେନ୍ତି। ଦୁସ୍ସନୀଯେ ଦୁସ୍ସିତବ୍ବେ ଦୋସଂ ଉପ୍ପାଦେତୁଂ ଯୁତ୍ତେ ୱତ୍ଥୁମ୍ହି ନ ଦୁସ୍ସରେ ଦୋସଂ ନ କରୋନ୍ତି। ମୋହନୀଯେ ମୋହିତୁଂ ଯୁତ୍ତେ ୱତ୍ଥୁମ୍ହି ନ ମୁଯ୍ହନ୍ତି ମୋହଂ ନ କରୋନ୍ତି, ପଞ୍ଚଞ୍ଞାସମ୍ପଯୁତ୍ତା ଭୱନ୍ତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୧୮୪।

‘‘ଇଦ୍ଧିଂ ୱୀମଂସମାନା ତେ, ୱତ୍ତନ୍ତି ନିଚ୍ଚକାଲିକଂ;

ପଥୱିଂ ତେ ପକମ୍ପେନ୍ତି, ସାରମ୍ଭେନ ଦୁରାସଦା’’।

ତେ ମମ ସିସ୍ସା ‘‘ଏକୋପି ହୁତ୍ୱା ବହୁଧା ହୋତି, ବହୁଧାପି ହୁତ୍ୱା ଏକୋ ହୋତୀ’’ତିଆଦିକଂ (ପଟି। ମ। ୧।୧୦୨) ଇଦ୍ଧିୱିକୁବ୍ବନଂ ନିଚ୍ଚକାଲିକଂ ୱୀମଂସମାନା ୱତ୍ତନ୍ତୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ତେ ମମ ସିସ୍ସା ଆକାସେପି ଉଦକେପି ପଥୱିଂ ନିମ୍ମିନିତ୍ୱା ଇରିଯାପଥଂ ପକମ୍ପେନ୍ତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ସାରମ୍ଭେନ ଯୁଗଗ୍ଗାହେନ କଲହକରଣେନ ନ ଆସାଦେତବ୍ବାତି ଅତ୍ଥୋ।

୧୮୫।

‘‘କୀଳମାନା ଚ ତେ ସିସ୍ସା, କୀଳନ୍ତି ଝାନକୀଳିତଂ;

ଜମ୍ବୁତୋ ଫଲମାନେନ୍ତି, ମମ ସିସ୍ସା ଦୁରାସଦା’’।

ତେ ମମ ସିସ୍ସା କୀଳମାନା ପଠମଜ୍ଝାନାଦିକୀଳଂ କୀଳନ୍ତି ଲଳନ୍ତି ରମନ୍ତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଜମ୍ବୁତୋଫଲମାନେନ୍ତୀତି ହିମୱନ୍ତମ୍ହି ସତଯୋଜନୁବ୍ବେଧଜମ୍ବୁରୁକ୍ଖତୋ ଘଟପ୍ପମାଣଂ ଜମ୍ବୁଫଲଂ ଇଦ୍ଧିଯା ଗନ୍ତ୍ୱା ଆନେନ୍ତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୧୮୬।

‘‘ଅଞ୍ଞେ ଗଚ୍ଛନ୍ତି ଗୋଯାନଂ, ଅଞ୍ଞେ ପୁବ୍ବୱିଦେହକଂ;

ଅଞ୍ଞେ ଚ ଉତ୍ତରକୁରୁଂ, ଏସନାଯ ଦୁରାସଦା’’।

ତେସଂ ମମ ସିସ୍ସାନଂ ଅନ୍ତରେ ଅଞ୍ଞେ ଏକଚ୍ଚେ ଗୋଯାନଂ ଅପରଗୋଯାନଂ ଦୀପଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତି, ଏକଚ୍ଚେ ପୁବ୍ବୱିଦେହକଂ ଦୀପଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତି, ଏକଚ୍ଚେ ଉତ୍ତରକୁରୁଂ ଦୀପଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତି, ତେ ଦୁରାସଦା ଏତେସୁ ଠାନେସୁ ଏସନାଯ ଗୱେସନାଯ ପଚ୍ଚଯପରିଯେସନାଯ ଗଚ୍ଛନ୍ତୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୧୮୭।

‘‘ପୁରତୋ ପେସେନ୍ତି ଖାରିଂ, ପଚ୍ଛତୋ ଚ ୱଜନ୍ତି ତେ;

ଚତୁୱୀସସହସ୍ସେହି, ଛାଦିତଂ ହୋତି ଅମ୍ବରଂ’’।

ତେ ମମ ସିସ୍ସା ଆକାସେନ ଗଚ୍ଛମାନା ଖାରିଂ ତାପସପରିକ୍ଖାରଭରିତଂ କାଜଂ ପୁରତୋ ପେସେନ୍ତି ପଠମଂ ଅଭିମୁଖଞ୍ଚ ତଂ ପେସେତ୍ୱା ସଯଂ ତସ୍ସ ପଚ୍ଛତୋ ଗଚ୍ଛନ୍ତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଏୱଂ ଗଚ୍ଛମାନେହି ଚତୁୱୀସସହସ୍ସେହି ତାପସେହି ଅମ୍ବରଂ ଆକାସତଲଂ ଛାଦିତଂ ପଟିଚ୍ଛନ୍ନଂ ହୋତୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୧୮୮।

‘‘ଅଗ୍ଗିପାକୀ ଅନଗ୍ଗୀ ଚ, ଦନ୍ତୋଦୁକ୍ଖଲିକାପି ଚ;

ଅସ୍ମେନ କୋଟ୍ଟିତା କେଚି, ପଓ୍ଉଫଲଭୋଜନା’’।

ତତ୍ଥ କେଚି ଏକଚ୍ଚେ ମମ ସିସ୍ସା ଅଗ୍ଗିପାକୀ ଫଲାଫଲପଣ୍ଣାଦୟୋ ପଚିତ୍ୱା ଖାଦନ୍ତି, ଏକଚ୍ଚେ ଅନଗ୍ଗୀ ଅଗ୍ଗୀହି ଅପଚିତ୍ୱା ଆମକମେଓ୍ ଖାଦନ୍ତି, ଏକଚ୍ଚେ ଦନ୍ତିକା ଦନ୍ତେହିୟେଓ୍ ତଚଂ ଉପ୍ପାଟେତ୍ୱା ଖାଦନ୍ତି। ଏକଚ୍ଚେ ଉଦୁକ୍ଖଲିକା ଉଦୁକ୍ଖଲେହି କୋଟ୍ଟେତ୍ୱା ଖାଦନ୍ତି। ଏକଚ୍ଚେ ଅସ୍ମେନ କୋଟ୍ଟିତା ପାସାଣେନ କୋଟ୍ଟେତ୍ୱା ଖାଦନ୍ତି। ଏକଚ୍ଚେ ସୟଂପତିତଫଲାହାରାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୧୮୯।

‘‘ଉଦକୋରୋହଣା କେଚି, ସାୟଂ ପାତୋ ସୁଚୀରତା;

ତୋୟାଭିସେଚନକରା, ମମ ସିସ୍ସା ଦୁରାସଦା’’।

ଦୁରାସଦା ମମ ସିସ୍ସା କେଚି ସୁଚୀରତା ସୁଦ୍ଧିକାମା ସାୟଂ ପାତୋ ଚ ଉଦକୋରୋହଣା ଉଦକପଓ୍ସେକାତି ଅତ୍ଥୋ। କେଚି ତୋୟାଭିସେଚନକରା ଉଦକେନ ଅଓ୍ନି ଅଭିସିଞ୍ଚନକରାତି ଅତ୍ଥୋ।

୧୯୦।

‘‘ପରୂଳ୍ହକଚ୍ଛନଖଲୋମା , ପଙ୍କଦନ୍ତା ରଜସ୍ସିରା;

ଗନ୍ଧିତା ସୀଲଗନ୍ଧେନ, ମମ ସିସ୍ସା ଦୁରାସଦା’’।

ତତ୍ଥ ତେ ଦୁରାସଦା ମମ ସିସ୍ସା କଚ୍ଛେସୁ ଉଭୟକଚ୍ଛେସୁ ଚ ହତ୍ଥପାଦେସୁ ଚ ପରୂଳ୍ହା ସଞ୍ଜାତା, ଦୀଘନଖଲୋମାତି ଅତ୍ଥୋ। ଖୁରକମ୍ମରହିତତ୍ତା ଅମଣ୍ଡିତା ଅପସାଧିତାତି ଅଧିପ୍ପାୟୋ। ପଙ୍କଦନ୍ତାତି ଇଟ୍ଠକଚୁଣ୍ଣଖୀରପାସାଣଚୁଣ୍ଣାଦୀହି ଧଓ୍ଲମକତତ୍ତା ମଲଗ୍ଗହିତଦନ୍ତାତି ଅତ୍ଥୋ। ରଜସ୍ସିରାତି ତେଲମକ୍ଖନାଦିରହିତତ୍ତା ଧୂଲୀହି ମକ୍ଖିତସୀସାତି ଅତ୍ଥୋ। ଗନ୍ଧିତା ସୀଲଗନ୍ଧେନାତି ଝାନସମାଧିସମାପତ୍ତୀହି ସମ୍ପୟୁତ୍ତସୀଲେନ ସମଙ୍ଗୀଭୂତତ୍ତା ଲୋକିୟସୀଲଗନ୍ଧେନ ସବ୍ବତ୍ଥ ସୁଗନ୍ଧୀଭୂତାତି ଅତ୍ଥୋ। ମମ ସିସ୍ସା ଦୁରାସଦାତି ଇମେହି ଓ୍ୁତ୍ତପ୍ପକାରଗୁଣେହି ସମନ୍ନାଗତତ୍ତା ଆସାଦେତୁଂ ଘଟ୍ଟେତୁଂ ଅସକ୍କୁଣେୟ୍ୟା ମମ ସିସ୍ସାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୧୯୧।

‘‘ପାତୋଓ୍ ସନ୍ନିପତିତ୍ୱା, ଜଟିଲା ଉଗ୍ଗତାପନା;

ଲାଭାଲାଭଂ ପକିତ୍ତେତ୍ୱା, ଗଚ୍ଛନ୍ତି ଅମ୍ବରେ ତଦା’’।

ତତ୍ଥ ପାତୋଓ୍ ସନ୍ନିପତିତ୍ୱାତି ସଓ୍ମ୍ପତ୍ଥେ ତୋପଚୟୋ, ପାତରାସକାଲେୟେଓ୍ ମମ ସନ୍ତିକେ ରାସିଭୂତାତି ଅତ୍ଥୋ। ଉଗ୍ଗତାପନା ପାକଟତପା ପତ୍ଥଟତପା ଜଟିଲା ଜଟାଧାରିନୋ ତାପସା। ଲାଭାଲାଭଂ ପକିତ୍ତେତ୍ୱା ଖୁଦ୍ଦକେ ଚ ମହନ୍ତେ ଚ ଲାଭେ ପାକଟେ କତ୍ୱା ତଦା ତସ୍ମିଂ କାଲେ ଅମ୍ବରେ ଆକାସତଲେ ଗଚ୍ଛନ୍ତୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୧୯୨। ପୁନ ତେସଂୟେଓ୍ ଗୁଣେ ପକାସେନ୍ତୋ ଏତେସଂ ପକ୍କମନ୍ତାନନ୍ତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ଆକାସେ ଓ୍ା ଥଲେ ଓ୍ା ପକ୍କମନ୍ତାନଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତାନଂ ଏତେସଂ ତାପସାନଂ ଓ୍ାକଚୀରଜନିତୋ ମହାସଦ୍ଦୋ ପଓ୍ଉତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ମୁଦିତା ହୋନ୍ତି ଦେଓ୍ତାତି ଏଓ୍ଂ ମହାସଦ୍ଦଂ ପଓ୍ତେତ୍ୱା ଗଚ୍ଛନ୍ତାନଂ ଅଜିନଚମ୍ମସଦ୍ଦେନ ସନ୍ତୁଟ୍ଠା ‘‘ସାଧୁ ସାଧୁ, ଅୟ୍ୟା’’ତି ସୋମନସ୍ସଜାତା ଦେଓ୍ତା ମୁଦିତା ସନ୍ତୁଟ୍ଠା ହୋନ୍ତୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୧୯୩।ଦିସୋଦିସନ୍ତି ତେ ଇସଯୋ ଅନ୍ତଳିକ୍ଖଚରା ଆକାସଚାରିନୋ ଦକ୍ଖିଣାଦିସାନୁଦିସଂ ପକ୍କମନ୍ତି ଗଚ୍ଛନ୍ତୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ସକେ ବଲେନୁପତ୍ଥଦ୍ଧାତି ଅତ୍ତନୋ ସରୀରବଲେନ ୱା ଝାନବଲେନ ୱା ସମନ୍ନାଗତା ଯଦିଚ୍ଛକଂ ଯତ୍ଥ ଯତ୍ଥ ଗନ୍ତୁକାମା, ତତ୍ଥ ତତ୍ଥେୱ ଗଚ୍ଛନ୍ତୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୧୯୪। ପୁନ ତେସମେୱାନୁଭାୱଂ ପକାସେନ୍ତୋ ପଥୱୀକମ୍ପକା ଏତେତିଆଦିମାହ। ତଦା ଏତେ ସବ୍ବେ ଇଚ୍ଛାଚାରା ପଥୱୀକମ୍ପକା ମେଦନୀସଞ୍ଚଲନଜାତିକା ନଭଚାରିନୋ ଆକାସଚାରିନୋ। ଉଗ୍ଗତେଜାତି ଉଗ୍ଗତତେଜା ପଞ୍ଚଟତେଜା ଦୁପ୍ପସହା ପସୟ୍ହ ଅଭିଭୱିତ୍ୱା ପୱତ୍ତିତୁଂ ଅସକ୍କୁଣେୟ୍ୟାତି ଦୁପ୍ପସହା। ସାଗରୋୱ ଅଖୋଭିୟାତି ଅଞ୍ଞେହି ଅଖୋଭିୟୋ ଅନାଲୁଳଇତୋ ସାଗରୋ ଇୱ ସମୁଦ୍ଦୋ ୱିଯ ଅଞ୍ଞେହି ଅଖୋଭିୟା କମ୍ପେତୁଂ ଅସକ୍କୁଣେୟ୍ୟା ହୋନ୍ତୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୧୯୫।ଠାନଚଙ୍କମିନୋ କେଚୀତି ତେସଂ ମମ ସିସ୍ସାନଂ ଅନ୍ତରେ ଏକଚ୍ଚେ ଇସଯୋ ଠାନିରିୟାପଥଚଙ୍କମନିରିୟାପଥସମ୍ପନ୍ନା, ଏକଚ୍ଚେ ଇସଯୋ ନେସଜ୍ଜିକା ନିସଜ୍ଜିରିୟାପଥସମ୍ପନ୍ନା, ଏକଚ୍ଚେ ଇସଯୋ ପୱତ୍ତଭୋଜନା ସୟଂପତିତପଣ୍ଣାହାରା ଏୱରୂପେହି ଗୁଣେହି ଯୁତ୍ତା ଦୁରାସଦାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୧୯୬। ତେ ସବ୍ବେ ଥୋମେନ୍ତୋ ମେତ୍ତାୱିହାରିନୋତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ''ଅପରିମାଣେସୁ ଚକ୍କୱାଳେସୁ ଅପରିମାଣା ସତ୍ତା ସୁଖୀ ହୋନ୍ତୂ''ତିଆଦିନା ସିନେହଲକ୍ଖଣାଯ ମେତ୍ତାଯ ଫରିତ୍ୱା ୱିହରନ୍ତି, ଅତ୍ତଭାୱଂ ପୱତ୍ତେନ୍ତୀତି ମେତ୍ତାୱିହାରିନୋ ଏତେ ମମ ସିସ୍ସାତି ଅତ୍ଥୋ। ସବ୍ବେ ତେ ଇସଯୋ ସବ୍ବପାଣିନଂ ସବ୍ବେସଂ ସତ୍ତାନଂ ହିତେସୀ ହିତଗୱେସକା। ଅନତ୍ତୁକ୍କଂସକା ଅତ୍ତାନଂ ନ ଉକ୍କଂସକା ଅମାନିନୋ କସ୍ସଚି କଞ୍ଚି ପୁଗ୍ଗଲଂ ନ ୱମ୍ଭେନ୍ତି ନୀଚଂ କତ୍ୱା ନ ମଞ୍ଞନ୍ତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୧୯୭। ତେ ମମ ସିସ୍ସା ସୀଲସମାଧିସମାପତ୍ତିଗୁଣଯୁତ୍ତା ସୀହରାଜା ଇୱ ଅଚ୍ଛମ୍ଭୀତା ନିବ୍ଭୟା, ଗଜରାଜା ଇୱ ହତ୍ଥିରାଜା ୱିଯ ଥାମୱା ସରୀରବଲଝାନବଲସମ୍ପନ୍ନା ବ୍ୟଗ୍ଘରାଜା ଇୱ, ଦୁରାସଦା ଘଟ୍ଟେତୁମସକ୍କୁଣେୟ୍ୟା ମମ ସନ୍ତିକେ ଆଗଚ୍ଛନ୍ତୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୧୯୮। ତତୋ ଅତ୍ତନୋ ଆନୁଭାୱସ୍ସ ଦସ୍ସନଲେସେନ ପକାସେନ୍ତୋ ୱିଜ୍ଜାଧରାତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ମନ୍ତସଜ୍ଝାୟାଦିୱିଜ୍ଜାଧରା ଚ ରୁକ୍ଖପବ୍ବତାଦୀସୁ ୱସନ୍ତା ଭୁମ୍ମଦେୱତା ଚ ଭୂମଟ୍ଠଲଟ୍ଠା ନାଗା ଚ ଗନ୍ଧବ୍ବଦେୱା ଚ ଚଣ୍ଡା ରକ୍ଖସା ଚ କୁମ୍ଭଣ୍ଡା ଦେୱା ଚ ଦାନୱା ଦେୱା ଚ ଇଚ୍ଛିତିଚ୍ଛିତନିମ୍ମାନସମତ୍ଥା ଗରୁଳଆ ଚ ତଂ ସରଂ ଉପଜୀୱନ୍ତୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ, ତସ୍ମିଂ ସରେ ସରସ୍ସ ସମୀପେ ୱସନ୍ତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୧୯୯। ପୁନପି ତେସଂଯେୱ ଅତ୍ତନୋ ସିସ୍ସତାପସାନଂ ଗୁଣେ ୱଣ୍ଣେନ୍ତୋ ତେ ଜଟା ଖାରିଭରିତାତିଆଦିମାହ। ତଂ ସବ୍ବଂ ଉତ୍ତାନତ୍ଥମେୱ। ଖାରିଭାରନ୍ତି ଉଦଞ୍ଚନକମଣ୍ଡଲୁଆଦିକଂ ତାପସପରିକ୍ଖାରଂ।

୨୦୭। ପୁନପି ଅତ୍ତନୋ ଗୁଣେ ପକାସେନ୍ତୋ ଉପ୍ପାତେ ସୁପିନେ ଚାପୀତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ବ୍ରାହ୍ମଣସିପ୍ପେସୁ ନିପ୍ଫତ୍ତିଂ ଗତତ୍ତା ନକ୍ଖତ୍ତପାଠେ ଚ ଛେକତ୍ତା ''ଇମସ୍ସ ରାଜକୁମାରସ୍ସ ଉପ୍ପନ୍ନନକ୍ଖତ୍ତଂ ସୁଭଂ ଅସୁଭ''ନ୍ତି ଉପ୍ପାତଲକ୍ଖଣେ ଚ ସୁପିନେ ଚ ପୱତ୍ତିଂ ପୁଚ୍ଛିତେନ ''ଇଦଂ ସୁପିନଂ ସୁଭଂ, ଇଦଂ ଅସୁଭ''ନ୍ତି ସୁପିନନିପ୍ଫତ୍ତିକଥନେ ଚ ସବ୍ବେସଂ ଇତ୍ଥିପୁରିସାନଂ ହତ୍ଥପାଦଲକ୍ଖଣକଥନେ ଚ ସୁଟ୍ଠୁ ସିକ୍ଖିତୋ ସକଲଜମ୍ବୁଦୀପେ ପୱତ୍ତମାନଂ ମନ୍ତପଦଂ ଲକ୍ଖଣମନ୍ତକୋଟ୍ଠାସଂ ସବ୍ବଂ ଅହଂ ତଦା ମମ ତାପସକାଲେ ଧାରେମୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୨୦୮। ଅତ୍ତନୋ ବ୍ୟାକରଣଂ ବୁଦ୍ଧଗୁଣପୁବ୍ବଙ୍ଗମଂ ପକାସେନ୍ତୋ ଅନୋମଦସ୍ସୀତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ନ ଓମକନ୍ତି ଅନୋମଂ। ମଂସଚକ୍ଖୁଦିବ୍ବଚକ୍ଖୁସମନ୍ତଚକ୍ଖୁଧମ୍ମଚକ୍ଖୁବୁଦ୍ଧଚକ୍ଖୂହି ସବ୍ବସତ୍ତାନଂ ପସ୍ସନଂ ଦସ୍ସନଂ ନାମ, ଅନୋମଂ ଦସ୍ସନଂ ଯସ୍ସ ଭଗୱତୋ ସୋ ଭଗୱା ଅନୋମଦସ୍ସୀ। ଭାଗ୍ୟୱନ୍ତତାଦୀହି କାରଣେହି ଭଗୱା ଲୋକସ୍ସ ଜେଟ୍ଠସେଟ୍ଠତ୍ତା ଲୋକଜେଟ୍ଠୋ ଉସଭୋ ନିସଭୋ ଆସଭୋତି ତଯୋ ଗୱଜେଟ୍ଠକା। ତତ୍ଥ ଗୱସତଜେଟ୍ଠକୋ ଉସଭୋ, ଗୱସହସ୍ସଜେଟ୍ଠକୋ ନିସଭୋ, ଗୱସତସହସ୍ସଜେଟ୍ଠକୋ ଆସଭୋ, ନରାନଂ ଆସଭୋ ନରାସଭୋ ପଟିୱିଦ୍ଧସବ୍ବଧମ୍ମୋ, ସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ୱିୱେକକାମୋ ଏକୀଭାୱଂ ଇଚ୍ଛନ୍ତୋ ହିମୱନ୍ତଂ ହିମାଲୟପବ୍ବତଂ ଉପାଗମୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୨୦୯।ଅଜ୍ଝୋଗାହେତ୍ୱା ହିମୱନ୍ତନ୍ତି ହିମୱନ୍ତସମୀପଂ ଓଗାହେତ୍ୱା ପୱିସିତ୍ୱାତି ଅତ୍ଥୋ। ସେସଂ ଉତ୍ତାନତ୍ଥମେୱ।

୨୧୦-୧।ଜଲିତଂ ଜଲମାନଂ ଇନ୍ଦୀୱରପୁପ୍ଫଂ ଇୱ, ହୁତାସନଂ ହୋମସ୍ସ ଆସନଂ, ଆଦିତ୍ତଂ ଆଭାଯୁତଂ ଅଗ୍ଗିକ୍ଖନ୍ଧଂ ଇୱ, ଗଗନେ ଆକାସେ ଜୋତମାନଂ ୱିଜ୍ଜୁ ଇୱ, ସୁଟ୍ଠୁ ଫୁଲ୍ଲଂ ସାଲରାଜଂ ଇୱ, ନିସିନ୍ନଂ ଲୋକନାଯକଂ ଅଦ୍ଦସନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୨୧୩। ଦେୱାନଂ ଦେୱୋ ଦେୱଦେୱୋ, ତଂ ଦେୱଦେୱଂ ଦିସ୍ୱାନ ତସ୍ସ ଲକ୍ଖଣଂ ଦ୍ୱତ୍ତିଂସମହାପୁରିସଲକ୍ଖଣସଞ୍ଜାନନକାରଣଂ। ''ବୁଦ୍ଧୋ ନୁ ଖୋ ନ

ୱା ବୁଦ୍ଧୋ’’ତି ଉପଧାରଯିଂ ୱିଚାରେସିଂ। ଚକ୍ଖୁମଂ ପଞ୍ଚହି ଚକ୍ଖୂହି ଚକ୍ଖୁମନ୍ତଂ ଜିନଂ କେନ କାରଣେନ ପସ୍ସାମୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୨୧୪।ଚରଣୁତ୍ତମେ ଉତ୍ତମପାଦତଲେ ସହସ୍ସାରାନି ଚକ୍କଲକ୍ଖଣାନି ଦିସ୍ସନ୍ତି, ଅହଂ ତସ୍ସ ଭଗୱତୋ ତାନି ଲକ୍ଖଣାନି ଦିସ୍ୱା ତଥାଗତେ ନିଟ୍ଠଂ ଗଚ୍ଛିଂ ସନ୍ନିଟ୍ଠାନଂ ଅଗମାସିଂ, ନିସ୍ସନ୍ଦେହୋ ଆସିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ସେସଂ ଉତ୍ତାନତ୍ଥମେୱ।

୨୧୮।ସଯମ୍ଭୂ ସଯମେୱ ଭୂତା। ଅମିତୋଦଯ ଅମିତାନଂ ଅପରିମାଣାନଂ ଗୁଣାନଂ ଉଦଯ ଉଟ୍ଠାନଟ୍ଠାନ , ଇଦଂ ପଦଦ୍ୱଯଂ ଆଲପନମେୱ। ଇମଂ ଲୋକଂ ଇମଂ ସତ୍ତଲୋକଂ ସଂ ସୁଟ୍ଠୁ ଉଦ୍ଧରସି ସଂସାରତୋ ଉଦ୍ଧରିତ୍ୱା ନିବ୍ବାନଥଲଂ ପାପେସୀତି ଅତ୍ଥୋ। ତେ ସବ୍ବେ ସତ୍ତା ତୱ ଦସ୍ସନଂ ଆଗମ୍ମ ଆଗନ୍ତ୍ୱା କଙ୍ଖାସୋତଂ ୱିଚିକିଚ୍ଛାମହୋଘଂ ତରନ୍ତି ଅତିକ୍କମନ୍ତୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୨୧୯। ଭଗୱନ୍ତଂ ଥୋମେନ୍ତୋ ତାପସୋ ତୁୱଂ ସତ୍ଥାତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ, ଭନ୍ତେ, ସବ୍ବଞ୍ଞୁ ତୁୱଂ ସଦେୱକସ୍ସ ଲୋକସ୍ସ ସତ୍ଥା ଆଚରିଯୋ ଉତ୍ତମଟ୍ଠେନ ତ୍ୱମେୱ କେତୁ ଉଚ୍ଚୋ, ସକଲଲୋକେ ପକାସନଟ୍ଠେନ ତ୍ୱମେୱ ଧଜୋ, ଲୋକଉଯେ ଉଗ୍ଗତତ୍ତା ତ୍ୱମେୱ ଯୂପୋ ଉସ୍ସାପିତଥମ୍ଭସଦିସୋ, ପାଣିନଂ ସବ୍ବସତ୍ତାନଂ ତ୍ୱମେୱ ପରାଯଣୋ ଉତ୍ତମଗମନୀଯଟ୍ଠାନଂ ତ୍ୱମେୱ ପତିଟ୍ଠା ପତିଟ୍ଠଟ୍ଠାନଂ ଲୋକସ୍ସ ମୋହନ୍ଧକାରୱିଧମନତୋ ତ୍ୱମେୱ ଦୀପୋ ତେଲପଦୀପୋ ୱିଯ, ଦ୍ୱିପଦୁତ୍ତମୋ ଦ୍ୱିପଦାନଂ ଦେୱବ୍ରହ୍ମମନୁସ୍ସାନଂ ଉତ୍ତମୋ ସେଟ୍ଠୋତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୨୨୦। ପୁନ ଭଗୱନ୍ତଂଯେୱ ଥୋମେନ୍ତୋ ସକ୍କା ସମୁଦ୍ଦେ ଉଦକନ୍ତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ଚତୁରାସୀତିଯୋଜନସହସ୍ସଗମ୍ଭୀରେ ସମୁଦ୍ଦେ ଉଦକଂ ଆଠହକେନ ପମେତୁଂ ମିନିତୁଂ ସକ୍କା ଭୱେଯ୍ୟ, ଭନ୍ତେ, ସବ୍ବଞ୍ଞୁ ତୱ ଞାଣଂ ‘‘ଏତ୍ତକଂ ପମାଣ’’ନ୍ତି ପମେତୱେ ମିନିତୁଂ ନ ତ୍ୱେୱ ସକ୍କାତି ଅତ୍ଥୋ।

୨୨୧।ତୁଲମଣ୍ଡଲେ ତୁଲପଞ୍ଜରେ ଠପେତ୍ୱା ପଥୱିଂ ମେଦନିଂ ଧାରେତୁଂ ସକ୍କା, ଭନ୍ତେ, ସବ୍ବଞ୍ଞୁ ତୱ ଞାଣଂ ଧାରେତୁଂ ନ ତୁ ଏୱ ସକ୍କାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୨୨୨। ଭନ୍ତେ, ସବ୍ବଞ୍ଞୁ ଆକାସୋ ସକଲନ୍ତଲିକ୍ଖଂ ରଜ୍ଜୁଯା ୱା ଅଙ୍ଗୁଲେନ ୱା ମିନିତୁଂ ସକ୍କା ଭୱେଯ୍ୟ, ତୱ ପନ ଞାଣଂ ଞାଣାକାସଂ ନ ତୁ ଏୱ ପମେତୱେ ମିନିତୁଂ ସକ୍କାତି ଅତ୍ଥୋ।

୨୨୩।ମହାସମୁଦ୍ଦେ ଉଦକନ୍ତି ଚତୁରାସୀତିଯୋଜନସହସ୍ସଗମ୍ଭୀରେ ସାଗରେ ଅଖିଲଂ ଉଦକଞ୍ଚ, ଚତୁନହୁତାଧିକଦ୍ୱିଯୋଜନସତସହସ୍ସବହଲଂ ଅଖିଲଂ ପଥୱିଞ୍ଚ ଜହେ ଜହେଯ୍ୟ ଅତିକ୍କମେଯ୍ୟ ସମଂ କରେଯ୍ୟ ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ଞାଣଂ ଉପାଦାଯ ଗହେତ୍ୱା ତୁଲେଯ୍ୟ ସମଂ କରେଯ୍ୟ। ଉପମାତୋ ଉପମାୱସେନ ନ ଯୁଜ୍ଜରେ ନ ଯୋଜେଯ୍ୟୁଂ। ଞାଣମେୱ ଅଧିକନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

୨୨୪।ଚକ୍ଖୁମ ପଞ୍ଚହି ଚକ୍ଖୂହି ଚକ୍ଖୁମନ୍ତ, ଆଲପନମେତଂ। ସହ ଦେୱେହି ପୱତ୍ତସ୍ସ ଲୋକସ୍ସ, ଭୁମ୍ମଟ୍ଠେ ସାମିୱଚନଂ। ସଦେୱକେ ଲୋକସ୍ମିଂ ଅନ୍ତରେ ଯେସଂ ଯତ୍ତକାନଂ ସତ୍ତାନଂ ଚିତ୍ତଂ ପୱତ୍ତତି। ଏତେ ତତ୍ତକା ସଚିତ୍ତକା ସତ୍ତା ତୱ ଞାଣମ୍ହି ଅନ୍ତୋଜାଲଗତା ଞାଣଜାଲସ୍ମିଂ ଅନ୍ତୋ ପୱିଟ୍ଠାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ, ଞାଣଜାଲେନ ସବ୍ବସତ୍ତେ ପସ୍ସସୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୨୨୫। ଭନ୍ତେ , ସବ୍ବଞ୍ଞୁ ସବ୍ବଧମ୍ମଜାନନକ, ତ୍ୱଂ ଯେନ ଞାଣେନ ଚତୁମଗ୍ଗସମ୍ପଯୁତ୍ତେନ ସକଲଂ ଉତ୍ତମଂ ବୋଧିଂ ନିବ୍ବାନଂ ପତ୍ତୋ ଅଧିଗତୋ ଅସି ଭୱସି, ତେନ ଞାଣେନ ପରତିତ୍ଥିଯେ ଅଞ୍ଞତିତ୍ଥିଯେ ମଦ୍ଦସୀ ଅଭିଭୱସୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୨୨୬। ତେନ ତାପସେନ ଥୋମିତାକାରଂ ପକାସେନ୍ତା ଧମ୍ମସଙ୍ଗାହକା ଥେରା ଇମା ଗାଥା ଥୱିତ୍ୱାନାତି ଆହଂସୁ। ତତ୍ଥ ଇମା ଗାଥାତି ଏତ୍ତକାହି ଗାଥାହି ଥୱିତ୍ୱାନ ଥୋମନଂ କତ୍ୱାନ ନାମେନ ସୁରୁଚି ନାମ ତାପସୋ ସେସଟ୍ଠକଥାସୁ (ଅ। ନି। ଅଟ୍ଠ। ୧।୧।୧୮୯-୧୯୦; ଧ। ପ। ଅଟ୍ଠ। ୧। ସାରିପୁତ୍ତତ୍ଥେରୱତ୍ଥୁ) ପନ ‘‘ସରଦମାଣୱୋ’’ତି ଆଗତୋ। ସୋ ଅଟ୍ଠକଥାନଯତୋ ପାଠୋଯେୱ ପମାଣଂ, ଅଥ ୱା ସୁନ୍ଦରା ରୁଚି ଅଜ୍ଝାସଯୋ ନିବ୍ବାନାଲଯୋ ଅସ୍ସାତି ସୁରୁଚି। ସରତି ଗଚ୍ଛତି ଇନ୍ଦ୍ରିଯଦମନାଯ ପୱତ୍ତତୀତି ସରଦୋ, ଇତି ଦ୍ୱଯମ୍ପି ତସ୍ସେୱ ନାମଂ। ସୋ ସୁରୁଚିତାପସୋ ଅଜିନଚମ୍ମଂ ପତ୍ଥରିତ୍ୱାନ ପଥୱିଯଂ ନିସୀଦି, ଅଚ୍ଚାସନ୍ନାଦଯୋ ଛ ନିସଜ୍ଜଦୋସେ ୱଜ୍ଜେତ୍ୱା ସରଦୋ ନିସୀଦୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୨୨୭। ତତ୍ଥ ନିସିନ୍ନୋ ତାପସୋ ତସ୍ସ ଭଗୱତୋ ଞାଣମେୱ ଥୋମେନ୍ତୋ ଚୁଲ୍ଲାସୀତିସହସ୍ସାନୀତିଆଦିମାହ । ତତ୍ଥ ଚୁଲ୍ଲାସୀତିସହସ୍ସାନୀତି ଚତୁରାସୀତିସହସ୍ସାନି, ଗିରିରାଜା ମେରୁପବ୍ବତରାଜା, ମହଣ୍ଣୱେ ସାଗରେ ଅଜ୍ଝୋଗାଠହୋ ଅଧିଓଗାଠହୋ ପୱିଟ୍ଠୋ, ତାୱଦେୱ ତତ୍ତକାନି ଚତୁରାସୀତିସହସ୍ସାନି ଅଚ୍ଚୁଗ୍ଗତୋ ଅତିଉଗ୍ଗତୋ ଇଦାନି ପଞ୍ଚୁଚ୍ଚତୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୨୨୮।ତାୱ ଅଛୁଗ୍ଗତୋ ତଥା ଅତିଉଗ୍ଗତୋ ନେରୁ, ସୋ ମହାନେରୁ ଆୟତୋ ଉଚ୍ଚତୋ ଚ ୱିତ୍ଥାରତୋ ଚ ଏୱଂ ମହନ୍ତୋ ନେରୁରାଜା କୋଟିସତସହସ୍ସିୟୋ ସଙ୍ଖାଣୁଭେଦେନ ଚୁଣ୍ଣିତୋ ଚୁଣ୍ଣୱିଚୁଣ୍ଣଂ କତୋ ଅସି।

୨୨୯। ଭନ୍ତେ, ସବ୍ବଞ୍ଞୁ ତୱ ଞାଣଂ ଲକ୍ଖେ ଠପିୟମାନମ୍ହି ଞାଣେ ସତଂ ୱା ସହସ୍ସଂ ୱା ସତସହସ୍ସଂ ୱା ଏକେକଂ ବିନ୍ଦୁଂ କତ୍ୱା ଠପିତେ ତଦେୱ ମହାନେରୁସ୍ସ ଚୁଣ୍ଣଂ ଖୟଂ ଗଚ୍ଛେୟ୍ୟ, ତୱ ଞାଣଂ ପମେତୱେ ପମାଣଂ କାତୁଂ ଏୱ ନ ସକ୍କାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୨୩୦।ସୁଖୁମଚ୍ଛିକେନ ସୁଖୁମଚ୍ଛିଦ୍ଦେନ ଜାଲେନ ୟୋ ସକଲମହାସମୁଦ୍ଦେ ଉଦକଂ ପରିକ୍ଖିପେ ସମନ୍ତତୋ ପରିକ୍ଖଂ କରେୟ୍ୟ, ଏୱଂ ପରିକ୍ଖିତେ ଯେ କେଚି ପାଣା ଉଦକେ ଜାତା ସବ୍ବେ ତେ ଅନ୍ତୋଜାଲଗତା ସିୟୁଂ ଭୱେୟ୍ୟୁନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

୨୩୧। ତମୁପମେୟ୍ୟଂ ଦସ୍ସେନ୍ତୋ ତଥେୱ ହୀତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ୟଥା ଉଦକା ପାଣା ଅନ୍ତୋଜାଲଗତା ହୋନ୍ତି, ତଥେୱ ମହାୱୀର ମହାବୋଧିଅଧିଗମାୟ ୱୀରିୟକର। ଯେ କେଚି ପୁଥୁ ଅନେକା ତିତ୍ଥିୟା ମିଚ୍ଛା ତିତ୍ଥକରା ଦିଟ୍ଠିଗହନପକ୍ଖନ୍ଦା ଦିଟ୍ଠିସଙ୍ଖାତଗହନଂ ପୱିଟ୍ଠା ପରାମାସେନ ସଭାୱତୋ ପରତୋ ଆମସନଲକ୍ଖଣାୟ ଦିଟ୍ଠିୟା ମୋହିତା ପିହିତା ସନ୍ତି।

୨୩୨। ତୱ ସୁଦ୍ଧେନ ନିକ୍କିଲେସେନ ଞାଣେନ ଅନାୱରଣଦସ୍ସିନା ସବ୍ବଧମ୍ମାନଂ ଆୱରଣରହିତଦସ୍ସନସୀଲେନ ଏତେ ସବ୍ବେ ତିତ୍ଥିୟା ଅନ୍ତୋଜାଲଗତା ଞାଣଜାଲସ୍ସନ୍ତୋ ପୱେସିତା ୱା ତଥେୱାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଞାଣଂ ତେ ନାତିୱତ୍ତରେତି ତୱ ଞାଣଂ ତେ ତିତ୍ଥିୟା ନାତିକ୍କମନ୍ତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୨୩୩। ଏୱଂ ୱୁତ୍ତଥୋମନାୱସାନେ ଭଗୱତୋ ଅତ୍ତନୋ ବ୍ୟାକରଣାରମ୍ଭଂ ଦସ୍ସେତୁଂ ଭଗୱା ତମ୍ହି ସମୟେତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ୟସ୍ମିଂ ସମୟେ ତାପସୋ ଭଗୱନ୍ତଂ ଥୋମେସି, ତସ୍ମିଂ ଥୋମନାୟ ପରିୟୋସାନକାଲେ ସଙ୍ଖ୍ୟାତିକ୍କନ୍ତପରିୱାରତାୟ ମହାୟସୋ ଅନୋମଦସ୍ସୀ ଭଗୱା କିଲେସମାରାଦୀନଂ ଜିତତ୍ତା ଜିନୋ। ସମାଧିମ୍ହା ଅପ୍ପିତସମାଧିତୋ ୱୁଟ୍ଠହିତ୍ୱା ସକଲଜମ୍ବୁଦୀପଂ ଦିବ୍ବଚକ୍ଖୁନା ଓଲୋକେସୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୨୩୪-୫। ତସ୍ସ ଅନୋମଦସ୍ସିସ୍ସ ଭଗୱତୋ ମୁନିନୋ ମୋନସଙ୍ଖାତେନ ଞାଣେନ ସମନ୍ନାଗତସ୍ସ ନିସଭୋ ନାମ ସାୱକୋ ସନ୍ତଚିତ୍ତେହି ୱୂପସନ୍ତକିଲେସମାନସେହି ତାଦୀହି ଇଟ୍ଠାନିଟ୍ଠେସୁ ଅକମ୍ପିୟସଭାୱତ୍ତା, ତାଦିଭି ଖୀଣାସୱେହି ସୁଦ୍ଧେହି ପରିସୁଦ୍ଧକାୟକମ୍ମାଦିୟୁତ୍ତେହି ଛଳଅଭିଞ୍ଞେହି ତାଦୀହି ଅଟ୍ଠହି ଲୋକଧମ୍ମେହି ଅକମ୍ପନସଭାୱେହି ସତସହସ୍ସେହି ପରିୱୁତୋ ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ଚିତ୍ତଂ, ଅଞ୍ଞାୟ ଜାନିତ୍ୱା ଲୋକନାୟକଂ ଉପେସି, ତାୱଦେୱ ସମୀପଂ ଅଗମାସୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୨୩୬। ତେ ତଥା ଆଗତା ସମାନା ତତ୍ଥ ଭଗୱତୋ ସମୀପେ। ଅନ୍ତଲିକ୍ଖେ ଆକାସେ ଠିତା ଭଗୱନ୍ତଂ ପଦକ୍ଖିଣଂ ଅକଂସୁ। ତେ ସବ୍ବେ ପଞ୍ଜଲିକା ନମସ୍ସମାନା ଆକାସତୋ ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ସନ୍ତିକେ ଓତରୁଂ ଓରୋହିଂସୂତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୨୩୭। ପୁନ ବ୍ୟାକରଣଦାନସ୍ସ ପୁବ୍ବଭାଗକାରଣଂ ପକାସେନ୍ତୋ ସିତଂ ପାତୁକରୀତିଆଦିମାହ। ତଂ ସବ୍ବଂ ଉତ୍ତାନତ୍ଥମେୱ।

୨୪୧।ୟୋ ମଂ ପୁପ୍ଫେନାତି ୟୋ ତାପସୋ ମୟି ଚିତ୍ତଂ ପସାଦେତ୍ୱା ଅନେକପୁପ୍ଫେନ ମଂ ପୂଜେସି, ଞାଣଞ୍ଚ ମେ ଅନୁ ପୁନପ୍ପୁନଂ ଥୱି ଥୋମେସି, ତମହନ୍ତି ତଂ ତାପସଂ ଅହଂ କିତ୍ତୟିସ୍ସାମି ପାକଟଂ କରିସ୍ସାମି, ମମ ଭାସତୋ ଭାସନ୍ତସ୍ସ ୱଚନଂ ସୁଣୋଥ ସୱନୱିସୟଂ କରୋଥ ମନସି କରୋଥ।

୨୫୦।ପଚ୍ଛିମେଭୱସମ୍ପତ୍ତେତି ବ୍ୟାକରଣଂ ଦଦମାନୋ ଭଗୱା ଆହ। ତତ୍ଥ ପଚ୍ଛିମେ ପରିୟୋସାନଭୂତେ ଭୱେ ସମ୍ପତ୍ତେ ସତି। ମନୁସ୍ସତ୍ତଂ ମନୁସ୍ସଜାତିଂ ଗମିସ୍ସତି, ମନୁସ୍ସଲୋକେ ଉପ୍ପଜ୍ଜିସ୍ସତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ରୂପସାରଧନସାରୟସସାରକୁଲସାରଭୋଗସାରପୁଞ୍ଞସାରାଦୀହି ସାରେହି ସାରୱନ୍ତତାୟ ସାରୀ ନାମ ବ୍ରାହ୍ମଣୀ କୁଚ୍ଛିନା ଧାରୟିସ୍ସତି।

୨୫୩। ବ୍ୟାକରଣମୂଲମାରଭି ଅପରିମେୟ୍ୟେ ଇତୋ କପ୍ପେତି। ଏତ୍ଥ ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ଅଗ୍ଗସାୱକାନଂ ଏକଂ ଅସଙ୍ଖ୍ୟେୟ୍ୟଂ କପ୍ପସତସହସ୍ସଞ୍ଚ ପାରମୀ ପୂରିତା, ତଥାପି ଗାଥାବନ୍ଧସୁଖତ୍ଥଂ ଅନ୍ତରକପ୍ପାନି ଉପାଦାୟ ଏୱଂ ୱୁତ୍ତନ୍ତି ଦଟ୍ଠବ୍ବଂ।

୨୫୪। ‘‘ସାରିପୁତ୍ତୋତି ନାମେନ, ହେସ୍ସତି ଅଗ୍ଗସାୱକୋ’’ତି ବ୍ୟାକରଣମଦାସି, ବ୍ୟାକରଣଂ ଦତ୍ୱା ତଂ ଥୋମେନ୍ତୋ ସୋ ଭଗୱା ଅୟଂ ଭାଗୀରଥୀତିଆଦିମାହ। ଗଙ୍ଗା, ୟମୁନା, ସରଭୂ, ମହୀ, ଅଚିରୱତୀତି ଇମାସଂ ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ଗଙ୍ଗାନଂ ଅନ୍ତରେ ଅୟଂ ଭାଗୀରଥୀ ନାମ ପଠମମହାଗଙ୍ଗା ହିମୱନ୍ତା ପଭାୱିତା ହିମୱନ୍ତତୋ ଆଗତା ଅନୋତତ୍ତଦହତୋ ପଭୱା, ମହୋଦଧିଂ ମହାଉଦକକ୍ଖନ୍ଧଂ ଅପ୍ପୟନ୍ତି ପାପୁଣନ୍ତି, ମହାସମୁଦ୍ଦଂ ମହାସାଗରଂ

ଅପ୍ପେତି ଉପଗଚ୍ଛତି ଯଥା, ତଥା ଏୱ ଅଯଂ ସାରିପୁତ୍ତୋ ସକେ ତୀସୁ ୱିସାରଦୋ ଅଉନୋ କୁଲେ ପଣ୍ଡିତମାନେସୁ ତୀସୁ ୱେଦେସୁ ୱିସାରଦୋ ଅପକ୍ଖଲିତଞ୍ଞାଣୋ ପଚ୍ଚଚଞ୍ଞାଣୋ। ପଞ୍ଞାଯ ପାରମିଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ଅଉନୋ ସାୱକଞ୍ଞାଣସ୍ସ ପରିଯୋସାନଂ ଗନ୍ତ୍ୱା, ପାଣିନେ ସଵ୍ୱସତ୍ତେ ତପ୍ପଯିସ୍ସତି ସନ୍ତପ୍ପେସ୍ସତି ସୁହିତଭାୱଂ କରିସ୍ସତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୨୫୭।ହିମୱନ୍ତମୁପାଦାଯାତି ହିମାଲଯପଵ୍ୱତଂ ଆଦିଂ କତ୍ୱା ମହୋଦଧିଂ ମହାସମୁଦ୍ଦଂ ଉଦକଭାରଂ ସାଗରଂ ପରିଯୋସାନଂ କତ୍ୱା ଏତ୍ଥନ୍ତରେ ଏତେସଂ ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ପଵ୍ୱତସାଗରାନଂ ମଜ୍ଝେ ଯଂ ପୁଲିନଂ ଯତ୍ତକା ୱାଲୁକରାସି ଅତ୍ଥି, ଗଣନାତୋ ଗଣନୱସେନ ଅସଙ୍ଖିଯଂ ସଙ୍ଖ୍ୟାତିକ୍କନ୍ତଂ ।

୨୫୮।ତମ୍ପି ସଙ୍ଖ୍ୟା ଅସେସେନାତି ତଂ ପୁଲିନମ୍ପି ନିସେସେନ ସଙ୍ଖାତୁଂ ସଙ୍ଖ୍ୟା ସକ୍କୁଣେଯ୍ୟୁ ଭୱେଯ୍ୟ, ସା ଗଣନା ଯଥା ହୋତୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ତଥା ସାରିପୁତ୍ତସ୍ସ ପଞ୍ଞାଯ ଅନ୍ତୋ ପରିଯୋସାନଂ ନ ହେୱ ଭୱିସ୍ସତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୨୫୯।ଲକ୍ଖେ...ପେ...ଭୱିସ୍ସତୀତି ଲକ୍ଖେ ଞାଣଲକ୍ଖେ ଞାଣସ୍ସ ଏକସ୍ମିଂ କଲେ ଠପିଯମାନମ୍ହି ଠପିତେ ସତି ଗଙ୍ଗାଯ ୱାଲୁକା ଖୀଯେ ପରିକ୍ଖଯଂ ଗଚ୍ଛେଯ୍ୟାତି ଅତ୍ଥୋ।

୨୬୦।ମହାସମୁଦ୍ଦେତି ଚତୁରାସୀତିଯୋଜନସହସ୍ସଗମ୍ଭୀରେ ଚତୁମହାସାଗରେ ଉମିଯୋ ଗାୱୁତାଦିଭେଦା ତରଙ୍ଗରାସଯୋ ଗଣନାତୋ ଅସଙ୍ଖିଯା ସଙ୍ଖ୍ୟାୱିରହିତା ଯଥା ହୋନ୍ତି, ତଥେୱ ସାରିପୁତ୍ତସ୍ସ ପଞ୍ଞାଯ ଅନ୍ତୋ ପରିଯୋସାନଂ ନ ହେସ୍ସତି ନ ଭୱିସ୍ସତୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୨୬୧। ସୋ ଏୱଂ ପଞ୍ଞୱା ସାରିପୁତ୍ତୋ ଗୋତମଗୋତ୍ତତ୍ତା ଗୋତମଂ ସକ୍ୟକୁଲେ ଜେଟ୍ଠକଂ ସକ୍ୟପୁଙ୍ଗୱଂ ସମ୍ବୁଦ୍ଧଂ ଆରାଧଯିତ୍ୱା ୱତ୍ତପଟିପତ୍ତିସୀଲାଚାରାଦୀହି ଚିତ୍ତାରାଧନଂ କତ୍ୱା ପଞ୍ଞାଯ ସାୱକଞ୍ଞାଣସ୍ସ ପାରମିଂ ପରିଯୋସାନଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ତସ୍ସ ଭଗୱତୋ ଅଗ୍ଗସାୱକୋ ହେସ୍ସତୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୨୬୨। ସୋ ଏୱଂ ଅଗ୍ଗସାୱକଟ୍ଠାନଂ ପତ୍ତୋ ସକ୍ୟପୁତ୍ତେନ ଭଗୱତା ଇଟ୍ଠାନିଟ୍ଠେସୁ ଅକମ୍ପିଯସଭାୱେନ ପୱତ୍ତିତଂ ପାକଟଂ କତଂ ଧମ୍ମଚକ୍କଂ ସଦ୍ଧମ୍ମଂ ଅନୁୱତ୍ତେସ୍ସତି ଅୱିନସ୍ସମାନଂ ଧାରେସ୍ସତି। ଧମ୍ମୱୁଟ୍ଠିଯୋ ଧମ୍ମଦେସନାସଙ୍ଖାତା ୱୁଟ୍ଠିଯୋ ୱସ୍ସେନ୍ତୋ ଦେସେନ୍ତୋ ପକାସେନ୍ତୋ ୱିୱରନ୍ତୋ ୱିଭଜନ୍ତୋ ଉତ୍ତାନୀକରୋନ୍ତୋ ପୱତ୍ତିସ୍ସତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୨୬୩। ଗୋତମୋ ସକ୍ୟପୁଙ୍ଗୱୋ ଭଗୱା ଏତଂ ସଵ୍ୱଂ ଅଭିଞ୍ଞାଯ ୱିସେସେନ ଞାଣେନ ଜାନିତ୍ୱା ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘେ ଅରିଯପୁଗ୍ଗଲମଜ୍ଝେ ନିସୀଦିତ୍ୱା ଅଗ୍ଗଟ୍ଠାନେ ସକଲପଞ୍ଞାଦିଗୁଣଗଣାଭିରମେ ଉଚ୍ଚଟ୍ଠାନେ ଠପେସ୍ସତୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୨୬୪। ଏୱଂ ସୋ ଲଦ୍ଧବ୍ୟାକରଣୋ ସୋମନସ୍ସପ୍ପତ୍ତୋ ପୀତିସୋମନସ୍ସୱସେନ ଉଦାନଂ ଉଦାନେନ୍ତୋ ଅହୋ ମେ ସୁକତଂ କମ୍ମନ୍ତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ଅହୋତି ୱିମ୍ହଯତ୍ଥେ ନିପାତୋ। ଅନୋମଦସ୍ସିସ୍ସ ଭଗୱତୋ ସତ୍ଥୁନୋ ଗରୁନୋ ସୁକତଂ ସୁଟ୍ଠୁ କତଂ ସଦ୍ଦହିତ୍ୱା କତଂ କମ୍ମଂ ପୁଞ୍ଞକୋଟ୍ଠାସଂ ଅହୋ ୱିମ୍ହଯଂ ଅଚିନ୍ତେଯ୍ୟାନୁଭାୱନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ଯସ୍ସ ଭଗୱତୋ ଅହଂ କାରଂ ପୁଞ୍ଞସମ୍ଭାରଂ କତ୍ୱା ସଵ୍ୱତ୍ଥ ସକଲଗୁଣଗଣେ ପାରମିଂ ପରିଯୋସାନଂ ଗତୋ ପରମଂ କୋଟିଂ ସମ୍ପତ୍ତୋ, ସୋ ଭଗୱା ଅହୋ ୱିମ୍ହଯୋତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୨୬୫।ଅପରିମେଯ୍ୟେତି ସଙ୍ଖ୍ୟାତିକ୍କନ୍ତକାଲସ୍ମିଂ କତଂ କୁସଲକମ୍ମଂ, ମେ ମଯ୍ହଂ ଇଧ ଇମସ୍ମିଂ ପଚ୍ଛିମଭାୱେ ଫଲଂ ୱିପାକଂ ଦସ୍ସେସି। ସୁମୁତ୍ତୋ ସୁଟ୍ଠୁ ୱିମୁତ୍ତୋ ଛେକେନ ଧନୁଗ୍ଗହେନ ଖିତ୍ତୋ ସରୱେଗୋ ଇୱ ଅହଂ ତେନ ପୁଞ୍ଞଫଲେନ କିଲେସେ ଝାପଯିଂ ଝାପେସିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

୨୬୬। ଅଉନୋ ଏୱ ୱୀରିଯଂ ପକାସେନ୍ତୋ ଅସଙ୍ଖତନ୍ତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ଅସଙ୍ଖତନ୍ତି ନ ସଙ୍ଖତଂ, ପଚ୍ଚଯେହି ସମାଗମ୍ମ ନ କତନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ତଂ ଅସଙ୍ଖତଂ ନିଵ୍ୱାନଂ କିଲେସକାଲୁସ୍ସିଯାଭାୱେନ ଅଚଲଂ କତସମ୍ଭାରାନଂ ପଟିଟ୍ଠେନ ପଦଂ ଗୱେସନ୍ତୋ ପରିଯେସନ୍ତୋ ସଵ୍ୱେ ତିତ୍ଥିଯେ ସକଲେ ତିତ୍ଥକରେ ଦିଟ୍ଠିୱାଦକେ ପୁଗ୍ଗଲେ ୱିଚିନଂ ଉପପରିକ୍ଖନ୍ତୋ ଏସାହଂ ଏସୋ ଅହଂ ଭୱେ କାମଭୱାଦିକେ ଭୱେ ସଂସରିଂ ପରିବ୍ଭମିନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୨୬୭-୮। ଅଉନୋ ଅଧିପ୍ପାଯଂ ପକାସେନ୍ତୋ ଯଥାପି ବ୍ୟାଧିତୋ ପୋସୋତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ବ୍ୟାଧିତୋତି ବ୍ୟାଧିନା ପୀଳିତୋ ପୋସୋ ପୁରିସୋ ଓସଧଂ ପରିଯେସେଯ୍ୟ ଯଥା, ତଥା ଅହଂ ଅସଙ୍ଖତଂ ଅମତଂ ପଦଂ ନିଵ୍ୱାନଂ ଗୱେସନ୍ତୋ ଅଵ୍ୱୋକିଣ୍ଣଂ ଅୱିଚ୍ଛିନ୍ନଂ ନିରନ୍ତରଂ, ପଞ୍ଚସତଂ ଜାତିପଞ୍ଚସତେସୁ ଅତ୍ତଭାୱେସୁ ଇସିପଵ୍ୱଜ୍ଜଂ ପଵ୍ୱଜିନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୨୭୧।କୁଟିଢ୍ଢେ ସଞ୍ଚରିଂ ଅହନ୍ତି ଲାମକେ ଟିଢ୍ଢେ ଗମନମଗ୍ଗେ ଅହଂ ସଞ୍ଚରିଂ।

୨୭୨।ସାରନ୍ତିକୋ ପୋସୋ ସାରଗଣ୍ଡେସୀ ପୁରିସୋ। କଦଲିଂ ଛେତ୍ୱାନ ଫାଲୟେତି କଦଲିକ୍ଖନ୍ଧଂ ଛେତ୍ୱା ଦ୍ୱେଧା ଫାଲେୟ୍ୟ। ନ ତତ୍ଥ ସାରଂ ୱିନ୍ଦେୟ୍ୟାତି ଫାଲେତ୍ୱା ଚ ପନ ତତ୍ଥ କଦଲିକ୍ଖନ୍ଧେ ସାରଂ ନ ୱିନ୍ଦେୟ୍ୟ ନ ଲଭେୟ୍ୟ, ସୋ ପୁରିସୋ ସାରେନ ରିତ୍ତକୋ ତୁଚ୍ଛୋତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୨୭୩। ଯଥା କଦଲିକ୍ଖନ୍ଧୋ ସାରେନ ରିତ୍ତୋ ତୁଚ୍ଛୋ, ତଥେୱ ତଥା ଏୱ ଲୋକେ ତିତ୍ଥିୟା ନାନାଦିଟ୍ଠିଗତିକା ବହୁଜନା ଅସଙ୍ଖତେନ ନିବ୍ବାନେନ ରିତ୍ତା ତୁଚ୍ଛାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ସେତି ନିପାତମତ୍ତଂ।

୨୭୪।ପଚ୍ଛିମଭୱେ ପରିୟୋସାନଜାତିୟଂ ବ୍ରହ୍ମବନ୍ଧୁ ବ୍ରାହ୍ମଣକୁଲେ ଜାତୋ ଅହଂ ଅହୋସିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ମହାଭୋଗଂ ଛଡ୍ଡେତ୍ୱାନାତି ମହନ୍ତଂ ଭୋଗକ୍ଖନ୍ଧଂ ଖେଳପିଣ୍ଡଂ ଇୱ ଛଡ୍ଡେତ୍ୱା, ଅନଗାରିୟଂ କସିୱାଣିଜ୍ଜାଦିକମ୍ମୱିରହିତଂ ତାପସପବ୍ବଜ୍ଜଂ ପବ୍ବଜିଂ ପଟିପଜ୍ଜିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

ପଠମଭାଣୱାରୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୨୭୫-୭।ଅଜ୍ଝାୟକୋ...ପେ... ମୁନିଂ ମୋନେ ସମାହିତନ୍ତି ମୋନଂ ୱୁଚ୍ଚତି ଞାଣଂ, ତେନ ମୋନେନ ସମନ୍ନାଗତୋ ମୁନି, ତସ୍ମିଂ ମୋନେ ସମ୍ମା ଆହିତଂ ଠପିତଂ ସମାହିତଂ ଚିତ୍ତନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ଆଗୁସଙ୍ଖାତଂ ପାପଂ ନ କରୋତୀତି ନାଗୋ, ଅସ୍ସଜିତ୍ଥେରୋ, ତଂ ମହାନାଗଂ ସୁଟ୍ଠୁ ଫୁଲ୍ଲଂ ୱିକସିତପଦୁମଂ ଯଥା ୱିରୋଚମାନନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

୨୭୮-୨୮୧।ଦିସ୍ୱା ମେ...ପେ...ପୁଚ୍ଛିତୁଂ ଅମତଂ ପଦନ୍ତି ଉତ୍ତାନତ୍ଥମେୱ।

୨୮୨।ୱୀଥିନ୍ତରେତି ୱୀଥିଅନ୍ତରେ ଅନୁପ୍ପତ୍ତଂ ସମ୍ପତ୍ତଂ ଉପଗତଂ ତଂ ଥେରଂ ଉପଗନ୍ତ୍ୱାନ ସମୀପଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ଅହଂ ପୁଚ୍ଛିନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୨୮୪।କୀଦିସଂ ତେ ମହାୱୀରାତି ସକଲଧିତିପୁରିସସାସନେ ଅରହନ୍ତାନମନ୍ତରେ ପଠମଂ ଧମ୍ମଚକ୍କପୱତ୍ତନେ, ଅରହତ୍ତପ୍ପତ୍ତମହାୱୀର, ଅନୁଜାତପରିୱାରବହୁଲତାୟ ମହାୟସ ତେ ତୱ ବୁଦ୍ଧସ୍ସ କୀଦିସଂ ସାସନଂ ଧମ୍ମଂ ଧମ୍ମଦେସନାସଙ୍ଖାତଂ ସାସନନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ସୋ ଭଦ୍ଦମୁଖ, ମେ ମୟ୍ହଂ ସାଧୁ ଭଦ୍ଦକଂ ସାସନଂ କଥୟସ୍ସୁ କଥେହୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୨୮୫। ତତୋ କଥିତାକାରଂ ଦସ୍ସେନ୍ତୋ ସୋ ମେ ପୁଟ୍ଠୋତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ସୋତି ଅସ୍ସଜିତ୍ଥେରୋ, ମେ ମୟା ପୁଟ୍ଠୋ ''ସାସନଂ କୀଦିସ''ନ୍ତି କଥିତୋ ସବ୍ବଂ କଥଂ କଥେସି। ସବ୍ବଂ ସାସନଂ ସଚ୍ଚଗମ୍ଭୀରତାୟ ଗମ୍ଭୀରଂ ଦେସନାଧମ୍ମପଟିୱେଧଗମ୍ଭୀରତାୟ ଗମ୍ଭୀରଂ ପରମତ୍ଥସଚ୍ଚୱିଭାୱିତାଦିୱସେନ ନିପୁଣଂ ପଦଂ ନିବ୍ବାନଂ ତଣ୍ହାସଲ୍ଲସ୍ସ ହନ୍ତାରଂ ୱିନାସକରଂ ସବ୍ବସ୍ସ ସଂସାରଦୁକ୍ଖସ୍ସ ଅପନୁଦନଂ ଖେପନକରଂ ଧମ୍ମନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୨୮୬। ତେନ କଥିତାକାରଂ ଦସ୍ସେନ୍ତୋ ଯେ ଧମ୍ମାତିଆଦିମାହ। ହେତୁପ୍ପଭୱା ହେତୁତୋ କାରଣତୋ ଉପ୍ପନ୍ନା ଜାତା ଭୂତା ସଞ୍ଜାତା ନିବ୍ବତ୍ତା ଅଭିନିବ୍ବତ୍ତା, ଯେ ଧମ୍ମା ଯେ ସପ୍ପଚ୍ଚୟା ସଭାୱଧମ୍ମା ସନ୍ତି ସଂୱିଜ୍ଜନ୍ତି ଉପଲଭନ୍ତୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ତେସଂ ଧମ୍ମାନଂ ହେତୁଂ କାରଣଂ ତଥାଗତୋ ଆହ କଥେସି। ତେସଞ୍ଚ ଯୋ ନିରୋଧୋତି ତେସଂ ହେତୁଧମ୍ମାନଂ ଯୋ ନିରୋଧୋ ନିରୁଜ୍ଝନସଭାୱୋ, ଏୱଂୱାଦୀ ମହାସମଣୋତି ସୀଲସମାଧିପଞ୍ଞାଦିଗୁଣପରିୱାରମହନ୍ତତାୟ ସମିତପାପତ୍ତା ୱିଦ୍ଧଂସିତପାପତ୍ତା ଚ ମହାସମଣୋ ଭଗୱା ଏୱଂୱାଦୀ ହେତୁୱୂପସମନାଦିୱଦନସୀଲୋ କଥେତାତି ଅତ୍ଥୋ।

୨୮୭। ତତୋ ୱୁତ୍ତଧମ୍ମଂ ସୁତ୍ୱା ଅତ୍ତନା ପଟିଲଦ୍ଧକତପ୍ପକାରଂ ଦସ୍ସେନ୍ତୋ ସୋହନ୍ତିଆଦିମାହ। ତଂ ଉତ୍ତାନମେୱ।

୨୮୯।ଏସେୱ ଧମ୍ମୋ ଯଦିତାୱଦେୱାତି ସଚେପି ଇତୋ ଉତ୍ତରିଂ ନତ୍ଥି, ଏତ୍ତକମେୱ ଇଦଂ ସୋତାପତ୍ତିଫଲମେୱ ପତ୍ତବ୍ବଂ। ତଥା ଏସୋ ଏୱ ଧମ୍ମୋତି ଅତ୍ଥୋ। ପଚ୍ଚବ୍ୟଥ ପଟିୱିଦ୍ଧଥ ତୁମ୍ହେ ଅସୋକଂ ପଦଂ ନିବ୍ବାନଂ। ଅମ୍ହେହି ନାମ ଇଦଂ ପଦଂ ବହୁକେହି କପ୍ପନହୁତେହି ଅଦିଟ୍ଠମେୱ ଅବ୍ଭତୀତଂ।

୨୯୦।ୟ୍ୱାହଂଧମ୍ମଂ ଗୱେସନ୍ତୋତି ଯୋ ଅହଂ ଧମ୍ମଂ ସନ୍ତିପଦଂ ଗୱେସନ୍ତୋ ପରିୟେସନ୍ତୋ କୁଟିଢ୍ଢେ କୁଚ୍ଛିତଟିଢ୍ଢେ ନିନ୍ଦିତଟ୍ଟିଢ୍ଢେ ସଞ୍ଚରିଂ ପରିବ୍ଭମିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ସୋ ମେ ଅତ୍ଥୋ ଅନୁପ୍ପତ୍ତୋତି ସୋ ପରିୟେସିତବ୍ବୋ ଅତ୍ଥୋ ମୟା ଅନୁପ୍ପତ୍ତୋ ସମ୍ପତ୍ତୋ, ଇଦାନି ପନ ମେ ମୟ୍ହଂ ନପ୍ପମଜ୍ଜିତୁଂ ଅପ୍ପମାଦେନ ଭୱିତୁଂ କାଲୋତି ଅତ୍ଥୋ।

୨୯୧। ଅହଂ ଅସ୍ସଜିନା ଥେରେନ ତୋସିତୋ କତସୋମନସ୍ସୋ, ଅଚଲଂ ନିଚ୍ଚଲଂ ନିବ୍ବାନପଦଂ, ପତ୍ୱାନ ପାପୁଣିତ୍ୱା ସହାଯକଂ କୋଲିତମାଣୱଂ ଗୱେସନ୍ତୋ ପରିଯେସନ୍ତୋ ଅସ୍ସମପଦଂ ଅଗମାସିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

୨୯୨।ଦୂରତୋୱ ମମଂ ଦିସ୍ୱାତି ଅସ୍ସମପଦତୋ ଦୂରତୋୱ ଆଗଚ୍ଛନ୍ତଂ ମମଂ ଦିସ୍ୱା ସୁସିକ୍ଖିତୋ ମେ ମମ ସହାଯୋ ଠାନନିସଜ୍ଜାଦିଇରିଯାପଥେହି ସମ୍ପନ୍ନୋ ସମଙ୍ଗୀଭୂତୋ ଇଦଂ ଉପରି ୱୁଚ୍ଚମାନୱଚନଂ ଅବ୍ରୱି କଥେସୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୨୯୩। ଭୋ ସହାଯ, ପସନ୍ନମୁଖନେତ୍ତାସି ପସନ୍ନେହି ସୋଭନେହି ଦଦ୍ଦଲ୍ଲମାନେହି ମୁଖନେତ୍ତେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ଅସି। ମୁନିଭାୱୋ ଇୱ ତେ ଦିସ୍ସତି ପଞ୍ଞାଯତି। ଇଦ୍ଧମ୍ଭୂତୋ ତ୍ୱଂ ଅମତାଧିଗତୋ ଅମତଂ ନିବ୍ବାନଂ ଅଧିଗତୋ ଅସି, କଚ୍ଚି ଅଚ୍ଚୁତଂ ନିବ୍ବାନପଦଂ ଅଧିଗତୋ ଅଧିଗଚ୍ଛୀତି ପୁଚ୍ଛାମୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୨୯୪।ସୁଭାନୁରୂପୋଆଯାସୀତି ସୁଭସ୍ସ ପସନ୍ନୱଣ୍ଣସ୍ସ ଅନୁରୂପୋ ହୁତ୍ୱା ଆଯାସି ଆଗଚ୍ଛସି। ଆନେଞ୍ଜକାରିତୋ ୱିଯାତି ତୋମରାଦୀହି କାରିତୋ ଆନେଞ୍ଜୋ ହତ୍ଥୀ ୱିଯ ଦନ୍ତୋୱ ତୀହି ମାସେହି ସୁସିକ୍ଖିତୋ ଇୱ ବାହିତପାପତ୍ତା, ବ୍ରାହ୍ମଣ ଦନ୍ତଦମଥୋ ସିକ୍ଖିତସିକ୍ଖୋ ନିବ୍ବାନପଦେ ଉପସନ୍ତୋ ଅସୀତି ପୁଚ୍ଛି।

୨୯୫। ତେନ ପୁଟ୍ଠୋ ଅମତଂ ମଯାତିଆଦିମାହ। ତଂ ଉତ୍ତାନତ୍ଥମେୱ।

୨୯୯।ଅପରିଯୋସିତସଙ୍କପ୍ପୋତି ‘‘ଅନାଗତେ ଏକସ୍ସ ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ଅଗ୍ଗସାୱକୋ ଭୱେଯ୍ୟ’’ନ୍ତି ପତ୍ଥିତପତ୍ଥନାଯ କୋଟିଂ ଅପ୍ପତ୍ତସଙ୍କପ୍ପୋତି ଅତ୍ଥୋ। କୁତିତ୍ଥେ ଅଗନ୍ତଦ୍ଧମଗ୍ଗେ ଅହଂ ସଞ୍ଚରିଂ ପରିବ୍ଭମିଂ। ଭନ୍ତେ ଗୋତମ, ଲୋକଜେଟ୍ଠ ତୱ ଦସ୍ସନଂ ଆଗମ୍ମ ପତ୍ୱା, ମମ ସଙ୍କପ୍ପୋ ମଯ୍ହଂ ପତ୍ଥନା ପୂରିତୋ ଅରହତ୍ତମଗ୍ଗାଧିଗମେନ ସାୱକପାରମୀଞାଣସ୍ସ ପାପୁଣନେନ ପରିପୁଣ୍ଣୋତି ଅଧିପ୍ପାଯୋ।

୩୦୦।ପଥୱିଯଂପତିଟ୍ଠାଯାତି ପଥୱିଯଂ ନିବ୍ବତ୍ତା ସମଯେ ହେମନ୍ତକାଲେ ପୁପ୍ଫନ୍ତି ୱିକସନ୍ତି, ଦିବ୍ବଗନ୍ଧା ସୁଗନ୍ଧା ସୁଟ୍ଠୁ ପୱନ୍ତି ପୱାଯନ୍ତି, ସବ୍ବପାଣିନଂ ସବ୍ବେ ଦେୱମନୁସ୍ସେ ତୋସେନ୍ତି ସୋମନସ୍ସଯୁତ୍ତେ କରୋନ୍ତି ଯଥା।

୩୦୧।ତଥେୱାହଂ ମହାୱୀରାତି ମହାୱୀରିଯୱନ୍ତସକ୍କକୁଲପସୁତମହାପରିୱାର ତେ ତୱ ସାସନେ ପତିଟ୍ଠାଯ ଅହଂ ପତିଟ୍ଠହିତ୍ୱା ପୁପ୍ଫିତୁଂ ଅରହତ୍ତମଗ୍ଗଞାଣେନ ୱିକସିତୁଂ ସମଯଂ କାଲଂ ଏସାମି ଗୱେସାମି ତଥେୱାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୩୦୨।ୱିମୁତ୍ତିପୁପ୍ଫନ୍ତି ସବ୍ବକିଲେସେହି ୱିମୁଚ୍ଚନତୋ ୱିମୋଚନତୋ ୱା ୱିମୁତ୍ତି ଅରହତ୍ତଫଲୱିମୁତ୍ତିସଙ୍ଖାତଂ ପୁପ୍ଫଂ ଏସନ୍ତୋ ଗୱେସେନ୍ତୋ, ତଞ୍ଚ ଖୋ ଭୱସଂସାରମୋଚନଂ କାମଭୱାଦିଭୱେସୁ ସଂସରଣଂ ଗମନଂ ଭୱସଂସାରଂ, ତତୋ ମୋଚନଂ ଭୱସଂସାରମୋଚନଂ। ୱିମୁତ୍ତିପୁପ୍ଫଲାଭେନାତି ୱିମୁଚ୍ଚନଂ ୱିମୁଚ୍ଚନ୍ତି ୱା କତସମ୍ଭାରା ଏତାଯାତି ୱିମୁତ୍ତି, ଅଗ୍ଗଫଲଂ। ପୁପ୍ଫନ୍ତି ୱିକସନ୍ତି ୱେନେଯ୍ୟା ଏତେନାତି ପୁପ୍ଫଂ। ୱିମୁତ୍ତି ଏୱ ପୁପ୍ଫଂ ୱିମୁତ୍ତିପୁପ୍ଫଂ। ଲଭନଂ ଲାଭୋ, ୱିମୁତ୍ତିପୁପ୍ଫସ୍ସ ଲାଭୋ ୱିମୁତ୍ତିପୁପ୍ଫଲାଭୋ। ତେନ ୱିମୁତ୍ତିପୁପ୍ଫଲାଭେନ ଅଧିଗମନେନ ସବ୍ବପାଣିନଂ ସବ୍ବସତ୍ତେ ତୋସେମି ସୋମନସ୍ସଂ ପାପେମୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୩୦୩।‘‘ଯାୱତାବୁଦ୍ଧଖେତ୍ତମ୍ହୀ’’ତିଆଦୀସୁ ଚକ୍ଖୁମ ପଞ୍ଚହି ଚକ୍ଖୂହି ଚକ୍ଖୁମନ୍ତ ଯତ୍ତକେ ଠାନେ ରତନସୁତ୍ତାଦୀନଂ ପରିତ୍ତାନଂ ଆଣା ଆନୁଭାୱୋ ପୱତ୍ତତି, ତତ୍ତକେ ସତସହସ୍ସକୋଟିଚକ୍କୱାଳଅସଙ୍ଖାତେ ବୁଦ୍ଧଖେତ୍ତେ ଠପେତ୍ୱାନ ମହାମୁନିଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧଂ ୱଜ୍ଜେତ୍ୱା ଅୱସେସେସୁ ସତ୍ତେସୁ ଅଞ୍ଞୋ କୋଚି ତୱ ପୁତ୍ତସ୍ସ ତୁଯ୍ହଂ ପୁତ୍ତେନ ମଯା ପଞ୍ଞାଯ ସଦିସୋ ସମୋ ନତ୍ଥୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ସେସଂ ଉତ୍ତାନମେୱ।

୩୦୮।ପଟିପନ୍ନାତି ଚତୁମଗ୍ଗସମଙ୍ଗିନୋ ଚ ଫଲଟ୍ଠା ଅରହତ୍ତଫଲେ ଠିତା ଚ ସେଖା ଫଲସମଙ୍ଗିନୋ ହେଟ୍ଠିମେହି ତୀହି ଫଲେହି ସମନ୍ନାଗତା ଚ ଏତେ ଅଟ୍ଠ ଅରିଯଭିକ୍ଖୂ, ଉତ୍ତମତ୍ଥଂ ନିବ୍ବାନଂ ଆସୀସକା ଗୱେସକା, ତଂ ପଞ୍ଞୱନ୍ତଂ ପରିୱାରେନ୍ତି ସଦା ସବ୍ବକାଲଂ ସେୱନ୍ତି ଭଜନ୍ତି ପଯିରୁପାସନ୍ତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୩୧୦। କାଯୱେଦନାଚିତ୍ତଧମ୍ମାନୁପସ୍ସନାସଙ୍ଖାତାନଂ ଚତୁନ୍ନଂ ସତିପଟ୍ଠାନାନଂ କୁସଲା ଛେକା ସତିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗାଦୀନଂ ସତ୍ତନ୍ନଂ ସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗାନଂ ଭାୱନାଯଭ୍ୱନାଯ ରତା ଅଲ୍ଲୀନା।

।ଉଚ୍ଚରାଜାଓ ତାରକରାଜା ଇଓ ଚ ସୋଭସି।

୩୧୫। ରୁକ୍ଖପଦ୍ଧତରତନସତ୍ତାଦଯୋ ଧାରେତୀତି ଧରଣୀ, ଧରଣିଯଂ ରୁହା ସଞ୍ଜାତା ଓଢ଼ିତା ଚାତି ଧରଣୀରୁହା ରୁକ୍ଖା। ପଥଓିଯଂ ପତିଟ୍ଠାଯ ରୁହନ୍ତି ଓଢ଼ନ୍ତି ଓୁଦ୍ଧିଂ ଓିରୂଳ୍ହିଂ ଆପଜ୍ଜନ୍ତି। ଓେପୁଲ୍ଲତଂ ଓିପୁଲଭାଓଂ ପରିପୂରଭାଓଂ ପାପୁଣନ୍ତି, ତେ ରୁକ୍ଖା କମେନ ଫଲଂ ଦସ୍ସଯନ୍ତି ଫଲଧାରିନୋ ହୋନ୍ତି।

୩୧୭-୯। ପୁନପି ଭଗଓନ୍ତମେଓ ଥୋମେନ୍ତୋ ସିନ୍ଧୁ ସରସ୍ସତୀତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ସିନ୍ଧୁଆଦି ନାମ ଗଙ୍ଗା ଚ ସରସ୍ସତୀ ନାମ ଗଙ୍ଗା ଚ ନନ୍ଦିଯଗଙ୍ଗା ଚ ଚନ୍ଦଭାଗାଗଙ୍ଗା ଚ ଗଙ୍ଗା ନାମ ଗଙ୍ଗା ଚ ଯମୁନା ନାମ ଗଙ୍ଗା ଚ ସରଭୂ ନାମ ଗଙ୍ଗା ଚ ମହୀ ନାମ ଗଙ୍ଗା ଚ। ସନ୍ଦମାନାନଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତୀନଂ ଏତାସଂ ଗଙ୍ଗାନଂ ସାଗରୋଓ ସମୁଦ୍ଦୋ ଏଓ ସମ୍ପଟିଚ୍ଛତି ପଟିଗ୍ଗଣ୍ହାତି ଧାରେତି। ତଦା ଏତା ସବ୍ବଗଙ୍ଗା ପୁରିମଂ ନାମଂ ସିନ୍ଧୁଆଦିଗଙ୍ଗାତ୍ଯାଦିକଂ ପୁରିମଂ ନାମପଣ୍ଣତ୍ତିଓୋହାରଂ ଜହନ୍ତି ଛଡ୍ଡେନ୍ତି ସାଗରୋତେଓ ସାଗରୋ ଇତି ଏଓ ଞାଯତି ପାକଟା ଭଓତି ଯଥା। ତଥେଓ ତଥା ଏଓ ଇମେଚତୁଵଣ୍ଣା ଖତ୍ତିଯବ୍ରାହ୍ମଣଓେସ୍ସସୁଦ୍ଦସଙ୍ଖାତା ଚତ୍ତାରୋ କୁଲା ତଓନ୍ତିକେ ତଓ ଅନ୍ତିକେ ସମୀପେ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ପତ୍ତକାସାଯଚୀଓରଧାରିନୋ ପରିଚରନ୍ତା ପୁରିମଂ ନାମଂ ଖତ୍ତିଯାଦିନାମଧେଯ୍ୟଂ ପଣ୍ଣତ୍ତିଓୋହାରଂ ଜହନ୍ତି ଚଜନ୍ତି, ବୁଦ୍ଧପୁତ୍ତାତି ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ଓରସାତି ଞାଯରେ ପାକଟା ଭଓେଯ୍ୟୁଂ।

୩୨୦-୪।ଚନ୍ଦୋ ଚନ୍ଦମଣ୍ଡଲୋ ଅବ୍ଭା ମହିକା ରଜୋ ଧୁମୋ ରାହୂତି ପଞ୍ଚହି ଉପକ୍କିଲେସେହି ଓିରହିତତ୍ତା ଓିମଲୋ ଓିଗତମଲୋ ନିମ୍ମଲୋ, ଆକାସଧାତୁଯା ଆକାସଗବ୍ଭେ ଗଚ୍ଛଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତୋ, ସବ୍ବେ ତାରକସମୂହେ ଆଭାଯ ମଦ୍ଦମାନୋ ଲୋକେ ଅତିରୋଚତି ଦଦ୍ଦଲ୍ଲତି ଯଥା। ତଥେଓ ତଥା ଏଓ ତ୍ୱଂ...ପେ...।

୩୨୫-୭।ଉଦକେ ଜାତା ଉଦକେ ସଂଓଡ୍ଢା କୁମୁଦା ମନ୍ଦାଲକା ଚ ବହୂ ସଙ୍ଖାତିକ୍କନ୍ତା, ତୋଯେନ ଉଦକେନ କଦ୍ଦମକଲଲେନ ଚ ଉପଲିମ୍ପନ୍ତି ଅଲ୍ଲୀଯନ୍ତି ଯଥା, ତଥେଓ ବହୁକା ସତ୍ତା ଅପରିମାଣା ସତ୍ତା ଲୋକେ ଜାତା ସଂଓଡ୍ଢା ରାଗେନ ଚ ଦୋସେନ ଚ ଅଟ୍ଟିତା ବଦ୍ଧିତା ଓିରୂହରେ ଓିରୁହନ୍ତି। କଦ୍ଦମେ କୁମୁଦଂ ଯଥା ଓିରୁହତି ସଞ୍ଜାଯତି। କେସରୀତି ପଦୁମଂ।

୩୨୯-୩୦।ରମ୍ମକେ ମାସେତି କତ୍ତିକମାସେ "କୋମୁଦିଯା ଚାତୁମାସିନିଯା"ତି ଓୁତ୍ତତ୍ତା। ଓାରିଜା ପଦୁମପୁପ୍ଫାଦଯୋ ବହୂ ପୁପ୍ଫା ପୁପ୍ଫନ୍ତି ଓିକସନ୍ତି, ତଂ ମାସଂ ତଂ କତ୍ତିକମାସଂ ନାତିଓତ୍ତନ୍ତି ଓାରିଜାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ସମଯୋ ପୁପ୍ଫନାଯ ସୋତି ସୋ କତ୍ତିକମାସୋ ପୁପ୍ଫନାଯ ଓିକସନାଯ ସମଯୋ କାଲୋତି ଅତ୍ଥୋ। ଯଥା ପୁପ୍ଫନ୍ତି ତଥେଓ ତ୍ୱଂ, ସକ୍ୟପୁତ୍ତ, ପୁପ୍ଫିତୋ ଓିକସିତୋ ଅସି। ପୁପ୍ଫିତୋ ତେ ଓିମୁତ୍ତିଯାତି ତେ ତୁଯ୍ହଂ ସିସ୍ସା କତସମ୍ଭାରା ଭିକ୍ଖୂ ଓିମୁତ୍ତିଯା ଅରହତ୍ତଫଲଞାଣେନ ପୁପ୍ଫିତୋ ଓିକସିତୋ। ଯଥା ଓାରିଜଂ ପଦୁମଂ ପୁପ୍ଫନସମଯଂ ନାତିକ୍କମତି, ତଥା ତେ ସାସନଂ ଓାଦାନୁସାସନିଂ ନାତିଓତ୍ତନ୍ତି ନାତିକ୍କମନ୍ତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୩୩୩-୪।ଯଥାପି ସେଲୋ ହିମଓାତି ହିମଓା ନାମ ସେଲମଯପବ୍ବତୋ। ସବ୍ବପାଣିନଂ ସବ୍ବେସଂ ବ୍ୟାଧିତାନଂ ସତ୍ତାନଂ ଓସଧୋ ଓସଧଓନ୍ତୋ ସବ୍ବନାଗାନଂ ସବ୍ବଅସୁରାନଂ ସବ୍ବଦେଓାନଞ୍ଚ ଆଲଯୋ ଅଗାରଭୂତୋ ଯଥା, ତଥେଓ ତ୍ୱଂ, ମହାଓୀର, ସବ୍ବପାଣିନଂ ଜରାବ୍ୟାଧିମରଣାଦୀହି ପମୋଚନତୋ ଓସଧୋ ଓିଯ। ଯଥା ସୋ ହିମଓା ନାଗାଦୀନଂ ଆଲଯୋ, ତଥା ତେଓିଜ୍ଜାଯ ଚ ଛଳଅଭିଞ୍ଞାଯ ଚ ଇଦ୍ଧିଯା ଚ ପାରମିଂ ପରିଯୋସାନଂ ଗତା ପତ୍ତା ତୁଓଂ ନିସ୍ସାଯ ଓସନ୍ତୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ହେଟ୍ଠା ଓା ଉପରି ଓା ଉପମାଉପମେଯ୍ୟଓସେନ ଗାଥାନଂ ସମ୍ବନ୍ଧନଯା ସୁଓିଞ୍ଞେଯ୍ୟାଓ।

୩୪୨।ଆସଯାନୁସଯଂ ଞତ୍ୱାତି ଏତ୍ଥ ଆସଯୋତି ଅଜ୍ଝାସଯୋ ଚରିଯା, ଅନୁସଯୋତି ଥାମଗତକିଲେସୋ। "ଅଯଂ ରାଗଚରିତୋ, ଅଯଂ ଦୋସଚରିତୋ, ଅଯଂ ମୋହଚରିତୋ"ତିଆଦିନା ଆସଯଞ୍ଚ ଅନୁସଯଂ କିଲେସପଓତ୍ତିଞ୍ଚ ଜାନିତ୍ୱାତି ଅତ୍ଥୋ। ଇନ୍ଦ୍ରିଯାନଂ ବଲାବଲନ୍ତି ସଦ୍ଧିନ୍ଦ୍ରିଯାଦୀନଂ ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ଇନ୍ଦ୍ରିଯାନଂ ତିକ୍ଖିନ୍ଦ୍ରିଯୋ ମୁଦିନ୍ଦ୍ରିଯୋ ସ୍ୱାକାରୋ ଦ୍ୱାକାରୋ ସୁଓିଞ୍ଞାପଯୋ ଦୁଓିଞ୍ଞାପଯୋତି ଏଓଂ ବଲାବଲଂ ଜାନିତ୍ୱା। ଭବ୍ବାଭବ୍ବେ ଓିଦିତ୍ୱାନାତି "ମଯା ଦେସିତଂ ଧମ୍ମଂ ପଟିଓିଜ୍ଝିତୁଂ ଅଯଂ ପୁଗ୍ଗଲୋ ଭବ୍ବୋ ସମତ୍ଥୋ, ଅଯଂ ପୁଗ୍ଗଲୋ ଅଭବ୍ବୋ"ତି ଓିଦିତ୍ୱା ପଚ୍ଚକ୍ଖଂ କତ୍ୱା, ଭନ୍ତେ, ସବ୍ବଞ୍ଞୁ ତ୍ୱଂ ଚାତୁଦ୍ଦୀପିକମହାମେଘୋ ଓିଯ ଧମ୍ମଦେସନାସୀହନାଦେନ ଅଭୀତନାଦେନ ଗଜ୍ଜସି ସକଲଂ ଚକ୍କଓାଳଂ ଏକନିନ୍ନାଦଂ କରୋସି।

୩୪୩-୪।ଚକ୍କଓାଳପରିଯନ୍ତାତି ସମନ୍ତା ଚକ୍କଓାଳଗବ୍ଭଂ ପୂରେତ୍ୱା ପରିସା ନିସିନ୍ନା ଭଓେଯ୍ୟ। ତେ ଏଓଂ ନିସିନ୍ନା ନାନାଦିଟ୍ଠୀ ଅନେକଦସ୍ସନଗାହିନୋ ଓିଓଦମାନା ଦ୍ୱେଳ୍ହକଜାତା ଓିଓଦନ୍ତି, ତଂ ତେସଂ ଓିମତିଚ୍ଛେଦନାଯ ଦୁବ୍ବୁଦ୍ଧିଛିନ୍ଦନତ୍ଥାଯ ସବ୍ବେସଂ ସତ୍ତାନଂ ଚିତ୍ତମଞ୍ଞାଯ ଚିତ୍ତାଚାରଂ ଞତ୍ୱା ଓପମ୍ମକୁସଲୋ ଉପମାଉପମେଯ୍ୟେସୁ ଦକ୍ଖୋ ତ୍ୱଂ, ମୁନି, ଏକଂ ପଞ୍ହଂ କଥେନ୍ତୋଓ ଏକେନେଓ ପଞ୍ହକଥନେନ ସକଲଚକ୍କଓାଳଗବ୍ଭେ ନିସିନ୍ନାନଂ ପାଣୀନଂ ଓିମତିଂ ସଂସଯଂ ଛିନ୍ଦସି ନିକ୍କଙ୍ଖଂ କରୋତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୩୪୫।ଉପଦିସସଦିସେହେୱାତି ଏତ୍ଥ ଉଦକସ୍ସ ଉପରି ଦିସ୍ସନ୍ତି ପାକଟା ହୋନ୍ତୀତି ଉପଦିସା, ସେୱାଲା। ଉପଦିସେହି ସଦିସା ଉପଦିସସଦିସା, ମନୁସ୍ସା। ଯଥା ହି ଉପଦିସା ସେୱାଲା ଉଦକଂ ଅଦିସ୍ସମାନଂ କତ୍ୱା ତସ୍ସୁପରି ପତ୍ଥରିତ୍ୱା ଠିତା ହୋନ୍ତି, ତଥା ୱସୁଧା ପଥୱୀ ତେହି ଉପଦିସସଦିସେହି ଏୱ ମନୁସ୍ସେହି ନିରନ୍ତରଂ ପତ୍ଥରିତ୍ୱା ଠିତେହି ପୂରିତା ଭୱେୟ୍ୟ। ତେ ସବ୍ବେୱ ପଥୱିଂ ପୂରେତ୍ୱା ଠିତା ମନୁସ୍ସା ପଞ୍ଜଲିକା ସିରସି ଅଞ୍ଜଲିଂ ପଗ୍ଗହିତା କିତ୍ତୟୁଂ ଲୋକନାୟକଂ ଲୋକନାୟକସ୍ସ ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ଗୁଣଂ କଥେୟ୍ୟୁଂ।

୩୪୬।ତେ ସବ୍ବେ ଦେୱମନୁସ୍ସା କପ୍ପଂ ୱା ସକଲଂ କପ୍ପଂ କିତ୍ତୟନ୍ତା ଗୁଣଂ କଥେନ୍ତାପି ନାନାୱଣ୍ଣେହି ନାନପ୍ପକାରେହି ଗୁଣେହି କିତ୍ତୟୁଂ। ତଥାପି ତେ ସବ୍ବେ ପରିମେତୁଂ ଗୁଣପମାଣଂ କଥେତୁଂ ନ ପପ୍ପେୟ୍ୟୁଂ ନ ସମ୍ପାପୁଣେୟ୍ୟୁଂ ନ ସକ୍କୁଣେୟ୍ୟୁଂ। ଅପ୍ପମେୟ୍ୟୋ ତଥାଗତୋ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ଅପରିମେୟ୍ୟୋ ଗୁଣାତିରେକୋ। ଏତେନ ଗୁଣମହନ୍ତତଂ ଦୀପେତି।

୩୪୭।ସକେନ ଥାମେନ ଅତ୍ତନୋ ବଲେନ ହେଟ୍ଠା ଉପମାଉପମେୟ୍ୟୱସେନ ଜିନୋ ଜିତକିଲେସୋ ବୁଦ୍ଧୋ ମୟା କିତ୍ତିତୋ ଥୋମିତୋ ଯଥା ଅହୋସି, ଏୱମେୱ ସବ୍ବେ ଦେୱମନୁସ୍ସା କପ୍ପକୋଟୀପି କପ୍ପକୋଟିସତେପି କିତ୍ତେନ୍ତା ପକିତ୍ତୟୁଂ କଥେୟ୍ୟୁନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

୩୪୮। ପୁନପି ଗୁଣାନଂ ଅପ୍ପମାଣତଂ ଦୀପେତୁଂ ସଚେ ହି କୋଚି ଦେୱୋ ୱାତିଆଦିମାହ। ପୂରିତଂ ପରିକଡ୍ଢେୟ୍ୟାତି ମହାସମୁଦ୍ଦେ ପୂରିତୋଦକଂ ସମନ୍ତତୋ ଆକଡ୍ଢେୟ୍ୟ। ସୋ ପୁଗ୍ଗଲୋ ୱିଘାତଂ ଦୁକ୍ଖମେୱ ଲଭେୟ୍ୟ ପାପୁଣେୟ୍ୟାତି ଅତ୍ଥୋ।

୩୫୦।ୱଡ୍ଢେମି ଜିନସାସନନ୍ତି ଜିନେନ ଭାସିତଂ ସକଲଂ ପିଟକତ୍ତୟଂ ୱଡ୍ଢେମି ପୱଡ୍ଢେମି ରକ୍ଖାମୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଧମ୍ମସେନାପତୀତି ଧମ୍ମେନ ପଞ୍ଞାୟ ଭଗୱତୋ ଚତୁପରିସସଙ୍ଖାତାୟ ପରିସାୟ ପତି ପଧାନୋତି ଧମ୍ମସେନାପତି। ସକ୍ୟପୁତ୍ତସ୍ସ ଭଗୱତୋ ସାସନେ ଅଜ୍ଜ ଇମସ୍ମିଂ ୱତ୍ତମାନକାଲେ ଚକ୍କୱତ୍ତିରଞ୍ଞୋ ଜେଟ୍ଠପୁତ୍ତୋ ୱିୟ ସକଲଂ ବୁଦ୍ଧସାସନଂ ପାଲେମୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୩୫୨-୩। ଅତ୍ତନୋ ସଂସାରପରିବ୍ଭମଂ ଦସ୍ସେନ୍ତୋ ଯୋ କୋଚି ମନୁଜୋ ଭାରନ୍ତିଆଦିମାହ। ଯୋ କୋଚି ମନୁଜୋ ମାନୁସୋ ଭାରଂ ସୀସଭାରଂ ମତ୍ଥକେ ସୀସେ ଠପେତ୍ୱା ଧାରେୟ୍ୟ ୱହେୟ୍ୟ, ସଦା ସବ୍ବକାଲଂ ସୋ ମନୁଜୋ ତେନ ଭାରେନ ଦୁକ୍ଖିତୋ ପୀଳିତୋ ଅତିଭୂତୋ ଅସ୍ସ ଭୱେୟ୍ୟ। ଭାରୋ ଭରିତଭାରୋ ଭରିତୋ ଅତୀୱ ଭାରିତୋ। ତଥା ତେନ ପକାରେନ ଅହଂ ରାଗଗ୍ଗିଦୋସଗ୍ଗିମୋହଗ୍ଗିସଙ୍ଖାତେହି ତୀହି ଅଗ୍ଗୀହି ଡୟ୍ହମାନୋ, ଗିରିଂ ଉଦ୍ଧରିତୋ ଯଥା ମହାମେରୁପବ୍ବତଂ ଉଦ୍ଧରିତ୍ୱା ଉକ୍ଖିପିତ୍ୱା ସୀସେ ଠପିତୋ ଭୱଭାରେନ ଭୱସଂସାରୁପ୍ପତ୍ତିଭାରେନ, ଭରିତୋ ଦୁକ୍ଖିତୋ ଭୱେସୁ ସଂସରିଂ ପରିବ୍ଭମିନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୩୫୪।ଓରୋପିତୋଚ ମେ ଭାରୋତି ଇଦାନି ପବ୍ବଜିତକାଲତୋ ପଟ୍ଠାୟ ସୋ ଭୱଭାରୋ ମୟା ଓରୋପିତୋ ନିକ୍ଖିତ୍ତୋ। ଭୱା ଉଗ୍ଘାଟିତା ମୟାତି ସବ୍ବେ ନୱ ଭୱା ମୟା ୱିଦ୍ଧଂସିତା। ସକ୍ୟପୁତ୍ତସ୍ସ ଭଗୱତୋ ସାସନେ ଯଂ କରଣୀୟଂ କତ୍ତବ୍ବଂ ମଗ୍ଗପଟିପାଟିୟା କିଲେସୱିଦ୍ଧଂସନକମ୍ମଂ ଅତ୍ଥି, ତଂ ସବ୍ବଂ ମୟା କତନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

୩୫୫। ପୁନ ଅତ୍ତନୋ ୱିସେସଂ ଦସ୍ସେନ୍ତୋ ଯାୱତା ବୁଦ୍ଧଖେତ୍ତମ୍ହୀତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ଯାୱତା ଯତ୍ତକେ ଦସସହସ୍ସଚକ୍କୱାଳସଙ୍ଖାତେ ବୁଦ୍ଧଖେତ୍ତେ ସକ୍ୟପୁଙ୍ଗୱଂ ସକ୍ୟକୁଲଜେଟ୍ଠକଂ ଭଗୱନ୍ତଂ ଠପେତ୍ୱା ଅୱସେସସତ୍ତେସୁ କୋଚିପି ପଞ୍ଞାୟ ମେ ମୟା ସମୋ ନତ୍ଥୀତି ଦୀପେତି। ତେନାହ – ‘‘ଅହଂ ଅଗ୍ଗୋସ୍ମି ପଞ୍ଞାୟ, ସଦିସୋ ମେ ନ ୱିଜ୍ଜତୀ’’ତି।

୩୫୬। ପୁନ ଅତ୍ତନୋ ଆନୁଭାୱଂ ପକାସେନ୍ତୋ ସମାଧିମ୍ହୀତ୍ୟାଦିମାହ। ତଂ ସୁୱିଞ୍ଞେୟ୍ୟମେୱ।

୩୬୦।ଝାନୱିମୋକ୍ଖାନଖିପ୍ପପଟିଲାଭୀତି ପଠମଜ୍ଝାନାଦୀନଂ ଝାନାନଂ ଲୋକତୋ ୱିମୁଚ୍ଚନତୋ ‘‘ୱିମୋକ୍ଖ’’ନ୍ତି ସଙ୍ଖଂ ଗତାନଂ ଅଟ୍ଠନ୍ନଂ ଲୋକୁତ୍ତରୱିମୋକ୍ଖାନଞ୍ଚ ଖିପ୍ପଲାଭୀ ସୀଘଂ ପାପୁଣାତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୩୬୨। ଏୱଂ ମହାନୁଭାୱସ୍ସାପି ଅତ୍ତନୋ ସବ୍ରହ୍ମଚାରୀସୁ ଗାରୱବହୁମାନତଂ ପକାସେନ୍ତୋ ଉଦ୍ଧତୱିସୋୱାତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ଉଦ୍ଧତୱିସୋ ଉପ୍ପାଟିତଘୋରୱିସୋ ସପ୍ପୋ ଇୱ ଛିନ୍ନୱିସାଣୋୱ ଛିନ୍ଦିତସିଙ୍ଗୋ ଉସଭୋ ଇୱ ଅହଂ ଇଦାନି ନିକ୍ଖିତ୍ତମାନଦପ୍ପୋୱ ଛଡ୍ଡିତଗୋତ୍ତମଦାଦିମାନଦପ୍ପୋୱ ଗଣଂ ସଙ୍ଘସ୍ସ ସନ୍ତିକଂ ଗରୁଗାରୱେନ ଆଦରବହୁମାନେନ ଉପେମି ଉପଗଚ୍ଛାମି।

୩୬୩। ଇଦାନି ଅତ୍ତନୋ ପଞ୍ଞାଯ ମହତ୍ତଂ ପକାସେନ୍ତୋ ଯଦିରୂପିନୀତିଆଦିମାହ। ଏୱରୂପା ମେ ମହତୀ ପଞ୍ଞା ଅରୂପିନୀ ସମାନା ଯଦି ରୂପିନୀ ଭୱେଯ୍ୟ, ତଦା ମେ ମମ ପଞ୍ଞା ୱସୁପତୀନଂ ପଥୱିସ୍ସରାନଂ ରାଜୂନଂ ସମେଯ୍ୟ ସମା ଭୱେଯ୍ୟାତି ଅଧିପ୍ପାଯୋ। ଏୱଂ ଅତ୍ତନୋ ପଞ୍ଞାଯ ମହତ୍ତଭାୱଂ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ତତୋ ପୁବ୍ବେନିୱାସାନୁସ୍ସତିଞ୍ଞାଣେନ ପୁବ୍ବେ କମ୍ମଂ ସରିତ୍ୱା ଅନୋମଦସ୍ସିସ୍ସାତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ଅନୋମଦସ୍ସିସ୍ସ ଭଗୱତୋ ମଯା କତାଯ ଞାଣଥୋମନାଯ ଫଲଂ ଏତଂ ମମ ପଞ୍ଞାମହତ୍ତନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

୩୬୪।ପୱତ୍ତିତଂଧମ୍ମଚକ୍କନ୍ତି ଏତ୍ଥ ଚକ୍କ-ସଦ୍ଦୋ ପନାଯଂ ''ଚତୁଚକ୍କଯାନ''ନ୍ତିଆଦୀସୁ ୱାହନେ ୱତ୍ତତି। ''ପୱତ୍ତିତେ ଚ ପନ ଭଗୱତା ଧମ୍ମଚକ୍କେ''ତିଆଦୀସୁ (ମହାୱ। ୧୭; ସଂ। ନି। ୫।୧୦୮୧) ଦେସନାଯଂ। ''ଚକ୍କଂ ୱତ୍ତଯ ସବ୍ବପାଣିନ''ନ୍ତିଆଦୀସୁ (ଜା। ୧।୭।୧୪୯) ଦାନମଯପୁଞ୍ଞକିରିଯାଯଂ। ''ଚକ୍କଂ ୱତ୍ତେତି ଅହୋରତ୍ତ''ନ୍ତିଆଦୀସୁ ଇରିଯାପଥେ। ''ଇଚ୍ଛାହତସ୍ସ ପୋସସ୍ସ, ଚକ୍କଂ ଭମତି ମତ୍ଥକେ''ତିଆଦୀସୁ (ଜା। ୧।୧।୧୦୪; ୧।୫।୧୦୩) ଖୁରଚକ୍କେ ''ରାଜା ଚକ୍କୱତ୍ତୀ ଚକ୍କାନୁଭାୱେନ ୱତ୍ତନକୋ''ତିଆଦୀସୁ (ଇତିୱୁ। ୨୨; ଦୀ। ନି। ୧।୨୫୮) ରତନଚକ୍କେ। ଇଧ ପନାଯଂ ଦେସନାଯଂ। ତାଦିନା ତାଦିଗୁଣସମନ୍ନାଗତେନ ସକ୍ଯପୁତ୍ତେନ ଗୋତମସମ୍ବୁଦ୍ଧେନ ପୱତ୍ତିତଂ ଦେସିତଂ ପିଟକତ୍ତଯସଙ୍ଖାତଂ ଧମ୍ମଚକ୍କଂ ଅହଂ ସମ୍ମା ଅୱିପରୀତେନ ଅନୁୱତ୍ତେମି ଅନୁଗନ୍ତ୍ୱା ୱତ୍ତେମି, ଦେସେମି ଦେସନଂ କରୋମି। ଇଦଂ ଅନୁୱତ୍ତନଂ ଦେସିତସ୍ସ ଅନୁଗନ୍ତ୍ୱା ପଚ୍ଛା ଦେସନଂ ପୁରିମବୁଦ୍ଧାନଂ କତାଯ ଞାଣଥୋମନାଯ ଫଲନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୩୬୫। ତତୋ ସପ୍ପୁରିସୂପନିସ୍ସଯଯୋନିସୋମନସିକାରାଦିପୁଞ୍ଞଫଲଂ ଦସ୍ସେନ୍ତୋ ମା ମେ କଦାଚି ପାପିଚ୍ଛୋତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ପାପିଚ୍ଛୋ ଲାମକାଯ ଇଚ୍ଛାଯ ସମନ୍ନାଗତୋ ପାପଚାରୀ ପୁଗ୍ଗଲୋ ଚ ଠାନନିସଜ୍ଜାଦୀସୁ ୱତ୍ତପଟିୱତ୍ତକରଣେ କୁସୀତୋ ଚ ଝାନସମାଧିମଗ୍ଗଭାୱନାଦୀସୁ ହୀନୱୀରିଯୋ ଚ ଗନ୍ଥଧୁରୱିପସ୍ସନାଧୁରୱିରହିତତ୍ତା ଅପ୍ପସ୍ସୁତୋ ଚ ଆଚରିଯୁପଜ୍ଝାଯାଦୀସୁ ଆଚାରୱିରହିତତ୍ତା ଅନାଚାରୋ ଚ ପୁଗ୍ଗଲୋ କଦାଚି କାଲେ କତ୍ଥଚି ଠାନେ ମେ ମଯା ସହ ସମେତୋ ସମାଗତୋ ମା ଅହୁ ମା ଭୱତୂତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୩୬୬।ବହୁସ୍ସୁତୋତି ପରିଯତ୍ତିପଟିୱେଧୱସେନ ଦୁୱିଧୋ ବହୁସ୍ସୁତୋ ଚ ପୁଗ୍ଗଲୋ। ମେଧାୱୀତି ମେଧାଯ ପଞ୍ଞାଯ ସମନ୍ନାଗତୋ ଚ। ସୀଲେସୁ ସୁସମାହିତୋତି ଚତୁପାରିସୁଦ୍ଧିସୀଲମଗ୍ଗସମ୍ପଯୁତ୍ତସୀଲଅଟ୍ଠଙ୍ଗୁପୋସଥସୀଲାଦୀସୁ ସୁଟ୍ଠୁ ଆହିତୋ ଠପିତଚିତ୍ତୋ ଚ। ଚେତୋସମଥାନୁଯୁତ୍ତୋତି ଚିତ୍ତସ୍ସ ଏକୀଭାୱମନୁଯୁତ୍ତୋ ଚ ପୁଗ୍ଗଲୋ। ଅପି ମୁଦ୍ଧନି ତିଟ୍ଠତୁ ଏୱରୂପୋ ପୁଗ୍ଗଲୋ ମଯ୍ହଂ ମୁଦ୍ଧନି ସିରସି ଅପି ତିଟ୍ଠତୂତି ଅତ୍ଥୋ।

୩୬୭। ଅତ୍ତନୋ ଲଦ୍ଧଫଲାନିସଂସଂ ୱତ୍ୱା ତତ୍ଥଞ୍ଞେ ନିଯୋଜେନ୍ତୋ ତଂ ୱୋ ୱଦାମି ଭଦ୍ଦନ୍ତେତିଆଦିମାହ। ତଂ ସୁୱିଞ୍ଞେଯ୍ୟମେୱ।

୩୬୮-୯।ଯମହନ୍ତି ଯଂ ଅସ୍ସଜିତ୍ଥେରଂ ଅହଂ ପଠମଂ ଆଦିମ୍ହି ଦିସ୍ୱା ସୋତାପତ୍ତିମଗ୍ଗପଟିଲାଭେନ ସକ୍କାଯଦିଟ୍ଠାଦୀନଂ କିଲେସାନଂ ପହୀନତ୍ତା ୱିମଲୋ ମଲରହିତୋ ଅହୁଂ ଅହୋସି, ସୋ ଅସ୍ସଜିତ୍ଥେରୋ ମେ ମଯ୍ହଂ ଆଚରିଯୋ ଲୋକୁତ୍ତରଧମ୍ମସିକ୍ଖାପକୋ ଅହୁ। ଅହଂ ତସ୍ସ ସୱନାଯ ଅନୁସାସନେନ ଅଜ୍ଜ ଧମ୍ମସେନାପତି ଅହୁଂ। ସବ୍ବତ୍ଥ ସବ୍ବେସୁ ଗୁଣେସୁ ପାରମିଂ ପତ୍ତୋ ପରିଯୋସାନଂ ପତ୍ତୋ ଅନାସୱୋ ନିକ୍କିଲେସୋ ୱିହରାମି।

୩୭୦। ଅତ୍ତନୋ ଆଚରିଯେ ସଗାରୱଂ ଦସ୍ସେନ୍ତୋ ଯୋ ମେ ଆଚରିଯୋତିଆଦିମାହ। ଯୋ ଅସ୍ସଜି ନାମ ଥେରୋ ସତ୍ଥୁ ସାୱକୋ ମେ ମଯ୍ହଂ ଆଚରିଯୋ ଆସି ଅହୋସି, ସୋ ଥେରୋ ଯସ୍ସଂ ଦିସାଯଂ ଯସ୍ମିଂ ଦିସାଭାଗେ ୱସତି, ଅହଂ ତଂ ଦିସାଭାଗଂ ଉସ୍ସୀସମ୍ହି ସୀସୁପରିଭାଗେ କରୋମୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୩୭୧। ତତୋ ଅତ୍ତନୋ ଠାନନ୍ତରପ୍ପତ୍ତଭାୱଂ ଦସ୍ସେନ୍ତୋ ମମ କମ୍ମନ୍ତିଆଦିମାହ। ଗୋତମୋ ଭଗୱା ସକ୍ଯପୁଙ୍ଗୱୋ ସକ୍ଯକୁଲକେତୁ ସବ୍ବଞ୍ଞୁତଞ୍ଞାଣେନ ମମ ପୁବ୍ବେ କତକମ୍ମଂ ସରିତ୍ୱାନ ଞତ୍ୱା ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘମଜ୍ଝେ ନିସିନ୍ନୋ ଅଗ୍ଗଟ୍ଠାନେ ଅଗ୍ଗସାୱକଟ୍ଠାନେ ମଂ ଠପେସୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୩୭୪। ଅତ୍ଥପଟିସମ୍ଭିଦା, ଧମ୍ମପଟିସମ୍ଭିଦା, ନିରୁତ୍ତିପଟିସମ୍ଭିଦା, ପଟିଭାନପଟିସମ୍ଭିଦାତି ଇମା ଚତସ୍ସୋ ପଟିସମ୍ଭିଦା ଚ, ତାସଂ ଭେଦୋ ପଟିସମ୍ଭିଦାମଗ୍ଗେ (ପଟି। ମ। ୧।୭୬; ୱିଭ। ୭୧୮) ୱୁତ୍ତୋଯେୱ। ଚତୁମଗ୍ଗଚତୁଫଲୱସେନ ୱା ରୂପାରୂପଝାନୱସେନ ୱା ଅଟ୍ଠ ୱିମୋକ୍ଖା ସଂସାରୱିମୁଚ୍ଚନଧମ୍ମା ଚ ଇଦ୍ଧିୱିଧାଦଯୋ ଛ ଅଭିଞ୍ଞାଯୋ ଚ ସଚ୍ଛିକତା ପଚ୍ଚକ୍ଖଂ କତା। କତଂ ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ସାସନନ୍ତି ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ଅନୁସିଟ୍ଠି ଓୱାଦସଙ୍ଖାତଂ ସାସନଂ କତଂ ଅରହତ୍ତମଗ୍ଗଞ୍ଞାଣେନ ନିପ୍ଫାଦିତନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

ଇତ୍ଥଂ ସୁଦନ୍ତି ଏତ୍ଥ ଇତ୍ଥନ୍ତି ନିଦସ୍ସନତ୍ଥେ ନିପାତୋ, ଇମିନା ପକାରେନାତି ଅତ୍ଥୋ। ତେନ ସକଲସାରିପୁତ୍ତାପଦାନଂ ନିଦସ୍ସେତି। ସୁଦନ୍ତି ପଦପୂରଣେ ନିପାତୋ। ଆଯସ୍ମାତି ଗରୁଗାରୱାଧିୱଚନଂ। ସାରିପୁତ୍ତୋତି ମାତୁ ନାମୱସେନ କତନାମଧେଯ୍ୟୋ ଥେରୋ। ଇମା ଗାଥାଯୋତି ଇମା ସକଲା ସାରିପୁତ୍ତତ୍ଥେରାପଦାନଗାଥାଯୋ ଅଭାସି କଥେସି। ଇତିସଦ୍ଦୋ ପରିସମାପନତ୍ଥେ ନିପାତୋ, ସକଲଂ ସାରିପୁତ୍ତାପଦାନଂ ନିଟ୍ଠିତନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

ସାରିପୁତ୍ତତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୩-୨। ମହାମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା

ଅନୋମଦସ୍ସୀଭଗୱାତ୍ୟାଦିକଂ ଆୟସ୍ମତୋ ମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅୟଞ୍ଚ ଥେରୋ ପୁରିମବୁଦ୍ଧେସୁ କତାଧିକାରୋ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଭୱେ ୱିୱଟ୍ଟୂପନିସ୍ସୟାନି ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ଅନୋମଦସ୍ସିସ୍ସ ଭଗୱତୋ କାଲେତିଆଦି ସାରିପୁତ୍ତତ୍ଥେରସ୍ସ ଧମ୍ମସେନାପତିନୋ ୱତ୍ଥୁମ୍ହି ୱୁତ୍ତମେୱ। ଥେରୋ ହି ପବ୍ବଜିତଦିୱସତୋ ପଟ୍ଠାୟ ସତ୍ତମେ ଦିୱସେ ମଗଧରଟ୍ଠେ କଲ୍ଲୱାଲଗାମକଂ ଉପନିସ୍ସାୟ ସମଣଧମ୍ମଂ କରୋନ୍ତୋ ଥିନମିଦ୍ଧେ ଓକ୍କମନ୍ତେ ସତ୍ଥାରା ‘‘ମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନ, ମା ତୁଚ୍ଛୋ ତୱ ୱାୟାମୋ’’ତିଆଦିନା ସଂୱେଜିତୋ ଥିନମିଦ୍ଧଂ ୱିନୋଦେତ୍ୱା ଭଗୱତା ୱୁଚ୍ଚମାନଂ ଧାତୁକମ୍ମଟ୍ଠାନଂ ସୁଣନ୍ତୋ ଏୱ ୱିପସ୍ସନାପଟିପାଟିୟା ଉପରିମଗ୍ଗତ୍ତୟଂ ଅଧିଗନ୍ତ୍ୱା ଅଗ୍ଗଫଲକ୍ଖଣେ ସାୱକଞାଣସ୍ସ ମତ୍ଥକଂ ପାପୁଣି।

୩୭୫। ଏୱଂ ଦୁତିୟସାୱକଭାୱଂ ପତ୍ୱା ଆୟସ୍ମା ମହାମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନତ୍ଥେରୋ ଅତ୍ତନୋ ପୁବ୍ବକମ୍ମଂ ସରିତ୍ୱା ସୋମନସ୍ସୱସେନ ପୁବ୍ବଚରିୟଂ ଅପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ଅନୋମଦସ୍ସୀ ଭଗୱାତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ନ ଓମଂ ଅଲାମକଂ ଦସ୍ସନଂ ପସ୍ସନଂ ଅସ୍ସାତି ଅନୋମଦସ୍ସୀ। ତସ୍ସ ହି ଦ୍ୱତ୍ତିଂସମହାପୁରିସଲକ୍ଖଣପଟିମଣ୍ଡିତସରୀରତ୍ତା ସକଲଂ ଦିୱସଂ ସକଲଂ ମାସଂ ସକଲଂ ସଂୱଚ୍ଛରଂ ସଂୱଚ୍ଛରସତସହସ୍ସମ୍ପି ପସ୍ସନ୍ତାନଂ ଦେୱମନୁସ୍ସାନଂ ଅତିତ୍ତିକରଂ ଦସ୍ସନନ୍ତି, ଅନୋମଂ ଅଲାମକଂ ନିବ୍ବାନଂ ଦସ୍ସନସୀଲୋତି ୱା ‘‘ଅନୋମଦସ୍ସୀ’’ତି ଲଦ୍ଧନାମୋ ଭାଗ୍ୟୱନ୍ତତାଦୀହି କାରଣେହି ଭଗୱା। ଲୋକଜେଟ୍ଠୋତି ସକଲସତ୍ତଲୋକସ୍ସ ଜେଟ୍ଠୋ ପଧାନୋ। ଆସଭସଦିସତ୍ତା ଆସଭୋ, ନରାନଂ ଆସଭୋ ନରାସଭୋ। ସୋ ଲୋକଜେଟ୍ଠୋ ନରାସଭୋ ଅନୋମଦସ୍ସୀ ଭଗୱା ଦେୱସଙ୍ଘପୁରକ୍ଖତୋ ଦେୱସମୂହେହି ପରିୱାରିତୋ। ହିମୱନ୍ତମ୍ହି ୱିହାସୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୩୭୬। ୟଦା ଦୁତିୟସାୱକଭାୱାୟ ଦୁତିୟୱାରେ ପତ୍ଥନଂ ଅକାସି, ତଦା ନାମେନ ୱରୁଣୋ ନାମ ଅହଂ ନାଗରାଜା ହୁତ୍ୱା ନିବ୍ବତ୍ତୋ ଅହୋସିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ତେନ ୱୁତ୍ତଂ – ‘‘ୱରୁଣୋ ନାମ ନାମେନ, ନାଗରାଜା ଅହଂ ତଦା’’ତି। କାମରୂପୀତି ୟଦିଚ୍ଛିତକାମନିମ୍ମାନସୀଲୋ। ୱିକୁବ୍ବାମୀତି ୱିୱିଧଂ ଇଦ୍ଧିୱିକୁବ୍ବନଂ କରୋମି। ମହୋଦଧିନିୱାସହନ୍ତି ମଞ୍ଜେରିକା ନାଗା, ଭୂମିଗତା ନାଗା, ପବ୍ବତଟ୍ଠା ନାଗା, ଗଙ୍ଗାୱହେୟ୍ୟା ନାଗା, ସାମୁଦ୍ଦିକା ନାଗାତି ଇମେସଂ ନାଗାନଂ ଅନ୍ତରେ ସାମୁଦ୍ଦିକନାଗୋ ଅହଂ ମହୋଦଧିମ୍ହି ସମୁଦ୍ଦେ ନିୱାସିଂ, ୱାସଂ କପ୍ପେସିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

୩୭୭।ସଙ୍ଗଣିୟଂ ଗଣଂ ହିତ୍ୱାତି ନିଜପରିୱାରଭୂତଂ ସକପରିୱାରଂ ନାଗସମୂହଂ ହିତ୍ୱା ୱିନା ହୁତ୍ୱା । ତୂରିୟଂ ପଟ୍ଠପେସହନ୍ତି ଅହଂ ତୂରିୟଂ ପଟ୍ଠପେସିଂ, ୱଜ୍ଜାପେସିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ସମ୍ବୁଦ୍ଧଂ ପରିୱାରେତ୍ୱାତି ଅନୋମଦସ୍ସିସମ୍ବୁଦ୍ଧଂ ସମନ୍ତତୋ ସେୱମାନା ଅଚ୍ଛରା ନାଗମାଣୱିକା ୱାଦେସୁଂ ଦିବ୍ବୱାଦେହି ଗୀତା ୱାକ୍ୟାଦୀହି ୱାଦେସୁଂ ଲଦ୍ଧାନୁରୂପତୋ ୱଜ୍ଜେସୁଂ ତଦାତି ଅତ୍ଥୋ।

୩୭୮।ୱଜ୍ଜମାନେସୁ ତୂରେସୂତି ମନୁସ୍ସନାଗତୂରିୟେସୁ ପଞ୍ଚଙ୍ଗିକେସୁ ୱଜ୍ଜମାନେସୁ । ଦେୱା ତୂରାନି ୱଜ୍ଜୟୁନ୍ତି ଚାତୁମହାରାଜିକା ଦେୱା ଦିବ୍ବତୂରିୟାନି ୱଜ୍ଜିଂସୁ ୱାଦେସୁନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ଉଭିନ୍ନଂ ସଦ୍ଦଂ ସୁତ୍ୱାନାତି ଉଭିନ୍ନଂ ଦେୱମନୁସ୍ସାନଂ ଭେରିସଦ୍ଦଂ ସୁତ୍ୱା। ତିଲୋକଗରୁସମାନୋପି ବୁଦ୍ଧୋ ସମ୍ପବୁଜ୍ଝଥ ଜାନାତି ସୁଣାତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୩୭୯।ନିମନ୍ତେତ୍ୱାନ ସମ୍ବୁଦ୍ଧନ୍ତି ସସାୱକସଙ୍ଘଂ ସମ୍ବୁଦ୍ଧଂ ସ୍ୱାତନାୟ ନିମନ୍ତେତ୍ୱା ପରିୱାରେତ୍ୱା। ସକଭୱନନ୍ତି ଅତ୍ତନୋ ନାଗଭୱନଂ ଉପାଗମିଂ। ଗନ୍ତ୍ୱା ଚ ଆସନଂ ପଞ୍ଞପେତ୍ୱାନାତି ରତ୍ତିଟ୍ଠାନଦିୱାଟ୍ଠାନକୁଟିମଣ୍ଡପସୟନନିସୀଦନଟ୍ଠାନାନି ପଞ୍ଞାପେତ୍ୱା ସଜ୍ଜେତ୍ୱାତି ଅତ୍ଥୋ। କାଲମାରୋଚୟିଂ ଅହନ୍ତି ଏୱଂ କତପୁବ୍ବୱିଧାନୋ ଅହଂ ‘‘କାଲୋ, ଭନ୍ତେ, ନିଟ୍ଠିତଂ ଭତ୍ତ’’ନ୍ତି କାଲଂ ଆରୋଚୟିଂ ୱିଞ୍ଞାପେସିଂ।

୩୮୦।ଖୀଣାସୱସହସ୍ସେହୀତି ତଦା ସୋ ଭଗୱା ଅରହନ୍ତସହସ୍ସେହି ପରିୱୁତୋ ଲୋକନାୟକୋ ସବ୍ବା ଦିସା ଓଭାସେନ୍ତୋ ମେ ଭୱନଂ ଉପାଗମି ସମ୍ପତ୍ତୋତି ଅତ୍ଥୋ।

୩୮୧। ଅତ୍ତନୋ ଭୱନଂ ପୱିଟ୍ଠଂ ଭଗୱନ୍ତଂ ଭୋଜନାକାରଂ ଦସ୍ସେନ୍ତୋ ଉପୱିଟ୍ଠଂ ମହାୱୀରନ୍ତିଆଦିମାହ। ତଂ ସୁୱିଞ୍ଞେୟ୍ୟମେୱ।

୩୮୬।ଓକ୍କାକକୁଲସମ୍ଭୱୋତି ଓକ୍କାକରଞ୍ଞୋ ପରମ୍ପରାଗତରାଜକୁଲେ ଉପ୍ପନ୍ନୋ ସକଲଜମ୍ବୁଦୀପେ ପାକଟରାଜକୁଲେ ଉପ୍ପନ୍ନୋ ୱା ଗୋତ୍ତେନ ଗୋତ୍ତୱସେନ ଗୋତମୋ ନାମ ସତ୍ଥା ମନୁସ୍ସଲୋକେ ଭୱିସ୍ସତି।

୩୮୮।ସୋ ପଚ୍ଛା ପଜ୍ଜଳିତ୍ୱାନାତି ସୋ ନାଗରାଜା ପଚ୍ଛା ପଚ୍ଛିମଭଵେ କୁସଲମୂଲେନ ପୁଞ୍ଜଞ୍ଜସମ୍ଭାରେନ ଚୋଦିତୋ ଉସ୍ସୋଳ୍ହିତୋ ସାସନେ ପଜ୍ଜଳିତ୍ୱା ଗୋତମସ୍ସ ଭଗଵତୋ ଦୁତିୟୋ ଅଗ୍ଗସାଵକୋ ହେସ୍ସତୀତି ବ୍ୟାକରଣମକାସି।

୩୮୯।ଆରଦ୍ଧଵୀରିୟୋତି ଠାନନିସଜ୍ଜାଦୀସୁ ଇରିୟାପଥେସୁ ଵୀରିୟଵା। ପହିତତ୍ତୋତି ନିବ୍ବାନେ ପେସିତଚିତ୍ତୋ । ଇଦ୍ଧିୟା ପାରମିଂ ଗତୋତି ''ଏତଦଗ୍ଗଂ, ଭିକ୍ଖଵେ, ମମ ସାଵକାନଂ ଭିକ୍ଖୂନଂ ଇଦ୍ଧିମନ୍ତାନଂ ଯଦିଦଂ ମହାମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନୋ''ତି (ଅ। ନି। ୧।୧୮୦, ୧୯୦) ଅଧିଟ୍ଠାନିଦ୍ଧିଵିକୁବ୍ବନିଦ୍ଧିକମ୍ମଵିପାକଜିଦ୍ଧିଆଦୀସୁ ପାରମିଂ ପରିୟୋସାନଂ ଗତୋ ପତ୍ତୋ। ସବ୍ବାସଵେତି ଆ ସମନ୍ତତୋ ସଵନତୋ ପଵତ୍ତନତୋ ''ଆସଵା''ତି ଲଦ୍ଧନାମେ କାମଭଵଦିଟ୍ଠିଅଵିଜ୍ଜାଧମ୍ମେ ସବ୍ବେ ପରିଞ୍ଞାୟ ସମନ୍ତତୋ ଅଞ୍ଞାୟ ଜାନିତ୍ୱା ପଜହିତ୍ୱା ଅନାସଵୋ ନିକ୍କିଲେସୋ। ନିବ୍ବାୟିସ୍ସତୀତି କିଲେସଖନ୍ଧପରିନିବ୍ବାନେନ ନିବ୍ବାୟିସ୍ସତୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୩୯୦। ଏଵଂ ଥେରୋ ଅତ୍ତନୋ ପୁଞ୍ଞଵସେନ ଲଦ୍ଧବ୍ୟାକରଣଂ ଵତ୍ୱା ପୁନ ପାପଚରିୟଂ ପକାସେନ୍ତୋ ପାପମିତ୍ତୋପନିସ୍ସାୟାତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ପାପମିତ୍ତେ ପାପକେ ଲାମକେ ମିତ୍ତେ ଉପନିସ୍ସାୟ ନିସ୍ସୟେ କତ୍ୱା ତେହି ସଂସଗ୍ଗୋ ହୁତ୍ୱାତି ଅତ୍ଥୋ।

ତତ୍ରାୟମନୁପୁବ୍ବୀ କଥା – ଏକସ୍ମିଂ ସମୟେ ତିତ୍ଥିୟା ସନ୍ନିପତିତ୍ୱା ମନ୍ତେସୁଂ – ''ଜାନାଥାଵୁସୋ, କେନ କାରଣେନ ସମଣସ୍ସ ଗୋତମସ୍ସ ଲାଭସକ୍କାରୋ ମହା ହୁତ୍ୱା ନିବ୍ବତ୍ତୋ''ତି? ''ନ ଜାନାମ''। ''ତୁମ୍ହେ ପନ ନ ଜାନାଥା''ତି? ''ଆମ, ଜାନାମ'' – ମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନଂ ନାମ ଏକଂ ଭିକ୍ଖୁଂ ନିସ୍ସାୟ ଉପ୍ପନ୍ନୋ । ସୋ ହି ଦେଵଲୋକଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ଦେଵତାହି କତକମ୍ମଂ ପୁଚ୍ଛିତ୍ୱା ଆଗନ୍ତ୍ୱା ମନୁସ୍ସାନଂ କଥେସି – ''ଇଦଂ ନାମ କତ୍ୱା ଏଵରୂପଂ ସମ୍ପତ୍ତିଂ ଲଭନ୍ତୀ''ତି। ନିରୟେ ନିବ୍ବତ୍ତାନମ୍ପି କମ୍ମଂ ପୁଚ୍ଛିତ୍ୱା ଆଗନ୍ତ୍ୱା ମନୁସ୍ସାନଂ କଥେସି – ''ଇଦଂ ନାମ କତ୍ୱା ଏଵରୂପଂ ଦୁକ୍ଖଂ ଅନୁଭଵନ୍ତୀ''ତି। ମନୁସ୍ସା ତସ୍ସ କଥଂ ସୁତ୍ୱା ମହନ୍ତଂ ଲାଭସକ୍କାରଂ ଅଭିହରନ୍ତି। ସଚେ ତଂ ମାରେତୁଂ ସକ୍ଖିସ୍ସାମ, ସୋ ଲାଭସକ୍କାରୋ ଅମ୍ହାକଂ ନିବ୍ବତ୍ତିସ୍ସତି, ଅତ୍ଥେସୋ ଉପାୟୋତି ସବ୍ବେ ଏକଚ୍ଛନ୍ଦା ହୁତ୍ୱା ''ଯଂକିଞ୍ଚି କତ୍ୱା ତଂ ମାରେସ୍ସାମା''ତି ଅତ୍ତନୋ ଉପଟ୍ଠାକେ ସମାଦପେତ୍ୱା କହାପଣସହସ୍ସଂ ଲଭିତ୍ୱା ପୁରିସଘାତକେ ଚୋରେ ପକ୍କୋସାପେତ୍ୱା ''ମହାମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନତ୍ଥେରୋ ନାମ ସମଣସ୍ସ ଗୋତମସ୍ସ ସାଵକୋ କାଳସିଲାୟଂ ଵସତି, ତୁମ୍ହେ ତତ୍ଥ ଗନ୍ତ୍ୱା ତଂ ମାରେଥା''ତି ତେସଂ ତଂ ସହସ୍ସଂ ଅଦଂସୁ। ଚୋରା ଧନଲାଭେନ ସମ୍ପଟିଚ୍ଛିତ୍ୱା ''ଥେରଂ ମାରେସ୍ସାମା''ତି ଗନ୍ତ୍ୱା ତସ୍ସ ଵସନଟ୍ଠାନଂ ପରିଵାରେସୁଂ। ଥେରୋ ତେହି ପରିକ୍ଖିତ୍ତଭାଵଂ ଞତ୍ୱା କୁଞ୍ଚିକଚ୍ଛିଦ୍ଦେନ ନିକ୍ଖମିତ୍ୱା ପକ୍କାମି। ଚୋରା ତଂ ଦିଵସଂ ଥେରଂ ଅଦିସ୍ୱା ପୁନେକଦିଵସଂ ତସ୍ସ ଵସନଟ୍ଠାନଂ ପରିକ୍ଖିପିଂସୁ। ଥେରୋ ଞତ୍ୱା କଣ୍ଣିକାମଣ୍ଡଲଂ ଭିନ୍ଦିତ୍ୱା ଆକାସଂ ପକ୍ଖନ୍ଦି। ଏଵଂ ତେ ପଠମମାସେପି, ମଜ୍ଝିମମାସେପି ଥେରଂ ଗହେତୁଂ ନାସକ୍ଖିଂସୁ। ପଚ୍ଛିମମାସେ ପନ ସମ୍ପତ୍ତେ ଥେରୋ ଅତ୍ତନା କତକମ୍ମସ୍ସ ଆକଡ୍ଢନଭାଵଂ ଞତ୍ୱା ନ ଅପଗଚ୍ଛି। ଚୋରା ତଂ ପହରନ୍ତା ତଣ୍ଡୁଲକମତ୍ତାନି ଅଟ୍ଠୀନି କରୋନ୍ତା ଭିନ୍ଦିଂସୁ। ଅଥ ନଂ ''ମତୋ''ତି ସଞ୍ଞାୟ ଏକସ୍ମିଂ ଗୁମ୍ବପିଟ୍ଠେ ଖିପିତ୍ୱା ପକ୍କମିଂସୁ।

ଥେରୋ , ''ସତ୍ଥାରଂ ପସ୍ସିତ୍ୱା ଵନ୍ଦିତ୍ୱାଵ ପରିନିବ୍ବାୟିସ୍ସାମୀ''ତି ଅତ୍ତଭାଵଂ ଝାନଵେଠନେନ ଵେଠେତ୍ୱା ଆକାସେନ ସତ୍ଥୁ ସନ୍ତିକଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ସତ୍ଥାରଂ ଵନ୍ଦିତ୍ୱା ''ଭନ୍ତେ, ପରିନିବ୍ବାୟିସ୍ସାମୀ''ତି ଆହ। ''ପରିନିବ୍ବାୟିସ୍ସସି, ମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନା''ତି? ''ଆମ, ଭନ୍ତେ''ତି। ''କତ୍ଥ ଗନ୍ତ୍ୱା ପରିନିବ୍ବାୟିସ୍ସସୀ''ତି? ''କାଳସିଲାପଦେସଂ, ଭନ୍ତେ''ତି। ''ତେନ ହି, ମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନ, ମୟ୍ହଂ ଧମ୍ମଂ କଥେତ୍ୱା ଯାହି। ତାଦିସସ୍ସ ହି ମେ ସାଵକସ୍ସ ନ ଦାନି ଦସ୍ସନଂ ଅତ୍ଥୀ''ତି। ସୋ ''ଏଵଂ କରିସ୍ସାମି, ଭନ୍ତେ''ତି ସତ୍ଥାରଂ ଵନ୍ଦିତ୍ୱା ଆକାସଂ ଉପ୍ପତିତ୍ୱା ସାରିପୁତ୍ତତ୍ଥେରୋ ଵିୟ ପରିନିବ୍ବାନଦିଵସେ ନାନପ୍ପକାରା ଇଦ୍ଧିୟୋ କତ୍ୱା ଧମ୍ମଂ କଥେତ୍ୱା ସତ୍ଥାରଂ ଵନ୍ଦିତ୍ୱା କାଳସିଲାପଦେସଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ପରିନିବ୍ବାୟି। ''ଥେରଂ କିର ଚୋରା ମାରେସୁ''ନ୍ତି ଅୟଂ କଥା ସକଲଜମ୍ବୁଦୀପେ ପତ୍ଥରି।

ରାଜା ଅଜାତସତ୍ତୁ ଚୋରେ ପରିୟେସନତ୍ଥାୟ ଚରପୁରିସେ ପୟୋଜେସି। ତେସୁ ଚୋରେସୁ ସୁରାପାନେ ସୁରଂ ପିଵନ୍ତେସୁ ମଦ୍ଦେସୁ ଏକୋ ଏକସ୍ସ ପିଟ୍ଠିଂ ପହରିତ୍ୱା ପାତେସି। ସୋ ତଂ ସନ୍ତଜ୍ଜେନ୍ତୋ ''ଅମ୍ଭୋ ଦୁବ୍ବିନୀତ ତ୍ୱଂ, କସ୍ମା ମେ ପିଟ୍ଠିଂ ପହରିତ୍ୱା ପାତେସି, କିଂ ପନ, ଅରେ ଦୁଟ୍ଠଚୋର, ତୟା ମହାମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନତ୍ଥେରୋ ପଠମଂ ପହତୋ''ତି ଆହ। ''କିଂ ପନ ତ୍ୱଂ ମୟା ପଠମଂ ପହତଭାଵଂ ନ ଜାନାସୀ''ତି? ଏଵଂ ଏତେସଂ ''ମୟା ପହତୋ, ମୟା ପହତୋ''ତି ଵଦନ୍ତାନଂ ସୁତ୍ୱା ତେ ଚରପୁରିସା ସବ୍ବେ ତେ ଚୋରେ ଗହେତ୍ୱା ରଞ୍ଞୋ ଆରୋଚେସୁଂ। ରାଜା ତେ ଚୋରେ ପକ୍କୋସାପେତ୍ୱା ପୁଚ୍ଛି – ''ତୁମ୍ହେହି ଥେରୋ ମାରିତୋ''ତି? ''ଆମ, ଦେଵା''ତି। ''କେହି ତୁମ୍ହେ ଉସ୍ସୋଳ୍ହିତା''ତି? ''ନଗ୍ଗସମଣେହି, ଦେଵା''ତି। ରାଜା ପଞ୍ଚସତେ ନଗ୍ଗସମଣେ ଗାହାପେତ୍ୱା ପଞ୍ଚସତେହି ଚୋରେହି ସଦ୍ଧିଂ ରାଜଙ୍ଗଣେ ନାଭିପମାଣେସୁ ଆଵାଟେସୁ ନିଖଣାପେତ୍ୱା ପଲାଲେହି ପଟିଚ୍ଛାଦେତ୍ୱା ଅଗ୍ଗିଂ ଦାପେସି। ଅଥ ନେସଂ ଝାମଭାଵଂ ଜାନିତ୍ୱା ଅୟନଙ୍ଗଲେହି କସାପେତ୍ୱା ସବ୍ବେ ଖଣ୍ଡାଖଣ୍ଡଂ କାରାପେସି। ତଦା ଭିକ୍ଖୂ ଧମ୍ମସଭାୟଂ କଥଂ ସମୁଟ୍ଠାପେସୁଂ – ''ମହାମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନତ୍ଥେରୋ ଅତ୍ତନୋ ଅନନୁରୂପମରଣଂ ପତ୍ତୋ''ତି। ସତ୍ଥା ଆଗନ୍ତ୍ୱା ''କାୟ ନୁତ୍ଥ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଏତରହି କଥାୟ ସନ୍ନିସିନ୍ନା''ତି ପୁଚ୍ଛିତ୍ୱା ''ଇମାୟ ନାମ, ଭନ୍ତେ''ତି ଵୁତ୍ତେ ''ମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନସ୍ସ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଇମସ୍ସେଵ ଅତ୍ତଭାଵସ୍ସ ଅନନୁରୂପଂ ମରଣଂ, ପୁବ୍ବେ ପନ ତେନ କତକମ୍ମସ୍ସ ଅନୁରୂପମେଵା''ତି ଵତ୍ୱା ''କିଂ ପନସ୍ସ, ଭନ୍ତେ, ପୁବ୍ବକମ୍ମ''ନ୍ତି ପୁଟ୍ଠୋ ତଂ ଵିତ୍ଥାରେତ୍ୱା କଥେସି।

ଅତୀତେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ବାରାଣସିୟଂ ଏକୋ କୁଲପୁତ୍ତୋ ସୟମେୱ କୋଟ୍ଟନପଚନାଦୀନି କରୋନ୍ତୋ ମାତାପିତରୋ ପଟିଜଗ୍ଗି। ଅଥସ୍ସ ମାତାପିତରୋ "ତାତ, ତ୍ୱଂ ଏକକୋୱ ଗେହେ ଚ ଅରଞ୍ଞେ ଚ କମ୍ମଂ କରୋନ୍ତୋ କିଲମସି, ଏକଂ ତେ କୁମାରିକଂ ଆନେସ୍ସାମା"ତି ୱତ୍ୱା "ଅମ୍ମତାତା, ୟାୱ ତୁମ୍ହେ ଜୀୱଥ, ତାୱ ୱୋ ସହତ୍ଥା ଉପଟ୍ଠହିସ୍ସାମୀ"ତି ତେନ ପଟିକ୍ଖିତ୍ତାପି ପୁନପ୍ପୁନଂ ୟାଚିତ୍ୱା କୁମାରିକଂ ଆନେସୁଂ। ସା କତିପାହମେୱ ତେ ଉପଟ୍ଠହିତ୍ୱା ପଚ୍ଛା ତେସଂ ଦସ୍ସନମପି ଅନିଚ୍ଛନ୍ତୀ – "ନ ସକ୍କା ତୱ ମାତାପିତୂହି ସଦ୍ଧିଂ ଏକଟ୍ଠାନେ ୱସିତୁ"ନ୍ତି ଉଜ୍ଝାୟିତ୍ୱା ତସ୍ମିଂ ଅତ୍ତନୋ କଥଂ ଅଗ୍ଗଣ୍ହନ୍ତେ ତସ୍ସ ବହିଗତକାଲେ ମକଚିୱାକଖଣ୍ଡାନି ଚ ୟାଗୁଫେଣକେ ଚ ଗହେତ୍ୱା ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଆକିରିତ୍ୱା ତେନାଗନ୍ତ୍ୱା "କିଂ ଇଦ"ନ୍ତି ପୁଟ୍ଠା "ଇମେସଂ ମହଲ୍ଲକଅନ୍ଧାନଂ ଏତଂ କମ୍ମଂ, ସବ୍ବଂ ଗେହଂ କିଲିଟ୍ଠଂ କରୋନ୍ତା ୱିଚରନ୍ତି, ନ ସକ୍କା ଏତେହି ସଦ୍ଧିଂ ଏକଟ୍ଠାନେ ୱସିତୁ"ନ୍ତି ଏୱଂ ତାୟ ପୁନପ୍ପୁନଂ କଥିୟମାନାୟ ଏୱରୂପୋପି ପୂରିତପାରମୀ ସତ୍ତୋ ମାତାପିତୂହି ସଦ୍ଧିଂ ଭିଜ୍ଜି। ସୋ "ହୋତୁ, ଜାନିସ୍ସାମି ନେସଂ କତ୍ତବ୍ବକମ୍ମ"ନ୍ତି ତେ ଭୋଜେତ୍ୱା "ଅମ୍ମତାତା, ଅସୁକଟ୍ଠାନେ ନାମ ତୁମ୍ହାକଂ ଞାତକା ଆଗମନଂ ପଚ୍ଚାସୀସନ୍ତି, ତତ୍ଥ ଗମିସ୍ସାମା"ତି ତେ ୟାନକଂ ଆରୋପେତ୍ୱା ଆଦାୟ ଗଚ୍ଛନ୍ତୋ ଅଟୱିମଜ୍ଝଂ ପତ୍ତକାଲେ "ତାତ, ରସ୍ମିୟୋ ଗଣ୍ହଥ, ଗୋଣା ଦଣ୍ଡସଞ୍ଞାୟ ଗମିସ୍ସନ୍ତି, ଇମସ୍ମିଂ ଠାନେ ଚୋରା ୱସନ୍ତି, ଅହଂ ଓତରିତ୍ୱା ଚରାମୀ"ତି ପିତୁ ହତ୍ଥେ ରସ୍ମିୟୋ ଦତ୍ୱା ଓତରିତ୍ୱା ଗଚ୍ଛନ୍ତୋ ସଦ୍ଦଂ ପରିୱତ୍ତେତ୍ୱା ଚୋରାନଂ ଉଟ୍ଠିତସଦ୍ଦମକାସି। ମାତାପିତରୋ ସଦ୍ଦଂ ସୁତ୍ୱା "ଚୋରା ଉଟ୍ଠିତା"ତି ସଞ୍ଞାୟ "ତାତ, ଚୋରା ଉଟ୍ଠିତା, ମହଲ୍ଲକା ମୟଂ, ତ୍ୱଂ ଅତ୍ତାନମେୱ ରକ୍ଖାହୀ"ତି ଆହଂସୁ। ସୋ ମାତାପିତରୋ ୱିରୱନ୍ତେପି ଚୋରସଦ୍ଦଂ କରୋନ୍ତୋ କୋଟ୍ଟେତ୍ୱା ମାରେତ୍ୱା ଅଟୱିୟଂ ଖିପିତ୍ୱା ପଚ୍ଚାଗମି।

ସତ୍ଥା ଇଦଂ ତସ୍ସ ପୁବ୍ବକମ୍ମଂ କଥେତ୍ୱା "ଭିକ୍ଖୱେ, ମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନୋ ଏତ୍ତକଂ କମ୍ମଂ କତ୍ୱା ଅନେକୱସ୍ସସତସହସ୍ସାନି ନିରୟେ ପଚ୍ଚିତ୍ୱା ତାୱ ପକ୍କାୱସେସେନ ଅତ୍ତଭାୱସତେ ଏୱମେୱ କୋଟ୍ଟେତ୍ୱା ସଂଚୁଣ୍ଣୋ ମରଣଂ ପତ୍ତୋ, ଏୱଂ ମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନେନ ଅତ୍ତନୋ କମ୍ମାନୁରୂପମେୱ ମରଣଂ ଲଦ୍ଧଂ। ପଞ୍ଚହି ଚୋରସତେହି ସଦ୍ଧିଂ ପଞ୍ଚତିତ୍ଥିୟସତାନିପି ମମ ପୁତ୍ତଂ ଅପ୍ପଦୁଟ୍ଠଂ ଦୁସ୍ସେତ୍ୱା ଅନୁରୂପମେୱ ମରଣଂ ଲଭିଂସୁ। ଅପ୍ପଦୁଟ୍ଠେସୁ ହି ପଦୁସ୍ସନ୍ତୋ ଦସହି କାରଣେହି ଅନୟବ୍ୟସନଂ ପାପୁଣାତିୟେୱା"ତି ଅନୁସନ୍ଧିଂ ଘଟେତ୍ୱା ଧମ୍ମଂ ଦେସେନ୍ତୋ ଇମା ଗାଥା ଅଭାସି –

"ୟୋ ଦଣ୍ଡେନ ଅଦଣ୍ଡେସୁ, ଅପ୍ପଦୁଟ୍ଠେସୁ ଦୁସ୍ସତି;

ଦସନ୍ନମଞ୍ଞତରଂ ଠାନଂ, ଖିପ୍ପମେୱ ନିଗଚ୍ଛତି।

"ୱେଦନଂ ଫରୁସଂ ଜାନିଂ, ସରୀରସ୍ସ ୱ ଭେଦନଂ;

ଗରୁକଂ ୱାପି ଆବାଧଂ, ଚିତ୍ତକ୍ଖେପଂ ୱ ପାପୁଣେ।

"ରାଜତୋ ୱା ଉପସଗ୍ଗଂ, ଅବ୍ଭକ୍ଖାନଂ ୱ ଦାରୁଣଂ;

ପରିକ୍ଖୟଂ ୱ ଞାତୀନଂ, ଭୋଗାନଂ ୱ ପଭଙ୍ଗୁନଂ।

"ଅଥୱସ୍ସ ଅଗାରାନି, ଅଗ୍ଗି ଡହତି ପାୱକୋ;

କାୟସ୍ସ ଭେଦା ଦୁପ୍ପଞ୍ଞୋ, ନିରୟଂ ସୋପପଜ୍ଜତୀ"ତି। (ଧ। ପ। ୧୩୭-୧୪୦);

୩୯୩।ପୱିୱେକମନୁୟୁତ୍ତୋତି ପକାରେନ ୱିୱେକଂ ଏକୀଭାୱଂ ଅନୁୟୁତ୍ତୋ ୟୋଜିତୋ ୟୁତ୍ତପ୍ପୟୁତ୍ତୋ। ସମାଧିଭାୱନାରତୋତି ପଠମଜ୍ଝାନାଦିଭାୱନାୟ ରତୋ ଅଲ୍ଲୀନୋ ଚ। ସବ୍ବାସୱେ ସକଲକିଲେସେ, ପରିଞ୍ଞାୟ ଜାନିତ୍ୱା ପଜହିତ୍ୱା, ଅନାସୱୋ ନିକ୍କିଲେସୋ ୱିହରାମୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୩୯୪। ଇଦାନି ଅତ୍ତନୋ ପୁଞ୍ଞସମ୍ଭାରୱସେନ ପୁବ୍ବଚରିତସ୍ସ ଫଲଂ ଦସ୍ସେନ୍ତୋ ଧରଣିମ୍ପି ସୁଗମ୍ଭୀରନ୍ତିଆଦିମାହ।

ତତ୍ରାୟମନୁପୁବ୍ବୀକଥା – ବୁଦ୍ଧେନ ଚୋଦିତୋତି ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧେନ ଚୋଦିତୋ ଉୟ୍ୟୋଜିତୋ। ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘସ୍ସ ପେକ୍ଖତୋତି ମହତୋ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘସ୍ସ ପସ୍ସନ୍ତସ୍ସ। ମିଗାରମାତୁପାସାଦଂ, ପାଦଙ୍ଗୁଟ୍ଠେନ କମ୍ପୟୀତି ପୁବ୍ବାରାମେ ୱିସାଖାୟ ମହାଉପାସିକାୟ କାରିତଂ ସହସ୍ସତ୍ଥମ୍ଭପଟିମଣ୍ଡିତଂ ମହାପାସାଦଂ ଅତ୍ତନୋ ପାଦଙ୍ଗୁଟ୍ଠେନ କମ୍ପେସିଂ। ଏକସ୍ମିଞ୍ହି ସମୟେ ପୁବ୍ବାରାମେ ୟଥାୱୁତ୍ତପାସାଦେ ଭଗୱତି ୱିହରନ୍ତେ ସମ୍ବହୁଲା ନୱକତରା ଭିକ୍ଖୂ ଉପରିପାସାଦେ ନିସିନ୍ନା

ସତ୍ଥାରମ୍ପି ଅଚିନ୍ତେତ୍ୱା ତିରଚ୍ଛାନକଥଂ କଥେତୁମାରଦ୍ଧା। ତଂ ସୁତ୍ୱା ଭଗଵା ତେ ସଂୱେଜେତ୍ୱା ଅତ୍ତନୋ ଧମ୍ମଦେସନାଯ ଭାଜନଭୂତେ କାତୁକାମୋ ଆଯସ୍ମନ୍ତଂ ମହାମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନତ୍ଥେରଂ ଆମନ୍ତେସି – ''ପସ୍ସସି ତ୍ୱଂ, ମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନ, ନଵେ ଭିକ୍ଖୂ ତିରଚ୍ଛାନକଥମନୁଯୁତ୍ତେ''ତି ତଂ ସୁତ୍ୱା ଥେରୋ ସତ୍ଥୁ ଅଜ୍ଝାସଯଂ ଞତ୍ୱା ଅଭିଞ୍ଞାପାଦକଂ ଆପୋକସିଣାରମ୍ମଣଂ ଚତୁତ୍ଥଜ୍ଝାନଂ ସମାପଜ୍ଜିତ୍ୱା ଵୁଟ୍ଠାଯ ''ପାସାଦସ୍ସ ପତିଟ୍ଠିତୋକାସଂ ଉଦକଂ ହୋତୂ''ତି ଅଧିଟ୍ଠାଯ ପାସାଦମତ୍ଥକେ ଥୁପିକଂ ପାଦଙ୍ଗୁଟ୍ଠେନ ପହରି, ପାସାଦୋ ଓନମିତ୍ୱା ଏକେନ ପସ୍ସେନ ଅଟ୍ଠାସି। ପୁନପି ପହରି, ଅପରେନପି ପସ୍ସେନ ଅଟ୍ଠାସି। ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଭୀତା ସଂୱିଗ୍ଗା ପାସାଦସ୍ସ ପତନଭଯେନ ତତୋ ନିକ୍ଖମିତ୍ୱା ଭଗଵତୋ ସମୀପେ ଅଟ୍ଠଂସୁ। ସତ୍ଥା ତେସଂ ଅଜ୍ଝାସଯଂ ଓଲୋକେତ୍ୱା ଧମ୍ମଂ ଦେସେସି। ତଂ ସୁତ୍ୱା ତେସୁ କେଚି ସୋତାପତ୍ତିଫଲେ ପତିଟ୍ଠହିଂସୁ, କେଚି ସକଦାଗାମିଫଲେ, କେଚି ଅନାଗାମିଫଲେ, କେଚି ଅରହତ୍ତଫଲେ ପତିଟ୍ଠହିଂସୁ। ସ୍ୱାଯମତ୍ଥୋ ପାସାଦକମ୍ପନସୁତ୍ତେନ ଦୀପେତବ୍ବୋ।

ଵେଜଯନ୍ତପାସାଦନ୍ତି ସୋ ଵେଜଯନ୍ତପାସାଦୋ ତାଵତିଂସଭଵନେ ଯୋଜନସହସ୍ସୁବ୍ବେଧୋ ଅନେକସହସ୍ସନିଯ୍ୟୂହକୂଟାଗାରପଟିମଣ୍ଡିତୋ ଦେଵାସୁରସଙ୍ଗାମେ ଅସୁରେ ଜିନିତ୍ୱା ସକ୍କେ ଦେଵାନମିନ୍ଦେ ନଗରମଜ୍ଝେ ଠିତେ ଉଟ୍ଠିତୋ ଵିଜଯନ୍ତେନ ନିବ୍ବତ୍ତତ୍ତା ''ଵେଜଯନ୍ତୋ''ତି ଲଦ୍ଧନାମୋ ପାସାଦୋ, ତଂ ସନ୍ଧାଯାହ – ''ଵେଜଯନ୍ତପାସାଦ''ନ୍ତି, ତମ୍ପି ଅଯଂ ଥେରୋ ପାଦଙ୍ଗୁଟ୍ଠେନ କମ୍ପେତି। ଏକସ୍ମିଞ୍ହି ସମଯେ ଭଗଵନ୍ତଂ ପୁବ୍ବାରାମେ ଵିହରନ୍ତଂ ସକ୍କୋ ଦେଵରାଜା ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ତଣ୍ହାସଙ୍ଖଯଵିମୁତ୍ତିଂ ପୁଚ୍ଛି। ତସ୍ସ ଭଗଵା ଵିସ୍ସଜ୍ଜେସି। ସୋ ତଂ ସୁତ୍ୱା ଅତ୍ତମନୋ ପମୁଦିତୋ ଅଭିଵାଦେତ୍ୱା ପଦକ୍ଖିଣଂ କତ୍ୱା ଅତ୍ତନୋ ଦେଵଲୋକମେଵ ଗତୋ। ଅଥାଯସ୍ମା ମହାମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନୋ ଏଵଂ ଚିନ୍ତେସି – ''ଅଯଂ ସକ୍କୋ ଭଗଵନ୍ତଂ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଏଵରୂପଂ ଗମ୍ଭୀରନିବ୍ବାନପଟିସଂଯୁତ୍ତଂ ପଞ୍ହଂ ପୁଚ୍ଛି, ଭଗଵତା ଚ ପଞ୍ହୋ ଵିସ୍ସଜ୍ଜିତୋ, କିଂ ନୁ ଖୋ ଜାନିତ୍ୱା ଗତୋ, ଉଦାହୁ ଅଜାନିତ୍ୱା । ଯଂନୂନାହଂ ଦେଵଲୋକଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ତମତ୍ଥଂ ଜାନେଯ୍ୟ''ନ୍ତି? ସୋ ତାଵଦେଵ ତାଵତିଂସଭଵନଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ସକ୍କଂ ଦେଵାନମିନ୍ଦଂ ତମତ୍ଥଂ ପୁଚ୍ଛି। ସକ୍କୋ ଦିବ୍ବସମ୍ପତ୍ତିଯା ପମତ୍ତୋ ହୁତ୍ୱା ଵିକ୍ଖେପଂ ଅକାସି। ଥେରୋ ତସ୍ସ ସଂୱେଗଜନନତ୍ଥଂ ଵେଜଯନ୍ତପାସାଦଂ ପାଦଙ୍ଗୁଟ୍ଠେନ କମ୍ପେସି। ତେନ ଵୁତ୍ତଂ –

''ଯୋ ଵେଜଯନ୍ତପାସାଦଂ, ପାଦଙ୍ଗୁଟ୍ଠେନ କମ୍ପଯି;

ଇଦ୍ଧିବଲେନୁପତ୍ଥଦ୍ଧୋ, ସଂୱେଜେସି ଚ ଦେଵତା''ତି। (ମ॰ ନି॰ ୧।୫୧୩);

ଅଯଂ ପନତ୍ଥୋ – ଚୂଳତଣ୍ହାସଙ୍ଖଯଵିମୁତ୍ତିସୁତ୍ତେନ (ମ॰ ନି॰ ୧।୩୯୦ ଆଦଯୋ) ଦୀପେତବ୍ବୋ। କମ୍ପିତାକାରୋ ହେଟ୍ଠା ଵୁତ୍ତୋଯେଵ। ''ସକ୍କଂ ସୋ ପରିପୁଚ୍ଛତୀ''ତି (ମ॰ ନି॰ ୧।୫୧୩) ଯଥାଵୁତ୍ତମେଵ ଥେରସ୍ସ ତଣ୍ହାସଙ୍ଖଯଵିମୁତ୍ତିପୁଚ୍ଛଂ ସନ୍ଧାଯ ଵୁତ୍ତଂ। ତେନାହ – ''ଅପାଵୁସୋ, ଜାନାସି, ତଣ୍ହକ୍ଖଯଵିମୁତ୍ତିଯୋ''ତି? ତସ୍ସ ସକ୍କୋ ଵିଯାକାସି। ଇଦଂ ଥେରେନ ପାସାଦକମ୍ପନେ କତେ ସଂୱିଗ୍ଗହଦଯେନ ପମାଦଂ ପହାଯ ଯୋନିସୋ ମନସି କରିତ୍ୱା ପଞ୍ହସ୍ସ ବ୍ୟାକତଭାଵଂ ସନ୍ଧାଯ ଵୁତ୍ତଂ। ସତ୍ଥାରା ଦେସିତନିଯାମେନେଵ ହି ସୋ ତଦା କଥେସି। ତେନାହ – ''ପଞ୍ହଂ ପୁଟ୍ଠୋ ଯଥାତଥ''ନ୍ତି (ମ॰ ନି॰ ୧।୫୧୩)। ତତ୍ଥ ସକ୍କଂ ସୋ ପରିପୁଚ୍ଛତୀତି ସକ୍କଂ ଦେଵରାଜଂ ମହାମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନତ୍ଥେରୋ ସତ୍ଥାରା ଦେସିତାଯ ତଣ୍ହାସଙ୍ଖଯଵିମୁତ୍ତିଯା ସମ୍ମଦେଵ ଗହିତଭାଵଂ ପୁଚ୍ଛି। ଅତୀତତ୍ଥେ ହି ଇଦଂ ଵତ୍ତମାନଵଚନଂ। ଅପାଵୁସୋ, ଜାନାସୀତି ଆଵୁସୋ, ଅପି ଜାନାସି, କିଂ ଜାନାସି? ତଣ୍ହକ୍ଖଯଵିମୁତ୍ତିଯୋତି (ମ॰ ନି॰ ୧।୫୧୩) ତଣ୍ହାସଙ୍ଖଯଵିମୁତ୍ତିଯୋ ସତ୍ଥାରା ତୁଯ୍ହଂ ଦେସିତା, ତଥା ''କିଂ ଜାନାସୀ''ତି ପୁଚ୍ଛତି। ତଣ୍ହକ୍ଖଯଵିମୁତ୍ତିଯୋତି ଵା ତଣ୍ହାସଙ୍ଖଯଵିମୁତ୍ତିସୁତ୍ତସ୍ସ ଦେସନଂ ପୁଚ୍ଛତି।

ବ୍ରହ୍ମାନନ୍ତି ମହାବ୍ରହ୍ମାନଂ। ସୁଧମ୍ମାଯାଭିତୋ ସଭନ୍ତି (ମ॰ ନି॰ ୧।୫୧୩) ସୁଧମ୍ମାଯ ସଭାଯ। ଅଯଂ ପନ ବ୍ରହ୍ମଲୋକେ ସୁଧମ୍ମା ସଭା, ନ ତାଵତିଂସଭଵନେ। ସୁଧମ୍ମାସଭାଵିରହିତୋ ଦେଵଲୋକୋ ନାମ ନତ୍ଥି। ''ଅଜ୍ଜାପି ତେ, ଆଵୁସୋ, ସା ଦିଟ୍ଠି, ଯା ତେ ଦିଟ୍ଠି ପୁରେ ଅହୂ''ତି ଇମଂ ବ୍ରହ୍ମଲୋକଂ ଉପଗନ୍ତୁଂ ସମତ୍ଥୋ ନତ୍ଥି କୋଚି ସମଣୋ ଵା ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ଵା। ସତ୍ଥୁ ଇଧାଗମନତୋ ପୁବ୍ବେ ଯା ତୁଯ୍ହଂ ଦିଟ୍ଠି ଅହୋସି, କିଂ ଅଜ୍ଜାପି ଇଦାନିପି ସା ଦିଟ୍ଠି ନ ଵିଗତାତି? ପସ୍ସସି ଵୀତିଵତ୍ତନ୍ତଂବ୍ରହ୍ମଲୋକେ ପଭସ୍ସରନ୍ତି ବ୍ରହ୍ମଲୋକେ ଵୀତିପତନ୍ତଂ ମହାକପ୍ପିନମହାକସ୍ସପାଦୀହି ସାଵକେହି ପରିଵାରିତସ୍ସ ତେଜୋଧାତୁଂ ସମାପଜ୍ଜିତ୍ୱା ନିସିନ୍ନସ୍ସ ସସାଵକସ୍ସ ଭଗଵତୋ ଓଭାସଂ ପସ୍ସସୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଏକସ୍ମିଞ୍ହି ସମଯେ ଭଗଵା ବ୍ରହ୍ମଲୋକେ ସୁଧମ୍ମାଯ ସଭାଯ ସନ୍ନିପତିତ୍ୱା ସନ୍ନିସିନ୍ନସ୍ସ ''ଅତ୍ଥି ନୁ ଖୋ କୋଚି ସମଣୋ ଵା ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ଵା ଏଵଂମହିଦ୍ଧିକୋ, ସୋ ଇଧ ଆଗନ୍ତୁଂ ସକ୍କୁଣେଯ୍ୟା''ତି ଚିନ୍ତେନ୍ତସ୍ସ ବ୍ରହ୍ମୁନୋ ଚିତ୍ତମଞ୍ଞାଯ ତତ୍ଥ ଗନ୍ତ୍ୱା ବ୍ରହ୍ମୁନୋ ମତ୍ଥକେ ଆକାସେ ନିସିନ୍ନୋ ତେଜୋଧାତୁଂ ସମାପଜ୍ଜିତ୍ୱା ଓଭାସଂ ମୁଞ୍ଚନ୍ତୋ ମହାମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନାଦୀନଂ ଆଗମନଂ ଚିନ୍ତେସି। ସହ ଚିନ୍ତନେନ ତେପି ତତ୍ଥ ଗନ୍ତ୍ୱା ସତ୍ଥାରଂ ଵନ୍ଦିତ୍ୱା ସତ୍ଥୁ ଅଜ୍ଝାସଯଂ ଞତ୍ୱା ତେଜୋଧାତୁଂ ସମାପଜ୍ଜିତ୍ୱା ପଚ୍ଚେକଦିସାସୁ ନିସୀଦିତ୍ୱା ଓଭାସଂ ଵିସ୍ସଜ୍ଜେସୁଂ। ସକଲବ୍ରହ୍ମଲୋକୋ ଏକୋଭାସୋ ଅହୋସି। ସତ୍ଥା ବ୍ରହ୍ମୁନୋ କଲ୍ଲଚିତ୍ତତଂ ଞତ୍ୱା ଚତୁସଚ୍ଚପକାସନଂ ଧମ୍ମଂ ଦେସେସି। ଦେସନାପରିଯୋସାନେ ଅନେକାନି ବ୍ରହ୍ମସହସ୍ସାନି ମଗ୍ଗଫଲେସୁ ପତିଟ୍ଠହିଂସୁ। ତଂ ସନ୍ଧାଯ ଚୋଦେନ୍ତୋ ଅଜ୍ଜାପି ତେ, ଆଵୁସୋ, ସା ଦିଟ୍ଠୀତି ଗାଥମାହ। ଅଯଂ ପନତ୍ଥୋ ବକବ୍ରହ୍ମସୁତ୍ତେନ (ସଂ॰ ନି॰ ୧।୧୭୫) ଦୀପେତବ୍ବୋ। ଵୁତ୍ତଂ ହେତଂ (ସଂ॰ ନି॰ ୧।୧୭୬) –

‘‘ଏକଂ ସମଯଂ ଭଗୱା ସାୱତ୍ଥିଯଂ ୱିହରତି ଜେତୱନେ ଅନାଥପିଣ୍ଡିକସ୍ସ ଆରାମେ। ତେନ ଖୋ ପନ ସମଯେନ ଅଞ୍ଞତରସ୍ସ ବ୍ରହ୍ମୁନୋ ଏୱରୂପଂ ପାପକଂ ଦିଟ୍ଠିଗତଂ ଉପ୍ପନ୍ନଂ ହୋତି – ‘ନତ୍ଥି ସମଣୋ ୱା ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ୱା ଯୋ ଇଧ ଆଗଚ୍ଛେଯ୍ଯା’ତି। ଅଥ ଖୋ ଭଗୱା ତସ୍ସ ବ୍ରହ୍ମୁନୋ ଚେତସା ଚେତୋପରିୱିତକ୍କମଞ୍ଞାଯ ସେଯ୍ଯଥାପି ନାମ ବଲୱା ପୁରିସୋ ସମିଞ୍ଜିତଂ ୱା ବାହଂ ପସାରେଯ୍ଯ , ପସାରିତଂ ୱା ବାହଂ ସମିଞ୍ଜେଯ୍ଯ; ଏୱମେୱ ଜେତୱନେ ଅନ୍ତରହିତୋ ତସ୍ମିଂ ବ୍ରହ୍ମଲୋକେ ପାତୁରହୋସି। ଅଥ ଖୋ ଭଗୱା ତସ୍ସ ବ୍ରହ୍ମୁନୋ ଉପରିୱେହାସଂ ପଲ୍ଲଙ୍କେନ ନିସୀଦି ତେଜୋଧାତୁଂ ସମାପଜ୍ଜିତ୍ୱା।

‘‘ଅଥ ଖୋ ଆଯସ୍ମତୋ ମହାମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନସ୍ସ ଏତଦହୋସି ‘କହଂ ନୁ ଖୋ ଭଗୱା ଏତରହି ୱିହରତୀ’ତି? ଅଦ୍ଦସ ଖୋ ଆଯସ୍ମା ମହାମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନୋ ଭଗୱନ୍ତଂ ଦିବ୍ବେନ ଚକ୍ଖୁନା ୱିସୁଦ୍ଧେନ ଅତିକ୍କନ୍ତମାନୁସକେନ ତସ୍ସ ବ୍ରହ୍ମୁନୋ ଉପରିୱେହାସଂ ପଲ୍ଲଙ୍କେନ ନିସିନ୍ନଂ ତେଜୋଧାତୁଂ ସମାପନ୍ନଂ। ଦିସ୍ୱାନ ସେଯ୍ଯଥାପି ନାମ ବଲୱା ପୁରିସୋ ସମିଞ୍ଜିତଂ ୱା ବାହଂ ପସାରେଯ୍ଯ, ପସାରିତଂ ୱା ବାହଂ ସମିଞ୍ଜେଯ୍ଯ; ଏୱମେୱ ଜେତୱନେ ଅନ୍ତରହିତୋ ତସ୍ମିଂ ବ୍ରହ୍ମଲୋକେ ପାତୁରହୋସି। ଅଥ ଖୋ ଆଯସ୍ମା ମହାମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନୋ ପୁରତ୍ଥିମଂ ଦିସଂ ନିସ୍ସାଯ ତସ୍ସ ବ୍ରହ୍ମୁନୋ ଉପରିୱେହାସଂ ପଲ୍ଲଙ୍କେନ ନିସୀଦି ତେଜୋଧାତୁଂ ସମାପଜ୍ଜିତ୍ୱା ନୀଚତରଂ ଭଗୱତୋ।

‘‘ଅଥ ଖୋ ଆଯସ୍ମତୋ ମହାକସ୍ସପସ୍ସ ଏତଦହୋସି – ‘କହଂ ନୁ ଖୋ ଭଗୱା ଏତରହି ୱିହରତୀ’ତି? ଅଦ୍ଦସ ଖୋ ଆଯସ୍ମା ମହାକସ୍ସପୋ ଭଗୱନ୍ତଂ ଦିବ୍ବେନ ଚକ୍ଖୁନା ୱିସୁଦ୍ଧେନ ଅତିକ୍କନ୍ତମାନୁସକେନ ତସ୍ସ ବ୍ରହ୍ମୁନୋ ଉପରିୱେହାସଂ ପଲ୍ଲଙ୍କେନ ନିସିନ୍ନଂ ତେଜୋଧାତୁଂ ସମାପନ୍ନଂ। ଦିସ୍ୱାନ ସେଯ୍ଯଥାପି ନାମ ବଲୱା ପୁରିସୋ…ପେ… ଏୱମେୱ ଜେତୱନେ ଅନ୍ତରହିତୋ ତସ୍ମିଂ ବ୍ରହ୍ମଲୋକେ ପାତୁରହୋସି। ଅଥ ଖୋ ଆଯସ୍ମା ମହାକସ୍ସପୋ ଦକ୍ଖିଣଂ ଦିସଂ ନିସ୍ସାଯ ତସ୍ସ ବ୍ରହ୍ମୁନୋ ଉପରିୱେହାସଂ ପଲ୍ଲଙ୍କେନ ନିସୀଦି ତେଜୋଧାତୁଂ ସମାପଜ୍ଜିତ୍ୱା ନୀଚତରଂ ଭଗୱତୋ।

‘‘ଅଥ ଖୋ ଆଯସ୍ମତୋ ମହାକପ୍ପିନସ୍ସ ଏତଦହୋସି – ‘କହଂ ନୁ ଖୋ ଭଗୱା ଏତରହି ୱିହରତୀ’ତି? ଅଦ୍ଦସ ଖୋ ଆଯସ୍ମା ମହାକପ୍ପିନୋ ଭଗୱନ୍ତଂ ଦିବ୍ବେନ ଚକ୍ଖୁନା ୱିସୁଦ୍ଧେନ ଅତିକ୍କନ୍ତମାନୁସକେନ ତସ୍ସ ବ୍ରହ୍ମୁନୋ ଉପରିୱେହାସଂ ପଲ୍ଲଙ୍କେନ ନିସିନ୍ନଂ ତେଜୋଧାତୁଂ ସମାପନ୍ନଂ। ଦିସ୍ୱାନ ସେଯ୍ଯଥାପି ନାମ ବଲୱା ପୁରିସୋ…ପେ… ଏୱମେୱ ଜେତୱନେ ଅନ୍ତରହିତୋ ତସ୍ମିଂ ବ୍ରହ୍ମଲୋକେ ପାତୁରହୋସି। ଅଥ ଖୋ ଆଯସ୍ମା ମହାକପ୍ପିନୋ ପଚ୍ଛିମଂ ଦିସଂ ନିସ୍ସାଯ ତସ୍ସ ବ୍ରହ୍ମୁନୋ ଉପରିୱେହାସଂ ପଲ୍ଲଙ୍କେନ ନିସୀଦି ତେଜୋଧାତୁଂ ସମାପଜ୍ଜିତ୍ୱା ନୀଚତରଂ ଭଗୱତୋ।

‘‘ଅଥ ଖୋ ଆଯସ୍ମତୋ ଅନୁରୁଦ୍ଧସ୍ସ ଏତଦହୋସି – ‘କହଂ ନୁ ଖୋ ଭଗୱା ଏତରହି ୱିହରତୀ’ତି? ଅଦ୍ଦସ ଖୋ ଆଯସ୍ମା ଅନୁରୁଦ୍ଧୋ ଭଗୱନ୍ତଂ ଦିବ୍ବେନ ଚକ୍ଖୁନା ୱିସୁଦ୍ଧେନ ଅତିକ୍କନ୍ତମାନୁସକେନ ତସ୍ସ ବ୍ରହ୍ମୁନୋ ଉପରିୱେହାସଂ ପଲ୍ଲଙ୍କେନ ନିସିନ୍ନଂ ତେଜୋଧାତୁଂ ସମାପନ୍ନଂ। ଦିସ୍ୱାନ ସେଯ୍ଯଥାପି ନାମ ବଲୱା ପୁରିସୋ…ପେ… ଏୱମେୱ ଜେତୱନେ ଅନ୍ତରହିତୋ ତସ୍ମିଂ ବ୍ରହ୍ମଲୋକେ ପାତୁରହୋସି। ଅଥ ଖୋ ଆଯସ୍ମା ଅନୁରୁଦ୍ଧୋ ଉତ୍ତରଂ ଦିସଂ ନିସ୍ସାଯ ତସ୍ସ ବ୍ରହ୍ମୁନୋ ଉପରିୱେହାସଂ ପଲ୍ଲଙ୍କେନ ନିସୀଦି ତେଜୋଧାତୁଂ ସମାପଜ୍ଜିତ୍ୱା ନୀଚତରଂ ଭଗୱତୋ’’।

ଅଥ ଖୋ ଆଯସ୍ମା ମହାମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନୋ ତଂ ବ୍ରହ୍ମାନଂ ଗାଥାଯ ଅଜ୍ଝଭାସି –

‘‘ଅଜ୍ଜାପି ତେ ଆୱୁସୋ ସା ଦିଟ୍ଠି, ଯା ତେ ଦିଟ୍ଠି ପୁରେ ଅହୁ;

ପସ୍ସସି ୱୀତିୱତ୍ତନ୍ତଂ, ବ୍ରହ୍ମଲୋକେ ପଭସ୍ସର’’ନ୍ତି।

‘‘ନ ମେ ମାରିସ ସା ଦିଟ୍ଠି, ଯା ମେ ଦିଟ୍ଠି ପୁରେ ଅହୁ;

ପସ୍ସାମି ୱୀତିୱତ୍ତନ୍ତଂ, ବ୍ରହ୍ମଲୋକେ ପଭସ୍ସରଂ;

ସ୍ୱାହଂ ଅଜ୍ଜ କଥଂ ୱଜ୍ଜଂ, ଅହଂ ନିଚ୍ଚୋମ୍ହି ସସ୍ସତୋ’’ତି।

‘‘ଅଥ ଖୋ ଭଗୱା ତଂ ବ୍ରହ୍ମାନଂ ସଂୱେଜେତ୍ୱା ସେଯ୍ଯଥାପି ନାମ ବଲୱା ପୁରିସୋ…ପେ… ଏୱମେୱ ତସ୍ମିଂ ବ୍ରହ୍ମଲୋକେ ଅନ୍ତରହିତୋ ଜେତୱନେ ପାତୁରହୋସି। ଅଥ ଖୋ ସୋ ବ୍ରହ୍ମା ଅଞ୍ଞତରଂ ବ୍ରହ୍ମପାରିସଜ୍ଜଂ ଆମନ୍ତେସି – ‘ଏହି ତ୍ୱଂ, ମାରିସ, ଯେନାଯସ୍ମା ମହାମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନୋ ତେନୁପସଙ୍କମ, ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଆଯସ୍ମନ୍ତଂ ମହାମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନଂ ଏୱଂ ୱଦେହି – ‘‘ଅତ୍ଥି ନୁ ଖୋ, ମାରିସ ମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନ, ଅଞ୍ଞେପି ତସ୍ସ ଭଗୱତୋ ସାୱକା ଏୱଂମହିଦ୍ଧିକା ଏୱଂମହାନୁଭାୱା ସେଯ୍ଯଥାପି ଭୱଂ ମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନୋ କସ୍ସପୋ କପ୍ପିନୋ ଅନୁରୁଦ୍ଧୋ’’ତି? ‘ଏୱଂ, ମାରିସା’ତି ଖୋ ସୋ

ବ୍ରହ୍ମପାରିସଜ୍ଜୋ ତସ୍ସ ବ୍ରହ୍ମୁନୋ ପଟିସ୍ସୁତ୍ୱା ଯେନାୟସ୍ମା ମହାମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନୋ ତେନୁପସଙ୍କମି, ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଆୟସ୍ମନ୍ତଂ ମହାମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନଂ ଏତଦବୋଚ – 'ଅତ୍ଥି ନୁ ଖୋ, ମାରିସ ମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନ, ଅଞ୍ଞେପି ତସ୍ସ ଭଗୱତୋ ସାୱକା ଏୱଂମହିଦ୍ଧିକା ଏୱଂମହାନୁଭାୱା ସେୟ୍ୟଥାପି ଭୱଂ ମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନୋ କସ୍ସପୋ କପ୍ପିନୋ ଅନୁରୁଦ୍ଧୋ'ତି ? ଅଥ ଖୋ ଆୟସ୍ମା ମହାମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନୋ ତଂ ବ୍ରହ୍ମପାରିସଜ୍ଜଂ ଗାଥାୟ ଅଜ୍ଝଭାସି –

''ତେୱିଜ୍ଜା ଇଦ୍ଧିପତ୍ତା ଚ, ଚେତୋପରିୟାୟକୋୱିଦା;

ଖୀଣାସୱା ଅରହନ୍ତୋ, ବହୂ ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ସାୱକା''ତି।

''ଅଥ ଖୋ ସୋ ବ୍ରହ୍ମପାରିସଜ୍ଜୋ ଆୟସ୍ମତୋ ମହାମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନସ୍ସ ଭାସିତଂ ଅଭିନନ୍ଦିତ୍ୱା ଅନୁମୋଦିତ୍ୱା ଯେନ ସୋ ବ୍ରହ୍ମା ତେନୁପସଙ୍କମି, ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ତଂ ବ୍ରହ୍ମାନଂ ଏତଦବୋଚ – 'ଆୟସ୍ମା ମାରିସ ମହାମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନୋ ଏୱମାହ –

'''ତେୱିଜ୍ଜା ଇଦ୍ଧିପତ୍ତା ଚ, ଚେତୋପରିୟାୟକୋୱିଦା;

ଖୀଣାସୱା ଅରହନ୍ତୋ, ବହୂ ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ସାୱକା'''ତି। –

ଇଦମବୋଚ ସୋ ବ୍ରହ୍ମପାରିସଜ୍ଜୋ। ଅତ୍ତମନୋ ଚ ସୋ ବ୍ରହ୍ମା ତସ୍ସ ବ୍ରହ୍ମପାରିସଜ୍ଜସ୍ସ ଭାସିତଂ ଅଭିନନ୍ଦୀତି (ସଂ॰ ନି॰ ୧।୧୭୬)।

ଇଦଂ ସନ୍ଧାୟ ୱୁତ୍ତଂ – ''ଅୟଂ ପନତ୍ଥୋ ବକବ୍ରହ୍ମସୁତ୍ତେନ ଦୀପେତବ୍ବୋ''ତି।

ମହାନେରୁନୋକୂଟନ୍ତି (ମ॰ ନି॰ ୧।୫୧୩) କୂଟସୀସେନ ସକଲମେୱ ସିନେରୁପବ୍ବତରାଜଂ ୱଦସି। ୱିମୋକ୍ଖେନ ଅପସ୍ସୟୀତି (ମ॰ ନି॰ ୧।୫୧୩) ଝାନୱିମୋକ୍ଖେନ ନିସ୍ସୟେନ ଅଭିଞ୍ଞାୟେନ ପସ୍ସୟୀତି ଅଧିପ୍ପାୟୋ। ୱନନ୍ତି (ମ॰ ନି॰ ୧।୫୧୩) ଜମ୍ବୁଦୀପଂ। ସୋ ହି ୱନବାହୁଲ୍ଲତାୟ ''ୱନ''ନ୍ତି ୱୁତ୍ତୋ। ତେନାହ ''ଜମ୍ବୁମଣ୍ଡସ୍ସ ଇସ୍ସରୋ''ତି। ପୁବ୍ବୱିଦେହାନନ୍ତି (ମ॰ ନି॰ ୧।୫୧୩) ପୁବ୍ବୱିଦେହଟ୍ଠାନଞ୍ଚ ପୁବ୍ବୱିଦେହନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ଯେ ଚ ଭୂମିସୟା ନରାତି (ମ॰ ନି॰ ୧।୫୧୩) ଭୂମିସୟା ନରା ନାମ ଅପରଗୋୟାନୌତ୍ତରକୁରୁକା ଚ ମନୁସ୍ସା। ତେ ହି ଗେହାଭାୱତୋ ''ଭୂମିସୟା''ତି ୱୁତ୍ତା। ତେପି ସବ୍ବେ ଅପସ୍ସୟୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଅୟଂ ପନତ୍ଥୋ ନନ୍ଦୋପନନ୍ଦଦମନେନ ଦୀପେତବ୍ବୋ – ଏକସ୍ମିଂ କିର ସମୟେ ଅନାଥପିଣ୍ଡିକୋ ଗହପତି ଭଗୱତୋ ଧମ୍ମଦେସନଂ ସୁତ୍ୱା ''ସ୍ୱେ, ଭନ୍ତେ, ପଞ୍ଚହି ଭିକ୍ଖୁସତେହି ସଦ୍ଧିଂ ମୟ୍ହଂ ଗେହେ ଭିକ୍ଖଂ ଗଣ୍ହଥା''ତି ନିମନ୍ତେତ୍ୱା ପକ୍କାମି। ତଂଦିୱସଞ୍ଚ ଭଗୱତୋ ପଚ୍ଚୂସସମୟେ ଦସସହସ୍ସିଲୋକଧାତୁଂ ଓଲୋକେନ୍ତସ୍ସ ନନ୍ଦୋପନନ୍ଦୋ ନାମ ନାଗରାଜା ଞାଣମୁଖେ ଆପାଥଂ ଆଗଚ୍ଛି। ଭଗୱା ''ଅୟଂ ନାଗରାଜା ମୟ୍ହଂ ଞାଣମୁଖେ ଆପାଥଂ ଆଗଚ୍ଛତି, କିଂ ନୁ ଖୋ ଭୱିସ୍ସତୀ''ତି ଆୱଜ୍ଜେନ୍ତୋ ସରଣଗମନସ୍ସ ଉପନିସ୍ସୟଂ ଦିସ୍ୱା ''ଅୟଂ ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠିକୋ ତୀସୁ ରତନେସୁ ଅପ୍ପସନ୍ନୋ, କୋ ନୁ ଖୋ ଇମଂ ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠିକୋ ୱିମୋଚେୟ୍ୟା''ତି ଆୱଜ୍ଜେନ୍ତୋ ମହାମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନତ୍ଥେରଂ ଅଦ୍ଦସ। ତତୋ ପଭାତାୟ ରତ୍ତିୟା ସରୀରପଟିଜଗ୍ଗନଂ କତ୍ୱା ଆୟସ୍ମନ୍ତଂ ଆନନ୍ଦଂ ଆମନ୍ତେସି – ''ଆନନ୍ଦ, ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ଭିକ୍ଖୁସତାନଂ ଆରୋଚେହି – 'ତଥାଗତୋ ଦେୱଚାରିକଂ ଗଚ୍ଛତୀ'''ତି। ତଂଦିୱସଞ୍ଚ ନନ୍ଦୋପନନ୍ଦସ୍ସ ଆପାନଭୂମିଂ ସଜ୍ଜୟିଂସୁ। ସୋ ଦିବ୍ବରତନପଲ୍ଲଙ୍କେ ଦିବ୍ବେନ ସେତଚ୍ଛତ୍ତେନ ଧାରିୟମାନୋ ତିୱିଧନାଟକେହି ଚେୱ ନାଗପରିସାୟ ଚ ପରିୱୁତୋ ଦିବ୍ବଭାଜନେସୁ ଉପଟ୍ଠାପିତଅନ୍ନପାନଂ ଓଲୋକୟମାନୋ ନିସିନ୍ନୋ ହୋତି। ଅଥ ଖୋ ଭଗୱା ଯଥା ନାଗରାଜା ପସ୍ସତି, ତଥା କତ୍ୱା ତସ୍ସ ୱିମାନମତ୍ଥକେନେୱ ପଞ୍ଚହି ଭିକ୍ଖୁସତେହି ସଦ୍ଧିଂ ତାୱତିଂସଦେୱଲୋକାଭିମୁଖୋ ପାୟାସି।

ତେନ ଖୋ ପନ ସମୟେନ ନନ୍ଦୋପନନ୍ଦସ୍ସ ନାଗରାଜସ୍ସ ଏୱରୂପଂ ପାପକଂ ଦିଟ୍ଠିଗତଂ ଉପ୍ପନ୍ନଂ ହୋତି ''ଇମେ ହି ନାମ ମୁଣ୍ଡସମଣକା ଅମ୍ହାକଂ ଉପରିଭୱନେନ ଦେୱାନଂ ତାୱତିଂସାନଂ ଭୱନଂ ପୱିସନ୍ତିପି ନିକ୍ଖମନ୍ତିପି, ନ ଦାନି ଇତୋ ପଟ୍ଠାୟ ଇମେସଂ ଅମ୍ହାକଂ ମତ୍ଥକେ ପାଦପଂସୁଂ ଓକିରନ୍ତାନଂ ଗନ୍ତୁଂ ଦସ୍ସାମୀ''ତି ଉଟ୍ଠାୟ ସିନେରୁପାଦଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ତଂ ଅତ୍ତଭାୱଂ ୱିଜହିତ୍ୱା ସିନେରୁଂ ସତ୍ତକ୍ଖତ୍ତୁଂ ଭୋଗେହି ପରିକ୍ଖିପିତ୍ୱା ଉପରି ଫଣଂ କତ୍ୱା ତାୱତିଂସଭୱନଂ ଅୱକୁଜ୍ଜେନ ଫଣେନ ପରିଗ୍ଗହେତ୍ୱା ଅଦସ୍ସନଂ ଗମେସି।

ଅଥ ଖୋ ଆୟସ୍ମା ରଟ୍ଠପାଲୋ ଭଗୱନ୍ତଂ ଏତଦବୋଚ – ''ପୁବ୍ବେ, ଭନ୍ତେ, ଇମସ୍ମିଂ ପଦେସେ ଠିତୋ ସିନେରୁଂ ପସ୍ସାମି, ସିନେରୁପରିଭଣ୍ଡଂ ପସ୍ସାମି, ତାୱତିଂସଂ ପସ୍ସାମି, ୱେଜୟନ୍ତଂ ପସ୍ସାମି, ୱେଜୟନ୍ତସ୍ସ ପାସାଦସ୍ସ ଉପରିଧଜଂ ପସ୍ସାମି। କୋ ନୁ ଖୋ, ଭନ୍ତେ, ହେତୁ କୋ ପଚ୍ଚୟୋ, ଯଂ ଏତରହି ନେୱ ସିନେରୁଂ ପସ୍ସାମି…ପେ… ନ ୱେଜୟନ୍ତସ୍ସ ପାସାଦସ୍ସ ଉପରିଧଜଂ ପସ୍ସାମୀ''ତି। ''ଅୟଂ, ରଟ୍ଠପାଲ, ନନ୍ଦୋପନନ୍ଦୋ ନାମ ନାଗରାଜା ତୁମ୍ହାକଂ କୁପିତୋ ସିନେରୁଂ ସତ୍ତକ୍ଖତ୍ତୁଂ ଭୋଗେହି ପରିକ୍ଖିପିତ୍ୱା ଉପରି ଫଣେନ ପଟିଚ୍ଛାଦେତ୍ୱା ଅନ୍ଧକାରଂ କତ୍ୱା ଠିତୋ''ତି। ''ଦମେମି ନଂ, ଭନ୍ତେ''ତି। ନ ଭଗୱା ନଂ ଅନୁଜାନି। ଅଥ ଖୋ ଆୟସ୍ମା ଭଦ୍ଦିୟୋ, ଆୟସ୍ମା ରାହୁଲୋତି ଅନୁକ୍କମେନ ସବ୍ବେପି ଭିକ୍ଖୂ ଉଟ୍ଠହିଂସୁ। ଭଗୱା ଅନୁଜାନି।

ଅୱସାନେ ମହାମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନତ୍ଥେରୋ – ‘‘ଅହଂ, ଭନ୍ତେ, ଦମେମି ନ’’ନ୍ତି ଆହ। ‘‘ଦମେହି, ମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନା’’ତି ଭଗୱା ଅନୁଜାନି। ଥେରୋ ଅତ୍ତଭାୱଂ ୱିଜହିତ୍ୱା ମହନ୍ତଂ ନାଗରାଜୱଣ୍ଣଂ ଅଭିନିମ୍ମିନିତ୍ୱା ନନ୍ଦୋପନନ୍ଦଂ ଚୁଦ୍ଦସକ୍ଖତ୍ତୁଂ ଭୋଗେହି ପରିକ୍ଖିପିତ୍ୱା ତସ୍ସ ଫଣମତ୍ଥକେ ଅତ୍ତନୋ ଫଣଂ ଠପେତ୍ୱା ସିନେରୁନା ସଦ୍ଧିଂ ଅଭିନିପ୍ପୀଳେସି। ନାଗରାଜା ଧୂମାୟି। ଥେରୋପି ‘‘ନ ତୁୟ୍ହଂୟେୱ ସରୀରେ ଧୂମୋ ଅତ୍ଥି, ମୟ୍ହମ୍ପି ଅତ୍ଥୀ’’ତି ଧୂମାୟି। ନାଗରାଜସ୍ସ ଧୂମୋ ଥେରଂ ନ ବାଧତି, ଥେରସ୍ସ ପନ ଧୂମୋ ନାଗରାଜଂ ବାଧତି। ତତୋ ନାଗରାଜା ପଜ୍ଜଲି, ଥେରୋପି ‘‘ନ ତୁୟ୍ହଂୟେୱ ସରୀରେ ଅଗ୍ଗି ଅତ୍ଥି, ମୟ୍ହମ୍ପି ଅତ୍ଥୀ’’ତି ପଜ୍ଜଲି। ନାଗରାଜସ୍ସ ତେଜୋ ଥେରଂ ନ ବାଧତି, ଥେରସ୍ସ ପନ ତେଜୋ ନାଗରାଜାନଂ ବାଧତି। ନାଗରାଜା – ‘‘ଅୟଂ ମଂ ସିନେରୁନା ଅଭିନିପ୍ପୀଳେତ୍ୱା ଧୂମାୟତି ଚେୱ ପଜ୍ଜଲତି ଚା’’ତି ଚିନ୍ତେତ୍ୱା ‘‘ଭୋ, ତୁୱଂ କୋସୀ’’ତି ପଟିପୁଚ୍ଛି। ‘‘ଅହଂ ଖୋ, ନନ୍ଦ, ମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନୋ’’ତି। ‘‘ଭନ୍ତେ, ଅତ୍ତନୋ ଭିକ୍ଖୁଭାୱେନ ତିଟ୍ଠାହୀ’’ତି।

ଥେରୋ ତଂ ଅତ୍ତଭାୱଂ ୱିଜହିତ୍ୱା ତସ୍ସ ଦକ୍ଖିଣକଣ୍ଣସୋତେନ ପୱିସିତ୍ୱା ୱାମକଣ୍ଣସୋତେନ ନିକ୍ଖମି, ୱାମକଣ୍ଣସୋତେନ ପୱିସିତ୍ୱା ଦକ୍ଖିଣକଣ୍ଣସୋତେନ ନିକ୍ଖମି। ତଥା ଦକ୍ଖିଣନାସସୋତେନ ପୱିସିତ୍ୱା ୱାମନାସସୋତେନ ନିକ୍ଖମି, ୱାମନାସସୋତେନ ପୱିସିତ୍ୱା ଦକ୍ଖିଣନାସସୋତେନ ନିକ୍ଖମି। ତତୋ ନାଗରାଜା ମୁଖଂ ୱିୱରି, ଥେରୋ ମୁଖେନ ପୱିସିତ୍ୱା ଅନ୍ତୋକୁଚ୍ଛିୟଂ ପାଚୀନେନ ଚ ପଚ୍ଛିମେନ ଚ ଚଙ୍କମତି। ଭଗୱା – ‘‘ମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନ, ମନସି କରୋହି, ମହିଦ୍ଧିକୋ ନାଗୋ’’ତି ଆହ। ଥେରୋ ‘‘ମୟ୍ହଂ ଖୋ, ଭନ୍ତେ, ଚତ୍ତାରୋ ଇଦ୍ଧିପାଦା ଭାୱିତା ବହୁଲୀକତା ଯାନୀକତା ୱତ୍ଥୁକତା ଅନୁଟ୍ଠିତା ପରିଚିତା ସୁସମାରଦ୍ଧା, ତିଟ୍ଠତୁ, ଭନ୍ତେ, ନନ୍ଦୋପନନ୍ଦୋ, ଅହଂ ନନ୍ଦୋପନନ୍ଦସଦିସାନଂ ନାଗରାଜାନଂ ସତମ୍ପି ସହସ୍ସମ୍ପି ଦମେୟ୍ୟ’’ନ୍ତିଆଦିମାହ।

ନାଗରାଜା ଚିନ୍ତେସି – ‘‘ପୱିସନ୍ତୋ ତାୱ ମେ ନ ଦିଟ୍ଠୋ, ନିକ୍ଖମନକାଲେ ଦାନି ନଂ ଦାଠନ୍ତରେ ପକ୍ଖିପିତ୍ୱା ଖାଦିସ୍ସାମୀ’’ତି ଚିନ୍ତେତ୍ୱା ‘‘ନିକ୍ଖମଥ, ଭନ୍ତେ, ମା ମଂ ଅନ୍ତୋକୁଚ୍ଛିୟଂ ଅପରାପରଂ ଚଙ୍କମନ୍ତୋ ବାଧୟିତ୍ଥା’’ତି ଆହ। ଥେରୋ ନିକ୍ଖମିତ୍ୱା ବହି ଅଟ୍ଠାସି। ନାଗରାଜା ‘‘ଅୟଂ ସୋ’’ତି ଦିସ୍ୱା ନାସୱାତଂ ୱିସ୍ସଜ୍ଜି, ଥେରୋ ଚତୁତ୍ଥଜ୍ଝାନଂ ସମାପଜ୍ଜି, ଲୋମକୂପମ୍ପିସ୍ସ ୱାତୋ ଚାଲେତୁଂ ନାସକ୍ଖି। ଅୱସେସା ଭିକ୍ଖୂ କିର ଆଦିତୋ ପଟ୍ଠାୟ ସବ୍ବପାଟିହାରିୟାନି କାତୁଂ ସକ୍କୁଣେୟ୍ୟୁଂ, ଇମଂ ପନ ଠାନଂ ପତ୍ୱା ଏୱଂ ଖିପ୍ପନିସନ୍ତିନୋ ହୁତ୍ୱା ସମାପଜ୍ଜିତୁଂ ନ ସକ୍କିସ୍ସନ୍ତୀତି ନେସଂ ଭଗୱା ନାଗରାଜଦମନଂ ନାନୁଜାନି।

ନାଗରାଜା ‘‘ଅହଂ ଇମସ୍ସ ସମଣସ୍ସ ନାସୱାତେନ ଲୋମକୂପମ୍ପି ଚାଲେତୁଂ ନାସକ୍ଖିଂ, ମହିଦ୍ଧିକୋ ସୋ ସମଣୋ’’ତି ଚିନ୍ତେସି। ଥେରୋ ଅତ୍ତଭାୱଂ ୱିଜହିତ୍ୱା ସୁପଣ୍ଣରୂପଂ ଅଭିନିମ୍ମିନିତ୍ୱା ସୁପଣ୍ଣୱାତଂ ଦସ୍ସେନ୍ତୋ ନାଗରାଜାନଂ ଅନୁବନ୍ଧି। ନାଗରାଜା ତଂ ଅତ୍ତଭାୱଂ ୱିଜହିତ୍ୱା ମାଣୱକୱଣ୍ଣଂ ଅଭିନିମ୍ମିନିତ୍ୱା ‘‘ଭନ୍ତେ, ତୁମ୍ହାକଂ ସରଣଂ ଗଚ୍ଛାମୀ’’ତି ୱଦନ୍ତୋ ଥେରସ୍ସ ପାଦେ ୱନ୍ଦି। ଥେରୋ ‘‘ସତ୍ଥା, ନନ୍ଦ, ଆଗତୋ, ଏହି ଗମିସ୍ସାମା’’ତି ନାଗରାଜାନଂ ଦମେତ୍ୱା ନିବ୍ବିସଂ କତ୍ୱା ଗହେତ୍ୱା ଭଗୱତୋ ସନ୍ତିକଂ ଅଗମାସି। ନାଗରାଜା ଭଗୱନ୍ତଂ ୱନ୍ଦିତ୍ୱା ‘‘ଭନ୍ତେ, ତୁମ୍ହାକଂ ସରଣଂ ଗଚ୍ଛାମୀ’’ତି ଆହ। ଭଗୱା ‘‘ସୁଖୀ ହୋହି, ନାଗରାଜା’’ତି ୱତ୍ୱା ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘପରିୱୁତୋ ଅନାଥପିଣ୍ଡିକସ୍ସ ନିୱେସନଂ ଅଗମାସି।

ଅନାଥପିଣ୍ଡିକୋ ‘‘କିଂ, ଭନ୍ତେ, ଅତିଦିୱା ଆଗତତ୍ଥା’’ତି ଆହ। ‘‘ମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନସ୍ସ ଚ ନନ୍ଦୋପନନ୍ଦସ୍ସ ଚ ସଙ୍ଗାମୋ ଅହୋସୀ’’ତି। ‘‘କସ୍ସ ପନ, ଭନ୍ତେ, ଜୟୋ, କସ୍ସ ପରାଜୟୋ’’ତି? ‘‘ମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନସ୍ସ ଜୟୋ, ନନ୍ଦସ୍ସ ପରାଜୟୋ’’ତି। ଅନାଥପିଣ୍ଡିକୋ ‘‘ଅଧିୱାସେତୁ ମେ, ଭନ୍ତେ, ଭଗୱା ସତ୍ତାହଂ ଏକପଟିପାଟିୟା ଭତ୍ତଂ ସତ୍ତାହଂ ଥେରସ୍ସ ସକ୍କାରଂ କରିସ୍ସାମୀ’’ତି ୱତ୍ୱା ସତ୍ତାହଂ ବୁଦ୍ଧପ୍ପମୁଖାନଂ ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ଭିକ୍ଖୁସତାନଂ ମହାସକ୍କାରଂ ଅକାସି। ତେନ ୱୁତ୍ତଂ – ‘‘ନନ୍ଦୋପନନ୍ଦଦମନେନ ଦୀପେତବ୍ବୋ’’ତି।

ଏକସ୍ମିଞ୍ହି ସମୟେ ପୁବ୍ବାରାମେ ୱିସାଖାୟ ମହାଉପାସିକାୟ କାରିତସହସ୍ସଗବ୍ଭପଟିମଣ୍ଡିତେ ପାସାଦେ ଭଗୱତି ୱିହରନ୍ତେ…ପେ… ସଂୱେଜେସି ଚ ଦେୱତାତି। ତେନ ୱୁତ୍ତଂ –

‘‘ଧରଣିମ୍ପି ସୁଗମ୍ଭୀରଂ, ବହଲଂ ଦୁପ୍ପଧଂସିୟଂ;

ୱାମଙ୍ଗୁଟ୍ଠେନ ଖୋଭେୟ୍ୟଂ, ଇଦ୍ଧିୟା ପାରମିଂ ଗତୋ’’ତି।

ତତ୍ଥ ଇଦ୍ଧିୟା ପାରମିଂ ଗତୋତି ୱିକୁବ୍ବନିଦ୍ଧିଆଦିଇଦ୍ଧିୟା ପରିୟୋସାନଂ ଗତୋ ପତ୍ତୋ।

୩୯୫।ଅସ୍ମିମାନନ୍ତି ଅହମସ୍ମି ପଞ୍ଞାସୀଲସମାଧିସମ୍ପନ୍ନୋତିଆଦି ଅସ୍ମିମାନଂ ନ ପସ୍ସାମି ନ ଅକ୍ଖାମୀତି ଅତ୍ଥୋ। ତଦେୱ ଦୀପେନ୍ତୋ ମାନୋ ମୟ୍ହଂ ନ

ୱିଜତୀତି ଆହ। ସାମଣେରେ ଉପାଦାଯାତି ସାମଣେରେ ଆଦିଂ କତ୍ୱା ସକଲେ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘେ ଗରୁଚିତ୍ତଂ ଗାରୱଚିତ୍ତଂ ଆଦରବହୁମାନଂ ଅହଂ କରୋମୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୩୯୬।ଅପରିମେୟ୍ୟେ ଇତୋ କପ୍ପେତି ଇତୋ ଅମ୍ହାକଂ ଉପ୍ପନ୍ନକପ୍ପତୋ ଅନ୍ତରକପ୍ପାଦୀହି ଅପରିମେୟ୍ୟେ ଏକଅସଙ୍ଖେୟ୍ୟସ୍ସ ଉପରି ସତସହସ୍ସକପ୍ପମତ୍ଥକେତି ଅତ୍ଥୋ। ଯଂ କମ୍ମମଭିନୀହରିନ୍ତି ଅଗ୍ଗସାୱକଭାୱସ୍ସ ପଦଂ ପୁଞ୍ଞସମ୍ପତ୍ତିଂ ପୂରେସିଂ। ତାହଂ ଭୂମିମନୁପ୍ପତ୍ତୋତି ଅହଂ ତଂ ସାୱକଭୂମିଂ ଅନୁପ୍ପତ୍ତୋ ଆସୱକ୍ଖଯସଙ୍ଖାତଂ ନିବ୍ବାନଂ ପତ୍ତୋ ଅସ୍ମି ଅମ୍ହୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୩୯୭। ଅତ୍ଥପଟିସମ୍ଭିଦାଦଯୋ ଚତସ୍ସୋ ପଟିସମ୍ଭିଦା ସୋତାପତ୍ତିମଗ୍ଗାଦଯୋ ଅଟ୍ଠ ୱିମୋକ୍ଖା ଇଦ୍ଧିୱିଧାଦଯୋ ଛ ଅଭିଞ୍ଞାଯୋ ମେ ମଯା ସଚ୍ଛିକତା ପଚ୍ଚକ୍ଖଂ କତା। ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ଭଗୱତୋ ଓୱାଦାନୁସାସନୀସଙ୍ଖାତଂ ସାସନଂ ମଯା କତଂ ସୀଲପଟିପତ୍ତିନିପ୍ଫାଦନୱସେନ ପରିଯୋସାପିତନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

ଇତ୍ଥନ୍ତି ଇମିନା ପକାରେନ ହେଟ୍ଠା ୱୁତ୍ତକ୍କମେନ। ଏୱଂ ସୋ ଏକସ୍ସେୱ ଅନୋମଦସ୍ସୀବୁଦ୍ଧସ୍ସ ସନ୍ତିକେ ଦ୍ୱିକ୍ଖତ୍ତୁଂ ବ୍ୟାକରଣଂ ଲଭି। କଥଂ? ହେଟ୍ଠା ୱୁତ୍ତନଯେନ ସେଟ୍ଠି ହୁତ୍ୱା ତସ୍ସ ଭଗୱତୋ ସନ୍ତିକେ ଲଦ୍ଧବ୍ୟାକରଣୋ ତତୋ ଚୁତୋ ସାମୁଦ୍ଦିକେ ନାଗଭୱନେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ତସ୍ସେୱ ଭଗୱତୋ ସନ୍ତିକେ ଦୀଘାଯୁକଭାୱେନ ଉପହାରଂ କତ୍ୱା ନିମନ୍ତେତ୍ୱା ଭୋଜେତ୍ୱା ମହାପୂଜଂ ଅକାସି। ତଦାପି ଭଗୱା ବ୍ୟାକରଣଂ କଥେସି। ସୁଦନ୍ତି ପଦପୂରଣେ ନିପାତୋ। ଆଯସ୍ମାତି ପିଯୱଚନଂ ଗରୁଗାରୱାଧିୱଚନଂ। ମହାମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନତ୍ଥେରୋ ଇମା ଅପଦାନଗାଥାଯୋ ଅଭାସିତ୍ଥ କଥେସି। ଇତୀତି ପରିସମାପନତ୍ଥେ ନିପାତୋ।

ମହାମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୩-୩। ମହାକସ୍ସପତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା

ପଦୁମୁତ୍ତରସ୍ସଭଗୱତୋତ୍ୟାଦିକଂ ଆଯସ୍ମତୋ ମହାକସ୍ସପତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅଯମ୍ପି ପୁରିମବୁଦ୍ଧେସୁ କତାଧିକାରୋ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଭୱେ ୱିୱଟ୍ଟୂପନିସ୍ସଯାନି ପୁଞ୍ଞସମ୍ଭାରାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ପଦୁମୁତ୍ତରଭଗୱତୋ କାଲେ ହଂସୱତୀନଗରେ ୱେଦେହୋ ନାମ ଅସୀତିକୋଟିୱିଭୱୋ କୁଟୁମ୍ବିକୋ ଅହୋସି। ସୋ ବୁଦ୍ଧମାମକୋ, ଧମ୍ମମାମକୋ, ସଙ୍ଘମାମକୋ, ଉପାସକୋ ହୁତ୍ୱା ୱିହରନ୍ତୋ ଏକସ୍ମିଂ ଉପୋସଥଦିୱସେ ପାତୋୱ ସୁଭୋଜନଂ ଭୁଞ୍ଜିତ୍ୱା ଉପୋସଥଙ୍ଗାନି ଅଧିଟ୍ଠାଯ ଗନ୍ଧପୁପ୍ଫାଦୀନି ଗହେତ୍ୱା ୱିହାରଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ସତ୍ଥାରଂ ପୂଜେତ୍ୱା ୱନ୍ଦିତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦି।

ତସ୍ମିଞ୍ଚ ଖଣେ ସତ୍ଥା ମହାନିସଭତ୍ଥେରଂ ନାମ ତତିଯସାୱକଂ ''ଏତଦଗ୍ଗଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ମମ ସାୱକାନଂ ଭିକ୍ଖୂନଂ ଧୁତୱାଦାନଂ ଯଦିଦଂ ନିସଭୋ''ତି ଏତଦଗ୍ଗେ ଠପେସି। ଉପାସକୋ ତଂ ସୁତ୍ୱା ପସନ୍ନୋ ଧମ୍ମକଥାୱସାନେ ମହାଜନେ ଉଟ୍ଠାଯ ଗତେ ସତ୍ଥାରଂ ୱନ୍ଦିତ୍ୱା ''ସ୍ୱେ, ଭନ୍ତେ, ମୟ୍ହଂ ଭିକ୍ଖଂ ଅଧିୱାସେଥା''ତି ନିମନ୍ତେସି। ''ମହା ଖୋ, ଉପାସକ, ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘୋ''ତି। ''କିତ୍ତକୋ, ଭନ୍ତେ''ତି? ''ଅଟ୍ଠସଟ୍ଠିଭିକ୍ଖୁସତସହସ୍ସ''ନ୍ତି। ''ଭନ୍ତେ, ଏକଂ ସାମଣେରମ୍ପି ୱିହାରେ ଅସେସେତ୍ୱା ମୟ୍ହଂ ଭିକ୍ଖଂ ଗଣ୍ହଥା''ତି। ସତ୍ଥା ଅଧିୱାସେସି। ଉପାସକୋ ସତ୍ଥୁ ଅଧିୱାସନଂ ଞତ୍ୱା ଗେହଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ମହାଦାନଂ ସଜ୍ଜେତ୍ୱା ପୁନଦିୱସେ ସତ୍ଥୁ କାଲଂ ଆରୋଚାପେସି। ସତ୍ଥା ପତ୍ତଚୀୱରମାଦାଯ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘପରିୱୁତୋ ଉପାସକସ୍ସ ଘରଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ପଞ୍ଞତ୍ତାସନେ ନିସିନ୍ନୋ ଦକ୍ଖିଣୋଦକାୱସାନେ ଯାଗୁଆଦୀନି ସମ୍ପଟିଚ୍ଛନ୍ତୋ ଭତ୍ତୱିସ୍ସଗ୍ଗଂ ଅକାସି। ଉପାସକୋପି ସତ୍ଥୁ ସନ୍ତିକେ ନିସୀଦି।

ତସ୍ମିଂ ଅନ୍ତରେ ମହାନିସଭତ୍ଥେରୋ ପିଣ୍ଡାଯ ଚରନ୍ତୋ ତମେୱ ୱୀଥିଂ ପଟିପଜ୍ଜି। ଉପାସକୋ ଦିସ୍ୱା ଉଟ୍ଠାଯ ଗନ୍ତ୍ୱା ଥେରଂ ୱନ୍ଦିତ୍ୱା ''ପତ୍ତଂ, ଭନ୍ତେ, ଦେଥା''ତି ଆହ। ଥେରୋ ପତ୍ତଂ ଅଦାସି। ''ଭନ୍ତେ, ଇଧେୱ ପୱିସଥ, ସତ୍ଥାପି ଗେହେ ନିସିନ୍ନୋ''ତି। ''ନ ୱଟ୍ଟିସ୍ସତି, ଉପାସକା''ତି। ସୋ ଥେରସ୍ସ ପତ୍ତଂ ଗହେତ୍ୱା ପିଣ୍ଡପାତସ୍ସ ପୂରେତ୍ୱା ଅଦାସି। ତତୋ ଥେରଂ ଅନୁଗନ୍ତ୍ୱା ନିୱତ୍ତୋ ସତ୍ଥୁ ସନ୍ତିକେ ନିସୀଦିତ୍ୱା ଏୱମାହ – ''ମହାନିସଭତ୍ଥେରୋ, ଭନ୍ତେ, 'ସତ୍ଥାପି ଗେହେ ନିସିନ୍ନୋ'ତି ୱୁତ୍ତେପି ପୱିସିତୁଂ ନ ଇଚ୍ଛି। ଅତ୍ଥି ନୁ ଖୋ ଏତସ୍ସ ତୁମ୍ହାକଂ ଗୁଣେହି ଅତିରେକଗୁଣୋ''ତି? ବୁଦ୍ଧାନଞ୍ଚ ୱଣ୍ଣମଚ୍ଛେରଂ ନାମ ନତ୍ଥି, ତସ୍ମା ସତ୍ଥା ଏୱମାହ – ''ଉପାସକ, ମଯଂ ଭିକ୍ଖଂ ଆଗମଯମାନା ଗେହେ ନିସୀଦାମ, ସୋ ଭିକ୍ଖୁ ନ ଏୱଂ ନିସୀଦିତ୍ୱା ଭିକ୍ଖଂ ଉଦିକ୍ଖତି। ମଯଂ ଗାମନ୍ତସେନାସନେ ୱସାମ, ସୋ ଅରଞ୍ଞେଯେୱ ୱସତି। ମଯଂ ଛନ୍ନେ ୱସାମ, ସୋ ଅବ୍ଭୋକାସେଯେୱ ୱସତୀ''ତି ଭଗୱା ''ଅଯଞ୍ଚ ଅଯଞ୍ଚେତସ୍ସ ଗୁଣୋ''ତି ମହାସମୁଦ୍ଦଂ ପୂରଯମାନୋ ୱିଯ ତସ୍ସ ଗୁଣଂ କଥେସି।

ଉପାସକୋପି ପକତିଯା ଜଲମାନଦୀପୋ ତେଲେନ ଆସିତ୍ତୋ ୱିଯ ସୁଟ୍ଠୁତରଂ ପସନ୍ନୋ ହୁତ୍ୱା ଚିନ୍ତେସି – ''କିଂ ମୟ୍ହଂ ଅଞ୍ଞାଯ ସମ୍ପତ୍ତିଯା, ଯଂନୂନାହଂ ଅନାଗତେ ଏକସ୍ସ ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ସନ୍ତିକେ ଧୁତୱାଦାନଂ ଅଗ୍ଗଭାୱତ୍ଥାଯ ପତ୍ଥନଂ କରିସ୍ସାମୀ''ତି। ସୋ ପୁନପି ସତ୍ଥାରଂ ନିମନ୍ତେତ୍ୱା ତେନେୱ ନିଯାମେନ ସତ୍ତ ଦିୱସେ ମହାଦାନଂ ଦତ୍ୱା ସତ୍ତମେ ଦିୱସେ ବୁଦ୍ଧପ୍ପମୁଖସ୍ସ ମହାଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘସ୍ସ ତିଚୀୱରାନି ଦତ୍ୱା ସତ୍ଥୁ ପାଦମୂଲେ ନିପଜ୍ଜିତ୍ୱା ଏୱମାହ –

‘‘ଯଂ ମେ, ଭନ୍ତେ, ସତ୍ତ ଦିୱସେ ଦାନଂ ଦେନ୍ତସ୍ସ ମେତ୍ତଂ କାଯକମ୍ମଂ ମେତ୍ତଂ ୱଚୀକମ୍ମଂ ମେତ୍ତଂ ମନୋକମ୍ମଂ ପଚ୍ଚୁପଟ୍ଠିତଂ, ଇମିନାହଂ ନ ଅଞ୍ଞଂ ଦେୱସମ୍ପତ୍ତିଂ ୱା ସକ୍କମାରବ୍ରହ୍ମସମ୍ପତ୍ତିଂ ୱା ପତ୍ଥେମି, ଇଦଂ ପନ ମେ କମ୍ମଂ ଅନାଗତେ ଏକସ୍ସ ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ସନ୍ତିକେ ମହାନିସଭତ୍ଥେରେନ ପତ୍ତଟ୍ଠାନନ୍ତରଂ ପାପୁଣନତ୍ଥାଯ ତେରସଧୁତଙ୍ଗଧରାନଂ ଅଗ୍ଗଭାୱସ୍ସ ଅଧିକାରୋ ହୋତୂ’’ତି। ସତ୍ଥା ‘‘ମହନ୍ତଂ ଠାନଂ ଇମିନା ପତ୍ଥିତଂ, ସମିଜ୍ଝିସ୍ସତି ନୁ ଖୋ, ନୋ’’ତି ଓଲୋକେନ୍ତୋ ସମିଜ୍ଝନଭାୱଂ ଦିସ୍ୱା ଆହ – ‘‘ମନାପଂ ତେ ଠାନଂ ପତ୍ଥିତଂ, ଅନାଗତେ ସତସହସ୍ସକପ୍ପାୱସାନେ ଗୋତମୋ ନାମ ବୁଦ୍ଧୋ ଉପ୍ପଜ୍ଜିସ୍ସତି, ତସ୍ସ ତ୍ୱଂ ତତିଯସାୱକୋ ମହାକସ୍ସପତ୍ଥେରୋ ନାମ ଭୱିସ୍ସସୀ’’ତି ବ୍ୟାକାସି। ତଂ ସୁତ୍ୱା ଉପାସକୋ ‘‘ବୁଦ୍ଧାନଂ ଦ୍ୱେ କଥା ନାମ ନତ୍ଥୀ’’ତି ପୁନଦିୱସେ ପତ୍ତଙ୍ଗଂ ୱିଯ ତଂ ସମ୍ପତ୍ତିଂ ଅମଞ୍ଞିତ୍ଥ। ସୋ ଯାୱତାଯୁକଂ ଦାନଂ ଦତ୍ୱା ସୀଲଂ ସମାଦାଯ ରକ୍ଖିତ୍ୱା ନାନପ୍ପକାରଂ ପୁଞ୍ଞକମ୍ମଂ କତ୍ୱା କାଲଂକତ୍ୱା ସଗ୍ଗେ ନିବ୍ବତ୍ତି।

ତତୋ ପଟ୍ଠାଯ ଦେୱମନୁସ୍ସେସୁ ସମ୍ପତ୍ତିଂ ଅନୁଭୱନ୍ତୋ ଇତୋ ଏକନୱୁତିକପ୍ପେ ୱିପସ୍ସିସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧେ ବନ୍ଧୁମତୀନଗରଂ ଉପନିସ୍ସାଯ ଖେମେ ମିଗଦାଯେ ୱିହରନ୍ତେ ଦେୱଲୋକା ଚୱିତ୍ୱା ଅଞ୍ଞତରସ୍ମିଂ ପରିଜିଣ୍ଣବ୍ରାହ୍ମଣକୁଲେ ନିବ୍ବତ୍ତି। ତସ୍ମିଞ୍ଚ କାଲେ ୱିପସ୍ସୀ ଭଗୱା ସତ୍ତମେ ସଂୱଚ୍ଛରେ ଧମ୍ମଂ କଥେସି, ମହନ୍ତଂ କୋଲାହଲଂ ଅହୋସି। ସକଲଜମ୍ବୁଦୀପେ ଦେୱତା ‘‘ସତ୍ଥା ଧମ୍ମଂ କଥେସ୍ସତୀ’’ତି ଆରୋଚେସୁଂ। ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ତଂ ସାସନଂ ଅସ୍ସୋସି। ତସ୍ସ ନିୱାସନସାଟକୋ ଏକୋଯେୱ, ତଥା ବ୍ରାହ୍ମଣିଯା। ପାରୁପନଂ ପନ ଦ୍ୱିନ୍ନମ୍ପି ଏକମେୱ। ସୋ ସକଲନଗରେ ‘‘ଏକସାଟକବ୍ରାହ୍ମଣୋ’’ତି ପଞ୍ଞାଯି । ସୋ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ କେନଚିଦେୱ କିଚ୍ଚେନ ବ୍ରାହ୍ମଣାନଂ ସନ୍ନିପାତେ ସତି ବ୍ରାହ୍ମଣିଂ ଗେହେ ଠପେତ୍ୱା ସଯଂ ତଂ ୱତ୍ଥଂ ପାରୁପିତ୍ୱା ଗଚ୍ଛତି, ବ୍ରାହ୍ମଣୀନଂ ସନ୍ନିପାତେ ସତି ସଯଂ ଗେହେ ଅଚ୍ଛତି, ବ୍ରାହ୍ମଣୀ ତଂ ୱତ୍ଥଂ ପାରୁପିତ୍ୱା ଗଚ୍ଛତି। ତସ୍ମିଂ ପନ ଦିୱସେ ସୋ ବ୍ରାହ୍ମଣିଂ ଆହ – ‘‘ଭୋତି, କିଂ ତ୍ୱଂ ରତ୍ତିଂ ଧମ୍ମଂ ସୁଣିସ୍ସସି, ଉଦାହୁ ଦିୱା’’ତି? ‘‘ସାମି, ଅହଂ ମାତୁଗାମୋ ଭୀରୁକଜାତିକା ରତ୍ତିଂ ସୋତୁଂ ନ ସକ୍କୋମି, ଦିୱା ସୋସ୍ସାମୀ’’ତି ତଂ ବ୍ରାହ୍ମଣଂ ଗେହେ ଠପେତ୍ୱା ତଂ ୱତ୍ଥଂ ପାରୁପିତ୍ୱା ଉପାସିକାହି ସଦ୍ଧିଂ ୱିହାରଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ସତ୍ଥାରଂ ୱନ୍ଦିତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନା ଧମ୍ମଂ ସୁତ୍ୱା ଉପାସିକାହି ସଦ୍ଧିଂ ଅଗମାସି। ଅଥ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ତଂ ଗେହେ ଠପେତ୍ୱା ତଂ ୱତ୍ଥଂ ପାରୁପିତ୍ୱା ୱିହାରଂ ଗତୋ।

ତସ୍ମିଞ୍ଚ ସମଯେ ସତ୍ଥା ପରିସମଜ୍ଝେ ଅଲଙ୍କତଧମ୍ମାସନେ ନିସିନ୍ନୋ ଚିତ୍ତବୀଜନିଂ ଗହେତ୍ୱା ଆକାସଗଙ୍ଗଂ ଓତାରେନ୍ତୋ ୱିଯ ସିନେରୁଂ ମନ୍ଥଂ କତ୍ୱା ସାଗରଂ ନିମ୍ମନ୍ଥେନ୍ତୋ ୱିଯ ଚ ଧମ୍ମକଥଂ କଥେସି। ବ୍ରାହ୍ମଣସ୍ସ ପରିସପରିଯନ୍ତେନ ନିସିନ୍ନସ୍ସ ଧମ୍ମଂ ସୁଣନ୍ତସ୍ସ ପଠମଯାମେଯେୱ ସକଲସରୀରଂ ପୂରଯମାନା ପଞ୍ଚୱଣ୍ଣା ପୀତି ଉପ୍ପଜ୍ଜି। ସୋ ପାରୁତୱତ୍ଥଂ ସଙ୍ଘରିତ୍ୱା ‘‘ଦସବଲସ୍ସ ଦସ୍ସାମୀ’’ତି ଚିନ୍ତେସି। ଅଥସ୍ସ ଆଦୀନୱସହସ୍ସଂ ଦସ୍ସଯମାନଂ ମଚ୍ଛେରଂ ଉପ୍ପଜ୍ଜି। ସୋ ‘‘ବ୍ରାହ୍ମଣିଯା ତୁଯ୍ହଞ୍ଚ ଏକମେୱ ୱତ୍ଥଂ, ଅଞ୍ଞଂ କିଞ୍ଚି ପାରୁପନଂ ନାମ ନତ୍ଥି, ଅପାରୁପିତ୍ୱା ବହି ୱିଚରିତୁଂ ନ ସକ୍କୋମୀ’’ତି ସବ୍ବଥାପି ଅଦାତୁକାମୋ ଅହୋସି। ଅଥସ୍ସ ନିକ୍ଖନ୍ତେ ପଠମେ ମଜ୍ଝିମଯାମେପି ତଥେୱ ପୀତି ଉପ୍ପଜ୍ଜି। ସୋ ତଥେୱ ଚିନ୍ତେତ୍ୱା ତଥେୱ ଅଦାତୁକାମୋ ଅହୋସି। ଅଥସ୍ସ ମଜ୍ଝିମେ ଯାମେ ନିକ୍ଖନ୍ତେ ପଚ୍ଛିମଯାମେପି ତଥେୱ ପୀତି ଉପ୍ପଜ୍ଜି। ତଦା ସୋ ମଚ୍ଛେରଂ ଜିନିତ୍ୱା ୱତ୍ଥଂ ସଙ୍ଘରିତ୍ୱା ସତ୍ଥୁ ପାଦମୂଲେ ଠପେସି। ତତୋ ୱାମହତ୍ଥଂ ଆଭୁଜିତ୍ୱା ଦକ୍ଖିଣେନ ହତ୍ଥେନ ଅପ୍ଫୋଟେତ୍ୱା ‘‘ଜିତଂ ମେ, ଜିତଂ ମେ’’ତି ତିକ୍ଖତ୍ତୁଂ ନଦି।

ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ବନ୍ଧୁମା ରାଜା ଧମ୍ମାସନସ୍ସ ପଚ୍ଛତୋ ଅନ୍ତୋସାଣିଯଂ ନିସିନ୍ନୋ ଧମ୍ମଂ ସୁଣାତି। ରଞ୍ଞୋ ଚ ନାମ ‘‘ଜିତଂ ମେ’’ତି ସଦ୍ଦୋ ଅମନାପୋ ହୋତି। ରାଜା ପୁରିସଂ ଆଣାପେସି ‘‘ଗଚ୍ଛ, ଭଣେ, ଏତଂ ପୁଚ୍ଛ – ‘କିଂ ସୋ ୱଦତୀ’’’ତି? ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ତେନାଗନ୍ତ୍ୱା ପୁଚ୍ଛିତୋ ‘‘ଅୱସେସା ହତ୍ଥିଯାନାଦୀନି ଆରୁଯ୍ହ ଅସିଚମ୍ମାଦୀନି ଗହେତ୍ୱା ପରସେନଂ ଜିନନ୍ତି, ନ ତଂ ଅଚ୍ଛରିଯଂ। ଅହଂ ପନ ପଚ୍ଛତୋ ଆଗଚ୍ଛନ୍ତସ୍ସ କୂଟଗୋଣସ୍ସ ମୁଗ୍ଗରେନ ସୀସଂ ଭିନ୍ଦିତ୍ୱା ତଂ ପଲାପେନ୍ତୋ ୱିଯ ମଚ୍ଛେରଚିତ୍ତଂ ଜିନିତ୍ୱା ପାରୁତୱତ୍ଥଂ ଦସବଲସ୍ସ ଅଦାସିଂ, ତଂ ମେ ଜିତଂ ମଚ୍ଛେରଂ ଅଚ୍ଛରିଯ’’ନ୍ତି ଆହ। ସୋ ଆଗନ୍ତ୍ୱା ତଂ ପୱତ୍ତିଂ ରଞ୍ଞୋ ଆରୋଚେସି। ରାଜା ‘‘ଅମ୍ହେ, ଭଣେ, ଦସବଲସ୍ସ ଅନୁରୂପଂ ନ ଜାନାମ, ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ଜାନାତୀ’’ତି ତସ୍ସ ପସୀଦିତ୍ୱା ୱତ୍ଥଯୁଗଂ ପେସେସି। ତଂ ଦିସ୍ୱା ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ଚିନ୍ତେସି – ‘‘ରାଜା ମଯ୍ହଂ ତୁଣ୍ହୀ ନିସିନ୍ନସ୍ସ ପଠମଂ କିଞ୍ଚି ଅଦତ୍ୱା ସତ୍ଥୁ ଗୁଣେ କଥେନ୍ତସ୍ସ ଅଦାସି, ସତ୍ଥୁ ଗୁଣେ ପଟିଚ୍ଚ ଇଦଂ ଉପ୍ପନ୍ନଂ, ସତ୍ଥୁଯେୱ ଅନୁଚ୍ଛୱିକ’’ନ୍ତି ତମ୍ପି ୱତ୍ଥଯୁଗଂ ଦସବଲସ୍ସ ଅଦାସି। ରାଜା ‘‘କିଂ ବ୍ରାହ୍ମଣେନ କତ’’ନ୍ତି ପୁଚ୍ଛିତ୍ୱା ‘‘ତମ୍ପି ତେନ ୱତ୍ଥଯୁଗଂ ତଥାଗତସ୍ସେୱ ଦିନ୍ନ’’ନ୍ତି ସୁତ୍ୱା ଅଞ୍ଞାନିପି ଦ୍ୱେ ୱତ୍ଥଯୁଗାନି ପେସେସି, ସୋ ତାନିପି ସତ୍ଥୁ ଅଦାସି। ପୁନ ରାଜା ‘ଅଞ୍ଞାନିପି ଚତ୍ତାରୀ’ତି ଏୱଂ ୱତ୍ୱା ଯାୱ ଏୱଂ ଦ୍ୱତ୍ତିଂସ ୱତ୍ଥଯୁଗାନି ପେସେସି। ଅଥ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ‘‘ଇଦଂ ୱଡ୍ଢେତ୍ୱା ୱଡ୍ଢେତ୍ୱା ଗହଣଂ ୱିଯ ହୋତୀ’’ତି ଅତ୍ତନୋ ଅତ୍ଥାଯ ଏକଂ, ବ୍ରାହ୍ମଣିଯା ଏକନ୍ତି ଦ୍ୱେ ୱତ୍ଥଯୁଗାନି ଗହେତ୍ୱା, ତିଂସ ଯୁଗାନି ତଥାଗତସ୍ସେୱ ଅଦାସି। ତତୋ ପଟ୍ଠାଯ ଚ ସୋ ସତ୍ଥୁ ୱିସ୍ସାସିକୋ ଜାତୋ।

ଅଥ ତଂ ରାଜା ଏକଦିୱସଂ ସୀତସମଯେ ସତ୍ଥୁ ସନ୍ତିକେ ଧମ୍ମଂ ସୁଣନ୍ତଂ ଦିସ୍ୱା ସତସହସ୍ସଗ୍ଘନକଂ ଅତ୍ତନୋ ପାରୁତଂ ରତ୍ତକମ୍ବଲଂ ଦତ୍ୱା ଆହ – ‘‘ଇତୋ ପଟ୍ଠାଯ ଇମଂ ପାରୁପିତ୍ୱା ଧମ୍ମଂ ସୁଣାହୀ’’ତି। ସୋ ‘‘କିଂ ମେ ଇମିନା କମ୍ବଲେନ ଇମସ୍ମିଂ ପୂତିକାଯେ ଉପନୀତେନା’’ତି ଚିନ୍ତେତ୍ୱା ଅନ୍ତୋଗନ୍ଧକୁଟିଯଂ ତଥାଗତସ୍ସ ମଞ୍ଚସ୍ସ ଉପରି ୱିତାନଂ କତ୍ୱା ଅଗମାସି। ଅଥେକଦିୱସଂ ରାଜା ପାତୋୱ ୱିହାରଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ଅନ୍ତୋଗନ୍ଧକୁଟିଯଂ ସତ୍ଥୁ ସନ୍ତିକେ ନିସୀଦି। ତସ୍ମିଂ ଖଣେ ଛବ୍ବଣ୍ଣା ବୁଦ୍ଧରସ୍ମିଯୋ କମ୍ବଲେ ପଟିହଞ୍ଞନ୍ତି, କମ୍ବଲୋ ଅତିୱିଯ ୱିରୋଚିତ୍ଥ। ରାଜା ଉଲ୍ଲୋକେନ୍ତୋ ସଞ୍ଜାନିତ୍ୱା ଆହ –

‘‘ଅମ୍ହାକଂ, ଭନ୍ତେ, ଏସ କମ୍ବଲୋ, ଅମ୍ହେହି ଏକସାଟକବ୍ରାହ୍ମଣସ୍ସ ଦିନ୍ନୋ’’ତି। ‘‘ତୁମ୍ହେହି, ମହାରାଜ, ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ପୂଜିତୋ, ବ୍ରାହ୍ମଣେନ ମଯଂ ପୂଜିତା’’ତି। ରାଜା ‘‘ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ଯୁତ୍ତଂ ଅଞ୍ଞାସି, ନ ମଯ’’ନ୍ତି ପସୀଦିତ୍ୱା ଯଂ ମନୁସ୍ସାନଂ ଉପକାରଭୂତଂ, ତଂ ସବ୍ବଂ ଅଟ୍ଠଟ୍ଠକଂ କତ୍ୱା ସବ୍ବଟ୍ଠକଂ ନାମ ଦାନଂ ଦତ୍ୱା ପୁରୋହିତଟ୍ଠାନେ ଠପେସି। ସୋପି ‘‘ଅଟ୍ଠଟ୍ଠକଂ ନାମ ଚତୁସଟ୍ଠି ହୋତୀ’’ତି ଚତୁସଟ୍ଠିସଲାକଭତ୍ତାନି ଉପଟ୍ଠପେତ୍ୱା ଯାୱଜୀୱଂ ଦାନଂ ଦତ୍ୱା ସୀଲଂ ରକ୍ଖିତ୍ୱା ତତୋ ଚୁତୋ ସଗ୍ଗେ ନିବ୍ବତ୍ତି।

ପୁନ ତତୋ ଚୁତୋ ଇମସ୍ମିଂ କପ୍ପେ ଭଗୱତୋ କୋଣାଗମନସ୍ସ ଭଗୱତୋ କସ୍ସପସ୍ସ ଚାତି ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ଅନ୍ତରେ ବାରାଣସିଯଂ କୁଟୁମ୍ବିଯକୁଲେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ। ସୋ ୱଡ୍ଢିମନ୍ୱାଯ ଘରାୱାସଂ ୱସନ୍ତୋ ଏକଦିୱସଂ ଅରଞ୍ଞେ ଜଙ୍ଘୱିହାରଂ ୱିଚରତି। ତସ୍ମିଞ୍ଚ ସମଯେ ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧୋ ନଦୀତୀରେ ଚୀୱରକମ୍ମଂ କରୋନ୍ତୋ ଅନୁୱାତେ ଅପ୍ପହୋନ୍ତେ ସଙ୍ଘରିତ୍ୱା ଠପେତୁମାରଦ୍ଧୋ। ସୋ ତଂ ଦିସ୍ୱା ‘‘କସ୍ମା, ଭନ୍ତେ, ସଙ୍ଘରିତ୍ୱା ଠପେଥା’’ତି ଆହ। ‘‘ଅନୁୱାତୋ ନପ୍ପହୋତୀ’’ତି। ‘‘ଇମିନା, ଭନ୍ତେ, କରୋଥା’’ତି ଉତ୍ତରିସାଟକଂ ଦତ୍ୱା ‘‘ନିବ୍ବତ୍ତନିବ୍ବତ୍ତଟ୍ଠାନେ ମେ କାଚି ହାନି ମା ହୋତୂ’’ତି ପତ୍ଥନଂ ଅକାସି।

ଘରେପିସ୍ସ ଭଗିନିଯା ସଦ୍ଧିଂ ଭରିଯାଯ କଲହଂ କରୋନ୍ତିଯା ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧୋ ପିଣ୍ଡାଯ ପାୱିସି। ଅଥସ୍ସ ଭଗିନୀ ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧସ୍ସ ପିଣ୍ଡପାତଂ ଦତ୍ୱା ତସ୍ସ ଭରିଯଂ ସନ୍ଧାଯ – ‘‘ଏୱରୂପଂ ବାଲଂ ଯୋଜନସତେ ପରିୱଜ୍ଜେଯ୍ୟ’’ନ୍ତି ପତ୍ଥନଂ ଠପେସି। ସା ଗେହଙ୍ଗଣେ ଠିତା ସୁତ୍ୱା ‘‘ଇମାଯ ଦିନ୍ନଭତ୍ତଂ ଏସ ମା ଭୁଞ୍ଜତୂ’’ତି ପତ୍ତଂ ଗହେତ୍ୱା ଭତ୍ତଂ ଛଡ୍ଡେତ୍ୱା କଲଲସ୍ସ ପୂରେତ୍ୱା ଅଦାସି। ଇତରା ଦିସ୍ୱା ‘‘ବାଲେ, ମଂ ତାୱ ଅକ୍କୋସ ୱା ପହର ୱା, ଏୱରୂପସ୍ସ ପନ ଦ୍ୱେ ଅସଙ୍ଖ୍ୟେଯ୍ୟାନି ପୂରିତପାରମିସ୍ସ ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧସ୍ସ ପତ୍ତତୋ ଭତ୍ତଂ ଛଡ୍ଡେତ୍ୱା କଲଲଂ ଦାତୁଂ ନ ଯୁତ୍ତ’’ନ୍ତି ଆହ। ଅଥସ୍ସ ଭରିଯାଯ ପଟିସଙ୍ଖାନଂ ଉପ୍ପଜ୍ଜି। ସା ‘‘ତିଟ୍ଠଥ, ଭନ୍ତେ’’ତି କଲଲଂ ଛଡ୍ଡେତ୍ୱା ପତ୍ତଂ ଧୋୱିତ୍ୱା ଗନ୍ଧଚୁଣ୍ଣେନ ଉବ୍ବଟ୍ଟେତ୍ୱା ପଣୀତଭତ୍ତସ୍ସ ଚତୁମଧୁରସ୍ସ ଚ ପୂରେତ୍ୱା ଉପରି ଆସିତ୍ତେନ ପଦୁମଗବ୍ଭୱଣ୍ଣେନ ସପ୍ପିନା ୱିଜ୍ଜୋତମାନଂ ପତ୍ତଂ ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧସ୍ସ ହତ୍ଥେ ଠପେତ୍ୱା ‘‘ଯଥା ଅଯଂ ପିଣ୍ଡପାତୋ ଓଭାସଜାତୋ, ଏୱଂ ଓଭାସଜାତଂ ମେ ସରୀରଂ ହୋତୂ’’ତି ପତ୍ଥନଂ ଅକାସି। ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧୋ ଅନୁମୋଦିତ୍ୱା ଆକାସଂ ପକ୍ଖନ୍ଦି। ତେପି ଦ୍ୱେ ଜାଯମ୍ପତିକା ଯାୱତାଯୁକଂ ଠତ୍ୱା ତତୋ ଚୁତା ସଗ୍ଗେ ନିବ୍ବତ୍ତିଂସୁ। ପୁନ ତତୋ ଚୱିତ୍ୱା ଉପାସକୋ କସ୍ସପସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧକାଲେ ବାରାଣସିଯଂ ଅସୀତିକୋଟିୱିଭୱସମ୍ପନ୍ନେ କୁଲେ ନିବ୍ବତ୍ତି, ଇତରାପି ତାଦିସସ୍ସେୱ ସେଟ୍ଠିନୋ ଧୀତା ହୁତ୍ୱା ନିବ୍ବତ୍ତି, ତସ୍ସ ୱଯପ୍ପତ୍ତସ୍ସ ତମେୱ ସେଟ୍ଠିଧୀତରଂ ଆନଯିଂସୁ। ତସ୍ସା ପୁବ୍ବେ ଅନିଟ୍ଠୱିପାକସ୍ସ ପାପକମ୍ମସ୍ସ ଆନୁଭାୱେନ ପତିକୁଲଂ ପୱିଟ୍ଠମତ୍ତାଯ ଉମ୍ମାରନ୍ତରତୋ ପଟ୍ଠାଯ ସକଲଂ ଗେହଂ ଉଗ୍ଘାଟିତୱଚ୍ଚକୂପୋ ୱିଯ ଦୁଗ୍ଗନ୍ଧଂ ଜାତଂ। କୁମାରୋ ‘‘କସ୍ସାଯଂ ଗନ୍ଧୋ’’ତି ପୁଚ୍ଛିତ୍ୱା ‘‘ସେଟ୍ଠିକଞ୍ଞାଯା’’ତି ସୁତ୍ୱା ‘‘ନୀହରଥ ନ’’ନ୍ତି ତସ୍ସାଯେୱ କୁଲଘରଂ ପେସେସି। ସା ତେନେୱ ନୀହାରେନ ସତ୍ତସୁ ଠାନେସୁ ପଟିନିୱତ୍ତି।

ତେନ ସମଯେନ କସ୍ସପଦସବଲୋ ପରିନିବ୍ବାଯି। ତସ୍ସ ସତସହସ୍ସଗ୍ଘନିକାହି ସୁୱଣ୍ଣିଟ୍ଠକାହି ଯୋଜନୁବ୍ବେଧଂ ଚେତିଯଂ ଆରଭିଂସୁ। ତସ୍ମିଂ ଚେତିଯେ କରିଯମାନେ ସା ସେଟ୍ଠିଧୀତା ଚିନ୍ତେସି – ‘‘ଅହଂ ସତ୍ତସୁ ଠାନେସୁ ପଟିନିୱତ୍ତା, କିଂ ମେ ଜୀୱିତେନା’’ତି ଅତ୍ତନୋ ଆଭରଣଭଣ୍ଡଂ ଭଞ୍ଜାପେତ୍ୱା ସୁୱଣ୍ଣିଟ୍ଠକଂ କାରେସି ରତନାଯତଂ ୱିଦତ୍ଥିୱିତ୍ଥିଣ୍ଣଂ ଚତୁରଙ୍ଗୁଲୁବ୍ବେଧଂ। ତତୋ ହରିତାଲମନୋସିଲାପିଣ୍ଡଂ ଗହେତ୍ୱା ଅଟ୍ଠ ଉପ୍ପଲପୁପ୍ଫହତ୍ଥକେ ଆଦାଯ ଚେତିଯକରଣଟ୍ଠାନଂ ଗତା। ତସ୍ମିଞ୍ଚ ଖଣେ ଏକା ଇଟ୍ଠକାପନ୍ତି ପରିକ୍ଖିପିତ୍ୱା ଆଗଚ୍ଛମାନା ଘଟନିଟ୍ଠକାଯ ଊନା ହୋତି। ସେଟ୍ଠିଧୀତା ୱଡ୍ଢକିଂ ଆହ ‘‘ଇମଂ ମେ ଇଟ୍ଠକଂ ଏତ୍ଥ ଠପେଥା’’ତି। ‘‘ଅମ୍ମ ଭଦ୍ଦକେ, କାଲେ ଆଗତାସି, ସଯମେୱ ଠପେହୀ’’ତି। ସା ଆରୁଯ୍ହ ତେଲେନ ହରିତାଲମନୋସିଲାପିଣ୍ଡଂ ଯୋଜେତ୍ୱା ତେନ ବନ୍ଧନେନ ଇଟ୍ଠକଂ ପତିଟ୍ଠପେତ୍ୱା ଉପରି ଅଟ୍ଠହି ଉପ୍ପଲପୁପ୍ଫହତ୍ଥକେହି ପୂଜଂ କତ୍ୱା ୱନ୍ଦିତ୍ୱା ‘‘ନିବ୍ବତ୍ତନିବ୍ବତ୍ତଟ୍ଠାନେ ମେ କାଯତୋ ଚନ୍ଦନଗନ୍ଧୋ ୱାଯତୁ, ମୁଖତୋ ଉପ୍ପଲଗନ୍ଧୋ’’ତି ପତ୍ଥନଂ କତ୍ୱା ଚେତିଯଂ ୱନ୍ଦିତ୍ୱା ପଦକ୍ଖିଣଂ କତ୍ୱା ଗେହଂ ଅଗମାସି।

ତସ୍ମିଂଯେୱ ଖଣେ ସା ଯସ୍ସ ସେଟ୍ଠିପୁତ୍ତସ୍ସ ପଠମଂ ଗେହଂ ନୀତା, ତସ୍ସ ତଂ ଆରବ୍ଭ ସତି ଉଦପାଦି। ନଗରେପି ନକ୍ଖତ୍ତଂ ସଙ୍ଘୁଟ୍ଠଂ ହୋତି। ସୋ ଉପଟ୍ଠାକେ ଆହ ‘‘ଇଧ ଆନୀତା ସେଟ୍ଠିଧୀତା କୁହି’’ନ୍ତି? ‘‘କୁଲଗେହେ, ସାମୀ’’ତି। ‘‘ଆନେଥ ନଂ, ନକ୍ଖତ୍ତଂ କୀଳିସ୍ସାମୀ’’ତି। ତେ ଗନ୍ତ୍ୱା ତଂ ୱନ୍ଦିତ୍ୱା ଠିତା। ‘‘କିଂ, ତାତା, ଆଗତତ୍ଥା’’ତି ତାଯ ପୁଟ୍ଠା ତସ୍ସା ତଂ ପୱତ୍ତିଂ ଆଚିକ୍ଖିଂସୁ। ‘‘ତାତା, ମଯା ଆଭରଣଭଣ୍ଡେହି ଚେତିଯଂ ପୂଜିତଂ, ଆଭରଣଂ ମେ ନତ୍ଥୀ’’ତି। ତେ ଗନ୍ତ୍ୱା ସେଟ୍ଠିପୁତ୍ତସ୍ସ ଆରୋଚେସୁଂ। ‘‘ଆନେଥ ନଂ, ପିଳନ୍ଧନଂ ଲଭିସ୍ସତୀ’’ତି। ତେ ତଂ ଆନଯିଂସୁ। ତସ୍ସା ସହ ଗେହପୱେସନେନ ସକଲଗେହଂ ଚନ୍ଦନଗନ୍ଧୋ ଚେୱ ଉପ୍ପଲଗନ୍ଧୋ ଚ ୱାଯି। ସେଟ୍ଠିପୁତ୍ତୋ ତଂ ପୁଚ୍ଛି – ‘‘ଭଦ୍ଦେ, ତୱ ସରୀରତୋ ପଠମଂ ଦୁଗ୍ଗନ୍ଧୋ ୱାଯି, ଇଦାନି ପନ ତେ ସରୀରତୋ ଚନ୍ଦନଗନ୍ଧୋ, ମୁଖତୋ ଉପ୍ପଲଗନ୍ଧୋ ୱାଯତି, କିମେତ’’ନ୍ତି? ସା ଆଦିତୋ ପଟ୍ଠାଯ ଅତ୍ତନା କତକମ୍ମଂ ଆରୋଚେସି। ସେଟ୍ଠିପୁତ୍ତୋ ‘‘ନିଯ୍ୟାନିକଂ ୱତ ବୁଦ୍ଧସାସନ’’ନ୍ତି ପସୀଦିତ୍ୱା ଯୋଜନିକଂ ସୁୱଣ୍ଣଚେତିଯଂ କମ୍ବଲକଞ୍ଚୁକେନ ପଟିଚ୍ଛାଦେତ୍ୱା ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ରଥଚକ୍କପମାଣେହି ସୁୱଣ୍ଣପଦୁମେହି ଅଲଙ୍କରି। ତେସଂ ଦ୍ୱାଦସହତ୍ଥା ଓଲମ୍ବକା ହୋନ୍ତି।

ସୋ ତତ୍ଥ ଯାୱତାଯୁକଂ ଠତ୍ୱା ତତୋ ଚୁତୋ ସଗ୍ଗେ ନିବ୍ବତ୍ତିତ୍ୱା, ପୁନ ତତୋ ଚୱିତ୍ୱା ବାରାଣସିତୋ ଯୋଜନମତ୍ତେ ଠାନେ ଅଞ୍ଞତରସ୍ମିଂ ଅମଚ୍ଚକୁଲେ

ନିକ୍ଖଭି। ଭରିୟା ପନସ୍ସ ଦେୱଲୋକତୋ ଚୱିତ୍ୱା ରାଜକୁଲେ ଜେଟ୍ଠରାଜଧୀତା ହୁତ୍ୱା ନିବ୍ବତ୍ତି। ତେସୁ ୱୟପ୍ପତ୍ତେସୁ କୁମାରସ୍ସ ୱସନଗାମେ ନକ୍ଖତ୍ତଂ ସଙ୍ଘୁଟ୍ଠଂ। ସୋ ମାତରଂ ଆହ – "ଅମ୍ମ, ସାଟକଂ ମେ ଦେହି, ନକ୍ଖତ୍ତଂ କୀଳିସ୍ସାମୀ"ତି। ସା ଧୋତୱତ୍ଥଂ ନୀହରିତ୍ୱା ଅଦାସି। "ଅମ୍ମ, ଥୂଲମିଦ"ନ୍ତି ଆହ। ସା ଅଞ୍ଞଂ ନୀହରିତ୍ୱା ଅଦାସି। ସୋ ତମ୍ପି ପଟିକ୍ଖିପି। ଅଥ ନଂ ମାତା ଆହ – "ତାତ, ଯାଦିସେ ଗେହେ ମୟଂ ଜାତା, ନତ୍ଥି ନୋ ଇତୋ ସୁଖୁମତରସ୍ସ ପଟିଲାଭାୟ ପୁଞ୍ଞ"ନ୍ତି। "ତେନ ହି ଲଭନଟ୍ଠାନଂ ଗଚ୍ଛାମି, ଅମ୍ମା"ତି। "ପୁତ୍ତ, ଅହଂ ଅଜ୍ଜେୱ ତୁୟ୍ହଂ ବାରାଣସିନଗରରଜ୍ଜପଟିଲାଭଂ ଇଚ୍ଛାମୀ"ତି। ସୋ ମାତରଂ ୱନ୍ଦିତ୍ୱା "ଗଚ୍ଛାମି, ଅମ୍ମା"ତି। "ଗଚ୍ଛ, ତାତା"ତି। ସୋ ପନ ପୁଞ୍ଞନିୟାମେନ ନିକ୍ଖମିତ୍ୱା ବାରାଣସିଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ଉୟ୍ୟାନେ ମଙ୍ଗଲସିଲାପଟ୍ଟେ ସସୀସଂ ପାରୁପିତ୍ୱା ନିପଜ୍ଜି। ସୋ ଚ ବାରାଣସିରଞ୍ଞୋ କାଲଙ୍କତସ୍ସ ସତ୍ତମୋ ଦିୱସୋ ହୋତି।

ଅମଚ୍ଚା ରଞ୍ଞୋ ସରୀରକିଚ୍ଚଂ କତ୍ୱା ରାଜଙ୍ଗଣେ ନିସୀଦିତ୍ୱା ମନ୍ତୟିଂସୁ – "ରଞ୍ଞୋ ଏକା ଧୀତାୱ ଅତ୍ଥି, ପୁତ୍ତୋ ନତ୍ଥି, ଅରାଜକଂ ରଜ୍ଜଂ ନସ୍ସିସ୍ସତି, କୋ ରାଜା ଭୱିତୁଂ ଅରହତୀ"ତି? "ତ୍ୱଂ ହୋହି, ତ୍ୱଂ ହୋହୀ"ତି। ପୁରୋହିତୋ ଆହ – "ବହୁଂ ଓଲୋକେତୁଂ ନ ୱଟ୍ଟତି, ଫୁସ୍ସରଥଂ ୱିସ୍ସଜ୍ଜେସ୍ସାମା"ତି। ତେ କୁମୁଦୱଣ୍ଣେ ଚତ୍ତାରୋ ସିନ୍ଧୱେ ଯୋଜେତ୍ୱା ପଞ୍ଚୱିଧରାଜକକୁଧଭଣ୍ଡଂ ସେତଚ୍ଛତ୍ତଞ୍ଚ ତସ୍ମିଂ ଠପେତ୍ୱା ରଥଂ ୱିସ୍ସଜ୍ଜେତ୍ୱା ପଚ୍ଛତୋ ତୂରିୟାନି ପଗ୍ଗଣ୍ହାପେସୁଂ। ରଥୋ ପାଚୀନଦ୍ୱାରେନ ନିକ୍ଖମିତ୍ୱା ଉୟ୍ୟାନାଭିମୁଖୋ ଅଗମାସି। "ପରିଚୟେନ ଉୟ୍ୟାନାଭିମୁଖୋ ଗଚ୍ଛତି, ନିୱତ୍ତେମା"ତି କେଚି ଆହଂସୁ। ପୁରୋହିତୋ "ମା ନିୱତ୍ତୟିତ୍ଥା"ତି ଆହ। ରଥୋ ଗନ୍ତ୍ୱା କୁମାରଂ ପଦକ୍ଖିଣଂ କତ୍ୱା ଆରୁହନସଜ୍ଜୋ ହୁତ୍ୱା ଅଟ୍ଠାସି। ପୁରୋହିତୋ ପାରୁପନକଣ୍ଣଂ ଅପନେତ୍ୱା ପାଦତଲାନି ଓଲୋକେନ୍ତୋ "ତିଟ୍ଠତୁ ଅୟଂ ଦୀପୋ, ଦ୍ୱିସହସ୍ସପରିତ୍ତଦୀପୱାରେସୁ ଚତୂସୁ ମହାଦୀପେସୁ ଏସ ରଜ୍ଜଂ କାରେତୁଂ ଯୁତ୍ତୋ"ତି ୱତ୍ୱା "ତୂରିୟାନି ପଗ୍ଗଣ୍ହଥା"ତି ତିକ୍ଖତ୍ତୁଂ ତୂରିୟାନି ପଗ୍ଗଣ୍ହାପେତି।

ଅଥ କୁମାରୋ ମୁଖଂ ୱିୱରିତ୍ୱା ଓଲୋକେନ୍ତୋ "କେନ କମ୍ମେନ ଆଗତତ୍ଥା"ତି ଆହ। "ଦେୱ, ତୁମ୍ହାକଂ ରଜ୍ଜଂ ପାପୁଣାତୀ"ତି। "ରାଜା କହ"ନ୍ତି? "ଦେୱତ୍ତଂ ଗତୋ, ସାମୀ"ତି। "କତି ଦିୱସା ଅତିକ୍କନ୍ତା"ତି ? "ଅଜ୍ଜ ସତ୍ତମୋ ଦିୱସୋ"ତି। "ପୁତ୍ତୋ ୱା ଧୀତା ୱା ନତ୍ଥୀ"ତି ? "ଧୀତା ଅତ୍ଥି, ଦେୱ, ପୁତ୍ତୋ ନତ୍ଥୀ"ତି। "ତେନ ହି କରିସ୍ସାମି ରଜ୍ଜ"ନ୍ତି। ତେ ତାୱଦେୱ ଅଭିସେକମଣ୍ଡପଂ କାରେତ୍ୱା ରାଜଧୀତରଂ ସବ୍ବାଲଙ୍କାରେହି ଅଲଙ୍କରିତ୍ୱା ଉୟ୍ୟାନଂ ଆନେତ୍ୱା କୁମାରସ୍ସ ଅଭିସେକଂ ଅକଂସୁ। ଅଥସ୍ସ କତାଭିସେକସ୍ସ ସତସହସ୍ସଗ୍ଘନକଂ ୱତ୍ଥଂ ଉପନୟିଂସୁ। ସୋ "କିମିଦଂ, ତାତା"ତି ଆହ। "ନିୱାସନୱତ୍ଥଂ, ଦେୱା"ତି। "ନନୁ, ତାତା, ଥୂଲ"ନ୍ତି? "ମନୁସ୍ସପରିଭୋଗୱତ୍ଥେସୁ ଇତୋ ମୁଦୁତରଂ ନତ୍ଥି, ଦେୱା"ତି। "ତୁମ୍ହାକଂ ରାଜା ଏୱରୂପଂ ନିୱାସେସୀ"ତି? "ଆମ, ଦେୱା"ତି। "ନ ମଞ୍ଞେ ପୁଞ୍ଞୱା ତୁମ୍ହାକଂ ରାଜା"ତି "ସୁୱଣ୍ଣଭିଙ୍ଗାରଂ ଆହରଥ, ଲଭିସ୍ସାମି ୱତ୍ଥ"ନ୍ତି ସୁୱଣ୍ଣଭିଙ୍ଗାରଂ ଆହରାପେତ୍ୱା ଉଟ୍ଠାୟ ହତ୍ଥେ ଧୋୱିତ୍ୱା ମୁଖଂ ୱିକ୍ଖାଲେତ୍ୱା ହତ୍ଥେନ ଉଦକଂ ଗହେତ୍ୱା ପୁରତ୍ଥିମଦିସାୟଂ ଅବ୍ଭୁକ୍କିରି। ଘନପଥୱିଂ ଭିନ୍ଦିତ୍ୱା ଅଟ୍ଠ କପ୍ପରୁକ୍ଖା ଉଟ୍ଠହିଂସୁ। ପୁନ ଉଦକଂ ଗହେତ୍ୱା ଦକ୍ଖିଣପଚ୍ଛିମୌତ୍ତରଦିସାୟନ୍ତି ଏୱଂ ଚତୂସୁ ଦିସାସୁ ଅବ୍ଭୁକ୍କିରି। ସବ୍ବଦିସାସୁ ଅଟ୍ଠଅଟ୍ଠକଂ କତ୍ୱା ଦ୍ୱତ୍ତିଂସ କପ୍ପରୁକ୍ଖା ଉଟ୍ଠହିଂସୁ। ସୋ ଏକଂ ଦିବ୍ବଦୁସ୍ସଂ ନିୱାସେତ୍ୱା ଏକଂ ପାରୁପିତ୍ୱା "ନନ୍ଦରଞ୍ଞୋ ୱିଜିତେ ସୁତ୍ତକନ୍ତିକା ଇତ୍ଥିୟୋ 'ମା ସୁତ୍ତଂ କନ୍ତିଂସୂ'ତି ଏୱଂ ଭେରିଂ ଚରାପେଥା"ତି ୱତ୍ୱା ଛତ୍ତଂ ଉସ୍ସାପେତ୍ୱା ଅଲଙ୍କତପଟିୟତ୍ତୋ ହତ୍ଥିକ୍ଖନ୍ଧୱରଗତୋ ନଗରଂ ପୱିସିତ୍ୱା ପାସାଦଂ ଅଭିରୁୟ୍ହ ମହାସମ୍ପତ୍ତିଂ ଅନୁଭୱି।

ଏୱଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତେ କାଲେ ଦେୱୀ ରଞ୍ଞୋ ସମ୍ପତ୍ତିଂ ଦିସ୍ୱା "ଅହୋ ୱତ ତପସ୍ସୀ"ତି କାରୁଞ୍ଞାକାରଂ ଦସ୍ସେସି। "କିମିଦଂ, ଦେୱୀ"ତି ପୁଟ୍ଠା "ଅତିମହତୀ, ଦେୱ, ତେ ସମ୍ପତ୍ତି, ଅତୀତେ ବୁଦ୍ଧାନଂ ସଦ୍ଦହିତ୍ୱା କତକଲ୍ୟାଣସ୍ସ ଫଲଂ, ଇଦାନି ଅନାଗତସ୍ସ ପଚ୍ଚୟଂ ପୁଞ୍ଞଂ ନ କରୋଥା"ତି ଆହ। କସ୍ସ ଦସ୍ସାମ, ସୀଲୱନ୍ତୋ ନତ୍ଥୀତି। "ଅସୁଞ୍ଞୋ, ଦେୱ, ଜମ୍ବୁଦୀପୋ ଅରହନ୍ତେହି; ତୁମ୍ହେ, ଦେୱ, ଦାନଂ ସଜ୍ଜେଥ, ଅହଂ ଅରହନ୍ତେ ଲଚ୍ଛାମୀ"ତି ଆହ। ପୁନଦିୱସେ ରାଜା ପାଚୀନଦ୍ୱାରେ ଦାନଂ ସଜ୍ଜାପେସି। ଦେୱୀ ପାତୋୱ ଉପୋସଥଙ୍ଗାନି ଅଧିଟ୍ଠାୟ ଉପରିପାସାଦେ ପୁରତ୍ଥାଭିମୁଖା ଉରେନ ନିପଜ୍ଜିତ୍ୱା "ସଚେ ଏତିସ୍ସାୟ ଦିସାୟ ଅରହନ୍ତୋ ଅତ୍ଥି, ସ୍ୱେ ଆଗନ୍ତ୍ୱା ଅମ୍ହାକଂ ଭିକ୍ଖଂ ଗଣ୍ହନ୍ତୂ"ତି ଆହ। ତସ୍ସଂ ଦିସାୟଂ ଅରହନ୍ତୋ ନାହେସୁଂ, ତଂ ସକ୍କାରଂ କପଣୟାଚକାନଂ ଅଦଂସୁ।

ପୁନଦିୱସେ ଦକ୍ଖିଣଦ୍ୱାରେ ସଜ୍ଜେତ୍ୱା ତଥେୱ ଦକ୍ଖିଣେନ୍ନ ନାଲତ୍ଥ, ପୁନଦିୱସେପି ପଚ୍ଛିମଦ୍ୱାରେ ତଥେୱ। ଉତ୍ତରଦ୍ୱାରେ ସଜ୍ଜିତଦିୱସେନ ପନ ଦେୱିୟା ତଥେୱ ନିମନ୍ତେନ୍ତିୟା ହିମୱନ୍ତେ ୱସନ୍ତାନଂ ପଦୁମୱତିୟା ପୁତ୍ତାନଂ ପଞ୍ଚସତାନଂ ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧାନଂ ଜେଟ୍ଠକୋ ମହାପଦୁମପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧୋ ଭାତିକେ ଆମନ୍ତେସି – "ମାରିସା, ନନ୍ଦରାଜା ତୁମ୍ହେ ନିମନ୍ତେତି, ଅଧିୱାସେଥ ତସ୍ସା"ତି। ତେ ଅଧିୱାସେତ୍ୱା ପୁନଦିୱସେ ଅନୋତତ୍ତଦହେ ମୁଖଂ ଧୋୱିତ୍ୱା ଆକାସେନାଗନ୍ତ୍ୱା ଉତ୍ତରଦ୍ୱାରେ ଓତରିଂସୁ। ମନୁସ୍ସା ଦିସ୍ୱା ଗନ୍ତ୍ୱା "ପଞ୍ଚସତା, ଦେୱ, ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧା ଆଗତା"ତି ରଞ୍ଞୋ ଆରୋଚେସୁଂ। ରାଜା ସଦ୍ଧିଂ ଦେୱିୟା ଗନ୍ତ୍ୱା ୱନ୍ଦିତ୍ୱା ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧେ ପାସାଦଂ ଆରୋପେତ୍ୱା ତତ୍ର ନେସଂ ଦାନଂ ଦତ୍ୱା ଭତ୍ତକିଚ୍ଚାୱସାନେ ରାଜା ସଙ୍ଘତ୍ଥେରସ୍ସ, ଦେୱୀ ସଙ୍ଘନୱକସ୍ସ ପାଦମୂଲେ ନିପତିତ୍ୱା "ଅୟ୍ୟା, ଭନ୍ତେ, ପଚ୍ଚୟେହି ନ କିଲମିସ୍ସନ୍ତି, ମୟଞ୍ଚ ପୁଞ୍ଞେନ ନ ପରିହାୟିସ୍ସାମ, ଅମ୍ହାକଂ ଯାୱଜୀୱଂ ଇଧ ନିୱାସାୟ ପଟିଞ୍ଞଂ ଦେଥା"ତି ପଟିଞ୍ଞଂ କାରେତ୍ୱା ଉୟ୍ୟାନେ ପଞ୍ଚ ପଣ୍ଣସାଲାସତାନି, ପଞ୍ଚ ଚଙ୍କମନସତାନୀତି ସବ୍ବାକାରେନ ନିୱାସନଟ୍ଠାନାନି

ସମ୍ପାଦେତ୍ୱା ତତ୍ଥ ୱସାପେସୁଂ।

ଏୱଂ କାଲେ ଗଚ୍ଛନ୍ତେ ରଞ୍ଞୋ ପଚ୍ଚନ୍ତେ କୁପିତେ ରାଜା ‘‘ଅହଂ ପଚ୍ଚନ୍ତଂ ୱୂପସମେତୁଂ ଗଚ୍ଛାମି, ତ୍ୱଂ ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧେସୁ ମା ପମଜ୍ଜା’’ତି ଦେୱିଂ ଓୱଦିତ୍ୱା ଗତୋ। ତସ୍ମିଂ ଅନାଗତେୟେୱ ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧାନଂ ଆୟୁସଙ୍ଖାରା ଖୀଣା। ମହାପଦୁମପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧୋ ତିୟାମରତ୍ତିଂ ଝାନକୀଳଂ କୀଳିତ୍ୱା ଅରୁଣୁଗ୍ଗମନସମୟେ ଆଲମ୍ବନଫଲକଂ ଆଲମ୍ବିତ୍ୱା ଠିତକୋୱ ଅନୁପାଦିସେସାୟ ନିବ୍ବାନଧାତୁୟା ପରିନିବ୍ବାୟି। ଏତେନୁପାୟେନ ସେସାପୀତି ସବ୍ବେୱ ପରିନିବ୍ବୁତା। ପୁନଦିୱସେ ଦେୱୀ ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧାନଂ ନିସୀଦନଟ୍ଠାନାନି ସଜ୍ଜେତ୍ୱା ପୁପ୍ଫାନି ୱିକିରିତ୍ୱା ଧୂପଂ ୱାସେତ୍ୱା ତେସଂ ଆଗମନଂ ଓଲୋକେନ୍ତୀ ନିସିନ୍ନା ଆଗମନଂ ଅଦିସ୍ୱା ପୁରିସେ ପେସେସି – ‘‘ଗଚ୍ଛଥ, ତାତା, ଜାନାଥ କିଂ ଅୟ୍ୟାନଂ ଅଫାସୁକ’’ନ୍ତି? ତେ ଗନ୍ତ୍ୱା ମହାପଦୁମସ୍ସ ପଣ୍ଣସାଲାୟ ଦ୍ୱାରଂ ୱିୱରିତ୍ୱା ତତ୍ଥ ତଂ ଅପସ୍ସନ୍ତା ଚଙ୍କମନଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ଆଲମ୍ବନଫଲକଂ ନିସ୍ସାୟ ଠିତଂ ଦିସ୍ୱା ୱନ୍ଦିତ୍ୱା ‘‘କାଲୋ, ଭନ୍ତେ’’ତି ଆହଂସୁ। ପରିନିବ୍ବୁତସରୀରଂ କିଂ କଥେସ୍ସତି, ତେ ‘‘ନିଦ୍ଦାୟତି ମଞ୍ଞେ’’ତି ୱତ୍ୱା ପିଟ୍ଠିପାଦେ ହତ୍ଥେନ ପରାମସିତ୍ୱା ପାଦାନଂ ସୀତଲତାୟ ଚେୱ ଥଦ୍ଧତାୟ ଚ ପରିନିବ୍ବୁତଭାୱଂ ଞତ୍ୱା ଦୁତିୟସ୍ସ ସନ୍ତିକଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ତଥେୱ ଞତ୍ୱା ପୁନ ତତିୟସ୍ସାତି ଏୱଂ ସବ୍ବେପି ପରିନିବ୍ବୁତଭାୱଂ ଞତ୍ୱା ରାଜକୁଲଂ ଆଗମିଂସୁ। ‘‘କହଂ, ତାତା, ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧା’’ତି ପୁଟ୍ଠା ‘‘ପରିନିବ୍ବୁତା, ଦେୱୀ’’ତି ଆହଂସୁ। ଦେୱୀ କନ୍ଦନ୍ତୀ ରୋଦନ୍ତୀ ନିକ୍ଖମିତ୍ୱା ନାଗରେହି ସଦ୍ଧିଂ ତତ୍ଥ ଗନ୍ତ୍ୱା ସାଧୁକୀଳିତଂ କାରେତ୍ୱା ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧାନଂ ସରୀରକିଚ୍ଚଂ କାରେତ୍ୱା ଧାତୁୟୋ ଗାହାପେତ୍ୱା ଚେତିୟଂ ପତିଟ୍ଠାପେସି।

ରାଜା ପଚ୍ଚନ୍ତଂ ୱୂପସମେତ୍ୱା ଆଗତୋ ପଚ୍ଚୁଗ୍ଗମନଂ ଆଗତଂ ଦେୱିଂ ପୁଚ୍ଛି – ‘‘କିଂ, ଭଦ୍ଦେ, ତ୍ୱଂ ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧେସୁ ନ ପମଜ୍ଜସି, ନିରୋଗା ଚ ଅୟ୍ୟା’’ତି? ‘‘ପରିନିବ୍ବୁତା, ଦେୱା’’ତି। ତଂ ସୁତ୍ୱା ରାଜା ଚିନ୍ତେସି – ‘‘ଏୱରୂପାନମ୍ପି ପଣ୍ଡିତାନଂ ମରଣଂ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି, ଅମ୍ହାକଂ କୁତୋ ମୋକ୍ଖା’’ତି? ସୋ ନଗରଂ ଅପୱିସିତ୍ୱା ଉୟ୍ୟାନମେୱ ଗନ୍ତ୍ୱା ଜେଟ୍ଠପୁତ୍ତଂ ପକ୍କୋସାପେତ୍ୱା ତସ୍ସ ରଜ୍ଜଂ ନିୟ୍ୟାତେତ୍ୱା ସୟଂ ସମଣପବ୍ବଜ୍ଜଂ ପବ୍ବଜି। ଦେୱୀପି ‘‘ରଞ୍ଞେ ପବ୍ବଜିତେ ଅହଂ କିଂ କରିସ୍ସାମୀ’’ତି ତଥେୱ ଉୟ୍ୟାନେ ପବ୍ବଜି। ଦ୍ୱେପି ଝାନଂ ଭାୱେତ୍ୱା ତତୋ ଚୁତା ବ୍ରହ୍ମଲୋକେ ନିବ୍ବତ୍ତିଂସୁ।

ତେସୁ ତତ୍ଥେୱ ୱସନ୍ତେସୁ ଅମ୍ହାକଂ ସତ୍ଥା ଲୋକେ ଉପ୍ପଜ୍ଜିତ୍ୱା ପୱତ୍ତିତୱରଧମ୍ମଚକ୍କୋ ଅନୁପୁବ୍ବେନ ରାଜଗହଂ ପାପୁଣି। ସତ୍ଥରି ତତ୍ଥ ପଟିୱସନ୍ତେ ଅୟଂ ପିପ୍ପଲିମାଣୱୋ ମଗଧରଟ୍ଠେ ମହାତିତ୍ଥବ୍ରାହ୍ମଣଗାମେ କପିଲବ୍ରାହ୍ମଣସ୍ସ ଭରିୟାୟ କୁଚ୍ଛିମ୍ହି ନିବ୍ବତ୍ତୋ। ଅୟଂ ଭଦ୍ଦକାପିଲାନୀ ମଦ୍ଦରଟ୍ଠେ ସାଗଲନଗରେ କୋସିୟଗୋତ୍ତବ୍ରାହ୍ମଣସ୍ସ ଭରିୟାୟ କୁଚ୍ଛିମ୍ହି ନିବ୍ବତ୍ତା। ତେସଂ ଅନୁକ୍କମେନ ୱଡ୍ଢମାନାନଂ ପିପ୍ପଲିମାଣୱସ୍ସ ୱୀସତିମେ, ଭଦ୍ଦାୟ ସୋଳସମେ ୱସ୍ସେ ସମ୍ପତ୍ତେ ମାତାପିତରୋ ପୁତ୍ତଂ ଓଲୋକେତ୍ୱା ‘‘ତାତ, ତ୍ୱଂ ୱୟପତ୍ତୋ, କୁଲୱଂସଂ ପତିଟ୍ଠପେତୁଂ ୟୁତ୍ତୋ’’ତି ଅତିୱିୟ ନିପ୍ପୀଳୟିଂସୁ। ମାଣୱୋ ଆହ – ‘‘ମୟ୍ହଂ ସୋତପଥେ ଏୱରୂପଂ କଥଂ ମା କଥୟିତ୍ଥ, ଅହଂ ୟାୱ ତୁମ୍ହେ ଧରଥ, ତାୱ ପଟିଜଗ୍ଗିସ୍ସାମି, ତୁମ୍ହାକଂ ଅଚ୍ଚୟେନ ନିକ୍ଖମିତ୍ୱା ପବ୍ବଜିସ୍ସାମୀ’’ତି। ତେ କତିପାହଂ ଅତିକ୍କମିତ୍ୱା ପୁନ କଥୟିଂସୁ। ସୋପି ପୁନ ପଟିକ୍ଖିପି। ତତୋ ପଟ୍ଠାୟ ମାତା ନିରନ୍ତରଂ କଥେତିୟେୱ।

ମାଣୱୋ ‘‘ମାତରଂ ସଞ୍ଞାପେସ୍ସାମୀ’’ତି ରତ୍ତସୁୱଣ୍ଣସ୍ସ ନିକ୍ଖସହସ୍ସଂ ଦତ୍ୱା ସୁୱଣ୍ଣକାରେହି ଇତ୍ଥିରୂପକଂ କାରେତ୍ୱା ତସ୍ସ ମଜ୍ଜନଘଟ୍ଟନାଦିକମ୍ମପରିୟୋସାନେ ତଂ ରତ୍ତୱତ୍ଥଂ ନିୱାସେତ୍ୱା ସୁୱଣ୍ଣସମ୍ପନ୍ନେହି ପୁପ୍ଫେହି ଚେୱ ନାନାଲଙ୍କାରେହି ଚ ଅଲଙ୍କାରାପେତ୍ୱା ‘‘ଅମ୍ମ, ଏୱରୂପଂ ଆରମ୍ମଣଂ ଲଭନ୍ତୋ ଗେହେ ୱସିସ୍ସାମି, ଅଲଭନ୍ତୋ ନ ୱସିସ୍ସାମୀ’’ତି। ପଣ୍ଡିତା ବ୍ରାହ୍ମଣୀ ଚିନ୍ତେସି – ‘‘ମୟ୍ହଂ ପୁତ୍ତୋ ପୁଞ୍ଞୱା ଦିନ୍ନଦାନୋ କତାଭିନୀହାରୋ ପୁବ୍ବେ ପୁଞ୍ଞାନି କରୋନ୍ତୋ ନ ଏକକୋୱ ଅକାସି, ଅଦ୍ଧା ଏତେନ ସହ କତପୁଞ୍ଞା ସୁୱଣ୍ଣରୂପକପଟିଭାଗା ଭୱିସ୍ସତୀ’’ତି। ଅଟ୍ଠ ବ୍ରାହ୍ମଣେ ପକ୍କୋସାପେତ୍ୱା ସବ୍ବଭୋଗେହି ସନ୍ତପ୍ପେତ୍ୱା ସୁୱଣ୍ଣରୂପକଂ ରଥେ ଆରୋପେତ୍ୱା ‘‘ଗଚ୍ଛଥ, ତାତା, ୟତ୍ଥ ଅମ୍ହେହି ଜାତିଗୋତ୍ତଭୋଗାଦିସମାନକୁଲେ ଏୱରୂପଂ ଦାରିକଂ ପସ୍ସଥ, ତତ୍ଥ ଇଦମେୱ ସୁୱଣ୍ଣରୂପକଂ ସଚ୍ଚାକାରଂ କତ୍ୱା ଦେଥା’’ତି ଉୟ୍ୟୋଜେସି।

ତେ ‘‘ଅମ୍ହାକଂ ନାମ ଏତଂ କମ୍ମ’’ନ୍ତି ନିକ୍ଖମିତ୍ୱା ‘‘କତ୍ଥ ଲଭିସ୍ସାମ, ମଦ୍ଦରଟ୍ଠଂ ନାମ ଇତ୍ଥାଗାରଂ, ମଦ୍ଦରଟ୍ଠଂ ଗମିସ୍ସାମା’’ତି ମଦ୍ଦରଟ୍ଠେ ସାଗଲନଗରଂ ଅଗମଂସୁ। ଅଥ ତଂ ସୁୱଣ୍ଣରୂପକଂ ନ୍ହାନତିତ୍ଥେ ଠପେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦିଂସୁ। ଅଥ ଭଦ୍ଦାୟ ଧାତୀ ଭଦ୍ଦଂ ନ୍ହାପେତ୍ୱା ଅଲଙ୍କରିତ୍ୱା ସୟଂ ନ୍ହାୟିତୁଂ ଉଦକତିତ୍ଥଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ସୁୱଣ୍ଣରୂପକଂ ଦିସ୍ୱା ‘‘କିସ୍ସାୟଂ ଅୱିନୀତା ଇଧାଗନ୍ତ୍ୱା ଠିତା’’ତି ପିଟ୍ଠିପସ୍ସେ ପହରିତ୍ୱା ସୁୱଣ୍ଣରୂପକଂ ଞତ୍ୱା ‘‘ଅୟ୍ୟଧୀତା ମେତି ସଞ୍ଞଂ ଉପ୍ପାଦେସିଂ, ଅୟଂ ପନ ଅୟ୍ୟଧୀତାୟ ନିୱାସନପଟିଗ୍ଗହିତାୟପି ଅସଦିସା’’ତି ଆହ। ଅଥ ନଂ ତେ ବ୍ରାହ୍ମଣା ‘‘ଏୱରୂପା କିର ତେ ସାମିଧୀତା’’ତି ପୁଚ୍ଛିଂସୁ। ସା ‘‘ଇମାୟ ସୁୱଣ୍ଣପଟିମାୟ ସତଗୁଣେନ ସହସ୍ସଗୁଣେନ ମୟ୍ହଂ ଅୟ୍ୟଧୀତା ଅଭିରୂପତରା’’, ତଥା ହି ‘‘ଅପ୍ପଦୀପେପି ଦ୍ୱାଦସହତ୍ଥେ ଗବ୍ଭେ ନିସିନ୍ନା ସରୀରୋଭାସେନ ତମଂ ୱିଧମତୀ’’ତି ଆହ। ‘‘ତେନ ହି ତସ୍ସା ମାତାପିତୂନଂ ସନ୍ତିକଂ ଗଚ୍ଛାମା’’ତି ସୁୱଣ୍ଣରୂପକଂ ରଥେ ଆରୋପେତ୍ୱା ତଂ ଧାତିଂ ଅନୁଗନ୍ତ୍ୱା କୋସିୟଗୋତ୍ତସ୍ସ ଘରଦ୍ୱାରେ ଠତ୍ୱା ଆଗମନଂ ଆରୋଚୟିଂସୁ।

ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ପଟିସନ୍ଥାରଂ କତ୍ୱା ‘‘କୁତୋ ଆଗତତ୍ଥା’’ତି ପୁଚ୍ଛି। ତେ ‘‘ମଗଧରଟ୍ଠେ ମହାତିତ୍ଥଗାମେ କପିଲବ୍ରାହ୍ମଣସ୍ସ ଘରତୋ ଇମିନା ନାମ କାରଣେନ ଆଗତମ୍ହା’’ତି ଆହଂସୁ। ‘‘ସାଧୁ, ତାତା, ଅମ୍ହେହି ସମଜାତିଗୋତ୍ତୱିଭୱୋ ସୋ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ, ଦସ୍ସାମ ଦାରିକ’’ନ୍ତି ପଣ୍ଣାକାରଂ ଗଣ୍ହି। ତେ

କପିଲବ୍ରାହ୍ମଣସ୍ସ ସାସନଂ ପହିଣିଂସୁ – ‘‘ଲଦ୍ଧା ନୋ ଭଦ୍ଦା ନାମ ଦାରିକା, କତ୍ତଙ୍କଂ ଜାନାଥା’’ତି। ତଂ ସାସନଂ ସୁତ୍ୱା ପିପ୍ପଲିମାଣଓସ୍ସ ଆରୋଚୟିଂସୁ ‘‘ଲଦ୍ଧା ଦାରିକା’’ତି। ପିପ୍ପଲିମାଣଓୋ ‘‘ଅହଂ ‘ନ ଲଭିସ୍ସନ୍ତୀ’ତି ଚିନ୍ତେସିଂ, ଇମେ ‘ଲଦ୍ଧା’ତି ପେସେନ୍ତି, ଅନତ୍ଥିକୋ ହୁତ୍ୱା ପଣ୍ଣଂ ପେସେସ୍ସାମୀ’’ତି ରହୋଗତୋ ପଣ୍ଣଂ ଲିଖି ‘‘ଭଦ୍ଦା ଅତ୍ତନୋ ଜାତିଗୋତ୍ତଭୋଗାନୁରୂପଂ ପତିଂ ଲଭତୁ, ଅହଂ ନିକ୍ଖମିତ୍ୱା ପବ୍ବଜିସ୍ସାମି, ମା ପଚ୍ଛା ୱିପ୍ପଟିସାରିନୀ ଅହୋସୀ’’ତି। ଭଦ୍ଦାପି ‘‘ଅସୁକସ୍ସ କିର ମଂ ଦାତୁକାମା’’ତି ସୁତ୍ୱା ରହୋଗତା ପଣ୍ଣଂ ଲିଖି – ‘‘ଅୟ୍ୟପୁତ୍ତୋ ଅତ୍ତନୋ ଜାତିଗୋତ୍ତଭୋଗାନୁରୂପଂ ଦାରିକଂ ଲଭତୁ, ଅହଂ ପବ୍ବଜିସ୍ସାମି, ମା ପଚ୍ଛା ୱିପ୍ପଟିସାରୀ ଭୱାହୀ’’ତି। ଦ୍ୱେପି ପଣ୍ଣାନି ଅନ୍ତରାମଗ୍ଗେ ସମାଗଚ୍ଛିଂସୁ। ‘‘ଇଦଂ କସ୍ସ ପଣ୍ଣ’’ନ୍ତି? ‘‘ପିପ୍ପଲିମାଣୱେନ ଭଦ୍ଦାୟ ପହିତ’’ନ୍ତି। ‘‘ଇଦଂ କସ୍ସା’’ତି? ‘‘ଭଦ୍ଦାୟ ପିପ୍ପଲିମାଣଓସ୍ସ ପହିତ’’ନ୍ତି ଚ ୱୁତ୍ତେ ତେ ଦ୍ୱେପି ୱାଚେତ୍ୱା ‘‘ପସ୍ସଥ ଦାରକାନଂ କମ୍ମ’’ନ୍ତି ଫାଲେତ୍ୱା ଅରଞ୍ଞେ ଛଡ୍ଡେତ୍ୱା ଅଞ୍ଞଂ ତଂସମାନଂ ପଣ୍ଣଂ ଲିଖିତ୍ୱା ଇତୋ ଏତ୍ତୋ ଚ ପେସେସୁଂ। ଇତି କୁମାରସ୍ସ କୁମାରିକାୟ ଚ ସଦିସଂ ପଣ୍ଣଂ ଲୋକସ୍ସାଦରହିତମେୱାତି ଅନିଚ୍ଛମାନାନମ୍ପି ତେସଂ ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ସମାଗମୋ ଅହୋସି।

ତଂଦିୱସମେୱ ପିପ୍ପଲିମାଣୱୋପି ଭଦ୍ଦଂ ଏକଂ ପୁପ୍ଫଦାମଂ ଗଣ୍ଥାପେସି। ଭଦ୍ଦାପି ତାନି ସୟନମଜ୍ଝେ ଠପେସି। ଉଭୋପି ଭୁତ୍ତସାୟମାସା ସୟନଂ ଆରୁହିତୁଂ ଆରଭିଂସୁ। ତେସୁ ମାଣୱୋ ଦକ୍ଖିଣପସ୍ସେନ ସୟନଂ ଆରୁହି, ଭଦ୍ଦା ୱାମପସ୍ସେନ ଅଭିରୁହିତ୍ୱା ଆହ – ‘‘ୟସ୍ସ ପସ୍ସେ ପୁପ୍ଫାନି ମିଲାୟନ୍ତି, ତସ୍ସ ରାଗଚିତ୍ତଂ ଉପ୍ପନ୍ନନ୍ତି ୱିଜାନିସ୍ସାମ, ଇମଂ ପୁପ୍ଫଦାମଂ ନ ଅଲ୍ଲୀୟିତବ୍ବ’’ନ୍ତି। ତେ ପନ ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞଂ ସରୀରସମ୍ଫସ୍ସଭୟେନ ସକଲରତ୍ତିଂ ନିଦ୍ଦଂ ଅନୋକ୍କମନ୍ତାୱ ୱୀତିନାମେସୁଂ। ଦିୱା ପନ ହସିତମତ୍ତମ୍ପି ନାହୋସି। ତେ ଲୋକାମିସେନ ଅସଂସଟ୍ଠା ୟାୱ ମାତାପିତରୋ ଧରନ୍ତି, ତାୱ କୁଟୁମ୍ବଂ ଅୱିଚାରେତ୍ୱା ତେସୁ କାଲଙ୍କତେସୁ ୱିଚାରୟିଂସୁ। ମହତୀ ମାଣୱସ୍ସ ସମ୍ପତ୍ତି। ଏକଦିୱସଂ ସରୀରଂ ଉବ୍ବଟ୍ଟେତ୍ୱା ଛଡ୍ଡେତବ୍ବଂ ସୁୱଣ୍ଣଚୁଣ୍ଣଂ ଏୱ ମଗଧନାଳିୟା ଦ୍ୱାଦସନାଳିମତ୍ତଂ ଲଦ୍ଧୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ୟନ୍ତବଦ୍ଧାନି ସଟ୍ଠି ମହାତଳାକାନି, କମ୍ମନ୍ତୋ ଦ୍ୱାଦସୟୋଜନିକୋ, ଅନୁରାଧପୁରପ୍ପମାଣା ଚୁଦ୍ଦସଗାମା, ଚୁଦ୍ଦସ ହତ୍ଥାନୀକାନି, ଚୁଦ୍ଦସ ଅସ୍ସାନୀକାନି, ଚୁଦ୍ଦସ ରଥାନୀକାନି।

ସୋ ଏକଦିୱସଂ ଅଲଙ୍କତଅସ୍ସଂ ଆରୁୟ୍ହ ମହାଜନପରିୱୁତୋ କମ୍ମନ୍ତଟ୍ଠାନଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ଖେତ୍ତକୋଟିୟଂ ଠିତୋ ନଙ୍ଗଲେହି ଛିନ୍ନଟ୍ଠାନତୋ କାକାଦୟୋ ସକୁଣେ ଗଣ୍ଡୁପ୍ପାଦାଦିକେ ପାଣକେ ଉଦ୍ଧରିତ୍ୱା ଖାଦନ୍ତେ ଦିସ୍ୱା ‘‘ତାତା, ଇମେ କିଂ ଖାଦନ୍ତୀ’’ତି ପୁଚ୍ଛି। ‘‘ଗଣ୍ଡୁପ୍ପାଦେ, ଅୟ୍ୟା’’ତି। ‘‘ଏତେହି କତପାପଂ କସ୍ସ ହୋତୀ’’ତି? ‘‘ତୁମ୍ହାକଂ, ଅୟ୍ୟା’’ତି। ସୋ ଚିନ୍ତେସି – ‘‘ସଚେ ଏତେହି କତପାପଂ ମୟ୍ହଂ ହୋତି, କିଂ ମେ କରିସ୍ସତି ସତ୍ତଅସୀତିକୋଟିଧନଂ, ଦ୍ୱାଦସୟୋଜନକମ୍ମନ୍ତୋ କିଂ କରିସ୍ସତି, କିଂ ୟନ୍ତବଦ୍ଧାନି ତଳାକାନି, କିଂ ଚୁଦ୍ଦସ ଗାମାନି, ସବ୍ବମେତଂ ଭଦ୍ଦାୟ କାପିଲାନିୟା ନିୟ୍ୟାତେତ୍ୱା ନିକ୍ଖମ୍ମ ପବ୍ବଜିସ୍ସାମୀ’’ତି।

ଭଦ୍ଦା କାପିଲାନୀ ତସ୍ମିଂ ଖଣେ ଅନ୍ତରୱତ୍ଥୁସ୍ମିଂ ତୟୋ ତିଲକୁମ୍ଭେ ପତ୍ଥରିତ୍ୱା ଧାତୀହି ପରିୱୁତା ନିସିନ୍ନା କାକେ ତିଲପାଣକେ ଖାଦମାନେ ଦିସ୍ୱା ‘‘ଅମ୍ମା, କିଂ ଇମେ ଖାଦନ୍ତୀ’’ତି ପୁଚ୍ଛି। ‘‘ପାଣକେ, ଅୟ୍ୟେ’’ତି। ‘‘ଅକୁସଲଂ କସ୍ସ ହୋତୀ’’ତି? ‘‘ତୁମ୍ହାକଂ, ଅୟ୍ୟେ’’ତି। ସା ଚିନ୍ତେସି – ‘‘ମୟ୍ହଂ ଚତୁହତ୍ଥଂ ୱତ୍ଥଂ ନାଳିକୋଦନମତ୍ତଞ୍ଚ ଲଦ୍ଧୁଂ ୱଟ୍ଟତି, ୟଦି ପନେତଂ ଏତେହି କତଂ ଅକୁସଲଂ ମୟ୍ହଂ ହୋତି, ଭୱସହସ୍ସେନପି ୱଟ୍ଟତୋ ସୀସଂ ଉକ୍ଖିପିତୁଂ ନ ସକ୍କା, ଅୟ୍ୟପୁତ୍ତେ ଆଗତମତ୍ତେୟେୱ ସବ୍ବଂ ତସ୍ସ ନିୟ୍ୟାତେତ୍ୱା ନିକ୍ଖମ୍ମ ପବ୍ବଜିସ୍ସାମୀ’’ତି।

ମାଣୱୋ ଆଗନ୍ତ୍ୱା ନ୍ହତ୍ୱା ପାସାଦଂ ଆରୁୟ୍ହ ମହାରହେ ପଲ୍ଲଙ୍କେ ନିସୀଦି, ଅଥସ୍ସ ଚକ୍କୱତ୍ତିନୋ ଅନୁଚ୍ଛୱିକଭୋଜନଂ ଉପନୟିଂସୁ। ଦ୍ୱେପି ଭୁଞ୍ଜିତ୍ୱା ପରିଜନେ ନିକ୍ଖନ୍ତେ ରହୋଗତା ଫାସୁକଟ୍ଠାନେ ନିସୀଦିଂସୁ। ତତୋ ମାଣୱୋ ଭଦ୍ଦଂ ଆହ – ‘‘ଭଦ୍ଦେ, ଇମଂ ଘରଂ ଆଗଚ୍ଛନ୍ତୀ କିତ୍ତକଂ ଧନମାହରସୀ’’ତି? ‘‘ପଞ୍ଚପଣ୍ଣାସ ସକଟସହସ୍ସାନି, ଅୟ୍ୟା’’ତି। ‘‘ସବ୍ବଂ ତଂ, ୟା ଚ ଇମସ୍ମିଂ ଘରେ ସତ୍ତାସୀତି କୋଟିୟୋ ୟନ୍ତବଦ୍ଧାନି ସଟ୍ଠି ତଳାକାନୀତି ଏୱମାଦିଭେଦା ସମ୍ପତ୍ତି ଅତ୍ଥି, ତଂ ସବ୍ବଂ ତୁୟ୍ହେୱ ନିୟ୍ୟାତେମୀ’’ତି। ‘‘ତୁମ୍ହେ ପନ କୁହିଂ ଗଚ୍ଛଥ, ଅୟ୍ୟା’’ତି? ‘‘ଅହଂ ପବ୍ବଜିସ୍ସାମୀ’’ତି। ‘‘ଅୟ୍ୟ, ଅହମ୍ପି ତୁମ୍ହାକଂ ଆଗମନଂ ଓଲୋକୟମାନା ନିସିନ୍ନା, ଅହମ୍ପି ପବ୍ବଜିସ୍ସାମୀ’’ତି। ତେସଂ ଆଦିତ୍ତପଣ୍ଣକୁଟି ୱିୟ ତୟୋ ଭୱା ଉପଟ୍ଠହନ୍ତି। ତେ ‘‘ପବ୍ବଜିସ୍ସାମା’’ତି ୱତ୍ୱା ଅନ୍ତରାପଣତୋ କାସାୟରସପୀତାନି ଚୀୱରାନି ମତ୍ତିକାପତ୍ତେ ଚ ଆହରାପେତ୍ୱା ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞଂ କେସେ ଓହାରେତ୍ୱା ‘‘ୟେ ଲୋକେ ଅରହନ୍ତୋ ଅତ୍ଥି, ତେ ଉଦ୍ଦିସ୍ସ ଅମ୍ହାକଂ ପବ୍ବଜ୍ଜା’’ତି ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ଥୱିକାସୁ ପତ୍ତେ ପକ୍ଖିପିତ୍ୱା ଅଂସେ ଲଗ୍ଗେତ୍ୱା ପାସାଦତୋ ଓତରିଂସୁ। ଗେହେ ଦାସେସୁ ଚ କମ୍ମକାରେସୁ ଚ ନ କୋଚି ସଞ୍ଜାନି।

ଅଥ ନେ ବ୍ରାହ୍ମଣଗାମତୋ ନିକ୍ଖମିତ୍ୱା ଦାସଗାମଦ୍ୱାରେନ ଗଚ୍ଛନ୍ତେ ଆକପ୍ପକୁତ୍ତୱସେନ ଦାସଗାମୱାସିନୋ ସଞ୍ଜାନିଂସୁ। ତେ ରୋଦନ୍ତା ପାଦେସୁ ପତିତ୍ୱା ‘‘କିଂ ଅମ୍ହେ ଅନାଥେ କରୋଥ, ଅୟ୍ୟା’’ତି ଆହଂସୁ। ‘‘ମୟଂ, ଭଣେ, ‘ତୟୋ ଭୱା ଆଦିତ୍ତପଣ୍ଣସାଲା ୱିୟା’ତି ପବ୍ବଜିମ୍ହ, ସଚେ ତୁମ୍ହେସୁ ଏକେକଂ ଭୁଜିସ୍ସଂ କରୋମ, ୱସ୍ସସତମ୍ପି ନପ୍ପହୋତି। ତୁମ୍ହେୱ ତୁମ୍ହାକଂ ସୀସଂ ଧୋୱିତ୍ୱା ଭୁଜିସ୍ସା ହୁତ୍ୱା ଜୀୱଥା’’ତି ୱତ୍ୱା ତେସଂ ରୋଦନ୍ତାନଂୟେୱ ପକ୍କମିଂସୁ।

ଥେରୋ ପୁରତୋ ଗଚ୍ଛନ୍ତୋ ନିୱତ୍ତିତ୍ୱା ଓଲୋକେନ୍ତୋ ଚିନ୍ତେସି – ‘‘ଅୟଂ ଭଦ୍ଦା କାପିଲାନୀ ସକଲଜମ୍ବୁଦୀପଗ୍ଘନିକା ଇତ୍ଥୀ ମୟ୍ହଂ ପଚ୍ଛତୋ ଆଗଚ୍ଛତି, ଠାନଂ ଖୋ ପନେତଂ ୱିଜ୍ଜତି, ଯଂ କୋଚିଦେୱ ଏୱଂ ଚିନ୍ତେୟ୍ୟ ‘ଇମେ ପବ୍ବଜିତାପି ୱିନା ଭୱିତୁଂ ନ ସକ୍କୋନ୍ତି, ଅନନୁଚ୍ଛୱିକଂ କରୋନ୍ତୀ’ତି। ଏୱଂ କୋଚି ପାପକେନ ମନସା ପଦୂସେତ୍ୱା ଅପାୟପୂରକୋ ଭୱେୟ୍ୟ, ଇମଂ ପହାୟ ମୟା ଗନ୍ତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀ’’ତି ଚିତ୍ତଂ ଉପ୍ପାଦେତ୍ୱା ପୁରତୋ ଗଚ୍ଛନ୍ତୋ ଦ୍ୱେଧାପଥଂ ଦିସ୍ୱା ତସ୍ସ ମତ୍ଥକେ ଅଟ୍ଠାସି। ଭଦ୍ଦାପି ଆଗନ୍ତ୍ୱା ୱନ୍ଦିତ୍ୱା ଅଟ୍ଠାସି। ଅଥ ନଂ ଆହ – ‘‘ଭଦ୍ଦେ, ତାଦିସିଂ ଇତ୍ଥିଂ ମମ ପଚ୍ଛତୋ ଆଗଚ୍ଛନ୍ତିଂ ଦିସ୍ୱା ‘ଇମେ ପବ୍ବଜିତାପି ୱିନା ଭୱିତୁଂ ନ ସକ୍କୋନ୍ତୀ’ତି ଅମ୍ହେସୁ ପଦୁଟ୍ଠଚିତ୍ତୋ ମହାଜନୋ ଅପାୟପୂରକୋ ଭୱେୟ୍ୟ। ଇମସ୍ମିଂ ଦ୍ୱେଧାପଥେ ତ୍ୱଂ ଏତଂ ଗଣ୍ହ, ଅହଂ ଏକେନ ଗମିସ୍ସାମୀ’’ତି। ‘‘ଆମ, ଅୟ୍ୟ, ମାତୁଗାମୋ ‘ପବ୍ବଜିତାନଂ ପଲିବୋଧୋ, ପବ୍ବଜିତାପି ୱିନା ନ ଭୱନ୍ତୀ’ତି ଅମ୍ହାକଂ ଦୋସଂ ଦସ୍ସେୟ୍ୟୁ’’ନ୍ତି ତିକ୍ଖତ୍ତୁଂ ପଦକ୍ଖିଣଂ କତ୍ୱା ଚତୂସୁ ଠାନେସୁ ପଞ୍ଚପତିଟ୍ଠିତେନ ୱନ୍ଦିତ୍ୱା ଦସନଖସମୋଧାନସମୁଜ୍ଜଲଂ ଅଞ୍ଜଲିଂ ପଗ୍ଗୟ୍ହ ‘‘ସତସହସ୍ସକପ୍ପପମାଣେ ଅଦ୍ଧାନେ କତୋ ମିତ୍ତସନ୍ଥୱୋ ଅଜ୍ଜ ଭିଜ୍ଜତି, ତୁମ୍ହେୱ ଦକ୍ଖିଣା ନାମ, ତୁମ୍ହାକଂ ଦକ୍ଖିଣମଗ୍ଗୋ ୱଟ୍ଟତି, ମୟଂ ମାତୁଗାମା ନାମ ୱାମଜାତିକା, ଅମ୍ହାକଂ ୱାମମଗ୍ଗୋ ୱଟ୍ଟତୀ’’ତି ୱନ୍ଦିତ୍ୱା ମଗ୍ଗଂ ପଟିପନ୍ନା। ତେସଂ ଦ୍ୱେଧାଭୂତକାଲେ ଅୟଂ ମହାପଥୱୀ ‘‘ଅହଂ ଚକ୍କୱାଳଅସିନେରୁପବ୍ବତାଦୟୋ ଧାରେତୁଂ ସକ୍କୋନ୍ତୀପି ତୁମ୍ହାକଂ ଗୁଣେ ଧାରେତୁଂ ନ ସକ୍କୋମୀ’’ତି ୱଦନ୍ତୀ ୱିୟ ୱିରୱମାନା ଅକମ୍ପିତ୍ଥ। ଆକାସେ ଅସନିସଦ୍ଦୋ ୱିୟ ପୱତ୍ତି, ଚକ୍କୱାଳପବ୍ବତୋ ଉନ୍ନାଦି।

ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋପି ୱେଳୁୱନମହାୱିହାରେ କୁଟିୟଂ ନିସିନ୍ନୋ ପଥୱୀକମ୍ପନସଦ୍ଦଂ ସୁତ୍ୱା ‘‘କିସ୍ସ ନୁ ଖୋ ପଥୱୀ କମ୍ପତୀ’’ତି ଆୱଜ୍ଜେନ୍ତୋ ‘‘ପିପ୍ପଲିମାଣୱୋ ଚ ଭଦ୍ଦା ଚ କାପିଲାନୀ ମଂ ଉଦ୍ଦିସ୍ସ ଅପ୍ପମେୟ୍ୟଂ ସମ୍ପତ୍ତିଂ ପହାୟ ପବ୍ବଜିତା, ତେସଂ ୱିୟୋଗଟ୍ଠାନେ ଉଭିନ୍ନଂ ଗୁଣବଲେନ ଅୟଂ ପଥୱୀକମ୍ପୋ ଜାତୋ, ମୟାପି ଏତେସଂ ସଙ୍ଗହଂ କାତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀ’’ତି ଗନ୍ଧକୁଟିତୋ ନିକ୍ଖମ୍ମ ସୟମେୱ ପତ୍ତଚୀୱରମାଦାୟ ଅସୀତିମହାଥେରେସୁ କଞ୍ଚି ଅନାପୁଚ୍ଛା ତିଗାୱୁତମଗ୍ଗଂ ପଚ୍ଚୁଗ୍ଗମନଂ କତ୍ୱା ରାଜଗହସ୍ସ ଚ ନାଲନ୍ଦାୟ ଚ ଅନ୍ତରେ ବହୁପୁତ୍ତନିଗ୍ରୋଧମୂଲେ ପଲ୍ଲଙ୍କଂ ଆଭୁଜିତ୍ୱା ନିସୀଦି। ନିସିନ୍ନୋ ପନ ଅଞ୍ଞତରପଂସୁକୂଲିକୋ ୱିୟ ଅନିସୀଦିତ୍ୱା ବୁଦ୍ଧୱେସଂ ଗହେତ୍ୱା ଅସୀତିହତ୍ଥା ବୁଦ୍ଧରଂସିୟୋ ୱିସ୍ସଜ୍ଜେନ୍ତୋ ନିସୀଦି। ଇତି ତସ୍ମିଂ ଖଣେ ପଣ୍ଣଚ୍ଛତ୍ତସକଟଚକ୍କକୂଟାଗାରାଦିପ୍ପମାଣା ବୁଦ୍ଧରଂସିୟୋ ଇତୋ ଚିତୋ ଚ ୱିପ୍ଫୁରନ୍ତିୟୋ ୱିଧାୱନ୍ତିୟୋ ଚନ୍ଦସହସ୍ସସୂରିୟସହସ୍ସୋଗ୍ଗମନକାଲଂ ୱିୟ କୁରୁମାନା ତଂ ୱନନ୍ତରଂ ଏକୋଭାସଂ ଅକଂସୁ। ଦ୍ୱତ୍ତିଂସମହାପୁରିସଲକ୍ଖଣସିରିୟା ସମୁଜ୍ଜଲତାରାଗଣେନ ୱିୟ ଗଗନଂ, ସୁପୁପ୍ଫିତକମଲକୁୱଲୟେନ ୱିୟ ସଲିଲଂ ୱନନ୍ତରଂ ୱିରୋଚିତ୍ଥ। ନିଗ୍ରୋଧରୁକ୍ଖସ୍ସ ଖନ୍ଧୋ ପକତିୟା ସେତୋ ହୋତି, ପତ୍ତାନି ନୀଲାନି ପକ୍କାନି ରତ୍ତାନି। ତସ୍ମିଂ ପନ ଦିୱସେ ସତୋ ନିଗ୍ରୋଧୋ ସୁୱଣ୍ଣୱଣ୍ଣୋୱ ଅହୋସି।

ମହାକସ୍ସପତ୍ଥେରୋ ତଂ ଦିସ୍ୱା ‘‘ଅୟଂ ଅମ୍ହାକଂ ସତ୍ଥା ଭୱିସ୍ସତି, ଇମଂ ଅହଂ ଉଦ୍ଦିସ୍ସ ପବ୍ବଜିତୋ’’ତି ଦିଟ୍ଠଟ୍ଠାନତୋ ପଟ୍ଠାୟ ଓନତୋ ଗନ୍ତ୍ୱା ତୀସୁ ଠାନେସୁ ୱନ୍ଦିତ୍ୱା ‘‘ସତ୍ଥା ମେ, ଭନ୍ତେ, ଭଗୱା, ସାୱକୋହମସ୍ମି, ସତ୍ଥା ମେ, ଭନ୍ତେ, ଭଗୱା, ସାୱକୋହମସ୍ମୀ’’ତି (ସଂ। ନି। ୨।୧୫୪) ଆହ। ଅଥ ନଂ ଭଗୱା ଆହ – ‘‘କସ୍ସପ, ସଚେ ତ୍ୱଂ ଇମଂ ନିପଚ୍ଚକାରଂ ମହାପଥୱିୟା କରେୟ୍ୟାସି, ସାପି ଧାରେତୁଂ ନ ସକ୍କୁଣେୟ୍ୟ। ତଥାଗତସ୍ସ ପନ ଏୱଂ ଗୁଣମହନ୍ତତଂ ଜାନତା ତୟା କତୋ ନିପଚ୍ଚକାରୋ ମୟ୍ହଂ ଲୋମମ୍ପି ଚାଲେତୁଂ ନ ସକ୍କୋତି। ନିସୀଦ, କସ୍ସପ, ଦାୟଜ୍ଜଂ ତେ ଦସ୍ସାମୀ’’ତି। ଅଥସ୍ସ ଭଗୱା ତୀହି ଓୱାଦେହି ଉପସମ୍ପଦଂ ଅଦାସି। ଦତ୍ୱା ଚ ବହୁପୁତ୍ତନିଗ୍ରୋଧମୂଲତୋ ନିକ୍ଖମିତ୍ୱା ଥେରଂ ପଚ୍ଛାସମଣଂ କତ୍ୱା ମଗ୍ଗଂ ପଟିପଜ୍ଜି। ସତ୍ଥୁ ସରୀରଂ ଦ୍ୱତ୍ତିଂସମହାପୁରିସଲକ୍ଖଣୱିଚିତ୍ତଂ, ମହାକସ୍ସପସ୍ସ ସତ୍ତମହାପୁରିସଲକ୍ଖଣପଟିମଣ୍ଡିତଂ, ସୋ କଞ୍ଚନନାୱାୟ ପଚ୍ଛାବଦ୍ଧୋ ୱିୟ ସତ୍ଥୁ ପଦାନୁପଦିକଂ ଅନୁଗଞ୍ଛି। ସତ୍ଥା ଥୋକଂ ମଗ୍ଗଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ମଗ୍ଗା ଓକ୍କମ୍ମ ଅଞ୍ଞତରସ୍ମିଂ ରୁକ୍ଖମୂଲେ ନିସଜ୍ଜାକାରଂ ଦସ୍ସେସି। ଥେରୋ ‘‘ସତ୍ଥା ନିସୀଦିତୁକାମୋ’’ତି ଞତ୍ୱା ଅତ୍ତନୋ ପଟପିଲୋତିକଂ ସଙ୍ଘାଟିଂ ଚତୁଗ୍ଗୁଣଂ କତ୍ୱା ପଞ୍ଞପେସି।

ସତ୍ଥା ତତ୍ଥ ନିସୀଦିତ୍ୱା ହତ୍ଥେନ ଚୀୱରଂ ପରିମଜ୍ଜନ୍ତୋ ‘‘ମୁଦୁକା ଖୋ ତ୍ୟାୟଂ, କସ୍ସପ, ପଟପିଲୋତିକା ସଙ୍ଘାଟୀ’’ତି ଆହ (ସଂ। ନି। ୨।୧୫୪)। ସୋ ‘‘ସତ୍ଥା ମେ ସଙ୍ଘାଟିୟା ମୁଦୁଭାୱଂ କଥେସି, ପାରୁପିତୁକାମୋ ଭୱିସ୍ସତୀ’’ତି ଞତ୍ୱା ‘‘ପାରୁପତୁ, ଭନ୍ତେ, ଭଗୱା ସଙ୍ଘାଟି’’ନ୍ତି ଆହ। ‘‘କିଂ ତ୍ୱଂ ପାରୁପିସ୍ସସି, କସ୍ସପା’’ତି? ‘‘ତୁମ୍ହାକଂ ନିୱାସନଂ ଲଭନ୍ତୋ ପାରୁପିସ୍ସାମି, ଭନ୍ତେ’’ତି। ‘‘କିଂ ପନ ତ୍ୱଂ, କସ୍ସପ, ଇମଂ ପରିଭୋଗଜିଣ୍ଣଂ ପଂସୁକୂଲଂ ଧାରେତୁଂ ସକ୍ଖିସ୍ସସି, ମୟା ହି ଇମସ୍ସ ପଂସୁକୂଲସ୍ସ ଗହିତଦିୱସେ ଉଦକପରିୟନ୍ତଂ କତ୍ୱା ମହାପଥୱୀ କମ୍ପି, ଇମଂ ବୁଦ୍ଧପରିଭୋଗଜିଣ୍ଣଚୀୱରଂ ନାମ ନ ସକ୍କା ପରିତ୍ତଗୁଣେନ ଧାରେତୁଂ, ପଟିବଲେନେୱିଦଂ ପଟିପତ୍ତିପୂରଣସମତ୍ଥେନ ଜାତିପଂସୁକୂଲିକେନ ଧାରେତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀ’’ତି ୱତ୍ୱା ଥେରେନ ସଦ୍ଧିଂ ଚୀୱରଂ ପରିୱତ୍ତେସି।

ଏୱଂ ଚୀୱରଂ ପରିୱତ୍ତେତ୍ୱା ଥେରସ୍ସ ଚୀୱରଂ ଭଗୱା ପାରୁପି, ସତ୍ଥୁ ଚୀୱରଂ ଥେରୋ। ତସ୍ମିଂ ଖଣେ ଅଚେତନାପି ଅୟଂ ମହାପଥୱୀ ‘‘ଦୁକ୍କରଂ, ଭନ୍ତେ, ଅକତ୍ଥ, ଅତ୍ତନୋ ପାରୁତଚୀୱରଂ ସାୱକେନ ପରିୱତ୍ତିତପୁବ୍ବଂ ନାମ ନାହୋସି, ଅହଂ ତୁମ୍ହାକଂ ଗୁଣଂ ଧାରେତୁଂ ନ ସକ୍କୋମୀ’’ତି ୱଦନ୍ତୀ ୱିୟ ଉଦକପରିୟନ୍ତଂ କତ୍ୱା କମ୍ପି। ଥେରୋପି ‘‘ଲଦ୍ଧଂ ମେ ବୁଦ୍ଧାନଂ ପରିଭୋଗଚୀୱରଂ, କିଂ ମେ ଇଦାନି ଉତ୍ତରି କତ୍ତବ୍ବ’’ନ୍ତି ଉନ୍ନତିଂ ଅକତ୍ୱା ସତ୍ଥୁ

ସନ୍ତିକେଯେୱ ତେରସ ଧୁତଗୁଣେ ସମାଦାଯ ସତ୍ତଦିୱସମତ୍ତଂ ପୁଥୁଜ୍ଜନୋ ଅହୋସି। ଅଟ୍ଠମେ ଦିୱସେ ସହ ପଟିସମ୍ଭିଦାହି ଅରହତ୍ତଂ ପାପୁଣି। ଅଥ ନଂ ସତ୍ଥା "କସ୍ସପୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଚନ୍ଦୂପମୋ କୁଲାନି ଉପସଙ୍କମତି, ଅପକସ୍ସେୱ କାଯଂ ଅପକସ୍ସ ଚିତ୍ତଂ ନିଚ୍ଚନୱକୋ କୁଲେସୁ ଅପ୍ପଗବ୍ଭୋ"ତି (ସଂ। ନି। ୨।୧୪୬) ଏୱମାଦିନା ପସଂସିତ୍ୱା ଅପରଭାଗେ ଅରିଯଗଣମଜ୍ଝେ ନିସିନ୍ନୋ "ଏତଦଗ୍ଗଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ମମ ସାୱକାନଂ ଭିକ୍ଖୂନଂ ଧୁତୱାଦାନଂ ଯଦିଦଂ ମହାକସ୍ସପୋ"ତି (ଅ। ନି। ୧।୧୮୮, ୧୯୧) ଧୁତୱାଦାନଂ ଅଗ୍ଗଟ୍ଠାନେ ଠପେସି।

୩୯୮। ଏୱଂ ଭଗୱତା ଏତଦଗ୍ଗଟ୍ଠାନେ ଠପିତୋ ଆଯସ୍ମା ମହାକସ୍ସପୋ ମହାସାୱକଭାୱଂ ପତ୍ତୋ ଅତ୍ତନୋ ପୁବ୍ବକମ୍ମଂ ସରିତ୍ୱା ସୋମନସ୍ସୱସେନଂ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ପଦୁମୁତ୍ତରସ୍ସ ଭଗୱତୋତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ପଦୁମୁତ୍ତରସ୍ସାତି ତସ୍ସ କିର ଭଗୱତୋ ମାତୁକୁଚ୍ଛିତୋ ନିକ୍ଖମନକାଲତୋ ପଟ୍ଠାଯ ପାଦାନଂ ନିକ୍ଖେପନସମଯେ ଅକ୍କନ୍ତକ୍କନ୍ତପାଦେ ସତସହସ୍ସପତ୍ତା ପଦୁମା ପଥୱିଂ ଭିନ୍ଦିତ୍ୱା ଉଟ୍ଠହିଂସୁ। ତସ୍ମାସ୍ସ ତଂ ନାମଂ ଅହୋସି। ସକଲସତ୍ତନିକାଯେସୁ ଏକେକେନ ସତସତପୁଞ୍ଞେ କତେ ତସ୍ସ ପୁଞ୍ଞସ୍ସ ସତଗୁଣପୁଞ୍ଞାନଂ କତତ୍ତା ଭଗୱତୋତି ଅତ୍ଥୋ। ଲୋକଜେଟ୍ଠସ୍ସ ତାଦିନୋତି ସତ୍ତଲୋକସ୍ସ ପଧାନଭୂତସ୍ସ ଇଟ୍ଠାନିଟ୍ଠେସୁ ଅକମ୍ପିଯଭାୱଂ ପତ୍ତତ୍ତା ତାଦିନୋ। ନିବ୍ବୁତେ ଲୋକନାଥମ୍ହୀତି ସତ୍ତଲୋକସ୍ସ ପଟିସରଣଭୂତେ ଭଗୱତି ଖନ୍ଧପରିନିବ୍ବାନେନ ପରିନିବ୍ବୁତେ, ଅଦସ୍ସନଂ ଗତେତି ଅତ୍ଥୋ। ପୂଜଂ କୁବ୍ବନ୍ତି ସତ୍ଥୁନୋତି ସଦେୱକସ୍ସ ଲୋକସ୍ସ ସାସନତୋ "ସତ୍ଥା"ତି ଲଦ୍ଧନାମସ୍ସ ଭଗୱତୋ ସାଧୁକୀଳିତଂ କୀଳନ୍ତା ପୂଜଂ କରୋନ୍ତୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୩୯୯।ଅଗ୍ଗିଂଚିନନ୍ତୀ ଜନତାତି ଜନସମୂହା ଆଳାହନଟ୍ଠାନେ ଅଗ୍ଗିଂ ଚିନନ୍ତା ରାସିଂ କରୋନ୍ତା ଆସମନ୍ତତୋ ମୋଦିତା ସନ୍ତୁଟ୍ଠା ପକାରେନ ମୋଦିତା ସନ୍ତୁଟ୍ଠା ପୂଜଂ କରୋନ୍ତୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ତେସୁସଂୱେଗଜାତେସୂତି ତେସୁ ଜନସମୂହେସୁ ସଂୱେଗପ୍ପତ୍ତେସୁ ଉତ୍ରାସଂ ଲଭନ୍ତେସୁ ମେ ମଯ୍ହଂ ପୀତି ହାସୋ ଉଦପଜ୍ଜଥ ପାତୁଭୱୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୪୦୦।ଞାତିମିତ୍ତେ ସମାନେତ୍ୱାତି ମମ ବନ୍ଧୁସହାଯେ ସମାନେତ୍ୱା ରାସିଂ କତ୍ୱା। ମହାୱୀରୋ ଭଗୱା ପରିନିବ୍ବୁତୋ ଅଦସ୍ସନଂ ଅଗମାସୀତି ଇଦଂ ୱଚନଂ ଅବ୍ରୱିଂ କଥେସିନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ହନ୍ଦ ପୂଜଂ କରୋମସେତି ହନ୍ଦାତି ୱୋସ୍ସଗ୍ଗତ୍ଥେ ନିପାତୋ, ତେନ କାରଣେନ ମଯଂ ସବ୍ବେ ସମାଗତା ପୂଜଂ କରୋମାତି ଅତ୍ଥୋ। ସେତି ନିପାତୋ।

୪୦୧।ସାଧୂତି ତେ ପଟିସ୍ସୁତ୍ୱାତି ତେ ମମ ଞାତିମିତ୍ତା ସାଧୁ ଇତି ସୁନ୍ଦରଂ ଭଦ୍ଦକଂ ଇତି ପଟିସୁଣିତ୍ୱା ମମ ୱଚନଂ ସମ୍ପଟିଚ୍ଛିତ୍ୱା ମେ ମଯ୍ହଂ ଭିଯ୍ୟୋ ଅତିରେକଂ ହାସଂ ପୀତିଂ ଜନିଂସୁ ଉପ୍ପାଦେସୁନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

୪୦୨। ତତୋ ଅତ୍ତନୋ କତପୁଞ୍ଞସଞ୍ଚଯଂ ଦସ୍ସେନ୍ତୋ ବୁଦ୍ଧସ୍ମିଂ ଲୋକନାଥମ୍ହୀତିଆଦିମାହ। ସତହତ୍ଥଂ ଉଗ୍ଗତଂ ଉବ୍ବିଦ୍ଧଂ ଦିଯଡ୍ଢହତ୍ଥସତଂ ୱିତ୍ଥତଂ, ୱିମାନଂ ନଭସି ଆକାସେ ଉଗ୍ଗତଂ ଅଗ୍ଘିଯଂ, ସୁକତଂ ସୁନ୍ଦରାକାରେନ କତଂ, କତ୍ୱା କାରେତ୍ୱା ଚ ପୁଞ୍ଞସଞ୍ଚଯଂ ପୁଞ୍ଞରାସିଂ କାହାସିଂ ଅକାସିନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୪୦୩।କତ୍ୱାନ ଅଗ୍ଘିଯଂ ତତ୍ଥାତି ତସ୍ମିଂ ଚେତିଯପୂଜନଟ୍ଠାନେ ତାଲପନ୍ତୀହି ତାଲପାଳିହି ଚିତ୍ତିତଂ ସୋଭିତଂ ଅଗ୍ଘିଯଂ କତ୍ୱାନ କାରେତ୍ୱା ଚ ସକଂ ଚିତ୍ତଂ ଅତ୍ତନୋ ଚିତ୍ତଂ ପସାଦେତ୍ୱା ଚେତିଯଂ ପୂଜଯୁତ୍ତମନ୍ତି ଉତ୍ତମଂ ବୁଦ୍ଧଧାତୁନିଧାପିତଂ ଚେତିଯଂ ପୂଜଯିନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୪୦୪। ତସ୍ସ ଚେତିଯସ୍ସ ମହିମଂ ଦସ୍ସେନ୍ତୋ ଅଗ୍ଗିକ୍ଖନ୍ଧୋୱାତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ଅଗ୍ଗିକ୍ଖନ୍ଧୋୱାତି ଆକାସେ ଜଲମାନୋ ଅଗ୍ଗିକ୍ଖନ୍ଧୋୱ ଅଗ୍ଗିରାସି ଇୱ ତଂ ଚେତିଯଂ ସତ୍ତହି ରତନେହି ଜଲତି ଫୁଲ୍ଲିତୋ ୱିକସିତପୁପ୍ଫୋ ସାଲରୁକ୍ଖରାଜା ଇୱ ଆକାସେ ଇନ୍ଦଲଟ୍ଠୀୱ ଇନ୍ଦଧନୁ ଇୱ ଚ ଚତୁଦ୍ଦିସା ଚତୂସୁ ଦିସାସୁ ଓଭାସତି ୱିଜ୍ଜୋତତୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୪୦୫।ତତ୍ଥଚିତ୍ତଂ ପସାଦେତ୍ୱାତି ତସ୍ମିଂ ଜୋତମାନଧାତୁଗବ୍ଭମ୍ହି ଚିତ୍ତଂ ମନଂ ପସାଦେତ୍ୱା ସୋମନସ୍ସଂ କତ୍ୱା ତେନ ଚିତ୍ତପ୍ପସାଦେନ ବହୁଂ ଅନେକପ୍ପକାରଂ କୁସଲଂ ପୁଞ୍ଞଂ କତ୍ୱାନ "ଧାତୁଗବ୍ଭେ ଚ ସାସନେ ଚ ଏତ୍ତକାନି ପୁଞ୍ଞାନି ମଯା କତାନୀ"ତି ଏୱଂ ପୁଞ୍ଞକମ୍ମଂ ସରିତ୍ୱାନ କାଲଂକତ୍ୱା ତିଦସଂ ତାୱତିଂସଭୱନଂ ସୁତ୍ତପ୍ପବୁଦ୍ଧୋ ୱିଯ ଅହଂ ଉପପଜ୍ଜିଂ ଜାତୋତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୪୦୬। ଅତ୍ତନୋ ଉପ୍ପନ୍ନଦେୱଲୋକେ ଲଦ୍ଧସମ୍ପତ୍ତିଂ ଦସ୍ସେନ୍ତୋ ସହସ୍ସଯୁତ୍ତନ୍ତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ହଯୱାହିଂ ସିନ୍ଧୱସହସ୍ସଯୋଜିତଂ ଦିବ୍ବରଥଂ ଅଧିଟ୍ଠିତୋ। ସତ୍ତହି ଭୂମୀହି ସଂ ସୁଟ୍ଠୁ ଉଗ୍ଗତଂ ଉବ୍ବିଦ୍ଧଂ ଉଚ୍ଚଂ ମଯ୍ହଂ ଭୱନଂ ୱିମାନଂ ଅହୋସୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୪୦୭। ତସ୍ମିଂ ୱିମାନେ ସବ୍ବସୋୱଣ୍ଣମଯା ସକଲସୋୱଣ୍ଣମଯାନି କୂଟାଗାରସହସ୍ସାନି ଅହୁଂ ଅହେସୁନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ସକତେଜେନ ଅତ୍ତନୋ

ଆନୁଭାୱେନ ସବ୍ବା ଦସ ଦିସା ପଭାସୟଂ ଓଭାସେନ୍ତାନି ଜଲନ୍ତି ୱିଜ୍ଜୋତନ୍ତୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୪୦୮। ତସ୍ମିଂ ମୟ୍ହଂ ପାତୁଭୂତୱିମାନେ ଅଞ୍ଞେପି ନିୟ୍ୟୂହା ପମୁଖସାଲାୟୋ ସନ୍ତି ୱିଜ୍ଜନ୍ତି। କିଂ ଭୂତା? ଲୋହିତଙ୍ଗମୟା ରତ୍ତମଣିମୟା ତଦା ତେପି ନିୟ୍ୟୂହା ଚତସ୍ସୋ ଦିସା ଆଭାୟ ପଭାୟ ଜୋତନ୍ତୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୪୧୦।ସବ୍ବେଦେୱେ ସକଲଛଦେୱଲୋକେ ଦେୱେ ଅଭିଭୋମି ଅଭିଭୱାମି। କସ୍ସ ଫଲନ୍ତି ଚେ? ମୟା କତସ୍ସ ପୁଞ୍ଞକମ୍ମସ୍ସ ଇଦଂ ଫଲନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

୪୧୧। ତତୋ ମନୁସ୍ସସମ୍ପତ୍ତିଂ ଦସ୍ସେନ୍ତୋ ସଟ୍ଠିକପ୍ପସହସ୍ସମ୍ହୀତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ଇତୋ କପ୍ପତୋ ହେଟ୍ଠା ସଟ୍ଠିସହସ୍ସକପ୍ପମତ୍ଥକେ ଚାତୁରନ୍ତୋ ଚତୁମହାଦୀପୱନ୍ତୋ ୱିଜିତାୱୀ ସବ୍ବଂ ପଚ୍ଚତ୍ଥିକଂ ୱିଜିତୱନ୍ତୋ ଅହଂ ଉବ୍ବିଦ୍ଧୋ ନାମ ଚକ୍କୱତ୍ତୀ ରାଜା ହୁତ୍ୱା ପଥୱିଂ ଆୱସିଂ ରଜ୍ଜଂ କାରେସିନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୪୧୨-୪।ତଥେୱ ଭଦ୍ଦକେ କପ୍ପେତି ପଞ୍ଚବୁଦ୍ଧପଟିମଣ୍ଡିତତ୍ତା ଭଦ୍ଦକେ ନାମ କପ୍ପେ। ତିଂସକ୍ଖତ୍ତୁଂ ତିଂସଜାତିୟା ଚତୁଦୀପମ୍ହି ଇସ୍ସରୋ ପଧାନୋ ଚକ୍କରତନାଦୀହି ସତ୍ତହି ରତନେହି ସମ୍ପନ୍ନୋ ସମଙ୍ଗୀଭୂତୋ ସକକମ୍ମାଭିରଦ୍ଧୋ ଅତ୍ତନୋ କମ୍ମେ ଦସ ରାଜଧମ୍ମେ ଅଭିରଦ୍ଧୋ ଅଲ୍ଲୀନୋ ଚକ୍କୱତ୍ତୀ ରାଜା ଅମ୍ହି ଅହୋସିନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଅତ୍ତନୋ ଚକ୍କୱତ୍ତିକାଲେ ଅନୁଭୂତସମ୍ପତ୍ତିଂ ଦସ୍ସେନ୍ତୋ ''ତଦାପି ଭୱନଂ ମୟ୍ହ''ନ୍ତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ତସ୍ମିଂ ଚକ୍କୱତ୍ତିରଜ୍ଜମ୍ହି ମୟ୍ହଂ ଭୱନଂ ମମ ପାସାଦଂ ଇନ୍ଦଲଟ୍ଠୀୱ ଉଗ୍ଗତଂ ଆକାସେ ଠିତୱିଜ୍ଜୋତମାନା ୱିଜ୍ଜୁଲ୍ଲତା ଇୱ ଉଗ୍ଗତଂ ସତ୍ତଭୂମିକାଦିଭେଦେହି ଉଚ୍ଚଂ ଆୟାମତୋ ଦୀଘତୋ ଚ ଉଚ୍ଚତୋ ଚ ଚତୁୱୀସତିୟୋଜନଂ ୱିତ୍ଥାରତୋ ଦ୍ୱାଦସୟୋଜନଂ ଅହୋସୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ସବ୍ବେସଂ ଜନାନଂ ମନଂ ଅଲ୍ଲୀନଭାୱେନ ରମ୍ମଣଂ ନାମ ନଗରଂ ଅହୋସୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଦଢହେହି ଦ୍ୱାଦସହତ୍ଥେହି ୱା ତିଂସହତ୍ଥେହି ୱା ଉଚ୍ଚେହି ପାକାରତୋରଣେହି ସମ୍ପନ୍ନନ୍ତି ଦସ୍ସେତି।

୪୧୫-୨୦।ତଦଡ୍ଢକଂ ତତୋ ଅଡ୍ଢକଂ ଅଡ୍ଢତିୟସତୟୋଜନନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ପକ୍ଖିତ୍ତା ପଣ୍ଣୱୀସତୀତି ୱୀସତିଆପଣପକ୍ଖିତ୍ତଂ ନିରନ୍ତରଂ ୱୀଥିପରିଚ୍ଛେଦନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ବ୍ରାହ୍ମଞ୍ଞକୁଲସମ୍ଭୂତୋତି ବ୍ରାହ୍ମଣକୁଲେ ସୁଜାତୋ। ସେସଂ ୱୁତ୍ତନୟତ୍ତା ସୁୱିଞ୍ଞେୟ୍ୟମେୱାତି।

ମହାକସ୍ସପତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୩-୪। ଅନୁରୁଦ୍ଧତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା

ସୁମେଧଂଭଗୱନ୍ତାହନ୍ତିଆଦିକଂ ଆୟସ୍ମତୋ ଅନୁରୁଦ୍ଧତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅୟମ୍ପି ପୁରିମବୁଦ୍ଧେସୁ କତାଧିକାରୋ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଭୱେ ୱିୱଟ୍ଟୂପନିସ୍ସୟାନି ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ପଦୁମୁତ୍ତରସ୍ସ ଭଗୱତୋ କାଲେ ୱିଭୱସମ୍ପନ୍ନେ କୁଟୁମ୍ବିକକୁଲେ ନିବ୍ବତ୍ତି। ୱୟପ୍ପତ୍ତୋ ଏକଦିୱସଂ ୱିହାରଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ସତ୍ଥୁ ସନ୍ତିକେ ଧମ୍ମଂ ସୁଣନ୍ତୋ ସତ୍ଥାରା ଏକଂ ଭିକ୍ଖୁଂ ଦିବ୍ବଚକ୍ଖୁକାନଂ ଅଗ୍ଗଟ୍ଠାନେ ଠପେନ୍ତଂ ଦିସ୍ୱା ସୟମ୍ପି ତଂ ଦାନଂ ପତ୍ଥେତ୍ୱା ସତସହସ୍ସଭିକ୍ଖୁପରିୱାରସ୍ସ ଭଗୱତୋ ସତ୍ତାହଂ ମହାଦାନଂ ପୱତ୍ତେତ୍ୱା ସତ୍ତମେ ଦିୱସେ ଭଗୱତୋ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘସ୍ସ ଚ ଉତ୍ତମାନି ୱତ୍ଥାନି ଦତ୍ୱା ପଣିଧାନଂ ଅକାସି। ସତ୍ଥାପିସ୍ସ ଅନନ୍ତରାୟେନ ସମିଜ୍ଝନଭାୱଂ ଦିସ୍ୱା ''ଅନାଗତେ ଗୋତମସ୍ସ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ସାସନେ ଦିବ୍ବଚକ୍ଖୁକାନଂ ଅଗ୍ଗୋ ଭୱିସ୍ସତୀ''ତି ବ୍ୟାକାସି। ସୋପି ତତ୍ଥ ପୁଞ୍ଞାନି କରୋନ୍ତୋ ସତ୍ଥରି ପରିନିବ୍ବୁତେ ସତ୍ତୟୋଜନିକେ କନକଥୂପେ ବହୂକଂସପାତିୟୋ ଦୀପରୁକ୍ଖେହି ଦୀପକପଲ୍ଲିକାହି ଚ ''ଦିବ୍ବଚକ୍ଖୁଞାଣସ୍ସ ଉପନିସ୍ସୟୋ ହୋତୂ''ତି ଉଢଆରଂ ଦୀପପୂଜଂ ଅକାସି। ଏୱଂ ୟାୱଜୀୱଂ ପୁଞ୍ଞାନି କତ୍ୱା ଦେୱମନୁସ୍ସେସୁ ସଂସରନ୍ତୋ କସ୍ସପସ୍ସ ଭଗୱତୋ କାଲେ ବାରାଣସିୟଂ କୁଟୁମ୍ବିକଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତିତ୍ୱା ୱିଞ୍ଞୁତଂ ପତ୍ତୋ ସତ୍ଥରି ପରିନିବ୍ବୁତେ ନିଟ୍ଠିତେ ୟୋଜନିକେ କନକଥୂପେ ବହୂକଂସପାତିୟୋ ସପ୍ପିମଣ୍ଡସ୍ସ ପୂରେତ୍ୱା ମଜ୍ଝେ ଚ ଏକେକଂ ଗୁଢଅପିଣ୍ଡଂ ଠପେତ୍ୱା ମୁଖୱଟ୍ଟିୟା ମୁଖୱଟ୍ଟିଂ ଫୁସାପେନ୍ତୋ ଚେତିୟଂ ପରିକ୍ଖିପାପେସି। ଅତ୍ତନା ଗହିତକଂସପାତିଂ ସପ୍ପିମଣ୍ଡସ୍ସ ପୂରେତ୍ୱା ସହସ୍ସୱଟ୍ଟିୟୋ ଜାଲାପେତ୍ୱା ସୀସେ ଠପେତ୍ୱା ସବ୍ବରତ୍ତିଂ ଚେତିୟଂ ଅନୁପରିୟାୟି।

ଏୱଂ ତସ୍ମିମ୍ପି ଅତ୍ତଭାୱେ ୟାୱଜୀୱଂ କୁସଲଂ କତ୍ୱା ଦେୱଲୋକେ ନିବ୍ବତ୍ତିତ୍ୱା ତତ୍ଥ ୟାୱତାୟୁକଂ ଠତ୍ୱା ତତୋ ଚୁତୋ ଅନୁପ୍ପନ୍ନେ ବୁଦ୍ଧେ ବାରାଣସିୟଂୟେୱ ଦୁଗ୍ଗତକୁଲେ ନିବ୍ବତ୍ତି, ''ଅନ୍ନଭାରୋ''ତିସ୍ସ ନାମଂ ଅହୋସି। ସୋ ସୁମନସେଟ୍ଠିସ୍ସ ନାମ ଗେହେ କମ୍ମଂ କରୋନ୍ତୋ ଜୀୱତି। ଏକଦିୱସଂ ସୋ ଉପରିଟ୍ଠଂ ନାମ ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧଂ ନିରୋଧସମାପତ୍ତିତୋ ୱୁଟ୍ଠାୟ ଗନ୍ଧମାଦନପବ୍ବତତୋ ଆକାସେନାଗନ୍ତ୍ୱା ବାରାଣସୀନଗରଦ୍ୱାରେ ଓତରିତ୍ୱା ଚୀୱରଂ ପାରୁପିତ୍ୱା ନଗରେ ପିଣ୍ଡାୟ ଚରନ୍ତଂ ଦିସ୍ୱା ପସନ୍ନମାନସୋ ପତ୍ତଂ ଗହେତ୍ୱା ଅତ୍ତନୋ ଅତ୍ଥାୟ ଠପିତଂ ଭାଗଭତ୍ତଂ ପତ୍ତେ ପକ୍ଖିପିତ୍ୱା ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧସ୍ସ ଦାତୁକାମୋ ଆରଭି। ଭରିୟାପିସ୍ସ ଅତ୍ତନୋ ଭାଗଭତ୍ତଞ୍ଚ ତତ୍ଥେୱ ପକ୍ଖିପି। ସୋ ତଂ ନେତ୍ୱା ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧସ୍ସ ହତ୍ଥେ ଠପେସି। ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧୋ ତଂ ଗହେତ୍ୱା ଅନୁମୋଦନଂ କତ୍ୱା ପକ୍କାମି। ତଂ ଦିୱସଂ ସୁମନସେଟ୍ଠିସ୍ସ ଛତ୍ତେ ଅଧିୱତ୍ଥା ଦେୱତା – ''ଅହୋ ଦାନଂ, ପରମଦାନଂ,

ଉପରିଟ୍ଠେ ସୁପ୍ପତିଟ୍ଠିତ''ନ୍ତି ମହାସଦ୍ଦେନ ଅନୁମୋଦି। ତଂ ସୁତ୍ୱା ସୁମନସେଟ୍ଠି – ''ଏୱଂ ଦେୱତାଯ ଅନୁମୋଦିତଂ ଇଦମେୱ ଉତ୍ତମଦାନ''ନ୍ତି ଚିନ୍ତେତ୍ୱା ତଞ୍ଚ ପତ୍ତିଂ ଯାଚି। ଅନ୍ନଭାରୋ ପନ ତସ୍ସ ପତ୍ତିଂ ଅଦାସି। ତେନ ପସନ୍ନଚିତ୍ତୋ ସୁମନସେଟ୍ଠି ତସ୍ସ ସହସ୍ସଂ ଦତ୍ୱା ''ଇତୋ ପଟ୍ଠାଯ ତୁଯ୍ହଂ ସହତ୍ଥେନ କମ୍ମକରଣକିଚ୍ଚଂ ନତ୍ଥି, ପତିରୂପଂ ଗେହଂ କତ୍ୱା ନିଚ୍ଚଂ ୱସାହୀ''ତି ଆହ।

ଯସ୍ମା ନିରୋଧସମାପତ୍ତିତୋ ୱୁଟ୍ଠିତସ୍ସ ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧସ୍ସ ଦିନ୍ନପିଣ୍ଡପାତୋ ତଂ ଦିୱସମେୱ ଉଳାରୱିପାକୋ ହୋତି, ତସ୍ମା ସୁମନସେଟ୍ଠି ରଞ୍ଞୋ ସନ୍ତିକଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତୋ ତଂ ଗହେତ୍ୱା ଅଗମାସି। ରାଜା ପନ ତଂ ଆଦରୱସେନ ଓଲୋକେସି। ସେଟ୍ଠି – ''ମହାରାଜ, ଅଯଂ ଓଲୋକେତବ୍ବଯୁତ୍ତୋଯେୱା''ତି ୱତ୍ୱା ତଦା ତେନ କତକମ୍ମଂ ଅତ୍ତନାପିସ୍ସ ସହସ୍ସଦିନ୍ନଭାୱଞ୍ଚ କଥେସି। ତଂ ସୁତ୍ୱା ରାଜା ତସ୍ସ ତୁସ୍ସିତ୍ୱା ସହସ୍ସଂ ଦତ୍ୱା ''ଅସୁକସ୍ମିଂ ଠାନେ ଗେହଂ କତ୍ୱା ୱସାହୀ''ତି ଗେହଟ୍ଠାନମସ୍ସ ଆଣାପେସି। ତସ୍ସ ତଂ ଠାନଂ ସୋଧାପେନ୍ତସ୍ସ ମହନ୍ତା ମହନ୍ତା ନିଧିକୁମ୍ଭିଯୋ ଉଟ୍ଠହିଂସୁ। ସୋ ତା ଦିସ୍ୱା ରଞ୍ଞୋ ଆରୋଚେସି। ରାଜା ସବ୍ବଂ ଧନଂ ଉଦ୍ଧରାପେତ୍ୱା ରାସିକତଂ ଦିସ୍ୱା – ''ଏତ୍ତକଂ ଧନଂ ଇମସ୍ମିଂ ନଗରେ କସ୍ସ ଗେହେ ଅତ୍ଥୀ''ତି ପୁଚ୍ଛି। ''ନ କସ୍ସଚି, ଦେୱା''ତି। ''ତେନ ହି ଅଯଂ ଅନ୍ନଭାରୋ ଇମସ୍ମିଂ ନଗରେ ମହାଧନସେଟ୍ଠି ନାମ ହୋତୂ''ତି ତଂ ଦିୱସମେୱ ତସ୍ସ ସେଟ୍ଠିଚ୍ଛତ୍ତଂ ଉସ୍ସାପେସି।

ସୋ ସେଟ୍ଠି ହୁତ୍ୱା ଯାୱଜୀୱଂ କଲ୍ୟାଣକମ୍ମଂ କତ୍ୱା ଦେୱଲୋକେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ, ଦୀଘରତ୍ତଂ ଦେୱମନୁସ୍ସେସୁ ସଂସରିତ୍ୱା ଅମ୍ହାକଂ ଭଗୱତୋ ଉପ୍ପଜ୍ଜନକକାଲେ କପିଲୱତ୍ଥୁନଗରେ ସୁକ୍କୋଦନସକ୍କସ୍ସ ଗେହେ ପଟିସନ୍ଧିଂ ଗଣ୍ହି। ତସ୍ସ ଜାତସ୍ସ ଅନୁରୁଦ୍ଧୋତି ନାମଂ ଅକଂସୁ। ସୋ ମହାନାମସକ୍କସ୍ସ କନିଟ୍ଠଭାତା ଭଗୱତୋ ଚୂଳପିତୁ ପୁତ୍ତୋ ପରମସୁଖୁମାଲୋ ମହାପୁଞ୍ଞୋ ଅହୋସି। ସୁୱଣ୍ଣପାତିଯଂଯେୱ ଚସ୍ସ ଭତ୍ତଂ ଉପ୍ପଜ୍ଜି। ଅଥସ୍ସ ମାତା ଏକଦିୱସଂ ''ମମ ପୁତ୍ତୋ ନତ୍ଥୀତି ପଦଂ ନ ଜାନାତି, ତଂ ଜାନାପେସ୍ସାମୀ''ତି ଚିନ୍ତେତ୍ୱା ଏକଂ ସୁୱଣ୍ଣପାତିଂ ତୁଚ୍ଛକଂଯେୱ ଅଞ୍ଞାଯ ସୁୱଣ୍ଣପାତିଯା ପିଦହିତ୍ୱା ତସ୍ସ ପେସେସି, ଅନ୍ତରାମଗ୍ଗେ ଦେୱତା ତଂ, ଦିବ୍ବପୂୱେହି ପୂରେସୁଂ। ଏୱଂ ମହାପୁଞ୍ଞୋ ତିଣ୍ଣଂ ଉତୂନଂ ଅନୁଚ୍ଛୱିକେସୁ ତୀସୁ ପାସାଦେସୁ ଅଲଙ୍କତନାଟକିତ୍ଥୀହି ପରିୱୁତୋ ଦେୱୋ ୱିଯ ମହାସମ୍ପତ୍ତିଂ ଅନୁଭୱି।

ଅମ୍ହାକମ୍ପି ବୋଧିସତ୍ତୋ ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ତୁସିତପୁରା ଚୱିତ୍ୱା ସୁଦ୍ଧୋଦନମହାରାଜସ୍ସ ଅଗ୍ଗମହେସିଯା କୁଚ୍ଛିମ୍ହି ନିବ୍ବତ୍ତିତ୍ୱା ଅନୁକ୍କମେନ ୱୁଦ୍ଧିପ୍ପତ୍ତୋ ଏକୂନତିଂସ ୱସ୍ସାନି ଅଗାରମଜ୍ଝେ ୱସିତ୍ୱା ମହାଭିନିକ୍ଖମନଂ ନିକ୍ଖମିତ୍ୱା ଅନୁକ୍କମେନ ପଟିୱିଦ୍ଧସବ୍ବଞ୍ଞୁତଞ୍ଞାଣୋ ବୋଧିମଣ୍ଡେ ସତ୍ତସତ୍ତାହଂ ୱୀତିନାମେତ୍ୱା ଇସିପତନେ ମିଗଦାଯେ ଧମ୍ମଚକ୍କଂ ପୱତ୍ତେତ୍ୱା ଲୋକାନୁଗ୍ଗହଂ କରୋନ୍ତୋ ରାଜଗହଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ୱେଳୁୱନେ ୱିହାସି। ତଦା ସୁଦ୍ଧୋଦନମହାରାଜା – ''ପୁତ୍ତୋ କିର ମେ ରାଜଗହଂ ଅନୁପ୍ପତ୍ତୋ; ଗଚ୍ଛଥ, ଭଣେ, ମମ ପୁତ୍ତଂ ଆନେଥା''ତି ସହସ୍ସସହସ୍ସପରିୱାରେ ଦସ ଅମଚ୍ଚେ ପେସେସି। ତେ ସବ୍ବେ ଏହିଭିକ୍ଖୁପବ୍ବଜ୍ଜାଯ ପବ୍ବଜିଂସୁ। ତେସୁ ଉଦାଯିତ୍ଥେରେନ ଚାରିକାଗମନଂ ଆଯାଚିତୋ ଭଗୱା ୱୀସତିସହସ୍ସଖୀଣାସୱପରିୱୁତୋ ରାଜଗହତୋ ନିକ୍ଖମିତ୍ୱା କପିଲୱତ୍ଥୁପୁରଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ଞାତିସମାଗମେ ଅନେକାନି ପାଟିହାରିଯାନି ଦସ୍ସେତ୍ୱା ପାଟିହାରିଯୱିଚିତ୍ତଂ ଧମ୍ମଦେସନଂ କଥେତ୍ୱା ମହାଜନଂ ଅମତପାନଂ ପାଯେତ୍ୱା ଦୁତିଯଦିୱସେ ପତ୍ତଚୀୱରମାଦାଯ ନଗରଦ୍ୱାରେ ଠତ୍ୱା ''କିଂ ନୁ ଖୋ କୁଲନଗରଂ ଆଗତାନଂ ସବ୍ବବୁଦ୍ଧାନଂ ଆଚିଣ୍ଣ''ନ୍ତି ଆୱଜ୍ଜମାନୋ ''ସପଦାନଂ ପିଣ୍ଡାଯ ଚରଣଂ ଆଚିଣ୍ଣ''ନ୍ତି ଞତ୍ୱା ସପଦାନଂ ପିଣ୍ଡାଯ ଚରତି। ରାଜା ''ପୁତ୍ତୋ ତେ ପିଣ୍ଡାଯ ଚରତୀ''ତି ସୁତ୍ୱା ତୁରିତତୁରିତୋ ଆଗନ୍ତ୍ୱା ଅନ୍ତରୱୀଥିଯଂ ଧମ୍ମଂ ସୁତ୍ୱା ଅତ୍ତନୋ ନିୱେସନଂ ପୱେସେତ୍ୱା ମହନ୍ତଂ ସକ୍କାରସମ୍ମାନଂ ଅକାସି। ଭଗୱା ତତ୍ଥ କତ୍ତବ୍ବଂ ଞାତିସଙ୍ଗହଂ କତ୍ୱା ରାହୁଲକୁମାରଂ ପବ୍ବାଜେତ୍ୱା ନଚିରସ୍ସେୱ କପିଲୱତ୍ଥୁନଗରତୋ ମଲ୍ଲରଟ୍ଠେ ଚାରିକଂ ଚରମାନୋ ଅନୁପିଯମ୍ବୱନଂ ପାପୁଣି।

ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ସୁଦ୍ଧୋଦନମହାରାଜା ସାକିଯଗଣଂ ସନ୍ନିପାତେତ୍ୱା ଆହ – ''ସଚେ ମମ ପୁତ୍ତୋ ଅଗାରଂ ଅଜ୍ଝାୱସିସ୍ସ, ରାଜା ଅଭୱିସ୍ସ ଚକ୍କୱତ୍ତୀ ସତ୍ତରତନସମ୍ପନ୍ନୋ ଖତ୍ତିଯଗଣପରିୱାରୋ, ନତ୍ତାପି ମେ ରାହୁଲକୁମାରୋ ଖତ୍ତିଯଗଣେନ ସଦ୍ଧିଂ ତଂ ପରିୱାରେତ୍ୱା ଅଚରିସ୍ସ, ତୁମ୍ହେପି ଏତମତ୍ଥଂ ଜାନାଥ। ଇଦାନି ପନ ମମ ପୁତ୍ତୋ ବୁଦ୍ଧୋ ଜାତୋ, ଖତ୍ତିଯାୱାସ୍ସ ପରିୱାରା ହୋନ୍ତୁ, ତୁମ୍ହେ ଏକେକକୁଲତୋ ଏକେକଂ ଦାରକଂ ଦେଥା''ତି। ଏୱଂ ୱୁତ୍ତେ ଏକପ୍ପହାରେନେୱ ଦ୍ୱେଅସୀତିସହସ୍ସଖତ୍ତିଯକୁମାରା ପବ୍ବଜିଂସୁ।

ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ମହାନାମୋ ସକ୍କୋ କୁଟୁମ୍ବସାମିକୋ, ସୋ ଅତ୍ତନୋ କନିଟ୍ଠଂ ଅନୁରୁଦ୍ଧଂ ସକ୍କଂ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଏତଦୱୋଚ – ''ଏତରହି, ତାତ ଅନୁରୁଦ୍ଧ, ଅଭିଞ୍ଞାତା ଅଭିଞ୍ଞାତା ସକ୍ୟକୁମାରା ଭଗୱନ୍ତଂ ପବ୍ବଜିତଂ ଅନୁପବ୍ବଜନ୍ତି, ଅମ୍ହାକଞ୍ଚ କୁଲା ନତ୍ଥି କୋଚି ଅଗାରସ୍ମା ଅନଗାରିଯଂ ପବ୍ବଜିତୋ, ତେନ ହି ତ୍ୱଂ ୱା ପବ୍ବଜାହି, ଅହଂ ୱା ପବ୍ବଜିସ୍ସାମୀ''ତି। ତଂ ସୁତ୍ୱା ଅନୁରୁଦ୍ଧୋ ଘରାୱାସେ ରୁଚିଂ ଅକତ୍ୱା ଅତ୍ତସତ୍ତମୋ ଅଗାରସ୍ମା ଅନଗାରିଯଂ ପବ୍ବଜିତୋ। ତସ୍ସ ପବ୍ବଜ୍ଜାନୁକ୍କମୋ ସଙ୍ଘଭେଦକକ୍ଖନ୍ଧକେ (ଚୂଳୱ. ୩୩୦ ଆଦଯୋ) ଆଗତୋଯେୱ। ଏୱଂ ଅନୁପିଯଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ପବ୍ବଜିତେସୁ ପନ ତେସୁ ତସ୍ମିଂଯେୱ ଅନ୍ତୋୱସ୍ସେ ଭଦ୍ଦିଯତ୍ଥେରୋ ଅରହତ୍ତଂ ପାପୁଣି, ଅନୁରୁଦ୍ଧତ୍ଥେରୋ ଦିବ୍ବଚକ୍ଖୁଂ ନିବ୍ବତ୍ତେସି, ଦେୱଦତ୍ତୋ ଅଟ୍ଠ ସମାପତ୍ତିଯୋ ନିବ୍ବତ୍ତେସି, ଆନନ୍ଦତ୍ଥେରୋ ସୋତାପତ୍ତିଫଲେ ପତିଟ୍ଠାସି, ଭଗୁତ୍ଥେରୋ ଚ କିମିଲତ୍ଥେରୋ ଚ ପଚ୍ଛା ଅରହତ୍ତଂ ପାପୁଣିଂସୁ। ତେସଂ ସବ୍ବେସମ୍ପି

ଥେରାନଂ ଅତ୍ତନୋ ଅତ୍ତନୋ ଆଗତଟ୍ଠାନେସୁ ପୁଞ୍ଞପଟ୍ଟନାଭିନୀହାରୋ ଆଵି ଭଵିସ୍ସତି। ଅଯଂ ଅନୁରୁଦ୍ଧତ୍ଥେରୋ ଧମ୍ମସେନାପତିସ୍ସ ସନ୍ତିକେ କମ୍ମଟ୍ଠାନଂ ଗହେତ୍ଵା ଚେତିଯରଟ୍ଠେ ପାଚୀନଵଂସଦାଯଂ ଗନ୍ତ୍ଵା ସମଣଧମ୍ମଂ କରୋନ୍ତୋ ସତ୍ତ ମହାପୁରିସଵିତକ୍କେ ଵିତକ୍କେସି, ଅଟ୍ଠମେ କିଲମତି। ସତ୍ଥା ''ଅନୁରୁଦ୍ଧୋ ଅଟ୍ଠମେ ମହାପୁରିସଵିତକ୍କେ କିଲମତୀ''ତି ଞତ୍ଵା ''ତସ୍ସ ସଙ୍କପ୍ପଂ ପୂରେସ୍ସାମୀ''ତି ତତ୍ଥ ଗନ୍ତ୍ଵା ପଞ୍ଞତ୍ତଵରବୁଦ୍ଧାସନେ ନିସିନ୍ନୋ ଅଟ୍ଠମଂ ମହାପୁରିସଵିତକ୍କଂ ପୂରେତ୍ଵା ଚତୁପଚ୍ଚଯସନ୍ତୋସଭାଵନାରାମପଟିମଣ୍ଡିତଂ ମହାଅରିଯଵଂସପଟିପଦଂ କଥେତ୍ଵା ଆକାସେ ଉପ୍ପତିତ୍ଵା ଭେସକଳାଵନମେଵ ଗତୋ।

ଥେରୋ ତଥାଗତେ ଗତମତ୍ତେଯେଵ ତେଵିଜ୍ଜୋ ମହାଖୀଣାସଵୋ ହୁତ୍ଵା ''ସତ୍ଥା ମଯ୍ହଂ ମନଂ ଜାନିତ୍ଵା ଆଗନ୍ତ୍ଵା ଅଟ୍ଠମଂ ମହାପୁରିସଵିତକ୍କଂ ପୂରେତ୍ଵା ଅଦାସି, ସୋ ଚ ମେ ମନୋରଥୋ ମତ୍ଥକଂ ପତ୍ତୋ''ତି ବୁଦ୍ଧାନଂ ଧମ୍ମଦେସନଂ ଅତ୍ତନୋ ଚ ପଟିଵେଧଧମ୍ମଂ ଆରବ୍ଭ ଇମା ଉଦାନଗାଥା ଅଭାସି –

''ମମ ସଙ୍କପ୍ପମଞ୍ଞାଯ, ସତ୍ଥା ଲୋକେ ଅନୁତ୍ତରୋ;

ମନୋମଯେନ କାଯେନ, ଇଦ୍ଧିଯା ଉପସଙ୍କମି।

''ଯଦା ମେ ଅହୁ ସଙ୍କପ୍ପୋ, ତତୋ ଉତ୍ତରି ଦେସଯି;

ନିପ୍ପପଞ୍ଚରତୋ ବୁଦ୍ଧୋ, ନିପ୍ପପଞ୍ଚମଦେସଯି।

''ତସ୍ସାହଂ ଧମ୍ମମଞ୍ଞାଯ, ଵିହାସିଂ ସାସନେ ରତୋ;

ତିସ୍ସୋ ଵିଜ୍ଜା ଅନୁପ୍ପତ୍ତା, କତଂ ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ସାସନ''ନ୍ତି। (ଥେରଗା। ୯୦୧-୯୦୩);

ଅଥ ନଂ ଅପରଭାଗେ ସତ୍ଥା ଜେତଵନେ ମହାଵିହାରେ ଵିହରନ୍ତୋ ''ଦିବ୍ବଚକ୍ଖୁକାନଂ ଭିକ୍ଖୂନଂ ଅନୁରୁଦ୍ଧୋ ଅଗ୍ଗୋ''ତି (ଅ। ନି। ୧।୧୯୨) ଅଗ୍ଗଟ୍ଠାନେ ଠପେସି।

୪୨୧। ଏଵଂ ସୋ ଭଗଵତୋ ସନ୍ତିକା ଦିବ୍ବଚକ୍ଖୁକାନଂ ଅଗ୍ଗଟ୍ଠାନଂ ଲଭିତ୍ଵା ଅତ୍ତନୋ ପୁବ୍ବକମ୍ମଂ ସରିତ୍ଵା ସୋମନସ୍ସଵସେନ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ସୁମେଧଂ ଭଗଵନ୍ତାହନ୍ତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ସୁନ୍ଦରା ଉପଟ୍ଠାପନପଞ୍ଞା ମଗ୍ଗଫଲପଞ୍ଞା ଵିପସ୍ସନାପଞ୍ଞା ଚତୁପଟିସମ୍ଭିଦାଦିସଙ୍ଖାତା ମେଧା ଯସ୍ସ ଭଗଵତୋ ସୋ ସୁମେଧୋ, ତଂ ସୁମେଧଂ ଭାଗ୍ୟସମ୍ପନ୍ନତ୍ତା ଭଗଵନ୍ତଂ ଲୋକସ୍ସ ଜେଟ୍ଠଂ ସେଟ୍ଠଂ ପଧାନଭୂତଂ ସଂସାରତୋ ପଠମଂ ନିଗ୍ଗତଂ ନରାନଂ ଆସଭଂ ପୁରେଚାରିକଂ ଵୂପକଟ୍ଠଂ ଵିଵେକଭୂତଂ ଗଣସଙ୍ଗଣିକାରାମତୋ ଅପଗତଂ ଵିହରନ୍ତଂ ଅହଂ ଅଦ୍ଦସନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୪୨୨। ସବ୍ବଧମ୍ମାନଂ ସଯମେଵ ବୁଦ୍ଧତ୍ତା ସମ୍ବୁଦ୍ଧଂ, ଉପଗନ୍ତ୍ଵାନ ସମୀପଂ ଗନ୍ତ୍ଵାତି ଅତ୍ଥୋ। ଅଞ୍ଜଲିଂ ପଗ୍ଗହେତ୍ଵାନାତି ଦସଙ୍ଗୁଲିପୁଟଂ ମୁଦ୍ଧନି କତ୍ଵାତି ଅତ୍ଥୋ। ସେସଂ ଉତ୍ତାନତ୍ଥମେଵ।

୪୩୦।ଦିଵା ରତ୍ତିଞ୍ଚ ପସ୍ସାମୀତି ତଦା ଦେଵଲୋକେ ଚ ମନୁସ୍ସଲୋକେ ଚ ଉପ୍ପନ୍ନକାଲେ ମଂସଚକ୍ଖୁନା ସମନ୍ତତୋ ଯୋଜନଂ ପସ୍ସାମୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୪୩୧।ସହସ୍ସଲୋକଂ ଞାଣେନାତି ପଞ୍ଞାଚକ୍ଖୁନା ସହସ୍ସଚକ୍କଵାଳଂ ପସ୍ସାମୀତି ଅତ୍ଥୋ। ସତ୍ଥୁ ସାସନେତି ଇଦାନି ଗୋତମସ୍ସ ଭଗଵତୋ ସାସନେ। ଦୀପଦାନସ୍ସ ଦୀପପୂଜାଯ ଇଦଂ ଫଲଂ, ଇମିନା ଫଲେନ ଦିବ୍ବଚକ୍ଖୁଂ ଅନୁପ୍ପତ୍ତୋ ପଟିଲଦ୍ଧୋ ଉପ୍ପାଦେସିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

ଅନୁରୁଦ୍ଧତ୍ଥେରଅପଦାନଵଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୩-୫। ପୁଣ୍ଣମନ୍ତାଣିପୁତ୍ତତ୍ଥେରଅପଦାନଵଣ୍ଣନା

ଅଜ୍ଝାଯକୋମନ୍ତଧରୋତିଆଦିକଂ ଆଯସ୍ମତୋ ପୁଣ୍ଣସ୍ସ ମନ୍ତାଣିପୁତ୍ତତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅଯମ୍ପି ପୁରିମବୁଦ୍ଧେସୁ କତାଧିକାରୋ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଭଵେ ଵିଵଟ୍ଟୂପନିସ୍ସଯାନି ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ପଦୁମୁତ୍ତରସ୍ସ ଭଗଵତୋ ଉପ୍ପତ୍ତିତୋ ପୁରେତରମେଵ ହଂସଵତୀନଗରେ ବ୍ରାହ୍ମଣମହାସାଲକୁଲେ ନିବ୍ବତ୍ତିତ୍ଵା ଅନୁକ୍କମେନ ଵିଞ୍ଞୁତଂ ପତ୍ତୋ। ଅପରଭାଗେ ପଦୁମୁତ୍ତରେ ଭଗଵତି ଉପ୍ପଜ୍ଜିତ୍ଵା ବୋଧନେଯ୍ୟାନଂ ଧମ୍ମଂ ଦେସେନ୍ତେ ହେଟ୍ଠା ଵୁତ୍ତନଯେନ ମହାଜନେନ

ସଦ୍ଧିଂ ୱିହାରଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ପରିସପରିୟନ୍ତେ ନିସୀଦିତ୍ୱା ଧମ୍ମଂ ସୁଣନ୍ତୋ ସତ୍ଥାରଂ ଏକଂ ଭିକ୍ଖୁଂ ଧମ୍ମକଥିକାନଂ ଅଗ୍ଗଟ୍ଠାନେ ଠପେନ୍ତଂ ଦିସ୍ୱା ''ମୟାପି ଅନାଗତେ ଏୱରୂପେନ ଭୱିତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀ''ତି ଚିନ୍ତେତ୍ୱା ଦେସନାୱସାନେ ଉଟ୍ଠାୟ ପରିସାୟ ସତ୍ଥାରଂ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ନିମନ୍ତେତ୍ୱା ହେଟ୍ଠା ୱୁତ୍ତନୟେନ ମହାସକ୍କାରଂ କତ୍ୱା ଭଗୱନ୍ତଂ ଏୱମାହ – ''ଭନ୍ତେ, ଅହଂ ଇମିନା ଅଧିକାରେନ ନ ଅଞ୍ଞଂ ସମ୍ପତ୍ତିଂ ପତ୍ଥେମି, ଯଥା ପନେସୋ ଭିକ୍ଖୁ ସତ୍ତମଦିୱସମତ୍ଥକେ ତୁମ୍ହେହି ଧମ୍ମକଥିକାନଂ ଅଗ୍ଗଟ୍ଠାନେ ଠପିତୋ, ଏୱଂ ଅହମ୍ପି ଅନାଗତେ ଏକସ୍ସ ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ସାସନେ ଧମ୍ମକଥିକାନଂ ଅଗ୍ଗୋ ଭୱେୟ୍ୟ''ନ୍ତି ପତ୍ଥନଂ ଅକାସି। ସତ୍ଥା ଅନାଗତଂ ଓଲୋକେତ୍ୱା ତସ୍ସ ପତ୍ଥନାୟ ସମିଜ୍ଝନଭାୱଂ ଦିସ୍ୱା ''ଅନାଗତେ କପ୍ପସତସହସ୍ସମତ୍ଥକେ ଗୋତମୋ ନାମ ବୁଦ୍ଧୋ ଉପ୍ପଜ୍ଜିସ୍ସତି, ତସ୍ସ ସାସନେ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ତ୍ୱଂ ଧମ୍ମକଥିକାନଂ ଅଗ୍ଗୋ ଭୱିସ୍ସସୀ''ତି ବ୍ୟାକାସି।

ସୋ ଯାୱଜୀୱଂ କଲ୍ୟାଣକମ୍ମଂ କତ୍ୱା ତତୋ ଚୁତୋ କପ୍ପସତସହସ୍ସଂ ପୁଞ୍ଞସମ୍ଭାରଂ ସମ୍ଭରନ୍ତୋ ଦେୱମନୁସ୍ସେସୁ ସଂସରିତ୍ୱା ଅମ୍ହାକଂ ଭଗୱତୋ କାଲେ କପିଲୱତ୍ଥୁନଗରସ୍ସ ଅୱିଦୂରେ ଦୋଣୱତ୍ଥୁନାମକେ ବ୍ରାହ୍ମଣଗାମେ ବ୍ରାହ୍ମଣମହାସାଲକୁଲେ ଅଞ୍ଞାସିକୋଣ୍ଡଞ୍ଞତ୍ଥେରସ୍ସ ଭାଗିନେୟ୍ୟୋ ହୁତ୍ୱା ନିବ୍ବତ୍ତି। ତସ୍ସ ପୁଣ୍ଣୋତି ନାମଂ ଅକଂସୁ। ସୋ ସତ୍ଥରି ଅଭିସମ୍ବୋଧିଂ ପତ୍ୱା ପୱତ୍ତିତୱରଧମ୍ମଚକ୍କେ ଅନୁକ୍କମେନ ରାଜଗହଂ ଉପନିସ୍ସାୟ ୱିହରନ୍ତେ ଅଞ୍ଞାସିକୋଣ୍ଡଞ୍ଞସ୍ସ ସନ୍ତିକେ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ଲଦ୍ଧୂପସମ୍ପଦୋ ପଧାନମନୁଯୁଞ୍ଜନ୍ତୋ ସବ୍ବଂ ପବ୍ବଜିତକିଚ୍ଚଂ ମତ୍ଥକଂ ପାପେତ୍ୱା ''ଦସବଲସ୍ସ ସନ୍ତିକଂ ଗମିସ୍ସାମୀ''ତି ମାତୁଲତ୍ଥେରେନ ସଦ୍ଧିଂ ସତ୍ଥୁ ସନ୍ତିକଂ ଆଗନ୍ତ୍ୱା କପିଲୱତ୍ଥୁସାମନ୍ତାୟେୱ ଓହିୟିତ୍ୱା ଯୋନିସୋ ମନସିକାରେ କମ୍ମଂ କରୋନ୍ତୋ ନଚିରସ୍ସେୱ ୱିପସ୍ସନଂ ଉସ୍ସୁକ୍କାପେତ୍ୱା ଅରହତ୍ତଂ ପାପୁଣି।

ତସ୍ସ ପନ ପୁଣ୍ଣତ୍ଥେରସ୍ସ ସନ୍ତିକେ ପବ୍ବଜିତା କୁଲପୁତ୍ତା ପଞ୍ଚସତା ଅହେସୁଂ। ଥେରୋ ତେ ଦସକଥାୱତ୍ଥୂହି ଓୱଦି। ତେପି ସବ୍ବେ ଦସକଥାୱତ୍ଥୂହି ଓୱଦିତା ତସ୍ସ ଓୱାଦେ ଠତ୍ୱା ଅରହତ୍ତଂ ପାପୁଣିତ୍ୱା ଅତ୍ତନୋ ପବ୍ବଜିତକିଚ୍ଚଂ ମତ୍ଥକପ୍ପତ୍ତଂ ଞତ୍ୱା ଉପଜ୍ଝାୟଂ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଆହଂସୁ – ''ଭନ୍ତେ, ମୟଂ ପବ୍ବଜିତକିଚ୍ଚସ୍ସ ମତ୍ଥକଂ ପତ୍ତା, ଦସନ୍ନଞ୍ଚ କଥାୱତ୍ଥୂନଂ ଲାଭିନୋ, ସମୟୋ ଦାନି ନୋ ଦସବଲଂ ପସ୍ସିତୁ''ନ୍ତି, ଥେରୋ ତେସଂ ୱଚନଂ ସୁତ୍ୱା ଚିନ୍ତେସି – ''ମୟ୍ହଂ ଦସକଥାୱତ୍ଥୁଲାଭିତଂ ସତ୍ଥା ଜାନାତି। ଅହଂ ଧମ୍ମଂ ଦେସେନ୍ତୋ ଦସକଥାୱତ୍ଥୂନି ଅମୁଞ୍ଚିତ୍ୱାୱ ଦେସେମି, ମୟି ଚ ଗଚ୍ଛନ୍ତେ ସବ୍ବେପିମେ ଭିକ୍ଖୂ ମଂ ପରିୱାରେତ୍ୱା ଗଚ୍ଛିସ୍ସନ୍ତି, ଏୱଂ ମେ ଗଣେନ ସଦ୍ଧିଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ଅଯୁତ୍ତଂ ଦସବଲଂ ପସ୍ସିତୁଂ, ଇମେ ତାୱ ଦସବଲଂ ପସ୍ସିତୁଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତୂ''ତି। ଅଥ ତେ ଏୱମାହ – ''ଆୱୁସୋ, ତୁମ୍ହେ ପୁରତୋ ଗନ୍ତ୍ୱା ଦସବଲଂ ପସ୍ସଥ, ମମ ୱଚନେନ ତଥାଗତସ୍ସ ପାଦେ ୱନ୍ଦଥ, ଅହମ୍ପି ତୁମ୍ହାକଂ ଗତମଗ୍ଗେନ ଆଗଚ୍ଛିସ୍ସାମୀ''ତି। ତେପି ଥେରା ସବ୍ବେ ଦସବଲସ୍ସ ଜାତିଭୂମିରଟ୍ଠୱାସିନୋ ସବ୍ବେ ଖୀଣାସୱା ସବ୍ବେ ଦସକଥାୱତ୍ଥୁଲାଭିନୋ ଉପଜ୍ଝାୟସ୍ସ ଓୱାଦଂ ଅଚ୍ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା ଥେରଂ ୱନ୍ଦିତ୍ୱା ଅନୁପୁବ୍ବେନ ଚାରିକଂ ଚରନ୍ତା ସଟ୍ଠିଯୋଜନମଗ୍ଗଂ ଅତିକ୍କମ୍ମ ରାଜଗହେ ୱେଳୁୱନମହାୱିହାରଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ଦସବଲସ୍ସ ପାଦେ ୱନ୍ଦିତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦିଂସୁ। ଆଚିଣ୍ଣଂ ଖୋ ପନେତଂ ବୁଦ୍ଧାନଂ ଭଗୱନ୍ତାନଂ ଆଗନ୍ତୁକେହି ଭିକ୍ଖୂହି ସଦ୍ଧିଂ ପଟିସମ୍ମୋଦିତୁନ୍ତି ଭଗୱା ତେହି ସଦ୍ଧିଂ ''କଚ୍ଚି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଖମନୀୟ''ନ୍ତିଆଦିନା ନୟେନ ମଧୁରପଟିସନ୍ଥାରଂ କତ୍ୱା ''କୁତୋ ଚ ତୁମ୍ହେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଆଗତତ୍ଥା''ତି ପୁଚ୍ଛିତ୍ୱା ପୁନ ତେହି ''ଜାତିଭୂମିତୋ''ତି ୱୁତ୍ତେ ''କୋ ନୁ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଜାତିଭୂମିୟଂ ଜାତିଭୂମକାନଂ ଭିକ୍ଖୂନଂ ସବ୍ରହ୍ମଚାରୀନଂ ଏୱଂ ସମ୍ଭାୱିତୋ 'ଅତ୍ତନା ଚ ଅପ୍ପିଚ୍ଛୋ ଅପ୍ପିଚ୍ଛକଥଞ୍ଚ ଭିକ୍ଖୂନଂ କତ୍ତା'''ତି (ମ। ନି। ୧।୨୫୨) ଦସକଥାୱତ୍ଥୁଲାଭିଂ ଭିକ୍ଖୁଂ ପୁଚ୍ଛି। ତେପି ''ପୁଣ୍ଣୋ ନାମ, ଭନ୍ତେ, ଆୟସ୍ମା ମନ୍ତାଣିପୁତ୍ତୋ''ତି ଆରୋଚୟିଂସୁ।

ତେସଂ କଥଂ ସୁତ୍ୱା ଆୟସ୍ମା ସାରିପୁତ୍ତୋ ଥେରଂ ଦଟ୍ଠୁକାମୋ ଅହୋସି। ଅଥ ସତ୍ଥା ରାଜଗହତୋ ସାୱତ୍ଥିଂ ଅଗମାସି। ପୁଣ୍ଣତ୍ଥେରୋପି ଦସବଲସ୍ସ ତତ୍ଥ ଆଗତଭାୱଂ ସୁତ୍ୱା ''ସତ୍ଥାରଂ ପସ୍ସିସ୍ସାମୀ''ତି ଗନ୍ତ୍ୱା ଅନ୍ତୋଗନ୍ଧକୁଟିୟଂୟେୱ ତଥାଗତଂ ସମ୍ପାପୁଣି। ସତ୍ଥା ତସ୍ସ ଧମ୍ମଂ ଦେସେସି। ଥେରୋ ଧମ୍ମଂ ସୁତ୍ୱା ଦସବଲଂ ୱନ୍ଦିତ୍ୱା ପଟିସଲ୍ଲାନତ୍ଥାୟ ଅନ୍ଧୱନଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ଅଞ୍ଞତରସ୍ମିଂ ରୁକ୍ଖମୂଲେ ଦିୱାୱିହାରଂ ନିସୀଦି। ସାରିପୁତ୍ତତ୍ଥେରୋପି ତସ୍ସାଗମନଂ ସୁତ୍ୱା ସୀସାନୁଲୋକିକୋ ଗନ୍ତ୍ୱା ଓକାସଂ ସଲ୍ଲକ୍ଖେତ୍ୱା ତସ୍ମିଂ ରୁକ୍ଖମୂଲେ ନିସିନ୍ନଂ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଥେରେନ ସଦ୍ଧିଂ ସମ୍ମୋଦିତ୍ୱା ତଂ ୱିସୁଦ୍ଧିକ୍କମଂ (ମ। ନି। ୧। ୨୫୭) ପୁଚ୍ଛି। ସୋପିସ୍ସ ପୁଚ୍ଛିତପୁଚ୍ଛିତଂ ବ୍ୟାକରୋନ୍ତୋ ରଥୱିନୀତୂପମାୟ ଅତିୱିୟ ଚିତ୍ତଂ ଆରାଧେସି। ତେ ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞସ୍ସ ସୁଭାସିତଂ ସମନୁମୋଦିଂସୁ।

୪୩୪। ଅଥ ନଂ ସତ୍ଥା ଅପରଭାଗେ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘସ୍ସ ମଜ୍ଝେ ନିସିନ୍ନୋ ଥେରଂ ''ଏତଦଗ୍ଗଂ, ଭିକ୍ଖୱେ , ମମ ସାୱକାନଂ ଭିକ୍ଖୂନଂ ଧମ୍ମକଥିକାନଂ ଯଦିଦଂ ପୁଣ୍ଣୋ''ତି (ଅ। ନି। ୧।୧୮୮, ୧୯୬) ଏତଦଗ୍ଗେ ଠପେସି। ସୋ ପୁବ୍ବକମ୍ମଂ ସରିତ୍ୱା ସୋମନସ୍ସୱସେନ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ୱିଭାୱେନ୍ତୋ ଅଜ୍ଝାୟକୋତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ଅଜ୍ଝାୟକୋତି ଅନେକବ୍ରାହ୍ମଣାନଂ ୱାଚେତା ସିକ୍ଖାପେତା। ମନ୍ତଧରୋତି ମନ୍ତାନଂ ଧାରେତାତି ଅତ୍ଥୋ, ୱେଦସଙ୍ଖାତସ୍ସ ଚତୁତ୍ଥୱେଦସ୍ସ ସଜ୍ଝାୟନସୱନଦାନାନଂ ୱସେନ ଧାରେତାତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ତିଣ୍ଣଂ ୱେଦାନନ୍ତି ଇରୁୱେଦୟଜୁୱେଦସାମୱେଦସଙ୍ଖାତାନଂ ତିଣ୍ଣଂ ୱେଦାନଂ ଞାଣେନ ଧାରେତବ୍ବତା ''ୱେଦୋ''ତି ଲଦ୍ଧନାମେସୁ ତୀସୁ ୱେଦଗନ୍ଥେସୁ ପାରଂ ପରିଯୋସାନଂ ଗତୋତି ଅତ୍ଥୋ । ପୁରକ୍ଖତୋମ୍ହି ସିସ୍ସେହୀତି ମମ ନିଚ୍ଚପରିୱାରଭୂତେହି ସିସ୍ସେହି ପରିୱୁତୋ ଅହଂ ଅମ୍ହି। ଉପଗଚ୍ଛିଂ ନରୁତ୍ତମନ୍ତି ନରାନଂ ଉତ୍ତମଂ ଭଗୱନ୍ତଂ ଉପସଙ୍କମିଂ, ସମୀପଂ ଗତୋତି ଅତ୍ଥୋ। ସେସଂ ସୁୱିଞ୍ଞେୟ୍ୟମେୱ।

୪୩୮।ଅଭିଧମ୍ମନୟଞ୍ଞୂହନ୍ତି ଅହଂ ତଦା ତସ୍ସ ବୁଦ୍ଧସ୍ସ କାଲେ ଅଭିଧମ୍ମନୟକୋୱିଦୋତି ଅତ୍ଥୋ। କଥାୱତ୍ଥୁୱିସୁଦ୍ଧିୟାତି କଥାୱତ୍ଥୁପ୍ପକରଣେ ୱିସୁଦ୍ଧିୟା ଛେକୋ, ଅପ୍ପିଚ୍ଛସନ୍ତୁଟ୍ଠିକଥାଦୀସୁ ଦସସୁ କଥାୱତ୍ଥୂସୁ ୱା ଛେକୋ, ତାୟ କଥାୱତ୍ଥୁୱିସୁଦ୍ଧିୟା ସବ୍ବେସଂ ୟତିଜନାନଂ ପଣ୍ଡିତାନଂ ୱିଞ୍ଞାପେତ୍ୱାନ ବୋଧେତ୍ୱାନ ଅନାସୱୋ ନିକ୍କିଲେସୋ ୱିହରାମି ୱାସଂ କପ୍ପେମି।

୪୩୯।ଇତୋ ପଞ୍ଚସତେ କପ୍ପେତି ଇତୋ ପଞ୍ଚବୁଦ୍ଧପଟିମଣ୍ଡିତତୋ ଭଦ୍ଦକପ୍ପତୋ ପଞ୍ଚସତେ କପ୍ପେ ସୁପ୍ପକାସକା ସୁଟ୍ଠୁ ପାକଟା ଚକ୍କରତନାଦି ସତ୍ତହି ରତନେହି ସମ୍ପନ୍ନା ଜମ୍ବୁଦୀପାଦିଚତୁଦୀପମ୍ହି ଇସ୍ସରା ପଧାନା ଚତୁରୋ ଚତ୍ତାରୋ ଚକ୍କୱତ୍ତିରାଜାନୋ ଅହେସୁନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ସେସଂ ୱୁତ୍ତନୟମେୱାତି।

ପୁଣ୍ଣମନ୍ତାଣିପୁତ୍ତତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୩-୬। ଉପାଲିତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା

ନଗରେହଂସୱତିୟାତିଆଦିକଂ ଆୟସ୍ମତୋ ଉପାଲିତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅୟମ୍ପି ପୁରିମବୁଦ୍ଧେସୁ କତାଧିକାରୋ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଭୱେ ୱିୱଟ୍ଟୂପନିସ୍ସୟାନି ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ପଦୁମୁତ୍ତରସ୍ସ ଭଗୱତୋ କାଲେ ହଂସୱତୀନଗରେ ୱିଭୱସମ୍ପନ୍ନେ ବ୍ରାହ୍ମଣକୁଲେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ। ଏକଦିୱସଂ ସତ୍ଥୁ ସନ୍ତିକେ ଧମ୍ମକଥଂ ସୁଣନ୍ତୋ ସତ୍ଥାରଂ ଏକଂ ଭିକ୍ଖୁଂ ୱିନୟଧରାନଂ ଅଗ୍ଗଟ୍ଠାନେ ଠପେନ୍ତଂ ଦିସ୍ୱା ସତ୍ଥୁ ଅଧିକାରକମ୍ମଂ କତ୍ୱା ତଂ ଠାନନ୍ତରଂ ପତ୍ଥେସି।

ସୋ ୟାୱଜୀୱଂ କୁସଲଂ କତ୍ୱା ଦେୱମନୁସ୍ସେସୁ ସଂସରନ୍ତୋ ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ କପ୍ପକଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ। ଉପାଲୀତିସ୍ସ ନାମଂ ଅକଂସୁ। ସୋ ୱୟପ୍ପତ୍ତୋ ଅନୁରୁଦ୍ଧାଦୀନଂ ଛନ୍ନଂ ଖତ୍ତିୟାନଂ ପିୟସହାୟୋ ହୁତ୍ୱା ତଥାଗତେ ଅନୁପିୟମ୍ବୱନେ ୱିହରନ୍ତେ ପବ୍ବଜ୍ଜାୟ ନିକ୍ଖମନ୍ତେହି ଛହି ଖତ୍ତିୟେହି ସଦ୍ଧିଂ ନିକ୍ଖମିତ୍ୱା ପବ୍ବଜି। ତସ୍ସ ପବ୍ବଜ୍ଜାୱିଧାନଂ ପାଳିଇୟଂ (ଚୂଳୱ॰ ୩୩୦ ଆଦୟୋ) ଆଗତମେୱ। ସୋ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ଉପସମ୍ପନ୍ନୋ ହୁତ୍ୱା ସତ୍ଥୁ ସନ୍ତିକେ କମ୍ମଟ୍ଠାନଂ ଗହେତ୍ୱା ''ମୟ୍ହଂ, ଭନ୍ତେ, ଅରଞ୍ଞୱାସଂ ଅନୁଜାନାଥା''ତି ଆହ। ''ଭିକ୍ଖୁ ଅରଞ୍ଞେ ୱସନ୍ତସ୍ସ ଏକମେୱ ଧୁରଂ ୱଡ୍ଢିସ୍ସତି, ମୟ୍ହଂ ପନ ସନ୍ତିକେ ୱସନ୍ତସ୍ସ ୱିପସ୍ସନାଧୁରଞ୍ଚ ଗନ୍ଥଧୁରଞ୍ଚ ପରିପୂରେସ୍ସତୀ''ତି। ସୋ ସତ୍ଥୁ ୱଚନଂ ସମ୍ପଟିଚ୍ଛିତ୍ୱା ୱିପସ୍ସନାୟ କମ୍ମଂ କରୋନ୍ତୋ ନଚିରସ୍ସେୱ ଅରହତ୍ତଂ ପାପୁଣି। ସତ୍ଥାପି ନଂ ସୟମେୱ ସକଲଂ ୱିନୟପିଟକଂ ଉଗ୍ଗଣ୍ହାପେସି। ସୋ ଅପରଭାଗେ ଭାରୁକଚ୍ଛୱତ୍ଥୁଂ ଅଜ୍ଜୁକୱତ୍ଥୁଂ କୁମାରକସ୍ସପୱତ୍ଥୁନ୍ତି ଇମାନି ତୀଣି ୱତ୍ଥୂନି ୱିନିଚ୍ଛିନି। ସତ୍ଥା ଏକେକସ୍ମିଂ ୱିନିଚ୍ଛୟେ ସାଧୁକାରଂ ଦତ୍ୱା ତୟୋ ୱିନିଚ୍ଛୟେ ଅଟ୍ଠୁପ୍ପତ୍ତିଂ କତ୍ୱା ଥେରଂ ୱିନୟଧରାନଂ ଅଗ୍ଗଟ୍ଠାନେ ଠପେସି।

୪୪୧। ଏୱଂ ସୋ ଏତଦଗ୍ଗଟ୍ଠାନଂ ପତ୍ୱା ଅତ୍ତନୋ ପୁବ୍ବକମ୍ମଂ ସରିତ୍ୱା ସୋମନସ୍ସପ୍ପତ୍ତୋ ତଂ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ନଗରେ ହଂସୱତିୟାତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ହଂସୱତିୟାତି ହଂସାୱଟ୍ଟଆକାରେନ ୱତି ପାକାରପରିକ୍ଖେପୋ ୟସ୍ମିଂ ନଗରେ, ତଂ ନଗରଂ ହଂସୱତୀ। ଅଥ ୱା ଅନେକସଙ୍ଖା ହଂସା ତଳାକପୋକ୍ଖରଣୀସରପଲ୍ଲଲାଦୀସୁ ନିୱସନ୍ତା ଇତୋ ଚିତୋ ଚ ୱିଧାୱମାନା ୱସନ୍ତି ଏତ୍ଥାତି ହଂସୱତୀ, ତସ୍ସା ହଂସୱତିୟା। ସୁଜାତୋ ନାମ ବ୍ରାହ୍ମଣୋତି ସୁଟ୍ଠୁ ଜାତୋତି ସୁଜାତୋ, ''ଅକ୍ଖିତ୍ତୋ ଅନୁପକୁଟ୍ଠୋ''ତି ୱଚନତୋ ଅଗରହିତୋ ହୁତ୍ୱା ଜାତୋତି ଅତ୍ଥୋ। ଅସୀତିକୋଟିନିଚୟୋତି ଅସୀତିକୋଟିଧନରାସିକୋ ପହୂତଧନଧଞ୍ଞୱା ଅସଙ୍ଖେୟ୍ୟଧନଧଞ୍ଞୱା ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ସୁଜାତୋ ନାମ ଅହୋସିନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୪୪୨। ପୁନପି ତସ୍ସେୱ ମହନ୍ତଭାୱଂ ଦସ୍ସେନ୍ତୋ ଅଜ୍ଝାୟକୋତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ଅଜ୍ଝାୟକୋତି ପରେସଂ ୱେଦତ୍ତୟାଦିଂ ୱାଚେତା। ମନ୍ତଧରୋତି ମନ୍ତା ୱୁଚ୍ଚତି ପଞ୍ଞା, ଅଥବ୍ବନୱେଦବ୍ଯାକରଣାଦିଜାନନପଞ୍ଞୱାତି ଅତ୍ଥୋ। ତିଣ୍ଣଂ ୱେଦାନ ପାରଗୂତି ଇରୁୱେଦୟଜୁୱେଦସାମୱେଦସଙ୍ଖାତାନଂ ତିଣ୍ଣଂ ୱେଦାନଂ ପରିୟୋସାନଂ ପତ୍ତୋତି ଅତ୍ଥୋ। ଲକ୍ଖଣେତି ଲକ୍ଖଣସତ୍ଥେ, ବୁଦ୍ଧପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧଚକ୍କୱତ୍ତିଇତ୍ଥିପୁରିସାନଂ ହତ୍ଥପାଦାଦୀସୁ ଦିସ୍ସମାନଲକ୍ଖଣପକାସନକଗନ୍ଥେ ଚାତି ଅତ୍ଥୋ। ଇତିହାସେତି ''ଇତିହ ଆସ ଇତିହ ଆସା''ତି ପୋରାଣକଥାପ୍ପକାସକେ ଗନ୍ଥେ। ସଧମ୍ମେତି ସକଧମ୍ମେ ବ୍ରାହ୍ମଣଧମ୍ମେ ପାରମିଂ ଗତୋ ପରିୟୋସାନଂ କୋଟିଂ ଗତୋ ପତ୍ତୋତି ଅତ୍ଥୋ।

୪୪୩।ପରିବ୍ବାଜାତି ୟେ ନିଗଣ୍ଠସାୱକା, ତେ ସବ୍ବେ ନାନାଦିଟ୍ଠିକା ତଦା ମହିୟା ପଥୱୀତଲେ ଚରନ୍ତୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୪୪୫। ୟାୱ ୟତ୍ତକଂ କାଲଂ ଜିନୋ ନୁପ୍ପଜ୍ଜତି, ତାୱ ତତ୍ତକଂ କାଲଂ ବୁଦ୍ଧୋତି ୱଚନଂ ନତ୍ଥୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୪୪୬।ଅଚ୍ଚୟେନ ଅହୋରତ୍ତନ୍ତି ଅହୋ ଚ ରତ୍ତି ଚ ଅହୋରତ୍ତଂ, ବହୂନଂ ସଂୱଚ୍ଛରାନଂ ଅତିକ୍କମେନାତି ଅତ୍ଥୋ। ସେସଂ ସୁୱିଞ୍ଞେୟ୍ୟମେୱ।

୪୫୪।ମନ୍ତାଣିପୁତ୍ତୋତି ମନ୍ତାଣୀନାମାଯ କପ୍ପକଧୀତୁଯା ପୁତ୍ତୋ, ମାସପୁଣ୍ଣତାଯ ଦିୱସପୁଣ୍ଣତାଯ ପୁଣ୍ଣୋତି ଲଦ୍ଧନାମୋତି ଅତ୍ଥୋ। ତସ୍ସ ସତ୍ଥୁସ୍ସ ସାୱକୋ ହେସ୍ସତି ଭୱିସ୍ସତୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୪୫୫।ଏୱଂ କିତ୍ତଯି ସୋ ବୁଦ୍ଧୋତି ସୋ ପଦୁମୁତ୍ତରୋ ଭଗୱା ଏୱଂ ଇମିନା ପକାରେନ ସୁନନ୍ଦଂ ସୁନ୍ଦରାକାରେନ ସୋମନସ୍ସଦାଯକଂ କିତ୍ତଯି ବ୍ଯାକରଣମଦାସୀତି ଅତ୍ଥୋ। ସଙ୍କଂ ଜନଂ ସକଲଜନସମୂହଂ ସାଧୁକଂ ହାସଯନ୍ତୋ ସୋମନସ୍ସଂ କରୋନ୍ତୋ ସକଂ ବଲଂ ଅତ୍ତନୋ ବଲଂ ଦସ୍ସଯନ୍ତୋ ପାକଟଂ କରୋନ୍ତୋତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୪୫୬। ତତୋ ଅନନ୍ତରଂ ଅତ୍ତନୋ ଆନୁଭାୱଂ ଅଞ୍ଞାପଦେସେନ ଦସ୍ସେନ୍ତୋ କତଞ୍ଜଲୀତିଆଦିମାହ। ତଦା ତସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦତୋ ପୁରିମକାଲେ ସୁନନ୍ଦଂ ତାପସଂ କତଞ୍ଜଲିପୁଟା ସଙ୍କେ ଜନା ନମସ୍ସନ୍ତୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ବୁଦ୍ଧେ କାରଂ କରିତ୍ୱାନାତି ଏୱଂ ସୋ ସଙ୍କଜନପୂଜିତୋପି ସମାନୋ ''ପୂଜିତୋମ୍ହୀ''ତି ମାନଂ ଅକତ୍ୱା ବୁଦ୍ଧସାସନେ ଅଧିକଂ କିଚ୍ଚଂ କତ୍ୱା ଅତ୍ତନୋ ଗତିଂ ଜାତିଂ ସୋଧେସି ପରିସୁଦ୍ଧମକାସୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୪୫୭।ସୁତ୍ୱାନ ମୁନିନୋ ୱଚନ୍ତି ତସ୍ସ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ୱାଚଂ, ଗାଥାବନ୍ଧସୁଖତ୍ଥଂ ଆ-କାରସ୍ସ ରସ୍ସଂ କତ୍ୱା ''ୱଚ''ନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ। ''ଅନାଗତମ୍ହି ଅଦ୍ଧାନେ ଗୋତମୋ ନାମ ନାମେନ ସତ୍ଥା ଲୋକେ ଭୱିସ୍ସତୀ''ତି ଇମଂ ମୁନିନୋ ୱଚନଂ ସୁତ୍ୱା ଯଥା ଯେନ ପକାରେନ ଗୋତମଂ ଭଗୱନ୍ତଂ ପସ୍ସାମି, ତଥା ତେନ ପକାରେନ କାରଂ ଅଧିକକିଚ୍ଚଂ ପୁଞ୍ଞସମ୍ଭାରଂ କସ୍ସାମି କରିସ୍ସାମୀତି ମେ ମଯ୍ହଂ ସଙ୍କପ୍ପୋ ଚେତନାମନସିକାରୋ ଅହୁ ଅହୋସୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୪୫୮।ଏୱାହଂ ଚିନ୍ତଯିତ୍ୱାନାତି ''ଅହଂ କାରଂ କରିସ୍ସାମୀ''ତି ଏୱଂ ଚିନ୍ତେତ୍ୱା। କିରିଯଂ ଚିନ୍ତଯିଂ ମମାତି ''ମଯା କୀଦିସଂ ପୁଞ୍ଞଂ କତ୍ତଙ୍କଂ ନୁ ଖୋ''ତି କିରିଯଂ କତ୍ତଙ୍କକିଚ୍ଚଂ ଚିନ୍ତଯିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। କ୍ୟାହଂ କମ୍ମଂ ଆଚରାମୀତି ଅହଂ କୀଦିସଂ ପୁଞ୍ଞକମ୍ମଂ ଆଚରାମି ପୂରେମି ନୁ ଖୋତି ଅତ୍ଥୋ। ପୁଞ୍ଞକ୍ଖେତ୍ତେ ଅନୁତ୍ତରେତି ଉତ୍ତରୱିରହିତେ ସକଲପୁଞ୍ଞସ୍ସ ଭାଜନଭୂତେ ରତନତ୍ତଯେତି ଅତ୍ଥୋ।

୪୫୯।ଅଯଞ୍ଚ ପାଠିକୋ ଭିକ୍ଖୂତି ଅଯଂ ଭିକ୍ଖୁ ସରଭଞ୍ଞୱସେନ ଗନ୍ଥପାଠପଠନତୋ ୱାଚନତୋ ''ପାଠିକୋ''ତି ଲଦ୍ଧନାମୋ ଭିକ୍ଖୁ। ବୁଦ୍ଧସାସନେ ସଙ୍କେସଂ ପାଠୀନଂ ପାଠକୱାଚକାନଂ ଅନ୍ତରେ ୱିନଯେ ଚ ଅଗ୍ଗନିକ୍ଖିତ୍ତୋ ଅଗ୍ଗୋ ଇତି ଠପିତୋ। ତଂ ଠାନଂ ତେନ ଭିକ୍ଖୁନା ପତ୍ତଟ୍ଠାନନ୍ତରଂ ଅହଂ ପତ୍ଥଯେ ପତ୍ଥେମୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୪୬୦। ତତୋ ପରଂ ଅତ୍ତନୋ ପୁଞ୍ଞକରଣୂପାଯଂ ଦସ୍ସେନ୍ତୋ ଇଦଂ ମେ ଅମିତଂ ଭୋଗନ୍ତିଆଦିମାହ। ମେ ମଯ୍ହଂ ଅମିତଂ ପମାଣୱିରହିତଂ ଭୋଗରାସିଂ ଅକ୍ଖୋଭଂ ଖୋଭେତୁଂ ଅସକ୍କୁଣେଯ୍ଯଂ ସାଗରୂପମଂ ସାଗରସଦିସଂ ତେନ ଭୋଗେନ ତାଦିସେନ ଧନେନ ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ଆରାମଂ ମାପଯେତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ସେସଂ ଉତ୍ତାନତ୍ଥମେୱ।

୪୭୪। ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘେ ନିସୀଦିତ୍ୱା ସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ତେନ ସୁଟ୍ଠୁ ମାପିତଂ କାରିତଂ ସଙ୍ଘାରାମଂ ପଟିଗ୍ଗହେତ୍ୱା ତସ୍ସାରାମସ୍ସାନିସଂସଦୀପକଂ ଇଦଂ ୱଚନଂ ଅବ୍ରୱି କଥେସୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୪୭୫। କଥଂ? ଯୋ ସୋତି ଯୋ ସଙ୍ଘାରାମଦାଯକୋ ତାପସୋ ସୁମାପିତଂ କୁଟିଲେଣମଣ୍ଡପପାସାଦହମ୍ମିଯପାକାରାଦିନା ସୁଟ୍ଠୁ ସଜ୍ଜିତଂ ସଙ୍ଘାରାମଂ ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ପାଦାସି ପ-କାରେନ ସୋମନସ୍ସସମ୍ପଯୁତ୍ତଚିତ୍ତେନ ଅଦାସି। ତମହଂ କିତ୍ତଯିସ୍ସାମୀତି ତଂ ତାପସଂ ଅହଂ ପାକଟଂ କରିସ୍ସାମି, ଉତ୍ତାନିଂ କରିସ୍ସାମୀତି ଅତ୍ଥୋ। ସୁଣାଥ ମମ ଭାସତୋତି ଭାସନ୍ତସ୍ସ ମଯ୍ହଂ ୱଚନଂ ସୁଣାଥ, ଓହିତସୋତା ଅୱିକ୍ଖିତ୍ତଚିତ୍ତା ମନସି କରୋଥାତି ଅତ୍ଥୋ।

୪୭୬। ତେନ ଦିନ୍ନାରାମସ୍ସ ଫଲଂ ଦସ୍ସେନ୍ତୋ ହତ୍ଥୀ ଅସ୍ସା ରଥା ପତ୍ତୀତିଆଦିମାହ। ତଂ ସୁୱିଞ୍ଞେଯ୍ଯମେୱ।

୪୭୭।ସଙ୍ଘାରାମସ୍ସିଦଂ ଫଲନ୍ତି ଇଦଂ ଆଯତିଂ ଅନୁଭୱିତବ୍ବସମ୍ପତ୍ତିସଙ୍ଖାତଂ ଇଟ୍ଠଫଲଂ ସଙ୍ଘାରାମଦାନସ୍ସ ଫଲଂ ୱିପାକନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

୪୭୮।ଛଠଆସୀତିସହସ୍ସାନୀତି ଛସହସ୍ସାନି ଅସୀତିସହସ୍ସାନି ସମଲଙ୍କତା ସୁଟ୍ଠୁ ଅଲଙ୍କତା ସଜ୍ଜିତା ନାରିଯୋ ଇତ୍ଥିଯୋ ୱିଚିତ୍ତୱତ୍ଥାଭରଣାତି ୱିଚିତ୍ତେହି ଅନେକରୂପେହି ୱତ୍ଥେହି ଆଭରଣେହି ଚ ସମନ୍ନାଗତା। ଆମୁତ୍ତମଣିକୁଣ୍ଡଲାତି ଓଲମ୍ବିତମୁତ୍ତାହାରମଣିକଞ୍ଚିତକଣ୍ଣାତି ଅତ୍ଥୋ।

୪୭୯। ତାସଂ ଇତ୍ଥୀନଂ ରୂପସୋଭାତିସଯଂ ୱଣ୍ଣେନ୍ତୋ ଆଠଆରପମ୍ହାତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ଆଠଆରାନି ମହନ୍ତାନି ଅକ୍ଖୀନି ମଣିଗୁଠଅସଦିସାନି ଯାସଂ ଇତ୍ଥୀନଂ ତା ଆଠଆରପମ୍ହା ଭମରାନମିୱ ମନ୍ଦଲୋଚନାତି ଅତ୍ଥୋ। ହସୁଲା ହାସପକତି, ଲୀଲାୱିଲାସାତି ଅତ୍ଥୋ। ସୁସଞ୍ଞାତି

ସୁନ୍ଦରସଞ୍ଜିତଙ୍ଗସରୀରାଓଯଓ୍ୱା। ତନୁମଜ୍ଝିମାତି ଖୁଦ୍ଦକୋଦରପଦେସା। ସେସଂ ଉତ୍ତାନମେଓ୍ୱ।

୪୮୪।ତସ୍ସଧମ୍ମେସୁ ଦାଯାଦୋତି ତସ୍ସ ଗୋତମସ୍ସ ଭଗଓ୍ୱତୋ ଧମ୍ମେସୁ ଦାଯାଦୋ ଧମ୍ମକୋଟ୍ଠାସଭାଗୀ। ଓରସୋତି ଉରସି ଜାତୋ, ସିଥିଲଧନିତାଦିଦସଓ୍ୱିଧବ୍ୟଞ୍ଜନବୁଦ୍ଧିସମ୍ପନ୍ନଂ କଣ୍ଠତାଲୁଓଟ୍ଠାଦିପଞ୍ଚଟ୍ଠାନେ ଘଟ୍ଟେତ୍ୱା ଦେସିତଧମ୍ମଂ ସୁତ୍ୱା ସୋତାପତ୍ତିମଗ୍ଗାଦିମଗ୍ଗପଟିପାଟିଯା ସବ୍ବକିଲେସେ ଖେପେତ୍ୱା ଅରହତ୍ତେ ଠିତଭାଓ୍ୱେନ ଉରସି ଜାତପୁତ୍ତୋତି ଅତ୍ଥୋ। ଧମ୍ମନିମ୍ମିତୋତି ଧମ୍ମେନ ସମେନ ଅଦଣ୍ଡେନ ଅସତ୍ଥେନ ନିମ୍ମିତୋ ପାକଟୋ ଭଓ୍ୱିସ୍ସସୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଉପାଲି ନାମ ନାମେନାତି କିଞ୍ଚାପି ସୋ ମାତୁ ନାମେନ ମନ୍ତାଣିପୁତ୍ତନାମୋ, ଅନୁରୁଦ୍ଧାଦୀହି ପନ ସହ ଗନ୍ତ୍ୱା ପବ୍ବଜିତତ୍ତା ଖତ୍ତିଯାନଂ ଉପସମୀପେ ଅଲ୍ଲୀନୋ ଯୁତ୍ତୋ କାଯଚିତ୍ତେହି ସମଙ୍ଗୀଭୂତୋତି ଉପାଲୀତି ନାମେନ ସତ୍ଥୁ ସାଓ୍ୱକୋ ହେସ୍ସତି ଭଓ୍ୱିସ୍ସତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୪୮୫।ଓ୍ୱିନଯେ ପାରମିଂ ପତ୍ୱାତି ଓ୍ୱିନଯପିଟକେ କୋଟିଂ ପରିଯୋସାନଂ ପତ୍ୱା ପାପୁଣିତ୍ୱା। ଠାନାଟ୍ଠାନେ ଚ କୋଓ୍ୱିଦୋତି କାରଣାକାରଣେ ଚ ଦକ୍ଖୋ ଛେକୋତି ଅତ୍ଥୋ। ଜିନସାସନଂ ଧାରେନ୍ତୋତି ଜିନେନ ଓ୍ୱୁତ୍ତାନୁସାସନିଂ ଜିନସ୍ସ ପିଟକତ୍ତଯଂ ଓ୍ୱାଚନସଓ୍ୱନଚିନ୍ତନଧାରଣାଦିଓ୍ୱସେନ ଧାରେନ୍ତୋ, ସଲ୍ଲକ୍ଖେନ୍ତୋତି ଅତ୍ଥୋ। ଓ୍ୱିହରିସ୍ସତିନାସଓ୍ୱୋତି ନିକ୍କିଲେସୋ ଚତୂହି ଇରିଯାପଥେହି ଅପରିପତନ୍ତଂ ଅତ୍ତଭାଓ୍ୱଂ ହରିସ୍ସତି ପଓ୍ୱତ୍ତେସ୍ସତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୪୮୭।ଅପରିମେଯ୍ୟୁପାଦାଯାତି ଅନେକସତସହସ୍ସେ ଆଦିଂ କତ୍ୱା। ପତ୍ଥେମି ତଓ୍ୱ ସାସନନ୍ତି “ଗୋତମସ୍ସ ଭଗଓ୍ୱତୋ ସାସନେ ଓ୍ୱିନଯଧରାନଂ ଅଗ୍ଗୋ ଭଓ୍ୱେଯ୍ୟ”ନ୍ତି ତୁଯ୍ହଂ ସାସନଂ ପତ୍ଥେମି ଇଚ୍ଛାମୀତି ଅତ୍ଥୋ। ସୋ ମେ ଅତ୍ଥୋତି ସୋ ଏତଦଗ୍ଗଟ୍ଠାନନ୍ତରସଙ୍ଖାତୋ ଅତ୍ଥୋ ମେ ମଯା ଅନୁପ୍ପତ୍ତୋତି ଅତ୍ଥୋ। ସବ୍ବସଂଯୋଜନକ୍ଖଯୋତି ସବ୍ବେସଂ ସଂଯୋଜନାନଂ ଖଯୋ ମଯା ଅନୁପ୍ପତ୍ତୋତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ, ନିବ୍ବାନଂ ଅଧିଗତନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

୪୮୮। ରାଜଦଣ୍ଡେନ ତଜ୍ଜିତୋ ପୀଳିତୋ ସୂଲାଓ୍ୱୁତୋ ସୂଲେ ଆଓ୍ୱୁତୋ ଆଓ୍ୱୁଣିତୋ ପୋସୋ ପୁରିସୋ ସୂଲେ ସାତଂ ମଧୁରସୁଖଂ ଅଓ୍ୱିନ୍ଦନ୍ତୋ ନାନୁଭଓ୍ୱନ୍ତୋ ପରିମୁତ୍ତିଂଓ୍ୱ ପରିମୋଚନମେଓ୍ୱ ଇଚ୍ଛତି ଯଥାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୪୮୯-୯୦।ମହାଓ୍ୱୀର ଓ୍ୱୀରାନମନ୍ତରେ ଓ୍ୱୀରୁତ୍ତମ ଅହଂ ଭଓ୍ୱଦଣ୍ଡେନ ଜାତିଦଣ୍ଡେନ, ତଜ୍ଜିତୋ ପୀଳିତୋ କମ୍ମସୂଲାଓ୍ୱୁତୋ କୁସଲାକୁସଲକମ୍ମସୂଲସ୍ମିଂ ଆଓ୍ୱୁତୋ ସନ୍ତୋ ସଂଓ୍ୱିଜ୍ଝମାନୋ, ପିପାସାଓ୍ୱେଦନାଯ ପିପାସାତୁରଭାଓ୍ୱେନ ଅଟ୍ଟିତୋ ଅଭିଭୂତୋ ଦୁକ୍ଖାପିତୋ ଭଓ୍ୱେ ସାତଂ ସଂସାରେ ମଧୁରଂ ସୁଖଂ ନ ଓ୍ୱିନ୍ଦାମି ନ ଲଭାମି। ରାଗଗ୍ଗିଦୋସଗ୍ଗିମୋହଗ୍ଗିସଙ୍ଖାତେହି, ନରକଗ୍ଗିକପ୍ପୁଟ୍ଠାନଗ୍ଗିଦୁକ୍ଖଗ୍ଗିସଙ୍ଖାତେହି ଓ୍ୱା ତୀହି ଅଗ୍ଗୀହି ଡଯ୍ହନ୍ତୋ ପରିମୁତ୍ତିଂ ପରିମୁଚ୍ଚନୁପାଯଂ ଗଓ୍ୱେସାମି ପରିଯେସାମି ତଥେଓ୍ୱାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଯଥା ରାଜଦଣ୍ଡଂ ଇତୋ ଗତୋ ପତ୍ତୋ ପରିମୁତ୍ତିଂ ଗଓ୍ୱେସତି, ତଥା ଅହଂ ଭଓ୍ୱଦଣ୍ଡପ୍ପତ୍ତୋ ପରିମୁତ୍ତିଂ ଗଓ୍ୱେସାମୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୪୯୧-୨। ପୁନ ସଂସାରତୋ ମୋଚନଂ ଉପମୋପମେଯ୍ୟଓ୍ୱସେନ ଦସ୍ସେନ୍ତୋ ଯଥାଓ୍ୱିସାଦୋତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ଓ୍ୱିସେନ ସପ୍ପଓ୍ୱିସେନ ଆ ସମନ୍ତତୋ ଦଂସୀଯିତ୍ଥ ଦଟ୍ଠୋ ହୋତୀତି ଓ୍ୱିସାଦୋ, ସପ୍ପଦଟ୍ଠୋତି ଅତ୍ଥୋ। ଅଥ ଓ୍ୱା ଓ୍ୱିସଂ ହଲାହଲଓ୍ୱିସଂ ଅଦତି ଗିଲତୀତି ଓ୍ୱିସାଦୋ, ଓ୍ୱିସଖାଦକୋତି ଅତ୍ଥୋ। ଯୋ ପୁରିସୋ ଓ୍ୱିସାଦୋ, ତେନ ତାଦିସେନ ଓ୍ୱିସେନ ପରିପୀଳିତୋ, ତସ୍ସ ଓ୍ୱିସସ୍ସ ଓ୍ୱିଘାତାଯ ଓ୍ୱିନାସାଯ ଉପାଯନଂ ଉପାଯଭୂତଂ ଅଗଦଂ ଓସଧଂ ଗଓ୍ୱେସେଯ୍ୟ ପରିଯେସେଯ୍ୟ, ତଂ ଗଓ୍ୱେସମାନୋ ଓ୍ୱିସଘାତକଂ ଓ୍ୱିସନାସକଂ ଅଗଦଂ ଓସଧଂ ପସ୍ସେଯ୍ୟ ଦକ୍ଖେଯ୍ୟ। ସୋ ତଂ ଅତ୍ତନୋ ଦିଟ୍ଠଂ ଓସଧଂ ପିଓ୍ୱିତ୍ୱା ଓ୍ୱିସମ୍ହା ଓ୍ୱିସତୋ ପରିମୁତ୍ତିଯା ପରିମୋଚନକାରଣା ସୁଖୀ ଅସ୍ସ ଭଓ୍ୱେଯ୍ୟ ଯଥାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୪୯୩।ତଥେଓ୍ୱାହନ୍ତି ଯଥା ଯେନ ପକାରେନ ସୋ ନରୋ ଓ୍ୱିସହତୋ, ସପ୍ପଓ୍ୱିସେନ ସପ୍ପେନ ଦଟ୍ଠୋ ଓ୍ୱିସଖାଦକୋ ଓ୍ୱା ଓସଧଂ ପିଓ୍ୱିତ୍ୱା ସୁଖୀ ଭଓ୍ୱେଯ୍ୟ, ତଥେଓ୍ୱ ତେନ ପକାରେନ ଅହଂ ଅଓ୍ୱିଜ୍ଜାଯ ମୋହେନ ସଂ ସୁଟ୍ଠୁ ପୀଳିତୋ। ସଦ୍ଧମ୍ମାଗଦମେସହନ୍ତି ଅହଂ ସଦ୍ଧମ୍ମସଙ୍ଖାତଂ ଓସଧଂ ଏସଂ ପରିଯେସନ୍ତୋତି ଅତ୍ଥୋ।

୪୯୪-୫।ଧମ୍ମାଗଦଂ ଗଓ୍ୱେସନ୍ତୋତି ସଂସାରଦୁକ୍ଖଓ୍ୱିସସ୍ସ ଓ୍ୱିନାସାଯ ଧମ୍ମୋସଧଂ ଗଓ୍ୱେସନ୍ତୋ। ଅଦ୍ଦକ୍ଖିଂ ସକ୍ୟସାସନନ୍ତି ସକ୍ୟଓ୍ୱଂସପଭଓ୍ୱସ୍ସ ଗୋତମସ୍ସ ସାସନଂ ସଦ୍ଦକ୍ଖିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ଅଗ୍ଗଂ ସବ୍ବୋସଧାନଂ ତନ୍ତି ସବ୍ବେସଂ ଓସଧାନଂ ଅନ୍ତରେ ତଂ ସକ୍ୟସାସନସଙ୍ଖାତଂ ଧମ୍ମୋସଧଂ ଅଗ୍ଗଂ ଉତ୍ତମନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ସବ୍ବସଲ୍ଲଓ୍ୱିନୋଦନନ୍ତି ରାଗସଲ୍ଲାଦୀନଂ ସବ୍ବେସଂ ସଲ୍ଲାନଂ ଓ୍ୱିନୋଦନଂ ଓ୍ୱୂପସମକରଂ ଧମ୍ମୋସଧଂ ଧମ୍ମସଙ୍ଖାତଂ ଓସଧଂ ପିଓ୍ୱିତ୍ୱା ସବ୍ବଂ ଓ୍ୱିସଂ ସକଲସଂସାରଦୁକ୍ଖଓ୍ୱିସଂ ସମୂହନିଂ ନାସେସିନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଅଜରାମରନ୍ତି ତଂ ଦୁକ୍ଖଓ୍ୱିସଂ ସମୂହନିତ୍ୱା ଅଜରଂ ଜରାଓ୍ୱିରହିତଂ ଅମରଂ ମରଣଓ୍ୱିରହିତଂ ସୀତିଭାଓ୍ୱଂ ରାଗପରିଳାହାଦିଓ୍ୱିରହିତତ୍ତା ସୀତଲଭୂତଂ ନିବ୍ବାନଂ ଅହଂ ଫସ୍ସଯିଂ ପଚ୍ଚକ୍ଖମକାସିନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୪୯୬। ପୁନ କିଲେସତମସ୍ସ ଉପମଂ ଦସ୍ସେନ୍ତୋ ଯଥା ଭୂତଟ୍ଟିତୋତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ଯଥା ଯେନ ପକାରେନ ଭୂତଟ୍ଟିତୋ ଭୂତେନ ଯକ୍ଖେନ ଅଟ୍ଟିତୋ

ପୀଠଇତୋ ପୋସୋ ପୁରିସୋ ଭୂତଗ୍ଗାହେନ ଯକ୍ଖଗ୍ଗାହେନ ପୀଠଇତୋ ଦୁକ୍ଖିତୋ ଭୂତସ୍ମା ଯକ୍ଖଗ୍ଗାହତୋ ପରିମୁଞ୍ଚିଯା ମୋଚନତ୍ଥାଯ ଭୂତଵେଜ୍ଜଂ ଗଵେସେଯ୍ଯ।

୪୯୭। ତଂ ଗଵେସମାନୋ ଚ ଭୂତଵିଜ୍ଜାଯ ସୁଟ୍ଠୁ କୋଵିଦଂ ଛେକଂ ଭୂତଵେଜ୍ଜଂ ପସ୍ସେଯ୍ଯ, ସୋ ଭୂତଵେଜ୍ଜୋ ତସ୍ସ ଯକ୍ଖଗ୍ଗହିତସ୍ସ ପୁରିସସ୍ସ ଆଵେସଭୂତଂ ଵିହନେ ଵିନାସେଯ୍ଯ, ସମୂଲଞ୍ଚ ମୂଲେନ ସହ ଆଯତିଂ ଅନାସେଵକଂ କତ୍ଵା ଵିନାସଯେ ଵିଦ୍ଧଂସେଯ୍ଯାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୪୯୮।ମହାଵୀର ଵୀରୁତ୍ତମ ତମଗ୍ଗାହେନ କିଲେସନ୍ଧକାରଗ୍ଗାହେନ ପୀଠଇତୋ ଅହଂ ତଥେଵ ତେନ ପକାରେନେଵ ତମତୋ କିଲେସନ୍ଧକାରତୋ ପରିମୁଞ୍ଚିଯା ମୋଚନତ୍ଥାଯ ଞାଣାଲୋକଂ ପଞ୍ଞାଆଲୋକଂ ଗଵେସାମୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୪୯୯। ଅଥ ତଦନନ୍ତରଂ କିଲେସତମସୋଧନଂ କିଲେସନ୍ଧକାରନାସକଂ ସକ୍ଯମୁନିଂ ଅଦ୍ଦସନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ସୋ ସକ୍ଯମୁନି ମେ ମଯ୍ହଂ ତମଂ ଅନ୍ଧକାରଂ କିଲେସତିମିରଂ ଭୂତଵେଜ୍ଜୋଵ ଭୂତକଂ ଯକ୍ଖଗ୍ଗହିତଂ ଇଵ ଵିନୋଦେସି ଦୂରୀ ଅକାସୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୫୦୦। ସୋ ଅହଂ ଏଵଂ ଵିମୁତ୍ତୋ ସଂସାରସୋତଂ ସଂସାରପଵାହଂ ସଂ ସୁଟ୍ଠୁ ଛିନ୍ଦିଂ ଛେଦେସିଂ, ତଣ୍ହାସୋତଂ ତଣ୍ହାମହୋଘଂ ନିଵାରଯିଂ ନିରଵସେସଂ ଅପ୍ପଵତ୍ତିଂ ଅକାସିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ଭଵଂ ଉଗ୍ଘାଟଯିଂ ସଦ୍ଧନ୍ତି କାମଭଵାଦିକଂ ସଦ୍ଧଂ ନଵଭଵଂ ଉଗ୍ଘାଟଯିଂ ଵିନାସେସିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ମୂଲତୋ ଵିନାସେନ୍ତୋ ଭୂତଵେଜ୍ଜୋ ଇଵ ମୂଲତୋ ଉଗ୍ଘାଟଯିନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୫୦୧। ତତୋ ନିବ୍ବାନପରିଯେସନାଯ ଉପମଂ ଦସ୍ସେନ୍ତୋ ଯଥାତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ଗରୁଂ ଭାରିଯଂ ନାଗଂ ଗିଲତୀତି ଗରୁଳୋ। ଗରୁଂ ଵା ନାଗଂ ଲାତି ଆଦଦାତୀତି ଗରୁଳୋ, ଗରୁଳରାଜା। ଅତ୍ତନୋ ଭକ୍ଖଂ ସକଗୋଚରଂ ପନ୍ନଗଂ ପକାରେନ ପରହତ୍ଥଂ ନ ଗଚ୍ଛତୀତି ପନ୍ନଗୋତି ଲଦ୍ଧନାମଂ ନାଗଂ ଗହଣତ୍ଥାଯ ଓପତତି ଅଵପତତି, ସମନ୍ତା ସମନ୍ତତୋ ଯୋଜନସତଂ ସତଯୋଜନପ୍ପମାଣଂ ମହାସରଂ ମହାସମୁଦ୍ଦଂ ଅତ୍ତନୋ ପକ୍ଖଵାତେହି ଵିକ୍ଖୋଭେତି ଆଲୋଳେତି ଯଥାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୫୦୨।ସୋ ସୁପଣ୍ଣୋ ଵିହଙ୍ଗମୋ ଵେହାସଗମନସୀଲୋ ପନ୍ନଗଂ ନାମଂ ଗହେତ୍ଵା ଅଧୋସୀସଂ ଓଲମ୍ବେତ୍ଵା ଵିହେଠଯଂ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଵିଵିଧେନ ହେଠନେନ ହେଠେନ୍ତୋ ଆଦାଯ ଦଳ୍ହଂ ଗହେତ୍ଵା ଯେନ କାମଂ ଯତ୍ଥ ଗନ୍ତୁକାମୋ, ତତ୍ଥ ପକ୍କମତି ଗଚ୍ଛତୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୫୦୩। ଭନ୍ତେ ମହାଵୀର, ଯଥା ଗରୁଳୋ ବଲୀ ବଲଵା ପନ୍ନଗଂ ଗହେତ୍ଵା ପକ୍କମତି, ତଥା ଏଵ ଅହଂ ଅସଙ୍ଖତଂ ପଚ୍ଚଯେହି ଅକତଂ ନିବ୍ବାନଂ ଗଵେସନ୍ତୋ ପଟିପତ୍ତିପୂରଣଵସେନ ପରିଯେସନ୍ତୋ ଦୋସେ ସକଲଦିଯଡ୍ଢକିଲେସସହସ୍ସେ ଵିକ୍ଖାଲଯିଂ ଵିସେସେନ ସମୁଚ୍ଛେଦପ୍ପହାନେନ ସୋଧେସିଂ ଅହନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୫୦୪। ଯଥା ଗରୁଳୋ ପନ୍ନଗଂ ଗହେତ୍ଵା ଭୁଞ୍ଜିତ୍ଵା ଵିହରତି, ତଥା ଅହଂ ଧମ୍ମଵରଂ ଉତ୍ତମଧମ୍ମଂ ଦିଟ୍ଠୋ ପସ୍ସନ୍ତୋ ଏତଂ ସନ୍ତିପଦଂ ନିବ୍ବାନପଦଂ ଅନୁତ୍ତରଂ ଉତ୍ତରଵିରହିତଂ ମଗ୍ଗଫଲେହି ଆଦାଯ ଗହେତ୍ଵା ଵଳଞ୍ଜେତ୍ଵା ଵିହରାମୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୫୦୫। ଇଦାନି ନିବ୍ବାନସ୍ସ ଦୁଲ୍ଲଭଭାଵଂ ଦସ୍ସେନ୍ତୋ ଆସାଵତୀ ନାମ ଲତାତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ସବ୍ବେସଂ ଦେଵାନଂ ଆସା ଇଚ୍ଛା ଏତିସ୍ସଂ ଲତାଯଂ ଅତ୍ଥୀତି ଆସାଵତୀ ନାମ ଲତା, ଚିତ୍ତଲତାଵନେ ଅନେକଵିଚିତ୍ତାହି ଲତାହି ଗହନୀଭୂତେ ଵନେ ଉଯ୍ଯାନେ ଜାତା ନିବ୍ବତ୍ତାତି ଅତ୍ଥୋ। ତସ୍ସା ଲତାଯ ଵସ୍ସସହସ୍ସେନ ଵସ୍ସସହସ୍ସଚ୍ଚଯେନ ଏକଂ ଫଲଂ ନିବ୍ବତ୍ତତେ ଏକଂ ଫଲଂ ଗଣ୍ହାତି।

୫୦୬।ତଂ ଦେଵାତି ତଂ ଆସାଵତିଂ ଲତଂ ତାଵ ଦୂରଫଲଂ ତତ୍ତକଂ ଚିରକାଲଂ ଅତିକ୍କମିତ୍ଵା ଫଲଂ ଗଣ୍ହନ୍ତଂ ସଂଵିଜ୍ଜମାନଂ ଦେଵା ତାଵତିଂସଦେଵତା ପଯିରୁପାସନ୍ତି ଭଜନ୍ତି, ସା ଆସାଵତୀ ନାମ ଲତୁତ୍ତମା ଲତାନଂ ଅନ୍ତରେ ଉତ୍ତମଲତା ଏଵଂ ଦେଵାନଂ ପିଯା ଅହୋସୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୫୦୭।ସତସହସ୍ସୁପାଦାଯାତି ସତସହସ୍ସସଂଵଚ୍ଛରଂ ଆଦିଂ କତ୍ଵା। ତାହଂ ପରିଚରେ ମୁନୀତି ମୋନଂ ଵୁଚ୍ଚତି ଞାଣଂ, ଭନ୍ତେ, ମୁନି ଞାଣଵନ୍ତ ସବ୍ବଞ୍ଞୁ, ଅହଂ ତଂ ଭଗଵନ୍ତଂ ପରିଚରେ ପଯିରୁପାସାମି। ସାଯଂପାତଂ ନମସ୍ସାମୀତି ସାଯନ୍ହସମଯଞ୍ଚ ପୁବ୍ବଣ୍ହସମଯଞ୍ଚାତି ଦ୍ଵିକ୍ଖତ୍ତୁଂ ନମସ୍ସାମି ପଣାମଂ କରୋମି। ଯଥା ଦେଵା ତାଵତିଂସା ଦେଵା ଵିଯ ଆସାଵତୀଲତଂ ସାଯଂପାତଞ୍ଚ ପଯିରୁପାସନ୍ତୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୫୦୮।ଅଵଞ୍ଝା ପାରିଚରିଯାତି ଯସ୍ମା ବୁଦ୍ଧଦସ୍ସନହେତୁ ନିବ୍ବାନପ୍ପତ୍ତି ଅହୋସି, ତସ୍ମା ବୁଦ୍ଧପାରିଚରିଯା ଵତ୍ତପଟିପତ୍ତିକିରିଯା ଅଵଞ୍ଝା ଅତୁଚ୍ଛା ନମସ୍ସନା

ପଣାମକିରିଯା ଚ ଅମୋଘା ଅତୁଚ୍ଛା। ତଥା ହି ଦୂରାଗତଂ ଦୂରତୋ ସଂସାରଦ୍ଧାନତୋ ଆଗତମ୍ପି, ସନ୍ତଂ ସଂୱିଜ୍ଜମାନଂ ଖଣୋଯଂ ଅଯଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦକ୍ଖଣୋ ନ ୱିରାଧଯି ନାତିକ୍କମି, ମଂ ଅତିକ୍କମିତ୍ୱା ନ ଗତୋତି ଅତ୍ଥୋ।

୫୦୯। ବୁଦ୍ଧଦସ୍ସନହେତୁ ନିବ୍ବାନପ୍ପତ୍ତୋ ଅହଂ ଆଯତିଂ ଉପ୍ପଜ୍ଜନକଭୱେ ମମ ପଟିସନ୍ଧିଂ ୱିଚିନନ୍ତୋ ଉପପରିକ୍ଖନ୍ତୋ ନ ପସ୍ସାମୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ନିରୂପଧି ଖନ୍ଧୂପଧିକିଲେସୂପଧୀହି ୱିରହିତୋ ୱିପ୍ପମୁତ୍ତୋ ସବ୍ବକିଲେସେହି ୱିନାଭୂତୋ ଉପସନ୍ତୋ କିଲେସପରିଳାହାଭାୱେନ ସନ୍ତମାନସୋ ଚରାମି ଅହନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୫୧୦। ପୁନ ଅତ୍ତନୋ ବୁଦ୍ଧଦସ୍ସନାଯ ଉପମଂ ଦସ୍ସେନ୍ତୋ ଯଥାପି ପଦୁମଂ ନାମାତିଆଦିମାହ। ସୂରିଯରଂସେନ ସୂରିଯରଂସିସମ୍ଫସ୍ସେନ ଯଥା ପଦୁମଂ ନାମ ଅପି ପୁପ୍ଫତି ୱିକସତି ମହାୱୀର ୱୀରୁତ୍ତମ ଅହଂ ତଥା ଏୱ ବୁଦ୍ଧରଂସେନ ବୁଦ୍ଧେନ ଭଗୱତା ଦେସିତଧମ୍ମରଂସିପ୍ପଭାୱେନ ପୁପ୍ଫିତୋତି ଅତ୍ଥୋ।

୫୧୧-୧୨। ପୁନ ବୁଦ୍ଧଦସ୍ସନେନ ନିବ୍ବାନଦସ୍ସନଂ ଦୀପେନ୍ତୋ ଯଥା ବଲାକାତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ବଲାକଯୋନିମ୍ହି ବଲାକଜାତିଯଂ ସଦା ସବ୍ବସ୍ମିଂ କାଲେ ପୁମା ପୁରିସୋ ଯଥା ନ ୱିଜ୍ଜତି। ପୁମେ ଅୱିଜ୍ଜମାନେ କଥଂ ବଲାକାନଂ ଗବ୍ଭଗ୍ଗହଣଂ ହୋତୀତି ଚେ? ମେଘେସୁ ଗଜ୍ଜମାନେସୁ ସଦ୍ଦଂ କରୋନ୍ତେସୁ ମେଘଗଜ୍ଜନଂ ସୁତ୍ୱା ତା ବଲାକିନିଯୋ ସଦା ସବ୍ବକାଲେ ଗବ୍ଭଂ ଗଣ୍ହନ୍ତି ଅଣ୍ଡଂ ଧାରେନ୍ତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଯାୱ ଯତ୍ତକଂ କାଲଂ ମେଘୋ ନ ଗଜ୍ଜତି ମେଘୋ ସଦ୍ଦଂ ନ କରୋତି, ତାୱ ତତ୍ତକଂ କାଲଂ ଚିରଂ ଚିରକାଲେନ ଗବ୍ଭଂ ଅଣ୍ଡଂ ଧାରେନ୍ତି। ଯଦା ଯସ୍ମିଂ କାଲେ ମେଘୋ ପୱସ୍ସତି ପକାରେନ ଗଜ୍ଜିତ୍ୱା ୱସ୍ସତି ୱୁଟ୍ଠିଧାରଂ ପଗ୍ଘରତି, ତଦା ତସ୍ମିଂ କାଲେ ଭାରତୋ ଗବ୍ଭଧାରଣତୋ ପରିମୁଚ୍ଚନ୍ତି ଅଣ୍ଡଂ ପାତେନ୍ତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୫୧୩। ତତୋ ପରଂ ଉପମେଯ୍ୟସମ୍ପଦଂ ଦସ୍ସେନ୍ତୋ ପଦୁମୁତ୍ତରବୁଦ୍ଧସ୍ସାତିଆଦିମାହ। ପଦୁମୁତ୍ତରସ୍ସ ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ଧମ୍ମମେଘେନ ୱୋହାରପରମତ୍ଥଦେସନାସଙ୍ଖାତମେଘେନ ଗଜ୍ଜତୋ ଗଜ୍ଜନ୍ତସ୍ସ ଦେସେନ୍ତସ୍ସ ଧମ୍ମମେଘସ୍ସ ସଦ୍ଦେନ ଘୋସାନୁସାରେନ ଅହଂ ତଦା ଧମ୍ମଗବ୍ଭଂ ୱିୱଟ୍ଟୂପନିସ୍ସଯଂ ଦାନସୀଲାଦିପୁଞ୍ଞସମ୍ଭାରଗବ୍ଭଂ ଅଗଣ୍ହିଂ ଗହେସିଂ ତଥାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୫୧୪।ସତସହସ୍ସୁପାଦାଯ କପ୍ପସତସହସ୍ସଂ ଆଦିଂ କତ୍ୱା ପୁଞ୍ଞଗବ୍ଭଂ ଦାନସୀଲାଦିପୁଞ୍ଞସମ୍ଭାରଂ ଅହଂ ଧରେମି ପୂରେମି। ଯାୱ ଧମ୍ମମେଘୋ ଧମ୍ମଦେସନା ନ ଗଜ୍ଜତି ବୁଦ୍ଧେନ ନ ଦେସୀଯତି, ତାୱ ଅହଂ ଭାରତୋ ସଂସାରଗବ୍ଭଭାରତୋ ନପ୍ପମୁଚ୍ଚାମି ନ ମୋଚେମି ନ ୱିସୁଂ ଭୱାମୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୫୧୫। ଭନ୍ତେ, ସକ୍ୟମୁନି ସକ୍ୟୱଂସପ୍ପଭୱ ଯଦା ଯସ୍ମିଂ କାଲେ ସୁଦ୍ଧୋଦନମହାରାଜସ୍ସ ତୱ ପିତୁ ରମ୍ମେ ରମଣୀଯେ କପିଲୱତ୍ଥୱେ କପିଲୱତ୍ଥୁନାମକେ ନଗରେ ତୁୱଂ ଧମ୍ମମେଘେନ ଗଜ୍ଜତି ଘୋସେତି, ତଦା ତସ୍ମିଂ କାଲେ ଅହଂ ଭାରତୋ ସଂସାରଗବ୍ଭଭାରତୋ ପରିମୁଚ୍ଚିଂ ମୁତ୍ତୋ ଅହୋସିନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୫୧୬। ତତୋ ପରଂ ଅତ୍ତନା ଅଧିଗତେ ମଗ୍ଗଫଲେ ଦସ୍ସେନ୍ତୋ ସୁଞ୍ଞତନ୍ତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ଅତ୍ତଅତ୍ତନିଯାଦୀନଂ ଅଭାୱତୋ ସୁଞ୍ଞତଂ ୱିମୋକ୍ଖଞ୍ଚ ରାଗଦୋସମୋହସବ୍ବକିଲେସନିମିତ୍ତାନଂ ଅଭାୱତୋ, ଅନିମିତ୍ତଂ ୱିମୋକ୍ଖଞ୍ଚ ତଣ୍ହାପଣିଧିସ୍ସ ଅଭାୱତୋ, ଅପ୍ପଣିହିତଂ ୱିମୋକ୍ଖଞ୍ଚ ଅରିଯମଗ୍ଗଂ ଅଧିଗଞ୍ଛିଂ ଭାୱେସିନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଚତୁରୋ ଚ ଫଲେ ସବ୍ବେତି ଚତ୍ତାରି ସାମଞ୍ଞଫଲାନି ସବ୍ବାନି ସଚ୍ଛି ଅକାସିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ଧମ୍ମେୱଂ ୱିଜଟଯିଂ ଅହନ୍ତି ଅହଂ ଏୱଂ ସବ୍ବଧମ୍ମେ ଜଟଂ ଗହନଂ ୱିଜଟଯିଂ ୱିଦ୍ଧଂସେସିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

ଦୁତିଯଭାଣୱାରୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୫୧୭। ତତୋ ପରଂ ଅତ୍ତନା ଅଧିଗତୱିସେସମେୱ ଦସ୍ସେନ୍ତୋ ଅପରିମେଯ୍ୟୁପାଦାଯାତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ନ ପରିମେଯ୍ୟୋତି ଅପରିମେଯ୍ୟୋ, ସଂୱଚ୍ଛରଗଣନୱସେନ ପମେତୁଂ ସଙ୍ଖାତୁଂ ଅସକ୍କୁଣେଯ୍ୟୋତି ଅତ୍ଥୋ। ତଂ ଅପରିମେଯ୍ୟଂ କପ୍ପଂ ଉପାଦାଯ ଆଦିଂ କତ୍ୱା ତୱ ସାସନଂ ତୁଯ୍ହଂ ସାସନଂ "ଅନାଗତେ ଗୋତମସ୍ସ ଭଗୱତୋ ସାସନେ ୱିନଯଧରାନଂ ଅଗ୍ଗୋ ଭୱେଯ୍ୟ"ନ୍ତି ଏୱଂ ପତ୍ଥେମି। ଅତୀତତ୍ଥେ ୱତ୍ତମାନୱଚନଂ, ପତ୍ଥେସିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ସୋ ମେ ଅତ୍ଥୋତି ସୋ ପତ୍ଥନାସଙ୍ଖାତୋ ଅତ୍ଥୋ ମେ ମଯା ଅନୁପ୍ପତ୍ତୋ ନିପ୍ଫାଦିତୋତି ଅତ୍ଥୋ। ଅନୁତ୍ତରଂ ସନ୍ତିପଦଂ ନିବ୍ବାନଂ ଅନୁପ୍ପତ୍ତଂ ଅଧିଗତନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୫୧୮। ସୋ ଅହଂ ଅଧିଗତତ୍ତା ୱିନଯେ ୱିନଯପିଟକେ ପାରମିଂ ପତ୍ତୋ ପରିଯୋସାନପ୍ପତ୍ତୋ। ଯଥାପି ପାଠିକୋ ଇସୀତି ଯଥା ପଦୁମୁତ୍ତରସ୍ସ ଭଗୱତୋ ସାସନେ ୱିନଯଧରାନଂ ଅଗ୍ଗୋ ଇସି ଭିକ୍ଖୁ ପାଠିକୋ ପାକଟୋ ଅହୋସି, ତଥେୱାହନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ନ ମେ ସମସମୋ ଅତ୍ଥୀତି

ୱିନଯଧାରିତାଯ ମେ ମଯା ସମସମୋ ସମାନୋ ଅଞ୍ଞୋ ନ ଅତ୍ଥୀତି ଅତ୍ଥୋ। ସାସନଂ ଓୱାଦାନୁସାସନୀସଙ୍ଖାତଂ ସାସନଂ ଧାରେମି ପୂରେମୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୫୧୯। ପୁନପି ଅଉନୋ ୱିସେସଂ ଦସ୍ସେନ୍ତୋ ୱିନଯେ ଖନ୍ଧକେ ଚାପୀତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ୱିନଯେତି ଉଭତୋୱିଭଙ୍ଗେ। ଖନ୍ଧକେତି ମହାୱଗ୍ଗଚୂଳୱଗ୍ଗେ। ତିକଚ୍ଛେଦେ ଚାତି ତିକସଙ୍ଘାଦିସେସତିକପାଚିତ୍ତିଯାଦିକେ ଚ। ପଞ୍ଚମେତି ପରିୱାରେ ଚ। ଏତ୍ଥ ଏତସ୍ମିଂ ସକଲେ ୱିନଯପିଟକେ ମଯ୍ହଂ ୱିମତି ଦ୍ୱେଳ୍ହକଂ ନତ୍ଥି ନ ସଂୱିଜ୍ଜତି। ଅକ୍ଖରେତି ୱିନଯପିଟକପରିଯାପନ୍ନେ ଅ-କାରାଦିକେ ଅକ୍ଖରେ। ବ୍ୟଞ୍ଜନେତି କ-କାରାଦିକେ ବ୍ୟଞ୍ଜନେ ୱା ମେ ୱିମତି ସଂସଯୋ ନତ୍ଥୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୫୨୦।ନିଗ୍ଗହେପଟିକମ୍ମେ ଚାତି ପାପଭିକ୍ଖୂନଂ ନିଗ୍ଗହେ ଚ ସାପତ୍ତିକାନଂ ଭିକ୍ଖୂନଂ ପରିୱାସଦାନାଦିକେ ପଟିକମ୍ମେ ଚ ଠାନାଟ୍ଠାନେ ଚ କାରଣେ ଚ ଅକାରଣେ ଚ କୋୱିଦୋ ଛେକୋତି ଅତ୍ଥୋ। ଓସାରଣେ ଚ ତଜ୍ଜନୀଯାଦିକମ୍ମସ୍ସ ପଟିପ୍ପସ୍ସଦ୍ଧିୱସେନ ଓସାରଣେ ପୱେସନେ ଚ। ୱୁଟ୍ଠାପନେ ଚ ଆପତ୍ତିତୋ ୱୁଟ୍ଠାପନେ ନିରାପତ୍ତିକରଣେ ଚ ଛେକୋତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ସବ୍ବତ୍ଥ ପାରମିଂ ଗତୋତି ସବ୍ବସ୍ମିଂ ୱିନଯକମ୍ମେ ପରିଯୋସାନଂ ପତ୍ତୋ, ଦକ୍ଖୋ ଛେକୋତି ଅତ୍ଥୋ।

୫୨୧।ୱିନଯେ ଖନ୍ଧକେ ଚାପୀତି ୱୁତ୍ତପ୍ପକାରେ ୱିନଯେ ଚ ଖନ୍ଧକେ ଚ, ପଦଂ ସୁତ୍ତପଦଂ ନିକ୍ଖିପିତ୍ୱା ପଟ୍ଠପେତ୍ୱା। ଉଭତୋ ୱିନିୱେଠେତ୍ୱାତି ୱିନଯତୋ ଖନ୍ଧକତୋ ଚାତି ଉଭଯତୋ ନିବ୍ବେଠେତ୍ୱା ୱିଜଟେତ୍ୱା ନଯଂ ଆହରିତ୍ୱା। ରସତୋତି କିଚ୍ଚତୋ। ଓସରେଯ୍ୟଂ ଓସାରଣଂ କରୋମୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୫୨୨।ନିରୁତ୍ତିଯା ଚ କୁସଲୋତି ‘‘ରୁକ୍ଖୋ ପଟୋ କୁମ୍ଭୋ ମାଲା ଚିତ୍ତ’’ନ୍ତିଆଦୀସୁ ୱୋହାରେସୁ ଛେକୋ। ଅତ୍ଥାନତ୍ଥେ ଚ କୋୱିଦୋତି ଅତ୍ଥେ ୱଡ୍ଢିଯଂ ଅନତ୍ଥେ ହାନିଯଞ୍ଚ କୋୱିଦୋ ଦକ୍ଖୋତି ଅତ୍ଥୋ। ଅନଞ୍ଞାତଂ ମଯା ନତ୍ଥୀତି ୱିନଯପିଟକେ ସକଲେ ୱା ପିଟକତ୍ତଯେ ମଯା ଅନଞ୍ଞାତଂ ଅୱିଦିତଂ ଅପାକଟଂ କିଞ୍ଚି ନତ୍ଥୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଏକଗ୍ଗୋ ସତ୍ଥୁ ସାସନେତି ବୁଦ୍ଧସାସନେ ଅହମେୱ ଏକୋ ୱିନଯଧରାନଂ ଅଗ୍ଗୋ ସେଟ୍ଠୋ ଉତ୍ତମୋତି ଅତ୍ଥୋ।

୫୨୩।ରୂପଦକ୍ଖେ ଅହଂ ଅଜ୍ଜାତି ଅଜ୍ଜ ଏତରହି କାଲେ ସକ୍ୟପୁତ୍ତସ୍ସ ଭଗୱତୋ ସାସନେ ପାୱଚନେ ଅହଂ ରୂପଦକ୍ଖେ ରୂପଦସ୍ସନେ ୱିନଯୱିନିଚ୍ଛଯଦସ୍ସନେ ସବ୍ବଂ କଙ୍ଖଂ ସକଲଂ ସଂସଯଂ ୱିନୋଦେମି ୱିନାସେମୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଛିନ୍ଦାମି ସବ୍ବସଂସଯନ୍ତି ‘‘ଅହୋସିଂ ନୁ ଖୋ ଅହମତୀତମଦ୍ଧାନ’’ନ୍ତିଆଦିକଂ (ମ। ନି। ୧।୧୮; ସଂ। ନି। ୨।୨୦; ମହାନି। ୧୭୪) କାଲତ୍ତଯଂ ଆରବ୍ଭ ଉପ୍ପନ୍ନଂ ସବ୍ବଂ ସୋଳସୱିଧଂ କଙ୍ଖଂ ଛିନ୍ଦାମି ୱୂପସମେମି ସବ୍ବସୋ ୱିଦ୍ଧଂସେମୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୫୨୪।ପଦଂ ଅନୁପଦଞ୍ଚାପୀତି ପଦଂ ପୁବ୍ବପଦଞ୍ଚ ଅନୁପଦଂ ପରପଦଞ୍ଚ ଅକ୍ଖରଂ ଏକେକମକ୍ଖରଞ୍ଚ ବ୍ୟଞ୍ଜନଂ ସିଥିଲଧନିତାଦିଦସୱିଧଂ ବ୍ୟଞ୍ଜନୱିଧାନଞ୍ଚ। ନିଦାନେତି ତେନ ସମଯେନାତିଆଦିକେ ନିଦାନେ ଚ। ପରିଯୋସାନେତି ନିଗମନେ। ସବ୍ବତ୍ଥ କୋୱିଦୋତି ସବ୍ବେସୁ ଛସୁ ଠାନେସୁ ଛେକୋତି ଅତ୍ଥୋ।

୫୨୫। ତତୋ ପରଂ ଭଗୱତୋଯେୱ ଗୁଣେ ପକାସେନ୍ତୋ ଯଥାପି ରାଜା ବଲୱାତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ଯଥା ବଲୱା ଥାମବଲସମ୍ପନ୍ନୋ ସେନାବଲସମ୍ପନ୍ନୋ ୱା ରାଜା, ପରଂ ପରେସଂ ପଟିରାଜୂନଂ ସେନଂ ନିଗ୍ଗଣ୍ହିତ୍ୱା ନିସ୍ସେସତୋ ଗହେତ୍ୱା ପଲାପେତ୍ୱା ୱା, ତପେ ତପେଯ୍ୟ ସନ୍ତପେଯ୍ୟ ଦୁକ୍ଖାପେଯ୍ୟ। ୱିଜିନିତ୍ୱାନ ସଙ୍ଗାମନ୍ତି ସଙ୍ଗାମଂ ପରସେନାଯ ସମାଗମଂ ଯୁଦ୍ଧଂ ୱିଜିନିତ୍ୱା ୱିସେସେନ ଜିନିତ୍ୱା ଜଯଂ ପତ୍ୱା। ନଗରଂ ତତ୍ଥ ମାପଯେତି ତତ୍ଥ ତସ୍ମିଂ ୱିଜିତଟ୍ଠାନେ ନଗରଂ ପାସାଦହମ୍ମିଯାଦିୱିଭୂସିତଂ ୱସନଟ୍ଠାନଂ ମାପଯେ କାରାପେଯ୍ୟାତି ଅତ୍ଥୋ।

୫୨୬।ପାକାରଂ ପରିଖଞ୍ଚାପୀତି ତତ୍ଥ ମାପିତନଗରେ ପାକାରଂ ସୁଧାଧୱଲିଟ୍ଠକାମଯପାକାରଞ୍ଚ କାରଯେତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ପରିଖଞ୍ଚାପି କଦ୍ଦମପରିଖଂ, ଉଦକପରିଖଂ, ସୁକ୍ଖପରିଖଞ୍ଚ ଅପି କାରଯେ। ଏସିକଂ ଦ୍ୱାରକୋଟ୍ଠକନ୍ତି ନଗରସୋଭନତ୍ଥଂ ଉସ୍ସାପିତଏସିକାଥମ୍ଭଞ୍ଚ ମହନ୍ତଂ କୋଟ୍ଠକଞ୍ଚ ଚତୁଭୂମକାଦିଦ୍ୱାରକୋଟ୍ଠକଞ୍ଚ କାରଯେ। ଅଟ୍ଟାଲକେ ଚ ୱିୱିଧେତି ଚତୁଭୂମକାଦିଭେଦେ ଅତିଉଚ୍ଚଅଟ୍ଟାଲକେ ଚ ୱିୱିଧେ ନାନପ୍ପକାରକେ ବହୂ କାରଯେ କାରାପେଯ୍ୟାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୫୨୭।ସିଙ୍ଘାଟକଂ ଚଚ୍ଚରଞ୍ଚାତି ନ କେୱଲଂ ପାକାରାଦଯୋ କାରଯେ, ସିଙ୍ଘାଟକଂ ଚତୁମଗ୍ଗସନ୍ଧିଞ୍ଚ ଚଚ୍ଚରଂ ଅନ୍ତରାୱୀଥିଞ୍ଚ କାରଯେତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ସୁୱିଭତ୍ତନ୍ତରାପଣନ୍ତି ସୁଟ୍ଠୁ ୱିଭତ୍ତଂ ୱିଭାଗତୋ କୋଟ୍ଠାସୱନ୍ତଂ ଅନ୍ତରାପଣଂ ଅନେକାପଣସହସ୍ସଂ କାରାପେଯ୍ୟାତି ଅତ୍ଥୋ। କାରଯେଯ୍ୟ ସଭଂ ତତ୍ଥାତି ତସ୍ମିଂ ମାପିତନଗରେ ସଭଂ ଧମ୍ମାଧିକରଣସାଲଂ କାରଯେ। ଅତ୍ଥାନତ୍ଥୱିନିଚ୍ଛଯଂ ୱଡ୍ଢିଞ୍ଚ ଅୱଡ୍ଢିଞ୍ଚ ୱିନିଚ୍ଛଯକରଣତ୍ଥଂ ୱିନିଚ୍ଛଯସାଲଂ କାରଯେତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୫୨୮ ।ନିଗ୍ଗାତଙ୍ଗ ଅମିତ୍ତାନନ୍ତି ପଟିରାଜୂନଂ ପଟିବାହନତ୍ଥଂ। ଛିଦ୍ଦାଛିଦ୍ଦଞ୍ଚ ଜାନିତୁନ୍ତି ଦୋସଞ୍ଚ ଅଦୋସଞ୍ଚ ଜାନିତୁଂ। ବଲକାୟସ୍ସ ରକ୍ଖାୟାତି ହତ୍ଥିଅସ୍ସରଥପତ୍ତିସଙ୍ଖାତସ୍ସ ବଲକାୟସ୍ସ ସେନାସମୂହସ୍ସ ଆରକ୍ଖଣତ୍ଥାୟ ସୋ ନଗରସାମିକୋ ରାଜା, ସେନାପଚ୍ଚଂ ସେନାପତିଂ ସେନାନାୟକଂ ମହାମତ୍ତଂ ଠପେତି ଠାନନ୍ତରେ ପତିଟ୍ଠପେତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୫୨୯ ।ଆରକ୍ଖତ୍ଥାୟଭଣ୍ଡସ୍ସାତି ଜାତରୂପରଜତମୁତ୍ତାମଣିଆଦିରାଜଭଣ୍ଡସ୍ସ ଆରକ୍ଖଣତ୍ଥାୟ ସମନ୍ତତୋ ଗୋପନତ୍ଥାୟ ମେ ମୟ୍ହଂ ଭଣ୍ଡଂ ମା ୱିନସ୍ସୀତି ନିଧାନକୁସଲଂ ରକ୍ଖଣେ କୁସଲଂ ଛେକଂ ନରଂ ପୁରିସଂ ଭଣ୍ଡରକ୍ଖଂ ଭଣ୍ଡରକ୍ଖନ୍ତଂ ସୋ ରାଜା ଭଣ୍ଡାଗାରେ ଠପେତୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୫୩୦ ।ମମତ୍ତୋ ହୋତି ଯୋ ରଞ୍ଞୋତି ଯୋ ପଣ୍ଡିତୋ ରଞ୍ଞୋ ମମତ୍ତୋ ମାମକୋ ପକ୍ଖପାତୋ ହୋତି। ୱୁଦ୍ଧିଂ ଯସ୍ସ ଚ ଇଚ୍ଛତୀତି ଅସ୍ସ ରଞ୍ଞୋ ୱୁଦ୍ଧିଞ୍ଚ ୱିରୂଳ୍ହିଂ ଯୋ ଇଚ୍ଛତି କାମେତି, ତସ୍ସ ଇତ୍ଥମ୍ଭୂତସ୍ସ ପଣ୍ଡିତସ୍ସ ରାଜା ଅଧିକରଣଂ ୱିନିଚ୍ଛୟାଧିପଚ୍ଚଂ ଦେତି ମିତ୍ତସ୍ସ ମିତ୍ତଭାୱସ୍ସ ପଟିପଜ୍ଜିତୁନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୫୩୧ ।ଉପ୍ପାତେସୂତି ଉକ୍କାପାତଦିସାଡାହାଦିଉପ୍ପାତେସୁ ଚ। ନିମିତ୍ତେସୂତି ମୂସିକଚ୍ଛିନ୍ନାଦୀସୁ ‘‘ଇଦଂ ନିମିତ୍ତଂ ସୁଭଂ, ଇଦଂ ନିମିତ୍ତଂ ଅସୁଭ’’ନ୍ତି ଏୱଂ ନିମିତ୍ତଜାନନସତ୍ଥେସୁ ଚ। ଲକ୍ଖଣେସୁ ଚାତି ଇତ୍ଥିପୁରିସାନଂ ହତ୍ଥପାଦଲକ୍ଖଣଜାନନସତ୍ଥେସୁ ଚ କୋୱିଦଂ ଛେକଂ ଅଜ୍ଝାୟକଂ ଅନେକେସଂ ସିସ୍ସାନଂ ବ୍ୟାକରଣୱାଚକଂ ମନ୍ତଧରଂ ୱେଦତ୍ତୟସଙ୍ଖାତମନ୍ତଧାରକଂ ପଣ୍ଡିତଂ ସୋ ରାଜା ପୋରୋହିଚ୍ଚେ ପୁରୋହିତଟ୍ଠାନନ୍ତରେ ଠପେତୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୫୩୨ ।ଏତେହଙ୍ଗେହି ସମ୍ପନ୍ନୋତି ଏତେହି ୱୁତ୍ତପ୍ପକାରେହି ଅଙ୍ଗେହି ଅୱୟୱେହି ସମ୍ପନ୍ନୋ ସମଙ୍ଗୀଭୂତୋ ସୋ ରାଜା ‘‘ଖତ୍ତିୟୋ’’ତି ପୱୁଚ୍ଚତି କଥୀୟତୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ସଦା ରକ୍ଖନ୍ତି ରାଜାନନ୍ତି ଏତେ ସେନାପଚ୍ଚାଦୟୋ ଅମଚ୍ଚା ସଦା ସବ୍ବକାଲଂ ତଂ ରାଜାନଂ ରକ୍ଖନ୍ତି ଗୋପେନ୍ତି। କିମିୱ? ଚକ୍କୱାକୋୱ ଦୁକ୍ଖିତଂ ଦୁକ୍ଖପ୍ପତ୍ତଂ ସକଜାତିଂ ରକ୍ଖନ୍ତୋ ଚକ୍କୱାକୋ ପକ୍ଖୀ ଇୱାତି ଅତ୍ଥୋ।

୫୩୩ ।ତଥେୱ ତ୍ୱଂ ମହାୱୀରାତି ୱୀରୁତ୍ତମ, ଯଥା ସୋ ରାଜା ସେନାପଚ୍ଚାଦିଅଙ୍ଗସମ୍ପନ୍ନୋ ନଗରଦ୍ୱାରଂ ଥକେତ୍ୱା ପଟିୱସତି, ତଥେୱ ତୁୱଂ ହତାମିତ୍ତୋ ନିହତପଚ୍ଚତ୍ଥିକୋ ଖତ୍ତିୟୋ ଇୱ ସଦେୱକସ୍ସ ଲୋକସ୍ସ ସହ ଦେୱେହି ପୱତ୍ତମାନସ୍ସ ଲୋକସ୍ସ ଧମ୍ମରାଜା ଧମ୍ମେନ ସମେନ ରାଜା ଦସପାରମିତାଧମ୍ମପରିପୂରଣେନ ରାଜଭୂତତ୍ତା ‘‘ଧମ୍ମରାଜା’’ତି ପୱୁଚ୍ଚତି କଥୀୟତୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୫୩୪ ।ତିତ୍ଥିୟେ ନୀହରିତ୍ୱାନାତି ଧମ୍ମରାଜଭାୱେନ ପଟିପକ୍ଖଭୂତେ ସକଲତିତ୍ଥିୟେ ନୀହରିତ୍ୱା ନିସ୍ସେସେନ ହରିତ୍ୱା ନିକ୍କିସେୱନଂ କତ୍ୱା ସସେନକଂ ଧାରଞ୍ଚାପି ସେନାୟ ସହ ୱସୱତ୍ତିମାରମ୍ପି ନୀହରିତ୍ୱା । ତମନ୍ଧକାରଂୱିଧମିତ୍ୱାତି ତମସଙ୍ଖାତଂ ମୋହନ୍ଧକାରଂ ୱିଧମିତ୍ୱା ୱିଦ୍ଧଂସେତ୍ୱା। ଧମ୍ମନଗରଂ ସତ୍ତତିଂସବୋଧିପକ୍ଖିୟଧମ୍ମସଙ୍ଖାତଂ, ଖନ୍ଧାୟତନଧାତୁପଟିଚ୍ଚସମୁପ୍ପାଦବଲବୋଜ୍ଝଙ୍ଗଗମ୍ଭୀରନୟସମନ୍ତପଟ୍ଠାନଧମ୍ମସଙ୍ଖାତଂ ୱା ନଗରଂ ଅମାପୟି ନିମ୍ମିନି ପତିଟ୍ଠାପେସୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୫୩୫ ।ସୀଲଂ ପାକାରକଂ ତତ୍ଥାତି ତସ୍ମିଂ ପତିଟ୍ଠାପିତେ ଧମ୍ମନଗରେ ଚତୁପାରିସୁଦ୍ଧିସୀଲଂ ପାକାରଂ। ଞାଣଂ ତେ ଦ୍ୱାରକୋଟ୍ଟକନ୍ତି ତେ ତୁୟ୍ହଂ ସବ୍ବଞ୍ଞୁତଞ୍ଞାଣଆସୟାନୁସୟଞ୍ଞାଣଅନାଗତଂସଞ୍ଞାଣଅତୀତଂସଞ୍ଞାଣାଦିକମେୱ ଞାଣଂ ଦ୍ୱାରକୋଟ୍ଟକନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ସଦ୍ଧା ତେ ଏସିକା ୱୀରାତି, ଭନ୍ତେ, ଅସିଥିଲପରକ୍କମ ତେ ତୁୟ୍ହଂ ଦୀପଙ୍କରପାଦମୂଲତୋ ପଭୁତି ସବ୍ବଞ୍ଞୁତଞ୍ଞାଣକାରଣା ସଦ୍ଦହନସଦ୍ଧା ଉସ୍ସାପିତଅଲଙ୍କାରଅଲଙ୍କତଥମ୍ଭୋତି ଅତ୍ଥୋ। ଦ୍ୱାରପାଲୋ ଚ ସଂୱରୋତି ତେ ତୁୟ୍ହଂ ଛଦ୍ୱାରିକସଂୱରୋ ରକ୍ଖାୱରଣଗୁତ୍ତି ଦ୍ୱାରପାଲୋ ଦ୍ୱାରରକ୍ଖକୋତି ଅତ୍ଥୋ।

୫୩୬ ।ସତିପଟ୍ଠାନମଟ୍ଟାଲନ୍ତି ତେ ତୁୟ୍ହଂ ଚତୁସତିପଟ୍ଠାନଅଟ୍ଟାଲମୁଣ୍ଡଚ୍ଛଦନଂ। ପଞ୍ଞା ତେ ଚଚ୍ଚରଂ ମୁନେତି, ଭନ୍ତେ, ମୁନେ ଞାଣୱନ୍ତ ତେ ତୁୟ୍ହଂ ପାଟିହାରିୟାଦିଅନେକୱିଧା ପଞ୍ଞା ଚଚ୍ଚରଂ ମଗ୍ଗସମୋଧାନଂ ନଗରୱୀଥୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଇଦ୍ଧିପାଦଞ୍ଚ ସିଙ୍ଘାଟନ୍ତି ତୁୟ୍ହଂ ଛନ୍ଦୱୀରିୟଚିତ୍ତୱୀମଂସସଙ୍ଖାତା ଚତ୍ତାରୋ ଇଦ୍ଧିପାଦା ସିଙ୍ଘାଟଂ ଚତୁମଗ୍ଗସନ୍ଧି। ଧମ୍ମୱୀଥି ସୁମାପିତନ୍ତି ସତ୍ତତିଂସବୋଧିପକ୍ଖିୟଧମ୍ମସଙ୍ଖାତାୟ ୱୀଥିୟା ସୁଟ୍ଠୁ ମାପିତଂ ସଜ୍ଜିତଂ, ତଂ ଧମ୍ମନଗରନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

୫୩୭ ।ସୁତ୍ତନ୍ତଂ ଅଭିଧମ୍ମଞ୍ଚାତି ତୱ ତୁୟ୍ହଂ ଏତ୍ଥ ଧମ୍ମନଗରେ ସୁତ୍ତନ୍ତଂ ଅଭିଧମ୍ମଂ ୱିନୟଞ୍ଚ କେୱଲଂ ସକଲଂ ସୁତ୍ତଗେୟ୍ୟାଦିକଂ ନୱଙ୍ଗଂ ବୁଦ୍ଧୱଚନଂ ଧମ୍ମସଭା ଧମ୍ମାଧିକରଣସାଲାତି ଅତ୍ଥୋ।

୫୩୮ ।ସୁଞ୍ଞତଂ ଅନିମିତ୍ତଞ୍ଚାତି ଅନତ୍ତାନୁପସ୍ସନାୱସେନ ପଟିଲଦ୍ଧଂ ସୁଞ୍ଞତୱିହାରଞ୍ଚ, ଅନିଚ୍ଚାନୁପସ୍ସନାୱସେନ ପଟିଲଦ୍ଧଂ ଅନିମିତ୍ତୱିହାରଞ୍ଚ। ୱିହାରଞ୍ଚପ୍ପଣିହିତନ୍ତି ଦୁକ୍ଖାନୁପସ୍ସନାୱସେନ ପଟିଲଦ୍ଧଂ ଅପ୍ପଣିହିତୱିହାରଞ୍ଚ। ଆନେଞ୍ଜଞ୍ଚାତି ଅଚଲଂ ଅଫନ୍ଦିତଂ ଚତୁସାମଞ୍ଞଫଲସଙ୍ଖାତଂ

ଆନେଞ୍ଜୱିହାରଞ୍ଚ। ନିରୋଧୋ ଚାତି ସବ୍ବଦୁକ୍ଖନିରୋଧଂ ନିବ୍ବାନଞ୍ଚ। ଏସା ଧମ୍ମକୁଟୀ ତୱାତି ଏସା ସବ୍ବନୱଲୋକୁତ୍ତରଧମ୍ମସଙ୍ଖାତା ତୱ ତୁଯ୍ହଂ ଧମ୍ମକୁଟି ୱସନଗେହନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

୫୩୯।ପଞ୍ଞାଯଅଗ୍ଗୋ ନିକ୍ଖିତ୍ତୋତି ପଞ୍ଞାୱସେନ ପଞ୍ଞୱନ୍ତାନଂ ଅଗ୍ଗୋ। ଇତି ଭଗୱତା ନିକ୍ଖିତ୍ତୋ ଠପିତୋ ଥେରୋ ପଟିଭାନେ ଚ ପଞ୍ଞାଯ କତ୍ତବ୍ବେ କିଚ୍ଚେ, ଯୁତ୍ତମୁତ୍ତପଟିଭାନେ ୱା କୋୱିଦୋ ଛେକୋ ନାମେନ ସାରିପୁତ୍ତୋତି ପାକଟୋ ତୱ ତୁଯ୍ହଂ ଧମ୍ମସେନାପତି ତଯା ଦେସିତସ୍ସ ପିଟକତ୍ତଯଧମ୍ମସମୂହସ୍ସ ଧାରଣତୋ ପତି ପଧାନୋ ହୁତ୍ୱା ସେନାକିଚ୍ଚଂ କରୋତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୫୪୦।ଚୁତୂପପାତକୁସଲୋତି ଭନ୍ତେ ମୁନି, ଚୁତୂପପାତେ ଚୁତିଯା ଉପପତ୍ତିଯା ଚ କୁସଲୋ ଛେକୋ। ଇଦ୍ଧିଯା ପାରମିଂ ଗତୋତି ''ଏକୋପି ହୁତ୍ୱା ବହୁଧା ହୋତି, ବହୁଧାପି ହୁତ୍ୱା ଏକୋ ହୋତୀ''ତିଆଦିନା (ଦୀ। ନି। ୧।୨୩୮; ପଟି। ମ। ୧।୧୦୨) ୱୁତ୍ତାଯ ଇଦ୍ଧିପ୍ପଭେଦାଯ ପାରମିଂ ପରିଯୋସାନଂ ଗତୋ ପତ୍ତୋ ନାମେନ କୋଲିତୋ ନାମ ମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନତ୍ଥେରୋ ପୋରୋହିଚ୍ଚୋ ତୱ ତୁଯ୍ହଂ ପୁରୋହିତୋତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୫୪୧।ପୋରାଣକୱଂସଧରୋତି ଭନ୍ତେ ମୁନେ, ଞାଣୱନ୍ତଂ ପୋରାଣସ୍ସ ୱଂସସ୍ସ ଧାରକୋ, ପରମ୍ପରଜାନନକୋ ୱା ଉଗ୍ଗତେଜୋ ପାକଟତେଜୋ, ଦୁରାସଦୋ ଆସାଦେତୁଂ ଘଟ୍ଟେତୁଂ ଦୁକ୍ଖୋ ଅସକ୍କୁଣେଯ୍ୟୋତି ଅତ୍ଥୋ। ଧୁତୱାଦିଗୁଣେନଗ୍ଗୋତି ତେଚୀୱରିକଙ୍ଗାଦୀନି ତେରସ ଧୁତଙ୍ଗାନି ୱଦତି ୱଦତୀତି ଧୁତୱାଦୀଗୁଣେନ ଧୁତଙ୍ଗଗୁଣେନ ଅଗ୍ଗୋ ସେଟ୍ଠୋ ମହାକସ୍ସପତ୍ଥେରୋ ତୱ ତୁଯ୍ହଂ ଅକ୍ଖଦସ୍ସୋ ୱୋହାରକରଣେ ପଧାନୋତି ଅତ୍ଥୋ।

୫୪୨।ବହୁସ୍ସୁତୋ ଧମ୍ମଧରୋତି ଭନ୍ତେ ମୁନେ, ବହୂନଂ ଚତୁରାସୀତିଧମ୍ମକ୍ଖନ୍ଧସହସ୍ସାନଂ ସୁତତ୍ତା ଭଗୱତା ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘତୋ ଚ ଉଗ୍ଗହିତତ୍ତା ବହୁସ୍ସୁତୋ ଅନେକେସଂ ଛସତସହସ୍ସସଙ୍ଖ୍ୟାନଂ ଆଗମଧମ୍ମାନଂ ସତିପଟ୍ଠାନାଦୀନଞ୍ଚ ପରମତ୍ଥଧମ୍ମାନଂ ଧାରଣତୋ ଧମ୍ମଧରୋ ଆନନ୍ଦୋ। ସବ୍ବପାଠୀ ଚ ସାସନେତି ବୁଦ୍ଧସାସନେ ସବ୍ବେସଂ ପାଠୀନଂ ପଠନ୍ତାନଂ ସଜ୍ଝାଯନ୍ତାନଂ ଭିକ୍ଖୂନଂ ଅଗ୍ଗୋ ସେଟ୍ଠୋତି ସବ୍ବପାଠୀ ନାମେନ ଆନନ୍ଦୋ ନାମ ଥେରୋ। ଧମ୍ମାରକ୍ଖୋ ତୱାତି ତୱ ତୁଯ୍ହଂ ଧମ୍ମସ୍ସ ପିଟକତ୍ତଯଧମ୍ମଭଣ୍ଡସ୍ସ ଆରକ୍ଖୋ ରକ୍ଖକୋ ପାଲକୋ, ଧମ୍ମଭଣ୍ଡାଗାରିକୋତି ଅତ୍ଥୋ।

୫୪୩।ଏତେସବ୍ବେ ଅତିକ୍କମ୍ମାତି ଭଗୱା ଭଗ୍ଗୱା ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ଏତେ ସାରିପୁତ୍ତାଦଯୋ ମହାନୁଭାୱେପି ଥେରେ ଅତିକ୍କମ୍ମ ୱଜ୍ଜେତ୍ୱା ମମଂଯେୱ ପମେସି ପମାଣଂ ଅକାସି, ମନସି ଅକାସୀତି ଅତ୍ଥୋ। ୱିନିଚ୍ଛଯଂ ମେ ପାଦାସୀତି ୱିନଯଞ୍ଞୂହି ପଣ୍ଡିତେହି ଦେସିତଂ ପକାସିତଂ ୱିନଯେ ୱିନିଚ୍ଛଯଂ ଦୋସୱିଚାରଣଂ ମେ ମଯ୍ହଂ ଭଗୱା ପାଦାସି ପକାରେନ ଅଦାସି, ମଯ୍ହମେୱ ଭାରଂ ଅକାସୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୫୪୪।ଯୋ କୋଚି ୱିନଯେ ପଞ୍ହନ୍ତି ଯୋ କୋଚି ଭିକ୍ଖୁ ବୁଦ୍ଧସାୱକୋ ୱିନଯନିସ୍ସିତଂ ପଞ୍ହଂ ମଂ ପୁଚ୍ଛତି, ତତ୍ଥ ତସ୍ମିଂ ପୁଚ୍ଛିତପଞ୍ହେ ମେ ମଯ୍ହଂ ଚିନ୍ତନା ୱିମତି କଙ୍ଖା ନତ୍ଥି। ତଞ୍ଞେୱତ୍ଥଂ ତଂ ଏୱ ପୁଚ୍ଛିତଂ ଅତ୍ଥଂ ଅହଂ କଥେମୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୫୪୫।ଯାୱତା ବୁଦ୍ଧଖେତ୍ତମ୍ହୀତି ଯାୱତା ଯତ୍ତକେ ଠାନେ ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ଆଣାଖେତ୍ତେ ତଂ ମହାମୁନିଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧଂ ଠପେତ୍ୱା ୱିନଯେ ୱିନଯପିଟକେ ୱିନଯୱିନିଚ୍ଛଯକରଣେ ୱା ମାଦିସୋ ମଯା ସଦିସୋ ନତ୍ଥି, ଅହମେୱ ଅଗ୍ଗୋ, ଭିଯ୍ୟୋ ମମାଧିକୋ କୁତୋ ଭୱିସ୍ସତୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୫୪୬।ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘେ ନିସୀଦିତ୍ୱା ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘମଜ୍ଝେ ନିସିନ୍ନୋ ଗୋତମୋ ଭଗୱା ଏୱଂ ଗଜ୍ଜତି ସୀହନାଦଂ କରୋତି। କଥଂ? ୱିନଯେ ଉଭତୋୱିଭଙ୍ଗେ, ଖନ୍ଧକେସୁ ମହାୱଗ୍ଗଚୂଳୱଗ୍ଗେସୁ, ଚ-ସଦ୍ଦେନ ପରିୱାରେ, ଉପାଲିସ୍ସ ଉପାଲିନା ସମୋ ସଦିସୋ ନତ୍ଥୀତି ଏୱଂ ଗଜ୍ଜତି।

୫୪୭।ଯାୱତାତି ଯତ୍ତକଂ ବୁଦ୍ଧଭଣିତଂ ବୁଦ୍ଧେନ ଦେସିତଂ ନୱଙ୍ଗଂ ସୁତ୍ତଗେଯ୍ୟାଦିସତ୍ଥୁସାସନଂ ସତ୍ଥୁନା ପକାସିତଂ ସବ୍ବଂ ୱିନଯୋଗଧଂ ତଂ ୱିନଯେ ଅନ୍ତୋପୱିଟ୍ଠଂ ୱିନଯମୂଲକଂ ଇଚ୍ଚେୱଂ ପସ୍ସିନୋ ପସ୍ସନ୍ତସ୍ସ।

୫୪୮।ମମ କମ୍ମଂ ସରିତ୍ୱାନାତି ଗୋତମୋ ସକ୍ୟପୁଙ୍ଗୱୋ ସକ୍ୟୱଂସପ୍ପଧାନୋ, ମମ କମ୍ମଂ ମଯ୍ହଂ ପୁବ୍ବପତ୍ଥନାକମ୍ମଂ ଅତୀତଂସଞ୍ଞାଣେନ ସରିତ୍ୱାନ ପଚ୍ଚକ୍ଖତୋ ଞତ୍ୱା ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘମଜ୍ଝେ ଗତୋ ''ଏତଦଗ୍ଗଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ମମ ସାୱକାନଂ ଭିକ୍ଖୂନଂ ୱିନଯଧରାନଂ ଯଦିଦଂ ଉପାଲୀ''ତି (ଅ। ନି। ୧।୨୧୯, ୨୨୮) ମଂ ଏତଦଗ୍ଗେ ଠାନେ ଠପେସୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୫୪୯।ସତସହସ୍ସୁପାଦାଯାତି ସତସହସ୍ସକପ୍ପେ ଆଦିଂ କତ୍ୱା ଯଂ ଇମଂ ଠାନଂ ଅପତ୍ଥଯିଂ ପତ୍ଥେସିଂ, ସୋ ମେ ଅତ୍ଥୋ ମଯା ଅନୁପ୍ପତ୍ତୋ ଅଧିଗତୋ ପଟିଲଦ୍ଧୋ ୱିନଯେ ପାରମିଂ ଗତୋ କୋଟିଂ ପତ୍ତୋତି ଅତ୍ଥୋ।

୫୫୦।ସକ୍ୟାନଂ ସକ୍କ୍ୟଂସରାଜୂନଂ ନନ୍ଦିଜନନୋ ସୋମନସ୍ସକାରକୋ ଅହଂ ପୁରେ ପୁବ୍ବେ କପ୍ପକୋ ଆସିଂ ଅହୋସିଂ, ତଂ ଜାତିଂ ତଂ କୁଲଂ ତଂ ଯୋନିଂ ୱିଜହିତ୍ୱା ୱିସେସେନ ଜହିତ୍ୱା ଛଡ୍ଡେତ୍ୱା ମହେସିନୋ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ପୁତ୍ତୋ ଜାତୋ ସକ୍କପୁତ୍ତୋତି ସଙ୍ଖ୍ୟଂ ଗତୋ ସାସନଧାରଣତୋତି ଅତ୍ଥୋ।

୫୫୧। ତତୋ ପରଂ ଅତ୍ତନୋ ଦାସକୁଲେ ନିବ୍ବତ୍ତନାପଦାନଂ ଦସ୍ସେନ୍ତୋ ଇତୋ ଦୁତିଯକେ କପ୍ପେତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ଇତୋ ଭଦ୍ଦକପ୍ପତୋ ହେଟ୍ଠା ଦୁତିଯେ କପ୍ପେ ନାମେନ ଅଞ୍ଜସୋ ନାମ ଖତ୍ତିଯୋ ଏକୋ ରାଜା ଅନନ୍ତତେଜୋ ସଙ୍ଖ୍ୟାତିକ୍କନ୍ତତେଜୋ ଅମିତଯସୋ ପମାଣାତିକ୍କନ୍ତପରିୱାରୋ ମହଦ୍ଧନୋ ଅନେକକୋଟିସତସହସ୍ସଧନୱା ଭୂମିପାଲୋ ପଥୱୀପାଲକୋ ରକ୍ଖକୋ ଅହୋସୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୫୫୨।ତସ୍ସ ରଞ୍ଞୋତି ତସ୍ସ ତାଦିସସ୍ସ ରାଜିନୋ ପୁତ୍ତୋ ଅହଂ ଚନ୍ଦନୋ ନାମ ଖତ୍ତିଯୋ ଖତ୍ତିଯକୁମାରୋ ଅହୋସିନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ସୋ ଅହଂ ଜାତିମଦେନ ଚ ଯସମଦେନ ଚ ଭୋଗମଦେନ ଚ ଉପତ୍ଥଦ୍ଧୋ ଥମ୍ଭିତୋ ଉନ୍ନତୋତି ଅତ୍ଥୋ।

୫୫୩।ନାଗସତସହସ୍ସାନୀତି ସତସହସ୍ସହତ୍ଥିନୋ ମାତଙ୍ଗା ମାତଙ୍ଗକୁଲେ ଜାତା ତିଧା ପଭିନ୍ନା ଅକ୍ଖିକଣ୍ଣକୋସସଙ୍ଖାତେହି ତୀହି ଠାନେହି ପଭିନ୍ନା ମଦଗଳିତା ସବ୍ବାଲଙ୍କାରଭୂସିତା ସବ୍ବେହି ହତ୍ଥାଲଙ୍କାରେହି ଅଲଙ୍କତା ସଦା ସବ୍ବକାଲଂ ମଂ ପରିୱାରେନ୍ତୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୫୫୪।ସବଲେହି ପରେତୋହନ୍ତି ତଦା ତସ୍ମିଂ କାଲେ ଅହଂ ସବଲେହି ଅତ୍ତନୋ ସେନାବଲେହି ପରେତୋ ପରିୱାରିତୋ ଉଯ୍ୟାନଂ ଗନ୍ତୁକାମକୋ ଇଚ୍ଛନ୍ତୋ ସିରିକଂ ନାମ ନାଗଂ ହତ୍ଥିଂ ଆରୁଯ୍ହ ଅଭିରୁହିତ୍ୱା ନଗରତୋ ନିକ୍ଖମିନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୫୫୫।ଚରଣେନ ଚ ସମ୍ପନ୍ନୋତି ସୀଲସଂୱରାଦିପନ୍ନରସଚରଣଧମ୍ମେନ ସମନ୍ନାଗତୋ ଗୁତ୍ତଦ୍ୱାରୋ ପିହିତଚକ୍ଖାଦିଛଦ୍ୱାରୋ ସୁସଂୱୁତୋ ସୁଟ୍ଠୁ ରକ୍ଖିତକାଯଚିତ୍ତୋ ଦେୱଲୋ ନାମ ସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ପଚ୍ଚେକସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ, ମମ ମଯ୍ହଂ ପୁରତୋ ସମ୍ମୁଖେ ଆଗଚ୍ଛି ପାପୁଣୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୫୫୬।ପେସେତ୍ୱାସିରିକଂ ନାଗନ୍ତି ତଂ ଆଗତଂ ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧଂ ଦିସ୍ୱା ଅହଂ ସିରିକଂ ନାମ ନାଗଂ ଅଭିମୁଖଂ ପେସେତ୍ୱା ବୁଦ୍ଧଂ ଆସାଦଯିଂ ଘଟ୍ଟେସିଂ ପଦୁସ୍ସେସିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ତତୋ ସଞ୍ଜାତକୋପୋ ସୋତି ତତୋ ତସ୍ମା ମଯା ଅତୀୱ ପୀଳେତ୍ୱା ପେସିତତ୍ତା ସୋ ହତ୍ଥିନାଗୋ ମଯି ସଞ୍ଜାତକୋପୋ ପଦଂ ଅତ୍ତନୋ ପାଦଂ ନୁଦ୍ଧରତେ ନ ଉଦ୍ଧରତି, ନିଚ୍ଚଲୋୱ ହୋତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୫୫୭।ନାଗଂ ଦୁଟ୍ଠମନଂ ଦିସ୍ୱାତି ଦୁଟ୍ଠମନଂ କୁଦ୍ଧଚିତ୍ତଂ ନାଦଂ ଦିସ୍ୱା ଅହଂ ବୁଦ୍ଧେ ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧେ କୋପଂ ଅକାସିଂ ଦୋସଂ ଉପ୍ପାଦେସିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ୱିହେସଯିତ୍ୱା ସମ୍ବୁଦ୍ଧନ୍ତି ଦେୱଲଂ ପଚ୍ଚେକସମ୍ବୁଦ୍ଧଂ ୱିହେସଯିତ୍ୱା ୱିହେଠେତ୍ୱା ଅହଂ ଉଯ୍ୟାନଂ ଅଗମାସିନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୫୫୮।ସାତଂ ତତ୍ଥ ନ ୱିନ୍ଦାମୀତି ତସ୍ମିଂ ଆସାଦନେ ସାତଂ ନ ୱିନ୍ଦାମି। ଆସାଦନନିମିତ୍ତଂ ମଧୁରଂ ସୁଖଂ ନ ଲଭାମୀତି ଅତ୍ଥୋ। ସିରୋ ପଜ୍ଜଲିତୋ ଯଥାତି ସିରୋ ମମ ସୀସଂ ପଜ୍ଜଲିତୋ ଯଥା ପଜ୍ଜଲମାନଂ ୱିଯ ହୋତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ପରିଳାହେନ ଡଯ୍ହାମୀତି ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧେ କୋପସ୍ସ କତତ୍ତା ପଚ୍ଛାନୁତାପପରିଳାହେନ ଡଯ୍ହାମି ଉଣ୍ହଚିତ୍ତୋ ହୋମୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୫୫୯।ସସାଗରନ୍ତାତି ତେନେୱ ପାପକମ୍ମବଲେନ ସସାଗରନ୍ତା ସାଗରପରିଯୋସାନା ସକଲମହାପଥୱୀ ମେ ମଯ୍ହଂ ଆଦିତ୍ତା ୱିଯ ଜଲିତା ୱିଯ ହୋତି ଖାଯତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ପିତୁ ସନ୍ତିକୁପାଗମ୍ମାତି ଏୱଂ ଭଯେ ଉପ୍ପନ୍ନେ ଅହଂ ଅତ୍ତନୋ ପିତୁ ରଞ୍ଞୋ ସନ୍ତିକଂ ଉପାଗମ୍ମ ଉପଗନ୍ତ୍ୱା ଇଦଂ ୱଚନଂ ଅବ୍ରୱିଂ କଥେସିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

୫୬୦।ଆସୀୱିସଂୱକୁପିତନ୍ତି ଆସୀୱିସଂ ସଙ୍କଂ କୁପିତଂ କୁଦ୍ଧଂ ଇୱ ଜଲମାନଂ ଅଗ୍ଗିକ୍ଖନ୍ଧଂ ଇୱ ମତ୍ତଂ ତିଧା ପଭିନ୍ନଂ ଦନ୍ତିଂ ଦନ୍ତୱନ୍ତଂ କୁଞ୍ଜରଂ ଉତ୍ତମଂ ହତ୍ଥିଂ ଇୱ ଚ ଆଗତଂ ଯଂ ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧଂ ସଯମ୍ଭୁଂ ସଯମେୱ ବୁଦ୍ଧଭୂତଂ ଅହଂ ଆସାଦଯିଂ ଘଟ୍ଟେସିନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୫୬୧।ଆସାଦିତୋ ମଯା ବୁଦ୍ଧୋତି ସୋ ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧୋ ମଯା ଆସାଦିତୋ ଘଟ୍ଟିତୋ ଘୋରୋ ଅଞ୍ଞେହି ଘଟ୍ଟେତୁଂ ଅସକ୍କୁଣେଯ୍ୟତ୍ତା ଘୋରୋ, ଉଗ୍ଗତପୋ ପାକଟତପୋ ଜିନୋ ପଞ୍ଚ ମାରେ ଜିତୱା ଏୱଂଗୁଣସମ୍ପନ୍ନୋ ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧୋ ମଯା ଘଟ୍ଟିତୋତି ଅତ୍ଥୋ। ପୁରା ସବ୍ବେ ୱିନସ୍ସାମାତି ତସ୍ମିଂ ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧେ କତଅନାଦରେନ ସବ୍ବେ ମଯଂ ୱିନସ୍ସାମ ୱିଦ୍ଧଂସନାକାରେନ ନସ୍ସାମ, ଭସ୍ମା ୱିଯ ଭୱାମାତି ଅତ୍ଥୋ। ଖମାପେସ୍ସାମ ତଂ ମୁନିନ୍ତି ତଂ ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧଂ ମୁନିଂ ଯାୱ ନ ୱିନସ୍ସାମ, ତାୱ ଖମାପେସ୍ସାମାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୫୬୨।ନୋ ଚେ ତଂ ନିଜ୍ଝାପେସ୍ସାମାତି ଅତ୍ତଦନ୍ତଂ ଦମିତଚିତ୍ତଂ ସମାହିତଂ ଏକଗ୍ଗଚିତ୍ତଂ ତଂ ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧଂ ନୋ ଚେ ନିଜ୍ଝାପେସ୍ସାମ ଖମାପେସ୍ସାମ।

ଓରେନ ସତ୍ତଦିୱସା ସତ୍ତଦିୱସତୋ ଓରଭାଗେ ସତ୍ତଦିୱସେ ଅନତିକ୍କମିତ୍ୱା ସମ୍ପୁଣ୍ଣଂ ରଟ୍ଠଂ ମେ ସଵ୍ୱଂ ୱିଧମିସ୍ସତି ୱିନସ୍ସିସ୍ସତି।

୫୬୩।ସୁମେଖଲୋ କୋସିୟୋ ଚାତି ଏତେ ସୁମେଖଲାଦୟୋ ଚତ୍ତାରୋ ରାଜାନୋ ଇସୟୋ ଆସାଦୟିତ୍ୱା ଘଟ୍ଟେତ୍ୱା ଅନାଦରଂ କତ୍ୱା ସରଟ୍ଠକା ସହ ରଟ୍ଠଜନପଦୱାସୀହି ଦୁଗ୍ଗତା ୱିନାସଂ ଗତାତି ଅତ୍ଥୋ।

୫୬୪।ଯଦାକୁପ୍ପନ୍ତି ଇସୟୋତି ଯଦା ଯସ୍ମିଂ କାଲେ ସଞ୍ଞତା କାୟସଞ୍ଞମାଦୀହି ସଞ୍ଞତା ସନ୍ତା ବ୍ରହ୍ମଚାରିନୋ ଉତ୍ତମଚାରିନୋ ସେଟ୍ଠଚାରିନୋ ଇସୟୋ କୁପ୍ପନ୍ତି ଦୋମନସ୍ସା ଭୱନ୍ତି, ତଦା ସସାଗରଂ ସପଵ୍ୱତଂ ସଦେୱକଂ ଲୋକଂ ୱିନାସେନ୍ତୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୫୬୫।ତିୟୋଜନସହସ୍ସମ୍ହୀତି ତେସଂ ଇସୀନଂ ଆନୁଭାୱଂ ଞତ୍ୱା ତେ ଖମାପେତୁଂ ଅଚ୍ଚୟଂ ଅପରାଧଂ ଦେସନତ୍ଥାୟ ପକାସନତ୍ଥାୟ ତିୟୋଜନସହସ୍ସପ୍ପମାଣେ ପଦେସେ ପୁରିସେ ସନ୍ନିପାତୟିନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ସୟମ୍ଭୁଂ ଉପସଙ୍କମିନ୍ତି ସୟମ୍ଭୁଂ ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧଂ ଉପସଙ୍କମିଂ ସମୀପଂ ଅଗମାସିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

୫୬୬।ଅଲ୍ଲୱତ୍ଥାତି ମୟା ସଦ୍ଧିଂ ରାସିଭୂତା ସଵ୍ୱେ ଜନା ଅଲ୍ଲୱତ୍ଥା ଉଦକେନ ତିନ୍ତୱତ୍ଥୌତ୍ତରାସଙ୍ଗା ଅଲ୍ଲସିରା ତିନ୍ତକେସା ପଞ୍ଜଲୀକତା ମୁଦ୍ଧନି କତଅଞ୍ଜଲିପୁଟା ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ପଚ୍ଚେକମୁନିନୋ ପାଦେ ପାଦସମୀପେ ନିପତିତ୍ୱା ନିପଜ୍ଜିତ୍ୱା ଇଦଂ ୱଚନମବ୍ରୱୁନ୍ତି ''ଖମସ୍ସୁ ତ୍ୱଂ, ମହାୱୀରା''ତିଆଦିକଂ ୱଚନଂ ଅବ୍ରୱୁଂ କଥେସୁନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

୫୬୭।ମହାୱୀର ୱୀରୁତ୍ତମ ଭନ୍ତେ ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧ, ମୟା ତୁମ୍ହେସୁ ଅଞ୍ଞାଣେନ କତଂ ଅପରାଧଂ ଖମସ୍ସୁ ତ୍ୱଂ ୱିନୋଦେହି, ମା ମନସି କରୋହୀତି ଅତ୍ଥୋ । ଜନୋ ଜନସମୂହୋ ତଂ ଭଗୱନ୍ତଂ ଅଭି ୱିସେସେନ ଯାଚତି। ପରିଳାହଂ ଦୋସମୋହେହି କତଚିତ୍ତଦୁକ୍ଖପରିଳାହଂ ଅମ୍ହାକଂ ୱିନୋଦେହି ତନୁଂ କରୋହି, ନୋ ଅମ୍ହାକଂ ରଟ୍ଠଂ ସକଲରଟ୍ଠଜନପଦୱାସିନୋ ମା ୱିନାସୟ ମା ୱିନାସେହୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୫୬୮ ।ସଦେୱମାନୁସା ସଵ୍ୱେତି ସଵ୍ୱେ ମାନୁସା ସଦେୱା ସଦାନୱା ପହାରାଦାଦୀହି ଅସୁରେହି ସହ ସରକ୍ଖସା ଅୟୋମୟେନ କୂଟେନ ମହାମୁଗ୍ଗରେନ ସଦା ସଵ୍ୱକାଲଂ ମେ ସିରଂ ମୟ୍ହଂ ମତ୍ଥକଂ ଭିନ୍ଦେୟ୍ୟୁଂ ପଦାଲେୟ୍ୟୁଂ।

୫୬୯। ତତୋ ପରଂ ବୁଦ୍ଧାନଂ ଖମିତଭାୱଞ୍ଚ କୋପାଭାୱଞ୍ଚ ପକାସେନ୍ତୋ ଦକେ ଅଗ୍ଗି ନ ସଣ୍ଠାତୀତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ଯଥା ଉଦକେ ଅଗ୍ଗି ନ ସଣ୍ଠାତି ନ ପତିଟ୍ଠାତି, ଯଥା ବୀଜଂ ସେଲେ ସିଲାମୟେ ପଵ୍ୱତେ ନ ୱିରୂହତି, ଯଥା ଅଗଦେ ଓସଧେ କିମି ପାଣକୋ ନ ସଣ୍ଠାତି। ତଥା କୋପୋ ଚିତ୍ତପ୍ପକୋପୋ ଦୁଟ୍ଠନତା ବୁଦ୍ଧେ ପଟିୱିଦ୍ଧସଚ୍ଚେ ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧେ ନ ଜାୟତି ନ ଉପ୍ପଜ୍ଜତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୫୭୦। ପୁନପି ବୁଦ୍ଧାନଂ ଆନୁଭାୱଂ ପକାସେନ୍ତୋ ଯଥା ଚ ଭୂମୀତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ଯଥା ଚ ଭୂମି ପଥୱୀ ଅଚଲା ନିଚ୍ଚଲା, ତଥା ବୁଦ୍ଧୋ ଅଚଲୋତି ଅତ୍ଥୋ। ଯଥା ସାଗରୋ ମହାସମୁଦ୍ଦୋ ଅପ୍ପମେୟ୍ୟୋ ପମେତୁଂ ପମାଣଂ ଗହେତୁଂ ଅସକ୍କୁଣେୟ୍ୟୋ, ତଥା ବୁଦ୍ଧୋ ଅପ୍ପମେୟ୍ୟୋତି ଅତ୍ଥୋ। ଯଥା ଆକାସୋ ଅଫୁଟ୍ଠାକାସୋ ଅନନ୍ତକୋ ପରିୟୋସାନରହିତୋ, ଏୱଂ ତଥା ବୁଦ୍ଧୋ ଅକ୍ଖୋଭିୟୋ ଖୋଭେତୁଂ ଆଲୋଳେତୁଂ ଅସକ୍କୁଣେୟ୍ୟୋତି ଅତ୍ଥୋ।

୫୭୧। ତତୋ ପରଂ ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧସ୍ସ ଖମନୱଚନଂ ଦସ୍ସେନ୍ତୋ ସଦାଖନ୍ତା ମହାୱୀରାତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ମହାୱୀରା ଉତ୍ତମୱୀରିୟୱନ୍ତା ବୁଦ୍ଧା ତପସ୍ସିନୋ ପାପାନଂ ତପନତୋ ''ତପୋ''ତି ଲଦ୍ଧନାମେନ ୱୀରିୟେନ ସମନ୍ନାଗତା ଖନ୍ତା ଚ ଖନ୍ତିୟା ଚ ସମ୍ପନ୍ନା ଖମିତା ଚ ପରେସଂ ଅପରାଧଂ ଖମିତା ସହିତା ସଦା ସଵ୍ୱକାଲଂ ଭୱନ୍ତୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଖନ୍ତାନଂ ଖମିତାନଞ୍ଚାତି ତେସଂ ବୁଦ୍ଧାନଂ ଖନ୍ତାନଂ ଖନ୍ତିୟା ଯୁତ୍ତାନଂ ଖମିତାନଂ ପରାପରାଧଖମିତାନଂ ସହିତାନଞ୍ଚ ଗମନଂ ଛନ୍ଦାଦୀହି ଅଗତିଗମନଂ ନ ୱିଜ୍ଜତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୫୭୨। ଇତି ଇଦଂ ୱଚନଂ ୱତ୍ୱା ସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ପଚ୍ଚେକସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ପରିଳାହଂ ସତ୍ତାନଂ ଉପ୍ପନ୍ନଦାହଂ ୱିନୋଦୟଂ ୱିନୋଦୟନ୍ତୋ ମହାଜନସ୍ସ ପୁରତୋ ସନ୍ନିପତିତସ୍ସ ସରାଜକସ୍ସ ମହତୋ ଜନକାୟସ୍ସ ସମ୍ମୁଖତୋ ତଦା ତସ୍ମିଂ କାଲେ ନଭଂ ଆକାସଂ ଅବ୍ଭୁଗ୍ଗମି ଉଗ୍ଗଞ୍ଛୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୫୭୩।ତେନ କମ୍ମେନହଂ ଧୀରାତି ଧୀର ଧିତିସମ୍ପନ୍ନ ଅହଂ ତେନ କମ୍ମେନ ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧେ କତେନ ଅନାଦରକମ୍ମେନ ଇମସ୍ମିଂ ପଚ୍ଛିମଭୱେ ହୀନତ୍ତଂ ଲାମକଭାୱଂ ରାଜୂନଂ କପ୍ପକକମ୍ମକରଣଜାତିଂ ଅଜ୍ଝୁପାଗତୋ ସମ୍ପତ୍ତୋତି ଅତ୍ଥୋ। ସମତିକ୍କମ୍ମ ତଂ ଜାତିନ୍ତି ତଂ ପରାୟତ୍ତଜାତିଂ ସଂ ସୁଟ୍ଠୁ ଅତିକ୍କମ୍ମ ଅତିକ୍କମିତ୍ୱା। ପାୱିସିଂ ଅଭୟଂ ପୁରନ୍ତି ଭୟରହିତଂ ନିଵ୍ୱାନପୁରଂ ନିଵ୍ୱାନମହାନଗରଂ ପାୱିସିଂ ପୱିଟ୍ଠୋ ଆସିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

୫୭୪।ତଦାପି ମଂ ମହାୱୀରାତି ୱୀରୁତ୍ତମ ତଦାପି ତସ୍ମିଂ ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧସ୍ସ ଆସାଦନସମଯେ ଅପି ସଯମ୍ଭୂ ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧୋ ପରିଚଆହଂ ଆସାଦନହେତୁ ଉପ୍ପନ୍ନଂ କାଯଚିତ୍ତଦରଥଂ ୱିନୋଦେସି ଦୂରୀଅକାସି। ଉଯ୍ହମାନଂ ତତୋ ଏୱ ପଚ୍ଛାନୁତାପେନ କୁକ୍କୁଚ୍ଚେନ ଉଯ୍ହମାନଂ ସନ୍ତପନ୍ତଂ ମଂ ସୁସଣ୍ଠିତଂ ଦୋସଂ ଦୋସତୋ ଦସ୍ସନେ ସୁଟ୍ଠୁ ସଣ୍ଠିତଂ ଦିସ୍ୱା ଖମାପଯି ତଂ ଅପରାଧଂ ଅଧିୱାସେସୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୫୭୫।ଅଜ୍ଜାପି ମଂ ମହାୱୀରାତି ୱୀରୁତ୍ତମ, ଅଜ୍ଜାପି ତୁଯ୍ହଂ ସମାଗମକାଲେ ଅପି, ତିହଗ୍ଗୀଭି ରାଗଗ୍ଗିଦୋସଗ୍ଗିମୋହଗ୍ଗିସଙ୍ଖାତେହି ୱା ନିରଯଗ୍ଗିପେତଗ୍ଗିସଂସାରଗ୍ଗିସଙ୍ଖାତେହି ୱା ତୀହି ଅଗ୍ଗୀହି ଡଯ୍ହମାନଂ ଦୁକ୍ଖମନୁଭୱନ୍ତଂ ମଂ ଭଗୱା ସୀତିଭାୱଂ ଦୋମନସ୍ସୱିନାସେନ ସନ୍ତକାଯଚିତ୍ତସଙ୍ଖାତଂ ସୀତିଭାୱଂ ନିବ୍ବାନମେୱ ୱା ଅପାପଯି ସମ୍ପାପେସି। ତଯୋ ଅଗ୍ଗୀ ୱୁତ୍ତପ୍ପକାରେ ତେ ତଯୋ ଅଗ୍ଗୀ ନିବ୍ବାପେସି ୱୂପସମେସୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୫୭୬। ଏୱଂ ଅତ୍ତନୋ ହୀନାପଦାନଂ ଭଗୱତୋ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ଇଦାନି ଅଞ୍ଞେପି ତସ୍ସ ସୱନେ ନିଯୋଜେନ୍ତୋ ୱଦନ୍ତୋ ''ଯେସଂ ସୋତାୱଧାନତ୍ଥୀ''ତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ଯେସଂ ତୁମ୍ହାକଂ ସୋତାୱଧାନଂ ସୋତସ୍ସ ଅୱଧାନଂ ଠପନଂ ଅତ୍ଥି ୱିଜ୍ଜତି, ତେ ତୁମ୍ହେ ଭାସତୋ ସାସନ୍ତସ୍ସ ମମ ୱଚନଂ ସୁଣାଥ ମନସି କରୋଥ। ଅତ୍ଥଂ ତୁମ୍ହଂ ପୱକ୍ଖାମୀତି ଯଥା ଯେନ ପକାରେନ ମମ ମଯା ଦିଟ୍ଠଂ ପଦଂ ନିବ୍ବାନଂ, ତଥା ତେନ ପକାରେନ ନିବ୍ବାନସଙ୍ଖାତଂ ପରମତ୍ଥଂ ତୁମ୍ହାକଂ ପୱକ୍ଖାମୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୫୭୭। ତଂ ଦସ୍ସେନ୍ତୋ ସଯମ୍ଭୁଂ ତଂ ୱିମାନେତ୍ୱାତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ସଯମ୍ଭୁଂ ସଯମେୱ ଭୂତଂ ଅରିଯାଯ ଜାତିଯା ଜାତଂ ସନ୍ତଚିତ୍ତଂ ସମାହିତଂ ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧଂ ୱିମାନେତ୍ୱା ଅନାଦରଂ କତ୍ୱା ତେନ କମ୍ମେନ କତେନାକୁସଲେନ ଅଜ୍ଜ ଇମସ୍ମିଂ ୱତ୍ତମାନକାଲେ ଅହଂ ନୀଚଯୋନିଯଂ ପରାଯତ୍ତଜାତିଯଂ କପ୍ପକଜାତିଯଂ ଜାତୋ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ଅମ୍ହି ଭୱାମି।

୫୭୮।ମା ୱୋ ଖଣଂ ୱିରାଧେଥାତି ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦକ୍ଖଣଂ ୱୋ ତୁମ୍ହେ ମା ୱିରାଧେଥ ଗଚ୍ଛଇତଂ ମା କରୋଥ, ହି ସଚ୍ଚଂ ଖଣାତୀତା ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦକ୍ଖଣଂ ଅତୀତା ଅତିକ୍କନ୍ତା ସତ୍ତା ସୋଚରେ ସୋଚନ୍ତି, ''ମଯଂ ଅଲକ୍ଖିକା ଦୁମ୍ମେଧା ଭୱାମା''ତି ଏୱଂ ସୋଚନ୍ତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ସଦତ୍ଥେ ଅତ୍ତନୋ ଅତ୍ଥେ ୱୁଡ୍ଢିଯଂ ୱାଯମେଯ୍ୟାଥ ୱୀରିଯଂ କରୋଥ। ୱୋ ତୁମ୍ହେହି ଖଣୋ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦକ୍ଖଣୋ ସମଯୋ ପଟିପାଦିତୋ ନିପ୍ଫାଦିତୋ ପତ୍ତୋତି ଅତ୍ଥୋ।

୫୭୯। ତତୋ ପରଂ ସଂସାରଗତାନଂ ଆଦୀନୱଂ ଉପମାଉପମେଯ୍ୟୱସେନ ଦସ୍ସେନ୍ତୋ ଏକଚ୍ଚାନଞ୍ଚ ୱମନନ୍ତିଆଦିମାହ। ଏକଚ୍ଚାନଂ କେସଞ୍ଚି ପୁଗ୍ଗଲାନଂ ୱମନଂ ଉଦ୍ଧଂ ଉଗ୍ଗିରଣଂ ଏକଚ୍ଚାନଂ ୱିରେଚନଂ ଅଧୋପଗ୍ଘରଣଂ ଏକେ ଏକଚ୍ଚାନଂ ହଲାହଲଂ ୱିସଂ ମୁଚ୍ଛାକରଣୱିସଂ, ଏକଚ୍ଚାନଂ ପୁଗ୍ଗଲାନଂ ଓସଧଂ ରକ୍ଖନୁପାଯଂ ଭଗୱା ଏୱଂ ପଟିପାଟିଯା ଅକ୍ଖାସୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୫୮୦।ୱମନଂ ପଟିପନ୍ନାନନ୍ତି ପଟିପନ୍ନାନଂ ମଗ୍ଗସମଙ୍ଗୀନଂ ୱମନଂ ସଂସାରଛଡ୍ଡନଂ ସଂସାରମୋଚନଂ ଭଗୱା ଅକ୍ଖାସୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଫଲଟ୍ଠାନଂ ଫଲେ ଠିତାନଂ ୱିରେଚନଂ ସଂସାରପଗ୍ଘରଣଂ ଅକ୍ଖାସି। ଫଲଲାଭୀନଂ ଫଲଂ ଲଭିତ୍ୱା ଠିତାନଂ ନିବ୍ବାନଓସଧଂ ଅକ୍ଖାସି। ଗୱେସୀନଂ ମନୁସ୍ସଦେୱନିବ୍ବାନସମ୍ପତ୍ତିଂ ଗୱେସୀନଂ ପରିଯେସନ୍ତାନଂ ପୁଞ୍ଞକ୍ଖେତ୍ତଭୂତଂ ସଙ୍ଘଂ ଅକ୍ଖାସୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୫୮୧।ସାସନେନ ୱିରୁଦ୍ଧାନନ୍ତି ସାସନସ୍ସ ପଟିପକ୍ଖାନଂ ହଲାହଲଂ କୁତୂହଲଂ ପାପଂ ଅକୁସଲଂ ଅକ୍ଖାସୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଯଥା ଆସୀୱିସୋତି ଅସ୍ସଦ୍ଧାନଂ କତପାପାନଂ ପୁଗ୍ଗଲାନଂ ସଂସାରେ ଦୁକ୍ଖାୱହନତୋ ଆସୀୱିସସଦିସଂ ଯଥା ଆସୀୱିସୋ ଦିଟ୍ଠମତ୍ତେନ ଭସ୍ମକରଣତୋ ଦିଟ୍ଠୱିସୋ ସପ୍ପୋ ଅତ୍ତନା ଦଟ୍ଠଂ ନରଂ ଝାପେତି ଡଯ୍ହତି ଦୁକ୍ଖାପେତି। ତଂ ନରଂ ତଂ ଅସ୍ସଦ୍ଧଂ କତପାପଂ ନରଂ ହଲାହଲୱିସଂ ଏୱଂ ଝାପେତି ଚତୂସୁ ଅପାଯେସୁ ଡଯ୍ହତି ସୋସେସୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୫୮୨।ସକିଂପୀତଂ ହଲାହଲନ୍ତି ୱିସଂ ହଲାହଲଂ ପୀତଂ ସକିଂ ଏକୱାରଂ ଜୀୱିତଂ ଉପରୁନ୍ଧତି ନାସେତି। ସାସନେନ ସାସନମ୍ହି ୱିରଜ୍ଝିତ୍ୱା ଅପରାଧଂ କତ୍ୱା ପୁଗ୍ଗଲୋ କପ୍ପକୋଟିମ୍ପି କୋଟିସଙ୍ଖ୍ୟେ କପ୍ପେପି ଡଯ୍ହତି ନିଜ୍ଝାଯତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୫୮୩। ଏୱଂ ଅସ୍ସଦ୍ଧାନଂ ପୁଗ୍ଗଲାନଂ ଫଲୱିପାକଂ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ଇଦାନି ବୁଦ୍ଧାନଂ ଆନୁଭାୱଂ ଦସ୍ସେନ୍ତୋ ଖନ୍ତିଯାତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ଯୋ ବୁଦ୍ଧୋ ୱମନାଦୀନି ଅକ୍ଖାସି, ସୋ ବୁଦ୍ଧୋ ଖନ୍ତିଯା ଖମନେନ ଚ ଅୱିହିଂସାଯ ସତ୍ତାନଂ ଅୱିହିଂସନେନ ଚ ମେତ୍ତଚିତ୍ତୱତାଯ ଚ ମେତ୍ତଚିତ୍ତୱନ୍ତଭାୱେନ ଚ ସଦେୱକଂ ସହ ଦେୱେହି ୱତ୍ତମାନଂ ଲୋକଂ ତାରେତି ଅତିକ୍କମାପେତି ନିବ୍ବାପେତି, ତସ୍ମା କାରଣା ବୁଦ୍ଧା ୱୋ ତୁମ୍ହେହି ଅୱିରାଧିଯା ୱିରୁଜ୍ଝିତୁଂ ନ ସକ୍କୁଣେଯ୍ୟା, ବୁଦ୍ଧସାସନେ ପଟିପଜ୍ଜେଯ୍ୟାଥାତି ଅତ୍ଥୋ।

୫୮୪। ଲାଭେ ଚ ଅଲାଭେ ଚ ନ ସଜ୍ଜନ୍ତି ନ ଭଜନ୍ତି ନ ଲଗ୍ଗନ୍ତି। ସମ୍ମାନନେ ଆଦରକରଣେ ଚ ୱିମାନନେ ଅନାଦରକରଣେ ଚ ଅଚଲା ପଥୱୀସଦିସା ବୁଦ୍ଧା ଭୱନ୍ତି, ତସ୍ମା କାରଣା ତେ ବୁଦ୍ଧା ତୁମ୍ହେହି ନ ୱିରୋଧିଯା ନ ୱିରୋଧେତବ୍ବା ୱିରୁଜ୍ଝିତୁଂ ଅସକ୍କୁଣେୟ୍ୟାତି ଅତ୍ଥୋ।

୫୮୫। ବୁଦ୍ଧାନଂ ମଜ୍ଝତ୍ତତଂ ଦସ୍ସେନ୍ତୋ ଦେୱଦତ୍ତେତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ୱଧକାୱଧକେସୁ ସବ୍ବେସୁ ସତ୍ତେସୁ ସମକୋ ସମମାନସୋ ମୁନି ବୁଦ୍ଧମୁନୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୫୮୬।ଏତେସଂ ପଟିଘୋ ନତ୍ଥୀତି ଏତେସଂ ବୁଦ୍ଧାନଂ ପଟିଘୋ ଚଣ୍ଡିକ୍କଂ ଦୋସଚିତ୍ତତଂ ନତ୍ଥି ନ ସଂୱିଜ୍ଜତି। ରାଗୋମେସଂ ନ ୱିଜ୍ଜତୀତି ଇମେସଂ ବୁଦ୍ଧାନଂ ରାଗୋପି ରଜ୍ଜନଂ ଅଲ୍ଲୀଯନଂ ନ ୱିଜ୍ଜତି, ନ ଉପଲବ୍ଭତି, ତସ୍ମା କାରଣା, ୱଧକସ୍ସ ଚ ଓରସସ୍ସ ଚାତି ସବ୍ବେସଂ ସମକୋ ସମଚିତ୍ତୋ ବୁଦ୍ଧୋ ହୋତୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୫୮୭। ପୁନପି ବୁଦ୍ଧାନଂଯେୱ ଆନୁଭାୱଂ ଦସ୍ସେନ୍ତୋ ପନ୍ଥେ ଦିସ୍ୱାନ କାସାୱନ୍ତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ମୀଳ୍ହମକ୍ଖିତଂ ଗୂଥସମ୍ମିସ୍ସଂ କାସାୱଂ କସାୱେନ ରଜିତଂ ଚୀୱରଂ ଇସିଦ୍ଧଜଂ ଅରିଯାନଂ ଧଜଂ ପରିକ୍ଖାରଂ, ପନ୍ଥେ ମଗ୍ଗେ ଛଡ୍ଡିତଂ ଦିସ୍ୱାନ ପସ୍ସିତ୍ୱା ଅଞ୍ଜଲିଂ କତ୍ୱା ଦସଙ୍ଗୁଲିସମୋଧାନଂ ଅଞ୍ଜଲିପୁଟଂ ସିରସି କତ୍ୱା ସିରସା ସିରେନ ୱନ୍ଦିତବ୍ବଂ ଇସିଦ୍ଧଜଂ ଅରହତ୍ତଦ୍ଧଜଂ ବୁଦ୍ଧପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧସାୱକଦୀପକଂ ଚୀୱରଂ ନମସ୍ସିତବ୍ବଂ ମାନେତବ୍ବଂ ପୂଜେତବ୍ବନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

୫୮୮।ଅବ୍ଭତୀତାତି ଅଭି ଅତ୍ଥଙ୍ଗତା ନିବ୍ବୁତା। ଯେ ଚ ବୁଦ୍ଧା ୱତ୍ତମାନା ଇଦାନି ଜାତା ଚ ଯେ ବୁଦ୍ଧା ଅନାଗତା ଅଜାତା ଅଭୂତା ଅନିବ୍ବତ୍ତା ଅପାତୁଭୂତା ଚ ଯେ ବୁଦ୍ଧା। ଧଜେନାନେନ ସୁଜ୍ଝନ୍ତୀତି ଅନେନ ଇସିଦ୍ଧଜେନ ଚୀୱରେନ ଏତେ ବୁଦ୍ଧା ସୁଜ୍ଝନ୍ତି ୱିସୁଦ୍ଧା ଭୱନ୍ତି ସୋଭନ୍ତି। ତସ୍ମା ତେନ କାରଣେନ ଏତେ ବୁଦ୍ଧା ନମସ୍ସିଯା ନମସ୍ସିତବ୍ବା ୱନ୍ଦିତବ୍ବାତି ଅତ୍ଥୋ। ''ଏତଂ ନମସ୍ସିଯ''ନ୍ତିପି ପାଠୋ, ତସ୍ସ ଏତଂ ଇସିଦ୍ଧଜଂ ନମସ୍ସିତବ୍ବନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

୫୮୯। ତତୋ ପରଂ ଅତ୍ତନୋ ଗୁଣଂ ଦସ୍ସେନ୍ତୋ ସତ୍ଥୁକପ୍ପନ୍ତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ସତ୍ଥୁକପ୍ପଂ ବୁଦ୍ଧସଦିସଂ ସୁୱିନଯଂ ସୁନ୍ଦରୱିନଯଂ ସୁନ୍ଦରାକାରେନ ଦ୍ୱାରତ୍ତଯଦମନଂ ହଦଯେନ ଚିତ୍ତେନ ଅହଂ ଧାରେମି ସଜ୍ଝାଯନଧାରଣାଦିନା ପଜ୍ଜୱେକ୍ଖାମୀତି ଅତ୍ଥୋ। ୱିନଯଂ ୱିନଯପିଟକଂ ନମସ୍ସମାନୋ ୱନ୍ଦମାନୋ ୱିନଯେ ଆଦରଂ କୁରୁମାନୋ ୱିହରିସ୍ସାମି ସବ୍ବଦା ସବ୍ବସ୍ମିଂ କାଲେ ୱାସଂ କପ୍ପେମୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୫୯୦।ୱିନଯୋ ଆସଯୋ ମଯ୍ହନ୍ତି ୱିନଯପିଟକଂ ମଯ୍ହଂ ଓକାସଭୂତଂ ସଜ୍ଝାଯନଧାରଣମନସିକରଣୌଗ୍ଗହପରିପୁଚ୍ଛାପୱତ୍ତନୱସେନ ଓକାସଭୂତଂ ଗେହଭୂତନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ୱିନଯୋ ଠାନଚଙ୍କମନ୍ତି ୱିନଯୋ ମଯ୍ହଂ ସଜ୍ଝାଯନାଦିକିଚ୍ଚକରଣେନ ଠିତଟ୍ଠାନଞ୍ଚ ଚଙ୍କମନଟ୍ଠାନଞ୍ଚ। କପ୍ପେମି ୱିନଯେ ୱାସନ୍ତି ୱିନଯପିଟକେ ୱିନଯତନ୍ତିଯା ସଜ୍ଝାଯନଧାରଣପୱତ୍ତନୱସେନ ୱାସଂ ସଯନଂ କପ୍ପେମି କରୋମି। ୱିନଯୋ ମମ ଗୋଚରୋତି ୱିନଯପିଟକଂ ମଯ୍ହଂ ଗୋଚରୋ ଆହାରୋ ଭୋଜନଂ ନିଚ୍ଚଂ ଧାରଣମନସିକରଣୱସେନାତି ଅତ୍ଥୋ।

୫୯୧।ୱିନଯେ ପାରମିପ୍ପତ୍ତୋତି ସକଲେ ୱିନଯପିଟକେ ପାରମିଂ ପରିଯୋସାନଂ ପତ୍ତୋ। ସମଥେ ଚାପି କୋୱିଦୋତି ପାରାଜିକାଦିସତ୍ତାପତ୍ତିକ୍ଖନ୍ଧାନଂ ସମଥେ ୱୂପସମେ ଚ ୱୁଟ୍ଠାନେ ଚ କୋୱିଦୋ ଛେକୋ, ଅଧିକରଣସମଥେ ୱା –

''ୱିୱାଦଂ ଅନୁୱାଦଞ୍ଚ, ଆପତ୍ତାଧିକରଣଂ ତଥା;

କିଚ୍ଚାଧିକରଣଞ୍ଚେୱ, ଚତୁରାଧିକରଣା ମତା''ତି। –

ୱୁତ୍ତାଧିକରଣେସୁ ଚ –

''ସମ୍ମୁଖା ସତିୱିନଯୋ, ଅମୂଳ୍ହପଟିଞ୍ଞାକରଣଂ;

ଯେଭୁଯ୍ୟସ୍ସ ତସ୍ସପାପିଯ୍ୟ, ତିଣୱତ୍ଥାରକୋ ତଥା''ତି। –

ଏୱଂ ୱୁତ୍ତେସୁ ଚ ସତ୍ତସୁ ଅଧିକରଣସମଥେସୁ ଅତିକୋୱିଦୋ ଛେକୋତି ଅତ୍ଥୋ। ଉପାଲି ତଂ ମହାୱୀରାତି ଭନ୍ତେ ମହାୱୀର, ଚତୂସୁ ଅସଙ୍ଖ୍ୟେୟ୍ୟେସୁ କପ୍ପସତସହସ୍ସେସୁ ସବ୍ବଞ୍ଞୁତଞ୍ଞାଣାଧିଗମାଯ ୱୀରିଯୱନ୍ତ ସତ୍ଥୁନୋ ଦେୱମନୁସ୍ସାନଂ ଅନୁସାସକସ୍ସ ତଂ ତୱ ପାଦେ ପାଦଯୁଗେ ଉପାଲି ଭିକ୍ଖୁ ୱନ୍ଦତି

ପଣାମଂ କରୋତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୫୯୨। ସୋ ଅହଂ ପଦ୍ଧଜିତ୍ୱା ସମ୍ବୁଦ୍ଧଂ ନମସ୍ସମାନୋ ପଣାମଂ କୁରୁମାନୋ ଧମ୍ମସ୍ସ ଚ ତେନ ଭଗୱତା ଦେସିତସ୍ସ ନୱଲୋକୁତ୍ତରଧମ୍ମସ୍ସ ସୁଧମ୍ମତଂ ସୁନ୍ଦରଧମ୍ମଭାୱଂ ଜାନିତ୍ୱା ଧମ୍ମଞ୍ଚ ନମସ୍ସମାନୋ ଗାମତୋ ଗାମଂ ପୁରତୋ ପୁନଂ ନଗରତୋ ନଗରଂ ୱିଚରିସ୍ସାମୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୫୯୩।କିଲେସାଝାପିତା ମୟ୍ହନ୍ତି ମୟା ପଟିୱିଦ୍ଧଅରହତ୍ତମଗ୍ଗଞ୍ଞାଣେନ ମୟ୍ହଂ ଚିତ୍ତସନ୍ତାନଗତା ସବ୍ବେ ଦିୟଡ୍ଢସହସ୍ସସଙ୍ଖା କିଲେସା ଝାପିତା ସୋସିତା ୱିସୋସିତା ୱିଦ୍ଧଂସିତା। ଭୱା ସବ୍ବେ ସମୂହତାତି କାମଭୱାଦୟୋ ସବ୍ବେ ନୱ ଭୱା ମୟା ସମୂହତା ସଂ ସୁଟ୍ଠୁ ଉହତା ଖେପିତା ୱିଦ୍ଧଂସିତା। ସବ୍ବାସୱା ପରିକ୍ଖୀଣାତି କାମାସୱୋ, ଭୱାସୱୋ, ଦିଟ୍ଠାସୱୋ, ଅୱିଜ୍ଜାସୱୋତି ସବ୍ବେ ଚତ୍ତାରୋ ଆସୱା ପରିକ୍ଖୀଣା ପରିସମନ୍ତତୋ ଖୟଂ ପାପିତା। ଇଦାନି ଇମସ୍ମିଂ ଅରହତ୍ତପତ୍ତକାଲେ ପୁନବ୍ଭୱୋ ପୁନୁପ୍ପତ୍ତିସଙ୍ଖାତୋ ଭୱୋ ଭୱନଂ ଜାତି ନତ୍ଥୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୫୯୪। ଉତ୍ତରି ସୋମନସ୍ସୱସେନ ଉଦାନଂ ଉଦାନେନ୍ତୋ ସ୍ୱାଗତନ୍ତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ବୁଦ୍ଧସେଟ୍ଠସ୍ସ ଉତ୍ତମବୁଦ୍ଧସ୍ସ ସନ୍ତିକେ ସମୀପେ ଏକନଗରେ ୱା ମମ ଆଗମନଂ ସ୍ୱାଗତଂ ସୁଟ୍ଠୁ ଆଗମନଂ ସୁନ୍ଦରାଗମନଂ ୱତ ଏକନ୍ତେନ ଆସି ଅହୋସୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ତିସ୍ସୋ ୱିଜ୍ଜାତି ପୁବ୍ବେନିୱାସଦିବ୍ବଚକ୍ଖୁଆସୱକ୍ଖୟୱିଜ୍ଜା ଅନୁପ୍ପତ୍ତା ସମ୍ପତ୍ତା, ପଚ୍ଚକ୍ଖଂ କତାତି ଅତ୍ଥୋ। କତଂ ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ସାସନନ୍ତି ବୁଦ୍ଧେନ ଭଗୱତା ଦେସିତଂ ଅନୁସିଟ୍ଠି ସାସନଂ କତଂ ନିପ୍ଫାଦିତଂ ୱତ୍ତପଟିପତ୍ତିଂ ପୂରେତ୍ୱା କମ୍ମଟ୍ଠାନଂ ମନସି କରିତ୍ୱା ଅରହତ୍ତମଗ୍ଗଞ୍ଞାଣାଧିଗମେନ ସମ୍ପାଦିତନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

୫୯୫।ପଟିସମ୍ଭିଦା ଚତସ୍ସୋତି ଅତ୍ଥପଟିସମ୍ଭିଦାଦୟୋ ଚତସ୍ସୋ ପଞ୍ଞାୟୋ ସଚ୍ଛିକତା ପଚ୍ଚକ୍ଖଂ କତା। ୱିମୋକ୍ଖାପି ଚ ଅଟ୍ଠିମେତି ଚତ୍ତାରି ମଗ୍ଗଞ୍ଞାଣାନି ଚତ୍ତାରି ଫଲଞ୍ଞାଣାନୀତି ଇମେ ଅଟ୍ଠ ୱିମୋକ୍ଖା ସଂସାରତୋ ମୁଚ୍ଚନୂପାୟା ସଚ୍ଛିକତାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଛଳଭିଞ୍ଞା ସଚ୍ଛିକତାତି –

''ଇଦ୍ଧିୱିଧଂ ଦିବ୍ବସୋତଂ, ଚେତୋପରିୟଞ୍ଞାଣକଂ;

ପୁବ୍ବେନିୱାସଞ୍ଞାଣଞ୍ଚ, ଦିବ୍ବଚକ୍ଖାସୱକ୍ଖୟ''ନ୍ତି। –

ଇମା ଛ ଅଭିଞ୍ଞା ସଚ୍ଛିକତା ପଚ୍ଚକ୍ଖଂ କତା। ଇମେସଂ ଞାଣାନଂ ସଚ୍ଛିକରଣେନ ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ସାସନଂ କତନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

ଇତ୍ଥନ୍ତି ଇମିନା ହେଟ୍ଠା ୱୁତ୍ତପ୍ପକାରେନ। ସୁଦନ୍ତି ପଦପୂରଣମତ୍ତେ ନିପାତୋ। ଆୟସ୍ମା ଉପାଲି ଥେରୋତି ଥିରସୀଲାଦିଗୁଣୟୁତ୍ତୋ ସାୱକୋ ଇମା ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଦୀପିକା ଗାଥାୟୋ ଅଭାସିତ୍ଥ କଥୟିତ୍ଥାତି ଅତ୍ଥୋ।

ଉପାଲିତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୩-୭। ଅଞ୍ଞାସିକୋଣ୍ଡଞ୍ଞତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା

ପଦୁମୁତ୍ତରସମ୍ବୁଦ୍ଧନ୍ତିଆଦିକଂ ଆୟସ୍ମତୋ ଅଞ୍ଞାସିକୋଣ୍ଡଞ୍ଞତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅୟଂ କିର ପୁରିମବୁଦ୍ଧେସୁ କତାଧିକାରୋ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଭୱେ ୱିୱଟ୍ଟୂପନିସ୍ସୟାନି ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ପଦୁମୁତ୍ତରସ୍ସ ଭଗୱତୋ କାଲେ ହଂସୱତୀନଗରେ ଗହପତିମହାସାଲକୁଲେ ନିବ୍ବତ୍ତିତ୍ୱା ୱିଞ୍ଞୁତଂ ପତ୍ୱା ଏକଦିୱସଂ ସତ୍ଥୁ ସନ୍ତିକେ ଧମ୍ମଂ ସୁଣନ୍ତୋ ସତ୍ଥାରଂ ଏକଂ ଭିକ୍ଖୁଂ ଅତ୍ତନୋ ସାସନେ ପଠମଂ ପଟିୱିଦ୍ଧଧମ୍ମରତ୍ତଞ୍ଞୂନଂ ଅଗ୍ଗଟ୍ଠାନେ ଠପେନ୍ତଂ ଦିସ୍ୱା ସୟମ୍ପି ତଂ ଠାନନ୍ତରଂ ପତ୍ଥେନ୍ତୋ ସତସହସ୍ସଭିକ୍ଖୁପରିୱାରସ୍ସ ଭଗୱତୋ ସତ୍ତାହଂ ମହାଦାନଂ ପୱତ୍ତେତ୍ୱା ପଣିଧାନଂ ଅକାସି। ସତ୍ଥାପିସ୍ସ ଅନନ୍ତରାୟତଂ ଦିସ୍ୱା ଭାୱିନିଂ ସମ୍ପତ୍ତିଂ ବ୍ୟାକାସି। ସୋ ୟାୱଜୀୱଂ ପୁଞ୍ଞାନି କରୋନ୍ତୋ ସତ୍ଥରି ପରିନିବ୍ବୁତେ ଚେତିୟେ ପତିଟ୍ଠାପିୟମାନେ ଅନ୍ତୋଚେତିୟେ ରତନଘରଂ କାରାପେସି, ଚେତିୟଂ ପରିୱାରେତ୍ୱା ସହସ୍ସରତନଗ୍ଘିକାନି ଚ କାରେସି।

ସୋ ଏୱଂ ପୁଞ୍ଞାନି କତ୍ୱା ତତୋ ଚୱିତ୍ୱା ଦେୱମନୁସ୍ସେସୁ ସଂସରନ୍ତୋ ୱିପସ୍ସିସ୍ସ ଭଗୱତୋ କାଲେ ମହାକାଲୋ ନାମ କୁଟୁମ୍ବିକୋ ହୁତ୍ୱା ଅଟ୍ଠକରୀସମତ୍ତେ ଖେତ୍ତେ ସାଲିଗବ୍ଭଂ ଫାଲେତ୍ୱା ଗହିତସାଲିତଣ୍ଡୁଲେହି ଅସମ୍ଭିନ୍ନଖୀରପାୟାସଂ ସମ୍ପାଦେତ୍ୱା ତତ୍ଥ ମଧୁସପ୍ପିସକ୍କରାଦୟୋ ପକ୍ଖିପିତ୍ୱା ବୁଦ୍ଧପ୍ପମୁଖସ୍ସ ସଙ୍ଘସ୍ସ ଅଦାସି। ସାଲିଗବ୍ଭଂ ଫାଲେତ୍ୱା ଗହିତଗହିତଟ୍ଠାନଂ ପୁନ ପୂରତି। ପୁଥୁକକାଲେ ପୁଥୁକଗ୍ଗଂ ନାମ ଅଦାସି। ଲାୟନେ ଲାୟନଗ୍ଗଂ, ୱେଣିକରଣେ ୱେଣଗ୍ଗଂ, କଲାପାଦିକରଣେ କଲାପଗ୍ଗଂ, ଖଲଗ୍ଗଂ, ଭଣ୍ଡଗ୍ଗଂ, ମିନଗ୍ଗଂ କୋଟ୍ଠଗ୍ଗନ୍ତି ଏୱଂ ଏକସସ୍ସେ ନୱ ୱାରେ ଅଗ୍ଗଦାନଂ ଅଦାସି, ତମ୍ପି ସସ୍ସଂ ଅତିରେକତରଂ ସମ୍ପନ୍ନଂ ଅହୋସି।

ଏୱଂ ଯାୱଜୀୱଂ ପୁଞ୍ଞାନି କତ୍ୱା ତତୋ ଚୁତୋ ଦେୱଲୋକେ ନିବ୍ବତ୍ତିତ୍ୱା ଦେୱେସୁ ଚ ମନୁସ୍ସେସୁ ଚ ସଂସରନ୍ତୋ ଅମ୍ହାକଂ ଭଗୱତୋ ଉପ୍ପତ୍ତିତୋ ପୁରେତରମେୱ କପିଲୱତ୍ଥୁନଗରସ୍ସ ଅୱିଦୂରେ ଦୋଣୱତ୍ଥୁନାମକେ ବ୍ରାହ୍ମଣଗାମେ ବ୍ରାହ୍ମଣମହାସାଲକୁଲେ ନିବ୍ବତ୍ତି। ତସ୍ସ କୋଣ୍ଡଞ୍ଞୋତି ଗୋତ୍ତତୋ ଆଗତଂ ନାମଂ ଅହୋସି। ସୋ ୱଯପ୍ପତ୍ତୋ ତଯୋ ୱେଦେ ଉଗ୍ଗହେତ୍ୱା ଲକ୍ଖଣମନ୍ତେସୁ ଚ ପାରଂ ଅଗମାସି। ତେନ ସମଯେନ ଅମ୍ହାକଂ ବୋଧିସତ୍ତୋ ତୁସିତପୁରତୋ ଚୱିତ୍ୱା କପିଲୱତ୍ଥୁପୁରେ ସୁଦ୍ଧୋଦନମହାରାଜସ୍ସ ଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତି। ତସ୍ସ ନାମଗ୍ଗହଣଦିୱସେ ଅଟ୍ଠୁତ୍ତରସତେସୁ ବ୍ରାହ୍ମଣେସୁ ଉପନୀତେସୁ ଯେ ଅଟ୍ଠ ବ୍ରାହ୍ମଣା ଲକ୍ଖଣପରିଗ୍ଗହଣତ୍ଥଂ ମହାତଲଂ ଉପନୀତା। ସୋ ତେସୁ ସବ୍ବନୱକୋ ହୁତ୍ୱା ମହାପୁରିସସ୍ସ ଲକ୍ଖଣନିପ୍ଫତ୍ତିଂ ଦିସ୍ୱା ''ଏକଂସେନ ଅଯଂ ବୁଦ୍ଧୋ ଭୱିସ୍ସତୀ''ତି ନିଟ୍ଠଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ମହାସତ୍ତସ୍ସ ଅଭିନିକ୍ଖମନଂ ଉଦିକ୍ଖନ୍ତୋ ୱିଚରତି।

ବୋଧିସତ୍ତୋପି ଖୋ ମହତା ପରିୱାରେନ ୱଡ୍ଢମାନୋ ଅନୁକ୍କମେନ ୱୁଦ୍ଧିପ୍ପତ୍ତୋ ଞାଣପରିପାକଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ଏକୂନତିଂସତିମେ ୱସ୍ସେ ମହାଭିନିକ୍ଖମନଂ ନିକ୍ଖମନ୍ତୋ ଅନୋମାନଦୀତୀରେ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ଅନୁକ୍କମେନ ଉରୁୱେଲଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ପଧାନଂ ପଦହି। ତଦା କୋଣ୍ଡଞ୍ଞୋ ମାଣୱୋ ମହାସତ୍ତସ୍ସ ପବ୍ବଜିତଭାୱଂ ସୁତ୍ୱା ଲକ୍ଖଣପରିଗ୍ଗାହକବ୍ରାହ୍ମଣାନଂ ପୁତ୍ତେହି ୱପ୍ପମାଣୱାଦୀହି ସଦ୍ଧିଂ ଅତ୍ତପଞ୍ଚମୋ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ଅନୁକ୍କମେନ ବୋଧିସତ୍ତସ୍ସ ସନ୍ତିକଂ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଛବ୍ବସ୍ସାନି ତଂ ଉପଟ୍ଠହନ୍ତୋ ତସ୍ସ ଓଳାରିକାହାରପରିଭୋଗେନ ନିବ୍ବିନ୍ନୋ ଅପକ୍କମିତ୍ୱା ଇସିପତନଂ ଅଗମାସି। ଅଥ ଖୋ ବୋଧିସତ୍ତୋ ଓଳାରିକାହାରପରିଭୋଗେନ ଲଦ୍ଧକାଯବଲୋ ୱେସାଖପୁଣ୍ଣମାଯଂ ବୋଧିରୁକ୍ଖମୂଲେ ଅପରାଜିତପଲ୍ଲଙ୍କେ ନିସିନ୍ନୋ ତିଣ୍ଣଂ ମାରାନଂ ମତ୍ଥକଂ ମଦ୍ଦିତ୍ୱା ଅଭିସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ହୁତ୍ୱା ସତ୍ତସତ୍ତାହଂ ବୋଧିମଣ୍ଡେଯେୱ ୱୀତିନାମେତ୍ୱା ପଞ୍ଚୱଗ୍ଗିଯାନଂ ଞାଣପରିପାକଂ ଞତ୍ୱା ଆସାଳ୍ହୀପୁଣ୍ଣମାଯଂ ଇସିପତନଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ତେସଂ ଧମ୍ମଚକ୍କପୱତ୍ତନସୁତ୍ତନ୍ତଂ (ମହାୱ। ୧୩ ଆଦଯୋ; ସଂ। ନି। ୫।୧୦୮୧) କଥେସି। ଦେସନାପରିଯୋସାନେ କୋଣ୍ଡଞ୍ଞତ୍ଥେରୋ ଅଟ୍ଠାରସହି ବ୍ରହ୍ମକୋଟୀହି ସଦ୍ଧିଂ ସୋତାପତ୍ତିଫଲେ ପତିଟ୍ଠାସି। ଅଥ ପଞ୍ଚମିଯଂ ପକ୍ଖସ୍ସ ଅନତ୍ତଲକ୍ଖଣସୁତ୍ତନ୍ତଦେସନାଯ (ମହାୱ। ୨୦ ଆଦଯୋ; ସଂ। ନି। ୩।୫୯) ଅରହତ୍ତଂ ସଚ୍ଛାକାସି।

୫୯୬। ଏୱଂ ସୋ ଅରହତ୍ତଂ ପତ୍ୱା ''କିଂ କମ୍ମଂ କତ୍ୱା ଅହଂ ଲୋକୁତ୍ତରସୁଖଂ ଅଧିଗତୋମ୍ହୀ''ତି ଉପଧାରେନ୍ତୋ ଅତ୍ତନୋ ପୁବ୍ବକମ୍ମଂ ପଚ୍ଚକ୍ଖତୋ ଞତ୍ୱା ସୋମନସ୍ସୱସେନ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ଉଦାନୱସେନ ଦସ୍ସେନ୍ତୋ ପଦୁମୁତ୍ତରସମ୍ବୁଦ୍ଧନ୍ତିଆଦିମାହ। ତସ୍ସତ୍ଥୋ ହେଟ୍ଠା ୱୁତ୍ତୋଯେୱ। ଲୋକଜେଟ୍ଠଂ ୱିନାଯକନ୍ତି ସକଲସ୍ସ ସତ୍ତଲୋକସ୍ସ ଜେଟ୍ଠଂ ପଧାନନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ୱିସେସେନ ୱେନେଯ୍ୟସତ୍ତେ ସଂସାରସାଗରସ୍ସ ପରତୀରଂ ଅମତମହାନିବ୍ବାନଂ ନେତି ସମ୍ପାପେତୀତି ୱିନାଯକୋ, ତଂ ୱିନାଯକଂ। ବୁଦ୍ଧଭୂମିମନୁପ୍ପତ୍ତନ୍ତି ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ଭୂମି ପତିଟ୍ଠାନଟ୍ଠାନନ୍ତି ବୁଦ୍ଧଭୂମି, ସବ୍ବଞ୍ଞୁତଞ୍ଞାଣଂ, ତଂ ଅନୁପ୍ପତ୍ତୋ ପଟିୱିଦ୍ଧୋତି ବୁଦ୍ଧଭୂମିମନୁପ୍ପତ୍ତୋ, ତଂ ବୁଦ୍ଧଭୂମିମନୁପ୍ପତ୍ତଂ, ସବ୍ବଞ୍ଞୁତପ୍ପତ୍ତଂ ବୁଦ୍ଧଭୂତନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ପଠମଂ ଅଦ୍ଦସଂ ଅହନ୍ତି ପଠମଂ ୱେସାଖପୁଣ୍ଣମିଯା ରତ୍ତିଯା ପଚ୍ଚୂସସମଯେ ବୁଦ୍ଧଭୂତଂ ପଦୁମୁତ୍ତରସମ୍ବୁଦ୍ଧଂ ଅହଂ ଅଦ୍ଦକ୍ଖିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

୫୯୭।ଯାୱତା ବୋଧିଯା ମୂଲେତି ଯତ୍ତକା ବୋଧିରୁକ୍ଖସମୀପେ ଯକ୍ଖା ସମାଗତା ରାସିଭୂତା ସମ୍ବୁଦ୍ଧଂ ବୁଦ୍ଧଭୂତଂ ତଂ ବୁଦ୍ଧଂ ପଞ୍ଜଲୀକତା ଦସଙ୍ଗୁଲିସମୋଧାନଂ ଅଞ୍ଜଲିପୁଟଂ ସିରସି ଠପେତ୍ୱା ୱନ୍ଦନ୍ତି ନମସ୍ସନ୍ତୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୫୯୮।ସବ୍ବେ ଦେୱା ତୁଟ୍ଠମନାତି ବୁଦ୍ଧଭୂତଟ୍ଠାନଂ ଆଗତା ତେ ସବ୍ବେ ଦେୱା ତୁଟ୍ଠଚିତ୍ତା ଆକାସେ ସଞ୍ଚରନ୍ତୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଅନ୍ଧକାରତମୋନୁଦୋତି ଅତିୱିଯ ଅନ୍ଧକାରଂ ମୋହଂ ନୁଦୋ ଖେପନୋ ଅଯଂ ବୁଦ୍ଧୋ ଅନୁପ୍ପତ୍ତୋତି ଅତ୍ଥୋ।

୫୯୯।ତେସଂ ହାସପରେତାନନ୍ତି ହାସେହି ପୀତିସୋମନସ୍ସେହି ସମନ୍ନାଗତାନଂ ତେସଂ ଦେୱାନଂ ମହାନାଦୋ ମହାଘୋସୋ ଅୱତ୍ତଥ ପୱତ୍ତତି, ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧସାସନେ କିଲେସେ ସଂକିଲେସେ ଧମ୍ମେ ଝାପଯିସ୍ସାମାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୬୦୦।ଦେୱାନଂ ଗିରମଞ୍ଞାଯାତି ୱାଚାଯ ଥୁତିୱଚନେନ ସହ ଉଦୀରିତଂ ଦେୱାନଂ ସଦ୍ଦଂ ଜାନିତ୍ୱା ହଟ୍ଠୋ ହଟ୍ଠେନ ଚିତ୍ତେନ ସୋମନସ୍ସସହଗତେନ ଚିତ୍ତେନ ଆଦିଭିକ୍ଖଂ ପଠମଂ ଆହାରଂ ବୁଦ୍ଧଭୂତସ୍ସ ଅହଂ ଅଦାସିନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୬୦୨।ସତ୍ତାହଂଅଭିନିକ୍ଖମ୍ମାତି ମହାଭିନିକ୍ଖମନଂ ନିକ୍ଖମିତ୍ୱା ସତ୍ତାହଂ ପଧାନଂ କତ୍ୱା ସବ୍ବଞ୍ଞୁତଞ୍ଞାଣପଦଟ୍ଠାନଂ ଅରହତ୍ତମଗ୍ଗଞାଣସଙ୍ଖାତଂ ବୋଧିଂ ଅଜ୍ଝଗମଂ ଅଧିଗଞ୍ଛିଂ ଅହନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ଇଦଂ ମେ ପଠମଂ ଭତ୍ତନ୍ତି ଇଦଂ ଭତ୍ତଂ ସରୀରଯାପନଂ ବ୍ରହ୍ମଚାରିସ୍ସ ଉତ୍ତମଚାରିସ୍ସ ମେ ମଯ୍ହଂ ଇମିନା ଦେୱପୁତ୍ତେନ ପଠମଂ ଦିନ୍ନଂ ଅହୋସୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୬୦୩।ତୁସିତା ହି ଇଧାଗନ୍ତ୍ୱାତି ତୁସିତଭୱନତୋ ଇଧ ମନୁସ୍ସଲୋକେ ଆଗନ୍ତ୍ୱା ଯୋ ଦେୱପୁତ୍ତୋ ମେ ମମ ଭିକ୍ଖଂ ଉପାନଯି ଅଦାସି, ତଂ ଦେୱପୁତ୍ତଂ କିତ୍ତଯିସ୍ସାମି କଥେସ୍ସାମି ପାକଟଂ କରିସ୍ସାମି। ଭାସତୋ ଭାସନ୍ତସ୍ସ ମମ ୱଚନଂ ସୁଣାଥାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଇତୋ ପରଂ ଅନୁତ୍ତାନପଦମେୱ ୱଣ୍ଣଯିସ୍ସାମ।

୬୦୭।ତିଦସାତି ତାଵତିଂସଭଵନା। ଅଗାରାତି ଅତ୍ତନୋ ଉପ୍ପନ୍ନବ୍ରାହ୍ମଣଗେହତୋ ନିକ୍ଖମିତ୍ୱା ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ଛ ସଂଵଚ୍ଛରାନି ଦୁକ୍କରକାରିକଂ କରୋନ୍ତେନ ବୋଧିସତ୍ତେନ ସହ ଵସିସ୍ସତୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୬୦୮।ତତୋ ସତ୍ତମକେ ଵସ୍ସେତି ତତୋ ପବ୍ବଜିତକାଲତୋ ପଟ୍ଠାୟ ସତ୍ତମେ ସଂଵଚ୍ଛରେ। ବୁଦ୍ଧୋ ସଚ୍ଚଂ କଥେସ୍ସତୀତି ଛବସ୍ସାନି ଦୁକ୍କରକାରିକଂ କତ୍ୱା ସତ୍ତମସଂଵଚ୍ଛରେ ବୁଦ୍ଧୋ ହୁତ୍ୱା ବାରାଣସିୟଂ ଇସିପତନେ ମିଗଦାୟେ ଧମ୍ମଚକ୍କପଵତ୍ତନସୁତ୍ତନ୍ତଦେସନାୟ ଦୁକ୍ଖସମୁଦୟନିରୋଧମଗ୍ଗସଙ୍ଖାତଂ ଚତୁସଚ୍ଚଂ କଥେସ୍ସତୀତି ଅତ୍ଥୋ। କୋଣ୍ଡଞ୍ଞୋ ନାମ ନାମେନାତି ନାମେନ ଗୋତ୍ତନାମଵସେନ କୋଣ୍ଡଞ୍ଞୋ ନାମ। ପଠମଂ ସଚ୍ଛିକାହିତୀତି ପଞ୍ଚଵଗ୍ଗିୟାନମନ୍ତରେ ପଠମଂ ଆଦିତୋ ଏଵ ସୋତାପତ୍ତିମଗ୍ଗଞ୍ଞାଣଂ ସଚ୍ଛିକାହିତି ପଚ୍ଚକ୍ଖଂ କରିସ୍ସତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୬୦୯।ନିକ୍ଖନ୍ତେନାନୁପବ୍ବଜିନ୍ତି ନିକ୍ଖନ୍ତେନ ବୋଧିସତ୍ତେନ ସହ ନିକ୍ଖମିତ୍ୱା ଅନୁପବ୍ବଜିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ତଥା ଅନୁପବ୍ବଜିତ୍ୱା ମୟା ପଧାନଂ ଵୀରିୟଂ ସୁକତଂ ସୁଟ୍ଠୁ କତଂ ଦଳ୍ହଂ କତ୍ୱା କତନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। କିଲେସେ ଝାପନତ୍ଥାୟାତି କିଲେସେ ସୋସନତ୍ଥାୟ ଵିଦ୍ଧଂସନତ୍ଥାୟ ଅନଗାରିୟଂ ଅଗାରସ୍ସ ଅହିତଂ କସିଵଣିଜ୍ଜାଦିକମ୍ମଵିରହିତଂ ସାସନଂ ପବ୍ବଜ୍ଜଂ ପଟିପଜ୍ଜିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

୬୧୦।ଅଭିଗନ୍ତ୍ୱାନସବ୍ବଞ୍ଞୂତି ସବ୍ବଂ ଅତୀତାନାଗତପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନଂ ଵା ସଙ୍ଖାରଵିକାରଲକ୍ଖଣନିବ୍ବାନପଞ୍ଞତ୍ତିସଙ୍ଖାତଂ ଞେୟ୍ୟଂ ଵା ଜାନନ୍ତୋ ଦେଵେହି ସହ ଵତ୍ତମାନେ ସତ୍ତ ଲୋକେ ବୁଦ୍ଧୋ ମିଗାରଞ୍ଞଂ ମିଗଦାୟ ଵିହାରଂ ଅଭିଗନ୍ତ୍ୱା ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ମେ ମୟା ସଚ୍ଛିକତେନ ଇମିନା ସୋତାପତ୍ତିମଗ୍ଗଞ୍ଞାଣେନ ଅମତଭେରିଂ ଅମତମହାନିବ୍ବାନଭେରିଂ ଅହରି ପହରି ଦସ୍ସେସୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୬୧୧।ସୋ ଦାନୀତି ସୋ ଅହଂ ପଠମଂ ସୋତାପନ୍ନୋ ଇଦାନି ଅରହତ୍ତମଗ୍ଗଞ୍ଞାଣେନ ଅମତଂ ସନ୍ତଂ ଵୂପସନ୍ତସଭାଵଂ ପଦଂ ପଜ୍ଜିତବ୍ବଂ ପାପୁଣିତବ୍ବଂ, ଅନୁତ୍ତରଂ ଉତ୍ତରଵିରହିତଂ ନିବ୍ବାନଂ ପତ୍ତୋ ଅଧିଗତୋତି ଅତ୍ଥୋ। ସବ୍ବାସଵେ ପରିଞ୍ଞାୟାତି କାମାସଵାଦୟୋ ସବ୍ବେ ଆସଵେ ପରିଞ୍ଞାୟ ପହାନପରିଞ୍ଞାୟ ପଜହିତ୍ୱା ଅନାସଵୋ ନିକ୍କିଲେସୋ ଵିହରାମି ଇରିୟାପଥଵିହାରେନ ଵାସଂ କପ୍ପେମି। ପଟିସମ୍ଭିଦା ଚତସ୍ସୋତ୍ୟାଦୟୋ ଗାଥାୟୋ ଵୁତ୍ତତ୍ଥାୟେଵ।

ଅଥ ନଂ ସତ୍ଥା ଅପରଭାଗେ ଜେତଵନମହାଵିହାରେ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘମଜ୍ଝେ ପଞ୍ଞତ୍ତଵରବୁଦ୍ଧାସନେ ନିସିନ୍ନୋ ପଠମଂ ପଟିଵିଦ୍ଧଧମ୍ମଭାଵଂ ଦୀପେନ୍ତୋ ''ଏତଦଗ୍ଗଂ, ଭିକ୍ଖଵେ, ମମ ସାଵକାନଂ ଭିକ୍ଖୂନଂ ରତ୍ତଞ୍ଞୂନଂ ଯଦିଦଂ ଅଞ୍ଞାସିକୋଣ୍ଡଞ୍ଞୋ''ତି (ଅ॰ ନି॰ ୧।୧୮୮) ଏତଦଗ୍ଗେ ଠପେସି। ସୋ ଦ୍ୱୀହି ଅଗ୍ଗସାଵକେହି ଅତ୍ତନି କରିୟମାନଂ ପରମନିପଚ୍ଚକାରଂ, ଗାମନ୍ତସେନାସନେ ଆକିଣ୍ଣଵିହାରଞ୍ଚ ପରିହରିତୁକାମୋ, ଵିଵେକାଭିରତିୟା ଵିହରିତୁକାମୋ ଚ ଅତ୍ତନୋ ସନ୍ତିକଂ ଉପଗତାନଂ ଗହଟ୍ଠପବ୍ବଜିତାନଂ ପଟିସନ୍ଥାରକରଣମ୍ପି ପପଞ୍ଚଂ ମଞ୍ଞମାନୋ ସତ୍ଥାରଂ ଆପୁଚ୍ଛିତ୍ୱା ହିମଵନ୍ତଂ ପଵିସିତ୍ୱା ଛଦ୍ଦନ୍ତେହି ନାଗେହି ଉପଟ୍ଠିୟମାନୋ ଛଦ୍ଦନ୍ତଦହତୀରେ ଦ୍ୱାଦସ ଵସ୍ସାନି ଵସି। ଏଵଂ ତତ୍ଥ ଵସନ୍ତଂ ଥେରଂ ଏକଦିଵସଂ ସକ୍କୋ ଦେଵରାଜା ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଵନ୍ଦିତ୍ୱା ଠିତୋ ଏଵମାହ ''ସାଧୁ ମେ, ଭନ୍ତେ, ଅୟ୍ୟୋ ଧମ୍ମଂ ଦେସେତୂ''ତି। ଥେରୋ ତସ୍ସ ଚତୁସଚ୍ଚଗବ୍ଭଂ ତିଲକ୍ଖଣାହତଂ ସୁଞ୍ଞତାପଟିସଂଯୁତ୍ତଂ ନାନାନୟଵିଚିତ୍ତଂ ଅମତୋଗଧଂ ବୁଦ୍ଧଲୀଳାୟ ଧମ୍ମଂ ଦେସେସି। ତଂ ସୁତ୍ୱା ସକ୍କୋ ଅତ୍ତନୋ ପସାଦଂ ପଵେଦେନ୍ତୋ –

''ଏସ ଭିୟ୍ୟୋ ପସୀଦାମି, ସୁତ୍ୱା ଧମ୍ମଂ ମହାରସଂ;

ଵିରାଗୋ ଦେସିତୋ ଧମ୍ମୋ, ଅନୁପାଦାୟ ସବ୍ବସୋ''ତି। (ଥେରଗା॰ ୬୭୩) –

ଥୁତିଂ ଅକାସି। ଥେରୋ ଛଦ୍ଦନ୍ତଦହତୀରେ ଦ୍ୱାଦସ ଵସ୍ସାନି ଵସିତ୍ୱା ଉପକଟ୍ଠେ ପରିନିବ୍ବାନେ ସତ୍ଥାରଂ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ପରିନିବ୍ବାନଂ ଅନୁଜାନାପେତ୍ୱା ତତ୍ଥେଵ ଗନ୍ତ୍ୱା ପରିନିବ୍ବାୟୀତି।

ଅଞ୍ଞାସିକୋଣ୍ଡଞ୍ଞତ୍ଥେରଅପଦାନଵଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୩-୮। ପିଣ୍ଡୋଲଭାରଦ୍ୱାଜତ୍ଥେରଅପଦାନଵଣ୍ଣନା

ପଦୁମୁତ୍ତରୋନାମ ଜିନୋତିଆଦିକଂ ଆୟସ୍ମତୋ ପିଣ୍ଡୋଲଭାରଦ୍ୱାଜସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅୟମ୍ପି ପୁରିମବୁଦ୍ଧେସୁ କତାଧିକାରୋ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଭଵେ ଵିଵଟ୍ଟୂପନିସ୍ସୟାନି ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ପଦୁମୁତ୍ତରସ୍ସ ଭଗଵତୋ କାଲେ ସୀହୟୋନିୟଂ ନିବ୍ବତ୍ତିତ୍ୱା ପବ୍ବତପାଦେ ଗୁହାୟଂ ଵିହାସି। ଭଗଵା ତସ୍ସ ଅନୁଗ୍ଗହଂ କାତୁଂ ଗୋଚରାୟ ପକ୍କନ୍ତକାଲେ ତସ୍ସ ସୟନଗୁହଂ ପଵିସିତ୍ୱା ନିରୋଧଂ ସମାପଜ୍ଜିତ୍ୱା ନିସୀଦି। ସୀହୋ ଗୋଚରଂ ଗହେତ୍ୱା ନିଵତ୍ତୋ

ଗୁହଦ୍ୱାରେ ଠତ୍ୱା ଭଗୱନ୍ତଂ ଦିସ୍ୱା ହଟ୍ଠତୁଟ୍ଠୋ ଜଲଜଥଲଜପୁପ୍ଫେହି ପୂଜଂ କତ୍ୱା ଚିତ୍ତଂ ପସାଦେନ୍ତୋ ଭଗୱତୋ ଆରକ୍ଖଣତ୍ଥାୟ ଅଞ୍ଞେ ୱାଳଅମିଗେ ଅପନେତୁଂ ତୀସୁ ୱେଲାସୁ ସୀହନାଦଂ ନଦନ୍ତୋ ବୁଦ୍ଧଗତାୟ ସତିୟା ଅଟ୍ଠାସି। ୟଥା ପଠମଦିୱସେ, ଏୱଂ ସତ୍ତାହଂ ପୂଜେସି। ଭଗୱା "ସତ୍ତାହଚ୍ଚୟେନ ନିରୋଧା ୱୁଟ୍ଠହିତ୍ୱା ୱଚ୍ଛିସ୍ସତି ଇମସ୍ସ ଏତ୍ତକୋ ଉପନିସ୍ସୟୋ"ତି ତସ୍ସ ପସ୍ସନ୍ତସ୍ସେୱ ଆକାସଂ ପକ୍ଖନ୍ଦିତ୍ୱା ୱିହାରମେୱ ଗତୋ।

ସୀହୋ ବୁଦ୍ଧୱିୟୋଗଦୁକ୍ଖଂ ଅଧିୱାସେତୁଂ ଅସକ୍କୋନ୍ତୋ କାଲଂ କତ୍ୱା ହଂସୱତୀନଗରେ ମହାଭୋଗକୁଲେ ନିବ୍ବତ୍ତିତ୍ୱା ୱୟପ୍ପତ୍ତୋ ନଗରୱାସୀହି ସଦ୍ଧିଂ ୱିହାରଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ସତ୍ଥୁ ଧମ୍ମଦେସନଂ ସୁତ୍ୱା ପସନ୍ନୋ ସତ୍ତାହଂ ବୁଦ୍ଧପ୍ପମୁଖସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘସ୍ସ ମହାଦାନଂ ପୱତ୍ତେତ୍ୱା ୟାୱଜୀୱଂ ପୁଞ୍ଞାନି କତ୍ୱା ଅପରାପରଂ ଦେୱମନୁସ୍ସେସୁ ସଂସରନ୍ତୋ ଅମ୍ହାକଂ ଭଗୱତୋ କାଲେ କୋସମ୍ବିୟଂ ରଞ୍ଞୋ ଉଦେନସ୍ସ ପୁରୋହିତସ୍ସ ପୁତ୍ତୋ ହୁତ୍ୱା ନିବ୍ବତ୍ତି। ଭାରଦ୍ୱାଜୋତିସ୍ସ ନାମଂ ଅହୋସି। ସୋ ୱୟପ୍ପତ୍ତୋ ତୟୋ ୱେଦେ ଉଗ୍ଗହେତ୍ୱା ପଞ୍ଚ ମାଣୱକସତାନି ମନ୍ତେ ୱାଚେନ୍ତୋ ମହଗ୍ଘସଭାୱେନ ଅନନୁରୂପାଚାରତ୍ତା ତେହି ପରିଚ୍ଚତ୍ତୋ ରାଜଗହଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ଭଗୱତୋ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘସ୍ସ ଚ ଲାଭସକ୍କାରଂ ଦିସ୍ୱା ସାସନେ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ଭୋଜନେ ଅମତ୍ତଞ୍ଞୂ ହୁତ୍ୱା ୱିହରତି। ସତ୍ଥାରା ଉପାୟେନ ମତ୍ତଞ୍ଞୁତାୟ ପତିଟ୍ଠାପେନ୍ତୋ ୱିପସ୍ସନଂ ପଟ୍ଠପେତ୍ୱା ନଚିରସ୍ସେୱ ଛଳଅଭିଞ୍ଞୋ ଅହୋସି। ଛଳଅଭିଞ୍ଞୋ ପନ ହୁତ୍ୱା ଭଗୱତୋ ସମ୍ମୁଖା "ୟଂ ସାୱକେହି ପତ୍ତବ୍ବଂ, ତଂ ମୟା ଅନୁପ୍ପତ୍ତ"ନ୍ତି, ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘେ ଚ "ୟସ୍ସ ମଗ୍ଗେ ୱା ଫଲେ ୱା କଙ୍ଖା ଅତ୍ଥି, ସୋ ମଂ ପୁଚ୍ଛତୂ"ତି ସୀହନାଦଂ ନଦି। ତେନ ତଂ ଭଗୱା – "ଏତଦଗ୍ଗଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ମମ ସାୱକାନଂ ଭିକ୍ଖୂନଂ ସୀହନାଦିକାନଂ ୟଦିଦଂ ପିଣ୍ଡୋଲଭାରଦ୍ୱାଜୋ"ତି (ଅ। ନି। ୧।୧୮୮, ୧୯୫) ଏତଦଗ୍ଗେ ଠପେସି।

୬୧୩। ଏୱଂ ଏତଦଗ୍ଗଂ ଠାନଂ ପତ୍ୱା ପୁବ୍ବେ କତପୁଞ୍ଞସମ୍ଭାରଂ ସରିତ୍ୱା ସୋମନସ୍ସୱସେନ ଅତ୍ତନୋ ପୁଞ୍ଞକମ୍ମାପଦାନଂ ୱିଭାୱେନ୍ତୋ ପଦୁମୁତ୍ତରୋତିଆଦିମାହ। ତସ୍ସତ୍ଥୋ ହେଟ୍ଠା ୱୁତ୍ତୋୱ। ପୁରତୋ ହିମୱନ୍ତସ୍ସାତି ହିମାଲୟପବ୍ବତତୋ ପୁବ୍ବଦିସାଭାଗେତି ଅତ୍ଥୋ। ଚିତ୍ତକୂଟେୱସୀ ତଦାତି ୟଦା ଅହଂ ସୀହୋ ମିଗରାଜା ହୁତ୍ୱା ହିମୱନ୍ତପବ୍ବତସମୀପେ ୱସାମି, ତଦା ପଦୁମୁତ୍ତରୋ ନାମ ସତ୍ଥା ଅନେକେହି ଚ ଓସଧେହି, ଅନେକେହି ଚ ରତନେହି ଚିତ୍ତୱିଚିତ୍ତତାୟ ଚିତ୍ତକୂଟେ ଚିତ୍ତପବ୍ବତସିଖରେ ୱସୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୬୧୪।ଅଭୀତରୂପୋ ତତ୍ଥାସିନ୍ତି ଅଭୀତସଭାୱୋ ନିବ୍ଭୟସଭାୱୋ ମିଗରାଜା ତତ୍ଥ ଆସିଂ ଅହୋସିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ଚତୁକ୍କମୋତି ଚତୂହି ଦିସାହି କମୋ ଗନ୍ତୁଂ ସମତ୍ଥୋ। ୟସ୍ସ ସଦ୍ଦଂ ସୁଣିତ୍ୱାନାତି ୟସ୍ସ ମିଗରଞ୍ଞୋ ସୀହନାଦଂ ସୁତ୍ୱା ବହୁଜ୍ଜନା ବହୁସତ୍ତା ୱିକ୍ଖମ୍ଭନ୍ତି ୱିସେସେନ ଖମ୍ଭନ୍ତି ଭାୟନ୍ତି।

୬୧୫।ସୁଫୁଲ୍ଲଂ ପଦୁମଂ ଗୟ୍ହାତି ଭଗୱତି ପସାଦେନ ସୁପୁପ୍ଫିତପଦୁମପୁପ୍ଫଂ ଡଂସିତ୍ୱା। ନରାସଭଂ ନରାନଂ ଆସଭଂ ଉତ୍ତମଂ ସେଟ୍ଠଂ ସମ୍ବୁଦ୍ଧଂ ଉପଗଚ୍ଛିଂ, ସମୀପଂ ଅଗମିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ୱୁଟ୍ଠିତସ୍ସ ସମାଧିମ୍ହାତି ନିରୋଧସମାପତ୍ତିତୋ ୱୁଟ୍ଠିତସ୍ସ ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ତଂ ପୁପ୍ଫଂ ଅଭିରୋପୟିଂ ପୂଜେସିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

୬୧୬।ଚତୁଦ୍ଦିସଂ ନମସ୍ସିତ୍ୱାତି ଚତୂସୁ ଦିସାସୁ ନମସ୍ସିତ୍ୱା ସକଂ ଚିତ୍ତଂ ଅତ୍ତନୋ ଚିତ୍ତଂ ପସାଦେତ୍ୱା ଆଦରେନ ପତିଟ୍ଠପେତ୍ୱା ସୀହନାଦଂ ଅଭୀତନାଦଂ ଅନଦିଂ ଘୋସେସିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

୬୧୭। ତତୋ ବୁଦ୍ଧେନ ଦିନ୍ନବ୍ୟାକରଣଂ ପକାସେନ୍ତୋ ପଦୁମୁତ୍ତରୋତିଆଦିମାହ। ତଂ ଉତ୍ତାନତ୍ଥମେୱ।

୬୧୮।ୱଦତଂ ସେଟ୍ଠୋତି "ମୟଂ ବୁଦ୍ଧା, ମୟଂ ବୁଦ୍ଧା"ତି ୱଦନ୍ତାନଂ ଅଞ୍ଞତିତ୍ଥିୟାନଂ ସେଟ୍ଠୋ ଉତ୍ତମୋ ବୁଦ୍ଧୋ ଆଗତୋତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ତସ୍ସ ଆଗତସ୍ସ ଭଗୱତୋ ତଂ ଧମ୍ମଂ ସୋସ୍ସାମ ସୁଣିସ୍ସାମାତି ଅତ୍ଥୋ।

୬୧୯।ତେସଂହାସପରେତାନନ୍ତି ହାସେହି ସୋମନସ୍ସେହି ପରେତାନଂ ଅଭିଭୂତାନଂ ସମନ୍ନାଗତାନଂ ତେସଂ ଦେୱମନୁସ୍ସାନଂ। ଲୋକନାୟକୋତି ଲୋକସ୍ସ ନାୟକୋ ସଗ୍ଗମୋକ୍ଖସମ୍ପାପକୋ ମମ ସଦ୍ଦଂ ମୟ୍ହଂ ସୀହନାଦଂ ପକିତ୍ତେସି ପକାସେସି କଥେସି, ଦୀଘଦସ୍ସୀ ଅନାଗତକାଲଦସ୍ସୀ ମହାମୁନି ମୁନୀନମନ୍ତରେ ମହନ୍ତୋ ମୁନି। ସେସଗାଥା ସୁୱିଞ୍ଞେୟ୍ୟମେୱ।

୬୨୨। ନାମେନ ପଦୁମୋ ନାମ ଚକ୍କୱତ୍ତୀ ହୁତ୍ୱା ଚତୁସଟ୍ଠିୟା ଜାତିୟା ଇସ୍ସରିୟଂ ଇସ୍ସରଭାୱଂ ରଜ୍ଜଂ କାରୟିସ୍ସତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୬୨୩।କପ୍ପସତସହସ୍ସମ୍ହୀତି ସାମ୍ପତ୍ତେ ଭୁମ୍ମୱଚନଂ, କପ୍ପସତସହସ୍ସାନଂ ପରିୟୋସାନେତି ଅତ୍ଥୋ।

୬୨୪।ପକାସିତେ ପାୱଚନେତି ତେନ ଗୋତମେନ ଭଗୱତା ପିଟକତ୍ତୟେ ପକାସିତେ ଦେସିତେତି ଅତ୍ଥୋ। ବ୍ରହ୍ମବନ୍ଧୁ ଭୱିସ୍ସତୀତି ତଦା ଗୋତମସ୍ସ ଭଗୱତୋ କାଲେ ଅୟଂ ସୀହୋ ମିଗରାଜା ବ୍ରାହ୍ମଣକୁଲେ ନିବ୍ବତ୍ତିସ୍ସତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ବ୍ରହ୍ମଞ୍ଞା ଅଭିନିକ୍ଖମ୍ମାତି ବ୍ରାହ୍ମଣକୁଲତୋ ନିକ୍ଖମିତ୍ୱା ତସ୍ସ ଭଗୱତୋ

ସାସନେ ପଦ୍ଧଜିସ୍ସତୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୬୨୫।ପଧାନପହିତଞ୍ଚୋତି ୱୀରିୟକରଣନ୍ତଂ ପେସିତଚିତ୍ତୋ। ଉପଧିସଙ୍ଖାତାନଂ କିଲେସାନଂ ଅଭାୱେନ ନିରୁପଧି। କିଲେସଦରଥାନଂ ଅଭାୱେନ ଉପସନ୍ତୋ। ସବ୍ବାସୱେ ସକଲାସୱେ ପରିଞ୍ଞାୟ ପହାୟ ଅନାସୱୋ ନିକ୍କିଲେସୋ ନିବ୍ବାୟିସ୍ସତି ଖନ୍ଧପରିନିବ୍ବାନେନ ନିବ୍ବୁତୋ ଭୱିସ୍ସତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୬୨୬।ୱିଜନେ ପନ୍ତସେୟ୍ୟମ୍ହୀତି ଜନସମ୍ବାଧରହିତେ ଦୂରାରଞ୍ଞକସେନାସନେତି ଅତ୍ଥୋ। ୱାଳଅମିଗସମାକୁଲେତି କାଳଅସୀହାଦୀହି ଚଣ୍ଡମିଗସଙ୍ଘେହି ଆକୁଲେ ସଂକିଣ୍ଣେତି ଅତ୍ଥୋ। ସେସଂ ୱୁତ୍ତତ୍ଥମେୱାତି।

ପିଣ୍ଡୋଲଭାରଦ୍ୱାଜତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୩-୯। ଖଦିରୱନିୟତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା

ଗଙ୍ଗାଭାଗୀରଥୀ ନାମାତିଆଦିକଂ ଆୟସ୍ମତୋ ଖଦିରୱନିୟତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅୟମ୍ପି ପୁରିମବୁଦ୍ଧେସୁ କତାଧିକାରୋ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଭୱେ ୱିୱଟ୍ଟୂପନିସ୍ସୟାନି ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ପଦୁମୁତ୍ତରସ୍ସ ଭଗୱତୋ କାଲେ ହଂସୱତୀନଗରେ ତିତ୍ଥନାୱିକକୁଲେ ନିବ୍ବତ୍ତିତ୍ୱା ମହାଗଙ୍ଗାୟ ପୟାଗତିତ୍ଥେ ତିତ୍ଥନାୱାୟ କମ୍ମଂ କରୋନ୍ତୋ ଏକଦିୱସଂ ସସାୱକସଙ୍ଘଂ ଭଗୱନ୍ତଂ ଗଙ୍ଗାତୀରଂ ଉପଗତଂ ଦିସ୍ୱା ପସନ୍ନମାନସୋ ନାୱାସଙ୍ଘାଟଂ ଯୋଜେତ୍ୱା ମହନ୍ତେନ ପୂଜାସକ୍କାରେନ ପରତୀରଂ ପାପେତ୍ୱା ଅଞ୍ଞତରଂ ଭିକ୍ଖୁଂ ସତ୍ଥାରା ଆରଞ୍ଞକାନଂ ଭିକ୍ଖୂନଂ ଅଗ୍ଗଟ୍ଠାନେ ଠପିୟମାନଂ ଦିସ୍ୱା ତଂ ଠାନନ୍ତରଂ ପତ୍ଥେତ୍ୱା ଭଗୱତୋ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘସ୍ସ ଚ ମହାଦାନଂ ପୱତ୍ତେତ୍ୱା ପଣିଧାନଂ ଅକାସି। ଭଗୱା ତସ୍ସ ପତ୍ଥନାୟ ଅୱଞ୍ଝଭାୱଂ ବ୍ୟାକାସି।

ସୋ ତତୋ ପଟ୍ଠାୟ ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ଦେୱମନୁସ୍ସେସୁ ସଂସରନ୍ତୋ ଉଭୟସମ୍ପତ୍ତିଯୋ ଅନୁଭୱିତ୍ୱା ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ ମଗଧରଟ୍ଠେ ନାଲକଗାମେ ରୂପସାରିୟା ନାମ ବ୍ରାହ୍ମଣିୟା କୁଚ୍ଛିମ୍ହି ନିବ୍ବତ୍ତି। ତଂ ୱୟପ୍ପତ୍ତଂ ମାତାପିତରୋ ଘରବନ୍ଧନେନ ବନ୍ଧିତୁକାମା ହୁତ୍ୱା ତସ୍ସ ଆରୋଚେସୁଂ। ସୋ ସାରିପୁତ୍ତତ୍ଥେରସ୍ସ ପବ୍ବଜିତଭାୱଂ ସୁତ୍ୱା ''ମୟ୍ହଂ ଜେଟ୍ଠଭାତା ଅୟ୍ୟୋ ଉପତିସ୍ସୋ ଇମଂ ୱିଭୱଂ ଛଡ୍ଡେତ୍ୱା ପବ୍ବଜିତୋ, ତେନ ୱନ୍ତଂ ଖେଳଅପିଣ୍ଡଂ କଥାହଂ ଅନୁଭୱିସ୍ସାମୀ''ତି ଜାତସଂୱେଗୋ ପାସଂ ଅନୁପଗଚ୍ଛମାନମିଗୋ ୱିୟ ଞାତକେ ୱଞ୍ଚେତ୍ୱା ହେତୁସମ୍ପତ୍ତିୟା ଚୋଦିୟମାନୋ ଭିକ୍ଖୂନଂ ସନ୍ତିକଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ଧମ୍ମସେନାପତିନୋ କନିଟ୍ଠଭାୱଂ ନିୱେଦେତ୍ୱା ଅତ୍ତନୋ ପବ୍ବଜ୍ଜାୟ ଛନ୍ଦଂ ଆରୋଚେସି। ଭିକ୍ଖୂ ତଂ ପବ୍ବାଜେତ୍ୱା ପରିପୁଣ୍ଣୱୀସତିୱସ୍ସଂ ଉପସମ୍ପାଦେତ୍ୱା କମ୍ମଟ୍ଠାନେ ନିୟୋଜେସୁଂ। ସୋ କମ୍ମଟ୍ଠାନଂ ଗହେତ୍ୱା ଖଦିରୱନଂ ପୱିସିତ୍ୱା ୱିସ୍ସମନ୍ତୋ ଘଟେନ୍ତୋ ୱାୟମନ୍ତୋ ଞାଣସ୍ସ ପରିପାକଂ ଗତତ୍ତା ନଚିରସ୍ସେୱ ଛଳଅଭିଞ୍ଞୋ ଅରହା ଅହୋସି। ସୋ ଅରହା ହୁତ୍ୱା ସତ୍ଥାରଂ ଧମ୍ମସେନାପତିଞ୍ଚ ୱନ୍ଦିତୁଂ ସେନାସନଂ ସଂସାମେତ୍ୱା ପତ୍ତଚୀୱରମାଦାୟ ନିକ୍ଖମିତ୍ୱା ଅନୁପୁବ୍ବେନ ସାୱତ୍ଥିଂ ପତ୍ୱା ଜେତୱନଂ ପୱିସିତ୍ୱା ସତ୍ଥାରଂ ଧମ୍ମସେନାପତିଞ୍ଚ ୱନ୍ଦିତ୍ୱା କତିପାହଂ ଜେତୱନେ ୱିହାସି। ଅଥ ନଂ ସତ୍ଥା ଅରିୟଗଣମଜ୍ଝେ ନିସିନ୍ନୋ ଆରଞ୍ଞକାନଂ ଭିକ୍ଖୂନଂ ଅଗ୍ଗଟ୍ଠାନେ ଠପେସି – ''ଏତଦଗ୍ଗଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ମମ ସାୱକାନଂ ଭିକ୍ଖୂନଂ ଆରଞ୍ଞକାନଂ ଯଦିଦଂ ରେୱତୋ''ତି (ଅ। ନି। ୧।୧୯୮, ୨୦୩)।

୬୨୮। ଏୱଂ ଏତଦଗ୍ଗଟ୍ଠାନଂ ପତ୍ୱା ଅତ୍ତନୋ ପୁବ୍ବକମ୍ମଂ ସରିତ୍ୱା ପୀତିସୋମନସ୍ସୱସେନ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ଗଙ୍ଗା ଭାଗୀରଥୀତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ଗଙ୍ଗାତି ଗାୟମାନା ଘୋସଂ କୁରୁମାନା ଗଚ୍ଛତୀତି ଗଙ୍ଗା। ଅଥ ୱା ଗୋ ୱୁଚ୍ଚତି ପଥୱୀ, ତସ୍ମିଂ ଗତା ପୱତ୍ତାତି ଗଙ୍ଗା। ଅନୋତତ୍ତଦହଂ ତିକ୍ଖତ୍ତୁଂ ପଦକ୍ଖିଣଂ କତ୍ୱା ଗତଟ୍ଠାନେ ଆୱଟ୍ଟଗଙ୍ଗାତି ଚ ପବ୍ବତମତ୍ଥକେନ ଗତଟ୍ଠାନେ ବହଲଗଙ୍ଗାତି ଚ ତିରଚ୍ଛାନପବ୍ବତଂ ୱିଜ୍ଝିତ୍ୱା ଗତଟ୍ଠାନେ ଉମଙ୍ଗଗଙ୍ଗାତି ଚ ତତୋ ବହଲପବ୍ବତଂ ପହରିତ୍ୱା ପଞ୍ଚଯୋଜନଂ ଆକାସେନ ଗତଟ୍ଠାନେ ଆକାସଗଙ୍ଗାତି ଚ ତସ୍ସା ପତିତଟ୍ଠାନଂ ଭିନ୍ଦିତ୍ୱା ଜାତଂ ପଞ୍ଚ ଯୋଜନଂ ପୋକ୍ଖରଣୀକୂଲଂ ଭିନ୍ଦିତ୍ୱା ତତ୍ଥ ପନ ପଞ୍ଚଙ୍ଗୁଲି ୱିୟ ପଞ୍ଚ ଧାରା ହୁତ୍ୱା ଗଙ୍ଗା ଯମୁନା ସରଭୂ ମହୀ ଅଚିରୱତୀତି ପଞ୍ଚ ନାମା ହୁତ୍ୱା ଜମ୍ବୁଦୀପଂ ପଞ୍ଚ ଭାଗଂ ପଞ୍ଚ କୋଟ୍ଠାସଂ କତ୍ୱା ପଞ୍ଚ ଭାଗେ ପଞ୍ଚ କୋଟ୍ଠାସେ ଇତା ଗତା ପୱତ୍ତାତି ଭାଗୀରଥୀ। ଗଙ୍ଗା ଚ ସା ଭାଗୀରଥୀ ଚେତି ଗଙ୍ଗାଭାଗୀରଥୀ। ''ଭାଗୀରଥୀ ଗଙ୍ଗା''ତି ୱତ୍ତବ୍ବେ ଗାଥାବନ୍ଧସୁଖତ୍ଥଂ ପୁବ୍ବଚରିୟୱସେନ ୱୁତ୍ତନ୍ତି ଦଟ୍ଠବ୍ବଂ। ହିମୱନ୍ତା ପଭାୱିତାତି ସତ୍ତେ ହିଂସତି ସୀତେନ ହନତି ମଥେତି ଆଲୋଳେତୀତି ହିମୋ, ହିମୋ ଅସ୍ସ ଅତ୍ଥୀତି ହିମୱା, ତତୋ ହିମୱନ୍ତତୋ ପଟ୍ଠାୟ ପଭାୱିତା ପୱତ୍ତା ସନ୍ଦମାନାତି ହିମୱନ୍ତପଭାୱିତା। କୁତିତ୍ଥେ ନାୱିକୋ ଆସିନ୍ତି ତସ୍ସା ଗଙ୍ଗାୟ ଚଣ୍ଡସୋତସମାପନ୍ନେ ୱିସମତିତ୍ଥେ କେୱଟ୍ଟକୁଲେ ଉପ୍ପନ୍ନୋ ନାୱିକୋ ଆସିଂ ଅହୋସିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ଓରିମେ ଚ ତରିଂ ଅହନ୍ତି ସମ୍ପତ୍ତସମ୍ପତ୍ତମନୁସ୍ସେ ପାରିମା ତୀରା ଓରିମଂ ତୀରଂ ଅହଂ ତରିଂ ତାରେସିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

୬୨୯।ପଦୁମୁତ୍ତରୋ ନାୟକୋତି ଦ୍ୱିପଦାନଂ ଉତ୍ତମୋ ସତ୍ତେ ନିବ୍ବାନଂ ନାୟକୋ ପାପନକୋ ପଦୁମୁତ୍ତରବୁଦ୍ଧୋ ମମ ପୁଞ୍ଞସମ୍ପତ୍ତିଂ ନିପ୍ଫାଦେନ୍ତୋ। ୱସୀସତସହସ୍ସେହି ଖୀଣାସୱସତସହସ୍ସେହି ଗଙ୍ଗାସୋତଂ ତରିତୁଂ ତିତ୍ଥଂ ପତ୍ତୋତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୬୩୦ ।ବହୂ ନାୱା ସମାନେତ୍ୱାତି ସମ୍ପଭ୍ତଂ ତଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧଂ ଦିସ୍ୱା ଓଢ୍ଢ଼କୀହି ସୁଟ୍ଠୁ ସଙ୍ଖତଂ କତଂ ନିପ୍ଫାଦିତଂ ବହୂ ନାୱାୟୋ ସମାନେତ୍ୱା ଦ୍ୱେ ଦ୍ୱେ ନାୱାୟୋ ଏକତୋ କତ୍ୱା ତସ୍ସା ନାୱାୟ ଉପରି ମଣ୍ଡପଛଦନଂ କତ୍ୱା ନରାସଭଂ ପଦୁମୁତ୍ତରସମ୍ବୁଦ୍ଧଂ ପଟିମାନିଂ ପୂଜେସିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

୬୩୧ ।ଆଗନ୍ତ୍ୱାନଚ ସମ୍ବୁଦ୍ଧୋତି ଏୱଂ ସଙ୍ଖଟିତାୟ ନାୱାୟ ତତ୍ଥ ଆଗନ୍ତ୍ୱାନ ତଞ୍ଚ ନାୱଙ୍କ ନାୱମୁତ୍ତମଂ ଆରୁହୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ୱାରିମଜ୍ଝେ ଠିତୋ ସତ୍ଥାତି ନାୱମାରୂଳ୍ହୋ ସତ୍ଥା ଗଙ୍ଗାଜଲମଜ୍ଝେ ଠିତୋ ସମାନୋ ଇମା ସୋମନସ୍ସପଟିସଂୟୁତ୍ତଗାଥା ଅଭାସଥ କଥେସୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୬୩୨ ।ୟୋ ସୋ ତାରେସି ସମ୍ବୁଦ୍ଧନ୍ତି ୟୋ ସୋ ନାୱିକୋ ଗଙ୍ଗାସୋତାୟ ସମ୍ବୁଦ୍ଧଂ ଅତାରେସି। ସଙ୍ଘଞ୍ଚାପି ଅନାସୱନ୍ତି ନ କେୱଲମେୱ ସମ୍ବୁଦ୍ଧଂ ତାରେସି, ଅନାସୱଂ ନିକ୍କିଲେସଂ ସଙ୍ଘଞ୍ଚାପି ତାରେସୀତି ଅତ୍ଥୋ। ତେନ ଚିତ୍ତପସାଦେନାତି ତେନ ନାୱାପାଜନକାଲେ ଉପ୍ପନ୍ନେନ ସୋମନସ୍ସସହଗତଚିତ୍ତପସାଦେନ ଦେୱଲୋକେ ଛସୁ କାମସଗ୍ଗେସୁ ରମିସ୍ସତି ଦିବ୍ବସମ୍ପତ୍ତିଂ ଅନୁଭୱିସ୍ସତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୬୩୩।ନିବ୍ବତ୍ତିସ୍ସତିତେ ବ୍ୟମ୍ହନ୍ତି ଦେୱଲୋକେ ଉପ୍ପନ୍ନସ୍ସ ତେ ତୁୟ୍ହଂ ବ୍ୟମ୍ହଂ ୱିମାନଂ ସୁକତଂ ସୁଟ୍ଠୁ ନିବ୍ବତ୍ତଂ ନାୱସଣ୍ଠିତଂ ନାୱାସଣ୍ଠାନଂ ନିବ୍ବତ୍ତିସ୍ସତି ପାତୁଭୱିସ୍ସତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଆକାସେ ପୁପ୍ଫଛଦନନ୍ତି ନାୱାୟ ଉପରିମଣ୍ଡପକତକମ୍ମସ୍ସ ନିସ୍ସନ୍ଦେନ ସବ୍ବଦା ଗତଗତଟ୍ଠାନେ ଆକାସେ ପୁପ୍ଫଛଦନଂ ଧାରୟିସ୍ସତୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୬୩୪ ।ଅଟ୍ଠପଞ୍ଞାସକପ୍ପମ୍ହୀତି ଇତୋ ପୁଞ୍ଞକରଣକାଲତୋ ପଟ୍ଠାୟ ଅଟ୍ଠପଣ୍ଣାସକପ୍ପଂ ଅତିକ୍କମିତ୍ୱା ନାମେନ ତାରକୋ ନାମ ଚକ୍କୱତ୍ତୀ ଖତ୍ତିୟୋ ଚାତୁରନ୍ତୋ ଚତୂସୁ ଦୀପେସୁ ଇସ୍ସରୋ ୱିଜିତାୱୀ ଜିତୱନ୍ତୋ ଭୱିସ୍ସତୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ସେସଗାଥା ଉତ୍ତାନତ୍ଥାୱ।

୬୩୭ ।ରେୱତୋ ନାମ ନାମେନାତି ରେୱତୀନକ୍ଖତ୍ତେନ ଜାତତ୍ତା ''ରେୱତୋ''ତି ଲଦ୍ଧନାମୋ ବ୍ରହ୍ମବନ୍ଧୁ ବ୍ରାହ୍ମଣପୁତ୍ତଭୂତୋ ଭୱିସ୍ସତି ବ୍ରାହ୍ମଣକୁଲେ ଉପ୍ପଜ୍ଜିସ୍ସତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୬୩୯ ।ନିବ୍ବାୟିସ୍ସତିନାସୱୋତି ନିକ୍କିଲେସୋ ଖନ୍ଧପରିନିବ୍ବାନେନ ନିବ୍ବାୟିସ୍ସତି।

୬୪୦ ।ୱୀରିୟଂ ମେ ଧୁରଧୋରୟ୍ହନ୍ତି ଏୱଂ ପଦୁମୁତ୍ତରେନ ଭଗୱତା ବ୍ୟାକତୋ ଅହଂ କମେନ ପାରମିତାକୋଟିଂ ପତ୍ୱା ମେ ମୟ୍ହଂ ୱୀରିୟଂ ଅସିଥିଲୱୀରିୟଂ ଧୁରଧୋରୟ୍ହଂ ଧୁରୱାହଂ ଧୁରାଧାରଂ ୟୋଗେହି ଖେମସ୍ସ ନିବ୍ଭୁୟସ୍ସ ନିବ୍ବାନସ୍ସ ଅଧିୱାହନଂ ଆୱହନଂ ଅହୋସୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଧାରେମି ଅନ୍ତିମଂ ଦେହନ୍ତି ଇଦାନାହଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧସାସନେ ପରିୟୋସାନସରୀରଂ ଧାରେମୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

ସୋ ଅପରଭାଗେ ଅତ୍ତନୋ ଜାତଗାମଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ''ଚାଲା, ଉପଚାଲା, ସୀସୂପଚାଲା''ତି ତିସ୍ସନ୍ନଂ ଭଗିନୀନଂ ପୁତ୍ତେ ''ଚାଲା, ଉପଚାଲା, ସୀସୂପଚାଲା''ତି ତୟୋ ଭାଗିନେୟ୍ୟେ ଆନେତ୍ୱା ପବ୍ବାଜେତ୍ୱା କମ୍ମଟ୍ଠାନେ ନିୟୋଜେସି। ତେ କମ୍ମଟ୍ଠାନଂ ଅନୁୟୁତ୍ତା ୱିହରିଂସୁ।

ତସ୍ମିଞ୍ଚ ସମୟେ ଥେରସ୍ସ କୋଚିଦେୱ ଆବାଧୋ ଉପ୍ପନ୍ନୋ, ତଂ ସୁତ୍ୱା ସାରିପୁତ୍ତତ୍ଥେରୋ – ''ରେୱତସ୍ସ ଗିଲାନପୁଚ୍ଛନଂ ଅଧିଗମପୁଚ୍ଛନଞ୍ଚ କରିସ୍ସାମୀ''ତି ଉପଗଞ୍ଛି। ରେୱତତ୍ଥେରୋ ଧମ୍ମସେନାପତିଂ ଦୂରତୋୱ ଆଗଚ୍ଛନ୍ତଂ ଦିସ୍ୱା ତେସଂ ସାମଣେରାନଂ ସତୁପ୍ପାଦୱସେନ ଓୱଦିୟମାନୋ ଚାଲେତିଗାଥଂ ଅଭାସିତ୍ଥ। ତତ୍ଥ ଚାଲେ ଉପଚାଲେ ସୀସୂପଚାଲେତି ତେସଂ ଆଲପନଂ। ଚାଲା, ଉପଚାଲା, ସୀସୂପଚାଲାତି ହି ଇତ୍ଥିଲିଙ୍ଗୱସେନ ଲଦ୍ଧନାମା ତୟୋ ଦାରକା ପବ୍ବଜିତାପି ତଥା ୱୋହରିୟ୍ୟନ୍ତି। ''ଚାଲୀ, ଉପଚାଲୀ, ସୀସୂପଚାଲୀତି ତେସଂ ନାମାନୀ''ତି ଚ ୱଦନ୍ତି। ୟଦତ୍ଥଂ ''ଚାଲେ''ତିଆଦିନା ଆମନ୍ତନଂ କତଂ, ତଂ ଦସ୍ସେନ୍ତୋ ''ପତିସ୍ସତା ନୁ ଖୋ ୱିହରଥା''ତି ୱତ୍ୱା ତତ୍ଥ କାରଣଂ ଆହ – ''ଆଗତୋ ୱୋ ୱାଲଂ ୱିୟ ୱେଧୀ''ତି। ପତିସ୍ସତାତି ପତିସ୍ସତିକା । ଖୋତି ଅୱଧାରଣେ। ଆଗତୋତି ଆଗଞ୍ଛି। ୱୋତି ତୁମ୍ହାକଂ। ୱାଲଂ ୱିୟ ୱେଧୀତି ୱାଲୱେଧି ୱିୟ। ଅୟଞ୍ହେତ୍ଥ ସଙ୍ଖେପତ୍ଥୋ – ତିକ୍ଖଜୱନନିବ୍ବେଧିକପଞ୍ଞତାୟ ୱାଲୱେଧିରୂପୋ ସତ୍ଥୁକପ୍ପୋ ତୁମ୍ହାକଂ ମାତୁଲତ୍ଥେରୋ ଆଗତୋ, ତସ୍ମା ସମଣସଞ୍ଞଂ ଉପଟ୍ଠପେତ୍ୱା ସତିସମ୍ପଜଞ୍ଞୟୁତ୍ତା ଏୱ ହୁତ୍ୱା ୱିହରଥ, ୟଥାଧିଗତେ ୱିହାରେ ଅପ୍ପମତ୍ତା ଭୱଥାତି।

ତଂ ସୁତ୍ୱା ତେ ସାମଣେରା ଧମ୍ମସେନାପତିସ୍ସ ପଚ୍ଚୁଗ୍ଗମନାଦିୱତ୍ତଂ କତ୍ୱା ଉଭିନ୍ନଂ ମାତୁଲତ୍ଥେରାନଂ ପଟିସନ୍ଥାରୱେଲାୟଂ ନାତିଦୂରେ ସମାଧିଂ ସମାପଜ୍ଜିତ୍ୱା ନିସୀଦିଂସୁ। ଧମ୍ମସେନାପତି ରେୱତତ୍ଥେରେନ ସଦ୍ଧିଂ ପଟିସନ୍ଥାରଂ କତ୍ୱା ଉଟ୍ଠାୟାସନା ତେ ସାମଣେରେ ଉପସଙ୍କମି। ତେ ତଥା କାଲପରିଚ୍ଛେଦସ୍ସ କତତ୍ତା ଥେରେ ଉପସଙ୍କମନ୍ତେ ଉଟ୍ଠହିତ୍ୱା ୱନ୍ଦିତ୍ୱା ଅଟ୍ଠଂସୁ। ଥେରୋ – ''କତରକତରୱିହାରେନ ୱିହରଥା''ତି ପୁଚ୍ଛିତ୍ୱା ତେହି ''ଇମାୟ ଇମାୟା''ତି ୱୁତ୍ତେ ଦାରକେପି ଏୱଂ ୱିନେନ୍ତୋ – ''ମୟ୍ହଂ ଭାତିକୋ ସଚ୍ଚୱାଦୀ ୱତ ଧମ୍ମସ୍ସ ଅନୁଧମ୍ମଚାରି''ନ୍ତି ଥେରଂ ପସଂସନ୍ତୋ ପକ୍କାମି। ସେସମେତ୍ଥ ଉତ୍ତାନତ୍ଥମେୱାତି।

ଖଦିରଵନିଯତ୍ଥେରଅପଦାନଵଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୩-୧୦। ଆନନ୍ଦତ୍ଥେରଅପଦାନଵଣ୍ଣନା

ଆରାମଦ୍ୱାରା ନିକ୍ଖମିତ୍ୱାତିଆଦିକଂ ଆଯସ୍ମତୋ ଆନନ୍ଦତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅଯମ୍ପି ପୁରିମବୁଦ୍ଧେସୁ କତାଧିକାରୋ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଭଵେ ଵିଵଟ୍ଟୂପନିସ୍ସଯାନି ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ପଦୁମୁତ୍ତରସ୍ସ ଭଗଵତୋ କାଲେ ହଂସଵତୀନଗରେ ସତ୍ଥୁ ଵେମାତିକଭାତା ହୁତ୍ୱା ନିବ୍ବତ୍ତି। ସୁମନୋତିସ୍ସ ନାମଂ ଅହୋସି। ପିତା ପନସ୍ସ ନନ୍ଦରାଜା ନାମ। ସୋ ଅତ୍ତନୋ ପୁତ୍ତସ୍ସ ସୁମନକୁମାରସ୍ସ ଵଯପ୍ପତ୍ତସ୍ସ ହଂସଵତୀନଗରତୋ ଵୀସଯୋଜନସତେ ଠାନେ ଭୋଗନଗରଂ ଅଦାସି। ସୋ କଦାଚି କଦାଚି ଆଗନ୍ତ୍ୱା ସତ୍ଥାରଞ୍ଚ ପିତରଞ୍ଚ ପସ୍ସତି। ତଦା ରାଜା ସତ୍ଥାରଞ୍ଚ ସତସହସ୍ସପରିମାଣଂ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘଞ୍ଚ ସଯମେଵ ସକ୍କଚ୍ଚଂ ଉପଟ୍ଠହି, ଅଞ୍ଞେସଂ ଉପଟ୍ଠାତୁଂ ନ ଦେତି।

ତେନ ସମଯେନ ପଚ୍ଚନ୍ତୋ କୁପିତୋ ଅହୋସି। କୁମାରୋ ତସ୍ସ କୁପିତଭାଵଂ ରଞ୍ଞୋ ଅନାରୋଚେତ୍ୱା ସଯମେଵ ତଂ ଵୂପସମେସି। ତଂ ସୁତ୍ୱା ରାଜା ତୁଟ୍ଠମାନସୋ ‘‘ଵରଂ ତେ ତାଵ ଦମ୍ମି, ଗଣ୍ହାହୀ’’ତି ଆହ। କୁମାରୋ ‘‘ସତ୍ଥାରଂ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘଞ୍ଚ ତେମାସଂ ଉପଟ୍ଠହନ୍ତୋ ଜୀଵିତଂ ଅଵଞ୍ଝଂ କାତୁଂ ଇଚ୍ଛାମୀ’’ତି ଆହ। ‘‘ଏତଂ ନ ସକ୍କା, ଅଞ୍ଞଂ ଵଦେହୀ’’ତି। ‘‘ଦେଵ, ଖତ୍ତିଯାନଂ ଦ୍ୱେ କଥା ନାମ ନତ୍ଥି, ଏତଂ ମେ ଦେହି, ନ ମଯ୍ହଂ ଅଞ୍ଞେନତ୍ଥୋ, ସଚେ ସତ୍ଥା ଅନୁଜାନାତି, ଦିନ୍ନମେଵା’’ତି। ସୋ ‘‘ସତ୍ଥୁ ଚିତ୍ତଂ ଜାନିସ୍ସାମୀ’’ତି ଵିହାରଂ ଗତୋ। ତେନ ଚ ସମଯେନ ଭଗଵା ଗନ୍ଧକୁଟିଂ ପଵିଟ୍ଠୋ ହୋତି। ସୋ ଭିକ୍ଖୂ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ‘‘ଅହଂ, ଭନ୍ତେ, ଭଗଵନ୍ତଂ ଦସ୍ସନାଯ ଆଗତୋ, ଦସ୍ସେଥ ମ’’ନ୍ତି। ଭିକ୍ଖୂ ‘‘ସୁମନୋ ନାମ ଥେରୋ ସତ୍ଥୁ ଉପଟ୍ଠାକୋ, ତସ୍ସ ସନ୍ତିକଂ ଗଚ୍ଛାହୀ’’ତି ଆହଂସୁ। ସୋ ଥେରସ୍ସ ସନ୍ତିକଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ‘‘ସତ୍ଥାରଂ, ଭନ୍ତେ, ଦସ୍ସେଥା’’ତି ଆହ। ଅଥ ଥେରୋ ତସ୍ସ ପସ୍ସନ୍ତସ୍ସେଵ ପଥଵିଯଂ ନିମୁଜ୍ଜିତ୍ୱା ଭଗଵନ୍ତଂ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ‘‘ରାଜପୁତ୍ତୋ, ଭନ୍ତେ, ତୁମ୍ହାକଂ ଦସ୍ସନାଯ ଆଗତୋ’’ତି ଆହ। ‘‘ତେନ ହି ଭିକ୍ଖୁ ବହି ଆସନଂ ପଞ୍ଞପେହୀ’’ତି। ଥେରୋ ପୁନପି ବୁଦ୍ଧାସନଂ ଗହେତ୍ୱା ଅନ୍ତୋଗନ୍ଧକୁଟିଯଂ ନିମୁଜ୍ଜିତ୍ୱା ତସ୍ସ ପସ୍ସନ୍ତସ୍ସ ବହିପରିଵେଣେ ପାତୁଭଵିତ୍ୱା ଗନ୍ଧକୁଟିପରିଵେଣେ ଆସନଂ ପଞ୍ଞାପେସି। କୁମାରୋ ତଂ ଦିସ୍ୱା ‘‘ମହନ୍ତୋ ଵତାଯଂ ଭିକ୍ଖୂ’’ତି ଚିତ୍ତଂ ଉପ୍ପାଦେସି।

ଭଗଵାପି ଗନ୍ଧକୁଟିତୋ ନିକ୍ଖମିତ୍ୱା ପଞ୍ଞତ୍ତାସନେ ନିସୀଦି। ରାଜପୁତ୍ତୋ ସତ୍ଥାରଂ ଵନ୍ଦିତ୍ୱା ପଟିସନ୍ଥାରଂ କତ୍ୱା ‘‘ଅଯଂ, ଭନ୍ତେ, ଥେରୋ ତୁମ୍ହାକଂ ସାସନେ ଵଲ୍ଲଭୋ ମଞ୍ଞେ’’ତି? ‘‘ଆମ, କୁମାର, ଵଲ୍ଲଭୋ’’ତି। ‘‘କିଂ କତ୍ୱା, ଭନ୍ତେ, ଏସ ଵଲ୍ଲଭୋ’’ତି? ‘‘ଦାନାଦୀନି ପୁଞ୍ଞାନି କତ୍ୱା’’ତି। ‘‘ଭଗଵା, ଅହମ୍ପି ଅଯଂ ଥେରୋ ଵିଯ ଅନାଗତେ ବୁଦ୍ଧସାସନେ ଵଲ୍ଲଭୋ ହୋତୁକାମୋ’’ତି ସୋ ବୁଦ୍ଧପ୍ପମୁଖସ୍ସ ସଙ୍ଘସ୍ସ ସତ୍ତାହଂ ଖନ୍ଧାଵାରେ ଭତ୍ତଂ ଦତ୍ୱା ସତ୍ତମେ ଦିଵସେ, ‘‘ଭନ୍ତେ, ମଯା ପିତୁ ସନ୍ତିକା ତୁମ୍ହାକଂ ତେମାସଂ ପଟିଜଗ୍ଗନଵରୋ ଲଦ୍ଧୋ, ତେମାସଂ ମେ ଵସ୍ସାଵାସଂ ଅଧିଵାସେଥା’’ତି ଵତ୍ୱା ସତ୍ଥୁ ଅଧିଵାସନଂ ଵିଦିତ୍ୱା ସପରିଵାରଂ ଭଗଵନ୍ତଂ ଗହେତ୍ୱା ଯୋଜନେ ଯୋଜନେ ସତ୍ଥୁ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘସ୍ସ ଚ ଵସନାନୁଚ୍ଛଵିକେ ଵିହାରେ କାରେତ୍ୱା ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଵସାପେନ୍ତୋ ଅତ୍ତନୋ ଵସନଟ୍ଠାନସମୀପେ ସତସହସ୍ସେନ କୀତେ ସୋଭନନାମକେ ଉଯ୍ୟାନେ ସତସହସ୍ସେନ କାରିତଂ ଵିହାରଂ ପଵେସାପେତ୍ୱା –

‘‘ସତସହସ୍ସେନ ମେ କୀତଂ, ସତସହସ୍ସେନ କାରିତଂ;

ସୋଭନଂ ନାମ ଉଯ୍ୟାନଂ, ପଟିଗ୍ଗଣ୍ହ ମହାମୁନୀ’’ତି। –

ଉଦକଂ ପାତେସି। ସୋ ଵସ୍ସୂପନାଯିକଦିଵସେ ସତ୍ଥୁ ମହାଦାନଂ ପଵତ୍ତେତ୍ୱା ‘‘ଇମିନା ନୀହାରେନ ଦାନଂ ଦଦେଯ୍ୟାଥା’’ତି ପୁତ୍ତଦାରେ ଅମଚ୍ଚେ ଚ ଦାନେ କିଚ୍ଚକରଣେ ଚ ନିଯୋଜେତ୍ୱା ସଯଂ ସୁମନତ୍ଥେରସ୍ସ ଵସନଟ୍ଠାନସମୀପେଯେଵ ଵସନ୍ତୋ ଏଵଂ ଅତ୍ତନୋ ଵସନଟ୍ଠାନେ ସତ୍ଥାରଂ ତେମାସଂ ଉପଟ୍ଠହି। ଉପକଟ୍ଠାଯ ପନ ପଵାରଣାଯ ଗାମଂ ପଵିସିତ୍ୱା ସତ୍ତାହଂ ମହାଦାନଂ ପଵତ୍ତେତ୍ୱା ସତ୍ତମେ ଦିଵସେ ସତ୍ଥୁ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘସ୍ସ ଚ ପାଦମୂଲେ ତିଚୀଵରେ ଠପେତ୍ୱା ଵନ୍ଦିତ୍ୱା ‘‘ଭନ୍ତେ, ଯଦେତଂ ମଯା ଖନ୍ଧାଵାରତୋ ପଟ୍ଠାଯ ପୁଞ୍ଞଂ କତଂ, ନ ତଂ ସକ୍କସମ୍ପତ୍ତିଆଦୀନଂ ଅତ୍ଥାଯ କତଂ, ଅଥ ଖୋ ଅହମ୍ପି ସୁମନତ୍ଥେରୋ ଵିଯ ଅନାଗତେ ଏକସ୍ସ ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ଉପଟ୍ଠାକୋ ଵଲ୍ଲଭୋ ଭଵେଯ୍ୟ’’ନ୍ତି ପତ୍ଥନଂ ଅକାସି। ସତ୍ଥା ତସ୍ସ ଅନନ୍ତରାଯତଂ ଦିସ୍ୱା ବ୍ୟାକରିତ୍ୱା ପକ୍କାମି।

ସୋ ତସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ ଵସ୍ସସତସହସ୍ସଂ ପୁଞ୍ଞାନି କତ୍ୱା ତତୋ ପରମ୍ପି ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଭଵେ ଉଳାରାନି ପୁଞ୍ଞକମ୍ମାନି ଉପଚିନିତ୍ୱା ଦେଵମନୁସ୍ସେସୁ ସଂସରନ୍ତୋ କସ୍ସପଭଗଵତୋ କାଲେ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ଵିଞ୍ଞୁତଂ ପତ୍ୱା ଏକସ୍ସ ଥେରସ୍ସ ପିଣ୍ଡାଯ ଚରତୋ ପତ୍ତଗ୍ଗହଣତ୍ଥଂ ଉତ୍ତରସାଟକଂ ଦତ୍ୱା ପୂଜଂ ଅକାସି। ପୁନ ସଗ୍ଗେ ନିବ୍ବତ୍ତିତ୍ୱା ତତୋ ଚୁତୋ ବାରାଣସିରାଜା ହୁତ୍ୱା ଅଟ୍ଠ ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧେ ଦିସ୍ୱା ତେ ଭୋଜେତ୍ୱା ଅତ୍ତନୋ ମଙ୍ଗଲୁଯ୍ୟାନେ ଅଟ୍ଠ ପଣ୍ଣସାଲାଯୋ କାରେତ୍ୱା ତେସଂ ନିସୀଦନତ୍ଥାଯ ଅଟ୍ଠ ସବ୍ବରତନମଯପୀଠେ ଚେଵ ମଣିଆଧାରକେ ଚ ପଟିଯାଦେତ୍ୱା ଦସଵସ୍ସସହସ୍ସାନି ଉପଟ୍ଠାନଂ

ଅକାସି, ଏତାନି ପାକଟାନି।

କପ୍ପସତସହସ୍ସଂ ପନ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଭଵେ ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ଅମ୍ହାକଂ ବୋଧିସତ୍ତେନ ସଦ୍ଧିଂ ତୁସିତପୁରେ ନିବ୍ବତ୍ତିତ୍ଵା ତତୋ ଚୁତୋ ଅମିତୋଦନସକ୍କସ୍ସ ଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତିତ୍ଵା ସବ୍ବେ ଞାତକେ ଆନନ୍ଦିତେ କରୋନ୍ତୋ ଜାତୋତି ଆନନ୍ଦୋତ୍ଵେଵ ନାମଂ ଲଭି। ସୋ ଅନୁକ୍କମେନ ଵୟପ୍ପତ୍ତୋ କତାଭିନିକ୍ଖମନେ ସମ୍ମାସମ୍ବୋଧିଂ ପତ୍ଵା ପଠମଗମନେନ କପିଲଵତ୍ଥୁଂ ଆଗନ୍ତ୍ଵା ତତୋ ନିକ୍ଖମନ୍ତେ ଭଗଵତି ତସ୍ସ ପରିଵାରତ୍ଥଂ ପବ୍ବଜିତୁଂ ନିକ୍ଖମନ୍ତେହି ଭଦ୍ଦିୟାଦୀହି ସଦ୍ଧିଂ ନିକ୍ଖମିତ୍ଵା ଭଗଵତୋ ସନ୍ତିକେ ପବ୍ବଜିତ୍ଵା ଆୟସ୍ମତୋ ପୁଣ୍ଣସ୍ସ ମନ୍ତାଣିପୁତ୍ତସ୍ସ ସନ୍ତିକେ ଧମ୍ମକଥଂ ସୁତ୍ଵା ସୋତାପତ୍ତିଫଲେ ପତିଟ୍ଠହି।

ତେନ ଚ ସମୟେନ ଭଗଵତୋ ପଠମବୋଧିୟଂ ଵୀସତିଵସ୍ସାନି ଅନିବଦ୍ଧା ଉପଟ୍ଠାକା ଅହେସୁଂ। ଏକଦା ନାଗସମାଲୋ ପତ୍ତଚୀଵରଂ ଗହେତ୍ଵା ଵିଚରତି, ଏକଦା ନାଗିତୋ, ଏକଦା ଉପଵାନୋ, ଏକଦା ସୁନକ୍ଖତ୍ତୋ, ଏକଦା ଚୁନ୍ଦୋ ସମଣୁଦ୍ଦେସୋ, ଏକଦା ସାଗତୋ, ଏକଦା ମେଘିୟୋ, ତେ ୟେଭୁୟ୍ୟେନ ସତ୍ଥୁ ଚିତ୍ତଂ ନାରାଧୟିଂସୁ। ଅଥେକଦିଵସଂ ଭଗଵା ଗନ୍ଧକୁଟିପରିଵେଣେ ପଞ୍ଞତ୍ତଵରବୁଦ୍ଧାସନେ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘପରିଵୁତୋ ନିସିନ୍ନୋ ଭିକ୍ଖୂ ଆମନ୍ତେସି – ''ଅହଂ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଇଦାନି ମହଲ୍ଲକୋ ଏକଚ୍ଚେ ଭିକ୍ଖୂ 'ଇମିନା ମଗ୍ଗେନ ଗଚ୍ଛାମୀ'ତି ଵୁତ୍ତେ ଅଞ୍ଞେନ ମଗ୍ଗେନ ଗଚ୍ଛନ୍ତି, ଏକଚ୍ଚେ ମୟ୍ହଂ ପତ୍ତଚୀଵରଂ ଭୂମିୟଂ ନିକ୍ଖିପନ୍ତି, ମୟ୍ହଂ ନିବଦ୍ଧୁପଟ୍ଠାକଂ ଏକଂ ଭିକ୍ଖୁଂ ଵିଜାନଥା''ତି। ତଂ ସୁତ୍ଵା ଭିକ୍ଖୂନଂ ଧମ୍ମସଂଵେଗୋ ଉଦପାଦି। ଅଥାୟସ୍ମା ସାରିପୁତ୍ତୋ ଉଟ୍ଠାୟ ଭଗଵନ୍ତଂ ଵନ୍ଦିତ୍ଵା ''ଅହଂ, ଭନ୍ତେ, ତୁମ୍ହେ ଉପଟ୍ଠହିସ୍ସାମୀ''ତି ଆହ। ତଂ ଭଗଵା ପଟିକ୍ଖିପି। ଏତେନୁପାୟେନ ମହାମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନଂ ଆଦିଂ କତ୍ଵା ସବ୍ବେ ମହାସାଵକା ''ଅହଂ ଉପଟ୍ଠହିସ୍ସାମି , ଅହଂ ଉପଟ୍ଠହିସ୍ସାମୀ''ତି ଉଟ୍ଠହିଂସୁ ଠପେତ୍ଵା ଆୟସ୍ମନ୍ତଂ ଆନନ୍ଦଂ। ତେପି ଭଗଵା ପଟିକ୍ଖିପି।

ଆନନ୍ଦୋ ପନ ତୁଣ୍ହୀୟେଵ ନିସୀଦି। ଅଥ ନଂ ଭିକ୍ଖୂ ଆହଂସୁ – ''ଆଵୁସୋ, ତ୍ଵମ୍ପି ସତ୍ଥୁ ଉପଟ୍ଠାକଟ୍ଠାନଂ ୟାଚାହୀ''ତି। ''ୟାଚିତ୍ଵା ଲଦ୍ଧୁପଟ୍ଠାନଂ ନାମ କୀଦିସଂ ହୋତି? ସଚେ ରୁଚ୍ଚତି, ସତ୍ଥା ସୟମେଵ ଵକ୍ଖତୀ''ତି। ଅଥ ଭଗଵା – ''ନ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଆନନ୍ଦୋ ଅଞ୍ଞେହି ଉସ୍ସାହେତବ୍ବୋ, ସୟମେଵ ଜାନିତ୍ଵା ମଂ ଉପଟ୍ଠହିସ୍ସତୀ''ତି ଆହ। ତତୋ ଭିକ୍ଖୂ ''ଉଟ୍ଠେହି, ଆଵୁସୋ ଆନନ୍ଦ, ସତ୍ଥାରଂ ଉପଟ୍ଠାକଟ୍ଠାନଂ ୟାଚାହୀ''ତି ଆହଂସୁ। ଥେରୋ ଉଟ୍ଠହିତ୍ଵା ''ସଚେ ମେ, ଭନ୍ତେ, ଭଗଵା ଅତ୍ତନା ଲଦ୍ଧଂ ପଣୀତଂ ଚୀଵରଂ ନ ଦସ୍ସତି, ପଣୀତଂ ପିଣ୍ଡପାତଂ ନ ଦସ୍ସତି, ଏକଗନ୍ଧକୁଟିୟଂ ଵସିତୁଂ ନ ଦସ୍ସତି, ନିମନ୍ତନଂ ଗହେତ୍ଵା ନ ଗମିସ୍ସତି, ଏଵାହଂ ଭଗଵନ୍ତଂ ଉପଟ୍ଠହିସ୍ସାମୀ''ତି ଆହ। ''ଏତ୍ତକେ ଗୁଣେ ଲଭତୋ ସତ୍ଥୁ ଉପଟ୍ଠାନଂ କୋ ଭାରୋ''ତି ଉପଵାଦମୋଚନତ୍ଥଂ ଇମେ ଚତ୍ତାରୋ ପଟିକ୍ଖେପା, ''ସଚେ, ଭନ୍ତେ, ଭଗଵା ମୟା ଗହିତଂ ନିମନ୍ତନଂ ଗମିସ୍ସତି, ସଚାହଂ ଦେସନ୍ତରତୋ ଆଗତାଗତେ ତାଵଦେଵ ଦସ୍ସେତୁଂ ଲଭାମି, ୟଦା ମେ କଙ୍ଖା ଉପ୍ପଜ୍ଜତି, ତାଵଦେଵ ଭଗଵନ୍ତଂ ଉପସଙ୍କମିତ୍ଵା ପୁଚ୍ଛିତୁଂ ଲଭାମି, ସଚେ ଭଗଵା ପରମ୍ମୁଖା ଦେସିତଂ ଧମ୍ମଂ ପୁନ ମୟ୍ହଂ ବ୍ୟାକରିସ୍ସସି, ଏଵାହଂ ଭଗଵନ୍ତଂ ଉପଟ୍ଠହିସ୍ସାମି''। ''ଏତ୍ତକମ୍ପି ସତ୍ଥୁ ସନ୍ତିକେ ଅନୁଗ୍ଗହଂ ନ ଲଭତୀ''ତି ଉପଵାଦମୋଚନତ୍ଥଞ୍ଚେଵ ଧମ୍ମଭଣ୍ଡାଗାରିକଭାଵପରିପୂରଣତ୍ଥଞ୍ଚ ଇମା ଚତସ୍ସୋ ୟାଚନାତି ଇମେ ଅଟ୍ଠ ଵରେ ଗହେତ୍ଵା ନିବଦ୍ଧୁପଟ୍ଠାକୋ ଅହୋସି। ତସ୍ସେଵ ଠାନନ୍ତରସ୍ସ ଅତ୍ଥାୟ କପ୍ପସତସହସ୍ସଂ ପୂରିତାନଂ ପାରମୀନଂ ଫଲଂ ପାପୁଣି।

ସୋ ଉପଟ୍ଠାକଟ୍ଠାନଂ ଲଦ୍ଧଦିଵସତୋ ପଟ୍ଠାୟ ଦସବଲଂ ଦୁଵିଧେନ ଉଦକେନ ତିଵିଧେନ ଦନ୍ତକଟ୍ଠେନ ହତ୍ଥପାଦପରିକମ୍ମେନ ପିଟ୍ଠିପରିକମ୍ମେନ ଗନ୍ଧକୁଟିପରିଵେଣସମ୍ମଜ୍ଜନେନାତି ଏଵମାଦୀହି କିଚ୍ଚେହି ଉପଟ୍ଠହନ୍ତୋ – ''ଇମାୟ ନାମ ଵେଲାୟ ସତ୍ଥୁ ଇଦଂ ନାମ ଲଦ୍ଧୁଂ ଵଟ୍ଟତି, ଇଦଂ ନାମ କାତୁଂ ଵଟ୍ଟତୀ''ତି ଦିଵସଭାଗଂ ସନ୍ତିକାଵଚରୋ ହୁତ୍ଵା ରତ୍ତିଭାଗେ ମହନ୍ତଂ ଦଣ୍ଡଦୀପିକଂ ଗହେତ୍ଵା ଗନ୍ଧକୁଟିପରିଵେଣଂ ନଵଵାରେ ଅନୁପରିୟାୟତି ସଚ୍ଚରି ପକ୍କୋସନ୍ତେ ପଟିଵଚନଦାନାୟ, ଥିନମିଦ୍ଧଵିନୋଦନତ୍ଥଂ। ଅଥ ନଂ ସତ୍ଥା ଜେତଵନେ ଅରିୟଗଣମଜ୍ଝେ ନିସିନ୍ନୋ ଅନେକପରିୟାୟେନ ପସଂସିତ୍ଵା ବହୁସ୍ସୁତାନଂ ସତିମନ୍ତାନଂ ଗତିମନ୍ତାନଂ ଧିତିମନ୍ତାନଂ ଉପଟ୍ଠାକାନଞ୍ଚ ଭିକ୍ଖୂନଂ ଅଗ୍ଗଟ୍ଠାନେ ଠପେସି।

ଏଵଂ ସତ୍ଥାରା ପଞ୍ଚସୁ ଠାନେସୁ ଏତଦଗ୍ଗେ ଠପିତୋ ଚତୂହି ଅଚ୍ଛରିୟବ୍ଭୁତଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ସତ୍ଥୁ ଧମ୍ମକୋସାରକ୍ଖୋ ଅୟଂ ମହାଥେରୋ ସେଖୋଵ ସମାନୋ ସତ୍ଥରି ପରିନିବ୍ବୁତେ ହେଟ୍ଠା ଵୁତ୍ତନୟେନ ଭିକ୍ଖୂହି ସମୁତ୍ତେଜିତୋ ଦେଵତାୟ ଚ ସଂଵେଜିତୋ ''ସ୍ଵେୟେଵ ଚ ଦାନି ଧମ୍ମସଙ୍ଗୀତି କାତବ୍ବା, ନ ଖୋ ପନ ମେତଂ ପତିରୂପଂ, ୟ୍ଵାୟଂ ସେଖୋ ସକରଣୀୟୋ ଅସେଖେହି ଥେରେହି ସଦ୍ଧିଂ ଧମ୍ମଂ ଗାୟିତୁଂ ସନ୍ନିପାତଂ ଗନ୍ତୁ''ନ୍ତି ସଞ୍ଜାତୁସ୍ସାହୋ ଵିପସ୍ସନଂ ପଟ୍ଠପେତ୍ଵା ବହୁଦେଵ ରତ୍ତିଂ ଵିପସ୍ସନାୟ କମ୍ମଂ କରୋନ୍ତୋ ଚଙ୍କମେ ଵୀରିୟସମତଂ ଅଲଭିତ୍ଵା ତତୋ ଵିହାରଂ ପଵିସିତ୍ଵା ସୟନେ ନିସୀଦିତ୍ଵା ସୟିତୁକାମୋ କାୟଂ ଆଵଜ୍ଜେସି। ଅପତ୍ତଞ୍ଚ ସୀସଂ ବିମ୍ବୋହନଂ, ପାଦା ଚ ଭୂମିତୋ ମୁତ୍ତମତ୍ତା, ଏକସ୍ମିଂ ଅନ୍ତରେ ଅନୁପାଦାୟ ଆସଵେହି ଚିତ୍ତଂ ଵିମୁଚ୍ଚି, ଛଳଭିଞ୍ଞୋ ଅହୋସି।

୬୪୪। ଏଵଂ ଛଳଭିଞ୍ଞାଦିଗୁଣପଟିମଣ୍ଡିତୋ ଉପଟ୍ଠାକାଦିଗୁଣେହି ଏତଦଗ୍ଗଟ୍ଠାନଂ ପତ୍ତୋ ଅତ୍ତନୋ ପୁବ୍ବକମ୍ମଂ ସରିତ୍ଵା ସୋମନସ୍ସଵସେନ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ଦସ୍ସେନ୍ତୋ ଆରାମଦ୍ଵାରା ନିକ୍ଖମ୍ମାତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ଆରାମଦ୍ଵାରାତି ସବ୍ବସତ୍ତାନଂ ଧମ୍ମଦେସନତ୍ଥାୟ ଵିହାରଦ୍ଵାରତୋ ନିକ୍ଖମିତ୍ଵା

ବହିଦ୍ୱାରସମୀପେ କତମଣ୍ଡପମଜ୍ଝେ ସୁପଞ୍ଞତ୍ତଉତ୍ତରବୁଦ୍ଧାସନେ ନିସିନ୍ନୋ ପଦୁମୁତ୍ତରୋ ନାମ ମହାମୁନି ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ। ଓସ୍ସନ୍ତୋ ଅମତଂ ଵୁଟ୍ଠିନ୍ତି ଧମ୍ମଦେସନାମହାଅମତଧାରାହି ଧମ୍ମଓସ୍ସଂ ଓସ୍ସନ୍ତୋ। ନିବ୍ବାପେସି ମହାଜନନ୍ତି ମହାଜନସ୍ସ ଚିତ୍ତସନ୍ତାନଗତକିଲେସଗ୍ଗିଂ ନିବ୍ବାପେସି ଵୂପସମେସି, ମହାଜନଂ ନିବ୍ବାନାମତପାନେନ ସନ୍ତିଂ ସୀତିଭାଵଂ ପାପେସୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୬୪୫।ସତସହସ୍ସଂ ତେ ଧୀରାତି ପରିଵାରସମ୍ପତ୍ତିଂ ଦସ୍ସେନ୍ତୋ ଆହ। ଛହି ଅଭିଞ୍ଞାହି ଇଦ୍ଧିଵିଧାଦିଞାଣକୋଟ୍ଠାସେହି ସମନ୍ନାଗତା ଅନେକସତସହସ୍ସଚକ୍କଵାଳେସୁ ଖଣେନ ଗନ୍ତୁଂ ସମତ୍ଥାହି ଇଦ୍ଧୀହି ସମନ୍ନାଗତତ୍ତା ମହିଦ୍ଧିକାତେ ଧୀରା ସତସହସ୍ସଖୀଣାସଵା ଛାୟାଵ ଅନପାୟିନୀତି କତ୍ଥଚି ଅନପଗତା ଛାୟା ଇଵ ତଂ ସମ୍ବୁଦ୍ଧଂ ପଦୁମୁତ୍ତରଂ ଭଗଵନ୍ତଂ ପରିଵାରେନ୍ତି ପରିଵାରେତ୍ୱା ଧମ୍ମଂ ସୁଣନ୍ତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୬୪୬।ହତ୍ଥିକ୍ଖନ୍ଧଗତୋ ଆସିନ୍ତି ତଦା ଭଗଵତୋ ଧମ୍ମଦେସନାସମୟେ ଅହଂ ହତ୍ଥିପିଟ୍ଠେ ନିସିନ୍ନୋ ଆସିଂ ଅହୋସିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ସେତଚ୍ଛତ୍ତଂଵରୁତ୍ତମନ୍ତି ପଣ୍ଡେତଙ୍କଂ ଉତ୍ତମଂ ସେତଚ୍ଛତ୍ତଂ ମମ ମତ୍ଥକେ ଧାରୟନ୍ତୋ ହତ୍ଥିପିଟ୍ଠେ ନିସିନ୍ନୋତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ସୁଚାରୁରୂପଂ ଦିସ୍ୱାନାତି ସୁନ୍ଦରଂ ଚାରୁଂ ମନୋହରରୂପଵନ୍ତଂ ଧମ୍ମଂ ଦେସିୟମାନଂ ସମ୍ବୁଦ୍ଧଂ ଦିସ୍ୱା ମେ ମୟ୍ହଂ ଵିତ୍ତି ସନ୍ତୁଟ୍ଠି ସୋମନସ୍ସଂ ଉଦପଜ୍ଜଥ ଉପ୍ପଜ୍ଜତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୬୪୭।ଓରୁୟ୍ହ ହତ୍ଥିକ୍ଖନ୍ଧମ୍ହାତି ତଂ ଭଗଵନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନଂ ଦିସ୍ୱା ହତ୍ଥିପିଟ୍ଠିତୋ ଓରୁୟ୍ହ ଓରୋହିତ୍ୱା ନରାସଭଂ ନରଵସଭଂ ଉପଗଚ୍ଛିଂ ସମୀପଂ ଗତୋତି ଅତ୍ଥୋ। ରତନମୟଛତ୍ତଂ ମେତି ରତନଭୂସିତଂ ମେ ମୟ୍ହଂ ଛତ୍ତଂ ବୁଦ୍ଧସେଟ୍ଠସ୍ସ ମତ୍ଥକେ ଧାରୟିନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୬୪୮।ମମ ସଙ୍କପ୍ପମଞ୍ଞାୟାତି ମୟ୍ହଂ ପସାଦେନ ଉପ୍ପନ୍ନଂ ସଙ୍କପ୍ପଂ ଞତ୍ୱା ଇସୀନଂ ଅନ୍ତରେ ମହନ୍ତଭୂତୋ ସୋ ପଦୁମୁତ୍ତରୋ ଭଗଵା। ତଂ କଥଂ ଠପୟିତ୍ୱାନାତି ତଂ ଅତ୍ତନା ଦେସିୟମାନଂ ଧମ୍ମକଥଂ ଠପେତ୍ୱା ମମ ବ୍ୟାକରଣତ୍ଥାୟ ଇମା ଗାଥା ଅଭାସଥ କଥେସୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୬୪୯। କଥନ୍ତି ଚେ? ଯୋ ସୋତିଆଦିମାହ। ସୋଣ୍ଣାଲଙ୍କାରଭୂସିତଂ ଛତ୍ତଂ ଯୋ ସୋ ରାଜକୁମାରୋ ମେ ମତ୍ଥକେ ଧାରେସୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ତମହଂ କିତ୍ତୟିସ୍ସାମୀତି ତଂ ରାଜକୁମାରଂ ଅହଂ କିତ୍ତୟିସ୍ସାମି ପାକଟଂ କରିସ୍ସାମି। ସୁଣୋଥ ମମ ଭାସତୋତି ଭାସନ୍ତସ୍ସ ମମ ଵଚନଂ ସୁଣୋଥ ଓହିତସୋତା ମନସି କରୋଥାତି ଅତ୍ଥୋ।

୬୫୦।ଇତୋ ଗନ୍ତ୍ୱା ଅୟଂ ପୋସୋତି ଅୟଂ ରାଜକୁମାରୋ ଇତୋ ମନୁସ୍ସଲୋକତୋ ଚୁତୋ ତୁସିତଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ଆଵସିସ୍ସତି ତତ୍ଥ ଵିହରିସ୍ସତି। ତତ୍ଥ ଅଚ୍ଛରାହି ପୁରକ୍ଖତୋ ପରିଵାରିତୋ ତୁସିତଭଵନସମ୍ପତ୍ତିଂ ଅନୁଭୋସ୍ସତୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୬୫୧।ଚତୁତ୍ତିଂସକ୍ଖତ୍ତୁନ୍ତି ତୁସିତଭଵନତୋ ଚଵିତ୍ୱା ତାଵତିଂସଭଵନେ ଉପ୍ପନ୍ନୋ ଚତୁତ୍ତିଂସଵାରେ ଦେଵିନ୍ଦୋ ଦେଵରଜ୍ଜଂ କରିସ୍ସତୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ବଲାଧିପୋ ଅଟ୍ଠସତନ୍ତି ତାଵତିଂସଭଵନତୋ ଚୁତୋ ମନୁସ୍ସଲୋକେ ଉପ୍ପନ୍ନୋ ବଲାଧିପୋ ଚତୁରଙ୍ଗିନିୟା ସେନାୟ ଅଧିପୋ ପଧାନୋ ଅଟ୍ଠସତଜାତୀସୁ ପଦେସରାଜା ହୁତ୍ୱା ଵସୁଧଂ ଅନେକରତନଵରଂ ପଥଵିଂ ଆଵସିସ୍ସତି ପୁଥବ୍ୟଂ ଵିହରିସ୍ସତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୬୫୨।ଅଟ୍ଠପଞ୍ଞାସକ୍ଖତ୍ତୁନ୍ତି ଅଟ୍ଠପଞ୍ଞାସଜାତୀସୁ ଚକ୍କଵତ୍ତୀ ରାଜା ଭଵିସ୍ସତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ମହିୟା ସକଲଜମ୍ବୁଦୀପପଥଵିୟା ଵିପୁଲଂ ଅସଙ୍ଖେୟ୍ୟଂ ପଦେସରଜ୍ଜଂ କାରୟିସ୍ସତି।

୬୫୪।ସକ୍ୟାନଂକୁଲକେତୁସ୍ସାତି ସକ୍ୟରାଜୂନଂ କୁଲସ୍ସ ଧଜଭୂତସ୍ସ ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ଞାତକୋ ଭଵିସ୍ସତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୬୫୫।ଆତାପୀତି ଵୀରିୟଵା। ନିପକୋତି ନେପକ୍କସଙ୍ଖାତାୟ ପଞ୍ଞାୟ ସମନ୍ନାଗତୋ। ବାହୁସଚ୍ଚେସୁ ବହୁସ୍ସୁତଭାଵେସୁ ପିଟକତ୍ତୟଧାରଣେସୁ କୋଵିଦୋ ଛେକୋ। ନିଵାତଵୁତ୍ତି ଅନଵଞ୍ଞତ୍ତିକୋ ଅଥଦ୍ଧୋ କାୟପାଗବ୍ଭିୟାଦିଥଦ୍ଧଭାଵଵିରହିତୋ ସବ୍ବପାଠୀ ସକଲପିଟକତ୍ତୟଧାରୀ ଭଵିସ୍ସତୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୬୫୬।ପଧାନପହିତତ୍ତୋ ସୋତି ସୋ ଆନନ୍ଦତ୍ଥେରୋ ଵୀରିୟକରଣାୟ ପେସିତଚିତ୍ତୋ। ଉପସନ୍ତୋ ନିରୂପଧୀତି ରାଗୂପଧିଦୋସୂପଧିମୋହୂପଧୀହି ଵିରହିତୋ, ସୋତାପତ୍ତିମଗ୍ଗେନ ପହାତବ୍ବକିଲେସାନଂ ପହୀନତ୍ତା ଉପସନ୍ତୋ ସନ୍ତକାୟଚିତ୍ତୋ।

୬୫୭।ସନ୍ତି ଆରଞ୍ଞକାତି ଅରଞ୍ଞେ ଭଵା ମହାଵନେ ଜାତା। ସଟ୍ଠିହାୟନାତି ସଟ୍ଠିଵସ୍ସକାଲେ ହାୟନବଲା । ତିଧା ପଭିନ୍ନାତି ଅକ୍ଖିକଣ୍ଣକୋସସଙ୍ଖାତେହି ତୀହି ଠାନେହି ଭିନ୍ନମଦା। ମାତଙ୍ଗାତି ମାତଙ୍ଗହତ୍ଥିକୁଲେ ଜାତା। ଈସାଦନ୍ତାତି ରଥୀସାସଦିସଦନ୍ତା। ଉରୂଳ୍ହଵା

ରାଜୱାହନା। କୁଞ୍ଜରସଙ୍ଖାତା ନାଗା ହତ୍ଥିରାଜାନୋ ସନ୍ତି ସଂୱିଜ୍ଜନ୍ତି ଯଥା, ତଥା ସତସହସ୍ସସଙ୍ଖ୍ୟା ଖୀଣାସୱସଙ୍ଖାତା ପଣ୍ଡିତା ମହିଦ୍ଧିକା ଅରହନ୍ତନାଗା ସନ୍ତି, ସବ୍ବେ ତେ ଅରହନ୍ତନାଗା ବୁଦ୍ଧନାଗରାଜସ୍ସ। ନ ହୋନ୍ତି ପଣିଧିମ୍ହି ତେତି ତେ ପଣିଧିମ୍ହି ତାଦିସା ନ ହୋନ୍ତି, କିଂ ସବ୍ବେ ତେ ଭଯଭୀତା ସକଭାୱେନ ସଣ୍ଠାତୁଂ ଅସମତ୍ଥାତି ଅତ୍ଥୋ। ସେସଂ ୱୁତ୍ତନଯତ୍ତା ଉତ୍ତାନତ୍ଥମେୱାତି।

ଆନନ୍ଦତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

ଏତ୍ତାୱତା ପଠମା ବୁଦ୍ଧୱଗ୍ଗୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

ପଠମୋ ଭାଗୋ ନିଟ୍ଠିତୋ।

ନମୋ ତସ୍ସ ଭଗୱତୋ ଅରହତୋ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧସ୍ସ

ଖୁଦ୍ଦକନିକାଯେ

ଅପଦାନ-ଅଟ୍ଠକଥା

(ଦୁତିଯୋ ଭାଗୋ)

ଥେରାପଦାନଂ

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

୨। ସୀହାସନିଯଵଗ୍ଗୋ

୧। ସୀହାସନଦାଯକତ୍ଥେରଅପଦାନଵଣ୍ଣନା

ନିବ୍ବୁତେଲୋକନାଥମ୍ହୀତିଆଦିକଂ ଆଯସ୍ମତୋ ସୀହାସନଦାଯକତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅଯମ୍ପି ପୁରିମବୁଦ୍ଧେସୁ କତାଧିକାରୋ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଭଵେ ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ସିଦ୍ଧତ୍ଥସ୍ସ ଭଗଵତୋ କାଲେ ଵିଭଵସମ୍ପନ୍ନେ ସଦ୍ଧାସମ୍ପନ୍ନେ ଏକସ୍ମିଂ କୁଲେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ, ଧରମାନେ ଭଗଵତି ଦେଵଲୋକେ ଵସିତ୍ଵା ନିବ୍ବୁତେ ଭଗଵତି ଉପ୍ପନ୍ନତ୍ତା ଵିଞ୍ଞୁତଂ ପତ୍ତୋ ଭଗଵତୋ ସାରୀରିକଚେତିଯଂ ଦିସ୍ଵା ‘‘ଅହୋ ମେ ଅଲାଭା, ଭଗଵତୋ ଧରମାନେ କାଲେ ଅସମ୍ପତ୍ତୋ’’ତି ଚିନ୍ତେତ୍ଵା ଚେତିଯେ ଚିତ୍ତଂ ପସାଦେତ୍ଵା ସୋମନସ୍ସଜାତୋ ସବ୍ବରତନମଯଂ ଦେଵତାନିମ୍ମିତସଦିସଂ ଧମ୍ମାସନେ ସୀହାସନଂ କାରେତ୍ଵା ଜୀଵମାନକବୁଦ୍ଧସ୍ସ ଵିଯ ପୂଜେସି। ତସ୍ସୁପରି ଗେହମ୍ପି ଦିବ୍ବଵିମାନମିଵ କାରେସି, ପାଦଟ୍ଠପନପାଦପୀଠମ୍ପି କାରେସି। ଏଵଂ ଯାଵଜୀଵଂ ଦୀପଧୂପପୁପ୍ଫଗନ୍ଧାଦୀହି ଅନେକଵିଧଂ ପୂଜଂ କତ୍ଵା ତତୋ ଚୁତୋ ଦେଵଲୋକେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ଛ କାମସଗ୍ଗେ ଅପରାପରଂ ଦିବ୍ବସମ୍ପତ୍ତିଂ ଅନୁଭଵିତ୍ଵା ମନୁସ୍ସେସୁ ଚକ୍କଵତ୍ତିସମ୍ପତ୍ତିଂ ଅନେକକ୍ଖତ୍ତୁଂ ଅନୁଭଵିତ୍ଵା ସଙ୍ଖ୍ଯାତିକ୍କନ୍ତଂ ପଦେସରଜ୍ଜସମ୍ପତ୍ତିଞ୍ଚ ଅନୁଭଵିତ୍ଵା କସ୍ସପସ୍ସ ଭଗଵତୋ ସାସନେ ପବ୍ବଜିତ୍ଵା ସମଣଧମ୍ମଂ କତ୍ଵା ଏତ୍ଥନ୍ତରେ ଦେଵମନୁସ୍ସେସୁ ସଂସରନ୍ତୋ ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ ଏକସ୍ମିଂ ଵିଭଵସମ୍ପନ୍ନେ କୁଲେ ନିବ୍ବତ୍ତିତ୍ଵା ଵିଞ୍ଞୁତଂ ପତ୍ତୋ ସତ୍ଥୁ ଧମ୍ମଦେସନଂ ସୁତ୍ଵା ପଟିଲଦ୍ଧସଦ୍ଧୋ ପବ୍ବଜିତ୍ଵା ଲଦ୍ଧୂପସମ୍ପଦୋ କମ୍ମଟ୍ଠାନଂ ଗହେତ୍ଵା ଘଟେନ୍ତୋ ଵାଯମନ୍ତୋ ନଚିରସ୍ସେଵ ଅରହତ୍ତଂ ପାପୁଣି।

୧। ଏଵଂ ପତ୍ତଅରହତ୍ତଫଲୋ ଅତ୍ତନୋ ପୁବ୍ବକମ୍ମଂ ସରିତ୍ଵା ସୋମନସ୍ସଂ ଉପ୍ପାଦେତ୍ଵା ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ନିବ୍ବୁତେ ଲୋକନାଥମ୍ହୀତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ଲୋକସ୍ସ ନାଥୋ ପଧାନୋତି ଲୋକନାଥୋ, ଲୋକତ୍ତଯସାମୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଲୋକନାଥେ ସିଦ୍ଧତ୍ଥମ୍ହି ନିବ୍ବୁତେତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଵିତ୍ଥାରିତେ ପାଵଚନେତି ପାଵଚନେ ପିଟକତ୍ତଯେ ଵିତ୍ଥାରିତେ ପତ୍ଥଟେ ପାକଟେତି ଅତ୍ଥୋ। ବାହୁଜଞ୍ଞମ୍ହି ସାସନେତି ସିକ୍ଖତ୍ତଯସଙ୍ଗହିତେ ବୁଦ୍ଧସାସନେ ଅନେକସତସହସ୍ସକୋଟିଖୀଣାସଵସଙ୍ଖାତେହି ବହୁଜନେହି ଞାତେ ଅଧିଗତେତି ଅତ୍ଥୋ।

୨-୩।ପସନ୍ନଚିତ୍ତୋ ସୁମନୋତି ତଦା ଅହଂ ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ଧରମାନକାଲେ ଅସମ୍ପତ୍ତୋ ନିବ୍ବୁତେ ତସ୍ମିଂ ଦେଵଲୋକା ଚଵିତ୍ଵା ମନୁସ୍ସଲୋକଂ ଉପପନ୍ନୋ ତସ୍ସ ଭଗଵତୋ ସାରୀରିକଧାତୁଚେତିଯଂ ଦିସ୍ଵା ପସନ୍ନଚିତ୍ତୋ ସଦ୍ଧାସମ୍ପଯୁତ୍ତମନୋ ସୁନ୍ଦରମନୋ ‘‘ଅହୋ ମମାଗମନଂ ସ୍ଵାଗମନ’’ନ୍ତି ସଞ୍ଜାତପସାଦବହୁମାନୋ ‘‘ମଯା ନିବ୍ବାନାଧିଗମାଯ ଏକଂ ପୁଞ୍ଞଂ କାତୁଂ ଵଟ୍ଟତୀ’’ତି ଚିନ୍ତେତ୍ଵା ଭଗଵତୋ ଚେତିଯସମୀପେ ଭଗଵନ୍ତଂ ଉଦ୍ଦିସ୍ସ ହିରଞ୍ଞସୁଵଣ୍ଣରତନାଦୀହି ଅଲଙ୍କରିତ୍ଵାଵ ସୀହାସନଂ ଅକାସି। ତତ୍ର ନିସିନ୍ନସ୍ସ ପାଦଟ୍ଠପନତ୍ଥାଯ ପାଦପୀଠଞ୍ଚ କାରେସି। ସୀହାସନସ୍ସ ଅତେମନତ୍ଥାଯ ତସ୍ସୁପରି ଘରଞ୍ଚ କାରେସି। ତେନ ଵୁତ୍ତଂ – ‘‘ସୀହାସନମକାସହଂ…ପେ… ଘରଂ ତତ୍ଥ ଅକାସହ’’ନ୍ତି। ତେନ ଚିତ୍ତପ୍ପସାଦେନାତି ଧରମାନସ୍ସ ଵିଯ ଭଗଵତୋ ସୀହାସନଂ ମଯା କତଂ, ତେନ ଚିତ୍ତପ୍ପସାଦେନ। ତୁସିତଂ ଉପପଜ୍ଜହନ୍ତି ତୁସିତଭଵନେ ଉପପଜ୍ଜିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

୪।ଆଯାମେନ ଚତୁବ୍ବୀସାତି ତତ୍ରୂପପନ୍ନସ୍ସ ଦେଵଭୂତସ୍ସ ସତୋ ମଯ୍ହଂ ସୁକତଂ ପୁଞ୍ଞେନ ନିବ୍ବତ୍ତିତଂ ପାତୁଭୂତଂ ଆଯାମେନ ଉଚ୍ଚତୋ ଚତୁବ୍ବୀସଯୋଜନଂ ଵିତ୍ଥାରେନ ତିରିଯତୋ ଚତୁଦ୍ଦସଯୋଜନଂ ତାଵଦେଵ ନିବ୍ବତ୍ତିକ୍ଖଣେଯେଵ ଆସି ଅହୋସୀତି ଅତ୍ଥୋ। ସେସଂ ସୁଵିଞ୍ଞେଯ୍ଯମେଵ।

୯।ଚତୁନ୍ନଵୁତେଇତୋ କପ୍ପେତି ଇତୋ କପ୍ପତୋ ଚତୁନ୍ନଵୁତେ କପ୍ପେ ଯଂ କମ୍ମଂ ଅକରିଂ ଅକାସିଂ, ତଦା ତତୋ ପଟ୍ଠାଯ ପୁଞ୍ଞବଲେନ କଞ୍ଚି ଦୁଗ୍ଗତିଂ ନାଭିଜାନାମି, ନ ଅନୁଭୂତପୁବ୍ବା କାଚି ଦୁଗ୍ଗତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୧୦।ତେସତ୍ତତିମ୍ହିତୋ କପ୍ପେତି ଇତୋ କପ୍ପତୋ ତେସତ୍ତତିକପ୍ପେ। ଇନ୍ଦନାମା ତଯୋ ଜନାତି ଇନ୍ଦନାମକା ତଯୋ ଚକ୍କଵତ୍ତିରାଜାନୋ ଏକସ୍ମିଂ କପ୍ପେ ତୀସୁ ଜାତୀସୁ ଇନ୍ଦୋ ନାମ ଚକ୍କଵତ୍ତୀ ରାଜା ଅହୋସିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ଦ୍ଵେସତ୍ତତିମ୍ହିତୋକପ୍ପେତି ଇତୋ ଦ୍ଵେସତ୍ତତିକପ୍ପେ। ସୁମନନାମକା ତଯୋ ଜନାତି ତିକ୍ଖତ୍ତୁଂ ଚକ୍କଵତ୍ତିରାଜାନୋ ଅହେସୁଂ।

୧୧।ସମସତ୍ତତିତୋ କପ୍ପେତି ଇତୋ କପ୍ପତୋ ଅନୂନାଧିକେ ସତ୍ତତିମେ କପ୍ପେ ଵରୁଣନାମକା ଵରୁଣୋ ଚକ୍କଵତ୍ତୀତି ଏଵଂନାମକା ତଯୋ ଚକ୍କଵତ୍ତିରାଜାନୋ ଚକ୍କରତନସମ୍ପନ୍ନା ଚତୁଦୀପମ୍ହି ଇସ୍ସରା ଅହେସୁନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ସେସଂ ସୁଵିଞ୍ଞେଯ୍ଯମେଵାତି।

ସୀହାସନଦାଯକତ୍ଥେରଅପଦାନଵଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୨। ଏକତ୍ଥମ୍ଭିକତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା

ସିଦ୍ଧତ୍ଥସ୍ସ ଭଗୱତୋତିଆଦିକଂ ଆୟସ୍ମତୋ ଏକତ୍ଥମ୍ଭଦାୟକଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅୟମ୍ପି ପୁରିମବୁଦ୍ଧେସୁ କତାଧିକାରୋ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଭୱେ ୱିୱଟ୍ଟୂପନିସ୍ସୟାନି ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ସିଦ୍ଧତ୍ଥସ୍ସ ଭଗୱତୋ କାଲେ ୱନକମ୍ମିକୋ ହୁତ୍ୱା ଏକସ୍ମିଂ ୱିଭୱସମ୍ପନ୍ନେ କୁଲେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ। ତସ୍ମିଂ ସମୟେ ସବ୍ବେ ସଦ୍ଧା ପସନ୍ନା ଉପାସକା ଏକଚ୍ଛନ୍ଦା ''ଭଗୱତୋ ଉପଟ୍ଠାନସାଲଂ କରୋମା''ତି ଦବ୍ବସମ୍ଭାରତ୍ଥାୟ ୱନଂ ପୱିସିତ୍ୱା ତଂ ଉପାସକଂ ଦିସ୍ୱା ''ଅମ୍ହାକଂ ଏକଂ ଥମ୍ଭଂ ଦେଥା''ତି ଯାଚିଂସୁ। ସୋ ତଂ ପୱତ୍ତିଂ ସୁତ୍ୱା ''ତୁମ୍ହେ ମା ଚିନ୍ତୟିତ୍ଥା''ତି ତେ ସବ୍ବେ ଉୟ୍ୟୋଜେତ୍ୱା ଏକଂ ସାରମୟଂ ଥମ୍ଭଂ ଗହେତ୍ୱା ସତ୍ଥୁ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ତେସଂୟେୱ ଅଦାସି। ସୋ ତେନେୱ ସୋମନସ୍ସଜାତୋ ତଦେୱ ମୂଲଂ କତ୍ୱା ଅଞ୍ଞାନି ଦାନାଦୀନି ପୁଞ୍ଞାନି କତ୍ୱା ତତୋ ଚୁତୋ ଦେୱଲୋକେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ଅପରାପରଂ ଛସୁ କାମାୱଚରେସୁ ଦିବ୍ବସମ୍ପତ୍ତିୟୋ ଅନୁଭୱିତ୍ୱା ମନୁସ୍ସେସୁ ଚ ଅଗ୍ଗଚକ୍କୱତ୍ତିସମ୍ପତ୍ତିଂ ଅନେକୱାରଂ ଅନୁଭୱିତ୍ୱା ଅସଙ୍ଖ୍ୟେୟ୍ୟଂ ପଦେସରଜ୍ଜସମ୍ପତ୍ତିଞ୍ଚ ଅନୁଭୱିତ୍ୱା ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ ସଦ୍ଧାସମ୍ପନ୍ନେ ଏକସ୍ମିଂ କୁଲେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ମାତାପିତୂହି ସଦ୍ଧିଂ ଭଗୱତୋ ସନ୍ତିକେ ଧମ୍ମଂ ସୁତ୍ୱା ପଟିଲଦ୍ଧସଦ୍ଧୋ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ଲଦ୍ଧୂପସମ୍ପଦୋ କମ୍ମଟ୍ଠାନଂ ଗହେତ୍ୱା ମନସିକରୋନ୍ତୋ ନଚିରସ୍ସେୱ ଅରହା ଅହୋସି।

୧୩। ସୋ ଏୱଂ ପତ୍ତଅରହତ୍ତୋ ଅତ୍ତନୋ ପୁବ୍ବକମ୍ମଂ ସରିତ୍ୱା ସୋମନସ୍ସଜାତୋ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ସିଦ୍ଧତ୍ଥସ୍ସାତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ସିଦ୍ଧତ୍ଥସ୍ସ ଭଗୱତୋ ଭଗ୍ଗସମ୍ପନ୍ନସ୍ସ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧସ୍ସ। ମହାପୂଗଗଣୋତି ମହାଉପାସକସମୂହୋ ଅହୁ ଅହୋସୀତି ଅତ୍ଥୋ। ସରଣଂ ଗତା ଚ ତେ ବୁଦ୍ଧନ୍ତି ''ବୁଦ୍ଧଂ ସରଣ''ନ୍ତି ଗତା ଭଜିଂସୁ ଜାନିଂସୁ ୱା ତେ ଉପାସକା। ତଥାଗତଂ ସଦ୍ଦହନ୍ତି ବୁଦ୍ଧଗୁଣଂ ଅତ୍ତନୋ ଚିତ୍ତସନ୍ତାନେ ଠପେନ୍ତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୧୪।ସବ୍ବେ ସଙ୍ଗମ୍ମ ମନ୍ତେତ୍ୱାତି ସବ୍ବେ ସମାଗମ୍ମ ସନ୍ନିପତିତ୍ୱା ମନ୍ତେତ୍ୱା ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞଂ ସଞ୍ଞାପେତ୍ୱା ଏକଚ୍ଛନ୍ଦା ହୁତ୍ୱା ମାଳଅଂ ଉପଟ୍ଠାନସାଲଂ ସତ୍ଥୁନୋ ଅତ୍ଥାୟ କୁବ୍ବନ୍ତି କରୋନ୍ତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଦବ୍ବସମ୍ଭାରେସୁ ଏକତ୍ଥମ୍ଭଂ ଅଲଭନ୍ତା ବ୍ରହାୱନେ ମହାୱନେ ୱିଚିନନ୍ତୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୧୫।ତେହଂଅରଞ୍ଞେ ଦିସ୍ୱାନାତି ଅହଂ ତେ ଉପାସକେ ଅରଞ୍ଞେ ଦିସ୍ୱାନ ଗଣଂ ସମୂହଂ ଉପଗମ୍ମ ସମୀପଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ଅଞ୍ଜଲିଂ ପଗ୍ଗହେତ୍ୱାନ ଦସଙ୍ଗୁଲିସମୋଧାନଂ ଅଞ୍ଜଲିଂ ସିରସି କତ୍ୱା ଅହଂ ଗଣଂ ଉପାସକସମୂହଂ ''ତୁମ୍ହେ ଇମଂ ୱନଂ କିମତ୍ଥଂ ଆଗତତ୍ଥା''ତି ତଦା ତସ୍ମିଂ କାଲେ ପରିପୁଚ୍ଛିନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୧୬।ତେ ସୀଲୱନ୍ତୋ ଉପାସକା ମେ ମୟା ପୁଟ୍ଠା ''ମାଳଅଂ ମୟଂ କତ୍ତୁକାମା ହୁତ୍ୱା ଏକତ୍ଥମ୍ଭୋ ଅମ୍ହେହି ନ ଲବ୍ଭତୀ''ତି ୱିୟାକଂସୁ ୱିସେସେନ କଥୟିଂସୂତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୧୭।ମମଂ ମୟ୍ହଂ ଏକତ୍ଥମ୍ଭଂ ଦେଥ, ଅହଂ ତଂ ଦସ୍ସାମି ସତ୍ଥୁନୋ ସନ୍ତିକଂ ଅହଂ ଥମ୍ଭଂ ଆହରିସ୍ସାମି, ତେ ଭୱନ୍ତୋ ଥମ୍ଭହରଣେ ଅପ୍ପୋସ୍ସୁକ୍କା ଉସ୍ସାହରହିତା ଭୱନ୍ତୂତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୨୪।ଯଂ ଯଂ ଯୋନୁପପଜ୍ଜାମୀତି ଯଂ ଯଂ ଯୋନିଂ ଦେୱତ୍ତଂ ଅଥ ମାନୁସଂ ଉପଗଚ୍ଛାମୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଭୁମ୍ମତ୍ଥେ ୱା ଉପଯୋଗୱଚନଂ, ଯସ୍ମିଂ ଯସ୍ମିଂ ଦେୱଲୋକେ ୱା ମନୁସ୍ସଲୋକେ ୱାତି ଅତ୍ଥୋ। ସେସଂ ଉତ୍ତାନତ୍ଥମେୱାତି।

ଏକତ୍ଥମ୍ଭିକତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୩। ନନ୍ଦତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା

ପଦୁମୁତ୍ତରସ୍ସଭଗୱତୋତିଆଦିକଂ ଆୟସ୍ମତୋ ନନ୍ଦତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅୟମ୍ପି ପୁରିମବୁଦ୍ଧେସୁ କତାଧିକାରୋ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଭୱେ ୱିୱଟ୍ଟୂପନିସ୍ସୟାନି ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ପଦୁମୁତ୍ତରସ୍ସ ଭଗୱତୋ କାଲେ ହଂସୱତୀନଗରେ ଏକସ୍ମିଂ କୁଲେ ନିବ୍ବତ୍ତିତ୍ୱା ୱିଞ୍ଞୁତଂ ପତ୍ତୋ ଭଗୱତୋ ସନ୍ତିକେ ଧମ୍ମଂ ସୁଣନ୍ତୋ ସତ୍ଥାରଂ ଏକଂ ଭିକ୍ଖୁଂ ଇନ୍ଦ୍ରିୟେସୁ ଗୁତ୍ତଦ୍ୱାରାନଂ ଅଗ୍ଗଟ୍ଠାନେ ଠପେନ୍ତଂ ଦିସ୍ୱା ସୟଂ ତଂ ଠାନନ୍ତରଂ ପତ୍ଥେନ୍ତୋ ଭଗୱତୋ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘସ୍ସ ଚ ପୂଜାସକ୍କାରବହୁଲଂ ମହାଦାନଂ ପୱତ୍ତେତ୍ୱା ''ଅହଂ, ଭନ୍ତେ, ଅନାଗତେ ତୁମ୍ହାଦିସସ୍ସ ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ଏୱରୂପୋ ସାୱକୋ ଭୱେୟ୍ୟ''ନ୍ତି ପଣିଧାନଂ ଅକାସି।

ସୋ ତତୋ ପଟ୍ଠାୟ ଦେୱମନୁସ୍ସେସୁ ସଂସରନ୍ତୋ ଅତ୍ଥଦସ୍ସିସ୍ସ ଭଗୱତୋ କାଲେ ଧମ୍ମତାୟ ନାମ ନଦିୟା ମହନ୍ତୋ କଚ୍ଛପୋ ହୁତ୍ୱା ନିବ୍ବତ୍ତୋ ଏକଦିୱସଂ ସତ୍ଥାରଂ ନଦିଂ ତରିତୁଂ ତୀରେ ଠିତଂ ଦିସ୍ୱା ସୟଂ ଭଗୱନ୍ତଂ ତାରେତୁକାମୋ ସତ୍ଥୁ ପାଦମୂଲେ ନିପଜ୍ଜି। ସତ୍ଥା ତସ୍ସ ଅଜ୍ଝାସୟଂ ଞତ୍ୱା ପିଟ୍ଠିଂ ଅଭିରୁହି। ସୋ ହଟ୍ଠତୁଟ୍ଠୋ ୱେଗେନ ସୋତଂ ଛିନ୍ଦନ୍ତୋ ସୀଘତରଂ ପରତୀରଂ ପାପେସି। ଭଗୱା ତସ୍ସ ଅନୁମୋଦନଂ ୱଦନ୍ତୋ ଭାୱିନିଂ ସମ୍ପତ୍ତିଂ

କଥେତ୍ୱା ପକାସି।

ସୋ ତେନ ପୁଞ୍ଞକମ୍ମେନ ସୁଗତୀସୁଯେଵ ସଂସରନ୍ତୋ ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ କପିଲଵତ୍ଥୁସ୍ମିଂ ସୁଦ୍ଧୋଦନମହାରାଜସ୍ସ ଅଗ୍ଗମହେସିଯା ମହାପଜାପତିଗୋତମିଯା କୁଚ୍ଛିମ୍ହି ନିବ୍ବତ୍ତୋ, ତସ୍ସ ନାମଗ୍ଗହଣଦିଵସେ ଞାତିସଙ୍ଘଂ ନନ୍ଦଯନ୍ତୋ ଜାତୋତି ''ନନ୍ଦୋ''ତ୍ୱେଵ ନାମଂ ଅକଂସୁ। ତସ୍ସ ଵଯପ୍ପତ୍ତକାଲେ ଭଗଵା ପଵତ୍ତିତଵରଧମ୍ମଚକ୍କୋ ଲୋକାନୁଗ୍ଗହଂ କରୋନ୍ତୋ ଅନୁକ୍କମେନ କପିଲଵତ୍ଥୁଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ଞାତିସମାଗମେ ପୋକ୍ଖରଵସ୍ସଂ ଅଟ୍ଠୁପ୍ପତ୍ତିଂ କତ୍ୱା ଵେସ୍ସନ୍ତରଜାତକଂ (ଜା। ୨।୨୨।୧୬୫୫ ଆଦଯୋ) କଥେତ୍ୱା ଦୁତିଯଦିଵସେ ପିଣ୍ଡାଯ ପୱିଟ୍ଠୋ ''ଉତ୍ତିଟ୍ଠେ ନପ୍ପମଜ୍ଜେଯ୍ୟା''ତି (ଧ। ପ। ୧୬୮) ଗାଥାଯ ପିତରଂ ସୋତାପତ୍ତିଫଲେ ପତିଟ୍ଠାପେତ୍ୱା ନିଵେସନଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ''ଧମ୍ମଞ୍ଚରେ ସୁଚରିତ''ନ୍ତି (ଧ। ପ। ୧୬୯) ଗାଥାଯ ମହାପଜାପତିଂ ସୋତାପତ୍ତିଫଲେ ରାଜାନଂ ସକଦାଗାମିଫଲେ ପତିଟ୍ଠାପେତ୍ୱା ତତିଯଦିଵସେ ନନ୍ଦକୁମାରସ୍ସ ଅଭିସେକଗେହପଵେସନଆଵାହମଙ୍ଗଲେସୁ ଵତ୍ତମାନେସୁ ପିଣ୍ଡାଯ ପାଵିସି। ସତ୍ଥା ନନ୍ଦକୁମାରସ୍ସ ହତ୍ଥେ ପତ୍ତଂ ଦତ୍ୱା ମଙ୍ଗଲଂ ଵତ୍ୱା ତସ୍ସ ହତ୍ଥତୋ ପତ୍ତଂ ଅଗ୍ଗହେତ୍ୱାଵ ଵିହାରଂ ଗତୋ , ତଂ ପତ୍ତହତ୍ଥଂ ଵିହାରଂ ଆଗତଂ ଅନିଚ୍ଛମାନଂଯେଵ ପବ୍ବାଜେତ୍ୱା ତଥାପବ୍ବାଜିତତ୍ତାଯେଵ ଅନଭିରତିଯା ପୀଳିତଂ ଞତ୍ୱା ଉପାଯେନ ତସ୍ସ ତଂ ଅନଭିରତିଂ ଵିନୋଦେସି। ସୋ ଯୋନିସୋ ପଟିସଙ୍ଖାଯ ଵିପସ୍ସନଂ ପଟ୍ଠପେତ୍ୱା ନଚିରସ୍ସେଵ ଅରହତ୍ତଂ ପାପୁଣି। ଥେରୋ ପୁନ ଦିଵସେ ଭଗଵନ୍ତଂ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଏଵମାହ – ''ଯଂ ମେ, ଭନ୍ତେ, ଭଗଵା ପାଟିଭୋଗୋ ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ଅଚ୍ଛରାସତାନଂ ପଟିଲାଭାଯ କକୁଟପାଦାନଂ, ମୁଞ୍ଚାମହଂ, ଭନ୍ତେ, ଭଗଵନ୍ତଂ ଏତସ୍ମା ପଟିସ୍ସଵା''ତି। ଭଗଵାପି ''ଯଦେଵ ତେ, ନନ୍ଦ, ଅନୁପାଦାଯ ଆସଵେହି ଚିତ୍ତଂ ଵିମୁତ୍ତଂ, ତଦାହଂ ମୁତ୍ତୋ ଏତସ୍ମା ପଟିସ୍ସଵା''ତି ଆହ। ଅଥସ୍ସ ଭଗଵା ସଵିସେସଂ ଇନ୍ଦ୍ରିଯେସୁ ଗୁତ୍ତଦ୍ୱାରତଂ ଞତ୍ୱା ତଂ ଗୁଣଂ ଵିଭାଵେନ୍ତୋ ''ଏତଦଗ୍ଗଂ, ଭିକ୍ଖଵେ, ମମ ସାଵକାନଂ ଭିକ୍ଖୂନଂ ଇନ୍ଦ୍ରିଯେସୁ ଗୁତ୍ତଦ୍ୱାରାନଂ ଯଦିଦଂ ନନ୍ଦୋ''ତି (ଅ। ନି। ୧।୨୧୯, ୨୩୦) ଇନ୍ଦ୍ରିଯେସୁ ଗୁତ୍ତଦ୍ୱାରଭାଵେନ ନଂ ଏତଦଗ୍ଗେ ଠପେସି। ଥେରୋ ହି ''ଇନ୍ଦ୍ରିଯାସଂଵରଂ ନିସ୍ସାଯ ଇମଂ ଵିପ୍ପକାରଂ ପତ୍ତୋ, ତମହଂ ସୁଟ୍ଠୁ ନିଗ୍ଗଣ୍ହିସ୍ସାମୀ''ତି ଉସ୍ସାହଜାତୋ ବଲଵହିରୋତ୍ତପ୍ପୋ ତତ୍ଥ ଚ କତାଧିକାରତ୍ତା ଇନ୍ଦ୍ରିଯସଂଵରେ ଉକ୍କଂସପାରମିଂ ଅଗମାସି।

୨୭। ଏଵଂ ସୋ ଏତଦଗ୍ଗଟ୍ଠାନଂ ପତ୍ୱା ଅତ୍ତନୋ ପୁବ୍ବକମ୍ମଂ ସରିତ୍ୱା ସୋମନସ୍ସପ୍ପତ୍ତୋ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ପଦୁମୁତ୍ତରସ୍ସ ଭଗଵତୋତିଆଦିମାହ। ଵତ୍ଥଂ ଖୋମଂ ମଯା ଦିନ୍ନନ୍ତି ଖୋମରଟ୍ଠେ ଜାତଂ ଵତ୍ଥଂ ଭଗଵତି ଚିତ୍ତପ୍ପସାଦେନ ଗାରଵବହୁମାନେନ ମଯା ପରମସୁଖୁମଂ ଖୋମଵତ୍ଥଂ ଦିନ୍ନନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ସଯମ୍ଭୁସ୍ସାତି ସଯମେଵ ଭୂତସ୍ସ ଜାତସ୍ସ ଅରିଯାଯ ଜାତିଯା ନିବ୍ବତ୍ତସ୍ସ। ମହେସିନୋତି ମହନ୍ତେ ସୀଲସମାଧିପଞ୍ଞାଵିମୁତ୍ତିଵିମୁତ୍ତିଞାଣଦସ୍ସନକ୍ଖନ୍ଧେ ଏସି ଗଵେସୀତି ମହେସି, ତସ୍ସ ମହେସିନୋ ସଯମ୍ଭୁସ୍ସ ଚୀଵରତ୍ଥାଯ ଖୋମଵତ୍ଥଂ ମଯା ଦିନ୍ନନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୨୮।ତଂ ମେ ବୁଦ୍ଧୋ ଵିଯାକାସୀତି ଏତ୍ଥ ତନ୍ତି ସାମ୍ୟତ୍ଥେ ଉପଯୋଗଵଚନଂ, ତସ୍ସ ଵତ୍ଥଦାଯକସ୍ସ ମେ ଦାନଫଲଂ ଵିସେସେନ ଅକାସି କଥେସି ବୁଦ୍ଧୋତି ଅତ୍ଥୋ। ଜଲଜୁତ୍ତମନାମକୋତି ପଦୁମୁତ୍ତରନାମକୋ। ''ଜଲରୁତ୍ତମନାଯକୋ''ତିପି ପାଠୋ, ତସ୍ସ ଜଲମାନାନଂ ଦେଵବ୍ରହ୍ମାନଂ ଉତ୍ତମନାଯକୋ ପଧାନୋତି ଅତ୍ଥୋ। ଇମିନା ଵତ୍ଥଦାନେନାତି ଇମିନା ଵତ୍ଥଦାନସ୍ସ ନିସ୍ସନ୍ଦେନ ତ୍ୱଂ ଅନାଗତେ ହେମଵଣ୍ଣୋ ସୁଵଣ୍ଣଵଣ୍ଣୋ ଭଵିସ୍ସସି।

୨୯।ଦ୍ୱେସମ୍ପତ୍ତିଂ ଅନୁଭୋତ୍ୱାତି ଦିବ୍ବମନୁସ୍ସସଙ୍ଖାତା ଦ୍ୱେ ସମ୍ପତ୍ତିଯୋ ଅନୁଭଵିତ୍ୱା। କୁସଲମୂଲେହି ଚୋଦିତୋତି କୁସଲାଵଯଵେହି କୁସଲକୋଟ୍ଠାସେହି ଚୋଦିତୋ ପେସିତୋ, ''ତ୍ୱଂ ଇମିନା ପୁଞ୍ଞେନ ସକ୍ୟକୁଲଂ ପସଵାହୀ''ତି ପେସିତୋ ଵିଯାତି ଅତ୍ଥୋ। ''ଗୋତମସ୍ସ ଭଗଵତୋ କନିଟ୍ଠୋ ତ୍ୱଂ ଭଵିସ୍ସସୀ''ତି ବ୍ୟାକାସୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୩୦।ରାଗରତ୍ତୋ ସୁଖସୀଲୋତି କିଲେସକାମେହି ରତ୍ତୋ ଅଲ୍ଲୀନୋ କାଯସୁଖଚିତ୍ତସୁଖାନୁଭଵନସଭାଵୋ। କାମେସୁ ଗେଧମାଯୁତୋତି ଵତ୍ଥୁକାମେସୁ ଗେଧସଙ୍ଖାତାଯ ତଣ୍ହାଯ ଆଯୁତୋ ଯୋଜିତୋତି ଅତ୍ଥୋ। ବୁଦ୍ଧେନ ଚୋଦିତୋ ସନ୍ତୋ, ତଦା ତ୍ୱନ୍ତି ଯସ୍ମା କାମେସୁ ଗେଧିତୋ, ତଦା ତସ୍ମା ତ୍ୱଂ ଅତ୍ତନୋ ଭାତୁକେନ ଗୋତମବୁଦ୍ଧେନ ଚୋଦିତୋ ପବ୍ବଜାଯ ଉଯ୍ୟୋଜିତୋ ତସ୍ସ ସନ୍ତିକେ ପବ୍ବଜିସ୍ସସୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୩୧।ପବ୍ବଜିତ୍ୱାନ ତ୍ୱଂ ତତ୍ଥାତି ତସ୍ମିଂ ଗୋତମସ୍ସ ଭଗଵତୋ ସାସନେ ତ୍ୱଂ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା କୁସଲମୂଲେନ ମୂଲଭୂତେନ ପୁଞ୍ଞସମ୍ଭାରେନ ଚୋଦିତୋ ଭାଵନାଯଂ ନିଯୋଜିତୋ ସବ୍ବାସଵେ ସକଲାସଵେ ପରିଞ୍ଞାଯ ଜାନିତ୍ୱା ପଜହିତ୍ୱା ଅନାମଯୋ ନିଦ୍ଦୁକ୍ଖୋ ନିବ୍ବାଯିସ୍ସସି ଅଦସ୍ସନଂ ପାପେସ୍ସସି, ଅପଣ୍ଣତ୍ତିକଭାଵଂ ଗମିସ୍ସସୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୩୨।ସତକପ୍ପସହସ୍ସମ୍ହୀତି ଇତୋ କପ୍ପତୋ ପୁବ୍ବେ ସତକପ୍ପାଧିକେ ସହସ୍ସମେ କପ୍ପମ୍ହି ଚେଳଅନାମକା ଚତ୍ତାରୋ ଚକ୍କଵତ୍ତିରାଜାନୋ ଅହେସୁନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ସଟ୍ଠି କପ୍ପସହସ୍ସାନୀତି କପ୍ପସହସ୍ସାନି ସଟ୍ଠି ଚ ଅତିକ୍କମିତ୍ୱା ହେଟ୍ଠା ଏକସ୍ମିଂ କପ୍ପେ ଚତ୍ତାରୋ ଜନା ଉପଚେଳଆ ନାମ ଚକ୍କଵତ୍ତିରାଜାନୋ ଚତୂସୁ

ଜାତୀସୁ ଅହେସୁନ୍ତି ଅଟ୍ଠୋ।

୩୩।ପଞ୍ଚକପ୍ପସହସ୍ସମ୍ହୀତି ପଞ୍ଚକପ୍ପାଧିକେ ସହସ୍ସମେ କପ୍ପମ୍ହି ଚେଳଅା ନାମ ଚତ୍ତାରୋ ଜନା ଚକ୍କୱତ୍ତିରାଜାନୋ ସତ୍ତହି ରତନେହି ସମ୍ପନ୍ନା ସମଙ୍ଗୀଭୂତା ଜମ୍ବୁଦୀପଅପରଗୋୟାନଉତ୍ତରକୁରୁପୁବ୍ବୱିଦେହଦୀପସଙ୍ଖାତେ ଚତୁଦୀପମ୍ହି ଇସ୍ସରା ପଧାନା ୱିସୁଂ ଅହେସୁନ୍ତି ଅଟ୍ଠୋ। ସେସଂ ୱୁତ୍ତନୟମେୱାତି।

ନନ୍ଦତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୪। ଚୂଳପନ୍ଥକତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା

ପଦୁମୁତ୍ତରୋନାମ ଜିନୋତିଆଦିକଂ ଆୟସ୍ମତୋ ଚୂଳପନ୍ଥକତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅୟମ୍ପି ପୁରିମବୁଦ୍ଧେସୁ କତାଧିକାରୋ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଭୱେ ୱିୱଟ୍ଟୂପନିସ୍ସୟାନି ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ପଦୁମୁତ୍ତରସ୍ସ ଭଗୱତୋ କାଲେ ୟଦେତ୍ଥ ଅଟ୍ଠୁପ୍ପତ୍ତିୱସେନ ୱତ୍ତବ୍ବଂ, ତଂ ଅଟ୍ଠକନିପାତେ ମହାପନ୍ଥକୱତ୍ଥୁସ୍ମିଂ (ଥେରଗା। ୫୧୦ ଆଦୟୋ) ୱୁତ୍ତମେୱ। ଅୟଂ ପନ ୱିସେସୋ – ମହାପନ୍ଥକତ୍ଥେରୋ ଅରହତ୍ତଂ ପତ୍ୱା ଫଲସମାପତ୍ତିସୁଖେନ ୱୀତିନାମେନ୍ତୋ ଚିନ୍ତେସି – ''କଥଂ ନୁ ଖୋ ସକ୍କା ଚୂଳପନ୍ଥକମ୍ପି ଇମସ୍ମିଂ ସୁଖେ ପତିଟ୍ଠାପେତୁ''ନ୍ତି। ସୋ ଅତ୍ତନୋ ଅୟ୍ୟକଂ ଧନସେଟ୍ଠିଂ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଆହ – ''ସଚେ, ମହାସେଟ୍ଠି, ଅନୁଜାନାଥ, ଅହଂ ଚୂଳପନ୍ଥକଂ ପବ୍ବାଜେୟ୍ୟ''ନ୍ତି। ''ପବ୍ବାଜେଥ, ଭନ୍ତେ''ତି। ଥେରୋ ତଂ ପବ୍ବାଜେସି। ସୋ ଦସସୁ ସୀଲେସୁ ପତିଟ୍ଠିତୋ ଭାତୁ ସନ୍ତିକେ –

''ପଦୁମଂ ୟଥା କୋକନଦଂ ସୁଗନ୍ଧଂ, ପାତୋ ସିୟା ଫୁଲ୍ଲମୱୀତଗନ୍ଧଂ;

ଅଙ୍ଗୀରସଂ ପସ୍ସ ୱିରୋଚମାନଂ, ତପନ୍ତମାଦିଚ୍ଚମିୱନ୍ତଲିକ୍ଖେ''ତି। (ସଂ। ନି। ୧।୧୨୩; ଅ। ନି। ୫।୧୯୫) –

ଗାଥଂ ଉଗ୍ଗଣ୍ହନ୍ତୋ ଚତୂହି ମାସେହି ଉଗ୍ଗହେତୁଂ ନାସକ୍ଖି, ଗହିତମ୍ପି ହଦୟେ ନ ତିଟ୍ଠତି। ଅଥ ନଂ ମହାପନ୍ଥକୋ, ''ଚୂଳପନ୍ଥକ, ତ୍ୱଂ ଇମସ୍ମିଂ ସାସନେ ଅଭବ୍ବୋ, ଚତୂହି ମାସେହି ଏକଂ ଗାଥମ୍ପି ଗହେତୁଂ ନ ସକ୍କୋସି, ପବ୍ବଜିତକିଚ୍ଚଂ ପନ ତ୍ୱଂ କଥଂ ମତ୍ଥକଂ ପାପେସ୍ସସି, ନିକ୍ଖମ ଇତୋ''ତି ସୋ ଥେରେନ ପଣାମିତୋ ଦ୍ୱାରକୋଟ୍ଠକସମୀପେ ରୋଦମାନୋ ଅଟ୍ଠାସି।

ତେନ ଚ ସମୟେନ ସତ୍ଥା ଜୀୱକମ୍ବୱନେ ୱିହରତି। ଅଥ ଜୀୱକୋ ପୁରିସଂ ପେସେସି – ''ଗଚ୍ଛ, ପଞ୍ଚହି ଭିକ୍ଖୁସତେହି ସଦ୍ଧିଂ ସତ୍ଥାରଂ ନିମନ୍ତେହୀ''ତି। ତେନ ଚ ସମୟେନ ଆୟସ୍ମା ମହାପନ୍ଥକୋ ଭତ୍ତୁଦ୍ଦେସକୋ ହୋତି। ସୋ ''ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ଭିକ୍ଖୁସତାନଂ ଭିକ୍ଖଂ ପଟିଚ୍ଛଥା''ତି ୱୁତ୍ତୋ ''ଚୂଳପନ୍ଥକଂ ଠପେତ୍ୱା ସେସାନଂ ପଟିଚ୍ଛାମୀ''ତି ଆହ। ତଂ ସୁତ୍ୱା ଚୂଳପନ୍ଥକୋ ଭିୟ୍ୟୋସୋମତ୍ତାୟ ଦୋମନସ୍ସପ୍ପତ୍ତୋ ଅହୋସି। ସତ୍ଥା ତସ୍ସ ଚିତ୍ତକ୍ଖେଦଂ ଞତ୍ୱା ''ଚୂଳପନ୍ଥକୋ ମୟା କତେନ ଉପାୟେନ ବୁଜ୍ଝିସ୍ସତୀ''ତି ତସ୍ସ ଅୱିଦୂରଟ୍ଠାନେ ଅତ୍ତାନଂ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ''କିଂ, ପନ୍ଥକ, ରୋଦସୀ''ତି ପୁଚ୍ଛି। ''ଭାତା ମଂ, ଭନ୍ତେ, ପଣାମେତୀ''ତି ଆହ। ''ପନ୍ଥକ, ମା ଚିନ୍ତୟି, ମମ ସାସନେ ତୁୟ୍ହଂ ପବ୍ବଜ୍ଜା, ଏହି ଇମଂ ଗହେତ୍ୱା 'ରଜୋହରଣଂ, ରଜୋହରଣ'ନ୍ତି ମନସି କରୋହୀ''ତି ଇଦ୍ଧିୟା ସୁଦ୍ଧଂ ଚୋଳଖଣ୍ଡଂ ଅଭିସଙ୍ଖରିତ୍ୱା ଅଦାସି। ସୋ ସତ୍ଥାରା ଦିନ୍ନଂ ଚୋଳଖଣ୍ଡଂ ''ରଜୋହରଣଂ, ରଜୋହରଣ''ନ୍ତି ହତ୍ଥେନ ପରିମଜ୍ଜନ୍ତୋ ନିସୀଦି। ତସ୍ସ ତଂ ପରିମଜ୍ଜନ୍ତସ୍ସ କିଲିଟ୍ଠଧାତୁକଂ ଜାତଂ, ପୁନ ପରିମଜ୍ଜନ୍ତସ୍ସ ଉକ୍ଖଲିପରିପୁଞ୍ଛନସଦିସଂ ଜାତଂ। ସୋ ଞାଣପରିପାକତ୍ତା ଏୱଂ ଚିନ୍ତେସି – ''ଇଦଂ ଚୋଳଖଣ୍ଡଂ ପକତିୟା ପରିସୁଦ୍ଧଂ, ଇମଂ ଉପାଦିଣ୍ଣକସରୀରଂ ନିସ୍ସାୟ କିଲିଟ୍ଠଂ ଅଞ୍ଞଥା ଜାତଂ, ତସ୍ମା ଅନିଚ୍ଚଂ ୟଥାପେତଂ, ଏୱଂ ଚିତ୍ତମ୍ପୀ''ତି ଖୟୱୟଂ ପଟ୍ଠପେତ୍ୱା ତସ୍ମିଂୟେୱ ନିମିତ୍ତେ ଝାନାନି ନିବ୍ବତ୍ତେତ୍ୱା ଝାନପାଦକଂ କତ୍ୱା ୱିପସ୍ସନଂ ପଟ୍ଠପେତ୍ୱା ସହ ପଟିସମ୍ଭିଦାହି ଅରହତ୍ତଂ ପାପୁଣି। ଅରହତ୍ତପତ୍ତସ୍ସେୱସ୍ସ ତେପିଟକଂ ପଞ୍ଚାଭିଞ୍ଞା ଚ ଆଗମିଂସୁ।

ସତ୍ଥା ଏକୂନେହି ପଞ୍ଚଭିକ୍ଖୁସତେହି ସଦ୍ଧିଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ଜୀୱକସ୍ସ ନିୱେସନେ ପଞ୍ଞତ୍ତେ ଆସନେ ନିସୀଦି। ଚୂଳପନ୍ଥକୋ ପନ ଅତ୍ତନୋ ଭିକ୍ଖାୟ ଅପ୍ପଟିଚ୍ଛିତତ୍ତା ଏୱ ନ ଗତୋ। ଜୀୱକୋ ୟାଗୁଂ ଦାତୁଂ ଆରଭି। ସତ୍ଥା ହତ୍ଥେନ ପତ୍ତଂ ପିଦହି। ''କସ୍ମା, ଭନ୍ତେ, ନ ଗଣ୍ହଥା''ତି ୱୁତ୍ତେ ''ୱିହାରେ ଏକୋ ଭିକ୍ଖୁ ଅତ୍ଥି, ଜୀୱକା''ତି। ସୋ ପୁରିସଂ ପେସେସି – ''ଗଚ୍ଛ, ଭଣେ, ୱିହାରେ ନିସିନ୍ନଂ ଅୟ୍ୟଂ ଗହେତ୍ୱା ଏହୀ''ତି। ଚୂଳପନ୍ଥକତ୍ଥେରୋପି ରୂପେନ କିରିୟାୟ ଚ ଏକମ୍ପି ଏକେନ ଅସଦିସଂ ଭିକ୍ଖୁସହସ୍ସଂ ନିମ୍ମିନିତ୍ୱା ନିସୀଦି। ସୋ ପୁରିସୋ ୱିହାରେ ଭିକ୍ଖୂନଂ ବହୁଭାୱଂ ଦିସ୍ୱା ଗନ୍ତ୍ୱା ଜୀୱକସ୍ସ କଥେସି – ''ଇମସ୍ମା ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘା ୱିହାରେ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘୋ ବହୁତରୋ, ପକ୍କୋସିତବ୍ବଂ ଅୟ୍ୟଂ ନ ଜାନାମୀ''ତି। ଜୀୱକୋ ସତ୍ଥାରଂ ପୁଚ୍ଛି – ''କୋ ନାମୋ, ଭନ୍ତେ, ୱିହାରେ ନିସିନ୍ନୋ ଭିକ୍ଖୂ''ତି? ''ଚୂଳପନ୍ଥକୋ ନାମ, ଜୀୱକା''ତି। ''ଗଚ୍ଛ, ଭଣେ, 'ଚୂଳପନ୍ଥକୋ ନାମ କତରୋ'ତି ପୁଚ୍ଛିତ୍ୱା ତଂ ଆନେହୀ''ତି। ସୋ ୱିହାରଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ''ଚୂଳପନ୍ଥକୋ ନାମ କତରୋ, ଭନ୍ତେ''ତି ପୁଚ୍ଛି। ''ଅହଂ ଚୂଳପନ୍ଥକୋ, ଅହଂ ଚୂଳପନ୍ଥକୋ''ତି ଏକପ୍ପହାରେନ

ଭିକ୍ଖୁସହସ୍ସମ୍ପି କଥେସି। ସୋ ପୁନାଗନ୍ତ୍ୱା ତଂ ପୱତ୍ତିଂ ଜୀୱକସ୍ସ ଆରୋଚେସି ଜୀୱକୋ ପଟିୱିଦ୍ଧସଚ୍ଚତ୍ତା ''ଇଦ୍ଧିମା ମଞ୍ଞେ, ଅୟ୍ୟୋ''ତି ନୟତୋ ଞତ୍ୱା ''ଗଚ୍ଛ, ଭଣେ, ପଠମଂ କଥେନ୍ତଂ ଅୟ୍ୟମେୱ 'ତୁମ୍ହେ ସତ୍ଥା ପକ୍କୋସତୀ'ତି ୱତ୍ୱା ଚୀୱରକଣ୍ଣେ ଗଣ୍ହାହୀ''ତି ଆହ। ସୋ ୱିହାରଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ତଥା ଅକାସି। ତାୱଦେୱ ନିମ୍ମିତଭିକ୍ଖୂ ଅନ୍ତରଧାୟିଂସୁ। ସୋ ଥେରଂ ଗହେତ୍ୱା ଅଗମାସି।

ସତ୍ଥା ତସ୍ମିଂ ଖଣେ ୟାଗୁଞ୍ଚ ଖଜ୍ଜକାଦିଭେଦଞ୍ଚ ପଟିଗ୍ଗଣ୍ହି। କତଭତ୍ତକିଚ୍ଚୋ ଭଗୱା ଆୟସ୍ମନ୍ତଂ ଚୂଳପନ୍ଥକଂ ଆଣାପେସି ''ଅନୁମୋଦନଂ କରୋହୀ''ତି। ସୋ ପଭିନ୍ନପଟିସମ୍ଭିଦୋ ସିନେରୁଂ ଗହେତ୍ୱା ମହାସମୁଦ୍ଦଂ ମନ୍ଥେନ୍ତୋ ୱିୟ ତେପିଟକଂ ବୁଦ୍ଧୱଚନଂ ସଙ୍ଖୋଭେନ୍ତୋ ସହୁ ଅଜ୍ଝାସୟଂ ଗଣ୍ହନ୍ତୋ ଅନୁମୋଦନଂ ଅକାସି। ଦସବଲେ ଭତ୍ତକିଚ୍ଚଂ କତ୍ୱା ୱିହାରଂ ଗତେ ଧମ୍ମସଭାୟଂ କଥା ଉଦପାଦି 'ଅହୋ ବୁଦ୍ଧାନଂ ଆନୁଭାୱୋ, ୟତ୍ର ହି ନାମ ଚତ୍ତାରୋ ମାସେ ଏକଗାଥଂ ଗହେତୁଂ ଅସକ୍କୋନ୍ତମ୍ପି ଲହୁକେନ ଖଣେନେୱ ଏୱଂ ମହିଦ୍ଧିକଂ ଅକଂସୂ'ତି, ତଥା ହି ଜୀୱକସ୍ସ ନିୱେସନେ ନିସିନ୍ନୋ ଭଗୱା 'ଏୱଂ ଚୂଳପନ୍ଥକସ୍ସ ଚିତ୍ତଂ ସମାହିତଂ, ୱୀଥିପଟିପନ୍ନା ୱିପସ୍ସନା'ତି ଞତ୍ୱା ୟଥାନିସିନ୍ନୋୟେୱ ଅତ୍ତାନଂ ଦସ୍ସେତ୍ୱା, 'ପନ୍ଥକ, ନେୱାୟଂ ପିଲୋତିକା କିଲିଟ୍ଠା ରଜାନୁକିଣ୍ଣା, ଇତୋ ପନ ଅଞ୍ଞୋପି ଅରିୟସ୍ସ ୱିନୟେ ସଂକିଲେସୋ ରଜୋ'ତି ଦସ୍ସେନ୍ତୋ –

''ରାଗୋ ରଜୋ ନ ଚ ପନ ରେଣୁ ୱୁଚ୍ଚତି, ରାଗସ୍ସେତଂ ଅଧିୱଚନଂ ରଜୋତି;

ଏତଂ ରଜଂ ୱିପ୍ପଜହିତ୍ୱା ଭିକ୍ଖୱୋ, ୱିହରନ୍ତି ତେ ୱିଗତରଜସ୍ସ ସାସନେ।

''ଦୋସୋ ରଜୋ…ପେ… ୱିଗତରଜସ୍ସ ସାସନେ।

''ମୋହୋ ରଜୋ…ପେ… ୱିଗତରଜସ୍ସ ସାସନେ''ତି। (ମହାନି। ୨୦୯; ଚୂଳନି। ଉଦୟମାଣୱପୁଚ୍ଛାନିଦ୍ଦେସ ୭୪) –

ଇମା ତିସ୍ସୋ ଗାଥାୟୋ ଅଭାସି। ଗାଥାପରିୟୋସାନେ ଚୂଳପନ୍ଥକୋ ସହପଟିସମ୍ଭିଦାହି ଅରହତ୍ତଂ ପାପୁଣୀତି। ସତ୍ଥା ତେସଂ ଭିକ୍ଖୂନଂ କଥାସଲ୍ଲାପଂ ସୁତ୍ୱା ଆଗନ୍ତ୍ୱା ବୁଦ୍ଧାସନେ ନିସୀଦିତ୍ୱା ''କିଂ ୱଦେଥ, ଭିକ୍ଖୱେ''ତି ପୁଚ୍ଛିତ୍ୱା ''ଇମଂ ନାମ, ଭନ୍ତେ''ତି ୱୁତ୍ତେ ''ଭିକ୍ଖୱେ, ଚୂଳପନ୍ଥକେନ ଇଦାନି ମୟ୍ହଂ ଓୱାଦେ ଠତ୍ୱା ଲୋକୁତ୍ତରଦାୟଜ୍ଜଂ ଲଦ୍ଧଂ, ପୁବ୍ବେ ପନ ଲୋକିୟଦାୟଜ୍ଜଂ ଲଦ୍ଧ''ନ୍ତି ୱତ୍ୱା ତେହି ୟାଚିତୋ ଚୂଳସେଟ୍ଠିଜାତକଂ (ଜା। ୧।୧।୪) କଥେସି। ଅପରଭାଗେ ନଂ ସତ୍ଥା ଅରିୟଗଣପରିୱୁତୋ ଧମ୍ମାସନେ ନିସିନ୍ନୋ ମନୋମୟଂ କାୟଂ ଅଭିନିମ୍ମିନନ୍ତାନଂ ଭିକ୍ଖୂନଂ ଚେତୋୱିୱଟ୍ଟକୁସଲାନଞ୍ଚ ଅଗ୍ଗଟ୍ଠାନେ ଠପେସି।

୩୫। ଏୱଂ ସୋ ପତ୍ତଏତଦଗ୍ଗଟ୍ଠାନୋ ଅତ୍ତନୋ ପୁବ୍ବକମ୍ମଂ ସରିତ୍ୱା ପୀତିସୋମନସ୍ସୱସେନ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ପଦୁମୁତ୍ତରୋ ନାମ ଜିନୋତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ପୁରିମପଦଦ୍ୱୟଂ ୱୁତ୍ତତ୍ଥମେୱ। ଗଣମ୍ହା ୱୂପକଟ୍ଠୋସୋତି ସୋ ପଦୁମୁତ୍ତରୋ ନାମ ସତ୍ଥା ଗଣମ୍ହା ମହତା ଭିକ୍ଖୁସମୂହତୋ ୱୂପକଟ୍ଠୋ ୱିସୁଂ ଭୂତୋ ୱିୱେକଂ ଉପଗତୋ। ତଦା ମମ ତାପସକାଲେ ହିମୱନ୍ତେ ହିମାଲୟପବ୍ବତସମୀପେ ୱସି ୱାସଂ କପ୍ପେସି, ଚତୂହି ଇରିୟାପଥେହି ୱିହାସୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୩୬।ଅହମ୍ପି…ପେ… ତଦାତି ୟଦା ସୋ ଭଗୱା ହିମୱନ୍ତଂ ଉପଗନ୍ତ୍ୱା ୱସି, ତଦା ଅହମ୍ପି ହିମୱନ୍ତସମୀପେ କତଅସ୍ସମେ ଆ ସମନ୍ତତୋ କାୟଚିତ୍ତପୀଳଆସଙ୍ଖାତା ପରିସ୍ସୟା ସମନ୍ତି ଏତ୍ଥାତି ଅସ୍ସମୋତି ଲଦ୍ଧନାମେ ଅରଞ୍ଞାୱାସେ ୱସାମୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଅଚିରାଗତଂ ମହାୱୀରନ୍ତି ଅଚିରଂ ଆଗତଂ ମହାୱୀରିୟୱନ୍ତଂ ଲୋକନାୟକଂ ପଧାନଂ ତଂ ଭଗୱନ୍ତଂ ଉପେସିନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ, ଆଗତକ୍ଖଣେୟେୱ ଉପାଗମିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

୩୭।ପୁପ୍ଫଚ୍ଛତ୍ତଂ ଗହେତ୍ୱାନାତି ଏୱଂ ଉପଗଚ୍ଛନ୍ତୋ ଚ ପଦୁମୁପ୍ପଲପୁପ୍ଫାଦୀହି ଛାଦିତଂ ପୁପ୍ଫମୟଂ ଛତ୍ତଂ ଗହେତ୍ୱା ନରାସଭଂ ନରାନଂ ସେଟ୍ଠଂ ଭଗୱନ୍ତଂ ଛାଦେନ୍ତୋ ଉପଗଚ୍ଛିଂ ସମୀପଂ ଗତୋସ୍ମୀତି ଅତ୍ଥୋ। ସମାଧିଂ ସମାପଜ୍ଜନ୍ତନ୍ତି ରୂପାୱଚରସମାଧିଜ୍ଝାନଂ ସମାପଜ୍ଜନ୍ତଂ ଅପ୍ପେତ୍ୱା ନିସିନ୍ନସ୍ସ ଅନ୍ତରାୟଂ ଅହଂ ଅକାସିନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୩୮।ଉଭୋ ହତ୍ଥେହି ପଗ୍ଗୟ୍ହାତି ତଂ ସୁସଜ୍ଜିତଂ ପୁପ୍ଫଚ୍ଛତ୍ତଂ ଦ୍ୱୀହି ହତ୍ଥେହି ଉକ୍ଖିପିତ୍ୱା ଅହଂ ଭଗୱତୋ ଅଦାସିନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ପଟିଗ୍ଗହେସୀତି ତଂ ମୟା ଦିନ୍ନଂ ପୁପ୍ଫଚ୍ଛତ୍ତଂ ପଦୁମୁତ୍ତରୋ ଭଗୱା ସମ୍ପଟିଚ୍ଛି, ସାଦରଂ ସାଦିୟୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୪୧।ସତପତ୍ତଛତ୍ତଂ ପଗ୍ଗୟ୍ହାତି ଏକେକସ୍ମିଂ ପଦୁମପୁପ୍ଫେ ସତସତପତ୍ତାନଂ ୱସେନ ସତପତ୍ତେହି ପଦୁମପୁପ୍ଫେହି ଛାଦିତଂ ପୁପ୍ଫଚ୍ଛତ୍ତଂ ପକାରେନ ଆଦରେନ ଗହେତ୍ୱା ତାପସୋ ମମ ଅଦାସୀତି ଅତ୍ଥୋ। ତମହଂ କିତ୍ତୟିସ୍ସାମୀତି ତଂ ତାପସଂ ଅହଂ କିତ୍ତୟିସ୍ସାମି ପାକଟଂ କରିସ୍ସାମୀତି ଅତ୍ଥୋ। ମମ

ଭାସତୋ ଭାସମାନସ୍ସ ୱଚନଂ ସୁଣୋଥ ମନସି କରୋଥ।

୪୨।ପଞ୍ଚୱୀସତିକପ୍ପାନୀତି ଇମିନା ପୁପ୍ଫଛଦ୍ଦଦାନେନ ପଞ୍ଚୱୀସତିୱାରେ ତାୱତିଂସଭୱନେ ସକ୍କୋ ହୁତ୍ୱା ଦେୱରଜ୍ଜଂ କରିସ୍ସତୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଚତୁତ୍ତିଂସତିକ୍ଖତ୍ତୁଞ୍ଚାତି ଚତୁତ୍ତିଂସତିୱାରେ ମନୁସ୍ସଲୋକେ ଚକ୍କୱତ୍ତୀ ରାଜା ଭୱିସ୍ସତି।

୪୩।ଯଂଯଂ ଯୋନିନ୍ତି ମନୁସ୍ସଯୋନିଆଦୀସୁ ଯଂ ଯଂ ଜାତିଂ ସଂସରତି ଗଚ୍ଛତି ଉପପଜ୍ଜତି। ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଯୋନିଯଂ ଅବ୍ଭୋକାସେ ସୁଞ୍ଞଟ୍ଠାନେ ପତିଟ୍ଠନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନଂ ଠିତଂ ୱା ପଦୁମଂ ଧାରଯିସ୍ସତି ଉପରି ଛାଦଯିସ୍ସତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୪୫।ପକାସିତେ ପାୱଚନେତି ତେନ ଭଗୱତୋ ସକଲପିଟକତ୍ତଯେ ପକାସିତେ ଦୀପିତେ ମନୁସ୍ସତ୍ତଂ ମନୁସ୍ସଜାତିଂ ଲଭିସ୍ସତି ଉପପଜ୍ଜିସ୍ସତି। ମନୋମଯମ୍ହି କାଯମ୍ହୀତି ମନେନ ଝାନଚିତ୍ତେନ ନିବ୍ବତ୍ତୋତି ମନୋମଯୋ, ଯଥା ଚିତ୍ତଂ ପୱତ୍ତତି, ତଥା କାଯଂ ପୱତ୍ତେତି ଚିତ୍ତଗତିକଂ କରୋତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ତମ୍ହି ମନୋମଯେ କାଯମ୍ହି ସୋ ତାପସୋ ଚୂଳଅପନ୍ଥକୋ ନାମ ହୁତ୍ୱା ଉତ୍ତମୋ ଅଗ୍ଗୋ ଭୱିସ୍ସତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ସେସଂ ହେଟ୍ଠା ୱୁତ୍ତତ୍ତା ଉତ୍ତାନତ୍ତା ଚ ସୁୱିଞ୍ଞେଯ୍ୟମେୱ।

୫୨।ସରିଂ କୋକନଦଂ ଅହନ୍ତି ଅହଂ ଭଗୱତୋ ନିମ୍ମିତଚୋଳଅକଂ ପରିମଜ୍ଜନ୍ତୋ କୋକନଦଂ ପଦୁମଂ ସରିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ତତ୍ଥ ଚିତ୍ତଂ ୱିମୁଚ୍ଚି ମେତି ତସ୍ମିଂ କୋକନଦେ ପଦୁମେ ମଯ୍ହଂ ଚିତ୍ତଂ ଅଧିମୁଚ୍ଚି ଅଲ୍ଲୀନୋ, ତତୋ ଅହଂ ଅରହତ୍ତଂ ପାପୁଣିନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୫୩। ଅହଂ ମନୋମଯେସୁ ଚିତ୍ତଗତିକେସୁ କାଯେସୁ ସବ୍ବତ୍ଥ ସବ୍ବେସୁ ପାରମିଂ ପରିଯୋସାନଂ ଗତୋ ପତ୍ତୋତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ସେସଂ ୱୁତ୍ତନଯମେୱାତି।

ଚୂଳଅପନ୍ଥକତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୫। ପିଲିନ୍ଦୱଚ୍ଛତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା

ନିବ୍ବୁତେଲୋକନାଥମ୍ହୀତିଆଦିକଂ ଆଯସ୍ମତୋ ପିଲିନ୍ଦୱଚ୍ଛତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅଯମ୍ପି ପୁରିମବୁଦ୍ଧେସୁ କତାଧିକାରୋ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଭୱେ ୱିୱଟ୍ଟୂପନିସ୍ସଯାନି ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ପଦୁମୁତ୍ତରସ୍ସ ଭଗୱତୋ କାଲେ ହଂସୱତୀନଗରେ ମହାଭୋଗକୁଲେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ହେଟ୍ଠା ୱୁତ୍ତନଯେନ ସତ୍ଥୁ ସନ୍ତିକେ ଧମ୍ମଂ ସୁଣନ୍ତୋ ସତ୍ଥାରଂ ଏକଂ ଭିକ୍ଖୁଂ ଦେୱତାନଂ ପିଯମନାପଭାୱେନ ଅଗ୍ଗଟ୍ଠାନେ ଠପେନ୍ତଂ ଦିସ୍ୱା ତଂ ଠାନନ୍ତରଂ ପତ୍ଥେତ୍ୱା ଯାୱଜୀୱଂ କୁସଲଂ କତ୍ୱା ତତୋ ଚୁତୋ ଦେୱମନୁସ୍ସେସୁ ସଂସରନ୍ତୋ ସୁମେଧସ୍ସ ଭଗୱତୋ କାଲେ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ। ପରିନିବ୍ବୁତେ ଭଗୱତି ତସ୍ସ ଥୂପଂ ପୂଜେତ୍ୱା ସଙ୍ଘସ୍ସ ମହାଦାନଂ ପୱତ୍ତେତ୍ୱା ତତୋ ଚୱିତ୍ୱା ଦେୱମନୁସ୍ସେସୁ ଉଭଯସମ୍ପତ୍ତିଯୋ ଅନୁଭୱିତ୍ୱା ଅନୁପ୍ପନ୍ନେ ବୁଦ୍ଧେ ଚକ୍କୱତ୍ତୀ ରାଜା ହୁତ୍ୱା ମହାଜନଂ ପଞ୍ଚସୀଲେସୁ ପତିଟ୍ଠାପେତ୍ୱା ସଗ୍ଗପରାଯନଂ ଅକାସି। ସୋ ଅନୁପ୍ପନ୍ନେଯେୱ ଅମ୍ହାକଂ ଭଗୱତି ସାୱତ୍ଥିଯଂ ବ୍ରାହ୍ମଣକୁଲେ ନିବ୍ବତ୍ତି, ପିଲିନ୍ଦୋତିସ୍ସ ନାମଂ ଅକଂସୁ। ୱଚ୍ଛୋତି ଗୋତ୍ତଂ। ସୋ ଅପରଭାଗେ ପିଲିନ୍ଦୱଚ୍ଛୋତି ପଞ୍ଞାଯିତ୍ଥ। ସଂସାରେ ପନ ସଂୱେଗବହୁଲତାଯ ପରିବ୍ବାଜକପବ୍ବଜ୍ଜଂ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ଚୂଳଗନ୍ଧାରଂ ନାମ ୱିଜ୍ଜଂ ସାଧେତ୍ୱା ତାଯ ୱିଜ୍ଜାଯ ଆକାସଚାରୀ ପରଚିତ୍ତୱିଦୂ ଚ ହୁତ୍ୱା ରାଜଗହେ ଲାଭଗ୍ଗଯସଗ୍ଗପତ୍ତୋ ପଟିୱସତି।

ଅଥ ଅମ୍ହାକଂ ଭଗୱା ଅଭିସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ହୁତ୍ୱା ଅନୁକ୍କମେନ ରାଜଗହଂ ଉପଗତୋ। ତତୋ ପଟ୍ଠାଯ ବୁଦ୍ଧାନୁଭାୱେନ ତସ୍ସ ସା ୱିଜ୍ଜା ନ ସମ୍ପଜ୍ଜତି, ଅତ୍ତନୋ କିଚ୍ଚଂ ନ ସାଧେତି। ସୋ ଚିନ୍ତେସି – ''ସୁତଂ ଖୋ ପନେତଂ ଆଚରିଯପାଚରିଯାନଂ ଭାସମାନାନଂ 'ଯତ୍ଥ ମହାଗନ୍ଧାରୱିଜ୍ଜା ଧରତି , ତତ୍ଥ ଚୂଳଗନ୍ଧାରୱିଜ୍ଜା ନ ସମ୍ପଜ୍ଜତୀ'ତି ସମଣସ୍ସ ପନ ଗୋତମସ୍ସ ଆଗତକାଲତୋ ପଟ୍ଠାଯ ନାଯଂ ମମ ୱିଜ୍ଜା ସମ୍ପଜ୍ଜତି, ନିସ୍ସଂସଯଂ ସମଣୋ ଗୋତମୋ ମହାଗନ୍ଧାରୱିଜ୍ଜଂ ଜାନାତି, ଯଂନୂନାହଂ ତଂ ପଯିରୁପାସିତ୍ୱା ତସ୍ସ ସନ୍ତିକେ ତଂ ୱିଜ୍ଜଂ ପରିଯାପୁଣେଯ୍ୟ''ନ୍ତି। ସୋ ଭଗୱନ୍ତଂ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଏତଦୱୋଚ – ''ଅହଂ, ମହାସମଣ, ତୱ ସନ୍ତିକେ ଏକଂ ୱିଜ୍ଜଂ ପରିଯାପୁଣିତୁକାମୋ, ଓକାସଂ ମେ କରୋହୀ''ତି। ''ତେନ ହି ମମ ସନ୍ତିକେ ପବ୍ବଜାହୀ''ତି ଆହ। ସୋ ''ୱିଜ୍ଜାଯ ପରିକମ୍ମଂ ପବ୍ବଜ୍ଜା''ତି ମଞ୍ଞମାନୋ ପବ୍ବଜି। ତସ୍ସ ଭଗୱା ଧମ୍ମଂ କଥେତ୍ୱା ଚରିତାନୁକୂଲଂ କମ୍ମଟ୍ଠାନଂ ଅଦାସି। ସୋ ଉପନିସ୍ସଯସମ୍ପନ୍ନତାଯ ନଚିରସ୍ସେୱ ୱିପସ୍ସନଂ ପଟ୍ଠପେତ୍ୱା ଅରହତ୍ତଂ ପାପୁଣି।

୫୫। ଯା ପନ ପୁରିମଜାତିଯଂ ତସ୍ସୋୱାଦେ ଠତ୍ୱା ସଗ୍ଗେ ନିବ୍ବତ୍ତା ଦେୱତା, ତା କତଞ୍ଞୁତଂ ନିସ୍ସାଯ ତସ୍ମିଂ ସଞ୍ଜାତବହୁମାନା ସାଯଂ ପାତଂ ଥେରଂ ପଯିରୁପାସିତ୍ୱା ଗଚ୍ଛନ୍ତି। ତସ୍ମା ନଂ ଭଗୱା ଦେୱତାନଂ ଅତିୱିଯ ପିଯମନାପଭାୱେନ ଅଗ୍ଗଭାୱେ ଠପେସି ''ଏତଦଗ୍ଗଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ମମ ସାୱକାନଂ ଭିକ୍ଖୂନଂ ଦେୱତାନଂ ପିଯମନାପାନଂ ଯଦିଦଂ ପିଲିନ୍ଦୱଚ୍ଛୋ''ତି (ଅ। ନି। ୧।୨୦୯, ୨୧୫)। ଏୱଂ ସୋ ପତ୍ତଅଗ୍ଗଟ୍ଠାନୋ ଅତ୍ତନୋ ପୁବ୍ବକମ୍ମଂ

ଅନୁସ୍ସରିତ୍ୱା ପୀତିସୋମନସ୍ସୱସେନ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ନିବ୍ବୁତେ ଲୋକନାଥମ୍ହୀତିଆଦିମାହ।

ତତ୍ଥ କାମରୂପାରୂପଲୋକସ୍ସ ନାଥୋ ପଧାନୋତି ଲୋକନାଥୋ। ମେଧା ୱୁଚ୍ଚନ୍ତି ସବ୍ବଞ୍ଞୁତଞ୍ଞାଣଅନାୱରଣଞ୍ଞାଣାଦଯୋ, ସୁନ୍ଦରା, ପସଟ୍ଠା ୱା ମେଧା ଯସ୍ସ ସୋ ସୁମେଧୋ, ଅଗ୍ଗୋ ଚ ସୋ ପୁଗ୍ଗଲୋ ଚାତି ଅଗ୍ଗପୁଗ୍ଗଲୋ, ତସ୍ମିଂ ସୁମେଧେ ଲୋକନାଯକେ ଅଗ୍ଗପୁଗ୍ଗଲେ ଖନ୍ଧପରିନିବ୍ବାନେନ ନିବ୍ବୁତେ ସତୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ପସନ୍ନଚିତ୍ତୋ ସୁମନୋତି ସଦ୍ଧାଯ ପସାଦିତଚିତ୍ତୋ ସୋମନସ୍ସେନ ସୁନ୍ଦରମନୋ ଅହଂ ତସ୍ସ ସୁମେଧସ୍ସ ଭଗୱତୋ ଥୂପପୂଜଂ ଚେତିଯପୂଜଂ ଅକାସିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

୫୬।ଯେ ଚ ଖୀଣାସୱା ତତ୍ଥାତି ତସ୍ମିଂ ସମାଗମେ ଯେ ଚ ଖୀଣାସୱା ପହୀନକିଲେସା ଛଳଅଭିଞ୍ଞା ଛହି ଅଭିଞ୍ଞାହି ସମନ୍ନାଗତା ମହିଦ୍ଧିକା ମହନ୍ତେହି ଇଦ୍ଧୀହି ସମନ୍ନାଗତା ସନ୍ତି, ତେ ସବ୍ବେ ଖୀଣାସୱେ ଅହଂ ତତ୍ଥ ସମାନେତ୍ୱା ସୁଟ୍ଠୁ ଆଦରେନ ଆନେତ୍ୱା ସଙ୍ଘଭତ୍ତଂ ସକଲସଙ୍ଘସ୍ସ ଦାତବ୍ବଭତ୍ତଂ ଅକାସିଂ ତେସଂ ଭୋଜେସିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

୫୭।ଉପଟ୍ଠାକୋ ତଦା ଅହୂତି ତଦା ମମ ସଙ୍ଘଭତ୍ତଦାନକାଲେ ସୁମେଧସ୍ସ ଭଗୱତୋ ନାମେନ ସୁମେଧୋ ନାମ ଉପଟ୍ଠାକସାୱକୋ ଅହୁ ଅହୋସୀତି ଅତ୍ଥୋ। ସୋ ସାୱକୋ ମଯ୍ହଂ ପୂଜାସକ୍କାରଂ ଅନୁମୋଦିତ୍ୱ ଅନୁମୋଦିତୋ ଆନିସଂସଂ କଥେସୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୫୮।ତେନ ଚିତ୍ତପ୍ପସାଦେନାତି ତେନ ଥୂପପୂଜାକରଣୱସେନ ଉପ୍ପନ୍ନେନ ଚିତ୍ତପ୍ପସାଦେନ ଦେୱଲୋକେ ଦିବ୍ବୱିମାନଂ ଉପପଜ୍ଜିଂ ଉପଗତୋ ଅସ୍ମୀତି ଅତ୍ଥୋ, ତତ୍ଥ ନିବ୍ବତ୍ତୋମ୍ହୀତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ଛଳଆସୀତିସହସ୍ସାନୀତି ତସ୍ମିଂ ୱିମାନେ ଛ ଅସୀତିସହସ୍ସାନି ଦେୱଚ୍ଛରାଯୋ ମେ ମଯ୍ହଂ ଚିତ୍ତଂ ରମିଂସୁ ରମାପେସୁନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୫୯।ମମେୱ ଅନୁୱତ୍ତନ୍ତୀତି ତା ଅଚ୍ଛରାଯୋ ସବ୍ବକାମେହି ଦିବ୍ବେହି ରୂପାଦିୱତ୍ଥୁକାମେହି ଉପଟ୍ଠହନ୍ତିଯୋ ମମଂ ଏୱ ଅନୁୱତ୍ତନ୍ତି ମମ ୱଚନଂ ଅନୁକରୋନ୍ତି ସଦା ନିଚ୍ଚକାଲନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ସେସଂ ସୁୱିଞ୍ଞେଯ୍ୟମେୱାତି।

ପିଲିନ୍ଦୱଚ୍ଛତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୬। ରାହୁଲତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା

ପଦୁମୁତ୍ତରସ୍ସଭଗୱତୋତିଆଦିକଂ ଆଯସ୍ମତୋ ରାହୁଲତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅଯମ୍ପି ଆଯସ୍ମା ପୁରିମଜିନୱରେସୁ କତାଧିକାରୋ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଭୱେ ୱିୱଟ୍ଟୂପନିସ୍ସଯାନି ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ପଦୁମୁତ୍ତରସ୍ସ ଭଗୱତୋ କାଲେ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ୱିଞ୍ଞୁତଂ ପତ୍ୱା ସତ୍ଥୁ ଧମ୍ମଦେସନଂ ସୁଣନ୍ତୋ ସତ୍ଥାରଂ ଏକଂ ଭିକ୍ଖୁଂ ସିକ୍ଖାକାମାନଂ ଅଗ୍ଗଟ୍ଠାନେ ଠପେନ୍ତଂ ଦିସ୍ୱା ସଯମ୍ପି ତଂ ଠାନନ୍ତରଂ ପତ୍ଥେନ୍ତୋ ସେନାସନୱିସୋଧନୱିଜ୍ଜୋତନାଦିକଂ ଉଳାରଂ ପୁଞ୍ଞଂ କତ୍ୱା ପଣିଧାନଂ ଅକାସି। ସୋ ତତୋ ଚୱିତ୍ୱା ଦେୱମନୁସ୍ସେସୁ ସଂସରନ୍ତୋ ଉଭଯସମ୍ପତ୍ତିଯୋ ଅନୁଭୱିତ୍ୱା ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ ଅମ୍ହାକଂ ବୋଧିସତ୍ତଂ ପଟିଚ୍ଚ ଯସୋଧରାଯ ଦେୱିଯା କୁଚ୍ଛିମ୍ହି ନିବ୍ବତ୍ତିତ୍ୱା ରାହୁଲୋତି ଲଦ୍ଧନାମୋ ମହତା ଖତ୍ତିଯପରିୱାରେନ ୱଡ୍ଢି। ତସ୍ସ ପବ୍ବଜ୍ଜାୱିଧାନଂ ଖନ୍ଧକେ (ମହାୱ। ୧୦୫) ଆଗତମେୱ। ସୋ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ସତ୍ଥୁ ସନ୍ତିକେ ଅନେକେହି ସୁତ୍ତପଦେହି ସୁଲଦ୍ଧୋୱାଦୋ ପରିପକ୍କଞ୍ଞାଣୋ ୱିପସ୍ସନଂ ଉସ୍ସୁକ୍କାପେତ୍ୱା ଅରହତ୍ତଂ ପାପୁଣି। ଅରହା ପନ ହୁତ୍ୱା ଅତ୍ତନୋ ପଟିପତ୍ତିଂ ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖିତ୍ୱା ଅଞ୍ଞଂ ବ୍ଯାକରୋନ୍ତୋ –

''ଉଭଯେନେୱ ସମ୍ପନ୍ନୋ, ରାହୁଲଭଦ୍ଦୋତି ମଂ ୱିଦୂ;

ଯଞ୍ଚମ୍ହି ପୁତ୍ତୋ ବୁଦ୍ଧସ୍ସ, ଯଞ୍ଚ ଧମ୍ମେସୁ ଚକ୍ଖୁମା।

''ଯଞ୍ଚ ମେ ଆସୱା ଖୀଣା, ଯଞ୍ଚ ନତ୍ଥି ପୁନବ୍ଭୱୋ;

ଅରହା ଦକ୍ଖିଣେଯ୍ୟୋମ୍ହି, ତେୱିଜ୍ଜୋ ଅମତଦ୍ଦସୋ।

''କାମନ୍ଧା ଜାଲପଚ୍ଛନ୍ନା, ତଣ୍ହାଛଦନଛାଦିତା;

ପମତ୍ତବନ୍ଧୁନା ବଦ୍ଧା, ମଚ୍ଛାୱ କୁମିନା ମୁଖେ।

‘‘ତଂ କାମଂ ଅହମୁଜ୍ଝିତ୍ୱା, ଛେତ୍ୱା ମାରସ୍ସ ବନ୍ଧନଂ;

ସମୂଲଂ ତଣ୍ହମବ୍ବୁୟ୍ହ, ସୀତିଭୂତୋସ୍ମି ନିବ୍ବୁତୋ’’ତି। (ଥେରଗା। ୨୯୫-୨୯୮);

ଚତସ୍ସୋ ଗାଥା ଅଭାସି। ତତ୍ଥ ଉଭୟେନେୱ ସମ୍ପନ୍ନୋତି ଜାତିସମ୍ପଦା ପଟିପତ୍ତିସମ୍ପଦାତି ଉଭୟସମ୍ପତ୍ତିୟାପି ସମ୍ପନ୍ନୋ ସମନ୍ନାଗତୋ। ରାହୁଲଭଦ୍ଦୋତି ମଂ ୱିଦୂତି ‘‘ରାହୁଲଭଦ୍ଦୋ’’ତି ମଂ ସବ୍ରହ୍ମଚାରିନୋ ସଞ୍ଜାନନ୍ତି। ତସ୍ସ ହି ଜାତସାସନଂ ସୁତ୍ୱା ବୋଧିସତ୍ତେନ, ‘‘ରାହୁ, ଜାତୋ, ବନ୍ଧନଂ ଜାତ’’ନ୍ତି ୱୁତ୍ତୱଚନଂ ଉପାଦାୟ ସୁଦ୍ଧୋଦନମହାରାଜା ‘‘ରାହୁଲୋ’’ତି ନାମଂ ଗଣ୍ହି। ତତ୍ଥ ଆଦିତୋ ପିତରା ୱୁତ୍ତପରିୟାୟମେୱ ଗହେତ୍ୱା ଆହ – ‘‘ରାହୁଲଭଦ୍ଦୋତି ମଂ ୱିଦୂ’’ତି। ଭଦ୍ଦୋତି ପସଂସାୱଚନମେୱ। ଅପରଭାଗେ ସତ୍ଥା ତଂ ସିକ୍ଖାକାମଭାୱେନ ଅଗ୍ଗଟ୍ଠାନେ ଠପେସି ‘‘ଏତଦଗ୍ଗଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ମମ ସାୱକାନଂ ଭିକ୍ଖୂନଂ ସିକ୍ଖାକାମାନଂ ୟଦିଦଂ ରାହୁଲୋ’’ତି (ଅ। ନି। ୧।୨୦୯)।

୬୮। ଏୱଂ ସୋ ପତ୍ତଏତଦଗ୍ଗଟ୍ଠାନୋ ଅତ୍ତନୋ ପୁବ୍ବକମ୍ମଂ ସରିତ୍ୱା ସୋମନସ୍ସଜାତୋ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ପଦୁମୁତ୍ତରସ୍ସ ଭଗୱତୋତିଆଦିମାହ। ସତ୍ତଭୂମିମ୍ହି ପାସାଦେତି ପସାଦଂ ସୋମନସ୍ସଂ ଜନେତୀତି ପାସାଦୋ। ଉପରୂପରି ଠିତା ସତ୍ତ ଭୂମିୟୋ ୟସ୍ମିଂ ପାସାଦେ ସୋୟଂ ସତ୍ତଭୂମି, ତସ୍ମିଂ ସତ୍ତଭୂମିମ୍ହି ପାସାଦେ। ଆଦାସଂ ସନ୍ଥରିଂ ଅହନ୍ତି ଆଦାସତଲଂ ନିପ୍ଫାଦେତ୍ୱା ଲୋକଜେଟ୍ଠସ୍ସ ଭଗୱତୋ ତାଦିନୋ ଅହଂ ସନ୍ଥରଂ ଅଦାସିଂ, ସନ୍ଥରିତ୍ୱା ପୂଜେସିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

୬୯।ଖୀଣାସୱସହସ୍ସେହୀତି ଅରହନ୍ତସହସ୍ସେହି ପରିକିଣ୍ଣୋ ପରିୱୁତୋ। ଦ୍ୱିପଦିନ୍ଦୋ ଦ୍ୱିପଦାନଂ ଇନ୍ଦୋ ସାମି ନରାସଭୋ ମହାମୁନି ଗନ୍ଧକୁଟିଂ ତେହି ସହ ଉପାଗମି ପାୱିସୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୭୦।ୱିରୋଚେନ୍ତୋ ଗନ୍ଧକୁଟିନ୍ତି ତଂ ଗନ୍ଧକୁଟିଂ ସୋଭୟମାନୋ ଦେୱାନଂ ଦେୱୋ ଦେୱଦେୱୋ ନରାନଂ ଆସଭୋ ନରାସଭୋ ଜେଟ୍ଠୋ ସତ୍ଥା ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘମଜ୍ଝେ ନିସୀଦିତ୍ୱା ଇମା ବ୍ୟାକରଣଗାଥାୟୋ ଅଭାସଥ କଥେସୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୭୧।ୟେନାୟଂ ଜୋତିତା ସେୟ୍ୟାତି ୟେନ ଉପାସକେନ ଅୟଂ ପାସାଦସଙ୍ଖାତା ସେୟ୍ୟା ଜୋତିତା ପଭାସିତା ପଜ୍ଜଲିତା। ଆଦାସୋୱ କଂସଲୋହମୟଂ ଆଦାସତଲଂ ଇୱ ସୁଟ୍ଠୁ ସମଂ କତ୍ୱା ସନ୍ଥତା। ତଂ ଉପାସକଂ କିତ୍ତୟିସ୍ସାମି ପାକଟଂ କରିସ୍ସାମୀତି ଅତ୍ଥୋ। ସେସଂ ସୁୱିଞ୍ଞେୟ୍ୟମେୱ।

୮୧।ଅଟ୍ଠାନମେତଂ ୟଂ ତାଦୀତି ୟଂ ୟେନ କାରଣେନ ତାଦୀ ଇଟ୍ଠାନିଟ୍ଠେସୁ ଅକମ୍ପିୟସଭାୱତ୍ତା ତାଦୀ ଅଗାରେ ଘରାୱାସେ ରତିଂ ଅଲ୍ଲୀନଭାୱଂ ଅଜ୍ଝଗା ପାପୁଣି, ଏତଂ କାରଣଂ ଅଟ୍ଠାନଂ ଅକାରଣନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

୮୨।ନିକ୍ଖମିତ୍ୱାଅଗାରସ୍ମାତି ଘରାୱାସତୋ ନିକ୍ଖମିତ୍ୱା ତଂ ତିଣଦଲମିୱ ପରିଚ୍ଚଜିତ୍ୱା ସୁବ୍ବତୋ ସୁସିକ୍ଖିତୋ ପବ୍ବଜିସ୍ସତି। ରାହୁଲୋ ନାମନାମେନାତି ସୁଦ୍ଧୋଦନମହାରାଜେନ ପେସିତଂ କୁମାରସ୍ସ ଜାତସାସନଂ ସୁତ୍ୱା ପିତରା ସିଦ୍ଧତ୍ଥେନ, ‘‘ରାହୁ ଜାତୋ, ବନ୍ଧନଂ ଜାତ’’ନ୍ତି ୱୁତ୍ତନାମତ୍ତା ରାହୁଲୋ ନାମାତି ଅତ୍ଥୋ। ‘‘ୟଥା ଚନ୍ଦସୂରିୟାନଂ ୱିମାନପଭାୟ କିଲିଟ୍ଠକରଣେନ ରାହୁ ଅସୁରିନ୍ଦୋ ଉପେତି ଗଚ୍ଛତି, ଏୱମେୱାୟଂ ମମ ଅଭିନିକ୍ଖମନପବ୍ବଜ୍ଜାଦୀନଂ ଅନ୍ତରାୟଂ କରୋନ୍ତୋରିୱ ଜାତୋ’’ତି ଅଧିପ୍ପାୟେନ, ‘‘ରାହୁ ଜାତୋତି ଆହା’’ତି ଦଟ୍ଠବ୍ବଂ। ଅରହା ସୋ ଭୱିସ୍ସତୀତି ସୋ ତାଦିସୋ ଉପନିସ୍ସୟସମ୍ପନ୍ନୋ ୱିପସ୍ସନାୟଂ ୟୁତ୍ତପ୍ପୟୁତ୍ତୋ ଅରହା ଖୀଣାସୱୋ ଭୱିସ୍ସତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୮୩।କିକୀୱ ଅଣ୍ଡଂ ରକ୍ଖେୟ୍ୟାତି ଅଣ୍ଡଂ ବୀଜଂ ରକ୍ଖମାନା କିକୀ ସକୁଣୀ ଇୱ ଅପ୍ପମତ୍ତୋ ସୀଲଂ ରକ୍ଖେୟ୍ୟ, ଚାମରୀ ୱିୟ ୱାଲଧିନ୍ତି ୱାଲଂ ରକ୍ଖମାନା କଣ୍ଟକେସୁ ୱାଲେ ଲଗ୍ଗନ୍ତେ ଭିନ୍ଦନଭୟେନ ଅନାକଡ୍ଢିତ୍ୱା ମରମାନା ଚାମରୀ ୱିୟ ଜୀୱିତମ୍ପି ପରିଚ୍ଚଜିତ୍ୱା ସୀଲଂ ଅଭିନ୍ଦିତ୍ୱା ରକ୍ଖେୟ୍ୟ। ନିପକୋ ସୀଲସମ୍ପନ୍ନୋତି ନେପକ୍କଂ ୱୁଚ୍ଚତି ପଞ୍ଞା, ତେନ ନେପକ୍କେନ ସମନ୍ନାଗତୋ ନିପକୋ ଖଣ୍ଡଛିଦ୍ଦାଦିଭାୱଂ ଅପାପେତ୍ୱା ରକ୍ଖଣତୋ ସୀଲସମ୍ପନ୍ନୋ ଭୱିସ୍ସତୀତି ଏୱଂ ସୋ ଭଗୱା ବ୍ୟାକରଣମକାସି। ସୋ ଏୱଂ ପତ୍ତଅରହତ୍ତଫଲୋ ଏକଦିୱସଂ ୱିୱେକଟ୍ଠାନେ ନିସିନ୍ନୋ ସୋମନସ୍ସୱସେନ ଏୱଂ ରକ୍ଖିଂ ମହାମୁନୀତିଆଦିମାହ। ତଂ ସୁୱିଞ୍ଞେୟ୍ୟମେୱାତି।

ରାହୁଲତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୭। ଉପସେନୱଙ୍ଗନ୍ତପୁତ୍ତତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା

ପଦୁମୁତ୍ତରଂ ଭଗୱନ୍ତନ୍ତିଆଦିକଂ ଆୟସ୍ମତୋ ଉପସେନୱଙ୍ଗନ୍ତପୁତ୍ତତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅୟମ୍ପି ପୁରିମବୁଦ୍ଧେସୁ କତାଧିକାରୋ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଭୱେ ୱିୱଟ୍ଟୂପନିସ୍ସୟାନି ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ପଦୁମୁତ୍ତରସ୍ସ ଭଗୱତୋ କାଲେ ହଂସୱତୀନଗରେ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତିତ୍ୱା ୱୟପ୍ପତ୍ତୋ ସତ୍ଥୁ ସନ୍ତିକଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ଧମ୍ମଂ ସୁଣନ୍ତୋ ସତ୍ଥାରଂ ଏକଂ ଭିକ୍ଖୁଂ ସମନ୍ତପାସାଦିକାନଂ ଅଗ୍ଗଟ୍ଠାନେ ଠପେନ୍ତଂ ଦିସ୍ୱା ସତ୍ଥୁ ଅଧିକାରକମ୍ମଂ କତ୍ୱା ତଂ ଠାନନ୍ତରଂ ପତ୍ଥେତ୍ୱା ଯାୱଜୀୱଂ କୁସଲଂ କତ୍ୱା ଦେୱମନୁସ୍ସେସୁ ସଂସରନ୍ତୋ ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ ନାଲକଗାମେ ରୂପସାରୀ ବ୍ରାହ୍ମଣିୟା କୁଚ୍ଛିମ୍ହି ନିବ୍ବତ୍ତି, ଉପସେନୋତିସ୍ସ ନାମଂ ଅହୋସି। ସୋ ୱୟପ୍ପତ୍ତୋ ତୟୋ ୱେଦେ ଉଗ୍ଗଣ୍ହିତ୍ୱା ସତ୍ଥୁ ସନ୍ତିକେ ଧମ୍ମଂ ସୁତ୍ୱା ପଟିଲଦ୍ଧସଦ୍ଧୋ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ଉପସମ୍ପଦାୟ ଏକୱସ୍ସିକୋ ''ଅରିୟଗବ୍ଭଂ ୱଡ୍ଢେମୀ''ତି ଏକଂ କୁଲପୁତ୍ତଂ ଅତ୍ତନୋ ସନ୍ତିକେ ଉପସମ୍ପାଦେତ୍ୱା ତେନ ସଦ୍ଧିଂ ସତ୍ଥୁ ସନ୍ତିକଂ ଗତୋ। ସତ୍ଥାରା ଚସ୍ସ ତସ୍ସ ଅୱସ୍ସିକସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ସଦ୍ଧିୱିହାରିକଭାୱଂ ସୁତ୍ୱା ''ଅତିଲହୁଂ ଖୋ ତ୍ୱଂ, ମୋଘପୁରିସ, ବାହୁଲ୍ଲାୟ ଆୱତ୍ତୋ''ତି (ମହାୱ. ୭୫) ଗରହିତୋ ''ଇଦାନାହଂ ଯଦି ପରିସଂ ନିସ୍ସାୟ ସତ୍ଥାରା ଗରହିତୋ, ପରିସଂୟେୱ ପନ ନିସ୍ସାୟ ସତ୍ଥୁ ପସାଦଂ କରିସ୍ସାମୀ''ତି ୱିପସ୍ସନାୟ କମ୍ମଂ କରୋନ୍ତୋ ନଚିରସ୍ସେୱ ଅରହତ୍ତଂ ପାପୁଣି। ଅରହା ପନ ହୁତ୍ୱା ସୟମ୍ପି ସବ୍ବେ ଧୁତଙ୍ଗଧମ୍ମେ ସମାଦାୟ ୱତ୍ତତି, ଅଞ୍ଞେପି ତଦତ୍ଥାୟ ସମାଦପେସି, ତେନ ନଂ ଭଗୱା ସମନ୍ତପାସାଦିକାନଂ ଅଗ୍ଗଟ୍ଠାନେ ଠପେସି। ସୋ ଅପରେନ ସମୟେନ କୋସମ୍ବିୟଂ କଲହେ ଉପ୍ପନ୍ନେ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘେ ଚ ଦ୍ୱିଧାଭୂତେ ଏକେନ ଭିକ୍ଖୁନା ତଂ କଲହଂ ପରିୱଜ୍ଜିତୁକାମେନ ''ଏତରହି ଖୋ କଲହୋ ଉପ୍ପନ୍ନୋ, ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘୋ ଚ ଦ୍ୱିଧାଭୂତୋ, କଥଂ ନୁ ଖୋ ମୟା ପଟିପଜ୍ଜିତବ୍ବ''ନ୍ତି ପୁଟ୍ଠୋ ୱିୱେକୱାସତୋ ପଟ୍ଠାୟ ତସ୍ସ ପଟିପତ୍ତିଂ କଥେସି। ଏୱଂ ଥେରୋ ତସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ଓୱାଦଦାନାପଦେସେନ ଅତ୍ତନୋ ତଥା ପଟିପନ୍ନଭାୱଂ ଦୀପେନ୍ତୋ ଅଞ୍ଞଂ ବ୍ୟାକାସି।

୮୬। ସୋ ଏୱଂ ପତ୍ତଏତଦଗ୍ଗଟ୍ଠାନୋ ଅତ୍ତନୋ ପୁବ୍ବକମ୍ମଂ ସରିତ୍ୱା ସୋମନସ୍ସୱସେନ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ପଦୁମୁତ୍ତରଂ ଭଗୱନ୍ତନ୍ତିଆଦିମାହ। ପବ୍ଭାରମ୍ହି ନିସୀଦନ୍ତନ୍ତି ପୁରତୋ ଭାରଂ ନମିତଂ ଓନମିତନ୍ତି ପବ୍ଭାରଂ ୱିୱେକକାମଂ ୱନମଜ୍ଝେ ସୟଂଜାତପବ୍ବତପବ୍ଭାରେ ନିସିନ୍ନଂ ନରୁତ୍ତମଂ ଭଗୱନ୍ତଂ ଅହଂ ଉପଗଚ୍ଛିଂ ସମୀପଂ ଗତୋତି ଅତ୍ଥୋ।

୮୭।କଣିକାରପୁପ୍ଫଂ ଦିସ୍ୱାତି ତଥା ଉପଗଚ୍ଛନ୍ତୋ ତସ୍ମିଂ ପଦେସେ ସୁପୁପ୍ଫିତଂ କଣିକାରଂ ଦିସ୍ୱା। ୱଣ୍ଟେ ଛେତ୍ୱାନହଂ ତଦାତି ତସ୍ମିଂ ତଥାଗତସ୍ସ ଦିଟ୍ଠକାଲେ ତଂ ପୁପ୍ଫଂ ୱଣ୍ଟେ ୱଣ୍ଟସ୍ମିଂ ଛେତ୍ୱାନ ଛିନ୍ଦିତ୍ୱାନ। ଅଲଙ୍କରିତ୍ୱା ଛତ୍ତମ୍ହୀତି ତେନ ପୁପ୍ଫେନ ଛତ୍ତଂ ଛାଦେତ୍ୱା। ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ଅଭିରୋପୟିନ୍ତି ପବ୍ଭାରେ ନିସିନ୍ନସ୍ସ ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ମୁଦ୍ଧନି ଅକାସିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

୮୮।ପିଣ୍ଡପାତଞ୍ଚପାଦାସିନ୍ତି ତସ୍ମିଂୟେୱ ନିସିନ୍ନସ୍ସ ଭଗୱତୋ ପିଣ୍ଡପାତଂ ପକାରେନ ଅଦାସିଂ ଭୋଜେସିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ପରମନ୍ନଂ ସୁଭୋଜନନ୍ତି ସୁନ୍ଦରଭୋଜନସଙ୍ଖାତଂ ପରମନ୍ନଂ ଉତ୍ତମାହାରଂ। ବୁଦ୍ଧେନ ନୱମେ ତତ୍ଥାତି ତସ୍ମିଂ ୱିୱେକଟ୍ଠାନେ ବୁଦ୍ଧେନ ସହ ନୱମେ ଅଟ୍ଠ ସମଣେ ସମିତପାପେ ଖୀଣାସୱଭିକ୍ଖୂ ଭୋଜେସିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

ଯଂ ୱଦନ୍ତି ସୁମେଧୋତି ଯଂ ଗୋତମସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧଂ ଭୂରିପଞ୍ଞଂ ପଥୱିସମାନଂ ପଞ୍ଞଂ ସୁମେଧଂ ସୁନ୍ଦରଂ ସବ୍ବଞ୍ଞୁତାଦିପଞ୍ଞୱନ୍ତଂ। ସୁମେଧୋ ଇତି ସୁନ୍ଦରପଞ୍ଞୋ ଇତି ୱଦନ୍ତି ପଣ୍ଡିତା ଇତୋ କପ୍ପତୋ ସତସହସ୍ସେ କପ୍ପେ ଏସୋ ଗୋତମୋ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ଭୱିସ୍ସତୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ସେସଂ ସୁୱିଞ୍ଞେୟ୍ୟମେୱାତି।

ଉପସେନୱଙ୍ଗନ୍ତପୁତ୍ତତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୮। ରଟ୍ଠପାଲତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା

ପଦୁମୁତ୍ତରସ୍ସଭଗୱତୋତିଆଦିକଂ ଆୟସ୍ମତୋ ରଟ୍ଠପାଲତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅୟମ୍ପାୟସ୍ମା ପୁରିମବୁଦ୍ଧେସୁ କତାଧିକାରୋ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଭୱେ ୱିୱଟ୍ଟୂପନିସ୍ସୟାନି ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ପଦୁମୁତ୍ତରସ୍ସ ଭଗୱତୋ ଉପ୍ପତ୍ତିତୋ ପୁରେତରମେୱ ହଂସୱତୀନଗରେ ଗହପତିମହାସାଲକୁଲେ ନିବ୍ବତ୍ତିତ୍ୱା ୱୟପ୍ପତ୍ତୋ ପିତୁ ଅଚ୍ଚୟେନ ଘରାୱାସେ ପତିଟ୍ଠିତୋ ରତନକୋଟ୍ଠାଗାରକମ୍ମିକେନ ଦସ୍ସିତଂ ଅପରିମାଣଂ ୱଂସାନୁଗତଂ ଧନଂ ଦିସ୍ୱା ''ଇମଂ ଏତ୍ତକଂ ଧନରାସିଂ ମୟ୍ହଂ ପିତୁଅୟ୍ୟକପୟ୍ୟକାଦୟୋ ଅତ୍ତନା ସଦ୍ଧିଂ ଗହେତ୍ୱା ଗନ୍ତୁଂ ନାସକ୍ଖିଂସୁ, ମୟା ପନ ଗହେତ୍ୱା ଗନ୍ତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀ''ତି ଚିନ୍ତେତ୍ୱା କପଣଦ୍ଧିକାଦୀନଂ ମହାଦାନଂ ଅଦାସି। ସୋ ଅଭିଞ୍ଞାଲାଭିଂ ଏକଂ ତାପସଂ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ତେନ ଦେୱଲୋକାଧିପଚ୍ଚେ ନିୟୋଜିତୋ ଯାୱଜୀୱଂ ପୁଞ୍ଞାନି କତ୍ୱା ତତୋ ଚୁତୋ ଦେୱଲୋକେ ନିବ୍ବତ୍ତିତ୍ୱା ଦିବ୍ବସମ୍ପତ୍ତିଂ ଅନୁଭୱନ୍ତୋ ତତ୍ଥ ଯାୱତାୟୁକଂ ଠତ୍ୱା ତତୋ ଚୁତୋ ମନୁସ୍ସଲୋକେ ଭିନ୍ନଂ ରଟ୍ଠଂ ସନ୍ଧାରେତୁଂ ସମତ୍ଥସ୍ସ କୁଲସ୍ସ ଏକପୁତ୍ତକୋ ହୁତ୍ୱା ନିବ୍ବତ୍ତି। ତେନ ସମୟେନ ପଦୁମୁତ୍ତରୋ ଭଗୱା ଲୋକେ ଉପ୍ପଜ୍ଜିତ୍ୱା ପୱତ୍ତିତୱରଧମ୍ମଚକ୍କୋ ୱେନେୟ୍ୟସତ୍ତେ ନିବ୍ବାନମହାନଗରସଙ୍ଖାତଂ ଖେମନ୍ତଭୂମିଂ ସମ୍ପାପେସି। ଅଥ ସୋ କୁଲପୁତ୍ତୋ ଅନୁକ୍କମେନ ୱିଞ୍ଞୁତଂ ପତ୍ତୋ ଏକଦିୱସଂ ଉପାସକେହି ସଦ୍ଧିଂ ୱିହାରଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ସତ୍ଥାରଂ ଧମ୍ମଂ ଦେସେନ୍ତଂ ଦିସ୍ୱା ପସନ୍ନଚିତ୍ତୋ ପରିସପରିୟନ୍ତେ ନିସୀଦି।

ତେନ ଖୋ ପନ ସମଯେନ ସତ୍ଥା ଏକଂ ଭିକ୍ଖୁଂ ସଦ୍ଧାପବ୍ବଜିତାନଂ ଅଗ୍ଗଟ୍ଠାନେ ଠପେସି। ସୋ ତଂ ଦିସ୍ୱା ପସନ୍ନମାନସୋ ସତସହସ୍ସଭିକ୍ଖୁପରିୱୁତସ୍ସ ଭଗୱତୋ ସତ୍ତାହଂ ମହାଦାନଂ ଦତ୍ୱା ତଂ ଠାନଂ ପତ୍ଥେସି। ସତ୍ଥା ଅନନ୍ତରାଯେନ ସମିଜ୍ଝନଭାୱଂ ଦିସ୍ୱା ''ଅଯଂ ଅନାଗତେ ଗୋତମସ୍ସ ନାମ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ସାସନେ ସଦ୍ଧାପବ୍ବଜିତାନଂ ଅଗ୍ଗୋ ଭୱିସ୍ସତୀ''ତି ବ୍ୟାକାସି। ସୋ ସତ୍ଥାରଂ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘଞ୍ଚ ୱନ୍ଦିତ୍ୱା ଉଟ୍ଠାଯାସନା ପକ୍କାମି। ସୋ ଯାୱତାଯୁକଂ ପୁଞ୍ଞାନି କତ୍ୱା ତତୋ ଚୱିତ୍ୱା ଦେୱମନୁସ୍ସେସୁ ସଂସରନ୍ତୋ ଇତୋ ଦ୍ୱେନୱୁତେ କପ୍ପେ ଫୁସ୍ସସ୍ସ ଭଗୱତୋ କାଲେ ସତ୍ଥୁ ୱେମାତିକେସୁ ତୀସୁ ରାଜପୁତ୍ତେସୁ ସତ୍ଥାରଂ ଉପଟ୍ଠହନ୍ତେସୁ ତେସଂ ପୁଞ୍ଞକିରିଯାସୁ ସହାଯକିଚ୍ଚଂ ଅକାସି। ଏୱଂ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଭୱେ ବହୁଂ କୁସଲଂ ଉପଚିନିତ୍ୱା ସୁଗତୀସୁଯେୱ ସଂସରନ୍ତୋ ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ କୁରୁରଟ୍ଠେ ଥୁଲ୍ଲକୋଟ୍ଠିକନିଗମେ ରଟ୍ଠପାଲସେଟ୍ଠିନୋ ଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତି, ତସ୍ସ ଭିନ୍ନଂ ରଟ୍ଠଂ ସନ୍ଧାରେତୁଂ ସମତ୍ଥକୁଲେ ନିବ୍ବତ୍ତତ୍ତା ରଟ୍ଠପାଲୋତି ୱଂସାନୁଗତମେୱ ନାମଂ ଅହୋସି। ସୋ ମହତା ପରିୱାରେନ ୱଡ୍ଢନ୍ତୋ ଅନୁକ୍କମେନ ଯୋବ୍ବନପ୍ପତ୍ତୋ ମାତାପିତୂହି ପତିରୂପେନ ଦାରେନ ସଂଯୋଜିତୋ ମହନ୍ତେ ଚ ଯସେ ପତିଟ୍ଠାପିତୋ ଦିବ୍ବସମ୍ପତ୍ତିସଦିସସମ୍ପତ୍ତିଂ ପଚ୍ଚନୁଭୋତି।

ଅଥ ଭଗୱା କୁରୁରଟ୍ଠେ ଜନପଦଚାରିକଂ ଚରନ୍ତୋ ଥୁଲ୍ଲକୋଟ୍ଠିକଂ ଅନୁପାପୁଣି। ତଂ ସୁତ୍ୱା ରଟ୍ଠପାଲୋ କୁଲପୁତ୍ତୋ ସତ୍ଥାରଂ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ସତ୍ଥୁ ସନ୍ତିକେ ଧମ୍ମଂ ସୁତ୍ୱା ପଟିଲଦ୍ଧସଦ୍ଧୋ ପବ୍ବଜିତୁକାମୋ ସତ୍ତାହଂ ଭତ୍ତଚ୍ଛେଦଂ କତ୍ୱା କିଚ୍ଛେନ କସିରେନ ମାତାପିତରୋ ଅନୁଜାନାପେତ୍ୱା ସତ୍ଥାରଂ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ପବ୍ବଜ୍ଜଂ ଯାଚିତ୍ୱା ସତ୍ଥୁ ଆଣତ୍ତିଯା ଅଞ୍ଞତରସ୍ସ ସନ୍ତିକେ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ଯୋନିସୋମନସିକାରେନ କମ୍ମଂ କରୋନ୍ତୋ ୱିପସ୍ସନଂ ୱଡ୍ଢେତ୍ୱା ଅରହତ୍ତଂ ପାପୁଣି। ଅରହତ୍ତଂ ପନ ପତ୍ୱା ସତ୍ଥାରଂ ଅନୁଜାନାପେତ୍ୱା ମାତାପିତରୋ ପସ୍ସିତୁଂ ଥୁଲ୍ଲକୋଟ୍ଠିକଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ତତ୍ଥ ସପଦାନଂ ପିଣ୍ଡାଯ ଚରନ୍ତୋ ପିତୁ ନିୱେସନେ ଆଭିଦୋସିକଂ କୁମ୍ମାସଂ ଲଭିତ୍ୱା ତଂ ଅମତଂ ୱିଯ ପରିଭୁଞ୍ଜନ୍ତୋ ପିତରା ନିମନ୍ତିତୋ ସ୍ୱାତନାଯ ଅଧିୱାସେତ୍ୱା ଦୁତିଯଦିୱସେ ପିତୁ ନିୱେସନେ ପିଣ୍ଡପାତଂ ପରିଭୁଞ୍ଜିତ୍ୱା ଅଲଙ୍କତପଟିଯତ୍ତେ ଇତ୍ଥାଗାରଜନେ ଉପଗନ୍ତ୍ୱା ''କୀଦିସା ନାମ ତା, ଅଯ୍ୟପୁତ୍ତ, ଅଚ୍ଛରାଯୋ, ଯାସଂ ତ୍ୱଂ ହେତୁ ବ୍ରହ୍ମଚରିଯଂ ଚରସୀ''ତିଆଦୀନି (ମ। ନି। ୨।୩୦୧) ୱତ୍ୱା ପଲୋଭନକମ୍ମଂ କାତୁଂ ଆରଦ୍ଧେ ତସ୍ସାଧିପ୍ପାଯଂ ୱିପରିୱତ୍ତେତ୍ୱା ଅନିଚ୍ଚତାଦିପଟିସଂଯୁତ୍ତଂ ଧମ୍ମଂ କଥେନ୍ତୋ –

''ପସ୍ସ ଚିତ୍ତକତଂ ବିମ୍ବଂ, ଅରୁକାଯଂ ସମୁସ୍ସିତଂ;

ଆତୁରଂ ବହୁସଙ୍କପ୍ପଂ, ଯସ୍ସ ନତ୍ଥି ଧୁୱଂ ଠିତି।

''ପସ୍ସ ଚିତ୍ତକତଂ ରୂପଂ, ମଣିନା କୁଣ୍ଡଲେନ ଚ;

ଅଟ୍ଠିଂ ତଚେନ ଓନଦ୍ଧଂ, ସହ ୱତ୍ଥେହି ସୋଭତି।

''ଅଲତ୍ତକକତା ପାଦା, ମୁଖଂ ଚୁଣ୍ଣକମକ୍ଖିତଂ;

ଅଲଂ ବାଲସ୍ସ ମୋହାଯ, ନୋ ଚ ପାରଗୱେସିନୋ।

''ଅଟ୍ଠାପଦକତା କେସା, ନେତ୍ତା ଅଞ୍ଜନମକ୍ଖିତା;

ଅଲଂ ବାଲସ୍ସ ମୋହାଯ, ନୋ ଚ ପାରଗୱେସିନୋ।

''ଅଞ୍ଜନୀୱ ନୱା ଚିତ୍ତା, ପୂତିକାଯୋ ଅଲଙ୍କତୋ;

ଅଲଂ ବାଲସ୍ସ ମୋହାଯ, ନୋ ଚ ପାରଗୱେସିନୋ।

''ଓଦହି ମିଗୱୋ ପାସଂ, ନାସଦା ୱାଗୁରଂ ମିଗୋ;

ଭୁତ୍ୱା ନିୱାପଂ ଗଚ୍ଛାମ, କନ୍ଦନ୍ତେ ମିଗବନ୍ଧକେ।

''ଛିନ୍ନୋ ପାସୋ ମିଗୱସ୍ସ, ନାସଦା ୱାଗୁରଂ ମିଗୋ;

ଭୁତ୍ୱା ନିୱାପଂ ଗଚ୍ଛାମ, ସୋଚନ୍ତେ ମିଗଲୁଦ୍ଦକେ’’ତି। (ମ॰ ନି॰ ୨।୩୦୨; ଥେରଗା॰ ୭୭୯-୭୭୫);

ଇମା ଗାଥାଯୋ ଅଭାସି। ଇମା ଗାଥା ୱତ୍ୱା ୱେହାସଂ ଅବ୍ଭୁଗ୍ଗନ୍ତ୍ୱା ରଞ୍ଞୋ କୋରବ୍ୟସ୍ସ ମିଗାଜିନଉଯ୍ୟାନେ ମଙ୍ଗଲସିଲାପଟ୍ଟେ ନିସୀଦି। ଥେରସ୍ସ କିର ପିତା ସତ୍ତସୁ ଦ୍ୱାରକୋଟ୍ଠକେସୁ ଅଗ୍ଗଳଂ ଦାପେତ୍ୱା ମଲ୍ଲେ ଆଣାପେସି ‘‘ନିକ୍ଖମିତୁଂ ମା ଦେଥ, କାସାୟାନି ଅପନେତ୍ୱା ସେତକାନି ନିୱାସାପେଥା’’ତି। ତସ୍ମା ଥେରୋ ଆକାସେନ ଅଗମାସି। ଅଥ ରାଜା କୋରବ୍ୟୋ ଥେରସ୍ସ ତତ୍ଥ ନିସିନ୍ନଭାୱଂ ସୁତ୍ୱା ତଂ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ସମ୍ମୋଦନୀୟଂ କଥଂ ସାରଣୀୟଂ ୱୀତିସାରେତ୍ୱା ‘‘ଇଧ, ଭୋ ରଟ୍ଠପାଲ, ପବ୍ବଜନ୍ତୋ ବ୍ୟାଧିପାରିଜୁଞ୍ଞଂ ୱା ଜରାଭୋଗଞାତିପାରିଜୁଞ୍ଞଂ ୱା ପତ୍ତୋ ପବ୍ବଜତି, ତ୍ୱଂ ପନ କିଞ୍ଚିପି ପାରିଜୁଞ୍ଞଂ ଅନୁପଗତୋ ଏୱ କସ୍ମା ପବ୍ବଜସୀ’’ତି ପୁଚ୍ଛି। ଅଥସ୍ସ ଥେରୋ ‘‘ଉପନିୟ୍ୟତି ଲୋକୋ ଅଦ୍ଧୁୱୋ, ଅତାଣୋ ଲୋକୋ ଅନଭିସ୍ସରୋ, ଅସରଣୋ ଲୋକୋ ସବ୍ବଂ ପହାଯ ଗମନୀୟଂ, ଊନୋ ଲୋକୋ ଅତିତ୍ତୋ ତଣ୍ହାଦାସୋ’’ତି (ମ॰ ନି॰ ୨।୩୦୫) ଇମେସଂ ଚତୁନ୍ନଂ ଧମ୍ମୁଦ୍ଦେସାନଂ ଅତ୍ତନା ୱିଦିତଭାୱଂ କଥେତ୍ୱା ତସ୍ସା ଦେସନାଯ ଅନୁଗୀତିଂ କଥେନ୍ତୋ –

‘‘ପସ୍ସାମି ଲୋକେ ସଧନେ ମନୁସ୍ସେ, ଲଦ୍ଧାନ ୱିତ୍ତଂ ନ ଦଦନ୍ତି ମୋହା;

ଲୁଦ୍ଧା ଧନଂ ସନ୍ନିଚଯଂ କରୋନ୍ତି, ଭିୟ୍ୟୋୱ କାମେ ଅଭିପତ୍ଥଯନ୍ତି।

‘‘ରାଜା ପସଯ୍ହପ୍ପଥୱିଂ ୱିଜେତ୍ୱା, ସସାଗରନ୍ତଂ ମହିମାୱସନ୍ତୋ;

ଓରଂ ସମୁଦ୍ଦସ୍ସ ଅତିତ୍ତରୂପୋ, ପାରଂ ସମୁଦ୍ଦସ୍ସପି ପତ୍ଥଯେଥ।

‘‘ରାଜା ଚ ଅଞ୍ଞେ ଚ ବହୂ ମନୁସ୍ସା, ଅୱୀତତଣ୍ହା ମରଣଂ ଉପେନ୍ତି;

ଊନାୱ ହୁତ୍ୱାନ ଜହନ୍ତି ଦେହଂ, କାମେହି ଲୋକମ୍ହି ନ ହତ୍ଥି ତିତ୍ତି।

‘‘କନ୍ଦନ୍ତି ନଂ ଞାତୀ ପକିରିଯ କେସେ, ‘ଅହୋ ୱତା ନୋ ଅମରା’ତି ଚାହୁ;

ୱତ୍ଥେନ ନଂ ପାରୁତଂ ନୀହରିତ୍ୱା, ଚିତଂ ସମୋଧାଯ ତତୋ ଡହନ୍ତି।

‘‘ସୋ ଡୟ୍ହତି ସୂଲେହି ତୁଜମାନୋ, ଏକେନ ୱତ୍ଥେନ ପହାଯ ଭୋଗେ;

ନ ମୀଯମାନସ୍ସ ଭୱନ୍ତି ତାଣା, ଞାତୀ ଚ ମିତ୍ତା ଅଥ ୱା ସହାଯା।

‘‘ଦାଯାଦକା ତସ୍ସ ଧନଂ ହରନ୍ତି, ସତ୍ତୋ ପନ ଗଚ୍ଛତି ଯେନ କମ୍ମଂ;

ନ ମୀଯମାନଂ ଧନମନ୍ୱେତି କିଞ୍ଚି, ପୁତ୍ତା ଚ ଦାରା ଚ ଧନଞ୍ଚ ରଟ୍ଠଂ।

‘‘ନ ଦୀଘମାଯୁଂ ଲଭତେ ଧନେନ, ନ ଚାପି ୱିତ୍ତେନ ଜରଂ ୱିହନ୍ତି;

ଅପ୍ପଂ ହିଦଂ ଜୀୱିତମାହୁ ଧୀରା, ଅସସ୍ସତଂ ୱିପ୍ପରିଣାମଧମ୍ମଂ।

‘‘ଅଡ୍ଢା ଦଲିଦ୍ଦା ଚ ଫୁସନ୍ତି ଫସ୍ସଂ, ବାଲୋ ଚ ଧୀରୋ ଚ ତଥେୱ ଫୁଟ୍ଠୋ;

ବାଲୋ ହି ବାଲ୍ୟା ୱଧିତୋୱ ସେତି, ଧୀରୋ ଚ ନୋ ୱେଧତି ଫସ୍ସଫୁଟ୍ଠୋ।

‘‘ତସ୍ମା ହି ପଞ୍ଞାୱ ଧନେନ ସେୟ୍ୟା, ଯାଯ ୱୋସାନମିଧାଧିଗଚ୍ଛତି;

ଅବ୍ୟୋସିତତ୍ତା ହି ଭୱାଭୱେସୁ, ପାପାନି କମ୍ମାନି କରୋତି ମୋହା।

‘‘ଉପେତି ଗବ୍ଭଞ୍ଚ ପରଞ୍ଚ ଲୋକଂ, ସଂସାରମାପଜ୍ଜପରମ୍ପରାଯ;

ତସ୍ସପ୍ପପଞ୍ଚୋ ଅଭିସଦ୍ଦହନ୍ତୋ, ଉପେତି ଗବ୍ଭଞ୍ଚ ପରଞ୍ଚ ଲୋକଂ।

‘‘ଚୋରୋ ଯଥା ସନ୍ଧିମୁଖେ ଗହୀତୋ, ସକମ୍ମୁନା ହଞ୍ଞତି ପାପଧମ୍ମୋ;

ଏୱଂ ପଜା ପେଚ୍ଚ ପରମ୍ହି ଲୋକେ, ସକମ୍ମୁନା ହଞ୍ଞତି ପାପଧମ୍ମୋ।

‘‘କାମା ହି ଚିତ୍ରା ମଧୁରା ମନୋରମା, ୱିରୂପରୂପେନ ମଥେନ୍ତି ଚିତ୍ତଂ;

ଆଦୀନୱଂ କାମଗୁଣେସୁ ଦିସ୍ୱା, ତସ୍ମା ଅହଂ ପବ୍ବଜିତୋମ୍ହି ରାଜ।

‘‘ଦୁମପ୍ଫଲାନୀୱ ପତନ୍ତି ମାଣୱା, ଦହରା ଚ ୱୁଦ୍ଧା ଚ ସରୀରଭେଦା;

ଏତମ୍ପି ଦିସ୍ୱାନ ପବ୍ବଜିତୋମ୍ହି ରାଜ, ଅପଣ୍ଣକଂ ସାମଞ୍ଞମେୱ ସେଯ୍ୟୋ।

‘‘ସଦ୍ଧାଯାହଂ ପବ୍ବଜିତୋ, ଉପେତୋ ଜିନସାସନେ;

ଅୱଞ୍ଝା ମଯ୍ହଂ ପବ୍ବଜ୍ଜା, ଅନଣୋ ଭୁଞ୍ଜାମି ଭୋଜନଂ।

‘‘କାମେ ଆଦିତ୍ତତୋ ଦିସ୍ୱା, ଜାତରୂପାନି ସତ୍ଥତୋ;

ଗବ୍ଭାୱୋକ୍କନ୍ତିତୋ ଦୁକ୍ଖଂ, ନିରଯେସୁ ମହବ୍ଭଯଂ।

‘‘ଏତମାଦୀନୱଂ ଞତ୍ୱା, ସଂୱେଗଂ ଅଲଭିଂ ତଦା;

ସୋହଂ ୱିଦ୍ଧୋ ତଦା ସନ୍ତୋ, ସମ୍ପତ୍ତୋ ଆସୱକ୍ଖଯଂ।

‘‘ପରିଚିଣ୍ଣୋ ମଯା ସତ୍ଥା, କତଂ ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ସାସନଂ;

ଓହିତୋ ଗରୁକୋ ଭାରୋ, ଭୱନେତ୍ତି ସମୂହତା।

‘‘ଯସ୍ସତ୍ଥାଯ ପବ୍ବଜିତୋ, ଅଗାରସ୍ମାନଗାରିଯଂ;

ସୋ ମେ ଅତ୍ଥୋ ଅନୁପ୍ପତ୍ତୋ, ସବ୍ବସଂଯୋଜନକ୍ଖଯୋ’’ତି। (ଥେରଗା। ୭୭୬-୭୯୩) –

ଇମା ଗାଥା ଅୱୋଚ। ଏୱଂ ଥେରୋ ରଞ୍ଞୋ କୋରବ୍ୟସ୍ସ ଧମ୍ମଂ ଦେସେତ୍ୱା ସତ୍ଥୁ ସନ୍ତିକମେୱ ଗତୋ। ସତ୍ଥା ଚ ଅପରଭାଗେ ଅରିଯଗଣମଜ୍ଝେ ନିସିନ୍ନୋ ଥେରଂ ସଦ୍ଧାପବ୍ବଜିତାନଂ ଅଗ୍ଗଟ୍ଠାନେ ଠପେସି।

୯୭-୮। ଏୱଂ ସୋ ଥେରୋ ପତ୍ତଏତଦଗ୍ଗଟ୍ଠାନୋ ପୁବ୍ବକମ୍ମଂ ସରିତ୍ୱା ସୋମନସ୍ସଜାତୋ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ପଦୁମୁତ୍ତରସ୍ସ ଭଗୱତୋତିଆଦିମାହ। ୱରନାଗୋ ମଯା ଦିନ୍ନୋତି ତସ୍ସ ଭଗୱତୋ ରୂପକାଯେ ପସୀଦିତ୍ୱା ୱରୋ ଉତ୍ତମୋ ସେଟ୍ଠୋ ଈସାଦନ୍ତୋ ରଥୀସାସଦିସଦନ୍ତୋ ଉରୂଳ୍ହୱା ଭାରୱହୋ ରାଜାରହୋ ୱା। ସେତଚ୍ଛତ୍ତୋପସୋଭିତୋତି ହତ୍ଥିକ୍ଖନ୍ଧେ ଉସ୍ସାପିତସେତଚ୍ଛତ୍ତେନ ଉପସେୱିତୋ ସୋଭମାନୋ। ପୁନପି କିଂ ୱିସିଟ୍ଠୋ ୱରନାଗୋ? ସକପ୍ପନୋ ହତ୍ଥାଲଙ୍କାରସହିତୋ। ସଙ୍ଘାରାମଂ ବୁଦ୍ଧପ୍ପମୁଖସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘସ୍ସ ୱସନତ୍ଥାଯ ଆରାମଂ ୱିହାରଂ ଅକାରଯିଂ କାରେସିଂ।

୯୯।ଚତୁପଞ୍ଞାସସହସ୍ସାନୀତି ତସ୍ମିଂ କାରାପିତେ ୱିହାରବ୍ଭନ୍ତରେ ଚତୁପଞ୍ଞାସସହସ୍ସାନି ପାସାଦାନି ଚ ଅହଂ ଅକାରଯିଂ କାରେସିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

ମହୋଘଦାନଂ କରିତ୍ୱାନାତି ସବ୍ବପରିକ୍ଖାରସହିତଂ ମହୋଘସଦିସଂ ମହାଦାନଂ ସଜ୍ଜେତ୍ୱା ମହେସିନୋ ମୁନିନୋ ନିୟ୍ୟାଦେସିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

୧୦୦।ଅନୁମୋଦି ମହାୱୀରୋତି ଚତୁରାସଙ୍ଖ୍ୟେୟ୍ୟସତସହସ୍ସେସୁ କପ୍ପେସୁ ଅଙ୍କୋଚ୍ଛିନ୍ନୌସ୍ସାହସଙ୍ଖାତେନ ୱୀରିୟେନ ମହାୱୀରୋ ସୟମ୍ଭୂ ସୟମେୱ ଭୂତୋ ଜାତୋ ଲଦ୍ଧସବ୍ବଞ୍ଞୁତଞ୍ଞାଣୋ ଅଗ୍ଗୋ ସେଟ୍ଠୋ ପୁଗ୍ଗଲୋ ଅନୁମୋଦି ୱିହାରାନୁମୋଦନଂ ଅକାସି। ସବ୍ବେ ଜନେ ହାସୟନ୍ତୋତି ସକଲାନନ୍ତାପରିମାଣେ ଦେୱମନୁସ୍ସେ ହାସୟନ୍ତୋ ସନ୍ତୁଟ୍ଠେ କୁରୁମାନୋ ଅମତନିବ୍ବାନପଟିସଂୟୁତ୍ତଂ ଚତୁସଚ୍ଚଧମ୍ମଦେସନଂ ଦେସେସି ପକାସେସି ୱିୱରି ୱିଭଜି ଉତ୍ତାନୀ ଅକାସୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୧୦୧।ତଂମେ ୱିୟାକାସୀତି ତଂ ମୟ୍ହଂ କତପୁଞ୍ଞଂ ବଲଂ ୱିସେସେନ ପାକଟଂ ଅକାସି। ଜଲଜୁତ୍ତମନାମକୋତି ଜଲେ ଜାତଂ ଜଲଜଂ ପଦୁମଂ, ପଦୁମୁତ୍ତରନାମକୋତି ଅତ୍ଥୋ। ''ଜଲନୁତ୍ତମନାୟକୋ''ତିପି ପାଠୋ। ତତ୍ଥ ଅତ୍ତନୋ ପଭାୟ ଜଲନ୍ତୀତି ଜଲନା, ଚନ୍ଦିମସୂରିୟଦେୱବ୍ରହ୍ମାନୋ, ତେସଂ ଜଲନାନଂ ଉତ୍ତମୋତି ଜଲନୁତ୍ତମୋ। ସବ୍ବସତ୍ତାନଂ ନାୟକୋ ଉତ୍ତମୋତି ନାୟକୋ, ସମ୍ସାରୱନ୍ତେ ସତ୍ତେ ନିବ୍ବାନଂ ନେତି ପାପେତୀତି ୱା ନାୟକୋ, ଜଲନୁତ୍ତମୋ ଚ ସୋ ନାୟକୋ ଚାତି ଜଲନୁତ୍ତମନାୟକୋ। ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘେ ନିସୀଦିତ୍ୱାତି ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘସ୍ସ ମଜ୍ଝେ ନିସିନ୍ନୋ ଇମା ଗାଥା ଅଭାସଥ ପାକଟଂ କତ୍ୱା କଥେସୀତି ଅତ୍ଥୋ। ସେସଂ ଉତ୍ତାନତ୍ଥମେୱାତି।

ରଟ୍ଠପାଲତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୯। ସୋପାକତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା

ପବ୍ଭାରଂ ସୋଧୟନ୍ତସ୍ସାତିଆଦିକଂ ଆୟସ୍ମତୋ ସୋପାକତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅୟମ୍ପି ପୁରିମବୁଦ୍ଧେସୁ କତାଧିକାରୋ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଭୱେ ୱିୱଟ୍ଟୂପନିସ୍ସୟାନି ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ସିଦ୍ଧତ୍ଥସ୍ସ ଭଗୱତୋ କାଲେ ଅଞ୍ଞତରସ୍ସ କୁଟୁମ୍ବିକସ୍ସ ପୁତ୍ତୋ ହୁତ୍ୱା ନିବ୍ବତ୍ତି। ଏକଦିୱସଂ ସତ୍ଥାରଂ ଦିସ୍ୱା ବୀଜପୂରଫଲାନି ସତ୍ଥୁ ଉପନେସି, ପରିଭୁଞ୍ଜି ଭଗୱା ତସ୍ସାନୁକମ୍ପଂ ଉପାଦାୟ। ସୋ ଭିକ୍ଖୁ ସତ୍ଥରି ସଙ୍ଘେ ଚ ଅଭିପ୍ପସନ୍ନୋ ସଲାକଭତ୍ତଂ ପଟ୍ଠପେତ୍ୱା ସଙ୍ଘୁଦ୍ଦେସୱସେନ ତିଣ୍ଣଂ ଭିକ୍ଖୂନଂ ୟାୱତାୟୁକଂ ଖୀରଭତ୍ତଂ ଅଦାସି। ସୋ ତେହି ପୁଞ୍ଞେହି ଅପରାପରଂ ଦେୱମନୁସ୍ସେସୁ ସମ୍ପତ୍ତିଯୋ ଅନୁଭୱନ୍ତୋ ଏକଦା ମନୁସ୍ସୟୋନିୟଂ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ଏକସ୍ସ ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧସ୍ସ ଖୀରଭତ୍ତଂ ଅଦାସି।

ଏୱଂ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ପୁଞ୍ଞାନି କତ୍ୱା ସୁଗତୀସୁୟେୱ ପରିବ୍ଭମନ୍ତୋ ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ ପୁରିମକମ୍ମନିସ୍ସନ୍ଦେନ ସାୱତ୍ଥିୟଂ ଅଞ୍ଞତରାୟ ଦୁଗ୍ଗତିତ୍ଥିୟା କୁଚ୍ଛିମ୍ହି ପଟିସନ୍ଧିଂ ଗଣ୍ହି। ସା ତଂ ଦସମାସେ କୁଚ୍ଛିନା ପରିହରିତ୍ୱା ପରିପକ୍କେ ଗବ୍ଭେ ୱିଜାୟନକାଲେ ୱିଜାୟିତୁଂ ଅସକ୍କୋନ୍ତୀ ମୁଚ୍ଛଂ ଆପଜ୍ଜିତ୍ୱା ବହୁୱେଲଂ ମତା ୱିୟ ନିପଜ୍ଜି। ଞାତକା ''ମତା''ତି ସଞ୍ଞାୟ ସୁସାନଂ ନେତ୍ୱା ଚିତକଂ ଆରୋପେତ୍ୱା ଦେୱତାନୁଭାୱେନ ୱାତୱୁଟ୍ଠିୟା ଉଟ୍ଠିତାୟ ଅଗ୍ଗିଂ ଅଦତ୍ୱା ପକ୍କମିଂସୁ। ଦାରକୋ ପଚ୍ଛିମଭୱିକତ୍ତା ଦେୱତାନୁଭାୱେନେୱ ଅରୋଗୋ ହୁତ୍ୱା ମାତୁକୁଚ୍ଛିତୋ ନିକ୍ଖମି। ମାତା ପନ କାଲମକାସି। ଦେୱତା ମନୁସ୍ସରୂପେନୁପଗମ୍ମ ତଂ ଗହେତ୍ୱା ସୁସାନଗୋପକସ୍ସ ଗେହେ ଠପେତ୍ୱା କତିପାହଂ କାଲଂ ପତିରୂପେନ ଆହାରେନ ପୋସେସି। ତତୋ ପରଂ ସୁସାନଗୋପକୋ ଅତ୍ତନୋ ପୁତ୍ତଂ କତ୍ୱା ୱଡ୍ଢେସି। ସୋ ତଥା ୱଡ୍ଢେନ୍ତୋ ତସ୍ସ ପୁତ୍ତେନ ସୁପ୍ପିୟେନ ନାମ ଦାରକେନ ସଦ୍ଧିଂ କୀଳନ୍ତୋ ୱିଚରି। ତସ୍ସ ସୁସାନେ ଜାତସଂୱଡ୍ଢଭାୱତୋ ସୋପାକୋତି ସମଞ୍ଞା ଅହୋସି।

ଅଥେକଦିୱସଂ ସତ୍ଥା ପଚ୍ଚୂସୱେଲାୟଂ ଞାଣଜାଲଂ ପତ୍ଥରିତ୍ୱା ୱେନେୟ୍ୟବନ୍ଧୱେ ଓଲୋକେନ୍ତୋ ଞାଣଜାଲସ୍ସ ଅନ୍ତୋଗତଂ ଦିସ୍ୱା ସୁସାନଟ୍ଠାନଂ ଅଗମାସି। ଦାରକୋ ପୁବ୍ବହେତୁନା ଚୋଦିୟମାନୋ ପସନ୍ନମାନସୋ ସତ୍ଥାରଂ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ୱନ୍ଦିତ୍ୱା ଅଟ୍ଠାସି। ସତ୍ଥା ତସ୍ସ ଧମ୍ମଂ କଥେସି। ସୋ ଧମ୍ମଂ ସୁତ୍ୱା ପବ୍ବଜ୍ଜଂ ୟାଚିତ୍ୱା ପିତରା ''ଅନୁଞ୍ଞାତୋସୀ''ତି ୱୁତ୍ତୋ ପିତରଂ ସତ୍ଥୁ ସନ୍ତିକଂ ଆନେସି। ତସ୍ସ ପିତା ସତ୍ଥାରଂ ୱନ୍ଦିତ୍ୱା ''ଇମଂ ଦାରକଂ ପବ୍ବାଜେଥ, ଭନ୍ତେ''ତି ଅନୁଜାନି, ତଂ ପବ୍ବାଜେତ୍ୱା ଭଗୱା ମେତ୍ତାଭାୱନାୟ ନିୟୋଜେସି। ସୋ ମେତ୍ତାକମ୍ମଟ୍ଠାନଂ ଗହେତ୍ୱା ସୁସାନେ ୱିହରନ୍ତୋ ନଚିରସ୍ସେୱ ମେତ୍ତାଝାନଂ ପାଦକଂ କତ୍ୱା ୱିପସ୍ସନଂ ୱଡ୍ଢେତ୍ୱା ଅରହତ୍ତଂ ସଚ୍ଛାକାସି। ଅରହା ହୁତ୍ୱାପି ଅଞ୍ଞେସଂ ସୋସାନିକଭିକ୍ଖୂନଂ ମେତ୍ତାଭାୱନାୱିଧିଂ ଦସ୍ସେନ୍ତୋ ''ୟଥାପି ଏକପୁତ୍ତସ୍ମି''ନ୍ତି (ଥେରଗା। ୩୩) ଗାଥଂ ଅଭାସି। ଇଦଂ ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି – ୟଥା ଏକପୁତ୍ତକେ ପିୟେ ମନାପେ ମାତା ପିତା ଚ କୁସଲୀ ଏକନ୍ତହିତେସୀ ଭୱେୟ୍ୟ, ଏୱଂ ପୁରତ୍ଥିମାଦିଭେଦାସୁ ସବ୍ବାସୁ ଦିସାସୁ କାମଭୱାଦିଭେଦେସୁ ୱା ସବ୍ବେସୁ ଭୱେସୁ ଦହରାଦିଭେଦାସୁ ସବ୍ବାସୁ ଅୱତ୍ଥାସୁପି ଠିତେସୁ ସବ୍ବେସୁ ସତ୍ତେସୁ ଏକନ୍ତହିତେସିତାୟ କୁସଲୀ ଭୱେୟ୍ୟ ''ମିତ୍ତୋ, ଉଦାସିନୋ, ପଚ୍ଚତ୍ଥିକୋ''ତି ସୀମଂ ଅକତ୍ୱା ସୀମାୟ ସମ୍ଭେଦୱସେନ ସବ୍ବତ୍ଥ ଏକରସଂ ମେତ୍ତଂ ଭାୱେୟ୍ୟାତି ଇମଂ ପନ ଗାଥଂ ୱତ୍ୱା ''ସଚେ ତୁମ୍ହେ ଆୟସ୍ମନ୍ତୋ ଏୱଂ ମେତ୍ତଂ ଭାୱେୟ୍ୟାଥ, ୟେ ତେ ଭଗୱତା 'ସୁଖଂ ସୁପତୀ'ତିଆଦିନା (ଅ। ନି। ୧୧।୧୫; ପରି। ୩୩୧; ମି। ପ। ୪।୪।୬) ଏକାଦସ ମେତ୍ତାନିସଂସା ଚ ୱୁତ୍ତା, ଏକଂସେନ ତେସଂ ଭାଗିନୋ ଭୱଥା''ତି ଓୱାଦଂ ଅଦାସି।

୧୧୨। ଏୱଂ ସୋ ପଊଫଲାଧିଗମୋ ଅତ୍ତନୋ କତପୁଞ୍ଞଂ ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖିତ୍ୱା ସଞ୍ଜାତସୋମନସ୍ସୋ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ଦସ୍ସେନ୍ତୋ ପବ୍ଭାରଂ ସୋଧୟନ୍ତସ୍ସାତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ପବ୍ଭାରନ୍ତି ସିଲାପବ୍ବତସ୍ସ ୱିୱେକଟ୍ଠାନଂ, ତଂ ପବ୍ବଜିତାନୁରୂପତ୍ତା ଇଟ୍ଠକପାକାରଂ କତ୍ୱା ଦ୍ୱାରକୱାଟଂ ଯୋଜେତ୍ୱା ଭିକ୍ଖୂନଂ ୱସନତ୍ଥାୟ ଅଦାସି, ପକାରେନ ଭରୋ ପତ୍ଥେତବ୍ବୋତି ପବ୍ଭାରୋ, ତଂ ସୋଧୟନ୍ତସ୍ସ ମମ ସନ୍ତିକଂ ସିଦ୍ଧତ୍ଥୋ ନାମ ଭଗୱା ଆଗଚ୍ଛି ପାପୁଣି।

୧୧୩।ବୁଦ୍ଧଂ ଉପଗତଂ ଦିସ୍ୱାତି ଏୱଂ ମମ ସନ୍ତିକଂ ଆଗତଂ ଦିସ୍ୱା ତାଦିନୋ ଇଟ୍ଠାନିଟ୍ଠେସୁ ଅକମ୍ପିୟସଭାୱତ୍ତା ତାଦିଗୁଣୟୁତ୍ତସ୍ସ ଲୋକଜେଟ୍ଠସ୍ସ ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ସନ୍ଥରଂ ତିଣପଣ୍ଣାଦିସନ୍ଥରଂ କଟ୍ଠତ୍ଥରଂ ପଞ୍ଞାପେତ୍ୱା ନିଟ୍ଠାପେତ୍ୱା ପୁପ୍ଫାସନଂ ପୁପ୍ଫମୟଂ ଆସନଂ ଅହଂ ଅଦାସିଂ।

୧୧୪।ପୁପ୍ଫାସନେନିସୀଦିତ୍ୱାତି ତସ୍ମିଂ ପଞ୍ଞତ୍ତେ ପୁପ୍ଫାସନେ ନିସୀଦିତ୍ୱା ଲୋକନାୟକୋ ସିଦ୍ଧତ୍ଥୋ ଭଗୱା। ମମଞ୍ଚ ଗତିମଞ୍ଞାୟାତି ମୟ୍ହଂ ଗତିଂ ଆୟତିଂ ଉପ୍ପତ୍ତିଟ୍ଠାନଂ ଅଞ୍ଞାୟ ଜାନିତ୍ୱା ଅନିଚ୍ଚତଂ ଅନିଚ୍ଚଭାୱଂ ଉଦାହରି କଥେସି।

୧୧୫।ଅନିଚ୍ଚା ୱତ ସଙ୍ଖାରାତି ୱତ ଏକନ୍ତେନ ସଙ୍ଖାରା ପଚ୍ଚୟେହି ସମେଚ୍ଚ ସମାଗନ୍ତ୍ୱା କରୀୟମାନା ସବ୍ବେ ସପ୍ପଚ୍ଚୟଧମ୍ମା ହୁତ୍ୱା ଅଭାୱଟ୍ଠେନ ଅନିଚ୍ଚା। ଉପ୍ପାଦୱୟଧମ୍ମିନୋତି ଉପ୍ପଜ୍ଜିତ୍ୱା ୱିନସ୍ସନସଭାୱା ଉପ୍ପଜ୍ଜିତ୍ୱା ପାତୁଭୱିତ୍ୱା ଏତେ ସଙ୍ଖାରା ନିରୁଜ୍ଝନ୍ତି ୱିନସ୍ସନ୍ତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ତେସଂ ୱୂପସମୋ ସୁଖୋତି ତେସଂ ସଙ୍ଖାରାନଂ ୱିସେସେନ ଉପସମୋ ସୁଖୋ, ତେସଂ ୱୂପସମକରଂ ନିବ୍ବାନମେୱ ଏକନ୍ତସୁଖନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

୧୧୬।ଇଦଂ ୱତ୍ୱାନ ସବ୍ବଞ୍ଞୂତି ସବ୍ବଧମ୍ମଜାନନକୋ ଭଗୱା ଲୋକାନଂ ଜେଟ୍ଠୋ ୱୁଡ୍ଢୋ ନରାନଂ ଆସଭୋ ପଧାନୋ ୱୀରୋ ଇଦଂ ଅନିଚ୍ଚପଟିସଂୟୁତ୍ତଂ ଧମ୍ମଦେସନଂ ୱତ୍ୱାନ କଥେତ୍ୱା ଅମ୍ବରେ ଆକାସେ ହଂସରାଜା ଇୱ ନଭଂ ଆକାସଂ ଅବ୍ଭୁଗ୍ଗମୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୧୧୭।ସକଂ ଦିଟ୍ଠିଂ ଅତ୍ତନୋ ଲଦ୍ଧିଂ ଖନ୍ତିଂ ରୁଚିଂ ଅଜ୍ଝାସୟଂ ଜହିତ୍ୱାନ ପହାୟ। ଭାୱୟାନିଚ୍ଚସଞ୍ଞହନ୍ତି ଅନିଚ୍ଚେ ଅନିଚ୍ଚନ୍ତି ପୱତ୍ତସଞ୍ଞଂ ଅହଂ ଭାୱୟିଂ ୱଡ୍ଢେସିଂ ମନସି ଅକାସିଂ। ତତ୍ଥ କାଲଂ କତୋ ଅହନ୍ତି ତତ୍ଥ ତିସ୍ସଂ ଜାତିୟଂ ତତୋ ଜାତିତୋ ଅହଂ କାଲଂ କତୋ ମତୋ।

୧୧୮।ଦ୍ୱେସମ୍ପତ୍ତୀ ଅନୁଭୋତ୍ୱାତି ମନୁସ୍ସସମ୍ପତ୍ତିଦିବ୍ବସମ୍ପତ୍ତିସଙ୍ଖାତା ଦ୍ୱେ ସମ୍ପତ୍ତିୟୋ ଅନୁଭୱିତ୍ୱା। ସୁକ୍କମୂଲେନ ଚୋଦିତୋତି ପୁରାଣକୁସଲମୂଲେନ, ମୂଲଭୂତେନ କୁସଲେନ ୱା ଚୋଦିତୋ ସଞ୍ଚୋଦିତୋ। ପଚ୍ଛିମେ ଭୱେ ସମ୍ପତ୍ତେତି ପରିୟୋସାନେ ଭୱେ ସମ୍ପତ୍ତେ ପାପୁଣିତେ। ସପାକୟୋନୁପାଗମିନ୍ତି ସକଂ ପଚିତଭତ୍ତଂ ସପାକଂ ଯୋନିଂ ଉପାଗମିଂ। ଯସ୍ସ କୁଲସ୍ସ ଅତ୍ତନୋ ପଚିତଭତ୍ତଂ ଅଞ୍ଞେହି ଅଭୁଞ୍ଜନୀୟଂ, ତସ୍ମିଂ ଚଣ୍ଡାଲକୁଲେ ନିବ୍ବତ୍ତୋସ୍ମୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଅଥ ୱା ସା ୱୁଚ୍ଚତି ସୁନଖୋ, ସୁନଖୋଚ୍ଛିଟ୍ଠଭତ୍ତଭୁଞ୍ଜନକଚଣ୍ଡାଲକୁଲେ ଜାତୋତି ଅତ୍ଥୋ। ସେସଂ ଉତ୍ତାନତ୍ଥମେୱାତି।

ସୋପାକତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୧୦। ସୁମଙ୍ଗଲତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା

ଆହୁତିଂଯିଟ୍ଠୁକାମୋତିଆଦିକଂ ଆୟସ୍ମତୋ ସୁମଙ୍ଗଲତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅୟମ୍ପାୟସ୍ମା ପୁରିମବୁଦ୍ଧେସୁ କତାଧିକାରୋ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଭୱେ ୱିୱଟ୍ଟୂପନିସ୍ସୟାନି ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ପିୟଦସ୍ସିସ୍ସ ଭଗୱତୋ କାଲେ ରୁକ୍ଖଦେୱତା ହୁତ୍ୱା ନିବ୍ବତ୍ତି। ସୋ ଏକଦିୱସଂ ସତ୍ଥାରଂ ନ୍ହତ୍ୱା ଏକଚୀୱରଂ ଠିତଂ ଦିସ୍ୱା ସୋମନସ୍ସପ୍ପତ୍ତୋ ଅପ୍ଫୋଟେସି। ସୋ ତେନ ପୁଞ୍ଞେନ ଦେୱମନୁସ୍ସେସୁ ସଂସରନ୍ତୋ ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ ସାୱତ୍ଥିୟା ଅୱିଦୂରେ ଅଞ୍ଞତରସ୍ମିଂ ଗାମକେ ତାଦିସେନ କମ୍ମନିସ୍ସନ୍ଦେନ ଦଲିଦ୍ଦକୁଲେ ନିବ୍ବତ୍ତି, ତସ୍ସ ସୁମଙ୍ଗଲୋତି ନାମଂ ଅହୋସି। ସୋ ୱୟପ୍ପତ୍ତୋ ଖୁଜ୍ଜକାସିତନଙ୍ଗଲକୁଦ୍ଦାଲପରିକ୍ଖାରୋ ହୁତ୍ୱା କସିୟା ଜୀୱିକଂ କପ୍ପେସି। ସୋ ଏକଦିୱସଂ ରଞ୍ଞା ପସେନଦିନା କୋସଲେନ ଭଗୱତୋ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘସ୍ସ ଚ ମହାଦାନେ ପୱତ୍ତିୟମାନେ ଦାନୂପକରଣାନି ଗହେତ୍ୱା ଆଗଚ୍ଛନ୍ତେହି ମନୁସ୍ସେହି ସଦ୍ଧିଂ ଦଧିଘଟଂ ଗହେତ୍ୱା ଆଗତୋ ଭିକ୍ଖୂନଂ ସକ୍କାରସମ୍ମାନଂ ଦିସ୍ୱା ‘‘ଇମେ ସମଣା ସକ୍ୟପୁତ୍ତିୟା ସୁଖୁମୱତ୍ଥନିୱତ୍ଥା ସୁଭୋଜନାନି ଭୁଞ୍ଜିତ୍ୱା ନିୱାତେସୁ ସେନାସନେସୁ ୱିହରନ୍ତି, ୟଂନୂନାହମ୍ପି ପବ୍ବଜେୟ୍ୟ’’ନ୍ତି ଚିନ୍ତେତ୍ୱା ଅଞ୍ଞତରଂ ମହାଥେରଂ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଅତ୍ତନୋ ପବ୍ବଜାଧିପ୍ପାୟଂ ନିୱେଦେସି। ସୋ ତଂ କରୁଣାୟନ୍ତୋ ପବ୍ବାଜେତ୍ୱା କମ୍ମଟ୍ଠାନଂ ଆଚିକ୍ଖି। ସୋ ଅରଞ୍ଞେ ୱିହରନ୍ତୋ ଏକକୱିହାରେ ନିବ୍ବିନ୍ନୋ ଉକ୍କଣ୍ଠିତୋ ହୁତ୍ୱା ୱିବ୍ଭମିତୁକାମୋ ଞାତିଗାମଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତୋ ଅନ୍ତରାମଗ୍ଗେ କଚ୍ଛଂ ବନ୍ଧିତ୍ୱା ଖେତ୍ତଂ କସନ୍ତେ କିଲିଟ୍ଠୱତ୍ଥନିୱତ୍ଥେ ସମନ୍ତତୋ ରଜୋକିଣ୍ଣସରୀରେ ୱାତାତପେନ ସୁସ୍ସନ୍ତେ ଖେତ୍ତଂ କସ୍ସକେ ମନୁସ୍ସେ ଦିସ୍ୱା ‘‘ମହନ୍ତଂ ୱତିମେ ସତ୍ତା ଜୀୱିକନିମିତ୍ତଂ ଦୁକ୍ଖଂ ପଚ୍ଚନୁଭୱନ୍ତୀ’’ତି ସଂୱେଗଂ ପଟିଲଭି। ଞାଣସ୍ସ ପରିପାକଗତତ୍ତା ଚସ୍ସ ୟଥାଗହିତଂ କମ୍ମଟ୍ଠାନଂ ଉପଟ୍ଠାସି। ସୋ ଅଞ୍ଞତରଂ ରୁକ୍ଖମୂଲଂ ଉପଗନ୍ତ୍ୱା ୱିୱେକଂ ଲଭିତ୍ୱା ୟୋନିସୋମନସିକରୋନ୍ତୋ ୱିପସ୍ସନଂ ୱଡ୍ଢେତ୍ୱା ମଗ୍ଗପଟିପାଟିୟା ଅରହତ୍ତଂ ପାପୁଣି।

୧୨୪। ଏଵଂ ସୋ ପଊଅରହଊଫଲୋ ଅଊନୋ ପୁଵ୍ଵକମ୍ମଂ ସରିତ୍ଵା ସୋମନସ୍ସଜାତୋ ପୁଵ୍ଵଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ଆହୁତିଂ ଯିଟ୍ଠୁକାମୋହନ୍ତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ଆହୁତିନ୍ତି ଅନ୍ନପାନାଦିଅନେକଵିଧଂ ପୂଜାସକ୍କାରୂପକରଣଂ। ଯିଟ୍ଠୁକାମୋତି ଯଜିତୁକାମୋ, ଦାନଂ ଦାତୁକାମୋ ଅହଂ। ପଟିଯାଦେତ୍ଵାନ ଭୋଜନନ୍ତି ଆହାରଂ ପଟିଯାଦେତ୍ଵା ନିପ୍ଫାଦେତ୍ଵା। ବ୍ରାହ୍ମଣେ ପଟିମାନେନ୍ତୋତି ପଟିଗ୍ଗାହକେ ସୁଦ୍ଧପଵ୍ଵଜିତେ ପରିଯେସନ୍ତୋ। ଵିସାଲେ ମାଳଅକେ ଠିତୋତି ପରିସୁଦ୍ଧପଣ୍ଡରପୁଲିନତଲାଭିରାମେ ଵିପୁଲେ ମାଳଅକେ ଠିତୋ।

୧୨୫-୭।ଅଥଦ୍ଦସାସିଂ ସମ୍ବୁଦ୍ଧନ୍ତିଆଦୀସୁ ମହାଯସଂ ମହାପରିଵାରଂ ସଵ୍ଵଲୋକଂ ସକଲସଊଲୋକଂ ଵିନେତାନଂ ଵିସେସେନ ନେତାରଂ ନିଵ୍ଵାନସମ୍ପାପକଂ ସଯମ୍ଭୁଂ ସଯମେଵ ଭୂତଂ ଅନାଚରିଯକଂ ଅଗ୍ଗପୁଗ୍ଗଲଂ ସେଟ୍ଠପୁଗ୍ଗଲଂ ଭଗଵନ୍ତଂ ଭଗ୍ଯଵନ୍ତାଦିଗୁଣଯୁତ୍ତଂ ଜୁତିମନ୍ତଂ ନୀଲପୀତାଦିପଭାସମ୍ପନ୍ନଂ ସାଵକେହି ପୁରକ୍ଖତଂ ପରିଵାରିତଂ ଆଦିଚ୍ଚମିଵ ସୂରିଯମିଵ ରୋଚନ୍ତଂ ସୋଭମାନଂ ରଥିଯଂ ଵୀଥିଯଂ ପଟିପନ୍ନକଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତଂ ପିଯଦସ୍ସିଂ ନାମ ସମ୍ବୁଦ୍ଧଂ ଅଦ୍ଦସିନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଅଞ୍ଜଲିଂ ପଗ୍ଗହେତ୍ଵାନାତି ଵନ୍ଧଞ୍ଜଲିପୁଟଂ ସିରସି କତ୍ଵା ସକଂ ଚିତ୍ତଂ ଅଊନୋ ଚିତ୍ତଂ ପସାଦଯିଂ ଇଟ୍ଠମୂତସ୍ସ ଭଗଵତୋ ଗୁଣେ ପସାଦେସିଂ ପସନ୍ନମକାସିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ମନସାଵ ନିମନ୍ତେସିନ୍ତି ଚିତ୍ତେନ ପଵାରେସିଂ। ଆଗଚ୍ଛତୁ ମହାମୁନୀତି ମହିତୋ ପୂଜାରହୋ ମୁନି ଭଗଵା ମମ ନିଵେସନଂ ଆଗଚ୍ଛତୁ।

୧୨୮।ମମ ସଙ୍କପ୍ପମଞ୍ଞାଯାତି ମଯ୍ହଂ ଚିଊସଙ୍କପ୍ପଂ ଞତ୍ଵା ଲୋକେ ସଊଲୋକେ ଅନୁଊରୋ ଊରଵିରହିତୋ ସତ୍ଥା ଖୀଣାସଵସହସ୍ସେହି ଅରହନ୍ତସହସ୍ସେହି ପରିଵୁତୋ ମମ ଦ୍ଵାରଂ ମଯ୍ହଂ ଗେହଦ୍ଵାରଂ ଉପାଗମି ସମ୍ପାପୁଣି।

୧୨୯। ତସ୍ସ ସମ୍ପଊସ୍ସ ସତ୍ଥୁନୋ ଏଵଂ ନମକ୍କାରମକାସିଂ। ପୁରିସାଜଞ୍ଞ ପୁରିସାନଂ ଆଜଞ୍ଞ, ସେଟ୍ଠ, ମମ ନମକ୍କାରୋ ତେ ତୁଯ୍ହଂ ଅତ୍ଥୁ ଭଵତୁ। ପୁରିସୁଊମ ପୁରିସାନଂ ଊମ ଅଧିକଗୁଣଵିସିଟ୍ଠ ତେ ତୁଯ୍ହଂ ମମ ନମକ୍କାରୋ ଅତ୍ଥୁ। ପାସାଦଂ ପସାଦଜନକଂ ମମ ନିଵେସନଂ ଅଭିରୁହିତ୍ଵା ସୀହାସନେ ଊମାସନେ ନିସୀଦତନ୍ତି ଆଯାଚିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

୧୩୦।ଦନ୍ତୋ ଦନ୍ତପରିଵାରୋତି ସଯଂ ଦ୍ଵାରଊଯେନ ଦନ୍ତୋ ତଥା ଦନ୍ତାହି ଭିକ୍ଖୁଭିକ୍ଖୁନୀଉପାସକୌପାସିକାସଙ୍ଖାତାହି ଚତୂହି ପରିସାହି ପରିଵାରିତୋ। ତିଣ୍ଣୋ ତାରଯତଂ ଵରୋତି ସଯଂ ତିଣ୍ଣୋ ସଂସାରତୋ ଊତିଣ୍ଣୋ ନିକ୍ଖନ୍ତୋ ତାରଯତଂ ତାରଯନ୍ତାନଂ ଵିସିଟ୍ଠପୁଗ୍ଗଲାନଂ ଵରୋ ଊମୋ ଭଗଵା ମମାରାଧନେନ ପାସାଦଂ ଅଭିରୁହିତ୍ଵା ପଵରାସନେ ଊମାସନେ ନିସୀଦି ନିସଜ୍ଜଂ କପ୍ପେସି।

୧୩୧।ଯଂ ମେ ଅତ୍ଥି ସକେ ଗେହେତି ଅଊନୋ ଗେହେ ଯଂ ଆମିସଂ ପଚ୍ଚୁପଟ୍ଠିତଂ ସମ୍ପାଦିତଂ ରାସିକତଂ ଅତ୍ଥି। ତାହଂ ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ପାଦାସିନ୍ତି ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ବୁଦ୍ଧପ୍ପମୁଖସ୍ସ ସଙ୍ଘସ୍ସ ତଂ ଆମିସଂ ପାଦାସିଂ ପ-କାରେନ ଆଦରେନ ଵା ଅଦାସିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ପସନ୍ନୋ ସେହି ପାଣିଭୀତି ଅଊନୋ ଦ୍ଵୀହି ହତ୍ଥେହି ପସ୍ସନ୍ନଚିତ୍ତୋ ଗହେତ୍ଵା ପାଦାସିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

୧୩୨।ପସନ୍ନଚିତ୍ତୋ ପସାଦିତମନସଙ୍କପ୍ପୋ ସୁମନୋ ସୁନ୍ଦରମନୋ। ଵେଦଜାତୋ ଜାତଵେଦୋ ଉପ୍ପନ୍ନସୋମନସ୍ସୋ କତଞ୍ଜଲୀ ସିରସି ଠପିତଅଞ୍ଜଲିପୁଟୋ ବୁଦ୍ଧସେଟ୍ଠଂ ନମସ୍ସାମି ସେଟ୍ଠସ୍ସ ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ପଣାମଂ କରୋମୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଅହୋ ବୁଦ୍ଧସ୍ସୁଳାରତାତି ପଟିଵିଦ୍ଧଚତୁସଚ୍ଚସ୍ସ ସତ୍ଥୁନୋ ଉଳାରତା ମହନ୍ତଭାଵୋ ଅହୋ ଅଚ୍ଛରିଯନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

୧୩୩।ଅଟ୍ଠନ୍ନଂପଯିରୁପାସତନ୍ତି ପଯିରୁପାସନ୍ତାନଂ ଭୁଞ୍ଜଂ ଭୁଞ୍ଜନ୍ତାନଂ ଅଟ୍ଠନ୍ନଂ ଅରିଯପୁଗ୍ଗଲାନଂ ଅନ୍ତରେ ଖୀଣାସଵା ଅରହନ୍ତୋଵ ବହୂତି ଅତ୍ଥୋ। ତୁଯ୍ହେଵେସୋ ଆନୁଭାଵୋତି ଏସୋ ଆକାସଚରଣୌମ୍ମୁଜ୍ଜନନିମୁଜ୍ଜନାଦିଆନୁଭାଵୋ ତୁଯ୍ହେଵ ତୁଯ୍ହଂ ଏଵ ଆନୁଭାଵୋ, ନାଞ୍ଞେସଂ। ସରଣଂ ତଂ ଉପେମହନ୍ତି ତଂ ଇଟ୍ଠମୂତଂ ତୁଵଂ ସରଣଂ ତାଣଂ ଲେଣଂ ପରାଯନନ୍ତି ଉପେମି ଗଚ୍ଛାମି ଜାନାମି ଵାତି ଅତ୍ଥୋ।

୧୩୪। ଲୋକଜେଟ୍ଠୋ ନରାସଭୋ ପିଯଦସ୍ସୀ ଭଗଵା ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘମଜ୍ଝେ ନିସୀଦିତ୍ଵା ଇମା ବ୍ଯାକରଣଗାଥା ଅଭାସଥ କଥେସୀତି ଅତ୍ଥୋ। ସେସଂ ସୁଵିଞ୍ଞେଯ୍ଯମେଵାତି।

ସୁମଙ୍ଗଲତ୍ଥେରଅପଦାନଵଣ୍ଣନା ସମଊା।

ଦୁତିଯସ୍ସ ସୀହାସନଵଗ୍ଗସ୍ସ ଵଣ୍ଣନା ସମଊା।

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

୩। ସୁଭୂତିୱଗ୍ଗୋ

୧। ସୁଭୂତିତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା

ହିମୱନ୍ତସ୍ସାୱିଦୂରେତିଆଦିକଂ ଆୟସ୍ମତୋ ସୁଭୂତିତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅୟମ୍ପି ପୁରିମବୁଦ୍ଧେସୁ କତାଧିକାରୋ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଭୱେ ୱିୱଟ୍ଟୂପନିସ୍ସୟାନି ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ଇତୋ କପ୍ପସତସହସ୍ସମତ୍ଥକେ ଅନୁପ୍ପନ୍ନେୟେୱ ପଦୁମୁତ୍ତରେ ଭଗୱତି ଲୋକନାଥେ ହଂସୱତୀନଗରେ ଅଞ୍ଞତରସ୍ସ ବ୍ରାହ୍ମଣମହାସାଲସ୍ସ ଏକପୁତ୍ତକୋ ହୁତ୍ୱା ନିବ୍ବତ୍ତି, ତସ୍ସ ନନ୍ଦମାଣୱୋତି ନାମଂ ଅକଂସୁ। ସୋ ୱୟପ୍ପତ୍ତୋ ତୟୋ ୱେଦେ ଉଗ୍ଗଣ୍ହିତ୍ୱା ତତ୍ଥ ସାରଂ ଅପସ୍ସନ୍ତୋ ଅତ୍ତନୋ ପରିୱାରଭୂତେହି ଚତୁଚତ୍ତାଲୀସାୟ ମାଣୱସହସ୍ସେହି ସଦ୍ଧିଂ ପବ୍ବତପାଦେ ଇସିପବ୍ବଜ୍ଜଂ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ଅଟ୍ଠ ସମାପତ୍ତିୟୋ ପଞ୍ଚାଭିଞ୍ଞାୟୋ ଚ ନିବ୍ବତ୍ତେସି। ଅନ୍ତେୱାସିକାନମ୍ପି କମ୍ମଟ୍ଠାନଂ ଆଚିକ୍ଖି। ତେପି ନଚିରସ୍ସେୱ ଝାନଲାଭିନୋ ଅହେସୁଂ।

ତେନ ଚ ସମୟେନ ପଦୁମୁତ୍ତରୋ ଭଗୱା ଲୋକେ ଉପ୍ପଜ୍ଜିତ୍ୱା ହଂସୱତୀନଗରଂ ଉପନିସ୍ସାୟ ୱିହରନ୍ତୋ ଏକଦିୱସଂ ପଚ୍ଚୂସସମୟେ ଲୋକଂ ୱୋଲୋକେନ୍ତୋ ନନ୍ଦତାପସସ୍ସ ଅନ୍ତେୱାସିକଜଟିଲାନଂ ଅରହତ୍ତୂପନିସ୍ସୟଂ, ନନ୍ଦତାପସସ୍ସ ଚ ଦ୍ୱୀହଙ୍ଗେହି ସମନ୍ନାଗତସ୍ସ ସାୱକଟ୍ଠାନନ୍ତରସ୍ସ ପତ୍ଥନଂ ଦିସ୍ୱା ପାତୋୱ ସରୀରପଟିଜଗ୍ଗନଂ କତ୍ୱା ପୁବ୍ବଣ୍ହସମୟେ ପତ୍ତଚୀୱରମାଦାୟ ଅଞ୍ଞଂ କଞ୍ଚି ଅନାମନ୍ତେତ୍ୱା ସୀହୋ ୱିୟ ଏକଚରୋ ନନ୍ଦତାପସସ୍ସ ଅନ୍ତେୱାସିକେସୁ ଫଲାଫଲତ୍ଥାୟ ଗତେସୁ ''ବୁଦ୍ଧଭାୱଂ ମେ ଜାନାତୂ''ତି ପସ୍ସନ୍ତସ୍ସେୱ ନନ୍ଦତାପସସ୍ସ ଆକାସତୋ ଓତରିତ୍ୱା ପଥୱିୟଂ ପତିଟ୍ଠାସି। ନନ୍ଦତାପସୋ ବୁଦ୍ଧାନୁଭାୱଞ୍ଚେୱ ଲକ୍ଖଣପାରିପୂରିଞ୍ଚ ଦିସ୍ୱା ଲକ୍ଖଣମନ୍ତେ ସମ୍ମସିତ୍ୱା ''ଇମେହି ଲକ୍ଖଣେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ନାମ ଅଗାରଂ ଅଜ୍ଝାୱସନ୍ତୋ ରାଜା ହୋତି ଚକ୍କୱତ୍ତୀ, ପବ୍ବଜନ୍ତୋ ଲୋକେ ୱିୱଟଚ୍ଛେଦୋ ସବ୍ବଞ୍ଞୂ ବୁଦ୍ଧୋ ହୋତି, ଅୟଂ ପୁରିସାଜାନୀୟୋ ନିସ୍ସଂସୟଂ ବୁଦ୍ଧୋ''ତି ଞତ୍ୱା ପଚ୍ଚୁଗ୍ଗମନଂ କତ୍ୱା ପଞ୍ଚପତିଟ୍ଠିତେନ ୱନ୍ଦିତ୍ୱା ଆସନଂ ପଞ୍ଞାପେତ୍ୱା ଅଦାସି। ନିସୀଦି ଭଗୱା ପଞ୍ଞତ୍ତେ ଆସନେ। ନନ୍ଦତାପସୋପି ଅତ୍ତନୋ ଅନୁଚ୍ଛୱିକଂ ଆସନଂ ଗହେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦି। ତସ୍ମିଂ ସମୟେ ଚତୁଚତ୍ତାଲୀସସହସ୍ସଜଟିଲା ପଣୀତପଣୀତାନି ଓଜୱନ୍ତାନି ଫଲାଫଲାନି ଗହେତ୍ୱା ଆଚରିୟସ୍ସ ସନ୍ତିକଂ ସମ୍ପତ୍ତା ବୁଦ୍ଧାନଞ୍ଚେୱ ଆଚରିୟସ୍ସ ଚ ନିସିନ୍ନାକାରଂ ଓଲୋକେତ୍ୱା ଆହଂସୁ – ''ଆଚରିୟ, ମୟଂ 'ଇମସ୍ମିଂ ଲୋକେ ତୁମ୍ହେହି ମହନ୍ତତରୋ ନତ୍ଥୀ'ତି ୱିଚରାମ, ଅୟଂ ପନ ପୁରିସୋ ତୁମ୍ହେହି ମହନ୍ତତରୋ ମଞ୍ଞେ''ତି। ନନ୍ଦତାପସୋ – ''ତାତା , କିଂ ୱଦେଥ, ତୁମ୍ହେ ସାସପେନ ସଦ୍ଧିଂ ଅଟ୍ଠସଟ୍ଠିୟୋଜନସତସହସ୍ସୁବ୍ବେଧଂ ସିନେରୁଂ ଉପମେତୁଂ ଇଚ୍ଛଥ, ସବ୍ବଞ୍ଞୁବୁଦ୍ଧେନ ସଦ୍ଧିଂ ମା ମଂ ଉପମିତ୍ଥା''ତି ଆହ। ଅଥ ତେ ତାପସା – ''ସଚେ ଅୟଂ ଓରକୋ ଅଭୱିସ୍ସ, ନ ଅମ୍ହାକଂ ଆଚରିୟୋ ଏୱଂ ଉପମଂ ଆହରେୟ୍ୟ। ୟାୱ ମହାୱତାୟଂ ପୁରିସାଜାନୀୟୋ''ତି ପାଦେସୁ ନିପତିତ୍ୱା ସିରସା ୱନ୍ଦିଂସୁ। ଅଥ ତେ ଆଚରିୟୋ ଆହ – ''ତାତା, ଅମ୍ହାକଂ ବୁଦ୍ଧାନଂ ଅନୁଚ୍ଛୱିକୋ ଦେୟ୍ୟଧମ୍ମୋ ନତ୍ଥି, ଭଗୱା ଚ ଭିକ୍ଖାଚାରୱେଲାୟଂ ଇଧାଗତୋ, ତସ୍ମା ମୟଂ ୟଥାବଲଂ ଦେୟ୍ୟଧମ୍ମଂ ଦସ୍ସାମ, ତୁମ୍ହେହି ୟଂ ୟଂ ପଣୀତଂ ଫଲାଫଲଂ ଆଭତଂ, ତଂ ତଂ ଆହରଥା''ତି ଆହରାପେତ୍ୱା ସହତ୍ଥେନେୱ ଧୋୱିତ୍ୱା ସୟଂ ତଥାଗତସ୍ସ ପତ୍ତେ ପତିଟ୍ଠାପେସି। ସତ୍ଥାରା ଫଲାଫଲେ ପଟିଗ୍ଗହିତମତ୍ତେ ଦେୱତା ଦିବ୍ବୋଜଂ ପକ୍ଖିପିଂସୁ। ତାପସୋ ଉଦକମ୍ପି ସୟମେୱ ପରିସ୍ସାୱେତ୍ୱା ଅଦାସି। ତତୋ ଭୋଜନକିଚ୍ଚଂ ନିଟ୍ଠାପେତ୍ୱା ନିସିନ୍ନେ ସତ୍ଥରି ସବ୍ବେ ଅନ୍ତେୱାସିକେ ପକ୍କୋସିତ୍ୱା ସତ୍ଥୁ ସନ୍ତିକେ ସାରଣୀୟଂ କଥଂ କଥେନ୍ତୋ ନିସୀଦି। ସତ୍ଥା ''ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘୋ ଆଗଚ୍ଛତୂ''ତି ଚିନ୍ତେସି। ସତ୍ଥୁ ଚିତ୍ତଂ ଞତ୍ୱା ସତସହସ୍ସମତ୍ତା ଖୀଣାସୱା ଆଗନ୍ତ୍ୱା ସତ୍ଥାରଂ ୱନ୍ଦିତ୍ୱା ଅଟ୍ଠଂସୁ।

ଅଥ ନନ୍ଦତାପସୋ ଅନ୍ତେୱାସିକେ ଆମନ୍ତେସି – ''ତାତା, ବୁଦ୍ଧାନଂ ନିସିନ୍ନାସନମ୍ପି ନୀଚଂ, ସମଣସତସହସ୍ସସ୍ସପି ଆସନଂ ନତ୍ଥି। ତୁମ୍ହେହି ଅଜ୍ଜ ଉଳାରଂ ଭଗୱତୋ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘସ୍ସ ଚ ସକ୍କାରଂ କାତୁଂ ୱଟ୍ଟତି, ପବ୍ବତପାଦତୋ ୱଣ୍ଣଗନ୍ଧସମ୍ପନ୍ନାନି ପୁପ୍ଫାନି ଆହରଥା''ତି ଆହ। ଅଚିନ୍ତେୟ୍ୟତ୍ତା ଇଦ୍ଧିୱିସୟସ୍ସ ତେ ମୁହୁତ୍ତେନେୱ ୱଣ୍ଣଗନ୍ଧରସସମ୍ପନ୍ନାନି ପୁପ୍ଫାନି ଆହରିତ୍ୱା ବୁଦ୍ଧାନଂ ୟୋଜନପ୍ପମାଣଂ ପୁପ୍ଫାସନଂ ପଞ୍ଞାପେସୁଂ। ଅଗ୍ଗସାୱକାନଂ ତିଗାୱୁତଂ, ସେସଭିକ୍ଖୂନଂ ଅଡ୍ଢୟୋଜନାଦିଭେଦଂ, ସଙ୍ଘନୱକସ୍ସ ଉସଭମତ୍ତଂ ପଞ୍ଞାପେସୁଂ। ଏୱଂ ପଞ୍ଞତ୍ତେସୁ ଆସନେସୁ ନନ୍ଦତାପସୋ ତଥାଗତସ୍ସ ପୁରତୋ ଅଞ୍ଜଲିଂ ପଗ୍ଗୟ୍ହ ଠିତୋ, ''ଭନ୍ତେ, ଅମ୍ହାକଂ ଦୀଘରତ୍ତଂ ହିତାୟ ସୁଖାୟ ଇମଂ ପୁପ୍ଫାସନଂ ଆରୁୟ୍ହ ନିସୀଦଥା''ତି ଆହ। ନିସୀଦି ଭଗୱା ପୁପ୍ଫାସନେ। ଏୱଂ ନିସିନ୍ନେ ସତ୍ଥରି ସତ୍ଥୁ ଆକାରଂ ଞତ୍ୱା ଭିକ୍ଖୂ ଅତ୍ତନୋ ଅତ୍ତନୋ ପତ୍ତାସନେ ନିସୀଦିଂସୁ। ନନ୍ଦତାପସୋ ମହନ୍ତଂ ପୁପ୍ଫଚ୍ଛତ୍ତଂ ଗହେତ୍ୱା ତଥାଗତସ୍ସ ମତ୍ଥକେ ଧାରେନ୍ତୋ ଅଟ୍ଠାସି। ସତ୍ଥା ''ତାପସାନଂ ଅୟଂ ସକ୍କାରୋ ମହପ୍ଫଲୋ ହୋତୂ''ତି ନିରୋଧସମାପତ୍ତିଂ ସମାପଜ୍ଜି। ସତ୍ଥୁ ସମାପନ୍ନଭାୱଂ ଞତ୍ୱା ଭିକ୍ଖୂପି ସମାପତ୍ତିଂ ସମାପଜ୍ଜିଂସୁ। ତଥାଗତେ ସତ୍ତାହଂ ନିରୋଧଂ ସମାପଜ୍ଜିତ୍ୱା ନିସିନ୍ନେ ଅନ୍ତେୱାସିକା ଭିକ୍ଖାଚାରକାଲେ ସମ୍ପତ୍ତେ ୱନମୂଲଫଲାଫଲଂ ପରିଭୁଞ୍ଜିତ୍ୱା ସେସକାଲେ ବୁଦ୍ଧାନଂ ଅଞ୍ଜଲିଂ ପଗ୍ଗୟ୍ହ ଅଟ୍ଠଂସୁ। ନନ୍ଦତାପସୋ ପନ ଭିକ୍ଖାଚାରମ୍ପି ଅଗନ୍ତ୍ୱା ପୁପ୍ଫଚ୍ଛତ୍ତଂ ଧାରେନ୍ତୋୟେୱ ସତ୍ତାହଂ ପୀତିସୁଖେନେୱ ୱୀତିନାମେସି।

ସତ୍ଥା ନିରୋଧତୋ ୱୁଟ୍ଠାଯ ଅରଣୱିହାରିଅଙ୍ଗେନ ଦକ୍ଖିଣେଯ୍ୟଙ୍ଗେନ ଚାତି ଦ୍ୱୀହି ଅଙ୍ଗେହି ସମନ୍ନାଗତଂ ଏକଂ ସାୱକଂ ''ଇସିଗଣସ୍ସ ପୁପ୍ଫାସନାନୁମୋଦନଂ କରୋହୀ''ତି ଆଣାପେସି। ସୋ ଚକ୍କୱତ୍ତିରଞ୍ଞୋ ସନ୍ତିକା ପଟିଲଦ୍ଧମହାଲାଭୋ ମହାଯୋଧୋ ୱିଯ ତୁଟ୍ଠମାନସୋ ଅତ୍ତନୋ ୱିସଯେ ଠତ୍ୱା ତେପିଟକଂ ବୁଦ୍ଧୱଚନଂ ସମ୍ମସିତ୍ୱା ଅନୁମୋଦନମକାସି। ତସ୍ସ ଦେସନାୱସାନେ ସତ୍ଥା ସଯଂ ଧମ୍ମଂ ଦେସେସି। ସତ୍ଥୁ ଦେସନାୱସାନେ ସବ୍ବେପି ଚତୁଚତ୍ତାଲୀସସହସ୍ସତାପସା ଅରହତ୍ତଂ ପାପୁଣିଂସୁ। ସତ୍ଥା – ''ଏଥ ଭିକ୍ଖୱୋ''ତି ହତ୍ଥଂ ପସାରେସି। ତେସଂ ତାୱଦେୱ କେସମସ୍ସୂ ଅନ୍ତରଧାଯିଂସୁ । ଅଟ୍ଠ ପରିକ୍ଖାରା ସରୀରେ ପଟିମୁକ୍କାୱ ଅହେସୁଂ। ତେ ସଟ୍ଠିୱସ୍ସିକତ୍ଥେରା ୱିଯ ସତ୍ଥାରଂ ପରିୱାରଯିଂସୁ। ନନ୍ଦତାପସୋ ପନ ୱିକ୍ଖିତ୍ତଚିତ୍ତତାଯ ୱିସେସଂ ନାଧିଗଞ୍ଛି। ତସ୍ସ କିର ଅରଣୱିହାରିତ୍ଥେରସ୍ସ ଧମ୍ମଂ ସୋତୁଂ ଆରଦ୍ଧକାଲତୋ ପଟ୍ଠାଯ – ''ଅହୋ ୱତାହମ୍ପି ଅନାଗତେ ଏକସ୍ସ ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ସାସନେ ଇମିନା ସାୱକେନ ଲଦ୍ଧଗୁଣଂ ଲଭେଯ୍ୟ''ନ୍ତି ଚିତ୍ତଂ ଉଦପାଦି। ସୋ ତେନ ୱିତକ୍କେନ ମଗ୍ଗଫଲପଟିୱେଧଂ କାତୁଂ ନାସକ୍ଖି। ତଥାଗତଂ ପନ ୱନ୍ଦିତ୍ୱା ଅଞ୍ଜଲିଂ ପଗ୍ଗଯ୍ହ ସମ୍ମୁଖେ ଠିତୋ ଏୱମାହ – ''ଭନ୍ତେ, ଯେନ ଭିକ୍ଖୁନା ଇସିଗଣସ୍ସ ପୁପ୍ଫାସନାନୁମୋଦନା କତା, କୋ ନାମାଯଂ ତୁମ୍ହାକଂ ସାସନେ''ତି? ''ଅରଣୱିହାରିଅଙ୍ଗେନ ଚ ଦକ୍ଖିଣେଯ୍ୟଙ୍ଗେନ ଚ ଏତଦଗ୍ଗଟ୍ଠାନଂ ପତ୍ତୋ ଏସୋ ଭିକ୍ଖୂ''ତି। ''ଭନ୍ତେ, ୟ୍ୱାଯଂ ମଯା ସତ୍ତାହଂ ପୁପ୍ଫଚ୍ଛତ୍ତଂ ଧାରେନ୍ତେନ ସକ୍କାରୋ କତୋ, ତେନ ଅଧିକାରେନ ଅଞ୍ଞଂ ସମ୍ପତ୍ତିଂ ନ ପତ୍ଥେମି, ଅନାଗତେ ପନ ଏକସ୍ସ ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ସାସନେ ଅଯଂ ଥେରୋ ୱିଯ ଦ୍ୱୀହଙ୍ଗେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ସାୱକୋ ଭୱେଯ୍ୟ''ନ୍ତି ପତ୍ଥନଂ ଅକାସି।

ସତ୍ଥା ''ସମିଜ୍ଝିସ୍ସତି ନୁ ଖୋ ଇମସ୍ସ ତାପସସ୍ସ ପତ୍ଥନା''ତି ଅନାଗତଂସଞାଣଂ ପେସେତ୍ୱା ଓଲୋକେନ୍ତୋ କପ୍ପସତସହସ୍ସଂ ଅତିକ୍କମିତ୍ୱା ସମିଜ୍ଝନକଭାୱଂ ଦିସ୍ୱା, ''ତାପସ, ନ ତେ ଅଯଂ ପତ୍ଥନା ମୋଘଂ ଭୱିସ୍ସତି, ଅନାଗତେ କପ୍ପସତସହସ୍ସଂ ଅତିକ୍କମିତ୍ୱା ଗୋତମୋ ନାମ ବୁଦ୍ଧୋ ଉପ୍ପଜ୍ଜିସ୍ସତି, ତସ୍ସ ସନ୍ତିକେ ସମିଜ୍ଝିସ୍ସତୀ''ତି ଧମ୍ମକଥଂ କଥେତ୍ୱା ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘପରିୱୁତୋ ଆକାସଂ ପକ୍ଖନ୍ଦି। ନନ୍ଦତାପସୋ ୟାୱ ଚକ୍ଖୁପଥଂ ନ ସମତିକ୍କମତି, ତାୱ ସତ୍ଥୁ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘସ୍ସ ଚ ଅଞ୍ଜଲିଂ ପଗ୍ଗହେତ୍ୱା ଅଟ୍ଠାସି। ସୋ ଅପରଭାଗେ କାଲେନ କାଲଂ ସତ୍ଥାରଂ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଧମ୍ମଂ ସୁଣିତ୍ୱା ଅପରିହୀନଜ୍ଝାନୋୱ କାଲଂ କତ୍ୱା ବ୍ରହ୍ମଲୋକେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ। ତତୋ ପନ ଚୁତୋ ଅପରାନିପି ପଞ୍ଚ ଜାତିସତାନି ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ଆରଞ୍ଞକୋୱ ଅହୋସି, କସ୍ସପସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧକାଲେପି ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ଆରଞ୍ଞକୋ ହୁତ୍ୱା ଗତପଚ୍ଚାଗତୱତ୍ତଂ ପୂରେସି। ଏତଂ କିର ୱତ୍ତଂ ଅପରିପୂରେତ୍ୱା ମହାସାୱକଭାୱଂ ପାପୁଣନ୍ତା ନାମ ନତ୍ଥି, ଗତପଚ୍ଚାଗତୱତ୍ତଂ ପନ ଆଗମଟ୍ଠକଥାସୁ ୱିତ୍ଥାରିତନଯେନେୱ ୱେଦିତବ୍ବଂ। ସୋ ୱୀସତିୱସ୍ସସହସ୍ସାନି ଗତପଚ୍ଚାଗତୱତ୍ତଂ ପୂରେତ୍ୱା କାଲଂ କତ୍ୱା ତାୱତିଂସଦେୱଲୋକେ ନିବ୍ବତ୍ତି।

ଏୱଂ ସୋ ତାୱତିଂସଭୱନେ ଅପରାପରଂ ଉପ୍ପଜ୍ଜନୱସେନ ଦିବ୍ବସମ୍ପତ୍ତିଂ ଅନୁଭୱିତ୍ୱା ତତୋ ଚୁତୋ ମନୁସ୍ସଲୋକେ ଅନେକସତକ୍ଖତ୍ତୁଂ ଚକ୍କୱତ୍ତିରାଜା ପଦେସରାଜା ଚ ହୁତ୍ୱା ଉଳାରଂ ମନୁସ୍ସସମ୍ପତ୍ତିଂ ଅନୁଭୱିତ୍ୱା ଅମ୍ହାକଂ ଭଗୱତୋ ଉପ୍ପନ୍ନକାଲେ ସାୱତ୍ଥିଯଂ ସୁମନସେଟ୍ଠିସ୍ସ ଗେହେ ଅନାଥପିଣ୍ଡିକସ୍ସ କନିଟ୍ଠୋ ହୁତ୍ୱା ନିବ୍ବତ୍ତି। ସୁଭୂତୀତିସ୍ସ ନାମଂ ଅହୋସି।

ତେନ ଚ ସମଯେନ ଅମ୍ହାକଂ ଭଗୱା ଲୋକେ ଉପ୍ପଜ୍ଜିତ୍ୱା ପୱତ୍ତିତୱରଧମ୍ମଚକ୍କୋ ଅନୁପୁବ୍ବେନ ରାଜଗହଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ତତ୍ଥ ୱେଳୁୱନପଟିଗ୍ଗହଣାଦିନା ଲୋକାନୁଗ୍ଗହଂ କରୋନ୍ତୋ ରାଜଗହଂ ଉପନିସ୍ସାଯ ସୀତୱନେ ୱିହାସି। ତଦା ଅନାଥପିଣ୍ଡିକୋ ସେଟ୍ଠି ସାୱତ୍ଥିଯଂ ଉଟ୍ଠାନକଂ ଭଣ୍ଡଂ ଗହେତ୍ୱା ଅତ୍ତନୋ ସହାଯସ୍ସ ରାଜଗହସେଟ୍ଠିନୋ ଗେହଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦଂ ସୁତ୍ୱା ସତ୍ଥାରଂ ସୀତୱନେ ୱିହରନ୍ତଂ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ପଠମଦସ୍ସନେନେୱ ସୋତାପତ୍ତିଫଲେ ପତିଟ୍ଠାଯ ସତ୍ଥାରଂ ସାୱତ୍ଥିଂ ଆଗମନତ୍ଥାଯ ଯାଚିତ୍ୱା ତତୋ ପଞ୍ଚଚତ୍ତାଲୀସଯୋଜନେ ମଗ୍ଗେ ଯୋଜନେ ଯୋଜନେ ସତସହସ୍ସପରିଚ୍ଚାଗେନ ୱିହାରେ ପତିଟ୍ଠାପେତ୍ୱା ସାୱତ୍ଥିଯଂ ଅଟ୍ଠକରୀସପ୍ପମାଣଂ ଜେତସ୍ସ କୁମାରସ୍ସ ଉଯ୍ୟାନଭୂମିଂ କୋଟିସନ୍ଥାରେନ କିଣିତ୍ୱା ତତ୍ଥ ଭଗୱତୋ ୱିହାରଂ କାରେତ୍ୱା ଅଦାସି। ୱିହାରମହଦିୱସେ ଅଯଂ ସୁଭୂତିକୁଟୁମ୍ବିକୋ ଅନାଥପିଣ୍ଡିକସେଟ୍ଠିନା ସଦ୍ଧିଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ଧମ୍ମଂ ସୁଣନ୍ତୋ ସଦ୍ଧଂ ପଟିଲଭିତ୍ୱା ପବ୍ବଜି। ସୋ ଉପସମ୍ପନ୍ନୋ ଦ୍ୱେ ମାତିକା ପଗୁଣା କତ୍ୱା କମ୍ମଟ୍ଠାନଂ କଥାପେତ୍ୱା ଅରଞ୍ଞେ ସମଣଧମ୍ମଂ କରୋନ୍ତୋ ମେତ୍ତାଝାନଂ ନିବ୍ବତ୍ତେତ୍ୱା ତଂ ପାଦକଂ କତ୍ୱା ୱିପସ୍ସନଂ ୱଡ୍ଢେତ୍ୱା ଅରହତ୍ତଂ ପାପୁଣି।

ସୋ ଧମ୍ମଂ ଦେସେନ୍ତୋ ଯସ୍ମା ସତ୍ଥାରା ଦେସିତନିଯାମେନ ଅନୋଦିସ୍ସକଂ କତ୍ୱା ଦେସେତି, ତସ୍ମା ଅରଣୱିହାରୀନଂ ଅଗ୍ଗୋ ନାମ ଜାତୋ। ଯସ୍ମା ଚ ପିଣ୍ଡାଯ ଚରନ୍ତୋ ଘରେ ଘରେ ମେତ୍ତାଝାନଂ ସମାପଜ୍ଜିତ୍ୱା ୱୁଟ୍ଠାଯ ଭିକ୍ଖଂ ପଟିଗ୍ଗଣ୍ହାତି ''ଏୱଂ ଦାଯକାନଂ ମହପ୍ଫଲଂ ଭୱିସ୍ସତୀ''ତି, ତସ୍ମା ଦକ୍ଖିଣେଯ୍ୟାନଂ ଅଗ୍ଗୋ ନାମ ଜାତୋ। ତେନ ନଂ ଭଗୱା ''ଏତଦଗ୍ଗଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ମମ ସାୱକାନଂ ଭିକ୍ଖୂନଂ ଅରଣୱିହାରୀନଂ ଦକ୍ଖିଣେଯ୍ୟାନଞ୍ଚ ଯଦିଦଂ ସୁଭୂତୀ''ତି (ଅ॰ ନି॰ ୧।୧୯୮, ୨୦୧) ଦ୍ୱଯଙ୍ଗସମନ୍ନାଗତେ ଅଗ୍ଗଟ୍ଠାନେ ଠପେସି। ଏୱମଯଂ ମହାଥେରୋ ଅତ୍ତନା ପୂରିତପାରମୀନଂ ଫଲସ୍ସ ମତ୍ଥକଂ ଅରହତ୍ତଂ ପତ୍ୱା ଲୋକେ ଅଭିଞ୍ଞାତୋ ଅଭିଲକ୍ଖିତୋ ହୁତ୍ୱା ବହୁଜନହିତାଯ ଜନପଦଚାରିକଂ ଚରନ୍ତୋ ଅନୁପୁବ୍ବେନ ରାଜଗହଂ ଅଗମାସି।

ରାଜା ବିମ୍ବିସାରୋ ଥେରସ୍ସ ଆଗମନଂ ସୁତ୍ୱା ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ୱନ୍ଦିତ୍ୱା ''ଇଧେୱ, ଭନ୍ତେ, ୱସଥ, ୱସନଟ୍ଠାନଂ ୱୋ କରିସ୍ସାମୀ''ତି ୱତ୍ୱା ପକ୍କନ୍ତୋ

ଓିସ୍ସରି। ଥେରୋ ସେନାସନଂ ଅଲଭନ୍ତୋ ଅବ୍ଭୋକାସେ ୱୀତିନାମେସି। ଥେରସ୍ସାନୁଭାୱେନ ଦେୱୋ ନ ୱସ୍ସତି। ମନୁସ୍ସା ଅୱୁଟ୍ଠିତାଯ ଉପଦ୍ଦୁତା ରଞ୍ଞୋ ନିୱେସନଦ୍ୱାରେ ଉକ୍କୁଟ୍ଠିଂ ଅକଂସୁ। ରାଜା ''କେନ ନୁ ଖୋ କାରଣେନ ଦେୱୋ ନ ୱସ୍ସତୀ''ତି ୱୀମଂସନ୍ତୋ ''ଥେରସ୍ସ ଅବ୍ଭୋକାସୱାସେନ ମଞ୍ଞେ ନ ୱସ୍ସତୀ''ତି ଚିନ୍ତେତ୍ୱା ତସ୍ସ ପଣ୍ଣକୁଟିଂ କାରାପେତ୍ୱା ''ଇମିସ୍ସଂ, ଭନ୍ତେ, ପଣ୍ଣକୁଟିଯଂ ୱସଥା''ତି ୱତ୍ୱା ୱନ୍ଦିତ୍ୱା ପକ୍କାମି। ଥେରୋ କୁଟିଂ ପୱିସିତ୍ୱା ତିଣସନ୍ଥାରକେ ପଲ୍ଲଙ୍କେନ ନିସୀଦି। ତଦା ଦେୱୋ ଥୋକଂ ଥୋକଂ ଫୁସାଯତି, ନ ସମ୍ମାଧାରଂ ଅନୁପୱେଚ୍ଛତି। ଅଥ ଥେରୋ ଲୋକସ୍ସ ଅୱୁଟ୍ଠିକଭଯଂ ୱିଧମିତୁକାମୋ ଅତ୍ତନୋ ଅଜ୍ଝତ୍ତିକବାହିରୱତ୍ଥୁକସ୍ସ ପରିସ୍ସଯସ୍ସ ଅଭାୱଂ ପୱେଦେନ୍ତୋ ''ଛନ୍ନା ମେ କୁଟିକା''ତି (ଥେରଗା। ୧) ଗାଥମାହ। ତସ୍ସତ୍ଥୋ ଥେରଗାଥାଯଂ ୱୁତ୍ତୋୟେୱ।

କସ୍ମା ପନେତେ ମହାଥେରା ଅତ୍ତନୋ ଗୁଣେ ପକାସେନ୍ତୀତି? ଇମିନା ଦୀଘେନ ଅଦ୍ଧୁନା ଅନଧିଗତପୁବ୍ବଂ ପରମଗମ୍ଭୀରଂ ଅତିୱିଯ ସନ୍ତଂ ପଣୀତଂ ଅତ୍ତନା ଅଧିଗତଲୋକୁତ୍ତରଧମ୍ମଂ ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖିତ୍ୱା ପୀତିୱେଗସମୁସ୍ସାହିତୌଦାନଦୀପନତ୍ଥଂ ସାସନସ୍ସ ନିଯ୍ୟାନିକଭାୱୱିଭାୱନତ୍ଥଞ୍ଚ ପରମପ୍ପିଚ୍ଛା ଅରିଯା ଅତ୍ତନୋ ଗୁଣେ ପକାସେନ୍ତି। ଯଥା ତଂ ଲୋକନାଥୋ ବୋଧନେଯ୍ୟାନଂ ଅଜ୍ଝାସଯୱସେନ ''ଦସବଲସମନ୍ନାଗତୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ତଥାଗତୋ ଚତୁୱେସାରଜ୍ଜୱିସାରଦୋ''ତିଆଦିନା (ଅ। ନି। ୧୦।୨୧; ମ। ନି। ୧। ୧୪୮ ଅତ୍ଥତୋ ସମାନଂ) ଅତ୍ତନୋ ଗୁଣେ ପକାସେତି। ଏୱମଯଂ ଥେରସ୍ସ ଅଞ୍ଞାବ୍ୟାକରଣଗାଥାପି ଅହୋସୀତି।

୧। ଏୱଂ ସୋ ପତ୍ତଅରହତ୍ତଫଲୋ ପତ୍ତଏତଦଗ୍ଗଟ୍ଠାନୋ ଚ ଅତ୍ତନୋ ପୁବ୍ବକମ୍ମଂ ସରିତ୍ୱା ସୋମନସ୍ସଜାତୋ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ହିମୱନ୍ତସ୍ସାୱିଦୂରେତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ହିମୱନ୍ତସ୍ସାତି ହିମାଲଯପବ୍ବତସ୍ସ ଅୱିଦୂରେ ଆସନ୍ନେ ସମୀପେ ପବ୍ବତପାଦେ ମନୁସ୍ସାନଂ ଗମନାଗମନସମ୍ପନ୍ନେ ସଞ୍ଚରଣଟ୍ଠାନେତି ଅତ୍ଥୋ। ନିସଭୋ ନାମ ପବ୍ବତୋତି ପବ୍ବତାନଂ ଜେଟ୍ଠତ୍ତା ନାମେନ ନିସଭୋ ନାମ ସେଲମଯପବ୍ବତୋ ଅହୋସୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଅସ୍ସମୋ ସୁକତୋ ମଯ୍ହନ୍ତି ତତ୍ଥ ପବ୍ବତେ ମଯ୍ହଂ ୱସନତ୍ଥାଯ ଅସ୍ସମୋ ଅରଞ୍ଞାୱାସୋ ସୁଟ୍ଠୁ କତୋ। କୁଟିରତ୍ତିଟ୍ଠାନଦିୱାଟ୍ଠାନୱତିପରିକ୍ଖେପାଦିୱସେନ ସୁନ୍ଦରାକାରେନ କତୋତି ଅତ୍ଥୋ। ପଣ୍ଣସାଲା ସୁମାପିତାତି ପଣ୍ଣେହି ଛାଦିତା ସାଲା ମଯ୍ହଂ ନିୱାସନତ୍ଥାଯ ସୁଟ୍ଠୁ ମାପିତା ନିଟ୍ଠାପିତାତି ଅତ୍ଥୋ।

୨।କୋସିଯୋ ନାମ ନାମେନାତି ମାତାପିତୂହି କତନାମଧେଯ୍ୟେନ କୋସିଯୋ ନାମ। ଉଗ୍ଗତାପନୋ ପାକଟତପୋ ଘୋରତପୋ। ଏକାକିଯୋ ଅଞ୍ଞେସଂ ଅଭାୱା ଅହଂ ଏୱ ଏକୋ। ଅଦୁତିଯୋ ଦୁତିଯତାପସରହିତୋ ଜଟିଲୋ ଜଟାଧାରୀ ତାପସୋ ତଦା ତସ୍ମିଂ କାଲେ ନିସଭେ ପବ୍ବତେ ୱସାମି ୱିହରାମୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୩।ଫଲଂ ମୂଲଞ୍ଚ ପଣ୍ଣଞ୍ଚ, ନ ଭୁଞ୍ଜାମି ଅହଂ ତଦାତି ତଦା ତସ୍ମିଂ ନିସଭପବ୍ବତେ ୱସନକାଲେ ତିଣ୍ଡୁକାଦିଫଲଂ ମୁଳଆଲାଦିମୂଲଂ, କାରପଣ୍ଣାଦିପଣ୍ଣଞ୍ଚ ରୁକ୍ଖତୋ ଓଚିନିତ୍ୱା ନ ଭୁଞ୍ଜାମୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଏୱଂ ସତି କଥଂ ଜୀୱତୀତି ତଂ ଦସ୍ସେନ୍ତୋ ପୱତ୍ତଂୱ ସୁପାତାହନ୍ତି ଆହ। ତତ୍ଥ ପୱତ୍ତଂ ସଯମେୱ ଜାତଂ ସୁପାତଂ ଅତ୍ତନୋ ଧମ୍ମତାଯ ପତିତଂ ପଣ୍ଣାଦିକଂ ନିସ୍ସାଯ ଆହାରଂ କତ୍ୱା ଅହଂ ତାୱଦେ ତସ୍ମିଂ କାଲେ ଜୀୱାମି ଜୀୱିକଂ କପ୍ପେମୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ''ପୱତ୍ତପଣ୍ଡୁପଣ୍ଣାନୀ''ତି ୱା ପାଠୋ, ତସ୍ସ ସଯମେୱ ପତିତାନି ପଣ୍ଡୁପଣ୍ଣାନି ରୁକ୍ଖପତ୍ତାନି ଉପନିସ୍ସାଯ ଜୀୱାମୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୪।ନାହଂ କୋପେମି ଆଜୀୱନ୍ତି ଅହଂ ଜୀୱିତଂ ଚଜମାନୋପି ପରିଚ୍ଚାଗଂ କୁରୁମାନୋପି ତଣ୍ହାୱସେନ ଫଲମୂଲାଦିଆହାରପରିଯେସନାଯ ସମ୍ମା ଆଜୀୱଂ ନ କୋପେମି ନ ନାସେମୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଆରାଧେମି ସକଂ ଚିତ୍ତନ୍ତି ସକଂ ଚିତ୍ତଂ ଅତ୍ତନୋ ମନଂ ଅପ୍ପିଚ୍ଛତାଯ ସନ୍ତୁଟ୍ଠିଯା ଚ ଆରାଧେମି ପସାଦେମି। ୱିୱଜ୍ଜେମି ଅନେସନନ୍ତି ୱେଜ୍ଜକମ୍ମଦୂତକମ୍ମାଦିୱସେନ ଅନେସନଂ ଅଯୁତ୍ତପରିଯେସନଂ ୱିୱଜ୍ଜେମି ଦୂରଂ କରୋମି।

୫।ରାଗୂପସଂହିତଂ ଚିତ୍ତନ୍ତି ଯଦା ଯସ୍ମିଂ କାଲେ ମମ ରାଗେନ ସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ ଚିତ୍ତଂ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି, ତଦା ସଯମେୱ ଅତ୍ତନାୟେୱ ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖାମି ଞାଣେନ ପଟିୱେକ୍ଖିତ୍ୱା ୱିନୋଦେମି। ଏକଗ୍ଗୋ ତଂ ଦମେମହନ୍ତି ଅହଂ ଏକସ୍ମିଂ କମ୍ମଟ୍ଠାନାରମ୍ମଣେ ଅଗ୍ଗୋ ସମାହିତୋ ତଂ ରାଗଚିତ୍ତଂ ଦମେମି ଦମନଂ କରୋମି।

୬।ରଜ୍ଜସେ ରଜନୀୟେ ଚାତି ରଜନୀୟେ ଅଲ୍ଲୀଯିତବ୍ବେ ରୂପାରମ୍ମଣାଦିୱତ୍ଥୁସ୍ମିଂ ରଜ୍ଜସେ ଅଲ୍ଲୀନୋ ଅସି ଭୱସି। ଦୁସ୍ସନୀୟେ ଚ ଦୁସ୍ସସେତି ଦୂସିତବ୍ବେ ଦୋସକରଣୱତ୍ଥୁସ୍ମିଂ ଦୁସକୋ ଅସି। ମୁଯ୍ହସେ ମୋହନୀୟେ ଚାତି ମୋହିତବ୍ବେ ମୋହକରଣୱତ୍ଥୁସ୍ମିଂ ମୋଯ୍ହସି ମୂଳ୍ହୋ ଅସି ଭୱସି। ତସ୍ମା ତ୍ୱଂ ୱନା ୱନତୋ ଅରଞ୍ଞୱାସତୋ ନିକ୍ଖମସ୍ସୁ ଅପଗଚ୍ଛାହୀତି ଏୱଂ ଅତ୍ତାନଂ ଦମେମୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୨୪।ତିମ୍ବରୂସକୱଣ୍ଣାଭୋତି ସୁୱଣ୍ଣତିମ୍ବରୂସକୱଣ୍ଣାଭୋ, ଜମ୍ବୋନଦସୁୱଣ୍ଣୱଣ୍ଣୋତି ଅତ୍ଥୋ। ସେସଂ ସୁୱିଞ୍ଞେଯ୍ୟମେୱାତି।

ସୁଭୂତିତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୨। ଉପୱାନତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା

ପଦୁମୁତ୍ତରୋନାମ ଜିନୋତିଆଦିକଂ ଆୟସ୍ମତୋ ଉପୱାନତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅୟମ୍ପାୟସ୍ମା ପୁରିମବୁଦ୍ଧେସୁ କତାଧିକାରୋ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଭୱେ ୱିୱଟ୍ଟୂପନିସ୍ସୟାନି ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ପଦୁମୁତ୍ତରସ୍ସ ଭଗୱତୋ କାଲେ ଦଲିଦ୍ଦକୁଲେ ନିବ୍ବତ୍ତିତ୍ୱା ୱିଞ୍ଞୁତଂ ପତ୍ତୋ ଭଗୱତି ପରିନିବ୍ବୁତେ ତସ୍ସ ଧାତୁଂ ଗହେତ୍ୱା ମନୁସ୍ସଦେୱନାଗଗରୁଳଅକୁମ୍ଭଣ୍ଡୟକ୍ଖଗନ୍ଧବ୍ବେହି ସତ୍ତରତନମୟେ ସତ୍ତୟୋଜନିକେ ଥୂପେ କତେ ତତ୍ଥ ସୁଧୋତଂ ଅତ୍ତନୋ ଉତ୍ତରସାଟକଂ ୱେଳଅଗ୍ଗେ ଲଗ୍ଗେତ୍ୱା ଆବନ୍ଧିତ୍ୱା ଧଜଂ କତ୍ୱା ପୂଜଂ ଅକାସି। ତଂ ଗହେତ୍ୱା ଅଭିସମ୍ମତକୋ ନାମ ୟକ୍ଖସେନାପତି ଦେୱେହି ଚେତିୟପୂଜାରକ୍ଖଣତ୍ଥଂ ଠପିତୋ ଅଦିସ୍ସମାନକାୟୋ ତଂ ଆକାସେ ଧାରେନ୍ତୋ ଚେତିୟଂ ତିକ୍ଖତ୍ତୁଂ ପଦକ୍ଖିଣଂ ଅକାସି। ସୋ ତଂ ଦିସ୍ୱା ଭିୟ୍ୟୋସୋମତ୍ତାୟ ପସନ୍ନମାନସୋ ହୁତ୍ୱା ତେନ ପୁଞ୍ଞକମ୍ମେନ ଦେୱମନୁସ୍ସେସୁ ସଂସରନ୍ତୋ ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ ସାୱତ୍ଥିୟଂ ବ୍ରାହ୍ମଣକୁଲେ ନିବ୍ବତ୍ତିତ୍ୱା ଉପୱାନୋତି ଲଦ୍ଧନାମୋ ୱୟପ୍ପତ୍ତୋ ଜେତୱନପଟିଗ୍ଗହଣେ ବୁଦ୍ଧାନୁଭାୱଂ ଦିସ୍ୱା ପଟିଲଦ୍ଧସଦ୍ଧୋ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ୱିପସ୍ସନାୟ କମ୍ମଂ କରୋନ୍ତୋ ଅରହତ୍ତଂ ପତ୍ୱା ଛଳଅଭିଞ୍ଞୋ ଅହୋସି। ୟଦା ଭଗୱତୋ ଅଫାସୁ ଅହୋସି, ତଦା ଥେରୋ ଉଣ୍ହୋଦକଂ ତଥାରୂପଂ ପାନକଞ୍ଚ ଭେସଜ୍ଜଂ ଭଗୱତୋ ଉପନାମେସି। ତେନସ୍ସ ସତ୍ଥୁନୋ ରୋଗୋ ୱୂପସମି। ତସ୍ସ ଭଗୱା ଅନୁମୋଦନଂ ଅକାସି।

୫୨। ଏୱଂ ସୋ ପତ୍ତଅରହତ୍ତଫଲୋ ଅଧିଗତଏତଦଗ୍ଗଟ୍ଠାନୋ ଅତ୍ତନୋ ପୁବ୍ବକମ୍ମଂ ସରିତ୍ୱା ସୋମନସ୍ସୱସେନ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ପଦୁମୁତ୍ତରୋ ନାମ ଜିନୋତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ସବ୍ବେସଂ ଲୋକିୟଲୋକୁତ୍ତରଧମ୍ମାନଂ ପାରଗୂ ପରିୟୋସାନଂ ନିବ୍ବାନଂ ଗତୋ ପତ୍ତୋ ପଦୁମୁତ୍ତରୋ ନାମ ଜିନୋ ଜିତପଞ୍ଚମାରୋ ଭଗୱା ଅଗ୍ଗିକ୍ଖନ୍ଧୋ ଇୱ ଛବ୍ବଣ୍ଣା ବୁଦ୍ଧରଂସିୟୋ ଜଲିତ୍ୱା ସବ୍ବଲୋକଂ ଧମ୍ମପଜ୍ଜୋତେନ ଓଭାସେତ୍ୱା ସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ସୁଟ୍ଠୁ ବୁଦ୍ଧୋ ଅୱିଜ୍ଜାନିଦ୍ଦୂପଗତାୟ ପଜାୟ ସୱାସନାୟ କିଲେସନିଦ୍ଦାୟ ପଟିବୁଦ୍ଧୋ ୱିକସିତନେତ୍ତପଙ୍କଜୋ ପରିନିବ୍ବୁତୋ ଖନ୍ଧପରିନିବ୍ବାନେନ ନିବ୍ବୁତୋ ଅଦସ୍ସନଂ ଗତୋତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୫୭।ଜଙ୍ଘାତି ଚେତିୟକରଣକାଲେ ଉପଚିନିତବ୍ବାନଂ ଇଟ୍ଠକାନଂ ଠପନତ୍ଥାୟ, ନିବନ୍ଧିୟମାନସୋପାନପନ୍ତି।

୮୮।ସୁଧୋତଂରଜକେନାହନ୍ତି ୱତ୍ଥଧୋୱକେନ ପୁରିସେନ ସୁଟ୍ଠୁ ଧୋୱିତଂ ସୁୱିସୁଦ୍ଧକତଂ, ଉତ୍ତରେୟ୍ୟପଟଂ ମମ ଉତ୍ତରସାଟକଂ ଅହଂ ୱେଳଅଗ୍ଗେ ଲଗ୍ଗିତ୍ୱା ଧଜଂ କତ୍ୱା ଉକ୍ଖିପିଂ, ଅମ୍ବରେ ଆକାସେ ଉସ୍ସାପେସିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ସେସଂ ସୁୱିଞ୍ଞେୟ୍ୟମେୱାତି।

ଉପୱାନତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୩। ତିସରଣଗମନିୟତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା

ନଗରେ ବନ୍ଧୁମତିୟାତିଆଦିକଂ ଆୟସ୍ମତୋ ତିସରଣଗମନିୟତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅୟମ୍ପି ପୁରିମବୁଦ୍ଧେସୁ କତାଧିକାରୋ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଭୱେ ୱିୱଟ୍ଟୂପନିସ୍ସୟାନି ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ୱିପସ୍ସିସ୍ସ ଭଗୱତୋ କାଲେ ବନ୍ଧୁମତୀନଗରେ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତିତ୍ୱା ଅନ୍ଧମାତାପିତରୋ ଉପଟ୍ଠାସି। ସୋ ଏକଦିୱସଂ ଚିନ୍ତେସି – ‘‘ଅହଂ ମାତାପିତରୋ ଉପଟ୍ଠହନ୍ତୋ ପବ୍ବଜିତୁଂ ନ ଲଭାମି, ୟଂନୂନାହଂ ତୀଣି ସରଣାନି ଗଣ୍ହିସ୍ସାମି , ଏୱଂ ଦୁଗ୍ଗତିତୋ ମୋଚେସ୍ସାମୀ’’ତି ନିସଭଂ ନାମ ୱିପସ୍ସିସ୍ସ ଭଗୱତୋ ଅଗ୍ଗସାୱକଂ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ତୀଣି ସରଣାନି ଗଣ୍ହି। ସୋ ତାନି ୱସ୍ସସତସହସ୍ସାନି ରକ୍ଖିତ୍ୱା ତେନେୱ କମ୍ମେନ ତାୱତିଂସଭୱନେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ, ତତୋ ପରଂ ଦେୱମନୁସ୍ସେସୁ ସଂସରନ୍ତୋ ଉଭୟସମ୍ପତ୍ତିୟୋ ଅନୁଭୱିତ୍ୱା ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ ସାୱତ୍ଥିନଗରେ ମହାସାଲକୁଲେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ୱିଞ୍ଞୁତଂ ପତ୍ତୋ ସତ୍ତୱସ୍ସିକୋୱ ଦାରକେହି ପରିୱୁତୋ ଏକଂ ସଙ୍ଘାରାମଂ ଅଗମାସି। ତତ୍ଥ ଏକୋ ଖୀଣାସୱତ୍ଥେରୋ ତସ୍ସ ଧମ୍ମଂ ଦେସେତ୍ୱା ସରଣାନି ଅଦାସି। ସୋ ତାନି ଗହେତ୍ୱା ପୁବ୍ବେ ଅତ୍ତନୋ ରକ୍ଖିତାନି ସରଣାନି ସରିତ୍ୱା ୱିପସ୍ସନଂ ୱଡ୍ଢେତ୍ୱା ଅରହତ୍ତଂ ପାପୁଣି। ତଂ ଅରହତ୍ତପ୍ପତ୍ତଂ ଭଗୱା ଉପସମ୍ପାଦେସି।

୧୦୬। ସୋ ଅରହତ୍ତପ୍ପତ୍ତୋ ଉପସମ୍ପନ୍ନୋ ହୁତ୍ୱା ଅତ୍ତନୋ ପୁବ୍ବକମ୍ମଂ ସରିତ୍ୱା ସୋମନସ୍ସୱସେନ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ନଗରେ ବନ୍ଧୁମତିୟାତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ମାତୁ ଉପଟ୍ଠାକୋ ଅହୁନ୍ତି ଅହଂ ମାତାପିତୂନଂ ଉପଟ୍ଠାକୋ ଭରକୋ ବନ୍ଧୁମତୀନଗରେ ଅହୋସିନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୧୦୮।ତମନ୍ଧକାରପିହିତାତି ମୋହନ୍ଧକାରେନ ପିହିତା ଛାଦିତା। ତିୱିଧଗ୍ଗୀହି ଡୟ୍ହରେତି ରାଗଗ୍ଗିଦୋସଗ୍ଗିମୋହଗ୍ଗିସଙ୍ଖାତେହି ତୀହି ଅଗ୍ଗୀହି ଡୟ୍ହରେ ଡୟ୍ହନ୍ତି ସବ୍ବେ ସତ୍ତାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୧୧୪।ଅଟ୍ଠ ହେତୂ ଲଭାମହନ୍ତି ଅଟ୍ଠ କାରଣାନି ସୁଖସ୍ସ ପଚ୍ଚଯଭୂତାନି କାରଣାନି ଲଭାମି ଅହନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ସେସଂ ସුଵିଞ୍ଞେଯ୍ଯମେଵାତି।

ତିସରଣଗମନିଯତ୍ଥେରଅପଦାନଵଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୪। ପଞ୍ଚସୀଲସମାଦାନିଯତ୍ଥେରଅପଦାନଵଣ୍ଣନା

ନଗରେ ଚନ୍ଦଵତିଯାତିଆଦିକଂ ଆଯସ୍ମତୋ ପଞ୍ଚସୀଲସମାଦାନିଯତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅଯମ୍ପି ପୁରିମବୁଦ୍ଧେସୁ କତାଧିକାରୋ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଭଵେ ଵିଵଟ୍ଟୂପନିସ୍ସଯାନି ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ଅନୋମଦସ୍ସିସ୍ସ ଭଗଵତୋ କାଲେ ଏକସ୍ମିଂ କୁଲେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ପୁରିମଭଵେ କତାକୁସଲକମ୍ମାନୁରୂପେନ ଦଲିଦ୍ଦୋ ହୁତ୍ଵା ଅପ୍ପନ୍ନପାନଭୋଜନୋ ପରେସଂ ଭତିଂ କତ୍ଵା ଜୀଵନ୍ତୋ ସଂସାରେ ଆଦୀନଵଂ ଞତ୍ଵା ପବ୍ବଜିତୁକାମୋପି ପବ୍ବଜ୍ଜଂ ଅଲଭମାନୋ ଅନୋମଦସ୍ସିସ୍ସ ଭଗଵତୋ ସାଵକସ୍ସ ନିସଭତ୍ଥେରସ୍ସ ସନ୍ତିକେ ପଞ୍ଚ ସିକ୍ଖାପଦାନି ସମାଦିଯି। ଦୀଘାଯୁକକାଲେ ଉପ୍ପନ୍ନତ୍ତା ଵସ୍ସସତସହସ୍ସାନି ସୀଲଂ ପରିପାଲେସି। ତେନ କମ୍ମେନ ସୋ ଦେଵମନୁସ୍ସେସୁ ସଂସରନ୍ତୋ ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ ଵେସାଲିଯଂ ମହାଭୋଗକୁଲେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ। ମାତାପିତରୋ ସୀଲଂ ସମାଦିଯନ୍ତେ ଦିସ୍ଵା ଅତ୍ତନୋ ସୀଲଂ ସରିତ୍ଵା ଵିପସ୍ସନଂ ଵଡ୍ଢେତ୍ଵା ଅରହତ୍ତଂ ପତ୍ଵା ପବ୍ବଜି।

୧୩୪। ସୋ ଅତ୍ତନୋ ପୁବ୍ବକମ୍ମଂ ସରିତ୍ଵା ସୋମନସ୍ସଜାତୋ ଉଦାନଵସେନ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ନଗରେ ଚନ୍ଦଵତିଯାତିଆଦିମାହ। ଭତକୋଆସହଂ ତଦାତି ତଦା ମମ ପୁଞ୍ଞକରଣକାଲେ ଅହଂ ଭତକୋ ଭତିଯା କମ୍ମକାରକୋ ଆସିଂ ଅହୋସିଂ। ପରକମ୍ମାଯନେ ଯୁତ୍ତୋତି ଭତିଯା ପରେସଂ କମ୍ମକରଣେ ଆଯୁତ୍ତୋ ଯୋଜିତୋ ଓକାସାଭାଵେନ ସଂସାରତୋ ମୁଚ୍ଚନତ୍ଥାଯ ଅହଂ ପବ୍ବଜ୍ଜଂ ନ ଲଭାମି।

୧୩୫।ମହନ୍ଧକାରପିହିତାତି ମହନ୍ତେହି କିଲେସନ୍ଧକାରେହି ପିହିତା ସଂଵୁତା ଥକିତା। ତିଵିଧଗ୍ଗୀହି ଡଯ୍ହରେତି ନରକଗ୍ଗିପେତଗ୍ଗିସଂସାରଗ୍ଗିସଙ୍ଖାତେହି ତୀହି ଅଗ୍ଗୀହି ଡଯ୍ହନ୍ତି। ଅହଂ ପନ କେନ ଉପାଯେନ କେନ କାରଣେନ ଵିସଂଯୁତ୍ତୋ ଭଵେଯ୍ଯନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

୧୩୬।ଦେଯ୍ଯଧମ୍ମୋ ଅନ୍ନପାନାଦିଦାତବ୍ବଯୁତ୍ତକଂ ଵତ୍ଥୁ ମଯ୍ହଂ ନତ୍ଥି, ତସ୍ସାଭାଵେନ ଅହଂ ଵରାକୋ ଦୁକ୍ଖିତୋ ଭତକୋ ଭତିଯା ଜୀଵନକୋ ଯଂନୂନାହଂ ପଞ୍ଚସୀଲଂ ରକ୍ଖେଯ୍ଯଂ ପରିପୂରଯନ୍ତି ପଞ୍ଚସୀଲଂ ସମାଦିଯିତ୍ଵା ପରିପୂରେନ୍ତୋ ଯଂନୂନ ରକ୍ଖେଯ୍ଯଂ ସାଧୁକଂ ଭଦ୍ଦକଂ ସୁନ୍ଦରଂ କତ୍ଵା ପରିପାଲେଯ୍ଯନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

୧୪୮।ସ୍ଵାହଂ ଯସମନୁଭଵିନ୍ତି ସୋ ଅହଂ ଦେଵମନୁସ୍ସେସୁ ମହନ୍ତଂ ଯସଂ ଅନୁଭଵିଂ ତେସଂ ସୀଲାନଂ ଵାହସା ଆନୁଭାଵେନାତି ଅତ୍ଥୋ। କପ୍ପକୋଟିମ୍ପି ତେସଂ ସୀଲାନଂ ଫଲଂ କିତ୍ତେନ୍ତୋ ଏକକୋଟ୍ଠାସମେଵ କିତ୍ତଯେ ପାକଟଂ କରେଯ୍ଯନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ସେସଂ ସୁଵିଞ୍ଞେଯ୍ଯମେଵାତି।

ପଞ୍ଚସୀଲସମାଦାନିଯତ୍ଥେରଅପଦାନଵଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୫। ଅନ୍ନସଂସାଵକତ୍ଥେରଅପଦାନଵଣ୍ଣନା

ସୁଵଣ୍ଣଵଣ୍ଣଂ ସମ୍ବୁଦ୍ଧନ୍ତିଆଦିକଂ ଆଯସ୍ମତୋ ଅନ୍ନସଂସାଵକତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅଯମ୍ପି ପୁରିମବୁଦ୍ଧେସୁ କତାଧିକାରୋ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଭଵେ ଵିଵଟ୍ଟୂପନିସ୍ସଯାନି ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ସିଦ୍ଧତ୍ଥସ୍ସ ଭଗଵତୋ କାଲେ ଏକସ୍ମିଂ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ପିଣ୍ଡାଯ ଚରନ୍ତଂ ଦ୍ଵତ୍ତିଂସମହାପୁରିସଲକ୍ଖଣବ୍ଯାମପ୍ପଭାମଣ୍ଡଲୋପସୋଭିତଂ ଭଗଵନ୍ତଂ ଦିସ୍ଵା ପସନ୍ନମାନସୋ ଭଗଵନ୍ତଂ ନିମନ୍ତେତ୍ଵା ଗେହଂ ନେତ୍ଵା ଵରଅନ୍ନପାନେନ ସନ୍ତପ୍ପେତ୍ଵା ସମ୍ପଵାରେତ୍ଵା ଭୋଜେସି। ସୋ ତେନେଵ ଚିତ୍ତପ୍ପସାଦେନ ତତୋ ଚୁତୋ ଦେଵଲୋକେ ନିବ୍ବତ୍ତିତ୍ଵା ଦିବ୍ବସମ୍ପତ୍ତିଂ ଅନୁଭଵିତ୍ଵା ତତୋ ଚଵିତ୍ଵା ମନୁସ୍ସଲୋକେ ନିବ୍ବତ୍ତିତ୍ଵା ମନୁସ୍ସସମ୍ପତ୍ତିଂ ଅନୁଭଵିତ୍ଵା ତତୋ ଅପରାପରଂ ଦେଵମନୁସ୍ସସମ୍ପତ୍ତିଯୋ ଅନୁଭଵିତ୍ଵା ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ ଏକସ୍ମିଂ କୁଲେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ସାସନେ ପସୀଦିତ୍ଵା ପବ୍ବଜିତ୍ଵା ଵିପସ୍ସନଂ ଵଡ୍ଢେତ୍ଵା ଅରହତ୍ତଂ ପାପୁଣି। ସୋ ପୁବ୍ବେ କତପୁଞ୍ଞନାମଵସେନ ଅନ୍ନସଂସାଵକତ୍ଥେରୋତି ପାକଟନାମୋ ଅହୋସି।

୧୫୫-୬। ସୋ ଅପରଭାଗେ ଅତ୍ତନୋ ପୁବ୍ବକମ୍ମଂ ସରିତ୍ଵା ସୋମନସ୍ସଜାତୋ ''ଏଵଂ ମଯା ଇମିନା ପୁଞ୍ଞସମ୍ଭାରାନୁଭାଵେନ ପତ୍ତଂ ଅରହତ୍ତ''ନ୍ତି ଅତ୍ତନୋ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ଉଦାନଵସେନ ପକାସେନ୍ତୋ ସୁଵଣ୍ଣଵଣ୍ଣନ୍ତିଆଦିମାହ । ତତ୍ଥ ସୁଵଣ୍ଣସ୍ସ ଵଣ୍ଣୋ ଵିଯ ଵଣ୍ଣୋ ଯସ୍ସ ଭଗଵତୋ ସୋଯଂ ସୁଵଣ୍ଣଵଣ୍ଣୋ, ତଂ ସୁଵଣ୍ଣଵଣ୍ଣଂ ସମ୍ବୁଦ୍ଧଂ ସିଦ୍ଧତ୍ଥନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ଗଚ୍ଛନ୍ତଂ ଅନ୍ତରାପଣେତି ଵେସ୍ସାନଂ ଆପଣପନ୍ତୀନଂ ଅନ୍ତରଵୀଥିଯଂ ଗଚ୍ଛମାନଂ। କଞ୍ଚନଗ୍ଘିଯସଂକାସନ୍ତି ସୁଵଣ୍ଣତୋରଣସଦିସଂ ବାତ୍ତିଂସଵରଲକ୍ଖଣଂ ଦ୍ଵତ୍ତିଂସଵରଲକ୍ଖଣେହି ସମ୍ପନ୍ନଂ ଲୋକପଜ୍ଜୋତଂ ସକଲଲୋକଦୀପଭୂତଂ

ଅପ୍ପମେୟ୍ୟଂ ପମାଣୱିରହିତଂ ଅନୋପମଂ ଉପମାୱିରହିତଂ ଜୁତିନ୍ଧରଂ ପଭାଧାରଂ ନୀଲପୀତାଦିଛବ୍ବଣ୍ଣବୁଦ୍ଧରଂସିଯୋ ଧାରକଂ ସିଦ୍ଧତ୍ଥଂ ଦିସ୍ୱା ପରମଂ ଉତ୍ତମଂ ପୀତିଂ ଅଲତ୍ଥଂ ଅଲଭିନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ସେସଂ ସୁୱିଞ୍ଞେୟ୍ୟମେୱାତି।

ଅନ୍ନସଂସାୱକତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୬। ଧୂପଦାୟକତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା

ସିଦ୍ଧତ୍ଥସ୍ସ ଭଗୱତୋତିଆଦିକଂ ଆୟସ୍ମତୋ ଧୂପଦାୟକତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅଯମ୍ପି ପୁରିମବୁଦ୍ଧେସୁ କତାଧିକାରୋ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଭୱେ ୱିୱଟ୍ଟୂପନିସ୍ସୟାନି ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ସିଦ୍ଧତ୍ଥସ୍ସ ଭଗୱତୋ କାଲେ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ସିଦ୍ଧତ୍ଥେ ଭଗୱତି ଚିତ୍ତଂ ପସାଦେତ୍ୱା ତସ୍ସ ଭଗୱତୋ ଗନ୍ଧକୁଟିଯଂ ଚନ୍ଦନାଗରୁକାଳଆନୁସାରିଆଦିନା କତେହି ଅନେକେହି ଧୂପେହି ଧୂପପୂଜଂ ଅକାସି। ସୋ ତେନ ପୁଞ୍ଞେନ ଦେୱେସୁ ଚ ମନୁସ୍ସେସୁ ଚ ଉଭଯସମ୍ପତ୍ତିଯୋ ଅନୁଭୱନ୍ତୋ ନିବ୍ବତ୍ତନିବ୍ବତ୍ତଭୱେ ପୂଜନୀଯୋ ହୁତ୍ୱା ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ ଏକସ୍ମିଂ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ପୁଞ୍ଞସମ୍ଭାରାନୁଭାୱେନ ସାସନେ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ୱିପସ୍ସନଂ ୱଡ୍ଢେତ୍ୱା ଅରହତ୍ତଂ ପତ୍ୱା କତଧୂପପୂଜାପୁଞ୍ଞତ୍ତା ନାମେନ ଧୂପଦାୟକତ୍ଥେରୋତି ସବ୍ବତ୍ଥ ପାକଟୋ। ସୋ ପତ୍ତଅରହତ୍ତଫଲୋ ଅତ୍ତନୋ ପୁବ୍ବକମ୍ମଂ ସରିତ୍ୱା ସୋମନସ୍ସଜାତୋ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ଦସ୍ସେନ୍ତୋ ସିଦ୍ଧତ୍ଥସ୍ସ ଭଗୱତୋତିଆଦିମାହ। ସିଦ୍ଧୋ ପରିପୁଣ୍ଣୋ ସବ୍ବଞ୍ଞୁତଞ୍ଞାଣାଦିଗୁଣସଙ୍ଖାତୋ ଅତ୍ଥୋ ପଯୋଜନଂ ଯସ୍ସ ଭଗୱତୋ ସୋଯଂ ସିଦ୍ଧତ୍ଥୋ, ତସ୍ସ ସିଦ୍ଧତ୍ଥସ୍ସ ଭଗୱତୋ ଭଗ୍ଗାଦିଗୁଣୱନ୍ତସ୍ସ ଲୋକଜେଟ୍ଠସ୍ସ ସକଲଲୋକୁତ୍ତମସ୍ସ ତାଦିନୋ ଇଟ୍ଠାନିଟ୍ଠେସୁ ତାଦିସସ୍ସ ଅଚଲସଭାୱସ୍ସାତି ଅତ୍ଥୋ। ସେସଂ ଉତ୍ତାନତ୍ଥମେୱାତି।

ଧୂପଦାୟକତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୭। ପୁଲିନପୂଜକତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା

ୱିପସ୍ସିସ୍ସଭଗୱତୋତିଆଦିକଂ ଆୟସ୍ମତୋ ପୁଲିନପୂଜକତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅଯମ୍ପି ପୁରିମବୁଦ୍ଧେସୁ କତାଧିକାରୋ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଭୱେ ୱିୱଟ୍ଟୂପନିସ୍ସୟାନି ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ୱିପସ୍ସିସ୍ସ ଭଗୱତୋ କାଲେ ଏକସ୍ମିଂ କୁଲେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ସାସନେ ପସନ୍ନଚିତ୍ତୋ ଚେତିଯଙ୍ଗଣବୋଧିଯଙ୍ଗଣେସୁ ପୁରାଣୱାଲୁକଂ ଅପନେତ୍ୱା ନୱଂ ମୁତ୍ତାଦଲସଦିସପଣ୍ଡରପୁଲିନଂ ଓକିରିତ୍ୱା ମାଳଅକଂ ଅଲଙ୍କରି। ତେନ କମ୍ମେନ ସୋ ଦେୱଲୋକେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ତତ୍ଥ ଦିବ୍ବେହି ରତନେହି ୱିଜ୍ଜୋତମାନେ ଅନେକଯୋଜନେ କନକୱିମାନେ ଦିବ୍ବସମ୍ପତ୍ତିଂ ଅନୁଭୱିତ୍ୱା ତତୋ ଚୁତୋ ମନୁସ୍ସଲୋକେ ସତ୍ତରତନସମ୍ପନ୍ନୋ ଚକ୍କୱତ୍ତୀ ରାଜା ହୁତ୍ୱା ମନୁସ୍ସସମ୍ପତ୍ତିଂ ଅନୁଭୱିତ୍ୱା ଅପରାପରଂ ସଂସରନ୍ତୋ ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ ୱିଭୱସମ୍ପନ୍ନେ ଏକସ୍ମିଂ କୁଲେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ସାସନେ ପସନ୍ନୋ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ୱିପସ୍ସନଂ ୱଡ୍ଢେତ୍ୱା ଅରହତ୍ତଂ ପାପୁଣି। ସୋ ଅତ୍ତନୋ କତପୁଞ୍ଞନାମସଦିସେନ ନାମେନ ପୁଲିନପୂଜକତ୍ଥେରୋତି ପାକଟୋ।

୧୬୫। ସୋ ଅତ୍ତନୋ ପୁବ୍ବକମ୍ମଂ ସରିତ୍ୱା ସୋମନସ୍ସଜାତୋ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ଦସ୍ସେନ୍ତୋ ୱିପସ୍ସିସ୍ସ ଭଗୱତୋତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ୱିୱିଧଂ ପସ୍ସତୀତି ୱିପସ୍ସୀ, ୱିୱିଚ୍ଚ ପସ୍ସତୀତି ୱା ୱିପସ୍ସୀ, ୱିୱିଧେ ଅତ୍ଥପରତ୍ଥାଦିଭେଦେ ଅତ୍ଥେ ପସ୍ସତୀତି ୱା ୱିପସ୍ସୀ, ୱିୱିଧେ ୱୋହାରପରମତ୍ଥାଦିଭେଦେ ପସ୍ସତୀତି ୱା ୱିପସ୍ସୀ, ତସ୍ସ ୱିପସ୍ସିସ୍ସ ବୋଧିଯା ପାଦପୁତ୍ତମେ ଉତ୍ତମେ ବୋଧିରୁକ୍ଖମଣ୍ଡଲମାଳଅକେ ପୁରାଣପୁଲିନଂ ୱାଲୁକଂ ଛଡ୍ଡେତ୍ୱା ସୁଦ୍ଧଂ ପଣ୍ଡରଂ ପୁଲିନଂ ଆକିରିଂ ସନ୍ଥରିଂ। ସେସଂ ସୁୱିଞ୍ଞେୟ୍ୟମେୱାତି।

ପୁଲିନପୂଜକତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୮। ଉତ୍ତିଯତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା

ଚନ୍ଦଭାଗାନଦୀତୀରେତିଆଦିକଂ ଆୟସ୍ମତୋ ଉତ୍ତିଯତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅଯମ୍ପି ପୁରିମବୁଦ୍ଧେସୁ କତାଧିକାରୋ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଭୱେ ୱିୱଟ୍ଟୂପନିସ୍ସୟାନି ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ସିଦ୍ଧତ୍ଥସ୍ସ ଭଗୱତୋ କାଲେ ଚନ୍ଦଭାଗାନଦିଯଂ ସୁସୁମାରୋ ହୁତ୍ୱା ନିବ୍ବତ୍ତୋ ନଦୀତୀରଂ ଉପଗତଂ ଭଗୱନ୍ତଂ ଦିସ୍ୱା ପସନ୍ନଚିତ୍ତୋ ପାରଂ ନେତୁକାମୋ ତୀରସମୀପେଯେୱ ନିପଜ୍ଜି। ଭଗୱା ତସ୍ସ ଅନୁକମ୍ପାୟ ପିଟ୍ଠିଯଂ ପାଦେ ଠପେସି। ସୋ ତୁଟ୍ଠୋ ଉଦଗ୍ଗୋ ପୀତିୱେଗେନ ମହୁସ୍ସାହୋ ହୁତ୍ୱା ସୋତଂ ଛିନ୍ଦନ୍ତୋ ସୀଘେନ ଜୱେନ ଭଗୱନ୍ତଂ ପରତୀରଂ ନେସି। ଭଗୱା ତସ୍ସ ଚିତ୍ତପ୍ପସାଦଂ ଞତ୍ୱା ‘‘ଅଯଂ ଇତୋ ଚୁତୋ ଦେୱଲୋକେ ନିବ୍ବତ୍ତିସ୍ସତି , ତତୋ ପଟ୍ଠାୟ ସୁଗତୀସୁଯେୱ ସଂସରନ୍ତୋ ଇତୋ ଚତୁନ୍ନୱୁତିକପ୍ପେ ଅମତଂ ପାପୁଣିସ୍ସତୀ’’ତି ବ୍ଯାକରିତ୍ୱା ପକ୍କାମି।

ସୋ ତଥା ସୁଗତୀସୁୟେୱ ସଂସରନ୍ତୋ ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ ସାୱତ୍ଥିୟଂ ଅଞ୍ଞତରସ୍ସ ବ୍ରାହ୍ମଣସ୍ସ ପୁତ୍ତୋ ହୁତ୍ୱା ନିବ୍ବତ୍ତି, ଉତ୍ତିୟୋତିସ୍ସ ନାମଂ ଅକଂସୁ। ସୋ ୱୟପ୍ପତ୍ତୋ ‘‘ଅମତଂ ପରିୟେସିସ୍ସାମୀ’’ତି ପରିବ୍ବାଜକୋ ହୁତ୍ୱା ଏକଦିୱସଂ ଭଗୱନ୍ତଂ ଦିସ୍ୱା ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ୱନ୍ଦିତ୍ୱା ଧମ୍ମଂ ସୁତ୍ୱା ପଟିଲଦ୍ଧସଦ୍ଧୋ ହୁତ୍ୱା ସାସନେ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ସୀଲଦିଟ୍ଠୀନଂ ଅୱିସୋଧିତତ୍ତା ୱିସେସଂ ନିବ୍ବତ୍ତେତୁଂ ଅସକ୍କୋନ୍ତୋ ଅଞ୍ଞେ ଭିକ୍ଖୂ ୱିସେସଂ ନିବ୍ବତ୍ତେତ୍ୱା ଅଞ୍ଞଂ ବ୍ୟାକରୋନ୍ତେ ଦିସ୍ୱା ସତ୍ଥାରଂ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ସଙ୍ଖେପେନ ଓୱାଦଂ ଯାଚି। ସତ୍ଥାପି ତସ୍ସ , ‘‘ତସ୍ମାତିହ ତ୍ୱଂ, ଉତ୍ତିୟ, ଆଦିମେୱ ୱିସୋଧେହୀ’’ତିଆଦିନା (ସଂ। ନି। ୫। ୩୮୨) ସଙ୍ଖେପେନେୱ ଓୱାଦଂ ଅଦାସି। ସୋ ସତ୍ଥୁ ଓୱାଦେ ଠତ୍ୱା ୱିପସ୍ସନଂ ଆରଭି। ତସ୍ସ ଆରଦ୍ଧୱିପସ୍ସକସ୍ସ ଆବାଧୋ ଉପ୍ପଜ୍ଜି। ଉପ୍ପନ୍ନେ ଆବାଧେ ଜାତସଂୱେଗୋ ୱୀରିୟାରମ୍ଭୱତ୍ଥୁଂ କତ୍ୱା ୱିପସ୍ସନଂ ୱଡ୍ଢେତ୍ୱା ଅରହତ୍ତଂ ପାପୁଣି।

୧୬୯। ଏୱଂ ସୋ କତସମ୍ଭାରାନୁରୂପେନ ପତ୍ତଅରହତ୍ତଫଲୋ ଅତ୍ତନୋ ପୁବ୍ବକମ୍ମଂ ସରିତ୍ୱା ସୋମନସ୍ସଜାତୋ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ଚନ୍ଦଭାଗାନଦୀତୀରେତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ଚନ୍ଦଭାଗାନଦୀତୀରେତି ପରିସୁଦ୍ଧପଣ୍ଡରପୁଲିନତଲେହି ଚ ପଭାସମ୍ପନ୍ନପସନ୍ନମଧୁରୋଦକପରିପୁଣ୍ଣତାୟ ଚ ଚନ୍ଦପ୍ପଭାକିରଣସସ୍ସିରୀକାଭା ନଦମାନା ସଦ୍ଦଂ କୁରୁମାନା ଗଚ୍ଛତୀତି ଚନ୍ଦଭାଗାନଦୀ, ତସ୍ସା ଚନ୍ଦଭାଗାନଦିୟା ତୀରେ ସୁସୁମାରୋ ଅହୋସିନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ତତ୍ଥ ସୁସୁମାରୋତି ଖୁଦ୍ଦକମଚ୍ଛଗୁମ୍ବେ ଖଣ୍ଡାଖଣ୍ଡିକଂ କରୋନ୍ତୋ ମାରେତୀତି ସୁସୁମାରୋ, ଚଣ୍ଡମଚ୍ଛୋ କୁମ୍ଭୀଲୋତି ଅତ୍ଥୋ। ସଭୋଜନପସୁତୋହନ୍ତି ଅହଂ ସଭୋଜନେ ସକଗୋଚରେ ପସୁତୋ ବ୍ୟାୱଟୋ। ନଦୀତିତ୍ଥଂ ଅଗଚ୍ଛହନ୍ତି ଭଗୱତୋ ଆଗମନକାଲେ ଅହଂ ନଦୀତିତ୍ଥଂ ଅଗଚ୍ଛିଂ ପତ୍ତୋମ୍ହି।

୧୭୦।ସିଦ୍ଧତ୍ଥୋ ତମ୍ହି ସମୟେତି ତସ୍ମିଂ ମମ ତିତ୍ଥଗମନକାଲେ ସିଦ୍ଧତ୍ଥୋ ଭଗୱା ଅଗ୍ଗପୁଗ୍ଗଲୋ ସବ୍ବସତ୍ତେସୁ ଜେଟ୍ଠୋ ସେଟ୍ଠୋ ସୟମ୍ଭୂ ସୟମେୱ ଭୂତୋ ଜାତୋ ବୁଦ୍ଧଭୂତୋ ସୋ ଭଗୱା ନଦିଂ ତରିତୁକାମୋ ନଦୀତୀରଂ ଉପାଗମି।

୧୭୨।ପେତ୍ତିକଂ ୱିସୟଂ ମୟ୍ହନ୍ତି ମୟ୍ହଂ ପିତୁପିତାମହାଦୀହି ପରମ୍ପରାନୀତଂ, ଯଦିଦଂ ସମ୍ପତ୍ତସମ୍ପତ୍ତମହାନୁଭାୱାନଂ ତରଣନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

୧୭୩।ମମୌଗ୍ଗଜ୍ଜନଂ ସୁତ୍ୱାତି ମୟ୍ହଂ ଉଗ୍ଗଜ୍ଜନଂ ଆରାଧନଂ ସୁତ୍ୱା ମହାମୁନି ଭଗୱା ଅଭିରୁହୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ସେସଂ ଉତ୍ତାନତ୍ଥମେୱାତି।

ଉତ୍ତିୟତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୯। ଏକଞ୍ଜଲିକତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା

ସୁୱଣ୍ଣୱଣ୍ଣନ୍ତିଆଦିକଂ ଆୟସ୍ମତୋ ଏକଞ୍ଜଲିକତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅୟମ୍ପି ପୁରିମବୁଦ୍ଧେସୁ କତାଧିକାରୋ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଭୱେ ୱିୱଟ୍ଟୂପନିସ୍ସୟାନି ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ୱିପସ୍ସିସ୍ସ ଭଗୱତୋ କାଲେ ଏକସ୍ମିଂ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ୱିଞ୍ଞୁତଂ ପତ୍ତୋ ରତନତ୍ତୟେ ପସନ୍ନୋ ପିଣ୍ଡାୟ ଚରନ୍ତଂ ୱିପସ୍ସିଂ ଭଗୱନ୍ତଂ ଦିସ୍ୱା ପସନ୍ନମାନସୋ ଅଞ୍ଜଲିଂ ପଗ୍ଗହେତ୍ୱା ଅଟ୍ଠାସି। ସୋ ତେନ ପୁଞ୍ଞକମ୍ମେନ ଦେୱମନୁସ୍ସେସୁ ସଂସରନ୍ତୋ ସବ୍ବତ୍ଥ ପୂଜନୀୟୋ ହୁତ୍ୱା ଉଭୟସମ୍ପତ୍ତିୟୋ ଅନୁଭୱିତ୍ୱା ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ ୱିଭୱସମ୍ପନ୍ନେ କୁଲେ ନିବ୍ବତ୍ତିତ୍ୱା ସାସନେ ପସୀଦିତ୍ୱା ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ୱିପସ୍ସନଂ ୱଡ୍ଢେତ୍ୱା ଅରହତ୍ତେ ପତିଟ୍ଠାସି। ପୁବ୍ବେ କତପୁଞ୍ଞନାମେନ ଏକଞ୍ଜଲିକତ୍ଥେରୋତି ପାକଟୋ।

୧୮୦। ସୋ ଅତ୍ତନୋ ପୁବ୍ବକମ୍ମଂ ସରିତ୍ୱା ତଂ ହତ୍ଥତଲେ ଆମଲକଂ ୱିୟ ଦିସ୍ୱା ଉଦାନୱସେନ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ସୁୱଣ୍ଣୱଣ୍ଣନ୍ତିଆଦିମାହ। ୱିପସ୍ସିଂ ସତ୍ଥୱାହଗ୍ଗନ୍ତି ୱାଣିଜେ କନ୍ତାରା ୱହତି ତାରେତୀତି ସତ୍ଥୱାହୋ । ୱାଳକନ୍ତାରା ଚୋରକନ୍ତାରା ଦୁବ୍ଭିକ୍ଖକନ୍ତାରା ନିରୁଦକକନ୍ତାରା ଯକ୍ଖକନ୍ତାରା ଅପ୍ପଭକ୍ଖକନ୍ତାରା ଚ ତାରେତି ଉତ୍ତାରେତି ପତାରେତି ନିତ୍ତାରେତି ଖେମନ୍ତଭୂମିଂ ପାପେତୀତି ଅତ୍ଥୋ। କୋ ସୋ? ୱାଣିଜଜେଟ୍ଠକୋ। ସତ୍ଥୱାହସଦିସତ୍ତା ଅୟମ୍ପି ଭଗୱା ସତ୍ଥୱାହୋ। ତଥା ହି ସୋ ତିୱିଧଂ ବୋଧିଂ ପତ୍ଥୟନ୍ତେ କତପୁଞ୍ଞସମ୍ଭାରେ ସତ୍ତେ ଜାତିକନ୍ତାରା ଜରାକନ୍ତାରା ବ୍ୟାଧିକନ୍ତାରା ମରଣକନ୍ତାରା ସୋକପରିଦେୱଦୁକ୍ଖଦୋମନସ୍ସୁପାୟାସକନ୍ତାରା ଚ ସବ୍ବସ୍ମା ସଂସାରକନ୍ତାରା ଚ ତାରେତି ଉତ୍ତାରେତି ପତାରେତି ନିତ୍ତାରେତି ନିବ୍ବାନଥଲଂ ପାପେତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ସତ୍ଥୱାହୋ ଚ ସୋ ଅଗ୍ଗୋ ସେଟ୍ଠୋ ପଧାନୋ ଚାତି ସତ୍ଥୱାହଗ୍ଗୋ, ତଂ ସତ୍ଥୱାହଗ୍ଗଂ ୱିପସ୍ସିଂ ସମ୍ବୁଦ୍ଧନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ନରୱରଂ ୱିନାୟକନ୍ତି ନରାନଂ ଅନ୍ତରେ ଅସିଥିଲପରକ୍କମୋତି ନରୱୀରୋ, ତଂ। ୱିସେସେନ କତପୁଞ୍ଞସମ୍ଭାରେ ସତ୍ତେ ନେତି ନିବ୍ବାନପୁରଂ ପାପେତୀତି ୱିନାୟକୋ, ତଂ।

୧୮୧।ଅଦନ୍ତଦମନଂ ତାଦିନ୍ତି ରାଗଦୋସମୋହାଦିକିଲେସସମ୍ପଯୁତ୍ତତ୍ତା କାୟୱଚୀମନୋଦ୍ୱାରେହି ଅଦନ୍ତେ ସତ୍ତେ ଦମେତୀତି ଅଦନ୍ତଦମନୋ, ତଂ। ଇଟ୍ଠାନିଟ୍ଠେସୁ ଅକମ୍ପିୟତାଦିଗୁଣୟୁତ୍ତୋତି ତାଦୀ, ତଂ। ମହାୱାଦିଂ ମହାମତିନ୍ତି ସକସମୟପରସମୟୱାଦୀନଂ ଅନ୍ତରେ ଅତ୍ତନା ସମଧିକପୁଗ୍ଗଲୱିରହିତତ୍ତା ମହାୱାଦୀ , ମହତୀ ପଥୱିସମାନା ମେରୁସମାନା ଚ ମତି ଯସ୍ସ ସୋ ମହାମତି, ତଂ ମହାୱାଦିଂ ମହାମତିଂ ସମ୍ବୁଦ୍ଧନ୍ତି

ଇମିନା ତୁଲ୍ଲାଧିକରଣଂ। ସେସଂ ସୁୱିଞ୍ଞେୟ୍ୟମେୱାତି।

ଏକଞ୍ଜଲିକତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୧୦। ଖୋମଦାୟକତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା

ନଗରେ ବନ୍ଧୁମତିୟାତିଆଦିକଂ ଆୟସ୍ମତୋ ଖୋମଦାୟକତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅୟମ୍ପି ପୁରିମବୁଦ୍ଧେସୁ କତାଧିକାରୋ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଭୱେ ୱିୱଟ୍ଟୂପନିସ୍ସୟାନି ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ୱିପସ୍ସିସ୍ସ ଭଗୱତୋ କାଲେ ଏକସ୍ମିଂ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ୱୟପ୍ପତ୍ତୋ ସାସନେ ଅଭିପ୍ପସନ୍ନୋ ରତନତ୍ତୟମାମକୋ ୱିପସ୍ସିସ୍ସ ଭଗୱତୋ ସନ୍ତିକେ ଧମ୍ମଂ ସୁତ୍ୱା ପସନ୍ନମାନସୋ ଖୋମଦୁସ୍ସେନ ପୂଜଂ ଅକାସି। ସୋ ତଦେୱ ମୂଲଂ କତ୍ୱା ଯାୱଜୀୱଂ ପୁଞ୍ଞାନି କତ୍ୱା ତତୋ ଦେୱଲୋକେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ। ଛସୁ ଦେୱେସୁ ଅପରାପରଂ ଦିବ୍ବସୁଖଂ ଅନୁଭୱିତ୍ୱା ତତୋ ଚୱିତ୍ୱା ମନୁସ୍ସଲୋକେ ଚକ୍କୱତ୍ତିଆଦିଅନେକୱିଧମନୁସ୍ସସମ୍ପତ୍ତିଂ ଅନୁଭୱିତ୍ୱା ପରିପାକଗତେ ପୁଞ୍ଞସମ୍ଭାରେ ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ୱୟପ୍ପତ୍ତୋ ସତ୍ଥୁ ସନ୍ତିକେ ଧମ୍ମଂ ସୁତ୍ୱା ପଟିଲଦ୍ଧସଦ୍ଧୋ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ୱିପସ୍ସନଂ ୱଡ୍ଢେତ୍ୱା ନଚିରସ୍ସେୱ ଅରହତ୍ତଂ ପାପୁଣି। କତପୁଞ୍ଞନାମେନ ଖୋମଦାୟକତ୍ଥେରୋତି ପାକଟୋ।

୧୮୪। ସୋ ଅତ୍ତନୋ ପୁବ୍ବକମ୍ମଂ ସରିତ୍ୱା ସୋମନସ୍ସଜାତୋ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ଦସ୍ସେନ୍ତୋ ନଗରେ ବନ୍ଧୁମତିୟାତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ବନ୍ଧୁ ୱୁଚ୍ଚତି ଞାତକୋ, ତେ ବନ୍ଧୂ ଯସ୍ମିଂ ନଗରେ ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞଂ ସଙ୍ଘଟିତା ୱସନ୍ତି, ତଂ ନଗରଂ ‘‘ବନ୍ଧୁମତୀ’’ତି ୱୁଚ୍ଚତି। ରୋପେମି ବୀଜସମ୍ପଦନ୍ତି ଦାନସୀଲାଦିପୁଞ୍ଞବୀଜସମ୍ପତ୍ତିଂ ରୋପେମି ପଟ୍ଠପେମୀତି ଅତ୍ଥୋ।

ଖୋମଦାୟକତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

ତତିୟସ୍ସ ସୁଭୂତିୱଗ୍ଗସ୍ସ ୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

ଚତୁଭାଣୱାରୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

୪। କୁଣ୍ଡଧାନୱଗ୍ଗୋ

୧। କୁଣ୍ଡଧାନତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା

ସତ୍ତାହଂପଟିସଲ୍ଲୀନନ୍ତିଆଦିକଂ ଆୟସ୍ମତୋ କୁଣ୍ଡଧାନତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅୟମ୍ପି ପୁରିମବୁଦ୍ଧେସୁ କତାଧିକାରୋ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଭୱେ ୱିୱଟ୍ଟୂପନିସ୍ସୟାନି ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ପଦୁମୁତ୍ତରସ୍ସ ଭଗୱତୋ କାଲେ ହଂସୱତୀନଗରେ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ୱୁଦ୍ଧିମନ୍ୱାୟ ଭଗୱନ୍ତଂ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଧମ୍ମଂ ସୁଣନ୍ତୋ ସତ୍ଥାରଂ ଏକଂ ଭିକ୍ଖୁଂ ପଠମଂ ସଲାକଂ ଗଣ୍ହନ୍ତାନଂ ଅଗ୍ଗଟ୍ଠାନେ ଠପେନ୍ତଂ ଦିସ୍ୱା ତଂ ଠାନନ୍ତରଂ ପତ୍ଥେତ୍ୱା ତଦନୁରୂପଂ ପୁଞ୍ଞଂ କରୋନ୍ତୋ ୱିଚରି। ସୋ ଏକଦିୱସଂ ପଦୁମୁତ୍ତରସ୍ସ ଭଗୱତୋ ନିରୋଧସମାପତ୍ତିତୋ ୱୁଟ୍ଠାୟ ନିସିନ୍ନସ୍ସ ମନୋସିଲାଚୁଣ୍ଣପିଞ୍ଜରଂ ମହନ୍ତଂ କଦଲିଫଲକଣ୍ଣିକଂ ଉପନେସି, ତଂ ଭଗୱା ପଟିଗ୍ଗହେତ୍ୱା ପରିଭୁଞ୍ଜି। ସୋ ତେନ ପୁଞ୍ଞକମ୍ମେନ ଏକାଦସକ୍ଖତ୍ତୁଂ ଦେୱେସୁ ଦେୱରଜ୍ଜଂ କାରେସି। ଚତୁୱୀସତିୱାରେ ଚ ରାଜା ଅହୋସି ଚକ୍କୱତ୍ତୀ।

ସୋ ଏୱଂ ଅପରାପରଂ ପୁଞ୍ଞାନି କତ୍ୱା ଦେୱମନୁସ୍ସେସୁ ସଂସରନ୍ତୋ କସ୍ସପବୁଦ୍ଧକାଲେ ଭୁମ୍ମଦେୱତା ହୁତ୍ୱା ନିବ୍ବତ୍ତି। ଦୀଘାୟୁକବୁଦ୍ଧାନଞ୍ଚ ନାମ ନ ଅନ୍ୱଦ୍ଧମାସିକୋ ଉପୋସଥୋ ହୋତି। ତଥା ହି ୱିପସ୍ସିସ୍ସ ଭଗୱତୋ ଛବ୍ବସ୍ସନ୍ତରେ ଛବ୍ବସ୍ସନ୍ତରେ ଉପୋସଥୋ ଅହୋସି, କସ୍ସପଦସବଲୋ ପନ ଛଟ୍ଠେ ଛଟ୍ଠେ ମାସେ ପାତିମୋକ୍ଖଂ ଓସାରେସି, ତସ୍ସ ପାତିମୋକ୍ଖସ୍ସ ଓସାରଣକାଲେ ଦିସାୱାସିକା ଦ୍ୱେ ସହାୟକା ଭିକ୍ଖୂ "ଉପୋସଥଂ କରିସ୍ସାମା"ତି ଗଚ୍ଛନ୍ତି। ଅୟଂ ଭୁମ୍ମଦେୱତା ଚିନ୍ତେସି – "ଇମେସଂ ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ଭିକ୍ଖୂନଂ ମେତ୍ତି ଅତିୱିୟ ଦଳ୍ହା, କିଂ ନୁ ଖୋ ଭେଦକେ ସତି ଭିଜ୍ଜେୟ୍ୟ, ନ ଭିଜ୍ଜେୟ୍ୟା"ତି। ତେସଂ ଓକାସଂ ଓଲୋକୟମାନା ତେସଂ ଅୱିଦୂରେ ଗଚ୍ଛତି।

ଅଥେକୋ ଥେରୋ ଏକସ୍ସ ହତ୍ଥେ ପତ୍ତଚୀୱରଂ ଦତ୍ୱା ସରୀରୱଳଞ୍ଜନତ୍ଥଂ ଉଦକଫାସୁକଟ୍ଠାନଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ଧୋତହତ୍ଥପାଦୋ ହୁତ୍ୱା ଗୁମ୍ବସମୀପତୋ ନିକ୍ଖମତି। ଭୁମ୍ମଦେୱତା ତସ୍ସ ଥେରସ୍ସ ପଚ୍ଛତୋ ପଚ୍ଛତୋ ଉତ୍ତମରୂପା ଇତ୍ଥୀ ହୁତ୍ୱା କେସେ ୱିଧୁନିତ୍ୱା ସଂୱିଧାୟ ବନ୍ଧନ୍ତୀ ୱିୟ ପିଟ୍ଠିୟଂ ପଂସୁଂ ପୁଞ୍ଛମାନା ୱିୟ ସାଟକଂ ସଂୱିଧାୟ ନିୱାସୟମାନା ୱିୟ ଚ ହୁତ୍ୱା ଥେରସ୍ସ ପଦାନୁପଦିକା ହୁତ୍ୱା ଗୁମ୍ବତୋ ନିକ୍ଖନ୍ତା । ଏକମନ୍ତେ ଠିତୋ ସହାୟକତ୍ଥେରୋ ତଂ କାରଣଂ ଦିସ୍ୱାୱ ଦୋମନସ୍ସଜାତୋ "ନଟ୍ଠୋ ଦାନି ମେ ଇମିନା ଭିକ୍ଖୁନା ସଦ୍ଧିଂ ଦୀଘରତ୍ତାନୁଗତୋ ସିନେହୋ, ସଚାହଂ ଏୱଂୱିଧଭାୱଂ ଜାନେୟ୍ୟଂ, ଏତ୍ତକଂ କାଲଂ ଇମିନା ସଦ୍ଧିଂ ୱିସ୍ସାସଂ ନ କରେୟ୍ୟ"ନ୍ତି ଚିନ୍ତେତ୍ୱା ଆଗଚ୍ଛନ୍ତଂୟେୱ ନଂ "ଗଣ୍ହାହାୱୁସୋ, ତୁୟ୍ହଂ ପତ୍ତଚୀୱରଂ, ତାଦିସେନ ପାପେନ ସଦ୍ଧିଂ ଏକମଗ୍ଗେନ ନ ଗଚ୍ଛାମୀ"ତି ଆହ। ତଂ କଥଂ ସୁତ୍ୱା ତସ୍ସ ଲଜ୍ଜିଭିକ୍ଖୁନୋ ହଦୟଂ ତିଖିଣସତ୍ତିଂ ଗହେତ୍ୱା ୱିଦ୍ଧଂ ୱିୟ ଅହୋସି। ତତୋ ନଂ ଆହ – "ଆୱୁସୋ, କିନ୍ନାମେତଂ ୱଦସି, ଅହଂ ଏତ୍ତକଂ କାଲଂ ଦୁକ୍କଟମତ୍ତମ୍ପି ଆପତ୍ତିଂ ନ ଜାନାମି, ତ୍ୱଂ ପନ ମଂ ଅଜ୍ଜ 'ପାପୋ'ତି ୱଦସି, କିଂ ତେ ଦିଟ୍ଠନ୍ତି, କିଂ ଅଞ୍ଞେନ ଦିଟ୍ଠେନ, କିଂ ତ୍ୱଂ ଏୱଂୱିଧେନ ଅଲଙ୍କତପଟିୟତ୍ତେନ ମାତୁଗାମେନ ସଦ୍ଧିଂ ଏକଟ୍ଠାନେ ହୁତ୍ୱା ନିକ୍ଖନ୍ତୋ"ତି? "ନତ୍ଥେତଂ, ଆୱୁସୋ, ମୟ୍ହଂ, ନାହଂ ଏୱରୂପଂ ମାତୁଗାମଂ ପସ୍ସାମୀ"ତି ତସ୍ସ ୟାୱତତିୟଂ କଥେନ୍ତସ୍ସାପି ଇତରୋ ଥେରୋ କଥଂ ଅସଦ୍ଦହିତ୍ୱା ଅତ୍ତନା ଦିଟ୍ଠକାରଣଂୟେୱ ଭୂତତ୍ଥଂ କତ୍ୱା ଗଣ୍ହନ୍ତୋ ତେନ ସଦ୍ଧିଂ ଏକମଗ୍ଗେନ ଅଗନ୍ତ୍ୱା ଅଞ୍ଞେନ ମଗ୍ଗେନ ସତ୍ଥୁ ସନ୍ତିକଂ ଗତୋ। ଇତରୋପି ଭିକ୍ଖୁ ଅଞ୍ଞେନ ମଗ୍ଗେନ ସତ୍ଥୁ ସନ୍ତିକଂୟେୱ ଗତୋ।

ତତୋ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘସ୍ସ ଉପୋସଥାଗାରଂ ପୱିସନୱେଲାୟ ସୋ ଭିକ୍ଖୁ ତଂ ଭିକ୍ଖୁଂ ଉପୋସଥଗ୍ଗେ ଦିସ୍ୱା ସଞ୍ଜାନିତ୍ୱା "ଇମସ୍ମିଂ ଉପୋସଥଗ୍ଗେ ଏୱରୂପୋ ନାମ ପାପଭିକ୍ଖୁ ଅତ୍ଥି, ନାହଂ ତେନ ସଦ୍ଧିଂ ଉପୋସଥଂ କରିସ୍ସାମୀ"ତି ନିକ୍ଖମିତ୍ୱା ବହି ଅଟ୍ଠାସି। ଅଥ ଭୁମ୍ମଦେୱତା "ଭାରିୟଂ ମୟା କମ୍ମଂ କତ"ନ୍ତି ମହଲ୍ଲକୌପାସକୱଣ୍ଣେନ ତସ୍ସ ସନ୍ତିକଂ ଗନ୍ତ୍ୱା – "କସ୍ମା, ଭନ୍ତେ, ଅୟ୍ୟୋ ଇମସ୍ମିଂ ଠାନେ ଠିତୋ"ତି ଆହ। "ଉପାସକ, ଇମଂ ଉପୋସଥଗ୍ଗଂ ଏକୋ ପାପଭିକ୍ଖୁ ପୱିଟ୍ଠୋ, 'ଅହଂ ତେନ ସଦ୍ଧିଂ ଉପୋସଥଂ ନ କରୋମୀ'ତି ବହି ଠିତୋମ୍ହୀ"ତି। "ଭନ୍ତେ, ମା ଏୱଂ ଗଣ୍ହଥ, ପରିସୁଦ୍ଧସୀଲୋ ଏସ ଭିକ୍ଖୁ, ତୁମ୍ହେହି ଦିଟ୍ଠମାତୁଗାମୋ ନାମ ଅହଂ। ମୟା ତୁମ୍ହାକଂ ୱୀମଂସନତ୍ଥାୟ 'ଦଳ୍ହା ନୁ ଖୋ ଇମେସଂ ଥେରାନଂ ମେତ୍ତି, ନୋ ଦଳ୍ହା'ତି ଭିଜ୍ଜନାଭିଜ୍ଜନଭାୱଂ ଓଲୋକେନ୍ତେନ ତଂ କମ୍ମଂ କତ"ନ୍ତି। "କୋ ପନ ତ୍ୱଂ, ସପ୍ପୁରିସା"ତି? "ଅହଂ ଏକା ଭୁମ୍ମଦେୱତା, ଭନ୍ତେ"ତି। ଦେୱପୁତ୍ତୋ କଥେନ୍ତୋୟେୱ ଦିବ୍ବାନୁଭାୱେନ ଠତ୍ୱା ଥେରସ୍ସ ପାଦମୂଲେ ପତିତ୍ୱା "ମୟ୍ହଂ, ଭନ୍ତେ, ଖମଥ, ଥେରସ୍ସ ଏସୋ ଦୋସୋ ନତ୍ଥି, ଉପୋସଥଂ କରୋଥା"ତି ଥେରଂ ୟାଚିତ୍ୱା ଉପୋସଥଗ୍ଗଂ ପୱେସେସି। ସୋ ଥେରୋ ଉପୋସଥଂ ତାୱ ଏକଟ୍ଠାନେ ଅକାସି। ମିତ୍ତସନ୍ଥୱୱସେନ ପନ ପୁନ ତେନ ସଦ୍ଧିଂ ନ ଏକଟ୍ଠାନେ ୱସି। ଇମସ୍ସ ଥେରସ୍ସ ଦୋସଂ ନ କଥେସି। ଅପରଭାଗେ ଚୁଦିତକତ୍ଥେରୋ ପନ ୱିପସ୍ସନାୟ କମ୍ମଂ କରୋନ୍ତୋ ଅରହତ୍ତଂ ପାପୁଣି।

ଭୁମ୍ମଦେୱତା ତସ୍ସ କମ୍ମସ୍ସ ନିସ୍ସନ୍ଦେନ ଏକଂ ବୁଦ୍ଧନ୍ତରଂ ଅପାଯତୋ ନ ମୁଚ୍ଚିତ୍ଥ। ସଚେ ପନ କାଲେନ କାଲଂ ମନୁସ୍ସତ୍ତଂ ଆଗଚ୍ଛତି, ଅଞ୍ଞେନ ଯେନ କେନଚି କତୋ ଦୋସୋ ତସ୍ସେୱ ଉପରି ପତତି। ସୋ ଅମ୍ହାକଂ ଭଗୱତୋ ଉପ୍ପନ୍ନକାଲେ ସାୱତ୍ଥିଯଂ ବ୍ରାହ୍ମଣକୁଲେ ନିବ୍ବତ୍ତି, ଧାନମାଣୱୋତିସ୍ସ ନାମଂ ଅକଂସୁ। ସୋ ୱଯପ୍ପତ୍ତୋ ତଯୋ ୱେଦେ ଉଗ୍ଗଣ୍ହିତ୍ୱା ମହଲ୍ଲକକାଲେ ସତ୍ଥୁ ଧମ୍ମଦେସନଂ ସୁତ୍ୱା ପଟିଲଦ୍ଧସଦ୍ଧୋ ସାସନେ ପବ୍ବଜି। ତସ୍ସ ଉପସମ୍ପନ୍ନଦିୱସତୋ ପଟ୍ଠାଯ ଏକା ଅଲଙ୍କତପଟିଯତ୍ତା ଇତ୍ଥୀ ତସ୍ମିଂ ଗାମଂ ପୱିସନ୍ତେ ସଦ୍ଧିଂଯେୱ ପୱିସତି, ନିକ୍ଖମନ୍ତେ ନିକ୍ଖମତି, ୱିହାରଂ ପୱିସନ୍ତେପି ସଦ୍ଧିଂ ପୱିସତି, ତିଟ୍ଠନ୍ତେପି ତିଟ୍ଠତୀତି ଏୱଂ ନିଚ୍ଚାନୁବନ୍ଧା ପଞ୍ଞାଯତି। ଥେରୋ ତଂ ନ ପସ୍ସତି। ତସ୍ସ ପନ ପୁରିମକମ୍ମସ୍ସ ନିସ୍ସନ୍ଦେନ ସା ଅଞ୍ଞେସଂ ଉପଟ୍ଠାସି।

ଗାମେ ଯାଗୁଭିକ୍ଖଂ ଦଦମାନା ଇତ୍ଥିଯୋ, ''ଭନ୍ତେ, ଅଯଂ ଏକୋ ଯାଗୁଉଳୁଙ୍କୋ ତୁମ୍ହାକଂ, ଏକୋ ଇମିସ୍ସା ଅମ୍ହାକଂ ସହାଯିକାଯା''ତି ପରିହାସଂ କରୋନ୍ତି। ଥେରସ୍ସ ମହତୀ ୱିହେସା ହୋତି। ୱିହାରଗତମ୍ପି ନଂ ସାମଣେରା ଚେୱ ଦହରଭିକ୍ଖୂ ଚ ପରିୱାରେତ୍ୱା ''ଧାନୋ କୋଣ୍ଡୋ ଜାତୋ''ତି ପରିହାସଂ କରୋନ୍ତି। ଅଥସ୍ସ ତେନେୱ କାରଣେନ କୁଣ୍ଡଧାନୋ ଥେରୋତି ନାମଂ ଜାତଂ। ସୋ ଉଟ୍ଠାଯ ସମୁଟ୍ଠାଯ ତେହି କରିଯମାନଂ କେଳିଂ ସହିତୁଂ ଅସକ୍କୋନ୍ତୋ ଉମ୍ମାଦଂ ଗହେତ୍ୱା ''ତୁମ୍ହେ କୋଣ୍ଡା, ତୁମ୍ହାକଂ ଉପଜ୍ଝାଯୋ କୋଣ୍ଡୋ, ଆଚରିଯୋ କୋଣ୍ଡୋ''ତି ୱଦତି। ଅଥ ନଂ ସତ୍ଥୁ ଆରୋଚେସୁଂ – ''କୁଣ୍ଡଧାନୋ, ଭନ୍ତେ, ଦହରସାମଣେରେହି ସଦ୍ଧିଂ ଏୱଂ ଫରୁସୱାଚଂ ୱଦତୀ''ତି। ସତ୍ଥା ତଂ ପକ୍କୋସାପେତ୍ୱା ''ସଚ୍ଚଂ କିର ତ୍ୱଂ, ଧାନ, ଦହରସାମଣେରେହି ସଦ୍ଧିଂ ଫରୁସୱାଚଂ ୱଦସୀ''ତି ପୁଚ୍ଛି। ତେନ ''ସଚ୍ଚଂ ଭଗୱା''ତି ୱୁତ୍ତେ – ''କସ୍ମା ଏୱଂ ୱଦସୀ''ତି ଆହ। ''ଭନ୍ତେ, ନିବଦ୍ଧଂ ୱିହେସଂ ସହିତୁଂ ଅସକ୍କୋନ୍ତୋ ଏୱଂ କଥେମୀ''ତି । ''ତ୍ୱଂ ପୁବ୍ବେ କତକମ୍ମଂ ଯାୱଜ୍ଜଦିୱସା ଜୀରାପେତୁଂ ନ ସକ୍କୋସି, ପୁନ ଏୱଂ ଫରୁସୱାଚଂ ମା ୱଦ ଭିକ୍ଖୂ''ତି ୱତ୍ୱା ଆହ –

''ମାୱୋଚ ଫରୁସଂ କଞ୍ଚି, ୱୁତ୍ତା ପଟିୱଦେଯ୍ୟୁ ତଂ;

ଦୁକ୍ଖା ହି ସାରମ୍ଭକଥା, ପଟିଦଣ୍ଡା ଫୁସେଯ୍ୟୁ ତଂ।

''ସଚେ ନେରେସି ଅତ୍ତାନଂ, କଂସୋ ଉପହତୋ ଯଥା;

ଏସ ପତ୍ତୋସି ନିବ୍ବାନଂ, ସାରମ୍ଭୋ ତେ ନ ୱିଜ୍ଜତୀ''ତି। (ଧ। ପ। ୧୩୩-୧୩୪) –

ଇମଞ୍ଚ ପନ ତସ୍ସ ଥେରସ୍ସ ମାତୁଗାମେନ ସଦ୍ଧିଂ ୱିଚରଣଭାୱଂ କୋସଲରଞ୍ଞୋପି କଥଯିଂସୁ। ରାଜା ''ଗଚ୍ଛଥ, ଭଣେ, ନଂ ୱୀମଂସଥା''ତି ପେସେତ୍ୱା ସଯମ୍ପି ମନ୍ଦେନେୱ ପରିୱାରେନ ସଦ୍ଧିଂ ଥେରସ୍ସ ସନ୍ତିକଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ଏକମନ୍ତେ ଓଲୋକେନ୍ତୋ ଅଟ୍ଠାସି। ତସ୍ମିଂ ଖଣେ ଥେରୋ ସୂଚିକମ୍ମଂ କରୋନ୍ତୋ ନିସିନ୍ନୋ ହୋତି। ସାପି ଇତ୍ଥୀ ଅୱିଦୂରେ ଠାନେ ଠିତା ୱିଯ ପଞ୍ଞାଯତି।

ରାଜା ତଂ ଦିସ୍ୱା ''ଅତ୍ଥି ତଂ କାରଣ''ନ୍ତି ତସ୍ସା ଠିତଟ୍ଠାନଂ ଅଗମାସି। ସା ତସ୍ମିଂ ଆଗଚ୍ଛନ୍ତେ ଥେରସ୍ସ ୱସନପଣ୍ଣସାଲଂ ପୱିଟ୍ଠା ୱିଯ ଅହୋସି। ରାଜାପି ତାଯ ସଦ୍ଧିଂ ଏୱ ପଣ୍ଣସାଲାଯଂ ପୱିସିତ୍ୱା ସବ୍ବତ୍ଥ ଓଲୋକେନ୍ତୋ ଅଦିସ୍ୱା ''ନାଯଂ ମାତୁଗାମୋ, ଥେରସ୍ସ ଏକୋ କମ୍ମୱିପାକୋ''ତି ସଞ୍ଞଂ କତ୍ୱା ପଠମଂ ଥେରସ୍ସ ସମୀପେନ ଗଚ୍ଛନ୍ତୋପି ଥେରଂ ଅୱନ୍ଦିତ୍ୱା ତସ୍ସ କାରଣସ୍ସ ଅଭୂତଭାୱଂ ଞତ୍ୱା ପଣ୍ଣସାଲତୋ ନିକ୍ଖମିତ୍ୱା ଥେରଂ ୱନ୍ଦିତ୍ୱା ଏକମନ୍ତେ ନିସିନ୍ନୋ ''କଚ୍ଚି, ଭନ୍ତେ, ପିଣ୍ଡକେନ ନ କିଲମଥା''ତି ପୁଚ୍ଛି। ଥେରୋ ''ୱଟ୍ଟତି, ମହାରାଜା''ତି ଆହ। ''ଜାନାମହଂ, ଭନ୍ତେ, ଅଯ୍ୟସ୍ସ କଥଂ, ଏୱରୂପେନୁପକ୍କିଲେସେନ ସଦ୍ଧିଂ ଚରନ୍ତାନଂ ତୁମ୍ହାକଂ କେ ନାମ ପସୀଦିସ୍ସନ୍ତି, ଇତୋ ପଟ୍ଠାଯ ୱୋ କତ୍ଥଚି ଗମନକିଚ୍ଚଂ ନତ୍ଥି। ଅହଂ ଚତୂହି ପଚ୍ଚଯେହି ଉପଟ୍ଠହିସ୍ସାମି, ତୁମ୍ହେ ଯୋନିସୋମନସିକାରେ ମା ପମଜ୍ଜିତ୍ଥା''ତି ୱତ୍ୱା ନିବଦ୍ଧଭିକ୍ଖଂ ପଟ୍ଠପେସି। ଥେରୋ ରାଜାନଂ ଉପତ୍ଥମ୍ଭକଂ ଲଭିତ୍ୱା ଭୋଜନସପ୍ପାଯେନ ଏକଗ୍ଗଚିତ୍ତୋ ହୁତ୍ୱା ୱିପସ୍ସନଂ ୱଡ୍ଢେତ୍ୱା ଅରହତ୍ତଂ ପାପୁଣି। ତତୋ ପଟ୍ଠାଯ ସା ଇତ୍ଥୀ ଅନ୍ତରଧାଯି।

ତଦା ମହାସୁଭଦ୍ଦା ଉଗ୍ଗନଗରେ ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠିକୁଲେ ୱସମାନା ''ସତ୍ଥା ମଂ ଅନୁକମ୍ପତୂ''ତି ଉପୋସଥଙ୍ଗଂ ଅଧିଟ୍ଠାଯ ନିରାମଗନ୍ଧା ହୁତ୍ୱା ଉପରିପାସାଦତଲେ ଠିତା ''ଇମାନି ପୁପ୍ଫାନି ଅନ୍ତରେ ଅଟ୍ଠତ୍ୱା ଦସବଲସ୍ସ ମତ୍ଥକେ ୱିତାନଂ ହୁତ୍ୱା ତିଟ୍ଠନ୍ତୁ, ଦସବଲୋ ଇମାଯ ସଞ୍ଞାଯ ସ୍ୱେ ପଞ୍ଚହି ଭିକ୍ଖୁସତେହି ସଦ୍ଧିଂ ମଯ୍ହଂ ଭିକ୍ଖଂ ଗଣ୍ହତୂ''ତି ସଚ୍ଚକିରିଯଂ କତ୍ୱା ଅଟ୍ଠ ସୁମନପୁପ୍ଫମୁଟ୍ଠିଯୋ ୱିସ୍ସଜ୍ଜେସି। ପୁପ୍ଫାନି ଗନ୍ତ୍ୱା ଧମ୍ମଦେସନାୱେଲାଯ ସତ୍ଥୁ ମତ୍ଥକେ ୱିତାନଂ ହୁତ୍ୱା ଅଟ୍ଠଂସୁ। ସତ୍ଥା ତଂ ସୁମନପୁପ୍ଫୱିତାନଂ ଦିସ୍ୱା ଚିତ୍ତେନେୱ ସୁଭଦ୍ଦାଯ ଭିକ୍ଖଂ ଅଧିୱାସେତ୍ୱା ପୁନଦିୱସେ ଅରୁଣେ ଉଟ୍ଠିତେ ଆନନ୍ଦତ୍ଥେରଂ ଆହ – ''ଆନନ୍ଦ, ମଯଂ ଅଜ୍ଜ ଦୂରଂ ଭିକ୍ଖାଚାରଂ ଗମିସ୍ସାମ, ପୁଥୁଜ୍ଜନାନଂ ଅଦତ୍ୱା ଅରିଯାନଂଯେୱ ସଲାକଂ ଦେହୀ''ତି। ଥେରୋ ଭିକ୍ଖୂନଂ ଆରୋଚେସି – ''ଆୱୁସୋ, ସତ୍ଥା ଅଜ୍ଜ ଦୂରଂ ଭିକ୍ଖାଚାରଂ ଗମିସ୍ସତି। ପୁଥୁଜ୍ଜନା ମା ଗଣ୍ହନ୍ତୁ, ଅରିଯାୱ ସଲାକଂ ଗଣ୍ହନ୍ତୂ''ତି। କୁଣ୍ଡଧାନତ୍ଥେରୋ

– ‘‘ଆହରାୱୁସୋ, ସଲାକ’’ନ୍ତି ପଠମଂୟେୱ ହତ୍ଥଂ ପସାରେସି। ଆନନ୍ଦୋ ‘‘ସତ୍ଥା ତାଦିସାନଂ ଭିକ୍ଖୂନଂ ସଲାକଂ ନ ଦାପେତି, ଅରିୟାନଂୟେୱ ଦାପେତୀ’’ତି ୱିତକ୍କଂ ଉପ୍ପାଦେତ୍ୱା ଗନ୍ତ୍ୱା ସତ୍ଥୁ ଆରୋଚେସି। ସତ୍ଥା ‘‘ଆହରାପେନ୍ତସ୍ସ ସଲାକଂ ଦେହୀ’’ତି ଆହ। ଥେରୋ ଚିନ୍ତେସି – ‘‘ସଚେ କୁଣ୍ଡଧାନସ୍ସ ସଲାକା ଦାତୁଂ ନ ଯୁତ୍ତା, ଅଥ ସତ୍ଥା ପଟିବାହେୟ୍ୟ, ଭୱିସ୍ସତି ଏତ୍ଥ କାରଣ’’ନ୍ତି ‘‘କୁଣ୍ଡଧାନସ୍ସ ସଲାକଂ ଦସ୍ସାମୀ’’ତି ଗମନଂ ଅଭିନୀହରି। କୁଣ୍ଡଧାନୋ ତସ୍ସ ପୁରାଗମନା ଏୱ ଅଭିଞ୍ଞାପାଦକଂ ଚତୁତ୍ଥଜ୍ଝାନଂ ସମାପଜ୍ଜିତ୍ୱା ଇଦ୍ଧିୟା ଆକାସେ ଠତ୍ୱା ‘‘ଆହରାୱୁସୋ ଆନନ୍ଦ, ସତ୍ଥା ମଂ ଜାନାତି, ମାଦିସଂ ଭିକ୍ଖୁଂ ପଠମଂ ସଲାକଂ ଗଣ୍ହନ୍ତଂ ନ ସତ୍ଥା ୱାରେତୀ’’ତି ହତ୍ଥଂ ପସାରେତ୍ୱା ସଲାକଂ ଗଣ୍ହି। ସତ୍ଥା ତଂ ଅଟ୍ଠୁପ୍ପତ୍ତିଂ କତ୍ୱା ଥେରଂ ଇମସ୍ମିଂ ସାସନେ ପଠମଂ ସଲାକଂ ଗଣ୍ହନ୍ତାନଂ ଅଗ୍ଗଟ୍ଠାନେ ଠପେସି। ଯସ୍ମା ଅୟଂ ଥେରୋ ରାଜାନଂ ଉପଗତଂ ଲଭିତ୍ୱା ସପ୍ପାୟାହାରପଟିଲାଭେନ ସମାହିତଚିତ୍ତୋ ୱିପସ୍ସନାୟ କମ୍ମଂ କରୋନ୍ତୋ ଉପନିସ୍ସୟସମ୍ପନ୍ନତାୟ ଛଳଭିଞ୍ଞୋ ଅହୋସି। ଏୱଂଭୂତସ୍ସାପି ଇମସ୍ସ ଥେରସ୍ସ ଗୁଣେ ଅଜାନନ୍ତା ଯେ ପୁଥୁଜ୍ଜନା ଭିକ୍ଖୂ ‘‘ଅୟଂ ପଠମଂ ସଲାକଂ ଗଣ୍ହତି, କିଂ ନୁ ଖୋ ଏତ’’ନ୍ତି ୱିମତିଂ ଉପ୍ପାଦେନ୍ତି। ତେସଂ ତଂ ୱିମତିୱିଧମନତ୍ଥଂ ଥେରୋ ଆକାସଂ ଅବ୍ଭୁଗ୍ଗନ୍ତ୍ୱା ଇଦ୍ଧିପାଟିହାରିୟଂ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ଅଞ୍ଞାପଦେସେନ ଅଞ୍ଞଂ ବ୍ୟାକରୋନ୍ତୋ ‘‘ପଞ୍ଚ ଛିନ୍ଦେ’’ତି ଗାଥଂ ଅଭାସି।

୧। ଏୱଂ ସୋ ପୂରିତପୁଞ୍ଞସମ୍ଭାରାନୁରୂପେନ ଅରହା ହୁତ୍ୱା ପତ୍ତଏତଦଗ୍ଗଟ୍ଠାନୋ ଅତ୍ତନୋ ପୁବ୍ବକମ୍ମଂ ସରିତ୍ୱା ସୋମନସ୍ସୱସେନ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ସତ୍ତାହଂ ପଟିସଲ୍ଲୀନନ୍ତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ସତ୍ତାହଂ ସତ୍ତଦିୱସଂ ନିରୋଧସମାପତ୍ତିୱିହାରେନ ପଟିସଲ୍ଲୀନଂ ୱିୱେକଭୂତନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ସେସଂ ଉତ୍ତାନତ୍ଥମେୱାତି।

କୁଣ୍ଡଧାନତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୨। ସାଗତତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା

ସୋଭିତୋ ନାମ ନାମେନାତିଆଦିକଂ ଆୟସ୍ମତୋ ସାଗତତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅୟମ୍ପି ପୁରିମବୁଦ୍ଧେସୁ କତାଧିକାରୋ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଭୱେ ୱିୱଟ୍ଟୂପନିସ୍ସୟାନି ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ପଦୁମୁତ୍ତରସ୍ସ ଭଗୱତୋ କାଲେ ଏକସ୍ମିଂ ବ୍ରାହ୍ମଣକୁଲେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ସବ୍ବସିପ୍ପେସୁ ନିପ୍ଫତ୍ତିଂ ପତ୍ତୋ ନାମେନ ସୋଭିତୋ ନାମ ହୁତ୍ୱା ତିଣ୍ଣଂ ୱେଦାନଂ ପାରଗୂ ସନିଘଣ୍ଡୁକେଟୁଭାନଂ ସାକ୍ଖରପ୍ପଭେଦାନଂ ଇତିହାସପଞ୍ଚମାନଂ ପଦକୋ ୱେୟ୍ୟାକରଣୋ ଲୋକାୟତମହାପୁରିସଲକ୍ଖଣେସୁ ଅନୱୟୋ। ସୋ ଏକଦିୱସଂ ପଦୁମୁତ୍ତରଂ ଭଗୱନ୍ତଂ ଦ୍ୱତ୍ତିଂସମହାପୁରିସଲକ୍ଖଣସିରିୟା ସୋଭମାନଂ ଉୟ୍ୟାନଦ୍ୱାରେନ ଗଚ୍ଛନ୍ତଂ ଦିସ୍ୱା ଅତୀୱ ପସନ୍ନମାନସୋ ଅନେକେହି ଉପାୟେହି ଅନେକେହି ଗୁଣୱଣ୍ଣେହି ଥୋମନଂ ଅକାସି। ଭଗୱା ତସ୍ସ ଥୋମନଂ ସୁତ୍ୱା ‘‘ଅନାଗତେ ଗୋତମସ୍ସ ଭଗୱତୋ ସାସନେ ସାଗତୋ ନାମ ସାୱକୋ ଭୱିସ୍ସତୀ’’ତି ବ୍ୟାକରଣଂ ଅଦାସି। ସୋ ତତୋ ପଟ୍ଠାୟ ପୁଞ୍ଞାନି କରୋନ୍ତୋ ଯାୱତାୟୁକଂ ଠତ୍ୱା ତତୋ ଚୁତୋ ଦେୱଲୋକେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ। କପ୍ପସତସହସ୍ସଦେୱମନୁସ୍ସେସୁ ଉଭୟସମ୍ପତ୍ତିୟୋ ଅନୁଭୱିତ୍ୱା ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ ଏକସ୍ମିଂ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ। ତସ୍ସ ମାତାପିତରୋ ସୋମନସ୍ସଂ ୱଡ୍ଢେନ୍ତୋ ସୁଜାତୋ ଆଗତୋତି ସାଗତୋତି ନାମଂ କରିଂସୁ। ସୋ ସାସନେ ପସୀଦିତ୍ୱା ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ୱିପସ୍ସନଂ ୱଡ୍ଢେତ୍ୱା ଅରହତ୍ତଂ ପତ୍ତୋ।

୧୭। ଏୱଂ ସୋ ପୁଞ୍ଞସମ୍ଭାରାନୁରୂପେନ ପତ୍ତଅରହତ୍ତଫଲୋ ଅତ୍ତନୋ ପୁବ୍ବକମ୍ମଂ ସରିତ୍ୱା ସୋମନସ୍ସଜାତୋ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ସୋଭିତୋ ନାମ ନାମେନାତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ତଦା ପୁଞ୍ଞସମ୍ଭାରସ୍ସ ପରିପୂରଣସମୟେ ନାମେନ ସୋଭିତୋ ନାମ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ଅହୋସିନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୨୧।ୱିପଥା ଉଦ୍ଧରିତ୍ୱାନାତି ୱିରୁଦ୍ଧପଥା କୁମଗ୍ଗା, ଉପ୍ପଥା ୱା ଉଦ୍ଧରିତ୍ୱା ଅପନେତ୍ୱା। ପଥଂ ଆଚିକ୍ଖସେତି, ଭନ୍ତେ, ସବ୍ବଞ୍ଞୁ ତୁୱଂ ପଥଂ ସପ୍ପୁରିସମଗ୍ଗଂ ନିବ୍ବାନାଧିଗମନୁପାୟଂ ଆଚିକ୍ଖସେ କଥେସି ଦେସେସି ୱିଭଜି ଉତ୍ତାନିଂ ଅକାସୀତି ଅତ୍ଥୋ। ସେସଂ ଉତ୍ତାନତ୍ଥମେୱାତି।

ସାଗତତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୩। ମହାକଚ୍ଚାନତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା

ପଦୁମୁତ୍ତରନାଥସ୍ସାତିଆଦିକଂ ଆୟସ୍ମତୋ କଚ୍ଚାନତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅୟମ୍ପି ପୁରିମବୁଦ୍ଧେସୁ କତାଧିକାରୋ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଭୱେ ୱିୱଟ୍ଟୂପନିସ୍ସୟାନି ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ପଦୁମୁତ୍ତରସ୍ସ ଭଗୱତୋ କାଲେ ଗହପତିମହାସାଲକୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତେତ୍ୱା ୱୁଦ୍ଧିପ୍ପତ୍ତୋ ଏକଦିୱସଂ ସତ୍ଥୁ ସନ୍ତିକେ ଧମ୍ମଂ ସୁଣନ୍ତୋ ସତ୍ଥାରଂ ଏକଂ ଭିକ୍ଖୁଂ ସଂଖିତ୍ତେନ ଭାସିତସ୍ସ ୱିତ୍ଥାରେନ ଅତ୍ଥଂ ୱିଭଜନ୍ତାନଂ ଅଗ୍ଗଟ୍ଠାନେ ଠପେନ୍ତଂ ଦିସ୍ୱା ସୟମ୍ପି ତଂ ଠାନନ୍ତରଂ ପତ୍ଥେନ୍ତୋ ଦାନାଦୀନି ପୁଞ୍ଞାନି କତ୍ୱା ଦେୱମନୁସ୍ସେସୁ ସଂସରନ୍ତୋ ସୁମେଧସ୍ସ ଭଗୱତୋ କାଲେ ୱିଜ୍ଜାଧରୋ ହୁତ୍ୱା ଆକାସେନ ଗଚ୍ଛନ୍ତୋ ସତ୍ଥାରଂ ଏକସ୍ମିଂ ୱନସଣ୍ଡେ ନିସିନ୍ନଂ ଦିସ୍ୱା ପସନ୍ନମାନସୋ କଣିକାରପୁପ୍ଫେହି ପୂଜଂ ଅକାସି।

ସୋ ତେନ ପୁଞ୍ଞକମ୍ମେନ ଅପରାପରଂ ସୁଗତୀସୁୟେଵ ପରିଵତ୍ତେତ୍ୱା କସ୍ସପଦସବଲସ୍ସ କାଲେ ବାରାଣସିୟଂ କୁଲଘରେ ନିବ୍ବତ୍ତିତ୍ୱା ପରିନିବ୍ବୁତେ ଭଗଵତି ସୁଵଣ୍ଣଚେତିୟକରଣଟ୍ଠାନଂ ଦସସହସ୍ସଗ୍ଘନିକାୟ ସୁଵଣ୍ଣିଟ୍ଠକାୟ ପୂଜଂ କତ୍ୱା "ଭଗଵା ମୟ୍ହଂ ନିବ୍ବତ୍ତନିବ୍ବତ୍ତଟ୍ଠାନେ ସରୀରଂ ସୁଵଣ୍ଣଵଣ୍ଣଂ ହୋତୂ"ତି ପତ୍ଥନଂ ଅକାସି। ତତୋ ୟାଵଜୀଵଂ କୁସଲଂ କତ୍ୱା ଏକଂ ବୁଦ୍ଧନ୍ତରଂ ଦେଵମନୁସ୍ସେସୁ ସଂସରିତ୍ୱା ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ ଉଜ୍ଜେନିୟଂ ରଞ୍ଞୋ ଚଣ୍ଡପଜ୍ଜୋତସ୍ସ ପୁରୋହିତସ୍ସ ଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତି, ତସ୍ସ ନାମଗ୍ଗହଣଦିଵସେ ମାତାପିତରୋ "ଅମ୍ହାକଂ ପୁତ୍ତୋ ସୁଵଣ୍ଣଵଣ୍ଣୋ ଅତ୍ତନୋ ନାମଂ ଗହେତ୍ୱା ଆଗତୋ"ତି କଞ୍ଚନମାଣଵୋତ୍ୱେଵ ନାମଂ କରିଂସୁ। ସୋ ଵୁଦ୍ଧିମନ୍ୱାୟ ତୟୋ ଵେଦେ ଉଗ୍ଗଣ୍ହିତ୍ୱା ପିତୁ ଅଚ୍ଚୟେନ ପୁରୋହିତଟ୍ଠାନଂ ଲଭି। ସୋ ଗୋତ୍ତଵସେନ କଚ୍ଚାନୋତି ପଞ୍ଞାୟିତ୍ଥ।

ରାଜା ଚଣ୍ଡପଜ୍ଜୋତୋ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦଂ ସୁତ୍ୱା, "ଆଚରିୟ, ତ୍ୱଂ ତତ୍ଥ ଗନ୍ତ୍ୱା ସତ୍ଥାରଂ ଇଧାନେହୀ"ତି ପେସେସି। ସୋ ଅତ୍ତଟ୍ଠମୋ ସତ୍ଥୁ ସନ୍ତିକଂ ଉପଗତୋ। ତସ୍ସ ସତ୍ଥା ଧମ୍ମଂ ଦେସେସି। ଦେସନାପରିୟୋସାନେ ସୋ ସତ୍ତହି ଜନେହି ସଦ୍ଧିଂ ସହପଟିସମ୍ଭିଦାହି ଅରହତ୍ତେ ପତିଟ୍ଠାସି। ଅଥ ସତ୍ଥା "ଏଥ, ଭିକ୍ଖଵୋ"ତି ହତ୍ଥଂ ପସାରେସି। ତେ ତାଵଦେଵ ଦ୍ୱଙ୍ଗୁଲମତ୍ତକେସମସ୍ସୁକା ଇଦ୍ଧିମୟପତ୍ତଚୀଵରଧରା ଵସ୍ସସଟ୍ଠିକତ୍ଥେରା ଵିୟ ଅହେସୁଂ। ଏଵଂ ଥେରୋ ସଦତ୍ଥଂ ନିପ୍ଫାଦେତ୍ୱା, "ଭନ୍ତେ, ରାଜା ପଜ୍ଜୋତୋ ତୁମ୍ହାକଂ ପାଦେ ଵନ୍ଦିତୁଂ ଧମ୍ମଞ୍ଚ ସୋତୁଂ ଇଚ୍ଛତୀ"ତି ସତ୍ଥୁ ଆରୋଚେସି। ସତ୍ଥା "ତ୍ୱଂୟେଵ ଭିକ୍ଖୁ ତତ୍ଥ ଗଚ୍ଛ, ତୟି ଗତେପି ରାଜା ପସୀଦିସ୍ସତୀ"ତି ଆହ। ଥେରୋ ଅତ୍ତଟ୍ଠମୋ ତତ୍ଥ ଗନ୍ତ୍ୱା ରାଜାନଂ ପସାଦେତ୍ୱା ଅଵନ୍ତୀସୁ ସାସନଂ ପତିଟ୍ଠାପେତ୍ୱା ପୁନ ସତ୍ଥୁ ସନ୍ତିକମେଵ ଗତୋ।

୩୧। ଏଵଂ ସୋ ପତ୍ତଅରହତ୍ତଫଲୋ "ଏତଦଗ୍ଗଂ, ଭିକ୍ଖଵେ, ମମ ସାଵକାନଂ ସଂଖିତ୍ତେନ ଭାସିତସ୍ସ ଵିତ୍ଥାରେନ ଅତ୍ଥଂ ଵିଭଜନ୍ତାନଂ ୟଦିଦଂ ମହାକଚ୍ଚାନୋ"ତି (ଅ। ନି। ୧।୧୮୮, ୧୯୭) ଏତଦଗ୍ଗଟ୍ଠାନଂ ପତ୍ୱା ଅତ୍ତନୋ ପୁବ୍ବକମ୍ମଂ ସରିତ୍ୱା ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ପଦୁମୁତ୍ତରନାଥସ୍ସାତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ପଦୁମଂ ନାମ ଚେତିୟନ୍ତି ପଦୁମେହି ଛାଦିତତ୍ତା ଵା ପଦୁମାକାରେହି କତତ୍ତା ଵା ଭଗଵତୋ ଵସନଗନ୍ଧକୁଟିଵିହାରୋଵ ପୂଜନୀୟଭାଵେନ ଚେତିୟଂ, ୟଥା "ଗୋତମକଚେତିୟଂ, ଆଳଵକଚେତିୟ"ନ୍ତି ଵୁତ୍ତେ ତେସଂ ୟକ୍ଖାନଂ ନିଵସନଟ୍ଠାନଂ ପୂଜନୀୟଟ୍ଠାନତ୍ତା ଚେତିୟନ୍ତି ଵୁଚ୍ଚତି, ଏଵମିଦଂ ଭଗଵତୋ ଵସନଟ୍ଠାନଂ ଚେତିୟନ୍ତି ଵୁଚ୍ଚତି, ନ ଧାତୁନିଧାୟକଚେତିୟନ୍ତି ଵେଦିତବ୍ବଂ। ନ ହି ଅପରିନିବ୍ବୁତସ୍ସ ଭଗଵତୋ ସରୀରଧାତୂନଂ ଅଭାଵା ଧାତୁଚେତିୟଂ ଅକରି। ସିଲାସନଂ କାରୟିତ୍ୱାତି ତସ୍ସା ପଦୁମନାମିକାୟ ଗନ୍ଧକୁଟିୟା ପୁପ୍ଫାଧାରତ୍ଥାୟ ହେଟ୍ଠା ଫଲିକମୟଂ ସିଲାସନଂ କାରେତ୍ୱା। ସୁଵଣ୍ଣେନାଭିଲେପୟିନ୍ତି ତଂ ସିଲାସନଂ ଜମ୍ବୋନଦସୁଵଣ୍ଣେନ ଅଭିଵିସେସେନ ଲେପୟିଂ ଛାଦେସିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

୩୨।ରତନାମୟଂ ସତ୍ତହି ରତନେହି କତଂ ଛତ୍ତଂ ପଗ୍ଗୟ୍ହ ମୁଦ୍ଧନି ଧାରେତ୍ୱା ଵାଳବୀଜନିଞ୍ଚ ସେତପଵରଚାମରିଞ୍ଚ ପଗ୍ଗୟ୍ହ ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ଅଭିରୋପୟିଂ। ଲୋକବନ୍ଧୁସ୍ସ ତାଦିନୋତି ସକଲଲୋକବନ୍ଧୁସଦିସସ୍ସ ତାଦିଗୁଣସମଙ୍ଗିସ୍ସ ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ଧାରେସିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ସେସଂ ଉତ୍ତାନତ୍ଥମେଵାତି।

ମହାକଚ୍ଚାନତ୍ଥେରଅପଦାନଵଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୪। କାଳଉଦାୟିତ୍ଥେରଅପଦାନଵଣ୍ଣନା

ପଦୁମୁତ୍ତରବୁଦ୍ଧସ୍ସାତିଆଦିକଂ ଆୟସ୍ମତୋ କାଳଉଦାୟିତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅୟମ୍ପି ପୁରିମବୁଦ୍ଧେସୁ କତାଧିକାରୋ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଭଵେ ଵିଵଟ୍ଟୂପନିସ୍ସୟାନି ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ପଦୁମୁତ୍ତରସ୍ସ ଭଗଵତୋ କାଲେ ହଂସଵତୀନଗରେ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ସତ୍ଥୁ ଧମ୍ମଦେସନଂ ସୁଣନ୍ତୋ ସତ୍ଥାରଂ ଏକଂ ଭିକ୍ଖୁଂ କୁଲପ୍ପସାଦକାନଂ ଭିକ୍ଖୂନଂ ଅଗ୍ଗଟ୍ଠାନେ ଠପେନ୍ତଂ ଦିସ୍ୱା ତଜ୍ଜଂ ଅଭିନୀହାରଂ କତ୍ୱା ତଂ ଠାନନ୍ତରଂ ପତ୍ଥେସି।

ସୋ ୟାଵଜୀଵଂ କୁସଲଂ କତ୍ୱା ଦେଵମନୁସ୍ସେସୁ ସଂସରନ୍ତୋ ଅମ୍ହାକଂ ବୋଧିସତ୍ତସ୍ସ ମାତୁକୁଚ୍ଛିୟଂ ପଟିସନ୍ଧିଗ୍ଗହଣଦିଵସେ କପିଲଵତ୍ଥୁସ୍ମିଂୟେଵ ଅମଚ୍ଚଗେହେ ପଟିସନ୍ଧିଂ ଗଣ୍ହି, ବୋଧିସତ୍ତେନ ସଦ୍ଧିଂ ଏକଦିଵସଂୟେଵ ଜାତୋତି ତଂ ଦିଵସଂୟେଵ ନଂ ଦୁକୂଲଚୁମ୍ବଟକେ ନିପଜ୍ଜାପେତ୍ୱା ବୋଧିସତ୍ତସ୍ସ ଉପଟ୍ଠାନତ୍ଥାୟ ନୟିଂସୁ। ବୋଧିସତ୍ତେନ ହି ସଦ୍ଧିଂ ବୋଧିରୁକ୍ଖୋ, ରାହୁଲମାତା, ଚତ୍ତାରୋ ନିଧୀ, ଆରୋହନହତ୍ଥୀ, ଅସ୍ସକଣ୍ଡକୋ, ଆନନ୍ଦୋ, ଛନ୍ନୋ, କାଳଉଦାୟୀତି ଇମେ ସତ୍ତ ଏକଦିଵସେ ଜାତତ୍ତା ସହଜାତା ନାମ ଅହେସୁଂ। ଅଥସ୍ସ ନାମଗ୍ଗହଣଦିଵସେ ସକଲନଗରସ୍ସ ଉଦଗ୍ଗଚିତ୍ତଦିଵସେ ଜାତତ୍ତା ଉଦାୟିତ୍ୱେଵ ନାମଂ ଅକଂସୁ। ଥୋକଂ କାଳଧାତୁକତ୍ତା ପନ କାଳଉଦାୟୀତି ପଞ୍ଞାୟିତ୍ଥ। ସୋ ବୋଧିସତ୍ତେନ ସଦ୍ଧିଂ କୁମାରକୀଳଂ କୀଳନ୍ତୋ ଵୁଦ୍ଧିଂ ଅଗମାସି।

ଅପରଭାଗେ ଲୋକନାଥେ ମହାଭିନିକ୍ଖମନଂ ନିକ୍ଖମିତ୍ୱା ଅନୁକ୍କମେନ ସବ୍ବଞ୍ଞୁତଂ ପତ୍ୱା ପଵତ୍ତିତଵରଧମ୍ମଚକ୍କେ ରାଜଗହଂ ଉପନିସ୍ସାୟ ଵେଳୁଵନେ

ୱିହରନ୍ତେ ସୁଦ୍ଧୋଦନମହାରାଜା ତଂ ପଣ୍ଡିଂ ସୁତ୍ୱା ପୁରିସସହସ୍ସପରିୱାରଂ ଏକଂ ଅମଚ୍ଚଂ ‘‘ପୁତ୍ତଂ ମେ ଇଧାନେହୀ’’ତି ପେସେସି। ସୋ ଧମ୍ମଦେସନାୱେଲାୟଂ ସତ୍ଥୁ ସନ୍ତିକଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ପରିସପରିୟନ୍ତେ ଠିତୋ ଧମ୍ମଂ ସୁତ୍ୱା ସପରିୱାରୋ ଅରହତ୍ତଂ ପାପୁଣି। ଅଥ ନେ ସତ୍ଥା ‘‘ଏଥ, ଭିକ୍ଖୱୋ’’ତି ହତ୍ଥଂ ପସାରେସି। ସବ୍ବେ ତଙ୍ଖଣଞ୍ଞେୱ ଇଦ୍ଧିମୟପତ୍ତଚୀୱରଧରା ୱସ୍ସସଟ୍ଠିକତ୍ଥେରା ୱିୟ ଅହେସୁଂ। ଅରହତ୍ତପ୍ପତ୍ତିତୋ ପଟ୍ଠାୟ ପନ ଅରିୟା ମଜ୍ଝତ୍ତାୱ ହୋନ୍ତି। ତସ୍ମା ରଞ୍ଞା ପହିତସାସନଂ ଦସବଲସ୍ସ ନ କଥେସି। ରାଜା ‘‘ନେୱ ଗତୋ ଆଗଚ୍ଛତି, ନ ସାସନଂ ସୁୟ୍ୟତୀ’’ତି ଅପରଂ ଅମଚ୍ଚଂ ପୁରିସସହସ୍ସେହି ପେସେସି। ତସ୍ମିମ୍ପି ତଥା ପଟିପନ୍ନେ ଅପରମ୍ପି ପେସେସୀତି ଏୱଂ ନୱହି ପୁରିସସହସ୍ସେହି ସଦ୍ଧିଂ ନୱ ଅମଚ୍ଚେ ପେସେସି। ସବ୍ବେ ଅରହତ୍ତଂ ପତ୍ୱା ତୁଣ୍ହୀ ଅହେସୁଂ।

ଅଥ ରାଜା ଚିନ୍ତେସି – ‘‘ଏତ୍ତକା ଜନା ମୟି ସିନେହାଭାୱେନ ଦସବଲସ୍ସ ଇଧାଗମନତ୍ଥାୟ ନ କିଞ୍ଚି କଥୟିଂସୁ, ଅୟଂ ଖୋ ଉଦାୟି ଦସବଲେନ ସମୱୟୋ, ସହପଂସୁକୀଳିକୋ, ମୟି ଚ ସିନେହୋ ଅତ୍ଥି, ଇମଂ ପେସେସ୍ସାମୀ’’ତି ତଂ ପକ୍କୋସାପେତ୍ୱା, ‘‘ତାତ, ତ୍ୱଂ ପୁରିସସହସ୍ସପରିୱାରୋ ରାଜଗହଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ଦସବଲଂ ଇଧାନେହୀ’’ତି ୱତ୍ୱା ପେସେସି। ସୋ ପନ ଗଚ୍ଛନ୍ତୋ ‘‘ସଚାହଂ, ଦେୱ, ପବ୍ବଜିତୁଂ ଲଭିସ୍ସାମି, ଏୱାହଂ ଭଗୱନ୍ତଂ ଇଧାନେସ୍ସାମୀ’’ତି ୱତ୍ୱା ‘‘ୟଂ କିଞ୍ଚି କତ୍ୱା ମମ ପୁତ୍ତଂ ଦସ୍ସେହୀ’’ତି ୱୁତ୍ତୋ ରାଜଗହଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ସତ୍ଥୁ ଧମ୍ମଦେସନୱେଲାୟଂ ପରିସପରିୟନ୍ତେ ଠିତୋ ଧମ୍ମଂ ସୁତ୍ୱା ସପରିୱାରୋ ଅରହତ୍ତଂ ପତ୍ୱା ଏହିଭିକ୍ଖୁଭାୱେ ପତିଟ୍ଠାସି। ଅରହତ୍ତଂ ପନ ପତ୍ୱା ‘‘ନ ତାୱାୟଂ ଦସବଲସ୍ସ କୁଲନଗରଂ ଗନ୍ତୁଂ କାଲୋ, ୱସନ୍ତେ ପନ ଉପଗତେ ପୁପ୍ଫିତେ ୱନସଣ୍ଡେ ହରିତତିଣସଞ୍ଛନ୍ନାୟ ଭୂମିୟା ଗମନକାଲୋ ଭୱିସ୍ସତୀ’’ତି କାଲଂ ପଟିମାନେନ୍ତୋ ୱସନ୍ତେ ସମ୍ପତ୍ତେ ସତ୍ଥୁ କୁଲନଗରଂ ଗନ୍ତୁଂ ଗମନମଗ୍ଗୱଣ୍ଣଂ ସଂୱଣ୍ଣେନ୍ତୋ –

‘‘ଅଙ୍ଗାରିନୋ ଦାନି ଦୁମା ଭଦନ୍ତେ, ଫଲେସିନୋ ଛଦନଂ ୱିପ୍ପହାୟ;

ତେ ଅଚ୍ଚିମନ୍ତୋୱ ପଭାସୟନ୍ତି, ସମୟୋ ମହାୱୀର ଭାଗୀ ରଥାନଂ।

‘‘ଦୁମାନି ଫୁଲ୍ଲାନି ମନୋରମାନି, ସମନ୍ତତୋ ସବ୍ବଦିସା ପୱନ୍ତି;

ପତ୍ତଂ ପହାୟ ଫଲମାସସାନା, କାଲୋ ଇତୋ ପକ୍କମନାୟ ୱୀର।

‘‘ନେୱାତିସୀତଂ ନ ପନାତିଉଣ୍ହଂ, ସୁଖା ଉତୁ ଅଦ୍ଧନିୟା ଭଦନ୍ତେ;

ପସ୍ସନ୍ତୁ ତଂ ସାକିୟା କୋଳିୟା ଚ, ପଚ୍ଛାମୁଖଂ ରୋହିନିୟଂ ତରନ୍ତଂ।

‘‘ଆସାୟ କସତେ ଖେତ୍ତଂ, ବୀଜଂ ଆସାୟ ୱପ୍ପତି;

ଆସାୟ ୱାଣିଜା ୟନ୍ତି, ସମୁଦ୍ଦଂ ଧନହାରକା;

ୟାୟ ଆସାୟ ତିଟ୍ଠାମି, ସା ମେ ଆସା ସମିଜ୍ଝତୁ। (ଥେରଗା। ୫୨୭-୫୩୦);

‘‘ନାତିସୀତଂ ନାତିଉଣ୍ହଂ, ନାତିଦୁବ୍ଭିକ୍ଖଛାତକଂ;

ସଦ୍ଦଲା ହରିତା ଭୂମି, ଏସ କାଲୋ ମହାମୁନି। (ଅ। ନି। ଅଟ୍ଠ। ୧।୧।୨୨୫);

‘‘ପୁନପ୍ପୁନଞ୍ଚେୱ ୱପନ୍ତି ବୀଜଂ, ପୁନପ୍ପୁନଂ ୱସ୍ସତି ଦେୱରାଜା;

ପୁନପ୍ପୁନଂ ଖେତ୍ତଂ କସନ୍ତି କସ୍ସକା, ପୁନପ୍ପୁନଂ ଧଞ୍ଞମୁପେତି ରଟ୍ଠଂ।

‘‘ପୁନପ୍ପୁନଂ ୟାଚନକା ଚରନ୍ତି, ପୁନପ୍ପୁନଂ ଦାନପତୀ ଦଦନ୍ତି;

ପୁନପ୍ପୁନଂ ଦାନପତୀ ଦଦିତ୍ୱା, ପୁନପ୍ପୁନଂ ସଗ୍ଗମୁପେନ୍ତି ଠାନଂ।

‘‘ୱୀରୋ ହୱେ ସୱୟୁଗଂ ପୁନେତି, ଯସ୍ମିଂ କୁଲେ ଜାଯତି ଭୂରିପଞ୍ଞୋ;

ମଞ୍ଞାମହଂ ସକ୍କତି ଦେୱଦେୱୋ, ତଯା ହି ଜାତୋ ମୁନି ସଚ୍ଚନାମୋ।

‘‘ସୁଦ୍ଧୋଦନୋ ନାମ ପିତା ମହେସିନୋ, ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ମାତା ପନ ମାଯନାମା;

ଯା ବୋଧିସତ୍ତଂ ପରିହରିଯ କୁଚ୍ଛିନା, କାଯସ୍ସ ଭେଦା ତିଦିୱମ୍ହି ମୋଦତି।

‘‘ସା ଗୋତମୀ କାଲକତା ଇତୋ ଚୁତା, ଦିବ୍ବେହି କାମେହି ସମଙ୍ଗିଭୂତା;

ସା ମୋଦତି କାମଗୁଣେହି ପଞ୍ଚହି, ପରିୱାରିତା ଦେୱଗଣେହି ତେହୀ’’ତି। (ଥେରଗା। ୫୩୧-୫୩୫);

ଇମା ଗାଥା ଅଭାସି। ତତ୍ଥ ଅଙ୍ଗାରିନୋତି ଅଙ୍ଗାରାନି ୱିଯାତି ଅଙ୍ଗାରାନି। ଅଙ୍ଗାରାନି ରତ୍ତପୱାଳଅୱଣ୍ଣାନି ରୁକ୍ଖାନଂ ପୁପ୍ଫଫଲାନି, ତାନି ଏତେସଂ ସନ୍ତୀତି ଅଙ୍ଗାରିନୋ, ଅତିଲୋହିତକୁସୁମକିସଲଯେହି ଅଙ୍ଗାରୱୁଟ୍ଠିସମ୍ପରିକିଣ୍ଣା ୱିଯାତି ଅତ୍ଥୋ। ଦାନୀତି ଇମସ୍ମିଂ କାଲେ। ଦୁମାତି ରୁକ୍ଖା। ଭଦନ୍ତେତି ଭଦ୍ଦଂ ଅନ୍ତେ ଏତସ୍ସାତି, ‘‘ଭଦନ୍ତେ’’ତି ଏକସ୍ସ ଦ-କାରସ୍ସ ଲୋପଂ କତ୍ୱା ୱୁଚ୍ଚତି। ଗୁଣୱିସେସଯୁତ୍ତୋ, ଗୁଣୱିସେସଯୁତ୍ତାନଞ୍ଚ ଅଗ୍ଗଭୂତୋ ସତ୍ଥା। ତସ୍ମା, ଭଦନ୍ତେତି ସତ୍ଥୁ ଆଲପନମେୱ, ପଚ୍ଚତ୍ତୱଚନଞ୍ଚେତଂ ଏକାରନ୍ତଂ ‘‘ସୁଗତେ ପଟିକମ୍ମେ ସୁଖେ ଦୁକ୍ଖେ ଜୀୱେ’’ତିଆଦୀସୁ ୱିଯ। ଇଧ ପନ ସମ୍ବୋଧନଟ୍ଠେ ଦଟ୍ଠବ୍ବଂ। ତେନ ୱୁତ୍ତଂ, ‘‘ଭଦନ୍ତେତି ଆଲପନ’’ନ୍ତି। ‘‘ଭଦ୍ଦସଦ୍ଦେନ ସମାନତ୍ଥଂ ପଦନ୍ତରମେକ’’ନ୍ତି କେଚି। ଫଲାନି ଏସନ୍ତୀତି ଫଲେସିନୋ। ଅଚେତନେପି ହି ସଚେତନକିରିଯଂ ଆହ। ଏୱଂ ଥେରେନ ଯାଚିତୋ ଭଗୱା ତତ୍ଥ ଗମନେ ବହୂନଂ ୱିସେସାଧିଗମନଂ ଦିସ୍ୱା ୱୀସତିସହସ୍ସଖୀଣାସୱପରିୱୁତୋ ରାଜଗହତୋ ଅତୁରିତଚାରିକାୱସେନ କପିଲୱତ୍ଥୁଗାମିମଗ୍ଗଂ ପଟିପଜ୍ଜି। ଥେରୋ ଇଦ୍ଧିଯା କପିଲୱତ୍ଥୁଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ରଞ୍ଞୋ ପୁରତୋ ଆକାସେ ଠିତୋୱ ଅଦିଟ୍ଠପୁବ୍ବୱେସଂ ଦିସ୍ୱା ରଞ୍ଞା ‘‘କୋସି ତ୍ୱ’’ନ୍ତି ପୁଚ୍ଛିତୋ ‘‘ଅମଚ୍ଚପୁତ୍ତଂ ତଯା ଭଗୱତୋ ସନ୍ତିକଂ ପେସିତଂ ମଂ ନ ଜାନାସି, ତ୍ୱଂ ଏୱଂ ପନ ଜାନାହୀ’’ତି ଦସ୍ସେନ୍ତୋ –

‘‘ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ପୁତ୍ତୋମ୍ହି ଅସଯ୍ହସାହିନୋ, ଅଙ୍ଗୀରସସ୍ସପ୍ପଟିମସ୍ସ ତାଦିନୋ;

ପିତୁପିତା ମୟ୍ହଂ ତୁୱଂସି ସକ୍କ, ଧମ୍ମେନ ମେ ଗୋତମ ଅଯ୍ୟକୋସୀ’’ତି। (ଥେରଗା। ୫୩୬) –

ଗାଥମାହ।

ତତ୍ଥ ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ପୁତ୍ତୋମ୍ହୀତି ସଜ୍ଜଞ୍ଞୁବୁଦ୍ଧସ୍ସ ଓରସ୍ସ ପୁତ୍ତୋ ଅମ୍ହି। ଅସଯ୍ହସାହିନୋତି ଅଭିସମ୍ବୋଧିତୋ ପୁବ୍ବେ ଠପେତ୍ୱା ମହାବୋଧିସତ୍ତଂ ଅଞ୍ଞେହି ସହିତୁଂ ୱହିତୁଂ ଅସକ୍କୁଣେଯ୍ୟତ୍ତା ଅସଯ୍ହସ୍ସ ସକଲସ୍ସ ବୋଧିସମ୍ଭାରସ୍ସ ମହାକାରୁଣିକାଧିକାରସ୍ସ ଚ ସହନତୋ ୱହନତୋ, ତତୋ ପରମ୍ପି ଅଞ୍ଞେହି ସହିତୁଂ ଅଭିଭୱିତୁଂ ଅସକ୍କୁଣେଯ୍ୟତ୍ତା ଅସଯ୍ହାନଂ ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ମାରାନଂ ସହନତୋ ଅଭିଭୱନତୋ, ଆସଯାନୁସଯଚରିତାଧିମୁତ୍ତିଆଦିୱିଭାଗାୱବୋଧନେନ ଯଥାରହଂ ୱେନେଯ୍ୟାନଂ ଦିଟ୍ଠଧମ୍ମିକସମ୍ପରାଯିକପରମତ୍ଥେହି ଅନୁସାସନୀସଙ୍ଖାତସ୍ସ ଅଞ୍ଞେହି ଅସଯ୍ହସ୍ସ ବୁଦ୍ଧକିଚ୍ଚସ୍ସ ସହନତୋ, ତତ୍ଥ ୱା ସାଧୁକାରିଭାୱତୋ ଅସଯ୍ହସାହିନୋ। ଅଙ୍ଗୀରସସ୍ସାତି ଅଙ୍ଗୀକତସୀଲାଦିସମ୍ପତ୍ତିକସ୍ସ। ଅଙ୍ଗମଙ୍ଗେହି ନିଚ୍ଛରଣକଓଭାସସ୍ସାତି ଅପରେ। କେଚି ପନ ‘‘ଅଙ୍ଗୀରସୋ, ସିଦ୍ଧତ୍ଥୋତି ଦ୍ୱେ ନାମାନି ପିତରାଯେୱ ଗହିତାନୀ’’ତି ୱଦନ୍ତି। ଅପ୍ପଟିମସ୍ସାତି ଅନୂପମସ୍ସ। ଇଟ୍ଠାନିଟ୍ଠେସୁ ତାଦିଲକ୍ଖଣପ୍ପତ୍ତିଯା ତାଦିନୋ। ପିତୁପିତା ମୟ୍ହଂ ତୁୱଂସୀତି ଅରିଯଜାତିୱସେନ ମୟ୍ହଂ ପିତୁ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ଲୋକୱୋହାରେନ ତ୍ୱଂ ପିତା ଅସି। ସକ୍କାତି ଜାତିୱସେନ ରାଜାନଂ ଆଲପତି। ଧମ୍ମେନାତି ସଭାୱେନ ଅରିଯଜାତି ଲୋକିଯଜାତୀତି ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ଜାତୀନଂ ସଭାୱସମୋଧାନେନ। ଗୋତମାତି ରାଜାନଂ ଗୋତ୍ତେନ ଆଲପତି। ଅଯ୍ୟକୋସୀତି ପିତାମହୋ ଅସି। ଏତ୍ଥ ଚ ‘‘ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ପୁତ୍ତୋମ୍ହୀ’’ତିଆଦିଂ ୱଦନ୍ତୋ ଥେରୋ ଅଞ୍ଞଂ ବ୍ୟାକାସି।

ଏୱଂ ପନ ଅତ୍ତାନଂ ଜାନାପେତ୍ୱା ହଟ୍ଠତୁଟ୍ଠେନ ରଞ୍ଞା ମହାରହେ ପଲ୍ଲଙ୍କେ ନିସୀଦାପେତ୍ୱା ଅତ୍ତନୋ ପଟିଯାଦିତସ୍ସ ନାନଗ୍ଗରସଭୋଜନସ୍ସ ପତ୍ତଂ ପୂରେତ୍ୱା ଦିନ୍ନେ ଗମନାକାରଂ ଦସ୍ସେସି। ‘‘କସ୍ମା, ଭନ୍ତେ, ଗନ୍ତୁକାମତ୍ଥ, ଭୁଞ୍ଜଥା’’ତି ଚ ୱୁତ୍ତେ, ‘‘ସତ୍ଥୁ ସନ୍ତିକଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ଭୁଞ୍ଜିସ୍ସାମୀ’’ତି। ‘‘କହଂ ପନ ସତ୍ଥା’’ତି? ‘‘ୱୀସତିସହସ୍ସଭିକ୍ଖୁପରିୱାରୋ ତୁମ୍ହାକଂ ଦସ୍ସନତ୍ଥାଯ ମଗ୍ଗଂ ପଟିପନ୍ନୋ’’ତି। ‘‘ତୁମ୍ହେ ଇମଂ ପିଣ୍ଡପାତଂ ଭୁଞ୍ଜଥ, ଅଞ୍ଞଂ ଭଗୱତୋ ହରିସ୍ସଥ। ଯାୱ ଚ ମମ ପୁତ୍ତୋ ଇମଂ ନଗରଂ ସମ୍ପାପୁଣାତି, ତାୱସ୍ସ ଇତୋ ପିଣ୍ଡପାତଂ ହରଥା’’ତି ୱୁତ୍ତେ ଥେରୋ ଭତ୍ତକିଚ୍ଚଂ କତ୍ୱା ରଞ୍ଞୋ ପରିସାଯ ଚ ଧମ୍ମଂ କଥେତ୍ୱା ସତ୍ଥୁ ଆଗମନତୋ ପୁରେତରମେୱ ସକଲରାଜନିୱେସନଂ ରତନତ୍ତଯେ ଅଭିପ୍ପସନ୍ନଂ କରୋନ୍ତୋ ସବ୍ବେସଂ

ପସ୍ସନ୍ତାନଂଯେଵ ସତ୍ଥୁ ଆହରିତଙ୍କଭତ୍ତପୁଣ୍ଣଂ ପତ୍ତଂ ଆକାସେ ଖିପ୍ପିତ୍ୱା ସଯମ୍ପି ଵେହାସଂ ଅବ୍ଭୁଗ୍ଗନ୍ତ୍ୱା ପିଣ୍ଡପାତଂ ଉପନାମେତ୍ୱା ସତ୍ଥୁ ହତ୍ଥେ ଠପେସି। ସତ୍ଥା ତଂ ପିଣ୍ଡପାତଂ ପରିଭୁଞ୍ଜି। ଏଵଂ ସଟ୍ଠିଯୋଜନମଗ୍ଗେ ଦିଵସେ ଦିଵସେ ଯୋଜନଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତସ୍ସ ଭଗଵତୋ ରାଜଗେହତୋଯେଵ ପିଣ୍ଡପାତଂ ଆହରିତ୍ୱା ଅଦାସି। ଅଥ ନଂ ଭଗଵା ''ଅଯଂ ମଯ୍ହଂ ପିତୁନୋ ସକଲନିଵେସନଂ ପସାଦେତୀ''ତି ''ଏତଦଗ୍ଗଂ, ଭିକ୍ଖଵେ, ମମ ସାଵକାନଂ କୁଲପ୍ପସାଦକାନଂ ଭିକ୍ଖୂନଂ ଯଦିଦଂ କାଳୁଦାଯୀ''ତି (ଅ। ନି। ୧।୨୧୯, ୨୨୫) କୁଲପ୍ପସାଦକାନଂ ଅଗ୍ଗଟ୍ଠାନେ ଠପେସି।

୪୮-୯। ଏଵଂ ସୋ କତପୁଞ୍ଞସମ୍ଭାରାନୁରୂପେନ ଅରହତ୍ତଂ ପତ୍ୱା ପତ୍ତଏତଦଗ୍ଗଟ୍ଠାନୋ ଅତ୍ତନୋ ପୁବ୍ବକମ୍ମଂ ସରିତ୍ୱା ସୋମନସ୍ସଵସେନ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ପଦୁମୁତ୍ତରସ୍ସ ବୁଦ୍ଧସ୍ସାତିଆଦିମାହ। ଅଦ୍ଧାନଂ ପଟିପନ୍ନସ୍ସାତି ଅପରରଟ୍ଠଂ ଗମନତ୍ଥାଯ ଦୂରମଗ୍ଗଂ ପଟିପଜ୍ଜନ୍ତସ୍ସ। ଚରତୋ ଚାରିକଂ ତଦାତି ଅନ୍ତୋମଣ୍ଡଲଂ ମଜ୍ଝେମଣ୍ଡଲଂ ବହିମଣ୍ଡଲନ୍ତି ତୀଣି ମଣ୍ଡଲାନି ତଦା ଚାରିକଂ ଚରତୋ ଚରନ୍ତସ୍ସ ପଦୁମୁତ୍ତରବୁଦ୍ଧସ୍ସ ଭଗଵତୋ ସୁଫୁଲ୍ଲଂ ସୁଟ୍ଠୁ ଫୁଲ୍ଲଂ ପବୋଧିତଂ ଗଯ୍ହ ଗହେତ୍ୱା ନ କେଵଲମେଵ ପଦୁମଂ, ଉପ୍ପଲଞ୍ଚ ମଲ୍ଲିକଂ ଵିକସିତଂ ଅହଂ ଗଯ୍ହ ଉଭୋହି ହତ୍ଥେହି ଗହେତ୍ୱା ପୂରେସିନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ପରମନ୍ନଂ ଗହେତ୍ୱାନାତି ପରମଂ ଉତ୍ତମଂ ସେଟ୍ଠଂ ମଧୁରଂ ସବ୍ବସୁପକ୍କଂ ସାଲିଓଦନଂ ଗହେତ୍ୱା ସତ୍ଥୁନୋ ଅଦାସିଂ ଭୋଜେସିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

୯୭।ସକ୍ଯାନଂନନ୍ଦିଜନନୋତି ସକ୍ଯରାଜକୁଲାନଂ ଭଗଵତୋ ଞାତୀନଂ ଆରୋହପରିଣାହରୂପଯୋବ୍ବନଵଚନାଲପନସମ୍ପତ୍ତିଯା ନନ୍ଦଂ ତୁଟ୍ଠିଂ ଜନେନ୍ତୋ ଉପ୍ପାଦେନ୍ତୋ। ଞାତିବନ୍ଧୁ ଭଵିସ୍ସତୀତି ଞାତୋ ପାକଟୋ ବନ୍ଧୁ ଭଵିସ୍ସତି। ସେସଂ ସୁଵିଞ୍ଞେଯ୍ୟମେଵାତି।

କାଳୁଦାଯିତ୍ଥେରଅପଦାନଵଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୫। ମୋଘରାଜତ୍ଥେରଅପଦାନଵଣ୍ଣନା

ଅତ୍ଥଦସ୍ସୀ ତୁ ଭଗଵାତିଆଦିକଂ ଆଯସ୍ମତୋ ମୋଘରାଜତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅଯମ୍ପି ପୁରିମବୁଦ୍ଧେସୁ କତାଧିକାରୋ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଭଵେ ଵିଵଟ୍ଟୂପନିସ୍ସଯାନି ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ପଦୁମୁତ୍ତରସ୍ସ ଭଗଵତୋ କାଲେ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତିତ୍ୱା ଵିଞ୍ଞୁତଂ ପତ୍ତୋ ଏକଦିଵସଂ ସତ୍ଥୁ ସନ୍ତିକେ ଧମ୍ମଂ ସୁଣନ୍ତୋ ସତ୍ଥାରଂ ଏକଂ ଭିକ୍ଖୁଂ ଲୂଖଚୀଵରଧରାନଂ ଅଗ୍ଗଟ୍ଠାନେ ଠପେନ୍ତଂ ଦିସ୍ୱା ତଂ ଠାନନ୍ତରଂ ଆକଙ୍ଖନ୍ତୋ ପଣିଧାନଂ କତ୍ୱା ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଭଵେ ପୁଞ୍ଞାନି କରୋନ୍ତୋ ଅତ୍ଥଦସ୍ସିସ୍ସ ଭଗଵତୋ କାଲେ ପୁନ ବ୍ରାହ୍ମଣକୁଲେ ନିବ୍ବତ୍ତିତ୍ୱା ବ୍ରାହ୍ମଣାନଂ ଵିଜ୍ଜାସିପ୍ପେସୁ ନିପ୍ଫତ୍ତିଂ ଗତୋ ଏକଦିଵସଂ ଅତ୍ଥଦସ୍ସିଂ ଭଗଵନ୍ତଂ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘପରିଵୁତଂ ରଥିଯଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତଂ ଦିସ୍ୱା ପସନ୍ନମାନସୋ ପଞ୍ଚପତିଟ୍ଠିତେନ ଵନ୍ଦିତ୍ୱା ସିରସି ଅଞ୍ଜଲିଂ କତ୍ୱା ''ଯାଵତା ରୂପିନୋ ସତ୍ତା''ତିଆଦୀହି ଛହି ଗାଥାହି ଅଭିତ୍ଥଵିତ୍ୱା ଭାଜନଂ ପୂରେତ୍ୱା ମଧୁଂ ଉପନେସି। ସତ୍ଥା ତଂ ପଟିଗ୍ଗହେତ୍ୱା ଅନୁମୋଦନଂ ଅକାସି। ସୋ ତେନ ପୁଞ୍ଞକମ୍ମେନ ଦେଵମନୁସ୍ସେସୁ ସଂସରନ୍ତୋ କସ୍ସପଭଗଵତୋ କାଲେ କଟ୍ଠଵାହନସ୍ସ ନାମ ରଞ୍ଞୋ ଅମଚ୍ଚୋ ହୁତ୍ୱା ନିବ୍ବତ୍ତୋ ତେନ ସତ୍ଥୁ ଆନଯନତ୍ଥାଯ ପେସିତୋ ସତ୍ଥୁ ସନ୍ତିକଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ଧମ୍ମଂ ସୁତ୍ୱା ପଟିଲଦ୍ଧସଦ୍ଧୋ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ଵୀସତିଵସ୍ସସହସ୍ସାନି ସମଣଧମ୍ମଂ କତ୍ୱା ତତୋ ଚୁତୋ ଏକଂ ବୁଦ୍ଧନ୍ତରଂ ସୁଗତୀସୁଯେଵ ପରିଵତ୍ତେନ୍ତୋ ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ ବ୍ରାହ୍ମଣକୁଲେ ନିବ୍ବତ୍ତିତ୍ୱା ମୋଘରାଜାତି ଲଦ୍ଧନାମୋ ବାଵରୀଯବ୍ରାହ୍ମଣସ୍ସ ସନ୍ତିକେ ଉଗ୍ଗହିତସିପ୍ପୋ ସଂଵେଗଜାତୋ ତାପସପବ୍ବଜ୍ଜଂ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ତାପସସହସ୍ସପରିଵାରୋ ଅଜିତାଦୀହି ସଦ୍ଧିଂ ସତ୍ଥୁ ସନ୍ତିକଂ ପେସିତୋ ତେସଂ ପନ୍ନରସମୋ ହୁତ୍ୱା ପଞ୍ହଂ ପୁଚ୍ଛିତ୍ୱା ଵିସ୍ସଜ୍ଜନପରିଯୋସାନେ ଅରହତ୍ତଂ ପାପୁଣି। ଅରହତ୍ତଂ ପନ ପତ୍ୱା ସତ୍ଥଲୂଖଂ ସୁତ୍ତଲୂଖଂ ରଜନଲୂଖନ୍ତି ଵିସେସେନ ତିଵିଧେନପି ଲୂଖେନ ସମନ୍ନାଗତଂ ପଂସୁକୂଲଂ ଧାରେସି। ତେନ ନଂ ସତ୍ଥା ଲୂଖଚୀଵରଧରାନଂ ଅଗ୍ଗଟ୍ଠାନେ ଠପେସି।

୬୪। ଏଵଂ ସୋ ପଣିଧାନାନୁରୂପେନ ଅରହତ୍ତଫଲଂ ପତ୍ୱା ଅତ୍ତନୋ ପୁବ୍ବସମ୍ଭାରଂ ଦିସ୍ୱା ପୁବ୍ବକମ୍ମାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ଅତ୍ଥଦସ୍ସୀ ତୁ ଭଗଵାତିଆଦିମାହ। ତଂ ସବ୍ବଂ ଉତ୍ତାନତ୍ଥମେଵ।

୭୩।ପୁଟକଂ ପୂରଯିତ୍ୱାନାତି ପୁଟକଂ ଵୁଚ୍ଚତି ଵାରକଂ, ଘଟଂ ଵା। ଅନେଳଅକଂ ନିଦ୍ଦୋସଂ ମକ୍ଖିକଣ୍ଡଵିରହିତଂ ଖୁଦ୍ଦମଧୁନା ଘଟଂ ପୂରେତ୍ୱା ତଂ ଉଭୋହି ହତ୍ଥେହି ପଗ୍ଗଯ୍ହ ପକାରେନ ଆଦରେନ ଗହେତ୍ୱା ମହେସିନୋ ଭଗଵତୋ ଉପନେସିନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ସେସଂ ସୁଵିଞ୍ଞେଯ୍ୟମେଵାତି।

ମୋଘରାଜତ୍ଥେରଅପଦାନଵଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୬। ଅଧିମୁତ୍ତତ୍ଥେରଅପଦାନଵଣ୍ଣନା

ନିବ୍ବୁତେ ଲୋକନାଥମ୍ହୀତିଆଦିକଂ ଆଯସ୍ମତୋ ଅଧିମୁତ୍ତତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ (ଥେରଗା। ଅଟ୍ଠ। ୨।ଅଧିମୁତ୍ତତ୍ଥେରଗାଥାଵଣ୍ଣନା)। ଅଯମ୍ପି

ପୁରିମବୁଦ୍ଧେସୁ କତାଧିକାରୋ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଭଵେ ୱିୱଟ୍ଟୂପନିସ୍ସୟାନି ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ଅତ୍ଥଦସ୍ସିମ୍ହି ଲୋକନାଥେ ପରିନିବ୍ବୁତେ ଏକସ୍ମିଂ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ରତନତ୍ତଯେ ପସନ୍ନୋ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘଂ ନିମନ୍ତେତ୍ୱା ଉଚ୍ଛୂହି ମଣ୍ଡପଂ କାରେତ୍ୱା ମହାଦାନଂ ପୱତ୍ତେତ୍ୱା ପରିଯୋସାନେ ସନ୍ତିପଦଂ ପଣିଧେସି। ସୋ ତତୋ ଚୁତୋ ଦେୱେସୁ ଚ ମନୁସ୍ସେସୁ ଚ ଉଭୟସମ୍ପତ୍ତିଯୋ ଅନୁଭୱିତ୍ୱା ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ ଏକସ୍ମିଂ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ସାସନେ ପସୀଦିତ୍ୱା ସଦ୍ଧାୟ ପତିଟ୍ଠିତତ୍ତା ଅଧିମୁତ୍ତତ୍ଥେରୋତି ପାକଟୋ।

୮୪। ଏୱଂ କତସମ୍ଭାରୱସେନ ଅରହତ୍ତଂ ପତ୍ୱା ଅତ୍ତନୋ ପୁବ୍ବକମ୍ମଂ ସରିତ୍ୱା ସୋମନସ୍ସଜାତୋ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ନିବ୍ବୁତେ ଲୋକନାଥମ୍ହୀତିଆଦିମାହ। ତଂ ସବ୍ବଂ ଉତ୍ତାନତ୍ଥମେୱାତି।

ଅଧିମୁତ୍ତତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୭। ଲସୁଣଦାୟକତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା

ହିମୱନ୍ତସ୍ସାୱିଦୂରେତିଆଦିକଂ ଆୟସ୍ମତୋ ଲସୁଣଦାୟକତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଏସୋପାୟସ୍ମା ପୁରିମବୁଦ୍ଧେସୁ କତାଧିକାରୋ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଭଵେ ୱିୱଟ୍ଟୂପନିସ୍ସୟାନି ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ୱିପସ୍ସିସ୍ସ ଭଗୱତୋ କାଲେ ଏକସ୍ମିଂ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତିତ୍ୱା ୱିଞ୍ଞୁତଂ ପତ୍ତୋ ଘରାୱାସେ ଆଦୀନୱଂ ଦିସ୍ୱା ଗେହଂ ପହାୟ ତାପସପବ୍ବଜ୍ଜଂ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ହିମୱନ୍ତଂ ନିସ୍ସାୟ ୱନେ ୱସନ୍ତୋ ବହୂନି ଲସୁଣାନି ରୋପେତ୍ୱା ତଦେୱ ୱନମୂଲଫଲଞ୍ଚ ଖାଦନ୍ତୋ ୱିହାସି। ସୋ ବହୂନି ଲସୁଣାନି କାଜେନାଦାୟ ମନୁସ୍ସପଥଂ ଆହରିତ୍ୱା ପସନ୍ନୋ ଦାନଂ ଦତ୍ୱା ବୁଦ୍ଧପ୍ପମୁଖସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘସ୍ସ ଭେସଜ୍ଜତ୍ଥାୟ ଦତ୍ୱା ଗଚ୍ଛତି। ଏୱଂ ସୋ ୟାୱଜୀୱଂ ପୁଞ୍ଞାନି କତ୍ୱା ତେନେୱ ପୁଞ୍ଞବଲେନ ଦେୱମନୁସ୍ସେସୁ ସଂସରନ୍ତୋ ଉଭୟସମ୍ପତ୍ତିଂ ଅନୁଭୱିତ୍ୱା କମେନ ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ ଉପ୍ପନ୍ନୋ ପଟିଲଦ୍ଧସଦ୍ଧୋ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ୱିପସ୍ସନଂ ୱଡ୍ଢେତ୍ୱା ନଚିରସ୍ସେୱ ଅରହତ୍ତଂ ପତ୍ତୋ ପୁବ୍ବକମ୍ମୱସେନ ଲସୁଣଦାୟକତ୍ଥେରୋତି ପାକଟୋ।

୮୯। ଅତ୍ତନୋ ପୁବ୍ବକମ୍ମଂ ସରିତ୍ୱା ସୋମନସ୍ସଜାତୋ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ହିମୱନ୍ତସ୍ସାୱିଦୂରେତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ହିମାଲୟପବ୍ବତସ୍ସ ପରିଯୋସାନେ ମନୁସ୍ସାନଂ ସଞ୍ଚରଣଟ୍ଠାନେ ୟଦା ୱିପସ୍ସୀ ଭଗୱା ଉଦପାଦି, ତଦା ଅହଂ ତାପସୋ ଅହୋସିନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଲସୁଣଂ ଉପଜୀୱାମୀତି ରତ୍ତଲସୁଣଂ ରୋପେତ୍ୱା ତଦେୱ ଗୋଚରଂ କତ୍ୱା ଜୀୱିକଂ କପ୍ପେମୀତି ଅତ୍ଥୋ। ତେନ ୱୁତ୍ତଂ ''ଲସୁଣଂ ମୟ୍ହଭୋଜନ''ନ୍ତି।

୯୦।ଖାରିଯୋ ପୂରୟିତ୍ୱାନାତି ତାପସଭାଜନାନି ଲସୁଣେନ ପୂରୟିତ୍ୱା କାଜେନାଦାୟ ସଙ୍ଘାରାମଂ ସଙ୍ଘସ୍ସ ୱସନଟ୍ଠାନଂ ହେମନ୍ତାଦୀସୁ ତୀସୁ କାଲେସୁ ସଙ୍ଘସ୍ସ ଚତୂହି ଇରିୟାପଥେହି ୱସନୱିହାରଂ ଅଗଚ୍ଛିଂ ଅଗମାସିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ହଟ୍ଠୋ ହଟ୍ଠେନ ଚିତ୍ତେନାତି ଅହଂ ସନ୍ତୁଟ୍ଠୋ ସୋମନସ୍ସୟୁତ୍ତଚିତ୍ତେନ ସଙ୍ଘସ୍ସ ଲସୁଣଂ ଅଦାସିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

୯୧।ୱିପସ୍ସିସ୍ସ...ପେ...ନିରତସ୍ସହନ୍ତି ନରାନଂ ଅଗ୍ଗସ୍ସ ସେଟ୍ଠସ୍ସ ଅସ୍ସ ୱିପସ୍ସିସ୍ସ ଭଗୱତୋ ସାସନେ ନିରତୋ ନିସ୍ସେସେନ ରତୋ ଅହନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ସଙ୍ଘସ୍ସ...ପେ... ମୋଦହନ୍ତି ଅହଂ ସଙ୍ଘସ୍ସ ଲସୁଣଦାନଂ ଦତ୍ୱା ସଗ୍ଗମ୍ହି ସୁଟ୍ଠୁ ଅଗ୍ଗସ୍ମିଂ ଦେୱଲୋକେ ଆୟୁକପ୍ପଂ ଦିବ୍ବସମ୍ପତ୍ତିଂ ଅନୁଭୱମାନୋ ମୋଦିଂ, ସନ୍ତୁଟ୍ଠୋ ଭୱାମୀତି ଅତ୍ଥୋ। ସେସଂ ସୁୱିଞ୍ଞେୟ୍ୟମେୱାତି।

ଲସୁଣଦାୟକତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୮। ଆୟାଗଦାୟକତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା

ନିବ୍ବୁତେଲୋକନାଥମ୍ହୀତିଆଦିକଂ ଆୟସ୍ମତୋ ଆୟାଗଦାୟକତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅୟମ୍ପି ପୁରିମବୁଦ୍ଧେସୁ କତାଧିକାରୋ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଭଵେ ୱିୱଟ୍ଟୂପନିସ୍ସୟାନି ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ସିଖିସ୍ସ ଭଗୱତୋ ପରିନିବ୍ବୁତକାଲେ ଏକସ୍ମିଂ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ସାସନେ ପସନ୍ନୋ ୱଡ୍ଢକୀନଂ ମୂଲଂ ଦତ୍ୱା ଅତିମନୋହରଂ ଦୀଘଂ ଭୋଜନସାଲଂ କାରାପେତ୍ୱା ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘଂ ନିମନ୍ତେତ୍ୱା ପଣୀତେନାହାରେନ ଭୋଜେତ୍ୱା ମହାଦାନଂ ଦତ୍ୱା ଚିତ୍ତଂ ପସାଦେସି। ସୋ ୟାୱତାୟୁକଂ ପୁଞ୍ଞାନି କତ୍ୱା ଦେୱମନୁସ୍ସେସୁଯେୱ ସଂସରନ୍ତୋ ଉଭୟସମ୍ପତ୍ତିଂ ଅନୁଭୱିତ୍ୱା ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ପଟିଲଦ୍ଧସଦ୍ଧୋ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ଘଟେନ୍ତୋ ୱାୟମନ୍ତୋ ୱିପସ୍ସନଂ ୱଡ୍ଢେତ୍ୱା ନ ଚିରସ୍ସେୱ ଅରହତ୍ତଂ ପାପୁଣି। ପୁବ୍ବେ କତପୁଞ୍ଞୱସେନ ଆୟାଗତ୍ଥେରୋତି ପାକଟୋ।

୯୪। ଏୱଂ ସୋ କତପୁଞ୍ଞସମ୍ଭାରୱସେନ ଅରହତ୍ତଂ ପତ୍ୱା ଅତ୍ତନା ପୁବ୍ବେ କତକୁସଲକମ୍ମଂ ସରିତ୍ୱା ସୋମନସ୍ସଜାତୋ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ

ପକାସେନ୍ତୋ ନିକ୍ଖିତେ ଲୋକନାଥମ୍ହୀତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ନିକ୍ଖିତେତି ଓଦତଂ ‘‘ମଯଂ ବୁଦ୍ଧା’’ତି ଓଦନ୍ତାନଂ ଅନ୍ତରେ ୱରେ ଉତ୍ତମେ ସିଖ୍ମ୍ହି ଭଗୱତି ପରିନିକ୍ଖିତେତି ଅତ୍ଥୋ। ହତ୍ଥୋ ହଟ୍ଠେନ ଚିତ୍ତେନାତି ସଦ୍ଧାଯ ହଟ୍ଠପହଟ୍ଠୋ ସୋମନସ୍ସଯୁତ୍ତଚିତ୍ତତାଯ ପହଟ୍ଠେନ ଚିତ୍ତେନ ଉତ୍ତମଂ ଥୂପଂ ସେଟ୍ଠଂ ଚେତିଯଂ ଅୱନ୍ଦିଂ ପଣାମଯିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

୯୫।ଓଡ୍ଢକୀହି କଥାପେତ୍ୱାତି ‘‘ଭୋଜନସାଲାଯ ପମାଣଂ କିତ୍ତକ’’ନ୍ତି ପମାଣଂ କଥାପେତ୍ୱାତି ଅତ୍ଥୋ। ମୂଲଂ ଦତ୍ୱାନହଂ ତଦାତି ତଦା ତସ୍ମିଂ କାଲେ ଅହଂ କମ୍ମକରଣତ୍ଥାଯ ତେସଂ ଓଡ୍ଢକୀନଂ ମୂଲଂ ଦତ୍ୱା ଆଯାଗଂ ଆଯତଂ ଦୀଘଂ ଭୋଜନସାଲଂ ଅହଂ ସନ୍ତୁଟ୍ଠୋ ସୋମନସ୍ସଚିତ୍ତେନ କାରପେସହଂ କାରାପେସିଂ ଅହନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ସେସଂ ସୁୱିଞ୍ଞେଯ୍ୟମେୱାତି।

୯୭।ଆଯାଗସ୍ସ ଇଦଂ ଫଲନ୍ତି ଭୋଜନସାଲଦାନସ୍ସ ଇଦଂ ୱିପାକନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

ଆଯାଗଦାଯକତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୯। ଧମ୍ମଚକ୍କିକତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା

ସିଦ୍ଧତ୍ଥସ୍ସ ଭଗୱତୋତିଆଦିକଂ ଆଯସ୍ମତୋ ଧମ୍ମଚକ୍କିକତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅଯମ୍ପି ପୁରିମବୁଦ୍ଧେସୁ କତାଧିକାରୋ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଭୱେ ୱିୱଟ୍ଟୂପନିସ୍ସଯାନି ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ସିଦ୍ଧତ୍ଥସ୍ସ ଭଗୱତୋ କାଲେ ଏକସ୍ମିଂ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ୱୁଦ୍ଧିପ୍ପତ୍ତୋ ପୁତ୍ତଦାରେହି ୱଡ୍ଢିତୋ ୱିଭୱସମ୍ପନ୍ନୋ ମହାଭୋଗୋ, ସୋ ରତନତ୍ତଯେ ପସନ୍ନୋ ସଦ୍ଧାଜାତୋ ଧମ୍ମସଭାଯଂ ଧମ୍ମାସନସ୍ସ ପିଟ୍ଠିତୋ ରତନମଯଂ ଧମ୍ମଚକ୍କଂ କାରେତ୍ୱା ପୂଜେସି। ସୋ ତେନ ପୁଞ୍ଞକମ୍ମେନ ଦେୱମନୁସ୍ସେସୁ ନିବ୍ବତ୍ତଟ୍ଠାନେସୁ ସକ୍କସମ୍ପତ୍ତିଂ ଚକ୍କୱତ୍ତିସମ୍ପତ୍ତିଞ୍ଚ ଅନୁଭୱିତ୍ୱା କମେନ ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ ଏକସ୍ମିଂ କୁଲଗେହେ ଉପ୍ପନ୍ନୋ ୱିଭୱସମ୍ପନ୍ନୋ ସଞ୍ଜାତସଦ୍ଧୋ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ୱିପସ୍ସନଂ ୱଡ୍ଢେତ୍ୱା ନଚିରସ୍ସେୱ ଅରହତ୍ତଂ ପତ୍ୱା ପୁବ୍ବେ କତକୁସଲନାମସଦିସନାମେନ ଧମ୍ମଚକ୍କିକତ୍ଥେରୋତି ପାକଟୋ ଜାତୋ ଅହୋସି।

୧୦୨। ସୋ ପୁଞ୍ଞସମ୍ଭାରାନୁରୂପେନ ପତ୍ତଅରହତ୍ତଫଲୋ ଅତ୍ତନୋ ପୁବ୍ବକମ୍ମଂ ସରିତ୍ୱା ଜାତସୋମନସ୍ସୋ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ସିଦ୍ଧତ୍ଥସ୍ସ ଭଗୱତୋତିଆଦିମାହ। ସୀହାସନସ୍ସ ସମ୍ମୁଖାତି ସୀହସ୍ସ ଭଗୱତୋ ନିସିନ୍ନସ୍ସ ସମ୍ମୁଖା ବୁଦ୍ଧାସନସ୍ସ ଅଭିମୁଖଟ୍ଠାନେତି ଅତ୍ଥୋ, ଧମ୍ମଚକ୍କଂ ମେ ଠପିତନ୍ତି ମଯା ଧମ୍ମଚକ୍କାକାରେନ ଉଭତୋ ସୀହରୂପଂ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ମଜ୍ଝେ ଆଦାସସଦିସଂ କାରେତ୍ୱା କତଂ ଧମ୍ମଚକ୍କଂ ଠପିତଂ ପୂଜିତଂ। କିଂ ଭୂତଂ? ୱିଞ୍ଞୂହି ମେଧାୱୀହି ‘‘ଅତୀୱ ସୁନ୍ଦର’’ନ୍ତି ୱଣ୍ଣିତଂ ଥୋମିତଂ ସୁକତଂ ଧମ୍ମଚକ୍କନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୧୦୩।ଚାରୁୱଣ୍ଣୋୱସୋଭାମୀତି ସୁୱଣ୍ଣୱଣ୍ଣୋ ଇୱ ସୋଭାମି ୱିରୋଚାମୀତି ଅତ୍ଥୋ। ‘‘ଚତୁୱଣ୍ଣେହି ସୋଭାମୀ’’ତିପି ପାଠୋ, ତସ୍ସ ଖତ୍ତିଯବ୍ରାହ୍ମଣୱେସ୍ସସୁଦ୍ଦଜାତିସଙ୍ଖାତେହି ଚତୂହି ୱଣ୍ଣେହି ସୋଭାମି ୱିରୋଚାମୀତି ଅତ୍ଥୋ। ସଯୋଗ୍ଗବଲୱାହନୋତି ସୁୱଣ୍ଣସିୱିକାଦୀହି ଯୋଗ୍ଗେହି ଚ ସେନାପତିମହାମତ୍ତାଦୀହି ସେୱକେହି ବଲେହି ଚ ହତ୍ଥିଅସ୍ସରଥସଙ୍ଖାତେହି ୱାହନେହି ଚ ସହିତୋତି ଅତ୍ଥୋ। ବହୁଜ୍ଜନା ବହୱୋ ମନୁସ୍ସା ଅନୁଯନ୍ତା ମମାନୁୱତ୍ତନ୍ତା ନିଚ୍ଚଂ ନିଚ୍ଚକାଲଂ ପରିୱାରେନ୍ତୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ସେସଂ ସୁୱିଞ୍ଞେଯ୍ୟମେୱାତି।

ଧମ୍ମଚକ୍କିକତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୧୦। କପ୍ପରୁକ୍ଖିଯତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା

ସିଦ୍ଧତ୍ଥସ୍ସ ଭଗୱତୋତିଆଦିକଂ ଆଯସ୍ମତୋ କପ୍ପରୁକ୍ଖିଯତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ (ଥେରଗା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୫୭୬)। ଅଯମ୍ପି ପୁରିମବୁଦ୍ଧେସୁ କତାଧିକାରୋ ତେସୁ ତେସୁ ଭୱେସୁ ନିବ୍ବାନାଧିଗମୂପାଯଭୂତାନି ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ସିଦ୍ଧତ୍ଥସ୍ସ ଭଗୱତୋ କାଲେ ୱିଭୱସମ୍ପନ୍ନେ ଏକସ୍ମିଂ କୁଲେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ମହଦ୍ଧନୋ ମହାଭୋଗୋ ସତ୍ଥରି ପସନ୍ନୋ ସତ୍ତହି ରତନେହି ୱିଚିତ୍ତଂ ସୁୱଣ୍ଣମଯଂ କପ୍ପରୁକ୍ଖଂ କାରେତ୍ୱା ସିଦ୍ଧତ୍ଥସ୍ସ ଭଗୱତୋ ଚେତିଯସ୍ସ ସମ୍ମୁଖେ ଠପେତ୍ୱା ପୂଜେସି। ସୋ ଏୱରୂପଂ ପୁଞ୍ଞଂ କତ୍ୱା ଯାୱତାଯୁକଂ ଠତ୍ୱା ତତୋ ଚୁତୋ ସୁଗତୀସୁଯେୱ ସଂସରନ୍ତୋ କମେନ ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ ଏକସ୍ମିଂ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ୱିଞ୍ଞୁତଂ ପତ୍ତୋ ଘରାୱାସଂ ସଣ୍ଠପେତ୍ୱା ରତନତ୍ତଯେ ପସନ୍ନୋ ଧମ୍ମଂ ସୁତ୍ୱା ପଟିଲଦ୍ଧସଦ୍ଧୋ ସତ୍ଥୁ ଆରାଧେତ୍ୱା ପବ୍ବଜିତୋ ନଚିରସ୍ସେୱ ଅରହତ୍ତଂ ପତ୍ୱା ପୁବ୍ବେ କତକୁସଲନାମେନ କପ୍ପରୁକ୍ଖିଯତ୍ଥେରୋତି ପାକଟୋ ଅହୋସି।

୧୦୮। ସୋ ଏୱଂ ପତ୍ତଅରହତ୍ତଫଲୋ ଅତ୍ତନୋ ପୁବ୍ବକମ୍ମଂ ସରିତ୍ୱା ସୋମନସ୍ସୱସେନ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ସିଦ୍ଧତ୍ଥସ୍ସ

ଭଗଵତୋତିଆଦିମାହ। ଥୂପସେଟ୍ଠସ୍ସ ସମ୍ମୁଖାତି ସେଟ୍ଠସ୍ସ ଉତ୍ତମସ୍ସ ଧାତୁନିହିତଥୂପସ୍ସ ଚେତିଯସ୍ସ ସମ୍ମୁଖଟ୍ଠାନେ ଵିଚିତ୍ତଦୁସ୍ସେ ଅନେକଵଣ୍ଣେହି ଵିସମେନ ଵିସଦିସେନ ଚିତ୍ତେନ ମନୋହରେ ଚିନପଟ୍ଟସୋମାରପଟ୍ଟାଦିକେ ଦୁସ୍ସେ । ଲଗେତ୍ଵା ଓଲଗ୍ଗେତ୍ଵା କପ୍ପରୁକ୍ଖଂ ଠପେସିଂ ଅହଂ ପତିଟ୍ଠପେସିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ସେସଂ ଉତ୍ତାନତ୍ଥମେଵାତି।

କପ୍ପରୁକ୍ଖିଯତ୍ଥେରଅପଦାନଵଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

ଚତୁତ୍ଥଵଗ୍ଗଵଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

୫। ଉପାଲିଵଗ୍ଗୋ

୧। ଭାଗିନେଯ୍ୟୁପାଲିତ୍ଥେରଅପଦାନଵଣ୍ଣନା

ଖୀଣାସଵସହସ୍ସେହୀତିଆଦିକଂ ଆଯସ୍ମତୋ ଉପାଲିତ୍ଥେରସ୍ସ ଭାଗିନେଯ୍ୟୁପାଲିତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଏସୋ ହି ଥେରୋ ପୁରିମବୁଦ୍ଧେସୁ କତାଧିକାରୋ ତସ୍ମିଂ ତସ୍ମିଂ ଭଵେ ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ପଦୁମୁତ୍ତରସ୍ସ ଭଗଵତୋ କାଲେ ଏକସ୍ମିଂ କୁଲେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ଵୁଦ୍ଧିମନ୍ଵାଯ ଘରାଵାସେ ଆଦୀନଵଂ ଦିସ୍ଵା ଗେହଂ ପହାଯ ଇସିପବ୍ବଜ୍ଜଂ ପବ୍ବଜିତ୍ଵା ପଞ୍ଚାଭିଞ୍ଞାଅଟ୍ଠସମାପତ୍ତିଲାଭୀ ହୁତ୍ଵା ହିମଵନ୍ତେ ଵାସଂ କପ୍ପେସି। ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ପଦୁମୁତ୍ତରୋ ଭଗଵା ଵିଵେକକାମୋ ହିମଵନ୍ତଂ ପାଵିସି। ତାପସୋ ଭଗଵନ୍ତଂ ପୁଣ୍ଣଚନ୍ଦମିଵ ଵିରୋଚମାନଂ ଦୂରତୋଵ ଦିସ୍ଵା ପସନ୍ନମାନସୋ ଅଜିନଚମ୍ମଂ ଅଂସେ କତ୍ଵା ଅଞ୍ଜଲିଂ ପଗ୍ଗୟ୍ହ ଵନ୍ଦିତ୍ଵା ଠିତକୋଵ ଦସନଖସମୋଧାନଞ୍ଜଲିଂ ସିରସି ପତିଟ୍ଠପେତ୍ଵା ଅନେକାହି ଉପମାହି ଅନେକେହି ଥୁତିଵଚନେହି ଭଗଵନ୍ତଂ ଥୋମେସି। ତଂ ସୁତ୍ଵା ଭଗଵା – ‘‘ଅଯଂ ତାପସୋ ଅନାଗତେ ଗୋତମସ୍ସ ନାମ ଭଗଵତୋ ସାସନେ ପବ୍ବଜିତ୍ଵା ଵିନଯେ ତିଖିଣପଞ୍ଞାନଂ ଅଗ୍ଗୋ ଭଵିସ୍ସତୀ’’ତି ବ୍ୟାକରଣମଦାସି। ସୋ ଯାଵତାଯୁକଂ ଠତ୍ଵା ଅପରିହୀନଜ୍ଝାନୋ ବ୍ରହ୍ମଲୋକେ ନିବ୍ବତ୍ତି। ତତୋ ଚୁତୋ ଦେଵମନୁସ୍ସେସୁ ସଂସରନ୍ତୋ ସମ୍ପତ୍ତିଯୋ ଅନୁଭଵିତ୍ଵା ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ କପିଲଵତ୍ଥୁନଗରେ ଉପାଲିତ୍ଥେରସ୍ସ ଭାଗିନେଯ୍ୟୋ ହୁତ୍ଵା ନିବ୍ବତ୍ତି। ସୋ କମେନ ଵୁଦ୍ଧିପ୍ପତ୍ତୋ ମାତୁଲସ୍ସ ଉପାଲିତ୍ଥେରସ ସନ୍ତିକେ ପବ୍ବଜିତ୍ଵା କମ୍ମଟ୍ଠାନଂ ଗହେତ୍ଵା ଵିପସ୍ସନଂ ଵଡ୍ଢେତ୍ଵା ନଚିରସ୍ସେଵ ଅରହା ଅହୋସି। ସୋ ଅତ୍ତନୋ ଆଚରିଯସ୍ସ ସମୀପେ ଵସିତତ୍ତା ଵିନଯପଞ୍ହେ ତିଖିଣଞାଣୋ ଅହୋସି। ଅଥ ଭଗଵା ‘‘ଏତଦଗ୍ଗଂ, ଭିକ୍ଖଵେ, ମମ ସାଵକାନଂ ଭିକ୍ଖୂନଂ ଵିନଯପଞ୍ହେ ତିଖିଣପଞ୍ଞାନଂ ଭିକ୍ଖୂନଂ ଯଦିଦଂ ଭାଗିନେଯ୍ୟୁପାଲୀ’’ତି ତଂ ଏତଦଗ୍ଗଟ୍ଠାନେ ଠପେସି।

୧। ସୋ ଏଵଂ ଏତଦଗ୍ଗଟ୍ଠାନଂ ପତ୍ଵା ଅତ୍ତନୋ ପୁବ୍ବକମ୍ମଂ ସରିତ୍ଵା ସୋମନସ୍ସଜାତୋ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ଖୀଣାସଵସହସ୍ସେହୀତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ଆ ସମନ୍ତତୋ ଯାଵଭଵଗ୍ଗା ସଵନ୍ତି ପଵତ୍ତନ୍ତୀତି ଆସଵା। କାମାସଵାଦଯୋ ଚତ୍ତାରୋ ଆସଵା, ତେ ଖୀଣା ସୋସିତା ଵିସୋସିତା ଵିଦ୍ଧଂସିତା ଯେହି ତେତି ଖୀଣାସଵା, ତେଯେଵ ସହସ୍ସା ଖୀଣାସଵସହସ୍ସା, ତେହି ଖୀଣାସଵସହସ୍ସେହି । ପରେତୋ ପରିଵୁତୋ ଲୋକନାଯକୋ ଲୋକସ୍ସ ନିବ୍ବାନପାପନକୋ ଵିଵେକଂ ଅନୁଯୁତ୍ତୋ ପଟିସଲ୍ଲିତୁଂ ଏକୀଭଵିତୁଂ ଗଚ୍ଛତେତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୨।ଅଜିନେନ ନିଵତ୍ଥୋହନ୍ତି ଅହଂ ଅଜିନମିଗଚମ୍ମେନ ପଟିଚ୍ଛନ୍ନୋ, ଅଜିନଚମ୍ମଵସନୋତି ଅତ୍ଥୋ। ତିଦଣ୍ଡପରିଧାରକୋତି କୁଣ୍ଡିକଟ୍ଠପନତ୍ଥାଯ ତିଦଣ୍ଡଂ ଗହେତ୍ଵା ଧାରେନ୍ତୋତି ଅତ୍ଥୋ। ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘେନ ପରିବ୍ୟୂଳ୍ହଂ ପରିଵାରିତଂ ଲୋକନାଯକଂ ଅଦ୍ଦସନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ସେସଂ ପାକଟମେଵାତି।

ଭାଗିନେଯ୍ୟୁପାଲିତ୍ଥେରଅପଦାନଵଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୨। ସୋଣକୋଳିଵିସତ୍ଥେରଅପଦାନଵଣ୍ଣନା

ଅନୋମଦସ୍ସିସ୍ସ ମୁନିନୋତିଆଦିକଂ ଆଯସ୍ମତୋ କୋଳିଵିସତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅଯମ୍ପି ପୁରିମବୁଦ୍ଧେସୁ କତାଧିକାରୋ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଭଵେ ଵିଵଟ୍ଟୂପନିସ୍ସଯାନି ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ଅନୋମଦସ୍ସିସ୍ସ ଭଗଵତୋ କାଲେ ଏକସ୍ମିଂ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ଵଯପ୍ପତ୍ତୋ ପୁତ୍ତଦାରେହି ଵଡ୍ଢିତୋ ଵିଭଵସମ୍ପନ୍ନୋ ଭଗଵତୋ ଚଙ୍କମନତ୍ଥାଯ ସୋଭନଂ ଚଙ୍କମଂ କାରେତ୍ଵା ସୁଧାପରିକମ୍ମଂ କାରେତ୍ଵା ଆଦାସତଲମିଵ ସମଂ ଵିଜ୍ଜୋତମାନଂ କତ୍ଵା ଦୀପଧୂପପୁପ୍ଫାଦୀହି ସଜ୍ଜେତ୍ଵା ଭଗଵତୋ ନିଯ୍ୟାଦେତ୍ଵା ବୁଦ୍ଧପ୍ପମୁଖଂ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘଂ ପଣୀତେନାହାରେନ ପୂଜେସି। ସୋ ଏଵଂ ଯାଵଜୀଵଂ ପୁଞ୍ଞାନି କତ୍ଵା ତତୋ ଚଵିତ୍ଵା ଦେଵଲୋକେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ। ତତ୍ଥ ପାଳିଯା ଵୁତ୍ତନଯେନ ଦିବ୍ବସମ୍ପତ୍ତିଂ ଅନୁଭଵିତ୍ଵା ଅନ୍ତରା ଓକ୍କାକକୁଲପ୍ପସୁତୋତି ତଂ ସବ୍ବଂ ପାଳିଯା ଵୁତ୍ତାନୁସାରେନ ଵେଦିତବ୍ବଂ। ପଚ୍ଛିମଭଵେ ପନ କୋଲିଯରାଜଵଂସେ ଜାତୋ ଵଯପ୍ପତ୍ତୋ କୋଟିଅଗ୍ଘନକସ୍ସ କଣ୍ଣପିଳନ୍ଧନସ୍ସ ଧାରିତତ୍ତା କୋଟିକଣ୍ଣୋତି, କୁଟିକଣ୍ଣୋତି ଚ ପାକଟୋ ଅହୋସି। ସୋ ଭଗଵତି ପସନ୍ନୋ ଧମ୍ମଂ ସୁତ୍ଵା ପଟିଲଦ୍ଧସଦ୍ଧୋ ପବ୍ବଜିତ୍ଵା ଵିପସ୍ସନଂ ଵଡ୍ଢେତ୍ଵା ନଚିରସ୍ସେଵ ଅରହତ୍ତଂ ପାପୁଣି।

୨୫। ସୋ ଅରହା ହୁତ୍ଵା ଅତ୍ତନୋ ପୁବ୍ବକମ୍ମଂ ସରିତ୍ଵା ସୋମନସ୍ସଜାତୋ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ଅନୋମଦସ୍ସିସ୍ସ ମୁନିନୋତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ଅନୋମଦସ୍ସିସ୍ସାତି ଅନୋମଂ ଅଲାମକଂ ସୁନ୍ଦରଂ ଦସ୍ସନଂ ଦ୍ଵତ୍ତିଂସମହାପୁରିସଲକ୍ଖଣପଟିମଣ୍ଡିତତ୍ତା ବ୍ୟାମପ୍ପଭାମଣ୍ଡଲୋପସୋଭିତତ୍ତା ଆରୋହପରିଣାହେନ ସମନ୍ନାଗତତ୍ତା ଚ ଦସ୍ସନୀଯଂ ସରୀରଂ ଯସ୍ସ ଭଗଵତୋ ସୋ ଅନୋମଦସ୍ସୀ, ତସ୍ସ ଅନୋମଦସ୍ସିସ୍ସ ମୁନିନୋତି ଅତ୍ଥୋ। ତାଦିନୋତି ଇଟ୍ଠାନିଟ୍ଠେସୁ ଅକମ୍ପିଯସଭାଵସ୍ସ। ସୁଧାଯ ଲେପନଂ କତ୍ଵାତି ସୁଧାଯ ଅଵଲିତ୍ତଂ କତ୍ଵା ଦୀପଧୂପପୁପ୍ଫଧଜପଟାକାଦୀହି ଚ ଅଲଙ୍କତଂ

ଚଙ୍କମଂ କାରଯିଂ ଅକାସିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ସେସଗାଥାନଂ ଅତ୍ଥୋ ପାଠାନୁସାରେନ ସୁୱିଞ୍ଞେଯ୍ୟୋୱ।

୩୫। ପରିୱାରସମ୍ପତ୍ତିଧନସମ୍ପତ୍ତିସଙ୍ଖାତଂ ଯସଂ ଧାରେତୀତି ଯସୋଧରୋ, ସବ୍ବେ ଏତେ ସତ୍ତସତ୍ତତିଚକ୍କୱତ୍ତିରାଜାନୋ ଯସୋଧରନାମେନ ଏକନାମକାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୫୨।ଅଙ୍ଗୀରସୋତି ଅଙ୍ଗତୋ ସରୀରତୋ ନିଗ୍ଗତା ରସ୍ମି ଯସ୍ସ ସୋ ଅଙ୍ଗୀରସୋ, ଛନ୍ଦଦୋସମୋହଭଯାଗତୀହି ୱା ପାପାଚାରୱସେନ ୱା ଚତୁରାପାଯଂ ନ ଗଚ୍ଛତୀତି ନାଗୋ, ମହନ୍ତୋ ପୂଜିତୋ ଚ ସୋ ନାଗୋ ଚେତି ମହାନାଗୋ। ସେସଂ ଉତ୍ତାନତ୍ଥମେୱାତି।

କୋଟିଇୱିସତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୩। କାଠଇଗୋଧାପୁତ୍ତଭଦ୍ଦିଯତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା

ପଦୁମୁତ୍ତରସମ୍ବୁଦ୍ଧନ୍ତିଆଦିକଂ ଆଯସ୍ମତୋ ଭଦ୍ଦିଯସ୍ସ କାଠଇଗୋଧାପୁତ୍ତତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅଯମ୍ପି ପୁରିମବୁଦ୍ଧେସୁ କତାଧିକାରୋ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଭୱେ ୱିୱଟ୍ଟୂପନିସ୍ସଯାନି ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ପଦୁମୁତ୍ତରସ୍ସ ଭଗୱତୋ କାଲେ ୱିଭୱସମ୍ପନ୍ନେ ଏକସ୍ମିଂ କୁଲେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ୱୁଦ୍ଧିପ୍ପତ୍ତୋ ପୁତ୍ତଦାରେହି ୱଡ୍ଢିତୋ ନଗରୱାସିନୋ ପୁଞ୍ଞାନି କରୋନ୍ତେ ଦିସ୍ୱା ସଯମ୍ପି ପୁଞ୍ଞାନି କାତୁକାମୋ ବୁଦ୍ଧପ୍ପମୁଖଂ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘଂ ନିମନ୍ତେତ୍ୱା ଥୂଲପଟଲିକାଦିଅନେକାନି ମହାରହାନି ସଯନାନି ପଞ୍ଞାପେତ୍ୱା ତତ୍ଥ ନିସିନ୍ନେ ଭଗୱତି ସସଙ୍ଘେ ପଣୀତେନାହାରେନ ଭୋଜେତ୍ୱା ମହାଦାନଂ ଅଦାସି। ସୋ ଏୱଂ ଯାୱତାଯୁକଂ ପୁଞ୍ଞାନି କତ୍ୱା ଦେୱମନୁସ୍ସେସୁ ଉଭଯସମ୍ପତ୍ତିଯୋ ଅନୁଭୱିତ୍ୱା ଅପରଭାଗେ ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ କାଠଇଗୋଧାଯ ନାମ ଦେୱିଯା ପୁତ୍ତୋ ହୁତ୍ୱା ନିବ୍ବତ୍ତି। ସୋ ୱିଞ୍ଞୁତଂ ପତ୍ତୋ ଆରୋହପରିଣାହହତ୍ଥପାଦରୂପସମ୍ପତ୍ତିଯା ଭଦ୍ଦତ୍ତା ଚ କାଠଇଗୋଧାଯ ଦେୱିଯା ପୁତ୍ତତ୍ତା ଚ ଭଦ୍ଦିଯୋ କାଠଇଗୋଧାପୁତ୍ତୋତି ପାକଟୋ। ସତ୍ଥରି ପସୀଦିତ୍ୱା ମାତାପିତରୋ ଆରାଧେତ୍ୱା ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ନଚିରସ୍ସେୱ ଅରହା ଅହୋସି।

୫୪। ସୋ ଅରହା ହୁତ୍ୱା ଅତ୍ତନୋ ପୁବ୍ବକମ୍ମଂ ସରିତ୍ୱା ସୋମନସ୍ସଜାତୋ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ପଦୁମୁତ୍ତରସମ୍ବୁଦ୍ଧନ୍ତିଆଦିମାହ। ତଂ ହେଟ୍ଠା ୱୁତ୍ତତ୍ଥମେୱ। ମେତ୍ତଚିତ୍ତନ୍ତି ମିଜ୍ଜତି ସିନେହତି ନନ୍ଦତି ସବ୍ବସତ୍ତେତି ମେତ୍ତା, ମେତ୍ତାଯ ସହଗତଂ ଚିତ୍ତଂ ମେତ୍ତଚିତ୍ତଂ, ତଂ ଯସ୍ସ ଭଗୱତୋ ଅତ୍ଥୀତି ମେତ୍ତଚିତ୍ତୋ, ତଂ ମେତ୍ତଚିତ୍ତଂ। ମହାମୁନିନ୍ତି ସକଲଭିକ୍ଖୂନଂ ମହନ୍ତତ୍ତା ମହାମୁନି, ତଂ ପଦୁମୁତ୍ତରଂ ସମ୍ବୁଦ୍ଧନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଜନତା ସବ୍ବାତି ସବ୍ବୋ ଜନକାଯୋ, ସବ୍ବନଗରୱାସିନୋତି ଅତ୍ଥୋ। ସବ୍ବଲୋକଗ୍ଗନାଯକନ୍ତି ସକଲଲୋକସ୍ସ ଅଗ୍ଗଂ ସେଟ୍ଠଂ ନିବ୍ବାନସ୍ସ ନଯନତୋ ପାପନତୋ ନାଯକଂ ପଦୁମୁତ୍ତରସମ୍ବୁଦ୍ଧଂ ଜନତା ଉପେତି ସମୀପଂ ଗଚ୍ଛତୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୫୫।ସତ୍ତୁକଞ୍ଚ ବଦ୍ଧକଞ୍ଚାତି ବଦ୍ଧସତ୍ତୁଅବଦ୍ଧସତ୍ତୁସଙ୍ଖାତଂ ଆମିସଂ। ଅଥ ୱା ଭତ୍ତପୂପଖଜ୍ଜଭୋଜ୍ଜଯାଗୁଆଦଯୋ ଯାୱକାଲିକତ୍ତା ଆମିସଂ ପାନଭୋଜନଞ୍ଚ ଗହେତ୍ୱା ପୁଞ୍ଞକ୍ଖେତ୍ତେ ଅନୁତ୍ତରେ ସତ୍ଥୁନୋ ଦଦନ୍ତୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୫୮।ଆସନଂ ବୁଦ୍ଧଯୁତ୍ତକନ୍ତି ବୁଦ୍ଧଯୋଗ୍ଗଂ ବୁଦ୍ଧାରହଂ ବୁଦ୍ଧାନୁଚ୍ଛୱିକଂ ସତ୍ତରତନମଯଂ ଆସନନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ସେସଂ ନଯାନୁଯୋଗେନ ସୁୱିଞ୍ଞେଯ୍ୟମେୱାତି।

କାଠଇଗୋଧାପୁତ୍ତଭଦ୍ଦିଯତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୪। ସନ୍ନିଟ୍ଠାପକତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା

ଅରଞ୍ଞେକୁଟିକଂ କତ୍ୱାତିଆଦିକଂ ଆଯସ୍ମତୋ ସନ୍ନିଟ୍ଠାପକତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅଯମ୍ପି ପୁରିମବୁଦ୍ଧେସୁ କତାଧିକାରୋ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଭୱେ ୱିୱଟ୍ଟୂପନିସ୍ସଯାନି ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ପଦୁମୁତ୍ତରସ୍ସ ଭଗୱତୋ କାଲେ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ୱିଞ୍ଞୁତଂ ପତ୍ତୋ ଘରବନ୍ଧନେନ ବଦ୍ଧୋ ଘରାୱାସେ ଆଦୀନୱଂ ଦିସ୍ୱା ୱତ୍ଥୁକାମକିଲେସକାମେ ପହାଯ ହିମୱନ୍ତସ୍ସ ଅୱିଦୂରେ ପବ୍ବତନ୍ତରେ ଅରଞ୍ଞୱାସଂ କପ୍ପେସି। ତସ୍ମିଂ କାଲେ ପଦୁମୁତ୍ତରୋ ଭଗୱା ୱିୱେକକାମତାଯ ତଂ ଠାନଂ ପାପୁଣି। ଅଥ ସୋ ତାପସୋ ଭଗୱନ୍ତଂ ଦିସ୍ୱା ପସନ୍ନମାନସୋ ୱନ୍ଦିତ୍ୱା ନିସୀଦନତ୍ଥାଯ ତିଣସନ୍ଥରଂ ପଞ୍ଞାପେତ୍ୱା ଅଦାସି। ତତ୍ଥ ନିସିନ୍ନଂ ଭଗୱନ୍ତଂ ଅନେକେହି ମଧୁରେହି ତିଣ୍ଡୁକାଦୀହି ଫଲାଫଲେହି ସନ୍ତପ୍ପେସି। ସୋ ତେନ ପୁଞ୍ଞକମ୍ମେନ ତତୋ ଚୁତୋ ଦେୱେସୁ ଚ ମନୁସ୍ସେସୁ ଚ ଅପରାପରଂ ସଂସରନ୍ତୋ ଦ୍ୱେ ସମ୍ପତ୍ତିଯୋ ଅନୁଭୱିତ୍ୱା ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ ଏକସ୍ମିଂ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ସଦ୍ଧାସମ୍ପନ୍ନୋ ପବ୍ବଜିତୋ ୱିପସ୍ସନଂ ୱଡ୍ଢେତ୍ୱା ନଚିରସ୍ସେୱ ଅରହା ଅହୋସି। ଖୁରଗ୍ଗେ ଅରହତ୍ତଫଲପ୍ପତ୍ତିଯଂ ୱିଯ ନିରୁସ୍ସାହେନେୱ ସନ୍ତିପଦସଙ୍ଖାତେ

ନିବ୍ବାନେ ସୁଟ୍ଠୁ ଠିତତ୍ତା ସନ୍ନିଟ୍ଠାପକତ୍ଥେରୋତି ପାକଟୋ।

୭୦। ଅରହା ପନ ହୁତ୍ୱା ଅତ୍ତନୋ ପୁବ୍ବକମ୍ମଂ ସରିତ୍ୱା ସୋମନସ୍ସଜାତୋ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ଅରଞ୍ଞେ କୁଟିକଂ କତ୍ୱାତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ଅରଞ୍ଞେତି ସୀହବ୍ୟଗ୍ଘାଦୀନଂ ଭଯେନ ମନୁସ୍ସା ଏତ୍ଥ ନ ରଜ୍ଜନ୍ତି ନ ରମନ୍ତି ନ ଅଲ୍ଲୀଯନ୍ତୀତି ଅରଞ୍ଞଂ, ତସ୍ମିଂ ଅରଞ୍ଞେ। କୁଟିକନ୍ତି ତିଣଚ୍ଛଦନକୁଟିକଂ କତ୍ୱା ପବ୍ବତନ୍ତରେ ୱସାମି ୱାସଂ କପ୍ପେସିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ଲାଭେନ ଚ ଅଲାଭେନ ଚ ଯସେନ ଚ ଅଯସେନ ଚ ସନ୍ତୁଟ୍ଠୋ ୱିହାସିନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୭୨ ।ଜଲଜୁତ୍ତମନାମକନ୍ତି ଜଲେ ଜାତଂ ଜଲଜଂ, ପଦୁମଂ, ଜଲଜଂ ଉତ୍ତମଂ ଜଲଜୁତ୍ତମଂ, ଜଲଜୁତ୍ତମେନ ସମାନଂ ନାମଂ ଯସ୍ସ ସୋ ଜଲଜୁତ୍ତମନାମକୋ, ତଂ ଜଲଜୁତ୍ତମନାମକଂ ବୁଦ୍ଧନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ସେସଂ ପାଠଇନଯାନୁଯୋଗେନ ସୁୱିଞ୍ଞେଯ୍ୟମେୱାତି।

ସନ୍ନିଟ୍ଠାପକତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୫। ପଞ୍ଚହତ୍ଥିଯତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା

ସୁମେଧୋନାମ ସମ୍ବୁଦ୍ଧୋତିଆଦିକଂ ଆଯସ୍ମତୋ ପଞ୍ଚହତ୍ଥିଯତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅଯମ୍ପି ପୁରିମବୁଦ୍ଧେସୁ କତାଧିକାରୋ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଭୱେ ୱିୱଟ୍ଟୂପନିସ୍ସଯାନି ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ସୁମେଧସ୍ସ ଭଗୱତୋ କାଲେ ଏକସ୍ମିଂ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ୱିଞ୍ଞୁତଂ ପତ୍ୱା ରତନତ୍ତଯେ ପସନ୍ନୋ ୱିହାସି। ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ପଞ୍ଚୁପ୍ପଲହତ୍ଥାନି ଆନେସୁଂ। ସୋ ତେହି ପଞ୍ଚୁପ୍ପଲହତ୍ଥେହି ୱୀଥିଯଂ ଚରମାନଂ ସୁମେଧଂ ଭଗୱନ୍ତଂ ପୂଜେସି। ତାନି ଗନ୍ତ୍ୱା ଆକାସେ ୱିତାନଂ ହୁତ୍ୱା ଛାଯଂ କୁରୁମାନାନି ତଥାଗତେନେୱ ସଦ୍ଧିଂ ଗଚ୍ଛିଂସୁ। ସୋ ତଂ ଦିସ୍ୱା ସୋମନସ୍ସଜାତୋ ପୀତିଯା ଫୁଟ୍ଠସରୀରୋ ଯାୱଜୀୱଂ ତଦେୱ ପୁଞ୍ଞଂ ଅନୁସ୍ସରିତ୍ୱା ତତୋ ଚୁତୋ ଦେୱଲୋକେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ଅପରାପରଂ ସଂସରନ୍ତୋ ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ ଏକସ୍ମିଂ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ୱିଞ୍ଞୁତଂ ପତ୍ତୋ ସଦ୍ଧାଜାତୋ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ୱିପସ୍ସନଂ ୱଡ୍ଢେତ୍ୱା ନଚିରସ୍ସେୱ ଅରହା ଅହୋସି। କତକୁସଲନାମେନ ପଞ୍ଚହତ୍ଥିଯତ୍ଥେରୋତି ପାକଟୋ।

୭୭। ସୋ ଅତ୍ତନୋ ପୁବ୍ବକମ୍ମଂ ସରିତ୍ୱା ପଚ୍ଚକ୍ଖତୋ ପଞ୍ଞାଯ ଦିଟ୍ଠପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ସୁମେଧୋ ନାମ ସମ୍ବୁଦ୍ଧୋତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ସୁମେଧୋତି ସୁନ୍ଦରା ମେଧା ଚତୁସଚ୍ଚପଟିୱେଧପଟିସମ୍ଭିଦାଦଯୋ ପଞ୍ଞା ଯସ୍ସ ସୋ ଭଗୱା ସୁମେଧୋ ସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ଅନ୍ତରାପଣେ ଅନ୍ତରୱୀଥିଯଂ ଗଚ୍ଛତୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଓକ୍ଖିତ୍ତଚକ୍ଖୂତି ଅଧୋଖିତ୍ତଚକ୍ଖୁ। ମିତଭାଣୀତି ପମାଣଂ ଞତ୍ୱା ଭଣନସୀଲୋ, ପମାଣଂ ଜାନିତ୍ୱା ଧମ୍ମଂ ଦେସେସୀତି ଅତ୍ଥୋ। ସେସଂ ସୁୱିଞ୍ଞେଯ୍ୟମେୱାତି।

ପଞ୍ଚହତ୍ଥିଯତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୬। ପଦୁମଚ୍ଛଦନିଯତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା

ନିବ୍ବୁତେଲୋକନାଥମ୍ହୀତିଆଦିକଂ ଆଯସ୍ମତୋ ପଦୁମଚ୍ଛଦନିଯତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅଯମ୍ପି ପୁରିମବୁଦ୍ଧେସୁ କତପୁଞ୍ଞସମ୍ଭାରୋ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଭୱେ ୱିୱଟ୍ଟୂପନିସ୍ସଯାନି ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ୱିପସ୍ସିସ୍ସ ଭଗୱତୋ କାଲେ ଏକସ୍ମିଂ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ୱିଞ୍ଞୁତଂ ପତ୍ତୋ ରତନତ୍ତଯେ ପସନ୍ନୋ ପରିନିବ୍ବୁତସ୍ସ ୱିପସ୍ସିସ୍ସ ଭଗୱତୋ ଚିତକଂ ପଦୁମପୁପ୍ଫେହି ପୂଜେସି। ସୋ ତେନେୱ ଚିତ୍ତପ୍ପସାଦେନ ଯାୱତାଯୁକଂ ଠତ୍ୱା ତତୋ ସୁଗତୀସୁଯେୱ ସଂସରନ୍ତୋ ଦିବ୍ବସମ୍ପତ୍ତିଂ ମନୁସ୍ସସମ୍ପତ୍ତିଞ୍ଚାତି ଦ୍ୱେ ସମ୍ପତ୍ତିଯୋ ଅନେକକ୍ଖତ୍ତୁଂ ଅନୁଭୱିତ୍ୱା ଇମସ୍ମିଂ ଅମ୍ହାକଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧକାଲେ ଏକସ୍ମିଂ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ୱିଞ୍ଞୁତଂ ପତ୍ତୋ ସତ୍ଥରି ପସୀଦିତ୍ୱା ସାସନେ ପବ୍ବଜିତୋ ଘଟେନ୍ତୋ ୱାଯମନ୍ତୋ ନଚିରସ୍ସେୱ ଅରହା ଅହୋସି। ତସ୍ସ ରତ୍ତିଟ୍ଠାନଦିୱାଟ୍ଠାନାଦୀସୁ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ୱିହରନ୍ତସ୍ସ ୱିହାରୋ ପଦୁମପୁପ୍ଫେହି ଛାଦୀଯତି, ତେନ ସୋ ପଦୁମଚ୍ଛଦନିଯତ୍ଥେରୋତି ପାକଟୋ।

୮୩। ଅତ୍ତନୋ ପୁବ୍ବକମ୍ମଂ ସରିତ୍ୱା ସୋମନସ୍ସୱସେନ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ନିବ୍ବୁତେ ଲୋକନାଥମ୍ହୀତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ନିବ୍ବୁତେତି ଖନ୍ଧପରିନିବ୍ବାନେନ ପରିନିବ୍ବୁତେ ସତ୍ଥରି, ୱିପସ୍ସିସ୍ସ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ସରୀରେ ଚିତମାନିଯମାନେ ଚିତକେ ଆରୋପିତେ ସୁଫୁଲ୍ଲଂ ପଦୁମକଲାପଂ ଅହଂ ଗହେତ୍ୱା ଚିତକଂ ଆରୋପଯିଂ ପୂଜେସିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ସେସଗାଥାସୁ ହେଟ୍ଠା ୱୁତ୍ତନଯତ୍ତା ଉତ୍ତାନତ୍ଥମେୱାତି।

ପଦୁମଚ୍ଛଦନିଯତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୭। ସଯନଦାଯକତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା

ସିଦ୍ଧତ୍ଥସ୍ସ ଭଗୱତୋତିଆଦିକଂ ଆୟସ୍ମତୋ ସୟନଦାୟକତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅୟମ୍ପି ପୁରିମବୁଦ୍ଧେସୁ କତାଧିକାରୋ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଭୱେ ୱିୱଟ୍ଟୂପନିସ୍ସୟାନି ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ସିଦ୍ଧତ୍ଥସ୍ସ ଭଗୱତୋ କାଲେ ଅଞ୍ଞତରସ୍ମିଂ କୁଲେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ୱିଞ୍ଞୁତଂ ପତ୍ତୋ ସତ୍ଥରି ପସୀଦିତ୍ୱା ହତ୍ଥିଦନ୍ତସୁୱଣ୍ଣାଦୀହି ସୟନତ୍ଥାୟ ମଞ୍ଚଂ କାରେତ୍ୱା ଅନଗ୍ଘେହି ୱିଚିତ୍ତତ୍ଥରଣେହି ଅତ୍ଥରିତ୍ୱା ଭଗୱନ୍ତଂ ପୂଜେସି। ସୋ ଭଗୱା ତସ୍ସାନୁକମ୍ପାୟ ପଟିଗ୍ଗହେତ୍ୱା ଅନୁଭୱି। ସୋ ତେନ ପୁଞ୍ଞକମ୍ମେନ ଦିବ୍ବମନୁସ୍ସସମ୍ପତ୍ତିୟୋ ଅନୁଭୱିତ୍ୱା ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ ଏକସ୍ମିଂ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ୱିଞ୍ଞୁତଂ ପତ୍ୱା ସତ୍ଥୁ ସାସନେ ପସନ୍ନୋ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ୱିପସ୍ସନଂ ଆରଭିତ୍ୱା ନଚିରସ୍ସେୱ ଅରହା ଅହୋସି। ପୁବ୍ବେ କତପୁଞ୍ଞନାମେନ ସୟନଦାୟକତ୍ଥେରୋତି ପାକଟୋ।

୮୮। ସୋ ଏକଦିୱସଂ ଅତ୍ତନୋ ପୁବ୍ବକମ୍ମଂ ସରିତ୍ୱା ସୋମନସ୍ସଜାତୋ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ସିଦ୍ଧତ୍ଥସ୍ସ ଭଗୱତୋତିଆଦିମାହ। ତଂ ସବ୍ବଂ ପାଠଇନୟାନୁସାରେନ ସୁୱିଞ୍ଞେୟ୍ୟମେୱାତି।

ସୟନଦାୟକତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୮। ଚଙ୍କମନଦାୟକତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା

ଅତ୍ଥଦସ୍ସିସ୍ସମୁନିନୋତିଆଦିକଂ ଆୟସ୍ମତୋ ଚଙ୍କମନଦାୟକତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅୟମ୍ପାୟସ୍ମା ପୁରିମବୁଦ୍ଧେସୁ କତାଧିକାରୋ ତେସୁ ତେସୁ ଭୱେସୁ ୱିୱଟ୍ଟୂପନିସ୍ସୟାନି ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ଅତ୍ଥଦସ୍ସିସ୍ସ ଭଗୱତୋ କାଲେ ଏକସ୍ମିଂ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ୱିଞ୍ଞୁତଂ ପତ୍ତୋ ସତ୍ଥରି ପସୀଦିତ୍ୱା ଉଚ୍ଚୱତ୍ଥୁକଂ ସୁଧାପରିକମ୍ମକତଂ ରଜତରାସିସଦିସଂ ସୋଭମାନଂ ଚଙ୍କମଂ କାରେତ୍ୱା ମୁତ୍ତଦଲସଦିସଂ ସେତପୁଲିନଂ ଅତ୍ଥରିତ୍ୱା ଭଗୱତୋ ଅଦାସି। ପଟିଗ୍ଗହେସି ଭଗୱା, ଚଙ୍କମଂ ପଟିଗ୍ଗହେତ୍ୱା ଚ ପନ ସୁଖଂ କାୟଚିତ୍ତସମାଧିଂ ଅପ୍ପେତ୍ୱା ''ଅୟଂ ଅନାଗତେ ଗୋତମସ୍ସ ଭଗୱତୋ ସାସନେ ସାୱକୋ ଭୱିସ୍ସତୀ''ତି ବ୍ୟାକାସି। ସୋ ତେନ ପୁଞ୍ଞକମ୍ମେନ ଦେୱମନୁସ୍ସେସୁ ଅପରାପରଂ ସଂସରନ୍ତୋ ଦ୍ୱେ ସମ୍ପତ୍ତିୟୋ ଅନୁଭୱିତ୍ୱା ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ ଏକସ୍ମିଂ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ୱୁଦ୍ଧିପ୍ପତ୍ତୋ ସଦ୍ଧାସମ୍ପନ୍ନୋ ସାସନେ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ନଚିରସ୍ସେୱ ଅରହତ୍ତଂ ପତ୍ୱା କତପୁଞ୍ଞନାମେନ ଚଙ୍କମନଦାୟକତ୍ଥେରୋତି ପାକଟୋ ଅହୋସି।

୯୩। ସୋ ଏକଦିୱସଂ ଅତ୍ତନା ପୁବ୍ବେ କତପୁଞ୍ଞକମ୍ମଂ ସରିତ୍ୱା ସୋମନସ୍ସଜାତୋ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ଅତ୍ଥଦସ୍ସିସ୍ସ ମୁନିନୋତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ଅତ୍ଥଦସ୍ସିସ୍ସାତି ଅତ୍ଥଂ ପୟୋଜନଂ ୱୁଦ୍ଧିଂ ୱିରୂଳ୍ହିଂ ନିବ୍ବାନଂ ଦକ୍ଖତି ପସ୍ସତୀତି ଅତ୍ଥଦସ୍ସୀ, ଅଥ ୱା ଅତ୍ଥଂ ନିବ୍ବାନଂ ଦସ୍ସନସୀଲୋ ଜାନନସୀଲୋତି ଅତ୍ଥଦସ୍ସୀ, ତସ୍ସ ଅତ୍ଥଦସ୍ସିସ୍ସ ମୁନିନୋ ମୋନେନ ଞାଣେନ ସମନ୍ନାଗତସ୍ସ ଭଗୱତୋ ମନୋରମଂ ମନଲ୍ଲୀନଂ ଭାୱନୀୟଂ ମନସି କାତବ୍ବଂ ଚଙ୍କମଂ କାରେସିନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ସେସଂ ୱୁତ୍ତନୟାନୁସାରେନେୱ ସୁୱିଞ୍ଞେୟ୍ୟମେୱାତି।

ଚଙ୍କମନଦାୟକତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୯। ସୁଭଦ୍ଦତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା

ପଦୁମୁତ୍ତରୋଲୋକୱିଦୂତିଆଦିକଂ ଆୟସ୍ମତୋ ସୁଭଦ୍ଦତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅୟମ୍ପି ପୁରିମବୁଦ୍ଧେସୁ କତାଧିକାରୋ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଭୱେ ନିବ୍ବାନାଧିଗମନତ୍ଥାୟ ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ପଦୁମୁତ୍ତରସ୍ସ ଭଗୱତୋ କାଲେ ୱିଭୱସମ୍ପନ୍ନେ ସଦ୍ଧାସମ୍ପନ୍ନେ ଏକସ୍ମିଂ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତୋ ୱିଞ୍ଞୁତଂ ପତ୍ୱା ଘରବନ୍ଧନେନ ବଦ୍ଧୋ ରତନତ୍ତୟେ ପସନ୍ନୋ ପରିନିବ୍ବାନମଞ୍ଚେ ନିପନ୍ନଂ ପଦୁମୁତ୍ତରଂ ଭଗୱନ୍ତଂ ଦିସ୍ୱା ସନ୍ନିପତିତା ଦସସହସ୍ସଚକ୍କୱାଳଅଦେୱତାୟୋ ଚ ଦିସ୍ୱା ପସନ୍ନମାନସୋ ନିଗ୍ଗୁଣ୍ଡିକେତକନୀଲକାସୋକାସିତାଦିଅନେକେହି ସୁଗନ୍ଧପୁପ୍ଫେହି ପୂଜେସି। ସୋ ତେନ ପୁଞ୍ଞକମ୍ମେନ ୟାୱତାୟୁକଂ ଠତ୍ୱା ତତୋ ଚୱିତ୍ୱା ତୁସିତାଦୀସୁ ଦିବ୍ବସମ୍ପତ୍ତିୟୋ ଅନୁଭୱିତ୍ୱା ତତୋ ମନୁସ୍ସେସୁ ମନୁସ୍ସସମ୍ପତ୍ତିୟୋ ଅନୁଭୱିତ୍ୱା ନିବ୍ବତ୍ତନିବ୍ବତ୍ତଟ୍ଠାନେସୁ ଚ ସୁଗନ୍ଧେହି ପୁପ୍ଫେହି ପୂଜିତୋ ଅହୋସି। ଇମସ୍ମିଂ ପନ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ ଏକସ୍ମିଂ ୱିଭୱସମ୍ପନ୍ନେ କୁଲେ ନିବ୍ବତ୍ତିତ୍ୱା ୱିଞ୍ଞୁତଂ ପତ୍ତୋ କାମେସୁ ଆଦୀନୱଂ ଦିସ୍ୱାପି ୟାୱ ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ଭଗୱତୋ ପରିନିବ୍ବାନକାଲୋ ତାୱ ଅଲଦ୍ଧବୁଦ୍ଧଦସ୍ସନୋ ଭଗୱତୋ ପରିନିବ୍ବାନମଞ୍ଚେ ନିପନ୍ନକାଲେୟେୱ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ଅରହତ୍ତଂ ପାପୁଣି। ପୁବ୍ବେ କତପୁଞ୍ଞନାମେନ ସୁଭଦ୍ଦୋତି ପାକଟୋ ଅହୋସି।

୧୦୧। ସୋ ଅତ୍ତନୋ ପୁବ୍ବକମ୍ମଂ ସରିତ୍ୱା ସୋମନସ୍ସୱସେନ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ପଦୁମୁତ୍ତରୋ ଲୋକୱିଦୂତିଆଦିମାହ। ତଂ ଉତ୍ତାନତ୍ଥମେୱ। ସୁଣାଥ ମମ ଭାସତୋ…ପେ… ନିବ୍ବାୟିସ୍ସତିନାସୱୋତି ଇଦଂ ପରିନିବ୍ବାନମଞ୍ଚେ ନିପନ୍ନୋୱ ପଦୁମୁତ୍ତରୋ ଭଗୱା ବ୍ୟାକାସି।

ପଞ୍ଚମଭାଣୱାରୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୧୧୫। ସୋ ଅତ୍ତନୋ ପଟିପତ୍ତିଂ ଦସ୍ସେନ୍ତୋ ପୁଜ୍ଜକମ୍ମେନ ସଂଯୁତ୍ତୋତିଆଦିମାହ। ଏକଗ୍ଗୋତି ଏକଗ୍ଗଚିତ୍ତୋ। ସୁସମାହିତୋତି ସୁଟ୍ଠୁ ସମାହିତୋ, ସନ୍ତକାଯଚିତ୍ତୋତି ଅତ୍ଥୋ। ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ଓରସୋ ପୁତ୍ତୋତି ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ଉରସା ହଦଯେନ ନିଗ୍ଗତଓୱାଦାନୁସାସନିଂ ସୁତ୍ୱା ପତ୍ତଅରହତ୍ତଫଲୋତି ଅତ୍ଥୋ। ଧମ୍ମଜୋମ୍ହି ସୁନିମ୍ମିତୋତି ଧମ୍ମତୋ କମ୍ମଟ୍ଠାନଧମ୍ମତୋ ଜାତୋ ଅରିଯାଯ ଜାତିଯା ସୁନିମ୍ମିତୋ ସୁଟ୍ଠୁ ନିପ୍ଫାଦିତସବ୍ବକିଚ୍ଚୋ ଅମ୍ହି ଭୱାମୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୧୧୬।ଧମ୍ମରାଜଂ ଉପଗମ୍ମାତି ଧମ୍ମେନ ସବ୍ବସତ୍ତାନଂ ରାଜାନଂ ଇସ୍ସରଭୂତଂ ଭଗୱନ୍ତଂ ଉପଗନ୍ତ୍ୱା ସମୀପଂ ଗନ୍ତ୍ୱାତି ଅତ୍ଥୋ। ଅପୁଚ୍ଛିଂ ପଞ୍ହମୁତ୍ତମନ୍ତି ଉତ୍ତମଂ ଖନ୍ଧାଯତନଧାତୁସଚ୍ଚସମୁପ୍ପାଦାଦିପଟିସଂଯୁତ୍ତଂ ପଞ୍ହଂ ଅପୁଚ୍ଛିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। କଥଯନ୍ତୋଚ ମେ ପଞ୍ହନ୍ତି ଏସୋ ଅମ୍ହାକଂ ଭଗୱା ମେ ମଯ୍ହଂ ପଞ୍ହଂ କଥଯନ୍ତୋ ବ୍ଯାକରୋନ୍ତୋ। ଧମ୍ମସୋତଂ ଉପାନଯୀତି ଅନୁପାଦିସେସନିବ୍ବାନଧାତୁସଙ୍ଖାତଂ ଧମ୍ମସୋତଂ ଧମ୍ମପୱାହଂ ଉପାନଯି ପାୱିସୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୧୧୮।ଜଲଜୁତ୍ତମନାଯକୋତି ପଦୁମୁତ୍ତରନାମକୋ ମ-କାରସ୍ସ ଯ-କାରଂ କତ୍ୱା କତୱୋହାରୋ। ନିବ୍ବାଯିଅନୁପାଦାନୋତି ଉପାଦାନେ ପଞ୍ଚକ୍ଖନ୍ଧେ ଅଗ୍ଗହେତ୍ୱା ନିବ୍ବାଯି ନ ପଞ୍ଞାଯି ଅଦସ୍ସନଂ ଅଗମାସି, ମନୁସ୍ସଲୋକାଦୀସୁ କତ୍ଥଚିପି ଅପତିଟ୍ଠିତୋତି ଅତ୍ଥୋ। ଦୀପୋୱ ତେଲସଙ୍ଖଯାତି ୱଟ୍ଟିତେଲାନଂ ସଙ୍ଖଯା ଅଭାୱା ପଦୀପୋ ଇୱ ନିବ୍ବାଯୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୧୧୯।ସତ୍ତଯୋଜନିକଂ ଆସୀତି ତସ୍ସ ପରିନିବ୍ବୁତସ୍ସ ପଦୁମୁତ୍ତରସ୍ସ ଭଗୱତୋ ରତନମଯଂ ଥୂପଂ ସତ୍ତଯୋଜନୁବ୍ବେଧଂ ଆସି ଅହୋସୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଧଜଂ ତତ୍ଥ ଅପୂଜେସିନ୍ତି ତତ୍ଥ ତସ୍ମିଂ ଚେତିଯେ ସବ୍ବଭଦ୍ଦଂ ସବ୍ବତୋ ଭଦ୍ଦଂ ସବ୍ବସୋ ମନୋରମଂ ଧଜଂ ପୂଜେସିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

୧୨୦।କସ୍ସପସ୍ସ ଚ ବୁଦ୍ଧସ୍ସାତି ପଦୁମୁତ୍ତରସ୍ସ ଭଗୱତୋ କାଲତୋ ପଟ୍ଠାଯ ଆଗତସ୍ସ ଦେୱମନୁସ୍ସେସୁ ସଂସରତୋ ମେ ମଯ୍ହଂ ଓରସୋ ପୁତ୍ତୋ ତିସ୍ସୋ ନାମ କସ୍ସପସ୍ସ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ଅଗ୍ଗସାୱକୋ ଜିନସାସନେ ବୁଦ୍ଧସାସନେ ଦାଯାଦୋ ଆସି ଅହୋସୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୧୨୧।ତସ୍ସ ହୀନେନ ମନସାତି ତସ୍ସ ମମ ପୁତ୍ତସ୍ସ ତିସ୍ସସ୍ସ ଅଗ୍ଗସାୱକସ୍ସ ହୀନେନ ଲାମକେନ ମନସା ଚିତ୍ତେନ ଅଭଦ୍ଦକଂ ଅସୁନ୍ଦରଂ ଅଯୁତ୍ତକଂ ‘‘ଅନ୍ତକୋ ପଚ୍ଛିମୋ’’ତି ୱାଚଂ ୱଚନଂ ଅଭାସିଂ କଥେସିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ତେନ କମ୍ମୱିପାକେନାତି ତେନ ଅରହନ୍ତଭତ୍ତୁପାନସଙ୍ଖାତସ୍ସ ଅକୁସଲକମ୍ମସ୍ସ ୱିପାକେନ। ପଚ୍ଛିମେ ଅଦ୍ଦସଂ ଜିନନ୍ତି ପଚ୍ଛିମେ ପରିଯୋସାନେ ପରିନିବ୍ବାନକାଲେ ମଲ୍ଲାନଂ ଉପୱତ୍ତନେ ସାଲୱନେ ପରିନିବ୍ବାନମଞ୍ଚେ ନିପନ୍ନଂ ଜିନଂ ଜିତସବ୍ବମାରଂ ଅମ୍ହାକଂ ଗୋତମସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧଂ ଅଦ୍ଦସଂ ଅହନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ‘‘ପଚ୍ଛା ମେ ଆସି ଭଦ୍ଦକ’’ନ୍ତିପି ପାଠୋ। ତସ୍ସ ପଚ୍ଛା ତସ୍ସ ଭଗୱତୋ ଅୱସାନକାଲେ ନିବ୍ବାନାସନ୍ନକାଲେ ମେ ମଯ୍ହଂ ଭଦ୍ଦକଂ ସୁନ୍ଦରଂ ଚତୁସଚ୍ଚପଟିୱିଜ୍ଝନଂ ଆସି ଅହୋସୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୧୨୨।ପବ୍ବାଜେସି ମହାୱୀରୋତି ମହାୱୀରିଯୋ ସବ୍ବସତ୍ତହିତୋ କରୁଣାଯୁତ୍ତୋ ଜିତମାରୋ ମୁନି ମଲ୍ଲାନଂ ଉପୱତ୍ତନେ ସାଲୱନେ ପଚ୍ଛିମେ ସଯନେ ପରିନିବ୍ବାନମଞ୍ଚେ ସଯିତୋୱ ମଂ ପବ୍ବାଜେସୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୧୨୩।ଅଜ୍ଜେୱଦାନି ପବ୍ବଜ୍ଜାତି ଅଜ୍ଜ ଏୱ ଭଗୱତୋ ପରିନିବ୍ବାନଦିୱସେଯେୱ ମମ ପବ୍ବଜ୍ଜା, ତଥା ଅଜ୍ଜ ଏୱ ଉପସମ୍ପଦା, ଅଜ୍ଜ ଏୱ ଦ୍ୱିପଦୁତ୍ତମସ୍ସ ସମ୍ମୁଖା ପରିନିବ୍ବାନଂ ଅହୋସୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ସେସଂ ସୁୱିଞ୍ଞେଯ୍ୟମେୱାତି।

ସୁଭଦ୍ଦତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୧୦। ଚୁନ୍ଦତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା

ସିଦ୍ଧତ୍ଥସ୍ସଭଗୱତୋତିଆଦିକଂ ଆଯସ୍ମତୋ ଚୁନ୍ଦତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅଯମ୍ପି ପୁରିମବୁଦ୍ଧେସୁ କତପୁଞ୍ଞସମ୍ଭାରୋ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଭୱେ ୱିୱଟ୍ଟୂପନିସ୍ସଯାନି ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ସିଦ୍ଧତ୍ଥସ୍ସ ଭଗୱତୋ କାଲେ ୱିଭୱସମ୍ପନ୍ନେ କୁଲେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ୱିଞ୍ଞୁତଂ ପତ୍ୱା ସତ୍ଥରି ପସୀଦିତ୍ୱା ସତ୍ତରତନମଯଂ ସୁୱଣ୍ଣଗ୍ଘିଯଂ କାରେତ୍ୱା ସୁମନପୁପ୍ଫେହି ଛାଦେତ୍ୱା ଭଗୱନ୍ତଂ ପୂଜେସି। ତାନି ପୁପ୍ଫାନି ଆକାସଂ ସମୁଗ୍ଗନ୍ତ୍ୱା ୱିତାନାକାରେନ ଅଟ୍ଠଂସୁ। ଅଥ ନଂ ଭଗୱା ‘‘ଅନାଗତେ ଗୋତମସ୍ସ ନାମ ଭଗୱତୋ ସାସନେ ଚୁନ୍ଦୋ ନାମ ସାୱକୋ ଭୱିସ୍ସତୀ’’ତି ବ୍ଯାକାସି। ସୋ ତେନ ପୁଞ୍ଞକମ୍ମେନ ତତୋ ଚୁତୋ ଦେୱଲୋକେ ଉପପନ୍ନୋ କମେନ ଛସୁ କାମାୱଚରଦେୱେସୁ ସୁଖଂ ଅନୁଭୱିତ୍ୱା ମନୁସ୍ସେସୁ ଚକ୍କୱତ୍ତିଆଦିସମ୍ପତ୍ତିଯୋ ଚ ଅନୁଭୱିତ୍ୱା ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ ବ୍ରାହ୍ମଣକୁଲେ ରୂପସାରିଯା ପୁତ୍ତୋ ସାରିପୁତ୍ତତ୍ଥେରସ୍ସ କନିଟ୍ଠୋ ହୁତ୍ୱା ନିବ୍ବତ୍ତି। ତସ୍ସ ୱିଞ୍ଞୁତଂ ପତ୍ତସ୍ସ ଆରୋହପରିଣାହରୂପୱଯାନଂ ସୁନ୍ଦରତାଯ ସକାରସ୍ସ ଚକାରଂ କତ୍ୱା ଚୁନ୍ଦୋତି ନାମଂ କରିଂସୁ। ସୋ ୱଯପ୍ପତ୍ତୋ ଘରାୱାସେ ଆଦୀନୱଂ ପବ୍ବଜ୍ଜାଯ ଚ ଆନିସଂସଂ ଦିସ୍ୱା ଭାତୁତ୍ଥେରସ୍ସ ସନ୍ତିକେ

ପଙ୍କଜିତ୍ୱା ୱିପସ୍ସିନଂ ୱଡ୍ଢେତ୍ୱା ନଚିରସ୍ସେୱ ଅରହତ୍ତଂ ପାପୁଣି।

୧୨୫। ସୋ ପତ୍ତଅରହତ୍ତଫଲୋ ଏକଦିୱସଂ ଅତ୍ତନୋ ପୁବ୍ବକମ୍ମଂ ସରିତ୍ୱା ସୋମନସ୍ସଜାତୋ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ସିଦ୍ଧତ୍ଥସ୍ସ ଭଗୱତୋତିଆଦିମାହ। ତଂ ହେଟ୍ଠା ୱୁତ୍ତତ୍ଥମେୱ। ଅଗ୍ଗିୟନ୍ତିଆଦୟୋପି ଉତ୍ତାନତ୍ଥାୟେୱ।

୧୨୮।ୱିତିଣ୍ଣକଙ୍ଖୋ ସମ୍ବୁଦ୍ଧୋତି ୱିସେସେନ ମଗ୍ଗାଧିଗମେନ ୱିଚିକିଚ୍ଛାୟ ଖେପିତତ୍ତା ୱିତିଣ୍ଣକଙ୍ଖୋ ଅସଂସୟୋ ସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ। ତିଣ୍ଣୋଘେହି ପୁରକ୍ଖତୋତି କାମୋଘାଦୀନଂ ଚତୁନ୍ନଂ ଓଘାନଂ ତିଣ୍ଣତ୍ତା ଅତିକ୍କନ୍ତତ୍ତା ଓଘତିଣ୍ଣେହି ଖୀଣାସୱେହି ପୁରକ୍ଖତୋ ପରିୱାରିତୋତି ଅତ୍ଥୋ। ବ୍ୟାକରଣଗାଥା ଉତ୍ତାନତ୍ଥାୟେୱ।

୧୩୯।ଉପଟ୍ଠହିଂ ମହାୱୀରନ୍ତି ଉତ୍ତମତ୍ଥସ୍ସ ନିବ୍ବାନସ୍ସ ପତ୍ତିୟା ପାପୁଣନତ୍ଥାୟ କପ୍ପସତସହସ୍ସାଧିକେସୁ ଚତୁରାସଙ୍ଖ୍ୟେୟ୍ୟେସୁ କପ୍ପେସୁ ପାରମିୟୋ ପୂରେନ୍ତେନ କତୱୀରିୟତ୍ତା ମହାୱୀରଂ ବୁଦ୍ଧଂ ଉପଟ୍ଠହିଂ ଉପଟ୍ଠାନଂ ଅକାସିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ଅଞ୍ଞେ ଚ ପେସଲେ ବହୂତି ନ କେୱଲମେୱ ବୁଦ୍ଧଂ ଉପଟ୍ଠହିଂ, ପେସଲେ ପିୟସୀଲେ ସୀଲୱନ୍ତେ ଅଞ୍ଞେ ଚ ବହୁଅଗ୍ଗସ୍ସେୱ ସାୱକେ, ମେ ମୟ୍ହଂ ଭାତରଂ ସାରିପୁତ୍ତତ୍ଥେରଞ୍ଚ ଉପଟ୍ଠହିନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୧୪୦।ଭାତରଂମେ ଉପଟ୍ଠହିତ୍ୱାତି ମୟ୍ହଂ ଭାତରଂ ଉପଟ୍ଠହିତ୍ୱା ୱତ୍ତପଟିୱତ୍ତଂ କତ୍ୱା ତସ୍ସ ପରିନିବ୍ବୁତକାଲେ ଭଗୱତୋ ପଠମଂ ପରିନିବ୍ବୁତତ୍ତା ତସ୍ସ ଧାତୁୟୋ ଗହେତ୍ୱା ପତ୍ତମ୍ହି ଓକିରିତ୍ୱା ଲୋକଜେଟ୍ଠସ୍ସ ନରାନଂ ଆସଭସ୍ସ ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ଉପନାମେସିଂ ଅଦାସିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

୧୪୧।ଉଭୋ ହତ୍ଥେହି ପଗ୍ଗୟ୍ହାତି ତଂ ମହା ଦିନ୍ନଂ ଧାତୁଂ ସୋ ଭଗୱା ଅତ୍ତନୋ ଉଭୋହି ହତ୍ଥେହି ପକାରେନ ଗହେତ୍ୱା ତଂ ଧାତୁଂ ସଂସୁଟ୍ଠୁ ଦସ୍ସୟନ୍ତୋ ଅଗ୍ଗସାୱକଂ ସାରିପୁତ୍ତତ୍ଥେରଂ କିତ୍ତୟି ପକାସେସୀତି ଅତ୍ଥୋ। ସେସଂ ଉତ୍ତାନତ୍ଥମେୱାତି।

ଚୁନ୍ଦତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

ପଞ୍ଚମୱଗ୍ଗୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

୬। ବୀଜନିୱଗ୍ଗୋ

୧। ୱିଧୂପନଦାୟକତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା

ପଦୁମୁତ୍ତରବୁଦ୍ଧସ୍ସାତିଆଦିକଂ ଆୟସ୍ମତୋ ୱିଧୂପନଦାୟକତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅୟମ୍ପି ପୁରିମଜିନୱରେସୁ ପୂରିତପୁଞ୍ଞସମ୍ଭାରୋ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଭୱେ ୱିୱଟ୍ଟୂପନିସ୍ସୟାନି ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ପଦୁମୁତ୍ତରସ୍ସ ଭଗୱତୋ କାଲେ ଏକସ୍ମିଂ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ୱିଞ୍ଞୁତଂ ପତ୍ତୋ ୱିଭୱସମ୍ପନ୍ନୋ ସଦ୍ଧାଜାତୋ ଭଗୱତି ପସନ୍ନୋ ଗିମ୍ହକାଲେ ସୁୱଣ୍ଣରଜତମୁତ୍ତାମଣିମୟଂ ବୀଜନିଂ କାରେତ୍ୱା ଭଗୱତୋ ଅଦାସି। ସୋ ତେନ ପୁଞ୍ଞକମ୍ମେନ ଦେୱେସୁ ଚ ମନୁସ୍ସେସୁ ଚ ସଂସରନ୍ତୋ ଦ୍ୱେ ସମ୍ପତ୍ତିୟୋ ଅନୁଭୱିତ୍ୱା ଇମସ୍ମିଂ ଅମ୍ହାକଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ଉପ୍ପନ୍ନକାଲେ ଏକସ୍ମିଂ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ଘରବନ୍ଧନେନ ବନ୍ଧିତ୍ୱା ଘରାୱାସେ ଆଦୀନୱଂ ଦିସ୍ୱା ପବ୍ବଜ୍ଜାୟ ଚ ଆନିସଂସଂ ଦିସ୍ୱା ସଦ୍ଧାସମ୍ପନ୍ନୋ ସାସନେ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ୱିପସ୍ସନଂ ୱଡ୍ଢେତ୍ୱା ନଚିରସ୍ସେୱ ଅରହା ଅହୋସି।

୧। ସୋ ‘‘କେନ ମୟା ପୁଞ୍ଞକମ୍ମେନ ଅୟଂ ଲୋକୁତ୍ତରସମ୍ପତ୍ତି ଲଦ୍ଧା’’ତି ଅତ୍ତନୋ ପୁବ୍ବକମ୍ମଂ ଅନୁସ୍ସରନ୍ତୋ ତଂ ପଚ୍ଚକ୍ଖତୋ ଞତ୍ୱା ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ପଦୁମୁତ୍ତରବୁଦ୍ଧସ୍ସାତିଆଦିମାହ। ତଂ ହେଟ୍ଠା ୱୁତ୍ତତ୍ଥମେୱ। ବୀଜନିକା ମୟା ଦିନ୍ନାତି ୱିସେସେନ ସନ୍ତାପୟନ୍ତାନଂ ସତ୍ତାନଂ ସନ୍ତାପଂ ନିବ୍ବାପେନ୍ତି ସୀତଲଂ ୱାତଂ ଜନେତୀତି ବୀଜନୀ, ବୀଜନୀୟେୱ ବୀଜନିକା, ସା ସତ୍ତରତନମୟା ୱିଜ୍ଜୋତମାନା ବୀଜନିକା ମୟା କାରାପେତ୍ୱା ଦିନ୍ନାତି ଅତ୍ଥୋ।

ୱିଧୂପନଦାୟକତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୨। ସତରଂସିତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା

ଉଚ୍ଚିୟଂ ସେଲମାରୁୟ୍ହାତିଆଦିକଂ ଆୟସ୍ମତୋ ସତରଂସିତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅୟମ୍ପି ପୁରିମବୁଦ୍ଧେସୁ କତାଧିକାରୋ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଭୱେ ୱିୱଟ୍ଟୂପନିସ୍ସୟାନି ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ପଦୁମୁତ୍ତରସ୍ସ ଭଗୱତୋ କାଲେ ବ୍ରାହ୍ମଣକୁଲେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ୱିଞ୍ଞୁତଂ ପତ୍ତୋ ସକ୍କଟବ୍ୟାକରଣେ ୱେଦତ୍ତୟେ ଚ ପାରଙ୍ଗତୋ ଘରାୱାସଂ ପହାୟ ଅରଞ୍ଞଂ ପୱିସିତ୍ୱା ଇସିପବ୍ବଜ୍ଜଂ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ହିମୱନ୍ତେ ୱାସଂ କପ୍ପେସି। ତସ୍ମିଂ ସମୟେ ପଦୁମୁତ୍ତରୋ ଭଗୱା ୱିୱେକକାମତାୟ ଉଚ୍ଚଂ ଏକଂ ପବ୍ବତଂ ଆରୁୟ୍ହ ଜଲିତଗ୍ଗିକ୍ଖନ୍ଧୋ ୱିୟ ନିସୀଦି। ତଂ ତଥାନିସିନ୍ନଂ ଭଗୱନ୍ତଂ ଦିସ୍ୱା ତାପସୋ ସୋମନସ୍ସଜାତୋ ଅଞ୍ଜଲିଂ ପଗ୍ଗୟ୍ହ ଅନେକେହି କାରଣେହି ଥୋମେସି। ସୋ ତେନ ପୁଞ୍ଞକମ୍ମେନ ତତୋ ଚୁତୋ ଛସୁ କାମାୱଚରଦେୱେସୁ ଦିବ୍ବସମ୍ପତ୍ତିଂ ଅନୁଭୱିତ୍ୱା ତତୋ ମନୁସ୍ସଲୋକେ ସତରଂସୀ ନାମ ଚକ୍କୱତ୍ତୀ ରାଜା ହୁତ୍ୱା ନିବ୍ବତ୍ତି। ତମ୍ପି ସମ୍ପତ୍ତିଂ ଅନେକକ୍ଖତ୍ତୁଂ ଅନୁଭୱିତ୍ୱା ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ ଏକସ୍ମିଂ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ପୁବ୍ବପୁଞ୍ଞସମ୍ଭାରୱସେନ ଞାଣସ୍ସ ପରିପକ୍କତ୍ତା ସତ୍ତୱସ୍ସିକୋୱ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ଅରହତ୍ତଂ ପାପୁଣି।

୮-୯। ସୋ ‘‘ଅହଂ କେନ କମ୍ମେନ ସତ୍ତୱସ୍ସିକୋୱ ସନ୍ତିପଦଂ ଅନୁପ୍ପତ୍ତୋସ୍ମୀ’’ତି ସରମାନୋ ପୁବ୍ବକମ୍ମଂ ଞାଣେନ ପଚ୍ଚକ୍ଖତୋ ଦିସ୍ୱା ସୋମନସ୍ସଜାତୋ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ଉଦାନୱସେନ ପକାସେନ୍ତୋ ଉଚ୍ଚିୟଂ ସେଲମାରୁୟ୍ହାତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ଉଚ୍ଚିୟନ୍ତି ଉଚ୍ଚଂ ସେଲମୟଂ ପବ୍ବତଂ ଆରୁୟ୍ହ ନିସୀଦି ପଦୁମୁତ୍ତରୋତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ପବ୍ବତସ୍ସାୱିଦୂରମ୍ହୀତି ଭଗୱତୋ ନିସିନ୍ନସ୍ସ ପବ୍ବତସ୍ସ ଆସନ୍ନଟ୍ଠାନେତି ଅତ୍ଥୋ। ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ମନ୍ତପାରଗୂତି ମନ୍ତସଙ୍ଖାତସ୍ସ ୱେଦତ୍ତୟସ୍ସ ପାରଂ ପରିୟୋସାନଂ କୋଟିଂ ଗତୋ ଏକୋ ବ୍ରାହ୍ମଣୋତି ଅତ୍ଥୋ, ଅଞ୍ଞଂ ୱିୟ ଅତ୍ତାନଂ ନିଦ୍ଦିସତି ଅୟଂ ମନ୍ତପାରଗୂତି। ଉପୱିଟ୍ଠଂ ମହାୱୀରନ୍ତି ତସ୍ମିଂ ପବ୍ବତେ ନିସିନ୍ନଂ ୱୀରୱନ୍ତଂ ଜିନଂ, କିଂ ୱିସିଟ୍ଠଂ? ଦେୱଦେୱଂ ସକଲଛକାମାୱଚରବ୍ରହ୍ମଦେୱାନଂ ଅତିଦେୱଂ ନରାସଭଂ ନରାନଂ ଆସଭଂ ସେଟ୍ଠଂ ଲୋକନାୟକଂ ସକଲସତ୍ତଲୋକଂ ନୟନ୍ତଂ ନିବ୍ବାନଂ ପାପେନ୍ତଂ ଅହଂ ଅଞ୍ଜଲିଂ ଦସନଖସମୋଧାନଞ୍ଜଲିପୁଟଂ ସିରସି ମୁଦ୍ଧନି ପଗ୍ଗହେତ୍ୱାନ ପତିଟ୍ଠପେତ୍ୱା ସନ୍ଥୱିଂ ସୁଟ୍ଠୁ ଥୋମେସିନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୧୨।ଅଭାସଥାତି ‘‘ୟେନାୟଂ ଅଞ୍ଜଲୀ ଦିନ୍ନୋ…ପେ… ଅରହା ସୋ ଭୱିସ୍ସତୀ’’ତି ବ୍ୟାକାସି। ସେସଂ ଉତ୍ତାନତ୍ଥମେୱାତି।

ସତରଂସିତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୩। ସୟନଦାୟକତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା

ପଦୁମୁତ୍ତରବୁଦ୍ଧସ୍ସାତିଆଦିକଂ ଆୟସ୍ମତୋ ସୟନଦାୟକତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅୟମ୍ପି ପୁରିମବୁଦ୍ଧେସୁ କତାଧିକାରୋ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଭଵେ ୱିୱଟ୍ଟୂପନିସ୍ସୟାନି ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ପଦୁମୁତ୍ତରସ୍ସ ଭଗଵତୋ କାଲେ ଏକସ୍ମିଂ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ୱିଞ୍ଞୁତଂ ପତ୍ତୋ ଘରାୱାସଂ ସଣ୍ଠପେତ୍ୱା ସୁଖମନୁଭଵନ୍ତୋ ସତ୍ଥୁ ଧମ୍ମଦେସନଂ ସୁତ୍ୱା ସତ୍ଥରି ପସନ୍ନୋ ଦନ୍ତସୁୱଣ୍ଣରଜତମୁତ୍ତମଣିମୟଂ ମହାରହଂ ମଞ୍ଚଂ କାରାପେତ୍ୱା ଚୀନପଟ୍ଟକମ୍ବଲାଦୀନି ଅତ୍ଥରିତ୍ୱା ସୟନତ୍ଥାୟ ଭଗଵତୋ ଅଦାସି। ଭଗୱା ତସ୍ସ ଅନୁଗ୍ଗହଂ କରୋନ୍ତୋ ତତ୍ଥ ସୟି । ସୋ ତେନ ପୁଞ୍ଞକମ୍ମେନ ଦେୱମନୁସ୍ସେସୁ ସଂସରନ୍ତୋ ତଦନୁରୂପଂ ଆକାସଗମନସୁଖସେୟ୍ୟାଦିସୁଖଂ ଅନୁଭୱିତ୍ୱା ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ ୱିଭୱସମ୍ପନ୍ନେ ଏକସ୍ମିଂ କୁଲେ ନିବ୍ବତ୍ତିତ୍ୱା ୱିଞ୍ଞୁତଂ ପାପୁଣିତ୍ୱା ସତ୍ଥୁ ଧମ୍ମଦେସନଂ ସୁତ୍ୱା ପସନ୍ନମାନସୋ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ୱିପସ୍ସନ୍ତୋ ନଚିରସ୍ସେୱ ଅରହା ଅହୋସି।

୨୦। ସୋ ଅତ୍ତନୋ ପୁବ୍ବକମ୍ମଂ ସରିତ୍ୱା ସୋମନସ୍ସଜାତୋ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ପଦୁମୁତ୍ତରବୁଦ୍ଧସ୍ସାତିଆଦିମାହ। ତଂ ହେଟ୍ଠା ୱୁତ୍ତତ୍ଥମେୱ।

୨୧।ସୁଖେତ୍ତେ ବୀଜସମ୍ପଦାତି ଯଥା ତିଣକଚୱରରହିତେ କଦ୍ଦମାଦିସମ୍ପନ୍ନେ ସୁଖେତ୍ତେ ୱୁତ୍ତବୀଜାନି ସାଦୁଫଲାନି ନିପ୍ଫାଦେନ୍ତି, ଏୱମେୱ ରାଗଦୋସାଦିଦିୟଡ୍ଢସହସ୍ସକିଲେସସଙ୍ଖାତତିଣକଚୱରରହିତେ ସୁଦ୍ଧସନ୍ତାନେ ପୁଞ୍ଞକ୍ଖେତ୍ତେ ୱୁତ୍ତଦାନାନି ଅପ୍ପାନିପି ସମାନାନି ମହପ୍ଫଲାନି ହୋନ୍ତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ସେସଂ ସୁୱିଞ୍ଞେୟ୍ୟମେୱାତି।

ସୟନଦାୟକତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୪। ଗନ୍ଧୋଦକିୟତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା

ପଦୁମୁତ୍ତରବୁଦ୍ଧସ୍ସାତିଆଦିକଂ ଆୟସ୍ମତୋ ଗନ୍ଧୋଦକିୟତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅୟମ୍ପି ପୁରିମମୁନିୱରେସୁ କତାଧିକାରୋ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଭଵେ ୱିୱଟ୍ଟୂପନିସ୍ସୟାନି ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ପଦୁମୁତ୍ତରସ୍ସ ଭଗଵତୋ କାଲେ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ପରିନିବ୍ବୁତେ ଭଗୱତି ନଗରୱାସିନୋ ବୋଧିପୂଜଂ କୁରୁମାନେ ଦିସ୍ୱା ୱିଚିତ୍ତଘଟେ ଚନ୍ଦନକପ୍ପୂରାଗରୁଆଦିମିସ୍ସକସୁଗନ୍ଧୋଦକେନ ପୂରେତ୍ୱା ବୋଧିରୁକ୍ଖଂ ଅଭିସିଞ୍ଚି। ତସ୍ମିଂ ଖଣେ ଦେୱୋ ମହାଧାରାହି ପୱସ୍ସି। ତଦା ସୋ ଅସନିୱେଗେନ କାଲଂ କତୋ। ତେନେୱ ପୁଞ୍ଞକମ୍ମେନ ଦେୱଲୋକେ ନିବ୍ବତ୍ତି, ତତ୍ଥେୱ ଠିତୋ ''ଅହୋ ବୁଦ୍ଧୋ, ଅହୋ ଧମ୍ମୋ''ତିଆଦିଗାଥାୟୋ ଅଭାସି। ଏୱଂ ସୋ ଦେୱମନୁସ୍ସେସୁ ସମ୍ପତ୍ତିୟୋ ଅନୁଭୱିତ୍ୱା ସବ୍ବପରିଳାହୱିପ୍ପମୁତ୍ତୋ ନିବ୍ବତ୍ତନିବ୍ବତ୍ତଟ୍ଠାନେ ସୀତିଭାୱମୁପଗତୋ ସୁଖିତୋ ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ୱିଞ୍ଞୁତଂ ପତ୍ତୋ ସତ୍ଥରି ପସନ୍ନୋ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା କମ୍ମଟ୍ଠାନଂ ଆରଭିତ୍ୱା ୱିପସ୍ସନ୍ତୋ ନଚିରସ୍ସେୱ ଅରହତ୍ତଂ ପାପୁଣି। ପୁବ୍ବେ କତପୁଞ୍ଞେନ ଗନ୍ଧୋଦକିୟତ୍ଥେରୋତି ପାକଟୋ ଅହୋସି।

୨୫। ସୋ ଏକଦିୱସଂ ଅତ୍ତନୋ ପୁବ୍ବକମ୍ମଂ ସରିତ୍ୱା ସୋମନସ୍ସଜାତୋ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ପଦୁମୁତରସ୍ସାତିଆଦିମାହ। ତଂ ୱୁତ୍ତତ୍ଥମେୱ। ମହାବୋଧିମହୋ ଅହୂତି ମହାବୋଧିରୁକ୍ଖସ୍ସ ପୂଜା ଅହୋସୀତି ଅତ୍ଥୋ। ୱିଚିତ୍ତଂ ଘଟମାଦାୟାତି ଅନେକେହି ଚିତ୍ତକମ୍ମସୁୱଣ୍ଣକମ୍ମେହି ୱିଚିତ୍ତଂ ସୋଭମାନଂ ଗନ୍ଧୋଦକପୁଣ୍ଣଂ ଘଟଂ ଗହେତ୍ୱାତି ଅତ୍ଥୋ । ଗନ୍ଧୋଦକମଦାସହନ୍ତି ଗନ୍ଧୋଦକଂ ଅଦାସିଂ, ଅହଂ ଗନ୍ଧୋଦକେନ ଅଭିସିଞ୍ଚିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

୨୬।ନ୍ହାନକାଲେଚ ବୋଧିଯାତି ବୋଧିଯା ପୂଜାକରଣସମୟେତି ଅତ୍ଥୋ। ସେସଂ ଉତ୍ତାନତ୍ଥମେୱାତି।

ଗନ୍ଧୋଦକିୟତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୫। ଓପୱୟ୍ହତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା

ପଦୁମୁତ୍ତରବୁଦ୍ଧସ୍ସାତିଆଦିକଂ ଆୟସ୍ମତୋ ଓପୱୟ୍ହତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅୟମ୍ପି ପୁରିମବୁଦ୍ଧେସୁ କତାଧିକାରୋ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଭଵେ ୱିୱଟ୍ଟୂପନିସ୍ସୟାନି ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ପଦୁମୁତ୍ତରଜିନାଦିଚ୍ଚେ ଲୋକେ ପାତୁଭୂତେ ଏକସ୍ମିଂ ୱିଭୱସମ୍ପନ୍ନକୁଲେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ୱୁଦ୍ଧିମନ୍ୱାୟ ମହଦ୍ଧନୋ ମହାଭୋଗୋ ଘରାୱାସଂ ୱସମାନୋ ସାସନେ ପସନ୍ନୋ ସତ୍ଥରି ପସାଦବହୁମାନୋ ଆଜାନୀୟେନ ସିନ୍ଧୱେନ ପୂଜଂ ଅକାସି, ପୂଜେତ୍ୱା ଚ ପନ ''ବୁଦ୍ଧାଦୀନଂ ସମଣାନଂ ହତ୍ଥିଅସ୍ସାଦୟୋ ନ କପ୍ପନ୍ତି, କପ୍ପିୟଭଣ୍ଡଂ ଦସ୍ସାମୀ''ତି ଚିନ୍ତେତ୍ୱା ତଂ ଅଗ୍ଘାପେତ୍ୱା ତଦଗ୍ଘନକେନ କହାପଣେନ କପ୍ପିୟଂ କପ୍ପାସିକକମ୍ବଲକୋଜୱାଦିକଂ ଚୀୱରଂ କପ୍ପୂରତକ୍କୋଲାଦିକଂ ଭେସଜ୍ଜପରିକ୍ଖାରଞ୍ଚ ଅଦାସି। ସୋ ତେନ ପୁଞ୍ଞକମ୍ମେନ ଯାୱତାୟୁକଂ ଠତ୍ୱା ତତୋ ଚୁତୋ ଦେୱେସୁ ଚ ମନୁସ୍ସେସୁ ଚ ହତ୍ଥିଅସ୍ସାଦିଅନେକୱାହନସମ୍ପନ୍ନୋ ସୁଖଂ ଅନୁଭୱିତ୍ୱା ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ ଏକସ୍ମିଂ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ୱିଞ୍ଞୁତଂ

ପତ୍ତୋ ସଦ୍ଧାସମ୍ପନ୍ନୋ ସାସନେ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା କମ୍ମଟ୍ଠାନଂ ଗହେତ୍ୱା ୱିପସ୍ସନଂ ୱଡ୍ଢେତ୍ୱା ମଗ୍ଗପଟିପାଟିଯା ଅରହତ୍ତେ ପତିଟ୍ଠାସି, ପୁବ୍ବେ କତପୁଞ୍ଞସମ୍ଭାରୱସେନ ଓପୱଯ୍ହତ୍ଥେରୋତି ପାକଟୋ ଅହୋସି।

୩୩। ସୋ ‘‘କେନ ନୁ ଖୋ କାରଣେନ ଇଦଂ ମଯା ସନ୍ତିପଦଂ ଅଧିଗତ’’ନ୍ତି ଉପଧାରେନ୍ତୋ ପୁବ୍ବକମ୍ମଂ ଞାଣେନ ପଚ୍ଚକ୍ଖତୋ ଞତ୍ୱା ସୋମନସ୍ସଜାତୋ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ଉଦାନୱସେନ ପକାସେନ୍ତୋ ପଦୁମୁତ୍ତରବୁଦ୍ଧସ୍ସାତିଆଦିମାହ। ତଂ ୱୁତ୍ତତ୍ଥମେୱ। ଆଜାନୀଯମଦାସହନ୍ତି ଆଜାନୀଯଂ ଉତ୍ତମଜାତିସିନ୍ଧୱଂ ଅହଂ ଅଦାସିଂ ପୂଜେସିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

୩୫।ସପତ୍ତଭାରୋତି ସସ୍ସ ଅତ୍ତନୋ ପତ୍ତାନି ଅଟ୍ଠ ପରିକ୍ଖାରାନି ଭାରାନି ଯସ୍ସ ସୋ ସପତ୍ତଭାରୋ, ଅଟ୍ଠପରିକ୍ଖାରଯୁତ୍ତୋତି ଅତ୍ଥୋ।

୩୬।ଖମନୀଯମଦାସହନ୍ତି ଖମନୀଯଯୋଗ୍ଗଂ ଚୀୱରାଦିକପ୍ପିଯପରିକ୍ଖାରନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

୪୦।ଚରିମୋତି ପରିଯୋସାନୋ କୋଟିପ୍ପତ୍ତୋ ଭୱୋତି ଅତ୍ଥୋ। ସେସଂ ସୁୱିଞ୍ଞେଯ୍ୟମେୱାତି।

ଓପୱଯ୍ହତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୬। ସପରିୱାରାସନତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା

ପଦୁମୁତ୍ତରବୁଦ୍ଧସ୍ସାତିଆଦିକଂ ଆଯସ୍ମତୋ ସପରିୱାରାସନତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ସୋପି ପୁରିମବୁଦ୍ଧେସୁ କତାଧିକାରୋ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଭୱେସୁ ୱିୱଟ୍ଟୂପନିସ୍ସଯାନି ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ପଦୁମୁତ୍ତରସ୍ସ ଭଗୱତୋ କାଲେ ୱିଭୱସମ୍ପନ୍ନେ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ୱୁଦ୍ଧିପ୍ପତ୍ତୋ ସଦ୍ଧାଜାତୋ ସାସନେ ପସନ୍ନୋ ଦାନଫଲଂ ସଦ୍ଦହନ୍ତୋ ନାନଗ୍ଗରସଭୋଜନେନ ଭଗୱତୋ ପିଣ୍ଡପାତଂ ଅଦାସି, ଦତ୍ୱା ଚ ପନ ଭୋଜନସାଲାଯଂ ଭୋଜନଟ୍ଠାଯ ନିସିନ୍ନାସନଂ ଜାତିସୁମନମଲ୍ଲିକାଦୀହି ଅଲଙ୍କରି। ଭଗୱା ଚ ଭତ୍ତାନୁମୋଦନମକାସି। ସୋ ତେନ ପୁଞ୍ଞକମ୍ମେନ ଦେୱମନୁସ୍ସେସୁ ସଂସରନ୍ତୋ ଅନେକୱିଧଂ ସମ୍ପତ୍ତିଂ ଅନୁଭୱିତ୍ୱା ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ ୱିଭୱସମ୍ପନ୍ନେ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ୱୁଦ୍ଧିମନ୍ୱାଯ ସଦ୍ଧୋ ପସନ୍ନୋ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ନ ଚିରସ୍ସେୱ ଅରହା ଅହୋସି।

୪୩। ସୋ ଏୱଂ ପତ୍ତସନ୍ତିପଦୋ ‘‘କେନ ନୁ ଖୋ ପୁଞ୍ଞେନ ଇଦଂ ସନ୍ତିପଦଂ ଅନୁପ୍ପତ୍ତ’’ନ୍ତି ଞାଣେନ ଉପଧାରେନ୍ତୋ ପୁବ୍ବକମ୍ମଂ ଦିସ୍ୱା ସୋମନସ୍ସଜାତୋ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ପଦୁମୁତ୍ତରବୁଦ୍ଧସ୍ସାତିଆଦିମାହ। ତଂ ୱୁତ୍ତତ୍ଥମେୱ। ପିଣ୍ଡପାତଂ ଅଦାସହନ୍ତି ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଲଦ୍ଧାନଂ ପିଣ୍ଡାନଂ କବଳଂ କବଳଂ କତ୍ୱା ପାତବ୍ବତୋ ଖାଦିତବ୍ବତୋ ଆହାରୋ ପିଣ୍ଡପାତୋ, ତଂ ପିଣ୍ଡପାତଂ ଭଗୱତୋ ଅଦାସିଂ, ଭଗୱନ୍ତଂ ଭୋଜେସିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

୪୪।ଅକିତ୍ତଯିପିଣ୍ଡପାତନ୍ତି ମଯା ଦିନ୍ନପିଣ୍ଡପାତସ୍ସ ଗୁଣଂ ଆନିସଂସଂ ପକାସେସୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୪୮।ସଂୱୁତୋ ପାତିମୋକ୍ଖସ୍ମିନ୍ତି ପାତିମୋକ୍ଖସଂୱରସୀଲେନ ସଂୱୁତୋ ପିହିତୋ ପଟିଚ୍ଛନ୍ନୋତି ଅତ୍ଥୋ। ଇନ୍ଦ୍ରିଯେସୁ ଚ ପଞ୍ଚସୂତି ଚକ୍ଖୁନ୍ଦ୍ରିଯାଦୀସୁ ପଞ୍ଚସୁ ଇନ୍ଦ୍ରିଯେସୁ ରୂପାଦୀହି ଗୋପିତୋ ଇନ୍ଦ୍ରିଯସଂୱରସୀଲଞ୍ଚ ଗୋପିତୋତି ଅତ୍ଥୋ। ସେସଂ ସୁୱିଞ୍ଞେଯ୍ୟମେୱାତି।

ସପରିୱାରାସନତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୭। ପଞ୍ଚଦୀପକତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା

ପଦୁମୁତ୍ତରବୁଦ୍ଧସ୍ସାତିଆଦିକଂ ଆଯସ୍ମତୋ ପଞ୍ଚଦୀପକତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅଯମ୍ପି ପୁରିମବୁଦ୍ଧେସୁ କତାଧିକାରୋ ଉପ୍ପନ୍ନୁପ୍ପନ୍ନଭୱେସୁ ୱିୱଟ୍ଟୂପନିସ୍ସଯାନି ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ପଦୁମୁତ୍ତରସ୍ସ ଭଗୱତୋ କାଲେ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ୱୁଦ୍ଧିମନ୍ୱାଯ ଘରାୱାସେ ୱସନ୍ତୋ ଭଗୱତୋ ଧମ୍ମଂ ସୁତ୍ୱା ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠିଯଂ ପତିଟ୍ଠିତୋ ସଦ୍ଧୋ ପସନ୍ନୋ ମହାଜନେହି ବୋଧିପୂଜଂ କଯିରମାନଂ ଦିସ୍ୱା ସଯମ୍ପି ବୋଧିଂ ପରିୱାରେତ୍ୱା ଦୀପଂ ଜାଲେତ୍ୱା ପୂଜେସି। ସୋ ତେନ ପୁଞ୍ଞକମ୍ମେନ ଦେୱମନୁସ୍ସେସୁ ସଂସରନ୍ତୋ ଚକ୍କୱତ୍ତିସମ୍ପତ୍ତିଆଦଯୋ ଅନୁଭୱିତ୍ୱା ସବ୍ବତ୍ଥେୱ ଉପ୍ପନ୍ନଭୱେ ଜଲମାନୋ ଜୋତିସମ୍ପନ୍ନୱିମାନାଦୀସୁ ୱସିତ୍ୱା ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ ଏକସ୍ମିଂ ୱିଭୱସମ୍ପନ୍ନେ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ୱୁଦ୍ଧିପ୍ପତ୍ତୋ ସଦ୍ଧାଜାତୋ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ନଚିରସ୍ସେୱ ଅରହା ଅହୋସି, ଦୀପପୂଜାନିସ୍ସନ୍ଦେନ ଦୀପକତ୍ଥେରୋତି ପାକଟୋ।

୫୦। ସୋ ଏକଦିଵସଂ ଅତ୍ତନୋ ପୁବ୍ବକମ୍ମଂ ସରିତ୍ଵା ସୋମନସ୍ସଜାତୋ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ପଦୁମୁତ୍ତରବୁଦ୍ଧସ୍ସାତିଆଦିମାହ। ତଂ ଵୁତ୍ତତ୍ଥମେଵ। ଉଜୁଦିଟ୍ଠି ଅହୋସହନ୍ତି ଵଙ୍କଂ ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠିଂ ଛଡ୍ଡେତ୍ଵା ଉଜୁ ଅଵଙ୍କଂ ନିବ୍ବାନାଭିମୁଖଂ ପାପୁଣନସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି ଅହୋସିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

୫୧ ।ପଦୀପଦାନଂ ପାଦାସିନ୍ତି ଏତ୍ଥ ପକାରେନ ଦିପ୍ପତି ଜୋତତୀତି ପଦୀପୋ, ତସ୍ସ ଦାନଂ ପଦୀପଦାନଂ, ତଂ ଅଦାସିଂ ପଦୀପପୂଜଂ ଅକାସିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ସେସଂ ସବ୍ବତ୍ଥ ଉତ୍ତାନତ୍ଥମେଵାତି।

ପଞ୍ଚଦୀପକତ୍ଥେରଅପଦାନଵଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୮। ଧଜଦାୟକତ୍ଥେରଅପଦାନଵଣ୍ଣନା

ପଦୁମୁତ୍ତରବୁଦ୍ଧସ୍ସାତିଆଦିକଂ ଆୟସ୍ମତୋ ଧଜଦାୟକତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅୟମ୍ପି ପୁରିମବୁଦ୍ଧେସୁ କତାଧିକାରୋ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଭଵେ ଵିଵଟ୍ଟୂପନିସ୍ସୟାନି ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ପଦୁମୁତ୍ତରସ୍ସ ଭଗଵତୋ କାଲେ ଏକସ୍ମିଂ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ଵୁଦ୍ଧିମନ୍ଵାୟ ସତ୍ଥରି ପସୀଦିତ୍ଵା ସୁନ୍ଦରେହି ଅନେକେହି ଵତ୍ଥେହି ଧଜଂ କାରାପେତ୍ଵା ଧଜପୂଜଂ ଅକାସି। ସୋ ତେନ ପୁଞ୍ଞକମ୍ମେନ ଉପ୍ପନ୍ନୁପ୍ପନ୍ନଭଵେ ଉଚ୍ଚକୁଲେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ପୂଜନିୟୋ ଅହୋସି। ଅପରଭାଗେ ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ ଏକସ୍ମିଂ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ଵୁଦ୍ଧିମନ୍ଵାୟ ପୁତ୍ତଦାରେହି ଵଡ୍ଢିତ୍ଵା ମହାଭୋଗୋ ୟସଵା ସଦ୍ଧାଜାତୋ ସତ୍ଥରି ପସନ୍ନୋ ଘରାଵାସଂ ପହାୟ ପବ୍ବଜିତ୍ଵା ନଚିରସ୍ସେଵ ଅରହା ଅହୋସି।

୫୭। ସୋ ପତ୍ତଅରହତ୍ତଫଲୋ ପୁବ୍ବକମ୍ମଂ ସରିତ୍ଵା ସୋମନସ୍ସଜାତୋ ଅତ୍ତନୋ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ପଦୁମୁତ୍ତରବୁଦ୍ଧସ୍ସାତିଆଦିମାହ। ତସ୍ସତ୍ଥୋ ପୁବ୍ବେ ଵୁତ୍ତୋୟେଵ। ହଟ୍ଠୋ ହଟ୍ଠେନ ଚିତ୍ତେନାତି ସୋମନସ୍ସସହଗତଚିତ୍ତୁପ୍ପତ୍ତିୟୁତ୍ତୋ ହଟ୍ଠୋ ପରିପୁଣ୍ଣରୂପକାୟୋ ସଦ୍ଧାସମ୍ପୟୁତ୍ତଚିତ୍ତତାୟ ହଟ୍ଠେନ ଚିତ୍ତେନ ସନ୍ତୁଟ୍ଠେନ ଚିତ୍ତେନାତି ଅତ୍ଥୋ। ଧଜମାରୋପୟିଂ ଅହନ୍ତି ଧୁନାତି କମ୍ପତି ଚଲତୀତି ଧଜଂ, ତଂ ଧଜଂ ଆରୋପୟିଂ ଵେଠଅଗ୍ଗେ ଲଗ୍ଗେତ୍ଵା ପୂଜେସିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

୫୮-୯ ।ପତିତପତ୍ତାନି ଗଣ୍ହିତ୍ଵାତି ପତିତାନି ବୋଧିପତ୍ତାନି ଗହେତ୍ଵା ଅହଂ ବହି ଛଡ୍ଡେସିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ଅନ୍ତୋସୁଦ୍ଧଂ ବହିସୁଦ୍ଧନ୍ତି ଅନ୍ତୋ ଚିତ୍ତସନ୍ତାନନାମକାୟତୋ ଚ ବହି ଚକ୍ଖୁସୋତାଦିରୂପକାୟତୋ ଚ ସୁଦ୍ଧିଂ ଅଧି ଵିସେସେନ ମୁତ୍ତଂ କିଲେସତୋ ଵିମୁତ୍ତଂ ଅନାସଵଂ ସମ୍ବୁଦ୍ଧଂ ଵିୟ ସମ୍ମୁଖା ଉତ୍ତମଂ ବୋଧିଂ ଅଵନ୍ଦିଂ ପଣାମମକାସିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ସେସଂ ସବ୍ବତ୍ଥ ଉତ୍ତାନତ୍ଥମେଵାତି।

ଧଜଦାୟକତ୍ଥେରଅପଦାନଵଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୯। ପଦୁମତ୍ଥେରଅପଦାନଵଣ୍ଣନା

ଚତୁସଚ୍ଚଂ ପକାସେନ୍ତୋତିଆଦିକଂ ଆୟସ୍ମତୋ ପଦୁମତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅୟମ୍ପି ପୁରିମବୁଦ୍ଧେସୁ କତକୁସଲସମ୍ଭାରୋ ପଦୁମୁତ୍ତରମୁନିନା ଧମ୍ମପଜ୍ଜୋତେ ଜୋତମାନେ ଏକସ୍ମିଂ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ଘରାଵାସଂ ସଣ୍ଠପେତ୍ଵା ଭୋଗସମ୍ପନ୍ନୋତି ପାକଟୋ। ସୋ ସତ୍ଥରି ପସୀଦିତ୍ଵା ମହାଜନେନ ସଦ୍ଧିଂ ଧମ୍ମଂ ସୁଣନ୍ତୋ ଧଜେନ ସହ ପଦୁମକଲାପଂ ଗହେତ୍ଵା ଅଟ୍ଠାସି, ସଧଜଂ ତଂ ପଦୁମକଲାପଂ ଆକାସମୁକ୍ଖିପିଂ, ତଂ ଅଚ୍ଛରିୟଂ ଦିସ୍ଵା ଅତିଵିୟ ସୋମନସ୍ସଜାତୋ ଅହୋସି। ସୋ ୟାଵଜୀଵଂ କୁସଲଂ କତ୍ଵା ଜୀଵିତପରିୟୋସାନେ ସଗ୍ଗେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ଧଜମିଵ ଛକାମାଵଚରେ ପାକଟୋ ପୂଜିତୋ ଚ ଦିବ୍ବସମ୍ପତ୍ତିମନୁଭଵିତ୍ଵା ମନୁସ୍ସେସୁ ଚ ଚକ୍କଵତ୍ତିସମ୍ପତ୍ତିମନୁଭଵିତ୍ଵା ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ ଵିଭଵସମ୍ପନ୍ନେ ସଦ୍ଧାସମ୍ପନ୍ନେ ଏକସ୍ମିଂ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ଵୁଦ୍ଧିମନ୍ଵାୟ ସଦ୍ଧାଜାତୋ ପଞ୍ଚଵସ୍ସିକୋଵ ପବ୍ବଜିତ୍ଵା ନଚିରସ୍ସେଵ ଅରହା ହୁତ୍ଵା କତପୁଞ୍ଞନାମେନ ପଦୁମତ୍ଥେରୋତି ପାକଟୋ।

୬୭। ଅତ୍ତନୋ ପୁବ୍ବକମ୍ମଂ ସରିତ୍ଵା ସୋମନସ୍ସଜାତୋ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ଚତୁସଚ୍ଚଂ ପକାସେନ୍ତୋତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ସଚ୍ଚନ୍ତି ତଥଂ ଅଵିତଥଂ ଅଵିପରୀତଂ ସଚ୍ଚଂ, ଦୁକ୍ଖସମୁଦୟନିରୋଧମଗ୍ଗଵସେନ ଚତ୍ତାରି ସଚ୍ଚାନି ସମାହଟାନୀତି ଚତୁସଚ୍ଚଂ, ତଂ ଚତୁସଚ୍ଚଂ ପକାସେନ୍ତୋ ଲୋକେ ପାକଟଂ କରୋନ୍ତୋତି ଅତ୍ଥୋ। ଵରଧମ୍ମପ୍ପଵତ୍ତକୋତି ଉତ୍ତମଧମ୍ମପ୍ପଵତ୍ତକୋ ପକାସକୋତି ଅତ୍ଥୋ। ଅମତଂ ଵୁଟ୍ଠିନ୍ତି ଅମତମହାନିବ୍ବାନଵୁଟ୍ଠିଧାରଂ ପଵସ୍ସନ୍ତୋ ପଗ୍ଘରନ୍ତୋ ସଦେଵକଂ ଲୋକଂ ତେମେନ୍ତୋ ସବ୍ବକିଲେସପରିଳାହଂ ନିବ୍ବାପେନ୍ତୋ ଧମ୍ମଵସ୍ସଂ ଵସ୍ସତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୬୮ ।ସଧଜଂ ପଦୁମଂ ଗୟ୍ହାତି ଧଜେନ ସହ ଏକତୋ କତ୍ଵା ପଦୁମଂ ପଦୁମକଲାପଂ ଗହେତ୍ଵାତି ଅତ୍ଥୋ। ଅଡ୍ଢକୋସେ ଠିତୋ ଅହନ୍ତି ଉଭୋ ଉକ୍ଖିପିତ୍ଵା ଠିତୋ ଅହନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ସେସଂ ସବ୍ବତ୍ଥ ଉତ୍ତାନତ୍ଥମେଵାତି।

ପଦୁମଚ୍ଛେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୧୦। ଅସନବୋଧିୟଚ୍ଛେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା

ଜାତିୟା ସତ୍ତୱସ୍ସୋହନ୍ତିଆଦିକଂ ଆୟସ୍ମତୋ ଅସନବୋଧିୟଚ୍ଛେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅୟମ୍ପି ପୁରିମବୁଦ୍ଧେସୁ କତାଧିକାରୋ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଭୱେ ୱିୱଟ୍ଟୂପନିସ୍ସୟାନି ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ତିସ୍ସସ୍ସ ଭଗୱତୋ କାଲେ ଅଞ୍ଞତରସ୍ମିଂ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ୱୁଦ୍ଧିପ୍ପତ୍ତୋ ସୁଖପ୍ପତ୍ତୋ ସାସନେ ପସନ୍ନୋ ଅସନବୋଧିତୋ ଫଲଂ ଗହେତ୍ୱା ତତୋ ୱୁଟ୍ଠିତବୋଧିତରୁଣେ ଗହେତ୍ୱା ବୋଧିଂ ରୋପେସି, ୟଥା ନ ୱିନସ୍ସତି ତଥା ଉଦକାସିଞ୍ଚନାଦିକମ୍ମେନ ରକ୍ଖିତ୍ୱା ପୂଜେସି। ସୋ ତେନ ପୁଞ୍ଞେନ ଦେୱମନୁସ୍ସେସୁ ସମ୍ପତ୍ତିୟୋ ଅନୁଭୱିତ୍ୱା ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ପରିପକ୍କସମ୍ଭାରତ୍ତା ସତ୍ତୱସ୍ସିକୋୱ ସମାନୋ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ଖୁରଗ୍ଗେୟେୱ ଅରହତ୍ତଂ ପାପୁଣି, ପୁରାକତପୁଞ୍ଞନାମେନ ଅସନବୋଧିୟଚ୍ଛେରୋତି ପାକଟୋ।

୭୮। ସୋ ପୁବ୍ବସମ୍ଭାରମନୁସ୍ସରିତ୍ୱା ସୋମନସ୍ସଜାତୋ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ଜାତିୟା ସତ୍ତୱସ୍ସୋହନ୍ତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ଜାତିୟାତି ମାତୁଗବ୍ଭତୋ ନିକ୍ଖନ୍ତକାଲତୋ ପଟ୍ଠାୟାତି ଅତ୍ଥୋ। ସତ୍ତୱସ୍ସୋ ପରିପୁଣ୍ଣସରଦୋ ଅହଂ ଲୋକନାୟକଂ ତିସ୍ସଂ ଭଗୱନ୍ତଂ ଅଦ୍ଦସନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ପସନ୍ନଚିତ୍ତୋ ସୁମନୋତି ପକାରେନ ପସନ୍ନଅନାଲୁଳିତଅୱିକମ୍ପିତଚିତ୍ତୋ, ସୁମନୋ ସୁନ୍ଦରମନୋ ସୋମନସ୍ସସହଗତଚିତ୍ତୋତି ଅତ୍ଥୋ।

୭୯।ତିସ୍ସସ୍ସାହଂ ଭଗୱତୋତି ତିକ୍ଖତ୍ତୁଂ ଜାତୋତି ତିସ୍ସୋ, ସୋ ମାତୁଗବ୍ଭତୋ, ମନୁସ୍ସଜାତିତୋ, ପଞ୍ଚକ୍ଖନ୍ଧତୋ ଚ ମୁତ୍ତୋ ହୁତ୍ୱା ଜାତୋ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ବୁଦ୍ଧୋ ଜାତୋତି ଅତ୍ଥୋ। ତସ୍ସ ତିସ୍ସସ୍ସ ଭଗୱତୋ ତାଦିନୋ, ଲୋକଜେଟ୍ଠସ୍ସ ଅସନବୋଧିଂ ଉତ୍ତମଂ ରୋପୟିନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୮୦।ଅସନୋ ନାମଧେୟ୍ୟେନାତି ନାମପଞ୍ଞତ୍ତିୟା ନାମସଞ୍ଞାୟ ଅସନୋ ନାମ ଅସନରୁକ୍ଖୋ ବୋଧି ଅହୋସୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଧରଣୀରୁହପାଦପୋତି ୱଲ୍ଲିରୁକ୍ଖପବ୍ବତଗଙ୍ଗାସାଗରାଦୟୋ ଧାରେତୀତି ଧରଣୀ, କା ସା? ପଥୱୀ, ତସ୍ସଂ ରୁହତି ପତିଟ୍ଠହତୀତି ଧରଣୀରୁହୋ, ପାଦେନ ପିୱତୀତି ପାଦପୋ, ପାଦସଙ୍ଖାତେନ ମୂଲେନ ସିଞ୍ଚିତୋଦକଂ ପିୱତି ଆପୋରସଂ ସିନେହଂ ଧାରେତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଧରଣୀରୁହୋ ଚ ସୋ ପାଦପୋ ଚାତି ଧରଣୀରୁହପାଦପୋ, ତଂ ଉତ୍ତମଂ ଅସନଂ ବୋଧିଂ ପଞ୍ଚ ୱସ୍ସାନି ପରିଚରିଂ ପୋସେସିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

୮୧।ପୁପ୍ଫିତଂ ପାଦପଂ ଦିସ୍ୱାତି ତଂ ମୟା ପୋସିତଂ ଅସନବୋଧିରୁକ୍ଖଂ ପୁପ୍ଫିତଂ ଅଚ୍ଛରୟୋଗ୍ଗଭୂତପୁପ୍ଫତ୍ତା ଅବ୍ଭୁତଂ ଲୋମହଂସକରଣଂ ଦିସ୍ୱା ସକଂକମ୍ମଂ ଅତ୍ତନୋ କମ୍ମଂ ପକିତ୍ତେନ୍ତୋ ପକାରେନ କଥୟନ୍ତୋ ବୁଦ୍ଧସେଟ୍ଠସ୍ସ ସନ୍ତିକଂ ଅଗମାସିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ସେସଂ ସବ୍ବତ୍ଥ ଉତ୍ତାନତ୍ଥମେୱାତି।

ଅସନବୋଧିୟଚ୍ଛେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

ଛଟ୍ଠୱଗ୍ଗୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

୭। ସକଚିନ୍ତନିୟୱଗ୍ଗୋ

୧। ସକଚିନ୍ତନିୟତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା

ପୱନଂକାନନଂ ଦିସ୍ୱାତିଆଦିକଂ ଆୟସ୍ମତୋ ସକଚିନ୍ତନିୟତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅୟମ୍ପି ପୁରିମବୁଦ୍ଧେସୁ କତାଧିକାରୋ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଭୱେ ୱିୱଟ୍ଟୂପନିସ୍ସୟାନି ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ୱିପସ୍ସିସ୍ସ ଭଗୱତୋ କାଲେ ଏକସ୍ମିଂ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ୱୁଦ୍ଧିମନ୍ୱାୟ ତସ୍ସ ଭଗୱତୋ ଆୟୁପରିୟୋସାନେ ଉପ୍ପନ୍ନୋ ଧରମାନଂ ଭଗୱନ୍ତଂ ଅପାପୁଣିତ୍ୱା ପରିନିବ୍ବୁତକାଲେ ଇସିପବ୍ବଜ୍ଜଂ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ହିମୱନ୍ତେ ୱସନ୍ତୋ ୱିୱେକଂ ରମଣୀୟଂ ଏକଂ ୱନଂ ପତ୍ୱା ତତ୍ଥେୱେକାୟ କନ୍ଦରାୟ ପୁଲିନଚେତିୟଂ କତ୍ୱା ଭଗୱତି ସଞ୍ଞଂ କତ୍ୱା ସଧାତୁକସଞ୍ଞଞ୍ଚ କତ୍ୱା ୱନପୁପ୍ଫେହି ପୂଜେତ୍ୱା ନମସ୍ସମାନୋ ପରିଚରି। ସୋ ତେନ ପୁଞ୍ଞକମ୍ମେନ ଦେୱମନୁସ୍ସେସୁ ସଂସରନ୍ତୋ ଦ୍ୱୀସୁ ଅଗ୍ଗଂ ଅଗ୍ଗସମ୍ପତ୍ତିଂ ଅଗ୍ଗଞ୍ଚ ଚକ୍କୱତ୍ତିସମ୍ପତ୍ତିଂ ଅନୁଭୱିତ୍ୱା ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ ଏକସ୍ମିଂ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ୱିଭୱସମ୍ପନ୍ନୋ ସଦ୍ଧାସମ୍ପନ୍ନୋ ସତ୍ଥରି ପସୀଦିତ୍ୱା ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ଅରହା ଛଳଭିଞ୍ଞୋ ଅହୋସି।

୧। ସୋ ଅତ୍ତନୋ ପୁବ୍ବକମ୍ମଂ ସରିତ୍ୱା ସୋମନସ୍ସଜାତୋ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ପୱନଂ କାନନଂ ଦିସ୍ୱାତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ପୱନନ୍ତି ପକାରେନ ୱନଂ ପତ୍ଥଟଂ ୱିତ୍ଥିଣ୍ଣଂ ଗହନଭୂତନ୍ତି ପୱନଂ। କାନନଂ ଅୱକୁଚ୍ଛିତଂ ଆନନଂ ଅୱହନଂ ସତତଂ ସୀହବ୍ୟଗ୍ଘୟକ୍ଖରକ୍ଖସମଦ୍ଦହତ୍ଥିଅସ୍ସସୁପଣ୍ଣୋରଗେହି ୱିହଙ୍ଗଗଣସଦ୍ଦକୁକ୍କୁଟକୋକିଲେହି ୱା ବହଲନ୍ତି କାନନଂ, ତଂ କାନନସଙ୍ଖାତଂ ପୱନଂ ମନୁସ୍ସସଦ୍ଦୱିରହିତତ୍ତା ଅପ୍ପସଦ୍ଦଂ ନିସ୍ସଦ୍ଦନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ଅନାୱିଲନ୍ତି ନ ଆୱିଲଂ ଉପଦ୍ଦୱରହିତନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ଇସୀନଂ ଅନୁଚିଣ୍ଣନ୍ତି ବୁଦ୍ଧପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧଅରହନ୍ତଖୀଣାସୱସଙ୍ଖାତାନଂ ଇସୀନଂ ଅନୁଚିଣ୍ଣଂ ନିସେୱିତନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ଆହୁତୀନଂପଟିଗ୍ଗହନ୍ତି ଆହୁନଂ ୱୁଚ୍ଚତି ପୂଜାସକ୍କାରଂ ପଟିଗ୍ଗହଂ ଗେହସଦିସନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

୨ ।ଥୂପଂ କତ୍ୱାନ ୱେଳୁନାତି ୱେଳୁପେସିକାହି ଚେତିୟଂ କତ୍ୱାତି ଅତ୍ଥୋ। ନାନାପୁପ୍ଫଂ ସମୋକିରିନ୍ତି ଚମ୍ପକାଦୀହି ଅନେକେହି ପୁପ୍ଫେହି ସମୋକିରିଂ ପୂଜେସିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ସମ୍ମୁଖା ୱିୟ ସମ୍ବୁଦ୍ଧନ୍ତି ସଜୀୱମାନସ୍ସ ସମ୍ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ସମ୍ମୁଖା ଇୱ ନିମ୍ମିତଂ ଉପ୍ପାଦିତଂ ଚେତିୟଂ ଅହଂ ଅଭି ୱିସେସେନ ୱନ୍ଦିଂ ପଣାମମକାସିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ସେସଂ ସୁୱିଞ୍ଞେୟ୍ୟମେୱାତି।

ସକଚିନ୍ତନିୟତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୨। ଅୱୋପୁପ୍ଫିୟତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା

ୱିହାରା ଅଭିନିକ୍ଖମ୍ମାତିଆଦିକଂ ଆୟସ୍ମତୋ ଅୱୋପୁପ୍ଫିୟତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅୟମ୍ପି ପୁରିମବୁଦ୍ଧେସୁ କତାଧିକାରୋ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଭୱେ ୱିୱଟ୍ଟୂପନିସ୍ସୟାନି ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ସିଖିସ୍ସ ଭଗୱତୋ କାଲେ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ୱିଞ୍ଞୁତଂ ପତ୍ତୋ ସଦ୍ଧାସମ୍ପନ୍ନୋ ଧମ୍ମଂ ସୁତ୍ୱା ସୋମନସ୍ସପ୍ପତ୍ତୋ ନାନାପୁପ୍ଫାନି ଉଭୋହି ହତ୍ଥେହି ଗହେତ୍ୱା ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ଉପରି ଅବ୍ଭୁକ୍କିରି। ସୋ ତେନ ପୁଞ୍ଞେନ ଦେୱମନୁସ୍ସେସୁ ସଂସରନ୍ତୋ ସଗ୍ଗସମ୍ପତ୍ତିଞ୍ଚ ଚକ୍କୱତ୍ତିସମ୍ପତ୍ତିଞ୍ଚ ଅନୁଭୱିତ୍ୱା ସବ୍ବତ୍ଥ ପୂଜିତୋ ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ ଏକସ୍ମିଂ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ୱୁଦ୍ଧିପ୍ପତ୍ତୋ ସାସନେ ପସୀଦିତ୍ୱା ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ନଚିରସ୍ସେୱ ଅରହା ଅହୋସି। ଆ ସମନ୍ତତୋ କାସତି ଦିପ୍ପତୀତି ଆକାସୋ, ତସ୍ମିଂ ଆକାସେ ପୁପ୍ଫାନଂ ଅୱକିରିତତ୍ତା ଅୱୋପୁପ୍ଫିୟତ୍ଥେରୋତି ପାକଟୋ।

୭। ଏୱଂ ପତ୍ତସନ୍ତିପଦୋ ଅତ୍ତନୋ ପୁବ୍ବକମ୍ମଂ ସରିତ୍ୱା ସୋମନସ୍ସଜାତୋ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ୱିହାରା ଅଭିନିକ୍ଖମ୍ମାତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ୱିହାରାତି ୱିସେସେନ ହରତି ଚତୂହି ଇରିୟାପଥେହି ଅପତନ୍ତଂ ଅତ୍ତଭାୱଂ ଆହରତି ପୱତ୍ତେତି ଏତ୍ଥାତି ୱିହାରୋ, ତସ୍ମା ୱିହାରା ଅଭି ୱିସେସେନ ନିକ୍ଖମ୍ମ ନିକ୍ଖମିତ୍ୱା। ଅବ୍ଭୁଟ୍ଠାସି ଚ ଚଙ୍କମେତି ଚଙ୍କମନତ୍ଥାୟ ସଟ୍ଠିରତନେ ଚଙ୍କମେ ଅଭିୱିସେସେନ ଉଟ୍ଠାସି, ଅଭିରୁହୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଚତୁସଚ୍ଚଂପକାସେନ୍ତୋତି ତସ୍ମିଂ ଚଙ୍କମେ ଚଙ୍କମନ୍ତୋ ଦୁକ୍ଖସମୁଦୟନିରୋଧମଗ୍ଗସଚ୍ଚସଙ୍ଖାତଂ ଚତୁସଚ୍ଚଂ ପକାସେନ୍ତୋ ପାକଟଂ କରୋନ୍ତୋ ଅମତଂ ପଦଂ ନିବ୍ବାନଂ ଦେସେନ୍ତୋ ୱିଭଜନ୍ତୋ ଉତ୍ତାନୀକରୋନ୍ତୋ ତସ୍ମିଂ ଚଙ୍କମେତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୮ ।ସିଖିସ୍ସ ଗିରମଞ୍ଞାୟ, ବୁଦ୍ଧସେଟ୍ଠସ୍ସ ତାଦିନୋତି ସେଟ୍ଠସ୍ସ ତାଦିଗୁଣସମଙ୍ଗିସ୍ସ ସିଖିସ୍ସ ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ଗିରଂ ସଦ୍ଦଂ ଘୋସଂ ଅଞ୍ଞାୟ ଜାନିତ୍ୱା। ନାନାପୁପ୍ଫଂ ଗହେତ୍ୱାନାତି ନାଗପୁନ୍ନାଗାଦିଅନେକାନି ପୁପ୍ଫାନି ଗହେତ୍ୱା ଆହରିତ୍ୱା। ଆକାସମ୍ହି ସମୋକିରିନ୍ତି ଚଙ୍କମନ୍ତସ୍ସ ଭଗୱତୋ ମୁଦ୍ଧନି ଆକାସେ ଓକିରିଂ

ପୂଜେସିଂ।

୯।ତେନ କମ୍ମେନ ଦ୍ୱିପଦିନ୍ଦାତି ଦ୍ୱିପଦାନଂ ଦେୱବ୍ରହ୍ମମନୁସ୍ସାନଂ ଇନ୍ଦ ପଧାନଭୂତ। ନରାସଭ ନରାନଂ ଆସଭଭୂତ। ପତ୍ତୋମ୍ହି ଅଚଲଂ ଠାନନ୍ତି ତୁମ୍ହାକଂ ସନ୍ତିକେ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ଅଚଲଂ ଠାନଂ ନିବ୍ବାନଂ ପତ୍ତୋ ଅମ୍ହି ଭୱାମି। ହିତ୍ୱା ଜଯପରାଜଯନ୍ତି ଦିବ୍ବମନୁସ୍ସସମ୍ପତ୍ତିସଙ୍ଖାତଂ ଜଯଞ୍ଚ ଚତୁରାପାଯଦୁକ୍ଖସଙ୍ଖାତଂ ପରାଜଯଞ୍ଚ ହିତ୍ୱା ଛଡ୍ଡେତ୍ୱା ନିବ୍ବାନଂ ପତ୍ତୋସ୍ମୀତି ଅତ୍ଥୋ। ସେସଂ ସୁୱିଞ୍ଞେଯ୍ୟମେୱାତି।

ଅଗ୍ଗୋପୁପ୍ଫିଯତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୩। ପଚ୍ଚାଗମନିଯତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା

ସିନ୍ଧୁଯା ନଦିଯା ତୀରେତିଆଦିକଂ ଆଯସ୍ମତୋ ପଚ୍ଚାଗମନିଯତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅଯମ୍ପି ପୁରିମବୁଦ୍ଧେସୁ କତାଧିକାରୋ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଭୱେ ୱିୱଟ୍ଟୂପନିସ୍ସଯାନି ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ୱିପସ୍ସିସ୍ସ ଭଗୱତୋ କାଲେ ସିନ୍ଧୁଯା ଗଙ୍ଗାଯ ସମୀପେ ଚକ୍କୱାକଯୋନିଯଂ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ପୁବ୍ବସମ୍ଭାରଯୁତ୍ତତ୍ତା ପାଣିନୋ ଅଖାଦନ୍ତୋ ସେୱାଲମେୱ ଭକ୍ଖଯନ୍ତୋ ଚରତି। ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ୱିପସ୍ସିଭଗୱା ସତ୍ତାନୁଗ୍ଗହଂ କରୋନ୍ତୋ ତତ୍ଥ ଅଗମାସି। ତସ୍ମିଂ ଖଣେ ସୋ ଚକ୍କୱାକୋ ୱିଜ୍ଜୋତମାନଂ ଭଗୱନ୍ତଂ ଦିସ୍ୱା ପସନ୍ନମାନସୋ ତୁଣ୍ଡେନ ସାଲରୁକ୍ଖତୋ ସାଲପୁପ୍ଫଂ ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା ଆଗମ୍ମ ପୂଜେସି। ସୋ ତେନେୱ ଚିତ୍ତପ୍ପସାଦେନ ତତୋ ଚୁତୋ ଦେୱଲୋକେ ଉପ୍ପନ୍ନୋ ଅପରାପରଂ ଛକାମାୱଚରସମ୍ପତ୍ତିଂ ଅନୁଭୱିତ୍ୱା ତତୋ ଚୁତୋ ମନୁସ୍ସଲୋକେ ଉପ୍ପଜ୍ଜିତ୍ୱା ଚକ୍କୱତ୍ତିସମ୍ପତ୍ତିଆଦଯୋ ଅନୁଭୱିତ୍ୱା ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ ଏକସ୍ମିଂ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ୱିଞ୍ଞୁତଂ ପତ୍ତୋ ପୁବ୍ବଚରିତୱସେନ ସତ୍ଥରି ପସନ୍ନୋ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ନଚିରସ୍ସେୱ ଅରହା ଅହୋସି, ଚକ୍କୱାକୋ ହୁତ୍ୱା ଭଗୱନ୍ତଂ ଦିସ୍ୱା କତ୍ଥଚି ଗନ୍ତ୍ୱା ପୁପ୍ଫମାହରିତ୍ୱା ପୂଜିତତ୍ତା ପୁବ୍ବପୁଞ୍ଞନାମେନ ପଚ୍ଚାଗମନିଯତ୍ଥେରୋତି ପାକଟୋ।

୧୩। ଅତ୍ତନୋ ପୁବ୍ବକମ୍ମଂ ସରିତ୍ୱା ସୋମନସ୍ସଜାତୋ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ସିନ୍ଧୁଯା ନଦିଯା ତୀରେତିଆଦିମାହ। ସୀତି ସଦ୍ଦଂ କୁରୁମାନା ଧୁନାତି କମ୍ପତୀତି ସିନ୍ଧୁ, ନଦତି ସଦ୍ଦଂ କରୋନ୍ତୋ ଗଚ୍ଛତୀତି ନଦୀ। ଚକ୍କୱାକୋ ଅହଂ ତଦାତି ଚକ୍କଂ ସୀଘଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତଂ ଇୱ ଉଦକେ ୱା ଥଲେ ୱା ଆକାସେ ୱା ସୀଘଂ ୱାତି ଗଚ୍ଛତୀତି ଚକ୍କୱାକୋ। ତଦା ୱିପସ୍ସିଂ ଭଗୱନ୍ତଂ ଦସ୍ସନକାଲେ ଅହଂ ଚକ୍କୱାକୋ ଅହୋସିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ସୁଦ୍ଧସେୱାଲଭକ୍ଖୋହନ୍ତି ଅଞ୍ଞଗୋଚରଅମିସ୍ସତ୍ତା ସୁଦ୍ଧସେୱାଲମେୱ ଖାଦନ୍ତୋ ଅହଂ ୱସାମି। ପାପେସୁ ଚ ସୁସଞ୍ଞତୋତି ପୁବ୍ବୱାସନାୱସେନ ପାପକରଣେ ସୁଟ୍ଠୁ ସଞ୍ଞତୋ ତୀହି ଦ୍ୱାରେହି ସଞ୍ଞତୋ ସୁସିକ୍ଖିତୋ।

୧୪।ଅଦ୍ଦସଂୱିରଜଂ ବୁଦ୍ଧନ୍ତି ରାଗଦୋସମୋହୱିରହିତତ୍ତା ୱିରଜଂ ନିକ୍କିଲେସଂ ବୁଦ୍ଧଂ ଅଦ୍ଦସଂ ଅଦକ୍ଖିଂ। ଗଚ୍ଛନ୍ତଂ ଅନିଲଞ୍ଜସେତି ଅନିଲଞ୍ଜସେ ଆକାସପଥେ ଗଚ୍ଛନ୍ତଂ ବୁଦ୍ଧଂ। ତୁଣ୍ଡେନ ମଯ୍ହଂ ମୁଖତୁଣ୍ଡେନ ତାଲଂ ସାଲପୁପ୍ଫଂ ପଗ୍ଗଯ୍ହ ପଗ୍ଗହେତ୍ୱା ୱିପସ୍ସିସ୍ସାଭିରୋପଯିଂ ୱିପସ୍ସିସ୍ସ ଭଗୱତୋ ପୂଜେସିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ସେସଂ ସୁୱିଞ୍ଞେଯ୍ୟମେୱାତି।

ପଚ୍ଚାଗମନିଯତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୪। ପରପ୍ପସାଦକତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା

ଉସଭଂ ପୱରଂ ୱୀରନ୍ତିଆଦିକଂ ଆଯସ୍ମତୋ ପରପ୍ପସାଦକତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅଯମ୍ପି ପୁରିମବୁଦ୍ଧେସୁ କତାଧିକାରୋ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଭୱେ ୱିୱଟ୍ଟୂପନିସ୍ସଯାନି ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ସିଦ୍ଧତ୍ଥସ୍ସ ଭଗୱତୋ କାଲେ ବ୍ରାହ୍ମଣକୁଲେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ତିଣ୍ଣଂ ୱେଦାନଂ ପାରଗୂ ଇତିହାସପଞ୍ଚମାନଂ ପଦକୋ ୱେଯ୍ୟାକରଣୋ ସନିଘଣ୍ଡୁକେଟୁଭାନଂ ସାକ୍ଖରପ୍ପଭେଦାନଂ ଲୋକାଯତମହାପୁରିସଲକ୍ଖଣେସୁ ଅନୱଯୋ ନାମେନ ସେଲବ୍ରାହ୍ମଣୋତି ପାକଟୋ ସିଦ୍ଧତ୍ଥଂ ଭଗୱନ୍ତଂ ଦିସ୍ୱା ଦ୍ୱତ୍ତିଂସମହାପୁରିସଲକ୍ଖଣେହି ଅସୀତିଅନୁବ୍ୟଞ୍ଜନେହି ଚାତି ସଯଂ ସୋଭମାନଂ ଦିସ୍ୱା ପସନ୍ନମାନସୋ ଅନେକେହି କାରଣେହି ଅନେକାହି ଉପମାହି ଥୋମନଂ ପକାସେସି। ସୋ ତେନ ପୁଞ୍ଞକମ୍ମେନ ଦେୱଲୋକେ ସକ୍କମାରାଦଯୋ ଛ କାମାୱଚରସମ୍ପତ୍ତିଯୋ ଅନୁଭୱିତ୍ୱା ମନୁସ୍ସେସୁ ଚକ୍କୱତ୍ତିସମ୍ପତ୍ତିଂ ଅନୁଭୱିତ୍ୱା ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ ୱିଭୱସମ୍ପନ୍ନେ ଏକସ୍ମିଂ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ୱିଞ୍ଞୁତଂ ପତ୍ତୋ ସତ୍ଥରି ପସୀଦିତ୍ୱା ପବ୍ବଜିତୋ ନଚିରସ୍ସେୱ ଚତୁପଟିସମ୍ଭିଦାଛଳଭିଞ୍ଞପ୍ପତ୍ତୋ ମହାଖୀଣାସୱୋ ଅହୋସି, ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ଥୁତିଯା ସତ୍ତାନଂ ସବ୍ବେସଂ ଚିତ୍ତପ୍ପସାଦକରଣତୋ ପରପ୍ପସାଦକତ୍ଥେରୋତି ପାକଟୋ।

୨୦। ଏକଦିୱସଂ ଅତ୍ତନୋ ପୁବ୍ବକମ୍ମଂ ସରିତ୍ୱା ସୋମନସ୍ସଜାତୋ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ଉସଭଂ ପୱରଂ ୱୀରନ୍ତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ

ଉସଭନ୍ତି ଓସଭୋ ନିସଭୋ ୱିସଭୋ ଆସଭୋତି ଚତ୍ତାରୋ ଜେଟ୍ଠପୁଙ୍ଗୱା। ତତ୍ଥ ଗୱସତଜେଟ୍ଠକୋ ଓସଭୋ, ଗୱସହସ୍ସଜେଟ୍ଠକୋ ନିସଭୋ, ଗୱସତସହସ୍ସଜେଟ୍ଠକୋ ୱିସଭୋ, ଗୱକୋଟିସତସହସ୍ସଜେଟ୍ଠକୋ ଆସଭୋତି ଚ ଯସ୍ସ କସ୍ସଚି ଥୁତିଂ କରୋନ୍ତା ବ୍ରାହ୍ମଣପଣ୍ଡିତା ବହୁସ୍ସୁତା ଅଞ୍ଞନୋ ଅଞ୍ଞନୋ ପଞ୍ଞାୱସେନ ଥୁତିଂ କରୋନ୍ତି, ବୁଦ୍ଧାନଂ ପନ ସଦ୍ଧାକାରେନ ଥୁତିଂ କାତୁଂ ସମତ୍ଥୋ ଏକୋପି ନତ୍ଥି। ଅପ୍ପମେୟ୍ୟୋ ହି ବୁଦ୍ଧୋ। ୱୁତ୍ତଞ୍ହେତଂ –

''ବୁଦ୍ଧୋପି ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ଭଣେୟ୍ୟ ୱଣ୍ଣଂ, କପ୍ପମ୍ପି ଚେ ଅଞ୍ଞମଭାସମାନୋ;

ଖୀଯେଥ କପ୍ପୋ ଚିରଦୀଘମନ୍ତରେ, ୱଣ୍ଣୋ ନ ଖୀଯେଥ ତଥାଗତସ୍ସା''ତି। (ଦୀ। ନି। ଅଟ୍ଠ। ୧।୩୦୪; ୩।୧୪୧; ମ। ନି। ଅଟ୍ଠ। ୨।୪୨୫; ଉଦା। ଅଟ୍ଠ। ୫୩) –

ଆଦିକଂ। ଅଯମ୍ପି ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ମୁଖାରୂଳ୍ହୱସେନ ଏକପସୀଦନୱସେନ ''ଆସଭ''ନ୍ତି ୱତ୍ୱା ''ଉସଭ''ନ୍ତିଆଦିମାହ। ୱରିତଦ୍ଧୋ ପତ୍ତେତଦ୍ଧୋତି ୱରୋ। ଅନେକେସୁ କପ୍ପସତସହସ୍ସେସୁ କତୱୀରିଯତ୍ତା ୱୀରୋ। ମହନ୍ତଂ ସୀଲକ୍ଖନ୍ଧାଦିକଂ ଏସତି ଗୱେସତୀତି ମହେସୀ, ତଂ ମହେସିଂ ବୁଦ୍ଧଂ। ୱିସେସେନ କିଲେସଖନ୍ଧମାରାଦଯୋ ମାରେ ଜିତୱାତି ୱିଜିତାୱୀ, ତଂ ୱିଜିତାୱିନଂ ସମ୍ବୁଦ୍ଧଂ। ସୁୱଣ୍ଣସ୍ସ ୱଣ୍ଣୋ ଇୱ ୱଣ୍ଣୋ ଯସ୍ସ ସମ୍ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ସୋ ସୁୱଣ୍ଣୱଣ୍ଣୋ, ତଂ ସୁୱଣ୍ଣୱଣ୍ଣଂ ସମ୍ବୁଦ୍ଧଂ ଦିସ୍ୱା କୋ ନାମ ସତ୍ତୋ ନପ୍ପସୀଦତୀତି।

ପରପ୍ପସାଦକତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୫। ଭିସଦାଯକତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା

ୱେସ୍ସଭୂନାମ ନାମେନାତିଆଦିକଂ ଆଯସ୍ମତୋ ଭିସଦାଯକତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅଯମ୍ପି ପୁରିମବୁଦ୍ଧେସୁ କତାଧିକାରୋ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଭୱେ ୱିୱଟ୍ଟୂପନିସ୍ସଯାନି ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ୱେସ୍ସଭୁସ୍ସ ଭଗୱତୋ କାଲେ ହିମୱନ୍ତସ୍ମିଂ ହତ୍ଥିଯୋନିଯଂ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ତସ୍ମିଂ ପଟିୱସତି। ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ୱେସ୍ସଭୂ ଭଗୱା ୱିୱେକକାମୋ ହିମୱନ୍ତମଗମାସି। ତଂ ଦିସ୍ୱା ସୋ ହତ୍ଥିନାଗୋ ପସନ୍ନମାନସୋ ଭିସମୁଳାଲଂ ଗହେତ୍ୱା ଭଗୱନ୍ତଂ ଭୋଜେସି। ସୋ ତେନ ପୁଞ୍ଞକମ୍ମେନ ହତ୍ଥିଯୋନିତୋ ଚୁତୋ ଦେୱଲୋକେ ଉପ୍ପଜ୍ଜିତ୍ୱା ତତ୍ଥ ଛ କାମାୱଚରସମ୍ପତ୍ତିଯୋ ଅନୁଭୱିତ୍ୱା ମନୁସ୍ସତ୍ତମାଗତୋ ମନୁସ୍ସେସୁ ଚକ୍କୱତ୍ତିସମ୍ପତ୍ତିଆଦଯୋ ଅନୁଭୱିତ୍ୱା ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ ମହାଭୋଗେ ଅଞ୍ଞତରସ୍ମିଂ କୁଲେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ପୁବ୍ବୱାସନାବଲେନ ସତ୍ଥରି ପସନ୍ନୋ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ନଚିରସ୍ସେୱ ଅରହା ଅହୋସି, ସୋ ପୁବ୍ବେ କତକୁସଲନାମେନ ଭିସଦାଯକତ୍ଥେରୋତି ପାକଟୋ।

୨୯। ସୋ ଅପରୋ ପୁବ୍ବକମ୍ମଂ ସରିତ୍ୱା ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ଦସ୍ସେନ୍ତୋ ୱେସ୍ସଭୂ ନାମ ନାମେନାତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ୱେସ୍ସଭୂତି ୱେସ୍ସଂ ଭୁନାତି ଅତିକ୍କମତୀତି ୱେସ୍ସଭୂ। ଅଥ ୱା ୱେସ୍ସେ ୱାଣିଜକମ୍ମେ ୱା କାମରାଗାଦିକେ ୱା କୁସଲାଦିକମ୍ମେ ୱା ୱତ୍ଥୁକାମକିଲେସକାମେ ୱା ଭୁନାତି ଅଭିଭୱତୀତି ୱେସ୍ସଭୂ, ସୋ ନାମେନ ୱେସ୍ସଭୂ ନାମ ଭଗୱା। ଇସୀନଂ ତତିଯୋ ଅହୂତି କୁସଲଧମ୍ମେ ଏସତି ଗୱେସତୀତି ଇସି, ''ୱିପସ୍ସୀ, ସିଖୀ, ୱେସ୍ସଭୂ''ତି ୱୁତ୍ତା ତତିଯୋ ଇସି ତତିଯୋ ଭଗୱା ଅହୁ ଅହୋସୀତି ଅତ୍ଥୋ। କାନନଂ ୱନମୋଗ୍ଗୟ୍ହାତି କାନନସଙ୍ଖାତଂ ୱନଂ ଓଗୟ୍ହ ଓଗହେତ୍ୱା ପାୱିସୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୩୦।ଭିସମୁଳାଲଂ ଗଣ୍ହିତ୍ୱାତି ଦ୍ୱିପଦଚତୁପ୍ପଦାନଂ ଛାତକଂ ଭିସତି ହିଂସତି ୱିନାସେତୀତି ଭିସଂ, କୋ ସୋ? ପଦୁମକନ୍ଦୋ, ଭିସଞ୍ଚ ମୁଳାଲଞ୍ଚ ଭିସମୁଳାଲଂ, ତଂ ଭିସମୁଳାଲଂ ଗହେତ୍ୱାତି ଅତ୍ଥୋ।

୩୧।କରେନ ଚ ପରାମଟ୍ଠୋତି ତଂ ମଯା ଦିନ୍ନଦାନଂ, ୱେସ୍ସଭୂୱରବୁଦ୍ଧିନା ଉତ୍ତମବୁଦ୍ଧିନା ୱେସ୍ସଭୁନା କରେନ ହତ୍ଥତଲେନ ପରାମଟ୍ଠୋ କତସମ୍ଫସ୍ସୋ ଅହୋସି। ସୁଖାହଂ ନାଭିଜାନାମି, ସମଂ ତେନ କୁତୋତ୍ତରିନ୍ତି ତେନ ସୁଖେନ ସମଂ ସୁଖଂ ନାଭିଜାନାମି, ତତୋ ଉତ୍ତରିଂ ତତୋ ପରଂ ତତୋ ଅଧିକଂ ସୁଖଂ କୁତୋତି ଅତ୍ଥୋ। ସେସଂ ନଯାନୁସାରେନ ସୁୱିଞ୍ଞେଯ୍ୟମେୱାତି।

ଭିସଦାଯକତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୬। ସୁଚିନ୍ତିତତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା

ଗିରିଦୁଗ୍ଗଚରୋ ଆସିନ୍ତିଆଦିକଂ ଆଯସ୍ମତୋ ସୁଚିନ୍ତିତତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅଯମ୍ପି ପୁରିମବୁଦ୍ଧେସୁ କତାଧିକାରୋ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଭୱେ ୱିୱଟ୍ଟୂପନିସ୍ସଯାନି

ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ଅତ୍ଥଦସ୍ସିସ୍ସ ଭଗୱତୋ କାଲେ ହିମୱନ୍ତପ୍ପଦେସେ ନେସାଦକୁଲେ ଉପ୍ପନ୍ନୋ ମିଗସୂକରାଦଯୋ ୱଧିତ୍ୱା ଖାଦନ୍ତୋ ୱିହରତି। ତଦା ଲୋକନାଥୋ ଲୋକାନୁଗ୍ଗହଂ ସତ୍ତାନୁଦ୍ଦଯତଞ୍ଚ ପଟିଚ୍ଚ ହିମୱନ୍ତମଗମାସି। ତଦା ସୋ ନେସାଦୋ ଭଗୱନ୍ତଂ ଦିସ୍ୱା ପସନ୍ନମାନସୋ ଅତ୍ତନୋ ଖାଦନତ୍ଥାଯ ଆନୀତଂ ୱରମଧୁରମଂସଂ ଅଦାସି। ପଟିଗ୍ଗହେସି ଭଗୱା ତସ୍ସାନୁକମ୍ପାଯ, ତଂ ଭୁଞ୍ଜିତ୍ୱା ଅନୁମୋଦନଂ ୱତ୍ୱା ପକ୍କାମି। ସୋ ତେନେୱ ପୁଞ୍ଞେନ ତେନେୱ ସୋମନସ୍ସେନ ତତୋ ଚୁତୋ ସୁଗତୀସୁ ସଂସରନ୍ତୋ ଛ କାମାୱଚରସମ୍ପତ୍ତିଯୋ ଅନୁଭୱିତ୍ୱା ମନୁସ୍ସେସୁ ଚକ୍କୱତ୍ତିସମ୍ପତ୍ତିଆଦଯୋ ଅନୁଭୱିତ୍ୱା ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ସତ୍ଥରି ପସୀଦିତ୍ୱା ପବ୍ବଜିତୋ ନଚିରସ୍ସେୱ ଅରହା ଅହୋସି।

୩୬। ଚତୁପଟିସମ୍ଭିଦାପଞ୍ଚାଭିଞ୍ଞାଦିଭେଦଂ ପତ୍ୱା ଅତ୍ତନୋ ପୁବ୍ବକମ୍ମଂ ସରିତ୍ୱା ସୋମନସ୍ସଜାତୋ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ଗିରିଦୁଗ୍ଗଚରୋ ଆସିନ୍ତିଆଦିମାହ। ଗିରତି ସଦ୍ଦଂ କରୋତୀତି ଗିରି, କୋ ସୋ? ସିଲାପଂସୁମଯପବ୍ବତୋ, ଦୁଟ୍ଠୁ ଦୁକ୍ଖେନ ଗମନୀଯଂ ଦୁଗ୍ଗଂ, ଗିରୀହି ଦୁଗ୍ଗଂ ଗିରିଦୁଗ୍ଗଂ, ଦୁଗ୍ଗମୋତି ଅତ୍ଥୋ। ତସ୍ମିଂ ଗିରିଦୁଗ୍ଗେ ପବ୍ବତନ୍ତରେ ଚରୋ ଚରଣସୀଲୋ ଆସିଂ ଅହୋସିଂ। ଅଭିଜାତୋୱ କେସରୀତି ଅଭି ୱିସେସେନ ଜାତୋ ନିବ୍ବତ୍ତୋ କେସରୀୱ କେସରସୀହୋ ଇୱ ଗିରିଦୁଗ୍ଗସ୍ମିଂ ଚରାମୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୪୦।ଗିରିଦୁଗ୍ଗଂ ପୱିସିଂ ଅହନ୍ତି ଅହଂ ତଦା ତେନ ମଂସଦାନେନ ପୀତିସୋମନସ୍ସଜାତୋ ପବ୍ବତନ୍ତରଂ ପାୱିସିଂ। ସେସଂ ଉତ୍ତାନତ୍ଥମେୱାତି।

ସୁଚିନ୍ତିତତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୭। ୱତ୍ଥଦାଯକତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା

ପକ୍ଖିଜାତୋତଦା ଆସିନ୍ତିଆଦିକଂ ଆଯସ୍ମତୋ ୱତ୍ଥଦାଯକତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅଯମ୍ପି ପୁରିମବୁଦ୍ଧେସୁ କତାଧିକାରୋ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଭୱେ ୱିୱଟ୍ଟୂପନିସ୍ସଯାନି ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ଅତ୍ଥଦସ୍ସିସ୍ସ ଭଗୱତୋ କାଲେ ସୁପଣ୍ଣଯୋନିଯଂ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ଗନ୍ଧମାଦନପବ୍ବତଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତଂ ଅତ୍ଥଦସ୍ସିଂ ଭଗୱନ୍ତଂ ଦିସ୍ୱା ପସନ୍ନମାନସୋ ସୁପଣ୍ଣୱଣ୍ଣଂ ୱିଜହିତ୍ୱା ମାଣୱକୱଣ୍ଣଂ ନିମ୍ମିନିତ୍ୱା ମହଗ୍ଘଂ ଦିବ୍ବୱତ୍ଥଂ ଆଦାଯ ଭଗୱନ୍ତଂ ପୂଜେସି। ସୋପି ଭଗୱା ପଟିଗ୍ଗହେତ୍ୱା ଅନୁମୋଦନଂ ୱତ୍ୱା ପକ୍କାମି। ସୋ ତେନେୱ ସୋମନସ୍ସେନ ୱୀତିନାମେତ୍ୱା ଯାୱତାଯୁକଂ ଠତ୍ୱା ତତୋ ଚୁତୋ ଦେୱଲୋକେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ତତ୍ଥ ଅପରାପରଂ ସଂସରନ୍ତୋ ପୁଞ୍ଞାନି ଅନୁଭୱିତ୍ୱା ତତୋ ମନୁସ୍ସେସୁ ମନୁସ୍ସସମ୍ପତ୍ତିନ୍ତି ସବ୍ବତ୍ଥ ମହଗ୍ଘଂ ୱତ୍ଥାଭରଣଂ ଲଦ୍ଧଂ, ତତୋ ଉପ୍ପନ୍ନୁପ୍ପନ୍ନଭୱେ ୱତ୍ଥଚ୍ଛାଯାଯ ଗତଗତଟ୍ଠାନେ ୱସନ୍ତୋ ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ ଏକସ୍ମିଂ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ୱିଞ୍ଞୁତଂ ପତ୍ତୋ ସତ୍ଥରି ପସୀଦିତ୍ୱା ପବ୍ବଜିତୋ ନଚିରସ୍ସେୱ ଛଳଭିଞ୍ଞପ୍ପତ୍ତଖୀଣାସୱୋ ଅହୋସି, ପୁବ୍ବେ କତପୁଞ୍ଞନାମେନ ୱତ୍ଥଦାଯକତ୍ଥେରୋତି ପାକଟୋ।

୪୫। ସୋ ଅତ୍ତନୋ ପୁବ୍ବକମ୍ମଂ ସରିତ୍ୱା ସୋମନସ୍ସଜାତୋ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ପକ୍ଖିଜାତୋ ତଦା ଆସିନ୍ତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ପକ୍ଖିଜାତୋତି ପକ୍ଖନ୍ଦତି ଉପଲୱତି ସକୁଣୋ ଏତେନାତି ପକ୍ଖଂ, ପକ୍ଖମସ୍ସ ଅତ୍ଥୀତି ପକ୍ଖୀ, ପକ୍ଖିଯୋନିଯଂ ଜାତୋ ନିବ୍ବତ୍ତୋତି ଅତ୍ଥୋ। ସୁପଣ୍ଣୋତି ସୁନ୍ଦରଂ ପଣ୍ଣଂ ପତ୍ତଂ ଯସ୍ସ ସୋ ସୁପଣ୍ଣୋ, ୱାତଗ୍ଗାହସୁୱଣ୍ଣୱଣ୍ଣଜଲମାନପତ୍ତମହାଭାରୋତି ଅତ୍ଥୋ। ଗରୁଳାଧିପୋତି ନାଗେ ଗଣ୍ହନତ୍ଥାଯ ଗରୁଂ ଭାରଂ ପାସାଣଂ ଗିଳନ୍ତୀତି ଗରୁଳା, ଗରୁଳାନଂ ଅଧିପୋ ରାଜାତି ଗରୁଳାଧିପୋ, ୱିରଜଂ ବୁଦ୍ଧଂ ଅଦ୍ଦସାହନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

ୱତ୍ଥଦାଯକତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୮। ଅମ୍ବଦାଯକତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା

ଅନୋମଦସ୍ସୀ ଭଗୱାତିଆଦିକଂ ଆଯସ୍ମତୋ ଅମ୍ବଦାଯକତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅଯମ୍ପି ପୁରିମବୁଦ୍ଧେସୁ କତାଧିକାରୋ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଭୱେ ୱିୱଟ୍ଟୂପନିସ୍ସଯାନି ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ଅନୋମଦସ୍ସିସ୍ସ ଭଗୱତୋ କାଲେ ୱାନରଯୋନିଯଂ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ହିମୱନ୍ତେ କପିରାଜା ହୁତ୍ୱା ପଟିୱସତି। ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ଅନୋମଦସ୍ସୀ ଭଗୱା ତସ୍ସାନୁକମ୍ପାଯ ହିମୱନ୍ତମଗମାସି। ଅଥ ସୋ କପିରାଜା ଭଗୱନ୍ତଂ ଦିସ୍ୱା ପସନ୍ନମାନସୋ ସୁମଧୁରଂ ଅମ୍ବଫଲଂ ଖୁଦ୍ଦମଧୁନା ଅଦାସି। ଅଥ ଭଗୱା ତସ୍ସ ପସ୍ସନ୍ତସ୍ସେୱ ତଂ ସବ୍ବଂ ପରିଭୁଞ୍ଜିତ୍ୱା ଅନୁମୋଦନଂ ୱତ୍ୱା ପକ୍କାମି। ଅଥ ସୋ ସୋମନସ୍ସସମ୍ପନ୍ନହଦଯୋ ତେନେୱ ପୀତିସୋମନସ୍ସେନ ଯାୱତାଯୁକଂ ଠତ୍ୱା ତତୋ ଚୁତୋ ଦେୱଲୋକେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ଅପରାପରଂ ତତ୍ଥ ଦିବ୍ବସୁଖମନୁଭୱିତ୍ୱା ମନୁସ୍ସେସୁ ଚ ମନୁସ୍ସସମ୍ପତ୍ତିଂ ଅନୁଭୱିତ୍ୱା ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ ୱିଭୱସମ୍ପନ୍ନେ ଏକସ୍ମିଂ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ସତ୍ଥରି ପସୀଦିତ୍ୱା ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ନଚିରସ୍ସେୱ ଛଳଭିଞ୍ଞପ୍ପତ୍ତୋ ଅହୋସି। ପୁବ୍ବପୁଞ୍ଞନାମେନ ଅମ୍ବଦାଯକତ୍ଥେରୋତି ପାକଟୋ।

୫୩। ସୋ ଅପରଭାଗେ ଅତ୍ତନା କତକୁସଲବୀଜଂ ଦିସ୍ୱା ସୋମନସ୍ସଜାତୋ ଅତ୍ତନୋ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ଅନୋମଦସ୍ସୀ

ଭଗୱାତିଆଦିମାହ। ମେତ୍ତାଯ ଅଫରି ଲୋକେ, ଅପ୍ପମାଣେ ନିରୂପଧୀତି ସୋ ଭଗୱା ସଙ୍ଗଲୋକେ ଅପ୍ପମାଣେ ସତ୍ତେ ''ସୁଖୀ ହୋନ୍ତୁ''ତିଆଦିନା ନିରୁପଧି ଉପଧିୱିରହିତଂ କତ୍ୱା ମେତ୍ତାଯ ମେତ୍ତଚିତ୍ତେନ ଅଫରି ପତ୍ଥରି ୱତ୍ଥେସୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୫୪।କପି ଅହଂ ତଦା ଆସିନ୍ତି ତଦା ତସ୍ସାଗମନକାଲେ କପିରାଜା ଅହୋସିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

ଅମ୍ବଦାଯକତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୯। ସୁମନତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା

ସୁମନୋନାମ ନାମେନାତିଆଦିକଂ ଆଯସ୍ମତୋ ସୁମନତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅଯମ୍ପି ପୁରିମବୁଦ୍ଧେସୁ କତାଧିକାରୋ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଭୱେ ୱିୱଟ୍ଟୂପନିସ୍ସଯାନି ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ସିଖିସ୍ସ ଭଗୱତୋ କାଲେ ମାଲାକାରସ୍ସ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ୱୁଦ୍ଧିମନ୍ୱାଯ ସଦ୍ଧାଜାତୋ ଭଗୱତି ପସନ୍ନମାନସୋ ସୁମନମାଲାମୁଟ୍ଠିଯୋ ଗହେତ୍ୱା ଉଭୋହି ହତ୍ଥେହି ପୂଜେସି। ସୋ ତେନ ପୁଞ୍ଞେନ ଦେୱମନୁସ୍ସେସୁ ଦ୍ୱେ ସମ୍ପତ୍ତିଯୋ ଅନୁଭୱିତ୍ୱା ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ ଏକସ୍ମିଂ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ୱୁଦ୍ଧିମନ୍ୱାଯ ପୁତ୍ତଦାରେହି ୱଡ୍ଢିତ୍ୱା ସୁମନନାମେନ ପାକଟୋ ସତ୍ଥରି ପସୀଦିତ୍ୱା ପବ୍ବଜିତୋ ନଚିରସ୍ସେୱ ଅରହା ଅହୋସି।

୬୨। ସୋ ଅରହା ହୁତ୍ୱା ଅତ୍ତନୋ ପୁବ୍ବକମ୍ମଂ ସରିତ୍ୱା ସୋମନସ୍ସଜାତୋ ଅତ୍ତନୋ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ସୁମନୋ ନାମ ନାମେନାତିଆଦିମାହ। ସୁନ୍ଦରଂ ମନଂ ଚିତ୍ତଂ ଯସ୍ସ ସୋ ସୁମନୋ। ସଦ୍ଧାପସାଦବହୁମାନେନ ଯୁତ୍ତୋ ନାମେନ ସୁମନୋ ନାମ ମାଲାକାରୋ ତଦା ଅହଂ ଅହୋସିଂ।

୬୩।ସିଖିନୋ ଲୋକବନ୍ଧୁନୋତି ସିଖା ମୁଦ୍ଧା କାସତୀତି ସିଖୀ। ଅଥ ୱା ସମ୍ପଯୁତ୍ତସମ୍ପଯୋଗେ ଖାଦତି ୱିଦ୍ଧଂସେତୀତି ସିଖୀ, କା ସା? ଅଗ୍ଗିସିଖା, ଅଗ୍ଗିସିଖା ୱିଯ ସିଖାଯ ଦିପ୍ପନତୋ ସିଖୀ। ଯଥା ଅଗ୍ଗିସିଖା ଜୋତତି ପାକଟା ହୋତି, ସିଖୀ ପତ୍ତତିଣକଟ୍ଠପଲାସାଦିକେ ଦହତି, ଏୱମେୱଯମ୍ପି ଭଗୱା ନୀଲପୀତାଦିରଂସୀହି ଜୋତତି ସକଲଲୋକସନ୍ନିୱାସେ ପାକଟୋ ହୋତି। ସକସନ୍ତାନଗତସବ୍ବକିଲେସେ ସୋସେତି ୱିଦ୍ଧଂସେତି ଝାପେତୀତି ୱୋହାରନାମଂ ନାମକମ୍ମଂ ନାମଧେଯ୍ୟଂ, ତସ୍ସ ସିଖିନୋ। ସକଲଲୋକସ୍ସ ବନ୍ଧୁଞାତକୋତି ଲୋକବନ୍ଧୁ, ତସ୍ସ ସିଖିନୋ ଲୋକବନ୍ଧୁନୋ ଭଗୱତୋ ସୁମନପୁପ୍ଫଂ ଅଭିରୋପଯିଂ ପୂଜେସିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

ସୁମନତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୧୦। ପୁପ୍ଫଚଙ୍କୋଟିଯତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା

ଅଭୀତରୂପଂ ସୀହଂ ୱାତିଆଦିକଂ ଆଯସ୍ମତୋ ପୁପ୍ଫଚଙ୍କୋଟିଯତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅଯମ୍ପି ପୁରିମବୁଦ୍ଧେସୁ କତାଧିକାରୋ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଭୱେ ୱିୱଟ୍ଟୂପନିସ୍ସଯାନି ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ସିଖିସ୍ସ ଭଗୱତୋ କାଲେ ଏକସ୍ମିଂ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ୱିଞ୍ଞୁତଂ ପତ୍ତୋ ମହାୱିଭୱସମ୍ପନ୍ନୋ ସତ୍ଥରି ପସୀଦିତ୍ୱା ପସନ୍ନାକାରଂ ଦସ୍ସେନ୍ତୋ ସୁୱଣ୍ଣୱଣ୍ଣଂ ଅନୋଜପୁପ୍ଫମୋଚିନିତ୍ୱା ଚଙ୍କୋଟକଂ ପୂରେତ୍ୱା ଭଗୱନ୍ତଂ ପୂଜେତ୍ୱା ''ଭଗୱା , ଇମସ୍ସ ନିସ୍ସନ୍ଦେନ ନିବ୍ବତ୍ତନିବ୍ବତ୍ତଟ୍ଠାନେ ସୁୱଣ୍ଣୱଣ୍ଣୋ ପୂଜନୀଯୋ ହୁତ୍ୱା ନିବ୍ବାନଂ ପାପୁଣେଯ୍ୟ''ନ୍ତି ପତ୍ଥନମକାସି। ସୋ ତେନ ପୁଞ୍ଞକମ୍ମେନ ଦେୱମନୁସ୍ସେସୁ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ସବ୍ବତ୍ଥ ପୂଜିତୋ ସୁୱଣ୍ଣୱଣ୍ଣୋ ଅଭିରୂପୋ ଅହୋସି। ସୋ ଅପରଭାଗେ ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ ୱିଭୱସମ୍ପନ୍ନେ ଏକସ୍ମିଂ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ୱୁଦ୍ଧିପ୍ପତ୍ତୋ ସତ୍ଥରି ପସୀଦିତ୍ୱା ପବ୍ବଜିତୋ ୱିପସ୍ସନଂ ୱଡ୍ଢେତ୍ୱା ନଚିରସ୍ସେୱ ଅରହା ଅହୋସି।

୬୮-୯। ସୋ ପତ୍ତଅରହତ୍ତଫଲୋ ଅତ୍ତନୋ ପୁବ୍ବକମ୍ମଂ ସରିତ୍ୱା ସୋମନସ୍ସଜାତୋ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ଅଭୀତରୂପଂ ସୀହଂ ୱାତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ସୀହନ୍ତି ଦ୍ୱିପଦଚତୁପ୍ପଦାଦଯୋ ସତ୍ତେ ଅଭିଭୱତି ଅଜ୍ଝୋତ୍ଥରତୀତି ସୀହୋ, ଅଭୀତରୂପୋ ଅଭୀତସଭାୱୋ, ତଂ ଅଭୀତରୂପଂ ସୀହଂ ଇୱ ନିସିନ୍ନଂ ପୂଜେସିନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ପକ୍ଖୀନଂ ଅଗ୍ଗଂ ଗରୁଳରାଜଂ ଇୱ ପୱରଂ ଉତ୍ତମଂ ବ୍ୟଗ୍ଘରାଜଂ ଇୱ ଅଭି ୱିସେସେନ ଜାତଂ ସବ୍ବସୀହାନଂ ୱିସେସଂ କେସରସୀହଂ ଇୱ ତିଲୋକସ୍ସ ସରଣଂ ସିଖିଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧଂ। କିଂ ଭୂତଂ? ଅନେଜଂ ନିକ୍କିଲେସଂ ଖନ୍ଧମାରାଦୀହି ଅପରାଜିତଂ ନିସିନ୍ନଂ ସିଖିନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ମାରଣାନଗ୍ଗନ୍ତି ସବ୍ବକିଲେସାନଂ ମାରଣେ ସୋସନେ ୱିଦ୍ଧଂସନେ ଅଗ୍ଗଂ ସେଟ୍ଠଂ କିଲେସେ ମାରେନ୍ତାନଂ ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧବୁଦ୍ଧସାୱକାନଂ ୱିଜମାନାନମ୍ପି ତେସଂ ଅଗ୍ଗନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘପୁରକ୍ଖତଂ ପରିୱାରିତଂ ପରିୱାରେତ୍ୱା ନିସିନ୍ନଂ ସିଖିନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୭୦। ଚଙ୍କୋଟକେ ଠପେତ୍ୱାନାତି ଉତ୍ତମଂ ଅନୋଜପୁପ୍ଫଂ କରଣ୍ଡକେ ପୂରେତ୍ୱା ସିଖୀସମ୍ବୁଦ୍ଧଂ ସେଟ୍ଠଂ ସମୋକିରିଂ ପୂଜେସିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

ପୁପ୍ଫଚଙ୍କୋଟିୟତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

ସତ୍ତମୱଗ୍ଗୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

୮। ନାଗସମାଲଵଗ୍ଗୋ

୧। ନାଗସମାଲତ୍ଥେରଅପଦାନଵଣ୍ଣନା

ଆପାଟଲିଂଅହଂ ପୁପ୍ଫନ୍ତିଆଦିକଂ ଆୟସ୍ମତୋ ନାଗସମାଲତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅୟମ୍ପି ପୁରିମବୁଦ୍ଧେସୁ କତାଧିକାରୋ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଭଵେ ଵିଵଟ୍ଟୂପନିସ୍ସୟାନି ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ସିଖିସ୍ସ ଭଗଵତୋ କାଲେ ଏକସ୍ମିଂ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ଵିଞ୍ଞୁତଂ ପତ୍ତୋ ଘରାଵାସଂ ସଣ୍ଠପେତ୍ଵା ତଥାରୂପସଜ୍ଜନସଂସଗ୍ଗସ୍ସ ଅଲାଭେନ ସଞ୍ଚରି ଧରମାନକାଲେ ଦସ୍ସନସଵନପୂଜାକମ୍ମମକରିତ୍ଵା ପରିନିବ୍ବୁତକାଲେ ତସ୍ସ ଭଗଵତୋ ସାରୀରିକଧାତୁଂ ନିଦହିତ୍ଵା କତଚେତିୟମ୍ହି ଚିତ୍ତଂ ପସାଦେତ୍ଵା ପାଟଲିପୁପ୍ଫଂ ପୂଜେତ୍ଵା ସୋମନସ୍ସଂ ଉପ୍ପାଦେତ୍ଵା ୟାଵତାୟୁକଂ ଠତ୍ଵା ତେନେଵ ସୋମନସ୍ସେନ ତତୋ କାଲଂ କତୋ ତୁସିତାଦୀସୁ ଛସୁ ଦେଵଲୋକେସୁ ସୁଖମନୁଭଵିତ୍ଵା ଅପରଭାଗେ ମନୁସ୍ସେସୁ ମନୁସ୍ସସମ୍ପତ୍ତିଂ ଅନୁଭଵିତ୍ଵା ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ଵିଞ୍ଞୁତଂ ପତ୍ତୋ ନାଗରୁକ୍ଖପଲ୍ଲଵକୋମଢଅସଦିସସରୀରତ୍ତା ନାଗସମାଲୋତି ମାତାପିତୂହି କତନାମଧେୟ୍ୟୋ ଭଗଵତି ପସନ୍ନୋ ପବ୍ବଜିତ୍ଵା ନଚିରସ୍ସେଵ ଅରହା ଅହୋସି।

୧। ସୋ ପଚ୍ଛା ଅତ୍ତନୋ ପୁବ୍ବକମ୍ମଂ ସରିତ୍ଵା ସୋମନସ୍ସଜାତୋ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ଆପାଟଲିଂ ଅହଂ ପୁପ୍ଫନ୍ତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ଆପାଟଲିନ୍ତି ଆ ସମନ୍ତତୋ, ଆଦରେନ ଵା ପାଟଲିପୁପ୍ଫଂ ଗହେତ୍ଵା ଅହଂ ଥୂପମ୍ହି ଅଭିରୋପେସିଂ ପୂଜେସିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ଉଚ୍ଛିତଂ ସୁମହାପଥେତି ସବ୍ବନଗରଵାସୀନଂ ଵନ୍ଦନପୂଜନତ୍ଥାୟ ମହାପଥେ ନଗରମଜ୍ଝେ ଵୀଥିୟଂ ଉଚ୍ଛିତଂ ଉଗ୍ଗାପିତଂ, ଇଟ୍ଠକକମ୍ମସୁଧାକମ୍ମାଦୀହି ନିପ୍ଫାଦିତନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ସେସଂ ହେଟ୍ଠା ଵୁତ୍ତନୟତ୍ତା ଉତ୍ତାନତ୍ଥତ୍ତା ଚ ସୁଵିଞ୍ଞେୟ୍ୟମେଵାତି।

ନାଗସମାଲତ୍ଥେରଅପଦାନଵଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୨। ପଦସଞ୍ଞକତ୍ଥେରଅପଦାନଵଣ୍ଣନା

ଅକ୍କନ୍ତଞ୍ଚ ପଦଂ ଦିସ୍ଵାତିଆଦିକଂ ଆୟସ୍ମତୋ ପଦସଞ୍ଞକତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅୟମ୍ପି ପୁରିମବୁଦ୍ଧେସୁ କତାଧିକାରୋ ଉପ୍ପନ୍ନୁପ୍ପନ୍ନଭଵେ ଵିଵଟ୍ଟୂପନିସ୍ସୟାନି ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ତିସ୍ସସ୍ସ ଭଗଵତୋ କାଲେ ଏକସ୍ମିଂ ସଦ୍ଧାସମ୍ପନ୍ନେ ଉପାସକଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ଵିଞ୍ଞୁତଂ ପତ୍ତୋ ରତନତ୍ତୟେ ପସନ୍ନୋ ଭଗଵତା ତସ୍ସ ଅନୁକମ୍ପାୟ ଦସ୍ସିତଂ ପଦଚେତିୟଂ ଦିସ୍ଵା ପସନ୍ନୋ ଲୋମହଟ୍ଠଜାତୋ ଵନ୍ଦନପୂଜନାଦିବହୁମାନମକାସି। ସୋ ତେନେଵ ସୁଖେତ୍ତେ ସୁକତେନ ପୁଞ୍ଞେନ ତତୋ ଚୁତୋ ସଗ୍ଗେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ତତ୍ଥ ଦିବ୍ବସୁଖମନୁଭଵିତ୍ଵା ଅପରଭାଗେ ମନୁସ୍ସେସୁ ଜାତୋ ମନୁସ୍ସସମ୍ପତ୍ତିଂ ସବ୍ବମନୁଭଵିତ୍ଵା ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ ଵିଭଵସମ୍ପନ୍ନକୁଲେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ଵୁଦ୍ଧିମନ୍ଵାୟ ସଦ୍ଧାଜାତୋ ପବ୍ବଜିତ୍ଵା ନଚିରସ୍ସେଵ ଅରହା ଅହୋସି, ପୁରାକତପୁଞ୍ଞନାମେନ ପଦସଞ୍ଞକତ୍ଥେରୋତି ପାକଟୋ।

୫। ସୋ ଏକଦିଵସଂ ଅତ୍ତନୋ ପୁବ୍ବକମ୍ମଂ ସରିତ୍ଵା ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ଅକ୍କନ୍ତଞ୍ଚ ପଦଂ ଦିସ୍ଵାତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ଅକ୍କନ୍ତନ୍ତି ଅକ୍କମିତଂ ଦସ୍ସିତଂ। ସବ୍ବବୁଦ୍ଧାନଂ ସବ୍ବଦା ଚତୁରଙ୍ଗୁଲୋପରିୟେଵ ଗମନଂ, ଅୟଂ ପନ ତସ୍ସ ସଦ୍ଧାସମ୍ପନ୍ନତଂ ଞତ୍ଵା ‘‘ଏସୋ ଇମଂ ପସ୍ସତୂ’’ତି ପଦଚେତିୟଂ ଦସ୍ସେସି, ତସ୍ମା ସୋ ତସ୍ମିଂ ପସୀଦିତ୍ଵା ଵନ୍ଦନପୂଜନାଦିସକ୍କାରମକାସୀତି ଅତ୍ଥୋ। ସେସଂ ସବ୍ବତ୍ଥ ଉତ୍ତାନତ୍ଥମେଵାତି।

ପଦସଞ୍ଞକତ୍ଥେରଅପଦାନଵଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୩। ବୁଦ୍ଧସଞ୍ଞକତ୍ଥେରଅପଦାନଵଣ୍ଣନା

ଦୁମଗ୍ଗେ ପଂସୁକୂଲିକନ୍ତିଆଦିକଂ ଆୟସ୍ମତୋ ବୁଦ୍ଧସଞ୍ଞକତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅୟମ୍ପି ପୁରିମବୁଦ୍ଧେସୁ କତାଧିକାରୋ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଭଵେ ଵିଵଟ୍ଟୂପନିସ୍ସୟାନି ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ତିସ୍ସସ୍ସ ଭଗଵତୋ କାଲେ ଏକସ୍ମିଂ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ଵୁଦ୍ଧିପ୍ପତ୍ତୋ ସଦ୍ଧାଜାତୋ ଦୁମଗ୍ଗେ ଲଗ୍ଗିତଂ ଭଗଵତୋ ପଂସୁକୂଲଚୀଵରଂ ଦିସ୍ଵା ପସନ୍ନମାନସୋ ‘‘ଅରହଦ୍ଧଜ’’ନ୍ତି ଚିନ୍ତେତ୍ଵା ଵନ୍ଦନପୂଜନାଦିସକ୍କାରମକାସି। ସୋ ତେନ ପୁଞ୍ଞକମ୍ମେନ ଦେଵମନୁସ୍ସସମ୍ପତ୍ତିମନୁଭଵିତ୍ଵା ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ ଵିଭଵସମ୍ପନ୍ନେ ଏକସ୍ମିଂ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ସଦ୍ଧାଜାତୋ ପବ୍ବଜିତ୍ଵା ନଚିରସ୍ସେଵ ଅରହା ଅହୋସି।

୯। ସୋ ପତ୍ତଅରହତ୍ତାଧିଗମୋ ଅତ୍ତନୋ ପୁବ୍ବକମ୍ମଂ ସରିତ୍ୱା ସୋମନସ୍ସଜାତୋ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ଦୁମଗ୍ଗେ ପଂସୁକୂଲିକନ୍ତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ଧୁନାତି କମ୍ପତୀତି ଦୁମୋ। ଦୁହତି ପୂରେତି ଆକାସତଲନ୍ତି ୱା ଦୁମୋ, ଦୁମସ୍ସ ଅଗ୍ଗୋ କୋଟୀତି ଦୁମଗ୍ଗୋ, ତସ୍ମିଂ ଦୁମଗ୍ଗେ। ପଂସୁମିୱ ପଟିକ୍କୂଲଭାୱଂ ଅମନୁଞ୍ଞଭାୱଂ ଉଲତି ଗଚ୍ଛତୀତି ପଂସୁକୂଲଂ, ପଂସୁକୂଲମେୱ ପଂସୁକୂଲିକଂ, ସତ୍ଥୁନୋ ପଂସୁକୂଲଂ ଦୁମଗ୍ଗେ ଲଗ୍ଗିତଂ ଦିସ୍ୱା ଅହଂ ଅଞ୍ଜଲିଂ ପଗ୍ଗହେତ୍ୱା ତଂ ପଂସୁକୂଲଂ ଅୱନ୍ଦିଂ ପଣାମମକାସିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ତନ୍ତି ନିପାତମତ୍ତଂ। ସେସଂ ସବ୍ବତ୍ଥ ଉତ୍ତାନତ୍ଥମେୱାତି।

ବୁଦ୍ଧସଞ୍ଞକତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୪। ଭିସାଲୁୱଦାୟକତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା

କାନନଂୱନମୋଗ୍ଗୟ୍ହାତିଆଦିକଂ ଆୟସ୍ମତୋ ଭିସାଲୁୱଦାୟକତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅୟମ୍ପି ପୁରିମବୁଦ୍ଧେସୁ କତାଧିକାରୋ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଭୱେ ୱିୱଟ୍ଟୂପନିସ୍ସୟାନି ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ୱିପସ୍ସିସ୍ସ ଭଗୱତୋ କାଲେ ହିମୱନ୍ତସ୍ସ ସମୀପେ ଅରଞ୍ଞାୱାସେ ୱସନ୍ତୋ ୱନମୂଲଫଲାହାରୋ ୱିୱେକୱସେନାଗତଂ ୱିପସ୍ସିଂ ଭଗୱନ୍ତଂ ଦିସ୍ୱା ପସନ୍ନମାନସୋ ପଞ୍ଚଭିସାଲୁୱେ ଅଦାସି। ଭଗୱା ତସ୍ସ ଚିତ୍ତଂ ପସାଦେତୁଂ ପସ୍ସନ୍ତସ୍ସେୱ ପରିଭୁଞ୍ଜି। ସୋ ତେନ ଚିତ୍ତପ୍ପସାଦେନ କାଲଂ କତ୍ୱା ତୁସିତାଦୀସୁ ସମ୍ପତ୍ତିମନୁଭୱିତ୍ୱା ପଚ୍ଛା ମନୁସ୍ସସମ୍ପତ୍ତିଞ୍ଚ ଅନୁଭୱିତ୍ୱା ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ ଏକସ୍ମିଂ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ୱିଭୱସମ୍ପତ୍ତିଂ ପତ୍ତୋ ତଂ ପହାୟ ସାସନେ ପବ୍ବଜିତୋ ନଚିରସ୍ସେୱ ଅରହତ୍ତଂ ପାପୁଣି।

୧୩। ସୋ ତତୋ ଅତ୍ତନୋ ପୁବ୍ବକମ୍ମଂ ସରିତ୍ୱା ସୋମନସ୍ସଜାତୋ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ କାନନଂ ୱନମୋଗ୍ଗୟ୍ହାତିଆଦିମାହ। ତଂ ହେଟ୍ଠା ୱୁତ୍ତତ୍ଥମେୱ। ୱସାମି ୱିପିନେ ଅହନ୍ତି ୱିୱେକୱାସୋ ଅହଂ ୱସାମୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ସେସଂ ଉତ୍ତାନତ୍ଥମେୱାତି।

ଭିସାଲୁୱଦାୟକତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

ଛଟ୍ଠଭାଣୱାରୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

୫। ଏକସଞ୍ଞକତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା

ଖଣ୍ଡୋନାମାସି ନାମେନାତିଆଦିକଂ ଆୟସ୍ମତୋ ଏକସଞ୍ଞକତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅୟମ୍ପି ପୁରିମବୁଦ୍ଧେସୁ କତାଧିକାରୋ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଭୱେ ୱିୱଟ୍ଟୂପନିସ୍ସୟାନି ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ୱିପସ୍ସିସ୍ସ ଭଗୱତୋ କାଲେ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ୱିଞ୍ଞୁତଂ ପତ୍ତୋ ରତନତ୍ତୟେ ପସନ୍ନମାନସୋ ତସ୍ସ ସତ୍ଥୁନୋ ଖଣ୍ଡଂ ନାମ ଅଗ୍ଗସାୱକଂ ଭିକ୍ଖାୟ ଚରମାନଂ ଦିସ୍ୱା ସଦ୍ଦହିତ୍ୱା ପିଣ୍ଡପାତମଦାସି। ସୋ ତେନ ପୁଞ୍ଞକମ୍ମେନ ଦେୱମନୁସ୍ସସମ୍ପତ୍ତିୟୋ ଅନୁଭୱିତ୍ୱା ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ ସାୱତ୍ଥିୟଂ ଏକସ୍ମିଂ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ୱିଞ୍ଞୁତଂ ପତ୍ତୋ ସତ୍ଥୁ ଧମ୍ମଦେସନଂ ସୁତ୍ୱା ପଟିଲଦ୍ଧସଦ୍ଧୋ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ନଚିରସ୍ସେୱ ଅରହା ଅହୋସି। ସୋ ଏକଦିୱସଂ ପିଣ୍ଡପାତସ୍ସ ସଞ୍ଞଂ ମନସିକରିତ୍ୱା ପଟିଲଦ୍ଧୱିସେସତ୍ତା ଏକସଞ୍ଞକତ୍ଥେରୋତି ପାକଟୋ।

୧୮। ସୋ ଅପରଭାଗେ ଅତ୍ତନୋ ପୁବ୍ବକମ୍ମଂ ସରିତ୍ୱା ସୋମନସ୍ସଜାତୋ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ଖଣ୍ଡୋ ନାମାସି ନାମେନାତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ତସ୍ସ ଅଗ୍ଗସାୱକତ୍ଥେରସ୍ସ କିଲେସାନଂ ଖଣ୍ଡିତତ୍ତା ଖଣ୍ଡୋତି ନାମଂ। ସେସଂ ସବ୍ବତ୍ଥ ଉତ୍ତାନମେୱାତି।

ଏକସଞ୍ଞକତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୬। ତିଣସନ୍ଥରଦାୟକତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା

ହିମୱନ୍ତସ୍ସାୱିଦୂରେତିଆଦିକଂ ଆୟସ୍ମତୋ ତିଣସନ୍ଥରଦାୟକତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅୟମ୍ପି ପୁରିମବୁଦ୍ଧେସୁ କତାଧିକାରୋ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଭୱେ ୱିୱଟ୍ଟୂପନିସ୍ସୟାନି ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ତିସ୍ସସ୍ସ ଭଗୱତୋ କାଲେ ଏକସ୍ମିଂ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦତୋ ପଗେୱ ଉପ୍ପନ୍ନତ୍ତା ଘରାୱାସଂ ପହାୟ ତାପସପବ୍ବଜ୍ଜଂ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ହିମୱନ୍ତସ୍ସ ଅୱିଦୂରେ ଏକଂ ସରଂ ନିସ୍ସାୟ ପଟିୱସତି। ତସ୍ମିଂ ସମୟେ ତିସ୍ସୋ ଭଗୱା ତସ୍ସାନୁକମ୍ପାୟ ଆକାସେନ ଅଗମାସି। ଅଥ ଖୋ ସୋ ତାପସୋ ଆକାସତୋ ଓରୁୟ୍ହ ଠିତଂ ତଂ ଭଗୱନ୍ତଂ ଦିସ୍ୱା ପସନ୍ନମାନସୋ ତିଣଂ ଲାୟିତ୍ୱା ତିଣସନ୍ଥରଂ କତ୍ୱା ନିସୀଦାପେତ୍ୱା ବହୁମାନାଦରେନ ପଞ୍ଚପତିଟ୍ଠିତେନ ୱନ୍ଦିତ୍ୱା ପଟିକୁଟିକୋ ହୁତ୍ୱା ପକ୍କାମି। ସୋ ଯାୱତାୟୁକଂ ଠତ୍ୱା ତତୋ ଚୱିତ୍ୱା ଦେୱମନୁସ୍ସେସୁ ସଂସରନ୍ତୋ ଅନେକୱିଧସମ୍ପତ୍ତିଂ ଅନୁଭୱିତ୍ୱା ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ ଏକସ୍ମିଂ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ୱୁଦ୍ଧିପ୍ପତ୍ତୋ ସତ୍ଥରି ପସୀଦିତ୍ୱା ପବ୍ବଜିତୋ ନଚିରସ୍ସେୱ ଅରହା

ଅହୋସି।

୨୨। ସୋ ଅପରଭାଗେ ଅତ୍ତନୋ ପୁବ୍ବକମ୍ମଂ ସରିତ୍ୱା ସୋମନସ୍ସଜାତୋ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ହିମଵନ୍ତସ୍ସାଵିଦୂରେତିଆଦିମାହ। ତଂ ହେଟ୍ଠା ଵୁତ୍ତତ୍ଥମେଵ। ମହାଜାତସ୍ସରୋତି ଏତ୍ଥ ପନ ସରନ୍ତି ଏତ୍ଥ ପାନୀୟତ୍ଥିକା ଦ୍ୱିପଦଚତୁପ୍ପଦାଦୟୋ ସତ୍ତାତି ସରଂ, ଅଥ ଵା ସରନ୍ତି ଏତ୍ଥ ନଦୀକନ୍ଦରାଦୟୋତି ସରଂ, ମହନ୍ତୋ ଚ ସୋ ସୟମେଵ ଜାତତ୍ତା ସରୋ ଚେତି ମହାଜାତସ୍ସରୋ। ଅନୋତତ୍ତଛଦ୍ଦନ୍ତଦହାଦୟୋ ଵିୟ ଅପାକଟନାମତ୍ତା ''ମହାଜାତସ୍ସରୋ''ତି ଵୁତ୍ତୋତି ଦଟ୍ଠବ୍ବୋ। ସତପତ୍ତେହିସଞ୍ଛନ୍ନୋତି ଏକେକସ୍ମିଂ ପୁପ୍ଫେ ସତସତପତ୍ତାନଂ ଵସେନ ସତପତ୍ତୋ, ସତପତ୍ତସେତପଦୁମେହି ସଞ୍ଛନ୍ନୋ ଗହନୀଭୂତୋତି ଅତ୍ଥୋ। ନାନାସକୁଣମାଲୟୋତି ଅନେକେ ହଂସକୁକ୍କୁଟକୁକ୍କୁହଦେଣ୍ଡିଭାଦୟୋ ଏକତୋ କୁଣନ୍ତି ସଦ୍ଦଂ କରୋନ୍ତୀତି ସକୁଣାତି ଲଦ୍ଧନାମାନଂ ପକ୍ଖୀନଂ ଆଲୟୋ ଆଧାରଭୂତୋତି ଅତ୍ଥୋ। ସେସଂ ସବ୍ବତ୍ଥ ଉତ୍ତାନତ୍ଥମେଵାତି।

ତିଣସନ୍ଥରଦାୟକତ୍ଥେରଅପଦାନଵଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୭। ସୂଚିଦାୟକତ୍ଥେରଅପଦାନଵଣ୍ଣନା

ତିଂସକପ୍ପସହସ୍ସମ୍ହୀତିଆଦିକଂ ଆୟସ୍ମତୋ ସୂଚିଦାୟକତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅୟମ୍ପି ପୁରିମଜିନଵରେସୁ କତାଧିକାରୋ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଭଵେ ଵିଵଟ୍ଟୂପନିସ୍ସୟାନି ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ସୁମେଧସ୍ସ ଭଗଵତୋ କାଲେ ଏକସ୍ମିଂ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ଵୁଦ୍ଧିମନ୍ୱାୟ ଭଗଵତୋ ଚୀଵରକମ୍ମଂ କାତୁଂ ପଞ୍ଚ ସୂଚିୟୋ ଅଦାସି। ସୋ ତେନ ପୁଞ୍ଞେନ ଦେଵମନୁସ୍ସେସୁ ପୁଞ୍ଞମନୁଭଵିତ୍ୱା ଵିଚରନ୍ତୋ ଉପ୍ପନ୍ନୁପ୍ପନ୍ନଭଵେ ତିକ୍ଖପଞ୍ଞୋ ହୁତ୍ୱା ପାକଟୋ ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ ଏକସ୍ମିଂ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ଵୁଦ୍ଧିମନ୍ୱାୟ ସତ୍ଥରି ପସୀଦିତ୍ୱା ପବ୍ବଜନ୍ତୋ ତିକ୍ଖପଞ୍ଞତାୟ ଖୁରଗ୍ଗେୟେଵ ଅରହତ୍ତଂ ପାପୁଣି।

୩୦। ସୋ ଅପରଭାଗେ ପୁଞ୍ଞଂ ପଚ୍ଚଵେକ୍ଖନ୍ତୋ ତଂ ଦିସ୍ୱା ସୋମନସ୍ସଜାତୋ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ତିଂସକପ୍ପସହସ୍ସମ୍ହୀତିଆଦିମାହ। ଅନ୍ତରନ୍ତରଂ ପନେତ୍ଥ ସୁଵିଞ୍ଞେୟ୍ୟମେଵ।

୩୧ ।ପଞ୍ଚସୂଚୀ ମୟା ଦିନ୍ନାତି ଏତ୍ଥ ସୂଚତି ଛିଦ୍ଦଂ କରୋତି ଵିଜ୍ଝତୀତି ସୂଚି, ପଞ୍ଚମତ୍ତା ସୂଚୀ ପଞ୍ଚସୂଚୀ ମୟା ଦିନ୍ନାତି ଅତ୍ଥୋ। ସେସଂ ସୁଵିଞ୍ଞେୟ୍ୟମେଵାତି।

ସୂଚିଦାୟକତ୍ଥେରଅପଦାନଵଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୮। ପାଟଲିପୁପ୍ଫିୟତ୍ଥେରଅପଦାନଵଣ୍ଣନା

ସୁଵଣ୍ଣଵଣ୍ଣଂ ସମ୍ବୁଦ୍ଧନ୍ତିଆଦିକଂ ଆୟସ୍ମତୋ ପାଟଲିପୁପ୍ଫିୟତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅୟମ୍ପି ପୁରିମଜିନଵରେସୁ କତାଧିକାରୋ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଭଵେ ଵିଵଟ୍ଟୂପନିସ୍ସୟାନି ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ତିସ୍ସସ୍ସ ଭଗଵତୋ କାଲେ ଏକସ୍ମିଂ କୁଲଗେହେ ସେଟ୍ଠିପୁତ୍ତୋ ହୁତ୍ୱା ନିବ୍ବତ୍ତୋ ଵୁଦ୍ଧିପ୍ପତ୍ତୋ କୁସଲାକୁସଲଞ୍ଞୂ ସତ୍ଥରି ପସୀଦିତ୍ୱା ପାଟଲିପୁପ୍ଫଂ ଗହେତ୍ୱା ସତ୍ଥୁ ପୂଜେସି। ସୋ ତେନ ପୁଞ୍ଞେନ ବହୁଧା ସୁଖସମ୍ପତ୍ତିୟୋ ଅନୁଭଵନ୍ତୋ ଦେଵମନୁସ୍ସେସୁ ସଂସରନ୍ତୋ ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ଵୁଦ୍ଧିମନ୍ୱାୟ ସତ୍ଥରି ପସନ୍ନୋ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ନଚିରସ୍ସେଵ ଅରହା ଅହୋସି।

୩୬। ସୋ ଅପରଭାଗେ ଅତ୍ତନୋ ପୁବ୍ବକମ୍ମଂ ସରିତ୍ୱା ସୋମନସ୍ସଜାତୋ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ସୁଵଣ୍ଣଵଣ୍ଣଂ ସମ୍ବୁଦ୍ଧନ୍ତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ଅନ୍ତରାପଣେତି ଆ ସମନ୍ତତୋ ହିରଞ୍ଞସୁଵଣ୍ଣାଦିକଂ ଭଣ୍ଡଂ ପଣେନ୍ତି ଵିକ୍କିଣନ୍ତି ପତ୍ଥରନ୍ତି ଏତ୍ଥାତି ଆପଣଂ, ଆପଣସ୍ସ ଅନ୍ତରଂ ଵୀଥୀତି ଅନ୍ତରାପଣଂ, ତସ୍ମିଂ ଅନ୍ତରାପଣେ। ସୁଵଣ୍ଣଵଣ୍ଣଂ କଞ୍ଚନଗ୍ଘିୟସଂକାସଂ ଦ୍ୱତ୍ତିଂସଵରଲକ୍ଖଣଂ ସମ୍ବୁଦ୍ଧଂ ଦିସ୍ୱା ପାଟଲିପୁପ୍ଫଂ ପୂଜେସିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ସେସଂ ସବ୍ବତ୍ଥ ଉତ୍ତାନତ୍ଥମେଵାତି।

ପାଟଲିପୁପ୍ଫିୟତ୍ଥେରଅପଦାନଵଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୯। ଠିତଞ୍ଜଲିୟତ୍ଥେରଅପଦାନଵଣ୍ଣନା

ମିଗଲୁଦ୍ଦୋ ପୁରେ ଆସିନ୍ତିଆଦିକଂ ଆୟସ୍ମତୋ ଠିତଞ୍ଜଲିୟତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅୟମ୍ପି ପୁରିମବୁଦ୍ଧେସୁ କତାଧିକାରୋ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥୁପ୍ପନ୍ନଭଵେ ଵିଵଟ୍ଟୂପନିସ୍ସୟାନି ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ତିସ୍ସସ୍ସ ଭଗଵତୋ କାଲେ ପୁରାକତେନ ଏକେନ କମ୍ମଚ୍ଛିଦ୍ଦେନ ନେସାଦୟୋନିୟଂ ନିବ୍ବତ୍ତିତ୍ୱା ଵିଞ୍ଞୁତଂ

ପତ୍ତୋ ମିଗସୂକରାଦୟୋ ମାରେତ୍ୱା ନେସାଦକମ୍ମେନ ଅରଞ୍ଞେ ୱାସଂ କପ୍ପେସି। ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ତିସ୍ସୋ ଭଗୱା ତସ୍ସାନୁକମ୍ପାଯ ହିମୱନ୍ତଂ ଅଗମାସି। ସୋ ତଂ ଦ୍ୱତ୍ତିଂସୱରଲକ୍ଖଣେହି ଅସୀତାନୁବ୍ୟଞ୍ଜନବ୍ୟାମପ୍ପଭାହି ଚ ଜଲମାନଂ ଭଗୱନ୍ତଂ ଦିସ୍ୱା ସୋମନସ୍ସଜାତୋ ପଣାମଂ କତ୍ୱା ଗନ୍ତ୍ୱା ପଣ୍ଣସନ୍ଥରେ ନିସୀଦି। ତସ୍ମିଂ ଖଣେ ଦେୱୋ ଗଜ୍ଜନ୍ତୋ ଅସନି ପତି, ତତୋ ମରଣସମଯେ ବୁଦ୍ଧମନୁସ୍ସରିତ୍ୱା ପୁନଞ୍ଜଲିମକାସି। ସୋ ତେନ ପୁଞ୍ଞେନ ସୁଖେତ୍ତେ କତକୁସଲତ୍ତା ଅକୁସଲୱିପାକଂ ପଟିବାହିତ୍ୱା ସଗ୍ଗେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ କାମାୱଚରସମ୍ପତ୍ତିଯୋ ଅନୁଭୱିତ୍ୱା ମନୁସ୍ସେସୁ ମନୁସ୍ସସମ୍ପତ୍ତିଯୋ ଚ ଅନୁଭୱିତ୍ୱା ଅପରଭାଗେ ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ ଏକସ୍ମିଂ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ୱୁଦ୍ଧିମନ୍ୱାଯ ପୁରାକତୱାସନାଯ ସତ୍ଥରି ପସୀଦିତ୍ୱା ପବ୍ବଜିତୋ ନଚିରସ୍ସେୱ ଅରହା ଅହୋସି।

୪୨। ସୋ ତତୋ ପରଂ ଅତ୍ତନୋ ପୁବ୍ବକମ୍ମଂ ସରିତ୍ୱା ସୋମନସ୍ସଜାତୋ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ମିଗଲୁଦ୍ଦୋ ପୁରେ ଆସିନ୍ତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ମିଗଲୁଦ୍ଦୋତି ମିଗାନଂ ମାରଣଂ ଉପଗଚ୍ଛତୀତି ମିଗଲୁଦ୍ଦୋ। ମିଗନ୍ତି ସୀଘଂ ୱାତୱେଗେନ ଗଚ୍ଛନ୍ତି ଧାୱନ୍ତୀତି ମିଗା, ତେସଂ ମିଗାନଂ ମାରଣେ ଲୁଦ୍ଦୋ ଦାରୁଣୋ ଲୋଭୀତି ମିଗଲୁଦ୍ଦୋ। ସୋ ଅହଂ ପୁରେ ଭଗୱତୋ ଦସ୍ସନସମଯେ ମିଗଲୁଦ୍ଦୋ ଆସିଂ ଅହୋସିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ । ଅରଞ୍ଞେ କାନନେତି ଅରତି ଗଚ୍ଛତି ମିଗସମୂହୋ ଏତ୍ଥାତି ଅରଞ୍ଞଂ, ଅଥ ୱା ଆ ସମନ୍ତତୋ ରଜ୍ଜନ୍ତି ତତ୍ଥ ୱିୱେକାଭିରତା ବୁଦ୍ଧପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧାଦଯୋ ମହାସାରପ୍ପତ୍ତା ସପ୍ପୁରିସାତି ଅରଞ୍ଞଂ। କା କୁଚ୍ଛିତାକାରେନ ୱା ଭଯାନକାକାରେନ ୱା ନଦନ୍ତି ସଦ୍ଦଂ କରୋନ୍ତି, ଆନନ୍ତି ୱିନ୍ଦନ୍ତୀତି ୱା କାନନଂ, ତସ୍ମିଂ ଅରଞ୍ଞେ କାନନେ ମିଗଲୁଦ୍ଦୋ ପୁରେ ଆସିନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ତତ୍ଥ ଅଦ୍ଦସଂ ସମ୍ବୁଦ୍ଧନ୍ତି ତତ୍ଥ ତସ୍ମିଂ ଅରଞ୍ଞେ ଉପଗତଂ ସମ୍ବୁଦ୍ଧଂ ଅଦ୍ଦସଂ ଅଦ୍ଦକ୍ଖିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ଦସ୍ସନଂ ପୁରେ ଅହୋସି ଅୱିଦୂରେ, ତସ୍ମା ମନୋଦ୍ୱାରାନୁସାରେନ ଚକ୍ଖୁୱିଞ୍ଞାଣଂ ପୁରେଚାରିକଂ କାଯୱିଞ୍ଞାଣସମଙ୍ଗିଂ ପାପେତି ଅପ୍ପେତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୪୪।ତତୋ ମେ ଅସନୀପାତୋତି ଆ ସମନ୍ତତୋ ସନନ୍ତୋ ଗଜ୍ଜନ୍ତୋ ପତତୀତି ଅସନି, ଅସନିଯା ପାତୋ ପତନଂ ଅସନୀପାତୋ, ଦେୱଦଣ୍ଡୋତି ଅତ୍ଥୋ। ସେସଂ ସବ୍ବତ୍ଥ ଉତ୍ତାନତ୍ଥମେୱାତି।

ଠିତଞ୍ଜଲିଯତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୧୦। ତିପଦୁମିଯତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା

ପଦୁମୁତ୍ତରୋ ନାମ ଜିନୋତିଆଦିକଂ ଆଯସ୍ମତୋ ତିପଦୁମିଯତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅଯମ୍ପି ପୁରିମବୁଦ୍ଧେସୁ କତାଧିକାରୋ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଭୱେ ୱିୱଟ୍ଟୂପନିସ୍ସଯାନି ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ପଦୁମୁତ୍ତରସ୍ସ ଭଗୱତୋ କାଲେ ହଂସୱତିଯଂ ମାଲାକାରକୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ୱୁଦ୍ଧିପ୍ପତ୍ତୋ ମାଲାକାରକମ୍ମଂ କତ୍ୱା ୱସନ୍ତୋ ଏକଦିୱସଂ ଅନେକୱିଧାନି ଜଲଜଥଲଜପୁପ୍ଫାନି ଗହେତ୍ୱା ରଞ୍ଞୋ ସନ୍ତିକଂ ଗନ୍ତୁକାମୋ ଏୱଂ ଚିନ୍ତେସି – ‘‘ରାଜା ଇମାନି ତାୱ ପୁପ୍ଫାନି ଦିସ୍ୱା ପସନ୍ନୋ ସହସ୍ସଂ ୱା ଧନଂ ଗାମାଦିକଂ ୱା ଦଦେଯ୍ୟ, ଲୋକନାଥଂ ପନ ପୂଜେତ୍ୱା ନିବ୍ବାନାମତଧନଂ ଲଭାମି, କିଂ ମେ ଏତେସୁ ସୁନ୍ଦର’’ନ୍ତି ତେନ ‘‘ଭଗୱନ୍ତଂ ପୂଜେତ୍ୱା ସଗ୍ଗମୋକ୍ଖସମ୍ପତ୍ତିଯୋ ନିପ୍ଫାଦେତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀ’’ତି ଚିନ୍ତେତ୍ୱା ୱଣ୍ଣୱନ୍ତଂ ଅତୀୱ ରତ୍ତପୁପ୍ଫତ୍ତଯଂ ଗହେତ୍ୱା ପୂଜେସି। ତାନି ଗନ୍ତ୍ୱା ଆକାସଂ ଛାଦେତ୍ୱା ପତ୍ଥରିତ୍ୱା ଅଟ୍ଠଂସୁ। ନଗରୱାସିନୋ ଅଚ୍ଛରିଯବ୍ଭୁତଚିତ୍ତଜାତା ଚେଲୁକ୍ଖେପସହସ୍ସାନି ପୱତ୍ତଯିଂସୁ। ତଂ ଦିସ୍ୱା ଭଗୱା ଅନୁମୋଦନଂ ଅକାସି। ସୋ ତେନ ପୁଞ୍ଞେନ ଦେୱମନୁସ୍ସେସୁ ସମ୍ପତ୍ତିଯୋ ଅନୁଭୱିତ୍ୱା ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ ଗହପତିକୁଲେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ୱୁଦ୍ଧିମନ୍ୱାଯ ସତ୍ଥରି ପସୀଦିତ୍ୱା ଧମ୍ମଂ ସୁତ୍ୱା ପଟିଲଦ୍ଧସଦ୍ଧୋ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ନଚିରସ୍ସେୱ ଅରହା ଅହୋସି।

୪୮। ସୋ ଅତ୍ତନୋ ପୁବ୍ବକମ୍ମଂ ସରିତ୍ୱା ସୋମନସ୍ସଜାତୋ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ପଦୁମୁତ୍ତରୋନାମ ଜିନୋତିଆଦିମାହ। ତସ୍ସତ୍ଥୋ ହେଟ୍ଠା ୱୁତ୍ତୋୱ। ସବ୍ବଧମ୍ମାନ ପାରଗୂତି ସବ୍ବେସଂ ନୱଲୋକୁତ୍ତରଧମ୍ମାନଂ ପାରଂ ନିବ୍ବାନଂ ଗତୋ ପଚ୍ଚକ୍ଖଂ କତୋତି ଅତ୍ଥୋ। ଦନ୍ତୋ ଦନ୍ତପରିୱୁତୋତି ସଯଂ କାଯୱାଚାଦୀହି ଦନ୍ତୋ ଏତଦଗ୍ଗେ ଠପିତେହି ସାୱକେହି ପରିୱୁତୋତି ଅତ୍ଥୋ। ସେସଂ ସବ୍ବତ୍ଥ ସମ୍ବନ୍ଧୱସେନ ଉତ୍ତାନତ୍ଥମେୱାତି।

ତିପଦୁମିଯତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

ଅଟ୍ଠମୱଗ୍ଗୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

୯। ତିମିରଵଗ୍ଗୋ

୧। ତିମିରପୁପ୍ଫିୟତ୍ଥେରଅପଦାନଵଣ୍ଣନା

ଚନ୍ଦଭାଗାନଦୀତୀରେତିଆଦିକଂ ଆୟସ୍ମତୋ ତିମିରପୁପ୍ଫିୟତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। କା ଉପ୍ପତ୍ତି? ଅୟମ୍ପି ପୁରିମବୁଦ୍ଧେସୁ କତାଧିକାରୋ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଭଵେ ଵିଵଟ୍ଟୂପନିସ୍ସୟାନି ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ସିଦ୍ଧତ୍ଥସ୍ସ ଭଗଵତୋ କାଲେ ଏକସ୍ମିଂ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ଵୁଦ୍ଧିପ୍ପତ୍ତୋ ଘରାଵାସଂ ସଣ୍ଠପେତ୍ଵା ଵସନ୍ତୋ କାମେସୁ ଆଦୀନଵଂ ଦିସ୍ଵା ଘରାଵାସଂ ପହାୟ ତାପସପବ୍ବଜ୍ଜଂ ପବ୍ବଜିତ୍ଵା ଚନ୍ଦଭାଗାୟ ନଦିୟା ସମୀପେ ଵସତି, ଵିଵେକକାମତାୟ ହିମଵନ୍ତଂ ଗନ୍ତ୍ଵା ନିସିନ୍ନଂ ସିଦ୍ଧତ୍ଥଂ ଭଗଵନ୍ତଂ ଦିସ୍ଵା ଵନ୍ଦିତ୍ଵା ତସ୍ସ ଗୁଣଂ ପସୀଦିତ୍ଵା ତିମିରପୁପ୍ଫଂ ଗହେତ୍ଵା ପୂଜେସି। ସୋ ତେନ ପୁଞ୍ଞେନ ଦେଵେସୁ ଚ ମନୁସ୍ସେସୁ ଚ ସମ୍ପତ୍ତିମନୁଭଵନ୍ତୋ ସଂସରିତ୍ଵା ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ ଏକସ୍ମିଂ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ଵୁଦ୍ଧିମନ୍ଵାୟ ସତ୍ଥରି ପସୀଦିତ୍ଵା ପବ୍ବଜିତୋ ନଚିରସ୍ସେଵ ଅରହା ଅହୋସି।

୧। ସୋ ଅପରଭାଗେ ପୁବ୍ବକମ୍ମଂ ସରିତ୍ଵା ସୋମନସ୍ସଜାତୋ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ଚନ୍ଦଭାଗାନଦୀତୀରେତିଆଦିମାହ। ତସ୍ସତ୍ଥୋ ହେଟ୍ଠା ଵୁତ୍ତୋଵ। ଅନୁସୋତଂ ଵଜାମହନ୍ତି ଗଙ୍ଗାୟ ଆସନ୍ନେ ଵସନଭାଵେନ ସବ୍ବତ୍ଥ ରମ୍ମଭାଵେନ ଗଙ୍ଗାତୋ ହେଟ୍ଠା ସୋତାନୁସାରେନ ଅହଂ ଵଜାମି ଗଚ୍ଛାମି ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଵସାମୀତି ଅତ୍ଥୋ। ନିସିନ୍ନଂ ସମଣଂ ଦିସ୍ଵାତି ସମିତପାପତ୍ତା ସୋସିତପାପତ୍ତା ସମଣସଙ୍ଖାତଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧଂ ଦିସ୍ଵାତି ଅତ୍ଥୋ।

୨ ।ଏଵଂ ଚିନ୍ତେସହଂ ତଦାତି ଅୟଂ ଭଗଵା ସୟଂ ତିଣ୍ଣୋ ସବ୍ବସତ୍ତେ ତାରୟିସ୍ସତି ସଂସାରତୋ ଉତ୍ତାରେତି ସୟଂ କାୟଦ୍ଵାରାଦୀହି ଦମିତୋ ଅୟଂ ଭଗଵା ପରେ ଦମେତି।

୩। ସୟଂ ଅସ୍ସତ୍ଥୋ ଅସ୍ସାସମ୍ପତ୍ତୋ, କିଲେସପରିଳାହତୋ ମୁତ୍ତୋ ସବ୍ବସତ୍ତେ ଅସ୍ସାସେତି, ସନ୍ତଭାଵଂ ଆପାପେତି। ସୟଂ ସନ୍ତୋ ସନ୍ତକାୟଚିତ୍ତୋ ପରେସଂ ସନ୍ତକାୟଚିତ୍ତଂ ପାପେତି। ସୟଂ ମୁତ୍ତୋ ସଂସାରତୋ ମୁଚ୍ଚିତୋ ପରେ ସଂସାରତୋ ମୋଚୟିସ୍ସତି। ସୋ ଅୟଂ ଭଗଵା ସୟଂ ନିବ୍ବୁତୋ କିଲେସଗ୍ଗୀହି ନିବ୍ବୁତୋ ପରେସମ୍ପି କିଲେସଗ୍ଗୀହି ନିବ୍ବାପେସ୍ସତୀତି ଅହଂ ତଦା ଏଵଂ ଚିନ୍ତେସିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

୪ ।ଗହେତ୍ଵା ତିମିରପୁପ୍ଫନ୍ତି ସକଲଂ ଵନନ୍ତଂ ନୀଲକାଳରଂସୀହି ଅନ୍ଧକାରଂ ଵିୟ କୁରୁମାନଂ ଖାୟତୀତି ତିମିରଂ ପୁପ୍ଫଂ ତଂ ଗହେତ୍ଵା କଣ୍ଟିକାଵଣ୍ଟଂ ଗହେତ୍ଵା ମତ୍ଥକେ ସୀସସ୍ସ ଉପରି ଆକାସେ ଓକିରିଂ ପୂଜେସିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ସେସଂ ଉତ୍ତାନତ୍ଥମେଵାତି।

ତିମିରପୁପ୍ଫିୟତ୍ଥେରଅପଦାନଵଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୨। ଗତସଞ୍ଞକତ୍ଥେରଅପଦାନଵଣ୍ଣନା

ଜାତିୟାସତ୍ତଵସ୍ସୋହନ୍ତିଆଦିକଂ ଆୟସ୍ମତୋ ଗତସଞ୍ଞକତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅୟମ୍ପି ପୁରିମବୁଦ୍ଧେସୁ କତାଧିକାରୋ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଭଵେ ଵିଵଟ୍ଟୂପନିସ୍ସୟାନି ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ତିସ୍ସସ୍ସ ଭଗଵତୋ କାଲେ ଏକସ୍ମିଂ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ପୁରାକତଵାସନାଵସେନ ସଦ୍ଧାଜାତୋ ସତ୍ତଵସ୍ସିକକାଲେୟେଵ ପବ୍ବଜିତୋ ଭଗଵତୋ ପଣାମକରଣେନେଵ ପାକଟୋ ଅହୋସି। ସୋ ଏକଦିଵସଂ ଅତୀଵ ନୀଲମଣିପ୍ପଭାନି ନଙ୍ଗଲକସିତଟ୍ଠାନେ ଉଟ୍ଠିତସତ୍ତପୁପ୍ଫାନି ଗହେତ୍ଵା ଆକାସେ ପୂଜେସି। ସୋ ୟାଵତାୟୁକଂ ସମଣଧମ୍ମଂ କତ୍ଵା ତେନ ପୁଞ୍ଞେନ ଦେଵମନୁସ୍ସେସୁ ସଂସରନ୍ତୋ ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ ଏକସ୍ମିଂ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ଵିଞ୍ଞୁତଂ ପତ୍ତୋ ସତ୍ଥରି ପସୀଦିତ୍ଵା ପବ୍ବଜିତୋ ନଚିରସ୍ସେଵ ଅରହା ଅହୋସି।

୧୦। ସୋ ଅପରଭାଗେ ଅତ୍ତନୋ ପୁବ୍ବକମ୍ମଂ ସରିତ୍ଵା ସୋମନସ୍ସଜାତୋ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ଜାତିୟା ସତ୍ତଵସ୍ସୋହନ୍ତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ଜାତିୟା ସତ୍ତଵସ୍ସୋତି ମାତୁଗବ୍ଭତୋ ନିକ୍ଖନ୍ତକାଲତୋ ପଟ୍ଠାୟ ପରିପୁଣ୍ଣସତ୍ତଵସ୍ସିକୋତି ଅତ୍ଥୋ। ପବ୍ବଜିଂ ଅନଗାରିୟନ୍ତି ଅଗାରସ୍ସ ହିତଂ ଆଗାରିୟଂ କସିଵାଣିଜ୍ଜାଦିକମ୍ମଂ ନତ୍ଥି ଆଗାରିୟନ୍ତି ଅନଗାରିୟଂ, ବୁଦ୍ଧସାସନେ ପବ୍ବଜିଂ ଅହନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

୧୨ ।ସୁଗତାନୁଗତଂ ମଗ୍ଗନ୍ତି ବୁଦ୍ଧେନ ଗତଂ ମଗ୍ଗଂ। ଅଥ ଵା ସୁଗତେନ ଦେସିତଂ ଧମ୍ମାନୁଧମ୍ମପଟିପତ୍ତିପୂରଣଵସେନ ହଟ୍ଠମାନସୋ ତୁଟ୍ଠଚିତ୍ତୋ ପୂଜେତ୍ଵାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ସେସଂ ସବ୍ବତ୍ଥ ଉତ୍ତାନତ୍ଥମେଵାତି।

ଗତସଞ୍ଞକତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୩। ନିପନ୍ନଞ୍ଜଲିକତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା

ରୁକ୍ଖମୂଲେନିସିନ୍ନୋହନ୍ତିଆଦିକଂ ଆୟସ୍ମତୋ ନିପନ୍ନଞ୍ଜଲିକତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅୟମ୍ପି ପୁରିମବୁଦ୍ଧେସୁ କତାଧିକାରୋ ଅନେକେସୁ ଭୱେସୁ ୱିୱଟ୍ଟୂପନିସ୍ସୟାନି ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ତିସ୍ସସ୍ସ ଭଗୱତୋ କାଲେ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ୱୁଦ୍ଧିପ୍ପତ୍ତୋ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ରୁକ୍ଖମୂଲିକଙ୍ଗଂ ପୂରୟମାନୋ ଅରଞ୍ଞେ ୱିହରତି। ତସ୍ମିଂ ସମୟେ ଖରୋ ଆବାଧୋ ଉପ୍ପଜ୍ଜି, ତେନ ପୀଳିତୋ ପରମକାରୁଞ୍ଞପ୍ପତ୍ତୋ ଅହୋସି। ତଦା ଭଗୱା ତସ୍ସ କାରୁଞ୍ଞେନ ତତ୍ଥ ଅଗମାସି। ଅଥ ସୋ ନିପନ୍ନକୋୱ ଉଟ୍ଠିତୁଂ ଅସକ୍କୋନ୍ତୋ ସିରସି ଅଞ୍ଜଲିଂ କତ୍ୱା ଭଗୱତୋ ପଣାମଂ ଅକାସି। ସୋ ତତୋ ଚୁତୋ ତୁସିତଭୱନେ ଉପ୍ପନ୍ନୋ ତତ୍ଥ ସମ୍ପତ୍ତିମନୁଭୱିତ୍ୱା ଏୱଂ ଛ କାମାୱଚରସମ୍ପତ୍ତିୟୋ ଅନୁଭୱିତ୍ୱା ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ ଏକସ୍ମିଂ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ୱୁଦ୍ଧିପ୍ପତ୍ତୋ ସତ୍ଥରି ପସୀଦିତ୍ୱା ପବ୍ବଜିତୋ ନଚିରସ୍ସେୱ ଅରହା ଅହୋସି, ପୁରାକତପୁଞ୍ଞୱସେନ ନିପନ୍ନଞ୍ଜଲିକତ୍ଥେରୋତି ପାକଟୋ।

୧୬। ସୋ ଅପରଭାଗେ ଅତ୍ତନୋ ପୁଞ୍ଞସମ୍ପତ୍ତିୟୋ ଓଲୋକେତ୍ୱା ସୋମନସ୍ସଜାତୋ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ରୁକ୍ଖମୂଲେ ନିସିନ୍ନୋହନ୍ତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ରୁହତି ପଟିରୁହତି ଉଦ୍ଧମୁଦ୍ଧଂ ଆରୋହତୀତି ରୁକ୍ଖୋ, ତସ୍ସ ରୁକ୍ଖସ୍ସ ମୂଲେ ସମୀପେତି ଅତ୍ଥୋ। ବ୍ୟାଧିତୋ ପରମେନ ଚାତି ପରମେନ ଅଧିକେନ ଖରେନ କକ୍ଖଳେନ ବ୍ୟାଧିନା ରୋଗେନ ବ୍ୟାଧିତୋ, ବ୍ୟାଧିନା ଅହଂ ସମନ୍ନାଗତୋତି ଅତ୍ଥୋ। ପରମକାରୁଞ୍ଞପ୍ପତ୍ତୋମ୍ହୀତି ପରମଂ ଅଧିକଂ କାରୁଞ୍ଞଂ ଦୀନଭାୱଂ ଦୁକ୍ଖିତଭାୱଂ ପତ୍ତୋମ୍ହି ଅରଞ୍ଞେ କାନନେତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୨୦।ପଞ୍ଚେତାସୁଂ ମହାସିଖାତି ସିରସି ପିଳନ୍ଧନଟ୍ଠେନ ସିଖା ୱୁଚ୍ଚତି ଚୂଳା। ମଣୀତି ଜୋତମାନଂ ମକୁଟଂ ତସ୍ସ ଅତ୍ଥୀତି ସିଖୋ, ଚକ୍କୱତ୍ତିନୋ ଏକନାମକା ପଞ୍ଚେୱ ଚକ୍କୱତ୍ତିନୋ ଆସୁଂ ଅହେସୁନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ସେସଂ ସବ୍ବତ୍ଥ ଉତ୍ତାନତ୍ଥମେୱାତି।

ନିପନ୍ନଞ୍ଜଲିକତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୪। ଅଧୋପୁପ୍ଫିୟତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା

ଅଭିଭୂ ନାମ ସୋ ଭିକ୍ଖୂତିଆଦିକଂ ଆୟସ୍ମତୋ ଅଧୋପୁପ୍ଫିୟତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅୟମ୍ପି ପୁରିମବୁଦ୍ଧେସୁ କତାଧିକାରୋ ଅନେକେସୁ ଭୱେସୁ ୱିୱଟ୍ଟୂପନିସ୍ସୟାନି ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ସିଖିସ୍ସ ଭଗୱତୋ କାଲେ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ୱୁଦ୍ଧିପ୍ପତ୍ତୋ ଘରାୱାସଂ ସଣ୍ଠପେତ୍ୱା ଅପରଭାଗେ କାମେସୁ ଆଦୀନୱଂ ଦିସ୍ୱା ତଂ ପହାୟ ଇସିପବ୍ବଜ୍ଜଂ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ପଞ୍ଚାଭିଞ୍ଞାଅଟ୍ଠସମାପତ୍ତିଲାଭୀ ଇଦ୍ଧୀସୁ ଚ ୱସୀଭାୱଂ ପତ୍ୱା ହିମୱନ୍ତସ୍ମିଂ ପଟିୱସତି। ତସ୍ସ ସିଖିସ୍ସ ଭଗୱତୋ ଅଭିଭୂ ନାମ ଅଗ୍ଗସାୱକୋ ୱିୱେକାଭିରତୋ ହିମୱନ୍ତମଗମାସି। ଅଥ ସୋ ତାପସୋ ତଂ ଅଗ୍ଗସାୱକତ୍ଥେରଂ ଦିସ୍ୱା ଥେରସ୍ସ ଠିତପବ୍ବତଂ ଆରୁହନ୍ତୋ ପବ୍ବତସ୍ସ ହେଟ୍ଠାତଲତୋ ସୁଗନ୍ଧାନି ୱଣ୍ଣସମ୍ପନ୍ନାନି ସତ୍ତ ପୁପ୍ଫାନି ଗହେତ୍ୱା ପୂଜେସି। ଅଥ ସୋ ଥେରୋ ତସ୍ସାନୁମୋଦନମକାସି। ସୋପି ତାପସୋ ସକସ୍ସମଂ ଅଗମାସି। ତତ୍ଥ ଏକେନ ଅଜଗରେନ ପୀଳିତୋ ଅପରଭାଗେ ଅପରିହୀନଜ୍ଝାନୋ ତେନେୱ ଉପଦ୍ଦୱେନ ଉପଦ୍ଦୁତୋ କାଲଂ କତ୍ୱା ବ୍ରହ୍ମଲୋକପରାୟନୋ ହୁତ୍ୱା ବ୍ରହ୍ମସମ୍ପତ୍ତିଂ ଛକାମାୱଚରସମ୍ପତ୍ତିଞ୍ଚ ଅନୁଭୱିତ୍ୱା ମନୁସ୍ସେସୁ ମନୁସ୍ସସମ୍ପତ୍ତିୟୋ ଚ ଖେପେତ୍ୱା ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ ଏକସ୍ମିଂ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ୱୁଦ୍ଧିପ୍ପତ୍ତୋ ଭଗୱତୋ ଧମ୍ମଂ ସୁତ୍ୱା ପସନ୍ନମାନସୋ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ନଚିରସ୍ସେୱ ଅରହା ଅହୋସି। ସୋ ଅପରଭାଗେ ଅତ୍ତନୋ କତପୁଞ୍ଞନାମେନ ଅଧୋପୁପ୍ଫିୟତ୍ଥେରୋତି ପାକଟୋ।

୨୨। ସୋ ଏକଦିୱସଂ ଅତ୍ତନୋ ପୁବ୍ବକମ୍ମଂ ସରିତ୍ୱା ସୋମନସ୍ସଜାତୋ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ଅଭିଭୂ ନାମ ସୋ ଭିକ୍ଖୂତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ସୀଲସମାଧୀହି ପରେ ଅଭିଭୱତୀତି ଅଭିଭୂ, ଖନ୍ଧମାରାଦିମାରେ ଅଭିଭୱତି ଅଜ୍ଝୋତ୍ଥରତୀତି ୱା ଅଭିଭୂ, ସସନ୍ତାନପରସନ୍ତାନଗତକିଲେସେ ଅଭିଭୱତି ୱିହେସେତି ୱିଦ୍ଧଂସେତୀତି ୱା ଅଭିଭୂ। ଭିକ୍ଖନସୀଲୋ ୟାଚନସୀଲୋତି ଭିକ୍ଖୁ, ଛିନ୍ନଭିନ୍ନପଟଧରୋତି ୱା ଭିକ୍ଖୁ। ଅଭିଭୂ ନାମ ଅଗ୍ଗସାୱକୋ ସୋ ଭିକ୍ଖୂତି ଅତ୍ଥୋ, ସିଖିସ୍ସ ଭଗୱତୋ ଅଗ୍ଗସାୱକୋତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୨୭।ଅଜଗରୋ ମଂ ପୀଳେସୀତି ତଥାରୂପଂ ସୀଲସମ୍ପନ୍ନଂ ଝାନସମ୍ପନ୍ନଂ ତାପସଂ ପୁବ୍ବେ କତପାପେନ ୱେରେନ ଚ ମହନ୍ତୋ ଅଜଗରସପ୍ପୋ ପୀଳେସି। ସୋ ତେନେୱ ଉପଦ୍ଦୱେନ ଉପଦ୍ଦୁତୋ ଅପରିହୀନଜ୍ଝାନୋ କାଲଂ କତ୍ୱା ବ୍ରହ୍ମଲୋକପରାୟଣୋ ଆସି। ସେସଂ ସବ୍ବତ୍ଥ ଉତ୍ତାନମେୱାତି।

ଅଧୋପୁପ୍ଫିୟତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୫। ରଂସିସଞ୍ଞକତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା

ପବ୍ବତେ ହିମୱନ୍ତମ୍ହୀତିଆଦିକଂ ଆୟସ୍ମତୋ ରଂସିସଞ୍ଞକତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅୟମ୍ପି ପୁରିମବୁଦ୍ଧେସୁ କତାଧିକାରୋ ତେସୁ ତେସୁ ଭୱେସୁ ୱିୱଟ୍ଟୂପନିସ୍ସୟାନି ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ୱିପସ୍ସିସ୍ସ ଭଗୱତୋ କାଲେ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ୱୁଦ୍ଧିମନ୍ୱାୟ ଘରାୱାସଂ ସଣ୍ଠପେତ୍ୱା କାମେସୁ ଆଦୀନୱଂ ଦିସ୍ୱା ଘରାୱାସଂ ପହାୟ ତାପସପବ୍ବଜ୍ଜଂ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ଅଜିନଚମ୍ମଧରୋ ହିମୱନ୍ତମ୍ହି ୱାସଂ କପ୍ପେସି। ତସ୍ମିଂ ସମୟେ ୱିପସ୍ସୀ ଭଗୱା ହିମୱନ୍ତମଗମାସି। ଅଥ ସୋ ତାପସୋ ତମୁପଗତଂ ଭଗୱନ୍ତଂ ଦିସ୍ୱା ତସ୍ସ ଭଗୱତୋ ସରୀରତୋ ନିକ୍ଖନ୍ତଛବ୍ବଣ୍ଣବୁଦ୍ଧରଂସୀସୁ ପସୀଦିତ୍ୱା ଅଞ୍ଜଲିଂ ପଗ୍ଗୟ୍ହ ପଞ୍ଚଙ୍ଗେନ ନମକ୍କାରମକାସି। ସୋ ତେନେୱ ପୁଞ୍ଞେନ ଇତୋ ଚୁତୋ ତୁସିତାଦୀସୁ ଦିବ୍ବସମ୍ପତ୍ତିୟୋ ଅନୁଭୱିତ୍ୱା ଅପରଭାଗେ ମନୁସ୍ସସମ୍ପତ୍ତିୟୋ ଚ ଅନୁଭୱିତ୍ୱା ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ୱୁଦ୍ଧିମନ୍ୱାୟ ଘରାୱାସଂ ସଣ୍ଠପେତ୍ୱା ତତ୍ଥାଦୀନୱଂ ଦିସ୍ୱା ଗେହଂ ପହାୟ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ନଚିରସ୍ସେୱ ଅରହା ଅହୋସି।

୩୦। ସୋ ଅପରଭାଗେ ଅତ୍ତନୋ ପୁବ୍ବକମ୍ମଂ ସରିତ୍ୱା ସୋମନସ୍ସଜାତୋ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ପବ୍ବତେ ହିମୱନ୍ତମ୍ହୀତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ପବ୍ବତେତି ପକାରେନ ବ୍ରୂହତି ୱଡ୍ଢତୀତି ପବ୍ବତୋ, ହିମୋ ଅସ୍ସ ଅତ୍ଥୀତି ହିମୱନ୍ତୋ, ହିମୱନ୍ତୋ ଚ ସୋ ପବ୍ବତୋ ଚାତି ହିମୱନ୍ତପବ୍ବତୋ। ହିମୱନ୍ତପବ୍ବତେତି ୱତ୍ତବ୍ବେ ଗାଥାୱଚନସୁଖତ୍ଥଂ ''ପବ୍ବତେ ହିମୱନ୍ତମ୍ହୀ''ତି ୱୁତ୍ତଂ। ତସ୍ମିଂ ହିମୱନ୍ତମ୍ହି ପବ୍ବତେ ୱାସଂ କପ୍ପେସିଂ ପୁରେ ଅହନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ସେସଂ ସବ୍ବତ୍ଥ ନୟାନୁସାରେନ ଉତ୍ତାନମେୱାତି।

ରଂସିସଞ୍ଞକତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୬। ଦୁତିୟରଂସିସଞ୍ଞକତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା

ପବ୍ବତେହିମୱନ୍ତମ୍ହୀତିଆଦିକଂ ଆୟସ୍ମତୋ ଦୁତିୟରଂସିସଞ୍ଞକତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅୟମ୍ପି ପୁରିମବୁଦ୍ଧେସୁ କତକୁସଲୋ ଉପ୍ପନ୍ନୁପ୍ପନ୍ନଭୱେ ୱିୱଟ୍ଟୂପନିସ୍ସୟାନି ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ଫୁସ୍ସସ୍ସ ଭଗୱତୋ କାଲେ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ୱୁଦ୍ଧିପ୍ପତ୍ତୋ ଘରାୱାସଂ ସଣ୍ଠପେତ୍ୱା ତତ୍ଥ ଦୋସଂ ଦିସ୍ୱା ତଂ ପହାୟ ତାପସପବ୍ବଜ୍ଜଂ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ହିମୱନ୍ତପବ୍ବତେ ୱସନ୍ତୋ ୱାକଚୀରନିୱସନୋ ୱିୱେକସୁଖେନ ୱିହରତି। ତସ୍ମିଂ ସମୟେ ସୋ ଫୁସ୍ସଂ ଭଗୱନ୍ତଂ ତଂ ପଦେସଂ ସମ୍ପତ୍ତଂ ଦିସ୍ୱା ତସ୍ସ ସରୀରତୋ ନିକ୍ଖନ୍ତଛବ୍ବଣ୍ଣବୁଦ୍ଧରଂସିୟୋ ଇତୋ ଚିତୋ ୱିଧାୱନ୍ତିୟୋ ଦଣ୍ଡଦୀପିକାନିକ୍ଖନ୍ତୱିପ୍ଫୁରନ୍ତମିୱ ଦିସ୍ୱା ତସ୍ମିଂ ପସନ୍ନୋ ଅଞ୍ଜଲିଂ ପଗ୍ଗହେତ୍ୱା ୱନ୍ଦିତ୍ୱା ଚିତ୍ତଂ ପସାଦେତ୍ୱା ତେନେୱ ପୀତିସୋମନସ୍ସେନ କାଲଂ କତ୍ୱା ତୁସିତାଦୀସୁ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ତତ୍ଥ ଛ କାମାୱଚରସମ୍ପତ୍ତିୟୋ ଚ ଅନୁଭୱିତ୍ୱା ଅପରଭାଗେ ମନୁସ୍ସସମ୍ପତ୍ତିୟୋ ଚ ଅନୁଭୱିତ୍ୱା ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ୱୁଦ୍ଧିପ୍ପତ୍ତୋ ପୁବ୍ବୱାସନାୱସେନ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ନଚିରସ୍ସେୱ ଅରହା ଅହୋସି।

୩୫। ସୋ ଅପରଭାଗେ ପୁବ୍ବକମ୍ମଂ ସରିତ୍ୱା ସୋମନସ୍ସଜାତୋ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ପବ୍ବତେ ହିମୱନ୍ତମ୍ହୀତିଆଦିମାହ। ତଂ ସବ୍ବଂ ଉତ୍ତାନତ୍ଥମେୱାତି।

ଦୁତିୟରଂସିସଞ୍ଞକତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୭। ଫଲଦାୟକତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା

ପବ୍ବତେ ହିମୱନ୍ତମ୍ହୀତିଆଦିକଂ ଆୟସ୍ମତୋ ଫଲଦାୟକତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅୟମ୍ପି ପୁରିମବୁଦ୍ଧେସୁ କତକୁସଲସମ୍ଭାରୋ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଭୱେ ୱିୱଟ୍ଟୂପନିସ୍ସୟାନି ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ଫୁସ୍ସସ୍ସ ଭଗୱତୋ କାଲେ ଏକସ୍ମିଂ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ସୁଖପ୍ପତ୍ତୋ ତଂ ସବ୍ବଂ ପହାୟ ତାପସପବ୍ବଜ୍ଜଂ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ଖରାଜିନଚମ୍ମଧାରୀ ହୁତ୍ୱା ୱିହରତି। ତସ୍ମିଞ୍ଚ ସମୟେ ଫୁସ୍ସଂ ଭଗୱନ୍ତଂ ତତ୍ଥ ସମ୍ପତ୍ତଂ ଦିସ୍ୱା ପସନ୍ନମାନସୋ ମଧୁରାନି ଫଲାନି ଗହେତ୍ୱା ଭୋଜେସି। ସୋ ତେନେୱ କୁସଲେନ ଦେୱଲୋକାଦୀସୁ ପୁଞ୍ଞସମ୍ପତ୍ତିୟୋ ଅନୁଭୱିତ୍ୱା ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ ଏକସ୍ମିଂ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ୱୁଦ୍ଧିମନ୍ୱାୟ ସତ୍ଥରି ପସୀଦିତ୍ୱା ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ନଚିରସ୍ସେୱ ଅରହା ଅହୋସି।

୩୯। ସୋ ଅପରଭାଗେ ଅତ୍ତନୋ ପୁବ୍ବକମ୍ମଂ ଅନୁସ୍ସରିତ୍ୱା ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ପବ୍ବତେ ହିମୱନ୍ତମ୍ହୀତିଆଦିମାହ। ତଂ ସବ୍ବଂ ହେଟ୍ଠା ୱୁତ୍ତନୟତ୍ତା ଉତ୍ତାନତ୍ଥମେୱାତି।

ଫଲଦାଯକତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୮। ସଦ୍ଦସଞ୍ଞକତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା

ପବ୍ବତେ ହିମୱନ୍ତମ୍ହୀତିଆଦିକଂ ଆଯସ୍ମତୋ ସଦ୍ଦସଞ୍ଞକତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅଯମ୍ପି ପୁରିମବୁଦ୍ଧେସୁ କତାଧିକାରୋ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଭୱେ ୱିୱଟ୍ଟୂପନିସ୍ସଯାନି ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ଫୁସ୍ସସ୍ସ ଭଗୱତୋ କାଲେ ଏକସ୍ମିଂ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ୱୁଦ୍ଧିପ୍ପତ୍ତୋ ସଦ୍ଧାଜାତୋ ତାପସପବ୍ବଜ୍ଜଂ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ହିମୱନ୍ତମ୍ହି ଅରଞ୍ଞାୱାସେ ୱସନ୍ତୋ ଅତ୍ତନୋ ଅନୁକମ୍ପାଯ ଉପଗତସ୍ସ ଭଗୱତୋ ଧମ୍ମଂ ସୁତ୍ୱା ଧମ୍ମେସୁ ଚିତ୍ତଂ ପସାଦେତ୍ୱା ଯାୱତାଯୁକଂ ଠତ୍ୱା ଅପରଭାଗେ କାଲଂ କତ୍ୱା ତୁସିତାଦୀସୁ ଛସୁ କାମାୱଚରସମ୍ପତ୍ତିଯୋ ଚ ମନୁସ୍ସେସୁ ମନୁସ୍ସସମ୍ପତ୍ତିଯୋ ଚ ଅନୁଭୱିତ୍ୱା ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ ଏକସ୍ମିଂ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ୱୁଦ୍ଧିମନ୍ୱାଯ ସଦ୍ଧାଜାତୋ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ୱିପସ୍ସନଂ ୱଡ୍ଢେତ୍ୱା ଅରହତ୍ତଂ ପାପୁଣି।

୪୩। ସୋ ଅପରଭାଗେ ଅତ୍ତନୋ ପୁବ୍ବକମ୍ମଂ ସରିତ୍ୱା ସୋମନସ୍ସଜାତୋ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ପବ୍ବତେ ହିମୱନ୍ତମ୍ହୀତିଆଦିମାହ। ତଂ ସବ୍ବଂ ଉତ୍ତାନତ୍ଥମେୱାତି।

ସଦ୍ଦସଞ୍ଞକତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୯। ବୋଧିସିଞ୍ଚକତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା

ୱିପସ୍ସିସ୍ସ ଭଗୱତୋତିଆଦିକଂ ଆଯସ୍ମତୋ ବୋଧିସିଞ୍ଚକତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅଯମ୍ପି ପୁରିମବୁଦ୍ଧେସୁ କତାଧିକାରୋ ଅନେକାସୁ ଜାତୀସୁ ୱିୱଟ୍ଟୂପନିସ୍ସଯାନି ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ୱିପସ୍ସିସ୍ସ ଭଗୱତୋ କାଲେ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ସାସନେ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ୱତ୍ତପଟିପତ୍ତିଯା ସାସନଂ ସୋଭଯନ୍ତୋ ମହାଜନେ ବୋଧିପୂଜଂ କୁରୁମାନେ ଦିସ୍ୱା ଅନେକାନି ପୁପ୍ଫାନି ସୁଗନ୍ଧୋଦକାନି ଚ ଗାହାପେତ୍ୱା ପୂଜେସି। ସୋ ତେନ ପୁଞ୍ଞେନ ଦେୱଲୋକେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ଛ କାମାୱଚରସମ୍ପତ୍ତିଯୋ ଅନୁଭୱିତ୍ୱା ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ୱୁଦ୍ଧିମନ୍ୱାଯ ସଦ୍ଧାଜାତୋ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ନଚିରସ୍ସେୱ ଅରହା ଅହୋସି।

୪୬। ସୋ ଅରହା ହୁତ୍ୱା ଝାନଫଲସୁଖେନ ୱୀତିନାମେତ୍ୱା ପୁବ୍ବକମ୍ମଂ ସରିତ୍ୱା ସୋମନସ୍ସଜାତୋ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ୱିପସ୍ସିସ୍ସ ଭଗୱତୋତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ୱିସେସଂ ପରମତ୍ଥଂ ନିବ୍ବାନଂ ପସ୍ସତୀତି ୱିପସ୍ସୀ, ୱିସେସେନ ଭବ୍ବାଭବ୍ବଜନେ ପସ୍ସତୀତି ୱା ୱିପସ୍ସୀ, ୱିପସ୍ସନ୍ତୋ ଚତୁସଚ୍ଚଂ ପସ୍ସନଦକ୍ଖନସୀଲୋତି ୱା ୱିପସ୍ସୀ, ତସ୍ସ ୱିପସ୍ସିସ୍ସ ଭଗୱତୋ ମହାବୋଧିମହୋ ଅହୂତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ତତ୍ରାପି ମହାବୋଧୀତି ବୋଧି ୱୁଚ୍ଚତି ଚତୂସୁ ମଗ୍ଗେସୁ ଞାଣଂ, ତମେତ୍ଥ ନିସିନ୍ନୋ ଭଗୱା ପଟିୱିଜ୍ଝତୀତି କଣିକାରପାଦପରୁକ୍ଖୋପି ବୋଧିଚ୍ଚେୱ ୱୁଚ୍ଚତି, ମହିତୋ ଚ ସୋ ଦେୱବ୍ରହ୍ମନରାସୁରେହି ବୋଧି ଚେତି ମହାବୋଧି, ମହତୋ ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ଭଗୱତୋ ବୋଧୀତି ୱା ମହାବୋଧି, ତସ୍ସ ମହୋ ପୂଜା ଅହୋସୀତି ଅତ୍ଥୋ। ସେସଂ ସବ୍ବତ୍ଥ ଉତ୍ତାନତ୍ଥମେୱାତି।

ବୋଧିସିଞ୍ଚକତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୧୦। ପଦୁମପୁପ୍ଫିଯତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା

ପୋକ୍ଖରୱନଂପୱିଟ୍ଠୋତିଆଦିକଂ ଆଯସ୍ମତୋ ପଦୁମପୁପ୍ଫିଯତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅଯମ୍ପି ପୁରିମବୁଦ୍ଧେସୁ କତାଧିକାରୋ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଭୱେ ୱିୱଟ୍ଟୂପନିସ୍ସଯାନି ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ଫୁସ୍ସସ୍ସ ଭଗୱତୋ କାଲେ ଏକସ୍ମିଂ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ୱୁଦ୍ଧିମନ୍ୱାଯ ପଦୁମସମ୍ପନ୍ନଂ ଏକଂ ପୋକ୍ଖରଣିଂ ପୱିସିତ୍ୱା ଭିସମୁଳାଲେ ଖାଦନ୍ତୋ ପୋକ୍ଖରଣିଯା ଅୱିଦୂରେ ଗଚ୍ଛମାନଂ ଫୁସ୍ସଂ ଭଗୱନ୍ତଂ ଦିସ୍ୱା ପସନ୍ନମାନସୋ ତତୋ ପଦୁମାନି ଓଚିନିତ୍ୱା ଆକାସେ ଉକ୍ଖିପିତ୍ୱା ଭଗୱନ୍ତଂ ପୂଜେସି, ତାନି ପୁପ୍ଫାନି ଆକାସେ ୱିତାନଂ ହୁତ୍ୱା ଅଟ୍ଠଂସୁ। ସୋ ଭିଯ୍ୟୋସୋମତ୍ତାଯ ପସନ୍ନମାନସୋ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ୱତ୍ତପଟିପତ୍ତିସାରୋ ସମଣଧମ୍ମଂ ପୂରେତ୍ୱା ତତୋ ଚୁତୋ ତୁସିତଭୱନମଲଂ କୁରୁମାନୋ ୱିଯ ତତ୍ଥ ଉପ୍ପଜ୍ଜିତ୍ୱା କମେନ ଛ କାମାୱଚରସମ୍ପତ୍ତିଯୋ ଚ ମନୁସ୍ସସମ୍ପତ୍ତିଯୋ ଚ ଅନୁଭୱିତ୍ୱା ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ୱୁଦ୍ଧିପ୍ପତ୍ତୋ ସଦ୍ଧାଜାତୋ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ନଚିରସ୍ସେୱ ଅରହା ଅହୋସି।

୫୧। ସୋ ଅପରଭାଗେ ଅତ୍ତନୋ ପୁବ୍ବକମ୍ମଂ ସରିତ୍ୱା ସୋମନସ୍ସଜାତୋ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ପୋକ୍ଖରୱନଂ ପୱିଟ୍ଠୋତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ପକାରେନ ନଠଅଦଣ୍ଡପତ୍ତାଦୀହି ଖରନ୍ତୀତି ପୋକ୍ଖରା, ପୋକ୍ଖରାନଂ ସମୁଟ୍ଠିତଟ୍ଠେନ ସମୂହନ୍ତି ପୋକ୍ଖରୱନଂ, ପଦୁମଗଚ୍ଛସଣ୍ଡେହି ମଣ୍ଡିତଂ ମଜ୍ଝଂ

ପଣ୍ଡିଚ୍ଚୋ ଅରହନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ସେସଂ ସବ୍ବତ୍ଥ ଉତ୍ତାନମେୱାତି।

ପଦୁମପୁପ୍ଫିୟତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

ନୱମୱଗ୍ଗୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

୧୦। ସୁଧାୱଗ୍ଗୋ

୧। ସୁଧାପିଣ୍ଡିଯତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା

ପୂଜାରହେପୂଜଯତୋତିଆଦିକଂ ଆଯସ୍ମତୋ ସୁଧାପିଣ୍ଡିଯତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅଯମ୍ପି ପୁରିମବୁଦ୍ଧେସୁ କତାଧିକାରୋ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଭୱେ ୱିୱଟ୍ଟୂପନିସ୍ସଯାନି ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ସିଦ୍ଧତ୍ଥସ୍ସ ଭଗୱତୋ କାଲେ ଭଗୱତି ଧରମାନେ ପୁଞ୍ଞଂ କାତୁମସକ୍କୋନ୍ତୋ ପରିନିବ୍ବୁତେ ଭଗୱତି ତସ୍ସ ଧାତୁଂ ନିଦହିତ୍ୱା ଚେତିଯେ କରୀଯମାନେ ସୁଧାପିଣ୍ଡମଦାସି। ସୋ ତେନ ପୁଞ୍ଞେନ ଚତୁନ୍ନୱୁତିକପ୍ପତୋ ପଟ୍ଠାଯ ଏତ୍ଥନ୍ତରେ ଚତୁରାପାଯମଦିସ୍ୱା ଦେୱମନୁସ୍ସସମ୍ପତ୍ତିଯୋ ଅନୁଭୱିତ୍ୱା ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ ଏକସ୍ମିଂ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ୱିଞ୍ଞୁତଂ ପତ୍ୱା ସତ୍ଥରି ପସୀଦିତ୍ୱା ପବ୍ବଜିତୋ ନଚିରସ୍ସେୱ ଅରହା ଅହୋସି।

୧-୨। ସୋ ଅପରଭାଗେ ଅତ୍ତନୋ ପୁବ୍ବକମ୍ମଂ ସରିତ୍ୱା ସୋମନସ୍ସଜାତୋ ଅତ୍ତନୋ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ପୂଜାରହେତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ପୂଜାରହା ନାମ ବୁଦ୍ଧପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧଅରିଯସାୱକାଚରିଯୁପଜ୍ଝାଯମାତାପିତୁଗରୁଆଦଯୋ, ତେସୁ ପୂଜାରହେସୁ ମାଲାଦିପଦୁମୱତ୍ଥାଭରଣଚତୁପଚ୍ଚଯାଦୀହି ପୂଜଯତୋ ପୂଜଯନ୍ତସ୍ସ ପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ ପୁଞ୍ଞକୋଟ୍ଠାସଂ ସହସ୍ସସତସହସ୍ସାଦିୱସେନ ସଙ୍ଖଂ କାତୁଂ କେନଚି ମହାନୁଭାୱେନାପି ନ ସକ୍କାତି ଅତ୍ଥୋ। ନ କେୱଲମେୱ ଧରମାନେ ବୁଦ୍ଧାଦଯୋ ପୂଜଯତୋ, ପରିନିବ୍ବୁତସ୍ସାପି ଭଗୱତୋ ଚେତିଯପଟିମାବୋଧିଆଦୀସୁପି ଏସେୱ ନଯୋ।

୩। ତଂ ଦୀପେତୁଂ ଚତୁନ୍ନମପି ଦୀପାନନ୍ତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ଚତୁନ୍ନମପି ଦୀପାନନ୍ତି ଜମ୍ବୁଦୀପଅପରଗୋଯାନୌତ୍ତରକୁରୁପୁବ୍ବୱିଦେହସଙ୍ଖାତାନଂ ଚତୁନ୍ନଂ ଦୀପାନଂ ତଦନୁଗତାନଂ ଦ୍ୱିସହସ୍ସପରିତ୍ତଦୀପାନଞ୍ଚ ଏକତୋ କତ୍ୱା ସକଲଚକ୍କୱାଢଅଗବ୍ଭେ ଇସ୍ସରଂ ଚକ୍କୱତ୍ତିରଜ୍ଜଂ କରେଯ୍ଯାତି ଅତ୍ଥୋ। ଏକିସ୍ସା ପୂଜନାଯେତନ୍ତି ଧାତୁଗବ୍ଭେ ଚେତିଯେ କତାଯ ଏକିସ୍ସା ପୂଜାଯ ଏତଂ ସକଲଜମ୍ବୁଦୀପେ ସତ୍ତରତନାଦିକଂ ସକଲଂ ଧନଂ। କଲଂ ନାଗ୍ଘତି ସୋଢଅସିନ୍ତି ଚେତିଯେ କତପୂଜାଯ ସୋଢଅସକ୍ଖତ୍ତୁଂ ୱିଭତ୍ତସ୍ସ ସୋଢଅସମକୋଟ୍ଠାସସ୍ସ ନ ଅଗ୍ଘତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୪।ସିଦ୍ଧତ୍ଥସ୍ସ…ପେ…ଫଲିତନ୍ତରେତି ନରାନଂ ଅଗ୍ଗସ୍ସ ସେଟ୍ଠସ୍ସ ସିଦ୍ଧତ୍ଥସ୍ସ ଭଗୱତୋ ଚେତିଯେ ଧାତୁଗବ୍ଭମ୍ହି ସୁଧାକମ୍ମେ କରୀଯମାନେ ପରିଚ୍ଛେଦାନଂ ଉଭିନ୍ନମନ୍ତରେ ୱେମଜ୍ଝେ, ଅଥ ୱା ପୁପ୍ଫଦାନଟ୍ଠାନାନଂ ଅନ୍ତରେ ଫଲନ୍ତିଯା ମଯା ସୁଧାପିଣ୍ଡୋ ଦିନ୍ନୋ ମକ୍ଖିତୋତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ସେସଂ ସବ୍ବତ୍ଥ ଉତ୍ତାନମେୱାତି।

ସୁଧାପିଣ୍ଡିଯତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୨। ସୁଚିନ୍ତିକତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା

ତିସ୍ସସ୍ସ ଲୋକନାଥସ୍ସାତିଆଦିକଂ ଆଯସ୍ମତୋ ସୁଚିନ୍ତିକତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅଯମ୍ପି ପୁରିମବୁଦ୍ଧେସୁ କତାଧିକାରୋ ଅନେକାସୁ ଜାତୀସୁ ନିବ୍ବାନାଧିଗମାଯ ପୁଞ୍ଞଂ ଉପଚିନିତ୍ୱା ତିସ୍ସସ୍ସ ଭଗୱତୋ କାଲେ ଏକସ୍ମିଂ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ୱୁଦ୍ଧିମନ୍ୱାଯ ସତ୍ଥରି ପସୀଦିତ୍ୱା ସତ୍ଥୁ ନିସୀଦନତ୍ଥାଯ ପରିସୁଦ୍ଧଂ ସିଲିଟ୍ଠଂ କଟ୍ଠମଯମନଗ୍ଘପୀଠମଦାସି। ସୋ ତେନ ପୁଞ୍ଞକମ୍ମେନ ସୁଗତିସୁଖମନୁଭୱିତ୍ୱା ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ସଂସରନ୍ତୋ ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ ଏକସ୍ମିଂ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ୱୁଦ୍ଧିମନ୍ୱାଯ ସତ୍ଥରି ପସୀଦିତ୍ୱା ପବ୍ବଜିତୋ ନଚିରସ୍ସେୱ ଅରହା ଅହୋସି।

୮। ସୋ ପତ୍ତଅରହତ୍ତଫଲୋ ପୁବ୍ବକମ୍ମଂ ସରିତ୍ୱା ସୋମନସ୍ସଜାତୋ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ତିସ୍ସସ୍ସ ଲୋକନାଥସ୍ସାତିଆଦିମାହ। ତଂ ସବ୍ବଂ ଉତ୍ତାନତ୍ଥମେୱାତି।

ସୁଚିନ୍ତିକତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୩। ଅଡ୍ଢଚେଢଅକତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା

ତିସ୍ସସ୍ସାହଂଭଗୱତୋତିଆଦିକଂ ଆଯସ୍ମତୋ ଅଡ୍ଢଚେଢଅକତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅଯମ୍ପି ଥେରୋ ପୁରିମବୁଦ୍ଧେସୁ କତାଧିକାରୋ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଭୱେ

ୱିଓତ୍ଥୂପନିସ୍ସୟାନି ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ତିସ୍ସସ୍ସ ଭଗୱତୋ କାଲେ ଏକେନାକୁସଲେନ କମ୍ମେନ ଦୁଗ୍ଗତକୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ୱୁଦ୍ଧିମନ୍ୱାୟ ସଦ୍ଧମ୍ମଦେସନଂ ଞତ୍ୱା ପସନ୍ନମାନସୋ ଚୀୱରହ୍ଥାୟ ଅଡ୍ଢଭାଗଂ ଏକଂ ଦୁସ୍ସମଦାସି। ସୋ ତେନେୱ ପୀତିସୋମନସ୍ସେନ କାଲଂ କତ୍ୱା ସଗ୍ଗେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ଛ କାମାୱଚରସମ୍ପତ୍ତିମନୁଭୱିତ୍ୱା ତତୋ ଚୁତୋ ମନୁସ୍ସେସୁ ମନୁସ୍ସସମ୍ପତ୍ତୀନଂ ଅଗ୍ଗଭୂତଂ ଚକ୍କୱତ୍ତିସମ୍ପତ୍ତିଂ ଅନୁଭୱିତ୍ୱା ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ ଏକସ୍ମିଂ ଅଡ୍ଢକୁଲେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ୱୁଦ୍ଧିପ୍ପତ୍ତୋ ସତ୍ଥୁ ଧମ୍ମଦେସନଂ ସୁତ୍ୱା ପସନ୍ନମାନସୋ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ନଚିରସ୍ସେୱ ଅରହା ଅହୋସି।

୧୪। ସୋ ଅପରଭାଗେ ଅତ୍ତନୋ ପୁବ୍ବକମ୍ମଂ ସରିତ୍ୱା ସୋମନସ୍ସଜାତୋ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ତିସ୍ସସ୍ସାହଂ ଭଗୱତୋତିଆଦିମାହ। ତଂ ସବ୍ବଂ ଉତ୍ତାନତ୍ଥମେୱାତି।

ଅଡ୍ଢଚେଳିୟତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୪। ସୂଚିଦାୟକତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା

କମ୍ମାରୋହଂ ପୁରେ ଆସିନ୍ତିଆଦିକଂ ଆୟସ୍ମତୋ ସୂଚିଦାୟକତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅୟମ୍ପି ପୁରିମବୁଦ୍ଧେସୁ କତାଧିକାରୋ ଅନ୍ତରନ୍ତରା କୁସଲବୀଜାନି ପୂରେନ୍ତୋ ୱିପସ୍ସିସ୍ସ ଭଗୱତୋ କାଲେ ଅନ୍ତରନ୍ତରା କତେନ ଏକେନ କମ୍ମଚ୍ଛିଦ୍ଦେନ କମ୍ମାରକୁଲେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ୱୁଦ୍ଧିମନ୍ୱାୟ ସକସିପ୍ପେସୁ ନିପ୍ଫତ୍ତିଂ ପତ୍ତୋ ସତ୍ଥୁ ଧମ୍ମଦେସନଂ ସୁତ୍ୱା ପସନ୍ନମାନସୋ ଚୀୱରସିବ୍ବନତ୍ଥାୟ ସୂଚିଦାନମଦାସି, ତେନ ପୁଞ୍ଞେନ ଦିବ୍ବସମ୍ପତ୍ତିଂ ଅନୁଭୱିତ୍ୱା ଅପରଭାଗେ ମନୁସ୍ସେସୁ ଉପ୍ପନ୍ନୋ ଚକ୍କୱତ୍ତାଦୟୋ ସମ୍ପତ୍ତିୟୋ ଚ ଅନୁଭୱନ୍ତୋ ଉପ୍ପନ୍ନୁପ୍ପନ୍ନଭୱେ ତିକ୍ଖପଞ୍ଞୋ ୱଜୀରଞାଣୋ ଅହୋସି। ସୋ କମେନ ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ୱୁଦ୍ଧିପ୍ପତ୍ତୋ ମହଦ୍ଧନୋ ସଦ୍ଧାଜାତୋ ତିକ୍ଖପଞ୍ଞୋ ଅହୋସି। ସୋ ଏକଦିୱସଂ ସତ୍ଥୁ ଧମ୍ମଦେସନଂ ସୁତ୍ୱା ଧମ୍ମାନୁସାରେନ ଞାଣଂ ପେସେତ୍ୱା ନିସିନ୍ନାସନେୟେୱ ଅରହା ଅହୋସି।

୧୯। ସୋ ଅରହା ସମାନୋ ଅତ୍ତନୋ ପୁବ୍ବକମ୍ମଂ ସରିତ୍ୱା ସୋମନସ୍ସଜାତୋ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ କମ୍ମାରୋହଂ ପୁରେ ଆସିନ୍ତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ କମ୍ମାରୋତି ଅୟୋକମ୍ମଲୋହକମ୍ମାଦିନା କମ୍ମେନ ଜୀୱତି ରୁହତି ୱୁଦ୍ଧିଂ ୱିରୂଳ୍ହିଂ ଆପଜ୍ଜତୀତି କମ୍ମାରୋ, ପୁବ୍ବେ ପୁଞ୍ଞକରଣକାଲେ କମ୍ମାରୋ ଆସିଂ ଅହୋସିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ସେସଂ ସବ୍ବତ୍ଥ ଉତ୍ତାନମେୱାତି।

ସୂଚିଦାୟକତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୫। ଗନ୍ଧମାଲିୟତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା

ସିଦ୍ଧତ୍ଥସ୍ସଭଗୱତୋତିଆଦିକଂ ଆୟସ୍ମତୋ ଗନ୍ଧମାଲିୟତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅୟମ୍ପି ପୁରିମବୁଦ୍ଧେସୁ କତାଧିକାରୋ ସିଦ୍ଧତ୍ଥସ୍ସ ଭଗୱତୋ କାଲେ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ମହଦ୍ଧନୋ ମହାଭୋଗୋ ଅହୋସି। ସୋ ସତ୍ଥରି ପସୀଦିତ୍ୱା ଚନ୍ଦନାଗରୁକପ୍ପୂରକସ୍ସତୁରାଦୀନି ଅନେକାନି ସୁଗନ୍ଧାନି ୱଡ୍ଢେତ୍ୱା ସତ୍ଥୁ ଗନ୍ଧଥୂପଂ କାରେସି। ତସ୍ସୁପରି ସୁମନପୁପ୍ଫେହି ଛାଦେସି, ବୁଦ୍ଧଞ୍ଚ ଅଟ୍ଠଙ୍ଗନମକ୍କାରଂ ଅକାସି। ସୋ ତେନ ପୁଞ୍ଞକମ୍ମେନ ଦେୱମନୁସ୍ସେସୁ ସମ୍ପତ୍ତିୟୋ ଅନୁଭୱିତ୍ୱା ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ ୱିଭୱସମ୍ପନ୍ନେ ଏକସ୍ମିଂ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ୱୁଦ୍ଧିମନ୍ୱାୟ ସତ୍ଥରି ପସୀଦିତ୍ୱା ପବ୍ବଜିତୋ ନଚିରସ୍ସେୱ ଅରହା ଅହୋସି।

୨୪। ସୋ ଅପରଭାଗେ ଅତ୍ତନୋ ପୁବ୍ବକମ୍ମଂ ସରିତ୍ୱା ସୋମନସ୍ସଜାତୋ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ସିଦ୍ଧତ୍ଥସ୍ସ ଭଗୱତୋତିଆଦିମାହ। ତଂ ସବ୍ବଂ ଉତ୍ତାନତ୍ଥମେୱାତି।

ଗନ୍ଧମାଲିୟତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୬। ତିପୁପ୍ଫିୟତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା

ମିଗଲୁଦ୍ଦୋ ପୁରେ ଆସିନ୍ତିଆଦିକଂ ଆୟସ୍ମତୋ ତିପୁପ୍ଫିୟତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅୟମ୍ପି ପୁରିମବୁଦ୍ଧେସୁ କତାଧିକାରୋ ଅନ୍ତରା କେନଚି ଅକୁସଲଚ୍ଛିଦ୍ଦେନ ୱିପସ୍ସିସ୍ସ ଭଗୱତୋ କାଲେ ନେସାଦକୁଲେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ମିଗଲୁଦ୍ଦୋ ହୁତ୍ୱା ଅରଞ୍ଞେ ୱିହରତି। ତଦା ୱିପସ୍ସିସ୍ସ ଭଗୱତୋ ପାଟଲିବୋଧିଂ ସମ୍ପୁଣ୍ଣପତ୍ତପଲ୍ଲୱଂ ହରିତୱଣ୍ଣଂ ନୀଲୋଭାସଂ ମନୋରମଂ ଦିସ୍ୱା ତୀହି ପୁପ୍ଫେହି ପୂଜେତ୍ୱା ପୁରାଣପତ୍ତଂ ଛଡ୍ଡେତ୍ୱା ଭଗୱତୋ ସମ୍ମୁଖା ୱିୟ

ପାଟଲିମହାବୋଧିଂ ୱନ୍ଦି। ସୋ ତେନ ପୁଞ୍ଞେନ ତତୋ ଚୁତୋ ଦେୱଲୋକେ ଉପ୍ପନ୍ନୋ ତତ୍ଥ ଦିବ୍ବସମ୍ପତ୍ତିଂ ଅପରାପରଂ ଅନୁଭୱିତ୍ୱା ତତୋ ଚୁତୋ ମନୁସ୍ସେସୁ ଜାତୋ ତତ୍ଥ ଚକ୍କୱତ୍ତିସମ୍ପତ୍ତିଆଦୟୋ ଅନୁଭୱିତ୍ୱା ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ ଏକସ୍ମିଂ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ୱୁଦ୍ଧିମନ୍ୱାଯ ସତ୍ଥୁ ଧମ୍ମଦେସନଂ ସୁତ୍ୱା ପଟିଲଦ୍ଧସୋମନସ୍ସହଦୟୋ ଗେହଂ ପହାଯ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ନଚିରସ୍ସେୱ ଅରହା ଅହୋସି।

୩୧। ସୋ ଏୱଂ ସିଦ୍ଧିପ୍ପତ୍ତୋ ଅତ୍ତନୋ ପୁବ୍ବକମ୍ମଂ ସରିତ୍ୱା ସୋମନସ୍ସଜାତୋ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ମିଗଲୁଦ୍ଦୋ ପୁରେ ଆସିନ୍ତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ମରଣାଯ ଗଚ୍ଛତି ପାପୁଣାତୀତି ମିଗୋ, ଅଥ ୱା ମଗଯମାନୋ ଇହତି ପୱତ୍ତତୀତି ମିଗୋ, ମିଗାନଂ ମାରଣେ ଲୁଦ୍ଦୋ ଲୋଭୀ ଗେଧୋତି ମିଗଲୁଦ୍ଦୋ, ପୁରେ ମୟ୍ହଂ ପୁଞ୍ଞକରଣସମଯେ କାନନସଙ୍ଖାତେ ମହାଅରଞ୍ଞେ ମିଗଲୁଦ୍ଦୋ ଆସିନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ପାଟଲିଂ ହରିତଂ ଦିସ୍ୱାତି ତତ୍ଥ ପକାରେନ ତଲେନ ରତ୍ତୱଣ୍ଣେନ ଭୱତୀତି ପାଟଲି , ପୁପ୍ଫାନଂ ରତ୍ତୱଣ୍ଣତାଯ ପାଟଲୀତି ୱୋହାରୋ, ପତ୍ତାନଂ ହରିତତାଯ ହରିତଂ ନୀଲୱଣ୍ଣଂ ପାଟଲିବୋଧିଂ ଦିସ୍ୱାତି ଅତ୍ଥୋ। ସେସଂ ସବ୍ବତ୍ଥ ଉତ୍ତାନତ୍ଥମେୱାତି।

ତିପୁପ୍ଫିଯତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୭। ମଧୁପିଣ୍ଡିକତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା

ୱିୱନେ କାନନେ ଦିସ୍ୱାତିଆଦିକଂ ଆଯସ୍ମତୋ ମଧୁପିଣ୍ଡିକତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅଯମ୍ପି ପୁରିମବୁଦ୍ଧେସୁ କତାଧିକାରୋ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଭୱେ ୱିୱଟ୍ଟୂପନିସ୍ସଯାନି ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ସିଦ୍ଧତ୍ଥସ୍ସ ଭଗୱତୋ କାଲେ ନେସାଦଯୋନିଯଂ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ମହାଅରଞ୍ଞେ ପଟିୱସତି। ତଦା ୱିୱେକାଭିରତିଯା ସମ୍ପତ୍ତଂ ସିଦ୍ଧତ୍ଥଂ ଭଗୱନ୍ତଂ ଦିସ୍ୱା ସମାଧିତୋ ୱୁଟ୍ଠିତସ୍ସ ତସ୍ସ ସୁମଧୁରଂ ମଧୁମଦାସି। ତତ୍ଥ ଚ ପସନ୍ନମାନସୋ ୱନ୍ଦିତ୍ୱା ପକ୍କାମି। ସୋ ତେନେୱ ପୁଞ୍ଞେନ ସମ୍ପତ୍ତିଂ ଅନୁଭୱନ୍ତୋ ଦେୱମନୁସ୍ସେସୁ ସଂସରିତ୍ୱା ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ୱୁଦ୍ଧିପ୍ପତ୍ତୋ ସତ୍ଥରି ପସୀଦିତ୍ୱା ପବ୍ବଜିତୋ ନଚିରସ୍ସେୱ ଅରହା ଅହୋସି।

୩୭। ସୋ ଅପରଭାଗେ ଅତ୍ତନୋ ପୁବ୍ବକମ୍ମଂ ସରିତ୍ୱା ସୋମନସ୍ସଜାତୋ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ୱିୱନେ କାନନେ ଦିସ୍ୱାତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ୱିୱନେତି ୱିସେସେନ ୱନଂ ପତ୍ଥଟଂ ୱିୱନଂ, ହତ୍ଥିଅସ୍ସରଥସଦ୍ଦେହି ଭେରିସଦ୍ଦେହି ଚ ୱଜ୍ଜିକାମକିଲେସକାମେହି ଚ ୱିଗତଂ ବ୍ୟାପଗତନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ, କାନନସଙ୍ଖାତେ ମହାଅରଞ୍ଞେ ୱିୱନେତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଓସଧିଂୱ ୱିରୋଚନ୍ତନ୍ତି ଭୱୱଡ୍ଢିକଜନାନଂ ଇଚ୍ଛିତିଚ୍ଛିତଂ ନିପ୍ଫାଦେତୀତି ଓସଧଂ। ଓଜାନିବ୍ବତ୍ତିକାରଣଂ ପଟିଚ୍ଚ ଯାଯ ତାରକାଯ ଉଗ୍ଗତାଯ ଉଦ୍ଧରନ୍ତି ଗଣ୍ହନ୍ତୀତି ସା ଓସଧି। ଓସଧିତାରକା ଇୱ ୱିରୋଚନ୍ତୀତି ୱତ୍ତବ୍ବେ ଗାଥାବନ୍ଧସୁଖତ୍ଥଂ ''ଓସଧିଂୱ ୱିରୋଚନ୍ତ''ନ୍ତି ଚ ୱୁତ୍ତଂ। ସେସଂ ସବ୍ବତ୍ଥ ଉତ୍ତାନମେୱାତି।

ମଧୁପିଣ୍ଡିକତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୮। ସେନାସନଦାଯକତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା

ସିଦ୍ଧତ୍ଥସ୍ସ ଭଗୱତୋତିଆଦିକଂ ଆଯସ୍ମତୋ ସେନାସନଦାଯକତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅଯମ୍ପି ପୁରିମବୁଦ୍ଧେସୁ କତାଧିକାରୋ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଭୱେ ୱିୱଟ୍ଟୂପନିସ୍ସଯାନି ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ସିଦ୍ଧତ୍ଥସ୍ସ ଭଗୱତୋ କାଲେ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ୱୁଦ୍ଧିପ୍ପତ୍ତୋ ସତ୍ଥରି ପସୀଦିତ୍ୱା ଅତ୍ତନୋ ୱସନଟ୍ଠାନଂ ୱନନ୍ତରଂ ସମ୍ପତ୍ତସ୍ସ ଭଗୱତୋ ପଣାମଂ କତ୍ୱା ପଣ୍ଣସନ୍ଥରଂ ସନ୍ଥରିତ୍ୱା ଅଦାସି। ଭଗୱତୋ ନିସିନ୍ନଟ୍ଠାନସ୍ସ ସମନ୍ତତୋ ଭିତ୍ତିପରିଚ୍ଛେଦଂ କତ୍ୱା ପୁପ୍ଫପୂଜମକାସି। ସୋ ତେନ ପୁଞ୍ଞେନ ଦେୱମନୁସ୍ସେସୁ ସଂସରନ୍ତୋ ଉଭଯସମ୍ପତ୍ତିୟୋ ଅନୁଭୱିତ୍ୱା ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ୱୁଦ୍ଧିପ୍ପତ୍ତୋ ସତ୍ଥରି ପସୀଦିତ୍ୱା ପବ୍ବଜିତୋ ନଚିରସ୍ସେୱ ଅରହା ଅହୋସି।

୪୫। ସୋ ଅପରଭାଗେ ଅତ୍ତନୋ ପୁବ୍ବକମ୍ମଂ ସରିତ୍ୱା ସୋମନସ୍ସଜାତୋ ଅତ୍ତନୋ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ଦସ୍ସେନ୍ତୋ ସିଦ୍ଧତ୍ଥସ୍ସ ଭଗୱତୋତିଆଦିମାହ। ତଂ ସବ୍ବଂ ହେଟ୍ଠା ୱୁତ୍ତନଯତ୍ତା ଉତ୍ତାନତ୍ଥମେୱାତି।

ସେନାସନଦାଯକତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୯। ୱେଯ୍ୟାୱଚ୍ଚକରତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା

ୱିପସ୍ସିସ୍ସ ଭଗୱତୋତିଆଦିକଂ ଆୟସ୍ମତୋ ୱେଳ୍ଲାୱଚ୍ଛକରତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ତସ୍ସ ଉପ୍ପତ୍ତିଆଦୟୋ ହେଟ୍ଠା ୱୁତ୍ତନୟାମେନେୱ ଦଟ୍ଠବ୍ବା।

ୱେଳ୍ଲାୱଚ୍ଛକରତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୧୦। ବୁଦ୍ଧୁପଟ୍ଠାକତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା

ୱିପସ୍ସିସ୍ସଭଗୱତୋତିଆଦିକଂ ଆୟସ୍ମତୋ ବୁଦ୍ଧୁପଟ୍ଠାକତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅୟମ୍ପି ପୁରିମବୁଦ୍ଧେସୁ କତାଧିକାରୋ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଭୱେ ୱିୱଟ୍ଟୂପନିସ୍ସୟାନି ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ୱିପସ୍ସିସ୍ସ ଭଗୱତୋ କାଲେ ସଙ୍ଖଧମକକୁଲେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ୱୁଦ୍ଧିମନ୍ୱାୟ ଅତ୍ତନୋ ସିପ୍ପେ ସଙ୍ଖଧମନେ ଛେକୋ ଅହୋସି, ନିଚ୍ଚକାଲଂ ଭଗୱତୋ ସଙ୍ଖଂ ଧମେତ୍ୱା ସଙ୍ଖସଦ୍ଦେନେୱ ପୂଜେସି। ସୋ ତେନ ପୁଞ୍ଞେନ ଦେୱମନୁସ୍ସେସୁ ସଂସରନ୍ତୋ ସବ୍ବତ୍ଥ ପାକଟୋ ମହାଘୋସୋ ମହାନାଦୀ ମଧୁରସ୍ସରୋ ଅହୋସି, ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ ଏକସ୍ମିଂ ପାକଟକୁଲେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ୱୁଦ୍ଧିପ୍ପତ୍ତୋ ମଧୁରସ୍ସରୋତି ପାକଟୋ, ସତ୍ଥରି ପସୀଦିତ୍ୱା ପବ୍ବଜିତୋ ନଚିରସ୍ସେୱ ଅରହା ଅହୋସି, ଅପରଭାଗେ ମଧୁରସ୍ସରତ୍ଥେରୋତି ପାକଟୋ।

୫୧। ସୋ ଏକଦିୱସଂ ଅତ୍ତନୋ ପୁବ୍ବକମ୍ମଂ ସରିତ୍ୱା ସୋମନସ୍ସଜାତୋ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ୱିପସ୍ସିସ୍ସ ଭଗୱତୋତିଆଦିମାହ। ତଂ ହେଟ୍ଠା ୱୁତ୍ତମେୱ। ଅହୋସିଂ ସଙ୍ଖଧମକୋତି ସଂ ସୁଟ୍ଠୁ ଖନନ୍ତୋ ଗଚ୍ଛତୀତି ସଙ୍ଖୋ, ସମୁଦ୍ଦଜଲପରିୟନ୍ତେ ଚରମାନୋ ଗଚ୍ଛତି ୱିଚରତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ତଂ ସଙ୍ଖଂ ଧମତି ଘୋସଂ କରୋତୀତି ସଙ୍ଖଧମକୋ, ସୋହଂ ସଙ୍ଖଧମକୋୱ ଅହୋସିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ସେସଂ ସବ୍ବତ୍ଥ ଉତ୍ତାନମେୱାତି।

ବୁଦ୍ଧୁପଟ୍ଠାକତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

ଦସମୱଗ୍ଗୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

୧୧। ଭିକ୍ଖଦାୟିୱଗ୍ଗୋ

୧। ଭିକ୍ଖାଦାୟକତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା

ସୁୱଣ୍ଣୱଣ୍ଣଂସମ୍ବୁଦ୍ଧନ୍ତିଆଦିକଂ ଆୟସ୍ମତୋ ଭିକ୍ଖାଦାୟକତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅୟମ୍ପି ପୁରିମଜିନୱରେସୁ କତାଧିକାରୋ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଭୱେ ୱିୱଟ୍ଟୂପନିସ୍ସୟାନି ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ସିଦ୍ଧତ୍ଥସ୍ସ ଭଗୱତୋ କାଲେ ଏକସ୍ମିଂ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ୱୁଦ୍ଧିମନ୍ୱାୟ ୱିଭୱସମ୍ପନ୍ନୋ ସଦ୍ଧାଜାତୋ ୱିହାରତୋ ନିକ୍ଖମିତ୍ୱା ପିଣ୍ଡାୟ ଚରମାନଂ ସିଦ୍ଧତ୍ଥଂ ଭଗୱନ୍ତଂ ଦିସ୍ୱା ପସନ୍ନମାନସୋ ଆହାରମଦାସି। ଭଗୱା ତଂ ପଟିଗ୍ଗହେତ୍ୱା ଅନୁମୋଦନଂ ୱତ୍ୱା ପକ୍କାମି। ସୋ ତେନେୱ କୁସଲେନ ଯାୱତାୟୁକଂ ଠତ୍ୱା ଆୟୁପରିୟୋସାନେ ଦେୱଲୋକେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ତତ୍ଥ ଛ କାମାୱଚରସମ୍ପତ୍ତିୟୋ ଅନୁଭୱିତ୍ୱା ମନୁସ୍ସେସୁ ଚ ମନୁସ୍ସସମ୍ପତ୍ତିମନୁଭୱିତ୍ୱା ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ୱୁଦ୍ଧିମନ୍ୱାୟ ସଦ୍ଧାଜାତୋ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ନଚିରସ୍ସେୱ ଅରହା ଅହୋସି।

୧। ସୋ ଅପରଭାଗେ ଅତ୍ତନୋ ପୁବ୍ବକମ୍ମଂ ଅନୁସ୍ସରିତ୍ୱା ସୋମନସ୍ସଜାତୋ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ସୁୱଣ୍ଣୱଣ୍ଣଂ ସମ୍ବୁଦ୍ଧନ୍ତିଆଦିମାହ। ତଂ ସବ୍ବଂ ହେଟ୍ଠା ୱୁତ୍ତନୟମେୱ। ପୱରା ଅଭିନିକ୍ଖନ୍ତନ୍ତି ପକାରେନ ୱରିତବ୍ବଂ ପତ୍ଥେତବ୍ବନ୍ତି ପୱରଂ, ରମ୍ମଭୂତତୋ ୱିୱେକଭୂତତୋ ସବ୍ବୱିହାରତୋ ଅଭି ୱିସେସେନ ନିକ୍ଖନ୍ତନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ୱାନା ନିବ୍ବାନମାଗତନ୍ତି ୱାନଂ ୱୁଚ୍ଚତି ତଣ୍ହା, ତତୋ ନିକ୍ଖନ୍ତତ୍ତା ନିବ୍ବାନଂ, ୱାନନାମଂ ତଣ୍ହଂ ପଧାନଂ କତ୍ୱା ସବ୍ବକିଲେସେ ପହାୟ ନିବ୍ବାନଂ ପତ୍ତନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

୨।କଟଚ୍ଛୁଭିକ୍ଖଂ ଦତ୍ୱାନାତି କରତଲେନ ଗହେତବ୍ବା ଦବ୍ବି କଟଚ୍ଛୁ, ଭିକ୍ଖୀୟତି ଆୟାଚୀୟତୀତି ଭିକ୍ଖା, ଅଭି ୱିସେସେନ ଖାଦିତବ୍ବା ଭକ୍ଖିତବ୍ବାତି ୱା ଭିକ୍ଖା, କଟଚ୍ଛୁନା ଗହେତବ୍ବା ଭିକ୍ଖା କଟଚ୍ଛୁଭିକ୍ଖା, ଦବ୍ବିୟା ଭତ୍ତଂ ଦତ୍ୱାତି ଅତ୍ଥୋ। ସେସଂ ସବ୍ବତ୍ଥ ଉତ୍ତାନତ୍ଥମେୱାତି।

ଭିକ୍ଖାଦାୟକତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୨। ଞାଣସଞ୍ଞିକତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା

ସୁୱଣ୍ଣୱଣ୍ଣଂସମ୍ବୁଦ୍ଧନ୍ତିଆଦିକଂ ଆୟସ୍ମତୋ ଞାଣସଞ୍ଞିକତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। କା ଉପ୍ପତ୍ତି? ଅୟମ୍ପି ପୁରିମବୁଦ୍ଧେସୁ କତାଧିକାରୋ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଭୱେ ୱିୱଟ୍ଟୂପନିସ୍ସୟାନି ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ସିଦ୍ଧତ୍ଥସ୍ସ ଭଗୱତୋ କାଲେ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ୱୁଦ୍ଧିମନ୍ୱାୟ ସଦ୍ଧାଜାତୋ ସଦ୍ଧମ୍ମସ୍ସୱନେ ସାଦରୋ ସାଲୟୋ ଭଗୱତୋ ଧମ୍ମଦେସନାନୁସାରେନ ଞାଣଂ ପେସେତ୍ୱା ଘୋସପମାଣତ୍ତା ଭଗୱତୋ ଞାଣେ ପସନ୍ନୋ ପଞ୍ଚଙ୍ଗଅଟ୍ଠଙ୍ଗନମକ୍କାରୱସେନ ପଣାମଂ କତ୍ୱା ପକ୍କାମି। ସୋ ତତୋ ଚୁତୋ ଦେୱଲୋକେସୁ ଉପ୍ପନ୍ନୋ ତତ୍ଥ ଛ କାମାୱଚରେ ଦିବ୍ବସମ୍ପତ୍ତିମନୁଭୱନ୍ତୋ ତତୋ ଚୱିତ୍ୱା ମନୁସ୍ସଲୋକେ ଜାତୋ ତତ୍ଥଗ୍ଗଭୂତା ଚକ୍କୱତ୍ତିସମ୍ପଦାଦୟୋ ଅନୁଭୱିତ୍ୱା ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ ୱିଭୱସମ୍ପନ୍ନେ ଏକସ୍ମିଂ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ୱୁଦ୍ଧିମନ୍ୱାୟ ସତ୍ଥରି ପସୀଦିତ୍ୱା ପବ୍ବଜିତୋ ନଚିରସ୍ସେୱ ଅରହା ଅହୋସି।

୭। ସୋ ଅପରଭାଗେ ଅତ୍ତନୋ ପୁବ୍ବକମ୍ମଂ ସରିତ୍ୱା ସୋମନସ୍ସଜାତୋ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ସୁୱଣ୍ଣୱଣ୍ଣଂ ସମ୍ବୁଦ୍ଧନ୍ତିଆଦିମାହ। ତଂ ୱୁତ୍ତତ୍ଥମେୱ। ନିସଭାଜାନିୟଂ ଯଥାତି ଗୱସତସହସ୍ସଜେଟ୍ଠୋ ନିସଭୋ, ନିସଭୋ ଚ ସୋ ଆଜାନିୟୋ ସେଟ୍ଠୋ ଉତ୍ତମୋ ଚେତି ନିସଭାଜାନିୟୋ। ଯଥା ନିସଭାଜାନିୟୋ, ତଥେୱ ଭଗୱାତି ଅତ୍ଥୋ। ଲୋକୱିସୟସଞ୍ଞାତଂ ପଞ୍ଞତ୍ତିୱସେନ ଏୱଂ ୱୁତ୍ତଂ। ଅନୁପମେୟ୍ୟୋ ହି ଭଗୱା। ସେସଂ ସବ୍ବତ୍ଥ ଉତ୍ତାନତ୍ଥମେୱାତି।

ଞାଣସଞ୍ଞିକତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୩। ଉପ୍ପଲହତ୍ଥିୟତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା

ତିୱରାୟଂ ନିୱାସୀହନ୍ତିଆଦିକଂ ଆୟସ୍ମତୋ ଉପ୍ପଲହତ୍ଥକତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅୟମ୍ପି ପୁରିମଜିନୱରେସୁ କତକୁସଲୋ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଭୱେ ୱିୱଟ୍ଟୂପନିସ୍ସୟାନି ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ସିଦ୍ଧତ୍ଥସ୍ସ ଭଗୱତୋ କାଲେ ମାଲାକାରକୁଲେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ୱୁଦ୍ଧିମନ୍ୱାୟ ମାଲାକାରକମ୍ମେନ ଅନେକାନି ପୁପ୍ଫାନି ୱିକ୍କିଣନ୍ତୋ ଜୀୱତି। ଅଥେକଦିୱସଂ ପୁପ୍ଫାନି ଗହେତ୍ୱା ଚରନ୍ତୋ ଭଗୱନ୍ତଂ ରତନଗ୍ଘିକମିୱ ଚରମାନଂ ଦିସ୍ୱା ରତ୍ତୁପ୍ପଲକଲାପେନ ପୂଜେସି। ସୋ ତତୋ ଚୁତୋ ତେନେୱ ପୁଞ୍ଞେନ ସୁଗତୀସୁ ପୁଞ୍ଞମନୁଭୱିତ୍ୱା ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ୱୁଦ୍ଧିମନ୍ୱାୟ ସଦ୍ଧାଜାତୋ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ନଚିରସ୍ସେୱ

ଅରହା ଅହୋସି।

୧୩। ସୋ ଅପରଭାଗେ ଅତ୍ତନୋ ପୁବ୍ବକମ୍ମଂ ସରିତ୍ୱା ସୋମନସ୍ସଜାତୋ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ତିୱରାୟଂ ନିୱାସୀହନ୍ତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ତିୱରାତି ତୀହି ୱାରେହି କାରିତଂ ସଞ୍ଚରିତଂ ପଟିଚ୍ଛନ୍ନଂ ନଗରଂ, ତସ୍ସଂ ତିୱରାୟଂ ନିୱାସୀ, ୱସନସୀଲୋ ନିୱାସନଟ୍ଠାନଗେହେ ୱା ୱସନ୍ତୋ ଅହନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ଅହୋସିଂ ମାଲିକୋ ତଦାତି ତଦା ନିବ୍ବାନତ୍ଥାୟ ପୁଞ୍ଞସମ୍ଭାରକରଣସମୟେ ମାଲିକୋ ମାଲାକାରୋୱ ପୁପ୍ଫାନି କୟୱିକ୍କୟଂ କତ୍ୱା ଜୀୱନ୍ତୋ ଅହୋସିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

୧୪।ପୁପ୍ଫହତ୍ଥମଦାସହନ୍ତି ସିଦ୍ଧତ୍ଥଂ ଭଗୱନ୍ତଂ ଦିସ୍ୱା ଉପ୍ପଲକଲାପଂ ଅଦାସିଂ ପୂଜେସିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ସେସଂ ସବ୍ବତ୍ଥ ଉତ୍ତାନତ୍ଥମେୱାତି।

ଉପ୍ପଲହତ୍ଥକତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୪। ପଦପୂଜକତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା

ସିଦ୍ଧତ୍ଥସ୍ସଭଗୱତୋତିଆଦିକଂ ଆୟସ୍ମତୋ ପଦପୂଜକତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅୟମ୍ପି ପୁରିମବୁଦ୍ଧେସୁ କତାଧିକାରୋ ସିଦ୍ଧତ୍ଥସ୍ସ ଭଗୱତୋ କାଲେ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ୱୁଦ୍ଧିମନ୍ୱାୟ ସତ୍ଥରି ପସନ୍ନୋ ସୁମନପୁପ୍ଫେନ ପାଦମୂଲେ ପୂଜେସି। ସୋ ତେନ ପୁଞ୍ଞେନ ଦେୱମନୁସ୍ସେସୁ ସଂସରନ୍ତୋ ସବ୍ବସମ୍ପତ୍ତିଂ ଅନୁଭୱିତ୍ୱା ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ ଏକସ୍ମିଂ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ୱୁଦ୍ଧିମନ୍ୱାୟ ସତ୍ଥରି ପସୀଦିତ୍ୱା ପବ୍ବଜିତୋ ୱିପସ୍ସନଂ ୱଡ୍ଢେତ୍ୱା ଅରହତ୍ତଫଲେ ପତିଟ୍ଠାସି।

୧୯। ସୋ ଅପରଭାଗେ ଅତ୍ତନୋ ପୁବ୍ବକମ୍ମଂ ସରିତ୍ୱା ସୋମନସ୍ସଜାତୋ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ସିଦ୍ଧତ୍ଥସ୍ସ ଭଗୱତୋତିଆଦିମାହ। ଜାତିପୁପ୍ଫମଦାସହନ୍ତି ଜାତିସୁମନପୁପ୍ଫଂ ଅଦାସିଂ ଅହନ୍ତି ୱତ୍ତବ୍ବେ ଗାଥାବନ୍ଧସୁଖତ୍ଥଂ ସୁମନସଦ୍ଦସ୍ସ ଲୋପଂ କତ୍ୱା ୱୁତ୍ତଂ। ତତ୍ଥ ଜାତିୟା ନିବ୍ବତ୍ତୋ ୱିକସମାନୋୟେୱ ସୁମନଂ ଜନାନଂ ସୋମନସ୍ସଂ କରୋତୀତି ସୁମନଂ, ପୁପ୍ଫନଟ୍ଠେନ ୱିକସନଟ୍ଠେନ ପୁପ୍ଫଂ, ସୁମନଞ୍ଚ ତଂ ପୁପ୍ଫଞ୍ଚାତି ସୁମନପୁପ୍ଫଂ, ତାନି ସୁମନପୁପ୍ଫାନି ସିଦ୍ଧତ୍ଥସ୍ସ ଭଗୱତୋ ଅହଂ ପୂଜେସିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ସେସଂ ସବ୍ବତ୍ଥ ଉତ୍ତାନମେୱାତି।

ପଦପୂଜକତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୫। ମୁଟ୍ଠିପୁପ୍ଫିୟତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା

ସୁଦସ୍ସନୋନାମ ନାମେନାତିଆଦିକଂ ଆୟସ୍ମତୋ ମୁଟ୍ଠିପୁପ୍ଫିୟତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅୟମ୍ପି ପୁରିମବୁଦ୍ଧେସୁ କତାଧିକାରୋ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଭୱେ ୱିୱଟ୍ଟୂପନିସ୍ସୟାନି ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ପଦୁମୁତ୍ତରସ୍ସ ଭଗୱତୋ କାଲେ ମାଲାକାରକୁଲେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ୱୁଦ୍ଧିମନ୍ୱାୟ ସକସିପ୍ପେ ନିପ୍ଫତ୍ତିଂ ପତ୍ତୋ ଏକଦିୱସଂ ଭଗୱନ୍ତଂ ଦିସ୍ୱା ପସନ୍ନମାନସୋ ଜାତିସୁମନପୁପ୍ଫାନି ଉଭୋହି ହତ୍ଥେହି ଭଗୱତୋ ପାଦମୂଲେ ଓକିରିତ୍ୱା ପୂଜେସି। ସୋ ତେନ କୁସଲସମ୍ଭାରେନ ଦେୱମନୁସ୍ସେସୁ ସଂସରନ୍ତୋ ଉଭୋ ସମ୍ପତ୍ତିୟୋ ଅନୁଭୱିତ୍ୱା ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ୱୁଦ୍ଧିପ୍ପତ୍ତୋ ପୁବ୍ବୱାସନାୱସେନ ସତ୍ଥରି ପସୀଦିତ୍ୱା ପବ୍ବଜିତୋ ନଚିରସ୍ସେୱ ଅରହା ଅହୋସି।

୧୪-୨୫। ସୋ ଅପରଭାଗେ ଅତ୍ତନୋ ପୁବ୍ବକମ୍ମଂ ଅନୁସ୍ସରିତ୍ୱା ସୋମନସ୍ସଜାତୋ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ସୁଦସ୍ସନୋ ନାମ ନାମେନାତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ସୁଦସ୍ସନୋତି ଆରୋହପରିଣାହରୂପସଣ୍ଠାନୟୋବ୍ବଞ୍ଞସୋଭନେନ ସୁନ୍ଦରୋ ଦସ୍ସନୋତି ସୁଦସ୍ସନୋ, ନାମେନ ସୁଦସ୍ସନୋ ନାମ ମାଲାକାରୋ ହୁତ୍ୱା ଜାତିସୁମନପୁପ୍ଫେହି ପଦୁମୁତ୍ତରଂ ଭଗୱନ୍ତଂ ପୂଜେସିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ସେସଂ ସବ୍ବତ୍ଥ ଉତ୍ତାନମେୱାତି।

ମୁଟ୍ଠିପୁପ୍ଫିୟତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୬। ଉଦକପୂଜକତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା

ସୁୱଣ୍ଣୱଣ୍ଣଂସମ୍ବୁଦ୍ଧନ୍ତିଆଦିକଂ ଆୟସ୍ମତୋ ଉଦକପୂଜକତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅୟମ୍ପି ପୁରିମଜିନୱରେସୁ ପୂରିତକୁସଲସଞ୍ଚୟୋ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଭୱେ ୱିୱଟ୍ଟୂପନିସ୍ସୟାନି ପୁଞ୍ଞାନି ପରିପୂରିୟମାନୋ ପଦୁମୁତ୍ତରସ୍ସ ଭଗୱତୋ କାଲେ ଏକସ୍ମିଂ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ୱୁଦ୍ଧିମନ୍ୱାୟ କୁସଲାକୁସଲଂ ଜାନନ୍ତୋ ପଦୁମୁତ୍ତରସ୍ସ ଭଗୱତୋ ଆକାସେ ଗଚ୍ଛତୋ ନିକ୍ଖନ୍ତଛବ୍ବଣ୍ଣବୁଦ୍ଧରଂସୀସୁ ପସନ୍ନୋ ଉଭୋହି ହତ୍ଥେହି ଉଦକଂ ଗହେତ୍ୱା ପୂଜେସି। ତେନ ପୂଜିତଂ

ଉଦକଂ ରଜତବୁବ୍ବୁଳଂ ୱିଯ ଆକାସେ ଅଟ୍ଠାସି। ସୋ ଅଭିପ୍ପସନ୍ନୋ ତେନେୱ ସୋମନସ୍ସେନ ତୁସିତାଦୀସୁ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ଦିବ୍ବସମ୍ପତ୍ତିଯୋ ଅନୁଭୱିତ୍ୱା ଅପରଭାଗେ ମନୁସ୍ସସମ୍ପତ୍ତିଯୋ ଚ ଅନୁଭୱିତ୍ୱା ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ୱିଞ୍ଞୁତଂ ପତ୍ତୋ ସତ୍ଥରି ପସୀଦିତ୍ୱା ପବ୍ବଜିତୋ ନଚିରସ୍ସେୱ ଅରହା ଅହୋସି।

୨୯। ସୋ ଅପରଭାଗେ ଅତ୍ତନୋ ପୁବ୍ବକମ୍ମଂ ସରିତ୍ୱା ସୋମନସ୍ସଜାତୋ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ସୁୱଣ୍ଣୱଣ୍ଣଂ ସମ୍ବୁଦ୍ଧନ୍ତିଆଦିମାହ। ତଂ ହେଟ୍ଠା ୱୁତ୍ତମେୱ। ଘତାସନଂୱ ଜଲିତନ୍ତି ଘତଂ ୱୁଚ୍ଚତି ସପ୍ପି, ଘତସ୍ସ ଆସନଂ ଆଧାରନ୍ତି ଘତାସନଂ, ଅଗ୍ଗି, ଅଥ ୱା ତଂ ଅସତି ଭୁଞ୍ଜତୀତି ଘତାସନଂ , ଅଗ୍ଗିଯେୱ। ଯଥା ଘତେ ଆସିତ୍ତେ ଅଗ୍ଗିମ୍ହି ଅଗ୍ଗିସିଖା ଅତୀୱ ଜଲତି, ଏୱଂ ଅଗ୍ଗିକ୍ଖନ୍ଧଂ ଇୱ ଜଲମାନଂ ଭଗୱନ୍ତନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ଆଦିତ୍ତଂୱ ହୁତାସନନ୍ତି ହୁତଂ ୱୁଚ୍ଚତି ପୂଜାସକ୍କାରେ, ହୁତସ୍ସ ପୂଜାସକ୍କାରସ୍ସ ଆସନନ୍ତି ହୁତାସନଂ, ଜଲମାନଂ ସୂରିଯଂ ଇୱ ଦ୍ୱତ୍ତିଂସମହାପୁରିସଲକ୍ଖଣେହି ବ୍ୟାମପ୍ପଭାମଣ୍ଡଲେହି ୱିଜ୍ଜୋତମାନଂ ସୁୱଣ୍ଣୱଣ୍ଣଂ ସମ୍ବୁଦ୍ଧଂ ଅନିଲଞ୍ଜସେ ଆକାସେ ଗଚ୍ଛନ୍ତଂ ଅଦ୍ଦସନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ସେସଂ ସବ୍ବତ୍ଥ ଉତ୍ତାନମେୱାତି।

ଉଦକପୂଜକତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୭। ନଳଅମାଲିଯତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା

ପଦୁମୁତ୍ତରବୁଦ୍ଧସ୍ସାତିଆଦିକଂ ଆଯସ୍ମତୋ ନଳଅମାଲିଯତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଏସୋପି ପୁରିମଜିନୱରେସୁ କତାଧିକାରୋ ଅନେକାସୁ ଜାତୀସୁ ୱିୱଟ୍ଟୂପନିସ୍ସଯାନି କୁସଲକମ୍ମାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ପଦୁମୁତ୍ତରସ୍ସ ଭଗୱତୋ କାଲେ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ୱୁଦ୍ଧିମନ୍ୱାଯ ଘରାୱାସଂ ସଣ୍ଠପେତ୍ୱା କାମେ ଆଦୀନୱଂ ଦିସ୍ୱା ଗେହଂ ପହାଯ ତାପସପବ୍ବଜ୍ଜଂ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ହିମୱନ୍ତେ ୱସନ୍ତୋ ତତ୍ଥାଗତଂ ଭଗୱନ୍ତଂ ଦିସ୍ୱା ପସନ୍ନୋ ୱନ୍ଦିତ୍ୱା ତିଣସନ୍ଥରଂ ସନ୍ଥରିତ୍ୱା ତତ୍ଥ ନିସିନ୍ନସ୍ସ ଭଗୱତୋ ନଳଅମାଲେହି ବୀଜନିଂ କତ୍ୱା ବୀଜେତ୍ୱା ଅଦାସି। ପଟିଗ୍ଗହେସି ଭଗୱା ତସ୍ସାନୁକମ୍ପାଯ, ଅନୁମୋଦନଞ୍ଚ ଅକାସି। ସୋ ତେନ ପୁଞ୍ଞେନ ଦେୱମନୁସ୍ସେସୁ ସଂସରନ୍ତୋ ଉପ୍ପନ୍ନୁପ୍ପନ୍ନଭୱେ ପରିଳାହସନ୍ତାପୱିୱଜ୍ଜିତୋ କାଯଚିତ୍ତଚେତସିକସୁଖପ୍ପତ୍ତୋ ଅନେକସୁଖମନୁଭୱିତ୍ୱା ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ ଏକସ୍ମିଂ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ୱୁଦ୍ଧିମନ୍ୱାଯ ପୁବ୍ବୱାସନାବଲେନ ସତ୍ଥରି ପସନ୍ନୋ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ନଚିରସ୍ସେୱ ଅରହା ଅହୋସି।

୩୬। ସୋ ଅପରଭାଗେ ଅତ୍ତନୋ ପୁବ୍ବକମ୍ମଂ ସରିତ୍ୱା ସୋମନସ୍ସଜାତୋ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ପଦୁମୁତ୍ତରବୁଦ୍ଧସ୍ସାତିଆଦିମାହ। ତଂ ହେଟ୍ଠା ୱୁତ୍ତମେୱ।

୩୭।ନଳଅମାଲଂ ଗହେତ୍ୱାନାତି ନଳଅତି ଅସାରୋ ନିସ୍ସାରୋ ହୁତ୍ୱା ୱେଳୁୱଂସତୋପି ତନୁକୋ ସଲ୍ଲହୁକୋ ଜାତୋତି ନଳୋ, ନଳଅସ୍ସ ମାଲା ପୁପ୍ଫଂ ନଳଅମାଲଂ, ତେନ ନଳଅମାଲେନ ବୀଜନିଂ କାରେସିନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ । ବୀଜିସ୍ସତି ଜନିସ୍ସତି ୱାତୋ ଅନେନାତି ବୀଜନୀ, ତଂ ବୀଜନିଂ ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ଉପନାମେସିଂ, ପଟିଗ୍ଗହେସିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ସେସଂ ସବ୍ବତ୍ଥ ଉତ୍ତାନମେୱାତି।

ନଳଅମାଲିଯତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

ସତ୍ତମଭାଣୱାରୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୮। ଆସନୁପଟ୍ଠାହକତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା

କାନନଂ ୱନମୋଗ୍ଗଯ୍ହାତିଆଦିକଂ ଆଯସ୍ମତୋ ଆସନୁପଟ୍ଠାହକତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅଯମ୍ପି ପୁରିମବୁଦ୍ଧେସୁ କତାଧିକାରୋ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଭୱେ ୱିୱଟ୍ଟୂପନିସ୍ସଯାନି ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ଅତ୍ଥଦସ୍ସିସ୍ସ ଭଗୱତୋ କାଲେ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ଘରାୱାସଂ ୱସନ୍ତୋ ତତ୍ଥ ଦୋସଂ ଦିସ୍ୱା ଘରାୱାସଂ ପହାଯ ତାପସପବ୍ବଜ୍ଜଂ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ହିମୱନ୍ତେ ୱସନ୍ତୋ ତତ୍ଥ ସମ୍ପତ୍ତଂ ଭଗୱନ୍ତଂ ଦିସ୍ୱା ପସନ୍ନୋ ସୀହାସନଂ ଅଦାସି, ତତ୍ଥ ନିସିନ୍ନଂ ଭଗୱନ୍ତଂ ମାଲାକଲାପଂ ଗହେତ୍ୱା ପୂଜେତ୍ୱା ତଂ ପଦକ୍ଖିଣଂ କତ୍ୱା ପକ୍କାମି। ସୋ ତେନ ପୁଞ୍ଞେନ ଦେୱମନୁସ୍ସେସୁ ସଂସରନ୍ତୋ ନିବ୍ବତ୍ତନିବ୍ବତ୍ତଭୱେ ଉଚ୍ଚକୁଲିକୋ ୱିଭୱସମ୍ପନ୍ନୋ ଅହୋସି। ସୋ କାଲନ୍ତରେନ ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ୱୁଦ୍ଧିମନ୍ୱାଯ ସତ୍ଥରି ପସୀଦିତ୍ୱା ପବ୍ବଜିତୋ ନଚିରସ୍ସେୱ ଅରହା ଅହୋସି।

୪୭। ସୋ ଅରହା ସମାନୋ ଅତ୍ତନୋ ପୁବ୍ବକମ୍ମଂ ସରିତ୍ୱା ସୋମନସ୍ସଜାତୋ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ କାନନଂ ୱନମୋଗ୍ଗଯ୍ହାତିଆଦିମାହ। ତଂ ସବ୍ବଂ ହେଟ୍ଠା ୱୁତ୍ତତ୍ଥମେୱାତି।

ଆସନୁପଟ୍ଠାହକତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୯। ବିଢଆଲିଦାଯକତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା

ହିମୱନ୍ତସ୍ସାୱିଦୂରେତିଆଦିକଂ ଆଯସ୍ମତୋ ବିଢଆଲିଦାଯକତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅଯମ୍ପି ପୁରିମଜିନୱରେସୁ କତାଧିକାରୋ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଭୱେ ୱିୱଟ୍ଟୂପନିସ୍ସଯାନି ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ପଦୁମୁତ୍ତରସ୍ସ ଭଗୱତୋ କାଲେ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ୱିଞ୍ଞୁତଂ ପତ୍ତୋ ଘରାୱାସଂ ୱସନ୍ତୋ ତତ୍ଥାଦୀନୱଂ ଦିସ୍ୱା ଘରାୱାସଂ ପହାଯ ତାପସପବ୍ବଜ୍ଜଂ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ହିମୱନ୍ତେ ୱସନ୍ତୋ ଅତୀୱ ଅପ୍ପିଚ୍ଛସନ୍ତୁଟ୍ଠୋ ଆଲୁୱାଦୀହି ଯାପେନ୍ତୋ ୱସତି। ତଦା ପଦୁମୁତ୍ତରୋ ଭଗୱା ତସ୍ସ ଅନୁକମ୍ପାଯ ତଂ ହିମୱନ୍ତଂ ଅଗମାସି । ତଂ ଦିସ୍ୱା ପସନ୍ନୋ ୱନ୍ଦିତ୍ୱା ବିଢଆଲିଯୋ ଗହେତ୍ୱା ପତ୍ତେ ଓକିରି। ତଂ ତଥାଗତୋ ତସ୍ସାନୁକମ୍ପାଯ ସୋମନସ୍ସୁପ୍ପାଦଯନ୍ତୋ ପରିଭୁଞ୍ଜି। ସୋ ତେନ କମ୍ମେନ ତତୋ ଚୁତୋ ଦେୱମନୁସ୍ସେସୁ ଉଭଯସମ୍ପତ୍ତିଯୋ ଅନୁଭୱିତ୍ୱା ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତିତ୍ୱା ୱୁଦ୍ଧିମନ୍ୱାଯ ସତ୍ଥରି ପସନ୍ନୋ ସାସନେ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ନଚିରସ୍ସେୱ ଅରହା ଅହୋସି।

୫୩। ସୋ ଅପରଭାଗେ ଅତ୍ତନୋ କୁସଲକମ୍ମଂ ସରିତ୍ୱା ସୋମନସ୍ସଜାତୋ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ହିମୱନ୍ତସ୍ସାୱିଦୂରେତିଆଦିମାହ। ତଂ ସବ୍ବଂ ହେଟ୍ଠା ୱୁତ୍ତନଯତ୍ତା ଉତ୍ତାନତ୍ଥମେୱ। ଆଲୁୱକରମ୍ବାଦଯୋ ତେସଂ ତେସଂ କନ୍ଦଜାତୀନଂ ନାମାନେୱାତି।

ବିଢଆଲିଦାଯକତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୧୦। ରେଣୁପୂଜକତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା

ସୁୱଣ୍ଣୱଣ୍ଣଂ ସମ୍ବୁଦ୍ଧନ୍ତିଆଦିକଂ ଆଯସ୍ମତୋ ରେଣୁପୂଜକତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅଯମ୍ପି ପୁରିମଜିନୱରେସୁ କତାଧିକାରୋ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଭୱେ ୱିୱଟ୍ଟୂପନିସ୍ସଯାନି ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ୱିପସ୍ସିସ୍ସ ଭଗୱତୋ କାଲେ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ୱୁଦ୍ଧିମନ୍ୱାଯ ସତ୍ଥରି ପସନ୍ନୋ ୱିଞ୍ଞୁତଂ ପତ୍ତୋ ଅଗ୍ଗିକ୍ଖନ୍ଧଂ ୱିଯ ୱିଜ୍ଜୋତମାନଂ ଭଗୱନ୍ତଂ ଦିସ୍ୱା ପସନ୍ନମାନସୋ ନାଗପୁପ୍ଫକେସରଂ ଗହେତ୍ୱା ପୂଜେସି। ଅଥ ଭଗୱା ଅନୁମୋଦନମକାସି।

୬୨-୩। ସୋ ତେନ ପୁଞ୍ଞେନ ତତୋ ଚୁତୋ ଦେୱମନୁସ୍ସେସୁ ସଂସରନ୍ତୋ ଉଭଯସମ୍ପତ୍ତିଯୋ ଅନୁଭୱିତ୍ୱା ଉପ୍ପନ୍ନୁପ୍ପନ୍ନଭୱେ ସବ୍ବତ୍ଥ ପୂଜିତୋ ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ୱିଞ୍ଞୁତଂ ପତ୍ତୋ ପୁବ୍ବୱାସନାବଲେନ ସତ୍ଥରି ପସନ୍ନୋ ସାସନେ ପବ୍ବଜିତୋ ନଚିରସ୍ସେୱ ଅରହା ହୁତ୍ୱା ଦିବ୍ବଚକ୍ଖୁନା ଅତ୍ତନୋ ପୁବ୍ବକମ୍ମଂ ଦିସ୍ୱା ସୋମନସ୍ସଜାତୋ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ସୁୱଣ୍ଣୱଣ୍ଣଂ ସମ୍ବୁଦ୍ଧନ୍ତିଆଦିମାହ। ତଂ ହେଟ୍ଠା ୱୁତ୍ତତ୍ଥମେୱ। ସତରଂସିଂୱ ଭାଣୁମନ୍ତି ସତମତ୍ତା ସତପ୍ପମାଣା ରଂସି ପଭା ଯସ୍ସ ସୂରିଯସ୍ସ ସୋ ସତରଂସି, ଗାଥାବନ୍ଧସୁଖତ୍ଥଂ ସତରଂସୀତି ୱୁତ୍ତଂ, ଅନେକସତସ୍ସ ଅନେକସତସହସ୍ସରଂସୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଭାଣୁ ୱୁଚ୍ଚତି ପଭା, ଭାଣୁ ପଭା ଯସ୍ସ ସୋ ଭାଣୁମା, ଭାଣୁମସଙ୍ଖାତଂ ସୂରିଯଂ ଇୱ ୱିପସ୍ସିଂ ଭଗୱନ୍ତଂ ଦିସ୍ୱା ସକେସରଂ ନାଗପୁପ୍ଫଂ ଗହେତ୍ୱା ଅଭିରୋପଯିଂ ପୂଜେସିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ସେସଂ ଉତ୍ତାନମେୱାତି।

ରେଣୁପୂଜକତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

ଏକାଦସମୱଗ୍ଗୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

୧୨। ମହାପରିୱାରୱଗ୍ଗୋ

୧। ମହାପରିୱାରକତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା

ୱିପସ୍ସୀନାମ ଭଗୱାତିଆଦିକଂ ଆୟସ୍ମତୋ ମହାପରିୱାରକତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅୟମ୍ପି ପୁରିମଜିନୱରେସୁ କତାଧିକାରୋ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଭୱେ ୱିୱଟ୍ଟୂପନିସ୍ସୟାନି ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ୱିପସ୍ସିସ୍ସ ଭଗୱତୋ ଉପ୍ପନ୍ନସମୟେ ୟକ୍ଖୟୋନିୟଂ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ଅନେକୟକ୍ଖସତସହସ୍ସପରିୱାରୋ ଏକସ୍ମିଂ ଖୁଦ୍ଦକଦୀପେ ଦିବ୍ବସୁଖମନୁଭୱନ୍ତୋ ୱିହରତି। ତସ୍ମିଞ୍ଚ ଦୀପେ ଚେତିୟାଭିସୋଭିତୋ ୱିହାରୋ ଅତ୍ଥି, ତତ୍ଥ ଭଗୱା ଅଗମାସି। ଅଥ ସୋ ୟକ୍ଖସେନାଧିପତି ତଂ ଭଗୱନ୍ତଂ ତତ୍ଥ ଗତଭାୱଂ ଦିସ୍ୱା ଦିବ୍ବୱତ୍ଥାନି ଗହେତ୍ୱା ଗନ୍ତ୍ୱା ଭଗୱନ୍ତଂ ୱନ୍ଦିତ୍ୱା ଦିବ୍ବୱତ୍ଥେହି ପୂଜେସି, ସପରିୱାରୋ ସରଣମଗମାସି। ସୋ ତେନ ପୁଞ୍ଞକମ୍ମେନ ତତୋ ଚୁତୋ ଦେୱଲୋକେ ନିବ୍ବତ୍ତିତ୍ୱା ତତ୍ଥ ଛ କାମାୱଚରସୁଖମନୁଭୱିତ୍ୱା ତତୋ ଚୁତୋ ମନୁସ୍ସେସୁ ଅଗ୍ଗଚକ୍କୱତ୍ତିଆଦିସୁଖମନୁଭୱିତ୍ୱା ଅପରଭାଗେ ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ୱିଞ୍ଞୁତଂ ପତ୍ତୋ ସତ୍ଥରି ପସୀଦିତ୍ୱା ପବ୍ବଜିତୋ ନଚିରସ୍ସେୱ ଅରହା ଅହୋସି।

୧-୨। ସୋ ଅପରଭାଗେ ଅତ୍ତନୋ ପୁବ୍ବକମ୍ମଂ ସରିତ୍ୱା ସୋମନସ୍ସଜାତୋ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ୱିପସ୍ସୀ ନାମ ଭଗୱାତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ୱିସେସଂ ପରମତ୍ଥଂ ନିବ୍ବାନଂ ପସ୍ସତୀତି ୱିପସ୍ସୀ, ୱିୱିଧେ ସତିପଟ୍ଠାନାଦୟୋ ସତ୍ତତିଂସବୋଧିପକ୍ଖିୟଧମ୍ମେ ପସ୍ସତୀତି ୱା ୱିପସ୍ସୀ, ୱିୱିଧେ ଅନେକପ୍ପକାରେ ବୋଧନେୟ୍ୟସତ୍ତେ ୱିସୁଂ ୱିସୁଂ ପସ୍ସତୀତି ୱା ୱିପସ୍ସୀ, ସୋ ୱିପସ୍ସୀ ଭଗୱା ଦୀପଚେତିୟଂ ଦୀପେ ପୂଜନୀୟଟ୍ଠାନଂ ୱିହାରମଗମାସୀତି ଅତ୍ଥୋ। ସେସଂ ସବ୍ବତ୍ଥ ଉତ୍ତାନମେୱାତି।

ମହାପରିୱାରକତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୨। ସୁମଙ୍ଗଲତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା

ଅତ୍ଥଦସ୍ସୀ ଜିନୱରୋତିଆଦିକଂ ଆୟସ୍ମତୋ ସୁମଙ୍ଗଲତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅୟମ୍ପି ପୁରିମବୁଦ୍ଧେସୁ କତାଧିକାରୋ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଭୱେ ୱିୱଟ୍ଟୂପନିସ୍ସୟାନି ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ଅତ୍ଥଦସ୍ସିସ୍ସ ଭଗୱତୋ କାଲେ ଏକସ୍ମିଂ ତଳାକସମୀପେ ରୁକ୍ଖଦେୱତା ହୁତ୍ୱା ନିବ୍ବତ୍ତି। ତସ୍ମିଂ ସମୟେ ଭଗୱା ୱିହାରତୋ ନିକ୍ଖମିତ୍ୱା ନହାୟିତୁକାମୋ ତସ୍ସ ତଳାକସ୍ସ ତୀରଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ତତ୍ଥ ନ୍ହତ୍ୱା ଏକଚୀୱରୋ ଜଲମାନୋ ବ୍ରହ୍ମା ୱିୟ ସୂରିୟୋ ୱିୟ ସୁୱଣ୍ଣବିମ୍ବଂ ୱିୟ ଅଟ୍ଠାସି। ଅଥ ସୋ ଦେୱପୁତ୍ତୋ ସୋମନସ୍ସଜାତୋ ପଞ୍ଜଲିକୋ ଥୋମନମକାସି, ଅତ୍ତନୋ ଦିବ୍ବଗୀତତୂରିୟେହି ଉପହାରଞ୍ଚ ଅକାସି। ସୋ ତେନ ପୁଞ୍ଞକମ୍ମେନ ଦେୱମନୁସ୍ସେସୁ ସମ୍ପତ୍ତିୟୋ ଅନୁଭୱିତ୍ୱା ଅପରଭାଗେ ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ୱିଞ୍ଞୁତଂ ପତ୍ତୋ ସତ୍ଥରି ପସୀଦିତ୍ୱା ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ନଚିରସ୍ସେୱ ଅରହା ଅହୋସି।

୧୧। ସୋ ପଚ୍ଛା ପୁବ୍ବକମ୍ମଂ ସରିତ୍ୱା ସୋମନସ୍ସଜାତୋ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ଅତ୍ଥଦସ୍ସୀ ଜିନୱରୋତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ପରମତ୍ଥଂ ନିବ୍ବାନଂ ଦକ୍ଖତି ପସ୍ସତୀତି ଅତ୍ଥଦସ୍ସୀ, ଅଥ ୱା ସବ୍ବସତ୍ତାନଂ ଚତୁରାରିୟସଚ୍ଚସଙ୍ଖାତଂ ଅତ୍ଥପୟୋଜନଂ ଦସ୍ସନସୀଲୋତି ଅତ୍ଥଦସ୍ସୀ, କିଲେସେ ଅଜିନି ଜିନାତି ଜିନିସ୍ସତୀତି ଜିନୋ। ୱରିତବ୍ବୋ ପତ୍ଥେତବ୍ବୋ ସବ୍ବସତ୍ତେହୀତି ୱରୋ, ଅତ୍ଥଦସ୍ସୀ ଜିନୋ ଚ ସୋ ୱରୋ ଚାତି ଅତ୍ଥଦସ୍ସୀ ଜିନୱରୋ। ଲୋକଜେଟ୍ଠୋତି ଲୁଜ୍ଜତି ପଲୁଜ୍ଜତୀତି ଲୋକୋ, ଲୋକୀୟତି ପସ୍ସୀୟତି ବୁଦ୍ଧାଦୀହି ପାରପ୍ପତ୍ତୋତି ୱା ଲୋକୋ, ଲୋକୋ ଚ ଲୋକୋ ଚ ଲୋକୋ ଚାତି ଲୋକୋ। ଏକସେସସମାସୱସେନ ‘‘ଲୋକା’’ତି ୱତ୍ତବ୍ବେ ‘‘ଲୋକୋ’’ତି ୱୁତ୍ତୋ। ଲୋକସ୍ସ ଜେଟ୍ଠୋ ଲୋକଜେଟ୍ଠୋ, ସୋ ଲୋକଜେଟ୍ଠୋ ନରାସଭୋତି ଅତ୍ଥୋ। ସେସଂ ସବ୍ବତ୍ଥ ଉତ୍ତାନମେୱାତି।

ସୁମଙ୍ଗଲତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୩। ସରଣଗମନିୟତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା

ଉଭିନ୍ନଂଦେୱରାଜୂନନ୍ତ୍ୟାଦିକଂ ଆୟସ୍ମତୋ ସରଣଗମନିୟତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅୟମ୍ପି ପୁରିମବୁଦ୍ଧେସୁ କତାଧିକାରୋ ଉପ୍ପନ୍ନୁପ୍ପନ୍ନଭୱେ ୱିୱଟ୍ଟୂପନିସ୍ସୟାନି ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ପଦୁମୁତ୍ତରେ ଭଗୱତି ଉପ୍ପନ୍ନେ ଅୟଂ ହିମୱନ୍ତେ ଦେୱରାଜା ହୁତ୍ୱା ନିବ୍ବତ୍ତି, ତସ୍ମିଂ ଅପରେନ

ଯକ୍ଖଦେୱରଞ୍ଞା ସଦ୍ଧିଂ ସଙ୍ଗାମତ୍ଥାଯ ଉପଟ୍ଠିତେ ଦ୍ୱେ ଅନେକଯକ୍ଖସହସ୍ସପରିୱାରା ଫଲକାୱୁଧାଦିହତ୍ଥା ସଙ୍ଗାମତ୍ଥାଯ ସମୁପବ୍ବୂଳ୍ହା ଅହେସୁଂ। ତଦା ପଦୁମୁତ୍ତରୋ ଭଗୱା ତେସୁ ସତ୍ତେସୁ କାରୁଞ୍ଞଂ ଉପ୍ପାଦେତ୍ୱା ଆକାସେନ ତତ୍ଥ ଗନ୍ତ୍ୱା ସପରିୱାରାନଂ ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ଦେୱରାଜୂନଂ ଧମ୍ମଂ ଦେସେସି। ତଦା ତେ ସବ୍ବେ ଫଲକାୱୁଧାନି ଛଡ୍ଡେତ୍ୱା ଭଗୱନ୍ତଂ ଗାରୱବହୁମାନେନ ୱନ୍ଦିତ୍ୱା ସରଣମଗମଂସୁ। ତେସଂ ଅଯଂ ପଠମଂ ସରଣମଗମାସି। ସୋ ତେନ ପୁଞ୍ଞେନ ଦେୱମନୁସ୍ସେସୁ ସଂସରନ୍ତୋ ଉଭଯସମ୍ପତ୍ତିଯୋ ଅନୁଭୱିତ୍ୱା ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ୱୁଦ୍ଧିମନ୍ୱାଯ ସତ୍ଥରି ପସନ୍ନୋ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ନଚିରସ୍ସେୱ ଅରହା ଅହୋସି।

୨୦। ସୋ ଅପରଭାଗେ ପୁବ୍ବକୁସଲଂ ସରିତ୍ୱା ସୋମନସ୍ସଜାତୋ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ଉଭିନ୍ନଂ ଦେୱରାଜୂନନ୍ତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ସୁଚିଲୋମଖରଲୋମଆଳୱକକୁମ୍ଭୀରକୁୱେରାଦଯୋ ୱିଯ ନାମଗୋତ୍ତେନ ଅପାକଟା ଦ୍ୱେ ଯକ୍ଖରାଜାନୋ ଅଞ୍ଞାପଦେସେନ ଦସ୍ସେନ୍ତୋ ‘‘ଉଭିନ୍ନଂ ଦେୱରାଜୂନ’’ନ୍ତିଆଦିମାହ। ସଙ୍ଗାମୋ ସମୁପଟ୍ଠିତୋତି ସଂ ସୁଟ୍ଠୁ ଗାମୋ କଲହତ୍ଥାଯ ଉପଗମନନ୍ତି ସଙ୍ଗାମୋ, ସୋ ସଙ୍ଗାମୋ ସଂ ସୁଟ୍ଠୁ ଉପଟ୍ଠିତୋ, ଏକଟ୍ଠାନେ ଉପଗନ୍ତ୍ୱା ଠିତୋତି ଅତ୍ଥୋ। ଅହୋସି ସମୁପବ୍ବୂଳ୍ହୋତି ସଂ ସୁଟ୍ଠୁ ଉପସମୀପେ ରାସିଭୂତୋତି ଅତ୍ଥୋ।

୨୧।ସଂୱେଜେସି ମହାଜନନ୍ତି ତେସଂ ରାସିଭୂତାନଂ ଯକ୍ଖାନଂ ଆକାସେ ନିସିନ୍ନୋ ଭଗୱା ଚତୁସଚ୍ଚଧମ୍ମଦେସନାଯ ସଂ ସୁଟ୍ଠୁ ୱେଜେସି, ଆଦୀନୱଦସ୍ସନେନ ଗଣ୍ହାପେସି ୱିଞ୍ଞାପେସି ବୋଧେସୀତି ଅତ୍ଥୋ। ସେସଂ ସବ୍ବତ୍ଥ ଉତ୍ତାନମେୱାତି।

ସରଣଗମନିଯତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୪। ଏକାସନିଯତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା

ୱରୁଣୋନାମ ନାମେନାତିଆଦିକଂ ଆଯସ୍ମତୋ ଏକାସନିଯତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅଯମ୍ପି ପୁରିମବୁଦ୍ଧେସୁ କତାଧିକାରୋ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଭୱେ ୱିୱଟ୍ଟୂପନିସ୍ସଯାନି ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ଅତ୍ଥଦସ୍ସିସ୍ସ ଭଗୱତୋ କାଲେ ୱରୁଣୋ ନାମ ଦେୱରାଜା ହୁତ୍ୱା ନିବ୍ବତ୍ତି। ସୋ ଭଗୱନ୍ତଂ ଦିସ୍ୱା ପସନ୍ନମାନସୋ ଗନ୍ଧମାଲାଦୀହି ଗୀତୱାଦିତେହି ଚ ଉପଟ୍ଠଯମାନୋ ସପରିୱାରୋ ପୂଜେସି। ତତୋ ଅପରଭାଗେ ଭଗୱତି ପରିନିବ୍ବୁତେ ତସ୍ସ ମହାବୋଧିରୁକ୍ଖଂ ବୁଦ୍ଧଦସ୍ସନଂ ୱିଯ ସବ୍ବତୂରିଯତାଳୱଚରେହି ସପରିୱାରୋ ଉପହାରମକାସି। ସୋ ତେନ ପୁଞ୍ଞେନ ତତୋ କାଲଙ୍କତ୍ୱା ନିମ୍ମାନରତିଦେୱଲୋକେ ଉପ୍ପଜ୍ଜି। ଏୱଂ ଦେୱସମ୍ପତ୍ତିମନୁଭୱିତ୍ୱା ମନୁସ୍ସେସୁ ଚ ମନୁସ୍ସଭୂତୋ ଚକ୍କୱତ୍ତିସମ୍ପତ୍ତିଂ ଅନୁଭୱିତ୍ୱା ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ୱିଞ୍ଞୁତଂ ପତ୍ୱା ସତ୍ଥୁ ସାସନେ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ନଚିରସ୍ସେୱ ଅରହା ଅହୋସି।

୩୧। ସୋ ପଚ୍ଛା ସକକମ୍ମଂ ସରିତ୍ୱା ତଂ ତଥତୋ ଞତ୍ୱା ସୋମନସ୍ସଜାତୋ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ୱରୁଣୋ ନାମ ନାମେନାତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ଯଦା ଅହଂ ସମ୍ବୋଧନତ୍ଥାଯ ବୁଦ୍ଧଂ ବୋଧିଞ୍ଚ ପୂଜେସିଂ, ତଦା ୱରୁଣୋ ନାମ ଦେୱରାଜା ଅହୋସିନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୩୪।ଧରଣୀରୁହପାଦପନ୍ତି ଏତ୍ଥ ରୁକ୍ଖଲତାପବ୍ବତସତ୍ତରତନାଦଯୋ ଧାରେତୀତି ଧରଣୀ, ତସ୍ମିଂ ରୁହତି ପତିଟ୍ଠହତୀତି ଧରଣୀରୁହୋ। ପାଦେନ ପିୱତୀତି ପାଦପୋ, ସିଞ୍ଚିତସିଞ୍ଚିତୋଦକଂ ପାଦେନ ମୂଲେନ ପିୱତି ରୁକ୍ଖକ୍ଖନ୍ଧସାଖାୱିଟପେହି ଆପୋରସଂ ପତ୍ଥରିଯତୀତି ଅତ୍ଥୋ, ତଂ ଧରଣୀରୁହପାଦପଂ ବୋଧିରୁକ୍ଖନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୩୫।ସକକମ୍ମାଭିରଦ୍ଧୋତି ଅତ୍ତନୋ କୁସଲକମ୍ମେନ ଅଭିରଦ୍ଧୋ ପସନ୍ନୋ ଉତ୍ତମେ ବୋଧିମ୍ହି ପସନ୍ନୋତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ସେସଂ ସବ୍ବତ୍ଥ ଉତ୍ତାନମେୱାତି।

ଏକାସନିଯତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୫। ସୁୱଣ୍ଣପୁପ୍ଫିଯତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା

ୱିପସ୍ସୀନାମ ଭଗୱାତିଆଦିକଂ ଆଯସ୍ମତୋ ସୁୱଣ୍ଣପୁପ୍ଫିଯତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅଯମ୍ପି ପୁରିମଜିନୱରେସୁ କତାଧିକାରୋ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଭୱେ ୱିୱଟ୍ଟୂପନିସ୍ସଯାନି ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ୱିପସ୍ସିସ୍ସ ଭଗୱତୋ କାଲେ ଏକସ୍ମିଂ ଠାନେ ଭୂମଟ୍ଠକଦେୱପୁତ୍ତୋ ହୁତ୍ୱା ନିବ୍ବତ୍ତୋ ତସ୍ସ ଭଗୱତୋ ଧମ୍ମଂ ସୁତ୍ୱା ପସନ୍ନମାନସୋ ଚତୂହି ସୁୱଣ୍ଣପୁପ୍ଫେହି ପୂଜେସି। ତାନି ପୁପ୍ଫାନି ଆକାସେ ସୁୱଣ୍ଣୱିତାନଂ ହୁତ୍ୱା ଛାଦେସୁଂ, ସୁୱଣ୍ଣପଭା ଚ ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ସରୀରପଭା ଚ ଏକତୋ ହୁତ୍ୱା ମହାଓଭାସୋ ଅହୋସି। ସୋ ଅତିରେକତରଂ ପସନ୍ନୋ ସକଭୱନଂ ଗତୋପି ସରତିଯେୱ। ସୋ ତେନ ପୁଞ୍ଞକମ୍ମେନ ତୁସିତଭୱନାଦିସୁଗତୀସୁଯେୱ ସଂସରନ୍ତୋ ଦିବ୍ବସମ୍ପତ୍ତିଂ ଅନୁଭୱିତ୍ୱା ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ୱିଞ୍ଞୁତଂ ପତ୍ତୋ ସତ୍ଥୁ ଧମ୍ମଦେସନଂ

ସୁତ୍ୱା ସାସନେ ଉରଂ ଦତ୍ୱା ପବ୍ବଜିତୋ ନଚିରସ୍ସେୱ ଅରହା ଅହୋସି।

୪୦। ସୋ ଅପରଭାଗେ ପୁବ୍ବକମ୍ମଂ ସରିତ୍ୱା ସୋମନସ୍ସଜାତୋ ଅତ୍ତନୋ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ୱିପସ୍ସୀ ନାମ ଭଗୱାତିଆଦିମାହ। ତଂ ହେଟ୍ଠା ୱୁତ୍ତତ୍ଥମେୱ।

୪୪।ପାମୋଜ୍ଜଂ ଜନୟିତ୍ୱାନାତି ବଲୱପୀତିଂ ଉପ୍ପାଦେତ୍ୱା ''ପାମୋଜ୍ଜଂ ଆମୋଦନା ପମୋଦନା ହାସୋ ପହାସୋ ୱିତ୍ତି ଓଦଗ୍ଗଂ ଅତ୍ତମନତା ଚିତ୍ତସ୍ସା''ତିଆଦୀସୁ (ଧ। ସ। ୯, ୮୬; ମହାନି। ୧) ୱିୟ ଅତ୍ତମନତା ସକଭାୱଂ ଉପ୍ପାଦେତ୍ୱାତି ଅତ୍ଥୋ। ସେସଂ ସବ୍ବତ୍ଥ ଉତ୍ତାନମେୱାତି।

ସୁୱଣ୍ଣପୁପ୍ଫିୟତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୬। ଚିତକପୂଜକତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା

ୱସାମି ରାଜାୟତନେତିଆଦିକଂ ଆୟସ୍ମତୋ ଚିତକପୂଜକତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅୟମ୍ପି ପୁରିମବୁଦ୍ଧେସୁ କତାଧିକାରୋ ତତୋ ପରଂ ଉପ୍ପନ୍ନୁପ୍ପନ୍ନଭୱେ ୱିୱଟ୍ଟୂପନିସ୍ସୟାନି ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ସିଖିସ୍ସ ଭଗୱତୋ କାଲେ ରାଜାୟତନରୁକ୍ଖଦେୱତା ହୁତ୍ୱା ନିବ୍ବତ୍ତୋ ଅନ୍ତରନ୍ତରା ଦେୱତାହି ସଦ୍ଧିଂ ଧମ୍ମଂ ସୁତ୍ୱା ପସନ୍ନୋ ଭଗୱତି ପରିନିବ୍ବୁତେ ସପରିୱାରୋ ଗନ୍ଧଦୀପଧୂପପୁପ୍ଫଭେରିଆଦୀନି ଗାହାପେତ୍ୱା ଭଗୱତୋ ଆଳାହନଟ୍ଠାନଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ଦୀପାଦୀନି ପୂଜେତ୍ୱା ଅନେକେହି ତୂରିୟେହି ଅନେକେହି ୱାଦିତେହି ତଂ ପୂଜେସି। ତତୋ ପଟ୍ଠାୟ ସକଭୱନଂ ଉପଗ୍ଗିଚ୍ଚୋପି ଭଗୱନ୍ତମେୱ ସରିତ୍ୱା ସମ୍ମୁଖା ୱିୟ ୱନ୍ଦତି। ସୋ ତେନେୱ ପୁଞ୍ଞେନ ତେନ ଚିତ୍ତପ୍ପସାଦେନ ରାଜାୟତନତୋ କାଲଂ କତୋ ତୁସିତାଦୀସୁ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ଦିବ୍ବସମ୍ପତ୍ତିଂ ଅନୁଭୱିତ୍ୱା ତତୋ ମନୁସ୍ସେସୁ ମନୁସ୍ସସମ୍ପତ୍ତିଂ ଅନୁଭୱିତ୍ୱା ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ୱିଞ୍ଞୁତଂ ପତ୍ତୋ ଭଗୱତି ଉପ୍ପନ୍ନଚିତ୍ତପ୍ପସାଦୋ ଭଗୱତୋ ସାସନେ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ନଚିରସ୍ସେୱ ଅରହା ଅହୋସି।

୪୯। ସୋ ଅପରଭାଗେ ଅତ୍ତନୋ ପୁବ୍ବକମ୍ମଂ ସରିତ୍ୱା ସୋମନସ୍ସଜାତୋ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ୱସାମି ରାଜାୟତନେତିଆଦିମାହ। ରାଜାୟତନେତି ଦେୱରାଜୂନଂ ଆୟତନଂ ରାଜାୟତନଂ, ତସ୍ସ ରୁକ୍ଖସ୍ସ ନାମଧେୟ୍ୟୋ ୱା। ପରିନିବ୍ବୁତେ ଭଗୱତୀତି ପରିସମନ୍ତତୋ କିଞ୍ଚି ଅନୱସେସେତ୍ୱା ଖନ୍ଧପରିନିବ୍ବାନକାଲେ ପରିନିବ୍ବାନସମୟେ ପରିନିବ୍ବାନପ୍ପତ୍ତସ୍ସ ସିଖିନୋ ଲୋକବନ୍ଧୁନୋତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୫୦।ଚିତକଂ ଅଗମାସହନ୍ତି ଚନ୍ଦନାଗରୁଦେୱଦାରୁକପ୍ପୂରତକ୍କୋଲାଦିସୁଗନ୍ଧଦାରୂହି ଚିତଂ ରାସିଗତନ୍ତି ଚିତଂ, ଚିତମେୱ ଚିତକଂ, ବୁଦ୍ଧଗାରୱେନ ଚିତକଂ ପୂଜନତ୍ଥାୟ ଚିତକସ୍ସ ସମୀପଂ ଅହଂ ଅଗମାସିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ତତ୍ଥ ଗନ୍ତ୍ୱା କତକିଚ୍ଚଂ ଦସ୍ସେନ୍ତୋ ତୂରିୟଂ ତତ୍ଥ ୱାଦେତ୍ୱାତିଆଦିମାହ। ତଂ ସବ୍ବଂ ସୁୱିଞ୍ଞେୟ୍ୟମେୱାତି।

ଚିତକପୂଜକତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୭। ବୁଦ୍ଧସଞ୍ଞକତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା

ୟଦାୱିପସ୍ସୀ ଲୋକଗ୍ଗୋତିଆଦିକଂ ଆୟସ୍ମତୋ ବୁଦ୍ଧସଞ୍ଞକତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅୟମ୍ପି ପୁରିମବୁଦ୍ଧେସୁ କତାଧିକାରୋ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଭୱେ ୱିୱଟ୍ଟୂପନିସ୍ସୟାନି ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ୱିପସ୍ସିସ୍ସ ଭଗୱତୋ କାଲେ ଏକସ୍ମିଂ ଭୂମଟ୍ଠକୱିମାନେ ଦେୱପୁତ୍ତୋ ହୁତ୍ୱା ନିବ୍ବତ୍ତି। ତଦା ୱିପସ୍ସୀ ଭଗୱା ଆୟୁସଙ୍ଖାରଂ ୱୋସ୍ସଜ୍ଜି। ଅଥ ସକଲଦସସହସ୍ସିଲୋକଧାତୁ ସସାଗରପବ୍ବତା ପକମ୍ପିତ୍ଥ। ତଦା ତସ୍ସ ଦେୱପୁତ୍ତସ୍ସ ଭୱନମ୍ପି କମ୍ପିତ୍ଥ। ତସ୍ମିଂ ଖଣେ ସୋ ଦେୱପୁତ୍ତୋ ସଂସୟଜାତୋ – ''କିଂ ନୁ ଖୋ ପଥୱୀକମ୍ପାୟ ନିବ୍ବତ୍ତୀ''ତି ଚିନ୍ତେତ୍ୱା ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ଆୟୁସଙ୍ଖାରୱୋସ୍ସଜ୍ଜଭାୱଂ ଞତ୍ୱା ମହାସୋକଂ ଦୋମନସ୍ସଂ ଉପ୍ପାଦେସି। ତଦା ୱେସ୍ସୱଣୋ ମହାରାଜା ଆଗନ୍ତ୍ୱା ''ମା ଚିନ୍ତୟିତ୍ଥା''ତି ଅସ୍ସାସେସି। ସୋ ଦେୱପୁତ୍ତୋ ତତୋ ଚୁତୋ ତେନ ପୁଞ୍ଞେନ ଦେୱମନୁସ୍ସେସୁ ସଂସରନ୍ତୋ ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ୱିଞ୍ଞୁତଂ ପତ୍ତୋ ଘରାୱାସଂ ପହାୟ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ନଚିରସ୍ସେୱ ଅରହା ଅହୋସି।

୫୭। ସୋ ଅପରଭାଗେ ଅତ୍ତନୋ ପୁବ୍ବକମ୍ମଂ ସରିତ୍ୱା ସୋମନସ୍ସଜାତୋ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ୟଦା ୱିପସ୍ସୀ ଲୋକଗ୍ଗୋତିଆଦିମାହ। ଆୟୁସଙ୍ଖାରମୋସ୍ସଜ୍ଜୀତି ଆ ସମନ୍ତତୋ ୟୁନୋତି ପାଲେତି ସତ୍ତେତି ଆୟୁ, ଆୟୁସ୍ସ ସଙ୍ଖାରୋ ରାସିଭାୱୋ ଆୟୁସଙ୍ଖାରୋ, ତଂ ଆୟୁସଙ୍ଖାରଂ ଓସ୍ସଜ୍ଜି ପରିଚ୍ଚଜି ଜହାସୀତି ଅତ୍ଥୋ। ତସ୍ମିଂ ଆୟୁସଙ୍ଖାରୱୋସ୍ସଜ୍ଜନେ। ଜଲମେଖଲାସାଗରୋଦକମେଖଲାସହିତା ସକଲଦସସହସ୍ସଚକ୍କୱାଳଅପଥୱୀ

କମ୍ମିଞ୍ଚାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୫୮।ଓତତଂ ୱିହତଂ ମଯ୍ହନ୍ତି ମଯ୍ହଂ ଭୱନଂ ଓତତଂ ୱିହତଂ ଚିତ୍ତଂ ୱିଚିତ୍ତଂ ସୁଚି ସୁପରିସୁଦ୍ଧଂ ଚିତ୍ତଂ ଅନେକେହି ସତ୍ତହି ରତନେହି ୱିଚିତ୍ତଂ ସୋଭମାନଂ ପକମ୍ମିହ ପକାରେନ କମ୍ମିହ୍ତାତି ଅତ୍ଥୋ। ସେସଂ ସବ୍ବତ୍ଥ ଉତ୍ତାନମେୱାତି।

ବୁଦ୍ଧସଞ୍ଞକତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୮। ମଗ୍ଗସଞ୍ଞକତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା

ପଦୁମୁତ୍ତରବୁଦ୍ଧସ୍ସାତିଆଦିକଂ ଆୟସ୍ମତୋ ମଗ୍ଗସଞ୍ଞକତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅୟମ୍ପି ପୁରିମବୁଦ୍ଧେସୁ କତାଧିକାରୋ ତତୋ ଓରଂ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଭୱେ ୱିୱଟ୍ଟୂପନିସ୍ସୟାନି ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ପଦୁମୁତ୍ତରସ୍ସ ଭଗୱତୋ କାଲେ ହିମୱନ୍ତେ ଦେୱପୁତ୍ତୋ ହୁତ୍ୱା ନିବ୍ବତ୍ତୋ ଅରଞ୍ଞଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ମଗ୍ଗମୂଳ୍ହାନଂ ମଗ୍ଗଂ ଗୱେସନ୍ତାନଂ ତସ୍ସ ସାୱକାନଂ ଭୋଜେତ୍ୱା ମଗ୍ଗଂ ଆଚିକ୍ଖି। ସୋ ତେନ ପୁଞ୍ଞେନ ଦେୱମନୁସ୍ସସମ୍ପତ୍ତିମନୁଭୱିତ୍ୱା ଉପ୍ପନ୍ନୁପ୍ପନ୍ନଭୱେ ସବ୍ବତ୍ଥ ଅମୂଳ୍ହୋ ସଞ୍ଞତ୍ତୋ ଅହୋସି। ଅଥ ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ୱିଞ୍ଞୁତଂ ପତ୍ତୋ ଘରାୱାସେ ଅନଲ୍ଲୀନୋ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ନଚିରସ୍ସେୱ ଅରହା ଅହୋସି।

୬୬। ସୋ ଅପରଭାଗେ ଅତ୍ତନୋ ପୁବ୍ବକମ୍ମଂ ସରିତ୍ୱା ସୋମନସ୍ସଜାତୋ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ପଦୁମୁତ୍ତରବୁଦ୍ଧସ୍ସାତିଆଦିମାହ। ସାୱକା ୱନଚାରିନୋତି ଭଗୱତୋ ୱୁତ୍ତୱଚନଂ ସମ୍ମା ଆଦରେନ ସୁଣନ୍ତୀତି ସାୱକା, ଅଥ ୱା ଭଗୱତୋ ଦେସନାନୁସାରେନ ଞାଣଂ ପେସେତ୍ୱା ସବ୍ବମ୍ପି ସୁଣନ୍ତୀତି ସାୱକା। ୱନଚାରିନୋ ୱନେ ୱିଚରଣକା ସାୱକା ୱିପ୍ପନଟ୍ଠା ମଗ୍ଗମୂଳ୍ହା ମହାଅରଞ୍ଞେ ଅନ୍ଧାୱ ଚକ୍ଖୁୱିରହିତାୱ ଅନୁସୁୟ୍ୟରେ ୱିଚରନ୍ତୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ସେସଂ ସବ୍ବତ୍ଥ ଉତ୍ତାନମେୱାତି।

ମଗ୍ଗସଞ୍ଞକତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୯। ପଚ୍ଚୁପଟ୍ଠାନସଞ୍ଞକତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା

ଅତ୍ଥଦସ୍ସିମ୍ହି ସୁଗତେତିଆଦିକଂ ଆୟସ୍ମତୋ ପଚ୍ଚୁପଟ୍ଠାନସଞ୍ଞକତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅୟମ୍ପି ପୁରିମବୁଦ୍ଧେସୁ କତାଧିକାରୋ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଭୱେ ୱିୱଟ୍ଟୂପନିସ୍ସୟାନି ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ଅତ୍ଥଦସ୍ସିସ୍ସ ଭଗୱତୋ କାଲେ ଯକ୍ଖୟୋନିୟଂ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ଭଗୱତି ଧରମାନେ ଦସ୍ସନସ୍ସ ଅଲଦ୍ଧତ୍ତା ପଚ୍ଛା ପରିନିବ୍ବୁତେ ମହାସୋକପ୍ପତ୍ତୋ ୱିହାସି। ତଦା ହିସ୍ସ ଭଗୱତୋ ସାଗତୋ ନାମ ଅଗ୍ଗସାୱକୋ ଅନୁସାସନ୍ତୋ ଭଗୱତୋ ସାରୀରିକଧାତୁପୂଜା ଭଗୱତି ଧରମାନେ କତପୂଜା ୱିୟ ଚିତ୍ତପ୍ପସାଦୱସା ମହପ୍ଫଲଂ ଭୱତୀ''ତି ୱତ୍ୱା ''ଥୂପଂ କରୋହୀ''ତି ନିୟୋଜିତୋ ଥୂପଂ କାରେସି, ତଂ ପୂଜେତ୍ୱା ତତୋ ଚୁତୋ ଦେୱମନୁସ୍ସେସୁ ସଙ୍କଚକ୍କୱତ୍ତିସମ୍ପତ୍ତିମନୁଭୱିତ୍ୱା ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ ସାୱତ୍ଥିୟଂ ଏକସ୍ମିଂ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ୱିଞ୍ଞୁତଂ ପତ୍ତୋ ସତ୍ଥରି ପସୀଦିତ୍ୱା ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ନଚିରସ୍ସେୱ ଅରହା ଅହୋସି।

୭୨। ସୋ ଅପରଭାଗେ ଅତ୍ତନୋ ପୁଞ୍ଞକମ୍ମଂ ସରିତ୍ୱା ସୋମନସ୍ସଜାତୋ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ଅତ୍ଥଦସ୍ସିମ୍ହି ସୁଗତେତିଆଦିମାହ। ତଂ ହେଟ୍ଠା ୱୁତ୍ତମେୱ। ଯକ୍ଖୟୋନିଂ ଉପପଜ୍ଜିନ୍ତି ଏତ୍ଥ ପନ ଅତ୍ତନୋ ସକାସଂ ସମ୍ପତ୍ତସମ୍ପତ୍ତେ ଖାଦନ୍ତା ଯନ୍ତି ଗଚ୍ଛନ୍ତୀତି ଯକ୍ଖା, ଯକ୍ଖାନଂ ୟୋନି ଜାତୀତି ଯକ୍ଖୟୋନି, ଯକ୍ଖୟୋନିୟଂ ନିବ୍ବତ୍ତୋତି ଅତ୍ଥୋ।

୭୩।ଦୁଲ୍ଲଦ୍ଧଂୱତ ମେ ଆସୀତି ମେ ମୟା ଲଦ୍ଧୟସଂ ଦୁଲ୍ଲଦ୍ଧଂ, ବୁଦ୍ଧଭୂତସ୍ସ ସତ୍ଥୁନୋ ସକ୍କାରଂ ଅକତତ୍ତା ୱିରାଧେତ୍ୱା ଲଦ୍ଧନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ଦୁପ୍ପଭାତନ୍ତି ଦୁଟ୍ଠୁ ପଭାତଂ ରତ୍ତିୟା ପଭାତକରଣଂ, ମଯ୍ହଂ ନ ସୁଟ୍ଠୁ ପଭାତନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ଦୁରୁଟ୍ଠିତନ୍ତି ଦୁଉଟ୍ଠିତଂ, ସୂରିୟସ୍ସ ଉଗ୍ଗମନଂ ମଯ୍ହଂ ଦୁଉଗ୍ଗମନନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ସେସଂ ସବ୍ବତ୍ଥ ଉତ୍ତାନମେୱାତି।

ପଚ୍ଚୁପଟ୍ଠାନସଞ୍ଞକତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୧୦। ଜାତିପୂଜକତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା

ଜାୟଂ ତସ୍ସ ୱିପସ୍ସିସ୍ସାତିଆଦିକଂ ଆୟସ୍ମତୋ ଜାତିପୂଜକତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅୟମ୍ପି ପୁରିମବୁଦ୍ଧେସୁ କତାଧିକାରୋ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଭୱେ ୱିୱଟ୍ଟୂପନିସ୍ସୟାନି

ପୁଞ୍ଜଞ୍ଜାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ୱିପସ୍ସିସ୍ସ ଭଗୱତୋ କାଲେ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ୱିଞ୍ଞୁତଂ ପତ୍ତୋ ନକ୍ଖତ୍ତପାଠକେହି ୱିପସ୍ସିବୋଧିସତ୍ତସ୍ସ ୱ୍ୟତ୍ତଲକ୍ଖଣନିମିତ୍ତଂ ସୁତ୍ୱା "ଅଯଂ କିର କୁମାରୋ ବୁଦ୍ଧୋ ହୁତ୍ୱା ସକଲଲୋକସ୍ସ ଅଗ୍ଗୋ ସେଟ୍ଠୋ ସୁତ୍ୱା ସବ୍ବସତ୍ତେ ସଂସାରତୋ ଉଦ୍ଧରିସ୍ସତୀ"ତି ସୁତ୍ୱା ତଂ ଭଗୱନ୍ତଂ କୁମାରକାଲେଯେୱ ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ୱିଯ ମହାପୂଜମକାସି। ପଚ୍ଛା କମେନ କୁମାରକାଲଂ ରାଜକୁମାରକାଲଂ ରଜ୍ଜକାଲନ୍ତି କାଲତ୍ତଯମତିକ୍କମ୍ମ ବୁଦ୍ଧେ ଜାତେପି ମହାପୂଜଂ କତ୍ୱା ତତୋ ଚୁତୋ ତୁସିତାଦୀସୁ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ଦିବ୍ବସୁଖମନୁଭୱିତ୍ୱା ପଚ୍ଛା ମନୁସ୍ସେସୁ ଚକ୍କୱତ୍ତାଦିମନୁସ୍ସସୁଖମନୁଭୱିତ୍ୱା ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ସତ୍ତଟ୍ଠୱସ୍ସକାଲେଯେୱ ଭଗୱତି ପସନ୍ନୋ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ୱିପସ୍ସନଂ ୱଡ୍ଢେତ୍ୱା ନଚିରସ୍ସେୱ ଅରହା ଅହୋସି।

୮୨। ସୋ ଅପରଭାଗେ ଅତ୍ତନୋ ପୁବ୍ବକମ୍ମଂ ସରିତ୍ୱା ସୋମନସ୍ସଜାତୋ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ଜାଯଂ ତସ୍ସ ୱିପସ୍ସିସ୍ସାତିଆଦିମାହ। ତଂ ହେଟ୍ଠା ୱୁତ୍ତତ୍ଥମେୱ।

୮୪।ନେମିତ୍ତାନଂ ସୁଣିତ୍ୱାନାତି ଏତ୍ଥ ନିମିତ୍ତଂ କାରଣଂ ସୁଖଦୁକ୍ଖପ୍ପତ୍ତିହେତୁଂ ଜାନନ୍ତୀତି ନେମିତ୍ତା, ତେସଂ ନେମିତ୍ତାନଂ ନକ୍ଖତ୍ତପାଠକାନଂ ୱଚନଂ ସୁଣିତ୍ୱାତି ଅତ୍ଥୋ। ସେସଂ ସବ୍ବତ୍ଥ ଉତ୍ତାନମେୱାତି।

ଜାତିପୂଜକତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

ଦ୍ୱାଦସମୱଗ୍ଗୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

୧୩। ସେରେୟ୍ୟଵଗ୍ଗୋ

୧। ସେରେୟ୍ୟକତ୍ଥେରଅପଦାନଵଣ୍ଣନା

ଅଜ୍ଝାୟକୋମନ୍ତଧରୋତିଆଦିକଂ ଆୟସ୍ମତୋ ସେରେୟ୍ୟକତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅୟମ୍ପି ପୁରିମଜିନଵରେସୁ କତାଧିକାରୋ ତତୋ ପରେସୁ ଅତ୍ତଭାଵସହସ୍ସେସୁ ଵିଵଟ୍ଟୂପନିସ୍ସୟାନି ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ଵିପସ୍ସିସ୍ସ ଭଗଵତୋ କାଲେ ବ୍ରାହ୍ମଣକୁଲେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ଵିଞ୍ଞୁତଂ ପତ୍ତୋ ତିଣ୍ଣଂ ଵେଦାନଂ ପାରଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ଇତିହାସାଦିସକଲବ୍ରାହ୍ମଣଧମ୍ମେସୁ କୋଟିପ୍ପତ୍ତୋ ଏକସ୍ମିଂ ଦିଵସେ ଅବ୍ଭୋକାସେ ସପରିଵାରୋ ଠିତୋ ଭଗଵନ୍ତଂ ଦିସ୍ୱା ପସନ୍ନମାନସୋ ସେରେୟ୍ୟପୁପ୍ଫଂ ଗହେତ୍ୱା ଆକାସେ ଖିପନ୍ତୋ ପୂଜେସି। ତାନି ପୁପ୍ଫାନି ଆକାସେ ଵିତାନଂ ହୁତ୍ୱା ସତ୍ତାହଂ ଠତ୍ୱା ପଚ୍ଛା ଅନ୍ତରଧାୟିଂସୁ। ସୋ ତଂ ଅଚ୍ଛରିୟଂ ଦିସ୍ୱା ଅତୀଵ ପସନ୍ନମାନସୋ ତେନେଵ ପୀତିସୋମନସ୍ସେନ କାଲଂ କତ୍ୱା ତୁସିତାଦୀସୁ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ତତ୍ଥ ଦିବ୍ବସୁଖମନୁଭଵିତ୍ୱା ତତୋ ମନୁସ୍ସସୁଖମନୁଭଵିତ୍ୱା ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ ଏକସ୍ମିଂ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ଵିଞ୍ଞୁତଂ ପାପୁଣିତ୍ୱା ପୁବ୍ବଵାସନାବଲେନ ସତ୍ଥରି ପସନ୍ନୋ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ନଚିରସ୍ସେଵ ଅରହା ଅହୋସି।

୧। ସୋ ଅପରଭାଗେ ପୁରାକତକୁସଲଂ ସରିତ୍ୱା ସୋମନସ୍ସଜାତୋ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ଅଜ୍ଝାୟକୋ ମନ୍ତଧରୋତିଆଦିମାହ। ତଂ ହେଟ୍ଠା ଵୁତ୍ତତ୍ଥମେଵ।

୩।ସେରେୟ୍ୟକଂ ଗହେତ୍ୱାନାତି ସିରିସେ ଭଵଂ ଜାତିପୁପ୍ଫଂ ସେରେୟ୍ୟଂ, ସେରେୟ୍ୟମେଵ ସେରେୟ୍ୟକଂ, ତଂ ସେରେୟ୍ୟକଂ ଗହେତ୍ୱାନାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଭଗଵତି ପସନ୍ନୋ ଜାତିସୁମନମକୁଳଅଚମ୍ପକାଦୀନି ପୁପ୍ଫାନି ପତିଟ୍ଠପେତ୍ୱା ପୂଜେତୁଂ କାଲଂ ନତ୍ଥିତାୟ ତତ୍ଥ ସମ୍ପତ୍ତଂ ତଂ ସେରେୟ୍ୟକଂ ପୁପ୍ଫଂ ଗହେତ୍ୱା ପୂଜେସିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ସେସଂ ସବ୍ବତ୍ଥ ଉତ୍ତାନମେଵାତି।

ସେରେୟ୍ୟକତ୍ଥେରଅପଦାନଵଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୨। ପୁପ୍ଫଥୂପିୟତ୍ଥେରଅପଦାନଵଣ୍ଣନା

ହିମଵନ୍ତସ୍ସାଵିଦୂରେତିଆଦିକଂ ଆୟସ୍ମତୋ ପୁପ୍ଫଥୂପିୟତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅୟମ୍ପି ପୁରିମବୁଦ୍ଧେସୁ କତାଧିକାରୋ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଭଵେ ଵିଵଟ୍ଟୂପନିସ୍ସୟାନି ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ଵିପସ୍ସିବୁଦ୍ଧସ୍ସ ଭଗଵତୋ କାଲେ ବ୍ରାହ୍ମଣକୁଲେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ଵିଞ୍ଞୁତଂ ପତ୍ତୋ ସକସିପ୍ପେ ନିପ୍ଫତ୍ତିଂ ପତ୍ତୋ ତତ୍ଥ ସାରଂ ଅପସ୍ସନ୍ତୋ ଗେହଂ ପହାୟ ହିମଵନ୍ତଂ ପଵିସିତ୍ୱା ଅତ୍ତନା ସହଗତେହି ପଞ୍ଚସିସ୍ସସହସ୍ସେହି ସଦ୍ଧିଂ ପଞ୍ଚାଭିଞ୍ଞା ଅଟ୍ଠ ସମାପତ୍ତିୟୋ ନିବ୍ବତ୍ତେତ୍ୱା କୁକ୍କୁରନାମପବ୍ବତସମୀପେ ପଣ୍ଣସାଲଂ କାରେତ୍ୱା ପଟିଵସତି। ତଦା ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦଭାଵଂ ସୁତ୍ୱା ସିସ୍ସେହି ସହ ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ସନ୍ତିକଂ ଗନ୍ତୁକାମୋ କେନଚି ବ୍ୟାଧିନା ପୀଳିତୋ ପଣ୍ଣସାଲଂ ପଵିସିତ୍ୱା ସିସ୍ସସନ୍ତିକା ବୁଦ୍ଧସ୍ସାନୁଭାଵଂ ଲକ୍ଖଣଞ୍ଚ ସୁତ୍ୱା ପସନ୍ନମାନସୋ ହିମଵନ୍ତତୋ ଚମ୍ପକାସୋକତିଲକକେତକାଦୀନେକେ ପୁପ୍ଫେ ଆହରାପେତ୍ୱା ଥୂପଂ କତ୍ୱା ବୁଦ୍ଧଂ ଵିୟ ପୂଜେତ୍ୱା କାଲଂ କତ୍ୱା ବ୍ରହ୍ମଲୋକୂପଗୋ ଅହୋସି। ଅଥ ତେ ସିସ୍ସା ତସ୍ସ ଆଳାହନଂ କତ୍ୱା ବୁଦ୍ଧସନ୍ତିକଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ତଂ ପଵତ୍ତିଂ ଆରୋଚେସୁଂ। ଅଥ ଭଗଵା ବୁଦ୍ଧଚକ୍ଖୁନା ଓଲୋକେତ୍ୱା ଅନାଗତଂସଞାଣେନ ପାକଟୀକରଣମକାସି। ସୋ ଅପରଭାଗେ ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ ସାଵତ୍ଥିୟଂ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ଵିଞ୍ଞୁତଂ ପତ୍ତୋ ପୁବ୍ବଵାସନାବଲେନ ସତ୍ଥରି ପସନ୍ନୋ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ନଚିରସ୍ସେଵ ଅରହା ଅହୋସି।

୧୦। ଅଥ ସୋ ଅତ୍ତନୋ ପୁବ୍ବକୁସଲଂ ସରିତ୍ୱା ସୋମନସ୍ସଜାତୋ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ହିମଵନ୍ତସ୍ସାଵିଦୂରେତିଆଦିମାହ। ତଂ ହେଟ୍ଠା ଵୁତ୍ତତ୍ଥମେଵ। କୁକ୍କୁରୋ ନାମ ପବ୍ବତୋତି ପବ୍ବତସ୍ସ ସିଖରଂ କୁକ୍କୁରାକାରେନ ସୁନଖାକାରେନ ସଣ୍ଠିତତ୍ତା ''କୁକ୍କୁରପବ୍ବତୋ''ତି ସଙ୍ଖ୍ୟଂ ଗତୋ, ତସ୍ସ ସମୀପେ ପଣ୍ଣସାଲଂ କତ୍ୱା ପଞ୍ଚତାପସସହସ୍ସେହି ସହ ଵସମାନୋତି ଅତ୍ଥୋ। ନୟାନୁସାରେନ ସେସଂ ସବ୍ବଂ ଉତ୍ତାନତ୍ଥମେଵାତି।

ପୁପ୍ଫଥୂପିୟତ୍ଥେରଅପଦାନଵଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୩। ପାୟସଦାୟକତ୍ଥେରଅପଦାନଵଣ୍ଣନା

ସୁଵଣ୍ଣଵଣ୍ଣୋ ସମ୍ବୁଦ୍ଧୋତିଆଦିକଂ ଆୟସ୍ମତୋ ପାୟସଦାୟକତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅୟମ୍ପି ପୁରିମବୁଦ୍ଧେସୁ କତାଧିକାରୋ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଭଵେ ଵିଵଟ୍ଟୂପନିସ୍ସୟାନି ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ଵିପସ୍ସିସ୍ସ ଭଗଵତୋ କାଲେ ଏକସ୍ମିଂ ଵିଭଵସମ୍ପନ୍ନେ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ଵିଞ୍ଞୁତଂ ପତ୍ତୋ ଘରାଵାସଂ

ୱସନ୍ତୋ ହତ୍ଥିଅସ୍ସଧନଧଞ୍ଞସତ୍ତରତନାଦିୱିଭୱସମ୍ପନ୍ନୋ ସଦ୍ଧାସମ୍ପନ୍ନୋ କମ୍ମଫଲଂ ସଦ୍ଦହିତ୍ୱା ସହସ୍ସମତ୍ତା ସୁୱଣ୍ଣପାତିଯୋ କାରେତ୍ୱା ତସ୍ମିଂ ଖୀରପାଯସସହସ୍ସସ୍ସ ପୂରେତ୍ୱା ତା ସଜ୍ଜା ଗାହାପେତ୍ୱା ସିମ୍ବଲିୱନଂ ଅଗମାସି। ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ୱିପସ୍ସୀ ଭଗୱା ଛଜ୍ଜଣ୍ଣରଂସିଯୋ ୱିସ୍ସଜ୍ଜେତ୍ୱା ଆକାସେ ଚଙ୍କମଂ ମାପେତ୍ୱା ଚଙ୍କମତି। ସୋ ପନ ସେଟ୍ଠି ତଂ ଅଚ୍ଛରିଯଂ ଦିସ୍ୱା ଅତୀୱ ପସନ୍ନୋ ପାତିଯୋ ଠପେତ୍ୱା ୱନ୍ଦିତ୍ୱା ଆରୋଚେସି ପଟିଗ୍ଗହଣାଯ। ଅଥ ଭଗୱା ଅନୁକମ୍ପଂ ଉପାଦାଯ ପଟିଗ୍ଗହେସି, ପଟିଗ୍ଗହେତ୍ୱା ଚ ପନ ତସ୍ସ ସୋମନସ୍ସୁପ୍ପାଦନତ୍ଥଂ ସହସ୍ସମତ୍ତେହି ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘେହି ସଦ୍ଧିଂ ପରିଭୁଞ୍ଜି, ତଦୱସେସଂ ଅନେକସହସ୍ସଭିକ୍ଖୂ ପରିଭୁଞ୍ଜିଂସୁ। ସୋ ତେନ ପୁଞ୍ଞେନ ସୁଗତୀସୁଯେୱ ସଂସରନ୍ତୋ ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ୱିଞ୍ଞୁତଂ ପତ୍ତୋ ସଦ୍ଧାଜାତୋ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ନଚିରସ୍ସେୱ ଅରହା ଅହୋସି।

୨୬। ସୋ ଅପରଭାଗେ ଅତ୍ତନୋ କୁସଲଂ ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖମାନୋ ତଂ ସରିତ୍ୱା ସୋମନସ୍ସଜାତୋ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ସୁୱଣ୍ଣୱଣ୍ଣୋ ସମ୍ବୁଦ୍ଧୋତିଆଦିମାହ। ତଂ ହେଟ୍ଠା ୱୁତ୍ତମେୱ।

୨୮।ଚଙ୍କମଂ ସୁସମାରୂଳ୍ହୋତି ଚଦିନନ୍ତୋ ପଦୱିକ୍ଖେପଂ କରୋନ୍ତୋ କମତି ଗଚ୍ଛତୀତି ଚଙ୍କମଂ, ଚଙ୍କମସ୍ସ ପଦୱିକ୍ଖେପସ୍ସ ଆଧାରଭୂତପଥୱିପଦେସୋ ଚଙ୍କମଂ ନାମାତି ଅତ୍ଥୋ, ଏତଂ ଚଙ୍କମଂସୁ ୱିସେସେନ ଆରୂଳ୍ହୋତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଅମ୍ବରେ ଅନିଲାଯନେତି ୱରୀଯତି ଛାଦିଯତି ଅନେନାତି ୱରଂ, ନ ବରନ୍ତି ଅମ୍ବରଂ, ସେତୱତ୍ଥସଦିସଂ ଆକାସନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ନତ୍ଥି ନିଲୀଯନଂ ଗୋପନଂ ଏତ୍ଥାତି ଅନିଲଂ, ଆ ସମନ୍ତତୋ ଯନ୍ତି ଗଚ୍ଛନ୍ତି ଅନେନ ଇଦ୍ଧିମନ୍ତୋତି ଆଯନଂ, ଅନିଲଞ୍ଚ ତଂ ଆଯନଞ୍ଚେତି ଅନିଲାଯନଂ, ତସ୍ମିଂ ଅମ୍ବରେ ଅନିଲାଯନେ ଚଙ୍କମଂ ମାପଯିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ସେସଂ ସବ୍ବତ୍ଥ ଉତ୍ତାନମେୱାତି।

ପାଯସଦାଯକତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୪। ଗନ୍ଧୋଦକିଯତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା

ନିସଜ୍ଜ ପାସାଦୱରେତିଆଦିକଂ ଆଯସ୍ମତୋ ଗନ୍ଧୋଦକିଯତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅଯମ୍ପି ପୁରିମବୁଦ୍ଧେସୁ କତାଧିକାରୋ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଭୱେ ନିବ୍ବାନୂପନିସ୍ସଯାନି ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ୱିପସ୍ସୀଭଗୱତୋ କାଲେ ସେଟ୍ଠିକୁଲେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ୱିଞ୍ଞୁତଂ ପତ୍ୱା ମହଦ୍ଧନୋ ମହାଭୋଗୋ ଦିବ୍ବସୁଖମନୁଭୱନ୍ତୋ ୱିଯ ମନୁସ୍ସସୁଖମନୁଭୱନ୍ତୋ ଏକସ୍ମିଂ ଦିୱସେ ପାସାଦୱରେ ନିସିନ୍ନୋ ହୋତି। ତଦା ଭଗୱା ସୁୱଣ୍ଣମହାମେରୁ ୱିଯ ୱୀଥିଯା ୱିଚରତି, ତଂ ୱିଚରମାନଂ ଭଗୱନ୍ତଂ ଦିସ୍ୱା ପସନ୍ନମାନସୋ ଗନ୍ତ୍ୱା ୱନ୍ଦିତ୍ୱା ସୁଗନ୍ଧୋଦକେନ ଭଗୱନ୍ତଂ ଓସିଞ୍ଚମାନୋ ପୂଜେସି। ସୋ ତେନ ପୁଞ୍ଞେନ ଦେୱମନୁସ୍ସେସୁ ସଂସରନ୍ତୋ ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ ଏକସ୍ମିଂ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ୱିଞ୍ଞୁତଂ ପତ୍ତୋ ଘରାୱାସେନ ଅନଲ୍ଲୀନୋ ସତ୍ଥୁ ସନ୍ତିକେ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା କମ୍ମଟ୍ଠାନଂ ଗହେତ୍ୱା ୱିପସ୍ସନଂ ୱଡ୍ଢେତ୍ୱା ନଚିରସ୍ସେୱ ଅରହା ଅହୋସି।

୩୫। ସୋ ଅପରଭାଗେ ଅତ୍ତନୋ ପୁବ୍ବକୁସଲଂ ସରିତ୍ୱା ସୋମନସ୍ସଜାତୋ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ନିସଜ୍ଜ ପାସାଦୱରେତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ପାସାଦୋତି ପସାଦଂ ସୋମନସ୍ସଂ ଜନେତି ଉପ୍ପାଦେତୀତି ପାସାଦୋ , ମାଲାକମ୍ମଚିତ୍ତକମ୍ମସୁୱଣ୍ଣକମ୍ମାଦ୍ୟନେକୱିଚିତ୍ତଂ ଦିସ୍ୱା ତତ୍ଥ ପୱିଟ୍ଠାନଂ ଜନାନଂ ପସାଦଂ ଜନଯତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ପାସାଦୋ ଚ ସୋ ପଟ୍ଠେତବ୍ବଟ୍ଠେନ ୱରୋ ଚାତି ପାସାଦୱରୋ, ତସ୍ମିଂ ପାସାଦୱରେ ନିସଜ୍ଜ ନିସୀଦିତ୍ୱା ୱିପସ୍ସିଂ ଜିନୱରଂ ଅଦ୍ଦସନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ସେସଂ ସବ୍ବତ୍ଥ ଉତ୍ତାନମେୱାତି।

ଗନ୍ଧୋଦକିଯତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୫। ସମ୍ମୁଖାଥୱିକତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା

ଜାଯମାନେ ୱିପସ୍ସିମ୍ହୀତିଆଦିକଂ ଆଯସ୍ମତୋ ସମ୍ମୁଖାଥୱିକତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅଯମ୍ପି ପୁରିମବୁଦ୍ଧେସୁ କତାଧିକାରୋ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଭୱେ ୱିୱଟ୍ଟୂପନିସ୍ସଯାନି ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ୱିପସ୍ସିସ୍ସ ଭଗୱତୋ କାଲେ ବ୍ରାହ୍ମଣକୁଲେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ସତ୍ତୱସ୍ସିକକାଲେଯେୱ ସକସିପ୍ପେ ନିପ୍ଫତ୍ତିଂ ପତ୍ତୋ ଘରାୱାସଂ ସଣ୍ଠପେତ୍ୱା ୱସନ୍ତୋ ୱିପସ୍ସିମ୍ହି ବୋଧିସତ୍ତେ ଉପ୍ପନ୍ନେ ସବ୍ବବୁଦ୍ଧାନଂ ଲକ୍ଖଣାନି ୱେଦତ୍ତଯେ ଦିସ୍ସମାନାନି ତାନି ରାଜପ୍ପମୁଖସ୍ସ ଜନକାଯସ୍ସ ୱିପସ୍ସୀବୋଧିସତ୍ତସ୍ସ ଲକ୍ଖଣଞ୍ଚ ବୁଦ୍ଧଭାୱଞ୍ଚ ବ୍ୟାକରିତ୍ୱା ଜନାନଂ ମାନସଂ ନିବ୍ବାପେସି, ଅନେକାନି ଚ ଥୁତିୱଚନାନି ନିୱେଦେସି। ସୋ ତେନ କୁସଲକମ୍ମେନ ଛ କାମାୱଚରସମ୍ପତ୍ତିଯୋ ଅନୁଭୱିତ୍ୱା ମନୁସ୍ସେସୁ ଚ ଚକ୍କୱତ୍ତିସମ୍ପତ୍ତିଯୋ ଅନୁଭୱିତ୍ୱା ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ୱିଞ୍ଞୁତଂ ପତ୍ତୋ ସଦ୍ଧାଜାତୋ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ନଚିରସ୍ସେୱ ଅରହା ଅହୋସି। କତକୁସଲନାମେନ ସମ୍ମୁଖାଥୱିକତ୍ଥେରୋତି ପାକଟୋ।

୪୧। ସୋ ଅତ୍ତନୋ ପୁବ୍ବକମ୍ମଂ ସରିତ୍ୱା ସୋମନସ୍ସଜାତୋ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ଜାଯମାନେ ୱିପସ୍ସିମ୍ହୀତିଆଦିମାହ। ୱିପସ୍ସିମ୍ହି ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧେ ଜାଯମାନେ ଉପ୍ପଜ୍ଜମାନେ ମାତୁକୁଚ୍ଛିତୋ ନିକ୍ଖନ୍ତେ ଅହଂ ପାତୁଭୂତଂ ନିମିତ୍ତଂ କାରଣଂ ବୁଦ୍ଧଭାୱସ୍ସ ହେତୁଂ ବ୍ଯାକରିଂ କଥେସିଂ, ଅନେକାନି ଅଚ୍ଛରିଯାନି ପାକଟାନି ଅକାସିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ସେସଂ ୱୁତ୍ତନଯାନୁସାରେନ ସୁୱିଞ୍ଞେଯ୍ଯମେୱାତି।

ସମ୍ମୁଖାଥୱିକତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୬। କୁସୁମାସନିଯତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା

ନଗରେ ଧଞ୍ଞୱତିଯାତିଆଦିକଂ ଆଯସ୍ମତୋ କୁସୁମାସନିଯତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅଯମ୍ପି ପୁରିମଜିନୱରେସୁ କତାଧିକାରୋ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଭୱେ ୱିୱଟ୍ଟୂପନିସ୍ସଯାନି ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ୱିପସ୍ସିସ୍ସ ଭଗୱତୋ କାଲେ ବ୍ରାହ୍ମଣକୁଲେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ୱିଞ୍ଞୁତଂ ପତ୍ତୋ ମହଦ୍ଧନୋ ମହାଭୋଗୋ ତିଣ୍ଣଂ ୱେଦାନଂ ପାରଂ ଗତୋ ବ୍ରାହ୍ମଣସିପ୍ପେସୁ କୋଟିପ୍ପତ୍ତୋ ସକପରସମଯକୁସଲୋ ମାତାପିତରୋ ପୂଜେତୁକାମୋ ପଞ୍ଚ ଉପ୍ପଲକଲାପେ ଅତ୍ତନୋ ସମୀପେ ଠପେତ୍ୱା ନିସିନ୍ନୋ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘପରିୱୁତଂ ୱିପସ୍ସିଂ ଭଗୱନ୍ତଂ ଆଗଚ୍ଛନ୍ତଂ ଦିସ୍ୱା ନୀଲପୀତାଦିଘନବୁଦ୍ଧରସ୍ମିଯୋ ଚ ଦିସ୍ୱା ପସନ୍ନମାନସୋ ଆସନଂ ପଞ୍ଞାପେତ୍ୱା ତତ୍ଥ ତାନି ପୁପ୍ଫାନି ସନ୍ଥରିତ୍ୱା ଭଗୱନ୍ତଂ ତତ୍ଥ ନିସୀଦାପେତ୍ୱା ସକଘରେ ମାତୁ ଅତ୍ଥାଯ ପଟିଯତ୍ତାନି ସବ୍ବାନି ଖାଦନୀଯଭୋଜନୀଯାନି ଗହେତ୍ୱା ସପରିୱାରଂ ଭଗୱନ୍ତଂ ସହତ୍ଥେନ ସନ୍ତପ୍ପେନ୍ତୋ ଭୋଜେସି। ଭୋଜନାୱସାନେ ଏକଂ ଉପ୍ପଲହତ୍ଥଂ ଅଦାସି। ତେନ ସୋମନସ୍ସଜାତୋ ପତ୍ଥନଂ ଅକାସି। ଭଗୱାପି ଅନୁମୋଦନଂ କତ୍ୱା ପକ୍କାମି। ସୋ ତେନ ପୁଞ୍ଞେନ ଦେୱମନୁସ୍ସେସୁ ଦ୍ୱେ ସମ୍ପତ୍ତିଯୋ ଅନୁଭୱିତ୍ୱା ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ ସାୱତ୍ଥିଯଂ ୱିଭୱସମ୍ପନ୍ନେ ଏକସ୍ମିଂ କୁଲେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ୱିଞ୍ଞୁତଂ ପତ୍ତୋ ଭୋଗଯସେହି ୱଡ୍ଢିତୋ କାମେସୁ ଆଦୀନୱଂ ଦିସ୍ୱା ଘରାୱାସଂ ପହାଯ ପବ୍ବଜିତୋ ନଚିରସ୍ସେୱ ଅରହା ଅହୋସି।

୬୫। ସୋ ଅପରଭାଗେ ପୁବ୍ବେ କତକୁସଲଂ ପୁବ୍ବେନିୱାସଞ୍ଞାଣେନ ସରିତ୍ୱା ସୋମନସ୍ସପ୍ପତ୍ତୋ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ନଗରେ ଧଞ୍ଞୱତିଯାତିଆଦିମାହ। ଧଞ୍ଞାନଂ ପୁଞ୍ଞୱନ୍ତାନଂ ଖତ୍ତିଯବ୍ରାହ୍ମଣଗହପତିମହାସାଲାନଂ ଅନେକେସଂ କୁଲାନଂ ଆକରତ୍ତା ଧଞ୍ଞୱତୀ, ଅଥ ୱା ମୁତ୍ତାମଣିଆଦିସତ୍ତରତନାନଂ ସତ୍ତୱିଧଧଞ୍ଞାନଂ ଉପଭୋଗପରିଭୋଗାନଂ ଆକରତ୍ତା ଧଞ୍ଞୱତୀ, ଅଥ ୱା ଧଞ୍ଞାନଂ ବୁଦ୍ଧପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧଖୀଣାସୱାନଂ ୱସନଟ୍ଠାନଂ ଆରାମୱିହାରାଦୀନଂ ଆକରତ୍ତା ଧଞ୍ଞୱତୀ, ତସ୍ସା ଧଞ୍ଞୱତିଯା। ନଗରନ୍ତି ପତ୍ଥେନ୍ତି ଏତ୍ଥ ଉପଭୋଗପରିଭୋଗତ୍ଥିକା ଜନାତି ନଗରଂ, ନ ଗଚ୍ଛତୀତି ୱା ନଗଂ, ରାଜଯୁୱରାଜମହାମତ୍ତାଦୀନଂ ୱସନଟ୍ଠାନଂ। ନଗଂ ରାତି ଆଦଦାତି ଗଣ୍ହାତୀତି ନଗରଂ, ରାଜାଦୀନଂ ୱସନଟ୍ଠାନସମୂହଭୂତଂ ପାକାରପରିଖାଦୀହି ପରିକ୍ଖିତ୍ତଂ ପରିଚ୍ଛିନ୍ନଟ୍ଠାନଂ ନଗରଂ ନାମାତି ଅତ୍ଥୋ। ନଗରେ ଯଦା ଅହଂ ୱିପସ୍ସିସ୍ସ ଭଗୱତୋ ସନ୍ତିକେ ବ୍ଯାକରଣଂ ଅଲଭିଂ, ତଦା ତସ୍ମିଂ ଧଞ୍ଞୱତିଯା ନଗରେ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ଅହୋସିନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ସେସଂ ସବ୍ବତ୍ଥ ଉତ୍ତାନମେୱାତି।

କୁସୁମାସନିଯତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୭। ଫଲଦାଯକତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା

ଅଜ୍ଝାଯକୋ ମନ୍ତଧରୋତିଆଦିକଂ ଆଯସ୍ମତୋ ଫଲଦାଯକତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅଯମ୍ପି ପୁରିମବୁଦ୍ଧେସୁ କତାଧିକାରୋ ଅନେକେସୁ ଭୱେସୁ ୱିୱଟ୍ଟୂପନିସ୍ସଯାନି ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ପଦୁମୁତ୍ତରସ୍ସ ଭଗୱତୋ କାଲେ ବ୍ରାହ୍ମଣକୁଲେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ୱିଞ୍ଞୁତଂ ପତ୍ୱା ୱେଦତ୍ତଯାଦିସକସିପ୍ପେସୁ ପାରପ୍ପତ୍ତୋ ଅନେକେସଂ ବ୍ରାହ୍ମଣସହସ୍ସାନିଂ ପାମୋକ୍ଖୋ ଆଚରିଯୋ ସକସିପ୍ପାନଂ ପରିଯୋସାନଂ ଅଦିସ୍ୱା ତତ୍ଥ ଚ ସାରଂ ଅପସ୍ସନ୍ତୋ ଘରାୱାସଂ ପହାଯ ଇସିପବ୍ବଜ୍ଜଂ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ହିମୱନ୍ତସ୍ସ ଅୱିଦୂରେ ଅସ୍ସମଂ କାରେତ୍ୱା ସହ ସିସ୍ସେହି ୱାସଂ କପ୍ପେସି, ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ପଦୁମୁତ୍ତରୋ ଭଗୱା ଭିକ୍ଖାଯ ଚରମାନୋ ତସ୍ସାନୁକମ୍ପାଯ ତଂ ପଦେସଂ ସମ୍ପାପୁଣି। ତାପସୋ ଭଗୱନ୍ତଂ ଦିସ୍ୱା ପସନ୍ନମାନସୋ ଅତ୍ତନୋ ଅତ୍ଥାଯ ପୁଟକେ ନିକ୍ଖିପିତ୍ୱା ରୁକ୍ଖଗ୍ଗେ ଲଗ୍ଗିତାନି ମଧୁରାନି ପଦୁମଫଲାନି ମଧୁନା ସହ ଅଦାସି। ଭଗୱା ତସ୍ସ ସୋମନସ୍ସୁପ୍ପାଦନତ୍ଥଂ ପସ୍ସନ୍ତସ୍ସେୱ ପରିଭୁଞ୍ଜିତ୍ୱା ଆକାସେ ଠିତୋ ଫଲଦାନାନିସଂସଂ କଥେତ୍ୱା ପକ୍କାମି।

୭୫। ସୋ ତେନ ପୁଞ୍ଞେନ ଦେୱମନୁସ୍ସେସୁ ସଂସରନ୍ତୋ ଉଭଯସମ୍ପତ୍ତିଯୋ ଅନୁଭୱିତ୍ୱା ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ ୱିଭୱସମ୍ପନ୍ନେ ଏକସ୍ମିଂ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ସତ୍ତୱସ୍ସିକୋଯେୱ ଅରହତ୍ତଂ ପତ୍ୱା ପୁବ୍ବେ କତକୁସଲକମ୍ମଂ ସରିତ୍ୱା ସୋମନସ୍ସଜାତୋ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ଅଜ୍ଝାଯକୋ ମନ୍ତଧରୋତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ଅଜ୍ଝେତି ଚିନ୍ତେତୀତି ଅଜ୍ଝାଯି, ଅଜ୍ଝାଯିଯେୱ ଅଜ୍ଝାଯକୋ। ଏତ୍ଥ ହି ଅକାରୋ ''ପଟିସେଧେ ୱୁଦ୍ଧିତବ୍ବୋ୍ୱ...ପେ... ଅକାରୋ ୱିରହପ୍ପକେ''ତି ଏୱଂ ୱୁତ୍ତେସୁ ଦସସୁ ଅତ୍ଥେସୁ ତବ୍ବୋ୍ୱ ୱତ୍ତତି। ସିସ୍ସାନଂ ସୱନଧାରଣାଦିୱସେନ ହିତଂ ଅଜ୍ଝେତି ଚିନ୍ତେତି ସଜ୍ଝାଯଂ

କରୋତୀତି ଅଜ୍ଝାଯକୋ, ଚିନ୍ତକୋତି ଅତ୍ଥୋ। ଆଚରିଯସ୍ସ ସନ୍ତିକେ ଉଗ୍ଗହିତଂ ସଜ୍ଝଂ ମନ୍ତଂ ମନେନ ଧାରେତି ପଵତ୍ତେତୀତି ମନ୍ତଧରୋ। ତିଣ୍ଣଂ ଵେଦାନ ପାରଗୂତି ଵେଦଂ ଵୁଚ୍ଚତି ଞାଣଂ, ଵେଦେନ ଵେଦିତବ୍ବା ବୁଜ୍ଝିତବ୍ବାତି ଵେଦା, ଇରୁଵେଦଯଜୁଵେଦସାମଵେଦସଙ୍ଖାତା ତଯୋ ଗନ୍ଥା, ତେସଂ ଵେଦାନଂ ପାରଂ ପରିଯୋସାନଂ କୋଟିଂ ଗତୋ ପତ୍ତୋତି ପାରଗୂ। ସେସଂ ପାକଟମେଵାତି

ଫଲଦାଯକତ୍ଥେରଅପଦାନଵଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୮। ଞାଣସଞ୍ଞିକତ୍ଥେରଅପଦାନଵଣ୍ଣନା

ପବ୍ବତେ ହିମଵନ୍ତମ୍ହୀତିଆଦିକଂ ଆଯସ୍ମତୋ ଞାଣସଞ୍ଞିକତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅଯମ୍ପି ପୁରିମବୁଦ୍ଧେସୁ କତାଧିକାରୋ ତସ୍ମିଂ ତସ୍ମିଂ ଉପ୍ପନ୍ନୁପ୍ପନ୍ନେ ଭଵେ ଵିଵଟ୍ଟୂପନିସ୍ସଯାନି ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ଵିପସ୍ସିସ୍ସ ଭଗଵତୋ କାଲେ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ଵୁଦ୍ଧିପ୍ପତ୍ତୋ ଘରାଵାସଂ ପହାଯ ତାପସପବ୍ବଜ୍ଜଂ ପବ୍ବଜିତ୍ଵା ହିମଵନ୍ତସ୍ସ ଅଵିଦୂରେ ପବ୍ବତନ୍ତରେ ପଣ୍ଣସାଲଂ କାରେତ୍ଵା ପଞ୍ଚାଭିଞ୍ଞାଅଟ୍ଠସମାପତ୍ତିଯୋ ନିବ୍ବତ୍ତେତ୍ଵା ଵସନ୍ତୋ ଏକଦିଵସଂ ପରିସୁଦ୍ଧଂ ପଣ୍ଡରଂ ପୁଲିନତଲଂ ଦିସ୍ଵା ''ଇଦିସା ପରିସୁଦ୍ଧା ବୁଦ୍ଧା, ଇଦିସଂଵ ପରିସୁଦ୍ଧଂ ବୁଦ୍ଧଞାଣ''ନ୍ତି ବୁଦ୍ଧଞ୍ଚ ତସ୍ସ ଞାଣଞ୍ଚ ଅନୁସ୍ସରି ଥୋମେସି ଚ।

୮୪। ସୋ ତେନ ପୁଞ୍ଞେନ ଦେଵମନୁସ୍ସେସୁ ସଂସରନ୍ତୋ ଉଭଯସମ୍ପତ୍ତିଯୋ ଅନୁଭଵିତ୍ଵା ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ ଏକସ୍ମିଂ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ଵିଞ୍ଞୁତଂ ପତ୍ଵା ସାସନେ ପବ୍ବଜିତ୍ଵା ନଚିରସ୍ସେଵ ଅରହତ୍ତଂ ପତ୍ତୋ ପୁବ୍ବେ କତପୁଞ୍ଞଂ ଅନୁସ୍ସରିତ୍ଵା ସୋମନସ୍ସଜାତୋ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ''ପବ୍ବତେ ହିମଵନ୍ତମ୍ହୀ''ତିଆଦିମାହ। ପୁଲିନଂ ସୋଭନଂ ଦିସ୍ଵାତି ପରିପୁଣ୍ଣକତଂ ଵିଯ ପୁଲାକାରେନ ପରିସୋଧିତାକାରେନ ପଵତ୍ତଂ ଠିତନ୍ତି ପୁଲିନଂ, ସୋଭନଂ ଵାଲୁକଂ ଦିସ୍ଵା ସେଟ୍ଠଂ ବୁଦ୍ଧଂ ଅନୁସ୍ସରିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ସେସଂ ସୁଵିଞ୍ଞେଯ୍ୟମେଵାତି।

ଞାଣସଞ୍ଞିକତ୍ଥେରଅପଦାନଵଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୯। ଗଣ୍ଠିପୁପ୍ଫିଯତ୍ଥେରଅପଦାନଵଣ୍ଣନା

ସୁଵଣ୍ଣଵଣ୍ଣୋ ସମ୍ବୁଦ୍ଧୋତିଆଦିକଂ ଆଯସ୍ମତୋ ଗଣ୍ଠିପୁପ୍ଫିଯତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅଯମ୍ପି ପୁରିମବୁଦ୍ଧେସୁ କତାଧିକାରୋ ଅନେକାସୁ ଜାତୀସୁ କତପୁଞ୍ଞସଞ୍ଚଯୋ ଵିପସ୍ସିସ୍ସ ଭଗଵତୋ କାଲେ ଏକସ୍ମିଂ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ଉପଭୋଗପରିଭୋଗେହି ଅନୂନୋ ଏକଦିଵସଂ ଵିପସ୍ସିଂ ଭଗଵନ୍ତଂ ସଗଣଂ ଦିସ୍ଵା ପସନ୍ନମାନସୋ ଲାଜାପଞ୍ଚମେହି ପୁପ୍ଫେହି ପୂଜେସି। ସୋ ତେନେଵ ଚିତ୍ତପ୍ପସାଦେନ ଯାଵତାଯୁକଂ ଠତ୍ଵା ତତୋ ଦେଵଲୋକେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ଦିବ୍ବସମ୍ପତ୍ତିଂ ଅନୁଭଵିତ୍ଵା ଅପରଭାଗେ ମନୁସ୍ସେସୁ ମନୁସ୍ସସମ୍ପତ୍ତିଂ ଅନୁଭଵିତ୍ଵା ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ ଏକସ୍ମିଂ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ସଦ୍ଧାଜାତୋ ପବ୍ବଜିତ୍ଵା ନଚିରସ୍ସେଵ ଅରହତ୍ତଂ ପାପୁଣି।

୯୧। ସୋ ଏକଦିଵସଂ ପୁବ୍ବେ କତପୁଞ୍ଞଂ ସରିତ୍ଵା ସୋମନସ୍ସଜାତୋ ''ଇମିନା କୁସଲେନାହଂ ନିବ୍ବାନଂ ପତ୍ତୋ''ତି ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ସୁଵଣ୍ଣଵଣ୍ଣୋ ସମ୍ବୁଦ୍ଧୋତିଆଦିମାହ। ତଂ ସବ୍ବଂ ହେଟ୍ଠା ଵୁତ୍ତନଯତ୍ତା ଉତ୍ତାନତ୍ଥମେଵାତି।

ଗଣ୍ଠିପୁପ୍ଫିଯତ୍ଥେରଅପଦାନଵଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୧୦। ପଦୁମପୂଜକତ୍ଥେରଅପଦାନଵଣ୍ଣନା

ହିମଵନ୍ତସ୍ସାଵିଦୂରେତିଆଦିକଂ ଆଯସ୍ମତୋ ପଦୁମପୂଜକତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅଯମ୍ପି ପୁରିମବୁଦ୍ଧେସୁ କତାଧିକାରୋ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଭଵେ ଵିଵଟ୍ଟୂପନିସ୍ସଯାନି ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ପଦୁମୁତ୍ତରସ୍ସ ଭଗଵତୋ କାଲେ ବ୍ରାହ୍ମଣକୁଲେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ଵିଞ୍ଞୁତଂ ପତ୍ଵା ସକସିପ୍ପେ ନିପ୍ଫତ୍ତିଂ ପତ୍ଵା ତତ୍ଥ ସାରଂ ଅପସ୍ସନ୍ତୋ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପତ୍ତିତୋ ପୁରେତରଂ ଉପ୍ପନ୍ନତ୍ତା ଓଵାଦାନୁସାସନଂ ଅଲଭିତ୍ଵା ଘରାଵାସଂ ପହାଯ ଇସିପବ୍ବଜ୍ଜଂ ପବ୍ବଜିତ୍ଵା ହିମଵନ୍ତସ୍ସ ଅଵିଦୂରେ ଗୋତମକଂ ନାମ ପବ୍ବତଂ ନିସ୍ସାଯ ଅସ୍ସମଂ କାରେତ୍ଵା ପଞ୍ଚାଭିଞ୍ଞା ଅଟ୍ଠ ସମାପତ୍ତିଯୋ ନିବ୍ବତ୍ତେତ୍ଵା ଝାନସୁଖେନେଵ ଵିହାସି। ତଦା ପଦୁମୁତ୍ତରୋ ଭଗଵା ବୁଦ୍ଧୋ ହୁତ୍ଵା ସତ୍ତେ ସଂସାରତୋ ଉଦ୍ଧରନ୍ତୋ ତସ୍ସାନୁକମ୍ପାଯ ହିମଵନ୍ତଂ ଅଗମାସି। ତାପସୋ ଭଗଵନ୍ତଂ ଦିସ୍ଵା ପସନ୍ନମାନସୋ ସକସିସ୍ସେ ସମାନେତ୍ଵା ତେହି ପଦୁମପୁପ୍ଫାନି ଆହରାପେତ୍ଵା ପୂଜେସି। ସୋ ତେନ ପୁଞ୍ଞେନ ଦେଵମନୁସ୍ସେସୁ ସଂସରନ୍ତୋ ଉଭଯସମ୍ପତ୍ତିଯୋ ଅନୁଭଵିତ୍ଵା ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ ସାଵତ୍ଥିଯଂ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ସଦ୍ଧୋ ପସନ୍ନୋ ପବ୍ବଜିତ୍ଵା ନଚିରସ୍ସେଵ ଅରହା ଅହୋସି।

୯୭। ସୋ ଅତ୍ତନୋ ପୁଞ୍ଞଞ୍ଚକମ୍ମଂ ସରିତ୍ୱା ସୋମନସ୍ସଜାତୋ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ହିମୱନ୍ତସ୍ସାୱିଦୂରେତିଆଦିମାହ। ଗୋତମୋ ନାମ ପବ୍ବତୋତି ଅନେକେସଂ ଯକ୍ଖଦେୱତାନଂ ଆୱାସଭାୱେନ ଅଧିଟ୍ଠାନୱସେନ ଗୋତମସ୍ସ ଭୱନତ୍ତା ଗୋତମୋତି ପାକଟୋ ଅହୋସି। ପୱତ୍ତତି ଚିଟ୍ଠତୀତି ପବ୍ବତୋ। ନାଗରୁକ୍ଖେହି ସଞ୍ଛନ୍ନୋତି ରୁହତି ଚିଟ୍ଠତୀତି ରୁକ୍ଖୋ। ଅଥ ୱା ପଥୱିଂ ଖନନ୍ତୋ ଉଦ୍ଧଂ ରୁହତୀତି ରୁକ୍ଖୋ, ନାନା ଅନେକପ୍ପକାରା ଚମ୍ପକକପ୍ପୂରନାଗଅଗରୁଚନ୍ଦନାଦୟୋ ରୁକ୍ଖାତି ନାନାରୁକ୍ଖା, ତେହି ନାନାରୁକ୍ଖେହି ସଞ୍ଛନ୍ନୋ ପରିକିଣ୍ଣୋ ଗୋତମୋ ପବ୍ବତୋତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ମହାଭୂତଗଣାଲୟୋତି ଭୱନ୍ତି ଜାୟନ୍ତି ଉପ୍ପଜ୍ଜନ୍ତି ୱଡ୍ଢନ୍ତି ଚାତି ଭୂତା, ମହନ୍ତା ଚ ତେ ଭୂତା ଚାତି ମହାଭୂତା, ମହାଭୂତାନଂ ଗଣୋ ସମୂହୋତି ମହାଭୂତଗଣୋ, ମହାଭୂତଗଣସ୍ସ ଆଲୟୋ ପତିଟ୍ଠାତି ମହାଭୂତଗଣାଲୟୋ।

୯୮ ।ୱେମଜ୍ଝମ୍ହି ଚ ତସ୍ସାସୀତି ତସ୍ସ ଗୋତମସ୍ସ ପବ୍ବତସ୍ସ ୱେମଜ୍ଝେ ଅବ୍ଭନ୍ତରେ ଅସ୍ସମୋ ଅଭିନିମ୍ମିତୋ ନିପ୍ଫାଦିତୋ କତୋତି ଅତ୍ଥୋ। ସେସଂ ଉତ୍ତାନମେୱାତି।

ପଦୁମପୂଜକତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

ତେରସମୱଗ୍ଗୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

১৪। ସୋଭିତୱଗ୍ଗୋ

୧। ସୋଭିତତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା

ପଦୁମୁତ୍ତରୋନାମ ଜିନୋତିଆଦିକଂ ଆୟସ୍ମତୋ ସୋଭିତତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅୟମ୍ପି ପୁରିମବୁଦ୍ଧେସୁ କତାଧିକାରୋ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଭୱେ ୱିୱଟ୍ଟୂପନିସ୍ସୟାନି ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ପଦୁମୁତ୍ତରସ୍ସ ଭଗୱତୋ କାଲେ ଏକସ୍ମିଂ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ୱିଞ୍ଞୁତଂ ପତ୍ତୋ ଘରାୱାସଂ ସଣ୍ଠପେତ୍ୱା ଏକଦିୱସଂ ସତ୍ଥାରା ଧମ୍ମେ ଦେସିୟମାନେ ସୋମନସ୍ସେନ ପସନ୍ନମାନସୋ ନାନପ୍ପକାରେହି ଥୋମେସି। ସୋ ତେନେୱ ସୋମନସ୍ସେନ କାଲଂ କତ୍ୱା ଦେୱେସୁ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ତତ୍ଥ ଦିବ୍ବସୁଖଂ ଅନୁଭୱିତ୍ୱା ମନୁସ୍ସେସୁ ଚ ମନୁସ୍ସସୁଖଂ ଅନୁଭୱିତ୍ୱା ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ ସାୱତ୍ଥିୟଂ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ସତ୍ତୱସ୍ସିକୋୱ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ନଚିରସ୍ସେୱ ଛଳଅଭିଞ୍ଞୋ ଅରହା ଅହୋସି।

୧। ସୋ ଅପରଭାଗେ ଅତ୍ତନୋ ପୁବ୍ବକମ୍ମଂ ସରିତ୍ୱା ସୋମନସ୍ସଜାତୋ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ପଦୁମୁତ୍ତରୋ ନାମ ଜିନୋତିଆଦିମାହ। ତଂ ସବ୍ବଂ ହେଟ୍ଠା ୱୁତ୍ତନୟତ୍ତା ସୁୱିଞ୍ଞେୟ୍ୟମେୱାତି।

ସୋଭିତତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୨। ସୁଦସ୍ସନତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା

ୱିନତାୟ ନଦୀତୀରେତିଆଦିକଂ ଆୟସ୍ମତୋ ସୁଦସ୍ସନତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅୟମ୍ପି ପୁରିମଜିନୱରେସୁ କତାଧିକାରୋ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଭୱେ କତପୁଞ୍ଞୂପଚୟୋ ସିଖିସ୍ସ ଭଗୱତୋ କାଲେ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ୱୁଦ୍ଧିପ୍ପତ୍ତୋ ଘରାୱାସଂ ସଣ୍ଠପେତ୍ୱା ୱସନ୍ତୋ ୱିନତାୟ ନାମ ଗଙ୍ଗାୟ ସମୀପେ ପିଲକ୍ଖୁଫଲିତଂ ପରିୟେସନ୍ତୋ ତସ୍ସା ତୀରେ ନିସିନ୍ନଂ ଜଲମାନଅଗ୍ଗିସିଖଂ ଇୱ ସିଖିଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧଂ ଦିସ୍ୱା ପସନ୍ନମାନସୋ କେତକୀପୁପ୍ଫଂ ୱଣ୍ଟେନେୱ ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା ପୂଜେନ୍ତୋ ଏୱମାହ – ''ଭନ୍ତେ, ୟେନ ଞାଣେନ ତ୍ୱଂ ଏୱଂ ମହାନୁଭାୱୋ ସବ୍ବଞ୍ଞୁବୁଦ୍ଧୋ ଜାତୋ, ତଂ ଞାଣଂ ଅହଂ ପୂଜେମୀ''ତି। ଅଥ ଭଗୱା ଅନୁମୋଦନମକାସି। ସୋ ତେନ ପୁଞ୍ଞେନ ଦେୱମନୁସ୍ସେସୁ ଜାତୋ ଉଭୟସମ୍ପତ୍ତିୟୋ ଅନୁଭୱିତ୍ୱା ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ ଏକସ୍ମିଂ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ସତ୍ଥରି ପସନ୍ନୋ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ନଚିରସ୍ସେୱ ଅରହା ଅହୋସି।

୧୦। ସୋ ଅତ୍ତନୋ କତକୁସଲଂ ସରିତ୍ୱା ସୋମନସ୍ସଜାତୋ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ୱିନତାୟ ନଦୀତୀରେତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ୱିନତାୟାତି ୱିନରତି ପନରତି ୱିହିଣ୍ଡା ହୋତୀତି ୱିନତା, ନଦନ୍ତି ସଦ୍ଦଂ କରୋନ୍ତି ଇତା ଗତା ପୱତ୍ତାତି ନଦୀ, ନଦିଂ ତରନ୍ତା ଏତଂ ପତ୍ୱା ତିଣ୍ଣା ନାମ ହୋନ୍ତୀତି ତୀରଂ, ତସ୍ସା ୱିନତାୟ ନଦିୟା ତୀରେ ତୀରସମୀପେତି ଅତ୍ଥୋ। କେତକିଂ ପୁପ୍ଫିତଂ ଦିସ୍ୱାତି କୁଚ୍ଛିତାକାରେନ ଗଣ୍ହନ୍ତାନଂ ହତ୍ଥଂ କଣ୍ଡକୋ ଛିନ୍ଦତି ୱିଜ୍ଝତୀତି କେତଂ, କେତସ୍ସ ଏସା କେତକୀପୁପ୍ଫଂ, ତଂ ଦିସ୍ୱା ୱଣ୍ଟଂ ଛିନ୍ଦିତ୍ୱାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୧୧।ସିଖିନୋ ଲୋକବନ୍ଧୁନୋତି ସିଖୀ ୱୁଚ୍ଚତି ଅଗ୍ଗି, ସିଖୀସଦିସା ନୀଲପୀତାଦିଭେଦା ଜଲମାନା ଛବ୍ବଣ୍ଣଘନରଂସିୟୋ ୟସ୍ସ ସୋ ସିଖୀ, ଲୋକସ୍ସ ସକଲଲୋକତ୍ତୟସ୍ସ ବନ୍ଧୁ ଞାତକୋତି ଲୋକବନ୍ଧୁ, ତସ୍ସ ସିଖିନୋ ଲୋକବନ୍ଧୁନୋ କେତକୀପୁପ୍ଫଂ ୱଣ୍ଟେ ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା ପୂଜେସିନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ସେସଂ ଉତ୍ତାନତ୍ଥମେୱାତି।

ସୁଦସ୍ସନତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୩। ଚନ୍ଦନପୂଜନକତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା

ଚନ୍ଦଭାଗାନଦୀତୀରେତିଆଦିକଂ ଆୟସ୍ମତୋ ଚନ୍ଦନପୂଜନକତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅୟମ୍ପି ପୁରିମବୁଦ୍ଧେସୁ କତାଧିକାରୋ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଭୱେ ୱିୱଟ୍ଟୂପନିସ୍ସୟାନି ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ଅତ୍ଥଦସ୍ସିସ୍ସ ଭଗୱତୋ କାଲେ ହିମୱନ୍ତେ ଚନ୍ଦଭାଗାନଦିୟା ସମୀପେ କିନ୍ନରୟୋନିୟଂ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ପୁପ୍ଫଭକ୍ଖୋ ପୁପ୍ଫନିୱସନୋ ଚନ୍ଦନଅଗରୁଆଦୀସୁ ଗନ୍ଧୱିଭୂସିତୋ ହିମୱନ୍ତେ ଭୁମ୍ମଦେୱତା ୱିୟ ଉୟ୍ୟାନକୀଳଅଜଲକୀଳଆଦିଅନେକସୁଖଂ ଅନୁଭୱନ୍ତୋ ୱାସଂ କପ୍ପେସି। ତଦା ଅତ୍ଥଦସ୍ସୀ ଭଗୱା ତସ୍ସାନୁକମ୍ପାୟ ହିମୱନ୍ତଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ଆକାସତୋ ଓରୁୟ୍ହ ସଙ୍ଘାଟିଂ ପଞ୍ଞାପେତ୍ୱା ନିସୀଦି। ସୋ କିନ୍ନରୋ ତଂ ଭଗୱନ୍ତଂ ୱିଜ୍ଜୋତମାନଂ ତତ୍ଥ ନିସିନ୍ନଂ ଦିସ୍ୱା ପସନ୍ନମାନସୋ ସୁଗନ୍ଧଚନ୍ଦନେନ ପୂଜେସି। ତସ୍ସ ଭଗୱା ଅନୁମୋଦନଂ ଅକାସି।

୧୭। ସୋ ତେନ ପୁଞ୍ଞେନ ତେନ ସୋମନସ୍ସେନ ଯାୱତାୟୁକଂ ଠତ୍ୱା ତତୋ ଚୁତୋ ଦେୱଲୋକେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ଅପରାପରଂ ଛ କାମାୱଚରସମ୍ପତ୍ତିଯୋ ଅନୁଭୱିତ୍ୱା ମନୁସ୍ସେସୁ ଚକ୍କୱତ୍ତିରଜ୍ଜପଦେସରଜ୍ଜସମ୍ପତ୍ତିଯୋ ଅନୁଭୱିତ୍ୱା ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ୱିଞ୍ଞୁତଂ ପତ୍ତୋ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ନଚିରସ୍ସେୱ ଅରହତ୍ତଂ ପତ୍ୱା ଅତ୍ତନୋ ପୁବ୍ବକମ୍ମଂ ସରିତ୍ୱା ସୋମନସ୍ସଜାତୋ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ଚନ୍ଦଭାଗାନଦୀତୀରେତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ଚନ୍ଦଂ ମନଂ ରୁଚିଂ ଅଜ୍ଝାସଯଂ ଞତ୍ୱା ୱିଯ ଜାତୋତି ଚନ୍ଦୋ। ଚନ୍ଦମଣ୍ଡଲେନ ପସନ୍ନନିମ୍ମଲୋଦକେନ ଉଭୋସୁ ପସ୍ସେସୁ ମୁତ୍ତାଦଲସଦିସସଣ୍ଠରଧୱଲପୁଲିନତଲେନ ଚ ସମନ୍ନାଗତତ୍ତା ଚନ୍ଦେନ ଭାଗା ସଦିସାତି ଚନ୍ଦଭାଗା, ତସ୍ସା ଚନ୍ଦଭାଗାଯ ନଦିଯା ତୀରେ ସମୀପେତି ଅତ୍ଥୋ। ସେସଂ ସବ୍ବଂ ହେଟ୍ଠା ୱୁତ୍ତନଯତ୍ତା ସୁୱିଞ୍ଞେଯ୍ୟମେୱାତି।

ଚନ୍ଦନପୂଜନକତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

ଅଟ୍ଠମଭାଣୱାରୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୪। ପୁପ୍ଫଚ୍ଛଦନିଯତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା

ସୁନନ୍ଦୋ ନାମ ନାମେନାତିଆଦିକଂ ଆଯସ୍ମତୋ ପୁପ୍ଫଚ୍ଛଦନିଯତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅଯମ୍ପି ପୁରିମବୁଦ୍ଧେସୁ କତାଧିକାରୋ ଅନେକେସୁ ଭୱେସୁ ୱିୱଟ୍ଟୂପନିସ୍ସଯାନି ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ପଦୁମୁତ୍ତରସ୍ସ ଭଗୱତୋ କାଲେ ବ୍ରାହ୍ମଣକୁଲେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ୱିଞ୍ଞୁତଂ ପତ୍ୱା ସକସିପ୍ପେସୁ ନିପ୍ଫତ୍ତିଂ ପତ୍ତୋ ମହାଭୋଗୋ ମହାଯସୋ ଦାନାଭିରତୋ ଅହୋସି। ଏକଦିୱସଂ ସୋ ‘‘ସକଲଜମ୍ବୁଦୀପେ ଇମେ ଯାଚକା ନାମ ‘ଅହଂ ଦାନଂ ନ ଲଦ୍ଧୋସ୍ମୀ’ତି ୱତ୍ତୁଂ ମା ଲଭନ୍ତୂ’’ତି ମହାଦାନଂ ସଜ୍ଜେସି। ତଦା ପଦୁମୁତ୍ତରୋ ଭଗୱା ସପରିୱାରୋ ଆକାସେନ ଗଚ୍ଛତି। ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ତଂ ଦିସ୍ୱା ପସନ୍ନଚିତ୍ତୋ ସକସିସ୍ସେ ପକ୍କୋସାପେତ୍ୱା ପୁପ୍ଫାନି ଆହରାପେତ୍ୱା ଆକାସେ ଉକ୍ଖିପିତ୍ୱା ପୂଜେସି। ତାନି ସକଲନଗରଂ ଛାଦେତ୍ୱା ସତ୍ତ ଦିୱସାନି ଅଟ୍ଠଂସୁ।

୨୬। ସୋ ତେନ ପୁଞ୍ଞକମ୍ମେନ ଦେୱମନୁସ୍ସେସୁ ସୁଖଂ ଅନୁଭୱିତ୍ୱା ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ ସାୱତ୍ଥିଯଂ ଏକସ୍ମିଂ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ସଦ୍ଧାଜାତୋ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ଖୁରଗ୍ଗେଯେୱ ଅରହତ୍ତଂ ପତ୍ୱା ଅତ୍ତନୋ ପୁବ୍ବକମ୍ମଂ ସରିତ୍ୱା ସୋମନସ୍ସଜାତୋ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ସୁନନ୍ଦୋ ନାମ ନାମେନାତିଆଦିମାହ। ତଂ ହେଟ୍ଠା ୱୁତ୍ତନଯତ୍ତା ସୁୱିଞ୍ଞେଯ୍ୟମେୱାତି।

ପୁପ୍ଫଚ୍ଛଦନିଯତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୫। ରହୋସଞ୍ଞକତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା

ହିମୱନ୍ତସ୍ସାୱିଦୂରେତିଆଦିକଂ ଆଯସ୍ମତୋ ରହୋସଞ୍ଞକତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅଯମ୍ପି ପୁରିମବୁଦ୍ଧେସୁ କତାଧିକାରୋ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଭୱେ ୱିୱଟ୍ଟୂପନିସ୍ସଯାନି ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ଏକସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧସୁଞ୍ଞକାଲେ ମଜ୍ଝିମଦେସେ ବ୍ରାହ୍ମଣକୁଲେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ୱୁଦ୍ଧିମନ୍ୱାଯ ସକସିପ୍ପେସୁ ନିପ୍ଫତ୍ତିଂ ପତ୍ୱା ତତ୍ଥ ସାରଂ ଅପସ୍ସନ୍ତୋ କେୱଲଂ ଉଦରଂ ପୂରେତ୍ୱା କୋଧମଦମାନାଦଯୋ ଅକୁସଲେଯେୱ ଦିସ୍ୱା ଘରାୱାସଂ ପହାଯ ହିମୱନ୍ତଂ ପୱିସିତ୍ୱା ଇସିପବ୍ବଜ୍ଜଂ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ଅନେକତାପସସତପରିୱାରୋ ୱସଭପବ୍ବତସମୀପେ ଅସ୍ସମଂ ମାପେତ୍ୱା ତୀଣି ୱସ୍ସସହସ୍ସାନି ହିମୱନ୍ତେଯେୱ ୱସମାନୋ ‘‘ଅହଂ ଏତ୍ତକାନଂ ସିସ୍ସାନଂ ଆଚରିଯୋତି ସମ୍ମତୋ ଗରୁଟ୍ଠାନିଯୋ ଗରୁକାତବ୍ବୋ ୱନ୍ଦନୀଯୋ, ଆଚରିଯୋ ମେ ନତ୍ଥୀ’’ତି ଦୋମନସ୍ସପ୍ପତ୍ତୋ ତେ ସବ୍ବେ ସିସ୍ସେ ସନ୍ନିପାତେତ୍ୱା ବୁଦ୍ଧାନଂ ଅଭାୱେ ନିବ୍ବାନାଧିଗମାଭାୱଂ ପକାସେତ୍ୱା ସଯଂ ଏକକୋ ରହୋ ୱିୱେକଟ୍ଠାନେୱ ନିସିନ୍ନୋ ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ସମ୍ମୁଖା ନିସିନ୍ନୋ ୱିଯ ବୁଦ୍ଧସଞ୍ଞଂ ମନସି କରିତ୍ୱା ବୁଦ୍ଧାରମ୍ମଣଂ ପୀତିଂ ଉପ୍ପାଦେତ୍ୱା ସାଲାଯଂ ପଲ୍ଲଙ୍କଂ ଆଭୁଜିତ୍ୱା ନିସିନ୍ନୋ କାଲଂ କତ୍ୱା ବ୍ରହ୍ମଲୋକେ ନିବ୍ବତ୍ତି।

୩୪। ସୋ ତତ୍ଥ ଝାନସୁଖେନ ଚିରଂ ୱସିତ୍ୱା ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ କାମେସୁ ଅନଲ୍ଲୀନୋ ସତ୍ତୱସ୍ସିକୋ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ଖୁରଗ୍ଗେଯେୱ ଅରହତ୍ତଂ ପତ୍ୱା ଛଳଭିଞ୍ଞୋ ହୁତ୍ୱା ପୁବ୍ବେନିୱାସଞାଣେନ ଅତ୍ତନୋ ପୁବ୍ବକମ୍ମଂ ସରିତ୍ୱା ସଞ୍ଜାତସୋମନସ୍ସୋ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ହିମୱନ୍ତସ୍ସାୱିଦୂରେତିଆଦିମାହ। ୱସଭୋ ନାମ ପବ୍ବତୋତି ହିମୱନ୍ତପବ୍ବତଂ ୱିନା ସେସପବ୍ବତାନଂ ଉଚ୍ଚତରଭାୱେନ ସେଟ୍ଠତରଭାୱେନ ୱସଭୋତି ସଙ୍ଖଂ ଗତୋ ପବ୍ବତୋତି ଅତ୍ଥୋ। ସେସଂ ସବ୍ବତ୍ଥ ଉତ୍ତାନତ୍ଥମେୱାତି।

ରହୋସଞ୍ଞକତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୬। ଚମ୍ପକପୁପ୍ଫିୟତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା

କଣିକାରଂୱଜୋତନ୍ତନ୍ତିଆଦିକଂ ଆୟସ୍ମତୋ ଚମ୍ପକପୁପ୍ଫିୟତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅୟମ୍ପି ପୁରିମବୁଦ୍ଧେସୁ କତାଧିକାରୋ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଭୱେ ୱିୱଟ୍ଟୂପନିସ୍ସୟାନି ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ୱେସ୍ସଭୁସ୍ସ ଭଗୱତୋ କାଲେ ବ୍ରାହ୍ମଣକୁଲେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ୱୁଦ୍ଧିପ୍ପତ୍ତୋ ସକସିପ୍ପେସୁ ନିପ୍ଫତ୍ତିଂ ପତ୍ୱା ତତ୍ଥ ସାରଂ ଅପସ୍ସନ୍ତୋ ଘରାୱାସଂ ପହାୟ ତାପସପବ୍ବଜ୍ଜଂ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ୱନନ୍ତରେ ୱସନ୍ତୋ ୱେସ୍ସଭୁଂ ଭଗୱନ୍ତଂ ଉଦ୍ଦିସ୍ସ ସିସ୍ସେହି ଆନୀତେହି ଚମ୍ପକପୁପ୍ଫେହି ପୂଜେସି। ଭଗୱା ଅନୁମୋଦନଂ ଅକାସି। ସୋ ତେନେୱ କୁସଲେନ ଦେୱମନୁସ୍ସେସୁ ସଂସରନ୍ତୋ ଉଭୟସମ୍ପତ୍ତିଯୋ ଅନୁଭୱିତ୍ୱା ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ୱିଞ୍ଞୁତଂ ପାପୁଣିତ୍ୱା ପୁବ୍ବୱାସନାବଲେନ ଘରାୱାସେ ଅନଲ୍ଲୀନୋ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ନଚିରସ୍ସେୱ ଅରହା ଅହୋସି।

୪୧। ସୋ ଅପରଭାଗେ ଅତ୍ତନୋ ପୁବ୍ବପୁଞ୍ଞକମ୍ମଂ ସରିତ୍ୱା ସୋମନସ୍ସଜାତୋ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ କଣିକାରଂୱ ଜୋତନ୍ତନ୍ତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ କଣିକାରନ୍ତି ସକଲପତ୍ତପଲାସାନି ପରିଭଞ୍ଜ ପାତେତ୍ୱା ପୁପ୍ଫଗହଣସମୟେ କଣ୍ଣିକାବନ୍ଧୋ ହୁତ୍ୱା ପୁପ୍ଫମକୁଳଆନଂ ଗହଣତୋ କଣ୍ଣିକାକାରେନ ପକତୋତି କଣିକାରୋ, ''କଣ୍ଣିକାରୋ''ତି ୱତ୍ତବ୍ବେ ନିରୁତ୍ତିନୟେନ ଏକସ୍ସ ପୁବ୍ବ ଣ-କାରସ୍ସ ଲୋପଂ କତ୍ୱା ''କଣିକାର''ନ୍ତି ୱୁତ୍ତନ୍ତି ଦଟ୍ଠବ୍ବଂ। ତଂ ପୁପ୍ଫିତଂ କଣିକାରରୁକ୍ଖଂ ଇୱ ଜୋତନ୍ତଂ ବୁଦ୍ଧଂ ଅଦ୍ଦସନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ସେସଂ ଉତ୍ତାନତ୍ଥମେୱାତି।

ଚମ୍ପକପୁପ୍ଫିୟତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୭। ଅତ୍ଥସନ୍ଦସ୍ସକତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା

ୱିସାଲମାଠଏ ଆସୀନୋତିଆଦିକଂ ଆୟସ୍ମତୋ ଅତ୍ଥସନ୍ଦସ୍ସକତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅୟମ୍ପି ପୁରିମବୁଦ୍ଧେସୁ କତାଧିକାରୋ ଅନେକେସୁ ଅତ୍ତଭାୱେସୁ କତପୁଞ୍ଞୂପଚଯୋ ପଦୁମୁତ୍ତରସ୍ସ ଭଗୱତୋ କାଲେ ବ୍ରାହ୍ମଣକୁଲେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ୱୁଦ୍ଧିମନ୍ୱାୟ ସକସିପ୍ପେସୁ ନିପ୍ଫତ୍ତିଂ ପତ୍ତୋ ତତ୍ଥ ସାରଂ ଅପସ୍ସନ୍ତୋ ଗେହଂ ପହାୟ ହିମୱନ୍ତଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ରମଣୀୟେ ଠାନେ ପଣ୍ଣସାଲଂ କତ୍ୱା ପଟିୱସତି, ତଦା ସତ୍ତାନୁକମ୍ପାୟ ହିମୱନ୍ତମାଗତଂ ପଦୁମୁତ୍ତରଭଗୱନ୍ତଂ ଦିସ୍ୱା ପସନ୍ନମାନସୋ ପଞ୍ଚଙ୍ଗସମନ୍ନାଗତୋ ୱନ୍ଦିତ୍ୱା ଥୁତିୱଚନେହି ଥୋମେସି। ସୋ ତେନ ପୁଞ୍ଞେନ ଯାୱତାଯୁକଂ କତ୍ୱା କାଲଙ୍କତ୍ୱା ବ୍ରହ୍ମଲୋକୂପଗୋ ଅହୋସି। ସୋ ଅପରଭାଗେ ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ୱିଞ୍ଞୁତଂ ପତ୍ତୋ ସତ୍ଥୁ ଧମ୍ମଦେସନଂ ସୁତ୍ୱା ପଟିଲଦ୍ଧସଦ୍ଧୋ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ଅରହତ୍ତଂ ପାପୁଣି।

୪୭। ସୋ ଅତ୍ତନୋ ପୁବ୍ବକମ୍ମଂ ସରିତ୍ୱା ସୋମନସ୍ସଜାତୋ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ୱିସାଲମାଠଏ ଆସୀନୋତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ୱିସାଲମାଠଏତି ୱିସାଲଂ ପତ୍ଥଟଂ ୱିତ୍ଥିଣ୍ଣଂ ମହନ୍ତଂ ମାଠଅଂ ୱିସାଲମାଠଅଂ, ତସ୍ମିଂ ୱିସାଲମାଠଏ ଆସୀନୋ ନିସିନ୍ନୋ ଅହଂ ଲୋକନାୟକଂ ଅଦ୍ଦସନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ସେସଂ ସୁୱିଞ୍ଞେୟ୍ୟମେୱାତି।

ଅତ୍ଥସନ୍ଦସ୍ସକତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୮। ଏକପସାଦନିୟତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା

ନାରଦୋ ଇତି ମେ ନାମନ୍ତିଆଦିକଂ ଆୟସ୍ମତୋ ଏକପସାଦନିୟତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅୟମ୍ପି ପୁରିମବୁଦ୍ଧେସୁ କତାଧିକାରୋ ଅନେକାସୁ ଜାତୀସୁ କତକୁସଲୋ ଅତ୍ଥଦସ୍ସିସ୍ସ ଭଗୱତୋ କାଲେ ବ୍ରାହ୍ମଣକୁଲେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ କେସୱୋତି ପାକଟୋ ହୁତ୍ୱା ୱିଞ୍ଞୁତଂ ପତ୍ୱା ଘରାୱାସଂ ପହାୟ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ୱସନ୍ତୋ ଏକଦିୱସଂ ସତ୍ଥୁ ଧମ୍ମଦେସନଂ ସୁତ୍ୱା ପସନ୍ନମାନସୋ ଅଞ୍ଜଲିଂ ପଗ୍ଗୟ୍ହ ଅତିୱିୟ ପୀତିସୋମନସ୍ସଜାତୋ ପକ୍କାମି। ସୋ ଯାୱତାଯୁକଂ ଠତ୍ୱା ତେନେୱ ସୋମନସ୍ସେନ କାଲଂ କତ୍ୱା ଦେୱେସୁ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ତତ୍ଥ ଦିବ୍ବସମ୍ପତ୍ତିଂ ଅନୁଭୱିତ୍ୱା ମନୁସ୍ସେସୁ ଉପ୍ପନ୍ନୋ ତତ୍ଥ ସମ୍ପତ୍ତିଯୋ ଅନୁଭୱିତ୍ୱା ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ ଅଞ୍ଞତରସ୍ମିଂ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ୱୁଦ୍ଧିପ୍ପତ୍ତୋ ସତ୍ଥରି ପସୀଦିତ୍ୱା ପବ୍ବଜିତୋ ନଚିରସ୍ସେୱ ଅରହା ଅହୋସି।

୫୫। ସୋ ଅପରଭାଗେ ଅତ୍ତନୋ କତକୁସଲକମ୍ମଂ ସରିତ୍ୱା ସୋମନସ୍ସଜାତୋ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ନାରଦୋ ଇତି ମେ ନାମନ୍ତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ନାରଦୋତି ଜାତିୱସେନ ସୁଦ୍ଧସରୀରତ୍ତା ନତ୍ଥି ରଜୋ ଧୂଲି ମଲଂ ଏତସ୍ସାତି ନାରଦୋ, ଜ-କାରସ୍ସ ଦ-କାରଂ କତ୍ୱା ନାରଦୋତି କୁଲଦତ୍ତିକଂ ନାମଂ। କେସୱୋତି କିସୱଚ୍ଛଗୋତ୍ତେ ଜାତତ୍ତା କେସୱୋ ନାରଦକେସୱୋ ଇତି ମଂ ଜନା ୱିଦୂ ଜାନନ୍ତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ସେସଂ ପାକଟମେୱାତି।

ଏକପସାଦନିଯତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୯। ସାଲପୁପ୍ଫଦାଯକତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା

ମିଗରାଜାତଦା ଆସିନ୍ତିଆଦିକଂ ଆଯସ୍ମତୋ ସାଲପୁପ୍ଫଦାଯକତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅଯମ୍ପି ପୁରିମବୁଦ୍ଧେସୁ କତାଧିକାରୋ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଭୱେ କତକୁସଲସଞ୍ଚଯୋ କେନଚି କମ୍ମଚ୍ଛିଦ୍ଦେନ ହିମୱନ୍ତେ ସୀହଯୋନିଯଂ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ଅନେକସୀହପରିୱାରୋ ୱିହାସି। ତଦା ସିଖୀ ଭଗୱା ତସ୍ସାନୁକମ୍ପାଯ ହିମୱନ୍ତଂ ଅଗମାସି। ସୀହୋ ତଂ ଉପଗତଂ ଦିସ୍ୱା ପସନ୍ନମାନସୋ ସାଖାଭଙ୍ଗେନ ସକଣ୍ଟିକସାଲପୁପ୍ଫଂ ଗହେତ୍ୱା ପୂଜେସି। ଭଗୱା ତସ୍ସ ଅନୁମୋଦନଂ ଅକାସି।

୬୦। ସୋ ତେନ ପୁଞ୍ଞକମ୍ମେନ ଦେୱମନୁସ୍ସେସୁ ସଂସରନ୍ତୋ ଉଭଯସମ୍ପତ୍ତିଯୋ ଅନୁଭୱିତ୍ୱା ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ ଏକସ୍ମିଂ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ୱିଞ୍ଞୁତଂ ପତ୍ୱା ସତ୍ଥରି ପସନ୍ନୋ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ଅରହତ୍ତଂ ପତ୍ତୋ ଅତ୍ତନୋ ପୁବ୍ବକମ୍ମଂ ସରିତ୍ୱା ସୋମନସ୍ସଜାତୋ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ମିଗରାଜା ତଦା ଆସିନ୍ତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ମରଣଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତୀତି ମିଗା, ଅଥ ୱା ଘାସଂ ମଗ୍ଗନ୍ତି ଗୱେସନ୍ତୀତି ମିଗା, ମିଗାନଂ ରାଜା ମିଗରାଜା। ସକଲଚତୁପ୍ପଦାନଂ ରାଜଭାୱେ ସତିପି ଗାଥାବନ୍ଧସୁଖତ୍ଥଂ ମିଗେ ଆଦିଂ କତ୍ୱା ମିଗରାଜାତି ୱୁତ୍ତଂ। ଯଦା ଭଗୱନ୍ତଂ ଦିସ୍ୱା ସପୁପ୍ଫଂ ସାଲସାଖଂ ଭଞ୍ଜିତ୍ୱା ପୂଜେସିଂ, ତଦା ଅହଂ ମିଗରାଜା ଅହୋସିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

୬୨।ସକୋସଂ ପୁପ୍ଫମାହରିନ୍ତି ସକଣ୍ଟିକଂ ସାଲପୁପ୍ଫଂ ଆହରିଂ ପୂଜେସିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ସେସଂ ଉତ୍ତାନତ୍ଥମେୱାତି।

ସାଲପୁପ୍ଫଦାଯକତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୧୦। ପିଯାଲଫଲଦାଯକତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା

ପରୋଧକୋତଦା ଆସିନ୍ତିଆଦିକଂ ଆଯସ୍ମତୋ ପିଯାଲଫଲଦାଯକତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅଯମ୍ପି ପୁରିମବୁଦ୍ଧେସୁ କତାଧିକାରୋ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଭୱେ ୱିୱଟ୍ଟୂପନିସ୍ସଯାନି ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ସିଖିସ୍ସ ଭଗୱତୋ କାଲେ ନେସାଦକୁଲେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ହିମୱନ୍ତେ ଏକସ୍ମିଂ ପବ୍ଭାରେ ମିଗେ ୱଧିତ୍ୱା ଜୀୱିକଂ କପ୍ପେତ୍ୱା ୱସତି। ତସ୍ମିଂ କାଲେ ତତ୍ଥ ଗତଂ ସିଖିଂ ଭଗୱନ୍ତଂ ଦିସ୍ୱା ପସନ୍ନମାନସୋ ସାଯଂ ପାତଂ ନମସ୍ସମାନୋ କଞ୍ଚି ଦେଯ୍ୟଧମ୍ମଂ ଅପସ୍ସନ୍ତୋ ମଧୁରାନି ପିଯାଲଫଲାନି ଉଚ୍ଚିନିତ୍ୱା ଅଦାସି। ଭଗୱା ତାନି ପରିଭୁଞ୍ଜି। ସୋ ନେସାଦୋ ବୁଦ୍ଧାରମ୍ମଣାଯ ପୀତିଯା ନିରନ୍ତରଂ ଫୁଟ୍ଠସରୀରୋ ପାପକମ୍ମେ ୱିରତ୍ତଚିତ୍ତୋ ମୂଲଫଲାହାରୋ ନଚିରସ୍ସେୱ କାଲଂ କତ୍ୱା ଦେୱଲୋକେ ନିବ୍ବତ୍ତି।

୬୬। ସୋ ତତ୍ଥ ଦିବ୍ବସମ୍ପତ୍ତିଯୋ ଅନୁଭୱିତ୍ୱା ମନୁସ୍ସେସୁ ଚ ଅନେକୱିଧସମ୍ପତ୍ତିଯୋ ଅନୁଭୱିତ୍ୱା ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ ଗହପତିକୁଲେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ୱିଞ୍ଞୁତଂ ପତ୍ତୋ ଘରାୱାସଂ ସଣ୍ଠପେତ୍ୱା ତତ୍ଥ ଅନଭିରତୋ ଗେହଂ ପହାଯ ସତ୍ଥୁ ସନ୍ତିକେ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ୱିପସ୍ସନଂ ୱଡ୍ଢେତ୍ୱା ନଚିରସ୍ସେୱ ଅରହତ୍ତଂ ପତ୍ତୋ ଅତ୍ତନୋ କତଫଲଦାନକମ୍ମଂ ସରିତ୍ୱା ସୋମନସ୍ସଜାତୋ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ପରୋଧକୋ ତଦା ଆସିନ୍ତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ଯଦା ଅହଂ ପିଯାଲଫଲଂ ଦତ୍ୱା ଚିତ୍ତଂ ପସାଦେସିଂ, ତଦା ଅହଂ ପରୋଧକୋ ଆସିନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ପରୋଧକୋତି ପରସତ୍ତରୋଧକୋ ୱିହେସକୋ। ''ପରରୋଧକୋ''ତି ୱତ୍ତବ୍ବେ ପୁବ୍ବସ୍ସ ର-କାରସ୍ସ ଲୋପଂ କତ୍ୱା ''ପରୋଧକୋ''ତି ୱୁତ୍ତଂ।

୬୯।ପରିଚାରିଂ ୱିନାଯକନ୍ତି ତଂ ନିବ୍ବାନପାପକଂ ସତ୍ଥାରଂ, ''ଭନ୍ତେ , ଇମଂ ଫଲଂ ପରିଭୁଞ୍ଜଥା''ତି ପୱାରିଂ ନିମନ୍ତେସିଂ ଆରାଧେସିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ସେସଂ ସୁୱିଞ୍ଞେଯ୍ୟମେୱାତି।

ପିଯାଲଫଲଦାଯକତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

ଚୁଦ୍ଦସମୱଗ୍ଗୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

୧୫। ଛତ୍ତଵଗ୍ଗୋ

୧। ଅତିଛତ୍ତିୟତ୍ଥେରଅପଦାନଵଣ୍ଣନା

ପରିନିବ୍ବୁତେଭଗଵତୀତିଆଦିକଂ ଆୟସ୍ମତୋ ଅତିଛତ୍ତିୟତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅୟମ୍ପି ପୁରିମବୁଦ୍ଧେସୁ କତାଧିକାରୋ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଭଵେ ଵିଵଟ୍ଟୂପନିସ୍ସୟାନି ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ଅତ୍ଥଦସ୍ସିସ୍ସ ଭଗଵତୋ କାଲେ ଏକସ୍ମିଂ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ଧରମାନସ୍ସ ଭଗଵତୋ ଅଦିଟ୍ଠତ୍ତା ପରିନିବ୍ବୁତକାଲେ ‘‘ଅହୋ ମମ ପରିହାନୀ’’ତି ଚିନ୍ତେତ୍ଵା ‘‘ମମ ଜାତିଂ ସଫଲଂ କରିସ୍ସାମୀ’’ତି କତସନ୍ନିଟ୍ଠାନୋ ଛତ୍ତାଧିଛତ୍ତଂ କାରେତ୍ଵା ତସ୍ସ ଭଗଵତୋ ସରୀରଧାତୁଂ ନିହିତଧାତୁଗବ୍ଭଂ ପୂଜେସି। ଅପରଭାଗେ ପୁପ୍ଫଛତ୍ତଂ କାରେତ୍ଵା ତମେଵ ଧାତୁଗବ୍ଭଂ ପୂଜେସି। ସୋ ତେନେଵ ପୁଞ୍ଞେନ ଦେଵମନୁସ୍ସେସୁ ସଂସରନ୍ତୋ ଉଭୟସମ୍ପତ୍ତିୟୋ ଅନୁଭଵିତ୍ଵା ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ ଗହପତିକୁଲେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ଵିଞ୍ଞୁତଂ ପତ୍ତୋ ସତ୍ଥରି ପସନ୍ନୋ ପବ୍ବଜିତ୍ଵା କମ୍ମଟ୍ଠାନଂ ଗହେତ୍ଵା ଵାୟମନ୍ତୋ ନଚିରସ୍ସେଵ ଅରହତ୍ତଂ ପାପୁଣି।

୧। ସୋ ଅତ୍ତନୋ ପୁବ୍ବକମ୍ମଂ ସରିତ୍ଵା ସୋମନସ୍ସଜାତୋ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ପରିନିବ୍ବୁତେ ଭଗଵତୀତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ଛତ୍ତାତିଛତ୍ତନ୍ତି ଛାଦିୟତି ସଂଵରିୟତି ଆତପାଦିନ୍ତି ଛତ୍ତଂ, ଛତ୍ତସ୍ସ ଅତିଛତ୍ତଂ ଛତ୍ତସ୍ସ ଉପରି କତଛତ୍ତଂ ଛତ୍ତାତିଛତ୍ତଂ, ଛତ୍ତସ୍ସ ଉପରୂପରି ଛତ୍ତନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ଥୂପମ୍ହି ଅଭିରୋପୟିନ୍ତି ଥୂପିୟତି ରାସିକରୀୟତୀତି ଥୂପୋ, ଅଥ ଵା ଥୂପତି ଥିରଭାଵେନ ଵୁଦ୍ଧିଂ ଵିରୂଳ୍ହିଂ ଵେପୁଲ୍ଲଂ ଆପଜ୍ଜମାନୋ ପତିଟ୍ଠାତୀତି ଥୂପୋ, ତସ୍ମିଂ ଥୂପମ୍ହି ମୟା କାରିତଂ ଛତ୍ତଂ ଉପରୂପରି ଠପନଵସେନ ଅଭି ଵିସେସେନ ଆରୋପୟିଂ ପୂଜେସିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

୨।ପୁପ୍ଫଛଦନଂ କତ୍ଵାନାତି ଵିକସିତେହି ସୁଗନ୍ଧେହି ଅନେକେହି ଫୁପ୍ଫେହି ଛଦନଂ ଛତ୍ତୁପରି ଵିତାନଂ କତ୍ଵା ପୂଜେସିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ସେସଂ ସବ୍ବତ୍ଥ ଉତ୍ତାନତ୍ଥମେଵାତି।

ଅତିଛତ୍ତିୟତ୍ଥେରଅପଦାନଵଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୨। ଥମ୍ଭାରୋପକତ୍ଥେରଅପଦାନଵଣ୍ଣନା

ନିବ୍ବୁତେଲୋକନାଥମ୍ହୀତିଆଦିକଂ ଆୟସ୍ମତୋ ଥମ୍ଭାରୋପକତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅୟମ୍ପି ପୁରିମବୁଦ୍ଧେସୁ କତାଧିକାରୋ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଭଵେ ଵିଵଟ୍ଟୂପନିସ୍ସୟାନି ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ଧମ୍ମଦସ୍ସିସ୍ସ ଭଗଵତୋ କାଲେ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ସଦ୍ଧୋ ପସନ୍ନୋ ପରିନିବ୍ବୁତେ ଭଗଵତି ତସ୍ସ ଭଗଵତୋ ଧାତୁଗବ୍ଭମାଳକେ ଥମ୍ଭଂ ନିଖନିତ୍ଵା ଧଜଂ ଆରୋପେସି। ବହୂନି ଜାତିସୁମନପୁପ୍ଫାନି ଗନ୍ଥିତ୍ଵା ନିସ୍ସେଣିୟା ଆରୋହିତ୍ଵା ପୂଜେସି।

୫। ସୋ ୟାଵତାୟୁକଂ ଠତ୍ଵା କାଲଂ କତ୍ଵା ଦେଵମନୁସ୍ସେସୁ ସଂସରନ୍ତୋ ଉଭୟସମ୍ପତ୍ତିୟୋ ଅନୁଭଵିତ୍ଵା ସବ୍ବତ୍ଥ ପୂଜିତୋ ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ ଏକସ୍ମିଂ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ଦହରକାଲତୋ ପଭୁତି ପୂଜନୀୟୋ ସାସନେ ବଦ୍ଧସଦ୍ଧୋ ପବ୍ବଜିତ୍ଵା ସହ ପଟିସମ୍ଭିଦାହି ଅରହତ୍ତଂ ପତ୍ତୋ ଅତ୍ତନୋ ପୁବ୍ବକମ୍ମଂ ସରିତ୍ଵା ସୋମନସ୍ସଜାତୋ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ନିବ୍ବୁତେ ଲୋକନାଥମ୍ହୀତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ନିବ୍ବୁତେ ଲୋକନାଥମ୍ହୀତି ସକଲଲୋକସ୍ସ ନାଥେ ପଧାନଭୂତେ ପଟିସରଣେ ଚ ସତ୍ଥରି ଖନ୍ଧପରିନିବ୍ବାନେନ ନିବ୍ବୁତେ ନିବ୍ବୁତଦୀପସିଖା ଵିୟ ଅଦସ୍ସନଂ ଗତେତି ଅତ୍ଥୋ। ଧମ୍ମଦସ୍ସୀନରାସଭେତି ଚତୁସଚ୍ଚଧମ୍ମଂ ପସ୍ସତୀତି ଧମ୍ମଦସ୍ସୀ, ଅଥ ଵା ସତିପଟ୍ଠାନାଦିକେ ସତ୍ତତିଂସବୋଧିପକ୍ଖିୟଧମ୍ମେ ଦସ୍ସନସୀଲୋ ପସ୍ସନସୀଲୋତି ଧମ୍ମଦସ୍ସୀ, ନରାନଂ ଆସଭୋ ପଵରୋ ଉତ୍ତମୋତି ନରାସଭୋ, ଧମ୍ମଦସ୍ସୀ ଚ ସୋ ନରାସଭୋ ଚେତି ଧମ୍ମଦସ୍ସୀନରାସଭୋ, ତସ୍ମିଂ ଧମ୍ମଦସ୍ସୀନରାସଭେ। ଆରୋପେସିଂ ଧଜଂ ଥମ୍ଭନ୍ତି ଚେତିୟମାଳକେ ଥମ୍ଭଂ ନିଖନିତ୍ଵା ତତ୍ଥ ଧଜଂ ଆରୋପେସିଂ ବନ୍ଧିତ୍ଵା ଠପେସିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

୬।ନିସ୍ସେଣିଂ ମାପୟିତ୍ଵାନାତି ନିସ୍ସାୟ ତଂ ଇଣନ୍ତି ଗଚ୍ଛନ୍ତି ଆରୋହନ୍ତି ଉପରୀତି ନିସ୍ସେଣି, ତଂ ନିସ୍ସେଣିଂ ମାପୟିତ୍ଵା କାରେତ୍ଵା ବନ୍ଧିତ୍ଵା ଥୂପସେଟ୍ଠଂ ସମାରୁହିନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଜାତିପୁପ୍ଫଂ ଗହେତ୍ଵାନାତି ଜାୟମାନମେଵ ଜନାନଂ ସୁନ୍ଦରଂ ମନଂ କରୋତୀତି ଜାତିସୁମନଂ, ଜାତିସୁମନମେଵ ପୁପ୍ଫଂ ‘‘ଜାତିସୁମନପୁପ୍ଫ’’ନ୍ତି ଵତ୍ତବ୍ବେ ଗାଥାବନ୍ଧସୁଖତ୍ଥଂ ସୁମନସଦ୍ଦସ୍ସ ଲୋପଂ କତ୍ଵା ‘‘ଜାତିପୁପ୍ଫ’’ନ୍ତି ଵୁତ୍ତଂ, ତଂ ଜାତିସୁମନପୁପ୍ଫଂ ଗହେତ୍ଵା ଗନ୍ଥିତ୍ଵା ଥୂପମ୍ହି ଆରୋପୟିଂ, ଆରୋପେତ୍ଵା ପୂଜେସିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ସେସଂ ସୁଵିଞ୍ଞେୟ୍ୟମେଵାତି।

ଥମ୍ଭାରୋପକତ୍ଥେରଅପଦାନଵଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୩। ୱେଦିକାରକତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା

ନିବ୍ବୁତେଲୋକନାଥମ୍ହୀତିଆଦିକଂ ଆଯସ୍ମତୋ ୱେଦିକାରକତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅଯମ୍ପି ପୁରିମଜିନୱରେସୁ କତାଧିକାରୋ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଭୱେ ୱିୱଟ୍ଟୂପନିସ୍ସଯାନି ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ପିଯଦସ୍ସିସ୍ସ ଭଗୱତୋ କାଲେ ୱିଭୱସମ୍ପନ୍ନେ ଏକସ୍ମିଂ କୁଲେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ୱିଞ୍ଞୁତଂ ପତ୍ୱା ଘରାୱାସଂ ସଣ୍ଠପେତ୍ୱା ନିବ୍ବୁତେ ସତ୍ଥରି ପସନ୍ନୋ ତସ୍ସ ଚେତିଯେ ୱେଦିକଂ କାରେସି, ସତ୍ତହି ରତନେହି ପରିପୂରେତ୍ୱା ମହାପୂଜଂ କାରେସି। ସୋ ତେନ ପୁଞ୍ଞେନ ଦେୱମନୁସ୍ସେସୁ ସଂସରନ୍ତୋ ଅନେକେସୁ ଜାତିସତସହସ୍ସେସୁ ପୂଜନୀଯୋ ମହଦ୍ଧନୋ ମହାଭୋଗୋ ଉଭଯସୁଖଂ ଅନୁଭୱିତ୍ୱା ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ୱିଭୱସମ୍ପନ୍ନୋ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ୱାଯମନ୍ତୋ ନଚିରସ୍ସେୱ ଅରହା ଅହୋସି।

୧୦। ସୋ ଏକଦିୱସଂ ଅତ୍ତନୋ ପୁବ୍ବେ କତକୁସଲଂ ସରିତ୍ୱା ସୋମନସ୍ସଜାତୋ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ନିବ୍ବୁତେ ଲୋକନାଥମ୍ହୀତିଆଦିମାହ। ତଂ ହେଟ୍ଠା ୱୁତ୍ତତ୍ଥମେୱ। ପିଯଦସ୍ସୀନରୁତ୍ତମେତି ପିଯଂ ସୋମନସ୍ସାକାରଂ ଦସ୍ସନଂ ଯସ୍ସ ସୋ ପିଯଦସ୍ସୀ, ଆରୋହପରିଣାହଦ୍ୱତ୍ତିଂସମହାପୁରିସଲକ୍ଖଣଅସୀତାନୁବ୍ୟଞ୍ଜନବ୍ୟାମପ୍ପଭାମଣ୍ଡଲେହି ସାଧୁ ମହାଜନପ୍ପସାଦଂ ଜନଯନାକାରଦସ୍ସନୋତି ଅତ୍ଥୋ। ନରାନଂ ଉତ୍ତମୋତି ନରୁତ୍ତମୋ, ପିଯଦସ୍ସୀ ଚ ସୋ ନରୁତ୍ତମୋ ଚେତି ପିଯଦସ୍ସୀନରୁତ୍ତମୋ, ତସ୍ମିଂ ପିଯଦସ୍ସୀନରୁତ୍ତମେ ନିବ୍ବୁତେ ଧାତୁଗବ୍ଭମ୍ହି ମୁତ୍ତୱେଦିଂ ଅହଂ ଅକାସିନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ପୁପ୍ଫାଧାରତ୍ଥାଯ ପରିଯୋସାନେ ୱେଦିକାୱଲଯଂ ଅକାସିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

୧୧।ମଣୀହି ପରିୱାରେତ୍ୱାତି ମଣତି ଜୋତତି ପଭାସତୀତି ମଣି, ଅଥ ୱା ଜନାନଂ ମନଂ ପୂରେନ୍ତୋ ସୋମନସ୍ସଂ କରୋନ୍ତୋ ଇତୋ ଗତୋ ପୱତ୍ତୋତି ମଣି, ଜାତିରଙ୍ଗମଣିୱେଳୁରିଯମଣିଆଦୀହି ଅନେକେହି ମଣୀହି କତୱେଦିକାୱଲଯଂ ପରିୱାରେତ୍ୱା ଉତ୍ତମଂ ମହାପୂଜଂ ଅକାସିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ସେସଂ ଉତ୍ତାନତ୍ଥମେୱାତି।

ୱେଦିକାରକତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୪। ସପରିୱାରିଯତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା

ପଦୁମୁତ୍ତରୋ ନାମ ଜିନୋତିଆଦିକଂ ଆଯସ୍ମତୋ ସପରିୱାରିଯତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅଯମ୍ପି ପୁରିମବୁଦ୍ଧେସୁ କତାଧିକାରୋ ଅନେକାସୁ ଜାତୀସୁ ୱିୱଟ୍ଟୂପନିସ୍ସଯାନି ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ପଦୁମୁତ୍ତରସ୍ସ ଭଗୱତୋ କାଲେ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ୱିଞ୍ଞୁତଂ ପତ୍ତୋ ମହଦ୍ଧନୋ ମହାଭୋଗୋ ଅହୋସି। ଅଥ ପଦୁମୁତ୍ତରେ ଭଗୱତି ପରିନିବ୍ବୁତେ ମହାଜନୋ ତସ୍ସ ଧାତୁଂ ନିଦହିତ୍ୱା ମହନ୍ତଂ ଚେତିଯଂ କାରେତ୍ୱା ପୂଜେସି। ତସ୍ମିଂ କାଲେ ଅଯଂ ଉପାସକୋ ତସ୍ସୁପରି ଚନ୍ଦନସାରେନ ଚେତିଯଘରଂ କରିତ୍ୱା ମହାପୂଜଂ ଅକାସି। ସୋ ତେନେୱ ପୁଞ୍ଞେନ ଦେୱମନୁସ୍ସେସୁ ସଂସରନ୍ତୋ ଉଭଯସମ୍ପତ୍ତିଯୋ ଅନୁଭୱିତ୍ୱା ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ ଏକସ୍ମିଂ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ୱୁଦ୍ଧିମନ୍ୱାଯ କୁସଲଂ କତ୍ୱା ସଦ୍ଧାଯ ସାସନେ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ନଚିରସ୍ସେୱ ଅରହା ଅହୋସି।

୧୫-୮। ସୋ ଅପରଭାଗେ ଅତ୍ତନୋ ପୁବ୍ବକମ୍ମଂ ସରିତ୍ୱା ସୋମନସ୍ସଜାତୋ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ପଦୁମୁତ୍ତରୋ ନାମ ଜିନୋତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ଓମତ୍ତନ୍ତି ଲାମକଭାୱଂ ନୀଚଭାୱଂ ଦୁକ୍ଖିତଭାୱଂ ୱା ନ ପସ୍ସାମି ନ ଜାନାମି, ନ ଦିଟ୍ଠପୁବ୍ବୋ ମଯା ନୀଚଭାୱୋତି ଅତ୍ଥୋ। ସେସଂ ପାକଟମେୱାତି।

ସପରିୱାରିଯତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୫। ଉମାପୁପ୍ଫିଯତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା

ନିବ୍ବୁତେ ଲୋକମହିତେତିଆଦିକଂ ଆଯସ୍ମତୋ ଉମାପୁପ୍ଫିଯତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅଯମ୍ପି ପୁରିମବୁଦ୍ଧେସୁ କତାଧିକାରୋ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଭୱେ ୱିୱଟ୍ଟୂପନିସ୍ସଯାନି ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ସିଦ୍ଧତ୍ଥସ୍ସ ଭଗୱତୋ କାଲେ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ୱୁଦ୍ଧିପ୍ପତ୍ତୋ ଘରାୱାସଂ ସଣ୍ଠପେତ୍ୱା ୱସନ୍ତୋ ନିବ୍ବୁତସ୍ସ ଭଗୱତୋ ଚେତିଯମହେ ୱତ୍ତମାନେ ଇନ୍ଦନୀଲମଣିୱଣ୍ଣଂ ଉମାପୁପ୍ଫଂ ଗହେତ୍ୱା ପୂଜେସି। ସୋ ତେନ ପୁଞ୍ଞେନ ସୁଗତୀସୁଯେୱ ସଂସରନ୍ତୋ ଦିବ୍ବମାନୁସସମ୍ପତ୍ତିଯୋ ଅନୁଭୱିତ୍ୱା ଉପ୍ପନ୍ନୁପ୍ପନ୍ନଭୱେ ବହୁଲଂ ନୀଲୱଣ୍ଣୋ ଜାତିସମ୍ପନ୍ନୋ ୱିଭୱସମ୍ପନ୍ନୋ ଅହୋସି। ସୋ ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ ୱିଭୱସମ୍ପନ୍ନେ ଏକସ୍ମିଂ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ୱିଞ୍ଞୁତଂ ପତ୍ୱା ସଦ୍ଧାଜାତୋ ପବ୍ବଜିତୋ ନଚିରସ୍ସେୱ ଅରହତ୍ତଂ ପାପୁଣି।

୨୧। ସୋ ପୁଞ୍ଞକମ୍ମଂ ସରିତ୍ୱା ସୋମନସ୍ସଜାତୋ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ନିଞ୍ଚୁତେ ଲୋକମହିତେତିଆଦି ୱୁତ୍ତଂ। ତତ୍ଥ ଲୋକମହିତେତି ଲୋକେହି ମହିତୋ ପୂଜିତୋତି ଲୋକମହିତୋ, ତସ୍ମିଂ ଲୋକମହିତେ ସିଦ୍ଧତ୍ଥମ୍ହି ଭଗୱତି ପରିନିବ୍ବୁତେତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଆହୁତୀନଂପଟିଗ୍ଗହେତି ଆହୁତିନୋ ୱୁଚ୍ଚନ୍ତି ପୂଜାସକ୍କାରା, ତେସଂ ଆହୁତୀନଂ ପଟିଗ୍ଗହେତୁଂ ଅରହତୀତି ଆହୁତୀନଂପଟିଗ୍ଗହୋ, ଅଲୁତ୍ତକିତନ୍ତସମାସୋ, ତସ୍ମିଂ ଆହୁତୀନଂପଟିଗ୍ଗହେ ଭଗୱତି ପରିନିବ୍ବୁତେତି ଅତ୍ଥୋ।

୨୨।ଉମାପୁପ୍ଫନ୍ତି ଉଦ୍ଧମୁଦ୍ଧଂ ନୀଲପଭଂ ମୁଞ୍ଚମାନଂ ପୁପ୍ଫତି ୱିକସତୀତି ଉମାପୁପ୍ଫଂ, ତଂ ଉମାପୁପ୍ଫଂ ଗହେତ୍ୱା ଚେତିଯେ ପୂଜଂ ଅକାସିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ସେସଂ ଉତ୍ତାନତ୍ଥମେୱାତି।

ଉମାପୁପ୍ଫିଯତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୬। ଅନୁଲେପଦାଯକତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା

ଅନୋମଦସ୍ସୀମୁନିନୋତିଆଦିକଂ ଆଯସ୍ମତୋ ଅନୁଲେପଦାଯକତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅଯମ୍ପି ପୁରିମବୁଦ୍ଧେସୁ କତାଧିକାରୋ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଭୱେ ୱିୱଟ୍ଟୂପନିସ୍ସଯାନି ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ଅନୋମଦସ୍ସିସ୍ସ ଭଗୱତୋ କାଲେ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ମହଦ୍ଧନୋ ମହାଭୋଗୋ ତସ୍ସ ଭଗୱତୋ ବୋଧିରୁକ୍ଖସ୍ସ ୱେଦିକାୱଲଯଂ କାରେତ୍ୱା ସୁଧାକମ୍ମଞ୍ଚ କାରେତ୍ୱା ୱାଲୁକସଞ୍ଚରଣଂ ଦଦ୍ଦଠହମାନଂ ରଜତୱିମାନମିୱ କାରେସି। ସୋ ତେନ ପୁଞ୍ଞେନ ସୁଖପ୍ପତ୍ତୋ ଉପ୍ପନ୍ନୁପ୍ପନ୍ନଭୱେ ରଜତୱିମାନରଜତଗେହରଜତପାସାଦେସୁ ସୁଖମନୁଭୱିତ୍ୱା ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ୱିଞ୍ଞୁତଂ ପତ୍ୱା ସତ୍ଥରି ପସନ୍ନୋ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ୱିପସ୍ସନମନୁଯୁତ୍ତୋ ନଚିରସ୍ସେୱ ଅରହା ଅହୋସି।

୨୬। ସୋ ଅପରଭାଗେ ''କିଂ ନୁ ଖୋ କୁସଲଂ କତ୍ୱା ମଯା ଅଯଂ ୱିସେସୋ ଅଧିଗତୋ''ତି ପୁବ୍ବେନିୱାସାନୁସ୍ସତିଞ୍ଞାଣେନ ପଟିପାଟିଯା ଅନୁସ୍ସରିତ୍ୱା ପୁବ୍ବେ କତକୁସଲଂ ଜାନିତ୍ୱା ସୋମନସ୍ସଜାତୋ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ଅନୋମଦସ୍ସୀମୁନିନୋତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ଅନୋମଂ ଅଲାମକଂ ଦସ୍ସନଂ ଦସ୍ସନୀଯଂ ସରୀରଂ ଯସ୍ସ ସୋ ଅନୋମଦସ୍ସୀ, ଦ୍ୱତ୍ତିଂସମହାପୁରିସଲକ୍ଖଣଅସୀତାନୁବ୍ୟଞ୍ଜନବ୍ୟାମପ୍ପଭାସମୁଜ୍ଜଲୱିରାଜିତସରୀରତ୍ତା ସୁନ୍ଦରଦସ୍ସନୋତି ଅତ୍ଥୋ। ସୁଧାଯ ପିଣ୍ଡଂ ଦତ୍ୱାନାତି ବୋଧିଘରେ ୱେଦିକାୱଲଯଂ କାରେତ୍ୱା ସକଲେ ବୋଧିଘରେ ସୁଧାଲେପନଂ କତ୍ୱାତି ଅତ୍ଥୋ। ପାଣିକମ୍ମଂ ଅକାସହନ୍ତି ସାରକଟ୍ଠେନ ଫଲକପାଣିଯୋ କତ୍ୱା ତାହି ପାଣୀହି ମଟ୍ଠକମ୍ମଂ ଅକାସିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ସେସଂ ସୁୱିଞ୍ଞେଯ୍ୟମେୱାତି।

ଅନୁଲେପଦାଯକତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୭। ମଗ୍ଗଦାଯକତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା

ଉତ୍ତରିତ୍ୱାନ ନଦିକନ୍ତିଆଦିକଂ ଆଯସ୍ମତୋ ମଗ୍ଗଦାଯକତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅଯମ୍ପି ପୁରିମଜିନୱରେସୁ କତାଧିକାରୋ ଅନେକେସୁ ଭୱେସୁ ନିବ୍ବାନାଧିଗମତ୍ଥାଯ ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ସିଦ୍ଧତ୍ଥସ୍ସ ଭଗୱତୋ କାଲେ ଲୋକସମ୍ମତେ କୁଲେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ୱୁଦ୍ଧିମନ୍ୱାଯ ଘରାୱାସଂ ୱସନ୍ତୋ ଏକଦିୱସଂ ଭଗୱନ୍ତଂ ଏକଂ ନଦିଂ ଉତ୍ତରିତ୍ୱା ୱନନ୍ତରଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତଂ ଦିସ୍ୱା ପସନ୍ନମାନସୋ ''ଇଦାନି ମଯା ଭଗୱତୋ ମଗ୍ଗଂ ସମଂ କାତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀ''ତି ଚିନ୍ତେତ୍ୱା କୁଦାଲଞ୍ଚ ପିଟକଞ୍ଚ ଆଦାଯ ଭଗୱତୋ ଗମନମଗ୍ଗଂ ସମଂ କତ୍ୱା ୱାଲୁକଂ ଓକିରିତ୍ୱା ଭଗୱତୋ ପାଦେ ୱନ୍ଦିତ୍ୱା, ''ଭନ୍ତେ, ଇମିନା ମଗ୍ଗାଲଙ୍କାରକରଣେନ ନିବ୍ବତ୍ତନିବ୍ବତ୍ତଟ୍ଠାନେ ପୂଜନୀଯୋ ଭୱେଯ୍ୟଂ, ନିବ୍ବାନଞ୍ଚ ପାପୁଣେଯ୍ୟ''ନ୍ତି ପତ୍ଥନଂ ଅକାସି। ଭଗୱା ''ଯଥାଧିପ୍ପାଯଂ ସମିଜ୍ଝତୂ''ତି ଅନୁମୋଦନଂ ୱତ୍ୱା ପକ୍କାମି।

୩୨-୩। ସୋ ତେନ ପୁଞ୍ଞେନ ଦେୱମନୁସ୍ସେସୁ ସଂସରନ୍ତୋ ସବ୍ବତ୍ଥ ପୂଜିତୋ ଅହୋସି। ଇମସ୍ମିଂ ପନ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ ପାକଟେ ଏକସ୍ମିଂ କୁଲେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ସତ୍ଥରି ପସନ୍ନୋ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ୱିପସ୍ସନଂ ୱଡ୍ଢେତ୍ୱା ନଚିରସ୍ସେୱ ଅରହତ୍ତଂ ପତ୍ୱା ଅତ୍ତନୋ ପୁବ୍ବକମ୍ମଂ ପଚ୍ଚକ୍ଖତୋ ଞତ୍ୱା ସୋମନସ୍ସଜାତୋ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ଉତ୍ତରିତ୍ୱାନ ନଦିକନ୍ତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ନଦତି ସଦ୍ଦଂ କରୋତି ଗଚ୍ଛତୀତି ନଦୀ, ନଦୀଯେୱ ନଦିକା, ତଂ ନଦିକଂ ଉତ୍ତରିତ୍ୱା ଅତିକ୍କମିତ୍ୱାତି ଅତ୍ଥୋ। କୁଦାଲପିଟକମାଦାଯାତି କୁ ୱୁଚ୍ଚତି ପଥୱୀ, ତଂ ୱିଦାଲନେ ପଦାଲନେ ଛିନ୍ଦନେ ଅଲନ୍ତି କୁଦାଲଂ, ପିଟକଂ ୱୁଚ୍ଚତି ପଂସୁୱାଲିକାଦିୱାହକଂ, ତାଲପଣ୍ଣୱେତ୍ତଲତାଦୀହି କତଭାଜନଂ, କୁଦାଲଞ୍ଚ ପିଟକଞ୍ଚ କୁଦାଲପିଟକଂ, ତଂ ଆଦାଯ ଗହେତ୍ୱାତି ଅତ୍ଥୋ। ସେସଂ ଉତ୍ତାନତ୍ଥମେୱାତି।

ମଗ୍ଗଦାଯକତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୮। ଫଲକଦାୟକତ୍ଥେରଅପଦାନଵଣ୍ଣନା

ଯାନକାରୋ ପୁରେ ଆସିନ୍ତିଆଦିକଂ ଆୟସ୍ମତୋ ଫଲକଦାୟକତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅଯମ୍ପି ପୁରିମବୁଦ୍ଧେସୁ କତାଧିକାରୋ ଅନେକେସୁ ଅତ୍ତଭାଵେସୁ କତପୁଞ୍ଞସମ୍ଭାରୋ ସିଦ୍ଧତ୍ଥସ୍ସ ଭଗଵତୋ କାଲେ ଵଡ୍ଢକିକୁଲେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ରତନତ୍ତଯେ ପସନ୍ନୋ ଚନ୍ଦନେନ ଆଲମ୍ବନଫଲକଂ କତ୍ଵା ଭଗଵତୋ ଅଦାସି। ଭଗଵା ତସ୍ସାନୁମୋଦନଂ ଅକାସି।

୩୭। ସୋ ତେନ ପୁଞ୍ଞେନ ଦେଵମନୁସ୍ସେସୁ ସଂସରନ୍ତୋ ସବ୍ବତ୍ଥ କାଲେ ଚିତ୍ତସୁଖପୀଣିତୋ ଉଭଯସମ୍ପତ୍ତିଯୋ ଅନୁଭଵିତ୍ଵା ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ଵିଞ୍ଞୁତଂ ପତ୍ଵା ସତ୍ଥୁ ଧମ୍ମଦେସନଂ ସୁତ୍ଵା ସଞ୍ଜାତପ୍ପସାଦୋ ପବ୍ବଜିତ୍ଵା ଵାଯମନ୍ତୋ ନଚିରସ୍ସେଵ ସହ ପଟିସମ୍ଭିଦାହି ଅରହତ୍ତଂ ପତ୍ଵା ଅତ୍ତନୋ ପୁବ୍ବକମ୍ମଂ ସରିତ୍ଵା ସୋମନସ୍ସଜାତୋ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ଯାନକାରୋ ପୁରେ ଆସିନ୍ତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ଯାନକାରୋତି ଯନ୍ତି ଏତେନ ଇଚ୍ଛିତିଚ୍ଛିତଟ୍ଠାନନ୍ତି ଯାନଂ, ତଂ କରୋତୀତି ଯାନକାରୋ, ପୁରେ ବୁଦ୍ଧଦସ୍ସନସମଯେ ଅହଂ ଯାନକାରୋ ଆସିଂ ଅହୋସିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ଚନ୍ଦନଂ ଫଲକଂ କତ୍ଵାତି ଚନ୍ଦତି ପରିଳାହଂ ଵୂପସମେତୀତି ଚନ୍ଦନଂ। ଅଥ ଵା ଚନ୍ଦନ୍ତି ସୁଗନ୍ଧଵାସନତ୍ଥଂ ସରୀରଂ ଵିଲିମ୍ପନ୍ତି ଏତେନାତି ଚନ୍ଦନଂ, ତଂ ଆଲମ୍ବନଫଲକଂ କତ୍ଵା। ଲୋକବନ୍ଧୁନୋତି ସକଲଲୋକସ୍ସ ବନ୍ଧୁ ଞାତିଭୂତୋତି ଲୋକବନ୍ଧୁ, ତସ୍ସ ଲୋକବନ୍ଧୁନୋ ସତ୍ଥୁସ୍ସ ଅଦାସିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ସେସଂ ସୁଵିଞ୍ଞେଯ୍ୟମେଵାତି।

ଫଲକଦାୟକତ୍ଥେରଅପଦାନଵଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୯। ଵଟଂସକିୟତ୍ଥେରଅପଦାନଵଣ୍ଣନା

ସୁମେଧୋ ନାମ ନାମେନାତିଆଦିକଂ ଆୟସ୍ମତୋ ଵଟଂସକିୟତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅଯମ୍ପି ପୁରିମମୁନିନ୍ଦେସୁ କତାଧିକାରୋ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଭଵେ ଵିଵଟ୍ଟୂପନିସ୍ସଯାନି ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ସୁମେଧସ୍ସ ଭଗଵତୋ କାଲେ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ଵିଞ୍ଞୁତଂ ପତ୍ତୋ ଘରାଵାସଂ ସଣ୍ଠପେତ୍ଵା ତତ୍ଥ ଆଦୀନଵଂ ଦିସ୍ଵା ଗେହଂ ପହାଯ ତାପସପବ୍ବଜ୍ଜଂ ପବ୍ବଜିତ୍ଵା ମହାଵନେ ଵିହାସି। ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ସୁମେଧୋ ଭଗଵା ଵିଵେକକାମତାଯ ତଂ ଵନଂ ସମ୍ପାପୁଣି। ଅଥ ସୋ ତାପସୋ ଭଗଵନ୍ତଂ ଦିସ୍ଵା ପସନ୍ନମାନସୋ ଵିକସିତଂ ସଳଲପୁପ୍ଫଂ ଗହେତ୍ଵା ଵଟଂସକାକାରେନ ଗନ୍ଥେତ୍ଵା ଭଗଵତୋ ପାଦମୂଲେ ଠପେତ୍ଵା ପୂଜେସି। ଭଗଵା ତସ୍ସ ଚିତ୍ତପ୍ପସାଦତ୍ଥାଯ ଅନୁମୋଦନମକାସି। ସୋ ତେନ ପୁଞ୍ଞେନ ଦେଵମନୁସ୍ସେସୁ ସଂସରନ୍ତୋ ଉଭଯସମ୍ପତ୍ତିଯୋ ଅନୁଭଵିତ୍ଵା ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ ଵିଭଵସମ୍ପନ୍ନେ କୁଲେ ଜାତୋ ଵୁଦ୍ଧିମନ୍ଵାଯ ସଦ୍ଧୋ ପସନ୍ନୋ ପବ୍ବଜିତ୍ଵା ନଚିରସ୍ସେଵ ଅରହା ଅହୋସି।

୪୩। ସୋ ଅପରଭାଗେ ପୁବ୍ବକମ୍ମଂ ସରିତ୍ଵା ସୋମନସ୍ସଜାତୋ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ସୁମେଧୋ ନାମ ନାମେନାତିଆଦି ଵୁତ୍ତଂ। ଵିଵେକମନୁବ୍ରୂହନ୍ତୋତି ଜନାକିଣ୍ଣତଂ ପହାଯ ଜନଵିଵେକଂ ଚିତ୍ତଵିଵେକଞ୍ଚ ଅନୁବ୍ରୂହନ୍ତୋ ଵଡ୍ଢେନ୍ତୋ ବହୁଲୀକରୋନ୍ତୋ ମହାଵନଂ ଅଜ୍ଝୋଗାହି ପାଵିସୀତି ଅତ୍ଥୋ। ସେସଂ ଉତ୍ତାନତ୍ଥମେଵାତି।

ଵଟଂସକିୟତ୍ଥେରଅପଦାନଵଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୧୦। ପଲ୍ଲଙ୍କଦାୟକତ୍ଥେରଅପଦାନଵଣ୍ଣନା

ସୁମେଧସ୍ସଭଗଵତୋତିଆଦିକଂ ଆୟସ୍ମତୋ ପଲ୍ଲଙ୍କଦାୟକତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅଯମ୍ପି ପୁରିମବୁଦ୍ଧେସୁ କତାଧିକାରୋ ଅନେକେସୁ ଭଵେସୁ ନିବ୍ବାନାଧିଗମତ୍ଥାଯ କତପୁଞ୍ଞୂପଚଯୋ ସୁମେଧସ୍ସ ଭଗଵତୋ କାଲେ ଗହପତିକୁଲେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ଵୁଦ୍ଧିମନ୍ଵାଯ ମହାଭୋଗସମ୍ପନ୍ନୋ ସତ୍ଥରି ପସୀଦିତ୍ଵା ଧମ୍ମଂ ସୁତ୍ଵା ତସ୍ସ ସତ୍ଥୁନୋ ସତ୍ତରତନମଯଂ ପଲ୍ଲଙ୍କଂ କାରେତ୍ଵା ମହନ୍ତଂ ପୂଜଂ ଅକାସି। ସୋ ତେନ ପୁଞ୍ଞେନ ଦେଵମନୁସ୍ସେସୁ ସଂସରନ୍ତୋ ସବ୍ବତ୍ଥ ପୂଜିତୋ ଅହୋସି। ସୋ ଅନୁକ୍କମେନ ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ ଵିଭଵସମ୍ପନ୍ନେ ଏକସ୍ମିଂ କୁଲେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ଵିଞ୍ଞୁତଂ ପତ୍ତୋ ଘରାଵାସଂ ସଣ୍ଠପେତ୍ଵା ସତ୍ଥୁ ଧମ୍ମଦେସନଂ ସୁତ୍ଵା ପସନ୍ନୋ ପବ୍ବଜିତ୍ଵା ନଚିରସ୍ସେଵ ଅରହତ୍ତଂ ପତ୍ଵା ପୁବ୍ବେ କତପୁଞ୍ଞନାମେନ ପଲ୍ଲଙ୍କଦାୟକତ୍ଥେରୋତି ପାକଟୋ ଅହୋସି। ହେଟ୍ଠା ଵିଯ ଉପରିପି ପୁବ୍ବେ କତପୁଞ୍ଞନାମେନ ଥେରାନଂ ନାମାନି ଏଵମେଵ ଵେଦିତବ୍ବାନି।

୪୭। ସୋ ଏକଦିଵସଂ ଅତ୍ତନୋ ପୁବ୍ବକମ୍ମଂ ସରିତ୍ଵା ସୋମନସ୍ସଜାତୋ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ସୁମେଧସ୍ସ ଭଗଵତୋତିଆଦିମାହ।

ପଲ୍ଲଙ୍କୋ ହି ମଯା ଦିନ୍ନୋତି ପଲ୍ଲଙ୍କଂ ଊରୁବଦ୍ଧାସନଂ କତ୍ୱା ଯତ୍ଥ ଉପୱୀସନ୍ତି ନିସୀଦନ୍ତି, ସୋ ପଲ୍ଲଙ୍କୋତି ୱୁଚ୍ଚତି, ସୋ ପଲ୍ଲଙ୍କୋ ସତ୍ତରତନମଯୋ ମଯା ଦିନ୍ନୋ ପୂଜିତୋତି ଅତ୍ଥୋ। ସୌତ୍ତରସପଚ୍ଛଦୋତି ସହ ଉତ୍ତରଚ୍ଛଦେନ ସହ ପଚ୍ଛଦେନ ସୌତ୍ତରସପଚ୍ଛଦୋ, ଉପରିୱିତାନଂ ବନ୍ଧିତ୍ୱା ଆସନଂ ଉତ୍ତମୱତ୍ଥେହି ଅଚ୍ଛାଦେତ୍ୱାତି ଅତ୍ଥୋ। ସେସଂ ପାକଟମେୱାତି।

ପଲ୍ଲଙ୍କଦାଯକତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

ପନ୍ନରସମୱଗ୍ଗୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

୧୬। ବନ୍ଧୁଜୀଵକଵଗ୍ଗୋ

୧ । ବନ୍ଧୁଜୀଵକତ୍ଥେରଅପଦାନଵଣ୍ଣନା

ଚନ୍ଦଂଵଵିମଲଂ ସୁଦ୍ଧନ୍ତିଆଦିକଂ ଆୟସ୍ମତୋ ବନ୍ଧୁଜୀଵକତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅୟମ୍ପାୟସ୍ମା ପୁରିମବୁଦ୍ଧେସୁ କତାଧିକାରୋ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଭଵେ ଵିଵଟ୍ଟୂପନିସ୍ସୟାନି ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ସିଖିସ୍ସ ଭଗଵତୋ କାଲେ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ଵିଞ୍ଞୁତଂ ପତ୍ତୋ ଘରାଵାସଂ ସଣ୍ଠପେତ୍ଵା ଵସନ୍ତୋ ସିଖିସ୍ସ ଭଗଵତୋ ରୂପକାୟସମ୍ପତ୍ତିଂ ଦିସ୍ଵା ପସନ୍ନମାନସୋ ବନ୍ଧୁଜୀଵକପୁପ୍ଫାନି ଗହେତ୍ଵା ଭଗଵତୋ ପାଦମୂଲେ ପୂଜେସି। ଭଗଵା ତସ୍ସ ଚିତ୍ତପ୍ପସାଦଵଡ୍ଢନତ୍ଥାୟ ଅନୁମୋଦନମକାସି। ସୋ ୟାଵତାୟୁତଂ ଠତ୍ଵା ତେନେଵ ପୁଞ୍ଞେନ ଦେଵଲୋକେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ଛ କାମାଵଚରସମ୍ପତ୍ତିୟୋ ଅନୁଭଵିତ୍ଵା ମନୁସ୍ସେସୁ ଚ ଚକ୍କଵତ୍ତିଆଦିସମ୍ପତ୍ତିୟୋ ଅନୁଭଵିତ୍ଵା ଇମସ୍ସ ଅମ୍ହାକଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ଉପ୍ପନ୍ନକାଲେ ଗହପତିକୁଲେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ରୂପଗ୍ଗୟସଗ୍ଗପ୍ପତ୍ତୋ ସତ୍ଥୁ ଧମ୍ମଦେସନଂ ସୁତ୍ଵା ସଦ୍ଧାଜାତୋ ଗେହଂ ପହାୟ ପବ୍ବଜିତୋ ଅରହତ୍ତଂ ପାପୁଣି।

୧ । ସୋ ପୁବ୍ବେନିଵାସଞାଣେନ ପୁବ୍ବେ କତକୁସଲକମ୍ମଂ ଅନୁସ୍ସରିତ୍ଵା ସୋମନସ୍ସଜାତୋ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ଚନ୍ଦଂଵ ଵିମଲଂ ସୁଦ୍ଧନ୍ତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ଚନ୍ଦଂଵ ଵିମଲଂ ସୁଦ୍ଧନ୍ତି ଅବ୍ଭା, ମହିକା, ଧୁମୋ, ରଜୋ, ରାହୂତି ଇମେହି ଉପକ୍କିଲେସମଲେହି ଵିମୁତ୍ତଂ ଚନ୍ଦଂ ଇଵ ଦିୟଡ୍ଢସହସ୍ସୁପକ୍କିଲେସମଲାନଂ ପହୀନତ୍ତା ଵିମଲଂ ନିକ୍କିଲେସତ୍ତା ସୁଦ୍ଧଂ ପସନ୍ନଂ ସିଖିଂ ସମ୍ବୁଦ୍ଧନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। କିଲେସକଦ୍ଦମାନଂ ଅଭାଵେନ ଅନାଵିଲଂ। ନନ୍ଦୀଭଵସଙ୍ଖାତାୟ ବଲଵସ୍ନେହାୟ ପରିସମନ୍ତତୋ ଖୀଣତ୍ତା ନନ୍ଦୀଭଵପରିକ୍ଖୀଣଂ। ତିଣ୍ଣଂ ଲୋକେତି ଲୋକଉୟତୋ ତିଣ୍ଣଂ ଉତ୍ତିଣ୍ଣଂ ଅତିକ୍କନ୍ତଂ। ଵିସତ୍ତିକନ୍ତି ଵିସତ୍ତିକଂ ଵୁଚ୍ଚତି ତଣ୍ହା, ନିତ୍ତଣ୍ହନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

୨ ।ନିବ୍ବାପୟନ୍ତଂ ଜନତନ୍ତି ଧମ୍ମଵସ୍ସଂ ଵସ୍ସନ୍ତୋ ଜନତଂ ଜନସମୂହଂ କିଲେସପରିଳାହାଭାଵେନ ନିବ୍ବାପୟନ୍ତଂ ଵୂପସମେନ୍ତଂ। ସୟଂ ସଂସାରତୋ ତିଣ୍ଣଂ, ସବ୍ବସତ୍ତେ ସଂସାରତୋ ତାରୟନ୍ତଂ ଅତିକ୍କମେନ୍ତଂ ଚତୁନ୍ନଂ ସଚ୍ଚାନଂ ମୁନନତୋ ଜାନନତୋ ମୁନିଂ ସିଖିଂ ସମ୍ବୁଦ୍ଧନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଵନସ୍ମିଂ ଝାୟମାନନ୍ତି ଆରମ୍ମଣୂପନିଜ୍ଝାନଲକ୍ଖଣୂପନିଜ୍ଝାନେହି ଝାୟନ୍ତଂ ଚିନ୍ତେନ୍ତଂ ଚିତ୍ତେନ ଭାଵେନ୍ତଂ ଵନମଜ୍ଝେତି ଅତ୍ଥୋ। ଏକଗ୍ଗଂ ଏକଗ୍ଗଚିତ୍ତଂ ସୁସମାହିତଂ ସୁଟ୍ଠୁ ଆରମ୍ମଣେ ଆହିତଂ ଠପିତଚିତ୍ତଂ ସିଖିଂ ମୁନିଂ ଦିସ୍ଵାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୩।ବନ୍ଧୁଜୀଵକପୁପ୍ଫାନୀତି ବନ୍ଧୂନଂ ଞାତୀନଂ ଜୀଵକଂ ଜୀଵିତନିସ୍ସୟଂ ହଦୟମଂସଲୋହିତଂ ବନ୍ଧୁଜୀଵକଂ ହଦୟମଂସଲୋହିତସମାନଵଣ୍ଣଂ ପୁପ୍ଫଂ ବନ୍ଧୁଜୀଵକପୁପ୍ଫଂ ଗହେତ୍ଵା ସିଖିନୋ ଲୋକବନ୍ଧୁନୋ ପୂଜେସିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ସେସଂ ଉତ୍ତାନତ୍ଥମେଵାତି।

ବନ୍ଧୁଜୀଵକତ୍ଥେରଅପଦାନଵଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୨ । ତମ୍ବପୁପ୍ଫିୟତ୍ଥେରଅପଦାନଵଣ୍ଣନା

ପରକମ୍ମାୟନେୟୁତ୍ତୋତିଆଦିକଂ ଆୟସ୍ମତୋ ତମ୍ବପୁପ୍ଫିୟତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅୟମ୍ପି ଆୟସ୍ମା ପୁରିମବୁଦ୍ଧେସୁ କତାଧିକାରୋ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଭଵେ ଵିଵଟ୍ଟୂପନିସ୍ସୟାନି ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ପିୟଦସ୍ସିସ୍ସ ଭଗଵତୋ କାଲେ କେନଚି ପୁରେ କତେନ ଅକୁସଲକମ୍ମେନ ଦୁଗ୍ଗତକୁଲେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ଵୁଦ୍ଧିପ୍ପତ୍ତୋ ପରେସଂ କମ୍ମଂ କତ୍ଵା ଭତିୟା ଜୀଵିକଂ କପ୍ପେସି। ସୋ ଏଵଂ ଦୁକ୍ଖେନ ଵସନ୍ତୋ ପରେସଂ ଅପରାଧଂ କତ୍ଵା ମରଣଭୟେନ ପଲାୟିତ୍ଵା ଵନଂ ପାଵିସି। ତତ୍ଥ ଗତଟ୍ଠାନେ ପାଟଲିବୋଧିଂ ଦିସ୍ଵା ଵନ୍ଦିତ୍ଵା ସମ୍ମଜ୍ଜିତ୍ଵା ଏକସ୍ମିଂ ରୁକ୍ଖେ ତମ୍ବଵଣ୍ଣଂ ପୁପ୍ଫଂ ଦିସ୍ଵା ତଂ ସବ୍ବଂ କଣ୍ଡିକେ ଓଚିନିତ୍ଵା ବୋଧିପୂଜଂ ଅକାସି। ତତ୍ଥ ଚିତ୍ତଂ ପସାଦେତ୍ଵା ଵନ୍ଦିତ୍ଵା ପଲ୍ଲଙ୍କମାଭୁଜିତ୍ଵା ନିସୀଦି। ତସ୍ମିଂ ଖଣେ ତେ ମନୁସ୍ସା ପଦାନୁପଦିକଂ ଅନୁବନ୍ଧିତ୍ଵା ତତ୍ଥ ଅଗମଂସୁ। ସୋ ତେ ଦିସ୍ଵା ବୋଧିଂ ଆଵଜ୍ଜେନ୍ତୋଵ ପଲାୟିତ୍ଵା ଭୟାନକେ ଗୀରିଦୁଗ୍ଗପପାତେ ପତିତ୍ଵା ମରି।

୬। ସୋ ବୋଧିପୂଜାୟ ଅନୁସ୍ସରିତତ୍ତା ତେନେଵ ପୀତିସୋମନସ୍ସେନ ତାଵତିଂସାଦୀସୁ ଉପପନ୍ନୋ ଛ କାମାଵଚରସମ୍ପତ୍ତିଂ ଅନୁଭଵିତ୍ଵା ମନୁସ୍ସେସୁ ଚ ଚକ୍କଵତ୍ତିଆଦିସମ୍ପତ୍ତିଂ ଅନୁଭଵିତ୍ଵା ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ ଵିଭଵସମ୍ପନ୍ନେ କୁଲେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ଵୁଦ୍ଧିପ୍ପତ୍ତୋ ସତ୍ଥୁ ଧମ୍ମଦେସନଂ ସୁତ୍ଵା ପସନ୍ନମାନସୋ ପବ୍ବଜିତ୍ଵା ନଚିରସ୍ସେଵ ଅରହା ହୁତ୍ଵା ଅତ୍ତନୋ ପୁବ୍ବକମ୍ମଂ ସରିତ୍ଵା ସୋମନସ୍ସଜାତୋ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ପରକମ୍ମାୟନେ ୟୁତ୍ତୋତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ପରେସଂ କମ୍ମାନି ପରକମ୍ମାନି, ପରକମ୍ମାନଂ ଆୟନେ କରଣେ ଵାହନେ ଧାରଣେ ୟୁତ୍ତୋ ୟୋଜିତୋ ଅହୋସିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ସେସଂ ପାକଟମେଵାତି।

ତମ୍ବପୁପ୍ଫିୟତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୩। ୱୀଥିସମ୍ମଜ୍ଜକତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା

ଉଦେନ୍ତଂସତରଂସିଂ ୱାତିଆଦିକଂ ଆୟସ୍ମତୋ ୱୀଥିସମ୍ମଜ୍ଜକତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅୟମ୍ପି ପୁରିମବୁଦ୍ଧେସୁ କତାଧିକାରୋ ଅନେକେସୁ ଜାତିସତେସୁ କତପୁଞ୍ଞସଞ୍ଚୟୋ ସିଖିସ୍ସ ଭଗୱତୋ କାଲେ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ଘରାୱାସଂ ୱସନ୍ତୋ ନଗରୱାସୀହି ସଦ୍ଧିଂ ୱୀଥିଂ ସଜ୍ଜେତ୍ୱା ନୀୟମାନଂ ଭଗୱନ୍ତଂ ଦିସ୍ୱା ପସନ୍ନମାନସୋ ୱୀଥିଂ ସମଂ କତ୍ୱା ଧଜଂ ତତ୍ଥ ଉସ୍ସାପେସି।

୧୫। ସୋ ତେନେୱ ପୁଞ୍ଞେନ ଦେୱମନୁସ୍ସେସୁ ସଂସରନ୍ତୋ ଉଭୟସମ୍ପତ୍ତିୟୋ ଅନୁଭୱିତ୍ୱା ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ ଏକସ୍ମିଂ କୁଲେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ୱିଞ୍ଞୁତଂ ପତ୍ୱା ସତ୍ଥୁ ଧମ୍ମଦେସନଂ ସୁତ୍ୱା ପଟିଲଦ୍ଧସଦ୍ଧୋ ବହୁମାନହଦୟୋ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ଲଦ୍ଧୂପସମ୍ପଦୋ ନଚିରସ୍ସେୱ ଅରହା ହୁତ୍ୱା ଅତ୍ତନୋ ପୁବ୍ବକମ୍ମଂ ଅନୁସ୍ସରନ୍ତୋ ପଚ୍ଚକ୍ଖତୋ ଜାନିତ୍ୱା ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ଉଦେନ୍ତଂ ସତରଂସିଂ ୱାତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ଉଦେନ୍ତଂ ଉଗ୍ଗଚ୍ଛନ୍ତଂ ସତରଂସିଂ ସତପଭଂ। ସତରଂସୀତି ଦେସନାସୀସମତ୍ତଂ, ଅନେକସତସହସ୍ସପଭଂ ସୂରିୟଂ ଇୱାତି ଅତ୍ଥୋ। ପୀତରଂସିଂୱ ଭାଣୁମନ୍ତି ପୀତରଂସିଂ ସଂକୁଚିତପଭଂ ଭାଣୁମଂ ପଭାୱନ୍ତଂ ଚନ୍ଦମଣ୍ଡଲଂ ଇୱ ସମ୍ବୁଦ୍ଧଂ ଦିସ୍ୱାତି ଅତ୍ଥୋ। ସେସଂ ସୁୱିଞ୍ଞେୟ୍ୟମେୱାତି।

ୱୀଥିସମ୍ମଜ୍ଜକତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୪। କକ୍କାରୁପୁପ୍ଫପୂଜକତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା

ଦେୱପୁତ୍ତୋ ଅହଂ ସନ୍ତୋତିଆଦିକଂ ଆୟସ୍ମତୋ କକ୍କାରୁପୁପ୍ଫପୂଜକତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅୟମ୍ପି ପୁରିମବୁଦ୍ଧେସୁ କତାଧିକାରୋ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଭୱେ କତପୁଞ୍ଞସଞ୍ଚୟୋ ସିଖିସ୍ସ ଭଗୱତୋ କାଲେ ଭୁମ୍ମଟ୍ଠକଦେୱପୁତ୍ତୋ ହୁତ୍ୱା ନିବ୍ବତ୍ତୋ ସିଖିଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧଂ ଦିସ୍ୱା ଦିବ୍ବକକ୍କାରୁପୁପ୍ଫଂ ଗହେତ୍ୱା ପୂଜେସି।

୨୧। ସୋ ତେନ ପୁଞ୍ଞେନ ଦେୱମନୁସ୍ସେସୁ ସଂସରନ୍ତୋ ଏକତିଂସକପ୍ପବ୍ଭନ୍ତରେ ଉଭୟସୁଖଂ ଅନୁଭୱିତ୍ୱା ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ ସାୱତ୍ଥିୟଂ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ୱୁଦ୍ଧିମନ୍ୱାୟ ସତ୍ଥରି ପସନ୍ନୋ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ନଚିରସ୍ସେୱ ଅରହା ହୁତ୍ୱା ଅତ୍ତନୋ ପୁବ୍ବକମ୍ମଂ ପଚ୍ଚକ୍ଖତୋ ଞତ୍ୱା ସୋମନସ୍ସଜାତୋ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ଦେୱପୁତ୍ତୋ ଅହଂ ସନ୍ତୋତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ଦିବ୍ବନ୍ତି କୀଳନ୍ତି ପଞ୍ଚହି ଦିବ୍ବେହି କାମଗୁଣେହୀତି ଦେୱା, ଦେୱାନଂ ପୁତ୍ତୋ, ଦେୱୋ ଏୱ ୱା ପୁତ୍ତୋ ଦେୱପୁତ୍ତୋ, ଅହଂ ଦେୱପୁତ୍ତୋ ସନ୍ତୋ ୱିଜ୍ଜମାନୋ ଦିବ୍ବଂ କକ୍କାରୁପୁପ୍ଫଂ ପଗ୍ଗୟ୍ହ ପକାରେନ, ଗହେତ୍ୱା ସିଖିସ୍ସ ଭଗୱତୋ ଅଭିରୋପୟିଂ ପୂଜେସିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ସେସଂ ଉତ୍ତାନତ୍ଥମେୱାତି।

କକ୍କାରୁପୁପ୍ଫପୂଜକତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୫। ମନ୍ଦାରୱପୁପ୍ଫପୂଜକତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା

ଦେୱପୁତ୍ତୋଅହଂ ସନ୍ତୋତିଆଦିକଂ ଆୟସ୍ମତୋ ମନ୍ଦାରୱପୁପ୍ଫପୂଜକତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅୟମ୍ପି ଥେରୋ ପୁରିମବୁଦ୍ଧେସୁ କତାଧିକାରୋ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଭୱେ ୱିୱଟ୍ଟୂପନିସ୍ସୟାନି ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ସିଖିସ୍ସ ଭଗୱତୋ କାଲେ ଭୁମ୍ମଟ୍ଠକଦେୱପୁତ୍ତୋ ହୁତ୍ୱା ନିବ୍ବତ୍ତୋ ସିଖିଂ ଭଗୱନ୍ତଂ ଦିସ୍ୱା ପସନ୍ନମାନସୋ ଦିବ୍ବମନ୍ଦାରୱପୁପ୍ଫେହି ପୂଜେସି।

୨୫। ସୋ ତେନ ପୁଞ୍ଞେନାତିଆଦିକଂ ସବ୍ବଂ ଅନନ୍ତରତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନୱଣ୍ଣନାୟ ୱୁତ୍ତନୟେନେୱ ୱେଦିତବ୍ବନ୍ତି।

ମନ୍ଦାରୱପୁପ୍ଫପୂଜକତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୬। କଦମ୍ବପୁପ୍ଫିୟତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା

ହିମୱନ୍ତସ୍ସାୱିଦୂରେତିଆଦିକଂ ଆୟସ୍ମତୋ କଦମ୍ବପୁପ୍ଫିୟତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅୟମ୍ପି ପୁରିମଜିନୱରେସୁ କତାଧିକାରୋ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଭୱେ ୱିୱଟ୍ଟୂପନିସ୍ସୟାନି ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧସୁଞ୍ଞେ ଲୋକେ ଏକସ୍ମିଂ କୁଲେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ୱୁଦ୍ଧିମନ୍ୱାୟ ଘରାୱାସଂ ୱସନ୍ତୋ ତତ୍ଥ ଆଦୀନୱଂ ଦିସ୍ୱା ଘରାୱାସଂ ପହାୟ ତାପସପବ୍ବଜ୍ଜଂ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ହିମୱନ୍ତସମୀପେ କୁକ୍କୁଟେ ନାମ ପବ୍ବତେ ଅସ୍ସମଂ କତ୍ୱା ୱିହାସି। ସୋ ତତ୍ଥ ସତ୍ତ ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧେ

ଦିସ୍ୱା ପସନ୍ନମାନସୋ ପୁପ୍ଫିତଂ କଦମ୍ବପୁପ୍ଫଂ ଓଚିନିତ୍ୱା ତେ ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧେ ପୂଜେସି। ତେପି ‘‘ଇଚ୍ଛିତଂ ପତ୍ଥିତ’’ନ୍ତିଆଦିନା ଅନୁମୋଦନଂ ଅକଂସୁ।

୩୦। ସୋ ତେନ ପୁଞ୍ଞେନ ଦେୱମନୁସ୍ସେସୁ ସଂସରନ୍ତୋ ଉଭୟସମ୍ପତ୍ତିୟୋ ଅନୁଭୱିତ୍ୱା ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ ସାୱତ୍ଥିୟଂ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ୱୁଦ୍ଧିମନ୍ୱାୟ ସତ୍ଥୁ ଧମ୍ମଦେସନଂ ସୁତ୍ୱା ପଟିଲଦ୍ଧସଦ୍ଧୋ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ନଚିରସ୍ସେୱ ଅରହା ହୁତ୍ୱା ପୁବ୍ବକମ୍ମଂ ସରିତ୍ୱା ସୋମନସ୍ସଜାତୋ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ହିମୱନ୍ତସ୍ସାୱିଦୂରେତିଆଦିମାହ। ତଂ ୱୁତ୍ତତ୍ଥମେୱ। କୁକ୍କୁଟୋ ନାମ ପବ୍ବତୋତି ତସ୍ସ ଉଭୋସୁ ପସ୍ସେସୁ କୁକ୍କୁଟଚୂଳଆକାରେନ ପବ୍ବତକୂଟାନଂ ୱିଜ୍ଜମାନତ୍ତା କୁକ୍କୁଟୋତି ସଙ୍ଖଂ ଗତୋ। ପକାରେନ ତିରୋ ହୁତ୍ୱା ପତିଟ୍ଠହତୀତି ପବ୍ବତୋ। ତମ୍ହି ପବ୍ବତପାଦମ୍ହୀତି ତସ୍ମିଂ ପବ୍ବତସମୀପେ। ସତ୍ତ ବୁଦ୍ଧା ୱସନ୍ତୀତି ସତ୍ତ ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧା ତସ୍ମିଂ କୁକ୍କୁଟପବ୍ବତପାଦେ ପଣ୍ଣସାଲାୟଂ ୱସନ୍ତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୩୧ ।ଦୀପରାଜଂୱୌଗ୍ଗତନ୍ତି ଦୀପାନଂ ରାଜା ଦୀପରାଜା, ସବ୍ବେସଂ ଦୀପାନଂ ଜଲମାନାନଂ ତାରକାନଂ ରାଜା ଚନ୍ଦୋତି ଅତ୍ଥୋ। ଅଥ ୱା ସବ୍ବେସୁ ଜମ୍ବୁଦୀପପୁବ୍ବୱିଦେହଅପରଗୋୟାନୌତ୍ତରକୁରୁସଙ୍ଖାତେସୁ ଚତୂସୁ ଦୀପେସୁ ଦ୍ୱିସହସ୍ସପରିତ୍ତଦୀପେସୁ ଚ ରାଜା ଆଲୋକଫରଣତୋ ଚନ୍ଦୋ ଦୀପରାଜାତି ୱୁଚ୍ଚତି, ତଂ ନଭେ ଉଗ୍ଗତଂ ଚନ୍ଦଂ ଇୱ ପୁପ୍ଫିତଂ ଫୁଲ୍ଲିତଂ କଦମ୍ବରୁକ୍ଖଂ ଦିସ୍ୱା ତତୋ ପୁପ୍ଫଂ ଓଚିନିତ୍ୱା ଉଭୋହି ହତ୍ଥେହି ପଗ୍ଗୟ୍ହ ପକାରେନ ଗହେତ୍ୱା ସତ୍ତ ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧେ ସମୋକିରିଂ ସୁଟ୍ଠୁ ଓକିରିଂ, ଆଦରେନ ପୂଜେସିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ସେସଂ ଉତ୍ତାନତ୍ଥମେୱାତି।

କଦମ୍ବପୁପ୍ଫିୟତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୭। ତିଣସୂଲକତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା

ହିମୱନ୍ତସ୍ସାୱିଦୂରେତିଆଦିକଂ ଆୟସ୍ମତୋ ତିଣସୂଲକତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅୟମ୍ପି ଥେରୋ ପୁରିମଜିନୱରେସୁ କତପୁଞ୍ଞସମ୍ଭାରୋ ଉପ୍ପନ୍ନୁପ୍ପନ୍ନଭୱେ କୁସଲାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ସିଖିସ୍ସ ଭଗୱତୋ କାଲେ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ଘରାୱାସଂ ସଣ୍ଠପେତ୍ୱା ତତ୍ଥ ଦୋସଂ ଦିସ୍ୱା ତଂ ପହାୟ ତାପସପବ୍ବଜ୍ଜଂ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ୱସନ୍ତୋ ହିମୱନ୍ତସମୀପେ ଭୂତଗଣେ ନାମ ପବ୍ବତେ ୱସନ୍ତଂ ଏକତଂ ୱିୱେକମନୁବ୍ରୂହନ୍ତଂ ସିଖିଂ ସମ୍ବୁଦ୍ଧଂ ଦିସ୍ୱା ପସନ୍ନମାନସୋ ତିଣସୂଲପୁପ୍ଫଂ ଗହେତ୍ୱା ପାଦମୂଲେ ପୂଜେସି। ବୁଦ୍ଧୋପି ତସ୍ସ ଅନୁମୋଦନଂ ଅକାସି।

୩୫। ସୋ ତେନ ପୁଞ୍ଞେନ ଦେୱମନୁସ୍ସେସୁ ସଂସରନ୍ତୋ ଉଭୟସମ୍ପତ୍ତିୟୋ ଅନୁଭୱିତ୍ୱା ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ ସାୱତ୍ଥିୟଂ ୱିଭୱସମ୍ପନ୍ନେ ଏକସ୍ମିଂ କୁଲେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ୱୁଦ୍ଧିମନ୍ୱାୟ ସାସନେ ପସନ୍ନୋ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ଉପନିସ୍ସୟସମ୍ପନ୍ନତ୍ତା ନଚିରସ୍ସେୱ ଅରହତ୍ତଂ ପାପୁଣିତ୍ୱା ପୁବ୍ବକମ୍ମଂ ସରିତ୍ୱା ସୋମନସ୍ସପ୍ପତ୍ତୋ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ହିମୱନ୍ତସ୍ସାୱିଦୂରେତିଆଦିମାହ। ଭୂତଗଣୋ ନାମ ପବ୍ବତୋତି ଭୂତଗଣାନଂ ଦେୱୟକ୍ଖସମୂହାନଂ ଆୱାସଭୂତତ୍ତା ଭୱନସଦିସତ୍ତା ଅୱିରୂଳ୍ହଭାୱେନ ପୱତ୍ତତ୍ତା ଚ ଭୂତଗଣୋ ନାମ ପବ୍ବତୋ, ତସ୍ମିଂ ଏକୋ ଅଦୁତିୟୋ ଜିନୋ ଜିତମାରୋ ବୁଦ୍ଧୋ ୱସତେ ଦିବ୍ବବ୍ରହ୍ମଅରିୟୈରିୟାପଥୱିହାରେହି ୱିହରତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୩୬।ଏକୂନସତସହସ୍ସଂ , କପ୍ପଂ ନ ୱିନିପାତିକୋତି ତେନ ତିଣସୂଲପୁପ୍ଫପୂଜାକରଣଫଲେନ ନିରନ୍ତରଂ ଏକୂନସତସହସ୍ସକପ୍ପାନଂ ଅୱିନିପାତକୋ ଚତୁରାପାୟୱିନିମୁତ୍ତୋ ସଗ୍ଗସମ୍ପତ୍ତିଭୱମେୱ ଉପପନ୍ନୋତି ଅତ୍ଥୋ। ସେସଂ ସୁୱିଞ୍ଞେୟ୍ୟମେୱାତି।

ତିଣସୂଲକତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୮। ନାଗପୁପ୍ଫିୟତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା

ସୁୱଚ୍ଛୋ ନାମ ନାମେନାତିଆଦିକଂ ଆୟସ୍ମତୋ ନାଗପୁପ୍ଫିୟତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅୟମ୍ପି ଥେରୋ ପୁରିମଜିନନିସଭେସୁ କତାଧିକାରୋ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଭୱେ ୱିୱଟ୍ଟୂପନିସ୍ସୟାନି ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ପଦୁମୁତ୍ତରଭଗୱତୋ କାଲେ ବ୍ରାହ୍ମଣକୁଲେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ୱୁଦ୍ଧିପ୍ପତ୍ତୋ ୱେଦତ୍ତୟାଦୀସୁ ସକସିପ୍ପେସୁ ନିପ୍ଫତ୍ତିଂ ପତ୍ୱା ତତ୍ଥ ସାରଂ ଅଦିସ୍ୱା ହିମୱନ୍ତଂ ପୱିସିତ୍ୱା ତାପସପବ୍ବଜ୍ଜଂ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ଝାନସମାପତ୍ତିସୁଖେନ ୱୀତିନାମେସି। ତସ୍ମିଂ ସମୟେ ପଦୁମୁତ୍ତରୋ ଭଗୱା ତସ୍ସାନୁକମ୍ପାୟ ତତ୍ଥ ଅଗମାସି। ସୋ ତାପସୋ ତଂ ଭଗୱନ୍ତଂ ଦିସ୍ୱା ଲକ୍ଖଣସତ୍ଥେସୁ ଛେକତ୍ତା ଭଗୱତୋ ଲକ୍ଖଣରୂପସମ୍ପତ୍ତିୟା ପସନ୍ନୋ ୱନ୍ଦିତ୍ୱା ଅଞ୍ଜଲିଂ ପଗ୍ଗୟ୍ହ ଅଟ୍ଠାସି। ଆକାସତୋ ଅନୋତିଣ୍ଣତ୍ତା ପୂଜାସକ୍କାରେ ଅକତେୟେୱ ଆକାସେନେୱ ପକ୍କାମି। ଅଥ ସୋ ତାପସୋ ସସିସ୍ସୋ ନାଗପୁପ୍ଫଂ ଓଚିନିତ୍ୱା ତେନ ପୁପ୍ଫେନ ଭଗୱତୋ ଗତଦିସାଭାଗମଗ୍ଗଂ ପୂଜେସି।

୩୯। ସୋ ତେନ ପୁଞ୍ଞେନ ଦେୱମନୁସ୍ସେସୁ ସଂସରନ୍ତୋ ଉଭୟସମ୍ପତ୍ତିୟୋ ଅନୁଭୱନ୍ତୋ ସବ୍ବତ୍ଥ ପୂଜିତୋ ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ ସାୱତ୍ଥିୟଂ

କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ୱୁଦ୍ଧିମନ୍ୱାଯ ସଦ୍ଧାସମ୍ପନ୍ନୋ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ୱତ୍ତପଟିପତ୍ତିଯା ସାସନଂ ସୋଭଯମାନୋ ନଚିରସ୍ସେୱ ଅରହା ହୁତ୍ୱା ‘‘କେନ ନୁ ଖୋ କୁସଲକମ୍ମେନ ମଯା ଅଯଂ ଲୋକୁତ୍ତରସମ୍ପତ୍ତି ଲଦ୍ଧା’’ତି ଅତୀତକମ୍ମଂ ସରନ୍ତୋ ପୁବ୍ବକମ୍ମଂ ପଚ୍ଚକ୍ଖତୋ ଞତ୍ୱା ସଞ୍ଜାତସୋମନସ୍ସୋ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ସୁୱଚ୍ଛୋ ନାମ ନାମେନାତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ୱଚ୍ଛଗୋତ୍ତେ ଜାତତ୍ତା ୱଚ୍ଛୋ, ସୁନ୍ଦରୋ ଚ ସୋ ୱଚ୍ଛୋ ଚେତି ସୁୱଚ୍ଛୋ। ନାମେନ ସୁୱଚ୍ଛୋ ନାମ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ମନ୍ତପାରଗୂ ୱେଦତ୍ତଯାଦିସକଲମନ୍ତସଙ୍ଖେ କୋଟିପ୍ପତ୍ତୋତି ଅତ୍ଥୋ। ସେସଂ ହେଟ୍ଠା ୱୁତ୍ତନଯତ୍ତା ଉତ୍ତାନତ୍ଥମେୱାତି।

ନାଗପୁପ୍ଫିଯତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୯। ପୁନ୍ନାଗପୁପ୍ଫିଯତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା

କାନନଂୱନମୋଗଯ୍ହାତିଆଦିକଂ ଆଯସ୍ମତୋ ପୁନ୍ନାଗପୁପ୍ଫିଯତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅଯମ୍ପି ପୁରିମଜିନୱରେସୁ କତାଧିକାରୋ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଭୱେ ୱିୱଟ୍ଟୂପନିସ୍ସଯାନି ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ଫୁସ୍ସସ୍ସ ଭଗୱତୋ କାଲେ ନେସାଦକୁଲେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ମହାୱନଂ ପୱିଟ୍ଠୋ ତତ୍ଥ ସୁପୁପ୍ଫିତପୁନ୍ନାଗପୁପ୍ଫଂ ଦିସ୍ୱା ହେତୁସମ୍ପନ୍ନତ୍ତା ବୁଦ୍ଧାରମ୍ମଣପୀତିୱସେନ ଭଗୱନ୍ତଂ ସରିତ୍ୱା ତଂ ପୁପ୍ଫଂ ସହ କଣ୍ଡିକାହି ଓଚିନିତ୍ୱା ୱାଲୁକାହି ଚେତିଯଂ କତ୍ୱା ପୂଜେସି।

୪୬। ସୋ ତେନ ପୁଞ୍ଞେନ ଦ୍ୱେନୱୁତିକପ୍ପେ ନିରନ୍ତରଂ ଦେୱମନୁସ୍ସସମ୍ପତ୍ତିଯୋଯେୱ ଅନୁଭୱିତ୍ୱା ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ ସାୱତ୍ଥିଯଂ ୱିଭୱସମ୍ପନ୍ନେ କୁଲେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ୱୁଦ୍ଧିମନ୍ୱାଯ ପୁବ୍ବୱାସନାବଲେନ ସାସନେ ପସନ୍ନୋ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ୱାଯମନ୍ତୋ ନଚିରସ୍ସେୱ ଅରହା ହୁତ୍ୱା ପୁବ୍ବେ କତକୁସଲଂ ସରିତ୍ୱା ସୋମନସ୍ସଜାତୋ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ କାନନଂ ୱନମୋଗଯ୍ହାତିଆଦିମାହ। ତଂ ସବ୍ବଂ ହେଟ୍ଠା ୱୁତ୍ତତ୍ତା ଉତ୍ତାନତ୍ଥମେୱାତି।

ପୁନ୍ନାଗପୁପ୍ଫିଯତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୧୦। କୁମୁଦଦାଯକତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା

ହିମୱନ୍ତସ୍ସାୱିଦୂରେତିଆଦିକଂ ଆଯସ୍ମତୋ କୁମୁଦଦାଯକତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅଯମ୍ପି ଥେରୋ ପୁରିମବୁଦ୍ଧେସୁ କତାଧିକାରୋ ଅନେକେସୁ ଭୱେସୁ ୱିୱଟ୍ଟୂପନିସ୍ସଯାନି ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ପଦୁମୁତ୍ତରସ୍ସ ଭଗୱତୋ କାଲେ ହିମୱନ୍ତସ୍ସ ଆସନ୍ନେ ମହନ୍ତେ ଜାତସ୍ସରେ କୁକୁତ୍ଥୋ ନାମ ପକ୍ଖୀ ହୁତ୍ୱା ନିବ୍ବତ୍ତୋ କେନଚି ଅକୁସଲେନ ପକ୍ଖୀ ସମାନୋପି ପୁବ୍ବେ କତସମ୍ଭାରେନ ବୁଦ୍ଧିସମ୍ପନ୍ନୋ ପୁଞ୍ଞାପୁଞ୍ଞେସୁ ଛେକୋ ସୀଲୱା ପାଣଗୋଚରତୋ ପଟିୱିରତୋ ଅହୋସି। ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ପଦୁମୁତ୍ତରୋ ଭଗୱା ଆକାସେନାଗନ୍ତ୍ୱା ତସ୍ସ ସମୀପେ ଚଙ୍କମତି। ଅଥ ସୋ ସକୁଣୋ ଭଗୱନ୍ତଂ ଦିସ୍ୱା ପସନ୍ନଚିତ୍ତୋ କୁମୁଦପୁପ୍ଫଂ ଡଂସିତ୍ୱା ଭଗୱତୋ ପାଦମୂଲେ ପୂଜେସି। ଭଗୱା ତସ୍ସ ସୋମନସ୍ସୁପ୍ପାଦନତ୍ଥଂ ପଟିଗ୍ଗହେତ୍ୱା ଅନୁମୋଦନମକାସି।

୫୧। ସୋ ତେନ ପୁଞ୍ଞେନ ଦେୱମନୁସ୍ସେସୁ ଉଭଯସମ୍ପତ୍ତିସୁଖଂ ଅନୁଭୱିତ୍ୱା ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ ସାୱତ୍ଥିଯଂ ଅଞ୍ଞତରସ୍ମିଂ କୁଲେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ୱୁଦ୍ଧିମନ୍ୱାଯ ମହଦ୍ଧନୋ ମହାଭୋଗୋ ରତନତ୍ତଯେ ପସନ୍ନୋ ସତ୍ଥୁ ଧମ୍ମଦେସନଂ ସୁତ୍ୱା ପଟିଲଦ୍ଧସଦ୍ଧୋ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ନଚିରସ୍ସେୱ ଅରହା ହୁତ୍ୱା ଅତ୍ତନୋ ପୁବ୍ବକମ୍ମଂ ପଚ୍ଚକ୍ଖତୋ ଞତ୍ୱା ସୋମନସ୍ସଜାତୋ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ହିମୱନ୍ତସ୍ସାୱିଦୂରେତିଆଦିମାହ। ପଦୁମୁପ୍ପଲସଞ୍ଛନ୍ନୋତି ଏତ୍ଥ ସତପତ୍ତେହି ସମ୍ଫୁଣ୍ଣୋ ସେତପଦୁମୋ ଚ ତୀଣି ନୀଲରତ୍ତସେତୁପ୍ପଲାନି ଚ ପଦୁମୁପ୍ପଲାନି ତେହି ସଞ୍ଛନ୍ନୋ ଗହନୀଭୂତୋ ସମ୍ଫୁଣ୍ଣୋ ମହାଜାତସ୍ସରୋ ଅହୂତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ପୁଣ୍ଡରୀକସମୋତ୍ଥଟୋତି ପୁଣ୍ଡରୀକେହି ରତ୍ତପଦୁମେହି ଓତ୍ଥଟୋ ସମ୍ଫୁଣ୍ଣୋତି ଅତ୍ଥୋ। ସେସଂ ସୁୱିଞ୍ଞେଯ୍ଯମେୱାତି।

କୁମୁଦଦାଯକତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

ସୋଳସମୱଗ୍ଗୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

୧୭। ସୁପାରିଚରିଯୱଗ୍ଗୋ

୧। ସୁପାରିଚରିଯତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା

ପଦୁମୋନାମ ନାମେନାତିଆଦିକଂ ଆଯସ୍ମତୋ ସୁପାରିଚରିଯତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅଯମ୍ପି ପୁରିମମୁନିପୁଙ୍ଗୱେସୁ କତାଧିକାରୋ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଭୱେ ୱିୱଟ୍ଟୂପନିସ୍ସଯାନି ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ପଦୁମୁତ୍ତରସ୍ସ ଭଗୱତୋ କାଲେ ଯକ୍ଖଯୋନିଯଂ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ହିମୱତି ଯକ୍ଖସମାଗମଂ ଗତୋ ଭଗୱତୋ ଦେୱଯକ୍ଖଗନ୍ଧବ୍ବନାଗାନଂ ଧମ୍ମଦେସନଂ ସୁତ୍ୱା ପସନ୍ନମାନସୋ ଉଭୋ ହତ୍ଥେ ଆଭୁଜିତ୍ୱା ଅପ୍ଫୋଟେସି ନମସ୍ସି ଚ। ସୋ ତେନ ପୁଞ୍ଞେନ ତତୋ ଚୁତୋ ଉପରି ଦେୱଲୋକେ ଉପ୍ପନ୍ନୋ ତତ୍ଥ ଦିବ୍ବସୁଖଂ ଅନୁଭୱିତ୍ୱା ମନୁସ୍ସେସୁ ଚ ଚକ୍କୱତ୍ତିଆଦିସମ୍ପତ୍ତିଯୋ ଅନୁଭୱିତ୍ୱା ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ ସାୱତ୍ଥିଯଂ ଗହପତିକୁଲେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ଅଡ୍ଢୋ ମହଦ୍ଧନୋ ମହାଭୋଗୋ ରତନତ୍ତଯେ ପସନ୍ନୋ ସତ୍ଥୁ ଧମ୍ମଦେସନଂ ସୁତ୍ୱା ସଦ୍ଧାଜାତୋ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ନଚିରସ୍ସେୱ ଅରହତ୍ତଂ ପାପୁଣି।

୧। ସୋ ଏକଦିୱସଂ ଅତ୍ତନୋ ପୁବ୍ବକମ୍ମଂ ସରିତ୍ୱା ସୋମନସ୍ସଜାତୋ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ପଦୁମୋ ନାମ ନାମେନାତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ପଦୁମୋତି ଯସ୍ସ ପାଦନିକ୍ଖେପସମଯେ ପଥୱିଂ ଭିନ୍ଦିତ୍ୱା ପଦୁମଂ ଉଗ୍ଗନ୍ତ୍ୱା ପାଦତଲଂ ସମ୍ପଟିଚ୍ଛତି, ତେନ ସଞ୍ଞାଣେନ ସୋ ଭଗୱା ପଦୁମୋତି ସଙ୍ଖଂ ଗତୋ, ଇଧ ପଦୁମୁତ୍ତରୋ ଭଗୱା ଅଧିପ୍ପେତୋ। ସୋ ଭଗୱା ପୱନା ୱସନୱିହାରା ଅଭିନିକ୍ଖମ୍ମ ୱନମଜ୍ଝଂ ପୱିସିତ୍ୱା ଧମ୍ମଂ ଦେସେତୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

ଯକ୍ଖାନଂ ସମଯୋତି ଦେୱାନଂ ସମାଗମୋ ଆସି ଅହୋସୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଅଚ୍ଛାପେକ୍ଖିଂସୁ ତାୱଦେତି ତସ୍ମିଂ ଦେସନାକାଲେ ଅଧିଅପେକ୍ଖିଂସୁ, ୱିସେସେନ ପସ୍ସନସୀଲା ଅହେସୁନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ସେସଂ ପାକଟମେୱାତି।

ସୁପାରିଚରିଯତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୨। କଣୱେରପୁପ୍ଫିଯତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା

ସିଦ୍ଧତ୍ଥୋନାମ ଭଗୱାତିଆଦିକଂ ଆଯସ୍ମତୋ କଣୱେରପୁପ୍ଫିଯତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅଯମ୍ପି ପୁରିମବୁଦ୍ଧେସୁ କତାଧିକାରୋ ସିଦ୍ଧତ୍ଥସ୍ସ ଭଗୱତୋ କାଲେ ସୁଦ୍ଦକୁଲେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ୱୁଦ୍ଧିମନ୍ୱାଯ ରଞ୍ଞୋ ଅନ୍ତେପୁରପାଲକୋ ଅହୋସି। ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ସିଦ୍ଧତ୍ଥୋ ଭଗୱା ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘପରିୱୁତୋ ରାଜୱୀଥିଂ ପଟିପଜ୍ଜି। ଅଥ ସୋ ଅନ୍ତେପୁରପାଲକୋ ଚରମାନଂ ଭଗୱନ୍ତଂ ଦିସ୍ୱା ପସନ୍ନମାନସୋ ହୁତ୍ୱା କଣୱେରପୁପ୍ଫେନ ଭଗୱନ୍ତଂ ପୂଜେତ୍ୱା ନମସ୍ସମାନୋ ଅଟ୍ଠାସି। ସୋ ତେନ ପୁଞ୍ଞେନ ସୁଗତିସମ୍ପତ୍ତିଯୋଯେୱ ଅନୁଭୱିତ୍ୱା ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ ଏକସ୍ମିଂ କୁଲେ ନିବ୍ବତ୍ତିତ୍ୱା ୱୁଦ୍ଧିପ୍ପତ୍ତୋ ସତ୍ଥୁ ଧମ୍ମଦେସନଂ ସୁତ୍ୱା ପଟିଲଦ୍ଧସଦ୍ଧୋ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ନଚିରସ୍ସେୱ ଅରହା ଅହୋସି।

୭। ସୋ ପତ୍ତଅଗ୍ଗଫଲୋ ପୁବ୍ବେ କତକୁସଲଂ ସରିତ୍ୱା ସଞ୍ଜାତସୋମନସ୍ସୋ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ସିଦ୍ଧତ୍ଥୋ ନାମ ଭଗୱାତିଆଦିମାହ। ତଂ ସବ୍ବଂ ହେଟ୍ଠା ୱୁତ୍ତତ୍ତା ଉତ୍ତାନତ୍ଥମେୱାତି।

କଣୱେରପୁପ୍ଫିଯତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୩। ଖଜ୍ଜକଦାଯକତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା

ତିସ୍ସସ୍ସ ଖୋ ଭଗୱତୋତିଆଦିକଂ ଆଯସ୍ମତୋ ଖଜ୍ଜକଦାଯକତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅଯମ୍ପି ପୁରିମଜିନୱରେସୁ କତାଧିକାରୋ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଭୱେ ୱିୱଟ୍ଟୂପନିସ୍ସଯାନି ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ତିସ୍ସସ୍ସ ଭଗୱତୋ କାଲେ ସୁଦ୍ଦକୁଲେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ଭଗୱନ୍ତଂ ଦିସ୍ୱା ପସନ୍ନମାନସୋ ଅମ୍ବଜମ୍ବୁଆଦିମନେକଂ ମଧୁରଫଲାଫଲଂ ନାଳିକେରଂ ପୂୱଖଜ୍ଜକଞ୍ଚ ଅଦାସି। ଭଗୱା ତସ୍ସ ପସାଦୱଡ୍ଢନତ୍ଥାଯ ପସ୍ସନ୍ତସ୍ସେୱ ପରିଭୁଞ୍ଜି। ସୋ ତେନ ପୁଞ୍ଞେନ ସୁଗତିସମ୍ପତ୍ତିଯୋଯେୱ ଅନୁଭୱିତ୍ୱା ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ ସାୱତ୍ଥିଯଂ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ୱିଞ୍ଞୁତଂ ପତ୍ୱା ସତ୍ଥୁ ଧମ୍ମଦେସନଂ ସୁତ୍ୱା ସଞ୍ଜାତସଦ୍ଧୋ ପସାଦବହୁମାନୋ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ୱତ୍ତପଟିପତ୍ତିଯା ସାସନଂ ସୋଭେନ୍ତୋ ସୀଲାଲଙ୍କାରପଟିମଣ୍ଡିତୋ ନଚିରସ୍ସେୱ ଅରହତ୍ତଂ ପାପୁଣି।

୧୩। ସୋ ପୁବ୍ବକମ୍ମଂ ସରନ୍ତୋ ‘‘ପୁବ୍ବେ ମଯା ସୁଖେତ୍ତେ କୁସଲଂ କତଂ ସୁନ୍ଦର’’ନ୍ତି ସୋମନସ୍ସଜାତୋ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ତିସ୍ସସ୍ସ ଖୋ

ଭଗଵତୋତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ତିସ୍ସୋପି ଭଵସମ୍ପତ୍ତିଯୋ ଦଦମାନୋ ଜାତୋତି ମାତାପିତୂହି କତନାମଵସେନ ତିସ୍ସୋ। ଅଥ ଵା ତୀହି ସରଣଗମନେହି ଅସ୍ସାସେନ୍ତୋ ଓଵଦନ୍ତୋ ହେତୁସମ୍ପନ୍ନପୁଗ୍ଗଲେ ସଗ୍ଗମୋକ୍ଖଦ୍ଵଯେ ପତିଟ୍ଠାପେନ୍ତୋ ବୁଦ୍ଧୋ ଜାତୋତି ତିସ୍ସୋ। ସମାପତ୍ତିଗୁଣାଦୀହି ଭଗେହି ଯୁତ୍ତୋତି ଭଗଵା, ତସ୍ସ ତିସ୍ସସ୍ସ ଭଗଵତୋ ପୁବ୍ବେ ଅହଂ ଫଲଂ ଅଦାସିନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ନାଠଇକେରଞ୍ଚ ପାଦାସିନ୍ତି ନାଠଇକାକାରେନ ପଵତ୍ତଂ ଫଲଂ ନାଠଇକେରଂ, ତଞ୍ଚ ଫଲଂ ଅଦାସିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ଖଜ୍ଜକଂ ଅଭିସମ୍ମତନ୍ତି ଖାଦିତବ୍ବଂ ଖଜ୍ଜକଂ ଅଭି ଵିସେସେନ ମଧୁସକ୍କରାଦୀହି ସମ୍ମିସ୍ସଂ କତ୍ଵା ନିପ୍ଫାଦିତଂ ସୁନ୍ଦରଂ ମଧୁରନ୍ତି ସମ୍ମତଂ ଞାତଂ ଅଭିସମ୍ମତଂ ଖଜ୍ଜକଞ୍ଚ ଅଦାସିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ସେସଂ ସୁଵିଞ୍ଞେଯ୍ୟମେଵାତି।

ଖଜ୍ଜକଦାଯକତ୍ଥେରଅପଦାନଵଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୪। ଦେସପୂଜକତ୍ଥେରଅପଦାନଵଣ୍ଣନା

ଅତ୍ଥଦସ୍ସୀ ତୁ ଭଗଵାତିଆଦିକଂ ଆଯସ୍ମତୋ ଦେସପୂଜକତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅଯମ୍ପି ଥେରୋ ପୁରିମବୁଦ୍ଧେସୁ କତାଧିକାରୋ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଭଵେ ଵିଵଟ୍ଟୂପନିସ୍ସଯାନି ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ଅତ୍ଥଦସ୍ସିସ୍ସ ଭଗଵତୋ କାଲେ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ଵୁଦ୍ଧିମନ୍ଵାଯ ସଦ୍ଧୋ ପସନ୍ନୋ ବୁଦ୍ଧମାମକୋ ଧମ୍ମମାମକୋ ସଙ୍ଘମାମକୋ ଅହୋସି। ତଦା ଅତ୍ଥଦସ୍ସୀ ଭଗଵା ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘପରିଵୁତୋ ଚନ୍ଦୋ ଵିଯ ସୂରିଯୋ ଵିଯ ଚ ଆକାସେନ ଗଚ୍ଛତି। ସୋ ଉପାସକୋ ଭଗଵତୋ ଗତଦିସାଭାଗଂ ଗନ୍ଧମାଲାଦୀହି ପୂଜେନ୍ତୋ ଅଞ୍ଜଲିଂ ପଗ୍ଗଯ୍ହ ନମସ୍ସମାନୋ ଅଟ୍ଠାସି।

୧୮। ସୋ ତେନ ପୁଞ୍ଞେନ ଦେଵଲୋକେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ସଗ୍ଗସମ୍ପତ୍ତିଂ ଅନୁଭଵିତ୍ଵା ମନୁସ୍ସେସୁ ଚ ମନୁସ୍ସସମ୍ପତ୍ତିଂ ଅନୁଭଵିତ୍ଵା ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ ଏକସ୍ମିଂ କୁଲେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ଵୁଦ୍ଧିପ୍ପତ୍ତୋ ଉପଭୋଗପରିଭୋଗସମ୍ପନ୍ନୋ ସତ୍ଥୁ ଧମ୍ମଦେସନଂ ସୁତ୍ଵା ପସନ୍ନମାନସୋ ଘରାଵାସେ ଅନଲ୍ଲୀନୋ ପବ୍ବଜିତ୍ଵା ଵତ୍ତସମ୍ପନ୍ନୋ ନଚିରସ୍ସେଵ ଅରହା ହୁତ୍ଵା ଅତ୍ତନୋ ପୁବ୍ବକମ୍ମଂ ସରିତ୍ଵା ସୋମନସ୍ସଜାତୋ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ଅତ୍ଥଦସ୍ସୀ ତୁ ଭଗଵାତିଆଦିମାହ। ତଂ ହେଟ୍ଠା ଵୁତ୍ତତ୍ଥମେଵ। ଅନିଲଞ୍ଜସେତି ''ମଗ୍ଗୋ ପନ୍ଥୋ ପଥୋ ପଜ୍ଜୋ, ଅଞ୍ଜସଂ ଵଟୁମାଯନ''ନ୍ତି (ଚୂଳନି। ପାରାଯନତ୍ଥୁତିଗାଥାନିଦ୍ଦେସ ୧୦୧) ପରିଯାଯସ୍ସ ଵୁତ୍ତତ୍ତା ଅନିଲସ୍ସ ଵାତସ୍ସ ଅଞ୍ଜସଂ ଗମନମଗ୍ଗୋତି ଅନିଲଞ୍ଜସଂ, ତସ୍ମିଂ ଅନିଲଞ୍ଜସେ, ଆକାସେତି ଅତ୍ଥୋ। ସେସଂ ଉତ୍ତାନତ୍ଥମେଵାତି।

ଦେସପୂଜକତ୍ଥେରଅପଦାନଵଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୫। କଣିକାରଛତ୍ତିଯତ୍ଥେରଅପଦାନଵଣ୍ଣନା

ଵେସ୍ସଭୂନାମ ସମ୍ବୁଦ୍ଧୋତିଆଦିକଂ ଆଯସ୍ମତୋ କଣିକାରଛତ୍ତିଯତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅଯମ୍ପି ଥେରୋ ପୁରିମବୁଦ୍ଧେସୁ କତାଧିକାରୋ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଭଵେ ଵିଵଟ୍ଟୂପନିସ୍ସଯାନି ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ଵେସ୍ସଭୁସ୍ସ ଭଗଵତୋ କାଲେ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ଵିଞ୍ଞୁତଂ ପତ୍ତୋ ସଦ୍ଧାସମ୍ପନ୍ନୋ ଅହୋସି। ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ଵେସ୍ସଭୂ ଭଗଵା ଵିଵେକକାମୋ ମହାଵନଂ ପଵିସିତ୍ଵା ନିସୀଦି। ଅଥ ସୋପି ଉପାସକୋ କେନଚିଦେଵ କରଣୀଯେନ ତତ୍ଥ ଗନ୍ତ୍ଵା ଭଗଵନ୍ତଂ ଅଗ୍ଗିକ୍ଖନ୍ଧଂ ଵିଯ ଜଲମାନଂ ନିସିନ୍ନଂ ଦିସ୍ଵା ପସନ୍ନମାନସୋ କଣିକାରପୁପ୍ଫଂ ଓଚିନିତ୍ଵା ଛତ୍ତଂ କତ୍ଵା ଭଗଵତୋ ନିସିନ୍ନଟ୍ଠାନେ ଵିତାନଂ କତ୍ଵା ପୂଜେସି, ତଂ ଭଗଵତୋ ଆନୁଭାଵେନ ସତ୍ତାହଂ ଅମିଲାତଂ ହୁତ୍ଵା ତଥେଵ ଅଟ୍ଠାସି। ଭଗଵାପି ଫଲସମାପତ୍ତିଂ ନିରୋଧସମାପତ୍ତିଞ୍ଚ ସମାପଜ୍ଜିତ୍ଵା ଵିହାସି , ସୋ ତଂ ଅଚ୍ଛରିଯଂ ଦିସ୍ଵା ସୋମନସ୍ସଜାତୋ ଭଗଵନ୍ତଂ ଵନ୍ଦିତ୍ଵା ଅଞ୍ଜଲିଂ ପଗ୍ଗଯ୍ହ ଅଟ୍ଠାସି। ଭଗଵା ସମାପତ୍ତିତୋ ଵୁଟ୍ଠହିତ୍ଵା ଵିହାରମେଵ ଅଗମାସି।

୨୩। ସୋ ତେନ ପୁଞ୍ଞେନ ଦେଵମନୁସ୍ସେସୁ ସମ୍ପତ୍ତିଯୋ ଅନୁଭଵିତ୍ଵା ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ ସାଵତ୍ଥିଯଂ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ଵୁଦ୍ଧିମନ୍ଵାଯ ସଦ୍ଧାସମ୍ପନ୍ନୋ ସତ୍ଥୁ ଧମ୍ମଦେସନଂ ସୁତ୍ଵା ଘରାଵାସେ ଅନଲ୍ଲୀନୋ ପବ୍ବଜିତ୍ଵା ଵତ୍ତପଟିପତ୍ତିଯା ଜିନସାସନଂ ସୋଭେନ୍ତୋ ନଚିରସ୍ସେଵ ଅରହା ହୁତ୍ଵା ଅତ୍ତନୋ ପୁବ୍ବକମ୍ମଂ ସରିତ୍ଵା ସୋମନସ୍ସଜାତୋ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ଵେସ୍ସଭୂ ନାମ ସମ୍ବୁଦ୍ଧୋତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ଵେସ୍ସଭୂତି ଵେସ୍ସେ ଵେସ୍ସଜନେ ଭୁନାତି ଅଭିଭଵତୀତି ଵେସ୍ସଭୂ। ଅଥ ଵା ଵେସ୍ସେ ପଞ୍ଚଵିଧମାରେ ଅଭିଭୁନାତି ଅଜ୍ଝୋତ୍ଥରତୀତି ଵେସ୍ସଭୂ। ସାମଂଯେଵ ବୁଜ୍ଝିତା ସଚ୍ଚାନୀତି ସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ, ନାମେନ ଵେସ୍ସଭୂ ନାମ ସମ୍ବୁଦ୍ଧୋତି ଅତ୍ଥୋ। ଦିଵାଵିହାରାଯ ମୁନୀତି ଦିଵସ୍ସ ପକାସେତି ତଂ ତଂ ଵତ୍ଥୁଂ ପାକଟଂ କରୋତୀତି ଦିଵା। ସୂରିଯୁଗ୍ଗମନତୋ ପଟ୍ଠାଯ ଯାଵ ଅତ୍ଥଙ୍ଗମୋ, ତାଵ ପରିଚ୍ଛିନ୍ନକାଲୋ, ଵିହରଣଂ ଚତୂହି ଇରିଯାପଥେହି ପଵତ୍ତନଂ ଵିହାରୋ, ଦିଵାଯ ଵିହାରୋ ଦିଵାଵିହାରୋ, ତସ୍ସ ଦିଵାଵିହାରାଯ ଲୋକଜେଟ୍ଠୋ ନରାସଭୋ ବୁଦ୍ଧମୁନି ମହାଵନଂ ଓଗାହିତ୍ଵା ପଵିସିତ୍ଵାତି ଅତ୍ଥୋ। ସେସଂ ଉତ୍ତାନତ୍ଥମେଵାତି।

କଣିକାରଛତ୍ତିଯତ୍ଥେରଅପଦାନଵଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୬। ସପ୍ପିଦାୟକତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା

ଫୁସ୍ସୋନାମାଥ ଭଗୱାତିଆଦିକଂ ଆୟସ୍ମତୋ ସପ୍ପିଦାୟକତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅୟମ୍ପି ପୁରିମବୁଦ୍ଧେସୁ କତାଧିକାରୋ ଅନେକେସୁ ଭୱେସୁ ୱିୱଟ୍ଟୂପନିସ୍ସୟାନି ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ଫୁସ୍ସସ୍ସ ଭଗୱତୋ କାଲେ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ଅହୋସି। ତଦା ଭଗୱା ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘପରିୱୁତୋ ୱୀଥିୟଂ ଚରମାନୋ ତସ୍ସ ଉପାସକସ୍ସ ଗେହଦ୍ୱାରଂ ସମ୍ପାପୁଣି। ଅଥ ସୋ ଉପାସକୋ ଭଗୱନ୍ତଂ ଦିସ୍ୱା ପସନ୍ନମାନସୋ ୱନ୍ଦିତ୍ୱା ପତ୍ତପୂରଂ ସପ୍ପିତେଲଂ ଅଦାସି, ଭଗୱା ଅନୁମୋଦନଂ କତ୍ୱା ପକ୍କାମି। ସୋ ତେନେୱ ସୋମନସ୍ସେନ ଯାୱତାୟୁକଂ ଠତ୍ୱା ତତୋ ଚୁତୋ ତେନ ପୁଞ୍ଞେନ ଦେୱଲୋକେ ଉପ୍ପନ୍ନୋ ତତ୍ଥ ଦିବ୍ବସୁଖଂ ଅନୁଭୱିତ୍ୱା ମନୁସ୍ସେସୁ ଚ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ଉପ୍ପନ୍ନୁପ୍ପନ୍ନଭୱେ ସପ୍ପିତେଲମଧୁଫାଣିତାଦିମଧୁରାହାରସମଙ୍ଗୀ ସୁଖଂ ଅନୁଭୱିତ୍ୱା ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ ସାୱତ୍ଥିୟଂ ଏକସ୍ମିଂ କୁଲେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ୱୁଦ୍ଧିପ୍ପତ୍ତୋ ସଦ୍ଧୋ ବୁଦ୍ଧିସମ୍ପନ୍ନୋ ସତ୍ଥୁ ଧମ୍ମଦେସନଂ ସୁତ୍ୱା ପସନ୍ନମାନସୋ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ୱତ୍ତସମ୍ପନ୍ନୋ ନଚିରସ୍ସେୱ ଅରହା ଅହୋସି।

୨୮। ସୋ ଅତ୍ତନୋ ପୁବ୍ବକମ୍ମଂ ସରିତ୍ୱା ଜାତସୋମନସ୍ସୋ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ଫୁସ୍ସୋ ନାମାଥ ଭଗୱାତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ଫୁସ୍ସୋତି ଫୁସ୍ସନକ୍ଖତ୍ତଯୋଗେନ ଜାତତ୍ତା ମାତାପିତୂହି କତନାମଧେୟ୍ୟେନ ଫୁସ୍ସୋ। ଅଥ ୱା ନିବ୍ବାନଂ ଫୁସି ପସ୍ସି ସଚ୍ଛି ଅକାସୀତି ଫୁସ୍ସୋ। ଅଥ ୱା ସମତିଂସପାରମିତାସତ୍ତତିଂସବୋଧିପକ୍ଖିୟଧମ୍ମେ ସକଲେ ଚ ତେପିଟକେ ପରିୟତ୍ତିଧମ୍ମେ ଫୁସି ପସ୍ସି ଅଞ୍ଞାସୀତି ଫୁସ୍ସୋ। ଭଗ୍ଗୱା ଭଗ୍ଗୱା ଯୁତ୍ତୋତିଆଦିପୁଞ୍ଞକୋଟ୍ଠାସସମଙ୍ଗିତାୟ ଭଗୱା। ଆହୁତୀନଂ ପଟିଗ୍ଗହୋତି ଆହୁତିନୋ ୱୁଚ୍ଚନ୍ତି ପୂଜାସକ୍କାରା, ତେସଂ ଆହୁତୀନଂ ପଟିଗ୍ଗହେତୁଂ ଅରହତୀତି ଆହୁତୀନଂ ପଟିଗ୍ଗହୋ। ମହାଜନଂ ନିବ୍ବାପେନ୍ତୋ ୱୀରୋ ଫୁସ୍ସୋ ନାମ ଭଗୱା ୱୀଥିୟଂ ଅଥ ତଦା ଗଚ୍ଛତେତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ସେସଂ ପାକଟମେୱାତି।

ସପ୍ପିଦାୟକତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୭। ଯୂଥିକାପୁପ୍ଫିୟତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା

ଚନ୍ଦଭାଗାନଦୀତୀରେତିଆଦିକଂ ଆୟସ୍ମତୋ ଯୂଥିକାପୁପ୍ଫିୟତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅୟମ୍ପି ଆୟସ୍ମା ପୁରିମମୁନିନ୍ଦେସୁ କତାଧିକାରୋ ଅନେକେସୁ ଚ ଜାତିସତେସୁ ୱିୱଟ୍ଟୂପନିସ୍ସୟାନି ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ଫୁସ୍ସସ୍ସେୱ ଭଗୱତୋ କାଲେ ସୁଦ୍ଦକୁଲେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ୱୁଦ୍ଧିପ୍ପତ୍ତୋ ଚନ୍ଦଭାଗାୟ ନଦିୟା ତୀରେ କେନଚିଦେୱ କରଣୀୟେନ ଅନୁସୋତଂ ଚରମାନୋ ଫୁସ୍ସଂ ଭଗୱନ୍ତଂ ନ୍ହାୟିତୁକାମଂ ଅଗ୍ଗିକ୍ଖନ୍ଧଂ ୱିୟ ଜଲମାନଂ ଦିସ୍ୱା ସୋମନସ୍ସଜାତୋ ତତ୍ଥ ଜାତଂ ଯୂଥିକାପୁପ୍ଫଂ ଓଚିନିତ୍ୱା ଭଗୱନ୍ତଂ ପୂଜେସି। ଭଗୱା ତସ୍ସ ଅନୁମୋଦନମକାସି।

୩୩। ସୋ ତତ୍ଥ ତେନ ପୁଞ୍ଞକୋଟ୍ଠାସେନ ଦେୱମନୁସ୍ସେସୁ ସଂସରନ୍ତୋ ଉଭୟସମ୍ପତ୍ତିୟୋ ଅନୁଭୱିତ୍ୱା ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ୱୁଦ୍ଧିପ୍ପତ୍ତୋ ଭଗୱତୋ ଧମ୍ମଦେସନଂ ସୁତ୍ୱା ପସନ୍ନମାନସୋ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ୱତ୍ତପଟିପତ୍ତିୟା ସାସନଂ ସୋଭେନ୍ତୋ ନଚିରସ୍ସେୱ ଅରହା ହୁତ୍ୱା ଅତ୍ତନୋ ପୁବ୍ବକମ୍ମଂ ସରିତ୍ୱା ସୋମନସ୍ସଜାତୋ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ଚନ୍ଦଭାଗାନଦୀତୀରେତିଆଦିମାହ। ତଂ ସବ୍ବଂ ଉତ୍ତାନତ୍ଥମେୱାତି।

ଯୂଥିକାପୁପ୍ଫିୟତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୮। ଦୁସ୍ସଦାୟକତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା

ତିୱରାୟଂପୁରେ ରମ୍ମେତିଆଦିକଂ ଆୟସ୍ମତୋ ଦୁସ୍ସଦାୟକତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅୟମ୍ପାୟସ୍ମା ପୁରିମଜିନୱରେସୁ କତାଧିକାରୋ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଭୱେ ୱିୱଟ୍ଟୂପନିସ୍ସୟାନି ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ସିଦ୍ଧତ୍ଥସ୍ସ ଭଗୱତୋ କାଲେ ରାଜକୁଲେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ୱୁଦ୍ଧିପ୍ପତ୍ତକାଲେ ଯୁୱରାଜଭାୱଂ ପତ୍ୱା ପାକଟୋ ଏକଂ ଜନପଦଂ ଲଭିତ୍ୱା ତତ୍ରାଧିପତିଭୂତୋ ସକଲଜନପଦୱାସିନୋ ଦାନପିୟୱଚନଅତ୍ଥଚରିୟାସମାନତ୍ତତାସଙ୍ଖାତେହି ଚତୂହି ସଙ୍ଗହୱତ୍ଥୂହି ସଙ୍ଗଣ୍ହାତି। ତସ୍ମିଂ ସମୟେ ସିଦ୍ଧତ୍ଥୋ ଭଗୱା ତଂ ଜନପଦଂ ସମ୍ପାପୁଣି। ଅଥ ସୋ ଯୁୱରାଜା ପଣ୍ଣାକାରଂ ଲଭିତ୍ୱା ତତ୍ଥ ସୁଖୁମୱତ୍ଥେନ ଭଗୱନ୍ତଂ ପୂଜେସି। ଭଗୱା ତଂ ୱତ୍ଥଂ ହତ୍ଥେନ ପରାମସିତ୍ୱା ଆକାସଂ ପକ୍ଖନ୍ଦି। ତମ୍ପି ୱତ୍ଥଂ ଭଗୱନ୍ତମେୱ ଅନୁବନ୍ଧି। ଅଥ ସୋ ଯୁୱରାଜା ତଂ ଅଚ୍ଛରିୟଂ ଦିସ୍ୱା ଅତୀୱ ପସନ୍ନୋ ଅଞ୍ଜଲିଂ ପଗ୍ଗୟ୍ହ ଅଟ୍ଠାସି। ଭଗୱତୋ ସମ୍ପତ୍ତସମ୍ପତ୍ତଟ୍ଠାନେ ସବ୍ବେ ଜନା ତଂ ଅଚ୍ଛରିୟଂ ଦିସ୍ୱା ଅଚ୍ଛରିୟବ୍ଭୁତଚିତ୍ତା ଅଞ୍ଜଲିଂ ପଗ୍ଗୟ୍ହ ଅଟ୍ଠଂସୁ। ଭଗୱା ୱିହାରମେୱ ଅଗମାସି। ଯୁୱରାଜା ତେନେୱ କୁସଲକମ୍ମେନ ତତୋ ଚୁତୋ ଦେୱଲୋକେ ଉପ୍ପନ୍ନୋ ତତ୍ଥ ଦିବ୍ବସମ୍ପତ୍ତିଂ ଅନୁଭୱିତ୍ୱା ମନୁସ୍ସେସୁ ଚକ୍କୱତ୍ତିଆଦିସମ୍ପତ୍ତିୟୋ ଅନୁଭୱିତ୍ୱା ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ ୱିଭୱସମ୍ପନ୍ନେ ଏକସ୍ମିଂ କୁଲେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ୱିଞ୍ଞୁତଂ ପତ୍ତୋ ଘରାୱାସଂ ସଣ୍ଠପେତ୍ୱା ରତନତ୍ତୟେ ପସନ୍ନୋ ଭଗୱତୋ ଧମ୍ମଦେସନଂ ସୁତ୍ୱା ପଟିଲଦ୍ଧସଦ୍ଧୋ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ୱାୟମନ୍ତୋ ନଚିରସ୍ସେୱ ଅରହା ଅହୋସି।

୩୮। ସୋ ଏକଦିଵସଂ ଅତ୍ତନୋ ପୁବ୍ବକମ୍ମଂ ସରିତ୍ଵା ସୋମନସ୍ସଜାତୋ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ତିଵରାୟଂ ପୁରେ ରଜ୍ଜେତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ତିଵରନାମକେ ନଗରେ ରମଣୀୟେ ଅହଂ ରାଜପୁତ୍ତୋ ହୁତ୍ଵା ସିଦ୍ଧତ୍ଥଂ ଭଗଵନ୍ତଂ ଵତ୍ଥେନ ପୂଜେସିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ସେସଂ ସୁଵିଞ୍ଞେୟ୍ୟମେଵାତି।

ଦୁସ୍ସଦାୟକତ୍ଥେରଅପଦାନଵଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୯। ସମାଦପକତ୍ଥେରଅପଦାନଵଣ୍ଣନା

ନଗରେ ବନ୍ଧୁମତିଯାତିଆଦିକଂ ଆୟସ୍ମତୋ ସମାଦପକତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅୟମ୍ପି ଥେରୋ ପୁରିମବୁଦ୍ଧାନଂ ସନ୍ତିକେ କତକୁସଲସମ୍ଭାରୋ ଅନେକେସୁ ଭଵେସୁ ଵିଵଟ୍ଟୂପନିସ୍ସୟାନି ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ଵିପସ୍ସିସ୍ସ ଭଗଵତୋ କାଲେ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ଵୁଦ୍ଧିମନ୍ଵାୟ ଘରାଵାସଂ ସଣ୍ଠପେତ୍ଵା ପୁଞ୍ଞାନି କରୋନ୍ତୋ ଵସମାନୋ ସଦ୍ଧୋ ପସନ୍ନୋ ବହୂ ଉପାସକେ ସନ୍ନିପାତେତ୍ଵା ଗଣଜେଟ୍ଠକୋ ହୁତ୍ଵା ''ମାଳକଂ କରିସ୍ସାମା''ତି ତେ ସବ୍ବେ ସମାଦପେତ୍ଵା ଏକଂ ମାଳକଂ ସମଂ କାରେତ୍ଵା ପଣ୍ଡରପୁଲିନଂ ଓକିରିତ୍ଵା ଭଗଵତୋ ନିୟ୍ୟାଦେସି। ସୋ ତେନ ପୁଞ୍ଞେନ ଦେଵଲୋକେ ଉପ୍ପନ୍ନୋ ଛ କାମାଵଚରସମ୍ପତ୍ତିୟୋ ଅନୁଭଵିତ୍ଵା ମନୁସ୍ସେସୁ ଚ ଚକ୍କଵତ୍ତିଆଦିସମ୍ପତ୍ତିୟୋ ଅନୁଭଵିତ୍ଵା ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ଵିଞ୍ଞୁତଂ ପତ୍ତୋ ଭଗଵତି ପସନ୍ନୋ ଧମ୍ମଂ ସୁତ୍ଵା ପସନ୍ନମାନସୋ ସଦ୍ଧାଜାତୋ ପବ୍ବଜିତ୍ଵା ସୀଲସମ୍ପନ୍ନୋ ଵତ୍ତସମ୍ପନ୍ନୋ ନଚିରସ୍ସେଵ ଅରହତ୍ତଂ ପାପୁଣି।

୪୪। ସୋ ଅପରଭାଗେ ଅତ୍ତନୋ କତକୁସଲଂ ସରିତ୍ଵା ସଞ୍ଜାତସୋମନସ୍ସୋ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ନଗରେ ବନ୍ଧୁମତିଯାତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ବନ୍ଧନ୍ତି ଞାତିଗୋତ୍ତାଦିଵସେନ ଏକସମ୍ବନ୍ଧା ହୋନ୍ତି ସକଲନଗରଵାସିନୋତି ବନ୍ଧୂ, ବନ୍ଧୂ ଏତସ୍ମିଂ ଵିଜ୍ଜନ୍ତୀତି ବନ୍ଧୁମତୀ, ତସ୍ସା ବନ୍ଧୁମତିଯା ନାମ ନଗରେ ମହାପୂଗଗଣୋ ଉପାସକସମୂହୋ ଅହୋସୀତି ଅତ୍ଥୋ। ମାଳଅଂ କସ୍ସାମ ସଙ୍ଘସ୍ସାତି ଏତ୍ଥ ମାତି ଗଣ୍ହାତି ସମ୍ପତ୍ତସମ୍ପତ୍ତଜନାନଂ ଚିତ୍ତନ୍ତି ମାଳଅଂ, ଅଥ ଵା ସମ୍ପତ୍ତୟତିଗଣାନଂ ଚିତ୍ତସ୍ସ ଵିଵେକକରଣେ ଅଲନ୍ତି ମାଳଅଂ, ମାଳଅମେଵ ମାଳକଂ, ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘସ୍ସ ଫାସୁଵିହାରତ୍ଥାୟ ମାଳକଂ କରିସ୍ସାମାତି ଅତ୍ଥୋ। ସେସଂ ପାକଟମେଵାତି।

ସମାଦପକତ୍ଥେରଅପଦାନଵଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୧୦। ପଞ୍ଚଙ୍ଗୁଲିୟତ୍ଥେରଅପଦାନଵଣ୍ଣନା

ତିସ୍ସୋନାମାସି ଭଗଵାତିଆଦିକଂ ଆୟସ୍ମତୋ ପଞ୍ଚଙ୍ଗୁଲିୟତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅୟମ୍ପି ପୁରିମବୁଦ୍ଧେସୁ କତାଧିକାରୋ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଭଵେ ଵିଵଟ୍ଟୂପନିସ୍ସୟାନି ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ତିସ୍ସସ୍ସ ଭଗଵତୋ କାଲେ ଏକସ୍ମିଂ କୁଲେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ଵୁଦ୍ଧିମନ୍ଵାୟ ଘରାଵାସଂ ସଣ୍ଠପେତ୍ଵା ଵିଭଵସମ୍ପନ୍ନୋ ସଦ୍ଧୋ ପସନ୍ନୋ ଵୀଥିତୋ ଵିହାରଂ ପଟିପନ୍ନଂ ଭଗଵନ୍ତଂ ଦିସ୍ଵା ଜାତିସୁମନାଦିଅନେକାନି ସୁଗନ୍ଧପୁପ୍ଫାନି ଚନ୍ଦନାଦୀନି ଚ ଵିଲେପନାନି ଗାହାପେତ୍ଵା ଵିହାରଂ ଗତୋ ପୁପ୍ଫେହି ଭଗଵନ୍ତଂ ପୂଜେତ୍ଵା ଵିଲେପନେହି ଭଗଵତୋ ସରୀରେ ପଞ୍ଚଙ୍ଗୁଲିକଂ କତ୍ଵା ଵନ୍ଦିତ୍ଵା ପକ୍କାମି।

୫୦। ସୋ ତେନ ପୁଞ୍ଞେନ ଦେଵମନୁସ୍ସେସୁ ଉଭୟସମ୍ପତ୍ତିୟୋ ଅନୁଭଵିତ୍ଵା ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ ଵିଭଵସମ୍ପନ୍ନେ ଏକସ୍ମିଂ କୁଲେ ନିବ୍ବତ୍ତିତ୍ଵା ଵୁଦ୍ଧିମନ୍ଵାୟ ସତ୍ଥୁ ଧମ୍ମଦେସନଂ ସୁତ୍ଵା ପସନ୍ନମାନସୋ ପବ୍ବଜିତ୍ଵା ଵିପସ୍ସନଂ ଵଡ୍ଢେତ୍ଵା ନଚିରସ୍ସେଵ ଅରହା ହୁତ୍ଵା ପୁବ୍ବକମ୍ମଂ ସରନ୍ତୋ ପଚ୍ଚକ୍ଖତୋ ଞତ୍ଵା ''ଇମଂ ନାମ କୁସଲକମ୍ମଂ କତ୍ଵା ଇଦିସଂ ଲୋକୁତ୍ତରସମ୍ପତ୍ତିଂ ପତ୍ତୋମ୍ହୀ''ତି ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ତିସ୍ସୋ ନାମାସି ଭଗଵାତିଆଦିମାହ। ତଂ ସବ୍ବଂ ଉତ୍ତାନତ୍ଥମେଵାତି।

ପଞ୍ଚଙ୍ଗୁଲିୟତ୍ଥେରଅପଦାନଵଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

ସତ୍ତରସମଵଗ୍ଗଵଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

୧୮। କୁମୁଦୱଗ୍ଗୋ

୧। କୁମୁଦମାଲିୟତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା

ପବ୍ବତେହିମୱନ୍ତମ୍ହୀତିଆଦିକଂ ଆୟସ୍ମତୋ କୁମୁଦମାଲିୟତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅୟମ୍ପି ଥେରୋ ପୁରିମବୁଦ୍ଧେସୁ କତାଧିକାରୋ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଭୱେ ୱିୱଟ୍ଟୂପନିସ୍ସୟାନି ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ଅତ୍ଥଦସ୍ସିସ୍ସ ଭଗୱତୋ କାଲେ ହିମୱନ୍ତପବ୍ବତସମୀପେ ଜାତସ୍ସରସ୍ସ ଆସନ୍ନେ ରକ୍ଖସୋ ହୁତ୍ୱା ନିବ୍ବତ୍ତୋ ଅତ୍ଥଦସ୍ସିଂ ଭଗୱନ୍ତଂ ତତ୍ଥ ଉପଗତଂ ଦିସ୍ୱା ପସନ୍ନମାନସୋ କୁମୁଦପୁପ୍ଫାନି ଓଚିନିତ୍ୱା ଭଗୱନ୍ତଂ ପୂଜେସି। ଭଗୱା ଅନୁମୋଦନଂ କତ୍ୱା ପକ୍କାମି।

୧। ସୋ ତେନ ପୁଞ୍ଞେନ ତତୋ ଚୱିତ୍ୱା ଦେୱଲୋକଂ ଉପପନ୍ନୋ ଛ କାମାୱଚରସମ୍ପତ୍ତିୟୋ ଅନୁଭୱିତ୍ୱା ମନୁସ୍ସେସୁ ଚ ଚକ୍କୱତ୍ତିଆଦିସମ୍ପତ୍ତିୟୋ ଅନୁଭୱିତ୍ୱା ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ୱୁଦ୍ଧିପ୍ପତ୍ତୋ ରତନତ୍ତୟେ ପସନ୍ନୋ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ୱାୟମନ୍ତୋ ବ୍ରହ୍ମଚରିୟପରିୟୋସାନଂ ଅରହତ୍ତଂ ପତ୍ୱା ଅତ୍ତନୋ ପୁବ୍ବକମ୍ମଂ ସରିତ୍ୱା ସୋମନସ୍ସଜାତୋ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ପବ୍ବତେ ହିମୱନ୍ତମ୍ହୀତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ତତ୍ଥଜୋ ରକ୍ଖସୋ ଆସିନ୍ତି ତସ୍ମିଂ ଜାତସ୍ସରସମୀପେ ଜାତୋ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ରକ୍ଖସୋ ପରରୁଧିରମଂସଖାଦକୋ ନିଦ୍ଦୟୋ ଘୋରରୂପୋ ଭୟାନକସଭାୱୋ ମହାବଲୋ ମହାଥାମୋ କକ୍ଖଳୋ ୟକ୍ଖୋ ଆସିଂ ଅହୋସିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

କୁମୁଦଂପୁପ୍ଫତେ ତତ୍ଥାତି ତସ୍ମିଂ ମହାସରେ ସୂରିୟରଂସିୟା ଅଭାୱେ ସତି ସାୟନ୍ହେ ମକୁଳିତଂ କୁଞ୍ଚିତାକାରେନ ନିପ୍ପଭଂ ଅୱଣ୍ଣଂ ହୋତୀତି ‘‘କୁମୁଦ’’ନ୍ତି ଲଦ୍ଧନାମଂ ପୁପ୍ଫଂ ପୁପ୍ଫତେ ୱିକସତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଚକ୍କମତ୍ତାନି ଜାୟରେତି ତାନି ପୁପ୍ଫାନି ରଥଚକ୍କପମାଣାନି ହୁତ୍ୱା ଜାୟନ୍ତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ସେସଂ ସୁୱିଞ୍ଞେୟ୍ୟମେୱାତି।

କୁମୁଦମାଲିୟତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୨। ନିସ୍ସେଣିଦାୟକତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା

କୋଣ୍ଡଞ୍ଞସ୍ସଭଗୱତୋତିଆଦିକଂ ଆୟସ୍ମତୋ ନିସ୍ସେଣିଦାୟକତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅୟମ୍ପି ପୁରିମଜିନୱରେସୁ କତାଧିକାରୋ ଅନେକାସୁ ଜାତୀସୁ ୱିୱଟ୍ଟୂପନିସ୍ସୟାନି ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ କୋଣ୍ଡଞ୍ଞସ୍ସ ଭଗୱତୋ କାଲେ ୱଡ୍ଢକିକୁଲେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ସଦ୍ଧୋ ପସନ୍ନୋ ଭଗୱତୋ ଧମ୍ମଦେସନଂ ସୁତ୍ୱା ପସନ୍ନମାନସୋ ଭଗୱତୋ ୱସନପାସାଦସ୍ସାରୋହନତ୍ଥାୟ ସାରକଟ୍ଠମୟଂ ନିସ୍ସେଣିଂ କତ୍ୱା ଉସ୍ସାପେତ୍ୱା ଠପେସି। ଭଗୱା ତସ୍ସ ପସାଦସଂୱଡ୍ଢନତ୍ଥାୟ ପସ୍ସନ୍ତସ୍ସେୱ ଉପରିପାସାଦଂ ଆରୁହି। ସୋ ଅତୀୱ ପସନ୍ନୋ ତେନେୱ ପୀତିସୋମନସ୍ସେନ କାଲଂ କତ୍ୱା ଦେୱଲୋକେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ତତ୍ଥ ଦିବ୍ବସମ୍ପତ୍ତିଂ ଅନୁଭୱିତ୍ୱା ମନୁସ୍ସେସୁ ଜାୟମାନୋ ନିସ୍ସେଣିଦାନନିସ୍ସନ୍ଦେନ ଉଚ୍ଚକୁଲେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ମନୁସ୍ସସୁଖଂ ଅନୁଭୱିତ୍ୱା ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ ଏକସ୍ମିଂ କୁଲେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ସତ୍ଥୁ ଧମ୍ମଦେସନଂ ସୁତ୍ୱା ସଦ୍ଧାଜାତୋ ପବ୍ବଜିତୋ ନଚିରସ୍ସେୱ ଅରହା ଅହୋସି।

୯। ସୋ ଅତ୍ତନୋ ପୁବ୍ବକମ୍ମଂ ସରିତ୍ୱା ସୋମନସ୍ସଜାତୋ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ କୋଣ୍ଡଞ୍ଞସ୍ସ ଭଗୱତୋତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ କୋଣ୍ଡଞ୍ଞସ୍ସାତି କୁଚ୍ଛିତୋ ହୁତ୍ୱା ଡେତି ପୱତ୍ତତୀତି କୋଣ୍ଡୋ, ଲାମକସତ୍ତୋ, କୋଣ୍ଡତୋ ଅଞ୍ଞୋତି କୋଣ୍ଡଞ୍ଞୋ, ଅଲାମକୋ ଉତ୍ତମପୁରିସୋତି ଅତ୍ଥୋ। ଅଥ ୱା ବ୍ରାହ୍ମଣଗୋତ୍ତେସୁ କୋଣ୍ଡଞ୍ଞଗୋତ୍ତେ ଉପ୍ପନ୍ନତ୍ତା ‘‘କୋଣ୍ଡଞ୍ଞୋ’’ତି ଗୋତ୍ତୱସେନ ତସ୍ସ ନାମଂ, ତସ୍ସ କୋଣ୍ଡଞ୍ଞସ୍ସ। ସେସଂ ପାକଟମେୱାତି।

ନିସ୍ସେଣିଦାୟକତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୩। ରତ୍ତିପୁପ୍ଫିୟତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା

ମିଗଲୁଦ୍ଦୋପୁରେ ଆସିନ୍ତିଆଦିକଂ ଆୟସ୍ମତୋ ରତ୍ତିପୁପ୍ଫିୟତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅୟମ୍ପି ପୁରିମବୁଦ୍ଧେସୁ କତାଧିକାରୋ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଭୱେ ୱିୱଟ୍ଟୂପନିସ୍ସୟାନି ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ୱିପସ୍ସିସ୍ସ ଭଗୱତୋ କାଲେ ନେସାଦକୁଲେ ଉପ୍ପନ୍ନୋ ମିଗୱଧାୟ ଅରଞ୍ଞେ ୱିଚରମାନୋ ତସ୍ସ କାରୁଞ୍ଞେନ ଅରଞ୍ଞେ ଚରମାନଂ ୱିପସ୍ସିଂ ଭଗୱନ୍ତଂ ଦିସ୍ୱା ପସନ୍ନମାନସୋ ପୁପ୍ଫିତଂ ରତ୍ତିକଂ ନାମ ପୁପ୍ଫଂ କୁଟଜପୁପ୍ଫଞ୍ଚ ସହ ୱଣ୍ଟେନ ଓଚିନିତ୍ୱା ସୋମନସ୍ସଚିତ୍ତେନ ପୂଜେସି। ଭଗୱା ଅନୁମୋଦନଂ କତ୍ୱା ପକ୍କାମି।

୧୩। ସୋ ତେନେଵ ପୁଞ୍ଞେନ ଦେଵମନୁସ୍ସେସୁ ସଂସରନ୍ତୋ ଉଭୟସମ୍ପତ୍ତିୟୋ ଅନୁଭଵିତ୍ଵା ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ଵିଞ୍ଞୁତଂ ପତ୍ତୋ ରତନତ୍ତଯେ ପସନ୍ନୋ ସତ୍ଥୁ ଧମ୍ମଦେସନଂ ସୁତ୍ଵା କାମେସୁ ଆଦୀନଵଂ ଦିସ୍ଵା ପବ୍ବଜିତ୍ଵା ନଚିରସ୍ସେଵ ଅରହତ୍ତଂ ପତ୍ତୋ ଅତ୍ତନୋ ପୁବ୍ବକମ୍ମଂ ସରିତ୍ଵା ‘‘ନେସାଦଭୂତେନ ମଯା କତକୁସଲଂ ସୁନ୍ଦର’’ନ୍ତି ସୋମନସ୍ସଜାତୋ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ମିଗଲୁଦ୍ଦୋ ପୁରେ ଆସିନ୍ତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ମିଗାନଂ ଲୁଦ୍ଦୋ ସାହସିକୋ ମାରକୋତି ମିଗଲୁଦ୍ଦୋ, ମିଗେସୁ ଵା ଲୁଦ୍ଦୋ ଲୋଭୀତି ମିଗଲୁଦ୍ଦୋ, ନେସାଦୋ ଆସିଂ ପୁରେତି ଅତ୍ଥୋ।

୧୪।ରତ୍ତିକଂ ପୁପ୍ଫିତଂ ଦିସ୍ଵାତି ପଦୁମପୁପ୍ଫାଦୀନି ଅନେକାନି ପୁପ୍ଫାନି ସୂରିୟରଂସିସମ୍ଫସ୍ସେନ ଦିଵା ପୁପ୍ଫନ୍ତି ରତ୍ତିୟଂ ମକୁଳିତାନି ହୋନ୍ତି। ଜାତିସୁମନମଲ୍ଲିକାଦୀନି ଅନେକାନି ପୁପ୍ଫାନି ପନ ରତ୍ତିୟଂ ପୁପ୍ଫନ୍ତି ନୋ ଦିଵା। ତସ୍ମା ରତ୍ତିୟଂ ପୁପ୍ଫନତୋ ରତ୍ତିପୁପ୍ଫନାମକାନି ଅନେକାନି ସୁଗନ୍ଧପୁପ୍ଫାନି ଚ କୁଟଜପୁପ୍ଫାନି ଚ ଗହେତ୍ଵା ପୂଜେସିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ସେସଂ ଉତ୍ତାନତ୍ଥମେଵାତି।

ରତ୍ତିପୁପ୍ଫିୟତ୍ଥେରଅପଦାନଵଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୪। ଉଦପାନଦାୟକତ୍ଥେରଅପଦାନଵଣ୍ଣନା

ଵିପସ୍ସିନୋ ଭଗଵତୋତିଆଦିକଂ ଆୟସ୍ମତୋ ଉଦପାନଦାୟକତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅୟମ୍ପି ଥେରୋ ପୁରିମମୁନିଵରେସୁ କତାଧିକାରୋ ଅନେକେସୁ ଭଵେସୁ କତପୁଞ୍ଞସଞ୍ଚୟୋ ଵିପସ୍ସିସ୍ସ ଭଗଵତୋ କାଲେ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ଵୁଦ୍ଧିପ୍ପତ୍ତୋ ‘‘ପାନୀୟଦାନଂ ମୟା ଦାତବ୍ବଂ, ତଞ୍ଚ ନିରନ୍ତରଂ କତ୍ଵା ପଵତ୍ତେତୁଂ ଵଟ୍ଟତୀ’’ତି ଚିନ୍ତେତ୍ଵା ଏକଂ କୂପଂ ଖନାପେତ୍ଵା ଉଦକସମ୍ପତ୍ତକାଲେ ଇଟ୍ଠକାହି ଚିନାପେତ୍ଵା ଥିରଂ କତ୍ଵା ତତ୍ଥ ଉଟ୍ଠିତେନ ଉଦକେନ ପୁଣ୍ଣଂ ତଂ ଉଦପାନଂ ଵିପସ୍ସିସ୍ସ ଭଗଵତୋ ନିୟ୍ୟାଦେସି। ଭଗଵା ପାନୀୟଦାନାନିସଂସଦୀପକଂ ଅନୁମୋଦନଂ ଅକାସି । ସୋ ତେନ ପୁଞ୍ଞେନ ଦେଵମନୁସ୍ସେସୁ ସଂସରନ୍ତୋ ନିବ୍ବତ୍ତନିବ୍ବତ୍ତଟ୍ଠାନେ ପୋକ୍ଖରଣୀଉଦପାନପାନୀୟାଦିସମ୍ପନ୍ନୋ ସୁଖମନୁଭଵିତ୍ଵା ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ ଏକସ୍ମିଂ କୁଲେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ଵୁଦ୍ଧିମନ୍ଵାୟ ସଦ୍ଧୋ ପସନ୍ନୋ ପବ୍ବଜିତ୍ଵା ନଚିରସ୍ସେଵ ଅରହା ଅହୋସି।

୧୮। ସୋ ଅପରଭାଗେ ଅତ୍ତନୋ ପୁବ୍ବକମ୍ମଂ ସରିତ୍ଵା ସୋମନସ୍ସଜାତୋ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ଵିପସ୍ସିନୋ ଭଗଵତୋତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ଉଦପାନୋ କତୋ ମଯାତି ଉଦକଂ ପିଵନ୍ତି ଏତ୍ଥାତି ଉଦପାନୋ, କୂପପୋକ୍ଖରଣୀତଳାକାନମେତଂ ଅଧିଵଚନଂ। ସୋ ଉଦପାନୋ କୂପୋ ଵିପସ୍ସିସ୍ସ ଭଗଵତୋ ଅତ୍ଥାୟ କତୋ ଖନିତୋତି ଅତ୍ଥୋ। ସେସଂ ଉତ୍ତାନତ୍ଥମେଵାତି।

ଉଦପାନଦାୟକତ୍ଥେରଅପଦାନଵଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୫। ସୀହାସନଦାୟକତ୍ଥେରଅପଦାନଵଣ୍ଣନା

ନିବ୍ବୁତେଲୋକନାଥମ୍ହୀତିଆଦିକଂ ଆୟସ୍ମତୋ ସୀହାସନଦାୟକତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅୟମ୍ପି ପୁରିମବୁଦ୍ଧେସୁ କତାଧିକାରୋ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଭଵେ ନିବ୍ବାନାଧିଗମତ୍ଥାୟ କତପୁଞ୍ଞୂପଚୟୋ ପଦୁମୁତ୍ତରସ୍ସ ଭଗଵତୋ କାଲେ ଗହପତିକୁଲେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ଵିଞ୍ଞୁତଂ ପତ୍ତୋ ସତ୍ଥୁ ଧମ୍ମଦେସନଂ ସୁତ୍ଵା ରତନତ୍ତଯେ ପସନ୍ନୋ ତସ୍ମିଂ ଭଗଵତି ପରିନିବ୍ବୁତେ ସତ୍ତହି ରତନେହି ଖଚିତଂ ସୀହାସନଂ କାରାପେତ୍ଵା ବୋଧିରୁକ୍ଖଂ ପୂଜେସି, ବହୂହି ମାଲାଗନ୍ଧଧୂପେହି ଚ ପୂଜେସି।

୨୧। ସୋ ତେନ ପୁଞ୍ଞେନ ଦେଵମନୁସ୍ସେସୁ ସଂସରନ୍ତୋ ଉଭୟସମ୍ପତ୍ତିୟୋ ଅନୁଭଵିତ୍ଵା ସବ୍ବତ୍ଥ ପୂଜିତୋ ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ ସାଵତ୍ଥିୟଂ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ଵୁଦ୍ଧିପ୍ପତ୍ତୋ ଘରାଵାସଂ ଵସନ୍ତୋ ସତ୍ଥୁ ଧମ୍ମଦେସନଂ ସୁତ୍ଵା ପସନ୍ନମାନସୋ ଞାତିଵଗ୍ଗଂ ପହାୟ ପବ୍ବଜିତୋ ନଚିରସ୍ସେଵ ଅରହା ହୁତ୍ଵା ପୁବ୍ବୂପଚିତକୁସଲସମ୍ଭାରଂ ସରିତ୍ଵା ସଞ୍ଜାତସୋମନସ୍ସୋ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ନିବ୍ବୁତେ ଲୋକନାଥମ୍ହୀତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ସୀହାସନମଦାସହନ୍ତି ସୀହରୂପେହିରଞ୍ଜତସୁଵଣ୍ଣରତନେହି ଖଚିତଂ ଆସନଂ ସୀହାସନଂ, ସୀହସ୍ସ ଵା ଅଭୀତସ୍ସ ଭଗଵତୋ ନିସିନ୍ନାରହଂ, ସୀହଂ ଵା ସେଟ୍ଠଂ ଉତ୍ତମଂ ଆସନନ୍ତି ସୀହାସନଂ, ତଂ ଅହଂ ଅଦାସିଂ, ବୋଧିରୁକ୍ଖଂ ପୂଜେସିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ସେସଂ ସୁଵିଞ୍ଞେୟ୍ୟମେଵାତି।

ସୀହାସନଦାୟକତ୍ଥେରଅପଦାନଵଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୬। ମଗ୍ଗଦତ୍ତିକତ୍ଥେରଅପଦାନଵଣ୍ଣନା

ଅନୋମଦସ୍ସୀ ଭଗୱାତିଆଦିକଂ ଆୟସ୍ମତୋ ମଗ୍ଗଦତ୍ତିକତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅୟମ୍ପାୟସ୍ମା ପୁରିମବୁଦ୍ଧେସୁ କତାଧିକାରୋ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଭୱେ ୱିୱଟ୍ଟୂପନିସ୍ସୟାନି ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ଅନୋମଦସ୍ସିସ୍ସ ଭଗୱତୋ କାଲେ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ୱୁଦ୍ଧିମନ୍ୱାୟ ଘରାୱାସଂ ସଣ୍ଠପେତ୍ୱା ୱସନ୍ତୋ ଅନୋମଦସ୍ସିଂ ଭଗୱନ୍ତଂ ଆକାସେ ଚଙ୍କମନ୍ତଂ ପାଦୁଦ୍ଧାରେ ପାଦୁଦ୍ଧାରଚଙ୍କମନଟ୍ଠାନେ ପୁପ୍ଫାନଂ ୱିକିରଣଂ ଅଚ୍ଛରିୟଞ୍ଚ ଦିସ୍ୱା ପସନ୍ନମାନସୋ ପୁପ୍ଫାନି ଆକାସେ ଉକ୍ଖିପି, ତାନି ୱିତାନଂ ହୁତ୍ୱା ଅଟ୍ଠଂସୁ।

୨୬। ସୋ ତେନ ପୁଞ୍ଞେନ ସୁଗତୀସୁୟେୱ ସଂସରନ୍ତୋ ସବ୍ବତ୍ଥ ପୂଜିତୋ ସୁଖଂ ଅନୁଭୱିତ୍ୱା ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ ଏକସ୍ମିଂ କୁଲେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ କମେନ ୟୋବ୍ବଞ୍ଞଂ ପାପୁଣିତ୍ୱା ସଦ୍ଧାଜାତୋ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ୱତ୍ତସମ୍ପନ୍ନୋ ନଚିରସ୍ସେୱ ଅରହତ୍ତଂ ପତ୍ତୋ ଚଙ୍କମନସ୍ସ ପୂଜିତତ୍ତା ମଗ୍ଗଦତ୍ତିକତ୍ଥେରୋତି ପାକଟୋ। ସୋ ପୁବ୍ବକମ୍ମଂ ସରିତ୍ୱା ସୋମନସ୍ସଜାତୋ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ଅନୋମଦସ୍ସୀ ଭଗୱାତିଆଦିମାହ। ଦିଟ୍ଠଧମ୍ମସୁଖତ୍ଥାୟାତି ଇମସ୍ମିଂ ଅତ୍ତଭାୱେ ଚଙ୍କମନେନ ସରୀରସଲ୍ଲହୁକାଦିସୁଖଂ ପଟିଚ୍ଚାତି ଅତ୍ଥୋ। ଅବ୍ଭୋକାସମ୍ହି ଚଙ୍କମୀତି ଅବ୍ଭୋକାସେ ଅଙ୍ଗଣଟ୍ଠାନେ ଚଙ୍କମି, ପଦୱିକ୍ଖେପଂ ପଦସଞ୍ଚାରଂ ଅକାସୀତି ଅତ୍ଥୋ।

ଉଦ୍ଧଟେ ପାଦେ ପୁପ୍ଫାନୀତି ଚଙ୍କମନ୍ତେନ ପାଦେ ଉଦ୍ଧଟେ ପଦୁମୁପ୍ପଲାଦୀନି ପୁପ୍ଫାନି ପଥୱିତୋ ଉଗ୍ଗନ୍ତ୍ୱା ଚଙ୍କମେ ୱିକିରିଂସୂତି ଅତ୍ଥୋ। ସୋଭଂ ମୁଦ୍ଧନି ତିଟ୍ଠରେତି ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ମୁଦ୍ଧନି ସୀସେ ସୋଭୟମାନା ତାନି ତିଟ୍ଠନ୍ତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ସେସଂ ସୁୱିଞ୍ଞେୟ୍ୟମେୱାତି।

ମଗ୍ଗଦତ୍ତିକତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୭। ଏକଦୀପିୟତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା

ପଦୁମୁତ୍ତରସ୍ସ ମୁନିନୋତିଆଦିକଂ ଆୟସ୍ମତୋ ଏକଦୀପିୟତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅୟମ୍ପାୟସ୍ମା ପୁରିମଜିନସେଟ୍ଠେସୁ କତକୁସଲସମ୍ଭାରୋ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଭୱେ ୱିୱଟ୍ଟୂପନିସ୍ସୟାନି ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ପଦୁମୁତ୍ତରସ୍ସ ଭଗୱତୋ କାଲେ ଗହପତିକୁଲେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ୱୁଦ୍ଧିପ୍ପତ୍ତୋ ସଦ୍ଧୋ ପସନ୍ନୋ ଭଗୱତୋ ସଲଲମହାବୋଧିମ୍ହି ଏକପଦୀପଂ ପୂଜେସି, ଥାୱରଂ କତ୍ୱା ନିଚ୍ଚମେକପଦୀପପୂଜନତ୍ଥାୟ ତେଲୱଟ୍ଟଂ ପଟ୍ଠପେସି। ସୋ ତେନ ପୁଞ୍ଞେନ ଦେୱମନୁସ୍ସେସୁ ସଂସରନ୍ତୋ ସବ୍ବତ୍ଥ ଜଲମାନୋ ପସନ୍ନଚକ୍ଖୁକୋ ଉଭୟସୁଖମନୁଭୱିତ୍ୱା ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ ସାୱତ୍ଥିୟଂ ୱିଭୱସମ୍ପନ୍ନେ ଏକସ୍ମିଂ କୁଲେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ୱିଞ୍ଞୁତଂ ପତ୍ତୋ ରତନତ୍ତୟେ ପସନ୍ନୋ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ନଚିରସ୍ସେୱ ଅରହତ୍ତଂ ପତ୍ତୋ ଦୀପପୂଜାୟ ଲଦ୍ଧୱିସେସାଧିଗମତ୍ତା ଏକଦୀପିୟତ୍ଥେରୋତି ପାକଟୋ।

୩୦। ସୋ ଅପରଭାଗେ ଅତ୍ତନୋ ପୁବ୍ବକମ୍ମଂ ସରିତ୍ୱା ସୋମନସ୍ସଜାତୋ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ପଦୁମୁତ୍ତରସ୍ସ ମୁନିନୋତିଆଦିମାହ। ତଂ ସବ୍ବଂ ଉତ୍ତାନତ୍ଥମେୱାତି।

ଏକଦୀପିୟତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୮। ମଣିପୂଜକତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା

ଓରେନହିମୱନ୍ତସ୍ସାତିଆଦିକଂ ଆୟସ୍ମତୋ ମଣିପୂଜକତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅୟମ୍ପି ଥେରୋ ପୁରିମବୁଦ୍ଧେସୁ କତାଧିକାରୋ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଭୱେ ୱିୱଟ୍ଟୂପନିସ୍ସୟାନି ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ପଦୁମୁତ୍ତରସ୍ସ ଭଗୱତୋ କାଲେ ଏକସ୍ମିଂ କୁଲେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ଘରାୱାସଂ ସଣ୍ଠପେତ୍ୱା ତତ୍ଥାଦୀନୱଂ ଦିସ୍ୱା ଘରାୱାସଂ ପହାୟ ତାପସପବ୍ବଜ୍ଜଂ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ହିମୱନ୍ତଓରଭାଗେ ଏକିସ୍ସା ନଦିୟା ସମୀପେ ପଣ୍ଣସାଲଂ କାରେତ୍ୱା ୱସନ୍ତୋ ୱିୱେକକାମତାୟ ତସ୍ସାନୁକମ୍ପାୟ ଚ ତତ୍ଥ ଉପଗତଂ ପଦୁମୁତ୍ତରଂ ଭଗୱନ୍ତଂ ଦିସ୍ୱା ପସନ୍ନମାନସୋ ମଣିପଲ୍ଲଙ୍କଂ ଭଗୱତୋ ପୂଜେସି। ଭଗୱା ତସ୍ସ ପସାଦୱଡ୍ଢନତ୍ଥାୟ ତତ୍ଥ ନିସୀଦି। ସୋ ଭିୟ୍ୟୋସୋମତ୍ତାୟ ପସନ୍ନୋ ନିବ୍ବାନାଧିଗମତ୍ଥାୟ ପତ୍ଥନଂ ଅକାସି। ଭଗୱା ଅନୁମୋଦନଂ ୱତ୍ୱା ପକ୍କାମି। ସୋ ତେନ ପୁଞ୍ଞେନ ଦେୱମନୁସ୍ସେସୁ ସଂସରନ୍ତୋ ସବ୍ବତ୍ଥ ପୂଜିତୋ ସୁଖଂ ଅନୁଭୱିତ୍ୱା ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ ସାୱତ୍ଥିୟଂ ୱିଭୱସମ୍ପନ୍ନେ କୁଲେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ଘରାୱାସଂ ୱସନ୍ତୋ ଏକଦିୱସଂ ସତ୍ଥୁ ଧମ୍ମଦେସନଂ ସୁତ୍ୱା ପଟିଲଦ୍ଧସଦ୍ଧୋ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ନଚିରସ୍ସେୱ ଅରହା ଅହୋସି।

୩୪। ସୋ ଏକଦିୱସଂ ଅତ୍ତନା କତକୁସଲଂ ସରିତ୍ୱା ସଞ୍ଜାତସୋମନସ୍ସୋ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ଓରେନ ହିମୱନ୍ତସ୍ସାତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ଓରେନାତି ହିମୱନ୍ତସ୍ସ ଅପରଂ ଭାଗଂ ୱିହାୟ ଓରେନ, ଭୁମ୍ମତ୍ଥେ କରଣୱଚନଂ, ଓରସ୍ମିଂ ଦିସାଭାଗେତି ଅତ୍ଥୋ। ନଦିକା ସମ୍ପୱତ୍ତଥାତି ଅପାକଟନାମଧେୟ୍ୟା ଏକା ନଦୀ ସଂସୁଟ୍ଠୁ ପୱତ୍ତାନୀ ୱହାନୀ ସନ୍ଦମାନା ଅହୋସୀତି ଅତ୍ଥୋ। ତସ୍ସା ଚାନୁପଖେତ୍ତମ୍ହୀତି ତସ୍ସା ନଦିୟା ଅନୁପଖେତ୍ତମ୍ହି

ତୀରସମୀପେତି ଅତ୍ଥୋ। ସୟମ୍ଭୂ ୱସତେ ତଦାତି ଯଦା ଅହଂ ମଣିପଲ୍ଲଙ୍କଂ ପୂଜେସିଂ, ତଦା ଅନାଚରିୟକୋ ହୁତ୍ୱା ସୟମେୱ ବୁଦ୍ଧଭୂତୋ ଭଗୱା ୱସତେ ୱିହରତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୩୫।ମଣିଂ ପଗ୍ଗୟ୍ହ ପଲ୍ଲଙ୍କନ୍ତି ମଣିନ୍ତି ଚିତ୍ତଂ ଆରାଧେତି ସୋମନସ୍ସଂ କରୋତୀତି ମଣି, ଅଥ ୱା ମାତି ପମାଣଂ କରୋତି ଆଭରଣନ୍ତି ମଣି, ଅଥ ୱା ମରନ୍ତାପି ରାଜୟୁୱରାଜାଦୟୋ ତଂ ନ ପରିଚ୍ଚଜନ୍ତି ତଦତ୍ଥାୟ ସଙ୍ଗାମଂ କରୋନ୍ତୀତି ମଣି, ତଂ ମଣିଂ ମଣିମୟଂ ପଲ୍ଲଙ୍କଂ ମନୋରମଂ ସାଧୁ ଚିତ୍ତଂ ସୁଟ୍ଠୁ ୱିଚିତ୍ତଂ ପଗ୍ଗୟ୍ହ ଗହେତ୍ୱା ବୁଦ୍ଧସେଟ୍ଠସ୍ସ ଅଭିରୋପୟିଂ ପୂଜେସିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ସେସଂ ସବ୍ବଂ ଉତ୍ତାନତ୍ଥମେୱାତି।

ମଣିପୂଜକତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୯। ତିକିଚ୍ଛକତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା

ନଗରେବନ୍ଧୁମତିୟାତିଆଦିକଂ ଆୟସ୍ମତୋ ତିକିଚ୍ଛକତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅୟମ୍ପାୟସ୍ମା ପୁରିମଜିନୱରେସୁ କତାଧିକାରୋ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଭୱେ ୱିୱଟ୍ଟୂପନିସ୍ସୟାନି ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ୱିପସ୍ସିସ୍ସ ଭଗୱତୋ କାଲେ ବନ୍ଧୁମତୀନଗରେ ୱେଜ୍ଜକୁଲେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ବହୁସ୍ସୁତୋ ସୁସିକ୍ଖିତୋ ୱେଜ୍ଜକମ୍ମେ ଛେକୋ ବହୂ ରୋଗିନୋ ତିକିଚ୍ଛନ୍ତୋ ୱିପସ୍ସିସ୍ସ ଭଗୱତୋ ଉପଟ୍ଠାକସ୍ସ ଅସୋକନାମତ୍ଥେରସ୍ସ ରୋଗଂ ତିକିଚ୍ଛି। ସୋ ତେନ ପୁଞ୍ଞେନ ଦେୱମନୁସ୍ସେସୁ ଅପରାପରଂ ସୁଖଂ ଅନୁଭୱନ୍ତୋ ନିବ୍ବତ୍ତନିବ୍ବତ୍ତଭୱେ ଅରୋଗୋ ଦୀଘାୟୁକୋ ସୁୱଣ୍ଣୱଣ୍ଣସରୀରୋ ଅହୋସି।

୩୯। ସୋ ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ ସାୱତ୍ଥିୟଂ ଗହପତିକୁଲେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ୱୁଦ୍ଧିମନ୍ୱାୟ ସବ୍ବସିପ୍ପେସୁ ନିପ୍ଫତ୍ତିଂ ପତ୍ତୋ ଅରୋଗୋ ସୁଖିତୋ ୱିଭୱସମ୍ପନ୍ନୋ ରତନତ୍ତୟେ ପସନ୍ନୋ ସତ୍ଥୁ ଧମ୍ମଦେସନଂ ସୁତ୍ୱା ପଟିଲଦ୍ଧସଦ୍ଧୋ ଘରାୱାସଂ ପହାୟ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ନଚିରସ୍ସେୱ ଅରହା ହୁତ୍ୱା ପୁବ୍ବକମ୍ମଂ ସରିତ୍ୱା ସୋମନସ୍ସଜାତୋ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ନଗରେ ବନ୍ଧୁମତିୟାତିଆଦିମାହ। ତଂ ସବ୍ବଂ ହେଟ୍ଠା ୱୁତ୍ତନୟତ୍ତା ଉତ୍ତାନତ୍ଥମେୱାତି।

ତିକିଚ୍ଛକତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୧୦। ସଙ୍ଘୁପଟ୍ଠାକତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା

ୱେସ୍ସଭୁମ୍ହି ଭଗୱତୀତିଆଦିକଂ ଆୟସ୍ମତୋ ସଙ୍ଘୁପଟ୍ଠାକତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅୟମ୍ପି ଥେରୋ ପୁରିମବୁଦ୍ଧେସୁ କତକୁସଲସମ୍ଭାରୋ ଅନେକେସୁ ଭୱେସୁ ୱିୱଟ୍ଟୂପନିସ୍ସୟାନି ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ୱେସ୍ସଭୁସ୍ସ ଭଗୱତୋ କାଲେ ତସ୍ସାରାମିକସ୍ସ ପୁତ୍ତୋ ହୁତ୍ୱା ନିବ୍ବତ୍ତୋ ୱିଞ୍ଞୁତଂ ପତ୍ୱା ସଦ୍ଧୋ ପସନ୍ନୋ ୱିହାରେସୁ ଆରାମିକକମ୍ମଂ କରୋନ୍ତୋ ସକ୍କଚ୍ଚଂ ସଙ୍ଘଂ ଉପଟ୍ଠାସି। ସୋ ତେନେୱ କୁସଲକମ୍ମେନ ଦେୱମନୁସ୍ସେସୁ ସଂସରନ୍ତୋ ଉଭୟସମ୍ପତ୍ତିୟୋ ଅନୁଭୱିତ୍ୱା ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ ସାୱତ୍ଥିୟଂ ଗହପତିକୁଲେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ୱୁଦ୍ଧିପ୍ପତ୍ତୋ ୱିଭୱସମ୍ପନ୍ନୋ ସୁଖପ୍ପତ୍ତୋ ପାକଟୋ ସତ୍ଥୁ ଧମ୍ମଦେସନଂ ସୁତ୍ୱା ସାସନେ ପସନ୍ନୋ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ୱତ୍ତସମ୍ପନ୍ନୋ ସାସନଂ ସୋଭୟମାନୋ ୱିପସ୍ସନଂ ୱଡ୍ଢେନ୍ତୋ ନଚିରସ୍ସେୱ ସହ ପଟିସମ୍ଭିଦାହି ଅରହତ୍ତଂ ପତ୍ତୋ ଛଳଭିଞ୍ଞୋ ପୁବ୍ବେ କତକୁସଲକମ୍ମୱସେନ ସଙ୍ଘୁପଟ୍ଠାକତ୍ଥେରୋତି ପାକଟୋ ଅହୋସି।

୪୫। ସୋ ଏକଦିୱସଂ ‘‘ପୁବ୍ବେ ମୟା କିଂ ନାମ କମ୍ମଂ କତ୍ୱା ଅୟଂ ଲୋକୁତ୍ତରସମ୍ପତ୍ତି ଲଦ୍ଧା’’ତି ଅତ୍ତନୋ ପୁବ୍ବକମ୍ମଂ ସରିତ୍ୱା ପଚ୍ଚକ୍ଖତୋ ଜାନିତ୍ୱା ସୋମନସ୍ସଜାତୋ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପାକଟଂ କରୋନ୍ତୋ ୱେସ୍ସଭୁମ୍ହି ଭଗୱତୀତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ଅହୋସାରାମିକୋ ଅହନ୍ତି ଅହଂ ୱେସ୍ସଭୁସ୍ସ ଭଗୱତୋ ସାସନେ ଆରାମିକୋ ଅହୋସିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ସେସଂ ହେଟ୍ଠା ୱୁତ୍ତନୟତ୍ତା ଉତ୍ତାନତ୍ଥତ୍ତା ଚ ସୁୱିଞ୍ଞେୟ୍ୟମେୱାତି।

ସଙ୍ଘୁପଟ୍ଠାକତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

ଅଟ୍ଠାରସମୱଗ୍ଗୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

୧୯। କୁଟଜପୁପ୍ଫିଯଵଗ୍ଗୋ

୧-୧୦। କୁଟଜପୁପ୍ଫିଯତ୍ଥେରଅପଦାନାଦିଵଣ୍ଣନା

ଇତୋ ପରମ୍ପି ଏକୂନଵୀସତିମଵଗ୍ଗେ ଆଗତାନଂ ଇମେସଂ କୁଟଜପୁପ୍ଫିଯତ୍ଥେରାଦୀନଂ ଦସନ୍ନଂ ଥେରାନଂ ଅପୁବ୍ବଂ ନତ୍ଥି। ତେସଞ୍ହି ଥେରାନଂ ପୁରିମବୁଦ୍ଧାନଂ ସନ୍ତିକେ କତପୁଞ୍ଞସମ୍ଭାରାନଂ ଵସେନ ପାକଟନାମାନି ଚେଵ ନିଵାସନଗରାଦୀନି ଚ ହେଟ୍ଠା ଵୁତ୍ତନଯେନେଵ ଵେଦିତବ୍ବାନୀତି ତଂ ସବ୍ବଂ ଅପଦାନଂ ସୁଵିଞ୍ଞେଯ୍ୟମେଵାତି।

ଏକୂନଵୀସତିମଵଗ୍ଗଵଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

୨୦। ତମାଲପୁପ୍ଫିୟୱଗ୍ଗୋ

୧-୧୦। ତମାଲପୁପ୍ଫିୟତ୍ଥେରଅପଦାନାଦିୱଣ୍ଣନା

ୱୀସତିମେ ୱଗ୍ଗେ ପଠମତ୍ଥେରାପଦାନଂ ଉତ୍ତାନମେୱ।

୬। ଦୁତିୟତ୍ଥେରାପଦାନେ ଯଂ ଦାୟୱାସିକୋ ଇଚ୍ଚାଦି ଇସିପଦ୍ଧଜ୍ଜଂ ପଦ୍ଧଜିତ୍ୱା ୱନେ ୱସନଭାୱେନ ଦାୟୱାସିକୋ ଇଚ୍ଚାଦି ସଙ୍ଖଂ ଗତୋ, ଅତ୍ତନୋ ଅନୁକମ୍ପାୟ ତଂ ୱନଂ ଉପଗତସ୍ସ ସିଦ୍ଧତ୍ଥସ୍ସ ସତ୍ଥୁନୋ ୱସନମଣ୍ଡପଚ୍ଛାଦନତ୍ଥାୟ ଯଂ ତିଣଂ, ତଂ ଲାୟତି ଛିନ୍ଦତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଦଦ୍ଧଚ୍ଛଦନଂ କତ୍ୱା ଅନେକେହି ଖୁଦ୍ଦକଦଣ୍ଡକେହି ମଣ୍ଡପଂ କତ୍ୱା ତଂ ତିଣେନ ଛାଦେତ୍ୱା ସିଦ୍ଧତ୍ଥସ୍ସ ଭଗୱତୋ ଅହଂ ଅଦାସିଂ ପୂଜେସିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

୮।ସତ୍ତାହଂ ଧାରୟୁଂ ତତ୍ଥାତି ତଂ ମଣ୍ଡପଂ ତତ୍ଥ ଠିତା ଦେୱମନୁସ୍ସା ସତ୍ତାହଂ ନିରୋଧସମାପତ୍ତିଂ ସମାପଜ୍ଜିତ୍ୱା ନିସିନ୍ନସ୍ସ ସତ୍ଥୁନୋ ଧାରୟୁଂ ଧାରେସୁନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ସେସଂ ଉତ୍ତାନତ୍ଥମେୱାତି।

ତତିୟତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନେ ଖଣ୍ଡଫୁଲ୍ଲିୟତ୍ଥେରୋତି ଏତ୍ଥ ଖଣ୍ଡନ୍ତି କଟ୍ଠାନଂ ଜିଣ୍ଣତ୍ତା ଛିନ୍ନଭିନ୍ନଟ୍ଠାନଂ, ଫୁଲ୍ଲନ୍ତି କଟ୍ଠାନଂ ଜିଣ୍ଣଟ୍ଠାନେ କଣ୍ଣକିତମହିଚ୍ଛତ୍ତକାଦିପୁପ୍ଫନଂ, ଖଣ୍ଡଞ୍ଚ ଫୁଲ୍ଲଞ୍ଚ ଖଣ୍ଡଫୁଲ୍ଲାନି, ଖଣ୍ଡଫୁଲ୍ଲାନଂ ପଟିସଙ୍ଖରଣଂ ପୁନପ୍ପୁନଂ ଥିରକରଣନ୍ତି ଖଣ୍ଡଫୁଲ୍ଲପଟିସଙ୍ଖରଣଂ। ଇମସ୍ସ ପନ ଥେରସ୍ସ ସମ୍ଭାରପୂରଣକାଲେ ଫୁସ୍ସସ୍ସ ଭଗୱତୋ ଚେତିୟେ ଛିନ୍ନଭିନ୍ନଟ୍ଠାନେ ସୁଧାପିଣ୍ଡଂ ମକ୍ଖେତ୍ୱା ଥିରକରଣଂ ଖଣ୍ଡଫୁଲ୍ଲପଟିସଙ୍ଖରଣଂ ନାମ। ତସ୍ମା ସୋ ଖଣ୍ଡଫୁଲ୍ଲିୟୋ ଥେରୋତି ପାକଟୋ ଅହୋସି। ତତିୟଂ।

୧୬। ଚତୁତ୍ଥତ୍ଥେରସ୍ସାପଦାନେ ରଞ୍ଞୋ ବଦ୍ଧଚରୋ ଅହନ୍ତି ରଞ୍ଞୋ ପରିଚାରକୋ କମ୍ମକାରକୋ ଅହୋସିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

୧୯।ଜଲଜୁତ୍ତମନାମିନୋତି ଜଲେ ଉଦକେ ଜାତଂ ଜଲଜଂ, କିଂ ତଂ ପଦୁମଂ, ପଦୁମେନ ସମାନନାମତ୍ତା ପଦୁମୁତ୍ତରସ୍ସ ଭଗୱତୋତି ଅତ୍ଥୋ। ଉତ୍ତମପଦୁମନାମସ୍ସ ଭଗୱତୋତି ୱା ଅତ୍ଥୋ। ଚତୁତ୍ଥଂ।

ପଞ୍ଚମଂ ଉତ୍ତାନତ୍ଥମେୱ।

୨୮। ଛଟ୍ଠେ ନଗରେ ଦ୍ୱାରୱତିୟାତି ମହାଦ୍ୱାରୱାତପାନକୱାଟଫଲକାହି ୱତିପାକାରଙ୍ଗାଲଗୋପୁରକଦ୍ଦମୋଦକପରିଖାହି ଚ ସମ୍ପନ୍ନଂ ନଗରନ୍ତି ଦ୍ୱାରୱତୀନଗରଂ, ଦ୍ୱାରଂ ୱତିଞ୍ଚ ପଧାନଂ କତ୍ୱା ନଗରସ୍ସ ଉପଲକ୍ଖିତତ୍ତା ''ଦ୍ୱାରୱତୀ ନଗର''ନ୍ତି ୱୋହରନ୍ତୀତି ନଗରେ ଦ୍ୱାରୱତିୟାତି ୱୁତ୍ତଂ। ମାଲାୱଚ୍ଛୋ ପୁପ୍ଫାରାମୋ ମମ ଅହୋସୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୩୧।ତେ କିସଲୟାତି ତେ ଅସୋକପଲ୍ଲୱା। ଛଟ୍ଠଂ।

ସତ୍ତମଟ୍ଠମନୱମାନି ଉତ୍ତାନତ୍ଥାନେୱ। ଦସମେପି ଅପୁବ୍ବଂ ନତ୍ଥୀତି।

ୱୀସତିମୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

୨୧-୨୩। କଣିକାରପୁପ୍ଫିଯାଦିୱଗ୍ଗୋ

୧-୩୦। କଣିକାରପୁପ୍ଫିଯତ୍ଥେରଅପଦାନାଦିୱଣ୍ଣନା

ଇତୋ ପରଂ ସବ୍ବତ୍ଥ ଅନୁତ୍ତାନପଦୱଣ୍ଣନଂ କରିସ୍ସାମ। ଏକୱୀସତିମେ ବାୱୀସତିମେ ତେୱୀସତିମେ ଚ ୱଗ୍ଗେ ସବ୍ବେସଂ ଥେରାନଂ ସଯଂକତେନ ପୁଞ୍ଞେନ ଲଦ୍ଧନାମାନି, କତପୁଞ୍ଞାନଞ୍ଚ ନାନତ୍ତଂ ତେସଂ ବ୍ଯାକରଣଦାଯକାନଂ ବୁଦ୍ଧାନଂ ନାମାନି ୱସିତନଗରାନି ଚ ହେଟ୍ଠା ୱୁତ୍ତନଯତ୍ତା ସବ୍ବାନିପି ଉତ୍ତାନାନେୱ। ଅପଦାନଗାଥାନମତ୍ଥୋ ଚ ନଯାନୁଯୋଗେନ ସୁୱିଞ୍ଞେଯ୍ୟୋୱାତି।

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

୨୪। ଉଦକାସନଵଗ୍ଗୋ

୧-୧୦।ଉଦକାସନଦାଯକତ୍ଥେରଅପଦାନାଦିଵଣ୍ଣନା

ଚତୁଵୀସତିମେ ଵଗ୍ଗେ ପଠମଦୁତିଯାପଦାନାନି ଉତ୍ତାନାନେଵ।

୯। ତତିଯାପଦାନେ ଅରୁଣଵତିଯା ନଗରେତି ଆ ସମନ୍ତତୋ ଆଲୋକଂ କରୋନ୍ତୋ ଉଣତି ଉଗ୍ଗଚ୍ଛତୀତି ଅରୁଣୋ, ସୋ ତସ୍ମିଂ ଵିଜ୍ଜତୀତି ଅରୁଣଵତୀ, ତସ୍ମିଂ ନଗରେ ଆଲୋକଂ କରୋନ୍ତୋ ସୂରିଯୋ ଉଗ୍ଗଚ୍ଛତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ସେସନଗରେସୁପି ସୂରିଯୁଗ୍ଗମନେ ଵିଜ୍ଜମାନେପି ଵିସେସଵଚନଂ ସଢଚତୁଵଦାନଂ ମହିଯଂ ସଯନେପି ସତି ମହିଯଂ ସଯତୀତି ମହିଂସୋତି ଵଚନଂ ଵିଯ ରୂଳ୍ହିଵସେନ ଵୁତ୍ତନ୍ତି ଵେଦିତବ୍ବଂ। ଅଥ ଵା ପାକାରପାସାଦହମ୍ମିଯାଦୀସୁ ସୁଵଣ୍ଣରଜତମଣିମୁତ୍ତାଦିସତ୍ତରତନପଭାହି ଅରୁଣୁଗ୍ଗମନଂ ଵିଯ ପଭାଵତୀ ଅରୁଣଵତୀ ନାମ, ତସ୍ମିଂ ଅରୁଣଵତିଯା ନଗରେ, ପୂପିକୋ ପୂପଵିକ୍କଯେନ ଜୀଵିକଂ କପ୍ପେନ୍ତୋ ଅହୋସିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

୧୪। ଚତୁତ୍ଥାପଦାନେ ତିଵରାଯଂ ପୁରେ ରମ୍ମେତି ତୀହି ପାକାରେହି ପରିଵାରିତା ପରିକ୍ଖିତ୍ତାତି ତିଵରା, ଖଜ୍ଜଭୋଜ୍ଜାଦିଉପଭୋଗଵତ୍ଥାଭରଣାଦିନଚ୍ଚଗୀତାଦୀହି ରମଣୀଯନ୍ତି ରମ୍ମଂ, ତସ୍ମିଂ ତିଵରାଯଂ ପୁରେ ନଗରେ ରମ୍ମେ ନଟଅକାରୋ ଅହଂ ଅହୋସିନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

ପଞ୍ଚମାପଦାନଂ ଉତ୍ତାନତ୍ଥମେଵ।

୨୩। ଛଟ୍ଠାପଦାନେ ଵଣ୍ଣକାରୋ ଅହଂ ତଦାତି ନୀଲପୀତରତ୍ତାଦିଵଣ୍ଣଵସେନ ଵତ୍ଥାନି କରୋତି ରଞ୍ଜେତୀତି ଵଣ୍ଣକାରୋ। ଵତ୍ଥରଜକୋ ହୁତ୍ଵା ଚେତିଯେ ଵତ୍ଥେହି ଅଚ୍ଛାଦନସମଯେ ନାନାଵଣ୍ଣେହି ଦୁସ୍ସାନି ରଞ୍ଜେସିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

୨୭। ସତ୍ତମାପଦାନେ ପିଯାଲଂ ପୁପ୍ଫିତଂ ଦିସ୍ଵାତି ସୁପୁପ୍ଫିତଂ ପିଯାଲରୁକ୍ଖଂ ଦିସ୍ଵା। ଗତମଗ୍ଗେ ଖିପିଂଅହନ୍ତି ଅହଂ ମିଗଲୁଦ୍ଦୋ ନେସାଦୋ ହୁତ୍ଵା ପିଯାଲପୁପ୍ଫଂ ଓଚିନିତ୍ଵା ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ଗତମଗ୍ଗେ ଖିପିଂ ପୂଜେସିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

୩୦। ଅଟ୍ଠମାପଦାନେ ସକେ ସିପ୍ପେ ଅପତ୍ଥଦ୍ଧୋତି ଅତ୍ତନୋ ତଚ୍ଛକମ୍ମାକରଣାଦିସିପ୍ପସ୍ମିଂ ଅପତ୍ଥଦ୍ଧୋ ପତିଟ୍ଠିତୋ ଛେକୋ ଅହଂ କାନନଂ ଅଗମଂ ଗତୋ ସମ୍ମୁଖଂ ଯନ୍ତଂ ଦିସ୍ଵାନାତି ଵନନ୍ତରେ ଗଚ୍ଛନ୍ତଂ ଵିପସ୍ସିଂ ସମ୍ମୁଖଂ ପସ୍ସିତ୍ଵା। ଅମ୍ବଯାଗଂ ଅଦାସହନ୍ତି ଅହଂ ଅମ୍ବଦାନଂ ଅଦାସିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

୩୩। ନଵମାପଦାନେ ଜଗତୀ କାରିତା ମଯ୍ହନ୍ତି ଅହଦସ୍ସିସ୍ସ ଭଗଵତୋ ସରୀରଧାତୁନିଧାପିତଚେତିଯେ ଜଗତି ଛିନ୍ନଭିନ୍ନଆଳିନ୍ଦପୁପ୍ଫାଧାନସଙ୍ଖାତା ଜଗତି ମଯା କାରିତା କାରାପିତାତି ଅତ୍ଥୋ।

ଦସମାପଦାନଂ ଉତ୍ତାନତ୍ଥମେଵାତି।

ଚତୁଵୀସତିମଵଗ୍ଗଵଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

୨୫। ତୁୱରଦାୟକୱଗ୍ଗୋ

୧-୧୦। ତୁୱରଦାୟକତ୍ଥେରଅପଦାନାଦିୱଣ୍ଣନା

୧। ପଞ୍ଚୱୀସତିମେ ୱଗ୍ଗେ ପଠମାପଦାନେ ଭରିତ୍ୱା ତୁୱରମାଦାୟାତି ତୁୱରଅଟ୍ଠିଂ ମୁଗ୍ଗକଲାୟସଦିସଂ ତୁୱରଟ୍ଠିଂ ଭଜ୍ଜିତ୍ୱା ପୁପ୍ଫେତ୍ୱା ଭାଜନେନ ଆଦାୟ ସଙ୍ଘସ୍ସ ୱନମଜ୍ଝୋଗାହକସ୍ସ ଅଦଦିଂ ଅଦାସିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

୪-୫। ଦୁତିୟାପଦାନେ ଧନୁଂ ଅଦ୍ୱେଜ୍ଝଂ କତ୍ୱାନାତି ମିଗାଦୀନଂ ମାରଣତ୍ଥାୟ ଧନୁଂ ସନ୍ନୟ୍ହିତ୍ୱା ଚରମାନୋ କେସରଂ ଓଗତଂ ଦିସ୍ୱାତି ସୁପୁପ୍ଫିତଂ ଖୁଦ୍ଦକସରଂ ଦିସ୍ୱା ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ଅଭିରୋପେସିନ୍ତି ଅହଂ ଚିତ୍ତଂ ପସାଦେତ୍ୱା ୱନଂ ସମ୍ପତ୍ତସ୍ସ ତିସ୍ସସ୍ସ ଭଗୱତୋ ଅଭିରୋପୟିଂ ପୂଜେସିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

୯-୧୦। ତତିୟାପଦାନେ ଜଲକୁକ୍କୁଟୋତି ଜାତସ୍ସରେ ଚରମାନକୁକ୍କୁଟୋ। ତୁଣ୍ଡେନ କେସରିଂ ଗୟ୍ହାତି ପଦୁମପୁପ୍ଫଂ ମୁଖତୁଣ୍ଡେନ ଡଂସିତ୍ୱା ଆକାସେନ ଗଚ୍ଛନ୍ତସ୍ସ ତିସ୍ସସ୍ସ ଭଗୱତୋ ଅଭିରୋପେସିଂ ପୂଜେସିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

୧୪। ଚତୁତ୍ଥାପଦାନେ ୱିରୱପୁପ୍ଫମାଦାୟାତି ୱିୱିଧଂ ରୱତି ସଦ୍ଦଂ କରୋତୀତି ୱିରୱଂ, ସଦ୍ଦକରଣୱେଲାୟଂ ୱିକସନତୋ ‘‘ୱିରୱ’’ନ୍ତି ଲଦ୍ଧନାମଂ ପୁପ୍ଫସମୂହଂ ଆଦାୟ ଗହେତ୍ୱା ସିଦ୍ଧତ୍ଥସ୍ସ ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ଅଭିରୋପୟିଂ ପୂଜେସିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

୧୭। ପଞ୍ଚମାପଦାନେ କୁଟିଗୋପକୋତି ସେନାସନପାଲକୋ। କାଲେନ କାଲଂ ଧୂପେସିନ୍ତି ସମ୍ପତ୍ତସମ୍ପତ୍ତକାଲାନୁକାଲେ ଧୂପେସିଂ, ଧୂପେନ ସୁଗନ୍ଧଂ ଅକାସିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ସିଦ୍ଧତ୍ଥସ୍ସ ଭଗୱତୋ ଗନ୍ଧକୁଟିକାଲାନୁସାରିଧୂପେନ ଧୂପେସିଂ ୱାସେସିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

ଛଟ୍ଠସତ୍ତମାପଦାନାନି ଉତ୍ତାନତ୍ଥାନେୱ।

୨୭। ଅଟ୍ଠମାପଦାନେ ସତ୍ତ ସତ୍ତଲିପୁପ୍ଫାନୀତି ସତ୍ତଲିସଙ୍ଖାତାନି, ସତ୍ତ ପୁପ୍ଫାନି ସୀସେନାଦାୟ ୱେସ୍ସଭୁସ୍ସ ଭଗୱତୋ ଅଭିରୋପେସିଂ ପୂଜେସିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

୩୧। ନୱମାପଦାନେ ବିମ୍ବିଜାଲକପୁପ୍ଫାନୀତି ରତ୍ତଙ୍କୁରୱକପୁପ୍ଫାନି ସିଦ୍ଧତ୍ଥସ୍ସ ଭଗୱତୋ ପୂଜେସିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

୩୫। ଦସମାପଦାନେ ଉଦ୍ଦାଲକଂ ଗହେତ୍ୱାନାତି ଜାତସ୍ସରେ ୱିହଙ୍ଗସୋବ୍ଭେ ଜାତଂ ଉଦ୍ଦାଲକପୁପ୍ଫଂ ଓଚିନିତ୍ୱା କକୁସନ୍ଧସ୍ସ ଭଗୱତୋ ପୂଜେସିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ସେସଂ ସୁୱିଞ୍ଞେୟ୍ୟମେୱାତି।

ପଞ୍ଚୱୀସତିମୱଗ୍ଗୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

୨୬। ଥୋମକୱଗ୍ଗୋ

୧-୧୦। ଥୋମକତ୍ଥେରଅପଦାନାଦିୱଣ୍ଣନା

ଛବ୍ବୀସତିମେ ୱଗ୍ଗେ ପଠମାପଦାନଂ ଉତ୍ତାନମେୱ।

୫-୬। ଦୁତିଯାପଦାନେ ୱିଜହିତ୍ୱା ଦେୱୱଣ୍ଣନ୍ତି ଦେୱତା ସରୀରଂ ୱିଜହିତ୍ୱା ଛଡ୍ଡେତ୍ୱା, ମନୁସ୍ସସରୀରଂ ନିମ୍ମିନିତ୍ୱାତି ଅତ୍ଥୋ। ଅଧିକାରଂ କତ୍ୱାକାମୋତି ଅଧିକକିରିଯଂ ପୁଞ୍ଞସମ୍ଭାରଂ କତ୍ତୁକାମୋ ଦେୱରୋ ନାମ ଅହଂ ଦେୱରାଜା ଭରିଯାଯ ସହ ବୁଦ୍ଧସେଟ୍ଠସ୍ସ ସାସନେ ସାଦରତାଯ ଇଧ ଇମସ୍ମିଂ ମନୁସ୍ସଲୋକେ ଆଗମିଂ ଆଗତୋତି ଅତ୍ଥୋ। ତସ୍ସ ଭିକ୍ଖା ମଯା ଦିନ୍ନାତି ପଦୁମୁତ୍ତରସ୍ସ ଭଗୱତୋ ଯୋ ନାମେନ ଦେୱଲୋ ନାମ ସାୱକୋ ଅହୋସି, ତସ୍ସ ସାୱକସ୍ସ ମଯା ୱିପ୍ପସନ୍ନେନ ଚେତସା ଭିକ୍ଖା ଦିନ୍ନା ପିଣ୍ଡପାତୋ ଦିନ୍ନୋତି ଅତ୍ଥୋ।

୯-୧୦। ତତିଯାପଦାନେ ଆନନ୍ଦୋ ନାମ ସମ୍ବୁଦ୍ଧୋତି ଆନନ୍ଦଂ ତୁଟ୍ଠିଂ ଜନନତୋ ଆନନ୍ଦୋ ନାମ ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧୋତି ଅତ୍ଥୋ। ଅମନୁସ୍ସମ୍ହି କାନନେତି ଅମନୁସ୍ସପରିଗ୍ଗହେ କାନନେ ମହାଅରଞ୍ଞେ ପରିନିବ୍ବାଯି ଅନୁପାଦିସେସନିବ୍ବାନଧାତୁଯା ଅନ୍ତରଧାଯି, ଅଦସ୍ସନଂ ଅଗମାସୀତି ଅତ୍ଥୋ। ସରୀରଂ ତତ୍ଥ ଝାପେସିନ୍ତି ଅହଂ ଦେୱଲୋକା ଇଧାଗନ୍ତ୍ୱା ତସ୍ସ ଭଗୱତୋ ସରୀରଂ ତତ୍ଥ ଅରଞ୍ଞେ ଝାପେସିଂ ଦହନଂ ଅକାସିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

ଚତୁତ୍ଥପଞ୍ଚମାପଦାନାନି ଉତ୍ତାନାନେୱ।

୨୦। ଛଟ୍ଠାପଦାନେ ଅହୋସିଂ ଚନ୍ଦନୋ ନାମାତି ନାମେନ ପଣ୍ଡୱିୱସେନ ଚନ୍ଦନୋ ନାମ। ସମ୍ବୁଦ୍ଧସ୍ସତ୍ରଜୋତି ପଚ୍ଚେକସମ୍ବୁଦ୍ଧଭୂତତୋ ପୁବ୍ବେ ତସ୍ସ ଅତ୍ରଜୋ ପୁତ୍ତୋ ଅହଂ। ଏକୋପାହନୋ ମଯା ଦିନ୍ନୋତି ଏକଂ ଉପାହନଯୁଗଂ ମଯା ଦିନ୍ନଂ। ବୋଧିଂ ସମ୍ପଜ୍ଜ ମେ ତୁୱନ୍ତି ତେନ ଉପାହନଯୁଗେନ ମେ ମଯ୍ହଂ ସାୱକବୋଧିଂ ତୁୱଂ ସମ୍ପଜ୍ଜ ନିପ୍ଫାଦେହୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୨୩-୨୪। ସତ୍ତମାପଦାନେ ମଞ୍ଜରିକଂ କରିତ୍ୱାନାତି ମଞ୍ଜେଟ୍ଠିପୁପ୍ଫଂ ହରିତଚଙ୍କୋଟକଂ ଗହେତ୍ୱା ରଥିଯଂ ୱୀଥିଯା ପଟିପଜ୍ଜିଂ ଅହଂ ତଥା ପଟିପନ୍ନୋୱ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘପୁରକ୍ଖତଂ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘେନ ପରିୱୁତଂ ସମଣାନଗ୍ଗଂ ସମଣାନଂ ଭିକ୍ଖୂନଂ ଅଗ୍ଗଂ ସେଟ୍ଠଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧଂ ଅଦସନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ଅଭିରୋପଯିନ୍ତି ଦିସ୍ୱା ଚ ପନ ତଂ ପୁପ୍ଫଂ ଉଭୋହି ହତ୍ଥେହି ପଗ୍ଗଯ୍ହ ଉକ୍ଖିପିତ୍ୱା ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ଫୁସ୍ସସ୍ସ ଭଗୱତୋ ଅଭିରୋପଯିଂ ପୂଜେସିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

୨୮-୨୯। ଅଟ୍ଠମାପଦାନେ ଅଲୋଣପଣ୍ଣଭକ୍ଖୋମ୍ହୀତି ଖୀରପଣ୍ଣାଦୀନି ଉଞ୍ଛାଚରିଯାଯ ଆହରିତ୍ୱା ଲୋଣୱିରହିତାନି ପଣ୍ଣାନି ପଚିତ୍ୱା ଭକ୍ଖାମି, ଅଲୋଣପଣ୍ଣଭକ୍ଖୋ ଅମ୍ହି ଭୱାମୀତି ଅତ୍ଥୋ। ନିଯମେସୁ ଚ ସଂୱୁତୋତି ନିଯମସଙ୍ଖାତେସୁ ପାଣାତିପାତାୱେରମଣିଆଦୀସୁ ନିଚ୍ଚପଞ୍ଚସୀଲେସୁ ସଂୱୁତୋ ପିହିତୋତି ଅତ୍ଥୋ। ପାତରାସେ ଅନୁପ୍ପତ୍ତେତି ପୁରେଭତ୍ତକାଲେ ଅନୁପ୍ପତ୍ତେ। ସିଦ୍ଧତ୍ଥୋ ଉପଗଚ୍ଛି ମନ୍ତି ମମ ସମୀପଂ ସିଦ୍ଧତ୍ଥୋ ଭଗୱା ଉପଗଞ୍ଛି ସମ୍ପାପୁଣି। ତାହଂ ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ପାଦାସିନ୍ତି ଅହଂ ତଂ ଅଲୋଣପଣ୍ଣଂ ତସ୍ସ ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ଅଦାସିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

ନୱମାପଦାନଂ ଉତ୍ତାନମେୱ।

୩୭-୩୮। ଦସମାପଦାନେ ସିଖିନଂ ସିଖିନଂ ଯଥାତି ସରୀରତୋ ନିକ୍ଖନ୍ତଛବଣ୍ଣରଂସୀହି ଓଭାସଯନ୍ତଂ ଜଲନ୍ତଂ ସିଖୀନଂ ସିଖୀଭଗୱନ୍ତଂ ସିଖୀନଂ ଯଥା ଜଲମାନଅଗ୍ଗିକ୍ଖନ୍ଧଂ ୱିଯ। ଅଗ୍ଗଜଂ ପୁପ୍ଫମାଦାଯାତି ଅଗ୍ଗଜନାମକଂ ପୁପ୍ଫଂ ଗହେତ୍ୱା ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ସିଖିସ୍ସ ଭଗୱତୋ ଅଭିରୋପଯିଂ ପୂଜେସିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

ଛବ୍ବୀସତିମୱଗ୍ଗୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

୨୭। ପଦୁମୁକ୍ଖିପୱଗ୍ଗୋ

୧-୧୦। ଆକାସୁକ୍ଖିପିଯତ୍ଥେରଅପଦାନାଦିୱଣ୍ଣନା

୧-୨। ସତ୍ତୱୀସତିମେ ୱଗ୍ଗେ ପଠମାପଦାନେ ଜଲଜଗ୍ଗେ ଦୁୱେ ଗଯ୍ହାତି ଜଲେ ଉଦକେ ଜାତେ ଅଗ୍ଗେ ଉପ୍ପଲାଦଯୋ ଦ୍ୱେ ପୁପ୍ଫେ ଗହେତ୍ୱା ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ସମୀପଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ଏକଂ ପୁପ୍ଫଂ ପାଦେସୁ ନିକ୍ଖିପିଂ ପୂଜେସିଂ, ଏକଂ ପୁପ୍ଫଂ ଆକାସେ ଖିପିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

ଦୁତିଯାପଦାନଂ ପାକଟମେୱ।

୧୦। ତତିଯାପଦାନେ ବୋଧିଯା ପାଦପୁତ୍ତମେତି ଉତ୍ତମେ ବୋଧିପାଦପେ। ଅଡ୍ଢଚନ୍ଦଂ ମଯା ଦିନ୍ନନ୍ତି ତସ୍ମିଂ ବୋଧିମୂଲେ ଅଡ୍ଢଚନ୍ଦାକାରେନ ମଯା ଅନେକପୁପ୍ଫାନି ପୂଜିତାନୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଧରଣୀରୁହପାଦପେତି ରୁକ୍ଖପବ୍ବତରତନାଦଯୋ ଧାରେତୀତି ଧରଣୀ, ପଥୱୀ, ଧରଣିଯା ରୁହତି ପତିଟ୍ଠହତୀତି ଧରଣୀରୁହୋ, ପାଦସଙ୍ଖାତେନ ମୂଲେନ ଉଦକଂ ପିୱତି ଖନ୍ଧୱିଟପାଦୀସୁ ପତ୍ଥରିଯତୀତି ପାଦପୋ, ଧରଣୀରୁହୋ ଚ ସୋ ପାଦପୋ ଚେତି ଧରଣୀରୁହପାଦପୋ, ତସ୍ମିଂ ଧରଣୀରୁହପାଦପେ ପୁପ୍ଫଂ ମଯା ପୂଜିତନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

ଚତୁତ୍ଥାପଦାନଂ ଉତ୍ତାନତ୍ଥମେୱ।

୧୮-୧୯। ପଞ୍ଚମାପଦାନେ ହିମୱନ୍ତସ୍ସାୱିଦୂରେତି ହିମୱନ୍ତସ୍ସ ଆସନ୍ନେ। ରୋମସୋ ନାମ ପବ୍ବତୋତି ରୁକ୍ଖଲତାଗୁମ୍ବାଭାୱା କେୱଲଂ ଦବ୍ବତିଣାଦିସଞ୍ଛନ୍ନତ୍ତା ରୋମସୋ ନାମ ପବ୍ବତୋ ଅହୋସି। ତମ୍ହି ପବ୍ବତପାଦମ୍ହୀତି ତସ୍ମିଂ ପବ୍ବତପରିଯନ୍ତେ। ସମଣୋ ଭାୱିତିନ୍ଦ୍ରିଯୋତି ସମିତପାପୋ ୱୂପସନ୍ତକିଲେସୋ ସମଣୋ ୱଡ୍ଢିତିନ୍ଦ୍ରିଯୋ, ରକ୍ଖିତଚକ୍ଖୁନ୍ଦ୍ରିଯାଦିଇନ୍ଦ୍ରିଯୋତି ଅତ୍ଥୋ। ଅଥ ୱା ୱଡ୍ଢିତିନ୍ଦ୍ରିଯୋ ୱଡ୍ଢିତସଦ୍ଧିନ୍ଦ୍ରିଯାଦିଇନ୍ଦ୍ରିଯୋତି ଅତ୍ଥୋ। ତସ୍ସ ସମଣସ୍ସ ଅହଂ ବିଠଆଲିଆଲୁୱେ ଗହେତ୍ୱା ଅଦାସିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

ଛଟ୍ଠସତ୍ତମଟ୍ଠମନୱମଦସମାପଦାନାନି ଉତ୍ତାନତ୍ଥାନେୱାତି।

ସତ୍ତୱୀସତିମୱଗ୍ଗୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

୨୮। ସୁୱଣ୍ଣବିବ୍ବୋହନୱଗ୍ଗୋ

୧-୧୦। ସୁୱଣ୍ଣବିବ୍ବୋହନିୟତ୍ଥେରଅପଦାନାଦିୱଣ୍ଣନା

ଅଟ୍ଠୱୀସତିମେ ୱଗ୍ଗେ ପଠମାପଦାନଂ ଉତ୍ତାନମେୱ।

୫। ଦୁତିୟାପଦାନେ ମନୋମୟେନ କାୟେନାତି ୟଥା ଚିତ୍ତୱସେନ ପୱତ୍ତକାୟେନାତି ଅତ୍ଥୋ।

୧୦। ତତିୟାପଦାନେ ମହାସମୁଦ୍ଦଂ ନିସ୍ସାୟାତି ମହାସାଗରାସନ୍ନେ ଠିତସ୍ସ ପବ୍ବତସ୍ସ ଅନ୍ତରେ ପବ୍ବତଲେଣେତି ଅତ୍ଥୋ। ସିଦ୍ଧତ୍ଥୋ ଭଗୱା ୱିୱେକକାମତାୟ ୱସତି ପଟିୱସତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ପଚ୍ଚୁଗ୍ଗନ୍ତ୍ୱାନକାସହନ୍ତି ଅହଂ ତସ୍ସ ଭଗୱତୋ ପଟିଉଗ୍ଗନ୍ତ୍ୱା ସମୀପଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ୱନ୍ଦନାଦିପୁଞ୍ଜ୍ଞଂ ଅକାସିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ଚଙ୍କୋଟକମଦାସହନ୍ତି ସିଦ୍ଧତ୍ଥସ୍ସ ଭଗୱତୋ ଅହଂ ପୁପ୍ଫଭରିତଂ ଚଙ୍କୋଟକଂ କଦମ୍ବଂ ଅଦାସିଂ ପୂଜେସିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

୧୪। ଚତୁତ୍ଥାପଦାନେ ଅକକ୍କସଚିତ୍ତସ୍ସାଥାତି ଅଫରୁସଚିତ୍ତସ୍ସ, ଅଥ-ସଦ୍ଦୋ ପଦପୂରଣେ।

୧୯। ପଞ୍ଚମାପଦାନେ ଉଦୁମ୍ବରେ ୱସନ୍ତସ୍ସାତି ଉଦୁମ୍ବରରୁକ୍ଖମୂଲେ ରୁକ୍ଖଚ୍ଛାୟାୟ ୱସନ୍ତସ୍ସ ତିସ୍ସସ୍ସ ଭଗୱତୋ। ନିୟତେ ପଣ୍ଣସନ୍ଥରେତି ନିୟାମିତେ ପଟିବଦ୍ଧେ ପଣ୍ଣସନ୍ଥରେ ସାଖାଭଙ୍ଗାସନେ ନିସିନ୍ନସ୍ସ। ୱୁତ୍ଥୋକାସୋ ମୟା ଦିନ୍ନୋତି ୱିୱିତ୍ତୋକାସେ ମଣ୍ଡପଦ୍ୱାରାଦୀହି ପିହିତୋକାସୋ ମୟା ଦିନ୍ନୋ ସମ୍ପାଦିତୋତି ଅତ୍ଥୋ।

୨୪। ଛଟ୍ଠାପଦାନେ ପୋତ୍ଥଦାନଂ ମୟା ଦିନ୍ନନ୍ତି ପୋତ୍ଥୱଚ୍ଚିଂ ପୋତ୍ଥଚ୍ଛଲ୍ଲିଂ ତାଛେତ୍ୱା କତଂ ସାଟକଂ ୱିସମଂ ଗୋଫାସୁକେନ ଘଂସିତ୍ୱା ନିମ୍ମିତଂ ସୁତ୍ତଂ ଗହେତ୍ୱା କନ୍ତିତ୍ୱା ତେନ ସୁତ୍ତେନ ନିସୀଦନତ୍ଥାୟ ୱା ଭୂମତ୍ଥରଣତ୍ଥାୟ ୱା ସାଟକଂ ୱାୟାପେତ୍ୱା ତଂ ସାଟକଂ ମୟା ରତନତ୍ତୟସ୍ସ ଦିନ୍ନନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

୨୭। ସତ୍ତମାପଦାନେ ଚନ୍ଦଭାଗାନଦୀତୀରେତି ଚନ୍ଦଭାଗାୟ ନାମ ନଦିୟା ତୀରତୋ, ନିସ୍ସକ୍କେ ଭୁମ୍ମୱଚନଂ । ଅନୁସୋତନ୍ତି ସୋତସ୍ସ ଅନୁ ହେଟ୍ଠାଗଙ୍ଗଂ ୱଜାମି ଗଚ୍ଛାମି ଅହନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ସତ୍ତ ମାଲୁୱପୁପ୍ଫାନି, ଚିତମାରୋପୟିଂ ଅହନ୍ତି ଅହଂ ମାଲୁୱପୁପ୍ଫାନି ସତ୍ତ ପତ୍ତାନି ଗହେତ୍ୱା ଚିତକେ ୱାଲୁକରାସିମ୍ହି ୱାଲୁକାହି ଥୂପଂ କତ୍ୱା ପୂଜେସିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

୩୧-୩୨। ଅଟ୍ଠମାପଦାନେ ମହାସିନ୍ଧୁ ସୁଦସ୍ସନାତି ସୁନ୍ଦରଦସ୍ସନସୁନ୍ଦରୋଦକଧୱଲପୁଲିନୋପସୋଭିତତ୍ତା ସୁଟ୍ଠୁ ମନୋହରା ମହାସିନ୍ଧୁ ନାମ ୱାରିନଦୀ ଅହୋସି। ତତ୍ଥ ତିସ୍ସଂ ସିନ୍ଧୁୱାରିନଦିୟଂ ସପ୍ପଭାସଂ ପଭାୟ ସହିତଂ ସୁଦସ୍ସନଂ ସୁନ୍ଦରରୂପଂ ପରମୋପସମେ ୟୁତ୍ତଂ ଉତ୍ତମେ ଉପସମେ ୟୁତ୍ତଂ ସମଙ୍ଗୀଭୂତଂ ୱୀତରାଗଂ ଅହଂ ଅଦ୍ଦସନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ଦିସ୍ୱାହଂ ୱିମ୍ହିତାସୟୋତି “ଏୱରୂପଂ ଭୟାନକଂ ହିମୱନ୍ତଂ କଥଂ ସମ୍ପତ୍ତୋ”ତି ୱିମ୍ହିତଅଜ୍ଝାସୟୋ ଅଚ୍ଛରିୟବ୍ଭୁତଚିତ୍ତୋତି ଅତ୍ଥୋ। ଆଲୁୱଂ ତସ୍ସ ପାଦାସିନ୍ତି ତସ୍ସ ଅରହତୋ ଅହଂ ପସନ୍ନମାନସୋ ଆଲୁୱକନ୍ଦଂ ପାଦାସିଂ ଆଦରେନ ଅଦାସିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

ନୱମଦସମାପଦାନାନି ଉତ୍ତାନାନେୱାତି।

ଅଟ୍ଠୱୀସତିମୱଗ୍ଗୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

୨୯। ପଣ୍ଡଦାୟକୱଗ୍ଗୋ

୧-୧୦। ପଣ୍ଡଦାୟକତ୍ଥେରଅପଦାନାଦିୱଣ୍ଣନା

୧-୨। ଏକୂନତିଂସତିମେ ୱଗ୍ଗେ ପଠମାପଦାନେ ପଣ୍ଡଭୋଜନଭୋଜନୋତି ଖୀରପଣ୍ଡାଦିଭୋଜନସ୍ସ ଭୁଞ୍ଜନତ୍ଥାୟ ପଣ୍ଡସାଲାୟ ନିସିନ୍ନୋ ଅମ୍ହି ଭୱାମୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଉପଗ୍ଗିଟ୍ଠଞ୍ଚ ମଂ ସନ୍ତନ୍ତି ପଣ୍ଡସାଲାୟଂ ଉପଗ୍ଗିଟ୍ଠଂ ସନ୍ତଂ ୱିଜ୍ଜମାନଂ ମଂ। ଉପାଗଚ୍ଛି ମହାଇସୀତି ମହନ୍ତେ ସୀଲାଦିଖନ୍ଧେ ଏସନତୋ ମହାଇସି। ଲୋକପଜ୍ଜୋତୋ ଲୋକପଦୀପୋ ସିଦ୍ଧତ୍ଥୋ ଭଗୱା ଉପଗଚ୍ଛି, ମମ ସମୀପଂ ଅଗମାସୀତି ଅତ୍ଥୋ। ନିସିନ୍ନସ୍ସ ପଣ୍ଡସଣ୍ଡରେତି ଉପଗନ୍ତ୍ୱା ପଣ୍ଡସଣ୍ଡରେ ନିସିନ୍ନସ୍ସ ଖାଦନତ୍ଥାୟ ସେଦିତଂ ପଣ୍ଡଂ ମୟା ଦିନ୍ନନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୫-୭। ଦୁତିୟାପଦାନେ ସିନେରୁସମସନ୍ତୋସୋ ଧରଣୀସମସାଦିସୋ ସିଦ୍ଧତ୍ଥୋ ଭଗୱାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ୱୁଟ୍ଠହିତ୍ୱା ସମାଧିମ୍ହାତି ନିରୋଧସମାପତ୍ତିତୋ ୱୁଟ୍ଠହିତ୍ୱା ୱିସୁଂ ହୁତ୍ୱାତି ଅତ୍ଥୋ। ଭିକ୍ଖାୟ ମମୁପଟ୍ଠିତୋତି ଭିକ୍ଖାଚାରୱେଲାୟ ‘‘ଅଜ୍ଜ ମମ ଯୋ କୋଚି କିଞ୍ଚି ଦାନଂ ଦଦାତି, ତସ୍ସ ମହପ୍ଫଲ’’ନ୍ତି ଚିନ୍ତେତ୍ୱା ନିସିନ୍ନସ୍ସ ମମ ସନ୍ତିକଂ ସମୀପଂ ଉପଟ୍ଠିତୋ ସମୀପମାଗତୋତି ଅତ୍ଥୋ। ହରୀତକଂ…ପେ… ଫାରୁସକଫଲାନି ଚାତି ଏୱଂ ସଙ୍ଗଂ ତଂ ଫଲଂ ସଙ୍ଗଲୋକାନୁକମ୍ପିନୋ ତସ୍ସ ସିଦ୍ଧତ୍ଥସ୍ସ ମହେସିସ୍ସ ମୟା ୱିପ୍ପସନ୍ନେନ ଚେତସା ଦିନ୍ନନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

୧୧-୧୨। ତତିୟାପଦାନେ ସୀହଂ ଯଥା ୱନଚରନ୍ତି ୱନେ ଚରମାନଂ ସୀହରାଜଂ ଇୱ ଚରମାନଂ ସିଦ୍ଧତ୍ଥଂ ଭଗୱନ୍ତନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ନିସଭାଜାନିୟଂ ଯଥାତି ୱସଭୋ, ନିସଭୋ, ୱିସଭୋ, ଆସଭୋତି ଚତ୍ତାରୋ ଗୱଜେଟ୍ଠକା। ତେସୁ ଗୱସତସ୍ସ ଜେଟ୍ଠକୋ ୱସଭୋ, ଗୱସହସ୍ସସ୍ସ ଜେଟ୍ଠକୋ ନିସଭୋ, ଗୱସତସହସ୍ସସ୍ସ ଜେଟ୍ଠକୋ ୱିସଭୋ, ଗୱକୋଟିସତସହସ୍ସସ୍ସ ଜେଟ୍ଠକୋ ଆସଭୋ। ଇଧ ପନ ଆସଭୋ ‘‘ନିସଭୋ’’ତି ୱୁତ୍ତୋ, ଆଜାନୀୟଂ ଅଭୀତଂ ନିଚ୍ଚଲଂ ଉସଭରାଜଂ ଇୱାତି ଅତ୍ଥୋ। କକୁଧଂ ୱିଲସନ୍ତଂୱାତି ପୁପ୍ଫପଲ୍ଲୱେହି ସୋଭମାନଂ କକୁଧରୁକ୍ଖଂ ଇୱ ନରାସଭଂ ନରାନଂ ଆସଭଂ ଉତ୍ତମଂ ଆଗଚ୍ଛନ୍ତଂ ସିଦ୍ଧତ୍ଥଂ ଭଗୱନ୍ତଂ ଦିସ୍ୱା ସଦ୍ଧାୟ ସମ୍ପୟୁତ୍ତତ୍ତା ୱିପ୍ପସନ୍ନେନ ଚେତସା ପକ୍କଗ୍ଗମନଂ ଅକାସିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

ଚତୁତ୍ଥାପଦାନାଦୀନି ଦସମାୱସାନାନି ସୁୱିଞ୍ଞେୟ୍ୟାନେୱାତି।

ଏକୂନତିଂସତିମୱଗ୍ଗୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

୩୦। ଚିତକପୂଜକୱଗ୍ଗୋ

୧-୧୦। ଚିତକପୂଜକତ୍ଥେରଅପଦାନାଦିୱଣ୍ଣନା

୧-୨। ତିଂସତିମେ ୱଗ୍ଗେ ପଠମାପଦାନେ ଆହୁତିଂ ୟିଟ୍ଠୁକାମୋହନ୍ତି ପୂଜାସକ୍କାରଂ କାରେତୁକାମୋ ଅହଂ। ନାନାପୁପ୍ଫଂ ସମାନୟିନ୍ତି ନାନା ଅନେକୱିଧଂ ଚମ୍ପକସଲଲାଦିପୁପ୍ଫଂ ସଂ ସୁଟ୍ଠୁ ଆନୟିଂ, ରାସିଂ ଅକାସିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ସିଖିନୋ ଲୋକବନ୍ଧୁନୋତି ସକଲଲୋକଉପଯବନ୍ଧୁସ୍ସ ଞାତକସ୍ସ ସିଖିସ୍ସ ଭଗୱତୋ ପରିନିବ୍ବୁତସ୍ସ ଚିତକଂ ଆଳାହନଚିତକଂ ଦାରୁରାସିଂ ଜଲନ୍ତଂ ଆଦିତ୍ତଂ ଦିସ୍ୱା ତଞ୍ଚ ମୟା ରାସୀକତଂ ପୁପ୍ଫଂ ଓକିରିଂ ପୂଜେସିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

୬-୭। ଦୁତିୟାପଦାନେ ଅଜିନୁତ୍ତରୱାସନୋତି ଅଜିନମିଗଚମ୍ମଂ ଉତ୍ତରାସଙ୍ଗଂ କତ୍ୱା ନିୱାସିନୋ ଅଚ୍ଛାଦନୋତି ଅତ୍ଥୋ। ଅଭିଞ୍ଞା ପଞ୍ଚ ନିବ୍ବତ୍ତାତି ଇଦ୍ଧିୱିଧାଦୟୋ ପଞ୍ଚ ଅଭିଞ୍ଞାୟୋ ପଞ୍ଚ ଞାଣାନି ନିବ୍ବତ୍ତା ଉପ୍ପାଦିତା ନିପ୍ଫାଦିତା। ଚନ୍ଦସ୍ସ ପରିମଜ୍ଜକୋତି ଚନ୍ଦମଣ୍ଡଲସ୍ସ ସମନ୍ତତୋ ମଜ୍ଜକୋ, ଫୁଟ୍ଠୋ ଅହୋସିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ୱିପସ୍ସିଂ ଲୋକପଜ୍ଜୋତନ୍ତି ସକଲଲୋକଉଯେ ପଦୀପସଦିସଂ ୱିପସ୍ସିଂ ଭଗୱନ୍ତଂ ମମ ସନ୍ତିକଂ ଅଭିଗତଂ ୱିସେସେନ ସମ୍ପତ୍ତଂ ଆଗତଂ। ଦିସ୍ୱା ପାରିଚ୍ଛତ୍ତକପୁପ୍ଫାନୀତି ଦେୱଲୋକତୋ ପାରିଚ୍ଛତ୍ତକପୁପ୍ଫାନି ଆହରିତ୍ୱା ୱିପସ୍ସିସ୍ସ ସତ୍ଥୁନୋ ମତ୍ଥକେ ଛତ୍ତାକାରେନ ଅହଂ ଧାରେସିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

୧୧-୧୩। ତତିୟାପଦାନେ ପୁତ୍ତୋ ମମ ପବ୍ବଜିତୋତି ମୟ୍ହଂ ପୁତ୍ତୋ ସଦ୍ଧାୟ ପବ୍ବଜିତୋ। କାସାୟୱସନୋ ତଦାତି ତସ୍ମିଂ ପବ୍ବଜିତକାଲେ କାସାୟନିୱତ୍ଥୋ , ନ ବାହିରକପବ୍ବଜ୍ଜାୟ ପବ୍ବଜିତୋତି ଅତ୍ଥୋ। ସୋଚ ବୁଦ୍ଧତ୍ତଂ ସମ୍ପତ୍ତୋତି ସୋ ମୟ୍ହଂ ପୁତ୍ତୋ ଚତୂସୁ ବୁଦ୍ଧେସୁ ସାୱକବୁଦ୍ଧଭାୱଂ ସଂ ସୁଟ୍ଠୁ ପତ୍ତୋ, ଅରହତ୍ତଂ ପତ୍ତୋତି ଅତ୍ଥୋ। ନିବ୍ବୁତୋ ଲୋକପୂଜିତୋତି ସକଲଲୋକେହି କତସକ୍କାରୋ ଖନ୍ଧପରିନିବ୍ବାନେନ ପରିନିବ୍ବୁତୋତି ଅତ୍ଥୋ। ୱିଚିନନ୍ତୋ ସକଂ ପୁତ୍ତନ୍ତି ଅହଂ ତସ୍ସ ଗତଦେସଂ ପୁଚ୍ଛିତ୍ୱା ସକଂ ପୁତ୍ତଂ ୱିଚିନନ୍ତୋ ପଚ୍ଛତୋ ଅଗମଂ, ଅନୁଗତୋ ଅସ୍ମୀତି ଅତ୍ଥୋ। ନିବ୍ବୁତସ୍ସ ମହନ୍ତସ୍ସାତି ମହନ୍ତେହି ସୀଲକ୍ଖନ୍ଧାଦୀହି ୟୁତ୍ତତ୍ତା ମହନ୍ତସ୍ସ ତସ୍ସ ମମ ପୁତ୍ତସ୍ସ ଅରହତୋ ଆଦହନଟ୍ଠାନେ ଚିତକଂ ଚିତକଟ୍ଠାନଂ ଅହଂ ଅଗମାସିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ପଗ୍ଗୟ୍ହ ଅଞ୍ଜଲିଂ ତତ୍ଥାତି ତସ୍ମିଂ ଆଦହନଟ୍ଠାନେ ଅଞ୍ଜଲିଂ ଦସଙ୍ଗୁଲିସମୋଧାନଂ ପଗ୍ଗହେତ୍ୱା ସିରସି କତ୍ୱା ଅହଂ ଚିତକଂ ଦହନଦାରୁରାସିଂ ୱନ୍ଦିତ୍ୱା ପଣାମଂ କତ୍ୱା ସେତଚ୍ଛତ୍ତଞ୍ଚ ପଗ୍ଗୟ୍ହାତି ନ କେୱଲମେୱ ୱନ୍ଦିତ୍ୱା ଧୱଲଚ୍ଛତ୍ତଞ୍ଚ ପଗ୍ଗୟ୍ହ ଉକ୍ଖିପିତ୍ୱା ଅହଂ ଆରୋପେସିଂ ପତିଟ୍ଠପେସିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

୧୭-୧୮। ଚତୁତ୍ଥାପଦାନେ ଅନୁଗ୍ଗତମ୍ହି ଆଦିଚ୍ଚେତି ସୂରିୟେ ଅନୁଗ୍ଗତେ ଅନୁଟ୍ଠିତେ ପଚ୍ଚୂସକାଲେତି ଅତ୍ଥୋ। ପସାଦୋ ୱିପୁଲୋ ଅହୂତି ରୋଗପୀଳଇତସ୍ସ ମୟ୍ହଂ ଚିତ୍ତପ୍ପସାଦୋ ୱିପୁଲୋ ଅତିରେକୋ ବୁଦ୍ଧାନୁସ୍ସରଣେନ ଅହୁ ଅହୋସି। ମହେସିନୋ ବୁଦ୍ଧସେଟ୍ଠସ୍ସ ଲୋକମ୍ହି ପାତୁଭାୱୋ ପାକଟଭାୱୋ ଅହୋସୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଘୋସମସ୍ସୋସହଂ ତତ୍ଥାତି ତସ୍ମିଂ ପାତୁଭାୱେ ସତି ''ଅହଂ ଗିଲାନୋ ବୁଦ୍ଧୋ ଉପ୍ପନ୍ନୋ''ତି ଘୋସଂ ଅସ୍ସୋସିଂ। ନ ଚ ପସ୍ସାମି ତଂ ଜିନନ୍ତି ତଂ ଜିତପଞ୍ଚମାରଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧଂ ନ ପସ୍ସାମି, ବାଳ୍ହଗିଲାନତ୍ତା ଗନ୍ତ୍ୱା ପସ୍ସିତୁଂ ନ ସକ୍କୋମୀତି ଅତ୍ଥୋ। ମରଣଞ୍ଚ ଅନୁପ୍ପତ୍ତୋତି ମରଣାସନ୍ନକାଲଂ ଅନୁପ୍ପତ୍ତୋ, ଆସନ୍ନମରଣୋ ହୁତ୍ୱାତି ଅତ୍ଥୋ। ବୁଦ୍ଧସଞ୍ଞମନୁସ୍ସରିନ୍ତି ବୁଦ୍ଧୋତିନାମଂ ଅନୁସ୍ସରିଂ, ବୁଦ୍ଧାରମ୍ମଣଂ ମନସି ଅକାସିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

୨୧-୨୩। ପଞ୍ଚମାପଦାନେ ଆରାମଦ୍ୱାରା ନିକ୍ଖମ୍ମାତି ଆରାମଦ୍ୱାରତୋ ସଙ୍ଘସ୍ସ ନିକ୍ଖମନଦ୍ୱାରମଗ୍ଗେହି ଅତ୍ଥୋ। ଗୋସୀସଂ ସନ୍ଥତଂ ମୟାତି ତସ୍ମିଂ ନିକ୍ଖମନଦ୍ୱାରମଗ୍ଗେ ''ଭଗୱତୋ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘସ୍ସ ଚ ପାଦା ମା କଦ୍ଦମଂ ଅକ୍କମନ୍ତୂ''ତି ଅକ୍କମନତ୍ଥାୟ ଗୋସୀସଟ୍ଠିଂ ମୟା ସନ୍ଥରିତନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ଅନୁଭୋମି ସକଂ କମ୍ମନ୍ତି ଅତ୍ତନୋ ଗୋସୀସଅତ୍ଥରଣକମ୍ମସ୍ସ ବଲେନ ଆଜାନୀୟା ୱାତଜୱା ସିନ୍ଧୱା ସୀଘୱାହନାଦୀନି ୱିପାକଫଲାନି ଅନୁଭୋମୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଅହୋକାରଂ ପରମକାରନ୍ତି ସୁଖେତ୍ତେ ସଙ୍ଘେ ମୟା ସୁଟ୍ଠୁ କତଂ କାରଂ ଅପ୍ପକମ୍ପି କିଚ୍ଚଂ ମହପ୍ଫଲଦାନତୋ ପରମକାରଂ ଉତ୍ତମକିଚ୍ଚଂ ଅହୋ ୱିମ୍ହୟନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ୟଥା ତିଣଦୋସାଦିୱିରହିତେସୁ ଖେତ୍ତେସୁ ୱପ୍ପିତଂ ସାଲିବୀଜଂ ମହପ୍ଫଲଂ ଦେତି, ଏୱମେୱ ରାଗଦୋସାଦିଦୋସରହିତେ ପରିସୁଦ୍ଧକାୟୱଚୀସମାଚାରେ ସଙ୍ଘଖେତ୍ତେ ଗୋସୀସଅତ୍ଥରଣକମ୍ମଂ ମୟା କତଂ, ଇଦଂ ମହପ୍ଫଲଂ ଦେତୀତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ନ ଅଞ୍ଞଂ କଲମଗ୍ଘତୀତି ଅଞ୍ଞଂ ବାହିରସାସନେ କତଂ କମ୍ମଂ ସଙ୍ଘେ କତସ୍ସ କାରସ୍ସ ପୂଜାସକ୍କାରସ୍ସ କଲଂ ସୋଳସିଂ କଲଂ କୋଟ୍ଠାସଂ ନ ଅଗ୍ଘତୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

ଛଟ୍ଠସତ୍ତମଟ୍ଠମନୱମଦସମାପଦାନାନି ଉତ୍ତାନାନେୱାତି।

ତିଂସତିମୱଗ୍ଗୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

୩୧। ପଦୁମକେସରୱଗ୍ଗୋ

୧-୧୦। ପଦୁମକେସରିୟତ୍ଥେରଅପଦାନାଦିୱଣ୍ଣନା

୧-୨। ଏକତିଂସତିମେ ୱଗ୍ଗେ ପଠମାପଦାନେ ଇସିସଙ୍ଘେ ଅହଂ ପୁବ୍ବେତି ଅହଂ ପୁବ୍ବେ ବୋଧିସମ୍ଭାରପୂରଣକାଲେ ଇସିସଙ୍ଘେ ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧେହିସମୂହେ ତେସଂ ସମୀପେ ହିମୱନ୍ତପବ୍ବତେ ମାତଙ୍ଗହତ୍ଥିକୁଲେ ୱାରଣୋ ଚଣ୍ଡହତ୍ଥୀ ଅହୋସିନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ମନୁସ୍ସାଦଯୋ ୱାରେତୀତି ୱାରଣୋ, ଅଥ ୱା ୱାଚାଯ ରୱତି କୋଞ୍ଚନାଦଂ ନଦତୀତି ୱାରଣୋ। ମହେସୀନଂ ପସାଦେନାତି ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧମହେସୀନଂ ପସାଦେନ। ପଚ୍ଚେକଜିନସେଟ୍ଠେସୁ, ଧୁତରାଗେସୁ ତାଦିସୂତି ଲୋକଧମ୍ମେହି ନିଚ୍ଚଲେସୁ ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧେସୁ ପଦ୍ମକେସରଂ ପଦୁମରେଣୁଂ ଓକିରିଂ ଅୱସିଞ୍ଚିନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

ଦୁତିଯତତିଯାପଦାନାନି ଉତ୍ତାନାନି।

୧୩-୧୬। ଚତୁତ୍ଥାପଦାନେ ମହାବୋଧିମହୋ ଅହୂତି ୱିପସ୍ସିସ୍ସ ଭଗୱତୋ ଚତୁମଗ୍ଗଞ୍ଞାଣାଧାରଭାୱତୋ ‘‘ବୋଧୀ’’ତି ଲଦ୍ଧନାମସ୍ସ ରୁକ୍ଖସ୍ସ ପୂଜା ଅହୋସୀତି ଅତ୍ଥୋ। ରୁକ୍ଖଟ୍ଠସ୍ସେୱ ସମ୍ଭୁତୋତି ଅସ୍ସ ବୋଧିପୂଜାସମଯେ ସନ୍ନିପତିତସ୍ସ ମହାଜନସ୍ସ ସମ୍ଭୂତୋ ଲୋକଜେଟ୍ଠୋ ନରାସଭୋ ରୁକ୍ଖଟ୍ଠୋ ଇୱ ରୁକ୍ଖେ ଠିତୋ ୱିଯ ପଞ୍ଞାଯତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଭଗୱା ତମ୍ହି ସମଯେତି ତସ୍ମିଂ ବୋଧିପୂଜାକରଣକାଲେ ଭଗୱା ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘପୁରକ୍ଖତୋ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘେନ ପରିୱୁତୋ। ୱାଚାସଭିମୁଦୀରଯନ୍ତି ମୁଦୁସିଲିଟ୍ଠମଧୁରୌତ୍ତମଘୋସଂ ଉଦୀରଯଂ କଥଯନ୍ତୋ ନିଚ୍ଛାରେନ୍ତୋ ଚତୁସଚ୍ଚଂ ପକାସେସି, ଦେସେସୀତି ଅତ୍ଥୋ। ସଂଖିତ୍ତେନଚ ଦେସେନ୍ତୋତି ୱେନେଯ୍ଯପୁଗ୍ଗଲଜ୍ଝାସଯାନୁରୂପେନ ଦେସେନ୍ତୋ ସଂଖିତ୍ତେନ ଚ ୱିତ୍ଥାରେନ ଚ ଦେସଯୀତି ଅତ୍ଥୋ। ୱିୱଟ୍ଟଚ୍ଛଦୋତି ରାଗୋ ଛଦନଂ, ଦୋସୋ ଛଦନଂ, ମୋହୋ ଛଦନଂ, ସବ୍ବକିଲେସା ଛଦନା’’ତି ଏୱଂ ୱୁତ୍ତା ଛଦନା ୱିୱଟା ଉଗ୍ଘାଟିତା ୱିଦ୍ଧଂସିତା ଅନେନାତି ୱିୱଟ୍ଟଚ୍ଛଦୋ, ସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ। ତଂ ମହାଜନଂ ଦେସନାୱସେନ ନିବ୍ବାପେସି ପରିଳାହଂ ୱୂପସମେସୀତି ଅତ୍ଥୋ। ତସ୍ସାହଂ ଧମ୍ମଂ ସୁତ୍ୱାନାତି ତସ୍ସ ଭଗୱତୋ ଦେସେନ୍ତସ୍ସ ଧମ୍ମଂ ସୁତ୍ୱା।

୨୦। ପଞ୍ଚମାପଦାନେ ଫଲହତ୍ଥୋ ଅପେକ୍ଖୱାତି ୱିପସ୍ସିଂ ଭଗୱନ୍ତଂ ଦିସ୍ୱା ମଧୁରାନି ଫଲାନି ଗହେତ୍ୱା ଅପେକ୍ଖୱା ଅତୁରିତୋ ସଣିକଂ ଅସ୍ସମଂ ଗଚ୍ଛିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

ଛଟ୍ଠସତ୍ତମାପଦାନାନି ଉତ୍ତାନାନେୱ।

୪୦। ଅଟ୍ଠମାପଦାନେ ନିଟ୍ଠିତେ ନୱକମ୍ମେ ଚାତି ସୀମାଯ ନୱକମ୍ମେ ନିଟ୍ଠଂ ଗତେ ସତି। ଅନୁଲେପମଦାସହନ୍ତି ଅନୁପଚ୍ଛା ସୁଧାଲେପଂ ଅଦାସିଂ, ସୁଧାଯ ଲେପାପେସିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

ନୱମଦସମାପଦାନାନି ଉତ୍ତାନାନିଯେୱାତି।

ଏକତିଂସମୱଗ୍ଗୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

୩୨। ଆରକ୍ଖଦାଯକୱଗ୍ଗୋ

୧-୧୦। ଆରକ୍ଖଦାଯକତ୍ଥେରଅପଦାନାଦିୱଣ୍ଣନା

ବାତ୍ତିଂସତିମୱଗ୍ଗେ ପଠମଦୁତିଯତତିଯାପଦାନାନି ସୁୱିଞ୍ଞେଯ୍ଯାନେୱ।

୧୬। ଚତୁତ୍ଥାପଦାନେ ଜଲଜଗ୍ଗେହି ଓକିରିନ୍ତି ଜଲଜେହି ଉତ୍ତମେହି ଉପ୍ପଲପଦୁମାଦୀହି ପୁପ୍ଫେହି ଓକିରିଂ ପୂଜେସିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

ପଞ୍ଚମାପଦାନଂ ଉତ୍ତାନମେୱ।

୨୬-୨୭। ଛଟ୍ଠାପଦାନେ ଚେତିଯଂ ଉତ୍ତମଂ ନାମ, ସିଖିନୋ ଲୋକବନ୍ଧୁନୋତି ସକଲଲୋକତ୍ତଯସ୍ସ ବନ୍ଧୁନୋ ଞାତକସ୍ସ ସିଖିସ୍ସ ଭଗୱତୋ ଉତ୍ତମଂ ଚେତିଯଂ। ଇରୀଣେ ଜନସଞ୍ଚରୱିରହିତେ ୱନେ ମନୁସ୍ସାନଂ କୋଲାହଲୱିରହିତେ ମହାଅରଞ୍ଞେ ଅହୋସୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଅନ୍ଧାହିଣ୍ଡାମହଂ ତଦାତି ତସ୍ମିଂ କାଲେ ୱନେ ମଗ୍ଗମୂଢହଭାୱେନ ଅନ୍ଧୋ, ନ ଚକ୍ଖୁନା ଅନ୍ଧୋ, ଅହଂ ଆହିଣ୍ଡାମି ମଗ୍ଗଂ ପରିଯେସାମୀତି ଅତ୍ଥୋ। ପୱନା ନିକ୍ଖମନ୍ତେନାତି ମହାୱନତୋ ନିକ୍ଖମନ୍ତେନ ମଯା ସୀହାସନଂ ଉତ୍ତମାସନଂ, ସୀହସ୍ସ ୱା ଭଗୱତୋ ଆସନଂ ଦିଟ୍ଠନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ଏକଂସଂ ଅଞ୍ଜଲିଂ କତ୍ୱାତି ଏକଂସଂ ଉତ୍ତରାସଙ୍ଗଂ କତ୍ୱା ସିରସି ଅଞ୍ଜଲିଂ ଠପେତ୍ୱାତି ଅତ୍ଥୋ। ସନ୍ଥୱିଂ ଲୋକନାଯକନ୍ତି ସକଲଲୋକତ୍ତଯନାଯଂ ତଂ ନିବ୍ବାନଂ ପାପେନ୍ତଂ ଥୋମିତଂ ଥୁତିଂ ଅକାସିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

୩୪। ସତ୍ତମାପଦାନେ ସୁଦସ୍ସନୋ ମହାୱୀରୋତି ସୁନ୍ଦରଦସ୍ସନୋ ଦ୍ୱତ୍ତିଂସମହାପୁରିସଲକ୍ଖଣସମ୍ପନ୍ନସରୀରତ୍ତା ମନୋହରଦସ୍ସନୋ ମହାୱୀରିଯୋ ସିଦ୍ଧତ୍ଥୋ ଭଗୱାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ୱସତିଘରମୁତ୍ତମେତି ଉତ୍ତମେ ୱିହାରେ ୱସତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

ଅଟ୍ଠମନୱମଦସମାପଦାନାନି ଉତ୍ତାନାନେୱାତି।

ବାତ୍ତିଂସତିମୱଗ୍ଗୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

୩୩। ଉମାପୁପ୍ଫିୟୱଗ୍ଗୋ

୧-୧୦। ଉମାପୁପ୍ଫିୟତ୍ଥେରଅପଦାନାଦିୱଣ୍ଣନା

ତେତ୍ତିଂସତିମେ ୱଗ୍ଗେ ପଠମଦୁତିୟତତିୟଚତୁତ୍ଥପଞ୍ଚମଛଟ୍ଠାପଦାନାନି ଉତ୍ତାନାନିୟେୱ।

୫୫। ସତ୍ତମାପଦାନେ ସମୟଂ ଅଗମାସହନ୍ତି ସମୂହଂ ସମାଗମଟ୍ଠାନଂ ଅହଂ ଅଗମାସିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

୬୨ ।ଅବ୍ବୁଦନିରବ୍ବୁଦାନୀତି ‘‘ପକୋଟିସତସହସ୍ସାନଂ ସତଂ ଅବ୍ବୁଦଂ, ଅବ୍ବୁଦସତସହସ୍ସାନଂ ସତଂ ନିରବ୍ବୁଦ’’ନ୍ତି ୱୁତ୍ତତ୍ତା ଆୟୁନା ଅବ୍ବୁଦନିରବ୍ବୁଦାନି ଗତମହାଆୟୁୱନ୍ତା ମନୁଜାଧିପା ଚକ୍କୱତ୍ତିନୋ ଖତ୍ତିୟା ଅଟ୍ଠ ଅଟ୍ଠ ହୁତ୍ୱା କପ୍ପାନଂ ପଞ୍ଚୱୀସସହସ୍ସମ୍ହି ଆସିଂସୁ ଅହେସୁନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ଅଟ୍ଠମନୱମଦସମାପଦାନାନି ପାକଟାନେୱାତି।

ତେତ୍ତିଂସତିମୱଗ୍ଗୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

୩୪-୩୮। ଗନ୍ଧୋଦକାଦିୱଗ୍ଗୋ

୧-୫୦। ଗନ୍ଧଧୂପିୟତ୍ଥେରଅପଦାନାଦିୱଣ୍ଣନା

ଚତୁତିଂସତିମୱଗ୍ଗପଞ୍ଚତିଂସତିମୱଗ୍ଗଛତ୍ତିଂସତିମୱଗ୍ଗସତ୍ତତିଂସତିମୱଗ୍ଗଅଟ୍ଠତିଂସତିମୱଗ୍ଗା ଉତ୍ତାନତ୍ଥାଯେୱ।

ଏକୂନଚତ୍ତାଲୀସମୱଗ୍ଗେପି ପଠମାପଦାନାଦୀନି ଅଟ୍ଠମାପଦାନନ୍ତାନି ଉତ୍ତାନାନେୱାତି।

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

୩୯। ଅୱଟଫଲୱଗ୍ଗୋ

୯। ସୋଣକୋଟିୱୀସତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା

ନୱମାପଦାନେ ପନ ୱିପସ୍ସିନୋ ପାୱଚନେତିଆଦିକଂ ଆୟସ୍ମତୋ ସୋଣସ୍ସ କୋଟିୱୀସତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅୟମ୍ପି ଥେରୋ ପୁରିମବୁଦ୍ଧେସୁ କତାଧିକାରୋ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଭୱେ ୱିୱଟ୍ଟୂପନିସ୍ସୟାନି ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ୱିପସ୍ସିସ୍ସ ଭଗୱତୋ କାଲେ ମହାୱିଭୱେ ସେଟ୍ଠିକୁଲେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ୱୁଦ୍ଧିପ୍ପତ୍ତୋ ସେଟ୍ଠି ହୁତ୍ୱା ଉପାସକେହି ସଦ୍ଧିଂ ୱିହାରଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ସତ୍ଥୁ ଧମ୍ମଦେସନଂ ସୁତ୍ୱା ପସନ୍ନମାନସୋ ଭଗୱତୋ ଚଙ୍କମନଟ୍ଠାନେ ସୁଧାୟ ପରିକମ୍ମଂ କାରେତ୍ୱା ଏକଞ୍ଚ ଲେଣଂ କାରେତ୍ୱା ନାନାୱିରାଗୱତ୍ଥେହି ଲେଣଭୂମିୟା ସନ୍ଥରିତ୍ୱା ଉପରି ୱିତାନଞ୍ଚ କତ୍ୱା ଚାତୁଦ୍ଦିସସ୍ସ ସଙ୍ଘସ୍ସ ନିୟ୍ୟାଦେତ୍ୱା ସତ୍ତାହଂ ମହାଦାନଂ ଦତ୍ୱା ପଣିଧାନଂ ଅକାସି। ସତ୍ଥା ଅନୁମୋଦନଂ ଅକାସି। ସୋ ତେନ କୁସଲକମ୍ମେନ ଦେୱମନୁସ୍ସେସୁ ସଂସରନ୍ତୋ ଉଭୟସମ୍ପତ୍ତିୟୋ ଅନୁଭୱିତ୍ୱା ଇମସ୍ମିଂ କପ୍ପେ ପରିନିବ୍ବୁତେ କସ୍ସପଦସବଲେ ଅନୁପ୍ପନ୍ନେ ଅମ୍ହାକଂ ଭଗୱତି ବାରାଣସିୟଂ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତିତ୍ୱା ୱିଞ୍ଞୁତଂ ପତ୍ତୋ ଗଙ୍ଗାତୀରେ ପଣ୍ଣସାଲଂ କରିତ୍ୱା ୱସନ୍ତଂ ଏକଂ ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧଂ ତେମାସଂ ଚତୂହି ପଚ୍ଚୟେହି ସକ୍କଚ୍ଚଂ ଉପଟ୍ଠହି। ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧୋ ୱୁଟ୍ଠୱସ୍ସୋ ପରିପୁଣ୍ଣପରିକ୍ଖାରୋ ଗନ୍ଧମାଦନମେୱ ଅଗମାସି। ସୋପି କୁଲପୁତ୍ତୋ ୟାୱଜୀୱଂ ତତ୍ଥ ପୁଞ୍ଞାନି କତ୍ୱା ତତୋ ଚୱିତ୍ୱା ଦେୱମନୁସ୍ସେସୁ ସଂସରନ୍ତୋ ଅମ୍ହାକଂ ଭଗୱତୋ କାଲେ ଚମ୍ପାନଗରେ ଅଗ୍ଗସେଟ୍ଠିସ୍ସ ଗେହେ ପଟିସନ୍ଧିଂ ଗଣ୍ହି। ତସ୍ସ ପଟିସନ୍ଧିଗ୍ଗହଣକାଲତୋ ପଟ୍ଠାୟ ସେଟ୍ଠିସ୍ସ ମହାଭୋଗକ୍ଖନ୍ଧୋ ଅଭିୱଡ୍ଢି। ତସ୍ସ ମାତୁକୁଚ୍ଛିତୋ ନିକ୍ଖମନଦିୱସେ ସକଲନଗରେ ମହାଲାଭସକ୍କାରସମ୍ମାନୋ ଅହୋସି, ତସ୍ସ ପୁବ୍ବେ ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧସ୍ସ ସତସହସ୍ସଗ୍ଘନିକରତ୍ତକମ୍ବଲପରିଚ୍ଚାଗେନ ସୁୱଣ୍ଣୱଣ୍ଣୋ ସୁଖୁମାଲତରୋ ଚ ଅତ୍ତଭାୱୋ ଅହୋସି, ତେନସ୍ସ ସୋଣୋତି ନାମଂ ଅକଂସୁ। ସୋ ମହତା ପରିୱାରେନ ଅଭିୱଡ୍ଢି। ତସ୍ସ ହତ୍ଥପାଦତଲାନି ବନ୍ଧୁଜୀୱକପୁପ୍ଫୱଣ୍ଣାନି ଅହେସୁଂ, ତେସଂ ସତୱାରଂ ୱିହତକପ୍ପାସଂ ୱିୟ ମୁଦୁସମ୍ଫସ୍ସୋ ଅହୋସି। ପାଦତଲେସୁ ମଣିକୁଣ୍ଡଲାୱଟ୍ଟୱଣ୍ଣଲୋମାନି ଜାୟିଂସୁ। ୱୟପ୍ପତ୍ତସ୍ସ ତସ୍ସ ତିଣ୍ଣଂ ଉତୂନଂ ଅନୁଚ୍ଛୱିକେ ତୟୋ ପାସାଦେ କାରାପେତ୍ୱା ନାଟକିତ୍ଥିୟୋ ଉପଟ୍ଠାପେସୁଂ। ସୋ ତତ୍ଥ ମହତିଂ ସମ୍ପତ୍ତିଂ ଅନୁଭୱନ୍ତୋ ଦେୱକୁମାରୋ ୱିୟ ପଟିୱସତି।

ଅଥ ଅମ୍ହାକଂ ଭଗୱତି ସବ୍ବଞ୍ଞୁତଂ ପତ୍ୱା ପୱତ୍ତିତୱରଧମ୍ମଚକ୍କେ ରାଜଗହଂ ଉପନିସ୍ସାୟ ୱିହରନ୍ତେ ବିମ୍ବିସାରରଞ୍ଞା ପକ୍କୋସାପିତୋ ତେହି ଅସୀତିୟା ଗାମିକସହସ୍ସେହି ସଦ୍ଧିଂ ରାଜଗହଂ ଆଗତୋ ସତ୍ଥୁ ସନ୍ତିକଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ଧମ୍ମଂ ସୁତ୍ୱା ପଟିଲଦ୍ଧସଦ୍ଧୋ ମାତାପିତରୋ ଅନୁଜାନାପେତ୍ୱା ଭଗୱତୋ ସନ୍ତିକେ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ଲଦ୍ଧୂପସମ୍ପଦୋ ସତ୍ଥୁ ସନ୍ତିକେ କମ୍ମଟ୍ଠାନଂ ଗହେତ୍ୱା ଜନସଂସଗ୍ଗପରିହରଣତ୍ଥଂ ସୀତୱନେ ୱିହାସି। ସୋ ତତ୍ଥ ୱସନ୍ତୋ ''ମମ ସରୀରଂ ସୁଖୁମାଲଂ, ନ ଚ ସକ୍କା ସୁଖେନେୱ ସୁଖଂ ଅଧିଗନ୍ତୁଂ, କାୟଂ କିଲମେତ୍ୱାପି ସମଣଧମ୍ମଂ କାତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀ''ତି ଚିନ୍ତେତ୍ୱା ଠାନଚଙ୍କମମେୱ ଅଧିଟ୍ଠାୟ ପଧାନମନୁୟୁଞ୍ଜନ୍ତୋ ପାଦତଲେସୁ ଫୋଟେସୁ ଉଟ୍ଠିତେସୁପି ୱେଦନଂ ଅଜ୍ଝୁପେକ୍ଖିତ୍ୱା ଦଳ୍ହଂ ୱୀରିୟଂ କରୋନ୍ତୋ ଅଚ୍ଚାରଦ୍ଧୱୀରିୟତାୟ ୱିସେସଂ ନିବ୍ବତ୍ତେତୁଂ ଅସକ୍କୋନ୍ତୋ ''ଏୱଂ ଅହଂ ୱାୟମନ୍ତୋପି ମଗ୍ଗଫଲାନି ନିବ୍ବତ୍ତେତୁଂ ନ ସକ୍କୋମି, କିଂ ମେ ପବ୍ବଜ୍ଜାୟ, ହୀନାୟାୱତ୍ତିତ୍ୱା ଭୋଗେ ଚ ଭୁଞ୍ଜାମି, ପୁଞ୍ଞାନି ଚ କରିସ୍ସାମୀ''ତି ଚିନ୍ତେସି। ଅଥ ସତ୍ଥା ତସ୍ସ ଚିତ୍ତାଚାରଂ ଞତ୍ୱା ତତ୍ଥ ଗନ୍ତ୍ୱା ୱୀଣୋପମୋୱାଦେନ (ମହାୱ। ୨୪୩) ଓୱଦିତ୍ୱା ୱୀରିୟସମତାୟୋଜନୱିଧିଂ ଦସ୍ସେନ୍ତୋ କମ୍ମଟ୍ଠାନଂ ସୋଧେତ୍ୱା ଗିଜ୍ଝକୂଟଂ ଗତୋ। ସୋଣୋପି ଖୋ ସତ୍ଥୁ ସନ୍ତିକା ଓୱାଦଂ ଲଭିତ୍ୱା ୱୀରିୟସମତଂ ୟୋଜେତ୍ୱା ୱିପସ୍ସନଂ ଉସ୍ସୁକ୍କାପେତ୍ୱା ଅରହତ୍ତେ ପତିଟ୍ଠାସି।

୪୯। ସୋ ଅରହା ହୁତ୍ୱା ଅତ୍ତନୋ ପୁବ୍ବକମ୍ମଂ ସରିତ୍ୱା ସୋମନସ୍ସଜାତୋ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ୱିପସ୍ସିନୋ ପାୱଚନେତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ୱିପସ୍ସୀତି ୱିସେସେନ, ୱିୱିଧଂ ୱା ପସ୍ସତୀତି ୱିପସ୍ସୀ। ପାୱଚନେତି ପକାରେନ ୱୁଚ୍ଚତୀତି ପାୱଚନଂ, ପିଟକତ୍ତୟଂ। ତସ୍ସ ୱିପସ୍ସିନୋ ତସ୍ମିଂ ପାୱଚନେତି ଅତ୍ଥୋ। ଲେଣନ୍ତି ଲିନନ୍ତେ ନିଲୀୟନ୍ତେ ଏତ୍ଥାତି ଲେଣଂ ୱିହାରଂ। ବନ୍ଧୁମାରାଜଧାନିୟାତି ବନ୍ଧନ୍ତି କୁଲପରମ୍ପରାୟ ୱସେନ ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞଂ ସମ୍ବଜ୍ଝନ୍ତୀତି ବନ୍ଧୂ, ଞାତକା। ତେ ଏତ୍ଥ ପଟିୱସନ୍ତୀତି ବନ୍ଧୁମା, ବନ୍ଧୁ ଅସ୍ସ ଅତ୍ଥୀତି ୱା ବନ୍ଧୁମା। ରାଜୂନଂ ୱସନଟ୍ଠାନନ୍ତି ରାଜଧାନୀ, ବନ୍ଧୁମା ଚ ସା ରାଜଧାନୀ ଚେତି ବନ୍ଧୁମାରାଜଧାନୀ, ତସ୍ସା ବନ୍ଧୁମାରାଜଧାନିୟା, ଲେଣଂ ମୟା କତନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ସେସମେତ୍ଥ ଉତ୍ତାନତ୍ଥମେୱାତି।

ସୋଣକୋଟିୱୀସତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୧୦। ପୁବ୍ବକମ୍ମପିଲୋତିକବୁଦ୍ଧଅପଦାନୱଣ୍ଣନା

୬୪। ଦସମାପଦାନେ ଅନୋତତ୍ତସରାସନ୍ନେତି ପବ୍ବତକୂଟେହି ପଟିଚ୍ଛନ୍ନତ୍ତା ଚନ୍ଦିମସୂରିୟାନଂ ସନ୍ତାପେହି ଓତତ୍ତଂ ଉଣ୍ହଂ ଉଦକଂ ଏତ୍ଥ ନତ୍ଥୀତି

ଅନୋତତ୍ତୋ। ସରନ୍ତି ଗଚ୍ଛନ୍ତି ପୱତ୍ତନ୍ତି ସନ୍ଦନ୍ତି ଏତସ୍ମା ମହାନଦିୟୋତି ସରୋ। ସୀହମୁଖାଦୀହି ନିକ୍ଖନ୍ତା ମହାନଦିୟୋ ତିକ୍ଖତ୍ତୁଂ ତିକ୍ଖତ୍ତୁଂ ପଦକ୍ଖିଣଂ କତ୍ୱା ନିକ୍ଖନ୍ତନିକ୍ଖନ୍ତଦିସାଭାଗେନ ସରନ୍ତି ଗଚ୍ଛନ୍ତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଅନୋତତ୍ତୋ ଚ ସୋ ସରୋ ଚାତି ଅନୋତତ୍ତସରୋ । ତସ୍ସ ଆସନ୍ନଂ ସମୀପଟ୍ଠାନନ୍ତି ଅନୋତତ୍ତସରାସନ୍ନଂ, ତସ୍ମିଂ ଅନୋତତ୍ତସରାସନ୍ନେ, ସମୀପେତି ଅତ୍ଥୋ। ରମଣୀୟେତି ଦେୱଦାନୱଗନ୍ଧବ୍ବକିନ୍ନରୋରଗବୁଦ୍ଧପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧାଦୀହି ରମିତବ୍ବଂ ଅଲ୍ଲୀୟିତବ୍ବନ୍ତି ରମଣୀୟଂ, ତସ୍ମିଂ ରମଣୀୟେ। ସିଲାତଲେତି ଏକଗ୍ଘନପବ୍ବତସିଲାତଲେତି ଅତ୍ଥୋ। ନାନାରତନପଜ୍ଜୋତେତି ପଦୁମରାଗୱେଳୁରିୟାଦିନାନାଅନେକେହି ରତନେହି ପଜ୍ଜୋତେ ପକାରେନ ଜୋତମାନେ। ନାନାଗନ୍ଧୱନନ୍ତରେତି ନାନପ୍ପକାରେହି ଚନ୍ଦନାଗରୁକପ୍ପୂରତମାଲତିଲକାସୋକନାଗପୁନ୍ନାଗକେତକାଦୀହି ଅନେକେହି ସୁଗନ୍ଧପୁପ୍ଫେହି ଗହନୀଭୂତୱନନ୍ତରେ ସିଲାତଲେତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୬୫। ଗୁଣମହନ୍ତତାୟ ସଙ୍ଖ୍ୟାମହନ୍ତତାୟ ଚ ମହତା ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘେନ, ପରେତୋ ପରିୱୁତୋ ଲୋକନାୟକୋ ଲୋକତ୍ତୟସାମିସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ତତ୍ଥ ସିଲାସନେ ନିସିନ୍ନୋ ଅତ୍ତନୋ ପୁବ୍ବାନି କମ୍ମାନି ବ୍ୟାକରୀ ୱିସେସେନ ପାକଟମକାସୀତି ଅତ୍ଥୋ। ସେସମେତ୍ଥ ହେଟ୍ଠା ବୁଦ୍ଧାପଦାନେ (ଅପ। ଥେର ୧। ୧।୧ ଆଦୟୋ) ୱୁତ୍ତତ୍ତା ଉତ୍ତାନତ୍ଥତ୍ତା ଚ ସୁୱିଞ୍ଞେୟ୍ୟମେୱ। ବୁଦ୍ଧାପଦାନେ ଅନ୍ତୋଗଧମ୍ପି ଇଧାପଦାନେ କୁସଲାକୁସଲଂ କମ୍ମସଂସୂଚକତ୍ତା ୱଗ୍ଗସଙ୍ଗହୱସେନ ଧମ୍ମସଙ୍ଗାହକତ୍ଥେରା ସଙ୍ଗାୟିଂସୂତି।

ପୁବ୍ବକମ୍ମପିଲୋତିକବୁଦ୍ଧଅପଦାନୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

ଏକୂନଚତ୍ତାଲୀସମୱଗ୍ଗୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

୪୦। ପିଲିନ୍ଦୱଚ୍ଛୱଗ୍ଗୋ

୧। ପିଲିନ୍ଦୱଚ୍ଛତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା

ଚତ୍ତାଲୀସମୱଗ୍ଗେ ଅପଦାନେ ନଗରେ ହଂସୱତିଯାତିଆଦିକଂ ଆଯସ୍ମତୋ ପିଲିନ୍ଦୱଚ୍ଛତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅଯମ୍ପି ପୁରିମବୁଦ୍ଧେସୁ କତାଧିକାରୋ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଭୱେ ୱିୱଟ୍ଟୂପନିସ୍ସଯାନି ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ପଦୁମୁତ୍ତରସ୍ସ ଭଗୱତୋ କାଲେ ହଂସୱତୀନଗରେ ଦୋୱାରିକକୁଲେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ମହଦ୍ଧନୋ ମହାଭୋଗୋ ଅହୋସି। ସୋ କୋଟିସନ୍ନିଚିତଧନରାସିଂ ଓଲୋକେତ୍ୱା ରହୋ ନିସିନ୍ନୋ ‘‘ଇମଂ ସବ୍ବଧନଂ ମଯା ସଦ୍ଧିଂ ଗହେତ୍ୱା ଗନ୍ତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀ’’ତି ଚିନ୍ତେତ୍ୱା ‘‘ବୁଦ୍ଧପ୍ପମୁଖସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘସ୍ସ ସବ୍ବପରିକ୍ଖାରଦାନଂ ଦାତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀ’’ତି ସନ୍ନିଟ୍ଠାନଂ କତ୍ୱା ଛତ୍ତସତସହସ୍ସଂ ଆଦିଂ କତ୍ୱା ସବ୍ବପରିଭୋଗପରିକ୍ଖାରାନିପି ସତସହସ୍ସୱସେନ କାରେତ୍ୱା ପଦୁମୁତ୍ତରଂ ଭଗୱନ୍ତଂ ନିମନ୍ତେତ୍ୱା ବୁଦ୍ଧପ୍ପମୁଖସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘସ୍ସ ମହାଦାନଂ ଅଦାସି। ଏୱଂ ସତ୍ତାହଂ ଦାନଂ ଦତ୍ୱା ପରିଯୋସାନଦିୱସେ ନିବ୍ବାନାଧିଗମଂ ପତ୍ଥେତ୍ୱା ଯାୱଜୀୱଂ ପୁଞ୍ଞାନି କତ୍ୱା ଜୀୱିତପରିଯୋସାନେ ଦେୱଲୋକେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ଛ କାମାୱଚରେ ଦିବ୍ବସମ୍ପତ୍ତିଯୋ ଅନୁଭୱିତ୍ୱା ମନୁସ୍ସେସୁ ଚ ଚକ୍କୱତ୍ତିଆଦିସମ୍ପତ୍ତିଯୋ ଅନୁଭୱିତ୍ୱା ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ ବ୍ରାହ୍ମଣକୁଲେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ସବ୍ବସିପ୍ପେସୁ ନିପ୍ଫତ୍ତିଂ ପତ୍ତୋ ଗୋତ୍ତୱସେନ ପିଲିନ୍ଦୱଚ୍ଛୋତି ପାକଟୋ ଅହୋସି।

୧। ସୋ ଏକଦିୱସଂ ସତ୍ଥୁ ସନ୍ତିକେ ଧମ୍ମଦେସନଂ ସୁତ୍ୱା ପଟିଲଦ୍ଧସଦ୍ଧୋ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ନଚିରସ୍ସେୱ ଅରହା ହୁତ୍ୱା ଅତ୍ତନୋ ପୁବ୍ବକମ୍ମଂ ସରିତ୍ୱା ସୋମନସ୍ସଜାତୋ ଉଦାନୱସେନ ତଂ ପକାସେନ୍ତୋ ନଗରେ ହଂସୱତିଯାତିଆଦିମାହ। ତସ୍ସତ୍ଥୋ ହେଟ୍ଠା ୱୁତ୍ତୋୱ। ଆସିଂ ଦୋୱାରିକୋ ଅହନ୍ତି ଅହଂ ହଂସୱତୀନଗରେ ରଞ୍ଞୋ ଗେହଦ୍ୱାରେ ଦ୍ୱାରପାଲକୋ ଆସିଂ ଅହୋସିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ଅକ୍ଖୋଭଂ ଅମିତଂ ଭୋଗନ୍ତି ରଞ୍ଞୋ ୱଲ୍ଲଭତ୍ତା ଅଞ୍ଞେହି ଖୋଭେତୁଂ ଚାଲେତୁଂ ଅସକ୍କୁଣେଯ୍ୟଂ ଅମିତଂ ଅପରିମାଣଭୋଗଂ ଧନଂ ମମ ଘରେ ସନ୍ନିଚିତଂ ରାସୀକତଂ ଅହୋସୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୩।ବହୂ ମେଧିଗତା ଭୋଗାତି ଅନେକା ଭୋଗା ମେ ମଯା ଅଧିଗତା ପତ୍ତା ପଟିଲଦ୍ଧାତି ଅତ୍ଥୋ । ସତ୍ଥୱାସିଆଦୀନଂ ପରିକ୍ଖାରାନଂ ନାମାନି ନଯାନୁଯୋଗେନ ସୁୱିଞ୍ଞେଯ୍ୟାନି। ପରିକ୍ଖାରଦାନାନିସଂସାନି ଚ ସୁୱିଞ୍ଞେଯ୍ୟାନେୱାତି।

ପିଲିନ୍ଦୱଚ୍ଛତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

ଦୁତିଯତତିଯଚତୁତ୍ଥପଞ୍ଚମାପଦାନାନି ଉତ୍ତାନାନେୱାତି।

୬। ବାକୁଲତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା

ଛଟ୍ଠାପଦାନେ ହିମୱନ୍ତସ୍ସାୱିଦୂରେତିଆଦିକଂ ବାକୁଲତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅଯଂ କିର ଥେରୋ ଅତୀତେ ଇତୋ କପ୍ପସତସହସ୍ସାଧିକସ୍ସ ଅସଙ୍ଖ୍ୟେଯ୍ୟସ୍ସ ମତ୍ଥକେ ଅନୋମଦସ୍ସିସ୍ସ ଭଗୱତୋ ଉପ୍ପତ୍ତିତୋ ପୁରେତରମେୱ ବ୍ରାହ୍ମଣକୁଲେ ନିବ୍ବତ୍ତିତ୍ୱା ୱଯପ୍ପତ୍ତୋ ତଯୋ ୱେଦେ ଉଗ୍ଗଣ୍ହିତ୍ୱା ତତ୍ଥ ସାରଂ ଅପସ୍ସନ୍ତୋ ‘‘ସମ୍ପରାଯିକତ୍ଥଂ ଗୱେସିସ୍ସାମୀ’’ତି ଇସିପବ୍ବଜ୍ଜଂ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ପବ୍ବତପାଦେ ୱିହରନ୍ତୋ ପଞ୍ଚାଭିଞ୍ଞାଅଟ୍ଠସମାପତ୍ତୀନଂ ଲାଭୀ ହୁତ୍ୱା ୱିହରନ୍ତୋ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦଂ ସୁତ୍ୱା ସତ୍ଥୁ ସନ୍ତିକଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ଧମ୍ମଂ ସୁତ୍ୱା ସରଣେସୁ ପତିଟ୍ଠିତୋ ସତ୍ଥୁ ୱାତାବାଧେ ଉପ୍ପନ୍ନେ ଅରଞ୍ଞତୋ ଭେସଜ୍ଜାନି ଆନେତ୍ୱା ତଂ ୱୂପସମେତ୍ୱା ତଂ ପୁଞ୍ଞଂ ଆରୋଗ୍ୟତ୍ଥାଯ ପରିଣାମେତ୍ୱା ତତୋ ଚୁତୋ ବ୍ରହ୍ମଲୋକେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ଏକଂ ଅସଙ୍ଖ୍ୟେଯ୍ୟଂ ଦେୱମନୁସ୍ସେସୁ ସଂସରନ୍ତୋ ପଦୁମୁତ୍ତରବୁଦ୍ଧକାଲେ ହଂସୱତୀନଗରେ ଏକସ୍ମିଂ କୁଲେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ୱିଞ୍ଞୁତଂ ପତ୍ୱା ସତ୍ଥୁ ଧମ୍ମଦେସନଂ ସୁତ୍ୱା ସତ୍ଥାରଂ ଏକଂ ଭିକ୍ଖୁଂ ଅପ୍ପାବାଧାନଂ ଅଗ୍ଗଟ୍ଠାନେ ଠପେନ୍ତଂ ଦିସ୍ୱା ସଯଂ ତଂ ଠାନନ୍ତରଂ ଆକଙ୍ଖନ୍ତୋ ପଣିଧାନଂ କତ୍ୱା ଯାୱଜୀୱଂ କୁସଲକମ୍ମଂ ଉପଚିନିତ୍ୱା ସୁଗତୀସୁଯେୱ ସଂସରନ୍ତୋ ୱିପସ୍ସିସ୍ସ ଭଗୱତୋ ଉପ୍ପତ୍ତିତୋ ପୁରେତରମେୱ ବନ୍ଧୁମତୀନଗରେ ବ୍ରାହ୍ମଣକୁଲେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ସବ୍ବସିପ୍ପେସୁ ନିପ୍ଫତ୍ତିଂ ପତ୍ତୋ ତତ୍ଥ ସାରଂ ଅପସ୍ସନ୍ତୋ ଇସିପବ୍ବଜ୍ଜଂ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ଝାନାଭିଞ୍ଞାଲାଭୀ ହୁତ୍ୱା ପବ୍ବତପାଦେ ୱସନ୍ତୋ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦଂ ସୁତ୍ୱା ସତ୍ଥୁ ସନ୍ତିକଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ସରଣେସୁ ପତିଟ୍ଠାଯ ଭିକ୍ଖୂନଂ ତିଣପୁପ୍ଫକରୋଗେ ଉପ୍ପନ୍ନେ ତଂ ୱୂପସମେତ୍ୱା ତତ୍ଥ ଯାୱତାଯୁକଂ ଠତ୍ୱା ତତୋ ଚୁତୋ ବ୍ରହ୍ମଲୋକେ ନିବ୍ବତ୍ତିତ୍ୱା ତତୋ ଏକନୱୁତିକପ୍ପେ ଦେୱମନୁସ୍ସେସୁ ସଂସରନ୍ତୋ କସ୍ସପସ୍ସ ଭଗୱତୋ କାଲେ ବାରାଣସିଯଂ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତିତ୍ୱା ଘରାୱାସଂ ୱସନ୍ତୋ ଏକଂ ଜିଣ୍ଣଂ ୱିନସ୍ସମାନଂ ମହାୱିହାରଂ ଦିସ୍ୱା ତତ୍ଥ ଉପୋସଥାଗାରାଦିକଂ ସବ୍ବଂ ଆୱସଥଂ କାରାପେତ୍ୱା ତତ୍ଥ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘସ୍ସ ସବ୍ବଂ ଭେସଜ୍ଜଂ ପଟିଯାଦେତ୍ୱା ଯାୱଜୀୱଂ କୁସଲଂ କତ୍ୱା ଏକଂ ବୁଦ୍ଧନ୍ତରଂ ଦେୱମନୁସ୍ସେସୁ ସଂସରନ୍ତୋ ଅମ୍ହାକଂ ଭଗୱତୋ ଉପ୍ପତ୍ତିତୋ ପୁରେତରମେୱ କୋସମ୍ବିଯଂ ସେଟ୍ଠିକୁଲେ ନିବ୍ବତ୍ତି।

ସୋ ମାତୁକୁଚ୍ଛିତୋ ନିକ୍ଖମିତ୍ୱା ଧାତୀହି ଅରୋଗଭାୱାଯ ଯମୁନାଯଂ ନ୍ହାପିଯମାନୋ ତାସଂ ହତ୍ଥତୋ ମୁଚ୍ଚିତ୍ୱା ମଚ୍ଛେନ ଗିଲିତୋ ଅହୋସି। କେୱଟ୍ଟା ତଂ ମଚ୍ଛଂ ଜାଲାଯ ଗହେତ୍ୱା ବାରାଣସିଯଂ ସେଟ୍ଠିଭରିଯାଯ ୱିକ୍କିଣିଂସୁ। ସା ତଂ ଗହେତ୍ୱା ଫାଲଯମାନା ପୁବ୍ବେ କତପୁଞ୍ଞଫଲେନ ଅରୋଗଂ ଦାରକଂ ଦିସ୍ୱା ‘‘ପୁତ୍ତୋ ମେ ଲଦ୍ଧୋ’’ତି ଗହେତ୍ୱା ପୋସେସି। ସୋ ଜନକେହି ମାତାପିତୂହି ତଂ ପୱତ୍ତିଂ ସୁତ୍ୱା ଆଗନ୍ତ୍ୱା ‘‘ଅଯଂ ଅମ୍ହାକଂ ପୁତ୍ତୋ, ଦେଥ ନୋ ପୁତ୍ତ’’ନ୍ତି ଅନୁଯୋଗେ କତେ ରଞ୍ଞା ‘‘ଉଭଯେସମ୍ପି ସାଧାରଣୋ ହୋତୂ’’ତି ଦ୍ୱିନ୍ନଂ କୁଲାନଂ ଦାଯାଦଭାୱେନ ୱିନିଚ୍ଛଯଂ କତ୍ୱା ଠପିତତ୍ତା ବାକୁଲୋତି ଲଦ୍ଧନାମୋ ୱଯପ୍ପତ୍ତୋ ମହାସମ୍ପତ୍ତିଂ ଅନୁଭୱନ୍ତୋ ଦ୍ୱୀସୁ ସେଟ୍ଠିକୁଲେସୁ ଏକେକସ୍ମିଂ ଛମାସଂ ଛମାସଂ ୱସତି। ତେ ଅତ୍ତନୋ ୱାରେ ସମ୍ପତ୍ତେ ନାୱାସଙ୍ଘାଟଂ ବନ୍ଧିତ୍ୱା ତତ୍ରୂପରି ରତନମଣ୍ଡପଂ କାରେତ୍ୱା ପଞ୍ଚଙ୍ଗିକତୂରିଯେ ନିପ୍ଫାଦେତ୍ୱା କୁମାରଂ ତତ୍ଥ ନିସୀଦାପେତ୍ୱା ଉଭଯନଗରମଜ୍ଝଟ୍ଠାନଂ ଗଙ୍ଗାଯ ଆଗଚ୍ଛନ୍ତି, ଅପରସେଟ୍ଠିମନୁସ୍ସାପି ଏୱମେୱ ସଜ୍ଜେତ୍ୱା ତଂ ଠାନଂ ଗନ୍ତ୍ୱା କୁମାରଂ ତତ୍ଥ ଆରୋପେତ୍ୱା ଗଚ୍ଛନ୍ତି। ସୋ ଏୱଂ ୱଡ୍ଢମାନୋ ଆସୀତିକୋ ହୁତ୍ୱା ଉଭଯସେଟ୍ଠିପୁତ୍ତୋତି ପାକଟୋ। ସତ୍ଥୁ ସନ୍ତିକଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ଧମ୍ମଂ ସୁତ୍ୱା ପଟିଲଦ୍ଧସଦ୍ଧୋ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ସତ୍ତାହଂ ୱାଯମନ୍ତୋ ଅଟ୍ଠମେ ଦିୱସେ ସହ ପଟିସମ୍ଭିଦାଯ ଅରହତ୍ତଂ ପାପୁଣି।

୩୮୬। ସୋ ଅରହା ହୁତ୍ୱା ଅତ୍ତନୋ ପୁବ୍ବକମ୍ମଂ ସରିତ୍ୱା ସୋମନସ୍ସଜାତୋ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ହିମୱନ୍ତସ୍ସାୱିଦୂରେତିଆଦିମାହ। ତସ୍ସତ୍ଥୋ ହେଟ୍ଠା ୱୁତ୍ତୋୱ। ଅପଦାନପାଠଇଅତ୍ଥୋପି ସୁୱିଞ୍ଞେଯ୍ୟୋୱ। ସୋ ଅରହତ୍ତଂ ପତ୍ୱା ୱିମୁତ୍ତିସୁଖେନ ୱିହରନ୍ତୋ ସଟ୍ଠିୱସ୍ସସତାଯୁକୋ ହୁତ୍ୱା ପରିନିବ୍ବାଯୀତି।

ବାକୁଲତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୭। ଗିରିମାନନ୍ଦତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା

ସତ୍ତମାପଦାନେ ଭରିଯା ମେ କାଲଙ୍କତାତିଆଦିକଂ ଆଯସ୍ମତୋ ଗିରିମାନନ୍ଦତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅଯମ୍ପି ପୁରିମବୁଦ୍ଧେସୁ କତାଧିକାରୋ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଭୱେ ୱିୱଟ୍ଟୂପନିସ୍ସଯାନି ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ସୁମେଧସ୍ସ ଭଗୱତୋ କାଲେ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ୱଯପ୍ପତ୍ତୋ ଘରାୱାସଂ ସଣ୍ଠପେତ୍ୱା ୱସନ୍ତୋ ଅତ୍ତନୋ ଭରିଯାଯ ଚ ପୁତ୍ତେ ଚ କାଲଙ୍କତେ ସୋକସଲ୍ଲସମପ୍ପିତୋ ଅରଞ୍ଞଂ ପୱିସିତ୍ୱା ପୱତ୍ତଫଲଭୋଜନୋ ରୁକ୍ଖମୂଲେ ୱିହାସି। ତଦା ସୁମେଧୋ ଭଗୱା ତସ୍ସାନୁକମ୍ପାଯ ତତ୍ଥ ଗନ୍ତ୍ୱା ଧମ୍ମଂ ଦେସେତ୍ୱା ସୋକସଲ୍ଲଂ ଅବ୍ବୂଳ୍ହେସି । ସୋ ଧମ୍ମଂ ସୁତ୍ୱା ପସନ୍ନମାନସୋ ସୁଗନ୍ଧପୁପ୍ଫେହି ଭଗୱନ୍ତଂ ପୂଜେତ୍ୱା ପଞ୍ଚପତିଟ୍ଠିତେନ ୱନ୍ଦିତ୍ୱା ସିରସି ଅଞ୍ଜଲିଂ କତ୍ୱା ଅଭିତ୍ଥୱି।

ସୋ ତେନ ପୁଞ୍ଞେନ ଦେୱମନୁସ୍ସେସୁ ସଂସରନ୍ତୋ ଉଭଯତ୍ଥ ସୁଖଂ ଅନୁଭୱିତ୍ୱା ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ ରାଜଗହେ ବିମ୍ବିସାରରଞ୍ଞୋ ପୁରୋହିତସ୍ସ ପୁତ୍ତୋ ହୁତ୍ୱା ନିବ୍ବତ୍ତି, ଗିରିମାନନ୍ଦୋତିସ୍ସ ନାମଂ ଅହୋସି। ସୋ ୱିଞ୍ଞୁତଂ ପତ୍ୱା ସତ୍ଥୁ ରାଜଗହାଗମନେ ବୁଦ୍ଧାନୁଭାୱଂ ଦିସ୍ୱା ପଟିଲଦ୍ଧସଦ୍ଧୋ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ସମଣଧମ୍ମଂ କରୋନ୍ତୋ କତିପଯଂ ଦିୱସଂ ଗାମକାୱାସେ ୱସିତ୍ୱା ସତ୍ଥାରଂ ୱନ୍ଦିତୁଂ ରାଜଗହଂ ଅଗମାସି। ବିମ୍ବିସାରମହାରାଜା ତସ୍ସ ଆଗମନଂ ସୁତ୍ୱା ତଂ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ‘‘ଇଧେୱ, ଭନ୍ତେ, ୱସଥ, ଅହଂ ଚତୂହି ପଚ୍ଚଯେହି ଉପଟ୍ଠହାମୀ’’ତି ସମ୍ପୱାରେତ୍ୱା ଗତୋପି ବହୁକିଚ୍ଚତ୍ତା ତଂ ନ ସରି। ‘‘ଥେରୋ ଅବ୍ଭୋକାସେଯେୱ ୱସତୀ’’ତି। ଦେୱତା ଥେରସ୍ସ ତେମନଭଯେନ ୱସ୍ସଧାରଂ ୱାରେସୁଂ। ରାଜା ଅୱସ୍ସନକାରଣଂ ଉପଧାରେତ୍ୱା ଞତ୍ୱା ଥେରସ୍ସ କୁଟିକଂ କାରାପେସି। ଥେରୋ କୁଟିକାଯଂ ୱସନ୍ତୋ ସେନାସନସପ୍ପାଯଲାଭେନ ଚିତ୍ତସମାଧାନଂ ଲଭିତ୍ୱା ୱୀରିଯସମତଂ ଯୋଜେତ୍ୱା ୱିପସ୍ସନଂ ଉସ୍ସୁକ୍କାପେତ୍ୱା ଅରହତ୍ତଂ ପାପୁଣି।

୪୧୯। ସୋ ଅରହତ୍ତଂ ପତ୍ୱା ଅତ୍ତନୋ ପୁବ୍ବକମ୍ମଂ ସରିତ୍ୱା ସଞ୍ଜାତସୋମନସ୍ସୋ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ଭରିଯା ମେ କାଲଙ୍କତାତିଆଦିମାହ। ତଂ ଭଗୱତୋ ନିୱେଦନଞ୍ଚ ଭଗୱତା କତାନୁସାସନଞ୍ଚ ମଗ୍ଗଂ ଫଲାଧିଗମାପଦାନଞ୍ଚ ପାଠାନୁସାରେନ ସୁୱିଞ୍ଞେଯ୍ୟମେୱାତି।

ଗିରିମାନନ୍ଦତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

ଅଟ୍ଠମନୱମଦସମାପଦାନାନି ଉତ୍ତାନତ୍ଥାନେୱାତି।

ଚତ୍ତାଲୀସମୱଗ୍ଗୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

୪୧। ମେତ୍ତେଯ୍ୟୱଗ୍ଗୋ

୧। ତିସ୍ସମେତ୍ତେଯ୍ୟତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା

୧। ଏକଚତ୍ତାଲୀସମେ ୱଗ୍ଗେ ପଠମାପଦାନେ ପବ୍ଭାରକୂଟଂ ନିସ୍ସାଯାତିଆଦିକଂ ତିସ୍ସମେତ୍ତେଯ୍ୟତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ତତ୍ଥ ତାପସପବ୍ବଜ୍ଜଂ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ପଦୁମୁତ୍ତରସ୍ସ ଭଗୱତୋ ଅଜିନଚମ୍ମଂ ନିସୀଦନତ୍ଥାଯ ଦିନ୍ନମେୱ ନାନଂ। ସେସଂ ଅପଦାନପାଳିଯା ସୁୱିଞ୍ଞେଯ୍ୟମେୱାତି।

୨। ପୁଣ୍ଣକତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା

୨୯। ଦୁତିଯାପଦାନେ ପବ୍ଭାରକୂଟଂ ନିସ୍ସାଯାତିଆଦିକଂ ଆଯସ୍ମତୋ ପୁଣ୍ଣକତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ତତ୍ଥ ହିମୱନ୍ତେ ଯକ୍ଖସେନାପତି ହୁତ୍ୱା ପରିନିବ୍ବୁତସ୍ସ ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧସ୍ସ ଆଳାହନକରଣମେୱ ନାନତ୍ତଂ। ସେସଂ ପାଠାନୁସାରେନ ସୁୱିଞ୍ଞେଯ୍ୟମେୱ।

୪୫। ତତିଯାପଦାନେ ହିମୱନ୍ତସ୍ସାୱିଦୂରେତିଆଦିକଂ ଆଯସ୍ମତୋ ମେତ୍ତଗୁତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ତତ୍ଥ ହିମୱନ୍ତସମୀପେ ଅସୋକପବ୍ବତେ ସୋ ତାପସୋ ହୁତ୍ୱା ପଣ୍ଣସାଲାଯଂ ୱସନ୍ତୋ ସୁମେଧସମ୍ବୁଦ୍ଧଂ ଦିସ୍ୱା ପତ୍ତଂ ଗହେତ୍ୱା ସପ୍ପିପୂରଣଂ ୱିସେସୋ। ସେସଂ ପୁଞ୍ଞଫଲାନି ଚ ସୁୱିଞ୍ଞେଯ୍ୟାନେୱ। ଅପଦାନଗାଥାନଂ ଅତ୍ଥୋ ଚ ପାକଟୋଯେୱ।

୭୨। ଚତୁତ୍ଥାପଦାନେ ଗଙ୍ଗା ଭାଗୀରଥୀ ନାମାତିଆଦିକଂ ଆଯସ୍ମତୋ ଧୋତକତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ତତ୍ରାପି ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ହୁତ୍ୱା ଭାଗୀରଥୀଗଙ୍ଗାଯ ତରମାନେ ଭିକ୍ଖୂ ଦିସ୍ୱା ପସନ୍ନମାନସୋ ସେତୁଂ କାରାପେତ୍ୱା ବୁଦ୍ଧପ୍ପମୁଖସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘସ୍ସ ନିଯ୍ୟାଦିତଭାୱୋଯେୱ ୱିସେସୋ। ପୁଞ୍ଞଫଲପରିଦୀପନଗାଥାନଂ ଅତ୍ଥୋ ନଯାନୁସାରେନ ସୁୱିଞ୍ଞେଯ୍ୟୋୱ।

୧୦୦। ପଞ୍ଚମାପଦାନେ ହିମୱନ୍ତସ୍ସାୱିଦୂରେତିଆଦିକଂ ଆଯସ୍ମତୋ ଉପସିୱତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅଯମ୍ପି ପୁରିମବୁଦ୍ଧେସୁ କତାଧିକାରୋ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଭୱେ ୱିୱଟ୍ଟୂପନିସ୍ସଯାନି ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ପଦୁମୁତ୍ତରସ୍ସ ଭଗୱତୋ କାଲେ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ୱିଞ୍ଞୁତଂ ପତ୍ତୋ ଘରାୱାସଂ ପହାଯ ଇସିପବ୍ବଜ୍ଜଂ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ହିମୱନ୍ତେ ପଦୁମୁତ୍ତରଂ ଭଗୱନ୍ତଂ ଦିସ୍ୱା ତିଣସନ୍ଥରଂ ସନ୍ଥରିତ୍ୱା ତତ୍ଥ ନିସିନ୍ନସ୍ସ ଭଗୱତୋ ସାଲପୁପ୍ଫପୂଜଂ ଅକାସୀତି ଅଯଂ ୱିସେସୋ, ସେସମୁତ୍ତାନମେୱ।

୧୬୧। ଛଟ୍ଠାପଦାନେ ମିଗଲୁଦ୍ଦୋ ପୁରେ ଆସିନ୍ତିଆଦିକଂ ଆଯସ୍ମତୋ ନନ୍ଦକତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅଯଂ କିର ପଦୁମୁତ୍ତରସ୍ସ ଭଗୱତୋ କାଲେ କରୱିକସକୁଣୋ ହୁତ୍ୱା ମଧୁରକୂଜିତଂ କରୋନ୍ତୋ ସତ୍ଥାରଂ ପଦକ୍ଖିଣଂ ଅକାସି। ଅପରଭାଗେ ମଯୂରୋ ହୁତ୍ୱା ଅଞ୍ଞତରସ୍ସ ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧସ୍ସ ୱସନଗୁହାଦ୍ୱାରେ ପସନ୍ନମାନସୋ ଦିୱସସ୍ସ ତିକ୍ଖତ୍ତୁଂ ମଧୁରେନ ୱସ୍ସିତଂ ୱସ୍ସି। ଏୱଂ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଭୱେ ପୁଞ୍ଞାନି କତ୍ୱା ଅମ୍ହାକଂ ଭଗୱତୋ କାଲେ ସାୱତ୍ଥିଯଂ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ନନ୍ଦକୋତି ଲଦ୍ଧନାମୋ ସତ୍ଥୁ ସନ୍ତିକେ ଧମ୍ମଂ ସୁତ୍ୱା ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ୱିପସ୍ସନଂ ୱଡ୍ଢେତ୍ୱା ଅରହତ୍ତଂ ପାପୁଣି। ସୋ ଅପରଭାଗେ ଅତ୍ତନୋ ପୁବ୍ବକମ୍ମଂ ସରିତ୍ୱା ସୋମନସ୍ସଜାତୋ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ମିଗଲୁଦ୍ଦୋ ପୁରେ ଆସିନ୍ତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧସ୍ସ ମଣ୍ଡପଂ କତ୍ୱା ପଦୁମପୁପ୍ଫେହି ଛଦନମେୱ ୱିସେସୋ।

୧୮୩। ସତ୍ତମାପଦାନେ ପବ୍ଭାରକୂଟଂ ନିସ୍ସାଯାତିଆଦିକଂ ଆଯସ୍ମତୋ ହେମକତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ତତ୍ଥାପି ଇସିପବ୍ବଜ୍ଜଂ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ହିମୱନ୍ତେ ୱସନ୍ତୋ ପିଯଦସ୍ସିଂ ଭଗୱନ୍ତଂ ଉପଗତଂ ଦିସ୍ୱା ରତନମଯଂ ପୀଠଂ ଅତ୍ଥରିତ୍ୱା ଅଦାସି। ତତ୍ଥ ନିସିନ୍ନସ୍ସ କୁମ୍ଭମତ୍ତଂ ଜମ୍ବୁଫଲଂ ଆହରିତ୍ୱା ଅଦାସି। ଭଗୱା ତସ୍ସ ଚିତ୍ତପ୍ପସାଦତ୍ଥାଯ ତଂ ଫଲଂ ପରିଭୁଞ୍ଜି। ଏତ୍ତକମେୱ ୱିସେସୋ।

୨୨୪। ଅଟ୍ଠମାପଦାନେ ରାଜାସି ୱିଜଯୋ ନାମାତିଆଦିକଂ ଆଯସ୍ମତୋ ତୋଦେଯ୍ୟତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ତତ୍ଥ ରାଜାସି ୱିଜଯୋ ନାମାତି ଦହରକାଲତୋ ପଟ୍ଠାଯ ସବ୍ବସଙ୍ଗାମେସୁ ଜିନତୋ, ଚତୂହି ସଙ୍ଗହୱତ୍ଥୂହି ଜନଂ ରଞ୍ଜନତୋ ଅଲ୍ଲୀଯନତୋ ୱିଜଯୋ ନାମ ରାଜା ଅହୋସୀତି ଅତ୍ଥୋ। କେତୁମତୀପୁରୁତ୍ତମେତି କେତୁ ୱୁଚ୍ଚନ୍ତି ଧଜପଟାକା। ଅଥ ୱା ନଗରସୋଭନତ୍ଥାଯ ନଗରମଜ୍ଝେ ଉସ୍ସାପିତରତନତୋରଣାନି, ତେ କେତୂ ନିଚ୍ଚଂ ଉସ୍ସାପିତା ସୋଭଯମାନା ଅସ୍ସା ଅତ୍ଥୀତି କେତୁମତୀ। ପୂରେତି ଧନଧଞ୍ଞେହି ସବ୍ବଜନାନଂ ମନନ୍ତି ପୁରଂ। କେତୁମତୀ ଚ ସା ପୁରଞ୍ଚ ସେଟ୍ଠଟ୍ଠେନ ଉତ୍ତମଞ୍ଚେତି କେତୁମତୀପୁରୁତ୍ତମଂ, ତସ୍ମିଂ କେତୁମତୀପୁରୁତ୍ତମେ। ସୂରୋ ୱିକ୍କମସମ୍ପନ୍ନୋତି ଅଭୀତୋ ୱୀରିଯସମ୍ପନ୍ନୋ ୱିଜଯୋ ନାମ ରାଜା

ଅଟ୍ଠାୱସୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଇଦ୍ଧଂ ଭୂତଂ ପୁରଞ୍ଚ ସବ୍ବୱତ୍ଥୁୱାହନଞ୍ଚ ଛଡ୍ଡେତ୍ୱା ହିମୱନ୍ତଂ ପୱିସିତ୍ୱା ଇସିପବ୍ବଜ୍ଜଂ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ୱସନ୍ତୋ ସୁମେଧଭଗୱନ୍ତଂ ଦିସ୍ୱା ସୋମନସ୍ସଂ ଉପ୍ପାଦେତ୍ୱା ଚନ୍ଦନେନ ପୂଜାକରଣମେୱ ୱିସେସୋ।

୨୭୬। ନୱମାପଦାନେ ନଗରେ ହଂସୱତିୟାତିଆଦିକଂ ଆୟସ୍ମତୋ ଜତୁକଣ୍ଣିତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ । ତତ୍ଥ ସେଟ୍ଠିପୁତ୍ତୋ ହୁତ୍ୱା ସୁୱଣ୍ଣପାସାଦେ ୱସନଭାୱୋ ଚ ପଞ୍ଚହି କାମଗୁଣେହି ସମଙ୍ଗୀ ହୁତ୍ୱା ୱସନଭାୱୋ ଚ ସବ୍ବଦେସୱାସୀନଂ ସବ୍ବସିପ୍ପୱିଞ୍ଞୂନଞ୍ଚ ଆଗନ୍ତ୍ୱା ସେୱନଭାୱୋ ଚ ୱିସେସୋ।

୩୩୦। ଦସମାପଦାନେ ହିମୱନ୍ତସ୍ସାୱିଦୂରେତିଆଦିକଂ ଆୟସ୍ମତୋ ଉଦେନତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ତତ୍ଥ ହିମୱନ୍ତସମୀପେ ପଦୁମପବ୍ବତଂ ନିସ୍ସାୟ ତାପସପବ୍ବଜ୍ଜଂ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ୱସନ୍ତେନ ପଦୁମୁତ୍ତରସ୍ସ ଭଗୱତୋ ପଦୁମପୁପ୍ଫଂ ଗହେତ୍ୱା ପୂଜିତଭାୱୋୱ ୱିସେସୋ। ସେସଂ ସବ୍ବତ୍ଥ ଉତ୍ତାନମେୱାତି।

ଏକଚତ୍ତାଲୀସମୱଗ୍ଗୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

୪୨। ଭଦ୍ଦାଲିୱଗ୍ଗୋ

୧-୧୦। ଭଦ୍ଦାଲିତ୍ଥେରଅପଦାନାଦିୱଣ୍ଣନା

ବାଚତ୍ତାଲୀସମୱଗ୍ଗେ ପଠମାପଦାନଞ୍ଚ ଦୁତିଯାପଦାନଞ୍ଚ ତତିଯାପଦାନଞ୍ଚ ନଯାନୁସାରେନ ସୁୱିଞ୍ଞେଯ୍ୟମେୱ।

୧୦୬। ଚତୁତ୍ଥାପଦାନେ ନଗରେ ବନ୍ଧୁମତିଯାତିଆଦିକଂ ଆଯସ୍ମତୋ ମଧୁମଂସଦାଯକତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ତତ୍ଥ ସୂକରିକୋତି ସୂକରମଂସଂ ୱିକ୍କିଣିତ୍ୱା ଜୀୱିକଂ କପ୍ପେନ୍ତୋ। ଉକ୍କୋଟକଂ ରନ୍ଧଯିତ୍ୱାତି ପିହକପପ୍ଫାସମଂସଂ ପଚିତ୍ୱା ମଧୁମଂସମ୍ହି ଓକିରିଂ ପକ୍ଖିପିଂ। ତେନ ମଂସେନ ପତ୍ତଂ ପୂରେତ୍ୱା ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘସ୍ସ ଦତ୍ୱା ତେନ ପୁଞ୍ଞକମ୍ମେନ ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ ଅରହତ୍ତଂ ପାପୁଣିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

ନାଗପଲ୍ଲୱତ୍ଥେରସ୍ସ ପଞ୍ଚମାପଦାନମ୍ପି ଏକଦୀପିଯତ୍ଥେରସ୍ସ ଛଟ୍ଠାପଦାନମ୍ପି ଉଚ୍ଛଙ୍ଗପୁପ୍ଫିଯତ୍ଥେରସ୍ସ ସତ୍ତମାପଦାନମ୍ପି ଯାଗୁଦାଯକତ୍ଥେରସ୍ସ ଅଟ୍ଠମାପଦାନମ୍ପି ପତ୍ତୋଦନଦାଯକତ୍ଥେରସ୍ସ ନୱମାପଦାନମ୍ପି ମଞ୍ଚଦାଯକତ୍ଥେରସ୍ସ ଦସମାପଦାନମ୍ପି ସଙ୍ଖଂ ସୁୱିଞ୍ଞେଯ୍ୟମେୱାତି।

ବାଚତ୍ତାଲୀସମୱଗ୍ଗୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

୪୩-୪୮। ସକିଂସମ୍ମଜ୍ଜକାଦିୱଗ୍ଗୋ

୧-୬୦। ସକିଂସମ୍ମଜ୍ଜକତ୍ଥେରଅପଦାନାଦିୱଣ୍ଣନା

ତେଚତ୍ତାଲୀସମୱଗ୍ଗେ ସବ୍ବଥେରାପଦାନାନି ଉତ୍ତାନାନେୱ। କେୱଲଂ ଥେରାନଂ ନାମନାନତ୍ତଂ ପୁଞ୍ଞନାନତ୍ତଞ୍ଚ ୱିସେସୋ।

ଚତୁଚତ୍ତାଲୀସମେ ୱଗ୍ଗେପି ସବ୍ବାନି ଅପଦାନାନି ପାକଟାନେୱ। କେୱଲଂ ପୁଞ୍ଞନାନତ୍ତଂ ଫଲନାନତ୍ତଞ୍ଚ ୱିସେସୋ।

୧। ପଞ୍ଚଚତ୍ତାଲୀସମୱଗ୍ଗେ ପଠମାପଦାନେ କକୁସନ୍ଧୋ ମହାୱୀରୋତିଆଦିକଂ ଆଯସ୍ମତୋ ୱିଭୀଟକମିଞ୍ଜିଯତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ।

୨। ତତ୍ଥ ବୀଜମିଞ୍ଜମଦାସହନ୍ତି ୱିଭୀଟକଫଲାନି ଫାଲେତ୍ୱା ବୀଜାନି ମିଞ୍ଜାନି ଗହେତ୍ୱା ମଧୁସକ୍କରାହି ଯୋଜେତ୍ୱା କକୁସନ୍ଧସ୍ସ ଭଗୱତୋ ଅଦାସିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ଦୁତିଯାପଦାନାଦୀନି ସବ୍ବାନି ସୁୱିଞ୍ଞେଯ୍ୟାନେୱ, ଥେରାନଂ ନାମନାନତ୍ତାଦୀନିପି ପାଠାନୁସାରେନ ୱେଦିତବ୍ବାନି।

୧। ଛଚତ୍ତାଲୀସମେ ୱଗ୍ଗେ ପଠମାପଦାନେ ଜଗତିଂ କାରଯିଂ ଅହନ୍ତି ଉତ୍ତମବୋଧିରୁକ୍ଖସ୍ସ ସମନ୍ତତୋ ଆଳିନ୍ଦଂ ଅହଂ କାରଯିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ସେସାନି ଦୁତିଯାପଦାନାଦୀନି ସବ୍ବାନିପି ଉତ୍ତାନାନେୱ।

ସତ୍ତଚତ୍ତାଲୀସମେ ୱଗ୍ଗେ ପଠମାପଦାନାଦୀନି ପାଳିଅନୁସାରେନ ସୁୱିଞ୍ଞେଯ୍ୟାନେୱ।

ଅଟ୍ଠଚତ୍ତାଲୀସମେ ୱଗ୍ଗେ ପଠମଦୁତିଯାପଦାନାନି ଉତ୍ତାନାନେୱ।

୩୦। ତତିଯାପଦାନେ କୋସିଯୋ ନାମ ଭଗୱାତି କୋସିଯଗୋତ୍ତେ ଜାତତ୍ତା କୋସିଯୋ ନାମ ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧୋତି ଅତ୍ଥୋ। ଚିତ୍ତକୂଟେତି ଚିତ୍ତକୂଟକେଲାସକୂଟସାନୁକୂଟାଦୀସୁ ଅନୋତତ୍ତଦହଂ ପଟିଚ୍ଛାଦେତ୍ୱା ଠିତପବ୍ବତକୂଟେସୁ ନାନାରତନଓସଧାଦୀହି ୱିଚିତ୍ତେ ଚିତ୍ତକୂଟପବ୍ବତେ ସୋ ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧୋ ୱସୀତି ଅତ୍ଥୋ।

ଚତୁତ୍ଥପଞ୍ଚମାପଦାନାନି ଉତ୍ତାନାନେୱ।

୫୬। ଛଟ୍ଠାପଦାନେ କୁସଟ୍ଠକମଦାସହନ୍ତି ପକ୍ଖିକଭତ୍ତଉପୋସଥିକଭତ୍ତଧୁରଭତ୍ତସଲାକଭତ୍ତାଦୀସୁ କୁସପଣ୍ଣୱସେନ ଦାତବ୍ବଂ ଅଟ୍ଠସଲାକଭତ୍ତଂ ଅହଂ ଅଦାସିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

୬୧। ସତ୍ତମାପଦାନେ ସୋଭିତୋ ନାମ ସମ୍ବୁଦ୍ଧୋତି ଆରୋହପରିଣାହଦ୍ୱତ୍ତିଂସମହାପୁରିସଲକ୍ଖଣବ୍ୟାମପ୍ପଭାଦୀହି ସୋଭମାନସରୀରତ୍ତା ସୋଭିତୋ ନାମ ସବ୍ବାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋତି ଅତ୍ଥୋ।

୬୬। ଅଟ୍ଠମାପଦାନେ ତକ୍କରାଯଂ ୱସୀ ତଦାତି ତଂ ଦସପୁଞ୍ଞକିରିଯୱତ୍ଥୁଂ କରୋନ୍ତା ଜନା ପଟିୱସନ୍ତି ଏତ୍ଥାତି ତକ୍କରା, ରାଜଧାନୀ। ତିସ୍ସଂ ତକ୍କରାଯଂ, ତଦା ୱସୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୭୨। ନୱମାପଦାନେ ପାନଧିଂ ସୁକତଂ ଗଯ୍ହାତି ଉପାହନଯୁଗଂ ସୁନ୍ଦରାକାରେନ ନିପ୍ଫାଦିତଂ ଗହେତ୍ୱାତି ଅତ୍ଥୋ। ଦସମାପଦାନଂ ସୁୱିଞ୍ଞେଯ୍ୟମେୱାତି।

ଅଟ୍ଠଚତ୍ତାଲୀସମୱଗ୍ଗୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

୪୯। ପଂସୁକୂଲୱଗ୍ଗୋ

୧-୧୦। ପଂସୁକୂଲସଞ୍ଞକତ୍ଥେରଅପଦାନାଦିୱଣ୍ଣନା

ଏକୂନପଞ୍ଞାସମୱଗ୍ଗେ ପଠମାପଦାନଂ ସୁୱିଞ୍ଞେୟ୍ୟମେୱ।

୧୪। ଦୁତିୟାପଦାନେ ଅଧିଚ୍ଚୁପ୍ପତ୍ତିକା ବୁଦ୍ଧାତି ଅଧିଚ୍ଚେନ ଅକାରଣେନ ଉପ୍ପତ୍ତିକା ସୟମ୍ଭୂତା, ଅଞ୍ଞେହି ଦେୱବ୍ରହ୍ମମାରାଦୀହି ଉପଦେସଦାୟକେହି ରହିତା ସୟମ୍ଭୂଞାଣେନ ଉପ୍ପନ୍ନା ଜାତା ପାତୁଭୂତାତି ଅତ୍ଥୋ।

୧୬।ଓଦୁମ୍ବରିକପୁପ୍ଫଂ ୱାତି ଉଦୁମ୍ବରରୁକ୍ଖେ ପୁପ୍ଫଂ ଦୁଲ୍ଲଭଂ ଦୁଲ୍ଲଭୁପ୍ପତ୍ତିକଂ ଇୱ। ଚନ୍ଦମ୍ହି ସସକଂ ୟଥାତି ଚନ୍ଦମଣ୍ଡଲେ ସସଲେଖାୟ ରୂପଂ ଦୁଲ୍ଲଭଂ ୟଥା। ୱାୟସାନଂ ୟଥା ଖୀରନ୍ତି କାକାନଂ ନିଚ୍ଚଂ ରତ୍ତିନ୍ଦିୱଂ ଖୁଦାପୀଳିତଭାୱେନ ଖୀରଂ ଦୁଲ୍ଲଭଂ ୟଥା, ଏୱଂ ଦୁଲ୍ଲଭଂ ଲୋକନାୟକଂ ଚତୁରାସଙ୍ଖ୍ୟେୟ୍ୟଂ ୱା ଅଟ୍ଠାସଙ୍ଖ୍ୟେୟ୍ୟଂ ୱା ସୋଳସାସଙ୍ଖ୍ୟେୟ୍ୟଂ ୱା କପ୍ପସତସହସ୍ସଂ ପାରମିୟୋ ପୂରେତ୍ୱା ବୁଦ୍ଧଭାୱତୋ ଦୁଲ୍ଲଭୋ ଲୋକନାୟକୋତି ଅତ୍ଥୋ।

୩୦। ତତିୟାପଦାନେ ମଧୁଂ ଭିସେହି ସୱତୀତି ପୋକ୍ଖରମଧୁପଦୁମକେସରେହି ସୱତି ପଗ୍ଘରତି। ଖୀରଂ ସପ୍ପିଂ ମୁଳାଲିଭୀତି ଖୀରଞ୍ଚ ସପ୍ପିରସଞ୍ଚ ପଦୁମମୁଳାଲେହି ସୱତି ପଗ୍ଘରତି। ତସ୍ମା ତଦୁଭୟଂ ମମ ସନ୍ତକଂ ବୁଦ୍ଧୋ ପଟିଗ୍ଗଣ୍ହାତୂତି ଅତ୍ଥୋ।

ଚତୁତ୍ଥପଞ୍ଚମଛଟ୍ଠାପଦାନାନି ଉତ୍ତାନାନେୱ।

୧୧୯। ସତ୍ତମାପଦାନେ ଚତ୍ତାଲୀସଦିଜାପି ଚାତି ଦ୍ୱିକ୍ଖତ୍ତୁଂ ଜାତାତି ଦିଜା। କୁମାରୱୟେ ଉଟ୍ଠିତଦନ୍ତାନଂ ପତିତତ୍ତା ପୁନ ଉଟ୍ଠିତଦନ୍ତା ଦିଜା, ତେ ଚ ଦନ୍ତା। ବ୍ୟାକରଣଞ୍ଚ ହେଟ୍ଠା ନିଦାନକଥାୟଂ ୱୁତ୍ତମେୱ।

ଅଟ୍ଠମାପଦାନଂ ଉତ୍ତାନମେୱାତି।

୧୭୧। ନୱମାପଦାନେ ତଦାହଂ ମାଣୱୋ ଆସିନ୍ତି ୟଦା ସୁମେଧପଣ୍ଡିତୋ ଦୀପଙ୍କରଭଗୱତୋ ସନ୍ତିକା ବ୍ୟାକରଣଂ ଲଭି, ତଦା ଅହଂ ମେଘୋ ନାମ ବ୍ରାହ୍ମଣମାଣୱୋ ହୁତ୍ୱା ସୁମେଧତାପସେନ ସହ ଇସିପବ୍ବଜ୍ଜଂ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ସିକ୍ଖାପଦେସୁ ସିକ୍ଖିତୋ କେନଚି ପାପସହାୟେନ ସଂସଟ୍ଠୋ ସଂସଗ୍ଗଦୋସେନ ପାପୱିତକ୍କାଦିୱସଂ ଗତୋ ମାତୁଘାତକମ୍ମୱସେନ ନରକେ ଅଗ୍ଗିଜାଲାଦିଦୁକ୍ଖମନୁଭୱିତ୍ୱା ତତୋ ଚୁତୋ ସମୁଦ୍ଦେ ତିମିଙ୍ଗଲମହାମଚ୍ଛୋ ହୁତ୍ୱା ନିବ୍ବତ୍ତୋ, ସମୁଦ୍ଦମଜ୍ଝେ ଗଚ୍ଛନ୍ତଂ ମହାନାୱଂ ଗିଲିତୁକାମୋ ଗତୋ। ଦିସ୍ୱା ମଂ ୱାଣିଜା ଭୀତା ‘‘ଅହୋ ଗୋତମୋ ଭଗୱା’’ତି ସଦ୍ଦମକଂସୁ। ଅଥ ମହାମଚ୍ଛୋ ପୁବ୍ବୱାସନାୱସେନ ବୁଦ୍ଧଗାରୱଂ ଉପ୍ପାଦେତ୍ୱା ତତୋ ଚୁତୋ ସାୱତ୍ଥିୟଂ ୱିଭୱସମ୍ପନ୍ନେ ବ୍ରାହ୍ମଣକୁଲେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ସଦ୍ଧୋ ପସନ୍ନୋ ସତ୍ଥୁ ଧମ୍ମଦେସନଂ ସୁତ୍ୱା ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ସହ ପଟିସମ୍ଭିଦାହି ଅରହତ୍ତଂ ପାପୁଣିତ୍ୱା ଦିୱସସ୍ସ ତିକ୍ଖତ୍ତୁଂ ଉପଟ୍ଠାନଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ସରମାନୋ ୱନ୍ଦତି। ତଦା ଭଗୱା ‘‘ଚିରଂ ଧମ୍ମରୁଚୀ’’ତି ମଂ ଆହ।

୧୮୪। ଅଥ ସୋ ଥେରୋ ‘‘ସୁଚିରଂ ସତପୁଞ୍ଞଲକ୍ଖଣ’’ନ୍ତିଆଦୀହି ଗାଥାହି ଥୋମେସି। ଭନ୍ତେ, ସତପୁଞ୍ଞଲକ୍ଖଣଧର ଗୋତମ। ପତିପୁବ୍ବେନ ୱିସୁଦ୍ଧପଚ୍ଚୟନ୍ତି ପୁବ୍ବେ ଦୀପଙ୍କରପାଦମୂଲେ ପରିପୁଣ୍ଣପାରମୀପଚ୍ଚୟସମ୍ଭାରୋ ସୁଟ୍ଠୁ ଚିରଂ କାଲଂ ମୟା ନ ଦିଟ୍ଠୋ ଅସୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଅହମଜ୍ଜସୁପେକ୍ଖନନ୍ତି ଅଜ୍ଜ ଇମସ୍ମିଂ ଦିୱସେ ଅହଂ ସୁପେକ୍ଖନଂ ସୁନ୍ଦରଦସ୍ସନଂ, ସୁନ୍ଦରଦିଟ୍ଠଂ ୱା ନିରୁପମଂ ୱିଗ୍ଗହଂ ଉପମାରହିତସରୀରଂ ଗୋତମଂ ୱତ ଏକନ୍ତେନ ପସ୍ସାମି ଦକ୍ଖାମୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୧୮୫-୧୮୬।ସୁଚିରଂ ୱିହତତମୋ ମୟାତି ୱିସେସେନ ହତତମୋ ୱିଦ୍ଧଂସିତମୋହୋ ତ୍ୱଂ ମୟାପି ସୁଟ୍ଠୁ ଚିରଂ ଥୋମିତୋତି ଅତ୍ଥୋ। ସୁଚିରକ୍ଖେନ ନଦୀ ୱିସୋସିତାତି ଏସା ତଣ୍ହାନଦୀ ସୁନ୍ଦରରକ୍ଖେନ ଗୋପନେନ ୱିସେସେନ ସୋସିତା, ଅଭବ୍ବୁପ୍ପତ୍ତିକତା ତୟାତି ଅତ୍ଥୋ। ସୁଚିରଂ ଅମଲଂ ୱିସୋଧିତନ୍ତି ସୁଟ୍ଠୁ ଚିରଂ ଦୀଘେନ ଅଦ୍ଧୁନା ଅମଲଂ ନିବ୍ବାନଂ ୱିସେସେନ ସୋଧିତଂ, ସୁଟ୍ଠୁ କତଂ ଅଧିଗତଂ ତୟାତି ଅତ୍ଥୋ। ନୟନଂ ଞାଣମୟଂ ମହାମୁନେ। ଚିରକାଲସମଙ୍ଗିତୋତି ମହାମୁନେ ମହାସମଣ ଞାଣମୟଂ ନୟନଂ ଦିବ୍ବଚକ୍ଖୁଂ ଚିରକାଲଂ ସମଧିଗତୋ ସମ୍ପତ୍ତୋ ତ୍ୱନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ଅୱିନଟ୍ଠୋ ପୁନରନ୍ତରନ୍ତି ଅହଂ ପୁନ ଅନ୍ତରଂ ଅନ୍ତରାଭୱେ ମଜ୍ଝେ ପରିନଟ୍ଠୋ ପରିହୀନୋ ଅହୋସିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ପୁନରଜ୍ଜସମାଗତୋ ତୟାତି ଅଜ୍ଜ ଇମସ୍ମିଂ କାଲେ

ତଯା ସଦ୍ଧିଂ ପୁନପି ସମାଗତୋ ଏକୀଭୂତୋ ସହ ୱସାମୀତି ଅତ୍ଥୋ। ନ ହି ନସ୍ସନ୍ତି କତାନି ଗୋତମାତି ଗୋତମ ସଵ୍ଵଞ୍ଞୁବୁଦ୍ଧ, ତଯା ସଦ୍ଧିଂ କତାନି ସମାଗମାଦୀନି ନ ହି ନସ୍ସନ୍ତି ଯାୱ ଖନ୍ଧପରିନିଵ୍ଵାନା ନ ୱିନା ଭୱିସ୍ସନ୍ତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ସେସଂ ଉତ୍ତାନମେୱାତି।

ଧମ୍ମରୁଚିଯତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

ଦସମାପଦାନଂ ସୁୱିଞ୍ଞେଯ୍ଯମେୱାତି।

ଏକୂନପଞ୍ଞାସମୱଗ୍ଗୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

୫୦-୫୩। କିଙ୍କଣିପୁପ୍ଫାଦିୱଗ୍ଗୋ।

୧-୪୦। କିଙ୍କଣିପୁପ୍ଫିୟତ୍ଥେରଅପଦାନାଦିୱଣ୍ଣନା।

ପଞ୍ଞାସମୱଗ୍ଗେ ଚ ଏକପଞ୍ଞାସମୱଗ୍ଗେ ଚ ଦ୍ୱେପଞ୍ଞାସମୱଗ୍ଗେ ଚ ତେପଞ୍ଞାସମୱଗ୍ଗେ ଚ ସବ୍ବାନି ଅପଦାନାନି ଉତ୍ତାନାନେୱାତି।

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

୫୪। କଚ୍ଚାୟନୱଗ୍ଗୋ

୧। ମହାକଚ୍ଚାୟନତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା

ଚତୁପଞ୍ଞାସମୱଗ୍ଗେ ପଠମାପଦାନେ ପଦୁମୁତ୍ତରୋ ନାମ ଜିନୋତିଆଦିକଂ ଆୟସ୍ମତୋ ମହାକଚ୍ଚାୟନତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅୟମ୍ପି ପୁରିମବୁଦ୍ଧେସୁ କତାଧିକାରୋ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଭୱେ ୱିୱଟ୍ଟୂପନିସ୍ସୟାନି ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ପଦୁମୁତ୍ତରସ୍ସ ଭଗୱତୋ କାଲେ ଗହପତିମହାସାଲକୁଲେ ନିବ୍ବତ୍ତିତ୍ୱା ୱୁଦ୍ଧିପ୍ପତ୍ତୋ ଏକଦିୱସଂ ସତ୍ଥୁ ସନ୍ତିକେ ଧମ୍ମଂ ସୁଣନ୍ତୋ ସତ୍ଥାରା ସଂଖିତ୍ତେନ ଭାସିତସ୍ସ ୱିତ୍ଥାରେନ ଅତ୍ଥଂ ୱିଭଜନ୍ତାନଂ ଅଗ୍ଗଟ୍ଠାନେ ଠପିୟମାନଂ ଏକଂ ଭିକ୍ଖୁଂ ଦିସ୍ୱା ସୟମ୍ପି ତଂ ଠାନନ୍ତରଂ ପତ୍ଥେନ୍ତୋ ପଣିଧାନଂ କତ୍ୱା ଦାନାଦୀନି ପୁଞ୍ଞାନି କତ୍ୱା ଦେୱମନୁସ୍ସେସୁ ସଂସରନ୍ତୋ ସୁମେଧସ୍ସ ଭଗୱତୋ କାଲେ ୱିଜ୍ଜାଧରୋ ହୁତ୍ୱା ଆକାସେନ ଗଚ୍ଛନ୍ତୋ ଏକସ୍ମିଂ ୱନସଣ୍ଡେ ନିସିନ୍ନଂ ଭଗୱନ୍ତଂ ଦିସ୍ୱା ପସନ୍ନମାନସୋ କଣିକାରପୁପ୍ଫେହି ପୂଜଂ ଅକାସି।

ସୋ ତେନ ପୁଞ୍ଞେନ ଅପରାପରଂ ସୁଗତୀସୁୟେୱ ପରିୱତ୍ତେନ୍ତୋ କସ୍ସପଦସବଲସ୍ସ କାଲେ ବାରାଣସିୟଂ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତିତ୍ୱା ପରିନିବ୍ବୁତେ ଭଗୱତି ସୁୱଣ୍ଣଚେତିୟକମ୍ମଟ୍ଠାନେ ସତସହସ୍ସଗ୍ଘନିକାୟ ସୁୱଣ୍ଣିଟ୍ଠକାୟ ପୂଜଂ କତ୍ୱା ''ଇମସ୍ସ ନିସ୍ସନ୍ଦେନ ନିବ୍ବତ୍ତନିବ୍ବତ୍ତଟ୍ଠାନେ ସରୀରଂ ମେ ସୁୱଣ୍ଣୱଣ୍ଣଂ ହୋତୂ''ତି ପତ୍ଥନଂ ଅକାସି। ତତୋ ୟାୱଜୀୱଂ କୁସଲକମ୍ମଂ କତ୍ୱା ଏକଂ ବୁଦ୍ଧନ୍ତରଂ ଦେୱମନୁସ୍ସେସୁ ସଂସରିତ୍ୱା ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ ଉଜ୍ଜେନିୟଂ ରଞ୍ଞୋ ଚଣ୍ଡପଜ୍ଜୋତସ୍ସ ପୁରୋହିତଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତି, ତସ୍ସ ନାମଗ୍ଗହଣଦିୱସେ ମାତା ''ମୟ୍ହଂ ପୁତ୍ତୋ ସୁୱଣ୍ଣୱଣ୍ଣୋ, ଅତ୍ତନୋ ନାମଂ ଗହେତ୍ୱା ଆଗତୋ''ତି କଞ୍ଚନମାଣୱୋତ୍ୱେୱ ନାମଂ ଅକାସି। ସୋ ୱୁଦ୍ଧିମନ୍ୱାୟ ତୟୋ ୱେଦେ ଉଗ୍ଗଣ୍ହିତ୍ୱା ପିତୁ ଅଚ୍ଚୟେନ ପୁରୋହିତଟ୍ଠାନଂ ଲଭି। ସୋ ଗୋତ୍ତୱସେନ କଚ୍ଚାୟନୋତି ପଞ୍ଞାୟିତ୍ଥ। ଅଥ ରାଜା ଚଣ୍ଡପଜ୍ଜୋତୋ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦଂ ସୁତ୍ୱା, ''ଆଚରିୟ, ତୁମ୍ହେ ତତ୍ଥ ଗନ୍ତ୍ୱା ସତ୍ଥାରଂ ଇଧାନେଥା''ତି ପେସେସି। ସୋ ଅଟ୍ଠଟ୍ଠମୋ ସତ୍ଥୁ ସନ୍ତିକଂ ଉପଗତୋ ତସ୍ସ ସତ୍ଥା ଧମ୍ମଂ ଦେସେସି, ଦେସନାପରିୟୋସାନେ ସତ୍ତହି ଜନେହି ସଦ୍ଧିଂ ସହ ପଟିସମ୍ଭିଦାହି ଅରହତ୍ତେ ପତିଟ୍ଠାସି।

୧। ସୋ ଏୱଂ ପତ୍ତଅରହତ୍ତଫଲୋ ଅତ୍ତନୋ ପୁବ୍ବକମ୍ମଂ ସରିତ୍ୱା ସୋମନସ୍ସଜାତୋ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ପଦୁମୁତ୍ତରୋ ନାମ ଜିନୋତିଆଦିମାହ। ତଂ ହେଟ୍ଠା ୱୁତ୍ତତ୍ଥମେୱ। ଅଥ ସତ୍ଥା ''ଏଥ, ଭିକ୍ଖୱୋ''ତି ହତ୍ଥଂ ପସାରେସି। ତେ ତାୱଦେୱ ଦ୍ୱଙ୍ଗୁଲମତ୍ତକେସମସ୍ସୁଇଦ୍ଧିମୟପତ୍ତଚୀୱରଧରା ୱସ୍ସସଟ୍ଠିକତ୍ଥେରା ୱିୟ ଅହେସୁଂ। ଏୱଂ ଥେରୋ ସଦତ୍ଥଂ ନିପ୍ଫାଦେତ୍ୱା, ''ଭନ୍ତେ, ରାଜା ପଜ୍ଜୋତୋ ତୁମ୍ହାକଂ ପାଦେ ୱନ୍ଦିତୁଂ ଧମ୍ମଞ୍ଚ ସୋତୁଂ ଇଚ୍ଛତୀ''ତି ଆରୋଚେସି। ସତ୍ଥା ''ତ୍ୱଂୟେୱ, କଚ୍ଚାନ, ତତ୍ଥ ଗଚ୍ଛ, ତୟି ଗତେ ରାଜା ପସୀଦିସ୍ସତୀ''ତି ଆହ। ଥେରୋ ସତ୍ଥୁ ଆଣାୟ ଅଟ୍ଠଟ୍ଠମୋ ତତ୍ଥ ଗନ୍ତ୍ୱା ରାଜାନଂ ପସାଦେତ୍ୱା ଅୱନ୍ତୀସୁ ସାସନଂ ପତିଟ୍ଠାପେତ୍ୱା ପୁନ ସତ୍ଥୁ ସନ୍ତିକମେୱ ଆଗତୋ। ଅତ୍ତନୋ ପୁବ୍ବପତ୍ଥନାୱସେନ କଚ୍ଚାୟନପ୍ପକରଣଂ ମହାନିରୁତ୍ତିପ୍ପକରଣଂ ନେତ୍ତିପ୍ପକରଣନ୍ତି ପକରଣତ୍ତୟଂ ସଙ୍ଘମଜ୍ଝେ ବ୍ୟାକାସି। ଅଥ ସନ୍ତୁଟ୍ଠେନ ଭଗୱତା ''ଏତଦଗ୍ଗଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ମମ ସାୱକାନଂ ସଂଖିତ୍ତେନ ଭାସିତସ୍ସ ୱିତ୍ଥାରେନ ଅତ୍ଥଂ ୱିଭଜନ୍ତାନଂ ୟଦିଦଂ ମହାକଚ୍ଚାନୋ''ତି (ଅ॰ ନି॰ ୧।୧୮୮, ୧୯୭) ଏତଦଗ୍ଗଟ୍ଠାନେ ଠପିତୋ ଅଗ୍ଗଫଲସୁଖେନ ୱିହାସୀତି।

ମହାକଚ୍ଚାୟନତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୨। ୱକ୍କଲିତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା

ଦୁତିୟାପଦାନେ ଇତୋ ସତସହସ୍ସମ୍ହୀତିଆଦିକଂ ଆୟସ୍ମତୋ ୱକ୍କଲିତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅୟମ୍ପି ଥେରୋ ପୁରିମଜିନୱରେସୁ କତାଧିକାରୋ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଭୱେ ୱିୱଟ୍ଟୂପନିସ୍ସୟାନି ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ପଦୁମୁତ୍ତରସ୍ସ ଭଗୱତୋ କାଲେ ହଂସୱତୀନଗରେ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ୱିଞ୍ଞୁତଂ ପତ୍ତୋ ସତ୍ଥୁ ସନ୍ତିକଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତେହି ଉପାସକେହି ସଦ୍ଧିଂ ୱିହାରଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ପରିସପରିୟନ୍ତେ ଠିତୋ ଧମ୍ମଂ ସୁଣନ୍ତୋ ସତ୍ଥାରା ଏକଂ ଭିକ୍ଖୁଂ ସଦ୍ଧାଧିମୁତ୍ତାନଂ ଅଗ୍ଗଟ୍ଠାନେ ଠପିତଂ ଦିସ୍ୱା ସୟମ୍ପି ତଂ ଠାନନ୍ତରଂ ପତ୍ଥେନ୍ତୋ ସତ୍ତାହଂ ବୁଦ୍ଧପ୍ପମୁଖସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘସ୍ସ ମହାଦାନଂ ଦତ୍ୱା ପଣିଧାନଂ ଅକାସି। ସତ୍ଥା ତସ୍ସ ଅନନ୍ତରାୟଂ ଦିସ୍ୱା ବ୍ୟାକରି।

ସୋ ୟାୱଜୀୱଂ କୁସଲଂ କତ୍ୱା ଦେୱମନୁସ୍ସେସୁ ସଂସରନ୍ତୋ ଅମ୍ହାକଂ ଭଗୱତୋ କାଲେ ସାୱତ୍ଥିୟଂ ବ୍ରାହ୍ମଣକୁଲେ ନିବ୍ବତ୍ତି, ତସ୍ସ ୱକ୍କଲୀତି ନାମଂ କରିଂସୁ। ତତ୍ଥ କଲୀତି ଅପରାଧତିଲକାଳକାଦିଦୋସସ୍ସ ଅଧିୱଚନଂ। ନିଦ୍ଧନ୍ତସୁୱଣ୍ଣପିଣ୍ଡସଦିସତାୟ ଅପଗତୋ ବ୍ୟପଗତୋ କଲି ଦୋସୋ ଅସ୍ସାତି ୱ-କାରାଗମଂ କତ୍ୱା ୱକ୍କଲୀତି ୱୁଚ୍ଚତି। ସୋ ୱୁଦ୍ଧିପ୍ପତ୍ତୋ ତୟୋ ୱେଦେ ଉଗ୍ଗଣ୍ହିତ୍ୱା ବ୍ରାହ୍ମଣସିପ୍ପେସୁ ନିପ୍ଫତ୍ତିଂ ଗତୋ, ସତ୍ଥାରଂ ଦିସ୍ୱା

ରୂପକାଯସମ୍ପତ୍ତିଦସ୍ସନେନ ଅତିତ୍ତୋ ସତ୍ଥାରା ସଦ୍ଧିଂଯେଵ ୱିଚରତି। ‘‘ଅଗାରମଜ୍ଝେ ୱସନ୍ତୋ ନିଚ୍ଚକାଲଂ ସତ୍ଥୁ ଦସ୍ସନଂ ନ ଲଭିସ୍ସାମୀ’’ତି ସତ୍ଥୁ ସନ୍ତିକେ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ଠପେତ୍ୱା ଭୋଜନକାଲଂ ସରୀରକିଚ୍ଚକାଲଞ୍ଚ ସେସକାଲେ ଯତ୍ଥ ଠିତେନ ସକ୍କା ଦସବଲଂ ପସ୍ସିତୁଂ, ତତ୍ଥ ଠିତୋ ଅଞ୍ଞଂ କିଚ୍ଚଂ ପହାଯ ଭଗଵନ୍ତଂ ଓଲୋକେନ୍ତୋଯେଵ ୱିହରତି। ସତ୍ଥା ତସ୍ସ ଞାଣପରିପାକଂ ଆଗମେନ୍ତୋ ବହୁକାଲଂ ତସ୍ମିଂ ରୂପଦସ୍ସନେନେଵ ୱିଚରନ୍ତେ କିଞ୍ଚି ଅଵତ୍ୱା ପୁନେକଦିଵସଂ – ‘‘କିଂ ତେ, ୱକ୍କଲି, ଇମିନା ପୂତିକାଯେନ ଦିଟ୍ଠେନ? ଯୋ ଖୋ, ୱକ୍କଲି, ଧମ୍ମଂ ପସ୍ସତି, ସୋ ମଂ ପସ୍ସତି; ଯୋ ମଂ ପସ୍ସତି, ସୋ ଧମ୍ମଂ ପସ୍ସତି। ଧମ୍ମଞ୍ହି, ୱକ୍କଲି, ପସ୍ସନ୍ତୋ ମଂ ପସ୍ସତୀ’’ତି (ସଂ॰ ନି॰ ୩।୮୭) ଆହ। ସତ୍ଥରି ଏଵଂ ଵଦନ୍ତେପି ଥେରୋ ସତ୍ଥୁ ଦସ୍ସନଂ ପହାଯ ଅଞ୍ଞତ୍ଥ ଗନ୍ତୁଂ ନ ସକ୍କୋତି। ତତୋ ସତ୍ଥା, ‘‘ନାଯଂ ଭିକ୍ଖୁ ସଂୱେଗଂ ଅଲଭିତ୍ୱା ବୁଜ୍ଝିସ୍ସତୀ’’ତି ୱସ୍ସୂପନାଯିକଦିଵସେ – ‘‘ଅପେହି, ୱକ୍କଲୀ’’ତି ଥେରଂ ପଣାମେସି। ସୋ ସତ୍ଥାରା ପଣାମିତୋ ସତ୍ଥୁ ସମ୍ମୁଖେ ଠାତୁଂ ଅସକ୍କୋନ୍ତୋ – ‘‘କିଂ ମଯ୍ହଂ ଜୀୱିତେନ, ଯୋହଂ ସତ୍ଥାରଂ ଦଟ୍ଠୁଂ ନ ଲଭାମୀ’’ତି ଗିଜ୍ଝକୂଟେ ପବ୍ବତେ ପପାତଟ୍ଠାନଂ ଅଭିରୁହି? ସତ୍ଥା ତସ୍ସ ତଂ ପଵତ୍ତିଂ ଞତ୍ୱା – ‘‘ଅଯଂ ଭିକ୍ଖୁ ମମ ସନ୍ତିକା ଅସ୍ସାସଂ ଅଲଭନ୍ତୋ ମଗ୍ଗଫଲାନଂ ଉପନିସ୍ସଯଂ ନାସେଯ୍ଯା’’ତି ଅତ୍ତାନଂ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ଓଭାସଂ ୱିସ୍ସଜ୍ଜେନ୍ତୋ –

‘‘ପାମୋଜ୍ଜବହୁଲୋ ଭିକ୍ଖୁ, ପସନ୍ନୋ ବୁଦ୍ଧସାସନେ;

ଅଧିଗଚ୍ଛେ ପଦଂ ସନ୍ତଂ, ସଙ୍ଖାରୂପସମଂ ସୁଖ’’ନ୍ତି। (ଧ॰ ପ॰ ୩୮୧) –

ଗାଥଂ ଵତ୍ୱା ‘‘ଏହି, ୱକ୍କଲୀ’’ତି (ଧ॰ ପ॰ ଅଟ୍ଠ॰ ୨।୩୮୧) ହତ୍ଥଂ ପସାରେସି। ଥେରୋ ‘‘ଦସବଲୋ ମେ ଦିଟ୍ଠୋ, ‘ଏହୀ’ତି ଅଵ୍ହାଯନମ୍ପି ଲଦ୍ଧ’’ନ୍ତି ବଲଵପୀତିସୋମନସ୍ସଂ ଉପ୍ପାଦେତ୍ୱା ‘‘କୁତୋ ଗଚ୍ଛାମୀ’’ତି ଅତ୍ତନୋ ଗମନଭାଵଂ ଅଜାନିତ୍ୱାଵ ସତ୍ଥୁ ସମ୍ମୁଖେ ଆକାସେ ପକ୍ଖନ୍ଦିତ୍ୱା ପଠମେନ ପାଦେନ ପବ୍ବତେ ଠିତୋଯେଵ ସତ୍ଥାରା ୱୁତ୍ତଗାଥାଯୋ ଆଵଜ୍ଜେନ୍ତୋ ଆକାସେଯେଵ ପୀତିଂ ୱିକ୍ଖମ୍ଭେତ୍ୱା ସହ ପଟିସମ୍ଭିଦାହି ଅରହତ୍ତଂ ପାପୁଣୀତି ଅଙ୍ଗୁତ୍ତରଟ୍ଠକଥାଯଂ (ଅ॰ ନି॰ ଅଟ୍ଠ॰ ୧।୧।୨୦୮) ଧମ୍ମପଦଵଣ୍ଣନାଯଞ୍ଚ (ଧ॰ ପ॰ ଅଟ୍ଠ॰ ୨।୩୮୧ ୱକ୍କଲିତ୍ଥେରଵତ୍ଥୁ) ଆଗତଂ।

ଇଧ ପନ ଏଵଂ ୱେଦିତବ୍ବଂ – ‘‘କିଂ ତେ, ୱକ୍କଲୀ’’ତିଆଦିନା ସତ୍ଥାରା ଓଵଦିତୋ ଗିଜ୍ଝକୂଟେ ୱିହରନ୍ତୋ ୱିପସ୍ସନଂ ପଟ୍ଠପେସି, ତସ୍ସ ସଦ୍ଧାଯ ବଲଵଭାଵତୋ ଏଵ ୱିପସ୍ସନା ୱୀଥିଂ ନ ଓତରତି? ଭଗଵା ତଂ ଞତ୍ୱା କମ୍ମଟ୍ଠାନଂ ସୋଧେତ୍ୱା ଅଦାସି। ସୋ ପୁନ ୱିପସ୍ସନଂ ମତ୍ଥକଂ ପାପେତୁଂ ନାସକ୍ଖିଯେଵ। ଅଥସ୍ସ ଆହାରୱେକଲ୍ଲେନ ୱାତାବାଧୋ ଉପ୍ପଜ୍ଜି, ତଂ ୱାତାବାଧେନ ପୀଳିଯମାନଂ ଞତ୍ୱା ଭଗଵା ତତ୍ଥ ଗନ୍ତ୍ୱା ପୁଚ୍ଛନ୍ତୋ –

‘‘ୱାତରୋଗାଭିନୀତୋ ତ୍ୱଂ, ୱିହରଂ କାନନେ ୱନେ;

ପୱିଦ୍ଧଗୋଚରେ ଲୂଖେ, କଥଂ ଭିକ୍ଖୁ କରିସ୍ସସୀ’’ତି। (ଥେରଗା॰ ୩୫୦) –

ଆହ। ତଂ ସୁତ୍ୱା ଥେରୋ –

‘‘ପୀତିସୁଖେନ ୱିପୁଲେନ, ଫରମାନୋ ସମୁସ୍ସଯଂ;

ଲୂଖମ୍ପି ଅଭିସମ୍ଭୋନ୍ତୋ, ୱିହରିସ୍ସାମି କାନନେ।

‘‘ଭାୱେନ୍ତୋ ସତିପଟ୍ଠାନେ, ଇନ୍ଦ୍ରିଯାନି ବଲାନି ଚ;

ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗାନି ଚ ଭାୱେନ୍ତୋ, ୱିହରିସ୍ସାମି କାନନେ।

‘‘ଆରଦ୍ଧୱୀରିଯେ ପହିତତ୍ତେ, ନିଚ୍ଚଂ ଦଳ୍ହପରକ୍କମେ;

ସମଗ୍ଗେ ସହିତେ ଦିସ୍ୱା, ୱିହରିସ୍ସାମି କାନନେ।

‘‘ଅନୁସ୍ସରନ୍ତୋ ସମ୍ବୁଦ୍ଧଂ, ଅଗ୍ଗଂ ଦନ୍ତଂ ସମାହିତଂ;

ଅତନ୍ଦିତୋ ରତ୍ତିନ୍ଦିୱଂ, ୱିହରିସ୍ସାମି କାନନେ’’ତି। (ଥେରଗା॰ ୩୫୧-୩୫୪) –

ଚତସ୍ସୋ ଗାଥାୟୋ ଅଭାସି। ତାସଂ ଅତ୍ଥୋ ଥେରଗାଥାୱଣ୍ଣନାୟଂ (ଥେରଗା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୩୫୧-୩୫୪) ୱୁତ୍ତୋୟେୱ। ଏୱଂ ଥେରୋ ୱିପସ୍ସନଂ ଉସ୍ସୁକ୍କାପେତ୍ୱା ଅରହତ୍ତଂ ପାପୁଣି।

୨୮। ସୋ ଅରହତ୍ତଂ ପତ୍ୱା ଅତ୍ତନୋ ପୁବ୍ବକମ୍ମଂ ସରିତ୍ୱା ସୋମନସ୍ସଜାତୋ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ଇତୋ ସତସହସ୍ସମ୍ହୀତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ଇତୋତି କକୁସନ୍ଧାଦୀନଂ ଉପ୍ପନ୍ନଭଦ୍ଦକପ୍ପତୋ ହେଟ୍ଠା କପ୍ପସତସହସ୍ସମତ୍ଥକେତି ଅତ୍ଥୋ।

୨୯।ପଦୁମାକାରୱଦନୋତି ସୁପୁପ୍ଫିତପଦୁମସସ୍ସିରୀକମୁଖୋ। ପଦୁମପତ୍ତକ୍ଖୋତି ସେତପଦୁମପୁପ୍ଫପତ୍ତସଦିସଅକ୍ଖୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୩୦।ପଦୁମୁତ୍ତରଗନ୍ଧୋୱାତି ପଦୁମଗନ୍ଧମୁଖୋତି ଅତ୍ଥୋ।

୩୧।ଅନ୍ଧାନଂନୟନୂପମୋତି ଚକ୍ଖୁୱିରହିତାନଂ ସତ୍ତାନଂ ନୟନସଦିସୋ, ଧମ୍ମଦେସନାୟ ସବ୍ବସତ୍ତାନଂ ପଞ୍ଞାଚକ୍ଖାଦିଚକ୍ଖୁଦାୟକୋତି ଅତ୍ଥୋ। ସନ୍ତୱେସୋତି ସନ୍ତସଭାୱୋ ସନ୍ତିରିୟାପଥୋ। ଗୁଣନିଧୀତି ଗୁଣାନଂ ନିଧି, ସବ୍ବଗୁଣଗଣାନଂ ନିଧାନଟ୍ଠାନଭୂତୋତି ଅତ୍ଥୋ। କରୁଣାମତିଆକରୋତି ସାଧୂନଂ ଚିତ୍ତକମ୍ପନସଙ୍ଖାତାୟ କରୁଣାୟ ଚ ଅତ୍ଥାନତ୍ଥମିନନପରିଚ୍ଛିନ୍ନମତିୟା ଚ ଆକରୋ ଆଧାରଭୂତୋ।

୩୨।ବ୍ରହ୍ମାସୁରସୁରଚ୍ଚିତୋତି ବ୍ରହ୍ମେହି ଚ ଅସୁରେହି ଚ ଦେୱେହି ଚ ଅଚ୍ଚିତୋ ପୂଜିତୋତି ଅତ୍ଥୋ।

୩୩।ମଧୁରେନ ରୁତେନ ଚାତି କରୱୀକରୁତମଧୁରେନ ସଦ୍ଦେନ ସକଲଂ ଜନଂ ରଞ୍ଜୟନ୍ତୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ସନ୍ଥୱୀ ସାୱକଂ ସକନ୍ତି ଅତ୍ତନୋ ସାୱକଂ ମଧୁରଧମ୍ମଦେସନାୟ ସନ୍ଥୱୀ, ଥୁତିଂ ଅକାସୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୩୪।ସଦ୍ଧାଧିମୁତ୍ତୋତି ସଦ୍ଦହନସଦ୍ଧାୟ ସାସନେ ଅଧିମୁତ୍ତୋ ପତିଟ୍ଠିତୋତି ଅତ୍ଥୋ। ମମ ଦସ୍ସନଲାଲସୋତି ମୟ୍ହଂ ଦସ୍ସନେ ବ୍ୟାୱଟୋ ତପ୍ପରୋ।

୩୫।ତଂଠାନମଭିରୋଚୟିନ୍ତି ତଂ ସଦ୍ଧାଧିମୁତ୍ତଟ୍ଠାନନ୍ତରଂ ଅଭିରୋଚୟିଂ, ଇଚ୍ଛିଂ ପତ୍ଥେସିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

୪୦।ପୀତମଟ୍ଠନିୱାସନନ୍ତି ସିଲିଟ୍ଠସୁୱଣ୍ଣୱଣ୍ଣୱତ୍ଥେ ନିୱତ୍ଥନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ହେମୟଞ୍ଞୋପଚିତଙ୍ଗନ୍ତି ସୁୱଣ୍ଣପାମଙ୍ଗଲଗ୍ଗିତଗତ୍ତନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

୪୭-୪୮।ନୋନୀତସୁଖୁମାଲଂ ମନ୍ତି ନୱନୀତମିୱ ମୁଦୁତଲୁଣହତ୍ଥପାଦଂ। ଜାତପଲ୍ଲୱକୋମଲନ୍ତି ଅସୋକପଲ୍ଲୱପତ୍ତକୋମଲମିୱ ମୁଦୁକନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ପିସାଚୀଭୟତଜ୍ଜିତାତି ତଦା ଏୱଂଭୂତଂ କୁମାରଂ ମଂ ଅଞ୍ଞା ପିସାଚୀ ଏକା ରକ୍ଖସୀ ଭୟେନ ତଜ୍ଜେସି ଭିଂସାପେସୀତି ଅତ୍ଥୋ। ତଦା ମହେସିସ୍ସ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ପାଦମୂଲେ ମଂ ସାୟେସୁଂ ନିପଜ୍ଜାପେସୁଂ। ଦୀନମାନସା ଭୀତଚିତ୍ତା ମମ ମାତାପିତରୋ ଇମଂ ଦାରକଂ ତେ ଦଦାମ, ଇମସ୍ସ ସରଣଂ ପତିଟ୍ଠା ହୋତୁ ନାଥ ନାୟକାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୪୯।ତଦା ପଟିଗ୍ଗହି ସୋ ମନ୍ତି ସୋ ଭଗୱା ତଦା ତସ୍ମିଂ ମମ ମାତୁୟା ଦିନ୍ନକାଲେ ଜାଲିନା ଜାଲୟୁତ୍ତେନ ସଙ୍ଖାଲକେନ ଚକ୍କଲକ୍ଖଣାଦୀହି ଲକ୍ଖିତେନ ମୁଦୁକୋମଲପାଣିନା ମୁଦୁକେନ ୱିସୁଦ୍ଧେନ ହତ୍ଥତଲେନ ମଂ ଅଗ୍ଗହେସୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୫୨।ସବ୍ବପାରମିସମ୍ଭୂତନ୍ତି ସବ୍ବେହି ଦାନପାରମିତାଦୀହି ସମ୍ଭୂତଂ ଜାତଂ। ନୀଲକ୍ଖିନୟନଂ ୱରଂ ପୁଞ୍ଜଞ୍ଜସମ୍ଭାରଜଂ ଉତ୍ତମନୀଲଅକ୍ଖିୱନ୍ତଂ। ସବ୍ବସୁଭାକିଣ୍ଣଂ ସବ୍ବେନ ସୁଭେନ ୱଣ୍ଣେନ ସଣ୍ଠାନେନ ଆକିଣ୍ଣଂ ଗହନୀଭୂତଂ ରୂପଂ ଭଗୱତୋ ହତ୍ଥପାଦସୀସାଦିରୂପଂ ଦିସ୍ୱାତି ଅତ୍ଥୋ, ତିତ୍ତିଂ ଅପତ୍ତୋ ୱିହରାମି ଅହନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୬୧।ତଦା ମଂ ଚରଣନ୍ତଗୋତି ତସ୍ମିଂ ମୟ୍ହଂ ଅରହତ୍ତଂ ପତ୍ତକାଲେ ସୀଲାଦିପନ୍ନରସନ୍ନଂ ଚରଣଧମ୍ମାନଂ ଅନ୍ତଗୋ, ପରିୟୋସାନପ୍ପତ୍ତୋ ପରିପୂରକାରୀତି ଅତ୍ଥୋ। ''ମରଣନ୍ତଗୋ''ତିପି ପାଠୋ। ତସ୍ସ ମରଣସ୍ସ ଅନ୍ତଂ ନିବ୍ବାନଂ ପତ୍ତୋତି ଅତ୍ଥୋ। ସଦ୍ଧାଧିମୁତ୍ତାନଂ ଅଗ୍ଗଂ ପଞ୍ଞପେସୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଅଥ ସତ୍ଥା ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘମଜ୍ଝେ ନିସିନ୍ନୋ ''ଏତଦଗ୍ଗଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ମମ ସାୱକାନଂ ସଦ୍ଧାଧିମୁତ୍ତାନଂ ୟଦିଦଂ, ୱକ୍କଲୀ''ତି (ଅ। ନି। ୧।୧୯୮, ୨୦୮) ମଂ ଏତଦଗ୍ଗଟ୍ଠାନେ ଠପେସୀତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ସେସଂ ସୁୱିଞ୍ଞେୟ୍ୟମେୱାତି।

ୱକ୍କଲିତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୩। ମହାକପ୍ପିନତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା

ପଦୁମୁତ୍ତରୋନାମ ଜିନୋତିଆଦିକଂ ଆୟସ୍ମତୋ କପ୍ପିନତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅୟମ୍ପି ପୁରିମବୁଦ୍ଧେସୁ କତାଧିକାରୋ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଭୱେ ୱିୱଟ୍ଟୂପନିସ୍ସୟାନି ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ପଦୁମୁତ୍ତରସ୍ସ ଭଗୱତୋ କାଲେ ହଂସୱତୀନଗରେ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ୱିଞ୍ଞୁତଂ ପତ୍ୱା ସତ୍ଥୁ ସନ୍ତିକେ ଧମ୍ମଦେସନଂ ସୁଣନ୍ତୋ ସତ୍ଥାରା ଏକଂ ଭିକ୍ଖୁଂ ଓୱାଦକାନଂ ଅଗ୍ଗଟ୍ଠାନେ ଠପିତଂ ଦିସ୍ୱା ଅଧିକାରକମ୍ମଂ କତ୍ୱା ତଂ ଠାନନ୍ତରଂ ପତ୍ଥେସି।

ସୋ ତତ୍ଥ ୟାୱଜୀୱଂ କୁସଲଂ କତ୍ୱା ଦେୱମନୁସ୍ସେସୁ ସଂସରନ୍ତୋ ବାରାଣସିତୋ ଅୱିଦୂରେ ଏକସ୍ମିଂ ପେସକାରଗାମେ ଜେଟ୍ଠପେସକାରଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ତଦା ସହସ୍ସମତ୍ତା ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧା ହିମୱନ୍ତେ ଅଟ୍ଠ ମାସେ ୱସିତ୍ୱା ୱସ୍ସିକେ ଚତ୍ତାରୋ ମାସେ ଜନପଦେ ୱସନ୍ତି। ତେ ଏକୱାରଂ ବାରାଣସିୟା ଅୱିଦୂରେ ଓତରିତ୍ୱା ‘‘ସେନାସନଂ କରଣତ୍ଥାୟ ହତ୍ଥକମ୍ମଂ ୟାଚଥା’’ତି ରଞ୍ଞୋ ସନ୍ତିକଂ ଅଟ୍ଠ ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧେ ପହିଣିଂସୁ। ତଦା ପନ ରଞ୍ଞୋ ୱପ୍ପମଙ୍ଗଲଂ ଅହୋସି। ସୋ ‘‘ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧା କିର ଆଗତା’’ତି ସୁତ୍ୱା ନିକ୍ଖମିତ୍ୱା ଆଗତକାରଣଂ ପୁଚ୍ଛିତ୍ୱା ‘‘ଅଜ୍ଜ, ଭନ୍ତେ, ଓକାସୋ ନତ୍ଥି ସ୍ୱେ ଅମ୍ହାକଂ ୱପ୍ପମଙ୍ଗଲଂ , ତତିୟଦିୱସେ କରିସ୍ସାମା’’ତି ୱତ୍ୱା ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧେ ଅନିମନ୍ତେତ୍ୱାୱ ପାୱିସି। ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧା ‘‘ଅଞ୍ଞଂ ଗାମଂ ପୱିସିସ୍ସାମା’’ତି ପକ୍କମିଂସୁ।

ତସ୍ମିଂ ସମୟେ ଜେଟ୍ଠପେସକାରସ୍ସ ଭରିୟା କେନଚିଦେୱ କରଣୀୟେନ ବାରାଣସିଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତୀ ତେ ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧେ ଦିସ୍ୱା ୱନ୍ଦିତ୍ୱା, ‘‘କିଂ, ଭନ୍ତେ, ଅୱେଲାୟ ଅୟ୍ୟା ଆଗତା’’ତି ପୁଚ୍ଛି। ତେ ଆଦିତୋ ପଟ୍ଠାୟ କଥେସୁଂ। ତଂ ସୁତ୍ୱା ସଦ୍ଧାସମ୍ପନ୍ନା ବୁଦ୍ଧିସମ୍ପନ୍ନା ଇତ୍ଥୀ ‘‘ସ୍ୱେ, ଭନ୍ତେ, ଅମ୍ହାକଂ ଭିକ୍ଖଂ ଗଣ୍ହଥା’’ତି ନିମନ୍ତେସି। ‘‘ବହୁକା ମୟଂ, ଭଗିନୀ’’ତି। ‘‘କିତ୍ତକା, ଭନ୍ତେ’’ତି? ‘‘ସହସ୍ସମତ୍ତା, ଭଗିନୀ’’ତି। ‘‘ଭନ୍ତେ, ଇମସ୍ମିଂ ନୋ ଗାମେ ସହସ୍ସମତ୍ତା ୱସିମ୍ହା, ଏକେକୋ ଏକେକସ୍ସ ଭିକ୍ଖଂ ଦସ୍ସତି, ଭିକ୍ଖଂ ଅଧିୱାସେଥ, ଅହମେୱ ୱୋ ୱସନଟ୍ଠାନଂ କାରାପେସ୍ସାମୀ’’ତି ଆହ। ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧା ଅଧିୱାସେସୁଂ।

ସା ଗାମଂ ପୱିସିତ୍ୱା ଉଗ୍ଘୋସେସି – ‘‘ଅମ୍ମତାତା, ଅହଂ ସହସ୍ସମତ୍ତେ ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧେ ଦିସ୍ୱା ନିମନ୍ତେସିଂ, ଅୟ୍ୟାନଂ ନିସୀଦନଟ୍ଠାନଂ ସଂୱିଦହଥ, ୟାଗୁଭତ୍ତାଦୀନି ସମ୍ପାଦେଥା’’ତି ଗାମମଜ୍ଝେ ମଣ୍ଡପଂ କାରାପେତ୍ୱା ଆସନାନି ପଞ୍ଞାପେତ୍ୱା ପୁନଦିୱସେ ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧେ ନିସୀଦାପେତ୍ୱା ପଣୀତେନ ଖାଦନୀୟେନ ଭୋଜନୀୟେନ ପରିୱିସିତ୍ୱା ଭତ୍ତକିଚ୍ଚପରିୟୋସାନେ ତସ୍ମିଂ ଗାମେ ସବ୍ବା ଇତ୍ଥିୟୋ ଆଦାୟ ତାହି ସଦ୍ଧିଂ ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧେ ୱନ୍ଦିତ୍ୱା ତେମାସଂ ୱସନତ୍ଥାୟ ପଟିଞ୍ଞଂ ଗଣ୍ହିତ୍ୱା ପୁନ ଗାମେ ଉଗ୍ଘୋସେସି – ‘‘ଅମ୍ମତାତା, ଏକେକକୁଲତୋ ଏକେକପୁରିସୋ ୱାସିଫରସୁଆଦୀନି ଗହେତ୍ୱା ଅରଞ୍ଞଂ ପୱିସିତ୍ୱା ଦବ୍ବସମ୍ଭାରେ ଆହରିତ୍ୱା ଅୟ୍ୟାନଂ ୱସନଟ୍ଠାନଂ କରୋତୂ’’ତି। ଗାମୱାସିନୋ ତସ୍ସାୟେୱ ୱଚନଂ ସୁତ୍ୱା ଏକେକୋ ଏକେକଂ କତ୍ୱା ସଦ୍ଧିଂ ରତ୍ତିଦିୱାଟ୍ଠାନେହି ପଣ୍ଣସାଲସହସ୍ସଂ ନିଟ୍ଠାପେତ୍ୱା ଅତ୍ତନୋ ଅତ୍ତନୋ ପଣ୍ଣସାଲାୟଂ ଉପଗତଂ ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧଂ ‘‘ଅହଂ ସକ୍କଚ୍ଚଂ ଉପଟ୍ଠହିସ୍ସାମି, ଅହଂ ସକ୍କଚ୍ଚଂ ଉପଟ୍ଠହିସ୍ସାମୀ’’ତି ୱତ୍ୱା ଉପଟ୍ଠହିଂସୁ। ସା ୱସ୍ସଂୱୁଟ୍ଠକାଲେ ‘‘ଅତ୍ତନୋ ଅତ୍ତନୋ ପଣ୍ଣସାଲାୟ ୱସ୍ସଂୱୁଟ୍ଠାନଂ ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧାନଂ ଚୀୱରସାଟକେ ସଜ୍ଜେଥା’’ତି ସମାଦପେତ୍ୱା ଏକେକସ୍ସ ସହସ୍ସ ସହସ୍ସମୂଲଂ ଚୀୱରଂ ଦାପେସି। ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧା ୱୁଟ୍ଠୱସ୍ସା ଅନୁମୋଦନଂ କତ୍ୱା ପକ୍କମିଂସୁ। ଗାମୱାସିନୋପି ଇଦଂ ପୁଞ୍ଞକମ୍ମଂ କତ୍ୱା ତତୋ ଚୁତୋ ତାୱତିଂସଦେୱଲୋକେ ନିବ୍ବତ୍ତିତ୍ୱା ଗଣଦେୱତା ନାମ ଅହେସୁଂ।

ତେ ତତ୍ଥ ଦିବ୍ବସମ୍ପତ୍ତିଂ ଅନୁଭୱିତ୍ୱା କସ୍ସପସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧକାଲେ କୁଟୁମ୍ବିକଗେହେସୁ ନିବ୍ବତ୍ତିଂସୁ। ପୁବ୍ବେ ଜେଟ୍ଠକପେସକାରୋ ଜେଟ୍ଠକକୁଟୁମ୍ବିକସ୍ସ ପୁତ୍ତୋ ଅହୋସି। ଭରିୟାପିସ୍ସ ଏକସ୍ସ ଜେଟ୍ଠକକୁଟୁମ୍ବିକସ୍ସ ଧୀତା ଅହୋସି। ସେସାନଂ ଭରିୟାୟୋ ସେସକୁଟୁମ୍ବିକାନଂ ଧୀତରୋ ଅହେସୁଂ, ତା ସବ୍ବାପି ୱୟପ୍ପତ୍ତା ପରକୁଲଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତିୟୋ ତେସଂ ତେସଂୟେୱ ଗେହାନି ଅଗମଂସୁ। ଅଥେକଦିୱସଂ ୱିହାରେ ଧମ୍ମସ୍ସୱନେ ସଙ୍ଘୁଟ୍ଠେ ‘‘ସତ୍ଥା ଧମ୍ମଂ ଦେସେସ୍ସତୀ’’ତି ସୁତ୍ୱା ତେ ସବ୍ବେପି କୁଟୁମ୍ବିକା ‘‘ଧମ୍ମଂ ସୋସ୍ସାମା’’ତି ଭରିୟାହି ସଦ୍ଧିଂ ୱିହାରଂ ଅଗମଂସୁ। ତେସଂ ୱିହାରମଜ୍ଝଂ ପୱିଟ୍ଠକ୍ଖଣେ ୱସ୍ସଂ ୱସ୍ସି। ୟେସଂ କୁଲୂପକା ୱା ଞାତିସାମଣେରାଦୟୋ ୱା ଅତ୍ଥି, ତେ ତେସଂ ପରିୱେଣାଦୀନି ପୱିସିଂସୁ। ତେ ପନ ତଥାରୂପାନଂ ନତ୍ଥିତାୟ କତ୍ଥଚି ପୱିସିତୁଂ ଅୱିସହନ୍ତା ୱିହାରମଜ୍ଝେୟେୱ ଅଟ୍ଠଂସୁ। ଅଥ ନେ ଜେଟ୍ଠକକୁଟୁମ୍ବିକୋ ଆହ – ‘‘ପସ୍ସଥ, ଭୋ, ଅମ୍ହାକଂ ୱିପ୍ପକାରଂ, କୁଲପୁତ୍ତେହି ନାମ ଏତ୍ତକେନ ଲଜ୍ଜିତୁଂ ୟୁତ୍ତ’’ନ୍ତି। ‘‘ଅୟ୍ୟ, କିଂ କରୋମା’’ତି? ‘‘ମୟଂ ୱିସ୍ସାସିକଟ୍ଠାନସ୍ସ ଅଭାୱେନ ଇମଂ ୱିପ୍ପକାରଂ ପତ୍ତା, ସବ୍ବେ ଧନଂ ସଂହରିତ୍ୱା ପରିୱେଣଂ କରିସ୍ସାମା’’ତି। ‘‘ସାଧୁ, ଅୟ୍ୟା’’ତି ଜେଟ୍ଠକୋ ସହସ୍ସଂ ଅଦାସି। ସେସା ପଞ୍ଚ ପଞ୍ଚ ସତାନି। ଇତ୍ଥିୟୋ ଅଡ୍ଢତେୟ୍ୟାନି ଅଡ୍ଢତେୟ୍ୟାନି ସତାନି। ତେ ତଂ ଧନଂ ଆହରିତ୍ୱା ସହସ୍ସକୂଟାଗାରପରିୱାରଂ ସତ୍ଥୁ ୱସନତ୍ଥାୟ ମହାପରିୱେଣଂ ନାମ କାରାପେସୁଂ। ନୱକମ୍ମସ୍ସ ମହନ୍ତତାୟ ଧନେ ଅପ୍ପହୋନ୍ତେ ପୁବ୍ବେ ଦିନ୍ନଧନତୋ ପୁନ ଉପଡ୍ଢୂପଡ୍ଢଂ ଅଦଂସୁ। ନିଟ୍ଠିତେ ପରିୱେଣେ ୱିହାରମହଂ କରୋନ୍ତା ବୁଦ୍ଧପ୍ପମୁଖସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘସ୍ସ ସତ୍ତାହଂ ମହାଦାନଂ ଦତ୍ୱା ୱୀସତିୟା ଭିକ୍ଖୁସହସ୍ସାନଂ ଚୀୱରାନି ସଜ୍ଜୟିଂସୁ।

ଜେଟ୍ଠକକୁଟୁମ୍ବିକସ୍ସ ପନ ଭରିୟା ଅତ୍ତନୋ ପଞ୍ଞାୟ ଠିତା ଅହଂ ତେହି ସମକଂ ଅକତ୍ୱା ଅତିରେକତରଂ କତ୍ୱା ‘‘ସତ୍ଥାରଂ ପୂଜେସ୍ସାମୀ’’ତି ଅନୋଜପୁପ୍ଫୱଣ୍ଣେନ ସହସ୍ସମୂଲେନ ସାଟକେନ ସଦ୍ଧିଂ ଅନୋଜପୁପ୍ଫଚଙ୍କୋଟକଂ ଗହେତ୍ୱା ସତ୍ଥାରଂ ଅନୋଜପୁପ୍ଫେହି ପୂଜେତ୍ୱା ତଂ ସାଟକଂ ସତ୍ଥୁ

ପାଦମୂଲେ ଠପେତ୍ୱା, ‘‘ଭନ୍ତେ, ନିବ୍ବତ୍ତନିବ୍ବତ୍ତଟ୍ଠାନେ ଅନୋଜପୁପ୍ଫୱଣ୍ଣଂୟେୱ ମେ ସରୀରଂ ହୋତୁ, ଅନୋଜାଦେୱୀୟେୱ ଚ ନାମଂ ହୋତୂ’’ତି ପତ୍ଥନଂ ଅକାସି। ସତ୍ଥା ‘‘ଏୱଂ ହୋତୂ’’ତି ଅନୁମୋଦନଂ ଅକାସି। ତେ ସବ୍ବେପି ଯାୱତାୟୁକଂ ଠତ୍ୱା ତତୋ ଚୁତା ଦେୱଲୋକେ ନିବ୍ବତ୍ତିଂସୁ। ତେ ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ ଦେୱଲୋକା ଚୱିତ୍ୱା ଜେଟ୍ଠକୋ କୁକ୍କୁଟୱତୀନଗରେ ରାଜକୁଲେ ନିବ୍ବତ୍ତିତ୍ୱା ୱିଞ୍ଞୁତଂ ପତ୍ତୋ ମହାକପ୍ପିନରାଜା ନାମ ଅହୋସି। ସେସା ଅମଚ୍ଚକୁଲେସୁ ନିବ୍ବତ୍ତିଂସୁ। ଜେଟ୍ଠକସ୍ସ ଭରିୟା ମଦ୍ଦରଟ୍ଠେ ସାକଲନଗରେ ରାଜକୁଲେ ନିବ୍ବତ୍ତି ଅନୋଜପୁପ୍ଫୱଣ୍ଣମେୱସ୍ସା ସରୀରଂ ଅହୋସି, ତେନ ଅନୋଜାଦେୱୀତ୍ୱେୱସ୍ସା ନାମଂ ଅକଂସୁ, ସା ୱୟପ୍ପତ୍ତା ମହାକପ୍ପିନରଞ୍ଞୋ ଗେହଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ଅନୋଜାଦେୱୀତି ପାକଟା ଅହୋସି।

ସେସିତ୍ଥିୟୋପି ଅମଚ୍ଚକୁଲେସୁ ନିବ୍ବତ୍ତିତ୍ୱା ୱୟପ୍ପତ୍ତା ତେସଂୟେୱ ଅମଚ୍ଚପୁତ୍ତାନଂ ଗେହାନି ଅଗମଂସୁ। ତେ ସବ୍ବେପି ରଞ୍ଞୋ ସମ୍ପତ୍ତିସଦିସଂ ସମ୍ପତ୍ତିଂ ଅନୁଭୱିଂସୁ। ଯଦା ହି ରାଜା ଅଲଙ୍କାରପଟିମଣ୍ଡିତୋ ହତ୍ଥିଂ ଅଭିରୁହିତ୍ୱା ୱିଚରତି, ତଦାପି ତେ ତଥେୱ ୱିଚରନ୍ତି। ତସ୍ମିଂ ଅସ୍ସେନ ୱା ରଥେନ ୱା ୱିଚରନ୍ତେ ତେପି ତଥେୱ ୱିଚରନ୍ତି। ଏୱଂ ତେ ଏକତୋ ହୁତ୍ୱା କତାନଂ ପୁଞ୍ଞାନଂ ବଲେନ ଏକତୋୱ ସମ୍ପତ୍ତିଂ ଅନୁଭୱିଂସୁ। ରଞ୍ଞୋ ପନ ୱାଲୋ, ୱାଲୱାହନୋ, ପୁପ୍ଫୋ, ପୁପ୍ଫୱାହନୋ, ସୁପତ୍ତୋତି ପଞ୍ଚେୱ ଅସ୍ସା ହୋନ୍ତି। ତେସୁ ରାଜା ସୁପତ୍ତଂ ଅସ୍ସଂ ସୟଂ ଆରୋହତି, ଇତରେ ଚତ୍ତାରୋ ଅସ୍ସେ ଅସ୍ସାରୋହାନଂ ସାସନାହରଣତ୍ଥାୟ ଅଦାସି। ରାଜା ତେ ପାତୋୱ ଭୋଜେତ୍ୱା ‘‘ଗଚ୍ଛଥ , ଭଣେ, ଦ୍ୱେ ୱା ତୀଣି ୱା ୟୋଜନାନି ଆହିଣ୍ଡିତ୍ୱା ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ୱା ଧମ୍ମସ୍ସ ୱା ସଙ୍ଘସ୍ସ ୱା ଉପ୍ପନ୍ନଭାୱଂ ସୁତ୍ୱା ମୟ୍ହଂ ସୁଖସାସନଂ ଆରୋଚେଥା’’ତି ପେସେସି। ତେ ଚତୂହି ଦ୍ୱାରେହି ନିକ୍ଖମିତ୍ୱା ଦ୍ୱେ ତୀଣି ୟୋଜନାନି ଆହିଣ୍ଡିତ୍ୱା କିଞ୍ଚି ସାସନଂ ଅଲଭିତ୍ୱାୱ ପଚ୍ଚାଗମିଂସୁ।

ଅଥେକଦିୱସଂ ରାଜା ସୁପତ୍ତଂ ଆରୁହିତ୍ୱା ଅମଚ୍ଚସହସ୍ସପରିୱୁତୋ ଉୟ୍ୟାନଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତୋ କିଲନ୍ତରୂପେ ପଞ୍ଚସତମତ୍ତେ ୱାଣିଜକେ ନଗରଂ ପୱିସନ୍ତେ ଦିସ୍ୱା ‘‘ଇମେ ଅଦ୍ଧାନକିଲନ୍ତା, ଅଦ୍ଧୋ ଇମେସଂ ସନ୍ତିକା ଏକଂ ଭଦ୍ଦକଂ ସାସନଂ ସୋସ୍ସାମୀ’’ତି ତେ ପକ୍କୋସାପେତ୍ୱା ‘‘କୁତୋ ଆଗତତ୍ଥା’’ତି ପୁଚ୍ଛି। ‘‘ଅତ୍ଥି, ଦେୱ, ଇତୋ ୱୀସତିୟୋଜନସତମତ୍ଥକେ ସାୱତ୍ଥି ନାମ ନଗରଂ, ତତୋ ଆଗତମ୍ହା’’ତି। ‘‘ଅତ୍ଥି ପନ ୱୋ ଦେସେ କିଞ୍ଚି ସାସନଂ ଉପ୍ପନ୍ନ’’ନ୍ତି। ‘‘ଦେୱ, ଅଞ୍ଞଂ କିଞ୍ଚି ନତ୍ଥି, ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ଉପ୍ପନ୍ନୋ’’ତି। ରାଜା ତାୱଦେୱ ବଲୱପୀତିୟା ଫୁଟ୍ଠସରୀରୋ କିଞ୍ଚି ସଲ୍ଲକ୍ଖେତୁଂ ଅସକ୍କୋନ୍ତୋ ମୁହୁତ୍ତଂ ୱୀତିନାମେତ୍ୱା ପନ, ‘‘ତାତା, କିଂ ୱଦେଥା’’ତି ପୁଚ୍ଛି। ‘‘ବୁଦ୍ଧୋ, ଦେୱ, ଉପ୍ପନ୍ନୋ’’ତି। ରାଜା ଦୁତିୟମ୍ପି ତତିୟମ୍ପି ତଥେୱ ୱୀତିନାମେତ୍ୱା ଚତୁତ୍ଥୱାରେ ‘‘କିଂ ୱଦେଥ, ତାତା’’ତି ପୁଚ୍ଛିତ୍ୱା ‘‘ବୁଦ୍ଧୋ ଉପ୍ପନ୍ନୋ’’ତି ୱୁତ୍ତେ, ‘‘ତାତା, ସୁଖସାସନସୱନାୟ ସତସହସ୍ସଂ ୱୋ ଦମ୍ମୀ’’ତି ୱତ୍ୱା ‘‘ଅପରମ୍ପି କିଞ୍ଚି ସାସନଂ ଅତ୍ଥି, ତାତା’’ତି ପୁଚ୍ଛି। ‘‘ଅତ୍ଥି, ଦେୱ, ଧମ୍ମୋ ଉପ୍ପନ୍ନୋ’’ତି। ରାଜା ତମ୍ପି ସୁତ୍ୱା ପୁରିମନୟେନେୱ ତୟୋ ୱାରେ ୱୀତିନାମେତ୍ୱା ଚତୁତ୍ଥୱାରେ ‘‘ଧମ୍ମୋ ଉପ୍ପନ୍ନୋ’’ତି ୱୁତ୍ତେ – ‘‘ଇଧାପି ୱୋ ସତସହସ୍ସଂ ଦମ୍ମୀ’’ତି ୱତ୍ୱା ‘‘ଅପରମ୍ପି କିଞ୍ଚି ସାସନଂ ଅତ୍ଥି, ତାତା’’ତି ପୁଚ୍ଛି। ‘‘ଅତ୍ଥି, ଦେୱ, ସଙ୍ଘୋ ଉପ୍ପନ୍ନୋ’’ତି। ରାଜା ତମ୍ପି ସୁତ୍ୱା ତଥେୱ ତୟୋ ୱାରେ ୱୀତିନାମେତ୍ୱା ଚତୁତ୍ଥୱାରେ ‘‘ସଙ୍ଘୋ ଉପ୍ପନ୍ନୋ’’ତି ୱୁତ୍ତେ – ‘‘ଇଧାପି ୱୋ ସତସହସ୍ସଂ ଦମ୍ମୀ’’ତି ୱତ୍ୱା ଅମଚ୍ଚସହସ୍ସଂ ଓଲୋକେତ୍ୱା, ‘‘ତାତା, କିଂ କରିସ୍ସାମା’’ତି ପୁଚ୍ଛି। ‘‘ଦେୱ, ତୁମ୍ହେ କିଂ କରିସ୍ସଥା’’ତି? ‘‘ଅହଂ, ତାତା, ‘ବୁଦ୍ଧୋ ଉପ୍ପନ୍ନୋ ଧମ୍ମୋ ଉପ୍ପନ୍ନୋ ସଙ୍ଘୋ ଉପ୍ପନ୍ନୋ’ତି ସୁତ୍ୱା ନ ପୁନ ନିୱତ୍ତିସ୍ସାମି, ଭଗୱନ୍ତଂ ଉଦ୍ଦିସ୍ସ ଗନ୍ତ୍ୱା ତସ୍ସ ସନ୍ତିକେ ପବ୍ବଜିସ୍ସାମୀ’’ତି। ‘‘ମୟମ୍ପି, ଦେୱ, ତୁମ୍ହେହି ସଦ୍ଧିଂ ପବ୍ବଜିସ୍ସାମା’’ତି। ରାଜା ସୁୱଣ୍ଣପଟ୍ଟେ ଅକ୍ଖରାନି ଲିଖାପେତ୍ୱା ୱାଣିଜକାନଂ ଦତ୍ୱା ‘‘ଇମଂ ଅନୋଜାୟ ନାମ ଦେୱିୟା ଦେଥ, ସା ତୁମ୍ହାକଂ ତୀଣି ସତସହସ୍ସାନି ଦସ୍ସତି, ଏୱଞ୍ଚ ପନ ନଂ ୱଦେୟ୍ୟାଥ ‘ରଞ୍ଞା କିର ତେ ଇସ୍ସରିୟଂ ୱିସ୍ସଟ୍ଠଂ, ଯଥାସୁଖଂ ସମ୍ପତ୍ତିଂ ପରିଭୁଞ୍ଜାହୀ’ତି, ସଚେ ପନ ‘ୱୋ ରାଜା କହ’ନ୍ତି ପୁଚ୍ଛତି, ‘ସତ୍ଥାରଂ ଉଦ୍ଦିସ୍ସ ପବ୍ବଜିସ୍ସାମୀ’ତି ୱତ୍ୱା ଗତୋତି ଆରୋଚେୟ୍ୟାଥା’’ତି ଆହ। ଅମଚ୍ଚାପି ଅତ୍ତନୋ ଅତ୍ତନୋ ଭରିୟାନଂ ତଥେୱ ସାସନଂ ପହିଣିଂସୁ। ରାଜା ୱାଣିଜକେ ଉୟ୍ୟୋଜେତ୍ୱା ଅସ୍ସଂ ଅଭିରୁୟ୍ହ ଅମଚ୍ଚସହସ୍ସପରିୱୁତୋ ତଂଖଣଞ୍ଞେୱ ନିକ୍ଖମି।

ସତ୍ଥାପି ତଂଦିୱସଂ ପଚ୍ଚୂସକାଲେ ଲୋକଂ ୱୋଲୋକେନ୍ତୋ ମହାକପ୍ପିନରାଜାନଂ ସପରିୱାରଂ ଦିସ୍ୱା ‘‘ଅୟଂ ମହାକପ୍ପିନୋ ୱାଣିଜକାନଂ ସନ୍ତିକା ତିଣ୍ଣଂ ରତନାନଂ ଉପ୍ପନ୍ନଭାୱଂ ସୁତ୍ୱା ତେସଂ ୱଚନଂ ତୀହି ସତସହସ୍ସେହି ପୂଜେତ୍ୱା ରଜ୍ଜଂ ପହାୟ ଅମଚ୍ଚସହସ୍ସପରିୱୁତୋ ମଂ ଉଦ୍ଦିସ୍ସ ପବ୍ବଜିତୁକାମୋ ସ୍ୱେ ନିକ୍ଖମିସ୍ସତି, ସୋ ସପରିୱାରୋ ସହ ପଟିସମ୍ଭିଦାହି ଅରହତ୍ତଂ ପାପୁଣିସ୍ସତି, ପଚ୍ଚୁଗ୍ଗମନଂ କରିସ୍ସାମୀ’’ତି ପୁନଦିୱସେ ଚକ୍କୱତ୍ତୀ ୱିୟ ଖୁଦ୍ଦକଗାମଭୋଜକଂ ରାଜାନଂ ପଚ୍ଚୁଗ୍ଗଚ୍ଛନ୍ତୋ ସୟମେୱ ପତ୍ତଚୀୱରମାଦାୟ ୱୀସୟୋଜନସତଂ ମଗ୍ଗଂ ପଚ୍ଚୁଗ୍ଗନ୍ତ୍ୱା ଚନ୍ଦଭାଗାୟ ନଦିୟା ତୀରେ ନିଗ୍ରୋଧରୁକ୍ଖମୂଲେ ଛବ୍ବଣ୍ଣବୁଦ୍ଧରସ୍ମିୟୋ ୱିସ୍ସଜ୍ଜେତ୍ୱା ନିସୀଦି। ରାଜାପି ଆଗଚ୍ଛନ୍ତୋ ଏକଂ ନଦିଂ ପତ୍ୱା ‘‘କା ନାମାୟ’’ନ୍ତି ପୁଚ୍ଛି। ‘‘ଅପରଚ୍ଛା ନାମ, ଦେୱା’’ତି। ‘‘କିମସ୍ସା ପରିମାଣଂ, ତାତା’’ତି? ‘‘ଗମ୍ଭୀରତୋ ଗାୱୁତଂ, ପୁଥୁଲତୋ ଦ୍ୱେ ଗାୱୁତାନି, ଦେୱା’’ତି। ‘‘ଅତ୍ଥି ପନେତ୍ଥ ନାୱା ୱା ଉଳୁମ୍ପୋ ୱା’’ତି? ‘‘ନତ୍ଥି, ଦେୱା’’ତି। ‘‘ନାୱାଦୀନି ଓଲୋକେନ୍ତେ ଅମ୍ହେ ଜାତି ଜରଂ ଉପନେତି, ଜରା ମରଣଂ। ଅହଂ ନିବ୍ବେମତିକୋ ହୁତ୍ୱା ତୀଣି ରତନାନି ଉଦ୍ଦିସ୍ସ ନିକ୍ଖନ୍ତୋ, ତେସଂ ମେ ଆନୁଭାୱେନ ‘ଇଦଂ ଉଦକଂ ଉଦକଂ ୱିୟ ମା ହୋତୂ’ତି ରତନତ୍ତୟସ୍ସ ଗୁଣଂ ଆୱଜ୍ଜେତ୍ୱା ‘ଇତିପି ସୋ ଭଗୱା ଅରହଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ’’’ତି ବୁଦ୍ଧଗୁଣଂ ଅନୁସ୍ସରନ୍ତୋ ସପରିୱାରୋ ଅସ୍ସସହସ୍ସେନ ଉଦକପିଟ୍ଠେ ପକ୍ଖନ୍ଦି। ସିନ୍ଧୱା ପିଟ୍ଠିପାସାଣେ ୱିୟ ପକ୍ଖନ୍ଦିଂସୁ। ଖୁରାନଂ ଅଗ୍ଗଟ୍ଠାନେୱ ତେମିଂସୁ।

ସୋ ତଂ ଉତ୍ତରିତ୍ୱା ପୁରତୋ ଗଚ୍ଛନ୍ତୋ ଅପରମ୍ପି ନଦିଂ ଦିସ୍ୱା ''ଅଯଂ କା ନାମା''ତି ପୁଚ୍ଛି। ''ନୀଲୱାହା ନାମ, ଦେୱା''ତି। ''କିମସ୍ସା ପରିମାଣ''ନ୍ତି? ''ଗମ୍ଭୀରତୋପି ପୁଥୁଲତୋପି ଅଡ୍ଢଯୋଜନଂ, ଦେୱା''ତି। ସେସଂ ପୁରିମସଦିସମେୱ। ତଂ ପନ ନଦିଂ ଦିସ୍ୱା ''ସ୍ୱାକ୍ଖାତୋ ଭଗୱତା ଧମ୍ମୋ''ତି ଧମ୍ମାନୁସ୍ସତିଂ ଅନୁସ୍ସରନ୍ତୋ ପକ୍ଖନ୍ଦି। ତମ୍ପି ଅତିକ୍କମିତ୍ୱା ଗଚ୍ଛନ୍ତୋ ଅପରମ୍ପି ନଦିଂ ଦିସ୍ୱା ''ଅଯଂ କା ନାମା''ତି ପୁଚ୍ଛି। ''ଚନ୍ଦଭାଗା ନାମ, ଦେୱା''ତି। ''କିମସ୍ସା ପରିମାଣ''ନ୍ତି? ''ଗମ୍ଭୀରତୋପି ପୁଥୁଲତୋପି ଯୋଜନଂ, ଦେୱା''ତି। ସେସଂ ପୁରିମସଦିସମେୱ। ତଂ ପନ ନଦିଂ ଦିସ୍ୱା ''ସୁପ୍ପଟିପନ୍ନୋ ଭଗୱତୋ ସାୱକସଙ୍ଘୋ''ତି ସଙ୍ଘାନୁସ୍ସତିଂ ଅନୁସ୍ସରନ୍ତୋ ପକ୍ଖନ୍ଦି। ତମ୍ପି ନଦିଂ ଅତିକ୍କମିତ୍ୱା ଗଚ୍ଛନ୍ତୋ ସତ୍ଥୁ ସରୀରତୋ ନିକ୍ଖନ୍ତା ଛବ୍ବଣ୍ଣବୁଦ୍ଧରସ୍ମିଯୋ ନିଗ୍ରୋଧରୁକ୍ଖସ୍ସ ସାଖାୱିଟପପଲାସାନି ଓଭାସଯମାନା ଦିସ୍ୱା ଚିନ୍ତେସି – ''ଅଯଂ ଓଭାସୋ ନେୱ ଚନ୍ଦସ୍ସ, ନ ସୂରିଯସ୍ସ, ନ ଦେୱମାରବ୍ରାହ୍ମଣସୁପଣ୍ଣନାଗାନଂ ଅଞ୍ଞତରସ୍ସ, ଅଦ୍ଧା ଅହଂ ସତ୍ଥାରଂ ଉଦ୍ଦିସ୍ସ ଆଗଚ୍ଛନ୍ତୋ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧେନ ଦିଟ୍ଠୋ ଭୱିସ୍ସାମୀ''ତି। ସୋ ତାୱଦେୱ ଅସ୍ସପିଟ୍ଠିତୋ ଓତରିତ୍ୱା ଓନତସରୀରୋ ରସ୍ମିଯାନୁସାରେନ ସତ୍ଥାରଂ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ମନୋସିଲାରସେ ନିମୁଜ୍ଜନ୍ତୋ ୱିଯ ବୁଦ୍ଧରସ୍ମୀନଂ ଅନ୍ତୋ ପାୱିସି। ସୋ ସତ୍ଥାରଂ ୱନ୍ଦିତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦି ସଦ୍ଧିଂ ଅମଚ୍ଚସହସ୍ସେନ। ସତ୍ଥା ତେସଂ ଅନୁପୁବ୍ବିଂ କଥଂ କଥେସି। ଦେସନାପରିଯୋସାନେ ସପରିୱାରୋ ରାଜା ସୋତାପତ୍ତିଫଲେ ପତିଟ୍ଠହି।

ଅଥ ସବ୍ବେ ଉଟ୍ଠହିତ୍ୱା ପବ୍ବଜ୍ଜଂ ଯାଚିଂସୁ। ସତ୍ଥା ''ଆଗମିସ୍ସତି ନୁ ଖୋ ଇମେସଂ କୁଲପୁତ୍ତାନଂ ଇଦ୍ଧିମଯପତ୍ତଚୀୱର''ନ୍ତି ଉପଧାରେନ୍ତୋ ''ଇମେ କୁଲପୁତ୍ତା ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧସହସ୍ସାନଂ ଚୀୱରସହସ୍ସଂ ଅଦଂସୁ, କସ୍ସପବୁଦ୍ଧକାଲେ ୱୀସତିଯା ଭିକ୍ଖୁସହସ୍ସାନଂ ୱୀସତିଚୀୱରସହସ୍ସାନିପି ଅଦଂସୁ, ଅନଚ୍ଛରିଯଂ ଇମେସଂ କୁଲପୁତ୍ତାନଂ ଇଦ୍ଧିମଯପତ୍ତଚୀୱରାଗମନ''ନ୍ତି ଞତ୍ୱା ଦକ୍ଖିଣହତ୍ଥଂ ପସାରେତ୍ୱା ''ଏଥ, ଭିକ୍ଖୱୋ, ଚରଥ ବ୍ରହ୍ମଚରିଯଂ ସମ୍ମା ଦୁକ୍ଖସ୍ସ ଅନ୍ତକିରିଯାଯା''ତି ଆହ। ତେ ତାୱଦେୱ ଅଟ୍ଠପରିକ୍ଖାରଧରା ୱସ୍ସସଟ୍ଠିକତ୍ଥେରା ୱିଯ ହୁତ୍ୱା ୱେହାସଂ ଅବ୍ଭୁଗ୍ଗନ୍ତ୍ୱା ପଚ୍ଚୋରୋହିତ୍ୱା ସତ୍ଥାରଂ ୱନ୍ଦିତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦିଂସୁ।

ତେ ପନ ୱାଣିଜକା ରାଜଗେହଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ଦେୱିଯା ରଞ୍ଞା ପହିତସାସନଂ ଆରୋଚେତ୍ୱା ଦେୱିଯା ''ଆଗଚ୍ଛନ୍ତୂ''ତି ୱୁତ୍ତେ ପୱିସିତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ଅଟ୍ଠଂସୁ। ଅଥ ନେ ଦେୱୀ ପୁଚ୍ଛି – ''ତାତା, କିଂକାରଣା ଆଗତତ୍ଥା''ତି? ''ମଯଂ ରଞ୍ଞା ତୁମ୍ହାକଂ ସନ୍ତିକଂ ପେସିତା, ତୀଣି କିର ନୋ ସତସହସ୍ସାନି ଦେଥା''ତି। ''ବହୁଂ, ଭଣେ, ଭଣଥ, କିଂ ତୁମ୍ହେହି ରଞ୍ଞୋ ସନ୍ତିକେ କତଂ, କିସ୍ମିଂ ୱୋ ରାଜା ପସନ୍ନୋ ଏତ୍ତକଂ ଧନଂ ଦାପେତୀ''ତି? ''ଦେୱି, ନ ଅଞ୍ଞଂ କିଞ୍ଚି କତଂ, ଏକଂ ପନ ସାସନଂ ଆରୋଚଯିମ୍ହା''ତି। ''ସକ୍କା ପନ, ତାତା, ମଯ୍ହମ୍ପି ତଂ ଆରୋଚେତୁ''ନ୍ତି। ''ସକ୍କା, ଦେୱୀ''ତି ସୁୱଣ୍ଣଭିଙ୍ଗାରେନ ମୁଖଂ ୱିକ୍ଖାଲେତ୍ୱା ''ଦେୱି, ବୁଦ୍ଧୋ ଲୋକେ ଉପ୍ପନ୍ନୋ''ତି। ସାପି ତଂ ସୁତ୍ୱା ପୀତିଯା ଫୁଟ୍ଠସରୀରା ତିକ୍ଖତ୍ତୁଂ କିଞ୍ଚି ଅସଲ୍ଲକ୍ଖେତ୍ୱା ଚତୁକ୍ଖତ୍ତୱାରେ ''ବୁଦ୍ଧୋ ଉପ୍ପନ୍ନୋ''ତି ସୁତ୍ୱା ''କିଂ, ତାତା, ଇମସ୍ମିଂ ପଦେ ରଞ୍ଞା ଦିନ୍ନ''ନ୍ତି ? ''ସତସହସ୍ସଂ, ଦେୱୀ''ତି। ''ତାତା, ଅନନୁଚ୍ଛୱିକଂ ରଞ୍ଞା କତଂ ଏୱରୂପଂ ସାସନଂ ସୁତ୍ୱା ତୁମ୍ହାକଂ ସତସହସ୍ସଦଦମାନେନ, ଅହଂ ୱୋ ମମ ଦୁଗ୍ଗତପଣ୍ଣାକାରେ ତୀଣି ସତସହସ୍ସାନି ଦମ୍ମି। ଅପରଂ କିଞ୍ଚି ତୁମ୍ହେହି ଆରୋଚିତ''ନ୍ତି? ତେ ଇଦଞ୍ଚ ଇଦଞ୍ଚାତି ଇତରାନିପି ଦ୍ୱେ ସାସନାନି ଆରୋଚେସୁଂ। ଦେୱୀ ପୁରିମନଯେନେୱ ତଯୋ ତଯୋ ୱାରେ ଅସଲ୍ଲକ୍ଖେତ୍ୱା ଚତୁକ୍ଖଚତୁକ୍ଖତ୍ତୱାରେ ତୀଣି ତୀଣି ସତସହସ୍ସାନି ଅଦାସି। ଏୱଂ ତେ ସବ୍ବାନି ଦ୍ୱାଦସସତସହସ୍ସାନି ଲଭିଂସୁ।

ଅଥ ନେ ଦେୱୀ ପୁଚ୍ଛି – ''ରାଜା କହଂ, ତାତା''ତି? ''ଦେୱି, ରାଜା 'ସତ୍ଥାରଂ ଉଦ୍ଦିସ୍ସ ପବ୍ବଜିସ୍ସାମୀ'ତି ୱତ୍ୱା ଗତୋ''ତି। ''ମଯ୍ହଂ ତେନ କିଂ ସାସନଂ ଦିନ୍ନ''ନ୍ତି? ''ସବ୍ବଂ କିର ଇସ୍ସରିଯଂ ତୁମ୍ହାକଂ ୱିସ୍ସଟ୍ଠଂ, 'ତୁମ୍ହେ କିର ଯଥାସୁଖଂ ସମ୍ପତ୍ତିଂ ଅନୁଭୱଥା'''ତି। ''ଅମଚ୍ଚା ପନ କୁହିଂ, ତାତା''ତି? ''ତେପି ରଞ୍ଞା ସଦ୍ଧିଂ 'ପବ୍ବଜିସ୍ସାମା'ତି ଗତା, ଦେୱୀ''ତି। ସା ତେସଂ ଭରିଯାଯୋ ପକ୍କୋସାପେତ୍ୱା, ''ଅମ୍ମା, ତୁମ୍ହାକଂ ସାମିକା ରଞ୍ଞା ସଦ୍ଧିଂ 'ପବ୍ବଜିସ୍ସାମା'ତି ଗତା, ତୁମ୍ହେ କିଂ କରିସ୍ସଥା''ତି? ''କିଂ ପନ ତେହି ଅମ୍ହାକଂ ସାସନଂ ପହିତଂ, ଦେୱୀ''ତି? ''ତେହି କିର ଅତ୍ତନୋ ସମ୍ପତ୍ତି ତୁମ୍ହାକଂ ୱିସ୍ସଟ୍ଠା 'ତୁମ୍ହେ କିର ସମ୍ପତ୍ତିଂ ଯଥାସୁଖଂ ପରିଭୁଞ୍ଜଥା'''ତି। ''ତୁମ୍ହେ ପନ, ଦେୱି, କିଂ କରିସ୍ସଥା''ତି? ''ଅମ୍ହାକଂ ସୋ ତାୱ ରାଜା ମଗ୍ଗେ ଠିତୋ ତୀହି ସତସହସ୍ସେହି ତୀଣି ରତନାନି ପୂଜେତ୍ୱା ଖେଳପିଣ୍ଡଂ ୱିଯ ସମ୍ପତ୍ତିଂ ପହାଯ 'ପବ୍ବଜିସ୍ସାମୀ'ତି ନିକ୍ଖନ୍ତୋ, ମଯାପି ତିଣ୍ଣଂ ରତନାନଂ ସାସନଂ ସୁତ୍ୱା ତାନି ନୱହି ସତସହସ୍ସେହି ପୂଜିତାନି, ନ ଖୋ ପନେସା ସମ୍ପତ୍ତି ନାମ ରଞ୍ଞୋଯେୱ ଦୁକ୍ଖା, ମଯ୍ହମ୍ପି ଦୁକ୍ଖା ଏୱ। କୋ ରଞ୍ଞା ଛଡ୍ଡିତଖେଳପିଣ୍ଡଂ ଜଣ୍ଣୁକେହି ଭୂମିଯଂ ପତିଟ୍ଠହିତ୍ୱା ମୁଖେନ ଗଣ୍ହିସ୍ସତି, ନ ମଯ୍ହଂ ସମ୍ପତ୍ତିଯା ଅତ୍ଥୋ, ସତ୍ଥାରଂ ଉଦ୍ଦିସ୍ସ ପବ୍ବଜିସ୍ସାମୀ''ତି। ''ଦେୱି, ମଯମ୍ପି ତୁମ୍ହେହି ସଦ୍ଧିଂ ପବ୍ବଜିସ୍ସାମା''ତି। ''ସଚେ ସକ୍କୋଥ, ସାଧୂ''ତି। ''ସକ୍କୋମ, ଦେୱୀ''ତି। ତେନ ହି ''ଏଥା''ତି ରଥସହସ୍ସଂ ଯୋଜାପେତ୍ୱା ରଥଂ ଆରୁଯ୍ହ ତାହି ସଦ୍ଧିଂ ନିକ୍ଖମିତ୍ୱା ଅନ୍ତରାମଗ୍ଗେ ପଠମଂ ନଦିଂ ଦିସ୍ୱା ଯଥା ରଞ୍ଞା ପଠମଂ ପୁଚ୍ଛିତା, ତଥେୱ ପୁଚ୍ଛିତ୍ୱା ସବ୍ବଂ ପୱତ୍ତିଂ ସୁତ୍ୱା ''ରଞ୍ଞା ଗତମଗ୍ଗଂ ଓଲୋକେଥା''ତି ୱତ୍ୱା ''ସିନ୍ଧୱାନଂ ପଦୱଲଞ୍ଜଂ ନ ପସ୍ସାମା''ତି ୱୁତ୍ତେ ରାଜା ''ତୀଣି ରତନାନି ଉଦ୍ଦିସ୍ସ ନିକ୍ଖନ୍ତୋସ୍ମୀ''ତି ସଚ୍ଚକିରିଯଂ କରିତ୍ୱା ତିଣ୍ଣଂ ରତନାନଂ ଗୁଣେ ଅନୁସ୍ସରିତ୍ୱା ଗତୋ ଭୱିସ୍ସତି , ଅହମ୍ପି ତୀଣି ରତନାନି ଉଦ୍ଦିସ୍ସ ନିକ୍ଖନ୍ତା, ତେସଂ ମେ ଆନୁଭାୱେନ ''ଇଦଂ ଉଦକଂ ଉଦକଂ ୱିଯ ମା ହୋତୂ''ତି ତିଣ୍ଣଂ ରତନାନଂ ଗୁଣେ ଅନୁସ୍ସରନ୍ତୀ ରଥସହସ୍ସଂ ପେସେସି। ଉଦକଂ ପିଟ୍ଠିପାସାଣସଦିସଂ ଅହୋସି, ଚକ୍କାନଂ ଅଗ୍ଗଟ୍ଠାନେୱ ତେମିଂସୁ। ଏତେନେୱ ଉପାଯେନ ଇତରା ଦ୍ୱେପି ନଦିଯୋ ଉତ୍ତରିଂସୁ।

ସତ୍ଥା ତାସଂ ଆଗତଭାୱଂ ଞତ୍ୱା ଯଥା ତା ଅତ୍ତନୋ ସନ୍ତିକେ ନିସିନ୍ନେ ସାମିକେ ଭିକ୍ଖୂ ନ ପସ୍ସନ୍ତି, ତଥା ଅଧିଟ୍ଠାସି। ଦେୱୀପି ଆଗଚ୍ଛନ୍ତୀ ସତ୍ଥୁ ସରୀରତୋ ନିକ୍ଖନ୍ତା ରସ୍ମିୟୋ ଦିସ୍ୱା ତଥେୱ ଚିନ୍ତେତ୍ୱା ସତ୍ଥାରଂ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା, ୱନ୍ଦିତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ଠିତା ପୁଚ୍ଛି – ''ଭନ୍ତେ, ମହାକପ୍ପିନୋ ରାଜା ତୁମ୍ହେ ଉଦ୍ଦିସ୍ସ ନିକ୍ଖମିତ୍ୱା ଗତୋ, କହଂ ନୁ ଖୋ ସୋ, ଅମ୍ହାକଂ ତଂ ଦସ୍ସେଥା''ତି। ''ନିସୀଦଥ ତାୱ, ଇଧେୱ ନଂ ପସ୍ସିସ୍ସଥା''ତି। ତା ସବ୍ବାପି ହଟ୍ଠତୁଟ୍ଠା ''ଇଧେୱ କିର ନିସିନ୍ନା ସାମିକେ ନୋ ପସ୍ସିସ୍ସାମା''ତି ନିସୀଦିଂସୁ। ସତ୍ଥା ଅନୁପୁବ୍ବିଂ କଥଂ କଥେସି। ଅନୋଜାଦେୱୀ ଦେସନାପରିୟୋସାନେ ତାହି ସଦ୍ଧିଂ ସୋତାପତ୍ତିଫଲଂ ପାପୁଣି। ମହାକପ୍ପିନୋ ଥେରୋ ତାସଂ ଦେସିୟମାନଂ ଧମ୍ମଦେସନଂ ସୁତ୍ୱା ସପରିୱାରୋ ସହ ପଟିସମ୍ଭିଦାହି ଅରହତ୍ତଂ ପାପୁଣି। ତସ୍ମିଂ ଖଣେ ସତ୍ଥା ତାସଂ ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଦସ୍ସେସି। ତାସଞ୍ହି ଆଗତକ୍ଖଣେୟେୱ ଅତ୍ତନୋ ସାମିକେ କାସାୱଧରେ ମୁଣ୍ଡସୀସେ ଦିସ୍ୱା ଚିତ୍ତଂ ଏକଗ୍ଗଂ ନ ଭୱେୟ୍ୟ, ମଗ୍ଗଫଲଂ ନିବ୍ବତ୍ତେତୁଂ ସକ୍କା ନ ଭୱେୟ୍ୟ। ତସ୍ମା ଅଚଲସଦ୍ଧାୟ ପତିଟ୍ଠିତକାଲତୋ ପଟ୍ଠାୟ ତାସଂ ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଅରହତ୍ତପ୍ପତ୍ତେ ଦସ୍ସେସି। ତାପି ତେ ଦିସ୍ୱା ପଞ୍ଚପତିଟ୍ଠିତେନ ୱନ୍ଦିତ୍ୱା, ''ଭନ୍ତେ, ତୁମ୍ହାକଂ ପବ୍ବଜିତକିଚ୍ଚଂ ମତ୍ଥକପ୍ପତ୍ତ''ନ୍ତି ୱତ୍ୱା ସତ୍ଥାରଂ ୱନ୍ଦିତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ଠତ୍ୱା ପବ୍ବଜ୍ଜଂ ଯାଚିଂସୁ।

ଏୱଂ ୱୁତ୍ତେ ସତ୍ଥା ଉପ୍ପଲୱଣ୍ଣାୟ ଥେରିୟା ଆଗମନଂ ଚିନ୍ତେସି। ସା ସତ୍ଥୁ ଚିନ୍ତିତକ୍ଖଣେୟେୱ ଆକାସେନାଗନ୍ତ୍ୱା ତା ସବ୍ବା ଇଦ୍ଧିୟୋ ଗହେତ୍ୱା ଆକାସେନ ଭିକ୍ଖୁନୁପସ୍ସୟଂ ନେତ୍ୱା ପବ୍ବାଜେସି। ତା ସବ୍ବା ନଚିରସ୍ସେୱ ଅରହତ୍ତଂ ପାପୁଣିଂସୁ। ସତ୍ଥା ଭିକ୍ଖୁସହସ୍ସଂ ଆଦାୟ ଆକାସେନ ଜେତୱନଂ ଅଗମାସି। ତତ୍ର ସୁଦଂ ଆୟସ୍ମା ମହାକପ୍ପିନୋ ରତ୍ତିଟ୍ଠାନାଦୀସୁ ''ଅହୋ ସୁଖଂ, ଅହୋ ସୁଖ''ନ୍ତି ଉଦାନଂ ଉଦାନେନ୍ତୋ ୱିଚରତି। ଭିକ୍ଖୂ ଭଗୱତୋ ଆରୋଚେସୁଂ – ''ଭନ୍ତେ, ମହାକପ୍ପିନୋ 'ଅହୋ ସୁଖଂ, ଅହୋ ସୁଖ'ନ୍ତି ଉଦାନଂ ଉଦାନେନ୍ତୋ ୱିଚରତି, ଅତ୍ତନୋ ରଜ୍ଜସୁଖଂ ଆରବ୍ଭ ଉଦାନେତି ମଞ୍ଞେ''ତି। ସତ୍ଥା ତଂ ପକ୍କୋସାପେତ୍ୱା – ''ସଚ୍ଚଂ କିର ତ୍ୱଂ, କପ୍ପିନ, କାମସୁଖଂ ଆରବ୍ଭ ଉଦାନଂ ଉଦାନେସୀ''ତି? ''ଭଗୱା ମେ, ଭନ୍ତେ, ତଂ ଆରବ୍ଭ ଉଦାନଭାୱଂ ୱା ଅଞ୍ଞଂ ଆରବ୍ଭ ଉଦାନଭାୱଂ ୱା ଜାନାତୀ''ତି। ଅଥ ସତ୍ଥା – ''ନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ମମ ପୁତ୍ତୋ କାମସୁଖଂ ରଜ୍ଜସୁଖଂ ଆରବ୍ଭ ଉଦାନଂ ଉଦାନେତି, ପୁତ୍ତସ୍ସ ପନ ମେ ଧମ୍ମଂ ଚରତୋ ଧମ୍ମପୀତି ନାମ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି, ସୋ ଅମତମହାନିବ୍ବାନଂ ଆରବ୍ଭ ଏୱଂ ଉଦାନଂ ଉଦାନେସୀ''ତି ଅନୁସନ୍ଧିଂ ଘଟେତ୍ୱା ଧମ୍ମଂ ଦେସେନ୍ତୋ ଇମଂ ଗାଥମାହ –

''ଧମ୍ମପୀତି ସୁଖଂ ସେତି, ୱିପ୍ପସନ୍ନେନ ଚେତସା;

ଅରିୟପ୍ପୱେଦିତେ ଧମ୍ମେ, ସଦା ରମତି ପଣ୍ଡିତୋ''ତି। (ଧ। ପ। ୭୯);

ଅଥେକଦିୱସଂ ସତ୍ଥା ଭିକ୍ଖୂ ଆମନ୍ତେସି – ''କଚ୍ଚି, ଭିକ୍ଖୱେ, କପ୍ପିନୋ ଭିକ୍ଖୂନଂ ଧମ୍ମଂ ଦେସେତୀ''ତି? ''ଅପ୍ପୋସ୍ସୁକ୍କୋ, ଭନ୍ତେ, ଦିଟ୍ଠଧମ୍ମସୁଖୱିହାରଂ ଅନୁଯୁତ୍ତୋ ୱିହରତି, ଓୱାଦମତ୍ତମ୍ପି ନ ଦେତୀ''ତି। ସତ୍ଥା ଥେରଂ ପକ୍କୋସାପେତ୍ୱା – ''ସଚ୍ଚଂ କିର ତ୍ୱଂ, କପ୍ପିନ, ଅନ୍ତେୱାସିକାନଂ ଓୱାଦମତ୍ତମ୍ପି ନ ଦେସୀ''ତି? ''ସଚ୍ଚଂ, ଭଗୱା''ତି। ''ବ୍ରାହ୍ମଣ, ମା ଏୱଂ ଅକାସି, ଅଜ୍ଜ ପଟ୍ଠାୟ ଉପଗତାନଂ ଭିକ୍ଖୂନଂ ଧମ୍ମଂ ଦେସେହୀ''ତି। ''ସାଧୁ, ଭନ୍ତେ''ତି ଥେରୋ ଭଗୱତୋ ୱଚନଂ ସିରସା ସମ୍ପଟିଚ୍ଛିତ୍ୱା ଏକୋୱାଦେନେୱ ସମଣସହସ୍ସଂ ଅରହତ୍ତେ ପତିଟ୍ଠାପେସି। ତେନ ନଂ ସତ୍ଥା ପଟିପାଟିୟା ଅତ୍ତନୋ ସାୱକେ ଠାନନ୍ତରେ ଠପେନ୍ତୋ ''ଏତଦଗ୍ଗଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ମମ ସାୱକାନଂ ଭିକ୍ଖୁଓୱାଦକାନଂ ଯଦିଦଂ ମହାକପ୍ପିନୋ''ତି (ଅ। ନି। ୧।୨୧୯, ୨୩୧) ଏତଦଗ୍ଗେ ଠପେସି।

୬୬। ଏୱଂ ଥେରୋ ପତ୍ତଅରହତ୍ତଫଲୋ ଅତ୍ତନୋ ପୁବ୍ବକମ୍ମଂ ସରିତ୍ୱା ସୋମନସ୍ସଜାତୋ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ପଦୁମୁତ୍ତରୋ ନାମ ଜିନୋତିଆଦିମାହ। ଉଦିତୋ ଅଜଟାକାସେତି ସକଲାକାସେ ଉଦିତୋ ଉଟ୍ଠିତୋ ପାକଟଭୂତୋ। ସରଦମ୍ବରେ ସରଦକାଲେ ଆକାସେ ରୱୀୱ ସୂରିୟୋ ଇୱାତି ଅତ୍ଥୋ।

୭୦।ଅକ୍ଖଦସ୍ସୋ ତଦା ଆସିନ୍ତି ତସ୍ମିଂ ପଦୁମୁତ୍ତରସ୍ସ ଭଗୱତୋ କାଲେ ସାରଦସ୍ସୀ ହିତଦସ୍ସୀ ଆଚରିୟୋ ପାକଟୋ ଅହୋସିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

୭୧।ସାୱକସ୍ସକତାୱିନୋତି ତସ୍ସ ଭଗୱତୋ ମେ ମନଂ ମମ ଚିତ୍ତଂ, ତପ୍ପୟନ୍ତସ୍ସ ତୋସୟନ୍ତସ୍ସ ସାୱକସ୍ସ ଓୱାଦକସ୍ସ ଗୁଣଂ ପକାସୟତୋ ଅଗ୍ଗଟ୍ଠାନେ ଠପେନ୍ତସ୍ସ କତାୱିନୋ ସାତଚ୍ଚକିଚ୍ଚଯୁତ୍ତସ୍ସ ୱଚନଂ ସୁତ୍ୱାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୭୩।ହଂସସମଭାଗୋତି ହଂସସଦିସଗାମି। ହଂସଦୁନ୍ଦୁଭିନିସ୍ସନୋତି ହଂସରୱୋ ଦୁନ୍ଦୁଭିଭେରିସଦ୍ଦସଦିସୱଚନୋ ''ଏତଂ ମହାମତ୍ତଂ ପସ୍ସଥ, ଭିକ୍ଖୱୋ''ତି ଆହାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୭୪।ସମୁଗ୍ଗତତନୁରୁହନ୍ତି ସୁଟ୍ଠୁ ଉଗ୍ଗତଲୋମଂ ଉଦ୍ଧଗ୍ଗଲୋମଂ, ଉଦଗ୍ଗମନଂ ୱା। ଜୀମୂତୱଣ୍ଣନ୍ତି ମୁତ୍ତଫଲସମାନୱଣ୍ଣଂ ସୁନ୍ଦରସରୀରପଭନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

ପୀଣଂସନ୍ତି ପରିପୁଣ୍ଣଂ ଅଂସଂ। ପସନ୍ନନୟନାନନନ୍ତି ପସନ୍ନଅକ୍ଖିପସନ୍ନମୁଖନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

୭୫।କତାୱିନୋତି କତାଧିକାରସ୍ସ ଏତଦଗ୍ଗେ ଠିତସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ଠାନଂ ସୋ ଏସୋ ମୁଦିତାୟ ପହଟ୍ଠଚିତ୍ତତାୟ ପତ୍ଥେତୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୮୧।ସତସୋ ଅନୁସାସିୟାତି ଧମ୍ମେନ ସମେନ ୱଚନେନ କାରଣୱସେନ ଅନୁସାସିତ୍ୱାତି ଅତ୍ଥୋ। ବାରାଣସିୟମାସନ୍ନେତି ବାରାଣସିୟା ସମୀପେ ପେସକାରଗାମେ। ଜାତୋ କେନିୟଜାତିୟନ୍ତି ତନ୍ତୱାୟଜାତିୟା ପେସକାରକୁଲେ ଜାତୋତି ଅତ୍ଥୋ। ସେସଂ ସୁୱିଞ୍ଞେୟ୍ୟମେୱାତି।

ମହାକପ୍ପିନତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୪। ଦବ୍ବମଲ୍ଲପୁତ୍ତତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା

ଚତୁତ୍ଥାପଦାନେ ପଦୁମୁତ୍ତରୋ ନାମ ଜିନୋତିଆଦିକଂ ଆୟସ୍ମତୋ ଦବ୍ବମଲ୍ଲପୁତ୍ତତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅୟମ୍ପି ପୁରିମବୁଦ୍ଧେସୁ କତାଧିକାରୋ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଭୱେ ୱିୱଟ୍ଟୂପନିସ୍ସୟାନି ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ପଦୁମୁତ୍ତରସ୍ସ ଭଗୱତୋ କାଲେ ହଂସୱତୀନଗରେ ସେଟ୍ଠିପୁତ୍ତୋ ହୁତ୍ୱା ଜାତୋ ୱିଭୱସମ୍ପନ୍ନୋ ଅହୋସି, ସତ୍ଥରି ପସନ୍ନୋ ସତ୍ଥୁ ଧମ୍ମଦେସନଂ ସୁଣନ୍ତୋ ସତ୍ଥାରଂ ଏକଂ ଭିକ୍ଖୁଂ ସେନାସନପଞ୍ଞାପକାନଂ ଅଗ୍ଗଟ୍ଠାନେ ଠପେନ୍ତଂ ଦିସ୍ୱା ପସନ୍ନମାନସୋ ବୁଦ୍ଧପ୍ପମୁଖଂ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘଂ ନିମନ୍ତେତ୍ୱା ସତ୍ତାହଂ ମହାଦାନଂ ଦତ୍ୱା ସତ୍ତାହଚ୍ଚୟେନ ଭଗୱତୋ ପାଦମୂଲେ ନିପତିତ୍ୱା ତଂ ଠାନଂ ପତ୍ଥେସି। ଭଗୱାପିସ୍ସ ସମିଜ୍ଝନଭାୱଂ ଞତ୍ୱା ବ୍ୟାକାସି। ସୋ ୟାୱଜୀୱଂ କୁସଲଂ କତ୍ୱା ତତୋ ଚୁତୋ ତୁସିତାଦୀସୁ ଦେୱେସୁ ଦିବ୍ବସମ୍ପତ୍ତିଂ ଅନୁଭୱିତ୍ୱା ତତୋ ଚୁତୋ ୱିପସ୍ସିସ୍ସ ଭଗୱତୋ କାଲେ ଏକସ୍ମିଂ କୁଲେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ଅସପ୍ପୁରିସସଂସଗ୍ଗେନ ତସ୍ସ ସାୱକଂ ଭିକ୍ଖୁଂ ଅରହାତି ଜାନନ୍ତୋପି ଅଭୂତେନ ଅବ୍ଭାଚିକ୍ଖି। ତସ୍ସେୱ ସାୱକାନଂ ଖୀରସଲାକଭତ୍ତଂ ଅଦାସି। ସୋ ୟାୱତାୟୁକଂ ପୁଞ୍ଞାନି କତ୍ୱା ଦେୱମନୁସ୍ସେସୁ ସଂସରନ୍ତୋ ଉଭୟସମ୍ପତ୍ତିୟୋ ଅନୁଭୱିତ୍ୱା କସ୍ସପଦସବଲସ୍ସ କାଲେ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ଓସାନକାଲେ ସାସନେ ପବ୍ବଜିତୋ ପରିନିବ୍ବୁତେ ଭଗୱତି ସକଲଲୋକେ କୋଲାହଲେ ଜାତେ ସତ୍ତ ଭିକ୍ଖୱୋ ପବ୍ବଜିତୋ ପଚ୍ଚନ୍ତଜନପଦେ ୱନମଜ୍ଝେ ଏକଂ ପବ୍ବତଂ ଅଭିରୁହିତ୍ୱା ''ଜୀୱିତାସା ୱରୋହନ୍ତୁ ନିରାଲୟା ନିସୀଦନ୍ତୂ''ତି ନିସ୍ସେଣିଂ ପାତେସୁଂ। ତେସଂ ୱୋୱାଦଦାୟକୋ ଜେଟ୍ଠକତ୍ଥେରୋ ସତ୍ତାହବ୍ଭନ୍ତରେ ଅରହା ଅହୋସି। ତଦନନ୍ତରତ୍ଥେରୋ ଅନାଗାମୀ, ଇତରେ ପଞ୍ଚ ପରିସୁଦ୍ଧସୀଲା ତତୋ ଚୁତା ଦେୱଲୋକେ ନିବ୍ବତ୍ତା। ତତ୍ଥ ଏକଂ ବୁଦ୍ଧନ୍ତରଂ ଦିବ୍ବସୁଖଂ ଅନୁଭୱିତ୍ୱା ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ ପୁକ୍କୁସାତି (ମ। ନି। ୩।୩୪୨), ସଭିୟୋ (ସୁ। ନି। ସଭିୟସୁତ୍ତ), ବାହିୟୋ (ଉଦା। ୧୦), କୁମାରକସ୍ସପୋତି (ମ। ନି। ୧।୨୪୯) ଇମେ ଚତ୍ତାରୋ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ନିବ୍ବତ୍ତିଂସୁ। ଅୟଂ ପନ ମଲ୍ଲରଟ୍ଠେ ଅନୁପିୟନଗରେ ନିବ୍ବତ୍ତି। ତସ୍ମିଂ ମାତୁକୁଚ୍ଛିଗତୋ ଅନିକ୍ଖନ୍ତେୟେୱ ମାତା କାଲମକାସି, ଅଥେକୋ ତସ୍ସା ସରୀରଂ ଝାପନତ୍ଥାୟ ଚିତକସ୍ମିଂ ଆରୋପେତ୍ୱା କୁମାରଂ ଦବ୍ବନ୍ତରେ ପତିତଂ ଗହେତ୍ୱା ଜଗ୍ଗାପେସି। ଦବ୍ବେ ପତିତତ୍ତା ଦବ୍ବୋ ମଲ୍ଲପୁତ୍ତୋତି ପାକଟୋ ଅହୋସି। ଅପରଭାଗେ ପୁବ୍ବସମ୍ଭାରୱସେନ ପବ୍ବଜି, ସୋ କମ୍ମଟ୍ଠାନମନୁୟୁତ୍ତୋ ନଚିରସ୍ସେୱ ସହ ପଟିସମ୍ଭିଦାହି ଅରହତ୍ତଂ ପାପୁଣି।

ଅଥ ନଂ ସତ୍ଥା ମଜ୍ଝତ୍ତଭାୱେନ ଆନୁଭାୱସମ୍ପନ୍ନଭାୱେନ ଚ ଭିକ୍ଖୂନଂ ସେନାସନଂ ପଞ୍ଞାପନେ ଭତ୍ତୁଦ୍ଦେସନେ ଚ ନିୟୋଜେସି। ସଙ୍ଘୋ ଚ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘୋ ତଂ ସମନ୍ନେସି। ତଂ ୱିନୟଖନ୍ଧକେ (ଚୂଳୱ। ୧୮୯-୧୯୦) ଆଗତମେୱ। ଅପରଭାଗେ ଥେରୋ ଏକସ୍ସ ୱରସଲାକଦାୟକସ୍ସ ସଲାକଭତ୍ତଂ ମେତ୍ତିୟଭୂମଜକାନଂ ଭିକ୍ଖୂନଂ ଉଦ୍ଦିସି। ତେ ହଟ୍ଠତୁଟ୍ଠା ''ସ୍ୱେ ମୟଂ ମୁଗ୍ଗଘତମଧୁମିସ୍ସକଭତ୍ତଂ ଭୁଞ୍ଜିସ୍ସାମା''ତି ଉସ୍ସାହଜାତା ଅହେସୁଂ। ସୋ ପନ ଉପାସକୋ ତେସଂ ୱାରପ୍ପତ୍ତଭାୱଂ ସୁତ୍ୱା ଦାସିଂ ଆଣାପେସି – ''ୟେ, ଜେ, ଭିକ୍ଖୂ ସ୍ୱେ ଇଧ ଆଗମିସ୍ସନ୍ତି, ତେ କଣାଜକେନ ବିଲଙ୍ଗଦୁତିୟେନ ପରିୱିସାହୀ''ତି। ସାପି ତଥେୱ ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଆଗତେ କୋଟ୍ଠକପମୁଖେ ନିସୀଦାପେତ୍ୱା ଭୋଜେସି। ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଅନତ୍ତମନା କୋପେନ ତଟତଟାୟନ୍ତା ଥେରେ ଆଘାତଂ ବନ୍ଧିତ୍ୱା ''ମଧୁରଭତ୍ତଦାୟକଂ ଅମ୍ହାକଂ ଅମଧୁରଭତ୍ତଂ ଦାପେତୁଂ ଏସୋୱ ନିୟୋଜେସୀ''ତି ଦୁକ୍ଖୀ ଦୁମ୍ମନା ନିସୀଦିଂସୁ। ଅଥ ତେ ମେତ୍ତିୟା ନାମ ଭିକ୍ଖୁନୀ ''କିଂ, ଭନ୍ତେ, ଦୁମ୍ମନା''ତି ପୁଚ୍ଛି। ତେ, ''ଭଗିନି, କିଂ ଅମ୍ହେ ଦବ୍ବେନ ମଲ୍ଲପୁତ୍ତେନ ୱିହେଠିୟମାନେ ଅଜ୍ଝୁପେକ୍ଖସୀ''ତି ଆହଂସୁ। ''କିଂ, ଭନ୍ତେ, ମୟା ସକ୍କା କାତୁ''ନ୍ତି? ''ତସ୍ସ ଦୋସଂ ଆରୋପେହୀ''ତି। ସା ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଥେରସ୍ସ ଅଭୂତାରୋପନଂ ଅକାସି। ତଂ ସୁତ୍ୱା ଭିକ୍ଖୂ ଭଗୱତୋ ଆରୋଚେସୁଂ। ଅଥ ଭଗୱା ଦବ୍ବଂ ମଲ୍ଲପୁତ୍ତଂ ପକ୍କୋସାପେତ୍ୱା – ''ସଚ୍ଚଂ କିର ତ୍ୱଂ, ଦବ୍ବ, ମେତ୍ତିୟାୟ ଭିକ୍ଖୁନିୟା ୱିପ୍ପକାରମକାସୀ''ତି ପୁଚ୍ଛି। ''ୟଥା ମଂ, ଭନ୍ତେ, ଭଗୱା ଜାନାତୀ''ତି। ''ନ ଖୋ, ଦବ୍ବ , ଦବ୍ବା ଏୱଂ ନିବ୍ବେଠେନ୍ତି, କାରକଭାୱଂ ୱା ଅକାରକଭାୱଂ ୱା ୱଦେହୀ''ତି। ''ଅକାରକୋ ଅହଂ, ଭନ୍ତେ''ତି। ଭଗୱା – ''ମେତ୍ତିୟଂ ଭିକ୍ଖୁନିଂ ନାସେତ୍ୱା ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଅନୁୟୁଞ୍ଜଥା''ତି ଆହ। ଉପାଲିତ୍ଥେରପ୍ପମୁଖା ଭିକ୍ଖୂ ତଂ ଭିକ୍ଖୁନିଂ ଉପ୍ପବ୍ବାଜେତ୍ୱା ମେତ୍ତିୟଭୂମଜକେ ଭିକ୍ଖୂ ଅନୁୟୁଞ୍ଜିତ୍ୱା ତେହି ''ଅମ୍ହେହି ନିୟୋଜିତା ସା ଭିକ୍ଖୁନୀ''ତି ୱୁତ୍ତେ ଭଗୱତୋ ଏକମନ୍ତଂ ଆରୋଚେସୁଂ। ଭଗୱା ମେତ୍ତିୟଭୂମଜକାନଂ ଭିକ୍ଖୂନଂ ଅମୂଲକସଙ୍ଘାଦିସେସଂ ପଞ୍ଞପେସି।

ତେନ ଚ ସମୟେନ ଦବ୍ବତ୍ଥେରୋ ଭିକ୍ଖୂନଂ ସେନାସନଂ ପଞ୍ଞାପେନ୍ତୋ ୱେଳୁୱନୱିହାରସ୍ସ ସାମନ୍ତା ଅଟ୍ଠାରସମହାୱିହାରେ ସଭାଗେ ଭିକ୍ଖୂ

ପେସେନ୍ତୋ ରତ୍ତିଭାଗେ ଅନ୍ଧକାରେ ଅଙ୍ଗୁଲିଯା ପଦୀପଂ ଜାଲେତ୍ୱା ତେନେୱାଲୋକେନ ଅନିବ୍ଭିମନ୍ତେ ଭିକ୍ଖୂ ପେସେସି। ଏୱଂ ଥେରସ୍ସ ସେନାସନପଞ୍ଞାପନଭତ୍ତୁଦ୍ଦେସନକିଚ୍ଚେ ପାକଟେ ଜାତେ ସତ୍ଥା ଅରିଯଗଣମଜ୍ଝେ ଦବ୍ବତ୍ଥେରଂ ଠାନନ୍ତରେ ଠପେନ୍ତୋ "ଏତଦଗ୍ଗଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ମମ ସାୱକାନଂ ଭିକ୍ଖୂନଂ ସେନାସନପଞ୍ଞାପକାନଂ ଯଦିଦଂ ଦବ୍ବୋ ମଲ୍ଲପୁତ୍ତୋ"ତି (ଅ। ନି। ୧।୨୦୯, ୨୧୪) ଏତଦଗ୍ଗେ ଠପେସି।

୧୦୮। ଥେରୋ ଅତ୍ତନୋ ପୁବ୍ବକମ୍ମଂ ସରିତ୍ୱା ସୋମନସ୍ସଜାତୋ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ପଦୁମୁତ୍ତରୋ ନାମ ଜିନୋତିଆଦିମାହ। ତଂ ସବ୍ବଂ ହେଟ୍ଠା ୱୁତ୍ତତ୍ଥମେୱ। ଇତୋ ଏକନୱୁତେ କପ୍ପେ ୱିପସ୍ସୀ ନାମ ନାଯକୋ ଲୋକେ ଉପ୍ପଜ୍ଜୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୧୨୫।ଦୁଟ୍ଠଚିତ୍ତୋତି ଦୂସିତଚିତ୍ତୋ ଅସାଧୁସଙ୍ଗମେନ ଅପସନ୍ନଚିତ୍ତୋତି ଅତ୍ଥୋ। ଉପୱଦିଂ ସାୱକଂ ତସ୍ସାତି ତସ୍ସ ଭଗୱତୋ ଖୀଣାସୱଂ ସାୱକଂ ଉପୱଦିଂ, ଉପରି ଅଭୂତଂ ୱଚନଂ ଆରୋପେସିଂ, ଅବ୍ଭକ୍ଖାନଂ ଅକାସିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

୧୩୨।ଦୁନ୍ଦୁଭିଯୋତି ଦୁନ୍ଦୁଂ ଇତି ସଦ୍ଦାଯନତୋ ଦୁନ୍ଦୁଭିସଙ୍ଖାତା ଭେରିଯୋ। ନାଦଯିଂସୂତି ସଦ୍ଦଂ କରିଂସୁ। ସମନ୍ତତୋ ଅସନିଯୋତି ସବ୍ବଦିସାଭାଗତୋ ଅସନେ ୱିନାସନେ ନିଯୁତ୍ତୋତି ଅସନିଯୋ, ଦେୱଦଣ୍ଡା ଭଯାୱହା ଫଲିଂସୂତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୧୩୩।ଉକ୍କା ପତିଂସୁ ନଭସାତି ଆକାସତୋ ଅଗ୍ଗିକ୍ଖନ୍ଧା ଚ ପତିଂସୂତି ଅତ୍ଥୋ। ଧୂମକେତୁ ଚ ଦିସ୍ସତୀତି ଧୂମରାଜିସହିତୋ ଅଗ୍ଗିକ୍ଖନ୍ଧୋ ଚ ଦିସ୍ସତି ପଞ୍ଞାଯତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ସେସଂ ସୁୱିଞ୍ଞେଯ୍ୟମେୱାତି।

ଦବ୍ବମଲ୍ଲପୁତ୍ତତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୫। କୁମାରକସ୍ସପତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା

ପଞ୍ଚମାପଦାନେ ଇତୋ ସତସହସ୍ସମ୍ହୀତିଆଦିକଂ ଆଯସ୍ମତୋ କୁମାରକସ୍ସପତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅଯଂ କିର ପଦୁମୁତ୍ତରସ୍ସ ଭଗୱତୋ କାଲେ ବ୍ରାହ୍ମଣକୁଲେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ୱିଞ୍ଞୁତଂ ପତ୍ୱା ଏକଦିୱସଂ ସତ୍ଥୁ ସନ୍ତିକେ ଧମ୍ମଂ ସୁଣନ୍ତୋ ସତ୍ଥାରଂ ଏକଂ ଭିକ୍ଖୁଂ ଚିତ୍ତକଥିକାନଂ ଅଗ୍ଗଟ୍ଠାନେ ଠପେନ୍ତଂ ଦିସ୍ୱା ସଯମ୍ପି ତଂ ଠାନନ୍ତରଂ ପତ୍ଥେନ୍ତୋ ପଣିଧାନଂ କତ୍ୱା ତଦନୁରୂପାନି ପୁଞ୍ଞାନି କରୋନ୍ତୋ ଯାୱତାଯୁକଂ ଠତ୍ୱା ତତୋ ଚୁତୋ ଦେୱମନୁସ୍ସେସୁ ସଂସରନ୍ତୋ ଉଭଯସମ୍ପତ୍ତିଯୋ ଅନୁଭୱିତ୍ୱା କସ୍ସପସ୍ସ ଭଗୱତୋ କାଲେ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ତସ୍ସ ଭଗୱତୋ ସାସନେ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ସମଣଧମ୍ମଂ କତ୍ୱା ସୁଗତୀସୁଯେୱ ସଂସରନ୍ତୋ ଦିବ୍ବସୁଖଂ ମାନୁସସୁଖଞ୍ଚ ଅନୁଭୱିତ୍ୱା ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ ରାଜଗହେ ଏକିସ୍ସା ସେଟ୍ଠିଧୀତାଯ କୁଚ୍ଛିମ୍ହି ନିବ୍ବତ୍ତୋ। ସା କିର କୁମାରିକାକାଲେଯେୱ ପବ୍ବଜିତୁକାମା ମାତାପିତରୋ ଯାଚିତ୍ୱା ପବ୍ବଜ୍ଜଂ ଅଲଭମାନା ପତିକୁଲଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ଗବ୍ଭଂ ଗଣ୍ହିତ୍ୱା ତଂ ଅଜାନିତ୍ୱା "ସାମିକଂ ଆରାଧେତ୍ୱା ପବ୍ବଜ୍ଜଂ ଅନୁଜାନାପେସ୍ସାମୀ"ତି ଚିନ୍ତେସି। ସା ସାମିକଂ ଆରାଧେନ୍ତୀ, ଅଯ୍ୟପୁତ୍ତ –

"ସଚେ ଇମସ୍ସ କାଯସ୍ସ, ଅନ୍ତୋ ବାହିରକୋ ସିଯା;

ଦଣ୍ଡଂ ନୂନ ଗହେତ୍ୱାନ, କାକେ ସୋଣେ ନିୱାରଯେ"ତି। (ୱିସୁଦ୍ଧି। ୧।୧୨୨) –

ଆଦିନା ସରୀରସ୍ସ ଦୋସଂ ଦସ୍ସେନ୍ତୀ ତଂ ଆରାଧେସି।

ସା ସାମିକେନ ଅନୁଞ୍ଞାତା ଗବ୍ଭିନିଭାୱଂ ଅଜାନନ୍ତୀ ଦେୱଦତ୍ତପକ୍ଖିଯାସୁ ଭିକ୍ଖୁନୀସୁ ପବ୍ବଜି। ତସ୍ସା ଗବ୍ଭିନିଭାୱଂ ଦିସ୍ୱା ଭିକ୍ଖୁନିଯୋ ଦେୱଦତ୍ତଂ ପୁଚ୍ଛିଂସୁ। ସୋ "ଅସ୍ସମଣୀ"ତି ଆହ। ସା "ନାହଂ ଦେୱଦତ୍ତଂ ଉଦ୍ଦିସ୍ସ ପବ୍ବଜିତା, ଭଗୱନ୍ତଂ ଉଦ୍ଦିସ୍ସ ପବ୍ବଜିତା"ତି ଭଗୱତୋ ସନ୍ତିକଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ଦସବଲଂ ପୁଚ୍ଛି। ସତ୍ଥା ଉପାଲିତ୍ଥେରଂ ପଟିଚ୍ଛାପେସି। ଥେରୋ ସାୱତ୍ଥିନଗରୱାସୀନି କୁଲାନି ୱିସାଖଞ୍ଚ ଉପାସିକଂ ପକ୍କୋସାପେତ୍ୱା ସରାଜିକାଯ ପରିସାଯ ତଂ ୱିନିଚ୍ଛିନନ୍ତୋ "ପୁରେ ଲଦ୍ଧୋ ଗବ୍ଭୋ, ଅରୋଗା ପବ୍ବଜ୍ଜା"ତି ଆହ। ତଂ ସୁତ୍ୱା ସତ୍ଥା "ସାଧୁ ସୁୱିନିଚ୍ଛିତଂ ଉପାଲିନା ଅଧିକରଣ"ନ୍ତି ଥେରସ୍ସ ସାଧୁକାରଂ ଅଦାସି।

ସା ଭିକ୍ଖୁନୀ ସୁୱଣ୍ଣବିମ୍ବସଦିସଂ ପୁତ୍ତଂ ୱିଜାଯି। ତଂ ରାଜା ପସେନଦି କୋସଲୋ "ଦାରକପରିହରଣଂ ଭିକ୍ଖୁନୀନଂ ପଲିବୋଧୋ"ତି ଧାତୀନଂ ଦାପେତ୍ୱା ପୋସାପେସି, କସ୍ସପୋତିସ୍ସ ନାମଂ କରିଂସୁ । ଅପରଭାଗେ ଅଲଙ୍କରିତ୍ୱା ସତ୍ଥୁ ସନ୍ତିକଂ ନେତ୍ୱା ପବ୍ବାଜେସି। କୁମାରକାଲେ ପବ୍ବଜିତତ୍ତା ପନ ଭଗୱତା "କସ୍ସପଂ ପକ୍କୋସଥ, ଇଦଂ ଫଲଂ ୱା ଖାଦନୀଯଂ ୱା କସ୍ସପସ୍ସ ଦେଥା"ତି ୱୁତ୍ତେ "କତରକସ୍ସପସ୍ସା"ତି "କୁମାରକସ୍ସପସ୍ସା"ତି ଏୱଂ

ଗହିତନାମତ୍ତା ରଞ୍ଞା ପୋସାୱନୀଯପୁତ୍ତତ୍ତା ଚ ୱୁଦ୍ଧକାଲେପି କୁମାରକସ୍ସପୋତ୍ୱେୱ ପଞ୍ଞାଯିତ୍ଥ।

ସୋ ପବ୍ବଜିତକାଲତୋ ପଟ୍ଠାଯ ୱିପସ୍ସନାଯ କମ୍ମଂ କରୋତି, ବୁଦ୍ଧୱଚନଞ୍ଚ ଉଗ୍ଗଣ୍ହାତି। ଅଥ ତେନ ସଦ୍ଧିଂ ପବ୍ବତମତ୍ଥକେ ସମଣଧମ୍ମଂ କତ୍ୱା ଅନାଗାମୀ ହୁତ୍ୱା ସୁଦ୍ଧାୱାସେ ନିବ୍ବତ୍ତମହାବ୍ରହ୍ମା ''ୱିପସ୍ସନାଯ ମୁଖଂ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ମଗ୍ଗଫଲୁପ୍ପତ୍ତିଯା ଉପାଯଂ କରିସ୍ସାମୀ''ତି ପଞ୍ଚଦସପଞ୍ହେ ଅଭିସଙ୍ଖରିତ୍ୱା ଅନ୍ଧୱନେ ୱସନ୍ତସ୍ସ ଥେରସ୍ସ ''ଇମେ ପଞ୍ହେ ସତ୍ଥାରଂ ପୁଚ୍ଛେଯ୍ୟାସୀ''ତି ଆଚିକ୍ଖି। ତତୋ ସୋ ତେ ପଞ୍ହେ ଭଗୱନ୍ତଂ ପୁଚ୍ଛି। ଭଗୱାପିସ୍ସ ୱିସ୍ସଜ୍ଜେସି। ଥେରୋ ଭଗୱତା କଥିତନିଯାମେନେୱ ତେ ଉଗ୍ଗଣ୍ହିତ୍ୱା ୱିପସ୍ସନଂ ଗବ୍ଭଂ ଗାହାପେତ୍ୱା ଅରହତ୍ତଂ ପାପୁଣି।

୧୫୦। ସୋ ଅରହତ୍ତଂ ପତ୍ୱା ଅତ୍ତନୋ ପୁବ୍ବକମ୍ମଂ ସରିତ୍ୱା ସୋମନସ୍ସଜାତୋ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ଇତୋ ସତସହସ୍ସମ୍ହୀତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ଯଂ ହେଟ୍ଠା ୱୁତ୍ତନଯଞ୍ଚ ଉତ୍ତାନତ୍ଥଞ୍ଚ, ତଂ ସବ୍ବଂ ନ ୱଣ୍ଣଯିସ୍ସାମ। ଅନୁତ୍ତାନପଦମେୱ ୱଣ୍ଣଯିସ୍ସାମ।

୧୬୯।ଆପନ୍ନସତ୍ତା ମେ ମାତାତି ମଯ୍ହଂ ମାତା ଗରୁଗବ୍ଭା ଗବ୍ଭିନୀ ପସୁତାସନ୍ନଗବ୍ଭାତି ଅତ୍ଥୋ।

୧୭୩।ୱମ୍ମିକସଦିସଂକାଯନ୍ତି ସରୀରଂ ନାମ ୱମ୍ମିକସଦିସଂ ଯଥା ୱମ୍ମିକୋ ଇତୋ ଚିତୋ ଚ ଛିଦ୍ଦାୱଛିଦ୍ଦୋ ଘରଗୋଳିକୌପଚିକାଦୀନଂ ଆସଯୋ, ଏୱମେୱ ଅଯଂ କାଯୋ ନୱଛିଦ୍ଦୋ ଧୁୱସ୍ସୱୋତି ବୁଦ୍ଧେନ ଭଗୱତା ଦେସିତଂ ପକାସିତଂ ତଂ ସୁତ୍ୱା ମେ ଚିତ୍ତଂ ଆସୱେ ଅଗ୍ଗହେତ୍ୱା ଅସେସେତ୍ୱା କିଲେସତୋ ୱିମୁଚ୍ଚି, ଅରହତ୍ତେ ପତିଟ୍ଠାସୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଅପରଭାଗେ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଭିକ୍ଖୂନଂ ୱିଚିତ୍ତଧମ୍ମକଥିକଭାୱଂ ସୁତ୍ୱା ସତ୍ଥା ''ଏତଦଗ୍ଗଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ମମ ସାୱକାନଂ ଭିକ୍ଖୂନଂ ଚିତ୍ତକଥିକାନଂ ଯଦିଦଂ କୁମାରକସ୍ସପୋ''ତି (ଅ। ନି। ୧।୨୦୯, ୨୧୭) ଏତଦଗ୍ଗେ ଠପେସୀତି।

କୁମାରକସ୍ସପତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୬। ବାହିଯତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା

ଛଟ୍ଠାପଦାନେ ଇତୋ ସତସହସ୍ସମ୍ହୀତିଆଦିକଂ ଆଯସ୍ମତୋ ବାହିଯସ୍ସ ଦାରୁଚୀରିଯତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅଯମ୍ପି ପୁରିମବୁଦ୍ଧେସୁ କତାଧିକାରୋ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଭୱେ ୱିୱଟ୍ଟୂପନିସ୍ସଯାନି ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ପଦୁମୁତ୍ତରସ୍ସ ଭଗୱତୋ କାଲେ ବ୍ରାହ୍ମଣକୁଲେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ବ୍ରାହ୍ମଣସିପ୍ପେସୁ ନିପ୍ଫତ୍ତିଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ୱେଦଙ୍ଗେସୁ ଅନୱଯୋ ଏକଦିୱସଂ ସତ୍ଥୁ ସନ୍ତିକଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ଧମ୍ମଂ ସୁଣନ୍ତୋ ପସନ୍ନମାନସୋ ସତ୍ଥାରଂ ଏକଂ ଭିକ୍ଖୁଂ ଖିପ୍ପାଭିଞ୍ଞାନଂ ଅଗ୍ଗଟ୍ଠାନେ ଠପେନ୍ତଂ ଦିସ୍ୱା ତଂ ଠାନଂ ପତ୍ଥେନ୍ତୋ ସତ୍ତାହଂ ବୁଦ୍ଧପ୍ପମୁଖସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘସ୍ସ ମହାଦାନଂ ଦତ୍ୱା ସତ୍ତାହସ୍ସ ଅଚ୍ଚଯେନ ଭଗୱତୋ ପାଦମୂଲେ ନିପନ୍ନୋ ''ଭଗୱା, ଭନ୍ତେ, ଇତୋ ସତ୍ତମେ ଦିୱସେ ଯଂ ଭିକ୍ଖୁଂ ଖିପ୍ପାଭିଞ୍ଞାନଂ ଅଗ୍ଗଟ୍ଠାନେ ଠପେସି, ସୋ ୱିଯ ଅହମ୍ପି ଅନାଗତେ ଏକସ୍ସ ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ସାସନେ ଖିପ୍ପାଭିଞ୍ଞାନଂ ଅଗ୍ଗୋ ଭୱେଯ୍ୟ''ନ୍ତି ପତ୍ଥନଂ ଅକାସି । ଭଗୱା ଅନାଗତଂସଞାଣେନ ଓଲୋକେତ୍ୱା ସମିଜ୍ଝନଭାୱଂ ଞତ୍ୱା ''ଅନାଗତେ ଗୋତମସ୍ସ ଭଗୱତୋ ସାସନେ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ଖିପ୍ପାଭିଞ୍ଞାନଂ ଅଗ୍ଗୋ ଭୱିସ୍ସତୀ''ତି ବ୍ୟାକାସି। ସୋ ଯାୱତାଯୁକଂ ପୁଞ୍ଞାନି କତ୍ୱା ତତୋ ଚୁତୋ ଦେୱଲୋକେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ତତ୍ଥ ଛ କାମାୱଚରସମ୍ପତ୍ତିଯୋ ଅନୁଭୱିତ୍ୱା ପୁନ ମନୁସ୍ସେସୁ ଚକ୍କୱତ୍ତିଆଦିସମ୍ପତ୍ତିଯୋ ଅନେକକପ୍ପକୋଟିସତେସୁ ଅନୁଭୱିତ୍ୱା କସ୍ସପସ୍ସ ଭଗୱତୋ କାଲେ ଏକସ୍ମିଂ କୁଲେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ, ଭଗୱତି ପରିନିବ୍ବୁତେ ପବ୍ବଜିତୋ ଯଦା ସାସନେ ଓସକ୍କମାନେ ସତ୍ତ ଭିକ୍ଖୂ ଚତୁନ୍ନଂ ପରିସାନଂ ଅଚ୍ଚାଚାରଂ ଦିସ୍ୱା ସଂୱେଗପ୍ପତ୍ତା ଅରଞ୍ଞଂ ପୱିସିତ୍ୱା ''ଯାୱ ସାସନସ୍ସ ଅନ୍ତରଧାନଂ ନ ହୋତି, ତାୱ ଅତ୍ତନୋ ପତିଟ୍ଠଂ କରିସ୍ସାମା''ତି ସୁୱଣ୍ଣଚେତିଯଂ ୱନ୍ଦିତ୍ୱା ତତ୍ଥ ଅରଞ୍ଞେ ଏକଂ ପବ୍ବତଂ ଦିସ୍ୱା ''ଜୀୱିତସାଲଯା ନିୱତ୍ତନ୍ତୁ, ନିରାଲଯା ଇମଂ ପବ୍ବତଂ ଅଭିରୁହନ୍ତୂ''ତି ନିସ୍ସେଣିଂ ବନ୍ଧିତ୍ୱା ସବ୍ବେ ତଂ ପବ୍ବତଂ ଅଭିରୁଯ୍ହ ନିସ୍ସେଣିଂ ପାତେତ୍ୱା ସମଣଧମ୍ମଂ କରିଂସୁ। ତେସୁ ସଙ୍ଘତ୍ଥେରୋ ଏକରତ୍ତାତିକ୍କମେନ ଅରହତ୍ତଂ ପାପୁଣି। ସୋ ଅନୋତତ୍ତଦହେ ନାଗଲତାଦନ୍ତକଟ୍ଠଂ ଖାଦିତ୍ୱା ମୁଖଂ ଧୋୱିତ୍ୱା ଉତ୍ତରକୁରୁତୋ ପିଣ୍ଡପାତଂ ଆହରିତ୍ୱା ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଆହ – ''ଆୱୁସୋ, ଇମଂ ପିଣ୍ଡପାତଂ ଭୁଞ୍ଜଥା''ତି। ତେ ଆହଂସୁ – ''କିଂ, ଭନ୍ତେ, ଅମ୍ହେହି ଏୱଂ କତିକା କତା 'ଯୋ ପଠମଂ ଅରହତ୍ତଂ ପାପୁଣାତି, ତେନାଭତଂ ପିଣ୍ଡପାତଂ ଅୱସେସା ପରିଭୁଞ୍ଜନ୍ତୂ'''ତି? ''ନୋ ହେତଂ, ଆୱୁସୋ''ତି। ''ତେନ ହି ସଚେ ମଯମ୍ପି ତୁମ୍ହେ ୱିଯ ୱିସେସଂ ନିବ୍ବତ୍ତେସ୍ସାମ, ସଯଂ ଆହରିତ୍ୱା ଭୁଞ୍ଜିସ୍ସାମା''ତି ନ ଇଚ୍ଛିଂସୁ।

ଦୁତିଯଦିୱସେ ଦୁତିଯତ୍ଥେରୋ ଅନାଗାମୀ ହୁତ୍ୱା ତଥେୱ ପିଣ୍ଡପାତଂ ଆହରିତ୍ୱା ଇତରେ ନିମନ୍ତେସି। ତେ ଏୱମାହଂସୁ – ''କିଂ ପନାୱୁସୋ, କତିକା କତା, 'ମହାଥେରେନ ଆଭତଂ ପିଣ୍ଡପାତଂ ଅଭୁଞ୍ଜିତ୍ୱା ଅନୁଥେରେନ ଆଭତଂ ଭୁଞ୍ଜିସ୍ସାମା'''ତି? ''ନୋ ହେତଂ, ଆୱୁସୋ''ତି। ''ଏୱଂ ସନ୍ତେ ତୁମ୍ହେ ୱିଯ ମଯମ୍ପି ୱିସେସଂ ନିବ୍ବତ୍ତେତ୍ୱା ଅତ୍ତନୋ ଅତ୍ତନୋ ପୁରିସକାରେନ ଭୁଞ୍ଜିତୁଂ ସକ୍କୋନ୍ତା ଭୁଞ୍ଜିସ୍ସାମା''ତି ନ ଇଚ୍ଛିଂସୁ। ତେସୁ ଅରହତ୍ତପ୍ପତ୍ତତ୍ଥେରୋ ପରିନିବ୍ବାଯି, ଦୁତିଯୋ ଅନାଗାମୀ ବ୍ରହ୍ମଲୋକେ ନିବ୍ବତ୍ତି, ଇତରେ ପଞ୍ଚ ୱିସେସଂ ନିବ୍ବତ୍ତେତୁଂ ଅସକ୍କୋନ୍ତା ସୁସ୍ସିତ୍ୱା ସତ୍ତମେ ଦିୱସେ କାଲଂ କତ୍ୱା ଦେୱଲୋକେ ନିବ୍ବତ୍ତିଂସୁ। ତତ୍ଥ ଦିବ୍ବସୁଖଂ ଅନୁଭୱିତ୍ୱା ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ ତତୋ ଚୱିତ୍ୱା ମନୁସ୍ସେସୁ ନିବ୍ବତ୍ତିଂସୁ। ତେସୁ ଏକୋ ପୁକ୍କୁସାତି ରାଜା

ଅହୋସି, ଏକୋ ଗନ୍ଧାରରଟ୍ଠେ ତକ୍କସିଲାୟଂ କୁମାରକସ୍ସପୋ, ଏକୋ ବାହିୟୋ ଦାରୁଚୀରିୟୋ, ଏକୋ ଦବ୍ବୋ ମଲ୍ଲପୁତ୍ତୋ, ଏକୋ ସଭିୟୋ ପରିବ୍ବାଜକୋତି। ତେସୁ ଅୟଂ ବାହିୟୋ ଦାରୁଚୀରିୟୋ ସୁପ୍ପାରକପଟ୍ଟନେ ୱାଣିଜକୁଲେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ୱାଣିଜକମ୍ମେନ ନିପ୍ଫତ୍ତିଂ ଗତୋ ମହଦ୍ଧନୋ ମହାଭୋଗୋ, ସୋ ସୁୱଣ୍ଣଭୂମିଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତେହି ୱାଣିଜେହି ସଦ୍ଧିଂ ନାୱମାରୁୟ୍ହ ୱିଦେସଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତୋ କତିପାହଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ଭିନ୍ନାୟ ନାୱାୟ ସେସେସୁ ମଚ୍ଛକଚ୍ଛପଭକ୍ଖେସୁ ଜାତେସୁ ଏକୋୟେୱ ଅୱସିଟ୍ଠୋ ଏକଂ ଫଲକଂ ଗହେତ୍ୱା ୱାୟମନ୍ତୋ ସତ୍ତମେ ଦିୱସେ ସୁପ୍ପାରକପଟ୍ଟନତୀରଂ ଓକ୍କମି। ତସ୍ସ ନିୱାସନପାରୁପନଂ ନତ୍ଥି, ସୋ ଅଞ୍ଞଂ କିଞ୍ଚି ଅପସ୍ସନ୍ତୋ ସୁକ୍ଖକଟ୍ଠଦଣ୍ଡକେ ୱାକେହି ପଲିୱେଠେତ୍ୱା ନିୱାସେତ୍ୱା ପାରୁପିତ୍ୱା ଚ ଦେୱକୁଲତୋ କପାଲଂ ଗହେତ୍ୱା ସୁପ୍ପାରକପଟ୍ଟନଂ ଅଗମାସି। ମନୁସ୍ସା ତଂ ଦିସ୍ୱା ୟାଗୁଭତ୍ତାଦୀନି ଦତ୍ୱା ‘‘ଅୟଂ ଏକୋ ଅରହା’’ତି ସମ୍ଭାୱେସୁଂ। ସୋ ୱତ୍ଥେସୁ ଉପନୀତେସୁ ‘‘ସଚାହଂ ନିୱାସେମି, ପାରୁପାମି ୱା, ଲାଭସକ୍କାରୋ ମେ ପରିହାୟିସ୍ସତୀ’’ତି ତାନି ପଟିକ୍ଖିପିତ୍ୱା ଦାରୁଚୀରାନେୱ ପରିହରି।

ଅଥସ୍ସ ‘‘ଅରହା, ଅରହା’’ତି ବହୂହି ସମ୍ଭାୱିୟମାନସ୍ସ ଏୱଂ ଚେତସୋ ପରିୱିତକ୍କୋ ଉଦପାଦି ‘‘ୟେ କେଚି ଲୋକେ ଅରହନ୍ତୋ ୱା ଅରହତ୍ତମଗ୍ଗଂ ୱା ସମାପନ୍ନା, ଅହଂ ତେସଂ ଅଞ୍ଞତରୋ’’ତି ସୋ ତେନ ନିୟାମେନ କୁହନକମ୍ମେନ ଜୀୱିକଂ କପ୍ପେତି।

କସ୍ସପଦସବଲସ୍ସ ସାସନେ ସତ୍ତସୁ ଜନେସୁ ପବ୍ବତଂ ଆରୁୟ୍ହ ସମଣଧମ୍ମଂ କରୋନ୍ତେସୁ ଏକୋ ଅନାଗାମୀ ହୁତ୍ୱା ସୁଦ୍ଧାୱାସବ୍ରହ୍ମଲୋକେ ନିବ୍ବତ୍ତିତ୍ୱା ଅତ୍ତନୋ ବ୍ରହ୍ମସମ୍ପତ୍ତିଂ ଓଲୋକେନ୍ତୋ ଆଗତଟ୍ଠାନଂ ଆୱଜ୍ଜେନ୍ତୋ ପବ୍ବତମାରୁୟ୍ହ ସମଣଧମ୍ମଂ କରଣଟ୍ଠାନଂ ଦିସ୍ୱା ସେସାନଂ ନିବ୍ବତ୍ତଟ୍ଠାନଂ ଆୱଜ୍ଜେନ୍ତୋ ଏକସ୍ସ ପରିନିବ୍ବୁତଭାୱଂ ଇତରେସଞ୍ଚ ପଞ୍ଚନ୍ନଂ କାମାୱଚରଦେୱଲୋକେ ନିବ୍ବତ୍ତଭାୱଂ ଞତ୍ୱା ତେ କାଲାନୁକାଲଂ ଆୱଜ୍ଜେସି ‘‘ଇମସ୍ମିଂ ପନ କାଲେ କହଂ ନୁ ଖୋ ତେ’’ତି ଆୱଜ୍ଜେନ୍ତୋ ଦାରୁଚୀରିୟଂ ସୁପ୍ପାରକପଟ୍ଟନଂ ନିସ୍ସାୟ କୁହନକମ୍ମେନ ଜୀୱିତଂ କପ୍ପେନ୍ତଂ ଦିସ୍ୱା ‘‘ନଟ୍ଠୋ ୱତାୟଂ ବାଲୋ, ପୁବ୍ବେ ସମଣଧମ୍ମଂ କରୋନ୍ତୋ ଅତିଉକ୍କଟ୍ଠଭାୱେନ ଅରହତାପି ଆଭତଂ ପିଣ୍ଡପାତଂ ଅପରିଭୁଞ୍ଜିତ୍ୱା ଇଦାନି ଉଦରହେତୁ ଅନାରହାୱ ସମାନୋ ଅରହତ୍ତଂ ପଟିଜାନିତ୍ୱା ଲୋକଂ ୱଞ୍ଚେନ୍ତୋ ୱିଚରତି, ଦସବଲସ୍ସ ଉପ୍ପନ୍ନଭାୱଂ ନ ଜାନାତି, ଗଚ୍ଛାମି ନଂ ସଂୱେଜେତ୍ୱା ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦଂ ଜାନାପେସ୍ସାମୀ’’ତି ଖଣେନେୱ ବ୍ରହ୍ମଲୋକତୋ ଓତରିତ୍ୱା ସୁପ୍ପାରକପଟ୍ଟନେ ରତ୍ତିଭାଗସମନନ୍ତରେ ଦାରୁଚୀରିୟସ୍ସ ସମ୍ମୁଖେ ପାତୁରହୋସି। ସୋ ଅତ୍ତନୋ ୱସନଟ୍ଠାନେ ଓଭାସଂ ଦିସ୍ୱା ବହି ନିକ୍ଖମିତ୍ୱା ମହାବ୍ରହ୍ମାନଂ ଦିସ୍ୱା ଅଞ୍ଜଲିଂ ପଗ୍ଗୟ୍ହ ‘‘କେ ତୁମ୍ହେ’’ତି ପୁଚ୍ଛି। ‘‘ଅହଂ ତୁମ୍ହାକଂ ପୋରାଣକସହାୟୋ ଅନାଗାମିଫଲଂ ପତ୍ୱା ବ୍ରହ୍ମଲୋକେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ, ଅମ୍ହାକଂ ସବ୍ବଜେଟ୍ଠକୋ ଅରହା ହୁତ୍ୱା ପରିନିବ୍ବୁତୋ, ତୁମ୍ହେ ପନ ପଞ୍ଚଜନା ଦେୱଲୋକେ ନିବ୍ବତ୍ତା। ସ୍ୱାହଂ ଦାନି ତଂ ଇମସ୍ମିଂ ଠାନେ କୁହନକମ୍ମେନ ଜୀୱିକଂ କପ୍ପେନ୍ତଂ ଦିସ୍ୱା ଦମିତୁଂ ଆଗତୋ’’ତି ୱତ୍ୱା ଇଦଂ କାରଣଂ ଆହ – ‘‘ନେୱ ଖୋ ତ୍ୱଂ, ବାହିୟ, ଅରହା ନାପି ଅରହତ୍ତମଗ୍ଗଂ ୱା ସମାପନ୍ନୋ, ସାପି ତେ ପଟିପଦା ନତ୍ଥି, ୟାୟ ତ୍ୱଂ ଅରହା ୱା ଅସ୍ସ ଅରହତ୍ତମଗ୍ଗଂ ୱା ସମାପନ୍ନୋ’’ତି। ଅଥସ୍ସ ସତ୍ଥୁ ଉପ୍ପନ୍ନଭାୱଂ ସାୱତ୍ଥିୟଂ ୱସନଭାୱଞ୍ଚ ଆଚିକ୍ଖିତ୍ୱା ‘‘ସତ୍ଥୁ ସନ୍ତିକଂ ଗଚ୍ଛା’’ତି ତଂ ଉୟ୍ୟୋଜେତ୍ୱା ବ୍ରହ୍ମଲୋକମେୱ ଅଗମାସି।

ବାହିୟୋ ପନ ଆକାସେ ଠତ୍ୱା କଥେନ୍ତଂ ମହାବ୍ରହ୍ମାନଂ ଓଲୋକେତ୍ୱା ଚିନ୍ତେସି – ‘‘ଅହୋ ଭାରିୟଂ କମ୍ମଂ ମୟା କତଂ, ଅନରହଂ ଅରହା ଅହନ୍ତି ଚିନ୍ତେସିଂ, ଅୟଞ୍ଚ ମଂ ‘ନ ତ୍ୱଂ ଅରହା, ନାପି ଅରହତ୍ତମଗ୍ଗଂ ୱା ସମାପନ୍ନାସୀ’ତି ୱଦତି, ଅତ୍ଥି ନୁ ଖୋ ଲୋକେ ଅଞ୍ଞୋ ଅରହା’’ତି। ଅଥ ନଂ ପୁଚ୍ଛି – ‘‘ଅଥ କେ ଚରହି ସଦେୱକେ ଲୋକେ ଅରହନ୍ତୋ ୱା ଅରହତ୍ତମଗ୍ଗଂ ୱା ସମାପନ୍ନା’’ତି। ଅଥସ୍ସ ଦେୱତା ଆଚିକ୍ଖି – ‘‘ଅତ୍ଥି, ବାହିୟ, ଉତ୍ତରେସୁ ଜନପଦେସୁ ସାୱତ୍ଥି ନାମ ନଗରଂ, ତତ୍ଥ ସୋ ଭଗୱା ଏତରହି ୱିହରତି ଅରହଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ। ସୋ ହି, ବାହିୟ, ଭଗୱା ଅରହା ଚେୱ ଅରହତ୍ତାୟ ଚ ଧମ୍ମଂ ଦେସେସୀ’’ତି। ବାହିୟୋ ରତ୍ତିଭାଗେ ଦେୱତାୟ କଥଂ ସୁତ୍ୱା ସଂୱିଗ୍ଗମାନସୋ ତଂଖଣଂୟେୱ ସୁପ୍ପାରକା ନିକ୍ଖମିତ୍ୱା ଏକରତ୍ତିୱାସେନ ସାୱତ୍ଥିଂ ଅଗମାସି, ଗଚ୍ଛନ୍ତୋ ଚ ପନ ଦେୱତାନୁଭାୱେନ ବୁଦ୍ଧାନୁଭାୱେନ ଚ ୱୀସୟୋଜନସତିକଂ ମଗ୍ଗଂ ଅତିକ୍କମିତ୍ୱା ସାୱତ୍ଥିଂ ଅନୁପ୍ପତ୍ତୋ, ତସ୍ମିଂ ଖଣେ ସତ୍ଥା ସାୱତ୍ଥିୟଂ ପିଣ୍ଡାୟ ପୱିଟ୍ଠୋ ହୋତି। ସୋ ଜେତୱନଂ ପୱିସିତ୍ୱା ଅବ୍ଭୋକାସେ ଚଙ୍କମନ୍ତେ ସମ୍ବହୁଲେ ଭିକ୍ଖୂ ପୁଚ୍ଛି – ‘‘କୁହିଂ ଏତରହି ସତ୍ଥା’’ତି? ଭିକ୍ଖୂ ‘‘ସାୱତ୍ଥିୟଂ ପିଣ୍ଡାୟ ପୱିଟ୍ଠୋ’’ତି ୱତ୍ୱା ‘‘ତ୍ୱଂ ପନ କୁତୋ ଆଗତୋସୀ’’ତି ପୁଚ୍ଛିଂସୁ। ‘‘ସୁପ୍ପାରକା ଆଗତୋମ୍ହୀ’’ତି। ‘‘କଦା ନିକ୍ଖନ୍ତୋସୀ’’ତି? ‘‘ହିୟ୍ୟୋ ସାୟନ୍ହସମୟେ ନିକ୍ଖନ୍ତୋମ୍ହୀ’’ତି। ‘‘ଦୂରତୋପି ଆଗତୋ, ନିସୀଦ ତାୱ ପାଦେ ଧୋୱିତ୍ୱା ତେଲେନ ମକ୍ଖେତ୍ୱା ଥୋକଂ ୱିସ୍ସମାହି, ଆଗତକାଲେ ସତ୍ଥାରଂ ଦକ୍ଖିସ୍ସତୀ’’ତି ଆହଂସୁ। ‘‘ଅହଂ, ଭନ୍ତେ, ସତ୍ଥୁ ୱା ଅତ୍ତନୋ ୱା ଜୀୱିତନ୍ତରାୟଂ ନ ଜାନାମି, କତ୍ଥଚି ଅଟ୍ଠତ୍ୱା ଅନିସୀଦିତ୍ୱା ଏକରତ୍ତେନେୱ ୱୀସୟୋଜନସତିକଂ ମଗ୍ଗଂ ଆଗତୋ, ସତ୍ଥାରଂ ପସ୍ସିତ୍ୱାୱ ୱିସ୍ସମିସ୍ସାମୀ’’ତି ଆହ। ସୋ ଏୱଂ ୱତ୍ୱା ତରମାନରୂପୋ ସାୱତ୍ଥିଂ ପୱିସିତ୍ୱା ଭଗୱନ୍ତଂ ଅନୋପମାୟ ବୁଦ୍ଧସିରିୟା ଚରନ୍ତଂ ଦିସ୍ୱା ‘‘ଚିରସ୍ସଂ ୱତ ମେ ଗୋତମୋ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ଦିଟ୍ଠୋ’’ତି ଦିଟ୍ଠଟ୍ଠାନତୋ ପଟ୍ଠାୟ ଓନତସରୀରୋ ଗନ୍ତ୍ୱା ଅନ୍ତରୱୀଥିୟଂ ପଞ୍ଚପତିଟ୍ଠିତେନ ୱନ୍ଦିତ୍ୱା ଗୋପ୍ଫକେସୁ ଦଳ୍ହଂ ଗହେତ୍ୱା ଏୱମାହ – ‘‘ଦେସେତୁ, ଭନ୍ତେ ଭଗୱା, ଧମ୍ମଂ, ଦେସେତୁ ସୁଗତୋ ଧମ୍ମଂ, ୟଂ ମମସ୍ସ ଦୀଘରତ୍ତଂ ହିତାୟ ସୁଖାୟା’’ତି। ଅଥ ନଂ ସତ୍ଥା ‘‘ଅକାଲୋ ଖୋ ତାୱ, ବାହିୟ, ଅନ୍ତରଘରଂ ପୱିଟ୍ଠମ୍ହା ପିଣ୍ଡାୟା’’ତି ପଟିକ୍ଖିପି।

ତଂ ସୁତ୍ୱା ବାହିଯୋ, ‘‘ଭନ୍ତେ, ସଂସାରେ ସଂସରନ୍ତେନ କବଳିଙ୍କାରାହାରୋ ନ ଅଲଦ୍ଧପୁବ୍ବୋ, ତୁମ୍ହାକଂ ୱା ମଯ୍ହଂ ୱା ଜୀୱିତନ୍ତରାଯଂ ନ ଜାନାମି, ଦେସେତୁ ମେ, ଭନ୍ତେ ଭଗୱା, ଧମ୍ମଂ, ଦେସେତୁ ସୁଗତୋ ଧମ୍ମ’’ନ୍ତି ପୁନ ଯାଚି। ସତ୍ଥା ଦୁତିଯମ୍ପି ତଥେୱ ପଟିକ୍ଖିପି। ଏୱଂ କିରସ୍ସ ଅହୋସି – ‘‘ଇମସ୍ସ ଦିଟ୍ଠକାଲତୋ ପଟ୍ଠାଯ ସକଲସରୀରଂ ପୀତିଯା ନିରନ୍ତରଂ ଅଜ୍ଝୋତ୍ଥଟଂ ହୋତି, ବଲୱପୀତିୱେଗୋ ଧମ୍ମଂ ସୁତ୍ୱାପି ନ ସକ୍ଖିସ୍ସତି ପଟିୱିଜ୍ଝିତୁଂ, ମଜ୍ଝତ୍ତୁପେକ୍ଖାଯ ତାୱ ତିଟ୍ଠତୁ, ଏକରତ୍ତେନେୱ ୱୀସଯୋଜନସତିକଂ ମଗ୍ଗଂ ଆଗତସ୍ସପି ଚସ୍ସ ଦରଥୋ ବଲୱା ସୋପି ତାୱ ପଟିପ୍ପସ୍ସମ୍ଭତୂ’’ତି। ତସ୍ମା ଦ୍ୱିକ୍ଖତ୍ତୁଂ ପଟିକ୍ଖିପିତ୍ୱା ତତିଯଂ ଯାଚିତୋ ଅନ୍ତରୱୀଥିଯଂ ଠିତୋୱ ‘‘ତସ୍ମାତିହ ତେ, ବାହିଯ, ଏୱଂ ସିକ୍ଖିତବ୍ବଂ, ଦିଟ୍ଠେ ଦିଟ୍ଠମତ୍ତଂ ଭୱିସ୍ସତୀ’’ତିଆଦିନା (ଉଦା। ୧୦) ନଯେନ ଅନେକପରିଯାଯେନ ଧମ୍ମଂ ଦେସେସି। ସୋ ସତ୍ଥୁ ଧମ୍ମଂ ସୁଣନ୍ତୋଯେୱ ସବ୍ବାସୱେ ଖେପେତ୍ୱା ସହ ପଟିସମ୍ଭିଦାହି ଅରହତ୍ତଂ ପାପୁଣି।

୧୭୮। ସୋ ଅରହତ୍ତଂ ପତ୍ତକ୍ଖଣେଯେୱ ପୁବ୍ବକମ୍ମଂ ସରିତ୍ୱା ସଞ୍ଜାତସୋମନସ୍ସୋ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ଇତୋ ସତସହସ୍ସମ୍ହୀତିଆଦିମାହ। ତଂ ହେଟ୍ଠା ୱୁତ୍ତନଯତ୍ତା ଉତ୍ତାନତ୍ଥମେୱ। ଅନୁତ୍ତାନପଦୱଣ୍ଣନମେୱ କରିସ୍ସାମ।

୧୮୧।ହସନଂ ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖଣନ୍ତି ପରିପୁଣ୍ଣସୋମନସ୍ସଜାତଂ ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖଣଂ, କୋମାରୱଣ୍ଣଂ ଅତିକୋମଲନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

୧୮୨।ହେମଯଞ୍ଞୋପଚିତଙ୍ଗନ୍ତି ସୁୱଣ୍ଣସୁତ୍ତଯଞ୍ଞୋପଚିତସୁତ୍ତଅୱଯୱଂ ସରୀରଂ ଦେହନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ପଲମ୍ବବିମ୍ବତମ୍ବୋଟ୍ଠନ୍ତି ଓଲମ୍ବିତବିମ୍ବଫଲସଦିସଂ ରତ୍ତୱଣ୍ଣଂ ଓଟ୍ଠଦ୍ୱଯସମନ୍ନାଗତନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ସେତତିଣ୍ହସମଂ ଦିଜନ୍ତି ସୁନିସିତତିଖିଣଅଯଲୋହଘଂସନେନ ଘଂସିତ୍ୱା ସମଂ କତଂ ୱିଯ ସମଦନ୍ତନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

୧୮୩।ପୀତିସମ୍ଫୁଲ୍ଲିତାନନନ୍ତି ପୀତିଯା ସୁଟ୍ଠୁ ଫୁଲ୍ଲିତଂ ୱିକସିତଂ ଆନନଂ ମୁଖଂ ଆଦାସତଲସଦିସମୁଖୱନ୍ତନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

୧୮୪।ଖିପ୍ପାଭିଞ୍ଞସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋତି ଖିପ୍ପଂ ଦେସନାଯ ସମୁଗ୍ଘାଟିତକ୍ଖଣେଯେୱ ଅଭିୱିସେସେନ ଞାତୁଂ ସମତ୍ଥସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋତି ଅତ୍ଥୋ।

୧୮୬।ସଗ୍ଗଂଅଗଂ ସଭୱନଂ ଯଥାତି ଅତ୍ତନୋ ଗେହଂ ୱିଯ ସଗ୍ଗଂ ଲୋକଂ ଅଗମାସିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

୧୯୬।ନତ୍ଥଂ ଉପାଯମଗ୍ଗଞ୍ଞୂତି ତ୍ୱଂ ନିବ୍ବାନାଧିଗମୂପାଯଭୂତମଗ୍ଗଞ୍ଞୂ ନ ଅହୋସୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୨୦୦।ସତ୍ଥୁନୋ ସଦା ଜିନନ୍ତି ସଦା ସବ୍ବକାଲଂ ଜିନଂ ଜିନନ୍ତୋ ପରାଜିତକୋପୋ ସତ୍ଥୁନୋ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ୱିମଲାନନଂ ଆଦାସତଲସଦିସମୁଖଂ ପସ୍ସିସ୍ସାମି ପସ୍ସିତୁଂ ନିକ୍ଖମାମୀତି ଯୋଜନା। ଦିଜେ ଅପୁଚ୍ଛିଂ କୁହିଂ ଲୋକନନ୍ଦନୋତି କୁହିଂ ଠାନେ ଲୋକପସାଦକରୋ ସତ୍ଥାତି ଦିଜେ ବ୍ରାହ୍ମଣେ ଅହଂ ଭିକ୍ଖୂ ଅପୁଚ୍ଛିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

୨୦୧।ସସୋୱ ଖିପ୍ପଂ ମୁନିଦସ୍ସନୁସ୍ସୁକୋତି ମୁନିଦସ୍ସନେ ତଥାଗତଦସ୍ସନେ ଉସ୍ସୁକୋ ଉସ୍ସାହଜାତୋ ସସୋ ଇୱ ଖିପ୍ପଂ ପାପୁଣାତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୨୦୨।ତୁୱଟଂ ଗନ୍ତ୍ୱାତି ସୀଘଂ ଗନ୍ତ୍ୱା। ପିଣ୍ଡତ୍ଥଂ ଅପିହାଗିଧନ୍ତି ପିଣ୍ଡପାତଂ ପଟିଚ୍ଚ ଅପିହଂ ଅପଗତପିହଂ ଅଗିଧଂ ନିତ୍ତଣ୍ହଂ।

୨୦୩।ଅଲୋଲକ୍ଖନ୍ତି ଇତୋ ଚିତୋ ଚ ଅନୋଲୋକଯମାନଂ ଉତ୍ତମେ ସାୱତ୍ଥିନଗରେ ପିଣ୍ଡାଯ ୱିଚରନ୍ତଂ ଅଦକ୍ଖିନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ସିରୀନିଲଯସଙ୍କାସନ୍ତି ସିରିଯା ଲକ୍ଖଣାନୁବ୍ୟଞ୍ଜନସୋଭାଯ ନିଲଯଂ ସଙ୍କାସଂ ଜଲମାନତୋରଣସଦିସଂ। ରୱିଦିତ୍ତିହରାନନନ୍ତି ୱିଜ୍ଜୋତମାନସୂରିଯମଣ୍ଡଲଂ ୱିଯ ୱିଜ୍ଜୋତମାନମୁଖମଣ୍ଡଲଂ।

୨୦୪।କୁପଥେ ୱିପ୍ପନଟ୍ଠସ୍ସାତି କୁଚ୍ଛିତପଥେ ସୋପଦ୍ଦୱମଗ୍ଗେ ମୂଳ୍ହସ୍ସ ମିଚ୍ଛାପଟିପନ୍ନସ୍ସ ମେ ସରଣଂ ହୋହି ପତିଟ୍ଠା ହୋହି। ଗୋତମାତି ଭଗୱନ୍ତଂ ଗୋତ୍ତେନ ଆଲପତି।

୨୧୮।ନ ତତ୍ଥ ସୁକ୍କା ଜୋତନ୍ତୀତି ସୁକ୍କପଭାସମ୍ପନ୍ନା ଜୋତମାନଓସଧିତାରକାଦଯୋ ନ ଜୋତନ୍ତି ନପ୍ପଭାସନ୍ତି। ସେସଂ ଉତ୍ତାନତ୍ଥମେୱ। ସୋ ଏୱଂ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେତ୍ୱା ତାୱଦେୱ ଚ ଭଗୱନ୍ତଂ ପବ୍ବଜ୍ଜଂ ଯାଚି। ‘‘ପରିପୁଣ୍ଣଂ ତେ ପତ୍ତଚୀୱର’’ନ୍ତି ଚ ପୁଟ୍ଠୋ ‘‘ନ ପରିପୁଣ୍ଣ’’ନ୍ତି ଆହ। ଅଥ ନଂ ସତ୍ଥା ‘‘ତେନ ହି ପତ୍ତଚୀୱରଂ ପରିଯେସାହୀ’’ତି ୱତ୍ୱା ପକ୍କାମି। ସୋ କିର ୱୀସତିୱସ୍ସସହସ୍ସାନି ସମଣଧମ୍ମଂ କରୋନ୍ତୋ ‘‘ଭିକ୍ଖୁନା ନାମ ଅତ୍ତନା ପଚ୍ଚଯେ ଲଭିତ୍ୱା ଅଞ୍ଞଂ ଅନୋଲୋକେତ୍ୱା ସଯମେୱ ପରିଭୁଞ୍ଜିତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀ’’ତି ୱତ୍ୱା ଏକଭିକ୍ଖୁସ୍ସାପି ପତ୍ତେନ ୱା ଚୀୱରେନ ୱା ସଙ୍ଗହଂ ନାକାସି, ‘‘ନ ତେନସ୍ସ ଇଦ୍ଧିମଯଂ ପତ୍ତଚୀୱରଂ ଉପ୍ପଜ୍ଜିସ୍ସତୀ’’ତି ଞତ୍ୱା ଭଗୱା ଏହିଭିକ୍ଖୁଭାୱେନ ପବ୍ବଜ୍ଜଂ ନାଦାସି। ତମ୍ପି ପତ୍ତଚୀୱରଂ ପରିଯେସମାନମେୱ

ସଙ୍କାରଟ୍ଠାନତୋ ଚୋଟ୍ଠଅକ୍ଖଣ୍ଡାନି ସଂକଡ୍ଢେନ୍ତଂ ପୁବ୍ବବେରିକୋ ଅମନୁସ୍ସୋ ଏକିସ୍ସା ତରୁଣବଚ୍ଛାଯ ଗାୱିଯା ସରୀରେ ଅଧିମୁଚ୍ଚିତ୍ୱା ୱାମଙ୍ଗରୁମ୍ଭି ପହରିତ୍ୱା ଜୀୱିତକ୍ଖଯଂ ପାପେସି। ସତ୍ଥା ପିଣ୍ଡାଯ ଚରିତ୍ୱା କତଭତ୍ତକିଚ୍ଚୋ ସମ୍ବହୁଲେହି ଭିକ୍ଖୂହି ସଦ୍ଧିଂ ନିକ୍ଖମନ୍ତୋ ବାହିଯସ୍ସ ସରୀରଂ ସଙ୍କାରଟ୍ଠାନେ ପତିତଂ ଦିସ୍ୱା "ଗଣ୍ହଥ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଏତଂ ବାହିଯଂ ଦାରୁଚୀରିଯନ୍ତି ଏକସ୍ମିଂ ଗେହଦ୍ୱାରେ ଠତ୍ୱା ମଞ୍ଚକଂ ଆହରାପେତ୍ୱା ଇମଂ ସରୀରଂ ନଗରଦ୍ୱାରତୋ ନୀହରିତ୍ୱା ଝାପେତ୍ୱା ଧାତୁଯୋ ଗହେତ୍ୱା ଥୂପଂ କରୋଥା"ତି ଭିକ୍ଖୂ ଆଣାପେସି।

ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଧାତୁଂ ମହାପଥେ ଥୂପଂ କାରେତ୍ୱା ସତ୍ଥାରଂ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଅତ୍ତନୋ କତକମ୍ମଂ ଆରୋଚେସୁଂ। ତତୋ ସଙ୍ଘମଜ୍ଝେ କଥା ଉଦପାଦି – "ତଥାଗତୋ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘେନ ସରୀରଝାପନକିଚ୍ଚଂ କାରେସି, ଧାତୁଯୋ ଚ ଗାହାପେତ୍ୱା ଚେତିଯଂ କାରାପେସି, କତରମଗ୍ଗୋ ନୁ ଖୋ ତେନ ସମଧିଗତୋ, ସାମଣେରୋ ନୁ ଖୋ ସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ନୁ ଖୋ"ତି। ସତ୍ଥା ତଂ ଅଟ୍ଠୁପ୍ପତ୍ତିଂ କତ୍ୱା "ପଣ୍ଡିତୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ବାହିଯୋ ଦାରୁଚୀରିଯୋ ଅରହତ୍ତୋ"ତି ଉପରି ଧମ୍ମଦେସନଂ ୱଡ୍ଢେତି। ତସ୍ସ ପରିନିବ୍ବୁତଭାୱଞ୍ଚ ଆଚିକ୍ଖିତ୍ୱା "ଏତଦଗ୍ଗଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ମମ ସାୱକାନଂ ଭିକ୍ଖୂନଂ ଖିପ୍ପାଭିଞ୍ଞାନଂ ଯଦିଦଂ ବାହିଯୋ ଦାରୁଚୀରିଯୋ"ତି (ଅ। ନି। ୧।୨୦୯, ୨୧୬) ଏତଦଗ୍ଗେ ଠପେସି।

ଅଥ ନଂ ଭିକ୍ଖୂ ପୁଚ୍ଛିଂସୁ – "ତୁମ୍ହେ, ଭନ୍ତେ, 'ବାହିଯୋ ଦାରୁଚୀରିଯୋ ଅରହତ୍ତଂ ପତ୍ତୋ'ତି ୱଦେଥ, କଦା ସୋ ଅରହତ୍ତଂ ପତ୍ତୋ"ତି? "ମମ ଧମ୍ମଂ ସୁତକାଲେ, ଭିକ୍ଖୱେ"ତି। "କଦା ପନସ୍ସ, ଭନ୍ତେ, ତୁମ୍ହେହି ଧମ୍ମୋ କଥିତୋ"ତି? "ଭିକ୍ଖାଯ ଚରନ୍ତେନ ଅନ୍ତରୱୀଥିଯଂ ଠିତେନା"ତି। "ଅପ୍ପମତ୍ତକୋ, ଭନ୍ତେ, ତୁମ୍ହେହି ଅନ୍ତରୱୀଥିଯଂ ଠତ୍ୱା କଥିତଧମ୍ମୋ; କଥଂ ସୋ ତାୱତ୍ତକେନ ୱିସେସଂ ନିବ୍ବତ୍ତେସୀ"ତି? ଅଥ ନେ ସତ୍ଥା, "ଭିକ୍ଖୱେ, ମମ ଧମ୍ମଂ 'ଅପ୍ପଂ' ୱା 'ବହୁଂ ୱା'ତି ମା ଚିନ୍ତଯିତ୍ଥ। ଅନେକାନିପି ହି ଅନତ୍ଥପଦସଂହିତାନି ଗାଥାସହସ୍ସାନି ନ ସେଯ୍ୟୋ, ଅତ୍ଥନିସ୍ସିତଂ ପନ ଏକମ୍ପି ଗାଥାପଦଂ ସେଯ୍ୟୋ"ତି ୱତ୍ୱା ଅନୁସନ୍ଧିଂ ଘଟେତ୍ୱା ଧମ୍ମଂ ଦେସେନ୍ତୋ ଇମଂ ଗାଥମାହ –

"ସହସ୍ସମପି ଚେ ଗାଥା, ଅନତ୍ଥପଦସଂହିତା;

ଏକଂ ଗାଥାପଦଂ ସେଯ୍ୟୋ, ଯଂ ସୁତ୍ୱା ଉପସମ୍ମତୀ"ତି। (ଧ। ପ। ୧୦୧) –

ଦେସନାପରିଯୋସାନେ ଚତୁରାସୀତିଯା ପାଣସହସ୍ସାନଂ ଧମ୍ମାଭିସମଯୋ ଅହୋସୀତି।

ବାହିଯତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୭। ମହାକୋଟ୍ଠିକତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା

ସତ୍ତମାପଦାନେ ପଦୁମୁତ୍ତରୋ ନାମ ଜିନୋତିଆଦିକଂ ଆଯସ୍ମତୋ ମହାକୋଟ୍ଠିକତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। କା ଉପ୍ପତ୍ତି? ଅଯମ୍ପି ପୁରିମବୁଦ୍ଧେସୁ କତାଧିକାରୋ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଭୱେ ୱିୱଟ୍ଟୂପନିସ୍ସଯାନି ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ପଦୁମୁତ୍ତରସ୍ସ ଭଗୱତୋ କାଲେ ହଂସୱତୀନଗରେ ମହାଭୋଗକୁଲେ ନିବ୍ବତ୍ତିତ୍ୱା ୱିଞ୍ଞୁତଂ ପତ୍ତୋ ମାତାପିତୂନଂ ଅଚ୍ଚଯେନ କୁଟୁମ୍ବଂ ସଣ୍ଠପେତ୍ୱା ଘରାୱାସଂ ୱସନ୍ତୋ ଏକଦିୱସଂ ପଦୁମୁତ୍ତରସ୍ସ ଭଗୱତୋ ଧମ୍ମଦେସନାକାଲେ ହଂସୱତୀନଗରୱାସିନୋ ଗନ୍ଧମାଲାଦିହତ୍ଥେ ଯେନ ବୁଦ୍ଧୋ ଯେନ ଧମ୍ମୋ ଯେନ ସଙ୍ଘୋ, ତନ୍ନିନ୍ନେ ତପ୍ପୋଣେ ତପ୍ପବ୍ଭାରେ ଗଚ୍ଛନ୍ତେ ଦିସ୍ୱା ତେହି ସଦ୍ଧିଂ ଭଗୱନ୍ତଂ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା, ସତ୍ଥାରଂ ଏକଂ ଭିକ୍ଖୁଂ ପଟିସମ୍ଭିଦାପ୍ପତ୍ତାନଂ ଅଗ୍ଗଟ୍ଠାନେ ଠପେନ୍ତଂ ଦିସ୍ୱା "ଅଯଂ ଇମସ୍ମିଂ ସାସନେ ପଟିସମ୍ଭିଦାପ୍ପତ୍ତାନଂ ଅଗ୍ଗୋ, ଯଂନୂନାହମ୍ପି ଏକସ୍ସ ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ସାସନେ ଅଯଂ ୱିଯ ପଟିସମ୍ଭିଦାପ୍ପତ୍ତାନଂ ଅଗ୍ଗୋ ଭୱେଯ୍ୟ"ନ୍ତି ଚିନ୍ତେତ୍ୱା ସତ୍ଥୁ ଦେସନାପରିଯୋସାନେ ୱୁଟ୍ଠିତାଯ ପରିସାଯ ଭଗୱନ୍ତଂ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା, "ଭନ୍ତେ, ସ୍ୱେ ମଯ୍ହଂ ଗେହେ ଭିକ୍ଖଂ ଗଣ୍ହଥା"ତି ନିମନ୍ତେସି। ସତ୍ଥା ଅଧିୱାସେସି। ସୋ ଭଗୱନ୍ତଂ ଅଭିୱାଦେତ୍ୱା ପଦକ୍ଖିଣଂ କତ୍ୱା ସକନିୱେସନଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ସଙ୍କରତ୍ତିଂ ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ଚ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘସ୍ସ ଚ ନିସଜ୍ଜଟ୍ଠାନଂ ଗନ୍ଧମାଲାଦୀହି ଅଲଙ୍କରିତ୍ୱା ଖାଦନୀଯଭୋଜନୀଯଂ ପଟିଯାଦାପେତ୍ୱା ତସ୍ସା ରତ୍ତିଯା ଅଚ୍ଚଯେନ ସକନିୱେସନେ ଭିକ୍ଖୁସତସହସ୍ସପରିୱାରଂ ସତ୍ଥାରଂ ୱିୱିଧଯାଗୁଖଜ୍ଜକପରିୱାରଂ ସସୂପବ୍ୟଞ୍ଜନଂ ଗନ୍ଧସାଲିଭୋଜନଂ ଭୋଜାପେତ୍ୱା ଭତ୍ତକିଚ୍ଚପରିଯୋସାନେ ଚିନ୍ତେସି – "ମହନ୍ତଂ ଖୋ ଅହଂ ଠାନନ୍ତରଂ ପତ୍ଥେମି, ନ ପନ ଯୁତ୍ତଂ ମଯା ଏକଦିୱସମେୱ ଦାନଂ ଦତ୍ୱା ତଂ ଠାନନ୍ତରଂ ପତ୍ଥେତୁଂ, ଅନୁପଟିପାଟିଯା ସତ୍ତାହଂ ଦାନଂ ଦତ୍ୱା ପତ୍ଥେସ୍ସାମୀ"ତି। ସୋ ତେନେୱ ନିଯାମେନ ସତ୍ତାହଂ ମହାଦାନଂ ଦତ୍ୱା ଭତ୍ତକିଚ୍ଚପରିଯୋସାନେ ଦୁସ୍ସକୋଟ୍ଠାଗାରଂ ୱିୱରାପେତ୍ୱା ଉତ୍ତମଂ ତିଚୀୱରପ୍ପହୋନକଂ ସୁଖୁମୱତ୍ଥଂ ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ପାଦମୂଲେ ଠପେତ୍ୱା ଭିକ୍ଖୁସତସହସ୍ସସ୍ସ ଚ ତିଚୀୱରଂ ଦତ୍ୱା ତଥାଗତଂ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା, "ଭନ୍ତେ, ଯୋ ସୋ ଭିକ୍ଖୁ ତୁମ୍ହେହି ଇତୋ ସତ୍ତମେ ଦିୱସମତ୍ଥକେ ପଟିସମ୍ଭିଦାପ୍ପତ୍ତାନଂ ଅଗ୍ଗଟ୍ଠାନେ ଠପିତୋ, ଅହମ୍ପି ସୋ ଭିକ୍ଖୁ ୱିଯ ଅନାଗତେ ଉପ୍ପଜ୍ଜନକସ୍ସ ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ସାସନେ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ପଟିସମ୍ଭିଦାପ୍ପତ୍ତାନଂ ଅଗ୍ଗୋ ଭୱେଯ୍ୟ"ନ୍ତି ସତ୍ଥୁ ପାଦମୂଲେ ନିପଜ୍ଜିତ୍ୱା ପତ୍ଥନଂ ଅକାସି। ସତ୍ଥା ତସ୍ସ ସମିଜ୍ଝନଭାୱଂ ଞତ୍ୱା "ଅନାଗତେ ଇତୋ

କପ୍ପସତସହସ୍ସମତ୍ଥକେ ଗୋତମୋ ନାମ ବୁଦ୍ଧୋ ଲୋକେ ଉପ୍ପଜ୍ଜିସ୍ସତି, ତସ୍ସ ସାସନେ ତଂ ପତ୍ଥନା ସମିଜ୍ଝିସ୍ସତୀ’’ତି ବ୍ୟାକାସି। ସୋ ତତ୍ଥ ଯାଵତାୟୁକଂ ପୁଞ୍ଞାନି କତ୍ୱା ତତୋ ଚୁତୋ ଦେଵସମ୍ପତ୍ତିଂ ଅନୁଭଵିତ୍ୱା ଅପରାପରଂ ଦେଵମନୁସ୍ସେସୁ ପରିବ୍ଭମି।

ଏଵଂ ସୋ ଦେଵମନୁସ୍ସେସୁ ସଂସରନ୍ତୋ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଭଵେ ପୁଞ୍ଞଞାଣସମ୍ଭାରେ ସମ୍ଭରନ୍ତୋ ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ ସାଵତ୍ଥିୟଂ ବ୍ରାହ୍ମଣମହାସାଲକୁଲେ ନିବ୍ବତ୍ତି, କୋଟ୍ଠିକୋତିସ୍ସ ନାମଂ ଅକଂସୁ। କସ୍ମା ମାତୁଯା ୱା ଅମ୍ମକପମ୍ମକାଦୀନଂ ୱା ନାମଂ ଅଗ୍ଗହେତ୍ୱା ଏଵଂ ନାମଂ କରିଂସୂତି ଚେ? ଅଓନୋ ପଞ୍ଞତ୍ତଓନ୍ତତାୟ ୱେଦଙ୍ଗେସୁ ସତକ୍କପରତକ୍କେସୁ ସନିଘଣ୍ଡୁକେଟୁଭେସୁ ସାକ୍ଖରପ୍ପଭେଦେସୁ ସକଲବ୍ୟାକରଣେସୁ ଚ ଛେକଭାୱେନ ଚ ଦିଟ୍ଠଦିଟ୍ଠେ ଜନେ ମୁଖସତ୍ତୀହି କୋଟ୍ଟେନ୍ତୋ ପକ୍କୋଟ୍ଟେନ୍ତୋ ୱିତୁଦନ୍ତୋ ୱିଚରତୀତି ଅନ୍ୱତ୍ଥନାମଂ କରିଂସୂତି ୱେଦିତବ୍ବଂ। ସୋ ୱୟପ୍ପତ୍ତୋ ତୟୋ ୱେଦେ ଉଗ୍ଗହେତ୍ୱା ବ୍ରାହ୍ମଣସିପ୍ପେ ନିପ୍ଫତ୍ତିଂ ପତ୍ତୋ ଏକଦିୱସଂ ସତ୍ଥୁ ସନ୍ତିକଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ଧମ୍ମଂ ସୁତ୍ୱା ପଟିଲଦ୍ଧସଦ୍ଧୋ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ଉପସମ୍ପନ୍ନକାଲତୋ ପଟ୍ଠାୟ ୱିପସ୍ସନାୟ କମ୍ମଂ କରୋନ୍ତୋ ସହ ପଟିସମ୍ଭିଦାହି ଅରହତ୍ତଂ ପତ୍ୱା ପଟିସମ୍ଭିଦାସୁ ଚିଣ୍ଣୱସୀ ହୁତ୍ୱା ଅଭୀତୋ ମହାଥେରେ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ପଞ୍ହଂ ପୁଚ୍ଛନ୍ତୋପି ଦସବଲଂ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ପଟିସମ୍ଭିଦାସୁୟେୱ ପଞ୍ହଂ ପୁଚ୍ଛି। ଏୱମୟଂ ଥେରୋ ତତ୍ଥ କତାଧିକାରତାୟ ତତ୍ଥ ଚିଣ୍ଣୱସୀଭାୱେନ ଚ ପଟିସମ୍ଭିଦାପ୍ପତ୍ତାନଂ ଅଗ୍ଗୋ ଜାତୋ। ଅଥ ନଂ ସତ୍ଥା ମହାୱେଦଲ୍ଲସୁତ୍ତଂ ଅଟ୍ଠୁପ୍ପତ୍ତିଂ କତ୍ୱା ପଟିସମ୍ଭିଦାପ୍ପତ୍ତାନଂ ଅଗ୍ଗଟ୍ଠାନେ ଠପେସି, ‘‘ଏତଦଗ୍ଗଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ମମ ସାୱକାନଂ ଭିକ୍ଖୂନଂ ପଟିସମ୍ଭିଦାପ୍ପତ୍ତାନଂ ଯଦିଦଂ ମହାକୋଟ୍ଠିକୋ’’ତି (ଅ. ନି. ୧.୨୦୯, ୨୧୮)।

୨୨୧। ସୋ ଅପରେନ ସମୟେନ ୱିମୁତ୍ତିସୁଖଂ ପଟିସଂୱେଦେନ୍ତୋ ସୋମନସ୍ସଜାତୋ ଅତ୍ତନୋ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ପଦୁମୁତ୍ତରୋ ନାମ ଜିନୋତିଆଦିମାହ। ତଂ ସବ୍ବଂ ହେଟ୍ଠା ୱୁତ୍ତନୟତ୍ତା ଉତ୍ତାନତ୍ଥମେୱ।

ଇତ୍ଥଂସୁଦମାୟସ୍ମା ମହାକୋଟ୍ଠିକୋତି ଏତ୍ଥ ସୁଦନ୍ତି ନିଦସ୍ସନେ ନିପାତୋ। ଆୟସ୍ମାତି ଗାରୱାଧିୱଚନଂ, ଯଥା ତଂ ଆୟସ୍ମା ମହାମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନୋତି।

ମହାକୋଟ୍ଠିକତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୮। ଉରୁୱେଳକସ୍ସପତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା

ଅଟ୍ଠମାପଦାନେ ପଦୁମୁତ୍ତରୋ ନାମ ଜିନୋତିଆଦିକଂ ଆୟସ୍ମତୋ ଉରୁୱେଳକସ୍ସପତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅୟମ୍ପି ପୁରିମବୁଦ୍ଧେସୁ କତାଧିକାରୋ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଭୱେ ୱିୱଟ୍ଟୂପନିସ୍ସୟାନି ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ପଦୁମୁତ୍ତରସ୍ସ ଭଗୱତୋ କାଲେ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ୱୟପ୍ପତ୍ତୋ ସତ୍ଥୁ ସନ୍ତିକେ ଧମ୍ମଂ ସୁତ୍ୱା ସତ୍ଥାରଂ ଏକଂ ଭିକ୍ଖୁଂ ମହାପରିୱାରାନଂ ଅଗ୍ଗଟ୍ଠାନେ ଠପେନ୍ତଂ ଦିସ୍ୱା ସୟମ୍ପି ତଂ ଠାନନ୍ତରଂ ପତ୍ଥେନ୍ତୋ ମହାଦାନଂ ଦତ୍ୱା ପଣିଧାନଂ ଅକାସି। ଭଗୱା ଚସ୍ସ ଅନନ୍ତରାୟତଂ ଦିସ୍ୱା ‘‘ଅନାଗତେ ଗୋତମବୁଦ୍ଧସ୍ସ ସାସନେ ମହାପରିୱାରାନଂ ଅଗ୍ଗୋ ଭୱିସ୍ସତୀ’’ତି ବ୍ୟାକାସି। ସୋ ତତ୍ଥ ଯାୱତାୟୁକଂ ପୁଞ୍ଞାନି କତ୍ୱା ତତୋ ଚୱିତ୍ୱା ଦେୱମନୁସ୍ସେସୁ ସଂସରନ୍ତୋ ଇତୋ ଦ୍ୱେନୱୁତିକପ୍ପମତ୍ଥକେ ଫୁସ୍ସସ୍ସ ଭଗୱତୋ ୱେମାତିକକନିଟ୍ଠଭାତା ହୁତ୍ୱା ନିବ୍ବତ୍ତୋ, ଅଞ୍ଞେପିସ୍ସ ଦ୍ୱେ କନିଟ୍ଠଭାତରୋ ଅହେସୁଂ। ତେ ତୟୋ ବୁଦ୍ଧପ୍ପମୁଖଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘଂ ନିମନ୍ତେତ୍ୱା ପରମାୟ ପୂଜାୟ ପୂଜେତ୍ୱା ଯାୱଜୀୱଂ କୁସଲଂ କତ୍ୱା ଦେୱମନୁସ୍ସେସୁ ସଂସରନ୍ତୋ ଅମ୍ହାକଂ ଭଗୱତୋ ଉପ୍ପତ୍ତିତୋ ପୁରେତରମେୱ ବାରାଣସିୟଂ ବ୍ରାହ୍ମଣକୁଲେ ତୟୋ ଭାତରୋ ହୁତ୍ୱା ନିବ୍ବତ୍ତା ଗୋତ୍ତୱସେନ ତୟୋପି କସ୍ସପାତି ଏୱଂ ନାମକା ଅହେସୁଂ। ତେ ତୟୋ ୱୟପ୍ପତ୍ତା ତୟୋ ୱେଦେ ଉଗ୍ଗଣ୍ହିଂସୁ। ତେସଂ ଜେଟ୍ଠଭାତିକସ୍ସ ପଞ୍ଚମାଣୱକସତାନି ପରିୱାରା, ମଜ୍ଝିମସ୍ସ ତୀଣି, କନିଟ୍ଠସ୍ସ ଦ୍ୱେ, ତେ ଅତ୍ତନୋ ଗନ୍ଥେସୁ ସାରଂ ଓଲୋକେନ୍ତା ଦିଟ୍ଠଧମ୍ମିକମେୱ ଅତ୍ଥଂ ଦିସ୍ୱା ପବ୍ବଜ୍ଜଂ ରୋଚେସୁଂ। ତେସୁ ଜେଟ୍ଠଭାତା ଅତ୍ତନୋ ପରିୱାରେନ ସଦ୍ଧିଂ ଉରୁୱେଳଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ଇସିପବ୍ବଜ୍ଜଂ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ଉରୁୱେଳକସ୍ସପୋ ନାମ ଜାତୋ, ମଜ୍ଝିମୋ ଗଙ୍ଗାନଦୀୱଙ୍କେ ପବ୍ବଜିତୋ ନଦୀକସ୍ସପୋ ନାମ ଜାତୋ, କନିଟ୍ଠୋ ଗୟାସୀସେ ପବ୍ବଜିତୋ ଗୟାକସ୍ସପୋ ନାମ ଜାତୋ। ଏୱଂ ତେସୁ ଇସିପବ୍ବଜ୍ଜଂ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ୱସନ୍ତେସୁ ବହୂନଂ ଦିୱସାନଂ ଅଚ୍ଚୟେନ ଅମ୍ହାକଂ ବୋଧିସତ୍ତୋ ମହାଭିନିକ୍ଖମନଂ ନିକ୍ଖମିତ୍ୱା ପଟିୱିଦ୍ଧସବ୍ବଞ୍ଞୁତଞ୍ଞାଣୋ ଅନୁକ୍କମେନ ଧମ୍ମଚକ୍କଂ ପୱତ୍ତେତ୍ୱା ପଞ୍ଚୱଗ୍ଗିୟତ୍ଥେରେ ଅରହତ୍ତେ ପତିଟ୍ଠାପେତ୍ୱା ଯସକୁଲପୁତ୍ତପ୍ପମୁଖେ ପଞ୍ଚପଞ୍ଞାସଜନେ ସହାୟକେ ୱିନେତ୍ୱା ସଟ୍ଠି ଅରହନ୍ତେ ‘‘ଚରଥ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଚାରିକ’’ନ୍ତି (ମହାୱ. ୩୨) ୱିସ୍ସଜ୍ଜେତ୍ୱା ତିଂସଭଦ୍ଦୱଗ୍ଗିୟେ ୱିନେତ୍ୱା ଉରୁୱେଳକସ୍ସପସ୍ସ ୱସନଟ୍ଠାନଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ୱସନତ୍ଥାୟ ଅଗ୍ୟାଗାରଂ ପୱିସିତ୍ୱା ତତ୍ଥ ଗତନାଗଦମନାଦୀହି ଅଡ୍ଢୁଡ୍ଢସହସ୍ସେହି ପାଟିହାରିୟେହି ଉରୁୱେଳକସ୍ସପଂ ସପରିୱାରଂ ୱିନେତ୍ୱା ପବ୍ବାଜେସି। ତସ୍ସ ପବ୍ବଜ୍ଜାୱିଧାନଞ୍ଚ ଇଦ୍ଧିପାଟିହାରିୟକରଣଞ୍ଚ ସବ୍ବଂ ନଦୀକସ୍ସପସ୍ସ ଅପଦାନଟ୍ଠକଥାୟଂ ଆୱି ଭୱିସ୍ସତି। ତସ୍ସ ପବ୍ବଜିତଭାୱଂ ସୁତ୍ୱା ଇତରେପି ଦ୍ୱେ ଭାତରୋ ସପରିସା ଆଗନ୍ତ୍ୱା ସତ୍ଥୁ ସନ୍ତିକେ ପବ୍ବଜିଂସୁ। ସବ୍ବେୱ ତେ ଇଦ୍ଧିମୟପତ୍ତଚୀୱରଧରା ଏହିଭିକ୍ଖୁକା ଅହେସୁଂ। ସତ୍ଥା ତଂ ସମଣସହସ୍ସଂ ଆଦାୟ ଗୟାସୀସଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ପିଟ୍ଠିପାସାଣେ ନିସିନ୍ନୋ ଆଦିତ୍ତପରିୟାୟଦେସନାୟ (ମହାୱ. ୫୪) ତେ ସବ୍ବେ ଅରହତ୍ତେ ପତିଟ୍ଠାପେସି।

୨୫୧। ସୋ ଏୱଂ ଅରହତ୍ତଂ ପତ୍ୱା ସୋମନସ୍ସଜାତୋ ଅତ୍ତନୋ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ପଦୁମୁତ୍ତରୋ ନାମ ଜିନୋତିଆଦିମାହ।

ଅନୁତ୍ତାନପଦମେଵ ଵଣ୍ଣୟିସ୍ସାମ।

୨୬୮।ସୋଚ ସଙ୍ଖଂ ତମଂ ହନ୍ତ୍ଵାତି ସୋ ଫୁସ୍ସୋ ଭଗଵା ରାଗଦୋସମୋହାଦିକିଲେସନ୍ଧକାରଂ ଵିଦ୍ଧଂସେତ୍ଵା। ଵିଜଟେତ୍ଵା ମହାଜଟନ୍ତି ତଣ୍ହାମାନାଦୀହି ଦିୟଡ୍ଢସହସ୍ସେହି କିଲେସଗଣେହି ମହାଵ୍ହାକୁଲଂ ଜଟଂ ଵିଜଟେତ୍ଵା ପଦାଲେତ୍ଵା ଫାଲେତ୍ଵାତି ଅତ୍ଥୋ। ସଦେଵକଂ ଦେଵଲୋକସହିତଂ ସକଲଂ ଲୋକସନ୍ନିଵାସଂତପ୍ପୟନ୍ତୋ ସନ୍ତପ୍ପୟନ୍ତୋ ପୀଣେନ୍ତୋ ଅମତଂ ଵୁଟ୍ଠିଂ ମହାନିବ୍ବାନଵୁଟ୍ଠିଧାରଂ ଵସ୍ସତେ ପଗ୍ଘରାପେତୀତି ଯୋଜନା।

୨୬୯।ତଦା ହି ବାରାଣସିୟନ୍ତି ‘‘ବାରସ ମନୁସ୍ସା’’ତିଆଦୀସୁ ଵିୟ ବାରସ ଦ୍ଵାଦସରାସୀ ହୁତ୍ଵା ପୁରା, ହିମଵନ୍ତତୋ ଇସୟୋ ଚ ପଚ୍ଚେକମୁନିସଙ୍ଖାତା ଇସୟୋ ଚ ଗନ୍ଧମାଦନତୋ ଆକାସେନାଗନ୍ତ୍ଵା ଏତ୍ଥ ଗଚ୍ଛନ୍ତି ଓତରନ୍ତି ପଵିସନ୍ତୀତି ବାରାଣସୀ, ଅଥ ଵା ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧସଙ୍ଖାତାନଂ ଅନେକସତସହସ୍ସାନଂ ଧମ୍ମଚକ୍କପଵତ୍ତନତ୍ଥାୟ ଓତରନ୍ତାନଂ ନଗରଂ ଲିଙ୍ଗଵିପଲ୍ଲାସଂ କତ୍ଵା ଇତ୍ଥିଲିଙ୍ଗଵସେନ ବାରାଣସୀତି ଵୁଚ୍ଚତି, ତିସ୍ସଂ ବାରାଣସିୟଂ।

୨୭୩।ନିକ୍ଖିତ୍ତସତ୍ଥଂପଚ୍ଚନ୍ତନ୍ତି ଛଡ୍ଡିତସତ୍ଥଂ ପାତିତଆଵୁଧଂ ପଚ୍ଚନ୍ତଜନପଦଂ ନିବ୍ବିସେଵନଂ କତ୍ଵା ପୁନରୁପଚ୍ଚତନ୍ତି ପୁନରପି ତଂ ନଗରଂ ଉପେଚ୍ଚ ଉପଗମ୍ମ ସମ୍ପତ୍ତାତି ଅତ୍ଥୋ। ସେସଂ ସୁଵିଞ୍ଞେୟ୍ୟମେଵାତି।

ଉରୁଵେଳକସ୍ସପତ୍ଥେରଅପଦାନଵଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୯। ରାଧତ୍ଥେରଅପଦାନଵଣ୍ଣନା

୨୯୬। ନଵମାପଦାନେ ପଦୁମୁତ୍ତରୋ ନାମ ଜିନୋତିଆଦିକଂ ଆୟସ୍ମତୋ ରାଧତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ତଂ ସଙ୍ଖଂ ପାଠାନୁସାରେନ ନୟାନୁଚିନ୍ତନେନ ଵିଞ୍ଞୂହି ସୁଵିଞ୍ଞେୟ୍ୟମେଵ। କେଵଲଂ ପୁଞ୍ଞନାନତ୍ତମେଵାତି।

ରାଧତ୍ଥେରଅପଦାନଵଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

ଦସମଂ ମୋଘରାଜତ୍ଥେରଅପଦାନଂ ସୁଵିଞ୍ଞେୟ୍ୟମେଵାତି।

ଚତୁପଞ୍ଞାସମଵଗ୍ଗଵଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

୫୫। ଭଦ୍ଦିୟୱଗ୍ଗୋ

୧। ଲକୁଣ୍ଡକଭଦ୍ଦିୟତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା

ପଞ୍ଚପଞ୍ଞାସମୱଗ୍ଗେ ପଠମାପଦାନେ ପଦୁମୁତ୍ତରୋ ନାମ ଜିନୋତିଆଦିକଂ ଆୟସ୍ମତୋ ଲକୁଣ୍ଡକଭଦ୍ଦିୟତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅୟମ୍ପି ପୁରିମବୁଦ୍ଧେସୁ କତାଧିକାରୋ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଭୱେ ୱିୱଟ୍ଟୂପନିସ୍ସୟାନି ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ପଦୁମୁତ୍ତରସ୍ସ ଭଗୱତୋ କାଲେ ହଂସୱତୀନଗରେ ମହାଭୋଗକୁଲେ ନିବ୍ବତ୍ତିତ୍ୱା ୱିଞ୍ଞୁତଂ ପତ୍ତୋ ସତ୍ଥୁ ଧମ୍ମଂ ସୁଣନ୍ତୋ ନିସିନ୍ନୋ ସତ୍ଥାରଂ ଏକଂ ଭିକ୍ଖୁଂ ମଞ୍ଜୁସ୍ସରାନଂ ଅଗ୍ଗଟ୍ଠାନେ ଠପେନ୍ତଂ ଦିସ୍ୱା ସୟମ୍ପି ତଂ ଠାନନ୍ତରଂ ପତ୍ଥେନ୍ତୋ ବୁଦ୍ଧପ୍ପମୁଖସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘସ୍ସ ସପ୍ପିସକ୍ଖରାଦିମଧୁରରସସମ୍ମିସ୍ସଂ ମହାଦାନଂ ଦତ୍ୱା ‘‘ଅହମ୍ପି, ଭନ୍ତେ, ଅନାଗତେ ଅୟଂ ଭିକ୍ଖୁ ୱିୟ ଏକସ୍ସ ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ସାସନେ ମଞ୍ଜୁସ୍ସରାନଂ ଅଗ୍ଗୋ ଭୱେୟ୍ୟ’’ନ୍ତି ପଣିଧାନଂ ଅକାସି। ଭଗୱା ତସ୍ସ ଅନନ୍ତରାୟଂ ଦିସ୍ୱା ବ୍ୟାକରିତ୍ୱା ପକ୍କାମି।

ସୋ ୟାୱତାୟୁକଂ ପୁଞ୍ଞାନି କତ୍ୱା ଦେୱମନୁସ୍ସେସୁ ସଂସରନ୍ତୋ ଉଭୟସମ୍ପତ୍ତିୟୋ ଅନୁଭୱିତ୍ୱା ଫୁସ୍ସଭଗୱତୋ କାଲେ ଚିତ୍ରକୋକିଲୋ ହୁତ୍ୱା ନିବ୍ବତ୍ତୋ ରାଜୁୟ୍ୟାନତୋ ମଧୁରଂ ଅମ୍ବଫଲଂ ତୁଣ୍ଡେନାଦାୟ ଗଚ୍ଛନ୍ତୋ ସତ୍ଥାରଂ ଦିସ୍ୱା ପସନ୍ନମାନସୋ ‘‘ଦସ୍ସାମି ବୁଦ୍ଧସ୍ସା’’ତି ଚିତ୍ତଂ ଉପ୍ପାଦେସି। ସତ୍ଥା ତସ୍ସ ଚିତ୍ତାଚାରଂ ଞତ୍ୱା ପତ୍ତଂ ଗହେତ୍ୱା ନିସୀଦି। କୋକିଲୋ ଦସବଲସ୍ସ ପତ୍ତେ ଅମ୍ବପକ୍କଂ ଠପେସି। ସତ୍ଥା ତସ୍ସ ସୋମନସ୍ସୁପ୍ପାଦନତ୍ଥଂ ତସ୍ସ ପସ୍ସନ୍ତସ୍ସେୱ ତଂ ପରିଭୁଞ୍ଜି। ଅଥ ସୋ କୋକିଲୋ ପସନ୍ନମାନସୋ ତେନେୱ ପୀତିସୁଖେନ ସତ୍ତାହଂ ୱୀତିନାମେସି। ତେନେୱ ପୁଞ୍ଞକମ୍ମେନ ଉପ୍ପନ୍ନୁପ୍ପନ୍ନଭୱେ ମଞ୍ଜୁସ୍ସରୋ ଅହୋସି। କସ୍ସପସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧକାଲେ ୱଡ୍ଢକିକୁଲେ ନିବ୍ବତ୍ତେତ୍ୱା ଜେଟ୍ଠକୱଡ୍ଢକୀ ହୁତ୍ୱା ପାକଟୋ ଅହୋସି। ପରିନିବ୍ବୁତେ ଭଗୱତି ତସ୍ସ ସରୀରଧାତୁୟୋ ନିଦହିତୁଂ ସତ୍ତୟୋଜନପ୍ପମାଣେ ଥୂପେ ଆରଦ୍ଧେ ସୋ ଆହ – ‘‘ୟୋଜନାୱଟ୍ଟଂ ୟୋଜନୁବ୍ବେଧଂ କରୋମା’’ତି। ତେ ସବ୍ବେ ତସ୍ସ ୱଚନେ ଅଟ୍ଠଂସୁ। ଇତି ଅପ୍ପମାଣସ୍ସ ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ୱରପ୍ପମାଣଂ ଚେତିୟଂ କାରେସି, ତେନ କମ୍ମେନ ନିବ୍ବତ୍ତଟ୍ଠାନେ ଅଞ୍ଞେହି ହୀନପ୍ପମାଣୋ ଅହୋସି। ସୋ ଅମ୍ହାକଂ ଭଗୱତୋ କାଲେ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତିତ୍ୱା ଅତିରସ୍ସତାୟ ଚ ସୁୱଣ୍ଣପଟିମା ୱିୟ ସୁନ୍ଦରସରୀରତାୟ ଚ ଲକୁଣ୍ଡକଭଦ୍ଦିୟୋତି ପଞ୍ଞାୟିତ୍ଥ। ସୋ ଅପରଭାଗେ ସତ୍ଥୁ ଧମ୍ମଦେସନଂ ସୁତ୍ୱା ପଟିଲଦ୍ଧସଦ୍ଧୋ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ବହୁସ୍ସୁତୋ ଧମ୍ମକଥିକୋ ହୁତ୍ୱା ମଧୁରେନ ସରେନ ପରେସଂ ଧମ୍ମଂ କଥେସି।

ଅଥେକସ୍ମିଂ ଉସ୍ସୱଦିୱସେ ଏକେନ ବ୍ରାହ୍ମଣେନ ସଦ୍ଧିଂ ରଥେନ ଗଚ୍ଛନ୍ତୀ ଏକା ଗଣିକା ଥେରଂ ଦିସ୍ୱା ଦନ୍ତୱିଦଂସକଂ ହସି। ଥେରୋ ତସ୍ସା ଦନ୍ତଟ୍ଠିକେ ନିମିତ୍ତଂ ଗହେତ୍ୱା ଝାନଂ ଉପ୍ପାଦେତ୍ୱା ତଂ ପାଦକଂ କତ୍ୱା ୱିପସ୍ସନଂ ୱଡ୍ଢେତ୍ୱା ଅନାଗାମୀ ଅହୋସି, ସୋ ଅଭିଣ୍ହଂ କାୟଗତାୟ ସତିୟା ୱିହରନ୍ତୋ ଏକଦିୱସଂ ଆୟସ୍ମତା ଧମ୍ମସେନାପତିନା ଓୱଦିୟମାନୋ ଅନୁସାସିୟମାନୋ ଅରହତ୍ତେ ପତିଟ୍ଠହି। ଏକଚ୍ଚେ ଭିକ୍ଖୂ ଚ ସାମଣେରା ଚ ତସ୍ସ ଅରହତ୍ତପ୍ପତ୍ତଭାୱଂ ଅଜାନନ୍ତୋ କଣ୍ଣେସୁ ଗହେତ୍ୱା କଡ୍ଢନ୍ତି, ସୀସେ ବାହାୟ ହତ୍ଥପାଦାଦୀସୁ ୱା ଗହେତ୍ୱା ଚାଲେତ୍ୱା କୀଳନ୍ତା ୱିହେଠେସୁଂ। ଅଥ ଭଗୱା ସୁତ୍ୱା – ‘‘ମା, ଭିକ୍ଖୱେ, ମମ ପୁତ୍ତଂ ୱିହେଠେଥା’’ତି ଆହ। ତତୋ ପଟ୍ଠାୟ ତଂ ‘‘ଅରହା’’ତି ଜାନିତ୍ୱା ନ ୱିହେଠେସୁଂ।

୧୨। ସୋ ଅରହା ହୁତ୍ୱା ସଞ୍ଜାତସୋମନସ୍ସୋ ଅତ୍ତନୋ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ପଦୁମୁତ୍ତରୋ ନାମ ଜିନୋତିଆଦିମାହ। ମଞ୍ଜୁନାଭିନିକୂଜହନ୍ତି ମଧୁରେନ ପେମନିୟେନ ସରେନ ଅଭିନିକୂଜିଂ ସଦ୍ଦଂ ନିଚ୍ଛାରେସିଂ ଅହନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ସେସମେତ୍ଥ ସୁୱିଞ୍ଞେୟ୍ୟମେୱାତି।

ଲକୁଣ୍ଡକଭଦ୍ଦିୟତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୨। କଙ୍ଖାରେୱତତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା

୩୪। ଦୁତିୟାପଦାନେ ପଦୁମୁତ୍ତରୋ ନାମ ଜିନୋତିଆଦିକଂ ଆୟସ୍ମତୋ କଙ୍ଖାରେୱତତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅୟମ୍ପି ପୁରିମବୁଦ୍ଧେସୁ କତାଧିକାରୋ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଭୱେ ୱିୱଟ୍ଟୂପନିସ୍ସୟାନି ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ପଦୁମୁତ୍ତରସ୍ସ ଭଗୱତୋ କାଲେ ବ୍ରାହ୍ମଣକୁଲେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ, ତଂ ସବ୍ବଂ ପାଠାନୁସାରେନ ସୁୱିଞ୍ଞେୟ୍ୟମେୱାତି।

କଙ୍ଖାରେୱତତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୩। ସୀୱଲିତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା

ତତିୟାପଦାନେ ପଦୁମୁତ୍ତରୋ ନାମ ଜିନୋତିଆଦିକଂ ଆୟସ୍ମତୋ ସୀୱଲିତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅୟମ୍ପି ପୁରିମବୁଦ୍ଧେସୁ କତାଧିକାରୋ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଭୱେ

ଵିଵଟ୍ଟୂପନିସ୍ସଯାନି ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ପଦୁମୁତ୍ତରସ୍ସ ଭଗଵତୋ କାଲେ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ହେଟ୍ଠା ଵୁତ୍ତନଯେନ ଵିହାରଂ ଗନ୍ତ୍ଵା ପରିସାଯ ପରିଯନ୍ତେ ଠିତୋ ଧମ୍ମଂ ସୁଣନ୍ତୋ ସତ୍ଥାରଂ ଏକଂ ଭିକ୍ଖୁଂ ଲାଭୀନଂ ଅଗ୍ଗଟ୍ଠାନେ ଠପେନ୍ତଂ ଦିସ୍ଵା ''ମଯାପି ଅନାଗତେ ଏଵରୂପେନ ଭଵିତୁଂ ଵଟ୍ଟତୀ''ତି ଦସବଲଂ ନିମନ୍ତେତ୍ଵା ସତ୍ତାହଂ ବୁଦ୍ଧପ୍ପମୁଖସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘସ୍ସ ମହାଦାନଂ ଦତ୍ଵା, ''ଭନ୍ତେ, ଇମିନା ଅଧିକାରକମ୍ମେନ ନ ଅଞ୍ଞଂ ସମ୍ପତ୍ତିଂ ପତ୍ଥେମି, ଅନାଗତେ ପନ ଏକସ୍ସ ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ସାସନେ ଅହମ୍ପି ତୁମ୍ହେହି ସୋ ଏତଦଗ୍ଗେ ଠପିତଭିକ୍ଖୁ ଵିଯ ଲାଭୀନଂ ଅଗ୍ଗୋ ଭଵେଯ୍ୟ''ନ୍ତି ପତ୍ଥନଂ ଅକାସି। ସତ୍ଥା ତସ୍ସ ଅନନ୍ତରାଯତଂ ଦିସ୍ଵା ''ଅଯଂ ତେ ପତ୍ଥନା ଅନାଗତେ ଗୋତମସ୍ସ ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ସନ୍ତିକେ ସମିଜ୍ଝିସ୍ସତୀ''ତି ବ୍ୟାକରିତ୍ଵା ପକ୍କାମି। ସୋ କୁଲପୁତ୍ତୋ ଯାଵଜୀଵଂ କୁସଲଂ କତ୍ଵା ଦେଵମନୁସ୍ସେସୁ ଉଭଯସମ୍ପତ୍ତିଯୋ ଅନୁଭଵିତ୍ଵା ଵିପସ୍ସିସ୍ସ ଭଗଵତୋ କାଲେ ବନ୍ଧୁମତୀନଗରତୋ ଅଵିଦୂରେ ଏକସ୍ମିଂ ଗାମକେ ନିବ୍ବତ୍ତି, ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ବନ୍ଧୁମତୀନଗରଵାସିନୋ ରଞ୍ଞା ସଦ୍ଧିଂ ସାକଚ୍ଛିତ୍ଵା ଦସବଲସ୍ସ ଦାନଂ ଅଦଂସୁ।

ଏକଦିଵସଂ ସବ୍ବେ ଏକତୋ ହୁତ୍ଵା ଦାନଂ ଦେନ୍ତା ''କିଂ ନୁ ଖୋ ଅମ୍ହାକଂ ଦାନଗ୍ଗେ ନତ୍ଥୀ''ତି (ଅ। ନି। ଅଟ୍ଠ। ୧।୧।୨୦୭; ଥେରଗା। ଅଟ୍ଠ। ୧।୫୯ ସୀଵଲିତ୍ଥେରଗାଥାଵଣ୍ଣନା) ଓଲୋକେନ୍ତା ମଧୁଞ୍ଚ ଗୁଳଦଧିଞ୍ଚ ନାଦ୍ଦସଂସୁ। ତେ ''ଯତୋ କୁତୋଚି ଆହରିସ୍ସାମା''ତି ଜନପଦତୋ ନଗରପଵିସନମଗ୍ଗେସୁ ପୁରିସେ ଠପେସୁଂ। ତଦା ଏସ କୁଲପୁତ୍ତୋ ଅତ୍ତନୋ ଗାମତୋ ଗୁଳଦଧିଵାରକଂ ଗହେତ୍ଵା ''କିଞ୍ଚିଦେଵ ଆହରିସ୍ସାମୀ''ତି ନଗରଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତୋ ''ମୁଖଂ ଧୋଵିତ୍ଵା ଧୋତହତ୍ଥପାଦୋ ପଵିସିସ୍ସାମୀ''ତି ଫାସୁକଟ୍ଠାନଂ ଓଲୋକେନ୍ତୋ ନଙ୍ଗଲସୀସପ୍ପମାଣଂ ନିମ୍ମକ୍ଖିକଦଣ୍ଡକମଧୁଂ ଦିସ୍ଵା ''ପୁଞ୍ଞେନ ମେ ଇଦଂ ଉପ୍ପନ୍ନ''ନ୍ତି ଗହେତ୍ଵା ନଗରଂ ପାଵିସି। ନାଗରେହି ଠପିତପୁରିସୋ ତଂ ଦିସ୍ଵା, ''ମାରିସ, କସ୍ସ ଇମଂ ହରସୀ''ତି ପୁଚ୍ଛି। ''ନ କସ୍ସଚି, ସାମି, ଵିକ୍କାଯିକଂ ମେ ଇଦ''ନ୍ତି। ''ତେନ ହି ଇମଂ କହାପଣଂ ଗହେତ୍ଵା ଏତଂ ମଧୁଞ୍ଚ ଗୁଳଦଧିଞ୍ଚ ଦେହୀ''ତି।

ସୋ ଚିନ୍ତେସି – ''ଇଦଂ ମେ ନ ବହୁଂ ଅଗ୍ଘତି, ଅଯଞ୍ଚ ଏକପ୍ପହାରେନେଵ ବହୁଂ ଦେତି, ଵୀମଂସିସ୍ସାମୀ''ତି। ତତୋ ନଂ ଆହ – ''ନାହଂ ଏକକହାପଣେନ ଦେମୀ''ତି। ''ଯଦି ଏଵଂ ଦ୍ଵେ କହାପଣେ ଗହେତ୍ଵା ଦେହୀ''ତି। ''ଦ୍ଵୀହିପି ନ ଦେମୀ''ତି। ଏତେନୁପାଯେନ ଵଡ୍ଢେତ୍ଵା ଯାଵ ସହସ୍ସଂ ପାପୁଣି, ସୋ ଚିନ୍ତେସି – ''ଅତିଅଞ୍ଛିତୁଂ ନ ଵଟ୍ଟତି, ହୋତୁ ତାଵ ଇମିନା କତ୍ତବ୍ବକମ୍ମଂ ପୁଚ୍ଛିସ୍ସାମୀ''ତି । ଅଥ ନଂ ଆହ – ''ନ ଇଦଂ ବହୁଅଗ୍ଘନକଂ, ତ୍ଵଂ ପନ ବହୁଂ ଦେସି, କେନ କମ୍ମେନ ଇଦଂ ଗଣ୍ହସୀ''ତି। ''ଇଧ, ଭୋ, ନଗରଵାସିନୋ ରଞ୍ଞା ସଦ୍ଧିଂ ପଟିଵିରୁଜ୍ଝିତ୍ଵା ଵିପସ୍ସିସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ଦାନଂ ଦେନ୍ତା ଇଦଂ ଦ୍ଵଯଂ ଦାନଗ୍ଗେ ଅପସ୍ସନ୍ତା ମଂ ପରିଯେସାପେନ୍ତି। ସଚେ ଇଦଂ ଦ୍ଵଯଂ ନ ଲଭିସ୍ସନ୍ତି, ନାଗରାନଂ ପରାଜଯୋ ଭଵିସ୍ସତି। ତସ୍ମା ସହସ୍ସଂ ଦତ୍ଵା ଗଣ୍ହାମୀ''ତି। ''କିଂ ପନେତଂ ନାଗରାନଂ ଏଵ ଵଟ୍ଟତି, ଉଦାହୁ ଅଞ୍ଞେସମ୍ପି ଦାତୁଂ ଵଟ୍ଟତୀ''ତି? ''ଯସ୍ସ କସ୍ସଚି ଦାତୁଂ ଅଵାରିତମେତ''ନ୍ତି। ''ଅତ୍ଥି ପନ କୋଚି ନାଗରାନଂ ଦାନେ ଏକଦିଵସଂ ସହସ୍ସଂ ଦାତା''ତି? ''ନତ୍ଥି, ସମ୍ମା''ତି। ''ଇମେସଂ ମେ ଦ୍ଵିନ୍ନଂ ସହସ୍ସଗ୍ଘନକଭାଵଂ ଜାନାସୀ''ତି? ''ଆମ, ଜାନାମୀ''ତି। ''ତେନ ହି ଗଚ୍ଛ, ନାଗରାନଂ ଆରୋଚେହି – 'ଏକୋ ପୁରିସୋ ଇମାନି ଦ୍ଵେ ମୂଲେନ ନ ଦେତି, ତୁମ୍ହେହି ସଦ୍ଧିଂ ସହତ୍ଥେନେଵ ଦାତୁକାମୋ, ତୁମ୍ହେ ଇମେସଂ ଦ୍ଵିନ୍ନଂ କାରଣା ନିବ୍ବିତକ୍କା ହୋଥା''ତି। ''ତ୍ଵଂ ଇମସ୍ମିଂ ଦାନେ ଜେଟ୍ଠକଭାଗସ୍ସ କାଯସକ୍ଖୀ ହୋହୀ''ତି ଵତ୍ଵା ଗତୋ। ସୋ ପନ କୁଲପୁତ୍ତୋ ଗାମତୋ ପରିବ୍ବଯତ୍ଥଂ ଗହିତକହାପଣେନ ପଞ୍ଚକଟୁକଂ ଗହେତ୍ଵା ଚୁଣ୍ଣଂ କତ୍ଵା ଦଧିତୋ କଞ୍ଜିଯଂ ଵାହେତ୍ଵା ତତ୍ଥ ମଧୁପଟଲଂ ପୀଳେତ୍ଵା ପଞ୍ଚକଟୁକଚୁଣ୍ଣେନ ଯୋଜେତ୍ଵା ପଦୁମିନିପତ୍ତେ ପକ୍ଖିପିତ୍ଵା ତଂ ସଂଵିଦହିତ୍ଵା ଆଦାଯ ଦସବଲସ୍ସ ଅଵିଦୂରେ ନିସୀଦି। ମହାଜନେହି ଆହରିଯମାନସ୍ସ ସକ୍କାରସ୍ସ ଅନ୍ତରେ ଅତ୍ତନୋ ପତ୍ତଵାରଂ ଓଲୋକେନ୍ତୋ ଓକାସଂ ଲଭିତ୍ଵା ସତ୍ଥୁ ସନ୍ତିକଂ ଗନ୍ତ୍ଵା, ''ଭନ୍ତେ, ଅଯଂ ମେ ଦୁଗ୍ଗତସକ୍କାରୋ, ଇମଂ ମେ ଅନୁକମ୍ପଂ ପଟିଚ୍ଚ ପଟିଗ୍ଗଣ୍ହଥା''ତି। ସତ୍ଥା ତସ୍ସାନୁକମ୍ପଂ ପଟିଚ୍ଚ ଚତୁମହାରାଜେହି ଦତ୍ତିଯେନ ସେଲମଯପତ୍ତେନ ତଂ ପଟିଗ୍ଗହେତ୍ଵା ଯଥା ଅଟ୍ଠସଟ୍ଠିଯା ଭିକ୍ଖୁସତସହସ୍ସସ୍ସ ଦିଯ୍ୟମାନଂ ନ ଖୀଯତି, ଏଵଂ ଅଧିଟ୍ଠାସି।

ସୋ କୁଲପୁତ୍ତୋ ନିଟ୍ଠିତଭତ୍ତକିଚ୍ଚଂ ଭଗଵନ୍ତଂ ଵନ୍ଦିତ୍ଵା ଏକମନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନୋ ଆହ – ''ଦିଟ୍ଠୋ ମେ, ଭନ୍ତେ ଭଗଵା, ଅଜ୍ଜ ବନ୍ଧୁମତୀନଗରଵାସୀହି ତୁମ୍ହାକଂ ସକ୍କାରୋ ଆହରିଯମାନୋ, ଅହମ୍ପି ଇମସ୍ସ ନିସ୍ସନ୍ଦେନ ନିବ୍ବତ୍ତନିବ୍ବତ୍ତଭଵେ ଲାଭଗ୍ଗଯସଗ୍ଗପ୍ପତ୍ତୋ ଭଵେଯ୍ୟ''ନ୍ତି। ସତ୍ଥା ''ଏଵଂ ହୋତୁ କୁଲପୁତ୍ତା''ତି ଵତ୍ଵା ତସ୍ସ ଚ ନଗରଵାସୀନଞ୍ଚ ଭତ୍ତାନୁମୋଦନଂ କତ୍ଵା ପକ୍କାମି। ସୋ କୁଲପୁତ୍ତୋ ଯାଵଜୀଵଂ କୁସଲଂ କତ୍ଵା ଦେଵମନୁସ୍ସେସୁ ସଂସରନ୍ତୋ ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ ସୁପ୍ପଵାସାଯ ରାଜଧୀତୁଯା କୁଚ୍ଛିମ୍ହି ପଟିସନ୍ଧିଂ ଗଣ୍ହି। ତସ୍ସ ପଟିସନ୍ଧିଗ୍ଗହଣକାଲତୋ ପଟ୍ଠାଯ ସାଯଂ ପାତଞ୍ଚ ପଞ୍ଚପଣ୍ଣାକାରସତାନି ସୁପ୍ପଵାସାଯ ଉପନୀଯନ୍ତି। ଅଥସ୍ସ ସା ପୁଞ୍ଞଵୀମଂସନତ୍ଥଂ ହତ୍ଥେନ ବୀଜପଚ୍ଛିଂ ଫୁସାପେନ୍ତୀ ଅଟ୍ଠାସି। ଏକେକବୀଜତୋ ସଲାକସତଂ ସଲାକସହସ୍ସମ୍ପି ନିଗ୍ଗଚ୍ଛତି, ଏକେକକରୀସଖେତ୍ତତୋ ପଣ୍ଣାସମ୍ପି ସଟ୍ଠିପି ସକଟପମାଣାନି ଉପ୍ପଜ୍ଜନ୍ତି। କୋଟ୍ଠପୂରଣକାଲେପିସ୍ସା କୋଟ୍ଠଦ୍ଵାରଂ ହତ୍ଥେନ ଫୁସନ୍ତିଯା ରାଜଧୀତାଯ ପୁଞ୍ଞେନ ଗଣ୍ହନ୍ତାନଂ ଗହିତଗହିତଂ ପୁନ ପୂରତି। ପରିପୁଣ୍ଣଭତ୍ତକୁମ୍ଭିତୋପି ''ରାଜଧୀତାଯ ପୁଞ୍ଞ''ନ୍ତି ଵତ୍ଵା ଯସ୍ସ କସ୍ସଚି ଦେନ୍ତା ନଂ ଯାଵ ନ ଉକ୍କଡ୍ଢନ୍ତି, ନ ତାଵ ଭତ୍ତଂ ଖୀଯତି। ଦାରକେ କୁଚ୍ଛିଗତେଯେଵ ସତ୍ତ ଵସ୍ସାନି ଅତିକ୍କମିଂସୁ।

ଗବ୍ଭେ ପନ ପରିପକ୍କେ ସତ୍ତାହଂ ମହାଦୁକ୍ଖଂ ଅନୁଭୋସି। ସା ସାମିକଂ ଆମନ୍ତେତ୍ଵା – ''ପୁରେ ମରଣା ଜୀଵମାନା ଦାନଂ ଦସ୍ସାମୀ''ତି ସତ୍ଥୁ ସନ୍ତିକଂ ପେସେସି – ''ଗଚ୍ଛ, ସାମି, ଇମଂ ପଵତ୍ତିଂ ସତ୍ଥୁ ଆରୋଚେତ୍ଵା ସତ୍ଥାରଂ ନିମନ୍ତେହି, ଯଞ୍ଚ ସତ୍ଥା ଵଦତି, ତଂ ସାଧୁକଂ ଉପଲକ୍ଖେତ୍ଵା ଆଗନ୍ତ୍ଵା ମଯ୍ହଂ

କଥେହୀ’’ତି। ସୋ ଗନ୍ତ୍ୱା ତସ୍ସା ସାସନଂ ସତ୍ଥୁ ଆରୋଚେସି – ‘‘ସତ୍ଥୁ ଭନ୍ତେ, କୋଳିୟଧୀତା ପାଦେ ୱନ୍ଦତୀ’’ତି। ସତ୍ଥା ତସ୍ସା ଅନୁକମ୍ପଂ ପଟିଚ୍ଚ – ‘‘ସୁଖିନୀ ହୋତୁ ସୁପ୍ପୱାସା କୋଳିୟଧୀତା ଅରୋଗା, ଅରୋଗଂ ପୁତ୍ତଂ ୱିଜାୟତୂ’’ତି ଆହ। ସୋ ତଂ ସୁତ୍ୱା ଭଗୱନ୍ତଂ ୱନ୍ଦିତ୍ୱା ଅତ୍ତନୋ ଗାମାଭିମୁଖୋ ପାୟାସି। ତସ୍ସ ପୁରେ ଆଗମନାୟେୱ ସୁପ୍ପୱାସାୟ କୁଚ୍ଛିତୋ ଧମ୍ମକରଣତୋ ଉଦକଂ ୱିୟ ଗବ୍ଭୋ ନିକ୍ଖମି, ପରିୱାରେତ୍ୱା ନିସିନ୍ନଜନୋ ଅସ୍ସୁମୁଖୋ ରୋଦିତୁଂ ଆରଦ୍ଧୋ ହଟ୍ଠତୁଟ୍ଠୋୱ ତସ୍ସା ସାମିକସ୍ସ ତୁଟ୍ଠିସାସନଂ ଆରୋଚେତୁଂ ଅଗମାସି। ସୋ ତେସଂ ଇଙ୍ଗିତଂ ଦିସ୍ୱା – ‘‘ଦସବଲେନ କଥିତକଥା ନିପ୍ଫନ୍ନା ଭୱିସ୍ସତି ମଞ୍ଞେ’’ତି ଚିନ୍ତେସି। ସୋ ଆଗନ୍ତ୍ୱା ସତ୍ଥୁ କଥଂ ରାଜଧୀତାୟ କଥେସି। ରାଜଧୀତା ତୟା ନିମନ୍ତିତଂ ଜୀୱଭତ୍ତମେୱ ମଙ୍ଗଲଭତ୍ତଂ ଭୱିସ୍ସତି, ଗଚ୍ଛ ସତ୍ତାହଂ ଦସବଲଂ ନିମନ୍ତେହୀତି। ସୋ ତଥା ଅକାସି। ସତ୍ତାହଂ ବୁଦ୍ଧପ୍ପମୁଖସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘସ୍ସ ମହାଦାନଂ ପୱତ୍ତୟିଂସୁ। ସୋ ଦାରକୋ ଞାତୀନଂ ସନ୍ତତ୍ତଚିତ୍ତଂ ନିବ୍ବାପେନ୍ତୋ ସୀତଲଭାୱଂ କୁରୁମାନୋ ଜାତୋତି, ସୀୱଲିତ୍ୱେୱ ନାମଂ କରିଂସୁ। ସୋ ସତ୍ତ ୱସ୍ସାନି ଗବ୍ଭେ ୱସିତତ୍ତା ଜାତକାଲତୋ ପଟ୍ଠାୟ ସବ୍ବକମ୍ମକ୍ଖମୋ ଅହୋସି। ଧମ୍ମସେନାପତି ସାରିପୁତ୍ତତ୍ଥେରୋ ସତ୍ତମେ ଦିୱସେ ତେନ ସଦ୍ଧିଂ କଥାସଲ୍ଲାପମକାସି। ସତ୍ଥାପି ଇମଂ ଗାଥଂ ଅଭାସି –

‘‘ଯୋମଂ ପଲିପଥଂ ଦୁଗ୍ଗଂ, ସଂସାରଂ ମୋହମଚ୍ଚଗା;

ତିଣ୍ଣୋ ପାରଙ୍ଗତୋ ଝାୟୀ, ଅନେଜୋ ଅକଥଂକଥୀ;

ଅନୁପାଦାୟ ନିବ୍ବୁତୋ, ତମହଂ ବ୍ରୂମି ବ୍ରାହ୍ମଣ’’ନ୍ତି। (ଧ। ପ। ୪୧୪; ସୁ। ନି। ୬୪୩);

ଅଥ ନଂ ଥେରୋ ଏୱମାହ – ‘‘କିଂ ପନ ତୟା ଏୱରୂପଂ ଦୁକ୍ଖଂ ଅନୁଭୱିତ୍ୱା ପବ୍ବଜିତୁଂ ନ ୱଟ୍ଟତୀ’’ତି? ‘‘ଲଭନ୍ତୋ ପବ୍ବଜେୟ୍ୟଂ, ଭନ୍ତେ’’ତି। ସୁପ୍ପୱାସା ତଂ ଥେରେନ ସଦ୍ଧିଂ କଥେନ୍ତଂ ଦିସ୍ୱା – ‘‘କିଂ ନୁ ଖୋ ମେ ପୁତ୍ତୋ ଧମ୍ମସେନାପତିନା କଥେତୀ’’ତି ଥେରଂ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ପୁଚ୍ଛି – ‘‘ମୟ୍ହଂ ପୁତ୍ତୋ ତୁମ୍ହେହି ସଦ୍ଧିଂ କିଂ କଥେତି, ଭନ୍ତେ’’ତି? ଅତ୍ତନା ଅନୁଭୂତଗବ୍ଭୱାସଦୁକ୍ଖଂ କଥେତ୍ୱା – ‘‘ତୁମ୍ହେହି ଅନୁଞ୍ଞାତୋ ପବ୍ବଜିସ୍ସାମୀ’’ତି ୱଦତୀତି। ‘‘ସାଧୁ ଭନ୍ତେ, ପବ୍ବାଜେଥ ନ’’ନ୍ତି। ଥେରୋ ତଂ ୱିହାରଂ ନେତ୍ୱା ତଚପଞ୍ଚକକମ୍ମଟ୍ଠାନଂ ଦତ୍ୱା ପବ୍ବାଜେନ୍ତୋ, ‘‘ସୀୱଲି , ତୁୟ୍ହଂ ଅଞ୍ଞେନ ଓୱାଦେନ କମ୍ମଂ ନତ୍ଥି, ତୟା ସତ୍ତ ୱସ୍ସାନି ଅନୁଭୂତଦୁକ୍ଖମେୱ ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖାହୀ’’ତି। ‘‘ଭନ୍ତେ, ପବ୍ବଜ୍ଜାୟେୱ ତୁମ୍ହାକଂ ଭାରୋ, ଯଂ ପନ ମୟା ସକ୍କା କାତୁଂ, ତମହଂ ଜାନିସ୍ସାମୀ’’ତି। ସୋ ପନ ପଠମକେସୱଟ୍ଟିୟା ଓରୋପିତକ୍ଖଣେୟେୱ ସୋତାପତ୍ତିଫଲେ ପତିଟ୍ଠାସି, ଦୁତିୟାୟ ଓରୋପିତକ୍ଖଣେ ସକଦାଗାମିଫଲେ, ତତିୟାୟ ଅନାଗାମିଫଲେ ପତିଟ୍ଠାସି। ସବ୍ବେସଂୟେୱ କେସାନଂ ଓରୋପନଞ୍ଚ ଅରହତ୍ତଫଲସଚ୍ଛିକିରିୟା ଚ ଅପୁରେ ଅପଚ୍ଛା ଅହୋସି।

ଅଥ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘେ କଥା ଉଦପାଦି – ‘‘ଅହୋ ଏୱଂ ପୁଞ୍ଞୱାପି ଥେରୋ ସତ୍ତମାସାଧିକାନି ସତ୍ତ ସଂୱଚ୍ଛରାନି ମାତୁଗବ୍ଭେ ୱସିତ୍ୱା ସତ୍ତ ଦିୱସାନି ମୂଳ୍ହଗବ୍ଭେ ୱସୀ’’ତି। ସତ୍ଥା ଆଗନ୍ତ୍ୱା – ‘‘କାୟ ନୁତ୍ଥ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଏତରହି କଥାୟ ସନ୍ନିସିନ୍ନା’’ତି ପୁଚ୍ଛିତ୍ୱା – ‘‘ଇମାୟ ନାମା’’ତି ୱୁତ୍ତେ – ‘‘ନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଇମିନା କୁଲପୁତ୍ତେନ ଇମାୟ ଜାତିୟା କତକମ୍ମ’’ନ୍ତି ୱତ୍ୱା ଅତୀତଂ ଆହରିତ୍ୱା ଅତୀତେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦତୋ ପୁରେତରମେୱ ଏସ କୁଲପୁତ୍ତୋ ବାରାଣସିୟଂ ରାଜକୁଲେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ, ପିତୁ ଅଚ୍ଚୟେନ ରଜ୍ଜେ ପତିଟ୍ଠାୟ ୱିଭୱସମ୍ପନ୍ନୋ ପାକଟୋ ଅହୋସି। ତଦା ଏକୋ ପଚ୍ଚନ୍ତରାଜା ‘‘ରଜ୍ଜଂ ଗଣ୍ହିସ୍ସାମୀ’’ତି ଆଗନ୍ତ୍ୱା ନଗରଂ ଉପରୁନ୍ଧିତ୍ୱା ଖନ୍ଧାୱାରଂ କାରେତ୍ୱା ୱିହାସି। ଅଥ ରାଜା ମାତୁୟା ସଦ୍ଧିଂ ସମାନଚ୍ଛନ୍ଦୋ ହୁତ୍ୱା ସତ୍ତାହଂ ଖନ୍ଧାୱାରନଗରେ ଚତୂସୁ ଦିସାସୁ ଦ୍ୱାରଂ ପିଧାପେସି, ନିକ୍ଖମନ୍ତାନଂ ପୱିସନ୍ତାନଞ୍ଚ ଦ୍ୱାରମୂଳ୍ହଂ ଅହୋସି। ଅଥ ମିଗଦାୟୱିହାରେ ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧା ଉଗ୍ଘୋସେସୁଂ। ରାଜା ସୁତ୍ୱା ଦ୍ୱାରଂ ୱିୱରାପେସୀତି। ପଚ୍ଚନ୍ତରାଜାପି ପଲାୟି। ସୋ ତେନ କମ୍ମୱିପାକେନ ନରକାଦୀସୁ ଦୁକ୍ଖମନୁଭୱିତ୍ୱା ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ ରାଜକୁଲେ ନିବ୍ବତ୍ତୋପି ମାତୁୟା ସଦ୍ଧିଂ ଇମଂ ଏୱରୂପଂ ଦୁକ୍ଖମନୁଭୱି। ତସ୍ସ ପନ ପବ୍ବଜିତକାଲତୋ ପଟ୍ଠାୟ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘସ୍ସ ଚତ୍ତାରୋ ପଚ୍ଚୟା ଯଦିଚ୍ଛକଂ ଉପ୍ପଜ୍ଜନ୍ତି। ଏୱଂ ଏତ୍ଥ ୱତ୍ଥୁ ସମୁଟ୍ଠିତଂ।

ଅପରଭାଗେ ସତ୍ଥା ସାୱତ୍ଥିଂ ଅଗମାସି। ଥେରୋ ଭଗୱନ୍ତଂ ଅଭିୱାଦେତ୍ୱା, ‘‘ଭନ୍ତେ, ମୟ୍ହଂ ପୁଞ୍ଞବଲଂ ୱୀମଂସିସ୍ସାମି, ପଞ୍ଚଭିକ୍ଖୁସତାନି ଦେଥା’’ତି। ‘‘ଗଣ୍ହ, ସୀୱଲୀ’’ତି। ସୋ ପଞ୍ଚସତେ ଭିକ୍ଖୂ ଗହେତ୍ୱା ହିମୱନ୍ତାଭିମୁଖଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତୋ ଅଟୱିମଗ୍ଗଂ ଗଚ୍ଛତି। ତସ୍ସ ପଠମଂ ଦିଟ୍ଠନିଗ୍ରୋଧେ ଅଧିୱତ୍ଥା ଦେୱତା ସତ୍ତ ଦିୱସାନି ଦାନଂ ଅଦାସି। ଇତି ସୋ –

‘‘ନିଗ୍ରୋଧଂ ପଠମଂ ପସ୍ସି, ଦୁତିୟଂ ପଣ୍ଡୱପବ୍ବତଂ;

ତତିୟଂ ଅଚିରୱତିୟଂ, ଚତୁତ୍ଥଂ ୱରସାଗରଂ।

‘‘ପଞ୍ଚମଂ ହିମୱନ୍ତଂ ସୋ, ଛଟ୍ଠଂ ଛଦ୍ଦନ୍ତୁପାଗମି;

ସତ୍ତମଂ ଗନ୍ଧମାଦନଂ, ଅଟ୍ଠମଂ ଅଥ ରେୱତ’’ନ୍ତି। (ଅ। ନି। ଅଟ୍ଠ। ୧।୧।୨୦୭; ଥେରଗା। ଅଟ୍ଠ। ୧।୫୯ ସୀୱଲିତ୍ଥେରଗାଥାୱଣ୍ଣନା) –

ସଙ୍ଗହ୍ତାନେସୁ ସତ୍ତ ସତ୍ତ ଦିୱସାନେୱ ଦାନଂ ଅଦଂସୁ। ଗନ୍ଧମାଦନପଦ୍ଦତେ ପନ ନାଗଦତ୍ତଦେୱରାଜା ସତ୍ତସୁ ଦିୱସେସୁ ଏକଦିୱସଂ ଖୀରପିଣ୍ଡପାତଂ ଅଦାସି, ଏକଦିୱସଂ ସପ୍ପିପିଣ୍ଡପାତଂ ଅଦାସି। ଅଥ ନଂ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘୋ ଆହ – ‘‘ଆୱୁସୋ, ଇମସ୍ସ ଦେୱରଞ୍ଞୋ ନେୱ ଧେନୁୟୋ ଦୁୟ୍ହମାନା ପଞ୍ଞାୟନ୍ତି, ନ ଦଧିନିମ୍ମଥନଂ, କୁତୋ ତେ, ଦେୱରାଜ, ଇଦଂ ଉପ୍ପଜ୍ଜତୀ’’ତି? ‘‘ଭନ୍ତେ, କସ୍ସପଦସବଲସ୍ସ କାଲେ ଖୀରସଲାକଭତ୍ତଦାନସ୍ସେତଂ ଫଲ’’ନ୍ତି ଦେୱରାଜା ଆହ।

ଅପରଭାଗେ ସତ୍ଥା ଖଦିରୱନିୟରେୱତତ୍ଥେରସ୍ସ ପଚ୍ଚୁଗ୍ଗମନଂ ଅକାସି। କଥଂ? ଅଥାୟସ୍ମା ସାରିପୁତ୍ତୋ ସତ୍ଥାରଂ ଆହ – ‘‘ଭନ୍ତେ, ମୟ୍ହଂ କିର କନିଟ୍ଠଭାତା ରେୱତୋ ପଦ୍ଦଜିତୋ, ସୋ ଅଭିରମେୟ୍ୟ ୱା ନ ୱା, ଗନ୍ତ୍ୱା ନଂ ପସ୍ସିସ୍ସାମୀ’’ତି। ଭଗୱା ରେୱତସ୍ସ ଆରଦ୍ଧୱିପସ୍ସକଭାୱଂ ଞତ୍ୱା ଦ୍ୱେ ୱାରେ ପଟିକ୍ଖିପିତ୍ୱା ତତିୟୱାରେ ୟାଚିତୋ ଅରହତ୍ତପ୍ପତ୍ତଭାୱଂ ଞତ୍ୱା – ସାରିପୁତ୍ତ, ଅହମ୍ପି ଗମିସ୍ସାମି ଭିକ୍ଖୂନଂ ଆରୋଚେହୀତି। ଥେରୋ ଭିକ୍ଖୂ ସନ୍ନିପାତାପେତ୍ୱା – ‘‘ଆୱୁସୋ, ସତ୍ଥା ଚାରିକଂ ଚରିତୁକାମୋ, ଗନ୍ତୁକାମା ଆଗଚ୍ଛନ୍ତୂ’’ତି ସଦ୍ଦେସଂୟେୱ ଆରୋଚେସି। ଦସବଲସ୍ସ ଚାରିକତ୍ଥାୟ ଗମନକାଲେ ଓହିୟ୍ୟମାନକଭିକ୍ଖୂ ନାମ ଅପ୍ପକା ହୋନ୍ତି, ‘‘ସତ୍ଥୁ ସୁୱଣ୍ଣୱଣ୍ଣଂ ସରୀରଂ ପସ୍ସିସ୍ସାମ, ମଧୁରଧମ୍ମକଥଂ ୱା ସୁଣିସ୍ସାମା’’ତି ୟେଭୁୟ୍ୟେନ ଗନ୍ତୁକାମା ବହୁତରାୱ ହୋନ୍ତି। ଇତି ସତ୍ଥା ମହାଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘପରିୱାରୋ ‘‘ରେୱତଂ ପସ୍ସିସ୍ସାମା’’ତି ନିକ୍ଖନ୍ତୋ।

ଅଥେକସ୍ମିଂ ପଦେସେ ଆନନ୍ଦତ୍ଥେରୋ ଦ୍ୱେଧାପଥଂ ପତ୍ୱା ଭଗୱନ୍ତଂ ପୁଚ୍ଛି – ‘‘ଭନ୍ତେ, ଇମସ୍ମିଂ ଠାନେ ଦ୍ୱେଧାପଥୋ, କତରମଗ୍ଗେନ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘୋ ଗଚ୍ଛତୂ’’ତି? ‘‘କତରମଗ୍ଗୋ, ଆନନ୍ଦ, ଉଜୁକୋ’’ତି? ‘‘ଭନ୍ତେ, ଉଜୁମଗ୍ଗୋ ତିଂସୟୋଜନିକୋ ଅମନୁସ୍ସପଥୋ। ପରିହାରମଗ୍ଗୋ ପନ ସଟ୍ଠିୟୋଜନିକୋ ଖେମୋ ସୁଭିକ୍ଖୋ’’ତି। ‘‘ଆନନ୍ଦ, ସୀୱଲି, ଅମ୍ହେହି ସଦ୍ଧିଂ ଆଗତୋ’’ତି? ‘‘ଆମ, ଭନ୍ତେ, ଆଗତୋ’’ତି। ‘‘ତେନ ହି ସଙ୍ଘୋ ଉଜୁମଗ୍ଗମେୱ ଗଚ୍ଛତୁ, ସୀୱଲିସ୍ସ ପୁଞ୍ଞଂ ୱୀମଂସିସ୍ସାମା’’ତି। ସତ୍ଥା ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘପରିୱାରୋ ସୀୱଲିତ୍ଥେରସ୍ସ ପୁଞ୍ଞୱୀମଂସନତ୍ଥଂ ତିଂସୟୋଜନମଗ୍ଗଂ ଅଭିରୁହି (ଅ। ନି। ଅଟ୍ଠ। ୧।୧।୨୦୩)।

ମଗ୍ଗଂ ଅଭିରୁହନଟ୍ଠାନତୋ ପଟ୍ଠାୟ ଦେୱସଙ୍ଘୋ ୟୋଜନେ ୟୋଜନେ ଠାନେ ନଗରଂ ମାପେତ୍ୱା ବୁଦ୍ଧପ୍ପମୁଖସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘସ୍ସ ୱସନତ୍ଥାୟ ୱିହାରେ ପଟିୟାଦେସି। ଦେୱପୁତ୍ତା ରଞ୍ଞା ପେସିତକମ୍ମକାରା ୱିୟ ହୁତ୍ୱା ୟାଗୁଖଜ୍ଜକାଦୀନି ଗହେତ୍ୱା – ‘‘କହଂ, ଅୟ୍ୟୋ ସୀୱଲୀ’’ତି ପୁଚ୍ଛନ୍ତା ଗଚ୍ଛନ୍ତି। ଥେରୋ ସକ୍କାରସମ୍ମାନଂ ଗାହାପେତ୍ୱା ସତ୍ଥୁ ସନ୍ତିକଂ ଗଚ୍ଛତି। ସତ୍ଥା ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘେନ ସଦ୍ଧିଂ ପରିଭୁଞ୍ଜି। ଇମିନାୱ ନିୟାମେନ ସତ୍ଥା ସକ୍କାରଂ ଅନୁଭୱନ୍ତୋ ଦେୱସିକଂ ୟୋଜନପରମଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ତିଂସୟୋଜନିକଂ କନ୍ତାରଂ ଅତିକ୍କମ୍ମ ଖଦିରୱନିୟରେୱତତ୍ଥେରସ୍ସ ୱସନଟ୍ଠାନଂ ପତ୍ତୋ, ଥେରୋ ସତ୍ଥୁ ଆଗମନଂ ଞତ୍ୱା ଅତ୍ତନୋ ୱସନଟ୍ଠାନେ ବୁଦ୍ଧପ୍ପମୁଖସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘସ୍ସ ପହୋନକୱିହାରେ ଦସବଲସ୍ସ ଗନ୍ଧକୁଟିଂ ରତ୍ତିଟ୍ଠାନଦିୱାଟ୍ଠାନାନି ଚ ଇଦ୍ଧିୟା ମାପେତ୍ୱା ତଥାଗତସ୍ସ ପଚ୍ଚୁଗ୍ଗମନଂ ଗତୋ। ସତ୍ଥା ଅଲଙ୍କତପଟିୟତ୍ତେନ ମଗ୍ଗେନ ୱିହାରଂ ପାୱିସି। ଅଥ ତଥାଗତେ ଗନ୍ଧକୁଟିଂ ପୱିଟ୍ଠେ ଭିକ୍ଖୂ ୱସ୍ସଗ୍ଗେନ ପତ୍ତସେନାସନାନି ପୱିସିଂସୁ। ଦେୱତା ‘‘ଅକାଲୋ ଆହାରସ୍ସା’’ତି ଅଟ୍ଠୱିଧଂ ପାନକଂ ଆହରିଂସୁ। ସତ୍ଥା ସଙ୍ଘେନ ସଦ୍ଧିଂ ପାନକଂ ପିୱି। ଇମିନା ନିୟାମେନେୱ ତଥାଗତସ୍ସ ସକ୍କାରସମ୍ମାନଂ ଅନୁଭୱନ୍ତସ୍ସେୱ ଅଦ୍ଧମାସୋ ଅତିକ୍କନ୍ତୋ।

ଅଥେକଚ୍ଚେ ଉକ୍କଣ୍ଠିତଭିକ୍ଖୂ ଏକସ୍ମିଂ ଠାନେ ନିସୀଦିତ୍ୱା କଥଂ ଉପ୍ପାଦୟିଂସୁ – ‘‘ଦସବଲୋ ‘ମୟ୍ହଂ ଅଗ୍ଗସାୱକସ୍ସ କନିଟ୍ଠଭାତା’ତି ୱତ୍ୱା ଏୱରୂପଂ ନୱକମ୍ମିକଂ ଭିକ୍ଖୁଂ ପସ୍ସିତୁଂ ଆଗତୋ, ଇମସ୍ସ ୱିହାରସ୍ସ ସନ୍ତିକେ ଜେତୱନୱିହାରୋ ୱା ୱେଳୁୱନୱିହାରାଦୟୋ ୱା କିଂ କରିସ୍ସନ୍ତି? ଅୟମ୍ପି ଭିକ୍ଖୁ ଏୱରୂପସ୍ସ ନୱକମ୍ମସ୍ସ କାରକୋ, କିଂ ନାମ ସମଣଧମ୍ମଂ କରିସ୍ସତୀ’’ତି? ଅଥ ସତ୍ଥା ଚିନ୍ତେସି – ‘‘ମୟି ଇଧ ଚିରଂ ୱସନ୍ତେ ଇଦଂ ଠାନଂ ଆକିଣ୍ଣଂ ଭୱିସ୍ସତି, ଆରଞ୍ଞକା ନାମ ଭିକ୍ଖୂ ପୱିୱେକତ୍ଥିକା ହୋନ୍ତି, ରେୱତସ୍ସ ଫାସୁୱିହାରୋ ନ ଭୱିସ୍ସତୀ’’ତି। ତତୋ ଥେରସ୍ସ ଦିୱାଟ୍ଠାନଂ ଗତୋ। ଥେରୋପି ଏକକୋୱ ଚଙ୍କମନକୋଟିୟଂ ଆଲମ୍ବନଫଲକଂ ନିସ୍ସାୟ ପାସାଣଫଲକେ ନିସିନ୍ନୋ ସତ୍ଥାରଂ ଦୂରତୋୱ ଆଗଚ୍ଛନ୍ତଂ ଦିସ୍ୱା ପଚ୍ଚୁଗ୍ଗନ୍ତ୍ୱା ୱନ୍ଦି।

ଅଥ ନଂ ସତ୍ଥା ପୁଚ୍ଛି – ‘‘ରେୱତ, ଇଦଂ ୱାଳମିଗଟ୍ଠାନଂ, ଚଣ୍ଡାନଂ ହତ୍ଥିଅସ୍ସାଦୀନଂ ସଦ୍ଦଂ ସୁତ୍ୱା କିଂ କରୋସୀ’’ତି? ‘‘ତେସଂ ମେ, ଭନ୍ତେ, ସଦ୍ଦଂ ସୁଣତୋ ଅରଞ୍ଞପୀତି ନାମ ଉପ୍ପନ୍ନା’’ତି। ସତ୍ଥା ଇମସ୍ମିଂ ଠାନେ ରେୱତତ୍ଥେରସ୍ସ ପଞ୍ଚହି ଗାଥାସତେହି ଅରଞ୍ଞାନିସଂସଂ ନାମ କଥେତ୍ୱା ପୁନଦିୱସେ ଅୱିଦୂରଟ୍ଠାନେ ପିଣ୍ଡାୟ ଚରିତ୍ୱା ରେୱତତ୍ଥେରଂ ଆମନ୍ତେତ୍ୱା ୟେହି ଭିକ୍ଖୂହି ଥେରସ୍ସ ଅୱଣ୍ଣୋ କଥିତୋ, ତେସଂ
କତ୍ତରୟଟ୍ଠିଉପାହନତେଲନାଳିଛତ୍ତାନଂ ପମୁସ୍ସନଭାୱମକାସି। ତେ ଅତ୍ତନୋ ପରିକ୍ଖାରତ୍ଥାୟ ନିୱତ୍ତା ଆଗତମଗ୍ଗେନେୱ ଗଚ୍ଛନ୍ତାପି ତଂ ଠାନଂ ସଲ୍ଲକ୍ଖେତୁଂ ନ ସକ୍କୋନ୍ତି। ପଠମଞ୍ହି ତେ ଅଲଙ୍କତପଟିୟତ୍ତେନ ମଗ୍ଗେନ ଗନ୍ତ୍ୱା, ତଂଦିୱସଂ ପନ ୱିସମମଗ୍ଗେନ ଗଚ୍ଛନ୍ତା ତସ୍ମିଂ ତସ୍ମିଂ ଠାନେ ଉକ୍କୁଟିକଂ ନିସୀଦନ୍ତା ଜଣ୍ଣୁକେହି ଗଚ୍ଛନ୍ତି। ତେ ଗୁମ୍ବେ ଚ ଗଚ୍ଛେ ଚ କଣ୍ଡକେ ଚ ମଦ୍ଦନ୍ତା ଅତ୍ତନା ୱସିତସଭାଗଟ୍ଠାନଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ତସ୍ମିଂ ତସ୍ମିଂ ଖଦିରଖାଣୁକେ ଲଗ୍ଗିତଂ

ଅତ୍ତନୋ ଛତ୍ତଂ ସଞ୍ଜାନନ୍ତି, ଉପାହନଂ କତ୍ତରଯଟ୍ଠିଂ ତେଲନାଳିଇଞ୍ଚ ସଞ୍ଜାନନ୍ତି। ତେ ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ''ଇଦ୍ଧିମା ଅଯଂ ଭିକ୍ଖୂ''ତି ଞତ୍ୱା ଅତ୍ତନୋ ପରିକ୍ଖାରମାଦାଯ ''ଦସବଲସ୍ସ ପଟିଯତ୍ତସକ୍କାରୋ ନାମ ଏୱରୂପୋ ହୋତୀ''ତି ୱଦନ୍ତା ଅଗମଂସୁ।

ପୁରତୋ ଆଗତେ ଭିକ୍ଖୂ, ୱିସାଖା ଉପାସିକା, ଅତ୍ତନୋ ଗେହେ ନିସିନ୍ନକାଲେ ପୁଚ୍ଛି – ''ମନାପଂ ନୁ ଖୋ, ଭନ୍ତେ, ରେୱତସ୍ସ ୱସନଟ୍ଠାନ''ନ୍ତି? ''ମନାପଂ, ଉପାସିକେ, ନନ୍ଦୱନଚିତ୍ତଲତାୱନପଟିଭାଗଂ ତଂ ସେନାସନ''ନ୍ତି। ଅଥ ତେସଂ ପଚ୍ଛତୋ ଆଗତେ ଭିକ୍ଖୂ ପୁଚ୍ଛି – ''ମନାପଂ, ଅୟ୍ୟା, ରେୱତସ୍ସ ୱସନଟ୍ଠାନ''ନ୍ତି? ''ମା ପୁଚ୍ଛ, ଉପାସିକେ, କଥେତୁଂ ଅଯୁତ୍ତଟ୍ଠାନଂ, ଏତଂ ଉଜ୍ଜଙ୍ଗଲସକ୍ଖରପାସାଣୱିସମଖଦିରୱନଂ ଏୱ, ତତ୍ଥ ସୋ ଭିକ୍ଖୁ ୱସତୀ''ତି।

ୱିସାଖା ପୁରିମାନଂ ପଚ୍ଛିମାନଞ୍ଚ ଭିକ୍ଖୂନଂ କଥଂ ସୁତ୍ୱା, ''କେସଂ ନୁ ଖୋ କଥା ସଚ୍ଚା''ତି ପଚ୍ଛାଭତ୍ତଂ ଗନ୍ଧମାଲଂ ଆଦାଯ ଦସବଲସ୍ସ ଉପଟ୍ଠାନଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ୱନ୍ଦିତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନା ସତ୍ଥାରଂ ପୁଚ୍ଛି – ''ଭନ୍ତେ, ରେୱତତ୍ଥେରସ୍ସ ୱସନଟ୍ଠାନଂ ଏକଚ୍ଚେ ଅୟ୍ୟା ୱଣ୍ଣେନ୍ତି, ଏକଚ୍ଚେ ନିନ୍ଦନ୍ତି, କିମେତଂ, ଭନ୍ତେ''ତି? ''ୱିସାଖେ, ରମଣିଯଂ ୱା ହୋତୁ ମା ୱା, ଯସ୍ମିଂ ଠାନେ ଅରିଯାନଂ ଚିତ୍ତଂ ରମତି, ତଦେୱ ଠାନଂ ରମଣିଯଂ ନାମା''ତି ୱତ୍ୱା ଇମଂ ଗାଥମାହ –

''ଗାମେ ୱା ଯଦି ୱାରଞ୍ଞେ, ନିନ୍ନେ ୱା ଯଦି ୱା ଥଲେ;

ଯତ୍ଥ ଅରହନ୍ତୋ ୱିହରନ୍ତି, ତଂ ଭୂମିରାମଣେୟ୍ୟକ''ନ୍ତି। (ଧ। ପ। ୯୮; ଥେରଗା। ୯୯୧; ସଂ। ନି। ୧।୨୬୧);

ଅପରଭାଗେ ଭଗୱା ଅରିଯଗଣମଜ୍ଝେ ନିସିନ୍ନୋ ଥେରଂ ''ଏତଦଗ୍ଗଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ମମ ସାୱକାନଂ ଭିକ୍ଖୂନଂ ଲାଭୀନଂ ଯଦିଦଂ, ସୀୱଲୀ''ତି (ଅ। ନି। ୧।୧୯୮, ୨୦୭) ଏତଦଗ୍ଗେ ଠପେସି।

୫୪। ଅଥାଯସ୍ମା ସୀୱଲିତ୍ଥେରୋ ଅରହତ୍ତଂ ପତ୍ୱା ପତ୍ତଏତଦଗ୍ଗଟ୍ଠାନୋ ଅତ୍ତନୋ ପୁବ୍ବକମ୍ମଂ ସରିତ୍ୱା ସୋମନସ୍ସଜାତୋ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ପଦୁମୁତ୍ତରୋ ନାମ ଜିନୋତିଆଦିମାହ। ଅନୁତ୍ତାନତ୍ଥପଦୱଣ୍ଣନମେୱ କରିସ୍ସାମ।

୫୫।ସୀଲଂ ତସ୍ସ ଅସଙ୍ଖେୟ୍ୟନ୍ତି ତସ୍ସ ପଦୁମୁତ୍ତରସ୍ସ ଭଗୱତୋ ସୀଲଂ ଅସଙ୍ଖେୟ୍ୟଂ।

''ନୱ କୋଟିସହସ୍ସାନି, ଅସୀତିସତକୋଟିଯୋ;

ପଞ୍ଞାସସତସହସ୍ସାନି, ଛତ୍ତିଂସା ଚ ପୁନାପରେ।

''ଏତେ ସଂୱରୱିନଯା, ସମ୍ବୁଦ୍ଧେନ ପକାସିତା;

ପେୟ୍ୟାଲମୁଖେନ ନିଦ୍ଦିଟ୍ଠା, ସିକ୍ଖାୱିନଯସଂୱରେ''ତି। (ୱିସୁଦ୍ଧି। ୧।୨୦; ପଟି। ମ। ଅଟ୍ଠ। ୧।୧।୩୭) –

ଏୱଂ ୱୁତ୍ତସିକ୍ଖାପଦାନି ଭିକ୍ଖୂନଂ ସାୱକପଞ୍ଞତ୍ତିୱସେନ ୱୁତ୍ତାନି। ଭଗୱତୋ ପନ ସୀଲଂ ଅସଙ୍ଖେୟ୍ୟମେୱ ସଂଖାତୁଂ ଗଣେତୁଂ ଅସକ୍କୁଣେୟ୍ୟନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ସମାଧିୱଜିରୂପମୋ ଯଥା ୱଜିରଂ ଇନ୍ଦନୀଲମଣିୱେଳୁରିଯମଣିଫଲିକମସାରଗଲ୍ଲାଦୀନି ରତନାନି ୱିଜ୍ଝତି ଛିଦ୍ଦାୱଛିଦ୍ଦଂ କରୋତି, ଏୱମେୱ ପଦୁମୁତ୍ତରସ୍ସ ଭଗୱତୋ ଲୋକୁତ୍ତରମଗ୍ଗସମାଧି ପଟିପକ୍ଖପଚ୍ଚନୀକଧମ୍ମେ ୱିଜ୍ଝତି ଭିନ୍ଦତି ସମୁଚ୍ଛିନ୍ଦତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଅସଙ୍ଖେୟ୍ୟଂ ଞାଣୱରଂ ତସ୍ସ ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ଚତ୍ତାରି ସଚ୍ଚାନି ସତ୍ତତିଂସବୋଧିପକ୍ଖିଯଧମ୍ମେ ସଙ୍ଖତାସଙ୍ଖତଧମ୍ମେ ଚ ଜାନିତୁଂ ପଟିୱିଜ୍ଝିତୁଂ ସମତ୍ଥଂ ସଯମ୍ଭୁଞାଣସବ୍ବଞ୍ଞୁତଞ୍ଞାଣାଦିଞାଣସମୂହଂ ଅସଙ୍ଖେୟ୍ୟଂ, ଅତୀତାନାଗତପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନାଦିଭେଦେନ ସଂଖାୱିରହିତନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ୱିମୁତ୍ତି ଚ ଅନୋପମାତି ସଂକିଲେସେହି ୱିମୁତ୍ତା ସୋତାପତ୍ତିଫଲାଦିକା ଚତସ୍ସୋ ୱିମୁତ୍ତିଯୋ ଅନୁପମା ଉପମାରହିତା ''ଇମା ୱିଯ ଭୂତା''ତି ଉପମେତୁଂ ନ ସକ୍କାତି ଅତ୍ଥୋ। ସେସଂ ଉତ୍ତାନତ୍ଥମେୱାତି।

ସୀୱଲିତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୪। ୱଙ୍ଗୀସତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା

ଚତୁତ୍ଥାପଦାନେ ପଦୁମୁତ୍ତରୋ ନାମ ଜିନୋତିଆଦିକଂ ଆଯସ୍ମତୋ ୱଙ୍ଗୀସତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅଯମ୍ପି ପୁରିମବୁଦ୍ଧେସୁ କତାଧିକାରୋ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଭୱେ

ୱିୱଟ୍ଟପନିସ୍ସଯାନି ପୁଞ୍ଜଞ୍ଜାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ପଦୁମୁତ୍ତରସ୍ସ ଭଗୱତୋ କାଲେ ହଂସୱତୀନଗରେ ମହାଭୋଗକୁଲେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ୱୁଦ୍ଧିପ୍ପତ୍ତୋ ଧମ୍ମଂ ସୋତୁଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତେହି ନଗରୱାସୀହି ସଦ୍ଧିଂ ୱିହାରଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ଧମ୍ମଂ ସୁଣନ୍ତୋ ସତ୍ଥାରଂ ଏକଭିକ୍ଖୁଂ ପଟିଭାନୱନ୍ତାନଂ ଅଗ୍ଗଟ୍ଠାନେ ଠପେନ୍ତଂ ଦିସ୍ୱା ସଞ୍ଜୁ ଅଧିକାରକମ୍ମଂ କତ୍ୱା – ''ଅହମ୍ପି ଅନାଗତେ ପଟିଭାନୱନ୍ତାନଂ ଅଗ୍ଗୋ ଭୱେୟ୍ୟ''ନ୍ତି ପତ୍ଥନଂ କତ୍ୱା ସତ୍ଥାରା ବ୍ୟାକତୋ ଯାୱଜୀୱଂ କୁସଲଂ କତ୍ୱା ଦେୱମନୁସ୍ସେସୁ ଉଭଯସମ୍ପତ୍ତିଯୋ ଅନୁଭୱିତ୍ୱା ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ ସାୱତ୍ଥିଯଂ ବ୍ରାହ୍ମଣକୁଲେ ନିବ୍ବତ୍ତିତ୍ୱା ମାତୁ ପରିବ୍ବାଜିକାଭାୱେନ ଅପରଭାଗେ ପରିବ୍ବାଜକୋତି ପାକଟୋ ୱଙ୍ଗୀସୋତି ଚ ଲଦ୍ଧନାମୋ ତଯୋ ୱେଦେ ଉଗ୍ଗଣ୍ହିତ୍ୱା ତତୋ ଆଚରିଯଂ ଆରାଧେତ୍ୱା ଛୱସୀସଜାନନମନ୍ତଂ ନାମ ସିକ୍ଖିତ୍ୱା ଛୱସୀସଂ ନଖେନ ଆକୋଟେତ୍ୱା – ''ଅଯଂ ସତ୍ତୋ ଅସୁକଯୋନିଯଂ ନିବ୍ବତ୍ତୋ''ତି ଜାନାତି।

ବ୍ରାହ୍ମଣା ''ଅଯଂ ଅମ୍ହାକଂ ଜୀୱିକାଯ ମଗ୍ଗୋ''ତି ୱଙ୍ଗୀସଂ ଗହେତ୍ୱା ଗାମନିଗମରାଜଧାନିଯୋ ୱିଚରିଂସୁ। ୱଙ୍ଗୀସୋ ତିୱସ୍ସମତ୍ଥକେ ମତାନମ୍ପି ସୀସଂ ଆହରାପେତ୍ୱା ନଖେନ ଆକୋଟେତ୍ୱା – ''ଅଯଂ ସତ୍ତୋ ଅସୁକଯୋନିଯଂ ନିବ୍ବତ୍ତୋ''ତି ୱତ୍ୱା ମହାଜନସ୍ସ କଙ୍ଖାଛେଦନତ୍ଥଂ ତେ ତେ ଜନେ ଆୱାହେତ୍ୱା ଅତ୍ତନୋ ଅତ୍ତନୋ ଗତିଂ କଥାପେତି। ତେନ ତସ୍ମିଂ ମହାଜନୋ ଅଭିପ୍ପସୀଦତି। ସୋ ତଂ ନିସ୍ସାଯ ମହାଜନସ୍ସ ହତ୍ଥତୋ ସତମ୍ପି ସହସ୍ସମ୍ପି ଲଭତି। ବ୍ରାହ୍ମଣା ୱଙ୍ଗୀସଂ ଆଦାଯ ଯଥାରୁଚି ୱିଚରିଂସୁ। ୱଙ୍ଗୀସୋ ସତ୍ଥୁ ଗୁଣେ ସୁତ୍ୱା ସତ୍ଥାରଂ ଉପସଙ୍କମିତୁକାମୋ ଅହୋସି। ବ୍ରାହ୍ମଣା ''ସମଣୋ ଗୋତମୋ ମାଯାଯ ତଂ ଆୱଟ୍ଟେସ୍ସତୀ''ତି ପଟିକ୍ଖିପିଂସୁ।

ୱଙ୍ଗୀସୋ ତେସଂ ୱଚନଂ ଅନାଦିଯିତ୍ୱା, ସତ୍ଥୁ ସନ୍ତିକଂ ଗନ୍ତ୍ୱା, ପଟିସନ୍ଥାରଂ କତ୍ୱା, ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦି। ସତ୍ଥା ତଂ ପୁଚ୍ଛି – ''ୱଙ୍ଗୀସ, କିଞ୍ଚି ସିପ୍ପଂ ଜାନାତୀ''ତି? ''ଆମ, ଭୋ ଗୋତମ, ଛୱସୀସମନ୍ତଂ ନାମେକଂ ଜାନାମି, ତେନ ତିୱସ୍ସମତ୍ଥକେ ମତାନମ୍ପି ସୀସଂ ନଖେନ ଆକୋଟେତ୍ୱା ନିବ୍ବତ୍ତଟ୍ଠାନଂ ଜାନାମୀ''ତି। ଅଥ ସତ୍ଥା ତସ୍ସ ଏକଂ ନିରଯେ ନିବ୍ବତ୍ତସ୍ସ ସୀସଂ, ଏକଂ ମନୁସ୍ସେସୁ, ଏକଂ ଦେୱେସୁ, ଏକଂ ପରିନିବ୍ବୁତସ୍ସ ସୀସଂ ଆହରାପେତ୍ୱା ଦସ୍ସେସି। ସୋ ପଠମସୀସଂ ଆକୋଟେତ୍ୱା, ''ଭୋ ଗୋତମ, ଅଯଂ ସତ୍ତୋ ନିରଯେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ''ତି ଆହ। ସାଧୁ ୱଙ୍ଗୀସ, ସୁଦିଟ୍ଠଂ ତଯା ଦିଟ୍ଠଂ, ''ଅଯଂ ସତ୍ତୋ କୁହିଂ ନିବ୍ବତ୍ତୋ''ତି ପୁଚ୍ଛି। ''ମନୁସ୍ସଲୋକେ''ତି। ''ଅଯଂ କୁହି''ନ୍ତି? ''ଦେୱଲୋକେ''ତି। ତିଣ୍ଣନ୍ନମ୍ପି ନିବ୍ବତ୍ତଟ୍ଠାନଂ କଥେସି। ପରିନିବ୍ବୁତସ୍ସ ପନ ସୀସଂ ନଖେନ ଆକୋଟେନ୍ତୋ ନେୱ ଅନ୍ତଂ ନ କୋଟିଂ ପସ୍ସି। ଅଥ ନଂ ସତ୍ଥା ''ନ ସକ୍କୋସି, ୱଙ୍ଗୀସା''ତି ପୁଚ୍ଛି। ''ପସ୍ସଥ, ଭୋ ଗୋତମ, ଉପପରିକ୍ଖାମି ତାୱାତି ପୁନପ୍ପୁନଂ ପରିୱତ୍ତେତ୍ୱାପି ବାହିରକମନ୍ତେନ ଖୀଣାସୱସ୍ସ ସୀସଂ ଜାନିତୁଂ ନ ସକ୍କୋତି। ଅଥସ୍ସ ମତ୍ଥକତୋ ସେଦୋ ମୁଚ୍ଚି। ସୋ ଲଜ୍ଜିତ୍ୱା ତୁଣ୍ହୀ ଅହୋସି''। ଅଥ ନଂ ସତ୍ଥା ''କିଲମସି, ୱଙ୍ଗୀସା''ତି ଆହ। ''ଆମ, ଭୋ ଗୋତମ, ଇମସ୍ସ ନିବ୍ବତ୍ତଟ୍ଠାନଂ ଜାନିତୁଂ ନ ସକ୍କୋମି। ସଚେ ତୁମ୍ହେ ଜାନାଥ, କଥେଥା''ତି। ''ୱଙ୍ଗୀସ, ଅହଂ ଏତମ୍ପି ଜାନାମି, ଇତୋ ଉତ୍ତରିପି ଜାନାମୀ''ତି ୱତ୍ୱା –

''ଚୁତିଂ ଯୋ ୱେଦି ସତ୍ତାନଂ, ଉପପତ୍ତିଞ୍ଚ ସବ୍ବସୋ;

ଅସତ୍ତଂ ସୁଗତଂ ବୁଦ୍ଧଂ, ତମହଂ ବ୍ରୂମି ବ୍ରାହ୍ମଣଂ।

''ଯସ୍ସ ଗତିଂ ନ ଜାନନ୍ତି, ଦେୱା ଗନ୍ଧବ୍ବମାନୁସା;

ଖୀଣାସୱଂ ଅରହନ୍ତଂ, ତମହଂ ବ୍ରୂମି ବ୍ରାହ୍ମଣ''ନ୍ତି। (ଧ। ପ। ୪୧୯-୪୨୦; ସୁ। ନି। ୬୪୮-୬୪୯) –

ଇମା ଦ୍ୱେ ଗାଥାଯୋ ଅଭାସି। ସୋ ତେନ ହି, ଭୋ ଗୋତମ, ତଂ ୱିଜ୍ଜଂ ମେ ଦେଥାତି ଅପଚିତିଂ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ସତ୍ଥୁ ସନ୍ତିକେ ନିସୀଦି। ସତ୍ଥା ''ଅମ୍ହେହି ସମାନଲିଙ୍ଗସ୍ସ ଦେମା''ତି ଆହ। ୱଙ୍ଗୀସୋ ''ଯଂ କିଞ୍ଚି କତ୍ୱା ମଯା ଇମଂ ମନ୍ତଂ ଗହେତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀ''ତି ବ୍ରାହ୍ମଣେ ଉପଗନ୍ତ୍ୱା ଆହ – ''ତୁମ୍ହେ ମଯି ପବ୍ବଜନ୍ତେ ମା ଚିନ୍ତଯିତ୍ଥ, ଅହଂ ମନ୍ତଂ ଉଗ୍ଗଣ୍ହିତ୍ୱା ସକଲଜମ୍ବୁଦୀପେ ଜେଟ୍ଠକୋ ଭୱିସ୍ସାମି, ତୁମ୍ହାକମ୍ପି ତେନ ଭଦ୍ଦମେୱ ଭୱିସ୍ସତୀ''ତି ସୋ ମନ୍ତତ୍ଥାଯ ସତ୍ଥୁ ସନ୍ତିକଂ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ପବ୍ବଜ୍ଜଂ ଯାଚି। ତଦା ଚ ଥେରୋ ନିଗ୍ରୋଧକପ୍ପୋ ଭଗୱତୋ ସନ୍ତିକେ ଠିତୋ ହୋତି, ତଂ ଭଗୱା ଆଣାପେସି – ''ନିଗ୍ରୋଧକପ୍ପ, ଇମଂ ପବ୍ବାଜେହୀ''ତି। ଥେରୋ ସତ୍ଥୁ ଆଣାଯ ତଂ ପବ୍ବାଜେତ୍ୱା ''ମନ୍ତପରିୱାରଂ ତାୱ ଉଗ୍ଗଣ୍ହାହୀ''ତି ଦ୍ୱତ୍ତିଂସାକାରକମ୍ମଟ୍ଠାନଂ ୱିପସ୍ସନାକମ୍ମଟ୍ଠାନଞ୍ଚ ଆଚିକ୍ଖି। ସୋ ଦ୍ୱତ୍ତିଂସାକାରକମ୍ମଟ୍ଠାନଂ ସଜ୍ଝାଯନ୍ତୋୱ ୱିପସ୍ସନାଯ କମ୍ମଟ୍ଠାନଂ ପଟ୍ଠପେସି। ବ୍ରାହ୍ମଣା ତଂ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା – ''କିଂ, ଭୋ ୱଙ୍ଗୀସ, ସମଣସ୍ସ ଗୋତମସ୍ସ ସନ୍ତିକେ ସିପ୍ପଂ ଉଗ୍ଗହିତ''ନ୍ତି ପୁଚ୍ଛିଂସୁ। ''ଆମ ସିକ୍ଖିତଂ''। ''ତେନ ହି ଏହି ଗମିସ୍ସାମା''ତି। ''କିଂ ସିପ୍ପସିକ୍ଖନେନ, ଗଚ୍ଛଥ ତୁମ୍ହେ ନ ମଯ୍ହଂ ତୁମ୍ହେହି କତ୍ତବ୍ବକିଚ୍ଚ''ନ୍ତି। ବ୍ରାହ୍ମଣା ''ତ୍ୱମ୍ପି ଦାନି ସମଣସ୍ସ ଗୋତମସ୍ସ ୱସଂ ଆପନ୍ନୋ, ମାଯାଯ ଆୱଟ୍ଟିତୋ, କିଂ ମଯଂ ତୱ ସନ୍ତିକେ କରିସ୍ସାମା''ତି ଆଗତମଗ୍ଗେନେୱ ପକ୍କମିଂସୁ। ୱଙ୍ଗୀସୋ ୱିପସ୍ସନଂ ୱଡ୍ଢେତ୍ୱା ଅରହତ୍ତଂ ସଚ୍ଛାକାସି।

୯୬। ଏୱଂ ଥେରୋ ଅରହତ୍ତଂ ପତ୍ୱା ଅତ୍ତନୋ ପୁବ୍ବକମ୍ମଂ ସରିତ୍ୱା ସୋମନସ୍ସଜାତୋ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ପଦୁମୁତ୍ତରୋ ନାମ

ଜିନୋତିଆଦିମାହ। ଅନୁତ୍ତାନତ୍ଥମେଵ ଵଣ୍ଣୟିସ୍ସାମ।

୯୯।ପଭାହି ଅନୁରଞ୍ଜନ୍ତୋତି ସୋ ପଦୁମୁତ୍ତରୋ ଭଗଵା ନୀଲପୀତାଦିଛବ୍ବଣ୍ଣପଭାହି ରଂସୀହି ଅନୁରଞ୍ଜନ୍ତୋ ଜଲନ୍ତୋ ସୋଭୟମାନୋ ଵିଜ୍ଜୋତମାନୋତି ଅତ୍ଥୋ। ଵେନେୟ୍ୟପଦୁମାନି ସୋତି ପଦୁମୁତ୍ତରସୂରିୟୋ ଅତ୍ତନୋ ଵଚନସଙ୍ଖାତେନ ସୂରିୟରଂସିୟା ଵେନେୟ୍ୟଜନସଙ୍ଖାତପଦୁମାନି ଵିସେସେନ ବୋଧେନ୍ତୋ ପବୋଧେନ୍ତୋ ଅରହତ୍ତମଗ୍ଗାଧିଗମେନ ଫୁଲ୍ଲିତାନି କରୋତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୧୦୦।ଵେସାରଜ୍ଜେହି ସମ୍ପନ୍ନୋତି –

“ଅନ୍ତରାୟେ ଚ ନିୟ୍ୟାନେ, ବୁଦ୍ଧତ୍ତେ ଆସଵକ୍ଖୟେ;

ଏତେସୁ ଚତୁଟ୍ଠାନେସୁ, ବୁଦ୍ଧୋ ସୁଟ୍ଠୁ ଵିସାରଦୋ”ତି। –

ଏଵଂ ଵୁତ୍ତଚତୁଵେସାରଜ୍ଜଞାଣେହି ସମ୍ପନ୍ନୋ ସମଙ୍ଗୀଭୂତୋ ସମନ୍ନାଗତୋତି ଅତ୍ଥୋ।

୧୦୫।ଵାଗୀସୋ ଵାଦିସୂଦନୋତି ଵାଦୀନଂ ପଣ୍ଡିତଜନାନଂ ଈସୋ ପଧାନୋ “ଵାଦୀସୋ”ତି ଵତ୍ତବ୍ବେ ଦ-କାରସ୍ସ ଗ-କାରଂ କତ୍ଵା ଏଵଂ ଵୁତ୍ତନ୍ତି ଦଟ୍ଠବ୍ବଂ। ସକତ୍ଥପରତ୍ଥଵାଦଂ ସୂଦତି ପଗ୍ଘରାପେତି ପାକଟଂ କରୋତୀତି ଵାଦିସୂଦନୋ।

୧୧୦।ମାରମସନାତି ଖନ୍ଧମାରାଦୟୋ ପଞ୍ଚମାରେ ମସତି ପରାମସତି ଵିଦ୍ଧଂସେତୀତି ମାରମସନୋ। ଦିଟ୍ଠିସୂଦନାତି ଵୋହାରପରମତ୍ଥସଙ୍ଖାତଂ ଦିଟ୍ଠିଦସ୍ସନଂ ସୂଦତି ପଗ୍ଘରଂ ଦୀପେତୀତି ଦିଟ୍ଠିସୂଦନୋ।

୧୧୧।ଵିସ୍ସାମଭୂମି ସନ୍ତାନନ୍ତି ସକଲସଂସାରସାଗରେ ସନ୍ତାନଂ କିଲମନ୍ତାନଂ ସୋତାପତ୍ତିମଗ୍ଗାଦିଅଧିଗମାପନେନ ଵିସ୍ସମଭୂମି ଵିସ୍ସମଟ୍ଠାନଂ ଵୂପସମନଟ୍ଠାନନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

୧୩୨।ତତୋହଂ ଵିହତାରମ୍ଭୋତି ତତୋ ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧସ୍ସ ସରୀରଦସ୍ସନେନ ଅହଂ ଵିହତାରମ୍ଭୋ ଵିନଟ୍ଠସାରମ୍ଭୋ, ଵିନଟ୍ଠମାନୋ ନିମ୍ମଦୋ ହୁତ୍ଵା ପବ୍ବଜ୍ଜଂ ସଂ ସୁଟ୍ଠୁ ଯାଚିଂ ସଂଯାଚିଂ ଆରୋଚେସିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ସେସଂ ସୁଵିଞ୍ଞେୟ୍ୟମେଵାତି।

ଵଙ୍ଗୀସତ୍ଥେରଅପଦାନଵଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୫। ନନ୍ଦକତ୍ଥେରଅପଦାନଵଣ୍ଣନା

ପଞ୍ଚମାପଦାନେ ପଦୁମୁତ୍ତରୋ ନାମ ଜିନୋତିଆଦିକଂ ଆୟସ୍ମତୋ ନନ୍ଦକତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅୟମ୍ପି ପୁରିମବୁଦ୍ଧେସୁ କତାଧିକାରୋତିଆଦି ସବ୍ବଂ ପାଠାନୁସାରେନ ସୁଵିଞ୍ଞେୟ୍ୟମେଵାତି।

ନନ୍ଦକତ୍ଥେରଅପଦାନଵଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୬। କାଳୁଦାୟିତ୍ଥେରଅପଦାନଵଣ୍ଣନା

ଛଟ୍ଠାପଦାନେ ପଦୁମୁତ୍ତରୋ ନାମ ଜିନୋତିଆଦିକଂ ଆୟସ୍ମତୋ କାଳୁଦାୟିତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅୟମ୍ପି ପୁରିମବୁଦ୍ଧେସୁ କତାଧିକାରୋ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଭଵେ ଵିଵଟ୍ଟୂପନିସ୍ସୟାନି ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ପଦୁମୁତ୍ତରସ୍ସ ଭଗଵତୋ କାଲେ ହଂସଵତୀନଗରେ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ଵିଞ୍ଞୁତଂ ପତ୍ତୋ ସତ୍ଥୁ ଧମ୍ମଦେସନଂ ସୁଣନ୍ତୋ ସତ୍ଥାରଂ ଏକଂ ଭିକ୍ଖୁଂ କୁଲପ୍ପସାଦକାନଂ ଅଗ୍ଗଟ୍ଠାନେ ଠପେନ୍ତଂ ଦିସ୍ଵା ତଜ୍ଜଂ ଅଭିନୀହାରକମ୍ମଂ କତ୍ଵା ତଂ ଠାନନ୍ତରଂ ପତ୍ଥେସି। ସତ୍ଥାପି ବ୍ୟାକାସି। ସୋ ଯାଵଜୀଵଂ କୁସଲଂ କତ୍ଵା ଦେଵମନୁସ୍ସେସୁ ସଂସରନ୍ତୋ ଅମ୍ହାକଂ ବୋଧିସତ୍ତସ୍ସ ମାତୁକୁଚ୍ଛିୟଂ ପଟିସନ୍ଧିଗ୍ଗହଣଦିଵସେ ଦେଵଲୋକତୋ ଚଵିତ୍ଵା କପିଲଵତ୍ଥୁସ୍ମିଂୟେଵ ଅମଚ୍ଚକୁଲେ ପଟିସନ୍ଧିଂ ଗଣ୍ହି। ବୋଧିସତ୍ତେନ ସହ ଏକଦିଵସେୟେଵ ଜାତୋ, ତଂଦିଵସଂୟେଵ ନଂ ଦୁକୂଲଚୁମ୍ବଟକେନ ନିପଜ୍ଜାପେତ୍ଵା ବୋଧିସତ୍ତସ୍ସ ଉପଟ୍ଠାନଂ ନୟିଂସୁ। ବୋଧିସତ୍ତେନ ହି ସଦ୍ଧିଂ ବୋଧିରୁକ୍ଖୋ, ରାହୁଲମାତା, ଚତ୍ତାରୋ ନିଧୀ , ଆରୋହନିୟହତ୍ଥୀ, କଣ୍ଡକୋ, ଛନ୍ନୋ, କାଳୁଦାୟୀତି ଇମେ ସତ୍ତ ଏକଦିଵସେ ଜାତତ୍ତା ସହଜାତା ନାମ ଅହେସୁଂ। ଅଥସ୍ସ ନାମଗ୍ଗହଣଦିଵସେ

ସକଲନଗରସ୍ସ ଉଦଗ୍ଗଚିତ୍ତଦିୱସେ ଜାତତ୍ତା ଉଦାୟୀତ୍ୱେୱ ନାମଂ କରିଂସୁ। ଥୋକଂ କାଳଅଧାତୁକତ୍ତା ପନ କାଳଉଦାୟୀତି ପଞ୍ଞାୟିତ୍ଥ। ସୋ ବୋଧିସତ୍ତେନ ସଦ୍ଧିଂ କୁମାରକୀଳଂ କୀଳନ୍ତୋ ୱୁଦ୍ଧିଂ ଅଗମାସି।

ଅପରଭାଗେ ଲୋକନାଥେ ମହାଭିନିକ୍ଖମନଂ ନିକ୍ଖମିତ୍ୱା ଅନୁକ୍କମେନ ସବ୍ବଞ୍ଞୁତଂ ପତ୍ୱା ପୱତ୍ତିତୱରଧମ୍ମଚକ୍କେ ରାଜଗହଂ ଉପନିସ୍ସାୟ ୱେଳୁୱନେ ୱିହରନ୍ତେ ସୁଦ୍ଧୋଦନମହାରାଜା ତଂ ପୱତ୍ତିଂ ସୁତ୍ୱା ପୁରିସସହସ୍ସପରିୱାରଂ ଏକଂ ଅମଚ୍ଚଂ ''ପୁତ୍ତଂ ମେ ଇଧାନେହୀ''ତି ପେସେସି। ସୋ ସତ୍ଥୁ ଧମ୍ମଦେସନାୱେଲାୟଂ ସତ୍ଥୁ ସନ୍ତିକଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ପରିସପରିୟନ୍ତେ ଠିତୋ ଧମ୍ମଂ ସୁତ୍ୱା ସପରିୱାରୋ ଅରହତ୍ତଂ ପାପୁଣି। ଅଥ ନେ ସତ୍ଥା ''ଏଥ, ଭିକ୍ଖୱୋ''ତି ହତ୍ଥଂ ପସାରେସି। ସବ୍ବେ ତଂଖଣଂଯେୱ ଇଦ୍ଧିମୟପତ୍ତଚୀୱରଧରା ୱସ୍ସସଟ୍ଠିକତ୍ଥେରା ୱିୟ ଅହେସୁଂ। ଅରହତ୍ତପ୍ପତ୍ତତୋ ପଟ୍ଠାୟ ଅରିୟା ନାମ ମଜ୍ଝତ୍ତାୱ ହୋନ୍ତି, ତସ୍ମା ରଞ୍ଞା ପେସିତସାସନଂ ଦସବଲସ୍ସ ନାରୋଚେସି। ରାଜା ନେୱ ଗତୋ ଆଗଚ୍ଛତି, ନ ସାସନଂ ସୁୟ୍ୟତୀତି ଅପରମ୍ପି ଅମଚ୍ଚଂ ପୁରିସସହସ୍ସପରିୱାରଂ ପେସେସି। ତସ୍ମିମ୍ପି ତଥା ପଟିପନ୍ନେ ଅପରମ୍ପୀତି ଏତେନ ନୟେନ ନୱପୁରିସସହସ୍ସପରିୱାରେ ନୱ ଅମଚ୍ଚେ ପେସେସି। ସବ୍ବେ ଗନ୍ତ୍ୱା ଅରହତ୍ତଂ ପତ୍ୱା ତୁଣ୍ହୀଭୂତା ଅହେସୁଂ।

ଅଥ ରାଜା ଚିନ୍ତେସି – ''ଏତ୍ତକା ଜନା ମୟି ସିନେହାଭାୱେନ ଦସବଲସ୍ସ ଇଧାଗମନତ୍ଥାୟ ନ କିଞ୍ଚି କଥୟିଂସୁ, ଅୟଂ ଖୋ ପନ ଉଦାୟୀ ଦସବଲେନ ସମୱୟୋ ସହପଂସୁକୀଳିକୋ, ମୟି ଚ ସିନେହୱା, ଇମଂ ପେସେସ୍ସାମୀ''ତି। ଅଥ ତଂ ପକ୍କୋସାପେତ୍ୱା, ''ତାତ, ତ୍ୱଂ ପୁରିସସହସ୍ସପରିୱାରୋ ଗନ୍ତ୍ୱା ଦସବଲଂ ଇଧାନେହୀ''ତି ୱତ୍ୱା ପେସେସି। ସୋ ପନ ଗଚ୍ଛନ୍ତୋ ''ସଚାହଂ, ଦେୱ, ପବ୍ବଜିତୁଂ ଲଭିସ୍ସାମି, ଏୱାହଂ ଭଗୱନ୍ତଂ ଇଧାନେସ୍ସାମୀ''ତି ୱତ୍ୱା ରଞ୍ଞା ''ପବ୍ବଜିତୋପି ମମ ପୁତ୍ତଂ ଦସ୍ସେହୀ''ତି ୱୁତ୍ତୋ ରାଜଗହଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ସତ୍ଥୁ ଧମ୍ମଦେସନାୱେଲାୟ ପରିସପରିୟନ୍ତେ ଠିତୋ ଧମ୍ମଂ ସୁତ୍ୱା ସପରିୱାରୋ ଅରହତ୍ତଂ ପତ୍ୱା ଏହିଭିକ୍ଖୁଭାୱେ ପତିଟ୍ଠାସି। ସୋ ଅରହତ୍ତଂ ପତ୍ୱା – ''ନ ତାୱାୟଂ ଦସବଲସ୍ସ କୁଲନଗରଂ ଗନ୍ତୁଂ କାଲୋ, ୱସନ୍ତେ ପନ ଉପଗତେ ପବ୍ବତେସୁ ୱନସଣ୍ଡେସୁ ହରିତତିଣସଞ୍ଛନ୍ନାୟ ଭୂମିୟା ଗମନକାଲୋ ଭୱିସ୍ସତୀ''ତି ଗମନକାଲଂ ଆଗମେନ୍ତୋ ୱସନ୍ତେ ସମ୍ପତ୍ତେ ସତ୍ଥୁ କୁଲନଗରଂ ଗନ୍ତୁଂ ଗମନୱଣ୍ଣଂ ସଂୱଣ୍ଣେସି। ୱୁତ୍ତଞ୍ହେତଂ ଥେରଗାଥାୟ (ଥେରଗା। ୫୨୭-୫୩୦) –

''ଅଙ୍ଗାରିନୋ ଦାନି ଦୁମା ଭଦନ୍ତେ, ଫଲେସିନୋ ଛଦନଂ ୱିପ୍ପହାୟ;

ତେ ଅଚ୍ଚିମନ୍ତୋୱ ପଭାସୟନ୍ତି, ସମୟୋ ମହାୱୀର ଭାଗୀ ରସାନଂ।

''ଦୁମାନି ଫୁଲ୍ଲାନି ମନୋରମାନି, ସମନ୍ତତୋ ସବ୍ବଦିସା ପୱନ୍ତି;

ପତ୍ତଂ ପହାୟ ଫଲମାସସାନା, କାଲୋ ଇତୋ ପକ୍କମନାୟ ୱୀର।

''ନେୱାତିସୀତଂ ନ ପନାତିଉଣ୍ହଂ, ସୁଖା ଉତୁ ଅଦ୍ଧନିୟା ଭଦନ୍ତେ;

ପସ୍ସନ୍ତୁ ତଂ ସାକିୟା କୋଳିୟା ଚ, ପଚ୍ଛାମୁଖଂ ରୋହିନିୟଂ ତରନ୍ତଂ।

''ଆସାୟ କସତେ ଖେତ୍ତଂ, ବୀଜଂ ଆସାୟ ୱପ୍ପତି;

ଆସାୟ ୱାଣିଜା ୟନ୍ତି, ସମୁଦ୍ଦଂ ଧନହାରକା;

ୟାୟ ଆସାୟ ତିଟ୍ଠାମି, ସା ମେ ଆସା ସମିଜ୍ଝତୁ।

''ନାତିସୀତଂ ନାତିଉଣ୍ହଂ, ନାତିଦୁବ୍ଭିକ୍ଖଛାତକଂ;

ସଦ୍ଦଲା ହରିତା ଭୂମି, ଏସ କାଲୋ ମହାମୁନି। (ଅ। ନି। ଅଟ୍ଠ। ୧।୧।୨୨୫);

''ପୁନପ୍ପୁନଞ୍ଚେୱ ୱପନ୍ତି ବୀଜଂ, ପୁନପ୍ପୁନଂ ୱସ୍ସତି ଦେୱରାଜା;

ପୁନପ୍ପୁନଂ ଖେତ୍ତଂ କସନ୍ତି କସ୍ସକା, ପୁନପ୍ପୁନଂ ଧଞ୍ଞମୁପେତି ରଟ୍ଠଂ।

‘‘ପୁନପ୍ପୁନଂ ଯାଚନକା ଚରନ୍ତି, ପୁନପ୍ପୁନଂ ଦାନପତୀ ଦଦନ୍ତି;

ପୁନପ୍ପୁନଂ ଦାନପତୀ ଦଦିତ୍ୱା, ପୁନପ୍ପୁନଂ ସଗ୍ଗମୁପେନ୍ତି ଠାନଂ।

‘‘ୱୀରୋ ହୱେ ସତ୍ତଯୁଗଂ ପୁନେତି; ଯସ୍ମିଂ କୁଲେ ଜାଯତି ଭୂରିପଞ୍ଞୋ;

ମଞ୍ଞାମହଂ ସକ୍କତି ଦେୱଦେୱୋ, ତଯା ହି ଜାତୋ ମୁନି ସଚ୍ଚନାମୋ।

‘‘ସୁଦ୍ଧୋଦନୋ ନାମ ପିତା ମହେସିନୋ, ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ମାତା ପନ ମାଯନାମା;

ଯା ବୋଧିସତ୍ତଂ ପରିହରିଯ କୁଚ୍ଛିନା, କାଯସ୍ସ ଭେଦା ତିଦିୱମ୍ହି ମୋଦତି।

‘‘ସା ଗୋତମୀ କାଲକତା ଇତୋ ଚୁତା, ଦିବ୍ବେହି କାମେହି ସମଙ୍ଗିଭୂତା;

ସା ମୋଦତି କାମଗୁଣେହି ପଞ୍ଚହି, ପରିୱାରିତା ଦେୱଗଣେହି ତେହି।

‘‘ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ପୁତ୍ତୋମ୍ହି ଅସଯ୍ହସାହିନୋ, ଅଙ୍ଗୀରସସ୍ସପ୍ପଟିମସ୍ସ ତାଦିନୋ;

ପିତୁପିତା ମଯ୍ହଂ ତୁୱଂସି ସକ୍କ, ଧମ୍ମେନ ମେ ଗୋତମ ଅଯ୍ୟକୋସୀ’’ତି। (ଥେରଗା। ୫୩୧-୫୩୬);

‘‘ଅମ୍ବା ପନସା କପିଟ୍ଠା ଚ, ପୁପ୍ଫପଲ୍ଲୱଲଙ୍କତା;

ଧୁୱପ୍ଫଲାନି ସୱନ୍ତି, ଖୁଦ୍ଦାମଧୁକକୂପମା;

ସେୱମାନୋ ଉଭୋ ପସ୍ସେ, ଗନ୍ତୁକାଲୋ ମହାଯସ୍ସ।

‘‘ଜମ୍ବୂ ସୁମଧୁରା ନୀପା, ମଧୁଗଣ୍ଡିଦିୱପ୍ଫଲା;

ତା ଉଭୋସୁ ପଜ୍ଜୋତନ୍ତି, ଗନ୍ତୁକାଲୋ ମହାଯସ।

‘‘ତିଣ୍ଡୁକାନି ପିଯାଲାନି, ସୋଣ୍ଡୱଣ୍ଡା ମନୋରମା;

ଖୁଦ୍ଦକପ୍ପଫଲା ନିଚ୍ଚଂ, ଗନ୍ତୁକାଲୋ ମହାଯସ।

‘‘କଦଲୀ ପଞ୍ଚମୋଚି ଚ, ସୁପକ୍କଫଲଭୂସିତା;

ଉଭୋପସ୍ସେସୁ ଲମ୍ବନ୍ତି, ଗନ୍ତୁକାଲୋ ମହାଯସ।

‘‘ମଧୁପ୍ଫଲଧରା ନିଚ୍ଚଂ, ମୋରରୁକ୍ଖା ମନୋରମା;

ଖୁଦ୍ଦକପ୍ପଫଲା ନିଚ୍ଚଂ, ଗନ୍ତୁକାଲୋ ମହାଯସ।

‘‘ହିନ୍ତାଲତାଲପନ୍ତୀ ଚ, ରଜତକ୍ଖନ୍ଧୋୱ ଜୋତରେ;

ସୁପକ୍କଫଲସଞ୍ଛନ୍ନା, ଖୁଦ୍ଦକପ୍ପା ମଧୁସ୍ସୱା;

ଫଲାନି ତାନି ଖାଦନ୍ତେ, ଗନ୍ତୁକାଲୋ ମହାଯସ।

‘‘ଉଦୁମ୍ବରାରୁଣାଓଣ୍ଡା , ସଦାସୁମଧୁରପ୍ଫଲା;

ଉଭୋପସ୍ସେସୁ ଲମ୍ବନ୍ତି, ଗନ୍ତୁକାଲୋ ମହାଯସ।

‘‘ଇଝମ୍ଭୂତା ଅନେକା ତେ, ନାନାଫଲଧରା ଦୁମା;

ଉଭୋପସ୍ସେସୁ ଲମ୍ବନ୍ତି, ଗନ୍ତୁକାଲୋ ମହାଯସ।

‘‘ଚମ୍ପକା ସଲଳଆ ନାଗା, ସୁଗନ୍ଧା ମାଲୁତେରିତା;

ସୁପୁପ୍ଫିତଗ୍ଗା ଜୋତନ୍ତି, ସୁଗନ୍ଧେନାଭିପୂଜଯୁଂ;

ସାଦରା ୱିନତାନେୱ, ଗନ୍ତୁକାଲୋ ମହାଯସ।

‘‘ପୁନ୍ନାଗା ଗିରିପୁନ୍ନାଗା, ପୁପ୍ଫିତା ଧରଣୀରୁହା;

ସୁପୁପ୍ଫିତଗ୍ଗା ଜୋତନ୍ତି, ସୁଗନ୍ଧେନାଭିପୂଜଯୁଂ;

ସାଦରା ୱିନତୁଗ୍ଗଗ୍ଗା, ଗନ୍ତୁକାଲୋ ମହାଯସ।

‘‘ଅସୋକା କୋୱିଳଆରା ଚ, ସୋମନସ୍ସକରା ୱରା;

ସୁଗନ୍ଧା କଣ୍ଣିକା ବନ୍ଧା, ରତ୍ତୱଣ୍ଣେହି ଭୂସିତା;

ସାଦରା ୱିନତୁଗ୍ଗଗ୍ଗା, ସମଯୋ ତେ ମହାଯସ।

‘‘କଣ୍ଣିକାରା ଫୁଲ୍ଲିତା ନିଚ୍ଚଂ, ସୋୱଣ୍ଣରଂସିଜୋତକା;

ଦିବ୍ବଗନ୍ଧା ପୱାଯନ୍ତି, ଦିସା ସବ୍ବାନି ସୋଭଯଂ;

ସାଦରା ୱିନତାନେୱ, ସମଯୋ ତେ ମହାଯସ।

‘‘ସୁପତ୍ତା ଗନ୍ଧସମ୍ପନ୍ନା, କେତକୀ ଧନୁକେତକୀ;

ସୁଗନ୍ଧା ସମ୍ପୱାଯନ୍ତି, ଦିସା ସବ୍ବାଭିଗନ୍ଧିନୋ;

ସାଦରା ପୂଜଯନ୍ତାୱ, ସମଯୋ ତେ ମହାଯସ।

‘‘ମଲ୍ଲିକା ଜାତିସୁମନା, ସୁଗନ୍ଧା ଖୁଦ୍ଦମଲ୍ଲିକା;

ଦିସା ସବ୍ବା ପୱାଯନ୍ତି, ଉଭୋ ମଗ୍ଗେ ପସୋଭଯଂ;

ସାଦରା ତେ ପଲମ୍ବନ୍ତି, ସମଯୋ ତେ ମହାଯସ।

‘‘ସିନ୍ଧୁୱାରା ସୀତଗନ୍ଧା, ସୁଗନ୍ଧା ମାଲୁତେରିତା;

ଦିସା ସଦ୍ଦାଭିପୂଜେନ୍ତା, ଉଭୋ ମଗ୍ଗେ ପସୋଭୟଂ;

ସାଦରା ୱିନତୁଗ୍ଗଗ୍ଗା, ସମୟୋ ତେ ମହାଯସ।

‘‘ସୀହା କେସରସୀହା ଚ, ଚତୁପ୍ପଦନିସେୱିତା;

ଅଚ୍ଛନ୍ତୀତା ସୁରାପାନେ, ମିଗରାଜା ପତାପିନୋ।

‘‘ସୀହନାଦେନ ପୂଜେନ୍ତି, ସାଦରା ତେ ମିଗାଭିଭୂ;

ମଗ୍ଗମ୍ହି ଉଭତୋ ୱୂଠହା, ସମୟୋ ତେ ମହାଯସ।

‘‘ବ୍ଯଗ୍ଘା ସିନ୍ଧୱା ନକୁଲା, ସାଧୁରୂପା ଭୟାନକା;

ଆକାସେ ସମ୍ପତନ୍ତାୱ, ନିବ୍ଭୀତା ଯେନ କେନଚି;

ତେହି ତେ ସାଦରା ନତା, ସମୟୋ ତେ ମହାଯସ।

‘‘ତିଧା ପଭିନ୍ନା ଛଦ୍ଦନ୍ତା, ସୁରୂପା ସୁସ୍ୱରା ସୁଭା;

ସଉପ୍ପତିଟ୍ଠିତଙ୍ଗା ତେ, ଉଭୋ ମଗ୍ଗେସୁ କୂଜିନୋ;

ସାଦରା ହାସମାନାୱ, ସମୟୋ ତେ ମହାଯସ।

‘‘ମିଗା ୱରାହା ପସଦା, ଚିତ୍ରାସାୱୟୱା ସୁଭା;

ଆରୋହପରିଣାହେନ, ସୁରୂପା ଅଙ୍ଗସଂଯୁତା;

ଉଭୋ ମଗ୍ଗେ ଗାୟମାନାୱ, ସମୟୋ ତେ ମହାଯସ।

‘‘ଗୋକଣ୍ଣା ସରଭା ରୁରୂ, ଆରୋହପରିଣାହିନୋ;

ସୁରୂପା ଅଙ୍ଗସମ୍ପନ୍ନା, ସେୱମାନାୱ ଅଚ୍ଛରୁଂ;

ସେୱମାନା ତେହି ତଦା, ସମୟୋ ତେ ମହାଯସ।

‘‘ଦୀପୀ ଅଚ୍ଛା ତରଚ୍ଛା ଚ, ତୁଦରା ୱରୁଣା ସଦା;

ତେ ଦାନି ସିକ୍ଖିତା ସବ୍ବେ, ମେତ୍ତାୟ ତୱ ତାଦିନୋ;

ତେ ପଚ୍ଚସେୱକା ଅହ୍ଵା, ସମୟୋ ତେ ମହାଯସ।

‘‘ସସା ସିଙ୍ଗାଲା ନକୁଲା, କଲନ୍ଦକାଳଅକା ବହୂ;

କସ୍ତୁରା ସୂରା ଗନ୍ଧା ତେ, କେୱଲା ଗାୟମାନାୱ।

ସମୟୋ ତେ ମହାଯସ;

‘‘ମଯୂରା ନୀଲଗୀୱା ତେ, ସୁସିଖା ସୁଭପକ୍ଖିକା;

ସୁପିଞ୍ଛା ତେ ସୁନାଦା ଚ, ୱେଳୁରିଯମଣିସନ୍ନିଭା;

ନାଦଂ କରୋନ୍ତା ପୂଜେନ୍ତି, କାଲୋ ତେ ପିତୁଦସ୍ସନେ।

‘‘ସୁୱଣ୍ଣଚିତ୍ରହଂସା ଚ, ଜୱହଂସା ୱିହାଚରା;

ତେ ସବ୍ବେ ଆସଯା ଛୁଦ୍ଧା, ଜିନଦସ୍ସନବ୍ଯାୱଟା;

ମଧୁରସ୍ସରେନ କୂଜନ୍ତି, କାଲୋ ତେ ପିତୁଦସ୍ସନେ।

‘‘ହଂସା କୋଞ୍ଚା ସୁନଦା ତେ, ଚକ୍କୱାକା ନଦୀଚରା;

ବକା ବଲାକା ରୁଚିରା, ଜଲକାକା ସରକୁକ୍କୁଟା;

ସାଦରାଭିନାଦିନୋ ଏତେ, କାଲୋ ତେ ପିତୁଦସ୍ସନେ।

‘‘ଚିତ୍ରା ସୁରୂପା ସୁସ୍ସରା, ସାଳିକା ସୁୱତଣ୍ଡିକା;

ରୁକ୍ଖଗ୍ଗା ସମ୍ପତନ୍ତା ତେ, ଉଭୋ ମଗ୍ଗେସୁ କୂଜିନୋ;

ତେସୁ ତେସୁ ନିକୂଜନ୍ତି, କାଲୋ ତେ ପିତୁଦସ୍ସନେ।

‘‘କୋକିଲା ସକଲା ଚିତ୍ରା, ସଦା ମଞ୍ଜୁସ୍ସରା ୱରା;

ୱିମ୍ହାପିତା ତେ ଜନତଂ, ସଦ୍ଧିମିତ୍ତାଦିକେ ସୁରା;

ସରେହି ପୂଜଯନ୍ତାୱ, କାଲୋ ତେ ପିତୁଦସ୍ସନେ।

‘‘ଭିଙ୍କା କୁରରା ସାରା, ପୂରିତା କାନନେ ସଦା;

ନିନ୍ନାଦଯନ୍ତା ପୱନଂ, ଅଞ୍ଜଞ୍ଜମଞ୍ଜଞ୍ଜସମଙ୍ଗିନୋ;

ଗାଯମାନା ସରେନେୱ, କାଲୋ ତେ ପିତୁଦସ୍ସନେ।

‘‘ତିତ୍ତିରା ସୁସରା ସାରା, ସୁସରା ୱନକୁକ୍କୁଟା;

ମଞ୍ଜୁସ୍ସରା ରାମଣେଯ୍ଯା, କାଲୋ ତେ ପିତୁଦସ୍ସନେ।

‘‘ସେତୱାଲୁକସଞ୍ଛନ୍ନା, ସୁପତିତ୍ଥା ମନୋରମା;

ମଧୁରୋଦକସମ୍ପୁଣ୍ଣା, ସରା ଜୋତନ୍ତି ତେ ସଦା;

ତତ୍ଥ ନ୍ହତ୍ୱା ପିୱିତ୍ୱା ଚ, ସମଯୋ ତେ ଞାତିଦସ୍ସନେ।

‘‘କୁମ୍ଭୀରମକରାକିଣ୍ଣା , ୱଲଯା ମୁଞ୍ଜରୋହିତା;

ମଚ୍ଛକଚ୍ଛପବ୍ଯାୱିଦ୍ଧା, ସରା ସୀତୋଦକା ସୁଭା;

ତତ୍ଥ ନ୍ହତ୍ୱା ପିୱିତ୍ୱା ଚ, ସମଯୋ ତେ ଞାତିଦସ୍ସନେ।

‘‘ନୀଲୁପ୍ପଲସମାକିଣ୍ଣା, ତଥା ରତ୍ତୁପ୍ପଲେହି ଚ;

କୁମୁଦୁପ୍ପଲସଂକିଣ୍ଣା, ସରା ସୋଭନ୍ତିନେକଧା;

ତତ୍ଥ ସୀତଲକା ତୋଯା, ସମଯୋ ତେ ଞାତିଦସ୍ସନେ।

‘‘ପୁଣ୍ଡରୀକେହି ସଞ୍ଛନ୍ନା, ପଦୁମେହି ସମୋହତା;

ଉଭୋ ମଗ୍ଗେସୁ ସୋଭନ୍ତି, ପୋକ୍ଖରଞ୍ଞୋ ତହିଂ ତହିଂ;

ତତ୍ଥୋଦକାନି ନ୍ହାଯନ୍ତି, ସମଯୋ ତେ ଞାତିଦସ୍ସନେ।

‘‘ସେତପୁଲିନସଂକିଣ୍ଣା, ସୁପତିତ୍ଥା ମନୋରମା;

ସୀତୋଦକମହୋଘେହି, ସମ୍ପୁଣ୍ଣା ତା ନଦୀ ସୁଭା;

ଉଭୋ ମଗ୍ଗେହି ସନ୍ଦନ୍ତି, ସମଯୋ ତେ ଞାତିଦସ୍ସନେ।

‘‘ମଗ୍ଗସ୍ସ ଉଭତୋପସ୍ସେ, ଗାମନିଗମସମାକୁଲା;

ସଦ୍ଧା ପସନ୍ନା ଜନତା, ରତନତ୍ତଯମାମକା;

ତେସଂ ସମ୍ପୁଣ୍ଣସଙ୍କପ୍ପୋ, ସମଯୋ ତେ ଞାତିଦସ୍ସନେ।

‘‘ତେସୁ ତେସୁ ପଦେସେସୁ, ଦେୱା ମାନୁସ୍ସକା ଉଭୋ;

ଗନ୍ଧମାଲାଭିପୂଜେନ୍ତି, ସମଯୋ ତେ ଞାତିଦସ୍ସନେ’’ତି।

ଏୱଂ ଥେରୋ ସଟ୍ଠିମତ୍ତାହି ଗାଥାହି ସତ୍ଥୁ ଗମନୱଣ୍ଣଂ ସଂୱଣ୍ଣେସି। ଅଥ ଖୋ ଭଗୱା ‘‘କାଳଉଦାଯୀ ମମ ଗମନଂ ପତ୍ଥେତି, ପୂରେସ୍ସାମିସ୍ସ ସଙ୍କପ୍ପ’’ନ୍ତି ତତ୍ଥ ଗମନେ ବହୂନଂ ୱିସେସାଧିଗମଂ ଦିସ୍ୱା ୱୀସତିସହସ୍ସଖୀଣାସୱପରିୱୁତୋ ରାଜଗହତୋ ଅତୁରିତଚାରିକାୱସେନ ୱୁତ୍ତପ୍ପକାରଫଲାଫଲେ ଅନୁଭୱନ୍ତୋ ଦ୍ୱିପଦଚତୁପ୍ପଦାଦିସମୂହାନଂ ସେୱନପୂଜାଯ ପୂଜିଯମାନୋ ୱୁତ୍ତପ୍ପକାରସୁଗନ୍ଧପୁପ୍ଫଗନ୍ଧେହି ଗନ୍ଧିଯମାନୋ ଗାମନିଗମୱାସୀନଂ ସଙ୍ଗହଂ କୁରୁମାନୋ କପିଲୱତ୍ଥୁଗାମିମଗ୍ଗଂ ପଟିପଜ୍ଜି। ଥେରୋ ଇଦ୍ଧିଯା କପିଲୱତ୍ଥୁଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ରଞ୍ଞୋ ପୁରତୋ ଆକାସେ ଠିତୋ ଅଦିଟ୍ଠପୁବ୍ବଂ ୱେସଂ ଦିସ୍ୱା, ରଞ୍ଞା – ‘‘କୋସି ତ୍ୱ’’ନ୍ତି ପୁଚ୍ଛିତୋ ‘‘ସଚେ ଅମଚ୍ଚପୁତ୍ତଂ ତଯା ଭଗୱତୋ ସନ୍ତିକେ ପେସିତଂ ନ ଜାନାସି, ଏୱଂ ଜାନାହୀ’’ତି ୱଦନ୍ତୋ –

‘‘ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ପୁତ୍ତୋମ୍ହି ଅସଯ୍ହସାହିନୋ, ଅଙ୍ଗୀରସସ୍ସପ୍ପଟିମସ୍ସ ତାଦିନୋ;

ପିତୁପିତା ମଯ୍ହଂ ତୁୱଂସି ସକ୍କ, ଧମ୍ମେନ ମେ ଗୋତମ ଅଯ୍ୟକୋସୀ’’ତି। (ଥେରଗା। ୫୩୬) – ଗାଥମାହ;

ତତ୍ଥ ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ପୁତ୍ତୋମ୍ହୀତି ସବ୍ବଞ୍ଞୁବୁଦ୍ଧସ୍ସ ଉରେ ୱାଯାମଜନିତାହି ଧମ୍ମଦେସନାହି ଜାତତାଯ ଓରସପୁତ୍ତୋ ଅମ୍ହି। ଅସଯ୍ହସାହିନୋତି ଅଭିସମ୍ବୋଧିତୋ ପୁବ୍ବେ ଠପେତ୍ୱା ମହାବୋଧିସତ୍ତଂ ଅଞ୍ଞେହି ସହିତୁଂ ଅସକ୍କୁଣେଯ୍ୟତ୍ତା ଅସଯ୍ହସ୍ସ ସକଲବୋଧିସମ୍ଭାରସ୍ସ, ମହାକରୁଣାକରସ୍ସ ଚ ସହନତୋ ତତୋ

ପରମ୍ପି ଅଞ୍ଞେହି ସହିତୁଂ ଅଭିଭଓିତୁଂ ଅସକ୍କୁଣେୟ୍ୟତ୍ତା ଅସୟ୍ହାନଂ ପଞ୍ଚନଂ ମାରାନଂ ସହନତୋ ଅଭିଭାଓନତୋ ଆସଯାନୁସଯଚରିତାଧିମୁତ୍ତିଆଦିଓିଭାଗାଓବୋଧେନ ଯଥାରହଂ ଓେନେୟ୍ୟାନଂ ଦିଟ୍ଠଧମ୍ମିକସମ୍ପରାଯିକପରମତ୍ଥେହି ଅନୁସାସନୀସଙ୍ଖାତସ୍ସ ଅଞ୍ଞେହି ଅସୟ୍ହସ୍ସ ବୁଦ୍ଧକିଚ୍ଚସ୍ସ ସହନତୋ ତତ୍ଥ ଓା ସାଧୁକାରୀଭାଓତୋ ଅସୟ୍ହସାହିନୋ। ଅଙ୍ଗୀରସସ୍ସାତି ଅଙ୍ଗୀକତସୀଲାଦିସମ୍ପତ୍ତିକସ୍ସ। ''ଅଙ୍ଗମଙ୍ଗେହି ନିଚ୍ଛରଣକଓଭାସସ୍ସା''ତି ଅପରେ। କେଚି ପନ ''ଅଙ୍ଗୀରସୋ ସିଦ୍ଧତ୍ଥୋତି ଇମାନି ଦ୍ୱେ ନାମାନି ପିତରାଯେଓ ଗହିତାନୀ''ତି ଓଦନ୍ତି। ଅପ୍ପଟିମସ୍ସାତି ଅନୁପମସ୍ସ ଇଟ୍ଠାଦୀସୁ ତାଦିଲକ୍ଖଣସମ୍ପତ୍ତିଯା ତାଦିନୋ। ପିତୁପିତା ମୟ୍ହଂ ତୁଓଂସୀତି ଅରିଯଜାତିଓସେନ ମୟ୍ହଂ ପିତୁ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ଲୋକଓୋହାରଓସେନ ତ୍ୱଂ ପିତା ଅସି। ସକ୍କାତି ଓଂସେନ ରାଜାନଂ ଆଲପତି। ଧମ୍ମେନାତି ସଭାଓେନ ଅରିଯଜାତିଲୋକିଯଜାତୀହି ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ଜାତୀନଂ ସଭାଓସମୋଧାନେନ। ଗୋତମାତି ଗୋତ୍ତେନ ରାଜାନଂ ଆଲପତି। ଅଯ୍ୟକୋସୀତି ପିତାମହୋ ଅହୋସି। ଏତ୍ଥ ଚ ''ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ପୁତ୍ତୋମ୍ହୀ''ତିଆଦିଂ ଓଦନ୍ତୋ ଥେରୋ ଅଞ୍ଞଂ ବ୍ୟାକାସି।

ଏଓଂ ପନ ଅତ୍ତାନଂ ଜାନାପେତ୍ୱା ହଟ୍ଠତୁଟ୍ଠେନ ରଞ୍ଞା ମହାରହେ ପଲ୍ଲଙ୍କେ ନିସୀଦାପେତ୍ୱା ଅତ୍ତନୋ ପଟିଯାଦିତସ୍ସ ନାନଗ୍ଗରସଭୋଜନସ୍ସ ପତ୍ତଂ ପୂରେତ୍ୱା ପତ୍ତେ ଦିନ୍ନେ ଗମନାକାରଂ ଦସ୍ସେସି। ''କସ୍ମା ଗନ୍ତୁକାମତ୍ଥ, ଭୁଞ୍ଜଥା''ତି ଓୁତ୍ତେ, ସତ୍ଥୁ ସନ୍ତିକଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ଭୁଞ୍ଜିସ୍ସାମୀତି। କହଂ ପନ ସତ୍ଥାତି? ଓୀସତିସହସ୍ସଭିକ୍ଖୁପରିଓାରୋ ତୁମ୍ହାକଂ ଦସ୍ସନତ୍ଥାଯ ମଗ୍ଗଂ ପଟିପନ୍ନୋତି। ତୁମ୍ହେ ଇମଂ ପିଣ୍ଡପାତଂ ଭୁଞ୍ଜଥ, ଅଞ୍ଞଂ ଭଗଓତୋ ହରଥ। ଯାଓ ଚ ମମ ପୁତ୍ତୋ ଇମଂ ନଗରଂ ପାପୁଣାତି, ତାଓସ୍ସ ଇତୋଯେଓ ପିଣ୍ଡପାତଂ ହରଥାତି। ଥେରୋ ଭତ୍ତକିଚ୍ଚଂ କତ୍ୱା ରଞ୍ଞୋ ଚ ପରିସାଯ ଚ ଧମ୍ମଂ ଦେସେତ୍ୱା ସତ୍ଥୁ ଆଗମନତୋ ପୁରେତରମେଓ ରାଜନିଓେସନଂ ରତନତ୍ତଯଗୁଣେସୁ ଅଭିପ୍ପସନ୍ନଂ କରୋନ୍ତୋ ସବ୍ବେସଂ ପସ୍ସନ୍ତାନଂଯେଓ ସତ୍ଥୁ ଆହରିତବ୍ବଭତ୍ତପୁଣ୍ଣଂ ପତ୍ତଂ ଆକାସେ ଓିସ୍ସଜ୍ଜେତ୍ୱା ସଯମ୍ପି ଓେହାସଂ ଅବ୍ଭୁଗ୍ଗନ୍ତ୍ୱା ପିଣ୍ଡପାତଂ ଉପନେତ୍ୱା ସତ୍ଥୁ ହତ୍ଥେ ଠପେସି। ସତ୍ଥାପି ତଂ ପିଣ୍ଡପାତଂ ପରିଭୁଞ୍ଜି। ଏଓଂ ସଟ୍ଠିଯୋଜନଂ ମଗ୍ଗଂ ଦିଓସେ ଦିଓସେ ଯୋଜନଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତସ୍ସ ଭଗଓତୋ ରାଜଗେହତୋ ଭତ୍ତଂ ଆହରିତ୍ୱା ଅଦାସି। ଭଗଓା କମେନ କପିଲଓତ୍ଥୁନଗରଂ ପତ୍ୱା ପୁନଦିଓସେ ରାଜଓୀଥିଯଂ ପିଣ୍ଡାଯ ଚରତି। ତଂ ସୁତ୍ୱା ସୁଦ୍ଧୋଦନମହାରାଜା ତତ୍ଥ ଗନ୍ତ୍ୱା, ''ମା ଏଓଂ କରିତ୍ଥ, ନନ୍ଦିତ୍ତଂ ରାଜୋୟଂ ସପ୍ପଓେଣୀ''ତି। ''ଅଯଂ ତୁମ୍ହାକଂ, ମହାରାଜ, ଓଂସୋ, ଇଦିସୋ ଅମ୍ହାକଂ ପନ ବୁଦ୍ଧଓଂସୋ''ତି ଓତ୍ୱା –

''ଉତ୍ତିଟ୍ଠେ ନପ୍ପମଜ୍ଜେୟ୍ୟ, ଧମ୍ମଂ ସୁଚରିତଂ ଚରେ;

ଧମ୍ମଚାରୀ ସୁଖଂ ସେତି, ଅସ୍ମିଂ ଲୋକେ ପରମ୍ହି ଚ।

''ଧମ୍ମଂ ଚରେ ସୁଚରିତଂ, ନ ନଂ ଦୁଚ୍ଚରିତଂ ଚରେ;

ଧମ୍ମଚାରୀ ସୁଖଂ ସେତି, ଅସ୍ମିଂ ଲୋକେ ପରମ୍ହି ଚା''ତି। (ଧ। ପ। ୧୬୮-୧୬୯) –

ଧମ୍ମଂ ଦେସେସି। ରାଜା ସୋତାପତ୍ତିଫଲେ ପତିଟ୍ଠହି। ତତୋ ରାଜା ବୁଦ୍ଧପ୍ପମୁଖଂ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘଂ ନିମନ୍ତେତ୍ୱା ସକମନ୍ଦିରେ ଭୋଜେତ୍ୱା ସମ୍ପଓାରେତ୍ୱା ଭୋଜନାଓସାନେ ଧମ୍ମପାଲଜାତକଂ (ଜା। ୧।୧୦।୯୨ ଆଦଯୋ) ସୁତ୍ୱା ସପରିସୋ ଅନାଗାମିଫଲେ ପତିଟ୍ଠହି। ଅପରଭାଗେ ସେତଚ୍ଛତ୍ତସ୍ସ ହେଟ୍ଠା ନିପନ୍ନୋଓ ଅରହତ୍ତଂ ପତ୍ୱା ପରିନିବ୍ବାଯି।

ତତୋ ଭଗଓା ରାହୁଲମାତୁଯା ବିମ୍ବାଦେଓିଯା ପାସାଦଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ତସ୍ସା ଧମ୍ମଂ ଦେସେତ୍ୱା ସୋକଂ ଓିନୋଦେତ୍ୱା ଚନ୍ଦକିନ୍ନରୀଜାତକଦେସନାଯ (ଜା। ୧। ୧୪।୧୮ ଆଦଯୋ) ପସାଦଂ ଜନେତ୍ୱା ନିଗ୍ରୋଧାରାମଂ ଅଗମାସି। ଅଥ ବିମ୍ବାଦେଓୀ ପୁତ୍ତଂ ରାହୁଲକୁମାରଂ ଆହ – ''ଗଚ୍ଛ, ତଓ ପିତୁ ସନ୍ତକଂ ଧନଂ ଯାଚାହୀ''ତି। କୁମାରୋ ''ଦାଯଜ୍ଜଂ , ମେ ସମଣ, ଦେହୀ''ତି ଓତ୍ୱା ଭଗଓନ୍ତଂ ଅନୁବନ୍ଧିତ୍ୱା, ''ସୁଖା, ତେ ସମଣ, ଛାଯା''ତି ଓଦନ୍ତୋ ଗଚ୍ଛତି। ତଂ ଭଗଓା ନିଗ୍ରୋଧାରାମଂ ନେତ୍ୱା ''ଲୋକୁତ୍ତରଦାଯଜ୍ଜଂ ଗଣ୍ହାହୀ''ତି ଓତ୍ୱା ପବ୍ବାଜେସି। ଅଥ ଭଗଓା ଅରିଯଗଣମଜ୍ଝେ ନିସିନ୍ନୋ ''ଏତଦଗ୍ଗଂ, ଭିକ୍ଖଓେ, ମମ ସାଓକାନଂ ଭିକ୍ଖୂନଂ କୁଲପ୍ପସାଦକାନଂ ଯଦିଦଂ କାଳୁଦାଯୀ''ତି (ଅ। ନି। ୧।୨୧୯, ୨୨୫) ଥେରଂ ଏତଦଗ୍ଗେ ଠପେସି।

୧୬୫। ଥେରୋ ପତ୍ତଏତଦଗ୍ଗଟ୍ଠାନୋ ଅତ୍ତନୋ ପୁବ୍ବକମ୍ମଂ ସରିତ୍ୱା ସୋମନସ୍ସଜାତୋ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ପଦୁମୁତ୍ତରୋ ନାମ ଜିନୋତିଆଦିଗାଥାଯୋ ଅଭାସି। ତତ୍ଥ ଅନୁତ୍ତାନପଦମେଓ ଓଣ୍ଣଯିସ୍ସାମ।

୧୬୬।ଗୁଣାଗୁଣଓିଦୂତି ଗୁଣଞ୍ଚ ଅଗୁଣଞ୍ଚ ଗୁଣାଗୁଣଂ, ଓଣ୍ଣାଓଣ୍ଣଂ, କୁସଲାକୁସଲଂ ଓା ତଂ ଜାନାତୀତି ଗୁଣାଗୁଣଓିଦୂ। କତଞ୍ଞୂତି ଅଞ୍ଞେହି କତଗୁଣଂ ଜାନାତୀତି କତଞ୍ଞୂ, ଏକଦିଓସମ୍ପି ଭତ୍ତଦାନାଦିନା କତୂପକାରସ୍ସ ରଜ୍ଜମ୍ପି ଦାତୁଂ ସମତ୍ଥତ୍ତା କତଞ୍ଞୂ। କତଓେଦୀତି କତଂ ଓିନ୍ଦତି ଅନୁଭଓତି ସମ୍ପଟିଚ୍ଛତୀତି କତଓେଦୀ। ତିତ୍ଥେ ଯୋଜେତି ପାଣିନେତି ସବ୍ବସତ୍ତେ ନିବ୍ବାନପଓେସନୂପାଯେ କୁସଲପଥେ ମଗ୍ଗେ ଧମ୍ମଦେସନାଯ ଯୋଜେତି

ସମ୍ପଯୋଜେତି ପତିଟ୍ଠାପେତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ସେସଂ ଉତ୍ତାନତ୍ଥମେୱ। ଗମନୱଣ୍ଣନଗାଥାନମତ୍ଥୋ ଥେରଗାଥାଯଂ ୱୁତ୍ତୋଯେୱାତି।

କାଳୁଦାଯିତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୭। ଅଭଯତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା

ସତ୍ତମାପଦାନେ ପଦୁମୁତ୍ତରୋ ନାମ ଜିନୋତିଆଦିକଂ ଆଯସ୍ମତୋ ଅଭଯତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅଯମ୍ପି ପୁରିମଜିନୱରେସୁ କତାଧିକାରୋ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଭୱେ ୱିୱଟ୍ଟୂପନିସ୍ସଯାନି ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ପଦୁମୁତ୍ତରସ୍ସ ଭଗୱତୋ କାଲେ ହଂସୱତୀନଗରେ ବ୍ରାହ୍ମଣକୁଲେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ। ସୋ ୱୁଦ୍ଧିମନ୍ୱାଯ ୱେଦଙ୍ଗପାରଗୋ ସକପରସମଯକୁସଲୋ ଏକଦିୱସଂ ସତ୍ଥୁ ଧମ୍ମଦେସନଂ ସୁତ୍ୱା ପସନ୍ନମାନସୋ ଭଗୱନ୍ତଂ ଗାଥାହି ଥୋମେସି। ସୋ ତତ୍ଥ ଯାୱତାଯୁକଂ ଠତ୍ୱା ପୁଞ୍ଞାନି କତ୍ୱା ତତୋ ଚୁତୋ ଦେୱଲୋକେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ଅପରାପରଂ ସୁଗତୀସୁଯେୱ ସଂସରନ୍ତୋ ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ ରାଜଗହେ ବିମ୍ବିସାରରଞ୍ଞୋ ପୁତ୍ତୋ ହୁତ୍ୱା ନିବ୍ବତ୍ତି, ଅଭଯୋତ୍ୱେୱସ୍ସ ନାମଂ କରିଂସୁ। ସୋ ୱଯପ୍ପତ୍ତୋ ନିଗଣ୍ଠେହି ସଦ୍ଧିଂ ୱିସ୍ସାସିକୋ ହୁତ୍ୱା ଚରନ୍ତୋ ଏକଦିୱସଂ ନିଗଣ୍ଠେନ ନାଟପୁତ୍ତେନ ସତ୍ଥୁ ୱାଦାରୋପନତ୍ଥାଯ ପେସିତୋ ନିପୁଣପଞ୍ହଂ ପୁଚ୍ଛିତ୍ୱା ନିପୁଣବ୍ୟାକରଣଂ ସୁତ୍ୱା ପସନ୍ନୋ ସତ୍ଥୁ ସନ୍ତିକେ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା କମ୍ମଟ୍ଠାନାନୁରୂପଂ ଞାଣଂ ପେସେତ୍ୱା ନଚିରସ୍ସେୱ ଅରହତ୍ତଂ ପାପୁଣି।

୧୯୫। ସୋ ଅରହତ୍ତଂ ପତ୍ୱା ଅତ୍ତନୋ ପୁବ୍ବକମ୍ମଂ ସରିତ୍ୱା ସୋମନସ୍ସଜାତୋ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ପଦୁମୁତ୍ତରୋ ନାମ ଜିନୋତିଆଦିମାହ। ତଂ ସବ୍ବଂ ସୁୱିଞ୍ଞେଯ୍ୟମେୱାତି।

ଅଭଯତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୮। ଲୋମସକଙ୍ଗିଯତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା

ଅଟ୍ଠମାପଦାନେ ଇମମ୍ହି ଭଦ୍ଦକେ କପ୍ପେତିଆଦିକଂ ଆଯସ୍ମତୋ ଲୋମସକଙ୍ଗିଯତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅଯମ୍ପି ପୁରିମବୁଦ୍ଧେସୁ କତାଧିକାରୋ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଭୱେ ୱିୱଟ୍ଟୂପନିସ୍ସଯାନି ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ କସ୍ସପସ୍ସ ଭଗୱତୋ କାଲେ ବ୍ରାହ୍ମଣକୁଲେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ସଦ୍ଧୋ ପସନ୍ନୋ ଅହୋସି। ଅପରୋ ଚନ୍ଦନୋ ନାମ ତସ୍ସ ସହାଯୋ ଚାସି। ତେ ଦ୍ୱେପି ସତ୍ଥୁ ସନ୍ତିକେ ଧମ୍ମଂ ସୁତ୍ୱା ପସନ୍ନମାନସା ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ଯାୱଜୀୱଂ ସୀଲଂ ରକ୍ଖିତ୍ୱା ସୁପରିସୁଦ୍ଧସୀଲା ତତୋ ଚୁତା ଦେୱଲୋକେ ନିବ୍ବତ୍ତିତ୍ୱା ଏକଂ ବୁଦ୍ଧନ୍ତରଂ ଦିବ୍ବସୁଖଂ ଅନୁଭୱିଂସୁ। ତେସୁ ଅଯଂ ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ ସାକିଯକୁଲେ ନିବ୍ବତ୍ତିତ୍ୱା ଅପରୋ ଚନ୍ଦନୋ ଦେୱପୁତ୍ତୋ ହୁତ୍ୱା ତାୱତିଂସଭୱନେ ନିବ୍ବତ୍ତି। ଅଥ ସୋ ସକ୍ୟକୁଲପ୍ପସାଦକେନ କାଳୁଦାଯିନା ଆରାଧିତେନ ଭଗୱତା ସକ୍ୟରାଜୂନଂ ମାନମଦ୍ଦନାଯ କତଂ ୱେସ୍ସନ୍ତରଧମ୍ମଦେସନାଯଂ (ଜା। ୨।୨୨।୧୬୫୫ ଆଦଯୋ) ପୋକ୍ଖରୱସ୍ସୈଦ୍ଧିପାଟିହାରିଯଂ ଦିସ୍ୱା ପସନ୍ନମାନସୋ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ମଜ୍ଝିମନିକାଯେ ୱୁତ୍ତଂ ଭଦ୍ଦେକରତ୍ତସୁତ୍ତନ୍ତଦେସନଂ ସୁତ୍ୱା ଅରଞ୍ଞୱାସଂ ୱସନ୍ତୋ ଭଦ୍ଦେକରତ୍ତସୁତ୍ତନ୍ତଦେସନାନୁସାସନଂ (ମ। ନି। ୩।୨୮୬ ଆଦଯୋ) ସରିତ୍ୱା ତଦନୁସାରେନ ଞାଣଂ ପେସେତ୍ୱା କମ୍ମଟ୍ଠାନଂ ମନସି କରିତ୍ୱା ଅରହତ୍ତଂ ପାପୁଣି।

୨୨୫। ଅରହତ୍ତଂ ପତ୍ୱା ଅତ୍ତନୋ ପୁବ୍ବକମ୍ମଂ ସରିତ୍ୱା ସଞ୍ଜାତସୋମନସ୍ସୋ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ଇମମ୍ହି ଭଦ୍ଦକେ କପ୍ପେତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ କପ୍ପୋ ତାୱ ଚତୁବ୍ବିଧୋ – ସାରକପ୍ପୋ, ୱରକପ୍ପୋ, ମଣ୍ଡକପ୍ପୋ, ଭଦ୍ଦକପ୍ପୋତି। ତେସୁ ଯସ୍ମିଂ କପ୍ପେ ଏକୋ ବୁଦ୍ଧୋ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି, ଅଯଂ ସାରକପ୍ପୋ ନାମ। ଯସ୍ମିଂ ଦ୍ୱେ ୱା ତଯୋ ୱା ବୁଦ୍ଧା ଉପ୍ପଜ୍ଜନ୍ତି, ଅଯଂ ୱରକପ୍ପୋ ନାମ। ଯସ୍ମିଂ ଚତ୍ତାରୋ ବୁଦ୍ଧା ଉପ୍ପଜ୍ଜନ୍ତି, ଅଯଂ ମଣ୍ଡକପ୍ପୋ ନାମ। ଯସ୍ମିଂ ପଞ୍ଚ ବୁଦ୍ଧା ଉପ୍ପଜ୍ଜନ୍ତି, ଅଯଂ ଭଦ୍ଦକପ୍ପୋ ନାମ। ଅଞ୍ଞତ୍ଥ ପନ –

''ସାରକପ୍ପୋ ମଣ୍ଡକପ୍ପୋ, ସାରମଣ୍ଡକପ୍ପୋ ତଥା;

ୱରକପ୍ପୋ ଭଦ୍ଦକପ୍ପୋ, କପ୍ପା ପଞ୍ଚୱିଧା ସିଯୁଂ।

''ଏକୋ ଦ୍ୱେ ତଯୋ ଚତ୍ତାରୋ, ପଞ୍ଚ ବୁଦ୍ଧା ଯଥାକ୍କମଂ;

ଏତେସୁ ପଞ୍ଚକପ୍ପେସୁ, ଉପ୍ପଜ୍ଜନ୍ତି ୱିନାଯକା''ତି। –

ଏୱଂ ପଞ୍ଚ କପ୍ପା ୱୁତ୍ତା। ତେସୁ ଅଯଂ କପ୍ପୋ ''କକୁସନ୍ଧୋ କୋଣାଗମନୋ କସ୍ସପୋ ଗୋତମୋ ମେତ୍ତେଯ୍ୟୋ''ତି ପଞ୍ଚବୁଦ୍ଧପଟିମଣ୍ଡିତତ୍ତା ଭଦ୍ଦକପ୍ପୋ

ନାମ ଜାତୋ।

ତସ୍ମା ଇମସ୍ମିଂ ଭଦ୍ଦକପ୍ପମ୍ହି କସ୍ସପୋ ନାୟକୋ ଉପ୍ପଜ୍ଜୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ସେସଂ ଉତ୍ତାନତ୍ଥମେଵାତି।

ଲୋମସକଙ୍ଗିୟତ୍ଥେରଅପଦାନଵଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୯। ଵନଵଚ୍ଛତ୍ଥେରଅପଦାନଵଣ୍ଣନା

ନଵମାପଦାନେ ଇମମ୍ହି ଭଦ୍ଦକେ କପ୍ପେତିଆଦିକଂ ଆୟସ୍ମତୋ ଵନଵଚ୍ଛତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅୟମ୍ପି ପୁରିମବୁଦ୍ଧେସୁ କତାଧିକାରୋ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଭଵେ ଵିଵଟ୍ଟୂପନିସ୍ସୟାନି ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ କସ୍ସପସ୍ସ ଭଗଵତୋ କାଲେ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ଵିଞ୍ଞୁତଂ ପତ୍ଵା ସତ୍ଥୁ ଧମ୍ମଦେସନଂ ସୁତ୍ଵା ସଦ୍ଧାଜାତୋ ପବ୍ବଜିତ୍ଵା ପରିସୁଦ୍ଧଂ ବ୍ରହ୍ମଚରିୟଂ ଚରିତ୍ଵା ତତୋ ଚୁତୋ ଦେଵଲୋକେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ, ତତୋ ଚୁତୋ ଅରଞ୍ଞାୟତନେ ଭିକ୍ଖୂନଂ ସମୀପେ କପୋତୟୋନିୟଂ ନିବ୍ବତ୍ତୋ। ତେସୁ ମେତ୍ତଚିତ୍ତୋ ଧମ୍ମଂ ସୁତ୍ଵା ତତୋ ଚୁତୋ ଦେଵମନୁସ୍ସେସୁ ସଂସରନ୍ତୋ ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ କପିଲଵତ୍ଥୁସ୍ମିଂ ବ୍ରାହ୍ମଣକୁଲେ ନିବ୍ବତ୍ତି। ତସ୍ସ ମାତୁକୁଚ୍ଛିଗତକାଲେୟେଵ ମାତୁ ଦୋହଠଓ ଉପ୍ପାଦି ଵନେ ଵସିତୁଂ ଵନେ ଵିଜାୟିତୁଂ । ତତୋ ଇଚ୍ଛାନୁରୂପଵସେନ ଵନେ ଵସନ୍ତିୟା ଗବ୍ଭଵୁଟ୍ଠାନଂ ଅହୋସି। ଗବ୍ଭତୋ ନିକ୍ଖନ୍ତଞ୍ଚ ନଂ କାସାଵଖଣ୍ଡେନ ପଟିଗ୍ଗହେସୁଂ। ତଦା ବୋଧିସତ୍ତସ୍ସ ଉପ୍ପନ୍ନକାଲୋ, ରାଜା ତଂ କୁମାରଂ ଆହରାପେତ୍ଵା ସହେଵ ପୋସେସି। ଅଥ ବୋଧିସତ୍ତୋ ମହାଭିନିକ୍ଖମନଂ ନିକ୍ଖମିତ୍ଵା ପବ୍ବଜିତ୍ଵା ଛବ୍ବସ୍ସାନି ଦୁକ୍କରକାରିକଂ କତ୍ଵା ବୁଦ୍ଧେ ଜାତେ ସୋ ମହାକସ୍ସପସ୍ସ ସନ୍ତିକଂ ଗନ୍ତ୍ଵା ତସ୍ସୋଵାଦେ ପସନ୍ନୋ ତସ୍ସ ସନ୍ତିକା ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦଭାଵଂ ସୁତ୍ଵା ସତ୍ଥୁ ସନ୍ତିକଂ ଗନ୍ତ୍ଵା ଧମ୍ମଂ ସୁତ୍ଵା ପବ୍ବଜିତ୍ଵା ନଚିରସ୍ସେଵ ଛଠଅଭିଞ୍ଞୋ ଅରହା ଅହୋସି।

୨୫୧। ସୋ ଅରହତ୍ତଂ ପତ୍ଵା ଅତ୍ତନୋ ପୁବ୍ବକମ୍ମଂ ସରିତ୍ଵା ସୋମନସ୍ସଜାତୋ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ଇମମ୍ହି ଭଦ୍ଦକେ କପ୍ପେତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ବ୍ରହ୍ମବନ୍ଧୁ ମହାୟସୋତି ଏତ୍ଥ ବ୍ରାହ୍ମଣାନଂ ବନ୍ଧୁ ଞାତକୋତି ବ୍ରାହ୍ମଣବନ୍ଧୂତି ଵତ୍ତବ୍ବେ ଗାଥାବନ୍ଧସୁଖତ୍ଥଂ ‘‘ବ୍ରହ୍ମବନ୍ଧୂ’’ତି ଵୁତ୍ତନ୍ତି ଵେଦିତବ୍ବଂ। ଲୋକତ୍ତୟବ୍ୟାପକୟସତ୍ତା ମହାୟସୋ। ସେସଂ ସବ୍ବଂ ସୁଵିଞ୍ଞେୟ୍ୟମେଵାତି।

ଵନଵଚ୍ଛତ୍ଥେରଅପଦାନଵଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୧୦। ଚୂଠଅସୁଗନ୍ଧତ୍ଥେରଅପଦାନଵଣ୍ଣନା

ଦସମାପଦାନେ ଇମମ୍ହି ଭଦ୍ଦକେ କପ୍ପେତିଆଦିକଂ ଆୟସ୍ମତୋ ସୁଗନ୍ଧତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅୟମ୍ପି ପୁରିମବୁଦ୍ଧେସୁ କତାଧିକାରୋ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଭଵେ ଵିଵଟ୍ଟୂପନିସ୍ସୟାନି ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ କସ୍ସପସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧକାଲେ ବାରାଣସିୟଂ ଵିଭଵସମ୍ପନ୍ନେ କୁଲେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ଵିଞ୍ଞୁତଂ ପତ୍ଵା ସତ୍ଥୁ ସନ୍ତିକେ ଧମ୍ମଂ ସୁତ୍ଵା ସବ୍ବଦା ନମସ୍ସମାନୋ ମହାଦାନଂ ଦଦମାନୋ ମାସସ୍ସ ସତ୍ତକ୍ଖତ୍ତୁଂ ଭଗଵତୋ ଗନ୍ଧକୁଟିୟା ଚତୁଜ୍ଜାତିଗନ୍ଧେନ ଵିଲିମ୍ପେସି। ‘‘ମମ ନିବ୍ବତ୍ତନିବ୍ବତ୍ତଟ୍ଠାନେ ସରୀରତୋ ସୁଗନ୍ଧଗନ୍ଧୋ ନିବ୍ବତ୍ତତୂ’’ତି ପତ୍ଥନଂ ଅକାସି। ଭଗଵା ତଂ ବ୍ୟାକାସି। ସୋ ୟାଵତାୟୁକଂ ଠତ୍ଵା ପୁଞ୍ଞାନି କରୋନ୍ତୋ ତତୋ ଚୁତୋ ଦେଵଲୋକେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ କାମାଵଚରଲୋକଂ ସରୀରଗନ୍ଧେନ ସୁଗନ୍ଧଂ କୁରୁମାନୋ ସୁଗନ୍ଧଦେଵପୁତ୍ତୋତି ପାକଟୋ ଅହୋସି। ସୋ ଦେଵଲୋକସମ୍ପତ୍ତିୟୋ ଅନୁଭଵିତ୍ଵା ତତୋ ଚୁତୋ ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ ମହାଭୋଗକୁଲେ ନିବ୍ବତ୍ତି, ତସ୍ସ ମାତୁକୁଚ୍ଛିଗତସ୍ସେଵ ମାତୁୟା ସରୀରଗନ୍ଧେନ ସକଲଗେହଂ ସକଲନଗରଞ୍ଚ ସୁଗନ୍ଧେନ ଏକଗନ୍ଧଂ ଅହୋସି, ଜାତକ୍ଖଣେ ସକଲଂ ସାଵତ୍ଥିନଗରଂ ସୁଗନ୍ଧକରଣ୍ଡକୋ ଵିୟ ଅହୋସି, ତେନସ୍ସ ସୁଗନ୍ଧୋତି ନାମଂ କରିଂସୁ। ସୋ ଵୁଦ୍ଧିଂ ଅଗମାସି। ତଦା ସତ୍ଥା ସାଵତ୍ଥିୟଂ ପତ୍ଵା ଜେତଵନମହାଵିହାରଂ ପଟିଗ୍ଗହେସି, ତଂ ଦିସ୍ଵା ପସନ୍ନମାନସୋ ଭଗଵତୋ ସନ୍ତିକେ ପବ୍ବଜିତ୍ଵା ନଚିରସ୍ସେଵ ସହ ପଟିସମ୍ଭିଦାହି ଅରହତ୍ତଂ ପାପୁଣି। ତସ୍ସ ଉପ୍ପନ୍ନଦିଵସତୋ ପଟ୍ଠାୟ ୟାଵ ପରିନିବ୍ବାନା ଏତ୍ଥନ୍ତରେ ନିପନ୍ନଟ୍ଠାନାଦୀସୁ ସୁଗନ୍ଧମେଵ ଵାୟି। ଦେଵାପି ଦିବ୍ବଚୁଣ୍ଣଦିବ୍ବଗନ୍ଧପୁପ୍ଫାନି ଓକିରନ୍ତି।

୨୭୨। ସୋପି ଥେରୋ ଅରହତ୍ତଂ ପତ୍ଵା ଅତ୍ତନୋ ପୁବ୍ବକମ୍ମଂ ସରିତ୍ଵା ସୋମନସ୍ସଜାତୋ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ଇମମ୍ହି ଭଦ୍ଦକେ କପ୍ପେତିଆଦିମାହ। ତଂ ସବ୍ବଂ ହେଟ୍ଠା ଵୁତ୍ତନୟତ୍ତା ଉତ୍ତାନତ୍ଥତ୍ତା ଚ ସୁଵିଞ୍ଞେୟ୍ୟମେଵ, କେଵଲଂ ପୁଞ୍ଞନାନତ୍ତଂ ନାମନାନତ୍ତଞ୍ଚ ଵିସେସୋ।

ଚୂଠଅସୁଗନ୍ଧତ୍ଥେରଅପଦାନଵଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

ପଞ୍ଚପଞ୍ଞାସମଵଗ୍ଗଵଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

୫୬। ଯସୱଗ୍ଗୋ

୧। ଯସତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା

ଛପ୍ପଞ୍ଞାସମେ ୱଗ୍ଗେ ପଠମାପଦାନେ ମହାସମୁଦ୍ଦଂ ୱଗ୍ଗୟ୍ହାତିଆଦିକଂ ଆୟସ୍ମତୋ ଯସତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅୟମ୍ପି ପୁରିମବୁଦ୍ଧେସୁ କତାଧିକାରୋ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଭୱେ ୱିୱଟ୍ଟୂପନିସ୍ସୟାନି ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ସୁମେଧସ୍ସ ଭଗୱତୋ କାଲେ ମହାନୁଭାୱୋ ନାଗରାଜା ହୁତ୍ୱା ବୁଦ୍ଧପ୍ପମୁଖଂ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘଂ ଅତ୍ତନୋ ଭୱନଂ ନେତ୍ୱା ମହାଦାନଂ ପୱତ୍ତେସି, ଭଗୱନ୍ତଂ ମହଗ୍ଘେନ ତିଚୀୱରେନ ଅଚ୍ଛାଦେସି, ଏକେକଞ୍ଚ ଭିକ୍ଖୁଂ ମହଗ୍ଘେନେୱ ପଚ୍ଚେକଦୁସ୍ସୟୁଗେନ ସବ୍ବେନ ଚ ସମଣପରିକ୍ଖାରେନ। ସୋ ତେନ ପୁଞ୍ଞକମ୍ମେନ ଦେୱମନୁସ୍ସେସୁ ସଂସରନ୍ତୋ ସିଦ୍ଧତ୍ଥସ୍ସ ଭଗୱତୋ କାଲେ ସେଟ୍ଠିପୁତ୍ତୋ ହୁତ୍ୱା ମହାବୋଧିମଣ୍ଡଲଂ ସତ୍ତହି ରତନେହି ପୂଜେସି। କସ୍ସପସ୍ସ ଭଗୱତୋ କାଲେ ସାସନେ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ସମଣଧମ୍ମଂ ଅକାସି। ଏୱଂ ସୋ ସୁଗତୀସୁୟେୱ ସଂସରନ୍ତୋ ଅମ୍ହାକଂ ଭଗୱତୋ କାଲେ ବାରାଣସିୟଂ ମହାୱିଭୱସ୍ସ ସେଟ୍ଠିନୋ ପୁତ୍ତୋ ହୁତ୍ୱା ସୁଜାତାୟ ଭଗୱତୋ ଖୀରପାୟାସଂ ଦିନ୍ନାୟ ସେଟ୍ଠିଧୀତାୟ କୁଚ୍ଛିମ୍ହି ନିବ୍ବତ୍ତି, ଯସୋ ନାମ ନାମେନ ପରମସୁଖୁମାଲୋ। ତସ୍ସ ତୟୋ ପାସାଦା ହୋନ୍ତି – ଏକୋ ହେମନ୍ତିକୋ, ଏକୋ ଗିମ୍ହିକୋ, ଏକୋ ୱସ୍ସିକୋତି। ସୋ ୱସ୍ସିକେ ପାସାଦେ ୱସ୍ସିକେ ଚତ୍ତାରୋ ମାସେ ନିପ୍ପୁରିସେହି ତୂରିୟେହି ପରିଚାରୟମାନୋ ୱସତି, ହେଟ୍ଠାପାସାଦଂ ନ ଓତରତି। ହେମନ୍ତିକେ ପାସାଦେ ଚତ୍ତାରୋ ମାସେ ସୁଫୁସିତୱାତପାନକୱାଟେ ତତ୍ଥେୱ ପଟିୱସତି। ଗିମ୍ହିକେ ପାସାଦେ ବହୁକୱାଟୱାତପାନଜାଲାହି ସମ୍ପନ୍ନେ ତତ୍ଥେୱ ୱସତି। ହତ୍ଥପାଦାନଂ ସୁଖୁମାଲତାୟ ଭୂମିୟଂ ନିସଜ୍ଜାଦିକିଚ୍ଚଂ ନତ୍ଥି। ସିମ୍ବଲିତୂଲାଦିପୁଣ୍ଣସଭାୱେ ଅତ୍ଥରିତ୍ୱା ତତ୍ଥ ଉପଧାନାନି କିଚ୍ଚାନି କରୋତି। ଏୱଂ ଦେୱଲୋକେ ଦେୱକୁମାରୋ ୱିୟ ପଞ୍ଚହି କାମଗୁଣେହି ସମପ୍ପିତସ୍ସ ସମଙ୍ଗୀଭୂତସ୍ସ ପରିଚାରୟମାନସ୍ସ ପଟିକଚ୍ଚେୱ ନିଦ୍ଦା ଓକ୍କମି, ପରିଜନସ୍ସାପି ନିଦ୍ଦା ଓକ୍କମି, ସବ୍ବରତ୍ତିୟୋ ଚ ତେଲପଦୀପୋ ଝାୟତି। ଅଥ ଖୋ ଯସୋ କୁଲପୁତ୍ତୋ ପଟିକଚ୍ଚେୱ ପବୁଜ୍ଝିତ୍ୱା ଅଦ୍ଦସ ସକଂ ପରିଜନଂ ସୁପନ୍ତଂ ଅଞ୍ଞିସ୍ସା କଚ୍ଛେ ୱୀଣଂ, ଅଞ୍ଞିସ୍ସା କଣ୍ଠେ ମୁଦିଙ୍ଗଂ, ଅଞ୍ଞିସ୍ସା କଚ୍ଛେ ଆଠଅମ୍ବରଂ, ଅଞ୍ଞଂ ୱିକେସିକଂ, ୱିକ୍ଖେଠଇକଂ, ଅଞ୍ଞା ୱିପ୍ପଲପନ୍ତିୟୋ ହତ୍ଥପତ୍ତଂ ସୁସାନଂ ମଞ୍ଞେ, ଦିସ୍ୱାନସ୍ସ ଆଦୀନୱୋ ପାତୁରହୋସି, ନିବ୍ବିଦାୟ ଚିତ୍ତଂ ସଣ୍ଠାସି। ଅଥ ଖୋ ଯସୋ କୁଲପୁତ୍ତୋ ଉଦାନଂ ଉଦାନେସି – ‘‘ଉପଦ୍ଦୁତଂ ୱତ ଭୋ, ଉପସ୍ସଟ୍ଠଂ ୱତ ଭୋ’’ତି।

ଅଥ ଖୋ ଯସୋ କୁଲପୁତ୍ତୋ ସୁୱଣ୍ଣପାଦୁକାୟୋ ଆରୋହିତ୍ୱା ଯେନ ନିୱେସନଦ୍ୱାରଂ ତେନୁପସଙ୍କମି, ଅମନୁସ୍ସା ଦ୍ୱାରଂ ୱିୱରିଂସୁ – ‘‘ମା ଯସସ୍ସ କୁଲପୁତ୍ତସ୍ସ କୋଚି ଅନ୍ତରାୟମକାସି ଅଗାରସ୍ମା ଅନଗାରିୟଂ ପବ୍ବଜ୍ଜାୟା’’ତି। ଅଥ ଖୋ ଯସୋ କୁଲପୁତ୍ତୋ ଯେନ ନଗରଦ୍ୱାରଂ ତେନୁପସଙ୍କମି, ଅମନୁସ୍ସା ଦ୍ୱାରଂ ୱିୱରିଂସୁ – ‘‘ମା ଯସସ୍ସ କୁଲପୁତ୍ତସ୍ସ କୋଚି ଅନ୍ତରାୟମକାସି ଅଗାରସ୍ମା ଅନଗାରିୟଂ ପବ୍ବଜ୍ଜାୟା’’ତି। ଅଥ ଖୋ ଯସୋ କୁଲପୁତ୍ତୋ ଯେନ ଇସିପତନଂ ମିଗଦାୟୋ ତେନୁପସଙ୍କମି।

ତେନ ଖୋ ପନ ସମୟେନ ଭଗୱା ରତ୍ତିୟା ପଚ୍ଚୂସସମୟଂ ପଚ୍ଚୁଟ୍ଠାୟ ଅବ୍ଭୋକାସେ ଚଙ୍କମତି, ଅଦ୍ଦସା ଖୋ ଭଗୱା ଯସଂ କୁଲପୁତ୍ତଂ ଦୂରତୋୱ ଆଗଚ୍ଛନ୍ତଂ, ଦିସ୍ୱାନ ଚଙ୍କମା ଓରୋହିତ୍ୱା ପଞ୍ଞତ୍ତେ ଆସନେ ନିସୀଦି। ଅଥ ଖୋ ଯସୋ କୁଲପୁତ୍ତୋ ଭଗୱତୋ ଅୱିଦୂରେ ଉଦାନଂ ଉଦାନେସି – ‘‘ଉପଦ୍ଦୁତଂ ୱତ ଭୋ, ଉପସ୍ସଟ୍ଠଂ ୱତ ଭୋ’’ତି। ଅଥ ଖୋ ଭଗୱା ଯସଂ କୁଲପୁତ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ – ‘‘ଇଦଂ ଖୋ, ଯସ, ଅନୁପଦ୍ଦୁତଂ, ଇଦଂ ଅନୁପସ୍ସଟ୍ଠଂ, ଏହି, ଯସ, ନିସୀଦ, ଧମ୍ମଂ ତେ ଦେସେସ୍ସାମୀ’’ତି। ଅଥ ଖୋ ଯସୋ କୁଲପୁତ୍ତୋ, ‘‘ଇଦଂ କିର ଅନୁପଦ୍ଦୁତଂ, ଇଦଂ ଅନୁପସ୍ସଟ୍ଠ’’ନ୍ତି ହଟ୍ଠୋ ଉଦଗ୍ଗୋ ସୁୱଣ୍ଣପାଦୁକାହି ଓରୋହିତ୍ୱା ଯେନ ଭଗୱା ତେନୁପସଙ୍କମି, ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଭଗୱନ୍ତଂ ଅଭିୱାଦେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦି, ଏକମନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନସ୍ସ ଖୋ ଯସସ୍ସ କୁଲପୁତ୍ତସ୍ସ ଭଗୱା ଅନୁପୁବ୍ବିଂ କଥଂ କଥେସି, ସେୟ୍ୟଥିଦଂ, ଦାନକଥଂ ସୀଲକଥଂ ସଗ୍ଗକଥଂ କାମାନଂ ଆଦୀନୱଂ ଓକାରଂ ସଂକିଲେସଂ ନେକ୍ଖମ୍ମେ ଆନିସଂସଂ ପକାସେସି। ଯଦା ଭଗୱା ଅଞ୍ଞାସି ଯସଂ କୁଲପୁତ୍ତଂ କଲ୍ଲଚିତ୍ତଂ ମୁଦୁଚିତ୍ତଂ ୱିନୀୱରଣଚିତ୍ତଂ ଉଦଗ୍ଗଚିତ୍ତଂ ପସନ୍ନଚିତ୍ତଂ, ଅଥ ଯା ବୁଦ୍ଧାନଂ ସାମୁକ୍କଂସିକା ଧମ୍ମଦେସନା, ତଂ ପକାସେସି ଦୁକ୍ଖଂ ସମୁଦୟଂ ନିରୋଧଂ ମଗ୍ଗଂ। ସେୟ୍ୟଥାପି ନାମ ସୁଦ୍ଧଂ ୱତ୍ଥଂ ଅପଗତକାଠଅକଂ ସମ୍ମଦେୱ ରଜନଂ ପଟିଗ୍ଗଣ୍ହେୟ୍ୟ, ଏୱମେୱ ଯସସ୍ସ କୁଲପୁତ୍ତସ୍ସ ତସ୍ମିଂୟେୱ ଆସନେ ୱିରଜଂ ୱୀତମଲଂ ଧମ୍ମଚକ୍ଖୁଂ ଉଦପାଦି – ‘‘ଯଂ କିଞ୍ଚି ସମୁଦୟଧମ୍ମଂ, ସବ୍ବଂ ତଂ ନିରୋଧଧମ୍ମ’’ନ୍ତି।

ଅଥ ଖୋ ଯସସ୍ସ କୁଲପୁତ୍ତସ୍ସ ମାତା ପାସାଦଂ ଅଭିରୁହିତ୍ୱା ଯସଂ କୁଲପୁତ୍ତଂ ଅପସ୍ସନ୍ତୀ ଯେନ ସେଟ୍ଠି ଗହପତି ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ସେଟ୍ଠିଂ ଗହପତିଂ ଏତଦୱୋଚ – ‘‘ପୁତ୍ତୋ ତେ ଗହପତି ଯସୋ ନ ଦିସ୍ସତୀ’’ତି। ଅଥ ଖୋ, ସେଟ୍ଠି ଗହପତି, ଚତୁଦ୍ଦିସା ଅସ୍ସଦୂତେ ଉୟ୍ୟୋଜେତ୍ୱା ସାମଂୟେୱ ଯେନ ଇସିପତନଂ ମିଗଦାୟୋ ତେନୁପସଙ୍କମି। ଅଦ୍ଦସା ଖୋ, ସେଟ୍ଠି ଗହପତି, ସୁୱଣ୍ଣପାଦୁକାନଂ ନିକ୍ଖେପଂ, ଦିସ୍ୱାନ ତଂୟେୱ ଅନୁଗମାସି। ଅଦ୍ଦସା ଖୋ ଭଗୱା ସେଟ୍ଠିଂ ଗହପତିଂ ଦୂରତୋୱ ଆଗଚ୍ଛନ୍ତଂ, ଦିସ୍ୱାନ ଭଗୱତୋ ଏତଦହୋସି – ‘‘ଯଂନୂନାହଂ ତଥାରୂପଂ

ଇଦ୍ଧାଭିସଙ୍ଖାରଂ ଅଭିସଙ୍ଖରେୟ୍ୟଂ, ଯଥା ସେଟ୍ଠି ଗହପତି ଇଧ ନିସିନ୍ନୋ ଇଧ ନିସିନ୍ନଂ ଯସଂ କୁଲପୁତ୍ତଂ ନ ପସ୍ସେୟ୍ୟା’’ତି। ଅଥ ଖୋ ଭଗଵା ତଥାରୂପଂ ଇଦ୍ଧାଭିସଙ୍ଖାରଂ ଅଭିସଙ୍ଖରେସି। ଅଥ ଖୋ ସେଟ୍ଠି ଗହପତି ଯେନ ଭଗଵା ତେନୁପସଙ୍କମି ; ଉପସଙ୍କମିତ୍ଵା ଭଗଵନ୍ତଂ ଏତଦଵୋଚ – ‘‘ଅପି, ଭନ୍ତେ, ଭଗଵା ଯସଂ କୁଲପୁତ୍ତଂ ପସ୍ସେୟ୍ୟା’’ତି। ତେନ ହି ଗହପତି ନିସୀଦ, ଅପ୍ପେଵ ନାମ ଇଧ ନିସିନ୍ନୋ ଇଧ ନିସିନ୍ନଂ ଯସଂ କୁଲପୁତ୍ତଂ ପସ୍ସେୟ୍ୟାସୀତି। ଅଥ ଖୋ ସେଟ୍ଠି ଗହପତି ‘‘ଇଧେଵ କିରାହଂ ନିସିନ୍ନୋ ଇଧ ନିସିନ୍ନଂ ଯସଂ କୁଲପୁତ୍ତଂ ପସ୍ସିସ୍ସାମୀ’’ତି ହଟ୍ଠୋ ଉଦଗ୍ଗୋ ଭଗଵନ୍ତଂ ଅଭିଵାଦେତ୍ଵା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦି, ଏକମନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନସ୍ସ ଖୋ ସେଟ୍ଠିସ୍ସ ଗହପତିସ୍ସ ଭଗଵା ଅନୁପୁବ୍ବିଂ କଥଂ କଥେସି…ପେ… ଅପରପ୍ପଚ୍ଚଯୋ ଅତ୍ଥୁ ସାସନେ ଭଗଵନ୍ତଂ ଏତଦଵୋଚ – ‘‘ଅଭିକ୍କନ୍ତଂ ଭନ୍ତେ, ଅଭିକ୍କନ୍ତଂ ଭନ୍ତେ, ସେୟ୍ୟଥାପି , ଭନ୍ତେ, ନିକ୍କୁଜ୍ଜିତଂ ଵା ଉକ୍କୁଜ୍ଜେୟ୍ୟ, ପଟିଚ୍ଛନ୍ନଂ ଵା ଵିଵରେୟ୍ୟ ମୂଳ୍ହସ୍ସ ଵା ମଗ୍ଗଂ ଆଚିକ୍ଖେୟ୍ୟ, ଅନ୍ଧକାରେ ଵା ତେଲପଜ୍ଜୋତଂ ଧାରେୟ୍ୟ ‘ଚକ୍ଖୁମନ୍ତୋ ରୂପାନି ଦକ୍ଖନ୍ତୀ’ତି, ଏଵମେଵଂ ଭଗଵତା ଅନେକପରିଯାଯେନ ଧମ୍ମୋ ପକାସିତୋ। ଏସାହଂ, ଭନ୍ତେ, ଭଗଵନ୍ତଂ ସରଣଂ ଗଚ୍ଛାମି ଧମ୍ମଞ୍ଚ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘଞ୍ଚ, ଉପାସକଂ ମଂ ଭଗଵା ଧାରେତୁ ଅଜ୍ଜତଗ୍ଗେ ପାଣୁପେତଂ ସରଣଂ ଗତ’’ନ୍ତି। ସୋଵ ଲୋକେ ପଠମଂ ଉପାସକୋ ଅହୋସି ତେଵାଚିକୋ।

ଅଥ ଖୋ ଯସସ୍ସ କୁଲପୁତ୍ତସ୍ସ ପିତୁନୋ ଧମ୍ମେ ଦେସିୟମାନେ ଯଥାଦିଟ୍ଠଂ ଯଥାଵିଦିତଂ ଭୂମିଂ ପଚ୍ଚଵେକ୍ଖନ୍ତସ୍ସ ଅନୁପାଦାଯ ଆଯଵେହି ଚିତ୍ତଂ ଵିମୁଚ୍ଚି। ଅଥ ଖୋ ଭଗଵତୋ ଏତଦହୋସି – ‘‘ଯସସ୍ସ ଖୋ କୁଲପୁତ୍ତସ୍ସ ପିତୁନୋ ଧମ୍ମେ ଦେସିୟମାନେ ଯଥାଦିଟ୍ଠଂ ଯଥାଵିଦିତଂ ଭୂମିଂ ପଚ୍ଚଵେକ୍ଖନ୍ତସ୍ସ ଅନୁପାଦାଯ ଆସଵେହି ଚିତ୍ତଂ ଵିମୁତ୍ତଂ, ଅଭବ୍ବୋ ଖୋ ଯସୋ କୁଲପୁତ୍ତୋ ହୀନାଯାଵତ୍ତିତ୍ଵା କାମେ ପରିଭୁଞ୍ଜିତୁଂ, ସେୟ୍ୟଥାପି ପୁବ୍ବେ ଅଗାରିକଭୂତୋ, ଯଂନୂନାହଂ ତଂ ଇଦ୍ଧାଭିସଙ୍ଖାରଂ ପଟିପ୍ପସ୍ସମ୍ଭେୟ୍ୟ’’ନ୍ତି। ଅଥ ଖୋ ଭଗଵା ତଂ ଇଦ୍ଧାଭିସଙ୍ଖାରଂ ପଟିପ୍ପସ୍ସମ୍ଭେସି। ଅଦ୍ଦସା ଖୋ ସେଟ୍ଠି ଗହପତି ଯସଂ କୁଲପୁତ୍ତଂ ନିସିନ୍ନଂ, ଦିସ୍ଵାନ ଯସଂ କୁଲପୁତ୍ତଂ ଏତଦଵୋଚ – ‘‘ମାତା ତେ ତାତ, ଯସ, ପରିଦେଵସୋକସମାପନ୍ନା, ଦେହି ମାତୁୟା ଜୀଵିତ’’ନ୍ତି। ଅଥ ଖୋ ଯସୋ କୁଲପୁତ୍ତୋ ଭଗଵନ୍ତଂ ଉଲ୍ଲୋକେସି। ଅଥ ଖୋ ଭଗଵା ସେଟ୍ଠିଂ ଗହପତିଂ ଏତଦଵୋଚ – ‘‘ତଂ କିଂ ମଞ୍ଞସି, ଗହପତି, ଯସ୍ସ ସେକ୍ଖେନ ଞାଣେନ ସେକ୍ଖେନ ଦସ୍ସନେନ ଧମ୍ମୋ ଦିଟ୍ଠୋ ଵିଦିତୋ ସେୟ୍ୟଥାପି ତଯା, ତସ୍ସ ଯଥାଦିଟ୍ଠଂ ଯଥାଵିଦିତଂ ଭୂମିଂ ପଚ୍ଚଵେକ୍ଖନ୍ତସ୍ସ ଅନୁପାଦାଯ ଆସଵେହି ଚିତ୍ତଂ ଵିମୁତ୍ତଂ, ଭବ୍ବୋ ନୁ ଖୋ ସୋ, ଗହପତି, ହୀନାଯାଵତ୍ତିତ୍ଵା କାମେ ପରିଭୁଞ୍ଜିତୁଂ ସେୟ୍ୟଥାପି ପୁବ୍ବେ ଅଗାରିକଭୂତୋ’’ତି? ‘‘ନୋ ହେତଂ, ଭନ୍ତେ’’। ‘‘ଯସସ୍ସ ଖୋ, ଗହପତି, କୁଲପୁତ୍ତସ୍ସ ସେକ୍ଖେନ ଞାଣେନ ସେକ୍ଖେନ ଦସ୍ସନେନ ଧମ୍ମୋ ଦିଟ୍ଠୋ ଵିଦିତୋ ସେୟ୍ୟଥାପି ତଯା, ତସ୍ସ ଯଥାଦିଟ୍ଠଂ ଯଥାଵିଦିତଂ ଭୂମିଂ ପଚ୍ଚଵେକ୍ଖନ୍ତସ୍ସ ଅନୁପାଦାଯ ଆସଵେହି ଚିତ୍ତଂ ଵିମୁତ୍ତଂ, ଅଭବ୍ବୋ ଖୋ, ଗହପତି, ଯସୋ କୁଲପୁତ୍ତୋ ହୀନାଯାଵତ୍ତିତ୍ଵା କାମେ ପରିଭୁଞ୍ଜିତୁଂ ସେୟ୍ୟଥାପି ପୁବ୍ବେ ଅଗାରିକଭୂତୋ’’ତି। ‘‘ଲାଭା, ଭନ୍ତେ, ଯସସ୍ସ କୁଲପୁତ୍ତସ୍ସ, ସୁଲଦ୍ଧଂ, ଭନ୍ତେ, ଯସସ୍ସ କୁଲପୁତ୍ତସ୍ସ , ଯଥା ଯସସ୍ସ କୁଲପୁତ୍ତସ୍ସ ଅନୁପାଦାଯ ଆସଵେହି ଚିତ୍ତଂ ଵିମୁତ୍ତଂ, ଅଧିଵାସେତୁ ମେ, ଭନ୍ତେ ଭଗଵା, ଅଜ୍ଜତନାଯ ଭତ୍ତଂ ଯସେନ କୁଲପୁତ୍ତେନ ପଚ୍ଛାସମଣେନା’’ତି । ‘‘ଅଧିଵାସେସି ଭଗଵା ତୁଣ୍ହୀଭାଵେନ’’। ଅଥ ଖୋ ସେଟ୍ଠି ଗହପତି , ଭଗଵତୋ ଅଧିଵାସନଂ ଵିଦିତ୍ଵା ଉଟ୍ଠାଯାସନା ଭଗଵନ୍ତଂ ଅଭିଵାଦେତ୍ଵା ପଦକ୍ଖିଣଂ କତ୍ଵା ପକ୍କାମି। ଅଥ ଖୋ ଯସୋ କୁଲପୁତ୍ତୋ ଅଚିରପକ୍କନ୍ତେ ସେଟ୍ଠିମ୍ହି ଗହପତିମ୍ହି ଭଗଵନ୍ତଂ ଏତଦଵୋଚ – ‘‘ଲଭେୟ୍ୟାହଂ, ଭନ୍ତେ, ଭଗଵତୋ ସନ୍ତିକେ ପବ୍ବଜ୍ଜଂ, ଲଭେୟ୍ୟଂ ଉପସମ୍ପଦ’’ନ୍ତି। ‘‘ଏହି ଭିକ୍ଖୂ’’ତି ଭଗଵା ଅଵୋଚ – ‘‘ସ୍ଵାକ୍ଖାତୋ ଧମ୍ମୋ, ଚର ବ୍ରହ୍ମଚରିଯଂ ସମ୍ମା ଦୁକ୍ଖସ୍ସ ଅନ୍ତକିରିଯାଯା’’ତି, ସାଵ ତସ୍ସ ଆଯସ୍ମତୋ ଉପସମ୍ପଦା ଅହୋସି।

୧। ଅରହା ପନ ହୁତ୍ଵା ସୋମନସ୍ସଜାତୋ ଅତ୍ତନୋ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ମହାସମୁଦ୍ଦଂ ଓଗ୍ଗୟ୍ହାତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ସମୁଦ୍ଦନ୍ତି ଅଙ୍ଗୁଲିମୁଦ୍ଦାଯ ସଂ ସୁଟ୍ଠୁ ଦସ୍ସେତବ୍ବତୋ ସମୁଦ୍ଦୋ, ଅଥ ଵା ସଂ ସୁଟ୍ଠୁ ଉଦିଯତି ଖୋଭିଯତି ପସୋଧିଯତି ଘୋସନଂ କରୋନ୍ତୋ ଆଲୁଠଇଯତୀତି ସମୁଦ୍ଦୋ, ମହନ୍ତୋ ଚ ସୋ ସମୁଦ୍ଦୋ ଚାତି ମହାସମୁଦ୍ଦୋ, ତଂ ମହାସମୁଦ୍ଦଂ। ଓଗ୍ଗୟ୍ହାତି ଅଜ୍ଝୋଗାହେତ୍ଵା ଅବ୍ଭନ୍ତରଂ ପଵିସିତ୍ଵା ତସ୍ସ ମହାସମୁଦ୍ଦସ୍ସ ଅନ୍ତୋ ପଵିସିତ୍ଵା, ସାଧୁକଂ ଚେତଂ ଉପଯୋଗଵଚନନ୍ତି ଦଟ୍ଠବ୍ବଂ। ଭଵନଂ ମେ ସୁମାପିତନ୍ତି ଏତ୍ଥ ଭଵନ୍ତି ନିଵସନ୍ତି ନିଵସନ୍ତି ଚତୂହି ଇରିଯାପଥେହି ଵାସଂ କପ୍ପେନ୍ତି ଏତ୍ଥାତି ଭଵନଂ, ମୟ୍ହଂ ତଂ ଭଵନଂ ତଂ ଵିମାନଂ ତଂ ପାସାଦଂ ପଞ୍ଚପାକାରକୂଟାଗାରେହି ସଂ ସୁଟ୍ଠୁ ମାପିତଂ ନଗରଂ, ଅତ୍ତନୋ ବଲେନ ସୁଟ୍ଠୁ ନିମ୍ମିତନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ସୁନିମ୍ମିତା ପୋକ୍ଖରଣୀତି ସୁମହନ୍ତା ହୁତ୍ଵା ଭୂତା ଇତା ଗତା ପଵତ୍ତା ଖଣିତା କତାତି ପୋକ୍ଖରଣୀ, ମଚ୍ଛକଚ୍ଛପପୁପ୍ଫପୁଲିନତିତ୍ଥମଧୁରୋଦକାଦୀହି ସୁଟ୍ଠୁ ନିବ୍ବତ୍ତା ନିମ୍ମିତାତି ଅତ୍ଥୋ। ଚକ୍କଵାକୂପକୂଜିତାତି ଚକ୍କଵାକକୁକ୍କୁଟହଂସାଦୀହି କୂଜିତା ଘୋସିତା ନାଦିତା ସା ପୋକ୍ଖରଣୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଇତୋ ପରଂ ନଦୀଵନଦ୍ଵିପଦଚତୁପ୍ପଦପାଦପପକ୍ଖୀନଂ ଵଣ୍ଣଞ୍ଚ ସୁମେଧସ୍ସ ଭଗଵତୋ ଦସ୍ସନଞ୍ଚ ନିମନ୍ତେତ୍ଵା ସୁମେଧସ୍ସ ଭଗଵତୋ ଦାନକ୍କମଞ୍ଚ ସୁଵିଞ୍ଞେୟ୍ୟମେଵ।

ଲୋକାହୁତିପଟିଗ୍ଗହନ୍ତି ଏତ୍ଥ ଲୋକେ ଆହୁତି ଲୋକାହୁତି, କାମରୂପାରୂପସଙ୍ଖାତସ୍ସ ଲୋକସ୍ସ ଆହୁତିଂ ପୂଜାସକ୍କାରଂ ପଟିଗ୍ଗଣ୍ହାତୀତି ଲୋକାହୁତିପଟିଗ୍ଗହଂ, ସୁମେଧଂ ଭଗଵନ୍ତନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ସେସଂ ବ୍ୟାକରଣଦାନଞ୍ଚ ଅରହତ୍ତପ୍ପତ୍ତଫଲଞ୍ଚ ସୁଵିଞ୍ଞେୟ୍ୟମେଵାତି।

ଯସତ୍ଥେରଅପଦାନଵଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୨। ନଦୀକସ୍ସପତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା

ଦୁତିଯାପଦାନେ ପଦୁମୁତ୍ତରସ୍ସ ଭଗୱତୋତିଆଦିକଂ ଆଯସ୍ମତୋ ନଦୀକସ୍ସପତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅଯମ୍ପି ପୁରିମବୁଦ୍ଧେସୁ କତାଧିକାରୋ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଭୱେ ୱିୱଟ୍ଟୂପନିସ୍ସଯାନି ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ପଦୁମୁତ୍ତରସ୍ସ ଭଗୱତୋ କାଲେ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତିତ୍ୱା ୱିଞ୍ଞୁତଂ ପତ୍ତୋ ଏକଦିୱସଂ ସତ୍ଥାରଂ ପିଣ୍ଡାଯ ଚରନ୍ତଂ ଦିସ୍ୱା ପସନ୍ନମାନସୋ ଅତ୍ତନା ରୋପିତସ୍ସ ଅମ୍ବରୁକ୍ଖସ୍ସ ପଠମୁପ୍ପନ୍ନଂ ମନୋସିଲାୱଣ୍ଣଂ ଏକଂ ଅମ୍ବଫଲଂ ଅଦାସି। ସୋ ତେନ ପୁଞ୍ଞକମ୍ମେନ ଦେୱମନୁସ୍ସେସୁ ସଂସରନ୍ତୋ ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ ମଗଧରଟ୍ଠେ ବ୍ରାହ୍ମଣକୁଲେ ଉରୁୱେଲକସ୍ସପସ୍ସ ଭାତା ହୁତ୍ୱା ନିବ୍ବତ୍ତୋ ୱଯପ୍ପତ୍ତୋ ନିସ୍ସରଣଜ୍ଝାସଯତାଯ ଘରାୱାସଂ ଅନିଚ୍ଛନ୍ତୋ ତାପସପବ୍ବଜ୍ଜଂ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ତୀହି ତାପସସତେହି ସଦ୍ଧିଂ ନେରଞ୍ଜରାଯ ନଦିଯା ତୀରେ ଅସ୍ସମଂ ମାପେତ୍ୱା ୱିହରତି। ନଦୀତୀରେ ୱସନତୋ କସ୍ସପଗୋତ୍ତତାଯ ଚ ନଦୀକସ୍ସପୋତି ସମଞ୍ଞା ଅହୋସି। ତସ୍ସ ଭଗୱା ସପରିସସ୍ସ ଏହିଭିକ୍ଖୁଭାୱେନ ଉପସମ୍ପଦଂ ଅଦାସି। ସୋ ଭଗୱତୋ ଗଯାସୀସେ ଆଦିତ୍ତପରିଯାଯ ଦେସନାଯ (ମହାୱ। ୫୪; ସଂ। ନି। ୪।୨୮) ଅରହତ୍ତେ ପତିଟ୍ଠାସି।

ତତ୍ରାଯଂ ଅନୁପୁବ୍ବିକଥା – ସତ୍ଥା ଯସଂ କୁଲପୁତ୍ତଂ ପବ୍ବାଜେତ୍ୱା ଉରୁୱେଲାଯଂ ତଯୋ ଭାତିକଜଟିଲେ ଦମେତୁଂ ଯେନ ଉରୁୱେଲା ତଦୱସରି। ତେନ ଖୋ ପନ ସମଯେନ ଉରୁୱେଲାଯଂ ତଯୋ ଜଟିଲା ପଟିୱସନ୍ତି ଉରୁୱେଲକସ୍ସପୋ ନଦୀକସ୍ସପୋ ଗଯାକସ୍ସପୋତି, ତେସୁ ଉରୁୱେଲକସ୍ସପୋ ଜଟିଲୋ ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ଜଟିଲସତାନଂ ନାଯକୋ ହୋତି ୱିନାଯକୋ ଅଗ୍ଗୋ ପମୁଖୋ ପାମୋକ୍ଖୋ, ନଦୀକସ୍ସପୋ ଜଟିଲୋ ତିଣ୍ଣଂ ଜଟିଲସତାନଂ ନାଯକୋ ହୋତି ୱିନାଯକୋ ଅଗ୍ଗୋ ପମୁଖୋ ପାମୋକ୍ଖୋ, ଗଯାକସ୍ସପୋ ଜଟିଲୋ ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ଜଟିଲସତାନଂ ନାଯକୋ ହୋତି ୱିନାଯକୋ ଅଗ୍ଗୋ ପମୁଖୋ ପାମୋକ୍ଖୋ। ଅଥ ଖୋ ଭଗୱା ଯେନ ଉରୁୱେଲକସ୍ସପସ୍ସ ଜଟିଲସ୍ସ ଅସ୍ସମୋ ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଉରୁୱେଲକସ୍ସପଂ ଜଟିଲଂ ଏତଦୱୋଚ – ''ସଚେ ତେ, କସ୍ସପ, ଅଗରୁ, ୱସେଯ୍ୟାମ ଏକରତ୍ତଂ ଅଗ୍ଯାଗାରେ''ତି। ନ ଖୋ ମେ, ମହାସମଣ, ଗରୁ, ଚଣ୍ଡେତ୍ଥ ନାଗରାଜା ଇଦ୍ଧିମା ଆସିୱିସୋ ଘୋରୱିସୋ, ସୋ ତଂ ମା ୱିହେଠେସୀତି। ଦୁତିଯମ୍ପି ଖୋ ଭଗୱା ଉରୁୱେଲକସ୍ସପଂ ଜଟିଲଂ ଏତଦୱୋଚ…ପେ… ତତିଯମ୍ପି…ପେ… ସୋ ତଂ ମା ୱିହେଠେସୀତି। ଅପ୍ପେୱ ମଂ ନ ୱିହେଠେଯ୍ୟ, ଇଙ୍ଘ ତ୍ୱଂ, କସ୍ସପ, ଅନୁଜାନାହି ଅଗ୍ଯାଗାରନ୍ତି । ୱିହର, ମହାସମଣ, ଯଥାସୁଖନ୍ତି। ଅଥ ଖୋ ଭଗୱା ଅଗ୍ଯାଗାରଂ ପୱିସିତ୍ୱା ତିଣସନ୍ଥାରକଂ ପଞ୍ଞପେତ୍ୱା ନିସୀଦି ପଲ୍ଲଙ୍କଂ ଆଭୁଜିତ୍ୱା ଉଜୁଂ କାଯଂ ପଣିଧାଯ ପରିମୁଖଂ ସତିଂ ଉପଟ୍ଠପେତ୍ୱା।

ଅଦ୍ଦସା ଖୋ ସୋ ନାଗୋ ଭଗୱନ୍ତଂ ପୱିଟ୍ଠଂ, ଦିସ୍ୱା ଦୁମ୍ମନୋ ପଧୂପାଯି। ଅଥ ଖୋ ଭଗୱତୋ ଏତଦହୋସି – ''ଯଂନୂନାହଂ ଇମସ୍ସ ନାଗସ୍ସ ଅନୁପହଚ୍ଚ ଛୱିଞ୍ଚ ଚମ୍ମଞ୍ଚ ମଂସଞ୍ଚ ନ୍ହାରୁଞ୍ଚ ଅଟ୍ଠିଞ୍ଚ ଅଟ୍ଠିମିଞ୍ଜଞ୍ଚ ତେଜସା ତେଜଂ ପରିଯାଦିଯେଯ୍ୟ''ନ୍ତି। ଅଥ ଖୋ ଭଗୱା ତଥାରୂପଂ ଇଦ୍ଧାଭିସଙ୍ଖାରଂ ଅଭିସଙ୍ଖରିତ୍ୱା ପଧୂପାଯି। ଅଥ ଖୋ ସୋ ନାଗୋ ମକ୍ଖଂ ଅସହମାନୋ ପଜ୍ଜଲି। ଭଗୱାପି ତେଜୋଧାତୁଂ ସମାପଜ୍ଜିତ୍ୱା ପଜ୍ଜଲି। ଉଭିନ୍ନଂ ସଜୋତିଭୂତାନଂ ଅଗ୍ଯାଗାରଂ ଆଦିତ୍ତଂ ୱିଯ ହୋତି ସମ୍ପଜ୍ଜଲିତଂ ସଜୋତିଭୂତଂ। ଅଥ ଖୋ ତେ ଜଟିଲା ଅଗ୍ଯାଗାରଂ ପରିୱାରେତ୍ୱା ଏୱମାହଂସୁ – ''ଅଭିରୂପୋ ୱତ, ଭୋ, ମହାସମଣୋ ନାଗେନ ୱିହେଠିଯତୀ''ତି। ଅଥ ଖୋ ଭଗୱା ତସ୍ସା ରତ୍ତିଯା ଅଚ୍ଚଯେନ ତସ୍ସ ନାଗସ୍ସ ଅନୁପହଚ୍ଚ ଛୱିଞ୍ଚ ଚମ୍ମଞ୍ଚ ମଂସଞ୍ଚ ନ୍ହାରୁଞ୍ଚ ଅଟ୍ଠିଞ୍ଚ ଅଟ୍ଠିମିଞ୍ଜଞ୍ଚ ତେଜସା ତେଜଂ ପରିଯାଦିଯିତ୍ୱା ପତ୍ତେ ପକ୍ଖିପିତ୍ୱା ଉରୁୱେଲକସ୍ସପସ୍ସ ଜଟିଲସ୍ସ ଦସ୍ସେସି – ''ଅଯଂ ତେ, କସ୍ସପ, ନାଗୋ ପରିଯାଦିନ୍ନୋ ଅସ୍ସ ତେଜସା ତେଜୋ''ତି। ଅଥ ଖୋ ଉରୁୱେଲକସ୍ସପସ୍ସ ଜଟିଲସ୍ସ ଏତଦହୋସି – ''ମହିଦ୍ଧିକୋ ଖୋ ମହାସମଣୋ ମହାନୁଭାୱୋ, ଯତ୍ର ହି ନାମ ଚଣ୍ଡସ୍ସ ନାଗରାଜସ୍ସ ଇଦ୍ଧିମତୋ ଆସିୱିସସ୍ସ ଘୋରୱିସସ୍ସ ତେଜସା ତେଜଂ ପରିଯାଦିଯିସ୍ସତି, ନ ତ୍ୱେୱ ଖୋ ଅରହା ଯଥା ଅହ''ନ୍ତି।

''ନେରଞ୍ଜରାଯଂ ଭଗୱା, ଉରୁୱେଲକସ୍ସପଂ ଜଟିଲଂ ଅୱୋଚ;

ସଚେ ତେ କସ୍ସପ ଅଗରୁ, ୱିହରେମୁ ଅଜ୍ଜଣ୍ହୋ ଅଗ୍ଗିସାଲମ୍ହୀ''ତି।

''ନ ଖୋ ମେ ମହାସମଣ ଗରୁ, ଫାସୁକାମୋୱ ତଂ ନିୱାରେମି;

ଚଣ୍ଡେତ୍ଥ ନାଗରାଜା, ଇଦ୍ଧିମା ଆସିୱିସୋ ଘୋରୱିସୋ;

ସୋ ତଂ ମା ୱିହେଠେସୀ''ତି।

''ଅପ୍ପେୱ ମଂ ନ ୱିହେଠେଯ୍ୟ, ଇଙ୍ଘ ତ୍ୱଂ କସ୍ସପ ଅନୁଜାନାହି ଅଗ୍ଯାଗାରନ୍ତି;

ଦିନ୍ନନ୍ତି ନଂ ୱିଦିତ୍ୱା, ଅଭୀତୋ ପାୱିସି ଭଯମତୀତୋ।

‘‘ଦିସ୍ୱା ଇସିଂ ପଣ୍ଡିଟ୍ଟଂ, ଅହିନାଗୋ ଦୁମ୍ମନୋ ପଧୂପାୟି;

ସୁମନମନସୋ ଅଧିମନୋ, ମନୁସ୍ସନାଗୋପି ତତ୍ଥ ପଧୂପାୟି।

‘‘ମକ୍ଖଞ୍ଚ ଅସହମାନୋ, ଅହିନାଗୋ ପାୱକୋୱ ପଜ୍ଜଲି;

ତେଜୋଧାତୁସୁକୁସଲୋ, ମନୁସ୍ସନାଗୋପି ତତ୍ଥ ପଜ୍ଜଲି।

‘‘ଉଭିନ୍ନଂ ସଜୋତିଭୂତାନଂ,

ଅଗ୍ଯାଗାରଂ ଆଦିତ୍ତଂ ହୋତି ସମ୍ପଜ୍ଜଲିତଂ ସଜୋତିଭୂତଂ;

ଉଦିଚ୍ଛରେ ଜଟିଲା, ଅଭିରୂପୋ ୱତ ଭୋ ମହାସମଣୋ;

ନାଗେନ ୱିହେଠିଯତୀତି ଭଣନ୍ତି।

‘‘ଅଥ ତସ୍ସା ରତ୍ତିଯା ଅଚ୍ଚଯେନ, ହତା ନାଗସ୍ସ ଅଚ୍ଚିଯୋ ହୋନ୍ତି;

ଇଦ୍ଧିମତୋ ପନ ଠିତା, ଅନେକୱଣ୍ଣା ଅଚ୍ଚିଯୋ ହୋନ୍ତି।

‘‘ନୀଲା ଅଥ ଲୋହିତିକା, ମଞ୍ଜିଟ୍ଠା ପୀତକା ଫଲିକୱଣ୍ଣାଯୋ;

ଅଙ୍ଗୀରସସ୍ସ କାଯେ, ଅନେକୱଣ୍ଣା ଅଚ୍ଚିଯୋ ହୋନ୍ତି।

‘‘ପତ୍ତମ୍ହି ଓଦହିତ୍ୱା, ଅହିନାଗଂ ବ୍ରାହ୍ମଣସ୍ସ ଦସ୍ସେସି;

ଅଯଂ ତେ କସ୍ସପ ନାଗୋ, ପରିଯାଦିନ୍ନୋ ଅସ୍ସ ତେଜସା ତେଜୋ’’ତି।

ଅଥ ଖୋ ଉରୁୱେଲକସ୍ସପୋ ଜଟିଲୋ ଭଗୱତୋ ଇମିନା ଇଦ୍ଧିପାଟିହାରିଯେନ ଅଭିପ୍ପସନ୍ନୋ ଭଗୱନ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ – ‘‘ଇଧେୱ, ମହାସମଣ, ୱିହର, ଅହଂ ତେ ଧୁୱଭତ୍ତେନା’’ତି।

ପଠମଂ ପାଟିହାରିଯଂ।

ଅଥ ଖୋ ଭଗୱା ଉରୁୱେଲକସ୍ସପସ୍ସ ଜଟିଲସ୍ସ ଅସ୍ସମସ୍ସ ଅୱିଦୂରେ ଅଞ୍ଞତରସ୍ମିଂ ୱନସଣ୍ଡେ ୱିହାସି। ଅଥ ଖୋ ଚତ୍ତାରୋ ମହାରାଜାନୋ ଅଭିକ୍କନ୍ତାଯ ରତ୍ତିଯା ଅଭିକ୍କନ୍ତୱଣ୍ଣା କେୱଲକପ୍ପଂ ୱନସଣ୍ଡଂ ଓଭାସେତ୍ୱା ଯେନ ଭଗୱା ତେନୁପସଙ୍କମିଂସୁ; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଭଗୱନ୍ତଂ ଅଭିୱାଦେତ୍ୱା ଚତୁଦ୍ଦିସା ଅଟ୍ଠଂସୁ ସେଯ୍ୟଥାପି ମହନ୍ତା ଅଗ୍ଗିକ୍ଖନ୍ଧା। ଅଥ ଖୋ ଉରୁୱେଲକସ୍ସପୋ ଜଟିଲୋ ତସ୍ସା ରତ୍ତିଯା ଅଚ୍ଚଯେନ ଯେନ ଭଗୱା ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଭଗୱନ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ – ‘‘କାଲୋ, ମହାସମଣ, ନିଟ୍ଠିତଂ ଭତ୍ତଂ, ତେ ନୁ ଖୋ ତେ, ମହାସମଣ, ଅଭିକ୍କନ୍ତାଯ ରତ୍ତିଯା ଅଭିକ୍କନ୍ତୱଣ୍ଣା କେୱଲକପ୍ପଂ ୱନସଣ୍ଡଂ ଓଭାସେତ୍ୱା ଯେନ ତ୍ୱଂ ତେନୁପସଙ୍କମିଂସୁ; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ତଂ ଅଭିୱାଦେତ୍ୱା ଚତୁଦ୍ଦିସା ଅଟ୍ଠଂସୁ ସେଯ୍ୟଥାପି ମହନ୍ତା ଅଗ୍ଗିକ୍ଖନ୍ଧା’’ତି। ଏତେ ଖୋ, କସ୍ସପ, ଚତ୍ତାରୋ ମହାରାଜାନୋ ଯେନାହଂ ତେନୁପସଙ୍କମିଂସୁ ଧମ୍ମସ୍ସୱନାଯାତି। ଅଥ ଖୋ ଉରୁୱେଲକସ୍ସପସ୍ସ ଜଟିଲସ୍ସ ଏତଦହୋସି – ‘‘ମହିଦ୍ଧିକୋ ଖୋ ମହାସମଣୋ ମହାନୁଭାୱୋ, ଯତ୍ର ହି ନାମ ଚତ୍ତାରୋପି ମହାରାଜାନୋ ଉପସଙ୍କମିସ୍ସନ୍ତି ଧମ୍ମସ୍ସୱନାଯ, ନ ତ୍ୱେୱ ଚ ଖୋ ଅରହା ଯଥା ଅହ’’ନ୍ତି । ଅଥ ଖୋ ଭଗୱା ଉରୁୱେଲକସ୍ସପସ୍ସ ଜଟିଲସ୍ସ ଭତ୍ତଂ ଭୁଞ୍ଜିତ୍ୱା ତସ୍ମିଂଯେୱ ୱନସଣ୍ଡେ ୱିହାସି।

ଦୁତିଯଂ ପାଟିହାରିଯଂ।

ଅଥ ଖୋ ସକ୍କୋ ଦେୱାନମିନ୍ଦୋ ଅଭିକ୍କନ୍ତାଯ ରତ୍ତିଯା ଅଭିକ୍କନ୍ତୱଣ୍ଣୋ କେୱଲକପ୍ପଂ ୱନସଣ୍ଡଂ ଓଭାସେତ୍ୱା ଯେନ ଭଗୱା ତେନୁପସଙ୍କମି;

ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଭଗୱନ୍ତଂ ଅଭିୱାଦେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ଅଟ୍ଠାସି ସେୟ୍ୟଥାପି ମହାଅଗ୍ଗିକ୍ଖନ୍ଧୋ ପୁରିମାହି ୱଣ୍ଣନିଭାହି ଅଭିକ୍କନ୍ତତରୋ ଚ ପଣୀତତରୋ ଚ। ଅଥ ଖୋ ଉରୁୱେଲକସ୍ସପୋ ଜଟିଲୋ ତସ୍ସା ରତ୍ତିଯା ଅଚ୍ଚଯେନ ଯେନ ଭଗୱା ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଭଗୱନ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ – ''କାଲୋ, ମହାସମଣ, ନିଟ୍ଠିତଂ ଭତ୍ତଂ, କୋ ନୁ ଖୋ ସୋ, ମହାସମଣ, ଅଭିକ୍କନ୍ତାଯ ରତ୍ତିଯା ଅଭିକ୍କନ୍ତୱଣ୍ଣୋ କେୱଲକପ୍ପଂ ୱନସଣ୍ଡଂ ଓଭାସେତ୍ୱା ଯେନ ତ୍ୱଂ ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ତଂ ଅଭିୱାଦେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ଅଟ୍ଠାସି ସେୟ୍ୟଥାପି ମହାଅଗ୍ଗିକ୍ଖନ୍ଧୋ ପୁରିମାହି ୱଣ୍ଣନିଭାହି ଅଭିକ୍କନ୍ତତରୋ ଚ ପଣୀତତରୋ ଚା''ତି। ଏସୋ ଖୋ, କସ୍ସପ, ସକ୍କୋ ଦେୱାନମିନ୍ଦୋ ଯେନାହଂ ତେନୁପସଙ୍କମି ଧମ୍ମସ୍ସୱନାଯାତି। ଅଥ ଖୋ ଉରୁୱେଲକସ୍ସପସ୍ସ ଜଟିଲସ୍ସ ଏତଦହୋସି – ''ମହିଦ୍ଧିକୋ ଖୋ ମହାସମଣୋ ମହାନୁଭାୱୋ, ଯତ୍ର ହି ନାମ ସକ୍କୋପି ଦେୱାନମିନ୍ଦୋ ଉପସଙ୍କମିସ୍ସତି ଧମ୍ମସ୍ସୱନାଯ, ନ ତ୍ୱେୱ ଚ ଖୋ ଅରହା ଯଥା ଅହ''ନ୍ତି । ଅଥ ଖୋ ଭଗୱା ଉରୁୱେଲକସ୍ସପସ୍ସ ଜଟିଲସ୍ସ ଭତ୍ତଂ ଭୁଞ୍ଜିତ୍ୱା ତସ୍ମିଂୟେୱ ୱନସଣ୍ଡେ ୱିହାସି।

ତତିଯଂ ପାଟିହାରିଯଂ।

ଅଥ ଖୋ ବ୍ରହ୍ମା ସହମ୍ପତି ଅଭିକ୍କନ୍ତାଯ ରତ୍ତିଯା ଅଭିକ୍କନ୍ତୱଣ୍ଣୋ କେୱଲକପ୍ପଂ ୱନସଣ୍ଡଂ ଓଭାସେତ୍ୱା ଯେନ ଭଗୱା ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଭଗୱନ୍ତଂ ଅଭିୱାଦେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ଅଟ୍ଠାସି ସେୟ୍ୟଥାପି ମହାଅଗ୍ଗିକ୍ଖନ୍ଧୋ ପୁରିମାହି ୱଣ୍ଣନିଭାହି ଅଭିକ୍କନ୍ତତରୋ ଚ ପଣୀତତରୋ ଚ। ଅଥ ଖୋ ଉରୁୱେଲକସ୍ସପୋ ଜଟିଲୋ ତସ୍ସା ରତ୍ତିଯା ଅଚ୍ଚଯେନ ଯେନ ଭଗୱା ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଭଗୱନ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ – ''କାଲୋ, ମହାସମଣ, ନିଟ୍ଠିତଂ ଭତ୍ତଂ, କୋ ନୁ ଖୋ ସୋ, ମହାସମଣ, ଅଭିକ୍କନ୍ତାଯ ରତ୍ତିଯା ଅଭିକ୍କନ୍ତୱଣ୍ଣୋ କେୱଲକପ୍ପଂ ୱନସଣ୍ଡଂ ଓଭାସେତ୍ୱା ଯେନ ତ୍ୱଂ ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ତଂ ଅଭିୱାଦେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ଅଟ୍ଠାସି ସେୟ୍ୟଥାପି ମହାଅଗ୍ଗିକ୍ଖନ୍ଧୋ ପୁରିମାହି ୱଣ୍ଣନିଭାହି ଅଭିକ୍କନ୍ତତରୋ ଚ ପଣୀତତରୋ ଚା''ତି। ଏସୋ ଖୋ, କସ୍ସପ, ବ୍ରହ୍ମା ସହମ୍ପତି ଯେନାହଂ ତେନୁପସଙ୍କମି ଧମ୍ମସ୍ସୱନାଯାତି। ଅଥ ଖୋ ଉରୁୱେଲକସ୍ସପସ୍ସ ଜଟିଲସ୍ସ ଏତଦହୋସି – ''ମହିଦ୍ଧିକୋ ଖୋ ମହାସମଣୋ ମହାନୁଭାୱୋ, ଯତ୍ର ହି ନାମ ବ୍ରହ୍ମାପି ସହମ୍ପତି ଉପସଙ୍କମିସ୍ସତି ଧମ୍ମସ୍ସୱନାଯ, ନ ତ୍ୱେୱ ଚ ଖୋ ଅରହା ଯଥା ଅହ''ନ୍ତି। ଅଥ ଖୋ ଭଗୱା ଉରୁୱେଲକସ୍ସପସ୍ସ ଜଟିଲସ୍ସ ଭତ୍ତଂ ଭୁଞ୍ଜିତ୍ୱା ତସ୍ମିଂୟେୱ ୱନସଣ୍ଡେ ୱିହାସି।

ଚତୁତ୍ଥଂ ପାଟିହାରିଯଂ।

ତେନ ଖୋ ପନ ସମଯେନ ଉରୁୱେଲକସ୍ସପସ୍ସ ଜଟିଲସ୍ସ ମହାଯଞ୍ଞୋ ପଚ୍ଚୁପଟ୍ଠିତୋ ହୋତି, କେୱଲକପ୍ପା ଚ ଅଙ୍ଗମଗଧା ପହୂତଂ ଖାଦନୀଯଂ ଭୋଜନୀଯଂ ଆଦାଯ ଅଭିକ୍କମିତୁକାମା ହୋନ୍ତି। ଅଥ ଖୋ ଉରୁୱେଲକସ୍ସପସ୍ସ ଜଟିଲସ୍ସ ଏତଦହୋସି – ''ଏତରହି ଖୋ ମେ ମହାଯଞ୍ଞୋ ପଚ୍ଚୁପଟ୍ଠିତୋ, କେୱଲକପ୍ପା ଚ ଅଙ୍ଗମଗଧା ପହୂତଂ ଖାଦନୀଯଂ ଭୋଜନୀଯଂ ଆଦାଯ ଅଭିକ୍କମିସ୍ସନ୍ତି, ସଚେ ମହାସମଣୋ ମହାଜନକାଯେ ଇଦ୍ଧିପାଟିହାରିଯଂ କରିସ୍ସତି, ମହାସମଣସ୍ସ ଲାଭସକ୍କାରୋ ଅଭିୱଡ୍ଢିସ୍ସତି, ମମ ଲାଭସକ୍କାରୋ ପରିହାଯିସ୍ସତି, ଅହୋ ନୂନ ମହାସମଣୋ ସ୍ୱାତନାଯ ନାଗଚ୍ଛେୟ୍ୟା''ତି। ଅଥ ଖୋ ଭଗୱା ଉରୁୱେଲକସ୍ସପସ୍ସ ଜଟିଲସ୍ସ ଚେତସା ଚେତୋପରିୱିତକ୍କମଞ୍ଞାଯ ଉତ୍ତରକୁରୁଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ତତୋ ପିଣ୍ଡପାତଂ ଆହରିତ୍ୱା ଅନୋତତ୍ତଦହେ ପରିଭୁଞ୍ଜିତ୍ୱା ତତ୍ଥେୱ ଦିୱାୱିହାରଂ ଅକାସି। ଅଥ ଖୋ ଉରୁୱେଲକସ୍ସପୋ ଜଟିଲୋ ତସ୍ସା ରତ୍ତିଯା ଅଚ୍ଚଯେନ ଯେନ ଭଗୱା ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଭଗୱନ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ – ''କାଲୋ, ମହାସମଣ, ନିଟ୍ଠିତଂ ଭତ୍ତଂ, କିଂ ନୁ ଖୋ, ମହାସମଣ, ହିୟ୍ୟୋ ନାଗମାସି, ଅପିଚ ମଯଂ ତଂ ସରାମ, 'କିଂ ନୁ ଖୋ ମହାସମଣୋ ନାଗଚ୍ଛତୀ'ତି, ଖାଦନୀଯସ୍ସ ଚ ଭୋଜନୀଯସ୍ସ ଚ ତେ ପଟିୱୀସୋ ଠପିତୋ''ତି। ନନୁ ତେ, କସ୍ସପ, ଏତଦହୋସି – ''ଏତରହି ଖୋ ମେ ମହାଯଞ୍ଞୋ ପଚ୍ଚୁପଟ୍ଠିତୋ କେୱଲକପ୍ପା ଚ ଅଙ୍ଗମଗଧା ପହୂତଂ ଖାଦନୀଯଂ ଭୋଜନୀଯଂ ଆଦାଯ ଅଭିକ୍କମିସ୍ସନ୍ତି, ସଚେ ମହାସମଣୋ ମହାଜନକାଯେ ଇଦ୍ଧିପାଟିହାରିଯଂ କରିସ୍ସତି, ମହାସମଣସ୍ସ ଲାଭସକ୍କାରୋ ଅଭିୱଡ୍ଢିସ୍ସତି, ମମ ଲାଭସକ୍କାରୋ ପରିହାଯିସ୍ସତି, ଅହୋ ନୂନ ମହାସମଣୋ ସ୍ୱାତନାଯ ନାଗଚ୍ଛେୟ୍ୟା''ତି, ସୋ ଖୋ ଅହଂ, କସ୍ସପ, ତୱ ଚେତସା ଚେତୋପରିୱିତକ୍କମଞ୍ଞାଯ ଉତ୍ତରକୁରୁଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ତତୋ ପିଣ୍ଡପାତଂ ଆହରିତ୍ୱା ଅନୋତତ୍ତଦହେ ପରିଭୁଞ୍ଜିତ୍ୱା ତତ୍ଥେୱ ଦିୱାୱିହାରଂ ଅକାସିନ୍ତି। ଅଥ ଖୋ ଉରୁୱେଲକସ୍ସପସ୍ସ ଜଟିଲସ୍ସ ଏତଦହୋସି – ''ମହିଦ୍ଧିକୋ ଖୋ ମହାସମଣୋ ମହାନୁଭାୱୋ, ଯତ୍ର ହି ନାମ ଚେତସାପି ଚିତ୍ତଂ ପଜାନିସ୍ସତି, ନ ତ୍ୱେୱ ଚ ଖୋ ଅରହା ଯଥା ଅହ''ନ୍ତି। ଅଥ ଖୋ ଭଗୱା ଉରୁୱେଲକସ୍ସପସ୍ସ ଜଟିଲସ୍ସ ଭତ୍ତଂ ଭୁଞ୍ଜିତ୍ୱା ତସ୍ମିଂୟେୱ ୱନସଣ୍ଡେ ୱିହାସି।

ପଞ୍ଚମଂ ପାଟିହାରିଯଂ।

ତେନ ଖୋ ପନ ସମଯେନ ଭଗୱତୋ ପଂସୁକୂଲଂ ଉପ୍ପନ୍ନଂ ହୋତି। ଅଥ ଖୋ ଭଗୱତୋ ଏତଦହୋସି – ''କହଂ ନୁ ଖୋ ଅହଂ ପଂସୁକୂଲଂ ଧୋୱେୟ୍ୟ''ନ୍ତି? ଅଥ ଖୋ ସକ୍କୋ ଦେୱାନମିନ୍ଦୋ ଭଗୱତୋ ଚେତସା ଚେତୋପରିୱିତକ୍କମଞ୍ଞାଯ ପାଣିନା ପୋକ୍ଖରଣିଂ ଖଣିତ୍ୱା ଭଗୱନ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ – ''ଇଧ, ଭନ୍ତେ ଭଗୱା, ପଂସୁକୂଲଂ ଧୋୱତୂ''ତି। ଅଥ ଖୋ ଭଗୱତୋ ଏତଦହୋସି – ''କିମ୍ହି ନୁ ଖୋ ଅହଂ ପଂସୁକୂଲଂ ପରିମଦ୍ଦେୟ୍ୟ''ନ୍ତି? ଅଥ ଖୋ ସକ୍କୋ ଦେୱାନମିନ୍ଦୋ ଭଗୱତୋ ଚେତସା ଚେତୋପରିୱିତକ୍କମଞ୍ଞାଯ ମହତିଂ ସିଲଂ ଉପନିକ୍ଖିପି – ''ଇଧ, ଭନ୍ତେ

ଭଗଵା, ପଂସୁକୂଲଂ ପରିମଦ୍ଦତୂ’’ତି। ଅଥ ଖୋ ଭଗଵତୋ ଏତଦହୋସି – ‘‘କିମ୍ହି ନୁ ଖୋ ଅହଂ ଆଲମ୍ବିତ୍ଵା ଉତ୍ତରେୟ୍ୟ’’ନ୍ତି? ଅଥ ଖୋ କକୁଧେ ଅଧିଵତ୍ଥା ଦେଵତା ଭଗଵତୋ ଚେତସା ଚେତୋପରିଵିତକ୍କମଞ୍ଞାଯ ସାଖଂ ଓନାମେସି – ‘‘ଇଧ, ଭନ୍ତେ ଭଗଵା, ଆଲମ୍ବିତ୍ଵା ଉତ୍ତରତୂ’’ତି। ଅଥ ଖୋ ଭଗଵତୋ ଏତଦହୋସି – ‘‘କିମ୍ହି ନୁ ଖୋ ଅହଂ ପଂସୁକୂଲଂ ଵିସ୍ସଜ୍ଜେୟ୍ୟ’’ନ୍ତି? ଅଥ ଖୋ ସକ୍କୋ ଦେଵାନମିନ୍ଦୋ ଭଗଵତୋ ଚେତସା ଚେତୋପରିଵିତକ୍କମଞ୍ଞାଯ ମହତିଂ ସିଲଂ ଉପନିକ୍ଖିପି – ‘‘ଇଧ, ଭନ୍ତେ ଭଗଵା, ପଂସୁକୂଲଂ ଵିସ୍ସଜ୍ଜେତୂ’’ତି। ଅଥ ଖୋ ଉରୁଵେଲକସ୍ସପୋ ଜଟିଲୋ ତସ୍ସା ରତ୍ତିଯା ଅଚ୍ଚଯେନ ଯେନ ଭଗଵା ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ଵା ଭଗଵନ୍ତଂ ଏତଦଵୋଚ – ‘‘କାଲୋ, ମହାସମଣ, ନିଟ୍ଠିତଂ ଭତ୍ତଂ, କିଂ ନୁ ଖୋ, ମହାସମଣ, ନାଯଂ ପୁବ୍ବେ ଇଧ ପୋକ୍ଖରଣୀ ସାଯଂ ଇଧ ପୋକ୍ଖରଣୀ, ନଯିମା ସିଲା ପୁବ୍ବେ ଉପନିକ୍ଖିତ୍ତା, କେନିମା ସିଲା ଉପନିକ୍ଖିତ୍ତା, ନଯିମସ୍ସ କକୁଧସ୍ସ ପୁବ୍ବେ ସାଖା ଓନତା, ସାଯଂ ସାଖା ଓନତା’’ତି? ଇଧ ମେ, କସ୍ସପ, ପଂସୁକୂଲଂ ଉପ୍ପନ୍ନଂ ଅହୋସି, ତସ୍ସ ମଯ୍ହଂ, କସ୍ସପ, ଏତଦହୋସି – ‘‘କତ୍ଥ ନୁ ଖୋ ଅହଂ ପଂସୁକୂଲଂ ଧୋୱେୟ୍ୟ’’ନ୍ତି? ଅଥ ଖୋ, କସ୍ସପ, ସକ୍କୋ ଦେଵାନମିନ୍ଦୋ ମମ ଚେତସା ଚେତୋପରିଵିତକ୍କମଞ୍ଞାଯ ପାଣିନା ପୋକ୍ଖରଣିଂ ଖଣିତ୍ଵା ମଂ ଏତଦଵୋଚ – ‘‘ଇଧ, ଭନ୍ତେ ଭଗଵା, ପଂସୁକୂଲଂ ଧୋୱତୂ’’ତି। ସାଯଂ, କସ୍ସପ, ଅମନୁସ୍ସେନ ପାଣିନା ଖଣିତା ପୋକ୍ଖରଣୀ। ତସ୍ସ ମଯ୍ହଂ, କସ୍ସପ, ଏତଦହୋସି – ‘‘କିମ୍ହି ନୁ ଖୋ ଅହଂ ପଂସୁକୂଲଂ ପରିମଦ୍ଦେୟ୍ୟ’’ନ୍ତି? ଅଥ ଖୋ, କସ୍ସପ, ସକ୍କୋ ଦେଵାନମିନ୍ଦୋ ମମ ଚେତସା ଚେତୋପରିଵିତକ୍କମଞ୍ଞାଯ ମହତିଂ ସିଲଂ ଉପନିକ୍ଖିପି – ‘‘ଇଧ, ଭନ୍ତେ ଭଗଵା, ପଂସୁକୂଲଂ ପରିମଦ୍ଦତୂ’’ତି? ସାଯଂ, କସ୍ସପ, ଅମନୁସ୍ସେନ ଉପନିକ୍ଖିତ୍ତା ସିଲା। ତସ୍ସ ମଯ୍ହଂ, କସ୍ସପ, ଏତଦହୋସି – ‘‘କିମ୍ହି ନୁ ଖୋ ଅହଂ ଆଲମ୍ବିତ୍ଵା ଉତ୍ତରେୟ୍ୟ’’ନ୍ତି? ଅଥ ଖୋ, କସ୍ସପ, କକୁଧେ ଅଧିଵତ୍ଥା ଦେଵତା ମମ ଚେତସା ଚେତୋପରିଵିତକ୍କମଞ୍ଞାଯ ସାଖଂ ଓନାମେସି – ‘‘ଇଧ, ଭନ୍ତେ ଭଗଵା, ଆଲମ୍ବିତ୍ଵା ଉତ୍ତରତୂ’’ତି? ସ୍ଵାଯଂ ଆହରହତ୍ଥୋ କକୁଧୋ। ତସ୍ସ ମଯ୍ହଂ, କସ୍ସପ, ଏତଦହୋସି – ‘‘କିମ୍ହି ନୁ ଖୋ ଅହଂ ପଂସୁକୂଲଂ ଵିସ୍ସଜ୍ଜେୟ୍ୟ’’ନ୍ତି? ଅଥ ଖୋ, କସ୍ସପ, ସକ୍କୋ ଦେଵାନମିନ୍ଦୋ ମମ ଚେତସା ଚେତୋପରିଵିତକ୍କମଞ୍ଞାଯ ମହତିଂ ସିଲଂ ଉପନିକ୍ଖିପି – ‘‘ଇଧ, ଭନ୍ତେ ଭଗଵା, ପଂସୁକୂଲଂ ଵିସ୍ସଜ୍ଜେତୂ’’ତି? ସାଯଂ, କସ୍ସପ, ଅମନୁସ୍ସେନ ଉପନିକ୍ଖିତ୍ତା ସିଲାତି। ଅଥ ଖୋ ଉରୁଵେଲକସ୍ସପସ୍ସ ଏତଦହୋସି – ‘‘ମହିଦ୍ଧିକୋ ମହାସମଣୋ ମହାନୁଭାଵୋ , ଯତ୍ର ହି ନାମ ସକ୍କୋପି ଦେଵାନମିନ୍ଦୋ ଵେୟ୍ୟାଵଚ୍ଚଂ କରିସ୍ସତି, ନ ତ୍ଵେଵ ଚ ଖୋ ଅରହା ଯଥା ଅହ’’ନ୍ତି। ଅଥ ଖୋ ଭଗଵା ଉରୁଵେଲକସ୍ସପସ୍ସ ଜଟିଲସ୍ସ ଭତ୍ତଂ ଭୁଞ୍ଜିତ୍ଵା ତସ୍ମିଂଯେଵ ଵନସଣ୍ଡେ ଵିହାସି।

ଅଥ ଖୋ ଉରୁଵେଲକସ୍ସପୋ ଜଟିଲୋ ତସ୍ସା ରତ୍ତିଯା ଅଚ୍ଚଯେନ ଯେନ ଭଗଵା ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ଵା ଭଗଵତୋ କାଲଂ ଆରୋଚେସି – ‘‘କାଲୋ, ମହାସମଣ, ନିଟ୍ଠିତଂ ଭତ୍ତ’’ନ୍ତି। ‘‘ଗଚ୍ଛ ତ୍ଵଂ, କସ୍ସପ, ଆଯାମହ’’ନ୍ତି ଉରୁଵେଲକସ୍ସପଂ ଜଟିଲଂ ଉଯ୍ୟୋଜେତ୍ଵା ଯାଯ ଜମ୍ବୁଯା ଜମ୍ବୁଦୀପୋ ପଞ୍ଞାଯତି, ତତୋ ଫଲଂ ଗହେତ୍ଵା ପଠମତରଂ ଆଗନ୍ତ୍ଵା ଅଗ୍ୟାଗାରେ ନିସୀଦି। ଅଦ୍ଦସା ଖୋ ଉରୁଵେଲକସ୍ସପୋ ଜଟିଲୋ ଭଗଵନ୍ତଂ ଅଗ୍ୟାଗାରେ ନିସିନ୍ନଂ, ଦିସ୍ଵାନ ଭଗଵନ୍ତଂ ଏତଦଵୋଚ – ‘‘କତମେନ ତ୍ଵଂ, ମହାସମଣ, ମଗ୍ଗେନ ଆଗତୋ, ଅହଂ ତଯା ପଠମତରଂ ପକ୍କନ୍ତୋ, ସୋ ତ୍ଵଂ ପଠମତରଂ ଆଗନ୍ତ୍ଵା ଅଗ୍ୟାଗାରେ ନିସିନ୍ନୋ’’ତି? ‘‘ଇଧାହଂ, କସ୍ସପ, ତଂ ଉଯ୍ୟୋଜେତ୍ଵା ଯାଯ ଜମ୍ବୁଯା ଜମ୍ବୁଦୀପୋ ପଞ୍ଞାଯତି, ତତୋ ଫଲଂ ଗହେତ୍ଵା ପଠମତରଂ ଆଗନ୍ତ୍ଵା ଅଗ୍ୟାଗାରେ ନିସିନ୍ନୋ। ଇଦଂ ଖୋ, କସ୍ସପ, ଜମ୍ବୁଫଲଂ ଵଣ୍ଣସମ୍ପନ୍ନଂ ଗନ୍ଧସମ୍ପନ୍ନଂ ରସସମ୍ପନ୍ନଂ, ସଚେ ଆକଙ୍ଖସି ପରିଭୁଞ୍ଜା’’ତି। ‘‘ଅଲଂ, ମହାସମଣ, ତ୍ଵଂଯେଵ ତଂ ଅରହସି, ତ୍ଵଂଯେଵ ତଂ ପରିଭୁଞ୍ଜା’’ତି। ଅଥ ଖୋ ଉରୁଵେଲକସ୍ସପସ୍ସ ଜଟିଲସ୍ସ ଏତଦହୋସି – ‘‘ମହିଦ୍ଧିକୋ ଖୋ ମହାସମଣୋ ମହାନୁଭାଵୋ, ଯତ୍ର ହି ନାମ ମଂ ପଠମତରଂ ଉଯ୍ୟୋଜେତ୍ଵା ଯାଯ ଜମ୍ବୁଯା ଜମ୍ବୁଦୀପୋ ପଞ୍ଞାଯତି, ତତୋ ଫଲଂ ଗହେତ୍ଵା ପଠମତରଂ ଆଗନ୍ତ୍ଵା ଅଗ୍ୟାଗାରେ ନିସୀଦିସ୍ସତି, ନ ତ୍ଵେଵ ଚ ଖୋ ଅରହା ଯଥା ଅହ’’ନ୍ତି। ଅଥ ଖୋ ଭଗଵା ଉରୁଵେଲକସ୍ସପସ୍ସ ଜଟିଲସ୍ସ ଭତ୍ତଂ ଭୁଞ୍ଜିତ୍ଵା ତସ୍ମିଂଯେଵ ଵନସଣ୍ଡେ ଵିହାସି।

ଅଥ ଖୋ ଉରୁଵେଲକସ୍ସପୋ ଜଟିଲୋ ତସ୍ସା ରତ୍ତିଯା ଅଚ୍ଚଯେନ ଯେନ ଭଗଵା ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ଵା ଭଗଵତୋ କାଲଂ ଆରୋଚେସି – ‘‘କାଲୋ, ମହାସମଣ, ନିଟ୍ଠିତଂ ଭତ୍ତ’’ନ୍ତି। ‘‘ଗଚ୍ଛ ତ୍ଵଂ, କସ୍ସପ, ଆଯାମହ’’ନ୍ତି ଉରୁଵେଲକସ୍ସପଂ ଜଟିଲଂ ଉଯ୍ୟୋଜେତ୍ଵା ଯାଯ ଜମ୍ବୁଯା ଜମ୍ବୁଦୀପୋ ପଞ୍ଞାଯତି, ତସ୍ସା ଅଵିଦୂରେ ଅମ୍ବୋ…ପେ… ତସ୍ସା ଅଵିଦୂରେ ଆମଲକୀ…ପେ… ତସ୍ସା ଅଵିଦୂରେ ହରୀତକୀ…ପେ… ତାଵତିଂସଂ ଗନ୍ତ୍ଵା ପାରିଚ୍ଛତ୍ତକପୁପ୍ଫଂ ଗହେତ୍ଵା ପଠମତରଂ ଆଗନ୍ତ୍ଵା ଅଗ୍ୟାଗାରେ ନିସୀଦି। ଅଦ୍ଦସା ଖୋ ଉରୁଵେଲକସ୍ସପୋ ଜଟିଲୋ ଭଗଵନ୍ତଂ ଅଗ୍ୟାଗାରେ ନିସିନ୍ନଂ, ଦିସ୍ଵାନ ଭଗଵନ୍ତଂ ଏତଦଵୋଚ – ‘‘କତମେନ ତ୍ଵଂ, ମହାସମଣ, ମଗ୍ଗେନ ଆଗତୋ, ଅହଂ ତଯା ପଠମତରଂ ପକ୍କନ୍ତୋ, ସୋ ତ୍ଵଂ ପଠମତରଂ ଆଗନ୍ତ୍ଵା ଅଗ୍ୟାଗାରେ ନିସିନ୍ନୋ’’ତି? ‘‘ଇଧାହଂ, କସ୍ସପ, ତଂ ଉଯ୍ୟୋଜେତ୍ଵା ତାଵତିଂସଂ ଗନ୍ତ୍ଵା ପାରିଚ୍ଛତ୍ତକପୁପ୍ଫଂ ଗହେତ୍ଵା ପଠମତରଂ ଆଗନ୍ତ୍ଵା ଅଗ୍ୟାଗାରେ ନିସିନ୍ନୋ। ଇଦଂ ଖୋ, କସ୍ସପ, ପାରିଚ୍ଛତ୍ତକପୁପ୍ଫଂ ଵଣ୍ଣସମ୍ପନ୍ନଂ ଗନ୍ଧସମ୍ପନ୍ନଂ, ସଚେ ଆକଙ୍ଖସି ଗଣ୍ହା’’ତି । ‘‘ଅଲଂ, ମହାସମଣ, ତ୍ଵଂଯେଵ ତଂ ଅରହସି, ତ୍ଵଂଯେଵ ତଂ ଗଣ୍ହା’’ତି। ଅଥ ଖୋ ଉରୁଵେଲକସ୍ସପସ୍ସ ଜଟିଲସ୍ସ ଏତଦହୋସି – ‘‘ମହିଦ୍ଧିକୋ ଖୋ ମହାସମଣୋ ମହାନୁଭାଵୋ, ଯତ୍ର ହି ନାମ ମଂ ପଠମତରଂ ଉଯ୍ୟୋଜେତ୍ଵା ତାଵତିଂସଂ ଗନ୍ତ୍ଵା ପାରିଚ୍ଛତ୍ତକପୁପ୍ଫଂ ଗହେତ୍ଵା ପଠମତରଂ ଆଗନ୍ତ୍ଵା ଅଗ୍ୟାଗାରେ ନିସୀଦିସ୍ସତି, ନ ତ୍ଵେଵ ଚ ଖୋ ଅରହା ଯଥା ଅହ’’ନ୍ତି।

ତେନ ଖୋ ପନ ସମଯେନ ତେ ଜଟିଲା ଅଗ୍ଗିଂ ପରିଚରିତୁକାମା ନ ସକ୍କୋନ୍ତି କଟ୍ଠାନି ଫାଲେତୁଂ। ଅଥ ଖୋ ତେସଂ ଜଟିଲାନଂ ଏତଦହୋସି – ''ନିସ୍ସଂସଯଂ ଖୋ ମହାସମଣସ୍ସ ଇଦ୍ଧାନୁଭାୱୋ ଯଥା ମଯଂ ନ ସକ୍କୋମ କଟ୍ଠାନି ଫାଲେତୁ''ନ୍ତି। ଅଥ ଖୋ ଭଗୱା ଉରୁୱେଲକସ୍ସପଂ ଜଟିଲଂ ଏତଦୱୋଚ – ''ଫାଲିଯନ୍ତୁ, କସ୍ସପ, କଟ୍ଠାନୀ''ତି। ''ଫାଲିଯନ୍ତୁ, ମହାସମଣା''ତି। ସକିଦେୱ ପଞ୍ଚ କଟ୍ଠସତାନି ଫାଲିଯିଂସୁ। ଅଥ ଖୋ ଉରୁୱେଲକସ୍ସପସ୍ସ ଜଟିଲସ୍ସ ଏତଦହୋସି – ''ମହିଦ୍ଧିକୋ ଖୋ ମହାସମଣୋ ମହାନୁଭାୱୋ, ଯତ୍ର ହି ନାମ କଟ୍ଠାନିପି ଫାଲିଯିସ୍ସନ୍ତି, ନ ତ୍ୱେୱ ଚ ଖୋ ଅରହା ଯଥା ଅହ''ନ୍ତି।

ତେନ ଖୋ ପନ ସମଯେନ ତେ ଜଟିଲା ଅଗ୍ଗିଂ ପରିଚରିତୁକାମା ନ ସକ୍କୋନ୍ତି ଅଗ୍ଗିଂ ଉଜ୍ଜଲେତୁଂ। ଅଥ ଖୋ ତେସଂ ଜଟିଲାନଂ ଏତଦହୋସି – ''ନିସ୍ସଂସଯଂ ଖୋ ମହାସମଣସ୍ସ ଇଦ୍ଧାନୁଭାୱୋ ଯଥା ମଯଂ ନ ସକ୍କୋମ ଅଗ୍ଗିଂ ଉଜ୍ଜଲେତୁ''ନ୍ତି। ଅଥ ଖୋ ଭଗୱା ଉରୁୱେଲକସ୍ସପଂ ଜଟିଲଂ ଏତଦୱୋଚ – ''ଉଜ୍ଜଲିଯନ୍ତୁ, କସ୍ସପ, ଅଗ୍ଗୀ''ତି। ''ଉଜ୍ଜଲିଯନ୍ତୁ, ମହାସମଣା''ତି। ସକିଦେୱ ପଞ୍ଚ ଅଗ୍ଗିସତାନି ଉଜ୍ଜଲିଯିଂସୁ। ଅଥ ଖୋ ଉରୁୱେଲକସ୍ସପସ୍ସ ଜଟିଲସ୍ସ ଏତଦହୋସି – ''ମହିଦ୍ଧିକୋ ଖୋ ମହାସମଣୋ ମହାନୁଭାୱୋ, ଯତ୍ର ହି ନାମ ଅଗ୍ଗୀପି ଉଜ୍ଜଲିଯିସ୍ସନ୍ତି, ନ ତ୍ୱେୱ ଚ ଖୋ ଅରହା ଯଥା ଅହ''ନ୍ତି।

ତେନ ଖୋ ପନ ସମଯେନ ତେ ଜଟିଲା ଅଗ୍ଗିଂ ପରିଚରିତ୍ୱା ନ ସକ୍କୋନ୍ତି ଅଗ୍ଗିଂ ୱିଜ୍ଝାପେତୁଂ। ଅଥ ଖୋ ତେସଂ ଜଟିଲାନଂ ଏତଦହୋସି – ''ନିସ୍ସଂସଯଂ ଖୋ ମହାସମଣସ୍ସ ଇଦ୍ଧାନୁଭାୱୋ ଯଥା ମଯଂ ନ ସକ୍କୋମ ଅଗ୍ଗିଂ ୱିଜ୍ଝାପେତୁ''ନ୍ତି। ଅଥ ଖୋ ଭଗୱା ଉରୁୱେଲକସ୍ସପଂ ଜଟିଲଂ ଏତଦୱୋଚ – ''ୱିଜ୍ଝାଯନ୍ତୁ, କସ୍ସପ, ଅଗ୍ଗୀ''ତି। ''ୱିଜ୍ଝାଯନ୍ତୁ, ମହାସମଣା''ତି। ସକିଦେୱ ପଞ୍ଚ ଅଗ୍ଗିସତାନି ୱିଜ୍ଝାଯିଂସୁ। ଅଥ ଖୋ ଉରୁୱେଲକସ୍ସପସ୍ସ ଜଟିଲସ୍ସ ଏତଦହୋସି – ''ମହିଦ୍ଧିକୋ ଖୋ ମହାସମଣୋ ମହାନୁଭାୱୋ, ଯତ୍ର ହି ନାମ ଅଗ୍ଗୀପି ୱିଜ୍ଝାଯିସ୍ସନ୍ତି, ନ ତ୍ୱେୱ ଚ ଖୋ ଅରହା ଯଥା ଅହ''ନ୍ତି।

ତେନ ଖୋ ପନ ସମଯେନ ତେ ଜଟିଲା ସୀତାସୁ ହେମନ୍ତିକାସୁ ରତ୍ତୀସୁ ଅନ୍ତରଟ୍ଠକାସୁ ହିମପାତସମଯେ ନଜ୍ଜା ନେରଞ୍ଜରାଯ ଉମ୍ମୁଜ୍ଜନ୍ତିପି ନିମୁଜ୍ଜନ୍ତିପି ଉମ୍ମୁଜ୍ଜନନିମୁଜ୍ଜନମ୍ପି କରୋନ୍ତି। ଅଥ ଖୋ ଭଗୱା ପଞ୍ଚମତ୍ତାନି ମନ୍ଦାମୁଖିସତାନି ଅଭିନିମ୍ମିନି ଯତ୍ଥ ତେ ଜଟିଲା ଉତ୍ତରିତ୍ୱା ୱିସିବ୍ବେସୁଂ। ଅଥ ଖୋ ତେସଂ ଜଟିଲାନଂ ଏତଦହୋସି – ''ନିସ୍ସଂସଯଂ ଖୋ ମହାସମଣସ୍ସ ଇଦ୍ଧାନୁଭାୱୋ ଯଥଯିମା ମନ୍ଦାମୁଖିଯୋ ନିମ୍ମିତା''ତି। ଅଥ ଖୋ ଉରୁୱେଲକସ୍ସପସ୍ସ ଜଟିଲସ୍ସ ଏତଦହୋସି – ''ମହିଦ୍ଧିକୋ ଖୋ ମହାସମଣୋ ମହାନୁଭାୱୋ, ଯତ୍ର ହି ନାମ ତାୱ ବହୂ ମନ୍ଦାମୁଖିଯୋପି ଅଭିନିମ୍ମିନିସ୍ସତି, ନ ତ୍ୱେୱ ଚ ଖୋ ଅରହା ଯଥା ଅହ''ନ୍ତି।

ତେନ ଖୋ ପନ ସମଯେନ ମହା ଅକାଲମେଘୋ ପାୱସ୍ସି, ମହା ଉଦକୱାହକୋ ସଞ୍ଜାଯି, ଯସ୍ମିଂ ପଦେସେ ଭଗୱା ୱିହରତି ସୋ ପଦେସୋ ଉଦକେନ ନ ଓତ୍ଥଟୋ ହୋତି। ଅଥ ଖୋ ଭଗୱତୋ ଏତଦହୋସି – ''ଯଂନୂନାହଂ ସମନ୍ତା ଉଦକଂ ଉସ୍ସାରେତ୍ୱା ମଜ୍ଝେ ରେଣୁହତାଯ ଭୂମିଯା ଚଙ୍କମେଯ୍ୟ''ନ୍ତି। ଅଥ ଖୋ ଭଗୱା ସମନ୍ତା ଉଦକଂ ଉସ୍ସାରେତ୍ୱା ମଜ୍ଝେ ରେଣୁହତାଯ ଭୂମିଯା ଚଙ୍କମି। ଅଥ ଖୋ ଉରୁୱେଲକସ୍ସପୋ ଜଟିଲୋ ''ମାହେୱ ଖୋ ମହାସମଣୋ ଉଦକେନ ୱୂଳ୍ହୋ ଅହୋସୀ''ତି ନାୱାଯ ସମ୍ବହୁଲେହି ଜଟିଲେହି ସଦ୍ଧିଂ ଯସ୍ମିଂ ପଦେସେ ଭଗୱା ୱିହରତି, ତଂ ପଦେସଂ ଅଗମାସି। ଅଦ୍ଦସା ଖୋ ଉରୁୱେଲକସ୍ସପୋ ଜଟିଲୋ ଭଗୱନ୍ତଂ ସମନ୍ତା ଉଦକଂ ଉସ୍ସାରେତ୍ୱା ମଜ୍ଝେ ରେଣୁହତାଯ ଭୂମିଯା ଚଙ୍କମନ୍ତଂ, ଦିସ୍ୱାନ ଭଗୱନ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ – ''ଇଦଂ ନୁ ତ୍ୱଂ, ମହାସମଣା''ତି। ''ଅଯମହମସ୍ମି, କସ୍ସପା''ତି ଭଗୱା ୱେହାସଂ ଅବ୍ଭୁଗ୍ଗନ୍ତ୍ୱା ନାୱାଯ ପଚ୍ଚୁଟ୍ଠାସି। ଅଥ ଖୋ ଉରୁୱେଲକସ୍ସପସ୍ସ ଜଟିଲସ୍ସ ଏତଦହୋସି – ''ମହିଦ୍ଧିକୋ ଖୋ ମହାସମଣୋ ମହାନୁଭାୱୋ , ଯତ୍ର ହି ନାମ ଉଦକମ୍ପି ନ ପୱାହିସ୍ସତି, ନ ତ୍ୱେୱ ଚ ଖୋ ଅରହା ଯଥା ଅହ''ନ୍ତି।

ଅଥ ଖୋ ଭଗୱତୋ ଏତଦହୋସି – ''ଚିରମ୍ପି ଖୋ ଇମସ୍ସ ମୋଘପୁରିସସ୍ସ ଏୱଂ ଭୱିସ୍ସତି 'ମହିଦ୍ଧିକୋ ଖୋ ମହାସମଣୋ ମହାନୁଭାୱୋ, ନ ତ୍ୱେୱ ଚ ଖୋ ଅରହା ଯଥା ଅହ'ନ୍ତି, ଯଂନୂନାହଂ ଇମଂ ଜଟିଲଂ ସଂୱେଜେଯ୍ୟ''ନ୍ତି। ଅଥ ଖୋ ଭଗୱା ଉରୁୱେଲକସ୍ସପଂ ଜଟିଲଂ ଏତଦୱୋଚ – ''ନେୱ ଚ ଖୋ ତ୍ୱଂ, କସ୍ସପ, ଅରହା, ନାପି ଅରହତ୍ତମଗ୍ଗସମାପନ୍ନୋ, ସାପି ତେ ପଟିପଦା ନତ୍ଥି, ଯାଯ ତ୍ୱଂ ଅରହା ୱା ଅସ୍ସସି ଅରହତ୍ତମଗ୍ଗଂ ୱା ସମାପନ୍ନୋ''ତି। ଅଥ ଖୋ ଉରୁୱେଲକସ୍ସପୋ ଜଟିଲୋ ଭଗୱତୋ ପାଦେସୁ ସିରସା ନିପତିତ୍ୱା ଭଗୱନ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ – ''ଲଭେଯ୍ୟାହଂ, ଭନ୍ତେ, ଭଗୱତୋ ସନ୍ତିକେ ପବ୍ବଜ୍ଜଂ, ଲଭେଯ୍ୟଂ ଉପସମ୍ପଦ''ନ୍ତି। ''ତ୍ୱଂ ଖୋସି, କସ୍ସପ, ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ଜଟିଲସତାନଂ ନାଯକୋ ୱିନାଯକୋ ଅଗ୍ଗୋ ପମୁଖୋ ପାମୋକ୍ଖୋ, ତେପି ତାୱ ଅପଲୋକେହି, ଯଥା ତେ ମଞ୍ଞିସ୍ସନ୍ତି, ତଥା ତେ କରିସ୍ସନ୍ତୀ''ତି। ଅଥ ଖୋ ଉରୁୱେଲକସ୍ସପୋ ଜଟିଲୋ ଯେନ ତେ ଜଟିଲା ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ତେ ଜଟିଲେ ଏତଦୱୋଚ – ''ଇଚ୍ଛାମହଂ, ଭୋ, ମହାସମଣେ ବ୍ରହ୍ମଚରିଯଂ ଚରିତୁଂ, ଯଥା ଭୱନ୍ତୋ ମଞ୍ଞନ୍ତି ତଥା କରୋନ୍ତୂ''ତି। ''ଚିରପଟିକା ମଯଂ, ଭୋ, ମହାସମଣେ ଅଭିପ୍ପସନ୍ନା, ସଚେ ଭୱଂ ମହାସମଣେ ବ୍ରହ୍ମଚରିଯଂ ଚରିସ୍ସତି, ସବ୍ବେୱ ମଯଂ

ମହାସମଣେ ବ୍ରହ୍ମଚରିୟଂ ଚରିସ୍ସାମା’’ତି। ଅଥ ଖୋ ତେ ଜଟିଲା କେସମିସ୍ସଂ ଜଟାମିସ୍ସଂ ଖାରିକାଜମିସ୍ସଂ ଅଗ୍ଗିହୁତମିସ୍ସଂ ଉଦକେ ପୱାହେତ୍ୱା ଯେନ ଭଗୱା ତେନୁପସଙ୍କମିଂସୁ; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଭଗୱତୋ ପାଦେସୁ ସିରସା ନିପତିତ୍ୱା ଭଗୱନ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚୁଂ – ‘‘ଲଭେୟ୍ୟାମ ମୟଂ, ଭନ୍ତେ, ଭଗୱତୋ ସନ୍ତିକେ ପବ୍ବଜ୍ଜଂ, ଲଭେୟ୍ୟାମ ଉପସମ୍ପଦ’’ନ୍ତି। ‘‘ଏଥ, ଭିକ୍ଖୱୋ’’ତି ଭଗୱା ଅୱୋଚ – ‘‘ସ୍ୱାକ୍ଖାତୋ ଧମ୍ମୋ, ଚରଥ ବ୍ରହ୍ମଚରିୟଂ ସମ୍ମା ଦୁକ୍ଖସ୍ସ ଅନ୍ତକିରିୟାୟା’’ତି। ସାୱ ତେସଂ ଆୟସ୍ମନ୍ତାନଂ ଉପସମ୍ପଦା ଅହୋସି।

ଅଦ୍ଦସା ଖୋ ନଦୀକସ୍ସପୋ ଜଟିଲୋ କେସମିସ୍ସଂ ଜଟାମିସ୍ସଂ ଖାରିକାଜମିସ୍ସଂ ଅଗ୍ଗିହୁତମିସ୍ସଂ ଉଦକେ ୱୁୟ୍ହମାନେ, ଦିସ୍ୱାନସ୍ସ ଏତଦହୋସି – ‘‘ମାହେୱ ମେ ଭାତୁନୋ ଉପସଗ୍ଗୋ ଅହୋସୀ’’ତି, ଜଟିଲେ ପାହେସି – ‘‘ଗଚ୍ଛଥ ମେ ଭାତରଂ ଜାନାଥା’’ତି, ସାମଞ୍ଚ ତୀହି ଜଟିଲସତେହି ସଦ୍ଧିଂ ଯେନାୟସ୍ମା ଉରୁୱେଲକସ୍ସପୋ ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଆୟସ୍ମନ୍ତଂ ଉରୁୱେଲକସ୍ସପଂ ଏତଦୱୋଚ – ‘‘ଇଦଂ ନୁ ଖୋ, କସ୍ସପ, ସେୟ୍ୟୋ’’ତି? ‘‘ଆମାୱୁସୋ, ଇଦଂ ସେୟ୍ୟୋ’’ତି। ଅଥ ଖୋ ତେ ଜଟିଲା କେସମିସ୍ସଂ ଜଟାମିସ୍ସଂ ଖାରିକାଜମିସ୍ସଂ ଅଗ୍ଗିହୁତମିସ୍ସଂ ଉଦକେ ପୱାହେତ୍ୱା ଯେନ ଭଗୱା ତେନୁପସଙ୍କମିଂସୁ; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଭଗୱତୋ ପାଦେସୁ ସିରସା ନିପତିତ୍ୱା ଭଗୱନ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚୁଂ – ‘‘ଲଭେୟ୍ୟାମ ମୟଂ, ଭନ୍ତେ, ଭଗୱତୋ ସନ୍ତିକେ ପବ୍ବଜ୍ଜଂ, ଲଭେୟ୍ୟାମ ଉପସମ୍ପଦ’’ନ୍ତି। ‘‘ଏଥ, ଭିକ୍ଖୱୋ’’ତି ଭଗୱା ଅୱୋଚ – ‘‘ସ୍ୱାକ୍ଖାତୋ ଧମ୍ମୋ, ଚରଥ ବ୍ରହ୍ମଚରିୟଂ ସମ୍ମା ଦୁକ୍ଖସ୍ସ ଅନ୍ତକିରିୟାୟା’’ତି। ସାୱ ତେସଂ ଆୟସ୍ମନ୍ତାନଂ ଉପସମ୍ପଦା ଅହୋସି।

ଅଦ୍ଦସା ଖୋ ଗୟାକସ୍ସପୋ ଜଟିଲୋ କେସମିସ୍ସଂ ଜଟାମିସ୍ସଂ ଖାରିକାଜମିସ୍ସଂ ଅଗ୍ଗିହୁତମିସ୍ସଂ ଉଦକେ ୱୁୟ୍ହମାନେ, ଦିସ୍ୱାନସ୍ସ ଏତଦହୋସି – ‘‘ମାହେୱ ମେ ଭାତୂନଂ ଉପସଗ୍ଗୋ ଅହୋସୀ’’ତି, ଜଟିଲେ ପାହେସି – ‘‘ଗଚ୍ଛଥ ମେ ଭାତରୋ ଜାନାଥା’’ତି, ସାମଞ୍ଚ ଦ୍ୱୀହି ଜଟିଲସତେହି ସଦ୍ଧିଂ ଯେନାୟସ୍ମା ଉରୁୱେଲକସ୍ସପୋ ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଆୟସ୍ମନ୍ତଂ ଉରୁୱେଲକସ୍ସପଂ ଏତଦୱୋଚ – ‘‘ଇଦଂ ନୁ ଖୋ, କସ୍ସପ, ସେୟ୍ୟୋ’’ତି? ‘‘ଆମାୱୁସୋ, ଇଦଂ ସେୟ୍ୟୋ’’ତି। ଅଥ ଖୋ ତେ ଜଟିଲା କେସମିସ୍ସଂ ଜଟାମିସ୍ସଂ ଖାରିକାଜମିସ୍ସଂ ଅଗ୍ଗିହୁତମିସ୍ସଂ ଉଦକେ ପୱାହେତ୍ୱା ଯେନ ଭଗୱା ତେନୁପସଙ୍କମିଂସୁ; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଭଗୱତୋ ପାଦେସୁ ସିରସା ନିପତିତ୍ୱା ଭଗୱନ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚୁଂ – ‘‘ଲଭେୟ୍ୟାମ ମୟଂ, ଭନ୍ତେ, ଭଗୱତୋ ସନ୍ତିକେ ପବ୍ବଜ୍ଜଂ, ଲଭେୟ୍ୟାମ ଉପସମ୍ପଦ’’ନ୍ତି। ‘‘ଏଥ, ଭିକ୍ଖୱୋ’’ତି, ଭଗୱା ଅୱୋଚ – ‘‘ସ୍ୱାକ୍ଖାତୋ ଧମ୍ମୋ, ଚରଥ ବ୍ରହ୍ମଚରିୟଂ ସମ୍ମା ଦୁକ୍ଖସ୍ସ ଅନ୍ତକିରିୟାୟା’’ତି। ସାୱ ତେସଂ ଆୟସ୍ମନ୍ତାନଂ ଉପସମ୍ପଦା ଅହୋସି।

‘‘ଭଗୱତୋ ଅଧିଟ୍ଠାନେନ ପଞ୍ଚ କଟ୍ଠସତାନି ନ ଫାଲିୟିଂସୁ, ଫାଲିୟିଂସୁ, ଅଗ୍ଗୀ ନ ଉଜ୍ଜଲିୟିଂସୁ, ଉଜ୍ଜଲିୟିଂସୁ, ନ ୱିଜ୍ଝାୟିଂସୁ, ୱିଜ୍ଝାୟିଂସୁ, ପଞ୍ଚ ମନ୍ଦାମୁଖିସତାନି ଅଭିନିମ୍ମିନି, ଏତେନ ନୟେନ ଅଡ୍ଢୁଡ୍ଢପାଟିହାରିୟସହସ୍ସାନି ହୋନ୍ତି।

‘‘ଅଥ ଖୋ ଭଗୱା ଉରୁୱେଲାୟଂ ୟଥାଭିରନ୍ତଂ ୱିହରିତ୍ୱା ଯେନ ଗୟାସୀସଂ ତେନ ଚାରିକଂ ପକ୍କାମି ମହତା ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘେନ ସଦ୍ଧିଂ ସହସ୍ସେନ ସବ୍ବେହେୱ ପୁରାଣଜଟିଲେହି। ତତ୍ର ସୁଦଂ ଭଗୱା ଗୟାୟଂ ୱିହରତି ଗୟାସୀସେ ସଦ୍ଧିଂ ଭିକ୍ଖୁସହସ୍ସେନ। ତତ୍ର ଖୋ ଭଗୱା ଭିକ୍ଖୂ ଆମନ୍ତେସି (ସଂ। ନି। ୪।୨୮) – ‘ସବ୍ବଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଆଦିତ୍ତଂ, କିଞ୍ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସବ୍ବଂ ଆଦିତ୍ତଂ, ଚକ୍ଖୁ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଆଦିତ୍ତଂ, ରୂପା ଆଦିତ୍ତା, ଚକ୍ଖୁୱିଞ୍ଞାଣଂ ଆଦିତ୍ତଂ, ଚକ୍ଖୁସମ୍ଫସ୍ସୋ ଆଦିତ୍ତୋ, ୟମିଦଂ ଚକ୍ଖୁସମ୍ଫସ୍ସପଚ୍ଚୟା ଉପ୍ପଜ୍ଜତି ୱେଦୟିତଂ ସୁଖଂ ୱା ଦୁକ୍ଖଂ ୱା ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖଂ ୱା ତମ୍ପି ଆଦିତ୍ତଂ। କେନ ଆଦିତ୍ତଂ, ରାଗଗ୍ଗିନା ଦୋସଗ୍ଗିନା ମୋହଗ୍ଗିନା ଆଦିତ୍ତଂ, ଜାତିୟା ଜରାୟ ମରଣେନ ସୋକେହି ପରିଦେୱେହି ଦୁକ୍ଖେହି ଦୋମନସ୍ସେହି ଉପାୟାସେହି ଆଦିତ୍ତନ୍ତି ୱଦାମି? ସୋତଂ ଆଦିତ୍ତଂ, ସଦ୍ଦା ଆଦିତ୍ତା…ପେ… ଘାନଂ ଆଦିତ୍ତଂ, ଗନ୍ଧା ଆଦିତ୍ତା…ପେ… ଜିୱ୍ହା ଆଦିତ୍ତା, ରସା ଆଦିତ୍ତା…ପେ… କାୟୋ ଆଦିତ୍ତୋ, ଫୋଟ୍ଠବ୍ବା ଆଦିତ୍ତା…ପେ… ମନୋ ଆଦିତ୍ତୋ, ଧମ୍ମା ଆଦିତ୍ତା, ମନୋୱିଞ୍ଞାଣଂ ଆଦିତ୍ତଂ, ମନୋସମ୍ଫସ୍ସୋ ଆଦିତ୍ତୋ, ୟମିଦଂ ମନୋସମ୍ଫସ୍ସପଚ୍ଚୟା ଉପ୍ପଜ୍ଜତି ୱେଦୟିତଂ ସୁଖଂ ୱା ଦୁକ୍ଖଂ ୱା ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖଂ ୱା ତମ୍ପି ଆଦିତ୍ତଂ। କେନ ଆଦିତ୍ତଂ, ରାଗଗ୍ଗିନା ଦୋସଗ୍ଗିନା ମୋହଗ୍ଗିନା ଆଦିତ୍ତଂ, ଜାତିୟା ଜରାୟ ମରଣେନ ସୋକେହି ପରିଦେୱେହି ଦୁକ୍ଖେହି ଦୋମନସ୍ସେହି ଉପାୟାସେହି ଆଦିତ୍ତ’’’ନ୍ତି ୱଦାମି।

‘‘ଏୱଂ ପସ୍ସଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସୁତୱା ଅରିୟସାୱକୋ ଚକ୍ଖୁସ୍ମିମ୍ପି ନିବ୍ବିନ୍ଦତି, ରୂପେସୁପି ନିବ୍ବିନ୍ଦତି, ଚକ୍ଖୁୱିଞ୍ଞାଣେପି ନିବ୍ବିନ୍ଦତି, ଚକ୍ଖୁସମ୍ଫସ୍ସେପି ନିବ୍ବିନ୍ଦତି, ୟମିଦଂ ଚକ୍ଖୁସମ୍ଫସ୍ସପଚ୍ଚୟା ଉପ୍ପଜ୍ଜତି ୱେଦୟିତଂ ସୁଖଂ ୱା ଦୁକ୍ଖଂ ୱା ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖଂ ୱା ତସ୍ମିମ୍ପି ନିବ୍ବିନ୍ଦତି। ସୋତସ୍ମିମ୍ପି ନିବ୍ବିନ୍ଦତି, ସଦ୍ଦେସୁପି ନିବ୍ବିନ୍ଦତି… ପେ… ଘାନସ୍ମିମ୍ପି ନିବ୍ବିନ୍ଦତି, ଗନ୍ଧେସୁପି ନିବ୍ବିନ୍ଦତି…ପେ… ଜିୱ୍ହାୟପି ନିବ୍ବିନ୍ଦତି, ରସେସୁପି ନିବ୍ବିନ୍ଦତି…ପେ… କାୟସ୍ମିମ୍ପି ନିବ୍ବିନ୍ଦତି, ଫୋଟ୍ଠବ୍ବେସୁପି ନିବ୍ବିନ୍ଦତି…ପେ… ମନସ୍ମିମ୍ପି ନିବ୍ବିନ୍ଦତି, ଧମ୍ମେସୁପି ନିବ୍ବିନ୍ଦତି, ମନୋୱିଞ୍ଞାଣେପି ନିବ୍ବିନ୍ଦତି, ମନୋସମ୍ଫସ୍ସେପି ନିବ୍ବିନ୍ଦତି, ୟମିଦଂ ମନୋସମ୍ଫସ୍ସପଚ୍ଚୟା ଉପ୍ପଜ୍ଜତି ୱେଦୟିତଂ ସୁଖଂ ୱା ଦୁକ୍ଖଂ ୱା ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖଂ ୱା ତସ୍ମିମ୍ପି ନିବ୍ବିନ୍ଦତି। ନିବ୍ବିନ୍ଦଂ ୱିରଜ୍ଜତି , ୱିରାଗା ୱିମୁଚ୍ଚତି, ୱିମୁତ୍ତସ୍ମିଂ ୱିମୁତ୍ତମିତି ଞାଣଂ ହୋତି, ‘ଖୀଣା ଜାତି, ୱୁସିତଂ ବ୍ରହ୍ମଚରିୟଂ, କତଂ କରଣୀୟଂ, ନାପରଂ ଇତ୍ଥତ୍ତାୟା’ତି ପଜାନାତୀ’’ତି।

ଇମସ୍ମିଞ୍ଚ ପନ ୱେୟ୍ୟାକରଣସ୍ମିଂ ଭଞ୍ଞମାନେ ତସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁସହସ୍ସସ୍ସ ଅନୁପାଦାୟ ଆସୱେହି ଚିତ୍ତାନି ୱିମୁଚ୍ଚିଂସୁ।

୨୯। ଏଓଂ ଆଦିଭ୍ଉପରିୟାଯଦେସନଂ ସୁତ୍ୱା ସହ ପଟିସମ୍ଭିଦାହି ଅରହତ୍ତଂ ସମ୍ପତ୍ତୋ ନଦୀକସ୍ସପୋ ଥେରୋ ସୋମନସ୍ସଜାତୋ ଅତ୍ତନୋ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ପଦୁମୁତ୍ତରସ୍ସ ଭଗଓତୋତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ଅଗ୍ଗଫଲନ୍ତି ଉତ୍ତମଫଲଂ, ଅତ୍ତନା ରୋପିତଅମ୍ବରୁକ୍ଖସ୍ସ ଆଦିମ୍ହି ଗହିତଫଲଂ ୱା। ସେସଂ ସୁୱିଞ୍ଞେୟ୍ୟମେୱାତି।

ନଦୀକସ୍ସପତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୩। ଗୟାକସ୍ସପତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା

ତତିୟାପଦାନେ ଅଜିନଚମ୍ମୱତ୍ଥୋହନ୍ତିଆଦିକଂ ଆୟସ୍ମତୋ ଗୟାକସ୍ସପତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅୟମ୍ପି ପୁରିମବୁଦ୍ଧେସୁ କତାଧିକାରୋ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଭୱେ ୱିୱଟ୍ଟୂପନିସ୍ସୟଂ କୁସଲଂ ଉପଚିନନ୍ତୋ ଇତୋ ଏକତିଂସକପ୍ପେ ସିଖିସ୍ସ ଭଗଓତୋ କାଲେ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ୱିଞ୍ଞୁତଂ ପତ୍ତୋ ନିସ୍ସରଣଜ୍ଝାସୟତାୟ ଘରାୱାସଂ ପହାୟ ତାପସପବ୍ବଜ୍ଜଂ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ଅରଞ୍ଞାୟତନେ ଅସ୍ସମଂ ମାପେତ୍ୱା ୱନମୂଲଫଲାହାରୋ ୱସତି। ତେନ ଚ ସମୟେନ ଭଗୱା ଏକୋ ଅଦୁତିୟୋ ତସ୍ସ ଅସ୍ସମସମୀପେନାଗଚ୍ଛି, ସୋ ଭଗଓନ୍ତଂ ଦିସ୍ୱା ପସନ୍ନମାନସୋ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ୱନ୍ଦିତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ଠିତୋ ୱେଲଂ ଓଲୋକେନ୍ତୋ ମନୋହରାନି କୋଲଫଲାନି ସତ୍ଥୁ ଉପନେସି। ସୋ ତେନ ପୁଞ୍ଞକମ୍ମେନ ଦେୱମନୁସ୍ସେସୁ ସଂସରନ୍ତୋ ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ ବ୍ରାହ୍ମଣକୁଲେ ନିବ୍ବତ୍ତିତ୍ୱା ୱୟପ୍ପତ୍ତୋ ନିସ୍ସରଣଜ୍ଝାସୟତାୟ ଘରାୱାସଂ ପହାୟ ତାପସପବ୍ବଜ୍ଜଂ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ଦ୍ୱୀହି ତାପସସତେହି ସଦ୍ଧିଂ ଗୟାୟ ୱିହରତି। ଗୟାୟ ୱସନତୋ ହିସ୍ସ କସ୍ସପଗୋତ୍ତତାୟ ଚ ଗୟାକସ୍ସପୋତି ସମଞ୍ଞା ଅହୋସି। ସୋ ଭଗଓତୋ ସଦ୍ଧିଂ ପରିସାୟ ଏହିଭିକ୍ଖୁପସମ୍ପଦଂ ଦତ୍ୱା ନଦୀକସ୍ସପସ୍ସ ୱୁତ୍ତନୟେନ ଆଦିତ୍ତପରିୟାୟ ଦେସନାୟ ଓୱଦିୟମାନୋ ଅରହତ୍ତେ ପତିଟ୍ଠାସି।

୩୫। ସୋ ଅରହତ୍ତଂ ପତ୍ୱା ସୋମନସ୍ସଜାତୋ ଅତ୍ତନୋ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ଅଜିନଚମ୍ମୱତ୍ଥୋହନ୍ତିଆଦିମାହ । ତତ୍ଥ ଅଜିନଚମ୍ମୱତ୍ଥୋତି ତାପସପବ୍ବଜିତତ୍ତା ଅଜିନଚମ୍ମନିୱାସନପାରୁପଣୋତି ଅତ୍ଥୋ। ଖାରିଭାରଧରୋତି ତାପସକାଲେ ତାପସପରିକ୍ଖାରପରିପୁଣ୍ଣକାଜଧରୋତି ଅତ୍ଥୋ। ଖାରିକତାପସପରିକ୍ଖାରେ ପୂରେତ୍ୱା। କୋଲଂ ଅହାସି ଅସ୍ସମନ୍ତି କୋଲଫଲଂ ଅସ୍ସମେ ପୂରେତ୍ୱା ଅସ୍ସମେ ନିସିନ୍ନୋତି ଅତ୍ଥୋ। ଅଗୋପୟିନ୍ତି ପାଠେ କୋଲଫଲଂ ପରିଯେସିତ୍ୱା ଅସ୍ସମଂ ଗୋପେସିଂ ରକ୍ଖିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ସେସଂ ସବ୍ବଂ ଉତ୍ତାନତ୍ଥମେୱାତି।

ଗୟାକସ୍ସପତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୪। କିମିଲତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା

ଚତୁତ୍ଥାପଦାନେ ନିବ୍ବୁତେ କକୁସନ୍ଧମ୍ହୀତିଆଦିକଂ ଆୟସ୍ମତୋ କିମିଲତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅୟମ୍ପି ପୁରିମବୁଦ୍ଧେସୁ କତାଧିକାରୋ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଭୱେ ୱିୱଟ୍ଟୂପନିସ୍ସୟାନି ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ କକୁସନ୍ଧସ୍ସ ଭଗଓତୋ କାଲେ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତିତ୍ୱା ୱିଞ୍ଞୁତଂ ପତ୍ତୋ ପରିନିବ୍ବୁତେ ସତ୍ଥରି ତସ୍ସ ଧାତୁୟୋ ଉଦ୍ଦିସ୍ସ ସଲଲମାଲାହି ମଣ୍ଡପଂ କାରେତ୍ୱା ପୂଜଂ ଅକାସି। ସୋ ତେନ ପୁଞ୍ଞକମ୍ମେନ ତାୱତିଂସେସୁ ଉପ୍ପଜ୍ଜିତ୍ୱା ଅପରାପରଂ ଦେୱମନୁସ୍ସେସୁ ସଂସରନ୍ତୋ ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ କପିଲୱତ୍ଥୁନଗରେ ସକ୍ୟରାଜକୁଲେ ନିବ୍ବତ୍ତିତ୍ୱା କିମିଲୋତି ତସ୍ସ ନାମଂ ଅକାସି। ସୋ ୱୟପ୍ପତ୍ତୋ ଭୋଗସମ୍ପତ୍ତିୟା ପମତ୍ତୋ ୱିହରତି। ତସ୍ସ ଞାଣପରିପାକଂ ଞତ୍ୱା ସଂୱେଗଜନନତ୍ଥଂ ଅନୁପିୟାୟଂ ୱିହରନ୍ତୋ ସତ୍ଥା ପଠମୟୋବ୍ବନେ ଠିତଂ ରମଣୀୟଂ ଇତ୍ଥିରୂପଂ ଅଭିନିମ୍ମିନିତ୍ୱା ପୁରତୋ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ପୁନ ଅନୁକ୍କମେନ ୟଥା ଜରାରୋଗୱିପତ୍ତୀହି ଅଭିଭୂତା ଦିସ୍ସତି, ତଥା ଅକାସି। ତଂ ଦିସ୍ୱା କିମିଲକୁମାରୋ ଅତିୱିୟ ସଂୱେଗଜାତୋ ଅତ୍ତନୋ ସଂୱେଗଂ ପକାସେନ୍ତୋ ଭଗଓତୋ ପାକଟଂ କତ୍ୱା ଲଦ୍ଧାନୁସାସନୋ ଅରହତ୍ତଂ ପାପୁଣି।

୪୨। ସୋ ଅରହତ୍ତଂ ପତ୍ୱା ସୋମନସ୍ସଜାତୋ ଅତ୍ତନୋ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ନିବ୍ବୁତେ କକୁସନ୍ଧମ୍ହୀତିଆଦିମାହ। ବ୍ରାହ୍ମଣମ୍ହି ୱୁସୀମତୀତି ପଞ୍ଚହି ୱସିତାହି ୱସିପ୍ପତ୍ତମ୍ହି ଭଗଓତି। ବ୍ରାହ୍ମଣସ୍ସ ସବ୍ବଗୁଣଗଣେହି ମଣ୍ଡିତତ୍ତା ଅଭିୱୂଢହୀତତ୍ତା ବ୍ରାହ୍ମଣମ୍ହି କକୁସନ୍ଧେ ଭଗଓତି ପରିନିବ୍ବୁତେତି ଅତ୍ଥୋ। ସେସଂ ସବ୍ବଂ ଉତ୍ତାନମେୱାତି।

କିମିଲତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୫। ୱଜ୍ଜିପୁତ୍ତତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା

ସହସ୍ସରଂସୀଭଗୱାତିଆଦିକଂ ଆୟସ୍ମତୋ ୱଜ୍ଜିପୁତ୍ତତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅୟମ୍ପି ପୁରିମବୁଦ୍ଧେସୁ କତାଧିକାରୋ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଭୱେ ୱିୱଟ୍ଟୂପନିସ୍ସୟଂ ପୁଞ୍ଞଂ ଉପଚିନନ୍ତୋ ଇତୋ ଚତୁନୱୁତିକପ୍ପେ ଏକଂ ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧଂ ଭିକ୍ଖାୟ ଗଚ୍ଛନ୍ତଂ ଦିସ୍ୱା ପସନ୍ନମାନସୋ କଦଲିଫଲାନି ଅଦାସି। ସୋ ତେନ ପୁଞ୍ଞକମ୍ମେନ ଦେୱମନୁସ୍ସେସୁ ସଂସରନ୍ତୋ ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ ୱେସାଲିୟଂ ଲିଚ୍ଛୱିରାଜକୁମାରୋ ହୁତ୍ୱା ନିବ୍ବତ୍ତି, ୱଜ୍ଜିରାଜପୁତ୍ତତ୍ତା ୱଜ୍ଜିପୁତ୍ତୋତ୍ୱେୱସ୍ସ ସମଞ୍ଞା। ସୋ ଦହରୋ ହୁତ୍ୱା ହତ୍ଥିସିପ୍ପାଦିସିକ୍ଖନକାଲେପି ହେତୁସମ୍ପନ୍ନତାୟ ନିସ୍ସରଣଜ୍ଝାସୟୋୱ ହୁତ୍ୱା ୱିଚରନ୍ତୋ ସତ୍ଥୁ ଧମ୍ମଦେସନଂ ସୁତ୍ୱା ପଟିଲଦ୍ଧସଦ୍ଧୋ ସତ୍ଥୁ ସନ୍ତିକେ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ୱିପସ୍ସନାୟ କମ୍ମଂ କତ୍ୱା ନଚିରସ୍ସେୱ ଛଳଭିଞ୍ଞୋ ଅହୋସି। ଛଳଭିଞ୍ଞୋ ପନ ହୁତ୍ୱା ଅପରଭାଗେ ଅଚିରପରିନିବ୍ବୁତେ ସତ୍ଥରି ଧମ୍ମଂ ସଙ୍ଗାୟିତୁଂ ସଙ୍କେତଂ କତ୍ୱା ମହାଥେରେସୁ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ୱିହରନ୍ତେସୁ ଏକଦିୱସଂ ଆୟସ୍ମନ୍ତଂ ଆନନ୍ଦଂ ସେଖଂୟେୱ ସମାନଂ ମହତିୟା ପରିସାୟ ପରିୱୁତଂ ଧମ୍ମଂ ଦେସେନ୍ତଂ ଦିସ୍ୱା ତସ୍ସ ଉପରିମଗ୍ଗାଧିଗମାୟ ଉସ୍ସାହଂ ଜନେନ୍ତୋ –

‘‘ରୁକ୍ଖମୂଲଗହନଂ ପସକ୍କିୟ, ନିବ୍ବାନଂ ହଦୟସ୍ମିଂ ଓପିୟ;

ଝାୟ ଗୋତମ ମା ଚ ପମାଦୋ, କିଂ ତେ ବିଳିଵିଳିକା କରିସ୍ସତୀ’’ତି। (ଥେରଗା। ୧୧୯) – ଗାଥଂ ଅଭାସି;

ତତ୍ଥ ରୁକ୍ଖମୂଲଗହନନ୍ତି ରୁକ୍ଖମୂଲଭୂତଂ ଗହନଂ, ଗହନଞ୍ହି ଅତ୍ଥି, ନ ରୁକ୍ଖମୂଲଂ, ରୁକ୍ଖମୂଲଞ୍ଚ ଅତ୍ଥି, ନ ଗହନଂ, ତେସୁ ରୁକ୍ଖମୂଲଗ୍ଗହଣେନ ଠାନସ୍ସ ଛାୟାୟ ସମ୍ପନ୍ନତାୟ ୱାତାତପପରିସ୍ସୟାଭାୱଂ ଦୀପେତି, ଗହନଗ୍ଗହଣେନ ନିୱାତଭାୱେନ ୱାତପରିସ୍ସୟାଭାୱଂ ଜନସମ୍ବାଧାଭାୱଞ୍ଚ ଦସ୍ସେତି, ତଦୁଭୟେନ ଚ ଭାୱନାୟୋଗ୍ଗତଂ। ପସକ୍କିୟାତି ଉପଗନ୍ତ୍ୱା। ନିବ୍ବାନଂ ହଦୟସ୍ମିଂ ଓପିୟାତି ‘‘ଏୱଂ ମୟା ପଟିପଜ୍ଜିତ୍ୱା ନିବ୍ବାନଂ ଅଧିଗନ୍ତବ୍ବ’’ନ୍ତି ନିବ୍ବୁତିଂ ହଦୟେ ଠପେତ୍ୱା ଚିତ୍ତେ କତ୍ୱା। ଝାୟାତି ତିଲକ୍ଖଣୂପନିଜ୍ଝାନେନ ଝାୟ, ୱିପସ୍ସନାଭାୱନାସହିତଂ ମଗ୍ଗଭାୱନଂ ଭାୱେହି। ଗୋତମାତି ଧମ୍ମଭଣ୍ଡାଗାରିକଂ ଗୋତ୍ତେନାଲପତି। ମା ଚ ପମାଦୋତି ଅଧିକୁସଲେସୁ ଧମ୍ମେସୁ ମା ପମାଦଂ ଆପଜ୍ଜି। ଇଦାନି ଯାଦିସୋ ଥେରସ୍ସ ପମାଦୋ, ତଂ ପଟିକ୍ଖେପୱସେନ ଦସ୍ସେନ୍ତୋ ‘‘କିଂ ତେ ବିଳିଵିଳିକା କରିସ୍ସତୀ’’ତି ଆହ। ତତ୍ଥ ବିଳିଵିଳିକାତି ବିଳିଵିଳିକିରିୟା, ବିଳିଵିଳିତିସଦ୍ଦପୱତ୍ତି ଯଥା ନିରତ୍ଥକା, ଏୱଂ ବିଳିଵିଳିକାସଦିସା ଜନପଞ୍ଞତ୍ତି। କିଂ ତେ କରିସ୍ସତୀତି କୀଦିସଂ ଅତ୍ଥଂ ତୁଯ୍ହଂ ସାଧେସ୍ସତି, ତସ୍ମା ଜନପଞ୍ଞତ୍ତିଂ ପହାୟ ସଦତ୍ଥପସୁତୋ ହୋହୀତି ୱାଦଂ ଅଦାସି।

ତଂ ସୁତ୍ୱା ଅଞ୍ଞେହି ୱୁତ୍ତେନ ୱିସ୍ସଗନ୍ଧୱାୟନୱଚନେନ ସଂୱେଗଜାତୋ ବହୁଦେୱ ରତ୍ତିଂ ଚଙ୍କମେନ ୱୀତିନାମେନ୍ତୋ ୱିପସ୍ସନଂ ଉସ୍ସୁକ୍କାପେତ୍ୱା ସେନାସନଂ ପୱିସିତ୍ୱା ମଞ୍ଚକେ ନିସିନ୍ନମତ୍ତୋୱ ‘‘କିଞ୍ଚି ସୟାମୀ’’ତି ସୀସଂ ବିମ୍ବୋହନମସମ୍ପତ୍ତଂ ପାଦଂ ଭୂମିତୋ ଉଗ୍ଗତଂ ସରୀରସ୍ସ ଆକାସଗତକ୍ଖଣେୟେୱ ଅରହତ୍ତଂ ପାପୁଣି।

୪୯। ୱଜ୍ଜିପୁତ୍ତତ୍ଥେରୋ ଅପରଭାଗେ ସୋମନସ୍ସଜାତୋ ଅତ୍ତନୋ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ସହସ୍ସରଂସୀ ଭଗୱାତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ସହସ୍ସରଂସୀତି ଏତ୍ଥ ‘‘ଅନେକସତସହସ୍ସରଂସୀ’’ତି ୱତ୍ତବ୍ବେ ଗାଥାବନ୍ଧସୁଖତ୍ଥଂ ‘‘ସହସ୍ସରଂସୀ’’ତି ୱୁତ୍ତନ୍ତି ୱେଦିତବ୍ବଂ। ସେସଂ ସୁୱିଞ୍ଞେୟ୍ୟମେୱାତି।

ୱଜ୍ଜିପୁତ୍ତତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୬। ଉତ୍ତରତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା

ଛଟ୍ଠାପଦାନେ ସୁମେଧୋ ନାମ ସମ୍ବୁଦ୍ଧୋତିଆଦିକଂ ଆୟସ୍ମତୋ ଉତ୍ତରସାମଣେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅୟମ୍ପି ପୁରିମବୁଦ୍ଧେସୁ କତାଧିକାରୋ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଭୱେ ୱିୱଟ୍ଟୂପନିସ୍ସୟାନି ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ସୁମେଧସ୍ସ ଭଗୱତୋ କାଲେ ୱିଜ୍ଜାଧରୋ ହୁତ୍ୱା ଆକାସେନ ୱିଚରତି। ତେନ ଚ ସମୟେନ ସତ୍ଥା ତସ୍ସେୱ ଅନୁଗ୍ଗଣ୍ହନତ୍ଥଂ ୱନନ୍ତରେ ଅଞ୍ଞତରସ୍ମିଂ ରୁକ୍ଖମୂଲେ ନିସୀଦି ଛବ୍ବଣ୍ଣବୁଦ୍ଧରଂସିୟୋ ୱିସ୍ସଜ୍ଜେନ୍ତୋ। ସୋ ଅନ୍ତଲିକ୍ଖେନ ଗଚ୍ଛନ୍ତୋ ଭଗୱନ୍ତଂ ଦିସ୍ୱା ପସନ୍ନମାନସୋ ଆକାସତୋ ଓରୁଯ୍ହ ସୁୱିସୁଦ୍ଧେହି ୱିପୁଲେହି କଣିକାରପୁପ୍ଫେହି ଭଗୱନ୍ତଂ ପୂଜେସି, ପୁପ୍ଫାନି ବୁଦ୍ଧାନୁଭାୱେନ ସତ୍ଥୁ ଉପରି ଛତ୍ତାକାରେନ ଅଟ୍ଠଂସୁ, ସୋ ତେନ ଭିଯ୍ୟୋସୋମତ୍ତାୟ ପସନ୍ନଚିତ୍ତୋ ହୁତ୍ୱା ଅପରଭାଗେ କାଲଂ କତ୍ୱା ତାୱତିଂସେସୁ ନିବ୍ବତ୍ତିତ୍ୱା ଦିବ୍ବସମ୍ପତ୍ତିଂ ଅନୁଭୱନ୍ତୋ ଯାୱତାୟୁକଂ ତତ୍ଥ ଠତ୍ୱା ତତୋ ଚୁତୋ ଦେୱମନୁସ୍ସେସୁ ସଂସରନ୍ତୋ ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ ରାଜଗହେ ବ୍ରାହ୍ମଣମହାସାଲସ୍ସ ପୁତ୍ତୋ ହୁତ୍ୱା ନିବ୍ବତ୍ତି, ଉତ୍ତରୋତିସ୍ସ ନାମଂ ଅହୋସି। ସୋ ୱିଞ୍ଞୁତଂ ପତ୍ତୋ ବ୍ରାହ୍ମଣୱିଜ୍ଜାସୁ ନିପ୍ଫତ୍ତିଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ଜାତିୟା ରୂପେନ ୱିଜ୍ଜାୟ ୱୟେନ ସୀଲାଚାରେନ ଚ ଲୋକସ୍ସ ସମ୍ଭାୱନୀୟୋ ଜାତୋ।

ତସ୍ସ ତଂ ସମ୍ପତ୍ତିଂ ଦିସ୍ୱା ୱସ୍ସକାରୋ ମଗଧମହାମତ୍ତୋ ଅତ୍ତନୋ ଧୀତରଂ ଦାତୁକାମୋ ହୁତ୍ୱା ଅତ୍ତନୋ ଅଧିପ୍ପାୟଂ ପୱେଦେସି। ସୋ ନିସ୍ସରଣଜ୍ଝାସୟତାୟ ତଂ ପଟିକ୍ଖିପିତ୍ୱା କାଲେନ କାଲଂ ଧମ୍ମସେନାପତିଂ ପୟିରୁପାସନ୍ତୋ ତସ୍ସ ସନ୍ତିକେ ଧମ୍ମଂ ସୁତ୍ୱା ପଟିଲଦ୍ଧସଦ୍ଧୋ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା

ୱତ୍ତସମ୍ପନ୍ନୋ ହୁତ୍ୱା ଥେରଂ ଉପଟ୍ଠହତି।

ତେନ ଚ ସମଯେନ ଥେରସ୍ସ ଅଞ୍ଞତରୋ ଆବାଧୋ ଉପ୍ପନ୍ନୋ, ତସ୍ସ ଭେସଜ୍ଜତ୍ଥାଯ ଉତ୍ତରୋ ସାମଣେରୋ ପାତୋୱ ପତ୍ତଚୀୱରମାଦାଯ ୱିହାରତୋ ନିକ୍ଖନ୍ତୋ ଅନ୍ତରାମଗ୍ଗେ ତଳାକସ୍ସ ସମୀପେ ପତ୍ତଂ ଠପେତ୍ୱା ଉଦକସମୀପଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ମୁଖଂ ଧୋୱତି। ଅଥ ଅଞ୍ଞତରୋ ଉମଙ୍ଗଚୋରୋ କତକମ୍ମୋ ଆରକ୍ଖପୁରିସେହି ଅନୁବଦ୍ଧୋ ଅଗ୍ଗମଗ୍ଗେନ ନଗରତୋ ନିକ୍ଖମିତ୍ୱା ପଲାଯନ୍ତୋ ଅତ୍ତନା ଗହିତଂ ରତନଭଣ୍ଡିକଂ ସାମଣେରସ୍ସ ପତ୍ତେ ପକ୍ଖିପିତ୍ୱା ପଲାଯି। ସାମଣେରୋପି ପତ୍ତସମୀପଂ ଉପଗତୋ। ଚୋରଂ ଅନୁବନ୍ଧନ୍ତା ରାଜପୁରିସା ସାମଣେରସ୍ସ ପତ୍ତେ ଭଣ୍ଡିକଂ ଦିସ୍ୱା ‘‘ଅଯଂ ଚୋରୋ, ଇମିନା ଚୋରିଯଂ କତ’’ନ୍ତି ସାମଣେରଂ ପଚ୍ଛାବାହଂ ବନ୍ଧିତ୍ୱା ୱସ୍ସକାରସ୍ସ ବ୍ରାହ୍ମଣସ୍ସ ଦସ୍ସେସୁଂ। ୱସ୍ସକାରୋ ଚ ତଦା ରଞ୍ଞୋ ୱିନିଚ୍ଛଯେ ନିଯୁତ୍ତୋ ହୁତ୍ୱା ଛେଜ୍ଜଭେଜ୍ଜଂ ଅନୁସାସତି, ସୋ ‘‘ପୁବ୍ବେ ମମ ୱଚନଂ ନାଦିଯି, ସୁଦ୍ଧପାସଣ୍ଡିଯେସୁ ପବ୍ବଜୀ’’ତି (ଥେରଗା। ଅଟ୍ଠ। ୧। ଉତ୍ତରତ୍ଥେରଗାଥାୱଣ୍ଣନା) କମ୍ମଂ ଅସୋଧେତ୍ୱା ଘାତୁକାମତ୍ତାୱ ଜୀୱନ୍ତମେୱ ତଂ ସୂଲେ ଉତ୍ତାସେସି।

ଅଥସ୍ସ ଭଗୱା ଞାଣପରିପାକଂ ଓଲୋକେତ୍ୱା ତଂ ଠାନଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ୱିପ୍ଫୁରନ୍ତହତ୍ଥନଖମଣିମଯୂଖସମ୍ଭିନ୍ନସିତାଭତାଯ ପଗ୍ଘରନ୍ତଜାତିହିଙ୍ଗୁଲକସୁୱଣ୍ଣରସଧାରଂ ୱିଯ ଜାଲାଗୁଣ୍ଠିତମୁଦୁତଲୁନଦୀଘଙ୍ଗୁଲିହତ୍ଥଂ ଉତ୍ତରସ୍ସ ସୀସେ ଠପେତ୍ୱା ‘‘ଉତ୍ତର, ଇଦଂ ତେ ପୁରିମକମ୍ମସ୍ସ ଫଲଂ ଉପ୍ପନ୍ନଂ, ତତ୍ଥ ତଯା ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖଣବଲେନ ଅଧିୱାସନା କାତବ୍ବା’’ତି ୱତ୍ୱା ଅଜ୍ଝାସଯାନୁରୂପଂ ଧମ୍ମଂ ଦେସେସି। ଉତ୍ତରୋ ଅମତାଭିସେକସଦିସେନ ସତ୍ଥୁ ହତ୍ଥସମ୍ଫସ୍ସେନ ସଞ୍ଜାତପ୍ପସାଦସୋମନସ୍ସତାଯ ଉଳାରପୀତିପାମୋଜ୍ଜଂ ପଟିଲଭିତ୍ୱା ଯଥାପରିଚିତଂ ୱିପସ୍ସନାମଗ୍ଗଂ ସମାରୂଳ୍ହୋ ଞାଣସ୍ସ ପରିପାକଂ ଗତତ୍ତା ସତ୍ଥୁ ଚ ଦେସନାୱିଲାସେନ ତାୱଦେୱ ମଗ୍ଗପଟିପାଟିଯା ସବ୍ବେ କିଲେସେ ଖେପେତ୍ୱା ଛଳଭିଞ୍ଞୋ ଅହୋସି। ଛଳଭିଞ୍ଞୋ ପନ ହୁତ୍ୱା ସୂଲତୋ ଉଟ୍ଠହିତ୍ୱା ପରାନୁଦ୍ଦଯାଯ ଆକାସେ ଠତ୍ୱା ପାଟିହାରିଯଂ ଦସ୍ସେସି। ମହାଜନୋ ଅଚ୍ଛରିଯବ୍ଭୁତଚିତ୍ତଜାତୋ ଅହୋସି। ତାୱଦେୱସ୍ସ ୱଣୋ ସଂରୂଳ୍ହି, ସୋ ଭିକ୍ଖୂହି, ‘‘ଆୱୁସୋ, ତାଦିସଦୁକ୍ଖଂ ଅନୁଭୱନ୍ତୋ କଥଂ ତ୍ୱଂ ୱିପସ୍ସନଂ ଅନୁଯୁଞ୍ଜିତୁଂ ଅସକ୍ଖୀ’’ତି ପୁଟ୍ଠୋ, ‘‘ପଗେୱ ମେ, ଆୱୁସୋ, ସଂସାରେ ଆଦୀନୱୋ, ସଙ୍ଖାରାନଞ୍ଚ ସଭାୱୋ ସୁଦିଟ୍ଠୋ, ଏୱାହଂ ତାଦିସଂ ଦୁକ୍ଖଂ ଅନୁଭୱନ୍ତୋପି ଅସକ୍ଖିଂ ୱିପସ୍ସନଂ ୱଡ୍ଢେତ୍ୱା ୱିସେସଂ ଅଧିଗନ୍ତୁ’’ନ୍ତି ଆହ। ‘‘ପୁବ୍ବଜାତିଯା ଦହରକାଲେ ମକ୍ଖିକଂ ଗହେତ୍ୱା ନିମ୍ବସୂଲକଂ ଗହେତ୍ୱା ସୂଲାରୋପନକୀଳଂ ପଟିଚ୍ଚ ଏୱଂ ଅନେକଜାତିସତେସୁ ସୂଲାରୋପନଦୁକ୍ଖମନୁଭୱିତ୍ୱା ଇମାଯ ପରିଯୋସାନଜାତିଯା ଏୱରୂପଂ ଦୁକ୍ଖମନୁଭୂତ’’ନ୍ତି ଆହ।

୫୫। ଅଥ ଅପରଭାଗେ ପୁବ୍ବକମ୍ମଂ ସରିତ୍ୱା ସୋମନସ୍ସଜାତୋ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ସୁମେଧୋ ନାମ ସମ୍ବୁଦ୍ଧୋତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ଅନୁତ୍ତାନପଦୱଣ୍ଣନମେୱ କରିସ୍ସାମ।

୫୭।ୱିଜ୍ଜାଧରୋ ତଦା ଆସିନ୍ତି ବାହିରକମନ୍ତାଦିୱିଜ୍ଜାସିଦ୍ଧିଯା ଆକାସଗାମିସମତ୍ଥୋ ହୁତ୍ୱା ଚରଣୱସେନ ତଂ ୱିଜ୍ଜଂ ରକ୍ଖିତ୍ୱା ଅୱିନାସେତ୍ୱା ପରିହରଣୱସେନ ୱିଜ୍ଜାଧରଯୋନି ଆସିଂ ଅହୋସିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ଅନ୍ତଲିକ୍ଖଚରୋ ଅହନ୍ତି ଅନ୍ତଂ ପରିଯୋସାନଂ କୋଟିଂ ଲିଖତେ ସଂକରିସ୍ସତୀତି ଅନ୍ତଲିକ୍ଖଂ। ଅଥ ୱା ଅନ୍ତଂ ପରିଯୋସାନଂ ଲିକ୍ଖଯତେ ଓଲୋକିଯତେ ଏତେନାତି ଅନ୍ତଲିକ୍ଖଂ, ତସ୍ମିଂ ଅନ୍ତଲିକ୍ଖେ, ଆକାସେ ଚରଣସୀଲୋ ଅହନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ତିସୂଲଂ ସୁକତଂ ଗଯ୍ହାତି ତିଖିଣଂ ସୂଲଂ, ଅଗ୍ଗଂ ଆୱୁଧଂ। ତିସୂଲଂ ସୁନ୍ଦରଂ କତଂ, କୋଟ୍ଟନଘଂସନମଦ୍ଦନପହରଣୱସେନ ସୁଟ୍ଠୁ କତଂ ସୂଲାୱୁଧଂ ଗଯ୍ହ ଗହେତ୍ୱା ଅମ୍ବରତୋ ଗଚ୍ଛାମୀତି ଅତ୍ଥୋ। ସେସଂ ସବ୍ବଂ ହେଟ୍ଠା ୱୁତ୍ତନଯତ୍ତାୱ ନଯାନୁଯୋଗେନ ସୁୱିଞ୍ଞେଯ୍ୟମେୱାତି।

ଉତ୍ତରତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୭। ଅପରୋଉତ୍ତରତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା

ସତ୍ତମାପଦାନେ ନିବ୍ବୁତେ ଲୋକନାଥମ୍ହୀତିଆଦିକଂ ଆଯସ୍ମତୋ ଅପରସ୍ସ ଉତ୍ତରତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅଯମ୍ପି ପୁରିମବୁଦ୍ଧେସୁ କତାଧିକାରୋ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଭୱେ ୱିୱଟ୍ଟୂପନିସ୍ସଯାନି ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ଇତୋ ଚତୁନ୍ନୱୁତିକପ୍ପେ ସିଦ୍ଧତ୍ଥସ୍ସ ଭଗୱତୋ କାଲେ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତିତ୍ୱା ୱଯପ୍ପତ୍ତୋ ୱିଞ୍ଞୁତଂ ପତ୍ୱା ସାସନେ ଲଦ୍ଧପ୍ପସାଦୋ ହୁତ୍ୱା ଉପାସକତ୍ତଂ ନିୱେଦେସି। ସୋ ସତ୍ଥରି ପରିନିବ୍ବୁତେ ଅତ୍ତନୋ ଞାତକେ ସନ୍ନିପାତେତ୍ୱା ବହୁପୂଜାସକ୍କାରଂ ସଂହରିତ୍ୱା ଧାତୁପୂଜଂ ଅକାସି। ସୋ ତେନ ପୁଞ୍ଞକମ୍ମେନ ଦେୱମନୁସ୍ସେସୁ ସଂସରନ୍ତୋ ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ ସାକେତେ ବ୍ରାହ୍ମଣକୁଲେ ନିବ୍ବତ୍ତିତ୍ୱା ଉତ୍ତରୋତି ଲଦ୍ଧନାମୋ ୱଯପ୍ପତ୍ତୋ କେନଚିଦେୱ କରଣୀଯେନ ସାୱତ୍ଥିଂ ଗତୋ କଣ୍ଡମ୍ବମୂଲେ କତଂ ଯମକପାଟିହାରିଯଂ ଦିସ୍ୱା ପସୀଦିତ୍ୱା ପୁନ କାଳକାରାମସୁତ୍ତଦେସନାଯ ଅଭିୱଡ୍ଢମାନସଦ୍ଧୋ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ସତ୍ଥାରା ସଦ୍ଧିଂ ରାଜଗହଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ଉପସମ୍ପଦଂ ଲଭିତ୍ୱା ତଥେୱ ଚରନ୍ତୋ ୱିପସ୍ସନଂ ପଟ୍ଠପେତ୍ୱା ନଚିରସ୍ସେୱ ଛଳଭିଞ୍ଞୋ ଅହୋସି। ଛଳଭିଞ୍ଞୋ ପନ ହୁତ୍ୱା ସତ୍ଥରି ସାୱତ୍ଥିଯଂ ୱିହରନ୍ତେ ବୁଦ୍ଧୁପଟ୍ଠାନତ୍ଥଂ ରାଜଗହତୋ ସାୱତ୍ଥିଂ ଉପଗତୋ ଭିକ୍ଖୂହି – ‘‘କିଂ, ଆୱୁସୋ, ପବ୍ବଜ୍ଜାକିଚ୍ଚଂ ତଯା ମତ୍ଥକଂ ପାପିତ’’ନ୍ତି ପୁଟ୍ଠୋ ଅଞ୍ଞଂ ବ୍ୟାକାସି।

୯୩। ଅରହତ୍ତଂ ପନ ପତ୍ୱା ସୋମନସ୍ସଜାତୋ ଅତ୍ତନୋ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ନିକ୍ଖମେ ଲୋକନାଥମ୍ହାତିଆଦିମାହ। ତଂ ସବ୍ବଂ ହେଟ୍ଠା ୱୁତ୍ତନଯତ୍ତା ଉତ୍ତାନତ୍ଥମେୱାତି।

ଅପରୋତ୍ତରଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୮। ଭଦ୍ଦଜିତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା

ଅଟ୍ଠମାପଦାନେ ଓଗଯ୍ହାହଂ ପୋକ୍ଖରଣିନ୍ତିଆଦିକଂ ଆଯସ୍ମତୋ ଭଦ୍ଦଜିତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅଯମ୍ପି ପୁରିମବୁଦ୍ଧେସୁ କତାଧିକାରୋ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଭୱେ ୱିୱଟ୍ଟୂପନିସ୍ସଯାନି ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ପଦୁମୁତ୍ତରସ୍ସ ଭଗୱତୋ କାଲେ ବ୍ରାହ୍ମଣକୁଲେ ନିବ୍ବତ୍ତିତ୍ୱା ୱିଞ୍ଞୁତଂ ପତ୍ତୋ ବ୍ରାହ୍ମଣାନଂ ୱିଜ୍ଜାସିପ୍ପେସୁ ପାରଂ ଗନ୍ତ୍ୱା କାମେ ପହାଯ ତାପସପବ୍ବଜ୍ଜଂ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ଅରଞ୍ଞାଯତନେ ଅସ୍ସମଂ କାରେତ୍ୱା ୱସନ୍ତୋ ଏକଦିୱସଂ ସତ୍ଥାରଂ ଆକାସେନ ଗଚ୍ଛନ୍ତଂ ଦିସ୍ୱା ପସନ୍ନମାନସୋ ଅଞ୍ଜଲିଂ ପଗ୍ଗଯ୍ହ ଅଟ୍ଠାସି। ସତ୍ଥା ତସ୍ସ ଅଜ୍ଝାସଯଂ ଦିସ୍ୱା ଆକାସତୋ ଓତରି। ଓତିଣ୍ଣସ୍ସ ପନ ଭଗୱତୋ ମଧୁଞ୍ଚ ଭିସମୁଳାଲଞ୍ଚ ସପ୍ପିଖୀରଞ୍ଚ ଉପନାମେସି, ତସ୍ସ ତଂ ଭଗୱା ଅନୁକମ୍ପଂ ଉପାଦାଯ ପଟିଗ୍ଗହେତ୍ୱା ଅନୁମୋଦନଂ କତ୍ୱା ପକ୍କାମି। ସୋ ତେନ ପୁଞ୍ଞକମ୍ମେନ ତୁସିତେସୁ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ତତ୍ଥ ଯାୱତାଯୁକଂ ଠତ୍ୱା ତତୋ ଚୁତୋ ଅପରାପରଂ ସୁଗତୀସୁଯେୱ ସଂସରନ୍ତୋ ୱିପସ୍ସିସ୍ସ ଭଗୱତୋ କାଲେ ମହଦ୍ଧନୋ ସେଟ୍ଠି ହୁତ୍ୱା ଅଟ୍ଠସଟ୍ଠିଭିକ୍ଖୁସତସହସ୍ସଂ ଭୋଜେତ୍ୱା ତିଚୀୱରେନ ଅଚ୍ଛାଦେସି।

ଏୱଂ ବହୁଂ କୁସଲଂ କତ୍ୱା ଦେୱଲୋକେ ନିବ୍ବତ୍ତି। ତତ୍ଥ ଯାୱତାଯୁକଂ ଠତ୍ୱା ତତୋ ଚୱିତ୍ୱା ମନୁସ୍ସଲୋକେସୁ ଉପ୍ପନ୍ନୋ ବୁଦ୍ଧସୁଞ୍ଞେ ଲୋକେ ପଞ୍ଚ ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧସତାନି ଚତୂହି ପଚ୍ଚଯେହି ଉପଟ୍ଠହିତ୍ୱା ତତୋ ଚୁତୋ ରାଜକୁଲେ ନିବ୍ବତ୍ତିତ୍ୱା ରଜ୍ଜଂ ଅନୁସାସନ୍ତୋ ଅତ୍ତନୋ ପୁତ୍ତଂ ପଚ୍ଚେକବୋଧିଂ ଅଧିଗନ୍ତ୍ୱା ଠିତଂ ଉପଟ୍ଠହିତ୍ୱା ତସ୍ସ ପରିନିବ୍ବୁତସ୍ସ ଧାତୁଯୋ ଗହେତ୍ୱା ଚେତିଯଂ କତ୍ୱା ପୂଜେସି। ଏୱଂ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ତାନି ତାନି ପୁଞ୍ଞାନି କତ୍ୱା ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ ଭଦ୍ଦିଯନଗରେ ଅସୀତିକୋଟିୱିଭୱସ୍ସ ଭଦ୍ଦିଯସେଟ୍ଠିସ୍ସ ଏକପୁତ୍ତକୋ ହୁତ୍ୱା ନିବ୍ବତ୍ତି, ଭଦ୍ଦଜୀତିସ୍ସ ନାମଂ ଅହୋସି। ତସ୍ସ କିର ଇସ୍ସରିଯଭୋଗପରିୱାରସମ୍ପତ୍ତି ଚରିମଭୱେ ବୋଧିସତ୍ତସ୍ସ ୱିଯ ଅହୋସି।

ତଦା ସତ୍ଥା ସାୱତ୍ଥିଯଂ ୱସିତ୍ୱା ଭଦ୍ଦଜିକୁମାରଂ ସଙ୍ଗଣ୍ହନତ୍ଥାଯ ମହତା ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘେନ ସଦ୍ଧିଂ ଭଦ୍ଦିଯନଗରଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ଜାତିଯାୱନେ ୱସି ତସ୍ସ ଞାଣପରିପାକଂ ଆଗମଯମାନୋ। ସୋପି ଉପରିପାସାଦେ ନିସିନ୍ନୋ ସୀହପଞ୍ଜରଂ ୱିୱରିତ୍ୱା ଓଲୋକେନ୍ତୋ ଭଗୱତୋ ସନ୍ତିକେ ଧମ୍ମଂ ସୋତୁଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତଂ ମହାଜନଂ ଦିସ୍ୱା, ''କତ୍ଥାଯଂ ମହାଜନୋ ଗଚ୍ଛତୀ''ତି ପୁଚ୍ଛିତ୍ୱା ତଂ କାରଣଂ ସୁତ୍ୱା ସଯମ୍ପି ମହତା ପରିୱାରେନ ସତ୍ଥୁ ସନ୍ତିକଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ଧମ୍ମଂ ସୁଣନ୍ତୋ ସବ୍ବାଭରଣପଟିମଣ୍ଡିତୋୱ ସବ୍ବକିଲେସେ ଖେପେତ୍ୱା ଅରହତ୍ତଂ ପାପୁଣି। ଅରହତ୍ତେ ପନ ତେନ ଅଧିଗତେ ସତ୍ଥା ଭଦ୍ଦିଯସେଟ୍ଠିଂ ଆମନ୍ତେସି – ''ତୱ ପୁତ୍ତୋ ଅଲଙ୍କତପଟିଯତ୍ତୋ ଧମ୍ମଂ ସୁଣନ୍ତୋ ଅରହତ୍ତେ ପତିଟ୍ଠାସି, ତେନସ୍ସ ଇଦାନେୱ ପବ୍ବଜିତୁଂ ଯୁତ୍ତଂ, ନୋ ଚେ ପବ୍ବଜିସ୍ସତି, ପରିନିବ୍ବାଯିସ୍ସତୀ''ତି। ସେଟ୍ଠି ''ନ ମଯ୍ହଂ ପୁତ୍ତସ୍ସ ଦହରସ୍ସେୱ ସତୋ ପରିନିବ୍ବାନେନ କିଞ୍ଚି ଅତ୍ଥି, ପବ୍ବାଜେଥ ନ''ନ୍ତି ଆହ। ତଂ ସତ୍ଥା ପବ୍ବାଜେତ୍ୱା ଉପସମ୍ପାଦେତ୍ୱା ତତ୍ଥ ସତ୍ତାହଂ ୱସିତ୍ୱା କୋଟିଗାମଂ ପାପୁଣି, ସୋ ଚ ଗାମୋ ଗଙ୍ଗାତୀରେ ଅହୋସି । କୋଟିଗାମୱାସିନୋ ଚ ବୁଦ୍ଧପ୍ପମୁଖସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘସ୍ସ ମହାଦାନଂ ପୱତ୍ତେସୁଂ। ଭଦ୍ଦଜିତ୍ଥେରୋ ସତ୍ଥାରା ଅନୁମୋଦନାଯ ଆରଦ୍ଧମତ୍ତାଯ ବହିଗାମଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ''ଗଙ୍ଗାତୀରେ ମଗ୍ଗସମୀପେ ସତ୍ଥୁ ଆଗତକାଲେ ୱୁଟ୍ଠହିସ୍ସାମୀ''ତି କାଲପରିଚ୍ଛେଦଂ କତ୍ୱା ଅଞ୍ଞତରସ୍ମିଂ ରୁକ୍ଖମୂଲେ ସମାପତ୍ତିଂ ସମାପଜ୍ଜିତ୍ୱା ନିସୀଦି। ମହାଥେରେସୁ ଆଗଚ୍ଛନ୍ତେସୁପି ଅୱୁଟ୍ଠହିତ୍ୱା ସତ୍ଥୁ ଆଗତକାଲେଯେୱ ୱୁଟ୍ଠାସି। ପୁଥୁଜ୍ଜନା ଭିକ୍ଖୂ – ''ଅଯଂ ଅଧୁନା ପବ୍ବଜିତୋ, ମହାଥେରେସୁ ଆଗଚ୍ଛନ୍ତେସୁ ମାନଥଦ୍ଧୋ ହୁତ୍ୱା ନ ୱୁଟ୍ଠାସୀ''ତି ଉଜ୍ଝାଯିଂସୁ।

କୋଟିଗାମୱାସିନୋ ସତ୍ଥୁ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘସ୍ସ ଚ ବହୂ ନାୱାସଙ୍ଘାଟେ ବନ୍ଧିଂସୁ। ସତ୍ଥା ''ଭଦ୍ଦଜିସ୍ସାନୁଭାୱଂ ପକାସେମୀ''ତି ନାୱାଯ ଠତ୍ୱା ''କହଂ ଭଦ୍ଦଜୀ''ତି ପୁଚ୍ଛି। ଭଦ୍ଦଜିତ୍ଥେରୋ – ''ସୋହଂ, ଭନ୍ତେ''ତି ସତ୍ଥାରଂ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଅଞ୍ଜଲିଂ କତ୍ୱା ଅଟ୍ଠାସି। ସତ୍ଥା ''ଏହି, ଭଦ୍ଦଜି, ଅମ୍ହେହି ସଦ୍ଧିଂ ଏକନାୱଂ ଅଭିରୁହା''ତି। ସୋ ଉପ୍ପତିତ୍ୱା ସତ୍ଥୁ ଠିତନାୱାଯଂ ଅଟ୍ଠାସି। ସତ୍ଥା ଗଙ୍ଗାଯ ମଜ୍ଝେ ଗତକାଲେ, ''ଭଦ୍ଦଜି, ତଯା ମହାପନାଦକାଲେ ଅଜ୍ଝାୱୁଟ୍ଠରତନପାସାଦୋ କହ''ନ୍ତି ଆହ। ''ଇମସ୍ମିଂ ଠାନେ ନିମୁଗ୍ଗୋ, ଭନ୍ତେ''ତି। ''ତେନ ହି, ଭଦ୍ଦଜି, ସବ୍ରହ୍ମଚାରୀନଂ କଙ୍ଖଂ ଛିନ୍ଦା''ତି। ତସ୍ମିଂ ଖଣେ ଥେରୋ ସତ୍ଥାରଂ ୱନ୍ଦିତ୍ୱା ଇଦ୍ଧିବଲେନ ଗନ୍ତ୍ୱା ପାସାଦଥୂପିକଂ ପାଦଙ୍ଗୁଲନ୍ତରେନ ସନ୍ନିରୁମ୍ଭିତ୍ୱା ପଞ୍ଚୱୀସତିଯୋଜନଂ ପାସାଦଂ ଗହେତ୍ୱା ଆକାସେ ଉପ୍ପତି, ଉପ୍ପତନ୍ତୋ ଚ ପଞ୍ଞାସଯୋଜନାନି ଉକ୍ଖିପି। ଅଥସ୍ସ ପୁରିମଭୱେ ଞାତକା ପାସାଦଗତେନ ଲୋଭେନ ମଚ୍ଛକଚ୍ଛପମଣ୍ଡୂକା ହୁତ୍ୱା ନିବ୍ବତ୍ତା ତସ୍ମିଂ ପାସାଦେ ଉଟ୍ଠହନ୍ତେ ପରିୱତ୍ତିତ୍ୱା ପତିଂସୁ। ସତ୍ଥା ତେ ସମ୍ପତନ୍ତେ ଦିସ୍ୱା ''ଞାତକା ତେ, ଭଦ୍ଦଜି, କିଲମନ୍ତୀ''ତି ଆହ। ଥେରୋ ସତ୍ଥୁ ୱଚନେନ ପାସାଦଂ ୱିସ୍ସଜ୍ଜେସି। ପାସାଦୋ ଯଥାଠାନେଯେୱ ପତିଟ୍ଠହି। ସତ୍ଥା ପାରଙ୍ଗତୋ ଭିକ୍ଖୂହି – ''କଦା, ଭନ୍ତେ, ଭଦ୍ଦଜିତ୍ଥେରେନ ଅଯଂ ପାସାଦୋ ଅଜ୍ଝାୱୁଟ୍ଠୋ''ତି

ପୁଟ୍ଠୋ ମହାପନାଦଜାତକଂ (ଜା। ୧।୩।୪୦ ଆଦଯୋ) କଥେତ୍ୱା ବହୁଜନଂ ଧମ୍ମାମତଂ ପାଯେସି।

୯୮। ଥେରୋ ପନ ଅରହତ୍ତଂ ପତ୍ତୋ ପୁବ୍ବସମ୍ଭାରଂ ସରିତ୍ୱା ସୋମନସ୍ସଜାତୋ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ଓଗଯ୍ହାହଂ ପୋକ୍ଖରଣିନ୍ତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ଓଗଯ୍ହାହଂ ପୋକ୍ଖରଣିନ୍ତି ପୁଥୁନାନାଅନେକମହୋଘେହି ଖଣିତତ୍ତା ''ପୋକ୍ଖରଣୀ''ତି ଲଦ୍ଧନାମଂ ଜଲାସଯଂ ଓଗଯ୍ହ ଓଗହେତ୍ୱା ପୱିସିତ୍ୱା ଅଜ୍ଝୋଗାହେତ୍ୱା ଘାସହେତୁଖାଦନତ୍ଥାଯ ତତ୍ଥ ପୋକ୍ଖରଣିଯଂ ପୱିସିତ୍ୱା ଭିସଂ ପଦୁମପୁଣ୍ଡରୀକମୂଲଂ ଉଦ୍ଧରାମୀତି ଅତ୍ଥୋ। ସେସଂ ହେଟ୍ଠା ୱୁତ୍ତନଯତ୍ତା ଉତ୍ତାନପଦତ୍ଥତ୍ତା ଚ ନଯାନୁସାରେନ ସୁୱିଞ୍ଞେଯ୍ୟମେୱାତି।

ଭଦ୍ଦଜିତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୯। ସିୱକତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା

ନୱମାପଦାନେ ଏସନାଯ ଚରନ୍ତସ୍ସାତିଆଦିକଂ ଆଯସ୍ମତୋ ସିୱକତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅଯମ୍ପି ପୁରିମବୁଦ୍ଧେସୁ କତାଧିକାରୋ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଭୱେ ୱିୱଟ୍ଟୂପନିସ୍ସଯାନି ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ୱିପସ୍ସିସ୍ସ ଭଗୱତୋ କାଲେ କୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତିତ୍ୱା ୱିଞ୍ଞୁତଂ ପତ୍ତୋ ଏକଦିୱସଂ ଭଗୱନ୍ତଂ ପିଣ୍ଡାଯ ଚରନ୍ତଂ ଦିସ୍ୱା ପସନ୍ନମାନସୋ ପତ୍ତଂ ଆଦାଯ କୁମ୍ମାସସ୍ସ ପୂରେତ୍ୱା ଅଦାସି। ସୋ ତେନ ପୁଞ୍ଞକମ୍ମେନ ଦେୱମନୁସ୍ସେସୁ ସଂସରନ୍ତୋ ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ ରାଜଗହେ ବ୍ରାହ୍ମଣକୁଲଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତିତ୍ୱା ସିୱକୋତିସ୍ସ ନାମଂ ଅହୋସି। ସୋ ୱଯପ୍ପତ୍ତୋ ୱିଜ୍ଜାସିପ୍ପେସୁ ନିପ୍ଫତ୍ତିଂ ଗତୋ ନେକ୍ଖମ୍ମଜ୍ଝାସଯତାଯ କାମେ ପହାଯ ତାପସପବ୍ବଜ୍ଜଂ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ୱିଚରନ୍ତୋ ସତ୍ଥାରଂ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଧମ୍ମଂ ସୁତ୍ୱା ପଟିଲଦ୍ଧସଦ୍ଧୋ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ୱିପସ୍ସନାଯ କମ୍ମଂ କରୋନ୍ତୋ ନଚିରସ୍ସେୱ ଅରହତ୍ତଂ ପାପୁଣି।

୧୧୭। ଅରହତ୍ତଂ ପତ୍ୱା ସୋମନସ୍ସଜାତୋ ଅତ୍ତନୋ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ଏସନାଯ ଚରନ୍ତସ୍ସାତିଆଦିମାହ। ତଂ ସବ୍ବଂ ସୁୱିଞ୍ଞେଯ୍ୟମେୱାତି।

ସିୱକତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୧୦। ଉପୱାନତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା

ଦସମାପଦାନେ ପଦୁମୁତ୍ତରୋ ନାମ ଜିନୋତିଆଦିକଂ ଆଯସ୍ମତୋ ଉପୱାନତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅଯଂ କିର ପୁରିମବୁଦ୍ଧେସୁ କତାଧିକାରୋ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଭୱେ ୱିୱଟ୍ଟୂପନିସ୍ସଯାନି ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ କେନଚି କମ୍ମଚ୍ଛିଦ୍ଦେନ ପଦୁମୁତ୍ତରସ୍ସ ଭଗୱତୋ କାଲେ ଦଲିଦ୍ଦକୁଲେ ନିବ୍ବତ୍ତିତ୍ୱା ୱିଞ୍ଞୁତଂ ପତ୍ତୋ ଭଗୱତି ପରିନିବ୍ବୁତେ ତସ୍ସ ଧାତୁଂ ଗହେତ୍ୱା ମନୁସ୍ସଦେୱନାଗଗରୁଳଅଯକ୍ଖକୁମ୍ଭଣ୍ଡଗନ୍ଧବ୍ବେହି ସତ୍ତରତନମଯେ ସତ୍ତଯୋଜନିକେ ଥୂପେ କତେ ତତ୍ଥ ସୁଧୋତଂ ଅତ୍ତନୋ ଉତ୍ତରାସଙ୍ଗଂ ୱେଳଅଗ୍ଗେ ଆବନ୍ଧିତ୍ୱା ଧଜଂ କତ୍ୱା ପୂଜଂ ଅକାସି। ତଂ ଗହେତ୍ୱା ଅଭିସମ୍ମତକୋ ନାମ ଯକ୍ଖସେନାପତି ଦେୱେହି ଚେତିଯପୂଜାରକ୍ଖଣତ୍ଥଂ ଠପିତୋ ଅଦିସ୍ସମାନକାଯୋ ଆକାସେ ଧାରେନ୍ତୋ ଚେତିଯଂ ତିକ୍ଖତ୍ତୁଂ ପଦକ୍ଖିଣଂ ଅକାସି। ତଂ ଦିସ୍ୱା ଭିଯ୍ୟୋସୋମତ୍ତାଯ ପସନ୍ନମାନସୋ ଅହୋସି। ସୋ ତେନ ପୁଞ୍ଞକମ୍ମେନ ଦେୱମନୁସ୍ସେସୁ ସଂସରନ୍ତୋ ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ ସାୱତ୍ଥିଯଂ ବ୍ରାହ୍ମଣକୁଲେ ନିବ୍ବତ୍ତିତ୍ୱା ଉପୱାନୋତି ଲଦ୍ଧନାମୋ ୱଯପ୍ପତ୍ତୋ ଜେତୱନପଟିଗ୍ଗହଣେ ବୁଦ୍ଧାନୁଭାୱଂ ଦିସ୍ୱା ପଟିଲଦ୍ଧସଦ୍ଧୋ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ୱିପସ୍ସନାଯ କମ୍ମଂ କରୋନ୍ତୋ ଛଳଅଭିଞ୍ଞୋ ଅହୋସି। ଅଥାଯସ୍ମା ଉପୱାନୋ ଭଗୱତୋ ଉପଟ୍ଠାକୋ ଅହୋସି । ତେନ ଚ ସମଯେନ ଭଗୱତୋ ୱାତାବାଧୋ ଉପ୍ପଜ୍ଜି। ଥେରସ୍ସ ଗିହିସହାଯୋ ଦେୱହିତୋ ନାମ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ସାୱତ୍ଥିଯଂ ପଟିୱସତି। ସୋ ଥେରଂ ଚତୂହି ପଚ୍ଚଯେହି ପୱାରେସି। ଅଥାଯସ୍ମା ଉପୱାନୋ ନିୱାସେତ୍ୱା ପତ୍ତଚୀୱରଂ ଗହେତ୍ୱା ତସ୍ସ ବ୍ରାହ୍ମଣସ୍ସ ନିୱେସନଂ ଉପଗଞ୍ଛି। ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ''କେନଚି ମଞ୍ଞେ ପଯୋଜନେନ ଥେରୋ ଆଗତୋ ଭୱିସ୍ସତୀ''ତି ଞତ୍ୱା ''ୱଦେଯ୍ୟାଥ, ଭନ୍ତେ, କେନତ୍ଥୋ''ତି ଆହ। ଥେରୋ ତସ୍ସ ବ୍ରାହ୍ମଣସ୍ସ ପଯୋଜନଂ ଆଚିକ୍ଖନ୍ତୋ –

''ଅରହଂ ସୁଗତୋ ଲୋକେ, ୱାତେହାବାଧିକୋ ମୁନି;

ସଚେ ଉଣ୍ହୋଦକଂ ଅତ୍ଥି, ମୁନିନୋ ଦେହି ବ୍ରାହ୍ମଣ।

''ପୂଜିତୋ ପୂଜନେଯ୍ୟାନଂ, ସକ୍କରେଯ୍ୟାନ ସକ୍କତୋ;

ଅପଚିତୋପଚେୟ୍ୟାନଂ, ତସ୍ସ ଇଚ୍ଛାମି ହାତୱେ’’ତି। (ଥେରଗା। ୧୮୫-୧୮୬) –

ଗାଥାଦ୍ୱଯଂ ଅଭାସି।

ତସ୍ସତ୍ଥୋ – ଯୋ ଇମସ୍ମିଂ ଲୋକେ ପୂଜନେୟ୍ୟାନଂ ପୂଜେତବ୍ବେହି ସକ୍କାଦୀହି ଦେୱେହି ମହାବ୍ରହ୍ମାଦୀହି ଚ ବ୍ରହ୍ମେହି ପୂଜିତୋ, ସକ୍କରେୟ୍ୟାନଂ ସକ୍କାତବ୍ବେହି ବିମ୍ବିସାରକୋସଲରାଜାଦୀହି ସକ୍କତୋ, ଅପଚେୟ୍ୟାନଂ ଅପଚାଯିତବ୍ବେହି ମହେସୀହି ଖୀଣାସୱେହି ଅପଚିତୋ, କିଲେସେହି ଆରକତ୍ତାଦିନା ଅରହଂ, ସୋଭନଗମନାଦିନା ସୁଗତୋ ସବ୍ବଞ୍ଞୁ ମୁନି ମୟ୍ହଂ ସତ୍ଥା ଦେୱଦେୱୋ ସକ୍କାନଂ ଅତିସକ୍କୋ ବ୍ରହ୍ମାନଂ ଅତିବ୍ରହ୍ମା, ସୋ ଦାନି ୱାତେହି ୱାତହେତୁ ୱାତକ୍ଖୋଭନିମିତ୍ତଂ ଆବାଧିକୋ ଜାତୋ। ସଚେ , ବ୍ରାହ୍ମଣ, ଉଣ୍ହୋଦକଂ ଅତ୍ଥି, ତସ୍ସ ୱାତାବାଧୱୂପସମନତ୍ଥଂ ତଂ ହାତୱେ ଉପନେତୁଂ ଇଚ୍ଛାମୀତି।

ତଂ ସୁତ୍ୱା ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ଉଣ୍ହୋଦକଂ ତଦନୁରୂପଂ ୱାତହରଞ୍ଚ ଭେସଜ୍ଜଂ ଭଗୱତୋ ଉପନାମେସି। ତେନ ଚ ସତ୍ଥୁ ରୋଗୋ ୱୂପସମି। ତସ୍ସ ଭଗୱା ଅନୁମୋଦନଂ ଅକାସି।

୧୨୨। ଅଥାଯସ୍ମା ଉପୱାନୋ ଅପରଭାଗେ ଅତ୍ତନୋ ପୁବ୍ବକମ୍ମଂ ସରିତ୍ୱା ସୋମନସ୍ସଜାତୋ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ପଦୁମୁତ୍ତରୋ ନାମ ଜିନୋତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ପଦୁମୁତ୍ତରୋତିଆଦୀନି ପୁବ୍ବେ ୱୁତ୍ତତ୍ଥାନେୱ।

୧୨୩।ମହାଜନା ସମାଗମ୍ମାତି ସକଲଜମ୍ବୁଦୀପୱାସିନୋ ରାସିଭୂତାତି ଅତ୍ଥୋ। ଚିତକଂ କତ୍ୱାତି ଯୋଜନୁବ୍ବେଧଂ ଚନ୍ଦନରାସିଚିତକଂ କତ୍ୱା ଭଗୱତୋ ସରୀରଂ ତତ୍ଥ ଅଭିରୋପଯିଂସୂତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୧୨୪।ସରୀରକିଚ୍ଚଂକତ୍ୱାନାତି ଆଦହନାତି ଅଗ୍ଗିନା ଦହନକିଚ୍ଚଂ କତ୍ୱାତି ଅତ୍ଥୋ।

୧୨୭-୨୮।ଜଙ୍ଘା ମଣିମଯା ଆସୀତି ମନୁସ୍ସେହି କତଥୂପେ ଜଙ୍ଘା ପୁପ୍ଫୱାହଙ୍କଂ ଚରିତଟ୍ଠାନଂ ମଣିମଯା ଇନ୍ଦନୀଲମଣିନା କତାତି ଅତ୍ଥୋ। ମଯମ୍ପୀତି ସବ୍ବେ ଦେୱା ଥୂପଂ କରିସ୍ସାମାତି ଅତ୍ଥୋ।

୧୨୯।ଧାତୁ ଆୱେଣିକା ନତ୍ଥୀତି ଦେୱମନୁସ୍ସେହି ୱିସୁଂ ୱିସୁଂ ଚେତିଯଂ କାତୁଂ ଆୱେଣିକା ୱିସୁଂ ଧାତୁ ନତ୍ଥି, ତଂ ଦସ୍ସେନ୍ତୋ ସରୀରଂ ଏକପିଣ୍ଡିତନ୍ତି ଆହ। ଅଧିଟ୍ଠାନବଲେନ ସକଲସରୀରଧାତୁ ଏକଘନସିଲାମଯପଟିମା ୱିଯ ଏକମେୱ ଅହୋସୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଇମମ୍ହି ବୁଦ୍ଧଥୂପମ୍ହୀତି ସକଲଜମ୍ବୁଦୀପୱାସୀହି କତମ୍ହି ଇମମ୍ହି ସୁୱଣ୍ଣଥୂପମ୍ହି ମଯଂ ସବ୍ବେ ସମାଗନ୍ତ୍ୱା କଞ୍ଚୁକଥୂପଂ କରିସ୍ସାମାତି ଅତ୍ଥୋ।

୧୩୩।ଇନ୍ଦନୀଲଂ ମହାନୀଲନ୍ତି ଇନ୍ଦୀୱରପୁପ୍ଫୱଣ୍ଣାଭଂ ମଣି ଇନ୍ଦନୀଲମଣି। ତତୋ ଅଧିକୱଣ୍ଣତା ମହାମଣି ଇନ୍ଦନୀଲମଣଯୋ ଚ ମହାନୀଲମଣଯୋ ଚ ଜୋତିରସମଣିଜାତିରଙ୍ଗମଣଯୋ ଚ ଏକତୋ ସନ୍ନିପାତେତ୍ୱା ରାସୀ କତ୍ୱା ସୁୱଣ୍ଣଥୂପେ କଞ୍ଚୁକଥୂପଂ କତ୍ୱା ଅଚ୍ଛାଦଯୁନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୧୪୪।ପଚ୍ଚେକଂବୁଦ୍ଧସେଟ୍ଠସ୍ସାତି ବୁଦ୍ଧୁତ୍ତମସ୍ସ ପତି ଏକଂ ୱିସୁଂ ଉପରିଛଦନେନ ଥୂପଂ ଅକଂସୂତି ଅତ୍ଥୋ।

୧୪୭।କୁମ୍ଭଣ୍ଡା ଗୁୟ୍ହକାତଥାତି କୁମ୍ଭମତ୍ତାନି ଅଣ୍ଡାନି ଯେସଂ ଦେୱାନଂ ତେ କୁମ୍ଭଣ୍ଡା, ପଟିଚ୍ଛାଦେତ୍ୱା ନିଗୁହିତ୍ୱା ପଟିଚ୍ଛାଦନତୋ ଗରୁଳ୍ହା ଗୁୟ୍ହକା ନାମ ଜାତା, ତେ କୁମ୍ଭଣ୍ଡା ଗୁୟ୍ହକାପି ଥୂପଂ ଅକଂସୂତି ଅତ୍ଥୋ।

୧୫୧।ଅତିଭୋନ୍ତି ନ ତସ୍ସାଭାତି ତସ୍ସ ଚେତିଯସ୍ସ ପଭଂ ଚନ୍ଦସୂରିଯତାରକାନଂ ପଭା ନ ଅତିଭୋନ୍ତି, ନ ଅଜ୍ଝୋତ୍ଥରନ୍ତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୧୫୮।ଅହମ୍ପି କାରଂ କସ୍ସାମୀତି ତାଦିନୋ ଲୋକନାଥସ୍ସ ଥୂପସ୍ମିଂ ଅହମ୍ପି କାରଂ ପୁଞ୍ଞକିରିଯଂ କୁସଲକମ୍ମଂ ଧଜପଟାକପୂଜଂ କରିସ୍ସାମୀତି ଅତ୍ଥୋ।

ଉପୱାନତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୧୧। ରଟ୍ଠପାଲତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା

ଏକାଦସମାପଦାନେ ପଦୁମୁତ୍ତରସ୍ସ ଭଗୱତୋତିଆଦିକଂ ଆୟସ୍ମତୋ ରଟ୍ଠପାଲତ୍ଥେରସ୍ସ ଅପଦାନଂ। ଅୟମ୍ପି ପୁରିମବୁଦ୍ଧେସୁ କତାଧିକାରୋ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଭୱେ ୱିୱଟ୍ଟୂପନିସ୍ସୟାନି ପୁଞ୍ଞାନି ଉପଚିନନ୍ତୋ ପଦୁମୁତ୍ତରସ୍ସ ଭଗୱତୋ କାଲେ ତସ୍ସ ଉପ୍ପତ୍ତିତୋ ପୁରେତରମେୱ ହଂସୱତୀନଗରେ ଗହପତିମହାସାଲକୁଲେ ନିବ୍ବତ୍ତିତ୍ୱା ୱୟପ୍ପତ୍ତୋ ପିତୁ ଅଚ୍ଚୟେନ ଘରାୱାସେ ପତିଟ୍ଠିତୋ ରତନକୋଟ୍ଠାଗାରକମ୍ମିକେନ ଦସ୍ସିତଂ ଅପରିମାଣଂ କୁଲୱଂସାନୁଗତଂ ଧନଂ ଦିସ୍ୱା ''ଇମଂ ଏତ୍ତକଂ ଧନରାସିଂ ମୟ୍ହଂ ଅୟ୍ୟକପୟ୍ୟକାଦୟୋ ଅତ୍ତନା ସଦ୍ଧିଂ ଗହେତ୍ୱା ଗନ୍ତୁଂ ନାସକ୍ଖିଂସୁ, ମୟା ପନ ଗହେତ୍ୱା ଗନ୍ତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀ''ତି ଚିନ୍ତେତ୍ୱା କପଣଦ୍ଧିକାଦୀନଂ ମହାଦାନଂ ଦେତି। ସୋ ଅଭିଞ୍ଞାଲାଭିଂ ଏକଂ ତାପସଂ ଉପଟ୍ଠହନ୍ତୋ ତେନ ଦେୱଲୋକାଧିପଚ୍ଚେ ଉୟ୍ୟୋଜିତୋ ୟାୱଜୀୱଂ ପୁଞ୍ଞାନି କତ୍ୱା ତତୋ ଚୁତୋ ଦେୱୋ ହୁତ୍ୱା ନିବ୍ବତ୍ତି। ସୋ ତତ୍ଥ ଦେୱଲୋକେ ଦେୱରଜ୍ଜଂ କରୋନ୍ତୋ ୟାୱତାୟୁକଂ ଠତ୍ୱା ତତୋ ଚୁତୋ ମନୁସ୍ସଲୋକେ ଭିନ୍ନଂ ରଟ୍ଠଂ ସନ୍ଧାରେତୁଂ ସମତ୍ଥସ୍ସ କୁଲସ୍ସ ଏକପୁତ୍ତୋ ହୁତ୍ୱା ନିବ୍ବତ୍ତି। ତେନ ଚ ସମୟେନ ପଦୁମୁତ୍ତରୋ ନାମ ଭଗୱା ଲୋକେ ଉପ୍ପଜ୍ଜିତ୍ୱା ପୱତ୍ତିତୱରଧମ୍ମଚକ୍କୋ ୱେନେୟ୍ୟସତ୍ତଂ ନିବ୍ବାନମହାନଗରସଙ୍ଖାତଖେମନ୍ତଭୂମିଂ ସମ୍ପାପେସି। ଅଥ ସୋ କୁଲପୁତ୍ତୋ ଅନୁକ୍କମେନ ୱିଞ୍ଞୁତଂ ପତ୍ତୋ ଏକଦିୱସଂ ଉପାସକେହି ସଦ୍ଧିଂ ୱିହାରଂ ଗତୋ ସତ୍ଥାରଂ ଧମ୍ମଂ ଦେସେନ୍ତଂ ଦିସ୍ୱା ପସନ୍ନଚିତ୍ତୋ ପରିସପରିୟନ୍ତେ ନିସୀଦି।

ତେନ ଚ ସମୟେନ ସତ୍ଥା ଏକଂ ଭିକ୍ଖୁଂ ସଦ୍ଧାପବ୍ବଜିତାନଂ ଅଗ୍ଗଟ୍ଠାନେ ଠପେସି, ତଂ ଦିସ୍ୱା ପସନ୍ନମାନସୋ ତଦତ୍ଥାୟ ଚିତ୍ତଂ ଠପେତ୍ୱା ସତସହସ୍ସଭିକ୍ଖୁପରିୱାରସ୍ସ ଭଗୱତୋ ମହତା ସକ୍କାରେନ ସତ୍ତାହଂ ମହାଦାନଂ ପୱତ୍ତେତ୍ୱା ପଣିଧାନଂ ଅକାସି। ସତ୍ଥା ତସ୍ସ ଅନନ୍ତରାୟେନ ଇଜ୍ଝନଭାୱଂ ଦିସ୍ୱା ''ଅନାଗତେ ଗୋତମସ୍ସ ନାମ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ସାସନେ ସଦ୍ଧାପବ୍ବଜିତାନଂ ଅଗ୍ଗୋ ଭୱିସ୍ସତୀ''ତି ବ୍ୟାକାସି। ସୋ ସତ୍ଥାରଂ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘଞ୍ଚ ୱନ୍ଦିତ୍ୱା ଉଟ୍ଠାୟାସନା ପକ୍କାମି। ସୋ ତତ୍ଥ ୟାୱତାୟୁକଂ ପୁଞ୍ଞାନି କତ୍ୱା ତତୋ ଚୱିତ୍ୱା ଦେୱମନୁସ୍ସେସୁ ସଂସରନ୍ତୋ ଇତୋ ଦ୍ୱାନୱୁତିକପ୍ପେ ଫୁସ୍ସସ୍ସ ଭଗୱତୋ କାଲେ ସତ୍ଥୁ ୱେମାତିକଭାତିକେସୁ ତୀସୁ ରାଜପୁତ୍ତେସୁ ସତ୍ଥାରଂ ଉପଟ୍ଠହନ୍ତେସୁ ତେସଂ ପୁଞ୍ଞକିରିୟାୟ ସହାୟକିଚ୍ଚଂ ଅକାସି। ଏୱଂ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଭୱେ ତଂ ତଂ ବହୁଂ କୁସଲଂ ଉପଚିନିତ୍ୱା ସୁଗତୀସୁୟେୱ ସଂସରନ୍ତୋ ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ କୁରୁରଟ୍ଠେ ଥୁଲ୍ଲକୋଟ୍ଠିକନିଗମେ ରଟ୍ଠପାଲସେଟ୍ଠିଗେହେ ନିବ୍ବତ୍ତି, ତସ୍ସ ଭିନ୍ନଂ ରଟ୍ଠଂ ସନ୍ଧାରେତୁଂ ସମତ୍ଥେ କୁଲେ ନିବ୍ବତ୍ତତ୍ତା ରଟ୍ଠପାଲୋତି ୱଂସାନୁଗତମେୱ ନାମଂ ଅହୋସି। ସୋ ମହତା ପରିୱାରେନ ୱଡ୍ଢନ୍ତୋ ଅନୁକ୍କମେନ ୟୋବ୍ବନଂ ପତ୍ତୋ ମାତାପିତୂହି ପତିରୂପେନ ଦାରେନ ସଂୟୋଜେତ୍ୱା ମହନ୍ତେ ଚ ୟସେ ପତିଟ୍ଠାପିତୋ ଦିବ୍ବସମ୍ପତ୍ତିସଦିସଂ ସମ୍ପତ୍ତିଂ ପଚ୍ଚନୁଭୋତି। ଅଥ ଭଗୱା କୁରୁରଟ୍ଠେ ଜନପଦଚାରିକଂ ଚରନ୍ତୋ ଥୁଲ୍ଲକୋଟ୍ଠିକଂ ଅନୁପାପୁଣି। ତଂ ସୁତ୍ୱା ରଟ୍ଠପାଲୋ କୁଲପୁତ୍ତୋ ସତ୍ଥାରଂ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ସତ୍ଥୁ ସନ୍ତିକେ ଧମ୍ମଂ ସୁତ୍ୱା ପଟିଲଦ୍ଧସଦ୍ଧୋ ସତ୍ତୱାରେ ଭତ୍ତଚ୍ଛେଦେ କତ୍ୱା କିଚ୍ଛେନ କସିରେନ ମାତାପିତରୋ ଅନୁଜାନାପେତ୍ୱା ସତ୍ଥାରଂ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ପବ୍ବଜ୍ଜଂ ୟାଚିତ୍ୱା ସତ୍ଥୁ ଆଣତ୍ତିୟା ଅଞ୍ଞତରସ୍ସ ଥେରସ୍ସ ସନ୍ତିକେ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ୟୋନିସୋମନସିକାରେନ କମ୍ମଂ କରୋନ୍ତୋ ୱିପସ୍ସନଂ ୱଡ୍ଢେତ୍ୱା ଅରହତ୍ତଂ ପାପୁଣି।

୧୭୯-୧୮୦। ଅଥାୟସ୍ମା ଅପରଭାଗେ ଅତ୍ତନୋ ପୁବ୍ବକମ୍ମଂ ସରିତ୍ୱା ସୋମନସ୍ସଜାତୋ ପୁବ୍ବଚରିତାପଦାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ପଦୁମୁତ୍ତରସ୍ସ ଭଗୱତୋତିଆଦିମାହ। ସୁନାଗୋ ସୋ ମୟା ଦିନ୍ନୋତି ତଦା ମହାଧନସେଟ୍ଠି ହୁତ୍ୱା ସଙ୍ଘଂ ସାପତେୟ୍ୟଂ ଦାନମୁଖେ ୱିସ୍ସଜ୍ଜନସମୟେ ସତ୍ତପ୍ପତିଟ୍ଠୋ ସୁନ୍ଦରୋ ନାଗୋ ହତ୍ଥିରାଜା ମୟା ଦିନ୍ନୋ ଅହୋସି। ତଂ ଦସ୍ସେନ୍ତୋ ଈସାଦନ୍ତୋତିଆଦିମାହ। ଈସାଦନ୍ତୋ ରଥଈସପ୍ପମାଣଦନ୍ତୋ, ସୋ ମୟା ଦିନ୍ନୋ ହତ୍ଥିନାଗୋ। ଉରୂଢହୱାତି ରାଜାୱହନୟୋଗ୍ଗସମତ୍ଥୋ, ରାଜାରହୋ ୱା। ସେତଚ୍ଛତ୍ତୋତି ଅଲଙ୍କାରତ୍ଥାୟ ଉପଟ୍ଠହନସେତଚ୍ଛତ୍ତସହିତୋତି ଅତ୍ଥୋ। ପସୋଭିତୋତି ଆରୋହପରିଣାହୱା ରୂପସୋଭାହି ସମ୍ପନ୍ନୋତି ଅତ୍ଥୋ। ସକପ୍ପନୋ ସହତ୍ଥିପୋତି ହତ୍ଥିଅଲଙ୍କାରସହିତୋ ହତ୍ଥିଗୋପକସହିତୋତି ଅତ୍ଥୋ। ଇତ୍ଥମ୍ଭୂତୋ ହତ୍ଥିନାଗୋ ପଦୁମୁତ୍ତରସ୍ସ ଭଗୱତୋ ମୟା ଦିନ୍ନୋତି ଅତ୍ଥୋ।

୧୮୧।ମୟା ଭତ୍ତଂ କାରେତ୍ୱାନାତି ମୟା କାରାପିତୱିହାରେ ୱସନ୍ତାନଂ କୋଟିସଙ୍ଖାନଂ ଭିକ୍ଖୂନଂ ନିଚ୍ଚଭତ୍ତଂ ପଟ୍ଠପେତ୍ୱା ମହେସିନୋ ନିୟ୍ୟାଦେସିନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୧୮୩।ଜଲଜୁତ୍ତମନାମକୋତି ଜଲତୋ ଜାତୋ ଜଲଜୋ, କିଂ ତଂ? ପଦୁମଂ, ପଦୁମେନ ସମାନନାମତ୍ତା ଉତ୍ତମତ୍ତା ଚ ପଦୁମୁତ୍ତରୋ ନାମ ଭଗୱାତି ଅତ୍ଥୋ। ସେସଂ ସବ୍ବତ୍ଥ ଉତ୍ତାନତ୍ଥମେୱାତି।

ରଟ୍ଠପାଲତ୍ଥେରଅପଦାନୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

ଛପ୍ପଞ୍ଞାସମମହାୱଗ୍ଗୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

ଇତି ୱିସୁଦ୍ଧଜନୱିଲାସିନିୟା ଅପଦାନ-ଅଟ୍ଠକଥାୟ

ଏତ୍ତାୱତା ବୁଦ୍ଧପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧସାୱକତ୍ଥେରାପଦାନ-ଅଟ୍ଠକଥା ସମତ୍ତା।

ନିଗମନକଥା

ସୀହଳଅଦୀପକେ ଅପ୍ପିଚ୍ଛତାଦିଗୁଣୱନ୍ତାନଂ ଥେରୱଂସପ୍ପଦୀପାନଂ ଆନନ୍ଦତ୍ଥେରାଦୀନଂ ସଙ୍ଘସତ୍ତାନଂ ତଣ୍ହାମାନଦିଟ୍ଠାଦଯୋ ଛେଦନନିଗ୍ଗହୱିୱେଚନାଦ୍ଧତ୍ଥଂ ସତ୍ତହି ମାସେହି ଅତିୱିଯ ଆରାଧନେନ ଲଦ୍ଧକୋସଲ୍ଲେନ ବୋଧିସମ୍ଭାରଂ ଗୱେସନ୍ତେନ ସତିଧିତିଗତିୱୀରିଯପରକ୍କମନ୍ତେନ ମହାସମନ୍ତଗୁଣସୋଭନେନ ତିପିଟକଧରେନ ପଣ୍ଡିତେନ ଆଭତଂ ଇମଂ ଅପଦାନ-ଅଟ୍ଠକଥଂ ସବ୍ବୋ ସଦେୱଲୋକୋ ଜାନାତୂତି।

ଅନେନ ଲୋଭାଦିମଲା ପଜାନଂ, ଚକ୍ଖାଦିରୋଗା ୱିୱିଧା ଚ ଦୁକ୍ଖା;

କଲହାଦିଭଯା ଦୁକ୍ଖିତା ଜାତା, ଚୋରାଦଯୋନତ୍ଥକରା ଚ ଲୋକେ।

ନସ୍ସନ୍ତୁ ମେ ପଞ୍ଚ ୱେରା ଚ ପାପା, ନସ୍ସନ୍ତୁ ଗିମ୍ହେ ଯଥା ୱୁଟ୍ଠିୱାତା;

ଅଟ୍ଠଙ୍ଗିକମଗ୍ଗୱରେନ ପତ୍ୱା, ନିବ୍ବାନପୁରଂ ପଟିପାଦଯାମି।

ସବ୍ବଦିଟ୍ଠିଞ୍ଚ ମଦ୍ଦନ୍ତୋ, ରାଗଦୋସାଦିପାପକେ;

ସଂସାରୱଙ୍କଂ ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା, ଉପେମି ସଗ୍ଗମୋକ୍ଖକେ।

ଆଣାଖେତ୍ତମ୍ହି ସବ୍ବତ୍ଥ, ଅୱୀଚିମ୍ହି ଭୱଗ୍ଗତୋ;

ସବ୍ବେ ଧମ୍ମାନୁଯାଯନ୍ତୁ, ତଯୋ ଲୋକା ଉତ୍ତୁପି ଚାତି।

ଅପଦାନ-ଅଟ୍ଠକଥା ସମତ୍ତା।